PANORMITANI
Conſilia, Quæſtiones & Tractatus.

IN HOC VOLVMINE
CONTINENTVR CONSILIORVM
libri duo: Tractatus de concilio Baſilienſi, & Quæſtiones clariſsimi Decre-
torum Doctoris Nicolai de Tudeſchis, Siculi, Abbatis Mona-
cenſis Archiepiſcopi Panormitani, & eccleſiæ Romanæ
Cardinalis reuerendiſsimi: cum Summarijs ac
Indice: ea fide atq; uigilantia omnia
excuſa, ut nihil hactenus
euulgatorū deſi-
deretur.

LVGDVNI,
1546.

Prima pars Conſiliorum ſeu

allegationum excellentiſſimi decretorū doctoris dñi Nicolai de Tu-
deſchis: Siculi: Abbatis Monaceñ. Archiepiſcopi Panormitani:
ac ſacroſancte Romane eccleſie Cardinalis: cū Summarijs ſingulis
conſilijs prefixis: ⁊ numeris ad materias notabiliores perquirēdas
mirum in modum conducentibus: felici auſpicatur exordio.

¶ Conſilium primum.

1 ☞ Sponſus qui contraxit ſponſalia per verba de preſenti cū Titia
⁊ accepit ab ea nomine dotis centum ſi decedat ante matrimonij cō-
ſummationem an lucretur dotis dimidiam.
2 Matrimonium ex ſolo conſenſu de preſenti an ſit verum.
3 Pactum de lucranda certa parte dotis in caſu mortis an ſortiatur
effectum ſuum altero coniugum religionem intrante.
4 Nuptie dictio multipliciter in iure ſumitur.
5 Sponſalia vulgariter dicuntur per verba de preſenti.
6 Statuta ad ius commune reduci debent quantum fieri poteſt.
7 Lex conſtat ex mente ⁊ verbis.

1 FActi cōtingē
tia talis eſt. † Quidam. A. cō
traxit ſpōſalia ꝑ ꝟba de pñti
cū quadā. B. ⁊ ab ea recepit
dotis noīe mille. Contigit qđ
anteq̄ ſic deſpōſata duceret̄
ad domū vel aliter cōſumma
ret̄ matrimoniū vita functa
extitit. Nūc querit̄ an dictus
ſpōſus lucret̄ dimidiā dotis vi
ſo ſtatuto infraſcripto: vc; ſi
qua deceſſerit ſine filijs ex vi-
ro cui nupta eſt: tꝑe ſui obitꝰ
remaneat dimidia ꝑs ſuarū
dotium apud maritū nō cōputato in dicta dimidia lucro donatiōis
propter nuptias qua parte maritus priuari nō poſſit ⁊c. ¶ Poſtmo-
dum facte fuerūt alique additiones ad dictū ſtatutū in quibꝰ ſemper
facta fuit mētio de filijs exiſtētibus vel nō. Et chriſti ⁊ eiuſdē matris
nominibus inuocatis: arguit̄ pmo vt veritas magis eluceſcat ad ptē
affirmatiuā ſic. Statutū in deferēdo h̄ lucrū marito ſolū reqrit duo.
ſ. vt nupta mulier ſit: ⁊ vt decedat ſine filijs ex marito. Sed hec duo
cōtigerūt in facto ꝓpoſito vt ſtatim ꝓbabo ergo dꝫ habere medieta
tem dotiū: ꝯſequētia de ſe ſatis eſt nota, ⁊ maior ēt ꝓbat̄. Nā verū eſt
dicere q̄ iſta dceſſit ſine filijs ex marito: cū nemo appareat ⁊ facta nō
preſumunt̄: vt. c. in pñtia. de ꝓb. ⁊ c. raynutiꝰ. ⁊ c. raynaldꝰ. extra de
teſt. ⁊ in. c. cū in iure. de offi. dele. cū ſimi. qđ fuerit nupta aptiſſime ꝓ-
bo ꝑ tex. valde no. iudicio meo in. l. cui fuerit. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. vbi ap
tiſſime ꝓbat̄ nuptā dici lꝫ nō fuerit cognita. Et qđ plꝰ eſt ēt ſi nō fue
rit ducta: ⁊ ſatis eſt qđ interuenit ad matrimoniū ꝯſenſus de pñti: qui
ſolus facit matrimoniū ⁊ nō carnalis cōmixtio: vt ꝓbat̄ ibi in fine il-
lius. l. ⁊ latiꝰ h̄ tenēt gl. ⁊ bar. ibi. ¶ Scđo ꝓbat̄ ꝑ. l. iij. ff. đ do. iter vir.
⁊ vxo. iūcta gl. i ꝟſ. ꝯcubine. vbi notāter matrimoniū đr, maritꝰ ⁊ vxor
dicunt̄ ꝯtis dūtaxat ſpōſalibꝰ ꝑ ꝟba de pñti lꝫ nō īteruenerit carna
lis copula: ⁊ ſic ꝯcludit ibi gl. qđ ſicut donatio ēt cōſtāte matrimonio
ꝓbat̄ inter virū ⁊ vxorē cōſummato matrimonio: ita ⁊ matrimonio
nō cōſummato: ex quo interuenit ꝯſenſus de preſenti ⁊ q̄q̄ ibi dicat
hoc de iure canonico tenere: dico idē de iure ciuili: vt ꝓbat̄ in auť. de
nu. §. nuptias. ⁊ ibi bōa gl. ⁊ opti. facit ille tex. ad iſtam ptē: vbi ꝓbat̄
maxime iūcta gl. nuptias ꝯhi ex ſolo cōſenſu vtriuſqꝫ. ſ. viri ⁊ mulie-
2 ris: lꝫ aliud nō interuenerit. ¶ † Tertio ꝓbo ꝑ multa iura canonica
que cōiter dicūt matrimoniū eſſe verū ex ſolo ꝯſenſu de pñti lꝫ aliđ nō
interuenerit, adeo qđ ꝑ ſcđꝫ ēt cū copula nō tollit̄ pmū: q: habuit iā
ex ſuo ꝯſenſu ſuā eſſentiā: vt ꝓbat̄ i. c. fi. de ſpō. duo. ⁊ xxvij. q. ij. c. ſuf-
ficit. ⁊ c. cū nūtiat̄. cū multis ſequē. ad idē. c. vnicū. de voto. lib. vj. ⁊ no.
ꝑ Hoſti. i. c. ex publico. de cōuer. cōiu. facit em̄ diffinitio matrimonij q̄
ponit̄ ⁊ declarat̄. xxvij. q. ij. in pn. ⁊ inſti. de nup. in pn. vbi bonus tex.
cū gl. ¶ Quarto vr̄ de h̄ pma frōte caſus maxime iūctis dictis al. ibi
3 in. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. vbi đr ꝓbari qđ † pactū de lucrāda cer-
ta parte dotis in caſu mortis ſortit̄ effectū ſuū altero cōiugū intrante
religionē: ⁊ tñ certū eſt qđ poſt cōſummationē matrimonij nō lꝫ alte-
ri cōiugū intrare religionē de cōuer. cōiu. c. cū ſit. ⁊ c. ex publico. cū mul
tis ſi. Sic vr̄ intelligēdus ille tex. qñ alter intrat religionē cōiūcto ma
trimonio ⁊ nōdū cōſummato: q: ſic lꝫ ēt altero īuito: vt in. c. ex publi-
co. ⁊ c. ij. eo. tit. Et ſm hoc vr̄ ꝓbare ille tex. qđ dictū pactū de lucrāda
certa ꝑte dotis in caſu mortis vēdicet ſibi locū etiā interueniēte mor-
te poſt ꝯcta ſpōſalia ꝑ verba de pñti matrimonio nōdū cōſummato:
ſicut contingit in caſu noſtro: ⁊ per hec faciunt ea que legunt̄ in. l. nō
ſine. C. de bo. que lib. ¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariū de iure pu-
to verū: ſcilicet qđ dictus vir nil lucret̄ pretextu dicti ſtatuti. Et pmo
4 facio pro fundamēto duo ſuppoſita. Primū † qđ ꝟbū nuptie multi-
pliciter in iure capitur. Qñqꝫ capitur pro ipſa mera eſſentia coniugij
que ſolo conſenſu de preſenti interueniente cauſatur vt probat̄ in. d.
l. cui fuerit in. d. §. nuptie. c. omne nuptiarū bonū. xxvij. q. ij. cū ſi. Quā
doqꝫ ſumit̄ pro iſta cōmixtione carnali q̄ interuenit ꝯcto ꝑus matri
monio: vt ꝓbat̄ in. c. cām. ⁊ luce clarius ꝓbat̄ in. c. genuit. maxime iū-
cta gl. ij. q̄ hoc tꝫ aptiſſime eadē cā ⁊. q. ⁊ ibi aliqđ ꝑ Archi. Qñqꝫ ſu-
mitur ꝓ apparatu ⁊ feſtiuitatibus q̄ fiūt tꝑe q̄ vxor ducit̄ ad domū
viri: vt ꝓbat̄ in. c. noſtrates. ⁊ c. femine. xxxv. q. v. ⁊ ſic capit̄ in euāge-
lio vbi đr: facte ſunt nuptie in cana Galilee qñ Jeſus ibi fecit de aq̄
vinū: ⁊ hec vltima expoſitio vr̄ magis ꝓpa ⁊ ꝯſentanea vulgo: vñ eſt
vulgare q̄rūdā locoꝝ vbi đr lenoze. ⁊ ſic ſentit Gaſp. de Cald. ſup ru
bri. de ſpōſa. ¶ Scđꝫ pſuppoſitū eſt qđ ꝟbū matrimoniū ſeu cōiugiū
qñqꝫ verificat̄ in matrimonio ꝯcto ꝑ ꝟba de pñti carnali ⁊ copula
5 nondum interueniente. † Et vulgariter dicunt̄ ſponſalia per ꝟba de
preſenti: ⁊ ſic ſolent nūcupari a multis nōdū ad domū adducta viri:
vt clariſſime apꝑet in. c. ſicut ex lrīs. ⁊ pñti de ſpōſa. ⁊ clarius in. c. ter-
tio loco. de preſum. cū ſi. qñqꝫ ſolum verificat̄ verbū matrimonij ſeu
verbum vxoris ⁊ mariti in coniugio carnali copula conſummato: vt
ꝓbat̄ in. c. debitū. de biga. in prin. ⁊ in. c. ex publico. de ꝯuer. cōiu. Et
elegantius probat̄ in. c. ſi qs deſponſata. xxvij. q. ij. vbi đr ſi qs deſpō
ſata ⁊ tradita vtat̄: vere cōiugiū appellat̄: ad idem. c. quapropter vñ
ſurgit hec diuerſitas: ſatis colligi poteſt ex his q̄ leg. ⁊ no. in. d. c. qua-
propter. per. d. c. debitū. ⁊ per gl. in. d. c. ex publi. ſepe alle. ¶ His pre-
ſuppoſitis infero ad deciſionē q̄ſtiōis nr̄e ⁊ hoc modo cū ꝟbū vxor et
verbū maritus verificent̄ ⁊ verificata reperiuntur poſt matrimoniū
cōſummatū ⁊ nō antea: ⁊ maxime verbū nupta: qđ proprie adaptat̄
ſaltē ad illā q̄ ſolenniter ducit̄. Ergo hec interpretatio ſcripta fienda
eſt in caſu nr̄o. Antecedēs. n̄. plene probatū fuit ꝯſequēs aūt aptiſſi-
me ſic probo: iuſta cā reſtringēdi ſtatutū eſt qñ ſimpliciter ⁊ late intel-
lecto qs indebite lucrū caperet vel alter damnū pateret̄. Primū no-
tabiliter probatur in. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mune. ⁊ hon. ⁊
c. abbate. de ꝟb. ſig. Scđm probatur in. l. ij. ⁊. l. adigere. §. q̄uis. de iu-
repatro. Et qđ ibi no. C. de iure delibe. ⁊ vtrūqꝫ longe melius q̄ alibi
ꝓbat̄ in. c. cū dilectꝰ. de cōſue. ibi vel alteri nō preiudicat̄ iuri cōmuni
non ſolū reſtringunt̄ verba ſtatuti ad intellectū qđ admodū extrane
um multū longe verbis adaptabile: vnde verbū electio relatum ad
quoſdā capitur pro cōfirmatione: ⁊ hanc theoricā firmauit etiā bart.
in. l. oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. ¶ Ad idē vbicūqꝫ ſtatuta ſunt pena
lia que ſatis dicunt̄ penalia: ex quo diminuunt patrimoniū alicuiꝰ:
vt no. Jo. an. in. d. c. j. de ele. lib. vj. verba debēt reſtringi vt nō capiāt
illū itellectū quē caperēt ſm latam ſignificationē verborū. hoc ꝓbat̄
in. c. cū in cunctis. de ele. iūcto. c. ſi cōpromiſſarius. eo. tit. libr. vj. et per
Jo. and. in reg. odia. de reg. iur. lib. vj. in mercu. facit quod ipſe no. in
c. ſtatutum. de elec. lib. vj. Sed cū in caſu noſtro nō ſolū diſtributiue:
ſed collectiue oīa hec ſupradicta interueniunt: ergo debet fieri p̄dicta
reſtitutio. qđ patet. Nā iſte vir illicite ⁊ nulla iuſta cauſa exigente ca-
peret hic medietatē dotiū: licet matrimoniū nō cōſummauerit nec ſo-
lenniter ſponſam ad domū duxerit. Item heredes puelle paterentur
graue damnū ex illa larga interpretatione. Item preiudicat̄ iuri cōi
cum debeat ſoluto matrimonio dos redire ad mulierē: vt in. c. j. đ do.
poſt diuor. reſti. cū multis ſi. ⁊ prefato ex ſolo capite debeat accōmo-
dari ſtatuto ille intellectus maior cū omnis receſſus a iure cōmuni ſit
odioſus: ⁊ ideo reſtringendū: vt i. c. j. ⁊ ij. de fil. pſbr. li. vj. ⁊. d. c. cū dile
ctus. Ad idē notabile dictū Inn. in. c. cū dilecti. de don. vbi dicit qđ
priuilegia inquātum tangūt iura cōcedentiū late interpretamur: vt
ibi in. c. olim. de ꝟb. ſig. ⁊. l. fi. de cōſti. prin. ſed inquātum tangūt iura
alioꝝ ſtricte: vt in. c. ex tuarū. de auto. ⁊ vſu pal. ⁊ idem Joā. an. d. c.
olim. ⁊ adduco tex. in. l. ij. §. ſi quis a pncipe. ff. ne quid in loco publi.
Ergo hoc ſtatutū cū ſit tale etiam ſi ſit priuilegiatū debet ſtricte in-
telligi in p̄iudiciū heredū pulle: ⁊ maxime ſi cōſiderabimus cām ſta-
tutū hoc odioſum iudicabit̄ ſine cā ſm illum vagū intellectū quo ad
diſparitatē inter ſponſum ⁊ ſponſam: ſeu virū ⁊ mulierē. cū viro pre-
mortuo, maxime ante tranſactionē ⁊ ꝯſummationē matrimonij nul
lū lucrū cōſequit̄ mulier. nec ſuſtinuit vir aliqua onera matrimōnij: cō
tra ꝓfecto mentē. l. fi. C. de don. ante nup. ⁊ c. fi. de don. inter virum ⁊
vxo. ¶ Scđo principaliter in hāc ſentētiā me mouet etiā mens ſtatu
ti q̄ multipharie colligit̄. Primo ex principio ipſius dū đr: deceſſerit
ſine filijs ⁊c. que referunt̄ ad illa ꝟba tꝑe ſui obitus deceſſerit ſine fi-
lijs: qđ patet ex ſe ⁊ theorica Bar. in. l. ex facto. ff. de vul. ⁊ pup. vbi đr
qđ qualitas adiecta in aliqua oratione intelligit̄ ſm tꝑs ꝟbi cui ad
ijcitur. ꝓ hoc gl. no. in. c. ſtatutū. in pn. in ver. canonicus. in fi. que ſic
debēt intelligi. de reſcri. lib. vj. Ex qbus ꝓfecto verbis videnť ſtatuē-
tes de muliere intellexiſſe que erat in ſtatu ⁊ potētia ſui obitus facien
di filios: hec em̄ ꝟba ſine filijs ⁊c. includūt in ſe priuationē filiorū: et
includūt in ſe habilitatē ⁊ potētiā actus ſeu habitudinis filiorū: ⁊ no
tabiliter ꝓbat̄ in ſimili in. l. i. ff. de ſuis ⁊ legi. vbi per Bar. in verſ. in-
teſtatus. ſed in caſu noſtro hec mulier, tꝑe obitus nō erat in tali ſtatu
⁊ potentia cū nō fuiſſet adhuc ducta in domum viri. Ergo clariſſime
patet qđ illa verba ſtatuti nō verificantur in ea: maxime cū per eam
quominus duceret̄ nō ſteterit. ar. c. ſicut ex literis. de ſponſa. Eſt etiā

aduertendum quod in omnibus additionibus factis ad illud ſtatutum ſuꝑ filiorū cōmemoratione, ex cōiecturis preſumit̄ euidēter mēs ſtatuētis.l.lꝫ.ff.de leg.j.Tertio pōdero ꝑncipaliter illa verba ex viro cui nupta eſt ⁊c.Nā ꝓprie ſm cōem vſum loquēdi q cōtraxit ſpōſalia per verba de ꝑſenti anteꝙ ducat mulierē ad domum ſuā nō dicit̄ vir illius mulieris:niſi ex cōſuetudine quorūdā locorū: vt ꝓbat̄ in.c.genuit.xxvij.q.ij.vbi dicit Hiero.cum audies Ioſeph virū Marie ſuſpicio tibi nō ſubeat nuptiaꝝ.i.cōiūctionis carnalis:ſed recordare cōſuetudinis ſcripturarū ꝙ ſpōſi viri,ſpōſe vocent̄ vxores:⁊ infra apte ſentit vbi etiā Hiero.ꝙ cōtrahens ꝑ verba de ꝑſenti ſicut cōtraxit beata virgo cū Ioſeph ꝓprie dicit̄ potius ſpōſus ꝙ vir:ex q̊ adhuc nō eſt ducta:ſed vocatus fuit Ioſeph vir ꝓpter cōſuetudinē ſcripturarū.ꝓ hoc illud.c.ſicut ex literis.⁊.c.vl.de ſpō.vbi appellant̄ ſponſalia de preſenti:⁊ ꝓ hoc ꝙ añ traductionē alter pōt altero inuito itrare religionē ⁊ diſſoluere matrimoniū:vt.ſ.dixi. Ergo non pōt dici ſtricte vir ſuus:⁊ quicquid de ꝓpoſito ſignificato. Illud tñ in circūſtantijs eſt verū:⁊ hoc ꝟbū vir ⁊ mulier ſepe ponunt̄ ꝓ eo q ꝯſummauit matrimoniū:⁊ maxime ex cōi noſtri tꝑis conſuetudine: ergo iſte intellectus dꝫ in aīa noſtra reſtringibiliter capi:per ea q̄ ſuperius dixi:⁊ per reg.odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.Et q2 ſtatuta debēt reduci ad ius cōmune quātū fieri poteſt.vt ꝓbat̄ in.c.cū dilectus.de cōſue.l.ij.C.de noxali.not.Inn.in.c.cauſam q̄.de reſcrip.⁊ Bar.in.l.oēs populi.ff.d iuſti.⁊ iur. ¶ Itē ſtatutū dicit nupta:⁊ pleniſſime de hoc ꝟbo dixi.ſ. in ꝑn.Itē dixit apud maritū ⁊c.Sꝫ in multis locis ⁊ ſcriptis appellatur ſpōſus anteꝙ traducat ⁊ nō marit9:vt.ſ.plene alle.⁊.d.c.genuit. ⁊ maxime attēta cōſuetudine huius ciuitatis:⁊ fere oīm locoꝝ in qb9 fui ſm quā appellat̄ ſpōſus:etiā illa die qua ſolēniter duxit in domū donec coſummaret matrimoniū.⁊ cōis vſus loquēdi attendendus eſt etiā in ſtatutis:q2 in qualibet diſpoſitiōe cōis vſus loquendi prefert̄ proprie ſignificationi vocabuli:etiam in materia reſtringibili.vt no. Ioā.an.in.c. fundamenta.de elec.lib.vj.⁊ Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.Inno.in.c.olim de ꝟb.ſigni.⁊ gl.in.c.nōnulli.de reſcri.ultra hoc ꝓbātia nō allego:q2 copioſe allegant̄ in dictis locis. ¶ Ulti. adduco pulchrū motiuū qd elicui ex dictis Pe.⁊ Cy.ꝑncipaliter in l.nō dubiū.C.de legi.⁊ facit qd ibi no.bal.⁊ in.l.ſcire.ff.de excu.tu.et in.l.ſi qs ſeruo.C.de fur.⁊ ſer.corru.⁊ ꝑ Dy.in reg.ſi.de reg.iur.li.vj. Qd motiuū tale eſt:nō ſolū debemus recedere a verbis legis ⁊ ſuare mentē vbi mens expreſſa eſt:ſed etiā vbi mens ſeu ratio nō eſt in lege expreſſa: dummodo illa ratio ꝑſinita ſit naturalis ⁊ naturaliter ⁊ cōmuniter poſſit ꝓbari ꝑ ſimile:ꝑ quā rōnē etiā ſi lex eſſet ꝯtra cōtrariū imaginari poteſt:⁊ notabiliter probari poteſt:ꝑ.l.ſcire oportet.§.ſufficit.de excu.tu.dū dicit ibi tex.ex naturali inſtitutione ac. Ad idē.l. mulier.iuncta gl.ff.ſol.mat.vbi coniecturat̄ mens ꝯtra ipſius ꝟba. Ad idem de verb.ſig.c.intelligētia.⁊.j.q.j.marchio.⁊.l.ſcire leges.ff.

7 de legi.†Nam ⁊ notabiliter dicit Bal.ſicut homo cōſtat nō ſolum ex anima ſed ⁊ corpore:ita lex ex mēte ſeu rōne ⁊ verbis:⁊ verba ſe habēt vt corpus ⁊ ſuꝑficies Ratio aūt ſe habet vt ſpiritus ⁊ aīa:⁊ hec magis debēt reſtringi ꝙ ſuꝑficies ꝟborū:vt.d.l.ſcire.cū ſi.ad cōiecturandum aūt rōnē legis vbi nō eſt expreſſa debemus cōiecturare ꝓpt̄ qd feciſſet ſeu qua rōne fuiſſet motus vir ſapiens:cū talia preſumat̄ legiſlator:lex em̄ dꝫ eſſe rationabilis.iiij.di.erit aūt.⁊ doctori ⁊ iudici data eſt poteſtas legem interpretandi.l.vna.C.de ꝓfe.q in ciuita.cōſtan. lib.xij.no.Inn.in.c.cū ſpeciali.de app.ſed certe in caſu noſtro nō poteſt ꝑſumi qd cā lucri fuit effectus coniugij ſeu reliquie ſponſaliorum de ꝑſenti:q2 eadē rōne porrexiſſet cōſimile lucrū ad mulierem q2 vir ⁊ vxor nō debēt in iſtis ad imparia iudicari.c.gaudemus.de diuor.et melius quo ad ꝓpoſitū in.c.ſi.de do.poſt diuor.reſtit.⁊.l.vlti.§.pe.C. de don.añ nup.nec poſſumus coniecturare qd rō fuerit qd vir eſt caput mulieris:hec em̄ rō nō ſufficit:vt patet in.d.c.ſi.⁊ qd not.glo.in.l. deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.nullā ergo aliā bonam efficacē rationē poſſumus coniecturare in hac diuerſitate inter virū ⁊ vxorem:niſi q2 vir in traducēdo ad domū ⁊ i ſuſtinēdo onera matrimonij facit multas expēſas:nā fere expēdit totā dotē in ornamētis ⁊ ꝯuiuio:ita ꝙ ſi vellet illa ornamēta vēdere nō reperiret dimidiū ei9 qd expēdit. ¶ Itē expēſas factas i ꝯuiuio:inuſitabili ſicut a ſimili nullo recuperat merito ne vir remaneat ꝯſumpt9 voluit ſtatutū ſibi ꝓuidere i lucro medietatis dotiū ſicut in ſimili ſibi ꝓuidit lex in reſtitutiōe dotis.i.l.alia.ff. ſol.mat.in vxore aūt ceſſant eſſe rōnes,merito ſtatutū ſibi lucrū nō attulit:cū ergo hec ⁊ nō alia ſit ſtatuti rationabilis ⁊ ſufficiens rō non debet habere locū in caſu noſtro vbi ceſſat rō legis:⁊ lꝫ forte fecerat aliquos ſumptus:nō tñ fecit illos exceſſiuos q ſolēt fieri in ſolēni traductione:nō em̄ de modicis eſt curādū.l.ſcio.ff.de in inte.reſti.c.j.e.tit. Nā ⁊ ſponſa aliquos ſumptus facit inter cōſanguineos:⁊ ſaltem ad honorādū ſe ꝑma vice in qua tñ ſtatutū nō v̄r habuiſſe ꝯſiderationē. Ex his clariſſime infert̄ ad deciſionē huius caſus vt dictus vir nil lucret̄ virtute dicti ſtatuti.Reſtat nūc reſpōdere ad primū ⁊ vltimum motiuū:q2 ad alia ſatis patet reſponſio ex predictis. Et ꝑmo ad.l.cui fuerit.dico em̄ vt.ſ.dixi qd ꝟbū nuptiarū qñqꝫ verificatur in ꝯiugio contracto ex ſolo conſenſu:ſed qñqꝫ non:vt.ſ.plene probaui. Nā in d.l.ideo ſufficit cōtrahere per ſolū conſenſum:q2 ibi ſumus in materia tis in qbus fit larga interpretatio:vt in.c.cū dilecti.de don.merito capit̄ ille largus ſenſus:ſed in caſu nr̄o ſumus in materia ſtricta:merito dꝫ capi alius intellectus ſtrictior:nec hoc inuſitatum eſt vt idem verbū aliter ſumat̄ in materia larga:aliter in materia ſtricta:imo expreſſe ꝓbat̄ hoc poſſe ⁊ debere fieri in.c.cū dilect9.de ꝯſue.⁊ in.c.ſtatutū.iūctis ibi no.ꝑ Io.de ele.li.vj.facit qd no.bar.in.l.iiij.§.ait ꝑtor.ff. de dā.infe.⁊ hoc q̊tidie viſitam9. Idē in.d.l.cui fuerit.fuit ſatiſfactū mēti ſtatuentiū:vt.ſ.dixi.Reſtat rūdere ad.l.deo nobis.C.de epiſ.et cle.ad quā rūdeo ſimpliciter.Primo qd ibi nullo modo colligitur qd matrimoniū nō eſſet cōſummatū nec valeat illud qd poſt ꝯſūmationem pōt cū conſenſu alterius.vt.c.cū ſis.⁊.c.vxorat9.⁊.c.ad apl̄icam. de cōuer.cōiu.⁊ tali caſu poteſt intelligi illa lex. ¶ Scdo rūdeo ⁊ ſubtilius ibi pactū lucri erit cōe ⁊ viro ⁊ mulieri:vt ibi in tex.⁊ glo. Adeo quod ſi fuerit aliqua diſparitas reducit̄ ex diſpoſitione iuris ad paritatem:vt ibi ſm intellectū glo.quo caſu non poteſt dici qd lucrū ibi deferat̄ ꝓpter expēſas vel onera mr̄imonij:q2 nō vēdicaret ſibi locum in muliere ꝑ predicta ſi neceſſario operi intelligit̄ propter illā paritatē ꝙ ꝓpter affectionē matrimonialē cedit illud lucrū: q̄ affectio accidit ex ſola eſſentia mr̄imonij:de cōuer.coniu.ex publico.de vo.e.ti.lib.vj. ideo vendicabat ſibi locū añ etiā traductionem ⁊ cōſummationē matrimonij:maxime cū vterqꝫ poſſit ibi eſſe in lucro ⁊ dāno:⁊ ſic eadē iuris diſpō ita eſt in caſu nr̄o:q2 ibi ceſſat rō ſtatuti ceſſare dꝫ ſtatuti diſpoſitio in rebus vulgatis:vide bo.gl.in ſimili in replicatione doli: q̄ qñqꝫ conceditur qñqꝫ negatur,eadē rōne remanente ſemꝑ.vt no.in.c. dilecte.de excep.ad.l.nō ſine.C.de bo.que lib.dico ꝙ nō obſtat:q2 loquitur in diſpoſitiōe fauorabili:ſecus in odioſa:vt ibi cōiter no.⁊ maxime Bal.q v̄r contrariari his.q̄ ſentit.in.d.l.deo nobis. Et ꝓfecto omni affectione ceſſante hanc partē puto veriſſimā:nec mouere dꝫ iudicem in contrarium aliquorum forte ſinguloꝝ opinio:q2 aut in terminis eoꝝ nō cōcurrunt oīa predicta aut tanꝙ euidēter ꝓbata ꝑ ꝑdicta nō eſt ſequēda:qñqꝫ eſt euidēter falſa vel ꝓbabilib9 rōnib9 pōt conuinci vt bonus iudex acutiſſimi ingenij eſtimabit ſm eum.de ferijs,capellanus.alleg.ad hoc tex.no.in.l.j.§.ſed neqꝫ ex multitudine. C.de vete.iur.enuc.Et hec ſufficiant.Laus deo.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Dum eſſet materia q̄ſtiōis inter quendā dñm Ioannē ex vna parte:⁊ quendā Guilielmū ex alia ꝑte de caſtellionis occaſione mutui.Tādē inſtāte poteſtate dicti loci compromiſerūt in quēdā Gaſparē tanꝙ arbitratorem ⁊ amicabilē ꝯpoſitorem q illico in palatio ꝑtātis vbi factū fuit cōpromiſſum:auditis petitionibus dicti dñi Ioānis actoris:⁊ rñſionem dicti Guilielmi:⁊ quibuſdā eoꝝ iuribus ꝓmulgauit arbitramētū ⁊ laudū cōdēnans dictum Guilielmū ad ſoluendū dicto dño Ioāni florenos.xv.in alijs vero abſoluit eū ab impetitiōe dicti do.Ioannis q dñs Ioā.ſtatim anteꝙ exiret de palatio approbauit dictū laudū poſt determinatum off.ñ.dicti dñi ꝑtātis.dñs Ioānes ꝓclamauit petendo illud arbitriū reduci ad equitatē boni viri,dicens ſe enormiter leſum cū deberet habere a dicto Guilielmo longe maiorē quātitatē:dicebat etiā non ſibi obſtare illā ꝓbationē ⁊ emologationē arbitramenti: q2 ipam fecerat per impreſſionem dñi ꝑtātis qui iniunxit ei vt nullo modo exiret palatiū niſi approbaret dictū arbitramētū:q2 poteſtas erat terribilis cōtra ſibi reſiſtentes:dictus vero Guilielmus ſic ꝓuocatus rñdit ꝙ totum laudū erat iniquū ⁊ iniuſtū cū in nullo teneret̄ dicto dño Io.vñ petebat totū laudū annullari ⁊ cancellari ⁊c.Uenerunt tādē ad ꝓbationē: ꝓ parte dñi Ioannis fuerūt producti duo teſtes ſuꝑ mutuo ⁊ duo poſt terminū.q tñ iurauerūt itra dictū terminū datū ad ꝓbādū: ꝑmi duo depoſuerūt ſuꝑ ꝯfeſſiōe facta d dicto mutuo a dicto Guilielmo:fuerūt tñ ſingulares in depoſitionibus ſuis quas deponebāt ſuꝑ diuerſis cōfeſſionibus:alij ꝟo duo teſtes ſatis videbant̄ probare ꝑceptum poteſtatis dicto dño Ioāni factum modo ꝓdicto. Pro parte vero Guilielmi fuerūt ꝓducti aliqui teſtes:qui etiā fuerunt ſingulares in dictis ſuis deponentes ſuꝑ confeſſione dicti Ioānis q multas ⁊ certas quantitates pecuniarum receperat pro reſtitutione a dicto Guilielmo ⁊c.querebatur que eſſent partes iudicis in hoc caſu.

¶ Conſilium ſecundum.

1 ☞ Petitio reductionis ad arbitriū boni viri eſt q̄ſi q̄dā appellatio.
2 Reductionem ex iniquitate petēs ipſam iniquitatem probare debet.
3 Iudex ad quem ſi inſpectis actis antiquis vel nouis non videt ſententiam iuſtificare debet illam retractare.

Chriſti eiuſqꝫ matris nominibus inuocatis:cōſiliū qd iudex deberet retractare ⁊ annullare totū laudū ⁊ arbitramētū, declarare dictū Guilielmū in nullo teneri dicto dño Ioāni ac imponere ſibi ſilētiū ⁊ abſoluere dictū Guilielmū ab impetitione illius:⁊ ꝯdēnare illū in expēſis factis in hac cā.Et quāꝙ hoc nudū cōſiliū debuiſſet ſufficere cū peteret̄ a iudice:⁊ ſic eſſet deciſiuum ⁊ nō a ꝑtib9 ſicut obſeruat̄ in ſnīa ferenda iuxta ꝯſilium doc.in.c.ſicut.de re iud.ꝑ Io.an.in addi.in ti.d ſen. prola.§.qualiter.ver.ceteꝝ.Et not.qd ꝯſiliarij ne tñ fortaſſe ex cōſilij nuditate

nuditate aliquorū animus in ſcādalū aggrauaretur: aliqua breuiter
animum meū ad hoc iudiciū mouētia inſerui. Et ꝓ fundamēto euidē
1 tialiter ꝑmitto plura. ❡ † Primo qꝺ petitio reductionis ad arbitriū
boni viri eſt quaſi quedā appellatio. l. j. C. de arbi. cū ibi no. tñ tollit
preſumptionē laudi: vt in ſimili no. in appellatiōe ab excōicatione: ꝗ
licet nō ſuſpēdit excōicationē: vt. c. paſtoralis. de appel. ſuſpendit tñ
ꝓſumptionē iuſtitie ⁊ ꝓceſſus ⁊ deuoluit cām ad ſuperiorē: vt no. In
noc. in. c. bone. el. j. de ele. ⁊ in. c. qm̄ cōtra. de proba. facit qꝺ not. glo. in
2 c. ad reprimendā. de offi. ordi. ❡ Itē etiā premitto † qꝺ petēs reductio
nem ex iniquitate habet ꝓbare ipſam iniquitatē ⁊ grauamē: quā ini
quitatē ſeu grauamē probare pōt: aut ex antiqs actis: aut ex nouis.
iuxta tñ diſtinctionē bar. in. l. ſi ſocietatē. §. arbitroꝝ. ff. ꝓ ſocio. ⁊ pre
ctius in cōſi. cclxxv. ⁊ in Spe. de arbi. §. vlti. ver. ſed nūꝗ. ⁊ vide Ioā.
and. in addi. Spe. eo. ti. §. prealle. ver. item quid ſi cōpromiſſum. et per
Anto. but. in. c. quintauallis. de iureiurā. nō tñ eſt qꝛ ex eo preſumat̄
multū pro dicto arbitratoris. iuxta no. in. c. poſt ceſſionē. de ꝓb. ſꝫ qꝛ
hec eſt intentio actoris petētis laudū reſcindi. ❡ Tertio premitto ꝙ
licet appellatus qui ſnīam approbauit nō poſſit ex ſua ꝑſona petere
cōformationē ſententie de reg. iur. c. qꝺ ad cōſultationē. Tñ ſi appel
lans inſtat ꝯ ſententiā poteſt appellatus petere vt illi ſententie adda
tur vel detrahat̄: ⁊ ſic vel aliter informet̄: qꝛ appellatio licet vna ꝑte
ſuppoſita ſuſpēdit totā ſnīam. l. j. ff. ad turpi. ⁊ c. venientes. de iureiu.
cum ſi. vnde ex perſona alterius cōſequit̄ appellatus qꝺ ex perſona
ſua cōſequi nō poſſet: ⁊ ſimile habet̄ in. c. anto. martini. de conceſ. ꝑb.
lib. vj. ⁊ in. l. petende. C. de temp. in integ. reſti. ad predictū facit. c. ray
nutius. ⁊ c. raynaldus. de teſt. ⁊ l. omnem honorē. C. qñ prouo. nō eſt
neceſ. ⁊ hāc ꝯcluſionē notabilē tenent do. de Rot. deci. ccclviij. ⁊ ſic di
cunt in curia fuiſſe obtentū: ſequit̄ Ant. de bu. in. c. cū Ioānes. in fi.
de fide iſtr. Et ꝑ hꝰ facit ꝙre iudex appellatiōis ſuccedit loco iudicis
a quo: ⁊ ſic dꝫ facere totū id qꝺ totum facere poterat ⁊ debebat iudex
3 ad quē bonus tex. in. c. cū cā. de ſen. ⁊ re iudi. ❡ Quarto ꝑmitto † qꝺ
ſi iudex ad quē inſpectis actis antiqs vel nouis nō videt ſnīam iuſti
ficari dꝫ illā retractare in. c. cū ad ſedem. de reſti. ſpo. no. doc. in. c. i pre
ſentia de renū. ⁊ no. in. l. ꝑ hanc. C. de tempo. app. ❡ His premiſſis in
fero ad deciſionē ꝑſentis materie. Cū eñ ex deductis nunc in iſto iu
dicio reclamationis clare cōſiſtit dictū dñm Ioānē nō habere plenā
probationē ſuꝑ mutuo. cū teſtes fuiſſent ſingulares quibus fides nō
adhibet̄: vt in. c. cū dilecti. de elec. ⁊ c. licet. de ꝓba. maxime inſpectis ꝓ
bationibus alterius partis infert̄ dictū arbitriū ſeu arbitratorē iniu
ſte ⁊ inique condēnaſſe dictū Guilielmū in florenos. xv. Iudex ergo
ꝓuocatiōis ꝗ ſuccedit loco arbitri ſeu arbitratoris dꝫ dictū Guiliel
mū in totū abſoluere in petitiōe illiꝰ actoris ſicut a ꝑncipio debuiſſet
feciſſe ille arbiter. ad hoc qꝺ no. in. d. §. arbitroꝝ. ⁊ d. c. cū ad ſedē. facit
qꝺ no. Bar. in. l. j. ff. de leg. iij. ⁊ Inn. in. c. ſtatutū. de reſcri. lib. vj. ⁊ olī
incipiebat ꝑſenti vbi ſigulariter dicūt ꝙ ab iſto iudice reclamationis
nō pōt appellari: ſicut nec a bono viro cū ſuccedit loco illiꝰ. Nec ob
ſtat ſi dicat̄ iſtum Guilielmū approbaſſe laudū latum qꝛ vr̄ appro
baſſe inquātū alia pars voluerit approbare ⁊ admittere ad ſuā appro
bationem: ſicut in ſimili no. gl. in. c. iij. de eo ꝗ mit. in poſ. ⁊ ſicut. ſ. dixi
in appellato qui cōſequit̄ ex ꝑſona alterius qꝺ ex ꝓpria perſona ꝯſe
qui nō pōt. ❡ Itē fecit qꝛ partes aſſumpſerūt diſputationē de in iu
ſtitia ⁊ de iniqtate totiꝰ laudi: ⁊ cōſiſtit eoipſo qꝺ claruit Ioāni ꝑdi
cto ius nō cōpetere: ergo iudex dꝫ totum laudū retractare: ſicut in ſi
mili no. dicit Inn. in. c. cū dilecti. de ele. ⁊ c. cum bertoldus. de re iud.
vbi vult idē in ſnīa que traſiuit in rem iudicatā poteſt etiam dici qꝺ
illa diſpoſitio teſtiū facta extra terminū datū ad ꝓbandū non value
rit ex quo intra terminū nō adhibuerit aliquā ſolicitudinē vt teſtes
examinaret̄. Et notabiliter dꝫ bar. reprobādo But. in. d. l. dāni. §. ſa
bini. ff. d dā. iſe. ⁊ facit qꝺ no. dñi d Rot. dci. vij. ⁊ ita tenui ſcribēdo in
c. lꝫ. de proba. vbi plenius hoc proſequor. Et hec ſufficiāt vt prius di
xi. hoc ſic cōſultū deciſiuū ⁊ ſic quaſi ſententia ⁊c. Laus deo oīpotēti.

Conſilium. iiij.

1 Utilitas communis clericorum ⁊ laicorum vbicūqꝫ verſatur onꝰ
debet eſſe vtriuſqꝫ commune.
2 Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali.

CAſus ſuper quo conſiliū pe
titur talis eſt. Quidā potēs dñs ad petitionē quorundam
ſubditorū ſuorū decreuit edificare ſeu ꝯſtrui ⁊ edificare fa
cere muros in ꝗdā villa poſita in ſuo territorio ꝓ tuitione hoīꝫ ibidē
habitantium ſeu habitare volentiū: vt tutius poſſint ibidem degere
propter hoſtiles incurſus. Uerūtamen cū quoddā ſolēne monaſteriū
habeat ibidē certas poſſeſſiones ⁊ domus ꝗ colunt̄ ⁊ habitant̄ ꝑ ho
mines dicte ville īſtat dñs maxīe ad poſtulationē habitātiū in dicta
villa: quatenꝰ monaſteriū debeat ꝓ rata cōtribuere ad ſumptꝰ fien
dos ī edificationē dictoꝝ muroꝝ reſiſtit mōaſteriū allegās imunita
tē eccl'iaſticā diuino iure ⁊ humano ꝯceſſaꝫ: ꝗrit̄ qd iuris. ❡ Poſtu
lato prius diuino ſuffragio de cuius honore agit̄: vr̄ primo dictum
1 monaſteriū pro rata teneri. † vbicūqꝫ eñ cōmunis vtilitas clericorū
⁊ laicorū verſat̄ onus dꝫ eſſe vtriuſqꝫ cōmune: ad hoc tex. vlt. in. c. per

uenit. de immu. eccle. vbi viri eccleſiaſtici ſubeunt cuſtodias murorꝫ
contra inimicos ſicut illi laici quatenus vigilantibus melius valeat
ciuitatis cuſtodia ꝓcurari: vt dꝫ tex. in. d. c. peruenit. Si ergo tenent̄
ad onera ꝑſonalia inſtāte ꝯmuni vtilitate fortius ad realia: cū facit
lius excuſent̄ clerici ꝑſonalibus ꝙ realibꝰ: cū in ꝑmis retrahant̄ a di
uinis officijs. ar. xxxiij. q. viij. repꝛhēſibile. in. l. placet. C. de ſa. ſan. eccle.
❡ Scdo notanter inducit̄. l. ad inſtructionē. C. e. ti. vbi dꝫ text. qꝺ ad
ꝯſtructionē itinerū vl' pōtiū et venerabiles domus ſeu eccleſie tenent̄:
pari ratione debent teneri ad edificationē murorū: cum vtriuſqꝫ ver
ſatur vtilitas publica ⁊ pietas. Ergo pauperees ibidē degētes: qꝺ te
nuerunt quidā vt refert ibi Cy. ❡ Tertio facit. l. ad portus. C. d op.
publi. vbi expreſſe cauet̄ de murorū edificatione ⁊ reparatiōe ⁊ ſubij
citur neminē excuſandū fore dignitatis priuilegio. ❡ Quarto reduci
tur rō certū eſt bona eccl'iaꝝ expoſita fore pietati paupeꝝ tñ cōi: vn
de pro alēdis pauperibus eiuſdē ab impreſſionibus defendēdis ⁊ ca
ptiuis redimēdis etiā ipſaꝝ reꝝ eccl'iaſticarū dñis exponi ⁊ alienari
poſſunt: vt in. c. aurū. ⁊ in. c. ſacroꝝ. xij. q. ij. ⁊ ibi de hoc in ſumma. Sꝫ
in caſu nr̄o agit̄ vt pauperes ibidem degentes eripiant̄ ⁊ ſubleuent̄
vt nō captiuent̄. Ergo eccleſie nō debēt eſſe immunes ab oppreſſioni
bus tyrānoꝝ ⁊ inimicoꝝ: ⁊ tunc vt nō captiuent̄. Ergo eccleſie nō de
bent eſſe immunes ab alijs collationibus. Et hanc opi. ſenſerunt qui
dā Mod. in. c. nō minꝰ. de īmu. eccle. poſt gl. ⁊ ibi Hoſt. ꝗ vr̄ ibi gloſſ.
ſequi. que tñ non loquit̄ expreſſe in edificatiōe murorū. ipſe tñ Hoſti.
ꝯtrarium aperte in ſumma vt ſubijciam in his que primo adduco.
❡ Sed his nō obſtātibꝰ ꝯtrariam ſnīam arbitrior veriorem quam
ꝓbabo pluribꝰ rōnibus ſummorū doctorū autoritatibꝰ. Et ꝑmo ad
duco. c. non minus. preall'. vbi tractat̄ de foſſatis fiēdis ꝗ ꝑfecto con
cernunt cuſtodiā ciuitatis ⁊ tam vtilitatē publicā clericoꝝ ꝙ laicorū.
⁊ tñ decidit̄ qꝺ a clericis non dꝫ exigi aliqua ꝯtributio: imo prohibet̄
ſub anathematis diſtrictione niſi eps tam neceſſitatē ꝙ vtilitatē in
ſpexerit ⁊ ſine aliqua coactione ad reuelādas ꝯmunes vtilitates vel
neceſſitates vbi laicoꝝ nō ſuppetunt facultates ſubſidia per eccl'ias
eſtimet offerēda: ⁊ pōdera illud verbuꝫ ꝯmunes vtilitates ⁊c. iūcto. c.
aduerſus. eo. ti. Ex quo patet qꝺ etiā imminēte ꝯmuni vtilitate cleri
ricorū ⁊ laicoꝝ non tenent̄ clerici aliquid ꝯferre niſi ſpōte velint ap
probāte epo ⁊ clero ⁊ vbi laicoꝝ nō ſuppetāt facultates. ⁊ hodie ꝑ. c.
aduerſus. ꝑalle. nō pñt clerici in caſu ꝑdicto ſponte ſoluere Romano
pōtifice incōſulto vt fuit illud ſancitū ꝓpter quorundā imprudentiā
ſepe allegantiū talē neceſſitatem vel vtilitatē. ❡ Scdo ad idē adduci
tur tex. no. in aut̄. itē nulla ꝯmunitas. C. de epi. ⁊ cle. vbi generaliter ꝓ
hibet̄ ne qs audeat ab eccleſijs exigere collectas: exactiones: angari
as: vel perangarias: ꝗ oia propter publicā vtilitatē in defenſionē rei
publice i qua includit̄ vtilitas laicoꝝ ⁊ clericorū exigunt̄. ❡ Ad idē
etiam. c. j. de immu. eccle. li. vj. ⁊ c. ꝙꝙ pena. eo. ti. ⁊ cle. ꝑſenti. ti. ⁊ c. fin.
de vita ⁊ hone. cle. ⁊ l. placet. C. de ſa. ſan. eccle. l. ij. C. de epi. ⁊ cler. xvj.
q. j. generaliter cū infinitis ſimilibus que eximunt eccleſias ⁊ ipſaruꝫ
bona ab omnibus collectis: gabellis: exactionibus, et ſimilibus.
2 ❡ Probatur quarto hac ratione † bona eccleſiarū ſunt deputata pu
blico vſui ſpirituali. xij. q. j. vidētes. xvj. q. j. qm̄. de preb. ratio. ⁊ d. l. pla
cet. hic dꝫ text. in. l. nulli liceat. xij. q. ii. quod omne id qꝺ eccleſie ꝯſecra
tur: ſiue fuit anima: ſiue agri ſanctorum dñorum efficit̄, ad ius ꝑtinet
ſacerdotum: non ergo debent mundano vſui ⁊ publico deſeruire. qꝛ
ſemel deo dicatū ad humanos vſus amplius transferri nō dꝫ. vt regu
la ſemel deo dicatum. de reg. iur. li. vj. ius eñ publicum etiaꝫ ꝯſiſtit in
ſacerdotibus. j. di. ius publicū. Laici ergo cū ſint mundani: ⁊ princi
paliter habent vtilitatē ex re publica mundana: debēt ſubire onera
reipublice mūdane: bona vero eccleſiaruꝫ que ſunt dei debent deſer
uire reipublice ſpūali. Simile videmus in perſonis. nā milites ſecula
res militāt mundo, milites ꝟo celeſtes militāt deo. Et ſic illi in tpali
bus iſti in ſpūalibꝰ: vt in. c. reprehēſibile. ⁊ c. quo caſu. xxiij. q. vlt. Re
cte ergo dixit tex. in. d. c. nō minus. ꝙ ꝙdiu laicorū facultates ſuppe
tunt ēt ſpōte nō dꝫ eccleſia aliqd elargiri niſi ſubtrahant̄ bona vſui
ſpūali: hinc no. tex. in cle. qꝛ ꝯtingit. de relig. do. dꝫ qꝺ deputata certo
vſui largitiōe fideliuꝫ nō debent deputari ad alium vſum autoritate
romani pontificis duntaxat excepta: hinc tex. in. d. c. non minus. hec
onera publica dꝫ tex. eſſe laicorū. vt patet ibi: iſta vero onera publica
ſua ⁊c. lꝫ in ſequentibus tractent de ꝯmuni neceſſitate vel vtilitate.
Sed dixit illa laicoꝝ: qꝛ eis incumbunt rōnibus ꝑdictis: lꝫ quidam ⁊
male intelligūt illū tex. ꝑ illud verbuꝫ ſua ⁊c. qꝺ loquat̄ de neceſſitate
laicorum duntaxat qꝺ ꝑfecto non eſt veꝝ replicaſſet poſtmodum de
laicis: ſed dꝫ de ꝯmunibus: ⁊ idē dꝫ in. d. c. aduerſus. ⁊ maxime de pro
pria ibi dꝫ qꝺ ſua intereſt prouidere ꝯmunibus vtilitatibus. intelli
git ergo de vtilitate clericorum ⁊ laicorū: hanc ēt ſnīam ꝓbat ꝯmu
nis theorica doctoꝝ vtriuſqꝫ iuris de qua ꝑ canoniſtas in. c. fi. de vi.
⁊ ho. cle. ⁊ i. c. j. de immu. eccle. li. vj. i cle. ꝑñti. de cenſi. per Io. de lig. per
Bar. in. l. reſcripto. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ in. l. placet. C. de ſa. ſan. eccl'.
⁊ in ꝯſimilibus locis: dicunt enim qꝺ bona eccleſiaꝝ non tenent̄ ad
aliqua onera mūdana niſi prius fuiſſent facta tributaria ſeu cēſualia
anteꝙ veniſſent ad eccleſiā: ita ꝙ ſoluiſſent certū tributū vel cēſuꝫ ali
ter aūt nō tenent̄ ꝙꝙ priores poſſeſſores priꝰ ſoluiſſent tꝑe neceſſita

tis vel vtilitatis aliquas collectas vel actiões.ad hoc multa iura ſu-
perius alle.hāc ſniam ꝑciſe quo ad caſum noſtrum.ſ.in refectiõe mu-
rorum.tenet gloſſator ſubtilis in decre.xvj.q.j.§.nouarum.vbi exp̄ſſe
dꝫ gloſſ.per legis adminiſtrationē.Idem apertiſſime voluit ille iuris
canonici ſpeculū.Io.an.in.d.c.nō minus.ſup gl.vbi dꝫ qꝺ clerici nō
tenenť:qꝛ nulla lege digeſtoꝝ nec.C.nec vlla legis autoritate potuit
reſtringi eccleſiaꝝ immunitas.hāc eandē ſniam ſecutus eſt gloſſator
iuris ciuilis clariſſimus in.d.l.ad inſtructionē.vbi firmauit eccleſias
nō teneri ad refectionē vel ꝯſtructionem murorū.Idez ibi bar.iuris
ciuilis illuminator dicens qꝺ.d.l.ad inſtructionē.in parte corrigitur
per auť.itē nulla ꝯmunitas.prealle.diſtinguit omnia realia ⁊ ea que
imponunť ꝑſonis pro rebus ꝑpter bona vt ad prima teneātur eccle-
ſie:ad ſcḋa nō:vnde ꝓ refectione pontiū ⁊ murorū onera imponunť
ꝑſonis ꝓ rebus:nulla em̄ iure caueť poſſeſſionis ad hec opera obliga
ta fore quid plura:ipſemet Hoſti.correxiſſe videť opinionē ſuā quaꝫ
tenebat in.c.nō minus.nouiſſime in ſumma ſua ti.de immu.eccle.§.a
quibus.verſi.ad extraordinaria.vbi dꝫ ꝙ hodie eccleſie ſint immu
nes ab oībus iſtis oneribus cõcernentibus:ſiue publicā vtilitatē:ſiue
priuatā:per dictam auť.item nulla cõmunitas.cuꝫ ſimi.⁊ ſic ꝙ hodie
nō procedit ex toto diſpoſitio.d.l.ad inſtructionē.⁊ ſic incidit cū opi.
Bar.multi etiā alij doctores antiqui hāc opinionē ſecuti ſunt de qbꝰ
nō curo:cū in hanc ſententiā habeamus iuris illuminatores:vt gloſ-
ſator vtriuſqꝫ iuris.⁊ Io.an.⁊ Hoſti.⁊ Bar.¶ Quis ergo auderet
oppoſitū cõſulere maxime cõtra religionē cū non modica ſit ratio q̄ ꝓ
religione facit.l.ſunt ꝑſone.de religi.⁊ ſump.fu.Et profecto ſi qs põ-
derat glo.d.c.non minus.non ſentit opi.in principio adductam:imo
contra ſentire videť.Nam illa glo.eſt poſita ibi ſuper caſu excepto qñ
ep̄s ⁊ clerus inſpexerint neceſſitatē vel vtilitatē cõmunē ⁊ laicorū fa-
cultates nō ſuppetunt:⁊ tūc abſqꝫ vlla coactione poſſunt elargiri:vñ
gl.voluit ibi potius exēplificare de vtilitate vel neceſſitate ꝯmuni ꝙ̄
ponere caſum exceptū a diſpoſitione illius.c.⁊ ſatis patet dū dicit:cõ-
ferre enī debēt ⁊c.Et ſic ꝑ verbū enī continuat ſe ad tex.Si enī voluiſ-
ſet ponere caſum exceptū:dixiſſet cõferre tñ debet.vel ꝑ verba ſimilia
fuiſſet locutus.Et qcquid ſenſerit ſatis hec opinio.ſ̄.recitata fulcita
eſt iuribus:rationibus ⁊ autoritatibus.Quare cõcludo dictū mona
ſteriū ad hec onera ſubeunda teneri non debere niſi ſeruareť diſpoſi-
tio illius.c.nō minus.ſ.romano põtifice prius cõſulto.vt diciť.in.d.c.
aduerſus.Et ſic ſeruatū fuit alias facta cõmiſſione excellēti vtriuſqꝫ
iuris doctori dño Anto.de roſellis.Et mihi ꝑ potentes dños priores
cõmunis Senarū proprie in queſtiõe facti q̄ verſabať cū magnifico
⁊ deuotiſſimo monaſterio ſancte Marie mõtis Oliueti.⁊ clauſula.lꝫ
nudo verbo ⁊ ſuccincte tūc fecerimus relationē.Non obſtāt huic con
cluſioni cõtraria ſuperius formata.Et primo reſpõdeo ad.c.ꝑuenit.
habet enim varios intellectus.Primo enī intelligiť in terris in tpa-
libus eccleſie ſubiectis.Scḋo intelligiť ſm̄ illa tpa in qbus illa ciui-
tas terrecena opprimebať ab infidelibus ⁊ imminebat timor ſubita
neus ⁊ improuiſus.vt ibi no.Inn.¶ Itē ⁊ etiā intelligiť de clericis
q non ſunt a diuinis ſubtrahēdi.xxiij.q.viij.reprehēſibile.ſꝫ de homi-
nibus eccleſie q alias gaudēt dicta immunitate.l.ij.C.de epiſ.⁊ cleri.
xij.q.ij.eccleſiarū ſeruos.niſi eſſet neceſſitas vrgentiſſima.vt no.Hoſt.
in ſumma eo.ti.in.d.§.a quibus.ver.mere etiā perſonalia.¶ Itē q̄r-
to nō loquiť de fructibus ⁊ bonis diſtrahēdis,ſed de quadā cuſtodia
ad neceſſariā tuitionē ciuitatis que imminet in caſu noſtro.¶ Itē p̄-
ſumpto ꝙ ſic eſſet magna neceſſitas dꝫ obſeruari ten.or.c.nō minus.
⁊.c.aduerſus.cū nullū ſubſit periculum in conſulendo romanū põti-
ficē.¶ Ad.l.ad inſtructionē allegatam ſatis.ſ̄.eſt rñſum.ad.l.por-
tus.nō ob.qꝛ non loquiť de eccleſia:vt ſatis voluit gl.in.d.l.ad īſtru-
ctionē.¶ Itē illa.l.ſm̄ vnam ſolutionē ibi datā in gl.põt induci pro
hac opinione noſtra cuꝫ dꝫ ꝙ gradatim propter bonū publicū qꝺ fo-
uent ſunt ab illis oneribus priuilegiati forte debēt eſſe exempte ecc̄ie
propter bonū publicū ſpirituale:⁊ ꝑ al's ratiões ſuperius allegatas.
¶ Ad quartū motiuū reſpondeo qꝺ ꝓcedūt pro redimendis capti-
uis vel pauperibus alendis.in quibus caſibus eccleſia ſua bona di-
ſtribuit ſecus hoc caſu vbi eccleſie nulla ꝑuenit vtilitas ⁊ dñs caſtri
recipiet totū ꝯmodū.Qui enim ſentit cõmodū ſentire debet ⁊ onꝰ:vt
in regula q ſentit.de reg.iur.lib.vj.¶ Itē non debēt ſubtrahi cultui
diuino ⁊ pauperibus ac alijs religioſis ſumptus neceſſarij vt expēda
tur in cauſam nō ſic neceſſariā:⁊ vbi non ita directe faueť pietati:et
ſic neceſſitas maxime p̄tēdiť:ſeruetur.qꝺ habetur in.c.nō minꝰ.et.c.
aduerſus.video enim qꝺ eccleſie non tenenť ſubuenire dñis tpalibꝰ
niſi inquantum velint,⁊ ſic cultus diuinus in nullo altereť:vt in.d.l.
placet.⁊ auť.itē nulla ꝯmunitas.fortius nō teneť ꝯtribuere ad edifi-
cationē muroꝝ.Alterius me non extendo cū religioſi fauor tantorū
virorum clariſſimorum autoritate fulcitus ſatis abūde in hac ſe ſup-
petere videtur ad indiuidue trinitatis laudem amen. Laus deo.

¶ Conſilium quartum.

1 Voluntas coacta in malefactis peccato non excuſat.
2 Communitas excommunicata per metum an incidat in penam ex-
communicationis.
3 Papa Marcellinꝰ fuit depoſitus qꝛ idolis ſacrificauit ꝙuis coactus
metu gentilium.
4 Metus magis excuſat mulierem ꝙ̄ virum.

Facti contingētia talis eſt.

Quedam mulier accuſata de adulterio a viro ſuo ad lu-
crandā dotem ⁊ diuortiū quo ad totum faciendū:mulier
tanꝙ̄ pregnans ab alio coniuncta allegat violētiā ſibi a quodā viro
in magiſtratu in loco abſtinentie illatā ⁊ eam ex cõiecturis ſufficiēti-
bus probat.Queritur an ex hoc debeat euitate penā legis.Et videť
1 primo qꝺ nō:† qꝛ coacta voluntas in malefactis non excuſat a pecca
to nec rurſus a pena peccati.ij.q.i.in primis.xxiij.q.vi.item ne.vbi dꝛ
qꝺ quis dꝫ potius oīa mala pati ꝙ̄ malo ꝯſentire.Ratio huius dicti
eſt qꝺ ius ꝯditionale non tollit ꝯſenſum.c.maiores.de baptiſ.⁊.c.me
rito.xv.q.i.⁊.l.ſi mulier.ff.ꝙ met.cau.¶ Secundo hoc probatur a ſi-
2 mili in.c.ſacris.qꝺ met.cau.† vbi ꝯmunitas excõmunicata ꝑ metum
incidit in penā excõicationis ſicut ille q ꝯmunicat ſpõte:reddiť ratio
ibi:qꝛ licet metus culpā attenuet eā tñ prorſus nō excludit.¶ Ter-
3 tio induciť.c.nūc aūt.xxij.diſt.† vbi patet papā Marcellinū fuiſſe de
poſitū:qꝛ idolis thurificauit:lꝫ gentilium metu inductus feciſſet.Cuꝫ
ergo hec mulier de qua queriť alterius libidini proſtrauerit et ſic ma
riti torū violauerit:non dꝫ propter metū vindictā euadere:per iura
ſuperius allegata ⁊ multa alia q̄ breuitatis cauſa omittūtur.¶ Sed
his nō obſtātibus ꝯriam ſentētiam arbitror de iure veriorē infraſcri-
ptis rationibus motꝰ ⁊ multorū autoritatibꝰ.Aut enī hec mulier vt
ꝑciſa paſſa fuit:⁊ in dubio dicendū penā pati nō dꝫ quinimo nec vl-
lam pcti maculā ꝯtraxit:imo ex cordis caſtitate meretur niſi ꝓbetur
contrarium.xxij.q.v.c.i.⁊.ij.⁊.d.c.in ſacris violētia ſeu metus fuit cõ-
ditionalis.Et dico qꝺ lꝫ aliquod pctm̄ ꝯtraxit ⁊ penitentia digna
ſit quare ad minus affuit aliqualis ꝯſenſus:tñ penam adulterij pa-
ti nō dꝫ.⁊ ſic non dꝫ priuari dote ⁊ ꝯſortio mariti:cum ſit adulterij
pena.hoc ꝓbatur expreſſe in.l.vim paſſam.⁊ in.l.vxor.§.ſi quis pla-
ne.ff.de adul.⁊.l.fideliſſima.C.e.ti.⁊.l.j.§.remoueri.ff.de poſtu.⁊ ratio
eſt:qꝛ adulteriū reſpectu legis nō admittiť ſine dolo:lꝫ fuerit ſeu inter
uenerit aliqualis culpa:vt not.probatur in.l.pe.ff.de adul.text.iūcta
glo.ſi.xxxiij.q.ij.in lectū.⁊.xv.q.i.inebriarunt.Et iura procedūt etiā
in metu ꝯditionali.vt apertiſſime voluit glo.ſeu ſentit vt duobus lo-
cis.xxxij.q.v.propoſito.alias incipit:lucretia.ꝓ hoc qꝛ dolus eſt calli
ditas vel machinatio ad circūueniendum ⁊c.l.j.ff.de dolo.que etiam
4 ceſſant interueniēte metu:lꝫ ꝯditionali.¶ Et aduertendū† qꝺ timor
ſeu metus magis excuſat mulierem ꝙ̄ virū propter ipſius imbecillita
tem:vt dꝫ gloſſ.no.in.c.cum locū.de ſpon.nā arbitratur quod nō ſolū
metus illatus per illū virum habeat excuſare mulierē a pena adulte-
rij:ſed etiā pudor ⁊ verecūdia quedā in quā incidere timuit mulier in
clamando cū videtur:ſed maxime noctis tpe a viro preſertim poterit
occidi.Ratio:qꝛ ibi ceſſat dolus qui requiriť ad incurrendam penaꝫ
adulterij:vt.ſ̄.dixi.hoc valde no.probať i.c.propoſito.vel incipit,lu-
cretiā etiam prealle.iuncta glo.cū veri facti ꝯtingat.Nam illa lucre-
tia nobilis ⁊ pudica in Roma Romana propter hāc ignominiaꝫ et
confuſionē vitandā expoſuit ſe libidini filij Tarquinij regis:nec adul
tera fuit iudicata ab Auguſtino viro ſanctiſſimo ⁊ doctiſſimo:imo ꝺ
caſtitate mētis ꝯmendata:vt ibi intelligit glo.⁊ bene:quod lꝫ q̄ ad
deum non fuerit immaculata ab adulterio:per iura ſuperius in p̄n.
allegata tñ quo ad penam legis fuit ab adulterio excuſata.cū nō cõ-
mittať ſine dolo:vt ſuperius dixi.¶ Concludo ergo iſtā materiā nō
debere pati ſubſcriptam penam adulterij.Ad iura in cõtrariū allega
ta poſſet multipliciter reſponderi.Sed vnica reſponſio generalis ad
omnia ſufficit dicendo qꝺ vbi ad incurrendam penam requiriť dolꝰ
non ſufficit culpa.l.j.C.ad.l.corne.de ſica.no.in.l.in actionibus.ff.de
in lit.iur.⁊ inſti.de ſuſpe.tut.§.ſuſpectus.⁊.l.ꝙ nerua.ff.depoſi.ad in-
currendā aūt penā adulterij requiritur dolus:qui excluditur per me-
tum:vt.ſ̄.pleniſſime probatum eſt:⁊ ita videtur firmare Bar.in.l.ꝙ
nerua.prealleg.⁊ etiam quo ad penā pecuniariam lata culpa nō eq-
paratur dolo vbi lex expreſſe requirit dolum:⁊ idem glo.not.in.l.ma
gna negligentia.ff.de verbo.ſig.Et lꝫ hic nō agatur criminaliter ad
penaꝫ adulterij:ex quo tñ agiť ad penā non ſufficit illa culpa ſine do
lo:preſertim cū hic agatur ad grauem penam vt.ſ.perdat matrimo-
nium ſuum:dos enim mulierū cenſetur patrimoniū in.l.iiij.ff.de mi-
no.⁊ vt ſeparetur a viro.Et ſic priuetur iure petendi debitum cõiu-
gale:⁊ vires alimentales paſſiue quod ꝙ̄ graue ſit quelibet diſcenere
poteſt.Et hec ſufficiant.⁊c.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Sempronius quādam domum

ſuā locauit titio tempore annorū octo conſtituta pēſione ſex flore.in
anno.immediate poſt dictā locationē vēdidit dictam domum Titio
cõductori pro p̄tio centū flore.auri.qꝺ quidē pretiū a dicto Titio em
ptore habuiſſe cõfeſſus fuit nō ſub ſpe future enumeratiõis:⁊ renun-
tiauit exceptioni nō numerate pecunie:poſt hec dictꝰ Titius emptor
nō obſtāte ꝯfeſſione predicta ſup receptione pretij facta per ſempro-
nium venditorem fecit ⁊ conſtituit ſe p̄ncipalez debitorē ⁊ pagato

rem dicto Sempronio venditori in dictis centum flore.auri ꝓ pretio dicte domus quos centũ florenos auri dictus Titius promittit dare ⁊ ſoluere ad terminũ octo annorũ:⁊ interim promiſit anno quolibet ſex florenos auri noie penſionis ſm pactũ locationis p̄dicta cũ pacto ꝙ ſi dictus Titius aliquã ptẽ dictoꝝ cẽtũ florenoꝝ offerret dicto Sẽpronio ipſe Sẽpronius deberet illã partẽ recipere:⁊ pro parte minuere penſionẽ dictorũ ſex florenorũ. Accidit ꝙ inter tp̄s octo annorum nulla ps dictoꝝ cẽtũ florenorũ fuit ſoluta dicto Sẽpronio ꝑ dictum Titium:ſed ſoluit ſibi ſex florenos dicto termino octo annoꝝ elapſo. Sẽpronius agit cõtra Titiũ ad ſolutionẽ ⁊ exactionẽ dictorũ centuꝫ flore. Titius ipſe allegat ⁊ dt iã ſoluiſſe.xlviij.florenos:⁊ offert ſe paratum ſoluere florenos.lij.pro reſiduo dicte quãtitatis.ſ.dicens ſe domum emiſſe: vt patet ꝑ inſtrumentũ emptionis.⁊ ideo nõ tenebatur ſoluere penſionẽ:⁊ qđ ſoluit illud fuit pro vſura centũ florenorũ predictorũ:⁊ qđ in fraudẽ vſurarũ fuit dictũ vt ſolueret noie penſionis. ⁊ ſic dꝫ cõputari in veram ſortem dictorum centum florenorum. Sẽpronius replicat ꝙ quãuis vendiderit domũ ⁊ ꝯfeſſus fuerit recepiſſe tñ in veritate nullum pretium habuit qđ debeat colligi ex cõfeſſiõe ⁊ obligatione immediate facta per Titiũ emptorẽ:⁊ ſic pretio nõ ſoluto dñium dicte domus nõ fuit tranſlatũ in emptorem. ideo debet ſibi penſio donec totũ ſolueret pretiũ dicte domꝰ:⁊ ſic dicti.xlviij.flore.noie pẽſionis ſoluti nõ haberẽt eſtimare dictũ pretiũ.c.flore.⁊ ſic p̄tium domus eſt integre ſoluendum. Querit̃ quid iuris ⁊c. Nic. Abb.

Conſilium quintum.

1 Penſionem ſoluere de re propria poteſt.
2 Contractus lꝫ ex forma ſui non appareat vſurarius iudicatur tamẽ vſurarius propter mentem contrahentium.
3 Uendens rem plus q̃ valet cenſetur vſurarius.

Chriſti eiuſdẽqꝫ matris nominibus inuocatis:omiſſis argumentis que ſatis friuole in fauorẽ dicti venditoris poſſent fieri ipſam rẽ ſubſtãtiatim ſic attingã. Dico eñ meliori iudicio ſemꝑ ſaluo dictũ Titiũ emptorẽ nõ teneri ad ſoluẽdũ.lij.flore.⁊ ſic.xlviij.flore.ſoluti noie pẽſionis debẽt ꝯputari in vero p̄tio dicte domus: qđ probo multipliciter. Primo ſic videlicet eoipſo eñ qđ dictꝰ locator emptori vendidit domũ recepto p̄tio vel ſaltẽ habita fide de p̄tio:⁊ hic fuit ꝯtus pfectus:⁊ dñium domus trãſiuit in emptorẽ ⁊ receſſum fuit a ꝯtu locationis:hoc apertiſſime probat̃ in.l.ſi quis.ff.de acquir.poſ.⁊ inſtit.de rerũ diui.§.interdictũ.§.vẽdite.⁊ ꝙ huic fuit ſaltẽ habita fides de p̄tio clariſſime ptꝫ ex ꝯfeſſiõe ipſius vẽditoris:q̃ ſi eſſet fictitia tñ ex ea ſatis colligit̃ qđ intẽdebat de p̄ſenti tradere rõne venditionis habita fide de pretio habendo in futurũ:vt ſatis etiã colligit̃ ex obligatione ⁊ confeſſione poſtea facta per dictũ Titiũ emptorem:cum ergo dñiuꝫ fuit tranſlatũ i dictũ emptorẽ ⁊ receſſuꝫ a ꝯtu locationis: vt.s̄.luce clarius probatũ eſt non potuit de nouo illã cõfeſſionẽ ſubſequentem conficere ⁊ ſuſcitari ꝯtractus locãtionis ⁊ recedi a ꝯtractu venditionis ⁊ emptiõis pfecto ⁊ re nõ integra.C.qñ lic.ab ẽp.di.l.j.⁊.ij. Tertio qꝛ iſti hoc non agebãt:imo volebãt ꝯtum emptionis ⁊ vẽditionis exiſtere ſua firmitate:vt patet ex verbis emptionis ſeu ꝯfeſſiõis.
1 Patet ergo ex p̄dictis† qđ noie penſionis nõ valebat illa ſolutio:cuꝫ vere ꝓpria qs penſionẽ ſoluere non põt:vt.d.l.q rem propriã.vñ etiã preſupponẽdo ꝙ nulla fraus vſurarũ interuenerit:hic tñ q ſoluit indebitũ pot illud compenſare in vero debito ſoluẽdo.l.etiã.ff.de cõpenſ. de ſi.inſtru.c.cum Joannes.facit.l.cuius per errorem.ff.de reg.iur.et c.ſi.de ſol.cũ ibi no. Puto tñ qđ etiam ex alio capite poterit ipſe vẽditor illos.xlviij.florenos in verũ p̄tiũ computare:qm̃ diligenter oĩa geſta ponderentur:hec penſio fuit conſtituta in fraudẽ:⁊ ſic eſſet vſura pro dilata ſolutione illorũ centuꝫ florenoꝝ de quibus.s̄.ſeu contiguitatis ꝯtus. Si eñ incõtinenti intendebat vẽdere ⁊ vendidit ⁊ confitetur p̄tiũ recepiſſe:ad quid oportebat premittere ꝯtum locatiõis cũ non ſit p̄ſumptio ꝙ quis velit incõtinẽti a priori propoſito recedere.l.nõ ad ea.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ de baptiſ.maiores. Et ex his que incõtinenti fiunt oritur p̄ſumptio fraudis.in.c.officij.cum ibi no.de ele.⁊ q̃ incontinenti fiunt videtur ibi eſſe.l.lecta.ff.ſi cer.pet. Scđo p̄ſumitur fraus ex eo qꝛ prius fuit venditor ꝯfeſſus recepiſſe pretium nõ ſpe future numerationis:imo renũtiauerat exceptioni non numerate pecunie:⁊ tñ poſtea emptor ꝯfeſſus eſt ſe debitorẽ in centũ florenos occaſione pretij illius domus:⁊ ex his ꝯrietatibus reſultat preſumptio fraudis.in.c.vt noſtra p̄ſumptio.vt ecc.bñfi. Tertio oritur p̄ſumptio rõne p̄ſumptionis ſolutionis fiende pro penſione cõtra naturaꝫ illius ꝯtus venditionis qui p̄ceſſerat.ad hoc qđ legit̃ ⁊ not.in caſu ex illo pacto appoſito vt ſi in tp̄s octo annorũ ſolueret aliquã ptẽ dictorũ centũ flore.deberet fieri diminutio penſionis pro rata. Si enim dñium domus nõ eſt tranſmiſſum in emptorẽ vt allegat vẽditor ad qđ fieret illa diminutio ꝓ rata:cũ adhuc dñium eſſet penes vẽditorẽ? Non enim poteſt dici ꝙ ꝓ parte tranſeat dñium ſicut pro pte ſoluit̃ pretiũ.l.traditionibus.C.de pact. Ergo ex eo clare concluditur quod ꝓ mercede ſolutionis dictorũ cẽtũ flore.licite fuit cõſtituta dicta penſio vt ſic exonerata parte debiti exonerare debebit onus pẽſionis ſeu mercedis. Ex his eñ omnibus ⁊ tam vberrimis coniecturis ⁊ p̄ſumptionibus dꝫ talis ꝯtus iudicari in fraudẽ vſurarũ ꝯfectus:iuxta ea que ponunt̃ ⁊ habent̃ in.c.ad noſtrã.de emp.⁊ ven.⁊.c.illo vos.de pi. Et ſi diceres quõ hic deberet p̄ſumi ⁊ iudicari cũ nõ interuenit mutuum ſine quo vſura non cõmittit̃:vt patet ex diffinitione vſure. Eſt eñ lucrũ ex mutuo ⁊c.vt plene no.ꝑ Jo.an.in reg.peccatũ.de reg.iu.
2 li.vj.in mercu.facit.c.ꝯſuluit.de vſu.† rñdeo qđ lꝫ ex forma ſui nõ appareat ꝯtus vſurarius:tñ ꝓpter mentẽ cõtrahentiũ dꝫ iudicari vſurarius. Ex quo eñ ex dilata ſolutione p̄tij debebat iſte vẽditor recipere illud lucrũ fingit ius qđ emptor ſoluit pecuniã vẽditori. Et qđ venditor illã ſibi mutuauerit ⁊ ꝓ mercede voluerit illud lucrũ. Nec videat̃ extraneũ:qꝛ eſt caſus exp̄ſſus in iure in ſimilibus terminis in
3 c.in ciuitate.⁊ in.c.nauigãti.de vſu.† vbi dr ſm cõem intellectũ illum venditorẽ iudicãdũ vſurariũ q vẽdit rẽ plꝰ q̃ vꝫ:ex eo qꝛ ſolutionẽ p̄tij differt:⁊ ſic nõ eſt cõtractus vſurarius ex forma ſui qꝛ ibi nõ ſit verũ mutuũ:ſed fingit̃ mõ p̄dicto ꝓpter mẽtes cõtrahẽtiũ. Cõmittitur ergo vſura ſiue ſit mutuũ verũ ſiue factũ modo p̄dicto:⁊ ita cõmuniter notat̃ i iuribꝰ p̄all. Ex qbꝰ oĩbꝰ ꝯcludo ꝙ ex duplici capite põt iſte emptor obtinere intentionem ſuam:vel qꝛ ſoluet vel vſura qualitercunqꝫ capiatur poteſt deduci in compenſationem pretij centum florenorum.⁊.d.c.illo vos.cum ibi no.⁊.c.cum cõtra.de pig.de iureiu.debitores.cum ſi. Et hec ſufficiant ⁊c. Nico.abb.

Conſilium.vj.

1 Onera communitatis incumbunt laicis ⁊ non clericis.
2 Gabelle ⁊ datia ſoluuntur de rebus proprijs.

Caſus ſuper quo petite fuerunt allegationes. Quidã dñs Frãciſcus canonicꝰ Maſſitaneñ.ex p̄rimonialibus vẽdidit vinũ: bladũ:frumentũ: porcos:⁊ alia.⁊ in eis dr negotiari:habetqꝫ aliqua aialia q̃ mittere vult ad loca paſture cõis Maſſitañ.ſine aliqua ſolutione.quam cõiter faciũt ciues ibi ꝓ releuãdis oneribus cõitatis:nec etiam in rebus patrimonialibus in qbus negotiari dr vult ſubijci ſtatutis ciuitatis ſoluendo gabellas:datia:pedagia.⁊ ſimilia excuſando ſe dupliciter. Primo ratione clericatꝰ. Scđo ex quodã pacto inito inter ipſam cõmunitatẽ:maxime ⁊ epm ⁊ capitulũ Maſſitañ.eccl'ie vt liceat ep̄o et capitulo ſine aliqua ſolutiõe mittere aialia ſua ad paſcẽdũ in paſcuis cõitatis. Contingit nũc dubitari de duobus. Primo nũqd dñs Frãciſcus dbeat ſoluere paſcua in qbus frequẽter mittit aialia ſua ꝓpria ad dicta loca cõitatis ſm qđ ſoluũt alij ciues iuxta formã ſtatuti cõmunitatis. Ad primum dicẽdũ ꝙ ſi loca paſture eſſe conſueuerunt et ſunt vniuerſitatis ſeu cõmunitatis laicorũ tũc puto dictũ dñꝫ Frãciſcum poſſe cogi ad ſoluendũ ſm formã ſtatuti ⁊ leges cõitatis ſi velit aialia ſua mittere ad illa loca cõitatis. Ratio huius eſt:qꝛ nõ dr hoc caſu communitas legem imponere clericis:nec dicunt̃ collectare clericos:vel datia:ſeu gabellas ab eis exigere:ſed dicunt̃ vſum vẽdere ſeu vſumfructũ rerũ cõitatis qđ p̄nt ſine iniuria cuiuſqꝫ. Nam in ſua re qſqꝫ eſt legitimus moderator ⁊ arbiter.in.l.in re mandata.C.mãda.⁊.c.de his.de ſepul. q̃q̃ eñ clerici reperiant̃ priuilegiati:vt de rebꝰ eorũ nõ ſoluãt gabellas vel datia:vt in.c.q̃q̃.de ꝯſue.li.vj.i cle.p̄nti.eo.ti.⁊ dicã latius in argumẽto ſubſequẽti:nõ reperiunt̃ priuilegiati vt poſſint vti ꝓ ſe ⁊ aialibus eorũ ⁊ rebus cõitatis laicorum.imo potius ꝗ de iure diuino in lege habuerũt de terra promiſſionis: ſed illa ſolũ ex diſpoſitiõe diuina fuit tradita laicis:clericis aũt fuerunt ſoluꝫ reſeruate decime ⁊ quedã alie ptinentie:vt habet̃ numeri.xviij.⁊ not. in.c.j.de deci.li.vj. Si ergo volũt vti rebꝰ cõitatis laicorũ debent ſoluere ſicut vellẽt paſcere aialia in locis priuatis:agit eñ cõitas ꝓ rebꝰ ſuis ſicut priuatus pro ſuis.ar.in.c.licet.de proba.⁊.c.conqueſtus.de fo.cõpe.⁊ clerus eſt diuiſus a populo. Nã alius eſt clerus:alius pp'lus d.c.ſi ſniam.de ſen.excõ.lib.vj.⁊.xij.q.j.duo ſunt genera. Item vi
1 deo† ꝙ onera cõitatis incumbunt laicis ⁊ nõ clericis:vt not.in.c.non minus.⁊.c.aduerſus.de immu.eccl. Cum ergo nolũt ſentire onera reꝝ communitatis laicorũ:ergo nõ cõmoda ſentire debent. nõ eñ ferẽdi ſunt illi qui lucra ⁊ ꝯmoda capere volũt ⁊ onera ſubire nolũt.C.d.cadu.tol.l.j.ꝓ ſcđo.in reg.qui ſentit onus.de reg.iur.lib.vj. Et ſi diceres qꝛ clerici tenent̃ ad iſta ⁊ non ad ſolutionem gabelle ſeu datiorum.re
2 ſpondeo† qđ gabelle ⁊ datia ſoluũtur de rebꝰ ꝓprijs.vñ cũ ꝑſone ſint exẽpte.ſic ⁊ res eorũ:qꝛ ſequunt̃ cõditionẽ ꝑſonarũ: vt no.i.d.c.p̄nti. de decl.⁊.c.q̃q̃.eo.tit.li.vj. Non ergo poſſunt laici a perſonis nõ ſubiectis ⁊ exemptis hoc exigere:ſed in caſu noſtro nõ ſoluunt pro rebus ipſorũ clericoꝝ:ſed qꝛ cõducunt rem cõitatis ſeu emũt vſum vl' vſumfructum ꝑſone priuate cõmunitatis merito tenent̃ ſoluere ſicut ſi cõducerẽt vel emerẽt vſuꝫ ſeu vſumfructũ perſone priuate.facit.c.j.de in integ.reſti. Si vero iſta loca paſture fuiſſent ad vſum cõitatis clericorum ⁊ laicorũ ⁊ ſic forẽt cõia clericis ⁊ laicis:tunc non tenerẽtur.dicit Federicus qđ ꝑ ſtatuta laicoꝝ non tenent̃ clerici ſoluere:tñ qꝛ ſtatuta laicoꝝ nõ afficiũt clericos.in.c.bone qđẽ.xcvj.diſt.⁊.c.eccl'ia ſancte Marie.de ꝯſti.tñ qꝛ in rebꝰ cõibus non poſſent ſoli laici conſtituere in p̄iudiciũ alioꝝ ius in rebus habẽtiũ:quare ꝙ oẽs tangit debet ab oibus approbari.c.qđ oẽs.de reg.iur.lib.vj.⁊.c.ad hec.de offic.archi.

cum.qꝛ in re cōmuni potioꝛ eſt conditio pꝛohibentis.reg.in re cōi.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.ſabinus.ff.cōi diui.⁊ par in parem nō habet imperium.c.innotuit.de ele. ¶ Non obſtat p̄dictis pactū factū cū ep̄o.⁊.c. maſſane eccleſie.vt licitum ſit eis paſcēdi facere aīalia eoꝛū in paſcuis territoꝛij Maſſaneñ.qꝛ illud fuit ꝯceſſum capitulo nō ſingulis perſonis de capitulo.habebit ergo locū in aīalibus ep̄alibus:nō aūt in aīalibus ſinguloꝝ canonicoꝝ:qꝛ aliud eſt capitulū aliud ſinguli:indultū ergo capitulo nō extēdit̄ ad ſingulos de capitulo.in.c.q manumittitur.xij.q.ij.⁊ i.c.fi.de p̄bē.li.vj.⁊ i.l.ſed ſi.§.q manumittit̄.ff.de i ius voc.quinimo illud pactū poti⁹ facit ꝯ̄ dictū dñm Frācīſcū:qꝛ innuit tacite illa loca non fuiſſe cōia clericis ⁊ laicis:ſed laicoꝛū:⁊ hoc ad primum dubiū. ¶ Ad ſm dubiū huius dico de p̄dictis ꝙ nō tenent̄ ſoluere gabellas ſeu datia:qꝛ ab his clerici eccleſie ſunt exempti cū oib⁹ rebus eoꝛū.Non enī tenent̄ ſoluere laicis q non ſubijciunt̄ nec ſtatutis ipſoꝛū ſubſunt:vt ꝓbat̄ clariſſime in.d.c.q̄q̄.⁊.d.cle.p̄nti.ꝑ Spe.de immu.ecc.in fi.⁊ Fede.de ſe.ꝯſi.cc.Hec eſt veꝝ qd vēdēdo vinū:bladū:oleū:⁊ ſimi.ex rebus ſuis dicat̄ negotiari:vt ſic ſit locus.c.fi.de vita ⁊ hone.cle.cū ſi.ll.allegādis.ille enī ꝓprie dꝛ negotiari q emit reꝫ vt eam integrā lucri cauſa vēdat:nō ille q emit rem vt eā reducat ad aliquā foꝛmaꝫ vel ſi vēdat vinū ſeu bladū de reb⁹ ſuis recollectū vt ꝓbat̄ in.c.eijciēs.lxxxvij.di.no.doc.in materia nr̄a in.d.cle.p̄nti.⁊.d.c.q̄q̄.Fede.dicto ꝯſi.cc.Fateoꝛ tñ qd ſi emeret rē vt integrā lucri cauſa vēderet:qd teneret̄ ſoluere ſm ſtatuta patrie:ſi tertio ꝑ ep̄m monitus nō deſiſtit:vt ꝓbat̄ in.d.c.fi.de vita ⁊ hone.cle. Sed ante monitionē nō tenet̄ ad pedagiū:vt in.d.c.quāq̄.⁊.d.cle.p̄nti. A cōtrario ſenſu not.Fede.in loco p̄alle.⁊ Spe.vbi.ſ.⁊ hoc caſu iura nō vident̄ facere mentionē de monitione:qꝛ foꝛte laici poſſunt nō pati illa itroduci abſqꝫ ſolutione debita gabelle ſeu pedagij.Et hec ſufficiāt ꝓ allegationibus.Ad plenū videat̄ materia in.d.cle.pꝛeſenti.⁊.d.c.q̄q̄.⁊.c.fi.de vita ⁊ honeſta.clerico.Laus deo. Nicol.Abbas.

Conſilium.vij.

1 ☞ Iudex in ſententia an teneatur expꝛimere cauſam ſi poſſent ex generali ſententia plures cauſe elici.

QUeſitum fuit a me in que
1 ſtione factū:† vtrū in ſentētia teneat̄ iudex expꝛimere cām ſi poſſent ex gn̄ali ſnīa plures cauſe elici: Rn̄di ꝯſulendo qd ſi ex varietate poſſet parti pꝛeiudiciū generari:debet tūc iudex expꝛimere cauſam:vt puta ſi poſſit dubitari an reus fuerit abſolut⁹ ab impetitiōe libelli:an qd actoꝛ nō ꝓbauit:an pꝛobauit:an ꝓpter defectū inſtātie:an qꝛ reus nō poſſidebat:vel qd ſimile:hoc videtur ꝓbari in.l.ꝓperādū.C.de iud.⁊ ibi expꝛ̄ſſa glo.ver.ideo etiā eſt de mēte doct.in.c.ſicut.de re iud.⁊ Spe.in tit.de ſen.ꝓla.§.qualiter.ver.verū ſi rōnes.⁊ Io.an.in.c.finē.de dolo ⁊ cōt.⁊ But.in.c.examinata.de iu.et Spe.in ti.ſ.alle.vbi ponūt aliquos caſus qbus cā expꝛimēda eſt vbi nō pōt alia ratio illoꝛum caſuū elici niſi vt euitent̄ equiuoca:nō tñ in pꝛeiudiciū.qd poſſet nō ponere parti vel aliterquoquomodo.idē bar.⁊ quidā alij in.l.ij.§.ignominie.ff.ex q.cau.iſa.irro.hoc ēt ꝓbari alia rōne vbicūqꝫ ex narratis in libello poſſunt elici plures ⁊ diuerſe actiones dꝫ iudex ꝯpellere libellantē ad expꝛimendū nomen actionis vel tali negāti denegare audiētiā vt euitet̄ incertitudo:vt no.in.l.nō edita.C.de edē.⁊.l.j.ff.eo.ꝑ Canoni.in.c.dilecti.de iud.⁊ dt Inn.in.c.ij.de oꝛd.cog.qd ſtultus eſt iudex q aliter libellū recipit.Ecce ergo qd licet al's in libello nō ſit expꝛimēda ip̄a actio.vt no.ix.di.quo iure.⁊.d.c.dilecti.⁊.d.l.edita.tñ ex pꝛedicta cā ꝯpellitur iudex expꝛimere cām:foꝛtius ergo dꝫ iudex ipſemet cauſam vt euitet̄ incertitudo iſta in ſententia expꝛimere:cū ſnīa debeat eſſe clarioꝛ libello.inſti.de act.§.curare.no.Inno.in.c.tāta.de exceſ.p̄la.puto tñ ex omiſſiōe cauſe cōgruētis ⁊ ſi multipliciter eſt interpꝛetamur illā que eſt minoꝛis p̄iudicij.ad hoc qd no.Inn.in.c.ij.de oꝛd.cog.⁊ Spe.in ti.de offi.iud.§.deſeruiſſe.ver.in fi.⁊ ſeq.vbi dt qd reo ſimpliciter abſoluto non obſtat actoꝛi iterū agere volenti exceptio.rei:⁊ ineptā petitionē poterit ꝓbare ſcd̄m eum:⁊ admitti dꝫ ꝑ iudices ⁊ ꝯſiliarios cauſe.argu.in.l.iij.ff.de ſuſpe.tut.Ego puto quod etiam deficientibus pꝛobationibus interpꝛetabimur cauſam minoꝛis pꝛeiudicij.arg.in pꝛedicta.l.iij.⁊ eoꝛum q̄ no.Inno.in.c.ij.de oꝛdi.cogni. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Queritur an religio inſtituta ꝑ beatam Bꝛigidam que fuit ꝑ papam cōfirmata:⁊ demū ꝑ ſucceſſoꝛes in papatu in dubiū reuocata dicat̄ eſſe ꝯ̄ ſanctoꝛū patrū decreta ſeu canonicas ſanctiōes:p̄ſertim qd i tali religiōe iſtituēdi ſunt ēt ſacerdotes ſeu fratres q debēt deſeruire eiſdē monialibus in diuinis. Laus deo.

Conſilium.viij.

1 ☞ Religio inſtituta per beatam Bꝛigidam an dicatur contra canonicas ſanctiones.

CHꝛiſti eiuſdēqꝫ matris ac ipſius Bꝛigide cuius factū agitur p̄ſidio inuocato. Pꝛimo videtur arguēdo ad partē affirmatiuam vt moꝛis eſt dictam religionem eſſe contra ſanctoꝛum patrum decreta. ¶ Et pꝛimo pꝛobari videtur per.c.monaſterio.xviij.q.ij.expꝛeſſe dicitur monaſteria puellarū longe a monaſterijs monachoꝛū eſſe cōſtituēda ꝓpter inſidias diaboli aut oblocutionem hominum: Sed in dicta religione ſancte Bꝛigide ſacerdotes ſeu fratres conſtituuntur in monaſterio puellarū ſaltē ſub clauſura generali:ergo expꝛeſſe eſt contra pꝛohibitionem iuris ex honeſtiſſima cauſa factam. Secūdo ad idē inducit̄ c.in nullo.eadem cauſa:monachi ⁊ moniales nō debēt in vno monaſterio cohabitare:quinimo etiam monaſteria duplicia pꝛohibentur a iure:vel vbi ſunt duo collegia monachoꝛū ⁊ monialiū.vt.d.c.in nullo.⁊.c.diffinimus.Si ergo dicamus eſſe vnicum monaſterium in q̊ fratres ⁊ ſoꝛoꝛes ſiue ſint diuerſa collegia ⁊ diuerſa monaſteria a iure videntur pꝛohibita:ſaltem pꝛopter pꝛopinquitatem ⁊ familiaritatē:et maxime hoc videtur pꝛobari in.c.in decima.xviij.q.ij.vbi pꝛohibetur familiaritas illoꝛum monachoꝛum qui habebant coꝛrigere illas moniales. ¶ Item ſi bene ponderent̄ illa iura ſuperius alleg.ratio pꝛohibitionis eſt duplex.Pꝛima pꝛopter crimen inceſtus quod ex ꝓpinquitate,⁊ familiaritate cohabitātium pꝛouenire poſſet ⁊c.Secūda ratio pꝛopter malam opinionem ⁊ pꝛopter oblocutiones hominū:licet iſte due rationes vigent ⁊ militant aduerſus dictam religionem ſancte Bꝛigide.ergo eadē pꝛohibitio eſſe dꝫ:et vbi etiam eadem rō idem ius ſit ſtatuendum:vt in.c.tranſlato.de conſtitutio.⁊.c.cum dilecta.de confir.vtili.vel inutil. ¶ Item inter cetera que continent̄ in dicta regula cauetur in.c.vij.quod abbatiſſa monaſterij debet eſſe caput et domina monaſterij:⁊ confeſſoꝛ generalis pꝛopter iudicia fratrum et conſeruationem oꝛdinis abſqꝫ ꝯſilio abbatiſſe, nihil omnino faciat:ſed ipſa abbatiſſa tanq̄ caput monaſterij eſt de negotijs ⁊ bonis monaſterij oꝛdinandis conſulenda:⁊ ſic abbatiſſa ſm eandem regulam videtur caput oīm tam viroꝛum q̄ mulierum:quod ſonat in abſurdum cum ſm apoſtolum vir debet eſſe caput mulieris:⁊ non econtra:⁊ idem habetur in.c.hec imago.⁊.c.cum caput.⁊ ca.eſt oꝛdo.xxxiij.q.v. Idem facit id quod per nonnullos obijcitur.videlicet quod cum fratres teneantur obedire confeſſoꝛi ⁊ nō abbatiſſe ⁊ ſoꝛoꝛes ipſi abbatiſſe:vt in.c.xij.Eiuſdem regule erunt duo capita:⁊ cōmuniter duo monaſteria ⁊ duo conuentus. ¶ Ultimo videtur amplius non inſiſtendum.cū ipſe dñs papa Martinus quintus hodiernus exp̄ſſe in ſuis literis reuocaturus aſſerat per illā reg.duplicia monaſteria ꝯſtitui cōtra ius pꝛohibitionis ⁊ verbis pape ſtādū eſt oīno.ex quo ſup eis fundat intentionē ſuam:vt in cle.literis.de ꝓba. ¶ Sed his non obſtantibus oppoſitū puto de iure verum.Et pꝛimo moueoꝛ per id qd habet̄ in.d.regula.c.vbi dꝛ quod ſoꝛoꝛes inſtituendo in monaſterio habebunt clericos qui canonice miſſam ⁊ officium eis decantabūt:⁊ qd ipſi clerici a monaſterio ſoꝛoꝛum omnino ſint ſepatati habētes per ſe curiam in qua habitabūt ⁊ de curia introitū in eccleſiam ⁊ choꝛū inferioꝛē habebunt choꝛum ſuperius eleuatum:ita qd ſacra videre et officium audire valeāt ⁊c. ¶ Ex quib⁹ verbis p̄mo pōdero qd intentio beate Bꝛigide non fuerit concollocare ſeu inſtituere duo monaſteria:ſcilicet viroꝛū ⁊ mulierū:neqꝫ in vno monaſterio inſtituere maſculos ⁊ feminas ſed dūtaxat inſtruere moniales ſeu collegiū monialium.Et qd iſti clerici ſeu fratres non eſſent ibi tanq̄ faciētes collegium:ſed tanq̄ ſingulares ⁊ ſeruitoꝛes in diuinis:qd patet clare ex illis ꝟbis cū dt clericos habebūt.Itē ex alijs verbis dū dt in eodē capitulo qd iſti clerici habebunt vnam curiā per ſe:ita qd ſint oīno ſeparati a monaſterio ſacroꝛum que verba ſonant qd iſti clerici ſeu fratres nō faciūt per ſe monaſterium:nec eſt niſi vnū monaſteriū ſacroꝝ cum dicatur quod a monaſterio ſacroꝛū ſint oīno ſeparati. Sed curia ſignificat etiam locū habitationis ſicut fieri videmus hodie i omnibus monaſterijs monialium que non valent per ſe pꝛopter defectū ſexus celebꝛare miſſas ⁊ pꝛedicare.vt.c.noua.de peni.⁊ remiſ.hñt ſacerdotes ⁊ ſeculares pꝛope monaſteriū eis celebꝛātes ⁊ p̄dicantes:ꝑ qua obſeruantia facit.c.dilecta.de exceſ.pꝛela.⁊.c.fi.de ſtatu reg.⁊ fratres ſeu clerici ſubſtituuntur loco illoꝛū:⁊ cū p̄ſument̄ ſancti omnes pꝛopter multas auſteritates quas pꝛomittunt obſeruare pꝛeſumendi ſunt honeſtioꝛes ſeu ſanctioꝛes.xvj.di.c.nulli.⁊.c.doctos. Cum enī nō p̄nt ſoꝛoꝛes ſine ſacerdotibus eſſe eis diuina miniſtrantibus:melius eſt qd habeant iſtos homines aptioꝛes ſeu ſanctioꝛes electos inſtitutos per tam deuotiſſimam ſanctam quā qd habeāt alios ex quibus foꝛte ad mala facilius peruenirent.Nec obſtat ſi opponat̄ cōtra iſtos de familiaritate ⁊ cohabitatione:qꝛ reſpōdeo qd ſi bene pōderētur verba regule ſuperius recitate:iſti clerici ſeu fratres debent ſtare omnino ſeparati a monaſterio ſoꝛoꝛum:⁊ pōdero verbū omnino poſitum quod denotat ſeparationē continuam ⁊ remotionem non modicam. Itē in.c.xxij.regule dicitur qd nūq̄ cōfeſſoꝛ vel aliquis pꝛeſbyteroꝛum vel fratrum monaſterium monialium ingrediatur niſi qñ infirmis donāda ſunt ſacramenta vel ſoꝛoꝛ mutua ſepelienda:quib⁹ caſibus etiam ſecularibus clericis liceret:nec vitiatur omnis familiaritas ⁊ cohabitatio adeo quod etiā in dicto capitulo regule continetur in dicto monaſterio foꝛe etiam ferias oꝛdinatas:ſed quando ſoꝛoꝛes confitentur audiri quidem poſſunt: minime videri. ¶ Secūdo pꝛincipaliter in hāc ſentētiam me mouet quod habetur poſt principium eiuſdem

p̃mũ eiuſdẽ regule in fine proemij in.c.qđ incipit hic igitur ⁊c.ibi dicitur ꝙ ad honorẽ beate virginis hãc religionẽ fundare voluit ꝑ mulieres primo ⁊ principaliter ⁊ nulla mentio fit de fratribus quinimo plꝰ dicit̃ in.c.xiij.qđ iſti ſacerdotes diuino tantũmõ officio ſtudioqȝ ⁊ oratiõe vacare debẽt nulliſqȝ alijs ſe implicare negotijs vel ſocij officijs.que verba ſatis indicãt monaſteriũ nõ eſſe cõe:nec ibi eſſe vt collegiũ:ſed vt ſeruitores in diuinis.Et ita intẽdunt verba precedẽtis.c. vbi dicit̃ ꝙ negotijs ⁊ bonis monaſterij ſemper eſt abbatiſſa cõſulenda.hoc etiã intelligit̃ dñ in.d.c.dicitur qđ confeſſor generalis monaſterij debet ab ep̃o loci recipere poteſtatẽ ligãdi atqȝ ſoluendi corrigẽdi atqȝ reformandi omnes ſacerdotes fratres ⁊c.per que verba etiã arguit̃ fratres non eſſe ibi vt collegiũ perſiſtens.Nam ſi eſſent vt collegiũ eligerent ſibi prelatũ qui ex ſola electione ⁊ confirmatione epiſcopi ſubſecuta cõſequeretur dictam poteſtatem ligandi ſoluendi ⁊ corrigendi alios fratres vt in.c.j.de ele.xviij.q.ij.c.j.⁊.c.abbas.⁊.c.nullã.de offi.ordi.cũ ab eccleſiarũ.¶Tertio principaliter induco dictum.c.monaſteria.xviij.q.ij.qđ ſupra induxi in cõtrariũ.alio modo inducendo optime facit ad materiã:ibi eñ concilio generali,cõmuni conſenſu oĩm decretũ fuit vt monaſteria virginũ in prouincia bethica monachorũ adminiſtratione atqȝ preſidio gubernẽtur.Et ſubditur ibi tũc tantũ ſalubria.In Chriſto dicatis virginibꝰ probamꝰ.i.damus qñ eas partes ſpirituales eligimus quorũ nõ ſolum gubernatione tueri:ſed etiã doctrinis edificari poſſint ⁊c.¶Ex quibꝰ verbis optime arguere poſſumus dictã regulã nõ eſſe contra dicta ſanctorũ patrũ:cum ibi per totum concilium gñale deputati fuerunt monachi ad regẽdũ gubernãdum ⁊ reformãdũ monaſteria monialium:ita in caſu noſtro ſine aliqua violẽtia iuris deputati poterunt dicti ſacerdotes ſeu fratres adminiſtrare diuina dictis ſororibus.Nec obſtat ſi dicatur qđ in d.c.in decima.omnino prohibeatur familiaritas monachorum ⁊ monialiũ:ita vt nec ad veſtibulũ.i.ad parlatoriũ accedere familiariter ſit permiſſum:q2 in dicta regula ſancte Brigide ſi bene põderentur verba ſuperiꝰ inducta nõ dicitur oppoſitum:imo fere idẽ:cũ vt.ſ̃.dixi illi ſacerdotes ſeu fratres debẽt ſtare omnino ſeparati a monaſterio monialiũ ⁊ nunꝗ̃ poſſunt procedere ad parlatoriũ niſi raro ex cauſis honeſtiſſimis.qđ nec imo audiẽdo cõfeſſiones poſſunt eas videre.Si ergo ponderentur verba regule ⁊ oĩa predicta:nõ poteſt dici eos habere monaſteria duplicia.Nec qđ habitẽt in vno monaſterio cũ debeãt ſtare fratres ſeparati oĩno a monaſterio ſororũ:nec ad eas eſt familiaris acceſſus vnde ſaltem negare nõ poſſumus iſtum modum viuendi non fuiſſe hactenus iure prohibitũ:nec debemus extendere materiã.in hoc actu odioſo cũ retẽtione tantorũ monaſteriorũ maxime eo attẽto qđ ſancta Brigida fuit nobiliſſima ſancta adeo qđ ſuis operibꝰ expoſcentibus fuit per ſummum pontificẽ canonizata:⁊ ipſa cũ tanta ſolennitate aſſeruit reuelationẽ ipſius religionis celitus a Chriſto dño ſibi factam.¶Accedunt no.per Inno.in.c.ne innitaris.de conſtitu.vbi dicit dicta ſanctorũ oĩno ſequenda ex quo aperte reprobata nõ reperiũtur.¶Itẽ ex reprobatione multa monaſteria tunc reprobarent̃:cũ dicti ſacerdotes ſeu fratres non habẽt nec habere poſſunt ſm illã regulã ꝑ ſe monaſteriũ ſeu collegiũ:ſed ſunt ibi deputati tanꝗ̃ ſeruitores in diuinis.vnde oportet eis dare nouã regulã ⁊ bonã vnde viuere poſſint:cũ ſorores in hoc nõ teneant̃:cum oĩa bona ſint monaſterij ipſarũ monialium:⁊ nullã in eis cõmunionem habeãt dicti fratres:vt ptȝ ſatis in.c.x.⁊.c.xiiij.eiuſdẽ regule.Et ſi nõ hȝ locum diuiſio bonorũ de qua in ea ⁊ dñs papa ĩ dictis literis retractatorijs facit mentionẽ.Et vt.ſ̃.dixi.cũ nũc tractemus de retractabili facto ⁊ reuocatione eius qđ pluries approbatũ fuit per romanos põtifices debemus facere in dictis iuribꝰ que obuiare videntur ſtrictiſſimã interpretationẽ.arg.in regula odia.⁊ regula.in penis.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.penul.ff.de penis.⁊ quod no.gl.in.c.decet.de immu.eccle.lib.vj. Cõcludo ergo meliori iudicio ⁊ maxime dñi noſtri ſemper ſaluo: dictã religionem ſancte Brigide non eſſe aliquatenus violendam.ex eo quod monaſteria dicãtur duplicia:vel qđ in eodẽ monaſterio habitãt maſculi ⁊ femine.¶Nunc rñdeo ad argumẽta pro parte contraria ſuperius formata.Et primo nõ obſtat.c.monaſteria.quia loquit̃ qñ duo monaſteria eque principalia ſunt fundãda.tunc eñ cum nũlla neceſſitas cogat ſeu vtilitas ſuadeat.debet vt euitet̃ malũ re ipſa in opinione diſtãtia inter ſe collocari.ſed ſi bene cõſideretur dicta regula caſus vr̃ eſſe prorſus diuerſus cũ vnicũ ſit monaſteriũ monialiũ tm̃.Sed ſacerdotes ſeu fratres tanꝗ̃ deputati ad ſeruiẽdũ tm̃ in diuinis habeãt quãdã habitationẽ dũtaxat omnino ſeparatam a monialium monaſterio:vt.ſ̃.in dicta regula cõtinet̃.Nõ obſtat.in.c.nullo.quia vt.ſ̃.dixi fratres ⁊ ſorores nõ habitant ſimul in vno monaſterio.vt.ſ̃. dictũ eſt.nec habẽt per ſe monaſteriũ:ſed quãdam curiam ſeu habitationẽ vt facilius poſſint ſeruire ſororibus in diuinis.⁊ ſic non poſſunt dici monaſteria duplicia:vt.ſ̃.etiã plene dixi ad.c.in decima.ſatis.ſ̃. reſpõdi.Nõ obſtat duplex ratio prohibitionis dictorũ iuriũ.fateor tamen qđ vbi monachi faciũt per ſe collegiũ ⁊ regulam debent longius inſtitui a monaſterio monialiũ q2 tunc nulla ſubeſt neceſſitas vel vtilitas ſȝ in malũ re ipſa vel opinione incidere poſſent.Ee ideo non mirum ſi iura prohibuerunt.cũ in vna parte ſit periculũ ⁊ in altera malum.arg.in.c.cum ab o ĩſpecie.de vita ⁊ hone.cleri.ſed in caſu noſtro ſubeſt ratio vtilitatis ⁊ neceſſitatis cum habeãt eis deſeruire in dictis officijs.ita qđ de facili non poſſent quotidie ſi longius ſtarent venire in dicto monaſterio:maxime cũ nõ decet dictos fr̃es ⁊ tanꝗ̃ deo deditos deuotiſſimos fratres quotidie exire cũctis horis ꝑ vicos ⁊ plateas ciuitatis ar.xvi.q.i.ſi cupis.Nec curandũ quid eo loquentiũ loquat̃ inique.dũmodo non recedamus a tramite veritatis.Sed dicẽdum eſt ſicut chriſtus dixit de phariſeis de ſe ſcãdalizantibus.Sinite:ceci ſunt duces cecorũ:vt habet̃ in.c.magne.de voto.Nec ob.aliud motiuum qđ ſit ſcđm vnum de.c.regule.de abbatiſſa cũ ſit mulier videt̃ caput cum contractum potius dȝ eſſe.Nã hec procedũt data paritate inter virum ⁊ mulierẽ.Sed in caſu noſtro abbatiſſa ratione dignitatis ſue habet iuriſditionẽ ſupra dictum monaſterium ⁊ poſſet habere iuriſditionem in clericos ſeculares:licet in caſu noſtro nullam iuriſditionẽ habeat infra vt dicto.c.dilecta,de maio.⁊ obediẽ.⁊ de exceſ.prela.dilecta.imo mulier rõne ſucceſſionis in regno poſſet habere iuriſditionẽ pleniſſimam in omnes ſubiectos.vt in.c .deuotiſſimã.xij.q.ij.⁊ in.c.dilecti.de arbit.¶Non obſtat penul.motiuũ:quia in caſu noſtro non ſunt duo capita eque principalia eiuſdem corporis : imo abbatiſſa eſt ſupra monaſteriũ ſuuȝ ⁊ moniales ſuas ſicut de iure eſſe debet cõfeſſor vero generalis eſt ſupra fratres loco epiſcopi cum recipiat ptãtem ⁊ autoritatẽ ab epiſcopo vt regula dicit.Et ſic non ſunt diuerſa capita eiuſdem corporis ſed diuerſarũ perſonarum ⁊ diuerſo reſpectu ⁊ in quibus caſibus vnũ ſubordinatur alteri ſubeſt:ſicut videmus in epiſcopo ⁊ in pluribus prelatis ⁊ inferioribus.Non obſtat vltimum.arg.de cle.literis reprobatorijs.de probat.⁊ quod ſtãdum ſit verbis pape:quia cõtrarium procedit quando papa fundat intentionẽ ſuam ſuper facto proprio:ſecus ſi ſuper facto alieno.tũc eñ ſaltem admittitur probatio.In contrariũ cum papa in facto alieno,de facili poſſet errare.vt no.dicit glo.in dicta cle.literis.Sed in caſu noſtro papa dicit in dictis literis reuocatorijs quod in dicta regula ſancte Brigide inter alia cauetur expreſſe vt monaſteriũ huius ordinis fundãdum ⁊ conſtruẽdum pro habitatione fratrum ⁊ ſororũ debeat eſſe duplex qđ re ipſa falſum eſt:q2 ſi bñ inſpiciunt̃ verba realiter iſta monaſteria nõ pñt dici duplicia ſed monialiũ:vt.ſ̃.dixi.ſed dñs papa ſi ex falſa relatione potuit ꝟiſimiliter eſſe deceptus cum dicta regula cõſiſtat in facto ⁊ non in iure.argu.in.c.i.de conſti.lib.vi.Et hec dicta ſufficiãt.vidi poſt hoc conſilium literas bullatas domini martini cõfirmantes predictam religionem ſm deciſionem huius cõſilij.

Laus deo ⁊ ſancte Brigide. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Conuẽtus fratrũ minorum terre Sancti geneſij habebat quẽdam hortũ pro neceſſarijs.quare acquiſiuerunt quãdam terram cõtinguã eorũ horto quam redegerunt in hortũ ⁊ ſic fecerũt ex illa terra nouiter acquiſita ⁊ eorũ horto vnũ hortũ ac obtinuerunt a cõitate terre ſancti Geneſij vt nõ tenerẽtur aliqd ſoluere pro libra ſeu eſtimo ab olim impoſita dicte petie terre.Cõtingit qñqȝ qđ dictum hortum faciunt laborare per colonũ partiarium ſeu mediarium .qñqȝ per colonum pretio cõductũ ſeu famulum monaſterij qui ſuſtẽtatur ex bonis monaſterij petitur decima tam a fratribus ꝗ̃ a colono.Item a colono vt ſoluat de predicta terra ſcđm librã ab olim impoſitam.fratres in cõtrarium allegãt priuilegium ſuper decimis nõ ſoluendis de eorũ hortis ⁊ virgultis eis cõceſſum.Itẽ reſpectu libre.ſeu ſemis allegant immunitatem eis conceſſam a dicto communi.Queritur quid iuris ⁊c.

¶Conſilium.ix.

1 Fratres minores an teneãtur ſoluere decimam de eorum hortis.
2 Res non priuilegiata ſi peruenit ad priuilegiatos aſſumit eorum priuilegium.

Chriſti nomine amen.hic cadũt quatuor dubia.Primum nũquid fratres teneãtur ſoluere decimã preſbytero parochiali pro illa petia terre nouiter acquiſita.Scđo quid de colono.Tertio nunqd frates teneant̃ ſoluere eſtimũ olim impoſitũ dicte petie terre anteꝗ̃ perueniret ad manus eorum.Quartũ quid de colono.Et breuiſſime hec attingẽdo potius decidẽdo ꝗ̃ ad partes inſtando.¶Circa primũ puto ꝙ ſi priui-
1 legium fuit eis ſimpliciter†cõceſſum vt allegatur de hortis eorũ non teneãtur ſoluere decimam ꝙ non potuerunt cogi ad ſoluendũ de illa petia terre que eſt redacta ad hortum ergo etiã ſuper illa priuilegiati ſup hortis eorũ.arg.optimum in.c.quia circa.de priui.Nec dȝ vna ⁊ eadẽ res diuerſo iure cenſeri.de ſerui.l.eum qui.¶Nec apparet ratio quare magis deberẽt ſoluere ꝓ dicta petia terre nouiter acquiſita ꝗ̃ ꝓ primo horto cũ quelibet terra nõ eſt ſuppoſita oneri decimaruȝ.vñ ea ratione qua nõ ſoluunt de prima petia nec de redacta.facit qđ habetur in ſimili in.l.generaliter.ff.de fideiuſſo.⁊ per Ioã.andr.in.c.cum olim.de re iudica.⁊ in regula is qui in ius.de regu.iur.lib. vj.Et
2 ſi res ꝯ nõ priuilegiata peruenit ad priuilegiatos aſſumit priuilegium eorum:vt in.c.vno.de iurepatro.lib.vj.qđ ibi no.in nouel.⁊ in.c.dile-

tua.de p̄bēn.facit qđ no.in aut.quas actiones.C.de ſacroſ.eccle.⁊ ex cōtrario ſequeret̄ abſurdū.finge em̄ ꝙ a principio nullū vel valde modicū ortū habuiſſent:dicemuſne ꝙ nō potuerunt de nouo acquirere ſine onere decimarū:certe abſit cū nihil prodeſſet eis eoꝝ priuilegium cōtra.c.in his.de priuileg.Predicta tñ intelligo vera niſi ortꝰ eoꝝ eſſet ita magnꝰ vt illū facerēt coli,⁊ ortolitia pretio diſtrahi.hoc em̄ nō licet.vt in cle.exiui de paradiſo,de ꝟb.ſig.hoc em̄ repugnat eorum regule:vt in dicta cle.exiui.⁊ tūc putarē ſoluendā decimā:qꝛ ad hunc caſum ſe nō extendit priuilegiū:vt.d.cle.exiui.§.l3.⁊ hoc de primo dubio.¶ Ad ſm̄ de colono ſic.ꝙ aut colit nūmis ſeu expēſis q̄s h3 a monaſterio ⁊ nō tenet̄ ſoluere decimā p̄dialē:qꝛ illud lucrū prouenit a terra que ſi producit vel ne ſemper h3 mercedē ſuā:vt no.in.c.tua.de deci,aut eſt mediarius aut partiarius:⁊ tunc debēt inſpici ꝟba priuilegij ipſoꝝ fratrū,Si enim eximit̄ ortus ab onere decimarū tunc non tenetur colonus ſoluere decimā predialē qꝛ terra eſt priuilegiata ⁊ exēpta ab onere decimarū:aut ſunt exēpti fratres vt qꝛ dr̄ in priuilegio qđ fratres non tenent̄ ſoluere ſeu nō poſſunt cogi vel ſimilia:⁊ tūc talis colonꝰ tenet̄ ſoluere de pte ſua qꝛ illa pars ꝓuenit a terra que nō eſt priuilegiata.Sed pſone fratrū ſunt priuilegiate,et alia eſt obligatio dñi ⁊ alia coloni:vt in.c,a nobis.⁊ ca.tua.de deci.⁊ idē ibi Pau.⁊ cōiter doc.⁊ hoc de ſcđo.¶ Venio ad tertiū i quo dico ꝙ fratres nō tenent̄ ſoluere aliqđ pro eſtimo ſeu libra olim impoſita:tū propter immunitatē quā habuerunt ab hominibus dicte terre quā etiam reuocare non poſſunt.iuxta no.per Inno.⁊ alios in.c.nouit.de iudi.⁊ in regula qđ ſemel placuit.de reg.iur.li.vi.l.fi.de decret,ab ordi.fac.tum qꝛ puto eos exēptos a iure cōi cū onus certū ⁊ mirabile nō eſſet annexū dicte terre.iuxta no.p doc.in.c.fi.de vita ⁊ hone.cle.c.ꝑuenit.de cenſi.nō obſtāte theorica Bar.in.l.reſcripto.ff.de mune.⁊ hono.¶ Ad quartū puto colonū nō teneri ad ſoluēdū de parte ſua:qꝛ illā partē recipit vt lucrū ꝓ opere ſuo:nō aūt dñs ſ3 poſſeſſor orti.ar.in.l.male agit,C.de p̄ſcr.xxx.anno.maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro vbi colonꝰ nullā poſſeſſionē h3 dicti orti ſ3 onera que ſoluūtur pro poſſeſſionibus ſunt tm̄ onera patrimonialia:vt. l.munerū.§.pſonalia.ff.de mune.⁊ hono.⁊ ideo imponi debēt dñis ſeu poſſeſſoribus rerū qualis nō eſt iſte ortolanus dñi aut priuilegiati:vt.s̄.dixi.Et hec breuiſſime ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.x.

1 Liberatio contingens in vno non debet referri ad reliquum.

2 Seruitutes vbi ſunt due reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius non excludit remiſſionem alterius.

3 Sententia lata pretextu falſorum inſtrumentorum:vel a iudice nō ſuo eſt annullanda.

Chriſti eiuſq3 matris nominibꝰ inuocatis.In cā ⁊ qōne vertēte inter clerū piſanū ex vna parte ⁊ Mattheū hoſpitalariū hoſpitalis noui dicte ciuitatis piſane noīe ipſiꝰ hoſpitalis ex alia parte:vt ꝓlixitati parcā dimittā argumēta q̄ ad ptes fieri a pleriſq3 ſolēt ⁊ deſcendā ꝯcluſiue ad deciſionē dubioꝝ.Quatuor em̄ allegat cōtra clerū.Primo inſtrumentū deliberationis ⁊ liberationis facte p p̄ſidētes ſeu capitaneos dicti cleri,Scđo inſtrumentū liberationis facte per dñm calanū ſyndicū ⁊ camerariū dicti cleri.Tertio aliud inſtrumentū quaſi eiuſdem effectꝰ ad mandatū dicti ſyndici cōfectū.Quarto ſnīa lata per honorabilem ptātem piſanū in hac parte delegatū magnificorū priorū ciuitatis Florētie que oīa profecto nō obuiant intētioni dicti cleri.ſi oīa per ſe bene diſcutiant̄.¶ Et iuxta ordinem venio ad primum qđ eſt fundamētū in tota materia noſtra.ſ.ad liberationē factā per dictos capitaneos.dico enim illā non obſtare clero piſano:⁊ per ꝯñs releuare dictū hoſpitalariū reſpectu onerū nouiter impoſitorū occaſiōe intereſſe ⁊ prouiſionū fiendarū pro ſorte iandudū confeſſa.ad duo eni3 eque principaliter erūt clerus ⁊ dictus hoſpitalarius obligati ſcilicet ad ſoluendū ipſum capitale iam impoſitum ad diſtribuēdū ⁊ ad ſoluendū intereſſe ſeu prouiſionē de fortezis iam mutata ergo facta per dictos capitaneos reſpectu quātitatis iā impoſite ⁊ diſtribute nō debent extēdi ad aliquā quātitatem que adhuc nō erat impoſita neq3 diſtributa l3 hec quātitas deſcēderet occaſione prime quantitatis reſpectu cuiꝰ dictū hoſpitale fuit liberatū pro trecētis libris per dictos capitaneos.hoc probat̄.§.nō ſolū.iuncta glo.in.l.elegāter.ff.de dolo.⁊.l.iij.§.idē iul,ff.de eo qđ cer.lo.⁊ per no.in.l.iij.C.depoſi.⁊ p Bar,in l,cētū capue.ff.de eo qđ cer.loco,pro hoc qꝛ ex ſeparatis nō fit illatio de trāſla.prela.eo.ti.facit.c.dilecti.de fo.compe.⁊.c,ꝑuenit.de fideiuſ.vbi ergo principaliter quis cōpellitur ſoluere intereſſe ſicut ipſum

1 debitū principaliter:† liberatio ergo cōtingēs in vno nō debēt referri ad reliquū:maxime hoc dicēdū eſt in caſu noſtro in quo capitanei cleri animo donādi fecerūt illā remiſſionē principalē.pro centū lib.vnde cū hec donatio redundet in preiudiciū alteriꝰ.ſ.totius cleri d3 reſtringi.iuxta no.Inn.in.c,dilecti.de dona.⁊ p Io.an.in.c,olim,de ꝟb.ſig.

2 ¶ † Scđo principaliter pt3 in ſimili vbi ſunt due ſeruitutes reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius nō excludit remiſſionē alterius:vt.l.ſi domus,ff.de ſer,vrb.pred,⁊.c,ex tuarū.de auto.⁊ vſu pal.Ergo idē dicēdū in caſu vbi remiſſio facta hoſpitali reſpectu partis hoſpitale contingēs de tota ſorte tantum abolet impoſita,Et ꝙ hec liberatio fuit facta reſpectu principalis tm̄,apertiſſime colligit̄ ex verbo dicte collationis ⁊ liberationis.liberauit enim hoſpitale ab oī delicto contento in libris rōne impoſitionū ſeu diſpoſitionū iā factarū.ſed hec impoſitio nouem milium flore.que fit nūc nondū erat tūc impoſita nec erat deſcripta in libris cleri,⁊ per ꝯñs illa verba gn̄alia liberationis nō extenduntur ad hunc caſum:quia verba non poſſunt ad hunc caſum adaptari ⁊ a verbis non eſt recedendū niſi appareat expreſſe de mente diſponentis.l.nō aliter.ff.de leg.in.c.ſi,de verb.ſign.tum quia verba generalia reſtringūtur ad ea tantū de quibꝰ fuit expreſſe actū:vt.l.qui cum tutoribꝰ.⁊.l.cum aquiliana.ff.de tranſac.⁊ no.in.c.i.extra eo.tit.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verbo.obliga.no. Bart.ibi maxime in ſi.de his quantum tñ ſit actum ex verbis ipſius liberationis ⁊ alioꝝ inſtrumētoꝝ in quibus ſemper fit mentio de oibus iam impoſitis abolet ⁊ diſtribuitur:nō autē de imponendis ⁊ diſtribuendis vltra ſortē l3 ipſius occaſione.¶ Non obſtant verba poſtmodū alteriꝰ manu in margine appoſita que vident̄ ſe extēdere ēt ad imponenda occaſione quātitatis principalis qꝛ dico qđ ſi bene volumus aduertere potius faciūt contra hoſpitale quā pro:qꝛ cum ſint alteriꝰ manu deſcripta ⁊ cōcernūt ſubſtātiam negotij de quo agitur inſtrumentū redditur vitioſum ⁊ ſuſpectū.⁊ ſic non probāt vt clare probatur in.c.cū venerabilis.de reli.domi.⁊ in.c.inter dilectos.de fide iſtr.⁊ ſi de cōſenſu partium notarius appoſuiſſet ſeu feciſſet apponi.debuiſſet ſaltē in fine dicere qualr̄ ipſe appoſuit ſeu apponi fecit p aliū ⁊ cauſam ſi tunc ſaltē probaſſet:alias ſecus vt colligitur ex.c.cum inter de ſentē.⁊ re iudi.⁊ ex his que legunt̄ ⁊ notant̄ in.d.c.inter dilectos.⁊ clarius in.l.j.⁊.l.cācellauerat.ff.de his que in teſta.delen.⁊ p Bar.in.d.l.⁊ Archi.in.c.cleri.xxx.q.ix.vnde cū hoſpitale ſeu ad eius petitionē videat̄ dicta falſitas facta vr̄ dubitaſſe de iure ſuo.⁊ ſic quo ad verum inſtr̄m ſe non extendit ad hunc caſum.arg.c.cū olim.de offi.deleg.⁊.c.olim.de reſcrip.⁊ per Bart.in.d.l.j.niſi fauore religionis aliud dicamꝰ iuxta ea que legunt̄ ⁊ notantur in.c.venerabilis.de excep.Et hec ſufficiāt quo ad tollendū obſtantiā dicte liberationis facte per dictos capitaneos cleri.¶ Venio nūc ad ſcđm ⁊ tertiū ⁊ expediam ſimul:qꝛ eiuſdē ſunt effectus ⁊ ab eadem perſona ſcilicet ſyndico:⁊ dicunt̄ abeo emanaſſe ſeu ipſo diſponēte cōfecta:⁊ dico qđ multis ex cauſis poſſunt reſcindi ⁊ euacuari.Et illa ratione p̄dicta quia verba cōcernentia effectū huius preſentis negotij fuerūt appoſita alterius manu ⁊ ſic nō faciunt fidē ſed potius concludunt rationē falſitatis cōtra hoſpitale vt predixi in precedentibus.¶ Secūdo qꝛ ille ſyndicus nō agebat de nouo liberare ſed omnia facere ſcđm liberationē ſeu deliberationē illorū capitaneorū cleri : quod patet expreſſe vbi dicebat ſcđm deliberationē ⁊c.Et ſic nil vltra inducunt quā cōtineatur in illa deliberatione capitaneorū,ex quo eſt facta ad inſtar illius l3 plura contineant̄ in iſtis:iuxta no.per Inn.⁊ per Io.and.in c,inter dilectos.de fide inſtr.¶ Itē fuit deceptus ex verbis falſis appoſitis in dicta deliberatiōe ex quo arguo primo qđ vbi p̄ncipale nō tenet per ꝯñs nec acceſſorium nec omne id qđ ex eo ob id proceſſit:vt eſt tex.no.in.ſimili.in.c.inter dilectos.§.ceterum.prealle.¶ Tertio ⁊ fortiꝰ facit:qꝛ dicta interlineatura ſeu ſcriptura facta in margine ēt ſi nō feciſſet mentionē de dicta deliberatione adhuc ⁊ alia cauſa dicta in inſtrumēto liberationis ſyndicus nō potuit hoſpitale liberare:qꝛ ex quo hoſpitale erat obligatū ad cōtribuendū vna cū reliquo clero in impoſitione fienda reſpectu intereſſe ⁊ prouiſionis liberatio facta fuerat p capitaneos cleri dūtaxat reſpectu ſortis nō valuit liberatio facta p ſyndicū cleri.vt ad hoſpitale nō poſſit peti aliquid etiā occaſiōe illius ſortis:qꝛ illa eſt quedā donatio quā adminiſtrator facere nō poteſt intantū nec pōt donare liberam adminiſtrationē habeat ſpeciale mādatū ad donandū in.c.ſi.de offi.vic.lib.vj.l.cōtra iuris.ff.de pac,l,filiuſfa.ff.de dona.⁊.l.p̄ſes.C.de trāſac.⁊ dictus ſyndicus nō habebat mandatū ad donandū:qꝛ illa inſtrumenta nō proſunt in aliquo reſpectu eius qđ nūc petitur ab hoſpitali:ergo nō poteſt ꝓdeſſe.Et p̄mo qꝛ fuit lata ſnīa ⁊ vt nūc attingā an ſnīa abſolue re videatur.ſ.ob omni ꝙ peruenire pōt occaſione ſortis.dico tñ ſnīa3

3 multis cauſis hoſpitali nō prodeſſe.† Et primo ꝙ fuit lata pretextu falſorū inſtrumētorū.⁊ ideo annullari pōt.iuxta ea q̄ leg.⁊ no.in.c.l3.de proba.⁊.C.ſi ex fal.inſtru.p totū.⁊.l.diuus.ff.de re iudi.⁊.l.ſi pretor.§.marcellus.ff.de iud.¶ Scđo qꝛ fuit lata a iudice nō ſuo.de iudi.c,at ſi clerici.C.ſi a non cōpe.iudi.per totū.¶ Tertio qꝛ tp̄e impetrate liberationis nulla erat cōtentio inter clerū ⁊ hoſpitale ⁊ ſic non valuit reſpectus ad futurā cum nō ineſſet qualitas cui applicaretur iuxta ea q̄ leg.⁊ no.in.c.ſi.de reſcri.¶ Ex his cōcludit̄ ꝙ iura allegata pro parte ipſius hoſpitalis nō proſunt ad cōcludendū intentionē cleri.⁊ ſic tenet̄ hoſpitale cōtribuere portionē nouiter factā pro ſolutione intereſſe ſeu prouiſionis fiende occaſione illius ſortis ⁊c.Et hec ſufficiant.Laus deo omnipotenti. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xi.

1 Solennitas iuris humani in diſpoſitione ad pias cauſas ceſſat.

2 Acta ſub ſpiritu dei non ſunt ſub lege.

In cauſa

In cauſa que vertitur inter
hoſpitale ſancte Marie de miſericordia ciuitatis Aretine
ex vna parte: ⁊ Franciſcū ⁊ Accurſiū filios quondā Gre
gorij ex alia parte ſuper hereditate quondā Lazari mercatoris Are
tini procedā potius dicēdo ſm iudicium animi mei ꝙ̄ more ſolito ad
partes arguēdo: q2 ſatis ꝑ alios ad vtrāq3 partē argutū eſt. Et ꝓ cla
riori deciſione q̄onis diſcutiā duo membra. ¶ Primū nunqd primū
teſtm̄ in quo fuit inſtituta heres dicta fraternitas valeat etiā ceſſante
ſecūdo aſſerto teſtū ſine ſcriptis cōdito in quo debēt inſtitui heredes
dictꝰ Frāciſcꝰ ⁊ Accurſiꝰ nepotes dicti Lazari teſtatoris ſc3 filij fra-
tris dicti Lazari. ¶ Scd̄3 membrū poſita validitate ipſiꝰ teſtamēti.
Primum queritur de validitate ipſorū inſtrumentoꝝ qd̄.ſ. illoru3 ſit
preferendū. Et q2 materia ſatis diſcuſſa eſt per alios: ideo procedam
ſuccincte. ¶ Circa primum dico teſtamētū in ſe validū fore: q2 habet
omnes ſuas ſolēnitates requiſitas. maxime q2 in diſpoſitiōe ad pias
1 cauſas ceſſat ſolēnitas † iuris humani. ⁊ ſufficit ſola iuris naturalis ⁊
diuini ſolēnitas: vt in.c.relatū.de teſti. ⁊ queſtio ibi no. ⁊ in.l.j. ⁊ ꝑ oēs
2 C.de ſacroſan.eccl. † Que em̄ ſpiritu dei agunt̄ nō ſunt ſub lege. de re
gu.iur.c.licet. ⁊ xix.q.ij. duo ſunt. Nec obſtāt illa verba teſtatoris poſt
curſum decem annorū prolata qd̄ nolebat illud teſtamētu3 valere: ⁊
ſic videtur teſtamētum annihilatū per.l.ſancimus.C.de teſtamen. q2
ſi bn̄ ponderent̄ illa verba teſtatoris cū verbis ⁊ factis per eum pro-
latis ⁊ geſtis. ſumus euidentiſſime extra caſum illiꝰ legis. ¶ Nā illa
lex loquitur tātum qn̄ teſtator ſimpliciter dicit ꝙ nolebat teſtamen-
tum ſuum valere: ⁊ ſic receſſit ex toto a priori volūtate cū curſu dece3
annorū: ſ3 in caſu noſtro non dixit ſimpliciter qd̄ nolebat illud teſta
mentū valere: ſed limitatiue.ſ. eo modo ⁊ forma quo ſeu qua conditū
erat: ⁊ ſic habuiſſe voluntatē in aliquo addēdi vel detrahendi qd̄ cla
re patuit ex ſequētibus. Nam poſt illa verba ademit legatū factū ec-
cleſie ſancti Frāciſci. ⁊ hoc ſcripſit in copia ſeu in margine copie illius
teſtamēti. ⁊ ſic deduxit ad effectū priora verba per eū in genere prola-
tā nec videt̄ aliter voluiſſe a priori teſtamēto recedere. ar. etiā.l.preci-
pimus. in fi.C.de ap. Nā per precedentia ⁊ ſequentia declarant̄ ꝟba
obſcura.l.ſi ſeruus plurīū. ⁊.l.qui filiabus.ff.de leg.j. ſi enim voluiſſet
plura renouare plura ſcripſiſſet, ſicut facit adimēdo legatū factū fra-
tribus: negatoria enim fuiſſet illa ademptio legati ſpecialiter facta ſi
voluiſſet ex toto teſtm̄ irritare: ſic ergo in eſſe ſuo recipit tantum limi-
tationem in expreſſis: vt in cle.exiui.de verbo.ſigni. ⁊ maxime quia in
egritudine conſtitutus dixit ſe feciſſe teſtm̄ ⁊ non poterat intelligi niſi
de iſto cum nullum aliud appareat tunc feciſſe. arg. in.l.ij.C.de auto.
preſtan. ⁊ qd̄ ibi no. ⁊ maxime hec verba ſunt in teſtamēto cōdito ad
pias cauſas. Sicut em̄ cōditum inter liberos probat̄ quibuſcūq3 in-
dicijs: vt eſt tex. no. in.l.ſi.C.fami.herciſ. ita dicēdum in teſtō condito
ad pias cauſas maxime nō obſtātibꝰ liberis teſtatoris. Nō em̄ eſt hec
diſpoſitio minus priuilegiata ꝙ̄ illa que fit inter liberos: vt no. Bar.
in.d.l.j.C.de ſacroſan.ec. facit.xix.q. vlti. ſi qua mulier. anima pre cū-
ctis eſt diligentia.xij.q.j. precipimus: ⁊ maxime in extremo vite cū nō
ſit ampliꝰ locus penitētie: quia qualis huic quiſq3 egritudini talis in
alio ſcimus repreſentare.xxv.diſt. qualis. Itē ꝓ̄ſuppoſito ſine verita-
tis preiudicio ꝙ ꝑ illa verba prius prolata voluit teſtator totaliter re
cedere a priori teſtamento. tn̄ ex quo in extremis poſitus dixit qd̄ fa-
ceret teſtamētum videtur quaſi de nouo illā voluntatē veluti vltimū
amplexatā fuiſſe, cū nullum aliud teſtm̄ reperiatur prius feciſſe: vt. ſ̄.
dixi. ¶ Nec obſtat ſi dicat̄ qd̄ illa fuerūt verba enuntiatiua ob aliud
prolata.ſ. per modū cauſe que plene non probant vltimam volunta-
tem. licet aliud ſit in verbis enuntiatiuis principaliter prolatis pro-
pter ſe. iuxta ea que legunt̄ ⁊ notant̄ i.l. ex hac ſcriptura.ff.de do. Di
co enim illud procedere in vltimis volūtatibus non ad pias cauſas.
Nam ad pias cauſas probatur vltima voluntas per verba enūtiati
ue prolata etiā poſtmodū cauſe: vt eſt text. in terminis in.c.fin.de ſuc-
ceſ.ab inteſt. ⁊ t3 ibi Hoſt. ⁊ Jo.and. ⁊ Bar.in.d.l.j. ⁊ facit.d.l.fin.C.
fami.herciſ. cū poſſit ꝓbari qbuſcūq3 indicijs: vt.ſ̄.dixi. ⁊ maxime in
hoc caſu vbi apparet teſtm̄ prius conditum ſuper quo verificātur il-
la verba ſupra poſita. ⁊ ſic operabunt̄ renouationē illius voluntatis
ꝓ̄ſuppoſito ꝙ ab illa receſſiſſet. ar. inſti.de mili.teſta.§.ſed ⁊ ſi quis. Et
preſuppoſito ꝙ illa verba enūtiatiua plene non probarent ſed ſemi-
plene: vt in.d.c.fi. ſm aliū intellectū qui nō eſt ita cōmunis ſicut prece
dens, nihilominus hoc ſufficeret ad referendū quod.ſ̄.dixi ꝙ nō ha-
beat animū ex toto recedendi a prima volūtate qd̄ colligitur ex mul-
tis poſtea ſubſequētibus vt pt3 in premiſſis ⁊ in caſus poſitione. Per
qd̄ cōcludo ad primū membrū ꝙ dictū teſtamētū in quo fuit inſtitu-
ta fraternitas validū ⁊ firmū exiſtit. ¶ Nūc venio ad ſecūdum qd̄ eſt
magis difficile ꝙ illorū alteri ꝓ̄ualet. ⁊ puto ꝙ illud in quo fuit inſti-
tuta fraternitas ⁊ omiſſis multis que poſſunt adduci fundamentu3
eſt hoc. Vbicūq3 qs habeat preſumptionē ⁊ veroſimilitudinē contra
ſe grauat̄ fortiori oneri probādi aliter ꝙ̄ a iure reqrat̄ in tali actu vn̄
probationes debēt eſſe apertiſſime ⁊ tales teſtes de quibus nō ſit ali-
qua veroſimilis dubitatio ꝙ debeāt deierare. hoc probat̄ in tex. ⁊ gl.
in.l.nō eſt veroſimile.ff.qd̄ met.cau. ⁊ in.c.quia veroſimile.de ꝓ̄ſump.
⁊ in.c.ſuper hoc.de renū. Sed in caſu noſtro multe ſunt ꝓ̄ſumptiōes
que inducunt aperte ſcd̄m teſtamentū nō fuiſſe veroſimile conditum
ſaltē per ea verba que aſſerūtur a parte. ergo grauatur pars aduerſa
ad ipſum teſtamētum probandū. ¶ Prima preſumptio eſt ꝙ teſta-
tor videt̄ habuiſſe animū mutandi primū teſtamentū ſolum aduenie-
tibus filijs naturalibus: ⁊ tn̄ dicitur poſtmodum mutaſſe ⁊ nullā mē
tionē feciſſe de priori teſtamēto.l.ſi quis in princi.ff.de leg.iij. Et ma-
xime in caſu noſtro erat fienda mentio cum primum fuiſſet teſtatꝰ ad
pias cauſas pro aīa ſua: poſtmodū dicit̄ teſtatus inter agnatos trāſ-
uerſales ⁊ nil reliqſſet ad pias cauſas ad quas priꝰ effuderat fere to-
tum patrimoniū: qd̄ certe non eſt veroſimile: q2 ſaltem aliquā mentio
nē feciſſet de priori teſtō: ⁊ aliquid reliquiſſet ad pias cauſas: maxime
quia erat mercator qui facile grauari debebat ere alieno ⁊ non licita
cauſa queſitis. de pe.diſ.v. qualitas. ⁊.lxxxviij.diſ. eijcies. ⁊.c.qm̄. facit
optime qd̄ legit̄ ⁊ notat̄ per Cy. in auſ. hoc inter liberos.C.de teſt. ar
guēdo de diſpoſitione inter liberos ad pias cauſas: vt.ſ̄.dixi. ⁊ maxi
me d3 valere illa diſſimilitudo in caſu noſtro in quo pia cauſa nō con
currit cū liberis teſtatoris, ſed cū tranſuerſalibus. facit etiā.c.cū olim.
de re iud. vbi pt3 ꝙ ſi princeps dicit ſe prouiſurū alicui negotio certo
ꝙ ſi poſtmodū prouidit alia nō facta mentione preſumit̄ non de libe
ralitate feciſſe ſed potiꝰ circonuentus. facit qd̄ no. Bar.in.l.qd̄ iuſſit.
ff.de re iud. Sed in caſu noſtro teſtator in priori teſtamento ſolū reſer
uauit ſibi voluntatē mutandi teſtm̄ ſuperuenietibus liberis, ergo nō
vr̄ poſtmodū ꝑ verba ſimplicia voluiſſe recedere a priori teſtō de illo
mētione non facta. ¶ Secunda preſumptio eſt qd̄ teſtes non fuerūt
in ſcd̄o aſſerto rogati ſicut realiter in quolibet teſtō rogati debent ad
hoc adhiberi: vt.l.heredes palam.§.in teſtō.ff.de teſt.in.l.hac ꝯſultiſ-
ſima.C.eo. etiam ſi ſit teſtm̄ militis: vt in.l.diuus.ff.de teſt.mil. licet in
eo ſit ſpeciale quādo morte aſtringitur. iuxta no. in.d.l.diuus. ⁊.l.mi
les.C.eo. nā plerūq3 hec verba te heredē relinquo. proferunt̄ ad com-
placentiam alicuius: ideo fidem non faciūt niſi teſtes fuerint rogati:
vt.d.l.diuus. ¶ Non obſtat.l.hac conſultiſſima.§.ſi quis. vbi ſuffice-
ret preſentia quinq3 teſtium quādo inſtituuntur veniētes ab inteſta
to adeo vt veniāt ex teſtamento imperfecto reuocato vbi erant extra
nei inſtitui: ⁊ ſaltē veniāt in cauſa inteſtati. dico enim illam legem nō
procedere in caſu noſtro vbi fuerat vt ita dixerim inſtituta aīa ipſiꝰ
teſtatoris ſeu ipſe deus qui honoratur in perſonis pauperū quem de
bemus ſuper omnia diligere: ex viribꝰ ⁊ tota mente. hec enim pia cau
ſa magis eſt fauorabilis ꝙ̄ veniētiū ab inteſtato maxime cū non ſint
de liberis. vt notatur dicta.l.j. maxime per Bart. Et ceſſat ratio illiꝰ
legis nam volūtas ad pias cauſas minus ſolēnis facit ceſſare priorē
ſolennē. iuxta id qd̄ habetur in ſimili in.d.l.hac cōſultiſſima.§.ex im-
perfecto no. in.d.l. fortius non debet vinci ſi fuit ſolennis per ſecūdā
voluntatem minus ſolennē: vt in auſ. multomagis.C.de epiſ. ⁊ cle. ⁊
c.cum in cunctis.de ele. Et per hoc dico ꝙ in ſecūdo teſtamento pre-
fato nō debent ſufficere quinq3 teſtes: quia ſumus extra caſum illius
legis: ⁊ iſte due preſumptiones videntur ex toto validare ſeu reddere
ſecundum teſtamētū aſſertu3. ¶ Tertia preſumptio eſt quia pluries
interpellatus ſemper reſpōdit ſe velle ſtare in priori teſtamēto in quo
vt dixi effuderat quaſi totū patrimoniū in pias cauſas. Unde nō eſt
veroſimile qd̄ teſtator voluerit ex toto a bono ꝓpoſito recedere a ꝓo
ri volūtate toties confirmata reſilire ſaltem nil relinquendo in pias
cauſas. preſertim cū adueniente notario poſt aſſertū teſtamentū ſine
ſcriptura nunꝙ̄ voluit reſpōdere: imo vertit ſe in latus: ⁊ idē fecit ve-
nientibus poſtmodū alijs duobꝰ notarijs quaſi in extremo vite ſue.
¶ Ex his em̄ extremis debemus ꝓ̄ſumere de medijs.ſ. ꝙ nō habuit
animū recedēdi a priori teſtō. iuxta gl. notabilem in.c.accedēs. de con
uer.cōiuga. ¶ Quarta preſumptio orit̄ ex dicta vxore q̄ dicit ſe ſem-
per aſtitiſſe lateri mariti ⁊ nunꝙ̄ audiuiſſe ꝙ voluit mutare priorē vo
luntatē ⁊ teſtm̄ de nouo cōdere. Nec obſtat priori teſtamēto ſicut le-
gatatia q2 ſaltem facit preſumptionē: iuxta plene no. in.c.inſuper.de
teſt. per Jo.and. ⁊ alios: quia forte in oī euentu eſſet conſecutura ſuū
legatū: q2 in priori teſtamento erat clauſula codicillaris qd̄ de preſen
ti nō examino. ¶ Que preſumptio pt3 q2 omnes fere teſtes ſunt at-
tinentes iſtorū nepotum de quorū cōmodo maxime agitur: ⁊ ꝙ̄ꝙ̄ de
iure videantur tales poſſe adduci ibi teſtes teſtamento cum ſolū exci
piatur pater heredis ⁊ fratres qui ſunt in eadem poteſtate cum here
de quia tūc videtur cōmune negotium agi: vt probatur inſti.de teſti.
ordi.§.in teſtibus. cū ſeq. facit.l.qui teſtamēto.ff.e. tamen cum hic nō
fuerit adhibitus notarius non videtur eis tanta fides adhibēda cū
totū teſtamentū hoc caſu oriatur ex eis. maxime vbi ſunt tot preſum
ptiones cōtra dictum teſtamentū. facit gloſ. notabilis in.c.in literis.
de teſti. Nec eſt fiēda eſtimatio de illis mulieribus cum nō pn̄t eſſe te
ſtes in teſtamēto.l.heredes palam. prealle. Concludo ergo ꝙ cum in
caſu noſtro ſunt tot preſumptiones contra ſecundū vt redderet illud
veroſimiliter emanaſſe a voluntate ſaltem deliberata teſtatorū debe
rēt nepotes illud probare per probationes apertiſſimas longe maio
res a lege reqſitas: vt.ſ̄.dixi. Sed ipſi hoc probare non poſſunt quin
imo nō habent probationes alias requiſitas ſatis cū eis debitis ſo-
lemnitatibus: vt.ſ̄. plene dixi: ergo debēt ſuccumbere. Item preſuppo

ſito facto dubio debet iudicari ꝓ cauſa pia z ſalutifera anime defuncti dei religionē cōcernente z pauperũ recreamina vt oĩa iura clamāt z naturalis ratio viget. Item data cōtrarietate z conſtrictu ꝓbationum ſemꝑ ſtandũ eſt magis veroſimili: vt no. Inno. in. c. i. eo. ti. li. vi. z qđ magis nature negotij de quo agitur conuenit. l. iij. ff. de teſti. z iiij. q. iij. ſi teſtes. Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis eſt. magnificus dñs

Ioānes dux Arra. duxit i vxorē magnificā dominā Timborē de capraria filiā dñi Bernar. de caprarıa: dcō dño Bernar. cōſentire nolēte ſʒ reluctāte quātũ in eo fuit ꝯſenſu tñ oĩm cōſanguineoꝝ z affiniũ nulle dotes fuerāt ſibi cōſtitute preter promiſſionē per eādē dominaʒ Timborē de oĩbus actionibꝰ cōtra ſuũ genitorē ſeu aliũ cōpetētibus numero dotiũ ſeu legitime in bonis paternis z maternis dicto dño Io. loco dotis factā. Deniqʒ dñs Ber. Ioā. de caprarıa filius legitimus z naturalis dicti dñi Bernar. vigeſimũ ſue etatis annũ excedēs dicto ſuo genitore adhuc viuēte ꝓmiſit dicto dño Io. dare z ꝯſignare noīe dotis ſororis ſue. xviij. mil. flo. Arragonē. z anteꝗ̃ pr̃ eiꝰ obiret z ipſiꝰ hereditatē adeptus fuerit. z de hac ꝓmiſſione fecit ſcripturā manu ſua ſcriptā triũ teſtiũ ſubſcriptione iuramēto z ſigillo ipſius dñi Berñ. Ioānis roboratā. ¶ Morit̃ poſtmodũ dictus dñs Bernar. genitor, adipiſcit̃ filius hereditatē z interpellatur vt iuxta ꝓmiſſionē ſuā debeat dotē ſorori ꝓmiſſam ſoluere z cōſignare: qui refugit ſoluere duas aut tres cauſas allegās. ¶ Primo qꝛ dicta dña Timbor ipſius ſoror perdidit oē ius ſibi de dote cōpetēs cũ nupſerit patre ipſius inuito. ¶ Scđo qꝛ cũ dicta dña Timbor cũ olim viuēte patrē tenuerit z adminiſtrauerit certo tꝑe cōmunitatē regni ſicilie recipiendo redditus z prouentus dicti comitatꝰ debet ante omnia adminiſtrationē de receptis reddere. ¶ Tertio reſpectu obligationis proprie ſe reſpondit fuiſſe minorē z deceptum. negātur oĩa per partē aduerſam z petitur quale ius competat dicte dñe Timbori aduerſus dictũ fratrem ſuum. Queritur inſuper nunquid habet aliquod ius in dotibꝰ maternis cum mater deceſſerit ab inteſtato relictis ſibi tribus filijs videlicet dicto domino Ioanne Bernar. z dicta dña Timbore z quadam alia domina Sabena.

¶ Conſilium. xij.

1 ☞ Pater compellitur dotare filiam ex iudicis officio.
2 Statutum an valeat quo imponitur pena contrahenti matrimoniũ cum filiofa. ſine conſenſu patris.
3 Matrimonium pertinet ad forum eccleſie.
4 Statutum per qđ impediretur matrimonium ad tempus non valet.
5 Adminiſtrator quilibet negotiorum geſtorum tenetur reddere rationem adminiſtrationis.

Ieſu Chriſti ſaluatoris matris pie patrocinio humilr̃ inuocato: vt clare materia thematis liqueat octo dubia elicio. ¶ Primũ nũqđ dicta domina Timbor nubēdo cōtra volũtatē pr̃is ꝑdiderit facultatē dotis petēde. ¶ Scđʒ dubiũ ꝑ̃ſuppoſito ꝙ nō, nunqđ illa petitio ſeu iudicis imploratio que cōpetebat cōtra patrē cōpetet hodie ꝯtra fratrē q ſucceſſit pr̃i in comitatu. ¶ Tertio an dicta dña Timbor poſſit petere legitimā in bonis pr̃is ſibi debitā iure nature z in quibꝰ bonis intelligēdo ꝙ velit deſiſtere a petitiōe dotis cōſtituēde ex bonis pr̃nis. ¶ Quartũ dubiũ qđ de dotibꝰ maternis. ¶ Quintũ dubiũ nunqđ poſſit petere legitimā iure nature vna cũ dote ſibi promiſſa a fr̃e. z ſic frater tenet̃ de bonis ſuis rōne ſue obligatiōis dotē ꝑ̃taxatā ſoluere. ¶ Sextũ an dicta dña Timbor tenet̃ reddere adminiſtrationē de redditibus comitatꝰ ex quo pr̃ nō petijt adminiſtrationē in vita: z ipſaʒ oportuit gētes armigeras ad defenſionē dicti comitatꝰ agere. ¶ Septimũ dubiũ ſi ltima nō ſufficit ad dotis cōſtitutionē ſm̃ dignitateʒ mulierum ꝑ̃ſuppoſito ꝙ frater nō teneat̃ ex ſua obligatiōe qꝛ minor nunqđ poſſit cōpelli ad dotandā ſm̃ dignitatē ipſiꝰ dñe: qꝛ frater ſucceſſit in comitatu. ¶ Octauũ z vltimũ an dictꝰ dñs Io. valeat ī effectu ſe a ſua obligatione iurata liberare vigore minoris etatis petēdo ſaltē abſolutionē a iuramēto. ¶ His diſcuſſis lucide patebit. Et videbitur quale ius cōpetit ipſi dñe Timbori aduerſus fratrē. ¶ Venio ad primũ z vr̃ primo ꝙ nō poſſit petere dotē cũ nubēdo ſine cōſenſu pr̃is efficiebat̃ adeo ipſi fratri igrata. vt ab eo exheredari poſſit. C. de inof. teſt. in aut̃. z ſi poſt. in corpore vñ ſumit̃ vt cũ de ap. cog. §. aliud quoqʒ capitulũ. ℣. ſi vero. Et hoc ius ciuile vr̃ in effectu approbatum per ius canonicũ: vt ī. c. honoratur. xxxij. q. ij. vbi dꝛ ꝙ nō eſt virginalis pudoris q̃rere maritũ: ſed cure paterne hoc relinquēdum eſt maxime cũ per hoc ꝯſulat̃ ipſis mulieribꝰ ſepe ꝯtra ꝓpria cōmoda laborātibus ꝓpter ſexus infirmitatē: nec pōt de patre cōqueri ꝙ eā nuptui nō tradiderat: ex quo tũc etatis annũ. xxv. nō exceſſerat vt ī. d. aut̃. z maxime vr̃ ꝙ dotē petere nō poſſit: qꝛ cũ pr̃ nō teneat̃ dotare filiā ex ꝓuiſiōe iuris ciuilis: vt. l. q liberos. ff. de ritu nup. z. l. fin. C. de do. promiſ. potuit illud ius lucrũ ſeu ꝓuiſionē ab eo inductā certis ex cauſis maxime honeſtis ſubtrahere etiaʒ in acceſſorijs ad mr̃imoniũ. ad hoc

1 gl. no. in. c. cũ ſʒ leges. de here. li. vi. ¶ † Itē pater cōpellit̃ dotare filiā ex iudicis officio vt reperiat cui nubere poſſit: vt in dictis iuribꝰ not. Bar. ī. l. obligamur. ff. de acti. z obl. ergo ex quo nupta eſt deficit ſibi remediũ dotis petēde cũ eſſet iuris rō: vt no. Bar. ponit poſt alios in d. l. obligamur. ff. de act. z obl. Ad idē z rō z iura ad dotē cōſtituēdā filie cōpellunt patrē: qꝛ nullũ remediũ cōpetat filie patre viuēte ī bonis patris q̃ rō ceſſat pr̃e defuncto cũ habeat ſeu habere poſſit legitimā iure nature: qua ſine cauſa a patre priuari nō poſſit. l. ſcimus. z. l. qm̃ in prioribus. C. de inoff. teſt. z de teſta. c. raynutiꝰ. z. c. raynaldus. z in aut̃. vt cũ de app. cog. §. aliud quoqʒ capitulũ ꝑ̃alle. ¶ Sed ꝑ̃dictis non obſtātibus puto ſic dicēdũ, ꝙ aut dicta dña Timbor nupſit poſt. xxv. annũ etatis ſue z nulla ingratitudine de iure ciuili vocari pōt. in aut̃. prealle. aut ante illā etatē z pater pro hoc expr̃ſſe nō exheredauit eā: ſed eam ſuſtinuit etiam pretereundo eam in teſtō. z adhuc nō pōt per heredē filie ingratitudo obijci imo teſtm̃ euacuare pōt ex ꝑ̃teritione: de quo tñ dicendũ: vt leg. z no. in. l. oĩmodo. C. de inoffi. teſta. z in. d. aut̃. vt cũ de app. cog. §. ſi autē hec obſeruata non fuerunt. ¶ Sed dubiũ imminet ſi pater eā expr̃ſſe ob hanc cām exheredauit z hoc caſu arbitror illam cauſam nō eſſe ſufficientē cũ de iure canonico matrimoniũ dʒ eſſe liberũ ab oĩ coactione z pena. c. cũ locũ. z. c. requiſiuit. de ſpō. in. c. gemma. cũ ibi no. de ſpon. z in. c. pen. z vlti. z ꝙ in eis no. de ſecũ. nupt. Ex ꝓuiſiōe iuris ciuilis nedũ impedit̃ libertas matrimonij in expectando cōſenſum paternũ qđ imo preſtatur cā mulieribꝰ ad fornicationē cōmittendā cũ non poſſit matrimonialiter coniũgi ſaltē vſqʒ ad. xv. annos ſine igratitudinis iudicio. Et ꝑ hoc optime faciunt no. Io. and. in. d. c. ſtatutũ. de here. li. vbi format q̃ōnem.

2 ¶ † Nũquid valet ſtatutũ quo imponitur pena cōtrahēti matrimonium cũ filiofamilias ſine conſenſu patris, z poſt multa cōcludit qđ non: quia per hoc ſtatutũ intimidatur matrimoniũ impeditur libera

3 facultas illud contrahēndi. ¶ † Itē qꝛ matrimoniũ z eius cauſa ac ipſius pēdētia pertinet ad forum eccleſiaſticũ cũ ſit ſacramētum maxime in eccleſia. c. debitum. de biga. c. tuā. de ordi. cog. z capitu. lator. qui fil. ſint legi. ergo non potuit ius ciuile ſeu ſtatutũ laicorum ſuper eo diſponere. arg. in. l. fina. ff. de iuriſd. om. iudi. c. vt animarũ. de conſti. li. vi. ¶ Videmus enim ob hanc cauſam multas ciuiles leges eſſe correctas. xxx. q. ij. c. vno. z qđ in eis no. z ꝑ doctores in dicto. c. pen. z vl. de ſecun. nup. Et per Fed. de ſeñ. conſi. xxxv. vbi dicit qđ cum matrimoniũ ſit vnum de ſeptē ſacramētis debet cum acceſſorijs z depēdētibꝰ regi z diſponi a iure diuino z canonico z nō ciuili: nec tenēt leges que requirunt cōſenſum patris vel qđ rector prouincie non poſſit cōtrahere cũ prouinciali vel tutor cũ pupilla. z ſimiles. Ad idē gl. no. in. §. quibꝰ verbis. xxxvi. q. ij. que dicit nō eſſe ſtādum legibus que prohibebāt matrimonia contrahi inter raptā z raptorem. Nec prius etiā legi. qꝛ cum de iure canonico licite inter tales contrahitur matrimonium. de rap. c. cũ cām. ceſſare debet interdictio legalis z omnis pena appoſita. Et ſi quis recte inſpexerit dicet hoc non eſſe cōtra legem ciuilē. Nam in his huiuſmodi ſpiritualibus z acceſſorijs intelligenda ſunt iura que dicũt ꝙ leges non dedignantur ſacros canones imitari. in. c. clerici. de iudi. z in aut̃. vt clerici apud pro. epiſcopos. §. penul. col. vi. videtur ergo legis diſpoſitio ſuam reuocare ſententiā ſi canon dicat contrariũ ād hoc qđ no. in regula poſſeſſor. de regu. iur. lib. vj. z Io. and. in regula ſine culpa. e. ti. z hoc in mercu. Quid plura de hoc eſt gloſ. ordinaria ſuper. c. ſi. xxx. q. ij. z in. c. de raptoribus. xxxvi. q. i. z in vtroqʒ loco volũt ꝙ licet filia nupſerit ſine cōſenſu patris nihilominꝰ tenetur pater eam dotare ꝑ. d. l. z per aliquas rationes ꝑ̃dictas ſaltē vbi filias nō eligit ſibi indignũ. hoc etiā voluerunt ibi Archi. et alij z Bart. in. d. l. obligamur. ¶ Limitat tamen hoc qñ filia ꝓmiſit dotem nō valens aliter nubere: quia ſi inuenit aliquē cui nupſit ſine dote ceſſat legis prouiſio. z tenēdo hanc limitationē Bar. adhuc habemus intentũ in caſu noſtro cum dñs Ioan. dux arra. noluit eā recipere ſine dote. imo recepit prouiſionē ſeu ceſſationē eidē dñe in hoc cōpetentē vt ſupra permittit̃ in narratione facti. ergo in hoc dubio ꝙ dicta dña Timbor ex cōtractu matrimonij maxime interueniente cōſenſu neceſſario lʒ patre reſiſtente non perdiderit ius ſibi cōpetens ad legitimā poſt mortē patris: vt. ĩ. dicā. nec dotē a patre petendā ſeu ab alio ſm̃ iuris permiſſionē cum nupſerit perſone dignitate ac moribus digniſſime vcʒ dicto dño Ioanni. ¶ Non ob. l. contraria. ſ̃. allegata. ad iura enim ciuilia ſatis ſupra reſpōſum eſt. Ad. c. honoramur reſpōdet̃ ꝙ loquit̃ de honeſtate z non de neceſſitate: vt ibi no. in. c. ij. eadem cauſa z. q. per gl. z doc. in. c. j. de ſpon. in prin. ¶ In iſtis enim ſpiritualibus cōſenſus patris de neceſſitate nō eſt requirendus in. c. ſi annũ. de iud. li. vj. z in. d. c. ſufficit. Nec valet ſtatutũ ꝑ qđ etiā ad tp̃s impediret̃ libertas matrimonij. in. d. l. pen. z vlti. de ſecun. nup. Nam z ibi patet ꝙ nō potuit lex impedire matrimoniũ etiā intra annũ luctꝰ, licet ſubeſſet cauſa honeſtiſſima vt ibi. nec tʒ pena appoſita vt ibi fortius nec debet tenere in caſu noſtro vbi impedit apponendo penā ſeu in tardādo matrimoniũ per penā ingratitudinis a tēpore pubertatis ideſt a. xij. anno. vſqʒ ad. xv. vt. d. §. ſi vero. Non ob. gl. in. d. c. cũ ſecundum. qꝛ aut nō bene dixit. Et contrariũ tenet gl. decreti. in. d. §. quibus verbis. aut procedit ſolũ qñ tollit ſolum lucrũ per. l. delatũ. et

ita proprie

ita ꝓprie loquit̃:ſ; in caſu noſtro imponit̃ pena cū dos in muliere cō‑ ſeat p̄rimonii:vt.l.iij.ff.de mino.ꝛ ſuccedit ſibi loco alimētorū iuxta no.in.c.cū haberet.de eo qui dux.in ma.Itē legitima debet̃ iure na‑ ture.ſ.quātitas ſeu quota ſit determinata per.l.ciuilē.iuxta not.in.c. raynal.de teſta.ꝛ per Dy.in reg.in dubiū.de regu.iur.li.vi.ideo lice‑ ret patri ex eo ꝙ filia nupſit ſine lnīa exheredare filiā ꝛ denegare do‑ tem.iam maximā penā imponeret.ꝛ ſic timoꝛe huius pene tolleretur ſaltē ad tp̄s libertas matrimonij.pene aūt appoſitio nō v; in hoc vt illamet glo.volunt.¶ Ad vltimū cōtrariū ſatis poſſet dici ꝙ ſi licētia ſibi data e.t ſufficiens ad dotē conſtituendā ſibi iuxta dignitatē ſuaʒ nō pōt agere cōtra fratrē quaſi heredē pr̄is ad cōſtituendā ſibi dotē: q; ceſſat hoc caſu legis ratio.compellit eñ patrē ad dotandā filiā vt inueniat cui nubere poſſit.iuxta no.p Bar.in.d.l.obligamur.que rō ceſſat mortuo pr̄e cū cōpetebat ſibi ius legitime.ꝛ pōt dotē ſibi conſti‑ tuere.ceſſat eñ remediū extraoꝛdinariū ex quo competit ſibi oꝛdina‑ riū.Nec debet habere ex bonis paternis dotē ꝛ legitimā.vt in auť.ex teſtō.ꝛ.l.filie.C.de colla.Et hoc quo ad p̄mū dubiū:ex cuius excuſſio‑ ne remanet declaratū ſcōʒ.¶ Uenio ad tertiū nunqd dcā dn̄a Timboꝛ poſſit petere legitimā ꝛ in qb᷒ bonis ꝛc.Et breuiter dico ꝙ legiti mā petere poterit ſi aliud nō obſtat vt ptʒ ex his q̄ dixi in primo du‑ bio.¶ Sed eſt dubiū ex qb᷒ bonis debet̃,cū ipſi᷒ genito haberet co‑ mitat᷒ ꝛ alia caſtra ꝛ bona mobilia.Hec qō ſatis decidit̃ ex no.p Io. an.ꝛ alios i.c.l;.de voto.¶ Sciēdū eſt eñ ꝙ Regnū Ducat᷒ Mar‑ chionat᷒ ꝛ Comitatus nō diuidūtur inter filios premoꝛtui:ſed defe‑ runt̃ oꝛdine geniture ꝓpter bonū publicū vt vnus ſit princeps.Naʒ multitudo principū noxa eſt.Atteſtāte philoſopho ꝛ oꝛdine nature vn᷒ debet eſſe princeps.vij.q.i.in apib᷒.nec diuidunt̃ dignitates cuʒ ſint indiuiſibiles.Reſtat ergo ꝙ debeāt differre oꝛdinē primogenitis excluſis alijs filijs:vt probat̃ i.c.l;.ꝛ hoc approbat̃ ꝯſuetudine ꝛ iure diuino ꝛ humano.ꝛ ibi plene no.p Old.cō.i.xcvij.Ad idē qō habet̃ in lib.feu.de feu.non alie.in.c.imperialē.§.preterea.vbi dicit ꝙ predi‑ cte dignitates nō debēt diuidi de comitatibus:ergo nō debet dotari dicta dn̄a Timboꝛ vel habere legitimā:ſed debet relinquere primo‑ genito loco ſue itune.Nā defert̃ regnū loco ſiue comitatus iure here ditario.vt plene diſputat̃.Et cōcludit Old.in predicto coſi.de reliqs vero bonis mobilibus ꝛ immobilib᷒ habere d; legitimā ſuā vna cuʒ alia ſoroꝛe.ꝛ hec legitima erit ſcōm ius diſtinguēdū.vtrū fecerit teſta mentum vel ne.in auť.nouiſſima.C.de inoff.teſt.ꝛ.l.qm̄ in prioribus. ꝛ.l.ſcimus.eo.ti.Nec eſt fienda diſtinctio in iſtis bonis inter filios ma ſculos ꝛ feminas:vt.l.maximū vitiū.C.de lib.prete.in auť.de here.ab inteſtato.¶ Ex his infert̃ ad quartū dubiū quid de dotibus mater‑ nis,rn̄dendū eſt de dotib᷒ maternis.debent eñ de iure cōi oēs tres fi‑ lij equaliter ſuccedere cōi matri:nec dictus Bern̄.Ioānes debet eſſe potioꝛ:q; vt dixi ſublata eſt hodie in hac differētia ſexus ꝛ equaliter oēs ſuccedūt in predictis iuribus:vt in auť.in ſucceſſione.C.ad tertu. ¶ Ad quintū dubium nunquid dicta dn̄a Timboꝛ poſſit petere iu‑ re nature debitam ꝛ dotem ſibi a fratre liberaliter promiſſam nō in‑ ſtando multū in allegationibus.Credo ꝙ ſic,moueoꝛ per tex no.in.l. vna.§.accedit.cū ſeq.C.de rei vxo.act.vbi dicit̃ ꝙ ſi extrane᷒ promit‑ tit vel tradidit dotē pro muliere videt̃ eā ſibi dotare de ſuo patrimo‑ nio.Et dicit̃ extraneus quantū ad hoc quilibet qui nō habeat dotā‑ dā in poteſtate vt ibi ſingulariter habet̃,qō procederet etiā ſi ſit alias debitoꝛ mulieris dūmodo mulier negotia eius non gerit.vt no.dicit Bart.poſt glo.in.l.fi.C.de do.promiſ.Cum igitur dictus dn̄s Ioā. Berna.frater dicte domine Timboꝛ ſoroꝛis ſue tēpoꝛe ꝓmiſſe dotis negotia nō gereret nec dicta dn̄a Timboꝛ in eius poteſtatē videtur dotem promiſiſſe de ſuo patrimonio futuro animo donādi: et maxi‑ me in eo fiēda eſt hec interpretatio qui debebat ſolus ſuccedere in co‑ mitatibus paternis ſoroꝛibus expulſis.facit qō in ſim.li no.in.l.cum quid.ff.ſi cer.peta.q; propriū nobiliū ꝛ comitū eſt donare:vt no.in.c. ij.de ſupplē.negli.prela.lib.vj.ꝛ in.c.j.de dona.maxime ſuis neceſſa‑ rijs ꝛ cōſanguineis.lxxxvj.diſt.non ſatis.ꝛ ſi queſtiones.de ſimo.po‑ teſt igit̃ petere dotē a fratre tanꝙ̄ ſibi donatā ꝛ legitimā in bonis pa ternis ꝛ maternis iure proprio.Nec obſtat ſi dicatur dictū dn̄ʒ Ber‑ nar.Io.ꝓmiſiſſe dotē cū fuerit adeptus hereditatē paternā.ꝛ ſic effe ctus ꝓmiſſionis fuit deſtinat᷒ ad tp̄s quo geſtur᷒ erat negotia ſoro‑ ris.igit̃ perinde d; eſſe ac ſi tūc promiſiſſet: vt.l.qō ſpōſe.ꝛ qō ibi not. C.de dona.añ nup.ꝛ.c.de vxoꝛe.de ſepu.Dico eñ ꝙ neceſſario infer tur ꝙ poſt moꝛtē patris debēt gerere ꝛ adminiſtrare bona ſpectantia ad dictā ſuam ſoroꝛē.cum nō poſſit frater inuita ſoroꝛe capere oia bo na cōia patris:ꝛ ſic nō ꝓbat hoc eſſe qō ad hoc cōtingit abeſſe.l.neqʒ natales.C.de ꝓba.ꝛ in.c.ij.de trāſla.p̄la.nō igitur videt̃ ſenſiſſe cū ha beret poſſeſſionē comitatus:q; tēpoꝛe ꝓmiſſionis nil habebat cū eſſet filiuſfamilias:ꝛ ſi diceret̃ non poterat iſte ſe obligare cū eſſet minoꝛ fi liuſfamilias vel ſaltē pōt petere reſtitutionē in integrū.rn̄de prout.ſ. dicā in vltimo dubio.¶ Sed huic concluſioni obſtare videt̃.l.filiuſ‑ familias.ff.ad maced.vbi dicit̃ ꝙ filiuſfamilias recipit pecuniam mu tuā pro ſoroꝛe maritāda agit̃ cotra patrē actione de in rem verſo: q; patri requirit̃ actio dotis ſoluto matrimonio.ꝛ ſic vult ꝙ nō videat̃ filius dediſſe de ſuo.Sed rn̄deo ꝙ illa lex loquit̃ qn̄ filius dedit dotē

agēdo negotiū patris.Sed hic illa rō ceſſat cum promiſerit dare do‑ tem poſt moꝛtē patris ꝛ ſic vr̄ promiſiſſe poſt moꝛtem patris:quia ad idem tp̄s cōferebat̃ effectus obligationis:vt.d.l.qō ſponſe.¶ Capio nunc ſextū dubiū nūquid dicta dn̄a Timboꝛ teneat reddere rationē admini.ſtrationis ꝛc.Et vr̄ primo ꝙ ſic:q; qlibet adminiſtratoꝛ neg. geſt.tenet̃ reddere rationē adminiſtrationis ſue:vt.l.i.§.officio.ꝛ qō ibi nota.ff.de tute.ꝛ ra.diſtr.¶ In cōtrariū facit q; filia eſt quaſi do mina viuēte patre.§.ſui.inſti.de here.qua.ꝛ diffe.ꝛ in.l.in ſuis.ff.de li‑ be.ꝛ poſth.nō igitur debet teneri ad rōnē reddendam ſicut extrane᷒ adminiſtratoꝛ.argu.in.l.ij.ff.re.amo.quid dicemus?¶ Ego quidem cōſidero in hoc dubio tres caſus.Primū cum certū ſit aliquid ex re‑ ditibus comitatus apud eā fuiſſe tēpoꝛe moꝛtis patri ꝛ ꝓfecto illud qō veniet in diuiſione patris illud veniet in diuiſione hereditatis di‑ uidēde ex quo non probat ſibi relictū fuiſſe a patre.Nec ſufficit qō pa ter nihil dixerit in vita:q; ex quo prouenit ex ſubſtātia paterna venit ad diuiſionē niſi probet̃ relictū.hoc probat̃.in.l.filie l; in ſacris.C.de col.ꝛ.l.cū op;.poſt prin.ꝛ maxime iuncta gl.C.de bo.que lib.l.certuʒ. C.fami.herc.Et optime probat̃ per locū a ſpeciali.in.d.l.cū op;.§.ſin autē res.vbi in bonis aductitijs quoꝝ vſuſfructus acquirit̃ patri vt ſi pr̄ noluerit poſſidere ſed voluit penes filium cuius eſt ꝓprietas eſſe, ꝛ nihil dixerit in vita non pn̄t heredes patris queſtionē de illa ꝛ rerū vſufructu filio facere:cum pater ex illa diuturna patiētia vr̄ vſumfru ctum filio donaſſe vt ibi:ergo in alijs bonis nō aductitijs ſed pater‑ nis.ſecus eſt ad hoc qō ibi gl.no.poſt prin.ꝛ in dictis iuribus ſuperi᷒ alle.¶ Secūdus caſus eſt qn̄ probat̃ aliquid ꝑuenıſſe ad dictā Tim boꝛē:ſed cōſtat illud ꝯſumptū viuente patre.ꝛ tunc nō tenet̃ deduce‑ re in diuiſione q; deſijt eſſe peculiū,pro hoc dicta.l.filie l; in ſacris.iū‑ cta glo.vlt.¶ Tertius caſus qn̄ probat̃ certū quid ad eaʒ perueniſſe viuēte patre:nūquid preſumat̃ affuiſſe tēpoꝛe moꝛtis patris vt ſic cō putet ſibi legitimā.ꝛ pōt ſatis dubitari.ſatis enim puto ꝙ ſi allegat cōſumptionē teneat̃ oſtēdere in quā cauſam cōſumpſit.arg.optimuʒ in.d.l.cū op;.℣.ſed in hac ſpecie.vbi ſpeciale ſtatuit̃ in patre q admi‑ niſtrat bona aduētitia filij quoꝝ vſuſfructus ſibi querit̃ vt nō tenea tur reddere rationē.ſecus ergo in filio qui nō facit ſuum vſumfructū reddere adminiſtrationē in bonis paternis.Si ergo ſpeciale eſt ibi in patre ꝛ ꝓpter liberā adminiſtrationē quā habebat in bonis aduenti tijs.ſec᷒ ergo in filio reſpectu bonoꝝ paternoꝝ.Ad idē dictus.§.ſin aūt res.arguēdo etiā per locū a ſpeciali:vt.ſ.facit.l.tres fratres ff.de pac.ꝛ.l.ſi ſoroꝛ.C.de colla.puto tamē ꝙ nō eſt ab ea exigēda iſta ſtri‑ cta ratio ſicut ab extraneo rōne cōſanguinitatis:ſed ſatis eſt ꝙ gn̄a liter oſtēdit quātū potuit ꝟiſimiliter expēdere in ſtipēdiarijs.¶ Itē ꝓ curia ſua ꝛ ſimilib᷒ nec tenet̃ oſtēdere ſpecifice quātū expēdebat in die in canib᷒ vel ſimilib᷒ rōne p̄dicta.Nec op; ꝓducere teſtes ſed ſuf‑ ficit ꝙ veroſimiliter ſumptus fecit:vt in ſimili no.Inn.in.c.cū ꝛ plau tare.de priuilegio.¶ Septimū dubium fuit ſi legitima nō ſufficit ad dotandā dictā dominā Timboꝛē ſm̄ dignitatē ſuā:nūquid teneat̃ di ctus dn̄s Bernardus Ioānes ad dotandā eam.q; frater.ꝛ q; ſucceſ ſit in comitatu ꝓſumptio:q; ipſe obligatiōe ſua nō tenet̃.In hoc du bio breuiter ꝯcludo ad partē affirmatiuā.ſ.ꝙ teneat̃ duplici vinculo: primo qō heres patris,capit eñ comitat᷒ iure hereditario: vt.ſ.dixi quēadmodū ergo ipſe pater ad hoc tenebat̃:vt dixi i primo dubio ꝛ ipſius heres.ad hoc.l.poſtulante.ꝛ qō no.ff.ad treb.ꝛ.l.q̄dā ſunt pſo ne.§.nihil intereſt.de edē.ꝛ.l.veteres.C.de ꝯtrahen.ꝛ cōmit.ſtip.Ad idē qō no.Io.an.ꝛ Hoſt.in.c.licet.de voto.vbi dicit ꝙ l; primogeni‑ tus ſolus ſuccedat in comitatu.nō tn̄ ꝑ hoc debent alij filij mendica re ſed eſt eis ꝑ primogenitū tn̄ tribuendū vnde viuere poſſint.arg.in l.j.ff.de tute.ꝛ ra.diſtr.poſt princi.ſi ergo teneatur alere ergo ꝛ femi‑ nam dotare.cum par ſit dotis cauſa ꝛ alimentoꝝ.vt no.Cy.in.l.nō omni.C.de admi.tut.ꝛ no.in.l.ſi quis a liberis.ff.de l.b.agno.tene‑ tur ergo dictus Bernar.Ioānes dotare dictam dominā Timboꝛē tanꝙ̄ heres patris ſi nō ſufficit ſua legitima ꝛ ſi non h; aliūde bona. ¶ Secūdo capite tenetur tanꝙ̄ frater ꝛ hoc inquātū dicta domina Timboꝛ nō habebat vnde ſe dotaret:vt leg.ꝛ no.in.l.cū plures.ff.de admi.ta.ꝛ ꝑ gl.ꝛ Cy.in.d.l.non oi.vtilius eſt ergo dicte dn̄e Timbo ri inquantū ſua legitima non ſufficit:ꝛ in caſu ꝙ dict᷒ dn̄s Bernar‑ dus Ioānes nō ſit idoneus vt tanꝙ̄ cōtra heredē patris tanꝙ̄ ꝯtra fratrē rōne predicta agat.¶ Ultimū dubium fuit vtrū dictus dn̄s Bernardus Ioānes valeat ſe aliquatenus ab illa obligatiōe dotis ſoluēde liberare petēdo ſaltē abſolutionē a iuramēto.Et certe iſte ar‑ ticulus poſſet multū dubitari,propterea que habent̃ ꝛ no.in.c.cū con tingat.de iureiu.ꝛ in auť.ſacramenta puberū.C.ſi aduer.ven.ꝛ in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.ꝛ pleniſſime dixi in quadā mea diſputatione que incipit ſtante ſtatuto ꝛc.Sed hic trāſibo leuiter attingendo ſolū decimū hūc articulū.Et primo dico dictū dn̄m Bernardū Io.obli‑ gatū ex illa ſua promiſſione.Primo ꝑ.l.filiuſfamilias.ff.de ac.ꝛ obli. ꝛ ad macedo.l.ſi filiuſfamilias.§.i.vbi patet filiūfamilias obligari re gulariter ex ꝯtractu vl' quaſi ex quo no recipit pecuniā mutuo:ꝛ ma xime hoc caſu vbi effectus cōtractus relatus exiſtit ad tp̄s quo futu‑ rus erat ſui iuris.l.in tp̄s.ff.de heredi.inſtit.nec obſtat minoꝛitas:q; iuramētū repreſentauit eum maioꝛē:vt.d.auť.ſacramenta puberū.ꝛ

ca.j.de deli.puer.Nec poteſt petere reſtitutionē in integrū rōne maioris etatis:qꝛ nō cenſet̄ ex quo interuenit iuramētū:vt in.d.auſ.ſacramenta puberū.cū ibi no.tn̄ qꝛ aduerſus iuramentū propriū nō cōpetit reſtitutio licet ex cā qn̄qꝫ fiat abſolutio:vt notabiliter dicit Inn. in.c.ij.de iureiu.Sed aduerſus iuramentū alterius bn̄ dat̄ minori reſtitutio in integrū:vt.l.nā ꝛ poſtea.ff.de mino.Nunqd aūt debeat petēdo abſolui ab illo iuramēto poſſent multa allegari pro ꝛ ꝯ.¶Sed in hoc caſu credo eū nō audiēdū cū hoc iuramētū nullā cōtineat turpitudinē ex parte iurātis vel ex parte recipiētis.Nō eīn eſt turpe vt q ſucceſſurus erat in duobus comitatibus promitteret dotē.xviij.mil. flo.aroganēſiū ꝓ ſorore ſua.Nec recipit ſoror turpiter obligationē cū excludat̄ a ſucceſſione illarū dignitatū:vt.ſ.dixi.Et qꝛ ꝓpriū eſt nobilium donare:maxime ſuis ꝛ domeſticis:vt in iuribus preallegatis. Ergo hoc iuramētū neceſſario eſt ſeruādū per eum,ꝛ papa nō poſſet abſoluere a iuramēto licite preſtito cā nō exiſtēte cū iuramētum ſit de iure diuino:vt no.Inno.in.c.cū in cōtemplatione.de reg.iur.ꝛ glo.ꝛ doc.in.c.auto.xv.q.vj.facit glo.in.c.nō eſt.in ꝟ.autoritate.de voto.ꝛ tex.i.c.ꝛ ſi chriſtꝰ.de iureiu.Nec eſt hic aliqua exceptio maxime re ipa vel ex ꝓpoſito.ita ꝙ cōcludit dolū etiā preſumptū.arg.l.oēs.§.luciꝰ. ff.de his que in frau.cred.ꝛ.l.creditor.§.lucius.ff.mā.ꝛ.l.qui teſtm̄.de proba.ꝛ.l.ſi qs cū aliter.ff.de ꝟb.obli.quo caſu rōne minoris etatis ꝛ enormis leſionis poſſet forte peti abſolutio a iuramēto:vt no.per aliquos in.d.c.cū cōtingat.ꝛ in.c.ij.de pac.li.vj.ꝛ facit.c.j.de iureiu.Dico tn̄ ꝙ hic nō eſt talis deceptio.Sꝫ nulla ſi cōſideret̄ qualitas ꝓmittētis ꝛ illius cui facta fuit ꝓmiſſio ꝛ tēpus ꝓmiſſiōis ꝛ cōiunctio ſtrictiſſima inter eos:que ꝯſiderāda ſunt in qualibet donatione:vt in.c. ꝛ ſi qōnes.de ſimo.magne.de voto.facit.l.ſi ſeruꝰ cōis.ff.de dona.inter virū ꝛ vxo.ꝛ qđ no.in.d.l.cū qd.ff.ſi cer.pet.Nūquid aūt huic petitioni dotis hꝫ obſtare illa exceptio vt priꝰ reddat ratione de adminiſtratione bonorum paternorū:credo qđ non cum hoc caſu nō agitur iudicio fratrū quo caſu habet locum.l.filie licet in ſacris.C.de collat. ſed ex propria promiſſione ipſius dn̄i Bernardi Ioānis.ꝛ de non liquido ad liquidū nō fit compenſatio.l.fi.C.de compen.cū ibi no.maxime cū hec queſtio de adminiſtratiōe nō poſſet intra tantū tempus expediri quo dicta promiſſio erat mandāda executioni.iuxta no.per Bart.in.l.aufertur.§.qui compenſationem.ff.de iure fiſci.Nec obſt. ꝙ obligatio fuit redacta in ſcriptura priuata.ſatis eīn eſt ꝙ poſſit fieri fides ꝙ fuerit dicti domini Bernardi Ioānis iuxta materiā.l.cōparationes.C.de fide inſtr.ꝛ.l.ſcripturas.C.q pot.in pig.hab.maxime cū hoc ſit ſigillū ipſius:vt per Inn.in.c.ij.de fide inſtr.caſus in.c. tertio loco.de ꝓba.ꝛ maxime in caſu noſtro vbi agit̄ de re fauorabili arg.l.j.§.accedit.C.de rei vxo.act.cū ibi not.¶Ex omnibꝰ ergo p̄dictis cōcludo dictā dominā Timborē poſſe petere tertiā partē in bonis paternis.vel tertiā partē habita diffinitione p̄dicta ſiūe valeat teſtamentū cōditū per partē vel nō.¶Item dotē ſibi promiſſam a fratre.Itē qđ in caſu quo dictus frater ſuus nō reperiat̄ obligatus nomine ꝓprio ꝛ legitima ſibi cōpetēs in bonis paternis nō ſufficeret ad eam dotandā ſm̄ cōditionē perſone ſue pōt agere cōtra fratrē tanꝙ̄ cōtra heredē patris ad dotem complendam ſicut tenebatur ipſe pater:poteſt etiā compelli tanꝙ̄ frater vbi omnia remedia ſibi deficerēt vt plene patet ex predictis.Laus deo.

¶Conſilium.xiij.

1 ☞Equitas in dubijs ſemper eſt obſeruanda.

Caſus eſt quedam mulier ſimul habēs maſculū ꝛ feminā ex viro p̄mortuo nupſit ſecūdo viro ex quo ſuſcepit duas filias:quo ſuperſtite diē ſuū clauſit extremū priꝰ cōdito teſtō in quo in oībus bonis ſuis tā in prelegādo quā inſtituendo omnes filios tam primi ꝙ̄ ſecundi matrimonij equales fecit preterꝙ̄ in quarta parte bonorū ſuorū.nam inter viuos per prius cōtulerat filiabus ſecundi matrimonij. poſt mortē dicte domine omnes filie ꝛ filius maſculus immiſcuerunt ſe pariter cū bona cōcordia hereditati exigēdo multa debita hereditaria ꝛ vendēdo aliqua bona recipiēdo qſqꝫ portionē pro rata inſtitutionis ꝛ p̄legati.Nūc filius primi matrimonij vult excludere a ſucceſſione ſororē ſuā prelegatā ꝛ cōſanguineā vigore ſtatutoꝝ.De quibꝰ orit̄ pugna iuris.Et primo vr̄ dūtaxat filiū debere ſuccedere in totū dicte matri excluſa ſorore qđ vr̄ probari iunctis duobus ſtatutis illo vcꝫ ſub rubrica qđ mulieres habētes ꝛc.qđ incipit ſi qua mulier dotata a patre qualis fuit dicta ſoror ꝯtra quā agit̄ nō pōt ſuccedere matri ab inteſtato quāuis ſuperſit filiꝰ maſculꝰ ex ea.ſed hec mater defuncta videt̄ in effectu deceſſiſſe ab inteſtato reſpectu trium partiū bonorū ſuorum vt colligitur ex ſcđo ſtatuto ſuperius alleg.vbi dicit̄ ꝙ mulier habēs filios vel filias nō poſſit relinquere vel donare vltra quartā partē bonorū ſuorū:ſed de quarta parte poſſit diſponere in p̄iudiciū filij maſculi.pro hoc facit rubrū illiꝰ ſtatuti ꝛ licitū eſt rubro arguere ex quo aperte nō contradicit nigro:vt no.plene per Io.an.in addi.Spec.in ti.de diſpu.ꝛ alle.in fi.ꝛ per gl.de peni.diſ.j.§.hec aūt verba.ꝛ.C.etiā ob chiro.pe.pi.te.po.ſup rub.ꝛ.C.ne fideiuſ.do.den.ꝛ.l.vna.C.de ꝓfe.qui in vrbe cōſtā.lib.xij.cū multis ſi.m.Itē ratio ſtatuti excludentis filias dotatas a ſucceſſione fuit vt ꝯſeruaret̄ dignitas agnatiōis ad hoc.l.j.§.ſed ſi ſeruꝰ.ff.de vē.inſpi.ꝛ ꝑ Bar.in.l.ij.C.q̄ ſit lon.conſue.Sed certe hec eadē rō non vr̄ fuiſſe in ſcđo ſtatuto vt mulier non poſſit diſponere vltra quartā partē ꝛ ꝙ relique tres partes diuidant̄ inter filios ꝓ rata:ergo ſatis eſt ꝙ mulier diſpoſuerit inter viuos de quarta parte:de tribꝰ ergo partibꝰ nō potuerit diſponere aliquid vt in rubrica ſtatuit:ꝛ per ꝯn̄s vr̄ deceſſiſſe in illis ab inteſtato.arg.in.l. j.ff.de here.inſtit.¶Sed his nō obſtantibus que ſi bene ponderētur non obſtāt.cōtrarium puto de iure verius.Et primo hec ſoror hꝫ intentionē fundatā pro ſe ex teſtō cū fundamēto iuris cōis.in auſ.vt cū de ap.cog.§.aliud quoqꝫ capitulū.ꝛ.C.ad orfi.ſi qua illuſtris.¶Videamꝰ ergo nūc an ſtatuta p̄dicta eā excludere velint.Et ꝓ parte negatiua.Primo induco oīa ſtatuta fere q̄ loquūt̄ ſup hereditate decedētis ab inteſtato ꝛ reſeruāt diſpoſitionē voluntariā pr̄is vel matris ergo ipſa muliere diſponēte potuerūt filie ſuccedere cū maſculis.ar.in l.cū p̄tor.ff.de iudi.xxv.diſ.qualis.de p̄ſump.nonne.ꝛ.l.cōmodiſſime. ff.de lib.ꝛ poſth.ꝛ maxime qꝛ iura antiqua non debēt corrigi inꝙ̄tū reperit̄ poſſe.C.de ap.l.p̄cipimꝰ.nec ꝑ ſubauditiones dꝫ induci legis correctio:vt not.gl.in.c.cupiētes.§.ceterū.de elec.lib.vj.vn̄ ſtatuta ne corrigatur ius cōe deberent ſtrictiſſime intelligi ꝛ reſtringi quātū fieri pōt.de iureiu.i noſtra.facit.c.j.ꝛ.ij.de fil.p̄ſby.li.vj.nec ꝑ ſimilitudinē rationis debēt extēdi.l.qđ vero cōtra rationē.ff.de legi.ꝑ Bar.in auſ.quas actiōes.C.de ſac.ſan.ec.Nec obſtāt illud ſtatutū ſupiꝰ allegatū qđ vr̄ tollere mulieri diſponēdi facultatem de tribus partibꝰ qꝛ ſi bene pōderat̄ non ob.Dicit enim ꝙ mulier habens filios vel filias ꝛc.ſic nō tm̄ filijs maſculis voluit ꝓuidere ſed ēt feminis.Itē nō tollit ſimpliciter ptātem diſponēdi de tribꝰ partibꝰ:ſed cū limitatione ſi de ſua diſpoſitiōe filij priuarent̄.Itaqꝫ tūc non pōt diſponere niſi de ſua p̄te qn̄ filij priuarent̄ a ſucceſſiōe ita ꝙ ad eos ille tres p̄tes nō venirēt.ſtatutū ergo voluit prohibere dūtaxat inofficioſam ſeu indiſcretam voluntatē ſeu diſpoſitionē maternā nō aūt voluit tollere iuſtā ꝛ legibus cōſentaneā diſpoſitionē qn̄ diſponit equaliter inter liberos. ¶Nō obſtat ſi dicat̄ ſtatutū facere mentionē de maſculis tantū.dū dixit ita ꝙ filij priuarent̄ ꝛc.qꝛ in illis verbis femine cōprehendūtur tum qꝛ maſculinū cōprehendit femininū in hac cōcluſione fauorabili plene iuxta no.in.l.j.ff.de ver.ſig.ꝛ ꝑ Archi.in.c.ſi qs ſuadēte.xvij. q.iiij.ꝛ per Cy.in.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fugi.tum quia ex quo in principio fecit mentionē de filiabus verbū filij cōprehendit etiam filiā.arg. optimum in.l.qui filiabus.ff.de leg.j.¶Nō obſtat ꝙ rubrum ſimiliter dicit ꝙ mulieres habētes filios non relinquant vltra quartā partem.qꝛ cū verbis diſponēs loquat̄ generalius ꝛ magis ſpecifice etiā aſſignādo cām debet rubrū ſuppleri ꝛ intelligi ſecūdū nigrū:vt eſt gl. no.in.l.j.C.etiā ob chiro.pe.pi.te.po.ꝛ ibi no.ꝛ notat̄ i auſ.ad hec.C. de vſu.in gl.ꝛ doc.in proemio decreta.ꝛ huic intellectui fauēt quinqꝫ ꝯſiderationes.primo eīn ꝑ hunc intellectū fauetur teſtō cui valde fauendū eſt vt hic in.c.cum dilecti.de dona.ꝛ.l.j.C.de ſacroſan.ecc.ꝛ de re iudi.c.fi.vbi tex.optimus.Secūdo minus receditur a iure communi.ꝛ ſemꝑ in ti.debemus reſtringere verba ſtatuti vt minus ledāt ius cōmune quādo poſſunt maxime vbi etiā verſatur preiudicium:vt eſt tex.no.in.c.cū dilectus.de cōſuetu.ꝛ.d.c.in noſtra.ꝛ facit.d.l.qđ vero. ff.de legi.Tertio nō fit tanta differentia inter maſculum ꝛ feminā ꝛ ſic minus cōmittimus cōtra.l.maximū vitiū.C.de liber.p̄te.Quarto filie nō intātum excludētur a bonis maternis ꝛ ſic ex parte earū eſt fauor ex parte filij eſt odium cū ipſe filie tractarēt de non perdēdo iſto iure quaſi naturali.ꝛ filius tractat de iure querendo ꝛ non eſt par eademqꝫ ratio lucra capere ꝛ queſita perdere.l.ſi ſpōſus.§.ſi maritꝰ.ff. de dona.inter vir.ꝛ vxo.Quinto ꝛ vltimo qꝛ in dubijs ſemper debemus ſequi equitatē.l.placuit.C.de iudi.ꝛ de tranſac.c.fin.ff.de eo qđ cer.lo.qđ ſi ephesi.in fi.voluit ergo ſtatutū prouidere filijs ab inteſtato ſecus ergo qn̄ ipſa mater vult diſponere de bonis ſuis equaliter inter omnes filios ꝛc.vt patet ex predictis nō obſtāte quod ſupra dixi de cōſeruando iure agnationis ꝛc.quia in veritate non eſt eadem ratio quādo deceſſit ab inteſtato ꝛ quando vult condere teſtamētum qꝛ fieret maximum preiudicium mulieri in auferēdo ſibi poteſtatem teſtandi.vt.l.j.C.de ſacroſan.ecc.Item obſtant rationes ſuperius allegate.Et hec ſufficiant.

¶Conſilium.xiiij.

1 ☞Exceptio ſi fiat contra appellantem ꝙ in caſibus a iure non conceſſis appellauit iudex debet ante omnia de hoc cognoſcere.

2 Iuriſditio vbicunqꝫ negatur per obiectum exceptionis declinatorie iudex ante omnia debet ſuper ea pronūtiare tacite vel expreſſe.

3 Exceptiones declinatorie ſi ſunt vere,non tenet proceſſus ſuper principali ꝛ quare.

4 Sentētia vbi in vna cauſa parit exceptionem nō debet in aliā ſimul accumulari.

IN indiuidue trinitatis nomine amē.In cā ſeu queſtione vertēte inter Andreā Antonij Aretini ex vna p̄te ꝛ Lazarū Thomaſij Cōſamēn. ex alia parte ſuper petitione reductionis cuiuſdā laudi inter eos lati

ad arbitriuꝫ boni viri.Uiſis omnibus corā me productis hūc articu-
lum concludo breuiter illud dūtaxat quod queſitū extitit.an ſi dictꝰ
Lazarus grauatus extitit poſſit habere per iudicem recurſum eo qđ
ipſi Lazaro excipiēti locū reductionis ad arbitriū boni viri nō fuiſſe ⁊
dictum iudicē audire potuiſſet per dictum Andream multis cauſis
⁊ maxime municipales obſtātes dictꝰ iudex ꝑficit terminū dictis ꝑti
bus ad iuſtificādū predictū ⁊ ſic ꝓnūtiauit ad vlteriora merita cauſe
procedendū ſaluis tamen ⁊ reſeruatis vtriqꝫ parti omnibus ⁊ ſingu
lis ſuis ⁊ cuilibet earū exceptionibus ⁊ oppoſitionibus q̄ cuilibet ve-
niunt reſeruāde ⁊ reſeruari debēt ⁊ poſſunt ipſis partibus ⁊ cuilibet
earum prout latius colligitur ex dictis actis que habētur hic pro ex-
preſſis quatenus contingat hūc articulum.Et videt̄ primo qđ nullū
grauamē ex illa ſola interlocutoria ſeu prefixione termini eidē Laza
ro iniunctum fuerit qđ probat̄ ſic ſuper qualibet exceptione incidēti
oportet iudicē pronuntiare tacite.ſ.procedendo ad actū vlteriorē ex-
ceptione ꝯrium vel expreſſe per ſuā interlocutoriā.iuxta ea que leg.⁊
no.in.c.j.de ordi.cog.⁊.l.j.C.de ordi.iudi.¶ Nec refert vtrū iudex ex-
preſſe ſuꝑ ea ꝓnūtiet an tacite tranſeundo ad vlteriora:vt probat̄ in
c.ex parte M.de appel.⁊ ibi ꝑ doc.⁊ Jo.an.in.c.dilecti.eo.ti.⁊ Bar.
in.l.a ꝓcedēte.C.de dilatio.⁊ idō opꝰ eſt appellare ſi pars ſentit ſe gra-
uatā ex preteritione vel actus tranſit in rē iudicatā vt plene no.in lo-
cis prealleg.¶ Sed in caſu noſtro iudex ſtatuēdo terminū ſuꝑ meri-
tis cauſe videtur exceptionē aduerſe parti repuliſſe.Et ſic ſuper eam
interlocutū fuiſſe:ergo ſatiſfactum eſt iuri nec pōt dici grauare ex eo
ſolo qđ exceptionē repulit cuꝫ iudici ſit tributa poteſtas repellēdi vel
admittendi exceptionē q̄ ſibi videt̄ nec ex eo ſolo grauat qđ exceptio
nem ꝓbabilem repulit.qꝛ potuit mouere ex iuſta cauſa ad eā nō ad-
mittendā expreſſe no.Inno.in.c.poſt electionē.de cōceſ.prebē.prope
fi.⁊ Jo.and.in.c.ſuꝑ eo.el.i.de appel.hoc probat̄ in.c.interpoſita.eo.
tit.vbi ptꝫ qđ appellatio interpoſita a reiectione ꝓbabilis exceptio-
nis nō iuſtificatur eo ſolo ꝓbato qđ exceptio legitima fuit appoſita
⁊ nō omiſſa.Sꝫ oportet vt probetur veritas ipſius exceptionis ⁊ ibi
dicitur expreſſe qđ nō cōtingit ex alio niſi ex ratione predicta.ita dicā
in ꝓpoſito niſi probet̄ veritas.i.ꝙ reductioni ad arbitriū boni viri lo
cus nō erat.nō eſt ꝓbatū grauamē ex illa ſola ꝓnuntiatiōe.¶ Scđo
clarius vr̄ ꝓbari ſic iudex iſte reſeruauit partibus ⁊ cuilibet eorū con
ceptiōes ꝓpoſitas.igit̄ nulli ꝑiudicauit cū remaneat cuilibet ius ſuū
ſaluū.⁊ qđ hoc potuerit facere eſt tex.in.c.ad diſſoluendū.de deſpon.
impub.facit.c.cumana.de elec.cū ibi.no.igit̄ ⁊c.¶ Sꝫ his nō obſtāti
bus q̄ vere nō obſtāt ꝯriū puto.Et pmo induco tex.i.c.roma.§.ſi vo.
1 cū duobus.§.ꝑcedentibus.de appel.li.vj.vbi dr̄† ꝙ ſi ꝯ appellantem
excipit̄ qđ in caſibꝰ a iure nō ꝯceſſis appellauit debet iudex ante oīa
de hoc cognoſcere vt ſi appellatiōe ꝑ oppoſitionē ſit ad eū deuoluta
iuriſditio.Ad idē qđ habet̄ in.§.precedētibꝰ.Sed in caſu denegabat̄
iuriſditio.¶ Sꝫ exceptio.ſ.qđ recurſus fuerat factus ad iudicē in ca-
ſu vetito a ſtatuto ciuitatis.Et ſic denegat̄ iuriſdictio:ergo priꝰ fuit
de hoc cognoſcēdum ꝙ̄ faceret trāſitus ad merita cauſe.hec eñ peti-
tio reductionis eſt appellationis ſpecies:vt.l.nō diſtinguemus.§.cuꝫ
quidam.ff.de arbi.no.in.l.ſocietatem.§.ſi arbitroꝝ.ff.pro ſocio.⁊ in.c.
2 quintauallis.de iureiur.¶ Scđo probat̄ ſic.†vbicūqꝫ negat̄ iuriſdi-
tio ꝑ obiectū exceptionis declinatorie debet iudex ante oīa ſuꝑ ea ꝓ-
nuntiare tacite vel expreſſe:vt no.ꝑ Jo.an.⁊ alios in.c.j.de ordi.cog.
Nec debet ante fieri trāſitus ad merita cauſe etiā reſeruatis exceptio
nibus.probatur in.c.ſi clericus laicū.de foro cōpe.facit.l.fi.C.de exce.
no.in.c.inter monaſteriū.de re iud.⁊ per Barto.in.l.quidā ꝯſulebat.
ff.eo.tit.⁊ probatur in.l.ſi quis ex aliena.ff.de iud.⁊ in.l.ij.ſi qs in ius
voc.vtrobiqꝫ not.⁊ ꝑ Inn.in.c.ſuper literis.de reſcript.⁊ gl.in.c.j.de
offic.deleg.li.vj.⁊ in.c.romana.de penis.eo.li.Sed in caſu noſtro op-
ponebat̄ talis exceptio qꝛ declinabatur iuriſditio iudicis.ergo iudex
grauauit nō ꝓnūciando prius ſuper illa.¶ Nec obſtat ſi dicat ꝙ pro
nunciauit tacite tranſeūdo ad vlteriora:qꝛ nec etiā tacite hic ꝓnūtia
uit cū reſeruauerit partibꝰ exceptiōes.⁊ ſic illa reſeruatio potius no-
cuit ꝙ̄ ꝓfuit ſi eñ ꝓnuntiaſſet expreſſe repellendo exceptiones Laza-
ri vel tacite trāſeūdo ad actū concepti ſine illa preſeruatione exceptio
nis.Ad vidēdū vtrū intulerit grauamē opꝫ cōſiderare ſtatuta ⁊ oīa
allegata per ea q̄.ſ̄.dixi.Sꝫ in caſu noſtro nō oportet hoc examinare
ꝙ eoipſo grauauit qđ voluerit cognoſcere de meritis laudi prius pro
nuntiato an ſibi competeret iuriſditio.⁊ hoc declaro ſic aut eñ vole-
bat ſimul cognoſcere de illis exceptiōibus declinatorijs ⁊ de meritis
cauſe ſimul ⁊ ſemel ⁊ reſultat quedā cōtradictio.naꝫ ad exceptionē de
clinatoriā dicunt procedendū ⁊ procedendo ad vlteriora dicit cōtra-
riuꝫ ⁊ hoc de directo eſt ꝯtra caſum.c.exhibita.de iud.⁊.c.tuā.de ord.
cog.⁊.c.lator.q filij ſint legi.not.tangit Fede.conſil.ccxxj.aut voluit
prius procedere ſuper meritis laudi ⁊ poſtmodū ſuper exceptionibus
declinatorijs ⁊ ordo eſt peruerſus ⁊ ꝑpoſterꝰ ex cuius prouiſione vel
redditur proceſſus nullus qꝛ eſt ꝑuerſio ordinis eiuſdem cauſe.iuxta
plene no.in.l.prolatam.C.de ſen.vel ſaltem tribuit facultatē appellā
di.iuxta.l.j.C.de appel.⁊ no.i.c.ij.de ordi.cog.¶ Nā grauamē infert
3 partibus nō modicum.†ſi enim exceptiōes declinatorie ſunt vere nō
tenebit proceſſus ſuꝑ principali ex quo iudex prius nō pronuntiauit
ſuꝑ ſua iuriſdictiōe:vt plene no.Inn.in.c.ꝑterea.de dila.⁊ ꝑ Jo.an.i
regula ſine poſſeſſiōe.de reg.iur.li.vj.in mercu.reperirent̄ igit̄ partes
fruſtra litigaſſe ꝙ quātū ſit graue ꝗſqꝫ ſenſit.¶ Item ⁊ tertio obſtāt
merita accumulationis.de qua in.l.edita.C.de eden.⁊.l.fundi.⁊.l.ſed
4 ſi.ff.de exce.¶ †Ubicūqꝫ eñ ſententia ſuꝑ vna cauſa parit exceptio-
nē in alia nō debēt ſimul accumulari vt in iuribus ꝑallē.Sed ſic erat
in caſu nr̄o.nā ſi ꝓnūtiat̄ exceptiōi reductioni ad arbitriuꝫ boni viri
obſtare ſtatutū vel cōuētionē locū nō haberet obſtat exceptio ſuꝑ co-
gnitiōe ſeu in purgatiōe laudi igit̄ ⁊c.¶ Et ꝑ hoc remanēt ſoluta pri
ma cōtraria.Dico eñ ꝙ ſuꝑ illis exceptionibꝰ iudex ꝓnūtiauit etiā
tacite ꝓpter ꝑſeruationē exceptiōis,idē licet nō grauauerit nō repellē
do exceptiōes grauauit tñ i eo qđ voluit facere trāſitū ad merita cāe
prius nō diſcuſſis ⁊ examinatis exceptiōibus declinatorijs hoc expſ-
ſe voluit Ant.de but.i.c.exhibita.i.j.col.vbi dicit ꝙ nō debet fieri ta-
lis trāſitus reſeruatis exceptionibꝰ.Et hoc oēs tenent licet fuerit va
rietas inter doc.nūquid ꝓceſſus teneat appellatione ⁊ exceptione nō
interpoſitis qđ ibi plenꝰ ꝑſequor ſꝫ hic nō tāgo qꝛ nō facit ad ꝓpoſi
tū.¶ Cōcludo ergo iſtū Lazarū fuiſſe grauatū ex illa ꝓnūtiatione ⁊
ꝑ cōſequēs in oībus alijs actibꝰ poſtea ..cutis cōcernentibus merita
laudi:⁊ ꝑ hoc tñ nō ꝯcludo dictū Andreā fouere iniuſtitiā ſuꝑ princi
pali:nō eñ fuit mihi cōmiſſum vt cōſulerē vtrū potuerit peti reductio
illius laudi ad bonā equitatē:ſed ſolū vtrū dictus Lazarꝰ fuerit gra
uatus ex ꝓnuntiatiōe iudicis.vt dixi ꝙ ſic ꝑ ꝑdicta ⁊c.Nico.abbas.

¶ Conſilium.xv.

1 ☞ Contractus iudicandus eſt a principali intentione contrahentiū
qñ vnoꝰ ⁊ eodem contractu interueniunt due ſpecies cōtractꝰ ſeu duo
proportionabilia diuerſis contractibus.
2 ¶ Uſura non oritur ex vero contractu locationis:ſed tantū ex puro
contractu mutui.
3 Uſura eſt lucrum ex mutuo pacto debitum vel exactum.

In ieſu Chriſti nomine eiuſ
qꝫ genitricis.Querit̄ an ꝑdictꝰ cōtractus ſit feneratitiꝰ cū
vltra locationē locator obligauerit ſe ad mutuandū flore-
nos decē pro tpe ſex annorū qbꝰ locatio eſt duratura ⁊ ſic exequēdo
obligationē realiter mutuauit.⁊ videt̄ pmo ꝙ ſic:quiqd eñ ex mutuo
iungit̄ pacto precedente vel actione ſubſequēte qcqd ſit,illa vſura eſt.
xiiij.q.iij.c.ij.⁊.iij.quinimo ſola ſpes aliqd ex mutuo cōſequēdi ſecuta
datione facit hoīeꝫ vſurariū:vt in euāgelio Luce mutuū dātes nihil
inde ſperātes.Et trāſitiue in.c.cōſuluit.de vſu.Sed in caſu noſtro cō
modū reale eſtimabile venit ex illo mutuo.cū al's eſt cōductor nō obli
gaſſet ſe ad tantā pēnſionē cōſtituendā:ergo eſt cōtractus vſurarius
cū quicqd accedat ſorti ex parte accipiētis vſura eſt in iuribus ꝑalleg.
¶ Itē conuētū fuit cū mutuū fuerit gratuitū ſꝫ animo habēdi maio
rem pēſionē:igit̄ ⁊c.Ad ideꝫ facit.c.ſi qs obiecerit.q̄ō.iij.vbi dicit qđ
ſi vendo vnū ex duobus ſi qđ alterū non cōtingit ⁊ alterū cēſet̄ vēdi-
tum.Sed in caſu noſtro nō fuiſſet cōſtituta tanta pē.io reſpectu loca
tionis niſi interceſſiſſet mutuū:igit̄ totus cōtractus poteſt dici vſura
rius.¶ Sed his nō obſtantibꝰ q̄ vident̄ obſtare cōtrariū puto de iu
1 re verū.Et primo eſt ſubtiliter cōſiderandū† ꝙ vbicūqꝫ ex vno ⁊ eodē
cōtractu interueniunt due ſpecies cōtractꝰ ſeu duo proportionabilia
diuerſis ꝯctibus iudicādus eſt cōtractus a principali intētiōe cōtra-
hentium vbi nō apparet de intētione recurrendū eſt ad cōiecturas.⁊
hoc expreſſe voluit Jo.an.in.c.ad q̄ſtionē.de re.ꝑmu.⁊ Bar.in.l.ari
ſto.de dona.ſenſit Cy.in.l.cū te.C.de pac.inter emp.⁊ ven.⁊ ꝓbat̄ in
l.tenet̄.C.de act.emp.⁊ in.l.ſi tibi.ff.ſi cer.pe.⁊.l.qcqd.de acq.re.do.⁊
in.c.ad q̄ſtiones.vbi patet qđ pro alia ſpecie nō iudicat̄ cōtractus ꝑ-
mutationis habito reſpectu ad ſpeciē q̄ interuenit ſed potius vendi-
tio habito reſpectu ad pecuniā ⁊ principalē intentionē cōtrahentiū.
inſti.de emp.⁊ ven.§.pretiū.ita ecōtra.ſi ꝑmutaui rem meā cum tuā:
⁊ qꝛ mea plus valebat adieciſti certā quātitatē pecunie nō iudicatur
emptio ꝓpter ꝑtiū qđ venit acceſſorie:ſed ꝑmutatio propter ſpecies
ꝑmutatas ⁊ principalē intentionē ꝑmutare volentiū vt ꝓbat̄ in.d.c.
ad q̄ōnes.⁊ no.Bar.in.d.l.ariſto.ita dico ad ꝓpoſitū in iſto ꝯtractu
interuenerunt duo habētia naturā diuerſam videlicet locatio ⁊ ꝯdu
ctio:cōiecturari multū ex cōuentione.debemus ergo iudicare hūc con
tractū ſ̄m intentionē contrahentiū locationē ⁊ conductionē: ⁊ clare
patet ex verbis contractus licet mutuū veniat acceſſorie ad ſeruādū
ipſi cōductori vt melius poſſit habitare in re locata.Igitur lucrū in-
de prouenient non dꝫ attribui mutuo:ſed locationi.¶ Sed preſup-
poſito ⁊ non conceſſo qđ hic non apparet de mente contrahentiū ta-
men coniecturis hoc colligitur euidēter.Primo qꝛ anteꝙ̄ ſubmitte-
retur obligatio mutui iam ex cōtractu locationis vinee cōductor ſe
obligauerat ad affictum ſiue pēſionem illam pro vinea dūtaxat.Nec
aliquid dicit̄ qđ ratione mutui.Item ipſa res locata eſt lōge pretio-
ſior ꝙ̄ ipſa quantitas mutui.Item quod fuit actum vt pecuniā mu
tuatā poſſit reſtituere quādoqꝫ:nec per hoc aliquid diminuitur de pē
ſione ſtatuta ratione locationis.Et hec eſt maxima coniectura:quia
reſpectu mutui penſio non fuit ſtatuta alias fuiſſet actum vt ſoluto
mutuo penſio diminueretur ſaltem pro parte.Item non poterat iſte

locatore repetere mutuũ qñcũq3 durãte tpe locationis.ergo ratiõe lo
catiõis fuit factu3 al's potuiſſet repetere quãdocũq3 vt eſt de natura
mutui:ita q̃d põt dici q̃ nõ ſit ex toto verũ mutuu3 ſeu nõ h3 oĩa ſua
accidẽtalia ſeu naturalia ꝯtus. Ad hoc q̃d no.per gl.in.l.ſi penã.ff.
de ver.obli.in.d.l.ſi tibi.ff.ſi cer.peta. Quid vltra inſpiciat̃ ꝯſuetudo
regiõis in qua mediario quaſi ſemp aliqd p̃ſtat̃ vt poſſit ſe meli⁹ re
gere ad hoc de pig.c.illo vos.ꝛ.l.q2 ſemiſſe3.ff.de vſufr.ꝛ.ff.d edil.edi.
q̃d ſi nolit.§.q2 aſſidua.ꝛ q̃d no.Bar.i.l.nemo eſt q neſciat.ff.d duo.
2 reis.†Ex ꝯtractu vero locatiõis non oritur vſura.ſed tm̃ ex puro cõ
tractu mutui.vt in.c.eĳciens.lxxxviĳ.di.no.plene per Jo.an.in regu
la peccatũ.de reg.iu.lib.vi.in mercu. Non ob.q̃d interuenit mutuu3.
Nã ex ſtipulatiõe põt quis ſe obligare ad mutuãdũ.vt.d.l.ſi penam.
ff.de ver.obli.vñ obligant iſte ſe vt ille facili⁹ poſſit ſe regere in re lo
cata.hoc idẽ ꝓbat̃ in preallc.c.ad queſtiones.iũctis ibi no.per Inn.
vbi patet q̃ vna eccleſia cum ſuis poſſeſſiõibus poteſt cõmutari cum
alia eccleſia ꝛ ſuis poſſeſſionibus:ꝛ ſi altera abundat in poſſeſſionib⁹
põt licite per aliã partẽ refundi pecunia. Nec p hoc dicit̃ dari pro iu
re ſpirituali:ſed potius ꝓ fundis:dũmodo cõtractus ſint ſepati.ſaltẽ
quo ad naturã:vt ibi dicit Inn.cum non agãt pecuniã immiſcere cũ
ſpũalibus ſed ꝓ tpalibus.ita dico ad ꝓpoſitũ,ex quo pẽſio nõ eſt con
ſtituta pro ipſo mutuo ſed pro re locata.vt clare colligit̃ ex cõtractu
ꝛ predictis verbis ꝯtus. Non obſtat interuentio mutui poſſum tibi
donare pecuniã cũ hoc vt tu illã mihi mutues.d.l.ſi tibi.ita poſſu3 ti
bi cõſtituere certã pẽſionẽ ex re tua mihi locata.cũ hoc vt mihi certa3
quãtitatẽ mutues. Nec ago ex mutuo conſtituere pẽſionẽ:ſ3 volo a te
hãc prerogatiuã ꝛ cõmoditatẽ.nã cũ illa pecunia poſſum multa bõa
agere etiã cũ re locata,ꝛ pcipere lõge plures vberiores fruct⁹. ¶ Itẽ
ꝛ vltimo in caſu noſtro deeſt diffinitio vſure.ergo ꝛ ipm̃ diffinitũ:vt
3 notat̃ ſup rubrica.de ſum.tri.ꝛ inſti.de ob.in pncipio.†Eſt eñ vſura
lucrũ ex mutuo pacto debitũ vel exactũ vt notat̃ in dicta regula pec
catũ. Sed hic lucrũ nõ prouenit ex mutuo.ſed ex ipa locatiõe.vt pt3
in ꝯtu ꝛ ex predictis ergo nõ eſt vſura. Ad iudicandũ aũt cõtractu3
vſurariũ vt in foro cõtentioſo debet inſpici forma cõtractus.vt in.c.
ciuitate.de vſur. Sed iſte ex forma ſui eſt locatiõis ꝛ cõductiõis. Non
obſtãt contraria ſuperius allegata quia nego q̃ pẽſio conſtituat̃ hic
rõne mutui:ſed ratione rei locate:nec aliquid hic principaliter datur
occaſiõe mutui:ſed totum attribuitur locationi,licet cõductor volue
rit hoc cõmodum a locatione vt facere ibi aliquam preſtãtiã duratu
rã tpe locationis vt forte poſſet emere boues:inſtrumẽta vel ſimilia.
Concludo ergo cõtractum non iudicandũ ex ſui forma vſurariũ:ſed
locationis ꝛ conductionis ꝛc. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.xvi.

1 ☞ Teſtes duo in qualibet re probanda ſufficiunt.
2 Notarius deponens ſuper aliquo caſu nõ facit maiorem fidem quã
vnus teſtis.

Chriſti nomine inuocato ad

clarã deciſionẽ pñtis dubĳ tria ſunt examinãda. ¶ Pri
mo an dictus donatus teneat̃ cõi caſtilionis tãq̃ inſtitor
ipſi⁹ cõis ſeu dicti andree. ¶ Scd̃o an ſaltẽ ſit obligat⁹ rõne ꝓmiſſio
nis ſue quã d3 feciſſe dicto cõi ſ̃m affectionẽ p̃fatorũ ſic deponentiu3
q̃d eſt q̃rere vtrũ dicta illorũ teſtiũ plene ꝓbẽt per dictũ factũ. ¶ Ter
tio an ſaltẽ oĩbus deficiẽtibus teneatur donat⁹ ratiõe ſequeſtri q̃d di
citur ſibi factũ per cancellariũ cõis caſtilionis. Poſſet addi ꝛ quartũ
an predictis nõ ſufficiẽtib⁹ diſtributiue ad ꝓbadã intentionem dicti
cõis ꝓbent ſaltẽ in vnũ collecta. Et primo reſpectu primi videt̃ dictũ
donatũ obligatũ fore vt inſtitorẽ. Nã inſtitor obligat̃ ex ꝯtibus per
eũ geſtis etiã functo officio cũ illud officiũ ſit voluntariũ ſicut dicim⁹
in ꝓcuratore ꝛ ſimilib⁹:vt no.gl.ꝛ Bar.in.l.ꝓcurator q̃d.C.d ꝓcur.
videt̃ ibi tex.ꝛ in.l.ſeruũ titĳ.ff.man.l3 quidã tenuerũt cõtrariũ.ſ3 pri
mũ videt̃ cõis opinio.ꝛ hoc ſentire videt̃ glo.in.c.ſicut.xlviĳ.diſt. S3
predictus donat⁹ fuit inſtitor cõmunis dicti Andree q̃d probat̃. Nã
inſtitor eſt qui preficit̃ aliene negotiationi queſtuarie.vt in.l.inſtitor.
ꝛ.l.quicũq3.ff.de inſtito.plene p Inn.in.c.q̃d quibuſdã.de fideiuſ. S3
dictus donatus fuit prepoſitus negotiatiõi ſatis per dictũ Andreã
ꝛ ſic fuit eius inſtitor:ꝛ per cõſequens obligatus exiſtit communitati
caſtilionis.ꝛ cuicũq3 alteri ratione cõtractus.l.i.ff.de exerci.poteſt di
ci q̃ fuit inſtitor cõitatis caſtilionis inquãtũ geſſit negotium ſuum,ꝛ
eius nomine ſal vendebat. ¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ que vere nõ ob
ſtant contrarium puto de iure verum. Nã inſtitor nõ tenetur nec orit̃
illa actio inſtitoria ꝯ eũ vel cõtra proponentẽ niſi reſpectu cõtractus
geſti p eũ in officio ſibi deputato,vñ ceſſante altero ceſſat dicta actio
ꝛ ita in caſu noſtro ceſſat. Nam dictus donat⁹ ſolũ fuit prepoſit⁹ ad
vẽdẽdũ ſal ad minutũ nõ aũt ad emẽdũ nec ad recipiẽdũ ſal a cõi flo
reñ.vel ab aliqua alia perſona igitur nõ põt teneri tãq̃ inſtitor ex cõ
tractu facto per Andreã magiſtrũ ſuũ:hoc exp̃ſſe in.l.quicũq3. p̃alle
gata.ff.de inſtito.in.§.nõ tñ omne.vbi dicit̃ q̃ ſi aliquis fuit prepoſi
tus ad vendendũ ſolum tenet̃ quaten⁹ vẽdidit nõ aũt ſi emit.ꝛ idem
e3. Itẽ non obligatur inſtitor niſi quatenus ipſe contraxit in officio
ſibi deſtinato.vt in.l.i.de exerci.§.nõ aũt ex omni caſu. S3 in caſu no
ſtro dictus donatus cu3 cõtraxit cum cõi caſtilionis nec cũ eo vigore
ſui officĳ cõtrahere poterat cũ ſolũ eſſet p̃poſit⁹ ad vẽdẽdũ ſal ad mi
nutum ꝛ dicto cõmuni nõ vẽdidit ſal nec ab eo emit nec tãq̃ inſtitor
emere potuiſſet cũ exceſſiſſet finẽ ſui officĳ. Solũ ergo obligabit̃ dict⁹
Andreas quatenus ipſe cõtraxit tãq̃ inſtitor vẽdẽdo ſal.ꝛ ſic nõ offi
cio cui erat p̃poſitus. Nec põt dici fuiſſe inſtitorẽ dicti cõis cũ p ipſum
cõe nõ fuit prepoſitus alicui negotiationi. Ergo nõ fuit eius inſtitor
d.l.inſtitor.ꝛ.l.quicũq3. Nec geſſit negotiũ cõis.ſ3 ſolũ ipſius Andree
nec poteſt dici obligatus cõmuni ex eo quia ſal erat ipſius cõis:q2 ex
venditione ꝛ traditione facta in ipſum Andreã fuit acq̃ſitum dñiu3
ipſius ſalis.l.traditionibus.C.de pac. ¶ Sed preſuppoſito nõ tamẽ
conceſſo q̃ ſal ipſum remãſiſſet in dominio dicti cõis:tamen pecunia
inde proueniens nõ eſt cõis:ſed illius qui vẽdidit vel cuius nomine
vendidit.l.ſi pecunia.C.ſi qs alteri vel ſibi. Unde rectius dict⁹ dona
tus ſoluit pecuniam dicto Andree.nec in aliquo tenetur dicto cõmu
ni:obligatur eñ Andree rõne ꝯtus etiam ex traditione rei aliene.l.
ſi vrbana.ff.de condi.indebi. Inn.in.c.in literis.de teſti.vbi no. dicit
per.d.l.q̃ ſoluens locatori rei aliene liberatur cũ dicto locatori tenea
tur ratione cõtractus. Nec põt cõueniri per dñm rei:quia cũ eo nullũ
contractum geſſit. ¶ Secundo principaliter faciũt no.per doct.ꝛ gl.
in.c.michael.de vſur. ¶ Cõcluditur cõi opinione q̃ nudus miniſter
ad vſurã exercendã nõ obligatur ad reſtitutionẽ cum ſolus fuerit pre
poſitus ad mutuandũ ꝛ lucrum recipiẽdum ideo vltra id quod gerit
non naſcitur obligatio licet gl.in.d.c.ſicut aliud ſenſerit fundando ſe
quare a iure reprobatũ geſſit. Sed non in caſu noſtro videtur quo ad
mẽtem iuris cõuenire vt iſte donatus teneatur cũ rem licitam geſſit ꝛ
nudus miniſter fuit ad vẽdendũ ſal ad minutũ:q2 nec tacite nec exp̃ſ
ſe ſed ad hoc tantũ nec aliqd cum cõi geſſit. Non ergo d3 obligari cõi
ad pretium ſalis vel ad ſolutionẽ gabelle.ex cõtrario ſequeret̃ ad ſe
cũdũ q̃ nudus miniſter obligaret̃ in his que geſſit,cũ magiſter extra
officium ſupra deputatũ contra.l.in oĩbus negotĳs.ff.de act.ꝛ oblig.
Et hoc quo ad primũ ꝛ ſecundũ an obliget̃ rõne aſſerte ꝓmiſſionis.
¶ Sed numqd per dicta illorũ teſtium ꝓbet̃ aſſerta promiſſio vr̃ q̃d
ſic.nam realiter in qualibet re ꝓbãda ſufficiũt duo teſtes:etiã ex lege
diuina.vt in euãgelio in ore duorũ vel triũ ꝛc. Et habet̃ in iure ĩ mul
tis locis in.c.l3.lo primo.de teſti.ꝛ.ĳ.q.iiĳ.p totũ ꝛ iura ſatis in hoc
vulgaria ſunt ſ3 in caſu noſtro nedũ ſunt duo teſtes ſed lõge plures.
Nam ſunt quatuor qui erãt tũc de priorib⁹ dicti caſtri qui teſtificari
poſſunt in cauſa cõmunitatis.vt ꝓbat̃ in.c.inſuper.ꝛ.c.cũ nũtius.de
teſti.ꝛ.c.ſi xp̃s.in ſi.de iureiur.ꝛ.xiiĳ.q.ĳ.ſuper prudẽtiã.ꝛ maxime in
negotĳs q̃ gerũtur in ipſa cõitate.ar.l.in.l.cõſenſu.C.de repu.p q̃d in
l.parentes.C.de teſti.ꝛ.c.veniẽs.el.ĳ.de teſti.in.c.tertio loco.de prob.
Item adſunt hic alĳ duo teſtes qui adiuerunt dictũ donatũ dicentẽ
ſe obligatũ fore dicto cõi ꝛ p̃dicto Andree plene nõ probãt de per ſe:
q2 deponũt ſup verbis enuntiatiuis prolatis propter aliud.in.c.ſi pa
pa.de priui.lib.vi.no.in.l.ex hac ſcriptura.ff.de dona.ꝛ in.c.ſi.de ſuc.
ab inteſtato.tñ inducunt preſumptionẽ,q̃ multũ adiuuat dictũ alioꝝ
teſtium.pro hoc bonus tex.cũ gl.in.c.illud.de preſum.ꝛ in.c.cũ olim.
de cenſi.ꝛ probatur in.d.c.ſi. Item adeſt ſeu cõcurrit dictum cãcella
rĳ.q dicit audiuiſſe ſepe dictum Andream proponẽtẽ in arẽgaria q̃
dictus donatus ſoluat cõmuni. ¶ S3 his nõ obſtãtibus puto quod
ex dictis illorũ teſtium plene non prohibetur q̃d dict⁹ donat⁹ ſe obli
gauerit cõmuni.nã dicti hoĩes qui fuerũt ex priorib⁹ illo tpe multipli
citer pñt repelli a teſtimonio. Primo quoniã vbicũq3 ſinguli de vni
uerſitate deponũt in fauorem vniuerſitatis in actu qui ſuccedit poſt
modum in fauorẽ cõmodi ſeu incõmodi ſinguloꝝ de vniuerſitate nõ
ſunt tales idonei teſtes:q2 in effectu deponerẽt ſuper facto proprio ꝛ
conſequunt̃ cõmodum.hoc probatur ratione naturali.debemus eñ
attendere effectũ rei vt apertiſſime tenẽt doctores.ꝛ maxime Jo.an.
in.c.cũ nuntius.prealle.ꝛ in.d.l.parẽtes.vbi dicit q̃ ſi cõitas conten
dit de paſcuis ipſius cõmunis vbi ſint paſcua ſinguloꝝ illi de vniuer
ſitate nõ ſunt idonei teſtes. Et maxime hoc ꝓcedit in vniuerſitate ſe
culari. Nam ſinguli nõ ſunt effecti ad iſtã vniuerſitatẽ vnde non pro
bãt ita plene ſicut alĳ:nec etiã tractat̃ ſolũ cõmodũ vniuerſitatis. vt
no. Arch.in prin.ſed in caſu noſtro nedũ tractat̃ de cõmodo ꝛ fauo
re vniuerſitatis ſecularis:ſed in ꝯñia de preiudicio ſingulorum:quia
deficiẽte dicta probatione collecta venit imponẽda ſingulis ad ſatiſ
faciendũ oneribus cõitatis.ꝛ p hoc facit q̃d not. Bar.in.l.deferre.ff.
de iure.fiſ.ꝛ in.l.oĩbus.C.de teſti.vbi dicit q̃d procurator ad negotia
nõ eſt idone⁹ teſtis quãdo perdita ipſa remaneret obligatus. ¶ Itẽ
ꝛ ſecundo dicti qui fuerunt priores repellunt̃ a teſtimonio rõne ſuſpi
tionis dãni eis imminẽtis:quoniam nõ reperiẽdo idoneos fideiuſſo
res ipſi tenẽtur in ſubſidium.ff.de mag.conue.per totũ. Nec obſtat ſi
dicatur q̃d ex ſuperabũdanti non ex neceſſitate receperunt dictam fi
deiuſſionem. Nam licet nõ reperiatur expreſſe in ſtatuto cõmunitatis
ſtatutũ:tñ ex quo cõſuetudo antiquiſſima eſt in dicta cõitate vt prio
res recipiãt fideiuſſores ab emptorib⁹ gabelle p̃dicte eo ip̃o q̃d aſſum
pti fuerint iſti ad officiũ prioratus videtur obligari ad ſatiſfaciendã
quod per alios ſolitũ eſt fieri. Pro hoc videtur tex.in.c.eccleſiaſticũ.ꝛ
in.c.his.xi.diſt.bene facit tex.in.l.q̃ ſi nolit.in.§.q2 aſſidua.ff.de edil.

edic:pro hoc qđ no.Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duo.reis.ꝛ ibi
dicit ꝙ in ꝯtu tacite venit id qđ ſolitum eſt fieri:ꝛ ideo dicti quondã
priores nõ ſunt in hac re idonei teſtes cũ euitent dãnũ de facili depo-
nerẽt ſup dicta ꝓmiſſiõe.¶ Itẽ ꝛ tertio nõ ſunt idonei teſtes:qñ vbi
cũqꝫ officiales etiã depoſito officio volunt deponere de actu geſto co
rã ſe vel ꝑ ſe ex cuiꝰ geſtiõe vel omiſſiõe laus vel vituperium poſſet eis
aſcribi nõ ſunt idonei teſtes:ꝛ ẽ no.doc.in.c.cũ nobis.de teſt.ꝑ Inn.in
c.iij.de arbi.Sed in caſu noſtro vituperiũ vel ignorantia poſſet eis a-
ſcribi ſicuti nõ ꝓuidiſſent:nec fecerunt vt alij p̃deceſſores.igiť ꝛc.tres
iſte ꝯſiderationes etiã ſingule ꝯſiderate videnť ſufficere ꝛ multo for-
tius vbi oẽs cõuenerũt vt in caſu noſtro. nec obſtat dictũ illoꝝ duoꝝ
teſtiũ.Nã prio vt dixi ſolũ deponũt ꝟbis enũtiatiuis ꝓlatis propter
aliud nec faciũt p̃ſumptionẽ:qꝛ ſunt ſingulares.nã ꝺponũt ſup diuer
ſis ꝯfeſſionibꝰ ꝛ nõ ſup eadẽ re vñ lꝫ verus teſtis faciat p̃ſumptionez
qñ deponit ſup ĩpo facto.de quo queriť:ſecus tamẽ eſt qñ deponit in
iudicio.opꝫ eñ qđ duo teſtes ad minus ꝓbent iudiciũ nec vnus teſtis
releuat.ita notabiliter ſentit gl.ꝛ apertius Bar.in.l.fi.ff.de queſtio-
ni.Sed in caſu noſtro illa verba enuntiatiua ſolũ faciũt iudicium cuz
fuiſſent ꝓlata ꝓpter aliud nec ꝓbant per quos teſtes:ꝛ ideo non rele-
uant:nec coadiuuãt.Et pro hoc.c.cũ dilecti.de elec.c.tam lr̃is.de teſt.
maxime in abſentia patris.l.certũ.§.ſi qs abſente.ff.de confeſ.ꝛ ꝙ no.
in.c.ſi.eo.titu.Nec obſtat dictũ cãcellarij q nõ eſt iuratꝰ nec depoſuit
in forma teſtimonij vt in ſequenti mẽbro latius diceť. Item neceſſa-
rio nõ ꝯcludit obligationẽ ſubſecutã ſꝫ ſolũ dicit ꝙ Andreas dicit ſe
facturũ ꝙ donatus ſolueret cõi vñ nõ ſequiť qui fecerit maxime cum
ipſemet Andreas poſtea depoſuerit dictũ donatũ nunꝙ̃ ſe obligaſſe.
Et ꝑ hoc ptꝫ qd dicendũ in ſcđo:ꝛ ſatis ptꝫ reſponſio in cõtrariũ ad
tertiũ.nã qd obligeť rõne ſecundi ꝛ non ſtãdo in verbis:dico primuz
qđ,cum ſequeſtrũ nõ appareat ꝑ lr̃as cancellarij ꝯfectio poſtmodum
ad reqſitionẽ dñoꝝ nullo mõ ꝓbať ſeqſtrum poſſe etiam ſi cancella-
rius nunc atteſtareť ſequeſtrũ fuiſſe factũ in pleniſſima forma: ꝛ hoc
ꝓbatur apertiſſime primo:qꝛ viue voci notarij non eſt credendum.vt
no.Hoſti.in.c.poſt ceſſionem.de ꝓb.quinimo ſcriptura ſua nõ facit fi-
dem etiã cõcepta ſuper actu niſi habeat inſcriptionẽ teſtiuꝫ.vt in auť.
de here.ꝛ fal.§.ſi vero abſunt.ꝛ in auť.de tabel.ꝛ in auť.de fide inſtr.
ſed hoc caſu etiã ſcriptura notarij nõ apparet:quia iſte litere cãcella
rij mere teſtimoniales atteſtãtes factũ de p̃terito nec fuerũt ſcripte tẽ
pore q̃ diciť rogatus:nec eſt in ꝓthocollo ſuo:ergo nullã fidẽ faciunt
2 vt in dictis iuribus legiť ꝛ notať.¶ † Itẽ notarius deponẽs ſup ali
quo caſu nõ facit maiorẽ fidem quã vnus teſtis:ſed cõputať in nume
ro teſtiũ.vt.l.domitius labeo.de teſt.ꝛ clarius in.c.cũ ioannes.de fide
inſtru.ꝛ in caſu noſtro nõ habent vim vnꝰ teſtis:quia nõ deponũt in
forma iuramẽti:nec citata parte nec p̃ſtito iuramento:ꝛ ideo nihil va
let dictũ ſuũ:vt ꝓbať aperte in.c.tua.de coha.cle.ꝛ mulie.ꝛ i.c. inſup.
in.c.tuis.de teſtibꝰ.¶ Itẽ p̃ſuppoſito ꝙ nunc veniret ꝛ iuraret i for-
ma teſtimonij nõ faceret plenã fidẽ:qꝛ vnus teſtis non ſufficit etiam ſi
epali p̃fulgeat dignitate.vt dicit tex.in.c.licet ex quadã.de teſti.Et ꝑ
h̃ infero ad id qđ dixi de quarto dubio.nũquid debeãt oẽs iſte ꝓba-
tiones ſeu p̃ſumptiones ſimul ꝯiungi ad faciendum plenã fidẽ:iuxta
regľam q̃ nõ proſunt ſingula multa iuuãt in.c.cũ cauſam.de teſti. ꝛ i
l.iij.ff.eo.ꝛ breuiſſime dico ꝙ ꝯiungi nõ debeãt:qꝛ vbicũqꝫ cõueniunt
p̃ſumptiones diuerſe ſpeciei nõ cõiungunť ad faciendã plenã ꝓbatio
nem:qꝛ cũ nõ ꝯmittanť in vnã nõ ſunt ꝯmiſcibiles:h̃ eſt theorica bar.
in.l.admonẽdi.ff.de iureiu.ꝛ Io.calde.ꝛ alioꝝ in.d.c.cũ cauſam. Sꝫ
ita eſt in caſu noſtro:nã ſequeſtrũ eſt vnũ factũ de per ſe ſeparatũ a pro
miſſione aſſerta:ergo nõ põt ꝯiungi nec coadiuuat dictum illorum te
ſtium:q qñ fuerunt priores:ꝛ dictũ duoꝝ in nullo releuat.vt .ſ.dixi.
Quare ꝯcludo p̃dictis autẽticis dictũ Donatum non eſſe contractui
Caſtillionis aliqualiter obligatũ.igiť ꝛc.Laus deo. Nico.Abb.

¶ Conſilium.xviij.

1 Mulier habens ſexaginta tãtum in bonis ſuis ſi donauit illa ali-
cui vt eam aleret:nec ad hoc reqſiuit iudicem loci nec nepotem ſuum:
queritur an preiudicet nepoti.

Stãte ſtatuto tenoris infra-

ſcripti videlꝫ ſi qua mulier habẽs filios vel filias legitimas
vnã vel plures cuiuſcũqꝫ ſexus fecerit teſtamẽtum vel codi
cillos vel donationes nõ poſſit relinqueere dare vel vendere vľ aliena-
re ita qđ filij eiꝰ q remanſerunt poſtea poſſint priuari bonis ſuis niſi
cauſa neceſſitatis vľ victus:ſaluo qđ quartã partẽ bonoꝝ ſuoꝝ ꝓ ſuo
arbitrio diſpẽſare vel de ea poſſunt diſponere nõ obſtãte diſpoſitiõe q̃
primo facta erat poſtea fuit facta aditio:vt ibi dicit filios habẽs.Di
cit etiã nepotes deſcendentes ex ea ꝛ detracta fuerũt illa ꝟba. videli-
cet fecerit teſtamentũ vel codicillos vel donationes vt fuit additũ in
fine:relique tres partes pro rata diuidanť.¶ Item alio ſtatuto ꝓui
ſum fuit ꝙ nulla interpretatio fiat vel admitti debeat ſup aliq̊ caplo
ſtatutoꝝ:ſed ſicut verba iacent ſimplr̃ ꝛ vulgariter intelligant̃ abſqꝫ
1 vlla interpretatione.† Cõtingit in facto ꝙ mulier quedã habẽs forte
ſexagita in bonis non habens aliter vñ viuat,donauit illa bona qui-
buſdam attinentibꝰ cũ hoc vt deberent eã regere.Nec ad hoc reqſiuit
iudicem loci nec nepotẽ filiũ filie.qriť nunqđ preiudicať ex hoc dicto
nepoti q̊ ad tres partes.Breuitatis cauſa arbitror ꝙ ſic:ita qđ dicti
ſui attinentes habebunt illa bõa ꝓut iter eos ꝯuentũ extitit.Moueor
primo ꝙ p̃dictũ ſtatutũ excipit a ꝓuiſione ſua caſum neceſſitatis nec
caſum exceptũ aliter determinauit.ergo pure relinquitur ſub diſpoſi-
tione iuris cõis ꝑ hoc qđ de exceptione not.glo.ſup rub. de regu.iur.
lib.vj.facit optime.c.ſuſceptũ.de reg.iur.lib.vj.ꝛ.l.commodiſſime.ff.ꝺ
libe.ꝛ poſthumis.Sed de iure cõi poſſunt parẽtes aſcendẽtes de ſuis
bonis libere diſponere nõ reqſitis filijs vel nepotibꝰ nec iudicibus:dũ
modo nõ faciãt in fraudẽ deſcendẽtiũ.vt not.in.l.hereditati.ff.de bo.
auto.iud.poſ.vbi per Bar.in.c.raynutius.de teſta.itaqꝫ filij nil habe
bunt poſt mortẽ parentũ.vt ibi.ergo licuit iſti mulieri ſeruãdo ius cõ-
mune ꝯtrahere ꝓut fecit nepote vel iudice nõ reqſito.¶ Secundo et
idẽ ꝓbať ſic.vbicũqꝫ ſtatutũ emanat ꝯ̃ iuris diſpoſitionẽ eſt ſtrictiſſi-
me intelligendũ:ꝛ recedẽdũ eſt a terminis iuris cõis quãto minꝰ fieri
põt.vt.l.j §.hec aũt ꝟba.ff.de neg.geſt.l.ſi viro.§.de vero.ff.ſol.matr.
in.c.in noſtra.de iniur.not.Inno.in.c.cum cauſam.de reſcrip.ꝛ Bar.
in.l.omnes ppľi.ff.de iuſti.ꝛ iure.Sed in caſu noſtro ſtatutũ hoc eſt cõ
tra ius cõe.vt mater nõ poſſit diſponere niſi de quarta.ergo quatenꝰ
excepit cãm neceſſitatis dꝫ reduci ad ius cõe:vt libere in caſu neceſſita
tis poſſit diſponere de oibus bonis ſicut põt de iure cõi etiã neceſſita
te ceſſante.Satis eñ ſtatutũ operať ꝯ̃ ius cõe cũ p̃iudicet extra caſuz
neceſſitatis.¶ In caſu ergo neceſſitatis ceſſare debet cõis interpreta
tio ꝛ additio:quare nõ poteſt fieri recurſus ad iudicem vel ad nepotẽ
ſine leſione iuris cõis:ꝙ non eſt neceſſario fiendũ:qꝛ ſtatutuz debet re-
ſtringi vt reducať ad terminos iuris cõis in.c.cũ dilectus.de conſue-
tu.ꝛ.l.ij.C.de noxa.Non ergo debet ampliari ꝛ late intelligi vt receda
tur a libera facultate iuris cõis:ſicut fieret in caſu nr̃o ſi eſſet opus re-
currere ad iudicẽ vel nepotẽ.Idem ex iſto intellectu cõtrariũ ſequereť
quod mulier teneret recipere alimẽta ab ea forte a qua non vellet:qđ
nunꝙ̃ fuit de mente ſtatuti.Sed tñ voluit cõpeſcere illicitã ꝛ effrena-
tã diſpoſitionẽ mulieris in p̃iudicãdo ſuis deſcendentibus.¶ Itez ꝛ
quarto ſtatutũ in principio dicit realiter mulierem non poſſe alienare
poſtea excepit ſimplr̃ caſum neceſſitatis ſui victus.ergo tunc põt alie
nari ſine requiſitione nepotis vel iudicis.alias autẽ nõ diceret nõ poſ
ſe ſimplr̃.nã nõ ſimplr̃ diciť poſſe qui debet habere alterius ꝯſenſum
vel ſeruare aliquã ſolẽnitatem.l.tutor qui repertoriũ.ff.de admi.tuto.
ꝛ.C.de predi.mi.ſine decre.per totũ.id eñ dicimur poſſe ꝙ de iure poſ
ſumus.c.facit homo.xxij.q.ij.ꝛ.l.filius.ff.de cõdi.inſt.Et maxime ad
iudicẽ nõ teneť ire.argu.optimũ.l.ſi.C.de predi.mi.ſine decre.non ali.
lib.x.vbi ptꝫ ꝙ decretũ ſit omiſſum in certa ſpecie alienatiõis ꝯ̃ iuris
diſpoſitionẽ nõ extendiť ad aliũ caſum non ꝓuiſum.Ita dicendũ eſt
in caſu nr̃o.¶ Et ſi diceres ꝙ nõ diciť iſta facere ex neceſſitate victꝰ
quare neceſſitas eſt qñ non habet aliter vnde ſubueniat in.c. quãto.ꝺ
cõſuetu.Sed iſta habebat remediũ petendo a nepote.dico ꝙ ſtatutũ
noluit ꝙ mulier iret mendicãdo alimenta ſua etiã per manus filiorũ
vel nepotũ ſed ſolũ vt relinqueret extra caſuz neceſſitatis:bñ eñ ſciuiſ
ſet ſtatutũ hoc etiã dicere ſi voluiſſet argu.de deci.ad audientiã.ſatis
enim grauauit eũ extra caſum neceſſitatis:vnde voluit tollere proui-
ſionem a iure cõceſſam in caſu indigentie cũ non debeat addi afflictio
afflicto:de cleri.egro.ꝑ totũ. nec ꝓprie diciť ſine neceſſitate ſi ꝑ men-
dicata ſuffragia habeat querere alimẽta:qꝛ non dicemur poſſe vbi ho
neſtas reſiſtit.d.l.filius.ꝛ opprobriũ eſt mendicare.xciij.di.diaconus.
videť inſuper de hoc caſus in auť.cõtra rogatus.C.ad trebe.vbi dici
tur ꝙ rogatus vt reſtituat quicqd ſupereſt de hereditate teneť ad mi
nus quartã conſeruare fideicõmiſſario:niſi alienet pro neceſſitate ſui
victus ꝛ ſi ſimplr̃ cõcedit alienationẽ cauſa victus.Nec reqrit vt p̃us
ſuper hoc recurrat ad fideicõmiſſariũ l cuiꝰ fauorẽ erat prohibita alie
natio:qꝛ nec decet ꝙ vadat ad inuicẽ.not.in ſimili ꝑ Bar.in auť. res
que.cõia de leg.ergo fortius nõ fuit neceſſe ire i caſu nr̃o ad iudicẽ vľ
requirere neptẽ vbi agiť de proprijs bonis ipſius mulieris ꝛ vbi aliter
intelligereť fieret receſſus iure cõi ꝛ ſine culpa.ita grauiter p̃iudicareť
mulieri contra no.per Bart.in.l.oẽs populi.ꝛ maxime hoc dicenduz
eſt in caſu noſtro vbi agitur de bonis modicis i quibꝰ ceſſat ſolẽnitas
vrgente neceſſitate etiã a iure adducta.vt probať in.c.terrulas.iuncto
fine exceptione.xij.q.ij.Et hoc ꝑfecto credo tenendũ licet in ꝯ̃trium re
putemus fore aliquorũ doctorũ theoricã:ſed nõ poteſt ꝓcedere i caſu
noſtro vbi ledereť ius cõe.ꝛ ita amare p̃iudicareť mulieribꝰ.¶ Qua
re cõcludo dictã conuentionẽ factã cũ dictis agnatis valuiſſe: ex quo
in veritate fecit ex neceſſitate ſui victꝰ.vt ſatis colligiť ex tenore ipſius
conuentionis:licet aliter non adiuerit iudicem nec ipſum nepotem re-
quiſierit.Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedaꝫ domina dominica vxor

cuiuſdã Ambroſij poſt conditũ teſtũ viro inſcio coheredẽ extraneuz
inſtituit.de hoc teſtamẽto poſtea non habita mentione fecit ſolẽniter
quandã cõpoſitionem cũ viro ſuo:vt ipſa p̃moriẽte certa bona ipſius
mulieris venirent ad virũ cum certo onere ad pias cauſas:ꝛ illa bona
cõſtituebant quaſi maiorẽ partem bonorũ ipſius mulieris:ꝛ ſic cõtra

prius decederet maritus:deberēt ad ipſam puenire bona ptinētia ad maritū cū certis oneribꝰ etiā ad pias cauſas.demū aliter dicto teſtamēto nō reuocato deceſſit dicta mulier.Querit̃ nuuc an ꝯpoſitio ꝑiudicet teſtamēto:cū de eo nulla fuerit facta mentio vel econtra.

¶ Conſilium.xviij.

1 ☞Donatio facta inter virum ⁊ vxorem an valeat.
2 Teſtm̄ ſemel factū nō reuocat̃ niſi per aliud ſolēniter perfectum.
3 Voluntas vltima eſt ambulatoria vſqꝫ ad mortem.

Chriſti eiuſqꝫ matris nominibus inuocatis.Videt̃ pͥmo ꝙ dicta cōpoſitio nō valuerit.pͥo qꝛ videt̃ auferre voluntatē teſtādi ſeu teſtm̄ mutandi extēdi cōpoſitione qn̄ oīa bona mulieris venirent:ꝙ eſt ꝯ.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.ff.de ver,ob.eſt enim ꝯ mores vt qs habeat hr̄dez ꝯ liberā voluntatē que debet eſſe ambulatoria vſqꝫ ad extremū vite.l.iiij.ff.de adimē.le.⁊.c.cū marthe.de cele.miſſ.Nec ob.ꝙ iuramētum in hac cōpoſitione fuit appoſitū:qꝛ vt no.dicit Bar.in.d.l.ſtipulatio nō obligat.c.nō eſt obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.⁊ maxime hoc videt̃ ꝓcedere ex parte viri cui ꝓmiſit vxor ꝑ ſolennē ſtipulationē oīa bona ſua.
1 ¶ †Scdo probat̃ ſic.donatio inter viꝝ ⁊ vxorē facta nō vꝫ.vt de dona.inter vi.⁊ vxo.l.j.⁊.ij.⁊.c.fi.eo.ti.Sed hec fuit quedā donatio cū ex mutuo amore coniugali hoc ꝓceſſit.igit̃ ⁊c.Et ſm̄ quoſdā talis donatio nō ꝯfirmat̃ iuramēto:qꝛ vr̄ ꝯ bonos mores ſi mutuo amore ſe ſpoliant.vt not.in.c.cū cōtingat.de iureiur.⁊ in.l.ſi qs pro eo.ff.de fideiuſ.
2 ⁊.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad leg.fal.¶ Tertio facit ꝙ teſtamentū ſemel cōpoſitū nō reuocat̃ niſi per aliud ſolēniter ꝑfectū.l.ſancimus.⁊.l.hac cōſultiſſima.C.de teſta.Sed teſtm̄ non fuit reuocatū expreſſe nec tacite hoc dicēdo iuxta ea que habent̃ ⁊ notant̃ in dictis legibus.ergo dꝫ ſtare firmū ⁊ preiudicare cōpoſitioni ꝓdicte.¶ Sed his,non obſtantibus que non obſtāt nec vrgent ꝯ ꝯpoſitionē arbitror dictā cōpoſitionem validā fore ⁊ ꝑiudicare teſtamēto quo ad contēta in ea.Et pͥmo adduco tex.in.l.rem legatā.ff.de adimē.leg.vbi ptꝫ ꝙ legatū in teſta
3 mento teſtator ex mera liberalitate alij donauit.¶ †Itē vltima volūtas eſt ambulatoria vſqꝫ ad finē mortis.vt in iuribꝰ prealle.Nec poteſt quis ſibi ſtatuere legē in teſtamēto a qua non liceat recedere ēt ſi iurauerat.vt plene no.per Io.an.in regula qꝺ ſemel.de reg.iur.lib.vj.in mercu.no.xiij.q.ij.vltima voluntas.videt̃ tex.in.l.ſi quis.in pͥnci.ff.de le.iij.vnde poteſt teſtator de bonis ſuis libere diſponere in ꝯhendo tam in teſtamēto ꝙ poſt teſtm̄.vt.l.heredes palam.ff.de teſt.⁊.d.c.cū marthe.licuit ergo dicte dn̄ice de rebus ſuis etiā poſt teſtm̄ diſponere.nulla etiam habita mentione de teſtamento:maxime ꝯhendo vt fecit vt ſatis probat̃ in iuribus preallegatis.Solum ergo reſtat videre vt dicta cōpoſitio predicto modo valuerit.⁊ maxime inter maritū ⁊ inter vxorem ⁊ ſic indirecte rn̄detur ad ꝯrium:⁊ dico ꝙ ſic.Nā ſi bene inſpiciant̃ verba cōpoſitionis non eſt in ea alicui coniugū,ſublata libertas teſtandi ſeu teſtm̄ mutandi nec per ea fuit derogatū heredis inſtitutioni in teſtamēto facte.non enim ꝓmiſit dicta dn̄a dn̄ica hr̄dē facere maritū.Nec econtra nec dedit oīa ſua bona ꝑſentia ⁊ futura:quo caſu poſſunt militare.no.per Bart.in.d.l ſtipulatio.⁊ per Cy.⁊ alios in.l.fi.C.de pac.Sed ſolū vxor diſpoſuit de quibuſdā rebus particularibus ⁊ maritus diſpoſuit de rebus preſentibus ⁊ non de futuris.quo caſu valet ſtipulatio ſm̄ gl.⁊ Bar.⁊ oēs in.d.l.fi.⁊.l.ſtipulatio.cū poſſint teſtari de rebus acqrēdis in futuꝝ.teſtm̄ dicte dn̄ice remanet validum in rebus ⁊ iuribus nō cōprehenſis i dicta cōpoſitione teſtamēto extāte:qꝺ tpe mortis nil vltra remāſerit nil tn̄ habet obſtare.ſatis em̄ eſt ꝙ remanere potuit ⁊ ꝙ in ꝑſenti pōt heres adire hereditatē:cū hereditas conſiſtat etiā ſine bonis cū ſit nomen iuris.l.heredis appellatio ff.de ver.ſig.⁊ hoc colligit̃ ex verbis dicte compoſitionis de qua obſeruāda non obligauerūt auferre liberā facultatē teſtādi:ſed de certis bonis dūtaxat paciſcēdo.qnimo dico ꝙ ſi heres adijt hereditatē ex illo teſtamento tenet̃ ⁊ obligat̃ marito ad obſeruātiā dicte cōpoſitionis ad hoc.l.veteres.C.de ꝯhen.⁊ cōmit.ſtip.⁊ qꝺ no.in.c.j.de teſt.Et plus dico ꝙ ſi oīa bona pn̄tia ⁊ futura donaſſent:valeret donatio maxime interpoſito iuramēto:nō obſtāte opi.Bar.quā moderniores nō fuerunt ſecuti cū teſtator poſſit fieri ſine bonis particularibus:cū hereditas ſit nomen iuris vt ꝑdixi:⁊ ipſemet Bar.hoc ſenſit in auẽ.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.Nec ob.d.l.ſtipulatio.qꝛ ibi tollebat̃ directe facultas heredē inſtituendi qꝺ nō ꝯtingit in caſu noſtro quicqd de hoc caſu noſtro:tn̄ nō ob.opi.Bart.ſed ꝯcordat cū hac cōpoſitione non venerunt bona ꝑſentia ⁊ futura:nec ꝓmiſerūt ſe inſtituere heredes,ſed potius ſenſerūt ꝯrīū vt ꝑdixi.⁊ per hoc tollit̃ primū ⁊ vltimū motiuum.¶ Non obſt.illud de donatione,ꝓhibita inter viꝝ ⁊ vxorē multiplici ratione.Prima qꝛ fuit morte ꝯfirmata qꝺ fieri pōt.c.fi.de do.inter vi.⁊ vxo.vt.l.donatiōes.C.eo.ti.Item qꝛ non fuit donatio inter viuos ſed cauſa mortis que non prohibet̃ inter maritum ⁊ vxorē.cum ex hͦ nō efficiatur alter pauperior.vt.l.in donationibꝰ.C.ad.l.fal.⁊.l.ſi cauſa mortis.ff.de dona.Itē in ꝯrīū poteſt dici ꝙ nō fuit donatio ſꝫ quedam ꝯpoſitio vt mutuū pactum de lucrandis certis bonis matrimonio diſſoluto per mortē alteriꝰ fieri poteſt inter cōiuges.vt.d.c.fin.de dona.inter vi.⁊ vxo.⁊.l.deo nobis.ff.de epiſ.⁊ cle.Nō enim poteſt dici ſimpliciter donatio que fit animo aliud ꝯſequendi ſeu remunerandi.vt.d.l.hoc iure in fi.ff.de dona.no.Bar.in proemio ffoꝝ qualis fuit iſta.¶ Concluſio ergo ꝙ teſtamētū dicte dominice remanet validū:⁊ cōpoſitio facta per eam cum marito eſt per omnia obſeruāda maxie ratione iuramenti ⁊ diſpoſitionis facte ad pias cauſas.argu.c.relatū.⁊.l.j.de teſta.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedā mulier promiſit trecētos noīe dotis filie ſue:marito recipiēti ⁊ ſtipulāti pro ſe ⁊ noīe ſuo.hoc inter cetera in ipſo cōtractu adiecto ꝙ matrimonio diſſoluto aliter quā per mortē filie ſue dicta dos deberet ſibi reddi poſtmodū natis filijs ex dicto matrimonio deceſſit maritꝰ:⁊ ſic commiſſa ſtipulatione dos fuit reſtituta dicte mulieri.Deniqꝫ dicta filia trāſeūte ad ſcda vota ꝓmiſit dicta mulier eius mater ſcdo viro trecētos noīe dotis:hoc inter cetera adiecto ꝙ ſi matrimoniū diſſolueret̃ per mortē eiꝰ filie ſupſtitibus filijs de ipſo matrimonio:tūc dos remaneret apud ipſū maritū remanēte noīe ipſoꝝ filiorum:ita qꝺ dos cederet ipſis filijs dūtaxat ⁊ ad hoc obligauit ſe ⁊ ſuos heredes per ſolennē ſtipulationē.morit̃ poſtremo dicta filia:ad cuiꝰ ſucceſſionē veniūt filij primi matrimonij dicentes ſe debere ſuccedere in dicta dote cū filijs ſecundi matrimonij:maxime occaſione ſtatuti loci in quo inter cetera diſponit̃ ꝙ ſi qua mulier trāſierit ad ſcda vota ⁊ deceſſerit ab inteſta.relictis filijs ex primo matrimonio ⁊ ex ſecundo:aut quocūqꝫ alio ⁊ tunc eo caſu filij pͥmi matrimonij ⁊ ſecūdi ⁊ cuiuſlibet matrimonij ſuccedāt ab inteſtato dicte eius matri equali portione tam in dotibus eoꝝ matris vndecūqꝫ habuerit ⁊ ꝓceſſerit quā in alijs qbuſcunqꝫ eius bonis non obſtāte aliq pacto appoſito in inſtr̄o dotis ipſius matris.⁊c.ſecūdus maritus opponit de ſtipulatione predicta.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xix.

1 ☞Statutū inq̄tum fieri pōt dꝫ reduci ad terminos iuris cōis etiā ꝑ impropriationem verborum ſi id expedit.
2 Maritus qui tenetur dare partem eoꝝ que habuit filijs primi matrimonij non compellit̃ ante lapſum anni reſtituere dotem que conſiſtit in rebus immobilibus.

Chriſti eiuſqꝫ matris noībꝰ inuocatis.Vidēdū eſt primo pro ipſius clara deciſione qd dicendū de iure cōi.Scdo nūquid variet̃ in hoc iuris cōis diſpoſitio vigore dicti ſtatuti.In primo omiſſis argumētis q̄ ad partes fieri ſolēt ſic mihi videtur diſtinguēdū.qꝺ aut mater dotauit filiā de ſuis ꝓprijs bonis aut de bonis ipſius filie.⁊ hoc deprehēdit̃ de adminiſtratione bonoꝝ ipſius filie.Nā ſi mater adminiſtrabat tpe promiſſionis bona filie:tūc vr̄ mater de ſuo dotē cōtuliſſe.hoc colligitur ex his q̄ legunt̃ ⁊ notant̃.in.l.fi.C.de dot.promiſ.⁊.l.vna.C.de rei vxo.act.§.accedit.¶ Primo caſu cū dotē ꝯtulerit ex propria ſubſtātia potuit etiā in ꝑiudiciū filioꝝ futuroꝝ dotem ſibi reddi ſtipulari ſicut quilibet extraneus.vt in.d.§.accedit.⁊.l.quoties.ff.ſol.mat.⁊ ſic licite potuit,dando dotē ſcdo viro apponere pactū excluſiuum filioꝝ pͥmi matrimonij:cū in re ſua potuerit opponere quodlibet pactū.C.man.l.in re mandata.⁊.c.de his.de ſepul.hoc ergo caſu excluſis filijs primi mr̄imonij dos ipſa erat filioꝝ dūtaxat ſcdi matrimonij.¶ Scdo caſu cū mater dotauit de bonis filie non valuit pactū appoſitū in ꝑiudicium filioꝝ primi mr̄imonij.ſicut em̄ directe nō poſſet ipſa mater excludere filios primi matrimonij a ſua ſucceſſione.l.cū alijs.C.de ſecū.nup.⁊ in auẽ.vt cum de appel.cog.§.aliud quoqꝫ cap.ſin.ita ⁊ fortiꝰ nō potuit iſta dotādo de bonis filie apponere pactum filioꝝ primi matrimonij excluſiuū.ar.in.l.nemo poteſt.de leg.j.⁊.l.ius agnationis.ff.de pactis.¶ Sed hoc caſu arbitraret̃ ipſam auiā teneri ad ſupplēdū ſcdo marito de ſua ſubſtantia cum obligauerit ſe ⁊ ſuos heredes ⁊ ad implemētum oīm que venerunt in ꝯctu.q̄tum ergo ſibi aufertur ex filijs primi matrimonij,tātū eſt ſibi ſupplēdū per dictā auiā de ſubſtantia cū potuerit ad hoc ſe obligare.arg.in.l.rem alienā.ff.de contrahen.emp.⁊.l.elegāter.§.qui reprobos.ff.de pigno.actio.⁊.l.exempto.de act.empt.⁊ bene facit in ſili.c.inter cetera.de preben.Hec ꝓcedunt inſpecta diſpoſitione iuris cōis.Sed nūc examinādum eſt quid dicendum eſt inſpe-
1 ctis verbis cenſure municipalis.¶ †Et videt̃ primo nam dictum ſtatutū debet q̄tum fieri poteſt reduci ad terminos iuris cōis etiam per impropriationē verboꝝ ſi expedit.vt in.c.cum dilectꝰ.de cōſue.⁊.l.iij.C.de noxa.per doc.in.c.cauſam que.de reſcrip.intelligitur ergo dictū ſtatutum qꝺ voluerit tollere pactū oppoſitum in dote ꝓfecta ab ipſa filia vel ipſius patre.ſecus ſi ab extraneo vt eſt mater in hoc caſu q̄ cū non teneat̃ dotare filiā dicta mater debet prohiberi paciſci dotē ſibi reddi contra multa iura ſuperius alleg.⁊ ſimilia.Nam cauſa iuſta eſt reſtringi ſtatutū cū quis ſine culpa pateretur dānum.vt no.Bar.in.l.oēs.ff.de iuſti.⁊ iure.verū cum verba ſtatuti ſatis in hoc videāt̃ clara ⁊ generalia.excludunt enim quodcunqꝫ pactū in inſtrumēto dotis appoſitum vndecūqꝫ mater habuerit dotē vel proceſſerit ipſa dos:ergo īcludit ſtatutū dotē profectā a matre cū dicat vndecūqꝫ proceſſerit ⁊c.generalia enim verba generaliter ſunt intelligēda.xix.diſt.ſi romanorum.xxx.q.j.

rum.xxx.q.j.ſi doꝛmierit ⁊ pꝛo hoc qđ in ſimili no.Bar.in.l.iiij.§.ꝑtoꝛ ait.ff.de dā.infec.vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto caueť de reo citādo in faciē vel ad domū ſufficit ꝙ ſit citatio ꝑſonalis vel ad domū.Nec debet ad terminos iuris cōis reduci vt intelligať qđ pꝛius ad faciem ſi reperiri pōt inde ad domū:qꝛ ƀz hūc intellectū adderet ſtatutū ad ius cōe. ¶Cū ergo in caſu noſtro vͣba ſint clara diſponētia ſup dotē maternā vndecūqꝫ ꝓceſſerit gn̄aliter ſunt intelligēda.facit.c.in his.de pꝛiui.⁊ qđ fuerit mens ſtatuentiū colligiť clare ex additione vbi in ꝑiudiciū ſtipulatur dotē ſibi reddi diſponiť vt certo caſu dos remaneat ibi penes dotatā ⁊ ſuos heredes ⁊ maxime hoc ꝓcedit cū filia dotata a matre excludať a ſucceſſiōe mr̄is ⁊c.pꝛout ibi latius ꝯtineť. Sic videntur ſtatuētes hoc caſu voluiſſe ꝑiudicare dotādi:vt nō obſtāte quocūqꝫ pacto appoſito i inſtrumēto dotali debeāt venire ad ſucceſſionē matris filij pꝛimi ⁊ ſecūdi matrimonij.¶Cōcludo ergo in caſu noſtro ꝙ ſiue dicta dos ꝓceſſerit ex ſubſtātia matris dotātis ſiue ex bonis ipſiꝰ filij oēs filij tā pꝛimi ꝙ̄ ſecūdi matrimonij veniūt ad ſucceſſionē maternā equaliter ⁊ in viriles poꝛtiones vt in dicto ſtatuto ꝯtineť.⁊ facit.d.l.cū alijs.Sed ipſa mater que noīe ꝓpꝛio ſe obligauit ſcđo marito tenebatur tm̄ de ſuo ſupplere quātū fuit ſibi ſubtractū a filijs pꝛimi matri
2 monij vt in iuribꝰ pꝛealle.¶†Quādo autē maritꝰ tenebať dare partem eoꝝ que habuit filijs pꝛimi matrimonij:dico qđ realiter maritus nō compelliť ante lapſum anni reſtituere dotē que ꝯſiſtit in rebus immobilibꝰ ſicut in caſtro noſtro.vt.l.vna.§.exactione.C.de rei vxo.act. Quia aūt reſpectu partis ſue nō reperiť in hoc pꝛiuilegiata.vn̄ teneť tradere intra tp̄s boni viri arbitrio ꝯputādum.iuxta no.i.l.ij.⁊.l.iiij. ff.de re.iur.⁊.l.ij.C.de vſu.rei iu.cū ſi.Et hec ſufficiāt.Nico. Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Super queſtiōe vertēte inter cō

mune ſeu homines planiſtāgarij ex vna parte ⁊ notariū artis lane ex alia parte ſuper eo vcꝫ an ſtatutū cōis ſenaꝝ pꝛohibēs pannū deferri in territoꝛio ſeneñ.⁊c.ꝑut plene ⁊ late ꝯtinetur in dicto ſtatuto qđ incipit.Veduto che grāde quantita ⁊c.habeat locū in dicta ꝯſti.planiſtāgarij.⁊ maxime reſpectu foꝛenſium cleri non ſoluta gabella.de quo in dicto ſtatuto cōtinetur:introduxerūt certam quātitatē pannoꝛuꝫ ad dictum caſtrum ⁊c.

¶Conſilium.xx.

1 ☞Territoꝛium vnde dicatur.
2 Diſtrictus vnde dicatur.

In chꝛiſti noīe amē. Chꝛiſti poſtulato ſuffragio videť pꝛimo ꝙ ſic:ſiue inſpiciamus diſpoſitionē iuris cōis ſiue continentiā capituloꝛū iandudū initoꝝ inter magnificū cōe ſenarum ex vna parte ⁊ cōe ⁊ hoīes dicti caſtri ex alia.de iure eñ cōi licuit dicte cōitati ſenaꝝ in toto territoꝛio ſeu diſtrictu gabellas reꝝ vehendarū inducere:⁊ certaꝝ ſpecierū delationem ꝓhibere:cū vtatur in toto ſuo territoꝛio iuribꝰ pꝛincipis ⁊ tāto tp̄e his iuribꝰ dicta ciuitas Senarū eſt vſa:qđ nō eſt memoꝛia in ꝯtrariū.vt in.c.ſup quibuſdā. de ver. ſig.in.l.infamē.in fi.ff.de pub.facit qđ no.Inn.in.c.cum te. de re iud. ⁊ i.c.cū P.tabellio.de fide inſtr.Et ſic nō ob.l.vectigalia.ff.de publ.q̄ ꝓhibet gabellas induci per inferioꝛē ab imperatoꝛē. Certū eſt qđ dictū caſtrū Planiſtāgarij eſt de territoꝛio ſeu diſtrictu Seneñ.†Nā di
2 citur territoꝛiū a terrēdo†⁊ diſtrictꝰ a diſtringēdo. ideo vbicūqꝫ quis habeat poteſtatē terrēdi ſeu diſtringēdi:totū illud diciť de territoꝛio ſeu diſtrictu ſuo.vt in.l.pupillus.§.territoꝛiū.ff.de ver.ſig.ꝑ Bar.in.l. nō dubito.ff.de cap.⁊ poſtli.⁊ qđ legi.⁊ no.in cle.ne romani.de elec.vn̄ lꝫ poſſet diſceptari vtrū dictū caſtrū ſit de comitatu Seneñ. maxime per id qđ habeť in.xx.c.dictoꝝ pactoꝝ.tñ negari nō poteſt quin ſit de territoꝛio de iuriſditione ⁊ diſtrictu.vt clare colligitur ex ꝑdictis iñcta ſubmiſſione facta ꝑ hoīes caſtri vt pꝫ clariſſime ex tenoꝛe ſubmiſſionis.dictum igiť ſtatutū cōcernēs totū territoꝛiū ⁊ diſtrictū Seneñ. extendit vinculū ⁊ vires ſuas ad dictū caſtrū.quapꝛopter ex non ſolutione gabelle dicti panni inciderūt in cōmiſſum.vt in.c.cum ƀm leges.de here.lib.vj.⁊ in.l.fi.ff.de pub.cū ſi.nec capitula ſeu pacta inita per ciuitatē Seneñ.⁊ dictū caſtrū habēt in aliquo impedire vires dicti ſtatuti ſeu pena cōmiſſionis inſurgere ex eo.nā ſi pōderetur nō auferunt poteſtatē cōi Seneñ.ſtatuendi ⁊ puniēdi in dicto caſtro.Tria enim vidētur capitula ad materiā faciētia:vcꝫ ſcđꝫ nonū ⁊ vigeſimū.videnť eñ illa capitula ſolum eximere hoīes ⁊ cōe dicti caſtri a gabellis ⁊ alijs grauaminibꝰ.Non eñ dant ptātem poꝛtandi de alijs locis ſpecies veritas maxime reſpectu foꝛenſiū qui nō reperiuntur pꝛiuilegiati:nec pꝛiuilegium vni ꝯceſſum ad aliū extendēdū eſt nec ꝑſonalis ad alias perſonas eſt extendēda.xxix.di.per totū.dicta vero pacta tanꝙ̄ inita habent vim legis vt in.l.ceſar.ff.de pub.non poſſunt ergo hoīes caſtri aq̄ pendentis qui detulerūt pannos ad dictū caſtrū Planiſtāgarij ꝯtra tenoꝛē dicti ſtatuti vigoꝛe dictoꝝ pactoꝝ ſe defendere.¶Sed his nō obſtātibus que iudicio meo nō obſtāt puto ꝙ vigoꝛe dictoꝝ pactoꝛū dictū ſtatutū nō vēdicet ſibi locū in dicto caſtro Planiſtāgarij.etiam nec in alienigenis deferentibꝰ pānos ad dictū caſtrum. Et pꝛimo per dictū capitulum ſcđm dictoꝝ pactoꝝ in quo inter cetera ꝯtinetur qđ non ſolū hoīes ſed cōe dicti caſtri debent eſſe exempti ⁊ liberi tā in gn̄e ꝙ̄ in ſpecie ab oībus taxijs,datijs,gabellis:⁊ alijs ꝗbuſcunqꝫ grauaminibus realibus ⁊ ꝑſonalibꝰ ꝑ tp̄e.xx.anno.tunc pꝛoxime futuroꝝ. ¶Sed certum eſt ꝙ ſi ex delatione pannoꝝ etiā per foꝛenſes delatorum gabella in.d.c.ij.ꝯtenta ſolueret ꝑ ingreſſu caſtri ꝑdicti:non eſſet dictum caſtrū immune a gabellis ſeu liberū ⁊ exēptū:cum indirecte collectarenť gabellarenť hoīes ⁊ cōe dicti caſtri.cum opoꝛteret aut carere dictis pannis aliquibꝰ alienigenis deferentibꝰ aut pꝛo maioꝛi ſolito emerent cum delatoꝛes venderēt carius ꝑpter onera gabelle.ad hoc l.fundi ptem.ff.de ꝯhē.emp.facit.c.quāto.de pꝛiui.⁊.c.fi.de immu. eccle,li.vj.¶Itē tenēdo ꝯtrium de directo cōmitterenť ꝯ̄ dictum capitulum nonū dictoꝝ pactoꝝ:quo capitulo diſponiť ꝙ oēs intrare reditꝰ oꝛdinarij ⁊ extraoꝛdinarij dicte terre Planiſtāgarij cuiuſcunqꝫ conditionis exiſtant bancoꝝ ciuilium ⁊ penaꝝ ꝯdemnationē ⁊c.ſint ⁊ eſſe debent cōitatis hoīm Planiſtangarij pꝛo dicto tp̄e.xx. anno.nec negari poteſt qn gabella vel pena poſita in dicto loco non ſit ꝯ̄ immunitatē ad bonū dicti caſtri.ſaltē in quādā ꝯſequentiā.ergo ⁊c.Et ꝑ ꝯn̄s concludo ꝙ dictū ſtatutum nō vēdicat ſibi locū in dicto caſtro:nec ēt alienigenis deferentibus pannos ad dictum caſtrū ⁊c.Nico.Abbas.

¶Conſilium.xxj.

1 ☞Vicarius epī an ſit pꝛeferendus archidiacono.
2 Vicarius epiſcopi aſſociatur in iuriſditione.
3 Vicarius epiſcopi habet dignitatem ꝙ̄diu eſt in officio.
4 Conſuetudo contra honeſtatem non valet.
5 Humilitatis pꝛimus gradus quis ſit.

Chꝛiſti eiuſqꝫ matris noībꝰ
inuocatis.Viſo dubio de quo queritur an vicariꝰ dñi epī ꝑ
1 ferendus ſit dño archidiacono bonoñ.⁊ ecōtra.† Et pꝛimo videť dicendū dñm archidiaconū ꝑferendū cum eiꝰ officiū ſit ꝑpetuum:⁊ officiū vicarij tp̄ale.vnde digniora ſunt ꝑpꝛia ꝑmanētia quā tp̄alia:pꝛeterea archidiaconus dꝛ eſſe vicarius epī.vt no.per Io.and. in.c.j.de offi.archi.¶Tamē his nō obſtātibꝰ q̄ vere nō obſtāt ꝯtrium puto verius.Et pmo adduco:qꝛ ille qui eſt in maioꝛi iuriſditione i dubio pꝛeferendus eſt ibi minoꝛi in ſucceſſionibꝰ.vt in.c.ſtatuimꝰ.xvij. diſtin.§.fin.⁊.c.ſeq archidiaconus aūt nullā poteſtatē hꝫ in vicariū epī. Nec etiā habet in aliquā iuriſditionē cōtētioſam de iure cōi. Sed dūtaxat intentionē ſuā fundat de iure cōi ſup duobꝰ exꝑſſis in.c.ad hec. in.§.in quadā.de offic.archi.pꝛocedunt potiꝰ ƀm varias ꝯſuetudines locoꝝ quā de iure cōi.vt no.Io.an in.§.i quādā.Ad idē bo.glo. eſt in
2 c.ad hec.de exceſ.ꝑla.¶†Itē ⁊ ſcđo vicarius epī dꝛ aſſociari epo i iuriſditione.vt dixit tex:in.c.in noua actiōe.xvj.q.vij.Ergo pꝛeferendus eſt poſt epm oībus dioceſanis.arg.in.c.recolētes.de ſta.regu.⁊ in.c.cū in tua dioceſi.de ſpon.¶Itē ⁊ tertio ⁊ quāto quiſqꝫ pꝛeeſt melioꝛibꝰ tāto maioꝛ eſt ⁊ honeſtioꝛ.vt dicit tex.in auť.de defen.ciui.in.§.nos igitur.Sed vicarius epī pꝛeeſt melioꝛibꝰ: qꝛ archidiacono ⁊ omnibꝰ de dioceſi.vt.ſ̄.dictū eſt.⁊ habet iuriſditionē oꝛdinariā ⁊ archidiaconus nullā habet iuriſditionē contentioſaꝫ de iure cōi.vt.ſ̄.dixi. Eſt ergo longe maioꝛ ipſo archidiacono.ergo illi ꝑferendus. ¶Itē ex quarto generalis officialis epī facit idē conſiſtoꝛiū cū ipſo epo ⁊ participat de iuriſditione ipſius epī.⁊ i.c.ij.de ꝯſue.li.vj.⁊ in.c.romana.de appel.eo. tit.Ergo honoꝛādus eſt pꝛe oībus ꝑter epm ſicut dicimus in papa ꝗ facit idē cōſiſtoꝛiū cum deo:⁊ no.Inno.⁊ Hoſti.in.c.iiij.de tranſla.pꝛela.ideo poſt deū pꝛe oībus dꝫ honoꝛari.Ad idē bonꝰ tex.c.fi.xciij.di.
3 ¶†Nō obſtāt ꝯtria ſuperius foꝛmata.Et pꝛimo ad pꝛimum rn̄deť ꝙ vicarius epī habet dignitatē ꝙ̄diu eſt in officio.licet ƀm quoſdā extinguať eo moꝛtuo vel remoto:vel remoueať aliquo inſtituto.vt no.i.d. clem̄.⁊ ſi pꝛincipalis.in.d.c.qm̄ abbas.⁊ ſatis eſt ꝙ poſſit eſſe perpetuꝰ id eſt ad vitā ſuā tenere ſi non remoueať alio inſtituto.iuxta no.in cle. ⁊ ſi pꝛicipalis.Itē ſatis eſt ꝙ dū vicariā obtinet habet iuriſditionē oꝛdinariā ſupꝛa ipſum archidiaconū ergo pꝛeferendus ⁊ dignitas vicariatꝰ pꝛopꝛia eſt vnde iuſte tractant ſeparatim de officio vicarij.Et lꝫ iuriſditio ꝓcedat ex iuriſditione ſui epī:tñ habeť a legato ⁊ non immediate ab ipſo epo alias nō eſſet oꝛdinaria iuxta no.per Inno.i.c. cum ab eccleſiarū.de offi.oꝛ.⁊.l.quia.ff.de iur.om.iu. ¶Ad ſcđm argumētum rn̄detur qđ archidianus dꝛ vicarius epī:qꝛ illa duo q̄ ſibi competunt.de quibus in.d.§.i quādam pertinebāt olim ad iuriſditionē epī vt no.Io.an.in.c.j.de off.archi.Sed gn̄alis officialis epī eſt vicarius in tota iuriſditione.iuxta tñ ea q̄ habenť in.c.licet.de off.vic.lib.vj.Et facit idē conſiſtoꝛiū cū epo qđ nō facit archidiaconꝰ.¶Nō ob.tertiū argumentū ꝙ dicit tenere locū epī:qm̄ ex eo dꝛ loca tenere epī: diciť iuriſditio eſſe eadē cū iuriſditione epī:rōne aut diciť ex eo vt habeat poteſtatē in pꝛeſentia epī dūtaxat:imo hꝫ etiā i abſentia.vt.ſ̄.dixi vn̄ dꝛ ſibi adiūctus in adminiſtratione vt in.d.c.noua actiōe.¶Non ob.vltimū argumētū ꝙ archidiaconus diciť maioꝛ poſt officiales epī: qꝛ ipſe hꝫ honoꝛari vt epſ.vt.ſ̄.dixi.cū habeat iuriſditionē epī in archidiaconū.Sed diciť maioꝛ reſpectu alioꝛū clericoꝛū dioceſis.Nā vt. ſ̄. dixi vicarius facit idem conſiſtoꝛiū cum epo.vnde poſito epo per ꝯſequentiam ponitur vicarius.Et pꝛedicta ſufficiant.

Fuit a me queſitum poſtea. Nūquid valeat ſuprāſcripto caſu ꝯſuetudo q̄ eſt ꝯ̄ria oī iuri. Primo diuino. vt ſatis colligitur ex. c. ad hoc. lxxxviij. diſ. ¶ Secundo ordini naturali vt colligitur ex. c. eſt ordo. xxxiij. q. v. ¶ Itē iuri canonico: cū maior in adminiſtratiōe ꝓferēdꝰ ſit. vt. ſ. plene fuit allegatū. ¶ Itē ciuili: vt colligitur ex. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊. l. j. ff. de albo ſcribē. ergo impreſcriptibilis: ⁊ potiꝰ dicit̄ peſtis q̄ꝫ conſuetudo. iuxta
4 ea que habent̄ in ſimili. c. ad noſtrā. in tex. ⁊ glo. de ꝓba. ¶ † Itē ꝯſuetudo contra honeſtatē nō valet. vt in. c. cū decorē. de vit. ⁊ hone. cle. Et nimiꝝ cum principale qꝺ requirit̄ in. l. ſit ipſa honeſtas. vt. iiij. diſtin. Erit autē lex honeſta ⁊c. Si ergo iſta q̄ ꝓcedūt ex ꝯſenſu expreſſo nō valent ſine ratione vt ibi: quāto minus cōſuetudo non valet que inducitur ex conſenſu tacito. ⁊ regulariter minus operat̄ cōſenſus tacitꝰ q̄ꝫ expreſſus. iuxta no. in. c. dilecti. de ꝯſue. ⁊ in. l. ij. C. que ſit lon. conſue. et viij. di. mala cōſuetudo. ⁊. c. cōſuetudo. Sed hec ꝯſuetudo eſt ꝯtra rationē. vt pꝫ ex predictis. ſolum em̄ videt̄ proceſſiſſe ex quadā vecordia ⁊ ambitione ſeu ſtultitia. vt innuit tex. vt in. c. legimꝰ. in princ. xciij. di. ergo nō valet. ⁊ qꝺ ratione caret extirpare neceſſe eſt. lxxviij. di. corripi. in fi. ⁊ maxime hec cōſuetudo q̄ potius corruptela oīno extirpāda eſt:
5 quia eſt contra primū gradū humilitatis neceſſariū. ¶ † Primꝰ enim gradus humilitatis eſt deferre maiori ⁊ nō ꝑferre ſe equali. vt no. glo. no. in cle. j. de reli. domi. ſuper ℣. humilitatis. que proſequit̄ alios gradus. ⁊ facit. c. de conſtātinopolitanis. xxij. di. hinc eſt ꝙ ius ꝓuidet contra iſtos qui volūt ſe pertinaciter ꝑferre dignioribus vt in penā teneāt vltimū locū. vt in. c. fi. xciij. di. expreſſe ꝙ talis cōſuetudo nō valet. vult tex. in. d. c. legimꝰ. vbi reprobat̄ mos locoꝝ in quibꝰ diaconi volebant ſe preferre pluribus quibus tñ non erant ſubditi reſpectu iuriſditiōis fortius non valet hoc caſu vbi vicarius habet iuriſditionē in archidiaconū vt predictū eſt. facit. xciij. diſt. illud tanq̄ꝫ in fauorē archidiaconi alleget̄ quoddā priuilegiū quo inter cetera cauetur ipſum archidiaconum debere poſt epm̄ primā ſedem obtinere: tamen priuilegiū ſic generaliter loquens iudicio meo intelligi debet reſpectu alioꝝ clericorum iuriſditionē non habētiū in dictum archidiaconū. nā ꝑuilegium generaliter loquēs debet intelligi ⁊ reſtringi vt abſurditas euitet̄. vt ē tex. no. in ſimili materia. in. c. ex ore. de priui. abſurdū em̄ forte ē archidiaconū debere precedere vicarium epi. vt patet ex ꝑdictis. ¶ Itē ꝑuilegium dat primā ſedem poſt epꝫ. Sed inter epm̄ ⁊ vicariū ſuum in ſua dioceſi non eſt dare gradū: cum repreſentāt idē tribunal ⁊ ꝯſiſtorium. in. c. ij. de conſue. lib. vj. ⁊ in. c. romana. de appel. eo. lib. dicit̄ ergo habere primam ſedem poſt epm̄ ⁊ immediate ſequitur epm̄. Nam vicarius coruſcat ex radijs epiſcopi: ⁊ iuriſditio ſua eſt ſicut in ſimili dicimus vxore que nobilitatur ex genere mariti. l. fi. C. de incol. lib. x. Et hec ſufficiant.

Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxxij.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus probatur per famam ⁊ argumenta.
2 Ius canonicum irritando teſtamentum manifeſti vſurarij ad quid habuit reſpectum.

In nomie ſaluatoris eiuſq̄ꝫ mr̄is amē. Quanq̄ꝫ ꝯſultatio ad maiorē vt arbitror, claritatem ſit quatuor ex themate eligere dubia tñ in effectu in vnum redigi poſſunt vꝫ an teſtamentū minoris ann. xxv. ⁊ maioris xiiij. nō preſtita prius cautione ſm̄ formā. c. quanq̄ꝫ. de vſur. lib. vj. valuerit cū non probet̄ aperte ⁊ formaliter vſurā exercuiſſe palā ⁊ publice vendidiſſe res ſeu merces cariori pretio ꝓpter dilatā ſolutionē pretij quā quando ꝑtium illico ſoluebatur. Et videt̄ ꝑmo ꝙ dictū teſtamentum valuerit. Nam. c. quanq̄ꝫ. preallegatū irritat dūtaxat ex defectu cautionis non preſtitit teſtamentū manifeſti vſurarij. vnde non ſufficit qꝺ teſtator fuit vſurarius niſi etiā fuerit manifeſtus. ergo teſtamētum ex eo capite impugnari nō poteſt. cōſequentia eſt nota. maior probat̄ in. d. c. quanq̄ꝫ. minor vero probat̄ hac ratione. vſura nō cōmittit̄ niſi in cōtractu mutui. qꝺ patet ex diffinitiōe ipſius. eſt enim lucrū ex mutuo ⁊c. plene not. per Io. an. in regula peccatū. de regulis iur. lib. vj. in mercu. ⁊. xiiij. qō. iij. quaſi per totū. de vſur. conſuluit in contractu emptiōis ⁊ venditionis nō ꝯmittit̄ vſura: etiam ſi altera pars enormiter ledatur. vt pꝫ in. c. cum dilecti. extra de emp. ⁊ vēdi. Sed predictus ſolum vendebat merces cariori pretio: ergo non cōmiſit vſurā. ¶ Item ⁊ ſc̄ꝺo de hoc videtur tex. in. c. in ciuitate. de vſu. vbi expreſſe dicitur ꝙ hm̄ōi ꝯtractus ex tali forma non pōt cenſeri vſurarius q̄ꝫ q̄ꝫ vēditores peccatum incurrāt: niſi dubiū ſit an illa merces plus minuſve tp̄e ſolutionis ſit valitura. poteſt ergo dictus minor excuſari etiam a peccato ꝓpter ꝓbabile dubium an ſolutionis tp̄e dicte merces forent plus valiture. ¶ Item preſuppoſito ꝙ peccauerit ceſſante dubio variationis pretij: non tamen incurrit peccatū vſurariū cum non interuenerit mutuum vt innuit tex. in. d. c. in ciuitate. ¶ Itē ⁊ tertio preſuppoſito ꝙ in effectu commiſerit vſuram taliter contrahendo, non tamē poteſt dici manifeſtus vſurarius: cum talis ꝯtractus ex forma nō appareat vſurarius. vt dicit tex. in. d. c. in ciuitate. manifeſtū autē eſt id qꝺ clare pꝫ. nec tergiuerſatione celari pōt. vt. l. c. manifeſta. ⁊. d. c. de manifeſto ij. q. j. ⁊. c. euidentia. de accuſa. ¶ Quarto ꝑſuppoſito ꝙ ex dictis ꝯtractibus publice habitis reſultet vſura manifeſta in perſonam dicti minoris: iſte tamen effectus cauſari nō poteſt cum municipali cēſura cauetur minorem in certa forma. que in dictis cōtractibus nō fuit ſeruata contrahere non poſſe. fuerunt em̄ dicti contractꝰ cōtra. l. vt in. l. nō dubium. C. de legi. ⁊ in regula que contra ius. de reg. iu. lib. vj. Nō em̄ videtur contraxiſſe quo ad iuris effectū. ¶ Sed his non obſtantibus que vero iudicio obſtāt cōtrariā ſentētiā arbitror ſequendā. Et primo tex. aptiſſimi. in. c. nauiganti. de vſu. vbi dꝫ aliter contrahentē tunc demū excuſari a crimine vſuraꝝ. cū veroſimiliter dubitat̄ plus vel minꝰ ſolutionis tp̄e merces vendite valiture forēt. Nec etiam ſufficit hec dubitatio niſi tp̄e cōtractus pro viliori ꝑtio dans merces non fuiſſet vēditurus ꝓ minori ꝑtio tunc oblato: quinimo quicunq̄ꝫ offerebat pretium incontinenti vendebat pro minori pretio quā venderet illis q in tp̄e differebant ſolutionē. vt clariſſime probatur per libros ſuos qui ſidem faciunt in cle. vnica. de vſur. hoc etiam voluit glo. in. d. c. in ciuitate. in verſi. vēditores que declarat tex. illum dum dicit qꝺ huiuſmodi cōtrahentes incurrunt pctm̄. exponit dictū vſurariū per. d. c. nauiganti. nec dicit intelligendū dictum. c. in ciuitate. ſcꝺm diſpoſitionē illius c. nauigāti. Et in hoc gl. optime loquitur: qꝛ vnū ius eſt interpretādū ſecundum diſpoſitionem alterius cum iuribus ſint cōcordanda iura. in. c. cum expediat. de elec. lib. vj. in. l. vnica. C. de inoffi. do. Et cum iſte cōtractus faceret palam ⁊ publice ⁊ ad hoc habere ſtationeꝫ paratā ſatis dꝫ vſura manifeſta. ad hoc quod no. glo. in. c. i. ⁊. ij. de vſu. lib. vj. Bar. in. l. fur. ff. de fur. ⁊ quod no. in. c. ij. de vſu. ¶ Item ⁊ ſecūdo q̄litas manifeſta que requirit in. d. c. quanq̄ꝫ. non dꝫ ſumi pro notorio: ſꝫ prout manifeſtū eſt ſpecies diſtincta a notorio. nam hec propria huiꝰ vocabuli ſignificatio eſt. nam manifeſtū eſt id qꝺ ꝓbari pōt. vt no gl. in. c. veſtra. de cohab. cleri. ⁊ mu. ⁊ tenet qꝺ mediū inter occultū ⁊ notoriū vel ſaltē manifeſtū dicit̄ ⁊ famoſa inſinuatio ⁊ cōis ⁊ certa ſciētia ⁊ ex certis prouenieus: ſed in caſu noſtro dictꝰ ꝯctus ꝓbari poſſet, ac erat publica fama. ⁊ cōis opinio de iniquitate illorū cōtractuū tēpore vite dicti minoris. ergo ſatis pōt dici dictū minorē fuiſſe vſurariū manifeſtum. ¶ Tertio hec probant̄ per tex. no. in. c. cū in dioceſi. de vſur.
1 vbi † habet̄ qꝺ ꝑ famā ⁊ argumēta ꝓbat̄ quis vſurarius manifeſtꝰ: ac in caſu noſtro nō ſolū cōcernūt argumenta. ſꝫ vera ꝓbatio ꝯctuum vſurariorū. Quinimo qꝺ plus eſt reperio fuiſſe cōſultū ꝑ Bart. Saſ. de cal. ⁊ do. Cardi. florentinum qꝺ lꝫ in vita non exercet quis publice vſurā: ſi tñ pōt ꝓbari qꝺ erat tp̄e vite vſurarius ſatis probat̄ eū fuiſſe manifeſtū vſurariū etiaꝫ ad effectū mutandi teſtamētū qꝺ manifeſtū erat delictū qꝺ ꝓbari poterat: quanq̄ꝫ Fede. in cōſilijs ſuis ad hoc vltimo deuiare videat̄. Nō obſtant ꝯ̄ria ſuperiꝰ formata. Et primo ad primum fatendū eſt qꝺ dicti ꝯctus ex formalitate non apparēt vſurarij cum ſint emptionis ⁊ vēditionis: ⁊ ſic quo ad formā ⁊ apparētiaꝫ loquitur dictum. c. in ciuitate. Sed in ſpecie ⁊ alijs circūſtantijs maxime illa: quia alijs vendebat cōſimiles merces pro minori pretio ſolutione incontinēti facta: ſatis probātur cōtractus vſurarij. vt aperte innuit tex. in. d. c. nauiganti. Nec ob. qꝺ hic nō interuenit mutuum: quia dico qꝺ imo interuenit mutuū factū. naꝫ videtur emptori fuiſſe illico pretium iuſtum ⁊ ſtatim fuiſſe ſibi a venditore inſtituēdū in tēpus cū incremento illius pluris qs ſoluit pro dilata ſolutione. vt not. doct. in d. c. in ciuitate. ⁊ in. c. nauiganti. iura em̄ non ſunt impoſita verbis: ſed rerum effectui in. c. cōmiſſa. de elec. lib. vj. ⁊ ſi diceremus oppoſitū parata eſſet via eludendi ⁊ materia promulgata cōtra vſurarios: qꝺ nō eſt dicendū: vt patet in. c. ad noſtram. de empti. ⁊ vend. ⁊. c. illo vos. de pig. facit in. c. quanto. de priuileg. ⁊. c. gaudemus. de diuor. Nō obſtāte capitulo manifeſta. ibi enim capitur manifeſtū pro notorio ⁊ nō in proprio ſignificato. nam a proprio verborū non eſt recedendū ſignificato. ex quo non conſtat de mente cōtraria. vt. l. nō aliter. de le. iij. ⁊ in. c. ſi. de ver. ſig. ¶ Item poſſet dici iſtum notoriū vſurariū ex quo notorie tenebat banchuꝫ paratū ad merces tali modo vēdendas. Ad hoc not. glo. in. d. c. j. ⁊. ij. de vſur. lib. vj. iuncto. c. nauigāti. nam ſi t icti contractus faciūt iſtum vſurariū. vt. ſ. probatū eſt. ⁊ publice per euꝫ extēdebant̄ vt preſupponit̄ in caſu ergo negari nō poteſt quin fuit vſurarius publicus ⁊ manifeſtus. Non obſtat vltimū motiuū quod nō obſtante ſtatuto non poterat cōtrahere. Reſpondeo em̄ dupliciter. Primo qꝺ contractus cenſetur prohibitus minori quatenꝰ alteri obligatur: non autem quatenus alter ſibi obligatur: vt probat̄ in. l. iulia. §. pe. ff. de act. emp. facit. l. nō eo minus. C. de proc. qꝺ in ſimili habet̄ de eccleſia. xij. q. ij. ſi qua de rebus. ⁊ ꝑ glo. in. c. j. ne ſede vacā. per doct. in c. j. ⁊. c. tua. de his que fi. a prela. Nō ergo obſtabit ſtatutum quominꝰ
2 illo modo augmētaret patrimoniū ſuū. ¶ † Secūdo reſpōdeo qꝺ ius canonicū irritādo teſtamentū manifeſti vſurarij habuit reſepectū ad odiū hominis: nō aūt ad validitatē ꝯctuum: qꝺ patet manifeſte ex eo qꝛ ꝯtractus ſuꝑ vſura ſoluēda ſunt ipſo iure nulli: vnde nulla obligatio acquirit̄ vſurario. vt in. c. debitores. de iureiur. ⁊ ſolute poſſunt repeti. vt. d. c. debitores. ⁊ de vſur. cū tu. vnde ꝑſuppono qꝺ minor non potuerit ꝯ̄here nec valuerit contractus: nihilominus q̄ꝫtum in eo fuit crimen vſurariū contraxit vt in obligatione que ꝯ̄hitur ex pacto cōſideratur ipſum factū. vt in. c. debitores. iūcto. c. quanq̄ꝫ. facit. c. nuper. de biga. ⁊. l. obligamur. ff. de act. ⁊ obl. Nec obſt. minoritas: quia vbi

pena ipſo

pena ipſo iure'a'iure imponiť ƺmittēs delictū ꝓhibitum incidit in il lam penā:lꝫ aliquo.reſpectu veniat mitius puniēdus.vt no. Bar.l.i. ij.ff.de excepta.Sed.d.c.ꝙꝙ.irritat teſtm̄ ipſo iure.ergo minoꝛ ligať ſtatuti pena ad hoc.c.i.de delic.pue.ꝛ c.ij.e.ti.qđ videť obſtare.ſed eſt reſtringendū ſm̄ illā lec.ꝛ ſm̄ illā theoꝛicā Bar.in loco palle.Nō ob. gn̄alis ƺſuetudo mercatoꝝ ciuitatis:qꝛ qđ in ſe peccatū eſt nō excuſ. ꝛ per gn̄alem conſuetudinē ſeu verius coꝛruptelā totius oꝛbis.vt in.c. adulterij malū ꝛc.ꝛ.c.flagitia.xxij.q.ij.queadmodū nō excuſarenť ho mines ſi directe palā ꝛ publice exercēt impꝛobū fenus vſurarium.Nā non refert qđ de equipollētibus fiat.in.c.licet ex quadā.de teſti.ꝛ i deli cto ƺhendo nō inſpicitur foꝛma ſed effect⁹.vt in.c.ea que.ꝑe ſimo.Bo na eñ denominatio malum nō excuſat:nec valet ƺſuetudo in ƺtium. vt ibi:ꝛ eſt ad hoc ille bonus tex.cū gl.Et hec ſufficiant quo ad tria ꝑ ma queſita. ❡Uenio ad vltimum q̄ſituꝫ qđ qꝛ facile eſt bꝛeuiter rn̄ deo.Dico eñ ꝙ ius irritandi teſtamentum cōpetit ſoꝛoꝛibus q̄ tanꝙ ab inteſtato ſuccedunt de iure cōi fratri equaliter cum mr̄e.vt in auť. de here.que ab inteſta.defer.Nā.c.ꝙꝙ.ſolum mutat teſtm̄:non auteꝫ excludit veniētes ab inteſtato.facit vt hodie habeť in auſ.bona dam natoꝝ.C.de bo.ꝓſcrip.Coꝛaꝫ quo aūt iudice hec queſtio nullitatis ſit agitāda dico ꝙ coꝛā iudice eccleſiaſtico.per no.in cle.ƺpendioſam. de iudi.ꝛ in.c.cū ſit gn̄ale.de fo.compe.ꝛ in eo qđ queritur de ſequeſtratio ne fructuū que fienda eſt q̄ſtione pendente:dico qđ ſatis ꝑot fieri ſeq̄ ſtrum ſi timeť veroſimiliter de dilapidatione ſi poſſeſſoꝛ bonoꝛum nō eſt potēs ad ſatiſfaciendū de fructib⁹ interi ꝑcipiēdis in caſu emptio nis iuxta no.in.c.iij.ꝛ fi.de ſequeſt.poſ.ꝛ fruc.ꝛ ſec⁹ puto ſi poſſeſſoꝛ eſt potēs ad ſatiſfaciendū:qꝛ tunc ſolus dilapidatiōis fructuū timoꝛ nō ſufficit ad ſequeſtrationē fructuū ꝑ.d.c.fi.l.imperatoꝛes.ff.de app.vbi ponit ſpālem caſum poſt appellationem.In omni tñ caſu poterūt bo na ꝛ fructus deſcribi.iuxta theoꝛicā Bar.in.l.vnica.C.de ſequeſt.Et hec ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

❡Caſus conſilij ſequentis.

Ad petitionē Petri Bartholo

mei factū fuit ſeq̄ſtrum certe quātitatis pecuniaꝝ die.xxi.anno domi ni.M.cccc.xxxiij.Apud Frāciſcū Joannis ƺ Hieronymū Antonij per officiales mercantie ciuitatis Senaꝝ.deinde.xxx.die mēſis eiuſdē cō paruit qdam Antonius ſuo ꝓpꝛio noie ꝛ priuato ꝛ vt ꝓcuratoꝛ Hie ronymi prout apparere dixit manu Joannis Matthei de Aniano notarij ꝛ obtulit ſtare iuri ꝛ iuri reſpondere ꝛ ſoluere iudicatū:ꝛ fecit citare dictū Petrum Bartholomei per Dn̄icum vel dota nuntium curie.Qui nuntius retulit ſe citaſſe ad domū ſolite habitationis dicti Petri:ꝛ dicto petro nō comparente officiales fecerunt reſtitui pecu niam ſequeſtratā dicto dn̄o ꝓmittente,fideiubēte,obligāte,renuntiā te,iurante.hec verba ita gn̄aliter reperiunť ſcripta per notariū apud acta dicte curie:deniq̄ plurib⁹,ꝛ pluribus menſibus elapſis moꝛtuo dicto Hieronymo agitur pro parte dicti Petri Bartholo.anno dn̄i M.cccc.xxxvi.ƺ dictum Antoniū:excipiť per dictū Antoniū:qđ nō eſt obligat⁹ eo maxime:qꝛ nō ſunt illi officiales coꝛā quib⁹ ꝓmiſit cū fun cti ſint eoꝛum officio.Queritur quid iuris:

❡Conſilium.xxiij.

1 ❡Cautio de iudicato ſoluēdo an habeat vires coꝛā alijs iudicibus.
2 Obligatio fideiuſſoꝛis realiter finita obligatione contra pꝛincipalem ceſſat.

CHriſti eiuſq̄ matris ꝓſidio inuocato.Uidetur dictū Petrū nō eſſe obligatū i aliquo: nō eñ tenetur tanꝙ ꝓcuratoꝛ:cū ipſi⁹ officiū expirauerit ꝑ moꝛtem dicti Hieronymi re integra.l.mandatū.C.māda.ꝛ cle.fi.de ꝑ cu.ꝛ per ƺn̄s nō debet teneri de antea geſtis,ꝓcuratoꝛio noie:ſicut di cimus in tutoꝛe functo officio.vt in.l.poſt moꝛtē.ff.qñ ex facto tut. ad idem.l.fi.ff.de inſti.nō teneť functo officio:nec debet teneri ꝓpꝛio no mine tanꝙ fideiuſſoꝛ:qꝛ cū eſſet fideiuſſoꝛ non ƺtractus:ſed de iudicio ſiſti nec de hoc fecit ipſe aliquā ſcripturā ꝓpꝛia manu liberat⁹ extitit. ex quo intra duos mēſes dictus Petrus Bartholomei nō fuit ꝓſecu tus negotiū iudicij.vt eſt tex.no.in.l.fideiuſſoꝛ.C.de fideiuſ.Quinimo nō ſolū intra duos mēſes nō egit:imo plures mēſes ſunt elapſi:ergo in illo vr̄ dictus Antonius teneri ad rn̄dendū pro dicto Hieronymo.

1 ❡†Tertio obſtat ꝙ cautio etiā de iudicato ſoluēdo nō habeat vires coꝛā alijs iudicibus ſeu in alia inſtātia.l.cum apud.ꝛ.l.cū lite moꝛtua. ff.iudica.ſol.Sed in caſu noſtro non ſunt illi officiales coꝛā qb⁹ facta fuit ꝓmiſſio.ergo extincta eſt cautio.Sed his nō obſtantib⁹ que iudi cio meo nihil obuiāt ƺtiam ſn̄iam puto verā.Et pꝛimo dico hūc tene ri ꝓcuratoꝛio noie per tex.expꝛeſſum.in.l.ꝓcuratoꝛ qui ꝑ euictione. ff. de procu.vbi pꝛobať ſm̄ lec.Bar.ꝛ fere oim qđ procuratoꝛ qui obli gauit ſe teneť rn̄dere ēt finito officio.ad idē.l.ſeruū titij.ff.mā. Sꝫ iſte Antonius expꝛeſſe obligauit ſe etiā priuato noie vt ptꝫ ex narratione facti.igiť remāſit obligatus poſt moꝛteꝫ dicti Hieronymi.nec obſtat lapſus pluriū menſiū vel anni:qꝛ cū ſit actio ex ſua ꝓmiſſione ƺtra con tra eū maxime perſonali illa nō tollitur niſi ſpatio.xxx.annoꝝ.l. ſicut. C.de ꝓſcri.xxx.anno.imo non videť ꝙ currat pꝛeſcriptio obſtāte mala fide ex diſpoſitione iuris canonici ſm̄ no.cōiter per Moder.in.c.fi.de pꝛeſcri.licet illud ſenſerit Bart.in.l.ſequitur.§.ſi viā.ff.de vſucap.Sed circa hunc caſum nō inſiſto qꝛ nō eſt neceſſariū quo ad caſum noſtrum cū nō ſit fluxū tantū tp̄s vt dicať cōpleta ꝓſcriptio contra hanc perſo nam.Sed videť hunc Antoniū obligatū fideiuſſoꝛio noie. potuerunt enim officiales in abſentia dicti Petri in reuocatiōe ſequeſtri capere fideiuſſoꝛē in fauoꝛē dicti Petri.vt in.c.penul.de eo qui mit.in poſſ. et eſt glo.oꝛ.in.c.i.eo.ti.in ver.parati.ꝛ tenet Spec.in ti.de ꝑmo decre. §.iam de effectu.ver.antepe.ꝙ quidē oligatio non expirauit ꝑ lapſum anni vel biēnij durante obligatiōe pꝛincipali ƺ Hieronymū hoc ꝓbo ſic.obligatio fideiuſſoꝛis non ſoluiť realiter durante obligatiōe pꝛinci pali niſi in caſibus quibus poſſit inſtare ƺ pꝛincipalē vt eū liberet a fi deiuſſione.vt legi.ꝛ no.in.c.fi.de fideiuſ.ꝛ in.l.ſi pꝛo ea ƺtra quē.C.eo. ti.nec poteſt cōpellere aduerſariū ad agendū ad finē liberationis con

2 ſequēde.vt in.l.ſi fideiuſſoꝛ.ff.eo.not.in.c.ƺſtitutus.e.tit.†Sed ceſſat obligatio fideiuſſoꝛis realiter finita obligatione ƺ pꝛincipaleꝫ. vt in.l. grece.in fi.ff.de fideiuſ.ab hac aūtē reperimus caſum exceptū in.d.l.ſi fideiuſſoꝛ.vbi liberať per lapſum duoꝝ mēſiū.qui quidē caſus cum ſit diuerſus a regulis iuris.debet ibi ſtricte intelligi ꝛ non extendi ad ca ſum nō exꝓſſum.arg.in.l.ꝑcipimus.in fi.C.de appel.ſed in caſu noſtro ſumus extra illū caſum.l.ſi fideiuſſoꝛ.ergo debemus de eo iudicare ſꝫ regulam pꝛedictā.Qđ aūt ſum⁹ extra caſum illius.l.pꝛobať.illa enꝫ lex loquiť in eo qui fideiuſſit dūtaxat de ſiſtēdo quē in iudicio.Sed in caſu noſtro nō fuit ꝓceſſum ad vlterioꝛa:qꝛ ꝓmiſit ſtare iuri ꝛ rn̄dere ac ſoluere iudicatum ꝛ in fine ſimpliciter obligauit ſe ꝛ fideiuſſit pro Hieronymo:hoc ptꝫ in ſcriptura cōtenta in actis curie.vnde aduertē dum qđ.d.l.ſi fideiuſſoꝛ.ꝓpꝛie loquiť qñ iudicio inchoato qs dat fide iuſſoꝛē de ſiſtendo in iudicio.vnde cū actoꝛ teneať litē conteſtari intra duos menſes:ꝛ ſic pꝛeſtat cautionē in.iij q.v.libellū.ꝛ in auſ.gn̄aliter. C.de epiſ.ꝛ cler.ſi intra duos mēſes nō pꝛoſequiť actoꝛ videtur tertio ceſſaſſe ab intētiōe ſua:merito.l.introduxit.vt fideiuſſoꝛ libereť cum il le videať in culpa in nō ꝓſequēdo:ꝛ tacite videť actū intra duos men ſes litē conte.ꝛ videť vera ratio decidēdi ꝛ multū notabilis.ad illaꝫ.l. quā ſentit Hoſt.in ſumma.eo.ti.§.qualiter ſit fideiuſſoꝛ.ob hāc igitur rationē ꝛ tacitā partiū ƺuentionē illa.l.in caſu illo receſſit ꝛ deuiauit a cōmunibus regulis liberādo fideiuſſoꝛē ex lapſu illius modici tēpo ris.hinc eſt ꝙ fideiuſſoꝛ de iudicio ſiſti liberať ꝑ caſum ſuperuenientē in ꝓſonam rei.vt in.l.ſancimus.C.eo.Sed in caſu noſtro oia pꝛedicta ceſſant.hic enim cū vno erat lis inchoata.nec ſpes inchoādi de proxi mo.ſed factū fuit ſequeſtrū:qꝛ dictus Hieronymus erat ſuſpect⁹.Itē fuit ꝓſtita fideiuſſio de ſtando iuri priuato noie:ꝛ in fine in renūtiatio ne ſequeſtri obligauit ſe ſimpliciter fideiubēdo.❡Unde aduertēduꝫ ꝙ illa ſcriptura que eſt apud acta curie eſt abbꝛeuiatura ƺfecta moꝛe notarioꝝ que debet extendi ſꝫ eoꝝ conſuetudinē.iuxta no.in.c. cū P. tabellio.de fide inſtru.ꝛ in.l.gallus.ff.de lib.ꝛ poſt.Et ſi diligēter pon deretur hꝫ duas partes.nā in ꝑma parte in pꝛincipio comparationis obligauit ſe ſuo ꝓpꝛio etiā priuato noie:ꝛ vt ꝓcuratoꝛ dicti Hierony mi ſtare iuri ꝛ rn̄dere iudicato:nec adhuc obtinuerat ſequeſtrum reuo cari:ſed fecit citare dictū Petrū.illo vero non ƺparente obtinuit ſeque ſtrum reuocari:ꝛ de nouo ꝓmiſit pꝛo dicto Hieronymo ac obligauit ſe ac fideiuſſit ſimpl'r nec fuit dictū ꝺ iudicio ſiſti.Qđ ſi fuerit illa obli gatio noua ex interuallo facta ptꝫ poſt pꝛimā obligationē de qua in pꝛincipio illi⁹ ſcripture dicit ꝙ fecit citare dictū Petrū ꝛ qđ nuntius retuliſſet ſe citaſſe illū ad domū.ꝛ ſic opoꝛtuit interuallū intercedere:et poſtea illo non ƺparēte obtinuit reuocationeꝫ ſeq̄ſtri fideiubendo pꝛo dicto Hieronymo ſimpliciter ſicut fieri dꝫ in reuocatione ſeq̄ſtri:iuxta not.per Cy.in.l.vna.C.de pꝛohi.ſequeſt.ꝛ per Cano.in.c.ij.eo.ti. ergo dicta obligatio durat in pꝛeſenti.ꝛ poteſt ƺueniri effectualiter ex quo dictus Hieronymus vel eius heres eſt impotens ad ſoluendūꝫ. iuxta materiā auſ.pꝛeſente.C.de fideiuſ.Ultimo alia rōne fideiuſſio fuit hic pꝛeſtita vt vitareť ſeq̄ſtratio iuxta theoꝛicā doctoꝝ in dictis iurib⁹.ꝛ per Bar.in.l.litibus.C.de agri.ꝛ cenſi.lib.xi.ꝛ.l.fideiuſſoꝛ.ff.q ſatiſd. cog.ꝛ in.l.ſenatus.de offi.ꝓſi.debuit ergo ſapere naturā ſeq̄ſtratiōis. vt in.c.eccleſia que.vt lit.pen.ꝛ in.l.ſi rē ꝛ ꝓtium.ff.de peti.here.Inno. in.c.ex rōne.de appel.Sed natura ſeq̄ſtrationis eſt vt duret donec lis finē accipiat.iuxta not.in.c.examinata.de iudi.ꝛ in.l.ſi oleū.ff.ꝺ dolo. ergo ꝛ fideiuſſio per quā euitať ſeq̄ſtratio dꝫ durare vſq̄ ad illud tem pus ꝛ hoc videť apertiſſime de mēte tex.in.d.l.litib⁹.ꝛ.l.ſi fideiuſſoꝛ. ꝛ l.ſenatus.Et ſi diceremus ad ꝓpoſitū illud remediū fideiuſſionis nō eſſe ſufficiēs ad fideiuſſionē euitādā.Nō ergo hec fideiuſſio ſapit ſim plicē naturā fideiuſſionis de iudicio ſiſti.Nec liberareť hic fideiuſſoꝛ ꝑ moꝛtē pꝛincipalis ſicut liberať cū obligauit ſe ad ſiſtendū reum in iu diciū cū nō eſſet actoꝛi ſufficienter ſatiſtactum.Nō obſtāt ſuperius in ƺtiuꝫ allegata.ſoluitur enim mandatū re integra.Sed hic nō erat res integra:cū obligauerit ſe ꝑ dn̄o.Itē hic obligauit ſe ꝓpꝛio ꝛ priuato nomine ꝛ fuit officiū voluntariū ꝛ ſic ceſſat contrariū.l.poſt moꝛtem. ❡Nam ibi obiligauit ſe inſtitoꝛ vt dꝫ in tex.Sꝫ in caſu noſtro ſic.ad l.ſi fideiuſſoꝛ.ſatis fuit ſupꝛa reſponſum ad.l.cū apud.ꝛ.l.cū lite.dico ꝙ ꝓcedunt in fideiuſſoꝛe ꝺ iudicio ſiſti ſeu iudicato ſoluendo.Sed hic fuit ſimplex fideiuſſoꝛ facta reuocatione ſequeſtri.vt.ſ.dixi.Item illa

iura ꝓcedunt qñ qs ꝓmiſit ſimplr de iudicato ſoluẽdo nõ expꝰſſo noĩe
ꝓprio iudicis. Nã tũc tenet ex ꝓmiſſiõe corã iudice ſucceſſore eiuſdem
tribunalis: qꝛ videt idẽ iudex. l. deponebat. ff. de iudic. ꝛ hoc aperte tꝫ
Spe. in ti. de leg. §. excipi. ver. ſed qd ſi plures. apertiꝰ bar. in. l. cũ apud
ꝛ ita fuit in caſu nr̃o. Quare ex oībꝰ p̃dictis ꝯcludo dictũ Antoniuz
obligatum ad rñdendum ꝛ ſoluendũ iudicatum ſm p̃dicta. Et hec
ſufficiant ad preſentem articulum ꝛc. Nic. Abb.

Conſilium. xxiiij.

1 ☞ Remiſſio ſecundum conſuetudinem italie non fit.
2 Iudex delicti debet purgare prouinciam malis hominibus.

Rodulphus ciuis corneti habens domiciliũ in Uiterbio. dum eſſet in corneto mãdauit
ſeu perſuaſit Martinũ ciuem Corneti interfici. qđ ibidẽ fa
ctuz eſt ipſo Rodulpho Uiterbij reſidẽte. poſt dies aliquos guberna
tor vtriuſqꝫ ciuitatis habẽs a dño nr̃o papa oĩmodã legati de latere
ptãtem veniens corneti audita infamia dicti homicidij in reditu ad ci
uitatẽ Uiterbieñ. dictũ Rodulphum in ciuitate Uiterbij capi mãda
uit ꝛ fecit ipm in manibus ptãtis poni. agit nunc in corneto de inqui
ſitiõe facienda: ꝛ de ꝓceſſu formãdo ꝯ̃ dictũ Rodulphũ de homicidio
petit remitti ꝑ ptãtem corneti ad locum delicti viterbiũ: cũ viterbium
ꝛ cornetũ ſint ſub eodẽ p̃ſide. ꝛ ſupplicat gubernatori ſiue p̃ſidi vt mã
det poteſtati viterbij rodulphũ remitti ad locum maleficij perpetrati.
¶ Dubitat nunc de quatuor. Et primo vtrũ ad reqſitionez poteſta
tis ciuitatis corneti gubernator ſeu preſes teneat mandare ptãti viter
bij vt illũ remittat. Et ſi ad mandatum gubernatoris poteſtas viter-
bij teneat illũ remittere. ¶ Scđo queritur an Rodulphꝰ p̃dictus de
homicidio in corneto perpetrato ratiõe domicilij qđ hꝫ viterbij poſſit
puniri in viterbio vbi detinet captꝰ maxime cum dicte ciuitates ſint
ſub eodem gubernatore. ¶ Tertio querit an remiſſio debeat fieri añ
inchoationẽ ꝓceſſus ꝯ̃ dictum rodulphũ vel poſt. ¶ Quarto an gu-
bernator p̃dictus habens plenam ptãtem legati de latere potuerit di
ctum rodulphũ in dicta ciuitate viterbij facere detineri rõne delicti in
corneto perpetrati ad hoc vt ibi puniat an ad locũ delicti remittatur.
¶ Uenio ad p̃mum ꝛ vr̃ ꝙ gubernator ſeu p̃ſes non teneat remiſſio-
nem facere vel fieri mãdare: ſed potius illũ captũ relaxare vel relaxari
facere: qꝛ delictũ fuit ꝯfirmatũ extra territoriũ viterbij vñ etiam pre-
ſuppoſito qđ mandatũ fuiſſet de homicidio ꝑpetrando in ipſa ciuita-
te viterbij: ꝛ qđ tñ non ibi ſed in corneto delictũ ſecutũ eſt. nõ põt ex eo
in viterbio ꝯueniri. iuxta no. per Bar. in. l. ſi vt ꝓponit. ff. de fideiuſſo.
ꝛ in. l. nõ ſolum. §. mandato. ff. de iniur. vr̃ tex. iunctꝫ gl. in cle. paſtora-
lis. de re iudi. in ver. nec nõ ꝓcedendo. Et no. per aliquos in. c. fi. de fo-
ro compe. ergo remiſſio fieri dꝫ ad locũ delicti. qꝛ añ capturam nõ fuit
ꝯtumax in loco delicti: ergo capi in dicta ciuitate viterbij ad finem re
miſſionis fiẽde nõ potuit. iuxta no. in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. ꝛ videt
tex. in auf. vt nulli. §. ſi vero qs ꝯprehenſoꝝ. colla. ix. ¶ Itẽ p̃ſuppoſi-
to ꝙ capi in viterbio potuiſſet videt ꝙ gubernator nõ teneat manda
re poteſtati viterbij vt illũ remittat: qꝛ remiſſio ad locum delicti videt
potius de vrbanitate quã de neceſſitate. arg. d. cle. paſtoralis. in ver. de
1 more. no. Bar. in. l. ſi cui. ff. de accu. ¶ † Itẽ fortiꝰ ꝯſuetudo. hꝫ ꝑ totã
italiã vt nõ fiat remiſſio: vt no. Barto. in. l. ſepulchri. ff. de ſepul. viola.
Igit venit relaxandus. Nõ eñ põt puniri viterbij qꝛ ibi non deliquit
nec remitti cornetũ qꝛ ꝯſuetudo remiſſioni ꝯ̃dixit. ¶ Item nõ fuerat
ꝯtumax in loco delicti: igitur ꝛc. Item ꝓ hoc facit dictus Rodulphꝰ
hꝫ domicilium in viterbio vt preſupponitur in caſu narrationis vñ p̃
ſuppoſito ꝙ delictum non fuiſſet cõmiſſum in territorio viterbij: tñ ra
tione domicilij potuit accuſari ꝛ inquiri de delicto alibi cõmiſſo. ꝛ ex
hac debita pena ꝯprimi. de quo videt caſus in. c. cum cõtingat. de fo-
ro cõpe. tꝫ Io. an. in. c. j. de rapto. ꝛ Bar. poſt Cy. in. l. cũctos populos
C. de ſum. tri. ꝛ Io. de lig. in cle. paſtoralis. prealleg. videt tex. cum gl.
in. l. j. ꝛ. ij. ꝛ in auf. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opor. expreſſe idem
Io. an. in addi. Spec. poſt Odof. in ti. de compe. iudi. adi. §. j. verſi. vj.
ratione criminis vr̃ tñ ibi velle ꝙ de iure ciuili hoc dictum procedat
qñ proceditur ꝑ viam accuſationis. ſecus ꝑ viam inqſitionis tñ: qꝛ iu
dex agit ad vindictam ꝛ ſua intereſt ex quo deliquit extra territorium
ſuũ. nam in loco domicilij põt ꝯueniri nõ ex eo qꝛ deliquit ſed qꝛ ſortit
forũ ꝛ ſic audire dꝫ accuſantẽ ex hoc capite poteſt illũ punire ſi delictũ
probet. ¶ Sed inquiſitio delicti p̃ſentis concernit delictum qđ nõ cõ-
tingit iudici eſſe ſi extra territoriũ ſuũ fuit cõmiſſum: ꝛ ad iura canoni
ca q̃ late permittunt inquiſitionem: dicit ꝙ ꝓcedũt in ſuo foro: ſed do.
Archid. dicit in. c. fi. de foro cõpe. ꝙ etiam de iure ciuili põt procedere
iure domicilij ꝑ viam inquiſitionis de delicto alibi ꝯmiſſo: nam cã q̃re
in loco domicilij põt accuſari licet alibi delinq̃rit: qꝛ ꝛ vbicũqꝫ delinqui
tur ſubditꝰ eſt iudicio domicilij: ꝛ hec cauſa locum hꝫ ſiue procedatur
2 per viam accuſationis ſiue inqſitionis. ¶ † Itez ſicut intereſt iudicis
delicti purgare ꝓuinciam ſuam malis hoĩbus. vt. l. ꝯgruit. ff. de offi. p̃
ſid. ita intereſt iudicis domicilij caſtigare ſubditos ꝛ prouinciã ſuam
purgare talibꝰ hoĩbus lꝫ alibi deliquerint. d. l. congruit. ꝛ. l. preſes. eo.
ti. ꝛ hoc reperio tenuiſſe Bar. in. l. cunctos populos. de ſum. tri. quod
vr̃ verius ꝛ in caſu nr̃o multum refert: qꝛ in terris eccleſie ſeruamꝰ ius
canonicum. vt in. c. ſi duobꝰ. de ap. ꝛ no. in. c. qđ clericis. de foro compe.
¶ Item ſi bñ ponderent caſus non expedit ex alio capite hoc multũ
diſcutere qm̃ gubernator ſeu p̃ſes hꝫ iuriſditionẽ nedum in loco domi
cilij ſed in loco delicti: ſic poteſt ꝑ totam ſuã ꝓuinciam illũ facere capi.
vt in. d. §. ſi vero qs ꝯprehenſoꝝ. ꝛ in. c. nouit. de offi. deleg. vbi bo. tex.
in ſimili. Nã tota ꝓuincia eſt ſibi vnũ territoriũ: ꝛ ſic delictũ fuit ꝯmiſ
ſum in ſuo territorio: ꝛ in ſuo territorio captura facta: potuit ergo ꝛ de
buit gubernator ſeu p̃ſes in qualibet parte ſui territorij illũ capi face-
re: ex quo in ſuo territorio delinqt etiam ſi fuiſſet extraneus. vt. d. l. p̃ſes.
ꝛ de offi. dele. c. ij. nã preſes ſeu legatꝰ ꝓprie hꝫ in ꝓuincia ſibi decreta
iuriſditionẽ quam põt in loco exercere quilibet ordinarius quicunqꝫ
ſit ille. ꝛ eſt maior oĩm poſt p̃ncipem. vt. l. ex oĩbus. cum ſeq. ff. de offic.
preſi. no. Spec. in ti. de lega. §. nunc oñdendum. ver. legatus. ꝛ ſequen-
ti. ꝛ in. §. ſupeſt. ver. j. eo. ti. legit ꝛ no. in. d. c. ij. ꝛ. c. j. eo. tit. in antiqs. po-
tuit ergo illum capi facere ꝛ alteri tradere vt iuſtitiã faciat. iuxta. c. fi.
ne cle. vel mona. li. vj. ¶ Ex p̃dictis infero ad deciſionem vltimi dubij
ꝛ concludo affirmatiue quod dñs gubernator nedũ potuit ſed debuit
etiã ex officij ſui debito dictũ Rodulphũ capi facere in dicta ciuitate
Uiterbij. ¶ Reſtat nunc examinare tria prima dubia ſimul an poſſit
Rodulphus puniri Uiterbij ꝛ an poſſit remitti cornetum: vel de neceſ
ſitate ſit illic remittendus omiſſis cauſa breuitatis argumentis q̃ ad
partes fieri poſſunt. dico ꝯcluſiue ꝙ vbi nõ petit remiſſio per iudicem
corneti in dubijs puniri poſſit, in loco domicilij. vt. l. l. j. C. vbi đ cri. agi
opor. ꝛ ibi hoc tenuit Bar. Bal. ꝛ Ioã. calde. in. c. j. de rapto. probari
videt in. d. c. cum contingat. ꝛ. d. l. j. ꝛ ſi ꝯ̃rium dicemus fruſtra tracta
remus de domicilij foro: cum ſemꝑ qs ꝯueniat aut rõne delicti aut cõ
tractꝰ aut rei. Eſt eñ forꝰ rõne domicilij gñalior alijs vñ põt ibi con-
ueniri de re exiſtente alibi. vt no. in. l. fi. C. vbi in rem act. ꝛ in. c. fi. de fo-
ro cõpe. ¶ Itẽ de ꝯ̃ctu alibi geſto vt legit de delicto alibi cõmiſſo vt
in iuribus p̃alle. ꝛ maxime in caſu nr̃o in quo preſupponimus guber-
natorẽ habere iuriſditionẽ etiã in loco delicti. Si vͦo remiſſio petit per
iudicem corneti arbitror ꝙ de neceſſitate nõ ſit fiẽda: ſed poterit puni
ri in viterbio. Moueor primo ꝙ. §. ſi vero qs ꝯprehenſorum. loquit qñ
delinquẽs exiuit ꝓuinciã delicti: ꝛ in territorio alterius preſidis ſe con
tulit ꝙ non accidit in caſu nr̃o cum ſit ſub eodẽ p̃ſide. ¶ Item preſes
eſt maior iudice Corneti ꝛ põt cognoſcere ꝛ punire oĩa que fiunt in ꝓ
uincia. vt. d. l. preſes. ꝛ. l. ex oĩbus. Nã ꝛ in loco delicti preſes vt dixi eſt
maior ptãte corneti. Non ergo poteſt per eum requiri vt remittit ad
eum vt dictis legibus. ¶ Itẽ ꝛ ſcđo non eſt de neceſſitate fiẽda remiſ
ſio: qꝛ conſuetudo cõis italie nõ neceſſitat ad remittẽdum. iuxta ea q̃
Bar. no. vt. s̃. ſed Cal. apertius ꝛ latius hec tractat in. d. c. j. de rapto.
ꝛ ꝯcludit ꝙ ſi delinquens non eſſet in loco domicilij vel valeret ꝯſuetu
do: qꝛ per hoc publica vtilitas lederet q̃ requirit vt delicta non rema-
neant impunita eſſet talis ꝯſuetudo grauoſa: ideo non valet de ꝯſue-
tudine. c. j. ꝛ. c. fi. Sed ꝯſuetudo per quã iudex domicilij non remittit
ad iudicẽ delicti: vel ecõtra bene valeret dummõ alter p̃dictoꝝ in cuiꝰ
territorio degit vellet delinquẽtes punire: qꝛ tunc ceſſaret ratio predi-
cta ꝛ ſm hanc diſtinctionem arbitror reſtringendum dictum Bart.
¶ Ad ꝓpoſitum ergo cũ delinquẽs ſit captus in loco domicilij ꝛ agi
tur vt ibi puniat ſatis põt obſeruari illa ꝯſuetudo de non remittẽdo
ꝛ hec ratio ꝯcludit qđ etiã ſi iudex viterbij ſine autoritate gubernato
ris illũ cepiſſet nõ tenet remittere ad locũ corneti: ſed põt ex tertio capi
te vt remiſſio nõ fiat defendi: tenendo opi. Io. cald. in. d. c. j. de rapto.
Nam doctores diuiſerunt ſe in materia diuiſionis qdam aſſerentes de
neceſſitate eam fiendã niſi eſſet ꝯſuetudo ꝙ de vrbanitate: ꝛ plene no.
per gl. in cle. paſtoralis. in ver. de more. Io. cald. capiens mediã viam
diſtinxit qđ aut criminoſus degit ſub iudice domicilij qui intendit eũ
punire ꝛ procedit opinio. qđ ex ſola vrbanitate fiat remiſſio: aut degit
ſub alio iudice domicilij vel iudex domicilij non curat punire: ꝛ proce
dat illa opi. ꝙ ſit de neceſſitate fiẽda ergo ex multiplici capite põt de-
fendi vt remiſſio ex neceſſitate nõ fiat vt patet per p̃dicta. Sed nunqd
voluntarie põt remitti ad locũ delicti dicerem ꝙ aut gubernatoris et
poteſtatis viterbij voluntas interuenit: ꝛ tunc in dubio fieri potuit: qꝛ
ꝯgruẽtius exercet iuſtitia in loco delicti ad errorem alioꝝ vt ibi ceſſet
ſcandalũ. in. c. j. de rapto. ij. q. vj. ꝛ. l. capitaliũ. §. famoſas. ff. de penis.
cum ſi. Nam lꝫ ꝯſuetudo habeat vt nõ cogat iudex domicilij remitte
re: non tamen habet vt remittere nõ poſſit cũ iſtud ſit mere facultatis.
Si vero gubernator vult remittere ptãti viterbij ꝯſuetudo eum ſuum
delegatũ ꝛ potuit illũ eo inuito remittere qꝛ poteſtas hodie tenet in ci
uitate locum p̃ſidis. iuxta no. per gl. in. l. j. C. de p̃ſcrip. lon. tẽpo. ꝛ per
Bar. ff. de dã. infec. Unde licet gubernator ſit eo maior ſicut ẽ maior
ep̃o: vt in iuribus ſuperius alleg. Non tamen poteſt ſine alia rõnabili
cauſa extrahere captũ de manibus ordinarij cũ locus fiat inter eos p̃-
uentiõi reſpectu cognitiõis. ibi eñ cauſa eſt finienda vbi incepta. l. vbi
ceptũ. ff. de iudi. facit qđ legi. ꝛ no. in. c. ex tenore. de reſcri. Et cum hoc
caſu remiſſio ſit volũtaria non eſt diſcutiendũ tertiũ dubiũ: qꝛ oportet
fieri remiſſio. ante ꝛ poſt inchoationem ꝓceſſus. ſed eo caſu quo veni-
ret remiſſio neceſſario fiẽda debet p̃cedere aliqua ſummaria cognitio
vbi delictũ non eſſet notoriũ ſed famoſum. de quo per glo. in. d. cle. pa-
ſtoralis. ꝛ per Bar. in. d. l. j. C. vbi de cri. agi opor. Et hec ſufficiãt quo
ad dubia.

ſed dubia. ¶ Cōcludo ergo dictū Rodulphū potuiſſe capi in viterbio ⁊ poſſe ibi iudicari ⁊ puniri nec neceſſario eſt remittēd⁹ ad ciuitatē corneti licet voluntarie remitti poſſet iuxta diſtinctionē ꝓdictam ⁊ contraria ſuperius formata ſatis remanent ſoluta:nam ꝓcederet primum vbi non conueniretur in loco domicilij. Itē gubernator habet iuriſdictionem in loco vtroq; vt predixi.declarant enim oīa ⁊ limitātur ſm predicta:ideo aliter ſpecifice cauſa breuitatis non reſpondeo. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Canonicus regularis expreſſe ꝓ

feſſus regulā beati Auguſtini in cathedrali eccleſia Peruſina in clauſtro dicte eccleſie in nocte quarte ferie maioris hebdomade:dū canonici eſſent in matutinis furat⁹ eſt centū florenos cuidā canonico q deputatus fuerat collector per clerū Peruſinū ad exigendū certam pecunie quātitatē ꝓ ſatiſfaciendo quoddā mun⁹ dño nr̄o pape. Furtū iſtd ꝓbaṫ tam per ꝯfeſſionē ꝙ etiā ꝑ vnum ſuū clericū q eum ſociauit. dū ꝑ dictum predicte pecunie ſubtraherent vicarius abſente archipſbytero Peruſino habēte ad hoc mādatū ab epō: ꝓceſſit ꝯ dictum vſque ad ſnīam diffinitiuā excluſiue. ¶ Cōtingit de trib⁹ dubitari. Primo an ꝓceſſus iſte valuerit cū a nōnullis ꝓtendaṫ ꝙ non: q2 proceſſus nō per vicariū epī ſed per archipſbyterū eius locū tenentē debuit explicari. ¶ Secūdo ꝓſuppoſito ſine veritatis ꝓiudicio ꝙ ad archipſbyterū ſeu ei⁹ locū tenentē iuriſditio ꝑtinuiſſet, an defectus iſte ſuppleri poſſit per gubernatorem Peruſinū habentē plenam ptātem legati de latere. ¶ Tertio qua pena veniat iſte canonic⁹ puniēdus ⁊ ſi priuari pōt portione quam ꝓcurationē vocant eccleſie cathedralis Peruſine cū nō ſint diſtincte ꝓbende ſed capl'm aſſignauerit vnicuiq; canonico certam portionē quā ꝓcurationē vocant:⁊ ſic qlibet canonicus ſit diligētior in faciēdo ꝓcurationē ſuā laborare ⁊ anno ſingulo aduocato capitulo qlibet canonicus reddit adminiſtrationē ꝓcurationis ⁊ ꝓpter aſſignationem ipſi⁹ portiōis nō veniūt in cōi in eodem clauſtro per ſe in cameris ſuis ex quo ſequiṫ qđ de facto qlibet eorū hꝫ propriam: ita ēt preſupponiṫ qđ canonicus iſte de quo queriṫ lꝫ quandā ecclīam parochialem conſuetam tm̄ ꝯferri canonicis regularibus ⁊c.

¶ Conſilium.xxv.

1 ☞ Archipreſbyter an habeat iuriſditionem in canonicos fori contētioſi.

2 Furtum an dicatur magnum ſcelus.

Saluatoris eiuſq; matris ꝓ

ſidio humiliter inuocato. Attingam iſta dubia ꝯſuluiſſe omittēdo argumēta ad partes ꝓlixitatis vitāde cauſa. Et

1 iuxta ordinē circa ꝓmū dico † ꝙ archipſbyter iuriſditionē nō habet maxime in canonicos fori cōtētioſi:ſed pertinēt ad epm.xj.q.j.de perſona.de offi.ordi.in.c.j.de foro cōpe.ſi quis ꝯ clericū.de iudi. at ſi clerici.iuramēta in hoc ſunt quaſi infinita quam quidē iuriſditionē circa actū inquirēdi potuit demādare vicario ſuo. in.c.licet.de offi. vic. lib. vj.de iure ergo cōi valuit ꝓceſſus formatus per vicariū. Si vero de cōſuetudine ꝑtinet ad archipreſbyterū qđ eſſe pōt iuxta. c. irrefragabili §.exceſſus.de offi.ordi. Tunc aduertēdū ꝙ cum iſta ꝓſcriptio ſit ꝯ ius cōe opꝫ ꝙ currat titulus coloratus ⁊ tēpus.xl.annorū vel ceſſante titulo requiriṫ tp̄s de cuius initio memoria nō exiſtat.vt in.c.nō eſt.de cōſue.lib.vj.⁊ qđ pertinet ad iuriſditionē epi.probaṫ in.c.cum ab eccliarum.⁊.c.paſtoralis.de offi.ordi.⁊ ꝓſuppoſito ꝙ iſta probenṫ tūc eſt videndū an ꝓceſſus iſte format⁹ per vicariū valuerit. Nam videṫ prima fronte ꝙ nō:q2 iudice nō ſuo.vt in.d.c.at ſi clerici.⁊.C.ſi a non compe. quaſi ꝑ totum. Sed hoc nō obſtāte dico qđ iſte canonicus inquiſitus vel ꝯuentus corā vicario epi nō excipit de incōpetentia nec dixit iuriſditionem pertinere ad archipreſbyterū:vnde iuriſditionem vicarij ſeu epi prorogaſſe videṫ.⁊ ſic valebit ꝓceſſus.de hoc eſt tex.cū gl.in.l.j.C. vbi de cri.agi opor.ſm Bart.⁊ Bald. Nam in criminalib⁹ habet locum prorogatio corā iudice habente iure ꝓprio ꝯſimilē iuriſditionē. vt ibi no.per glo.⁊ Bar.⁊ per Inn.in.c.de cauſis.de offi.deleg.⁊ per gl.in.l.j.C.de iuriſdi.omn.iudi. ¶ Sed dubiū eſt nunqd hoc ꝓcedat in clerico ſine licētia ſui iudicis q̄ hic nō interuenit.⁊ videtur ꝙ nō per c.ſignificaſti.de foro compe. ¶ Sed hoc nō obſtāte ꝯtrariū pōt dici hoc caſu cum ꝓrogaṫ iuriſditio epi que eſt naturalis ⁊ ordinaria. Nam res de facili redit ad naturā ſuā.xxvj.diſt.ab exordio.⁊.l.ſi vn⁹.ff. de pac.ſecus vbi probareṫ iuriſditio alterius per ſubditū epi ſine licētia epi.tunc em̄ nō valeret prorogatio:⁊ ſic loquitur.d.c.ſignificaſti.⁊ placet in dubio in caſu noſtro in quo iſte canonicus non habebat archipreſbytero nec ordinē neq; beneficium.vnde eſt ſibi ſubdit⁹ reſpectu nudi exercitij iuriſditionis.vn̄ eadem ratio eſt in eo clerico qui prorogat ſine licentia ſui iudicis.⁊ in iſto clero quo ad caſum noſtrum.iuxta no.in.d.c.ſignificaſti,⁊ per Bar.in.l.j.ff.de iudi. Et hoc quo ad primū dubium. ¶ Uenio ad ſcđm dubium preſuppoſito ꝙ dict⁹ proceſſus nō valuerit vtpote q2 iuriſditio pertinebat ad archipreſbyterū nec interuenit ꝓrogatio modo predicto. Nunqd per gubernatorē poſſit defectus ſuppleri.⁊ breuiter dico qđ nō:q2 cum act⁹ iudiciales hoc caſu eſſent nulli non pōt legatus etiā de latere talē defectū ſupplere: quia eſſet facere circa ſolennitatē iudiciorū multis vigilijs ⁊ laborib⁹ excogitatā.ꝯtra clemē.ne romani.de elec.c.inferior.xvj.diſt. Et hoc aperte voluit Spe.in titu.de leg.§.nunc oñdendum.ver.xviij.vbi dicit ꝙ hec ſuppletio pertinet ſolū ad papā ⁊ maxime procedit hoc in caſu nr̄o: vbi nō ſolū eſt ſupplere defectū circa ſolēnitatē iudiciorū ſed dare iuriſditionē non habenti in ꝓiudicium proprij iudicis:⁊ ſic priuare aliū iure ſuo ꝙ legatus facere non poteſt.nā ſolum principis eſt ius vnius dare alteri.iuxta no.in.c.conſtitutus.de religio.domi.xxv.q.ij. viſam. Quinimo gl.dubitat in papa nunqd poſſit ius vnius eccleſie ſine cauſa alteri donare.vt no.in.c.j.diſt.xxij.ſuper ver.in inſtantiā.de quo per Spe.in ti.de leg.§.prealleg.ver.lxvij. Ad ꝓdicta facit gloſ.no. in.c.pe. de here.lib.vj.que diſputatio ꝯcludit legatū nō poſſe cōmittere cauſā ſui natura plenariam ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij tractādam q2 eſſet tollere ſolennitates iudiciorū ⁊ ita Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt.ver.nūquid poteſt cognoſcere.facit qđ in ſili not. Inno.in.c.prudentiam. de offi.deleg.vbi vult ꝙ geſta corā iudice nō ſuo ratificari nō poſſunt per iudicē ꝓprium etiā ſi ſuo noīe fuerūt geſta:q2 currūt ex defectu ſolēnitatis iudiciorū cui libera diſpoſitio nō pēdet a poteſtate ꝓprij iudicis ſed principis.⁊ illud dictū cōiter ſequunṫ ibi doctores.facit qđ not.in gl.ix.q.ij.in ſumma. ¶ Nūc venio ad tertiū dubiū qua pena iſte canonicus veniat puniēdus. In quo aduertēdū ꝙ ius canonicū facit differentiā in quātitate pene ſm modū procedēdi regulariter ꝯ crimē graue induxit depoſitionē ſi de eo cōſtat ꝑ viam accuſationis:ſed per viā inqſitionis pena eſt minor:ita qđ circa depoſitionē pena videṫ arbitraria.poteſt tamē priuari beneficijs vel alia pena affici:niſi ſint talia delicta que impediūt ordinis executionē etiā poſt peractā penitētiam vt ſimonia ⁊ homicidiū.⁊ de hoc eſt tex.in.c.inqſitionis.⁊ in. c. qualiter. el.ij.de accuſa.⁊.c.dilectus.ij.de ſimo.lꝫ ius ciuile nōn videaṫ differentiā facere.l.iiij.C.de ſepul.vio.⁊.l.ordo.ff.de publi.iudi.in.l.ea quidē.C. de accu.ſentit Bart.in.l.ij.§.ij.de adul.⁊.l.iij.§.preterea.de ſuſpec.tut. ſed de ſuſpenſione canonica reperiunṫ alique pene iuris ciuilis que volunt ꝙ damnatus per viam inqſitionis de crimine famoſo euitet infamiam propter modū ꝓcedendi.ita no.gl.in.d.§.ꝓterea.de ſuſpec. tut. ⁊.l.iij.⁊.l.ſi.C.eo.⁊ ibi per Cy.⁊.l.j.C.de modo mul. Bar.tamē aliter ſentit in.l.infamē.ff.de pub.iud.⁊ plene per Bald.in.l.etiam.de fur.ꝑ Spec.in titu.de ſenten.§.j.ver.qui de inſti.⁊ faciūt hec ad ſciēdū an ſi iſte dānatus per viam inqſitionis efficieṫ infamis.circa qđ ampli⁹ nō inſiſto:q2 de hoc nō queriṫ ſed ſolū de pena imponēda.dico ergo reſpōdendo ad primū qđ iſte fuit accuſatus de hoc furto pena ordinaria debet puniri pena depoſitionis ab officio ⁊ beneficio.tex.eſt in.c. cum non ab hoīe.de iudi.not. Hoſtiē.in ſumma.đ de fur.ſub rubrica.⁊ pl⁹ dicit ibi ꝙ debet detrudi poſt depoſitionē in monaſterio ad agendū penitentiā per.c.tue.de penis. ¶ Sed aduertēdū ꝙ illud.c.tue.nō loquitur in furto ſimplici ſed in latrocinijs qđ in ſe habet plus ꝙ̄ furtū vt in auṫ.ſed nouo iure.C.de ſer.fugiti.⁊ in corpore vnde ſumitur. in auṫ.vt nulli iudi.in ſi.⁊.l.capitaliū.§ famoſos latrōes.ff.de penis. Sꝫ q2 tex.in.d.c.ſubijcit ꝙ ꝓ magnis ſcelerib⁹ imponiṫ pena detruſionis ⁊ depoſitionis eſſet examinādū an iſtud furtū dicaṫ magnum ſcelus. de quo per gl.no.in.l.ad ea.ff.de reg.iur.per Bar.in.l.nō ſolū.§. ſi mādatum.ff.de iniur.aliqd not.in.l.j.C.de requirē.⁊ cōis concluſio eſt ꝙ ſi ſit in magna re dicitur graue delictū.vnde in caſu noſtro habito re-

2 ſpectu ad circūſtātia † ſatis poteſt dici magnū ſcelus.tum q2 loco religioſo q2 in pecunijs deputatis ad honorē principis.tum etiam ratiōe tēporis:q2 in ſeptimana ſancta dum cātarenṫ matutine ⁊ qđ deteri⁹ eſt religioſus qui peccauit ꝯ votū ⁊ ſubſtātialia regule volendo habere ꝓprium maxime furtiue que oīa hec aggrauant delictū.xl.diſt. homo chriſtianus.⁊.c.cū quidā.de iureiurā.⁊ qđ in eis nota. Ita ꝯcludo penā dicti.c.tue ſatis poſſe infligi in caſu noſtro. Sed dubiū eſt in caſu noſtro:q2 iſte eſt regularis nunquid debeat expelli ab eccleſia ⁊ priuari de illa procuratiōe quā hꝫ in eccleſia Peruſina.⁊ de hoc ſpecialiter queriṫ in caſu ꝓſuppoſito. dico ꝙ de hoc eſt ſpecialis no. Inno. Hoſt. ⁊ aliorū ſcribētium in.d.c.dilect⁹.ij.de ſimo.vbi diciṫ ꝙ per depoſitionem non liberaṫ a iugo regulari.ſed nō habebit vocem in caplo nec vocabiṫ ad cōes actus nec ad recipiendū prebendā cōem ſed in ergaſtulo ⁊ ꝓuidebiṫ.ita dicit ad literā Jo.and.poſt Inno.⁊ Hoſt.priuatur ergo iſte per depoſitionē nedū prebēda ſeu portione ſingulari ſed etiā cōi vt non comedat cum alijs nec more ſolito tractetur ſꝫ in loco arcto ſm qđ viſum fuerit ſuperiori ſibi prouidebitur i neceſſarijs vite. facit.c.ſi.de reg.iur.⁊ qđ ibi no. Et ſic poterit priuari etiā eccleſia parochiali nō obſtate ꝙ ea habuerit a ſede apoſtolica.per id qđ not. gloſſ. in.c.j.de ꝯfir.vti.poterit etiā ſuperior ſecundū diſpenſando minus eū punire.probaṫ in.c.at ſi clerici.§.de adul.de iudi.facit qđ legi.⁊ no. in l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his qui no.infa.⁊ hec procedunt cū fuerit ꝓceſſum per viā accuſationis. Si vero ꝑ viā inquiſitionis tūc eſt maius dubium per ſuperius dicta ſꝫ dico ꝙ illa procuratione poterit priuari ⁊ etiam eccleſia parochiali per.d.c.qualiter ⁊ qñ.el.ij.de accuſ. vbi dicit tex.ꝙ ſi exceſſus grauis ꝓbaṫ per viam inqſitionis licet delinquens non degradeṫ ab ordine:ab adminiſtratiōe tamē amoueṫ licet quidā dixerūt ꝙ illud.c.loquitur in prelato ſed in inferiorib⁹ clericis

pena eſt arbitraria.⁊ ſic intelligunt.c.inquiſitiõis.j.rñſo.eodẽ.tit.vt in eis no.ſed nihilominus dicendũ ꝙ ſuperior arbitrãdo poteſt priuare delinquentẽ oĩ adminiſtratiõe eccleſiaſtica maxime regulari. vt in .c. inqſitionis.in glo.in verbo aliqñ.An aũt hoc caſu põt deponi aduerbialiter ab officio ordinũ:videẗ ꝙ non per ſupradicta.ſed in ɔ̃trium eſt notabile ⁊ ſingulare dictũ Inn.in.c.qualiter ⁊ qñ.vbi dicit qꝺ qñ de crimine ɔſtat per cõfeſſionẽ nõ inſpiciẗ modus agendi ſed põt iponi pena ordinaria quãtũcũqꝫ grauis qꝺ tũc non ſit dubitãdum qꝺ fuerit cõuictus per falſas ꝓbationes.dictũ Inno.ſequiẗ do.Ant.de but.in c.dilectus.ꝑalleg.⁊.c.fi.de celeb.miſſa.⁊ videẗ ibi caſus in.c.ij.de pe.⁊ facit qꝺ no.bar.in.l.ſi ɔfeſſus.ff.de cuſtod.reoꝝ.cũ igiẗ in caſu noſtro cõſtitit de crimine per ɔfeſſionẽ illiꝰ poterit puniri:ac ſi fuiſſet actum ꝑ viam accuſationis ſiue inqſitionis fuerit ꝓceſſum ɔ̃ iſtum canonicũ regularem poterit deponi ab officio ⁊ oĩ beneficio ⁊ adminiſtratione: ſed in nihilo remanet canonicus:⁊ in aliquo loco arcto ꝓuidebiẗ ſibi ꝓut viſum fuerit ſuperiori attenta maxime diſpoſitiõe.c.fi.de regulis iur. ¶ Attendendum eſt tñ ꝙ vbi ꝓceſſus ex dictis cauſis reperireẗ nullus poſſet de nouo inchoari ꝓceſſus:nedũ ꝑ archipreſbyteꝝ ſi ſua eſſet iuriſditio:ſed etiam ꝑ gubernatorẽ ex quo ptãtem hꝫ legati:q̄ legatus cũ quolibet ordinario quilibet ſit ille eſt maior quolibet poſt principem.vt legiẗ ⁊ no.in.c.j.de offi.lega.⁊ in.c.ij.eo.tit.lib.vj.⁊ ꝑ Spe. in ti.de lega.§.nũc oſtendendendũ.ver.ſi legatꝰ.⁊ ſeq.⁊ ibi plene.⁊ in.§. ſup.Et ɔpellitur dictus canonicꝰ ꝑſiſtere in cõfeſſione ſua.iuxta no.in c.at ſi clerici.de iudi.⁊ per Inn.in.c.per inqſitionẽ.de elec.ꝑ gl. ⁊ bar. in.l.capite.ff.de adul.⁊ dicendum vt pleniꝰ no.in dictis iuribꝰ. Laus deo omnipotenti. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã officiales terre ſcti Geminiani

aſſerẽtes habere ptãtẽ ad ꝓuiſionem faciendã a toto populo dicte terre:ſtatuerunt ⁊ ordinauerũt in effectu de oĩbus bonis mobilibus ⁊ immobilibus relinquẽdis ſeu trãſferẽdis quocunqꝫ titulo lucratiuo ſiue in vltima voluntate,ſiue inter viuos in quocũqꝫ loco etiã ſi ſint hoſpitalia ſiue ſint dicte cõitati ſuppoſita ſiue nõ teneanẗ dicta loca ſeu eoꝝ rectores aſſignare ⁊ ſoluere ꝓ eoꝝ reditu ⁊ ꝓuentu dicte terre ſancti Geminiani ⁊ ad vtilitatẽ ſacriſte ſcti Geminiani duos denarios ꝓ libra ſꝫm valorẽ dictoꝝ bonoꝝ.Et voluerũt hãc ꝓuiſionem extendi etiã ad p̄teritã relictã ſeu donatã in quibꝰ adhuc executio nõ interceſſerat.hoc in ſumma quo ad materiã ɔſulendã hꝫ illa ꝓuiſio:lꝫ multa alia verba ibidẽ ɔtineanẗ:⁊ ad alias extendanẗ ꝑſonas.Nunc contingit dubitari vtrũ hoſpitale quoddã fundatũ in dicta terra ſcti Geminiani ſuppoſitũ ornatiſſimo ⁊ famoſiſſimo hoſpitali ſancte marie de la Scala ciuitatis Senaꝝ teneaẗ ad obſeruãtiã dicti ſtatuti ⁊c.

¶ Conſilium.xxvj.

1 ☞ Laici ſuper rebus proprijs nondum in eccleſiam tranſlatis ſtatuere poſſunt.

2 Statuta laicorum an valeant quod bona mobilia non poſſint alienari in nõ ſubiectos iuriſditione ſtatuentium.

Ipſius chriſti eiuſqꝫ matris

cuiꝰ res agiẗ humiliter implorato p̄ſidio videẗ ꝙ ſic.ꝙ̃ꝙ̃ eñ laici non valeãt ſtatuere ſuper rebus eccleſie. vt in. c. be

1 ne quidẽ.xcvj.diſt.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de ɔſti.† tamẽ ſup rebus proprijs nõdum in eccleſiam trãſlatis eos ſtatuere poſſe ne quis recta fronte negare habeat cũ oẽs populi iure poteſtatẽ ſtatuendi habeant vt in.l.oẽs pplĩ.ff.ꝺ iuſti.⁊ iure.⁊.l.cunctos pplõs.C. de ſum. trini. et in re propria qſqꝫ eſt legitimꝰ moderator ⁊ arbiter.l.in re mãdata.C. mãd.⁊.c.de his. de ſepul.hinc Bar.in.l.reſcripto.ff.de mune.⁊ hono. dat theoricã qualiter bona transferenda in eccl̃iam poſſunt ꝑ ſtatuta laicoꝝ affici ⁊ obligari.⁊ poſtmodũ cũ illo onere ſoluendi data ⁊ p̄ſtãtias trãſeant in eccl̃iam.ita dicẽdum vꝛ in ꝓpoſito. ¶ Statuerunt eñ iſti officiales ſup bonis eorũ ĩ quãcũqꝫ ꝑſonã trãſferẽdis ⁊ non ſuper bonis eccleſie cũ adhuc nõ eſſent eccleſie ſꝫ ꝓpria.Nã quẽadmodũ potuiſſet qſqꝫ priuatus reliquere hoſpitali cũ onere illo ſoluẽdo duos denarios ꝓ libra.arg.in.c.cũ dilecti.ꝺ dona.⁊.c.veꝝ.de cõdi.appo. Ita ⁊ tota cõitas hoc ſtatuere poterit.quare ꝙ fieri põt ꝑ pactuꝫ dꝫ poſſe fieri per legẽ ſeu ſtatuta.vt dicit gloſſ.no.C.de decre.decuri. ſup rubr. lib.x.ꝑ Bar.in.l.oẽs populi.ꝑalle.ver.iuxta p̄dicta.Sed his nõ obſtãtibus que vere ſi ponderanẗ non militãt in caſu noſtro. ɔ̃triũ puto de iure dicendũ.Et primo adduco ad hanc.q.quaſi pro caſu.c.fi. ꝺ rebꝰ eccle.nõ alie.vbi diciẗ ꝙ laici ſtatuere non poſſunt ſup mortuarijs nec gñaliter ſuper alijs que iuri ſpũali anneҳa ſunt:⁊ põderandũ eſt illud verbũ anneҳa.ergo non ſolũ ꝓhibentur ſtatuere ſup meris ſpiritualibus ſꝫ etiã ſuper anneҳis ⁊ ſuper mortuarijs qꝺ ibi ꝓcedit aperte propter nota.ibi per doct.in expoſitione illius verbi ſatis determinaẗ iſta queſtio.vt dicamus relicta facta ad piũ vſum dicit ſpiritualibꝰ anneҳa eo q̄ deputanẗ ad ſpũalem vſum.ſicut dicimus de mortuarijs. id eſt de his q̄ deferunẗ cũ funere ſeu leganẗ occaſione funerũ ⁊ per cõſequens tale ſtatutũ quatenꝰ cõprehẽdit hoſpitale conditũ ⁊ alia loca pia nõ valet tanq̃ conditum a nõ habẽtibꝰ poteſtatẽ ſtatuẽdi. Scꝺo allego caſum apertũ in.c.requiſiſti.el.j.de teſtamẽ.vbi tex.ponit regulã gñalẽ,licet qſtio fuit ſpũalis de nũero teſtiũ ꝙ relicta facta ad pias cauſas nõ debẽt ſcꝺꝫ leges ciuiles ſꝫ ſcꝺꝫ decretoꝝ ſtatuta terminari.⁊ tractari,quaſi talia cũ ſint in pium vſuꝫ diſpoſita nõ ſubijcianẗ diſpoſitionibus laicorũ etiã imperatorũ ſed ſoli eccleſie.⁊ ita no.dicit intelligi illũ tex.Bar.i.l.j.C.de ſacroſan.ecc.in repetitiõe ſua.in pe.co.feu. vlti.Et canoniſte in.d.c.relatum.in iſtis enim debet populus doceri ⁊ nõ docere ⁊ recurrere ad eccleſiã q̄ mater eſt omniũ ⁊ nõ dꝫ ponere falcẽ in meſſem alienã.vt in.c.docẽdus.lxij.di.⁊ in.c.ſi iperator. eadẽ di. Et ita debet intelligi dictũ imperatoris ꝙ lex ciuilis nõ dedignatur ſacros canones imitari.vt in auẗ.vt.deter.ſit nu.cle. ⁊ in auẗ.de eccle. tit.⁊ trãſſumptiue.in.§.clerici.de iud. ¶ Tertio hoc aptiſſime videtur velle Bar.in.d.l.j.vbi dicit ꝙ ſuper pertinẽtibꝰ ad piã cauſam nõ valet ſtatutũ laicorũ etiã imperatoris:cũ hec nõ ſit de eorũ iuriſditiõe ſꝫ eccleſie ꝓbat per dictũ apoſtoli ⁊ multa alia multũ eleganter ⁊ ꝓlixe. ¶ Quarto adduco no.per Io.an.in cle.fi.de immu.eccle.lib.vj.in nouel.vbi ponit qõnem an valeat ſtatutũ laicoꝝ vt bona immobilia nõ poſſint alienari ⁊ trãſferri in nõ ſubiectos iuriſditioni ſtatuentiũ. Et cõcludit nõ valere reſpectu eccleſiarũ ⁊ piorũ locoꝝ.mouetur elegãter inter cetera q̄ loca pia ſunt a principibus ꝓuilegiata vt libere eis donetur vel vendaẗ.l.j.⁊.l.illud.C.de ſacroſan.eccl.ſtatutũ ergo ɔtrariũ nõ valet duplici ſeu triplici rõne. ¶ Prima q̄ laici inferiores nõ poſſunt tollere leges ⁊ priuilegia tributa per ſuperioreꝫ maxime eccleſie. vt in.c.cum inferior.de elec.⁊ ꝑ Bar.in.d.l.oẽs populi.⁊.xxv.q.ij. q̄ſi per totũ. ¶ Scꝺo q̄ hoc eſſet cõtra libertatẽ eccl̃ie vniuerſalis ⁊ ꝑ cõſequens ſtatuarij ſunt ipſo facto excõicati ⁊ alijs penis iuris ciuilis ſubiecti.de quibus in auẗ.caſſa.C.de ſacroſan.eccl.⁊ Bart.etiã in dicta auẗ.caſſa. ¶ Tertio q̄ poteſtas cõdendi leges tributa iferioribꝰ ꝑ.l.oẽs populi.ꝑallega.videẗ tributa ſine p̄iudicio ꝓuilegij tributi ꝑ ipſum imperatorẽ:q̄ generi per ſpeciẽ derogaẗ.vt in.c.veniẽs. de preſcrip.⁊ regula generi.de regu.iur.lib.vj.per Bar.in.d.l.oẽs populi. in

2 dicto ver. ¶ † Quarto iuxta p̄dicta no. ita dico ad ꝓpoſitũ cũ eccleſijs ⁊ pijs locis ſit relictũ priuilegiũ vt qlibet libere poſſit eis relinquere.dicta.l.j.⁊.l.illud.nõ valet dictũ ſtatutũ cũ impediaẗ libertas i donando ⁊ acquirẽdo cum oporteat ſoluere de donatiõe: ⁊ maxime cũ dicaẗ in ꝓuiſione predicta ꝙ ꝓ reditu dicte terre ſcti Geminiani licite ad vtilitatẽ ſacriſte ſoluãtur duo denarij pro libra:⁊ ſic volũt facere eleemoſynã de alio:quibꝰ ſeu ɔtra quos põt dici ꝙ eleemoſyna vnius eſt peccatũ alterius:nec debet vnũ altare diſcooperiri:vt cooperiatur aliud maxime per nõ habentẽ poteſtatẽ.vt in.c.cũ cauſam.de preb.⁊ ſpecies furti eſt ſeruire vel eleemoſynã facere de aliena re.l.ſi pignore. ff.de fur.⁊.j.q.j.non eſt putãda eleemoſyna.xij.q.v.⁊ forte.⁊.c.multa. ¶ Quinta ad idẽ adduco.l.ſancimꝰ.C.de ſac.ſanc.eccle.canonizata. xij.q.viij.ſancimus.vbi ſatis colligiẗ ꝙ ab eccleſijs nil põt exigi etiaꝫ ex his q̄ accquirit titulo lucratiuo vel oneroſo ad qꝺ facit qꝺ no. Cy. in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ facit ibi tex.in p̄n.⁊ maxime predicta indubitãter ſunt vera in relictis ſeu in donatis de p̄terito lꝫ adhuc nõ ſit facta executio in quibus nõ ſtatuẽtes vt ita loquar non videnẗ ẽt habuiſſe iuris colorẽ. ¶ Nã ex ſolo titulo relicti vel donati dominiũ ⁊ ius fuit acqſitũ hoſpitali.vt in.l.fi.C.de ſacroſan.eccle.lꝫ executio non ſit facta quo caſu illud ſtatuere preſumpſerit i preiudiciũ hoſpitalis. videẗ nulla rõne cõcipere poſſe.de directo eñ eſt ɔtra.c.eccleſia ſancte marie.de ɔſtitu.⁊.c.q̄ in eccleſiarũ.eo.tit.⁊. c.fi. de rebus eccle.nõ alie. ⁊.d.c.bene quidẽ.imo ꝙ plus eſt tales cauſe etiã in foro ſeculari ꝺbẽt decidi ſꝫm canones ⁊ nõ ſꝫm leges.vt no.in.c.j.⁊.c.eccleſia.de ɔſti.Nõ obſtãt motiua in princi.allegata.fateor eñ ꝙ laici poſſunt ſtatuere ſuper bonis ſuis.illa bona obligãdo ſeu onꝰ in perpetuum imponẽdo. Sed in caſu noſtro nõ obliganẗ illa bona ad onera illa:ſed diſpoſuerunt ɔ̃ loca ad que illa bona trãſferri cõtingeret:⁊ hoc facere non poſſunt.vt prediҳi.Ad hoc qꝺ no.doc.in.l.fi. de vita ⁊ hone.cler.in.c. preſenti.de cẽſi.Itẽ aliud eſt obligare ſimpliciter bona vt trãſferãt.⁊ maxime in piã cauſam contra oĩa iura ſuperius allegata. ¶ Itẽ in hoc ſtatuto nõ oẽs cõſentiunt cũ non ſemine pupilli ⁊c.⁊ tamẽ illi nõ potuerũt libere relinquere hoſpitali. ¶ Itẽ aliud eſt cũ quis donat vel relinquit ⁊ vult onus imponere cũ per hoc nõ reſtringiẗ libertas donãdi eccl̃ie nec violaẗ priuilegiũ eccleſie cõceſſuꝫ ⁊ ſic loquũtur iura in cõtrariũ allegata aliud facere ſtatutũ ſeu legẽ tollẽtẽ liberã facultatẽ legandi ⁊ donãdi prout qſqꝫ vult. ¶ Itẽ vt diҳi nõ põt pupillꝰ etiã ſup rebus ſtatuere in preiudiciũ eorũ que ſpecialiter ſtatuta ſunt ⁊ reſeruata principibꝰ ⁊ maxime ɔ̃ priuilegiũ eccleſie cõceſſum. vt.ſ.diҳi. et no.Bar.in.d.l.omes populi. ¶ Concludo ergo ꝙ dicta ꝓuiſio ſeu ſtatuta dicte terre ſancti Geminiani nõ habẽt in aliquo preiudicare dicto hoſpitali maxime cum ſpecificã mẽtionem fecerit de hoſpitali: iuxta theoricã Bar.in.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.Et hec ſatis abunde ſufficiant.Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus quedã dñа Gẽma ſuũ cõ

didit teſtamẽtum.Et inter cetera ſic diſpoſuit ⁊c.lego ⁊ iure legati dimitto infraſcriptis meis heredibus hanc meam domũ in qua habito

poſitam

poſitā ⁊c.cum his cōditionibus ⁊ pacto:videlicet qđ ipſi infraſcripti
mei heredes teneanť ⁊ debeāt ipſaꝫ vēdere ⁊ tradere Michaeli ⁊ Ga
brieli germanis ⁊ filijs olim Nicolai ꝓ florenis centū boni ⁊ puri au
ri ⁊c.Qui floreni cētū quo caſu ſic vendanť expendanť ⁊ cōuertenť ꝑ
infraſcriptos meos heredes in refectiōe eccľie ſan.Auguſtini de maſ
ſa q̄ dicíť de nouo fieri ſeu reparari.Et hoc inquantū đ nouo fiat ſeu
repareť ꝑlibata eccleſia.Et in caſu quo nō fiat ⁊ repareť de nouo di
cta eccľia domū lego ⁊ iure legati dimitto ⁊ eē volo dicte eccleſie ven
di ꝑ infraſcriptos meos heredes ⁊ etiā ꝑtiū in laborerio ſeu reparatio
ne dicte eccľie.Elapſis plurimis annis operarij domus ſancti Aug.
de maſſa petūt dictos hr̄des cōpelli ad tradendū domū ꝑdictā ꝯuer
tendā in fabricā dicte eccľie.⁊ ſi id fieri nō poſſit in aliū piū vſum pro
ſatiſfaciēdo volūtate dicte teſtātis:ex parte heredis multa obijciunť
⁊ maxime inter alia qđ dicta eccľia ſancti Auguſtini nō fit de nouo
nec reparať nec eſt in ſtatu quo de nouo poſſit fieri ſeu reparari.nec dꝫ
in aliū pium vſum cōuerti:q2 hoc nō fuit de teſtatricis voluntate ta
cita vel expreſſa.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxvij.

1 ☞ Legato facto eccleſie acquiritur dominium a die mortis teſtato
ris ipſo facto.
2 Fauor eccleſijs intantū nō eſt preſtandus vt alijs iniuriaꝫ faciamus.

In chriſti nomine amē. Videť primo
ꝙ ſi poſſit cōueniri in reꝑatione dicte eccľie qđ res nō ha
bet dubiū vt fiat ꝓut poſtulant operarij.ſcꝫ qđ vendať et
pretiū cōuertať in reꝑatione eccľie ꝓut teſtatrix diſpoſuit.vt in.c.nos
de teſt.xiij.q.ij.vltima volūtas.⁊ in auť.de teſt.quaſi ꝑ totuꝫ iura ad
hoc ſunt vulgaria.Si ꝟo nō ſufficit ad reꝑationē ſeu nō reparať tūc
videť qđ debeat ꝯuerti in aliū piū vſum q2 legatū ad pias cauſas nō
efficiť caducū.ſꝫ ſi nō pōt vel nō ſufficit ad vſuꝫ deſtinatū dꝫ per ſupe
riorē vocatis hr̄dib⁹ ad aliū piū vſum ꝯuerti.vt in.c.nos. prealleg.et
ibi no.meli⁹ in.l.legatū.ff.de vſufr.leg.⁊ ibi plene ꝑ Bar.in.l.pr̄.§.tu
ſculanus.ff.de le.iij.⁊ in.l.legatū.ff.de admi.re.ad ci.ꝑ.Ioā.de lig.in
cle.ꝯtingit.de reli.domi.⁊ in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.hꝫ eñ lo
cū in iſtis locis illa regula:ſi nō valet qđ ago vt ago valeat vt pōt va
1 lere,de deſpō.impu.c.j.li.vj.¶ † Itē legato facto eccľie acqriť ipo fa
cto dñium a die mortis teſtatoris.l.fi.C.de ſa.ſan.ec.poteſt ergo eccle
ſia de re legata diſponere vel ad vſum deſtinatuꝫ ſi fieri pōt.vt in cle.
q2 cōtingit ꝑallegata.vel in aliū vſuꝫ ꝯuerti ſi fieri nō pōt.vt in locis
ꝑalle.¶ Sed his nō obſtātib⁹ q̄ vere nō obſtant ꝯriū puto de iure ve
rum.Et primo pro fundamēto ꝑmitto qđ predictū legatū eccľie fa
ctū nō pure:ſꝫ ſub cōditiōe ſuſpēſiua vꝫ inquātū dicta eccľia de nouo
fiat ſeu repareť q̄ cōditio bis in teſtamēto reperiť: ⁊ de natura huius
cōditionis eſt vt effectū diſpoſitiōis ſuſpēdat in euētu.ita vt in antea
nō cōpetat actio.vt in.l.coheredi.ff.de cōdi.⁊ de.no.in.c.verū.de con
di.app.⁊ in.l.j.C.de cōdi.q̄ ſub modo.Ex quo infero qđ ante euentū
dicte cōditionis.ſcilicet qđ eccľia fiat de nouo cū effectu ⁊ nō in frau
dem legatū ꝑdictū nō habet effectū.Nec obſtat.d.l.fi.q2 loquiť in le
gato pure facto.Sꝫ vt videať dicta eccleſia nō fit nec fieri pōt de no
uo ergo legatū ad vnū vſum deſtinatū peti non pōt nec etiā debet.in
aliū piū vſum cōuerti q2 ꝯria procedunt qñ legatū fuit pure factū cō
tēplatione pie cauſe dūtaxat ⁊ qñ teſtator aliter non prouidit in caſu
quo ad caſum deſtinatū cōuerti nō poſſet.vt Bar.no.i.d.l.legatū.ff.
de vſufructu legato.⁊ ſic loquiť.c.nos.de teſt.Sed cū ſit ꝙ in caſu no
ſtro legatū fuit ſub cōditione relictū:q2 noluit hr̄deꝫ teneri niſi dicta
eccľia de nouo fieret ſeu repareť ⁊ ſic nullū eſt legatū ante ꝯditionem
extantē.⁊ ꝑ cōſequēs fruſtra tractamus de cōmutatione cū cōmuta
tio ꝑſupponit legatū purū arg.c.ad diſſoluendū.de deſpōſa.impub.⁊
in.l.decē.de ver.ob.¶ Itē ⁊ ſcđo videť de hoc caſus in.l.pater.§.tu
ſculanus.ff.de leg.iij.vbi teſtator legauit cētū Sēpronio:⁊ voluit da
re collegio cuiuſdā tēpli:diciť ibi ꝙ collegio diſſoluto iterim remanet
legatū apud legatariū nec fit cōmutatio ad aliū vſum q2 teſtator de
illo collegio dūtaxat vr̄ ſenſiſſe ita ⁊ fortius in ꝓpoſito ſub cōditione
repetēdo nō voluit heredē aliter teneri.¶ Itē ⁊ tertia cōmutatio le
gati ad aliū vſum fit ꝓpter tacitā volūtatē teſtatoris.vt.d.l.legatuꝫ.
hinc eſt ꝙ ſi teſtator diſpoſuit aliter in caſu nr̄o qđ nō pōt ꝯuerti ad
vſum ꝑ eū deſtinatū ceſſat cōmutatio vt eſt caſus pulcher.in.l.liber
to.§.luci⁹.ff.de annu.leg.no.Bar.in.d.l.legatū.Sed teſtator clariſſi
me voluit dictā domū debere remanere apud heredes ſi dicta eccleſia
nō fieret de nouo qđ patet ex cōditione bis repetita.hoc ſatis videtur
ſentire in ſimili q̄ſtione eximius doctor dñs Fede.de ſenis.conſi.clxx.
Nec eſt recedendū a verbis teſtatoris:niſi aliud appareat de mente.l.
nō aliter.ff.de leg.iij.Ad predicta etiā facit.c.cū dilecti.cū ibi not.de
2 dona.⁊ lꝫ † fauore eccleſijs debeať nō tñ tantū vt alijs iniuriā facere
debeamus.arg.in.c.ex tenore.de foro cōpe.⁊.xvij.q.iiij.in fi.vbi ptꝫ ꝙ
donatio facta eccľie etiā pure reuocať ex tacita cōditione.vt not.in.c.
fi.de dona.fortius impeditur effectus ⁊ non ex cōſequentia conditio
nis.Et q2 iſte caſus mihi videtur clariſſimus ideo decreui non inſiſte
re verborum multitudini.Naꝫ quis forte ex hoc arbitraretur eſſe du
bium. Laus deo. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Emanauit ſolenniter edictū ſeu
facta fuit prouiſio ſolēniter ꝑ habētē poteſtatem vt notarij ciuitatis
Senarū deberēt denūtiare oēs ꝯctus teſtamenta ⁊ ſimilia q̄ a princi
pio eorū officij fecerāt vſqꝫ ad eorū diē denūtiatione fienda in termi
no in ꝓuiſione cōtentis al's cōtrafaciens incideret ipo facto in certaꝫ
penā in ſtatuto cōtentā.demū qdā notarij multos cōtractus ſpeciali
ter denūtiauerūt ⁊ nō valētes de facili oēs act⁹ ſummarie ⁊ ſumma
tim denūtiare attulerūt oia eoꝝ ſcripta ⁊ ꝑſentauerūt officiali ſuꝑ his
deputato faciētes vnā denūtiationē gñalē vltra illā ſpecialē dicētes
qđ etiā denūtiabāt oia in eoꝝ codicibus ſeu mēbranis cōtenta:⁊ per
ſpatiū mēſis cū dimidio dimiſerūt oēs eoꝝ ſcripta apud officialē trā
ctuꝫ tꝑis accuſatur vnus de dictis notarijs qđ quandā donationem
de qua fuit rogatus ꝑ duos annos ante decretū nō denūtiauerat:no
tarius ſe excuſat ꝙ illa donatio erat cōtenta in ſcriptis ꝑ eū ꝓlatis:⁊
ſic ſatis fuit denūtiatū.Replicatur qđ talis denūtiatio generalis non
ſufficit.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxviij.

1 ☞ Officialis publicus obligat⁹ ad edendā rōnem ſatiſfacit edicto ſi
ſuum codicem vel mēbranas tradit eligēdas vel ſcribendas.
2 Appellatio redacta in ſcriptis valet licet appellans eā non legat dū
modo eam iudici porrigat.
3 Certum dicitur non ſolum quod in ſe eſt certum:ſed etiā per relationē
ad aliud certum.
4 Denuntiatio operis poteſt fieri nedum verbo:ſed etiam facto.

Chriſti eiuſque matris preſi
dio inuocato omiſſis allegatiōib⁹ q̄ ad ꝑtes fieri ꝑ nōnul
los ſolēt ipſam rē attingere puto.dico nāqꝫ dictū notariū
ſatiſfeciſſe edicto ⁊ per ꝯñs in nullam penā incidiſſe.Et primo allego
1 quaſi ꝓ caſu.l.argentari⁹.§.edicto.ff.de eden.vbi probať † quod offi
cialis publicus obligat⁹ ad edendā rationē ſatiſfacit edicto ſi ſuum
codicē vel mēbranas tradit legēdas vel ſcribēdas. idētitate ergo ra
tionis idē dicēdū in caſu noſtro eſt.Satis eñ dictus ſer Marianus
denuntiauit cōtractus de quibus fuerat alias rogatus:ſed oēs ſuas
membranas modo predicto officiali loco denūtiationis tradidit:de
nuntiauit eñ facto:⁊ ſi nō verbo ⁊ non minus imo magis vꝫ denūtia
tio q̄ fit in facto indubitato modo ꝑdicto.ſcꝫ ꝑ traditionem ſcriptu
rarū ꝙ̄ illa q̄ fit verbo.vt in.c.delicti.de app.⁊.c.ad audientiaꝫ.eo.tit.
¶ Secūdo hoc videť ꝓbari in.c.appellatio.de appella.lib.vj.vbi di
2 citur † valere appellationē ſi eam in ſcriptis redactā appellans porri
git iudici licet eam non legat ſatis eam videť legere ⁊ appellare ſi re
fert ſe ad ſcripturā iudici porrectā.Si ergo in appellatione que eſt de
minori iudice ad maiorē prouocatio hoc ſufficit forti⁹ deberet ſuffice
re in caſu noſtro cū talis denuntiatio requiriť ad certificādū officialē
ſuper contractibus teſtamētis ⁊ ſimilibus geſtis.Que quidem certi
ficatio fortius ⁊ certius colligiť ⁊ aperiť ex traditiōe originaliū ꝙ̄ ex
nuda ⁊ verbali denūtiatione.vt in.c.qm̄ ꝯ.de ꝓbationi.¶ Tertio
adduco.c.q ad agendum.de procur.lib.vj.vbi habetur qđ caſus ſpe
ciales mādatū requirentes veniūt expreſſis quibuſdam ⁊ ſecuta clau
ſula generali.ad idē.l.ſed ⁊ ſi quis cau.⁊ qđ ibi no.ꝑ gl.⁊ Bar.ſed in
propoſitū fuit facta ſpecialis denūtiatio multorū contractuū ⁊ adie
cta fuit clauſula generalis.ſ.quod cōſequēter denuntiabat oēs alios
contractus ergo videtur omnes denūtiaſſe.¶ Quarto adduco taleꝫ
3 rationem † certum dicitur nō ſolum quod in ſe eſt certum ſed etiā per
relationem ad aliud certū in.c.cum venerabilis.de religio.domi.⁊ de
excep.cū venerabilis.⁊ qđ vtrobiqꝫ not.facit l.fina.ſi certum peta.ſed
in caſu noſtro notari⁹ retulit ſe ad ſcripturas certas quas habuit in
quibus nulla dubitatio poterat cadere.ergo nō poteſt dici denuntiaſ
ſe non clare ⁊ certitudinarie:⁊ maxime quia officiales acceptauerunt
illas ſcripturas ⁊ penes ſe tenuerunt per menſem cum dimidio.⁊
facit ad idem dictū Bar.in.l.eos.ff.de fal.vbi dat cōſilium teſti qui
reperitur ſuper eo ſuper quo alias depoſuit. vt ſpecifice non deponat
ne forte per obliuionem incidat in crimē falſi ſed referat ſe ad primū
dictū dicēdo.ego omnia alias inductus dixi.vnde refero me per om
nia ⁊ in omnibus ad ea que in prioribus actibus cōtinentur ⁊ perin
de ex hoc habebitur ac ſi ſpecifice depoſuiſſet.ad propoſitū igitur re
deundo.ergo omnes contractus ⁊ alia de quibus rogatus fuit ꝓut
in his membranis habetur perinde haberi debent ac ſi ſpecifice om
nes ⁊ ſingulos contractus denuntiaſſet maxime in materia penali
prout eſt noſtra in qua debet fieri ſtricta interpretatio vt euitetur pe
na regule odia.⁊ regule in penis.de regu.iur.libro.vj.⁊ verba non ca
piunt illam latam ſignificationem quam ex proprio ⁊ lato ſignifica
to verborū habere poſſunt quod eſt valde attendendum eo notandū
⁊ in propoſito.iſta ſunt verba Ioannis andre.in regula odia.preal
le.in mercu.⁊ ꝓbatur in.c.cū in cūctis.de electioni. in.c.ſi compromiſ
ſarius.eodem titulo.libro.vj. Vltimo adduci poteſt.l.de pupillo.§.
meminiſſe iuncta gloſſa.ff.de noui operis nuntiatio.vbi probatur.
4 ¶ † Quod denuntiatio operis poteſt fieri nedū in verbo ſꝫ etiā facto

puta p iactū lapilli dūmodo appareat de intētione denūtiare volētis
faciūt ad pdicta.xj.q.iij.exiſtimāt.⁊.c.cū ſolū.cū ꝯcordātys ibi ſigna
tis in gl. ¶ Ad idē.l.iij.C.d ſen.q ſine cer.quāti.⁊ qd ibi no.bar.Jo.
an.in addi.Spe.in ti.de ſen.pla.§.qualiter.ver.ſz pone iudex.⁊ Jnn.
in.c.ij.de lib.ob.licet eñ ſnīa incerta non valeat.l.j.C.de ſen. que ſine
cer.⁊.ij.q.vj.diffinitiua.tñ ſatis eſt q poſſit certificari p acta maxime
qñ iudex ſe retulit ad acta.ea.l.iij.⁊ qd no.in locis pal.Jtē dicendū in
caſu noſtro vt ſatis denūtiatio debeat dici certa ex quo fuit facta p re
lationes ad mēbranas.in quibus continebant denuntianda. Et hec
ſufficiant. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo conſilium peti

tur terminis infraſcriptis ſubycit. Caſtrū mōtis ſpoleti territorij Se
neñ.exceptū exiſtit vt pſupponit ab omni iuriſdictiōe epi aretini ⁊ im
mediate ſubiectū ad iuriſdictionē eccl'iaſticā dñi abbatis monaſterij
ſancti Antonij:accidit q hoīes dicte terre volētes eorū hoſpitalibus
cōſulere ſupplicari fecerūt dño nro pape Martino.v.quatenus eis li
ceat ponere ibi rectorē expectata confirmatione alicuius ſuperioris.
Jtē de relictis dictis hoſpitalibus nō teneant dictorū hoſpitaliū re
ctores abbati:vel alteri cuiuſcūqꝫ ſoluere canonicā portionē:dñs no
ſter papa cōceſſit eis lr̄as plūbatas more romane curie in qb⁹ inter
cetera narrat qd p parte hoīm dicte terre fuit ſibi petitio exhibita in
qua inter cetera cōtinebāt hoīes dicti caſtri tpib⁹ pteritis deputaſſe
rectores ad illa hoſpitalia dño epo aretino id minime ꝯdicēte. Jtē mā
dauit cōmiſſario qten⁹ vocatis epo ⁊ abbate ac alijs q fuerūt vocan
di de cōtētis in petitiōe diligēter ſe īformet:⁊ ſi cōtēta hoīm vera eſſe
reperit:⁊ pfati epi ad h accedat aſſenſus dbeat autoritate apl'ica eis
largiri qd petit put lati⁹ in dictis lr̄is cōtinet. Nūc dubitat an p p
dicta vba mētionē faciētia de epo aretino ī aliquo ptās ſeu iuriſdictio
acqrat dicto epo vl' ſaltē pbet habere.ita qd ſaltē in futurū aliqd pre
iudiciū generari poſſit dicto dño abba.circa iuriſdictionē epalē quā
habet in dicto caſtro ſeu hoībus dicti caſtri cū ptendāt ſe exemptos
a dicto dño epo ⁊ immediate ſubiectos dicto dño abbati ⁊c.

¶ Conſilium.xxix.

1 ☞ Princeps in re ſua dicitur eſſe arbiter.

2 Effectus denominationis an probetur per nominationem incidēter in aliqua ſcriptura factam.

Chriſti eiuſque matris pſi
dio inuocato firmiter puto nullū debere p dicta vba dicto
abbati ſeu hoīb⁹ dicte terre piudiciū gn̄ari circa exemptio
nē ſeu iuriſdictionē epalē dicto dño abbati debitā. Moueor p̄io per
illud ar.gn̄ale. Nō pbat hoc eſſe qd ad hoc ꝯtingit abeſſe.de tranſla.
pla.c.ij.⁊ ī.l.neqꝫ tales.C.d pb a.⁊ qd ibi no. Sz ſubmota omni iuriſ
dictione ex pſona epi iſtare pn̄t hoīes dicte terre q deputauerūt recto
res dicto hoſpitali ipſo dño epo minime ꝯdicēte qr in veritate nunq
cōtradixit nec de facto nec allegādo aliqd iuris debitū. Jtez qd dñs
papa voluit hāc grām cōcedere dicto dño epo ꝯſentiēte.voluit eñ in
hoc forte honorare pſonā ⁊ dignitatē ſuā.ſicut eñ potuit ī ꝯceſſione
grē apponere aliquā aliā ꝯditionē ita potuit velle ſine alteri⁹ piudi
1 cio ꝯſenſum dicti dñi epi pſtari.ar.in.l.j.ff.de leg.ij.† Eſt eñ qſqꝫ ī re
ſua legitim⁹ moderator ⁊ arbiter ⁊ maxie princeps.l.in re mandata.
C.māda.c.de his.de ſepul.⁊.c.bone.in fi.de poſtu.pla.ergo pdicta v
ba nō pbāt aliquā iuriſdictionē ꝯpetere dcō dño epo in dicto caſtro.
Scdo pbat ſic hoīes dicti caſtri nō poſſidēt ſeu aliquā iuriſdictionē
habēt imo ipſi poſſident qſi a dño abbate.eorū ergo poſſeſſio non po
tuit piudicare dño abbati.l.fi.C.de acq.poſ.l.iij.§.qd ſeru⁹.ff.e.ti.no.
Jnn.in.c.olim.de reſti.ſpo.vbi pl⁹ dicit qd preſuppoſito qd ſubiecti
alicui obebiāt realiter alteri plato tāq ſupiori ſi tñ ppri⁹ platus con
tradicit ⁊ eos p huius trāſgreſſiōe excōicat nullū piudiciū circa poſ
ſeſſionē ſibi generat ī hoc qr iura incorporalia nō admittunt ſine ſciē
tia vel patiētia poſſeſſoris.l.ij.C.d ſerui.⁊ aqua.no. Jnn.idē.in.c.bo
ne.de poſtu.pla.⁊.c.ꝯquerēte.de offi.ordi.⁊.c.cum dilectus.de religio.
domi.⁊ in multis locis ⁊ maxie hoc pcedit in caſu nr̄o ī quo ex parte
hoīm ſolū interuenerūt nuda verba enuntiatiue plata propter aliud
⁊ ſic nullā diſpoſitionē inducūt.l.ex his verbis.C.de teſta.⁊ in.c.ſi pa
pa.de priui.lib.vj.⁊ in cle.ſi romanus.de ſen.excō.no.bar.in.l.ex hac.
ff.de don.no.in.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt. Et videt caſus noſter pbari in
multis iuribus.primo in.d.c.olim.ſm vnū intellectū.vt ptz q ſi ho
mines alteri ſubiecti patiunt ⁊ obſeruāt excōicationē ab alio in eos
fulminatū.nō p hoc vident illi tāq ſupiori obtemperare velle nec iu
riſdictionis aliqua poſſeſſio excōicatori acquirit qr potuerūt ex cōmu
nicationē obſeruare animo deliberādi.vel qr bonarū mentiū eſt time
re culpā vbi culpa minime reperit.vt in.c.ij.de obſeruā.ieiu.ſic ⁊ for
tius dicēdū in caſu noſtro vbi pſupponit qd ipi in petitiōe aſſerūt qd
dñs eps aretin⁹ nō ꝯdicit p hoc fatent eundē dñm epm in eos habe
re aliquā iuriſdictionē imo dico qd poti⁹ vident fateri oppoſitū cum
ex taciturnitate videt cōtra eū tāq dioceſanū ſcriptū. Cū eñ hec ver
ba veniant ad excluſionē iuris epi nō debent operari contrarium eſſe
ctum cōtra intētionē proferentiū.p hoc in ſimili bonus tex.iūcta glo.
in.c.ſi iudice.de ap.lib.vj. ¶ Tertio videt pbari in.l.nō epiſtolis.⁊.l.
2 ſeq.C.de pba.† vbi patet qd p nominationē incidēter in aliqua ſcri
ptura factā nō probat effectus denominatiōis. Ad idē.l.epl'a.de pa
ctis.⁊.l.neqꝫ profeſſio.C.de teſta.⁊ optime.l.interrogata.C.de li.cau.
iuncta gl.ibi in.l.iubemus.C.eo.vbi patet qd cōfeſſio expſſe facta cō
tra libertatē nō in iudicio libere cauſe nō preiudicat cōfitēti.ergo idē
in caſu noſtro ⁊ tāto fortius quāto dicta verba recognitionē aliquaz
ꝯtra libertatē n onimportāt. ¶ Ad predicta facit qd legit ⁊ notat
in.c.cū olim.de teſti. Jtē reſpectu aliorū vborū in qb⁹ dñs papa exi
git vt ad gratiā faciēdā interueniat ꝯſenſus dñi epi pōt rn̄deri multi
pliciter. ¶ Primo vt ſupra dixi q forte dñs papa voluit honorare p
ſonā dicti dñi epi:vel forte cōfidēs de ſolertia voluit regri eū ⁊ maxi
me hoc pcedit pōderatis duob⁹. ¶ Prio qr nō exigit vt cōſentiat tā
quā dioceſanus. ¶ Scdo qd in eiſdē literis dicit dictam terram quo
ad forū eccleſiaſticū ptinere ad dictū dñm abbatē:q verba ſatis oſtē
dūt papā p hec verba nullā iuriſdictionē voluiſſe tribuere dicto dño
epo in dicto caſtro:qm̄ imo ⁊ plus dico qd etiā ſi dñs papa appellaſ
ſet dictū dñz epm dioceſanū illi⁹ caſtri nō p hoc pſumat aliqd voluiſ
ſe de nouo cōferre dicto dño epo:vt pbat in dicta cle.ſi roman⁹.⁊ in
c.ſi papa.qr hec vba ſunt enūtiatiue plata ppter aliud.vt ſupra dixi
vnde dñs papa in dubio nō pſumit velle piudicare iuri tertij.vt in.c.
ſup e.de offi.delega.⁊ in.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne qd ī loco publico.
Et hec ſufficiāt ⁊ multū minora ſuffeciſſent cū hoc videat mihi tenē
dum ſine dubio:vt poſtulātiū trepidationi ſatiſfieret pluſq dubium
meret inſtitutum. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Viſis actis agitatis tā inſtātia

caſus principalis q appellationis inter Ant.dominici ex vna parte
⁊ Nicolaū Jannis martini ex alia parte ſup quodam argumēto do
tis dñe Angule matris dicti Antonij cōſiſtētis in centū quinquagin
ta florenos ac ſup exactione precepti facti dicto Nicolao de ſoluēdo
⁊ nouiſſime ſup validitate appellationis interpoſiti a dño poteſtate
terre Clautiani ad honorabiles ſyndicos dicte terre p dictū Nicolaū
ſuper reſiduo ſolutionis dicti argenti.

¶ Conſilium.xxx.

1 ☞ Appellari licite poteſt quando in executione ſentētie vel precepti infertur grauamen.

2 Statuta dubia ſumere debent interpretationē ſm ius.vt quam minus poſſunt ledant ius commune.

Jnuocato prius ſaluatoris
noſtri eiuſqꝫ genitricis pſidio pcedā multū ſuccincte. Naz
multitudo actorū ⁊ allegatorū ꝯfuſionē generat ita vt ipſis
dñis ſyndicis qbus in preſentia incūbit onus cōpatiendū ſit. Et pro
luculēta deciſiōe hui⁹ materie aduertēdū.qd p dños ſyndicos appel
lationū iudices querit dūtaxat q ſunt ipſorū partes in pronuntiādo
⁊ ſic oportet diſtinguere duntaxat de validitate appellationis inter
poſite ad eos p dictū Nicolaū qui in libello appellatorio pducto co
ram eis cōquerit de executione precepti ꝯ eū facti per dñm poteſtatē
dicte terre in effectu petyt per dictos dños ſyndicos ⁊ eorū officium
ſententialiter pronuntiari decerni ⁊ declarari dictā executionem con
tra eū factam iniuſte ⁊ inique ⁊ ppterā factā in pſonā dicti Nicolai an
nullari ac nullius fore efficacie ⁊ momēti.eo qr fuit facta preter ⁊ con
tra formam iuris ſtatutorū dicte terre ⁊ pnuntiari ⁊ decerni ſibi Ni
colao dari copiā petitionis ⁊ precepti ſup dicta executiōe cū termino
ad opponendū ꝯ dictū preceptū quem quidē terminū ſibi recuſauit
dictus poteſtas tradere ⁊c. Ex pte vero dicti Antonij in hoc articu
lo appellati excipitur qd dicta appellatio nō eſt admittenda.qr ꝯ for
mā iuris ⁊ ſtatutorū dicte terre loquētiū ſup executione fienda vt ſpe
cialiter colligi pōt ex forma exceptionū pductarū per dictum Anto
nium:vidēdū ſolūmodo incūbit videre an ab executiōe facta pſonali
ter p dictū dñm poteſtatē potuerit appellari p dictū Nicolaum. Et
omiſſis breuitatis cauſa argumentis q ſatis friuole p pte appellati
fieri poſſent cōcludo dictā appellationē iuſtam ⁊ p cōſequens admit
tendā ad hanc ſententiā moueor ex pluribus tam ex diſpoſitione iu
1 ris cōmunis q ſtatutorum dicte terre. ¶ Vbicūqꝫ enim in executiōe
ſentētie diffinitiue vel precepti infert grauamē licite appellat etiā de
iure ciuili:cū nō expectet alia ſentētia diffinitiua in cuius appellatio
ne poſſet grauat⁹ a grauamine reſeruari vt legi.⁊ no.in.l.ab executio
ne.C.quorū appel.nō reci.⁊.c.qd ad cōſultationē.de re iudi.facit qd
no.in.l.ij.ff.de appel.reci.vel nō.⁊ auſ.habita.C.ne fi.pro patre.⁊.ij.q.
vj.ſunt quorū ab executore. Sed in caſu noſtro poteſtas grauauit di
ctum Nicolaum exequēdo illam ſententiam ſeu preceptum. ergo po
tuit appellare. Quod autē eū grauauit patet:qr denegauit ſibi copiā
petitionis producte per dictum Antoniū. Nec voluit ſibi dare termi
num ad opponēdum dum de iure cōtra executionem ſententie mul
ta obijci poſſent vt legitur ⁊ no.in.l.iij.§.condemnatum.⁊ in.l.a diuo
pio.ff.de re iudica.⁊ vtrobiqꝫ per Barto.in.c.decetero.eodem titulo.
de offi.deleg.

de offi.dele.paſtoralis.§.qꝺ vero.⁊ qꝺ ibi plene no.⁊ maxīe ꝑ Jnn.in d.c.decetero.⁊ maxīe ꝑdicta ꝓcedūt in caſu nr̄o vbi nō petebať execu tio in reb⁹ ſed adiudicať in actione ꝑſonali:cōtra ꝑſonā ⁊ bona iuxta formā ſtatuti quo caſu nr̄o fiēda eſt citatio ⁊ debet dari facultas par ti ſe defendēdi:vt in.l.a diuo pio.ꝑealle.ver.in vēditione:⁊ ibi aperte Bar.hoc vult qꝺ ſentit Jnn.in.c.cū ſup.ꝓpe fi.de re iud. ¶ Nec huic ſnīe obſtat ſtatutū ciuitatis dicte terre ſup quo ſe fundat appellatus poſitū ſub rub.de executione inſtrumēti guarētigie.in ꝟ.fi.vbi īter ce tera diſponit ꝙ ſnīe ⁊ ꝑcepta nō ꝗrelata ſeu ſuſpēſa ꝑ remediū appel lationis debent mādari icōtinēti executiōi.nec poſſit opponi niſi id qꝺ opponi pōt cōtra inſtrumētū guarētigiatū ⁊c.put in dicto ſtatu to lati⁹ cōtineť qꝛ dico ꝙ ſi diligēter pōderabiť finis illius ſtatuti il lud ſtatutū luce clari⁹ ꝓbat appoſitū ⁊ fundat intētionē appellato ris. ¶ Nā ibi in fi. poniť clauſula hec ꝗ ſequiť vꝫ obſeruādo per o la forma e ſupra data ſcꝺo la forma del preſente capitulo e come ne li inſtrumēti guarētigiati.Et ſic apte vult finis illi⁹ ſtatuti in execu tione talis ſnīe vel ꝑcepti obſeruare modū ⁊ formā precedētis.c.⁊ ſic obſeruať in inſtrumēto guarētigiato:ſꝫ in ꝑſenti.c.diſponiť ꝙ ptās ⁊ eius vicarius teneanť ⁊ debeāt aſſignare terminū triuꝫ dierū cōuento ad recipiēdū copiā petitiōis ⁊ inſtrumēti guarētigiati ⁊ opponendū ꝯtra illā. ergo apte colligiť ꝙ ēt in caſu nr̄o debebat dari dict⁹ termi nus triū dierū ad recipiēdū copiā petitionis ⁊ ad opponendum licet non poſſet opponere niſi id qꝺ opponi poteſt cōtra inſtrumētū gua rentigiatū ꝙ cū ptās humiliter reqſitus nō fecerit ſatis appellare po tuit dictus Nicolaus ꝑ ea ꝗ.ſ.dixi.Nā illa clauſula in fi.ſtatuti poſi ta obſeruāda qualificat ꝑcedētia.vt in.c.inqſitiōi.⁊.c.ij.reqſitis.ꝺ ap. ⁊ qꝺ legiť ⁊ no.maxīe ꝑ Bar.in.l.talis ſcriptura.de le.j.Ad idē ꝙ le giť ⁊ no.in.l.titio.ff.ꝺ ꝟ.ob.⁊ in.c.apl'us.xxiiij.q.vij.in gl.fi.⁊ hoc ēt
2 ꝓbať a'ia cōſideratiōe. ¶ † Statuta dubia ſumere debēt interpreta tionē ꝺm ius ita vt ꝙ minus poſſit ledāt ipm ius cōmune.vt ꝓbať in c.dilectus.de cōſue.in.l.ij.C.de noxa.no.Jnn.in.c.j.de reſcri.⁊ Bar.ī l.oēs ppl'i.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.l.j.ff.ad leg.fal.Sed de iure cōmuni debet in executione ſentētie precepti ſaltē in ꝑſonali fieri citatio ꝗ fit ſi ꝑs op ponere ⁊ ſe defendere poſſit.vt in.d.§.in vēditiōe ⁊ ibi Bar.⁊ ꝑ Jnn. in.d.c.cū ſup.⁊ ꝓbať in ſimili.ī.c.a multis.de teſt.Et qꝛ dictū ſtatutū ꝑſuppoſito ꝙ eēt dubiū in fi.ſui ꝙ tñ in ꝟitate nō eſt debet intelligi ſe cūdū ius cōmune.vt.ſ.reqrať citatio ⁊ deť facultas pari ſe defendēdi ⁊ maxīe qꝛ iura naturalia hoc ſuadēt.vt licitū ſit cuiqꝫ ſe defendere imo etiā excōicato nō denegať defenſio.vt.c.cū iter.de exce.⁊ iura cla māt ꝙ ꝯ inauditā partē nil eſt attēdēdū.in.c.j.de cau.poſ.⁊ ꝓprie.⁊ ī cle.paſtoralis.de re iu.iij.q.xj.cantāt.⁊ in.c.oīa.facit.l. de vnoquoqꝫ. de re iu.Jtē negari nō pōt ꝙ data dubitatiōe ſup intellectu ſtatuti debuiſſet dn̄s ptās recurrere ad cōſiliū ſapiētis ꝺm qꝺ diſponiť in ſta tuto dicte terre ad hoc.l.⁊ poſt rē iudicatā.ff.de cōdi.inde.vnde ſaltē ex hoc capite iuſta fuit appellatio dicti Nicolai.Nō ob.ſi dicať dcm̄ Nicolaū nō fuiſſe audiēdū:qꝛ nō ſeruauit formā alteri⁹ ſtatuti ſup ſo lutiōe fiēdā ꝺm ꝙtitatē peritoꝝ:qꝛ ſi bene aduertať illꝺ non facit ad caſum noſtrū.qm̄ ſtatutū loqtur de his q petūt aliqd a cōuento: nec dicit ꝙ nō facta ſolutiōe in nullo audiať.qꝛ ꝓceſſus ille nō valeat.Sꝫ in caſu nr̄o dict⁹ Nico.nil petebat ꝓ nunc ſed ſoluꝫ excipiebat peten do terminū ad apponēdū copiā petitionis:⁊ ſic ſumus extra caſum il lius ſtatuti:nam video qꝺ excōicatus qui nil poteſt in iudicio petere tūc ſi cōueniť pōt ſe defendere.vt in.d.c.cū inter.ſic in ꝑpoſito lꝫ dict⁹ Nicolaus nō fuiſſet audiēdus qñ petebat ſolutionē nō factā quādo a defenſione ꝯ petitionem dicti nō debuit excludi.nā aliter ſepe dāna retur innocēs qꝺ eſt abſurdū.vt in.d.c.cū inte. ¶ Ex qb⁹ oībus con cludo qꝺ dn̄i ſyndici debēt ꝓnūtiare appellationē dicti Nicolai fuiſſe ⁊ eſſe iuſtā ⁊ legitimā ⁊ declarare dictā executionē factā in eius ꝑſonā per dictū poteſtatē fuiſſe ⁊ eſſe nullā:⁊ inquātū eſſet aliqua ipſam tan quam iniquam retractare ⁊ decernere copiam dicto Nicolao dicte pe titionis facte corā dicto dn̄o ptāte ſup executione fienda aſſignando ſibi terminum triū dierū ad opponendum cōtra dictā executioneꝫ pe titā.⁊ condēnare dictū Antoniū dicto Nicolao in expenſis factis in hac cauſa appellationis:qꝛ temere litigauit ⁊ demū debēt dicti ſyndi ci in cauſa ꝓcedere ſicut fuiſſet ꝓceſſurus dictus ptās cuꝫ ſuccedat in ipſius loco.de appellatio.vt debitus.cū ſimi.Et hec ſufficiāt quo ad preſentem articulum. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia eſt talis. Jn ci

uitate Maſſana eſt ꝗdā laicoꝝ fraternitatis ꝗ appellať fraternitas ſancte Crucis.⁊ cōueniūt in loco ordinis ſancti Frāciſci in quadā ca pella ſub vocabulo ſctē Crucis ꝗ qdē fraternitas multa pietatis opa ex ipſoꝝ fratrū ſubſtātia.tū ex relictis dicte fraternitatis accepit:Cui quidē fraternitati quidā deo deuotus multa bona reliqt diſtribuen da ad pias cauſas ⁊ ſpecifice fuit adiectū vt dareť dn̄o ep̄o Maſſañ. ſup quātitate tñ nō grauauit relinquēs cōſcientiā illorū de fraterni tate ꝗ qdem fraternitas donauit dn̄o ep̄o florenos.xij.⁊ ab eo etiam habuit ⁊ recepit fidē ⁊ liberaꝫ ⁊ integrā abſolutionē de dicto relicto. Demū ep̄o mortuo dicitur noīe ſucceſſoris quod dicta liberatio non valuit ꝓ tam modica quantitate ⁊ petiť integra quantitas tā illius relicti ꝙ aliorū.Ex parte cōfraternitatis allegant dictaꝫ liberationē valuiſſe ⁊ qꝺ dicta fraternitas non teneť ad canonicam portioneꝫ:eo qꝺ maxime nō eſt memoria quod aliqñ ipſam exoluiſſet licet multa relicta ei facta fuiſſent.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxj.

1 ☞ Prelatus ſolus ſine alia ſolēnitate pōt repudiare hereditatem lō gam etiam rei immobilis eccleſie factam.
2 Hoſpitalia ſine autoritate dioceſani cōſtructa nō poſſunt dici loca re ligioſa nec ſtricte pia.
3 Leproſi ſtantes in aliquo loco autoritate epiſcopi nō fundato non te nentur ad iura epiſcopalia.

Chriſti ſaluatoris eiuſque deuotiſſime genitricis ſuffragio implorato ad claraꝫ deci ſionē oīm ꝑdictoꝝ examinādaꝫ icūbūt tria. ¶ Pͥo an dicta liberatio reuocari poſſit ꝑ ſucceſſorē. ¶ Scꝺo an dicta fraterni tas teneať ad canonicā portionē ep̄o loci ſibi exoluendā de relictis ſi bi factis. ¶ Tertio ꝑſuppoſito ꝙ de iure teneať an vigore ꝯſuetudi nis ſeu ꝑſcriptiōis poſſit dicta ꝯfraternitas ſe excuſare.Circa primuꝫ multū nō īſiſtaꝫ:qñ nō vr̄ mihi magnaꝫ dubitationē ꝯtinere.cū certo certius ſit dictū dn̄m ep̄m illaꝫ liberationē facere potuiſſe.aut em̄ de dicto nō debebať quarta ꝗ ī ꝟitate nō debebať vt patebit ex infradi cendis:⁊ caſus eſt indubitabilis qꝛ ille ideꝫ ep̄s nō poterat pl⁹ petere cū ꝙtitas fuerit relicta in ꝯſciētia illoꝝ iuxta ea ꝗ habenť ⁊ no.ī.c.ſta tutū.§.aſſeſſorē.de reſcri.li.vj.gl.in cle.j.de iure patro.cū qꝛ ꝑſuppoſi to qꝺ aliquid plus debereť ep̄o.Ep̄s cū habebat liberaꝫ adminiſtra tionē redituū iuxta no.ꝑ gl.xij.q.j.duo ſunt genera.⁊ ꝓbať in.c.cū no bis.in fi.de elec.potuit remiſſionē reſidui facere maxīe cum in piā cau ſam venirent oīa cōuertenda.Nam ep̄s teneť ſuperflua conuertere in piam cauſaꝫ.lxxxiij.diſt.c.j.⁊.xij.q.j.videnť.⁊ quicquid clerici habent pauperū eſt.xv.q.j.c.ſolite.ergo potuit nedū ꝑtem ſed totū relinquere fraternitati diſtribuendū in pias cauſas:nā prelatus nedū acquiren do,imo ⁊ e acqſito non pōt facere cōgruaꝫ eleemoſynaꝫ.vt ī.c.ad hec. ⁊.c.relatū.ij.de teſt.quinimo modica cuicūqꝫ donare.vt in.c.ceterū.de don. ¶ Jtē dico qꝺ predictis rōnibus ſi quarta fuiſſet debita ⁊ ma xime qꝛ hic agebať de acqrendo nō de acqſito perdendo ⁊ pōt ep̄s fa cere cōditioneꝫ deterioreꝫ eccleſie.vt no.xvj.q.vj.§.fi.vbi bona gl.⁊ per Jnn.in.c.fraternitatē.de dona.optime faciunt not.ꝑ doc.in.c.qm̄.de deci.hinc no.dixit Fede.de ſenis.cōſi.ix.⁊ ſequiť Bal.in.l.pupillorū.
1 C.de repu.her. † qꝺ ſol⁹ prelatus ſine alia ſolennitate pōt repudiare hereditateꝫ lōgam etiam rei immobili eccleſie factaꝫ qꝺ aliud non eſt acqrere aliud acqſita alienare.Sꝫ in caſu nr̄o nō eſt tanta dubitatio qꝛ reliquit relicta cōuertenda in pium opus:⁊ qꝛ vt infra dicam in rei veritate quarta nō debebatur.Cōcludo ergo ſucceſſorem nō poſſe re ſcindere dictam liberationē factaꝫ ꝑ predeceſſorē.Uenio ad ſcꝺm qꝺ eſt magis dubitabile.an.ſ.dicta fraternitas teneať epiſcopo ad cano nicam portionem.Et videť primo ꝙ ſic:qꝛ non ſolum de eccleſijs.ſeu etiam de monaſterijs ⁊ alijs pijs locis iura volunt epiſcopū poſſe ſuā canonicā portionē exigere.vt ꝓbať in.c.reqſiſti.⁊.c.fi.de teſta.Sed di cta fraternitas eſt collegiū piū.vt in.c.ſi qs.lxij.di.⁊ ibi per Arch.fa cit.l.j.⁊ qꝺ ibi no.Bar.ff.de col.illi.⁊ patet hoc ratiōe exercitij.Exer cet em̄ pietatis opera ergo pia.diciť em̄ locus pius ex quo ibi exercen tur opera pietatis.vt no.Jo.an.in.c.ioannes.de teſta.⁊ Spec.in titu. de inſtru.editio §.nunc vero aliqua.ver.⁊ ſcias. ꝓpe medium.Quid plura hoc expreſſe tenuit.d.Pe.de peruſio in tractatu ſuo de quarta. ¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariū puto de iure procedere maxime in caſu noſtro:moueor primo qꝛ hec quarta debetur de relictis factis pijs locis ep̄o ſubiectis:nō autem de relicto perſonali etiam ſi fuerit factum clerico.hoc probatur in.c.reqſiſti.⁊.c.fi.⁊.x.q.j.de his.⁊.c.anti quis.el.ij.⁊ no.Jo.an.poſt Hoſt.in.c.j.de ſepul.Sed in caſu noſtro nō relinquiť dicte fraternitati:ſed legatuꝫ non ſit loco:quia fraternitas non eſt aſcripta loco ſꝫ eſt colegiū perſonale.⁊ quoddam corp⁹ fictuꝫ ⁊ repreſentatū.vt.l.mortuo.ff.de fideiuſſo.no.Bar.in.l.fi.ff.de colleg. illi.poteſt em̄ congregari vbicūqꝫ vult.arg.in.c.ſi quis.ergo non debe batur quarta:cum enim tali fraternitati relinquitur non habetur re ſpectus ad locum vbi ꝯgregata ſꝫ ipm corpus fictū ⁊ repreſentatuꝫ. ⁊ ſi quis vult ꝑtinaciter ibi ſtare dicendo qꝺ fiat loco:dico qꝺ tāto eſt magis clarū qꝺ quarta non debeatur:qꝛ dicta fraternitas eſt in loco exempto qui nō teneť epiſcopo ad canonicam portionē .vt commu niter no.doc.in.c.offm̄.de teſta.Fede.ꝯſil.cxvj. ¶ Secundo principa liter moueor ratione ceſſante quare hec quarta debeatur epiſcopo. Nam ratio fundamentalis eſt ipſa cōmunio que eſt inter ep̄m ⁊ cle ricos ſibi ſubiectos ratione cuius ꝯmunionis omnia bona erant cō munia inter epiſcopum ⁊ loca inferiora.Sed qꝛ cōmunia ſolent ſcan dalum generare.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊ quod legi.⁊ no. ta.in.c.ſi quis.de vita ⁊ honeſta.cler.⁊ in.c.ex tenore.de ſentent.excō. edicti ſunt canones decernentes quod quarta debeatur epiſcopis.hec clare colliguntur ex dicto.c.requiſiſti.⁊ ex dictis Joannis andre.ibi hec communis ratio ceſſat inter epiſcopum ⁊ dictam fraternitatem.

Non eſt enim cōmunio rōne loci:tū q2 locus nō eſt fraternitatis;tum
q2 locus ille eſt exēptus nō rōne expēſarum cū ſint puri laici. ꝛ ſi ſunt
alterius generis ꝙ ep̄s:ꝛ duo ſunt genera chriſtianoꝝ.vnū clericoꝝ
aliud laicoꝝ:vt habeť in.c.duo ſunt genera.xij.q.j.ꝛ ſic nō eſt cōmu-
nio inter eos:imo eſſe nō debet cū vita clericoꝝ debeat eſſe ſepata a vi
ta laicoꝝ.in.c.laicos.ꝛ.c.ſeq.ij.q.vij.Nec per iſtā fraternitatē,deſinūt
iſti eſſe de iuriſdictione iudicis ſecularis cū hoc nullo iure probetur ſꝫ
potius no.oppoſitū.in cle.j.de religioſis domi.Et ſi quis vellet dice-
re aliā eſſe huius quarte rationē vꝫ propter onus ep̄ale quod ſubdit
ep̄s in collatione ordinū ꝛ cōſecratione ꝛ adminiſtratione ſacramēto
rum.vt ſentit dictus Petrus in dicto tractatu.Hoſti.in ſumma.de ſe-
pul.§.licitū.alias.§.vetus.ver.naturalibus.dico hāc rationē prorſus
ceſſare in hac cōfraternitate cū iſta nō ſubeat ep̄s iꝑſtā cōfraternitatē
nec ratione loci nec perſonaꝝ.ceſſare ergo debet diſpoſitio:vt in.c.cum
ceſſante.de app.xvj.q.j.generaliter.¶ Tertio induco hāc rationē reli
ctū cōfraternitati non ſit ratione loci nec rōne perſonarū de confra-
ternitate ſed ratione pauperū.vnde hec confraternitas videtur electa
tanꝙ diſtributrix ꝛ diſpēſatrix ad pias cauſas vt patet ex mentibus
relinquentiū.ꝛ colligiť ex mēte dicti.c.ſi qs.ſed ex relicto facto paupe
ribus nō debeť quarta ep̄o.vt i.c.ij.de ſepul.etiā ſi veniat diſtribuēdū
per alium vel ꝑ ipſum ep̄m.vt in.l.nulli.ꝛ in.l.ſi quis,ad declinādum.
C.de epiſ.ꝛ cle:ergo nec de relicto facto dicte fraternitati.Nec obſtat
vnū dictū Jo.an.poſitū.in.c.dudū.de,cōuer.cōiu.vbi dicit ꝙ ſi relictū
fuit pauperibus certi loci debeť quarta.arg.in.d.c.requiſiſti.q2 lꝫ il-
lud dictum ſit verū:nō tn̄ noſtre cōcluſioni obuiat:nā qn̄ relictū fuit
pauperibus certi loci,relictū videť nō ſolū cōtēplatione perſonarū ſꝫ
etiam loci: q2 relictū acquiriť ipi loco pio:de quo pōt diſponere ad li-
bitū:vnde cū locus pius ſubſit ep̄o merito ratione cōmunis ꝛ oneris
ep̄alis debet tale relictū cōicari ep̄o.Sꝫ in caſu noſtro relictum nullo
modo acquiriť loco:ꝛ p̄ſuppoſito ꝙ acquirereť:qđ tn̄ eſt falſum ſi ceſ
ſaret ratio cū locus ille ſit exēptus:ſed relictū eſt ꝑſonale ꝛ factū prin-
cipaliter ꝓpter indigentes:vnde nulla ratio apparet quare,debeatur
hec quarta ep̄o.ꝛ ſi bene iura antiqua ponderanť hec quarta fuit in-
ducta ꝓpter indigētiā ep̄i.vn̄ honeſtū fuit viſum qđ loca pia ſubiecta
ep̄o ſubuenirēt de oībꝰ ſubuētionibꝰ cū ep̄s ſit rector ꝛ caput taliū lo
coꝝ pioꝝ ꝛ adminiſtrator in multis ꝛ multa onera ſubeat eoꝝ con
templatione vt habeť.x.q.iij.c.j.ꝛ.ij.Que quidē ratio ceſſat in iſtis lai
cis q nō ſunt de iuriſdictione ep̄i.ſed ſolū cōueniūt vt pietatis opera
exerceāt.vt ſupra dixi.iura de hac quarta loquētia cōiter loquunť in
relictis ſuis factis eccleſijs ꝛ pijs locis:nō aūt factis collegijs iure ap
probatis ꝛ ſic ceſſat fundamētū tenētiū oppoſitū.quinimo Bal.do
ctor excellētiſſimus ꝛ duo alij doc.cū eo cōſuluerūt cōtra ep̄m in latio
ribus terminis vꝫ qđ de relicto facto hoſpitali autoritate ep̄i non
cōſtructo quarta non debeť q2 iura loquunť de pijs locis ꝛ ſic religio
2 ſis que ſubſunt ep̄o.† Sꝫ talia hoſpitalia ſine autoritate dioceſani nō
poſſunt dici religioſa nec ſtricte pia cū poſſint ad libitū conſtructoris
diſſolui.vt in.c.inter dilectos.ꝛ qđ ibi per Inn.de don.ꝛ.c.de zenodo
chijs.de re.domi.talis enim locus cū ſit priuatus nō vr̄ capax relicti
ꝛ ſic videreť relictū factū potius pauperibꝰ ꝙ loco.fortius hoc eſt di-
cendū in caſu noſtro.ꝛ preciſe in terminis noſtris ꝓ fraternitate: ꝛ cō
tra ep̄ꝫ poſt verba lōga determinabat Bar.in.l.ſi qs ad decinandū.
x.q.C.de epi.ꝛ cle.¶ Itē negari ſaltē nō,pōt caſum eſſe dubiū:ſed in
dubio ſtādū cōſuetudini q̄ eſt optima legū interpres.vt in.c.dilecto.
de cōſuetu.ꝛ l.ſi de interpretatiōe.ff.de legi.Sꝫ cōſuetudo eſt in dicta
ciuitate Maſſana ꝛ cōmuniter in alijs locis qđ a dictis fraternitati-
bus quarta nō exigitur ergo debet omnino ceſſare. Et huic rationi
modo nullū video reſpōſum.hoc etiā videť ſentire Fed.cōſi.ccxxv.vbi
3 dicit† quod leproſi ſtātes in aliquo loco autoritate ep̄i nō fundato
non tenenť ad iura ep̄alia cū eoꝝ locus ſit priuatus ꝛ nō religioſus.
¶ Cōcludo ad ſcđm articulū dictā fraternitatē ad quartū de relictis
nō obligatā.¶ Uenio ad tertiū p̄ſuppoſitū ꝙ de iure teneať an vigo
re p̄ſcriptionis ſeu cōſuetudinis poſſit ſe tueri.Et hec queſtio reperiť
formata ꝑ doc.in eccleſijs an poſſit hoc ius p̄ſcribere cōtra ep̄m. Et
reperio tres opoines.Prima q2 pōt preſcribi in quātitate ſed non in
totū.Secūda qđ nō obſtante cōſuetudine ſaltē debeť quarta. Tertia
ꝙ in totū pōt preſcribi hec not.in.c.requiſiſti.ꝛ.c.officij.de teſta.ꝛ in.c.
certificari.de ſepul.qđ in totū non poteſt preſcribi vt volunt Joan.et
Uinc.ꝛ Hoſt.in.d.c.requiſiſti.ꝛ idē ibi Inno.licet Hoſt.referat Inn.
poſtea mutaſſe ſententiā in q̄ſtione facti ꝛ dixi quartā deberi nō obſtā
te cōſuetudine de hoc tn̄ nō apparet in lec.Inno.Itē ipſemet Hoſti.
latiſſime hāc materiā diſcutiēs in ſumma ſua.ti.de ſepul.in.§.an litij.
al's ſub.§.metus.in fi.illius.§.cōcludit ꝙ nō obſtāte qđ ipſe eſſet ep̄s
valet cōſuetudo portionem diminuens ſed nō in totū tollēs cum vi-
deatur irrationabilis:ſed preſcriptio valet ſm̄ eū ſi titulus ſit contra
ius.vt in.c.de quarta.de preſcrip.Itē apertiſſime voluit glo.in.c.j.de
ſta.reg.ꝛ aperte ſentit ibi Jo.an.allegādo corroborationē illius glo.
de quarta ꝛ multi moderni hoc ſequunť.in.d.l.requiſiſti. Itaqꝫ hec
videť cōis opinio vt poſſit in totum preſcribi.ꝛ hec opi. ſemper mihi
placuit.Et caſus noſter rotūdus in.d.c.de quarta.vbi dicit ꝓ ſoꝑterū
poſſe ſe defendere aduerſus ep̄m ſuper quarta decimarum ꝛ oblatio-
ne defunctoꝝ ex preſcriptione.ſꝫ in caſu noſtro eſt p̄ſcriptio tāti tp̄is
de cuius initio nō eſt memoria.Que qdē p̄ſcriptio ſupplet defectū ti-
tuli ꝛ vꝫ cōtra ius cōe.vt in.c.j.de preſcri.lib.vj.ergo huic p̄ſcriptioni
eſt ſtādū ꝛ plene tollit hāc quartā.vt i.c.officij de teſt. ergo ꝛ p̄ſcriptio.
Nam preſcriptio valet ꝯtra iſta immobilia eccl'ie vt in.c.auditis.ꝛ in
c.cū olim.de reſcri.fortiꝰ cōtra acqrēda: ꝛ maxime in caſu noſtro vbi
de iure nō eſt clarū hāc quartam deberi. Cōcludo iſtā fraternitatem
poſſe ſe tueri preſcriptiōe etiā p̄ſuppoſito ꝙ de iure tenereť.Ex his re
manet primus articulus magis clarus. Recepit eīn ep̄s iſtos.xij. flo
renos rōne relicti ꝛ non ratione quarte:ꝛ ſic non pōt dicere ſucceſſor
quartam nō fuiſſe integre ſolutā. Laus deo.Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus cōtingētia.Quidam iam defunctus dū ageret in humanis inter cetera in teſtamēto ſuo ſic di-
ſpoſuit.In primis qdē iudico corpus meū ſepeliri apud locū fratrū
minoꝝ ſancti Frāciſci de ſenis:apud quē mihi eligo ſepulturā.i quo
loco iudico volo ꝛ mādo ꝙ mei fideicōmiſſarij infraſcripti faciāt ſeu
fieri faciāt vnā capellā ſub vocabulo beati Bartholomei apl'i in eo lo
co quo dictis meis fideicōmiſſarijs videbiť.In q̄ capella cū ornamē
tis eccl'ie ꝛ paramēto ꝛ alijs neceſſarijs ad eādē expēdanť de bonis
meis ducēti floreni aurei.vt in ea ꝑpetuo ꝓ aīa mea meoꝝqꝫ parētū
diuinū officiū celebreť ꝛ dictū teſtamentū ſeu legatū fuit factū anno
dn̄i.M.cccl.v.ꝛ ſic ſunt elapſi iā.lxxx.anni. ꝙ nūꝙ fuit aliquid execu
tū ꝑ dictos fideicōmiſſarios nec ꝑ aliū.Nūc q̄riť an extra petitionē di
cti legati obſtat p̄ſcriptio:p̄ſuppoſito ꝙ obſtat nūqd aduerſus eum
poſſit implorari beneficiū reſtitutionis in integrū:ꝛc.

¶ Conſilium.xxxij.

1 ☞ Preſcriptio centenaria ſolum currit in relictis ſanctis locis reli-
giosis.
2 Scientia in facto alieno non preſumitur.
3 Eccleſia reſtituitur aduerſus actus iudiciales.

Chriſti eiuſque nominis pre
ſidio humiliter poſtulato.Uideť primo dicēdū ꝙ p̄ſcriptio
non hꝫ hoc caſu locū qm̄ nō valēti de iure agere nō currit
p̄ſcriptio.vt in.l.j.C.de anna.excep.vbi filio viuēte patre q hꝫ rerum
ſuarū vſumfr.nō currit preſcriptio:q2 viuēte parēte ꝓ illis rebus age
re non pōt.l.nō ſolū.C.de bo.q lib.Ad idē.l.in rebꝰ.C.de iur.do.vbi
dr ꝙ vxori cōſtāte matrimonio nō currat p̄ſcriptio in rebꝰ dotalibus
q2 cōſtāte matrimonio non pōt pro illis agere.vt in.l.dote ancillam.
C.de rei ven.Ad idē.c.diuerſitatē.de cōceſ.p̄b.Sed ita eſt qđ fratres
minores nō poſſunt eſſe in iudicio ꝓ rebꝰ tp̄alibꝰ ꝛ ſic nō poſſunt age
re.vt in cle.exiui de paradiſo.de verb.ſign.ergo nō currit preſcriptio.
1 ¶ † Preterea ꝛ ſcđo in relictis factis locis religioſis currit ſola p̄ſcri
ptio cētenaria.vt i.l.vt inter diuinū.C.de ſac.ſan.ec.Sꝫ in caſu noſtro
tantū tp̄is lapſum non eſt:ergo ius eccleſie eſt in integrū.ꝛ maxime
ſi conſidereť ꝙ ſit totū illud tp̄s.xxx.ann.a parte teſtamēti inchoādū
dꝫ in preſcriptione cōputari:q2 cū p̄ſcriptio nō currat ſine bona fide.
de preſcrip.c.vigilāti.ꝛ.c.fi.ꝛ in regula poſſeſſor malefidei.de re.iur.li.
vj.Et heres extraneus preſumať ſcire cōtenta in teſtamēto dꝫ ſaltēꝫ
reduci illud tēpus a quo bona remanſerūt apud ip̄m heredem a quo
preſcriptio nō pōt inchoari obſtāte malafide.Fuit eīn in malafide ex
quo habuit ſciētiā huius legati.xxxiiij.q.ij.ſi virgo.quā habuiſſe pre
ſumiť rōne predicta.Item et tertio fratres ignorauerūt relictū quin-
2 imo communiter ignorabāt† nec preſumenda eſt ſciētia in facto alie-
no vt in regula preſumitur ignorātia.de reg.iur.lib.vj.ergo nō currit
preſcriptio q̄ ꝑncipaliter cauſata fuit in odiū negligentiū vt in.c.vi-
gilāti.de preſcr.¶ Sꝫ his nō obſtātibꝰ q̄ in veritate i caſu noſtro nō
concludunt.vt.j.patebit dico ꝙ prius duo examinanda ſunt.Primo
quale ius ex illo relicto acquiſitum fuit fratribus.Secundo conſide-
randum cōtra quem agiť pro executione dicti relicti.Ad primū con
cluſiue dico ꝙ nullum ius fuit acquiſitū fratribus predictis cum nō
poſſunt ſibi aliqd appropriare.vt in.d.cle.exiui de paradiſo.Sed ius
fuit acquiſitū ipſi eccleſie fratrū.vnde licet in alijs religionibꝰ ꝛ colle
gijs hoc ſit:ꝙ ipſi habēt ius in eccleſia:ꝛ illud qđ cōcediť eccleſie vi-
deať cōceſſum collegio tn̄ in fratribus minoribꝰ hec dici nō poſſunt
q2 nullum ius habēt in eccleſia:ſed ſolū ſimplicē vſum facti. vnde ec-
cleſia ꝛ locus prius videnť vti precario.hec ſunt verba Bart.in tra
ctatu minoricarū q incip.Si aliqs in ſuo teſtamēto.vbi ipſe refert ꝙ
lꝫ fratres ſint incapaces hereditatis.vt in.d.cle.exiui.hoc tn̄ nō eſt re-
ferendū ad ipſoꝝ eccleſiā q2 non poſſunt inſtitui heredes ſicut aliud
collegiū eccleſiaſticū.l.j.C.de ſac.ſan.q2 ꝑ tale relictū nihil acquiritur
fratribus.Idem ꝛ fortius dicendū eſt in relicto facto eccleſie:ergo ad
diuinū cultum ius acquiſitū eccleſie exercebitur vel res relicta petetur
vt concludit Bar.in loco preal.in.c.ſequi.per ſyndicum eccleſie roma
ne cā ſummus pōtifex eſt actor eccleſiarum ipſorum fratrum minoꝝ
ipſi vero fratres habent vſum ſimplicem.vt.ſ.dictum eſt poſſunt ta-
men ipſi fratres ſyndicū nominare ex priuilegio eis indulto per papā
Martinum.iiij.Quod q̄tum ad relicta facta ab eccleſia non extitit
reuocatum

reuocatū ⁊ vt plenius no. Bar.in.d.tractatu.Si aūt dictꝰ ſyndicꝰ ha
beri nō pōt,qꝛ fratres noluūt noīare vel fuerit eis īterdictꝰ dicit qꝺ ep̄s
poterit talē ꝓſequi rōne pie cauſe.arg.in.l.nulli.⁊.l.ſi qs ad declinādū
C.de epi.⁊ cle.nō obſtāte qꝺ eccleſia ſit extēta.ſicut ſi relictū ꝯcerneret
alienā piam cām extra dioceſim:pōt enī ſe ep̄s impedire rōne ipſiꝰ de
linquentis ſi eſſet ſub cura ſua.vt.d.l.nulli.⁊ qꝺ ibi not.¶ Si aūt ep̄s
non faceret vel eſſet negligēs pōt ſe impedire ciuitas in qua eccleſia eſt
conſtituta:qꝛ eccleſia ibi pertinet ad honorē ⁊ vtilitatē oīm ciuium.fa
cit.l.j.ff.de publi.iudi.⁊ optime facit.l.ciuitatibꝰ.ff.ꝺ le.j.⁊ loqꝛ Bar.
qn̄ eccl'ia fratrū eſt inſtituta heres ſicut in caſu noſtro qn̄ teſtatoꝛ man
dauit cōſtitui capellā.Ego adduco tex.apertū in auẛ.de eccle.tit. col.
ix.vbi ꝺꝛ ꝙ facere exequi ſpectat nō ſolū ad ep̄m ſed ēt ad ciuilem iudi
cem ita qꝺ locus eſt ꝑuentioni.ita dico qꝺ ciues hic deputati Senis ꝑ
cōſilium generale poterūt hāc cām cognoſcere.¶ Cōcludo ergo circa
hoc primū qꝺ ex tali relicto nullū eis fuit acqſitū nec eſt penes ipſos
fratres ſed eccleſiā ꝓmouendū ꝑſonas antedictas.¶ Nūc ꝓ ſolutiōe
qōnis principalis eſt examinandū ꝯ ꝗſitum qꝺ nunc agiẛ:per qꝺ ap
parebit quale ius ꝯpetat eccl'ie ⁊ an ſit p̄ſcriptū ⁊ ꝑ q̄tum tp̄s. In q
aīaduertēdum ꝙ aut agiẛ ꝯ heredem ⁊ non poteſt ſe defendere p̄ſcri
ptione ꝙ p̄ſumiẛ in mala fide.vt.ſ̄.dixi.¶ Itē vr̄ dicēdum de herede
heredis.lꝫ ipſe fuerit bonefidei:qꝛ cū cenſeaẛ eadē ꝑſona malafides de
functi nocet heredi:⁊ hoc eſt clariſſimū de iure ciuili.vt probaẛ in.l.cū
heres.ff.de diuer.⁊ tēpo.p̄ſcrip.lꝫ de equitate canonica aliud videaẛ:
vt heres qui hꝫ bonam fidem poſſet ex eqtate incipere preſcriptionem
vt ſentit Dy.in regula poſſeſſoꝛ.de reg.iur.li.vj.facit qꝺ le.⁊ no.ī.c.j.
de p̄ſcri.⁊.c.cura.de iure patro.cū agaẛ nunc ꝯ laicū obſeruandum eſt
ius ciuile.ar.eoꝝ q̄ no.in.c.ij.de ar.lib.vj.⁊.c.de clericis.ꝺ foro compe.
aut agiẛ ꝯ extraneum bonoꝝ dicti teſtatoris poſſeſſorē qꝺ eſſe poteſt
intentādo hypothecariam.iuxta l.j.C.cōia de leg.⁊ tunc ſi qdē ille poſ
ſidet ex ti.heredis ⁊ alleg.nunc p̄ſcriptionē hypothecarie actionis ⁊ in
dubio vt cōpleaẛ p̄ſcriptio reqriẛ ꝙ cum bona fide poſſederit.xl.an
nis:qꝛ minori tpe non p̄ſcribiẛ ꝯ eccleſiam.de preſc.c.de quarta.⁊.c.cū
olim.⁊ quaſi ꝑ totū.⁊ in auẛ.quas actiōes.C.de ſa.ſan.eccl.⁊ in corpo
re.de eccle.tit.§.ꝓ tpalibus.⁊ idē vr̄ hoc caſu eſſe ꝯputatum:qꝛ hypo
thecaria non p̄ſcribiẛ minore tpe.vt.l.cū notiſſimi.C.de p̄ſc.xxx.vel.xl.
anno.aut iſte tertius poſſidet ſine titulo heredis:imo alleg. p̄ſcriptio
nē ꝯtra hr̄dem ⁊ per ꝯn̄s ꝯ eccl'iam:⁊ tunc videẛ ſufficere tp̄s.xl.an
no.cum ti.per tex.in.l.j.⁊.ij.C.ſi aduer.her.nam principaliter agit hy
pothecaria ꝯ eccl'iam.Sed ipſū ꝺn̄ium hr̄dis qꝺ p̄ſcriptū dico ex tpe.
vt in iuribus p̄alle.niſi dicamus ſpāle eſſe in iuribus eccl'ie vt nullo mo
do preſcribaẛ minori tpe.xl.anno.vt in.d.§.ꝓ tpalibus.vbi tex.etiam
loquiẛ de relictis ad pias cauſas.⁊ aperte diſponit vt exactio nō p̄ſcri
baẛ minori tpe.xl.anno.¶ Ex his pōt capi ſolutio principalis queſiti
an p̄ſcriptio ſit valida an cōpleta:nec obſtāt argumēta ſuperius ī cō
trariū formata.Et primo ad primū fateoꝛ qꝺ fratres ipſi minores nō
poterāt nec poſſunt agere:ſed alij poterāt agere:vt ſyndicus eccl'ie ro
mane vel ep̄s loci ⁊ ciuitas vbi eſt ipſa eccleſia vn̄ per negligētiā admi
niſtratoꝝ currit p̄ſcriptio ꝯ eum q agere non pōt.vt aperte eſt videre
in relicto facto ꝓ redēptiōe captiuoꝝ ⁊ paupibus alēdis q agere non
poſſunt cām qꝛ ſūt incerti ſunt captiui.ſꝫ ꝓpter negligētiā ipſi currit pre
ſcriptio.vt eſt text.⁊ in glo.in.d.l.vt inter diuinā.no.Fede.de ſenis.de
cōſti.c.j.Nō obſtat qꝺ ꝺꝛ de filiofam.⁊ de vxore:qꝛ maritꝰ nō poſſidet
vt vxoris adminiſtratoꝛ ſed iure ꝓprio qꝺ habet in illis rebus ⁊ idē in
patre.¶ Itē nulla eccl'ia pōt agere cum ſit corpus ināīatū:ſed ꝓpter
negligētiā poſſidentiū ⁊ adminiſtratoꝝ currit preſcriptio ꝯ eam.vt de
preſcr.ꝑ totū.Nō obſt.ſm arg.de.l.vt inter diuinū. vbi in talibus reli
ctis admittiẛ dūtaxat p̄ſcriptio centum annoꝝ:qꝛ dico illā legē ī hoc
correctā per auẛ.quas actiōes.q̄ ibi immediate ſequiẛ ⁊ habeẛ clariꝰ ī
corpore vnde ſumiẛ.ſ.de eccle.ti.§.pro tpalibꝰ.ſentit gloſ.in.c.fi. xvj.q.
iiij. vnde hodie ſolū Romana eccl'ia gaudet priuilegio centū annoꝝ.
vt in.c.ij.de preſc.li.vj.⁊ ī.e.cū nobis.e.ti.⁊.d.auẛ.quas actiones.Ter
tiū argumētū p̄ncipale ſuꝑ ignorātia fundatū nō obſtat:qꝛ p̄ſcriptio
currit etiā ꝯ ignorātes.vt ꝓbaẛ in.l.fi.C.de preſc.lon.tem.⁊.d.c.ij.⁊.c.
vigilanti.de preſcr.videnẛ enī quodāmodo negligentes eo quod non
querunt que eis incūbunt ⁊ ad eos ꝑtinent.arg.in.c.q̄uis.de reg. iur.
¶ Venio nunc ad ſcꝺm principale q̄ſitum preſuppoſito ꝙ p̄ſcriptio
cōpleta ſit eccleſie in integrū reſtitutio aduerſus illā preſcriptionem in
dulgēda ſit ⁊ eſt elegans ⁊ ſubtile dubiū in quo antiqui gloſſatores ⁊
ſcribētes ſe admiſcēt in varias ſn̄ias.⁊ Bar.primꝰ gloſſatoꝛ multum
in hoc variauit in.c.auditis.de preſcrip.nunc in vnam:nunc in ꝯriam
ſn̄iam declinando.ſed tn̄ adheſit opi.Jo.⁊ Vincē.qui conuenerūt re
ſtitutionem denegandā:moti:qꝛ iura voluerūt eccleſijs in p̄ſcriptioni
bus p̄iudicari in.c.placuit.xvj.q.iij.⁊ eadem cā.q.iiij.volumꝰ.¶ Itē
qꝛ ſi conſidereẛ reſtitutio fruſtra emanaſſent iura p̄ſcriptionis loquen
tia aduerſus eccleſiā.Idem tenuit Goffre.in ſum.de in integ.reſt.i.ij.
col.dicēs qꝺ nunq̄ inuenit eccleſiā reſtitui in vſuca.qꝺ tpa ſubducanẛ
de medio.vt in.c.j.de reſcrip.in preſcriptionibus iudicialibus eccleſia
equiparaẛ minori.Hāc opi.ſentit gl.in cle.j.de in integ.reſti.dicēs illā
cle.loqui de reſtitutione aduerſus preſcriptionē ꝯtra quā datur reſti
tutio mittens ad no.in.d.c.auditis.nihil de nouo inducēs:ſed in ꝯtra
riam ſententiam cōuenīūt numero plures ⁊ ingenio elegātiores.p̄mo
Accur.gl.iuris ciuilis.in.d.auẛ.quas actiōes.⁊ apertius ī auẛ.de acc.
ti.§.pro tpalibꝰ.vbi dixit hoc cōmuniter teneri.Scꝺo hoc tenuit Jo.
gloſſatoꝛ decreti.ī.c.placuit.el.ij xvj.q.iij.Inn.papa doctoꝛ ſubtiliſſi
mus in.c.j.de in integ.reſti.Hāc opinionē ſecuti ſunt Pau.de leaza.⁊
Jo.de lig.in cle.j.de in integ.reſt.p̄alleg.c.auditis.Et ibi fere oēs mo
derni.in.c.cōtingit.de tranſac.⁊ Hoſti.in ſumma.de in inte. reſti.§.iij.
prope finem ſenſerunt Bal.⁊ Bar.in.d.auẛ.quas actiones. vbi male
⁊ nō fideliter recitāt opiniones canoniſtarū. probaẛ hec opinio rōne.
minori currit p̄ſcriptio:tn̄ reſtituiẛ.C.ſi aduer.vſuca.⁊ in.l.fi.in q.cau.
in inte.reſt.nō eſt neceſ.no.gl.in.l.ſicut.C.de p̄ſcr.xxx.anno. ergo idem
dicendū in eccleſia q̄ fungitur iure minoris in reſtitu.vt in.c.j.⁊.c.audi
tis.de in integ.reſti.⁊ in.c.j.⁊.ij.e.ti.lib.vj.⁊ in cle.vnica.eo.ti.nec valet
ſi dicaẛ illa iura loqui de ꝯtractibus ⁊ preſcriptionibus iudicialibus.
qꝛ nō apparet ratio ſic reſtringēdi.ſi enim aduerſus cōtractū ꝑ quē ſe
cuta traditione tranſferẛ ꝺn̄ium daẛ reſtitutio ergo fortius eſt ꝯcedē
da aduerſus preſcriptionē cū cōtractus ſit de iure gen.l.ex hoc iure. ff.
de iuſti.⁊ iure.⁊ interuenit vtriuſqꝫ partiū cōſenſus.l.ſicut.C.de act.⁊
obli.preſcriptio aūt eſt de iure ciuili inuēta ⁊ cauſata circa partiū con
ſenſus.Si ergo fortius vinculū diſſoluiẛ multofortius ꝯminꝰ forte.ar.
in auẛ.multomagis.C.de epi.⁊ cle.⁊.c.cū in cūctis.de ele.¶ Itē actꝰ
iudiciales vt teneāt ſunt multū fauorabiles:⁊ ſic ſunt litiū finis.ī.c.fi
nē litibus.de dolo ⁊ cōtu.⁊.l.qdā eſtimauerūt.ff.ſi cer.pe.hinc alibi di
xit gl.no.delictū prelati nocet eccleſie in iudicialibus.ſꝫ nō in ꝯctibus.
3 vt no.in regula delictū prelati.de reg.iur.lib.vj. † Sed aduerſus actꝰ
iudiciales reſtituitur eccleſia etiā aduerſus ſententiā.vt in.c.j.de in in
teg.reſt.lib.vj.⁊ in.c.auditis p̄allẛ.ergo.multofortius aduerſus preſcri
ptionē extraiudicialē.preterea.d.clem.indiſtincte loquiẛ vt aduerſus
lapſum tpis reſtituaẛ eccleſia:ergo aduerſus p̄ſcriptionē q̄ cauſaẛ ex
tpis caſu.Et hanc partē arbitroꝛ veriorē maxīe attenta ignorātia hu
ius legati.nā in legatis vt ſingulariter voluit bar.in.l.j.§. ſi qs aūt.ff.
de iti.actu. priua.cauſa maioꝛ eſt reſtituēda ignorāti aduerſus p̄ſcri
ptionē.ar.illius.l.ego adduco ad idē gl.no.q̄ hoc ſenſit in.l.pantoniꝰ.
ff.de acqui.here.¶ Non ob.qꝺ iura voluerūt eccleſie p̄iudicare ꝑ pre
ſcriptionē qꝛ idem reperiẛ in minore:⁊ tn̄ concediẛ reſtitutio: nec ſeq
tur qꝺ ꝑ hoc iura ſint fruſtratoria:qꝛ hoc falſum cū reſtitutio debeat
peti intra quadrienniū quo lapſo alia iuſta cā nō apparēte firma ma
net p̄ſcriptio.vt in.c.j.⁊.ij.de in integ.reſti.li.vj.¶ Nō ob. hoc. expreſ
ſe iure nō caueri:qꝛ ſatis eſt qꝺ includatur ſub verbis generalibus:iu
ra enim generaliter volūt eccleſie ſuccurri ꝑ beneficiū reſtitutionis . vt
in iuribus p̄alle.¶ Sed reſtat nunc aliud nō minus forte.nā p̄ſup
poſito qꝺ reſtitutio ſit concedenda tn̄ illa debet imperari intra qua
driennium a tpe leſionis:⁊ nō vltra.vt in.d.c.j.⁊.ij.de in integ.reſt.li.
vj.⁊ in cle.j.e.ti.⁊.l.fi.C.de tēp.in integ.reſti.Sed in caſu noſtro eſt im
poſſibile ſm ea que ſupra dixi:qꝛ nedū tempus preſcriptionis comple
te ⁊ ſic leſionis:⁊ ſic quadrienuiū ſed maius tēpus eſt lapſum.ergo ta
li caſu cōtingente nō eſt hoc beneficiū indulgendū. ¶ Ad hoc reſpō
deo dupliciter.Primo ꝙ illud tēpus quadriennij a principio eſt vtile
vnde currit ignoranti.tex.eſt in.c.j.eo.ti.lib.vj.vbi dicit ſi quis negligē
ter omiſerit ⁊c.Sed ignorās nō negligit.vt ꝓbaẛ in.c.ij.iūcto.c.qꝛ di
uerſitatem.de conceſ.preb.Ad idem gl.ī.c.q̄ ſit.de elec.li.vj.in ver.di
ſtulerit.⁊ hanc opinionē ſingulariter tenuit Zen.⁊ Jo.ꝺ lign.poſt eū
in dicta clemē.vnica.in ver.continuū.per hoc facit quia quadriēnium
iſtud ſuccedit loco anni vtilis qui olim cōpetebat vt dicit tex.ī.d.l.fi.
C.de tēpo.in integ.reſt.debet eſſe ergo a prin.vtile.vt ſic ſapiat naturā
eius in cuiꝰ locū ſubrogatur.ar.c.vt eccleſia.vt lit.penden.¶ Secūdo
reſpondeo non minus efficaciter.tex.in.d.c.j.dicit non audiendam ec
cleſiam poſt quadriennium niſi aliqua rationabilis cauſa ſubſit q̄ mo
uere debet ſuperiorē ad hoc beneficium cōcedendum : ſed ſi bene oēs
circunferentie in caſu noſtro ponderētur facilime reperitur cauſa ra
tionabilis.hic primo fuit ignorātia legati que eſt iuſta cauſa reſtituē
di maiorem.vt.ſ̄.dixi.Scꝺo ⁊ melius hic agitur de iure illius eccleſie
que ad hanc rem promouendam non habet ſpecialem ⁊ propriū ad
miniſtratorem cum quo res eccleſie non poſſunt agi:⁊ papa eſt valde
remotus ⁊ in iſtis curam impartiri non poteſt epiſcopus ⁊ non curat
propter exceptionem eccleſiaſticam minus ſoliti ſunt curare.Ad hoc
quod ſingulariter no. Innoc.in.c.olim.el.j.de reſtit.ſpo.vbi dicit ꝙ ſi
eccleſia inferioꝛ caret legitimo ⁊ immediato adminiſtratore nō currat
contra eam preſcriptio,licet epiſcopus poſſet pro ea agere ⁊ hoc ea ra
tione:quia non eſt qui ſpecialem curam gerat idem ergo ⁊ fortiꝰ eſſet
dicendum vt hic ſaltem illud tempus quadriennij nō currat data pro
babili ignorantia que hic ſatis preſumenda eſt ⁊c.Laus deo. Nico
laus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt iudex a
ſede apoſtolica deputatꝰ quēdā abſentē citauit ꝑ edictū nō valēs for
te citare ꝑſonaliter ⁊ tādē illo non ꝯparente interdicti ⁊ excōicatiōis
ſn̄ias ī illū fulminauit:⁊ ſic demqꝫ mādauit ꝑ eccleſias illū publicari
⁊ vitari.demū ille ſic excommunicatus ꝯparuit in eccleſijs illis. ī qbꝰ

fuit publicatus:⁊ fecit fidē de quadā appellatione ſua prius quā ſnīe ille ferrent interpoſitis iuſtis cauſis apparētibꝰ in ea ⁊ illa p̄ſertī:qꝛ fuerat citatꝰ ad locū ſibi notorie ſuſpectū:⁊ minꝰ tutū dicēs amplius eū vitari nō debere.maxie qꝛ iudex ad que appellationē admiſit ⁊ inhibuit ne appellatiōe pēdēte ꝓcederet ad vlteriora.¶ Itē qꝛ reperiūtur quedā ſtatuta in eccleſia cathedrali illiꝰ loci que vident̄ cōcedere cōionē in caſu p̄dicto.Iudex vero a quo q excōicationē ꝓtulit inſtat vt vitet̄ dicēs appellationē nullā maxime:quia ſnīe ille ⁊ cēſure fuerūt late ꝓ exceſſu notorio hoc tñ reus oīno diffitet̄.Querit̄ nunquid rebus ſic ſtantibus debeat ille interrim vitari in officijs diuinis ⁊ alijs.

¶ Conſilium.xxxiij.

1 ☞ Ordinarius debet in actu executionis ſnīe obtemperare delegato.
2 Sententia excommunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.
3 Appellatio manifeſti raptoris non eſt admittenda.
4 Notoria multa dicuntur que non ſunt.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humilr̄ inuocato.Videt̄ p̄mo ꝙ vitari debeat ꝑ id qꝺ no.glo.in.c.dilectꝰ.de app.in fi.q̄ dicit ꝙ ſi dubitat̄ an teneat appellatio potius eſt vitandus q̄ꝫ in dubio ei cōicādū.ar.de ele.extra in.c.fi.⁊ melius facit.c.illud.eo.ti.vbi in materia noſtra dicit tex.ꝙ in dubijs via tutior eſt eligēda.ſ.qꝺ potius ſeruet̄ excōicatio.¶ Ad idē facit argu.c.iuuenis.de ſpō.cle.ex ſui.de ꝟb.ſig.vbi dicit ꝙ in dubijs eligēda eſt via q̄ eſt ſine periculo:ſed in caſu vitationis nullū ſubeſt periculū ⁊ in alio ſic data validitate excōicatiōis ergo ⁊c.ꝓ hoc ēt facit.c.j.⁊ qꝺ ibi no.gl.de ſcruti.¶ Scꝺo p̄ncipaliter hoc vr̄ tenere Inn.in c.ad p̄ſentiā.de app.vbi dicit ꝙ quāq̄ꝫ excōicatꝰ poſt appellationē nō teneat̄ ſe gerere ꝓ excōicato ſi de ſua appellatiōe ꝯfidit ab alijs tñ vitādꝰ ex.c.ꝑ tuas.de ſen.exc.vbi tex.vr̄ hoc inſinuare in ꝟſic.nos igit̄.
1 ¶ †Tertio facit.c.paſtoralis.§.qꝛ ꝟo.de offi.dele.vbi dꝛ qꝺ ēt ordinarius dꝫ in actu executiōis ſnīe obtēperare delegato:quātū ſciat illiꝰ ſniam.in ſtatu ergo cū delegatus in caſu noſtro inſtet nō vr̄ ipſe p̄cepto refragādus eſſe.¶ †Quarto qꝛ ſnīa excōicatiōis iuſta vel iniuſta
2 eſt timēda.xj.q.iij.ſnīa paſtoris.⁊ ſubditꝰ in dubio tenet̄ ſuꝑiori obſequi ⁊ parere.xxiij.q.v.qd culpat̄.⁊ ei ꝙ inquit ergo.¶ †Quinto de
3 hoc eſt caſus.in.c.cū ſit romana.i§fi.de app.vbi dꝛ appellationē manifeſti raptoris nō eſſe admittēdā:⁊ qꝺ ꝓ delicto notorio apoſtolꝰ excōicauit corinthū abñtem ⁊ irreqſituꝫ.⁊ ad idē facit.ij.q.j.c.de maīfeſta.¶ Sed his nō obſtātibꝰ q̄ iudicio meo nō obſtāt dico in hoc articulo ſaluo iudicio meliori caſuꝫ eſſe i.c.ſolet.in fi.de ſen.excō.libr.vj.vbi dꝛ ꝙ ſi qs oſtēdēs ſe excōicatū poſt appellationē ꝓbabilē poſtulat ſe admitti ad ꝓbāduꝫ dꝫ ſolū vitari in iudicialibus ⁊ in alijs negotijs extraiudicialibꝰ nō:vnde electiōibꝰ ⁊ alijs ſpiritualibꝰ ſeu diuinis officijs admittendus eſt durāte appellatiōe:⁊ hoc clare volunt ibi Inn.⁊ Io.an.q dicūt qꝺ etiā anteq̄ꝫ admittāt̄ ꝓbatiōes an cauſe appellationis ſint vere vel non dꝫ admitti ad p̄dicta ſaltē i ꝓteſtatione.vñ ſatis eſt ſm eos qꝺ excōicatus cōpareat ⁊ dicat ſe appellaſſe ante ſniaꝫ:⁊ ꝓ hac ſnīa ego adduco tex.iudicio meo hoc apte ꝓbātē in.c.lꝫ.eod.ti.li.vj.vbi dꝛ ꝙ ſi qs aſſerit ſe fuiſſe excōicatū poſt appellationē ⁊ fuit ꝓſecutus appellationē intra tp̄s a iure ſtatutū debet ꝓnuntiari ⁊ denuntiari excōicatus vt vitet̄ ⁊ nedū in iudicialibus:ſed etiā in extraiudicialibus ⁊ alijs actibus legitimis donec ꝓbauerit excōicationē nō fuiſſe legitimā vel aliter docuerit de illius nullitate.Ecce ergo aptiſſime qꝺ ante oēm ꝓſecutionē appellatiōis nō dꝫ euitari dūmodo aſſerat ſe appellaſſe ⁊ ſic intra tp̄s ꝓſecutiōis a iure ſtatutū.Et ſic i illis duobꝰ.c.vr̄ caſus huius.q.Aliud iduco ad idē.c.ſatis notabile.i materia.c.dilectus.in fin.de appel.p̄alle.vbi canonici cōicātes excōicatis poſt appellatiōeꝫ ⁊ poſt denūtiatiōeꝫ archiep̄i iudicant̄ inculpabiles qꝛ magis voluerūt deferre appellatiōi interpoſite ad papā q̄ꝫ denūtiationi archiep̄i:⁊ ratio oīm p̄dictorū pōt eſſe cum appellatio legitima habeat ſuſpēdere iuriſditionē iudicis ⁊ ſic īpedire validitatē excōicatiōis poſtea late.vt.c.per tuas.de ſen.excō.⁊.c.cum cōtingat.de offic.deleg.⁊.d.c.lꝫ.non dꝫ p̄ſumi iniuſtitia appellatiōis cū tanto preiudicio appellatoris:⁊ qꝛ ēt ꝯ iudicē oīno nō eſt p̄ſumēdum capitur quaſi media via.⁊ i iudicialibꝰ q̄ ſunt magis odioſa:excōicatus debeat euitari appellatiōe pēdēte.ſecus ꝟo in extraiudicialibus:ne i tātū iuri ſuo preiudicet̄ licet fateat̄ Inn.in.d.c.ſolet.qꝺ in priuata familiaritate poterit in occulto euitari ſi ſine ſcādalo hoc fieri poterit:ſed non in pluribꝰ eo niſi notorio ꝯſtaret appellationē fuiſſe iniuſtā:qꝛ talis appellatio nō defendit.d.c.cum ſit romana.⁊.c.cū appellatio.de appel.lib.vj.ſed in caſu noſtro hoc nō pōt dici.Primo qꝛ iudex ad quē recipit appellationē:⁊ fecit ꝙ facere nō poterat niſi prius recepiſſet appellationē velut omiſſam ex cā ꝓbabili.⁊ nō ꝯ notoriū.vt probat̄ in.c.romanā.§.ſi vero.cū.§.ſeq.⁊.c.nō ſolū.de app.lib.vj.Itē citatio fuit fctā ad locū notorie nō tutū potuit incōtinenti appellare etiā in abſentia iudicis.vt in cle.paſtoralis.§.⁊ priſtina.⁊ ibi glo.de re iudi.⁊ ꝙ legit̄ ⁊ no.in.c.ex parte.de app.facit.c.ſi iuſtus.eo.tit.⁊ qꝺ not.Inno.in.d.c.dilectꝰ.Nec valet.ſi dicat̄ qꝺ notorie occupabat iniuſte bōa eccl'ie:qꝛ hoc negat̄ per partē aduerſam:⁊ allegabatur ꝓbabilis titulus poſſidendi:⁊ ſic reddit̄ res dubia.vt eſt gl.no.in.c.de offi.deleg.lib.vj.facit
4 l.iij.C.quibus ad liber.procla.nō lce.¶ †Preterea multa dicuntur notoria q̄ nō ſunt in.c.cōſuluit.de appel.⁊ ſatis eſt qꝺ poterat habere aliquā iuſtā cām poſſidendi ideo nō dꝫ excōicari anteq̄ꝫ audirent̄ ſue defenſiones.arg.bonū.in.c.lꝫ ep̄s.de p̄ben.li.vj.Itē tex.in.c.ſacre.ꝓhibet indiſtincte aliquē excōicari nō precedēte canonica monitiōe quantūcūqꝫ factum dicat̄ notoriuꝫ:qꝛ excōicatio fertur ab hoīe nō ꝓpter delictū:ſed ꝓpter cōtumaciā.vt no.gl.in.c.ep̄i.xj.qō.iij.ſed paria ſunt aliquē nō citare.vel ad locum notorie nō tutum.arg.in dictis iuribꝰ.⁊c.ſi duobus.de appel.Nō obſtāte contraria.Et primo gl.in.d.c.dilectus.dꝫ enim intelligi ⁊ determinari ſm iura noua ſuperius allegata.vel poteſt ſaluari in priuata ⁊ ſecreta familiaritate.vt.s̄.dixi in iudicialibꝰ.¶ Ad ſcōm de dicto.Inno.in.c.ad p̄ſentiā.de appel.dicēdū qꝺ dꝫ intelligi ⁊ limitari.vt ipſemet no.in.d.c.ſolet.Nā mouet̄ ipſe ibi per.c.ꝑ tuas.de appella.recipit hodie limitationē per.c.ſolet.⁊.c.licet preal.¶ Ad certū de.c.paſtoralis.dico ꝓcedit qñ ſnīa eſt aliqua licet iniuſta Sed in caſu noſtro p̄ceptum iudicis ſuꝑ vitatiōe eſt ipſo iure nullū cum ſit ꝯ iura ſuperius alle.Ideo tale preceptū pōt contēni.ad hoc qꝺ no.Inno.in.c.ſi qñ.de offi.deleg.magis eñ eſt obedienduꝫ iuri quā mandato delegati.xj.q.iij.iulianus.⁊.c.dñs.⁊.c.qui reſiſtit.Nō obſtat quintū arg.ꝓcedit eñ qñ excōicatio tenet vt qꝛ eſt iniuſta.Sed in caſu noſtro p̄ſuppōit̄ nulla.¶ Ad vltimū.d.c.cū ſit romana.ſatis reſpōſum eſt.nā negatur factum eſſe notorium:⁊ allegatur iuſta cauſa poſſidendi.Item apoſtolus ſepe corinthum admonuerat ⁊ factuꝫ erat notorium qꝺ nulla tergiuerſatione ⁊c.ꝙ nō contingit in facto noſtro.Et hec ſufficiant.Deo gratias. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factū ex quo dubia infraſcripta oriunt̄ ſic ꝓponit̄.Quidā laicus mercator fecit ſuum heredē vniuerſalem quoddā monaſteriū monachorū:eo vita functo mōaſteriū adiuit hereditatem ⁊ in oībus pro herede ſe geſſit tam in iudicio q̄ꝫ extra capiendo bona hereditaria ⁊ eorū aliqua diſtrahēdo ⁊c.Tandē repertū eſt in libris debitorū teſtatoris qꝺ idem ipſe teſtator ⁊ ſuꝰ p̄deceſſor in eadē hereditate tp̄e vite eorū diuerſis ꝑſonis ad rōnē octo vel decē ꝓ cētenario receperūt certā ſummā vigiti miliū florenoꝝ multaqꝫ debita ſimilis cōditiōis dicto monaſterio ꝑ dictū teſtatorē relicta fuerūt recuperata ⁊ in colbꝰ vſibꝰ monaſterij expēſa:ortū cōſciētie ſcrupulū ꝓ eo qꝺ monaſteriū multas fecit expēſas rōne ipſius hereditatis ſoluendo legata ⁊ alia debita multa litigādo tā in curia romana q̄ꝫ extra ac edificādo in mōaſterio ⁊ alios ſumptꝰ rōne hereditatis faciēdo intātū qꝺ ad ſatiſfaciēdū de vſura iuxta librū teſtatoris vix ſufficerēt ea q̄ de p̄dicta hereditate ſuꝑſunt vna cū reliqs bōis monaſterij ⁊ ꝓpter ſeruitutē xp̄ianorū:⁊ ꝓ iformatiōe ſimplicīū fuit de quatuor dubijs circa p̄miſſa petitū.¶ Primū dubiū an dictꝰ teſtator ſit indubitāter ex dictis cōtractibꝰ cēſendus vſurarius.¶ Scōm vtrū dictū monaſteriū plenarie teneat̄ ad ſatiſfaciēdū de vſura teſtatoris iuxta ſummas cōtētas in libro debitoꝝ.¶ Tertiū vtrū alia bōa mōaſterij nō ſufficiētibꝰ bōis q ſuꝑſunt de dicta hereditate debeāt ꝓ ſatiſfactiōe huiuſmodi debitoꝝ exponi ⁊ alienari.¶ Quartū vtrū papa de iure aut alias cautiōe ſeu licite poſſit dicto mōaſterio ſine ꝑiculo deſtructiōis ſuccurrere diſpēſando ⁊ inſuper in premiſſis ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxxiiij.

1 ☞ Mobilia triēnio vſucapiunt̄ imobilia decēnio actiōes.xxx.annis.
2 Vſurarius manifeſtus quo ad annullationē teſtamēti quis dicatur.
3 Libri vſurarum an reddant quem manifeſtum vſurarium.
4 Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad probandum veritatem delicti.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humiliter inuocato attingā iuxta ordinē p̄libatū.Primū dubiū qꝺ de iure clariſſimū eſt ꝙcqd eñ accidit ſorti ex pacto vſura eſt quātūcūqꝫ id ſit modicū ſiue ꝯſiſtat i pecunia numerata ſiue in alia ſpecie.vt ꝓbat̄.xiiij.q.iij.per totā q̄ſtionē ꝯimmo ſolus animus mutuātis ꝯſtituit eū vſurariū ſecuta traditiōe muneris vltra ſortē ſi alias nō fuiſſet mutuaturꝰ deficiēte ſpe lucri.vt probat̄ in euāgelio Luce.Mutuū dātes nihil inde ſperātes.⁊ trāſſumptiue in.c.cōſuluit.de vſur.diſpoſuit eñ q ſapiūt licere excipe.x.vel aliā minorē quātitatē ꝓ cētenario cū ⁊ munuſcula ex pacto recipe vſura ſit.i.c.ij.xiiij.q.iij.facit tex.in.c.ꝑ veſtras.de do.poſt diuor.re.⁊ Bar.in.l.diuꝰ.ff.ad le.fal.⁊ Io.an.in reg.peccatū.de regul.iur.li.vj.in mercu.hec breuiter quo ad p̄mū.¶ Venio ad ſcōm an mōaſteriū teneat̄ plenarie ſatiſfacere in quo dico aīaduertēduꝫ an teſtator fuerit vſurariꝰ manifeſtus an vero occultus.Nā ſi fuerit manifeſtus nō tenuit teſtamētuꝫ neglecta cautiōe.de qua in.c.ij.de vſur.li.vj.¶ Ille eñ text.annullat teſtamētuꝫ vſurarij manifeſti indifferēter cautiōe de reſtituēdis vſuris per eum nō p̄ſtita:nec reſeruata diſpoſitiōe ad pias cauſas ad hoc ꝙ no.Bar.⁊ Bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.⁊ per cōſequēs monaſteriuꝫ obligaret̄ ad reſtituēduꝫ oīa bōa hereditaria q̄ ꝑuenerunt ad illud poſſet tñ ſe defendere ꝑ preſcriptionē cū bōa fide poſſederit ⁊ habuerit titu-
1 lum pro herede tanq̄ꝫ tp̄s ſit lapſuꝫ qꝺ ſufficit ad preſcriptionē.† Nā mobilia vſucapiunt̄ triēnio:immobilia decēnio:⁊ actiōes.xxx.annis vt legi.

vt legi.⁊ notã.in.l.ꝓ herede.ff.de petitio.heredi.⁊ in.l.j.ff.pro herede.
¶Sed in caſu noſtro cũ agat̃ de excludẽdo ſuccedẽtes ab inteſtato
regreret̃ tp̃s.xxx.anno.qꝛ nõ minori tp̃e p̄ſcribit̃ iuri adeũdi.vt no.ꝑ
gl.⁊ Bart.in.l.licet.⁊.l.cũ antiquioribꝰ.C.de iure deliberã.¶Predi
cta puto vera niſi notoriũ fuiſſet vſurariũ.nã tũc monaſteriũ p̄ſumat̃
veriſimiliter ſciuiſſe.arg.in.c.ij.de poſtu.p̄la.⁊ in.c.qđ dicitis.xvj.diſ.
nõ potuiſſet p̄ſcribi:qꝛ aut ſciebat teſtamẽtũ nõ valere ⁊ erat in mala
fide.xxiij.q.ij.ſi vero credebat valere ⁊ errabat i iure:⁊ error iuris impe
dit p̄ſcriptionẽ.vt.l.nũꝗ̃.ff.de vſuca.⁊.l.quẽadmodũ.C.de agri.⁊ cẽ.
lib.xj.legit̃ ⁊ notat̃ in.c.apoſtolice.de dõatio.⁊.c.dudũ.de deci.in cau
ſa tñ reſtitutiõis habẽda eſſet ratio expẽſarũ cũ monaſteriũ fuerit in
bona fide licet in iure errauerit.Itẽ nõ tenet̃ ad reſtitutionẽ fructuũ
cõſumptorũ:qꝛ illos fecit ſuos ꝓpter bonã fidẽ vt eſt tex.no.i.l.ſꝫ ſi.§.
ſcire.ff.de pe.here.ꝑ Bar.in.d.§.ſcire.⁊ in.l.ex diuerſo.ff.de rei vẽdi.ꝑ
Dy.in regula poſſeſſor.de reg.iu.lib.vj.ꝑ doc.in.c.grauis.de reſt.ſpo.
Et de hac materia fructuũ dicẽdũ eſt plene no.in.d.c.grauis.⁊.d.l.ex
2 diuerſo.¶†Quis aũt dicat̃ manifeſtus vſurariꝰ quo ad annullatio
nẽ teſtamẽti cautione nõ p̄ſtita vario modo dr.Nã ſi tenebat bãchũ
publice paratũ ad mutandũ ad vſurã in dubio dicit̃ manifeſtꝰ ⁊ no
torius.vt no.gl.ij.q.ij.manifeſta:⁊ eſt melior gl.in.c.j.de vſur.li.vj.que
poſuit multos alios modos publicatiõis puta ſi fuit in iudicio cõfeſ
ſus vel cõuictꝰ ⁊c.vt ibi.aliũ modũ ponit glo.in.d.c.ij.qñ fuit hoc cri
mẽ cõfeſſus corã ſacerdote ⁊ teſtibꝰ reddẽs libros vſurarios.¶Itẽ
ſm Bart.ſi mutauit in camera oĩbꝰ veniẽtibꝰ ad eũ.in.l.fur.eſt.ff.de
fur.notabilis modus colligit̃ ex gl.in.c.cũ in dioceſi.de vſur.¶Itẽ ſi
tp̃e vite ſue erat de hoc publica fama ſatis cũ aliqbꝰ argumẽtis:⁊ ita
cõſuluerũt multi valẽtes viri.quãꝗ̃ Fed.cõſi.lxij.videt̃ velle illud nõ
ſufficere quo ad hoc vt teſtamẽtũ factũ ſit nullũ.licet ep̃s potuiſſet ex
tali ꝓbatiõe illũ publicare:⁊ demũ poſt publicationẽ teſtamẽtũ fuiſ
ſet nullũ:⁊ hoc dictũ habet equitatẽ ne ſolũ fama cũ indicijs nõ data
ipſi priꝰ facultate illã purgandi puniat̃ qs ⁊ ne teſtamẽtũ ipſo facto
irritet̃.¶Itẽ poteſt dici publicꝰ ſi poteſt probari faciliter puta ꝑ li
bros ſuos.vt no.Archi.in.d.c.ij.in prin.gl.tñ no.bene ſentit cõtrariũ
in.c.ſane.xxxiij.q.ij.que eſt in ver.librorũ.q̃ dicit ꝙ ſi inueniãt̃ ratiões
vel inſtrumẽta ꝑ q̃ patet eũ vſurariũ fuiſſe non poteſt cõmunicari niſi
ſatiſfecerit ſi hoc occultũ fecit.quaſi dicere velit ꝙ ꝑ hoc ſolũ nõ ꝓbat̃
vſurariꝰ.⁊ dicit ibi Arch.qđ multi magni viri hoc dictuꝫ ſunt ſecuti
niſi appareãt alia idicia.⁊ hoc dictũ videt̃ ꝯtrariari ei qđ dicit Arch.
in.c.ij.dicit aliqs.de hoc videt̃ caſꝰ i cle.pe.de vſu.vbi libri ſeu ratio
nes ꝓbant cõtra vſurariũ.Sed poteſt certe reſponderi qđ hic ſumus
extra caſuꝫ illius cle.cũ ibi cõſtaret illos eſſe vſurarios.hic aũt loquit̃
qñ nõ cõſtabat niſi ꝑ oſtẽſionẽ librorũ.¶Quidã moderni in.c.cũ in
tua.de vſur.dicũt ſufficere codices vſurarũ quinimo plꝰ dicũt ꝙ etiã
ſi poſt mortẽ poteſt ꝑ teſtes ꝓbari defũctũ fuiſſe vſurariũ nõ valebit
teſtamẽtũ:qꝛ ſatis apparet illũ fuiſſe manifeſtũ ex quo ꝓbari poterat
vſurariꝰ ⁊ ſic recitant ꝑ aliquos fuiſſe cõſultũ.Sed ego reperio Bal.
Lau.depõit bar.de ſali.cõſuluiſſe oppoſitũ.vt refert do.Pet.de anc.
in repe.c.canonũ.de cõſti.cõcludẽtes ꝙ ad annullationẽ teſtamẽti re
quiritur qđ vſurariꝰ fuerit manifeſtus.i.notorius vnde capit̃ verbuꝫ
manifeſtũ in.d.c.ij.ꝓ notorio quare nõ ſufficit fama:vel ꝙ ꝑ duos vel
tres teſtes probet̃ vſurariꝰ:ꝗnimo dicũt ꝙ nõ valet cõſtitutio ep̃i di
ſponẽtis famã ſufficere vel duos teſtes de veritate ad ꝓbãdũ quẽ ma
nifeſtũ:qꝛ nõ potuerit ep̃s alterare diſpoſitionẽ iuris in p̄iudiciũ vſu
rariorũ.⁊ impropriare vocabula rei:cũ nõia appellatiua ſint immuta
bilia.l.ſi qs in fũdi vocabulo.ff.de leg.j.⁊ ita cõſuluerũt Bononie vbi
erat talis ꝯſtitutio.hoc idẽ videt̃ ſentire ipſe bal.i.l.j.C.de ſa.ſan.eccl.
vbi dicit nõ ſufficere ꝙ tres ꝓbẽt quẽ fuiſſe vſurariũ etiam apparẽti
bus codicibus vſurarij niſi probent̃ actus publici ſeu cõmunis opin.
qꝛ tex.in.d.c.ij.fundat ſe ſuper manifeſto in irritatione teſtamẽti.Ego
credo ſecure poſſe dici ꝙ cũ illud.c.ij.impõat nouã penã ⁊ ſatis attri
bui cũ priuet in effectu facultate teſtãdi q̃ partiꝫ eſt de iure gẽ.⁊ partiꝫ
de iure ciui.iuxta no.i.l.q teſtamẽto.ff.de teſt.⁊ hoc faciũt ex iuſtiſſi
ma cauſa tũ fauore reipublice tũ ꝓpter aĩarũ ꝑiculũ ipſorũ vſurario
rũ.vt i.c.vſurarũ voraginẽ.de vſur.li.vj.⁊.c.quãto.e.ti.debẽt intelligi
⁊ vba capi in ꝓprio ſignificato:ita ꝙ nec minꝰ laxari nec minꝰ reſtrin
gi debeãt arg.eo.q̃ not.glo.in.l.quẽadmodũ.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xj.
manifeſtũ vero in ſuo ꝓprio ſignificato importat minꝰ ꝗ̃ notorium ⁊
plus ꝗ̃ fama:vnde omne notoriũ eſt manifeſtũ.vt in.c.cũ olim.de v.
ſigni.⁊.c.veſtra.⁊.c.ſi.de coha.cle.ſed nõ cõuertit̃ qꝛ nõ omne manife
ſtũ eſt notoriũ.vt cõmuniter no.doc.i.d.c.veſtra.⁊ no.in.c.qꝛ ſuſpecti.
in.q.vj.manifeſtũ vero cõmuniter diffinit̃ maxime ꝑ Io.and.i.d.c.ve
ſtra.ꝙ eſt publica ſeu famoſa inſinuatio vel ꝓclamatio.⁊ cõmunis ⁊
certa ſciẽtia a certis autoribus ꝓueniens ⁊ in hoc vltimo habet in ſe
plus ꝗ̃ fama q̃ ſola ſuſpi.iõe ⁊ icerto autore ꝓuenit.vt ibi no.Io.an.
ſed Io.cal.i.d.c.veſtra addit ad dictã diffinitionẽ ꝙ probari poteſt
qđ placet ibi dño an.vult dicere qđ manifeſtũ eſt id qđ probari poteſt
vltra illam publicã ſeu famoſam inſinuationẽ.⁊ ſatis credo hoc fuiſſe
de mẽte Io.an.Nã ſi nõ poſſet veritas probari nõ differret a fama:⁊
pro hoc.c.de hoc.de ſimo.⁊.c.porro.de diuor.Ille ergo dicit̃ manife
ſtus vſurariꝰ quo ad irritationẽ teſtamẽti qui vere ꝓbari poteſt vſu
3 rariꝰ ⁊ vltra hoc ꝓbet cõmunis fama loci.¶†Ex quo infero ꝙ libri
ſoli vſurarũ nõ faciũt eũ mãifeſtũ:ſed cũ fama ſufficiũt:vel ſi iudex eũ
publicauit ꝑ ſentẽtiã:nã tranſit in notoriũ qđ eſt plus ⁊ ſic capio me
diũ vnde nõ requiro neceſſario notoriũ:nec puto ſufficere ſolã ꝓbatio
4 nẽ delicti.¶†Itẽ dico qđ ad ꝓbandũ veritatẽ delicti nõ ſufficiũt te
ſtes ſingulares.vt plene no.Fed.cõſi.lxxxij.Etiã ſi hoc haberet cõſti
tutio ep̃i.facit ꝙ ad p̄dicta no.idẽ Fed.ꝯſi.xvj.vbi tenet ꝯfeſſionẽ fa
ctã extra iudiciũ ꝑ vſurariũ nõ ſufficere.vt ꝑ h̃ dicat̃ mãifeſtꝰ.¶Nõ
obſtat p̄dictis.c.cuꝫ in dioceſi.preall.vbi videt̃ ſufficere fama cũ aliq
bus argumẽtis.poteſt eñ reſpõderi qđ nõ loquit̃ quo ad irritationeꝫ
teſtamẽti:ſed quo ad excedendũ penã.c.qꝛ in oĩbꝰ.de vſur.q̃ cũ ſit mo
dici p̄iudicij nõ capiunt̃ verba ita ſtricte.vt no.Fede.cõſi.lxxij.p̄alle.
Uel dico qđ intelligitur de argumẽtis q̃ ſufficiũt cũ fama ad ꝓbãdũ
quẽ vſurariũ cũ de facili cõuinci nõ poſſunt.arg c.illo vos.de pign.ad
noſtrã.de emp.⁊ vẽd.⁊ qđ legit̃ ⁊ no.in cle.j.de vſur.Nã argumẽta ſeu
indicia qñqꝫ plene ꝓbãt.l.indicia.C.de rei vendi.⁊.l.ſciant cũcti.C.de
proba.⁊ no.in.c.tertio loco.de ꝓba.⁊ ſic cõcordat cũ p̄dictis.⁊ ꝑ hoc
habet̃ an teſtamẽtũ fuerit nullũ.⁊ an dicta hereditas ſit in caſu reſti
tutiõis vel non p̄ſuppoſito ꝙ nõ ſit in caſu reſtitutiõis.vt puta qꝛ nõ
5 erat manifeſtus vſurariꝰ modo p̄dicto.¶†Querit̃ redeũdo ad prin
cipale dubiũ:an monaſteriũ tenet̃ ſatiſfacere de oĩbus vſuris in libris
p̄dictis cõtẽtis.Et breuiter dico qđ aut monaſteriũ adiuit heredita
tem cũ beneficio inuẽtarij ⁊ in dubio non tenet̃ vltra vires heredita
rias.vt.l.ſi.C.de iure deli.quatenꝰ aũt ſuppetit hereditas detractis ꝓ
babilibus expẽſis puto monaſteriũ teneri ad teſtitutionẽ prout ex li
bris teſtatoris vſure eliciunt̃.Nã faciũt in hoc fidẽ qꝛ realiter libri fa
ciũt fidẽ contra ſcribentẽ.vt in.l.quidã.§.numularios.⁊ ꝙ ibi no.ff.de
eden.⁊ in.l.exẽplo.⁊.l.rationes.⁊.l.inſtrumẽta.C.de probat.⁊ in.c.ij.
de fide inſtr.tuꝫ qꝛ in caſu noſtro agit̃ ad exonerandã animã defuncti
nõ debet exquiri ꝓbatio multũ exacta.vt in cle.j.de vſur.⁊ ꝙ ibi not.⁊
debet fieri hec reſtitutio his a qbus fuerũt extorte vel eorũ heredibus
ſi ſuperſunt.vt in.c.cũ tu.de vſur.vel tãꝗ̃ incerta diſtribuẽda ſunt pau
peribus.vt in.d.c.cũ tu.⁊ de practica eſt bona gl.i.c.ij.de vſu.lib.vj.in
c.ſatiſfieri.⁊ latius ꝑ Fede.c.j.Et hec procedunt etiã ſi defunctꝰ nihil
mãdauit de vſuris reſtituendis.vt i.c.tua nos.de vſur.iuncto.d.c.ij.in
gl.in verbo mãdauerunt.Aut monaſterium nõ confecit inuentariũ:
⁊ tunc licet prima facie videat̃ obligari etiã vltra vires hereditarias
ꝑ.l.ſi.C.de iure delib.⁊ ꝑ id qđ in eccleſia ſentit gl.in.c.j.de teſta.tñ di
co ꝙ ex duplici capite nõ tenet̃ id qđ ad illud ꝑuenit:qꝛ eccleſia heres
nõ tenet̃ ex omiſſione inuẽtarij vltra vires hereditarias.vt no.Bart.
in.l.j.C.de ſac.ſan.eccle.arg.auf.ſicut.eo.ti.qꝛ hereditas nõ debet ſibi
deferri niſi quatenꝰ eſt lucroſa vt in.d.auf.ſicut.Et idẽ Bal.in.l.ſi.C.
de iur.delibe.mouet̃ per.l.j.ff.de iure fiſ.⁊ qꝛ eccleſia nõ debet gaude
re minori priuilegio quã fiſcꝰ vt not.in.c.j.de in inte.reſti.¶Scđo qꝛ
nõ tenet̃ qꝛ vſure petunt̃ ex delicto defuncti.⁊ ſic de iure ciuili nõ obli
garet̃ heres niſi quatenꝰ de delicto ad eũ ꝑuenit.ex quo lis nõ fuit cõ
teſt.cũ defuncto.vt.l.vt debitũ.C.ne ex delic.defun.lex aũt finalis.C.
de iur.delibe.ſolũ obligat ex omiſſiõe inuẽtarij illiꝰ q nõ poterat ſolue
re inſolidũ:ſed de iure ciuili nõ erat hec petitio.Nã de iure canõico nõ
tenet̃ heres ex delicto defũcti vltra vires hereditarias,vt in.c.in lite
ris.de rapto.⁊ in ſimilibꝰ.⁊ ita in terminis noſtris cõſuluit Fed.cõſi.
xvj.⁊ tenet.d.Ant.in.c.debitores.de iureiu.ꝑ Io.an.i.c.ij.de vſu.lib.
vj.in nouel.ſentit gl.in.c.ſi.in ver.mãdauerint.¶Cõcludo ergo ſic ad
iſtud ſcđm dubiũ monaſteriũ teneri quatenus patiunt̃ vires heredita
tis.ita qđ de bõis proprijs monaſterij nõ tenent̃ aliqd exponere niſi
prout ſtatiꝫ dicã in tertio dubio.¶Uenio nunc ad tertium dubiũ an
nõ ſufficiẽtibus bonis hereditatis teneat̃ monaſteriũ exponere bona
monaſterij in quo dico ꝙ ſi oĩa bona hereditaria extarent non teneret̃
monaſteriũ aliqd exponere de ſuo.vt.s̃.ſatis plene dictũ fuit.Sed qm̃
vt patet ex cauſe narratiõe monaſteriũ multa cõſumpſit in vtilitatem
ipſius arbitror monaſteriũ obligari ad ſatiſfaciẽduꝫ de ſuo quatenus
ad ipſuꝫ ꝑuenit de bonis hereditatis qꝛ i illis poteſt dici monaſteriuꝫ
factũ locupletiꝰ cũ de ſuo habuiſſet facere expẽſas illas quas fecit de
bonis hereditatis vt in.l.pupil.ff.de ſol.tenet̃ ergo ad ſatiſfaciendum
iuxta vires hereditarias ⁊ ꝓ debito ſatiſfaciẽdo eccl̃ia cogit̃ etiã vẽ
dere bõa immobilia.vt in auf.hoc ius porrectũ.x.q.ij.⁊ hoc de tertio.
¶Ad quartũ vtrũ papa poſſit licite ſuper his diſpẽſare ne ad aliena
tionẽ bonorũ ſequat̃ deſolatio mõaſterij.Credo quod ſuꝑ certis ideſt
his q̃ debent̃ illis a qbꝰ fuerũt extorte vel eorũ heredibꝰ ſi ſuperſunt
papa licet nõ diſpẽſat qꝛ nõ poteſt tollere pecuniã certis ꝑſonis laicis
⁊ dare mõaſterio.arg.eorũ que no.Inno.in.c.que in eccleſiarũ.de cõ
ſti.⁊.c.inquiſitiõi.de ſentẽ.excom.facit qđ habet̃ in cle.paſtoralis.de
re iudi.⁊ qđ no.per legiſtas.i.l.ſi.C.ſi ꝯtra ius vel vtili.publi.maxime
cum vſure peti poſſunt ex conditione indebiti.vt not.in.c.michael.de
vſuris.⁊.c.debitores.de iureiuran.⁊.xvj.q.vj.ſi epiſcopus.ſuper incer
tis autẽ in dubio poteſt papa diſpenſare cũ ſint in diſpoſitione eccle
ſie quinimo dico quod etiaꝫ epiſcopus loci poſſet hanc conceſſionem
facere:vt expreſſe no.Io.an.in.c.ij.de teſtamen.li.vj.⁊ ſic fuit alias di
ſputatum.⁊ concluſum:vt ibi no.per eum.⁊ idem tenet Bal.in conſi
milibus terminis.i.l.ſi quis ad declinãdum.C.de epiſcopis.⁊ clericis.

¶ Puto etiā attētari poſſe ꝙ ſi mōaſteriū iſtud indigebat tpe teſtamenti potuit ille teſtator oīa incerta dare monaſterio tanꝙ pauperibus.vt in.c.cū tu.⁊ qđ no.Jo.an.in.d.c.ij.⁊ ſic non tenet̄ requirere cōceſſionē papalē vel epiſcopalē:qꝛ licite ſiue cepit ab eo q̄ habet poteſtatem dādi pauperibꝰ ⁊ monaſteriū indigens ſatis eſt pauper.vt no.in locis prealle:⁊ facit.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.eccl.⁊.c.diacom.xciij.di.⁊.xvj.q.j.c.ſi. ¶ Poſſet etiā dici ꝙ ſi tpe teſtamēti mōaſteriū nō indigebat ſaltē in tāta quātitate:ſi tñ hodie indigēs fieret ex diſtributiōe incertorū ꝙ ipſum mōaſteriū collegij poſſet hec inter cetera diſtribuere eorū eccleſie ⁊ mōaſterio cū in hoc nulla notet̄ ambitio.Simile videmꝰ in epō qui eſt diſpēſator bonorū eccleſie.ij.q.ij.videntes.tñ poteſt capere pro ſuis neceſſarijs.xij.q.ij.eps.cautiꝰ tñ eſt habere epi vel pape autoritatē maxime ꝓpter tenētes opinionē qđ incertoruꝫ diſtributio ſpectat ad epꝫ loci ⁊ nō ad heredē.de quo no.i.d.c.ij.de teſt.lib.vj.⁊.c.cum ſit nimis abſurdum.de iude.Et hec ſufficiant.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia talis eſt.In ciui

tate Senarū ſtatuto cauebatur qđ vēdentes panē venalem tenerent̄ ⁊ deberēt ſoluere noīe gabelle quadrenos octo:demū tractu tpis quadā frumēti penuria ⁊ caritudine imminēte facta extitit noīe cōmunis ſeu officialiū ad huiuſmodi deputatorū publica ꝓclamatio in effectu cōtinēs qđ cuiqꝫ eſſet licitū facere panē venalē ſine alicuiꝰ gabelle ſolutione.Cuius proclamationis intuitu multi inducti ſunt panifices ad venalem panē faciēdū:⁊ hoc cōtinuauerunt ꝑ bienniū ſine poſtulatione ſiue ſolutione alicuius gabelle:demū fuit nō eis intimata panis ſimpliciter remiſſio ſed ſuſpenſa dūtaxat per tpˢ.xviij.menſiū ⁊ ſic inceperūt dictā gabellā ꝓ futuro ſoluere. ¶ Elapſo vero quatuor annorū tpe inſurgit notarius gabelle contra dictos panifices dicēs eos obnoxios ſolutiōi gabelle pro tpe ſex menſiū in q̄bus fecerūt panē poſt lapſuꝫ.xviij.menſiū predictorū.At etiā dicit̄ per dictū officialē qđ tenent̄ ſoluere penā fraudate gabelle in ſtatutis Senarū cōtentā ex eo:qꝛ ꝑ illud tēpꝰ ſex menſiū ſoluerunt minime dictā gabellā. ¶ Ex parte panificū allegatur ignorātia dicte prouiſiōis cū proclamatio fuiſſet facta pure ſuper remiſſione gabelle.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxxv.

1 ☞ Conſtitutio ſolenniter edita ligat indifferenter oēs poſt lapſum duorum menſium.
2 Leges inſtituuntur cum promulgantur.
3 Ignorantia priuatorum non debet obeſſe communi.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio in oībꝰ inuocato.Videt̄ primo dictos panifices teneri ad ſolutiōeꝫ gabelle illoꝝ ſex mēſiū.ac ad penā fraudate gabelle ꝑ tex.no.i.l.Iterdū.§.licet.⁊.§.diui.ff.de publi.vbi patet qđ error nō excuſat quominꝰ res incidat i cōmiſſuꝫ ꝓpter vectigal nō ſolutū.
1 ¶ † Scđo probat̄ aliter.Cōſtitutio ſolēniter edita ligat indifferēter oēs poſt lapſuꝫ duorū mēſiū ita qđ poſt illud tpˢ nō p̄ſumit̄ ignorātia.vt in aut.vt facte noue cōſti.in rubro ⁊ nigro.⁊ no.in.c.ij.de ꝯſti.⁊ hoc cū conſtitutio edit̄ a principe.Si aūt eſt inferioris nō dat̄ tm̄ tpˢ ſed minus arbitrandū ꝑ bonū iudicē conſiderata q̄titate territorij qđ diſtinguit̄ per dictū ſtatutū cū nō ſit equū vt tantū tpˢ aſſignet̄ in cōſtitutiōe inferioris que qñqꝫ porrigit effectū ad modicā diſtinctioneꝫ q̄tuꝫ aſſignat̄ in lege principis q̄ diſtinguit totū orbē vt no.Hoſt.in ſumma.de cōſtitu.§.qñ.⁊ Jo.an.ſup data.lib.vj.ſequūt̄ ꝯmuniter in c.ij.de conſti.p̄alle.at in caſu noſtro tpe reformationis facte in cōcilio generali nedū emanauerāt duo mēſes ſed.xviij.ergo nō poſſunt allegare ignorātiā maxime cū non fuerit nouū ſtatutū:ſed quedā ſuſpenſio antiqui:⁊ ſicut antiquū ſtatutū ligabat poſt.xviij.menſes ⁊ nō nouū.vt.l.cū precario.ff.de preca. ¶ Tertio facit ad idē.c.j.de poſtu.prela.vbi dicit ꝙ poſtq̄ ꝯſtitutio eſt ſolēniter edita ⁊ publice ꝓmulgata preſumit̄ huiꝰ illiꝰ habere ſcientiā nec facile auditur pretendēs ignorantiā.imo dixit Inno.in.c.ij.prealle.ꝙ nō auditur allegans ignorātiā niſi dilucide eā probaret.vt i.c.qđ dicitis.xvj.diſt.⁊.c.propoſuiſti.lxxxij.diſt.Sed his nō obſtantibus contrariū puto de iure verū.Moueor primo ꝑ tex.huiꝰ q̄ſtiōis deciſiuū in.d.c.j.de poſtu.prela.vbi ad hoc vt quis aſtringat̄ ad cōſtitutiōis obſeruantiā exigunt̄ duo.vt cō
2 ſtitutio ſit ſolēniter edita ⁊ publice promulget̄. ¶ † Ad idē tex.in.d.aut.vt facte no.cōſti.§.iiij.diſtin.§.leges.vbi dicit ꝙ leges inſtituunt̄ cum ꝓmulgant̄ ⁊ nō in data.vt.ī.Sed in caſu noſtro illa reformatio gabelle ſuſpēſa nō fuit promulgata ſed fuit ſolenniter edita.ergo nō ligauit contra faciētes.quinimo publicatio fuit facta pure ſine prefinitione alicuiꝰ tpis:⁊ ſic debuit preſumi ⁊ perpetua ⁊ puta.argu.in.l.ſeruꝰ.C.de penis.⁊ i.c.eos.j.q.j.⁊ qđ no.Inno.in.c.ex literis.de cōſti.Nec tenebant̄ panifices aliud inueſtigare:cū nō debeat ſtatutū aliter preſumi factū quam fuerit proclamatū.vt in.l.labeo.ff.de ſupel.leg.imo parsq̄ nō publicat̄ nō poteſt dici ſtatutū ad effectum aliū ſtringendum.ar.in.d.§.leges.⁊ qꝛ vna ⁊ eadem res nō debet duplici iure cēſeri ⁊ ſic vna pars publicet̄ ⁊ alia non.vt in.c.cū in tua dioceſi.de deci.⁊.xij.q.ij.cognouimus.Ad idem.l.quidā heredē dam.ff.de tri.vi.⁊ oleo lega.vbi legādo ſimpliciter vinuꝫ videtur teſtator legaſſe omne vinum qđ habebat cum indefinitū equipollet vniuerſali.vt in.c.vt circa.de elect.lib.vj. ¶ Sed in caſu noſtro proclamatio fuit ſimpliciter ⁊ pure facta ergo ita pure obſeruāda eſt ⁊ nō aliter. ¶ Scđo facio principaliter tale motiuū:ꝑ illā proclamationē videt̄ inter cōmune ⁊ panifices ꝓceſſiſſe quaſi cōtractꝰ ſicut in ſimili no.Bart.i.l.pe.ff.de decre.ab ordi fa.vbi dicit ꝙ ſi cōmune facit ſtatutū ꝙ q̄cūqꝫ iuerit ad habitandū in ciuitate cluſiua ſit exēptꝰ a ſolutiōe gabelle,videnṫ quaſi cōtrahere cōmune ⁊ euntes ad habitādū ita vt immunitas ſemel cōceſſa reuocari nō poteſt cū trāſiuerit in contractū vel quaſi.Si ergo cum iſtis panificibus ſeu fornarijs fuerit generaliter quaſi cōtractū nō valuit reformatio ſaltē vt fornarij poſſint cogi ad ſolutionem gabelle:⁊ multo fortiꝰ ad penā fraudate gabelle cū nulla hic fuit ꝑ eos cōmiſſa fraus vt clare probat̄ per ſimile in.l.ſed ſi pupillus.§.proſcribere.cuꝫ duobus.§.ibi p̄cedentibꝰ.ff.de inſtito.vbi patet ſi q̄s prefecit publice inſtitorē alicui negotiationi nō ſufficit eū ſimpliciter reuocare ad impediendos cōtractus cū eo gerendos ſed neceſſe eſt quod publice proclamet̄ vt ſic alij ſint cauti ad deſiſtendū a cōtractibus cū tali inſtitore gerēdis ne ſub illo p̄textu ⁊ indifferēter facile decipi poſſit.Nā oīs res ꝑ cauſas ꝑ quas naſcit̄ per eaſdē debet diſſolui in regula ſm naturā.de reg.iur.li.vj. ¶ Tertio principaliter probat̄ ex alio capite p̄ſuppoſito qđ illa reformatio ſuſpēſiua in cōcilio generali edita legaſſet ſine aliqua publicatiōe.tñ ꝓbabiliter ignorantes non affecit.vt.l.pe.ff.de decre.ab ordi.fa.⁊.l.iubemꝰ.C.de teſta.⁊ in.c.vt animarū.de cōſti.lib.vj.⁊.l.⁊ no.i.d.c.ꝓpoſuiſti.lxxxij.diſt. ¶ Sed nulli poteſt venire in dubiū quin iſti piſtores ſeu panifices habuerūt ꝓbabileꝫ cauſam ignorātie cū nō debeat in caſu noſtro p̄ſumi ſciētia cōſtitutionis ſicut in alijs caſibꝰ cū hic facta reformatiōe facta eſt ꝓclamatio ſine tpis prefinitione.Et ſic aliter quā proponat̄ actꝰ in cōcilio generali.Et ſic poterāt ſtare ſecure abſqꝫ alia idagine cū vt ſupra dixi nō erat preſumēdū qđ aliter fuiſſet publicata quā edita:⁊ maxime qꝛ lapſo illo tpe.xviij.mēſiū ab eis fuit extortū noīe gabelle.nec pōt in caſu noſtro fieri fides de ignorātia niſi ꝑ iuramētū iſtorū cum agat̄ de ipſorū cōſciētia.hoc dicit gl.ſingularis in.d.c.propoſuiſti.ſtandū eſt iuramēto allegātis ignorātia ſtatuti ⁊ maxime in caſu nr̄o vbi concurrit illa vrgēs preſumptio ignorātie propter publicationē factā.Et maxime hec procedūt reſpectu pene fraudate gabelle que imponitur reſpectu fraudis ⁊ doli q̄ ratio hic ceſſat ꝓpter ignorantiā vt in.d.c.vt alarū.
3 ⁊ Ex.in.l.ſi q̄s nō dicā rapere.C.de epiſ.⁊ cle. ¶ † Itē poſſet inſurgere aliq̄s dicēs:non videt̄ ꝙ ignorantia priuatorū debet obeſſe cōmuni nec agitur hic de pena:ſꝫ de ſoluēdo debitū ſuperiori.dico ꝙ in caſu noſtro aliud eſt propter ꝓcedentē quaſi cōtractū in cōmuni ⁊ iſtos piſtores.ſi eniꝫ fuiſſent certificati de ſolutiōe forte nō feciſſent ampliꝰ panē venalē:vel non tm̄ vel tali materia vel modo.debēt ergo gaudere beneficio proclamatiōis,donec legitimo modo eis fuerit denuntiatum:ne beneficio principis decipiantur cum beneficio non decipi ſe iuuari oportet.vt in.c.j.de priuile.⁊ facit.d.l.ſi pupillꝰ. ¶ Nō obſtāt cōtraria ſuperius allegata ad primuꝫ ad.l.interduꝫ.dico ꝙ ibi loquitur de ignorātia craſſa ⁊ ſupina.vt ibi no.Bar.ſecus ſi eſt probabilis.vt in caſu noſtro.vt ibi no.⁊ in iuribꝰ ſuperius allegatis. ¶ Alia duo cōtraria ſatis ꝑ ſupra viſa ſunt ſoluta:procedūt eniꝫ qñ conſtitutio fuit publice promulgata:⁊ qñ ex aduerſo nō allegata probabilis ignorātia.Sꝫ in caſu noſtro illa reformatio ſuſpēſiua nō fuit publicata:qꝛ in publicatione nihil fuit dictū de prefinitione tpis. ¶ Item hic allegatur probabilis ignorātia que cauſatur ex predictis.Cōcludo ergo dictos piſtores nō poſſe conſtringi ad ſoluendum gabellam pro dictis ſex mēſibꝰ:⁊ fortius nec ad penam fraudate gabelle:maxime iurantibus de ignorantia ſuſpenſionis. Et hec ſufficiant. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā Andreas ciuis Senēſis

teſtamētū cōdidit.In quo inter cetera reperit̄ hoc capitulū.Itē ſi ꝯtigerit filios ſuos mori qñcunqꝫ ſine filijs legitimis ⁊ naturalibꝰ vel ꝙ remaneat ex eis vnus filius dicti teſtatoris tantum nō habens filios eo caſu quo vnꝰ maſculus tantū remaneret legauit ⁊ iudicauit ⁊ reliquit qđ de bonis ſuis quolibet anno in perpetuū darent monaſterio fratruꝫ minorū de Senis duas ſalmas vini ꝓ ſacrificio celebrādo in dicta eorum eccleſia. ¶ Contingit poſt mortem omnes filios maſculos ⁊ feminas decedere preter vnam feminam a qua petunt nunc dictum legatum.Queritur nunquid debeatur.

¶ Conſilium.xxxvj.

1 ☞ Filiorum appellatione in fauorabilibus veniunt femine.
2 Maſculus ⁊ femina dicuntur correlatiua.
3 Dictio filius ex propria ſignificatione filiam non comprehendit.
4 Vſus communis loquendi in vltimis voluntatibus attendi debet,

Chriſti eiuſqꝫ nominis preſidio humiliter iuocato.Videt̄ primo ꝙ ſit hac rōne legatū a principio ꝯditionale poteſt in iuetū cōditiōis peti.vt in c.raynutius.

c.raynuti⁹.⁊ in.c.raynald⁹.de teſt.⁊.l.cedere diẽ.ff.de ver.ſig.cũ mul-
tis ſimilib⁹.Sꝫ in caſu nr̃o euenit ꝯditio cũ remãſerit tm̃ vnica filia
ſine filijs legitimis ceteris mortuis ẽt ſine liberis.ergo ⁊c.Nec obſtat
ſi dicatᷣ teſtatorẽ feciſſe dũtaxat mẽtionẽ de filio ⁊ de filia.Nũc ãt ſup
eſt filia ⁊ nõ fili⁹.⁊ ſic nõ vr̃ ĩpleta ꝯditio:q: appellatiõe filij:cõphen
ditur etiã filia,vt in.l.filij appellatione.⁊.l.qſqs.ff.de ver.ſig.legitᷣ ⁊
no.in.l.j.eo.ti.hr̃.in.l.ſi ita.de lib.⁊ poſth.ꝓbatᷣ apte.in.l.legati.in.l.q
duos.⁊.l.ſeruus.⁊.l.lucius.§.qſitũ.ff.de le.iij.vbi ptꝫ qd legãdo mu-
los vr̃ legaſſe etiã mulas.⁊ legatis ſeruis veniunt etiã ancille,⁊ lega-
tis pueris veniũt etiã puelle.Itẽ appellatiõe fratrũ veniũt etiã ſoro-
res etiã in materia legati.vt.d.§.qſitũ.legitᷣ ⁊ no.in.l.tres fratres.ff.
de pac.qd nõ eſt ex alio,niſi q: maſculinũ cõcipit femininũ.vt ĩ dictis
iuribus.⁊.l.ſi ita ſcriptũ.ff.de le.ij.⁊ in.c.ſi qs ſuadẽte.xvij.q.iiij.iun-
1 cto.c.mulieres.de ſen.excõ.¶ †Itẽ ⁊ tertio cõis vtriuſqꝫ doctoꝝ opi
nio eſt ꝙ in legatis:⁊ alijs fauorabilibus appellatiõe filiorũ veniunt
femine,⁊ qd maſculinũ ꝯcipit femininũ,vt no.Bar.poſt doct.ĩ.d.l.j.
ff.de ver.ſig.⁊.l.ſi qs in tãtã.C.vnde vi.⁊.l.qcũqꝫ.ff.de ſer.fug.ꝑ Cy.
⁊ Arch.ſatis plene in.d.c.ſi qs ſuadẽte.⁊ Io.de lig.in cle.j.de elect.ꝑ
gl.in.c.generali.de elec.li.vj.per Hoſt.in.c.raynald⁹.de teſt.⁊ ſpe.ĩ ti.
de diſpu.⁊ alle.§.poſt hoc aũt.ver.vl.vbi maſculinũ.¶ Sed his non
obſtantibus que vere nõ obſtãt in caſu noſtro ꝯtrium dico de iure ve
rum.Moueor primo q: ſi bene põderentᷣ verba teſtamẽti in cõditiõe
fit mẽtio nõ ſolũ de filio:ſed in ſequentib⁹ addit de filio maſculo,ꝙꝙ
aũt in iure reperiatᷣ vt appellatione filij cõprehẽdatᷣ filia:vt in iurib⁹
preallе.nullibi tñ reperitur ꝙ appellatiõe filij maſculi cõprehẽdatᷣ fe-
mina,imo materia noſtra aperte voluit Hoſt.Goff.⁊ Io.an.in.d.c.
raynal.vbi teſtator ſic filiũ ſubſtituit.ſi abſqꝫ filijs maſculis moreretᷣ
⁊c.Et prefati doc.dicũt ꝙ ſi illud ꝟbũ maſculus nõ fuiſſet appoſitũ
ſufficiebat filias feminas habuiſſe,q: maſculinũ ⁊c.Et ſic apertiſſime
volunt ꝙ maſculinũ comprehẽdat femininũ qñ nõ eſt additũ verbũ
maſculis al's ſecus vt fuit in caſu noſtro.Et idẽ Bar.in.l.cũ auus.ff.
de ꝯdi.⁊ demõ.Et põt eſſe ratio differẽtie vltra eos.Nã verbũ maſcu
lus proprie cõuenit viris:⁊ nõ feminis:eſt enim diminutiuũ:⁊ dicitᷣ
a mas maris adita culus vt dt.papias:noĩa enim appellatiua ſunt
immutabilia ab hoĩe hinc eſt qd error ĩ eis vitiat legatũ vt legi.⁊ no.
in.l.ſi qs in fundi vocabulo.ff.de le.j.Et ſic appellatione maſculi nõ
venit femina:cũ hoc appellatiuũ maſcul⁹ denotat diuerſum qd a fe
2 mina.l.queritᷣ.ff.de ſta.ho.⁊.iiij.q.iij.§.hermaphrodita.¶ †Itẽ ma-
ſculus ⁊ femina ſunt correlatiua:q: dr maſculus reſpectu femine ſi-
cut maritus ⁊ vxor pater ⁊ filius:vnde cũ ſint oĩno diuerſa vnũ nõ
cõprehẽdit aliud ſicut ſi legarẽ marito nõ ꝯprehẽderetᷣ vxor:vel ſi le-
go patri nõ venit filius:ſecus aũt vbi fit ſolũ mẽtio de filio.Nã filius
⁊ filia nõ ſunt correlatiua:⁊ fili⁹ dr a philos qd eſt amor.l.liberoꝝ.in
fi.ff.de ver.ſig.qd quidẽ verbũ propter etymologiã vtriqꝫ ꝯuenit ma
ſculo ⁊ femine.¶ Secundo probo principaliter alia rõne ꝟba ĩ qua
libet diſpoſitione debẽt ſic intelligi vt aliqd operentᷣ:vt in.c.ſi papa.
de pui.in.vj.⁊.l.ſi qñ.C.de inoffi.teſt.Sꝫ in caſu nr̃o ſi voluiſſet teſta-
tor cõprehendere filiã feminã fruſtra feciſſet mentionẽ de maſculis:et
ſic illa additio maſculis nil oparetᷣ qd nõ eſt dicẽdũ.ꝑ ꝑdicta aliđ ſen
ſiſſet vbi dixit maſculus dixiſſet filius vel filia.ar.in.c.ad audiẽtiã.ex
tra de deci.⁊ ille tex.bene facit:nõ eñ debem⁹ recedere a ꝓprio ſignifi
cato:ex quo aliter de mẽte nõ ꝯſtat.vt ibi.⁊.c.fi.de ver.ſig.⁊.l.nõ ali-
3 ter.ff.de le.iij.¶ †Tertio facit ꝙ verbũ filius nõ ex ꝓpria ſignificatio
ne:ſed ꝑ interpretationẽ ⁊ extẽſionẽ ꝯprehẽdit filiã.vt.l.ꝓnuntiatio.
in pñ.ff.de ver.ſig.⁊ no.gl.in.d.l.j.ff.de ver.ſig.⁊.d.l.q duos.de le.iij.
Sed ſi verbũ maſculus cõprehẽderet etiã feminã cõcurrerent in eodẽ
caſu due extẽſiones ⁊ impropriatiões:qd non eſt dicẽdũ:in.l.ij.C.de
dotis ꝓmiſ.¶ Quarto adduco.l.ſi ita.ff.de libe.⁊ poſth.iuncta gloſ.
quã ibi ſequitᷣ Bar.dicit eñ ibi Bart.qd appellatiõe filij veniũt oẽs
filij ⁊ filie.dicit eñ gl.hoc verũ niſi fuiſſet adiectũ nomẽ proprium,q:
per illã adiectionẽ vr̃ ſtrinxiſſe ſe ad vnicũ filiũ.ita in ꝓpoſito adijciẽ-
do vltra verbũ filios iſtã qualitatem maſculus vr̃ reſtrinxiſſe ad filiũ
maſculũ:⁊ nõ ad feminã.¶ Quinto ꝓbatᷣ aperta ratiõe id qd de ſui
natura opatᷣ excluſionẽ nõ dꝫ inducere incluſionẽ.arg.in.c.ſi neceſſe.
de do.poſt diuor.⁊.c.fi.de verb.ſig.Sed verbũ maſculi adiecto verbo
fili⁹ apponitᷣ ad excludẽdũ feminã cũ ſit qualitas ſexus feminini ex-
cluſiua ergo nõ dꝫ operari ipſius incluſionẽ.Nec obſtat ſi dicatur te-
ſtatorẽ in principio feciſſe mẽtionẽ de filio ſimpliciter:q: ex quo in ea-
dem oratiõe ⁊ diſpoſitiõe feciſſet mentionẽ de filio maſculo vr̃ ſemꝑ
intellexiſſe de maſculo.Nã verba precedẽtia dubia capiũt intellectũ
a ſequẽtibus.Et hoc aperte videtᷣ probari in ſimili in.l.qui filiabus.
ff.de leg.j.⁊.l.fi.§.cui dulcia.ff.de vino tri.⁊ oleo leg.⁊.l.ſi ſeruus.in fi.
4 de leg.j.¶ †Sexto ⁊ vltimo probatᷣ inconuincibiliter in qualibet di
ſpoſitione ⁊ maxime in vltimis voluntatibus attẽdi debet cõmunis
vſus loquẽdi etiam cõtra ꝓpriã ſignificationẽ verborũ.l.filiorũ.§.qd
tamẽ caſſius.ff.de leg.iij.⁊.l.cum de lanionis.§.aſinã.ff.de fun.inſtr.⁊
l.labeo.ff.de ſupel.le.⁊ ibi plene.per Bar.ꝑ glo.in.c.nõnulli.de reſcri.
⁊ ꝑ Inn.in.c.olim.de ver.ſig.Sed certo certior caſus eſt qd appella-
tiõe filij maſculi nemo intelligit feminam imo eſſet quid ſupinum di-
cere oppoſitum,ergo ⁊c.¶ Et hoc vltimũ deberet ſufficere ad victo-
riam huius cauſe ⁊ per hec ſunt ſublata argumenta formata ꝓ par-
te cõtraria.¶ Nec obſtat ſi diceretᷣ ꝙ pater voluit grauare filiũ ma-
ſculum potius videtᷣ voluiſſe grauare feminã,cũ per maſculum con-
ſeruetur agnatio.l.j.ff.de vẽ.inſpi.⁊ qd no.in.l.ij.C.que ſit lõ.cõſue.q:
dico aliã rationẽ eſſe in femina quãtũ ad iſtum caſum.Nã femina ne
ſcit lucrari ⁊ oportet qd maritetᷣ nec de facili reperiret ſibi maritũ cũ
hoc perpetuo onere.Sed maſculus eſt dñs dom⁹:⁊ ſic põt negotiari
nec ita grauatᷣ ex hoc onere.Et quicqd ſit ſatis eſt teſtatorẽ dixiſſe de
maſculo ⁊ non de femina: vnde ſufficit ita ſcriptum eſſe.l.proſpexit.
qui ⁊ a quib.vj.q.iij.ſcriptura. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam dioceſanus vulterane

reliquit monaſterio montis oliueti centũ.Ep̃s loci petit ex tali reli-
cto canonicã portionẽ: monaſteriũ predictũ cõtradicit allegans exẽ-
ptionem ⁊ etiã preſcriptionem tanti temporis de cuius initio memo
ria non eſt.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxxvij.

1 Monaſteria dicuntur exempta reſpectu legis dioceſane.
2 Officium in quo remouetur:⁊ remouetur officij premium.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio humiliter inuocato.Tria ad clarã deciſionẽ vidẽda ſunt.
Prio an monaſteria religioſorũ ceſſante ſpãli exẽptiõe ad
hanc portionẽ canonicã teneantᷣ.Scđo poſito ꝙ ſic vtrũ ſpãlis exẽ-
ptio defendat hoc monaſteriũ ⁊ alia eiuſdẽ ordinis cũ tot⁹ ordo mõ-
tis oliueti dicatᷣ ſpecialiter exẽpt⁹ a iuriſdictiõe epi. ¶ Tertio ꝑſup-
poſito ꝙ exẽptio nõ ꝓſit an ſaltẽ rõne preſcriptionis de cuius initio
nõ eſt memoria poſſit dñs ep̃s ab ĩpetitiõe hui⁹ monaſterij excludi.
1 ¶ Et primo ad primũ dubiũ vr̃ ꝙ oĩa monaſteria ſunt libera a ſolu
tiõe huius portiõis canonice,q: oĩa monaſteria ſunt exempta reſpe-
ctu legis dioceſane.vt.xvj.q.j.cũ pro vtilitate.⁊.c.dilect⁹.de offi.ord.
cũ ſimili.¶ Sed ſolutio huius portionis ſpectat ad legẽ dioceſanaꝫ.
ergo ⁊c.Minor probatur ex theorica gl.in.d.c.dilectus.x.q.j.in ſum
ma vbi no.ꝙ oĩa que cõſiſtũt in recipiendo vt eſt cathedraticũ quar-
ta decimaꝝ fraternaliũ ⁊ ſimilium ſunt de lege dioceſana.¶ Sꝫ hoc
non obſtãte cõtrariũ dico de iure procedere.vt probatur aperte in.c.
reqſiſti.⁊.c.officij.de teſta.vbi clare ptꝫ monaſteria ⁊ alia pia loca te-
neri ad hmõi quartam.tꝫ Inno.in.c.j.de ſta.mona.⁊ Hoſt.ĩ ſumma
de ſepul.in.§.a quibus.Et cõiter oẽs ſcribentes ſequuntᷣ,nec eſt vera
illa theorica gl.in.d.c.dilectus.⁊ clare probatᷣ in dictis iurib⁹.⁊ đ his
duabus legibus dioceſana ⁊ iuriſdictiõe remitto ad plene no.in.d.c.
dilectus.⁊ per Inn.in.d.c.j.de ſta.mo.Ita ꝙ cõcludo illã exemptio-
nẽ generalem tributũ oĩbus monaſterijs quo ad legẽ dioceſanã non
ſufficere reſpectu hui⁹ ſolutiõis canonice portionis. ¶ Venio igitur
ad ſcđm an ſaltẽ proſit huic monaſterio exẽptio ſpũalis.Et ſciẽdum
ꝙ Hoſt.fuit in ſimili opiniõe qd nõ.ita tenuit in.§.⁊ ea qbus.niſi ſpe
cialiter eccleſia eximeretᷣ ab hac quarta:⁊ idẽ dicitᷣ tenuiſſe quidã car
dinalis de Tuderto.in quodã ſuo tractatu.motiuũ iſtoꝝ eſt: q: hec
quarta debetᷣ ep̃o ab oĩbus eccleſijs ſue dioceſis vt in.c.cõquerẽte.de
offi.or.Sed certe qcqd iſti dicãt oẽs alij doct.tã antiqui ꝙ moderni
tenent cõtrariũ vꝫ ꝙ ſi eccleſia ſit exẽpta a iuriſditione epi non tenetᷣ
ſibi ad hãc quartã:⁊ ipſemet Hoſti.hoc vr̃ tenere in.c.officij.de teſta.
vbi hoc tenet Inn.⁊ clari⁹ in.c.in noſtra.de ſepul.latius Io.an.ĩ.d.
c.officij.⁊ ſuꝑ rubrica.Et idẽ ibi do.Ant.de bu.dñi Card.florẽtinus
Pe.⁊ ꝑ Pau.⁊ oẽs ſcribẽtes.Et ita cõſuluit Fede.de ſe.excellentiſſi-
mus decretoꝝ doctor vt ptꝫ in ſuis cõſilijs cõſil.xcvj.Sequitᷣ domi-
nus Bal.in.l.ſi qs ad declinãdã.C.de epi.⁊ cler.⁊ hãc opinionẽ legẽ
do ⁊ cõſulẽdo ſemꝑ tenui fundamẽtũ hui⁹ opiniõis: ⁊ q: hec portio
debetᷣ ep̃o ab eccleſijs ſue dioceſis.¶ Itẽ rõne ſue iuriſditiõis ep̃alis
⁊ cure quã ſubit ĩ dictis eccleſijs.vt ꝓbatᷣ in.d.c.requiſiſti. no.doc.in
dictis locis ꝑalle.⁊ maxime in.c.officij.⁊ ſuꝑ rubrica.Sꝫ inter ep̃m ⁊
eccleſias exẽptas ceſſat illa rõ,nec ſubit laborẽ in eis circa iura ep̃alia
cũ ĩmediate ſubijciantᷣ romano pontifici:vt ptꝫ.xvj.q.j.frater noſter
vñ dicimus qd papa eſt ep̃s exemptoꝝ vt no.gl.in.d.c.nulla.xciij.di.
⁊ ĩ.c.autoritate.de priuil.li.vj.⁊ forte ob hoc dixit Pe.vt recitat Io.
an.in.d.c.reqſiſti.ꝙ eccleſie exempte debẽt hãc canonicã portionẽ ſol
uere pape.Itẽ ⁊ ſcđo hoc vr̃ ꝓbari in cle.dudũ.de ſepult.vbi fratres
ꝑdicatores ⁊ minores ſoluũt dũtaxat vnã quartã.ſ.eccleſie parochia
li ſi defunct⁹ fuit apud eos ſepultus ⁊ ſuꝑ alijs portionib⁹ ſeu dedu-
ctionib⁹ fiendis imponitᷣ ſilentiũ oĩbus quorũ appellatione veniunt
2 ep̃i de iudi.c.j.pro hoc qd no.ibi gl.in ver.quartã.†Preterea in quo
remouetᷣ officiũ remouetᷣ ⁊ officij ꝑmiũ.ff.de excu.tu.l.tria onera.cũ
ſimilibus.⁊.l.ſeio.in prin.ff.de an.le.⁊ a quo remouetᷣ cura:remouetᷣ
⁊ premiũ cure.l.aliũne.ff.de adimen.leg.ſed ab ep̃o remouetᷣ per exem
ptionẽ cura ⁊ officiũ interdictiõis ep̃alis.ergo ⁊ hoc premiũ canoni-
ce portionis.Nec ob.c.in noſtra.de ſepul.vbi exẽpti ſoluũt quartam
q: vt dicit Ioã.an.⁊ bñ in.d.c.officij.illud.c.loqtᷣ de alia quarta que
ſoluitᷣ eccleſie parochiali de relicto facto eccleſie ratione ſepulture per
proprium parochianũ illa debetᷣ ab omni eccleſia quãtũcũqꝫ ſit exẽ-

ptã:ex quo parochianus fuit apud illã ſepultus:nõ q2 illa ſoluit pro-
pter ſacra ⁊ diuina officia q̃ exhibuit in vita ſuo parochiano vnde i
recompẽſatione iura voluerũt vt teſtator dimitteret quartam partẽ
eccleſie:⁊ ſi nõ dimiſit dãt in ſubſidiũ actionẽ ꝯtra eccleſiã legatariaꝫ
ita ꝙ in hoc nõ ꝓdeſt exẽptis,vt in.c.ij.de ſepul.⁊ dicta cle.dudũ,Sꝫ
quarta que debet̃ epõ ſoluit̃ ab epĩs legatarũ propter onera epãlia:
⁊ cõionẽ quã hꝫ in eis que oĩa ceſſant in exemptis:vñ cõcludo qꝺ ec-
cleſia nõ tenetur ſoluere epõ canonicã portionẽ funeraliũ ſed eccleſie
parochiali.Sic ⁊ hic ſi ipſi⁹ parochianus fuit apud illã eccleſiã exẽ-
ptam ſepultus.Per qꝺ concludit̃ monaſteria montis oliueti cũ ſint
exempta a iuriſdictione epĩ ad hmõi quartã nõ teneri ſi haberẽt po-
pulum non exemptũ.Nã tũc ratione populi nõ exempti habẽt com-
munionẽ cũ epõ:⁊ epĩs grauat̃ circa ius epãle,ar.c.ex ore.de pui.Ita
ſingulariter limitauit hanc opinionẽ Inn.in.d.c.in noſtra qꝺ ſatis
placet.⁊ hoc ſecundo dubio.¶ Dicendo ad tertiũ preſuppoſito ſine
veritatis preiudicio ꝙ hec exẽptio nõ prodeſſet q̃ in veritate prodeſt,
¶ Nũqd ratiõe ꝑſcriptiõis poſſit dictũ monaſteriũ ſe tueri.Et breui
ter cõcludo ꝙ ſic.tex.eſt apertus in.c.de quarta,de preſcrip.tꝫ glo.or.
in.c.j,de ſta.mona.Et idẽ ibi Io.an.ꝑ dictũ.c,de q̃rta.incidẽter poſt
Fede.de ſeñ.Inn,in.c,reqſiſti.de teſta.lꝫ Hoſt.ibi dicat eundẽ aliter
fuiſſe poſtmodũ interlocutum.Sed hoc nõ apparet in lectura ipſius
Inn.ipſe tñ Hoſt.ſentit primã opinionẽ in.c.certificari.de ſepul.⁊ la
tius hanc materiã diſputãdã aſſumpſit in ſumma.e.ti.in.§,an licitũ
al's ſub.§,verus.⁊ ibi in fine ꝯcludit nõ valere cõſuetudinem in totũ
abſorbẽtem hanc quartã ſed ꝓ parte ſic preſcriptio tñ põt abſorbere
ſed requirit̃ titulus cũ ſit ꝯtra ius.Sed in caſu noſtro nõ fuit titulus
exemptiõis.Nam cũ opi.ſit cõis eccleſiã exemptã nõ teneri vt ptꝫ ex
diſcuſſis in ꝑcedẽti articulo ꝑſuppoſito ꝙ eſſet falſa ſaltẽ ꝑſtitiſſet le-
gitimam cãm preſcribẽdi ⁊ quaſi.arg.optimũ ⁊ quaſi expreſſe in.c.cũ
dilectus.de conſue.¶ Item eſto ꝙ ceſſaret omnis titulus tñ hic eſt
lapſus tãti temporis de cui⁹ initio memoria nõ exiſtit qui hꝫ vim ti-
tuli.vt patet in.c.j.de ꝑſcri.li.vj.Et qꝺ valeat ꝑſcriptio tenuit Io.⁊
Vincẽ.in.d.c.requiſiſti.⁊ cõmuniter moderniores ſcribentes nec opꝫ
in hoc multum inſtare cum aperte ꝓbetur in.d.ca.de quarta.¶ Ad
idẽ facit.c.officij.de teſt,vbi patet valere in hoc priuilegiũ ergo ⁊ pre-
ſcriptionẽ,cum iſte cõiter pari paſſu incedãt.Nec mirum cum per pre
ſcriptionem tollãtur iura iam epõ queſita,vt in.c,cum olim.⁊.c.audi
tis.de preſcri.fortius acquirenda.ar.xvj.q.§.fi.¶ Concludo ergo di
ctum monaſterium poſſe tueri cõtra dñm epm ſuper exactione hui⁹
canonice portionis ratione.ſ.exẽptionis ⁊ preſcriptiõis.Et hec ſuffi-
ciant.Laus deo.Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Duo

ciues vlterani occaſiõe cuiuſdã debiti inter eos cõtracti relegerũt qſ-
dã eſtimatores q̃rũdã bonorũ dãdorꝫ inſolutũ pro dicto debito dan-
tes eiſdẽ poteſtatẽ eſtimãdi:⁊ ꝓmiſerũt ſtare eorũ eſtimatiõi ſub certa
pena:deniqꝫ dicti arbitratores ſeu eſtimatores eſtimauerũt ⁊ lauda-
uerũt ſm eorũ iudiciũ,quorũ laudũ vna partiũ approbãte reliqua im
probauit,⁊ ad dñm poteſtatẽ loci recurſum habuit petendo certis ex
cauſis laudũ dictũ ꝓnũtiari nullũ ſeu iniquũ.Qui dñs poteſtas par
tibus citatis ꝑfixit terminũ ad ꝓbãdũ incumbentia cauſe infra quẽ
actor ꝓbauit intẽtionẽ,reo infra eundẽ terminũ nihil ꝓbãte nec im-
pedimẽtũ allegãte.¶ Lapſo dicto termino actor petit atteſtationes
ſuorũ teſtiũ publicari reo ꝯdicẽte ⁊ petẽte terminũ ſibi ſtatui ad ꝓbã
dum intentionẽ ſuã.Poteſtas aũt nõ obſtãte ꝯtradictione rei publi
cauit dicta teſtiũ a qua publicatione ꝑ dictũ reum extitit appellatũ
allegantẽ potiſſime duas cauſas dicte appellatiõis.Prima ꝙ termi
nus ad ꝓbãdũ cũ debeat ſimul vtriqꝫ parti ſtatui.ſ.primo actori ſecũ
do reo.Scða q2 citatus fuerit dictus re⁹ ad videndũ ſtatuit terminũ
actori ⁊ ſic nõ põt ad illã actionẽ prefigi terminus ipſi reo:ſꝫ hac ap-
pellatiõe tanq̃ friuola reiecta ptãs debito tpe ꝓnuntiauit dictũ lau
dum nullũ a cuius ꝓnuntiatiõe fuit ꝑ dictũ reũ iterum appellatũ et
corã iudice appellatiõis:ꝓducit ad ꝓbationẽ iuris ſui quedam capi-
tula directo cõtraria capituli ꝓductis coram dño poteſtate.Altera
pars.ſ.appellati allegat appellationi locũ non eſſe nec dicta capitu-
la contraria poſſe produci.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxviij.

1 ☞ Appellari non poteſt ante ſententiam diffinitiuam.
2 Arbiter quando cognoſcit loco iudicis ab eo appellatur.
3 Iudex reductionis ſecundum bonam equitatem arbitrari debet.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio
inuocato.tria ſunt ad claram dilucidationẽ indaganda.
¶ Primo nũqd ꝑma appellatio interpoſita ab interlo-
cutoria valuerit.¶ Scðo an a diffinitiua lata ꝑ eundẽ dñm poteſta
tem potuerit appellari.¶ Tertio preſuppoſito ſine veritatis ꝑiudi-
cio ꝙ dicta appellatio ſit admittẽda.Nunquid capitula directo con
traria debeant admitti in cauſa appellatiõis.¶ Ad primũ iuxta or
dinẽ veniendo omiſſis breuitatis cauſa argumentis que ad partem
affirmatiuã fieri poſſunt dico dictam appellationẽ ab interlocutoria
1 nõ valuiſſe,† Primo q2 regula iuris ciuilis habet ꝙ añ ſñiam diffini
tiuam appellari nõ põt,qñ grauamẽ eſt reparabile ꝑ appellationem
a diffinitiua,vt in.l.añ ſñie tps.C.quorũ appel,nõ recip.⁊ in.l.ij.ff.de
ap.reci.vel non.⁊ ibi plene ꝑ Bar.in.l.intra vtile.ff.de mino.vbi re-
ſtringit qꝺ ipſe notauerat in.d.l.ante ſñie.⁊ facit.l.gñaliter.§.ñ.C.de
iureiur.⁊.c.ſup eo.l.ij.de ap.Sed hoc ꝑtenſum grauamen erat hmõi
cũ potuiſſet ꝓbari in appellatione a diffinitiua:ergo dicta appellatio
nõ erat admittẽda.¶ Itẽ ⁊ ſcðo ⁊ melius ex quo dñs ptãs ꝑfixerat
terminũ vtriqꝫ parti ad ꝓbãdũ nõ tenebatur nec debebat terminũ
de nouo ſtatuere nõ allegato nec ꝓbato impedimẽto ꝑ aduerſam ꝑ-
tem q2 omnis ꝓbatio dilatoria intelligit̃ peremptoria.tex.eſt apert⁹
in.c.lꝫ.de ꝓba.⁊ ibi ꝑ doct.⁊ in.l.fi.⁊.l,oratiõe.ff.de ferijs.tꝫ Arch.in
c.iudicantẽ.xxx.q.vj.⁊ Bar.in.l.i.C.de dila.§.videndũ.verſi.quid ſit
data.¶ Nec obſtãt motiuã ꝑtis aduerſe.nã iuſta cã eſt ſummaria vt
patet in ſtatutis vulterane potuit ptãs ſimul ⁊ ſemel vtriqꝫ parti ter
minũ ſtatuere tex.eſt i cle,ſepe.de ver.ſig.⁊ ibi hoc tenet̃ cõiter ꝑ doc.
¶ Nõ obſtat aliud motiuũ qꝺ citatio fuit facta ad prefigẽdũ termi-
num actori:⁊ non ipſi reo.hoc eñ habebat vitiare ſi ipſe reus citatus
nõ fuiſſet ꝑſens in ꝑfixiõe ſibi facta,Sic intelligo tex.⁊ Bar.in.l.aut
qui aliter.ff.qꝺ vi aut clam.¶ Sed cũ in caſu noſtro dict⁹ reus fue-
rit ꝑſens in ꝑfictiõe termini nõ erat neceſſaria alia citatio.Fit eñ ci-
tatio vt pars ſit ꝑſens:ſꝫ data ꝑſentia nõ eſt neceſſaria citatio vt no,
Io.an.in.c,fi.de elec.li.vj.facit.l,ſi vt ꝓponis.l.ij.C.quõ ⁊ qñ iud.vbi
colligit̃ a ꝯrio ſenſu,quod ſi iudex citauit ad vnum locũ poſtea pro-
ceſſit in alio ꝑte preſente,act⁹ tenet lꝫ ſecus eſſet ſi pars fuiſſet abſens
vt ibi ⁊ ꝑ Bar,in.l.fi.ff.qꝺ vi aut clã.¶ Tertio facit ꝯtra iſtã appel
lationẽ id qꝺ ſtatim ſubijcitur in ſecũdo articulo.Ex quib⁹ cõcludo
dictã appellationẽ ab interlocutoria nõ valuiſſe:⁊ ꝑ conſequens nõ
ſuſpẽdiſſe iuriſdictionem dñi poteſtatis:vt in.c.non ſolũ.de appella.
li.vj.¶ Condeſcendo ad ſecundũ articulũ qd de appellatiõe a diffi-
nitiua.Et iſte eſt articulus pulcher ⁊ ſubtilis ⁊ in effectu eſt queren-
dum nũquid a iudice predicto ſuper reductiõe arbitramenti ad equi-
tatem poſſit appellari,in quo principaliter duas reperio opiniones.
Prima But.in.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorũ.ff.ꝓ ſocio.q tenuit appella-
ri poſſe cñ tanq̃ iudex ꝓnuntiet.Et hanc opi.ſecut⁹ eſt Ant.de but,
in.c.quintauallis.de iureiur.Contrariã opi.tꝫ Io.an.in addi.Spe.
in tit.de appel.§.in quibus,ver.qd ſi conuenit.vbi recitat ruſticanũ
antiquũ doc.hanc.q.diſputaſſe.⁊ terminaſſe qꝺ appellari non poſſit:
principale motiuũ eſt qꝺ ab arbitramento nõ appellatur.ergo nec a
ſñia que ſup eo fertur.¶ Itẽ iudex non cognoſcit in hac cauſa vt iu
dex ſed vt bon⁹ vir.vt in.d.l.ſi ſocietatẽ.in fi,⁊ habet̃ proinde ac ſi nõ
vt iudex ad id fuiſſet aſſumptus:vñ cũ iudex hoc caſu ſubroget̃ in lo
cũ boni viri ſicut a bono viro arbitratore nõ appellat̃ ita nec ab iſto
iudice qui ſubrogatus in alterius locũ illius naturã ſortitur.ff.ſi quis
cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarũ.⁊ in.c.eccleſia.vt lite pen.Sic videm⁹ in
caſu ꝯuerſo.Nã qñ arbiter cognoſcit loco iudicis ab eo appellat̃.vt
a iudice.vt in.l.cñ ſpãlis.⁊.l.apertiſſimi.C.de iud.⁊ de of.dele.c.arbi-
2 tro.ff.qui ſatiſ.cog.¶ † Itẽ facit q2 ſi diceremus cõtrariũ partes inci
derent an fructus litigiorũ ꝑ primã ⁊ ſecũdã appellationẽ,⁊ propter
hoc abhorruerunt doc.hãc opinionẽ que mihi placet.reperio tenere
Bar.in.l.ij.in fi.ff.de leg,ij.vbi refert idẽ tenuiſſe Inn.in.c.ꝑſenti.de
reſcri.lib.vi.Quod hodie incipit ſtatutũ vbi vr̃ dare notabilem regu
lam ꝙ vbicũqꝫ iudex aliquid vt bon⁹ vir arbitrat̃ nunq̃ ab eo appel
latur.dicit eñ Bar.ꝙ nec etiã põt peti reductio ad arbitriũ bõi viri.
allegat Iac,but.in.d,§.arbitrorũ.hãc etiã opinionẽ ſecutus fuit dñs
Zab.cardi.in.c.expoſita.de arb.vbi refert idem ꝯſuluiſſe do.Bar.de
3 ſali.⁊ idẽ ſentit Bar.in.l.fi.C.de ꝯtrahẽ.empt.¶ † Pro hac opiniõe
etiã facit q2 iudex reductiõis nõ habet ſentẽtiare ſm qꝺ primus arbi
trator:ſed ſm bonã equitatẽ hꝫ arbitrari:vt no.Bar.in.d.§.arbitro
rum.⁊ ſic nõ põt dici ꝙ cognoſcat vt merus iudex,Et hec faciunt cõ
tra appellationẽ ab interlocutoria de qua premiſi,⁊ ille nõ debuerat
admitti:ſicut nec fuiſſet admiſſa coram arbitratore.Ex his cõcludo
dictã appellationem nõ eſſe admittẽdã:allego ⁊ aliam cauſam ꝑnci-
palem ex alio capite dictã appellationẽ infringente,vbicũqꝫ eñ ap-
pellatio ab interlocutoria eſt manifeſte friuola nõ vꝫ appellatio:nec
a diffinitiua tãq̃ interpoſita manifeſto contumace.tex.eſt not.in cle.
vnica.de dolo ⁊ cõtu.ſed prima appellatio fuit manifeſte friuola qꝺ
pꝫ ꝑ ſupradicta.ergo nõ poterat appellari a diffinitiua.⁊ ꝑ hoc rema
net tertius articul⁹ tãq̃ ſuperfluus.¶ Sed preſuppoſito ſine verita-
tis ꝑiudicio ꝙ dicta appellatio eſſet admittẽda nunquid capitula di
recte cõtraria fuerint admittẽda,Et hec qꝺ depẽdet a primo articu-
lo vtrũ publicatio atteſtationũ noceat ⁊ dic ꝙ ſi nõ fuit legitime fa-
cta nõ debet obeſſe parti.vt no.Io.an.in.c.fraternitatis.⁊.c.cõſtitu-
tus.el.ij.de teſti.Si aũt fuit legitime facta nũ dꝫ admitti ꝓpter peri-
culũ ſubrogatiõis teſtiũ.vt no.in.d.c.fraternitatis.Et eſt hodie text.
in cle.ij.de teſt.tenet Bar.in.l.per hãc.C.de tempo.appel.⁊ in.l.perẽ-
ptorias.C.ſen.reſcin,nõ poſ.In caſu noſtro publicatio fuit legitime
facta cũ pars aduerſa nõ legitime allegauerat cõtrariũ vt patet per
predicta ergo ⁊c,   Nicolaus Abbas,

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cõſiliũ petitur

in terminis infraſcriptis eſt. Quidã bonauẽturã hebreus mutuo receptit a quodã deodato florenos: M.cc.vt cõſtare dr̃ ſcriptura ꝓpriã manu ipſi⁹ debitoris. Lapſu tp̃is quidã noĩe genitus filius dicti debitoris nõ emãcipatus patre incõſulto in eodẽ chirographo ſubſcripſit ſe hac forma. Ego genit⁹ ꝯfiteoꝛ habuiſſe ⁊ recepiſſe ex ſupraſcriptis. M.cc.quos poſſ.ceoꝛ traficare ⁊ bonã rõnẽ reddere ipſi deodato. Poſt p̃dicta moꝛit̃ ipſe creditoꝛ ſupſtite ſibi quadã nepte ipubere pubertati tñ ꝓxima quã ſibi heredẽ vniuerſalẽ inſtituit ⁊ legatarios fecit ſibi q̃nq̃ ⁊ quẽlibet ipſoꝝ inſtituit in q̃nta parte bonoꝝ ſuoꝝ. Tũc ꝙ ſupraſcripte impuberi iudex loci tutoꝛẽ dedit ad negotia lites ⁊ cauſas vnum ex ſupraſcriptis legatarijs qui tutoꝛ diligẽter viſis rationib⁹ dicti defuncti ⁊ liberatiõe facta per eum de dicto Bonauẽtura: dictũ Bonauẽturam ⁊ ei⁹ heredes a dicto debito. M.cc. florenoꝝ liberauit ⁊ abſoluit iuramẽto interpoſito tam p dictũ tutoꝛẽ quã p p̃fatam pupillã heredẽ. ¶ Nũc querit̃ ſi p̃fatus genitus q ſubſcripſit ſe eo mõ ⁊ foꝛma de q̃bus ſupra ſit vigoꝛe dicte liberationis abſolutus ⁊ ille tutoꝛ potuerit eum ⁊ eius patrem liberare: ⁊ hoc alijs legatarijs inconſultis ⁊c.

¶ Conſilium.xxxix.

1 ☞ Tutoꝛ licet non poſſit remittere debitum liquidum pupilli: non liquidum tamen poteſt.

2 Iuramentum obligat iudeos ſicut ⁊ Chꝛiſtianos.

Diuini numinis p̃ſidio hu/

militer inuocato: Duo ſunt examini ſubijciẽda. ¶ Primo vtrũ filius dicti Bonauenture ſit liberatus. Scõm q̃d de patre. ¶ Circa primũ omiſſis breuitatis cauſa argumẽtis q̃ ad ptes fieri ſolent: dico dictũ genitũ duab⁹ ex cauſis impeti nõ poſſe p heredes dicti deodati olim creditoꝛis. ¶ Primo nũq̃ ipſe fuit obligatus dicto deodato, q̃ñ aut in veritate habuit dictos. M.cc.florenos aut nõ. Si habuit talis pecunia fuit p̃futura ⁊ ſic tranſiuerit in dominiũ patris cũ ex mutuo facto pecunia tranſiuerit in dñium ipſius.l.ij.ff.ſi cer.pe.⁊ lucrũ inde p̃ueniens eſt cõe ipſi patri ⁊ genito filio iuxta no. p Bar.in.l.cũ opoꝛteat.C.de bo.que lib.⁊ in.l.j.ff.p ſocio. Nec potuit filius patre incõſulto nouare obligationẽ paternã vt reſpectu illoꝝ M.cc.florenoꝝ ipſe eſſet obligat⁹ loco patris vt ſic pecunia eſſet ipſi⁹ ⁊ ꝓpꝛio noĩe traficare ⁊ negotiaret̃ ad vtilitatẽ ſuam ⁊ primi creditoꝛis q̃nimo nõ egit aliquã nouationẽ ſ; ſimplr̃ fuit ꝓfeſſus ſe recepiſſe ex pecunia mutuata patri.ad hoc.l.ij.⁊.l.ij.C.de noua. vñ indebite ꝓmiſit ⁊ p errorẽ traficare ⁊ reddere rõnem dicto deodato: cũ nihil recepiſſet ab eo nec de ipſi⁹ pecunia. Et ſic talis ſcriptura ſeu cautio indebite facta nõ dz ſibi p̃iudicare.vt in.c.ſi cautio.de fid.iſtr.⁊.l.cũ de indebito.in fi.ff.de pba. Si vero nullã pecuniã dict⁹ genitus recepit qd̃ vr̃ verius: ⁊ ſatis vr̃ colligi ex tenoꝛe liberatiõis facte: tunc clarũ eſſet dictũ genitũ nõ eẽ obligatũ, cũ obligatio realis nõ poſſit ꝯtrahi re nõ interueniẽte.vt.l.ſi tibi.⁊.de pactis.⁊.l.rogaſti.ſi cer.pe.⁊.l.hactenus.de ꝯſti.pecu. ¶ Scdo ex illo capite dictus genit⁹ impeti nõ põt vigoꝛe abſolutionis ⁊ liberatiõis facte p dictũ tutoꝛẽ ⁊ ipſam pupillã q̃ expꝛeſſe liberauerunt dictũ Bonauẽturam ⁊ eius filios: tam reſpectu ſoꝛtis dictoꝝ. M.cc.florenoꝝ quã reſpectu lucri vt ptz ex tenoꝛe dicti inſtrumẽti liberatoꝛij. qd̃ an ex toto valuerit examinabo ſtatim in ſequenti articulo. ¶ Uenio igit̃ ad ſecũdum articulum: an.ſ.tutoꝛ potuerit liberare dictũ bonauẽturã, ⁊ ipſius filiũ.ſ.genitũ p̃ſuppoſito qd̃ ipſe genitus ſit obligatus. Et vr̃ pꝛimo quod non per.l.pactũ curatoꝛis.C.de pact.⁊.l.luci⁹ titius.§.fi.ff.de admi.tu.vbi ptz ꝙ pactum curatoꝛis ſeu tutoꝛis poteſt ꝓdeſſe minoꝛi in exigendo: nõ aũt nocere in remittendo.hr̃ enim tutoꝛ loco dñi.cũ bene miniſtrat ⁊ nõ cũ illegitime.vt in.l.qui fundũ.ff.pꝛo emp. ¶ Sed hoc nõ obſtãte cõtrarium videt̃ dicendum ex duplici iure. Primo ex cõmuni theoꝛica doc.in.l.p̃ſes.C.de trãſ.⁊.d.l.pactũ curatoꝛis.vbi gl.Bar.⁊ ꝯmu

1 niter alij doc.† volunt ꝙ licet debitũ.in.l.q̃dũ pupilli tutoꝛ remittere nõ poſſit ſecus tñ eſt qd̃ debitũ nõ eſt liquidum. Nam videmus ꝙ ſolus tutoꝛ põt trãſigere.vt.l.ſi pignoꝛe.in fi.⁊.l.interdũ.ff.de pac.q̃ vult ꝙ licet filius habẽs adminiſtrationẽ peculij non poſſet remittere ſeu paciſci de petendo aĩo donandi: ſecus tñ ſi fiat aĩo nõ donãdi.vt puta q2 diffidebat de ꝓbatiõib⁹.tunc eñ valet remiſſio p habente adminiſtrationẽ l; pꝛo ea fienda nihil ꝯſequit̃. Sed in caſu noſtro illud debitũ. M.cc.floreñ.nõ ſolum erat nõ liquidũ: imo expꝛeſſe apparebat ex libꝛis defuncti ꝙ illi fuerat ſatiſfactũ vl̃ dicit̃ per ipſum tutoꝛẽ in dicto inſtrumẽto liberatiõis: potuit ergo licite dictus tutoꝛ agnoſcẽdo bonã fidẽ dictũ Bonauẽturã ⁊ filiũ liberare, maxime cum in hoc ſequeretur iudiciũ defuncti vt patebit ex libꝛis ſuis quo caſu etiã in alienatiõe rei immobilis nõ requiritur p̃ſidis decretũ.C.q̃ñ.decre. opus nõ eſt.p totũ.facit ad p̃dicta in ar.l.peto.in prin.ff.de leg.ij.⁊ l.pater.de leg.ij. ¶ Secundo pꝛincipaliter pꝛo p̃dicta liberatiõe facit q2 pupilla iurauit maxime autoꝛitate tutoꝛis ⁊ ꝓmiſit nõ ꝯtrauenire vñ cũ nõ eſſet maioꝛ infante ⁊ ſic doli capax habuit iuramẽtũ validare ꝯtractũ ſeu liberationẽ etiã ſi al's fuiſſet inualida, ita ꝙ inuiolabiliter tenet̃ ad obſeruationẽ iuramenti: vt in auc.ſacra puberum.C.ſi aduer.ven. q̃ l; loquat̃ in pubere cõiter vtriuſq; iuris doc.tenẽt etiã procedere in impubere doli capace. q2 ſicut peccãdo ⁊ periurãdo põt ſe obligare diabolo.ita deo.vt i.c.j.de deli.pue. ¶ Et hoc cõiter tenet Bar.⁊ alij in.d.auc.ſacra.⁊ cõiter canoniſte.⁊ ſpãlr̃ Hoſt.in.c.cũ con

2 tingat.de iureiu. ¶ † Nec obſtat ꝙ iſti ſunt iudei q2 iuramẽtũ eſt de iure diuino: ⁊ obligat etiam ex diſpoſitiõe veteris teſtamenti. Iuxta illud redde dño iuramẽta tua.vt tranſumptiue habetur in.c.⁊ ſi chꝛiſtus.de iureiur. Lex aũt moſaica bene ſtringit iudeos, vt in.c.gaudemus.de diuoꝛ.adeo ꝙ ad eam ſeruãdã in naturalibus poſſint cõpelli p romanũ põtificẽ.vt no.Inn.in.c.ꝙ ſuper his.de voto facit ad p̃dicta.c.mouet.xxij.q.j. ¶ Quare ꝯcludo ꝙ etiã ſi filius fuiſſet obligatus qd̃ tñ nõ credo per ea que dixi in p̃n.cũ illa pecunia fuiſſet effecta patris interueniẽte mutuo.vnde nõ potuit eam ꝓmittere alij vel traficare pꝛo altero iuxta.l.cõtra iuris.ff.de pac.⁊.l.filiuſfa.ff.de don.tñ liberatio ſubſequens facta per tutoꝛem ⁊ pupillam maxime interueniẽte iuramẽto habuit illos abſoluere cum iuramentum tollat defectum etatis, vt dicta auc.ſacramenta puberũ. Nec obſtat ꝙ alij legatarij nõ ꝯſenſerũt cũ ipſi non habebãt adminiſtrationem bonoꝝ pupille.fateoꝛ tñ ꝙ hec liberatio nõ p̃iudicat eis pꝛo parte hereditatis eis delate: cũ vnius heredis tranſactio alteri nõ p̃iudicat: cum alteri per aliũ iniqua cõditio afferri nõ debet.l.j.C.de tranſac. Nam actiones hereditarie actiue ⁊ paſſiue ipſo iure diuidunt̃ inter heredes pꝛo poꝛtionibus hereditarijs.l.ea que.C.famili.erciſ. Et hec ſufficiant ⁊c.

Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cõtingẽtia talis eſt. Nobi

lis ⁊ egregius Henricus quõdam Federici de criſino de Uincẽtia filiũ vel filios maſculos legitimos ⁊ naturales tunc nõ habẽs teſtũ ſolenniter fecit: in quo dotẽ quibuſdã filiabus ſuis reliquit, ⁊ in ea dote eas heredes inſtituit iubẽs eas foꝛe tacitas ⁊ cõtentas. Quiquidẽ teſtatoꝛ cũ haberet vxoꝛẽ pregnãtẽ in dicto teſtõ filiũ vel filios ſi quos in futurũ ex vxoꝛe p̃gnãte haberet vnũ vel plures legitimos ⁊ naturales heredes vniuerſaliter inſtituit atq; equaliter. Sin autem dict⁹ teſtatoꝛ filium vel filios legitimos ⁊ naturales vel deſcẽdẽtes maſculos ex dictis filijs legitimos ⁊ naturales tp̃e moꝛtis ſue non haberet vl̃ haberet: ⁊ dicti filij ſui maſculi ⁊ naturales deſcẽdẽtes ex eis legitimi ⁊ naturales decederẽt ſine filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus ⁊ deſcendentibus ex eis maſculis legitimis ⁊ naturalib⁹ vulgariter breuiloque cõpendioſe ⁊ p fideicõmiſſum ſubſtituit ⁊ heredem ⁊ ſucceſſoꝛem in bonis ⁊ hereditate ſua eſſe voluit ⁊ oꝛdinauit notabilẽ virum Fed.quõdam paſſu de criſino dicti teſtatoꝛis nepotem.ſi dicto tp̃e dictus Fed.extabit ei ſuperuiuus. Et in caſu quo dictus Fed.nõ extaret ⁊ nõ ſuperuiueret ſubſtituit in bonis ⁊ hereditate ſua deſcendẽtes maſculos ex dicto Federico legitimos ⁊ naturales. Et ſi dict⁹ Federicus vel ei⁹ deſcendentes maſculi legitimi ⁊ naturales in rerũ natura nõ foꝛẽt pupillariter ⁊ vulgariter ⁊ per fideicõmiſſum ſubſtituit heredẽ ⁊ ſucceſſoꝛẽ in bonis ⁊ hereditate ſua voluit eſſe Leonellum quondã Bartholomei de leneno de vicẽtia. Et ſic dict⁹ Leonellus nõ extaret ſubſtituit vulgariter ⁊ pupillariter ⁊ per fideicõmiſſum deſcẽdentes maſculos dicti Leonelli legitimos ⁊ naturales. Et ſi deſcẽdentes maſculi dicti Leonelli legitimi ⁊ naturales nõ extarẽt: mãdauit dict⁹ teſtatoꝛ ꝙ hereditas ⁊ bona ſua deuenirẽt ad ꝓximioꝛes dictis teſtatoꝛis. ¶ Poſt factũ huius ſolẽne teſtm̃ p aliquos annos dictus teſtatoꝛ ſuperuiuens tãdem nõ mutata volũtate deceſſit. Federic⁹ aũt eius nepos ſubſtitutus, vt ſupꝛa filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus ex dicto teſtatoꝛe nõ extantibus vigoꝛe p̃fate ſubſtitutiõis ſeu inſtitutiõis p̃dicte hereditatẽ dicti Henrici teſtatoꝛis ⁊ patrui ſui ſolẽniter adiuit ꝯtradicẽte nemine. demũ elapſis quibuſdam tẽpoꝛibus ad petitionẽ dicti Leonelli fuit dictus Federicus citatus p vicariũ poteſtatis loci.⁊ ad illius inſtantiã fuit per dictũ vicarium p̃fixus terminus dicto Federico ad executionẽ quoꝛũdã legatoꝝ factoꝝ ad pias cauſas. Qui Federic⁹ videns ſe ex dicta hereditate ſeu eius occaſiõe ere alieno grauatũ adiuit ep̃z Uicẽtinũ ⁊ obtinuit ꝓrogationẽ termini ad biennũ ⁊ intra terminũ pꝛoꝛogatũ nõ habẽt pecuniã pꝛo ſatiſfactiõe dictoꝝ legatoꝝ aſſignauit pꝛo ipſoꝝ executiõe quedã bona dicte hereditatis dicto dño ep̃o acceptanti ⁊ recipienti. Nunc ꝯtingit dubitari de tribus pꝛincipaliter. ¶ Pꝛimo vtrũ ſi dictus Federic⁹ ſine liberis maſculis moꝛi ꝯtingat Leonellus ſubſtitutus vl̃ etiã eos deficiẽte ei⁹ liberi maſculi legitimi ⁊ naturales admittũtur ad dictam hereditatẽ virtute ſubſtitutiõis predicte an omnis ſubſtitutio in dictum Federicũ teſtatoꝛis neptem hereditatis aditione finita ſit. ¶ Scdo vtrum dictus Leonellus poſito qd̃ ipſe vel ei⁹ filij admittantur poſſit petere a Federico ꝙ ſatiſdet de cõſeruando ⁊ nõ minuendo res hereditatis ⁊c. reſtituendo cum venerit caſus ſubſtitutiõis p̃dicte cũ allegetur dictũ Federicũ male vti ſubſtantia ſua l; ipſe Federicus alleget ſe alienaſſe ea que alienata fuerint cauſa ſatiſfaciendi eri alieno ⁊ creditoꝛibus hereditarijs. ¶ Itẽ poſito quod

debeat teneri cũ nõ reperiat̃ qui velit fideiubere ⁊ realiter obligari an ſufficiat ſimplex cautio ſua. ¶ Tertio dubitatur an dictꝰ Federicus ſit priuatꝰ dicta hereditate qui nõ ſatiſfecit legaliter ad pias cauſas intra annum prefixũ a iudice ⁊ nõ cõſeruet̃ illeſis ex dicta prorogatione ⁊ conſignatione bonorũ factis modo predicto. Et poſito ꝙ ſit priuatus vtrũ dicta hereditas ſeu ipſiꝰ bona peruenire debeãt ad dictum Leonellum ſeu eius filios ſubſtitutos ⁊ ad dñm epm Vicentinum vti pauperum ⁊ pie cauſe patrem ⁊c.

¶ Conſilium.lx.

1 Subſtitutio facta ſub ꝯditiõe in euentũ conditionis euaneſcit.
2 A verbis teſtatoris non eſt recedendum.
3 Argumentum per locum a ſpeciali in iure eſt validum.
4 Iudex terminũ a lege ſtatutũ cauſa cognita alterare poteſt.
5 Interp̃tatio ſtrictiſſima eſt fiẽda in penis q̃ ipſo iure interponebat̃.

Chriſti eiuſqʒ matris p̃ſidio humiliter inuocato, venio ad primũ dubiũ. Et vr̃ p̃rio ꝙ decedẽte dicto Federico ſine filijs maſculis legitimis et naturalibꝰ: dictꝰ Leonellus vt ſubſtitutus vel eo decedẽte eiꝰ filij debeant admitti ad dictã hereditatẽ: qđ ſic oſtẽdit̃ in teſtamẽtis recurrendũ eſt potius ad volũtatẽ teſtatoris q̃ ad verba ipſiꝰ teſtamenti. l. ſi mihi ⁊ titio. de condi. ⁊ demon. Etiã cõtra propriũ verborũ ſignificatũ in. l. labeo. ff. de ſupel. lega. ¶ Sed cõiecturata teſtatoris volũtate vr̃ ſubſtitutus dictus Leonellus ſeu eius filij eo non exiſtente ſine filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus. Ergo in euẽtũ ꝯditiõis ſunt iſta admittẽda. vt i. c. raynaldus. de teſta. Minor ꝓbat̃ ex tacita mẽte teſtatoris. nõ enim preſumit̃ teſtator magis dilexiſſe nepotẽ ex fratre qui proprie non đr nepos vt. l. iuriſcõſultꝰ. §. nepos. ff. de gra. affi. q̃ proprios filios legitimos naturales, cum amor paternus vincat omnem affectũ. l. fi. C. de cur. fur. Sed dictus teſtator voluit ſimpl'r inſtituere filios ſeu nepotes ex filijs qui ſũt vere nepotes. d. §. nepos, ⁊ qui diligũt̃ vt filij. vt. l. liberorũ in fi. ff. de ver. ſig. Sed ſubſtituit eis Federicũ in caſu quo decederẽt ſine poſteritate legitia ⁊ naturali: vt pʒ in caſus narratione. Ergo fortius preſumẽdum eſt voluiſſe dictũ Federicum ſubſtituere ſimpliciter ſed tacite grauaſſe eũ de reſtituẽdo dicto Leonello vel filijs ſi ipſe decederet ſine legitia ⁊ naturali ſobole lʒ expreſſe non caueat, ad hoc tex. no. in. l. cum acutiſſimi. §. fideicõ. ⁊ in. l. generaliter. §. cũ aũt. C. de inſti. ⁊ ſubſti. vbi pʒ qđ lʒ pr̃ i ſubſtitutiõe filij naturalis expreſſit de nepotibus: tñ tacite preſumit̃ de eis cogitaſſe ad excluſionẽ ſubſtituti: q2 nõ eſt p̃ſumendum teſtatorẽ voluiſſe alienũ p̃ferre ꝓprie ſoboli. vt ibi dicit tex. Ad idẽ tex. not. in. l. cũ auus. ff. de cõdi. ⁊ demõ. vbi tacite videnť vocati filij expõne etiã ad excluſionẽ patrui ſubſtituti ne videat̃ magis dilexiſſe filiũ ſuperſtitẽ q̃ ſobolẽ ex filio p̃mortuo: vt eſt ille no. caſus. Ita i ꝓpoſito cũ voluerit teſtator ꝓprie ſoboli tribuere facultatem de rebus hereditarijs diſponẽdi ad libitum in caſu quo decederet ſine poſteritate legitima ſʒ ſibi ſubſtituit dictũ Federicũ nepotẽ multo fortius idẽ preſumẽdũ eſt voluiſſe in p̃ſona Federici q̃m minꝰ p̃ſumit̃ dilexiſſe: tñ ex naturali rõne: vt in. d. l. liberoꝝ. in fi. tñ ex inſtitutione: cum primo loco vocauerit filios ⁊ deſcẽdẽtes ex eis. ¶ Scđo p̃ncipaliter facit alia ⁊ diuerſa rõ ꝙ dicta onera appoſita inſtituto videt̃ repetita in ſubſtituto. vt. l. illud. ff. de le. i. ⁊. l. nõ iuſtã. C. ad treb. facit. l. vnica. C. de cad. tol. Sʒ filijs ꝓprijs ſubſtituit in euentũ carentie liberorum. Ergo idẽ videt̃ repetiſſe in nepote ſubſtituto. ⁊ tacite fortius hoc cõiecturãdũ quãto plus vr̃ dilexiſſe filios quã nepotẽ ex fratre. ¶ Sed his nõ obſtantibus contrariam ſñiam arbitror veriorẽ. mouet me principaliter. l. lucius. ff. de here. inſti. vbi teſtator inſtituit fratrẽ ſi priꝰ moreret̃ anteq̃ haberet filiũ vel filiam ſubſtituit duos ex ſeruis ſuis, inſtitutꝰ adiuit hereditatẽ ſed nõ habebat filios. ¶ Querebat̃ an dicti ſerui ſubſtituti deberent admitti tã q̃ ſubſtituti ſaltẽ in aliquã parte tanq̃ adiecti ⁊ vr̃ ibi ꝑ iuriſcõſultũ ꝙ nec vt adiecti debẽt admitti, nec vt ſubſtituti cum teſtator voluerit eis p̃ferre nedũ fratrẽ inſtitutũ ſed etiam filios. Et ſic ex ſola adiectiõe hereditatis excludunt̃ ſubſtituti, lʒ fuerit in ſubſtitutiõe facta ꝯmemoratio filiorũ: cum ſimpliciter fuerit frater inſtitutus ⁊ nõ ſub ꝯditione ſine liberis. ita p̃ncipaliter vr̃ dicendum in caſu noſtro ex quo Fedéricꝰ fuit in ſcđo gradu inſtitutus ſimpliciter. lʒ fuerit facta filiorũ cõmẽmoratio in caſu quo ipſe Federicus nõ extaret, ex quo tñ ipſe extat ⁊ hereditatẽ agnouit euanuit ꝓrſus ſubſtitutio quãtũcunqʒ filios nõ ꝓcrearet ⁊ eis nõ extantibꝰ decederet.
1 vt. d. l. lucius. ¶ † Ad idẽ facit ſubſtitutio facta ſub ꝯditiõe euaneſcit in euentũ cõditiõis. l. i. C. de condi. inſer. cum ſi. Sed Leonellus ⁊ filij fuerunt ſubſtituti ſub cõditione in caſu in quo dictus Federicus ſeu eius deſcendentes in rerũ natura nõ forent, qđ đʒ intelligi exiſtentia tempore mortis teſtatoris: vt pʒ per dictã in primo gradu inſtitutionis. verba enim ſequẽtia clarificãt̃ ⁊ determinãtur a precedẽtibus. l. ſi ſeruus plurĩũ. in fi. ff. de leg. i. ⁊. l. qui filiabus. e. tit. vbi bonus tex. ſed Fedéricꝰ extitit tp̃e mortis teſtatoris ⁊ hereditatẽ agnouit. ergo euanuit ſubſtitutio facta de Leonello ⁊ filijs, p̃ſuppoſito ꝙ Federicꝰ ſine liberis decedat. q2 cũ alternatiue de eo ⁊ filijs fuerit facta mentio non ſufficit ad ipſius purificationẽ alterã partẽ exiſtentẽ vt in regula in alternatiuis. de reg. iur. li. vi. ⁊ cap. inter cetera. de reſcri. ⁊ quo ad materiam noſtrã vr̃ tex. in. l. is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. du.
2 ¶ † Tertio p̃ncipaliter facit ꝙ a verbis teſtatoris nõ eſt recedẽdũ niſi clare pateat de intẽtione cõtraria. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. Sed i caſu nr̃o teſtator ſimpliciter ſubſtituit Federicũ ⁊ eo nõ extãte filios neutris extãtibꝰ Leonellũ, ſed hic aliter ſcʒ Federicus extitit; ergo euanuit ſubſtitutio clariſſime ex verbis nunc in r̃ſione ad cõtraria ſuperius formata videbit̃ an illud ex verbis ſenſerit. Unde ad primũ cõtrariũ r̃ndeo qđ nullis iuribus filij ſubintelligũtur vt teſtator videat̃ ꝯtra officiũ pietatis plus dilexiſſe extraneũ q̃ poſteritatẽ filiorũ vel magis ſuperſtitem quã ſobolem filij premortui ꝯtra illud qđ hr̃ iſti, de here. que ab inteſta. defe. §. cũ filius. Sed in caſu noſtro ſi bñ ꝯſideratur prorſus ceſſat hec rõ: ⁊ militaret omnis abſurditas q2 nõ militat rõ ſic diſponendi vt teſtator diſpoſuit. Nam in ſubſtitutiõe filiorũ fuit q2 patruꝰ eſt loco patris, vñ ſi filij decederent ſine ſobole noluit teſtator nepotẽ ſuũ q eſt loco filij maxime ad ꝯſeruationẽ agnatiõis excludi, Sed voluit vocari Federicũ nepotẽ ex fratre ne filij haberẽt materiã alienãdi illa bona extra familiã, maxime Federico excluſo, vñ vocauit illũ quẽ merito debebat prediligere poſt filios: ſed in ſecũda inſtitutionis parte quã fecit de Leonello non militabat hec ratio: cũ ipſe Leonellus nõ eſſet de agnatione ⁊ familia, nec attinebat ſibi eo gradu quo deberet eũ diligere loco filij. vñ merito voluit euʒ excludi ſimpliciter ꝑ exiſtentiã Federici vel filiorũ ſuorũ: ⁊ ſatis eſt ꝙ ſumus extra caſum dictarũ legũ. Nã negari nõ põt quin. d. l. acutiſſimi. ⁊. l. gñaliter p̃alle. fundẽtur ſuꝑ maxima eq̃tate: vt pʒ in eis. Sʒ ius fundatũ ſuꝑ maxima equitatẽ ꝯ regulas iuris nõ đʒ extẽdi. arg. in. l. qđ vero. ff. de legi. imo voluit Io. an. in. c. i. ⁊. ij. vt lit. pe. li. vi. tale ius nõ extendendum etiã ex idẽtitate rõnis. hic tñ non eſt rõnis paritas imo oĩno diſſimilitudo: vt pʒ ex p̃cedẽtibus. Itẽ in illis iuribus verba nõ improprianť ex toto. ſed fit ſuperlocutio ſi decederet ſine liberis i fauorem inſtituti ad excluſionem ſubſtituti. Sed i caſu noſtro fieret verborũ maxima improprietatio: vt pʒ ex p̃dictis media iſtituti qui ita fuit p̃dilectus a teſtatore ⁊ i fauorẽ ſubſtituti q nõ fuit a teſtatore ita dilectꝰ. ¶ Ad ſcđm ꝯtrium dico ꝙ nõ ꝓcedit i relictis factis ab inteſtato vel oneribus iſtituto iniũctis que videnť repetita a ſubſtitutis ad hoc vt volũtati teſtatoris ſatiſfiat. ¶ Sed in caſu nr̃o agit̃ de relictis vel oibꝰ iniũctis iſtitutis: ſed de quadã qualitate appoſita inſtitutis in primo gradu q̃ nõ fuit repetita circa iſtitutos, ſcđo gradu facit. l. iulius paulus. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. ¶ Itẽ ⁊ meliꝰ appoſita ⁊ dicta i inſtitutiõe videnť replicata in ſubſtitutiõe niſi ꝯria ex cõiectura eliciat̃ voluntas teſtatoris: vt not. dicit tex. in. l. illud. de le. i. ¶ Sʒ in caſu noſtro clariſſime pʒ ꝯria volũtas teſtatoris cũ i p̃rio gradu aliã legẽ dixerit quã in ſcđo. Nemo eñ preſumit̃ dixiſſe qđ mẽte prius nõ agitauit. l. labeo. p̃alleg. Nec eſt veroſimile ꝙ incõtinenti fuerit oblitꝰ vel ſibi cõtrarius. arg. l. nõ ad ea. ff. de cõdi. ⁊ demõ. Et idẽ ſi voluiſſet diſponere in Federico qđ in filijs bene ſciuiſſet exprimere ⁊ nõ alternatiue ſubſtituere: vt i nmlli dicit tex. i. c. ad audiẽtiã. de deci. Et hoc quo ad primũ dubiũ pro cuius deciſiõe vr̃ ſublatũ ſcđm. Non eñ eſt p̃ſtãda cautio ſi euanuit ſubſtitutio. ¶ Sed preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ſubſtitueret̃ qd dicẽdũ. certe caſus vr̃ idubitabilis: vt cautio ſufficiens p̃ſtet̃, vt eſt caſus iũcta gl. i. ff. vt leg. no. Nã ſpãle eſt in patre q rogat̃ reſtituere hereditatẽ filio vt cauere nõ teneret̃. i
3 l. iubemꝰ. C. ad trebel. Ergo ſecus vr̃ inter alios cõiunctos. vʒ † eñ argumẽtũ ꝑ locũ a ſpeciali vt legi. ⁊ no. in. c. preſenti. de p̃bẽ. li. vi. Sʒ in hoc caſu rogatꝰ de reſtitutione allegat impotẽtiã p̃ſtãdi ſufficiẽtem: quedã iura in alijs terminis videnť vel eo caſu quo cautio nõ põt p̃ſtari ſufficiẽs p̃ſtet̃ vt illa q̃ p̃ſtari põt ſaltẽ iuratoria. vt i auť. generaliter. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in auť. vt nulli iudicũ. §. ſi vero. ⁊ i. c. ꝑ veſtras. q fil. ſint legi. ⁊ in auť. de litigioſis. §. ad excludẽdas. hec qđ poteſt multũ adaptari ad ſimilẽ qõnẽ que fit in vſufructuario qui tenet̃ cauere ſufficiẽter ꝓprietario de vtẽda re ad arbitriũ boni viri, ⁊ ea reſtituenda finita cã vſufructꝰ. in. c. fi. de pigno. ⁊ in alijs cauſis ⁊ i. l. vſufr. C. de vſufru. ⁊ vtrobiqʒ per gl. ⁊ doc. vtriuſqʒ iuris. Et i hoc multe ſũt opiniones: ſed due ſunt p̃cipaliores que ſatis videnť i effectu cõuenire. Una Hoſt. Io. an. ⁊ ſequentiũ i. d. c. fi. vt ſufficiat iuratoria. Sʒ ſi aliquo modo veniſſet ꝯ iuramẽtum vel bona ſua iciperet diſſipare p̃deret hoc priuilegiũ ar. de deci. ſuggeſtũ. Alia eſt Bar. i. d. l. vſufru. vt ſi perſona eſt ſuſpecta fiat ſequeſtratio: al's ſtetur iuratorie cautioni. Et ſic cedũt ad diſcordiã opiniones ꝯtrarie. Ego ad materiã p̃ciſe noſtrã allego tex. iũcta gloſ. notabi. in. l. poſtq̃. §. in p̃nti. ff. vt leg. no. ca. vbi vr̃ innui qđ de hoc fiet ſequeſtratio apud ꝓbũ virũ q r̃ndeat de fructibꝰ ipſi heredi: vel ſaltem đʒ remanere apud heredẽ ſi nõ eẽt ſuſpectus. intelligo p̃ſtita cautione iuratoria. Et ſic vr̃ ibi ꝓbari opi. Bar. de inopia ſatis põt ſtari iuramento Federici. ar. dicta auť. generaliter. vbi hoc vr̃ ꝓbari. facit. c. nulli. de elec. li. vi. Et hec quo ad ſecundũ. ¶ Aggredior poſtremo tertiũ queſitũ: an dictꝰ Federicus ſit priuatus actione preſcripta. vr̃ primo ꝙ ſic iudex etiã ſecularis poteſt officiũ ſuũ impartiri vt legata ad pias cauſas executiõi mandenť vt notabiliter probat̃ i auť. de eccle. ti. §. ſi quis edificationẽ. ergo cũ monitio fuerit facta a iudice ſuo ⁊ intra annũ a die monitiõis nõ fuerit

paritũ

paritum:fuit Federicus heres ipſo facto priuatus ⁊ illico ex iuris diſ
poſitione Leonellus tāꝗ̄ ſubſtitutus extitit ipſo iure heres vt ꝓbari
vr̄ in auẗ.hoc āpliꝰ.in verbo excludiẗ qđ eſt pn̄s.C.de fideic.⁊ me-
lius in corpore vn̄ ſumiẗ in.§.oibus.de here.⁊ fal.⁊ gl.apertiſſime vr̄
tenere in eadem auẗ.de here.⁊ fal.§.ſi qs aūt nō implens.in verbo au
ferri.ꝯnimo plus vr̄ velle gl.no.iuncto tex.in.c.ſi heredes.de teſta.ꝙ
heres nō adimplens volūtatē defuncti in relictis ad pias cauſas ipo
iure priuatẗ etiā debito bonoꝝ ſubſidio.⁊ idē ibi Hoſt.facit text.iūcta
gl.in.c.ſilueſter.xj.q.j.¶Sed his nonobſtantibus cōtrariū puto de
iure verū quo ad caſum noſtrū:moueor principaliter per tex.no.⁊ ſin
gularē in materia iſta in.c.nos quidē.de teſti.in verbo neglexerit.vbi
ptꝫ tunc heredē ꝑuari cū neglexerit ꝑ annum adimplere. ſecꝰ ergo ſi
iuſta cauſa fuit impeditus:⁊ hoc innuit ibi Hoſt.⁊ aptiꝰ Fed.de ſen.
ꝯſi.xxiiij.vt aūt hoc ampliꝰ ꝓcedat qn̄ ex cōtumacia vel negligētia
heres differat vltra annū exequi ſentit Bar.ibi.⁊ vr̄ tex.iuncta gl.in
verbo diſtulerit.inſti.de acti.§.itē mixta.⁊ illa gl.eſt ſatis no.ad mate
riam noſtrā.⁊ facit qđ no.gl.in.c.quā ſit.in verbo diſtulerit.de elec.li.
vj.Sed iſte Federicus de quo queriẗ.nō neglexit:nec ſine cā vltra an
num diſtulit:ſed ep̄m loci adijt ⁊ ſatiſfecit oneribus debitorū incūbē
tibꝰ hereditati que primo expedienda ſunt.l.ſi vniuerſe.C.de leg.⁊.l.
j.ff.ad.l.fal.⁊ ſic habuit terminū prorogatiōis.Quod aūt ep̄s potue-
rit terminū ꝓrogare cauſa cognita ſatis ꝓbatur ex dicto.c.nos qdē.
de teſta.c.ex dicto.cōſi.Fed.Ipſe em̄ eſt principaliter iudex ⁊ pars in
his legatis ad pias cauſas.⁊ maiorē poteſtatē hꝫ ꝙ̄ iudex ſecularis.
vt ſatis colligiẗ ex.l.nulli.⁊.l.ſi qs ad declinādā.C.đ epiſ.⁊ cleri.⁊ me
liꝰ in auẗ.de eccle.ti.§.ſi aūt qui hoc facere.⁊ in.c.ſua.⁊.c.ſi heredes.⁊
4 c.ioānes.de teſ.†Iudex aūt pōt regulariter terminū a lege ſtatutum
cauſa cognita alterare:vt plene no.ꝑ Bar.in.l.ij.ff.de re iudi.ꝑ cano
niſtas i.c.qđ ad ꝯſultationē.e.ti.in.c.cū ſit romana.de appel.⁊ maxi-
me in caſu noſtro vbi iura pōderāt negligētiā:vt ſupra dixi.Et pre-
ſumēdum eſt ep̄m iuſta cā fuiſſe motū ad prorogationē termini.arg.
in.l.j.⁊ qđ no.ibi Bar.C.de p̄dijs mino.ſine decre.li.x.⁊ ꝗcquid ſit ſa
tis eſt ad euitationē pene ꝙ iſte nō neglexerit nec ſine cā diſtulerit vt
5 in iuribus p̄alle.†Nā in penis q̄ ipſo iure imponunẗ debemꝰ ſtrictiſ-
ſimā interp̄tationē facere:vt in regula in penis.⁊ regula odia.de reg.
iu.li.vj.⁊ qđ ibi no.ꝑ Io.an.facit.l.pe.ff.de penis.Et an nūc ſit libe-
ratꝰ ab executiōe illorū legatoꝝ ex ꝯſignatiōe illoꝝ legatoꝝ ⁊ bonoꝝ
facta dn̄o ep̄o ſatis pōt argui ꝙ ſic ꝑ vnū ſingulare dictū Spe.in tit.
de inſtr.edi.§.nūc aliqua.ver.quid ſi executor in ptāte iuris.vbi dicit
ꝙ habēti exeq piā volūtatē currit tp̄s anni ēt impedito:nō dico quo
ad penā ſꝫ quo ad deuolutionē executiōis fiēdā dn̄o ep̄o ⁊ pōt adiu-
uari dictū ſuū per gl.no.in.c.ſtatutū.de p̄ben.li.vj.in ver.numerādū.
que vult ꝙ vbi tp̄s ſtatuiẗ nō in odiū ſed in fauorē alicuiꝰ tūc currit
etiā ignoranti ⁊ nō negligēti.Et ꝓ illa gl.facit.l.genero.ff.de his qui
no.infa.Cum ergo ptās exequēdo illa legata videatẗ ſatis quātū i ſe
ſatiſfeciſſe cū aſſignauit bona hereditaria ep̄o acceptāti ⁊ recipiēti.ꝓ
hoc bonꝰ tex.in.l.fi.§.⁊ ſi p̄fatā.C.de iur.delib.⁊.l.ſi neceſſarijs.§.oīs.
ff.de pig.act.⁊ ꝑ hoc remanet ſolutū id de quo vltimo queriẗ an deuo
lutio hereditatis fiat ad dn̄m ep̄ꝫ an ad Leonellū ſubſtitutū.Nō em̄
eſt locꝰ deuolutiōi vt ptꝫ ꝑ p̄dicta.¶Sed vt oībꝰ dubijs ſatiſfiat p̄-
ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ dictus Federicꝰ ſit priuatus:vr̄
prio ꝙ dictus Leonellꝰ tāꝗ̄ ſubſtitutus ſit effectus heres.vt in auẗ.
de here.⁊ fal.§.in oibus.⁊.§.ſi qs aūt nō implēs.in gl.in verbo aufer
ri.⁊ in.d.auẗ.hoc ampliꝰ.In ꝯtrariū ꝓ dn̄o ep̄o vr̄ tex.not.in auẗ.de
ecc.ti.j.§.ſi aūt q hoc facere.vbi đr ꝙ herede nō adimplēte legata pia
ep̄s pōt vēdicare oīa etiā cū lucro medij temporis.⁊ eſt ille tex.prima
frōte multū aduerſus.d.auẗ.de here.⁊ fal.⁊.d.auẗ.hoc amplius repe
rio quēdā doc.qui fuit ingenio p̄ſtantiſſimus reduxiſſe ad concordiā
vt in legatis ad nō pias cauſas veniant ſubſtituti,in pijs vero ſucce
dit ep̄s.qđ ſatis placet.⁊ ſic ſm̄ hunc intellectū pōt intelligi.c.ſi here-
des.prealle.Et ſm̄ hoc deuolutio in caſu noſtro fieret ad dn̄m ep̄m ⁊
non ad dictū Leonellū.¶Nec obſtat ꝙ hic non interuenit bina mo
nitio que videtur requiri in.d.§.ſi aūt qui hoc facere.qr ille.§.ꝓcedit
quando nō expectatur annus.ſed incontinēti dimittitur pena ſibi:ſꝫ
ſi expectatur lapſus anni ſufficit vnica monitio.vt in.§.ſi qs autē nō
implēs.⁊ in auẗ.hoc ampliꝰ.prealle.Et ſic intellexit Bar.in dicta au
ten.hoc amplius.⁊ glo.in.d.§.ſi quis autem nō implēs.Et hec ſuffi-
ciant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xlj.

1 ☞ Alienatio facta de rebus monaſterij in caſu non cōceſſo eſt nulla quantuncunqꝫ forma fuerit ſeruata.
2 Officium ſuum quiſqꝫ preſumitur diligenter exercere.
3 Solennitas oīs vr̄ remiſſa per commiſſionem ⁊ indulgentiam pape.
4 Papa poteſt bona eccleſie alicui licite donare ⁊ preſumitur motus iuſta cauſa.
5 Priuilegium conceſſum non ſubdito non poteſt reuocare.

SAluatoris eiuſqꝫ pijſſime
genitricis poſtulato ſuffragio.Videdū eſt in effectu an di
cti fratres ꝯſanguinei de qbus in facti narratione fuerint
tuti ſuꝑ emptiōe rerū monaſterij aduerſus abbatē ⁊ conuētū ſancti
Mauricij.In quoꝝ qdē examinatiōe declarare ⁊ diſcutere opꝫ quqꝫ
mihi exhibita,vcꝫ bn̄dictionē p̄mo factā.¶Scđo ꝯfirmationē Bo-
nifacij pape.¶Tertio ipſius reuocationē gn̄alē.¶Quarto ꝯfirma
tionem pape Inn.¶Quinto reuocationem Io.Et primo dicta vē
ditio vr̄ in ſe plurimos errores ꝯtinere.Nō em̄ interuenit cauſe cogni
tio que dꝫ de iure cōi in alienatiōe rei eccleſiaſtice interuenire.xij.q.ij.
ſine exceptiōe.⁊ maxime p̄cedēte tractatu vt no.Inn.in.c.j.de reb.ec.
nō alie.li.vj.in verbo tractatꝰ.in fi.⁊ per Fede.de ſen.ꝯſi.cxxxvij.nec
per mādatū pape cauſe cognitio fuit adhibita,imo potius aucta.cū
mādauerit diligenter inquiri de cauſis pretenſis ad alienationē fa-
ciēdā vn̄ tum ex iuris ſolēnitate omiſſa tum ex preteritiōe forme mā-
dati dicta venditio corruit vt in dictis iuribꝰ.⁊ in.c.cū dilecta.de re-
ſcri.⁊.c.piſanis.de reſti.ſpo.facit notabile dictū Bart.in.l.diē ꝓferre.
§.ſtari.ff.de arbi.vbi dicit ꝙ ſi fuit cōpromiſſum in arbitrū hoc exp̄ſ-
ſe vt pronuntiet ſm̄ ius,ſi pronuntiat ꝯ̄ nō valet ſnīa qr cōtra formā
compromiſſi.lꝫ al's illa forma nō expreſſerit dictum ipſius:lꝫ contra
ius potuiſſet reduci ad arbitriū boni viri.vt.l.ſi ſocietatē.§.arbitrorū.
ff.ꝓ ſocio.⁊.c.ꝑ tuas.⁊.c.dilecti.đ arbi.Ita i ꝓpoſito p̄ſuppoſito ſine
veritatis preiudicio:qr de iure cōi dicta vēditio valuiſſet.tn̄ qr epiſco
pus Veron̄.ꝯmiſſarius pape dedit licentiā nō verificatis prius cau-
ſis ꝯtētis in reſcripto nō valuit datio legitime.¶Ad p̄dicta optime
1 facit cle.j.de reb.ecc.nō alie.vbi ptꝫ†ꝙ alienatio facta de rebꝰ mona
ſterij in caſu nō ꝯceſſo eſt nulla quātūcūqꝫ forma fuerit ſeruata.qđ ēt
gl.⁊ Io.cal.in.c.j.de in inte.reſti.⁊ Archi.⁊ Io.an.in.c.ij.de re.eccle.
nō alie.li.vj.⁊ Bal.in auẗ.qui res iā dictas.C.de ſacroſan.eccl.⁊ opꝫ
cām ineſſe notā ⁊ euidentē:nec ſufficit ꝙ naſcatẗ neceſſitas alienatio-
nis.vt no.probatẗ.in.c.j.de reb.eccl.nō alie.li.vj.Facit qđ no.Bar.in
l.ſi forte.ff.de caſtren.pec.⁊.l.ſciendū.ff.de verb.ſig.⁊ in auẗ.ſi quis in
aliquo documēto.C.de eden.de qua hic nō cōſiſtit,licet etiā mādareẗ
in cōmiſſione.¶Scđo defectus eſt,qr alienatio nō poteſt fieri ꝯſan-
guineis p̄lati.eſt enim preſumptio iuris qđ propter eos indebite gra
uareẗ eccleſia.hoc ꝓbari vr̄ in auẗ.quibuſcūqꝫ modis.C.de ſacroſan.
eccl.⁊ hoc ibi tenere videnẗ bar.⁊ bal.facit.x.q.ij.hoc vſu p̄ſtatis.fa-
cit optime tex.cū gl.in.c.ꝑuenit.j.q.iij.vbi glo.đt ꝙ epiſcopi ſunt ceci
circa nepotes ⁊ alios conſanguineos.¶Tertio defectus eſt,qr hic
nō probatẗ pretiū fuiſſe enumeratum,⁊ per cōſequens non vr̄ trāſla-
tum dominiū rerū venditarū.Nam vbicūqꝫ venditio permittiẗ pro-
pter cauſam nō pōt fides haberi de pretio nec ſufficit ꝯfeſſio ſuꝑ pre-
tio recepto niſi apparet ſolutū vel cōmiſſum in cauſam propter quā
vēditio fuit ꝑmiſſa.vt no.ꝓbatẗ i.l.a diuo pio.§.ſꝫ ſi emptor.ff.đ re iu-
di.⁊ ibi exp̄ſſe hoc tenet Bar.ad idē.l.ſi ꝓcurator.ff.de iure fiſci.⁊ qđ
ibi not.per eundē.Sed in caſu noſtro papa permiſit alienationē rerū
monaſterij vſqꝫ ad valorē mille florenorū ꝓpter certas ⁊ exp̄ſſas cau
ſas in cōmiſſione.Ergo nō potuit abbas vendendo cōfiteri pretium
recepiſſe ex q̊ aliter nō cōſtat ꝙ fuerit ꝯmiſſum in cauſis rōne quarū
conceſſa venditio fuit.Aliud eſt em̄ confiteri pretiū recepiſſe,⁊ aliud
veraciter recepiſſe vt in.l.ſi ex cautione.⁊ qđ ibi no.C.de nō nu.pecu.
Et per hoc tolliẗ obiectio que formari pōt de notabili dicto Inn.in
c.j.de po.vbi dicit ſpeciale in mutuo vt ſit neceſſe ꝓbare vſum.ſecꝰ in
ꝯtractu emptionis.⁊ facit qđ no.in.l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.dꝫ em̄ intelli-
gi qn̄ ꝯſtat prelatū pretiū recepiſſe.Et ſic etiā poteſt colligi argumen
tum.C.de quadri.preſcrip.l.ij.§.fi.vbi ptꝫ ꝙ lꝫ procurator fiſci nō pōt
habere fidē de pretio:vt.d.l.ſi ꝓcurator tn̄ ſi confiteẗ pretiū recepiſſe
tutus eſt emptor.qđ etiā no.Bar.in.d.l.ſi procurator.debet em̄ intel
ligi qn̄ alienatio fuerit ſimpliciter ꝑmiſſa.ſecus ſi vt pretiū ꝯuertereẗ
in certā cām ſicut in caſu noſtro vt ſupra dixi.¶Nō obſtat predictis
ꝯfirmatio Bōifacij ex certa ſciētia facta,qr ipemet illā reuocauit qđ
potuit cū ſine legitima cauſa ꝯceſſit in grauamē eccleſie:vt in.c.ſi qs
presbyteroꝝ.de reb.eccl.non alie.⁊ magne ſapientie eſt reuocatio ma
le geſtoꝝ.xxij.q.iiij.magna.⁊ i.c.nō liceat pape.xij.q.ij.qđ no.Arc.vbi
dicit papā peccare mortaliter ſi alienat bōa eccleſie vt daret ꝯſangui
neis vl' amicis.¶Ad idē qđ ipſe no.in.c.nō dꝫ.xij.di.vbi poſt beatū
Thomā dicit bōa eccl'ie eſſe i poteſtate pape vt adminiſtratoris:non
habet verū dn̄ium vel verā poſſeſſionē illoꝝ.hec enim ſunt dei:vt i.c.
cū ex eo.de elec.li.vj.⁊ per Innoc.in.c.cū ſuper.de cauſa poſſeſ.⁊ pro-
prie.Nec obſtat cōfirmatio Inn.qr Io.ſucceſſor illiꝰ reuocauit.pōt
enim papa reuocare geſta p̄deceſſoris vbi reperit iuſtā cauſaꝫ reuocā
di.vt.c.ſnīam.xxxv.q.ix.⁊.c.tum ex literis.de in inte.reſti.ꝙ procedit
etiā in alienatiōe bonorū eccleſie.arg.eorū que leguntẗ ⁊ no.ꝑ Inno.
in.c.cū ſit generale.de fo.cōp.facit optime text.in.§.vtrū.xviij.di.Et
ꝙꝙ Bar.fuit ita coloratus vt cōcludere in hac parte videatẗ:ꝯtrariā
tn̄ ſnīam puto verā ⁊ ſi bn̄ diligenter velimus oēs ꝯſiderare,dicta vē
ditio legitime facta reperiẗ.Nā Bonifacius primo cōmiſit epiſcopo
Veronēſi vt ſe informaret de ꝯtentis in ſupplicatione:⁊ ſi ea repiret
vera daret illi abbati licētiā vendēdi ⁊c.¶Ex qbus verbis clare ptꝫ
ꝙ hoc nō fuit mādatū ep̄o vt iudici ſeu vt iudicialiter procederet,cū
nulla ꝯtētio eēt cū parte cōtraria.ſed tanꝗ̄ bono viro vt ſe extraiudi
cialiter informaret.vn̄ nō tenebatẗ ep̄s cooperari ſuꝑ hoc teſtes ⁊ pro
ceſſum publicare:lꝫ fuiſſet vtile ſi ſe extraiudicialiter iformaret.⁊ hoc

aperte videt̃,in ſimili de mente Inn.in.c.dudũ.de ꝓſump.in vlt.col.
ſ3 in veritate cauſis viris nõ exiſtentibus factũ eſſet nullũ ſi defectus
cauſarũ probaret in futurũ.cũ cõtingat.de reſcrip.Probat̃ etiam ra-
tione in alienatione rei eccleſiaſtice neceſſario nõ requirit̃ ꝙ teſtes re-
cipiant̃ per ordinariũ vel qꝺ interponat decretũ ſ3 ſatis eſt qꝺ inter-
ueniat cauſe cognitio cũ ſolẽnitatũ requiſitarũ interpoſitione:vt no.
Inn.⁊ glo.in.c.j.de reb.eccl.nõ alie.lib.vj.¶ Itẽ vꝫ mandata vt cõ-
miſſario.ex quo enim ipſe papa poſſet extraiudicialiter procedere ⁊ ſe
informare,ita ⁊ ipſius cõmiſſarius.ar.c.ſuper literis.de reſcrip.Nã ea
ratione que mouerat delegãtẽ dꝫ mouere delegatũ.vt ibi ⁊ ꝑ Inn.in
d.c.dudũ. Sed in caſu noſtro preſumendũ eſt ꝙ eps cõmiſſarius dili-
gentem inquiſitionẽ fecerit ⁊ cãs veras reperit.qꝺ ptꝫ ex eo ꝙ dedit
poſtmodũ licentiam alienandi factis ſubhaſtationib⁹.Nã ex conſe-
quenti preſumitur de antecedẽti.l.illud.de acqui.her.⁊ c.ꝓſentiã.⁊ c.
2 preterea.de offi.dele.† Preſumit̃ enĩ quiſqꝫ diligenter exercere officiũ
ſuum.in.c.ad audientiam.de preſcri.⁊ c.deputati.de appe.per Cyn.
in.l.ſi quis decurio.C.ꝺ fal.maxime tũ ſi hoc aſſereretur ⁊ ꝓſupponit̃
in narratione epiſcopi cõmiſſarium adhibuiſſe cauſe cõmemoratione
facit gl.a8.in.l.j.C.de ſi.inſtru.⁊ iure haſte fiſ.li.x.⁊ qꝺ no. Inn.in.c.
quoniã.de proba.Quicũqꝫ ergo vult dicere cauſas exꝑſſas nõ fuiſſe
veras hꝫ hoc probare:cũ ꝓſumatur pro autoritate iudicis poſtea in-
teruenienẽte.arg.in.l.j.⁊ qꝺ ibi no.Bar.C.de ꝓdijs decu.ſine decre.nõ
alie.li.x.qꝺ ſatis ſenſit Inno.ſi bene ponderet̃ in.d.c.dudũ.nec erat
neceſſe ꝙ alius tractatus premitteret̃:qꝛ diſcuſſio que mãdat̃ cõmiſ-
3 ſario habet̃ loco tractatus.¶ † Item omnis ſolẽnitas videt̃ remiſſa
ꝑ cõmiſſionẽ ⁊ indulgentiã pape,⁊ ſatis eſt ſeruare verba reſcripti.vñ
pute ſine alia autoritate ⁊ ſolemnitate potuerunt iuridice abbas ⁊ cõ
uẽtus habita licentia epiſcopi alienare bona vſqꝫ ad valorẽ mille flo
renorũ hoc videtur ſingulariter probari per tex.in.c.ad audiẽtiã.el.ij.
de eccle.edi.iũcta gl.⁊ dictis doc.ibi.Et ſentit Arch.in.c.antepenult.
xij.q.ij.Per hoc etiã tollit̃ obiectio que fit ꝙ iſti emptores ꝯſangui-
nei erant abbatis.Nam alienatio prohibet̃ fieri cõſanguineis ꝓpter
ꝓſumptionẽ fraudis q̃ fraus oĩno hic ceſſat cũ de autoritate epiſcopi
eis fuerit alienatio facta.Cũ aũt ceſſat fraus:etiã ꝯſanguineis aliena
tio fieri poteſt.vt notãter dicit Fede.ꝯſi.cclxxiij.Et ſentit Bar.in.d.
aut.quibuſcũqꝫ modis.in fi.Ego etiã vltra alios dico ꝙ illa aut̃.lo-
quitur in cõſanguineo economi ⁊ non prelati.Nã economus nõ ha-
bet ita pingue ius ſicut prelatus vt no.x.q.iij.c.j.in gl.¶ Itẽ facili⁹
preſumitur contra economũ quã contra prelatũ ⁊ totum cõuentum,
Quinimo allego tex.no.ꝙ ꝓlatus põt alienare ⁊ dare ſuis bõa eccle-
ſie ſi tantundem cõfert eccleſie de ſuo patrimonio:ita ꝙ nõ eſt neceſſe
qꝺ eccleſia melioret̃.ſed ſatis eſt.qñ non deterioret̃:vt valde notabili-
ter probat̃ in.c.ſi qs qualibet.cũ.§.ꝓcedenti.xij.q.ij.Et expreſſius ea-
dẽ cã.q.v.ſi eps.⁊ ꝑ Inn.⁊ Io.an.in.c.cũ in officijs.de te.Forti⁹ ergo
poterat vẽdere ſuis pro iuſto ꝓtio ⁊ neceſſitate eccleſie,cũ ⁊ ipſe tutor
poſſit palam emere rem pupilli.l.pupilli.ff.de auto.tut. ¶ Item ius
ciuile nõ potuit hoc prohibere.vñ ſatis eſt ꝙ ꝑ canones non reperit̃
prohibitũ:cum enim ius canonicũ certam formã tradit in alienatiõe
rei eccleſiaſtice non eſt curandũ qd ſtatuat ius ciuile:vt no.dicit In-
no.⁊ glo.in.d.c.j.de re.eccle.nõ alie.lib.vj.Solũ ergo reſtat dubitatio
an valuerit cõfeſſio ſuper receptione pretij:qꝺ ſatis eſt dubitabile ꝓ-
pter ſupradicta.Nam.d.l.ij.in fi.C.de quadri.ꝓſcrip.facit ſatis vt va
leat.⁊ ꝓbat fiſcus ⁊ eccleſia procedãt a pari:vt no.in.c.j.de in integr.
reſti.¶ Itẽ hic interuenit ꝯfeſſio prelati ⁊ totius cõuentus qui mul-
tũ poſſunt ſup pecunia numerata.Ad hoc bonus tex.in.c.qꝺ quiſ-
dam.de fide inſtr.⁊ facit qꝺ no.glo.in.c.ij.de ord.cog.⁊ glo.in.c.deli-
ctum.de re.iu.lib.vj.Et qꝺ no.Io.an.in.c.quia clerici.de iurepatro.
vbi cõmuniter no.factũ prelati ꝯmunicato cõſilio prelati preiudicare
eccleſie.¶ Preterea preſuppoſito ꝙ aliqua dubitatio ſup hoc oriat̃
tamẽ confirmatio Bonifacij ⁊ Inn.ita ſolẽniter facta facit vt preſu
mamus oẽ pretiũ fuiſſe numeratũ ſeu ꝯuerſum in vtilitatem eccleſie.
Pro hoc bonus tex.iuncta gl.⁊ dictis doc.in.c.ꝯſtitutus.de religio.
do.⁊ in.c.ad hec.de reſcrip.⁊ cle.ij.eo.ti.in fi.¶ Et inſtar ſacrilegij eſt
dubitare an iſtud ſit licitũ ⁊ dignũ ꝙ princeps cũ cã inſtituit et con-
firmauit.xvij.q.iiij.§.q aũt.ff.ad.l.iul.pe.l.ſacrileg.facit.xix.diſtin.c.j.
4 ⁊.l.quidã ꝯſulebat.ff.de re iud.maxime † cũ papa poſſit aliqua bona
eccleſie alicui libere donare ⁊ preſumit̃ mot⁹ ex iuſta cauſa.xij.q.ij.cũ
redemptor.in.c.a nobis.de deci.⁊ ibi per Hoſtien.facit qꝺ no.de pre-
ſcri.cauſe legitime.notant legiſte in.l.j.C.ſi contra ius vel vtili.pu.⁊
in.l.reſcripta.⁊.l.ꝓſcriptione.C.de pre.impera.offeren.⁊ preſuppoſito
ꝙ cauſa nõ ſubeſſet legitima:tamẽ ſatis eſt tutus quo ad eccleſiã mi-
litantẽ qui accepit cũ nemo poſſit in hoc papam redarguere.Ad hoc
gl.no.in.c.non eſt.de voto.nec de ipſius facto iudicare.ix.q.iij.nemo
⁊ c.aliorũ.¶ Non obſtat ꝙ ipſemet papa Bonifacius reuocauerit
quia ſi bene aduertatur reuocatio non porrigitur ad caſum noſtrũ,
cum ſolum reuocauerit cõceſſiones per ſe factas de rebus eccleſie nõ
alie.ſed in caſu noſtro non ſolũ donauit:imo etiã confirmauit ex cer-
ta ſcientia vendicationẽ que ſatis poterat ſuſtentari:ſaltem ex iuris
ſubtilitate circa omnẽ cõfirmationẽ,vt patet per ſupradicta ⁊ aliud
eſt cõfirmare:aliud de nouo concedere ſeu donare:vt ſatis aperte col

ligitur in.c.inter dilectos.de fide inſtr.quare ⁊ ſepius nõ eſt fienda ſi-
lius inueſtigatio.c.ij.de tranſlatiõ.prela.⁊.l.neqꝫ natales.C.de ꝓba.
¶ Item poſſet nõ immerito attentari ꝙ ex quo donauit ſpõte ⁊ ex
certa ſcientia ⁊ motu proprio ⁊ priuilegiũ ꝑuenit ad notitiam priui-
legiati ꝙ non potuerit amplius ipſe vel alius reuocare nõ apparente
de fraude incontinenti poſtꝙ ꝑuenit ad notitiã illorũ fratrũ habue-
rit effectũ ſuum.vt legitur ⁊ notatur in glo.in.c.j.de conceſ.preben.li.
vj.facit quod notabiliter vult Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊ Io.an.i.c.
5 conſtitut⁹.de relig.do.⁊ Arch.in.c.quicunqꝫ.xj.q.j.vbi volunt † ꝙ
priuilegium cõceſſum nõ ſubdito reuocari nõ poſſit.⁊ quod no.Bar.
in.l.penul.ff.de decre.ab or.fa.⁊ maxime hoc caſu vbi acqſitũ fuit do
miniũ illico.Et ſic habuit effectũ conſummatum ⁊ tranſiuit in ius gẽ
tiũ hinc dicitur ꝙ perfecta donatio reuocari nõ põt.l.perfecta.C.de
dona.que ſub mo.ita quod ipſe dñs alio non apparente nõ reuocet
xvij.q.ij.non tantũ.nec laicus in patrimonialibus ſubijcitur pape.vt
no.Inn.in.c.inquiſitioni.de ſen.excõ.facit.c.ſi duobus.de appella.in
fi.Sed illa bona poſt venditionẽ ⁊ cõfirmationẽ in donationem ſecu
ta fuerũt effecta patrimonia ipſorũ laicorũ.Et rediculũ eſſet dicere.qꝺ
papa poſſit donare ⁊ poſtea ad libitũ alio non apparente reuocare:⁊
forte in eo preſumet̃ cauſa reſpectu laicorũ nõ ſubiectorũ:⁊ quicquid
ſit alio etiam capite ſuſtentatur.ſ.ex confirmatione Inn.ſubſequen-
ti ſolenniter facta nec obſtat reuocatio Ioãnis.tum quia nõ videtur
poſſe reuocare in preiudiciũ laicorum alia cauſa legitima non apparẽ
te:maxime cum duo ſummi pontifices confirmaſſent ⁊ donaſſent.nã
factum erat cõſummatum,vt patet ex ſupradictis.tũ quia illa reuo
catio fuit apperte ſurreptitia:cũ nõ fuerit facta mẽtio de ratificatiõe
laudi.Nam laudũ eſt quedã trãſactio ſeu cõpromiſſum.in aut.vt diſ.
iu.⁊ in aut.ſi vero ꝯtigerit.C.de iudi.Sed cõceſſio nõ valet non facta
mentione de cõpoſitione ꝓcedenti vt tex.apert⁹.in.c.ex multiplici de
deci.Et expreſſius in terminis noſtris ꝓbari vꝫ in.c.cũ olim.de pre-
ſcrip.Itẽ oẽ tacitum qꝺ expreſſum habuiſſet propoſitũ inducere ad
negandum vel etiam ad difficilius ꝯcedendũ habet vitiare:vt i.c.po
ſtulaſti.⁊ ibi expreſſe per Hoſt.de reſcrip.Sed certo certius eſt ꝙ ſi ab
bas dixiſſet ꝙ ſi laudũ fuiſſet ab vtraqꝫ parte ratificatũ literas reuo-
catorias non habuiſſet.vel ſaltẽ nõ ita de facili.ergo ⁊c.Et hoc ſolũ
ſufficit ad annullationem literarũ.Et ꝑ hec oĩa concludo dictos fra-
tres poſſe legitime ſe deffendere aduerſus abbatẽ ⁊ conuentũ ſancti
Mauricij.⁊ contraria ſuperius formata ſatis patent diſtincta ⁊ ſolu
ta per premiſſa ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xlij.

1 Hereticus qualiter quis probetur.
2 Statutũ epiſcopi an valeat ex quo cauetur vt per quatuor teſtes ſin
gulares quis probetur vſurarius.
3 Teſtes ſunt ſemper ſingulares reſpectu ſenſus ꝑ quẽ actus ꝑcipitur.

Ex multis agitatis in iudicio illud in effectu q̃rit̃ vtrũ heres ſit ꝑ cẽſuram eccleſiaſticã
ad exhibitionẽ libri paterni compellẽd⁹ cũ aſſerat̃ a parte
aduerſa in illo cõtineri vſuram receptã a defuncto ⁊ ꝓbat̃ mutuũ ac
defunctum fuiſſe vſurariũ.Sed hoc vltimum ſolum ꝓbat̃ per teſtes
ſingulares qui deponunt ſe mutuum recepiſſe a defuncto ſub vſuris
⁊ qlibet dicit de facto ſuo.heres vero dicit ſe non teneri ad exhibitio-
nem libri allegans inſuper illũ firmiter nõ habere.Et primo videtur
heredẽ modo ꝓdicto debere compelli per text.no.in cle.vnica.de vſu.
§.ceterum.vbi dicit̃ vſurarium ad hoc compellẽdum cum de vſuris
agitur.⁊ gl.ibi in verbo ipſos.idem dicit de ipſius heredibus ſuis vel
extraneis.argu.in.c.tua nos.de vſur.⁊ c.michael.⁊ ff.de eden.l.ſi qs
ex argentarijs.§.j.nec ſufficit vſurarium vel heredẽ dicere ſe librũ ꝑdi
diſſe etiã cum iuramento:niſi ꝓbet caſum amiſſionis.arg.c.cũ olim.
de priuileg.quia cum agitur de preiudicio alterius nõ eſt ſtãdum ſoli
iuramento maxime in caſu noſtro vbi cõſtat illum librum defunctũ
habuiſſe cum ſe ad illũ remittat in alio libro ſuo in iudiciũ in hac cau
ſa producto.⁊ hoc per plura argumenta tenet gl.in dicta cle.vnica.in
verbo compellẽdi ⁊ ſentiũt ibi cõmuniter ſcribẽtes,nec prodeſt ſi dica
tur non conſtare defunctum fuiſſe vſurarium:cum teſtes ſingulares
non ꝓbent vt in iurib⁹.ſ.allegatis.quia vbi agitur de probatiõe ali-
cuius vniuerſalis qꝺ habet partes ſucceſſiuas diuerſitas in tempore
⁊ in partibus totius nõ vitiat.tunc habet vitiare cum eſt ꝓbandum
id qꝺ vnico contextu explicatur:quia tunc diuerſitas in tempore im
portat diuerſitatẽ factorum:tunc teſtes ſunt vere ſingulares. Exem
plum ſi agit̃ de ꝓbatione teſtamenti ⁊ vnus teſtis dicit ꝙ fuit condi
tũ die lune:alius qꝺ die martis.Nã aut iſti teſtes ſunt falſi aut depo-
nunt ſuper diuerſis teſtamentis ⁊ ſic non debent probare cum qlibet
deponat de vno teſtamẽto.¶ Sed vbi deponũt de aliquo ſucceſſiuo
habẽte partes diſtinctas ⁊ diuerſas in tẽpore,diuerſitas nõ vitiat.qꝛ
non importat diuerſitatẽ facti reſpectu totius qꝺ probandam immi
net exẽplis in probanda poſſeſſiõe.Nam ſi vnus deponit quod poſſe
dit totum qnqꝫ annis ⁊ ali⁹ dicit de quinqꝫ annis ꝓbata videt̃ poſ-
ſeſſio decem annorũ,quia ſuper eadẽ poſſeſſione deponunt.hoc videt̃
de mente gl.in.l.ob carmen.§.fina.ff.de teſti.Et allegant quidam ibi
pro nunc

pro nunc.l.quidam.C.de here.Ad idē quod no.Jac.bu.in.l.eccleſia.
1 C.eo.vbi dicit† ꝙ ſi volo ꝓbare vnū hereticū,ſufficit vnū teſtē dicere
ꝙ audiuit illum dicere ꝙ nō credebat reſurrectionem mortuorum ⁊
aliū qd̓ dixit ſe nō credere Chriſtum filiū dei.Sic vr̄ dicēdum in ꝓpo
ſito cū nō arguit de probatione certi contractus.Sed iſto vniuerſali
ꝙ defunctus fuit vſurarius diuerſitas in tp̄e ⁊ in cōtractibus vſura
rijs nō habet teſtimoniū vitiare.Ad hāc ſniam pſt adduci tria exē-
pla que ponit Inno.in.c.qualiter ⁊ qn̄.ij.de accuſa.cū agit̄ de ꝓba.
fame vel iuriſditionis vel perceptionis decimaꝝ, nō eſt neceſſe teſtes
cōcordare in tēpore:ſed ſatis eſt ꝙ cōcordēt in vniuerſo.ſ.qd̓ ſit infa-
mis:vel ꝙ iuriſditionē exercuit:vel decimas ꝑcepit:quia cōcordāt ſa-
tis in eo qd̓ probandū incumbit.❡Sed his non obſtantibus cōtra
riam ſniam quo ad caſum noſtrū arbitror ꝑualere.Et p̄mo moueor
qꝛ dicta cle.vna.nō vēdicat ſibi in caſu noſtro locū,fundat enim ſe ſu
per qualitate vſuraria.dicit em̄ vſurarios cōpellēdos.⁊c.Oportet er-
go prius cōſtare defunctum fuiſſe vſurariū qꝛ vbi iuris diſpoſitio fun
dat ſe ſuꝑ aliqua qualitate:neceſſe eſt illā prius ꝓbari tāꝙ fundamē
tum diſpoſitiōis.hoc ſatis probat̄ ex his q̄ legunt̄ ⁊ no.in.c.j.de offi.
dele.li.vj.⁊.c.accuſatus.§.ſane.de here.eo.li.vj.⁊ qd̓ no.in cle.vna.de
ſequeſtra.in gl.fi.⁊ pleniꝰ ⁊ elegāter tactis ꝑ Bar.iuncta gl.⁊ text.in
l.j.ff.qd̓ vi aut clam.maxime cū illa cle.inducat quid nouū deuians a
cōibus regulis iuris.Non enim debet qs cōpelli ad exhibendum li-
bros ſuos quos ꝑuatim in domo ſua tenebat ꝓ cōſeruatiōe familie,
vt no.in.d.cle.vna.in gl.in verbo rationū.ſecus ſi in publico teneret
libros:vt faciunt iſti vſurarij manifeſti quibus videt̄ tacite mādatū
vt ſcribāt,⁊ ſic dꝫ intelligi tex.⁊ qd̓ ibi notat Bar.in.l.quedā.in p̄n.
ff.de eden.vnde in odium vſurariorū tm̄ emanauit illa cle.vna.in.§.
ceterum.ſicut vſurarij occulti ſeu qui priuatos libros tenēt ꝯpellant̄
ex noua ꝓuiſiōe libros edere,oportet ergo qd̓ ꝯſtet defunctum fuiſſe
vſurarium.Quod certe in caſu noſtro probatum nō eſt ꝑ illos teſtes
ſingulares.Et primo adducam autoritates quas in materia repio.
Scd̓o iura gn̄alia.Tertio ratiōes ſatis vrgētes Fede.de ſen̄.q in con
ſilijs ſubtiliſſime ſe geſſit,hoc aperte tenet in terminis noſtris conſil.
lxij.vbi dicit ꝙ per teſtes ſingulares nō ꝓbatur quem fuiſſe vſurariū
maxime cū deponunt de proprio facto ſicut in caſu noſtro cum ſimili
2 tudo repellat a teſtimonio,vt in.c.ꝑſonas.de teſti.❡†Itē ⁊ fortius
ip̄e ꝯfirmat ꝯſi.xvij.vbi plus dicit nō valere ſtatutū ep̄i quo cauet̄ vt
per quatuor teſtes ſingulares qs probet̄ vſurarius,cū hoc ſit contra
ius qd̓ ep̄s ſtatuere nō p̄t iuxta no.i.c.ſuꝑ his.de maio.⁊ obe.⁊.xxv.
q.ij.c.inſtitutionis.⁊.c.igit̄.plene per Jo.an.in.c.fi.de offic.archi.hāc
opinionē in terminis noſtris poſt multa tꝫ dn̄s Ant.de but.repro-
bata opiniōe Jac.bu.in.c.cū oporteat.de accu.vbi inter cetera ad ꝓ-
poſitū dicit ꝙ qn̄qꝫ dat̄ diuerſitas in cauſis dictorū que habēt ſe ad
ꝓbandū vt totius partes diuidue ⁊ teſtes nō probent.vnde ſi vnus
teſtis dicit ſcio ꝙ p̄ſcripſit:quia vidi eum poſſidere nō ꝓbat quando
ſe habēt partes indiuidue eiuſdē totius indiuidue ⁊ probāt vt ſi vo-
lo probare miſſam.⁊ induco duo teſtes quorū vnꝰ dicit ſe audiuiſſe
epiſtolā alter euangelium.⁊ de hoc eſt gl.no.in.c.nihilominus.iij.q.
ix.idē ſm eum ſi partes ſunt diuidue,qlibet tn̄ refert̄ ad totū.vt ſi vo
lo ꝓbare decimā:vnus dicit ꝙ vidit me percipere decimam frumen-
ti,alius decimam hordei:vel ſi volo ꝓbare iuriſdictionē per vnuꝫ te-
ſtem exercuiſſe certum actū iuriſdictionalē per alium probo exercitiū
alterius actus:⁊ ſic ſeruat exempla Inn.in.d.c.qualiter ⁊ qn̄.Si aūt
cauſe ſe nō habent vt partes inferētes vt totū:ſed vt cauſe multipli-
cātes idem totū in ſpecie ⁊ nō probāt ſm eum exēplū.Si volo proba
re aliquem ſanctum:nō enim ſufficit ꝙ aliqui deponant de vno mira
culo:⁊ alij de alio:vt no.dicit Archi.in.c.nouit.xxv.q.v.qd̓ eſt cōtra
illud dictum Jac.but.per qd̓ infert in terminis noſtris qd̓ ſi vnꝰ de-
ponit titium vſurarium:alter quia mutuauit caio:teſtes non probāt
illū vſurarium.Et aduertendū qꝛ ꝑ exemplū ſentit hoc ꝓcedere etiā
ſi teſtes nō deponerēt de proprio facto.ſecꝰ ſi dicit volo probare ali-
quem famoſum vſurariū,⁊ vnus dicit ſe audiuiſſe ab alijs quā alter
quia ad famā ꝓbādā nō obſtat hec diuerſitas iuxta notata ꝑ Inn.
in.d.c.qualiter.⁊.c.cū oporteat.⁊ ꝑ Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.
de queſtio.hāc eandē ſniam qd̓ in caſu noſtro teſtes ſingulares nō ꝓ
bāt videtur velle gl.ſingularis in.d.c.nihilominus.iij.q.ix.que vide-
tur dare regulā ꝙ nunꝙ teſtes ſingulares probāt etiam ſi inducūtur
ad probādum quid vniuerſale ſeu totū niſi quādo factū eſſet ſucceſ-
ſiuum ⁊ indiuiduum ⁊ teſtes deponāt ſuper rebus indiuiduis totius
exemplum in probatione miſſe ſi vnꝰ deponit de epiſtola ⁊ reliqui de
euangelio.Secus ſi deponūt ſuper diuiduis.vt ſi vnus dicit de euan
gelio:⁊ alter de veſperis:vel ſi probare volo ſolutionē decime vnꝰ di-
cit frumentū ſolutū,⁊ alius fabam:⁊ ſic illa gl.que dicit de probatio-
ne iuriſdictionis vel decime aperte ſentit qd̓ non probāt quem vſura
rium,cum deponunt ſuper actibꝰ diuiduis:nec factū eſt indiuiduum
nec ſucceſſiuum.hoc idē videt̄ aperte ſentire Pe.⁊ Cy.poſt eum.in.l.
ij.C.que ſit lon.cōſue.vbi dicunt ꝙ ad probandum cōſuetudinem, ⁊
ſic quid vniuerſale ſeu totum nō ſufficit teſtes deponere ſuper diuer-
ſis actibus ex qbus inducitur cōſuetudo niſi ſint cōteſtes qui ſimul
viderūt illos actus,qd̓ ſatis in ſimili videtur approbare Arch.in.d.
c.nimirum.Hanc eandē ſniam videt̄ probare Inno.in.c.licet ex qua
dam.de teſti.Nam licet ibi primo colligit argu.ꝙ ſi volo probare me
viuꝫ iuriſdictione vel ſeruitute aliqua ⁊ vnus dicit de vno actu,alius
de alio qd̓ probāt:tn̄ poſtea immediate dicit tutius ſe credere dicēdū
ꝙ quilibet teſtis ab eiſdem duobus ⁊ eodem tp̄e adiuit alꝰs in ſuis di
ctis erunt ſingulares.falſum em̄ allegant.ſ.de elec.cum dilecti.⁊ dicit
de hoc notari in.d.c.qualiter ⁊ qn̄.Et ſic Inn.ſtat in vltima opiniōe
ꝙ in probādo aliquo toto ⁊ ſucceſſiue habēte partes diuiduas teſtes
ſingulares non probant:licet quidam ⁊ male allegant Inn.pro cō-
traria ſnia.Et aduertendum qꝛ per illum dictum declaratur dictum
ſuum in.d.c.qualiter ⁊ qn̄.Et ſic Inno.ſtat in vltima opi.Nam In-
no.ibi non dicit ſimpliciter prout quidam male allegant ꝙ in probā-
da iuriſditione vel ſolutione decime ſufficiāt teſtes ſingulariter depo
nentes de diuerſis actibus.imo primo poſuit illud dictū ⁊ immedia-
te poſuit cōtrariā opinionem dicendo ꝙ alij contra eū dicunt aſſeren
tes ꝙ vbicūqꝫ aliqd teneretur probare niſi teſtes de loco tp̄e ꝑſonis ⁊
alijs oībꝰ cōcordēt nō habent̄ ꝓ pluribꝰ teſtibꝰ allegat dictū.c.nihilo
minꝰ.vt oīno ſint in ſuis teſtimonijs ſingulares.allegat dictū.c.cū di
lecti.vnde tenēt illi vt ipſe refert ꝙ etiā in ꝓbando famā teſtes debēt
cōcordare vt dicāt tali die audiuimꝰ talem rumorē vel infamiā ⁊ tali
loco ⁊ a talibus perſonis.hic Inno.aliter impugnat illā vltimā opi.
⁊ Jo.an.ibi ſimpl'r trāſit recitādo quaſi ad ꝯtextū.Sed ꝑ dicta i.d.c.
lꝫ.videat̄ Inno.approbare hāc vltimā opinionē tanꝙ tutiorē.⁊ pro
eo facit vrgens rō quam.ī.ſubijciā.Spe.etiam in duobus locis no.in
gl.Inn.in.d.c.qualiter referēdo ſingul'r opiniones ꝯrias.vt.ſ.dixi ⁊
nullā approbet.vt ptꝫ in titu.de teſti.§.iam de interrogatorijs.verſi.
itē de tp̄e.⁊ in ti.de inquiſi.§.nūc verū ꝙ ſi negauerit.quinimo recitat
ibi opin.Vincē.in.c.illud de preſcr.q̄ dicit ꝙ ſi vnus teſtis deponit de
fama in vna parte ciuitatis.⁊ alius de alia parte nō eſt fama ſuff.cie-
ter ꝓbata:qꝛ teſtes ſunt ſingulares.Hāc opinionem videt̄ ꝓbare gl.
ord.in.c.lꝫ ex quadā.que dicit ꝙ in ꝓbanda cōſanguinitate nō ſuffi-
cit ꝙ aliqui deponūt de vno latere ⁊ alij de alio.Et ſic lōge fortiꝰ nō
vult ſufficere ſi qſqꝫ teſtis eſſet ſingularis in dicto ſuo.Et hec ſufficiāt
reſpectu autoritatū.❡Nūc ꝓbo inducēdo iura.Et primo faciūt mul
ta iura generaliter loquēdo nō diſtinguēdo inter actū ſucceſſiuū ⁊ in-
ter momētaneū dicūt teſtes ſingulares nō ꝓbare.vt in.d.c.nihilomi-
nus.⁊ tam literis.de teſti.⁊.c.cū dilecti.de elec.⁊.c.bone.el.i.de ele.ver.
lꝫ.cū ſim.nec reperit̄ aliqs tex.q ꝓbat ꝯriā opinionē.Sꝫ fuit nuda in-
terpretatio quorundā q ſepe deſtruūt tex.per ſuas opiniones capita-
neas.⁊ contra eos facit ſingulariter illud.c.cū dilecti.Nā ibi canonici
volebāt ꝓbare ꝙ nō cōſenſerant in illū electū a cōpromiſſarijs ⁊ qſqꝫ
deponebat ꝙ nō cōſenſerat nec per hoc inferebat̄ multiplicitas actꝰ
⁊ tn̄ papa ibi dicit ꝙ nō probāt:qꝛ ſunt ſingulares cū qlibet deponat
de ſuo cōſenſu.qd̓ aperte eſt contra mentem gl.in.d.l.ob carmen.§.j.
❡Ad idē dictū.c.bone.vbi canonici volebāt probare ꝙ nō fuerunt
citati:nec valet ſi quiſqꝫ dicat ſe nō fuiſſe citatū.⁊ tn̄ venīt ad ꝓbā-
dum illā vniuerſalē poſitionem ꝙ capitulum nō fuerat citatum.nec
capitulū cōſtituitur niſi ex ſingulis oībus ignorātibꝰ.arg.eoꝝ q̄ not.
3 glo.in capitulo.de conceſ.prebē.lib.vj.❡†Probo poſtremo ꝑ ratio-
nem inefficacē omni re ſuper qua teſtes deponant:ſemper teſtes ſunt
ſingulares reſpectu ſenſus ꝑ queꝫ actus percipitur.Nā ſi tu ⁊ ego vi
dimus titium ꝑcutere ſempronium tu ꝑcepiſti per ſenſum tuū.⁊ ego
ꝑ meū.nec tuus ſenſus eſt meꝰ,nec ecōtra.Ad hoc qd̓ no.Bart.in.l.
ij.ff.quēadmodū.teſt.aper.vū hoc reſpectu cū exigit̄ ꝙ ſint cōteſtes.ſ.
reſpectu obiecti ſuꝑ quo deponūt oportet ꝙ ſint ꝯteſtes ſi eodē tem-
pore ſe p̄ſentauerūt ſenſibus ipſorum teſtium vnde appropinquatio
ad ſenſum eodē tēpore facta facit eos eſſe cōteſtes,⁊ hinc patet cuili-
bet ſubtiliter hāc rem cōſiderāti.Quare autē exigit̄ ꝙ in hoc ſint cō-
teſtes.⁊ ſic ꝙ in eodem tempore ſimul ꝑceperint,certe nō alia ratiōe.
qꝛ vni teſti nō creditur in preiudicium alterius vt i iuribꝰ vulgaribꝰ.
Sed qui ſimul in oībus cōcordent hꝫ locū illa regula iuris diuini et
humani.In ore duorū vel trium teſtiū ſtat oē verbū in.d.c.lꝫ vniuer
ſis.⁊.ij.q.iiij.in p̄n.hec aūt ratio locum habet etiā qn̄ agit̄ de ꝓbādo
al quid in gn̄e ſi teſtes deponunt ſuper diuerſos actꝰ.❡Quomodo
enim pōt cōcludi in caſu noſtro titium fuiſſe vſurarium niſi credatur
cuilibet teſti de ꝑ ſe deponenti ſuꝑ vno ꝯctu.Et ſic oportet neceſſario
dicere tenēdo cōtrariā opinionem.ꝙ vni teſti credat̄ qd̓ eſt cōtra iura
ſuperius allegata.Et ſi diceres ſi articulus eſt gn̄alis ꝙ fuit vſurariꝰ
⁊ teſtes deponūt ſuꝑ iſta vniuerſali poſitione in qua vident̄ oēs ꝯcor
dare:⁊ ego rn̄deo ꝙ non ſunt cōcordes in redditione cauſe.vnde de-
bēt etiam cōteſtes in actu particulari per quē ſmouent̄ ad deponēdū:
ſuper vniuerſali.Nā ipſi non percipiūt per ſenſum illum vſurariū.ſed
tantū illos actus particulares ſuper quibus deponūt.de his ꝟo q̄ in
preſentia geſta ſunt teſtibus deponere permiſſum eſt.vt in.c.teſtes.iij.
q.ix.⁊.l.teſtiū.C.eo.⁊ in actu preſcriptionis ꝑ ſenſum reqrit̄ qd̓ teſtes
ſimul fuerint.vt in.d.c.nihilominꝰ.vt dicamꝰ.vt ꝙ regulariter teſtes
nō ꝓbant niſi ſimul i eodē tp̄e id viderint ſuꝑ quo deponūt niſi factū
ſit ſucceſſiuū ⁊ indiuiduū ⁊ deponāt ſuper partibꝰ indiuiduis totius
exemplū in probatione miſſe:vel quādo per foramen immediate vnꝰ
poſt alium viderunt teſtes aliquos adulterāter.vt ibi not.per Cy.in

d.l.teſtium.nec eſt aliquis textus qui dicat cõtrarium.nõ obſtat.l.q⸗
dam.C.de here.quã quidam allegãt:quia nihil probat nec etiam gl.
in.d.l.ob carmen.iure probatur: nec eam ſimpliciter approbãt doct.
in.d.l.ꝛ ipſemet bar.refert in.d.l.ob carmẽ.ꝛ in terminis noſtris ſunt
plures autoritates cõtrarie: vt patet ex precedentibus.Et hec ſuffi⸗
ciant ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã dominus Antonius fra
ter cuiuſdam mulieris.ſ.domine petre vidue ſpõte ꝛ ex certa ſcientia
certam dotem cõſtituit dicte ſorori ſue ad ſecũdas nuptias transeũ⸗
ti ad cautelam ꝛ ſecuritatem ſecũdi mariti recipientis dotem a dicto
domino Antonio.pater dicte mulieris promiſit dicto marito per ſo⸗
lẽnem ſtipulationem ſub certa pena eum ꝛ ſuos heredes ꝯſeruare in⸗
dẽnes ab omni petitiõe lite ꝛ ꝯtrouerſia ꝗ moueri poſſit ſeu moueret̃
qñcũqꝫ ꝑ filios primi matrimonij ſeu eorũ noĩe tam occaſione dotis
ꝙ generaliter oĩm bonorum ꝗ ꝑtinere poſſent ad filios primi matri⸗
monij ſeu eoꝝ noĩe tã occaſiõe dotis ꝙ occaſione dicte dñe petre ma⸗
tris.Cõtingit dictã mulierẽ ꝑcedere relictis filijs primi ꝛ ſecundi ma
trimonij.demũ deceſſit filiꝰ ſcdi matrimonij.ꝛ lis inchoat̃ ꝯ͞ maritũ
ſcdm ꝑ filios primi matrimonij occaſiõe matris eorũ dicẽtes ſe debe⸗
re ſuccedere pariter vna cũ filio ſcdi matrimonij.¶ Querit̃ an ſecun
dus maritꝰ tenet̃ dictis filijs primi matrimonij reddere partẽ dotiũ
ſm qd ciuitatis ſtatutũ diſponit.Nũquid dictus maritus habeat re⸗
greſſum ſeu habere poſſit cõtra patrẽ dicte mulieris occaſione ſtipu⸗
latiõis premiſſe maxime cũ ipſe pater ſpõte iurauerit omnia predicta
ꝛ ſingula firma ꝛ rata perpetuo habere ꝛ tenere in nullo contra face
re vel venire per ſe vel alium de iure vel de facto in iudicio vel extra
aliqua ratione ingenio iure modo vel cauſa.

¶ Conſilium.xliij.

1 Nomẽ litis cõprehendit oẽm actionẽ tã in rem ꝙ in perſonam.
2 Feri dicitur poſſe quod fit de iure.
3 Verbum bonorum comprehendit in ſe actiones.
4 Mens contrahentium in contractibus magis ſpectatur ꝙ verba.

Chriſti eiuſqꝫ pijſſime ma⸗
tris poſtulato ſuffragio.Videt̃ ꝑmo dicto ſcdo viro nul⸗
lũ ius i ꝑſcripto caſu ꝯpetere ꝯ͞ patrẽ dicte dñe petre.ꝓmi⸗
ſit enim dictum virum ꝛ heredes cõſeruare indẽnes ab omni petitio
ne ꝛc.ꝛ ſic vt eſſent ſine dãno.ſed damnum proprie eſt diminutio pa
trimonij:vt.l.iij.ꝟ.de dam.infec.Sed in caſu noſtro nõ diminuit̃ ma
trimoniũ dicti ſecundi viri cũ iure competat filijs primi matrimonij
ſucceſſio.ſ.in bonis maternis ꝓ rata:vt.l.cũ alij.C.de ſecũ.nup.Ergo
nõ cõmittit̃ dicta ſtipulatio qd enim iuris ſit penã non mereretur.l.
gracchꝰ.C.de adul.ꝛ.xxij.q.iiij.q peccat.ꝛ nemini iiuriã facit qui vtit̃
iure ſuo.l.i.§.deniqꝫ.ff.de aqua plu.arcẽ.¶ Preterea dicta ſtipulatio
ex alio capite ĩfringit̃.qꝛ.ſ.nõ potuit ꝓmittere factũ alienũ.vt.l.ſtipu⸗
latio iſta in prin.ff.de ꝟ.ob.ꝛ inſti.de inuti.ſtip.§.ſi qs alienũ.Sed di⸗
ctꝰ pater ꝓmiſit factũ filioꝝ primi matrimonij ergo nõ valuit ſtipula
tio.ſed his nõ ob.ꝯ͞riã ſniãꝫ arbitror ꝑualere.moueor primo per text.
quaſi expſſum hũc caſum decidentẽ iuncta gl.in.d.l.ſtipulatio iſta.§.
ſed qñtenꝰ.ꝛ.§.hi q.Et ibi habet̃ ꝙ ſi ſtipulor mihi habere licere certã
rem ſub certa pena cõmittit̃ ſtipulatio ſiue de iure ſiue de facto mihi
illa res euincatur qꝛ vt dicit̃ ibi tex.habere nõ licet ſi aliqd ei diminue
rat ex iure qd habuit ita in propoſito non põt iſte ſecũdus maritꝰ dici
indẽnis ſi pars dotis auferat̃ ſibi aut filio ſuo qñtũcũqꝫ ꝑ filiũ primi
matrimonij de iure auferat̃ ꝛ per hoc facit qd habetur in.d.l.ſtipula
tio iſta.§.queſitũ vbi expſſe dicit̃ ꝙ etiã circa rem alienã valet iſta ſti⸗
pulatio habere licere dummodo ſubijciatur pena ſicut in caſu noſtro.
Fingamus enim ꝙ titius donat mihi rem alienã ꝛ ꝓmittit me cõſer
uare indẽnẽ ab omni lite ꝛ cõtrouerſiã ꝛc.qs dubitat qñtũcũqꝫ mihi
iure euincat̃ obligat̃ mihi titius ad intereſſe iuxta ea que habentur ꝛ
notant̃ in.l.i.C.de euict.ꝛ.l.ariſto.ff.de dona.vnde licet hoc pactum
nõ valeat in ꝑiudiciũ filij primi matrimonij.l.ſi vnus.ff.de pactis.qꝛ
res inter alios acta.l.j.C.de tranſac.ꝛ.c.inter dilectos de fide inſtr.tñ
preiudicat ipſi patri promittenti de indẽnitate vel ſaltẽ committatur
pena in ſtipulatiõe appoſita:vt.d.§.queſitũ.ꝛ.§.j.¶ Scdo principa⸗
liter faciunt verba predicte ſtipulatiõis multuꝫ generalia eo qd fuit
promiſſa indẽnitas ab omni petitione litis ꝛ cõtrouerſia que moueri
poſſit ſeu moueatur ꝛc.vnde põdera primo illa generalia verba:ab oĩ
petitione ꝛ controuerſia tam de iure ꝙ de facto.Nã q omne dicit ni⸗
hil excludit:vt in.c.ſolite de ma.ꝛ obe.ꝛ.xix.di.c.romanorũ.ꝛ bene fa⸗
cit.c.raynaldus.de teſt.vbi pena appoſita ex cõuentione cõmittitur:
1 lꝫ iure conueniatur.¶ Tertio facit illud verbũ lite ꝛc.† Nam nomen
litis cõprehendit omnem actionẽ tam in rem ꝙ in perſonã:vt.l.litis
nomẽ.ff.de.ꝟb.ſig.actio aũt eſt ius inſti.de acti.ĩ prin.Promiſit ergo
per hoc verbũ iſtum virum ſeruare indẽnẽ ab omni actione iuris mo⸗
uenda ꝯ͞ eum per filios primi matrimonij ſiue in rem ſiue in perſonã.
¶ Item põdera illa verba que moueri poſſent ſeu mouerent̃ ꝛc.Nã
illa verba mouerẽtur ſonant in factum.illa vero que moueri poſſunt
2 ſonãt in ius qd patet per verbũ poſſent.¶ † Illud enim dicitur fieri
poſſe qd iure fit:vt in.c.faciat.xxij.q.ij.ꝛ.l.filius.ff.de cõdi.inſti.preter
ergo illa verba voluit eum ſeruare indẽnẽ ſiue de iure ſiue de facto fi⸗
lij primi matrimonij agerent cõtra eum.¶ Tertio principaliter hec
ſnia probari videt̃ per illã clauſulã generalem adiectaꝫ in ſtipulatiõe
vꝫ.Et generaliter occaſione omniũ bonorum que pertinere poſſent
ad filios primi matrimonij occaſiõe dicte dñe petre ꝛc.Unde primo
3 põdero verba omniũ bonorum.† Nam verbũ bonorũ eſt valde gene
rale comprehendẽs in ſe etiam actiones.vt.l.bonorũ.ff.de ver.ſi.Itẽ
põdera illa verba que pertinere poſſent ꝛc.Nõ enim dicunt̃ poſſe per
tinere niſi de iure pertinerent.qd denotat illud verbũ poſſent ꝑ ſupra
dicta.Et ſic clariſſime infertur ꝙ etiã reſpectu petitionis iuridice vo⸗
luit illum indẽnem cõſeruare.Preterea faciunt illa verba generalia
ꝗ ſequunt̃.vꝫ occaſione dicte dñe petre ꝛc.negari enim non põt qn
occaſiõe matris eorũ petant partem dotium.d.l.cũ alijs.C.de ſecun.
nup.ergo locus eſt ſtipulatiõi.¶ Quarto magnũ argumẽtũ preſtat
ꝑdictis forma iuramenti dicti promiſſoris in eo qd iurauit nõ venire
cõtra dictam promiſſionẽ de iure vel de facto aliqua rõne ingenio iu⸗
re modo vel cauſa ꝛc.Per que verba ſatis poſſumus arguere ad ꝑce⸗
dẽtia ꝙ voluit ſe obligare de indẽnitate reſpectu petitiõis filioꝝ pri⸗
mi matrimonij ſiue de iure ſiue de facto.Nã verba generalia ꝑcedẽtia
declarant̃ per ſequentia.in.l.ſi ſeruus pluriũ.ff.d leg.i.ꝛ.l.qui filiabꝰ.
ꝛ.l.ſi cui dulcia.ff.d vi.tri.ꝛ oleo lega.ꝛ in.c.ſede.de reſcri.¶ Quinto
4 principaliter induco totalem rationẽ.† In ꝯtibus magis ſpectatur
mens cõtrahentiũ ꝙ verba:vt.l.in conductionibus.ff.de cõdi.ꝛ de⸗
mõ.que quidẽ mens elicitur ex cõiecturis.ita vt euidens dicat̃ mens
dico ꝑ coniecturas cõſtat.vt notabiliter innuit tex.in.l.licet.ff.de le.j.
Sed ſi diligenter ꝯhentium mentes cõiecturare velimus ob nullam
aliã cauſam fuit dicta cautio ſeu ꝓmiſſio facta niſi vt dos aſſignata
ſecũdo marito integre remaneret apud filios ſecũdi matrimonij.Naꝫ
propter filios primi matrimonij qui ſuccedunt pariter cũ filijs ſecũdi
in dote:vt.d.l.cũ alijs.Raro vidue reperirent maritum cũ eadẽ dote.
cum doteꝫ integram non valeant remittere in filios ſecũdi matrimo
nij hinc eſt ꝙ ꝓmiſſio iſta facta ſolũ reſpectu filioꝝ primi matrimonij
circa dotem aſſignatam a fratre qui videt̃ eoipſo ꝙ nõ ſtipulatur do
tẽ ſibi reddi.l.vnica.§.in extraneis.C.de rei vxo.act.nullam eñ actio⸗
nem poterant filij mouere in vita matris.ſed tantum in morte.cum
in vita parentũ nullam legitimã petitioneꝫ habeant filij.l.i.§.ſi.ff.de
col.bo.Bar.in auſ.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl̃.ꝛ.l.j.§.i.nec caſtrẽſe.ff.d
col.bo.Cautũ ergo fuit reſpectu petitionis quam iure facere poterãt
poſt mortẽ matris tam de iure cõmuni ꝙ de rigore ſtatuti.Et ꝙ hoc
ſit veruꝫ vltra predicta patet.Nã ſi tantũ voluiſſet maritus proſpice⸗
re ꝛ non de iure recepiſſe promiſſionẽ generaliter reſpectu cuiuſcunqꝫ
qui mouet ſibi queſtionẽ.ſꝫ hic reſtringit ſe ad filios ꝑmi matrimonij
qd nõ põt dici ob aliud niſi qꝛ de iure poterant ſuccedere vna cũ filijs
ſecũdi matrimonij.Et ad predicta multũ facit:qꝛ nõ ſolum promiſit
ſeruare maritũ indẽnẽ:ſed etiã ſuos heredes.Ex quo infertur ꝙ etiaꝫ
finita cauſa dotis durabat dicta promiſſio de indẽnitate ſeruãda.vñ
tacite videtur fuiſſe actum vt dos integra remaneret apud filios ſcdi
matrimonij:ꝛ ꝙ tacite agitur habet̃ pro expreſſo.l.cum quid.ff.ſi cer.
pe.Etiã hunc intellectũ multũ adiuuat illud verbuꝫ qñcunqꝫ poſitũ
in illa promiſſione.per qd verbũ infertur ꝙ etiã a petitiõe fienda poſt
mortẽ dicte domine petre debebat Antonius ſeruari indẽnis maxi⸗
me cõiũctis illis verbis occaſiõe dicte domine petre.Facit ad ꝑdicta
in arg.l.que dotis cauſa.cum materia ſua.ff.ſol.ma.Ex his omnibꝰ
concludo ſtãtibus predictis terminis dictũ ſecundũ maritum habe⸗
re regreſſum contra dictum patrem promiſſorem pro ea parte quam
habebat reſtituere filijs primi matrimonij.ita ꝙ in hoc ꝛ in alijs locꝰ
eſt dicte ſtipulatiõi.Et per predicta ſatis patet reſpõſum ad cõtraria
ſuperius formata.Nam ſatis diminueretur patrimoniuꝫ iſtius viri.
cum ex pacto tota dos deberet remanere apud eum:euincitur ab eis
pars.¶ Nec obſtat ꝙ promiſit factũ alienum quia appoſita fuit pe⸗
na quo caſu valet ſtipulatio.vt in dictis iuribus:tamẽ qꝛ melius po⸗
tius ꝓmiſit proprium factum ꝙ alienum.ſ.de aſſumẽdo in ſe litem ꝛ
ſeruare indemnem.Et hec ſufficiant ꝛc. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.xliiij.

1 Mulier eſt ita ſubdita marito vt preſumatur accerſita ab ipſo.
2 Renuntiatio ſimplex extraiudicialis an preiudicet.
3 Arbiter debet diligenter litem diſcutere.
4 Statutum deuians a iure cõmuni debet reſtringi qñtum fieri poteſt.

In preſenti qſtione duo ſunt
dubia principalia.Primum nũquid dictum laudũ fuerit
nullum.Secũdum preſuppoſita nullitate vtrũ debeat cõ⸗
tra exequutionis petitionem huius nullitatis exceptio admitti.Nõ
obſtãte dicto ſtatuto quo omnino nullitatis exceptio ꝛ defenſio vi⸗
detur inhibita.Et circa vtrunqꝫ multum concluſiue procedam cum
materia per primum cõſulentem ſatis ſit librata.videtur enim mihi
qd dictum laudum ſit ipſo iure nullum duplici ex capite ex parte mu
lieris ꝛ mixta via ex parte mariti.In fauore mulieris ꝑmo facit autẽ.

ſi qua

ſi qua mulier.C.ad velleia.Nam ſm intellectū quem ibi ponit Odof.
qualitercūq3 maritus ⁊ vxoꝛ in eodem inſtrumento contrahūt:vxoꝛ
nō obligatur ipſo iure niſi pecunia probetur verſa in vtilitatem ipſi⁹
mulieris.vt ibi dicitur in fine.Ratio q2 ſemper in dubio videtur mu-
1 lier adhibita vt intercederet ꝓ marito.† Eſt enim mulier ita ſubdita
2 marito vt preſumat̄ accerſita ab ipſo marito.¶ Nec ob.† ꝙ ipſa mu
lier diceret ſe renuntiaſſe tertia ratione procedēte etiā quia renūtiatio
ſimplex extraiudicialis nō preiudicat ipſi mulieri:vt no.Bar.in.l.ge-
neraliter.C.eo.tit.tum q2 in caſu illius auc.non valet renūtiatio etiā
ſi ſnīa fieret.vt ibi leg.⁊ no.⁊ eſt ſpeciale in caſu illius auc.quādo vere
vel preſumptiue intercedat in eodē inſtrumento pro marito.Et facit
in fauorē vtriuſq3:ſc3 vxoris ⁊ mariti:q2 dicti arbitratores non diffi-
nierunt totā qōnē:⁊ ſic nō vident̄ ſnīam dixiſſe:vt eſt tex.in.l.dicere.
⁊.l.nō diſtinguemus.§.queſitū.ff.de arbi.debet enī arbiter ita pronū-
tiare vt a tota lite diſcedat̄:aliter nō valet ſnīa:vt in iuribus pꝛealle.
Et eſt bona gl.in.d.l.licere.Nec obſt.ſi dicatur cōpromiſſum fuiſſe in
cōſules artis lane tam p̄ntes q̄ futuros:quia debet intelligi ꝙ ſi pre-
ſentes nō diffinirēt in termino poſſent ſucceſſores arbitrari:non autē
debuit intelligi:vt pro parte diffinirēt contra in.l.hoc iudicio.cu3 ibi
no.ff.fa.herc.⁊ per Inno.in.c.cum inter.de re iudi.vel vt ſnīam incer
tam ꝓferrent cōtra.ij.q.vj.§.diffinitiua.⁊ per Inn.in.c.cum venera-
bilis.de excep.in ver.autem.Non enim valet ſnīa que non eſt certa ꝑ
ſe vel relationē ad actū:vt ibi no.Inn.⁊ plenius per Io.an.in addi.
Spe.in ti.de ſen.ꝓla.§.qualiter.verſi.ſed pone iudex.Et videt̄ proba
3 ri in.l.iiij.C.de ſen.q̄ ſine cert.quāti.¶ † Debet enī arbiter diligenter
litē diſcutere ⁊ totalē finē ꝯtrouerſie imponere.vt.l.ſi de meis.§.rece-
piſſe.ff.de arb.Ex quibus omnib⁹ ſatis patet quid dicendū in primo
dubio.¶ Circa ſcōm qd videtur magis dubitabile vtrū non obſtāte
ſtatuto debeat admitti hec nullitatis exceptio:multu3 facit theorica
Bar.in.l.j.ff.qd vi aut clā.vbi inter cetera dicit qd ſi ſtatutū remouet
oēm exceptionē ⁊ defenſionē nō eſt aliquod remediū niſi vt pars ſol-
uat ⁊ poſtea repetat ſi habet iuſtam cām excipiēdi ⁊ vetante ſtatuto
nō fuit admiſſa niſi velit excipere remouēdo illā qualitatē ſuper qua
ſtatutū ſe fundat:vt puta ſi dicit cōtra inſtrumētū publicū nulla ad-
mittatur exceptio ſeu defenſio poſſum excipere ꝙ inſtrumētū non eſt
publicū:vel ſi dicit ꝯtra laudū arbitroꝝ nulla admittat̄ exceptio poſ-
ſunt excipere ꝙ illi non fuerūt arbitri.vt in hoc caſu ꝓprie loquit̄ gl.
in cle.vnica de ſeque.que dicit qd ſi aduerſus ſnīam non pōt opponi
exceptio poſſim opponere de effectu iuriſditionis.ratio eſt quia ſi non
habebat iuriſditionē nō pōt appellari ſnīa.de re iudi.cle.paſtoralis.⁊
no.in.l.ij.C.cōia vtriuſq3 iud.⁊ ſic per hāc exceptionē detrahit̄ quali
tas ſuper qua fundat̄ iuris diſpoſitio.¶ Sed in caſu noſtro hoc nō
pōt dici cū illi fuerint arbitratores: nec per hanc nullitatis exceptio-
nem deſinit eſſe laudū arbitratorū.⁊ optime vr̄ qd ſi in diſpoſitione
tollunt̄ exceptiones ꝑ exp̄ſſum nō poſſunt opponi etiā ſi ſint rationa
biles.Sed his nō obſtantibus ꝯtriū arbitroꝛ dicendum in caſu noſtro
duplici ex capite.primo q2 remotis generaliter exceptionibus non vi
det̄ remota exceptio notorie legitima ex quo de notorijs qualis ī ſta-
tuto nulla fit mētio.ꝓbat̄ optime in ſimili in.d.cle.paſtoralis.de app.
iūcto.c.ex cōqueſtione.in gl.ſua.de reſt.ſpo.dr enim in.c.paſtoralis qd
per clauſulā appellatione remota remouet̄ omnis appellatio que a
iure exp̄ſſe nō indulget̄ ⁊ tn̄ ſi notorie grauat̄:l3 exp̄ſſe ille caſus a iu-
re nō ſit determinat⁹ admittat̄ appellatio:vt in.d.c.ex cōqueſtiōe.cū
gl.Et hoc cōiter tenēt ibi doc.Ad idem facit.c.inter cetera de re iudi.
⁊ qd no.in cle.paſtoralis.pꝛealle.in gl.in ver.non habebat.Hoc idem
ſcdo probo per ipſius theoricā in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.et
l.nō dubiū.C.de legi.vbi dicit ꝙ legitima cauſa eſt reſtringendi ſtatu
tum gn̄aliter loquēs quādo aliqs indebite dānum pateret̄.l.adigere.
§.quāuis.ff.de iurepatro.vel qn̄ aliqs iniuſte ad lucrū admittit̄.vt in
l.vt gradatim.ff.de mu.⁊ hono.facit.c.abbate.de ꝟ.ſig.vel ſi in caſu
reſtrictionis ceſſat rō que mouit ſtatuentē.vt in.d.§.quāuis.facit ad
p̄dicta.c.cū dilectus.de cōſue.⁊.l.ij.C.de noxa.Sed in caſu noſtro ne-
dū altera iſtarū rationū:ſed militāt oēs.Nā ſi nō admittitur hec nul-
litatis exceptio iſti marit⁹ ⁊ vxoꝛ indebite ſentirēt dānum:⁊ iſti credi
tores iniuſtū cōſequerentur lucrū:vt patet ex ſeq.¶ Itē dicta noto-
rietate exceptionis ceſſat ratio generalis ſtatuti.nulla enim ratio po-
tuit mouere ſtatuentem ad remouēdas exceptiones:niſi q2 timet̄ de
malitia ⁊ fraude opponentiū querentiū dilatare iudiciū.arg.optimū
in.d.c.ex parte.Sed hec ratio ceſſat quādo exceptio eſt notoria.argu.
viij.diſt.manifeſta.Nec ob.ſi dicatur ꝙ nulla rō eſt in ſtatuto exp̄ſſa
q2 licitū eſt cōiecturare rationem que potuit legis mouere latorē ⁊c.⁊
ſm illam cōiecturā licet reſtringere vel ampliare ſtatutū:vt not.Cy.⁊
alij in.d.l.non dubiū.facit quod no.gl.j.diſt.cōſuetudo.¶ Item ſta-
tutū deuians a iure communi debet reſtringi quātū fieri poteſt vt mi-
nus q̄ poſſit ledat jus cōmune:vt no.probat̄ in.d.c.cū dilectus.⁊.d.
l.ij.C.de nox.Et qd hec exceptio ſit notoria patet:q2 clare colligit̄ ex
actis id tamen ex actis patet poteſt dici notorium:vt eſt tex.in.c.cum
olim.de ver.ſig.Et notant dn̄i de Rota deci.ccccxxxix.⁊ no.Innoc.
in.c.ex inſinuatione.de appel.Secūdo capite etiā debent admitti: q2
ſtatutum remouet exceptiones cōtra laudū arbitrorū:ſed nō pōt dici
laudū ex quo ꝯtrouerſia nō deciditur:ſed ſit remiſſio ab alio.vt ꝓba-
tur in.d.l.dico ergo qd hec exceptio remouet qualitatē ſup̄ qua ſtatu
tū ſe fundat ⁊ ꝑ cōſequēs debet admitti.vt.d.l.j.⁊ qd ibi no.ꝙ vi aut
clam.⁊ per gl.in.d.l.vna.de ſequeſtra.Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus. Quida3 dn̄s Bartholo-

meus olim ep̄s Maſſan⁹ quoddā fortilitiū iuris ep̄alis ſui cū domi-
bus ⁊ alijs pertinentijs ad dictū fortilitium titulo locatiōis ad.ix.an
nos tunc proxime futuros ſub annua penſione.cxxv.florenorū qbuſ
dam ſolenniter conceſſit:hoc ſpecifice inter cetera ſolenniter actio iter
dictas p̄tes videlicet vt ꝯductores ipſi teneāt̄ durāte dicto locatio-
nis t̄pe dictū fortilitiū ⁊ domus ipſius eorū ꝓprijs ſumptibus in eo
in quo erat ſtatu vel meliore cōſeruare ⁊ finito dicto t̄pe locatiōis pre
fato ep̄atui reſtituere.Cōtigit ꝙ ipſorū cōductorū incuria vel negli-
gentia vel inaduertentia dom⁹ dicti fortilitij in parte paſſe ſunt rui-
nā:intātū ꝙ ep̄atus dānificatus extitit fere in.cc.florenis.deniq3 fini
to tempore dicte locatiōis:ep̄s Maſſanus antedictus ad cōductarū
nimiam inſtantiā libere ab omni obligatiōe abſoluit gratis ⁊ libera-
uit.quo epiſcopo vita functo ſucceſſoꝛ in epiſcopatu petit dānū reſti-
tui allegādo dictā liberationē eſſe nullam.Queritur quid iuris:⁊ q2
caſus non videtur magnā cōtinere dubietatem breuiter procedam.

¶ Conſilium.xlv.

1 ☞ Prelatus poteſt donare modica de rebus eccleſie.
2 Epiſcopus habet nudam rerum epiſcopatus diſpenſationem.

Chriſti eiuſq3 matris p̄ſidio
humiliter inuocato.Satis videt̄ mihi clariſſime dictā libe
rationem non valuiſſe in preiudiciū ep̄atus.Nā remittere
gratis:idē eſt qd donare.l.quinetiā.ff.de calū.⁊.c.veniēs.el.j.iūcta gl.
de teſti.Sed ep̄s nō p̄t donare iura ⁊ reditus eccleſie ſue ſine cauſa lē
gitima ꝙ ſi fieret talis donatio reuocat̄,vt ꝓbat̄ in.c.ſi quos.⁊ in.c.
de ſeruis.xij.q.ij.⁊ in.c.fraternitatē.de don.vbi dicit qd ep̄s reꝝ eccle-
ſiaſticarū eſt ꝓcuratoꝛ ⁊ nō dn̄s:ideo cōditionē eccl'ie meliorare pōt.
deteriorē aūt facere nō debet:vt ibi dicit tex.¶ Secūdo ad idem fa-
1 cit.c.ceterū.de dona.vbi habet̄ † ꝙ p̄latus poteſt modica de reb⁹ eccle
ſie donare ſi hoc h3 cōſuetudo quaſi magnā donationē facere nō poſ
ſit:etiā ſi ꝯſuetudo hoc habeat q2 cōſuetudo multū dānoſa eccleſijs
nō valet.vt in.c.j.de ꝯſuetu.S3 in caſu noſtro pōderato dāno ⁊ redi-
tibus ipſius ep̄atus:ſatis videt̄ donatio immēſa maxime cū ex ea re
maneat eccl'ia ruinoſa ⁊ ſine ſpē refectiōis:igit̄ dicta liberatio nō va-
2 luit.¶ Tertio ꝓbari vr̄ per.c.ep̄s.in quibus patet † ꝙ ep̄s habet nu-
dā rerū ep̄atus diſpēſationē:nec poteſt de reb⁹ mobilib⁹ aut immobi
libus ſeu reditibus diſponere ad libitum ſed ſm deu3 ſi aliter facit in
currit dānationē.ad idē.j.q.iij.c.peruenit.¶ Quarto ꝓbatur per lo-
cū a ſpeciali.in.c.epiſcopus.⁊.c.bone.xij.q.ij.⁊ in.c.apoſtolice.de do-
nationi.in quib⁹ iuribus ex ſpeciali priuilegio ꝯcedit̄ ep̄o:vt edifican
do monaſteriū de nouo vel eccleſia magnificādo pro ſepulturis ſuis
poſſit dare centeſimam vel quinquaſimā redituum eccleſie ſue: cum
hac tamē limitatiōe vt eccleſie ſue ex hoc graue dānum non infligat:
vnde ſi ex hoc graue damnum infligat non valet de iure etiā in iſtis
caſib⁹ priuilegiatis:ibi.Sed in caſu noſtro non ſolū ſumus extra di-
ctos caſus ſp̄ales.ſed etiā damnū ex illa gratuita liberatiōe illarū eſt
eccleſie habita ꝯſideratiōe ad tenuitatē redituū dicti ep̄atus ⁊ ad dā
nū illatū dicto fortilitio ſeu ipſi⁹ domibus.¶ Quito facit ꝙ qn̄cūq3
qs hēat liberā adminiſtrationē nō tn̄ ꝯſequit̄ p̄tātē donādi vl' pactū
gratuitū faciēdi:vt in.l.cōtra iuris.ff.de pac.⁊.l.filius.ff.de dona.⁊.l.
p̄ſes.C.de trāſac.⁊.c.fraternitatē.de dona.l3 ergo ep̄s dicat̄ ī rebus
epiſcopatus hēre liberā adminiſtrationē:vt in.c.cū nobis.ī fi.de elec.
nō tn̄ potuit in preiudiciū eccleſie liberationē gratis facere vt in iuri-
bus p̄alle.Et ad hoc optime facit qd no.Hoſt.⁊ Ioā.an.ī.c.j.de po-
ſtu.ꝓbi dicunt qd de mero iure nō licet prelato renūtiare gratis exce-
ptioni vtili eccleſie competēti.vt.ſ.de pac.l.contra iuris.C.de trāſac.
l.preſes.Ad idem.C.d pact.l.pactū curatoris.⁊.ff.pro empt.qs fun
dum.§.ſi tutoꝛ.cū ſimi.in quibus patet ꝙ tutoꝛ vel curatoꝛ vel admi
niſtratoꝛ ciuitatis ⁊ ſimiles:quantūcūq3 habentes liberam admini-
ſtrationem non poſſunt remittere gratis ius pupilli ſeu minoris vel
ciuitatis clarum ⁊ indubitatū.Nec obſt.ſi tu diceres prelatū maxime
epiſcopū habere maiorē adminiſtrationē q̄ predicti habeant: vt pa-
tet ex gloſ.bo.v.q.iij.c.ſi.⁊ per Innocē.in.c.veniens:de reſcrip.Nam
fateoꝛ hoc verum nō tamen ita maiorē vt poſſit ad libitu3 donare vl'
iura eccleſie remittere cu3 graui damno ſui epiſcopatus:vt probatur
in iuribus ſuperius allegatis.⁊ per Inno.in.d.c.veniens.⁊.c.accedē
tibus.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xlvj.

1 ☞ Maritus ⁊ vxoꝛ poſſunt facere noua pacta ab his que geſta ſunt
ſuper primaria dote pro augmento dotis.
2 Mulier nō poteſt augeri dotem niſi maritus pari incremēto augeat
dationem propter nuptias.
3 Mulier habēs bona ſi nub.t videt̄ tacite oīa bona ſua dare in dote3.

Omnipotentis dei poſtulato

ſuffragio. Tria mihi oſtenſa dubia elicio. ¶ Primum an
ſtante ſtatuto ꝙ maritus lucretur dimidiaꝫ dotiũ debeat
Nicolaꝰ Joãnis martini de terra Anglarij ſuperuiuẽs quondã dñe
Angele vxori ſue lucrari dimidiã cẽtum qnquaginta florenoꝝ quos
in augmẽtũ dotis dicte dñe Angele ↄfeſſus fuit ſe recepiſſe a ſer Leo
nardo petri genitore dicte dñe Angele. ¶ Secũdum dubiũ nũquid
dictus Nicolaus lucref medietatẽ quarũdã poſſeſſionũ dicte domie
Angele quas dicit ſibi fuiſſe in dotem aſſignatas: quarũ adminiſtra
tionẽ habuit dictus Nicolaus ĩ vita dicte domine Angele cũ tñ nõ
poſſit expſſe ꝓbari per inſtrumentũ vel teſtes dictas poſſeſſiões fuiſſe
datas in dotẽ. imo filius dicte dñe Angele ex alio matrimonio ſuc
cedẽs dicte ſue matri ab inteſtato aſſerit illa fuiſſe bona parapherna
lia eius matris. ¶ Tertiũ dubiũ cuꝫ dictus Nicolaus emerit a dicto
Leonardo quedã bona pro ſe ⁊ dicta dña Angela eius vxore: ⁊ eorũ
heredibꝰ debeat Antoniꝰ dominici laudi de Anglario filiꝰ dicte dñe
Angele ex alio viro ſuccedere dicte matri ſue ĩ medietate illoꝝ bono
rũ p̄dicto modo. ¶ Et ꝓcedatur in his dubijs concluſiue ex quo per
arbitros cõiter a partibꝰ aſſumptos petif cõſiliũ ſuper partibus eoꝝ
1 aſſumẽdis. ¶ Circa primũ dico † ꝙ in augmẽto dotis poſſunt maritꝰ
⁊ vxor facere noua pacta ab his que geſta fuerũt ſuꝑ primaria dote
vt eſt tex. in. l. ſi ↄſtãte. C. de do. añ nup. ⁊ ſi nihil de nouo actũ fuit ſta
tur prioribꝰ pactis ⁊ cõuentiõibus: ita ꝙ ſtatuta ⁊ ↄuẽta ſuper dote
habent locũ ſuper augmẽto dotis cum augmentũ ſit pars dotis vna
⁊ eadem res non debet diuerſo iure cẽſeri. pro hoc bo. text. in. c. cogno
uimus. xij. q. ij. ⁊ hanc ſñiam in terminis noſtris tenet gloſſ. ⁊ Cy. i. d.
l. ſi cõſtante. ⁊ videf tex. expſſus in. l. inter ſocerum. §. cuꝫ inter. in fi. ff.
de pac. dota. Itaqꝫ ↄcludo ꝙ ſi valuiſſet illa augmẽtatio dotis lucra
ref dictꝰ Nicolaus dimidiũ illiꝰ augmẽti ex quo noua pacta nõ inter
ceſſerunt. Sed dicas ꝙ nõ valet illa augmẽtatio dotis: q2 lꝫ de iure
potuiſſet vtrobiqꝫ vel alteri eorũ augmẽtare dotem vel donationem
2 propter nuptias. vt in. d. l. ſi cõſtante. tñ hodie de iure autentico † nõ
poteſt mulier augere dotẽ niſi maritus par incremento augeat dona
tionem ꝓpter nuptias ne mulier decipiaf: vt eſt text. in auf. ſed iam
neceſſe. C. de dona. ante nup. ⁊ ĩ corpore vnde ſumitur latiꝰ ↄtinef in
auf. de equa. dot. §. ij. ¶ Concludo ergo circa primũ ꝙ ſi dictꝰ Nico
laus pariter augmẽtauit donationẽ ꝓpter nuptias lucraf dimidiaꝫ
augmenti ſicut dimidiã dotis. Sed ſi ipſe non dedit incremẽtũ nil lu
crabitur de augmẽto: quia nõ valuit in p̄iudiciũ mulieris. ¶ Venio
ad ſecundũ dubiũ in quo breuiter dico dictũ Nicolaum lucrari dimi
diam partẽ illarũ poſſeſſionũ: quia alia aſſignatione dotis non appa
rente preſumendũ eſt illas poſſeſſiones fuiſſe ſibi in dotẽ aſſignatas
3 probo multipliciter. Primo † quia ſi mulier habẽs bona nubit videf
tacite omnia ſua bona dare in dotẽ: vt no. gl. in. l. mulier bona. ff. de
iure dotiũ. Sequitur Bar. ⁊ clarius ⁊ latius in. l. ſi ↄſtãte. ff. ſol. mat.
¶ Item cũ pater dicte dñe Angele ex poſtfacto cõfitetur dotẽ vt. s.
dictũ eſt ergo prius cõſtituit ſibi dotẽ: quia non potuit eſſe augmẽtũ
dotis ſine dote arg. in. c. cum marthe. de cele. miſſa. ⁊ c. ad diſſoluẽdũ.
de deſpõ. impu. ⁊ l. decem. ff. de ver. obli. debemꝰ ergo in dubio p̄ſume
re illa bona fuiſſe data in dotẽ. tuꝫ quia maritꝰ habuit illoꝝ admini
ſtrationẽ. tũ quia fuerũt data primo marito vt colligif ex teſtamento
illius: ⁊ pater non debet diminuere dotẽ filie trãſeũtis ad ſecũdas nu
ptias: vt in auf. ſꝫ quis. C. de rei vxo. act. vñ preſumi debet ꝙ illa bo
na ſi dederit in dotẽ: q2 ex quo quis de iure tenef ad factũ ⁊ illud re
peritur factũ p̄ſumif geſtũ ab eo qui ad hoc de iure tenebaf. vt in. l. ij.
C. de ali. pupil. p̄ſtan. ⁊ in. l. cũ ſeruũ. ff. de ꝟb. obli. ⁊ qd no. Bar. ⁊ hoc
de ſcdo. ¶ Circa tertiũ ⁊ vltimũ dico dictũ Antoniũ ſi vult ſuccede
re in medietate illorũ bonorũ emptoꝝ ꝑ dictũ Nicolaũ modo predi
cto debere conferre dicto Nicolao medietatẽ pretij: quia in dubio ex
quo ſolus Nicolaꝰ tunc pro ſe ⁊ vxore ⁊ eorũ heredibꝰ p̄ſumif emiſſe
de ſuis pecunijs ꝓprijs ⁊ geſſiſſe in hoc negotiuꝫ vxoris ⁊ heredũ. Si
ergo vxor vel heredes volũt ratificare dictã emptionem dñt ſoluere
medietatẽ: hoc videf ꝓbari in. l. iij. C. ꝓ ſoc. ⁊ expſſe hoc ibi tenet bar.
⁊ idem ſentit in. l. ſi patruus. C. cõia vtriuſqꝫ iudic. ⁊ in. l. que dotis. ff.
ſolu. ma. facit. l. ſi ego. l. penul. ff. de neg. geſt. Non eñ debet p̄ſumi do
natio: vt in iuribꝰ p̄dictis. nec etiam valuiſſet inter maritũ ⁊ vxorẽ cõ
ſtante matrimonio. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. per totũ. ⁊ in. c. fi. eo. tit.
¶ Ex inſtrumẽtis autem nõ apparet qd vxor de ſuo ſoluerit partẽ
pretij. ⁊ hoc de tertio. ¶ Ex omnibꝰ p̄dictis dico ꝙ partes arbitrorũ
ſunt in hoc caſu vt ꝓnuntiẽt dictũ Nicolaũ non debere lucrari aliqd
de augmẽto dotis: niſi (vt dixi) ꝓbaretur ꝙ ipſe pariter augmẽtaue
rit donationem ꝓpter nuptias. Item ꝙ debeat lucrari partẽ illaruꝫ
poſſeſſionũ tanꝙ dotaliũ. Inſuꝑ ꝙ dictꝰ Antoniꝰ debeat ſoluere me
dietatẽ pretij eoꝝ bonorũ emptorũ, ſi vult habere medietatẽ eorũ rati
ficãdo emptionẽ factã ꝑ dictũ Nicolaũ. Et hec ſufficiãt. Nico. abb.

Caſus conſilij ſequentis.

Nicolaus dñi Spinelli de Pico

lominibus ex omni ſui parte ſenſatus noiatus ⁊ clericꝰ ⁊ imburulatꝰ
extitit ad officiũ priorũ. ꝓcedẽte ꝟo tp̄e caſu vtroqꝫ lumine p̄uatꝰ eſt
⁊ hoc ſenſu carẽs tp̄e extractionis ad certã poteſtariã repertꝰ extitit
quẽ qd̄ magiſtratũ acceptauit. Sed a nõnullis obtẽtũ extitit eũ ad
hunc magiſtratum inhabilem ratiõe defectus. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium. xlvij.

1 Cecꝰ ꝓhibetur aſpirare ad nouũ magiſtratũ: ceptũ tñ retinere põt.
2 Cecus poteſt ſuccedere patri baroni vel habenti aliam iuriſdictio
nem: licet de nouo talis dignitas ei conferri non poſſit.
3 Electio ſi fit per ciues ad munera que quis neceſſario ſubit ex ea ſola
acquiritur ius abſenti ⁊ ignoranti etiam inuito.
4 Nominatꝰ ad aliquod officiũ debet ſtatiꝫ appellare: alias recuſare nõ
poteſt.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio

humiliter inuocato. Videf primo dictũ Nicolaũ fore ĩha
bilẽ ⁊ ſic nõ admittẽdũ ad dictã poteſtariã: ꝑ tex. expſſuꝫ in
1 l. j. §. caſuꝫ. ff. de poſtu. vbi poſt multa ↄcludif † ꝙ ad nouũ magiſtratũ
cecꝰ aſpirare ꝓhibef: retinere aũt iã ceptũ põt: ſꝫ p̄dictꝰ Nicolaꝰ non
ceperat dictã poteſtariã añ cecitatẽ adminiſtrare: ergo ad illã reputã
dus eſt inhabilis. ¶ Ad idẽ ſcdo facit gl. i. l. cecꝰ. ff. de iudi. q̄ dicit illã
l. ĩtelligẽdã qñ añ erat iudex ꝙ cecꝰ tũc nõ ꝓhibef iudicis officio fun
gi: ſecꝰ ſi añ erat: vt in caſu nr̄o. Nã ꝑ ſolã electionẽ nõ cõſequif qs di
gnitatẽ: ſed reqrif acceptatio ⁊ ingeſtio: vt ꝓbari videf in. l. pupillus.
ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ l. ex eo. ff. de mili. teſt. ⁊ vtrobiqꝫ ꝑ Bar. maxime
in. d. l. eo. videtur glo. in. l. priuatorũ. C. de iuriſdi. oĩm iud. q̄ dicit per
ſolã electionẽ ↄſequi ius dignitatis: lꝫ nõ adminiſtrationẽ. ¶ Tertio
facit. c. nulli. de elec. li. vj. vbi ptꝫ ꝙ poſt electionẽ poſſũt etiã electores
opponere defectũ emergẽtẽ: ⁊ ſic nõ ſufficit habilitas tp̄e electiõis niſi
etiã adſit tp̄e ↄfirmatiõis ſeu acceptiõis. ¶ Sꝫ his nõ obſtãtibꝰ ↄtriũ
puto de iure ꝓcedere. Moueor principalr ꝑ tex. in. d. l. j. §. caſuꝫ. de po
ſtulã. vbi text. dicit ad nouũ magiſtratũ aſpirare ꝓhibere: que ꝟba ſi
bene põderenf apte ꝓbãt dictũ Nicolaũ eſſe habilẽ. p̄mo eñ dicit ad
nouũ ⁊c. Sꝫ nõ põt dici nouꝰ magiſtratꝰ cũ iãdudũ añ cecitatẽ fuerit
electꝰ ⁊ imburulatꝰ. arg. i. c. cõſuluit. de iudi. ¶ Itẽ põderãdũ eſt ver
bũ aſpirare qd apte intẽdit hũc defectũ repellere cum inquit initio de
putatiõis: ſed ĩ caſu nr̄o nõ põt dici ꝙ cecus aſpirauerit ad hũc magi
ſtratũ cũ iã fuerat denũciatꝰ tp̄e quo erat vndiqꝫ ſenatꝰ. ¶ Scdo ad
2 idẽ facit qd no. Bar. in. l. cecus p̄all. vbi dicit † ꝙ cecꝰ põt ſuccedere prĩ
baroni vel habẽti aliã iuriſdictionẽ: lꝫ de nouo talis dignitas ei cõfer
ri non poſſit. quaſi ſatis eſt ꝙ fuerit habilis tp̄e quo habuit ſpeꝫ ſucce
dẽdi: vñ ſuꝑueniẽs cecitas nõ priuat eũ illa ſpe. ar. tñ eſt ꝙ filiꝰ viuẽte
patre ñ hꝫ adminiſtrationẽ in bonis patris: nec aliqd ius petẽdi legi
timã ſed ſolũ ſpem: vt in. l. j. §. impuberẽ. ff. de col. bo. No. Bar. in. l. j. §.
nec caſtrẽſe. ⁊ auf. ingreſſi. C. de ſa. ſanc. ecc. facit qd leg. ⁊ no. i. §. ſꝫ ſui.
iſti. de here. q̄li. ⁊ differ. Vñ ſuꝑueniẽs cecitas nõ ſolũ priuat de admi
niſtratiõe iã habita: ſed nec ſpe acqſita cecitatẽ. Sꝫ in caſu nr̄o per ele
ctionẽ ⁊ imburulationẽ fuit dicto Nicolao acqſitũ fortiꝰ ius quã nu
da ſpes: q2 ꝑ electionẽ acqrif ius dignitatis: lꝫ nõ exercitiũ. vt dicit gl.
no. in. d. l. priuatorũ. lꝫ male rep̄hẽdaf per Bar. ĩ. d. l. ex eo. nã opi. illiꝰ
gl. tꝫ gl. no. in decreto. lxiij. di. quãto. ⁊ doc. i. c. trãſmiſſaꝫ. de elec. ⁊ ma
xime hoc eſt ĩdubitatũ ĩ caſu q̊ poſt electionẽ nõ reqrif alia ↄfirmatio
ſicut ĩ caſu nr̄o q̊ caſu ceſſat obiectio Bar. vt ipſemet voluit ĩ. l. abſẽti.
ff. de dona. vbi ſaluatꝰ gl. quã male deprehẽdit ĩ. d. l. ex e. ¶ Nã in ipſo
3 electo dicit ĩ. l. abſenti. vbi † electio fit ꝑ ciues ad munera q̄ qs neceſſa
rio ſubit ex ea ſola acqrif ius abſenti ⁊ ignorãti etiã ĩuito. vt. l. illd. cũ
l. ſeq. ff. de tu. ⁊ cur. da. ab his. lꝫ ñ acqraf adminiſtrãdi ius niſi poſtꝙ
ſibi decernaf ad illd officiũ. ar. in. l. fi. C. arbi. tu. nec eo inuito põt aliꝰ
ad illud officiũ deputari. C. qñ hab. tu. ꝑ totũ. ſm eũ ĩ. d. l. abſenti. Cũ
ergo hoc officiũ ſit hmõi nec reqrif alia ↄfirmatio ſtatiꝫ fuit dicto Ni
colao ius acqſitũ. ſ. tp̄e electiõis ⁊ deputatiõis. ergo cecitas nõ hꝫ p̄ua
re iure iã q̄ſito: cũ nõ poſſit dici nouꝰ magiſtratꝰ: vt ĩ. d. §. caſuꝫ. ⁊. d. l.
cecꝰ. ad idẽ etiã. c. cũ ꝑcuſſio. vij. q. j. de cle. egro. c. j. vbi dr ꝙ ſuꝑueniẽs
inhabilitas nõ dꝫ priuare iure iã q̄ſito etiã de dignitatibꝰ eccl'iaſticis
ne addaf afflictis afflictio: ⁊ ſine culpa ſua ſi qs priuef iure ſuo ↄ. c. ſa
tis ꝑuerſuꝫ. vij. diſt. cũ ſit potiꝰ cecis miſerẽdũ: ⁊ eis de nouo ſubueniẽ
dũ. vt ĩ. c. lꝫ. de cẽſi. ¶ Preterea facit tex. in. l. q ad ſcribatũ. ⁊. l. hi q ad
4 ciuilia. C. de ap. vbi dr † ꝙ noiatꝰ ad aliqd officiũ dꝫ ſtatim appellare
al's illud recuſare nõ põt q̄ſi illico acqrif ſibi ius vt ampliꝰ ꝓuocare ñ
poſſit ergo nec ſuꝑueniẽtẽ cecitatẽ p̄uari. ⁊ de hoc eſt tex. ĩ. d. l. cecꝰ. vbi
ſimplr dr ꝙ cecꝰ iudicãdi officio fungif. Nec ob. ẽt ſi dicaf qd cũ iudex
habeat ꝑ ſe ferre ſñiaꝫ in ſcriptis. vt. l. j. ⁊ fi. C. de ſen. ex peri. reci. ⁊. c. fi.
de re iud. li. vj. Cecus aũt legere nõ põt ergo ⁊c. q2 lꝫ ꝑ ſe ferre non põt
poterit tñ ꝑ ſuũ vicariũ ferre. nã ptãs eſt de maioribꝰ magiſtratibus q
pñt ꝑ aliũ ſñiam ferre: vt no. glo. ⁊ Bar. ĩ. d. l. fi. Et dicit bar. in ceco. ĩ
d. l. cecus. nã ⁊ illiterati aſſumunf ad hec officia q ꝑ alios ferãt ſñiaꝫ.
vt. l. certi. C. de iudi. Itẽ hoc operaf neceſſitas ſuꝑueniẽtis rõne cuius
multa ꝑmittunf al's ꝓhibita. vt declaro ego ꝑ totũ. ⁊. l. ſi lõgiꝰ. ff. de iu
di. Nõ obſtãt alia ↄtria ſupiꝰ formata. ſatis eñ patet rñſuꝫ ꝑ p̄dicta.
procedũt eñ qñ ius adhuc nõ erat acqſitũ tempore cecitatis ſuperue
nientis: ſed hic plenũ ius erat acquiſitũ. Sed ſolũ defuit exercitiũ cuꝫ

in caſu

in caſu noſtro requiratur confirmatio nec acceptatio nec ingreſſio:ſꝫ
etiam nolenti ius eſt acquiſitum cum hoc ſit munus publicũ qꝺ ne
ceſſario tenetur electus ſubire:vt.ſ.dixi.Et hec ſufficiant.¶ Cõclu
do ergo dictum Nicolaum a dicto officio poteſtarie licet nũc reperia
tur cecus non eſſe priuãdũ ex quo tempore electiõis ꝛ imburſulatiõis
hunc defectũ nõ patiebatur.Laus deo.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis eſt.Quidam Frãciſ

cus Tucij habens ſororem carnalẽ nomine Lenã ꝓmiſit per ſcriptu
ram priuatã dare in ſpõſam cuidã Ioãni.Et ad hoc cõuenerũt die
v.Aprilis.Mccccxxv.deinde die.v.Maij ſequẽtis ad maiorẽ vali
ditatẽ rei ꝓmiſſe Leonardus ꝛ Ioannes auũculi dicte Lene ꝑ iſtru
mentum publicũ promiſerunt dicto Ioãni ſub quadã obligatiõe ſe
facturos ꝛ curaturos qꝺ dicta Lena cõtraheret matrimoniũ ꝑ ṽba
de p̃ſenti cũ dicto Ioanne eãdẽ obligationẽ de ꝯhẽdo matrimonio
cũ dicta Lena recipiẽtes ab eo:quibus peractis Frãciſcꝰ frater dicte
Lene volẽs incipere ꝓmiſſionẽ de cõtrahendo matrimonio cũ dicta
Lena ꝑ eã factã dicto Ioanni impletã in duobus banchis dari fecit
dicto Ioanni ꝓ parte dotiũ futurarũ certã quãtitatẽ pecunie.poſtq̃
dictus Ioannes q̃dã iocalia ſm regiõis cõſuetudinẽ miſit dicte Le
ne tanq̃ ſpõſe ſue que omnia illa recepit vt ſponſa dicti Ioannis ad
quã ſepiſſime dictꝰ tanq̃ ad ſpõſaꝫ acceſſit tã in domo pr̃is dicte Le
ne q̃ i qbuſdam alijs locis i qbus dicta Lena tanq̃ ſpõſa iuitabať.
demũ ꝑ partes p̃dictas ſepiſſime dies ad cõtrahẽdũ matrimoniũ de
p̃ſenti ſtatuta fuit.ſed ꝑ dictũ Ioannẽ ſemꝑ defuit qui fictas ꝛ ſimu
latas occaſiões allegãs ſꝑ ꝯtrahere diſtulit turpiter adamãdo quan
dã mulierculã quã loco cõcubine nõ modico tꝑe tenuit:ꝛ adhuc ho
die detinere diciť.Ex quibꝰ omnibus dicta Lena ꝓuocata vidẽs ſe
ita a dicto Ioanne ſperni cum in ſpõſam ſe recuſat habere:ꝛ cũ alio
mr̃imoniũ cõtrahere ꝛ diſcedere dicto Ioãne nũc reluctante ꝛ dicẽte
ſe paratũ ad cõtrahendũ matrimoniũ cũ dictã Lenã.Nũc ꝯtigit i iu
re de pluribus dubitare.Et p̃rio nũqd inter dicta Lena ꝛ dictũ Io
annẽ fuerũt ſpõſalia de futuro ꝯtracta:cũ dicta Lena i dictũ Ioãnẽ
nũq̃ expreſſe ꝯſenſerit.Secũdo p̃ſuppoſito ſponſalioꝝ vĩculo an di
cta Lena valeat licite a dicto ſponſaliorũ ꝯctu recedere ꝛ alij mr̃imo
nialiter coniũgi.Tertio nũquid dicte pecũie quantitas ſoluta ꝓ par
te dotiũ per dictũ Franciſcũ poſſit repeti a dicto Ioanne ex q̃ dicta
Lena cũ eo matrimoniũ ꝯhere recuſat.Quarto an dicti Leonardꝰ
ꝛ Ioãnes auũculi dicte Lene ꝛ Franciſcus frater carnalis eiuſdẽ re
maneant in aliquo vigore dictaꝝ promiſſionũ dicto Ioãni obligati
cũ nõ remaneat ꝓ eo quominus matrimoniũ ſequatur inter eũ ꝛ di
ctam Lenam:ſed per ipſam Lenam dũtaxat ꝛc.Queritur qd iuris?

¶ Conſilium.xlviij.

1 ☞ Spes matrimonij violari non debet.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̃ſidio

humiliter inuocato.Attingã qꝺlibet dubioꝝ ordine ante
ſcripto.Et p̃mũ ſuꝑ primo dicendũ ſuꝑfluitate cõtempta
hic inter dictos Ioannẽ ꝛ dictã Lenã ſpõſalia de futuro fuiſſe ꝯcta
quãq̃ enim nec frater vel auũculus:quinimo nec parẽtes valeãt mulie
rem obligare inuitã ſeu inſciã ad matrimoniũ ꝯhendũ:ſed requiritur
neceſſario ipſius mulieris ꝯſenſus libere.vt probať.c.vno.in fi.de de
ſpõ.impu.lib.vj.ꝛ.xxx.q.ij.c.vbi nõ eſt cõſenſus.ꝛ no.in.c.j.de deſpõ.
impu.facit.c.ſi annũ.de iud.li.vj.tamẽ ſi cõſanguinei ꝓmittũt nomi
ne mulieris abſentis ꝛ ea poſtmodũ certificata exp̃ſſe vł tacite ꝯſenſit
puta recipiendo iocalia:vt ſpõſa vel ſpõſus tãq̃ ſpõſus vertiť ad do
mum ipſius mulieris ſatis ꝯualeſcũt dicta ſpõſalia vt ꝛ nũc.ꝛ aperte
ꝓbari videť in.c.literas.iuncta gl.de deſpõ.impu.ꝛ expreſſius in.c.j.
de matrimo.ꝯcto contra interdi.eccle.in gl.in ver.tanq̃ in viris.in fi.
ꝛ clariſſime tenet Io.and.in.d.c.vnico.de deſpõ.impu.lib.vj.ſuꝑ glo.
in nouel.ſua.dicẽs qꝺ inter parẽtes ꝛ alios ꝯſanguineos hec eſt diffe
rẽtia.q꞉ ex cõtractu parentũ obligant̃ filij ſi ſunt p̃ſentes ꝛ nõ ꝯdicen
tes:vñ ſola p̃ſentia habetur pro ꝯſenſu.ꝛ ſic proprie loquiť text.in.d.
c.vna.ſed in alioꝝ cõſanguineoꝝ ꝯctu nõ ſufficit ſola p̃ſentia:ſed re
quiriť qꝺ mulier certificata de ſpõſalibus per eos ꝯctis tacite per mo
dos añ dictos vel ſimiles cõſentiãt:vt in iuribꝰ preal.Et facit qꝺ no.
in.c.ſicut.de ſpõſa.ſolum eñ cõſenſus ſufficit ad ſpõſalia vel mr̃imo
niũ cõtrahendũ.xxvij.q.ij.ſufficiat.ꝛ de ſpõſa.cũ locũ.nec refert quali
tercũqꝫ habetur dũmodo de eo cõſtet:iuxta no.in.c.tue.ꝛ.c.cũ apud.
de ſpon.cũ enim ſatis per ea que in narratione ſunt dicta ſicut appa
ret de cõſenſu dicte domine Lene volẽtis ratificari ſpõſalia per fratrẽ
carnalẽ ꝛ auũculos fcã.dicã nõ ſpõſalia de futuro inter dictos Ioã
nem ꝛ Lenã fuiſſe contracta.¶ Venio igiť ad ſecundũ an ſaltẽ poſ
ſit dicta dñа Lena impune recedere a dictis ſpõſalibꝰ Ioãne ſponſo
inuito ꝛ reluctãte:Et videť primo qꝺ nõ:per tex.apertũ in.c.p̃terea.
ꝛ.c.requiſiuit.ꝛ.c.ex literis.cũ multis ſimi.de ſpõſa.in quibus iuribus
patet dictã Lenã poſſe per iudicẽ eccleſiaſticũ cõpelli ad matrimoniũ
de p̃ſenti ꝯhẽdũ.Nec ob.ſi dicať dictũ Ioãnẽ multo tꝑe ex culpa ſua
diſtuliſſe perfectionẽ dicti matrimonij per hoc eñ nõ eſt dicta Lena
liberata a cõtractu ſponſalioꝝ:debuit eñ ad minus expectare dictũ
Ioannẽ per bienniũ.quo elapſo libere potuiſſet alteri ſe copulare cũ
ſine fraude hoc facere non poteſt.vt exp̃ſſe probatur in.l.ij.C.de ſpõ
ſa.ꝛ ibi plene ꝑ Cy.quinimo nõ dicit ibi q̃ ꝑ lapſum biẽnij culpa ſpõ
ſi ex toto diſſoluãť ſpõſalia.ſꝫ q̃ ſi mulier alteri nupſit videť ſine frau
de q꞉ voto ſuo tanto tẽpore a viro eludi nõ eſt paſſa:ſed in caſu nr̃o
ante lapſum biẽnij voluit dictus Ioãnes cũ dicta Lenã ꝯhere nec ꝑ
eum remanſit:ſed per dictã Lenam:imo vt dicit poſſit attẽtari q̃ et
elapſo biẽnio teneť cũ illa ꝯhere ſi re integra vult ſpõſus ꝑficere ma
trimoniũ:cũ ceſſat tũc modus.d.l.ij.nec ex lapſu dicti temporis poteſt
iuſtã excuſationẽ aſſumere cũ alio ꝯhendi.facit in arg.l.mãcipiorum.
ff.de opt.leg.Nec ob.ſi dicatur ſepe diẽ fuiſſe ſtatutũ ad matrimoniũ
contrahendũ:ꝛ per dictũ Ioannẽ defuiſſe:vnde videreť dictã Lenã
a promiſſione liberatã.vt in.c.ſicut.de ſpõ.no.Io.and.in.c.de illis.e.
ti.Nã certe tex.ille.ꝛ Io.an.loquũť qñ a p̃icipio obligatꝰ fuit reſpe
ctu ad certã diẽ.Sed in caſu noſtro ſponſalia a principio fuerũt pure
cõtracta:lꝫ poſtea de die ſimpliciter ꝯhẽdi mr̃imoniũ cõuenerũt.per
hanc eñ cõuẽtionẽ nõ reſtrinxerũt obligationẽ prius pure cõtractã.
vt ſatis colligiť ex tex.d.l.ij.in fin.dum ponderat vota mulieris ſepẽ
ꝑ ſpõſum eluſa fuiſſe.ꝛ hoc aperte innuit tex.in.d.c.ſicut.dũ regrit p̃li
xiorem termini tꝑe cõtractus ſpõſalioꝝ.facit ad p̃dicta.l.celſus.ff.
de arbi.ꝛ.c.cũ dilecti.de do.ꝛ ꝯtu.¶ Sed his non obſtãtibus ex alio
capite dico dictã dñаꝫ Lenã nullo modo obligatã ad ꝯtrahẽdũ mr̃i
moniũ cũ dicto Ioãne:ſed libere eam poſſe a dictis ſpõſalibꝰ recede
re ꝛ cũ quo viro maluerit matrimoniũ ꝯhere:per text.apertũ cui re
ſpondere non poteſt.in.c.quẽadmodũ.de iureiu.vbi dr̃ qꝺ etiã ſi ſpõ
ſalia fuerĩt iurata tamen ſi alter ex ſponſis poſtmodũ nõ cõtinuit et
ꝯtra legẽ deſpõſationis cõtinuauit nõ teneť alter ad matrimoniũ ꝑ
ficiendũ:quia ex hac cauſa põt dimitti iam ductus:ideo fortiꝰ ducẽ
dus:quia vt ibi dicit tex.turpiꝰ eijcitur q̃ non admittitur ꝛc.¶ Nec
obſtat iuramentũ q꞉ intelligiť cõditio ſi alter cõtra legẽ deſpõſatiõis
nõ peccauerit:vel niſi quid aliud prius acciderit:puta alter cõiugum
1 efficereť leproſus:vel naſuꝫ ꝑderet:vel aliqd ſimile:vt ibi dr̃.† Sicut
enim nõ licet violare libidinoſe matrimoniũ ita nec ſpem matrimo
nij.vt.l.ſi vxor.§.diuus.ff.de adul.ꝛ de iniu.apud labeonẽ.§.ſponſum.
Et no.in.d.c.quẽadmodũ.in gl.in ver.nõ admittere.Sed in caſu no
ſtro p̃ſuppoiť dictũ Ioãnẽ poſt cõtractũ ſpõſalioꝝ adamaſſe turpi
ter quãdã mulierculã ꝛ eam tẽpore nõ modico vt cõcubinã tenuiſſe:
ꝛ dictã ſpõſaꝫ ſuã eluſiſſe varijs vicibꝰ differẽdo ꝯctũ:ergo legitime ꝛ
impune poteſt ab illis ſponſalibus etiam ſi fuiſſet iurata dicta dñа
Lena reſilire:ꝛ cũ q̊ viro maluerit ꝯtrahere.Nec ob.ſi dicať.d.c.quẽ
admodũ.loqui in ſponſa fornicante nõ aũt i maſculo:quia dico eã
dẽ eſſe in hoc rationẽ in ſpõſo fornicãte.vt aperte probatur in.c.apo
ſtolus.xxxij.q.vij.facit quod leg.ꝛ no.i.c.j.vt li.non cõte.Quãtũ eñ
ad iſta nõ iudicant̃ ad imparia.d diuoꝛ.gaudemꝰ.ꝛ.xxxij.qõ.vj.fa
cit quod leg.ꝛ no.i.c.j.ij.in.iiij.ꝛ fi.ꝛ hoc quo ad ſecũdũ dubiũ.¶ Cir
ca tertiũ nunqd pecunia tradita cauſa dotis poſſit repeti a dicto Io
anne dicta Lena repudiãte cũ eo matrimoniũ dicta cauſa cõtrahere:
dico certũ eſſe qꝺ ſic:quia fuit tradita in hac cauſa:ſcꝫ matrimonij cõ
trahendi qua non ſequuta repeti põt.vt in.l.ſi mulier.ꝛ.l.ſi extraneꝰ
cum.l.ſeq.ꝛ.l.quod ſeruus.ff.d condi.cau.da.ꝛ.l.ſi ego.ꝛ.l.licet.§.quo
ties.cum ſimi.de iure dot.in quibus iuribꝰ cõmuniter diciť q̃ ſi mu
lier ſiue alius ꝓ muliere aliquid dedit futuro marito cauſa dotis po
teſt illud nuptijs non ſequutis repeti.ꝛ apertiſſime in caſu noſtro tꝫ
Bar.in.d.l.quod ſeruus.vbi dicit non eẽ neceſſe q̃ mulier priꝰ alte
ri nubat.ſed ſatis eſt q̃ renũtiauerit ſponſalibus ad hoc vt poſſit fie
ri repetitio.ꝛ hoc ſatis innuit finis illius.l.q̃ ſeruius.Sed refero nũc
ad dubium per quẽ debet fieri hec repetitio an per dictũ Frãciſcum
fratrem dicte Lene qui pecuniam exoluit:an per dictam Lenã cuiꝰ
intuitu ſolutũ fuit.Et in hoc dico conſiderandũ qꝺ aut dictus Fran
ciſcus exoluit de ſuo:ꝛ tunc habet ipſe actionẽ nomine proprio:quia
licet frater vel alius quilibet qui nõ habet mulierem in poteſtate dã
do dotem videtur illam donare mulieri niſi ſtipulatus fuit illam do
tem ſibi reddi.vt i.l.vna.§.accedit.ꝛ.§.extraneum.C.de rei vxo.ac.ta
men hoc verum ſequutis nuptijs:ſed eis nõ ſequutis habet ipſe ſol
uens repetitionẽ tanq̃ cauſa nõ obſequuta.vt in.l.ſi ego.ꝛ.l.licet.§.
quoties.ff.de iure dotiũ.ꝛ in.l.ſi extraneus.preall.ſm vnam lect.quã
expreſſe ibi probat Bar.aut dictus Franciſcus ſoluit de bonis mu
lieris ꝛ tunc ipſa domina Lena ſi hoc approbauerit ſaltẽ tacite pote
rit repetere.ar.in.l.qui ſe debere.ff.de cõdi.cau.da.ꝛ.l.pe.ff.de neg.ge.
vbi bonus tex.ꝛ videť probare qꝺ etiã ſi mulier ignorauit tñ poterit
nunc habẽdo ratum factũ fratris pecuniã repetere.Sed dubiũ eſt nũ
quid Franciſcꝰ videtur exoluiſſe d ſuo animo donãdi an vero de bo
nis mulieris in quo dico q̃ in dubio preſumẽdum eſt d bonis mulie
ris:ſecus autem ſi nõ adminiſtraſſet:vt no.glo.ꝛ Bar.in.l.fina.C.de
dot.promiſſ.facit quod legitur ꝛ notatur i.l.neſenniꝰ.ff.de neg.ge
ſtis.ꝛ.l.alimenta.C.eo.titu.vbi i ſimili per Bar.ꝛ maxime hoc ꝓce
dit habito reſpectu ad ſtatutũ huiꝰ ciuitatis Senẽſis quo caueť vt
mulier dotata per fratrem nõ habeat regreſſum cõtra bona paterna
vnde videtur dictus Frãciſcus voluiſſe ſe exoluere ab hoc onere nõ

autem ſuo tradere.arg.eorū que leg.⁊ no.in.l.ij.C.de ali.pub.pſtā. et melius in.l.ſi cū dotē.§.ſi pater.ff.ſolu.ma. Ex quibꝰ omnibus cōcludo ꝙ ⁊ ipſa dña poterit repetere approbādo ſolutionē factam ꝑ fratrem vel ipſe Frāciſcus repetere ea nō approbāte cū non cognoſcat in hoc habere ratū factū fratris.ad hoc bñ facit qđ leg.⁊ not.l.d.l.q ſe deberę.iuncta glo.in ver.nomē te.de cōdi.cau.data.⁊ hec de tertio. ¶ Deſcēdo ad quartū ⁊ vltimū an ſcʒ dictꝰ Leonardꝰ ⁊ Frāciſcus ⁊ Joānes in aliquo remaneāt dicto Joāni ex dicta ꝓmiſſiōe obligati:⁊ breuiter dico ꝙ non:tamē quia ipſe ꝯtꝰ ſponſaliorū inter ipſos cōtrahentes habebāt cōditionē tacitā:videlʒ ſi aliter non peccaret cōtra legem ſpōſaliorū.vt.d.c.quemadmodū.de iureiur.⁊ ſi qua dixi latiꝰ ita ꝙ altero peccāte alter ſit ab omni obligatiōe abſolutꝰ ⁊ ibi fortius hoc idē dicēdū in his qui ꝓmiſerūt acceſſorie de inducēdo illam dñam Leenā per cōtractū cū ſtipulatio acceſſoria aſſumat ſibi materiā illiꝰ cui accedit vt in.l.ſi eū.§.que iniuria⁊.⁊ qđ ibi no.ff.ſi qs cau. ſicut in ſimili dicit ꝙ relicta ab iſtituto vident repetita a ſubſtituto. l.licet.ff.de leg.j.⁊.l.non iuſtam.C.ad trebel.preterea nō videt venire cōtra ꝓmiſſionē etiā iuratam qui ex iuſta cauſa deſerit.vt.l.q iurato. ff.qui ſatiſda.co.⁊ xxij.q.ij.ne quis.⁊.c.beatus. ¶ Sʒ pdicta cauſa libidinis cum aliena muliere preſtāt facultatē reſiliendi ab obligatiōe conturbādi matrimoniū.vt.d.c.quemadmodū.⁊.c.apoſtolꝰ.xxxij.q.vij.ergo nō videntur pdicti veniſſe contra obligationē.maxime quia ex quo dictꝰ Joānes ſua culpa dedit cauſam huic repudio:videt tamen ꝓmiſſores adimpleuiſſe eorum ꝓmiſſionem ex quo per dictū Joannem defecit quominꝰ matrimoniū effectū habuiſſet.ar.in.l.iure ciuili.l.iuſtianus.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊ in reg.imputari ei nō debet.de regu.iur.lib.vj. Preterea alia cōſideratione nō obligāt predicti ad aliquā penā ꝓmiſſam quia cū matrimoniū debeat eſſe liberū non valet obligatio penalis īter ipſos ſpōſos aut eorū parētes.vt.c.gemma.de ſpon.⁊.l.titia.ff.de ver.obli. Et idē in cōiunctis ꝑſonis qñ veriſimiliter nō incurreret penā puella vel maſculꝰ induceret ad cōtrahēdū:qꝛ videt eadē ratio ꝙ eſt in parētibꝰ.arg.ī.l.heres meꝰ.in ſi.ff.đ cōdi.idē. idem tenet Jo.an.in.d.c.gēma.in fi.⁊ Bart.l.titia.in prīn. Et quicquid ſit tñ in noſtro certiſſimū eſt dictū Joannē nil poſſe petere cū ipſe culpa ſua pbuerit cauſam huic repudio.ar.c.fi.de iniu.⁊ dā.dato. Et hec ſufficiant. Laus deo. Nico. Abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingentia talis eſt. Qui/

dam maſſitarius domunculā quādā per publicū inſtrumētū a quodā compatre ſuo.xxv.florenos pretio emit pure ⁊ abſolute:ac dictus vēditor dedit emptori poteſtatē ingrediēdi poſſeſſionē ad libitū iterī cōſtituit ſe pcario a dicto emptore poſſidere:deniqʒ vēditione pfecta eadē die ⁊ hora ductus vēditor dictā domū ab eodē emptor duorum florenorū pretio cōduxit locationis titulo pacto adiecto vt dictā domū cōductor locatiōis tpe durāte ſuis expēſis reficeret.morit poſtea emptor.⁊ in teſtamēto iter cetera titulo legati diſpoſuit ꝙ ſi dictꝰ vēditor per totū mēſeʒ tūc currentē daret ſuis heredibꝰ florenos.xxxv. quos ꝓ pretio dicte domus expoſuit ꝙ daret ſibi dicta domꝰ.⁊ ꝙ nihil dare ⁊ ſoluere teneat ꝓ temporibus retētis occaſione pēſiōis domus intra quē mēſem diſtulit vēditor ꝯditionē adimplere.quinimo ipſe vel ſui heredes ſoluerūt octo florenos nomine pēſiōis heredibus dicti emptoris:dicētes illū ꝯtuʒ fuiſſe pignoratitiū ⁊ in fraudē vſurarum ſub nomine emptionis ꝯfectū:⁊ in effectu opponunt quatuor ad huius fraudis ⁊ ſimulationis ꝓbationes. Primo ꝙ ſtati poſt vēditionē vēditor cōduxit domū ⁊ remāſit ī poſſeſſione illius. Secundo ꝙ fuit vēdita pro modico pretio. Tertio dicunt hoc pſumendū ex pacti illius adiectiōe vt refectio domus ptineret ad cōductorē. Quarto quia domus pdicta nunꝙ fuit allibrata in bonis emptoris iuxta ſtatuta ⁊ cōſuetudines illius ciuitatis.ſed remāſit in libro ipſius vēditoris ⁊ ꝓ illa ſemꝑ onera ſubijt. Poſtremo adducit volūtas dicti teſtatoris qui videt ſibi conſcientiā voluiſſe de pdictis facere legādo mō predicto. Queritur omnibus diſcuſſis quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xlix.

1 ☞ Modicitas pretij dat magnū argumentū ſimulationis ꝯtus.
2 Refectio lʒ de iure ciuili immineat locatori tñ ex ſpeciali pacto poteſt pertinere ad conductorem.

Omnipotentis dei inuocato

ſuffragio. Videt primo ex pdictis ſimulationē ſatis ꝓbare ex quo em̄ venditor poſſideat preſumit ſimulatio.vt i.l. ſicut.§.ſuperuacuū.⁊ qđ ibi no.ff.qb.mo.pig.vel hypo.ſol.vt dicit ibi Bar.qđ nō excludit ſimulatiōis pſumptio:lʒ vēditor ꝯſtituat ſe emptoris nomine poſſidere. Requirit enim actualis ⁊ corporalis ſʒ eū.
1 Item † ſcđo modicitas pretij magnū argumentū ſimulatiōis.vt in c.ad noſtrā.de emp.⁊ vendi.facit qđ no.glo.in.c.cōqueſtꝰ.de vſuris. ¶ Tertio facit adiectio illiꝰ pti vt refectio ptineat ad locatorē:hoc enim eſt de natura locatiōis cū refectio pertineat ad ipſuʒ locatorem. vt.l.ſi merces.ff.loca.ideo talia pacta īducūt pſumptionē fraudis.vt in.d.c.ad noſtram.⁊ qđ ibi no. ¶ Quarto facit pſumptio illiꝰ oblationis ⁊ diſpoſitionis teſtatoris. ¶ Sed his nō obſtātibꝰ puto qđ ex predictis duntaxat nō debeat iudicari pdictꝰ ꝯtus eſſe ſimulatus. Moueor primo ex forma ipſius vēditionis ꝙ in nulla ſui parte apparet vitioſa.ſtādū enim eſt forme cōtractus donec cōtrariū probet.vt in.c.in ciuitate.de vſur.⁊.c.cū Joannes.de fide inſtr.de pſcrip.ad audientiam.⁊.l.cū precibus.de proba. ¶ Examinemꝰ autē an pdicte cōiecture ſufficiant. Primo enim nō obſtat ꝙ venditor in eodē iſtrumento domū conduxerit.hoc em̄ nō eſt a iure improbatū imo expſſe permiſſuʒ.vt in.l.quedā mulier.ff.de rei vēdi.vbi tex.⁊ Bar.imo vult ibi text.ꝙ per huiuſmodi actū locationis trāfferatur poſſeſſio in locatorem:⁊ ſic talis actus nō ſolum improbat,imo intātū approbat vt transferatur per eū poſſeſſio in aliū:nō ergo inducit pſumptionis ſimulationē:qꝛ quod lege permittente fit vitio caret.l.gracchus.C.de adul.⁊.xxiij.q.iiij.c.qui peccat. ¶ Ad ſecundū circa modicitatē ptij reſpōde qđ illa obligatio nō eſt vera vt mihi oretenus fuit expoſitū. Hinc eſt qđ dicta domus poſtmodū fuit vēdita pro eodem preto.⁊ ſi qua fuit re ipſa deceptio in pretio fuit valde modica de qua nō ē curandum.l.in cauſe.§.in pretio.ff.de mino.⁊.l.ij.C.de reſcin.vēdi.et:c.
2 cū dilecti.⁊.c.penul.de emp.⁊ vend. ¶ † Non ob.tertiū qđ licet de iure cōmuni refectio immineat ipſi locatori tñ ex ſpāli pacto pōt pertinere ad conductorē.hoc enim nō eſt contra naturā ipſius cōtractus ſed preter vnde tale pactū non eſt a iure improbatū:imo approbatū. l.qui inſulam.§.fin.ff.loca.valent enim pacta pter naturam cōtractꝰ appoſita.vt in.c.vno.de cōmo.⁊.c.bona fides.de depoſi.⁊.l.j.ff.eo.ti. Hinc dicit regula iuris qđ cōtractus ex conuentione legē accipere dignoſcūtur.⁊ in reg.contractꝰ.de reg.iur.lib.vj. ¶ Preterea onus iniunctum in cōtractu videt pars pretij.vt.l.fundi partē.ff.de ꝯtrahē. empt.potuit ergo illud onus cōuerti vt ſuccederet ꝓ parte pēſionis maxime cū in facto proponatur dictā domū fuiſſe locatā ꝓ modica penſione. Ad quartū dico qđ illa liberatio nō releuat heredes ipſius venditoris:quia ꝯtingit hoc ex facto ipſius dūtaxat hoc enim nō venit in pactū:⁊ hic actus fuit ſecutus poſt vēditionē perfectā. Nō obſtat quintū de teſtamento emptoris quia ex illo nō poteſt colligi cōiectura ſimulationis contractus cū in nulla ſui parte dixerit cōtractū fuiſſe pignoratitium imo appellat ⁊ dicit ſe exportaſſe pretiū pro illa re.vnde potius colligit cōtrariū cū in fine vite nō pſumat immemor ſue ſalutis.j.qđ.v.ſancimus. Nā videmus qđ debitori ſuo qñqʒ quis legat liberationē.ff.de libe.leg.per totū.ita iſte potuit legare illi vēditori qui erat cōpater ſuus pēſiones pro tempore preterito debitas. Item vt haberet facultatē recuperādi illam domum quā forte vēdiderat ꝓpter neceſſitatē. Si enim fuiſſet cōtractus vſurarius nō legaſſet ad tempus vnius menſis ⁊ ſaltē pure remiſiſſet penſiones qđ nō facit:ſed cōditionaliter ſi.xxv.florenos ſoluiſſet intra mēſem:nec eſt nouum vt legatū fiat aliquo onere ſolutionis faciende annexo.vt.l. lucius ⁊.l.iure ciuili.cū infinitis ſimilibꝰ.ff.de cōdi.⁊ demō. ¶ Ex quibus omnibus ꝯcludo ꝙ premiſſorū cōſideratione nō poteſt dici dictum cōtractum fuiſſe vſurariū. Nō obſtant cōtraria ſuperius alleg. in.§.ſuperuacuū.loquit qñ non conſtabat venditionē interceſſiſſe. ideo ex quo is qui dicit ſe vēdidiſſe reperitur poſſidere preſumitur nō vendidiſſe.vt ibi notat. ¶ Item ille tex.loquitur quādo agitur de pīudicio tertij.ſed hic ſolum agitur de preiudicio cōtrahentiū. ¶ Preterea vt ibi dicit Bar.quādo fuit ſoluta penſio ceſſat omnis pſumptio ſimulatiōis:maxime cum hic fuerit ſoluta pro deceʒ annis. Ad alia ſatis eſt.ſ.reſponſum. Et hec ſufficiant.

¶ Conſilium.l.

1 ☞ Acta facta in ſummario non faciunt fidem in plenario.
2 Modus agendi vbi variatur de ſummario ad plenariā nō ꝓhibet cumulatio ſeu refutatio eiuſdem negotij.
3 Sententia lata ſuper toto non impedit iudicium agendi ſuꝑ parte.

In nomine domini amen.

Circa queſtionē vertētem inter dñam Luciā filiā olim ex vna parte.⁊ Angelū ſeruum eiuſdē terreū ex alia parte:nihil attingam ex meritis cauſe principalis ſuper qua ſnīa iā lata fuit: quouiā illa mihi cōmiſſa nō extitit:ſed examinabo dūtaxat an nouū iudiciū poſſit intētari iuxta formā libelli per dictā dñam Luciā producti:ſnīa contra eam lata ⁊ appellatione ab ea interpoſita nō obſtātibus. Et tota vis queſtiōis dependet ab eo nūquid ꝓrimū ⁊ ſecūdū iudiciū ſic ſe habeāt ꝙ abſolutoria ſnīa lata in primo pariat exceptionem rei iudi.ī ſcđo. Nā ſi appellatio fuit admiſſa per iudicem ad quē vt allegat per dictā dñaʒ Luciā ſiue tacite renūtiauerit appellatiōi adeūdo iudicē a quo firma remāſit prima ſnīa.de app.ꝑſonas.⁊.c.cū ſit romana.cū ſi. Si aūt dicatur pēdere dicta appellatio adhuc eadē eſt queſtio ꝙ eſt vidēda an pēdēte pmo iudicio poſſit accumulari. Secūdo eſt examinandū an tale ſit primū iudiciū qđ abſolutoria lata in eo pariat exceptionē rei iudicate in ſecūdo. Nam talē effectū ꝓducēte primo iudicio nō admittitur accumulatio ſecūdi obſtante exceptiōe. vt ꝓbat in.l.fundi.⁊.l.fundū.ff.de excep.clariꝰ in materia cumulationis plene examinata ꝑ gl.Cy.⁊ Bar.in.l.edita.C.de edē.ꝑ Canon.ī c.ij.de lib.obla. ¶ Videamꝰ igit an pmū ſit tale ꝙ ipſiꝰ ſnīa abſolutoria pariat

toria pariat exceptionē rei iudicate in ſecūda nouiter intētata per di
ctam dñam Luciam:Et videtur ꝑmo ꝙ nō:qm̄ id qđ examinat̄ ſū-
marie nō prohibetur poſt modū in iudiciū deduci plenarie.vt .l.pe,
1 ff,de his qui ſunt ſui vel alie.iur.† Hinc eſt qđ acta facta in ſumma-
rio nō faciūt fidez in plenario.vt in.c.veniēs.de teſt,Facit qđ no.In
no.i.c.ij.de ordi.cogni.prope fi.vbi dicit ꝙ ſi cōtra agēt̄ excipi de ſpo
liatione mea ⁊ ſuccubui:potero nihilominus illā ſpoliationē deduce
re per viam accuſationis.¶ Secūdo principaliter faciūt no.p Bar.
in.l.qui rome.§.duo fratres.in verſi.quito oppo.de verb,obli.vbi ad
propoſitū dicit ꝙ ſi ſuper exceptiōe pronuntiatur in caſu quo ſūma-
ria fuit cognitio non obſtat res iudicata ſi illud idē pricipaliter poſt
modū iudiciū deducit̄.arg.de re iudi.a diuo pio.§.ſi ſup reb⁹.Si ꝟo
in cauſa cognoſcit̄ plene ⁊ tunc cōtra agentē pronūtiatur nō poteſt
accumulari aliud iudiciū acceſſoriū ⁊ quodāmodo depēdēs ex prio
in.d.§.duo fratres.Aut aliud iudiciū eſt principalius vel eque prici-
pale:⁊ iterum poterit refricari:non obſtante exceptio.rei iudicate . vt
l.ſed ſi ante.de excep.Sed in caſu noſtro ſecūdū iudiciū eſt pricipali⁹
vel eque principale:et primū fuit principale:⁊ ſcđm fuit ſūmariū: er-
go poteſt referuare exceptionē rei iudicate vel iudicādo cā appella-
tionis nō obſtāte.Ad idem ꝙ no.Anto.de but,in.c.aduerſario . vbi
2 dicit † qđ vbi variat̄ modus agēdi de ſummario ad plenariū non ꝓ-
hibetur cumulatio ſeu refutatio eiuſdem negotij.iuxta no.in.l.j.C.đ
cōdi.inde.⁊ in.l.ſi quis a liberis.ff.de libe agno.¶ Sȝ his nō obſtāti
bus que vere caſu noſtro nō obſtāt:vt.ī,clare patebit ꝯriam ſniaȝ ar
bitror preualere:ſcilȝ qđ illud nouū iudiciū per dictā dñam Luciam
cumulari nō poſſit exceptiōe obſtante,Primo moueor per indubita-
tam iuris regulā vbicūqȝ ſaltē tria concurrunt in ſecūdo iudicio que
cōcurrebāt in primo ſemꝑ obſtat exceptio rei iudicate.primū ſi idem
corpus ſiue eadem quātitas petit̄.Secundo ſiue idē ius ſiue eadē ſit
cauſa petēdi.Tertium ſi eadē ſit perſonarum cōditio,hoc ꝓbat̄ in.l,
cum querit̄.cum duab⁹ legib⁹ ſeq.ff.de exce.rei iud.no.in.d.c. aduer-
ſario.Sed in caſu noſtro hec tria inſunt ſecundo iudicio:qr eadē quā
titas petit̄ nunc que in primo iudicio petebatur:eadem eſt cauſa pe-
tendi.Nam petebat reſtitutiōes dotis a dicto Angelo tanꝙ ab here
de fratris ⁊ nunc idem dicit ⁊ eſt eadem cauſa ⁊ eadē eſt cōditio per-
ſonarum.Ergo abſolutoria lata in primo parit exceptionē rei iudica
te in ſecūdo.¶ Preterea ⁊ ſecūdo vbicūqȝ idem prorſus eſt finis agē
di nō poteſt deduci per viā agēdi in ſecundo iudicio quod fuit dedu-
ctum in primo etiā per viam excipiēdi.vt eſt tex,no.in.l.duobus.ff.de
exce.rei iudi.Sed in caſu noſtro idem prorſus eſt finis agēdi in ſecun
do q fuit in primo.Nā dicta domina Lucia in primo ⁊ ſecundo iudi-
cio nil aliud intēdebat nec intēdit ꝙ̄ dos ſibi reſtitueret̄ a dicto An
gelo tanꝙ herede ſui quondā mariti:ergo nō debet admitti cumula
tio ſeu refutatio ſecundi iudicij:⁊ eo maxime in caſu noſtro vbi ꝑmo
fuit actū per viam agendi,⁊ nunc idem ꝓſus refutat̄.¶ Item ⁊ ter
tio ex cōtrario ſequeret̄ qđ idē dñs poteſtas poſſit ferre directe ꝯriam
ſententiā reuocādo primā per eum latā ꝯtra literā ⁊ mentē.l.j.C.ſen.
3 reſcin.nō poſ.¶ Quero † qđ ſnia lata ſuper toto nō impedit iudiciū
agendi ſuꝑ parte ⁊ ecōtra lata ſuper parte impedit refutare ſuꝑ toto,
vt.l.ſi quis cum totum.in prin,⁊.§.fi.ff.de exce.rei iud.fortius ergo in
caſu noſtro dȝ obeſſe vbi idē prorſus petit̄ ⁊ eſt eadē cauſa.¶ Quin-
to ⁊ vlti.faciunt elegāter acta per Inn.in.c,ſuborta.de cau.poſ.⁊ ꝓ-
prie.vbi plus ꝙ ſi ſuper deducto incidenter ſeu per modū cauſe ꝑtes
aſſumūt diſputationē:⁊ plene ꝓſequunt̄ ſicut ipſum ꝑncipale qđ ſen
tentia lata ſuper incidenti parit exceptionē rei iudicate:ac ſi principa
liter fuiſſet de illo actū quod clari⁹ quod ad propoſitū ſequit̄ Ant.de
but.in.d.c.aduerſario.Sed in caſu noſtro nedū partes aſſumpſerunt
diſputationē plenam ſuꝑ iuribus dicte dñe Lucie ſed etiā dicta do-
mina Lucia deduxit ius ſuum totū per viā eligendi.Nam lȝ hoc ege
rit generaliter nō declarata ꝑſona:tamen ex quo poſtea cōparuit di-
ctus Angelus ad citationē generalē ⁊ appoſuit ſe dñe Lucie ⁊ cū ea
plene cepit in iudicio ſuper reſtitutione dotiū cōtendere ⁊ ſnia ſolēni-
ter fuit lata cōtra dictum Angelū ab impetione ipſius nō debet di-
cta domina Lucia poſſe illud idem in effectu replicare contra dictum
Angelum:vel pendente appellatiōe ꝑſuppoſita pendētia accumula
re cū abſolutoria lata in primo pariat exceptionē rei iudicate in ſecū-
do.eſt enim iudicium ordinariū qn̄ ad citationē gn̄aliter cōparet ali-
quis aſſumens in ſe regulā iudicij.iuxta no.in.c.j.de elec.⁊ Bar.in.l.
ii.ff.de q̄ſtioni.in prin.⁊ in fi.Non obſtāt ſuperi⁹ all',in ꝯria parte.Et
primo ad.l.penul.rūdetur qđ loquit̄ quādo aliquid fuit deductū in
iudiciū:nō principaliter ſed incidenter.⁊ ſuꝑ tali incidēti ſicut cogni-
tū ſummarie reſpectu probationū vt ſi petant̄ alimēta a filio inciden
ter enim ⁊ ſummarie cognoſcit̄ de filiatiōe.tunc nō obſtāte ſnia lata
ſuper alimentis pōt principaliter agitari ſuper filiatiōe ex quo de ea
non fuit plenarie cognitū:ſecus ſi plene fuiſſet cognitū.vt ibi no.gl.⁊
Bar.⁊ patet ex no.i.l.j.C.de ordi.iud.Sed in caſu noſtro ꝑmū iudi-
ciū nō fuit incidens imo principale:nec ſummarie fuit cognitū plene
adeo ꝙ fuit recurſum ad conſilium ſapiētis:⁊ per cōſiliū ſapiētis ſolē
niter pronuntiatū.Nō obſt.c.veniens.qr vt ibi dicit tex.ad aliud age
batur ꝑmo ꝙ̄ ſecūdo.¶ Item in principio iudicium fuit ſummariū
reſpectu probationū quia ſolum habuit ꝓbare qđ ſua intereſſet agere.
¶ Sed in caſu noſtro ad idē agit̄ primo ⁊ ſecūdo ⁊ vtrūqȝ eſt plena-
rium reſpectu ꝓbationū lȝ primū eēt ſummariū reſpectu modi proce
dendi ꝓpter guarētigiā:ſed de hoc nihil ad nos:quia per hoc priuile-
gium nō debet licere idem replicare in alio iudicio contra omnes re-
gulas iuris.Nō obſt.dictū Inn.in.c.ij.quia loquitur qn̄ ſpoliatio ad
aliū effectū deducitur in ſecūdo iudicio ꝙ̄ in primo.Nā in primo fuit
deducto ad repellēdū in ſecūdo ad cōſequēdū:⁊ ſic deficit alterū triū:
de quib⁹.ſ̄,dixi:ſcȝ ꝙ nō ſubeſt eadē cauſa petēdi ſeu idem finis . Nō
obſt.no.per Bar.⁊ do.Anto.quia ꝓcedūt qn̄ fuit prius pronūtiatū
ſuꝑ exceptiōe ſeu ſuper incidēti ꝓpoſito:vt patet ex iurib⁹ que ibi alle
gant ⁊ ſic nō erat idē finis agēdi.Sed in caſu noſtro pronūtiatū ſuꝑ
directa petita petitiōe ipſius dñe Lucie que in effectu idē ꝯtinebat ꝙ
ſecūda petitio.Nā nil aliud voluit tā in primo ꝙ̄ in ſecūdo niſi vt ſibi
reſtituat̄ dos ab herede mariti ⁊ fuit cōtra eā ex defectu ꝓbationū ꝓ
nūtiatū:vt patet ex ſnia ad quā ſe refert.¶ Itē ipſemet Bar.vult ī
d.l.j.C.de ordi.iudi,ꝙ etiā ſi fuit ꝓnūtiatū ſuper exceptiōe nō pōt illđ
deduci per viam agēdi ſi idē prorſus eſt finis excipiēdi.Quare ex om
nib⁹ p̄dictis cōcludo iſtud ſecūdū iudiciū nō poſſe intētari:ſiue appel
latio ſit nō admiſſa vel deſerta ſeu pendeat,

¶ Caſus conſilij ſequentis,

Caſus contingētia in effectu ta-

lis eſt.Quidā magiſter.M.nō nullas pecuniarū quātitates cuidam
Eſau cāpſori ꝯſignauit ad partē hōeſti lucri ⁊ varijs vicib⁹ pecūias
al's illi cāpſori modo p̄dicto aſſignari fecit:⁊ nonnūꝙ aliquas pecu-
nias inde recepit,⁊ de dictis receptis dict⁹ cāpſor vltra librū quē tene
bat i bācho ſcripſit ⁊ fecit quēdā codicē ſeu librū paruū qui iugiter ſta
bat penes dictū magiſtrū.M.i quo qdē libello etiā cōtinet̄ rōnē fuiſ-
ſe varijs vicib⁹ de certis tꝑibus inter eos habitā:⁊ capitale liquidatū
qualiter ꝯfitebat̄ dict⁹ cāpſor dictū magiſtrū.M.debere habere cer-
tas quātitates pecunie ratiōe lucri prouenietis vſqȝ ad illud tp̄s rō-
nis habite:⁊ hoc varijs vicib⁹ ꝯtigit.Uerūtū ꝑ quatuor annos an̄
mortē dicti magiſtri.M.nō apparet aliquā rationez inter eos fuiſſe
factā.deniqȝ dict⁹ magiſter.M.parū ante mortē ſuū cōdidit teſtamē
tuȝ in quo inter cetera ſic diſponit:videlȝ.itē ꝯſiderās ipſe teſtator ꝙ
ipſe habuerit ⁊ habet facere certas rationes ⁊ cōputos cū Eſau.⁊c.
⁊ cōfidēs in totū de ipſo Eſau voluit dixit ⁊ mādauit ꝙ de dictis cō
tractib⁹ ⁊ ꝯputis rationū ſtetur ⁊ eredat̄ ⁊ ſtari ⁊ credi debeat libro
ſeu libris ipſius Eſau ⁊c.Demū mortuo teſtatore dict⁹ Eſau in redi
tiōe ratiōis exhibet libros ſuos quos habebat in ſtatione ſeu domo
ſua.i quib⁹ lȝ cōtineat̄ totū capitale dicti magiſtri.M.⁊ plures alie
partite datoꝝ ⁊ ſolutoꝝ adinuicē tn̄ de partitis ſeu lucris capitalib⁹
nō cōtinētur niſi duo vel tres cū tn̄ in libello quez ipſemet ſcripſerat
⁊ ſeruabat̄ penes dictū magiſtrū.M.cōtinent̄ lōge plures.Nūc ver-
tit̄ in dubio an debeat ſtari ⁊ credi dictis libris quos dictus Eſau ꝓ
ducit ad p̄ſens in qbus nō ſunt ſcripte oēs dicte partite dictarū ꝓui-
ſionū ⁊ lucrorū.An ꝟo debeat ſtari ⁊ credi dicto libello ſcripto ma-
nu ipſi⁹ Eſau,quē dict⁹ teſtator tenuit penes ſe.In quo qdē libello
ſeu ſcriptura ꝑuata apparēt:vt.ſ̄.dixi ⁊ calculate ⁊ facte rōnes vſqȝ
ad annū dñi.M.ccccij.⁊.M.ccccij.ita vt vſqȝ ad dicta tꝑa debeat
ſtari dicto libello ſeu ſcripture ꝑuate ⁊ poſt dictos ānos vſqȝ ad mor
tē teſtatoris quo tꝑe nō apparet rationē fuiſſe calculatā debeat ſtari
libris quos dict⁹ Eſau de nouo ꝓducit ⁊ oſtendit.Querit̄ qd iuris.

¶ Conſilium.lj.

1 Partes poſſunt remittere iuramentum teſtibus,
2 Librorum appellatione nō veniunt parue ſcripture priuate vel libel
li quos faciunt mercatores pro ſecuritare creditoris,
3 Tantum dictio eſt taxatiua implicat in ſe negatiuam reſpectu aliaꝝ
probationum,
4 Teſtes ſi addūt ad inſtrumētū nō per hoc dꝛ inſtrumētū reprobari.

Chriſti eiuſqȝ matris ꝑſidio

humiliter inuocato.Uidet̄ primo ſtādū libris circa totalē
rationē qs dict⁹ Eſau ꝓducet:⁊ nō illi libello quē penes
ſe retinebat dict⁹ teſtator:quāꝙ em̄ ſtādū ſit ſcripture priuate in pre-
iudiciū ſcribēti ex quo ꝯſtat manu illi⁹ fuiſſe cōfectā.l.rōnes.⁊.l. exē-
plo.⁊ qđ in eis no.C.de ꝓba.⁊.l.ſcripturas.C.qui po.in pig.hab.per
Bar.in.l.nuda.ff.de dona.argu.l.quedā.§.numularios.ff.đ edē.⁊.l.
admonēdi.ff.de iureiu.⁊ in aut.⁊ ſi ꝯctus.C.de fi.inſtr.per gl.⁊ doct.
in.c.ij.de fi.inſtr.tn̄ ex q̄ teſtator voluit credi libris ꝓprijs ipſi⁹ Eſau
ſtandū eſt diſpoſitiōi teſtatoris nā potuiſſet teſtator diſponere vt ſta
retur ſimplici ꝟbo ipſi⁹ Eſau.vt.l.theopōp⁹.vt ibi no.ff.đ do.ꝑle.qr
in re ſua qlibet eſt legitim⁹ moderator ⁊ arbiter.l.in re mādata.C.mā
1 da.⁊ in.c.de his.de ſepul.† Hinc eſt ꝙ partes poſſunt teſtib⁹ iuramē-
tū remittere.vt in.c.tuis.de teſt.facit qđ in ſimili no.Bar.in.l.fi.ff.de
accep.Ultima em̄ volūtas ꝑ lege ſeruāda eſt.xiij.q.ij.vltima volūtas
in aut.đ nup.§.diſponat.¶ Scđo multipliciter ꝓbat̄ ꝑ ꝟba dicti te-
ſtatoris.ꝑmo em̄ dixit ꝯfidēs i totū ⁊c.Et ſic nō ſolū in parte ſed etiā
i totū ſtādū libris ſuis qđ nō ſeruaret̄ ſi ꝑ parte ſtaret̄ libello ſeu ſcri-

pture ꝑuate.ſecundo dixit qđ ſtaretur libris ꝓprijs dicti Eſau. vnde
2 pōdero verbum libris ꝛ verbū ꝓprijs.† appellatione enim librorum
ſaltē ex cōmuni vſu loquēdi veniunt iſte parue ſcripture priuate vel
libelli quos faciūt plerūqꝫ mercatores ꝓ ſecuritate creditoris ꝛ ipſi
quos habent mercatores in bācho.ad hoc qđ leg.ꝛ no.in.l.librorꝫ.in
prin.ꝛ.§.qđ tamen caſſiꝰ.ff.de leg.iij.ꝛ.l.labeo.ff.de ſupel.leg. Preter
ea illi dicunt ꝓprij libri quorum quis ꝓprietatem habet.ꝛ de eis ad
libitum diſponit.l.qntus.ff.de au.ꝛ argē.leg.ꝛ.l.i.ff.de pecu.facit qđ
no.in.c.ij.ꝛ.c.cum ad monaſteriū.de ſtatu mona.Sed dicta ſcriptura
priuata ſeu libellꝰ cōſiſtens apud dictum teſtatorem nō erat huiuſ
modi cum ipſiꝰ magiſtri eſſet.Ergo de hoc libello nō intellexit teſta
tor.ꝛ ſic ſtādum vꝛ libris duntaxat ipſiꝰ Eſau.Tertio multū ſtringe
re videntꝛ ꝟba illa ex quo enim dixit ꝙ ſtādum ſit libris Eſau tm̄ vi
3 detꝛ excluſiue:alꝰs ſpecies ꝓbādi in ꝯtrarium.† Nā dictio tm̄ taxatiua
ꝛ implicat in ſe negatiuā reſpectu aliarum probationum.vt in.c.cū
eccleſia ſutrina.de cau.poſſeſ.ꝛ ꝓprie.ꝛ ibi ꝑ Jo.and.poſt Goffre.in
ver.tantum.¶ Quarto principaliter facit theorica Ja.de are.in.l.i.
C.ſi aduer.lib.vbi dicit ꝙ ſi ex ſtatuto ſtādum eſt ꝟbo alicuiꝰ denun
tiātis nunꝙ ab illius dicto eſt recedēdum ꝑ alias ꝓbationes:ſed ꝟ
bum teſtatoris habet vim legis in depēdētibꝰ a voluntate ſua,vt.ſ.
dꝫ i.Ergo ex quo teſtator voluit fore ſtādū libris ꝓprijs dicti Eſau
no eſt ab illis recedendum ꝑ dictā ſcripturā maxime priuatā q̄ offere
tur ab heredibꝰ.¶ Sed his non obſtantibus que ſi recte pōderentꝛ
nō obſtāt,ꝯtrariam ſententiā de iure arbitror veriorē.Et primo mo
ueor ex ꝟbis p̄fate diſpoſitionis dum dixit teſtator ꝙ cū ipſe habeat
facere certas ratiōes ꝛ computos cum Eſau ꝛ cōfidēs ꝛc.Ex qbus
verbis clare colligitꝛ ꝙ fidem dicti Eſau ꝛ librorum ſuorꝫ elegit re
ſpectu rationū ꝛ cōputorum nō factorum,in qbus ꝓprie cadit cōfidē
tia ꝛ fides nō autem reſpectu eorum que ſunt iam liberate ꝛ finite:de
quibus clare cōſtabat per propriā ſcripturā ipſiꝰ Eſau.Vñ etiā trāſ
actio in iſtis impeditꝛ.ad qđ optime facit.l.elegāter.§.ſi qs poſt trāſ
actionē.ff.de condi.inde.l.poſt rē iudicatā.de tranſac.ꝛ.c.expoſita.de
arbi.cum ibi nota.Judicamus enim diſpoſitionē ꝛ ipſius effectū ad
limites ꝑfectionis:adeo ꝙ etiā verbo reſtringantꝛ vt cōueniāt perfe
ctioni.vt.l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.ꝛ.l.fi.ff.de heredi.inſti.
Stetꝛ ergo libris dicti Eſau:reſpectū illius tēporis in quo nulla ap
paret ratio geſta ꝛ librata.¶ Secūdo ꝛ principaliter induco hāc ra
tionē:teſtator voluit vt credatur libris dicti Eſau.Sꝫ in caſu noſtro
nō minus creditꝛ libris ipſius:ſi deeſt in eis ſuppleatꝛ per aliā ſcriptu
ram maxime propriā illiꝰ Eſau.Non enim de hoc directe venitꝛ ꝯtra
fidē dictorum librorꝫ:ſꝫ qñqꝫ aliq ꝑ obliuionem dimittātꝛ.xxiij.diſt.
preterea.ꝛ pro hoc eſt gl.no.in.c.cum ioannes.de fi.inſtru.in ver.qđ
4 libet inſtrumētū.in fi.que dicit† ꝙ ſi teſtes addunt ad inſtrumētū nō
per hoc dicitꝛ inſtrumentū reprobari.hinc videmus ꝙ nō minus de
geſtis Chriſti creditꝛ euāgeliſtis:lꝫ vnus ſupleatꝛ per reliquum.vt leg.ꝛ
no.in.c.periculoſe.de re. ſign.¶ Tertio pōdero illa verba teſtatoris
cōfidēs de ipſo Eſau ꝛc.ꝑ que verba ſatis apparet ꝙ teſtator noluit
per illa verba legatū ſibi facere.ſed duntaxat eligere fidē ꝛ fidelitatē
ipſius.Sed ꝑ hec ꝛ ſimilia verba quantumcūqꝫ generalia nunꝙ vi
detꝛ dolus remiſſus.vt.l.creditor.§.lucius.ff.manda.ꝛ.l.luciꝰ.de his
q̄ in frau.credi.Sed in caſu noſtro videtur dictus Eſau eſſe in dolo ſi
nō vult ſtare ſcripture ꝓprie ipſius:cū nemo debeat p̄ſumi ita ſupinꝰ
ſimplex ꝛ ſtultus vt ſcribat rationem geſtam vel pecuniam ꝓ lucro
aſſignatā que nō fuerit geſta vel aſſignata:vt notanter in ſimili dicit
tex.nimis iniquū eſt ꝙ qſqꝫ ignoret qđ dilucida voce ꝓteſtatꝰ eſt ꝛc.
vt in.c.per tuas.de ꝓba.ꝛ.l.generaliter.C.de nō nume.pecu.maiorē
autem fidem facit ſcriptura q̄ cōfeſſio:qꝛ facilius quis errat in confi
tendo ex abrupto q̄ in ſcribēdo.vt no.Inn.in.c.cum olim.de cenſi.ꝛ
c.cum venerabilis.de except.Quarto pondera illa verba libris ſuis
ꝓprijs ꝑ que quidem verba teſtator videtur magis elegiſſe fidē ſcri
pture ipſiꝰ Eſau q̄ volumina librorꝫ.ſed liber paruus cōſiſtēs penes
ipſum teſtatorē poteſt dici Eſau ratiōe ſcripture ſue cū inſtrumēta
ſepe dicantꝛ vera nō ratione materie:ſed ꝯtentorū in eis.vt no.in.c.i.
de ꝓba.ꝛ.c.i.de fide inſtr.ergo ꝛc.¶ Quinto adduco no.in.c.cōtine
bat.de deſpō.impu.iuncto.c.per tuas.de prob.lꝫ enī iure diſponatur
vt viro aſſerēti ſuam vxorem ꝯtrario non obſtāte credatꝛ.vt.d.c.con
tinebat.ꝛ.c.ſi qs vxorem.xxxij.q.ij.tm̄ auditꝛ vxor volens ꝓbare con
trariū per aſpectū corporis.vt.d.c.ꝑ tuas.ita in ꝓpoſito lꝫ teſtator di
xerit vt credatꝛ libris Eſau:qꝛ ꝯfidebat de eo tamen non ſequitꝛ qn
poſſit ꝓbari ꝯtrariū maxime per propriā ſcripturam ipſius Eſau quod
preſertim in caſu noſtro eſt tenendū vbi ſcriptura illa nō reprobat li
brum Eſau,ſed potius ſuppletꝛ.vt.ſ.dixi.huic ſententie videntꝛ ꝯcor
dare Ja.but.ꝛ Bal.in.d.l.i.C.ſi aduer.rē iudi.vbi circa illud dictū
Ja.de but.preall.dicūt ꝙ lꝫ ſtatutū dicat credēdū eſſe verbis denun
tiatoris:tm̄ ſi per alias ꝓbationes appareat denuntiationem eſſe fal
ſam nō debet iudex illi credere.arg.l.diuꝰ.ff.de fal.¶ Quinto addu
co theoricā Bar.in extrauag.ad repri.ſuper ver.legibus.vbi notāter
dicit ꝙ ſi poſt legē generalē emanauit ſpecialis.exemplū in.l.ſciendū.
ff.qui ſatiſd.cog.iuncta aut.offeratur.C.de lit.coteſta.ſpecialis non
tollit generalem niſi quatenus in ea exprimitꝛ ſi in.l.noua dicatꝛ non

obſtāte quacūqꝫ lege que in totum vel in partem huic obuiaret:arg.
l.nam ꝛ poſteriores.de legi.ꝛ.l.precipimꝰ.in fi.C.de appel.Ita videtꝛ
in ꝓpoſito videndū.quāꝙ enim dixerit teſtator ſtandum libris dicti
Eſau:nō tamen per hoc voluit excludere fidem ſcripture ipſiꝰ Eſau
maxime cum per illum ſuppleatꝛ ad libros Eſau:ꝛ poſſunt ad cōcor
diam adduci:vt ſuper diffinitis ꝛ calculis factis ſtetur libris.ſed ſup
alijs iam libratis alia poſſit probatio adduci.ꝛ ꝓ hac interpretatiōe
facit theorica Bar.in.l.non dubium.C.de legi.ꝛ.l.omnes popu.ff.
de iuſt.ꝛ iu.vbi no.dicit ꝙ cauſa ſufficiēs ꝛ iuſta reſtringēdi diſpoſi
tionē eſt qñ verbis ſic intellectis alter ſine cauſa legitima caperet lu
crū ꝛ reliquus ſentiret dānū.vt.l.vt gradatī.ff.de mune.ꝛ hono.ꝛ.l.
ij.C.de noxa.facit optime.c.cum dilectꝰ.ꝛ qđ ibi no.de ꝯſue.ꝛ.c.abba
te.de verb.ſig.¶ Ex quibus omnibus concludo ſtandū fore dicto li
bro paruo ſeu ſcripture priuate ipſiꝰ Eſau ſup illis partitis ꝛ lucris
aſſignatis dicto magiſtro M.de quibꝰ nihil dꝛ in libris dicti Eſau
ſup illis.Et generaliter in omnibꝰ q̄ ſupplentꝛ ad libros dicti Eſau
non obſtāt ꝯtria ſuperius all'.Ad primum enī ſatis patet eſſe reſpon
ſum cum vt.ſ.dixi:nō minus ſeruatꝛ volūtas teſtatoris ſi fiat ſupple
tio per aliā ſcripturā ipſiꝰ Eſau.¶ Ad ſecundam dico qđ ſatis ſtatꝛ
illius libris in totum quatenus in eis continentur.¶ Item non tol
lit probationem per ꝯtria:vt.ſ.dixi.¶ Non obſtat verbū proprijs et
verbum libris:ſatis enī patet rñſum ꝑ predicta.¶ Ad tertium prin
cipale quod videtꝛ magis ſtringere de illa dictione tm̄.dico ꝙ illa di
ctio operatur hoc vt ibi alꝰs nō crederetꝛ libris illius Eſau,quatenus
cōcernerent fauorem ipſius:ſed opus eſſet alio adminiculo:vt.l.exē
plo,ꝛ.l.rationes.C.de ꝓba,ꝛ per gl.Bart.in.d.§.numularios.ꝛ aut.
ꝛ ſi cōtractus.ꝓpter hec verba fides adhibetur etiā in fauorē ipſius.
Voluit ergo teſtator per illa verba qđ illis libris tm̄ crederetꝛ:qđ illa
probatio ab eo nō ſit exigenda.Et ꝓ hac interpretatione facit ſecure
eqtas ne capiātꝛ lucrum ſine cauſa ꝛ ne admittātꝛ volens venire cōtra
propriā ſcripturā qđ omnia iura abhorrent.C.de nō nume.pec.aut.
contra qui.ꝛ de fide inſtru.ſi cautio.ꝛ.l.cum de indebito.ff.de ꝓba:et
faciūt alia que ſuperius inducta ſunt.ſatis enī eſt ꝙ illa verba operē
tur aliquid etiam contra ius,vnde non dꝫ ita latiſſime interꝑtari:
vt multa iura ledātur.ar.opti.in.l.ſi quando.C.de inoff.teſt.ꝛ.l.ij.C.
de noxa.ꝛ.d.c.cum dilectꝰ.vel ſaltē intelligātꝛ ꝙ velint excludere ſcri
pturā potius q̄ ꝯctum:nō autem ſcripturā ipſius Eſau per quā ſup
pleatꝛ ipſius libris:vel poſſunt intelligi quādo nō offertur ꝓbatio in
oppoſitū per ſupradicta.¶ Ad vltimū ſatis eſt.ſ.reſpōſum in qnta
ratione ad partem affirmatiuam.Et hec ſufficiant. Nico.Abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam in egritudine detētus

teſtamētū ꝯdidit:ꝛ filijs inſtitutis heredibꝰ inter cetera ſic diſpoſuit.
Itē voluit ꝛ mādauit ꝙ dicti heredes ꝛ eorꝫ tutores teneantꝛ ꝛ de
beant diſtribuere ꝛ erogare amore dei:ꝛ ꝓ anima ipſius teſtatoris il
lud qđ eis declarabitꝛ ꝑ dominā Marianā eius vxorem:cuius ꝯſcī
tiam onerauit cum eidē aliqua ſecreta animi ſui narrauerit ꝛc.De
niqꝫ mortuo teſtatore dicta domina Mariana eius vxor petēdo ꝯſi
liū in foro anime a duobus viris ꝓbatiſſimus dixit dictum teſtatorē
ſibi impoſuiſſe vt quādam filiā ſuam illegitimam q̄ iacebat apud ho
ſpitale ſancte Marie educi faceret a dicto hoſpitali ꝛ in domo ipſius
teſtatoris nutriri ac cū dote centū florenorū maritari adijciens dicta
dña Mariana ꝙ nil aliud fuit ſibi a dicto teſtatore iniunctum.hoc
idē in ſubſtātia dixit alia vice in p̄ſentia duarum dominarū quarum
vna eſt vxor ꝛ alia eſt ſoror vniꝰ a tutoribus dictorū filiorū ꝛ fratris
carnalis dicti teſtatoris.Poſtmodū elapſis fere tribꝰ annis a morte
dicti teſtatoris dicta domina Mariana turbata ꝛ irata ex certis cau
ſis cum dicto tutore iuit ſponte ad vicariū domini epiſcopi Senēſis
ꝛ aſſeruit iuramento ſibi prius delato dictū teſtatorē voluiſſe.qđ.lxx.
floreni quos olim pater dicti teſtatoris a quibuſdā indebite extorſe
rat reſtituerentur per ſuos heredes illis perſonis de quibus cōſtat in
libris patris dicti teſtatoris.Itē dictus teſtator dum viuebat voue
rat viſitare eccleſiā ſancti Antonij de Viēna ꝛ nō potuit adimplere:
voluit qđ mitteretꝛ vnus proprijs ſumptibꝰ heredū dicti teſtatoris.
Et hāc dicit volūtatē dicti teſtatoris fuiſſe eidem dñe Mariane de
claratā:demū colore inuidie quieſcente acceſſerūt quidā ad dominā
Marianā dicētes ſe mirari de his q̄ dixerat.ꝙ ſi poſſet illa reuocaret.
Nūc queritꝛ an ex illa confeſſione ſic facta in preſentia domini vicarij
poſſent heredes cōpelli ad exequendum ea ſic declarata non obſtan
te confeſſione contraria prius ꝛ poſtea facta.

¶ Conſilium.lij.

1 ☞ Teſtis ſi primo dixit vnū extra iudiciū ꝛ contrariū dicit in iudicio
etiam cum iuramento nō creditꝛ ſcđo dicto ſed debet puniri de falſo.
2 Vxor ꝛ ſoror tutoris an in cauſa teſtamenti teſtes eſſe poſſint.

IEſu Chriſti eiuſqꝫ pijſſime

matris p̄ſidio humiliter inuocato.Videtur primo ſtandū
declaratiōi facte in p̄ſentia dñi vicarij:de quo videtꝛ caſus
apertus ꝛ no.in.l.theopōpus.ff.de dote prele.vbi patet ſtandū eſſe di

cto vnius

eto vnius quē teſtatoꝛ elegit in fidē:⁊ in hoc approbauit:⁊ maxime
quia iſta iurauit ſm theoꝛicā Bar.in.d.l.theopomp⁹. ¶ Itē primū
⁊ vltimū dictū fuit ſine iuramēto:declaratio vero facta in p̄ſentia dñi
vicarij fuit iuramēto preſtito.Sed dictum iuramentuꝫ dꝫ preſtari a
dicto non iurato.vt in.c.j.de cōſan.⁊ affi.facit.l.iuſiurādū.C.de teſt.
canonizata.iiij.q.ij.iuriſiurandi.Tertio cum iſta hoc caſu habeaꝫ lo
co teſtis cū deponat de volūtate teſtātis:nō valuit dictū ſuuꝫ ſine iu
ramēto:iuxta ſniam Bar.in.d.l.theopōpus. ¶ Sed his non obſtā
tib⁹ ꝯriā ſniam arbitroꝛ p̄ualere. ¶ Primo moueoꝛ per notabilem
1 theoꝛicā Bar.in.l.eos.ff.de fal.vbi dicit † qđ ſi teſtis primo dixit vnū
extra iudicium ⁊ ꝯrium dicit poſtea in iudicio etiā cum iuramēto nō
creditur ſecūdo dicto,quinimo poteſt puniri de falſo.ideo dat ipſe cō
ſilium timenti vacillationē teſtiū vt prius extra iudiciū faciat eos in
terrogari qui ſi poſtmodū dixerint ꝯrium in iudicio fides eis non ad
hibetur.⁊ hanc ſniam Bar.ſequiꝫ Ant.de but.in.c.cum in tua dio
ceſi,de teſti.in vlt.col.ſequēdo illud dictū:caſus iſte eſſet deciſ⁹.⁊ lꝫ il
lud dictū poſſit moꝛderi aliquatenus tñ propter multa alia hic con
currētia puto indiſtincte dicte dñe Mariane nō credēdū.Primo qꝛ
dum peteret conſilium in ſecreto vbi ceſſabat omnis timoꝛ ⁊ placētia
partis aſſerit ꝯrium dicēs fuiſſe dūtaxat ſibi iniunctum vt illa puella
eriperet ab hoſpitali.Et ſic factū extitit.Non enim eſt p̄ſumēdū quē
dicere falſum vbi petit cōſilium anime:quia preſumitur immemoꝛ
propꝛie ſalutis.j.q.vij.ſancim⁹.⁊.c.literas.de p̄ſump.⁊.c.ſignificauit.
de homici.Et in talibus ſtatur dicto ſacerdoti ſaltem ad confunden
dū cōtrariā confeſſionē.ad quod no.gl.⁊ doc.in.d.c.teſtimoniū.de te
ſti.maxime quia ſecūdū dictū emanauit ex iracūdia:⁊ ſic non deberet
preiudicare:vt eſt tex.cum gl.no.in.c.literis.de diuoꝛ.Et primo tēpo
re quo videbaꝫ zelo dei accēſa.vt.d.c.literas.de p̄ſum.vbi text.valde
no.innuit ꝙ ꝑ dictas qualitates magis ſit ſtādū p̄mo dicto nō iura
to:vel ſaltē per primum dictū tollitur p̄ſumptio ſecūdi dicti vt ei ſim
pliciter ſtetur.Nō ob.ſi dicaꝫ ꝙ illi qui deponūt de ꝯſilio anime ſunt
ſingulares quia nō fuerūt ſimul p̄ſentes.dico em̄ qđ ꝓpter ſubiectaꝫ
materiā debet ei credi cum conſilium nō ponaꝫ in publico.iuxta not.
in.c.teſtimoniū. ¶ Itē illud idem aſſeruit in p̄ſentia duoꝛū mulierū
q̄ optime teſtificari poſſunt in cauſa ciuili,vt legi.⁊ no.in.c.foꝛus.de
2 ver.ſi.⁊.xv.q.iij.ex eo. ¶ † Nec ob.ꝙ vna ſit vxoꝛ ⁊ alia ſoꝛoꝛ tutoꝛis
quia cauſa nō eſt tutoꝛis cū cōmodū vel incōmodū ad eum non ſpe
ctet.ij.q.vj.biduū.ver.palam.Iteꝫ ſoꝛoꝛ ⁊ vxoꝛ poſſunt eſſe teſtes in
ciuili etiā ſi eſſet ꝓpria lꝫ foꝛte ei minus credaꝫ q̄ alijs:iuxta not.per
glo.⁊ no.per Inn.in.c.in literis.de teſt.⁊ per Spe.eo.titu.§.j.per glo.
iij.q.v.tm̄ facit tex.cum gl.in.d.c.literas.vbi patet ꝙ frater poteſt eſſe
teſtis ꝓ fratre.Sed in caſu noſtro nō eſt dubium cū cauſa non perti
neat ad maritum ſed ad filios dicti teſtatoꝛis ⁊ ipſi⁹ dñe Mariane.
¶ Preterea hic eſt alia ꝯiectura multū ꝓbabilis in eo qđ poſt diſpo
ſitionem factam coꝛā dño vicario dixit oppoſitū extra iudicium con
coꝛdando dicto prioꝛi ex quo debilitaꝫ dictū coꝛā dño vicario vt ſibi
ſoli nō ſit credendū:qđ aperte voluit Ant.de but.in.d.c.cum tua.in
vlt.col.vbi dicit ꝙ ſi teſtis dicit poſtea ꝯriuꝫ extra iudiciū eius qđ di
xit in iudicio ⁊ ſnia adhuc nō eſt lata qđ nō ſit ſtādū dicto illius.hoc
idem notanter videꝫ ſentire Inn.in.c.p̄terea.de teſti.cog.Et in caſu
noſtro hic plura cōcurrunt,qꝛ non ſolū poſt,ſed prius varijs vicibus
dixit oppoſitū ⁊ turbata acceſſit ad dictum vicariū. ¶ Itē ꝙ femina
cuius teſtimoniū variū ⁊ mutabile eſt:vt in.c.foꝛus.de ver.ſi. ¶ Itē
hoc idem videꝫ p̄ſumēdū ex qualitate dictoꝝ:ad quid enim in ſecre
to dixiſſet vt mitteretꝫ vn⁹ ad viſitādū eccleſiā ſancti Antonij. ¶ Itē
cum ipſe nō fuiſſet ſolus heres patris ad quid aggrauaſſet ſe in ſoli
dum ad reſtituendū male ablata paterna cum nō teneretꝫ niſi ꝓ ſua
poꝛtiōe hereditaria.l.ij.C.de acqui.he.Sed primū dictū habet veriſi
militudinē cum verecūdū eſſet dicto teſtatoꝛi q erat nobilis dimiſiſſe
filiā lꝫ illegitimā iacere incognitā apud hoſpitale:merito hoc dixit ſe
crete vxoꝛi ſue de qua voluit ꝯfidere ⁊ in dubietate dictoꝛū amplectā
duꝫ eſt dictū magis veroſimile:vt.iiij.q.iij.ſi teſtes oēs.no. Inn.in.c.
auditis.de p̄ſcri.facit tex.in.c.licet.de ꝓba.⁊ hec ſufficiāt. ¶ Cōclude
ergo ſtādū p̄oꝛi dicto ꝙ habuit exequutionē ⁊ nō aſſerto coꝛā dño vi
cario maxime cū illuſio ⁊ variatio reprobaꝫ a iure.in cle.cū illuſio.de
reg.iur.nō obſtāt ꝯria:ꝓcedunt enim qñ alia nō cōcurrunt in oppo
ſitum.vt patet ex predictis.Laus deo.Nico.abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam Andreas petri ⁊ Ioā

na eius vxoꝛ ciuitatis Maſſane obtulerūt:dederūt ⁊ dedicauerunt ſe
ipſos:⁊ omnia bona eoꝛū ⁊ cuiuſlibet eoꝛū mobilia ⁊ ſe mouētia iura
actiones:⁊ nomina eis:⁊ cuilibet eoꝛū qualitercūqꝫ ꝑtinentia omni
potenti deo ⁊ oꝛdini ⁊ cōuētui fratrū eremitarū ſancti Auguſtini de
Maſſa in manibus prioꝛis ꝯuent⁹ eiuſdē loci recipiētis nomine to
tius cōuentus ⁊ p̄dictoꝛū fratrū dicti Andreas ⁊ Ioāna detinēt q̄
dā ex bonis p̄dictis vel foꝛte oīa recipiētia exinde debitū nature ſub
ſidiū.Queriꝫ nūc de p̄dictis bonis an debeat ſoluere collectas ⁊ alia
onera quēadmodū ſoluūt ceteri laici eiuſdē ciuitatis.Et nunquid ꝑ
ſone eoꝛum poſſunt grauari ad munera ſeu onera ciuitatis ſicut alij
ciues ⁊ incole illius ciuitatis ⁊c.

¶ Conſilium.liiij.

1 ☞ Bona eccleſiarum non tenentur ad onera ⁊ factiones laicoꝛum
tam de iure canonico q̄ ciuili.
2 Oblati religionū q ſe ⁊ ſua dedicauerunt gaudent etiā in bonis que
tenent nomine monaſterij omnibus priuilegijs illius religionis.
3 Serui eccleſiarum non tenentur ad onera laicoꝛum.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio

humiliter inuocato. Succincte ⁊ ꝯcluſiue procedā qꝛ p̄di
cta nō vidētur mihi habere magnā dubitationē. Et pri
mo circa bona ꝙ ſint omnino exempta ab onerib⁹ ⁊ factiōib⁹ laico
1 rum. † Certū eſt em̄ qđ bona eccleſiarū ad hec onera nō tenenꝫ taꝫ de
iure canonico q̄ ciuili:vt ꝓbatur in.c.nō minus.⁊.c.aduerſus.de im
mu.eccl.⁊ in.l.placet,C.de ſacroſanc.eccle.canonizata.xvj.q.j.placet.
Sꝫ p̄dicta bona dictoꝝ Petri ⁊ Ioāne fuerūt pure donata ⁊ obla
ta eccl'ie ſancti Auguſtini:ergo immediate etiā ſine traditiōe trāſiuit
eoꝝ dñium in eccleſiā p̄dictā ex duplici capite.Primo ex priuilegio.l.
fi.C.de ſacroſan.eccle.Secūdo ex perſona iſtoꝛum qui obtulerunt ſe
ipſos.Nā per oblationē pure factam tranſiuerūt in poteſtatē eccleſie
ita vt quaſi ſint eccleſie,vt no.dicit gl.in.c.vt lex cōtinētie.xxvij.qō.ij.
ergo per quādam ꝯſequentiam ⁊ dñium ⁊ poſſeſſio illoꝝ bonoꝝ trā
ſiuerūt in eccleſiā:per.l.ſi adoptauero.ff.de priuile.⁊.l.ſi arrogatoꝛ.ff.
de adop.tenet Ioā.and.in.c.in preſentia.de ꝓba.⁊ no.xix.q.iij.ſi qua
mulier.⁊ expreſſe tenet Bar.in terminis noſtris in auſ.ingreſſi.de ſa
croſan.eccl.⁊ ſic eccleſia diciꝫ hec bona poſſidere:lꝫ ꝑ iſtos ſicut domi
nus dicitur poſſidere per ſeruum,vt.l.j.ſi per vim vel alio modo.⁊.l.
fi.C.de acqui.poſſ.⁊ in.c.cū dilecta.de reſcrip.Et videꝫ ad p̄dicta tex.
in.c.fi.qui cle.vel vouē.ſm lec.gl.⁊ Inn.que cōiter per alios ſcribētes
tenetur. ¶ Certū eſt ꝙ bona laicoꝝ eccleſijs collata eximūtur ab one
ribus laicoꝛū:vt collectis:⁊ ſimilib⁹:niſi eſſent onera certa ⁊ perpetuo
ipſis rebus annexa.tunc enim tranſeūt in ecclēſiā cū onere ſuo.Hec eſt
cōmunis ꝯcluſio doctoꝝ vtriuſqꝫ iuris.⁊ no.Cano.i.c.fi.de vi.⁊ hon.
cler.⁊.c.j.de immu.eccl.⁊ in ele.p̄ſenti.de cenſi.⁊ Barto.in.l.reſcripto.
ff.de mune.⁊ hono. ¶ Secūdo principaliter pro ꝯcluſiōe p̄dicta vi
2 deꝫ tex.cū gl.in.c.j.de deci.in fi.vbi patet † ꝙ oblati religionū qui dedi
cauerūt ſe ⁊ ſua gaudent etiā in bonis que tenēt nomine monaſterij
omnibus priuilegijs illius religionis.⁊ facit optime ille tex.cum glo.
¶ Ad ſcđm dubiū nūquid dicti oblati gaudeāt priuilegio eccleſiaſti
co in eoꝛum perſonis.Et dico ꝙ ſic ex quo ſunt plene oblati . dicūtur
aūt plene oblati ex quo dedicauerunt ſe ⁊ ſua.vt i.d.cle.j.in fi.iuncta
glo.Ad idem.d.c.vt lex.continētie.que dicit iſtos oblatos eſſe quaſi
3 ſeruos eccleſie. † Clarūqꝫ eſt ſeruos eccleſiarū nō teneri ad onera laico
rū:vt in.c.eccleſiarū ſeruos.xij.q.ij.⁊ loquitur ibi text.de ſeruis omni
no laicis.Multo foꝛti⁹ hoc idem dicendū eſt de iſtis qui vltra ſeruitu
tem eccleſiaſticā ſunt religioſe perſone.arg.in.c.non dubiū.de ſenten.
excō.⁊.xij.q.j.duo ſunt genera.facit qđ not.Inn.in.c.cū monaſteriū.
de elec.⁊ Arch.in.c.vno.de exceſ.prela.lib.vj.⁊ Io.de lig.in cle.ꝑ lite
ras.de prebē.Quinimo fuit opi.quoꝛūdā ꝙ etiam ſeruientes clericis
ex quo ſunt in familia eccleſie vel clericoꝛū gaudeāt immunitate hac
in ꝑſonis.vt no.in gl.in.c.eos.xxxij.diſt.⁊ per Archi.in.c.clericū.xj.q.
j. ¶ Quidā tamē in hoc vltimo contra:quod tamē de p̄ſenti diſputa
re non intēdo cum non faciat ad propoſitū noſtrū:ſed adduco in ar
gumētum maxime qꝛ ſi in p̄dictis ſeruitoꝛib⁹ ⁊ cōductarijs ſunt opi
niones quid dicēdū in iſtis de quib⁹ queritur qui ſe ⁊ ſua obtulerunt
religioni certe nullā in iſtis dubitationē habeo quin ſint perſone eccle
ſiaſtice ⁊ gaudeāt priuilegio eccleſie etiā in perſonis.in bonis aūt nō
eſt diſceptādū cum nulla bōa habeāt:vt pote per eos eccleſie collata.
¶ Quare ꝯcludo ꝙ tam perſone dictoꝛū oblatoꝝ q̄ bona ꝑ eos mo
naſterio collata ſunt libera ⁊ exēpta ab omnib⁹ onerib⁹ ſeculariū ſi
cut ſunt reliqua bona eccleſiaſtica ⁊ ꝑſone eccleſiaſtice. ¶ Poſtea ta
men fuit mihi relatū qđ eſt facta quedā refoꝛmatio per ciues Maſſa
nos qua inter cetera ꝯtinetur ꝙ nemo ſuppoſitus poſſit ſe vel ſua bo
na obligare alicui eccleſie etiā in preiudiciū oꝛdinis irritādo oēs ſup
poſitiōes ⁊ alienatiōes factas a decē annis citra.Iſta vero obligatio
ſeu donatio fuit facta ante iſtā refoꝛmationē intra decenniū prefini
tum.Ego vero dico ꝙ hec refoꝛmatio nō valet in preiudiciū iuris eccle
ſie iā queſiti.vt in.c.que in eccleſiarū.⁊.c.eccleſia.de ꝯſti.⁊.c.fi.de reb⁹
eccle.nō alie.⁊.ix.diſt.bene quidem.quinimo nec impedire pōt diſpoſi
tionem in futurū faciendā:quia eſſet contra priuilegiū cōceſſum eccle
ſie vniuerſali.de quo in.l.j.C.de ſacroſan.eccl.⁊ plenius per Io.an.in
c.fi.de immu.eccl.niſi ſeruaretur cautela Bar.de qua in.d.l.reſcripto.
que his ſeruata non fuit. ¶ Item hic agitur de rebus iam prius que
ſitis eccleſie in quibus non valet prouiſio laicoꝛum in contrarium: vt
ipſemet Bar.expreſſe fatetur in.d.l.reſcripto.de muneribus ⁊ hono
ribus. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in contingentia talis eſt.

Quidā Iacobus campſoꝛ olim Brini pucij greſſi ciuis Aretinus in

teſtamēto ſuo inter cetera ſic diſpoſuit. Itē diſpoſuit: iuſſit: ⁊ mandauit ꝙ capella ſancti Matthei facta in eccleſia plebis ſancte Marie de Aretio ꝑ ipſum teſtatorē ⁊ Simonē eiꝰ fratrē doceꝛ ab omnibus ipſius Iacobi ⁊ Simonis dicti eorum nepotū heredibꝰ: videlȝ de qbuſdam bonis ac poſſeſſionibus cōmunibus predicto Simone ⁊ nepotibus ſuis: videlȝ filijs olim Cecilij ⁊ Petri fratrū quondam dicti teſtatoris ⁊ dicti Simonis ⁊ poſſeſſiones aſſignādas ꝓ dote ſingulariter in teſtamento exp̄ſſas cū ſuis cōfinibus ꝙ dicte poſſeſſiones debeant eſſe pro dote dicte capelle: ⁊ earū fructus perpetuo deueniāt ad manus capellani p̄ſentis ⁊ futuri pro ſuo victu ⁊ neceſſarijs etiā. poſt hoc deceſſit dictus teſtator ex quo remāſit filꝰ ⁊ heres quidā Ductiꝰ qui poſtmodū deceſſit relictis duabꝰ filijs legitimis ⁊ naturalibꝰ dūtaxat. ſ. dominabus Frāciſcina ⁊ Chriſtophora. Que quidem domine tāq̄ heredes patris vna cū quadā domina Matthea filia quōdā dicti Simonis preſentauerūt quōdā dn̄m Bartholomeū canonicū ⁊ rectorem dicte capelle tunc vacantis in termino edictorū fuit exceptū eas nō eſſe patronas, qnimo iuſpatronatꝰ plene ſpectaſſe ad quēdam Franciſcū ghini. qui quidē Franciſcus inſtituit heredes quoſdā extraneos ⁊c. Querit̄ nūquid ex dicto teſtamēto ille domine ꝓbētur patrone alio in ꝯtrium non ꝓbato, maxime cū in quadā ꝑmutatione al's facta de dicta capella dicat̄ i inſtrumēto dicte ꝑmutatiōis dictam capellā fuiſſe dotatā per dictū Simonē ghini fratrem dicti Iacobi teſtatoris: viſo dicto inſtrumēto ⁊ alijs actis ⁊ agitatis in cauſa coram domino vicario Aretino. ⁊c.

Conſilium. liiij.

1 Iuſpatronatus competit aut ex inſtructione: aut ex fundatione: aut dotatione.

2 Poſſeſſio patronatus probatur per preſentationē ſecuta inſtitutiōe.

3 Baſilica aliqua ſi ſit contracta ⁊ nō apparet in cuius dioceſi ad quē epiſcopum pertineat.

4 Iuſpatronatus eccleſie tranſit etiam ad heredes extraneos.

Chriſti eiuſqȝ matris p̄ſidio humiliter inuocato. Uidetur primo ꝙ per dictū teſtamentum vel alia acta in hac cauſa nō ꝓbetur patronatū ꝑtinere ad dictas mulieres.

1 † qꝺ iuſpatronatus cōpetit altero de tribus modis. ſ. ex cōſtructione fundatione vel dotatione. xvj. q. vij. filijs vel nepotibꝰ. c. decet. de immu. eccl. ⁊ c. quicūqȝ. ⁊ c. fulgētius. ⁊ c. pie mētis. ibi optime glo. de hac materia ⁊ per Ioā. and. in rub. de iurepat. facit. c. nobis ⁊ qꝺ ibi no. eo. tit. ⁊ an poſſit queri preſcriptio. not. in c. querelā. de elec. ⁊ plene per Ioā. an. in reg. qꝺ alicui gratioſe. de reg. iu. li. vj. Sed in caſu noſtro nō probat̄ neceſſario per dictū teſtamētū vel alio actu dictū dn̄m dictā capellā ꝯſtruxiſſe fundaſſe vel dotaſſe: ergo ⁊c. Conſequētia ꝑ3 in dicto teſtamēto ſolū cōtinent̄ verba teſtatoris: ſed dicto eius non ſtatur in fauorē ſuū ⁊ preiudiciū alterius. vt in. l. ratiōes defuncti. ⁊ l. ex empto. ⁊ l. inſtrumēta. §. de ꝓba. facit. xij. q. ij. in p̄n. nec inſtrumētū dicte ꝑmutationis probat dictū Simonē illam capellā dotaſſe qꝛ illa verba ſunt ꝓlata ob aliud ⁊ incidēter: ⁊ ſic non faciunt fidē. vt in. c. ij papa. de priuil. libr. vj. ⁊ in. c. fi. de ſucceſ. ab inte. ⁊ C. de ꝓba. l. non epiſtolis. ⁊ l. nō nudis. ⁊ plene ꝑ Bar. in. l. ex hac ſcriptura. ff. de dona. ⁊ ꝑ Canon. in. d. c. fi. ⁊ cle. vnica. ꝺ ꝓbat. maxime cum illa narratio nō eſſet de ſubſtātia ꝑmutatiōis que agebat̄ quinimo ſi illa narratio fuiſſet de ſubſtātia ꝑmutationis ex quo tamē nūc agit̄ de validitate ipſius ꝑmutationis, iuſpatronatus nō probat̄, nec illa aſſerta dotatio per inſtrumētū ꝑmutationis: ex quo denuntiato inſtrumēto nūc principaliter vertit̄ queſtio. vt ꝓbat̄ in c. illud. de preſump. ⁊ no. voluit gl. in. l. opti. C. ꝺ ꝯhen. ⁊ cōmit. ſtipu. ¶ Item tertio ⁊ fortius per inſtrumentū ꝑmutationis apparet Frāciſcum olim Simonis ghini fuiſſe ſolū in poſſeſſiōe patronatus dicte capelle: qꝺ patet nō ex illa nuda narratione donationis facte ꝑ Simonē patrē dicti Frāciſci: ſed ex eo quia Frāciſcus ſolus tanq̄ patronus ꝯſenſit dicte ꝑmutationi. Nā in ꝑmutatione interuenit renūtiatio ⁊ exp̄ſſa vel tacita p̄ntatio: ⁊ ſequēs per ſuperiorē inſtitutio. iuxta

2 no. per gl. in cle. vnica. de re. ꝑmu. ⁊ ꝑ Fede. in trac. de permuta. † Sȝ per preſentationē ſecuta inſtitutiōe ꝓbat̄ poſſeſſio patronatus. vt in c. cōſultationibꝰ, de iurepa. ⁊ c. querelā. de elec. c. cū olim. de cau. poſ. ⁊ ꝓprie. ⁊ plene per Inn. in. c. ij. de in inte. reſtit. in literis. de reſti. ſpol. Ergo debet admitti tunc p̄ſentatio per heredes dicti Simonis etiā ſi ꝓprietas patronatus ꝑtineat ad aliū, qꝛ p̄ſentatio eſt quidā fructꝰ iuris p̄ſtandi: ideo ꝑtinet ad poſſeſſorē bonefidei: ⁊ nō ad ꝓprietariū. vt legit̄ ⁊ no. in. c. querelā. ⁊ c. ꝯſultationibus. p̄all'. quinimo plꝰ vult Inn. no. in. d. c. in literis. ꝙ factis duabꝰ p̄ſentationibꝰ vna a ꝓprietario alia a poſſeſſore ꝯfirmāda ſeu admittēda eſt potior illa que fit a poſſeſſore: ꝑ. d. c. querelā. ⁊ c. cōſultationibꝰ. facit ꝙ ipſe no. in. d. c. ij. de in inte. reſti. ⁊ c. querelā. de elec. Sȝ dicte dn̄e non ꝓbat̄ eſſe in poſſeſſione p̄ſentādi: ſed ſolū dictus Frāciſcus: nec etiā probat̄ ꝓprietas pertinere ad eas. ergo omnino ſunt repellēde a petitiōe ipſoꝝ. ¶ Sȝ his nō obſtantibꝰ dico in hoc caſu ſubtiliter aduertedū ꝙ dictꝰ quōdā Iacobꝰ ghini frater dicti Simonis p̄ſens aſſerunt in teſtamēto illam capellā ſancti Matthei fuiſſe cōſtructā per euȝ: ⁊ dictū Simonē fratrē ſuum: ⁊ etiā mādauit illā capellā dotari de bonis cōibus ipſiꝰ Iacobi ⁊ Simonis ⁊ nepotē ſuoꝝ ⁊ fratribꝰ premortuis: vt patet in teſtamēto dicti Iacobi, ⁊ executorē teſtamēti fecit ⁊ deputauit dictū Simonē fratrē ſuū. Nūc aūt reperit̄ dicta capella cōſtructa ⁊ dotata per dn̄m Simonē executorē dicti teſtamēti de bonis aſſertis in teſtamēto: ꝙ probatur ſic. vbicūqȝ aliquis tenet̄ ad aliqd faciēdū in quo reqrit̄ ſumptꝰ ſi illud appareat poſtea factū p̄ſumit̄ geſtū ab illo cui neceſſario hoc incūbebat: hoc no. ꝓbat̄ in. l. iij. C. de alimē. pub. p̄ſtā. ⁊ ibi aptiſſime hoc tenet Hugo. in. l. cum ſeruꝰ. ff. de ver. obli. ſȝ dicto Simoni tāq̄ executori teſtamēti hoc icūbebat: ergo alio patrono nō apparēte p̄ſumendū eſt ꝙ dictꝰ Simō dotauerit dictā capellā de bonis cōibus de qbꝰ in teſtamēto. pro hoc etiā facit qꝛ capelle non naſcūtur: ſed neceſſario requirūt ꝯſtructorē ⁊ dotatorē: vn̄ prima frōte preſumit̄ habere patronū. vt no. Io. and. ſuꝑ reg. qꝺ alicui. de re. iur. li. vj. in mercu. prope fi. Alio aūt non apparēte patrono debet p̄ſumi qꝺ heredes Iacobi ⁊ Simonis ⁊ ſuoꝝ nepotū (ex quoꝝ bōis p̄ſumēdum eſt dictū capellā fuiſſe dotatam) ſint patroni. ¶ Secūdo ad idē optime facit. c. j. de reli. domi. vbi ꝓbat̄ maxime iunctis notatis per

3 doc. † ꝙ nō apparēte cuius dioceſis ſit Baſilica cōſtructa p̄ſumit̄ in illo loco aliqd pertinere ad illū ep̄m qui ꝓbat ſe exercuiſſe in illo loco aliqꝺ ius ep̄ale: lȝ nō ꝓbet de exercitio omniū iuriū ep̄aliū quaſi ſufficiat tenuis p̄ſumptio: ex quo nō ꝯſtat de iure alteriꝰ. ita in ꝓpoſito ex quo ꝯſtat aliū dictā capellā dotaſſe in teſtamento Iacobi cū illa mādaſſet dotari de bonis cōibꝰ p̄ſumēdū eſt, ex quo nūc apparet dotata dotē recepiſſe ex illis bonis cōibus vt in teſtamēto diſponit̄. Et quia apparet de dotatione modo p̄dicto p̄ſumendū eſt idē de cōſtructiōe ex quo non apparet ꝑ aliū fuiſſe cōſtructā. arg. d. c. j. ¶ Tertio ꝓbat̄ ex illis narratiuis cōtentis in dicta ꝑmutatiōe in quibꝰ cōtinet̄ illā fuiſſe capellā dotatā per dictū Simonē ghini. que quidē vbi nō agit̄ de magno p̄iudicio faciunt plenā ꝓbationē maxime in factis antiqs vbi nō pōt haberi de facili ꝓbatio. vt eſt gl. ſing. in. c. cū olim de cenſi. que dicit per illū tex. ꝙ ſi in aliqua ſcriptura publica cōtinet̄ de finibꝰ alicuiꝰ ep̄atus ſtādū eſt illi alijs de finibꝰ nō apparentibꝰ lȝ ſcriptura illa ſit ſimpliciter ob aliud cōfecta, ⁊ ibi imo ſaltē negari nō pōt quin illa verba faciāt p̄ſumptionē nō modicā: vt ꝓbatur hic i text. ⁊ bonꝰ tex. cū gl. i. c. ſeries. de teſti. ⁊ c. illud. de p̄ſump. ⁊ c. fi. de ſuc. ab inteſt. ⁊ gl. in. d. l. opti. C. de ꝯhen. ⁊ cōmit. ſtipu. que tn̄ dicto teſtamēto debēt facere plenā fidē. arg. in. c. ij. qui matri. accu. poſ. ⁊ c. cū cauſa. de ꝓba. Nec ob. ſi dicat̄ qꝺ in dicta ſcriptura ſit mētio ſolū de Simone ⁊ nō de Iacobo vel alijs nepotibꝰ, quia dico Simonē hoc feciſſe noīe oīm tāq̄ executor teſtamēti cuiꝰ ipſe executor tenebat̄ facere: ⁊ ergo ita p̄ſumēdū eſt. iuxta no. in. d. l. ij. C. de alimē. publ. p̄ſtā. nō eīn ꝺꝛ ꝙ noīe proprio fecerit. ⁊ ſcripture ſunt adinuicē ꝯcordāde ex quo fieri poteſt de fide inſtr. inter dilectos. §. cetetū. ⁊ de ver. ſignifi. nihil eſt. facit. c. cū expediat. de elec. li. vj. ⁊ l. vnica. C. de inoffi. do. Pro hoc etiā facit ꝙ Frāciſcus filius dicti Simonis cōſenſit in illo actu ꝑmutatiōis tāq̄ patronꝰ. Nec ob. ſi dicat̄ ꝙ ipſe ſolus eſſet patronꝰ ⁊ in poſſeſſiōe preſentādi, vt. ſ. dixi in vlti. arg. prime partis. hoc eīn non obſt. ſi diligenter ⁊ ſubtiliter ponderet̄. Nā vbicūqȝ ius p̄ſentandi ꝑtinet ad plures patronos ſimul lȝ appeat aliquē ex eis tm̄ p̄ſentaſſe ⁊ ad eoꝝ p̄ſentationē ſuperiorē inſtituiſſe preſentatū: ex quo nō apparet expreſſe illos patronos p̄ſentaſſe animo ſpoliādi alios ſua poſſeſſione non ſit preiudiciū alijs patronis in ſequētibꝰ actibꝰ, nec circa ꝓprietatē: nec circa poſſeſſionē, quia negligēs in vno actu nō facit ſibi preiudicium in ſequenti. hoc aperte colligit̄ ex ſubtiliter tactis per Inno. ⁊ Cōpoſtel. in. c. querelā. de elec. ⁊ clarius in terminis noſtris ponit Fed. de ſenis conſi. xcvij. in vlt. articu. quinimo dico ꝙ per preſentationē Franciſci qui erat vnus ex patronis ex parte patris ꝯſeruatur poſſeſſio omniū patronoꝝ: vt colligit̄ ex locis preall'. Cū ergo dicta capella ſit dotata de bonis cōibus dicti Iacobi ⁊ Simonis ⁊ nepotū ex fratribus premortuis dico vt dixi. ſ. ꝙ omnes heredes ipſorū ſunt patroni ⁊ ſuccedūt in hoc iurepatronatus heredes per ſtirpes ⁊ nō per capita: vnde omnes heredes Iacobi tenēt locū vnius circa heredes illoꝝ nepotū q repreſentabāt duos fratres dictoꝝ Simonis ⁊ Iacobi loco duoꝝ vn̄ quatuor hic ꝯcurrunt patroni, ſicut in bonis omniū quatuor fratrū dos capelle emanauit: ⁊ ſic omnes deſcēdētes ab iſtis ſeu heredes iſtorum tenēt locū quatuor patronorū. hoc ꝓbatur hodie in cle. ij. de

4 iurepatro. ¶ Et aduertēdū † qꝺ iuſpatronatus eccleſie trāſit etiā ad heredes extraneos ⁊ non ad filios tm̄. vt no. Inn. ſuper rub. de iurepatro. in fi. ⁊ Io. an. in. c. cum ſeculū. eo. tit. tangit gl. in. c. cōſiderandum. ⁊ c. cum filijs. xvj. q. vij. Et hec eſt cōmunis opi. Inno. lȝ quidā dicant cōtra: ſed primū verius. ſi enim trāſit cum vniuerſitate ville in emptorē extraneū, in. c. ex literis. ⁊ in. c. cum ſeculū. eo. tit. fortius cum hereditate ad heredē extraneū. Quid autem ſi ſint aliqui heredes ꝓ equalibꝰ portionibꝰ: vide per gl. ⁊ doc. in. c. j. eo. titu. vbi plene no. de hoc. Et ex his cōcludo ad caſuȝ noſtrū ꝙ cum ille due filie dicti nepotis ex filio dicti Iacobi. ſ. Franciſcina ⁊ Chriſtophora fuerunt heredes vniuerſales dicti Iacobi alio herede extraneo nō apparēte. arg. in. l. in ſuis. ff. de lib. ⁊ poſth. ⁊ l. j. C. de his qui ante aper. tabu. cū aſſerant ſe heredes. arg. in. l. gerit. ⁊ l. pro herede. ff. de acqui. hered. debēt

ꝓſe tenere

ipſe tenere[,]locũ vniꝰ patroni ſcꝫ Jacobi heredis paterni ⁊ ſi nõ apparẽt aliĩ q poſſunt legitime docere ſe eſſe cõpatronos debẽt admitti pſentationes ꝑ iſtas dñas,qꝛ imputãdũ eſt legitime nõ ↄparentibꝰ.ar. in c.dilecti.⁊.c.cũ nobis.⁊.c.ſcriptũ.de elec.⁊ ꝑ Jo.an.in.d.c.querelã. ⁊ ſic ſi nõ cõparẽt ⁊ doceãt de iure ſuo ⁊ pſentãt aliũ inſtituẽdus eſt q hꝫ plures voces patronoꝝ cõputando patronos ꝑ ſtirpes ⁊ nõ ꝑ capita modo pdicto ⁊ q maioꝛibꝰ iuuaẽ meritis de quo dicẽdũ:vt .d.c. iij.⁊.c.cuꝫ aliĩ.de iurepa.ꝺ dña Matthea filia dicti Simõis nõ fecit inſeruiſſe ſpecialẽ mẽtionẽ qꝛ habuit fratrẽ maſculũ vñ ignoꝛo ſi pariter fuit heres pr̃is ſui cũ dicto Franciſco. qñ fuerũt heredes pr̃is ſaltem in parte bonoꝝ dꝫ admitti tãq̃ patrona:qꝛ oẽs filij Simonis tenent locũ vniꝰ patroni vt patet ꝑ pdicta nec eſt diſtinguẽdũ inter maſculũ ⁊ feminã.⁊ ſi femina eſt heres ſuccedit in iure patronatus ſicut maſculus idẽ ſi ↄſtruat vel dotat vt no.Jo.an.in.c.nobis.de iurepa. Jaco.de lig.in cle.ij.co.ti.ꝑ Fed.cõſi.xvj.facit.c.fi.de conceſ.pben.Secus dicendum ſi dicta dña Matthea nõ fuit heres patris vel fratris. Ex his clare patet quid dicendum in tota iſta queſtione ⁊c.

¶ Conſilium.lv.

1 ☞Collegium qꝺ a iure approbatum non eſt non poteſt acquirere.
2 Mẽdicitatem publicã ſine euidenti cauſa neceſſitatis reprobant iura ciuilia ⁊ canonica.
3 Donatio perfecta non reuocatur nec cõditiones ex poſtfacto recipit.
4 Collegia miſericoꝛdie diſciplinatoꝛum ⁊ iuuantium oppreſſos ſunt a iure approbata.
5 Princeps ſi concedit alicui licentiam transferendi domicilium ſciẽs illum eiſe tutoꝛem in loco videtur illum a tutela abſoluiſſe.
6 Procuratoꝛ quicquid facit vltra contenta in mandato non tenet.

In queſtiõe que vertitur inter fratres ſancti Frãciſci ex vna pte ⁊ illos paupes q vulgariter appellanẽ inhumati ex alia ſup quodã fundo ſeu q buſdã terris vtriſq; inſolidũ donatis pro oꝛatoꝛio ⁊ officijs in eis ſuſtinendis:vt latius ↄſtat ex inſtrumẽtis ſup dictis donationibus confectis.¶ Videẽ pꝛimo ꝙ dicti inhumati nullũ ius ĩ illis habeãt:ꝙ ꝓbaẽ pꝛimo ſic donatio illaꝝ terraꝝ fuit facta ſocietati eoꝝ:vt patet ex inſtrumento ſup hoc confecto.ſed eoꝝ ſocietas nõ eſt a iure appꝛobata imo impꝛobata.igiẽ nullũ ius potuit eis acqri.conſequẽtia clare ꝓbatur in.l.collegiũ.C.de here.inſti.⁊.l.j.§.deĩde.⁊ in.c.j.de reli.do.lib.
1 vj.iũctis etiã maxime no.ꝑ Jo.an.ibi in qbus oibꝰ diciẽ in effectu†ꝙ collegiũ qꝺ a iure appꝛobatũ nõ eſt nil poteſt acqrere.Minoꝛ aũt ſcilicet ꝙ iſti ihumati nõ faciũt ſocietatẽ ſeu collegiũ appꝛobatũ multipliciter ꝓbaẽ.Pꝛio ꝑ dictũ.c.j.de relig.do.lib.vj.vbi tex.expſſe reprobat iſtos inuenientes nouũ oꝛdinẽ,ſeu religionẽ a iure vel romanis põtificibus nõ appꝛobatos ergo ⁊c.Et ſalteꝫ negari nõ poteſt ꝙ ferunt religionis habitũ ferũt enim certũ habitũ in cõtemptũ ſeculi:⁊ ille diciẽ certus habitus qui eſt diſtinctus ab alijs ⁊ regula ſeu ↄſtitutione in coloꝛe ⁊ foꝛma no.dicit gl.in cle.j.de elec.Sed habitus iſtoꝝ inhumatoꝝ eſt diſtinctus ab alijs in vtroq;.ſ.in coloꝛe ⁊ in foꝛma ergo habent certũ ⁊ determinatũ religionis habitũ ↄtra diſpoſitionem illius c.⁊ ꝑ hoc facit gl.ſingularis ĩ.d.c.j.q̃ eſt ſup ꝟbo habita.q̃ dicit ꝑ illũ tex.non ꝓhiberi quin ſingularis pſona citãs non inueniens ⁊ ſeoꝛſum habitãs nullũ habitũ induere ſibi poſſit.ad hoc.xlj.di.parſimonia.et ſic expꝛeſſe voluit ꝙ plures habitãtes ĩ h̃ collegio nõ poſſunt certũ habitũ inuenire ⁊ poꝛtare vt videanẽ in ſtatu religiõis:vnde tex.in.d.c.j. loquiẽ in pꝛohibitiõe alternatiue vt nec nouã religionem inuenire:nec certũ nec nouũ habitũ deferre ⁊c.vnde pſuppoſito ꝙ nõ inuenerint religionẽ cũ collegio ipſoꝝ ſaltẽ ex eo:qꝛ certũ ⁊ nouũ habitũ adinuenerunt ſine licẽtia romani põtificis ſimul habitãdo.ad idẽ optime facit cle.iij.de reli.do.vbi papa repꝛobãs ſtatũ q̃rundã mulierum inſimul quodã velamine habitãtium ꝓteſtatꝰ eſt ꝙ ꝑ illã pꝛohibitionẽ nõ intendebat inhibere mulieribus fidelibus quin ꝓmiſſa ↄtinentia vł nõ ꝓmiſſa honeſte poſſint in ſuis hoſpitijs ↄſeruãtes penitentiã agere ⁊ ꝟtutum dño ĩ humilitatis ſpiritu deſeruire ⁊c.vñ pondero illa verba ĩ ſuis hoſpitijs qꝛ ĩ hoſpitio ſeu collegio nõ lꝫ habitare ſub quadam vmbꝛa religionis etiã cauſa penitentie. ¶ Tertio facit.c.indẽnitatibus.ꝑpe finem.de ele.lib.vj.vbi papa expſſe ꝓteſtaẽ ꝙ ꝑ illã ↄſtitutionem nõ intendit appꝛobare ſtatũ oꝛdinem ſeu reglam q̃rundã mulierũ q̃ nec ꝓpꝛijs renũtiant nec ꝓfeſſionẽ faciũt reglarẽ ſicut in ſclaribꝰ eccleſijs canonici ſclares ⁊c.Ecce ergo ꝙ nõ liceat cõuenire ſimul cauſa religionis:licet ↄuenientes nõ renũtient ꝓpꝛijs.nec pꝛofeſſionẽ faciãt regularẽ,ſub quadã vmbꝛa ⁊ velamine religiõis qꝺ videẽ ↄtra intellectum Bar.in.l.j.ff.de colle.illici.q dicit.c.fi.de reli.do.ꝓcedere qñ plures ↄueniũt in vnum cã religiõis:ita qꝺ efficiunẽ pſone eccleſiaſtice.ſecus dicit ſi remaneãt laici.h̃ eñ videẽ ↄ illum tex.vbi mulieres ille remanebant laice:⁊ tñ noluit illaꝝ ſtatum appꝛobare licet conuenirent cauſa religionis.Nec obſt.l.j.ff.de colle.illici.ſuper qua ſe fundat Bar.q poteſt ꝓcedere qñ ↄueniunt ſimul:nõ tñ habitãt aſſidue ſub eodem tecto:nec aſſumunt ſibi nouũ habitũ.vñ canones ſupueniẽtes multiplr̃ illud limitauerunt ꝓpter ↄfuſionem ⁊ ſcandala q̃ oꝛiebanẽ ob hoc in eccleſia dei:vt in.d.c.fi.⁊ in.c.palleg.¶ Quarto videẽ ↄtra eos caſus in.d.c.fi.de reli.do.vbi papa expꝛeſſe pꝛohibuit nedũ nouã religionẽ inuenire ſꝫ etiã domum religioſam de nouo fundari.niſi regula ⁊ iſtitutio accipiaẽ de appꝛobatis.Sꝫ inhumati iſti q̃tidie edificãt domos religioſas de nouo pꝛo ſeipſis quinimo in iſtamet terra de q̃ eſt ↄtentio volunt edificare domũ religioſam ꝓ ſeipſis.ergo non lꝫ. ⁊ ſic donatio illa fuit nulla.¶ Quinimo videẽ caſus ĩ extrauaganti Jo.xxij.q̃ incipit ſancta roma.q̃ expꝛeſſe ſi nõ cauilleẽ videt eoꝝ ſtatum repꝛobare:maxie in eo qꝺ expſſe innuit iſtos collegiatos de facto non debere publice mẽdicare ne eoꝝ ſtatus videaẽ appꝛobatꝰ.Et cir
2 ca h̃ aduertendũ†ꝙ ciuilia iura ⁊ canonica expſſe repꝛobãt mẽdicitatem publicã ſine euidẽti cã neceſſitatis:vt.l.vnica.C.de emẽdi.vali.li. xj.⁊.lxxij.di.§.j.iuncta gl.⁊.c.ſeq.neceſſitatis cũ poſſent victũ manibꝰ q̃rere ⁊ nõ tollere paupeꝝ indigentiũ ſubſidia.ergo eoꝝ ſtatus eſt ab vtroq; iure impꝛobatus.¶ Ex qbus oibus ↄcludiẽ ꝙ ſi donatio eorum ſocietati facta nõ tenuit valuit donatio ſcꝺo loco facta fratribꝰ ſancti Frãciſci q̃rũ oꝛdo eſt appꝛobatus ab eccleſia:vt ĩ. d.c.j.de reli. do.⁊ habuerũt in h̃ loco acqrendo ſpecialẽ licẽtiã a dño papa Martino.⁊ ſic in eis nõ obſtat.c.j.de exceſ.pla.li.vj ꝑ h̃ tolliẽ ꝙ obijciẽ illũ fratrẽ Antoniũ Joanis nõ habuiſſe plene mãdatum ad illa loca reſignãda ⁊ donãda:qꝛ nõ fuit opus reſignatione ipſoꝝ inhumatoꝝ. qꝛ ſi eis ꝓpter incapacitatẽ ipſoꝝ nõ fuit dñium acqſitum:ergo remãſit dñium penes donatoꝛẽ:⁊ ſic libere potuit alijs donare:vt.l.nec vtile. ff.de acq.re.do.no.gl.⁊ Bar.in.l.qꝺ meo.§.ſi a furioſo.ff.de acq.poſ. ¶ Scꝺo pꝛicipaliter ↄ iura inhumatoꝝ facit qꝛ Biancus ſaboti et Antonius Joãnis ambo inhumati recipiẽtes donationẽ illaꝝ terrarum nõ potuerũt ſocietati acquirere dñium:cũ ad h̃ nõ haberent ab eoꝝ ſocietate mandatũ ⁊ ꝑ liberã pſonã nobis nõ acqriẽ.inſti.de inuti.ſtip.§.ſi qs ali.⁊ per quas pſonas nobis acquiritur.§. ex his itaq;. ¶ Tertio facit qꝛ pſuppoſito ꝙ dñium illis fuiſſet acqſitum:tñ ex renuntiatiõe libera procuratoꝛis eoꝝ illud ꝑdiderunt:vt cle.j.de renun. ⁊.c.ſup h̃.e.ti.⁊.l.ſi qs vi.§.differẽtia.ff.de acqui.poſ.Quarto omnibꝰ deficientibus,ſufficere debet fratribus ſancti Franciſci conceſſio dñi pape Martini q̃ in iſtis ſpũalibus ⁊ eccleſijs ⁊pꝛijs diſpoſitionibus liberã habet facultatẽ.in cle.qꝛ ↄtingit.de reli.do.⁊.c.innotuit.de elec, ⁊.c.ꝓpoſuit.⁊.c.cum noſtris.de ↄceſ.pbẽ.pꝛo quo facit gl.no.in.c.pꝛincipalẽ.ix.q.iij.⁊ Spe.in ti.de leg.§.nũc oſtendendũ.verſi.lvj. ⁊ melius in ver.lxxxix.§.nũc bꝛeuiter.ante fi.⁊ Jo.an.ſup dicto ꝟ.lvij.facit glo. in.c.ↄſtitutionẽ.de relig.domi.⁊.xxv.q.ij.in ſumma.¶ Sꝫ his nõ obſtãtibꝰ dictos inhumatos ĩ dictis rebꝰ donatis arbitroꝛ potioꝛes.huius ↄcluſionis ſatis exploꝛatũ eſt argumẽtum.ipſi eñ fuerunt poꝛes in donationis ⁊ in poſſeſſionis traditione:⁊ ſic fuit in eos tranſlatum dñium.l.traditionibus.C.de pac.inſt.de re.diui.§.nihil tã naturale.l.
3 quoties.C.de rei vendi.†Conſtat aũt ꝙ perfecta donatio nõ reuocatur:nec ↄditiones ex poſtfacto repellit:vt.l.iij.C.de reuo.do.⁊.l.perfecta.C.de dona.q̃ ſub modo.nec ſubeſt nec allegaẽ aliqua cauſa ĩgratitudinis.⁊ ſic ſumus extra caſum.c.fi.de dona.⁊.l.j.C.de reuocã.dona. nõ ergo valuit donatio ſcꝺo loco fratribꝰ ſancti Frãciſci facta cũ dominium iã fuiſſet tranſlatũ ad inhumatos ⁊ nemo dat qꝺ nõ hꝫ.c.ꝙ autẽ.de iurepa.⁊.ij.q.vj.daibertũ.ĩ.c.nuper.de dona.poſt diuoꝛ.reſti. ⁊.l.traditio.ff.de acq.re.do.⁊ ꝓbaẽ apertiſſime in caſu noſtro.ĩ.d.l.q̃ties.quare ad foꝛtificandum ius iſtoꝝ inhumatoꝝ non reſtat niſi reſpondere ad ↄꝛia ſuperius foꝛmata.¶ Et pꝛimo ad iura q̃ videntur multum ſtringere ↄ ſtatum iſtoꝝ inhumatoꝝ poteſt dici qꝺ loquunẽ in alijs caſibus.Nã iſti inhumati vt dicũt nõ habent certum habituꝫ excluſum vł ↄſtitutionẽ vł aliter ſꝫ ad libitum illo vtunẽ ⁊ pñt alia veſtimẽta tã in foꝛma q̃ in coloꝛe aſſumere:⁊ ex diuerſis habitibus eodem tpe vti cum illa lex vel ↄſtitutio nõ eos cogat in ↄꝛium.⁊ ſic non poteſt dici eos habere certũ habitum.¶ Jtẽ dicunt ſe eſſe puros laicos ⁊ nullũ habere ſuperioꝛẽ ⁊ ſimul ↄuenire cauſa deuotiõis:ſicut faciebãt apli ⁊ alij beati chꝛiſtiani in pmitiua eccleſia quoꝝ erat coꝛ vnũ ⁊ aĩa vna ⁊ oĩa erãt illis ↄmunia iuxta dictum pſ.Ecce quã bonũ ⁊ quã iocundũ habitare fratres in vnum.Et ꝓ pdictis videẽ bonꝰ tex. in.c.dilectiſſimi.xij.q.j.negãt etiã domum eoꝝ eſſe religioſam ſꝫ ꝓphanã vt puta dedicatã ſine autoꝛitate epi ⁊ ſine eccleſia.habẽt eñ tantũ oꝛatoꝛiũ qꝺ cuiq; in domo ꝓpꝛia licitum eſt cã oꝛandi habere:vt in.c. vicinum.cum duobus ſequẽtibus.de ↄſe.diſtin.j.ꝑ Jnn.in.c.inter dilectos.de dona.vbi eſt bonꝰ tex.ſcḋm lec.ſuã.Ad idẽ faciunt no.ꝑ bar.
4 ĩ.l.fi.ꝺ colle.illici.vbi dicit†ꝙ iſta collegia miſericoꝛdie ⁊ diſciplinatorũ ⁊ iuuantiũ oppꝛeſſos ſunt a iure appꝛobata per.l.j.ff.eo.titu.⁊ pꝛopꝛie ſtatum iſtoꝛum inhumatoꝛum videtur appꝛobare Anto.de bu. in.c.ij.ꝺ foꝛo compe.vbi dicit iſtos inhumatos cum regulariter viuãt eſſe perſonas eccleſiaſticas:licet pꝛofeſſionem nõ faciant.⁊ quod gaudere debent pꝛiuilegio eccleſiaſtico.allegat tex.cum gl.in.c.indemnitatibus.de electio.lib.vj.in fi.⁊ quod not.xj.qõ.vlti.c.fi.de maio.⁊ obe. dilecto.¶ Jtem ſcḋm eum cum tales ſe aſtringant multis diſciplinis ⁊ ambulent diſcalciati poſſunt dici in ſtatu penitentium qui ſunt ſub eccleſia .xj. queſtione. j.aliud.qui ſtatus ab eccleſia pꝛobatur:⁊ tales ſubſunt eccleſie licet non ſit regula appꝛobata: quia nec regulares dici poſſunt cum non habeant vota perpetua non tamen eſt repꝛobatus ſtatus viuendi ſecundum eum.ad hoc inducit extrauagantem

Io.xxii.q incipit.Ratio recta q̄ tollit penas.cle.j.de reli.do . etiā quo
ad illos q̄ benigne vocant̄:dūmodo honeſte viuāt ⁊ ſe nō implicent ī
ꝑdicationibus:⁊ſic ex autoritate tāti viri debet ſufficere reſpōſioni ad
ꝯria.⁊ ad id qđ dicitur de mendicitate pōt dici ꝙ ipſi laborant quate
nus de eis mendicāt ꝙ nō eſt de iure improbatū.lxxxij.di.c.j.⁊.xlij.di.
q iſtā.⁊ qcqd ſit in iuris ſubtilitate in qua nūc inſiſtere nō intendo illđ
ꝑſertim me mouet in hāc ſententiā ꝙ dn̄s noſter Martinꝰ papa do
mibus iſtorū inhumatorū ꝯceſſit ex certa ſcientia aliquas indulgen
tias ex qbꝰ videt̄ ſtatum eoꝝ tolerare.arg.eoꝝ q̄ no.Inn.in.c.veniēs.
de fil.ꝑſby.vt ſaltē illđ dictum ꝓcedat in ꝑncipe.ar.l.barbariꝰ.ff.đ of.
5 ꝑto. Ad idez bonꝰ tex.in.l.ſz in h̄.§.fi.ff.de exec.tut.vbi dicit † ꝙ ſi ꝑn
ceps cōcedit alicui licentiā transferendi domicilium ſciens illū eſſe tu
torem in loco videt̄ illū a tutela abſoluiſſe:ita ⁊ dn̄s papa dādo iſtas
indulgentias vr̄ ſtatū illoꝝ approbare.nā ſi eſſent in ſtatu peccati nō
ꝓdeſt indulgētia q̄ ꝯcedit̄ vere penitentibꝰ ⁊ ꝯfeſſis de q̄ de pe.⁊ remi.
c. qđ aūt. ⁊.c.qđ qdem.⁊ licentia ſeu indulgentia vel diſpenſatio extē
dit̄ ad ea q̄ neceſſario ex actu diſpenſati ſequunt̄:vt dicit gl.no.in.c.qꝛ
in tm̄.de ꝑb.⁊.c.qꝛ nō pōt.e.ti.li.vj.⁊.c.ſi qs i clero.vij.q.j. plene ꝑ ant.
de bu.in.c.at ſi clerici.ij.de adul.de iud.Et ad ꝑdicta facit text. opti.
cū materia ſua in.c.qꝛ circa.de cōſan.⁊ affi.vbi ptz ꝙ tolerauit ſeu diſ
ſimulauit papa in caſu ſpecificato vbi dicit ſe velle diſſimulare īducit
diſpoſitionem vt ibi fortius:ergo vbi dat indulgentias cū fortiꝰ ope
ret̄ actus paſſiuus q̄ꝫ neglectꝰ:vt in.c.ex ore.de his q̄ fiūt a maio.par.
ca.iūcto.c.ad decimas.de reſt.ſpo.lib.vj. ¶ Itē in caſu dubio recurri
mus ad ꝯſuetudinē in.c.cū dilectꝰ .de ꝯſue.⁊.l.ſi de interpretatiōe .ff.
de legi.fortius recurrendū ad iudiciū pape tm̄.Nō enim legari pōt cū
iſtoꝝ inhumatoꝝ ſtatus ſit dubiꝰ papa ergo dādo indulgētiā videt̄
declarare ſtatū eoꝝ nō improbatū a lege poſſunt ergo iſti defendi vl̄
mero iure vel ex tacito iudicio pape:vel ꝑ ipſiꝰ diſpēſationē vt colligit̄
ſatis ex ꝑdictis.Et ꝑ h̄ tollunt̄ ꝓlixe allegata ꝯtra iſtoꝝ ſocietatem.
¶ Ad ſecūdū principale motiuum reſpōdet̄ multipl'r. Primo ꝙ illi
Biācus ⁊ Ant.recipiētes illā vocationē nō erāt extranei ab illa ſocie
tate:imo de ipſo corpore ſocietatis.qđ autē donat̄ vni de corpore ꝯtē
platiōe iſtius corporis donatū acquirit̄ corpori:vt in.c.reqſiſti.in fin.
de teſt.facit;qđ no.gl.de mona.inſti.de inuti.ſtipu.§.ſi qs aliū. ¶ Itē
⁊ ſcđo ꝑſuppoſito qđ omnino fuiſſent extranei ex noīe ſocietatis inhu
matoꝝ receperūt ⁊ illi inhumati poſtmodū habuerūt ratū ibidē edifi
cādo ⁊ habitādo acqſiuerūt illud dn̄ium.ff.de neg.geſ.l.ſi ego.⁊.l.pe.
no.Bar.in.l.q mihi donatū.ff.de do.quinimo licet qs nō poſſit alteri
ſtipulari tm̄ ſi ſtipulat̄ noīe alteriꝰ valet ſtipulatio illa poſtmodū ratū
habēte.d.l.pe.no.Bar.i.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.ob.Nō obſtat
tertiū motiuū de renuntiatiōe procurationis iſtoꝝ inhumatoꝝ qꝛ vt
apparet in forma ꝓcurationis nō habebat ad hoc mādatū.Requirit̄
eīm in hoc ſpeciale mandatū.al's eīm nō valet donatio quantūcūqꝫ ha
bebat plenā adminiſtrationē:⁊ in.l.filiuſfami.⁊ ibi ꝑ Bar.ff. de don.
⁊.l.ꝯtra iuris regulas.ff.de pac.Nō eīm ꝑſumit̄ qs ꝓcurator cōſtituen
do generaliter velle iactare ſuū.l.cū de indebito.ff.de probat.facit.c.q
9 ad agendū.de procu.lib.vj.†.Quicquid autē facit ꝓcurator vltra cō
tenta in mādato nō tenet:vt in.c.cū olim.el.j.de offi.deleg.⁊.l.diligen
ter.ff.māda.maxime cum agit̄ de alienatiōe reipublice loca q̄ nō de
bent alienari ſine diſcuſſione maxima.imo poſſet dubitari an neceſſa
rio deberet interuenire autoritas ep̄i.de quo ꝑ Hoſt. in.c.nulli.đ rebꝰ
eccle.non alie.⁊.l.iubemus.C.de ſacroſan.eccle.iuncta.l.oīa ꝑuilegia.
C.đ epiſ.⁊ cle.vbi omnino priuilegia tributa eccleſijs extēdūt̄ ad pia
loca.dr̄ eīm pius locus vbi actus pij exercent̄.de quo ꝑ Spe. in tit.de
inſtru.edit.§.nūc vero aliqua.verſi.⁊ ſcias qđ inter legata ad pias cau
ſas. ¶ Ad quartū ⁊ vltimū eſt reſpondēdum ꝙ illa conceſſio dn̄i pa
pe nulliꝰ eſt momēti tanq̄ꝫ ſurreptitia:cū falſum fuerit narratū ꝙ illa
dona ſpectarent ad aliū.⁊ qđ libere volebat conferre ipſis fratribꝰ:ꝙ
erat falſum:cū iam dn̄ium irreuocabiliter fuerit trāſlatū in iſtos inhu
matos:vt.ſ̄.dixi.Princeps autē nunq̄ꝫ ꝑ ſuas literas intendit preiu
dicium afferre tertio de illo nō habita mētiōe.in.c.ſup eo.de offi.dele
ga.⁊.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne quid in loco publ. ¶ Item ꝑuilegiuz
per ſurreptionē obtentum eſt ipſo iure nullū:vt no.in.c.ad audientiā.
de reſcrip.⁊ in.c.j.⁊.ij.de filijs preſby.li.vj.⁊ in.c.inter dilectos.de fide
inſtru. ¶ Ex quibus oībus concludo iſtos fratres ſeu pauperes q di
cuntur inhumati fore potiores in dominio illarum terraꝝ de quibus
ad preſens contentio eſt.Et hec ſufficiant.Laus deo.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus cōtingentia talis eſt qui
dam ſandor ciuis lucanus ſyndicus ⁊ ꝓcurator monaſterij monialiū
ſancti carbonis de luca ordinis ciſtercien̄.dicto ſyndicario noīe ⁊ volū
tate ⁊ ꝯſenſu dn̄arū abbatiſſe ⁊ monialiū dicti monaſterij ex vna par
te.Et quidam Lambertus quondam coluirni lucanus ciuis pro ſe ⁊
ſui heredes ex alia parte compromiſerunt in quēdam archipreſbyteꝝ
lucanum tanq̄ꝫ dictaꝝ partium arbitrum ⁊ arbitratorē ⁊ amicabilez
ꝯpoſitorem ſuper omnibus ⁊ ſingulis cauſis litibus ⁊ queſtionibus
ꝯtrouerſijs diſſenſionibus iuris inter ipſas partes vertentibus:vt ille
ita intelligerent̄ lites ⁊ queſtiones ſuper quibus fuit lata ſententia ⁊c.
vt plene de hoc conſtat ex inſtrumēto ſuper hoc confecto vigore cuiꝰ
compromiſſi dictus archipreſbyter inter cetera pronuntiauit ꝙ dn̄a
abbatiſſa capitulū ⁊ conuentus dicti monaſterij teneātur ⁊ debeant
hinc ad.xviij.mēſes qꝛ ꝓxime futuros qn̄cunqꝫ ad requiſitionē dicti
Lāberti vendere,dare,tradere ⁊ venditionem facere de iure validam
ꝑfato Lāberto qdā bona īmobilia dicti monaſterij ī laudo expreſſa
pro pretio centum ⁊ quinquaginta florenorum.Quod quidē laudūz
dictus Sandor ſyndicus dicti monaſterij approbauit ⁊ dictꝰ Lāber
tus noīe ꝓprio poſtmodū intra terminū.xviij.menſium preſcriptorūz
dictus Lambertus fecit coram dn̄o vicario lucani ep̄i citari ⁊ requiri
dictas abbatiſſam ⁊ moniales offerens ſe paratum ad emendum ⁊ re
qrens ꝙ abbatiſſa ⁊ conuentꝰ deberet ſibi vendere bona in laudo cō
prehenſa.⁊ ad hoc petijt illas cōpelli.illis autē.ſ.abbatiſſa ⁊ moniali
bus allegātibꝰ nullitatē laudi in illa ꝑte ac declinantibꝰ forum ep̄i tā
quā exēptis dictꝰ Lābertꝰ depoſuit dictū pretium centū quinquagin
ta florenoꝝ de mandato vicarij apud quēdā dn̄m.Nec aliter ſup pre
dictis exceptionibus apparet lata ſn̄ia.ſed a tp̄e depoſiti facti emana
uit tantum tempus ꝙ recuperatio dicti depoſiti videtur impoſſibilis
vel difficilis maxime vigente quodam ſtatuto in ciuitate lucana indu
cente preſcriptionem decem annoꝝ inter preſentes.xx.inter abſentes
contra omne debitum.vt in eo latius apparet. Queritur nunc cui in
cumbat illius depoſiti periculum vel proſecutio ⁊c.

¶ Conſilium.lvj.

1 ☞ Monaſterium ſine conſenſu dioceſani nō poteſt bona immobilia
alienare nec per compromiſſum poteſt ſe ligare.
2 Prelatus per compromiſſum factum ſine conſenſu ſuperioris nō po
teſt perpetuum iudicium eccleſie generare.

Chriſti eiuſqꝫ mr̄is preſidio
humiliter inuocato.Videt̄ primo ꝙ ſpectet ad mōaſteriū
per tex.apertū.in.l.ſi a te.C.de pac.inter emp.⁊ vend.iūcta
l.acceptam.C.de vſu.⁊ qđ ibi no.Bar.vbi patet ꝙ etiā ad actionē pa
randā ſatis eſt emptori offerre ⁊ cōſignare ſeu deponere pretiū de mā
dato iudicis.ita ꝙ talis conſignatio habet vim ſolutionis ⁊ periculū
pecunie ſpectat ad venditorem.Sed in caſu noſtro predictꝰ Lamber
tus obtulit ⁊ de mādato vicarij cōſignauit.Ergo periculum ſeu pecu
nie ꝯſecutio ꝑtinet ad monaſteriū:vt dictis.ll.nec poſſunt abbatiſſa ⁊
moniales pretendere nullitatem laudi:cum eorum ſyndicus expreſſe
emologauit laudum ⁊ ſic poterūt compelli ad ipſum obſeruādū:vt in
c.per tuas.de arbi.⁊.l.pe.C.e.tit. ¶ Nec defuit poteſtas compromit
tendi cum non ageret hic de libertate monaſterij quo caſu non valuiſ
ſet compromiſſum ſine licētia pape ſi monaſterium eſſet exemptū.Sz
agebatur de alijs articulis vt patuit ex diffinitione vt probatur in.c.
cum tempore.de arbi.Nec legitimationem conſignationis ſeu đpoſi
ti habuerunt impedire allegata per ipſas moniales exemptas.qm̄ ꝯſi
gnatio fuit facta ante probationem exemptionis.quinimo non appa
ret ꝙ aliqn̄ fuit ipſa exemptio plene probata.quare alio mō non pro
bato vicarius ep̄i cenſendus erat competens iudex.xviij.q.ij.monaſte
ria.⁊.c.abbates.⁊ de reli.do.cum venerabilis.⁊ de offi.vica.licet ſic ſu
mus in terminis.c.acceptam.prealle.Sed his non obſtantibus cōtra
rium arbitror de iure preualere.Ad hanc contrariam ſententiam mo
uet me principaliter nullitas ipſiꝰ laudi qua data certiſſimum eſt illā
conſignationē non produxiſſe iuris officium ꝙ illud laudum fuit nul
lum quatenus ſemper agebat monaſterium ad alienationem bonoꝝ
1 immobilium ꝓbat̄.†Sicut monaſterium ſine conſenſu dioceſani non
poteſt bona immobilia alienare.xij.q.iiij.in venditionibꝰ.Ita nec per
cōpromiſſum potuit ſe ligare ad hoc: quia non debet licere indirecte
ꝙ directe prohibet̄ in.c.tue.de procur.⁊.c.cum quis vna via. de regu.
iur.lib.vj.Ita notabiliter voluit Hoſtiē.in.c.iij.de arbi.⁊ Io.an.poſt
2 eum † ꝙ per compromiſſum factum ſine cōſenſu ſuperioris non poteſt
prelatus perpetuum preiudicium eccleſie generare.ideo non poteſt ex
compromiſſo ſequi alienatio alias facta eſſet via ad alienationē faciē
dam.⁊ ita voluit Lap.in allegatione ſua.ij.Idem aperte voluit Fed.
conſi.lxxxix.vbi dicit non valere tranſactionem ꝑ prelatum eccleſie fa
ctam etiā cum conſenſu capituli niſi interuenerit cōſenſus ⁊ autoritas
dioceſani:ex quo ſequit̄ alienatio rei immobilis ipſius eccleſie vel aliđ
preiudicium perpetuum . pro hoc text.in.l.cum hi.§. ſi cum his. ⁊.§.ſi
vni.ff.de tranſac.⁊ ibi reſpondet ad.c.contingit.de tranſac . dicens ꝙ
ibi ſolum queritur de iure.c.⁊ reſpondet̄.ſaluo iure dioceſani.ſicut in
ſimili not.glo.in cle.j.de re.eccle.non alienan.⁊ bene res redit ad natu
ram ſuam ideo valent pacta ⁊ tranſactiones ſine autoritate ſuperio
ris.Ad idem quod no.Bar.in.l.nulli.ff.de tranſac.vbi idē vult in ꝑ
lato.compromiſſum enim eſt quedam tranſactio.ī auꝫ.vt dif.iudi.§.ſi
vero. ¶ Item illud laudum contra formam iuris inquātū arctabat
ad vendendū bona eccleſiaſtica circa caſus permiſſos a iure ⁊ forma
tradita prout traditur in.c.exceptione.xij.qō.ij.⁊ in ſumma eiuſdē q̄
ſtionis.ergo hic fuit nullum:vt in.c.examinata.de confir.vti.Si ergo
non valebat laudum minime valuit per conſequens illa ꝯſignatio et
depoſitio tanq̄ꝫ facta ex cauſa nulla ⁊ a iure comprobata.⁊ ſic ſumꝰ
extra ſuperius allegata:cum monaſterium nō eſſet obligatum ex illo
laudo ad

laudo ad vendendū.⁊ ꝑ conſequēs nec ad pecuniā recipiēdā.⁊ ſi periculū illud nō fuit tranſlatū in monaſteriū nō habuit operari talis ꝯſignatio aliquē effectū ex quo nō fuit a iudice facta. Ad hoc tex.iūcta gl. in.l.ij.C.de vſu. Et qd no. Bar.in.l.acceptā. Et ſi diceret illud monaſteriū eſt exemptū:⁊ ſic nō debet obeſſe dioceſani ꝯſenſus defectus:q2 dico ꝙ papa eſt exēptus loco dioceſani.⁊ ſic ipſi⁹ autoritate debet fieri directa vel indirecta alienatio:vt no.i.c.autoritate.de priuile.lib.vj.⁊ xcix.di.nulla.⁊.c.cū dilecta.de cōfir.vti.⁊ eſt gl.apta i terminis nr̄is. in cle j.de re.eccl.nō alie.i v̄bo ꝓprij.p̄terea eſto ſine veritatis p̄iudicio ꝙ p̄dicta nō obſtarent:q̄ in veritate ꝯcludūt.ex alio tñ capite periculū pecunie nō ſpectabat ad monaſteriū:q2 ad h̄ vt cōſignatio habuerit ſuū effectū:oportet ꝙ fiat autoritate iudicis ꝯpetētis:vt.d.l. acceptā.⁊.l.ij.C.de vſur.⁊ qd in eis no. Sȝ notorie ꝯſtat vicariū epī eſſe iudicē ꝯpetētē religioſoꝝ ordinis ciſterciē.cū ille ordo ſit exēptus ⁊ imediate pape ſubiectus:vt no.in.c.cū ordinē.de reſcrip.⁊ iādudum fuit ⁊ eſt in pacifica poſſeſſiōe exēptiōis:⁊ ſic tollit̄ ignorātia facti allegata. Item cū de hoc cōtēderet̄ nō debebat anteq̄ cōſtaret illū eſſe iudicē facere depoſitū ad eius mādatū.arg.in.l.nimis ꝓpere.C. de execu.rei iudi.⁊ in.c.ſup literis.de reſcri.cū ſimi.⁊ melius de iudi.c.exhibita.⁊ ꝑ hoc patet reſponſio ad oīa motiua ſuperius allegata. Concludo,ergo ꝙ periculum vel proſecutio illius pecunie depoſite pertinet ad dictuȝ Lambertum:non autem ad monaſteriū. Et hec ſufficiāt. Laus deo.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ex infraſcriptis literis apoſto-

licis quarū quidē literarū tenor ita preſentatus fuit mihi trāſmiſſus: videlicet Ioānes eps̄ ⁊c. Ad futurā rei memoriā ⁊c. Et poſt multa ꝑ ipſum dn̄m papā diſpoſita ⁊ ordinata ſequit̄ in dictis lr̄is: lege ſine apoſtolica ꝯſtitutiōe:⁊ ad hoc vt eo amplieт̄ diuinus cultus quo maiori canonicoꝝ ⁊ capellanorū numero dicta eccl'ia fuit decorata:ſtatuim⁹ ꝙ eps̄ ⁊ capl'm dicte eccl'ie pro tp̄e exiſtētes vna cū dictis ꝯſulib⁹ toties quoties videbit̄ eis expedire de nouo creare nec non cōſtituere poſſint vltra ſolitū numerū nouos canonicos ⁊ canonicales p̄bēdas ⁊ portiōes ꝓ illis capellanis in illo numero ⁊ quātitate de tp̄e in tp̄s decernere ꝓut honori ⁊ vtilitati dicte eccl'ie cognouerint ꝯuenire. Ita tñ qd ex p̄bēdis in p̄ſentiaꝝ exiſtētib⁹:vel de eo qd diſtribuit̄ de mēſa dicti capl'i in p̄poſitū ⁊ canonicos ſeu capellanos q nūc ſunt vl' i futurū erunt inſtituti in beneficijs q̄ nūc ſunt in eccl'ia memorata nihil poſſit aut debeat detrahi aut diminui quouis modo ac etiā q2 future p̄bende ac portiōes huiuſmodi in eadē eccl'ia inſtituēde ſeu decernēde nō ſint neceſſe debeāt inferioris fructus reditus ⁊ prouētus q̄ p̄ncipaliter exiſtētes.ſi aūt ipſum capitulū creatiōi ⁊ īſtitutiōi p̄dictis aut eorum alicui noluerint intereſſe aut ꝯtradicere vel noluerint conſentire ſine cauſa epo ⁊ ꝯſulibus ipſis cōcordare tunc in eo caſu eps̄ cū ipſis conſulibus poſſint ⁊ valeāt omni iure creare canonicos ⁊ capellanos ⁊ prebēdas canonicales inſtituere ac etiam portiones huiuſmodi ⁊c. facere in premiſſis que cū dicto capitulo potuiſſent aliquo nō obſtāte habeāt ⁊ habere cēſeant̄ autoritate p̄ſentie ⁊c. Et iuxta finē dicte cōſtitutiōis dn̄i Ioānis dictarū literarū ponunt̄ etiā iſta verba videlicet per p̄dicta quoqȝ aut aliqd p̄dictoꝝ nullū intelligat̄:aut poſſit p̄iudiciū fieri aliqbus priuilegijs vel indultis per ſedē apoſtolicā ꝯceſſis hactenus circa p̄miſſa vel aliqd eorundē cōſulibus antedictis vel operarijs fabrice memorate. ¶ Nūc ergo īfraſcripta dubia eliciunt̄. Primo an circa ordinationē ⁊ creationē p̄bēdaꝝ ⁊ demū electionem canonicorū attētis verbis dictarū literaꝝ apoſtolicarum debem⁹ dicere ꝙ ſint tres voces:videlicet vna epī ſeu archiepī:alia canonicoruȝ: alia ꝯſulū.vel debemus dicere ꝙ ſint due videlicet vna epī ⁊ capituli alia ſit cōſulū. Et quid ſi eps̄ cū capitulo ſine ꝯſulib⁹ ꝯcordaret ⁊ cōueniret cū epo ⁊ capl'o:ſed maior pars ꝯſulum.⁊ qd ſi ꝯſules cū capitulo:vel maiori parte capituli diſſentiēte epo ꝯcordarent. vtrū canonici ⁊ capitulū ſint vocandi ita qd ſi nō vocarent̄ poſſent agere de cōtēptu. Et nunqd canonici intereſſentes vel maior pars ipſorū poterit contradicere vel nō conſentire ordinationib⁹ ⁊ inſtitutionib⁹ p̄dictis factis ꝑ archiep̄m ⁊ cōſules ita ꝙ ex eorū contradictione vel nō cōſenſus p̄ſtatione impediat̄ aut annulletur creatio ac etiā inſtitutio facta ꝑ archiep̄m ⁊ ꝯſules. ¶ Scd̄o principaliter dubitat̄ cū in ꝯſtitutione p̄dicta dn̄i Ioānis dicat̄ ꝙ future creāde prebēde nō ſint nec eſſe dn̄t inferioris fructus reditus ⁊ prouētus quā principaliter exiſtētes quare cū i dicta eccleſia ſint p̄bende maioris fruct⁹ mediocris ⁊ minoris: q̄ritur in qua quantitate iſte noue prebende creari debeāt. ¶ Tertio principaliter q̄ritur an ꝑ dn̄os conſules vel ſaltē vna cū epo in creatione taliū p̄bēdaꝝ ⁊ ordinatione p̄bēdaꝝ ipſarū apponi poſſint onera certa ſeu obſeruatiōes ſeu qualitates in aſſumēdis ⁊ promouēdis ad dictos canonicatus ⁊ p̄bēdas:⁊ q̄ vt puta ꝙ aſſumendo ſint ſacerdotes vel ꝙ intra terminū promoueri teneant̄ vel ꝙ reſidere ⁊ ꝯtinuam reſidentiā facere vel talē miſſam tali tp̄e celebrare teneāt̄ ⁊ ſimilia. Et nunqd nō faciētibus poſſit ordinari ꝑ dn̄m ep̄m,cū capitulo ⁊ cōſulibus vel ſaltē cū cōſulibus capitulo recuſante ꝙ talia nō ſeruātes moneant̄ ⁊ ꝙ nō faciētes icurrāt penā amiſſiōis fructuū p̄bēdaꝝ ⁊ alioꝝ emolumētoꝝ:vel qd ſaltē eis poſſint ſubtrahi dicti redit⁹ vel pars dictaꝝ p̄bēdarū ꝑ dictos conſules. ¶ Quarto p̄ncipaliter q̄rit̄ cuȝ ita ſit ꝙ tales p̄bēde fuerint ordinate recte ⁊ create de reditibus ⁊ bonis opere:⁊ ꝑ ꝯſequēs deputatoꝝ ad regimē dicte opere:⁊ ſic cōſulū artis lane.⁊ ſic videat̄ ex dotatiōe acqrere iuſpatronat⁹ an dictū ius ſic dicat̄ acqri:⁊ ſic in creatiōe p̄fata poſſit ordinari ꝑ ep̄m ⁊ ꝑ p̄fatos ꝯſules qd attēta donatiōe p̄fata deinceps in futurū cōſules artis lane q pro tp̄e fuerūt ſint patroni p̄dictarū p̄bēdarū.ita ꝙ in illis p̄bēdis vacātibus ſpectet p̄ſentatio ad ipſos conſules ⁊ ad dictū archiep̄m ꝯfirmatio:ita qd in confirmatione nō habeat interuenire capitulum ⁊c.

¶ Conſilium.lvij.

1 ☞ Prelatus ſi in aliqua electione habeat tertiam partem:capituluȝ aliam tertiam ⁊ aliqua vniuerſitas aliam tertiam:tunc voces nō iudicantur per capita.

2 Conſenſus capituli ⁊ epiſcopi vbi requiritur non coniungunt̄ vt ſufficiat habere maiorem partem.

3 Corpora plura qñ ſimul coniunguntur nō vt facientia vnum corpus ſed vt diuerſa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus ſeu maiori parte oportet ꝙ interueniat conſenſus cuiuſlibet corporis.

4 Promittens artificem intelligitur promittere de mediocri.

5 Reſcriptum pape in dubio trahitur ad ius commune.

Chriſti eiuſqȝ matris atque

Agathe virginis gl'ioſe p̄ſidio humiliter inuocato. Attingā ꝯclariori cōſultatiōis informatiōe quodlibet dubiū de per ſe. Et primo iuxta interrogatiōis ordinē primum aggrediar in quo incidenter multa annectunt̄ dubia.⁊ primo arguit̄ ꝙ archieps̄ ⁊ capitulū ſunt loco vnius:ſic vt habeāt in h̄ tm̄ vnā vocē. Cōſules vero loco alteri⁹:⁊ ſic habeāt aliā vocē:ita qd oēs ſimul ꝯſtituāt duas voces hoc videt̄ prima frōte ꝓbari.in.l.ſi.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.vbi habet̄ ꝙ ſi teſtator ita īſtituit titi⁹ vna cū filijs ſuis ⁊ ſemproni⁹ mihi heredes ſunto. ex tali inſtitutiōe patris cū filijs q ſimul ꝯiūgunt̄ ⁊ pene ſm naturam ſunt eadē pſona debent habere dimidiā:⁊ ſic tm̄ haberet ſempronius ſol⁹ quātū pater ⁊ filij q ſimul fuerūt cōiuncti.ita videt̄ dicēdū in propoſito.cū eñ eps̄ ⁊ capl'm ſimul cōiūgant̄ videt̄ ꝙ ſint loco vni⁹ tm̄. Cōſules vero,q ꝑ ſe vocant̄ debēt eſſe loco alterius.ad idem.l. ſi qs in fundi.ff.de inſti.⁊ ſubſti. ¶ Scd̄o p̄ncipaliter facit qd no. Io.an.poſt

1 Hoſt.in.l.ſcriptū.de elec.† vbi dicit ꝙ ſi in electiōe p̄lat⁹ aliqs habeat tertiā partē:capitulū aliā tertiā aliqua alia vniuerſitas aliā tertiā tm̄ habet ſol⁹ p̄lat⁹ quātū,habet totū capitulū vel alia vniuerſitas.nec iudicant̄ voces ꝑ capita.ita i ꝓpoſito ex quo eps̄ ⁊ capitulū ſimul ꝯiūgunt̄.⁊ etiā de iure faciūt vnū corp⁹:vt i.c.nouit.⁊.c.q̄to.de his q̄ fi.a p̄la.licȝ plures ſint numero q̄ ipſi ꝯſules tātā vocē habēt ſimul quātā ipſi ꝯſules. Sȝ his nō obſtantib⁹ q̄ vere nō obſtāt ꝯtrariā ſententiam arbitror p̄ualere ꝙ oēs p̄dicti ſint loco triū ꝑſonarū nō obſtāte ꝙ eps̄ ⁊ capl'm iungāt̄ ꝑ dictionē copulatiuā ⁊ de h̄ videt̄ caſus apert⁹ in ſimili i.l.ſi qs titio.ff.de vſufru.accre.vbi patet ꝙ teſtator ita dicit titio cū heredibus meis ⁊ meuio eādem rē relinquo.ex relicto fiūt tres partes.quarū vna debet̄ titio. alia heredibus teſtōris.tertia meuio.⁊ ſubijcit ibi text.nō referre an dicat̄ relinquo illi ⁊ illi. ⁊ meuio an illi ⁊ illi cū meuio:ſemꝑ eñ ſunt tres partes. Ecce ergo ꝙ dū cōiungunt duo ꝑ dictionē cū,vocant̄ oēs equaliter.facit.l.titie textores.⁊ qd ibi no.ff.d leg.iij.fortius idē dicēdum cū coniūgant̄ ꝑ dictionē ⁊.nā h̄ dictio ⁊,ꝑ quā cōiūgunt̄ his eps̄ ⁊ capitulum facit vtrūqȝ capitulatū venire p̄ncipaliter:ita qd vnum pōt dici acceſſorium ad reliquū vt eſt gl.i.c q̄relā.de ſimo. Idē ſentit gl.ff.de iur.⁊ fac.igno.ſup rub. ¶ Scd̄o ad idē vr̄ tex.i.l.ſi qs ita ſtipulat⁹.de ver.ob.vbi probat̄ ꝙ ſi duo i diſpoſitione ꝯiungunt̄ ꝑ dictionē ⁊:oportet vtrunqȝ interuenire. Sed ſi eps̄ et capl'm ſimul ꝯiungant̄ i vnā vocē nō verificaret̄ diſpoſitio pape. fingint̄ eñ canonicos eſſe viginti.ſi eps̄ coniungit̄ cum eis eſſent.xxj.pōe etiā ꝙ decē canonici ⁊ eps̄ ꝯſentiunt pro vna parte alij decē pro alia parte. Nā ſm contrariā ſentētiā illi vndecim repreſentabāt oēs an cōſtituāt,maiorē ꝑtē oīm.⁊ ſic nō erit verum dicere ꝙ capitulum h̄ ꝯſenſerit ꝓut reqrit̄ ex forma mādati q2 nō eſt hic in aliqua parte capl'm cum nō reperiat̄ maior ps capituli in aliqua parte. Nā decē faciunt dimidium toti⁹. Ad hoc.c.j.de his q̄ fi.a p̄la.⁊.l.qd maior.ff. ad muni.⁊ bonus tex.in.c.eccleſia.de elec.vbi patet ꝙ nō eſt dare capitulum niſi ſaltē det̄ maior pars,totius.⁊ nō maior partium cōparatiōe minoris. ¶ Itē pone alium caſum retētis dictis terminis: quod ex viginti canonicis conſentiunt.xv.pro vna parte archieps̄ cum reliquis quinqȝ pro alia parte ſm opinionem contrariā illi .xv. conſtituerunt ſeu preſentauerunt totam illam vocem ēis competentē.⁊ ſic venerunt contra formā mandati cum non interuenerit hic conſenſus archiepī. q tamen debet eſſe principalis in autorizādo:vt patet ex forma mandati:vt ergo iſte abſurditates ceſſent dicamus ꝙ epiſcopus habet cōſentire per ſe ⁊ conſules per ſe.iuxta illud dictum Io.and.⁊ Hoſtien. c.reſcriptum.quādo bene conuenit in caſu noſtro. ¶ Tertio principaliter facit epiſcopus ⁊ capitulum vocantur hic per nomina appellatiua ⁊ collectiua vnico reſpectu:nō autem tanq̄ ſinguli.ergo vt ſatiſfiat reſcripto pape oportet ꝙ epiſcopus conſentiat ⁊ capituluȝ per ſe:nam capitulum eſt corpus per ſe diſtinctum ab epiſcopo .et adeo

ꝙ appellatiõe capituli nõ venit eṗs.vt patet ex diuerſitate tituli. Nã
alius eſt titulus.de his q̃ fi.a p̃la.ꝛ maio.parte ca.ꝛ.c.ꝫ.ficte ꝯſtituãt
vnũ corp⁹:vt.d.c.nouit.ꝛ quãto tñ eṗs eſt caput:canonici mẽbra.Ca
put vero differt a mẽbris.hãc ſentẽtiã formauit glo.no.in cle.vt hi.de
2 eta.ꝛ qua.¶ Quarto videm⁹ †ꝙ vbi epi ꝛ capituli requirit̃ ꝯſenſus
adinuicẽ nõ ꝯiũgunt̃ vt ſufficiat habere maiorẽ partẽ numero.ſꝫ opꝫ
ꝙ eṗs ꝑ ſe ꝯſentiat:ꝛ capl'm ꝑ ſe.ita vt ſaltẽ habeat̃ ꝯſenſus maioris
partis capituli:vt leg.ꝛ no.in.c.vno.ne ſede vac.Et ibi bõa gl.plene ꝛ
fideliter ꝑ Jo.an.i.c.a collatiõe.de app.li.vj.Cõſuluit etiã Fed.ꝯſul-
to prius Jo.an.ipſe refert in cõſilijs ſuis cõſi.j.plene ꝑ Cal.in.c.poſtu
laſti.de cõceſ.p̃bẽ.lꝫ Hoſt.aliter ibi ſenſerit.Sed oẽs moderniores ibi
ſequunt̃ primũ dictũ qđ ꝓcedit etiã cũ epi ꝛ capituli ꝯſenſus requirat̃
ex forma mãdati:vt in caſu nr̃o de quo eſt gl.no.in.c.ſi pro te. de reſc.
lib.vj.¶ Quinto ꝓbat̃ ex tenore reſcri.p̃dicti.Nã ſi eṗs ꝛ capl'm ꝯſti
tuerẽt vnã vocẽ nõ diſtinguerent̃.in fi.reſcripti.vbi dicit notãter ꝙ cõ
ſentiẽte capl'o poſſet eṗs ordinare cũ conſulibus ꝛc.vnic⁹ ꝛ cõformis
debet eſſe ſenſus cuiuſlibet diſpoſitiõis.nec debet ſeparari cauda a ca
pite vt alius ſit ſenſus in prima parte alius in ſcđa.Si eñ cõiũgerent̃
ſemꝑ remanerent cõiũcti.ad hoc bonus tex.cũ gl.in.c.maiores.de ba-
ptiſ.in ver.ceterũ.iũcta gl.in ver.autoritas.ꝛ p̃cedẽtia capiũt ĩtellectũ
a ſequẽtibus.in.l.ſi ſeruus pluriũ.ꝛ.l.q filiabus.ff.de leg.j.¶ Sexto ꝛ
vltimo dico ꝙ in effectu nõ multũ refert hoc dubiũ diſcutere ꝙ ex for
ma mãdati clare colligit̃ ꝙ archiep̃i ꝛ ꝯſulum cõſenſus ſemꝑ reqrunt̃
capituli autẽ ꝯtradictio.notãter hoc ꝓbat̃ ſic.excluſio vnius alterius
operat̃ ingreſſum:vt in.c.cũ renuntiat̃.xxij.q.j.ꝛ.l.cũ p̃tor.in prin.ff.de
iudi.ꝛ.xxv.di.qualis.de p̃ſump.nõne ſicut in reſcriptis dicit̃ ꝙ ſi capi
tulũ voluerit cõſentire aut intereſſe aut ꝯtradixerit tũc eṗs cum ipſis
ꝯſulib⁹ poſſint ꝛ valeãt in fine capituli ꝛc.Ergo cũ ſolũ excluſerit capi
tulũ videt̃ ꝛ aperte voluiſſe ꝙ ſine archiep̃i ꝛ cõſulũ cõſenſu nõ poſſit
illa creatio fieri.ad qđ eñ excluſiſſet ſolũ capl'm in caſu cõtradictionis
ſi idẽ eſſet cõtradicẽte archiep̃o vel cõſulib⁹.voluit ergo vt in omni ca
ſu archiep̃s ꝛ cõſules ꝯſentiãt.ꝛ hoc videt̃ ꝯforme iuri cõmuni.Nã ar
chiep̃s ſine conſulib⁹ nõ poſſet cũ cõſules habeãt dare dotẽ ꝛ ſpũalia
ſine tꝑalib⁹ eſſe nõ poſſunt.j.q.iij.ſi qs obiecerit.nec ꝯſules ſine archi-
ep̃o q꞉ laici nõ poſſunt ꝯſtituere bñficia:ſed hoc ſpectat ad ep̃m.xviij.
q.j.quidã.de cõſe.diſt.j.nemo.ꝛ.c.poſtulaſti.de iurepa.capitulũ aũt in
caſu cõtradictionis recte excludit̃,q꞉ ſine iuſta cauſa nõ põt impedire
ea q̃ iuſte ſtatuunt̃ ꝑ ep̃m vt no.Jo.an.ꝛ Arc.in.c.j.de cõſti. facit qđ
leg.ꝛ no.in.c.j.lxv.di.¶ Ex p̃dictis ꝯcludo ꝙ archiep̃s capitulũ ꝛ cõ
ſules faciũt tres voces verũtamẽ cõtradictio capl'i nõ habet impedire
actũ ſiue voluerint intereſſe,ſiue cõtradixerint,ſiue voluerint ꝯſentire:
cũ hec materia ſit approbata ꝑ papã.ſecus aũt ſi ꝯ̃dicerẽt cõſules ſeu
maior pars ipſorũ vel archiep̃s.ꝛ loquor quãtũ ad ea q̃ cõtinent̃ in li
teris Joãnis.ꝛ ꝑ hec remanent deciſe multe alie conſultationes in pri
mo dubio cõtente.Et primo illa:nũquid eṗs cũ capitulo ſine ꝯſulib⁹
circa illã ordinationẽ ꝛ electionẽ de qbus in literis Joãnis poſſunt ꝓ
cedere.Et dicendũ ꝙ nõ vt patuit ex predictis. ¶ Itẽ ſcđo ꝙ ſi duo
vel tres ex cõſulib⁹ cõuenirent̃.dico eñ nõ ſufficere q꞉ ꝯſules vocaren
tur hic ꝑ nomina appellatiua ꝛ collectiua.i.vt vniuerſitas ꝛ collegiũ
nõ vt ſinguli.Non ergo poſſunt dici cõſules cõſentire niſi maior pars
ipſoꝝ cõſentiat.d.l.ꝙ maior.ꝛ.c.eccl'a.ꝛ.c.j.de his q̃ fi.a p̃la.ꝛ.l.refert̃
ff.de reg.iur.pro hoc bona gl.in.c.cũ inter canonicos.de elec.ꝛ text.in
c.apoſtolica.lvj.di.Patet etiã deciſio tertie cõſultatiõis videlicet qđ
ſi cõſules cũ capitulo vel maiori parte capituli diſſentiẽte ep̃o ꝯcorda
rẽt.dico eñ hoc ſufficere:vt patet ex p̃dictis: q꞉ archiep̃i ꝛ cõſulũ ꝯſen
ſus tã ex forma mãdati q̃ de iure cõmuni neceſſario reqrũtur.¶ Ad
quartã cõſultationem vtrũ canonici ꝛ capitulũ ſint vocãdi. ita ꝙ non
vocent̃ pñt agere de cõtẽptu.dico ꝙ ſi non vocent̃ actus non teneret
vigore literaꝝ pape:q꞉ hec poteſtas eſt data ſimul ep̃o:capitulo:ꝛ cõ
ſulib⁹.Si ergo capitulũ nõ vocat̃ act⁹ corruit ex defectu poteſtatis ꝛ
ex cõuentione forme mãdati.vt in.c.venerabilis.de offi.deleg.ꝛ.c.cum
dilectus.de reſcrip.ꝛ.l.diligẽter.ff.mãda.vbicũqꝫ eñ eſt poteſtas dat̃
tribus ꝓ quo faciũt alio irrequiſito nõ tenet:q꞉ exercitiũ cõpetit eis ꝓ
parte.de offi.deleg.c.vno delegatoꝝ.ꝛ.c.cauſam matrimonij.ꝛ no. in
c.prudentiã.eo.ti.vbi ꝑ gl.ꝛ Bar.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exer. facit.c.ſi
duo.de procu.lib.vj.ꝛ qđ legi.ꝛ no.in.l.ſi intereſt.ff.de arbi.ꝛ.c.ij.e.tit.
lib.vj.Nec ob.c.ſicut.de elec.vbi actus videt̃ tenere nõ obſtãte contẽ-
ptu aliquoꝝ:licet poſſit agi de cõtẽptu:q꞉ dico ꝙ ibi nõ peccat̃ ĩ for-
ma nec potẽtia:qm̃ de iure poteſtas vniuerſitatis eſt penes duas par
tes vniuerſitatis.l.nulli.ꝛ.l.plane.ff.ꝙ cuiuſqꝫ vniu.nomi.ꝛ.l.noĩatio
num.de decre.ab ordi.fa Sed ĩ caſu nr̃o deficit poteſtas q̃ dat̃ his oi-
b⁹ ſimul.¶ Itẽ cõmittit̃ ꝯ̃ formẽ reſcripti.dico tñ ꝙ ipſoꝝ contradi-
ctio nõ vitiat vt patet ex reſcripto.vocat̃ eñ capitulũ q꞉ forte bñ cõſu
lendo poterit alios retrahere ab ipſoꝝ opinione ſicut loquitur in.c.cũ
in veteri.de elec.in.c.cum olim.de arbit.in.d.c.ij.eo.ti.libro.vj.¶ Pa
tet inſuper deciſio vltime conſultationis .ſ. primi dubij predicti. dico
enim quod contradictio capituli non habet obſtare ordinatiõi archi-
epiſcopi ꝛ conſulum in his que cõtinentur in literis ꝑ predicta.Et ad
5 predicta addo tex.no.i.c.paſtoralis.de reſcrip.ꝛ qđ ibi no.† vbi patet
quod qñ iungunt̃ plura corpora ſimul nõ facientia vnum corpus.ſed
vt diuerſa:ad hoc vt actus dicatur factus ab oibus ſeu maiori parte
oportet qđ interueniat cõſenſus cuiuſlibet corporis per que dico non
ſufficere ꝙ eṗs de aliquibus conſulibus facit maiorẽ partẽ vt dicatur
factum a cõſulib⁹ ꝛ ab ep̃o ſeu archiep̃o:ſed oportet ꝙ eṗs conſentiat
per ſe,maior pars oĩm conſulum per ſe.ꝛ idem dicenduꝫ in.c.eo caſu.
q꞉ eorum conſenſus diſtribueretur ꝛ per hoc ſolutum remanet primũ
dubium cum omnibus ſuis acceſſorijs.Nunc reſpondeo ad cõtraria
ſupra in principio formata.ꝛ primo ad.l.fi.C.de impu.patet reſpõſio
per no.ibi per gl.j.Bar.in.d.l.ſi quis titio.¶ Ad dictã Hoſt. ꝛ Jo.
an.in.c.reſcriptum.dico ꝙ procedit qñ certum eſt q꞉ aliqui ſimul iun-
cti habent certã partẽ in electiõe.Sꝫ in caſu noſtro ex quo omnes vo
cantur equaliter per nomina appellatiua quodlibet corp⁹ habet per
ſe tertiam partem in diſputatione actus ꝛ ſic in caſu noſtro poteſt ob
ſeruari qđ ibi notatur ſaluo quod dicitur de capitulo.q꞉ illius ꝯtradi
ctio non obſtat ꝛ aliorum ſic ex ſpeciali forma reſcripti vt patet ex p̃-
dictis.Nec obſtat ſi diceretur ꝙ dicti conſules non vocant̃ ad creatio
nem ꝛ inſtitutionem prebendaꝝ vt principales ſed potius tanq̃ pote
ſtatem habentes ad conſenſum vt colligi videt̃ ex principio reſcripti:
vbi dicitur ꝙ eṗs ꝛ capitulũ vna cũ quibuſlibet ꝛc.Iſta enim ſunt di
uerſa in ſe ꝙ tres habebãt in ſe ſimul actuꝫ explicare vt quod duo de
cõſenſu tertij.nam primo caſu omnes ſunt autores in facto.¶ Secun
do caſu ſunt tm̃ duo ꝛ tertius preſtat conſenſum:vt legi.ꝛ no.in.c.j.ne
ſede vac.lib.vj.dico enim hoc eſſe falſum.ſcilicet ꝙ conſules non vocẽ-
tur vt principales.Nam ſi bene ponderentur verba reſcripti actus iu
rationis ꝛ inſtitutiõis refertur ad omnes pariter:vt patet ibi.quoties
eis videbitur de nouo creare.¶ Itẽ ꝛ clarius in fine reſcripti vbi dici
tur qđ capitulo nolente conſentire ſeu intereſſe eṗs cum ipſis cõſulib⁹
poteſt ꝛ valet omni iure creare canonicos ꝛc.¶ Et ſi in creatiõe ꝛ in
ſtitutione ſunt principales in hoc caſu ex quo actus diſpoſitiõis pari
ter refertur ad oẽs tñ eſt dicere ille ꝛ ille q̃tum ille cum illo.ꝛ iſte eſt ꝓ
pri⁹ caſus.d.l.ſi quis titio.Nam relictũ referebatur ad omnes equali-
ter:ideo dictio cum:ꝯtingit principaliter:ꝛ hoc eſt quod voluit Fede.
dicto conſi.j.¶ Venio nũc ad ſecundũ dubiũ principale videlicet cuꝫ
antique prebẽde reperiunt̃ diſparis valoris ꝛ prouentus ꝛ noue iuxta
formã reſcripti non debeãt eſſe minoris valoris q̃ antique ꝛ qualiter
conformabunt̃ antiquis videtur primo ꝙ noue debeãt fieri ad inſtar
mediocrium.media enim in dubio videtur autor cõſideraſſe.arg.in.l.
legato generaliter.ff.de lega.j.q꞉ ſub hac ſpecie reperitur varietas nõ
4 ſumma aut vilis ſed mediocris.¶ † Item ſi dicitur ſi ꝓmittis tibi ar
tificem nõ intelligitur de ſummo ne prorſus indocto ſed mediocri:vt
in.l.ſciendum.§.item ſciendum.ff.de edi.edi.Itẽ multa iura que in du
bio eligunt mediam viam in.c.querẽti.de offi.deleg.ꝛ.xlv.diſt.diſcipli
na.de reſt.ſpolia.literas.iuxta illud.Maior enim medijs gratia reb⁹
ineſt.de hoc medio expectando multa allegantur in.c.ſcientes.de cẽſi.
¶ Sed his non obſtantib⁹ aliud puto in caſu noſtro:per tex.notabi
lem.in.c.cum olim.de conſue.vbi notãter probatur quod vbi aliquid
eſt fiendum ad inſtar alterius:ſi illud eſt diuerſuꝫ eligitur id quod eſt
magis rationabile iuri communi conſonãs ꝛ alteri minus p̃iudicãs.
ꝛ hoc no.ibi clarius Anto.de but.vnde in caſu noſtro dico quod de-
bent fieri noue ad inſtar illarum antiquarum que magis ſunt ratio-
nabiles ꝛ iuri cõmuni ꝯformes, ſiue ſint pinguiores,ſiue mediocres,
ſiue in fine: q꞉ in dubio videtur papã cogitaſſe de p̃bẽdis rationalib⁹
arbitrans ꝙ in tam famoſo ꝛ florenti vocabulo ꝛ in vrbe deberẽt eſſe
5 prebẽde ſcḋm iuris communis diſpoſitionem.† Nam reſcriptum pape
debet retrahi in dubio ad ius cõmune etiam ſi oporteret clauſulas re
ſcripti trãſportare ne aliquid abſurdum ſequatur vt probatur in.c.cũ
cauſam.de reſcriptis.Et pro hoc reſcriptũ Gregorij qui mãdauit pre
bẽdas creare in eo valore ꝙ canonici inſtituendi poſſent decenter vi-
uere ꝛ iura epiſcopalia ꝑſoluere:ꝛ pro hoc facit qđ no.gl.in.c.j.xxj.q.
j.Et melius in prebẽdis facit tex.xij.q.j.§.fi.alias eñ ſequi poſſet ab-
ſurdum pone enim quod mediocres propter guerras vel negligẽtiaꝫ
canonicorum ſint adeo diminute quod non ſufficiant ad procurãdũ
ſingulis canonicis.dicemuſne papam de illis intellexiſſe: certe mini-
me.argu.in.c.j.de conſue.in.c.nemo.de conſecra.diſtin.j.ꝛ.c.ad audiẽ
tiam.el.j.de eccle.edifican.ꝛ hec de ſecũdo pñ.dubio.¶ Venio ad ter-
tium queſitum videlicet an dicti conſules per ſe vel ſaltem vna cũ epi
ſcopo poſſint ſtatuere circa nouas prebendas nouiter in eis inſtituen
dis ꝛc.videtur quod ſic.primo ex reſcripto Gregorij qui videt̃ eis in
dulgere ſaltem vt epiſcopus faciat cum conſulum conſenſu.¶ Itẽ ꝑ
quandam conſequentiam videtur hoc idem licere ex reſcripto Joan-
nis:quia cui conceditur aliquid videtur conceſſum omne id ſine quo
primum commode exerceri non poteſt.l.ad rem mobilem.ꝛ.l.ad lega
tum.ff.de procu.ꝛ in.c.prudentiam.ꝛ.c.preterea.de offi.de leg.ꝛ cui cõ
ceditur principale acceſſum eſſe videtur.argu.in.c.ex parte.el.ij.de de-
ci.facit regula acceſſorium de regu.lib.vj.Sed inſtitutio ꝛ creatio ca
nonicorum ꝛ prebendarum non poteſt commode fieri ſine ordinatio-
ne ꝛ inſtitutione eorum que debent facere inſtituendi.argumen. in.c.
ſignificantibus.de prebendis.Ergo data conſulibus ꝛ epiſcopo pote
ſtate creandi videtur data poteſtas ordinandi:quinimo videtur ꝙ ex
iure patronatus poſſunt conſules per ſe ſtatuere:quia in traditiõe rei

propꝛie

pꝛopꝛiepoſſunt apponere onus in.c.de monachis.de pꝛeben.no.gl.in
c.generili.de elec.lib.vj.⁊ in.c.cum bertoldus.de re iudi. Sed ego ar-
bitroꝛ ꝓ cōſules nec per ſe nec cum epiſcopo ſimul poſſunt hoc cōſti-
tuere ita vt ipſi dicātur autoꝛes in illis oꝛdinationibꝰ ⁊ ſtatutis.mo-
ueoꝛ pꝛincipaliter qꝛ iure cōmuni nō licet laicos etiā in traditione reꝝ
ſuaꝝ quas faciūt eccleſijs opponere cōditiones ſeu modos ſpiritua-
les.ita elegāter ponit Inn.in c.qm̄.ne pꝛela.vices ſuas.qꝛ non licet lai
cis de ſpiritualibꝰ ſtatuere etiā circa dotē quā dant eccleſie.iij.q.j.c.de
cernimus.de cōſti.eccleſia ſancte Marie.⁊.xcvj.diſt.bene quidem. Sꝫ
circa tēpoꝛalia bene poſſunt a pꝛincipio aliquod pactū apponere. ſic
debēt intelligi ſuperius allegata in pꝛima parte.Sed remediuꝫ eſt vt
archiepiſcopus iſta ſtatuta confirmet ad petitionem conſulum.quod
facere poteſt etiam recedēdo a diſpoſitione iuris communis.hoc pꝛo-
bat tex.not.in.c.cum dilectꝰ.de conſue.ibi ad petitionē patronoꝝ ⁊c.
¶ Ad idem quod no.doc.in.c.ad audientiā.de cleri.nō reſi.vbi dicūt
Hoſti.⁊ Io.an.ꝙ poteſt fieri conſtitutio contra non reſidentes etiā ſi
in eccleſia ſit conſuetudo in contrarium dūmodo fiat pꝛincipaliter ad
vtilitatem eccleſie:quod eſt notandum.⁊ facit quod no.in.c.cū oēs.de
conſtitu.ibi enim fuit repꝛobata illa conſtitutio contra antiquam cō
ſuetudinem:qꝛ ex radice vitium proceſſerit ⁊ non erat omnibus cōmu
nis:vt ibi no.Nā epiſcopus poteſt ſtatuere adiuuando ius cōmune ꝑ
appoſitionē pene:vt no.in glo.in cle.ne romani.de elec.plene per Ioā.
an.in.c.fi.de offi.archi.⁊ debet hoc facere epiſcopus ad petitionem pa
tronoꝝ ex quo ſtatuta ſunt honeſta.vt pꝛobatur in.d.c.cū dilectꝰ.fa-
cit.c.preterea.de iure patro.⁊ debet in hoc eps requirere conſilium ſui
capituli.de his que fi.a pꝛela.c.nouit.⁊.c.quāto.illoꝛum tm̄ cōditio nō
obſtat ex quo ſtatuta ſunt alś rationabilia.Sed haberi debēt pꝛo cō
ſentientibus.vt no.Io.an.⁊ Archi.in.c.j.de conſti.lib.vj.non obſtant
allegata pꝛo parte cōſulū in pꝛincipio dubij.Nā reſcriptio Gregoꝛij
non permittebat hoc conſulibus ſed operarijs.diſpoſitio aūt nō extē-
ditur de perſona ad perſonam.de pꝛiuil.ſane.⁊.vij.q.j.petiſti.ſicut nec
de caſu ad caſum in.c.tua.de pꝛeben.lib.vj.Et licet pariter cōceſſiſſet
conſulibus:ſatis tamen ꝙ eis cōceſſit:vt no.in ſimili in.d.c.tua.Cōſu
les eñ non procedunt virtute reſcripti Gregoꝛij ſed Ioānis. Nō ob.
quod dixi de reſcripto Ioannis vt veniat illa poteſtas per quādā cō-
ſequentiam.qꝛ nego ꝙ ſine nouis ſtatutis nequeat fieri creatio pꝛebē-
darum ⁊ nouoꝛum canonicoꝝ.Poſſunt enim relīqui diſpoſitioni iu-
ris.vt no.in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.¶ Item cum ſumus ī mate
ria diſpēſabili ⁊ reſtringibili ſcilicet vt laici diſponāt de ſpūalibus de-
bemus facere ſtrictiſſimam interpretationē.nō ſolū vt nō veniāt ſpe-
cifice ſine conſenſu ſed etiam vt nō veniāt ea que ex pꝛopꝛio verboꝛuꝫ
ſignificato poſſint compꝛehendi:vt notanter legit̄ ⁊ not.in.c.quod di
lectio.de cōſan.⁊ affi.⁊ i.c.j.⁊.ij.de fil.pꝛeſby.li.vj.per Io.an. ī regula
odia.de reg.iur.lib.vj.in mercu.⁊.c.olim.de ver.ſig.per Bar.in.l.bene
ficium.ff.de conſtit.pꝛin.⁊ hoc de tertio.¶ Poſtremo condeſcēdo ad
quartum dubium in effectu continens an pꝛeſentatio canonicoꝛum in
ſtituēdoꝛum ad nouas pꝛebendas pertineat ad cōſules:ex quo ꝓben-
de fuerunt dotate de bonis opere quibus dicti cōſules pꝛeſunt.Vide
tur pꝛimo ſic:quia iuſpatronatus competit ex dotatione.xvj.q.vij.pie
mētis.⁊ quod ibi no.in.c.filijs.⁊.c.decernimꝰ.ea.cau.⁊.q. cum multis
ſimilibus.quod procedit etiam in donatione pꝛebendarum creatarū
in eccleſia collegiata:vt no.Inn.⁊ clarius Io.and.in.c.nobis.pꝛealle.
licet gl.aliud dixerit.⁊ minus bene.in.c.j.e.ti.Nec placet dictū Hoſti.
in.d.c.poſtulaſti.vbi dicit ꝙ deputatio ad ꝓbēdas cōpetit patrono in
eccleſia collegiata:ſi patronatus illam ſpecialiter ſibi reſeruauerit:alś
ſecꝰ.Et ſic voluit limitare gl.in.d.c.poſtulaſti.Sed illud dictum nullo
iure pꝛobatur.nam iura generaliter in creatiōe quoꝛūcunqꝫ beneficio
rum reſeruant iuſpatronatus pꝛeſentandi dūmodo patronꝰ ſpecifice
ius nō mutuet.vt ī.c.ſignificauit.de teſti.⁊.xvj.q.vij.filijs pie mētis de
cernimus cū multis ſimi.facit qđ no.gl.in.c.ſi quis baſilicam.de cōſe.
diſt.j.tūc dicit Io.an.in regula quod alicui gratioſe.de reg.iur.lib.vj.
in mercu.qđ eps non fundat hodie intentionē de iure cōmuni ſuꝑ libe
ra collatione beneficioꝛū:ſed tm̄ ſuper inſtitutione:qꝛ eccleſie non na-
ſcuntur:ſed pꝛeſumunt̄ habere patronū ad quē pertineat ꝓſentatio ꝑ
iura generalia ſuperius allegata.Ab iſta tm̄ generali iurium diſpoſi-
tione ſolum reperitur excepta electio pꝛelati in collegiata eccleſia:⁊ de
canonicis nihil dicitur.vt.d.c.nobis.Ergo pꝛebēde remanēt ſub diſpo
ſitione generali:arg.in.l.pꝛecipimꝰ.in fi.C.de app.⁊ in.l.cōmodiſſime
ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.cum pꝛetoꝛ.ff.de
iudi.⁊.c.qualis.xxv.diſt.Et ſic placet ſimpliciter mihi dictum Inn.⁊
Io.an.d.c.nobis.Sed in contrarium ꝙ ad dictos conſules nō poſſit
pertinere pꝛeſentatio:pꝛobo ſic.Opera ſeu fabꝛica eccleſie non eſt coꝛ-
pus verum ſed fictum;nec habet in ſe collegiū:ſed ſunt quidam reditꝰ
deputati ad fabꝛicam eccleſie.⁊ per conſequēs ſunt ipſius eccleſie.Nā
ſi dono vel relinquo fabꝛice ſeu opere alicuius eccleſie dono vel relin-
quo ipſi eccle.vnde dñiū acquirit̄ eccleſie cuius commodū relictū ſeu
donatum concernit.non enim refert cum quo teſtatoꝛ loquatur ſed in
ſpici debet in quē diſpoſitionis commodū transfert̄.vt.l.cum pater.§.
donatiōis.ff.de leg.ij.⁊.l.ij.§.biduum.ff.qn̄ appel.ſit.⁊.ij.q.j.biduum.
Non enim poteſt fabꝛicare cum ſint quidā reditus nec habere dñium
aliorum redituū:nec concedit̄ vtilitas ipſius eccleſie.facit.l.collegiū.
C.de here.inſt.ꝙ deputata ad vſum fabꝛice ſint in dominio eccleſie ſa
tis colligitur per rationem pꝛedictam.⁊.q.iij.imo.⁊.xij.q.ij. quatuoꝛ.
⁊.c.cōceſſis.cum ſimi.ius autem patronatus acquiritur ei ex cuius bo
nis res proceſſit non autē illi qui fuit actoꝛ dotatiōis vnde ſi ex bonis
alicuius eccleſie cōſtituitur vel dotatur alia eccleſia iuſpatronatus ac
quiritur eccleſie pꝛincipali:vt pꝛobatur in.c.apoſtolicos.in fi. cōiūcta
glo.ij.q.ij.⁊.c.ad audientiā.el.ij.de eccle.edifi.Ideo in pꝛeſenti articu-
lo hāc ipſam veritatem eſſe arbitroꝛ vt diſtinguamus ſic.ꝙ aut dñiuꝫ
opere remanet penes cōmune donec expendat̄ in ipſam fabꝛicā foꝛte
ex oꝛdinatiōe ſic facta i pꝛicipio cū bona donēt̄ opere:ita ꝙ libera bo
noꝛum diſpoſitio pertinet ad cōmune Floꝛētie.⁊ tunc procedūt pꝛime
allegationes:vt inde patronatus acquiratur cōmunitati ex cuius bo
nis ꝓceſſit dos dictarum pꝛebendarū.⁊ per conſequēs pꝛeſentatio ꝑ-
tinebit ad cōſules:ex quo libera adminiſtratio iuriū opere conceſſa eſt
a cōmunitate ipſis conſulibus.aut dñiuꝫ illoꝝ bonoꝝ pertinet ad ec-
cleſiā vt qꝛ pure bona fuerunt data epo.⁊ tūc ipſa eccleſia habebit ius
patronatus illarum pꝛebendaꝝ.vt in.d.c.aplicos.in fi.iuncta gl.facit
quod notatur in.c.vnico.de iure patrona.lib.vj.⁊.c.qꝛ clerici.eo. titu.
Nomine autem eccleſie hoc caſu veniet epiſcopus cū capitulo:qꝛ epi-
ſcopus eſt in eccleſia.de teſta.requiſiſti.arg.vij.q.j.c.ſcire debemus.Et
hoc caſu procedunt allegata in ſecunda parte.⁊ per hoc ſit ſatiſfactū
omnibus dubijs.Et qui aliter ſcripſit:conſiderauit ſubtilitates pꝛedi
ctas ⁊c.Laus deo.

¶ Conſilium.lviij.

1 ☞ Decime pꝛediales cui debeant̄ eccleſie baptiſmali:aut parochia-
li:⁊ per totum conſilium.
2 Obuentionum ⁊ pꝛouentuū appellatione veniunt omnes decime et
quicquid pꝛouenire poteſt.

IN queſtiōe que vertitur in-
ter plebanū ſancti Iuſti vulterane diocesis ex vna parte ⁊
homines communis antipani ⁊ cōmunis perſonatus eiuſ-
dem dioceſis ex alia parte ſuper decimis pꝛedialibus pꝛouenientibus
ex pꝛedijs ſitis intra parochiam eccleſie Bartholomei exiſtentem in-
tra limites plebani ſancti Iuſti:ad quam quidem plebem parochiani
eccleſie ſancti Bartholomei duntaxat habēt recurſum ꝓpter baptiſ-
matis ſacramentum.reliqua vero ſacramenta recipiunt in eccleſia ſan
1 cti Bartholomei.illud de iure queritur † an decime pꝛediales debean
tur eccleſie baptiſmali que videtur mater aliarum capellarū:an eccle-
ſie parochiali vbi pꝛedia ſita ſunt:⁊ vbi homines percipiunt alia ſacra
menta.⁊ hoc pꝛofecto dubium non eſt in iure paruum:cum iura varie
in hoc caſu loquuntur.nam doctoꝛes in varijs ⁊ diuerſis inclinauerūt
ſentētias ⁊ vt liqueat queſtionis difficultas allegabo pꝛimo ad par-
tes. Secundo ponam opiniones quas in noſtro caſu reperio. Tertio
concludam quid mihi in iure conſonum videtur.Quod debeant̄ ple-
bi ſancti Iuſti que eſt baptiſmalis:videtur pꝛimo textus apertus in
cap̄.decimis.xvj.queſtio.j.vbi dicitur quod omnibus maioꝛibꝰ viſum
fuit decimas dādas plebibus tantū vbi ſacroſancta baptiſmata dā-
tur.Ad idem cap̄.ſtatuimus.⁊.c.in ſacris.eadem cauſa ⁊ qō. vbi ha-
betur quod excommunicādus eſt qui pꝛeter epiſcopi conſcientiam ex-
tra baptiſmalem eccleſiam decimas ſoluere voluerit. Idem videtur
velle tex.xiij.q.j.in dioceſi.¶ Secundo pꝛincipaliter facit text.in.c. ex
tranſmiſſa.de pꝛeſcrip.iuncta gl.pe.vbi patet ꝙ mater eccleſia ſcilicet
baptiſmalis vendicat ſibi omnes decimas ab hominibus capellarū
excluſis clericis capellarū ipſarum.¶ Tertio facit ſm̄ vnum intelle-
ctum quē ponit ibi glo.ad.c.ad audientiam de eccle.edifi.el.j.vbi ptꝫ
ꝙ licet capella pꝛopter hominum neceſſitatem conſtruatur intra limi-
tes alicuius parochie:tamen antiqua eccleſia remanet mater ⁊ debe-
tur ſibi aliquis honoꝛ capelle ne pꝛediales decime eideꝫ ſubtrahātur.
Idem ergo dicendū in caſu noſtro.nam iſte capelle fuerunt ex poſtfa-
cto edificace intra plebanatum ſancti Iuſti.quare illa plebs remāſit
parochialis multis iuribus.Et pꝛo hoc vltimo faciūt.c.eccleſie.⁊.c.q-
cunqꝫ.xvj.q.j.vbi dicitur ꝙ pꝛopter eccleſias nouiter edificatas non
debēt antique ſuis iuribꝰ maxime decimis pꝛiuari.¶ Quarto nega-
ri nō pōt quin eccleſia baptiſmalis ſit eccleſia parochialis omniū ca-
pellarum cum aliter eis ſuo iure adminiſtrari non poſſet hoc ſacramē
tum baptiſmatis quod eſt pꝛincipale ⁊ fundamētum alioꝝ ſacramē
toꝛum.in.c.fi.de pꝛeſ.non baptiſ.quare abſurdum videtur non pꝛeſer-
uare ius parochiale.Satis enim eſt ꝙ capelle habeant decimas ꝑſo-
nales ⁊ alia iura parochialia.naꝫ ſole plebes habebāt antiquitus oīa
iura parochialia:ſed pꝛopter hominum excreſcentiā fuerunt poſtmo-
dum conſtructe capelle ⁊ parochie eis aſſignate.plebes tm̄ remanſerūt
parochiales ſaltem in ſacramento baptiſmatis.vnde tum ratione hu
ius ſacramēti tum qꝛ pꝛopter nouas non debēt pꝛoꝛſus pꝛiuari iure
eoꝛum tum vt euitetur enoꝛmitas pꝛeiudicij debemus dicere vt ſaltē
decime pꝛediales eis remāſerint:vt innuere videtur illa.c.xvj. q.j.⁊.c.
quicūqꝫ.¶ Ad cōtrariā partem ꝙ debeātur eccleſie ſancti Bartho-
lomei parochialis illoꝝ de antipano.Adducunt̄ multa iura q̄ dicūt
ad eccleſiam parochialem vbi pꝛedia ſita ſunt decimas ꝓdiales perti

nere:vt in.c.qñ.c.cũ contingat.⁊ in.c.cum in tua dioceſi.de deci.⁊ videtur textus ſatis aptus in.c.ad decimas.de reſti.ſpo.li.vj. ¶ Scd̃o principaliter adduco bonum tex.in.c.paſtoralis.de his que fi.a prela. vbi dicitur quod autoritate dioceſani fuerũt parochie limitate quatenus ſingulorũ parochialium prouentus in vſus eccleſie cederẽt ⁊ ſtipendia miniſtrorum ⁊c. Ecce ergo ꝙ omnes reditus ex ſpiritualibus prouenientes intra parochiam alicuius eccleſie cedunt illi eccleſie: ergo decime prediales de predijs ſitis in parochia cum ſint reditus ſpirituales.de preſcri.c.cauſam que. ¶ Tertio videtur probari nõ cauillando literam in.c.ad audientiam.el.j.de eccle.edifi.aliter iudicãdo ꝙ ſupra. Ibi enĩ propter nimiam diſtãtiã eccleſie parochialis fuit edificata capella intra limites parochie.fuitqȝ ibi certa villa parochie aſſignata ⁊ decreuit papa ꝙ omnes obuentiones ⁊ prouentus illius ville redderent ad ſuſtentationẽ rectoris ibidẽ inſtituendi. dictum eſt au-
2 tem†quod appellatiõe obuentionum ⁊ prouentuũ veniũt omnes decime:⁊ quicquid eccleſie legitime prouenire poſſit:vt in.c.trãſmiſſe.et c.cum inter.de verb.ſig.⁊.c.dilecto.⁊.c.cum inter.iuncta glo.in.d.c.ad audientiam.⁊.c.nõ ſolum. Si ergo papa ibi ſolẽniter decreuit ita dicẽdum eſt iuris eſſe in cõſimili caſu:in dubio ita factum fuiſſe ab initio vt.in.c.ex cõmunis.de re iudi. ¶ Quarto adduco bonum tex.in.c.fi.de iurepa.vbi probatur decimas prediales deberi illi eccleſie in cuius parochia ſita ſunt predia etiam ſi prediorꝝ domini alibi habitãt ⁊ nullũ ſacramentum percipiãt ab eccleſia parochiali.fortius ergo ibi debẽt cum domini prediorꝝ:vt eſt in caſu noſtro,habitãt ſeu coloni ſunt parochiani eccleſie p̃dialis vt eſt eccleſia ſancti Bartholomei ĩ caſu noſtro. ¶ Quito arguitur ſic ex quo eccleſia ſancti Bartholomei eſt parochialis habens parochiam limitatam ⁊ diſtinctam ab eccleſia plebis ſancti Iuſti:ergo debet habere omnia iura parochialia vt de parochia.quaſi per totũ.vt.iij.q.j.c.j. ¶ Sed decime ſunt de iure parochiali:q2 ex quo predia ſunt in terra parochiali de iure communi decime pertinẽt ad eccleſiam parochialẽ.vt in.c.fi.de paroc.⁊.d.c.ad decimas.de reſti.ſpo.lib.vj. ¶ His argumẽtis preuiſis interſerã opinionẽ quã in materia reperio:que opinio habet qꝺ ſtandũ eſt in hoc conſuetudini vtrũ debeãtur eccleſie baptiſmali aut capelle per.c.ad apoſtolice.de deci.⁊ hoc voluit ibi Inn.in gl.in.c.cũ contingat.e.tit.⁊ Ray. in ſumma.eo.titu.⁊ ab hac opinione nemo diſcrepat. Nam ex conſuetudine ſeu preſcriptione poſſunt deberi illi eccleſie q̃ nullum ius habet in illis.vt in.c.cum contingat.⁊ in.c.cũ in tua.de deci. ¶ Secunda opinio quod ceſſante conſuetudine debeãtur eccleſie baptiſmali.hãc opinionem tenet glo.in.d.c.cum contingat.⁊ in.c.ſtatuim⁹.xvj.q.j.Inn. in.d.c.ad apoſtolice.Tan.in.c.nuntius.⁊ Io.an.ſequitur in Spe.eo. tit.§.ij.poſt prin.dicitur tamen quod in trib⁹ caſibus poſſunt deberi capelle. Primus cum habeat id conſuetudo:vt.s̃.dixi. Secũd⁹ quãdo in limitatione noue capelle cũ aliter animabus prouidere nõ poſſet epiſcopus de ſui capituli cõſenſu aſſignauit ipſi nouelle capelle decimas prediales ſeu limitationes ſue parochie.facit.d.c.ſtatuimus,⁊ qꝺ no.in.d.c.ad audientiam.⁊.c.conſtitutus.de reli.domi. alias niſi expreſſe aſſignaſſet non venirent prediales ſm eũ per dictũ.c. quicunqȝ. ⁊.c.eccleſie. Tertius eſt quãdo in aliquo magno territorio erãt ꝙ plures eccleſie ⁊ nulle baptiſmales ⁊ de nouo vna illarum in plebaniã et baptiſmalem erigitur.vel de nouo vna plebs conſtituitur illic cũ baptiſmo.tunc enim ceſſant rationes superi⁹ inducte in plebe imo reſoluuntur pro capellis ſm eũ.⁊ ponderanda ſunt bene hec iura ſ dicta:q2 videntur limitare opinionem ſuam vt procedat quando certũ eſt capellam fuiſſe edificatã intra limites plebis quaſi tunc nõ debeat eccleſia antiqua ita enormiter ledi ex conſtructiõe noue eccleſie. ¶ Tertia opinio quod prediales debeantur eccleſie prediali.⁊ in cui⁹ parochia ſita ſunt predia.licet nõ ſit baptiſmalis. Hanc opinionẽ tenet Archi. in.c.j.xiij.q.j.dicens hoc probari in.d.c.ad decimas.ꝑ quod dicit hãc concertationem ſopitã ⁊ refert hoc ipſum tenere Lauren.Uinc.Hof. Ber.⁊ Phi.in.c.fi.de paroch.⁊ glo.in.d.c.j.xiij.q.j.⁊.c.ad apoſtolice. de deci.⁊ Hoſ.⁊ Io.an.de deo qui ita not.in ſumma ſua de deci.§.ſȝ qbus.dicẽs quod canones contrarium innuentes loquuntur ſm antiqua tempora.ſed hodie ſm Hoſ.dande ſunt eccleſie parochiali de iure cõmuni etiã ſi nõ ſit baptiſmalis. ad hoc.xiij.q.j.in fi.⁊ facit de mune.⁊ hono.l.j.⁊.ij. Hanc etiã ſententiã approbant Hug.⁊ Lau.⁊ dici Archi.vbi.s̃.eam etiam approbare Ray.prout no.in ſumma ſua.de deci. in prin.⁊ tenet etiam Hoſti.in.c.cũ homines.de deci.⁊ in ſumma eiuſdem tituli.§.cui dandum.⁊ nouiſſime cõtra Io.an.late proſequit̃ ⁊ tenet Calde.eius filius adoptiuus fundans ſe multum ſuper.d.c. ad audientiã.inducẽdo vt.s̃.nec obſtat grauitas preiudicij ſuper quo multum ſe fundat Io.an.al's intelligendũ eſt hanc capellam per epiſcopũ de cõſenſu capituli ſui requiſiti.quibus poteſt preiudicari fuiſſe conſtructam nec aliter fieri poteſt ⁊ debet.ad hoc faciunt notata.in.c. conſtitutus.de reli.do. ¶ Item ſm eum ſalua reuerentia Io.an. qui nitit̃ reſpõdere ad decimas.c.ad decimas.ſuper quo ſe fundat Arch. non eſt per eum ſufficienter reſponſum:q2 illa eccleſia ſancti Nicolai q̃ agebat non eſt plebs;vt dicit Io.an.tamẽ tex.principaliter ibi ſe fundat quod decime proueniebant ex predijs quod fuerũt ibi petita ⁊ intra alienam parochiã cõſtituta. Et per hoc ibi infertur quo ad illã eccleſiam ille decime pertinebãt. Et ſic aperte innuit quod prediales debeantur eccleſie intra cuius parochiam predia ſita ſunt ſi preda de qbus nũc queritur ſunt intra parochiam ſancti Bartholomei ergo illi debentur. Hãc inſuper opinionem ſecuti ſunt moderniores ⁊ precipue Anto.but.in.c.cum contingat. Cõcordãdo opiniones dicit ꝙ aut noua parochia non habet ſpeciales limites ⁊ tunc omnes ſunt in cõcordia quod prediales debentur eccleſie baptiſmali:q2 proueniunt intra parochiam ſuam. Et hoc tenet ſpecifice Io.calde.⁊ hoc caſu ꝓcedũt canones antiqui proferẽtes baptiſmalem capelle:aut ſunt capelle aſſignati ſpeciales ⁊ diſtincti limites ⁊ tunc aut neceſſitas impellit quod baptiſmalis non ſufficit:propter amplitudinẽ parochie ⁊ omnes obuentiones debent aſſignari ipſi capelle ex mãdato iuris:vt in dicto.c. ad audiẽtiam. Nec nũc dicitur inferri preiudicium antique eccleſie ex quo ius non precipit ⁊ in dubio preſumendum eſt ipſum hoc mãdatũ iuris fuiſſe ſecutum. Et ad iura contraria reſpondet quod intelligi debent quod ſine magna neceſſitate capella cõſtructa eſt. Aut eſt dubiũ q̃ fuerit antiquior parochialis vel baptiſmalis. Et in dubio dicit eas dandas eccleſie parochiali per.c.cum contingat.⁊.c.ad decimas dãdas eccleſie parochiali. Ceſſat enim nunc ratio.c.quicũqȝ.⁊.c.eccleſie. xvj.q.j. Et hãc opinionem puto veriſſimam:⁊ infertur ad claram deciſionem queſtionis noſtre.dico enim quod ex duplici capite debet iſta eccleſia ſancti Bartholomei obtinere. Primo quod habet parochiã certam limitatam.⁊ preſumendum eſt quod fuerit ex neceſſitate ſm iuris diſpoſitionem edificata cum multũ diſtet ab eccleſia plebis ſancti Iuſti:⁊ ſic quod epiſcopus principio adiudicauerit omnes obuentiones illius parochie ſequendo diſpoſitionem iuris.de qua in.d.c.ad audientiã. Item ex alio capite leuiori:quia nõ apparet an plebs ſancti Iuſti ſit antiquior ꝙ eccleſia ſcti Bartholomei.ergo habet fundatã intentionem de iure communi:ex quo predia reperiuntur in ſua parochia.⁊ hoc caſu ceſſant omnes rationes Io.an.nec ipſe tenet hoc caſu cõtrariũ cũ non poſſet dici ꝙ cum graui preiudicio plebis nõ debuit capella edificari cum non appareat poſtmodum fuiſſe edificatã. Eſto tñ quod appareat nihilomin⁹ ſibi deberent ex quo parochia ſibi fuit decreta ⁊ non appareat de contradictione alicuius. hec omnia ſatis clare videntur probari per ea q̃ allegaui in ſecunda parte. ¶ Nunc reſtat reſpondere ad cõtraria in prima parte fundata. Et primo ad.c. de decimis.⁊.c.ſtatuimus.⁊.c.in ſacris.xvj.q.j. Reſpondeo dupliciter primo quod loquuntur de decimis ſitis intra parochiam plebis:q2 in multis partibus nõ ſunt alie eccleſie parochiales preter plebes. quod hoc ſit verũ aperte probo per dictũ.c.in ſacris.vbi dicitur ꝙ capituli percipiebãt in eccleſia baptiſmali omnia ſacramẽta. ⁊ ſic innuit ſecus eſſe ſi fuerint p̃dia extra parochiam plebis. ¶ Secundo poſſunt intelligi quãdo ſola plebs habet parochiam:capelle vero ſine limitib⁹ habent curam certarum perſonarum.⁊ ſic etiam poteſt intelligi.c.ex trãſmiſſa.de preſcri.vt clare innuitur ex illo tex. ¶ Ad tertium argumẽtũ de.c.ad audientiã.dico ſatis ſupra reſponſum.nã potius facit pro opinione contraria q2 papa mandauit ſibi aſſignari obuentionẽ ⁊ prouẽtus parochie ipſi capelle:vt.s̃.dixi. In ſecunda parte argumẽtorꝝ ad c.eccleſie,⁊.c.quicũqȝ.patet ex predictis duplex reſpõſio. Primo poſſunt intelligi qñ conſtat quod capelle fuerint poſtmodũ edificate intra limites plebis nec ipſis capellis fuerint certe parochie aſſignate. ¶ Secundo quod procedunt quando edificantur noue capelle nõ ex neceſſitate populi ſed ex ſola voluntate.tunc enim non debẽt antique eccleſie priuari iuſtitijs ſuis propter nouiter edificata.ſecus autem qñ ex neceſſitate populi:vt probatur in.d.c.ad audientiã. ¶ Ad quartũ ⁊ vltimum argumẽtum dico quod preſuppoſito quod plebs ſit in aliquo parochiali hominum habitantium in capellis ſaltem ratione baptiſmatis:tamen reditus prouenientes intra parochiã capelle deputentur a iure ipſi capelle:vt.d.c.ad audientiam.nec prediales debent̃ ratione ſacramentorꝝ.reſeruatur tamẽ eccleſie baptiſmali quidam honor ſm impoſitionem in principio factam vel loci cõſuetudinẽ.iuxta ea que notantur in.d.c.ad audientiam. Non autem debẽt ſubtrahi reditus decimales vt ibi:⁊ maxime procedũt predicta in caſu noſtro in quo nõ apparet vt predixi que eccleſia ſit antiquior. ¶ Cõcludo ergo quod de iure communi decime prediales de quibus queritur debẽtur de iure ſalua conſuetudine in cõtrarium eccleſie ſancti Bartholomei ⁊ non plebis ſancti iuſti ⁊c.

¶ Conſilium.lix.

1 Teſtator ſi dicat extraneo voluntatem meam committo diſpoſitioni tue videtur illum inſtituiſſe heredem vt diſtribuat hereditatem ad pias cauſas.
2 Subſtitutio in dubio potius debet interpretari vt ſit directa quam ſideicommiſſaria.
3 Trebellianica ceſſat in legatis ad pias cauſas.
4 Executor proprie eſt qui exercet officium executionis.

Viſo teſtamento quondã cõlini mei amici de campagnatico comitat⁹ ſenarum in quo inter cetera erat poſthumus inſtitut⁹ ſic diſpoſuit. ¶ Itẽ voluit,iuſſit ⁊ mãdauit qꝺ ſi dicti poſthum⁹ poſthuma vel poſthumi

vnus vna

vnus vna vel plures filius filia vel filij:heres ſeu heredes ſupra inſtitu
ti non naſcuntur vel naſcerentur:⁊ ad lucē nō peruenirent ſeu in pupil
lari etate morerētur ꝙ tūc ⁊ eo caſu adueniēte tali cōditiōe omnia ſua
bona ⁊ res mobilia ⁊ immobilia ⁊ actiones dentur ⁊ concedantur ⁊
diſtribuant̄ ꝑ infraſcriptos eius cōmiſſarios pauperib⁹ Chriſti amo
re dei.⁊ locis pijs pro remedio peccatoꝝ ſuoꝝ in fabricatione pioꝝ lo
corū faciendo capellas:adaptādo oſtia tecta ⁊ muros eccleſiarū ꝓut
⁊ ſicut infraſcriptis eius fideicōmiſſarijs videbit̄ ⁊ placebit ⁊c. demū
mortuo teſtatore vxor ipſi⁹ peperit filiā que in pupillari etate deceſſit.
Querit̄ nūc de trib⁹. ¶ Primo nūquid mater dicte pupille poſſit pe
tere legitimā iure nature cōpetentem matri ex bonis filiorū.⁊ quid de
trebellianica. ¶ Secūdo nūquid eps̄ loci poſſit intra annū ſe impedi
re de executiōe illius teſtamēti. ¶ Tertio an poſt annū deuoluat̄ exe
cutio ad dn̄m ep̄m in non executis per fideicōmiſſarios. Circa primū
videt̄ ꝙ mater poſſit detrahere legitimā ſuā q2 mater ſuccedit filie ab
inteſtato.C.ad tertul.ꝑ totū.nec etiā expreſſe poteſt ꝑ filios priuari:ſi
cut nec ipſa filia.in auk.vt cū de appel.cog.§.aliō quoqꝫ capitulū.Itē
dicēdū videt̄ de trebellianica.nā dicta ſubſtitutio ad pias cauſas vid̄
tur fuiſſe fideicōmiſſaria:cū nō fuit verbis directis facta ſed obliquis
vt patet ibi dent̄ ⁊ diſtribuant̄ ⁊c.iuxta notata i.l.verbis ciuilib⁹.⁊ in
l.cēturio.ff.de vulg.⁊ pup.c.ſi pater.de teſt.lib.vj.Ergo filia in reſtitu
tiōe poteſt detrahere trebellianicā:q2 licet in legatis factis pijs locis.
ſ3 ad pias cauſas ceſſat falcidia:vt i auk.ſimiliter.C.ad.l.fal.nō tn̄ tre
bellianica:vt no.gl.i.d.c.ſi pr̄.⁊ cū filia nō eſſet pure rogata reſtituere:
ſed in euētu cōditionis.ſ.ſi moreret̄ in pupillari etate potuit legitime
detrahere duas quartas:vnam debitā iure nature:aliā ex trebelliano
iuxta ea q̄ habent̄ ⁊ no.in.c.raynuti⁹.⁊.c.raynald⁹.de teſt.no.gl.in.l.
papinian⁹.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſta.facit qd̄ leg.⁊ no.in.l.ꝙꝙ.C.
ad.l.fal. ¶ Sed his non obſtātibus dico ꝙ in caſu noſtro mater nihil
poteſt de iure ſibi vēdicare:qm̄ ſubſtitutio facta impuberi fuit directa
pupillaris.hoc patet ex eo q2 a nemine iſti fideicōmiſſarij capiūt here
ditatē ſed a ſeipſo.⁊ illa verba dent̄ ⁊ diſtribuātur ⁊c.ſubintelligūtur
iſta verba ſcilicet fideicōmiſſarij accipiāt vendāt ⁊c.vt in auk. de eccle.
titu.§.ſi qs aūt.facit quod leg.⁊ no.i.l.alio.de ali.⁊ ciba.lega.late di
ſputat in terminis noſtris:⁊ ſequit̄ Bar.in.l.cēturio.in repetitio.ff.de
vulg.⁊ pupil.⁊ in.l.fundi trebatiani.ff.de vſufru.lega.⁊ ibi refert qua
tuor vicib⁹ ſic cōſuluiſſe:⁊ pro hoc facit.c.cum tibi.de teſta.vbi videt̄
1 caſus quaſi ſm̄ cōmunē lecturā ibi em̄ patet † ꝙ ſi teſtator dixit ad ex
traneū:volūtatē meā cōmitto diſpoſitiōi tue.videt̄ illū inſtituiſſe here
dem vt diſtribuat hereditatē ad pias cauſas.ita dicēdū in caſu nr̄o ꝙ
iſti fideicommiſſarij ſunt heredes ⁊ directo ſubſtituti pupillo ad pias
cauſas:⁊ maxime indicāt illa ꝟba:oīa bona ſua ⁊c.⁊ ſic vocauit iſtos
fideicōmiſſarios ad omnia ſua bona.facit ꝙ leg.⁊ no.in.l.quidā teſta
2 mento.ff.de vul.⁊ pu. ¶ † Itē in dubio ſemꝑ debem⁹ interpretari vt
ſubſtitutio ſit poti⁹ directa q̄ꝫ fideicōmiſſaria maxime qn̄ ad pias cau
ſas eſt facta ſubſtitutio:vt in.c.j.de teſt.li.vj. ¶ Hoc p̄ſuppoſito tāq̄ꝫ
veriſſimo infertur ꝙ mater nil petere poteſt.Nam licet filius ex perſo
na ſua non poſſit excludere matrē:vt.ſ̄.dixi.pater tn̄ teſtādo pro filio
poteſt.nā illud teſtamentū eſt paternū:vel potius pars paterna:⁊ h̄
clariſſime deciſum eſt in.d.c.ſi pater.⁊ videtur etiam fuiſſe de iure dige
ſtorum:vt in.l.papinian⁹.§.meminiſſe.de inoffi.teſta.per hoc etiā ceſ
ſat trebellianica que non habet locū in directa ſubſtitutiōe.d.c.ſi pa
3 ter. ¶ Itē ex alio capite nō habet hic locū trebellianica † q2 ad pias
cauſas trebellianica ceſſat ſicut falcidia vt eſt hodie cōmunis doc.ſen
tētia vt habet̄ per moderniores in.c.raynaldus.d̄ teſta.per Bar.in.l.
marcellus.ff.ad trebel.vbi reſpōdi ad gl.dicti.c.j.quam.ſ̄.allegaui in
cōtrariū ꝑ Bal.in.l.id qd̄ pauperibus.C.de epiſ.⁊ cle. ¶ Videtur ex
preſſum in auk.de eccle.titu.§.ſi aūt heres.⁊.l.ſi quis ad declinādā.C.
de epiſ.⁊ cle.⁊ ſic pluries ꝑ viros preſtātiſſimos vidi cōſultū.⁊ per hoc
patet reſponſio ad oīa contraria ſuperius formata. ¶ Venio ad ſecū
dum dubiū.nunquid loci ep̄s poſſit ſe intra annū de executione impe
dire vel aliquid de dicta hereditate petere.Et primo dico ꝙ in preſen
ti nihil poteſt petere:q2 ep̄s nō capit quartā niſi de relictis factis pau
peribus vel ad alias pias cauſas.vt in.c.requiſiſti.de teſta.iuncta glo.
in.c.ij.de ſepul.⁊ in.l.nulli.⁊.l.ſi qs ad declinandā.C.de epi.⁊ cle.ratio
patet ex his que no.in.c.officij.de teſta.ſi iſti fideicōmiſſarij aliqua tri
buerint eccleſijs vel pijs locis:poterit epiſcopus ab illis locis pijs pe
tere quartā ſi hoc habet cōſuetudo:q2 vident̄ hec bona capere ab ip̄o
teſtatore:cū ipſe dicat̄ hoc facere ꝑ ſuos fideicōmiſſarios:ar.c.ſane.de
offi.deleg.⁊.c.ſi apl̄ice.de p̄ben.lib.vj.niſi det in aliquā cauſam ꝓuile
giatā pro fabrica vel alijs ꝯcernētibus perpetuū cultū diuinū:vtputa
qd̄ in eccl̄ia ꝯſtruat̄ vna capella vel altare vel p̄bēda vel qd ſimile.Ex
his em̄ nō detrahit̄ quarta.vt leg.⁊ no.i.c.ſi.de teſt. dico etiā ꝙ intra
annū nō poteſt ep̄s ſe impedire circa executionē illorū bonoꝝ.q2 illa
non ſunt male ablata ⁊ incerta.⁊ ſic ceſſant no.i.c.ij.de teſti.lib.vj.⁊.c.
cum ſit nimis.de iude.ſi ſint bona illi⁹ teſtatoris qui voluit ꝓ anima
ſua ⁊ remedio ſuorū peccatoꝝ illa diſtribui in pias cauſas prout vide
bitur ⁊ placebit ſuis fideicōmiſſarijs.⁊ ſic ꝑ eos nō ꝑ ep̄os debet fieri
executio:vt in.c.tua.⁊ in.c.ioānes.de teſti.⁊.d.l.ſi qs ad declinādā.⁊.l.
nulli.veruntamen poteſt ep̄s interponere partes ſuas vt vniuerſa ſm̄
defuncti voluntatē procedāt:vt.d.c.tua.⁊.c.Ioānes.in auk.de ecc.ti.
§.ſi qs aūt edificationē:⁊ hoc de ſcd̄o. ¶ Venio ad tertiū nunqd poſt
lapſum anni ſupplere poſſit in nō executis ꝑ fideicōmiſſarios.dico ſic
cōcluſiue:q2 de iure cōmuni poſt lapſu3 anni poteſtas exequēdi deuol
uit̄ ad ep̄m:vt in.c.nos quidē.⁊.c.ſi heredes.de teſt.⁊ in auk.de eccl.ti.
§.ſi qs aūt edificationē.verūtn̄ iſte ann⁹ nō currit niſi a die monitiōis
vt expreſſe colligit̄ in.d.c.nos.⁊ tenēt ibi cōmuniter doc.⁊ clari⁹ colli
git̄ in auk.hoc ampli⁹.C.de fideic.⁊ in corpore vnde ſumit̄ tenet Fed.
cōſi.cxxiiij.Dico etiā iſtū annū nō currere niſi negligētib⁹:vt expreſſe
colligit̄ ex.d.c.nos quidē.in verbo neglexerit.Et ſentit ibi Hoſt.⁊ cla
rius Fede.in loco p̄alleg.Sentit etiā Bar.in.d.auk.hoc amplius.⁊ vi
det̄ tex.iūcta gl.not.inſti.de aut.tut.§.itē.in verbo diſtulerit:facit etiā
qd̄ no.in.c.quā ſit.de elec.lib.vj.in verbo diſtulerit.Si em̄ impediūtur
exequi intra annū ex cā legitima certe poteſtas nō deuoluit̄ ad epiſco
pū q2 nō volēti agere nō currit tp̄s in.c.q2 diuerſitatē.de ꝯceſ.p̄bē.⁊ i
l.cōtra maiores.C.de inoffi.teſt. ¶ Idē dicerēt ſi cōmode nō poſſent:
q2 id dicimus poſſe ꝙ cōmode poſſumus:vt in.l.nepos proculo.ff.de
ꝟ.ſig.xxij.q.ij.faciat homo. ¶ Verūtn̄ ep̄i ſolēt habere ſtatuta qbus
cauet̄ vt annus iſte currat habētib⁹ exequia die mortis teſtatoris. et
ſic expectata aliqua monitione q̄ valeat vt ſentit Fede. in loco p̄alle.
Nā poſſunt ep̄i facere ſtatuta adiuuāte iure cōmuni.vt in.c.ij.de cōſti.
li.vj.vbi no.gl.in cle.ne romani.de ele.plenius ꝑ Io.an.i.c.ſi. de offic.
archi.Sed dico illud ſtatutū vēdicare ſibi locū in meris executorib⁹
nō āt i iſtis ꝯmiſſarijs de qb⁹ h̄:q2 iſti nō dicūt̄ mere executores cum
habeāt eligere ⁊ diſcernere in quā cauſam ⁊ qualiter illa bona ſunt di
4 ſtribuēda. † Executor eſt em̄ proprie q exercet nudū officiū executiōis:
vt ſi teſtator mādaſſet ꝙ darēt centū tali eccl̄ie.ar.i.l.executorē.ff.d̄ ex
ecu.rei iu.Notāter dicit Bar.in.l.qdā.ff.de leg.ij.oportet ergo ꝙ pri⁹
admoneant̄ niſi ſtatutū etiā de iſtis habētib⁹ eligere diſponeret vnde
inſpicienda ſunt verba ſtatuti.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lx.

1 ☞ Mandatarius ſeu fideiuſſor poteſt agere contra mādatorem ne
dum pro ſorte principali quando pro eo ſoluit ſed etiam ad damna ⁊
intereſſe.
2 Fideiuſſor pro vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto poteſt ſoluere.
3 Fideiuſſor tenetur proponere exceptiones ſibi vel principali competē
tes:quando poteſt.
4 Debitores ciuitatis ſi ſoluunt tyranno etiam ſimplici eius mandato
liberantur a ciuitate.
5 Vocans aliquem ad bellum iuſtum tenetur illi actione mandati ad
omnium damnorum reformationem.

Quoniam ſatis abunde per ex
cellentem doctorē dominū Antoniu3 primo conſulentem
materia diſcuſſa eſt quorūdā additiōe vltra p̄dicta q̄ viſa
ſunt mihi clariſſime in hac materia concludere contentus exiſtam.Et
primo pro faciliori cōcluſione premitto qd̄ dict⁹ Ioānes vere ⁊ ciuili
ter ⁊ naturaliter fuit obligatus dicto comiti Rolando ex fideiuſſiōe
per eum facta cum in carceribus poſitus ei ſcripſit vt pro eo fideiube
ret:ac etiam poſt relaxationē approbauerit:⁊ de nouo promiſerit ip̄3
comitem Rolandum ab ipſa promiſſione conſeruare indēnem.Nā in
carceribus poſitus dūmodo nō efficiat̄ ſeruus ſicut iſte Ioannes nō
erat iuxta no.i.l.hoſtes.ff.de capti.⁊ poſtli.reuer.maxime per Bar.⁊
Inno.in.c.olim.j.de reſti.ſpo.poteſt procuratore3 conſtituere ⁊ alteri
ſe obligare quē detinēt maxime pro ipſius liberatione:vt notā.proba
tur in.l.metū.§.ſed licet.ff.quod me.cau.⁊.l.papinianus exuli.ff.de mi
no.no.Inno.in.c.cum locū.de ſponſa.⁊ Bar.in.l.qui in carcerē.ff.ꝙ
1 met.cau. ¶ Secundo premitto † ꝙ mādatarius ſeu fideiuſſor. poteſt
agere contra mandatore3 nedum pro ſorte principali quando pro eo
ſoluit.ſed etiā ad dāna ⁊ intereſſe.vt probatur in.c.peruenit.⁊.c.cōſti
tutus.de fideiuſſoribus.⁊ in.l.inter cauſas.§.impēdia.⁊.l.que mutuū.
in ſi.ff.man.quinimo vult Inno.in.c.ſicut.ij.de iureiur.quod etiam dā
na que paſſus fuit caſu fortuito ſi veriſimiliter credebātur accidere po
teſt agere contra mandatorem.⁊ ſequitur Io.an.in regula acceſſoriū.
de regu.iur.lib.vj.in mercu. ¶ Tertio premitto ſic regulariter:omnes
exceptiones competēces preſenti competūt fideiuſſori:⁊ tenetur illas
opponere tanq̄ꝫ ſoluat odio ꝙ licet excuſetur ignorantia facti:non ta
men ignorantia iuris.hec probantur in.l.omnes exceptiones.ff.de ex
ce.i.l.ſi fideiuſſor.ff.mā. ¶ Quarto preſuppoſito quod ſi fideiuſſor fe
cit quicquid potuit:nec pro eo deficit quin exceptiones reo vel vbi cō
petentes admittantur:ſed vi fuit compulſus ad ſoluendu3 ſine culpa
ſua.etiam ſi per iniuriam ſuperiorū hoc acciderit poteſt nihilominus
agere cōtra mandatorem.hoc probatur ſm̄ litera3 a contrario ſenſu
in.d.l.exceptiones.⁊ ſequitur ibi Barto.Ioan.an.in dicta regula dā
num:ergo ad hoc induco tex.apertiſſimum iuncta glo.in verbo iudi
cium.in.l.nam et ſeruius.ff.de nego.geſt. ¶ His autem preſuppoſitis
dico ꝙ multiplici ex cauſa dictus comes Rolandus habet regreſſu3
contra dictum Ioannem tam pro ſorte ſoluta quam etiam pro dam
no et intereſſe.Et primo quando pro eo ſoluit mandato precedente
et occaſione more dicti Ioannis paſſus fuit illa damna:vt in iuribus

ſuperius allegatis. ¶ Non obſtat ſi dicatur ꝙ debuit proponere exce
ptiones cõpetentes principali maxime cũ principalis eũ certiorauerit
⁊ ſic non poterat pretendere ignorantiam. d. l. ſi fideiu. ¶ Ad hoc eñ
reſpõdeo multipliciter etiã preſuppoſito ꝙ illi qui fecerũt proteſtatio-
nem fuiſſent veri ꝓcuratores: etiã ꝑſuppoſita illaꝝ exceptionũ iuſtitia
⁊ veritate. dico eñ ꝙ fideiuſſor nõ teneẗ cum ſuo aliquali pudore exce
ptiones ꝓponere. licet de rigore ⁊ ſubtilitate iuris potuiſſet ꝓponere.
2 de hoc eſt tex. valde notabilis. i. l. queſitũ. ff. mãd. vbi diciẗ † ꝙ fideiuſ
ſor pro vſuris ſoluẽdis ex ſimplici pacto põt ſoluere, nec teneẗ excipere
qd nõ interuenit ſtipulatio ex factiõe nudi pacti noteẗ apud hoĩes de
facto qꝛ nõ teneẗ cõſulere alteri. ſ. principali cũ ſuo pudore vt ibi notã-
ter dꝛ. Ita ad ꝓpoſitum cũ iſte comes ꝓmiſiſſet ſoluere illi ſempronio
etiam eo tpe quo erat rebellis eccleſie. inhoneſtũ videbatur tanto viro
allegare religionẽ vel aliã exceptionẽ que apertiſſime nõ concludebat
iuſtitiam petentis cum ex hoc ſoleat diminui fides ⁊ opi. dñorũ apud
ſuos ⁊ alienos maxime qꝛ inhoneſtũ videtur reprobare mores quos
ante approbauerat. xxxij. q. v. horrendus. ⁊ in. l. creditores. ff. de priui.
cre. no. bar. in. l. fi. C. de ſpõ. ⁊ in. c. queadmodũ. de iureiu. ¶ Secundo
queadmodũ non teneẗ fideiuſſor exceptiones ꝓponere cũ aliquali pu
dore facti. d. l. quintus. ita ⁊ fortius nec cum magno rerum ſuarũ peri
culo. Erat enim ille ſempronius longe eo potentior vt exitus edocuit
vnde ex denegatione ſortis ⁊ propoſitione illaꝝ turpiũ exceptionum
merito poterat iuſte timere ſui ſtatꝰ interitũ vel bonoꝝ ſuorũ ſeu ma-
ioris partis iacturã. Excuſatur ergo ſi iſto timore ductꝰ illas nõ ꝓpo
ſuit: vt optime probaẗ in. l. nouiſſime. ff. quod cũ fal. tu. auto. metus eñ
oĩm bonorũ vel maioris partis excuſat: vt in. c. abbas. qd met. cau. et
c. frequens. de reſti. ſpo. lib. vj. ¶ Tertio probaẗ apertiſſime alia ratio
3 ne † fideiuſſor teneẗ ꝓponere exceptiones ſibi vel principali cõpetentes
qñ poteſt: vt qꝛ eſt coram iudice competẽti ſed vbi nõ poteſt per potẽ-
tiam aduerſarij, cui nõ valet cõmode reſiſtere nõ tenetur quinimo ſi ſol
uit habet regreſſum cõtra prĩcipalẽ. hoc probaẗ apertiſſime in. d. l. nã
⁊ ſeruius. iuncta glo. in verbo iudicium. ff. de nego. geſt. Nã ibi illi de q
bus ibi promiſerunt in carceribus ſuo detentori ⁊ ſic cõpetebat eis ex
ceptio per. l. pen. ff. quod me. cau. qñ illi erant ſerui: ⁊ ſic non poterant
obligari ciuiliter ⁊ tamẽ qꝛ de facto nõ profuiſſet eis illa exceptio ſi eã
propoſuiſſent habẽt regreſſum cõtra tertiũ pro quo ſoluerũt qꝛ eis nõ
fuit imputandũ vt ibi dicit ⁊ licet per iniuriam eis factam illud cõtin
git: tñ vt ibi dicit gl. quã ſingulariter no. ibi Bar. qꝛ illa iniuria cõtin
git facto illiꝰ principalis qui nõ fuit reuerſus nõ imputatur eis vnde
agunt ad dãnũ contra principalẽ. ita punctualiter accidit in caſu no-
ſtro. Nã iſte comes Rolandus nõ habebat iudicem competentẽ ſaltẽ
de facili contra illum ſempronium nec profuiſſent ſibi ille exceptiones
quinimo ſempronium prouocaſſent ad deteriora cõtra eũ ⁊ ſic merito
tacuit etiã ſi fuiſſent vere. d. l. nam ⁊ ſeruius. ⁊. xj. q. iij. ſi qñ. nec dictus
Rolandus ſpõte ſoluit. imo expectauit inuaſionẽ ⁊ deſolationem ali
quorum bonoꝝ ſuorũ. ⁊ ſpe requiſiuit dictum Joannem dictũ comitẽ
Rolandum de iure ⁊ de facto releuare ab illo periculo ⁊ nõ dimittere
diu illum obligatũ in illa fideiuſſione: vt in. c. fi. de fideiuſ. ⁊. l. ſi pro eo
C. man. vnde ſaltem tex. hec iura qꝛ diu ceſſauit illũ liberare ſua fide-
iuſſione: tenetur illũ releuare ab omni dãno ⁊ intereſſe: qꝛ quicquid pro
uenit ex mora ſua ſibi debet imputari. l. neceſſario. ff. de peri. ⁊ cõ. rei vẽ
di. ⁊. d. c. peruenit. ⁊. c. dilecta de foro cõpe. maxime cũ damnum fuerit
inflictũ odio ipſius Joannis ⁊ ſic cũ eo debet retorqueri: vt notanter
dicitur in. l. ſi merces. §. certe. ff. loc. ¶ Quarto optime faciunt no. per
4 Bar. in trac. de tyranno. vbi inter cetera dicit † ꝙ ſi debitores ciuita-
tis ſoluunt tyranno etiã ſi ſimplici eius preconia liberenẗ a ciuitate: qꝛ
iuſto timore ducti ſoluerunt tyranno nec probabiliter poterãt excipe-
re ſine magno periculo: ⁊ maxime cũ illud preceptũ fieret odio ciuita-
tis ⁊ ad h alle. d. l. nouiſſime. l. paulo callimacho. ff. de le. iij. cũ multis
ſi. Ita in propoſito excuſaẗ dñs comes Rolãdus fideiuſſor. ſ. exceptio
nibꝰ etiam veris nõ propoſitis ſoluit potiꝰ eñ iuſto volens ſuo pericu-
lo relinquere onus repetẽdi ꝙ Joanni principali. facit qd no. in ſimili
no. Jo. an. in. d. regula damnũ. in mercu. in fideiuſſore q ſoluit vſuras
indebitas. Si ergo tyrãno q nullũ ius habet iuſte ſoluiẗ inſtãte timo-
re. ita etiã ille ſempronius etiã ſi fuiſſet rebellis eccleſie. Nã vt de here-
ticis dicit Auguſtinus: nõnullos ſuſtinemus quos inuiti toleramus
xxiij. q. j. quiſquis. ⁊. xiiij. q. vij. quicũqꝫ. ¶ Itẽ reſpectu dãnorũ aper-
tiſſime facit dictũ Inn. i. d. c. ſicut. vbi dicit ꝙ vocans aliquẽ ad bellũ
iuſtũ teneẗ illi actione mandati ad oĩm damnorũ reformationẽ licet i
iuſta dãna fuerit paſſus. qꝛ hoc eſt de natura mãdati etiã ſi per caſum
fortuitũ dãna illa ꝯtingunt: dũmodo veriſimiliter ille caſus fortuitꝰ
poterat accidere. Ita ꝙ dicendum eſt hic cũ occaſione mãdati fuerit
iſte paſſus damnũ etiã ſi iniuſte: debet tñ habere regreſſum cõtra mã-
datorẽ. Nec obſtat ſi dicaẗ ꝙ erat excõicatus: qꝛ inſequutus fuit car-
dinalem hoſtiliter. ¶ Poteſt eñ ad hoc multipliciter reſponderi. Et
primo ꝙ pro vtilitate noſtra maxime vt euitemus dãnũ ⁊ ſtrages ho
minũ poſſumus excõmunicatos nõ vitare: ſaltẽ in ſimplici canone: vt
erat ĩ caſu noſtro reſpectu momẽtanee ſolutionis: vt videtur probari
ſingulariter in. c. ſi vere. de ſentẽ. excõ. Et ſentit ibi Inno. in prin. vnde
ne ille ſempronius inuaderet totam terrã dicti comitis Rolandi ſicut
inceperat iuſte potuit illi ſolutionẽ facere. Item ſolutio nõ fit hoĩbus
ſuis: ſed ſuo familiari q licite cõmunicat dño ſuo excõmunicato ĩ. c. q
multos. xj. q. iij. ¶ Itẽ vt video2 ꝑcipere ille cardinalis nõ erat de obe
dientia Joãnis ſicut erat ipſe ſemproniꝰ ⁊ ſic quo ad eũ nõ gaudebat
priuilegio cardinalatus. arg. c. licet. de elec. ⁊. xxiij. diſt. in noĩe dñi. In
ſuꝑ excõmunicato ẜm multos licite ſoluiẗ debitũ vt voluit Inn. in. c.
veritatis. de dolo ⁊ ꝯtu. ⁊ gl. Jo. xv. q. vj. nos ſanctoꝝ. ⁊ Arch. ibi vñ
licet aliqui cõtra. tñ habito reſpectu ꝙ pũctus eſt dubius ⁊ periculũ
erat in mora licite ſoluiẗ. d. c. ſi vere. Nã excommunicatio debet nocere
ipi excõmunicato ⁊ nõ tertio. i. ſui odiũ ſubtrahiẗ cõmunio ⁊ nõ tertij
vnde nec ex hoc ſequereẗ deuaſtatio territorij ipſius comitis Rolãdi
iuſte ſoluit etiã ꝑſuppoſito ꝙ vere fuit excõmunicatus ⁊ etiã hereticꝰ.
Si eñ ꝑmittitur cõmunio excõmunicati ad ipſiꝰ alimoniã ne pereat.
d. c. qñ multos. in fi. fortius in fauorem ſubditorũ dicti comitis Ro-
landi. ne ex inuaſione Sempronij potentiſſime perirent. Et hec ſuffi-
ciant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxj.

1 ☞ Sententia ſi lata ſit inter preſentes preſumitur ꝙ iudex habuerit
iuriſdictionem ex quo tranſiuit in rem iudicatam.
2 Legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum.
3 Princeps ſolus poteſt tollere ius alteri queſitum.
4 Poſſeſſio iuriſdictionis acquiritur per vnicum actum qui nõ ſolet de
gratia concedi.
5 Marchia anchonitana ſpectat in ſpiritualibus ⁊ temporalibus ad
eccleſiam.
6 Factum antiquum non dicitur ante lapſum. xx. annorũ quo ad impu
gnandam ſententiam de nullitate.
7 Scientia poſſeſſoris acquiritur in acquiſitiõe iurium incorporalium.

SAluatoris eiuſqꝫ genitricis
Marie preſidio inuocato. In cauſa ⁊ queſtione que ad ꝑ-
ſens vertitur inter communitatẽ ſeu vniuerſitatem mõtis
ſancte Marie in caxiano ex vna parte: ⁊ cõmunitatem ſeu vniuerſita
tẽ mõtiſſani ex alia parte prouincie marchie anchonitane ſuꝑ nullita
te ſñie late ꝑ dños Bartholomeũ de cremona ⁊ Antoniũ de ciuolis.
de tridento legũ doctores tũc commiſſarios magnifici ⁊ potẽtis dñi
Pandolphi de malateſtis: cũ etiam ſuꝑ quibuſdã finibus ipſaꝝ com
munitatum: vt clariſſime cõſtat ex actis coram varijs iudicibꝰ in hac
cauſa habitis: attingã ſuccincte quedã priũ. in materia: qñ nõ habui
tempus oĩa acta tranſcurrẽdi propter feſtinantiã conſiliũ petẽtis. pre
ſupponitur mihi in facto omnia vera eſſe que narrantur in conſilio ex
cellẽtiſſimi doctoris dñi Matthei de felicianis. ¶ Et primo videẗ ꝙ
dicta cõmunitas mõtiſſani foueat iuſtiſſimã cauſaʒ cũ pro eo lata fuit
ſentẽtia ꝑ dictos cõmiſſarios iam ſunt anni. xv. a qua licet fuerit ꝑ al-
terã partẽ appellatũ. nõ tñ fuit tpe debito proſequutum: ⁊ ſic ſentẽtia
remãſit valida. ⁊ ſic trãſiuit ĩ rẽ iudi. vt in. c. ꝑſonas. ⁊. c. ſi romana. ⁊. c.
oblate. cũ multis ſi. de ap. q̃ facit ius inter partes. etiã ſi in ſe cõtineret
iniuſtitiã: vt. l. res iudi. ff. de regu. iur. ⁊. l. ingenuum. ff. de ſta. ho. ⁊. c. cũ
inter. de re iudi. ⁊. c. quod ad conſultationem. e. titu. ⁊ in auẗ. ei q ap. C.
de temp. ap. ⁊ in cle. ſicut ap. de ap. Non obſtat defectus iuriſditionis
allegatus in delegãte quo ad cõmunitatem mõtis ſancte Marie. Ad
hoc enim multipliciter reſpõdeẗ. ¶ Primo per no. ⁊ ſingulare dictũ
Inno. in. c. cũ in iure. de offi. deleg. ⁊ ſentit Jo. cal. in. c. qñ cõtra. de ꝓ-
1 ba. dicit enim Inno. † ꝙ vbi ſñia lata fuit inter preſentes preſumitur
ꝙ iudex habuerit iuriſdictionẽ ex quo tranſiuit in rem iudi. vnde op-
ponenti defectum iuriſdictionis incũbit onus probandi. ⁊ idem dixe-
rũt multi ſi fuit lata in abſentẽ cõtumaciter maxime qñ factũ eſt an-
tiquum: vt no. in dictis iuribus. maxime ꝑ moderniores. ⁊ ꝑ hoc facit
l. põponius. §. rati. ff. de procu. ⁊ qd no. gl. in. c. j. de elect. lib. vj. Patet
eñꝰ ꝙ poſt lit. ꝯteſta. nõ opponiẗ defectus mãdati quo ad hoc vt pro-
curator habeat dicere de mandato cũ altera pars viſa ſit in eũ conſen
tire. ¶ Item ⁊ fortius dicẽdũ in eo qui appellauit a iudice. vel appel
lauit ⁊ non fuit proſecutus. vt maxime cũ factum ſit hic ſatis antiquũ
poterat enim habere magnificus dominus Pandolphus iuriſdictio
nem delegatam: vel forte ſua fuit prorogata. ⁊ ſic in dubio preſumen-
dũ eſt ex taciturnitate tãti temporis. Ad idem quod no. in. d. c. cum in
iure. ⁊. c. bone. el. j. de elec. dicit enim pro ſentẽtia preſumendum poſtꝙ̃
tranſiuit in rem iudi. vt in iuribus preallegatis. ¶ Secundo arguiẗ
a ſufficienti partium enumeratione. aut dictus dominꝰ de malateſtis
habebat iuriſdictionem in dicto caſtro montis ſancte Marie: aut nul
lam. primo caſu valet in dubio illa ſententia: quia delegatus fungiẗ
vice delegantis: vt in. c. ſane. de offi. eius cui man. eſt iuriſ. contra quã
2 non potuit gubernator marchie cauſam de nouo committere qꝛ † de-
legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum in. c. fin.
de confir. vti. ⁊ immutare iuris ordinem. vt dicit gl. poſt Spe. in. c. fin.
3 de here. lib. vj. ¶ † Solius enim principis eſt tollere ius alteri queſitũ
iuxta nota. in. c. conſtitutus. de relig. domi. ⁊ in regula indultum a iu-
re. de regulis iuris in. vj. ⁊. xxv. queſti. ij. in ſumma. ¶ Si vero dictus
dominus non habebat iuriſdictionem dicendum videtur quod aut li
tigãdo corã ſuis delegatis deputatis in hac cauſa prorogauerũt iſti

de monte

de mōte ſancte Marie iuriſditionē iſtius domini de malateſtis:nō di
co delegatorū ſuorū ſicut quidā incōſiderate ī hac cauſa allegauerūt.
Non em̄ hic cadit illa diſputatio an delegati iuriſditio poſſit prorogа
ri.tūc em̄ hꝫ locū illa indagatio qñ delegatꝰ vult cognoſcere vltra cō
prehenſa in reſcripto.iuxta no.ī.c.cū olim.el.j.⁊.c.p.⁊.g.⁊.c. de cauſis.
de offi.dele.¶Sed ex quo in caſu noſtro iſti delegati cognouerūt tā
tū de cauſa ⁊ inter ꝑſonas de quibus tñ cōmiſſiōe eis facta fruſtra in
dagatᷣ an iuriſditio delegata poſſit prorogari.quia iſti cōmiſſarij ge
rebāt ꝑ oīa vices illius dñi de malateſtis:vt in iuribꝰ ſuperius allega
tis.⁊ ſic potius videtur prorogata iuriſditio illius dñi q cū alˢ ordi
narius eſſet iure ſua potuit ſua iuriſditio prorogari ⁊ virtute proroga
tionis cauſam cōmittere.vt in.l.j.ff.de iudi.⁊.l.ij.C.de iuriſd.om.iudi.
l.ex cōſenſu.C.de epiſ.audi.⁊.c.ſignificaſti.cū ibi no.de fo.cōpe.Nā ꝓ
rogata iuriſditio eſt illius nature cuius eſt iſta principalis.vt no.in.c.
p.⁊.g.⁊ patet in.d.l.ij.vnde ſicut poterat cōmittere ſuā iuriſditionē.l.
vnica .C.q pro ſua iuriſdi.ita ⁊ prorogata.in prorogatiōe vero iuriſdi
tionis ſaltē ordinarie ſufficit tacitus cōſenſus partium.arg.in.l.j.C.de
iuriſdi.om.iudi.⁊.l.ij.ff.de iudi.no.Bar.in.l.j.ff.eo.ti.⁊ Inno.in.c.ad
petitionē.de accu.in prin.ſed hoc notoriū erat ipſis cōitatibus ꝙ eoꝝ
ſyndici litigabāt corā delegatis ipſius dñi.ergo ſufficere debebat ipa
rum cōitatū tacitus cōſenſus.⁊ ſic tolli videntᷣ multa per aliquos alle
gata ponderantes ſyndicū mōtis ſancte Marie nō habuiſſe manda
tum ad prorogādū iuriſditionē:quia ſyndici.ſed iſte cōitates vidētur
ꝓrogaſſe patiētes illos ſyndicos litigare corā illis.⁊ ad hᷣ tex.notabi
lis iuncta gloſ. in.d.c.cū olim.aut ceſſante prorogatione opꝫ dicere ꝙ
iſte dominus de malateſtis acquiſiuit iuriſditionē iure proprio exercē
do in iſtam cōitatē iſtū actum iuriſditionalē . Nam delegare cauſam
eſt iuriſditionis.vt.l.imperiū.ff.de iuriſdi.om.iudi.in fi.no.gl.in.c. ſi a
4 ſubdelegato.de offi.deleg.lib.vj.¶†Per vnicū aūt actū qui nō ſolet
de gratia concedi acquiritᷣ iuriſditionis poſſeſſio.vt no.Inn.in.c.cum
eccleſia ſutrina.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.⁊
in.c.dilectus.de ca.mo.Bar.in.l.j.§.hoc interdicto.ff.de itine. actuqꝫ
priua.ratione cuius valēt ea q̄ poſſeſſor exercet.vt no.doc. poſt Inn.
in.c.cum dilectus.de reli.do.⁊.c.olim.ij.de reſti.ſpo.facit.c.cōſtitutio
nis.de iure patrona.⁊.c.querelā.de elect.¶Tertio facit principaliter
qꝺ no.gl.in.c.ſignificaſti.de fo.compe.que dicit ꝙ litigans ſcienter co
ram iudice nō ſuo:licet non potuiſſet prorogare iuriſditionē illiꝰ vt in
clerico reſpectu laici.nō tñ poteſt ꝯtra ſententiā venire:ſaltē vt pactū
ſicut acceptilatio inutilis.ff.de pac.ſi vnꝰ.§.penulti.⁊.ff. de accept.l.ſi
acceptilatum.facit.l.ij.C.communia vtriuſqꝫ iudi.vbi bonus textus.
¶Quarto facit quia audio notoriū eſſe qꝺ magnificus ⁊ potēs dñs
Karolus de malateſtis tempore illius ſentētie exercebat omnimodā
iuriſditionē in dicto caſtro montis ſancte Marie:qui etiā cōmiſit cau
ſam in genere dño Bartholomeo vni ex dictis ꝯmiſſarijs.Et ſic ſaltē
ex iſto capite dꝫ valere ſententia etiā preſuppoſito qꝺ dictus Karolꝰ
nō habuiſſet ibidē de iure iuriſditionem.Nam ratione publice vtilita
tis ex quo reputatᷣ tanꝗ̄ dominus probantur valere ꝑ eū geſta.l.bar
barius.ff.de offi.preto.⁊.ij.qōe.vj.verūtamen . ¶Quinto dominus
Pandolphus erat ⁊ eſt dominus montiſſani . Sed in iudicio finium
regundorum vterqꝫ eſt actor ⁊ reus.vt ī.c.ex literis.de ꝓba.⁊.ff.fa.er
ciſ.l.inter coheredes.§.qui.fami.erciſ. ergo potuit dictꝰ dominus cau
ſam committere quatenus lis mouebatur contra ſubditum ſuum qꝛ
actor ſequitur forū rei.de foro competenti.ca.cum ſit generale. ¶Sꝫ
his non obſtantibus contrariam ſententiam obijcio preualere:dico ⁊
illam ſententiam multiplici ratione eſſe nullam . ¶Primo quia fuit
lata ab eo ſeu autoritate illius de quo notorie conſtat nō habuiſſe iu
5 riſditionem in hac cauſa.†Tota em̄ ꝓuincia marchie anconitane ſpe
ctat in ſpiritualibus ⁊ temporalibus ad iuriſditionem eccleſie.vt pro
batur in extrauaganti Joannis.xxij.que incipit.dierū excreſcente ma
litia romana eccleſia.⁊ hodie de preſenti exercet omnimodā iuriſditio
nem.Non potuit ergo dominus Pandolphus hanc cauſam illis do
ctoribus delegare.Nemo em̄ dat qꝺ non habet.l.traditio.ff. de acqui.
re.domi.⁊.c.de multa.j.q.vij.⁊.c.quod autem.de iurepatro.quare ſen
tentia ab iſtis tanꝗ̄ iuriſditione carentibus lata viribus non ſubſiſtit
C.ſi a non compe.iudi.per totū.⁊.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.c.vno.de iu
reiuran.quare deſertione appellationis non obſtante poteſt dicta cōi
tas ſancte Marie agere de nullitate.vt eſt tex.ī.l.ſi expreſſim.ff.de ap.
⁊ tex.iūcta gl.c.licet.de ſen.excom.lib.vj. per doc.in cle.ſepe.de appel.
¶Ad predicta facit glo.multum notabilis.in.c.cuꝫ iure.de off.dele.
que dicit quem debere conſeruare inſtrumētū poteſtatis iudicis.quia
alˢ pro ſententia non preſumitur.⁊ ibidem hoc latius.¶Secūdo di
cta ſententia eſt nulla quia alter ex cōpromiſſarijs cōmiſit cauſe cogni
tionē ſuo condelegato qꝺ facere non poterat cum eſſet delegatus nō a
principe.vt in.c.cum cauſam.de app.⁊.l.a iudice.C.de iudi.licet em̄ de
legatus a principe inferiori poſſit ſubdelegare articulū non iuriſditio
nalem iuxta notabile dictū Inno.in.c.cū bertoldꝰ.de iudi.pro qua fa
cit tex.ſm vnū intellectū.Et idem ſentit glo.no.iuris ciuilis in auᷣ. de
defen.ciui.prope finem.articulum tñ iuriſditionalem cōmittere nō po
teſt:vt in preallegatis iuribus.Nec obſtat ſi dicatur qꝺ cōmiſit vices
ſuas collegę:eadē ratio ꝓhibitionis eſt in collega que in extraneo ⁊ iu
ra loquntᷣ in hac materia indiſtincte.ꝑ hoc facit gl.in.c.is cui.de off
dele.li.vj.⁊.d.c.cū cauſam.perinde ergo eſt ac ſi dñs Bartholomeus
ſolus proceſſiſſet:quo caſu indubitatum eſt non valere proceſſum corā
vno ex duobꝰ delegatis agitatum.vt in.c.cauſam matrimonij.⁊ in.c.
vno delegatoꝝ.de offi.dele.¶Tertio corruit dicta ſentētia ex defectu
ordinis iudiciarij.qꝛ dicitur litem non fuiſſe cōteſtatam.Item dñs de
malateſtis cū recognoſcat ſuperiorem nō potuit cām committere ſim
pliciter ⁊ de plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij.⁊ ſic tollere ſolēnitates
qꝛ hoc ſolius principis eſt vel habētis iura principis iuxta no.ꝑ gl. in
c.fi.de here.lib.vj.Et ſequitur Spec.in ti.de leg.§.ſupereſt.ver.ſed nū
quid.¶Quarto facit qꝺ vbicūqꝫ pars pro qua lata fuit ſñia aſſumit
diſputationē coram iudice competente ſuper iuſta vel iniuſta ſenten
tia.ſi iudex reperit ſñiam iniuſtam debet illam retractare nō obſtante
qꝺ tranſiuit in rem iudicatā.⁊ no.ponit Innoc.in.c.cum dilecti.de re
ſcrip.⁊.c.cū bertoldus.de re iudi.Sed in caſu noſtro vt mihi dicit illa
cōitas caſtri montiſſani aſſumit hāc diſputationē.ergo ſi iudex repe
rit illā iniuſtā debuit eā retractare vt fecit.¶Quinto hoc probo ſub
tili ratione.iuriſditio in cōitatem mōtis ſancte Marie nunꝗ̄ pertinuit
nec de iure nec de facto ad dñm Pandolphū.ſed tꝑe illiꝰ cōmiſſionis
⁊ litigij dñs karolus de facto exercebat iuriſditionē in dicta terra:vn
de dñs Pādolphus ſimpliciter nō cōmiſit illā cauſam illis doctori
bus ſed quantū in eo erat quaſi pro parte cōitatis montiſſani.que cōi
tas ad eum pertinebat ⁊ pertinet.vnde illā cōitatē dixit eſſe ſuam:nō
ſic dixit de cōitate montis ſancte Marie quia ponens ſpem qꝺ domi
nus karolus licet in genere commiſit cauſam domino Bartholomeo
vni ex illis duobus commiſſarijs.ſed dicti cōmiſſarij ſolius dñi Pan
dolphi qui non habebant aliquā iuriſditionē in dicta cōitate montis
ſancte Marie:ergo ipſo iure ſententia fuit nulla maxime qꝛ vt dixi di
ctus dñs Pandolphus ſolus committere nō intēdebat.pro hoc.c.cū
ſuper abbatia.⁊ quod ibi no.de offi.dele.⁊.c.ex parte aſtēſis.de cōceſ.
prebē.⁊ qꝺ no.Bar.in.l.ſi is ad.ff.de acqui.here.¶Nūc venio ad re
ſponſionem contrariorum que videntur prima fronte multum vrge
re.Et primo ad primū dico qꝺ nō apparet partes hic fuiſſe preſentes
in ſentētia ꝑſuppoſito qꝺ partes fuiſſent p̄ſentes. dico qꝺ ſatis hic ꝑ
parte cōitatis montis ſancte Marie probatur iuriſditionis defectus.
Eſt enim pro his ius cōe ⁊ notorietas facti ex quibus ptꝫ qꝺ plenaria
iuriſditio in dicta cōitate pertinet ad eccleſiam romanā.alˢ ergo exer
cens preſumitur vſurpaſſe niſi oſtēdat titulum vel colloratā poſſeſſio
nem vt ī ſimili habetᷣ in.c.ad decimas.de reſti.ſpo.lib.vj.facit.c.diſtic.
cōtra morem.Item vt proxime dixi dñs Pādolphus nō intēdebat
6 cōmittere reſpectu mōtiſſani.Nec obſtat factū eſſe antiquū.†Primo
qꝛ eſt notabilis opinio vt ante lapſum.xx.annoꝝ nō dicatᷣ factū anti
quū quo ad impugnandū ſententiam de nullitate etiam reſpectu ordi
nis vt voluit Jo.cal.in.d.c.qm̄.de proba.Itē ſecus ꝺ falſo quia pōt
obijci intra.xx.annos.vt in.c.cū venerabilis.de exce.⁊.l.querelā.C.de
fal.fortius eſt ergo idē dicendū in nullitate ſentētie ex iuriſditionis de
fectu.facit.c.ſuper eo.⁊ qꝺ ibi no.de fal.¶Itē antiquitas facti rele
uat niſi aperte probarentᷣ defectus ceſſat em̄ preſumptio vbi aperte ap
paret de veritate.¶Etiā ptꝫ qꝺ dñs karolus dictā cōitatē reſtituit
eccleſie romane tanꝗ̄ dño vt in facto mihi preſupponitur.nec vnꝗ̄ ali
qd habuit ibi agere dñs Pandolphus.qꝛ non habebat ibi iuriſditio
nē:nec intendebat iſte prorogare ipſius iuriſditionem.ꝙ ptꝫ ex eo qꝺ
dñs karolꝰ q de facto excercebat ibi iuriſditionē hāc cōmiſit cauſam
vnde litigabat illa cōitas mōtis ſancte Marie vigore cōmiſſionis fa
cte per dñm Karolū.prorogatio em̄ non debet preſumi ex quo ꝯſtat
ex cōiecturis de contrario:qꝛ facta de facili non preſumuntur.vt in. c.
cum in iure.de offi.delega.⁊.l.vnica.C.de man.p̄n. Nec eſt veriſimile
quem velle prorogare iuriſditionem in non dñm extra quem is q gerit
ſe pro dño illam cām qꝺ inſeritᷣ eidem.Ex hoc etiam dico ꝙ dominꝰ
Pandolphus non intendebat per illam ꝯmiſſionem acquirere iuriſdi
tiōis poſſeſſionem quā nō intendebat.hoc ptꝫ ex verbis cōmiſſionis.
arg.l.fi.quēad.ſer.amit.¶Et quod no.Innocē.in.c.bone. preallega
to.nec etiam potuiſſet acquirere.quia acquiſitione iſtorum iurium in
corporalium requiritur ſcientia poſſeſſoris.que hic non probatᷣ vere
nec preſumptiue.l.ij.C.de ſerui.⁊ aqua.no.Inn.in.d.c.bone.prealle.⁊
in.c.cōquerente.de off.ordi.⁊ ꝑ Bar.in.l.j.ff.de aqua plu.ar.in.l.ſi pu
blicanus.§.in vectigalibus.ff.de publ.¶Ad tertiū ꝯtrium reſpōdeo
ꝙ gl.illa non eſt vera ſimplˢr nec cōiter approbatᷣ ibi a doctoribꝰ.ſen
tētia enim nulla habet vim pacti quando poſtꝗ̄ eſt lata approbatᷣ ex
certa ſcientia a partibꝰ.⁊ ſic intelligitᷣ.l.ij.C.cōia vtriuſqꝫ.vt ibi not.
⁊ in.l.vnica.C.qui pro ſua iuriſdi.⁊.l.lꝫ.C.de iudi.ꝑ Ant.de bu.in. d.
c.ſignificaſti.qꝺ hic nō cōtingit.¶Ad quartum argumentū reſpōde
tur prime vt dixi:qꝛ licet dictus dñs commiſit tñ commiſſarij ꝓceſſe
runt tāꝗ̄ delegati ſolꝰ dñi Pādolphi.vt ptꝫ ex eoꝝ ſentētia. ¶Itē
cum dñs Karolus nullū habuit vlᷣ habuiſſet ibi titulum nihil valuit
quicqd ipſe fecit.iuxta plene no.ꝑ Inno.in.c.nihil eſt.de elec.ꝑ Bart.
in cōtractu de tyrāno.facit.c.alienatiōes.xij.q.ij.⁊.c.j.de ſchiſma. ⁊.l.
decernimus.C.de ſacroſan.eccle.Nec obſtat.l.barbarius.ſatis em̄ re
ſpondetur per Inn.in.c.nihil eſt.¶Ad vltimum argumentum dico
qꝺ ſi bene inſpiciantur verba ſententie dictorum delegatoruꝫ cōitatis

mōtiſſani.ꝓuocauit corā dictis delegatis vnꝰ lꝫ q̄libet ſit actor ⁊ reꝰ
in iſtis iudicijs cōibꝰ.tñ ille tenet actoris locū q primo ꝓuocauit ad
iudiciū.vt in.l.in tribꝰ.de ꝓba.¶ Cōcludo igit̄ ptes iudicis apoſto-
lici in hac cā fore ꝓut in ſuo cōſilio cōcludit dñs Mattheus Felicia-
ni.ſi ea que ipſe in facto narrat vera ſunt ⁊c.

¶ Conſilium.lxij.

1 ☞ Prelatus ſine autoritate ſuperioris:⁊ maxime ſine cōſenſu ſui ca-
pituli nō pōt cōpromittere ſuper iuribus eccleſie.
2 Prelatus ſolus tranſigendo nō obligat ſucceſſorem.
3 Iudiciū ⁊ contractus in perſonā prelati nomine eccleſie an tranſeunt
efficaciter in eccleſiam ſi non infertur alienatio iurium eccleſie.
4 Fraudis preſumptio ceſſat ex qualitate iudicis ⁊ perſonarum.

OMnipotētis dei poſtulato
ſuffragio. Illud de iure queritur. an viſis ꝯpromiſſo ⁊ lau
do inde ſequuto geſtis īter reuerēdū patrē quōdā dominū
Bartholomeū quondā epm̄ maſſanū ex vna parte ⁊ Bartholomeū
Stephani de caſtro nouo ex altera parte. Ac etiā pōderata ꝯfirmatio
ne dicti laudi ſeu ſentētie poſtmodū facta p dn̄m Ioā.tūc papā.xxij.
ꝯpetāt aliqua remedia.⁊ q̄ ipſi Bartholomeo Stephano ſeu eiꝰ ſuc-
ceſſori cōtra ⁊ aduerſus ſucceſſorē dn̄i Bartholomei epi ⁊ epatū ſeu
aduerſus epm̄ maſſanū.¶ Et pmo videt̄ nullū remediū cōpetere. Nō
enim valet ꝓnuntiatio vt ſententia delegati apoſtolici:q2 cū eſſet lai-
cus delegatio ſibi facta per ſummū pōtificē maxime oraculo viuevo
cis ipſo iure corruit per.c.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj. Neq3 valuit tāq̄
1 arbitramentū vigore cōpromiſſi.† Prelatus enim ſine autoritate ſu-
perioris:⁊ maxime ſine ꝯſenſu ſui capituli nō poteſt cōpromittere ſup
rebus immobilibus vel ſuper iuribus eccleſie ſaltē quo ad hoc vt ob-
ligatio trāſeat in eccleſiam ſaltem per mortē compromittētis. Sicut
enim directe non valet ſolus alienare bona eccleſie vel eccleſiā ſuā per
petuo obligare.xij.q.ij.ſine exceptiōe.⁊.c.j.de his que fi.a prela.ita nec
indirecte ſcꝫ cōpromittendo.vt in.c.peruēit.de arb.⁊ ibi expreſſe hoc
tenet Hoſt.⁊ Spe.e.ti.§.reſtat.ver.ſed nūquid clericis.§.finitur. verſi.
ſed nunquid prelatus.⁊ Fed.cōſi.xx.⁊ Lap.in allegatiōe Io. Pro-
2 batur alia ratione.certū eſt† ꝙ ſolus prelatus trāſigendo nō obligat
ſucceſſorem,ſed trāſactio cenſet̄ dūtaxat perſonalis:vt probatur in.c.
veniens decetero.de tranſa.ergo idē dicēdū in cōpromiſſo facto tāq̄
in arbitratorem ⁊ laudi inde ſequuti. Eſt em̄ quedā tranſactio vt legi-
tur ⁊ notatur in auf.ſi vero contigerit.C.de iudi.⁊ in corpore vnde ſu
mitur.in titu.vt diffe.iud.⁊ no. Inno.in.c.quintauallis.de iureiurā.⁊
Bar.i.l.ſocietatē.§.arbitrorum.ff.pro ſocio. ¶ Secundo principali-
ter nō valet dictū laudū:quia continet in ſe vſurariam prauitatem in
eo quod condēnat epm̄ ad ſoluēdū ſex,florenos pro quolibet centena
rio donec ſoluerit capitale cōtētū in dicta cōdēnatione,ꝙꝙ em̄ vſura
nō cenſetur niſi ex cōtractu mutui.vt in.c.conſuluit,de vſur. plene per
Io.an.in regula peccatum,de regu.iur.lib.vj.in mercu. tamē ſufficit
mutuū verꝫ vel fictū vt leg.⁊ no.in.c.in ciuitate.⁊.c.nauiganti.de vſu.
patet in eo qui vendit merces plus q̄ valeant:q2 differt ſolutionē pre-
tij. Nam ibi nō eſt mutuum verum ſed fictum:q2 fingitur emptor ſol-
uere verū pretiū emptionis ⁊ recipere illud mutuo ab emptore et pro
vſura dare illud plus debito.vt no.i dictis iuribus. ¶ Sic pari rōne
videtur dicendum in propoſito vt eps̄ fingat̄ ſoluere illos ducentos
florenos.⁊ poſtmodū mutuū recipere ⁊ ſoluere ſex pro centū qđ eſt il-
licitū:vt per totū titu.de vſu,maxime in.d.c.in ciuitate.⁊.c.nauiganti.
¶ Tertio nō obſtat predictis confirmatio facta per Ioannē tūc pa-
pam q2 illa non fuit facta forma cōmuni.ſed cōditionaliter ſeu ſub cō
ditione.cōfirmat enim oia prout rationabiliter proceſſerunt ⁊c. Que
quidem confirmatio nihil noui iuris tribuit:ſed antiquū ſi quod ius
erat cōfirmauit.vnde parum aut nihil operatur.vt in.c.examinata.de
confirma.vti.⁊ in.c.quia diuerſitatem.iuncta glo,de conceſ.prebend,
vnde non facit tranſactionem perſonalem eſſe realem: vt eſt glo. not.
quā omnes ſequūtur.in.d.c,veniens. ¶ Sed his non obſtantibus que
vere ſi ſubtiliter pōderētur non obſtant: contrariam ſententiam pre-
ualere arbitror. Et primo dico qđ Bartholomeo ſeu eiꝰ ſucceſſori cō-
petit remediū petendi dictos.cc.florenos.q2 ſunt in obligatiōe vigore
dicte ſententie ⁊ laudi ꝙꝙ ſucceſſor ſeu eps̄ maſſanꝰ poſſit ſoluere ſex
pro centenario ⁊ euitare ſolutionē ducētorū florenorū prout in laudo
cōtinet̄. Moueor q2 licet prelatus nō poſſit per cōtractum ſeu cōpro-
miſſum alienare bona immobilia eccleſie ſine ſolēnitate vt in iuribus
allegatis pōt tñ cōpromittere ⁊ ꝯtrahere noīe eccleſie,ita ꝙ obligatio
efficaciter trāſit in eccleſiā:ſi ceſſat alienatio iuriū eccleſie:vt probatur
in.c,dilecti.de fo.cōpe.⁊.c.ij.de preca.⁊.c.j.de ſo.⁊ cle.j,de reb.eccle.nō
alie.no,Hoſt,in.c,contingit.de tranſac.ꝓbatur in ſimili.tutor trāſigit
ſuper rebus pupilli.l.interdum.§.cui tutelam.ff.de fur,ergo ⁊ prelatꝰ
qui cenſetur tutor eccleſie.xvj.q.j.in.canonibus.no.glo.in.c.auditis.đ
in integ.reſti. Item adminiſtrator ciuitatis.vt.l.preſes.C.de tranſac.
ergo ⁊ prelatꝰ qui habet largiorem poteſtatem in.c.cum nobis.in fi.đ
elec.facit quod leg.⁊ no.in.c.ſi.v.q.iij. ¶ Item procurator habens ge
neralem ⁊ liberam poteſtatem tranſigit.vt in.c.qui ad agēdū. đ ꝓcu.
lib,vj.ergo ⁊ epiſcopus qui habet generalem ⁊ liberam ſicut ⁊ q̄libet
alius prelatus.d.c.cum nobis.⁊.đ.c.ſi.v.q.iij.eſt bo.tex.iuncta gl.in.l.
nulli.ff.de trāſac.vbi dicit p̄latū ſolū poſſe tranſigere ſup rebus eccl'ie
ſi bona de quibus eſt cōtentio occaſione tranſactionis remaneant pe-
nes eccleſiā:⁊ eccleſia obligatur ad aliquid dandum vel faciendū: nā
tunc non ſequitur alienatio:imo cōditio eccleſie melioraт̄. ¶ Quo ca
ſu nō exigit̄ ſuperioris vel alterius conſenſus.vt.l.cuꝫ hi.§. quid ergo.
⁊ qđ no.glo.in.§.ſi vni.ff.de tranſac.quod ibi principaliter contingit
in facto noſtro.valuit ergo cōpromiſſum ſaltē vigore approbationis
poſtea ſubſequentis:cum fuerit quedam tranſactio facta circa a liena
tionē rex eccleſie:⁊ eccleſia fuit meliorata. Et p̄ſuppoſito ꝙ ſi fuiſſet
leſa imputandum eſt eccleſie:ſi nō petijt reſtitutionē in integrum ſaltē
a tutore dicti dn̄i Bartholomei iuxta ea que habētur ⁊ notan.in.d.
c.j.de in integ.reſti.lib.vj. ¶ Nec obſtat ſi dicatur ꝙ imo ſequit̄ alie-
natio iurium ⁊ eccleſie.quia eccleſia obligat̄ ad dandū annuatim ſex
pro centenario in obligatione qđ ſolus prelatus facere non poteſt.d.
c.decetero. Quia dico ꝙ illa ſolutio annalis nō eſt obligatio ſed ī fa-
cultate ſoluēdi. Solum enim ſolutio ducentorū florenorū eſt in obliga
tione ſoluendi,⁊ ſic eccleſia poteſt ſe ſi vult vnica ſolutione liberare:vt
patet ex forma laudi ⁊ ſentētie. ¶ Ad hoc quod leg.⁊ no.in.l. miles.
§.decem ⁊ vendi. Et maxime predicta procedūt:q2 dictus cheti non
fuit purus arbitrator.ſed etiā delegatꝰ apoſtolicus ⁊ proceſſit tanq̄
delegatꝰ ⁊ arbitrator:vt ptꝫ ex tenore ſentētie:ꝙ facere potuit.ꝓbat̄
in.c.niſi.de preben.facit qđ no. Inn.in.c.cū ex officij.de preſcri. Et ſic
cum nō fuerit ab eius ſnia appellatū trāſiuit in rem iud.de re iu.c.qđ
ad ꝯſultationē.⁊ ſentētia delegati trāſiuit in eccleſiā ⁊ ſucceſſorē:licet
ſolus prelatus fuerit in iudicio.vt no.in.c.edoceri.de reſcrip.facit.d.c.
dilecti.de fo.compe. Nam dictus dn̄s Bartholomeꝰ delegationem
apoſtolicam ⁊ compromiſſum ac laudum inde ſequutū approbauit ⁊
3 fecit noīe epatꝰ ſui.eccleſia autē nūq̄ morit̄.xij.q.ij.liberi. † ⁊ ſic iudi-
ciū ⁊ cōtractus in perſonā prelati noīe eccleſie tranſeunt efficaciter in
eccleſiam ex quo nō infertur alienatio iuriū eccleſie.⁊ ita dictū laudū
maxime ſequuta approbatione cū ſit quidā cōtractꝰ.vt.ſ.dixi.fuit em̄
ita quaſi quedā emptio iuriū dicti Bartholomei:quā quidē emptio-
nem noīe eccleſie ſatis poteſt prelatus facere cū acquirat̄ eccleſie.facit
c.ij.de dona.⁊.c.aurum.xij.q.ij.⁊.c.quicunq3 ſuffragio.ea.cauſa ⁊ qō.
¶ Ex quibus poteſt inferri qđ etiā ceſſante confirmatione apoſtoli-
ca obligatio orta ex dicto laudo ⁊ ſententia trāſiuit efficaciter in eccle
ſiam:maxime cum nulla ſit preſumenda ambitio:nec fraus ex quali-
tate pſone deputate arbitratori qui fuit in hac ciuitate ſenarū vir pro
4 batiſſimus.† Ex qualitate enim iudicis ⁊ arbitratorum ceſſat p̄ſum-
ptio fraudis.vt eſt bonus tex.in.c.niſi. Et ſic dicenda eſt illa trāſactio
realis.d.l.preſes. Nec obſtat dictum.c.veniens.⁊.c.ceterū.de tranſact.
vbi dicitur tranſactionem eſſe perſonalem:⁊ non realem ad confirma
tionem ſuperioris. Poteſt enim dupliciter reſponderi. Primo ꝙ illa
iura procedūt qñ occaſione illius cauſat̄ perpetuū preiudiciū eccleſie
vt quia alienantur bona vel iura ipſius:⁊ ſic proprie loquunt̄ iſta iu-
ra. Sed in caſu noſtro nulla ſequit̄ alienatio:imo acquiſitio iuriū di-
cte curie de quibus erat contentio.⁊ illa ſolutio annua ſex florenoꝝ ꝓ
centenario eſt in facultate ipſiꝰ eccleſie ⁊ nō in obligatione. vnde pōt
eccleſia maſſana vnica ſolutione ducentorum florenorū ſe liberare:vt
ſ.dixi.vnde ſicut ceteri cōtractꝰ ⁊ iudicia tranſeunt in eccleſiā ⁊ ſucceſ
ſorem:vt in iuribus ſuperius allegatis.ita ⁊ iſte de quibus hic. ¶ Se
cūdo principaliter qđ p̄ſuppoſito ſine veritatis preiudicio qđ p̄dicta
nō obſtarent.attamē ex cōfirmatione aplica efficiūtur p̄dicta valida
⁊ tranſeunt in eccleſiā ⁊ ſucceſſorē. Ex cōfirmatiōe enim apoſtolica ex
certa ſcientia facta actus confirmatus validatur ſi fuerat inualidus
⁊ efficit̄ realis ſi prio erat pſonalis:vt ꝓbat̄ in.c.j.de tranſac.cū ibi no.
⁊ in.c.j,⁊.ij.de cōfir.vti. Adeo qđ nullꝰ de ipſius actus validitate vel
inualiditate circa romanū pōtificē cognoſcere pōt.vt ibi. ¶ Ad ſcđm
qđ actus efficiatur realis ⁊ tranſeat in ſucceſſorem per cōfirmationem
apoſtolicā.allego caſum expreſſum in.d.c.veniens.ꝙ aūt iſta cōfirma
tio facta fuerit ex certa ſciētia probatur ex tenore geſtorum in poſitio
ne.quoties em̄ ea q̄ cōfirmant̄ ſpecialiter ex cōfirmatione exprimunt̄
dicit̄ ſuperior cōfirmare ex certa ſcientia.adeo ꝙ illa verba que ſolēt in
cōfirmatiōe inſeri.vcꝫ ſicut ⁊ prout ꝓceſſerūt ⁊c.ſtāt nō cōditionaliter
ſed cauſaliter.vnde exponunt̄ illa ꝟba ſicut rationabiliter.id eſt q2 ra
tionabiliter.vt ꝓbat̄ in.c.pe.de cōfir.vti.⁊ ibi tex.⁊ doct. In caſu nr̄o
exponūt̄ oia i litera cōfirmatoria que ſunt in materia principali. Nec
obſtat ſi dicat̄ ſolutionē annuā illorū ſex florenoꝝ pro cētenario ibidē
ſpecialiter nō ꝯtineri:q2 dico illud minꝰ cōfirmatū ſi dicat̄ facta ex cer
ta ſcientia q2 vt.ſ.ſepe numero prelibatum exiſtit illa ſolutio nō eſt in
obligatione:ſed tantū in facultate.vnde nō fuit opꝰ illā ſpecial'r enar-
rare. Narrat̄ em̄ qđ eſt principale in materia ⁊ obligatiōe verſat̄.ſcilꝫ
cōdēnatio in ducētis florenis ⁊ adiudicatio iuriū eccleſie. Nec aliud vl
tra ducentos florenos petere vult vel intēdit dictus Bartholomeus
vel alius ſucceſſor.ſatis colligit̄ vltra predicta ex clauſula ibidē in fine
defectus ſi que forſan in oībus p̄miſſis interueniſſent. de cuiꝰ virtute
⁊ potētia ſatis habet̄ per Spe.ti.de leg.§.nunc oſtendendū.ver.xviij.
⁊ Archi.in.c.cenomanēſe.lxj.di.per tex.⁊ doc.in cle.paſtorali.de re iu.
que quidē clauſula apponitur nunq̄ qñ cōfirmatio fit forma cōi cum
illa

illa nil iuris tribuat.ſed antiquū ſimpliciter confirmat.vt.ſ.dixi.Concludo ergo p̄miſſa valere ex triplici capite. Primo virtute delegationis.Scđo ex ptāte arbitraria ⁊ approbatione ſequuta.Tertio ex cōfirmatiōe apoſtolica.¶ Ex quibꝰ ꝓbat̄ primū de quo.ſ.facta eſt mētio.pōt ergo dictus Bartholomeus ſeu eiꝰ ſucceſſor agere ꝯ̄ epiſcopatum maſſanum ſeu ſucceſſorē dicti dn̄i Bartholomei in ep̄atu ad dictos ducentos florenos hꝫ ep̄atus ſeu ſucceſſor facultatem ſoluēdi ſex pro centenario.Et patet reſponſio ad ꝯ̄ria ſuperius allegata preterꝙ̄ ad duo ad que reſpōdeo.Dico qđ delegatio certe valuit. lꝫ eſſet purꝰ laicꝰ qđ fuit facta ex certa ſcientia pape cū ſciret illū laicū oraculo viue vocis ſibi p̄ſenti cōmiſiſſe cām illā vt ptꝫ ex verbis pape in dicta cōfirmatione cōtētis.Et ſic nō vitiat̄ cōmiſſio.vt no.vult Inno.in.d.c.ſtatutū.de reſcri.li.vj.vbi in primo facit qđ no.Ioā.an.in.c.nonnulli.de reſcrip.Nec eſt neceſſe vt exprimatur ex certa ſciētia vt quidā voluerunt:videt̄ prima fronte ſentire Io.an.in.d.c.ſic dicit glo.in cle.ij.de re.Satis eñ eſt ꝙ ex ibidē expreſſis colligat̄ certa ſciētia pape.Et ſic voluit Io.an.in.d.c.nonnulli.⁊ ſic debet intelligi ſua gl.in.d.cle.ij.Et ſic cōtigit in facto noſtro.Nā papa Io.habebat notitiā coci ⁊ appellat eum in ſua litera cōfirmatoria ſimplr̄ cocū nec dicit euꝫ clericū nec magiſtrū vel in aliqua dignitate cōſtitutū vt fit cōiter de ſtilo.¶ Itē preſuppoſito ⁊ non cōceſſo ꝙ dicta cōmiſſio nō valuiſſet nihilominus virtute cōpromiſſi ſtaret cōcluſio predicta.cū dictus cocus potius elegerit viam boni viri ꝙ̄ iudicis:vt ptꝫ ex tenore dicte ſententie ⁊ laudi. Et voluit valere pronuntiationē meliori modo quo poſſit valere ⁊ ſic etiam papa confirmauit.¶ Itē papa in fine cōfirmatiōis ſuppleuit oēm defectum per quā quidē clauſulā purgant̄ oēs defectus circa ſolēnia iuris cōmiſſi:vt in Spe.⁊ Archi.in locis preallegatis.qđ eſt multum ponderandū in caſu noſtro tam circa cōſenſum capituli ꝙ̄ citeriores ſi de iure interuenire debuiſſet.licet nō credam neceſſarium per ea que.ſ.dixi.¶ Venio ad aliud cōtrarium.⁊ dico ꝙ ſi oīa bene pōderētur nulla in dicto laudo reſoluitur vſura niſi ex mutuo vero vel ficto ⁊ ex pactione partium vt no.in dicta regula peccatum.per Ioā.an.Sꝫ caſu noſtro nullum eſt mutuū verū vel fictum nec pactio pertinet.ſed illa prouiſio ex toto proceſſit ex arbitrio iudicis ⁊ arbitrorꝫ.non enim dictus Bartholomeus aliqd mutuauit ep̄o vere vł ficte.Nec pōt exigere principale debitum.Et ſic eſt cōtra naturam mutui.⁊ ſic per cōſequens ceſſat illud euangelicum:mutuum dantes nihil inde ſperātes.de vſur.cōſuluit.⁊ ꝙ iudex potuerit hoc facere ex poteſtate arbitraria probatur in.c.niſi.de preben.facit qđ no.Inn.in.c.in ciuitate.de vſu.¶ Item hoc factum fuit in cōpenſatione fructuū percipiendorꝫ a dicta curia ante ſolutionē ducentorū florenorū.qui cum pertinerēt ad dictum Bartholomeū ante ſolutionē illorū ducentorū florenorū voluit arbitrator in cōpenſatione ſibi tradi ſex pro cētenario. facit ad hoc qđ no.Bar.in.l.fiſtulas.in fi.ff.de contrahen.em.l.iulianus.§.officij.ff.e.⁊.l.fi.ff.de fun.do.Et loco ⁊ intereſſe licet aliquid participet̄ ex debito ſi vere intereſt.vt no.in.c.conqueſtꝰ.⁊ in.l.curabit.C.de act.em.per Inno.in.c.ſacroſan.de ſentē.excom.facit.l.ij.in fi.⁊ qđ ibi not.ff.de eo quod cer.lo.Poſtremo dico qđ ⁊ ſi omnia predicta deficerēt que in veritate iuris ſubſiſtūt nō poteſt cauillari.qm̄ ſi eccleſia maſſana ſeu ep̄s nolit recognoſcere illam ſententiā ſeu tranſactionem tā ꝙ̄ perſonalem tenet̄ reſtituere omnia vigore illius ſententie ſeu laudi conſequuti iſti.qr non debet laudum valere ꝓ parte eccleſie ⁊ ꝯtra canones. Ad hoc c.j.⁊ qđ ibi no.de in inte.reſti.⁊.c.cū olim.de cenſi.⁊.l.qđ ſi minor.§.reſtitutio.⁊.l.intra vtile.ff.de mino.facit ꝙ no.glo.in.c.j.de in inte.reſti.lib.vj.Et hoc eſt aliud ⁊ indeficiēs remediū cōpetēs dicto Bartholomeo ſeu ipſiꝰ ſucceſſori.facit vltra p̄dicta.l.cū precibus.C.de preſcri.verb.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Stāte quadā conſtitutione quō

dam Federici imperatoris quā ipſe dedit hominibꝰ ⁊ populo maſſanēſi regni ſicilie tenoris infraſcripti:vcꝫ viri ⁊ vxoris bona oīa a quacūqꝫ pte ꝓueniāt natis filijs cōfundant̄ ⁊ vnū corpꝰ efficiuntur:⁊ volentibus viro ⁊ vxore diuidere cū filijs:tertia pars bonorꝫ tenet̄ patri ⁊ altera matri.⁊ reliqua tertia filio vel filijs.Premortuo ṽo parte vł matre ab inteſtato ⁊ filio vel filijs viuētibus patre ſuperſtite vel matre tertia pars p̄mortui cedat filijs vel filio.Et ſic idē filij habēt duas ptes.vnā debitā ſibi iure nature.alterā parētis p̄mortui.Si ṽo pater eius p̄moriat̄ teſtatꝰ eius ſtabit̄ teſtō dūmodo in eodē teſtō de tertia filios ſuos recognoſcat.Si vero p̄moriat̄ mater pōt de mobilibꝰ tertie ſue potionis pro velle teſtari.ſtabilia vero ea mortua cedunt filijs.Si aūt non ſunt mobilia pōt de ſtabilibus vſqꝫ ad medietatē valoris eorūdem ſtabiliū iuſta eſtimatione teſtari.Quedam dn̄a habēs filios ⁊ bona mobilia ⁊ immobilia exiſtens in matrimonio in egritudine cōſtituta condidit teſtm̄.⁊ pluribus legatis de mobilibꝰ factis legauit ad pias cauſas quandā rem immobilē.Querit̄ an ex verbis dicte cōſtitutionis fauore pie cauſe dictū legatū valeat.

¶ Conſilium.lxiij.

1 ☞Statuta ⁊ conſuetudines contra libertatem eccleſiaſticā ſunt ipſo iure caſſa ⁊ irrita.

1 Diſpoſitio generalis non debet extendi ad illicita.

3 Statutū ciuitatis vel dn̄i diſponēs ne quis donet vel vēdat rem immobilem alicui non exiſtēti de iuriſditiōe ſtatuētiū nō includit donationem vel venditionem in eccleſiam.

4 Lex quādo ſimpliciter defert aliqua bona vel certā quotā bonorꝫ alicui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus nō poteſt etiā ad pias cauſas de bonis alteri delatis teſtari.

5 Bona alicuius quādo publicantur propter delictū non poteſt ille ſic priuatus teſtari etiā ad pias cauſas.

6 Filiuſfamilias etiā ad pias cauſas nō pōt teſtari ꝺ bonis aduētitijs.

7 Lex vel ſtatutum poteſt prohibere aliquem teſtari ſaltem de certis rebus fauore alterius.

Chriſti eiuſqꝫ mr̄is preſidio humiliter inuocato. Videt̄ p̄mo dictum legatū nō valere.
1 †nā oīa ſtatuta ⁊ ꝯſuetudines ꝯtra libertatē eccleſiaſticaꝫ ſunt ipſo iure irrita ⁊ caſſa.vt in.c.nouerit.⁊.c.grauē.de ſentē.exc. ⁊ in auꝭ.caſſa.C.de ſac.ſan.ec.illa vero ſtatuta ſunt ꝯ̄ libertatē eccleſiaſticā que tendūt cōtra ea q̄ ſunt cōceſſa a principe vel a papa eccl'ie vniuerſali.vt no.Inn.in.d.c.nouerit.Bart.in.d.auꝭ.caſſa.Sed cōſtitutio de qua.ſ.ſi extendat̄ ad pias cauſas eſt huiuſmodi.ergo aut nō dꝫ extēdi aut tanꝙ̄.cōtra libertatē eccl'iaſticā eſt ipſo iure nulla:modo ꝓbat̄ ſic.imperator cōceſſit p̄uilegiū eccl'ie vniuerſali ⁊ cuilibet mēbro ipſius eccleſie ſup donatiōibus ⁊ legatis ⁊ heredibus.vt quilibet haberet liberam facultatē donādi ⁊ relinquēdi collegio eccleſiaſtico.vt in.l.illđ.⁊.l.j.⁊.l.fi.C.de ſac.ſan.eccle.Inſuper priuilegiauit eccleſiam vt circa traditionē ex ſolo ti.acquireretur dn̄ium.d.l.fi.Sed per hanc conſtitutionem tolleretur mulieribus habētibus filios libera facultas relinquendi eccleſijs bona propria.ergo eſt cōtra priuilegiū eccleſie vniuerſali cōceſſuꝫ.⁊ per cōſequēs ꝯtra libertatē eccleſiaſticā.Nec obſtat ſi dicatur qđ auꝭ.caſſa.⁊.c.nouerit.⁊.c.grauē.loquuntur de ſtatutis particularibus.hec autem ꝯſtitutio de qua in caſu noſtro fuit edita ab imperatore qui potuit ſuam conſtitutionem limitare.l.princeps.ff.de legi.quia ex quo imperator conceſſit priuilegiū eccleſie nō potuit amplius illud reuocare:quia ex quo conceſſit nō ſubdito tranſiuit in contractū vt notāter voluit Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊ Ioan.and.in.c.cōſtitutus.de re.do.⁊ Archi.in.c.quicūqꝫ.xj.q.j.Itē papa priuilegiauit eccleſiā in hmōi relictis adeo qđ in eis remiſit omnē ſolēnitatem legalē.vt in.c.relatum.de teſta. quapropter melius ⁊ tutius eſt dicere vt di
2 ctū ſtatutū gn̄aliter loquens non extendatur ad pias cauſas†qr diſpoſitio generalis nō debet extēdi ad illicita.vt i.c.j.de iureiu.libro.vj.¶ Ad predicta facit queſtio quā ponit Io.an.in.c.fi.de immu. eccle.
3 lib.vj.vbi queritur†an ſtatutū ciuitatis vel domini diſponēs ne quis donet vel vendat rem immobilē alicui non exiſtenti de iuriſditiōe ſtatuentium vel nō ſub protectiōe cōmuni vel domini includat vēditionem vel donationem in eccleſiam.Et finaliter cōcludit quod non:vel ſi aliud diceretur propter intentionē ſtatuentium contra libertatem eccleſiaſticā.⁊ ſic nullū mouet̄ predictis ⁊ alijs rationibus.¶ Secundo principaliter ſic.conſtitutio irreuocabilis nō ligat.nō enim habet legis ſubſtātialia.de quibus.iiij.diſt. ſit autem.lxxj.diſt.conſuetudo.no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.ſed hec cōſtitutio de cuiꝰ virtute queritur eſt irrationabilis ſi extenderetur ad pias cauſas.ergo aut non debet extēdi aut tanꝙ̄ irrationabilis nō valet.minor probatur.lex vult qđ eccleſiam ſeu monaſterium debeat quis computare ſaltē in numero filiorꝫ:vt in auꝭ.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle.ſed hec conſtitutio hoc non interdicit.ſed vires ſuas porrigit ad pias cauſas.ergo irrationabilis.Nam ſi contrarium eſt rationabile.ergo iſtud irrationabile.de natura enim contrariorum eſt:vt ſi vnum eſt bonū ⁊ reliquum ſit malum.xxxij.qō.ij.hoſpitiolum.⁊.c.intellecto.de iureiuran.Item quis debet magis diligere animā ſuā ꝙ̄ filios vt patet in euangelio.⁊.c.iacobus.de ſimo.facit.xij.qō.j.precipimus.hinc dicit Bart.in.d.l.j.qđ diſpoſitio ad pias cauſas eſt magis fauorabilis ꝙ̄ inter liberos.¶ Sed hec conſtitutio contrariū afferret ſi porrigit vires ſuas ad pias cauſas.ergo irrationabilis. ¶ Tertia rationabilitas.qr in portione deferenda filijs facit differentiam inter patrem ⁊ matrē cōtra.l.maximū vitiū.C.de libe.prete.¶ Tertio principaliter facit quia dicta conſtitutio nō dicit mulierem nō poſſe de immobilibus ꝓ velle teſtari:ex affirmatiua vero in aliquibus non ſequitur negatio aliorꝫ que al's a iure conceduntur.hoc probatur in.c.vt cōmiſſi.de her.li.vj.iuncta glo.⁊ in cle.ij.eo.titu.⁊ ibi bona glo.in ver.ipſorum commiſ.de iure autem cōmuni cōceditur parentibus libera facultas teſtādi tam in immobilibus ꝙ̄ in mobilibꝰ.⁊ ſatis eſt inſtituere liberos in aliquo quātūcunqꝫ modico.licet ipſi poſſint poſtmodum agere ad complementū legitime.l.omnimodo.⁊.l.ſcimus.C.de inoffi.teſt.Et maxime procedunt predicta ſi teſtari volunt ad pias cauſas.dicimus ergo mētem cōſtitutionis fuiſſe vt de mobilibus poſſit mulier teſtari pro velle etiam nihil relinquendo liberis:ſed de immobilibus non ita libere.¶ Sed his non obſtantibus que recto iudicio non obſtant cōtrariaꝫ ſententiā arbitror preualere.quā multipliciter ſic oſtendo. Et primo
4 ſic:†vbicūqꝫ lex ſimpliciter defert aliqua bona vel certā quotā bonorꝫ

alicui ex bonis alterius:ille ſic pꝛegrauatus nequit etiam ad pias cau
ſas de bonis alteri delatis teſtari.nec eccleſia debet talia bona recipe
re vt aperte ꝓbatur in.c.ſi.xvij.q.iiij.vbi Aug.dicit.Quicūq; vult ex
heredato filio heredē facere eccleſiā querat alium qui ſuſcipiat nō au
guſtinum:de ꝓpitio neminē inueniet ⁊c.vt ibi.certū autē eſt qđ poꝛ
tio debet filio nō iure nature:ſed ex diſpoſitione legali.cū iure natura
li alimenta dūtaxat filio debeantur:vt in.c.ius naturale alimenta .j.
diſ.Non enī pōt certa poꝛtio deberi filio iure naturali cū illo iure oīa
eſſent cōmunia.viij.diſ.quo iure.xij.q.j.dilectiſſimꝰ.Et ſic lex deferens
filio poꝛtionē certā in bonis patris pꝛiuat patrē teſtandi poteſtate de
illa poꝛtione etiā ad pias cauſas.ita dicēdū in ꝓpoſito cū dicta cōſti
tutio defert bona ſtabilia matris pꝛemoꝛientis.etiam cum teſtamēto
ipſiꝰ liberi ergo de illis nō pōt mater teſtari etiā ad pias cauſas. Qđ
autē dicta cōſtitutio poterit hoc facere patet.poꝛtio enī debita liberis
ex bonis parētū nō poteſt per legem ſeu ſtatutum augeri vt minus.vt
eſt ſententia Dy.in regula indultum.de regu.iur.lib.vj.in.c. raynu
tius.de teſta.⁊ dicit ibi:⁊ alibi non ita ſicut ibi bene pꝛobari. attēdit
enim conſuetudo in deductione legitime:tenet Cy.in.l.ſancimꝰ.C.de
nup.⁊ Bar.in.d.l.titio.§.titio genero.ff.de cōdi.⁊ demō. ⁊ Bal.in.l.
cum leoniana.C.de epiſ.⁊ cle.pꝛobat ratiōe iuris naturalis:vt.ſ.dixi
filijs debentur ſolum alimēta.Sed iure poſitiuo fuit eis certa poꝛtio
⁊ pꝛimo fuit quarta poſtmodū aucta in tertiam ⁊ dimidiam ſm filio
rum numerū:vt pꝛobatur in.l.cū queritur.iuncta aut. nouiſſima. C.
de inoffi.teſta.vnde ſicut potuit augere tertiā ⁊ dimidiā ita potuit ſta
tui vt ſtabilia cedant filijs reſeruatis mobilibus libera facultate ma
terna:⁊ immobilibus deficiētibꝰ cedat medietas ipſoꝝ immobiliū:vt
in.d.conſtitutione.arg.optimum.in.l.cum ratio.ff.de bo.dam.⁊ eoꝝ
que leg.⁊ no.in.l.nam ⁊ ſi.ff.de inoffi.teſta.⁊ qꝛ pater ⁊ filius cēſent
eadē perſona.vt in aut.de iureiu.a mo.pꝛe.§.j.⁊ i.l.fi.C.de ipu.⁊ alijs
ſubſti.⁊.xxxv.q.iij.§.j.hoc autem hinc dñium cōtinuat in filium.l.in
ſuis.ff.de lib.⁊ poſthu.Cū ergo iſta poꝛtio ſtatutaria in locū poꝛtiōis
debite iure cōi eodem iure debet illa cenſeri:qꝛ ſubꝛogatum debet ſa
pere naturā eius in cuius locū ſubꝛogatur.de bapt.maioꝛes.⁊.c.eccl'ia
vt lit.pen.facit qđ no.Inn.in.c.ex ratione.de ap.ſicut ergo in illa poꝛ
tione debita de iure cōi nō poteſt pater vel mater teſtari etiā ad pias
cauſas:vt in.d.c.ſi.ita nec in iſta ſtatutaria qꝛ eadē rōne mouet maxi
me qꝛ dicta cōſtitutio fuit edicta ab īperatoꝛe:⁊ ſic eſt ius cōe quo ad
eos.Et idē dicerē vbi ipſa ciuitas hoc ſtatuiſſet:qꝛ ī h' hꝫ poteſtatem
a iure cōmuni:vt.d.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.¶ Secūdo pꝛincipa
liter facit qđ no.Jo.an.in.c.ij.de vſu.lib.vj.⁊ Bal.i.l.j.C.de ſacroſā.
5 eccle.vbi voluit † qđ in caſu quo bona alicuiꝰ publicant pꝛopter deli
ctum nō poteſt ille ſic pꝛiuatus teſtari etiā ad pias cauſas:qꝛ teſtaret
de alieno.cōtra.c.filius.de teſta.Et vult ibi Jo.an.in bonis dānato
rum que hodie nō publicantur:ſed deferuntur agnatis:vt in aut.bo
na dānatoꝝ.C.de bo.pꝛoſcrip.Et ex quo caſu lex defert. agnatis et
pꝛiuat poteſtate teſtādi non poteſt teſtari etiā ad pias cauſas:qꝛ ex q̊
lex ſimpliciter pꝛouidet ⁊ nō reperitur contrariū iure noſtro ſtādū eſt
diſpoſitioni legali.in.c.j.de no.ope.nun.⁊ cum generaliter.l. loquitur
generaliter debet ſeruari.xix.di.ſi romanoꝝ.⁊.c.ſolite.de maio.⁊ obe.
Item ex quo bona deferuntur alijs per legem pꝛo nō dato habet ꝙ
ab illo datur qui de iure donare nō poteſt.j.q.vij.daibertū.⁊.l.tradi
tio.ff.de acqui.re.do.⁊.c.qđ autem.de iurepatrona.Nec ob.fauoꝛ pie
cauſe:qꝛ pꝛocedit cum teſtatoꝛ qđ ſuum eſt legat:ſecus ſi legat nō ſuū
vt in caſu noſtro:nec ꝓpter fauoꝛē alioꝝ legatoꝝ debeatur alteri in
iuſtitia.de fo.cōpe.ex tenoꝛe.de dona.inter vir.⁊ vxo.nuper.de penis.
ſacrā.facit.j.q.j.nō eſt putanda.ſi ergo pꝛedicta pꝛocedāt vbi lex de
fert bona ad aliū pꝛopter delictū foꝛtius idem dicendū vbi defert ex
equitate naturali ⁊ fauoꝛe filiatiōis.cum fauoꝛes debeāt ampliari ⁊
odia reſtringi vt in regula odia reſtringi.de reg.iu.li.vj.¶ Tertio ad
duco bonū tex.in.c.queſitū.xvij.q.iiij.in ſi.vbi notāter colligitur eccle
ſiā debere dimittere dona ſibi delata que equitate naturali ſuadēte re
tinere nō pōt:lꝫ de ſtricto iure retinere poſſit:ſed in caſu noſtro omnis
equitas reſiſtit.ſatis eſt enim matrem atteſtari poſſe de mobilibus vel
eis deficientibus de immobilibus vſq; ad medietatem. ⁊ in dicta ꝯſti
tutione cauetur qđ videtur in effectu cōcoꝛdare vel differre in ſentētia
a dicta aut.nouiſſima.ergo eccleſia nō dꝫ hec bona ſibi delata agno
ſcere.quinimo ſi de ſtricto iure poſſet retinere:iure tamē poli debent fi
lie reſtituere.¶ Quarto adduco nota.per Bar.⁊ Bal.in.l.ij.C.de ſa
6 cro ſan.eccl.† vbi voluit filiūfamilias nō poſſe etiā ad pias cauſas te
ſtari in bonis aduentitijs ex generali legis diſpoſitione que ꝓhibet fi
liūfamilias teſtari fauoꝛe patris:vt.l.pe.⁊ ſi.C.qui teſta.fac.poſ.⁊ hoc
videt apertiſſime ꝓbari.c.lꝫ pater.§.ſi.in fine. de ſepul. li.vj. vnde fir
mat Bar.pꝛo regula in.l.j.qđ vbicūq; lex pꝛohibet aliquē teſtari fa
uoꝛe alterius nunq̄ fauoꝛe pie cauſe talis pꝛohibitio cenſetur remiſſa
quod aperte pꝛobatur in.d.l.licet.ſi eſt punctualiter in caſu noſtro:vt
7 patet ex pꝛedictis.¶ † Poteſt ergo lex vel ſtatutū pꝛohibere aliquē
teſtari:ſaltem de certis rebus fauoꝛe alterius cū hec eſt ꝯſuetudo.arg.
l.venditoꝛ.ff.commu.pꝛedio.⁊.l.dudum.C.de contrahē.emp.⁊.l.mer
catoꝛes.C.de merca.⁊ mer.⁊ quod ibi notatur ⁊ maxime hec ꝓcedūt
tenēdo gloſ.ſingularē in.l.illa inſtitutio.ff.de heredi.inſti .que dicit ex
gratia concedi facultatem teſtandi:cum de iure ſtricto quis nō poſſit
teſtari.cum effectus teſtamenti cōferatur ad illud tempus quo qs eſt
futurꝰ dominus.⁊ ſic perinde eſt acſi eſſet conſtitutum tempoꝛe inha
bili.l.quod ſponſe.C.de donatio.ante nup.facit.c.de vxoꝛe.de ſepul.⁊
l.in tempus.de acquiren.here.de facili enim tollitur vt no.gl.in cle.ij.
de offic.oꝛdina.facit.c.ab exoꝛdio.xxxv.di.maxime cauſa ſuggerente:
vt in caſu noſtro.¶ Cōcludo ergo dictū legatum de re immobili:licꝫ
ad pias cauſas factū nō valuiſſe.non obſtāt cōtraria ſuperius foꝛma
ta.Et pꝛimo ad pꝛimū dico ſtatutū nō eſſe cōtra libertatē eccleſiaſticā
nec indirecte.Nō enim fit ꝓhibitio in odium eccleſie:nec ꝓhibent ho
mines generaliter donare eccleſie.ſed cōſtitutio auget debitā poꝛtio
nem filio.ſi aucta pꝛohibentur teſtari.quemadmodū patet in poꝛtio
ne debita de iure cōi:imo ſi ſubtiliter cōſideretur eſt cōfoꝛme iuri diui
no.poteſt enim eccleſiā honoꝛare in bonis mobilibus vel immobilibꝰ
ſi mobilia non extant.iuxta tenoꝛem cōſtitutionis:⁊ in ceteris bonis
pꝛouidere filijs ne paupertate laboꝛent cum ipſe deus mandet paupe
ribus ſubueniendum.⁊ eccleſia tenet de bonis ſuis ꝓuidere pauperi.
xvj.q.j.c.fin.xij.queſtione.ij.aurum.foꝛtius non debet eis bona decla
rata per legem auferre.al's ſi diceremus cōtrariū ſequeretur qđ lex nō
poſſet aliquem pꝛiuare bonis ſuis ex cauſa cōtra.l.ſi verberatum.ff.de
rei vendi.⁊ no.per Bar.in.c.ſi.C.ſi contra ius vel vti.publi.⁊ Cy.in.l.
pꝛeſcriptione.C.eo.⁊ per Inno.in.c.que in eccleſiarum.de conſti.⁊ cō
tra tex.in.c.ij.de vſuris.lib.vj.⁊.c.cum ſm leges.de here.eo.lib.cum in
finitis ſimilibus.Facit ad pꝛedicta quod in ſimili notat Bar.in.l.re
ſcripto.ff.de muneri.⁊ honoꝛi.ſecus autem vbi quis ſimpliciter pꝛohi
beretur alienare in eccleſiaꝫ directo vel indirecto alteri eo quod bona
deferantur alijs. ⁊ ſic pꝛocedit queſtio quam ponit Joā.an.de qua ſu
pꝛa in contrario.¶ Ad ſecundum contrariū reſpondeo quod hec cō
ſtitutio non eſt rationabilis pꝛopter idētitatem ⁊ vnitatem que eſt in
ter patrem ⁊ filium.vt.ſ.dixi ⁊ cōtrarium loquitur cum quis intrat
monaſterium non condito teſtamento.tunc enim pꝛopter onera com
putādo monaſteria in numero filioꝛum ſecus vbi ante ſtaretur:vt no.
in aut.ſi qua mulier.C.de ſacro ſan.eccle.⁊.c.in pꝛeſentia.de pꝛoba.vl'
ſi nullo modo intret monaſteriū:qꝛ tunc nō tenetur aliquid relinquere
eccleſie ſalua poꝛtiōe legitima de qua in.c.ij.⁊.c.j.cū ſimilibꝰ.de ſepul.
¶ Item fateoꝛ ꝙ quis debet magis diligere animā ſuā q̄ filios ſꝫ nō
debet per hoc pꝛiuare filios poꝛtione eis delata a lege ꝓpter eccleſiā.
Nā ⁊ alijs modis poteſt anime ſue ꝓuidere:maxime qꝛ pōt enī hono
rare ſm tenoꝛē dicte conſtitutionis.Non obſtat quod dicitur de diffe
rentia inter patrem ⁊ matrē:qꝛ multis eſt differentia.maxime de iure
xij.tabularum ſm quam mater excludebat a ſucceſſione filioꝛum per
agnatos ipſoꝛum filioꝛum.¶ Item iſtud fuit cōpeſcere iudiciū ma
ternū qꝛ mulieres laboꝛant cōtra pꝛopꝛia commoda:⁊ faciliter deci
piunt.l.ſi pater.C.de ſponſalibus.¶ Ad vltimū cōtrariū reſpondeo
ꝙ dicta conſtitutio loquit nō ſimpl'r affirmatiue dādo facultatē teſtā
di de mobilibꝰ ſed ꝓcedit ad vlterioꝛa deferēdo ipſa bona ſtabilia fi
lijs ⁊ ſic per conſequens pꝛohibet teſtari de eis.vt.ſ.dixi.¶ Pꝛobat
ſcđo modo in ver.aūt.vbi permittit de ſtabilibus teſtari vſq; ad me
dietatem.ſi bona mobilia deſunt.ergo a contrario ſi mobilia extāt ꝓ
hibēt teſtari de immobilibꝰ.ar.in.l.inter ſocerū.§.cū inter.ff.de pactis.
per Bal.in.l.conuenticulam.C.de epi.⁊ cleri.alij.Si poſſit ad libitum
de mobilibus teſtari.illa verba conſtitutionis eſſent ſuperflua cōtra.c.
ſi papa.de pꝛiui.lib.vj.in.l.ſi quando.ff.de inofficio.teſt.¶ Tertio ꝓ
bat eo ꝙ verſiculus ſi vero ꝑmoꝛiatur venit aduerſatiue ad ver.ſi.ve
ro pater.vbi patri indiſtincte permittit teſtari:dūmodo filios de ſua
poꝛtiōe recognoſcat.ergo in vſi.ſi vo pꝛemoꝛiat.voluit diuerſum ius
ſtatuere in matre.ad qđ notat in.c.at ſi clerici.de iudi.Et hec ſufficiat
⁊c.Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In dei nomine amē. Viſis com

pꝛomiſſo ⁊ laudo inde ſequuto ⁊ obiectionibꝰ ꝯ ea:⁊ petitiōe ſup nul
litate ⁊ rñſionibꝰ inde factis:⁊ alijs agitatis inter.E.ciuē Vicētinum
ex parte vna.⁊.A.eiuſdem ciuitatis pōderatis ſtatutis ſub hac ma
teria diſponētibꝰ de duobꝰ cōtingit compꝛomiſſum impugnari attē
tis maxime q̄ obijciūtur de ſcriptura pꝛiuata.⁊ ꝙ fuerit ꝯpꝛomiſſum
⁊ laudatū ſuper vſuris ⁊ qđ laudauerūt duo ex tribꝰ alio ſubſiſtēte ir
reqſito.Scđo an obiecta ſint talia ⁊ tāte efficacie ꝙ pēdēte dicta cau
ſa nullitatis iudex poſſit vel debeat de iure inhibere dicto.E.ꝙ pēdē
te dicta cā nullā faciat nouitatē dicto.A.vel nō debeat inhibere attē
tis reſponſionibus ⁊ ſtatutis pꝛedictis ⁊c.

¶ Conſilium.lxiiij.

1 ☞ Compꝛomiſſum quando factū eſt in tres non valet pꝛonūtiatio
duoꝛum tertio irrequiſito.
2 Dictū arbitratoꝛiū ſi eſt contra deū.non eſt illi parendū.
3 Laudū eſt quedā tranſactio que pꝛima fronte pꝛeſumit iuſta ⁊ equa.
4 Arbitratoꝛes nō tenent ſcripturas facere ſed ſatis eſt extraiudiciali
ter ſe infoꝛmare.
5 Iudex oꝛdinarius licet nō debeat pꝛonuntiare vltima die ſue iuriſdi
tionis:ſi tamen pꝛonuntiat valet.

Cauſa

6 Cauſa nullitatis nõ impedit exequutionẽ ſententie caſu quo illa ſnia
fuit bis per competentes iudices confirmata.
7 Inſtrumentum capitur pꝛo omni charta cõtinẽte geſta inter partes.

Omnipotẽtis dei nomine re
petito. Uenio ad primũ. ꝛ aſſumam ex obiectis ea q̃ videt̃
aliquatenus prima fronte pũgere. Uidet̃ enĩ primo dictuꝫ
laudũ nullum. qꝛ pꝛolatũ vltima die termini: fuit enĩ compꝛomiſſum
de menſe auguſti. ꝛ data facultas pꝛonuntiãdi per totũ illum mẽſem
arbitratoꝛes vero pꝛonuntiauerũt vltima die auguſti. ꝛ die quo non
1 erant futuri arbitratoꝛes cõtra. l. eũ. in fi. ff. de iudi. ¶ † Scdo vbicũqꝫ
ꝯpꝛomiſſum factũ eſt in tres. nõ valet ꝓnũtiatio duoꝝ tertio irreqſito
l. ſi in tres. cũ. l. ſeq. ff. de arbi. ꝛ qđ le. ꝛ no. i. c. ij. e. ti. li. vj. ꝛ in. c. vno dle
gatoꝝ. de offi. deleg. Sꝫ in caſu noſtro duo iudicauerũt ſeu laudaue-
runt tertio irrequiſito. ergo laudum eſt nullum ex defectu poteſtatis.
ꝛ maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo tertius nõ fuit tꝑe exami-
nationis. Et ſic ſumus ex opinione Inno. de quo in. c. raynaldus. de
teſt. q̃q̃ Bar. melius dicat in. l. duo ex tribus. ff. de re iud. ꝙ ſi fuerint
p̃ſentes tꝑe examinatiõis ſiue nõ: ſnia duoꝝ nõ valeret niſi oẽs ꝓnun
tiauerint. ꝛ hoc ex defectu poteſtatis. qꝛ oẽs ſimul habẽt facultatẽ ꝓ
nuntiãdi. d. l. duo. facit. d. c. vno. ꝛ. c. cãm matrimonij. e. ti. ¶ Tertio fa
cit ad inducẽdũ nullitatẽ laudi ꝛ cõpꝛomiſſi qualitas cauſe ſuꝑ q̃ fuit
pꝛonũtiatũ. qꝛ ſuper vſuris de qbus ſecularis etiã iudex oꝛdinarius
cognoſcere nõ põt. foꝛti⁹ nec arbiter maxime ſecularis põt habere po
teſtatẽ a partib⁹. Pꝛobatur primũ ex his que leg. ꝛ no. in cle. diſpen-
dioſam. de iudi. ꝛ i. c. cũ ſit generale. de foꝛ. cõpe. i. c. illo vos. de pigno.
ꝛ. c. ad noſtram. de emp. ꝛ ven. ꝑ Bar. in. l. titia. ſol. ma. ꝛ. l. ij. de iuriſd.
om. iudi. ¶ Itẽ fuit ꝓnũtiatum ſuper iuribus eccle. de iſtis ſpirituali
bus nõ põt in laicũ cõpꝛomitti. maxime per laicos vt i. c. cõtingit. ꝛ. c.
per tuas. de arbi. iũcto. c. eccleſia ſancte Marie. de cõſtitu. ꝛ. c. bene q-
dem. xcvj. diſti. ꝛ. c. ſi. de reb. eccle. nõ alien. ¶ Quarto euidẽter colligi
tur nullitas laudi. qꝛ fuit expꝛeſſe ꝓlatum cõtra ius maxime diuinũ.
quo caſu arbitramentum ſeu laudum ipſo iure coꝛruit: vt eſt tex. aper
tus i. c. examinata. de arbi. Qđ autẽ hoc laudũ fuerit huiuſmodi ptꝫ
ex eo qꝛ mãdauerunt arbitri ſoluere nedum vſuras. ſed etiã vſurarum
vſuras. qđ nõ ſolum eſt cõtra ius diuinũ ꝛ canonicũ. vt ꝑ totũ titu. de
vſuris. ſed etiã contra ius ciuile vt in auſ. de eccle. ti. ꝛ in. l. ſancim⁹. C.
de vſu. rei iudi. ꝛ maxime reſpectu eccleſie. qꝛ voluerunt facere eccleſiã
quodammodo vſurariam. nullũ enim preceptũ arbitratoꝛiũ ligat ad
2 peccatũ: vt no. Hoſt. in. c. quintauallis. de iureiu. vbi dicit † qđ vbi di-
ctum arbitratoꝛium eſt cõtra deũ nullo modo eſt illi parẽdũ q̃tũcũqꝫ
iteruenerit pena vel iuramẽtũ. alle. no. de tempo. oꝛdi. ad aures. Ego
dico hoc ꝓcedere nedũ in dicto arbitratoꝛũ: ſed quoꝛũcũqꝫ iudicũ: vt
in. c. dñs. ꝛ. c. iulianus. ꝛ. c. qui reſiſtit. xj. q. iij. ¶ Quinto videt̃ laudũ
nullum ex eo qꝛ ex generali cõpꝛomiſſo pꝛonũtiauerũt iſti arbitrato-
res ſuper rebus liquidis vigoꝛe ſtatuti Uicentini ſuper depoſito. de
quo apparebat ſcriptura pꝛiuata habens ex illo iure municipali exe-
quutionem paratam ſicut inſtrumentũ guarẽtigiatum ꝛ ſuper rebus
deciſis ꝛ liquidatis per cõpoſitionẽ ꝛ diuiſionẽ pꝛius inter partes fa-
ctas cõtra. c. expoſita. de arbi. ꝛ qđ legi. ꝛ no. in. l. elegãter. §. ſi qs poſt
trãſactionẽ. ff. de cõdi. inde. ꝛ. l. poſt rẽ iudicatã. ff. de tranſa. Sicut enĩ
ſuper rebus liquidis nõ põt tranſigi vt in dictis iuribus. ita nec cõpꝛo
mitti cũ cõpꝛomiſſum ſit quedã tranſactio: vt no. auſ. vt diffe. iudi. in
pꝛin. ꝛ in auſ. ſi qñ. C. de iudi. no. Inno. in. c. quintauallis. de iureiu. ꝛ
Bar. in. l. ſocietatẽ. §. arbitroꝝ. ff. ꝓ ſocio. Nec iuuat illa clauſula gene
ralis poſita in cõpꝛomiſſo: vt ſuper omnib⁹ ſuper quibus fuerit lau-
dum intelligit̃ lis ꝛ queſtio ꝛc. per verba generalia non videtur data
poteſtas pꝛonuntiandi ſuper iam liquidis. de quibus nulla erat con-
tentio ex regula in generali. de reg. iur. lib vj. ꝛ. c. ſi. de officio iudi. eo. li.
ꝛ. c. j. de iureiuran. eo. lib. ꝛ. c. cũ veniſſent. de iuſti. hinc tñ notãter dixit
Ange. de peru. in quodã conſilio qđ incipit viſo compꝛomiſſo. ꝓroga
to. ꝙ per illã clauſulã non datur poteſtas ꝓnuntiãdi ſuper his ſuper
quibus pꝛohibetur tranſactio de iure. argu. in. l cum hi. §. ſed cũ lis. ff.
de trãſac. ꝛ qđ no. Bar. in autẽ. ſi quis in aliquo documẽto. C. de edẽ.
ꝛ in. l. ꝛ ſi foꝛte. ff. de caſtr. pec. ¶ Sexto videtur nullã dictũ laudũ ſeu
ſaltem iniquiſſimum ꝛ doloſum qꝛ attentis omnibus narratis in lau
do. A. erat creditoꝛ de. E. tamẽ ex hoc laudo remanet debitoꝛ i mille
nongentis floꝛenis. vñ ſaltẽ rõne iniquitatis nõ meret̃ exequutionẽ, ſꝫ
debet reduci ad arbitriũ boni viri: etiã ſi fuiſſet iuratũ ꝛ cõpꝛomiſſum
de nõ petẽdo reductionẽ ad arbitriũ boni viri vt no. Dy. ꝛ Io. an. in
regula. ſciẽti. de regu. iur. lib. vj. Et Hoſti. in. c. quintauallis. de iureiu.
ꝛ ibi maxime per Ant. de bu. ꝛ Bar. in. d. §. arbitroꝝ. dꝫ enĩ illud pa-
ctũ intelligi eque fuerint arbitrati ꝛ ſi tanq̃ boni viri ꝛ amicabiles cõ
poſitoꝛes. ar. i. l. quero. §. interlocutoꝛẽ. ꝛ ibi per Bar. ff. loc. ꝛ. d. c. quin
tauallis. ꝛ plene per Cy. vbi. ſ. ¶ Sed his non obſtãtib⁹ puto ꝙ alio
nõ pꝛobato dictum laudum nõ poſſet dici nullũ nec iniquum ſed pꝛe-
ſumendum validum ꝛ equũ. ¶ Fundamẽtum huius cõcluſiõis eſt;
quia laudum pꝛima fronte ita eſt pꝛeſumendũ: ꝛ aſſerẽti illud eſſe ini-
3 quum vel nullũ incumbit onus pꝛobandi. † Ratio qꝛ laudum eſt que
dam tranſactio que pꝛima fronte pꝛeſumitur iuſta ꝛ equa. ꝛ aſſerẽti cõ
trarium incumbit onus pꝛobandi: ꝛ nõ ſufficit pꝛobare partem fuiſſe
deceptã inſpecto vero debito vltra dimidiũ totius: vt notabiliter pꝛo
batur in. l. lucius. §. ſi. ff. ad treb. Ita ꝛ laudũ pꝛeſumitur iuſtum adeo
vt non ſufficiat pꝛobare partem fuiſſe deceptaꝫ inſpecto vero debito.
Nec ꝙ de iure aliter fuiſſet pꝛonũtiãdum: vt no. Bar. i. d. §. arbitroꝝ.
ratio quia arbitratoꝛes non tenent̃ iudicare ſm ius. ſed poſſunt ꝓ bo
no cõcoꝛdie a iure deuiare ꝛ dare id qđ eſt vni⁹ partis alteri: vt. l. ſi de
meis. ff. de arbi. ꝛ bonus tex. in. c. niſi. de pꝛebẽ. vnde ad depꝛehendẽdũ
iniquitatem laudi opoꝛtet cõſiderare ſtatum litis ꝛ qualitatem perſo
narum ꝛ compꝛomittentiũ ꝛ quare venerũt ad cõpꝛomittendũ ꝛ quã
titatem deceptionis. ¶ Et ſi omnibus his cõſideratis reperitur arbi
tros non pꝛonuntiaſſe ſicut bonus vir egiſſet. ꝛ tunc colligitur iniqui-
tas nõ dico nullitas: vt no. per Bar. in. d. §. arbitroꝛum. patet ex his
que leguntur ꝛ not. in. d. l. lucius. in fine. ꝛ in. l. ij. C. de reſcinden. ven. et
c. penul. de emp. ꝛ vendi. ꝛ quod onus pꝛobandi iniquitatẽ incumbit
allegãti: tenet Ioan. and. poſt antiquos in addi. Spec. in tit. de ar-
bi. §. ſequitur. ver. item quid ſi compꝛomiſſum. ꝛ Bart. aperte ſentit in
d. §. arbitroꝛũ. ꝛ Fede. conſi. cclxxiiij. Ant. de bu. in. d. c. quintauallis.
4 facit. l. ab ea parte. ꝛ. l. verius. ꝛ. l. ei incumbit. ff. de pꝛoba. ¶ † Itẽ qꝛ
arbitratoꝛes nõ tenentur ſcripturas facere. ſed ſatis eſt eos extraiudi
cialiter ſe infoꝛmare: vt no. Inno. in. d. c. quintauallis. ꝛ Bart. in. d. §.
arbitroꝛum. vnde abſurdũ eſſet dicere quod pꝛo laudi iuſtitia non ſit
pꝛeſumendum cum ſm hoc nullum fere laudum cõſiſteret cuꝫ nõ poſ
ſet pꝛobari exactio. Ideo ſemper dicens ſe leſum ex cõtractu habet ꝓ
bare vt in. l. j. C. de fide inſtru. ꝛ iu. haſt. fiſ. lib. x. ꝛ. c. ij. eo. tit. in antiqs.
nõ autem ſtans pꝛo cõtractu habet iuſtificare contractũ. ita eſt dicen
dũ in laudo cũ ſit quidã cõtractus: vt. ſ. dixi. facit etiam quia pꝛo ſolẽ
nitatibus intrinſecis pꝛeſumitur. d. l. ab ea parte. in fi. ꝛ inſti. de fideiuſ
ſo. in fine. ꝛ in. c. pꝛeſentia. de pꝛoba no. Inn. in. c. innotuit. de eo q fur.
oꝛ. ꝛ Bar. in. l. ſciendũ. ff. de verbo. oblig. ꝛ per hoc fundatur intentio
ſtantis pꝛo laudo. vt vltra pꝛemiſſa facit ſolẽnis compꝛomiſſio ipſoꝝ
compꝛomittentium qui pꝛomiſerunt a laudo ferẽdo nõ appellare vł
de nullitate dicere ſeu de equitate opponere. Nec petere ipſum vel ali
quod in eo contentum in totum vel in partẽ coꝛrigi emendari vel ad
arbitrium boni viri reduci. ſed illud cõpꝛomiſſum ꝛ laudũ inde ſequu
tum ꝛ omnia cõtenta in eo perpetuo firma ꝛ rata tenere ꝛ obſeruare
ꝛ in nullo contrafacere vel venire ꝛc. Et ſic qua fronte ſic allegat nul-
litatẽ nõ video. nihil enim cõtinetur in ipſo laudo quod per partes ex
pꝛeſſe appꝛobari poſſit. ergo valuit pactum a pꝛincipio factum de nõ
allegãdo nullitatẽ ꝛ valere debent acta ſaltem vi pacti vbi alia reme-
dia deficerẽt. arg. eoꝛum que no. per glo. in. c. ſignificaſti. de foꝛ. compe.
l. vna. C. qui pꝛo ſua iuriſditiõe. ꝛ. l. ij. C. cõia vtriuſqꝫ iudi. Et q̃q̃ ali
qui caſus excipiãtur cuꝫ dictio nullitatis pꝛohibetur a lege iuxta no.
in cle. j. de re iudi. l. j. ff. de tabu. exhib. tamen reſpectu partis renuntiã
tis ſeu ſolẽniter pꝛomittentis nõ videt̃ illa locum habere. arg. c. q̃ peri
culoſum. vij. q. j. Et qꝛ qui totũ dicit nihil excludit. in. c. ſolite. de ma. ꝛ
obe. xix. diſt. ſi romanoꝛũ. Et ratio diuerſitatis poteſt eſſe. Nã qñ lex
pꝛohibet dictionẽ nullitatis hoc facit nõ ꝙ velit actũ nullũ cõfirmare
ſed pꝛopter fraudis pꝛeſumptionẽ: que quidẽ p̃ſumptio ceſſat ſi ꝓba-
tio offertur incõtinẽti: ſi procedunt notata i. d. l. j. vel quando allegat̃
nullitas ex reſpectu defectus iuriſditionis: tunc enim admittitur exce
ptio. quia detrahit̃ illa qualitas ſuper qua lex ſe fundat in tollẽdo fa
cultatem dicẽdi ſententiã nullã: quia non eſt ſententia ſi iudex nõ ha-
beat iuriſditioneꝫ. ad hoc quod no. Bar. in. l. j. in fi. ff. quod vi aut clã.
ꝛ ſic procedunt no. in cle. vnica. de ſeque. poſ. ſed quãdo pars ſolẽniter
pꝛomittit nõ opponere de nullitate: hoc facit qꝛ vult omnino valere
in vim pacti. Et ſic idiſtincte pꝛecludit ſibi viã allegãdi nullitatẽ. cui⁹
validitas depẽdet a ꝯſenſu ſuo: ad hoc qđ no. i. c. cũ inter. p. ꝛ. c. ex trãſ
miſſa. de renũ. ꝛ i. l. nemo põt. ff. đ le. j. ꝛ. d. c. q̃ ꝑiculoſum. ꝛ. d. l. vna. C.
qui ꝓ ſua iuriſ. ¶ Nũc reſtat examinare an obiecta ſint tãte efficacie
vt p̃dictis nõ obſtantib⁹ poſſit dictũ laudũ dici nullũ vel iniqſſimũ ꝛ
dico ꝙ nõ. Et pꝛimo ad pꝛimũ iuxta oꝛdinẽ dico ꝙ ſi bñ iſpiciat̃ tꝑa
aſſignatũ i cõpꝛomiſſo. ꝛ dies lati laudi nõ põt dici laudũ nõ foꝛe latũ
i termino ꝓut altera pars nõ qñ allegat. Fuit enĩ lata die vltima ter-
mini qđ in dubio fieri potuit. vt expſſe ꝓbat̃ in. c. cõſuluit. de of. dele.
vbi dr̃ delegatũ poſſe ꝓnũtiare vltima die termini: ergo foꝛti⁹ idẽ dicẽ
dũ i arbitratoꝛe cui⁹ laudũ eſt poti⁹ q̃dã trãſactio ſeu ꝯct⁹ q̃ ſnia: vt
no. in iuribus. ſ. allegatis. Nõ ob. ꝯtrariũ. loquit̃ enĩ in oꝛdinario cui⁹ ſuc
ceſſoꝛ venit. Erubeſcit enĩ i abdicatiõis iuriſditiõis. ſec⁹ aũt i delega-
5 to vel arbitro in qb⁹ hec rõ ceſſat vt no. Io. an. i. d. c. ꝯſuluit. ¶ † Itẽ
i oꝛdinario lꝫ nõ debeat ꝓnũtiare vltimo die ſue iuriſditionis. ſi tñ ꝓ
nũtiet vꝫ vt no. gl. in. c. ꝛ ſi chꝛiſtus. de iure. in ṽbo ſeruãdo. ꝛ no. i. l. me
miniſſe. ff. de offi. ꝓcõ. Ex hoc ergo capite non põt dici laudũ nullum.
¶ Uenio ad ſcđam obiectionẽ ad quã rñdeo illã ꝓcedere in dubio ſi
aliud nõ fuiſſet exp̃ſſum i cõpꝛomiſſo ſꝫ ſimplr̃ fuiſſet tribus data po-
teſtas duob⁹ etiã tertio abſente ꝛ irreqſito: qđ fieri põt. nã ꝛ iudicib⁹
delegatis põt dari poteſtas vt oẽs vel duo vel ſol⁹ ꝓnũtiare poſſit: vt
i. c. cũ plures. de of. dele. lib. vj. ergo idẽ ꝛ foꝛti⁹ i arbitratoꝛib⁹ q aſſu-
mũt ſibi poteſtatẽ ab ipſis cõpꝛomittentib⁹. ꝓñt enĩ partes remittere
arbitris etiã ſolẽnitates ſubſtãtiales iudicioꝛũ: vt. l. diem ꝓferre. §. ſi

quis litigatorũ.ff.de arbi.no.Bar.in.d.§.arbitroꝝ.ꝛ qđ hec clauſula
vt vnus vel duo pronuntient poſſit apponi nec ſit inſolidum:expreſſe
probatur in.l nõ diſtinguemus.§.cũ inꝗplures.ff.de arbi.ꝛ in.c.vno de
legatorũ.de offi.deleg.lib.vj.Et ſic eſt penitꝰ ſublata ſecũda obiectio
¶ Ad tertiam obiectionẽ que videtur magis dubitabilis: reſpõdeo
qđ cauſa vſurarũ tunc eſt ſpiritualis ſeu eccleſiaſtici fori cum dubitať
an cõtractus ſit vſurarius quo caſu cognitio ſpectat ad iudicẽ eccl'iaſticum
dũtaxat ĩ hoc caſu proprie procedũt cõtraria vt no.Bart.in
d.l.ij.ꝛ.l.titia allegata in cõtrarijs.ꝛ.c.cũ ſit generale.de fo.compe.in
clemen.diſpendioſam.de iudi.Sed in caſu noſtro nõ fuit compromiſſum
an contractus eſſet vſurarius nec arbitratores pronuntiauerunt
cõtractum vſurarium vel nõ vſurarium ,quinimo nihil fuit dictũ de
vſuris:ſed dũtaxat fuit condemnatio facta ad octo pro centenario re
ducendo illa octo ad caput anni ratione damnorũ intereſſe .que qdẽ
prouiſio vires ſumit ex duplici capite.Primo rõne conuentionis par
tium ꝛ poteſtatis tribute ipſis arbitratoribꝰ ab eiſdẽ partibꝰ vt patet
in laudo in.c.qđ incipit:item ſaluo.licet enim a principio nõ valeat
cõuentio de dando certũ quid pro centenario:vt in.c.debitores de iureiurã.tñ
poſt factum quãdo ceſſat anxietas querendi vel inueniendi
mutuũ bene valet ꝯuentio:qꝛ videť quedã liberalitas ꝛ recognitio ſer
uitiorũ ꝛ reſartio damnorũ.poteſt eñ creditor poſt factũ aliquid ſibi
liberaliter oblatum recipere:vt no.in.c.cõſuluit.de vſur.ꝛ.xiiij.q.iij.c.j.
facit.c.ꝙ pio.in fine.el.ij.ꝛ.c.tua.de ſimo.Simile videmus in pacto le
gis cõmiſſorie.qđ in pignoribus reprobatur ſi tempore cõtractus interuenit
ſecus ſi ex poſtfacto cum ceſſat illa anxietas reperiẽdi mutuũ
vt legitur ꝛ no.in.l.j.C.de pac.pigno.ꝛ ibi refert Cy.ꝛ Bar.per ſcano
niſtas in.c.ſignificauit.de pigno.Nec obſtat ſi dicatur non credendũ
ipſis arbitratoribus.licet hoc aſſerant.vt in.c.qm contra.de ꝓba.vbi
ptꝫ qđ nõ crediť iudici niſi quatenus cõſtat per acta.Nec etiã obſtat
arg.in.l.penul.C.de arbi.poteſt eñ dici aliud eſſe in arbitratoribꝰ qđ
nõ tenẽtur facere ſcripturas:vt.s̃.dixi vnde eis videtur credẽdum in
his que cõcernunt factũ cum plene informati ſint ꝛ partes elegerunt
eos vt idoneos ſaltem ſi hec eadem deponunt coram iudice.vt ſingu
lariter voluit Bar.in.d.§.arbitrorũ.¶ Itẽ videť in hoc credendum
ipſis arbitris cũ agatur de modico preiudicio cũ ipſi ꝑ ſe ſine hac con
uẽtiõe partẽ facere potuiſſent vt ſtatim dicam. In his vero que ſunt
modici preiudicij ſtatur verbis enuntiatiuis etiam notarij vt eſt gloſ.
no.in.c.olim.de cenſi.ꝛ idem ibi Inn.facit qđ no.gl.in.l.optimam.C.
de ꝯtrahen. ꝛ cõmit.ſtipul.¶ Valuit inſuper dicta ꝓuiſio ex ſecũdo
capite.ſ.ex ex pretore ipſorũ arbitroꝝ ꝛ iuris diſpoſitione.Nã etiã vbi
pecunia tradita eſt in obligatiõe poteſt reſpectus haberi ad intereſſe
ratione damni cõtingentis ꝛ lucri ceſſantis a tempore more.no.Inn.
in.c.ſacro.de ſen.excõ.ꝛ glo.in.c.cõqueſtus.de vſur.ꝛ.l.cũ allegas.C.
de vſur.ꝛ ĩ.l.curabit.C.de act.emp.facit.l.ij.in fin.ff.de eo qđ cer lo.ꝛ
qđ no.Bar.ĩ.l.vna.C.de ſen.que pro eo qđ intereſt.¶ Itẽ ipſimet ar
bitri debẽt ſe plene informare de maiori intereſſe ipſius creditoris ꝙ
fuerit facta condemnatio.Et veriſimiliter credendũ eſt in mercatoribus.
Nec ex hoc dꝫ altera pars cõqueri cũ ex illa pecunia ſoluta noĩe
ſuo receperit vel recipere potuerit quolibet anno certũ lucrũ ex mõte.
¶ Itẽ ratione ſui depoſiti condẽnatus fuit ſibi eius aduerſarius ad
eandẽ rationẽ vnde vt.s̃.dixi credẽdum eſt omnia fuiſſe ꝑ iſtos arbitratores
legitime in caſu noſtro librata ꝛ agitata niſi ꝑ aduerſam par
tem cõtrariũ probetur.¶ Item iſti fuerũt arbitratores qui pro bono
pacis poſſunt aliquatenus excedere metas iuris ꝛ cõdemnare alterã
partium ad dandum aliquid alteri pro pecunia iam retenta. vt probatur
in ſimili in.c.niſi.de preben . Et ſic ceſſat totaliter obiectio de
vſuris ꝛ vſurariũ vſuris:cum totũ factũ ſit loco intereſſe niſi ꝯtrium ꝓ
betur ꝛ enormis leſio inde ſequereť.iuxta no.in .d.c. quitauallis.ꝛ.d.
§.arbitroꝝ.Nec obſtat qđ dicitur de eccl'ia qꝛ compromiſſum vel lau
dũ nõ fuit hic ſuper ius ſpirituale quo caſu procedũt ꝯtria.Sed ſuper
illis pecunijs deputatis per ipſas partes ad refectionẽ eccleſie quarũ
pars eſt penes ipſas partes quibus vt heredibus incumbit onꝰ eccle
ſiam reficiẽdi:ꝛ in neceſſarijs fulciendi vnde laudũ in hac parte potiꝰ
cõcernit preiudicium priuatũ ipſarum partium ꝛ heredum ꝙ eccleſie:
vnde nõ debemus reſpicere qđ eccleſia nominetur in laudo.ſed in quẽ
verboꝝ effectus dirigiť:vt in.l.cũ pater.§.donatiõis.ff.de leg.ij.Et ex
predictis remanet ſolutũ etiã tertiũ argumentũ.¶ Venio ad quintã
oppoſitionẽ ad quã dico ꝙ arbitratores nõ pronũtiauerunt ſuper depoſito
in preiudicium ipſius ſeu cõtra ſcripturã priuatã ſuꝑ illo confectã
quo caſu militaret cõtrariũ in fauorẽ ipſius depoſitarij:ꝛ ſuꝑ di
ſcordijs nouiter ortis.ſ.ſuper dãnis ꝛ intereſſe contingentibus ex non
reſtitutione depoſiti.¶ Itẽ vt illius occaſiõe recepta per depoſitariũ
deberent reſtitui:que omnia nulli dubium eſt quin in cõpromiſſuꝫ venire
poſſint vt eſt caſus in.d.c.expoſita.de arb. ¶ Itẽ plus dico ꝙ ẽt
ſi ꝓnũtiaſſent expreſſe ꝯtra depoſitum non propter hoc ſequereť nulli
tas ipſius laudi:qꝛ cũ ſit illud capitulũ per ſe ſeparatũ nõ habet infice
re alia capitula laudi:quia quot ſunt capita tot ſunt ſentẽtie:vt ĩ.l.vi
rũ.§.j.ff.de mino.facit qđ no.Inn.in.c.fraternitatis.de here. ꝛ regu
la vtile.ꝛ qđ ibi no.de reg.iur.lib.vj.Non ob.ſexta ꝛ vltima obiectio.
Eſt eñ multũ generalis ꝛ ſuperficialis.A.eñ erat creditor iſtius .E.

certo reſpectu ſcꝫ depoſiti.¶ Itẽ iſte.E.erat debitor vltra depoſituꝫ
rõne hereditatis.nũc aũt ex cã diuerſa efficiť creditor.ſ.qđ ſoluit integram
quãtitatẽ pecunie pro iſto.A.ita qđ etiã cõpẽſato depoſito remanet
creditor.maxime habito reſpectu ad damnũ ꝛ lucrũ nõ ad ſolutionẽ
debiti ꝓueniẽtia.nec hoc eſt abſurdũ cũ poſſet eſſe debitor cer
to reſpectu in parua quãtitate.ꝛ creditor alio reſpectu in magna quã
titate.ex diuerſis enim ꝛ ſeparatis nõ fit illatio:vt in.c.ij.de trãſlã.pre
la.ꝛ in.l.neqꝫ natales.C.de ꝓba.vñ ex hoc ſolo nõ ꝓbať iniqtas neqꝫ
enormis leſio maxime cũ ď iſto nouo debito ꝯſtat aperte ꝑ libros mõ
tis.Ex his ergo ꝯcludo ad primũ dubiũ ꝙ rõne obiectoꝝ nõ ꝓbatur
nullitas neqꝫ iniquitas laudi . ꝛ ꝙ ſtandum eſt laudo niſi ꝯtriũ ꝓbeť.
¶ Venio ad ſecundum principale dubiũ.Et videtur primo qđ dicta
inhibitio debeat fieri pendẽte cauſa nullitatis per tex.in clemẽ.j.de re
5 iudi.arguendo per locũ a ſpeciali.† Nam vt ibi patet cauſa nullitatis
non impedit exequutionem ſentẽtie eo caſu quo illa ſententia bis fuit
ſucceſſiue per cõpetẽtes iudices confirmata.Secus ergo vbi vnica dũ
taxat ſnĩa lata reperitur:vt ibi not.in gl.ꝛ maxime in caſu noſtro vbi
agiť de exequutione laudi ſeu arbitramẽti.ꝙ nõ eſt tãti roboris ſicut
ipſa ſnĩa.l.j.ꝛ qđ ibi no.C.de arbi.¶ Secũdo ad idẽ facit.l.iiij.§.ꝯdẽ
natũ.de re iudi.vbi dicitur qđ nõ videtur condemnatus quis vbi ſnĩa
eſt ipſo iure nulla nec ſententia nulla põt dici ſentẽtia vt ibi .opponẽs
ergo de nullitate detrahit qualitati actus ſuꝑ quo ius ſe fundat ĩ exe
quutiõe ſentẽtie merito debet ipſius exequutionẽ retardare iuxta no.
per Bar.in.l.j.ff.qđ vi aut clam.ad idẽ.l.iudicati.C.ſi ex fal.inſtr.ꝛ.l.
ſi pretor.§.marcellus.ff.de iudi.ꝛ.c.de cetero.de re iudi.¶ In ꝯtriũ fa
cit.l.fi.C.de ordi.cogni.vbi patet exceptionẽ nullitatis nõ ĩpedire exe
quutionẽ ſnĩe.expreſſe voluit Inno.in.c.cũ in iure.de offi.deleg.vt ibi
dicit nullibi reperire tactũ qđ exceptio nullitatis impediat exequutio
nem ſnĩe.allegat.c.ſuſcitata.de in inte.reſti.Et idẽ glo.ibi in verbo effe
ctum ſentẽtie.niſi ꝓbatio afferretur incõtinenti.arg.c.literas. de reſti.
ſpo.Nec tũc admitteretur ſm illas glo.ſi p̃ſumptio calũnie foret ꝯtra
excipiẽtẽ quo caſu debet mãdari prius ſentẽtia exequutioni demũ au
diri debet per viã agẽdi.¶ Itẽ ꝛ tertio quo ad caſum noſtrũ expreſſe
videtur cãtare ſtatutũ Vincẽtinũ ſub rubrica de generali exequutiõe
laudorũ vbi in effectu caueť laudũ ſeu arbitramẽtũ exequutiõi mãda
dum ſicut inſtrumentũ guarentigiatum omni appellatiõe nullitatis
iniquitatis reductione ad arbitriũ boni viri:oppoſitione,ꝯdictiõe,exceptione,
vel diſſenſione remotis ac reiectis ꝛc.vbi latius cõtineť.cum
ergo ſtatutũ expreſſe remoueat dictionẽ nullitatis ad impediendã lau
di exequutionẽ fruſtra ſit indagatio an debeat admitti quid dicemꝰ.
¶ Certe circũſcripto ſtatuto de q̃ cõiter diſtinguẽdũ cẽſeo : vt diſtinguit
Bart.poſt Spe.ꝛ Imo.in.l.iiij.§.cõdemnatum.prealle.quem ꝑ
omnia ſequitur Io.de lig.in cle.j.ff.de re iudi.ꝛ.l.j.ff.de tribu.Et ꝯclu
ſio eſt ꝙ ſi allegatur defectus poteſtatis inſinuate impediť exequutio
ꝛ intelligo quãdo probabilis eſt negatio:al's videtur calũnioſa ꝛ non
admittenda:vt no.Inno.in.c.tua.de cohabi.cle.ꝛ mulie.facit qđ no.
in.l.poſt rem iudicatam.ff.de trãſac.ꝛ certe in caſu nr̃o nõ videtur probabilis
cũ expreſſe ꝯſtet de poteſtate iſtoꝝ arbitroꝝ vt patet ex forma
ꝯpromiſſi.ꝛ ex his que.s̃.dixi aut allegatur nullitas aliũde ꝓueniẽs:
ꝛ tunc ſi de eo cõſtat vel cõſtare poteſt incontinenti vel intra tempꝰ ꝙ
datur ad exequutionẽ ſnĩe debet admitti ꝛ impeditur exequutio al's
ſecus ꝛ ſic reduci debẽt ad cõcordiam iura ſuperius pro ꝛ ꝯ allegata.
¶ Sed in caſu noſtro caſus videtur prima frõte magis clarꝰ cum ſta
tutum expreſſe tollat facultatẽ dicẽdi nullã ꝛ ſtatutum videtur intel
ligendum ꝛ interpretandũ vt aliquid addat ad ius commune. iuxta
no.per Bar.in.l.iiij.§.pretor ait.ff.de dã infec.tñ puto ꝙ vbi nullitas
eſſet clara vel illico ꝓbari poſſet ꝛ ceſſaret omnis preſumptio fraudis
qđ eſſet admittenda:ꝛ impediretur exequutioni ſententia ſtatuto nõ
obſtãte:qꝛ mẽs ſtatuti non fuit velle exequutioni mandare laudũ nul
lum cum tanto preiudicio partis ſed potius tollere malitioſas oppoſi
tiones nullitatis ſeu dilationem nimiã euitare que omnia ceſſant data
nullitate manifeſta vel illico ceſſante fraude manifeſta.ar.optimũ
ad hoc in.c.literas.de reſti.ſpo.ꝛ per gl.no.i.l.j.§.ſi aũt.de tabu.exhibẽ.
ꝛ ꝑ Bal.in.l.data opera.C.q accu.non poſ.ꝛ per Oldr.conſil.xlv.
Nam ꝛ ſtatutũ generale eſt interpretãdũ ſm ius cõe.vt no.Inn.in.c.
cauſam que.de reſcri.ꝛ ſatis eſt qđ ꝓducat nouũ ius agẽdi vel excipiẽ
di.iuxta no.per Bar.in.l.j.ff.ad.l.fal.facit qđ leg.ꝛ no.in.c. ex pte.de
ver.ſig.ꝙꝙ ſtatutũ nõ exprimat cauſam preallegatã ſed gentraliter
loquať tñ poſſumus.ꝛ debemus ꝯiecturare rõnem naturalem ſtatuti
ꝛ ſm illam ſic cõiecturatam extẽdere ꝛ reſtringere diſpoſitionẽ ſtatuti
vt elegãter no.Cy.in.l.nõ dubium.C.de legi.in ſtatuto vero prealle
gato nulla alia bona ratio ſtatuti preter predicta allegari põt.nec p̃ſumẽdũ
eſt ꝙ lex ſit abſqꝫ rõne:dico tñ qđ ꝑ ea q̃ obiecta cõtra laudũ
ante dicta ſunt:nõ video nullitatẽ de preſenti nec illico ꝓbãdã per ea
que latius.s̃.dixi.Iudex ergo diſcretus ꝯſideret obiecta ꝛ obijciẽda
ꝛ ſm p̃dicta informabit motũ animi ſui ad faciẽdã inhibitionẽ vl' de
negãdã.Et in caſu quo iuxta predicta admitteret cãm nullitatis an
exequutionẽ faciat ſeruari ſtatutũ ſituatũ ſub rubrica quomodo pro
cedať qñ inſtrumentũ ꝛc.Nã iſtud ſtatutũ emanauit ad fraudes euitãdas.
argu.bonum ex his que leg.ꝛ not.in.c.lator.qui fil.ſint legi.et
optime

optime in.c.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.§.preferendo.z.c. conſtitutus. de fideiuſ.loquitur enim dictum ſtatutum generaliter de omni inſtru mento z quocunq; alio ad hoc quod no.Bar.in.l.ſi quis legatū.ff.de
7 fal.vbi declarat ſignificatum huius verbi inſtrumētum.†Capitur eīn pro omni charta continente geſta inter partes:z vt ibi latius per eū. ¶ Item faciunt verba illius ſtatuti loquentia ſunt magis lata z arbitraria.Et hec ſufficiunt reſpectu iuris cōis ſtatuti.qm̄ vtraq; pars expſſe ꝓmiſit nō opponere cōtra laudū de nullitate nō videtur admittendum.vt.ſ.in prin.dixi.niſi ſaltem in nullitate cōcurreret enormis leſio:vt ſic de tali nullitate nō videatur cogitaſſe. arg. eoꝝ que leg.et no.in.c.veniens.z.c.quintaualliſ.de iureiuran. z per Dy.in dicta regula ſcienti.Et per Bar.in.§.arbitrorū.vel aliud de quo veriſimiliter non fuerit cogitatum.argu.c.ſi.de offi.vica.lib.vj.z regula in gn̄a li.de re.iuris.lib.vj.Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia tal' eſt. Petrus de mazolinis ciuitatis Bononie deceſſit relictis duobus filijs.Mattheo.ſ.z petronio.z vxore noie Agneſina.Qui petroni⁹ z Matthe⁹ poſt mortem patris eoꝝ ſteterunt ſimul. z habitauerunt nulla facta diuiſione:nec alia ſocietate facta de nouo.His ſic habitantib⁹ Agneſina mater predictorū:donauit petronio vnam eius domū. his inſup ſic habitantibus moritur Mattheus relictis duobus filijs Petro z Bartholomeo qui venientes ad diuiſionē cū Petronio eoꝝ patruo volunt dimidiam dicte domus donate Petronio per eoꝝ auiā. Petronius ex aduerſo dicit eam totam ſuam ex donatione ſibi facta a matre neq; venire in diuiſione.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxv.

1 ☞ Fratres remanendo in cōi ſi contraxerint tacite ſocietate cōicādo ſibi lucra eorū negotiationū quas exercebāt:tn̄ talis ſocietas nō extēditur ad alia lucra prorſus ſeparata.
2 Mater donando domum alteri ex fratribus priuat indirecte filiū et nepotes debitorum ſubſidio.

Chriſti ſaluatoris eiuſq; matris pſidio humiliter inuocato.Attingam breuiſſime deciſionem hui⁹ dubij ex ꝓpoſitis omiſſis argumētis ad vtrāque parte ne videar hoc dubiū difficile reputaſſe cum mihi videat caſus clarus.†dico eīn dictū Petrū z Bartholomeū nō poſſe ex perſo-
1 nis ꝓprijs:aut ex perſonis patris eoꝝ petere partē illius domus a dicto Petronio a cōi matre ſibi donate ſed illā domum precipuā z ſoli dā eſſe dicti Petronij nec venire in diuiſiōe dicte hereditatis.Ad hoc primo allego tex.apertū in.l.cū duob⁹.§.papi.vel incipit.l. ſi fratres. ff.p ſoc.vbi dicit ꝙ fratres parentū hereditates indiuiſas retinuerūt z emolumētū ac dānum in hoc ꝯſentirēt qd̄ tn̄ aliunde queſierūt i cōe nō redigeret.Et ſic qcqd acqrit alter vndecūq; ex quo nō cōtraxerūt ſocietatē vt pſupponit in facto nō tenet alteri cōicare.Idē eſt ſi alter ſenſerit dānum extra res cōes.puta q2 fuit dānat⁹ ex maleficio:nā eīn id qd̄ ſoluit ad partē ſuā imputare nec tenetur alter alteri⁹ ſentire dānū in alijs debitis q̄ ex pſona ſua ꝯtrxit:ſi maritauit filiā vel qd ſimile fecit.vt.l.ex parte.§.filius.ff.fami.her.plene p Specu.in tit.de iudi. §.ſequit ver.qd ſi duo fratres.z ꝟ.qd ſi iſti.p Bar.in.l.titiū z meuiū. ff.de admi.tuto.z.l.ſi patruus.C.cōia vtriuſq; iudi.z.l.j.§.ſi qs hoc in terdicto.ff.de itine.actuq; priua.z.d.l.ſi fratres.in qb⁹ locis plus dicit ꝙ etiā ſi fratres remanēdo in cōi ꝯtraxerint tacite ſocietatē cōicādo ſibi lucra negotiationū quas exercebāt:tn̄ talis ſocietas nō extēditur ad alia lucra prorſus ſeparata:ſeu bona aliter acquiſita:vt ex emptiōe z donatiōe legatoꝝ z ſimilibus:quia tacita ſocietas nō extēdit vltra vſum p quē cōtracta arg.d.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.facit qd̄ in ſimili.no. Inn.in.c.dilectus.de ca.mo.ad idem facit.c.auditis.z.c. cū olim.de preſcri.z.c.xij.q.j.manifeſta.z ea.cauſa.q.iiij.c.j.z aperti⁹ videtur probari in.l.coiri.cum duabus ſeq.ff.pro ſocio.vbi patet ꝙ etiā ſocietas ſit expreſſe contracta ſi non fuit diſtincta:ſed ſimpliciter contracta extēditur ſolū ad vniuerſa q in contractu veniunt.¶ Queſtus autem intelligitur qui ex opera cuiuſq; deſcēdit vt ibi in.l.queſtus nō autem veniūt hereditates legata donationes cauſa mortis ſine inter viuos:quia hec non veniunt ex queſtu.ſed plerunq; accidunt ex merito pſone vt ibi dicitur.Fortius ergo in caſu noſtro nō veniunt vbi nec ſocietas fuit contracta non eſt enim equum vt id qd̄ accidit ex pſperitate fortune debeat frater alteri fratri vel nepotibus communicare. arg.inſtitu.per quas perſonas.§.iij.z.§.preterea.facit.l.filie. z qd̄ ibi
2 no.ff.fami.hercíſ.dico tamen† qd̄ ſi mater donando illā domū alteri ex fratribus priuauit indirecte filium vel nepotem debito bonoꝝ ſubſidio vt puta quod non habebat aliud in bonis vel aliud nō remanſit ſibi tantum quod ſufficeret alij filio ſeu nepotibus ex eo ad legitimam debitam iure nature.quod tunc poterunt iſti nepotes illam donationem reuocare tanꝙ inoffiīcioſam vſq; ad portionem eis debitam iure nature vt legitur z notatur in.c.raynaldus.de teſta.z.l.ſi liqueat.d le ga.ij.nō autem tenetur Petronius ſimpliciter cōmunicare nepotib⁹. ¶ Cōcludo ergo ꝙ ſi mater adhuc viuit nihil poſſunt iſti nepotes petere:quia viuentibus parentibus nullum ius in legitima competit filijs aut nepotibus.vt.l.j.§.ſi impuberi.ff.de colla.bono.Quinimo fm̄ Bart.in auſ.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle.ſolum debet filijs aut nepotibus per mortē naturalē z nō ciuilem.Si autē mater ſeu auia eſt mortua:z tunc aut donatio illa non fuit inofficioſa modo pdicto z i nullo reuocat ſ; ſimpliciter remanet ipſi Petronio:aut fuit inofficioſa z reuocatur vſq; ad legitimam portionē debitam alteri filio ſeu nepotibus iuris nature.debet enim alter filius ſeu nepotes ſuccedētes in locum filij in bonis matris ſeu auie tertiam habere:quia ambobus filijs eſt debita tertia vt in auſ.nouiſſima.C.de inoffi.teſta. no.in.d.c. raynaldus.Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Viſo quodā inſtrumēto in quo cōtinetur in ſumma qualiter Galeati⁹ olim techi dn̄i tegli de piſis habitans in caſtro ꝯſultorū ſolēniter vendidit ſyndicis cōis montis guidi cōitatis Senarū ementibus pro dicto cōi terras,domos z poſſeſſiones quas dictus Galeatius habebat in dicto caſtro montis guidi ꝓ pretio z noie ptij quadringētoꝝ florenoꝝ auri.qd̄ quidē pretiū ex cōi ꝯſenſu ꝓmiſerūt dicti ſyndici ſoluere Galeatio intra quatuor annos hoc expreſſe acto inter eos qd̄ donec dicti emptores nominibus qbus ſupra nō ſoluerint z ſoluere diſtulerit dicto Galeatio dictū ptiū quadringentoꝝ florenorū dn̄iū ac ꝓprietas dictaꝝ poſſeſſionū z domoꝝ ſit z eſſe intelligat apud dictū Galeatiū z heredes ſuos.Et ꝓ pēſione z affictu reſeruatiōis dicti dn̄ij z ꝓprietatis dicti ſyndici noie quo.ſ. promiſerūt z ꝯuenerūt dare z ſoluere dicto Galeatio recipienti pro ſe z ſuis heredibus florenos nonaginta in fine tp̄e dicte ſolutionis debē de ad vnū annū.His ſic inter dictos emptores z venditores ſolēniter actis ꝓ parte dicti cōis fuit facta ſolutio dictoꝝ quadringētoꝝ florenoꝝ.vr̄ enim dictis emptoribus qd̄ nō teneant ad illoꝝ ſolutionē tn̄ q2 videt vſuraria prauitas tn̄ ex dilatione pretij fuerit facta ꝓmiſſio illorū nonaginta florenoꝝ tum q2 videt contra omnē equitatem dictus vēditor habeat penſionem de re alij vēdita.Querit qd iuris zc.

¶ Conſilium.lxvj.

1 ☞ Vſura an poſſit erui ex ſupradicto ꝯtractu poſito in caſu ſuperiori.
2 Dominium ex ſola venditione non traditur.
3 Onus vbicūq; apponit in contractu venditiōis illud vr̄ pars pretij.
4 Contractus ex conuentione legem ſumunt.

Chriſti eiuſq; mr̄is preſidio humiliter inocato.Duo ad clarā deciſionē pdicti thematis ſunt vidēda.Primū eſt nunquid dictus cōtractus vſuraria prauitate notari poſſit.Secūdū preſuppoſita ꝯtractus iuſtitia an ſaltē dicti emptores poſſint aliquo remedio adiuuari ne videatur ſoluiſſe partē pretij z integram penſionē illarū rerum ſicut quilibet ex-
1 traneus ꝯductor.¶ †Circa primū breuiter puto nullam vſurariam prauitatem poſſe ex forma dicti contractus notari.nam ſi ponderentur verba contrahentium iuridice apud dictum venditorē remanſit dominium rerum venditarum donec debitum integre ſolueretur cuꝫ non teneatur venditor rem tradere ante integram ſolutionem ſibi factam.vt in.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.emptio. ¶ Quinimo nec ſi traditur transfertur dominium niſi ſit habita fides de ptio.inſtitu.de
2 rerū diui.§.vendite.†Nec ex ſola venditione transfertur dominium: vt in.l.traditiōibus.C.de pactis.at in caſu nō fuit habita fides de ptio. Quinimo expreſſe fuit actū contrarium inter contrahentes vt ſi dominium remaneret apud venditorem donec pretium integre ſolueret nec fuit res tradita niſi titulo locationis integro potuit dict⁹ venditor dictas res vēditas dictis emptoribus vel cuicunq; alteri locare donec pretium integre foret ſibi ſolutum.Sicut enim ante ſolutionē integrā pretij recte percipit venditor fructus dicto.§.offerri.ita z ipſaꝫ rem quicūq; interim locare poteſt.nec enim intereſt ſiue ipſe venditor in ipſa remaneat ſiue alij tradat vt mercedem accipiat vt eſt text. in l.cum antiquitus.C.de vſu z habita. Quinimo ſi ipſe emptor pretio non ſoluto fructus ſine alio titulo percepiſſet teneretur ipſi venditori ad intereſſe:quia ſi volebat fructus percipere non debebat differre ſolutionem pretij.vt in.l.curabit.C.de actio.empt. ¶ Ex quibus clare concluditur ad primum quod nullatenus vſura in.d.contractu notari poteſt que ſolum ꝓuenit ex mutuo vero vel ficto:vt in.c. conſuluit. z in.c.in ciuitate.z in.c.nauiganti.ne vſur.z plene per Joannem and. in regula peccatum.de regu.iur.lib.vj.in mercu.Quod quidem nullatenus interceſſit:ſed interuenit verus z purus contract⁹ locationis et conductioni intra tempus ſoluēdi pretij.Et maxime hoc procedit eo attento quod hec venditio nō poterat dici vſquequaq; pfecta cū nec pretium veniret pure de preſenti nec vēditor tenebatur tunc ad traditionem rei iuxta ea que leguntur z not.in.l.neceſſario.C.de pe.z comi. rei vendi.¶ Venio nunc ad ſecūdum magis dubitabile z videt nullū remedium dictis emptoribus competere anteꝙ integram ſolutionem conſtitutam ſoluāt certū eſt vt ex predictis liquet qd̄ dictaꝝ rerū venditarū dn̄ium legitime donec pretiū integrū ſolueretur remanſit

apud dictū vēditorē.¶ Itē ꝙ licite potuit illas res cuicūqꝫ interim
locare:vt.ſ.concluſum eſt.ergo licite poteſt exigere penſionem.d.l.cuꝫ
antiquitas.alſ viderent̃ dicti emptores vim inferre ⁊ poſſeſſionem in
teruertere.⁊ vt predones poſſidere.l.ex ſtipulatione.ff.de acquirē.poſ.
3 ⁊.l.cuꝫ nemo.C.eo.¶ †Scđo ꝓbat̃ ſic vbicūqꝫ onꝰ aliquod apponit̃
in contractu vēditionis illud videt̃ pars p̄tij. vt.l.fundi partem.ff.
de cōtrahen.em.ergo etiā hac ꝯſideratione pōt exigi illa penſio: lꝫ ps
p̄tij quolibet anno ſolueret̃ cū forte ideo minꝰ vēdidit vt vltra dictū
4 pretium ꝯſequeretur dictos florenos nonaginta.¶ †Tertio debetur
pacto ſolenniter inter dictas partes habito.nam cōtractus ex cōuen-
tione legem accipiunt vt in regula cōtractus.de regu.iur.lib.vj. ⁊.l.j.
§.ſi cōueniatur.ff.depoſiti.ſic ⁊ graue eſt fideꝫ fallere.§.j.ff. de pactis.
¶ Sed his nō obſtātibus arbitror dictis emptoribus cōpetere reme
diū:vt pro rata ſoluti p̄tij fiat defalcatio ſeu detractio pēſionis.hoc
probat̃ in.l.fi.ff.de fun.do.vbi ꝓbatur ꝙ ſi vēditor ſoluit partē p̄tij nō
acqrit dn̄iū ꝓ parte.vt.l.fiſtulas.§.q fundū.ff.de cōtrahē.emp.⁊.d.§.
offerri.tn̄ integre ſoluto p̄tio pōt petere fructꝰ pro rata p̄tij qđ ſoluit
Et hoc tenet ibi Bar.in.l.fiſtulas.p̄alle.⁊.d.§.offerri.qđ videt̃ oi iuſti
tia naturali ſubnixuꝫ de quo arguere pōt etiā ſi lex deficeret.vt.l.ſcire
opꝫ.ſufficit.ff.de excuſa.tuto.⁊ extra de app ſecūdo requiris.in fi.not.
gl.j.diſ.cōſuetudo.nō em̄ videt̃ equū imo iniquū vt vēditor percipiat
integrā penſionē ⁊ partē p̄tij.Quod cōtingeret maxime.i tertio an-
no in quo habuit vēditor tres partes p̄tij.Si tn̄ hic haberet integraꝫ
pēſionē ad qđ optime facit.d.l.iulianus.§.offerri.vbi tex.dicit vēdito
rem aut integrā p̄tij ſolutionē habere debere:aut tenere rem vēditā
quaſi dignus pro p̄tio.ergo equiſſimū eſt vt ad limites ſoluti p̄tij re
ſtituat fructus vel relaxet partē penſionis qđ pretiū fructuū eſt.iuxta
no.per Bar.i.l.ſi merces.§.vis maior.ff.locati.⁊ i.l.cotē ferro.§.q ma-
ximos.ff.de publi.debet em̄ ſibi fructus retinere quātum ſua intereſt,
⁊ nō aliter:ſicut obſeruat̃ in perſona ipſiꝰ emptoris qui ſi habuit poſ
ſeſſionē vigore vēditiōis ⁊ ſolū p̄tij partē ſoluit obligat̃ ad intereſſe
reſpectu partis nō ſolute dūtaxat ⁊ nō reſpectu totiꝰ p̄tij. Sic ⁊ em-
ptoribꝰ in caſu nr̄o debet fieri relaxatio penſionis pro parte p̄tij ſolu
ti ⁊ ſolūmodo quatenꝰ ipſius vēditoris intereſt ſcꝫ reſpectū partis nō
ſolute:nec debet cū iactura aliena locupletari . facit optime qđ in ſili
legit̃ ⁊ notatur in.c.ſuā.de penis.Item facit.l.fructus.cū.l. penul.C.
de act.emp.vbi patet qđ fructus rei vēdite poſt perfectā vēditionē ēt
ante rei traditionē pertinet ad emptorē ſicut ⁊ ipſius rei periculū ⁊ in
cōmodum.l.neceſſario.ff.de pericu.⁊ cōmo.rei ven.venditor aūt ſoluꝫ
pōt petere p̄tiū cū vſuris ſeu intereſſe ⁊ p̄tio ſoluto. hodie aūt ceſſante
vſurarū exactione pōt peti intereſſe etiā de iure canonico.vt not.gloſ.
in.d.l.curabit.C.de actio.empti.⁊ in.c.cōqueſtus.de vſu. Et ſic videt̃
qđ ſolū debet habere dictus Galeacius penſionē reſpectu partis p̄tij
nō ſoluti:reliquā vero partē intereſſe non:cū reſpectu illius non poſſit
pretēdere intereſſe.⁊ quāq̄ poſſit inſtari vt illud habeat locū i vēditio
ne perfecta que videt̃ fuiſſe hic cū p̄tiū nō eſſet pure de preſenti ſoluen
dum:nec res foret tūc tradēda iuxta ea que habent̃ ⁊ notāt̃ in.d.l.ne-
ceſſario.tn̄ cōſidero mentē ⁊ rationē iuris que fuit prouidere vēditori
reſpectu intereſſe:nō autē vt haberet fructꝰ ⁊ parte p̄tij maxime ma
iorē vt cōtingit in caſu noſtro.Non obſtāt allegata pro cōtraria par
te.Et primo ad primū dico fatendum qđ ante ſolutū integrū pretiū
licuit dicto vēditori fructus percipere ⁊ cuicūqꝫ locare : tamē poſt in-
tegram ſolutionē tenet̃ reſtituere vel defalcare pro rata ſoluti p̄tij.
vt voluit Bar.vt patet ex predictis.¶ Ad ſcđm contrarium dico ꝙ
contrariū procederet vbi onus ſimpliciter apponeret̃ reſpectu vendi-
tionis.Sed in caſu noſtro expreſſe fuit actū ⁊ dictū qđ rōne reſeruati
dominij ſolueret̃ illa penſio:ꝓpoſſibile enim erat qđ iſti emptores non
ſoluiſſent nec partem p̄tij per illos quatuor annos:et tamen integre
ſine alia deductione ⁊ remiſſione debuiſſent dictam penſioneꝫ.Sed fa
cta ſolutione pro parte debeatur penſio.Sed debet fieri remiſſio ꝓ ra
ta ſoluti p̄tij:vt pꝫ ex predictis.Et hoc modo etiaꝫ ſoluitur tertiū.
dico enim quod pactum debet intelligi modo predicto ne iſte locuple
tetur cum iactura alterius ⁊c.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Epiſcopꝰ lucanꝰ priuauit duos

canonicos iā pluribus annis abſentes ⁊ in eccleſia Lucana nō reſidē
tes propter abſentiam eorum reditibus premiſſo tamen prius edicto
generali apud eccleſiam cathedralē dūtaxat cū certo termino elapſis
quinqꝫ menſibꝰ vel circa dictā priuationē fecit oretenus denūtiari ca
pitulo ad quod pertinet dictorum receptio de antiqua ꝯſuetudine vt
intra terminū iuris deberēt duos canonicos eligere loco illorum iam
priuatorum:⁊ ſibi repreſentare per eum confirmandos aſſerens ad eū
pertinere illud ius cōfirmandi.¶ Queritur circa predicta per capitu
lum dicte eccleſie de pluribus.Et primo nūqd epiſcopus potuerit di-
ctos canonicos priuare ſaltē eo modo quo priuauit maxime attento
quod ſtatuto dicte eccleſie cōfirmato iam ab olim per capitulū ⁊ per
multa tempora obſeruato in termino qui ſequitur: videlicet. Itē ſta-
tuerūt ⁊ ordinauerunt quod redditus ⁊ prouētus qui pro tēpore fue-
runt in lucano capitulo niſi inter reſidentes per totū annū continuuꝫ
minime diuidant̃.Si vero taliter reſidentes per tres tantū mēſes ꝯti
gerit abſentare propter hoc de prebēda annua nihil penitus minuat̃
ſed pro reſidentibus cōputent̃.Quod ſi vltra remāſerint ſola eis ꝓ ra
ta tp̄is portio aſſignetur dummodo quolibet anno ad minus iaꝫ fue
rint per ſex mēſes cōtinuos vel interim aliter nihil percipiāt de prebē-
da ⁊c.¶ Scđo querit̃ nunquid tp̄s ſemeſtre ꝓfixū capitulo a iure ad
eligendum canonicos inceperit currere a tēpore priuationis dictorū
canonicorum preſuppoſita priuationis validitate a tempore notifi-
cationis:⁊ an valuerit dicta notificatio cū fuit ſimplici verbo ſine ſcri
ptura facta.¶ Tertium dubium nunquid ius confirmandi ꝑtineat
ad epiſcopum non obſtante conſuetudine in cōtrarium ſm̄ quā nemi
nem electum per capitulum epiſcopus pro tempore exiſtens cōfirmat
ſed libera electio ſeu receptio canonicorum ad ipſum capitulum ꝑti-
nuit.¶ Quarto icidēter queritur an ſtatuta capituli per epiſcopum
confirmata ⁊ per ſucceſſores obſeruata poſſint tolli per epiſcopuꝫ no-
uiter creatum ſeu violari contradicente capitulo ⁊c.

¶ Conſilium.lxvij.

1 ☞ Conſuetudo vt quis non reſideat in canonicatu ſuo etiam nō te-
nendo vicarium valet.
2 Clericus quando ſcitur quod eſt abſens ⁊ congrue citari non poteſt:
non debet citari per edictum generale ſed perſonaliter prefixo ſibi ter
mino comparendi.
3 Conſuetudo vt ſolum ad capitulū ꝑtineat receptio canonicorū valet.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio

humiliter inuocato cōdeſcendendo iuxta ordinem. Et pri
mo videtur dicta ꝓuatio ex multis poſſe impugnari. ⁊ pri
mo ex defectu cauſe.ſecūdo ex defectu ordinis nō ſeruati reſpectu cau
ſe qꝛ cum de conſuetudine canonici Lucani nō requirerēt reſidentiā.
Que quidē conſuetudo videtur approbata tacita adiecta ꝯſtitutiōe
⁊ a iure vt eſt caſus in.c.cū oēs.⁊ ibi gl.⁊ doct.de cōſti. ⁊ meliꝰ ꝑ Io.
1 and.in.c.extirpāde.§.qui vero.de prebē.†vbi vult valere cōſuetudinē
vt quis nō reſideat i canonicatu ſuo etiā nō tenēdo vicariū. ſi tn̄ eccle
ſia indiget pōt compelli vt per vicariū deſeruiat.ar.c.penul.de cle.nō
reſi.potuit dominꝰ epiſcopus ſimpliciter ſtantibus ꝯſuetudine ⁊ ſta
tuto in contrariū illos priuare cū nō poſſit ſolus tollere conſuetudinē
⁊ ſtatuta eccleſie antiqua ⁊ iam per epiſcopū confirmata.⁊ in.c.cū cō
ſuetudinis.de cōſue.⁊ qđ ibi no.Io.an.⁊ ita epiſcopꝰ iſte ſi videat cō
ſuetudinē eccleſie oneroſaꝫ debuit prius vocare capitulū et canonicis
ſtatuere tēpus ſuper reſidētia fiēda qđ pōt iuxa no.in.c.cum oēs.⁊ ꝑ
Io.and.in.c.ad audientiam.de cleri.nō reſi.⁊ facto ſtatuto cōtra an
tiquā cōſuetudinē ⁊ ſtatutū intimare abſentibus ⁊ eos reuocare ad
reſidentiam qđ cū nō fecerit.ſed ſimpliciter non habito reſpectu vl̄ ſal
tem ſine conſilio capituli ad priuationem ꝓceſſit merito dicta priua
tio pōt dici nulla.vt in.c.nouit . de his que fiunt a p̄la.ſine cōſenſu vl̄
ſaltē cōſilio dicti capituli.d.c.nouit.⁊.c.quāto.eo.ti.no. Io. an.in.c.j.
de conſti.lib.vj.fortius hoc nō pōt veniēdo contra antiquā ꝯſuetudi
nem ⁊ ſtatutū eccleſie:cum tunc ſint duo impedimenta.d.c.cū cōſuetu
dinis.¶ Itē preſuppoſito qđ dn̄s ep̄s potuiſſet ꝓcedere cōtra abſen
tes:attamē ex quo iſti defendebant̃ cōſuetudīe nō debebat ep̄s illico
poſt terminū ꝓcedere ad priuationē.Sed mitius ꝓcedēdo facere ꝓus
deſeruiri eccleſie ꝑ vicariū ſubtractis reditibus ipſis abſentibus. Et
ſi tractus temporū ꝑſeuerauerit in ꝯtumacia procedēdo ad priuatio
nē,vt no .in ſimili.in.c.pe.iuncta glo.de cleri.non reſidēti. Itē corruit
2 dicta priuatio ex defectu ordinis nō ſeruati.¶ †Nā vbi ſcit̃ qđ cleri
cus abſens eſt ⁊ cōgrue citari pōt nō debet citari per edictum gn̄ale
ſed perſonaliter prefixo ſibi termino cōparēdi.vt in.c.ex parte.⁊.c.qua
liter.⁊.c.inter quatuor.cū ſi.de cleri.nō reſi.eſt glo.no.ad quā quotidie
ſit recurſus.in.c.qm̄ frequēter.§.ſi vero.de cler.nō reſi.eſt gl.q̄ eſt in ter
minis in ſacris canonibus que dicit ſententiā priuationis aliter factā
nō teneṙe:⁊ illā ſequunt̃ cōiter doctores.Itē ſi neſcit̃ vbi eſt debēt fieri
tres citationes ſucceſſiue in eccleſia poſt quarū lapſuꝫ dꝫ abſens expe
ctari ꝑ ſex mēſes:vt probat̃ in.c.ex tue.de cleri.nō reſi.⁊ ideo requirūt̃
tres ſucceſſiue qđ nō ſufficit vnica etiā perēptoria. vt plene ꝓſequit̃ et
firmat proprie Io.an.in terminis noſtris ſuper rubrica.de cler.nō re.
in additio.Specu.in vltima queſtione.⁊ hoc ſic ius ſtatuit:qꝛ iſta cita
tio non fit in perſonā:nec ad domū ſed in eccleſia vnde talis canonicꝰ
qui nuntiabit abſenti certiorabitur in ſecūda vel tertia citatione qui
ignorauit in prima.Ad idem facit qđ in ſimili no.glo.in cle.j.de vita
⁊ hone.cleri.in verbo tertio.Sed in caſu noſtro non fuerunt hec ſerua
ta cōtra iſtos canonicos cū mihi verbo fuerit intimatū qđ aliter ſcie-
batur vbi erat:nec eſt ita longe abſens qđ nō poſſet commode citari:
nec fuit citatus perſonaliter fortius non ſciebatur vbi erat tamē non
fuit ſucceſſiue tribus creationibus factis requiſitus nec poſt illarū la
pſum per ſex menſes expectatus.¶ Ex quibus cōcludo dictā priua-
tionem nō valere:tum ex defectu cauſe:tum ex defectu ordinis nō ſer
uati.¶ Ex his vt ſuperfluū poſſet relinqui ſcđꝫ dubiū:ſed vt ſatiſfiat
querētibus quid dicendū preſuppoſita validitate priuatiōis dico ſic
qđ aut ad canonicos veroſimiliter ꝑuenit notitia priuatiōis.ꝑ.c.que
diuerſitatē.in fi.⁊ de conceſſ.prebē.⁊.c.licet.de ſupplē.negli. prelato.

nec eſt

nec eſt neſſaria intimatio priuationis: qꝛ certus certiorari nō debet
vt in regula eū qui certus.de reg.iur.li.vi.ꝛ in.l.j.ff.de act.emp.ꝛ ple-
ne per dom̄.de rota.deciſ.xxv.ꝛ.ccxcj.Et hoc breuiter de ſecundo.
3 ¶Quo ad tertiū dico † valere conſuetudinē vt ſolum ad capl'm ꝑti-
neat receptio canonicoꝝ.Ita ep̄s nō poteſt obſtante cōſuetudine vē
dicare ſibi ius cōfirmandi.tex.eſt in.c.cū eccleſia vuulterana.de elec.ꝛ
c.poſtulaſti.de cōceſ.preb.ꝛ.c.vnico.ne ſede vacā.li.vj.facit tex.iūcta
glo.in.c.fi.de re.iur.eo.lib.Et hoc cōiter tenetur ab omnibus docto-
ribus.quinimo ēt per ſingulares canonicos poſſet ꝺ cōſuetudine ſer-
uanda fieri prouiſio.vt in.c.fi.de preben.li.vi.facit ad primum.c.cuꝫ
in eccleſia.eo.titu.ꝛ lib. ¶Ad quartum dico qꝺ ꝯſuetudines ꝛ ſta-
tuta rationabilia ꝛ antiqua nō pōt ep̄s ſine capitulo tollere:nec ecō-
tra capitulum ſine ep̄o.vt.ꝺ.c.cū conſuetudinis.quinimo ſi ſunt ho-
norabilia eccleſie non debent tolli etiam per ep̄m ꝛ capitulum ſimul.
vt no.Inno.in.c.accedētibus.de priui.Si vero tendāt in graue p̄iu-
diciū ſeu dedecus eccleſie debet ep̄s ea tollere cū conſilio capituli: ſed
ſi capitulum non vult conſentire poteſt ſolus epiſcopus cōuenire etiā
ſi interueniſſet iuramentum.vt in.c.j.de his que fi.a maio.par.ca.fa-
cit quod no.gl.in.c.in his.xj.diſ.ſi autem factum eſſet indifferens tūc
puto requiri cōſenſuꝫ capituli per dictum.c.cum conſuetudinis.ꝛ qꝺ
ibi not.Ioā.an.poſt Ho. Et ex his patet quid dicēdum in terminis
queſtionis noſtre: vt ſupra fuit ſpecialius dictum. Et hec ſufficiant
ꝛc.Laus deo omnipotenti. Nicolaus abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In quodā ſtatuto ſenenſi inter

cetera ſic cauetur.Anchora ordinamo che neſuno cōtra alcuno p̄ſu-
ma non pagare gabella ꝑ alcuno mō directo ꝛ obliq̊ ꝑ ſe q̄le doueſſe
pagare gabella o vero per altro mō.e.chi cōtra fara ſia condemna-
to per ciaſcuno che douaſſe pagare in denari cento ꝛc. ¶Hoc ſtatu-
to vigente quidā magiſter ciatorū qui ex quadā reformatione ciuita-
tis tenebatur ſoluere nomine gabelle omni anno quo laboraret ſeu
laborari faceret ciathos libras centū ſenenſiuꝫ ſoluit ꝓ quodā tp̄e ga
bellā.demū vno anno ꝯmiſſo in q̊ modico tp̄e laborari faceret ſoluit
ꝓ anno ſequenti nullam mētionē faciēdo: qꝺ precedēti anno labora
uerat: nō tū dicit oppoſitum ſed ſimpliciter ſoluit pro illo anno.ꝯ iſtū
magiſtrū procedet poſtmodum per officialem gabelle proponentem
ipſum fraudaſſe gabellā ꝛ incidiſſe in penam dicti ſtatuti.dicitur pro
parte dicti magiſtri qꝺ ex eo quod vnuꝫ ſoluit nullam fraudem com
miſit quia diſtulit ſoluere animo fraudandi. Queritur quid iuris.

¶Conſilium.lxviij.

1 ☞Pena gabelle non ſolute non tranſit ad heredes.
2 Fraudem committere dicitur qui ad deceptionem alterius ꝛ ad ſui
commodum aut verum tacet aut falſum exprimit.
3 Statuta debent intelligi ſ'm proprium ſenſum vocabulorum.
4 Frater profeſſus exiuit ordinem: ꝛ accepit vxorem: an inquiſitor poſ-
ſit contra illum procedere.
5 Publicanus qui cōducit vectigalia a fiſco ſi differat ſoluere tempo-
re ſtatuto: poteſt cogi ad ſatiſfaciendū non tamen incidit in penam.

IN christi nomine amen.

Videt̄ primo
dictum magiſtrū incidiſſe in penā ex eo qꝛ nō ſoluit nec ſe
teneri ad ſolutionē profeſſus eſt qꝺ ſic oſtēdit̄.ea eñ q̄ prin-
cipi ſoluuntur aut appellantur vectigal aut tributū ſeu publica fun
ctio vel p̄ēſitatio.vt no.gl.ꝛ bar.ī.l.j.ff.de pub.Sꝫ ex nō ſolutiōe cuiuſ
libet tp̄e debito ipo facto ꝯmittit̄ pena rōne tributi nō ſoluti nec ipo
facto cōfiſcat̄.vt.l.imperatores.ꝛ qꝺ ibi no.ff.eo.ꝛ rōne vectigalis cō
1 fiſcatur tota res ex qua erat ſoluendum vectigal.† Ita qꝺ hec pena
tranſit etiā in heredes.vt.l.fraudati.ꝛ.l.ꝯmiſſa.ff.eo.qꝺ maxime con
tingit ex eo qꝺ tales nō ſoluēdo videntur velle fraudare p̄icipeꝫ ſeu
gabellā.ꝺ.l.fraudati.ergo dictus mag̃r non ſoluendo pro illo anno
nec aliter debitorē ſe ꝓfitēdo tanq̄ gabelle fraudator debet ſtatuti
penam ipſo facto incidiſſe.Et ꝓ hoc ad idē facit gl.ī.l.j.C.de vecti.et
cōmiſ.ꝛ in.ꝺ.l.ꝯmiſſa.que dicit q̄ ſi qs ꝓfitet̄ ſe teneri ad ſolutionem
gabelle nō tū ſoluit nō incidit in penā: ſed ſolū obligat̄ ad ſolutionē
debitā.vt in.l.j.ſ'm vnū intellectū. Si aūt nec ſoluit nec ꝓfitet̄ tanq̄
fraudator incidit in penā ipſo facto. ¶Secundo principaliter ꝓbat̄
ꝛ aliter ſtatutum prealle.poſuit fraudantē gabellā directe vel indire-
cte ſed dictus magiſter fraudē erga gabellā ꝯmiſit: ergo minor ꝓbat̄
2 is† dicitur fraudē ꝯmittere qui ad deceptionē alterius: ꝛ ad ſui ꝯmo
dum aut verū tacet aut falſum exprimit.hoc ꝓbatur ex his q̄ legunt̄
ꝛ no.in.l.iuriſgentium.§.dolo malo.§.ſed ſi fraudandi.ff.de pact.ꝛ.l.
j.§.dolum malum.ff.de dolo.Sed dictus mag̃r tacuit verum.ſ.ſe eſſe
obligatum ꝓ precedēti anno ꝛ ſoluit pro ſequēti ac ſi nulla p̄ceſſiſſet
obligatio.ergo ex hac cōiectura vr̄ voluiſſe decipere cōmune ꝛ frau-
dare gabellam cū fraus ſine dolo eſſe nō poſſit niſi ex ꝯiecturis poſſit
probari.l.dolum.de dolo.c.preſumitur.de re.iur.lib.vj.Et in malefi-
cijs p̄ſumit̄ dolus de p̄ſum.c.j.hinc dicit ibi Inn.in.c.j.qꝺ vbi infer-
tur malū vel damnū ſemꝑ ſumit̄ malus animus niſi ꝯtraria p̄ſum-
ptio p̄ualeat.alle.l.ſi obſtetrix.§.fi.ꝛ.l.ita vulneratꝰ.ff.ad.l.aql. Sed
iſte magiſter dānū ꝛ culpā cōmiſit nō ſoluēdo debito tp̄e nec aliter de
bitū ꝓfitēdo: ſꝫ trāſiuit ad ſolutionē alterius anni: ac ſi in nullo eſſet
obligatꝰ ꝺ: p̄ñt: ergo dꝫ preſumi malo animo feciſſe culpoſus p̄ſumi
tur facere fraudulēter.vt in.l.magna negligētia.ff.de v̄bo.ſig. Sed
his nō obſtātibꝰ ꝯtrariam ſniām arbitror veriorē.fundamentū huius
mee ſnie eſt illud vbicūqꝫ lex imponēdo penā corporalē ſeu pecunia
riam exigit expreſſe vel tacite dolū ſeu fraudē vel loquit̄ ꝑ verba do-
lum ſeu fraudē importantia ad incurrēdā illā penā requirit̄ quē fuiſ
ſe vere in dolo vel in fraude ita qꝺ nō ſufficit eū eſſe in culpa ēt lata.
vñ lata culpa his caſibꝰ nō eq̄parat̄ dolo.vt ꝓbat̄ in.c.ſi qs ſuadēte
xvij.q.iiij.iūcto.c.ſi v̄o.el.ij.de ſen.excō.ꝛ.l.ij.hec actio.ff.vi bo.rap.et
l.ij.§.ſi quis ideo.ff.ne vis fiat ei.ꝛ no.in dicta.l.magna negligentia.
ꝛ eſt notabilis theorica Bart.in.l.j.ff.ſi qs teſt.liber eſſe iuſ.fue.et fa-
cit qꝺ ipſe no.i.l.qꝺ nerua.ff.depoſi.ꝛ.l.j.ff.de legi.ꝛ i.l.aut q aliter.ff.
qꝺ vi aut cl.ī.ſed ſtatutū de quo ſupra fit mētio loquit̄ ꝑ v̄ba importā-
tia fraudē.ergo nō eſt locꝰ illi pene niſi dictꝰ magiſter fuerit in frau-
dē: nec ſufficit qꝺ fuerit in culpa ēt lata.ꝓ quo ēt facit.l.j.§.lege.ꝛ.l.
iij.ff.ad.l.iul.de ſica.ꝛ.l.j.C.eo.ti.poſito h̄ fundamēto veriſſimo exa-
minare reſtat vtrū dictus magiſter fuerit in fraude tenēdo ſolutionē
vnius anni: ꝛ ſoluēdo ꝓ ſubſequēti: ꝛ ꝑfecto in nulla fraude iſtū repe
rio. ¶Primo eñ iuris regula eſt pro eo q̄ nō p̄ſumit quē doloſum: ſꝫ
aſſerēti dolū dat̄ onus ꝓbationis.vt in.l.quoties.§.qui dolo.ff.de ꝓ
3 ba. ¶Scꝺo ꝓbat̄ ex ꝓprietate verboꝝ. † ſtatuta eñ debēt intelligi
ſ'm ꝓpriū ſenſum vocabulorū.vt not.Bal.in.l.oēs ppl'i.ff.de iuſti.
ꝛ iur.fraus eñ eſt idē ſ'm intellectū quē ibi ponit Bar.vel ineſt dolo
vt ſpecies ſ'm intellectū p̄ncipaliorē qui videt̄ ibi magis placere glo.
ita qꝺ fraus nō eſt ſine dolo: ſed dolus ſ'm illū intellectū pōt eſſe ſine
fraude.fraus eñ fit cū aliquē volo decipere ꝛ fallere ſine meo ꝯmodo
ꝛ qs iſtorū intellectuū teneat̄ nō multū curādū quo ad ꝓpoſitū.illud
cōiter tenet̄ vt ſine dolo nō ꝯmittat̄ fraus: qꝺ ꝓbat̄ in.l.fraudis in-
terpretatio.ff.de re.iur.In dolo aūt eſt cōis calliditas fallacie machi
natio ad circūueniēdū fallēdū ꝛ decipiēdū alterū adhibita.vt.ꝺ.l.j.§.
dolū malū.ꝛ.ꝺ.l.iuriſgētiū.§.dolo malo.ſed certe ſi iſte magiſter erat
obnoxius cōi ꝓ duobus cōtinuatis annis ꝛ ſoluit dūtaxat ꝓ poſtre-
mo nullā adhibuit fallētiā vel calliditatē ad decipiēdū cōitatē ſeu ga
bellam fraudādū.facit eñ illud qꝺ a iure cōi ſibi permittit̄. Nam vbi
cunqꝫ quis eſt obnoxius creditori ex diuerſis debitis poteſt ſoluēdo
cōmemorare in quam cauſam vult ſoluere.vt.l.paulus.§.paulus.ff.
de ſol.Nec ꝺt cōmittere fraudem in eligendo debitum recens ꝛ non
ſoluendo ꝓ vetuſtiori cauſa vt ibi.ceſſat eñ fraus in eo quod fit lege
permittente.l.gracchꝰ.C.de adulte.ꝛ.c.q peccat.xxij.q.iiij.nec aliqua
lege cauet̄ qꝺ eligēdo cām magis recentem teneat̄ debitor cōmemo-
rare omnia debita precedētia: gabella v̄o vnius anni eſt prorſus ſe-
parata a gabella alterius anni ita q̄ tot ſunt debita q̊t ſunt p̄ſtatio-
nes vt.l.cū notiſſimi.ꝛ qꝺ ibi no.C.de p̄ſcri.xxx.vel.xl.anno. ¶Ter-
tio ꝓbo ſic vbicūqꝫ ad aliqꝺ factū pōt quis moueri ex cauſa doloſa ꝛ
fraudulenta: ꝛ ex cā licita ꝛ honeſta vel ſaltē nō doloſa. Nunquam
debemus in dubio preſumere cām fraudulētā: vt eſt text.in.l.merito.
ff.pro ſocio.facit.c.eſtote miſericordes.de reg.iur.ſed dictus magiſter
potuit omittere ſolutionē ex impotētia ſoluēdi vel ex obliuione: qꝛ il-
lo anno modico tp̄e laborari fecerat ꝓpter peſtē ſuperuenientem ob
quam cām abſentauit ſe longo tp̄e a ciuitate vt mihi preſupponitur
in facto ꝛ ſtetit per biennium anteq̄ aliquid ſolueret: ergo potius in
hoc facto dubio debemꝰ preſumere aliqua ex iſtis cauſis honeſtis q̄
p̄ſumere fraudē ꝛ dolū cum de quolibet debeamus preſumere bonū:
vt in.c.ſi.de preſum.ꝛ experientia docemur debitores vltra tēpus de
bitum differre ſolutionē potius ex impotentia ſoluendi q̄ animo cre-
ditoris defraudandi: ꝛ valet in dubio ar.a cōmuniter accidentibus.
vt no.in.c.j.de cleri.nō reſi. ¶Itē ex alio excludit̄ p̄ſumptio fraudis
ꝛ qꝺ notorie exercebat artē ſuam ꝛ de oibus ſolutionibus fiebat ſcri
ptura.vnde nō eſt veroſimile qꝺ notorie voluiſſet ſuam cōmunitatē
fallere.ceſſat eñ p̄ſumptio fraudis ꝛ doli in facto notorio.iuxta no-
ta.ꝑ Iac.bu.in.l.ij.C.de ſum.tri.ad hoc tex.in.l.nō exiſtimo.ff.de ad-
mini.tut.ꝛ.l.qui ſine.de neg.geſ.ꝛ.l.ſi.de ritu nup.hinc ꝯcludit But.
4 † vbi ſupra ad queſtionē que fuit de facto quidaꝫ frater ꝓfeſſus exi-
uit ordinem ꝛ accepit vxorē.Querebatur an inquiſitor poſſet contra
illum procedere.ꝛ cōcluſit ſic q̄ aut dixit clā vxorē preſumitur in do-
lo nō errare.ꝛ iō inquiſitor dꝫ cognoſcere, aut accepit palā ꝛ nō p̄ſu-
mitur in dolo ſed errare.ita dico ad propoſitū ſi iſte habuiſſet animū
fraudādi nō laboraſſet publice vt fecit: ſꝫ in oculo: qꝛ qui male agit
odit lucē.de offi.dele.ꝯſuluit p̄terea ex omiſſiōe vnius anni ꝛ ſolutio-
ne ſequentis nō infert̄ p̄ſumptio qꝺ ꝓ alio ſoluerit.vñ nec exp̄ſſe nec
tacite mētitur.Ideo ceſſat ois calliditas ꝛ fallacia q̄ requirit̄ ad frau
dem cōmittēdā. ¶Ad hoc bonus tex.ꝛ qꝺ ibi no.in.l.quicūqꝫ.C.de
5 apoc.li.xi. ¶† Alterius vide qꝺ ſi publicanꝰ q ꝯducit vectigalia a fi
ſco differat debito tp̄e ſoluere ſtatutū pretiū fiſco nō incidit in penam
aliquā ſed pōt cōpelli vel cogi ad ſatiſfaciendū cū vſuris modici tp̄is
vectigalia.§.ſi.ff.de publi.c.ergo idē dicēdū in iſto magiſtro qui vide-
tur tenere fiſco ex quodam quaſi contractu inito cum cōitate.nō eñ
iſte magiſter celauit rem ex qua erat ſoluēda gabella ex quo p̄ſume-

retur fraus.l.fraudati.ff.de publi.nec tenebat ſoluere tributũ de re
ſua quo caſu res incideret in cõmiſſum:⁊ ſic loquunt iura ſuperiꝰ alle
gata:ſed tenebatur ſoluere ex quaſi contractu inito cũ cõmuni.iuxta
notata in ſimili.per Barto.in.l.ſi de decre.ab ordi.faci.nec tenebat
oſtendere aliquam rem cum nõ eſſet fienda ſolutio ꝓ rebus vehẽdis,
quo caſu procedũt iura que loquuntur de ꝓfeſſione ⁊ ſolutione: ſed
tenebatur ſoluere ex cauſa:qꝛ laborabat.vnde ſi non ſoluit eſt in cul
pa nõ tñ in dolo.Nec iſto caſu debemus preſumere dolum per ea ꝙ
ſupra latius dixi.Et per hoc ſit reſpõſum ad cõtraria in principio for
mata.¶ Concludo ergo dictum magiſtrum nõ incidiſſe in penaz di
cti ſtatuti maxime quia in dubio debemus interpretari partem me
liorem.l.he cauſe.ff.de ſuſpe.tuto.⁊.l.interpretatione.ff.de penis,⁊ re
gula i penis.de reg.iur.li.vj.facit quod no.per Bar.in.l.j.ff.de effra,
Et hec ſufficiant.Laus deo. Nicolaus Abbas,

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In effectu caſus talis eſt. Caue

tur inter cetera in quodam ſtatuto Senenſi ſi quis receperit in ſolu
tum ⁊ pagamentũ autoritate curie:aut alicuius iudicis aliquã rem
immobilẽ ꝑ primo ⁊ ſecundo decreto vel aliter pro executione ſentẽ
tie laudi vel alterius inſtrumẽti publici in caſibus in quibus ex ſcdo
decreto vel in quocũqꝫ mõ ſibi adiudicata tradita fuerit autoritate
curie videtur iudicis ⁊c.Ita qꝺ dominiuz proprietas ſeu poſſeſſio ta
lis rei transfertur nũc in dictis caſibus ſolus recipiens teneatur ſol
uere integram gabellam talis rei.ſ.denarios octo pro libra ⁊ poſt ali
qua ſubijcit:ita qꝺ parte ſemel alienata ſufficiat ſemel gabellã talis
ſolui:hoc ſtante ſtatuto quidã Nannes dñi Angeli habuit ex pmo
decreto occaſione cuiuſdã debiti quedam bona immobilia ſui debi
toris ⁊ tractu temporis obtinuit ſuper eiſdem ſm decretũ per qꝺ illa
bona fuerunt eidez tradita in ſolutum ⁊ pagamentũ:a qua quidem
ſnia ſeu decreti interpoſitione fuit appellatuz per partem aduerſam
⁊ pendẽte appellatione geſtum fuit cõpromiſſum in amicos commu
nes qui inter cetera irritauerunt ⁊ annullauerunt predictum ſm de
cretum ita qꝺ dictus Nannes reſtituit dicta bona immobilia vi
gore pronuntiationis arbitrorũ.¶ Nunc queritur nunquid vigore
dicti ſtatuti teneatur ſoluere dictam gabellam ⁊c.

Conſilium.lxix.

1 ☞ Emptor mota ſibi queſtione ſuper re empta ſi voluntarie cõpro
miſit ⁊ ſuccubuit nõ habet regreſſum de euictione contra venditorẽ.
2 Poſſeſſionem pacificam non dicitur quis habere ſi illico ſuper ea mo
uetur ſibi queſtio.
3 Paſſus ſm decretum poteſt beneficio legis intra annum offerre de
bitum creditori:⁊ recuperari ſua bona data inſolutum illi creditori.

Chriſti eiuſqꝫ matris pſidio

humiliter inuocato. ¶ Videt primo dicẽdũ ꝙ ſic a ꝟbis
ſtatuti nõ eſt recedendũ niſi aliter cõſtet de mente.l.nõ ali
ter.⁊.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de ver.ſig.Sed ſtatutũ arctat reci
pientẽ rem immobilẽ ex pmo ⁊ ſecũdo decreto ad ſolutionẽ gabelle ⁊
iſte Nannes habuit illa bona ex primo ⁊ ſecundo decreto ergo tenet
ad ſolutionẽ gabelle.ſtatim cũ eñ recipit bõa ex primo ⁊ ſecũdo decre
to acquiſitũ fuit ius gabelle.l.cedere diẽ.ff.de verb.ſig.⁊ tenetur ad
ſolutionẽ etiam ſi bona poſtmodũ perirent penes eum.ſatis enim eſt
ſemel fuiſſe locũ diſpoſitioni legis.ſicut in ſimili dicit lex ſatis eſſe cõ
ditionẽ ſemel extitiſſe licet nõ durauerit.l.ſi quis heredẽ.C.de inſtit.⁊
ſubſti.Et maxime hoc procedit verbis ſequentibꝰ in ſtatuto in eo qꝺ
ad ſolutionẽ gabelle ſolum requirunt qꝺ dñium ſeu poſſeſſio ſit trãſ
lata in recipiẽtẽ.at in caſu noſtro nedum dñiũ ſeu poſſeſſio quinimo
⁊ poſſeſſio fuerit per dictum Nannem per interpoſitionẽ ſecũdi decre
ti tranſlata.cum eñ per primum decretũ illorũ bonorũ detentatio eſ
ſet penes dictum Nannem videtur qꝺ per ſm decretũ per qꝺ illa bo
na fuerunt ſibi donata inſolutum ⁊ pagamentũ ſtatiz acquiſiuit do
minium ⁊ verã poſſeſſionem cum nõ eſſet opus inductione in poſſeſ
ſionem:cum ipſe idem illa bona detineret:ita qꝺ illa ſnia ſtatim tra
xit ſecũ executionẽ.ad hoc bonus tex.in.l.fi.C.de iure do.impe.⁊ inſti.
de rerũ diui.§.interdũ.cũ.§.ſe.⁊ qꝺ no.Bar.in.l.ſi finita.§.iulianus.
ff.de dã.infec.Nec ob.ſi dicat illa bona nõ duraſſe penes eũ quin ꝑ
hoc dictꝰ Nannes nõ valeat excuſari:qꝛ cũ ex facto ſuo volũtario ꝑ
didit ſibi imputandũ eſt.nõ eñ debebat cõpromittere ſed appellatio
1 nem ꝓſequi.Ad hoc bonus tex.in.l.ſi dictũ.§.j.ff.de eui.vbi dꝛ † qꝺ ſi
emptor mota ſibi qõne ſuper empta voluntarie cõpromiſit ⁊ ſuccu
buit nõ habet regreſſum de euictione cõtra venditorẽ.debuit eñ expe
ctare ſniam iudicis ⁊ ſic procedere per actum neceſſarium.l.vtiqꝫ.ff.
de iudi.¶ Quemadmodũ eñ nõ euitaſſet gabellã ſi per tranſactio
nem vel alium contractũ illa bona trãſtuliſſet in aliũ:qꝛ ſatis eſt ſe
mel ius fuiſſe acqſitũ gabelle ar.in.l.ꝯmiſſa.⁊.l.fraudati.ff.de publ.⁊
l.cõtinuus.ff.de ver.obl.ita euitare nõ debet ſi illa bona perdidit per
compromiſſum:qꝛ cõpromiſſum volũtariũ eſt quedã tranſactio.vt le
gi.⁊ no.in aut.ſi vero ꝯtingẽti.C.de iudi.no.Inn.in.c.quintauallis,
de iureiu.⁊ per Bar.in.l.ſocietatem.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio. Et hec
videtur fortior ratio ⁊ videt de rigore prima frõte cõcludere maxime
attento tex.in.l.cũ hi.§.ſi cũ lis.ff.de tranſa.Sed his non obſtãtibus
cõtrariã ſniam arbitror veriorẽ ad quã pluribꝰ ratiõibus equiſſimis
⁊ naturalibꝰ moueor.Et pmo qꝛ nõ põt dici factũ maxime i re odio
ſa cũ nõ duret factũ:vt in.c.nã ⁊ ego.de verb.ſig.cũ cõcor.ibi poſitis,
in gl.ſicut in dãda actiõe ꝯ patrẽ nõ dicit verſum cũ non duret ver
ſum.ff.de in rem verſo.⁊ verbũ recipere ſicut verbum habere intelligi
dꝫ cũ effectu ⁊ nõ ad corticẽ:vt i.c.relatũ.de preb.ita qꝺ diſpoſitio ſta
tuti habeat effectũ permanentẽ.de peni.di.i.§.hec aũt verba.⁊.l.i.et
ij.ff.quod quiſqꝫ iur.⁊.q.i.marchion.ſtatutũ ergo predictũ arctãs re
cipientẽ bona ex primo ⁊ ſecundo decreto ad ſolutionẽ gabelle debet
intelligi de recipiẽte cũ effectu ita qꝺ tranſlatio dominij ſiue poſſeſſio
nis tenuerit ⁊ durauerit.Non enim poteſt dici facta trãſlatio ſi illico
ſuus effectus extinguitur ſeu impedit.ar.optimũ.in.c.ꝯmiſſa.de ele.
2 li.vj.⁊ qꝺ ibi no.vt patet † quod non dicitur quis habuiſſe poſſeſſio
nem pacificã ſi illico ſup ea mouet ſibi queſtio.nõ eñ fuit de mẽte ſta
tuentiũ alligare ⁊ vinculare quẽ ſine ꝯmodo ⁊ reali receptiõe ad ſolu
tionẽ gabelle cũ hoc repugnet rõni naturali ſm quam nemo debet
locupletari cũ iactura alterius:vt in regula locupletari.de re.iu.li.vj.
⁊.l.nã hoc natura.ff.de condi.inde.⁊ maxime cum fiſcus tũc cenſetur
abundare cũ habeat ſubditos locupletes.in aut.vt iudic.ſine quoquo
ſuffragio.§.cogitatio.Et maxime qꝛ gabelle ſunt odioſe.l.ij.C.noua
vectig.inſti.nõ po.⁊.l.vectigalia.⁊ quod ibi not.Barto.ff.de public.
Sed in caſu noſtro non durauit effectus ſecũdi decreti cum illico per
appellationẽ fuit extinctꝰ.Et ſic per actũ legalẽ ſine omni culpa iſtiꝰ
Nãnis:vt probat in.l.ij.ff.de pe.⁊.l.i.ad fi.ff.ad turpi.Et licet fuerint
opiniones vtrũ per appellationẽ extinguatur ſnia vel ſuſpendat cũ
text.iuris cano.cõmuniter dicunt qꝺ ſuſpendat.vt in.c.venientes.de
iureiur.⁊.c.paſtoralis.§.pterea.de offi.dele.⁊ leges ciuiles dicũt quod
extinguatur in dicta.l.i.in fi.attamẽ ſatis eſt quo ad ꝓpoſitũ noſtrũ
quod effectus illius ſententie ex eo fuerit de pſenti ſublatus per ap
pellationẽ qꝺ ꝓcedit etiã in ſnia que trahit ſecum executionem vt ꝓ
batur in.l.furti.ff.de his qui no.infa.per quas leges probatur qꝺ ſe
cuta appellatione nõ põt dici iſtum Nannem habere dñiũ vel poſ
ſeſſionẽ illoruz bonorũ:ergo nõ tenetur ad ſolutionẽ gabelle.Nec ob.
quod iſte compromiſit:qꝛ per hoc cõpromiſſum ſolũ nõ perdidit do
miniũ ⁊ poſſeſſionẽ illorũ bonorũ ſed per appellationẽ gabelle qꝺ iſte
non habuit vigore primi ⁊ ſecũdi decreti dominiũ ⁊ poſſeſſionẽ nec
ꝑ actũ cõpromiſſi debet incurrere illã penã cũ cõpromittẽdo vſus ſit
iuris via legitima:vt in.cle.quãdiu.de ap.⁊ in aut.ſi tamen.C.de tẽp.
ap.Et ſicut ſuccubuit corã arbitris:ita potuiſſet ſuccũbere corã iudi
ce appellationis.Itẽ iſte Nannes nihil petit ab alio ex eo:qꝛ ſuccu
buit quo caſu procederet diſpoſitio.l.ſi dictũ ꝓalle.ſed ab eo petit ga
bella ad quã non tenet ex quo nõ habuit effectũ ſecũdi decreti nec ꝑ
3 ea defecit quin haberet.¶ Secũdo principaliter facit eleganter. † qꝛ
paſſus ſm decretũ poteſt bñficio legis intra annũ efferre debitũ cre
ditori ⁊ recuperare ſua bona illi creditori data inſolutũ.arg.optimũ
in.l.C.fi.de iure dot.impe.notanter dicit Bar.in.d.§.iulianus.ſi er
go debitor appellatione pendente conuenit cum iſto ſuo creditore in
teruentu arbitrorũ ⁊ recuperauit bona ſua nõ dꝫ imputari iſti.nam
ſine quolibet cõpromiſſo hoc potuiſſet per ſupradicta.Et huic ratio
ni nõ video reſpõſionem ſaltem ſufficientem nõ eñ debet iſte arctari
ad ſoluendum clero quod in effectu nõ habuit.¶ Tertio principali
ter facit pro iſto Nanne quia in re dubia eſt ſeruanda ſententia con
tra fiſcũ:vt eſt tex.no.in.l.nõ puto.ff.de iure fiſ.preſertim in caſu nr̃o
in quo fiſcus contendit de lucro captando ⁊ dictus Nannes de dã
no vitando cũ ex illo ſecundo decreto nullum cõmodum fuerit cõſe
cutus ⁊ fiſcus nullũ damnum paſſus:⁊ hoc habet maximam equita
tem ne fiſcus locuplet cõtra omnem naturalem iuſtitiam ⁊ bonã eq
tatem ⁊ cum ſubditorum diſpendio.poteſt eñ in eorũ diſpoſitionibꝰ
allegari naturalis iniuſtitia.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tuto.⁊
l.ſecundo requiris.in fi.de app.⁊ equitas preferenda eſt rigori.l.pla
cuit.C.de iud.⁊ ſummam equitatem iudex ante oculos habere dꝫ.l.
quod ſi epheſi.in fi.de eo quod cer.loco.c.fi.de tranſac. Et per hec pa
tet reſponſio ad ſuperius alle.procedunt eñ in caſibus diuerſis a no
ſtro.¶ Concludo ergo dictum Nannem non teneri ad ſolutionẽ ga
belle.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam canonicus maſſanus

iamdudum tenuit canonice quaſdam capellas in eadẽ eccleſia Maſ
ſana quibꝰ nũc ſenectute ſeu morbo ingraueſcente vt illa bñficia re
quirũt deſeruire nõ põt.dñs epiſcopus Maſſanus eũ impellit vt ca
pellanuz ſuis ſumptibus ibi retineat vel ſaltem contribuat ad ſum
ptus vnius capellani ibi poſiti.dictus canonicus reſpondet qꝺ ſuo
rum beneficiorum reditus ſummam.xxv.florenorum vix aſcendunt:
ita quod non poteſt ex eis ſuſtentari:⁊ portionez capellano inſtituẽ
do tribuere.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.lxx.

1 ☞ Bñficiũ hñs ſi ſit infirmus ⁊ teneat ponere vicariuz bñficiũ nõ
ſufficiat

ſufficiat ad amborum vite alimentum quis prouidere debebit.
2 Cauſe due quando concurrunt quarum vna eſt naturalis alia acci-
dentalis naturalis tunc preualet.
3 Beneficium an quis obligare poſſit.

Chriſti eiuſqꝫ pie matris pre
ſidio humiliter inuocato. ¶ Videt̃ primo dictū canonicū
teneri ad dandū capellano competētem portionem licet
ex reſiduo ipſe abſqꝫ penuria viuere non poſſet per.c.de rectorib⁹.de
cleri.egro.vbi dicit tex.qꝺ ſi rector eccleſie nõ valet ex lepre morbo ec
cleſie deſeruire dandus eſt coadiutor qui de facultatibus eccleſie cõ-
gruam recipiat portionem.ꝛ glo.ibi videtur decidere caſum noſtruꝫ.
1 ¶ †Queritur enim quid ſi eccleſia non poteſt ſufficere vtriqꝫ ꝛ reſpõ
det quod deſeruiens eccleſie habebit reditus: ꝛ illi infirmo ꝓuidebit
epiſcopus.allegat.lxxxij.diſ.§.j.ꝛ.ij. ¶ Itē ꝛ ſecundo non videtur li-
citū:vt quis habeat plures capellanos in eadē eccleſia.maxime ſi eſt
canonicus vt in caſu nr̃o ſicut eadem eccleſia nõ licet habere plures
prebendas imo per adoptionem ſecunde vacat prima ipſo facto:vt
in.c.literas.ꝛ qꝺ ibi no.de cõceſ.prebē.ꝛ in cle.ſi.de pb.ita cõſentaneū
non eſt vt quis habeat plura cõſimilia officia vel beneficia in eadem
eccleſia:qꝛ decoloꝛat̃ ſtatus eccleſie ꝛ debito officio defraudat̃ cū qs
nõ poſſet niſi pro vno deſeruire.facit qꝺ no. Ioā.and.in.d.c.literas.
¶ Sed his nõ obſtātib⁹ cõtrariam ſnīaꝫ arbitror de iure preualere.
Moueor primo per dictū.c.de rectoribus.vbi coadiutori datur certa
portio:ergo oēs redit⁹ remanēt ibi penes prelatū. Et ſic pinguius ꝓ
uidetur rectori ꝙ coadiutori.Ergo ſi redit⁹ vtriqꝫ nõ ſufficiūt debet
prius prouideri rectori infirmo tanꝙ digniori:ꝛ pinguius ius habē
ti.arg.in.c.dilectus.ꝛ.c.volētes.de offi.dele.maxime qꝛ infirmus cen
ſetur ſeruire.vñ dicit lex qꝺ famuli egroti quos curamus nobis ſerui
re intelliguntur.vt.l.iiij.§.ſtichus.ff.de ſtatulibe.ꝛ.l.in rebus.ff.cõmo
da.per quas leges ꝛ.c.j.de cle.egro.cū ibi not.probat̃ qꝺ eccleſia tene
tur alere rectorē egrotū ꝛ ſi infirmitatis tpe denegarēt̃ clericis alimē
ta deterrerentur alij a clericatu ꝛ non reperirent̃ qui vellent in dei ec
cleſia militare.vt ꝺt tex.in.c.j.preal le.Hinc eſt qꝺ infirmis dant̃ quo
tidiane diſtributiões que nõ dant̃ niſi deſeruientibus ꝛ diuinis in-
tereſſentibus.vt in.c.j.de cleri.nõ reſi.lib.vj.per qꝺ patet qꝺ habendi
ſunt infirmi pro deſeruientibus.quod itelligo quādo infirmitas fuit
immediata cauſa nõ deſeruiendi.ſecus ſi ante infirmitatem nõ deſer
uiebat:quia tunc nõ gaudet beneficio infirmi:vt no.in dicto.c.j.ꝛ vo
2 luit Inn.in.c.ad audientiā.de cleri.nõ reſi. ¶ †Preterea qñ ꝯcurrūt
due cauſe quaꝝ vna ē naturalis alia accidentalis:naturalis ꝑualet.
l.q habet.ff.de tute.facit qꝺ no.glo.in cle.ij.de offi.or.ergo ꝑ prius ꝓ
uidenduꝫ eſt rectori infirmo qui habet titulū ꝛ cenſet̃ deſeruire cū ca
pellano ſeu coadiutori extraordinario nõ inſtituēdo.ꝛ ſi eccleſia pati
tur defectū in miniſtris dꝫ epſ parochie de capellano ꝓuidere.ꝛ opti
me in ſimili in his q̃ legunt̃ ꝛ no.in.c.j.ꝛ.c.de his.de ec.edifi.vbi ptꝫ
qꝺ beneficiatus nõ tenet̃ reficere eccleſiam niſi de his que ſibi ſuper-
ſunt vñ pmo dꝫ ꝓuidere ſibi ꝛ poſtmodū fabrice.Et ſi nõ ſufficit ſibi
3 fabrice populus vel epſ debet ſubuenire:vt ibi plenius no. ¶ †Ad
idē:nā tpe infirmitatis poſſet bene alter nõ habēs vnde viuere cõtra-
hendo debite obligare beneficiū.vt no. Ioā.an.in.c.ex preſentiuꝫ.de
pig.ꝛ no.in.c.j.de ſol.Nõ obſtant cõtraria ſuperius inducta.nā gl.in
dicto.c.de rectoribus.de iure nõ ꝓbat:qꝛ iura que allegat ſolū dicūt
qꝺ epſ tenetur prouidere illis q victum manibus ſibi q̃rere nequeūt.
Nec loquunt̃ magis de clericis quā de laicis.Sed in caſu nr̃o iſte ca-
nonicus habet beneficia quibus tempore infirmitatis cenſetur deſer
uire:ꝛ ſic debet ex illorum reditibus ſuſtentari.Et contra illam gloſ.
aperte ibi tenet Vincē.cuius opinionē referūt doc.ꝛ cū eo nõ trāſeūt
nec illā reprobant.quinimo doctor precipuus ſm illā opi. Vinc.cõ-
ſuluit in q̃õne facti.ſ.do.Franci.card.flo.vt ab eo audiui viua voce ꝛ
ponit in.d.c.de rectoribus.Ad ſecundum ꝯrium reſpõdeo qꝺ.c.lite-
ras.ꝛ cle.ſupra alle.loquuntur in duabus prebendis nõ aūt in alijs
inferioribus beneficijs eiuſdem eccleſie.Quinimo cõſuluit Feder.de
ſenis cõſi.cxv.canonicum poſſe ex diſpēſatione epi habere capellā in
eadem eccleſia cum diſpenſatione eiuſdem poſſet qs⁹ habere canoni-
catum ꝑbendā ꝛ dignitatē ſeu pſonatū ꝛ officiū in eadem eccleſia:vt
in.c.j.iuncta glo.de cõſue.lib.vj. Et hodie ex cõi cõſuetudine retinere
plura ſimplicia preſertim qñ non exigunt reſidentiam ſeu alteꝝ nõ
ſufficit ad ſuſtentationē bñficiati:vt plene no.per glo.in.l.grã.de re-
ſcrip.lib.vj.ꝛ cle.grē.eo.ti.ꝛ in.c.dudum.el.ij.de ele.ꝛ per Inno.ibi ꝛ
in.c.cum iamdudum.Et quicquid ſit de iure vel cõſuetudine:tamen
in facto iſto ꝑſupponit̃ dictū canonicū legitime dictas capellas poſ-
ſidere nec de tituli legitimatiõe diſputauit.iõ in hꝰ vlteri⁹ nõ inſiſto.
¶ Concluditur ergo dictum canonicum nõ cõpellendum ad proui-
dendum capellano vel ad cõtribuendum ſi detractis ſibi neceſſarijs
nihil ſibi契 ſupereſt. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In hac cauſa que ad preſens ver
tit̃ inter Iacobū quondā Mattheoli de fabricano ex vna pte ꝛ Ni-
colaum ex alia parte ſuper validitate quorūdā cõtractuum ꝛ iuramē
torum ac ipſorum relaxatione pro luculenta deciſione habenda ꝛc.

Conſilium.lxxj.

1 ☞ Statutum preſumens dolum ꝛ ſimulationem in certis contracti
bus maxime minorum valet.
2 Mulier ſi renūtiat velleiano in eodē ꝯtractu extra iudiciū nõ valet.
3 Statutū diſponens in contractu:non habet locum in quaſi ꝯctu.
4 Statutum laicorum non valet ſuper ſpectantibus ad iuriſdictioneꝫ
eccleſiaſticam.
5 Iuramentum habet vim clauſule:ſi non valet quod ago vt ago:va
leat vt valere poteſt.
6 Minor in ſpiritualibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatore.
7 Minor iurans corporaliter ſe maiorem ceſſante dolo aduerſarij ex-
cluditur a beneficio etatis inducto a iure communi.
8 Fictio cadit ſuper certo:preſumptio ſuper incerto.
9 Iuramentum ſine cauſa legitima remitti non poteſt etiam a papa
in preiudicium alterius.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio
inuocato.Quinqꝫ dubia examināda informabo. ¶ Pri
mum nūqd iuramēto ꝑſtito in minori etate per dictū Ia
cobum in eo qꝺ pmo iurauit ſe maiorē ꝛ poſtmodū iurauit ſup obſer
uatione cõtractus inciderit aliqꝺ vinculum obſtāte ſtatuto ꝓuincie
in quo certa ſolēnitas prefigitur cõtractibus minorū qua poſthabi-
ta decernit̃ vt dicti cõtractus ꝑſumāt̃ ꝛ fingant̃ facti doloſe et nullā
obtineant firmitatē:ꝛ nihilominus ꝯhentes cū minoribus ꝯtra for-
mam ſtatuti iudicis arbitrio puniātur. ¶ Secundū dubium.ꝑſup-
poſita validitate illorū iuramentorū ꝛ ꝯctus ex defectu ſolennitatis
ſtatutarie:an dictus ꝯtractus initus cū dicto Iacobo minore poſſit
ſuſtentari ex ratificatione ipſius Iacobi iuramēto firmata tpe maio
ris etatis innuendo ſe in illo cõtractu fuiſſe deceptū vltra dimidiam
iuſti pretij. ¶ Tertium dubiū.preſuppoſita validitate ꝛ vinculo illo
rum iuramētoꝝ vel alicuius illoꝝ debuerit audiri dict⁹ Iacob⁹ pe-
tens abſolutionē a dño epo. ¶ Quartū dubiū.vtrū dñs epſ ꝛ eius
vicarius iuridice ſe geſſerint tā in ꝓnūtiando quā in relaxādo dicta
iuramēta. ¶ Quintū ꝛ vltimuꝫ que ſint ꝛ eſſe debeāt partes iudicis
appellationis.in hoc reſpondeo ad primū.Et pmo ad partem nega-
1 tiuam qꝺ dicto iuramēto nullū vinculū iuſſit. †Valet enī ſm oēs ſta
tutum preſumēs dolū ꝛ ſimulationē in certis ꝯctibus maxime mino-
rum:adeo qꝺ iuramēta in eis preſtita nullius efficiunt̃ momēti tāꝙ
dolo extorta ꝛ ſimulata.ad hoc.l.ſi mulier.ꝛ in aut̃.ſi qua mulier.C.
ad velle.l.principalibus.ff.ſi cer.pe.ꝛ.l.vnica.C.de ꝯ.iud.no.in termi-
nis noſtris Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iur.in.viij.ſeu.ix.co.vbi
dicit qꝺ aut ſtatutū ſimpliciter annullat iuramentū nõ ſeruata ſolē-
nitate ꝛ non valet aut diſponit vt contractus aliter celebratus ꝑſu-
matur doloſus ſeu qꝺ minores dolo ꝑſumāt̃ inducti:ꝛ valet etiā ad
annullandū iuramentū.mouet̃ qꝛ ſtatutū põt ꝑſumi dolū ꝛ iuramē-
tum dolo extortū nõ valet.vt in.c.cū cõtingat.de iureiur.ꝛ.c.ij.ꝺ pa.
lib.vj.ꝛ aut̃.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.vē.plus ſentit Bal.in di-
cta aut̃.ſacramenta puberū.dicit enī qꝺ etiā ſi ſtatuta nõ fingāt dolū
ꝛ ſimulationē ꝛ equitatē vt puta:qꝛ malitia hoīm illius loci erat prõ
pta ad decipiēdū minores valēt ſtatuta annullātia iuramēta ꝛ cū ha
beant equitatē ꝛ rationē naturalē nõ pñt dici iuri cõtraria.fatet̃ tñ
bonam eſſe cautelā que in multis locis ſeruat̃ vt contractus ꝯ ſtatu-
ta preſumant̃ dolo ſeu metu initi:plenius tamē idē Bal.hāc mate-
riam attingit.in.l.nõ dubiū.C.de legi.attamē qꝺ ad caſum noſtrum
videtur velle vt iuramētū nõ ſeruata ſolēnitate ſtatuti nõ valeat ꝺt
enim in effectu quo ad propoſitū noſtrū qꝺ aut rõ prohibitionis ſta-
tuti fundat̃ ſuper eq̃tate naturali ꝛ nõ valet iuramētū:vt puta quā-
do ſtatutū fundatur ſup dolo ꝛ ſimulatione:vt in caſu nr̃o.aut fun-
datur ſuper quadā equitate poſitiua ꝛ valet.Et hoc caſu pñt intelli
gi ea que habent̃ in.c.ij.ꝛ.c.cū ꝯtingat.ꝛ aut̃.ſacramēta puberū ꝑ Bal.
Et ſi quis diceret hoc ꝓcedit reſpectu iuramēti interpoſiti ſup obſer-
uantia ꝯctus ꝛ non qñ iurauerit ꝑ prius ſe maiorē.Reſpondeo ꝙ ſi
illud iuramentū fuit preſtitū in eodem ꝯctu debet preſumi extortum
ſicut ipſe cõtractus:qꝛ iuramentū nõ preſumitur propria voluntate
preſtitū a malo:vt dicit tex.in.c.ſuper hoc.de renū.quia eadē facilita-
te qua inducunt̃ minores ad ꝯhendū induci poſſunt ad iurādum ſe
maiores.Et ſi diceremus contrariū tale ſtatutū nullius foret effect⁹
cū facile minores inducti ad ꝯhendū iurarent ſe maiores. Ad hꝰ bo-
2 nus tex.in.d.l.ſi mulier.hinc Bart.in.l.fi.C.ad velleia.ꝺt.† qꝺ ſi mu-
lier extra iudiciū renuntiet velleiano in eodē cõtractu nõ valet:qꝛ ea
dē facilitate qua inducit̃ ad ſe obligandū induci poteſt ad renūtian
dū ꝛ ſic lex eſſet ludibrio.Idē in ſimili not.in.l.ſi ex cautiõe.C.de non
nume.pec.vbi dicit̃ nõ valere denūtiationē in eodē ꝯctu habitam cū
quis confitet̃ ſe recepiſſe pecuniā mutuā.Ad idē qꝺ ipſe not.in.l.ne-
mo poteſt.ff.de leg.j.vbi dicit nõ valere renūtiationem exceptionis ſi
mulationis in eodē ꝯctu qui dicit ſimulatus:qꝛ oia que ſunt in eo-
dem inſtrumento preſumi debēt ſimulata ſi cõtractus ſimulat⁹ pro-
betur.Ita dicēdum videt̃ in propoſito ex quo per ſtatutū nõ ſeruata

ſolennitate preſumitur contractus dolo extortus omnia tunc geſta
tanq̄ acceſſoria ⁊ ꝑambula ꝑſumi dꝫ dolo extorta. Facit regula ac-
ceſſoriū de re.iu.li.vj.⁊.l.oro.ff.de ſpō.⁊.c.prudētia.⁊.c.ꝓterea.de offi.
dele. ¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſniam arbitror veriorē. Mo-
ueor primo qꝛ dictū ſtatutū nō dꝫ extendi ad iuramentū prius ꝑſtitū
cū iurauerit ſe ante oēm cōtractū maiorē: qm̄ cū ſtatutū deuiet a regu-
lis nō debet aliquatenus extēdi ad caſuꝫ ſimilē fictioni: vt.l.iij.§.hec
ſūt verba.ff.de neg.geſt.no.Bar.in.l.non dubiū.preal.facit qd legi.
⁊ no.in.c.in veſtra.de iureiu.⁊ ꝑ Jo.an.in regula pro poſſeſſore.de re.
iur.li.vj.in mercu.⁊.c.ſtatutum.de ele.li.vj.⁊.l.qd vero contra ratio-
3 nem.ff.de legi. Quinimo qd plus eſt † ſtatutū diſponēs ſuper ꝯtractu
nō habet locū quaſi ꝯtctu: vt no.dicit Bar.in.l.apud iulianum.ff.ex
qui.cau.in poſ.ea.⁊ in.l.ſi minor.ff.de acq.here. Sicut nec ꝯ ſtatutum
ſuper quaſi cōtractu nō habet locū in vero ꝯtractu: vt no.voluit gl.
in.c.decet.de immu.ec.li.vj.vbi dicit qd diſpoſitio illius.c.annullās
habitū iudiciū in eccleſia nō extendit ad ꝯtctus: ita dicēdum vr̄ in ꝓ-
poſito qd ſtatutū iſtud diſponēs ſuper contractu nō debet extendi
ad iuramentū prius ſup maioritate cū illud nō ſit cōtractus: nec q̄ſi
cōtractus: vt ꝓbat̃ ex his que habent̃ in.l.labeo.la.ij.de vb.ſign.⁊.l.
oēm obligationem.ff.de iud.cū ibi no. Quinimo plus qd ēt ſi expreſ-
ſe ſtatutū voluiſſet ꝯprehendere illud iuramentum nō valuit: qꝛ non
ſpectat ad laicos decernere ſup iuramento ſicut nec ſup alio iure ſpi-
rituali: vt no.Hoſt.in.c.quēadmodum.de iureiur.ꝓbat̃ in.c.venera-
bilem.de elec.⁊ no.ꝑ Fed.de ſenis.cōſ.xcj.⁊ ꝯſi.xcv.vbi gn̄aliter dicit
4 † nullum ſtatutum laicorum valere ſuper ſpectantibus ad iuriſdictio-
nē eccleſiaſticā. Ad hoc.c.ſi iperator.xc.di.vbi dr̄ quod pro ſpiritua-
libus debet etiā imperator recurrere ad eccleſiā.facit.c.nouit.de iudi.
Probatur rōne inconuincibili: ſi enim nō valet laicus cognoſcere de
validitate iuramēti vel alterius actus ſpiritualis.vt in.c.tuā.de ord.
cog.⁊.c.lator.qui fil.ſint legi.⁊.c.ſi iudex laicus.de ſen.exc.li.vj.⁊ no.
Bar.in.l.titia.ff.ſol.ma.⁊.l.j.de iuriſ.om.iud.ergo fortius nec ſuper
illo ſtatuere cū ſtatutū ſumat vires a ꝑtāte ſtatuentis.de ſen.exc.c.a
nobis.⁊.l.fi.ff.de iuriſ.om.iu.⁊.c.vt animarū.de ꝯſti.li.vj. Nec obſtat
ſi dicat̃ qd fuerit preſtitum ſup cōtractu: qꝛ ſtatutū ꝑſumit̃ doloſum:
qꝛ hoc iuramētum vt dixi preceſſit ꝯtctum.nec pōt dici pars contra-
ctus, vnde eſto qd ꝯtctus in totum corruerit valeret nihilominus iu-
ramentum ⁊ ſic nō dꝫ iudicari ad materiā ꝯtctus.ad hoc.l.etiaꝫ.ff.de
mino.⁊.l.ſcire debemus.ff.de ver.obl.facit qd in ſimili no. Jnn.in.c.
ſi.de reſti.ſpo, dicēs eā ſuſtinere: lꝫ corruit iudiciū: ⁊ probat̃ in ele.con
ſtitutionē.de ele.habet eñ iuramentum ſubſiſtere ꝑ ſe: nec etiā accidit
cōtractui.vnde pōt preſtari etiā ſuper cōtractu nullo.vt in.c.debito-
res.⁊ quod ibi no.de iureiur. Preterea magis deliberate preſumitur
quis venire ad iuramentum tāq̄ ad actuꝫ ſpiritualē ⁊ aīe periculo-
ſum q̄ ad ꝯtctum ſuper tēporalib⁹: ideo facilius debet ꝑſumi qs dolo
inductus ſuper contractu q̄ ſup iuramento ad hoc qd legi.⁊ no.in
l.cum qs.§.codicillis.ff.de leg.ij.⁊ in aut.de iureiu.a mon.preſt.⁊ per
Bar.in.l.ſciendum.ff.de vb.ob.⁊.l.ij.C.de reſcin.vē.facit optime tex.
5 cum ibi no.in.l.cum pr̄.§.filius matre.ff.de leg.ij. Hinc dicimus † qd
iuramentū hꝫ vim clauſule ſi nō valet qd ago vt ago valeat vt vale-
re poteſt vt ibi.⁊ probat̃ in.c.ad noſtrā.el.ij.de iureiur. Hinc ēt iure
6 diſponit̃ † vt minor poſſit in ſpiritualibus eſſe in iudicio ſine curatore
⁊ non ſic ſuper temporalibus: vt in.c.ſi annum.de iudi.lib.vj.iuncta
gl.l.clarꝫ.C.de auto.preſtā. ¶ Ex his concluditur valere primū iura-
mentum quo iurauit ſe maiorē cum nō ꝓbet̃ ipſum Jacobum dolo
inductū ad iuramētū: nec ſtatutū ad hūc caſuꝫ extendit̃ ꝑ ſupradi-
cta ⁊ ceſſat ꝑ hoc argumentum ſupra in ꝯtrium formatum.imo plus
dico ꝑſumendum qd ipſe Jacobus dolo ſuo iurauerit ſe maiorē cum
ipſe tunc ſciret ſe minorē vt ipſemet narrat in libello ſuo cui ꝯ eū cre-
dendum eſt.vt.l.cū ꝓcū.C.de lib.cau.no.Bar.in.l.certū.§.ſi qs abſen-
te.ff.de ꝯfeſ.vn̄ ſaltē hoc caſu debet preſumi dolus cum ſciret ſe mi-
norem: ⁊ ꝓcedere in dubio dꝫ glo.in.l.ſi alterius.C.ſi mi.ſe ma.di.et
Jo.an.poſt Nico.de ma.in addi.Spe.in tit.de ſen.prola.§.vt autem
poſt ꝑncipium.lꝫ Bar.aliter dicat in.d.l.ſi alterius.ſed cōcordari poſ-
ſunt vt ſi nō probatur maiorem ſciuiſſe ſe minorē nō ꝑſumit̃ dol⁹ ſed
ſimplicitas vt voluit Bar.ſi autem ꝓbet̃ eum ſciuiſſe ꝑſumat̃ dol⁹
vt in glo.⁊ ꝑ Jo.an. Nam iurādo ſcienter cōtra veritatē nō pōt niſi
dolus preſumi. Ad hoc.l.quid enim.ff.de dolo.facit.c.illud.⁊ qd ibi
no.de ꝑſum.⁊ hoc de primo iuramento. ¶ Uenio nunc ad ipm con-
tractum ⁊ iuramentū ſup eo appoſitum: ſi ꝓbet̃ ꝯtctum valere ⁊ tene-
re ſtatutum dꝫ iudicari ⁊ cenſeri ſicut ius cōe.⁊ ab eo debet interpre-
tationem ſumere.vt in.c.cum dilectus.de conſuetu.⁊.l.ij.C.de nora.
no.Jnn.in.c.cauſam.de reſcr.⁊ Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iu-
7 re. † Sed minor iurans corporaliter ſe maiorem ceſſante dolo aduer-
ſarij excludit̃ a bñficio minoris etatis inducto a iure cōi: vt in.d.l.ſi
alterius.C.ſi mi.ſe ma.di. Ergo debet etiā excludi a bñficio ſtatuti
quod etiā voluit Jo.an.Nico.de mat.in addi.predicta. Pro hoc fa-
cit qꝛ ex quo minor doloſe verſat̃ non debet vti minoris bñficio eta-
tis.l.j.§.pupillum.ff.depoſi.⁊.l.auxilium.ff.de mino. Jſte autem iu-
rauit ſe minorem vt ſupra probatum eſt.ergo nō dꝫ tanq̄ minor vti
beneficio ſtatuti. Preterea dico quod etiam ceſſante ꝑmo iuramēto
valere debet tū venditio propter iuramentum de eo ſeruando appo-
ſitum qꝛ lꝫ valeat ſtatutū quo ad infringendū cōtractū nō iuratum
ſecus tū vbi interuenit iuramētū: qꝛ non pōt ſtatutum laicorū in pre-
iudiciū iuramenti preſumere dolū al's parata eſſet laicis via inualidā-
di omnia inſtrumenta minorū ⁊ mulierū preſumere vel ſcꝫ dolū vel
ſimulationē: ⁊ ꝓhibitum vna via: alia via inducta admitti nō dꝫ.c.
tue.de ꝓcu.⁊ regula cū quid vna via.de re.iu.li.vj.⁊ ideo eleganter in
hoc paſſu dixit do.Ant.de but.in.c.cū cōtingat.ꝑalle.quod aut ap-
paret legitima cauſa preſumendi dolum ſeu ſimulationē in cōtracti-
bus minorū ⁊ impendit̃ virtus iuramenti aut non apparet legitima
cauſa preſumendi: ⁊ valet iuramētū etiā ſi ſtatutū ſpecifice annulla-
ret iuramentū. Ego vero latius hunc articulū examinaui in quadaꝫ
diſputatione mea ⁊ nouiſſime in lectura illius.c.cum cōtingat.et ibi
tunc ꝯcluſi nūc etiā de nouo cōcludo qd ex quo nulla apparet ſpecifi-
ca ⁊ veroſimilis cōiectura ꝑſumendi dolū vel aliā illicitā cām nō ſuf-
ficit ſtatutū ad euacuandū iuramētū: qꝛ nō apparēte cā vrgente non
debet nec poteſt impediri obligatio deo querenda.ar.xxv.q.j.ſunt q
dā.⁊ qd no.Jnn.in.c.que in eccleſiarū.de cōſti.⁊ meli⁹.in.c.qꝛ pleriqꝫ.
in fi.de immu.ecc.⁊ per legiſtas in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.eſſet
eñ tale ſtatutū cauſa perfidie ⁊ periurij ꝯtra.l.j.C.ſi aduer.vēn.⁊ cō-
tra iura canonica: nec debet credi verbis enūtiatiuis ſtatuti cū talib⁹
verbis nō ſit credendū ex quo materia nō pendet a mera diſpoſitiōe
ſtatuentiū.iuxta no.per Bar.in aut.ſi quis ī aliquo documēto.C.de
eden.⁊ in.l.ſi forte.ff.de caſtrē.pec.⁊.l.ſciēdū.ff.de vb.ob. ¶ Sꝫ opor-
tet qd extrinſec⁹ ꝓbetur cauſa: puta qꝛ in loco ſtatuti minores cōſue-
uerant dolo induci extrinſec⁹ eſt ꝓbata. Et pro hoc facit.c.ij.de pact.
lib.vj.vbi tex.dicit talia iuramēta omnino eſſe ſeruāda.⁊ tex.ī aut.ſa
cramēta.dicit inuiolabiliter ⁊c.niſi dolo vel metu ꝓbent̃ extorta qd
hic nō ꝓbat̃. Quinimo ſi bene ponderent̃ verba illius ſtatuti ſtatuē-
tes vident̃ dubitaſſe de vero dolo in eo qd in ſtatuto dicitur qd cōtra-
ctus preſumat̃, ⁊ fingatur dolo extortus.vnde pōdero verbū fingat̃.
8 ¶ † Fictio enim cadit ſuper certo ⁊ preſumptio ſuper incerto: ⁊ quod
pōt eſſe verū: vt no.in.l.vna.C.de rei vxo.acti.§.accedit.ī verbo preſu-
matur.⁊ ꝑ canoniſtas in.c.is q.de ſpon. Et ſic voluerūt ſtatuētes fin-
gere dolū vbi nō erat: qd non potuerūt facere in preiudiciū iuramēti.
¶ Ex hoc verbo clare arguo qd nō habuerūt ſufficientē cauſam ꝑſu-
mendi dolum.al's nō fuiſſent vſi verbo fingatur. Preterea ſi laici nō
poſſunt cognoſcere etiā incidenter ⁊ acceſſorie de validitate iuramēti
vel alterius actus ſpiritualis.d.c.tuā.de ord.cog.⁊.c.lator.q fi.ſint le-
gi.⁊ ita fortius in re dubia ſtatuere etiā incidēter ⁊ neceſſario. ¶ Cō-
cludo ergo dictū contractū valuiſſe ⁊ valere ⁊ firmatū eſſe iuramēto.
iuxta no.per Bar.in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiu.⁊ per canoniſtas ī.c.
cū cōtigat.preal.⁊ dictū Bar.ī.d.l.omnes populi.⁊ Bal.ꝓcedat qñ
a principio ſe nō iurauit maiorem. Et qñ probat̃ ſtatuētes habuiſſe
ꝓbabilem cauſam ꝑſumēdi dolū ⁊ per hoc ſunt ſublata argumēta in
cōtrariū formata. Et hec cōcluſio maxime eſt tenēda per ea que infra
in ſequēti dubio ſubijciā. ¶ Condeſcēdo ad ſcdꝫ in quo vt ꝓlixitatē
euitem cōcluſiue ꝓcedā. Et dico illā ratificationē ſi facta fuit in ma-
iori etate ſine omni ſcrupulo imponere oēm finem ⁊ ſilentiū huic con-
certatiōi: ita vt abſqꝫ aliquo dubio nulla poſſet nūc allegari exceptio.
Etiam ſi ꝓbaretur vltra dimidiā iuſti pretij etiā qñ interuenit iura-
mentum qd hꝫ excludere remediū.l.ij.C.de reſcin.vē.et ibi no.per gl.
⁊ Bar.⁊ per gl.⁊ doc.in.l.pe.de emp.⁊ vē. Tum qꝛ iſte Jacob⁹ dixit
qd certificat⁹ de vero pretio rei vēdite quod plus valebat donabat:
quod ſufficit ſm̄ Bar.in.d.l.ij.facit.l.ſi quis donatiōis.ff.de cōtrah.
empt. Et lꝫ hec verba protulerit dictus Jacobus in primo ꝯtractu
cū eſſet minor. Tamē ex quo illū poſtmodū ratificauit ⁊ approbauit
videt̃ de nouo protuliſſe ⁊ cōtraxiſſe.l.j.§.ſi ma.factus. Facit qd in ſi-
mili no.Bar.in.l.theopompus.ff.de dote ꝑleg.⁊.l.eos.ff.de fal.⁊ qd
no.in.c.cū in tua.de teſti. Jtē facit vna ꝯſideratio incōuincibilis.ex q̄
enim is qui idē cōfitet̃ videt̃ excluſus ab omni bñficio vt cōſideretur
non per errorem donaſſe qd plus valet ⁊ preſumi dꝫ maxime ex ſpa-
tio medij tpis veraciter de vero valore rei. ad hoc tex.optimus.in.l.
ſi mulier.⁊ in.l.vnica.ꝓpe fi.C.de plus peti.no.Bar.in.l.cū ſcim⁹.de
agri.⁊ cenſi.li.xj. Et hoc eſt precipuū in hac materia: licet prima ꝯfeſ-
ſio ſeu donatio fuerit facta tpe inhabili vt probatur in.d.l.ſi mulier.
¶ Uenio ad tertiū ⁊ ꝓcedam tam in hoc q̄ in ſequētibus ꝯcluſiue
vt nimiā ꝓlixitatē euitem. Et dico qd nō debuit dictus Jacob⁹ au-
diri abſolutionē petēs: vt patet ex predictis nulla īteruenit deceptio
etiā ſi ꝓbaret̃ valor rei vltra dimidiam ꝑtij ſoluti ſpōte eñ donauit
qd potuit cū eſſet maior etate tempore ratificatiōis.d.l.ſi quis dona-
tionis: ⁊ ſic etiā ſi de facto abſolueretur a iuramento cōtractus tamē
remaneret firmus irreuocabilis cū ſit de iuregētiū.l.ex hoc iure.ff.de
iuſti.⁊ iure.adeo quod etiā papa nō poſſet illū reuocare ad qd no.Jn-
no.in.c.ij.de confir.vti.⁊ in.c.inquiſitioni.de ſen.exc.nam ea que ſunt
de iuregentiū per principem tolli nō poſſunt in cle.paſtoralis.de re iu-
di.⁊ inſti.de legi.agna.tute.in fi.⁊ de iure naturali gentiū ⁊ ciui.§.ſed
naturalia.per legiſtas in.d.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.pub.⁊ ꝑſuppo-
ſito etiā quod dicta ratificatio nō īteruenisset nō debuiſſet adhuc au-
diri qꝛ nō probat̃ leſio enormis: imo nec illa ſi bene ponderētur dicta
teſtium

teſtiū:vt patet ex eorū depoſitionibus.⁊ ex no.per Bar.in.l.ꝓtia re-
rum.ff.ad.l.fal.⁊.d.l.ij.de reſcin.ven.⁊ per glo.in.c.cum cauſa.de teſt.
⁊ ideo nō ſubſiſtente leſione enormi non debet minor audiri.ꝑ hoc di
cta auť.ſacramenta.que mandat iuramēta inuiolabiter obſeruari ⁊
d.c.ij.de pac.li.vj.vbi dr oīno ſeruenť ⁊c.ꝑ illū text.innuit ibi Archi.
cōtra Nico.in.c.cū ꝯtingat.de iureiur.vbi dixit mulierē poſſe in illo.c.
ij.inſtare vt abſoluať.nam hoc falſum eſt per dicta iura.⁊ tȝ do.An
to.in.d.c.cū cōtingat.⁊ ego ſemper tenui ⁊ latiſſime fui proſecutus in
dicta diſputatiōe.nā ſi indifferenter ꝯ illa iura poſſet peti abſolutio
ſeruirent,quaſi de vento qđ nō dicendū eſt qđ emanauerint cum tan
ta ſolennitate.Nō eſt aliqs tex.in mūdo qui hāc abſolutionē hoc ca-
ſu indulgeat.Nec ob.c.j.de iureiu.⁊ no.in.c.debitores.eo.ti.qꝛ ibi cre
ditor vſurarius nō reſtituēdo ideo cōpellitur relaxare iuramētū vel
auditur petens abſolutionē.Quod nō ꝯtingit in caſu noſtro et quo
deceptio nō probať:⁊ hoc in dubio ita eſt tenendū quicqd alij ſenſe-
rint.¶ Ex his infero ad quartū dubiū in quo dico dictū epm ⁊ eius
vicarium in hoc facto ſalua eorum reuerentia nō bene proceſſiſſe pri-
mo qꝛ abſoluerunt dictū Jacobū nulla leſione legitime ꝓbata ꝯtra
iuramentum.¶ Item qꝛ ratificauerit illū ꝯctum:⁊ ſi aliqd plus va-
lebant dicta bona hoc donauerat emptori ⁊ donatio ꝑfecta fuit.vt
9 c.ſi.de don.† ⁊ iuramētū ſine cauſa legitima remitti nō pōt etiā a pa-
pa in preiudiciū alterius maxime in lata ſententia:vt no.Inno.in.c.
cum inter.derenū.gl.⁊ cōmuniter.doc.in.c.quanto.de iureiur.et quo
poteſt dici quod illa abſolutio nō valuit:qꝛ facta a non habente po-
teſtatem.Itē qꝛ dictus Jacobus in primo cōtractu ſciēter ⁊ appēſa-
te declarauerat iurādo ſe maiorē.Et ſic nō debebat cōſequi bñficiū
abſolutionis aduerſus ſm iuramētū:qꝛ fruſtra legis auxiliū inuocat
qui cōmittit in legem.de vſu.qꝛ fruſtra.Item pronūtiauerūt ⁊ abſol
uerūt ſuper non petitis cōtra oīa iura vulgaria ⁊ preſertim in eo qđ
fuit pronuntiatū ſuꝑ ipſo cōtractu.cum tātū fuerint aditi ſuꝑ acceſ-
ſorio.ſ.ſuper iuramēto.nam ſuper cōtractu debuerūt cauſam conſer
uare ꝓprio iudicio:vt in.c.lator.⁊.c.cauſam.ꝑal.⁊ qđ no.in.c.de pru-
dentia.de do.poſt diuor.reſti.⁊.c.cauſaȝ.qui fil.ſint legi.⁊.c.nouit.de
iudi.¶ Ex his omnibus infero ad vltimū:vcȝ qđ iudicis appellatio
nis officium eſt in pronuntiando bene fuiſſe appellatum ⁊ male ſen-
tentiatum ⁊ abſolutum contractum ⁊c.Abbas.

¶ Conſilium.lxxij.

1 Tranſactio facta cum aliquibus ex pluribus habentibus idem
ius non extenditur ad alios.
2 Pactum vt emphyteuta non poſſit expelli ex ceſſatione ſolutionis
canonis valet.
3 Conſuetudo quelibet contra eccleſiam non eſt ſemper nulla.

Omnipotentis dei nomine
inuocato.In negotio Guidonis Pauli de Albino ſuꝑ
iure emphyteutico duo ad claritatē totiꝰ materie excutiē-
da incūbunt.Prio an capitula inita inter cōmune vrbini,⁊.c.eccľie
eiuſdē ciuitatis ſuper iure emphyteutico extēdātur ad bona cuiuſdā
abbatie ſita in territorio alieno. ¶ Secūduȝ dubiū preſuppoſito qđ
dicta capitula non ſint ad hunc caſum extendenda ſaltē poſſit dictꝰ
Guido pauli defendi ex cōſuetudine ibidē obſeruata ſecundū quam
bona cuiuſqꝫ eccleſie in territorio vrbini cōſiſtētia ex defectu canonis
non ſoluti nō poſſunt eripi ab emphyteuta.ſed agi debet dūtaxat ad
ſolutionē ipſius pēſionis ⁊c. ¶ In chriſti nomine amen.Circa pmū
breuiter dico dicta capitula nullo iure extēdi debere ad bōa dicte ab
batie.Primo ex defectu poteſtatis ſtatuētiū.nō eñ poterunt laici ſta
tuta facere in preiudiciū eccleſiarū etiā reſpectu bonorum conſiſtētiuȝ
in eorū territorio:vt exꝑſſum eſt in.c.q̄ in eccleſiarū.⁊.c.eccleſia ſancte
Marie.de cōſti.⁊.xcvj.di.bene quidē.⁊.c.ſi.de reb.ec.nō alie.facit au-
ten.caſſa.C.de ſac.ſan.ec.¶ Secūdo ꝙ etiā data ꝑtāte ſtatuentium
non debet fieri extenſio ad bona illius abbatie:qꝛ vt clare patet ex
verbis vltimi capituli ꝑ qđ fit extēſio illa dirigere dȝ ad perſonas vt
ibi per oēs ſyndicos ⁊ procuratores ſeu alio quouis nomine ⁊ omnes
factores quarūcūqꝫ eccleſiarum abbates monachos ⁊c.Ideo nō cō-
prehendit bona eorū qui ſunt de illo territorio etiam ſi alś eēnt bona
ſuppoſita iuriſdictioni ſtatuētiū:vt clare patet ex no.ꝑ Inn.in.c.po-
ſtulaſti.de fo.compe.⁊ bar.in.l.cunctos populos.de ſum.tri.facit qđ
no.Jo.an.in.c.cum ſm leges.de hereti.li.vj.licet eñ capitula cū ca-
nonicis videanť ſcripta in rem tñ extenſio q̄ facit ad ꝓpoſitū noſtrū
eſt cōcepta in perſonas:nō enim fuit dictum:vt illa capitula haberēt
locum in bonis omnibus ſitis in territorio vrbini:quo caſu diceremꝰ
legē eſſe datā verbis ⁊ nō rebus:ſed fuit dictum vt perſone deberēt il
la capitula ſeruare ⁊ ſeruari facere.Et ſic non poſſunt comprehēdere
abbates de alieno territorio.ar.in.l.j.ff.de tuto.⁊ cur.da.ab his.Nec
eo capite qꝛ canonici ꝯſenſerunt tenenť abbates ad illorum obſeruā
tiam:qꝛ pactum nō extēditur ad alienas perſonas vel res.l.ſi vnꝰ.§.
1 ante omnia.ff.de pac.¶ Quintino tranſactio facta cum aliquibꝰ ex
pluribus,habentibus idem ius nō extendiť ad alios.l.j.C.de trāſac.
Dico etiam qđ ſi eps ⁊ capitulū conſenſiſſent adhuc non fieret extē-
ſio ad illum abbatē per.c.veſtra.⁊ qđ ibi no.Inn.de locato.Ex qui-
bus clare concluditur ad primum dubium quod virtute illorū capi-
tulorum ſeu extenſionis non poteſt dictꝰ Guido paulus ſe defen-
dere.¶ Venio ad ſcōm vtrū ſaltē vigore cōis obſeruātie ⁊ ꝯſuetudi-
nis poſſet defendere ſe.Et primo videť qđ non:quia talis ꝯſuetudo
eſſet damnoſa eccleſijs.ergo non valet.vt in.c.j.de cōſue.¶ Secūdo
videtur ꝙ ſit ꝯtra ſubſtantiā cōtractus emphyteutici:cum de natu-
ra ipſius ſit qđ pēſione nō ſoluta intra bienniū poſſit emphyteuta ꝑ
dñm expelli.vt in.c.potuit.de loca.⁊ in.l.ij.C.de iure emphy.⁊ inſtit.
loca.§.adeo.loquor de emphyteuta eccleſie.Nā in iure ꝑuato requiri
tur ſtatutum tempus.vt in.d.l.ij.conſuetudo autem ꝯ ſubſtantialia
actus non valet.vt in.c.ij.iuncta gl.de cōſue.li.vj.facit.l.per ſeruum.
ff.de vſu ⁊ habi.¶ Item video qđ ſi fiat pactum in quo dicať vt nō
poſſit expelli.tñ intelligitur ſi ſoluerit penſionem.vnde ſi eſſet ſoluere
per biennium poteſt nihilominus expelli:etiam pacto nō obſtāte:vt
eſt tex.no.in.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.qđ ergo nō poteſt face
re pactū nō dȝ poſſe inducere cōſuetudo.iuxta no.ꝑ gl.C.de ꝺcre.dec.
ſuper rub.lib.x.¶ Sed his non obſtantibus contrariam ſniam pu-
2 to de iure veriorem. Moueor primo.quia valet† pactū vt emphyteu
ta non poſſit expelli ex ceſſatione ſolutionis canonis:vt notanter de-
terminat glo.quam ſequitur Bar.in.l.ij.C.de iure emphy.ꝑal.Ergo
debet valere cōſuetudo cum ſit fortior ꝙ pactum priuatoꝝ.vt ꝓbať
in.c.ſi.de cōſue.facit quod no.gl.ſuꝑ rub.ꝑalle.⁊ quod no.Bart.in
l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.Nec iſtud pactū eſt cōtra ſubſtantia-
lia cōtractus ſed potius contra ſubſtantialia eſſet ſi fieret pactuȝ vel
conſuetudo vt nulla ſoluta penſione teneret ꝯctus quia non ꝯſiſtit
locatio vel emphyteuſis ſine mercede ſeu penſione.l.ſi merces.ff.loc.
⁊.d.§.adeo.ſed qđ agatur ad penſionem:⁊ nō fiat expenſio.nō eſt cō
tra ſubſtantialia:ſed cōtra accidentalia cum illa ſint de ſubſtātia ſine
quibus actus conſiſtere nō poteſt.inſti.de emp.⁊ ven.§.pretium.not.
Bar.in.l.ꝓlatam.C.de ſent.⁊ interlo.om.iud.conſtat aūt cōtractum
emphyteuticum cōſiſtere ſine expēſione.d.c.potuit.nā ceſſante pacto
⁊ cōſuetudine poteſt ꝓprietarius non expellere emphyteutā:ſed age-
re ad pēſionē.vt in.d.c.potuit.⁊ qđ ibi no.⁊ ī.d.l.ij.ergo valet pactū.
l.ij.§.ꝯuenerit.ff.depoſi.⁊.c.vno.de commoda.⁊ regula cōtractus ex
conuen.de re.iur.lib.vj.¶ Preterea papa mandat decidi cauſas ec-
cleſiaſticarum perſonarum ⁊ clericoruȝ ſm conſuetudinem patrie:vt
in.c.iij.de eo qui mit.in poſ.facit.c.cōſtitutus.de in integ.reſti.⁊ tex.a
cōtrario ſenſu.in.c.cū cauſa.de re iud.⁊ qđ no.Bar.in.d.l.cūctos po-
pulos.Et intelligo vt omnis eſſet obiectio quando eſt cōſuetudo cō-
munis tam laicoꝝ ꝙ clericorū ſicut cōtingit in caſu noſtro.Nō eñ po
tuiſſet hic induci ꝯſuetudo ſine tacito ꝯſenſu clericorū ⁊ ex nō vſu in
ducitur ꝯſuetudo qñ vſus habet in ſe tacitum actū ꝯ.diſpoſitionem
iuris ꝯmunis.iuxta plene no.per Jo.an.in.c. Joanes.de emp.⁊ vē.
⁊ Cy.in.l.ij.C.que ſit longa cōſue.⁊ ꝓbatur in.d.c. Joānes.intelligē
do tamen iuxta no.per Cy.in loco ꝑal.¶ Cōſuetudo nō poteſt da
re legem omnibus rebus exiſtentibus in territorio cuiuſcūqꝫ ſint.vt
in.l.rebus.ff.de cenſi.⁊.l.numerum.§.patrimonium autem.ff.de mu-
ne.⁊ hono.facit.viij.di.que ꝯ.⁊.xcj.diſt.illa.⁊.l.illud.⁊ quod no. In
nocen.in.d.c.poſtulaſti.⁊ Bar.in.d.l.cūctos populos.Et in ꝓpoſito
facit quod ponit Fede.in cōſi.cxlvj.⁊ Jo.an.poſt Archi.in.c.j.de im
mu.ecc.lib.vj.vbi querunt de bonis abbatie exiſtentibus in alio terri
torio ꝙ ſit ipſa abbatia.Non obſtant contraria ſuperius allegata.
¶ Ad primum dico hanc ꝯſuetudinem nō eſſe multū damnoſam ec
cleſijs.ſatis enim eſt iam poſſe ꝯſequi penſionem ſtatutaȝ:⁊ hoc equi-
tatem habet quam eccleſia debet pre alijs obſeruare.vt in.c.ſuam.de
3 penis.¶ † Non,enim quelibet ꝯſuetudo ꝯtra eccleſiam eſt nulla:ſed
illa que magnum preiudicium affert.et nulla ratiōe fulcitur ad hoc.
c.cum dilectus.de ꝯſuetudi.⁊.c.cum eccleſia ſutrina.de cau.poſſeſſio.
⁊ proprieta.c.ij.de conſuetudi.lib.vj.⁊.c.abbate.de verb.ſign.cū mul
tis ſimilibus.¶ Ad primum ſupra ſatis reſponſum eſt.Ad quartuȝ
⁊ vltimum dico quod procedit quādo ſimpliciter fuit conuentum.ne
inuitus colonus ſeu inquilinus expelleretur.intelligitur eñ tacita cō
ditio ſi penſionem ſoluerit.vt ibi:ſed nos loquimur quando expreſſe
habet ꝯſuetudo vel emphyteuta non poſſit expelli etiam canone vl-
tra bienniū non ſoluto:ſed agi poſſit vt ſoluatur:quo caſu puto vale
re conſuetudinem contra eccleſiam etiam alibi ſitaȝ ex quo bōa ſunt
in territorio.pro hoc quod contractus ſuper re videtur initus ſm cō
ſuetudinem loci licet expreſſe dictū nō ſit.vt in.l.qđ ſi nolit.§.qꝛ aſſi-
dua.ff.de edili.edicto.notat Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duo
bus reis.facit.l.fina.in fine.C.de fide inſtrumentorum.Et hec ſuffi-
ciant. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In diſputatione que vertitur in-
ter Laurentiū dictum Pallo ⁊ ſocios ex vna parte.⁊ Baltaſarē gē
tilis ex altera parte ſuper captura ⁊ detentiōe ipſius Baltaſaris oc-
caſione debiti paterni.viſo quodaȝ quinternulo mihi oblato in quo
duntaxat continentur quedā ſtatuta ⁊ reformationes ciuitatis incli
te florentine:ac etiam ſententia lata ꝑ officiales mercātie ꝯtra di-
ctum Baltaſarem in fauorē dicti Laurentij ⁊ ſociorū:⁊ quibuſdam

ſimplicibus excuſationibus allegatis pro parte dicti Baltaſaris.

Conſilium.lxxiij.

1 Confiteri contra ſe quis poteſt:pro ſe autem minime.
2 Preſumendum eſt pro ſententia poſtꝙ tranſiuit in rem iudicatam.
3 Iudex non poteſt ferre ſententiam ſub conditione reſolutiua.

Chriſti eiuſqʒ matris pſidio
humiliter inuocato. Uidetur primo dictū Baltaſarē in-
iuſte puniri. Et minus debite teneri.⁊ per cōſequēs debe-
re relaxari tam iure cōi inſpecto quam municipalibus cenſiliris.de iu
re enim communi hoc videt̄ clariſſimū cū liceat filio tā puberi quam
impuberi abſtinere ab hereditate paterna ⁊ euitare creditores hr̄di-
tarios.vt in.l.neceſſarijs.ff.de acqui.heredi.⁊ inſti.de heredū quali.⁊
diffe.§.ſinḡt.cum ſi.nec filius conueniri pōt nomine patris.C.ne fi
lius pro patre.in rubro ⁊ nigro.maxime in.l.patris nomine.ſʒ dictus
Baltaſar ſe abſtinuit ab hereditate gentilis patris ſui.ergo ꝯueniri
non poteſt vel detineri ob debita paterna.Idem dicendū videt̄ ſta-
tutorū inſpecta diſpoſitione.qm̄ filij per illā obligant̄ cū eoꝝ parētes
ceſſauerunt vel fraudē ſeu dolū cōmiſerūt,vt patet ex ſtatuto.ſup ru-
brica de filijs ⁊ alijs deſcendentibus ⁊ de patribus ⁊ alijs aſcendētī-
bus ⁊ de fratribus q ceſſant ⁊ fugitiuoꝝ ⁊c.Et ſtatuto ſub rubrica d'
factoribus ⁊ diſcipulis alicui⁹ ſocietatis ⁊c.Sed ex predictis coram
me nō cōſtat dictū gentilē patrē dicti Baltaſaris ceſſaſſe fugiſſe frau
dem vel dolū ꝯmiſiſſe in factoria vel trafico ſuo.ergo virtute illorum
ſtatutorū non tenet̄.⁊ per cōſequens cū caſus iſte nō ſit in ſtatutis ꝓ
uiſus dʒ relinqui diſpoſitioni iuris cōis.de reſcrip.c.ſuſceptum lib.vj.
l.⁊ cōmodiſſime.ff.de lib.⁊ poſthu. ¶ Nō ob.ſi dicatur in libello Lau
rentij hoc cōtineri,vbi narrat̄ dictū gentilem ceſſaſſe:fugiſſe:fraudem
⁊ dolum cōmiſiſſe:q2 narrata in libello bene probāt contra libellan-
tē:vt eſt tex.no.in.l.cū pretiū.C.de lib.cau.no.Bar.i.l.certū.§.ſi quis
1 abſente.ff.de cōfeſ.cano.in.c.j.e.ti.ſed pro libellante non:† q2 licet qs
poſſet confiteri contra ſe:pro ſe autē minime.xxij.q.ij.in prin.imo cla
re debet probare ea que proponit in libello:al's dubia ꝓbatio no rele
uat vt in.c.in preſentia.de proba.Nō obſtat ſnīa pro dicto Laurētio
lata:q2 illa pōteſt dici nulla cum fuerit probata ſub cōdit.ōe reſolu-
tiua.fuit in fine ſibi reſeruatū.qđ ſi dictus Baltaſar probaret de iure
ſuo per totū menſem tūc ſtatutū qđ dicta ſentētia eſſet nulla ⁊ null⁹
momēti.hoc autem officiales facere non potuerūt:q2 null⁹ iudex po
teſt ſuam vel ſui predeceſſoris ſententiā reſcindere etiā ſi poſtea appa
reat de innocentia rei,vt.C.ſen.reſcin.non poſ.l.j.⁊.ij.⁊.l.diui.ff.de pe
nis.⁊.l.j.§.fin.ff.de queſtio.⁊.c.in literis,de offi.dele.no.i terminus no
ſtris Bar.in.l.iudex.ff.de re iudi.per predicta iura concludūt iudicē
non poſſe ferre ſnīam ſub conditione reſolutiua.ergo ſentētia non de
bet teneri tanꝙ lata contra ſolitū ⁊ debitū iuris ordinē.l.prolatū.C.
de ſen.⁊ interlo.om.iu.⁊.ij.q.vj.§.diffinitiua.ſed ꝑfecto mihi oſtēdat
minime put arbitror dictū Baltaſarē debere per predicta relaxari.
¶ Primo contra eū aperte facit ſententia per officiales mercātie cō
tra eū prolata a qua minime apparet appellatū,imo ex lapſu tp̄is cō
firmata que facit ius inter partes etiā ſi a principio fuiſſet iniuſta vt
in.c.cū inter.de iudi.⁊.l.ingenuum.ff.de ſtatu ho.⁊.l.res iudicata.ff.
de reg.iur.pro qua quidē ſententia preſumit̄ tam reſpectu iuſtitie ꝙ
ordinis,vt in.c.in preſentia.de renun.⁊.c.bone.de elec.⁊.c.cauſam q.
de re iudi.no.Inno.in.c.cū in iure.de offi.dele.⁊.c.quoniā cōtra.de ꝓ
2 ba.⁊.d.c.bone.vbi d.cit † preſumendū pro ſnīa poſtꝙ tranſiuit i rem
iudicatam:quia durum eſt ſemper acta recenſere.⁊ plene not.p Ioā.
cal.in.d.c.qm̄ contra.vnde cū in libello dicat̄ dictū gentilem ceſſaſſe
fugiſſe fraudē ⁊ dolū cōmiſiſſe.⁊ ſuper his fuerint probationis hinc
inde facte:vt narratur in ſententia tulerint approbādo ⁊ cōfirmādo
captionē dicti Baltaſaris ⁊ ꝓnūtiando eū vt filiū in poteſtatē teneri
⁊ obligatū fore ꝓ facto paterno dicto Laurētio ⁊ ſocijs.que quidem
ſnīa nec aliquo iure aut remedio reſciſſa vel ſuſpēſa certa fecit ius in
ter partes vt amplius nō poſſit dictus Baltaſar de iniuſta ſentētia
conqueri.Nam nō appellādo videtur illi ſententie acquieuiſſe:vt in
c.quo ad conſultationē.de re iudi.qđ procedit tam in ciuili ꝙ in cri-
minali etiā vbi venit imponēda pena vltimi ſupplicij.vt.l.non tātū,
ff.de ap.⁊.d.l.j.§.ſi.de qō.⁊.d.l.diui.facit quod not.Bar.in.q.q vlti-
mo ſupplicio.de penis.Quinimo ſi poſt ſententiam nō ſuſpēſam cō-
ſtaret de innocentia rei forte ex probationibus de nouo repertis ſo-
lum princeps poſſet eū reſtituere.vt not.ꝓbat̄ in.d.l.diui.⁊.l.j.§.fina.
preal.⁊ vtrobiqʒ per Bar.facit.c.ſuborta.inter monaſteriū.de re iu.
⁊.l.ſub ꝑtextu.C.de tranſac.Nec dʒ credi puris verbis dicti Balta-
ſaris,nūc allegātis patrē ſuum dolū nō cōmiſiſſe:quia potius dʒ cre-
di ſententie quā ſibi.⁊ ſibi imputet quare corā officialibus hoc non
oſtendit vel quare nō appellauit.ꝑterea hec allegatio Baltaſaris ꝙ
pater ſuus no cōmiſit dolū vel fraudē.⁊ ſi vera eſſet nō cōcludit iniq-
tatem ſnīe vel capturā ſuā iniuſtā q2 ſi bene ponderent̄ ſtatuta ſupe
riūs per me allegata.prouident nō ſolū contra factores fraudem vel
dolum adhibētes:ſed etiam cōtra fugitiuos ceſſantes aut reddere ra
tionē ſuis magiſtris ⁊ ſocijs nolētes aut ceſſantes reddere eiſdem ea
que debent.que omnia allegata fuerūt per dictū Laurentiū ⁊ ſuper
his probationes fuerūt inducte per varios doctores.ꝯſultū eſt demū
contra dictū Baltaſarē ⁊ ꝓnuntiatū:contra quā ſentētiā nullitatis
per eū allegatur.vnde alio nō viſo concludo dictum Baltaſarē iuſti
tiam cōtra capturā ⁊ detentionē nō fouere.Non obſt.qđ narratis in
libello dicti Laurētij nō ſit credendum in ſui fauorē.fatendū eſt em̄
ſup iſta narratione ꝙ iudex nō debuit fundare ſn.am ſed ex quo ap-
paret ſnīa lata ꝓſumit̄ ꝙ ex veris ⁊ iuſtis ꝓbationibus fuerit ꝓmul-
gata vt in iuribus ſuperius allegatis maxime cū in ea narretur offi-
ciales teſtiū depoſitiones ⁊ al's chartas ſeu literas prius percūctatos
3 fuiſſe.Nō obſtat cōtrariū.† fateor em̄ iudicem nō poſſe ferre ſub cōdi-
tione reſolutiua ſententiam.Sed non per hoc corruit tota ſnīa:ſʒ il-
la pars reſolutionis habeatur ꝓ non adiecta.⁊ remaneat ſententia
puta non adiecta:vt not.voluit Bar.in.d.l.iudex:facit quod not.in
l.dicere.cum.l.ſeq.ff.de arbi.⁊ pro hoc facit quia vtile per inutile non
debet vitiari.quando vtile poteſt ab inutili ſeparari:vt in regula vti
le per inutile.⁊ qđ ibi not.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.j.§.trebatius.cum
ſeq.de aqua quoti.⁊ eſti.facit.l.j.§.biduum.ff.quando appel.ſit. Et
hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ciues quidā ſenenſes ꝑ trigin-
ta annos ⁊ vltra rectori cuiuſdam eccleſie ſoluerūt annuatim certam
pecunie quātitatē occaſione quarūdā platearū ſeu domorū quas di-
cebant habere in emphiteuſim ab eadē eccleſia.Cōtingit poſtmodū
quod ciues quidam per plurimos annos nō ſoluerūt ſolitum cano-
nem.Nōnulli vero dictas plateas ſeu domos in extraneos ꝑ viā le
gati ſeu heredis inſtitutionis vel donationis tranſtulerūt dicto recto
re penitus irrequiſito.Queritur circa predicta quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.lxxiiij.

1 Dominus poteſt petere ab emphiteuta vt exhibeat inſtrumētū
emphiteuticarium.
2 Emphiteuſis eccleſie non tranſit ad heredes extraneos.
3 Emphiteuta non poteſt rem donare vel legare ſeu aliter transferre
in extraneum.
4 Emphiteuta non poteſt permutare domino irrequiſito.

Ieſu chriſti eiuſqʒ mr̄is pre-
ſidio humiliter inuocato.Duo p̄ncipalia circa p̄dicta ſūt
examināda.¶ Prīo nūquid per ſolutiones p̄dictas pro-
betur dn̄ium directum eccleſie:cū nulla ſcriptura autētica de dn̄io vl'
cōceſſione emphiteuticaria appareat. ¶ Secundo preſuppoſito qđ
probetur dn̄iū eccleſie.⁊ emphiteuticaria cōceſſio nūqd ꝑ dictas cō-
ceſſiones ſeu alienatiōes factas irrequiſito rectore eccleſie ceciderint
dicti ciues a iure eccleſie eoꝝ ita qđ libere illa bōa ſint adhuc eccleſie
reuerſa.⁊ ꝙꝙ hec ſint plura pulchra dubia ⁊ diffuſe argui ꝓ ⁊ cōtra
attamē breuitatis cauſa ꝓcedam cōcluſiue ſubijciēdo in ſumma qđ
in eis ſentio.Et p̄mo circa primū arbitror qđ per dictas ſolutiōes ſa
tis probetur dn̄iū directum eccleſie.ita qđ nō poſſunt vlterius dicti
ciues ſubtrahere ſe a dicta ſolutione nec negare eccleſiam fore dn̄am
⁊ patronā illarū platearū ſeu domorū.hoc aperte videt̄ ꝓbari.in.l.cū
de in rem verſo.ff.de vſu.⁊ ibi hoc ſatis voluit Bar.imo ſufficeret ſo
lutio decē annoꝝ.ex quo facta contemplatione illaꝝ plateaꝝ.qđ fir-
mat ibi Bar.⁊ maxime per modernos in.c.ꝯuenit.de cenſi.facit.l.fi.
⁊.l.ius emphiteutici.C.de fun.pa.li.xj.apertiſſime tenet Spe.in ter-
minis.in ti.de loca.§.nūc aliqua.ver.lxiiij.Et facit ſingulariter ad p̄-
1 dicta vnū dictū bal.in.l.ꝑtor ait.§.i.ff.de edē.vbi ꝯcludit † qđ dn̄s po-
teſt petere ab emphyteuta vt exhibeat inſtrumētū emphiteuticariū.
⁊ hoc etiam tʒ Spe.in.d.§.nūc aliqua.ver.xliij. Et ſi non exhibet dt
Bald.qđ ꝓſumitur emphiteuſis extincta ⁊ finita.Et ſic poterit em
phiteuta expelli.ar.ibi cum dn̄s habeat intentionem fundatā ſuper
materia ciuili ⁊ emphiteutica.nihil ꝓbat de iure ſuo.vnde cū eccl'ia
habeat intētionē fundatā ꝑ p̄dicta videnť poſſe expelli.quod tn̄ ego
non credo illud dictū eſſe ſi ſit verum ſaltē eo caſu quo ꝓbatur illos
ſoluiſſe ꝑ.xl.annos.per tex.notabilem in.l.benigne.C.de fund.pat.li.
xj.Tenet aperte Spe.in caſu noſtro cū non appareat inſtrumentum
in dicto ver.xlvij.⁊ maxime in caſu noſtro precedit dicta cōcluſio cū
nō appareāt ſup p̄dictis libri antiqui eccleſie.Qui ⁊ ſi nō ſint autēti-
ci faciūt tn̄ fidem nō modicam iuxta no.in.c.cum cauſam.de ꝓbatio.
¶ Circa ſecundū dico qđ illi q nō ſoluerūt per bienniū nec purgaue-
rūt moram ceciderūt a iure eorum.per.c.potuit.de loca.⁊ ꝑdunt quic
quid impēderūt nomine meliorationis:vt in aut.q rē huiuſmodi.C.
de ſacroſan.eccle.⁊.x.q.ij.hoc ius porrectū.ver.qui rē.dubium eſt cir-
ca illos qui donauerūt inter viuos ⁊ in vltima volūtate.Spe.eū vo-
luit in dicto.§.nūc aliqua.ver.xcv.quod nō incidūt in aliquā penam.
Et idem vult in ver.cvij.⁊ ſeq.Idem Io.an.poſt Inn.⁊ glo.in ver.
multos alios.in.d.c.potuit.⁊ Accur.⁊ Cy.in.l.iij.C.de iure emph.lo
quunt̄ tamē Accur.⁊ Cy.in emphiteuta p̄uato.ſʒ Spe.⁊ alij loquū
tur ꝓprie in emphiteuta eccleſie.dicūt em̄ quod.c.potuit loquitur in
alienatione fit mediante pretio:quia tunc habetur affectio ad pre-
tium,⁊ ideo nō differt an illud cōſequatur ab extranea an a domino
ideo

ideo voluerunt iura vt requiratur p̄rius dñs ſi ipſe velit emere: ſ; in
donatione vel legato ceſſat iſta ratio cũ illa fiant propter affectionẽ
que habetur ad pſonã donatarij vel legatarij ſeu heredis que nõ ca-
dit in perſonã dñi: ſic ceſſat ratio illius. c. potuit. ſed Bar. apertiſſime
tenet oppoſitũ tam in priuato q̃ in eccleſia. in. l. fi. C. de iure emphy.
⁊ latius in. l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. j. vbi dicit qđ ſine licentia dñi nõ
põt donari. nec in vltima voluntate relinqui. Primo q2 tex. in. d. l. fi.
ꝓhibet alienationẽ. Item q2 non eſſet ſufficiẽter dño cautũ: q2 per il-
lam tranſlationẽ ius ſuũ efficeretur deterius: q2 nõ haberet aliquã
actionẽ ad pẽſionẽ cõtra ſucceſſorẽ ſed oporteret agere rei vendica-
tione: qđ eſt periculoſum: ⁊ in emphiteuta eccleſie dicit expreſſum eſ-
ſe in. l. ij. C. ne rei do. vel tem. c. potuit. Tandẽ videt̃ q̃ ſine requiſitiõe
eccleſie nõ dʒ fieri: ſed ea requiſita ſic: tamen ex hoc interueniente ſuo
cõſenſu nullũ preiudiciũ poteſt ſibi interuenire. Guil. tñ vt refert Jo.
an. ſimpliciter tenet id qđ tʒ Bar. ⁊ facit q̃ ipſemet Joã. an. no. in. c.
in preſentia. de proba. ⁊ in addi. Spe. d. §. nũc aliqua. ver. ciij. vbi dicit
2 quod † emphyteuſis eccleſie non tranſit ad heredes extraneos. ꝑ id
quod habetur in aut̃. de non alie. aut permu. §. emphiteuſim. ꝑ quẽ
multi dixerũt illũ. §. correctũ. quod tenuit Bart. in aut̃. perpetua. C.
de ſac. ſan. ec. plene per dictum Spe. in. d. ver. cxv. quia ſm Jo. an. lʒ
ſit correctus quo ad titulum ſucceſſorũ. nõ tamẽ quo ad qualitates
eorũ quaſi velit quod licet poſſit concedi in perpetuũ: vt in. §. licentiã.
non tamẽ reſpectu heredis extranei: vt. d. §. emphiteuſim. Et per cõ-
3 ſequens videret̃ dicẽdũ † qđ nõ poſſit emphiteuta rem donare vel le-
gare ſeu aliter transferre in extraneũ vnde in hoc ſi bene cõcipio Jo.
an. fuit aliquantulũ ſibi cõtrarius: Bar. tamẽ in. d. aut̃. perpetua. C.
de ſac. ſan. ec. indiſtincte tenuit illũ. §. emphiteuſim eſſe correctũ: lʒ ali-
ter incidẽter ſenſerit in. l. ſi tibi. ff. de pac. ⁊. l. gallus. ff. de li. ⁊ poſt. bal.
in aut̃. ſi quas ruinas. C. de ſac. ſan. ec. tʒ primo inſpiciẽdam eſſe loci
conſuetudinem: an ſcilicet res eccleſiaſtice ſoleant tantũ cõcedi vſq;
ad tertiam generationem vel in perpetuũ ſed nõ reſpectu extraneorũ
⁊ tunc illa ſeruanda eſt. Si vero nõ appareat de conſuetudine tũc in-
ſpecto mero iure poteſt fieri cõceſſio ſimpliciter in ꝑpetuum: ex q̃ eccle-
ſie vtilitas hoc expoſcit: vt in. d. autẽ. ſi quas ruinas. Ego ſimplici-
ter tenui in. c. preſentia. de proba. quod ex cauſa neceſſitatis vel vtili-
tatis vel alterius permittit̃ alienatio directi ⁊ vtilis dñij fortius pote-
rit res cõcedi in emphiteuſim perpetuã vbi ſolũ transfert̃ vtile dñiũ.
facit. c. ij. de reb. ecc. non alie. li. vj. ⁊. c. nulli. eod. ti. in antiquis: cum ibi
nota. Et facit quod not. Spec. in. §. nunc aliqua. ver. vij. ⁊ quod no.
Archi. ⁊ Jo. an. in. d. c. ij. in ſum. ⁊. x. q. ij. perpetua. ¶ Quid ergo di-
cendum in hac materia tam varia ego cõcluderem qđ aut appereat
inſtrumentũ emphiteuticũ ⁊ illi ſtãdum eſt ſi ex legitima cauſa appa-
reat facta cõceſſio. xij. q. ij. in ſumma. cum alijs ſuperius allegatis du-
rante emphiteuſi niſi ꝯſuetudo patrie repugnet valet donatio iter
viuos vel in vltima volũtate facta: q̃ q̃ in extraneo etiã domini con-
ſenſu nõ requiſito per regulã generalẽ: q2 quis poteſt ius ſuũ in aliũ
transferre ſi nulla lege ꝓhibetur. ꝑ hoc. c. nuper. de do. poſt di. reſti. et
inſti. de re. diui. §. per traditionẽ. ⁊. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur.
Item patet in. c. potuit. per locũ a ſpeciali. Nam ſi emphyteuta eccle-
ſie prohibetur vendere dño nõ requiſito ꝓpter rationem ſupradictã
ergo alios cõtractus alienationis facere nõ ꝓhibetur. vt in. c. nõne.
de preſum. ⁊. l. pretor. ff. de iud. ſaltẽ titulo lucratiuo ⁊ in cõtractu nõ
lucratiuo poſſet intelligi. l. fi. C. de iure emphy. vbi prohibet vẽdere
vel in alium transferre. qđ intelligo quãdo poteſt illud idẽ qđ ab alio
conſecuturus a dño obtinere. Ideo elegãter Spe. in. d. §. nũc aliqua.
4 ver. cxxi. ⁊ clarius ibi Jo. an. in addi. voluerũt † quod emphiteuta nõ
poteſt permutare dño nõ requiſito: ſed debet cuʒ eo ſi poteſt illud cõ-
ſequi a dño qđ ab extraneo: q2 permutatio eſt quedã emptio. l. j. in fi.
ff. de rerum permu. ſecus ſi nõ poteſt illud a dño cõſequi qđ ab extra-
neo. Preterea concluſionem meã videt̃ ꝓbare tex. in. l. fin. C. de fun.
pa. li. xj. vbi emphiteuta fiſci poteſt donare rẽ emphyteuticariã ſal-
uo iure fiſci. ⁊ valet donatio. igit̃ idẽ in eccleſia cũ eccleſia ⁊ fiſc⁹ equi-
parent̃. l. ij. C. ne res do. vel tem. no. in. c. j. de in inte. reſtit. q2 ꝑ hoc nõ
alienatur dñium eccleſie ſine ſolennitate: q2 vt dicit Jo. an. in. d. c. po-
tuit. per hanc donationẽ nõ alienat̃ directũ dñium quod erat penes
eccleſiã: ſed vtile quod erat penes emphiteutam. Et qđ hoc fuerit de
mẽte Bar. probo q2 ipſe fuit motus ad tenendũ contrariũ ꝑ rationẽ
falſam. Nã ipſe dicit aliud in fiſco q̃ in priuato vel in eccleſia: q2 res
fiſci tranſit ad quẽlibet aliũ cũ ſuo onere: ita quod nõ habent neceſſe
agere contra nouũ poſſeſſorẽ. ſed ſecus in priuato ſm eum. quia habet
agere rei vẽ. ſed hoc eſt falſum. licet Specu. hoc vltimũ tenuerit in di-
cto. §. nunc aliqua. verſi. cviij. q2 res tranſit cũ obligatiõe ſua ad quẽ-
libet aliũ. vt ꝓbat̃ in aut̃. de non alie. §. ſcire. ⁊ ſingulariter notauit il-
lum tex. Bal. in. d. aut̃. ſi quas ruinas. ergo dictũ bar. corruit corruẽ-
te ratione. l. cũ pater. §. dulciſſimis. ff. de le. ij. ¶ Itẽ eſt ⁊ aliud reme-
dium contra ſucceſſorẽ nõ ſoluẽtẽ. cadit eñ illico a iure ſuo quicunq;
ſit ille cũ ſit res ita cõditionata. ad hoc ſi de feu. fue. cõtrouer. c. vaſal-
lus. facit qđ no. idẽ Barto. in. l. cũ ratio. ff. de interdi. ⁊ re. ⁊ expreſſe tʒ
Bal. in. d. aut̃. ſi quas ruinas. Sed ꝓpter diuerſitatem opinionũ nõ
eſſet malũ dicere q̃ ſi ꝯceſſio ſit alicui ⁊ ſuis heredibus ſimpliciter in-
telligi debeat de filijs ⁊ nõ extraneis. Et ſic poſſet ſaluari Specula-
tor q hoc tenuit in. d. §. nũc aliqua. ver. cxiij. ſed in caſu noſtro eſt du-
bium cũ nõ appareat aliquod inſtrumẽtũ. ⁊ putarẽ in hoc attẽdẽdã
cõſuetudinẽ patrie. ar. in. l. qđ ſi nolit. §. q2 aſſidua. de edi. edic. ⁊. l. an
in totũ. C. de edi. priua. ⁊ in. l. circa locationes. C. locati. facit qđ not.
Bar. in. l. nemo eſt qui neſciat. de duo. reis. vñ ſi in loco ſolet fieri cõ-
ceſſio recipiẽti ⁊ heredibus ſuis etiam extraneis valebit diſpoſitio in
aliũ facta: al's ſecus non obſtat ꝑdictis. d. l. ij. C. ne rei do. vel tẽp. quã
allegat Bar. nam illa. l. nõ magis loquit̃ in eccleſia q̃ in principe. ſed res
principis poteſt donari ſaluo iure ſuo. d. l. j. ergo ⁊ res emphiteutica-
ria eccleſie ad illã. l. ij. poteſt dici qđ loquitur quando quis alienauit
illam rem vt ſuam: ita quod intendebat trãſferre vtile ⁊ directũ dñi-
um. ſecus autem quando in emphiteuta ſolum intendit donare me-
liorationes ſuas. Itẽ ſi nõ põt in emphiteuta indifferenter alij dona-
re propter rationem Bar. modo non poſſet vendere domino volẽte
emere. Nam ſi dñs nõ vult emere non debet ſibi inferri preiudiciũ. vt
per hoc poſſit alteri venditionem facere quod tamẽ eſt falſum: vt in
d. l. iij. ⁊. c. potuit. voluit ius ergo preferre dñiũ in alienatione eo caſu
duntaxat quo nullum fit preiudicium. ⁊ ex illa prelatione emphiteu-
ta conſecutus eſt. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã deceſſit in etate infantili

relictis matre ⁊ auo paterno ⁊ patruis. Querit̃ de modo ſuccedẽdi
in bonis illius. vigẽte hic ſenis municipali cenſura in terminis qui ſe-
quũtur vʒ rubrica ſtatuti inquantũ ſuccedãt aſcẽdentes ex linea pa-
terna. ¶ Nigrũ ſic diſponit. Itẽ ſi qua perſona deceſſerit ab inteſta-
to ſine filijs legitimis ⁊ aſcendẽtibus ex linea paterna: necnon ſupſti-
te fratre vl' ſorore ſine filio vel filia fratris vel ſororis ipſius defuncti
ex eodẽ patre tpe ſue mortis nõ admittit̃ mr̃ auus vel auia talis pſo-
ne defuncte vel ex parte matris ad plus venire quã ad quartã ptem
legitime ſucceſſiõis ab inteſtato oĩm rerum mobiliũ ⁊ ſe mouentium
⁊ immobiliũ pter domos ⁊ caſtella olim talis defuncte perſone. Alia
vero bona talis defuncte perſone habeãt parẽtes maſculi ex pte pa-
tris ⁊ aui paterni vſq; ad quartũ gradũ ꝓximioris ordinis. ⁊ ſi ſup-
ſint tali pſone defuncte frater vel ſoror ſine filijs vel filia fratris vel
ſororis tunc mater auũs vel auia ex pte matris in nullo ſuccedãt ⁊c.

¶ Conſilium. lxxv.

1 ¶ Mater tanq̃ proximior excludit auum proximum.
2 Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab homine relinquitur in diſpoſitione
iuris communis.
3 Statutum prohibens ſubauditum intellectum in ſtatutis videtur
prohibere argumentum a contrario ſenſu.
4 Statutũ excludẽs matrem a ſucceſſione filij inteſtati in fauorẽ agna-
torum non vendicat ſibi locum: in infante qui teſtari non potuit.
5 Statutum in fauorem agnatorum vſq; ad quartum gradum exclu-
dit matrem a ſucceſſione totali ſibi iure communi debita.
6 Statutum ſi excludit a ſucceſſione filiam feminam in fauorẽ maſcu-
li excludit etiam neptem.
7 Ratio ⁊ mens legis ſic ſe habent ad legem: ſicut anima ad corpus.
8 Argumentum a contrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mente.
9 Communis vſus loquendi prefertur proprie ſignificationi vocis.

Chriſti eiuſq; matris pſidio

humiliter inuocato. ¶ Primo eſt videndũ de modo ſuc-
cedẽdi inſpecto iure cõi ac municipali ſm pmũ modũ. Ca-
ſus videtur clare deciſus per tex. ⁊ gl. in aut̃. defuncto. C. ad tertul. ⁊
1 in corpore vñ ſumit̃. de ſucceſ. ab inteſt. deſe. ¶ † Nã mr̃ tanq̃ proxi-
mior excludit auũ proximũ ſicut pater excluderet auiã maternã: vt ex-
preſſe no. gl. in. d. aut̃. defuncto. ſed difficultas ⁊ nõ parua verſat̃ cir-
ca intellectũ legis municipalis in quo pſequar duo mẽbra pncipali-
ter. ¶ Primo nũquid mater ex capite ipſius ſtatuti excludat̃ ab auo
paterno. ¶ Secũdo preſuppoſito qđ vincat̃ ab ipo auo nũqd ſaltem
mater debeat cõſequi legitimã ſibi debitã iure nature. ¶ Circa pri-
mum vr̃ dicẽdũ matrẽ preferendã totaliter ipſi auo inſpecto ſolo iure
2 communi. Et arguitur primo ſic. † Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab
homine relinquit̃ in diſpoſitiõe iuris cõis. vt. l. ſi cũ dotem. in pnci. ff.
ſo. ma. ⁊ in. c. ſuſpectũ. de reſcrip. li. vj. ſed ſtatutũ ſolũ prouidet ad ex-
cluſionem matris in totũ vel in certa parte in duobus caſibus pũta-
tat. primo caſus cũ quis deceſſerit ab inteſtato ſine filijs legitimis et
aſcendentibus ex linea paterna ⁊ non ſuperſtite fratre vel ſorore ſine
filio ⁊ filia fratris ⁊ ſororis ipſius defuncti quo caſu nõ patit̃ patrẽ
admitti niſi ad quartã ptẽ legitime ſucceſſiõis ab inteſtato oĩm bono-
rum: ⁊ in hoc ſum⁹ extra terminos ſtatuti q2 dictus infãs nõ deceſ-
ſit ſine aſcẽdẽtibus ſed auo paterno relicto. ¶ Secũdus eſt caſus ſta-
tuti cũ quis deceſſerit ab inteſtato ſuperſtite ſibi fratre vel ſorore filio
vel filia fratris vel ſororis. ⁊ in hoc caſu prouidet ⁊ in totũ mater ex-
cluditur. ⁊ in hoc etiã ſumus extra ſtatutũ q2 ille deceſſit nullo pdicto-
rum ſuperſtite: ergo recurrendum eſt ad ius cõmune ſm quod mater
excludit auũ. Nec obſtat ſi dicatur quod a cõtrario ſenſu preſumitur

auus tanꝙ̃ aſcendens debere excludere matrē cū argumētū a cōtra-
rio ſenſu fortiſſimū ſit in iure: vt in .c. cū apoſtolica. de his que fi. a pre
la. ꝛ .xxv. di. qualis. ꝛ .l. cū pretor. ff. de iudi. ꝛ .l. i. ff. de offi. eius cui mā.
eſt iuriſ. qꝛ hoc caſu non videtur habere locū dictū arg. cū in caſu con
trario reperiatur deciſio iuris cōmunis: ꝛ regula cōis videtur qḋ ar-
gumentum a contrario ſenſu non habeat locū vbi ius cōe eſt in con-
trarium: vt probatur in .c. a nobis. el. ij. de ſen. exc. no. gl. in .c. ſignifica
ſti. de elec. vel ſi ſurgat abſurditas .l. ij. C. de cōd. inſer. no. doc. in .c. pu-
blicato. de elec. in terminis nr̄is expreſſe tꝫ Bart. poſt Iaco. but. in .l.
omnes populi. ff. de iuſti. ꝛ iur. ꝛ bald. in .l. apud antiquos. C. de furt.
vbi dicūt nō pcedere argumētū a contrario ſenſu in ſtatutis vbi repe
ritur ius cōe in contrarium ſicut eſt in caſu noſtro. ¶ Secundo ad
3 idem facit quod no. Bal. in .d. l. ij. C. de cōdi. inſer. vbi dicit † qḋ ſi ſta-
tutum phibeat ſubauditū intellectū in ſtatutis videtur phibere ar-
gumentū a ɔ̃rio ſenſu quod dicitur ſubauditū. Non eñ venit ex ver-
bis ſed ab interpretatione: vt plene no. Bar. in .d. l. omnes populi. ad
quod ego alego tex. no. in .d. c. cū apoſtolica. in fi. vbi indirecte datur
intelligi. ex quo colligitur aperte quod id quod venit per cōtrarium
ſenſum colligitur indirecte. Sed certū eſt quod per ſubauditiones nō
debet induci legū correctio: vt no. gl. in .c. cupientes. §. ꝛ ſi per viginti.
de elec. li. vj. in ver. petere. ergo per argumētū a contrario ſenſu nō dꝫ
induci legum correctio. Nec obſtat ſi dicatur ex idētate vel maiorita-
te rōnis auum debere excludere matrē ſaltē in tribus ſucceſſionibus
legitimis ab inteſtato ꝛ in domibus ꝛ caſtellis: quia ſi remotiores ex
cludunt matrē vſqꝫ ad quartū gradū vt ſtatuto cauet̃: ergo ꝛ fortiꝰ
auus qui eſt primior vt probari videtur in .l. iij. C. de bo. ma. Ad hoc
eñ in fauorē matris reſpondetur quod per idētitatē rationis vel ma
ioritatē nō dꝫ induci legis correctio: vt no. bar. in aut. quas actiōes.
C. de ſac. ſan. ec. Idē firmauit ibi Bal. ſaltē eo caſu quo ratio non eſt
in conſtitutiōe expſſa. ꝛ per hoc optime facit .c. conſtitutionem. iūcta
gl. in ver. progamus. de re. iur. li. vj. ꝛ quod no. Ioā. an. in regula. in
penis. de reg. iur. li. vj. in mercu. ¶ Quarto p matre optime facit qñ
ex alio capite ſumus extra terminos ſtatuti. Naꝫ ſtatutum loquitur
de decedēte ab inteſtato: inteſtatus aūt dicitur qui deceſſit ſine teſtō:
habuit tamen facultatem ꝛ potentiā teſtandi: vnde infans nō dicit̃
proprie decedere inteſtatus: vt .l. i. in prin. ff. de ſuis ꝛ legi. ꝛ hoc in ter
4 minis noſtris apte firmat Bar. in ti. de ſucceſ. feu. c. j. vbi dicit † qḋ ſta
tutum excludens matrē a ſucceſſione filij inteſtati in fauorem agna-
torū nō vēdicat ſibi locū in infante qui teſtari nō potuit: qꝛ ſumus in
caſu odioſo ꝛ ɔ̃ equitatē naturalē ꝛ mater excluditur a ſucceſſiōe filij
cōtra .l. nā ꝛ ſi parentibus. ff. de inof. teſt. debēt verba intelligi pprie
ꝛ ſtricte nec ſm eum curandū de cōi vſu vulgarū. ſuper quo ſe fūdat
Bar. in .l. j. qꝛ ſm eum ſtatuta fiunt a peritis. ꝛ ſic videntur fuiſſe vſi
verbis proprie. Secus dicit vbi non tractaretur de odio ꝛ excluſione
matris: ſed qualiter agnati admitti debeāt ad bōa defuncti inteſtati.
Nam tunc bene venirent nō valentes teſtari. ꝛ per hoc ꝛ ſupradicta
videtur etiam patrui dicti defuncti excludendi cū ſumus extra termi
nos ſtatuti per ſupradicta: certumqꝫ eſt de iure cōmuni excludere pa
truos cum ſolū fratres defuncti concurrant ad ſucceſſionem cum pa-
rentibus dicta aut. defuncto. ¶ Sed quāꝙ̃ predicta videant̃ primo
aſpectu multum vigere. Ego tamen contrariam ſententiā arbitror
veriorē. ſ. vt auus paternus excludat matrē ꝛ patruos. Et pmō hoc
probatur per principiū ſtatuti: a contrario ſenſu ꝛ tacita mēte ipſius
5 ſtatuti. Nam † ſtatutum in fauorē agnatorū vſqꝫ ad quartuꝫ gradū
excludit matrē a ſucceſſione totali ſibi iure cōi debita. ꝛ admittit eam
duntaxat in quartam. ꝛ reliquas tres partes ac domos ꝛ caſtella de
fert ipſius agnatis. Nec pure admittit matrem ad illam quartam et
alios agnatos ad illas tres partes. Sed ita demū ſi filius deceſſit ſine
filijs legitimis ꝛ aſcēdentibus ex linea paterna ꝛ nō ſuperſtitē fratre
vel ſorore vel filio vel filia fratris vel ſororis ipſius defūcti: ergo iſtis
vel aliquo eorum ſuperſtite mater debet excludi: nō in totū per arg. a
contrario ſenſu. ꝛ per tacitam mentem ſtatuentium: id enim qḋ veni
ret ex tacita mente videtur in ſtatuto: vt probatur in .l. his ſolis. C. de
reuo. dona. Bal. in .l. non dubium. C. de legi. Et quod hoc ſit de men
te ſtatuti probatur ex eo: qꝛ vocat agnatos vlteriores vſqꝫ ad quar-
tum gradū in tribus partibus ꝛ in domibus ꝛ caſtellis excluſa mr̄e:
vñ fortius vr̄ voluiſſe excludere matrē quādo ſuperſunt aſcendentes
de quibus tacite ꝛ per ɔ̃rium ſenſum facit mētionē in pncipio: vocat
enim agnatos vlteriores in defectum aſcēdentium ꝛ deſcendētium ꝛ
fratrū ꝛ filiorū. Si eñ eorū contēplatione admiſit agnatos vlteriores
ꝛ remotiores in gradu ad excluſionē matris fortius egit tacite exclu
dendo matrē in totū aſcendentibus ſuperſtitibꝰ: ad hoc tex. optimꝰ
in ſimili in .l. iij. in ver. nam licet. C. de bo. mat. vbi tex. etiam in materia
correctiua facit talem argumentationem ꝛ diſpoſitum in preiudiciū
filiorum habeat locum in nepotibus, ne filij deteriores nepotibus re
periantur: ad hunc effectum adduxit notanter Bal. illū text. in .l. pe.
6 alias fi. C. de in ius voc. vbi per illū tex. dicit qḋ ſi ſtatutum excludit
a ſucceſſiōe filiam feminam in fauorem maſculi: videtur etiam tacite
excludere neptem ſcilicet filiam filie: quia non debet plus concedi ne-
pti quam filie: nam ratio ſtatuti hoc non patitur .d. l. iij. Et idem in
ſimili voluit Bar. in .l. ij. ver. ſed ſi forte. ad tertiu. vbi dicit qḋ ſi in fa-
uorem agnatorū excluditur mater a ſucceſſione filij videtur ſtatutuꝫ
excludere auum maternū ꝛ alios remotiores aſcendentes p lineā ma
ternam: ita dico in pposito. Nō eſt veroſimile qḋ ſtatutū voluerit fa-
cere aſcendētes deterioris cōditionis quā tranſuerſales vſqꝫ ad quar
tum gradū: ergo debemus dicere qḋ in principio vocauit tacite aſcen
dentes ꝛ deſcendentes ad omnimodā ſucceſſionē iuris: ꝛ ſi diceremꝰ
cōtrariū ſequeret̃ abſurdū qḋ cum filij ꝛ parentes defuncti nō vocen
tur directe in aliqua parte ſtatuti ad ſucceſſionē qḋ melioris cōditio-
nis eſſent filij fratris ꝛ ſororis quā filij ꝛ parentes proprij qḋ pbatur
ex eo. Nam ſtatutū in pmiſſa parte expreſſe ꝛ directe vocat iſtos i vbi.
ꝛ ſi fuerit expreſſe vocat fratrem ꝛ ſororem vel filios ex eis: ſequeretur
ergo quod iſti excluderent aſcendentes ꝛ deſcēdentes. Preterea ſta-
tutū in pncipio equiparauit aſcendentes deſcendentes fratrem ſoro-
rem ꝛ filios eorū ad iſtum .ſ. effectum vt alij cognati tranſuerſales ad
mittantur in tribus partibus cū poſtea ad excluſionē totalē matris
ꝛ aliorū agnatorū fecerit mentionē de fratre ſorore ꝛ filijs eorum: vr̄
fortius vocaſſe filios ꝛ aſcendentes ipſius defuncti: de quibus tacite
in principio fecerat mentionē. Non eñ eſt credēdū ſtatuarios ita ſupi
nos quod iſtos tranſuerſales voluerint preferri aſcendentibus ꝛ de-
ſcendētibus. quoties eñ aliqui in certa parte diſpoſitionis equiparā-
tur diſpoſitū in vno vr̄ diſpoſitū in reliquo etiā in materia penali et
correctiua: vt eſt tex. iūcta gl. in .c. quis. in fi. de ele. li. vj. no. glo. in aut.
quas actiōes pal. facit .l. fi. C. de indi. vid. ꝛ gl. in .c. j. in fi. C. de poſtu.
prela. ad idē .l. qui filiabus. ff. de le. j. quare autem ſtatutum de illis ex
preſſam non fecit mentionem ſicut de fratribus ꝛ ſororibus ꝛ eorum
filijs: credo qḋ habuit illud pro indubitato. Nā ſi iſti excludunt in to
tum matrem fortius illi q ſunt proximiores: qꝛ ſi vinco vincentem te:
ergo vinco te: vt in .c. qꝛ cunctis. ꝛ quod ibi no. de cōceſ. preb. li. vj. Et
ex his cōiecturis concluditur qḋ mens ſtatuti eſt euidens ad incluſio
nem aui ꝛ excluſionē matris. Nam de quo conſtat per cōiecturas di-
citur euidens: vt notāter pbat̃ in .l. lꝫ. ff. de leg. j. Et per cōſequens cō
cludit̃ qḋ hꝫ locum argumētū a cōtrario ſenſu in caſu noſtro ꝛ ꝙ ca-
ſus omiſſus per verba expreſſa non debet relinqui diſpoſitioni cōis.
Sed debet dici tacite cautus ꝛ expreſſus .d. l. his ſolis. vbi notabili
ter probat̃. Nam mens legis eſt ipſa lex: ita qḋ vbi habet locū mens
ꝛ rō legis debet habere locum ipſa lex ſiue ſit penalis ſiue correctiua.
Nam is cōmittit in legem qui verba legis amplectens contra legis
virtutem venit .l. nō dubiū. C. de legi. ꝛ .c. fi. de reg. iur. lib. vj. ꝛ ibi per
Dy. regulatur eñ ipſa lex ratione ꝛ mente legis que idē eſt qḋ ratio
legis: vt no. Dy. in dicta regula fi. ꝛ Bal. in .d. l. non dubiū regulat̃
ſicut corpus ab ipſa anima. Nam vt notanter dicit Bal. in .l. ſcire. ff.
de excu. tut. ſicut homo cōſiſtit ex aīa ꝛ corpore: ita lex ex vbis ꝛ men
7 te ſeu rōne. † Ratio enim ꝛ mens ſic ſe habēt ad legē ſicut anima ad
corpus: dicitur enim corpus ex diſpoſitione anime. ita lex ex diſpoſi-
tione rōnis. Et ſic in quacunqꝫ materia ſumus vbi habet locū mens
legis dꝫ habere locum ipſa lex: vt aperte voluit Bal. in .d. aut. quas
actiones. ꝛ quāꝙ̃ in materia correctiua requirat̃ ibi vt ratio ſit expſſa:
tamen alibi hoc notāter limitauit dicēs qḋ lꝫ lex nō exprimat rōnem
tñ ſi nō pōt niſi vnica ꝛ naturali ſeu indubitata ratio electi pſumi ſta
tuto dꝫ fieri extēſio pter limites rationis. ꝛ ſi ipa ratio eſſet expreſſa
ſecus vbi ratio dubitabilis: quo caſu poſſet procedere opi. Bar. in .d.
aut. quas actiones. hoc notabiliter voluit Bal. in .l. maximū vitium.
C. de lib. prete. allegat .l. milites agrum. in pn. ff. de re mili. ꝛ .l. noiati.
eo. ti. Et hoc idem in ſimili .q. determinauit Ia. but. vt ipſe refert. Nā
in ſtatuto excludente filiā a ſucceſſione patris in fauorem filij dixit in
quadam diſputatione qḋ appellatione filij veniret nepos lꝫ materia
eſſet correctiua: qꝛ dicit qḋ eſt eadē rō in nepote ex filio q̄ eſt in ipō fi-
lio .l. liberorū. in fi. ff. de vb. ſig. nā nō potuit eſſe alia ratio ſtatuti niſi
vt conſeruetur dignitas agnationis ꝛ familie .l. j. ff. de ven. inſpi. no.
Cy. in .l. publia. C. de adul. Sed in caſu noſtro mater excludit̃ a tribꝰ
partibus a domibus ꝛ caſtellis fauore agnationis: vt patet ex vbis
ſtatuti dū vocat parētes maſculos ex linea patris ꝛ aui vſqꝫ ad q̄r-
tum gradum. Item excluditur in totū fauore fratris ꝛ ſororis ꝛ filio
rum eorūdē qḋ nō pōt eſſe niſi fauore agnationis ꝛ quia ſuccedūt in
locum agnatorū vt ſunt filij ſororum: ergo fortius hoc debet habere
locum in auo paterno q eſt agnatus ꝛ proximior ceteris: ꝛ in cuiꝰ de-
fectum vocabantur alij tranſuerſales vltra fratres ꝛ filios eorū vt pꝫ
ex forma ſtatuti: in quo concurrit illa ꝛ maior ratio: nec alia rō natu-
ralis ſtatuti pōt allegari ad excluſionē matris. Idē qḋ Bald. voluit
originaliter Cy. poſt Pe. in .l. nō dubium. C. de legi. ꝛ in .l. j. C. que ſit
lōg. conſue. facit optime quod no. gl. in .l. tale pactū. in fi. ff. de pac. vbi
no. qḋ lꝫ in .l. nō exprimat̃ ratio tñ illa eſt coniecturāda q̄ potuit mo-
uere iuſtum ꝛ ſapientem principē. Et idē voluit no. Bal. in .d. l. ſcire.
¶ Poſtremo in terminis noſtris nō ita clare voluit Bal. in .l. cōuen
ticulam. C. de epiſ. ꝛ cle. vbi dt̄ hanc .q. fuiſſe de facto. florētie ſtatuto
cauebatur qḋ quelibet mulier ſuccedat matri ſue ab inteſtato ſi nō exi-
ſtunt filij maſculi: querebat̃ vtrū a ɔ̃rio ſenſu ſtatuti exiſtentibꝰ ma-
ſculis filia excluderetur. Et concludit ipſe qḋ filie femine debent ex-
cludi per fratres volētes ſucceſſionē maternam: qꝛ ſtatutum hoc vr̄
velle

velle a ꝯtrario ſenſu:vt in.l.qui teſtamēto.§.mulier.ff.de teſt.ꝛ qꝺ ibi
no.per Dy.in regula factum.de reg.iu.lib.vi. Item ſm eū in pactis
ſumatur argu.in ꝯtrio ſenſu:vt no.pbat̄ in.l.inter ſocerū.§.cum inter.
ff.de pac.dota.ergo idē in ſtatuto ꝙ eſt quedā tacita ꝗſtio:vt no. ſu
per ru.C.de decre.decu.lib.x.hoc inſuper videtur velle ſtatutū ponde
rata rōne cauſe finalis qui ſemper inheret diſpoſitioni:vt no.ff.de cō-
di.ꝛ demō.l.cū tale.§.falſam. Nec obſtat ſm eum.l.cōmodiſſime. pre-
alleg.vbi caſus omiſſus relinquit̄ diſpoſitioni iuris cōis:q2 illud ꝓce-
dit cū caſus omiſſus.nō pōt haberi pro exp̄ſſo ex aliquā cōiectura:ſed
vbi pōt haberi pro expreſſo ſecus eſt:vt.e.ti.l.ſi ita nā volūtas euidēs
expreſſe vel per cōiecturā colligit̄.d.l.licet. Sed in caſu predicto volū-
tas ſtatuentiū eſt hmōi:ergo ꝛc. Et refert idem tenere Cy.in conſilijs
ſuis adijciēs. Idē Bar.qꝺ no.pro p̄dicta.q.caſus in.d.§.cū inter.qui
melius facit ad hoc quā quelibet alia lex. Et hāc opi.Bal.ſecut⁹ fuit
do.Pe.de anch.in ſolē.cōmēto.c.canonū ſtatuta.de cōſtitu. Si ergo
Bal.hoc voluit cū legū correctione in q̄ōne p̄dicta vbi nō ꝯcurrebāt
multe cōiecture longe fortius hoc dicendū eſt hic vbi cōcurrūt tot cō-
iecture ad excluſionē matris per auc.paternū.vbi aūt nō cōcurrūt cō-
iecture ceſſabit arg.a contrario ſenſu:cū legum correctione:ꝛ hoc ca-
ſu ꝓcedit opi.Bar.ꝛ Jac.bu.ꝛ alioꝝ.ꝛ ipſius Bal.q ſolet allegari in
hoc argu.ꝯtrarius per notata per eū in.d.l.apud antiquos.C.de fur.
ꝛ in.d.l.qui teſtamēto.§.mulier.ff.de teſta. Sed in veritate ſibi nō con
tradicit ſed potius limitat oīa dicta cōtraria:vt ptꝫ ex rñſione quam
facit ad.l.cōmodiſſime. Nec eſt verum dicere qꝺ hic fiat interpretatio
extēſiua:q2 ex quo cōſtet de mēte per tot cōiecturas non ꝺr extenſiua
habito reſpectu ad mentē ſed poti⁹ intēſiua ꝛ intrinſeca ſeu declarati
ua:q2 ꝓprios terminos qui penes mentē ſunt nō extēdit:pro hoc.l.ſi.
C.de indi.vidu.vbi text.opti.ꝛ in.l.liberū.§.ſenat⁹.ff.de ritu.nup.vbi
tex.tñ ex idētitate rōnis extenditur diſpoſitio legis in preiudiciū libe-
re facultatis cōtrahendi matrimonij:ꝛ ſit cū derogatione iuris cōis.
8 hoc voluit idē Bar.poſt Cy.in.d.l.non dubiū. ¶ †Itē argumētum
a cōtrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mēte:vt probat̄.xv.q.iij.
ex eo.ꝛ in.c.qualis.xxv.di.ergo nō eſt curandū de legū correctione ex
mēte per cōiecturas elicita apparet de voluntate legis que habet eū-
dē vigorē.inſtit.de iure nat.gē.ꝛ ciui.§.ſed qꝺ principi. Et per hoc ptꝫ
reſpōſum ad omnia contraria ſupra formata in fauorem matris pre
terꝙ ad vltimuꝫ:ad quod rñdeo quod licet proprie ꝛ ſtricte loquēdo
non dicatur inteſtatus ſed inteſtabilis qui ex defectu ſenſus non pōt
facere teſtamentum.d.l.j.ff.de ſuis ꝛ legi.tñ ex cōmuni vſu loquendi
talis dicit̄ inteſtatus.ꝛ tunc ſenſum approbat iuriſconſultus.d.l.i.in
prin.ꝛ expreſſe tenet Bar.in.d.l.in terminis noſtri.cum ſtatutum ex-
9 cludit matrē a ſucceſſione filij inteſtati:†nam cōis vſus loquēdi pre-
fert̄ ꝓprie ſignificationi vocis.l.librorū.§.quod tñ caſſius.ff.de lega.
iij.l.labeo.ff.de ſupel.leg.l.cum delanionis.§.aſinā.ff.de fund.inſtru.
Nec obſtat quod dicit Bal.quod cum fiāt a peritis preſumēdū eſt ꝙ
fuerunt vſi ꝓprijs verbis:q2 dico qꝺ ſtatuta hic ſenis cōiter nō fiūt a
peritis ſed ab ignorātibus iura. Ideo notanter dicit Bar.in.l.ſtipu-
latio iſta.§.hoc quoqꝫ.ff.de ver.ob.quod ſi ſtatutum cōtinet aliquod
verbum habēs duas ſignificationes vnam propriam aliam ſm cōeꝫ
vſum loquēdi debem⁹ capere illam quā habet cōis vſus loquēdi ſm
qualitatē ſtatuentiū perſonarum ex quo ipſi non ſunt iuriſperiti, ad
hoc ille tex.cum glo.ſua. ¶ Item dico qꝺ etiam leges condite a peri-
tis debēt intelligi ſm cōem vſum.q2 lex debet conuenire loco:ita no-
tauit gl.in.c.nonnulli.de reſcriptis. Etiam dicit Innoc.in.c.olim.de
verb.ſigni.quod interpretatione diſpoſitionis ſiue ſit lex ſiue priuile-
gium:ſiue aliquid aliud recurrendū eſt ad cōmunem vſum loquendi:
l.ſi de interpretatione.ff.de legi.ꝛ quo ad ſtatuta expreſſe voluit bar.
in.l.omnes populi.preallega. ¶ Ex his omnibus cōcludo ad primū
ꝙ auus matern⁹ excludit matrē ꝛ patronos ipſius defuncti. ¶ Nūc
condeſcendo ad ſecundū:nunquid mater debeat excludi etiā a legiti-
ma debita iure nature.ꝛ videt̄ qꝺ non:quia quemadmodū filius nō
poteſt priuari in totū:quia hec portio eſt ſibi debita iure naturali:vt
l.cū ratio naturalis.ff.de bonis dam. Ita videtur quod nec parētes
poſſint priuari cū pari modo eis ſit debita filiorum hereditas:vt in.l.
nam ꝛ ſi parentibus.ff.de inoff.teſta. Ideo onus alimentorum pari-
ter incumbit parentibus ꝛ filijs:vt.ff.de lib.agno.l.i.ꝛ.l.ſi quis a libe
ris. ¶ Sed his non obſtātibus dico qꝺ licet opiniones ſint nunquid
filij poſſint per ſtatutum priuari legitima:tamē cōmunior opinio eſt
quod ſic exiſtēte ſaltem cauſa legitima:ꝛ cauſa legitima eſt fauor ma-
ſculorum ꝛ agnationis:vnde cōmuniter in Tuſcia filie femine ꝛ ma
ter excluduntur fauore agnatorum.hoc expreſſe tenet Bal.in.l.cum
l.leoniana.C.de epiſ.ꝛ cleri.ꝛ Bart.in.l.titio.§.titio genero.ff.de con-
di.ꝛ dem.ꝛ Cy.in.l.ſancimus.C.de nup.ꝛ Dy.in regula indultū.de
reg.iu.lib.vi.ſm Jō.an.in.c.raynutius.de teſta.nam nō eſt veruꝫ qꝺ
hec portio ſit de iure naturali:cū illo iure oīno eſſet cōmunis.viij.diſt.
in prin.ꝛ.xij.q.i.dilectiſſimi.ſed alimentorū preſtatio eſt bene de iure
naturali.i.diſt.ius naturale:ſed hec portio quarta tertia cū dimidia.
de qua in auc.nouiſſima.C.de inof.teſtamē.ꝛ in corpore vñ ſumitur.
de trien.ꝛ ſemiſ.§.i.eſt de iure poſitiuo:ideo pōt per ius poſitiuū dimi-
nui ꝛ mutari ꝛ in totū tolli:q2 nihil tā naturale ꝛc.l.nihil.ff.de reg.iu.
ꝛ in.c.i.e.ti.ꝛ inſti.de legi.agna.tu.in fi.ſed ipſum ius alimentādi da-
ta neceſſitate tolli nō pōt cū ſit de iure naturali.ꝛ hoc caſu intelligat̄
opinio cōtraria ꝛ ſic ſaluari pōt dictū do.de Ro.deci.xviij.ꝛ eorū qui
tenuerūt ꝙ in totū diminui non pōt:ſed in caſu noſtro nō cadit talis
neceſſitas in mr̄e:quare cōcludo valere ſtatutū matris in totū exclu-
ſiuū in fauorē agnatorū:ꝙ etiā videt̄ velle Bar.in.l.i.ff.de ſuis ꝛ leg.
hoc ſuppoſito dico ꝙ in caſu noſtro mater excluditur in totū:q2 hoc
voluit ſtatutū ſi bñ ponderet̄. Nam ſi filius deceſſerit ſine aſcendenti-
bus ꝛ deſcendētib⁹ ꝛc.admittit ſolū matrē in quartā partē.ꝛ ſic dimi
nuit ſibi legitimā cū illa de iure cōi eſt tertia nō extātib⁹ alijs ꝓximio
ribus ſicut hic nō extabāt:vt no.gl.in auc.de trien.ꝛ ſemiſ.§.i.ꝛ Bar.
in.d.auc.nouiſſima. Extātibus vero aſcendētibus ꝛ deſcendentibus
per lineam maſculinā ſeu fratre ꝛ ſorore dicit ſtatutū:vt mater in nul
lo ſuccedat.ꝛ ſic voluit priuare legitimā in totuꝫ:alias nihil adderet
ad caſum precedentē:ꝛ qui totū dicit nihil excludit.de maio.ꝛ obed.
ſolite.arg.xix.diſt.ſi romanorū.cum ſi. ¶ Cōcludo ergo omnib⁹ pre-
dictis quod dictus auus patern⁹ attenta mente dicti ſtatuti excludit
matrē in totū. Et ad predicta facit theorica Barto.in.l.ij.§.ſed forte.
ff.ad tert.vbi dicit quod vbi mater vel filia excludit̄ fauore aliorū vi-
dentur illi tacite vocati:quia eis illud lucrum venit applicandū:facit
etiam ad predictam concluſionē notabile dictum Bar.in auc.itaqꝫ.
C.cōmunia de ſucceſ.vbi per illum tex.ꝛ in.l.ij.C.de bo.que libe.dicit
ꝙ vbi parētes vocātur ad ſucceſſionē:parentes ex parte patris prefe-
rūtur in bonis queſitis ex latere patris:parētes vero ex parte matris
preferunt̄ in bonis queſitis ex linea materna:qꝺ eſt notabile ꝛ ſingu
lare dictū.ꝛ quāꝙ poſſet dici illud dictū Bar.reſtringendum fore qñ
concurrunt parentes in pari gradu:vt videntur velle iura preallega-
ta:quod hic non contingit cum mater ſit proximior:dico tamen attē
ta rōne ꝛ equitate illius dicti videt̄ idem dicendū in caſu noſtro attē-
ta mente ſtatuti:nam bona de quibus queritur fuerunt queſita ex la
tere patris. Et hec ſufficiunt. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxvi.

1 ☞ Qualitas contractus preſumitur ex qualitate pretij.
2 Pactum de non retrouendendo non liberum quando fit eſt preſum
ptio ꝙ fiat cauſa lucrandi fructus illius medij temporis.
3 Statutum loquens in materia iuris debet intelligi ſm ius cōmune.
4 Malefidei dicitur eſſe qui habet conſcientiam rei aliene.
5 Heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti.

IN p̄ſenti cōſultatione chri-
ſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humiliter inuocato. Tria ſuccincte
vidēda ſunt. Primo an vēditio que primo apparet facta
de tota domo ſit preſumenda ſimulata ꝛ in fraudē vſurarū confecta
Quo preſuppoſito erit conſequenter videndum que debēt eſſe in hoc
facto partes iudicis in ſentētiando. ¶ Scdo preſuppoſito qꝺ prima
vēditio nō poſſit probari ſimulata loco pignoris vtrū teneant̄ here-
des emptoris ſoluere penſionem de medietate domus quā poſtea re-
trouēdidit ipſi vēditori receptis ab eo nomine p̄tij florenis quinqua-
ginta pacto inter eos oppoſito nō obſtāte. ¶ Tertio an heredes cre-
ditorum ſeu venditorum poſſint ſe aduerſus agētē p̄ſcriptione tueri
vigore ſtatuti ſenenſis dictantis qꝺ quicūqꝫ aliquam rem immobilē
poſſederit ſpatio decem annorum cum titulo illam preſcribat. Redeo
ad primum in quo non inſiſtā argumentando ad partes more ſolito
ne videar hanc rem dubiā preter propoſitum eſtimaſſe:nam ꝛ iudicio
meo ꝛ vt verius dicā in omni iure noſtro ſcribendū caſus de hac que-
ſtione rotundus qui nullo modo cauillari poteſt.videtur in.c.ad no-
ſtram.de emp.ꝛ vē.vbi enim ꝯtractus initus ſub forma emptionis ꝛ
vēditionis iudicatur pignoratitius ex duabus coniecturis dūtaxat.
primo q2 fuit vēditori factum pactū de retrouendēdo:non tñ quādo
cunqꝫ ſed a ſeptēnio vſqꝫ ad nouēniū id eſt intra ſeptēnium ꝛ nouen
nium:ita ꝙ volebat libere lucrari fructus ſeptē annorum. ¶ Secūdo
q2 interuenerat modicitas pretij habito reſpectu ad verū valoreꝫ rei.
Nam ex qualitate pretij preſumitur qualitas contractus.l.per diuer
1 ſas.†C.man.in.c.ꝛ ſi queſtiones.de ſimo.not.gl.in.l.j.ff.de ſuperficie.
ꝛ Bar.in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de pu. ¶ Item quando fit
pactum de retrouendendo non liberū:vt q2 non vult recipiens teneri
2 vſqꝫ ad certū temp⁹ eſt preſumptio† qꝺ hoc faciat cauſa lucrādi fru-
ctus illius medij tēporis loco vſure:ꝛ fortificatur hec preſumptio ex
modicitate pretij. Nā ſepe preſumptio nec mens que nō ſufficit ex ſe
ad ſententiam tranſit in violentiā ex aliā preſumptione interuenien-
te:ita quod ſufficit ad ſententiā:vt eſt glo.no.in.c.inſinuatū.de ſimo.
ꝛ videtur text.in.c.cū cōtumacia.iuncta gl.de here.lib.vj.ſed in q̄ōne
noſtra non ſolū interuenerunt predicta duo:ſed etiā multa alia admi
nicula ſunt,itaqꝫ longe fortius debet in caſu noſtro cōtractus iudica
ri vſurari⁹:hic eñ vt incipiam ab illis duobus. ¶ Primo fuit habi-
tum pactum de retrouendendo nō pure ſed poſt feſtū ſancti Angeli
tum proxime futurū ab vno anno futuro ad tres annos tūc futuros:
ita qꝺ volebat poſſe libere lucrari vſumfructū illi⁹ domus per annū
ꝛ ſeptē menſes occaſione illoꝝ cētum florenorū. ¶ Secundo interue
nit modicitas pretij qꝺ apparet euidēter.q2 ipſemet Antonius ante

pictū ꝯctum ſoluebat noīe pēſionis pro dicta domo q̄n̄qʒ decē:q̄n̄qʒ
octo flore.vn̄ nō eſt veroſimile qḋ domus ſit in ciuitate Senarū redi-
tus.x.vel octo flore.vel nō valeat vltra cētū florenos cū cōiter in ciui-
tate res reditus quatuor vel quinqʒ florenoꝝ ſoleat vēdi pro cētum.
facit quod no.per Bar.in.l.pretia rerū.ff.ad.l.fal.⁊ in.l.ij.C.de reſcin.
ven. ¶ Preterea colligit̃ modicitas pretij.ex ſcriptura illius credito-
ris.Nā ꝓmiſit ꝙ in caſu quo vēditor ſeu debitor nō redimeret domū
intra trienniū ꝙ daret ſibi.xxv.florenos vltra pretiū centū florenorū
primo taxatū.Et ſic nō eſt veroſimile ꝙ a principio interuenit verū p̄-
tium rei. ¶ Itē ⁊ tertio ex hac promiſſione.xxv.flore.euidēter p̄ſumit̃
hūc ꝯtractū a principio nō fuiſſe vere emptionis ⁊ vēditionis:ſed po-
tius pignoratitius:qꝛ vr̄ cōtra naturā ꝯctus vēditionis vt poſt ſcm̄
illa voluntate retroemere debeat dari maius pretium:vn̄ non videt̃
a principio qḋ fuerit perfecta vēditio in.l.neceſſario.ff.de peri.⁊ com-
mo.rei ven.⁊ ex talibus pactis cōtra naturā ꝯctus cōuenientibꝰ ma-
gis preſumit̃ ꝯctus pignoratitiꝰ:vt in.c.illo vos.⁊ qḋ ibi not.de pig.
facit qḋ no.Bar.in.d.§.qui maximos. ¶ Quarta cōiectura ex eo qꝛ
voluit in pactis qḋ ſibi fieret retrouēditio ⁊ qḋ deberet debitor ſolue-
re oēm gabellā ⁊ reliquos ſumptꝰ fiēdos circa notarios ꝓ parte ꝯtin-
gente vtrūqʒ ꝯhentē ita qḋ ille fictus vēditor nolebat ſentire aliquē
ſumptū ſed ſimpliciter ⁊ abſolute lucrari vſumfructū dicte domꝰ ſal-
tē pro tēpore illorū menſiū. ¶ Quinta cōiectura colligitur de ſequēti
cōtractu in eo qḋ voluit ꝙ facta vēditione medietatis illius domus
pro indiuiſo nō teneret̃ ad penſionē aliquā vltra duos annos ꝓpter
dilationē in retro emēdo aliā medietatē domꝰ.Et ſic aperte facit con-
tractū vſurariū.vnde ex hoc pōt facilius preſumi de qualitate pretij
vt in.l.qui ſemiſſem.ff.de vſur.⁊ in cap.illo vos.in fi.de pigno.⁊ in.c.
ex ſtudijs.⁊ in.c.mādata.de p̄ſump. ¶ Quod autē ſecūdus cōtractꝰ
cōtinebat in ſe vſurariā prauitatē:patebit ex infra dicēdis in ſecūdo
dubio principali.Et ex predictis oībus cōcludit̃ ad primū dubiū.vt
clare dicamꝰ illum ꝯctum factū ſub forma emptionis ⁊ vēditiōis fo-
re ſimulatū:⁊ cōfectū in fraudem vſurarū ⁊ eſſe in veritate pignorati-
tium cū cōcurrūt adminicula vltra neceſſario requiſita in.d.c.ad no-
ſtram.Et nimirū qḋ etiam in caſu magis dubitabili cōiter concludi-
tur contractū fore preſumendū vſurarium.ſ.cum ſimpliciter ſit pactū
de retrouēdendo ⁊ interuenerit exiguū pretium hoc clare voluit glo.
ordi.in.c.cōqueſtꝰ.de vſu.⁊ Archi.in.c.plerīqʒ.xiiij.q.iiij.⁊ do.Anto.
in cap.illo vos.de pig.⁊ ita per plurimas rationes alias cōſului ⁊ le-
gendo tenui.Nec predictis obſtant not.per Iac.de are.vt refert Cy.
in.l.iij.C.plus valere qḋ agi.vbi dixit qḋ tria ſimul iūcta non probāt
contractum vſurarium.ſ.pactū de retrouēdendo modicitatem pretij:
⁊ qḋ emptor conſueuit vſuras exercere.Nā dictum ſuum eſt falſum ⁊
iure non probatur ⁊ nititur rn̄dere ad.c.ad noſtram.prealleg.⁊ mini-
me rn̄det:imo errauit in intellectu illius ⁊ reſponſione ſua vt expreſ-
ſe atteſtatur.Io.an.in.d.c.illo vos.Ex his concludit̃ quales debeāt
eſſe partes iudicis in ſententiādo.Nā dico qḋ debet pronūtiare quod
pēſiones domus quas ille creditor percepit vel percipere potuit com-
putentur in ſortem debitam ⁊ reſiduū debeatur vna cū domo tradi ⁊
aſſignari debitori vt ꝓbat̃ in.c.i.⁊.ij.de vſur.⁊ in.l.cū ꝯtra.C.de pig.
act.Non obſtant cōuentiones ſecūdo loco facte:quia oīa fuerunt in
fraudē vſurarū ⁊ acceſſoriū ſequit̃ principale regula acceſſorium.lib.
vj. ¶ Venio ad ſcḋm vcʒ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ꝑ
predicta non probet̃ dictus cōtractus vſurarius. ¶ Nūquid ſaltē vi-
gore ſecūde conuentionis teneat̃ ſoluere pēſiones pro dimidia parte
domus a tp̄e quo fuerūt ſoluti dicti quinquaginta floreni:ꝙꝙ non
ſit neceſſariū hūc articulū examinare ⁊ ex ſuperiꝰ dictis appareat di-
ctū ꝯctum fuiſſe feneratitiū attamen vt mos gerat̃ conſulēti breuiſſi-
me dico heredē teneri ad ſolutionē illarum penſionū.Certū eſt enim
qḋ ex ſcḋa conuentione fuit facta vēditio medietatis domus pro in-
diuiſo ⁊ tranſlatū ⁊ dn̄ium ⁊ poſſeſſio in illū primū vēditorē per ſecun-
dum emptorem.qḋ aperte colligitur ex eo qꝛ ſoluta medietate totius
pretij ille ꝓmiſit ſibi ſoluere tres florenos noīe pēſionis pro dicta me-
dietate vſqʒ ad certū tp̄s tūc proxime futurū ⁊ promiſit eidem facere
inſtrumentum vēditionis per qḋ ſatis fuit in illum tranſlatū dn̄ium
⁊ poſſeſſio medietatis pro indiuiſo vt probat̃ in.l.quedā mulier.ff.de
rei vēd.facit.l.qḋ meo.ff.de acquir.poſ.Nec obſtat ſi dicatur quod li-
cet promiſerit facere inſtrumentū venditionis non tn̄ apparet factū.
Quia dico ꝙ nō promiſit vēdere ſed facere inſtrumētum vēditionis
ad probationē fiēdam vn̄ dico qḋ nō vēdidit de preſenti qḋ patet ex
eo quia tūnc promiſit ſoluere pēſionem:facit ſimili.l.ſicut datā.C.de
li.cau.⁊.c.eccleſia ſancte marie.vt lit.pen.nā ſcr̄m enim non eſt de ſub-
ſtantia contractus:ſed fit ad probationē contractus.l.conſenſu.ff.de
act.⁊ obli.⁊.l.pactū.C.de pa. ¶ Ex premiſſis clare patet illū obliga-
tum ad ſolutionem penſionis conſtitute pro medietate domus.Nec
obſtat ſi dicat̃ conuentionē inter eos fuiſſe habitā poſt duos annos:
tūc proxime futuros non obligaret̃ ad ſolutionē alicuius pēſionis ſi
nō reſtitueret̃ ſibi reſiduum pecuniarū debitarum quia dico tale pa-
ctum vt puta cōtinens vſurariā prauitatem nō valere.vt in.c.debito-
res.de iureiu.nam voluit illas penſiones retinere:quia differebat̃ ſo-
lutio debiti contra.c.cōſuluit.de vſur.⁊ no.in.c.dilecti.de arbi. ¶ Et

aduertēdū ſubtiliter:quia ex his verbis habitis in hac ſecunda con-
uētione clare liquet primum ⁊ ſcḋm contractū fuiſſe vſurarios.Nam
dicit ſe vēdidiſſe ſibi medietatē domꝰ ꝓ indiuiſo.⁊ poſtea dicit ꝙ niſi
reſtituat ſibi reſiduū pecunie quā debet habere qḋ nō teneat̃ ſoluere.
¶ Unde non dicit qḋ volebat ſibi retrouendere aliam medietatē:ſʒ
qḋ debebat habere pecuniā:⁊ ſic in veritate nulla interuenit vera vē-
ditio ſed totus cōtractus fuit pignoratitius ⁊ confectus in forma vē-
ditionis in fraudem vſurarum. ¶ Poſtremo cōdeſcendo ad tertium
3 ⁊ vltimum in quo dico ꝙ nulla pōt hic allegari preſcriptio † quia ſta-
tutū loquēs in materia iuris debet intelligi ſm̄ ius cōe ſcilicet vbi in-
teruenit bona fides:vt in.c.cū dilectus.de cle.non reſi.facit.l.ij.C.de
noxa.⁊ in.c.cum dilectus.de cōſue.⁊ ſi aliter intelligeret̃ non valeret
ſtatutum:quia induceret peccatum:vt in.c.fi.de reſcr.not.Bart.in.l.
omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vtili.publi.
vt in caſu noſtro creditor fuit in mala fide de qua in fraudē vſurarū
cōtraxit.xxix.q.ij.ſi virgo.Is enim dicitur in mala fide qui habet cō-
4 ſcientiā rei aliene vt ibi:† ⁊ ſic ex parte creditoris ficte ementis vel illi-
cite paciſcentis nō poteſt allegari aliqua preſcriptio.Itē dico in per-
ſonā ſui heredis duplici cōſideratione.primo quia mala fides defun-
cti nocet heredi vniuerſali:vt.l.cum heres.ff.de diuer.⁊ temp.preſcri.
¶ Secundo.⁊ melius quod heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti
vt in.c.a nobis.in fin.de ſent.excommu.⁊ in.c.in literis.de rapto.⁊.c.
fi.de ſepul.⁊ ex his patet preſcriptionem non prodeſſe heredi.Et hec
ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam Frāciſcus dicitur con-
ſignaſſe quibuſdā lanificibus florenos auri centū pacto ⁊ ꝯuentione
firmatis inter dictas partes videlicet qḋ deberent dicti lanifices ha-
bere tenere:⁊ traficare dictos centum florenos in eorum trafico ⁊ ar-
telarie:⁊ ita quod ſtarēt dicti floreni in dicto trafico ad damnū ⁊ ad
lucrum hoc expreſſo quod dictus Frāciſcus nō teneatur ſubire dam-
num in dicto capitali vltra decem florenos in anno.Nec etiā admit-
teretur ad lucrum vltra decem florenos:ita qḋ voluit dictus Franci-
ſcus nō ſentire damnum:nec lucrum vltra decem in anno.Queritur
nunquid pactum ſit licitum ⁊c.

¶ Conſilium.lxxvij.

1 Socij poſſunt inter ſeipſos conuenire vt alter habeat duas par-
tes lucri.
2 Societas ad hoc vt ſit licita oportet qḋ dāna ⁊ lucra ſint cōmunia.

Chriſti eiuſqʒ matris p̄ſidio
humiliter inuocato.Videtur primo qḋ ſic:licet em̄ vno po-
nente pecuniam ⁊ altero operam alio nō expreſſo damna
⁊ lucra debeant eſſe cōia:iuxta not.gl.quam ſequitur Barto.⁊ cōiter
doc.in.l.i.C.pro ſocio.⁊ videt̃ probari in.l.ſi nō fuerint.ff.eo.poſſunt
ex conuentione hanc legis diſpoſitionem tollere ⁊ cōuenire vt maio-
rem partem lucri ſentiat vnus ſocius quam alter.vt.d.l.ſi nō fuerint.
1 §.i.cum.l.ſequen.⁊ eſt bonus tex.in.§.de illa inſtitutione.eod.ti.† vbi
dicitur ſocios poſſe inter eos ꝯuenire vt alter habeat duas partes lu-
cri.Et nimirū nam cōtractus ex cōuentione legem capiūt vt in regu-
la cōtractus.de reg.iur.lib.vj.Et pactum contra accidentalia ſeu na-
turalia contractuū bene valet:vt.ff.de poſtul.l.i.ſi conuenerit.⁊ in.l.
pacta conuenta.ff.de contrahen.emp.⁊.l.paciſci.⁊.l.iuriſgen.§.ſi pa-
ciſcar.de pac.⁊.c.vno.de commo.cū multis ſimi.Ita debuit teneri cō-
uētio inter dictos habita maxime ratione cū videatur ſatis honeſta
cum quilibet poſſet ſe habere pariter ad lucrum:⁊ ad damnum.Nam
ſicut lanifices poſſent perdere nonaginta ꝓ dicto capitali ita potuiſ-
ſent lucrari nonaginta ſi fuiſſent lucrari cētum in anno:vnde ſaltē in
rōne dubij contractus debet ſuſtineri.argu.in.c.in ciuitate.⁊.c.naui-
gāti.de vſu. ¶ Scḋo principaliter de hoc videt̃ quaſi caſus inſti.pro
ſocio.§.adeo.vbi dicitur poſſe conueniri vt alter ſentiat lucrū ſed non
damnum.Et ſic videtur ꝙ periculū capitalis poteſt ex pacto ad alte-
rum dūtaxat pertinere:qꝛ videtur velle Hoſt.in ſum.de vſu.§.an ali-
quod.ver.quid ſit periculum.⁊ Io.an.in.c.ꝑ tuas.de do.poſt diuort.
reſti.vbi dicit ꝙ dos exacta a marito vergēte ad inopiam deponitur
apud mercatorē q cauebit vt capitali ſaluo rn̄deat mulieri de parte
honeſti lucri. ¶ Si ergo paciſci poteſt vt periculum totius capitalis
ſpectet ad recipiētē fortiꝰ valet pactū in caſu noſtro in quo iſte Fran-
ciſcus valebat vſqʒ ad decē quolibet anno ſentire de dāno ⁊ pari nō
ſperabat in lucro. ¶ Tertio ad idem facit:certum eſt qḋ inter predi-
ctos fuit cōtracta ſocietas vt nō mutuū cum dictus Franciſcꝰ vellet
ſtare ⁊ ad lucrū ⁊ ad damnū ſaltē vſqʒ ad decem:ergo ceſſat vſura:cū
illa non verſetur niſi in cōtractu mutui.vt in.c.cōſuluit.de vſu.⁊.c.eij-
ciens.lxxxviij.diſt.Et plene ꝑ Io.an.in reg.peccatū.de reg.iu.lib.vi.
in mercu.Sed predictis non obſtātibus arbitror dictū ꝯctum nullo
modo fuiſſe licitū.Primo ꝓbato per autoritates vt faciliꝰ adhibea-
tur fides.Scḋo per iura ⁊ rōnes:hoc em̄ videtur primo tenere gl.or.in
decretis.xiiij.q.iij.plerīqʒ vbi querit.Nunqd licite poſſit qs dare pecu-
niam ſuā mercatori vt inde emat merces:⁊ det ſibi partē lucri.Et dt

ꝙ non

ꝙ nō ſi periculū ſpectet ad recipiētem:qꝛ videtur quidam ꝯctus mutui.Sed ſi ſocietatē ꝯhunt qꝺ periculū ſpectet ad vtrunqꝫ dicit licitū eſſe qꝺ vnus ſoci⁹ det pecuniā ꝛ alter ſuppleat cum labore qꝺ deeſt in pecunia.d.l.ſi nō fuerint cū ꝯſenſu.ſ.alle.Idē voluit Hoſ.in ſumma de vſu.ꝛ in.c.nauigāti.eo.tit.dicens qꝺ ad hoc vt ſit licita ſocietas ꝛ ceſſet omne peccatū oportet qꝺ dāna ꝛ lucra ſint cōia.hāc eandē opi. tandē voluit Hoſti.in.d.§.an aliqꝺ.ver.eſt tamē veritas.in hanc opi. cōcurrūt Azo ꝛ gl.or.Accur.in.d.l.ſi nō fuerint.vbi dicūt ꝙ ſi vnus ſocius nō cōfert magis in ſocietate ꝙ̄ alter non valet pactū inducens inter eos diſparitatē:qꝺ eſt valde notādum.Item videtur velle Io. cal.in.d.c.nauigāti.Sed in caſu noſtro erat diſparitas inter iſtos ſine aliqua iuſta rōne:ergo nō fuit inter illos ꝯcta ſocietas:qꝺ vltra p̄dictas copioſas ꝛ ſolēnes autoritates probat̄ hoc modo.Societas ius quoddam fraternitatis in ſe habet vt notāter dicit tex.in.l.verum.in p̄n.ff.pro ſocio.ergo pactū inducēs iſtā diſparitatē inter iſtos ſine cā rationabili eſt cōtra ſubſtāti ī ꝯctus:cū rumpat ipſum ius fraternitatis eſt vt oīa ſint cōia:hanc rationē allegauit Hoſti.vt.ſ.ꝛ per eaꝫ receſſit a priori opiniōe dicēs inter ſocios nō valere vt alter ſuſtineat periculum ſortis tantum.Nec obſtat qꝺ in aliis cōtractibus valeat pactum vt quis ſuſtineat periculū vbi alias nō obligatur a iure vt in depoſito cōmodato ꝛ ſimilibus:qꝛ ſm eū in aliis pactū eſt cōtra accidētalia cōtractus.Sed in caſu noſtro eſt cōtra ſubſtātialia propter ius fraternitatis qꝺ eſt inter ſocios.d.l.verū.¶ Scđo hoc probo per.d.l. ſi nō fuerint,ꝛ.d.§.de illo cum ſequen.vbi expreſſe dicitur qꝺ inter ſocios damna ꝛ lucra eſſe debēt equalia:ꝛ pōt ex pacto induci inequalitas qn̄ alter poſuit plus induſtrie vel pecunie ꝛ ſic ex cā aliter autē videtur pactū infringi tanꝙ̄ cōtra ſubſtātiam ſocietatis:at in caſu noſtro nulla ſubeſt legitima cauſa quare dict⁹ Frāciſcus non deberet ſuſtinere equaliter periculū in ſorte ſicut dicti lanifices:ſꝫ volebat ſtare ſecurus vt nō perderet vltra decem qꝺ repugnat iuri ſocietatis ꝛ fraternitatis.Nec obſtat ſi dicatur quod quedam de lucro nolebat participare vltra decem:qꝛ per hoc nō ceſſat diſparitas:imo magis creſcit. Itē ꝛ melius nō eſt veroſimile qꝺ in anno potuiſſent iſti lanifices lucrari vltra viginti vel parū plus:ꝛ ſic habuiſſet dictus Franciſcus veroſimiliter partē ſuam integrā ꝛ lucrum:ſed bene eſt facilius contingēs vt totū capitale vel alio modo p̄dat̄:ꝛ dicti lanifices habuiſſent duplicatū damnū:nam perdidiſſent operas ſuas ꝛ ſuſtinuiſſent totū periculū ſatis vltra decem:dictus autem Franciſcus ſolus pati poterat vnicū ꝛ modicum damnū.Et ſic nemo inficiari rationabiliter poteſt quin magna inter eos ſine cauſa rōnabili foret diſparitas.Nā de iure dictus Franciſcus deberet ſolus ſentire damnū in capitali etiam in toto:lanifices vero ſolum in operis:vt eſt gl.ſingularis quā ſequitur Pe.ꝛ Cy.in.d.l.i.C.pro ſocio.que dicit quod dicta pecunia quā alter cōtulit ſoluitur ſocietas:nec tenetur is qui preſtabat operam:et per hanc notabilem conſiderationē clare patet turpitudo ꝛ diſparitas predicti cōtractus.nam lanifices poterāt perdere operas ꝛ ſuſtinere periculū capitale decem florenis exceptis.Itē ꝛ tertio iura nullibi admittunt diſparitatē ſine cauſa rationabili cōcurrēte in toto dāno capitali:vt in.d.§.ſi nō fuerint.in.d.§.de illo.Nec ob.§.adeo.inſtituta pro ſocio:qꝛ multipliciter ad illū reſpōdetur per Hoſt.ꝛ Io.cal. in locis p̄calle.¶ Sed ego ſolitus ſum rn̄dere clarius ꝛ credo veracius:dico eñ qꝺ ille tex.debet intelligi in pacto iuri cōi conformi:ſcilicet quando fuit conuentum vt is qui operas ponit non ſentiat dānum capitalis ſed lucrū ſic.Et hoc ideo:quia ſatis ipſe ſentit damnū in operis.Nā opera ſua valet tantum quantū alterius pecunia vt ibi merito ſatis eſt vt ipſe perdat operas ꝛ alter ſol⁹ ſentiat dānū in capitali:ꝛ ita videtur velle text.ſi finis illius.§.referatur ad precedentia. qꝺ fiendum eſt argumētuꝫ in.l.ſi ita ſtipulatus.§.chryſogonus.ff.de ver.ob.Non autem admitterē vt valeret pactum vt dans pecuniam nō ſentiret damnum:ſed lucrum.Nam hec ſocietas eſſet quaſi leonina ꝛ quaſi cōtra ius fraternitatis contra.d.l.ſi nō fuerint.ꝛ.d.l.verū. quia iſte haberet damnum operarum pecunie ꝛ alter nullum damnū ſentiret.Item eſſet in effectu cōtractus mutui qꝛ ſentiret lucra ꝛ non damnum,dicit glo.in.d.c.plerunqꝫ.Et per hoc poteſt reſponderi ad tertium contrariū ſupra formatum.Nam licet videatur cōtracta ſocietas:tamē ex quo pericula non erant communia:imo tāta diſparitas:videt̄ potius quidam preſumptus ꝛ fictus ſeu ſimulatus contractus mutui:ꝛ ſic contineret vſurariam prauitatem.ar.in.d.c.in ciuitate.ꝛ.c.nauiganti.Itē preſuppoſito quod non eſſet vſurarius contractus.ſaltem nō licita ſocietas per predicta ergo non poteſt peti ratio ſocietatis nec lucrum cum de facto petitur quia ex pecunia nō prouenit lucrum ceſſante ſocietate.dicto.c.eiiciens.¶ Ad autoritatē Ioā. and.in.c.per tuas.dico quod de iure nō probatur vt etiam dicit Io. cald.in.d.c.nauiganti.¶ Quidam tamen volentes illud dictū ſaluare dixerunt quod procedit fauore dotis quod tn̄ mihi non placet:qꝛ fauore dotis non debet committi pactum:vt in.c.ſuper eo.de vſuris. Ex his remanent ſoluta omnia contraria ſuperius formata.Et poteſt inferri ad ſolutionem alterius dubii de qua queritur an preſcriptio ſtatutaria habeat locū in caſu:videtur enim qꝺ ſic:quia illa pecunia remanſit pure indebito ꝛ non in ſocietate:ergo idem dicēdum de eo quod in alio debito ex identitate rationis de confirmatio.vtili. cum dilectā.ꝛ.c.trāſlatio.de conſti.ꝛ.l.illud.ff.ad legem aquil.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxviii.

1 ☞ Accuſatio vel inquiſitio ſi facta fuerit de inſultu facto cū armis vel de percuſſione cuꝫ ſanguinis effuſione.ꝛ poſtea probatur ſimplex inſultus ſine armis vel percuſſio ſine ſanguinis effuſione debet fieri abſolutio.

2 Temeritas ſola ſufficit ad hoc vt quis condemnetur in expenſis.

Viſo toto proceſſu habito in accuſatione cōtra Vēturellū manuellis ſabbatini hebreū habitatorē terremōtis ſpoletani inſtituta per quendā Nicolaū olim Bartholomei de cortona habitatorē dicte terre: tria breuiſſime examinanda incumbūt ad luculentā facti deciſionē.Primo an dictus venturellus ſeu ipſius pater eius noīe comparens ſit abſoluendus vel cōdēnandus.Scđo preſuppoſito ꝙ ſit abſoluēdus an dictus Nicolaus ſit de calūnia ad penā talionis ꝯdemnandus.Tertio preſuppoſito qꝺ debeat calūnie penā euitare an ſaltē debeat condemnari in expēſis factis ī dicta accuſatiōe.¶ Quo ad primū omiſſa ad vtranqꝫ partē argumētatione breuitatis cā:cum ſit iſtud cōſiliū deciſiuum dico dictum Venturellū ſeu manuelē eius genitorē noīe dicti Venturelli filii ſui cōparentē debere a dicta accuſatione abſolui:moueor qm̄ ſi ſupraſcripte reformationes cui⁹ diſpōne dictus venturellus impetit̄ verba ponderent̄ duas partes principales continet.Prima eſt quod oēs ꝛ ſinguli retaglatores pāni lane lini ꝛc.oīno teneāt̄ ꝛ debeāt venire ſtare ꝛ exercere eorum artes in loco mercātie dicte ꝛc. Scđa pars eſt qꝺ alibi pothecaliter nō poſſunt retaglari panni lane lini ꝛc.ad penā ꝛ ſub pena florenorū centū cuilibet contra facienti ꝛc. ¶ Si aūt diligenter pōderent̄ dicta teſtiū inductorum contra dictū Venturellū in nullā partē dicte reformationis ꝓbat̄ incidiſſe in primam luce clarius cōſtat nō incidiſſe qꝛ per neminem teſtiū probatur dictum Venturellū eſſe retaglatorē ꝛ artā retraglarie exercuiſſe extra locū mercātie.ſicut reformatio exigit:quinimo potius teſtes ſcđo loco induci probāt oppoſitū in eo qꝺ vnanimiter dicunt dictū Venturellū ſeu pothecā retaglarie donec fuit facta dicta reformatio prohibēs modo p̄dicto ꝛ ſic limitando ſe ad tp̄s videtur tacite inſinuare ꝛ atteſtari qꝺ poſt dictā reformationē nō exercuit dictā artem.arg.in.l.cuꝫ pretor.ff.de iudi.ꝛ in.l.ex co.ff.de teſti.ꝛ in.c.nonne.de p̄ſump.ꝛ.xxv. diſt.qualis.Et ſatis eſt ad penā euitādā ꝙ non probetur ꝯtrium quia facta maxime debita non preſumit̄.l.vna.C.de manda.prin.ꝛ.c.cū in iure.de offi.dele.cū quilibet preſumatur bon⁹ niſi probet̄ oppoſitū:l.c.fi.de preſump.ꝛ in.c.vno.de reſcr.¶ Retaglaria eñ pōt dici quā vulg⁹ ſic appellat:cū nō habeamus hoc iure diffinitiuū adhoc bon⁹ tex.in.l.ſciendū.§.illud ſciēdū.ff.de edil.edi.ꝛ qꝺ no.Bart.in p̄emio ff.minime aūt probatum fuit qꝺ iſte poſt legē fuerit retaglari⁹ vl' qꝺ artem retaglarie extra locū mercantie exercuerit cum nō probetur ſic habitus ī dicta terra:vel qꝺ dictam artem exerceret ſaltē admittēdo omnes ſine delicto volētes ab eo pannum emere per viam retaglarie: qꝺ videtur neceſſarium ad hoc vt quis dicatur aliquā artē exercere. ad quod legitur ꝛ notatur in.l.palā.ff.de rit.nup.Et ꝙ not.Cy.in.l. j.C.de epiſ.audi.facit etiā qꝺ no.Bar.in.l.ſemper.ff.de iure immu.ꝛ in dicto.p̄e.ff.vbi dicit illū proprie appellari mercatorē qui maiorem partem fortunarum ſuarum habet in mercimoniis:cui eſt in hoc ſtādum ſicut cōi appellationi vulgarium.argu.in.d.§.item ſciēdū.ꝛ in.l. cū delanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtru.ꝛ inſtr.leg.l.labeo.de ſupellega.¶ Contra vero dictū Venturellū nihil ex predictis eſt ꝓbatū. Ex quo clare concludit̄ quod ex capite prime partis dicte reformationis venit abſoluēdus.¶ Itē videtur mihi dicēdū reſpectu ſecunde partis:illa enim ſi bene ponderetur requirit vnū cum certa qualitate ſcilꝫ qꝺ extra locū mercantie nō poſſint pothecaliter panni retaglari ꝛc.Unde cōſiderandū eſt illud aduerbium pothecaliter qꝺ determinat ꝛ qualificat verbū retaglare:iuxta not.per Bart.in.l.ex facto.ff. de vulg.ꝛ pup.quare non ſufficit probare qꝺ ad incurrēdā penā qꝺ quis retaglauerit pannos niſi probet̄ ꝙ hoc fecerit pothecaliter:qꝛ cū aliquid eſt probādū cum certa limitatione ſeu qualitate nō ſufficit illud ꝓbare ſine qualitate ſeu determinatione requiſita.vt in.l.fulcinius.ꝛ ibi per Bar.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.ꝛ per eundē in.l.diu⁹.ff. de re iudi.ꝛ.hic non probat̄ qꝺ pothecaliter pannū vendiderit.Nā nullus teſtium deponit ſe vidiſſe dictū venturellū illū pannum retaglaſſe ſaltē pothecaliter prout requirit ſtatutū:imo potius probant oppoſitū:cum vnus dicat ſe audiuiſſe a dicto Vēturello ꝙ pannum illum retaglauerat in mercantia.Item alii teſtes ſimpliciter dicunt ſe vidiſſe dictū Venturellū tradidiſſe dicto Nicolao tria bracichia pāni lane ex hoc nō poteſt cōcludi etiā ſi verū ſit quod dictū pannū tradiderit dictus Vēturellus pothecaliter ꝛ retaglauerit pannum importet idem qꝺ vt retaglari⁹ vt clare innuūt verba ſtatuti precedētia que ſunt animaduertēda ad declarationem ſequētium:vt in lege ſi ſeru⁹ plurium.in ſi.de leg.i.ꝛ in.l.minus.de lega.iii.minime autem probat̄ quod aut retaglarius vendiderit dictū pannum.Et ideo non ſufficit

ad condemnationē vēturelli maxime habito reſpectu ad qualitatem ſue perſone cum ex pactis initis cum excelſa cōitate florētie ſibi liceat vēdere pignoꝛa trāſcurſa. Et habet etiā in pactis qꝺ nullū ſtatutum poſſit fieri in pꝛeiudiciū pactoꝛū ſuoꝛū: vnde potuit eſſe qꝺ dictū pannū vēdiderit nō pothecaliter vt retagiarius: ſed vt feneratoꝛ habēs ꝑ pignoꝛa trāſuerſa. accuſatio eñ ꝺꝫ ex toto ꝓbari: ita vt ꝓbatio ipſam acceſſoꝛie concludat: vt in. c. in pꝛeſentia. de pꝛoba. facit qꝺ no. Bart. in. l. nō ſolū. §. ſed ⁊ repꝛobari. ff. de no. ope. nū. hinc not. dixit in. l. ij. C.
1 de pꝛoba. qꝺ ſi fuit facta accuſatio † vel inquiſitio de inſultu facto cū armis vel percuſſione cū ſanguinis effuſione: ⁊ poſtea pꝛobat̃ ſimplex inſult⁹ ſine armis vel ꝑcuſſio ſine ſanguinis effuſione debet fieri abſolutio: qꝛ nō pꝛobatur qualitas actus deducti in accuſatiōe: ad hec. l. denūtiaſſe. §. quid tamē. ff. de adul. ⁊. l. ij. ff. vi bo. rap. cū ſi. Ita dico in pꝛopoſito. ¶ Ex his cōcludo qꝺ dictus venturellus non pꝛobat̃ incidiſſe nec in pꝛimā nec i ſcꝺam partē dicti ſtatuti: ⁊ ſic venit abſoluēdus: qꝛ accuſatoꝛe nō pꝛobāte reus abſoluēdus eſt vt in iuribus vulgaribus. ¶ Venio nūc ad ſcꝺm an dictus Nicola⁹ accuſatoꝛ veniat de calumnia puniēdus: ⁊ in hoc poſſet examinari lōga queſtio que in iure fit nūquid accuſatoꝛ dicat̃ calūniari. eo ipſo ꝙ nō ꝓbat de q̄ſtione plene no. in. l. j. ff. ad turp. ⁊ ibi ꝑ Bar. in. l. athletas. de his qui no. infa. ⁊ in. c. ij. de cal. ⁊. ij. q. iij. c. qui nō pꝛobat. ⁊. §. notandū cū multis ſimi. ¶ Sed non inſtādo in verbis cōis cōcluſio eſt qꝺ accuſatoꝛ deficiēs in pꝛobatione excuſat̃ a pena calūnie ſi habeat pꝛo ſe aliqua euidentia indicia: vt puta famam vel auditū a fide dignis vel quid ſimile: vt notatur in iuribus pꝛealle. maxime in. d. §. calūniatoꝛ. ⁊ optime facit in. j. in ſi. de elec. Sed ex dictis teſtium in hac cauſa pꝛoductoꝛuꝫ ſatis poteſt euidenter coniecturari dictum Nicolaū non fuiſſe in calumnia: vt veroſimiliter potuit credere dictum Venturellā ex illo facto veniſſe contra refoꝛmationem pꝛedictam. Calumnia autem cōſiſtit in animo ⁊ requirit dolū qui non eſt ſine calliditate ⁊ fraude. l. i. ff. de dolo. ⁊. l. iuriſgentiū. §. ſed ſi fraudādi. ff. de pac. in qua dictus Nicolaus non videtur fuiſſe. Ex quibus bꝛeuiter concludo ad ſecūdum videlicet quod dictus venturellus ſit de calūnia ad penam talionis cōdemnandus. ¶ Ad tertium ſcilicet quod de expēſis arbitroꝛ dictum Nicolaum in illis cōdemnandū: qꝛ licet nō fuerit in calumnia. tamē temere perſeuerauerit in accuſatione cū debuerit pꝛius diſcurrere ⁊ peritioꝛes conſulere an per illud factū pꝛobaretur accuſatio inſtituēda contra dictū Venturellū: quod cum non fecerit depꝛehenditur in te-
2 meritate † que ſola ſufficit vt quis condēnetur in expenſis: vt in. c. calumniam. de peni. ⁊ ibi per doctoꝛes ⁊ plenius notatur in. c. finem. de dolo ⁊ contumacia. ⁊ in. l. eum quem temere: ⁊ ibi per Bar. ff. de iud. ⁊ in. l. j. ff. ad turp. per eundē. vnde iuris ignoꝛantia non excuſat a condemnatione expenſarum: tenet gloſſ. ⁊ docto. in. d. c. finem. ⁊ Barto. in. d. l. j. ad turp. ⁊ Spec. in tit. de expen. §. ſi. ver. ex pꝛemiſſis. Partes ergo induci poterunt in hac accuſatione abſoluere dictum Venturellum ſeu manuelem nomine filij ſui comparentē a dicta accuſatiōe ⁊ condemnare dictum Nicolaū in expenſis quas pꝛobabiliter dictus venturellus ſeu pater pꝛo eo fecit vt in hac cauſa de expenſis vero ꝑſentis conſilij cum poteſtas ex ſuo officio ipm petierit incumbit: dico ſtandum conſuetudini iuxta notata per Specu. in tit. de ſala. §. j. v̄ſi. conſuetudo. ⁊ per glo. in clemen. ſtatutum. de elect. qua ceſſante oꝛdinarius pꝛo ſalario nihil petere poteſt: vnde ſi egit ſuis ſumptib⁹ illud obtinere poteſt cū pꝛopter hec onera incūbentia inſtituatur ſibi ſalarium: iuxta no. per Ioan. andr. in. c. cum ab omni. de vita. ⁊ hone. cle. ſpoꝛtulas tamen de iure ciuili ⁊ aliqua munera petere pōt que tamē non ſunt de iure determinate: ſed ſtandum eſt iuris conſuetudini: vt in autentica offeratur: de hoc per glo. ⁊ Bar. in dicta auf. offeratur. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxix.

1 ☞ Obligatus ad reſtitutionē fideicommiſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoꝛibus.
2 Filius fratris impꝛopꝛie dicitur nepos.
3 Pater rogatus reſtituere filio tenetur regulariter reſtituere.

Illud de iure queritur. an filius cogat̃ reſtituere hereditatē patruo. ſ. genero teſtatoꝛis ſi decederet ſine liberis teneat̃ cauere cū fideiuſſoꝛibus de reſtitutione fienda in euētu conditionis ſeu reſtitutionis. Et bꝛeuiter dico hoc dubium pendere ex intellectu. l. iubemus. C. ad trebel. Illud
1 enim indubitati iuris eſt † quod obligatus ad reſtitutionem fideicommiſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoꝛib⁹: vt eſt tex. iuncta glo. in. l. ſemper. ff. vt leg. no. caue. pꝛobatur expꝛeſſi⁹ in. l. ſi quando. eo. ti. ¶ Item per locum a ſpeciali in. l. filius. eo. ti. Nam ſi ibi eſt ſpeciale in filio nouiter emancipato vel ſeruo manumiſſo vt releuetur pater vel dñs pꝛeſtando cautionē ſub hypotheca bonoꝛum ſuoꝛum. In alijs ergo foꝛtius nō ſufficit cautio etiā ſub hypotheca bonoꝛum: quinimo etiā ſi eſſet impotens ad idonee cauēdum non ſufficeret nuda pꝛomiſſio etiam cū hypotheca bonoꝛuꝫ ſed pꝛocedendū eſt iuxta ea que notabiliter habentur in. l. poſtq̄. §. imperatoꝛ. eod. tit. difficultas ergo vt pꝛedixi oꝛitur qñ filius rogatus eſt reſtituere. Nā ipſe videt̃ pꝛiuilegiatus. vt non teneatur ad hanc ſatiſdationem: vt. d. l. iubemus. ⁊ q̄q̄ ille tex. loquatur quādo quis eſt rogatus reſtituere hereditatē filio ſuo nepoti teſtatoꝛis vel pꝛonepoti. Et deinceps tamen quidam qui reputabātur moderno tēpoꝛe Cyn. dixiſſe idem qñ filius rogatus eſt reſtituere extraneo ex idētitate ſeu maioꝛitate rōnis. ne extraneus ſit magis ingratus q̄ fili⁹ ſeu nepos vel cōiunctus. Nam ſi vinco pꝛoximioꝛem in gradu foꝛtius vinco remotioꝛem: vt. l. iij. verſic. ſed licet. C. de bo. mater. Et hoc argumētum fecit Cynum vacillare in. l. iubemus. in ſi. tamen videtur reſidere ipſe tandem in cōtraria ſniā: vt ille tex. non extēdatur vltra perſonas ibi exꝑſſas: qꝛ hoc vetuit expꝛeſſe tex. in. d. l. iubemus. in fin. vbi apertiſſime pꝛobatur hec contraria concluſio: ⁊ ibi aperte tenuit Odof. dicens illud ſpeciale inductum fuiſſe inter deſcendentes ne diſcoꝛdia oꝛiret̃ inter eos. Nam videtur oꝛiri quedā diffidentia ex petitione ⁊ pꝛeſtatione huius ſatiſdationis. ſimile adduco in ꝑſtatione fideiuſſoꝛis. de dote reſtituenda pꝛohibita inter maritū ex vxoꝛem ratione pꝛedictā. ſecus in extraneo recipiēte dotem pꝛo alio: vt legitur ⁊ notatur in rubꝛo ⁊ nigro. C. ne fide. do. dē. ⁊ maxime in. l. ⁊ in dotib⁹. C. de do. cau. nō nu. ¶ Itē tex. in. d. l. iubem⁹. loquitur in nepote ⁊ ꝓnepote: ꝓpꝛie autē ſm canones ⁊ leges talis dicitur filius filij vel filie ⁊ filius nepotis. ff. de gradibus. l. iuriſconſultus. §. ſecūdo gradu. in ſi. ⁊. xxxv. q. vi.
2 c. j. ⁊. ij. ⁊. iij. † fili⁹ aūt fratris impꝛopꝛie dicitur nepos ex cōmuni vſu loquendi: vt no. Io. an. in. c. fundamenta. de elec. lib. vj. plenius Fed. de ſenis. conſi. xxviij. Iura autē maxime antiqua debent intelligi ꝓpꝛie: nō ſm impꝛopꝛiū vſum loquendi pꝛeſertim hodiernum: quia legiſlatoꝛes peritiſſimi non vtūtur verbis vulgarium: vt notabiliter dixit Bal. in. c. j. de ſucceſ. feu. facit quod not. Bart. in. l. ſtipulatio iſta. §. hi qui. ff. de ver. ob. ¶ Quid plura: ad hunc noſtrum intellectū adduco vltra illas duas gloſſas notabiles iuris ciuilis: vna eſt i. l. i. ff. vt lega. no. caue. in verſic. ſemper. vbi pꝛimo dixit quod liberi teſtatoꝛis nō ſatiſdant per dictam. l. iubemus. Et immediate poſt ſubdit quod illud eſt ſpeciale quando rogatur filius reſtituere ſuo filio: ſecūdo glo. magis notabilis eſt in. l. filio eo. titu. que adhuc magis reſtringit. d. l. iubemus. dicēs eam pꝛocedere ſi rogatus erat filius ⁊ fideicommiſſarius erat in poteſtate rogati ꝙ non cōtingit in caſu noſtro. ⁊ idem vo-
3 luit ibi Bar. ¶ † Pꝛeterea pater rogat⁹ reſtituere filio tenetur regulariter ſatiſdare vt pꝛobatur per locū a ſpāli. in. d. l. filio. foꝛtius ergo quis tenet̃ reſtituere patruo. Et ſic cōcludo in caſu noſtro qꝺ patruo ſit danda fideiuſſio. Nec eſt coꝛrecta. d. l. filio. per. d. l. iubemus. vt not. glo. in. d. l. filio ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Inter magnificum cōmune ſenarum ex vna parte ⁊ Raynerii toſcanū Mediolanēſem ex alia interceſſit certa ſolēnitas cōuētionis occaſione vſurarū reſtituendarum quas Zeno in vltimo ſue vite reſtitui mādauit ⁊ ad eas reſtituendas dictus Raynerius per infraſcriptū modū ſe obligauit verba aūt conuētionis ſunt hec. Che le vſure ſe debiano integramente reſtituere ꝑ tempo de ſei anni ogni anno vt tāto: laquale reſtitutiōe comenciata ⁊ fare ſe debbia cum effecto per lo pꝛimo anno in kalende de Zenaro ⁊ coſi de poi ſi ſegna de zenaro in zegnaro: maxime de dicti ſei anni rēdendo pꝛimo a citadini poi a contādini ⁊ ſoꝛupo ſecūdo che per oꝛdine fureno ſcritti ⁊ poi a quele che ſi trouaſſero o foſſero foꝛeſti eri ſimilmēte ſi faza la reſtitutiōe de tuti li denari in queſto modo che de ꝑſenti ſi elegea vn depoſitario a tenere ⁊ redere li dicti denari de le vſure. Cioe a quelli che ſe trouerano le pꝛopꝛie perſone a loꝛo heredi per li altri: che viggoꝛie a deſmettere a la caſa di la ſapientia. querit̃ ſi ⁊c. Modo pꝛeſupponitur qꝺ quidā in pꝛimo termino tam ciues q̄ foꝛēſes nō petierunt eoꝛū ſextam partem adminiſtratoꝛes domus ſapientie illā petunt tanq̄ incertum. Queritur nunquid poſſint ⁊c.

¶ Conſilium. lxxx.

1 ☞ Vſure ſi debetur abſentibus debent ad illos admitti.
2 Reſtitutio q̄diu poteſt fieri illi qui ſoluit nunq̄ illa pecunia debet dare pauperibus: vel ad aliam piam cauſam conuerti.

Chꝛiſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio humiliter inuocato. Bꝛeuiter cōcludo ꝙ ſi apparere pōt quibus dicte pecunie debent̃ nō poſſunt adminiſtratoꝛes domoꝛum ſapientie petere: nec de iure cōi: nec vigoꝛe dicte cōuentionis. De iure eñ cōi clarū eſt qꝺ q̄diu ſuperſunt illi a quibus fuerunt extoꝛte vel eoꝛū heredes nō debēt diſtribui in piam cauſam tanq̄ incerte: vt eſt tex. apertus cum gl. in. c. cū tu. de vſu. ⁊ in. c. ſicut dignū. §.
1 res. de homi. quinimo vnū dicit gl. in. c. cū tu. † qꝺ ſi quibus debētur ſunt abſentes debēt ad illos mitti. Nulla ergo actio ad illas pecunias petēdas cōpetit domui ſapientie: pꝛeſuppoſito qꝺ de iure ſibi debeatur incerta qꝛ vt dixi non poteſt dici incerta per hoc quod not. glo. in c. ij. de vſu. lib. vj. in verbo ſatiſfactione. ⁊ per Feder. de ſenis. conſil. cl. ¶ Nam dictus Raynerius tenetur reſtituere illis quibus claruꝫ eſt deberi a quoꝛū obligatione nō releuaret̃ cum etiā ſi pauperibus reſtituant vel alijs quibuſcunqꝫ in. d. c. cos. ⁊ deb. tū rem. tti. Sed augere ⁊ nunq̄

⁊ nunq̃ improuide ſoluitur quãdo aliȷ̃ ex debito eſt preſtandũ:vt di-
cit tex.in.c.ea te.de iureiu.ff.de ſol.l.vero ꝓcuratori.nec tenet ſoluere
etiam ſi domus ſapientie vellet ſibi preſtare cautionem de conſeruan
do eum indẽnem:illa enim ſola nõ facit vt quis teneat̃ ſoluere ei cui
non debet an ſit conſanguineus debẽtis recipere:vt no.glo.⁊ Bart.
in.l.vero ꝓcuratori.prealle.⁊.l.qui hominẽ.eo.ti.Nec etiã vigore ſupra
dicte conuentionis tenetur dictus Raynerius ſoluere:q2 ad ſoluen-
dũ domui ſapientie obligatus eſt ſub cõditione.ſ.in caſu in quo pecu-
nie eſſent inuente:⁊ q2 neſcirent̃ vel non pñt illi quibus debentur vel
2 eorũ heredes inueniri.Nam vt dicit glo.in.d.c.cũ tu.† quãdiu poteſt
fieri reſtitutio illi qui ſoluit nunq̃ illa pecunia debet dari pauperib⁹
ſeu in aliam piã cãm cõuerti:⁊ ſi improuide ſolueretur ad pium vſuʒ
teneretur nihilomin⁹ dictus Raynerius iterũ ſoluere debẽtibus re-
cipere per iura ſuperi⁹ alleg.⁊ no.Fed.vbi.ſ.⁊ Ant.de but.in.d.cap.
cũ tu.Anteq̃ ergo exiſtat cõditio incertitudinis non põ peti:q2 non
dicitur ceſſiſſe dies ſolutioni fiende:vt.l.cedere diẽ.ff.de ver.ſig.⁊ in.c.
prudentiã.⁊ p Inno.de offic.dele.pendẽte enim conditione ſola ſpes
in obligatione eſt.inſti.de verb.ob.§.ex conditionali.⁊ quod in diem
debetur licet ante ſolui poſſit:peti tamẽ non poteſt.in.l.continuus.§.
eo quidem tempore.ff.de ver.obli.⁊ in.c.vnico.de plus peti.¶ Con-
cludo ergo quod extantibus illis vel eorum heredibus quibus pecu-
nia debetur non poteſt per adminiſtratores domus ſapientie tanq̃
incerta peti ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxi.

1 ☞ Dos dicitur proprium femine patrimonium.
2 Coniecture probabiles ſufficiũt ad probandũ ſciam alicuius facti.
3 Pater poteſt inſtituere filiam in dote.

Omnipotẽtis dei poſtulato ſuffragio.Videt̃ primo dictam Catherinã nullo mõ im-
pediri quominus dictã dotẽ octingẽtorũ florenorũ ab he-
rede mariti ſui petere poſſit.nam ſiue dicamus illaʒ dotem fuiſſe pa-
tris ⁊ filie cõem ſiue ſolius filie nõ liberatur ſoli patri ſoluẽs:vt in.l.iȷ̃.
ff.ſol.ma.⁊.l.qui hoiem.§.ſi gener.ff.de ſolu.¶ Et in caſu noſtro di-
co forti⁹ ſoluentẽ patri non liberari:q2 illa dos erat ſolius filie eum tẽ
pore quo pater filiã maritauit eſſet emãcipata.¶ Nam ſi dos conſo-
lidetur in perſonã ſolius filie ex poſtfacto emãcipetur in.l.vnica.§.vi-
deamus.C.de rei vxo.ac.Fortius hoc contingit ſi ab initio erat emã
1 cipata:vt no.Bar.in.d.l.iȷ̃.† Eſt enĩ dos propriũ femine patrimoniũ
vt in.l.iiȷ̃.§.ſi igit̃.ff.de mino.habet ergo filia fundatã intentionẽ cõ-
tra heredem mariti:nec alia que poſtmodũ interceſſerunt habent ipſi
filie preiudicare.Nõ enim obſtat ſi ſcdã conſtitutio maioris dotis cũ
ſcda nuptui tradet̃:qm̃ nõ habuit pecuniã pme dotis a patre exactã
ſed dotem maternã qd̃ colligitur ex quãtitate vtriuſq3 dotis mater-
ne:ſcilicet ⁊ ipſi filie:⁊ clari⁹ hoc elicit̃ ex fine ⁊ liberatione quã vt he-
res matris facit dicta Catherina patri ſuo ibi dũ dicit ⁊ hoc ideo fe-
cit q2 fuit cõfeſſa habuiſſe a dicto Bernardo dictã dotẽ dñe mee ⁊c.
licet eniʒ a principio dos mille ⁊ quadraginta florenoꝝ fuiſſet ſimplr̃
a patre cõſtituta:tñ ex ſequentibus patet qd̃ intendebat dare ⁊ illaʒ
recipere dotem maternam.Nam ex ſequẽtibus declarant̃ precedẽtia
vt.l.ſi ſeruus plurium.in fi.⁊.l.qui filiabus.de leg.i.⁊.l.numis.de leg.
iiȷ̃.Nõ habet pterea obſtare dicte Catherine finis ⁊ liberatio gñalis
quã fecit patri ſuo:q2 illa nõ refertur ad ignorata per dictam Cathe
rinã:vt i.l.tres fratres.C.de pac.⁊.l.ſi ſoror.C.de col.⁊.l.nec ignorãs.
C.de dona.facit qd̃ legit̃.⁊ no.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de vb.
ob.¶ Item q2 liberatio fuit facta reſpectu eorum que a patre petere
poterat:ſed dicta Catherina nihil tamẽ a patre exigit nec ab ei⁹ here
de ſeu a ſuo creditore:ergo ⁊c.⁊ eadem conſideratione tollitur aliud
motiuum:qd̃ formari põt ex teſtamẽtaria diſpoſitione paterna ⁊ libe
ratione heredis poſtmodũ ſubſecuta.¶ Sed his non obſtãtibus cõ-
trariam arbitror ſnĩam veriorem:⁊ dico heredẽ mariti oĩno liberatũ
ab obligatione qua tenebat̃ dicta Catherina.Moueor primo quia
ex ſolutione facta patri cõtingit liberatio ſiue ab initio petierit pater
filia ſciẽte ⁊ non ꝯdicente:vt.l.iȷ̃.§.volũtatẽ.ff.ſolu.ma.ſiue ex poſtfa-
cto ſciuerit ⁊ nõ ꝯdixerit.ſaltem aliquo actu poſitiuo interueniẽte vt
in.l.paulus.ff.rẽ ra.hab.⁊ cle.j.de ꝓcu.⁊ bonus tex.in.l.filiuſfam.ab-
ſente patre.ff.ad mace.facit qd̃ no.Bar.in.l.cũ tabernã.§.idẽ queſiit.
ff.de pign.⁊ in.l.quo enim.ff.rẽ ra.hab.⁊ maxime hoc cõtingit.⁊ in.l.
ſi ſeruus communis.ff.de dona.inter virum ⁊ vxo.vbi ratione coniũ-
ctionis que eſt inter fratres tacẽs habetur pro conſentiente etiaʒ vbi
agitur de iactura rei familiaris:pro hoc quod no.Cy.in.l.inuitus.C.
de procu.⁊ Bar.in.l.que dotis.ff.ſol.ma.per Cano.in.c.nonne.de p̃-
ſumpt.¶ Quod autem filia ſciuerit vel aliquẽ actum poſitiuum ap-
probatoriũ ſolutionis facte patri ex poſtfacto fecerit ſatis videtur eli
ci ⁊ probatur ex ſcripturis mercatorũ in quibus fecit dictã Catheri-
nam dicte q̃titatis creditricẽ:⁊ aſſerit ſe pro ea ſoluiſſe variȷ̃s vicibus
varias q̃titates diuerſis perſonis:quamq̃ eniʒ de iure libri mercato-
rum non faciant plenam fidem in eorũ fauorẽ:vt.l.exẽplo.⁊.l.rõnes.
C.de proba.⁊ in.iȷ̃.⁊ qd̃ ibi plene no.de fide inſtr.Tamen in preiudi-
ciũ tertiȷ̃ ⁊ fauorẽ alterius ab ipſo mercatore ſaltẽ vbi agitur de p̃ſu-
menda ſcientia tertiȷ̃ faciunt plenã fidẽ iuxta no.in.l.quedã.§.nummu
larios.ff.de edẽ.⁊.l.optimã.C.de cõtrahẽ.⁊ cõmit.ſtip.⁊ in.c.illud.de
preſump.facit qd̃ no.gl.⁊ Innocẽ.in.c.cũ olim.de cenſi.¶ Ad idem
qd̃ no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.vbi dicit malam fidem.⁊ ſic cõſciẽ-
2 tiam rei aliene ꝓbari per famã loci.⁊ alias cõiecturas† vñ ad proban
dam ſciam alicuius facti ſufficiũt probabiles cõiecture:cum alias de
facili ꝓbari nõ poſſit.Preterea actus nominatus hic interuenit faciẽ
do ex dicta pecunia aliȷ̃s ſolui:vt ſatis colligit̃ ex libro mercatoꝝ cui
preſertim ex cẽſura ciuitatis datur plena fides.¶ Scdo hoc idẽ pro-
batur ex generali liberatione quã dicta Catherina fecit patri:cũ eniʒ
ſciret vt patet ex predictis dotẽ ſuã pueniſſe ad patreʒ ⁊ eum ex certa
ſciẽtia vniuerſaliter ergo liberauit rõne dicte dotis nihil amplius pe-
tere põt iuxta plene no.p Bar.in.d.§.duo fratres.⁊ facit.d.l.tres fra
tres.i fi.a ꝯrio ſenſu.de pac.Nec obſtat ſi dicat̃ dictã Catherinã finẽ
⁊ liberationẽ feciſſe dũtaxat de pecuniȷ̃s quas dicta Catherina a ſuo
patre petere potuiſſet:ſed cũ nõ habuiſſet in petẽdo mãdatum ab eo
neq3 etiã nũc ab eo petit ſed ab herede mariti q2 dico qd̃ ex quo petiȷ̃t
dotẽ filie:⁊ ſic ipſo geſto ⁊ facto geſſit negotiũ filie poterit dicta filia
etiã a pncipio ignoraſſe habẽdo ratũ factũ patris ⁊ petẽdo dotem ab
ipſo patre:vt legit̃ ⁊ no.in.l.ſi abſentis.C.ſi cer.pe.⁊ i.l.ſi mater.C.de
rei vẽ.⁊.l.iȷ̃.C.pro ſoc.videt̃ ergo eũ liberaſſe ab illa q̃titate prime do-
tis ex quo eam ab eo petere poterat.Illa enĩ vba liberationis petere
poterat ⁊c.ſunt multũ gñalia ⁊ ſolũ denotãt potẽtiam petẽdi.ad hoc
qd̃ no.in.c.ſi.de reſt.ſpo.vñ ita liberãdo patrẽ ab eo videt̃ ipſe habere
ratam ſolutionẽ factã patri ⁊ ipm̃ patrẽ liberare.argu.opti.in.l.iiȷ̃.ff.
rem ra.hab.vbi dña appellãdo a ſnĩa ꝓcuratoris approbat.Ad idẽ
q̃ in ſimili no.Bar.in.l.i.C.de arb.¶ Tertio ⁊ vltimo principaliter
⁊ fortius pro iſta parte facit qd̃ not.gl.in.d.l.iȷ̃.ff.ſo.matr.in verſi.ad
empta.⁊ tex.in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi pr̃.eo.ti.vbi dr̃ q̃ licet ſolus pater exe-
gerit dotem ſine volũtate filie:ex quo tñ pater tantũ ſibi in teſtamẽto
reliquit quãta erat dos ⁊ filia acceptauit relictũ immediate precludit
ſibi viam petẽdi dotẽ ab herede patris vel ab extraneo creditore.Et
aduertendũ qd̃ tex.⁊ gloſſ.prealle.in nullo ponderant ſciẽtiã filie:ſed
ſolũ coniecturatã intentionẽ patris quod ex quo ſolus recepit dotẽ.
videtur relictũ feciſſe filie animo cõpenſandi cũ dote per eum recepta.
Nec profecto refert an ab eo petat̃ an ab extraneo:q2 ſatis a patre pe
titur ſeu ab ipſi⁹ herede cũ ſi effectualiter cõpeteret actio cõtra here-
dẽ mariti in effectu peteret̃ ab ipſo patre ſeu eius herede ꝓpter regreſ
ſum quẽ habẽt ꝯtra heredẽ patris ad hoc optimus text.in ſimili.in.l.
fin.in fi.C.de vſu.rei iud.Quinimo tex.in.d.§.ſi pater.expreſſe ſi bene
ponderet̃ de negat filie actionẽ cõtra extraneũ:⁊ apertius voluit glo.
prealle.in.d.l.iȷ̃.in verbo adẽpta.Et maxime hoc dicendũ in caſu no-
ſtro vbi habemus quaſi exp̃ſſam in hoc volũtatẽ teſtatoris.Reliquit
enim dicte Catherine iure inſtitutionis octingẽtos florenos:⁊ ſic q̃ti
tatẽ prime dotis per eum receptã pro omni legitime quam dicta Ca-
therina petere poſſe in hereditate dicti teſtatoris:⁊ pro oĩ ⁊ toto eo
qd̃ ex alio capite dicta Catherina petere poſſit quacunq3 alia de cau-
ſa ⁊c.Et mãdauit vt finem faceret heredi ſuo:vt.ſ.latius ⁊c.Ex qui-
bus verbis ſatis clare colligitur patrem qui ſciebat ſe doteʒ recepiſſe
3 habuiſſe animũ cõpenſandi.† Nam ⁊ in dote poteſt pater inſtituere
filiam:vt no.gl.⁊ Bart.in.l.iiȷ̃.ff.de mino.facit.c.raynutius.de teſta.
⁊ quod ibi no.Ex iſto capite nõ eſt curandũ de ſcientia vel ignoran-
tia dicte Catherine.Sed ſatis eſt ad hunc effectum cõcipiendum qd̃
tãtum receperit ex teſtamento patris quantum fuit q̃ pater occaſio-
ne dotis receperit ex perſona filie.Ex quibus oĩbus concludo dicte
Catherine denegandã actionẽ ſuper dictis octingentis florenis taʒ
cõtra heredem patris vel heredem mariti vel alterius cuiuſcunq3 oc-
caſione predicta:⁊ patet reſponſio ad omnia ſuperius allegata in cõ
trarium.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxiȷ̃.

1 ☞ Preſcribi poteſt contra imperatorem vt nõ cognoſcatur in prin-
cipem.
2 Argumentum ab etymologia vocabuli negatiue ſumptum valet.
3 Imperium hodie dependet ab eccleſia.
4 Imperator nõ recognoſcit imperiũ a populo romano:ſʒ ab eccleſia.
5 Titulus preſumitur ex coniectura.
6 Vaſalli proprie appellantur fideles.
7 Dioceſis tota eſt territorium epiſcopi.
8 Aſcendentes non ſuccedunt in feudo.
9 Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.
10 Vaſallus poteſt meliorem conditionem feudi facere:deterioreʒ vero
ſine domini voluntate non.
11 Fideiuſſor non habet actionẽ contra principalem ſi ſoluit non oppo-
ſitis exceptionibus competentibus principali.

Conditoris omnium poſtulato ſuffragio.Quãq̃ in his dubiȷ̃s copioſe ⁊ dicere ſit al-
legatũ ⁊ conſultũ:attamẽ vt iudiciũ meũ per verba ſpecia
lia petenti morem geram:attingam ſpecialiter quodlibet prefato-
rum dubiorum aliqua in alium deducendo per alias minime tacta.⁊

quando ex pꝛius deciſione ad alioꝝ ſolutionem poteſt perueniri ab
illo tanꝗ̃ a pꝛincipaliori inchoandũ eſt: iuxta ea que habentur ꝛ no-
tantur in.c.paſtoꝛalis.§.j.ꝛ de reſcriptis.c.pꝛudentiã.de offi.deleg.cũ
ſi. Ideo incipiam pꝛius examinare an ciuitates ꝛ caſtra de quibꝰ eſt
contẽtio ſint bona feudalia: an vero pꝛopꝛia ꝛ patrimonialia ipſoꝛuꝫ
concedẽtium. ¶ Et videt̃ pꝛimo ꝙ ſint pꝛopꝛia ꝛ a nemine recogno-
ſcẽti debẽtur: ſaltem reſpectu vtilis ꝛ directi dominij: poſſeſſio tempo-
ris de cuius initio nõ eſt memoꝛia habet vim tituli: etiã in pꝛeſcriben
do cõtra ius cõe: vt eſt caſus in.c.j.de pꝛeſcri.li.vj.l.hoc iure.§.ductus
aque.de aqua quoti.ꝛ eſti. Sed iſti nobiles pꝛogenitoꝛes iſtoꝛum con
tendẽtiũ ſiue Titi ꝛ Anſelmi poſſederunt ciuitatẽ iſtã ꝛ caſtra tanꝗ̃
domini per tantum tp̃s: ergo pꝛeſcripſerunt in illis liberũ ꝛ inſoliduꝫ
dñium ꝛ iuriſditionẽ: ſiue eñ dicamus hec bona ꝑtinuiſſe ad eccleſiã
romanã ſiue ad imperium: ſemper pot̃ allegari pꝛeſcriptio: qꝛ licet cõ-
tra eccleſiam romanam non currat pꝛeſcriptio reſpectu ſupꝛeme pote
ſtatis: nec contra deũ cuius vices gerit: tamen in ſpiritualibus iuribꝰ
vt in poſſeſſione alicuius ciuitatis caſtri vel ville bene currit pꝛeſcri-
ptio: vt in.c.ad audientiam.ꝛ qꝺ ibi no.de pꝛeſcrip. ita eleganter dixit
Inno.in.c.bone.el.ij.de poſtu.pꝛela.in.ij.col. ita ꝛ foꝛtius dicendum
eſt in cõpetẽtibus imperatoꝛi. Nã cõtra imperatoꝛi cõpetentia com-
petit p̃ſcriptio etiam ſi ſint talia que in ſignũ ſpiritualis pꝛiuilegij fo-
rẽt reſeruata: vt eſt tex.no.in.c.ſuper quibuſdã.de verbo.ſign.ꝛ in.l.ſi
1 publicanus.§.in vectigalibus.ꝛ ibi per Bart.ff.de publ. † Quinimo
multi voluerunt qꝺ etiã contra imperatoꝛẽ poteſt pꝛeſcribi vt nõ co-
gnoſcãt in pꝛincipẽ: de quo plene no.in.c.per venerabilẽ: qui filij ſint
legi. vbi hoc voluit Inn.ꝛ per alios in cle.romani.de iureiu.in pꝛinc.
per Ioã.de lig.ꝛ per Bar.in.l.j.ff.de aqua pluu.arcẽd.ꝛ in.l.hoſtes.de
cap.ꝛ poſtli.re.ꝛ in.l.infamẽ.in fi.ff.de pub.iud.ꝛ videtur veriſſimum
ſaltem qñ pꝛeſcribitur paſſiue.ſ.vt ſubſit pape vt voluit Hoſti.in.d.c.
2 per venerabilẽ. ¶ Scd̃o pꝛincipaliter pꝛobatur ſic † argumentum ab
etymologia vocabuli negatiue ſumptũ eſt validũ in iure: vt pꝛobatur
in.l.ij.§.appellata.ff.ſi cer.pe. Item valet affirmatiue ſumptum ſi nõ
cõtradicat diffinitioni: vt no.Bar.in.l.j.de teſt. Sed feudũ dicitur a
fide ꝛ fidelitate quam debet vaſallus pꝛeſtare domino per iuramẽtũ:
vt dicit tex.in.c.ij.ꝑ quos fiat inue. ſed iſti Titus ꝛ Anſelmꝰ aut pꝛo-
genitoꝛes eoꝝ nunꝗ̃ pꝛeſtiterũt aut pꝛomiſerunt tanꝗ̃ vaſalli: ergo
nõ poteſt dici qꝺ habuerunt in feudum: quinimo ſi a pꝛincipio fuiſ-
ſet feudũ ex curſu tanti tẽpoꝛis fuiſſet pꝛeſcriptũ: iuxta no.per Ioan.
an.in ti.de pꝛeſcrip.in addi.Spe.in pe.ꝛ vlti.col.per gl.in.c.j.de capi.
qui cu.vẽd.ꝛ ibi per Bal.ꝛ videtur pꝛobari in.c.ſi diligenti.ꝛ.c.ad au
dientiam.de pꝛeſcrip. ¶ Tertio ad idem oſtẽditur ſic: ſi intra annum
vaſallus non petit inueſtituram ab herede: vel ſucceſſoꝛe dñi cadit a
iure feudi.vt in.c.j.de capi.qui cu.vẽ.vt legitur ꝛ notatur in.c.verita
tis.de iureiu. ſed in caſu noſtro non eſt memoꝛia qꝺ vnꝗ̃ fuerit petita
inueſtitura: nec per heredes qui pꝛimo habuerunt illam ciuitatem ꝛ
caſtra: nec ab aliquo ſucceſſoꝛe in papatu vel imperio: ergo non eſt ve
riſimile quod ſit feudũ: facit qꝺ legit̃ ꝛ notat̃ in.c.longinquitate.xij.
q̃.ij. ¶ Sed his non obſtantibus ꝯͣriam ſniam arbitroꝛ p̃ualere: ad
quam in pꝛimis adduco certe certius romanũ pontificẽ habere intẽ-
tionẽ fundatã in iuriſditionalibus ſuper vꝛbem romanã ex toto ſuo
territoꝛio: non ſolũ ex donatione Conſtãtini facta in perſonam bea-
ti Silueſtri: ſed ẽt ex appꝛobatiõe ꝛ diſpoſitione Ludouici imperato-
ris: vt in.c.ego Ludouicus.lxiij.diſt.ꝛ.c.cõſtantinus.xcvj.di.ꝛ in cle-
mẽ.romani.de iureiu. Nec parũ ab erroꝛe diſtat reuocare in dubiũ va
liditatẽ illiꝰ donationis cũ tex.in.c.fundamẽta.de elec.li.vj.dicat eaꝫ
fuiſſe ex cauſis iuſtiſſimis diuinitus factam hec ipſe dicit Bal. ſuper
pꝛoe.libꝛi feu. vltimate tꝫ Bal.in pꝛoe.ff.vete.plene per Io.de lig.in
3 d.cle.romani. Et hoc videt̃ hodie pꝛobari exquiſita ratione † vꝫ im-
perium depẽdet hodie ab eccleſia apud quam eſt vtraqꝫ ptãs.xxij.di.
c.j.ꝛ.c.nouit.de iud.ꝛ in.c.cãm.qui fil.ſint leg.ꝛ per gl.not.in clem.ad-
uerſus.de here.voluit Bar.in.l.j.ff.de requi.reis. Et ſic credere eſt de
neceſſitate ſalutis vt eſt deciſum in extrauaganti Bonifacij que inci
4 pit vnam ſanctã.ꝛ no.glo.in.d.cle.aduerſus. † vnde hodie imperatoꝛ
nõ recognoſcit imperiũ a populo romano qui illud acquiſiuit per im-
pꝛeſſionem ſine aliquo coloꝛe iuſtitie: ſed ab eccleſia a qua ꝯfirmatur
ꝛ coꝛonat̃: ꝛ deponitur: qñ opus eſt: vt in.c.venerabilẽ.de elec.ꝛ.c.ad
apoſtolice.de re iud.li.vj.ꝛ eccleſie iurat fidelitatẽ ꝛ obediẽtiam: vt in
d.cle.romani.ꝛ per papam trãſfertur imperium de gente in gentẽ.d.
c.venerabilẽ. vnde Conſtantinus nil de nouo contulit eccleſie: ſed po
tiꝰ remiſit qꝺ ſuũ erat: vt dicit no.Io.de lig.in cle.romani. Et ſic non
valet ratio ad impugnãdum illam donationẽ que habet imperatoꝛẽ
nõ poſſe diminuere iura imperij de qua per glo.in auf.qño.opoꝛ.epiſ.
§.j. ¶ Ex quibus oĩbus ſatis cõcluditur pꝛimũ p̃ſuppoſitũ qꝺ roma
nus põtifex habet fundatã intentionẽ ſuper vꝛbe ꝛ toto ſuo territo-
rio in tpãlibus ꝛ ſpũalibus: vt in.d.c.fundamẽta. ergo inferre neceſſe
eſt qꝺ quicũqꝫ habet iuriſditionẽ in illo territoꝛio ius ſolum pꝛetende
re pot̃ de iure ſpãli: cũ papa ſucceſſerit in illo loco imperatoꝛi qui ſo-
lus habebat ibidẽ iuriſditionẽ. Nam apud imperatoꝛẽ dũtaxat erat
fons iuriſditiõis: ꝛ ab eo tanꝗ̃ a fonte emanarunt ptãtes in alios. pꝛo
ceſſerunt eñ poteſtates inferioꝛes ex magnificẽtia ipſiꝰ pꝛincipis: vt

in auf.de exhibẽ.reis.§.equiſſimum.ꝛ.c.quis dicat̃ dux.colla.x.ꝛ hoc
no.ibi Bal.ꝛ meliꝰ in.c.j.de natura feu.ꝛ in.c.vno.de pac.iur.fir. vbi
dicit qꝺ omnis iuriſdictio ꝛ diſtrictus imperatoꝛis de iure communi.
vnde facit.vij.q.j.in apibus.ꝛ quod no.per Io.de ligna.ꝛ ꝑ alios in
cle.paſtoꝛalis.de re iud.ꝛ in.d.cle.romani. Et cum non cõſtet in caſu
noſtro quo iure ſpeciali pꝛogenitoꝛes iſtoꝛum habuerint dicta loca.ꝛ
titulus ex tacita diuturnitate pꝛeſumendus eſt: vt in.d.ca.j.de p̃ſcri.
lib.vj.ꝛ ꝑ Bar.in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſu.ꝛ per Io.an.in ca.
5 ꝑuenit de cenſi. † Opoꝛtet ex coniectura pꝛeſumere titulũ. iuxta no.in
d.l.cum de in rem verſo.ꝛ in.c.cõſtitutus.de relig.domi.ꝛ.l.ſi tibi pe-
cuniam.ff.ſi cert.peta. Et per Bart.in.l.cotẽ ferro.§.qui maximos.ff.
de publi.ꝛ glo.not.in.l.j.ff.de ſuperfi.que dicit ꝙ pꝛetium ꝛ mercedis
quantitas facit diſcerni emptoꝛem a cõductoꝛe. ¶ Ad idem bonus
tex.ꝛ qꝺ no.in.l.ſi filiuſfamilias.C.de pe.here.ꝛ in.c.ꝑuenit.de empt.
ꝛ vend. Certũ eſt qꝺ ſi ex coniecturis velimus in caſu noſtro iudicare
titulũ neceſſario. opoꝛtet dicere ꝙ ſubeſt titulꝰ feudalis: qꝛ vt ptꝫ ex
ratione facti nihil aliud legitime pꝛopter vſurpationẽ que nõ eſt pꝛe-
ſumẽda pot̃ elici ꝛ iudicari: hec enim pꝛeſupponitur ꝙ pꝛogenitoꝛes
iſtoꝛum ſe fideles ꝛ ſeruitoꝛes ſancte romane eccleſie ꝛ romanoꝝ pon
tificum pꝛo tempoꝛe appellauerũt. Inſuper pꝛeſupponitur ꝙ quidã
ex pꝛogenitoꝛibus iſtoꝛum veniẽs ad moꝛtem qui habebat tres par-
tes in illis bonis: mãdauit in vltima volũtate dictas terras teneri ad
obedientiam ꝛ reuerentiam romane eccleſie a qua aſſeruit ſe ac ſuos
multa bona habuiſſe que verba clariſſime innuũt ꝛ inferũt illa bona
6 eſſe feudalia. ¶ † Nam vaſalli pꝛopꝛie appellant̃ fideles: vt in cap.de
foꝛma.xxij.q.v.ꝛ in.c.vno.de foꝛma fide.col.x. Et licet q̃libet ſit fide-
lis quia fides ſeu fidelitas magis verſat̃ in iſto contractu quã in alio
vt inquit Bal.in pꝛoe.feu. dñs quodãmodo totaliter ſuã committit
vaſallo perſonã.ſ.honoꝛẽ ꝛ bona: ideo feudum a fide ſeu fidelitate di-
ctum eſt. Et maxime hec ꝓcedunt cum ille in vltima voluntate man
dauit vt illa bona tenerent̃ ad obediẽtiam ꝛ reuerentiã ſancte roma
ne eccleſie a qua aſſeruit ſe ꝛ ſuos multa bona ſuſcepiſſe: nec apparet
quod alia bona pꝛeter iſta habuerint a romana eccleſia: tenere auteꝫ
bona ad obediẽtiam alicuiꝰ magis cõgruit nature feudi quam alte-
ri titulo ſpeciali. Ad hoc bonus tex.in.d.cle.romani. Nec obſtat ſi di-
cãt illa verba qꝺ eſſent fideles ꝛc. qꝺ tenerẽtur ad obediẽtiam roma-
ne eccleſie ꝛc. fuerunt dicta ex quadam deuotione quam ſolẽt habere
boni chꝛiſtiani ad eccleſiã: qꝛ dico hoc nõ eſſe veriſimile: qꝛ ea que nõ
ſolẽt ex deuotione ꝛ humanitate dici.ꝛ poſſunt redundare in maius
p̃iudiciũ nõ p̃ſumunt̃ dicta ex affectione: ſed potius ex iure alteri cõ-
petẽti: iuxta eleganter no.per Inn.in.d.c.bone.de poſtu.pꝛela.ꝛ per
Bar.in.l.j.ff.de iti.actuqꝫ pꝛiua. ¶ Ad pꝛedicta facit auf. itẽ ſi quis
liberos.C.de natu.lib. vbi dꝛ ꝙ ſi habẽs liberos naturales videt̃ eos
legitimare. Itẽ confeſſio ſepius iterata facit fidem licet non habeat
omnia ſua ſubſtãtialia iuxta text.no.ꝛ ibi per Bar.in.l.cum ſatis.C.
de agr.ꝛ cẽſi.lib.xj. facit tex.in.l.vnica.C.de plus peti.ꝛ.c.per tuas.de
pꝛoba.cũ ibi no. non enim debemus hic pꝛeſumere pꝛeſcriptionem: qꝛ
nullum adminiculuꝫ eſt de pꝛeſcriptione: nec de facili debet pꝛeſumi:
qꝛ pꝛeſumeremus negligentiam romane eccleſie: vbi eſt tãta vigilan-
tia.in.c.de offi.dele.lib.vj. Nec pꝛiuilegium meram continens dona-
tionẽ: qꝛ non eſt pꝛeſumendũ eccleſiam donaſſe bona ſua cõtra.c.non
liceat pape.xij.q.ij.ꝛ.l.cũ de indebito.ff.de pꝛoba. nec etiã dicẽdum qꝺ
ipſi edificari fecerint ciuitatẽ ꝛ illa caſtra: qꝛ in pũcto pꝛeſupponitur
cõtrariũ: ſed etiã pꝛeſuppoſito qꝺ ſic eſſet nihilominus qꝺ lꝫ pꝛopꝛie-
tas edificij ꝑtinere poſſit ad edificãtẽ nõ tñ iuriſdictio: qꝛ illa reſidet
in territoꝛio ſicut ſeruitus in fundo: vnde pertinet ad illum cuius eſt
territoꝛiũ: vt.c.j.℣.ad hec.ꝛ ibi per Bal.de pac.iur.fir. facit quod ha-
7 betur in.l.pupillus.§.territoꝛium.ff.de ver.ſig.ꝛ qꝺ ibi notat̃. † Hinc
dicimus ꝙ tota diocefis eſt territoꝛiuꝫ epi.xvj.q.vij.omnes baſilice.ꝛ
quanꝗ̃ alius ep̃s ibi edificet eccleſiã nihilominus iuriſditio pertinet
ad illum ep̃m in cuius territoꝛio eſt.xvj.q.v.c.pꝛeſumamus. ergo feu
dũ quod eſt magis veroſimile: ꝛ plerũqꝫ ab eccleſia romana cõſtituit̃
ꝛ nõ eſt maximi pꝛeiudicij. valet enim argumẽtum a cõmuniter acci-
dentibꝰ.in.c.j.ꝛ qꝺ ibi no.Io.cal.de cle.nõ reſi. Et inſpicimus in ob-
ſcuris quod eſt veroſimilius ꝛ plerunqꝫ fieri ꝯſueuit: vt in regula in-
ſpicimus.de reg.iur.li.vj. Et in dubijs minimũ eſt ſequendũ vt in re-
gula in dubijs eo.lib. Et maxime hoc dicẽdũ fauoꝛe eccleſie: ne ꝑdat
dñium directum ſibi de iure competẽs.ar.in.l.ſunt perſone.ff.de reli.
ꝛ ſump.fune. ex his cõcludo pꝛeſumendũ foꝛe hec bona eſſe bona feu
dalia romane eccleſie vel ex cõceſſione antiquitus facta vel ex p̃ſcri-
ptiõe tanti tp̃is. Nam ex quo iſti tenuerunt illa bona vt fideles eccl'ie
videtur ſi titulus nõ pꝛeceſſit illud ius feudale ex pꝛeſcriptiõe acqui-
ſiuiſſe: qꝺ fieri pot̃ iuxta ea que legunt̃ ꝛ notant̃ in.c.ad audientiã de
pꝛeſcri.ꝛ per Bar.in.l.cum de in rem verſo.in fi.ff.de vſu.ꝛ in.l.quem
admodum.C.de agric.ꝛ cẽſi.li.xj. facit.l.fi.ꝛ.l.emphyteoticum.C.de
fun.patri.ꝛ in ſimili per gl.notabilẽ.in.l.ij.C.de iure emphy.in verſi.
repellere.in fi. Non obſtãt huic concluſioni ſuperius alleg.in contra-
rium: nã ꝓcedunt qñ cõcurrit ſola poſſeſſio longiſſimi tempoꝛis ſine
alijs ꝓſequẽtibus denotãtibus aliũ cõtractuꝫ vt patet ex p̃dictis.
¶ Ad ſcd̃m reſpõdeo quod licet iuramentũ fidelitatis ſit a vaſallo

preſtandum hoc veruꝫ niſi a principio fuerit remiſſum:ꝙ fieri põt vt
eſt tex.no.in.d.c.ij.in tit.per quos fiat inueſt.Et ꝙꝙ hoc nõ pſumat
quinimo niſi de pactis ſpũalibus probetur preſumenduꝫ eſt feudum
fuiſſe commiſſum ſm cõem cõſuetudinem ⁊ oẽs regulas feudoruꝫ vt
eſt tex.no.in.c.j.in fi.in tit.quid ſi inueſti.col.x.ibi hoc not.Bal.tamẽ
ex lapſu tanti tpis preſumẽdum eſt iuramentũ fuiſſe remiſſum.d.l.fi-
lius.⁊.c.peruenit.prealle.Item potuit tale remanere feudũ francũ et
liberum vt ſolum tenerentur iſti iuramento ad ea que habent in.c.de
forma.de forma fideli prealleg.vt ſentit Io.an.in addi.Spe.in ti.de
preſcr.in pe.⁊ vlti.col.ꝯ quẽ nõ apparet qꝺ iſti aliqñ contrauenerint
⁊ per hoc patet reſpõſio ad tertium.nam videt preſcriptum vt nõ te-
neantur petere inueſtituram:ſed ex ſola confeſſione obligentur ad fi-
delitatẽ.ſicut enim ex priuilegio põt hec inueſtiture petitio remitti:vt
notanter probatur ex his que leguntur ⁊ notantur in.c.veritatis.
de iureiur.ita ⁊ ex preſcriptione maxime tãti tpis de cuius initio me-
moria non exiſtit cũ illa haberet vim conſti.d.c.j.de preſcri.lib.vj.⁊.l.
hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.¶Item poſſet dici ꝙ
preſuppoſito qꝺ iſti fuiſſent priuati:tamẽ papa videt eis velle indul-
gere cũ iſtud ſit inductũ in fauorem dñij:vnde per hoc non excludit
quin ſit feudũ ⁊ qꝺ ſtatutum eſt vaſallorũ odium:nõ debet in eorum
commodũ ⁊ fauorẽ retorqueri:vt in.c.ij.de trãſla.prela.ſatis eñ eſt ꝙ
aliqñ hec bona tenuerint vt fideles ⁊ ſeruitores romane eccleſie.⁊ ad
ipſiꝰ obediẽtiã ⁊ reuerẽtiam.vt.ſ.dixi.¶Ad pdicta adde notabileꝫ
tex.cũ ibi notatis maxime per Innocẽ.in.c.j.de relig.domi.vbi dicit
ꝙ ſi non cõſtet in cuius dioceſi eſt eccleſia vel ſaltem dubitẽtur ꝑ exer
citium vnius actꝰ a certo epõ facti preſumitur illam eccleſiaꝫ in totũ
ad eũ pertinere ex quo non conſtat qꝺ pertineat ad alium.Et ſic per
vnum actũ ſit extẽſio ad alios:ex quo non conſtat qꝺ hec bona ſunt
in territorio pape.⁊ qꝺ progenitores iſtoꝝ tenuerit vt fideles eccleſie
debet dici ꝙ ex toto iure feudi pertineãt ad eccleſiam romanam:⁊ ſic
quod ſint obligati pape ad ea que habẽtur in.d.cap.de forma ⁊ eſt il
le tex.ſatis notabilis in materia noſtra.¶Ex his põt clariſſime in-
ferri ad ſolutionem aliorũ dubiorũ.Et primo nunquid ſententia la-
ta per ſenatorem vrbis in fauorem matris venientis ex perſona filio
rũ premortuoꝝ contra Anſelinũ filium ſuperſtitem:dico ꝙ ſi mater
deduxerit in iudicium illã cauſam vt feudalẽ dicẽs ſe debere ſuccede-
re ex perſona filioꝝ premortuorũ pro partibus eã tangentibus ſñia
non tenet qꝛ cũ cauſa eſt inter vaſallos de feudo dñi feudi eſt iuriſdi-
ctio ⁊ nõ loci ordinarij:dat enim lex hãc iuriſdictionẽ ordinario pri-
uatiue ⁊ extinctiue ad iuriſdictioneꝫ ordinarij:vt eſt bonꝰ tex.in.c.ce-
terũ.de iudi.Et ibi aperte hoc tenet Inno.Hoſt.⁊ ceteri doc.ſequen-
tes ſaltem qñ dominus feudi vocat vaſallos corã ordinario.ad ideꝫ
l.imperialem.§.preterea de prohib.feud.alie.per Fede.vbi per gloſſ.⁊
Bal.Quinimo non pñt vaſalli etiam per expreſſum conſenſum pro
rogare iuriſdictionẽ alterius omiſſo domino feudi ſine ſuo conſenſu
vt in gl.⁊ Bal.in.d.§.pterea.Bar.in.l.j.⁊ poſt operis.ff.de no.oper.
nũ.⁊ in.l.j.ff.de iudi.Et canoniſte.in.d.c.ceterũ.⁊ videtur de hoc tex.
in.c.ex trãſmiſſa.de foro compet.Reperitur ergo ſententia iſta lata a
non habente iuriſditionẽ:⁊ ſic nullius debet eſſe momenti:vt in.c.at
ſi clerici.de iud.⁊.c.ſi ꝗ nõ cõpe.iudi.ꝑ totũ aut hanc cauſam deduxit
mater nõ tanꝙ feudalẽ:ſed propriam ⁊ priuatã:⁊ dico ꝙ tenuit ſñia
in preiudiciũ Anſelini.qꝛ nõ datur hoc caſu iuriſdictionis defectus.
nam lex dat iuriſdictionem domino feudi quando cõſtat contendẽ-
tes eſſe vaſallos ⁊ de feudo cõtendere:vt in.d.c.ceterum.⁊ in.d.§.pre-
terea.preallega.¶Preterea ſicut currit preſcriptio contra vaſallum
licet nõ noceat dño ignorãti:vt in.c.j.de cap.cõtra.vbi per gl.⁊ Bal.
⁊ per Io.and.in ti.de preſcrip.in addi.prealleg.⁊ ꝑ Bal.in.d.§.pre-
terea.in ver.quero pono.ita dicendum ꝙ ſentẽtia debet nocere vaſal-
lo qui neglexit opponere peremptoriam ex cõuentione feudi:ſed non
dño ſaltem ignoranti:facit.c.ſuborta.de re iud.⁊.c.cũ dilecta.de ꝯfir.
vti.⁊ quod notatur in.d.c.ad audiẽtiam.¶Ex his patet quid dicẽ-
dum d: iuribus prime ſentẽtie.Nunc intro ad aliud dubiũ videlicet:
nunquid dicte domine matri illorũ premortuorũ petenti executioneꝫ
illius ſententie late contra anſelinum filium poſſit Titus frater dicti
Anſelmi ⁊ ipſius ꝯuaſallꝰ ſe opponere ⁊ ipſam executionẽ impedire
⁊ quãꝙ prima fronte videat dicendum ꝙ non per theoricam Inn.
in.c.veniens.el.ij.de teſti.quã refert ⁊ approbat Barth.in.d.l.a diuo
pio.ff.de re iud.in eo qꝺ dicit ꝙ ſi petatur executio in bonis ab alio
poſſeſſis non poteſt tertius pro ſuo intereſſe impedire executionẽ cuꝫ
poſſit poſtmodum agere cõtra iſtum nouum poſſeſſorem ſicut potuiſ-
ſet agere cõtra tertium.ad quod facit.l.is a quo.ff.de rei vend.Ita in
propoſito cum dictus Anſelinus poſſederit contra quem mater egit
nõ videtur quod Titus tanꝙ tertius ſe opponendo poſſit impedire
executionem.¶Ad idem aliud notabile dictum Inn.in.c.cũ in iu-
re.de off.deleg.vbi dicit nulli fore tantam exceptionẽ nullitatis im-
pedire executionẽ ſentẽtie:pro quo facit.c.ſuſcitata.de in integrum re
ſtitutione.¶His tamen non obſtantibus mihi videtur aliter ꝯclu-
dendum:⁊ primo ad intellectum dictorum premitto qꝺ dicta do
mina nullum ius pot habere ſeu habet in dictis bonis:quoniam cũ
ſint feudalia ⁊ feudum ſit paternũ ſeu antiquum iſtorum pro genito
rum Anſelini ⁊ Titi mater nullo modo potuit ſuccedere filijs:tũ qꝛ
femina taliter niſi de ſpeciali cõceſſione doceatur nõ ſuccedit in feu-
dis etiam ſi ſit filia vaſalli quod plus eſt:vt pbat in.c.j.de ſucceſ.feu.
⁊ in.c.j.de alie.feu.paterni.colla.x.ſi ergo excludit filia ergo excludi-
tur mater vt in auꝫ.in ſucceſſione ad tertu.quia ſi vinco vincẽtem te
⁊c.vt in.c.autoritate.de conceſ.preb.lib.vj.¶Item ex alio capite ex-
8 cluditur mater:† qꝛ aſcendentes nõ ſuccedũt in feudo ſecus in deſcẽ-
dẽtibus:vt probatur in.c.j.de natura ſucceſ.feu.vbi tex.no.¶Exclu
ditur ex tertio capite quod eſt de agnatis.vnde cum feudũ ſit pater-
num non poeeſt deuenire ad agnatos:quinimo deficiẽtibus agnatis
reuertitur ad dñm vt in.c.ij.de feu.mar.⁊ in.c.j.de ſucceſ.feu.His pre
miſſis ad principale queſitũ dico ꝙ dictus titus habet multa reme-
dia contra petitionẽ dicte domus.¶Primo enim poteſt opponere
in vim peremptorie dicẽdo nullũ ius ipſi domine cõpetere per predi-
cta.ipſiꝰ eñ intereſt opponere ne alteretur natura feudi in ipſius pre-
iudiciũ.Nam ſi dictus Anſelinus decederet ſine liberis ad eũ perue-
niret feudũ:etiam ꝯ voluntatem ipſius Anſelmi:qꝛ vaſallus nõ po-
teſt de feudo diſponere in teſtamẽto in preiudicium liberorũ agnato-
9 rũ qui habẽt ſuccedere in feudo.† Nam frater ſuccedit fratri in feu-
do antiquo:vt in.d.c.ij.de feu.mar.⁊ in.c.j.de ſucceſ.feu.pallega.⁊ ibi
per Bal.¶Itẽ poteſt opponere imponendo executionem ſentẽtie.
quia vt dixi:ſua intereſt vt executio non fiat:qñ cum iſta domina nõ
veniat nec venire poſſit vt vaſalla:ſꝫ vt extranea:⁊ tẽdat alterare na
turam feudi:intereſt cuiuſlibet agnatorum qui poſſet ſuccedere dicto
Anſelmo ab inteſtato ne fiat executio:arg.opti.in.l.j.ij.⁊.iij.ff.de lib.
cau.⁊ melius in.l.a ſententia.ff.de app ꝓ hoc facit text.not.in.c.j.de
10 inueſti.rei.ali.qui dicit † ꝙ vaſallus poteſt meliorem conditionẽ feu-
di facere:deteriorẽ vero non ſine domini voluntate vel eorũ agnato-
rum ad quos per ſucceſſionẽ peruenire poteſt: cui cõcordare videtur
textus in.c.j.de alie.feu.pater.⁊ ſic dictus Titus ſatis pretẽdit inter-
eſſe ne fiat alteratio feudi.¶Ceſſat ergo theorica Inn.itẽ cum ma-
ter poſſideat pro indiuiſa ſi admitteret petitio dicte dñe poſſideret
tãtum pro parte.Nam in diuiſione rei cõmunis cõtingit alienatio.
hinc eſt quod minor põt prouocari ſed non prouocare ad diuiſioneꝫ.
l.pe.C.de predijs minorum.¶Nec obſtat alia theorica Inn.in.c.cum in
iure.qꝛ procedit niſi excipiens velit probare nullitatẽ intra tempus
non prolixum.vt plene notatur per Io.de lig.in clemẽ.j.de re iudi.⁊
videtur ibi tex.Nã ſi eſt ibi ſpecialis caſus in quo exceptio nullitatis
non impedit executionẽ ſententie:ergo taliter habet impedire:argu.
in.c.preſenti.de prebẽ.lib.vj.⁊ maxime hec procedunt ſi opponeretur
nullitas ex iuriſditionis defectu proueniẽs iuxta gloſſ.notabilem et
vulgatã in.cle.j.de ſeque.poſ.⁊ fruc.⁊ quod no.Bar.in.l.j.ff.quod vi
aut clam.Inſuper dici pot ꝙ niſi Titus opponat pro ſuo intereſſe ſa
tis eſt incontinẽti ſuperficialiter docere ſe ſuo intereſſe ad hoc vt ad-
mittatur ⁊ ſuſpẽdatur executio.¶Poſtea vero poteſt plenarie ⁊ in
debitis dilationibus docere vt eſt textus ſingularis in.d.c.veniẽs.el.
ij.de teſti.⁊ ibi per Innoc.An autẽ poſſit poni exceptio declinatoria
contra ſenatorem ex priuilegio cõtradicẽdo quod cauſa eſt feudalis
Bal.in.d.§.preterea.tenet qꝺ ſic:ſed tamẽ non bene firmat:ſed mihi
placet vna theorica que colligi poteſt ex dictis Inn.in.d.c.ceterum.
vbi notãter dicit ꝙ aut actor agit generaliter:ita qꝺ poteſt compre-
hẽdi cauſa feudalis in libello: ⁊ tunc põt excipi qꝺ cã illa ſpectat ad
dñm feudi:cũ ſit feudalis:aut expreſſe apparet quod non deducatur
cauſa vt feudalis:⁊ tunc non põt opponi in viꝫ declinatorie: quia ex
quo nõ agitur de feudo vt feudo nec agẽs dicit ſe vaſallum excludit
iuriſdictio domini:cum iura faciãt eũ iudicẽ dũtaxat:cum queſtio eſt
inter vaſallos de feudo ita dicunt iura preallegata.Secus ſi inter va
ſallũ ⁊ tertium:vt no.gl.in.d.c.ceterum.⁊ ibi aperte tenet Antonius
de but.⁊ glo.in.d.§.preterea.debet ergo opponi modis predictis:põt
etiam cõtra dictũ dñm opponi defectus iuris ſui in vim declinatorie
ad impediendũ litis cõteſtationem:qꝛ vbi concluditur per exceptio-
nẽ actori nullum ius competere vt cõtingit in caſu noſtro põt ſic di-
latare:quia nemo ſine actione experitur.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de
neg.ge.⁊.c.examinata.de iudi.notanter tenuit Bar.in.l.tum quere-
batur.ff.iud.ſol.Et ꝑ hoc videtur expeditum illud dubium.Nunqd
poſſet opponi de ineptitudine libelli.Itẽ petitur diuiſio ciuitatis et
caſtrorum:fruſtra eñ querimus de ineptitudine cũ nullũ ius ſibi com
petat ꝑ predicta.Si autem hec bona nõ eſſent feudalia vel hec dña
eſſet admittẽda aliquo iure ſpeciali tunc nõ putarem ex hoc libellum
ineptũ.Nam ſi ſint feudalia poſſunt diuidi:cum ius ſoluꝫ prouideat
diuidi feudũ quod ſonat in noie dignitatis:vt eſt ducatus marchio-
natus ⁊ ſimiles.Secus de alijs feudis:vt probatur in.§.pterea duca
tus in.c.imperialẽ.de prohi.feud.ali.per Fede.⁊ ibi a parte hoc tenet
Bal.⁊ ad illã diſtinctionẽ debet reduci dictum Barto.in.l.ſi inter.ff.
de admi.tu.⁊.l.ſi vni.al's incipit pomponius.ff.de re iudi.Facit ꝙ le-
gitur ⁊ notatur in.c.licet de voto.Ego tamẽ notanter dico vnum qꝺ
non reperio per alios ponderatũ:qꝺ licet in alioꝝ bonoruꝫ diuiſione
ſufficit vnũ ex socijs prouocare:qꝛ nemo compellit in cõmunione eſ-
ſe vt.C.cõmu.diui.ꝑ totũ attamẽ in diuiſione bonorum feudaliũ de-
bẽt omnes conuaſalli conuenire ⁊ concordare:al's nõ poteſt fieri di-

uiſio:hoc voluit text.ſingularis ſi bñ ponderet̃ in.d.§.p̄terea ducatꝰ. in ver.ſi cõſortes voluerũt ⁊ capitulũ.reqritur ergo cõſenſus aliquoꝝ ad hoc tex.iuncta gl.in.c.ſepe.de ver.ſign.in fi.cum enim ille tex.permittat diuiſionẽ cõtra naturã feudi debet intelligi in proprijs terminis:nec eſt a verbis tex.recedẽdũ:vt in.l.nõ aliter.ff.de le.iij.⁊ in.c.fin. de ꝟ.ſig.Si vero bona nõ ſint feudalia tunc non video qd impediat diuiſionẽ caſtroꝝ:poſſint ſeparatim vẽdi ex quo non cõſiſtãt in certa dignitate:ergo ⁊ diuidi;ſed reſpectu ciuitatis que eſt vnicꝰ locus poteſt magis dubitari:cũ hec diuiſio ↄtingat in p̄iudiciũ reipublice cuiꝰ intereſt nõ habere plures dños ⁊ territorium non diuidi:facit.l.fi.C. ſi contra ius vel vtili.pub.⁊ intereſt ciuium non mutare dñm:vt not. Inn.in.c.auditis.de p̄ſcr.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.vñ poſſet attentari etiã ꝙ ciuitas veniat in iudicio cõi diuidũdo ſicut veniunt alia bona q̃ cõmode diuidi nõ poſſunt:⁊ extat tũc cõcedendũ vt habet in.l.ad officiũ.C.cõi diui.⁊ inſti.de offi.iudi.⁊ Bal.in.d.§.p̄terea ducatus.ſentit qd poſſit diuidi qd vnus habeat vſqꝫ ad certũ locum alius reliquũ ⁊c.qd tamẽ prius dixi eſt equiꝰ.¶ Uenio ad aliud dubium nunquid iſte Anſelmus ceciderit a iure ſuo:qꝛ frauduleñter alienauit non excipiẽdo contra matrẽ.Et in hoc edicto aduertendum ꝙ ſi teneamꝰ illa bona eſſe feudalia diſpoſitio teſtatoris ꝓhibẽtis alienationem ſub pena nil in hoc operatur:qꝛ non poteſt vaſallus in teſtamẽto diſponere circa feudũ:vt in.d.c.i.de ſucceſ.feu. ¶ Itẽ ſubeſt iuris prohibitio quo ad feudalia:in.c.ij.de vaſal.qui contra conſt.lotha.⁊ in.§.preterea.cum ſimi.vnde debemus hũc caſum decidere ſm iura feudorũ ⁊ qd iſte debeat perdere feudũ:vel qd ipſo facto ceciderit a iure ſuo ſaltẽ reſpectu partis alienate frauduleñter.alleg.pulchrum tex.in.c.i.§.callidis inſuper machinationibꝰ.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede. quinimo plus debet puniri cũ alienat in fraudẽ legis quã contra factũ in fraudẽ hominis:⁊ ibi no.Bal.⁊ pro hoc not.⁊ bonus tex.in ſimili in.l.ſi libertꝰ minorẽ.ff.de iure pat.¶ Ex cõiecturis enim apparet ꝙ malitioſe Anſelmꝰ nõ oppoſuit cũ haberet exceptiones ita paratas contra matrẽ:vt ptꝫ ex predictis.facit.l.i.ff.ad turp.vnde ſicut alienatis qui patitur preſcriptionẽ cõtra ſe:vt in.l.alienationis verbum.ff.de ver.ſig.adeo qd dicit glo.no.in.c.placuit.el.ij.xvi.qõ.iij.qd contra epiſcopum qui paſſus eſt currere preſcriptionẽ contra eccleſiaꝫ poteſt eccleſia agere vt conſeruet eam indemnem de ſuo:ita ⁊ is qui exceptiones debitas nõ oppoſuit ⁊ tãto fortius cũ in caſu noſtro iſte videatur feciſſe in fraudẽ.nam qd ex coniecturis elicitur eſt euidẽs.vt in.l.licet.ff.de leg.i.Et idẽ eſt remittere ꝙ dare.l.quinetiã.ff.de calum.
11 in.c.veniẽs.el.i.de teſti.¶ Hinc eſt † qd fideiuſſor nõ habet actionem cõtra principalẽ ſi ſoluit non oppoſitis exceptionibus cõpetentibus principali.l.ſi fideiuſſor.ff.mand.¶ Itẽ videtur dicẽdum ſi bona nõ ſunt feudalia.tunc incidit in penã teſtatoris:cũ vt.ſ.dixi alienans in fraudẽ debet puniri ac ſi directa via alienaſſet.d.§.callidis.⁊ in.l.non dubium.cum ibi no.C.de legi.Et per hec remanent expedita dubia omnia in effectu ⁊c. Nic.Abb.

¶ Conſilium.lxxxiij.

1 ☞ Statutum dicitur cõtra libertatem eccleſiaſticam ſi propter eum clerici efficiuntur timidiores.
2 Statutum laicorum etiam in fauorem eccleſiarum non tenet.

PReſens dubiũ in effectu cõſiſtit an ſtatutũ laicoꝝ quo inter cetera cõtinetur vt nemo audeat ſub certa pena apprehẽdere vel capere poſſeſſionẽ alicuius bñficij vel hoſpitalis ſine expreſſa licẽtia dominorum ſecularium.Et qd nullus notarius ſeu teſtis interſit cõtra libertatem eccleſiaſticã.Quo caſu facillime inferri poteſt ad deciſionẽ alioꝝ dubiorũ an conſtet dico qd ſic.Idem enim ſtatutum dici poteſt cõtra libertatẽ eccleſiaſticã:qd tendit cõtra ea que conceſſa ſunt eccleſie vniuerſali generaliter vel ſingulariter adeo qd a papa vel alijs principibꝰ ſecularibus.hec eſt cõis theorica oĩm doctorum.c.nouerit.de ſent.excom.
1 ⁊ approbat Bar.⁊ bal.in auẽ.caſſa ⁊ irrita.C.de ſa.ſan.ecc.¶ † Addentes qd etiã dicitur contra libertatẽ eccleſiaſticã:ſi per ſtatutum laicorum clerici efficerentur timidiores ⁊ laici audaciores per.l.i.§.que onerãde.ff.quarũ rerũ ac.non da.⁊ de priuilegijs tributis eccleſie per ipſum deũ ponunt exemplũ de eo in dicto capitulo nouerit in priuilegio vt ſola eccleſia adminiſtret res eccleſiaſticas:vt i.c.ſi imperator. xcvi.diſ.de rebꝰ eccl.nõ alie.c.fi.¶ Itẽ vt ad eccleſiã duntaxat ius ſtatuẽdi de rebꝰ ⁊ iuribꝰ ſpiritualibus:vt in.c.demqꝫ.⁊ in.c.cũ ad veruꝫ. xcvi.diſt.facit.xij.q.i.duo ſunt genera.⁊.c.eccleſia.de conſti.⁊.c.bñ quidẽ.xcvi.di.xxxiij.q.i.quodcũqꝫ ligaueris.Hinc eſt qd ſtatutum laicorum ſuper huiuſmodi potius dicitur deſtitutio ꝙ conſtitutio vt in.d. c.fi.ergo reſtat manifeſte cõcludere ꝙ preſens ſtatutum cum diſponit de rebus ſpũalibus ⁊ eccleſiaſticis quorum adminiſtratio ⁊ de eis iuriſdictio pertinẽt ex priuilegio dei ipſi eccleſie vniuerſali ⁊ ſuis adminiſtratoribus.vt ſupra probatũ eſt.¶ Item eſt contra priuilegiũ tributum eccleſie vniuerſali per romanos põtifices cum ipſorũ canonibus:vt ſuper huiuſmodi nullo modo ſit recurrẽdum ad ſeculares.vt patet in.c.ij.de iud.⁊ de offi.archi.c.vt noſtrum.⁊.c.ad hoc.⁊.d.c.bñ
2 quidã.adeo † quod etiam in fauorem eccleſiarum non tenet ſtatutum laicorum qd prouidet diſponẽdo mandando ſeu penam addẽdo.iuxta ea que no.plene in.d.c.eccleſia.de cõſti.⁊ ꝑ Io.an.⁊ Hoſt.in.c.fin. de ſol.⁊ Io.de lig.⁊ Anto.de but.in.c.qd clericis.de foro cõpet.Preterea violat hoc ſtatutũ ſummũ ⁊ principale tributum ab ipſo chriſto romanis põtificibus:illud videlicet quodcunqꝫ ligauerit ſuper terrã ⁊c.d.c.quodcunqꝫ quod exponit Inn.in.c.quanto.de conſue.dicens quodcunqꝫ ligaueris.ſ.per ſtatuta vel precepta ⁊ in cõcernentibꝰ animam niſi ſint cõtra fidem ⁊c.¶ Sed hoc ſtatutum eſt contra mãdatum pape in ſpũalibus ⁊ cõcernentibus animam factum:cum papa mãdet executori gratie ſue vt inductãt impetrantẽ in poſſeſſionẽ quam timore pene tradere nõ poteſt:ergo ex hoc etiã infertur quod clerici efficiuntur ex hoc ſtatuto timidiores ⁊ laici in ſtatuendo audaciores. Et ſic ex multiplici capite hoc ſtatutum dici poteſt contra libertatem eccleſiaſticam.Et optime ad predicta facit.c.quoniã.de immu.eccle. lib.vi.¶ Ex his infero ad caſum noſtrũ qd ex duplici capite nec poſſeſſionem alias legitime apprehendentes:nec teſtes intereſſentes vel tabelliones de apprehenſione poſſeſſionis rogati incidunt in penam ſtatuti.Primo ex diſpoſitione iuris communis.Nam ſi ſtatutum nõ valet nec pena appoſita.maxime cũ talia ſtatuta ſint caſſa ⁊ irrita:vt in.d.auẽ.caſſa.⁊.d.c.nouerit.⁊.c.grauẽ.e.ti.Facit quod notatur in capitulo:ſignificãtibus.de offi.dele.⁊ in.l.pacta que cõtra.C.de pactis. Quinimo ſtatuẽtes ⁊ ipſa ſtatuta ſeruare faciẽtes ſunt ipſo facto excõmunicati:vt in dictis iuribꝰ.vltra penã.de qua in.d.auẽ.caſſa.nec excuſantur pretextus ſtatuti in fine ſtatutorũ poſiti quo cauetur qd ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticã habeantur pro irritis.qꝛ iura voluñt vt ea deleri faciant de volumine ſtatutorũ ne aliqñ de facto ſeruentur.vt in dictis iuribꝰ:et ita expreſſe firmant Bart.Bald.in.d. auẽ.caſſa.¶ Scdo capite ceſſant in p̄dictis pene ſtatutarie ex forma alterius ſtatuti quo cauetur ſi quod ſtatutũ reperiretur cõtra libertatem eccleſiaſticã illud ſit irritũ ⁊ inane ⁊c.ergo premiſſum ſtatutum nullas vires hꝫ etiã cõſiderata mente ſtatuentium in.d.auẽ.caſſa.Et maxime habito reſpectu ad reformationem ſtatutorum poſtea factã in qua fere idem continetur ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud in ſumma de iure querit̃.

An donatio inter viuos ⁊ inſinuatione legitime non accedente excedẽs ſummam quingẽtorũ florenorũ interueniente confirmatione imperatorũ ex certa ſcientia facta poſt mortẽ donatoris valeat.ita vtꝫ ꝑ eam preiudicetur debentibus ſuccedere ab inteſtato ⁊c.

¶ Conſilium.lxxxiiij.

1 ☞ Princeps licet ex certa ſcientia poſſit mihi tollere ea que ſunt iuris ciuilis:non tamen poteſt que ſunt iure gentium tollere.
2 Libertus debet ꝑ imperatorẽ reſtitui natalibus patrono cõſcientie.
3 Bannitus publicus ſi reſtituatur per imperatorem in integrum nõ debebat illa reſtitutio trahi ad bona alienata in alio medio tempore per principem.
4 Princeps habet pleniſſimam poteſtatem ſuperius poſitiuum.
5 Princeps ſi ex certa ſciẽtia aliquid approbat vel ſuo priuilegio inſerat:quod de iure communi non valet firmum erit.
6 Imperator poteſt reſtituere liberum etiam patrono non conſentiẽte nec vocato.
7 Princeps licet non poſſit ſine cauſa reſcribere contra ius diuinum:ſi tñ reſcribit preſumitur in eo iuſta cauſa.

CHriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humiliter inuocato.Videt̃ primo dictã donationẽ quatenus excedit ſummã qngẽtorũ aureoꝝ nulliꝰ eſſe momẽti: ⁊ pro nõ ſcripta eã fore habẽdã:vt probat̃ in.l.ſancimꝰ.iũcta.l.ſi qs pro redẽptione.C.de dona.per quam.l.videt̃ correcta.l.fi.tamẽ in donatiõe inter viuos qualis fuit iſta nemo dubitat:qñ talis ad ſui validitatẽ expoſtulat inſinuationẽ quatenus excedit qngentos aureos: vt in iuribus prealleg.nec prodeſſe poteſt confirmatio facta etiã per
1 gl.no.iũcto tex.in.l.quoties.C.de preci.impe.offe.vbi no. † ꝙ licet princeps ex certa ſciẽtia poſſit mihi tollere ea q̃ ſunt iuris ciuilis vt actiones:illa tñ que ſunt de iure gentiũ vt dominia rerũ auferre nõ poteſt etiã ex certa ſciẽtia:qñ illa ſunt mutabilia.inſti.de iure natu.§.peñ.et de legi.agna.tu.in fi.⁊.v.di.in prin.Idẽ voluit Inn.in.c.que in eccleſiarũ.de cõſti.ſed certũ eſt qd per mortem donatoris ante cõfirmationem imperatoris ius fuit acquiſitũ iſtis nepotibus tanꝙ proximioribus in hereditate dñi Anſelmi patrui ſaltẽ adeundi ipſius hereditatẽ:vt in auẽ.de ſucceſ.ab inteſt.⁊ facit glo.no.in.l.oĩm.C.de teſta.que dicit ꝙ per teſtñ datur plenũ ius ꝙtum ad acquiſitionẽ dominij plenius per mortẽ pleniſſime:per aditionẽ ſed cã inteſtati equiparat̃ in hoc teſtamẽto cũ deferunt hereditatẽ ꝓximioribꝰ:vt in auẽ.poſt fratres.C.de leg.here.ergo iſtud ius iaꝫ acquiſitũ ⁊ inherẽs oſſibꝰ iſtorũ ꝓximiorũ.ſ.nepotũ nõ potuit tolli ſine cã poſt ↄfirmationẽ imperatorũ etiã ex certa ſciẽtia factã:id enim qd noſtrũ eſt nõ poteſt ſine facto noſtro a nobis euelli.l.id qd noſtrũ.ff.de reg.iu.c.ab eo.de elec.li.vi.⁊ qd legi.⁊ no.in.l.iulianꝰ.ff.de ↄdi.inde.⁊ in.l.iij.ff.pro ſocio.⁊ in ca.i. xxij.diſt.in.

xxḣ.di.in glo.in verbo iuſtitiã.hoc idẽ videł voluiſſe Bar.in.l.fi.C.ſi
contra ius vel vti.publi.dicit ꝙ princeps nõ poteſt mihi tollere rem
meã ſine cauſa:qꝛ cũ habeat poteſtatẽ a deo.vt in auť.quomõ opor-
tet epiſcopos.deus nõ dedit poteſtatẽ ſibi peccandi vel auferẽdi reʒ
alteri.ad hoc.xl.diſt.c.j.⁊ cle.paſtoꝛalis.de re iudi. ❡Scđo principa-
liter contra hãc confirmationẽ adduco tex.optimũ in.l.fi.ff.de nata.
2 reſti.vbi dicitur † ꝙ libertus dʒ per imperatoꝛẽ reſtitui natalibus pa
trono ꝯſentiente.qꝛ ius patroni per hãc reſtitutionẽ amittitur:⁊ per
illum tex.dixerũt cõiter doctoꝛes ꝙ princeps in legitimatione fiẽda
dʒ requirere agnatos qui ſucceſſuri erãt ab inteſtato:⁊ cũ eoꝛũ ꝯſenſu
legitimationẽ facere ſaltẽ eo caſu quo filius petit ſe legitimari poſt
moꝛtem patris:qđ tenuerũt canoniſte in.c.per venerabilẽ.qui fil.ſint
legi.⁊ Bart.in.l.gallus.§.quid ſi tantũ.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊ Bald.in
pꝛoemio.C.vbi per hãc rationẽ dixit ꝙ imperatoꝛ nõ põt legitimare
in terris.eccleſie:qꝛ hʒ citare agnatos in quos cum nullã habeat iu-
riſditionẽ in illis terris nõ poteſt citationẽ decernere vel illis aliqua-
tenus p̄iudicare tanq̄ nõ ſubditis. ❡Sʒ in caſu noſtro iſti nepotes
nõ fuerũt in hac cõfirmatiõe vocati nec ꝯſenſerũt ⁊c. Et ꝑ hoc infero
ad tertiã impugnationẽ cõtra dictã ꝯfirmationẽ. Nã hec bona dicũ
tur eſſe in ciuitate comitatu ⁊ diſtrictu Bononiẽſi in q̄bus impera-
toꝛ nullam hʒ iuriſditionẽ:ſed plenũ ius in tẽpoꝛalibus ⁊ ſpũalibus
extinctiue pertinet ad papã.vt in.c.fundamẽta.de elec.lib.vj.⁊ in.c.
ego ludouicus.lxiij.diſt.in.c.romani.de iureiur.in.d.c.per venerabi-
lem. Nec opoꝛtet diſputare de donatione eccleſie facta ꝑ Cõſtantinũ
cũ illa fuerit cõfirmata ⁊ appꝛobata ꝑ multos imperatoꝛes ⁊ ꝑ eccle
ſiam:vt in.d.cle.romani.⁊ alijs iurib⁹ ſuperius allegatis.maxime in
c.fundamenta.p̄alle.vbi dicit ꝙ diuinitus fuit facta.vnde nõ pꝛocul
eſſet ab hereſi tenere contrariũ inſpecto pꝛeſertim qđ habeł in extra-
uagãti Bonifacij que incipit vnam ſanctã.⁊ pꝛo illi⁹ validitate ſtat
Bal.in pꝛoemio digeſtoꝛ in fine.nec potuit ergo imperatoꝛ ſuꝑ illis
bonis diſponere.vt in.d.clem.paſtoꝛalis.facit tex.in.l.fi.ff.de iuriſdi.
om.iudi. ❡Quarto pꝛincipaliter facit tex.in.c.q̄uis.⁊.c.ſi pꝛo te.de
reſcrip.li.vj.vbi habeł ꝙ reſtitutio vel noua collatio nõ trahił retro
cũ p̄iudicio illius cui ius medio tp̄e fuit acquiſitũ.ꝑ qđ dicit Joã.an.
in regula ſine culpa.de reg.iur.lib.vj.in mercu.quod ſtante iure ſpe-
ciali vt pꝛimogenitus ſuccedat in totũ p̄mogenitus naturalis q̄ fuit
legitimatus per ſequẽs matrimoniũ nõ debet p̄ferri ſcđo genito le-
gitimo ⁊ naturali:qꝛ illa legitimatio facta per ſequens matrimo-
nium nõ debet retrotrahi cũ pꝛeiudicio ſecũdi geniti cũ ius pꝛimoge-
niture iã queſitũ erat per pꝛius. Ad idẽ qđ no gl.⁊ Bar.in.d.§.⁊ q̄d
3 ſi tantũ.⁊ melius.l.l.fi.C.de ſen.paſ.vbi dicit † ꝙ ſi bãnitus reſtituał
in integrũ per imperatoꝛẽ:nõ debet illa reſtitutio trahi ad bona alie
natã in aliuʒ medio tẽpoꝛe per pꝛincipẽ.arg.in.l.bene a zenone.C.de
quadriẽ.pꝛeſcrip. Sed his nõ obſtãtibus contrariã ſententiam arbi-
troꝛ de iure verioꝛẽ. Et pꝛimo ꝓ fundamẽto dico ꝙ imperatoꝛ cõcur
rit in iuriſditionis exercitio cũ quolibet dño inferioꝛe habẽte iuriſdi
tionẽ:ſicut papa cõcurrit cũ quolibet p̄lato. Dicił eñ imperatoꝛ do
minus mũdi.l.depꝛcatio.ff.ad legẽ rhod.de iac.⁊.d.l.bñ a zenone.C.
de quadri.pꝛeſcrip.⁊.vij.q.j.in apib⁹.fecit eñ deus duo magna lumi
naria i mũdo:vnũ vt pꝛeeſſet diei:alterũ vt p̄eſſet nocti. Imperatoꝛẽ
ſcʒ in tẽpoꝛalib⁹:⁊ papã in ſpũalibus vt dicit tex.in.c.ſolite.de maio.
⁊ obe.⁊.xcvj.diſt.ſi imperatoꝛ.⁊.c.cũ ad verũ.vnde ſicut ꝑ vniuerſuʒ
mũdũ põt ad papã recurri in ſpũalibus:ita ad imperatoꝛem in tem-
poꝛalibus.vt in dictis iurib⁹. Et hoc idẽ voluit Bal.in.c.j.qui feu.
da.poſ.⁊ alibi dixit ꝙ oĩs iuriſditio ⁊ diſtrictio de iure cõi eſt penes
imperatoꝛẽ.ita no.in.c.de na.ſucceſ.feu.⁊ in.c.vno.§.ad hoc.de pa.
iura.fir.facit qđ not.doc.in cle.paſtoꝛalis.⁊ cle.romani.pꝛealleg. His
pꝛemiſſis pꝛobo ꝙ dicta cõfirmatio debeat valere ⁊ tenere in p̄iudi-
cium iſtarũ neptuʒ. Et pꝛimo allego tex.iuncta gl.ſingulari in cle.j.
de immu.eccle.vbi dicitur ꝙ tãta eſt poteſtas pꝛincipis circa ius po-
ſitiuũ vt facta poſſint haberi ꝓ infectis quo ad oẽm iuris effectũ.ita
4 vt faciat retroire acſi nunq̄ illud emanaſſet. ❡† Hinc ibi concludił
ꝙ ſi aliquis incidit in excõicationem vigoꝛe alicuius cõſtitutionis ſi
papa illã ꝯſtitutionẽ vult habere pꝛo infecta non indiget ille aliqua
abſolutione:ſed perinde eſt ac ſi nũq̄ fuiſſet excõicatus.habet eñ p̄n
ceps pleniſſimã p̄tãtem ſuper ius poſitiuũ:vt in.c.ꝓpoſuit.de cõceſ.
pꝛebẽ.⁊ in.l.pꝛinceps.ff.de legi.⁊.l.digna vox.C.eo.ti. ❡Ad p̄dicta
p̄time facit totus titulus de capti.⁊ poſt.l.reuer.vbi pꝛinceps cõtra
veritatẽ fingit ⁊ retrotrahit multa acſi nunq̄ fuiſſent facta:adeo vt
q̄s receperit ius perditũ ⁊ multa alia:vt ibi pleniſſime habeł:⁊ maxi
me in.l.poſtliminium eſt ius.e.ti. ❡Cũ ergo i caſu noſtro iſtis nepoſi
tibus ⁊ ꝓximioꝛibus fuerit ius adeũdi queſitũ ex iuris ciuilis diſpoſi
tione:⁊ ex eodẽ iure coꝛruerit dicta donatio ex inſinuatiõis defectu.
d.l.ſancimus. Cuʒ de iure naturali aut gentiũ nõ requiratur hec inſi
nuatio:ſed ſufficit ad ipſius donationis validitatẽ voluntas dona-
toꝛis:vt in.§.per traditionẽ.inſti.de rerũ diui.ſed fuit inducta de iure
ciuili ſaltẽ vt hoĩes nõ fraudenł.iuxta plene no.per Bar.in.l.mode-
ſtinus.ff.de doñ.potuit imperatoꝛ tãq̄ dñs ſuꝑ hoc ius poſitiuũ ha
bere illã.l.ꝓ infecta quo ad oẽm iuris effectũ:⁊ ſic perinde valeret do
natio ac ſi nunq̄ illud ius emanaſſet:ſic etiã potuit dictã donationeʒ
retrotrahere ⁊ ſupplere defectũ iuris circa illã ſolẽnitatẽ inſinuatio-
nis acſi in p̄ncipio inſinuatio interueniſſet.ad hoc optime qđ legi.et
no.in.l.oĩm.C.de teſt. Hic eñ exp̄ſſe imperatoꝛ voluit illã donationẽ
retrotrahi acſi in pꝛĩcipio fuiſſet inſinuata. Et fecit hoc ex certa ſciẽ
tia:⁊ ſic ex plenitudine poteſtatis:hoc eñ impoꝛtat dicta clauſula vt
innuit glo.notabilis in.c.ad hec ſumus.de reſcrip. Ad idẽ gloſ.fi.in
c.ex multiplici.de deci.ad materiam noſtram iuncto tex.multũ facit.
❡Item expꝛeſſe imperatoꝛ hic ſuppleuit omnẽ defectũ ſi quis in di
cta donatione interceſſiſſet que ſuppletio ſaltẽ operatur quo ad ſolẽ-
nitatẽ iuris.iuxta notata per Spec.in tit.de legi.§.nunc oſtẽdendũ.
ver.xviij.⁊ per Archi.in.c.cenomaneñ.lvj.diſt.facit tex.⁊ qđ ibi not.
in cle.paſtoꝛalis.de re iud.⁊ in.c.j.de trãſac.⁊ qđ ibi no.Hoſt.vbi etiã
5 dicit Inno.† ꝙ ſi pꝛinceps ex certa ſcientia aliq̄d appꝛobet nec dum
cõfirmet:ſed ſolũmodo ſuo pꝛiuilegio inſerat qđ de iure nõ valet fir-
mum erit:ſicut ſtatutum laicoꝛũ ſuper eccleſijs valet ⁊ pꝛo cõfirmato
habetur ſi papa illud in ſuis literis appꝛobet.arg.ff.de pigno.l.fide-
iuſſoꝛ.§.fi.⁊ de cõſtitu.c.eccleſia ſancte Marie.xcvj.diſt.bene quidẽ.
cũ ſimilibus. Cũ ergo dicta donatio coꝛruebat ex defectu ſolẽnitatis
a iure ciuili introducte:ſatis potuit imperatoꝛ illũ defectũ ſupplere
⁊ decernere acſi in pꝛincipio interueniſſet per pꝛedicta:nõ obſtãte ꝙ
medio tẽpoꝛe ius adeũdi fuerit illis nepotibus acquiſitũ:quia hoc
ius illius ꝑuenit mediante iuris ciuilis diſpoſitiõe circa qđ vt p̄dixi
potuit imperatoꝛ diſponere habendo illud pꝛo infecto quo ad omnẽ
iuris effectum:nec imperatoꝛ hic pꝛincipaliter diſpoſuit circa ius pꝛi
uatum illoꝛũ nepotum:ſed per quandã conſequentiam:pꝛincipaliter
enim diſpoſuit circa ius ciuile ſupplendo ſolẽnitatẽ ab eo requiſitaʒ.
multa eñ permittuntur per cõſequentiã que nõ admittuntur pꝛinci-
paliter.vt.l.pꝛima.ff.de autoꝛi.tu. Et pꝛeſertim cũ hoc ius fuiſſet ne-
potibus queſitum nõ ex eoꝛũ contractu ſeu facto:ſed ex iuris ciuilis
diſpoſitione:vnde videmus in ſimili ꝙ pꝛinceps emit ſupplicationeʒ
contra ſententiam a qua non poterat appellari:ex quo iam fecerat
ius inter partes:vt in.l.res iudicata.ff.de reg.iur.⁊.l.ingenuum.de
ſta.homi.⁊.c.cũ inter.de re iud.vt patet in auť.que ſupplicatio.C.de
pꝛeci.impe.offe.⁊ ꝯtra eum reſtituit in integrum.vt in.c.cum ex lite-
ris.⁊.c.auditis.⁊.c.ex literis.de in integ.reſt.C.vbi ⁊ apud quos.l.ap
pellationem.l.j.ff.a quibus appel.non licet.⁊.c.ſuper queſtionum.de
offi.delega.⁊ reſtituendo minoꝛẽ in integrum aduerſus contractum
pꝛeiudicet etiam ei ad quẽ medio tẽpoꝛe peruenit per contractum fa
ctum cũ emptoꝛe minoꝛis.vt in.l.cauſe.la pꝛima.§.fi.de mino. ❡Itẽ
reſtituit in integrũ aduerſus pꝛeſcriptionẽ per quam iuris autoꝛita-
te fuerat acquiſitũ ius pleniſſimũ.iuxta notata.in.l.fi.ff.rem ra.hab.
⁊ in.c.ad aures.de pꝛeſcrip. ❡Ad pꝛedicta facit quod ad.in.c.audi-
tis.pꝛeallegato.⁊ in cle.vna.de in integ.reſtit. ❡Scđo pꝛincipaliter
adduco tex.notabilẽ.in.l.ij.ff.de na.reſti.in fi.vbi dicit tex.ꝙ impera
toꝛes nõ facile ſolent libertum natalibus reſtituere niſi conſentiente
patrono:cum non poſſet poſtmodum ad liberti ſucceſſionem venire.
6 Et tamen vt innuit ibi tex.† poſſet imperatoꝛ reſtituere libertũ patro
no nõ conſentiente ⁊ nõ vocato.licet de facili nõ ſoleant.poteſt ergo
ex certa ſcientia facere ſi vult.qꝛ quod vix fit tamen fit.vt in.c.ij.de co
gna.ſpi.lib.vj.⁊ ꝙ no.Inn.in.c.niſi cum pꝛidem.de renũ.vbi dicit ꝙ
ſuperioꝛ penes quem eſt poteſtas diſpenſandi poteſt etiã non voca-
tis illis quibus pꝛeiudicatur diſpenſationẽ impedire.⁊ tex.illius.l.ij.
dixit notanter Bart.in.d.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantum.qđ ſi impera
toꝛ vult legitimare aliquem nõ vocatis agnatis quibus delata eſt he
reditas poteſt:dũmodo hoc faciat ex certa ſciẽtia ⁊ ſic per iſta videł
caſus noſter aperte deciſus. Nã foꝛtius poterit in caſu noſtro ſupple
re hunc iuris defectum in pꝛeiudiciũ iſtoꝛũ nepotum quibus ius ſuc
cedendi erat ab inteſtato delatũ ex modico ſolẽnitatꝭ defectu.iuxta
notata in.d.l.modeſtinus.de dona.grauı⁹ enim eſt legitimare ⁊ fin-
gere quẽ legitime natũ ſeu reſtituere antiquis natalibus q̄ ſupplere
ſolennitatis defectũ reſpectu inſinuationis ⁊ vtroq; caſu pꝛeiudicał
his quibus ab inteſtato hereditas erat delata. ❡Tertio pꝛincipalr
adduco dicta no.per Cy.in.l.reſcripta.C.de pꝛeci.impe.offe.que com
muniter appꝛobanł per alios legiſtas ⁊ canoniſtas modernos in.c.
7 que in eccleſiarũ.de cõſti.dicit † ꝙ licet pꝛinceps nõ poſſit ſine cauſa
reſcribere cõtra ius diuinum.tamẽ ſi defecto reſcribat p̄ſumenda eſt
in eo cauſa:vnde ſi pꝛinceps mãdet aliquẽ interfici vel reb⁹ ſuis pꝛi-
uari ſibi parendũ eſt:quia iudicaret ſm cõſcientiam nec pꝛeſumitur
coꝛruptibilis:⁊ ſemper pꝛeſumenda eſt in eo cã.facit.c.in memoꝛiam
xix.di.⁊.c.quid culpatur.xxxiij.q.j.⁊.c.quid ergo.xj.q.iij. Cũ ergo im
peratoꝛ hic dicał ſe cõfirmaſſe ex certa ſciẽtia debet ꝓ eo pꝛeſumi cã
legitima:maxime quia in fauoꝛem publicũ poteſt pꝛinceps quẽ pꝛi-
uare re ſua.vt in.l.itẽ verberatũ.de rei vendi.no.Barto.in.d.l.fi.C.ſi
cõtra ius.⁊ in.l.antiochẽſiũ.ff.de pꝛiui.credi.⁊ in.d.l.reſcripta.⁊ pꝛin-
ceps hoc videł aſſerere in pꝛoemio illius cõfirmationis:cũ in ipſius
perſona verſetur ius publicum.conſiſtit enim in ſacris ſacerdotibus
magiſtratibus ⁊ clericis ius publicũ ex verbis ſuis enũtiatiuis ſuper
quibus ſe fundat credendũ.vt in cle.j.de pꝛoba.facit qđ no.Bart.in
l.ambitioſam.ff.de decre.ab oꝛd.faciẽ.multo ergo foꝛtius dicere ne-
ceſſario habemus dictam cõfirmatonem valuiſſe:cum per eam ne

preiudicet iuri queſito ex facto partis:ſed ex mera iuris ciuilis diſpo
ſitione. Et per hoc cõcludo dictam cõfirmationẽ valuiſſe ꝛ preiudi-
care illis nepotibus. ꝛ per hoc ſubtiliter intuenti ſoluta remanẽt con-
traria ſuperius inducta contra cõfirmationẽ: ꝓcedunt em̃ qñ impe-
rator principaliter vult diſponere contra ius gentiũ tollendo quãtũ
ex facto hominis tantũ vel vere vel preſumptiue ceſſante: ſed nos lo-
quimur in iure queſito autoritate iuris ciuilis. Et cũ pnceps pncipa
liter diſponit ſupplendo defectũ iuris poſitiui: vel reſtituendo id qꝺ
deeſt hic cauſa preſumẽda eſt vt dixi. ¶ Ad ſecundũ cõtrariũ ſatis
etiã ptꝫ ſupra reſpõſum ex predictis. Nã lex fina. loquit̃ de poteſtate
ordinaria ſꝫ nõ de abſoluta prout loquitur. l. ij. e. tit. que hic interue-
nit per illam regulã ex certa ſcientia ꝛc. ¶ Ad tertium dico ꝙ hic nõ
preſupponit̃ ꝙ donator ſeu iſti nepotes ſint de territorio vñ ꝓſumo
ꝙ ſint de iuriſditione imperij: ꝛ ſic preſuppoſito qꝺ bona ſint Bono
nie: tñ ex quo preſumit de imperio illa donatio ſic corroborata exten
ditur ad bona vndecũqꝫ ſita: ſicut in ſimili not. Bar. in. l. cũctos po-
pulos. C. de ſum. tri. maxime in illa qõne: vtrũ teſtm̃ factuꝫ in certo lo
co. ſ m illius loci ſtatuta ſpecialia debeat extendi ad bona exiſtentia
in loco nõ ſuppoſito ſtatuenti: ꝛ concluditur qꝺ ſic: vt ibi pleniſſime
per eum: ꝛ facit. l. j. C. de teſta. cũ ſimi. ¶ Ad vltimũ contrariũ dico
ꝙ in illis iuribus nõ interuenit vera in integrũ reſtitutio. vt ibi no. gl.
Itẽ non apparebat de voluntate pape ꝙ voluiſſet actũ retrotrahi
cũ preiudicio alteri⁹: alˀs ſecus: vt ibi aperte dicit tex. hic aũt expreſſe
apparet de voluntate imperatoris. Et eodẽ modo põt reſpõderi ad
autoritatẽ Io. an. in dicta regula ſine culpa. licet etiã multi doctores
ampliſſime tenuerint ꝯ opinionẽ ſuã vt ipſemet ibi refert: ꝛ quid ſi hic
cõſtat vt dixi de aperta volũtate principis qui potuit in hoc diſpo-
nere: vt ex predictis colligit̃. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxxv.

1 ¶ Communis opinio tenenda niſi notorie male dicat: vel rationa-
biliter conuincatur.
2 Legatum conditionale nõ tranſmittitur in heredem.
3 Nemo poteſt in teſtamento ſibi eã legem dicere vt a priore ei recede-
re non liceat.
4 Relatiuum quis vel qui coniunctim verbo futuri temporis denotat
conditionem.
5 Filius appellatur qui ex viro atqꝫ vxore naſcitur ꝛ vnde dicatur.
6 Filius primogeniti poteſt dici primogenitus.
7 Clericus illico priuatur ꝛ denudatur omni priuilegio clericali ꝛ ap-
plicatur foro iudicis ſecularis bigamia ſuperueniente.
8 Laicus ſi fuit preuentus per iudicẽ ſecularem: ꝛ cauſa pẽdẽte efficia
tur clericus non per hoc cauſa eximitur a foro penitentie ſecularis.

In preſenti queſtione omni
potentis dei poſtulato ſuffragio. Duo vt morẽ petẽti ge-
ram aliorũ opinionib⁹ ꝛ motiuis reſeratis ad vtrãqꝫ par
tẽ cũ ſatis vtrinqꝫ ſit argutũ. ſecũdo omiſſis breuiter attingã: qm̃ vt
belliſſime habet̃ apud. l. j. C. de vete. iure enucle. Ex multitudine au-
torũ iudicandũ nõ eſt cũ poſſit forſan ꝛ deteriorũ ſnĩa ꝛ multos ꝛ ma
iores in aliqua parte ſuperare: hinc fortaſſe motus Io. and. in. c. j. de
1 conſtitu. dixit. † Cõmunẽ opinionẽ ſequendã eſſe niſi notorie male di
cat vel rationabiliter conuincatur ꝙ bonus iudex acutiſſimi ingenij
exiſtimabit. ¶ Primũ dubium erit vtrum filius primogenitus pre-
ferri debeat patri in maioritate cõceſſa cuidã viro nobili Petro affa.
hiſpano habito preſertiꝫ reſpectu ad verbo cõceſſionis eidẽ facte per
illuſtrẽ principẽ regem caſtelle in qua inter cetera ad propoſitũ con-
tinentur hec verba videlicet. Et qꝛ poſt obitũ habeat ſuccedere ꝛ he-
reditet dictã medietatem dictarũ apothecarũ primo noĩatarũ alter
eorũ vt dictũ eſt videt̃ filius maior quẽ habuerat de legitimo matri-
monio ꝛ alij filij ꝛ filie ꝛ heredes qui ab ipſo vel a nobis deſcenderũt
ex noſtra linea de legitimo matrimonio: vel ꝙ ſit legitimatus ſ m qꝺ
ius requirit: videlicet poſt obitum alterius gradatim ꝛ ſemper confe
ratur maiori ꝛc. ¶ Scõm dubium eſt cũ patruus tanq̃ conſtitutus
in maioribus ordinib⁹ fuerit per nepotẽ cõiunctus in curia romana
ꝛ proceſſus ibi fuerit a dño nullus factus: nunquid per ſupuenientiã
bigamie quã dictus patruus dicitur incidiſſe ſi dicta cã exempta vel
eximenda a curia romana ꝛ remitenda ad iudicẽ ſecularẽ. ¶ Uenio
igitur ad primũ circa qꝺ dico animaduertendũ ꝙ cũ filij ꝛ nepotes
vocentur ad hãc ſucceſſionẽ ex diſpoſitione ꝛ priuilegio regio magis
ſunt ponderãda verba priuilegij: q̃ iuris cõis cẽſura diſponẽs ſuper
ſucceſſione patrui ꝛ nepotũ in bonis aui vel patris: nã principaliter
ibi tractatur de efficacia ꝛ ꝯprehẽſiua priuilegij ꝛ attendẽda ꝛ põde
randa ſunt ipſius priuilegij verba. vt in. c. porro. ꝛ in. c. recepimus. de
priuileg. in auť. de manda. prin. §. ſi quis autem. et ꝓfecto ſi predicta
verba priuilegij ſeu cõceſſionis in quibus huius qõnis plenaria vis
conſiſtit ex corde animaduertũtur clariſſime patebit dictũ nepotem
preferenduꝫ. ¶ Moueor primo ad hoc dicendũ qꝛ immediate poſt
patris obitũ cui facta fuit principaliter cõceſſio vocatur primogeni-
tus ex regia diſpoſitione. Et ſic hoc ius ſuccedẽdi cõſequit̃ primoge
nitus nõ a patre vel a lege cõmuni: ſed ex ſpeciali diſpoſitiõe regia.

iuxta notata per Bar. in. l. vt iuſiurã. ff. de ope. liber. ꝛ per Bal. in au
tentica. ſi quas ruinas. C. de ſacroſan. eccle. facit tex. cũ ibi nota. ma-
xime per Bal. in. c. vno. de ſucceſ. feu. colla. x. Ergo hoc ius ſuccedẽdi
illico cũ primogenitus venit ad lucem in habitu ꝛ ſpe conſequitur vt
eſt ſpes firma ꝛ inuariabilis cũ per patrem aut alium filium inferio-
rem tolli nõ poſſit cũ tranſierit in cõtractum. vt in. c. j. de proba. ꝛ per
Io. an. in. c. ſignificaſti. de foro cõpe. facit tex. c. j. de feud. ſine cul. non
amit. ꝛ not. Bald. in. c. j. de ſucceſ. feu. ꝛ per Bar. in. l. fi. alˀs penulti.
ff. de decre. ab ordi. fa. ¶ Et preſuppoſito ꝙ princeps potuiſſet reuo
care: ita ꝙ dependet a ſolius principis poteſtate dicitur fieri nõ poſſe
vt in. l. apud iulianũ. in fi. ff. de leg. j. ꝛ no. Dy. in regula. ſemel deo. de
regu. iur. lib. vj. ¶ Igitur hãc ſpem firmauit ꝛ irreuocabilẽ trãſmiſit
primogenitus in filiũ: hoc ꝓbatur ex idẽtitate rationis ſicut ſpẽ com
petẽtem patri ex contractu conditionali tranſmittit ipſe pater in fi-
lium: vt in. §. ex conditionali. inſtit. de verbo. oblig. quod nõ contin-
git ex alio niſi qꝛ illa ſpes firma ꝛ irreuocabilis cum potentia de fa-
cili reducibilis ad actum habeatur pro actu. vt in. c. piſanis. ꝛ quod
ibi notatur de reſti. ſpo. ita ꝛ hec ſpes firma ꝛ inuariabilis tanq̃ com
petens ex priuilegio regis debet poſſe tranſmitti in filium. Nec obſt.
2 huic motiuo tex. in. l. vna. §. ſin autẽ. C. de cadu. tol. vbi dicit̃ † ꝙ lega
tum conditionale: qꝛ ex eo competit ſola ſpes ante cõditionis euen-
tum nõ tranſmittit̃ in heredem quia duplex poteſt eſſe diuerſitatis
ratio: vna quam allegat gloſſ. in dicto. §. ex conditionali. dicẽs quod
in cõtractu conditionali interuenit factum ipſius contrahentis volẽ-
tis proſpicere ſibi ꝛ ſuis heredib⁹ ſed in legato nullum factum lega-
tarij interuenit ꝛ principaliter intẽdit ꝓſpicere perſonã legatarij: vñ
cum nõ radicauerit perſonã ipſius legatarij nõ tranſmittitur in he-
redem: vnde teneo potius rationem illius glo. q̃ verba. Cum em̃ in
caſu noſtro interceſſerit conceſſio regia proſpiciens nedum perſonam
ipſius primogeniti, ſed etiam filiorꝫ ſuorũ: vt patet ex verbis prealle-
gatis: ergo hec ſpes eſt tranſmiſſibilis in filium. Si enim cõtrahẽtes
poſſint: fortius lex priuata hoc eſt princeps. arg. in. l. nõ impoſſibile.
ff. de pac. preſertim hoc caſu vbi ſpecialis diſpoſitio principis hic vo
luit aperte prouidere nedũ perſone primogeniti: ſed etiam ipſius filij
vt ptꝫ ex verbis cõceſſionis ibi ꝛ alij filij ꝛ filie ꝛ heredes qui ab ipſo
vel a vobis deſcẽderint ꝛc. ꝛ hec cõſideratio iudicio meo eſt optima.
facit qꝺ in ſimili legitur ꝛ notatur in. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. inſti. ꝛ
notatur per Bal. in. l. j. C. de his qui ante apertas tab. ¶ Secũda di
uerſitatis ratio inter. §. ex cõditionali. ꝛ. §. ſin autem. preallega. eſt ꝙ
in contractibus volũtas ſeu ſpes eſt firma ꝛ recta: quia cõtractus ab
initio ſunt volũtarij ex poſtfacto ſunt neceſſitatis. l. ſicut. C. de actio.
ꝛ oblig. ſecus in vlti. qꝛ relictum nõ eſt ita firmũ cum dependeat a vo
3 lũtate teſtatoris: vt. c. cũ marthe. de celebra. miſ. ¶ † Nemo enim po-
teſt in teſtamento ſibi eã legem dicere: vt a priore ei recedere nõ liceat
vt inquit tex. in. l. ſi quis. in prin. ff. de lega. iij. ſed cum in propoſito no
ſtro debeatur hoc ius primogenito beneficio legis ſpecialis qꝺ tolli
iudicatur impoſſibile vt predixi: ergo accidit ad naturam potius cõ
tractus q̃ vltime voluntatis vt fiat tranſmiſſio in filium nec curan-
dum quod hic nõ interuenit factũ filij: quia illa nõ eſt ratio neceſſaria
concludens: ſed potius illa quã premiſi: ſcilicet ꝙ ſpes eſt certa ꝛ fir
ma: hanc rõnem notanter ſentit Io. an. in. c. licet. de voto. ꝛ in addi-
tio. Spe. in. ti. de feu. in. vj. col. Negari enim nõ põt quin fortius ius
acquiratur primogenito hic ex conceſſione regia pure facta habita
maxime cõmemoratione filiorũ q̃ ex contractu conditionali cũ defi
ciente conditione corruat totus ꝯtractus dicto. §. ex coditionali. Sꝫ
dicta ꝯceſſio ſemper durat ꝛ eſt pura ꝛ firma niſi in caſu quo nullus
reperiretur de agnatione iſtius Petri affari: vt ptꝫ ex priuilegio: er-
go fortius debet trãſmitti hec ſpes: cum cõpetat ius ſaltẽ in habitu
de preſenti q̃ illa fragilis ex futuro euentu dependens que competit
ex contractu ꝯditionali: valet em̃ argumentũ ex identitate rationis
vel maioritate: vt in iuribus vulgaribus: qꝺ autẽ hic vocetur pncipa
liter primo genitus poſt obitum Petri ꝓbatur aperte per illa ꝟba:
quod quia poſt obitum veſtrum ꝛc. ſi enim nõ intelligerentur de pri-
mogenito profecto illa verba ſuperflua erũt cũ in ſequẽtibus verbis
fiat mentio de alijs filijs deſcendentibus ab iſto Petro: ꝛ diſponitur
vt collatio ſemper fiat maiori: debet enim diſpoſitio intelligi vt ꝟba
nõ ſint ſuperflua: ſed aliquid operent̃. vt in. c. ſi papa. de priuile. lib. vj.
ꝛ. l. ſi quando. C. de inoffi. teſta. Et ſemper verba debẽt reduci ad ca-
ſum dubium: vt. l. j. in fine. ff. de adminiſtra. tuto. ꝛ. l. labeo. ad carbo.
¶ Secũdo ꝓbatur ex alluſione vocabuli: nam cum vocet maioreꝫ fi
lium iſtius Petri: ergo primogenitum: cum primogenitus ſit maior
natura: dicitur enim frater vel minor ratione natiuitatis. vt i. c. licet.
de voto. facit qꝺ no. gl. in. c. cõſuetudo eſt. j. diſt. ¶ Scꝺo pncipaliter
moueor in hanc ſententiã alia ꝯſideratione quia ſi bene ponderẽtur
verba primogenitus videt̃ vocatus ſub conditione videlicet ſi exta-
bit tp̃e mortis patris: hoc colligitur ex illis: vbi veſter fili⁹ maior quẽ
4 habui ꝛc. ¶ † Nam relatiuum quis vel qui ſeu quẽ: cõiunctũ ꝟbo fu-
turi tẽporis denotat conditionẽ: vt ꝓbatur in. l. ſtichus qui me⁹ erit.
ff. de le. j. ꝛ ꝑ Bar. ibi vñ illa ꝟba veſter fil⁹ maior quẽ habuiſtis ꝛc.
hoc important. i. ſi quẽ habuiſtis: ꝛ in defectũ pmogeniti aĩaduerto

qꝺ vocat

qꝫ vocat filios iſtius Petri per prius vocat filios primogeniti: ergo
maior illorum eſt preponēdus: qꝫ probaꝛ ſic: vbicūqꝫ enī agitur de
honore vel onere applicādo certis perſonis ⁊ non pōt applicari niſi
vni perſone: ſaltē eodē tēpore, ⁊ nō apparet de qua ꝑſona diſponēs
ſenſerit: ſtatur ſemper ordini litere vt prius nominatus cenſeatur pri
mo vocatus: vt ꝓbatur in.l.generaliter.§.quid ergo.cum ſequē.ff.de
fideicom.lib.⁊.l.quoties.de vſufru.l.heredes mei.§.peto.ff.ad treb.⁊
in.c.penul.de elec.lib.vj.⁊.c.mādato.de preb.eo.lib.cū ſimilibus.no
tat Bar.in.l.ij.§.prius.ff.de vulg.⁊ pupil.hic autem in defectum pri
mogeniti vocanꝛ oēs deſcēdētes ab eo: addito vt vnus habeat poſt
obitū alterius: ergo filius maior primogeniti eſt preferendus patruo
cū ſit prius nominatus. Nec obſtat ſi dicatur hanc theoricā non ha
bere locū cū ordinata affectio cōtradicat iuxta notata.l.d.l.heredes
mei.cū pater ꝑſumaꝛ magis diligere filiū ꝓpriū ꝙ̄ nepotē. Et primo
5 cū nepos ab eo ſit remotior ꝙ̄ filius. ¶ † Hinc ꝓprie ſcꝫ a philos qꝫ
eſt amor appellamus illū qui ex viro ⁊ vxore naſcitur: nepos autem
improprie dicitur filius vt notāter ꝓbatur in.l.filiū.ff.de his qui ſunt
ſui vel alie.iur. Et per Bar.in.l.liberorū.ff.de verbo.ſigni. dico enī ꝙ
illa verba nō fuerūt ꝓlata a patre.⁊ ſic ceſſat ꝑſumptio ordinate affe
ctionis ſed prolata fuerūt a rege qui magis intēdebat ꝓuidere gene
ri iſtius Petri ꝙ̄ perſonis. ¶ Itē dubia debent intelligi ſm̄ cōſuetu
dinē loquentis: vt.l.ſi quis ſeruum.de leg.j.⁊.l.nummis.de leg.iij.⁊.l.cū
de lanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtru.⁊.l.labeo.de ſupel.leg.cū ſimi
lib⁹. ¶ Sed reges caſtelle cōſueuerunt honorare ⁊ preferre filiū pri
mogeniti alijs filijs: qꝛ repreſentat perſonā ꝑmogeniti: vt clare patet
ex verbis quarundā conſtitutionū ipſius regni. ergo debemus preſu
mere quod ſerioſe rex caſtelle in illa cōceſſione fecit prius mentionem
de filijs primogeniti ꝙ̄ de alijs filijs ipſius Petri. ¶ Ad idē facit qꝛ
vbi nō cadit affectio inter ꝑſonas prius denoiatus eſt potentior. Ad
hoc tex.optim⁹ cū materia ſua in.l.ſi cōmunis ſeruus ita ſtipuleꝛ.ff.
de ſtipu.ſeruo.per quā legē dixit ibi Bar.⁊ no.per Moderū.in.c.qm̄
abbas.de offi.deleg.qꝫ ſi cauſa alicui delegeꝛ expreſſo nomine pro
prio ⁊ appellatiuo ceſſantibus alijs cōiecturis dicemus diſpoſitionē
eſſe perſonalē vel realem ex ordine verborū. Nā ſi procedit appellati
uum cenſetur realis: ſi propriū perſonalis. Et per eam ceſſat contra
rium qꝫ formari pōt de.l.ſi viua.C.de bonis ma. Procedit enim hoc
ex ſpeciali diſpoſitione principis qui nō afficitur magis ad patruum
ꝙ̄ ad nepotē: ſed habuit reſpectum ad ius primogeniture: qꝫ perplu
rimū apud principes maxime Hiſpanie frequētatur vt predixi: ⁊ ptꝫ
ex ꝯſtitutionib⁹ regni caſtelle. Nec propterea obſtat ſi dicatur ꝙ in
ter filios primogeniti ⁊ patruos vocetur maior. vt patet ex illa clau
ſula ſuprapoſita ibi: ⁊ ſemper conferatur maiori ⁊c. que videꝛ deter
minare oia precedētia. vt in.c.inqſitioni.⁊ in.c.ſcḋo requiris.de ap
pella.plene per Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.j.⁊.l.pretor ait.ff.vi
bono.rap. Quia dico ꝙ illa clauſula refertur ad precedentia ordine
ſucceſſiuo: vt ſit ſenſus qꝫ inter filios primogenitus preferaꝛ ſemper
maior: ⁊ ita eis deficiētib⁹ inter alios filios dicti Petri: nam quēad
modum filij primogeniti vocanꝛ per ſe ⁊ alij filij dicti Petri ſecunda
rio vocātur per ſe ⁊ predicti illis debent ꝑferri ita clauſula ſubiecta re
cipit intellectū a ꝑcedentibus vt ſicut in perſonis oēs videnꝛ vocati
ordine ſucceſſiuo: ita ⁊ illa clauſula qualificat filios ꝑmogeniti ⁊ Pe
tri etiā ordine ſucceſſiuo.arg.bonū ex his que leguntꝛ ⁊ notātur in.l.
heredes mei.§.peto.ad trebellianū.⁊ in.c.olim.⁊.c.abbatē.de reſcri.
⁊ per Bar.in.l.gallus.ff.de lib.⁊ poſthu. Hunc intellectum ſequentē
ſuadēt omnes cōſiderationes predicte: ⁊ ne princeps per illa verba
generalia videatur illico receſſiſſe a iure iam denominato primogeni
ture contra.l.nō ad ea.ff.de condi.⁊ demon.hoc etiā ſuadēt ⁊ alie cō
ſiderationes: quia perſona patris dicitur per filiuꝫ repreſentari: ⁊ ibi
etiam eſſe ⁊ ſtare dicatur.l.cū antea.C.de agricolis ⁊ cenſitis.lib.xj.⁊
filij vox dicitur patris.inſti.de inuti.ſtipu.§.eodem vero. Et dicūtur
eadem fere perſona.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.l.fin.⁊ vna caro.xxxv.
q.iij.hac autoritate. ¶ Itē pars remanet in filio. hinc dicitur ꝙ pa
6 ter magis diligit filiū ꝙ̄ econtra. vt not.in.d.l.ſi liberorū,in fi. † vnde
filius primogeniti poteſt dici primogenitus ⁊ non ex toto ficte ſed in
parte vere cū in eo ſit ſubſtātia ⁊ caro ⁊ pars ipſi⁹ primogeniti. Et ſic
ceſſat quod opponitur de lega.iij.§.hec autē verba.ff.de neg.geſt.⁊
eo amplius in caſu noſtro quia rex in conceſſione nō ſolum fecit men
tionem de primogenito: ſed etiam de alijs ab eo deſcendentib⁹ quos
ſic anteponendo videbaꝛ preferre voluiſſe ſuis patruis. vt in.d.l.lu
cius. Optime videtur ꝓbari ſm̄ vnum intellectum quem Bal.in.d.l.
j.de his qui ante apertas tabu.ſuadent inſuper multe alie conſidera
tiones quas fecit Io.and.in additio.Specula.preallega. vbi hanc
opinio.fouet etiam vbi nō fuiſſet facta mentio de filijs ꝑmogeniti.
Et idem Old.in cōſilijs ſuis: conſilio.cc. ¶ Sed in caſu noſtro vide
tur irrita dubitatio ꝑ ꝓdicta. Preterea optime facit.c.licet.de voto.
vbi nepos prefertur patruo in regno. Et licet ibi regnum fuerit radi
catum in perſonam primogeniti cum de illo non poſſit pater diſpo
nere ad libitū iuxta ea que leguntur ⁊ notantur maxime per Bald.
in ca.primo.de ſucceſ.feud.in proemio illius libri feud. Sed potius
illud diſponitur quod filius primogenitus repꝛeſentat ipſum primo
genitum: ⁊ eſt iudicio meo hec bona ⁊ noua ꝯſideratio. Et per hec vi
dentur multū ceſſare motiua Cy.⁊ Bal.in.l.ij.C.de bonis mater.et
l.cū antiquioribus.C.de iure deliberan. Et Bar.in auꝛ.poſt fratres.
C.de legi.heredi.vbi dicit ꝙ vbi tractatur de ſucceſ.feud.nepos non
ſuccedit in locum patris: quia illa ſucceſſio nō habetur a iure ſꝫ a cō
ceſſione dominica: qꝫ ꝑfecto videtur ꝯ̄ tex.in.c.ij.de ſucceſſio.feud.et
in.c.j.de natura.ſucceſ.feud.⁊ in.c.j.⁊.iij.de feud.mar.colla.x.vbi ne
pos ſuccedit cū patruo in feudo tenēdo locū ſui patris.⁊ ibi ꝑ Bal.
in.l.iij.ff.de interdic.⁊ relega. Nec obſtat ſi dicaꝛ ꝙ ibi nō excluditur
patruus: ſed pariter ſuccedit cum nepote qꝛ eadē ratio que eſt de ꝑte
quo ad partē militat in toto quo ad totū.l.que de tota.ff.de rei vēd.⁊
c.paſtoralis.§.item cum totum.de offi.deleg.pro hoc dicto.c.licet.de
voto. Nec nepos ex ꝑſona ſua excludit patruū: ſed ex perſona ſui pa
tris: vnde conſtituitur ex perſona ꝓpria. ſimile in.c.maritus.de con
ceſ.prebē.lib.vj. Et optime ad ꝓpoſitū.in.l.j.§.fin.⁊.l.ſi nepotes.ff.de
colla.bo.⁊ de coniungen.cum emanci.libe.l.j.§.ſi filius.ad finem.per
que patet qꝫ licet emancipatus de iure cōmuni nō cōferat: tamen fi
lius emancipatus confert nepoti emancipato ex fratre cōſtituto in
poteſtate tempore mortis: quod nō eſt ꝓpter aliud niſi quia perſonā
ſui patris repreſentat. vt.d.l.ſi nepotes. dicitur ꝙ nepotibus ꝯfertur
vt fratri ⁊ cenſeꝛ omnes vnus eſſe ſicut erat pater: ideo nepotes ſuc
cedunt per ſtirpes in locū patris: vt in.l.ij.C.de ſuis ⁊ legi.hered. Nec
obſtat ſi opponatur.de.l.j.als.ij.ſi impuberi.ff.de colla. vbi habetur
quod ſpes ſuccedendi patri adoptiuo nō venit in collatione bonorū:
⁊ ſic non cenſeꝛ eſſe firma in perſona filij: quia dico illud ꝓcedere: qꝛ
illud ſoluꝫ venit in collatione quia filius acquiſiuiſſet patri: ſi nō fuiſ
ſet emancipatus: ſed illa in ſpem nō acquiſiuiſſet patri: ideo in colla
tione nō venit. Nec etiam obſtat ſi dicatur ꝙ quarta debita filio ar
rogato non tranſmittitur per filiuꝫ in deſcendentes: ſi moritur filius
viuente arrogatore: quia hoc nō ꝓbat ille tex. imo potius innuit cō
trariū: cum in principio ſimpliciter dixerit quod illa tranſmittatur in
heredem: quod videtur tenere Io.an.in additionibus preallegatis.
¶ Item tenendo alium intellectum ꝙ non tranſmittat poſſet reſpō
deri illud ideo eſſe: qꝛ per mortē ex toto diſſoluitur illa ſi iatio ⁊ oīs
illius ſequela. ¶ Sed nō ſic eſt in caſu noſtro: cum ꝓpter conceſſio
nem regū que non ſolū vocauit filiū maiorem: ſed etiā deſcendentes
ab eo: tum qꝛ hic ꝯcurrunt iura naturalia q̄ ſunt potentiora ciuilib⁹
l.qui habet.ff.de tute.⁊ in.§.ſed naturalia.inſti.de iure natu. Preter
ea ius primogeniture eſt alienabile in ſpecialē ſucceſſorē. vt in.c.ꝙ̄ pe
riculoſum.⁊ qꝫ ibi notaꝛ.xvij.q.j.ergo fortius tranſmiſſibile in filiū ⁊
vniuerſalē ſucceſſorē.⁊ hec de primo dubio. ¶ Venio nūc ad ſecun
dum in quo videtur primo iſtum patruū fore exemptū a iuriſditione
iudicis eccleſiaſtici per ſuperuenientiā bigamie vere vel ficte: vt quia
contraxit cū vidua vel corrupta dū exiſteret in minorib⁹. vt in.c.vno.
7 de bigamis.lib.vj.vbi dicitur † ꝙ bigamia ſuperueniente illo priua
tur ⁊ denudatur clericus ab omni priuilegio clericali ⁊ applicaꝛ fo
ro ſecularis iudicis. Sed hoc nō obſtāte ꝯ̄trium puto de iure verius.
Nam ꝑuilegiū ſuperueniēs nō habet eximere cauſam a prioris iudi
cis poteſtate: qꝛ cū eum preuenit per citationis actū dū de ſuā iuriſ
ditione exiſteret: vt in.l.ſi quis poſtea.ff.de iudi.⁊.l.cum quedā puel
la.ff.de iuriſd.om.iudi.facit.l.ſi quis decurio.C.de fal.⁊.c.ꝓpoſuiſti.
de foro cōpe. fortius in caſu noſtro tenetur reus iam ꝑuentus rñdere
coram iudice eccleſiaſtico: cum mutauerit forum nō in priuilegium
ſed in penam: quod enim ſtatutū eſt in odiū ipſius nō debet in eius
cōmodum retorqueri. vt in.c.ij.de tranſla.ꝑla.⁊ in autenti. ſi neceſſe.
8 de dona.inter virum ⁊ vxorē. † Preterea cōmunis habet opinio qꝫ
ſi laicus preuentus per iudicem ſecularem efficiatur cauſa pendente
clericus: nō per hoc cauſa eximitur a foro penitentie ſecularis: vt no
tat Io.an.⁊ cōmuniter doctores in.c.vno.de obli.ad rati.⁊ Spe.in
tit.de reo.poſt prin.ſequiꝛ Bar.in.l.j.ff.de penis. ergo fortius cauſa
clerici nō debet eximi a manibus eccleſiaſtici qꝛ iam peruenit pro
pter denudationem ⁊ priuationē priuilegij eccleſiaſtici. Nam ſi cleri
catus ſuperueniens nō ſit potens hanc exceptionem facere cum non
ſolum mutet forum de iure diuino: ſed etiā mutat cōditionem perſo
ne ⁊ rōne ordinis efficitur maior quolibet ſeculari cum nulla digni
tas ſecularis ſimilis ſit ſacerdotio.xcvj.di.duo ſūt.⁊.c.denīqꝫ. forti⁹
nō habebit hoc inducere mutatio fori propter delictum vel inhabili
tatem. Nō obſtat.c.j.de bigamis.preallegatū: quia debet intelligi de
cauſis mouendis poſt contractam bigamiam: ſecus de iā motis per
predicta. Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.lxxxvj.

1 Legitimatus ad patris inſtātiam debet per omnia tractari ſicut
legitime natus.
2 Pater ſi teſtamēto prius facto fecerit filium legitimari rumpitur te
ſtamentum.

Omnipotētis dei poſtulato
ſuffragio. In qōne q̄ vertiꝛ inter Iulianū ſer Matthei ex
vna pte: ⁊ Antoniā mulierē filiā legitimā ⁊ naturalē. Ste
phani fratris carnalis dicti ſer Matthei ex alia parte ſup heres.oīꝫ

Marie amite dicti Juliani.ꝛ Antoniā ac ſororē carnalez dicti ſer
uito.ſer Matthei genitoris āndicti Juliani ꝛ dicti ſtephani. Que q
dē hereditas vt aſſerit̃ cōſiſtit dūtaxat in dotib⁹ dicte Marie qs ſit
p̄ferēdus in dicta hereditate: cū ſer Matthe⁹ viueret tp̄e mortis ma
rie: ꝛ in vita ſua legitimare fecerit dictū Julianū cōſentientē ꝑ comi
tē palatinū: lꝫ in extraneo vite fecerit dictū teſtm̄ ꝛ p̄terierit dictū Ju
lianū: ꝛ inſtituerit Joā. ſibi nepotē.ex.d. Julia. Dico ꝙ inſpecto iure
cōi caſus eſt clarus ꝛ ſatis aptus. Nā cū dicta Maria deceſſerit ab
inteſtato ſine aſcendētibus ꝛ deſcēdētibus ꝛ bona ſua fuerint delata
dicto ſer Mattheo fratri carnali ꝓ dimidia ꝛ dicte Antonie ꝓ alia
dimidia cū ſucceſſerit in locū Stephani fratris ſui q etiā erat frater
carnalis illi⁹ Marie defuncte. Nā vbi agit̃ de ſucceſſione aui vel pa
trui ſeu amite filij ſuccedūt in locū p̄ris ꝛ ſuccedūt ꝑ ſtirpes: vna cuꝫ
fratre ſuperſtite eoꝝ patruo: vt eſt caſus in auť. poſt fratres. ꝛ ibi per
Bar. C. de legi. hered. inſtitu. de hered. q̄ ab inteſtato defe. §. cū filijs.
ꝛ in corpore quā quidē dimidiā dictus ſer Stephanus tranſmiſit in
heredē ſuum cum in vita geſſerit ſe pro herede dicte Marie petendo
ipſius bona. vt. l. pro herede. ꝛ in. l. gerit. ff. de acqui. here. ꝛ quāq̄ di
ctus ſer Mattheus inſtituerit nepotē ex filio: tñ illa iſtitutio fuit nul
la ex eo ꝙ preterijt filiū propriū ad eius inſtātiā legitimam. l. Julianū
merito Julianus poteſt dicere teſtamentū nullū ꝛ capere bona pa
tris ſui ab inteſtato: vt in autēti. vt cum de appel. cogno. §. aliud q̊ꝙ
capitulum. ꝛ qđ legitur ꝛ notatur in. l. filio preterito. ff. de iniuſt. rup.
1 ꝛ irri. teſta. †legitimatus eñ ad patris inſtantiam dꝫ per omnia tra
ctari ſicut legitime natus: vt in auť. quibus modis natura. efficiūtur
ſui. §. illud. Nec debet obſtare quod aperte obijcit̃ cōtra illā legitima
tionē: ſcꝫ ꝙ mater dicti Juliani non p̄ntijt ſeu cōſenſit in dicta legiti
matione: q2 nullibi probat̃ matrem debere conſentire: ſufficit enim ꝙ
ſolus pater in cuius poteſtate trāſit cōſentiat ꝛ ipſe legitimand⁹ qui
in patris naturalis trāſit poteſtatem: vnde etiam mortua matre pōt
pater filiū legitimari facere. hec probantur in. d. §. illud. Et no. Bar.
in. l. gallus. §. ꝛ quid ſi tantum. ff. de lib. ꝛ poſth. ꝛ Bald. in proemio
C. ꝛ in l. reſcripta. in fi. C. de preci. impe. offeren. ꝛ Joā. an. ꝛ commu
niter doctores ſequentes. i. c. per venerabilē. qui filij ſint legitimi. ꝛ da
to cōſenſu patris ſuccedit legitimatus etiā agnatis ꝛ cognatis: ſaltez
eo caſu quo legitimās exp̄mit ſicut fecit comes de dicto Juliano: vt
diſputando tenuit Jaco. de bel. in auť quibus modis natu. effici. le
gi. colla. vj. ꝛ latius per Joan. and. in additio. Specu. in titu. de ſuc
ceſſio. ab inteſta. §. j. verſi. ex facto. Et facit ad materiā noſtrā alia di
ſputatio dicti Jaco. de bel. i auť. qb⁹ mod. natura. effici. iui. colla. vij.
2 vbi dicit †ꝙ ſi pater teſtamento prius facto fecerit filiū legitimari rū
pitur teſtamentū ſicut per natiuitatē poſthumi. q2 ſi fictus fili⁹ ſuper
ueniēs rumpit teſtamētū vt monaſteriū in quo pater intrauit iuxta
not. i auť. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccle. ꝛ xix. q. vltima ſi qua mu
lier. fortius iſte legitimatus qui habet cauſam naturalitatis cōcurrē
tem. arg. in. l. filio. ff. de lib. ꝛ poſthu. ¶ Item filius poſtea rogat⁹ rū
pit teſtamentū. dicta. l. filio. fortius iſte legitimāt⁹ qui eſt naturalis.
Et pro hoc ego adduco text. notabilē in dicto §. illud. vbi dicit̃ quod
poſt legitimationē nihil differt ab alijs filijs: per quē tex. clare cōclu
ditur quod teſtamentum prius factum rumpitur ſicut rumperetur ſi
fuiſſet tunc natus. Item quod teſtamētū cōditum poſtea in quo iſte
legitimatus fuit preteritus eſt ipſo iure nullū ſicut contingeret ſi pre
terijſſet filium legitime natū. ¶ Ex his cōcludit̃ quod inſpecto iure
communi Julian⁹ tanq̄ heres ſer Matthei patris ſui debet habere
medietatem: ꝛ ſi dicta Antonia eſt mente capta: tunc curator ei⁹ legi
time datus poterit ꝛ debebit petere bonorū poſſeſſionē. Et ſi poſtea
moreretur in ea tempeſtate debet illud peruenire ad dictū Julianū
quia ad patrē ſuum perueniſſet ſi mēte capta nō fuiſſet in medio tē
pore mortis Marie: hoc probatur per tex. notabilez in. l. fi. verſi. tale.
C. de curato. furio. ¶ Sed nūc videndum eſt an inſpecto aliquo iure
ſpeciali debeat Julianus in totū preferri ex ꝑſona patris ſui. Et dico
quod ſic in caſtro abbatie: vbi eſt aliquod ſtatutū quo cauet̃ qđ extā
tibus maſculis vſq3 ad certum gradū femine nō ſuccedant vel aliqđ
ſimile tūc in dubio dicta Antonia fuit excluſa a dicto ſer Mattheo.
Si autē ceſſat ſtatutum ſuper hereditate vidēdū nūquid poſſit adiu
uari reſpectu qualitatis dotis cum mihi preſupponatur viua voce di
ctam olim Mariam fuiſſe maritatā per dictū ſer Mattheū. In quo
dicēdum quod dictus ſer Mattheus fecit pactū in traditione vt ad
ipſum dos reuerteretur ſoluto matrimonio tūc in dubio pertinet to
ta ad dictū Julianū: per text. in. l. vna. C. de rei vxo. actio. facit. l. iter
ſocerū. §. cū inter. ff. de pac. dot. ¶ Idem eſt ceſſante pacto ſi i caſtro
abbatie eſt ſtatutū vt mihi p̄ſupponitur quod mortua muliere dos
debeat redire ad dotātē: nam ſuccedit prouiſio ſtatuti loco ꝓuiſiōis
hominis dicta. l. vna. §. accedit. Et per hoc infero ad ſecūdum q̄ſitū
an alie ſorores dicti ſer Matthei potuerūt ſuas dotes quas habue
runt dicto ſer Mattheo in alios trāſferre. Nam dicendum quod nō
ſi ſer Mattheus fecit pactum vel ſubeſt ſtatutū vt dos reuertatur ad
dotātē ſoluto matrimonio. d. §. accedit. alias ſecus: niſi p̄terito ſer
Mattheo fratre carnali inſtituiſſet turpem perſonam: vt. l. fratres.
C. de inoffic. teſta. ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Dominus abbas monaſterij ſā

cti Michaelis de paſtigno ordinis vallis vmbroſe recognouit ꝛ cō
feſſus fuit extra iudiciū cuidā ciui florentino qui geſſerat negotia mo
naſterij per longū tp̄s ſe obligatū eſſe dicto ciui nomine monaſterij
in florenis quingētis ꝛ triginta: cui predictus ciuis dixit illā pecuniā
expēdiſſe ꝛ cōuertiſſe in vtilitatē monaſterij quā quidē cōfeſſionē ſyn
dic⁹ generalis monaſterij ratificauit ꝛ approbauit. Deniq3 dictus
ciuis impetrauit ꝯ dictū dñm abbatē reſcriptū apoſtolicū ꝛ corā iu
dice delegato petiit dñm Abbatez condēnari: qui illico corā delega
to cōfeſſus fuit ſe teneri in dicta quātitate Et idem fecit ſyndicus ge
neralis monaſterij Ex cuius cōfeſſionis vigore dictus delegatus tu
lit ſniam cōtra dictū dñm abbatē ſuper dicta quātitate a qua mini
me fuit appellatū. Quinimo ſoluit partē debiti. ¶ Poſtremo intra
annū a tempore condēnationis dictus delegatus ad inſtantiā illius
precepit ſtricte abbati vt ſentētie cōdēnatorie parere deberet. Queri
tur an inſpectis predictis cōpetat aliqđ remediū dicto dño abbati
aduerſus illam ſententiā ꝛ confeſſionē ſuā atq3 ſyndici ꝛc.

¶ Conſilium. lxxxvij.

1 ☞ Prelati poſſunt petere in integrum reſtitutionē etiam ſine man
dato eccleſie.
2 Officium iudicis delegati non extinguitur per ſolam ſententiam ni
ſi ſit executioni mandatum

Chriſti eiuſq3 matris p̄ſidio
humiliter inuocato. Dico vnum ſubeſſe remediū p̄optiſſi
mū ꝛ indubitatū videlicet petere reſtitutionē in integrum
noie monaſterij cōtra dictā ſniam ac etiā confeſſionē quam ſine ſcru
pulo obtinere dꝫ: ex quo eſt intra quadrienniū a tp̄e ſnie ꝛ cōfeſſiōis
per quā quidē reſtitutionē dꝫ in priſtinū ſtatū reduci in quo erat añ
ſniam ꝛ cōfeſſionē. tex. eſt apertiſſimus tam in ſnia q̄ in confeſſione
1 in. l. j. ꝛ. ij. de in integrū reſti. †. Certūq3 eſt abbatē ꝛ alios p̄latos poſ
ſe petere vt legitimos adminiſtratores in integrū reſtōnem. etiā ſine
mādato eccleſie. vt no. Inno. ꝛ alij poſt eu in. c. ſuſcitata. de in inte. reſti.
Tenent̃ eñ prelati procurare ex eoꝝ officio negotia eccleſiarū ſuaꝝ.
vt in. c. edoceri. de reſcrip. ꝛ qđ ibi notat̃. ¶ Sed circa hoc vertit̃ du
biū apud quē ſeu a quo debeat hmōi reſtitutio poſtulari: ꝛ profecto
ab ipſo romano pōtifice vel alio ipſius delegato ſup hoc ſpecialiter
impetrādo reſtitutionē obtineri poſſe nō eſt dubiū dicto. c. ſuſcitata. ꝛ
c. cum ex literis. ꝛ quaſi per totū titulū. de in integrū reſtit. ꝛ maxime
in. l. pen. ꝛ. l. fi. C. vbi ꝛ apud quos. ab ordinarijs autē locoꝝ vt ep̄o
ſeu ab archiepiſcopo obtineri nō pōt: nec etiā a generali legato pā
pe per tex. i. c. ij. de offi. deleg. ꝛ expreſſius ꝑ tex. notabilē in. l. aduerſus
ſniaꝫ. C. ſi aduer. rē iudi. dubiū ergo remanet an a dicto delegato q
p̄fatā ſententiā tulit poſſet hec reſtitutio obtineri. Et videtur primo
qđ nō per tex. notabilē in. d. l. aduerſus. vbi dicit̃ qđ aduerſus eū qui
vice p̄ncipis iudicauit: ſolus p̄ceps reſtituere pōt. ꝛ per illū tex. hoc
tenuit ibi Bar. ꝛ Bal. ꝛ idē Bar. in. l. fi. C. vbi ꝛ apud quos. ſꝫ ꝯtra
riū ipſe Bar. videt̃ ſentire in. l. iudex. ff. de re iudi. vbi dicit qđ ſi ſentē
tia nōdum executioni mādata cum remaneat apud iudice: officium
nobile poterit ex eodē officio reſtituere in integru ſicut pōt ſententiaꝫ
exequi ꝛ mulctare: vt patet i. c. ex literis. ꝛ. c. ſignificaſti. ꝛ c. querēti.
2 de offi. dele. ¶ †Nō eñ extinguitur iudicis delegati officiū per ſolaꝫ
ſniam niſi ſit executiōi mandatū vt ſaltē lapſus ſit annus a tp̄e ſentē
tie. vt in. c. proxi. alleg. Et ſic pōt intelligi tex. ꝛ dictū Barto. ꝛ Bal.
in. d. l. aduerſus. quādo ex toto iudex delegatus funct⁹ eſt officio ſuo:
vt q2 nō reſtat executio quia ſentētia eſſet abſolutoria. ꝛ ſic traxit exē
cutionē ſecū: vel ſi erat cōdēnatoria extitit executioni mandata: ſec⁹
aūt vbi imminet executio fiēda: nec lapſum eſt temp⁹ anni a die ſnie
ſicut accidit i caſu noſtro. Et ꝓ hoc allego gl. notabilē valde. ꝛ Inno.
in. c. ſuſcitato. de in integ. reſti. vbi dicunt per illū tex quod procura
tor pōt ſine ſpeciali mādato petere in integrū reſtitutionē contra ſen
tentiam aduerſus ſe latā: q2 dicitur petere incidēter. ꝛ nō principaliter
ex quo adhuc ſententia non eſt executioni mandata in. c. pen. e. titu.
Nam ſcđm Inno. mandatum iuriſditionis ſimile eſt mandato ꝓcu
ratorio. vt in. l. ꝛ q2. ff. de iuriſdi. om. iudi. ꝛ ſic aperte ſentit per hanc
rationem quā dicitur inferere: in integrū eñ reſtitutio petitur aduer
ſus ſentētiā nondū executioni mādatā quo caſu ſcilicet cuꝫ incidēter
cōtingit poteſt iudex delegatus ſuper cauſa generaliter data reſtitu
tionē in integrū cōcedere. vt in. d. c. penul. de in integrum reſtituti. ꝛ
l. fi. C. vbi ꝛ apud quos. ꝛ ſic intelligendo poteſt ſaluari opinio. quaꝫ
recitat glo. in. d. l. aduerſus. quia habet ꝓ odio: ideo lex eſt immuta
ta per. d. l. fi. vbi habetur quod delegatus poſſit. intelligam⁹ ſaluādo
modo predicto vt ſi adhuc pendeat executio: ꝛ per cōſequēs iuriſdi
tio nō poſſit. alias ſecus: hāc opinionē fouet equitas vt parcatur la
boribus partium ꝛ expenſis: vt in. c. cū te. de offic. dele. ¶ Preterea
videmus quod cū delegatus reſeruet ſibi executionē ꝛ cauſaꝫ alijs co
gnoſcedā ꝛ diffiniendam cōmittit. ſemper ad eū recurritur ſi contin
gat a ſubdelegato appellari. vt in. c. ſi delegatus. de offi. delega. li. vj.

nō enim negari poteſt quin hec inſtitutio dicatur icidere in cauſa ſibi
cōmiſſa ex quo adhuc durat ſuū officiū.nobile ergo pōt eā ſibi indul
gere ꝛ de nouo cām audire:ita ꝙ onus ꝓbādi debitū iuris incumbit
illi cui hoc portat in integrū reſtitutio.l.diuus.ꝛ qđ ibi notaꝛ.ff.de in
integ.reſti.ꝛ.ij.q.iij.§.notandū.ꝛ reſtitutio in integ.poſtulari poteſt
etiā per viā exceptionis cōtra petitionē reſtitutionis in integrū.ꝛ.l.
poſtea.§.ſi maior.ff.de iureiu.Nec obſtat dñz abbatē ſoluiſſe partē
cōdēnationis:qꝛ ex hoc nō ꝑcludiꝛ via quin poſſet dici totā eſſe inde
bitā nec ſolutio partis indebite obligat ad ſoluēdū indebitū.vt i.l.fi.
C.ne vxor pro marito.quinimo per iſtā reſtōnem dꝫ reduci ad primū
ſtatutū.ꝛ ſic ille ciuis cōpellaꝛ reſtituere cū effectu quicqd recepit vi-
gore ſnīe niſi ꝓbet de nouo debitū ad hoc.l.in cauſe.ff.de mino.ꝛ.l.vi
deamus.§.in fauiana.ff.de vſu.ꝛ.l.cum pretor.ff.de verb.ſig.Nā ver-
bum inſtitutionis omnē vtilitatē actoris continet:vt ibi.Nec dꝫ inte
rim dū tractaꝛ hec reſtitutionis cauſa ſententia executioni mādari:
vt in.l.vnica.C.de in integ.reſt.poſ.nec eſt aliqua ſuſpicio malitie cō-
tra dictū dñm abbatē ipſam poſtulantē:cū aperte vna ſua petitio fo
ueatꝛ:vt in.d.c.j.ꝛ.ij.de in integ.reſti.lib.vi.Et ſic ceſſat ſpālis diſpoſi
tio:de qua in.c.ſuſcitata.de in integ.reſt.¶ Puto etiā qđ ꝑſuppoſito
ꝙ dictus delegatus nō habeat poteſtatē reſtituēdi in integrū cōtra
ſententiā tn̄ videtur dicendū vt poſſit pronūtiare illā concedēdam et
ſuperſederi executioni:ꝛ remittere cām ad romanū pontificē. arg.ei⁹
qđ legiꝛ ꝛ no.in.c.de cetero.de re iudi.ꝛ in.§.biduū.ij.q.vj.ver. ſi qui-
dē.vbi glo.dicit ꝙ archieps licet nō poſſit deponere epm: tamen pōt
pronunciare illū deponendū.Et idē in legato dicūt doc.in.c.j.de off.
leg.ſic videtur dicendū in propoſito. Nico.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia ſic proponitur.

In eccleſia Cathanieñ quedā monachorū regulariū inualuit cōſue-
tudo a tpe de cuius initio memoria nō exiſtit ꝙ cuilibet monachorū
pro ſibi neceſſarijs dentur per epm loci qui eccleſie omnes redditus
percipit quinquaginta aurei.Omnes tamen monachi viuunt in cōi
victu.ſupereſt ex dicta ꝓuiſione vt aſſignetur pro rata cuilibet ꝓ idu-
mentis ꝛ alijs neceſſarijs.Nā eps ad alia monachoꝝ onera nō teneꝛ.
cōtingit ꝙ epo in remotis agente quidā ex monachis qui nūc eſt do
ctor dñs P.Joānes de maſſaro a vicario epi licentiatus cum facul-
tate percipiendi dictā prouiſionē oīm ad ſtudia generalia ſe contu-
lit nō determinato a vicario more trahēdi tpe.Nec expreſſe actuz ex-
titit quibus ſtudijs ſeu ſcientijs vacare dꝫ.demum per plures annos
ſciente ꝛ cōſentiente epo poſtmodū reuerſo eſt dicto dño Joāni ſeu
alteri eius nomine de dicta prouiſione omnino reſponſum.Nūc aūt
ab aliquibus annis elapſis eps loci ſeu ipſius vicari⁹ eo abſente ſibi
reſiſtit reſpondere ei ꝑſertiꝫ occaſione ſumpta. qm̄ dictus dñs Joā-
nes vltra quinquēniū in ſtudio morā protraxit.nunc de preſenti do-
ctor exiſtit:ꝛ ſic ſtudij cauſa prorſus ceſſauit.Queritur nunc an dict⁹
dñs Joannes poſſit dictā penſionē a tempore ceſſationis vſqꝫ in ꝑ-
ſentem diem petere:maxime cum abſens exiſtat ꝛc.

¶ Conſilium.lxxxviij.

1 ☞ Jura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habent locū in
monachis.
2 Abbas poteſt vendicare monachum ſuum.
3 Monachus proprium poſſidere non poteſt.
4 Monachis habere portiones priuilegiatas non eſt licitum.
5 Monachus ad queuis ſtudia ꝓficiſci non debet niſi prius licentia
a prelato petita.
6 Studium religioni conuenit.

Omnipotentis dei genitri-

ciſqꝫ Marie ſuffragio hūiliter inuocato.Videꝛ dictū dñz
Joānē in ſua petitione minime audiendū fore. Et primo
hoc oſtendiꝛ de ꝑſona agentis defectu.nā queadmodū ſeruo aduer
ſus dñm agere taliter nō permittiꝛ:vt in.l.vix certis ex cauſis.ff. de
iud.ita nec monacho aduerſus prelatū ſuū.cenſeꝛ eñ monaſterij ſer
uus.ꝛ q̄q̄ hec ſit ſpūalis ſeruitus:ſtrictior tn̄ cēſeꝛ q̄ ſecularis. vt ꝓ-
baꝛ in.c.multos.liiij.diſt.ꝛ mūdo mortu⁹ cenſeꝛ,ꝛ deo viuere.xvj.q.j.
placuit.hic dꝛ ꝙ monachus nō hꝫ velle,aꝉs nolle: ſꝫ totus dēpēdet a
ſuperioris arbitrio ꝙ vice dei ſupra caput ſuū poſuit.xij.q.j.nolo.ꝛ.c.
nō dicatis.ꝛ in.c.ſi religioſus.de elec.lib.vj.ꝛ.c.ij.de teſta.eo lib.facit
qđ habeꝛ in auꝛ.de mona.colla.j.¶ Scđo hoc probaꝛ ex defectu ob
ligationis que eſt actionis mater.l.licet.in fi.ff.de ꝓc.ꝛ ſine actiōe ne-
mo recte experiꝛ.l.ſi pupilli.ff.de neg.ge.ꝛ.l.tutor.C.eo.Et q̄q̄ de iu
re canonico nō ſit neceſſe ꝓponere actionis nomē. de iudi. dilecti. dꝫ
tn̄ ſubeſſe ius agendi qđ cauſaꝛ ex obligatione ciuili ſi recta via pōde
reꝛ:vt plene no.in.d.c.dilecti.ꝛ eſt glo.notabilis.ix.diſt.quo iure no.
Bar.in.l.j.ff.de eden.hinc eſt ꝙ ſi vnū eſt in oligatione ꝛ aliud in fa-
cultate: ꝛ quis agit ac ſi vtrūqꝫ eſſet alternatiue in obligatiōe ſuccū-
bit etiā inſpecta ſimplicitate iuris canonici.vt eſt tex.not.in.c.cū dile
cti.de emptio.ꝛ ven.ſed inter do.ꝛ ſeruū etiā paciſcētes nulla oriꝛ ob
ligatio,ſaltē ptās ad agendū.vt in.l.interpoſitas.C. de traſac. ergo
nec inter prelatū ꝛ monachū.vt no.Fede.cōſil.cclū. ꝛ archi.in.c. cum
paſtoralis.ij.q.vij.maxime quia in ꝑſona monachi nō cadit actu ali-
qua obligatio.ſed quicquid acquiri trāſit immediate ſine aliqua mo
ra in monaſteriū.ad hoc qđ no.Inno.ꝛ alij.in.c.in preſentia.de ꝓba.
ꝛ in.c.cū olim.de priuile.per Bar.in.l.ſi ꝯmunis ſeruus.ff.de ſtip.ſer.
¶ Et in his duab⁹ vltimis allegationib⁹ voluit ꝛ bene Inn. ꝛ bar.
1 † ꝙ iura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitiōis habent locū in mo
nachis.Ad ꝑdicta bene facit.l.placet.ff.de acquirē.here.vbi dicitur
qđ quoties hereditas vel quid aliud acquiritur ei qui in poteſtate eſt
cōfeſtim acquiritur ei in cuius poteſtate eſt,ita vt neqꝫ momento ali-
quo cōſiſtere pōt in perſonaꝫ ei⁹ per quē acquiriꝛ.¶ Ad idē.l.ſi ad-
optauero.ff.de ꝓcur.ꝛ.l.arrogato.ff.de adop.Certūqꝫ eſt monachuꝫ
eſſe ſub poteſtate ſuperioris.xviij.q.ij.abbates.ꝛ.d.c.nolo.ꝛ.c.nō di-
2 catis.† ꝛ pōt abbas vēdicare monachū ſuū.vt notaꝛ in.l.j.ff. de rei
vēdi.Si ergo obligatio nō ꝯſiſtat in ꝑſona monachi:ergo nec agere
pōt.vt iuribus preallegatis.¶ Tertio ꝓbaꝛ ex defectu capacitatis.
3 † nō enim pōt monach⁹ propriū poſſidere.Nā ꝓprietatis abdicatio
eſt vnū de tribus ſubſtātialibus monachatus.vt in.c.cū ad monaſte
rium.ꝛ in.c.ij.de ſtatu regu.Et dicitur ꝓpriū eo ꝙ vult aliqd poſſi-
dere inuito vel clā ſuperiore ſuo.in.d.c.cum ad monaſteriū. ꝛ ibi per
Jo.an.ergo petitio dicti dñi Joā.notorie vr̄ inepta.ꝛ per conſequēs
dētibus lacerāda.vt no.Inn.in.c.j.de offi.vica.ꝛ ꝓbatur in.c.ſacer-
dotibus.xi.q.j.quinimo nō poteſt monachus etiā añ monachatum
cōuenire vt liceat ſibi habere vſumfructū rerum quōdam ſuaruꝫ:ita
vt in futuris poſſet tenere inuito abbate:qꝛ hoc ipm detinere ex pa-
cto eſſet ꝓprietas:ꝛ denotaret eū habere velle ꝛ nolle.vt no.ꝑ legiſtas
4 in auꝛ.ingreſſi.ꝛ in auꝛ.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccl.¶ † Itē nec
licet monachis habere portiones priuilegiatas ſeu diſtictas: vt no.
Inno.in.c.dilectus.el.ij.de prebē.nec cellas priuatas niſi vitā ſolita-
5 riam ducant.xx.q.iiij.monachū.¶ Quarto oſtendiꝛ alia via.† nā nō
licet monachis ꝓficiſci ad queuis ſtudia literarum niſi prius ſit eis a
ſuo prelato cū conſilio capituli vel maioris partis licētia eūdi cōceſſa
vt probatur in.c.ij.ne cle.vel mona.li.vj.Sed dictus dñs Joānes mi
nime licentiā habuit ab epo qui in dicta eccleſia cathanienſi eſt loco
abbatis quo ad ipſos monachos iuxta ea que leguꝛ ꝛ notanꝛ in.c.
cauſam que diuidi.Nec fuit capituli cōſiliū requiſitū.ergo talis ac-
ceſſus illicitus.ꝛ per cōſequens nō remunerandus ſed puniēdus exi-
ſtit.Nec cum licētia vicarij poteſt.quia vicarij poteſtas ad talia mini
me ſe extēdit:vt ſatis colligitur ex.c.licet.de offi.vica.li.vj.Facit opti
me quod legitur ꝛ no.in.c.fraternitatē.lxxj.diſt. ¶ Quinto facit qđ
nō ſtuduit in thelogica facultate rōne cuius priuilegiati poſſint per-
cipere fructus beneficiorū in abſentia.vt in.c.j.de magiſt.ꝛ qđ ibi no.
Hoſt.ꝛ per eū i ſumma eodē.§.ſi.vbi dicit ꝙ ſtudētes in alijs faculta
tibus non gaudent eodem priuilegio.Si ergo clerici ſeculares in po
prijs beneficijs in quib⁹ poſt collationē eis factā acquirūt ius ꝛ pñt
dicere illa beneficia eſſe ſua.vt in.c.ſi tibi abſenti.de ꝑbē lib.vj.ꝛ.c.pe.
eo.ti.ꝛ.c.ſi.de cōceſ.prebē.eo.lib.tali priuilegio in alijs ſciētijs ſtuden-
tes nō gaudēt.Ergo forti⁹ nec monachi in bonis monaſterij in qb⁹
nō habet tn̄ ius.imo poſſidenꝛ a monaſterio ꝛ dicunꝛ filij monaſte-
rij.vt i.c.ſicut.de ſimonia.¶ Sexto facit quia ꝑſuppoſito ꝙ in alijs
ſcientijs ſtudētes illo priuilegio gaudere debeant:tn̄ nō debent gau
dere ampliori priuilegio ꝑ argu.a minori.ꝛ ſatis ꝓbatur argu.c. ſup
ſpecula.de priuile.ſed illud capi.preſtat ſolum facultatē percipiendi
fructus per quinquēniū.per qđ tēpus dictus dñs Joānes diciꝛ ꝑce
piſſe.ergo vltra illud nullū ius ſibi competat.maxime cū nunc ſit do
ctor ꝛ ceſſat cauſa ſtudij.vnde etiā ſi habuiſſet licentiā ad maius tē-
pus ex quo ceſſat indulgētie cauſa:debet ceſſare tēporis dilatio. ad
hoc bon⁹ tex.in ſimili in.l.a filia.§.j.ff.ad trebel.ꝛ in.c.cū ceſſante. de
appel.ꝛ.l.generaliter.C.de epiſco.ꝛ cleri.canonizata.xvj.q.j.generali
ter.optime faciunt notata in.c.cū ex eo.de elec.li.vj.ꝛ per Bar.in.l.lu
cius.ff.de leg.ij.¶ Sed his nō obſtātibus que vt infra dicēdis clare
liquebat minime de iure in caſu noſtro militans:cōtrariā ſniam arbi
tror veriorē.Et primo facio mihi fundamentum quod monachus a
ſanctis patribus ꝛ a iure ꝑmittiꝛ ſtudio literaꝝ vacare. Hieronym⁹
vir chriſtianiſſim⁹ ac deuotiſſim⁹ ex quatuor eccleſie doctorib⁹ vnus
inuitat monachos ad ſtudium ſcribens ad ruſticū monachū dicens
inter cetera.lōgo tēpore diſce que poſtmodū doceas.xvj.q.j. ſic viue.
Et alibi ad eundē. Si clericat⁹ titillat deſideriū,diſcas qđ poſſis do
cere.rationabilē hoſtiā offeras: deone ſis miles anteq̄ tyro:ne prius
magiſter q̄ diſcipulus.Et poſt pauca mihi placet vt ſanctorū cōtu-
bernium:nec ipſe te doceas:abſqꝫ doctore ingrediaris viā quā nūq̄
ingreſſus es.eadem cauſa ꝛ queſtiōe.c.ſi clericatus.Contemptor ſciē
6 tie poti⁹ eſt diaboli q̄ Chriſti membrū:vt in.c.ſi.xxxviij.diſt.¶ † Et
quod ſtudiū religioni conueniat:probat ꝛ proſequitur Joā.an. ple-
ne.in.c.ſane.de regu.hinc iura canonica diſponunt vt in monaſterio
habeaꝛ vn⁹ magiſter qui in primitiuis ſcientijs inſtruat monachos.
vt eis nō deſit opportunitas in ſciētijs ꝓficiendi.Et ſic expenſis mo
naſterij debent monachi inſtrui nedum in primitiuis vt grāmaticali
bus:ſed etiā in alijs ſcientijs principalib⁹.hoc ꝓbatur in clemen.ne
in agro.in ſi.de ſtatu regu.ꝛ prelatus ad hoc negligens debet ꝑ infe-

riorem cōpelli vt ibi notatur. ¶ Ad idē dicto.c.ij.ne cleri.vel mo.lib.
vj.vbi ꝓbatur ꝙ ex hoc cū licentia prelati poſſunt exire monaſteria ⁊
ꝓficiſci ad generalia ſtudia:⁊ cōcordat.c.nō magno.eo.ti.in antiqs.
vbi ꝓhibeť monachis ire ad ſtudia vt diſcāt leges mūdanas vľ phy
ſicas.ergo vt intendat theologie vel decretis:hoc eis licet maxime vbi
habēt populum vel ſunt in eccleſia cathedrali vt in caſu nr̄o ⁊ notať
in.d.c.nō magno.⁊.c.ſuper ſpecula.eo.ti.⁊ per Jo.an.in.c.ij.ne cleri.
vel mona.lib.vj.Quinimo dubitať an inuito abbate poſſit ep̄s dare
licentiā monacho eūdi ad ſtudiū expenſis monaſterij.Et fuerūt opi-
niones varie inter ſe ſcribētes vt no.in.d.c.ij.per Jo.an.⁊ Archi.Eſt
etiam cōis doctorū cōcluſio ꝙ monachus exiſtens in ſtudio de licen
tia ſuperioris niſi aliud in datione licētie actū fuerit,poterit monaſte
riū pro neceſſitatibꝰ ſtudij obligare:q₃ data licētia monacho ſtudē-
di omnia videnť cōceſſa ſine quibus in ſtudio ꝯmode eſſe nō pōt:vt
no.in.c.ex parte.de accu.⁊ per Archi.in.d.c.ij. ne cleri.vľ mo.lib.vj.
⁊ in.d.c.paſtoralis. ¶ Ex quo qdē fundamento apparet prima frō-
te intentionē dicti dn̄i Joānis fundatā cū ſit monachus eccľie ⁊ ha
buerit legitime licentiā vt infra patebit:nec fuit actū vt alias faceret
ſibi expēſas:ſ₃ viueret ex dicta ꝓuiſione annua:vt patet ex tenore lr̄a
rū cōfectarꝫ mādato vicarij ſuꝑ ſolutione ſibi fienda.Reſtat ergo rn̄
dere ſolū ad ꝯria ſupra formata:ex qua rn̄ſione dilucidabitur inten-
tio dicti dn̄i Joānis ⁊ hec regula affirmatiua.Nec obſtat primū con
trarium:licet em̄ ſeruus regulariter nō agat contra dominū: tamen
monachus agere poteſt ſaltem implorando officium ſuperiorū:vt a
monaſterio recipiat ſibi neceſſaria ad que monaſteriū ſui ſuperioris
nomine eccleſie obligať.vt in.c.olim.⁊ in.c.ex pte.⁊ qđ in eis notať.de
accu.⁊ in.c.cum ad monaſteriū.de ſtatu regu.⁊.c.ſi.de regu.Facit qđ
no.Jo.an.in c.cum ſingula.de pr.bē.lib.vj.Sicut ⁊ filius agit ꝯtra
patrem ad alimenta.vt in.l.ſi quis a liberis.ff.de libe.agnoſcē.⁊ ſeruꝰ
contra dominum:vt in.l.j.§.quod autē.ff.de offi.p̄fe.vrbis.⁊ inſtit.de
his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.ſed hoc tēpore.⁊ necare videtur qui ali-
menta denegat.l.necare.ff.de lib.agno.Nec obſtat ſi dicatur hoc ꝓce
dere ratione alimentorū futurorū:ſecus in preteritis in quibus ceſſat
ratio neceſſitatis.Similiter qđ habetur in.l.de alimentis.C.de trāſ-
act.⁊ quod notatur in.l.cum hi.ff.eo.admittitur tranſactio ſine ſupe
riorū autoritate in alimentis preteritis ⁊ nō futuris.q₃ dico hoc pro-
cedere in monacho qui ꝑciperet omnia neceſſaria a monaſterio.S₃
cū in caſu noſtro ep̄s non ſubueniat monachis niſi ex dicta annua
penſione ex longiſſima conſuetudine vt predixi.hec prouiſio annua
ſuccedit loco neceſſariorū:vnde ex ea prouiſione ſiue ſit de preterito
vel de futuro debet ſibi emere libros,veſtimenta ⁊ alia neceſſaria.Si
enim habuiſſet aliā prouiſionē tēpore debito prouidiſſet ſibi de neceſ
ſarijs ⁊ que nūc ex prouiſione futura prouidere nō pōt:maxime hoc
admittendū eſt in perſonā dicti domini Joānis:qui caſu inopinato
libros ⁊ cetera vtēſilia ſua incēdio perdidit ¶ Preterea hoc medio
tempore quo prouiſionē ſuā annuam non habuit:multa debita me
teſte contraxit ad que ſatiſfacienda in dubio petere poteſt ꝓuiſionē
illam ab epiſcopo qui habet implorare ſuperioris officiū: potuit em̄
cauſa ſtudij obligare monaſteriū,vſq₃ ad ſummā ſibi cauſa ſtudij cō
ceſſam:vt no.Archi.in.c.cū paſtoralis.ij.q.ij.⁊ Spec.in tit.de ſoluti.
§.ſi.verſi.monachum.Et per hec infertur ad ſolutionem ſecūdi con-
trarij:facere enim poteſt ꝙ formalis actio non cōpetat monacho ꝯ
prelatū ſuū.Sed poteſt ob prouiſionē annuā ſibi denegatā que ſuc-
cedit loco neceſſariorū vt p̄dixi recurrere ad ſuperiorē epiſcopi offi-
cium ſuū implorādo ſicut facit ſeruus cōtra ſeuitiam dn̄i in denegā-
do impie ſibi neceſſaria:vt in iuribꝰ preallegatis.Optime ad p̄dicta
facit qđ ponit Jo.and.in regula nō eſt obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.
in mercu.vbi cōcludit valere ſtatutū abbatis ⁊ cōuentus cā vitande
murmurationis ⁊ ſcandali factū.vt pro indumētis⁊ alijs neceſſarijs
liceat cuilibet monachorū habere propriū cū illa decem ſuccedunt lo
co neceſſariorꝫ:et ſic eodem iure cum illis cēſetur.arg.c.eccleſia.vt lite
pendente.⁊ in.l.ſi rem ⁊ pretium.ff.de peti.hered.⁊ tunc ſolū dicitur
monachus habere ꝓprietatē cū aliquid detinet clam ſuperiore diſpo
nente de illo ad libitū ſuum.vt not.Jo.and.in.c.cū ad monaſteriū
preal leg.Secus autem ſi detineat ob iuſtā cauſam ſciēter ⁊ patienter
⁊ maxime expreſſe diſponente ſuperiore:vt ibi per eū.Et ꝓbatur opti
me in.c.inſinuante.qui cleri.vel mona.vbi tex.notabilis.vbi hoc idē
aperte ſenſerunt glo.Inno.⁊ cōmuniter doctores ibi.nam ⁊ ſeruus
dicitur habere ſi dominus patitur:nec per hoc dicitur habere ꝓpriū
ſed peculij adminiſtrationē.vt in.l.quā tuberonis.ff.đ pecu.facit.c.ij.
de ſta.reg.⁊ qđ ibi notať.vn̄ dum ep̄s patitur illā antique eccleſie or
dinationē:vt cuilibet ꝓ neceſſarijs dentur quinquaginta recte ⁊ ſine
peccato:quilibet bene adminiſtrando illā prouiſionē capit ⁊ eā pete-
re poteſt:ex quo ep̄s nō ſuſtinet monachorū neceſſaria vt de iure de-
bet:cū ſit abbatis loco vt predixi. ¶ Et per hoc remanet ſolutū ter-
tium contrarium ſupra formatū ¶ Venio ad quartum contrarium
ad quod ſoluendum dico ꝙ de plano fatendū eſt vicariū ex generali
officij cōmiſſione nō habere poteſtatem dandi hanc licentiā mona-
cho ad ſtudia proficiſcēdo per iura in cōtrariū inducta. ¶ S₃ in ca-
ſu noſtro ex triplici capite pōt dn̄s Joānes ſe tueri.Primo propter
abſentiā in remotis ipſius domini epiſcopi:quo caſu latior pt₃ tunc
ipſius vicarij poteſtas.Ad hoc tex.notabilis.in.c.cū nullus.de tēpo.
ord.li.vj.vbi habeť qđ epiſcopo in remotis agente poſſunt ipſius vi-
carij dare licentiā clerico aſſumēdi ordines quē in epiſcopi preſentia
indulgere nō poterāt:vt ibi.vnde ne impediatur vtilitas ⁊ neceſſitas
eccľie iura in abſentia ep̄i dilatant vicarij poteſtatem.Ita in ꝓpoſi-
to cū in caſu noſtro agereť de p̄iudicio eccleſie vel ep̄i:⁊ potius de ho
nore ⁊ re cōcupiſcibili ad quē epiſcopus debet iugiter intēdere vt ha
beret penes ſe viros doctos maxime q₃ cū capituli cōſilio debet cun
cta eccleſie ſue peragere.vt in.c.nouit.⁊.c.quāto.de his que ſiūt a p̄la.
⁊.xij.q.vij.c.epiſcopus nullus.ſatis pōt admitti vicarij licentiā ſuffe-
ciſſe nec agitur hic de donatiōe vel alienatione ſiēdis.imo de re ⁊ ho
nore eccleſie agendo:nā in ſtudio obtinet ſolu₃ prouiſionē quā habe
bat in eccleſia.Nec obſtat ſi dicat ꝙ interim ſubtrahiť eccleſie vel mi
nuitur cultus diuinus:quia vacās ſtudio dicitur promouere vtili-
tatem eccleſie:nedū particularem:ſed vniuerſalē.Indiget em̄ eccleſia
ad ſui regimē viris literatis:vt in.c.cū ex eo.de elec.lib.vj.Ob quam
cauſam datur facultas epiſcopo diſpenſandi cū ꝓmotis ad eccleſia
rū parochialiū regimina:vt minime intra ſeptēniū promoueri ad ſa-
cerdotiū teneātur.vt in.d.c.cum ex eo.Si ergo cauſa ſtudij ſubtraha
tur ſuffragiū principalis rectoris in eccleſia curata:fortiꝰ hoc admit
tendū eſt in caſu noſtro vbi remanſerūt alij monachi. ¶ Ad idē tex.
notabilis in.c.ſuper ſpecula.de magiſtris.vbi expreſſe reſpectu docē
tiū ⁊ addiſcentiū minuiť in eccleſia ſuffragiū.Scđo pōt ſe tueri ex la-
tiori poteſtate ꝗ̄ cōiectura dictū vicariū habuiſſe cū dominus epiſco
pus in curia exiſtens ipſum miſerit ad capiēdam poſſeſſionē ep̄atus
vnde veroſimile eſt ꝙ dederit ſibi latiſſimā poteſtatē: hoc tamen ex
inſpectione mandati cōprehendi poterit.Si enim dedit ſibi poteſta
tem faciendi quicquid ipſe ep̄s in propria perſona facere poſſet ſicut
cōiter ſolet in mādatis apponi:ſatis habuit vicarius poteſtatē dā-
di illā licentiā:q₃ per illa verba datur libera poteſtas: vnde poteſt vi
carius omnia facere ⁊ etiā alienare dūmodo nō ꝯtineat merā dona
tionē.hoc legitur ⁊ notatur maxime per Bar.in.l.ꝓcurator cui libe-
ra.ff.de procur.⁊ in.l.creditor.§.lucius.ff.māda. ¶ Itē ſm Bart.in
d.l.ꝓcurator.ſi epiſcopus promiſit ſe ratum habiturū quicquid ipſe
vicarius faceret.Idē dicendū ſi in mādato fuerint expreſſi aliqui ca
ſus expoſcētes ſpeciale mandatū ſubiecta clauſula gn̄ali:vt in.c.qui
ad agendū.de procu.lib.vj.facit qđ legitur ⁊ notatur per glo.⁊ Bar.
in.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitū.ff.ſi quis cau. ¶ Tertio poteſt ſe fundare dn̄s
Joānes inexpugnabiliter:q₃ dominus epiſcopus veniens ad eccle-
ſiam cōſenſit vt prouiſio annua daretur dicto domino Joāni tunc
abſenti:vnde preſuppoſito ꝙ dictus vicarius nō habuiſſet poteſtatē:
ex quo tamen illā dedit tanꝗ̄ vicarius epiſcopi:⁊ ſic nomine epiſcopi
et epiſcopus poſtea certificatus nō ſolum tacuit:ſed voluit vt ſibi fie
ret ſolutio annua:ſatis dicitur approbaſſe factu₃ vicarij.hoc aperte
intelligitur ex theorica Bar.in.l.quo enim.ff.rem ra.hab.vbi late tra
ctat an ſi me abſente geratur actus ad me ſpectās videar poſtmodū
ſciendo ⁊ tacendo approbare vel improbare.Et diſtinguitur ꝙ aut
caſus ille cōcernit cōmodū ⁊ fauorē meū ⁊ tunc eo ipſo qđ ſcio ⁊ non
improbo videar approbare.vt in.l.ſi abſentes.C.ſi certū petatur.fa-
cit qđ legitur ⁊ notatur in regula qui tacet.de regu.iur.lib.vj.aut cō
cernit meum preiudicium ⁊ tunc ſi ſuperuenit ſcientia nō videor ap-
probare.l.procurator.ff.rem ra.hab.Si autem interuenit ſcientia cū
aliquo caſu poſitiuo:vt quia recepi literas ſeu inſtrumentum ſuper
illo actu ⁊ nō contradixi:tunc videor approbare eum:ad hoc tex.no-
tabilis in clemen.j.de procu.⁊.l.ſi filius.C.ad mace.Et idē in hoc vlti
mo not.idem Bar.in.l.cū tabernā.§.idem queſijt.ff.de pig.⁊ in.l.ti-
tius ſeio.ff.de cōſti.pecu.facit optime.c.ex ore.cū ibi not.de his q̄ ſiūt
a maio.parte capi. ¶ Ad propoſitū ergo cum in caſu noſtro ageret
de re cōcupiſcibili ⁊ honorabili vt eccľia haberet valētes monachos
ſola ſcientia ipſius domini ep̄i habetur ꝓ ratihabitione. ¶ Itē pre-
ſuppoſito ⁊ nō cōceſſo qđ actus iſte redūdaſſet in preiudiciū ipſius
dn̄i ep̄i:tamen cū vltra ſimplicē ſcientiā interuenit actus poſitiuus.
ſc₃ exhibitio illius ꝓuiſiōis nullo modo inficiari pōt:quin talis actꝰ
debeat haberi ꝓ ratihabitione:maxime cū alias vocaretur ipſe dn̄s
ep̄s negligens ⁊ piger:q₃ ꝑmiſiſſet monachū vagari ſine licentia.S₃
in dubio debemꝰ preſumere vt excludať peccatū.vt in.c.eſtote.de re.
iur.Nō enim recte potuiſſet ſibi ſoluere niſi approbaſſet cām ſtudij:⁊
ſic ceſſant no.per Bar.in.l.paulus rn̄det.ff.rem ra.hab.Nec obſtat
qđ dixi in cōtrario ꝙ capituli cōſiliū nō fuit habitū niſi preſuppona-
tur viua voce ꝙ capitulū conſenſit ſed nō fuerit inde ſcriptura ꝯſcri
pta. ¶ Itē capitulū cōceſſit ſibi in abſentia partē mortuariorū:⁊ ſic
nedū conſenſit:ſed fecit ſibi gratiā.Ex hoc etiā ſatis arguiť ꝯſenſus:
ad hoc qđ no.Jo.an.in regula q tacet.in mercu.li.vj.⁊ ꝑ Bar.in l.cū
pater.§.libertus.ff.de leg.ij.⁊ Bald.in.l.filius.C.de peti.here.Et in
iſtis ſufficit tacitꝰ ꝯſenſus.vt in.c.ij ⁊.iij.de his que fiunt a prela.⁊
no.in.c.j.de reb.eccle.nō alie.lib.vj ¶ Nō ob.quintū ꝯtrarium multi
plici rōne. ¶ Primo quia licet ſm vnā opi.ius ſolū ipſo iure priuile-
giat ſtudentes in theologia.vt in.d.c.ſi.de magi.nō tn̄ tollitur quin
ex ſpeciali licentia ep̄i poſſit quis ſtudendo in alijs ſcientijs ꝑcipere
reditus

reditus in abſentia:vt pꝛobat̃ aperte in.c.cū ex eo.de elec.lib.vj.ꝛ no.
Hoſt.in ſūma de magiſt.§.ſi in medio.Sꝫ dñs Joānes habuit ſpe-
cialem licentiā vt p̄dixi.¶Scdō facit cōſuetudo eccleſie.nam cōiter
monachi illius eccleſie ſolent ſtudere in iure canonico ꝛ ꝑcipere illam
annuā penſionem quo caſu deberētur reditus.vt no. idem Hoſti. in
loco p̄allegato.Et quanꝙ in datione licentie nō fuerit ſpecificatū in
qua ſcientia ſtudere deberet tñ ꝓpter eccleſie cōſuetudinē ſatis videt̃
indultū vt poſſit in iure canonico ſtudere.ar.optimū in.l.ꝙ ſi nolit.§.
quia aſſidua.ff.de edil.edic.ꝛ in.l.fi.C.de fideiuſ.ꝛ qđ no.Bar.i.l.ne
mo eſt qui neſciat.ff.de du.reis.facit.c.ex lr̃is.de cōſti.ꝛ.c.cauſam.de
reſcrip.¶Tertio qꝛ etiā his ceſſantibus.ſatis puto ꝙ etiam de iure
cōi ſtudētes in alijs ſciētijs dūmodo nō pꝛohibitis poſſint percipere
fructus beneficioꝝ in abſentia qꝛ pꝛomouent ſtudēdo vtilitatē eccle-
ſiarū.ꝛ ideo debēt haberi pꝛo p̄ñtibus.vt in.d.c.cū ex eo. Nā ſi exiſtē
tes in ſeruitio epi percipiunt fructus in abſentia qui non debent dici
abſentes.vt in.c.ad audientiā.de cleri.nō reſi.foꝛtius idē dicendū eſt
in ſtudētibus.¶Itē pōderanda eſt ratio.c.cū dilectus.e.ti.vbi dici-
tur ꝙ familiares pape gaudent fructib⁹ in abſentia:qꝛ ibi reddūt ſe
obſequiales vniuerſis ꝛ ꝓmouent nōnūꝙ negotia eccleſie.Idē ergo
dicendū eſt in ſtudentibus.arg.illius.c.cū ex eo.Et hanc opinionem
tenuit Archi.in.c.ij.de pꝛiuile.lib.vj.ꝛ in.c.de quibuſdā.xxxvij.diſt.ꝛ
ad.c.fi.de magiſt.ſupplet maxime ꝛ idē fauoꝛe ſtudioꝝ tenuerūt nō-
nulli moderni in.c.tua.de cleri.nō reſiden.Ego vero ſequens illā opi
nionē rñdeo aliter ad illud.c.fi.ſcilicet quod reſpectu ſtudentium in
theologia voluit tollere cōſuetudines ꝛ ſtatuta eccleſie ꝯria: vt patꝫ
ibi in fine.ꝛ ſic voluit illos dūtaxat pꝛiuilegiare in ꝑceptione fructuū
qꝛ ex tacita mente iuris omnes pꝛiuilegiati ſunt.vnde ſi pōderetur.c.
cū ex eo.qđ loquit̃ generaliter in omni ſcientia diſpenſatio ſolū fit vt
aſſumpti ad eccleſias parochiales nō teneātur pꝛomoueri ad ſacer-
dotiū quaſi reſpectu perceptionis fructuū nulla requirebat̃ indulgē
tia ꝙꝙ ſani iuris ſubtilitate ſatis ex pꝛedictis pōt dictus dominus
Joānes ſe defendere.¶Uenio ad ſextum ꝛ vltimū cōtrariū in quo
dico ꝙ licentia ſimpliciter data vt fuit in caſu noſtro intelligitur du
rare ſm qualitatem ſciētie: i qua licentiatus debet inſiſtere:ſed tm̄ in
ſtudio iuris canonici requiritur ſeptēnium.vt eſt tex. iuncta gl. in.d.
c.cum ex eo.ergo ad tempus tm̄ videtur licentia data.ꝛ ꝙꝙ nō fuerit
in datiōe licentie expꝛeſſum ius canonicū:tamen,vt pꝛedixi,ꝓpter ec
cleſie cōſuetudinē intelligit̃.lꝫ em̄ ex acumine ingenij iſtud tēpus poſ-
ſit pꝛeueniri:qꝛ ingeniū ſupplet tp̄s ꝛ bene ꝛ foꝛtiter ſtudentibus. vt
no.glo.in.c.cum ex literis.de in integ.reſti.tñ cōiter iſtud non cōtin-
git:maxime pꝛopter multitudinē lecturarū hodie:ꝛ vtinā in ſeptēnio
eſſent bene periti.Hoc enim ſatis ꝓbat experientia que,eſt efficax ma-
giſtra rerū.de electio.c.quā ſit.lib.vj.¶Quinimo plus puto ꝙ ſi ꝓ-
pter defectū pecunie contingentē: quia ep̄s debito tempoꝛe ſibi non
pꝛouidit nō valuit dñs Joānes finito ſeptēnio remeare ad patriaꝫ
ꝛ ſic opoꝛtuit eum cōtrahere multa debita ſicut in veritate ſibi acci-
dit me teſte quod poterit petere pꝛouiſionē vltra ſeptēnium : ſaltē vt
ſuis creditoꝛibus ſatiſfaciat:dꝫ em̄ monachus viuere ex bonis mona
ſterij:nec eſt ſibi imputandū cur non redijt:ex quo cōmode ſine culpa
ſua redire nō valuit.Et per hāc rationem tollitur obiectio que fit de
doctoꝛatu ſuperueniente ꝛ debita contrahere potuit vſqꝫ ad ſum-
mam ſibi pꝛo ſuis neceſſarijs deputatam:vt not. per Archid.in.d.c.
paſtoꝛalis.Et hec ſufficiāt. Nico.Abb.

¶Conſilium.lxxxix.

1 ☞Libellus debet attendi circa vim cōcluſionis ꝛ nō narrationis.
2 Pꝛobationes ſi admittuntur de facto contra ſententiā per quas ꝓ-
bationes apparet illa ſententia minus legitima debet iudex magis
inherere ꝓbationibus ꝙ ſententie pꝛius late.
3 Pꝛobatio in cōtrarium per confeſſionem illius in cuius fauoꝛem ius
pꝛeſumit, admittitur cōtra pſumtionem iuris ꝛ de iure.
4 Notoꝛium ſurgens ex ſententia eſt notoꝛiū pꝛeſumptionis.
5 Pꝛeſcriptio maioꝛis virtutis.
6 Defenſio pꝛincipalis magis pertinet domino ꝙ ſubiectis.Et cū de
ſubiectione agitur ambobus.
7 Epiſcopus ſi agit contra aliquod monaſterium petēdo ibi epiſcopa
lia.ꝛ ille qui pꝛimo ibi exercebat epiſcopalia nō defendit monaſteriū
pꝛeiudicat ſibi quo ad poſſeſſionem.

IEſu xp̄i ſaluatoꝛis eiuſqꝫ
p̄ijſſime genitricis humiliter poſtulato ſuffragio. In que
ſtione q̄ ad pn̄s vertitur inter ciuitatē exij ex vna parte,et
caſtrū Beluederis ex alia parte:ſeu inter vtriuſqꝫ loci vniuerſitates:
videt̃ pꝛimo ſniam ferendā in fauoꝛem dicte ciuitatis.Nam cū al's
ſentētia fuerit lata cōtra homines dicti caſtri in fauoꝛem dicte ciuita
tis:in effectu cōtinens dictū caſtrū Beluederis olim caſtellare fuiſſe
ꝛ eſſe cuꝫ ſuo territoꝛio ꝛ diſtrictu ꝛ cū ſuis pertinētijs ꝛ comitatu di
cte ciuitatis Exij:ꝛ nobiles de buſtareto illud retinuiſſe ꝛ poſſediſſe
indebite cōdēnat̃ ad reſtituendū ꝛ relaxandū comitatui dicte ciuita
tis exij:ꝛ dictā vniuerſitatē dicti caſtri ꝯdēnauit ad faciendū ſe recu
perari per dictā ciuitatē:ꝛ pꝛonuntiauit dictā vniuerſitatē eſſe co-
gendā ad ſe retrahendū a poteſtate ꝛ iuriſditione dictoꝝ nobiliū ꝛc.
Nec iſta ſnia aliquo remedio apparet fuiſſe ꝛ eſſe reſciſſa ſeu diſperſa.
ergo ſm eum eſt nunc iudicandū etiā ſi nunc appareant teſtes vel in-
ſtrumēta in contrariū:qꝛ ſentētia ex quo nō eſt lata expꝛeſſe cōtra ius
cōmune:licet ſit lata contra ius litigatoꝛum nō debet reſcindi etiam
pꝛetextu ꝓbationis nouiter reperte.facit em̄ ſententia ius inter par-
tes:hec aperte pꝛobant̃ in.c.cum iter.de re iudi.vbi tex.multū nota-
bilis videtur velle hoc ꝓcedere etiam ſi nunc appareat ꝙ pꝛobatio-
nes quibus fuit lata ſententia neceſſario nō concludebant intentū il-
lius pꝛo quo fuit lata.¶Ad idem.c.ſuboꝛta.ꝛ.c. inter monaſteriū.e.
ti.ꝛ.l.imperatoꝛes.ff.de re iudi.ꝛ.l.ſub pꝛetextu.C.de tranſac.ꝛ.l.inge
nuum.ff.de ſtatu ho.ꝛ.l.res iudi.de reg.iur.Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ nūc
non petitur id qđ in ſententia dicta cōtinetur.cum olim nūc fuerit pe
titū pꝛonūciari ꝛ declarari vniuerſitatē ꝛ homines dicti caſtri teneri
ꝛ obligatos eſſe ad ſoluendū in futurū onera realia ꝛ miſta ꝛ ꝑſona
lia pꝛo rata eoꝛum que pꝛo regimine dicte ciuitatis imponunt̃ ꝓ tp̄e
ſicut ſubeunt alie vniuerſitates ꝛ homines caſtroꝛum ꝛ villarū comi-
1 tatus dicte ciuitatis ꝛc.†Libellus autē debet attendi circa vim con-
cluſionis ꝛ non narrationis.Non enim amplliatur cōcluſio libelli ex
varietate ꝛ multiplicitate narrationis. vt legitur ꝛ nota.in.c. ex pte
B.de fo.cōpe.ꝛ.c.litere.de dila.ꝛ.c.fi.de iudi.no.Fed.de ſe.ꝯſi.xxiij.
qꝛ dico ꝙ id quod nunc petitur ſatis in effectu cōtinetur in illa ſentē
tia iam lata.Si em̄ pꝛonūciet̃ illud caſtrū beluederis eſſe de diſtrictu
ꝛ comitatu dicte ciuitatꝭ:ꝛ nobiles de buſtareto illud retinere ac reti
nuiſſe indebite ꝛ iniuſte ac condēnati fuerūt ad illud reſtituendū et
relaxādū dicte ciuitati Exij.ergo cōcluditur ꝙ hoīes dicti caſtri de-
bent ſoluere onera impoſita vel imponēda ꝑ pꝛedictos nobiles:nec poſ
ſunt amplius illoꝝ dñm nominare ſeu pꝛetextu illi⁹ ſe defendere:im
putent em̄ ſibi quare tunc nō appellauerūt.debēt ergo nunc reſpon-
dere dicte ciuitati ſicut ꝛ alia caſtra q̄ ſunt de diſtrictu ꝛ comitatu di
cte ciuitatis cū in effectu talis effect⁹ reſultet ex illa ſentētia.vbicūqꝫ
em̄ caſtrum nullam iuriſdictionē habet:ſed tota iuriſdictio eſt penes
ciuitatē:ꝛ ſic tenentur parere mandatis ciuitatis ꝛ illi⁹ onera ſubire.
ꝛ dicuntur ciues illius ciuitatis,hec oīa pꝛobātur ex no.per Bar.in
l.j.ff.de dam.ifec.ꝛ.l.j.ad muni.ꝛ.l.nō dubito.ff.de cap.ꝛ poſtli.reue.
facit.l.qui ad iura.ad muni.ꝛ.l.incola.cū.l.ſequē.de mune.ꝛ hono.ꝛ
qđ no.Jo.an.in.c.j.de immu.eccle.lib.vj.Pꝛobationes ergo nunc fa
cte per vniuerſitatē dicti caſtri qđ a qnquaginta ſex annis ꝛ citra di-
cti nobiles poſſederūt oīmodam iuriſdictionē a dicto caſtro:ꝛ ad eo-
rum impoſitiones ſoluerūt onera ꝛ collectas non habēt releuare di-
ctam vniuerſitatem qꝛ iam pꝛonuntiatū contra dictam vniuerſitatē
fuit qđ indebite ꝛ iniuſte dicti nobiles poſſederūt iſtud caſtrū. Et ſic
iniuſte iſto caſu impoſuerūt.vt in.c.licet.de ꝓba.ꝛ qđ no. Inno.i.c.in
literis.de reſti.ſpo.ꝛ.c.ij.de i integ.reſti.a qua ſentētia nō fuit appel-
latū vt pꝛedixi.Et ſic hec ꝓbatio nunc facta nō releuat ſed dꝫ iuxta
petitionē illa ſentētia nūc mādari executioni.vt in.c.cum ſuper.de re
iudi.ꝛ in alijs iuribus ſuperi⁹ allegatis.Nec ob.ſi dicat̃ qđ poterat
dictum caſtrum venire per beneficiū reſtitutionis in integrū.ꝑ.l.res
publica.C.ex qui.cau.maio.qꝛ ſm gl.ibi illa.l.nō habet locū in villis
ꝛ caſtris.Et ꝑſuppoſito ꝙ debeat obſeruari in caſtris ꝑpuloſis vt
quidā dixerūt:ꝛ ſequitur ibi Bar.tñ ceſſat nunc iſtud beneficiū cum
lapſum ſit quadrienniū a tēpoꝛe ſentētie.l.fi.C.de tēpo.in integ.reſt.
peten.no.Bar.in.d.l.res publica.Nec obijci pōt ſi dicat̃ qđ cōueniri
debebāt dicti nobiles qui poſſidebāt ſubiectionē in caſtro ꝛ nō homi
nes illius caſtri qui poſſidebantur.vt in.c.inter quatuoꝛ.iūcta gl.de
maio.ꝛ obed.ꝛ.c.auditis.de p̄ſcrip.qꝛ dico ꝙ etiā ſubditi pꝛo eoꝛum
intereſſe,ꝛ qđ ipſi factūt ꝙ actoꝛ non poſidet⁹ cōueniri poſſunt ſaltem
vt ſentētia ferēda pꝛeiudicet:vt pꝛobatur in.c.cū inter.ꝛ.c.cuꝫ ſup.de
re iudi.no.Inno.in d.c.auditis.ꝛ.c.inter q̄tuoꝛ.¶Sed his nō obſtā
tibus contrariā ſententiā arbitroꝛ verioꝛē: vt puta duplex poſſe adhi
beri remediū impediendi intentionē dicte ciuitatis exij:ꝛ ſubueniēdi
dictis nobilib⁹.Pꝛimo qꝛ licet illa ſententia reperiatur trāſiuiſſe in
rem iudicatā tñ ex quo fuit de ea oppoſitū cōtra legem ꝛ ꝓbationes
factas in contrarium vt apparet nūc per ꝓbationes legitimas dicti
nobiles pꝛeſcripſerunt legitime omnimodā iuriſditionem in dicto ca
ſtro.de quo recognuit de ea pꝛonuntiare debet.vt.in.l.de qua re ff.de
re iudi.ꝛ.c.cum ſuper.de cā poſſeſ.ꝛ ꝓpꝛie.debet pꝛonuntiare contra
dictam ciuitatem ꝛ abſoluere dictū caſtrū ab impeditiōe ipſius ſup
cauſa nouiter impetrata.Et ſic ꝓnūtiare legitime fuiſſe appellatū
ad vniuerſitatē dicti caſtri.Ad hoc eſt notabiliſſimū dictū Inno.i.c.
cū dilecta.de reſcrip.ꝛ.c.cū bertoldus.de re iudi.Et idē ſentit in.c.fra
ternitatis.de frigi.ꝛ.c.ex ratione.de appel.dicit em̄ Inno.in p̄allega
2 tis locis†qđ ſi pꝛobatiōes de facto admittunt̃ cōtra ſniam ꝑ quas
ꝓbationes appareat illa ſnia minus legitima dꝫ iudex magis ihere
re ꝓbationibus ꝙ ſentētie pꝛi⁹ late.Et hāc opinionē expꝛeſſe firmat
do.Anto.de but.in.d.c.cū dilecta .dicens ꝙ ex quo pꝛobatio eſt fa-
cta trāſit in notoꝛiū:ideo tollitur effect⁹ p̄ſumptionis ſurgētis ex ſen
tentia ſicut tollitur per cōfeſſionem partis que ſimiliter inducit noto
rium:vt notāter dicit idē Inn.in.d.c.quod ſi is.pꝛo quo fuit ſenten-
tia lata cōfiteatur eam iniuſtā debet iudex illā retractare:ad hoc qđ

not.Cy.⁊ aliĩ doc.in auẽ.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.vbi di
5 cunt † ꝙ cõtra preſumptionẽ iuris ⁊ de iure admittitur ꝓbatio in cõ
trariũ per confeſſionẽ illius in cuius fauorẽ ius preſumit qꝺ nõ pro-
cedit ex altero niſi qꝛ cõfeſſio trãſit in notoriũ.Idem eſt in ꝓbatione
iam facta poſt cõcluſionẽ in cauſa.vt in.c.cũ olim.de verb.ſig.Et no.
domi.de Ro.deciſio.cccciĩ.Facit qꝺ no.Inno.in.c.cõſtitutus.de ſi.
preſby.vbi dicit ꝙ licet contra agentẽ poſſeſſorio nõ debeant admit-
ti ꝓbationes ſuper effectu ꝓprietatis.vt in.c.in literis.de reſti.ſpo.et
c.ſi.de ordi.cogni.tñ ſi per eius confeſſionẽ ⁊ probationes admiſſas
cõſtaret de proprietatis effectu:tunc cõtra notoriũ nõ fieret ſibi reſti
tutio.Et ſi dicatur notorium etiã ſurgere ex priori ſententia:⁊ ſic non
debet tolli per notoriũ ſequens cũ primũ ſit eque potens:reſpõdetur
4 ſm do.Anto.† ꝙ notorium ſurgens ex ſententia eſt notorium p̃ſum
ptionis.⁊ cum agatur hic de preſcribenda iuriſditione contra dictaꝫ
ciuitatem Exĩ,⁊ non contra eccleſiam romanã ſufficit preſcriptio cõ
munis:vt ſi eſt cuꝫ titulo ſufficiat tẽpus.x.anno.inter preſentes.⁊.xx.
anno.inter abſentes.Nam ⁊ in iſtis corporalibus hꝫ locũ hec p̃ſcri-
ptio longi temporis:vt probatur in.l.ſi.C.de preſcrip.lon.tem.⁊.l.j.
C.de ſerui.⁊ ſi eſt ſine titulo ſufficit tẽpus.xxx.vel.xl.anno.⁊.xvj.q.iij.
§.poteſt.Et de directo ad caſum noſtrũ videt̃ tex.iuncta gl.in verb.
principaliter in.c.ad audientiã.de preſcrip.⁊ bona gl.in.c.volumus.
xvj.q.iij.⁊ in.c.dilectus.de capel.mona.¶ Ad idẽ qꝺ no.Bar.in.l.ſi
publicanus.§.in vectigalibus.ff.de publi.in quibꝰ iuribus colligit̃ ⁊
no.ꝙ contra tenentem iura principis põt preſcribi cõmuni iuri ſi tan
tum agitur de preſcribẽdo cõſeruet eum illeſum.Cũ ergo nunc aper-
tiſſime conſtet per legitimas ꝓbationes:⁊ p̃ſupponit̃ in iudicio ad-
miſſas qꝺ dictũ caſtrum eſt ſubiectũ dictis nobilibus de buſtareto ꝑ
5 preſcriptionẽ legitimã:⁊ hec ꝓbatio dꝫ preualere ſñie ante late † cũ
maioris virtutis ſit preſcriptio q̃ nuda ſententia:vt colligit̃ ex nota-
tis in.l.ſi.ff.rem ra.hab.⁊ in.l.obligationũ.§.placet.ff.de actio.⁊ obli.
iunctis not.in.l.iulianus.ff.de condi.indeb.facit.c.ad aures.de p̃ſcri.
vbi tex.dicit ꝙ preſcriptio omnẽ prorſus actionẽ excludit.Et qꝺ not.
Io.and.in regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.in mercu.iunctis no.per
Inno.in.d.c.quia pleriqꝫ.hinc eſt ꝙ ſi quis cõfiteatur ſñiam iniuſtã
etiã poſt tranſitũ in rẽ iudicatã:vel poſtea appareat iniuſta per ꝓba
tiones in iudicio admiſſas debet ſñia retractari:vt.ſ.poſt Inno.di
xi:ſecus autẽ ſi poſt cõpletã preſcriptionẽ conſtat rem fuiſſe alterius
ſm cõmunem opinionẽ canoniſtarũ.vt no.gl.⁊ doc.in.c.vigilanti.de
preſcrip.Et Io.an.plene proſequitur ⁊ tenet ſub dicta regula poſſeſ-
ſor.Et debet hoc caſu p̃ſumi dictos nobiles de buſtareto bona fide p̃
ſcripſiſſe cũ ante illã ſñiam poſſederint vltra triginta annos:nam ex
longinquitate tẽporis preſumitur ſententia iuſta etiã in corporalibꝰ:
vt no.voluit Inno.in.c.ij.de in integ.reſt.⁊ Bar.in.l.ſi.C.vñ vi.in ſi.
Nec ſentẽtia lata habuit preiudicare ipſis nobilibꝰ:vt ſtatim in ſcꝺo
remedio dicaꝫ.Certũqꝫ extat dictũ caſtrum potuiſſe allegare ius no
biliũ.vt in.c.cũ olim.el.ij.de priuile.⁊.c.cũ ꝑſone.eo.ti.lib.vj.no.Inn.
in.c.auditis.de preſcrip.Et ex iſto remedio dico in cauſa iſta ꝓnun-
tiandũ per iudicẽ appellationis bene appellatum ⁊ debet abſoluere
vniuerſitatẽ dicti caſtri,ab impetitione dicte ciuitatis Exij:quia hoc
debuiſſet facere primꝰ iudex ſi corã eo fuiſſet hec preſcriptio ꝓbata
vt ꝓbatur in.c.Raynaldus.⁊.c.raynutius.de teſtamẽ.facit qꝺ not.
Bar.in.l.cũ apud.ff.iudi.ſol.Iſtud tamen remediũ eſt aliquantulũ
dubiũ quo ad ipſos ſubiectos:qꝛ cũ eis deſcendẽtibꝰ fuerit alꝰ ꝓnun
tiatũ dictos nobiles iniuſte poſſediſſe.ergo nõ poſſunt allegare nunc
illorũ poſſeſſionem cuꝰ in ipſorum preiudicium preſumenda ſit iuſta
ex quo ab illa ſententia nõ fuit per eos appellatũ.Ideo tutius eſt ꝙ
ipſi nobiles cõpareant ⁊ ꝓponant de iure ſuo:vt ſubijcitur in hoc ſe-
quẽti remedio.¶ Scꝺm remedium impediendi in effectu intentionẽ
vniuerſitatis Exij eſt vt dicti nobiles cõpareãt pro eorũ intereſſe:qꝺ
facere poſſunt.vt in.c.veniens.el.ij.de teſti.⁊.c.cũ ſuper.de re iud.et.l.
ſi ſuſpecta.ff.de inoffi.teſta.⁊ in.l.ad execu.⁊ in.l.a ſentẽtia.ff.de ap-
pel.Et ſi volũt impedire executionẽ ſentẽtie in caſu quo veniret feren
da contra vniuerſitatẽ caſtri ſatis eſt dicere de eoꝝ iure:⁊ hoc indubi
tatum ſi tẽpore prime ſententie ignorauerint cauſam agi cõtra vni-
uerſitatẽ caſtri cũ iuriſditionẽ poſſidebãt:vt ꝓbatur in.d.c.veniens.
Et ibi per Inno.⁊ in.l.ſepe.ff.de re iudi.no.Inno.⁊ cõiter aliĩ doct.
in.d.c.cũ ſuper.⁊.c.penul.e.ti.Et ſic volunt ꝙ pro eis ꝓnuntietur de
bent dare ſaltẽ qualẽqualẽ petitionẽ.vt no.Hoſti.⁊ Ant.de but.in.c.
cum ſuper.prealleg.licet ibi Inn.ſenſerit ꝙ indiſtincte iſte dñs cõpa-
rens pro iure ſuo qꝺ habet in ſubiectis debet audiri ſine alia petitiõe
⁊ poteſt vti ꝓbationibus factis per ſubiectos.Sed mihi plus placet
precedens opinio:qꝛ ſicut ꝓbatione ꝑ ſubiectos facta nõ nocet domi
no abſente.vt infra dicã.ita nec ꝓdeſſe dꝫ.argumẽtũ eorũ que no.ĩ.c.
cauſam.de teſti.⁊ ſatis p̃ſumunt̃ ignorare.ſi erãt in etate infantili.
argu.c.ſi.qui matrimoniũ accuſare poſſunt.Sed p̃ſuppoſito ꝙ ipſi
fuerint ſciẽtes cauſam ſubiectionis agi per vniuerſitatẽ caſtri ⁊ tacue
rint.Nũquid fuit eis irrogatum p̃iudicium aliquale eſt dubiũ:⁊ pre
mitto illud certũ eſſe ſubditos cõueniri a tertio de iure ſubiectionis:
tum quia eorũ intereſt nõ mutare dominiũ:tum qꝛ ipſi videntur face
re quominus tertius poſſideat nõ patiendo:vt ſupra dixi:hoc ꝓbat̃

in.c.cũ ſuper.de re iudi.⁊.c.cũ inter.eo.tit.not.Inno.⁊ cõiter docto.
poſt eũ in.c.auditis.de preſcri.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.⁊.d.
6 c.cũ ſuper.dixit tamẽ Inn.in.d.c.auditis.quoſdã tenere † ꝙ licet ſub
iecti admittantur ad defenſionẽ ⁊ poſſint cõueniri:tñ defenſio primo
loco ꝑtinet ad illũ qui poſſidet ſubiectionẽ:refert alios dicere ⁊ me-
lius ſm eũ ꝙ defenſio non ꝑtinet p̃ncipalibus ad dominũ q̃ ad reli-
quũ:ſed plene ad vtrũqꝫ.¶ Sꝫ principaliter ꝑtinet defenſio ad ſub-
iectũ ⁊ ad ſubiectionẽ poſſidentẽ.allegat.l.principaliter.C.de lib.cã.
⁊ cũ hoc ſcꝺo dicto trãſeunt cõiter ibi doctores.¶ Sed dubiũ eſt nũc
an ſñia lata cõtra ſubiectos noceat dño ſeu ſubiectionẽ poſſidenti ſi
ſciuit litẽ agitatam ⁊ tacuit.Nec a ſñia poſtmodũ appellauit.Inn.
in.c.ſuborta.de re iudi.ſentit ꝙ ſic.requirit tamen ꝙ dñs ſciuerit litẽ
agi ⁊ nõ ignorauerit ius ſibi cõpetere in ſubiectos litigãtes:idẽ etiã
ſentit in.d.c.auditis.qꝛ ſententia vnius aliĩ nõ p̃iudicat niſi ſciuerit
⁊ nõ defenderit:qꝛ tũc preiudicat.allegat.c.q̃uis.de re iudi.l.ſepe.§.
penul.ff.eo.Contrariũ tamen ipſe tenuit in.c.cũ ſuper.de re iudi.vbi
tenet ꝙ nõ ſit preiudiciũ dño quo ad proprietatem ſed ſolũ quo ad
poſſeſſionẽ:nec ſit executio ꝓ illo qui ſñiam obtinuit ſuper ſubiectio-
ne dño ſciente ⁊ tacente.Et videtur de hoc ibi caſus.Idẽ tenet in.d.
c.q̃uis.vbi dicit ꝙ argumen.eius quod dicit̃ de liberto in.d.l.ſepe.
7 † ſi vnus ep̃s agit contra aliqꝺ monaſteriũ petendo ibi epiſcopalia:
ſed ille qui primo exercebat ibi ep̃alia nõ defendat monaſteriũ:p̃iudi
cat ſibi quo ad poſſeſſionẽ:⁊ hanc opinionem vt non fiat preiudiciũ
quo ad proprietatẽ epiſcopi in dñio:licet ſciuerit ⁊ nõ defenderit tꝫ
⁊ approbat Anto.de but.⁊ cõiter aliĩ canoniſte in.d.c.cũ ſuper.⁊ i.d.
c.q̃uis.⁊ videtur aperte ꝓbari in.d.c.cũ ſuper.quinimo dñs Fran.de
zabarellis olim cardina.Florenti.legendo tenuit in.d.c.cum ſuper.
quod etiam ſuper poſſeſſione nõ ſit preiudicium ipſi dño ſi ipſe poſſi-
det:⁊ ad.c.cum ſuper.reſpondetur ꝙ intelligit̃ quando dominus nõ
erat in poſſeſſione.Nam vbi alias potuiſſet impedire executionẽ fien
dam in re vacãte p̃textu iuris ſui.vt leg.⁊ no.ꝑ Inno.in.d.c.veniẽs.
de teſti.⁊ per Bar.in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.Nũc nõ poterit ex quo
fuit ſciens ⁊ nõ aſſumpſit defenſionẽ:ſed ſi ipſe dominus eſſet in poſ-
ſeſſione nõ debet ſua poſſeſſione priuari propter ſñiam latam contra
ſubditos:quia hoc eſſet de directo ꝯ mentẽ illius capituli:vbi dicit ꝙ
ſententia lata contra monaſteriũ pro epiſcopo debet executioni man
dari abſqꝫ alterius epiſcopi preiudicio qui dicebat monaſteriũ illud
ſibi ſubiectum.Et ſubijcit ibi tex.Ratio eſt quia geſta cõtra monaſte
rium nõ debent preiudicare ep̃o pretẽdenti ſubiectionẽ:licet ſciuerit
⁊ nõ appellauerit q̃uis res inter alios acta regulariter nõ dꝫ aliĩs no
cere iuxta conſtitutiones canonicas ⁊ ciuiles:vnde ponderanda ſin
gulariter ſunt duo ex illo tex.¶ Primo quia dicit ꝙ abſqꝫ p̃iudicio
ep̃i p̃tendentis ſubiectionẽ debet illa ſententia mãdari executioni:ſi
enĩ priuaret̃ poſſeſſione nõ fieret abſqꝫ ſuo grauiſſimo p̃iudicio:cum
magnũ ſit poſſeſſionis cõmodũ:cũ ſepe ex defectu probationis ſuper
domino perdatur ipſum dñium.vt in.c.ſepe.de reſti.ſpol.⁊ onus ꝓ-
bandi incumbit nõ poſſidenti.l.ſi.C.de rei ven.⁊.c.ex literis.de ꝓba.
et inſtitu.de interdic.§.cõmodũ.intelligat̃ ergo ille text.de quolibet
preiudicio quod generatur domino tacẽti:cũ ſit executio in re vacã-
te cũ facilius ipſe obtinuiſſet ſi nemo poſſederit.d.c.veniẽs.⁊ hũc in-
tellectũ videtur tacite ſenſiſſe Inn.in.c.q̃uis prealleg.in prin.¶ Se-
cundo ponderãda eſt multũ ratio illius deciſionis dum dicit ꝙ res
inter alios acta ⁊c.Et ſic ſingulariter vult illa ⁊ neſcio alibi qꝺ dñs
dicitur prorſus alia ꝑſona quo ad hoc vt nullũ ſibi fiat p̃iudicium:
ſaltem graue ex geſtis cũ ſibi ſubiectis.⁊ ꝙ illa regula res inter alios
acta habet locum in eo:et per cõſequẽs infert̃ ꝙ.l.ſepe.⁊.c.penul.ha-
bent locũ in dño quo ad regulã ibi poſitam ⁊ non quo ad caſus exce
ptos.hoc ego probo.Primo per rationẽ ipſius Inn.in.d.c.auditis.
8 nam ibi dixit † ꝙ defenſio cũ de ſubiectione agitur pertinet principa-
liter ⁊ equaliter ad dñm ⁊ ad ſubiectos.qꝛ ſicut dñi intereſt nõ ꝑdere
ſubiectos:ita intereſt ſubiectorum nõ mutare dominum.facit d.l.p̃n
cipaliter.ergo ſñia vnius nõ debet alteri etiam ſcienti nocere:qꝺ pro
bo per dictã.l.ſepe.⁊.d.c.penul.Tunc enim ſentẽtia vnius nocet al-
teri:cum is cui primo loco cõpetebat actio permiſit ſequentem experi
ri cum illũ poterat a iudicio repellere:vt ibi dicitur.Sꝫ ſi equaliter ad
vtrũqꝫ pertineat nõ potuiſſet dñs ſubditos remouere a iudicio.Itẽ
quare eſt ĩputandũ hoc dño cum ſubditi litigẽt pro intereſſe ſuo:et
ſic ſententia habebit effectum contra ſubditos vt nõ poſſit rõne eoꝝ
intereſſe amplius contradicere:ſed nõ contra duos:cum quelibet res
nõ debeat excedere effectum ſuum ⁊ trãſire ad alias ꝑſonas.de his
que fiunt a maio.par.ca.queſiuit.⁊.l.ſancimus.C.de penis.dicet ali-
quis hoc nõ videtur contra text.in.d.l.ſepe.in.§.nã ⁊ ſi libertus.vbi
dicit̃ ꝙ libertus litigãs de ſtatu ſuo cum reportat cõtrariaꝫ ſentẽtiã
preiudicat ipſi domino ſup ſuo iure patronatus.Ad illaꝫ enim tex.
poteſt reſponderi dupliciter.Primo qꝺ tex.ille habet duos ĩtellectꝰ.
Primꝰ vt intelligatur qñ dñs interuenit in iudicio:⁊ hoc videtur ſo
nare tex.dũ dicit me interueniente ⁊c.Et hũc intellectum tenuit Io.
an.⁊ approbat Inno.in.d.c.cum ſuper.dixit enĩ Io.⁊ bene ſꝫ Inn.
qꝺ ſi quis iura petit que ego poſſideo ĩ re aliqua me ſciẽte ⁊ obtineat
nõ tñ mihi preiudicat niſi eam defendam:⁊ exponit verbuꝫ.d.l.ſepe
ſcilicet

ſcilicet interueniēte ꝛ defendēte:ꝛ ſic apparet ꝫ cū ꝙ ſi offerat ſe defē
ſioni debet probare de iure ſuo aliter fieret ſibi preiudiciū.hec ſūt for
maliter verba Inno.i.d.c.cū ſup.¶ Secūdus intellect⁹ fuit Rodul
phi vt ſufficiat ſola ſciētia:ꝛ licet Bar.hūc intellectū teneat i.d.l.ſepe.
Innoc.tñ ꝛ Jo.an.dicūt ꝙ papa videt illū intellectū reꝓbare.i.d.c.
cū ſup.Sꝫ ſi volumus ſaluare intellectū Jo.and.ꝛ Bar.dicam⁹ ali
ter ꝛ ſic qđ aut loquimur i liberto litigāte:ꝛ ſic fit dño ſciēti ꝑiudiciū.
vt in.d.§.nā ꝛ ſi libertus.aut loqmur in ſubiecto litigāte ꝛ nō ſit dño
preiudiciū licet ſciēti niſi ipſe interuenerit in iudicio ꝛ obtulerit ſe de
fenſioni:ꝛ ita loquitur.d.c.cū ſuper.ꝛ hūc intellectū ponit dñs Ant.
de but.in.d.c.cū ſup.Et videt iudicio meo de mēte Bar.i.d.§.nā ꝛ ſi
libert⁹.ſi ratio ſua bene pōderet.ratio diuerſitatis:qꝛ libert⁹ fuit cō
ſecut⁹ libertatē a dño ꝛ ſic videt habuiſſe licentiā experiēdi ſup dñio
ꝛ ꝯſequēter ſup iurepatronat⁹ ex licētia ipſi⁹ dñi:merito fit dño ſciē
ti preiudiciū:ſicut eadē ratiōe dicit in creditore litigāte ſup dñio pi
gnoꝝ agēdo hypothecaria vt faciat ꝑiudiciū debitori ſciēti:habuit
eñi illā obligationē facto dñi:ꝛ videtur ſibi dediſſe licētiā ſuper dñio
litigandi:vt no.Bar.in.d.l.ſepe.In ſubiecto aūt ceſſat hec rō cū ni
hil habeat facto dñi:ſꝫ mere ipſe poſſidet.Si ergo litiget ð ſubiectiōe
venit mere ꝑ intereſſe ꝛ facto ſuo:iō non debet preiudicare dño imo
dñs quo ad ius ſuū cēſet prorſus alia ꝑſona:vt aperte voluit tex.i.d.
c.cū ſup.c.cū hac expoſitione pōt intelligi.c.ſuborto.ꝛ dictū Inn.ibi
non loquitur de exempto litigāte ſuper iure exceptiōis.Nico.abbas.

¶ Conſilium.xc.

1 ☞ Promittens ſub certa pena ſe facturum ꝛ curaturū ꝙ Titius cō
trahet matrimonium cuꝫ Sempronia ſi fecit quicquid potuit nō te
netur ad penam.
2 Legatū ſi factū fuerit mulieri ſi Titio nupſerit videtur prohibita ne
alteri nubat:ſed cum illo Titio tantum.
3 Juſſus ſi eſt aliquis morari cum aliquo vel cōtrahere.ſi ille recuſet vl
nō poſſit cōmode vel honeſte cū illo morari vel cōtrahere debet liga
tum ꝛ tollitur obligatio.

Circa primum dubium. Saluato ās ꝑ pri⁹
poſtulato ſuffragio.Uidetur ꝙ fideiuſſores qui ꝓmiſerūt
ſe facturos ꝛ curaturos qđ magiſtri Petrus ꝛ Antoni⁹
iuxta promiſſionem cōſtruēt ꝛ faciēt magazinū i oppido liminij ſub
certa pena teneantur ꝛ obligati ſint ad factū principaliter.i.ad ꝯſtru
ctionem ipſius maga ini:ꝛ etiā ad penam promiſſam cū opus intra
tps promiſſum:ſcilicet.xviij.mēſiū factū nō eſſet nō obſtāte caſu mor
tis i perſonā magiſtri Petri ante perfectionē operis contingēte:ꝛ qđ
teneant ad ipſi⁹ factū principale ꝓbari videt per.l.nemo ē q neſciat.
ff.de duo.reis.ꝛ.l.ſi quis pro te.cōiuncta glo.ff.de fideiuſ.in qb⁹ iuri
bus probat ꝙ etiam in obligationibus poſſunt interuenire fideiuſſo
res ꝛ obligari ad ipſū factū principale ad qđ erat obligat⁹ prīcipalis
promiſſor:videt eñ interuētu fideiuſſoris tacite agi vt induſtria pn
cipaliter promiſſoris non videat electa:ſed qđ opus poſſit fieri ꝑ fide
iuſſores vel alios qui ſunt eiuſdē peritie cū promiſſione qđ obligentur
ad penā:patet qꝛ ante morē dicti magiſtri Petri pena fuit ꝯmiſſa cū
intra tempus.xviij.menſiū iuxta promiſſionē op⁹ factū nō fuit:mors
ergo ſuperueniēs poſt penā cōmiſſam non liberat fideiuſſores.tex.eſt
in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſd.cog.nec releuant ſi dicāt ꝙ poſt lapſum
tēpus operi fiēdo ꝑfixoꝝ officiales Florētini ſup illo tpe ðputati vna
cum dño ꝛ prioribus eiuſdē vrbis deſtinauerūt pecuniā dictis magi
ſtris pro opere ꝑficiendo ꝛ acceptādo ipſum factū videnť receſſiſſe ta
cite a pena vt ſic ſaltē ope exceptionis poſſint liberari.vt i.l.ij.ff.ſi qs
cau.qꝛ illud ꝓcedit qñ fuit ſimpliciter appoſita pena:ſꝫ fuit adiecta
clauſula rato manēte pacto:tūc dilatio data poſt penā cōmiſſaꝫ ad
opus perficiendū nō liberat a pena iam commiſſa.tex.eſt not.in.l.cū
ſtipulatus ſim mihi a proculo.ff.de verb.ob.ꝛ ibi ꝑ gl.ꝛ Bart.ꝓ hoc
bona gl.i.c.dilecti.de arbi.i ſi.facit.l.penul.ꝛ quod ibi no.de trāſact.
¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſententiā arbitror preualere ſi re
cte alia hoc negotiū cōtingētia pōderent.Et primo diſcutiā vtrū di
cti fideiuſſores remāſerint obligati ad factum principale:ſecūdo nun
quid ad penā.¶ Circa primū dico ꝙ non:qꝛ iſti fideiuſſores nō ꝓmi
ſerūt factū principale:quo caſu loquať.d.l.nemo ē q neſciat.ſed obli
gauerūt ſe facturos ꝛ curaturos qđ magiſtri faciēt iuxta eorū ꝓmiſ
ſionem:quo caſu nō obligant ipſi ad factū principale cuꝫ illud nō ꝓ
miſerint:ſed ſe facturos ꝛ curaturos qđ illi faciēt:vt not.Bar.i.d.l.ſi
quis pro eo.Et facit qđ ibi not.gl.ad hoc text.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi
quis doluꝫ.ff.de verb.ob.ꝛ inſtitu.de inut.ſtipu.§.ſi quis aliū.obliga
tio enim ſumit effectū a mente contrahentiū.l.in conuenictibus.ff.de
verb.ſign.Et maxime hoc tenendū in caſu noſtro cum nō ſunt eiuſdē
peritie cū principalibus promiſſoribus.vt not.in.d.l.ſi quis ꝓ eo.ꝛ.d.
l.nemo eſt qui neſciat.ꝛ hoc clariſſimum eſt.¶ Uenio ad ſecūdū.ſ.an
ſint obligati ad penā:ꝛ cōcludo ꝙ non:qꝛ pena nō fuit commiſſa añ
mortem dicti magiſtri Petri:ſic cū non defecerit pro eis quin cura
uerint ꝛ fecerint ꝙ illi magiſtri opus perficerent nō cōmittitur ſtipu
latio pene:qꝛ difficultas ſeu impoſſibilitas ſuperueniēs impedit pe
ne cōmiſſionē.tex.eſt no.i.l.ſi vehēda.ad legē rhod.ð iac.no.Bar.ibi
latius ꝛ clarius in.l.ꝯtinuus.§.illud.de verb.ob.Et idē in difficilior
bus terminis ꝙ noſtris cōſuluit Fede.de ſenis habito cōſilio cū Io
1 anne paglareñ.ſicut ipſe refert cōſilio.cxvij.vbi dicit † ꝙ ſi quis promi
ſit ſub certa pena ſe facturū ꝛ curaturum qđ Titi⁹ cōtrahet matrimo
nium cū Sempronia ſi fecit quicqd potuit nō tenet ad penā:qꝛ ſatiſ
facit obligatiōi ꝙtū in eo fuit:ꝛ difficultas impedit pene cōmiſſionē.
vt in.d.l.ſi vehenda.¶ Sed in caſu noſtro non ſolum ſuperuenit diffi
cultas:ſed etiā impoſſibilitas:qꝛ ipoſſibile erat curare poſt mortē vt
ille magiſter Petrus opus perficeret:ergo ex perſona dicti magiſtri
Petri decedentis anteꝙ pena cōmitteretur fideiuſſores nō tenētur:
nec illa obligatio tranſiuit in heredes dicti magiſtri Petri.qꝛ factuꝫ
inherens perſone defuncti nō tranſit in heredem.d.l.ſi ðceſſerit.et ibi
per Bar.per qđ dicit ꝙ ſi quis promiſit vt poſſit pro debito capi ꝑſo
naliter:illa obligatio nō trāſit in heredes.Ad idē.l.vna.§.ſinautem.
in fin.C.de cadu.tollen.qđ autē pena nō eſſet cōmiſſa añ mortē dicti
magiſtri Petri non obſtāte lapſu.xviij.mēſium operi ꝑficiendo prefi
xorum:probat ex eo:qꝛ vt preſupponit in facto iſti cōduxerūt opus
faciendū intra illud tempus:cū hoc ſuper quodā muro antiquo edifi
carent:ſed tñ fuiſſet poſtea per officiales compertum qđ illud op⁹ ſic
edificāduꝫ manſurum de nouo locauerunt dicto magiſtro Petro vt
illum murum edificaret de nouo.Et conſtituerunt ſibi pro illo nouā
mercedem appoſito tpe trium menſium ad ipſius muri edificationē.
Et ſi cō prime ſtipulationi fuiſſet additū opus qđ nō venit in primā
promiſſione videt tacite receſſum a tpe primo prefixo vt ſalteꝫ vi exce
ptionis cōſeruetur:nec intra tps prius conuētum committatur pena
ad hoc qđ no.gl.i.l.ſi.C.de noua.ꝛ per Bart.in.l.pe.ff.ð ꝑto.ſtipula.
ꝛ per eundē.ꝛ gl.in.l.ij.ff.de noua.Optime ad ꝑdicta facit.ꝛ ideo he
ſitatur.ꝛ qđ ibi not.Bar.ff de verb.ob.vbi dicit ꝙ ſi qs ꝓmiſit intra
certuꝫ tps inſulā edificare:demū aliqua pars inſule facte incēdio cor
ruit:dicit ꝙ ibi debet promiſſor haberet integrum tempus edificādi
propter impedimētū ſuperueniēs:ita videtur dicendū in caſu noſtro
cum mutato opere impediať diligentia:ꝛ per cōſequens debet auge
ri tps:ex quo aliđ nō fuit expreſſum.arg.in.l.ſcio.§.ruſtico.i ſi.ff.de ann.
leg.ꝛ prima ſtipulatio interdū capit dilationē quaſi tacite tēp⁹ ineſt:
vt in.l.interdū.ff.de verbo.obli.Et ſi premitto ſimpliciter dare centuꝫ
tñ intelligiť tacite tēpus intra quod per me ſolui poteſt.Et hoc fue
rit de mente contrahentium ſatis facit:quia elapſo tempore.xviij.mē
ſium primo prefixo nihil officiales ꝑdicti ꝓpoſuerūt de pena:ex his
enim que ſequuntur preſumitur ad precedentia.vt in.l.ſi ſeru⁹ pluriū
in ſi.ꝛ.l.qui filiabus.ff.de lega.j.Et ꝑſertim hoc procedit ſi illa clauſu
la rato manente pacto appoſita non fuit.vt no.in.d.l.cū ſtipulatus
ſim mihi a proculo.ꝛ in.d.l.ij.ſi quis cau.Idē tamē eſt ſi fuit appoſi
ta per predicta maxime quia hoc preſupponitur.ſ.quod dictuꝫ op⁹
cum conſtructione muri de nouo non poterat cōmodo fieri intra tē
pus prius prefixuꝫ.facit.l.nepos proculo.ff.de verb.ſigni.Preterea
ſi non fuiſſet receſſum a tempore prius prefixo ad qđ fuiſſet appoſitū
tempus trium menſium nouum murum conſtruendi:cum ille mur⁹
edificandus erat ſolum propter conſtructionē magazini:vnde ſatis
erat tempus appoſitum ſuper toto cum ratione totius tractabať de
parte.argu.eorum que no.in.c.auditis.de procu.ꝛ in.c.cum dilecti.de
dolo ꝛ contu.Et ex his infero ad ſecundū dubiuꝫ nunquid fideiuſſo
res ſint ſaltē obligati ex perſona magiſtri Antonij ſuperſtitis:ꝛ dico
ꝙ non totū per predicta:tuꝫ quia magiſter Antoni⁹ nō obligauit ſe
cū dicto magiſtro Petro vt eſſēt duo correi.ꝛ ſic ceſſat.l.j.C.ð duob⁹
reis.ꝛ.l.reos.ff.eo.cum ſimi.vbi patet ꝙ duo correi videtur obligati
inſolidum licet hodie ſecus ſit per auť.hoc ita.C.eod.ti.Sꝫ magiſter
Petrus fuit principalis promiſſor.ille auteꝫ magiſter Antoni⁹ obli
gauit ſe ad faciendum partem ſuam vna cū dicto magiſtro Petro:ꝛ
ſic elegit peritiam ꝛ induſtriā dicti magiſtri Petri qui erat magiſter
preſtātior:ꝛ forte ſine eo non obligaſſet ſe ad tam grāde opus:vnde
cum propter cauſaꝫ mortis dicti magiſtri Petri non poſſit conſtrue
re vna cuꝫ illo magiſtro Petro ſolutus eſt ab obligatiōe illa ꝛ teneť
cum alio conſtruere.arg.bonum in.§.cum autem.ꝛ in.c.is cui.ð offi.
dele.lib.vj.Et quod notanter dicit Inn.in.c.ſi.de offi.deleg.facit.l.cū
2 ita legatum.ff.de cōdit.ꝛ demonſtra.† vbi dicitur qđ ſi ita legatū eſt
factum alicui mulieri ſi Titio nupſerit videtur prohibita ne alteri nu
bat.ſed cum illo Titio tantū.ita in propoſito ſi magiſter Antonius
ſe obligauit vt edificaret vna cum magiſtro Petro ſi non poteſt cuꝫ
illo laborare non tenetur ſine eo vel cū alio:hoc enim important ver
ba obligationis a quibus recedēdum non eſt cum non cōſtet de con
traria voluntate.l.non aliter.ff.de leg.j.ꝛ maxime in caſu noſtro:qꝛ i
dubio verba ſunt interpretanda contra ſtipulatorem.debuerūt eniꝫ
illi officiales verba latius concipere cum fuit in eorū poteſtate.vt no
tanter dicit tex.in.l.quicquid aſtringende.de ver.ob.Ad idē facit.l.ſ.
C.de inſti.ꝛ ſubſti.ꝛ.l.caio.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ.l.meuia.ff.de annu.le.
3 quod in eis no.Bar.vbi patet † ꝙ ſi quis iuſſus eſt morari cū aliquo
vel cōtrahere:ſi ille recuſet vel nō poſſit commode vel honeſte cū illo
morari vel cōtrahere debeť legatū et tollitur obligatio.Ex his infer
tur ꝙ ſi dictus magiſter Antonius nō remāſit obligat⁹ poſt mortē
dicti magiſtri Petri:nec fideiuſſores ipſius tenentur ad penā:qꝛ pro

miſerunt ſe facturos ⁊ curaturos ꝙ illi facerent iuxta promiſſionē ꝑ
eos factā: ⁊ ꝓmiſſio fuit cuꝫ illa qualitate vt vna cū magiſtro Petro
dictū magazinū deberet edificare: ⁊ tñ q2 ꝯfeſſio ꝯpetēs ei rōne coherē
tie ꝯpetit ēt fideiuſſori. vt in. l. exceptiones. la. ij. ff. excep. imo imputa
ret̃ ſibi ſi ſciēter eā omitteret. vt. l. ſi fideiuſſor. ff. manda. Ex qbꝰ oībꝰ
ꝯcludit̃ ꝙ nec ex ꝑſona magiſtri Petri: nec ex ex ꝑſona magiſtri An
tonij dicti fideiuſſores ſunt in aliquo obligati. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xcj.

1 ¶ Pene qñ imponuntur diuerſe alternatiue a lege ⁊ verba legis di
riguntur ad iudicem optio non datur patri ſed ſoli iudici.
2 Bona multa preſtantur inuitis quando eorum conſulit̃ vtilitati: nō
voluntati.
3 Potentia de facili reducibilis ad actum habetur pro actu.
4 Infirmus diues ſi ꝓhibeat niſi ſibi dent̃ aliq̃ medicine. nihilominus
ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poterit poſtea repetere.
5 Prouiſio legis eſt magis fauorabilis ꝙ̃ ſtatutum.
6 Iudex ex officio ſuo poteſt curatorem iam datum remouere ⁊ alium
deputare.
7 Actiones due quādo competunt vna de iure communi: alia bñficio
pretoris: vna electa remanet altera excluſa.
8 Facultas datur iudici temperandi a principio penam legis.
9 Minor nō poteſt ꝓ libito ſe a poteſtate tutoris ſola volūtate eripere.

Poſtulato dei omnipotētis
ſuffragio. Quo ad pmū dubiū. Nūquid ſtāte ſtatuto p̄di
cto curator ſit dandus minori inuito alˀs nō habēti cura
torē, videt̃ primo ꝙ nō. Nā lege cauet̃ vt curator nō detur minori inui
to niſi ad litē. vt inſti. de cura. §. itē inuiti. ⁊ alibi dicit̃ ꝙ nō ꝺbet dari
niſi p̄ſenti ⁊ ſtipulāti. vt i. l. q habet. ff. de tute. Alia iſup lege cauet̃ vt
aliꝰ petere minori curatorē nō poſſit: ſed ipſe ſibi petere debet. vt. l. di
uus. §. curatores. ff. q pet. tut. vel cura. Cū ergo p̄ſens ſtatutū q̃ caue
tur ꝙ cōſanguinei poſſunt petere curatorē minori deuiet a diſpoſitio
ne iuris ꝯmunis debet ſtricte intelligi vt minus ꝙ̃ poſſit fieri obuiet
iuri communi. l. iij. §. hec aūt ꝟba. ff. de neg. ge. c. in noſtra. de iniur. c. j.
⁊. ij. de fil. p̄ſby. li. vj. facit qꝺ no. Inn. i. c. cauſaꝫ. de reſcrip. ⁊ bart. in. l.
oēs ppli. ff. de iuſ. ⁊ iur. ⁊. l. j. ff. ad le. fal. Io. an. i regula ꝓ poſſeſſore.
de reg. iu. lib. vj. in mercu. prouidet ergo illud ſtatutuꝫ vt ꝯſanguinei
admittāt̃ ad petēdū curatorē vbi alˀs nō admittebant̃ vt p̄dixi: ⁊ nō
intelligat̃ vt detur minori inuito ne i alio corrigat̃ ius cōmune: p̄ſer
tim cū hoc nō exprimat̃ in ſtatuto: ⁊ ſine iſto pōt ſtatutū habere ſuuꝫ
effectum facit. l. ſi vero. §. viro. ff. ſo. ma. ⁊. c. ſtatutū. de elec. li. vj. ¶ Sꝫ
his nō obſtātibus cōtrariā ſententiā arbitror p̄ſtātiorē. ¶ Primo ꝙ
ꝟba dicti ſtatuti in eo qꝺ dicit ꝙ ſi ꝑuenerit ⁊ noīauerint curatorē vl̃
curatores vel iurauerint ꝙ dictā petitionem faciūt bona fide ⁊ ꝓ vti
litate minoris noīabūt meliores dent̃ curator vel curatores p̄dicti et
deꝫ minoris intra. xv. dies poſt petitionē ⁊ iuramentū predictū. vnde
pondero primo verbū dent̃: qꝺ verbū iudici p̄ceptiuū eſt inducēs ne
ceſſitatē: ſicut in ſimili habet̃ in. c. ſi diligēti. de fo. cōpe. ⁊. c. j. ꝺ iiur. li.
vj. ⁊. c. de multa. §. is quoqꝫ. de p̄bē. q̃ verba cū ſint imperſonalia diri
guntur ad iudicē ſolū ⁊ ſic nō requirūt voluntatē minoris vl̃ alterius
ſꝫ ſolū denotāt factū ⁊ officiū iudicis. Ad hoc qꝺ i ſimili habet̃ i cle.
j. de re iudi. iūcta gl. in verbo admittat̃. que eſt no. Ad idē alia gl. no.
in. l. ſi ſoror. C. de colla. facit qꝺ no. Cy. i. l. quicūqꝫ. C. de ſer. fug. vbi di
1 cit † ꝙ ſi diuerſe pene imponunt̃ alternatiue a lege ⁊ verba legis diri
guntur ad iudicē optio nō dat̃ parti ſed ſoli iudici ita ꝙ ſufficit ſolꝰ
iudicis miniſteriū. Idē qñ verba ꝓferunt̃ imperſonaliter: q2 i dubio
dirigunt̃ ad iudicē: vt eſt tex. iuncta gl. in. c. a crapula. ꝺ vita ⁊ hone.
cleri. ⁊ i. c. fraternitatis. xxxiiij. diſt. ⁊. c. ſicut. ꝺ iudi. ¶ Scꝺo facit q2
a verbis nō eſt recedendū niſi aperte aliud cōſtet ex mēte. vt i c. fin. de
verbo. ſigni. ⁊. l. nō aliter. ff. de legatis. iij. Sed verba ſtatuti i caſu no
ſtro clariſſima ⁊ certa ſunt cū dicant debere noīari per ꝯſanguineos
nec requirūt vt minor vocet̃ vel vt cōſentiat: ergo indiſtincte debēt in
telligi vt ſiue velit minor ſiue nō ꝺbēt illi noīari: ſeruata tñ forma ſta
tuti deputati. cū enim verba clare ſint ceſſat extranea interpretatio. l.
ille aut ille. ff. de leg. iij. ⁊ in. c. eſtote. de reg. iur. bñ em̄ ſciuiſſent ſtatuē
tes dicere ſi voluiſſent vt minor vocaretur ⁊ cōſentiret. Cū ergo non
dixerint non eſt curandum an minor reluctet. ad hoc bonꝰ tex. i ſimi
li in. c. ad audientiā. de deci. ⁊. xix. diſt. ſi romanorū. ⁊. c. ſolite. de ma
ior. ⁊ obedien. ⁊. l. de ꝑtio. ff. ꝺ publ. ¶ Tertio facit ꝙ ſi nō daret̃ mi
nori inuito: ſed cōſentiente dūtaxat ſtatutuꝫ nō requireret illā ſolenni
tatē vt cōſanguinei iurarent qꝺ dictā petitionē faciāt bona fide et ꝓ
vtilitate minoris cū ſine iſta deberet dari ſi minor cōſentiret poſtula
tioni conſentiēdo. arg. l. ſi filius. ⁊ qꝺ ibi no. Bal. in. l. cū pater. §. liber
tus. ff. de leg. ij. ¶ Preterea ⁊ quarto ſi hoc eſſet verū illud ſtatutū de
nihilo vel ꝺ modico prouideret q2 nō haberet minor niſi ꝯtradiceret
⁊ ſic impediret petitionē conſanguineorū ⁊ euacuaret noīationē ⁊ iu
ramentū cōſanguineorū ⁊ prouiſionē ſtatuti fundatam ſuꝑ ſua vtili
tate. qꝺ nō eſt dicēdū. arg. optimū i. c. in his. de priuile. c. ſi papa. de p̄
uile. lib. v. ⁊. l. ſi qñ. C. de inoffi. teſt. Nec eſt curandū hoc caſu ꝺ contra
dictione minoris ex quo ſue vtilitati ⁊ nō volūtati intēdat prouidere
ſtatutuꝫ vt patet in illis verbis ꝓ vtilitate minoris ⁊c. Ad hoc. c. qui
2 emēdat. xlv. diſt. vbi dicit tex. † ꝙ multa bona preſtātur inuitis qñ eo
rum cōſulit̃ vtilitati nō volūtati: q2 ipſi inueniuntur ſibi inimici eſſe.
¶ Ad idē xxiij. q. iiij. diſplicet. ⁊. c. ipſa pietas. ⁊ qꝺ no. ponit Bar.
in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dam. infec. vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto cauet̃ ꝙ fiat
citatio ad faciē vel ad domū: nō ꝺꝫ itelligi vt ſit alternatiua ordinis:
⁊ ſic primo ad faciē: ⁊ in defectū ad domū: licet verba legis ſic itelli
gant̃ ⁊ exponant̃. vt. l. ſcire oportet. ff. de excuſa. tuto. ſꝫ debēt intelli
gi iponi ꝟba alternatiua vt ſic ſufficiat citatio ad faciē vel ad domū
vt ſtatutū aliqd operet̃. Nec ob. argu. ſupra formatū qñ poterit ope
rari vt cōſanguinei admittant̃ ad poſtulandū: q2 iſte effectꝰ eſſet mo
dicus ⁊ quaſi inutilis cū per ſolā cōtradictionē minoris forte diſcho
li prorſus illa ꝓuiſio anihilaret̃: ⁊ ſic verba eſſent impoſita potiꝰ ver
bis ꝙ̃ rebus: cuius contrariū eſſe debet. vt in. c. cōmiſſa. de elec. lib. vj.
⁊. l. ij. in fin. C. cōmunia de leg. ⁊ verba legis debēt intelligi cū effectu.
in. c. relatum. de cleri. non reſi. ⁊. l. j. §. hec aūt verba. ꝙ qſqꝫ iuris. Nec
debet ita amare fieri interpretatio cuiuſqꝫ diſpoſitiōis vt ab alieno
iudicio depēdeat ipſius effectus. vt notanter videt̃ tex. i. c. piſanis. de
3 reſtitu. ſpo. † Potentia em̄ de facili reducibilis ad actuꝫ habetur pro
actu vt ibi. vnde ſicut videmus ꝙ lex ꝓuidet prodigo inuito ꝑ datio
nē curatoris. l. j. ff. de cura. fur. ⁊. l. is cui bonis. ff. de ver. ob. donec ſa
nos minores recepit. vt. ꝺ. l. j. ⁊ mulieri que luxurioſe viuit. i. l. ⁊ mulie
ri. ff. e. Ita ſtatutum hoc caſu voluit ꝓuidere minori: p̄ſumpſit em̄ cu
ratorē ſibi neceſſariū ex quo cōſanguinei admittūt̃ ad poſtulationeꝫ
⁊ iurant ꝙ bona fide ⁊ vtilitate minoris curatorē dari petūt ad hoc.
l. j. ij. ⁊. iij. ff. de libera. cauſa. Et iudex ex officio ꝺbet ꝓuidere minori.
vt not. in. l. iiij. §. hoc aūt iudiciū. ff. de dam. infec. ¶ Preterea ex quo
cōſanguinei p̄ſumunt mouere ſe bono zelo. vt i iuribꝰ proxime allega
tis: poſtulāt ⁊ iurāt qꝺ faciāt bona fide ⁊ ꝓ vtilitate minoris. minor
ipſe cōtradicens eſt: ⁊ videtur inſanus moribꝰ: ⁊ diſſenſus ſuus nō de
bet impedimētū preſtare. ad hoc not. glo. c. j. lxxxiij. di. que notanter
4 dicit † ꝙ ſi infirmus diues prohibeat ne ſibi dētur aliq̃ medicine ꝙ
nihilominꝰ ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poteſt poſtea re
petere nō obſtāte. l. ſi. C. de neg. geſt. q2 p̄ſumitur nō ſane mētis ſic re
ſiſtēdo: vnde inuitū poteſt medicus curare. ita concludo in p̄ſenti du
bio ꝙ ſeruata ſolēnitate ſtatuti poteſt inuito ꝑ iudicē dari curator.
¶ Uenio ad ſecūdum ꝙ iudicio meo eſt difficilius an iudicio cepto
per cōſanguineos ſuꝑ poſtulatione curatoris ſeruata ſtatuti ſolenni
tate facta valuerit datio curatoris poſtulanti poſtmodū per ipſum
minorē facta per iudicē corā quo vertebat̃ queſtio. Et videt̃ pmo ſic.
nam certum eſt ꝙ ipſi minori poſtulanti dandus eſt cura. or ꝑ magi
ſtrū ex legis cōmunis prouiſiōe. vt in. ꝺ. l. diuus. §. curatores. Que q
dem legis prouiſio nō cenſet̃ in dubio ſublata ꝑ prouiſionē ſtatuti:
ſꝫ concurrūt ambo remedia: vt ad poſtulationē cōſanguineorū dari
poſſit ⁊ etiam ad poſtulationeꝫ propriam ipſiꝰ minoris. Nā antiqua
legis prouiſio non cenſetur ſublata per minorē: ſed ambe concurrūt
niſi expreſſe caueatur in. l. noua. vt in. l. quoties. ⁊. l. nunꝙ̃. ff. ꝺ actio. ⁊
oblig. facit. l. ſi. C. de dona. ⁊ qꝺ notāter ponit Bar. in. l. j. ff. vi bono.
5 rapto. ⁊ gloſſ. in. c. qꝺ olim de iudeis. † prouiſio autem legis ē magis
fauorabilis ꝙ̃ ſtatutuꝫ quia in eo quod recedit a iure cōmuni ē odio
ſa: vt in iuribꝰ ſupra alle. in prima parte. Ex quo ergo illo tempore cō
currat prouiſio legis cōmunis maxime cum currat voluntas mino
ris. arg. in regula odia reſtringi. de reg. iur. lib. vj. ⁊. l. quod vero. ff. de
legi. ⁊. c. cum dilectus. de cōſue. facit. l. ij. C. de noxa. ⁊ optime in. l. pre
ſes. in fi. ff. de penis. ⁊ alibi dicit tex. ꝙ vbi ꝯcurrunt cauſa naturalis
⁊ accidentalis p̄ferenda eſt naturalis. l. qui habet. ff. de tute. ſed ꝓui
ſio legis vt curator detur minori poſtulanti eſt naturalis magis fa
uorabilis ꝙ̃ ꝓuiſio ſtatuti vt detur inuito ad poſtulationē cōſangui
neorū: ergo illa preferenda. Secundo facit. l. quoties. C. de rei vendi.
vbi patet ꝙ ſi vendo rē duobus: ille potior eſt cui res fuit primo tra
dita. Et ſic in pari cauſa ille prefertur qui prius ꝑuenit ad cōſumma
tionē actus. facit. c. tibi qui. de preſcri. lib. vj. Sed in caſu noſtro inſtā
te poſtulatione cōſanguineorū ⁊ minoris primo fuit cura decreta ad
poſtulationem minoris. ergo ille potior maxime cum nunc ceſſet rō
ſtatuti. fuit enim mens prouidere minori curatore indigenti: vt ptꝫ
ex verbis ſtatuti: ibi pro vtilitate minoris ⁊c. Sed nunc minor hꝫ cu
ratores cōtra quos nihil male obijcitur: ergo ceſſare ꝺꝫ ſtatuti ex
traordinaria prouiſio. arg in. c. cum ceſſante. de appel. ⁊ optime facit
l. ex facto. ff. de vulg. ⁊ pupi. quod ibi no. Bart. in. l. generaliter. C. de
epiſco. ⁊ cle. canonizata. xvj. q. j. ⁊ habenti curatorem nō eſt dādus
alius curator. vt in. l. curatorem habenti. C. qui dat tuto. vel curato.
6 † Preterea iudex ipſe ex ſuo officio poteſt ex cauſa curatorē iam da
tum remouere ⁊ alium deputare. l. iij. §. p̄terea. ff. de ſuſpectis tut. for
tius ergo potuit non admittere curatorem per cōſanguineos poſtu
latū ⁊ alium deputare ad petitionem minoris cum facilius quis nō
admittatur quam remoueatur. vt in capitulo. quemadmodum. de
iureiuran. Turpius eijcitur quam non admittitur ⁊c. vt ibi. Item
fortiſſime facit in ſimili capitulo. paſtoralis. de iure patrona. vbi ha
betur quod ſi patronus preſentet primo vnū ad eccleſiam vacantē
⁊ epiſcopus ſine cauſa legitima diſtulit illum inſtituere ſi patronus
preſentet

preſentet aliū ⁊ illū inſtituit eps valet inſtitutio facta de ſecūdo:licet
eps puniat qui ſine cauſa legitima diſtulit īſtituere primum:multo er
go fortiꝰ in caſu noſtro debet valere datio ibi ſecūdi cū precedēte ꝓ-
ma cōſanguineorū petitiōe:nec als ſuperuenit ſcda petitio ipſius mi
noris per iudicē admiſſa:naꝫ in tali caſu poteſt eps inſtituere primū
aut ſecundū ſine aliquali pene metu:vt in.c.cū autem.e.ti. Ad idē be
ne facit in ſimili.l.relegatorū.§.ad tps.ff.de interdic.⁊ releg.vbi dicit
iudicē nō debere ei quē relegat bona in totū vel in partē adimere:ſub
iūgit tū ꝙ ſi ademit nō infirmabit ſentētia:facit qđ leg.⁊ no.in.l.qd
ergo.§.pena grauior.ff.de his qui no.infa.vbi habet ꝙ a ꝓuiſione le
gis poteſt iudex recedere mitigando a principio penā:⁊ dicit ibi etiā
ſi pena apponat per ſtatutū:⁊ dicit Bal.in.l.non dubiū.C.de leg.ꝙ
in dubio videt receſſiſſe a pena legis ſeu ſtatuti ex cauſa. Et hec mul-
tum videtur ſtringere pro parte ipſius minoris:maxime qꝛ ſuſpicio
videtur cōtra cōſanguineos ita ſe ingerētes.argu.in.l.que oia.ff.de
procura. Sed his non obſtātibꝰ meliori iudicio ſemper ſaluo oppoſi
tū ꝓualere arbitror:⁊ primo moueor quia ſtatutū cōmunis Florētie
a quo iudex recepit poteſtatē mādat ipſi iudici vt ſub certa forma ꝺ
qua in dicto ſtatuto det curatorē. Quam quidē formā cū dictus iu-
dex nō obſeruauerit nō tenuit iura ſecundo loco ꝑ eū decreta:vel ſal
tem eſt irritāda ſicut irritatur electio facta cōtra formā ſtatuti.vt i.c.
cū dilectus.de cōſuetu. Facit.c.abbate.de verb.ſig.maxime cū in caſu
noſtro ſtatutū fuerit factū a pplo Florentino:⁊ ſic poteſt dici ius ciui
le.no.Bart.in.l.ſi.ff.de penis.⁊.l.iiij.ff.de ver.obl.maxime cū ciuitas
Florentina imperatorem non recognoſcens tantā poteſtatē habeat i
territorio ſuo:quātam imperator in ſuo.vt no.bar.i.l.hoſtes.ff.de ca-
pti.⁊ poſtli.reuer.⁊ facit.c.per venerabilē.qui fil.ſint legi. ¶ Ad ꝑdi-
cta induco gl.multū notabilē in clemē.de iurepatro.que dicit ꝙ ſi mā
detur als poteſtatē nō habēti vt aliquid faciat ſub certa forma licet
ille ſit ordinarius ſi illud fecerit forma nō ſeruata nō valet actꝰ.facit
c.cuꝫ dilecta.de reſcrip.⁊ de reſti.ſpo.⁊.c.venerabili.de offi.deleg.⁊.l.
diligēter.ff.mādati.ſecus ſi mādaret alias poteſtatē habenti:qꝛ tunc
actus nō ſeruata forma poſtea data tenet:licet cōtrafaciēs ſit puniē
dus:⁊ ſic loquit.c.dilectus.el.ij.de pbē.⁊.c.ſoli.in prin.de ꝯceſ.pben.
li.vj.cū ſimi. ¶ Ad propoſitū ergo cū per poteſtatē a ſtatutis Florē-
tinis hoc inter cetera ſtatuta caueat vt poſtulatus ⁊ nominatꝰ cura
toribus per ꝯſanguineos dētur ipſi nominati intra quindecim dies:
⁊ collateralis trāſgrediendo formā ſtatuti illos nominatos nō dedit
intra quindecim dies nec poſtea:ſed alios nō debet tenere ipſa datio
curatoris.l.nō dubium.⁊ qđ ibi no.maxime per Bal.C.de legi.⁊ quo
ties datur certa ⁊ ſpecialis forma ſtatuti nō ſolum annullat id qđ fit
cōtra formā:ſed etiā id qđ fit preter formā.vt no.probatur in.c.prudē
tiā.ibi:ille quippe.de offi.deleg.⁊.c.ſi cui.de elect.lib.vj. Nec dꝫ iudex
moueri per equitatē nō ſcriptam cōtra ius ſcriptū.vt in.l.j.⁊ per gl.et
no.Bar.C.de leg.⁊ no.in.l.placuit.C.de iud.⁊ in.l.ſi.C.de tranſ. Nec
debet iudex velle videri clemētior lege:vt dicit tex.in aut.de iudi. Itē
⁊ ſcdo vbi concurrūt due ꝑtes in diſpoſitiōe prima attētata ⁊ ꝑſenta
ta preualet ex quo nō poſſunt ambe habere effectū.vt in.c.ſi.de reſcri.
lib.vj.vbi dicit ꝙ ſi duo impetrauerit ꝯſimileꝫ gratiā ſub eadē data
primo preſentans eſt potior. Inſuꝑ facit.l.qđ in heredē.§.eligere.ff.ꝺ
tribu.⁊.c.vt qs duas.de elec.lib.vj.⁊.l.pretor edixit.§.i.ff.de iniur.ita
ad ꝓpoſitum ꝑſuppoſito qđ etiā minor poſſit petere ex quo ꝯſangui
nei preuenerūt ⁊ intētauerūt ꝓuiſionē ſtatuti ⁊ nominatio iā vigore
ſtatuti facta extitit:nō licuit minori intentare poſtmodū prouiſioneꝫ
legis in lege legitime opponēdo cōtra noiatos per cōſanguineos:ꝑ-
cluſa eſt enim ibi dicta via.d.l.ꝑtor edixit.⁊.d.c.vt quis duas.de ele.
lib.vj. Item facit optime.l.j.⁊ qđ ibi nota.ff.vi bonorū rapto.⁊ aut.q
ſemel.C.quomō ⁊ qñ iudex. ꝑſūptio eñ ē ꝙ minor nō moueat bono
zelo:cū per prius non petierit:ſed demum facta poſtulatione per cō-
ſanguineos. ¶ Poſſet etiā ſi cōtrarium diceremus confringi fraus:
qꝛ ad excluſionē nominatorū ꝑ ꝯſanguineos de facili minor ipſe no-
minaret ſuis moribus cōſentaneos:⁊ ſic euacuaret prouiſionem ſta-
tuti:ꝙ non eſt dicendum.obuiandū enim eſt figmētis ⁊ fraudibꝰ i.c.
quāto.in ſi.de diuor.preſumēdū eſt enim ꝙ meliorē electionem faciāt
cōſanguinei etate ⁊ diſcretiōe prouecti maxime cū in hoc preſtiterint
iuramentū ꝙ ipſe minor q adhuc rectum non habet iudiciū et poſſet
illatus ſeductus petere curatores ex quorū cura poſſet ſentire triſteꝫ
exitū:⁊ ſepe minores vt mulieres laborant ꝯtra ꝓpria cōmoda:vt di
cit tex.in.l.ſi pater.C.de ſpō.facit.l.ſi vero nō remunerādi.§.ſi adole
ſcens.ff.mādati.cū ſimili. Sciuiſſet enim ſtatutū dicere qđ voluiſſet ꝙ
debēt dari nominati per conſanguineos niſi ipſe minor petat:ſed ſim
pliciter ⁊ īdiſtincte diſponit vt dent nominati per cōſanguineos:hic
videmus ꝙ in multis locis vigent ſtatuta vt ſine cōſenſu eorum non
poſſint obligari. Aduertunt enim ꝙ iſta etas multis captionibus ex
poſita eſt ⁊ multorū inſidijs ſuppoſita.vt dicit tex.i.l.j.de mino. Sed
ꝑ interuentū cōſanguineorū maxime cū iuramēto tollit ſuſpicio frau
dis.arg.in.l.tranſactione.C.de tranſactionibꝰ. ¶ Itē preſumptio eſt
contra minorem qui non valet acquieſcere conſilio conſanguineorū.
arg.in.c.ex ſtudijs ſuis.de preſump. ¶ Preterea interdicto pape per
ordinarium preueniri per citationis actū poteſt.vt.in.c.vt ꝺbitus.de
appel.⁊ delegato per delegatū:vt ibi plene not.in.c.j.⁊.c.ſi aūt.⁊.c.ple
rūqꝫ.de reſcrip.⁊ ꝑ citationē qs preuenit vt nō proſit poſtmodū mu-
tatio domicilij.l.ſi qs poſtea.ff.de iudi.⁊.l.cū quidā.ff.de iuriſ.om.iu.
⁊.c.propoſuiſti.de fo.compe.⁊ ſic ꝯtraria collatio pape ⁊ ordinarij de
eodem beneficio primo facta prefert in.c.ſi a ſede.de prebē.li.vj.⁊ in
iuriſdictione epi ⁊ prelati inferioris locꝰ eſt preuētioni.vt not.Jo.an.
in.c.paſtoralis.de offi.ordi.ſentit Inno.in.c.quanto.e.ti.facit.l.ſi.C.
de iuriſdi.om.iudi. Ita dicendū in propoſito ꝙ concurrentibꝰ proui
ſione legali ⁊ ſtatutaria ꝑferēda ē prima ꝓuiſio intentata.facit.xxxij.
7 q.j.cum renuntiat.⁊ qđ no.Inno.i.c.j.de collu.det.e.vbi dicit† ꝙ vbi
due actiones cōpetūt vna de iure cōmuni:alia beneficio ꝑtoris:vna
electa altera remanet excluſa:facit.d.l.quod in heredem.§.eligere.⁊.l.
ita.i ſi.⁊.l.licet.ff.nau.cau.ſtab. ¶ Ex his ſatis patet reſpōſio ad alle
gata ſuperius pro parte minoris:fateor enim qđ re integra cōpetunt
ambe prouiſiones:tū ex quo conſanguinei preoccupauerūt ſtatutum
mandati vt illi per conſanguineos nominati dent:tādem minor itē-
tat prouiſionem legalē quaſi iam preuentus:vt in iuribꝰ ꝑallegatis.
nō obſtat ſecundū argumentum de.l.quoties.quia illud ē qꝛ per ven
ditionē ſolum obligat perſonaliter vendens ad perfectionem contra
ctus. Sed per traditionē ſecūdo factā acquirit dñiū ⁊ poſſeſſio.l.trā
ditionibus.C.de pactis.ideo res efficitur ſecūdi:⁊ primo tenet ad in
tereſſe ſicut prius tenebat ex natura ꝯtractꝰ.vt no.i.l.j.⁊.l.ex empto.
ff.de actio.emp.⁊ poteſt ꝯueniri de falſo:vt eſt tex.no.in.l.qui duobꝰ.
ff.de fal. Secus aūt ſi primo fuiſſet acquiſitū ius in re:qꝛ tūc ille eſt po
tior non obſtante traditione ſecūdo facta:vnde ſi vēditor cōſtituiſſet:
⁊ tradidiſſet:primus tamē eſſet potior per tex.no.in.l.certe.ff.de ꝑca.
de qua per Jo.an.in addi.Spe.ꝺ emp.⁊ vēdi.§.j.ver.⁊ hoc ſcias.per
Cy.in.d.l.quoties.per bart.in.l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap.ita
dicendum in propoſito:nam per nominationē ⁊ poſtulationē cōſan
guineorum iudex aſtringitur ad nominatos preſentandū ⁊ prouiſio
legis videtur excluſa ⁊ ius ꝙ eſt modo videtur acquiſitū nominatis.
facit quod habetur in ſecūdo ſtatuto preallegato.facit.l.ſeueriter.C.
de excuſa.tuto.⁊ videtur ius afficiens ad rem ex ſola intētione cū iu-
dex teneatur illos dare:facit quod no.Inn.in.c.dilectus.de offi.lega.
vnde non debuit valere prouiſio de alio facta:tum quia cōtra formā
ſtatuti:tum qꝛ prouiſio legis ceſſauit attenta prouiſione ſtatutaria ꝑ
ſupradicta.non obſt.arg.de.l.tutor.ff.de ſuſpec.tuto.qꝛ dico iudicem
nō poſſe ex officio remouere tutorem niſi ſibi ex apertiſſimis argumē
tis liqueat illum eſſe ſuſpectum:vt dicit tex.in dicto caſu qđ nō cōtin
git in caſu noſtro:iudex enim non debet procedere ſꝫ qđ ſibi videtur
licet illud videat equum ex quo per legem vel ſtatutū ē prodita certa
et determinata via ꝓcedendi.vt no.dicit Inno.in.c.j.de cōſti.⁊ bar.
in.l.j.C.de legi. Non obſtat quartū de.c.paſtoralis.⁊.c.cum auteꝫ.de
iurepatro.quia cum autē.ꝓcedit ratione poteſtatis tribute patrono
vt poſſit variare accumulādo ante inſtitutioneꝫ:vnde data paritate
inter preſentatos epi eſt electio.vt ibi no.ad.c.paſtoralis.dico ideꝫ ea
dem ratione:naꝫ ex quo datur patrono laico facultas variādi acqſi
tum eſt ius ſecūdo preſentato ſicut ⁊ primo:ideo valet inſtitutio ꝺ ſe
cundo facta. Sed ſi eps ante preſentationē ſecūdi ſpreuit primū inſti
tuere ſine cauſa tenet in eo qđ illuꝫ ſine cauſa inſtituere noluit ante ꝑ-
ſentationem ſecundi:ſed in caſu noſtro hoc nō occurrit:qꝛ ſi ſtatutum
preciſe mādat ꝯfidens de legalitate ⁊ iuramēto ꝯſanguineorū vt per
cōſanguineos noiati deputent:⁊ ſic ſublatū ē minori ius petēdi cura
torem cū res ſit nō integra:imo preuētus fuit ꝓuiſiōe ſtatutaria. Nō
obſtat quintū ꝺ.l.relegatorū.§.ad tēpus.quia lex ibi vltra ꝓcedit ſu-
ſtinēdo ſentētiaꝫ:vt patet in.c.ita.qđ nō ſtetit in meris finibus prece-
pti:⁊ ita ad illam legē reſpōdet Bald.in.d.l.non dubiū. ¶ Ad.l.qd
8 ergo.dico ꝙ loquit in ſnia:†datur enim facultas iudici tēperandi a
principio penā legis:vt ibi.⁊ in.l.j.ff.ad turpillia.vbi de hoc per bar.
⁊.l.ij.⁊.iij.§.notādū.cum animus iudicis ex varijs argumētis poteſt
informari. Nec ē neceſſe in ſnia exprimere cauſaꝫ.vt in.c.cauſam.et.c.
ſicut.de re iudi.ſi tamē iudex ſine cauſa recedit i ſnia pena ꝓuiſa per
legē punit.vt no.bart.in.d.l.j.facit.l.ſi filiꝰ.ff.de iudi.⁊.C.de pena iu
dicis.per totū. Sed extra iudiciū nō datur ſic facultas iudici recedēdi
a prouiſione legis vel ſtatuti cauſa nō apparente:imo puniendus eſt
tranſgreſſor legis.vt no.Bal.in.d.l.non dubium.⁊ videt probari in
c.dilectus.de tempo.ordi.facit qđ no.Inno.in.c.innotuit.de eo qui
fur.ordi.rece. Nec obſt.l.que omnia.ff.de ꝓcura.qꝛ dico ꝙ non debet
preſumit ꝯtra ꝯſanguineos cū ipi nō appareāt pro ſeipſis curā ſume
re.ſed inſtāt vt boni curatores alias noīati dentur minori.⁊ vt ſeruet
ciuitatis ſolēnis ꝓuiſio:redundat eñ in cōſanguineorū ignominiam
ſi minor cōſanguineoꝝ per malam curā reduceret ad inopiā.ar.in.l.
j.in ſi.ff.de lib.cauſa. ¶ Ex quibꝰ oibꝰ concludo ꝙ datio ſecūdi cura
toris facta ꝑ iudicē ad poſtulationē minoris facta legitime poſtula
tione ⁊ nominatiōe ꝯſanguineorū nō valet alia cauſa legitima extrin
ſecus nō apparēte:ſed dādi ſunt nominati per cōſanguineos niſi ali
quid contra ius legitime opponat. ¶ Venio nūc ad tertiū ⁊ vltimū
dubiū videlicet ſi curator vel curatores dati ad petitionē conſangui
neoruꝫ vigore ſupra allegati ſtatuti poſſint quādocūqꝫ ad volūtatē
minoris reuocare vel ꝑdurare vſqꝫ ad integrā etatē minoris ⁊ in hoc

concludēdo breuiter ⁊ ꝓpter prolixitatē euitandā arbitror ꝙ durēt
vſqꝫ ad etatē legitimā. Nec ad volūtatē minoris ſunt reuocādi. ꝑmo
moueor qꝛ minor curatorē habēs eꝗparat pupillo ſeu ꝓdigo cui bo-
nis interdictū eſt, vt legi. ⁊ no. in. l. ſi curatorē habēs. C. de in īteg. reſt.
9 †ſed minor nō poteſt ꝓ libito ſe a poteſtate tutoris ſola voluntate eri
pere: vt ē expꝛeſſum in. l. ij. C. qñ tut. vel cura. eſſe deſi. Sic ergo nec mi-
nor a nexibus curatoris. ar. in. l. illud. ff. ad. l. aquil. ⁊ c. cū dilecta. ꝺ cō
firma. vti. ⁊ c. trāſlato. de cōſti. ¶ Scđo moueor ꝙ datio curatoris du
ret ad limites cauſe rōne cuius datur. tex. eſt in. l. j. ff. de cura. furio. vbi
dicit ꝙ ſi deꝛ curator furioſo vel ꝓdigo durat cura ꝙ̄diu furioſus ſa
nitatē ⁊ ꝓdigus ſanos mores receperit: ſed cū in ꝓpoſito deꝛ curator
ꝓpter defectū etatis ⁊ ſtatutū ſimpl'r mādat curatores dari minori: dꝫ
cura durare ꝙ̄diu min. ꝑuenerit ad etatē integrā. ſ. xxv. annorū. Nam
intra illā etatē minor ſemꝑ eſt expoſitus inſidijs ⁊ captionibꝰ aliorū.
vt dicit tex. in. d. l. j. ff. de mino. ¶ Ad idē facit ⁊ tertio rō. l. ex facto.
ff. de vulg. ⁊ pupil. ¶ Quarto facit qꝛ ſi diceremꝰ oppoſitū: fruſtrato
ria eſſet ꝓuiſio: qꝛ nō haberet minor niſi petere curatores remoueri. ⁊
ſic lex eſſet ſine effectu: potius verbalis ꝙ̄ realis ꝯtra oīa iura ⁊ ratio
nē naturalē ⁊ omnē equitatē. ¶ Quinto facit. l. j. C. qñ tuto. vł cura.
Nā ſpeciale ē ibi. vt curatores deſināt adueniēte pubertate. qꝛ fuerūt
adiūcti tutoribus: ⁊ ſic cēſenꝛ eodē iure cū illis. vnde finiꝛ officiū eius
cui adiungiꝛ. vt notāter ꝓbat ille tex. ſꝫ Bar. ibi. ſecus ergo vbi cura
tores nō adiūgunꝛ tutoribꝰ nec dant pupillis ſꝫ adoleſcētibꝰ: qꝛ tūc
durāt vſqꝫ ad ꝑfectā etatē. ar. ibi per locū a ſpeciali. ¶ Preterea ſicut
officiū tutele durat vſqꝫ ad perfectā etatē hoc ē pubertatē: qꝛ daꝛ pu
pillis. vt. d. l. j. C. qñ tu. vel cura. Ita ⁊ officiū cure dꝫ durare vſqꝫ ad
īegrā etatē: qꝛ daꝛ minori ꝓpter defectū etatis: ꝗa defectꝰ durat vſqꝫ
ad. xxv. annos. vt. ff. de mino. per totum ⁊c. Nicolaus. Abbas.

¶ Conſilium. xcij.

1 Sententia peremptoria lata preſertim in criminali nulliꝰ eſt mo-
menti.
2 Conſenſus priuatorum non poteſt facere vt ſententia nulla ex iuris di
ſpoſitione teneat.
3 Sententiam ſuam in totum retractare nemo poteſt citra principem.

Chriſti nomine inuocato. Cōtra ſē
tentiā latā aduerſus Dñicū ꝯſti. municipē terre maglani
ꝑ dñm capitaneū tūc tꝑis predicte terre ꝓſidētē ex officio
inꝗſitiōis. Queriꝛ an ſubſit aliꝗđ remediū. Et breuiꝛ dico viſis actis
mihi exhibitis ſuꝑ dicta inꝗſitiōe ꝙ dicta ſnīa ſit ipo iure nulla ⁊ nul
lū effectū ꝓducere dꝫ. rō ꝓncipalis ꝗ me mouet ē ꝙ dicta ſnīa fuit la-
ta dicto Dñico abſente ⁊ nō citato lꝫ tūc tꝑis exiſteret i carceribꝰ. il-
1 lud eñ certiſſimū eſt † ꝙ abſqꝫ citatiōe et perēptoria ſnīa lata ꝓſertim
in crīali vt in caſu nr̄o nulliꝰ momēti exiſtit. vt ꝓbaꝛ in cle. paſtoralis.
de re iud. ēt ſi foret lata ꝑ principē vt ibi hꝛ: qꝛ cū defenſio ſit ꝺ iure na
turali nō illa citatio ꝗ ſit vt reus veniat ad ſe defendendū tolli. vt di-
cit ibi tex. facit inſti. ꝺ iure natu. gē. ⁊ ciui. §. ſꝫ naturalia. ⁊ ꝙ no. bart.
in. l. cū mulier. ff. ſol. mat. ¶ Ad idē. l. j. §. itē cuꝫ ex edicto. ff. ꝗ ſen. ſine
app. reſcin. ⁊ i. c. cū eccleſia. ꝺ cōſti. ⁊. iij. q. ix. oīa. de mai. ⁊ ob. inter qua
tuor in. c. j. ꝺ cau. po. ⁊ ꝓpe. cū infinitis ſimi. nec potuit ꝯualidari per
omiſſionē appellationis. vt in. l. ſi expꝛeſſim. ff. de app. nec etiā expꝛeſſe po-
tuiſſet illā ſentētiā nullā approbare: licꝫ poſſet ratificare ex poſtfacto
vt. l. ij. C. cōmunia vtriuſqꝫ iud. Illud tñ ꝓcedit vt valeat tāꝙ̄ ꝗdam
cōtractꝰ initus pari conſenſu inter partes non aūt vt ſentētia vt no.
2 Bar. in. d. l. ij. ⁊ in. l. vna. C. qui ꝓ ſua iuriſd. ⁊ eſt ratio † qꝛ cōſenſus ꝓ-
uatorū non poteſt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitiōe teneat
cū nō poſſit ſuꝑ ius diſponere fundatū ſuꝑ vtilitate publica. ff. de le. j.
l. nemo poteſt. ⁊. l. priuatorū. C. ꝺ iuri. om. iudi. in caſu vero noſtro nō
potuit dicta ſentētia nulla ratificari vt cōtractus duplici reſpectu: ꝑ
mo qꝛ nihil actū fuit per modū cōtractꝰ. vt no. in. l. j. C. de pac. Item
qꝛ cū ſētētia lata fuiſſet ad mēbri mutilationē: niſi ſolueret ꝯdēnatio
nem pecuniariā intra certū tꝑs in ſententia cōtenta nō poterit dictꝰ
Dñicus etiā per pactū dictā ſentētiā nullā approbare: qꝛ nemo dñs
eſt mēbrorū. l. liber homo. ff. ad legeꝫ aquil. ⁊ expꝛeſſe probaꝛ in. l. non
tātū. ff. ꝺ app. vbi patet ꝙ in pena corporali nō poteſt ꝗs approbare
ſententiā; cōtra remediū iuris. facit. c. cōtingit. el. j. de ſen. excō. c. ſi dili
gēti. de foro cōpe. Nec obſtat ſi dicaꝛ ꝙ capitaneꝰ terre fecit poſtmo-
dum cācellari illā partem ꝗ ꝯtinebat manus amputatiōeꝫ: qꝛ dico ꝙ
3 nō potuit poſt latā ſentētiā illud facere: † qꝛ nō poteſt aliꝗs citra prin
cipē ſuam ſententiā in totū vel in partē retractare: etiā ſi videat eam
iniuſtā. ⁊ hoc taꝫ i ciuili ꝙ̄ in criminali. vt. l. iudex. ff. de re iud. ⁊. C. ſen
ten. reſcin. nō poſ. l. j. ⁊. l. moris eſt. §. ſi forte. ff. de penis vbi tex. apertiſ-
ſimus i caſu noſtro ⁊ hec cōcluſio veriſſima ⁊ idubitata ſic clare ꝓba
ri poteſt ex actorū inſpectione ſentētiā fuiſſe latā parte nō citata nec
ꝓſente. hec eñ ꝓbatio ꝙ nō reperiꝛ in actis ſufficit. vt in. c. qm̄ cōtra.
ꝺ ꝓba. Et ibi hoc aperte tenet Io. cal. ſaltē i facto nō multū antiquo.
vt in caſu noſtro. ⁊ Io. an. in addi. Spe. in tit. de ſen. §. iuxta. v. ⁊ not.
¶ Sed dubiū eſt quid ſi nō apparet niſi ſententia in qua nil diciꝛ de
preſentia vel citatione ꝑtis vt in caſu noſtro aduenit. Nūquid ſit ſuffi-
ciens impugnatio ex ꝑte Dñici vt ſic releueꝛ dicēdo. Ego non fui ci
tatus nec ſentētia hoc ꝯtinet: dubiū eſt pulchrū cum lapſuꝫ ſit tꝑs ap
pellādi. Nā ſi appellaſſet nō foret dubiū quin iudici incūberet onꝰ ꝓ-
bandi citationē. vt probaꝛ in. c. qm̄ contra. ⁊ ibi cōmuniter ꝑ doc. ꝺ ꝓ
ba. ⁊ tenet Spec. in loco ꝓalleg. i quo quidē dubio ſunt diuerſe opi. vt
recitat Spec. ī loco ꝓalleg. ⁊ videꝛ ibi tenere poſtꝙ̄ ſentētia trāſiuit i
rem iudicatā. pro ea preſumiꝛ, niſi probeꝛ contrariū. Inno. vero latiꝰ
hūc articulū examinat in. c. cū in iure. de offi. deleg. ⁊ videꝛ magis icli
nare vt nō preſumat partē preſentē fuiſſe niſi ſaltē in ſentētia hoc exꝑ
maꝛ. ⁊ hanc partē videꝛ tenere Io. an. in add. ꝓdicta. quinimo refert
Guil. diſputaſſe ꝙ etiā ſi iudex dicat in ſentētia ꝙ partē citauit perē
ptorie ⁊ qđ illa nō cōparēte pronūtiauit ⁊c. per hoc tñ probatur perē
ptoriū ꝓceſſiſſe qꝛ iudici nō eſt credēdū. vt in. d. c. qm̄ contra. nec tabel-
lioni ſcribēti maxime cū ſit atteſtatio de ꝓterito. vt not. Inno. i. c. qm̄
cōtra. ⁊ ꝑ Bar. in auꝛ. ſi quis in aliquo documēto. C. de edē. Secꝰ di-
cit ibi Io. an. ſi in ſentētia diceretur partē fuiſſe preſentē: qꝛ tūc crediꝛ
notario referenti. cū atteſtatio ſit de ꝓſenti: hāc eādē opi. ſequiꝛ Fede.
de ſe. conſi. clxv. vbi dicit ꝙ pars poteſt excipere ꝯ̄ ꝑmū et ſecundū
decretū quod nō preceſſit peremptoriū ⁊ onus probandi contrariū in
cūbit aduerſario ꝗ non poteſt hic ꝓſumi pro ſentētia ex quo nō cōſtet
partē fuiſſe ꝓſenteꝫ. imo negat pars ⁊ ſic ceſſāt no. ꝑ Inno. i. c. inno-
tuit. de eo qui fur. ordi. rece. ⁊. d. c. qm̄ cōtra. ⁊. c. cū in iure. que dicūt ꝓ
ſumendū pro ſententia ⁊ proceſſu qñ ſententia fuit lata cōtra ꝓſentem
⁊ non fuit appellatū ꝓſumitur oīa recte ⁊ rite fuiſſe geſta ex quo pars
fuit ꝓſens ⁊ nō appellauit. que ratio ceſſat qñ nō apparet partē fuiſ-
ſe ꝓſentem. ⁊ hec opi. mihi placet tanꝙ̄ iuri ⁊ equitati ꝯſentanea. Nā
ſi diceremus oppoſitū nō haberet iniquus iudex niſi cōdēnare partē
abſentē incitatā ⁊ indefenſam: poſt lapſum decē dierū non haberet
pars aliquā defenſionē cū non apparentibus alijs actis ꝓſumereꝛ ꝓ
ſententia ex quo lapſum eſſet tꝑs prefixum ad appellandū. ¶ Itē ſi
ſententia fuit lata contra non citatū non poteſt dici ꝙ tranſiuit in rē
iudicatā poſt lapſū decē dierū: qꝛ cū ſit nulla nō poteſt illū effectū ha
bere. vt i. d. l. ſi expꝛeſſim. ⁊. l. j. ⁊. ij. C. qñ ꝓuo. nō ē neceſſ. ⁊. ij. q. vj. §. diffi-
nitiua. ⁊. c. j. de re iudi. Et ſic ceſſat opi. Spe. qui fundat ſe ſuꝑ trāſitu
in rem iudicatā. vt ꝓ ſentētia ꝓſumeretur. Et maxime hoc ꝓcedit in
caſu nr̄o in quo dictus Dñicus erat in carceribus tꝑe ſententie: ⁊ ſic
fuit lata ſentētia in abſentem. Nec apparet de citatione legitima. Ex
ꝗbus oībus cōcludo ꝙ cū nō apparet dictū Dñicum fuiſſe ꝓſentē in
ſentētia: nec ad eā fuiſſe legitime ⁊ perēptorie citatū ꝓſertim cū ꝺ cita
tiōe nihil dicaꝛ i ſentētia nō debet dicta ſentētia mādari executiōi cō
tra dictū dñicū: nec ad aliquē effectū produci niſi prius ꝯſtet perēpto
riam citationem preceſſiſſe vel eū fuiſſe ꝓſenteꝫ ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Statuto ciuitatis groſſetane ca
uetur de medico eligēdo in hoc modo: qꝛ precipue ad ꝯſeruationē ſa
nitatis corporis attendēdū eſt egrotis: nam nihil melius fieri poteſt
ꝙ̄ ipſos reducere ad ſanitatē hoc ſingulari lege ꝓuidemꝰ qđ ſingulis
annis ꝺ mēſe Ianuarij priores ciuitatis Groſſeti teneāꝛ eligere quē
dam bonū ⁊ ſufficientē medicū phyſicū cū ſalario ⁊ pactis ꝗbus eis
videbiꝛ conuenire qui aſſidue morari debeat in ciuitate Groſſeti ad
medicandū ꝑſonas a qua ſe abſentare nō poſſit ſine licētia priorū: et
ſi quidē ſe abſentauerit ſine licētia priorū tūc ſalariū perdat: Et ſi for
te in ꝓdictis fuerint negligētes priores predicti in ſumma. xl. ſenēſiū
puniāꝛ. Et contingit ꝙ priores exiſtentes de menſe Ianuarij nō ele
gerūt medicū prout tenebantur ex forma dicti ſtatuti: ꝓpter qđ prio
res exiſtentes de menſe Maij videntes electionem medici fuiſſe omiſ
ſam per dictos priores de menſe Ianuarij vellent eligere quendā bo
num ⁊ ſufficiētem medicum cum ſalario ⁊ pactis quibus eis videreꝛ
iuxta formam ſtatuti pro tꝑe finiendi in calendis Ianuarij proxime
futuri. Queritur nunquid poſſint ⁊c.

¶ Conſilium. xciij.

1 Diſpoſitio quando concipitur nomine dignitatis ſemper ſucceſ-
ſor cognoſcit.
2 Poteſtas ſi eligatur pro ſex menſibus proxime futuris: ſi hoc tempo
re nō poſſit officium exercere nō poteſt officium ſuum petere pro alijs
ſex menſibus.
3 Deputatus ad eligendū poteſt poſt tēpus purgare moraꝫ antiquā.
4 Succeſſores tenentur facere ea que tenebantur predeceſſores.

Saluatoris Ieſu xp̄i eiuſqꝫ
ꝑpijſſime matris ꝓſidio humiliter inuocato. Duo ſunt ꝑn
cipaliter examinanda. ¶ Primo ad quos ſpecret dicti me
dici electio an ad priores nūc exiſtētes: an vero ad priores qui fuerūt de
mēſe Ianuarij: vel ad cōſiliū populi a quo fuit editū prefatū ſtatutū:
vel ad neminē ita ꝙ ſit illa poteſtas extincta ex quo nō fuit ſtatuti for
ma obſeruata tꝑe ſuo. ¶ Secūdo ꝓſuppoſito ꝙ poteſtas iſta duret
apud iſtorū aliquos vtrū poſſit fieri ꝯductio ꝓ integro anno: an ſolū
ꝓ reſiduo tēporis vſqꝫ ad mēſem Ianuarij. ¶ Circa ꝑmū videꝛ qđ
ad neminē illa poteſtas ꝓ hoc reſiduo tꝑis ꝑtineat vigore antedicti
ſtatuti; qꝛ cum ſtatutū quo ad omnē ſui formā ſeruari nō poſſit ceſſat
eius diſpoſitio.

eius diſpoſitio.Nam vbicūqꝫ multa cōcurūt ad diſpoſitionem legis
ceſſante aliquo requiſitoꝛum cōcomitātium ceſſat legis diſpoſitio.vt
pꝛobatur in.c.quoniā frequenter.§.poꝛro cunctis.⁊.§.ſi vero.extra
vt lite non cōteſta.⁊.l.liberoꝛum.ff.de his qui not.infa.⁊.l.adigere.§.
Quis.ff.de iure patro.dicitur enī ī dicto.c.ꝙ in cauſa matrimoniali
poteſt pꝛocedi lite nō cōte.cōtra cōiugem abſentem ⁊ contumacē.Si
autē ceſſet cōtumacia:vt quia abeſt ſine culpa ſua ꝓcedi nō poteſt.
non enim cōcurrunt ea ſine quibus fundatur legis diſpoſitio.Ita vi
detur in pꝛopoſito dicēdū ꝙ cum ſtatutū requirat duo vt electio fiat
per pꝛioꝛes ⁊ de menſe Januarij que in hoc tēꝑoꝛis reſiduo ꝯcurrere
nō poſſunt debet ceſſare ſtatuti diſpoſitio:ꝑ cōſilium enim vigoꝛe il
lius ſtatuti fieri nō poteſt:qꝛ vtrūqꝫ ē requiſitum in perſona cōſilij et
ceſſat.Nō enim poteſt fieri electio de mēſe Januarij:nec fieret ꝑ pꝛio
res qđ requirit ſtatutū:hec enim poteſtas nō fuit data ꝯſilio ſꝫ pꝛio
ribus:⁊ a verbis nō eſt recedēdum cuꝫ nec aliter de mēte cōſtet.l.ille
aut ille.⁊.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.ſi.de verbo.ſigni.⁊ olim pꝛioꝛes de
menſe Januarij non poſſunt:qꝛ nō fieret in tꝑe a ſtatuto requiſito:tñ
qꝛ hec poteſtas nō fuit collata ꝑſonis ſꝫ officio ⁊ dignitati pꝛioꝛatꝰ:
fuit enī cōmiſſio facta expꝛeſſo nomine officij ⁊ dignitatis:⁊ nō ſub ex
pꝛeſſione ꝑſonarū:ſed remanet in dignitate.vt in.c.qm̄ abbas.đ offi.
deleg.⁊.c.ſi gratioſe.de reſcrip.lib.vj.⁊.l.ānua.§.j.ff.de annuis leg.ad
2 pꝛopoſitū dicit Inno.in.d.c.qm̄ abbas.†quod qñ diſpoſitio cōcipit̃
noīe dignitatis: vt qꝛ cōmiſſa fuit epō Senēſi ſemꝑ ſucceſſoꝛ cogno
ſcit:⁊ ſi ille qui tūc erat eps tranſiens ad aliā dignitatem dimittit đle
gationē ſucceſſoꝛi.ꝑ hoc.c.paſtoꝛalis.§.ꝓterea.de offi.oꝛdi.⁊.ff.de iud.
l.moꝛtuo.Nā regula eſt ſucceſſoꝛē teneri ad id qđ pꝛedeceſſoꝛ.đ ſol.c.
j.xj.q.iij.ſi eps.xj.q.ij.hec huiꝰ placiti.xviij.q.ij.dubiū.C.đ ſeruō coꝛ
ru.l.furti.ꝑ pꝛioꝛes vero nūc exiſtētes fieri nō poteſt:qꝛ nō poteſt fieri
in tꝑe a ſtatuto requiſito:⁊ vbicūqꝫ aliqđ mādat̃ ſub certa foꝛma ſeu
qualitate nō valet actus niſi adimpleat̃ mādatū ī foꝛma ſeu qualita
te.vt ī.c.ſi.de reſti.ſpo.⁊.l.diligēter.ff.māda.⁊.c.cū dilecta.de reſcrip.
facit gl.no.in cle.j.de iurepatro.variat̃ enim diſpoſitio ex tꝑe.ideo di
xit lex ꝙ ſi legatur mihi vſuſfructus in biēniū cōtinuū a moꝛte teſta
toꝛis ⁊ ꝑ heredē ſteterit quominus daret nō poſſum petere vſumfru
ctū ſequētis biennij:qꝛ alius eſt vſuſfructus futurus ⁊ alius ꝓteritꝰ.
Sed petam eſtimationē.vt in.l.ſi vſuſfructꝰ.ff.de vſufruc.le.Ad ideꝫ
l.ſi nō ſoꝛtē.§.libertus.ff.de condi.indebi.hinc dicitur ꝙ ſi eligat̃ po
teſtas ꝓ ſex mēſibus ꝓxime futuris:⁊ hoc tꝑe nō poſſit officiū exerce
re nō poteſt petere officium pꝛo alijs ſex mēſibus:qꝛ id qđ eſt in obli
gatiōe variat̃ ex tꝑe dictis iuribus pꝛoxime allegatis:⁊ qđ leg.⁊ not.
in.c.ſi.de iudi.Et ꝑ Bar.in.l.⁊ ideo.ff.de verb.obl.⁊.d.§.libertus.Sꝫ
his nō obſtātibus que vere vt ex infra dicēdis apparebūt in caſu no
ſtro minime obſtāt:puto qđ pꝛioꝛes pꝛo tꝑe exiſtētes poſſint hāc ele
ctionem facere.Et pꝛo pꝛimo caſu allego bonum tex.in.l.cum quidā.
3 ff.de lega.ij.vbi patet†ꝙ deputatus ad eligēdum poteſt poſt tēpus
purgare moꝛam antiquā vt fiat executio ab homine vl̄ a iure:nā ibi
legatarius tenebat̃ intra tēpus bene eligere:vt legit̃ ⁊ not.in ſi.illius
legis.¶Et ꝙꝙ ex moꝛa cōpetat petitio fideicōmiſſarij:attñ ante peti
tionē lit.ꝯteſt.⁊c.poteſt eligēdo poſt tēpus purgare moꝛā.⁊ per illam
l.dicit ibi Bar.ꝙ ſi teſtatoꝛ reliquit aliqua diſtribuēda inter paupes
quos tales elegerint poterunt illo anno elapſo eligere ⁊ purgare mo
ram:⁊ ſic non deuoluetur ꝑ lapſum anni poteſtas eligēdi pauperes
ad epiſcopum:qꝛ datus ad eligēdum ab homine vel a iure poteſt ſꝫ
eā moꝛā purgare anteꝙ̄ ab homine vel a iure ſit facta executio:ſecus
ſi ſit facta executio.vt.l.ſi is cui.ff.cōmo.⁊ qđ ibi no.¶Secūdo videt̃
etiam tex.in.l.mancipioꝛum.ff.de optio.lega.vbi text.multū no.dicit
ꝙ ſi alicui eſt data optio:iudex poteſt ſibi pꝛefigere terminū ad optā
dū:⁊ licet vere ſi intra terminum nō elegit actionē legatoꝛū non com
petere ei:⁊ tamē dicitur ibi ꝙ ſi intra terminū nō elegerit poteſt poſt
terminū eligere ſi ex hoc damnum heres non eſt conſecutus ꝓpter qđ
iudex decretum fecit.Ita in pꝛopoſito licet ad eligēdū medicuꝫ tp̄s
eligēdi in ſtatuto ſit pꝛefiniendū:tñ ex quo per tꝑis lapſum nō ceſſat
ratio ⁊ cauſa ſtatuti:imo foꝛtiꝰ militat nō debet eſſe excluſa poteſtas
eligēdi.pōdero enim multum pꝛefationem ⁊ ꝓemium ſtatuti:ex quo
arguere licet cū colligitur mēs diſponētis.vt.l ſi.de here.inſtituē.⁊.l.
cū pater.§.dulciſſimis.de leg.ij.⁊ in.c.vbi periculū.⁊ ibi ꝑ Joā.an.ne
clerici vel mona.lib.vj.per Bar.in.l.eum qui certarū.ff.de verbo.obl.
⁊.l.ambitioſa.ff.de decre.ab.oꝛ.fa.Ratio enī ſtatuti fuit conſeruare
ſanitatem ⁊ pꝛouidere egrotis que quidē rationes nō ceſſāt poſt mē
ſem Januarij.imo magis augēt:qꝛ quāto plus differtur tāto magis
moꝛa eſt periculū allatura.⁊ ideo nō dꝫ ceſſare ſtatuti diſpoſitio.Nā
ad rationē legis debēt limitari reſtringi ⁊ extēdi ipā lex etiā cōtra ver
ba ipſius legis.vt.d.§.dulciſſimis.⁊.l.ij.ff.ad tertuli.ꝑ Bar.in.l.itē q̄
ritur.§.qui impleto.ff.loca.Dy.in regula ſi.de re.iur.lib.vj Poſſunt
igitur pꝛioꝛes redargui ⁊ puniri de negligētia qꝛ non elegerunt ſꝫ po
teſtas nihilominus durat cuꝫ illud qđ eſt pꝛincipaliter in obligatiōe
non varietur tempoꝛe.nā medico nō minus pꝛodeſt ſi fuit electus de
mēſe Januarij ꝙ̄ ſi eligatur nūc.ad hoc bonus text.⁊ qđ ibi no.bart.
in.d.l.⁊ ideo.ff.de verb.ob.vbi patet qđ ſi ad edificādum inſulā fuit
ſtatutum certum tp̄s ⁊ pars inſule coꝛruit datur aliud tēpus ad edi

ficandum:qꝛ vt ibi notāter dicit Bar.eruenda ſunt que variātur ex
tꝑe ⁊ in illis durat etiā poſt tp̄s,ex quo enim in obligatiōe verſatur
pꝛincipaliter inſule edificatio nō refert quo ad executionem obliga
tionis an fiat nūc an poſtea.d.l.⁊ ideo.⁊ bo.tex.in.l.ſeruus q teſtamē
to.§.j.ff.de ſta.lib.⁊ ad ꝓdicta optime facit:qꝛ ſtatutū pꝛope finē mā
dat puniri negligentiā pꝛioꝛū in pꝛedictis ſi nō elegerint tēpoꝛe debi
to vel ſi permiſerint medicū abſentari ⁊c.Illa enim duo dūtaxat fue
runt in ſtatuto pꝛemiſſa.Et ſic illa clauſula negligētia punitiue non
poteſt niſi ad illa referri cū loquat̃ in plurali:ex quo ſequit̃ ꝙ ſolū mā
dat negligentiā puniri ⁊ nō adimat poteſtatē videtur eis relinquere
poteſtatem poſt tp̄s ſicut dicimus in ſimili cum ſtatutū aliqđ pꝛohi
beat ⁊ poſtmodū contrafacienti penam apponit.Nā per appoſitio
nem ſpecialis pene videtur velle ſeruare actū.vt no.Bal.poſt Cy.et
Jo.in.l.nō dubium.C.de legi.¶Tertio pꝛincipaliter facit vbicunqꝫ
mādatur alicui vt certum quid faciat aliquo tēpoꝛe duo vident̃ mā
data:vnum vt illud faciat:reliquuꝫ vt faciat aliquo tꝑe:⁊ ſi nō pōt
adimplere in tꝑe ex impedimento vel negligētia tenetur illud exequi
poſt tp̄s.tex.eſt in.c.cū dilecti.de dolo ⁊ cōtu.⁊.l.celſus.ff.de arbi.ſed
pꝛioꝛibus mādatur vt eligant medicū ſingulis annis de menſe Ja
nuarij ergo ſi nō elegerint in tꝑe ⁊ ſic nō poſſunt adimplere māda
tum in tꝑe tenent̃ illud exequi poſt tp̄s:vt.ſ.dixi.Si enim conſiderē
tur verba ſtatuti nō dat̃ hoc pꝛioꝛibus in pꝛiuilegiū:ſed neceſſitant̃
ad hoc faciendū vt ptꝫ ex illis verbis ſtatuti teneantur erigere ⁊c.de
bent parere melioꝛi modo quo poſſunt.Nam hec diſpoſitio refertur
ad pꝛioꝛes in genere:⁊ ſic mandatū nō ſit perſonis ſed officio:ſequit̃
4 ergo pꝛioꝛes qñcunqꝫ exiſtentes.† Nam ſucceſſoꝛes tenentur facere
ea que tenebant̃ pꝛedeceſſoꝛes:vt in.c.aduerſus.in ſi.de immu.eccle.
facit de ſenten.excom.c.grauem.⁊.c.nouerit.⁊.d.c.j.de ſolu.cuꝫ alijs
iuribus ſuperius allegatis.¶Quarto facit.c.ſi tibi abſenti.in ſi.ma
xime iuncta gl.de pꝛebē.lib.vj.vbi poſt terminū ad acceptādū pꝛefi
xum poteſt quis acceptare:item quādo iura pꝛefigunt terminum ad
eligendū vel conferendū ſi volunt poſt pꝛefinitū tempus deuolui ad
alios poteſtatem hoc expꝛimunt:alˀs autem non fit deuolutio poſt
tempus.vt in.c.qꝛ ꝓpter.de elec.⁊.c.j.de conceſ.pꝛebē.⁊ aut̃.hoc am
plius.C.de fideicom.⁊.c.ij.de teſtamen.cum ergo in caſu noſtro ſta
tutū nō diſponat ꝙ poſt mēſem Januarij fiat ad alios deuolutio:
ſed ſolū mādat negligentiaꝫ puniri.Remanet ergo ergo poteſtas ⁊
punitur negligentia.Concludo ergo ꝙ pꝛioꝛes pꝛo tempoꝛe exiſten
tes hāc electionem medici poſſunt facere ⁊ puto ꝙ per annū integrū
poterūt illum conducere qđ per ſtatutū pꝛincipaliter diſponitur et
facere ſingulis annis electionē ⁊ quelibet ſic electio debet durare per
annum.Et licet annus eſſet inchoādus de menſe Januarij:tamē ex
quo inchoari illo tꝑe nō poteſt:poteſt in ſubſequenti tempoꝛe annus
finiri:qꝛ non debet differri id quod pꝛincipaliter eſt in obligatiōe pꝛo
pter variationem tempoꝛis cum tempus non conſideretur pꝛīcipali
ter ſed incidenter ad bene eſſe:⁊ foꝛte quia tunc eſt pꝛincipium anni.
¶Ad pꝛedicta bene facit text.in.l.ſeruus qui teſtamēto.§.j.ff.de ſta
tulibe.⁊ in dicta.l.⁊ ideo.⁊ in.l.domum.ff.de cōtrahē.emp.de omiſ
ſione enim modice ſolēnitatis nō eſt curandum.vt in.l.j.in finc.ff.de
ven.inſpic.ſic pꝛo minimo nō datur reſtitutio in integ.l.ſi ex cauſa.ff.
de mino.⁊.l.ſcio.ff.de in integ.reſtitu.⁊.c.penulti.de rebus eccleſ.non
alie.Et per hoc patet reſponſio ad ſecundū dubium.Nō obſtant cō
traria ſupꝛa allegata.loquuntur enim quando aliquod ſtudioſe mā
datur ſeruari pꝛo foꝛma ſubſtātiali:ita ꝙ actū nō poſſit ſine foꝛma
conſiſtere:illud enim eſt de ſubſtantia actus quo poſito ponit̃ actus
⁊ quo remoto remouetur actus.vt not.Bar.in.l.pꝛolatam.C.de ſen
ten.facit quod no.gloſſ.in.c.ij de conſue.libꝛo.vj.⁊.ij.queſtio.j.mani
nifeſta.⁊ quod not.in.l.vniuerſa.C.de pꝛecib.impe.offe.Sed in caſu
noſtro nō fuit appoſitum tempus vt eſſet de ſubſtantia electionis:
ſed bene ad bene eſſe:vt patet ex rationibꝰ appoſitis in ſtatuto:⁊ ex
his que ſupꝛa dixi.¶Item in electione poteſt moꝛa purgari poſt tē
pus niſi aliud diſponeretur a iure vel ab homine:vt ſupꝛa dictuꝫ eſt.
Sed in caſu noſtro nil diſponitur in contrarium:nec electio medici
variatur ex tempoꝛe:vt ſupꝛa dixi.Et hec ſufficiāt.Nicolaꝰ Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quedam eccleſia nō curata per
tempus de cuius initio non eſt memoꝛia minime cuꝫ alijs eccleſijs ci
uitatis ad onera cōmuniter incumbentia contribuit:ſed alijs ſoluen
tibus pꝛo rata ſcđm impoſitionem ⁊ diſtributioneꝫ totius ⁊ ſuꝑ his
deputatoꝛum ipſi eccleſie minime ſoluit excepto quod a duodeciꝫ an
nis citra ſemel pꝛobatur ſoluiſſe ⁊ cōtribuiſſe vna cū alijs communi
ſenarum imponenti ⁊ ex permiſſione ſummi pontificis quandā colle
ctā pꝛo cuiuſdā caſtri acquiſitione.Nunc vero ſyndicus totius cleri
agit contra rectoꝛeꝫ dicte eccleſie petens vt dicta eccleſia vna cū alijs
contribuat ad onera communia:⁊ de pꝛeteritis ſatiſfaciat.Querit̃
quid iuris ⁊c.

¶Conſilium.xciiij.

1 ☞Conſuetudo contra ius non valet niſi ſit rationabilis.
2 Eccleſia vna poteſt pꝛeſcribere decimas in parochia alterius eccle

IEſu xp̄i ſaluatoris eiuſq;
p̄giſſime genitricis ſuffragio poſtulato. Videt̃ primo q̄
nec a preteritis nec a futuris oneribꝰ dicta eccleſia ſe p̄ p̄ſcri
ptionē liberare poſſit. Nā de iure cõmuni certū eſt cū onera oībus incū
bant debēt ab oībus ſuperioribus ſubijci ad q̄ tenent̃ etiā religioſi p̄ ca
pellis ⁊ eccleſiis eorū. vt in cle. ij. §. ſunt nõnulli. de cēſi. facit regula qđ
oēs tangit. de reg. iur. lib. vj. Et dicit Inno. in. c. j. de ſtatu reg. qđ a le
ge dioceſana vt et ſingule eccleſie cõtribuāt pro negotijs cõmunibus
totiꝰ dioceſis. xij. q. ij. nobis. x. q. iij. vnio. nec videt̃ q̄ cõſuetudo poſſit
1 eccleſiā antedictā releuare: †q2 cõſuetudo cõtra ius nõ valet niſi ſit ra
tionabilis: vt in. c. fi. de cõſuetu. Hec aūt nõ poteſt eſſe rationabilis: q2
turpis eſt pars q̄ nõ cõgruit vniuerſo. vt in. c. fi. de ſpõ. duorū. ⁊ natu
re cõſonū eſt vt hi nõ recuſent onera qui rerū cõmoda amplectūt̃. vt
in clem. j. de cõſti. ⁊ ſic talis cõſuetudo videt̃ cõtra equitatē naturalē
ergo ĩpreſcriptibilis nec p̄ſcriptio p̄deſſe poteſt: q2 licet noīe alterius
poſſit allegare p̄ſcriptionē: vt ſcilicet alteri ſit ſubiecta: ⁊ ad illius mā
datū teneat̃ onera ſubire. vt in. c. auditis. ⁊. c. cū olim. de p̄ſcrip. ⁊ no.
Io. an. in. c. cum venerabilis. de cenſi. noīe tñ proprio nõ põt hāc pre-
ſcriptionē allegare: q2 non potuit p̄ſcribere cõtra obediētiam: nec ſe a
corpe ⁊ a capite ſeparare. vt in. c. cū nõ liceat a capite. de p̄ſcrip. li. vj.
Et videt̃ prima frõte in hac materia caſus i. c. accedētes. de p̄ſcri. vbi
canonici eccl'ie cathedralis ad petitionē totius cleri cõpulſi ſunt p̄ſcri
ptione non obſtāte ad cõtribuendū vna cū reliquo clero ad p̄ſtandū
procurationē legatis ⁊ nūtijs ſedis apoſtolice: ⁊ ponderanda ē ratio
deciſiua illius tex. dicit enim volētes ⁊ qđ omnibus imminet ab oībꝰ
cõponetur ⁊c. ⁊ tollit p̄ſcriptionē etiā lõgiſſimi tp̄is: ⁊ ſic videt̃ ex ge
nerali ratione illius litere q̄ cõtra onera cõmunia nõ poteſt particula
ribus eccleſijs preſcribere etiā tp̄e longiſſimo. Sed his non obſtanti
bus contrariū puto in caſu noſtro verſus. ⁊ primo allego pro hoc ca-
ſum iuncta gl. in v̄bo legitima. in cle. j. de cēſi. vbi probat̃ q̄ p̄ſcriptio
prodeſt in his oneribus vitādis in his tñ que p̄ſcriptibilia ſunt ſ3 gl.
ibi ⁊ forte ideo adiecit illā limitationē: q2 dubitat̃ nūqd aduerſus ca
thedraticū currat p̄ſcriptio. Nā gl. in. c. quicūq;. xvj. q. vij. voluit q̄ li
cet currat p̄ſcriptio in quātitate: nõ tñ in totū vt nihil debeatur: aliud
tñ ſenſit Archidia. in. c. j. de p̄ben. li. vj. Et plenius de hoc p̄ Ioā. an.
in. c. cū venerabilis. q̄ nõ poſſit eccleſia ſuo noīe allegare p̄ſcriptionez.
Et idē in p̄curatione ratione viſitationis. vt in. c. cū ex officij. de p̄ſcr.
Idē i procuratiõe legatorū ⁊ nūtiorū ſedis ap̄lice. d. c. accedētes. ſunt
ergo quedā impreſcriptibilia: i alijs vero oneribus regulariter currit
p̄ſcriptio vt ſentit Io. an. in. d. c. cū venerabilis. videmus eñ q̄ ĩ quar
ta decimarū ⁊ mortuorū currat̃ p̄ſcriptio etiā cõtra ep̄m vt in. c. de quar-
2 ta. de p̄ſcrip. no glo. in. c. de ſtatu reg. ¶ † Itē vna eccleſia p̄ſcribit de
cimas in parochia alterius eccl'ie vt in. c. de p̄ſcrip. li. vj. ⁊. c. ad ap̄lice.
de decimis. ¶ Preterea certū eſt q̄ p̄ priuilegiū poſſunt alique eccl'e
ab oneribus cõmunibus eximi. vt. d. cle. j. ⁊ i. c. cū venerabilis prealle.
ergo ⁊ p̄ſcriptione: priuilegiū enim ⁊ p̄ſcriptio equiparant̃. vt i. c. duo
ſimul. de offi. iud. ord. preſertim qñ eſt tanti tp̄is de cuiꝰ initio memo-
ria nõ exiſtit. habet̃ eñ in memoria illa p̄ſcriptio tituli ſeu cõceſſionis
vt in. d. c. j. de p̄ſcrip. li. vj. Et clarius in. l. hoc iure. §. ductꝰ aque. ff. de
aqua quoti. ⁊ eſti. ⁊. l. j. in fi. de aqua plu. arc. p̄ſumendū eſt eni3 ex ali-
qua legitima cauſa fuiſſe exemptū ex quo tāto tp̄e nõ ſoluit. videmus
eñ hoc p̄cedere in p̄ſcriptione ſeruitiorū ⁊ cenſus vt ſufficiat allegare
tm̄ tempus cauſa p̄ſcriptionis vt no. gl. in. c. nullꝰ ep̄s. j. q. j. ⁊ Io. an. i
c. puenit. de cēſi. ⁊ Bar. in. l. cū de i rē verſo. ff. de vluris. fortius hoc ē
admittēdū i p̄ſcriptiõe libertatis q̄ ē fauorabilior: vt ſinglr̃ dixit Io.
de lig. in. c. accedētes. p̄alleg. q2 licet in p̄curatiõe legatorū ⁊ nūtiorū3
ſedis ap̄lice non currat p̄ſcriptio cõtra ipſos legatos ⁊ nūtios quo ca
ſu intellexit illū tex. Tñ cõtra reſiduū bene currit p̄ſcriptio vt reliqui
clerici ſeu eccleſie teneant̃ ad integrā procurationē legatorū ⁊ nuntio
rum. Nā hoc caſu nil detrahit̃ legatis ⁊ nūtijs: q2 ſolum preſcribit̃ cõ
tra aliquas eccleſias: vt fuit ſubtilis cõſideratio licet text. iudicio meo
huic intellectui aliquātulū reſiſtat. Nõ obſt. ſi dicat̃ qđ tex. in. d. c. acce
dētes. adiuit vt ſedis ap̄lice. ſed preſcriptionē reijcit: ⁊ ſic p̄ſcriptio nõ
operat̃ id qđ priuilegiū: poteſt eni3 tripliciter reſponderi. primo q̄ lo-
quitur qñ preſciptio non inducit̃ cū cõſcientia illius qui poteſt priui-
legiū cõcedere: al's ſecus vt ſentit ibi Ant. de but. ¶ Scđo poteſt dici
q̄ non loquit̃ in preſcriptione tanti tp̄is de cuius initio nõ eſt memo
ria: nā illa habet vim cõceſſionis: vt in iuribus ſuperiꝰ alle. ¶ Tertio
poteſt reſpõderi q̄ loquit̃ in caſu ſpeciali fauore procurationis lega
torū ⁊ nuntiorū ſedis ap̄lice ſicut ſpeciale eſt in procuratione debi-
ta ratiõe viſitationis vt contra illā nõ currat p̄ſcriptio. d. c. cū ex offi
cij. vnde poteſt adduci ille tex. pro hac opinione p̄ locum a ſpeciali in
eo qđ tex. ibi dicit cū i talibꝰ negat p̄ſcriptio locū ſibi vendicare: ergo
ſecus in alijs oneribus nõ priuilegiatis. ¶ Vltimo facit q̄ ſicut vna
eccleſia preſcribit cõtra aliā eccleſiā in iuribus proprijs. vt per totū ti-
tulum de p̄ſcriptione: fortius debet admitti preſcripto libertatis con
tra oēs eccleſias quā ſpecialiter cõtra eccleſiam particulare3: vt notā
ter dixit Inno. in. c. cum dilectus. de cõſue. ¶ Concludo ergo ex p̄di-
ctis ⁊ notatis p̄ Io. an. in. d. c. cū venerabilis. de cēſibus. qđ excepta p̄
curatione ratione viſitatiõis ⁊ legatorū ⁊ nuntiorū ſedis apoſtolice ⁊
charitatiuo ſubſidio vel cathedratico ſ̄m aliquos poteſt eccleſia an
dicta ſuo nomine ſe tueri ab alijs oneribus ⁊ etiam a predictis allegā
do preſcriptionem contra reliquas eccleſias ſ̄m iſtam notabilē opi.
Io. de lig. Nõ obſtat ſi dicatur q̄ iam ſunt duodecim anni q̄ cū alijs
contribuit quādo reſpõdetur dupliciter. ¶ Primo illa collecta fuit
impoſita ſpeciali iure autoritate ſummi pontificis tā exemptis q̄ nõ
exēptis. ¶ Ite3 ⁊ ſecundo p̄ſuppoſito quod fuiſſet ſimpliciter impo
ſita per clerum tñ cū preſcriptio iam fuiſſet tunc completa nõ potuit
vnicus actus illam tollere. Nā requiritur tempus ſufficiens ad p̄ſcri-
ptionem: ⁊ ſic quadraginta anni cum minoris temporis nõ currat p̄
ſcriptio. dic de quarta. ⁊ in auf. quas actiones. C. de ſacroſā. eccle. Ad
hoc facit gl. not. in. l. temporalis permutatio. al's eſt. §. nemo aliene. ff.
de verb. ſig. q̄ dicit q̄ licet p̄ vnicum actum interrumpatur p̄ſcriptio,
dum eſt in fieri: poſtq̄ tñ eſt inducta nõ ſufficit vnicus actus in cõtra
rium quin debito tp̄e preſcribatur: de hoc eſt ibi tex. ſ̄m vnum intelle
ctum: ⁊ no. Io. an. in fi. de conſue. in cõtractu cõſuetudinis ſup̄ quin
to. Nec obſtant alia ſuperius allegata: q2 ex curſu tāti temporis pre-
ſumitur cauſa rationabilis: vt. ſ. dixi. ite3 eccleſia iſta iuuabit ſe ex p̄-
ſcriptione ⁊ non ex conſuetudine: nam proprie ita eſt preſcriptio cum
ius libertatis non acquiratur in communi ſed preciſe iſti eccleſie. Ad
quod no. in. c. fina de conſue. vbi no. in quo differat preſcriptio a con-
ſuetudine. Et hec ſufficiant ad laudem et ad gloriam dei omnipoten-
tis. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā canonicꝰ regularis ordi-
nis ſancti Auguſtini illum ordinē expreſſe profeſſus in mõaſterio in
quo viuebat ſub obſeruantia regulari: mõaſterium nõ petita nec ob
tenta a ſuo ſuperiore licentia ex quadam animi leuitate exiuit. Et cū
per aliqđ tēpꝰ vagaſſet ea animi leuitate qua exiuit monaſteriū ſan
cti Dñici in quo non ſub obſeruantia regulari: ſ3 clauſtrali ſ3 morē
loquendi viuebatur: iterum ibidem profeſſionem emiſit. Nūc q̄ritur
an religionis ingreſſus ſecundus nõ petita nec obtēta licentia a ſuo
ſuperiore imo omnibus p̄termiſſis nec de eis certiore effecto prelato
qui eum ad ordinem ſancti Dominici recepit tenuerit. Ite3 an huic
liceat propria autorit̃e primū habitū reaſſumere. Et in primo ordi-
ne ſancti permanere.

¶ Conſilium. xcv.

1 ¶ Inſtitutio tranſitus temporis non eſt attendenda ſed obſeruan-
tia.
2 Regula canonicorū regularium an ſit ſtrictior ſiue laxior regula mo
nachali.

IN dei nomine eiuſq; ma-
ris v̄ginis glioſe btīq; Hieronymi totiuſq; celeſtis curie
triūphantis amē. In p̄ſenti conſultatione breuibus agē-
do v̄bis tāgēdo tm̄ veras cõcluſiones doctorū ſine argumētorū vlla
cõcertatione veritatē tñ breuiter conabor ponere. Pro cuius eluida
tione premitto q̄ ſi quis profeſſus eſt in aliqua de religiõibus appro
batis ⁊ velit ipſa religione dimiſſa tranſire ad ſtrictiorē ſiue arctiorem
religionē ſeu ordinē debet primo licentiam petere a ſuperiore. vt eſt
tex. ⁊ glo. in. c. licet. de regu. ⁊ ibi Io. and. ⁊ alij doct. Et eſt gl. in. c. cū
ſingula. in verbo canonice. de preben. lib. vj. Et licet de iſta materia vi
delicet qualiter ⁊ quid requiratur ad hoc quod religioſus poſſit trāſi
re de ſua religione ad aliā ſiue de ſuo monaſterio ad aliud monaſte
rium: doctores in diuerſis locis varia loquuntur. ⁊ in Specu. in. e. ti-
tu. §. nunc quoq;. ver. xiij. aliquid tangat. ⁊ per Ioā. in. c. ſi. de renū.
⁊ Io. and. poſt alios in. c. non eſt. ſuper prima gl. de regu. ⁊ ſuper gl.
in verbo prelatum. per doc. in clemen. j. de ele. ⁊ per Innocē. de iure
iuran. ſicut noſtris. ⁊ per glo. Innocen. ⁊ alios doct. in. l. ſignificatū.
de regu. ⁊ per gl. in. c. cū ſingula. de preben. li. vj. ⁊ ibi Io. mona. ⁊ per
Archid. in. c. ſi religioſus. de teſta. in. vj. ⁊ per eunde3 Archidi. xx. q.
ij. § ſed ſubaudiendum. ⁊. xx. q. j. monachum. ⁊ plene per Butr. i gl. ⁊
doct. in. d. c. licet. de regu. in quibus locis plene tractatur q̄ ſi religio
ſus trāſeat ad parem religionē: qđ ſi ad laxiorē qđ ſi ad diuerſū lo
cum eiuſdē religionis: qđ ſi ad ſtrictiorem religionem. Tamen vera ⁊
indubitata omniū cõcluſio eſt qđ ſi vult tranſire ad ſtrictiorē religio
nem debet petere licētiam a ſuo ſuperiore. et tūc petita licētia licet nõ
obtenta licite poteſt tranſire per iura ſuperius allegata. ⁊ per doct. in
locis ſuperius prenominatis. ¶ Secūdo premitto qđ an ſi vna regu
la ſit ſtrictior altera ad hoc ne quis poſſit de vna ad ſtrictiorē tranſire
non attenditur tempus inſtitutionis regule: ſed tēpus quo trāſit an
illa ad quam trāſit ſit ſtrictior quo ad actualem obſeruantiam illa a
qua trāſit licet illa ex iſtitutiõe regule fuerit ſtrictior. hoc tenet Inn.
1 in. c. ſane. de reg. † quia nõ eſt attēdēda inſtitutio ſed obſeruantia tē-
poris trāſitus. pro quo facit optime ille text. ⁊ textus de reg. in. c. cum
monaſterium. ⁊. c. cum cauſam. eo ti. qđ intelligitur in limitata. put
not Io. an. in dicto. c. ſane. de regu. recitās opinionē theologorū. de
qua ibi. ⁊ aliquid tangit glo. fin. in. c. ſuper eo. de regula. ⁊ ibi aliquid

⁊ quis ordo

⁊ quis ordo ſeu que religio ſeu regula dicitur ſtrictior altera plene p
Inno.⁊ Io.and.in.d.c.ſane.de reg.⁊ plene per Pau.per clem.vt p
feſſores.de reg.⁊ aliquid per doc.in.d.c.ſuper eo.⁊ aliqd p Archidi.
in.c.preſbyteros.xx.qõ.iij.⁊ ibi per eum an canonicꝰ regularis poſſit
trãſire ad monachatũ.de quo per eundẽ Archi.in.c.mãdauimꝰ.xix.
a q.iij.⁊ p Io.an.in.d.c.ſane.in quibus etiã locis habetur † an dicta re
gula canonicorũ regulariũ ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali.
vt in.c.qđ dei timorẽ.de ſtatu regula.⁊ vtrũ ſit ſtrictior ſeu laxior aliis
regulis.¶ His pmiſſis deſcẽdo ad caſum ppoſitũ:dicendũ arbitror
ꝙ cũ dictus canonicus regularis nõ petita licẽtia a ſuo ſuperiore exi
uerit monaſteriũ ſuum ex quadã animi leuitate nõ inſpiratione diui
na ⁊ intrauerit aliud monaſteriũ ſancti Dominici:ibidẽq3 pfeſſionẽ
fecerit quod non valuerit aliquo modo trãſitus ad dictũ monaſteriũ
ſancti Dominici etiam preſupponendo quod fuerit arctioris religio
nis cum requirat de neceſſitate ad hoc vt poſſit tranſire ꝙ licentiã pe
tat a ſuo ſuperiore:inficitur ſecũdus trãſitus ex nõ petitiõe legitima
ne bonum obedientie contẽnatur.per tex.glo.⁊ doc.in.d.c.licet.đ re
gula.⁊ ibi concor.⁊ hoc voluit glo.in.c.cũ ſingula.in ver.canonice.de
preben.lib.vj.⁊ doc.in locis in principio allegatis.Et licet glo.in.d.c.
licet.de reg. diſputet an ſi aliquis trãſeat ad ſtrictiorẽ religionem nõ
petita licentia teneatur redire ad primam religionem.Tñ ↄcludit ꝙ
ſi leuitatis cauſa trãſiuit:vt in caſu noſtro:tenetur omnino redire ſecũ
dum omnes doctores.idez gloſſ.et ibi tex.in.c.mandamꝰ.xix.qõ.iij.
Et ibi glo.⁊ ibi Io.and.poſt Butrium in.d.c.intelleximus.Et hoc ĩ
dubitatũ eſt per doctores per ſupradicta.⁊ licet etiã gloſ.in.d.c.licet.
de regula.videat tenere opinio.ꝙ ſi nõ leuitatis cauſa trãſiuit ad ſtri
ctiorem religionẽ non petita licẽtia nõ tenetur redire ad primam reli
gionem.Et idẽ ibi Hoff.tamẽ Io.an.ibi ⁊ cõmuniter oẽs doctores:
⁊ late Butri.tenent qđ indiſtincte quocũq3 mõ trãſeat ad ſtrictiorẽ re
ligionem nõ petita licentia:etiã nõ ex animi leuitate teneat redire ad
primũ cum non valuerit aliquo modo trãſitus:ſic dicit Io.and.ſe vi
diſſe pronuntiari.Idẽ tenet gloſ.in.c.intelleximus.de eta.⁊ quali.Et
ibi Inno.⁊ idem gl.⁊ ibi Archi.in.c.mãdamus.xix.q.iij.Et ſi dicat
quid operat hoc qđ redeat ad primũ qr ſtatim poterit licentiã petere
⁊ redire ad ſecũdum.reſpõdet Io.an.in.d.c.licet.qđ ſatis ẽ qr ſatiſfa
cit iuri regrẽti qđ petat licẽtiã.allegat de accu.c.ad petitionẽ.de ſup.
neg.pla.c.qr regulares.inducit ſimile ſicut in ordinata elect.cõpulſus
admittit ordinata de eodẽ ⁊ ſuper eodẽ.de elec.c.ſup e.⁊.c.innotuit.
in fi.de iudi.examinata.¶ Itẽ poſſet reuerſus ad primũ manere ibi
mutato ppoſito.allegat ad hoc de ſponſa.c.tua.⁊ qđ ibi no.ſuper gl.
prima.Idem tenet Pau.in clemẽ.ideo.de regu.ne bonũ obedi ẽtie cõ
temnatur:⁊ qr forte rediens in ſua vocatiõe remanebit.Et reſpõdit
ibi ad.c.ſane.de regu.Idez Butr.in.d.c.licet.⁊ ibi Io.and.reſpõdet
etiam ad dictum.c.ſane.¶ Ex quibus omnibus clare cõcludit ꝙ cũ
predictus canonicus regularis ex quadã animi leuitate trãſiuerit ad
monaſteriũ ſancti Dominici nõ petita ſui ſuperioris licẽtia ꝙ nõ va
luerit trãſitus ꝙ etia3 vendicat ſibi locũ ſi non ex animi leuitate trãſiſ
ſet per ſupradicta.¶ Concludo forte ꝙ licet poſſit etiam cũ ſecundo
ꝙ cum in monaſterio ſuo primo viuatur ſub obſeruãtia regulari ⁊ in
ſecundo monaſterio ad quod tranſiuit nõ viuatur ſub obſeruãtia re
gulari ſed clauſtrali:tenẽdo opi.Inn.in.c.ſane.đ reg.vt dixi.ſ.ĩ prin.
quod tamen pro nunc non firmo videlicet ꝙ attẽdat actualis obſer
uãtia tempore trãſitus nõ inſtitutio regule an dicatur ſtrictior an la
xior de quo me remitto ad not.ibi per Ioan.⁊ alios tamen ſm In
no.non valuerit predictus trãſitus cum nõ tranſiuerit ad ſtrictiorem
religionem per ſupradicta.¶ Ex quibus omnibus infertur ad ſecũ
dum queſitum qđ cũ non valuerit trãſitus licite poterit propria auto
ritate dictus canonicus regularis redire ad ſuũ primum monaſteriũ:
⁊ primo ſuo habitu ⁊ ordine pmanere:⁊ hoc voluit Ioã.and.⁊ Bu
tri.in.d.c.licet.de reg.cũ dicunt quod tenentur redire.etiam ad hoc ẽ
text.in.c.intelleximus.de eta.⁊ qualita.ibi dum dicitur ad primã do
mum redire curaſti ⁊c.ergo propria autoritate qui reditꝰ approbat
ibi per tex.⁊ idem ibi glo.idem no.tex.in.c.mandamus.xix.q.iij.dũ di
cit tex.p̃cipimus vt redeat:vt idem ibi gl.hoc expreſſe voluit ibi Ar
chidia.Idẽ aperte voluit Pau.in cle.j.de regu.qui dicit ꝙ ſi nõ vult
redire compellatur redire.¶ Reuertatur ergo ⁊ ſi nõ vult ibi ſtare li
centiam petat ⁊ tranſeat ſecundum monaſteriũ.¶ Ex quibus omni
bus clare de iure concludo tranſitum dicti canonici regularis nõ va
luiſſe nec tenuiſſe ⁊ quod dictus canonicus regularis licite poteſt p
pria autoritate recedere ⁊ ad primum ſuum monaſteriũ redire ibi de
niq3 ĩ ſuo priori habitu ⁊ ordine pmanere:vt clare ⁊ aperte ſupra oſtẽ
ſum ⁊ approbatum ẽ.¶ Preterea ſi dicamus ꝙ iſte monachus ſiue
canonicus regularis trãſeundo ad aliud monaſteriũ alterius religio
nis non petita licentia ſit fugitiuus:nihilominus debet reddi ⁊ etia3
reſtitui monaſterio primo.vt in.c.Ioannes.de regu.etia3 competit ſi
bi actio contra primum monaſteriũ vt ibidem recipiatur:vt not.Io.
and.ſuper dicta glo.fina.⁊ in.c.fin.eo titu.⁊ legitur ⁊ notatur ĩ gl.fin.
ſuper ea.⁊ in.c.cum dilecta.de reſcri.⁊ in.c.cum eccleſijs.circa fi.đ ma
io.⁊ obedi.per Hoſtiẽ.⁊ in.c.j.de iſan.Cy.lau.exponit niſi ter aufu
gerit a monaſterio.vt dicit Io.and.in dicto.c.fi.de regu.ſiue dicamꝰ
quod temere traſiuerit ad dictum ſecundum monaſterium nõ petita
licentia nedum habita:⁊ dicitur tunc temere tranſire:vt dicit glo.ibi
et ſuper ea Ioan.and.in dicto.c.Ioannes.procedit dicta ↄcluſio.ta
men melioris conditionis exiſtere videtur trãſeundo ad ſecundũ mo
naſterium non petita licẽtia:qm̃ negando cum non dicatur apoſtata
⁊ regula maiori apoſtaſia que ĩducit excõmunicationẽ:vt dicit Io.
an.in dicto.c.ioannes.allegat.c.ij.ne cleri.vel monachi.lib.vj. Pre
terea dictus tranſitus nõ petita licentia eſt nullus ipſo iure. Idcirco
nõ preſtat impedimentũ per ea que leguntur ⁊ notãtur in regula.nõ
preſtat.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.c.cum acceſſiſſent.c.cum M.⁊ in.c.pe.
de conſtitu.in.c.ſupplemento.in tantum ſine cauſa non ↄfirmata per
ipſum ſuppreſſum dicitur vacare:imo etiam vt vacans põt impetra
ri:vt dicunt docto. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcvj.

1 Multitudo ſine iuſtitia gubernari non poteſt.
2 Licentiatus in religione proprie quis dicatur.
3 Papa ſolus diſpenſat ꝙ quis trãſeat de maiori ad minorem.
4 Fratres predicatores tranſeuntes ad monachos nigros ſi non obſer
uant regulam Benedicti ſunt veri apoſtate.

In chriſti nomine amẽ.

Cum ad aures re
uerẽdi ⁊ circũſpecti viri dñi Pontij Stephani pcentoris
eccleſie Antiſiodorẽſis ⁊ canonici Biterẽſis apoſtolice ſe
dis nuntij ⁊ delegati ac monaſteriorũ ordinũ quorũcũq3 non mendi
cãtiũ viſitatoris correctoris ⁊ reformatoris in puincia Tuſcie ⁊ Ia
nue:per ſedẽ eandẽ inter cetera ſpecialiter deputati viſitãdo monaſte
riũ ſctẽ Marie de Florẽtia ordinis ſancti Benedicti nigri habitus ⁊
abbate carẽs fama publica referẽte peruenit qđ in dicto monaſterio
erãt nõnulli p monachis ipſius monaſterij ſe gerẽtes et habitũ ipſiꝰ
publice ↄferẽtes ⁊ loca monachorũ dicti mõaſterij occupata tenẽtes
⁊ bona ipſius monaſterij recipientes indebite ⁊ iniuſte in dãnũ ipſiꝰ
monaſterij cũ ipſius monaſterij non ſint vere monachi ſ3 apoſtate de
alijs ordinibus fugiẽtes vel abiecti de ipſo monaſterio ↄtra deũ ⁊ iu
ſtitiã per ambitionẽ ⁊ ſurreptionẽ intruſi ĩ animarũ ſuarũ periculũ ⁊
monaſterij p̃libati grauamẽ ⁊ damnũ.dictus prefatus Põtiꝰ ↄſide
rãs ꝙ iuxta autoritatẽ Heronymi non ẽ bonũ panẽ filiorũ dare ca
nibus hoc eſt legatoribus ⁊ intruſis.xxij.q.j.ſi cupis.monuit oẽs et
ſingulos gerẽtes ſe pro monachis ipſius monaſterij ⁊ cuilibet eorũ p̃
cipiendo mãdauit intra certũ terminũ ⁊ peremptoriũ vt quilibet eo
rũ deberet facere fidẽ de ſua inſtitutione vel titulo quẽ haberet ĩ dicto
monaſterio.¶ Corã quo intra dictũ terminũ quidã gerẽs ſe p mo
nacho dicti monaſterij qꝰ primo pfeſſus fuit ordinẽ fratrũ p̃dicatorũ
⁊ ab ordine ipſe p̃ciſus ⁊ abiectus ſub forma inferiꝰ annotata ad p
bandũ titulũ ſui monachatus ⁊ inſtitutionis pducit literas reuerẽdi
patris dñi Ioãnis ſancti Theodori diaconi cardinalis apoſtolice ſe
dis legati ⁊ adminiſtratoris dicti monaſterij.quaru3 autoritate rece
ptus fuit in monachũ dicti monaſterij ⁊ proceſſu3 factũ per venerabi
lẽ patrẽ epiſcopũ fellufieñ.executorẽ deputatũ ad hoc per dictũ lega
tum quarum literarũ et proceſſus ⁊ licentie preciſionis tenor talis eſt
ſub hac verborum forma ⁊c.

In Chriſti nomine amẽ.anno incarnatiõis eiuſde3 milleſi
mo tricẽteſimo trigeſimo quarto indictione tertia:die oct
ma nona menſis octobris.Nouerint vniuerſi patres iſtru
mentu3 publicũ inſpecturi:qđ religioſus vir cenobij quon
dam richi infraſcriptus.cõſtitutus in preſentia reuerẽdi ĩ chriſto pa
tris domini:domini Thedectij dei gratia epi fellufieñ.executoris in
fraſcriptarũ literaru3 domini cardinalis legati ĩ capitulo monaceñ.
ſancte Marie de Florẽtia p̃ſentibꝰ religioſis viris dominis Andrea
priore clauſtrali ⁊ Guilielmo.Bonauẽtura Doffo Hẽrico ſalui Frã
ciſco Bartolo:Andrea đ pileſtris ⁊ Bñdicto monachis dicti mona
ſterij ⁊ capitulum ⁊ tanꝙ capitulũ dicti monaſterij de mãdato dicti
prioris more ſolito cõgregatis preſentauit et exhibuit dicto domino
epiſcopo quaſdam literas infraſcripti domini Ioãnis cardinalis le
gati eius vero ⁊ ſolito ſigillo cum chordula alba pẽdente munitas:
quarũ tenor talis ẽ.Ioãnes miſeratiõe diuina ſancti Theodori dia
conus cardinalis apoſtolice ſedis legatus venerabili ĩ Chriſto patri
dño epiſcopo Fellufieñ.ſalutẽ in dño.dilecti in Chriſto cenobij quon
dã Richi ordinis p̃dicatorũ fratrũ monita promerẽtur anime ſue ſa
luti quantum rationabiliter poſſumus puidere curemus.Cum itaq3
ſicut oblata nobis ſua p̃catio continebat ab ordine ipſo nuper licẽtia
tus exiſtat et cupiat ſicut aſſerit in monaſterio ſancte Marie abbatie
Florẽtie vulgariter nũcupate ordinis ſancti Benedicti ſub ipſius or
dinis regula dominio famulari:⁊ ibi vite ſue reliquias conſummare.
Nos ſuis ſupplicationibus inclinati volẽtes eum in huiuſmodi ſuo
laudabili propoſito cõfouere paternitati veſtre autoritate qua fũgi
mur preſentiũ tenore committimus ⁊ mãdamus quatenus ſi eſt ita
eundem cenobiũ faciatis autoritate noſtra in monaſterio p̃dicto in
monachum recipi atq3 fratre3 ⁊ ſyncera ĩ domino charitate tractari
ſibiq3 habitum eiuſdẽ monaſterij ac de cõmunibus fructibus et pro
uentibus illius ſicut vni ex alijs monachis portionem integram exhi

heri conſtitutionibus ⁊ ſtatutis predicti monaſterij de nō recipiēdis apoſtatis ⁊ quibuſlibet alijs in contrarium editis: dum tn̄ per ſedem apoſtolicaꝫ nō fuerint confirmate non obſtantibus quibuſcūqꝫ. Datuꝫ ſenis Idibus octobris pontificatꝰ ſanctiſſimi patris ⁊ dn̄i noſtri dn̄i Ioānis pape. xxij. Anno decimonono. ¶ Itē preſentauit ⁊ exhibuit dicto domino epiſcopo quaſdaꝫ literas infraſcripti fratris Ioānis ⁊ prioris vero ⁊ ſolito ſigillo prioris principalis fratrum predicatorum Romane prouincie cere rubee impreſſo munitas. Quarū literarum tenor talis eſt.

Vniuerſis p̄ſentes literas inſpecturis frater Ioānes de pōtatijs ordinis fratrum predicatorum in romana ꝓuincia prior ꝓuincialis indignus ſaluteꝫ ⁊ ſynceram in dn̄o charitatem. † Iuſtitia ſine qua multitudo gubernari nō pōt ſecundum grauitatem culparum ⁊ acerbitatem adhibet penā cū ius ſuum vnicuiqꝫ tribuens crimina diſtringens malis afflictionem ſecūdum exigentiam tranſgreſſionum. ¶ Frater igitur cenobius ꝺ albietis de florentia qui grauiſſimam culpā cōmiſit in paraſceue apoſtatādo acerbiſſima pena plecti ⁊ amaris doloribꝰ caſtigari debebat quā penam in penitentiam impoſitam ⁊ imponēdam: forte cōtumaciter recuſauit. Ego igiꝰ ꝯſiderata beati Auguſtini ⁊ patris noſtri regula q̄ iubet reum emendatoriā ſubire vindictam: quam ſi nō tulerit de noſtro ordine noſtraqꝫ ſocietate mandat proijci. Viſo etiā ⁊ diligentiſſime inſpecto noſtrarum cōſtitutionū tenore qui grauiſſimā appellat culpam incorrigibilitatē illiꝰ qui nec culpas timet admittere ⁊ penas recuſat ferre. Quem dicit de noſtro ordine precidēdo de diffinitorū conſilio ⁊ aſſenſu ipſum fratrem cenobium qui iam ꝓfeſſionē a corde abiecit habituꝫ noſtre profeſſionis mando exui ⁊ a corpore noſtri ordinis tanꝙ inutile membrum non crudeliter ſꝫ miſericorditer ne contagione peſtifera alios inficiat, precido. Hanc autē ſuam ſeueritatem ſecūdū ſamaritani exemplum vulneribus ſaucij vinū ⁊ oleuꝫ infundentis pietate volēs compati a ſentētia excōmunicationis quā propter apoſtaſiam incurrit abſolui. In cuius ſentētie expulſionis ⁊ abſolutionis teſtimonium ſigillum noſtrum prouincialatus duxi p̄ſentibus apponendū. Datū in vrbe veteri in noſtro prouinciali capitulo. Anno dn̄i. M. cccxxxj. die xxij. mēſis Septembris. ¶ Eidemqꝫ dn̄o ep̄o humiliter ſupplicauit quatenus ad executionem eoruꝫ q̄ in dictis literis dn̄i legati continentur ꝓcedere dignareꝰ. Qui dn̄s ep̄s debita cum reuerentia receptis lectis ⁊ conſideratis literis ſupraſcriptis volens contenta in dicti dn̄i legati literis iuxta cōmiſſioneꝫ ſibi factam exequi reuerenter queſito primo per dictum dn̄ꝫ epiſcopuꝫ a priore ⁊ monachis ſupradictis ſi conſtitutiōes dicti monaſterij ꝺ nō recipiendis apoſtatis ſint per ſedeꝫ apoſtolicam ꝯfirmate: ⁊ ipſis reſpondentibus ⁊ aſſerentibꝰ quod per ipſam ſedem non fuerūt confirmate autoritate ꝯmiſſiōis ⁊ mādati ſibi facti per literas ſupradictas monuit dctos Andream priorē Guilielmuꝫ Bonauenturā Doſſani Henricum ſalui. Franciſcum Berto. Andream ⁊ Benedictum vt iuxta dictarum literarum cōtinentiam eundem Cenobium in dictuꝫ monaſteriū ⁊ in monachum reciperēt atqꝫ fratreꝫ: atqꝫ ſyncera in domino charitate tractarēt ⁊ ſibi habitum dicti monaſterij ac de ꝯmunibus fructibus et prouentibus illiꝰ ſicut vni ex alijs monachis portionem integrā miniſtrarent. Qui dn̄s Andreas prior ⁊ omnes alij monachi ſupradicti volentes monitionē predictaꝫ exequi reuerenter eundem cenobium pacis oſculo in dicto monaſterio receperūt ī monachum atqꝫ fratrē ſibi dicti monaſterij habitū exhibētes. Qui dn̄s cenobius predicta oīa acceptans humiliter ⁊ deuote genibus flexis ⁊ manibus iūctis fecit ⁊ promiſit dicto epiſcopo vicario dicti dn̄i Cardinalis recipiendi pro dicto domino cardinali tanꝙ ſuo dn̄o ⁊ p̄lato obedientiam ⁊ reuerentiam conſuetam ⁊ mandās dictus dn̄s epiſcopus mihi Soldo notario ⁊ ſcribe qꝺ de predictis publicum coficerē inſtrumētum. Actum florētie in capitulo dicti monaſterij preſentibꝰ presbytero meliore cappellano dicti dn̄i epiſcopi: ſꝫ ſancto: ſer cautis notarijs. Et Franciſco dn̄i ſananennis de florentia teſtibus ad hoc rogatis. Ego dictus Soldus paleſiꝫ de piſtorio Imperiali autoritate notarius ⁊ iudex ordi. Et nunc ſcribā dn̄i ep̄i predictis oībus interfui eaqꝫ de mādato dicti patris ⁊ rogatu dicti dn̄i cenobij ſcripſi ⁊ fideliter publicaui. ¶ Queritur an dictus cenobiꝰ ſit cenſendus verus monachus abbatie predicte. Et quia ex diſtinctione negotiū magis clare fit: facit de reſcriptis. c. ſuper literis. ⁊ etiam quia ꝑ queſtiones diſtinctas ⁊ particulares magis liq̄t natura totius. Ideo in p̄ſenti queſtione vtor diſtinctione. Et primo quero an iſte cenobius ſi abiectus intelligatur habere licētiam trāſeundi ad eam religionē. ¶ Secūdo an litera legati ſibi ꝯceſſa ſup dicto monachatu valeat. ¶ Tertio an proceſſus habitus per epiſcopū feſulon. teneat. ¶ Quarto an receptio monachorum teneat cuꝫ eum tractauerint vt monachū necne. Et dico quod non cenſetur licentiatus imo abiectus cum ignomi-
2 nia. † Nā licētiatus proprie dicitur qui de licentia ſuperioris ad aliuꝫ ordinem tranſit: vt extra de regula. licet. argumentum eſt dubiū. cuꝫ ſimi. Et qꝺ talis abiectus cenſeaꝰ cā ignominie. facit ꝺ ſtatu mona. ea que. Nam aliud eſt eſſe abiectū: aliud fugitiuū ſiue apoſtatam. vt regula. c. vlti. ⁊ in extrauaganti benedicti. paſtor bonꝰ. quia ibi ponūtur vt diuerſa. Nec etiam fit ibi mētio de licentiatis ⁊ quare. q: licentiati trāſiuerunt cum licentia ⁊ debito modo: vt ſic non ſint reuocandi: facit optime de renuntia. quidā. vbi obtenta licentia renuntiandi compellitur renuntiare. Et ita obtenta licentia tranſire. Sꝫ alij vt fugitiui abiecti ſunt reuocandi. vt in iuribus preallegatis. ergo nō ſunt licentiati poſtꝙ compellūtur tales eos reuocare annuatim. facit optime ⁊ videtur caſus legis. ff. de his qui no. inf. l. quod ait. p̄tor. ff. ignominie cauſa. vbi patet ꝙ ſimpliciter remiſſus non intelligaꝰ remiſſus ignominie cauſa. Sed quando ignomine cauſa remittiꝰ tūc ſemper hoc exprimitur. Sꝫ hic in caſu noſtro exprimitur ꝙ ignominie cauſa abijcitur: ergo non eſt ſimpliciter licentiatus cum cauſa ignominie ē remiſſus ſiue abiectus. Iteꝫ ex alia cauſa patet ꝙ ignominie cā fuit remiſſus ſiue abiectus. Nam fuit exautoratꝰ inſignijs militaribꝰ. id eſt inſignus religionis: vt patet in dicto. §. ignominie. ergo tamen ratione expreſſionis facta in remiſſione ſiue abiectiōe ꝙ ratione exautorationis cenſetur ignominie cauſa remiſſus ſiue abiectus: ergo nō poteſt dici talis licētiatus cum iſta ſint valde diuerſa: vt ſupra dictū eſt certe nō video quomodo. Itē vt patet litera abiectionis non datur ei licentia vt tranſeat ad aliquem ordinem vel monaſteriuꝫ imo dicūt doctores ꝙ nunꝙ abbas debeat monacho ſuo dare licentiam trāſeūdi ad alium ordinem niſi primo habeat monaſterium paratū: alioqn eſt apoſtata ſi aliter recedit: vt no. Inno. ⁊ Hoſti. ꝺ renūtia. c. vltimo. ergo patet qꝺ etiam ſi eſſet in litera abiectionis dictuꝫ qꝺ trāſiret ad aliquam religionē nō expreſſo certo monaſterio ꝙ nō poſſit dici licentia: q: cōtra ius eſſet data: ergo quatenus magiſter ī litera abiectiōis nihil ibi de hoc dicitur: imo ſi bene cōſidereꝰ litera abiectionis qꝺ eſt valde notabile per que euidēter cōcluditur qꝺ licētia dici nō poteſt q̄ nō eſt. Item ad ſecūdum dico ꝙ litere legati nulle ſunt ipſo iure. Nā ſunt impetrate tacita veritate ⁊ expreſſa falſitate non valent vt patet de reſcrip. ſuper literis. imo de iure cauetur quod in talibus literis nō debet aliquid ſubiceri qꝺ deberet animū cōcedentis ad denegandū vel ad dandū mouere. vt in. ꝺ. c. ſuper literis. in glo. Ex hoc. ⁊ Io. an. de reſcrip. in. c. gratia. lib. vj. in glo. quia ⁊ hoc. de reſcrip. poſtulaſti. ⁊ Archi. de preben. non poteſt. lib. vj. ⁊. j. q. vij hi qui. cum ſimilibꝰ. Sed quis hebes diceret ꝙ legatus ꝯceſſit ꝙ fuiſſet delectus propter ſua ꝺ merita tam turpia. ⁊ qꝺ die veneris ſancti apoſtatauerit: certe nullus dubitat ꝙ talem literā ei non dediſſet: imo expreſſit quod erat licētiatus: vt patet ī litera: qꝺ erat falſum: vt ſupra patet ⁊ ꝑ formā ſue abiectionis. Et ſic legatus debuit intelligere de licētia debita ⁊ ex cauſa probabili ⁊ non ignominioſa. facit. C. ꝺ his qui veni. etatis impetra. l. ſi. ergo vt dictū eſt litere per quas fuit exceptio facta de eo ſunt nulle. vt de reſcriptis. c. ad audientiam. ij. Item ad hoc etiā facit: quia quando aliquid predicatur per prius ⁊ per poſterius ſimpliciter ꝓlatum intelligitur datum per prius vt no. ff. ſi ager vectigal. vel emphy. l. j. vbi nomine dominij intelligitur directum non vtile: ergo idem de licentia. ¶ Item ſi bene conſideres in litera legati dicitur ſi ita eſt: et tamen ita non erat, neqꝫ epiſcopus ſuper hoc fecit inueſtigationē vt patet in proceſſu epiſcopi feſulani. ⁊ ſic exceſſit formam mādati: ⁊ ſic non valet quod factum eſt per epiſcopum etiā ſi litere legati valerēt. facit de reſcrip. c. cum dilecta. nam talia mandata ſunt ſeruanda diligenter. vt de prebendis. cui de non ſacerdotali. lib. vj. ff. manda. l. diligenter. cum ſimilibus. cum ergo iſte litere ſunt nulle ⁊ proceſſus nullus rationibus ſupradictis patet quod receptio ⁊ monachatus nullꝰ eſt: quia vigore iſtarum literarum ⁊ proceſſus eſt receptus. ¶ Itē ad tertiū dico ꝙ talis proceſſus eſt nullus ⁊ hoc per iura ſupra allegata. Nō obſtat ſi dicatur ꝙ ſi mandetur alicui qꝺ prouideat de tali bn̄ficio perſone: quod teneat prouiſio etiā ſi prouideatur perſone nō idonee: vt no. Innocen. de p̄ſump. c. vltimo. Et tāgit Io. and. de officio deleg. iudices. in clemen. quid ſi bene conſideretur conditio iſtius qui impetrauit literas in conditionem ⁊ nō in monitionem: vt per nota. ibi per dictos docto. Et ſi qꝺ fit ſtante ꝯditione nullum eſt aliter quādo alicui mādatur prouideas tali ſi eſt idoneus tunc cū prima facie quilibet preſumatur idoneus. vt ī dicta decreta. vlti. niſi appareat cōtrarium non eſt neceſſaria aliqua probatio ſiue examinatio vt ille habeat ſe probare idoneum. Sed quando dicitur ſi habuit licentiā vel id ſimile: certe licentiam nō preſumitur habere niſi eam oſtēdat: ſicut dicimus preſumitur idoneus niſi probetur contrarium. Sꝫ hec licentia non oſtendit ſe propter demerita ſua delectum. Et ſic cum non habuit licentiam ⁊ mandabitur ſub conditione ſi habuit licentiā patet expreſſe quod illud quod factum eſt per epiſcopum feſulanum nulluꝫ eſt vt in iuribus ſupra allegatis. ¶ Item ad quartum dico qꝺ recepto monacho quod tractauerint eum vt monachum nō facit eū monachum: planum eſt quod iſti monachi ſemper nitebātur cōſenſui ⁊ literis dicti legati ⁊ proceſſui epiſcopi. Nam hoc patet quia eſt mādatum eis vt recipiant eum iuxta literarū dictarum continentiam domini legati ⁊ ſic receperūt ⁊ ſic ſemper intēdebāt ⁊ tractauerūt iuxta continentiam dictarum literarum. Sed continētia litere ⁊ proceſſus erāt nulli ⁊ ſic receptio nulla. Nā preſumunꝰ manere ī ea volūtate in qua erant tēpore receptionis niſi probetur mutata: vt de bapt. maiores. ⁊ quod metus cauſa. c. perlatum. ⁊. ff. de probatio. eum q. ⁊. ff. de leg. ij. l.

lega.ꝟ.l.lucius.cum ſimilib⁹.imo etiam ſi conſenſerint expreſſe ꝛ rece
piſſent eum non obſtantibus literis proceſſus legati ꝛ epiſcopi nō va
leret.Ratio eſt qꝛ receptio monachoꝝ ad abbatē ꝛ monachos di
cti monaſterij ſpectat tā de iure ꝙ̄ de cōſuetudine vt de ele.cū eccleſia
vulterana.in gl.ij.ergo eoꝝ receptio nō faceret aliquē monachū.imo
erat neceſſarius conſenſus legati:qꝛ tūc litera abbatis erat in illo mo
naſterio ex eo qꝺ erat commendatarius illius monaſterij ꝛ legat⁹ nō
mandat eū recipi vt abbas.imo vt legatus:vt patet ex forma litere
legati.imo etiā legatus vt cōmēdatari⁹ et ipſi non poſſent eū recipe
re quia ſi bene conſideretur ipſe fuit abiectus de ordine predicatoꝝ
vbi eſt maxima obſeruātia regularis:ꝛ ī monaſterio predicto non eſt
tanta obſeruantia vt in ordine predicto vt eſt notoriū. facit de reg.c.
ſane.imo forte etiā nō potuiſſet tranſire de licētia vera ꝛ expreſſa do
mini legati ꝙ̄uis ſibi fuiſſet veritas expſſa.¶ Facit optime ad p̄dic
3 ta decre.ſane.† Nam ꝙ quis trāſeat de maiori ad minorē ſolus papa
diſpenſat.no.Jo.an.ꝛ Jo.mona.de prebē.c.cū ſingula.lib.vj. Et ſic
cū iſte nō trāſiuerit legitime eſt in caſu reuocatiōis iuxta formā predi
cte decre.paſtor bon⁹.patet qꝺ etiā ius monachat⁹ nō teneret nec trā
ſitus.Non obſtat ſi dicatur amice licet non facerent eum monachū
eo quod tractauerūt eum vt monachum qñ viuebat legat⁹ eo quod
ad legatū vt cōmēdatariū ꝛ cōuentū ſpectet creatio monachoꝝ:tñ
poſtꝙ̄ legatus mortu⁹ eſt eum tractauerunt vt monachū ꝛ tunc ipſi
poſſunt facere monachos monaſterio carēte abbate:vt de reg.c.ſi ad
ſolum.lib.vj.¶ Certe vt ſatis dictum eſt:nō cōſenſerunt de nouo:ſed
intelliguntur durare in illo primo cōſenſu vl' etiā nō poſſent facere vl'
recipere expreſſe nedū tacite vt ſupra ꝓbatū eſt.¶ Itē qꝛ per ſpeciale
priuilegium apoſtolicum eſt indultū ordini predicatoꝝ ꝙ dicti ordi
nis profeſſi non poſſint aſſumi vel tranſire ad monachatū nigri habi
tus.Et aduerte qꝛ ſi bene conſideres non inuenies qꝺ iſte domin⁹ ce
nobius fecerit obedientiam cōſuetam epiſcopo recipiēti vice ꝛ nomi
ne legati.qꝛ iſta talis ꝓmiſſio obedientie non inducit profeſſionem
regularem.Nā talē promiſſionē promittunt clerici:vt de maio.ꝛ obe.
in.c.his que.Sed quando quis tranſit de vna religione ad aliam li
cet in prima fecerit profeſſionē tñ in ſecunda debet facere profeſſionē
maxime vbi regule ſunt diuerſe ſicut eſt regula ſancti Auguſtini quā
habent predicatores.ꝛ regula ſancti Benedicti quā habēt monachi
abbatie florentie prenominate.Et ſic patet per ſupra allegata quod
iſte dominus cenobius qui nō eſt neq̧ fuit vnꝙ̄ monachus in dicto
monaſterio abbatie:ſic eſt inde reijciendus tanꝙ̄ intruſus.¶ Et ad
maiorem firmitatem ego Franciſcus archipreſbyter ꝛ canonic⁹ flo
rentie ꝛ doctor decretorum preſens cōſiliū mei proprij ſigilli appēſiōe
duxi muniendū.¶ Ego Frāciſc⁹ petri ꝺ magiſtris archipreſbyter et
canonicus florētinus doctor decretoꝝ ſicut ſupraſcriptū eſt:ꝛ alle
gatū ſentio atq̧ ꝯſulo ꝛ ad maioris roboris firmitatē huic p̄ſenti ꝯ
ſilio me ꝓpria manu ſubſcripſi ꝛ mei ſigilli appēſione duxi muniēdū.
¶ Ego Recuper⁹ guillielmi de ſancto Miniate decretorum doctor
ſupradictis omnibus aſſentio:ꝛ ita cōſulo vt ſuperius ꝯtinetᷣ:in cui⁹
rei teſtimonium p̄dicto ꝯſilio me ꝓpria manu ſubſcripſi ꝛ ſigillū meū
apponi mandaui.¶ Ego Simon quondā bernardi iudex de Ba
ginolo vna cū predictis dominis Frāciſco ꝛ recupero eoꝝq̧ autori
tate fieri ꝯſului ꝓut ſupraſcriptū eſt a dño Pōtio cōſultus.ꝛ ideo ſi
gillū meum appoſui ꝛc.¶ Ego Jo.an.pōderatis omnib⁹ que ſcri
pta ſunt diligenterq̧ libratis motiuis dñoꝝ Franciſci Recuperi
mōtis conſulentium ꝛ ſubſcribentium:vt ſupra patet ꝛc.

Chriſti eiuſq̧ matris ac beati Hieronymi noībus ꝛ ſuffra
gijs inuocatis.Idē cōſulo ſcilicet fratrē Cenobiū de quo
queritᷣ nō eſſe nec fuiſſe ſupra deſcripta monachū ipſius
monaſterij qꝺ dicitᷣ abbatia.ꝛ motiuis dictoꝝ dñoꝝ ad
dendo notandū eſt ꝙ in lr̄a dñi legati ille ſe dixit nup licentiatū.ꝓba
uit aūt corā executore ſe vltra trienniū prius eiectū. qua electione et
ſi licentiat⁹ dici poſſet ꝙ negatur nō tñ nuper ſe vltra triennium fue
rat prius data.Nō eſt ergo illa quam videre debuit executor.Nā vt
doctores dicūt:nuper eſt aduerbiū cōpoſitū ex nouū ꝛ tempus:quaſi
noui pro nouiter.Cū aūt vltra ſex menſes dicitᷣ diu.de cōceſ.preb.c.ij.
de hoc ſcripſi de fide inſtru.c.ſi.ergo vltra trienniū nō eſt nuper:maxi
me in hac materia:qꝛ ꝛ vnica die monachus ſine monaſterio eſſe non
debet.xvj.q.j.placuit.el.ij.hoc aūt expreſſo merito mouiſſet legatū ad
denegandum:vt.ſ.cum diuturnitas temporis aggrauet culpā.iura
ſunt nota.¶ Secūdo aduertendum niſi fallentia in cōputo fuit fal
ſa:aut inſtrumentū ſuper executione confectū intuenti enim ꝙ ann⁹
prim⁹ pōtificat⁹ pape Joānis inchoauit anno natiuitatis dñi.M.
cccxvj.die.v.Septembris qui tūc erat ann⁹ incarnatiōis.M.cccxvij.
facile cōſtare poterit ꝙ.xix.die Octobris currēte anno.M.cccxcliij.
p̄cedit idus id eſt.xiij.diem Octobris anni dñi pōtificat⁹ pape Joā
nis fore in integro anno:ſcꝫ.vj.diebus min⁹.Et ſic cōcluditur execu
tionē litere factā quaſi per annū ante datā litere.¶ Tertio aſſero me
pertinaciter tenere ꝙ etiā ſi noua inſtitutio dñi noſtri non emanaſſet
4 nec tūc viguiſſet p̄dictoꝝ priuilegiū:de quo.ſ.dixi. † Veri apoſtate
ſunt fratres p̄dicatores trāſeūtes ad nigros monachos nō ſeruātes
regulā Benedicti:vt plene ſcripſi ī p̄dicta decre.ſane de regu.ꝛ iuxta

predicte aſſertionis teſtimoniū huic ſcripture manu mea propria feci
certum ſigillum appendi ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcvij.

1 ☞ Sentētia poteſt cōfirmari in cauſa appellatiōis quo ad merita
cauſe.
2 Allegans in appellatiōe ſua vnam cauſam poteſt ab illa recedere ꝛ
aliam probare.
3 Accuſatus poſt denūtiationem nō pōt accuſationē ꝯtra aliū inchoa
re:tamen ante donationem proſequi ꝛ implere poteſt:poſt damna
tionem non.
4 Cauſa nullitatis īterpoſita ante prolationē triū ſniaꝝ nō debet impe
diri propter ſententias ſuperuenientes.

Saluatoris noſtri Jeſu chri
ſti inuocato preſidio.Attingā iuxtā ordinē quatuor dubia
que ex facto eliciuntᷣ.¶ Primū eſt nunqd vltim⁹ auditor
qui dictam trinam ſentētiā tulit potuerit poſt dictā ſniā decernere re
miſſionem predictā cū per ipſam ſniā fuerit quo ad caſū nullitatis
officio ſuo functus:ꝛ abiectis argumētis que ad partem ꝯtrariam fieri
poſſent:arbitror dictam remiſſionē fieri potuiſſe non obſtante ſenten
tia lata ſuper appellationis inſtantia.Mouet me ad hanc ſniam pri
cipaliter qm̄ cauſa nullitatis ꝛ appellatiōis poſſent deduci ſimul ꝛ ī
eodem libello ſeu iudicio ſm̄ omniū doctoꝝ ſniam quā cōmuniter
approbat cōis ſtilus iudicioꝝ:lꝫ aliqui doc.antiqui declinauerit ī
ꝯtrariā ſniam.¶ Primo tñ potior:ꝛ cōmunior:vt nota.per Bar.ꝛ
alios in.l.ſi expreſſim.ff.ꝺ appel.ꝛ.l.j.C.que ſen.ſine ap.reſcin.Notatᷣ
per Canoniſtas in.c.dilecto.ꝺ appel.poſſunt etiam iſte due cauſe nul
litatis ꝛ appellationis reduci ſeparatim etiā diuerſo tēpore:vt ī cle.
j.de re iud.iuncta gl.in ver.donec.ꝛ qꝺ plus eſt:de nullitate agi pōt
etiam poſt appellationē deſertam:vt in.c.licet.de ſen.excō.li.vj.ꝛ no.
in.c.ſepe.eo tit.in antiquis actis etiā poſt tres ſnias latas ſuper eodē
articulo:vt ī ꝺ.cle.j.iūcta preall.gl.Cū ergo iſte due cauſe nullitatis
ꝛ appellationis ſint diuerſe ꝛ diuerſi effect⁹ per ſniam quā iudex ꝓ
fert ſuper inſtantia appellationis nō pōt dici ꝙ ſit funct⁹ officio ſuo
ſuper cauſa nullitatis:qꝛ vbicūq̧ plures cauſe cōmittuntur iudici ni
ſi expreſſe fuerit ſic dictū in cōmiſſione vt ſimul illas decipat:ꝑ ſniā
latam in vna cauſa nō dicitᷣ functus officio ſuo q̊ ad reliquas nōdū
diffinitas.vñ pōt ad deciſionē aliarū cauſarū ꝓcedere:vt probatur
in.l.quid tñ.ff.de arbi.quod ꝓcedit etiā ſi tales ſint cauſe q̄ ſm̄ earū
naturam habēt aliquā in ſe connexitatem vt petitoriū ꝛ poſſeſſoriū
ſup eadē re que ꝓpter identitatē debent coram eodem iudice tracta
ri.vt in.c.j.de cau.poſſ.ꝛ propꝛie.et in.c.nulli.C.de iudi.ꝛ in.c.ſi.eo.ti.
Et tamen iudex qui tulit ſententiā in poſſeſſorio non dicitᷣ ſuo offi
cio functus quo ad petitoriū:lꝫ ambe cauſe eidē iudici fuerint ſimul
commiſſe:vt in.c.ad vltimū.ꝺ cau.po.ꝛ proprie.ꝛ.c.ſignificauerūt de
teſti.ꝛ.c.cū ad ſedem.de reſti.ſpo. ꝛ facit cle.vnica.de cau.poſſ.ꝛ pro
prie.vnde in caſu noſtro fuerūt vltimo auditori ꝯmiſſe cauſe nullita
tis ꝛ appellationis:lꝫ ipſe iudex ſniam tulerit ſup inſtantia appella
tionis nō per hoc pōt dici functus officio quo ad cauſā nullitatis:ꝛ
per conſequens in caſu nullitatis remanſerit iudex potuit decernere
ſuper illo remiſſionē ad partes cū per illā ſniā latā ſuper appella
tionis inſtantia nō ſit ſopita queſtio nullitatis:qꝛ vt.ſ.dixi iſte cauſe
1 diuerſe ſunt.† Nam pōt ſnia cōfirmari in cā appellationis quo ad
merita cauſe.Et tamē prima ſnia potuit eſſe nulla ex defectu ordinis
iudiciarij:qꝛ fuit lata in die feriata ſeu alio reſpectu:hinc ē quod iu
ra voluerūt ꝙ etiam poſt deſertam appellationem ſuper cauſa poſ
ſit agi de nullitate:vt preal.cle.j.¶ Hoc etiā aperte probatᷣ in ſimi
li.in.ꝺ.cle.j.in.§.ſimiliter.iuncta gl.in verbo īpediri.vbi patet quod ſi
ante appellationem tertie ſnie cōfirmātis duas ſnias p̄cedentes non
impeditur ꝓſecutio appellationis precedētis á grauamine:forti⁹ er
go dicēdū in cauſa noſtra cum cā nullitatis ſit neceſſarior ꝙ̄ cauſa ap
pellationis a grauamine:nō ergo debet ipſius cognitio impedire per
prolationem tertie ſnie ꝛ preſertim cum nec fuerit de mente iudicis
proferentis tertiam ſniam qui immediate poſt illam tertiā ſniam de
dit remiſſionem ad partes ad probādos articulos datos in ipſa cau
ſa nullitatis.Ex his eñ que incōtinēti ſecuta ſunt colligitur ſatis iu
dicis anim⁹ ꝙ priores ſnias ꝯfirmauerit quo ad merita cauſe nō au
tem quo ad cauſā nullitatis corā eo pēdentē:alias fuiſſet ſibi cōtra
rius qꝺ nō eſt p̄ſumendū ex quo incōtinēti ꝓceſſit ſuper cauſa nullita
tis.argu.in.l.nō ad ea.ff.de condi.ꝛ demō.ꝛ in.l.lecta.ff.ſi cer.pe.ꝛ in
c.officij.de elec.¶ Preterea ſi de nullitate pōt agi poſt tres ſnias vt ī
ꝺ.cle.j.iuncta.gl.preal.in ver.donec.fortius debet poſſe procedi ſuper
cauſa nullitatis iam attētata per lationē triū ſniarū cū minor ſuſpi
cio calūnie oriatur hoc caſu ꝙ̄ in precedēti.argu.in.l.is qui reus.ff.ꝺ
publ.iudi.Et hoc quo ad primū dubiū.Nunc ſecūdum attingam du
biū quo queritᷣ an decretū dicte remiſſionis fuerit ſuperfluū ꝛ conſe
quenter indebite ꝛ fruſtra cōceſſum eo qꝺ de alijs nullitatibus vltra
illam que ſurgebat ex falſitate dicti inſtrumēti cōſtare videbatur ex
articulis per dictū Bar.datis:licet iudex ipſos nō acceptaſſet. Nec
in cauſa nullitatis concluſum fuiſſet. Ad qꝺ quidem dubium mihi

dimodo videt̃ rn̄dēdū negatiue: videlicet ꝙ illud decretū remiſſionis
non fuerit ſuperfluum: lꝫ ex aliis articulis plenius potuiſſet conſtare
de nullitate. moueor principaliter: q̄ nemo ꝓhibetur pluribus exce-
ptionibus ſeu defenſionibus vti: lꝫ quelibet exceptio ſeu defēſio per
ſe ſufficiat cū nō debeat qs ſe arctare ad vnā ſpeciem exceptionis ſeu
defenſionis cum poſſet in illa defectus probationū deficere ⁊ aliis nō
propoſitis iniuſte ſuccūbere: vt probat̃ in regula: nullꝰ pluribus. de re
gu. iur. li. vj. ⁊. l. nemo. de reg iur. ⁊ que legunt̃ ⁊ no. in. c. ij. de reſti. ⁊ i
c. exhibita. de iudi. ⁊ in. c. cū iamdudū. de appel. ⁊ in. c. audita. ꝺ teſti.
ſpol. ⁊ in. c. conquerente. de cleri. nō reſi. ⁊ in. c. auditis. ⁊ in. c. cū olim.
de preben. plene per glo. in. d. reg. nullus pluribus. clare patet qꝺ va
riis defenſionibus quis vti pōt in eadē cauſa. lꝫ omnes nō ſint neceſ-
ſarie ad victoriam obtinendam. Sed ad cautelam pōt qs vti hmōi
diuerſitate vt ſi probationes deficiant in vna poſſit obtinere ex aliis.
Non enim eſt anguſtanda copia probationum. l. curēt. ff. de teſti. Et
optime facit ad predicta. c. ſi forte. de elec. libꝛ. vj. ⁊ in. c. vt circa. eo. tit.
⁊ lib. ⁊ preſertim hoc dicendū in caſu noſtro in quo iſte allegās nulli
tatem ſententie pricipaliter fundauit ſe ſuper defectu citationis. Nā
talis defectus indubitanter reddit ſniam nullā cum citatio ſit funda
mentum iudicij. vt inſti. de pena teme. liti. prope fi. ⁊. iij. q. ix. capitu. ca
ueant. ⁊. c. ij. irrurūt. ⁊ in. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iud. ⁊ in. c. eccleſia ſan
cte Marie. de conſti. vnde non debet iſta exceptio nullitatis tāꝗ pn-
cipalis ⁊ indubitata excludi ob alias exceptiones nullitatis. de qbꝰ
poſſet forte in iure vel in facto dubitari. ⁊ fortaſſis prōptiores erūt ꝓ
bationes ad defectum probationis ꝓbandū ꝗ reſpectu aliarū defen
ſionum nullitatis. ¶ Ex quibus concludit̃ ad ſcōm dubiū ꝙ decre-
tum dicte remiſſionis nō fuit fruſtratoriū nec fuit iniuſtū lꝫ alie nulli
tates fuerint allegate. ⁊ ad p̄dicta bene facit tex. in. l. ſcio queſituꝫ. in
2 ſi. ff. de appel. vbi patet † ꝙ allegans in appellatiōe ſua vnā cauſaꝫ po
teſt ab illa recedere ⁊ aliam ꝓbare: q̄ pōt prouocationem ſuā qbuſ-
cunqꝫ modis iuſtificare: vt ibi dicit tex. i fi. ¶ Ad quod optime facit
quod no. Bart. in. d. l. ſi expreſſim. in verſi. quero ſi proſecutus ē. ff. de
appel. vbi plus dicit ꝙ ſi quis vnā cauſaꝫ nullitatis tm̄ expreſſit in li-
bello ⁊ ſuccubuit: pōt poſt modū aliā cauſaꝫ nullitatis ꝓſequi ſicut
in reali dicimus. vt in. l. ſi mater. §. j. in. l. ⁊ an eandem. §. actiōe. ff. de
execu. rei iudi. ⁊ in. c. abbate ſane. de ſen. ⁊ re iudi. lib. vj. ¶ Fortius er
go a principio pōt plures nullitatis cauſas proſequi. vt i iuribꝰ pro-
xi. ſ. alle. ¶ Ad tertiū dubium vcꝫ vtrū ante executionē dictarū triū
ſniarū poterit de cauſa nullitatis ante dictam tertiā ſentētiam intro-
ductam cognoſci ⁊ ſuper ea pronūtiari ⁊ videtur primo ꝙ nō. ꝑ tex.
in. d. cle. j. de re iudi. i. j. rn̄ſo. vbi dicitur ꝙ is qui cōtra tres ſentētias
reprobauit non debet admitti ad agendum vel excipiendū de nulli-
tate ipſarum vel alicuius ex eis donec huiuſmodi ſentētie plenarie
fuerint excutioni demādate. Cum ergo iſte de quo queritur reporta
uerit tres ſentētias contra ſe non debet admitti ad agendum vel ex-
cipiendū de nullitate ante executionē dictaruꝫ ſententiarum. Nec di
ctus tex. diſtinguit vtrū p̄us fuerit intentata cauſa nullitatis vł poſt
ea intentet̃: ſed ſimpliciter excludit a facultate agēdi vł excipiēdi an
te executionem ipſarū ſniarum: lꝫ ergo iſte de quo queritur fuerit ad
miſſus ante prolationem trium ſniarum in cā nullitatis tn̄ poſt ipa-
rum trium ſniarum prolationem nō debet amplius admitti, cū ex ꝓ-
latione ipſarum ſniarum illico ſurgat calūnia preſumpta cōtra agen
tem. ¶ Sed his tn̄ non obſtantibus cōtrariam ſententiam arbitror
de iure veriorēꝫ. vcꝫ ꝙ etiam ante trium ſniarum executionem poſſit
in dicta cauſa nullitatis fieri proſecutio dummodo per ipſuꝫ ſuccum
bente in principali nullum preſtetur circa trium ſententiarum exe
cutionem impedimentum. Et primo ad hanc ſniam ſuadet plurimū
tex. in. d. cle. j. ⁊ primo hoc modo inducendo. diſpoſitio eniꝫ illiꝰ cle. j.
q̄ vetat quē poſſe agere vel excipere de nullitate ante executionē triū
ſententiarum eſt iuris noui inductoria: vt patet ex prin. ibi: vt calum
niis litigantiū obuiet̃ ⁊c. merito debet in terminis ſuis dūtaxat habe
re locum cuꝫ veniat in preiudiciū agētis vel excipientis de nullitate.
ar. in re. odia reſtringi. de reg. iur. li. vj. ⁊ in. l. ij. §. ſi quis a principe. ff.
ne quid in lo. publi. ſed tex. ibidem loquitur cū tres ſententie ſint late
vt eo caſu non admittatur quis ad agēdum vel excipiendū de nulli-
tate ante ipſarum executionē: in caſu aūt noſtro nō fuit actū vel exce-
ptum de nullitate poſt triū ſententiarum prolationē vł añ merito nō
ꝑ̄dicat ſibi locū ille tex. in caſu noſtro. Nec ob. ſi dicat̃ ꝙ poſt ſniam
tertiā ꝓſequendo cauſam nullitatis dicat̃ agere de nullitate: q̄ dico
ꝙ non proprie dicitur nunc agere ſed potius proſequi actionē priꝰ in
tentataꝫ ante prolationem tertie ſententie. Aliud eſt em̄ agere de nul
litate poſt prolationē trium ſententiaruꝫ: ⁊ aliud proſequi actionē at
tentatam ante prolationem ipſarū. Quoniam tex. in. d. cle. preſumit
calumniā in agente vel in excipiēte de nullitate poſt tertiā ſentētiam
promulgetaꝫ: tū propter preſumptionē que orit̃ ex tribꝰ ſentētiis la-
tis ſuper eodem: tum q̄ quod nō licet tertio appellare preſumit̃ ca-
lumnioſe agere vł excipere de nullitate ad hoc vt poſſit impedire exe
cutionē ſniarum: que rationes ceſſant in caſu noſtro. Nā cum iſte ege
rit de nullitate ante prolationem triū ſententiarum cū illico poſt pri
mam ſniam ꝓpoſuerit de nullitate: ⁊ ſic eo tēpore quo ſibi cōpetat fa
cultas appellandi ceſſant dicte p̄ſumptiones calūnie ⁊ impediēdi exe
cutionem ſentētie. Merito debet admitti ad proſecutionē nullitatis
vt in propoſito. Et pro hoc optime facit in ſimili tex. in. d. l. is qui reꝰ.
3 ff. de publi. iudi. vbi patet † ꝙ accuſatus poſt denūtiationeꝫ nō poteſt
accuſationem contra alium inchoare: cū ante damnationem proſequi
⁊ implere poteſt: poſt damnationem non: vt plenius habetur in. d. l. is
qui reus. ita in propoſito dicendum videtur. Et pro hoc intellectu vi-
detur tex. in. d. cle. j. in. ij. rn̄ſo. iuncta glo. in verſ. impediri. vbi habet̃ ꝙ
ſi is contra quem late ſunt tres ſentētie appellauit a grauamine ante
prolationem ipſarum non impeditur poſt ipſarū prolationē appella
tionem ab interlocutoria prius propoſita proſequi. Id ſolū prouide
tur ibidem ꝙ pretextu appellationis nō impediatur executio ipſarū
trium ſententiarum. vnde aduertendum qꝺ tex. ibidem in ſecundo re
ſponſo nō loquitur ſicut in prima parte illius clement. Nam in prima
parte expreſſe dicitur quod poſt prolationem trium ſententiarum nō
admittitur qs ad agendum vel excipiendum de nullitate ante execu
tionem ipſarum ſniarum. Sed in ſecūdo reſpōſo ſolum dicitur ꝙ pre
textu appellationis prius interpoſite nō debet impediri executio: vn̄
nec prohibet proſecutionē appellatiōis prius a grauamine interpoſi
te. ⁊ hoc apertiſſime voluit gl. i ver. j. impediri. in fi. ¶ Et aduertēdū
ꝙ ille qui dicit ſe prius appellaſſe a grauamine dicitur in effectu proſe
qui nullitatem ſentētie diffinitiue ſequentis: quia ſi appellatio pronū
tietur legitima ſentētia ſequēs diffinitiua eſt nulla tanꝗ lata ab eo cu
ius iuriſditio eſt ſuſpēſa per legitimā appellationem. vt in. c. nō ſolū.
⁊ in. c. ſi a iudice. de appel. li. vj. ⁊ in. c. ſuper queſtionū. l ſi. de off. deleg.
Et nihilominus nō impedit̃ appellās ipſam ꝓſequi poſt ꝓmulgatio
nem tertie ſentētie dūmodo nō impediatur executio ipſaruꝫ ſniarum.
4 Ita dicendū pūctualiter in caſu noſtro † ꝙ cauſa nullitatis interpoſi
ta ante prolationem trium ſniarum nō debet impedi propter ſenten
tias ſuperuenientes. Satis eſt em̄ ꝙ virtus non impediat executionē
ſententie. ⁊ pro opi. facit maxime equitas. ex quo enim cauſa nullita
tis intentata eſt tēpore legitimo nō debet impediri propter caſum ſu
peruenientem. arg. in reg. factum legitime. cum not. ibidem in gloſ. de
reg. iur. lib. vj. ⁊ ne iudicialis inſtantia fruſtra euaneſcat: contra. l. ꝓpe-
randum. C. de iudi. ¶ Preterea ⁊ vltimo nullibi hoc prohibet̃ expreſ
ſe ergo proſecutio impediri non debet. q̄ qꝺ non eſt expreſſe ſancitum
ſuperſtitioſis nō eſt adinuentionibus p̄ſumēdū. vt in. c. conſuluiſti. ij. q.
v. ⁊ hoc de tertio dubio. ¶ Ad quartū ⁊ vltimuꝫ i quo querit̃ an ſup
poſita nullitate prime ſentētie relique due ſentētie cōfirmātes primā
que nulla fuit nulle ⁊ inualide cenſeri ⁊ iudicari debeant eoipſo ꝙ ꝯfir
ment ſniam nullā: de cuius nullitate nō erat tēpore aliarū ſniarū dua-
rum plene cognitū nec diſcuſſum. Ad hoc dubiū faciliter rn̄detur ꝑ
tex. in. d. cle. j. iuncta glo. in ver. donec. ⁊ in verſi. impedire. dico em̄ qꝺ i
cauſa nulla ſentētia reddit efficaces alias ſentētias: ⁊ ſi facta fuit exe
cutio debet illa retractari. Nā ſententia nō meretur dici ſententia: vt. l.
iiij. § condemnatum. ff. de re iudic. ⁊ alie ſententie ſequentes reddunt̃
ineffiaces tanꝗ nitentes prime ſnie que fuit nulla. arg. in. c. inter dile
ctos. §. ceterum. de fid. inſtru. Preterea ſcđa ſentētia ſeu eius effectus
fuit ſupenſus per ſequentem appellationē. ¶ Tertia autem ſentētia
non ſimpliciter cōfirmauit precedentē ſed ſolum quo ad merita cauſe.
Unde reſpectu nullitatis iud ex illico dedit remiſſioneꝫ ad partes: vn̄
quemadmodum ꝓlatio trium ſniarum antea latarū nō impedit quo
minus de nouo poſſit agi de nullitate ad effectū retractandi executio
nem illarū ſniarum: vt in. d. cle. j. iuncta glo. in ver. donec. ⁊ in ver. impe
trari. ita ⁊ fortiꝰ tres ſentētie nō debent impedire effectū cauſe nullita-
tis ante prolationem trium ſniarū intentatā. ¶ Et hec de quarto ⁊ vl
timo dubio dicta ſufficiāt ⁊c. ¶ Et ita vt. ſ. per me cōcluſum eſt arbi
tror iuris eſſe, ego Nicolaus abbas Monacē. Domini noſtri pape re
ferendarius ⁊ eius camere auditor. Et in teſtimoniū me ꝓpria manu
ſubſcripſi ⁊ ſigillum meum ſolitum apponi feci ſanioꝛ iudicio ſemꝑ
ſaluo ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. xcviij.

1 ☞ Priuilegium lite pendente conceſſum de litis pendentia mentio
ne non habita non valet.
2 Innouatio ſit ſi impetretur priuilegium tacite litis pendentie.
3 Superior non preſumitur in dubio iuri aliorum preiudicare.
4 Priuilegium quatenus tendit in aliorūꝫ preiudicium debet ſtricte in
terpretari.
5 Secundum reſcriptū non inualidatur ex eo qꝺ non faciat mentioneꝫ
de primo ſi primum erat nullum.
6 Duo impuberes ſi intendant contrahere matrimonium contrahēdū
de preſenti exprimant verba apta ad matrimonium contrahendum
trahunt ſpolia de futuro.

IEſu Chriſti ſaluatoris no-
ſtri preſidio ex corde inuocato. In cauſa ⁊ queſtione que in
p̄ſentia vertit̃ inter canonicos eccleſie in Celeracolſi: acto
res ex vna parte ⁊ dn̄m Joānem meſſet plebanū ⁊ canonicum predi-
cte eccleſie collegiate ex parte alia: ſup reditibus ⁊ prouentibꝰ p̄bende
⁊ canonicatus dicte eccleſie ad dictū Joannē pertinētibꝰ illud de iure
requiritur

requirit an indulgentia ſeu gratia dicto domino Joãni per ſanctiſ
ſimum dominum noſtrum Eugeniũ papam ſuper percipiẽdis fructi
bus ⁊ reditibꝰ dicti canonicatus in abſentia ad quinquẽnium con
ceſſa iure ſubſiſtat:ita quod ſine dictorũ canonicorũ ꝯtradictiõe poſ
ſit libere reditus ⁊ fructus dicti canonicatꝰ percipere. Et primo ad
materiam dilucidãdã videt̃ dictã gratiam nulliꝰ fore momenti:ma
1 xime in preiudiciũ pendẽte litis:qꝺ ſic probatur.† priuilegiũ lite pen
dente conceſſum de litis pendentia mentione nõ habita iure nõ ſub
ſiſtit:vt in.c.ſi.vt lit.pend.⁊ cle.ij.eo.ti.iuncta glo.in ver. innouaui.⁊
c.cauſaꝫ.el.j.de teſt. Sed predictum priuilegiũ lite pendẽte emanauit
nec de illa mẽtionẽ egit.ergo dictũ priuilegium nullum:⁊ quod ema
nauerit lite pẽdente:apertiſſime probari videt̃ per tex.d.cle.ij.vt lit.
pẽ.vbi habet̃ quod lis pendere dicit̃ quo ad h̃ vt nihil innouet̃ poſt
ꝙ a iudice competenti citatio emanauerit ⁊ ad partem peruenit: dũ
tamẽ in citatione illa talia ſint expreſſa per que plene poſſit pars in
ſtrui ſup qbꝰ in iudicio cõuenit̃. Et clarius ad propoſitũ hoc innuit
2 ibi glo.in ver.innouatuꝫ.† que dixit innouationẽ fieri ſi impetretur
ꝓuilegiũ tacite litis pẽdẽtie. In caſu aũt noſtro talis preceſſit citatio
vel qꝺ verius eſt:lꝫ citatio fuerit generalis tamen comparẽti dicto
domino Joanni ex parte dictorum canonicorum fuit in iudicio peti
tũ vt deberet dictus dñs Joannes per iudicem compelli ad dimittẽ
dũ canonicis predictis fructus,reditus ⁊ prouentꝰ canonicatꝰ ⁊ pre
bẽde:quos in dicta eccleſia collegiata tenebat ꝓpter eius nõ reſiden
tiã in prefata eccleſia. Et ſic in iudicio fuit inſtructus quod ſup fru
ctibꝰ ⁊ reditibꝰ dicti canonicatꝰ conueniebat̃:ergo non potuit ſup il
lius priuilegium impetrare de litis pendentia mẽtione nõ habita. Si
enim litis pendentia inducatur per nudam citationẽ cum expreſſio
ne eorum ſuper quibus eſt conueniendꝰ.d.cle.ij. Fortiꝰ induci debet
per citationem generalem facta poſtmodum expreſſiõe in iudicio ꝑ
viã petitionis cum plꝰ debeat operari expreſſio iudicialis ꝙ extraiu
dicialis.facit quod leg.⁊ no.i.c.c.venerabilibus.§.ſimiliter.de ſen.ex
cõ.li.vj.preterea ⁊ ſcꝺo ex alio capite dictũ priuilegiũ corruit.ſecũdo
ex defectu intentionis concedentis. Conceſſit em̃ illam gratiam do
minus apoſtolicus cum certa limitatione.voluit em̃ illã nõ valere ſi
al's eidem dño Joanni autoritate apoſtolica vel ordinaria in perpe
tuũ vl'ad certũ tempus ſuper eiſdem fructibus in abſentia percipien
dis gratia conceſſa fuiſſet. Sꝫ dicto dño Joanni fuerunt gratie in ꝑ
petuuꝫ cõmiſſe per dñm abbatẽ ad quẽ dicta eccleſia pleno iure perti
net.ergo gratia apoſtolica nulliꝰ fuit momẽti. Hic enim fuit gratia
domini abbatis in perpetuum cõceſſa:per.c.licet canon.in fi.de elec.
lib.vj.vbi patet ꝙ ordinariꝰ citra papam nõ põt in perpetuum diſpẽ
ſare:id eſt ad vitã beneficiati ſuper non reſidẽtia in eccleſia cathedra
li. ¶ Tertio impugnat̃ dicta gratia qꝛ nõ eſt adimpleta cõditio ſu
per qua dñs noſter eaꝫ cõceſſit:vcꝫ ſi dñs abbas ⁊ parrochiani dicte
eccleſie cõſentirẽt:q tñ nõ cõſenſerunt. Nec etiam dñs abbas cõſenti
re vult: lꝫ dicat ſe nõ velle infringere id qꝺ per ſuũ ꝓdeceſſorem geſtũ
eſt ſiue ꝑ iura ſubſiſtat:ſed illa gratia in perpetuũ facta nõ valuit pre
ſertim quo ad canonicatum:ſuper cuius fructibus in abſentia perci
piendis nulla facta fuit in gratia dñi abbatis mentio:merito tãquã
odioſa non debet ad iura dictorũ canonicorum prerogatiua extẽdi.
argu in.c.ij.de filijs preſby.lib.vj.⁊ reg.odia reſtringi.de regu.iur.li.
3 vj.† Nec preſumitur ſuperior in dubio velle iuri aliorum ꝓiudicare.
vt in.c.ſuper eo.de offi.del.⁊ in.l.ij.§.ſi quis a pricipe.ne quid in loco
publi.⁊ dixit Innocen.in.c.cum dilecti.de dona.⁊ Jo.and.i.c.olim.
4 de verb.ſig.⁊ Bar.in.l.ſi.ff.de conſti.princi.† ꝙ quatenus priuilegiũ
tendit in aliorum ꝓiudicium debet ſtricte interpretari.ergo ſuper illa
gratia domini abbatis nõ poteſt dictus dominꝰ Joannes ſe funda
re vt dicatur vigore illius conſenſum domini abbatis habuiſſe. Sed
his non obſtãtibus:contrariam ſententiam arbitror de iure verioreꝫ
videlicet dictam indulgentiam de iure predictis non obſtantibꝰ va
lere:quoniam papa poteſt quibuſcunqꝫ ſtatutis eccleſie non obſtãti
bus gratiam facere quia in talibus ſtatutis intelligitur excepta auto
ritas pape etiam ſi eſſent iuramento firmata:vt leg.⁊ no.in.c.conſti
tutꝰ.de reſcrip. Et nedum expreſſe ſed etiam tacite põt papa ſup nõ
reſidentia indulgentiã cõcedere:vt ſi concedat alicui duas eccleſias
curatas videtur tacite ſuper non reſidentia in altera ꝓpter impoſſi
bilitatem diſpenſare.vt no.glo.in.c.non põt.de prebẽ.lib.vj.⁊ priuile
gium a principe conceſſum debet eſſe manſurũ:vt i reg.decet.de reg.
iur.lib.vj. Dñs autem apoſtolicus dictã gratiam cõceſſit qbuſcũqꝫ
dicte eccleſie ſtatutis non obſtãtibꝰ.ergo voluit dicta ſtatuta quo ad
illam gratiam tollere.ſufficit em̃ mentio ita generalis.vt in cle.dudũ
prope fi.de ſepul. Nullum autem vitium dicte gratie imponi põt qꝺ
ſaltem appareat. ¶ Non obſt.motiua ſuperius facta.et ꝓmo ad id
quod opponit̃ de litis pendentia põt multipliciter rñderi.in primis
ꝙ impetrationis tempore nondũ lis pendebat.preceſſit em̃ gratia ci
tationis illam per multos mẽſes. Nam gratia fuit facta anno incar
tionis domini.M.cccc.xxxi.vt in fine literarũ apoſtolicaꝝ cõtinet̃.ſꝫ
citatio illa emanauit in.xxxij.vt patet in actis eiuſdẽ cauſe. Et ſic il
la obiectio omnino ceſſat. ¶ Secũdo preſupoſito ſine veritatis ꝓiu
dicio ꝙ lis ꝓceſſiſſet gratiam nõ tamẽ habuit impedire ipſiꝰ gratie
validitatẽ:quia ſi bene citatio ſeu petitio põderet̃ gratia non venit in
preiudiciũ litis: ſuper alio aũt litigabatur ⁊ ſuper alio gratia fuit ob
tenta: lis em̃ ſuper fructibꝰ ⁊ reditibus preteritis ceũ tunc preſenti bꝰ
erat:vt patet in prima ⁊ ſecunda petitionibꝰ factis nomine canonico
rum ſuper percipiendis in futurũ non erat intentata queſtio nec inten
tari poterat cũ nullum ius cõpeteret canonicis ad futuros reditus an
fructus deberẽtur canonicis propter non reſidentiã cũ canonicis.an
te ergo contumaciã in nõ reſidendo nõ cõpetebat ius eius.ꝯtumacia
autem de nõ reſidendo non poterat eſſe niſi reſpectu preteriti tempo
ris:vel tunc preſentis cũ in futurũ potuiſſet dictus dñs Joannes reſi
dere ⁊ capere fructꝰ.tractꝰ aũt futuri tẽporis nõ ſpectat ad iudicẽ:vt
in.c.romana.§.caueant.⁊ qꝺ ibi no.gl.de ſen.excõ.lib.vj.⁊.l.j.§.i.ff.de
vſur.vnde dicit̃ in tex.lꝫ debitor ſub vſuris ſit i mora de preſenti ⁊ ſic
preſentes vſure debeant ſm ius ciuile:nõ tñ propter morã de preſenti
poſſunt peti vſure pro futuro tempore cum debitor non poſſit dici in
mora ⁊ ſic ceſſat omnis petitio:vt dicit̃ in tex.not.ita pũctualiter dicẽ
dum eſt in propoſito.dictus enim dominus Joannes nõ impetrauit
gratiam ſuper percipiendis fructibus preteritis vel preſentibus: ſed
ſuper futuris:vt patet in conceſſione gratie. Conceſſit enim dominus
apoſtolicus vt a data illiꝰ gratie in quinquẽniũ futurũ poſſit percipe
re fructus canonicatus ⁊ eccleſie:lꝫ non reſideret ibidem:ſed in eccle
ſia ſancti Stephani ⁊ gratia in nullo preiudicet liti mote non impedi
tur per illã litis pendentiã cum ex diuerſis non fiat dilatio:vt in.ij.de
tranſla.prela.⁊ in.l.neqꝫ natales.C.de proba. ¶ Preterea virtus ꝓ
uilegij ꝓpter litis pendentiam annullat̃ ne aliquid in ipſius litis ꝓiu
dicium innouetur:vt clare dicit tex.maxime circa glo.in.d.cle.ij. Sed
dicta gratia non facit preiudicium liti:vt.ſ.probatũ.eſt cum nõ refe
rat ſe ad alios fructus ſuper quibus erat cõtentio nec ad impedimẽ
tum illarum per dictum Joãnẽ ſuper quibus in veritate habetur cõ
tentio:vt clare colligitur in ſecunda petitione dictorũ canonicorũ cũ
ſolũ fuerit grã ad quinquẽniũ facta a die date ſuper quo nõ poterãt
eſſe aliqua impedimenta ꝓſtita:ergo nullo modo gratia tãgit illam
litem:⁊ per conſequens non põt illius validitas per illã litis pendẽ
tiam impediri:⁊ hec ipſa veritas indubitata. Nõ ob.ſecũduꝫ motiuũ
videlicet ꝙ gratia illa fuit conditionata ſi alia ſuper eiſdẽ fructibꝰ nõ
preceſſiſſet:⁊ hic preceſſerat gratia domini abbatis. Rñdetur ꝙ dñs
noſter papa habuit reſpectum ad gratiam que habuiſſet in ſe validi
tatẽ quia verba ſunt intelligenda cum effectu:non autẽ debẽt illa ꝟ
ba referri ad gratiam que non tenuit de iure:cum non poſſet dici gra
tia ad hoc.l.iij.qꝺ quiſqꝫ iur.⁊ per Inno.in.c.cum omnes.de cõſti.fa
cit.l.iiij.§.condemnatũ.ff.de re iudi.⁊.c.relatum.de cleri.nõ reſidenti.
¶ Poſuit enim dñs noſter papa illam clauſulam:⁊ eſt de ſtylo curie
ne quis ſuper non reſidentia conſequeret̃ duas gratias in preiudiciũ
eccleſiarũ:que ratio ceſſat ſi precedens non potuit effectũ de iure ſor
tiri ⁊ ſuccedit iuris reg.nõ preſtat.de reg.iu.li.vj.facit quod in ſimili
5 no.in.c.ex tenore.de reſcrip.⁊ i.c.relatũ.de iure pa.vbi no.† quod ſecũ
dum reſcriptũ nõ inualidat̃ ex eo ꝙ nõ faciat mẽtionem de primo ſi
primum erat nullũ:vñ nõ habẽt locũ iura inualidantia ſcꝺm ex hoc
capite:qꝛ debẽt itelligi de reſcripto primo:ſcꝫ valido:vt in iuribus ꝓ
xime allegatis notatur. ¶ Ad tertiũ ⁊ vltimum motiuum reſponde
tur ꝙ in facto mihi preſupponatur ꝙ parrochiani cõſenſerint. Iteꝫ
dominus abbas iam tempore gratie conſenſerat:vt patet ex ꝯceſſiõe
ſue gratie ſeu diſpẽſatione. Nam licet nõ valuerit illa diſpẽſatio reſpe
ctu fructuu percipiendorum:propter ſuperius dicta.colligitur tamẽ
ex ea voluntas ⁊ cõſenſus domini abbatis.voluit enim quantũ in eo
fuit facere gratiam dicto domino Joanni vt poſſit illa eccleſia non
reſidere:vnde ſuccedit illa iuris regula:ſi nõ valet quod ago vt ago:
valeat vt valere poteſt:in.c.vnico.de ſponſ.impube.lib.vj.iuncta gl.
in verſi.matrimonium.⁊ in.c.a nobis.eo.tit.in antiquis.hinc text.iu
ris ciuilis dicit:qꝺ ſpe extra id quod agitur naſcitur obligatio.vt in
6 l.ſi is qui.§.vltimo.ff.commoda. ¶ † Et preſertim facit.d.capi.vnicũ
vbi habetur:quod ſi duo impuberes intendãt contrahere matrimo
nium contrahendum de preſenti:et exprimant verba apta ad matri
monium contrahendum:quia nõ poſſunt matrimonium cõtrahere
etate impediente: iuris interpretatiõe contrahunt ſponſalia de futu
ro:quia videntur voluiſſe ſibi cõſentire omni modo quo poterãt:ita
dicendum in propoſito quod licet dominꝰ abbas nõ potuerint illã
gratiam dare in perpetuum:attamen conſentit tacite vt dictus domi
nus Joannes ibidem nõ reſideret:⁊ dominus papa nõ requirit aliꝺ
ad purificationem ſue gratie niſi haberet inter cetera cõſenſuꝫ domi
ni abbatis:quo interueniente,vna cum conſenſu parochianorum in
dulget priuilegium ſuper fructibus in abſentia percipiendis quibuſ
cunqꝫ ſtatutis eccleſie in contrarium non obſtantibus. ¶ Cõcludo
ergo ex omnibus predictis dictam gratiã domini pape in quinquẽ
nium factam de iure valere ſtatutis et conſuetudinibus eccleſie:et cõ
tradictione canonicorum minime obſtantibus. Et ita vt ſupra ꝑ me
cõcluſum eſt dico ⁊ conſulo iuris eſſe. Ego Nicolaus de Sicilia Mo
nacenſis abbas ⁊ camere apoſtolice generalis auditor:⁊ ad fidem ꝓ
dictorum me propria manu ſubſcripſi:ac ſigillum meũ ſolitum impri
mi feci. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcix.

1 Publicum ad hoc,vt aliquid dicatur quid requiratur.
2 Occultans ſeipſum malicioſe ſiue impediēs ne poſſit ad eum citatio peruenire habentur pro citato.
3 Publicitas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudine aſtantium.
4 Notarius non debet ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtꝙ inſtrumentum eſt parti traditum ⁊ maxime iudicio exhibitum.
5 Inſtrumentum ſi ī aliquo reperiatur falſum totū quod in illo inſtrumento continetur caret roboris firmitate.

Saluatoris Jeſu Chriſti po
ſtulato ſuffragio. Illud in preſentiarū de iure requirit an
cōſideratis tribus in iudicio productis:videlꝫ inſtrumēto
acceptatiōis ⁊ ꝓuiſionis ⁊ in poſſeſſionē corporalē inductiōis in pri
mis. ¶ Item alio inſtrumēto petitionis inductiōis in poſſeſſionē et
publicationis acceptatiōis in tertia inſtantia ꝓductis. ¶ Itē an re-
leuatiōe facta ꝑ dñꝫ noſtrū papā dicatur eſſe ſatiſfactū regule ipſiꝰ
domini pape Eugenij:in qua voluit ī effectu ꝙ acceptās beneficiū vi
gore gratie expectatiue teneat intra mēſeꝫ a tēpore acceptatiōis ſibi
ꝓuideri facere ⁊ intra alios tres menſes immediate ſequentes teneat
acceptationē ⁊ ꝓuiſionē ſic factas ī loco beneficij publicare:alˀs gra
tia quo ad hoc ⁊ acceptatio ⁊ ꝓuiſio ſint nulle. Et primo videt ꝙ di
cte regule ſatiſfactū ſit tripliciter.primo per inſtrumētū in prima in-
ſtantia productū. Nam ibidē in effectu cōtinetur ꝙ ꝓcurator habēs
gratiā expectatiuā acceptauit eccleſiā parochialē de qua eſt ꝯtentio
⁊ vigore acceptationis non obtinuit prouiſionē:ac etiā fuit inductꝰ
in poſſeſſionē per circulū inherētē oſtio eccleſie ī qua ad certū tempꝰ
vt poſſeſſor ſtetit:māſit:⁊ dormiuit:⁊ deīde eccleſiā cuidā capellano
cōmiſit nomine ſui principalis que omnia fuerūt acceptata in cemite
rio ipſius eccleſie. Et de omnibus ⁊ ſingulis fuit cōfectū inſtrumētū
publicū per notariū in preſentia quatuor teſtiū. Per hec enim ſatis
3 patet eſſe ſatiſfactū illi regule domini Eugenij. Nam nedū intra mē-
ſem ſeu tres:de quibus in.d.regu.ſed illico ⁊ eodē cōtextu acceptauit
eccleſiā ⁊ obtinuit prouiſionē ⁊ acceptationē ⁊ prouiſionē in loco be
neficij publicauit. Nā lꝫ in inſtrumēto nō dicatur de hac publicatio-
ne ſatis tamen fuit id facere ex quo reſultet publicatum argu.eorū q̄
leg.⁊.no.in.c.cū ioānes.de fi.inſtru.⁊.in.c.licet ex quadā.de teſti.ꝙ in
teruenit publicatio ex actibus contentis in dicto inſtrumēto inſurre
xit.patet primo:quia in loco publico cūctis valētibꝰ intelligere fuit
1 acceptatio facta ⁊ ꝓuiſio ſecuta.ad hoc.c.j.de poſt.ꝑla.vbi dicit † qꝺ
ad hoc vt aliqd dicat eſſe publicū non requirit vt ipſius notitia ſin-
gulorū auribus inculcet:ſed ſatis eſt ꝙ publicū ſit actū. ¶ Preterea
fuit palā inductꝰ in poſſeſſionē ꝑ circulū ſiue annulū affixū oſtio ip-
ſius eccleſie:⁊ demū introductꝰ in domū dotis eccleſie: ibidē vt poſ-
ſeſſor ſtetit manſit ⁊ dormiuit:ac etiā ipſam domum cuidā capella-
no cōmiſit q̄ ꝑfecto geſta nō poſſunt eſſe nō notoria:vt in.c. quāto.⁊
quod ibi no.de trāſ.prela.vbi bonus text. ¶ Item de omnibus fuit
confectū inſtrumentū publicū in preſentia quatuor teſtiuꝫ ad hoc vo
catorum. Satis ergo publicauit acceptationē ⁊ prouiſionē tā reſpe-
ctu loci ꝙ publice ꝑſone ꝙ eorū que publica ⁊ quaſi notorie geſta ſūt
preſertim cū publicū ſeu manifeſtū ſoleat qñqꝫ appellari,quod ꝓbari
ꝑ teſtes poteſt, vt no.gl.in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mulie.⁊ no. Inn.
in.c.tua.eo.tit.⁊ preſertim hoc dicendū in caſu noſtro cum in dicta re
gula non dicat ꝙ acceptatio ⁊ ꝓuiſio debeāt ſolenniter publicari. ſꝫ
ſimpliciter dicit ꝙ in loco beneficij publicent. ¶ Aliud eſt eñ ꝙ ali-
quid mādetur publicari ⁊ aliquid mādetur ſolēniter publicari:,vt de
vtroqꝫ eſt tex.not.in cle.cauſam.de ele. Nō obſt.ſi dicatur ꝙ publica
tio nō fuit facta in eccleſia:ſed extra eccleſiā:qꝛ dico qꝺ ſatis ſit in ec-
cleſia cū ſit ante eccleſiam,vt eſt tex.in.d.cle.cauſam.iuncta glo.no.in
verſ.in domo. ¶ Preterea regula prefata nō dicit ꝙ fieri in eccleſia
debeat.ſed in loco beneficij.cemiteriū autē ⁊ domꝰ dotis eccleſie dicū
tur loca eccleſie:vt per circulū ſeu annulū ipſius oſtij.nemo aūt nega
re non poterit illum non eſſe locū beneficij. Ad ꝑdicta bene facit tex.
I.c.ſicut antiqtus.xvij.q.iiij.⁊ meliꝰ facit.c.ſi quis ꝯtumax.ea. cauſa
⁊ q̄ſtione.iuncta gl.j.⁊ quod no.bar.in.l. meminiſſe.ff.de offi c.procō.
Ex quibꝰ ōnibꝰ patet dicte regule ſatiſfactū fore. Per inſtrumentuꝫ
in prima inſtātia ꝓductū ſatiſfactū eſſe dicte regule.⁊ hoc per ea q̄.ſ̄.
dixi reſpectu primi inſtrumēti. ¶ Itē ⁊ fortius quia in ſecundo iſtru
mento aperte dicitur ꝙ ꝓcurator habēs gratiā expectatiuā petijt di
ctas acceptationē prouiſionē publicari:⁊ ꝙ in actu huius petitiōis
acceſſerūt ad eccleſiā acceptatā infra miſſarū ſolēnia:illaꝫ tamē repe
rierunt clauſaꝫ per parochianos ibidē incluſos : ⁊ ſubexecutore for-
titer pulſante ⁊ portam aperiri petente:nemo illorū qui ſe incluſerāt
voluit aperire malitioſe nec inductio ī poſſeſſionē ⁊ publicatio proui
ſionis in eadeꝫ eccleſia fierent.de quo īpedimēto fuit ibidē facta pu-
blica ꝓteſtatio. Et ſubexcutor quātū in ſe fuit debitā acceptationem
et prouiſionē in eodē loco publicauit ⁊ illas eſſe factas pnblice dixit.
Non eſt ergo imputandū parti ſi ꝓuiſio ſeu publicatio nō fuit facta
aliter ī eccleſia. Satis eñ pōt dici facta ex quo illi parochiani apud
quos debebat fieri impediuerūt ⁊ clauſerūt eccleſiā ī qua publicatio
nem facere volebant.arg.opti.in ſimili in.c.quoniam frequēter.in.§.
2 porro.vt lite non conte.vbi habetur † pro citato qui malitioſe ſeipſuꝫ
occultat ſiue impedit ne poſſit ad eum citatio peruenire.ad idē reg.
imputari nō debet per quem conſtat.de reg.iur.li.vj. Et hec quo ad
ſecundum inſtrumentū dixi. ¶ Tertio ꝙ etiam reſpectu releuatiōis
facte per dñm noſtrū papam nō obſtat regula prealt.dicto prouiſo.
nam dominus papa mādauit vt cōſtito de ꝑmiſſis cōtētis in dictis
inſtrumētis perinde in dicta cauſa procederet ac ſi dicte regule ꝺ pu-
blicando fuiſſet ⁊ eſſet plenarie ⁊ ſufficiēter ſatiſfactū:dominus autē
papa poteſt ſupplere omnē defectū ſolēnitatis.iij.q.vj.hec quippe.in
c.j.de tranſac.⁊ cōſtitutionē factam poteſt habere ꝓ infecta quo ad
iuris effectū:vt eſt tex.in.c.j.iūcta gl.not.in verſi.pro infectis.de immu.
eccle. ¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſniam arbitror de iure verio
rem. Et primo pro fundamēto deciſionis huiꝰ queſtionis ē videndū
qualiter ſit intelligēda dicta regula:quatenus precepit acceptationē
⁊ prouiſionē publicādas in quo arbitror dicēdū ꝙ publicatio poteſt
accipi ꝓprie ⁊ pricipaliter duobꝰ modis. Primo illud publicari dici
tur ꝙ in notorium deducitur. Secūdo quādo per publicationē trāſit
in famam publicā loci.vt eſt tex.no.ī.c.tua.de cohabi.cle.vnde publi
cum aſſeritur id qꝺ eſt notoriū per euidētiā vel famam:vbi ⁊ pro pri
mo facit gl.no.ij.q.j.de manifeſta.que dicit ꝙ publicū eſt quod omni
bus patet.alleˀ.bonū tex.inſti.de ſuſpe.tuto.in.§.cōſequens.non tamē
intelligo vt omnibꝰ de ciuitate debeat eſſe manifeſtū. Sꝫ ſatis eſt qꝺ
trāſeat in notitiā vicinie ſeu maioris partis in qua actus gerit:ſicut
de notorio dicimꝰ:vt eſt bonꝰ tex.ī.c.cū dilectus.de pur.cano.⁊ no.ꝑ
doc.ī.c.veſtra.de coha.cle.⁊ muli.⁊ in.c.de manife.ij.q.j.oportet ergo
vt aliquid dicatur publicū ſeu publicari ꝙ ita publice ⁊ palaꝫ fiat vt
trāſeat illico vel ſucceſſiue ī notitiā populi vicinie vel maioris partis
ſicut dicimꝰ de manifeſto.vt no.in preallega.c.veſtra. Et ad predicta
optime facit glo.no. Et in ꝓpoſito noſtro eſt gl.ſing.in cle.j.ꝺ ſepul.
in ver.publice.vbi tex.diſponit ſuper publice excōmunicato.⁊ glo.ibi
3 dem intrādo materiā quis dicitur publice excōicatꝰ:dicit † ꝙ publi-
citas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudīe aſtātiū.vnde nō ſufficit
ſm illam gloſ.no.ad hoc vt dicatur publice excōicatꝰ quod iudex in
bancho corā duobus vel tribꝰ teſtibus illuꝫ excōicauerit.quaſi velit
dicere ꝙ ius querit publicitatē alicuius actus ad effectum vel illius
actꝰ ꝑſumat apud alios notitia debet intelligi de publicitate ſeu no
torietate que cōſiſtit in facto non autē de illa que cauſatur a iure. In
caſu autē noſtro nō poteſt dici ꝙ acceptationis ⁊ ꝓuiſionis publica
tio interceſſerit aſſumēdo publicitateꝫ prout de iure aſſumi debet:vt
patet ex predictis ⁊ ex rñſionibꝰ ad motiua in ꝯrium addenda clariꝰ
patebit. Et primo iuxta ordinē attingā ea que reſultāt ex cōtentis in
primo inſtrumēto.lꝫ eñ procurator illius Joānis habētis gratiā ex-
pectatiuā petierit in preſentia quatuor teſtiuꝫ prouiſionē ſibi fieri de
eccleſia prius per eum acceptata:ac in illiꝰ ſe induci poſſeſſionē ⁊ ſub
executor illi prouiderit ⁊ ꝑ circulū ſeu annulū oſtij eccleſie in poſſeſſio
nem eū induxerit.nō tamen per hoc pōt dici ꝙ acceptatiōis et proui-
ſiōis interceſſerit publicatio:que omnia iſta petūt ita cōtigere in pre-
ſentia quatuor teſtium ꝙ minime tranſierint in aliorum notitiā. nec
in inſtrumēto dicitur ꝙ aliqui alij ab illis teſtibꝰ eſſēt preſentes. Nō
enim reſultat publicitas ex eo ꝙ actus geritur in cemiterijs:vel in ec-
cleſia:vel etiam platea:in preſentia quatuor dūtaxat teſtiū.ſed opor-
tet vt.ſ̄.dixi ꝙ actus gerat coram tanta multitudine vt actꝰ trāſeat
in notitiā ſaltem maioris partis vicinie. Nec etiā prodeſt ꝙ in domo
eccleſie dotis manſerit:dormiuerit:tādem illā eccleſiam alteri capella
no cōmendauerit:quia omnia iſta poſſunt cōtingere abſqꝫ publicita
te. Potuerūt enim omnia hec contingere in preſentia iſtorū quatuor
teſtium,dūtaxat ⁊ nō probat hoc eſſe ꝙ ab hoc cōtigit abeſſe.vt in.c.
ij.de trāſla.prela.⁊ in.l.neqꝫ natales.C.de probatio. Et quod ꝑdicta
vera ſint tali ratione fortificat. Predicta enim dñi pape regula req-
rit duo inter cetera. Primo vt prouiſio fiat intra mēſem receptionis.
Secūdo vt publicatio acceptationis ⁊ ꝓuiſiōis ſequatur intra alios
tres mēſes. Certum eſt enim ꝙ de ꝓuiſione debet fieri fides ꝙ ipſa in
terceſſerit intra mēſem vt in.c.vnico.vt eccl.benefi. Ergo quod ſequi-
tur in dicta regula de publicatione fiēda debet intelligi de alia ſolēni
tate ꝙ de preſentia triū vel quatuor teſtium. Nam ſi ex preſentia triū
vel quatuor teſtium induceret publicitas:ſatis fuiſſet exigere proba
tionem ſuper prouiſiōe:⁊ tamē dicta regula vltra ꝓbationē accepta
tionis ⁊ ꝓuiſionis exigit vt acceptatio ⁊ prouiſio debeāt publicari in
loco beneficij Oportet ergo neceſſario intelligi vt publicatio fiat ali-
ter ꝙ per preſentiam trium vel quatuor teſtium. Nec obſt.c.quāto.de
tranſla.prela.quia loquitur cum epiſcopus trāſit de vno epiſcopatu
ad alium:qꝺ non poteſt eſſe non notoriū:cum publice geſſerit pro epi
ſcopo in vtroqꝫ loco. Ad clemē.cauſam.de elec.reſpōdetur ꝙ lꝫ tex.fa
ciat ibi mentionem de publicatione ſimpliciter:de qua ſit ſolenniter.
non tamen tex.ibi dicit ꝙ publicatio dicatur fieri in loco per populū
frequētato:vt in predicationibus.⁊ ſimilibꝰ. Publicatio aūt ſimplex
debet fieri ſaltem coram multitudine vt ſic notitia trāſeat ſaltē ī ma-
iorem partem vicinie. Et per hoc patet rñſio etiaꝫ ad ea que continē
tur in ſecundo inſtrumēto ad id qꝺ procurator predictꝰ petijt:ſcꝫ di-

etiam ſuam prouiſionem i loco beneficij publicari: ⁊ ꝙ ex facto paro-
chianorum eccleſiã claudentiũ non potuerit ſequi in eccleſia publica-
tio. Nam ſi non potuit habere preſentiam illorum qui erãt in eccleſia.
debuit aliter prouiſionem ſuam publicare: puta adhibitis aliijs paro
chianis vtriuſqꝫ ſexus qui nõ erãt in eccleſia cathedrali: vel in alio lo
co publico. vt in. d. clemen. cãm. vbi bon⁹ tex. maxime iuncta gl. in ver.
publicari. ¶ Nec etiam obſt. ꝙ dictus ſubſecutor dixerit verba illius
acceptationẽ ⁊ prouiſionẽ ſe publicari: quia publicatio nõ depẽdebat
a nuda volũtate ipſius ſubexecutoris: ſꝫ neceſſe erat vt de facto fieret
publicatio prout diſpoſitum erat ex regula Eugenij domini nr̃i pa-
pe: ⁊ vbi opus eſt de facto ꝟba nõ ſufficiũt. vt in. c. j. cũ ibi nota. de eo
qui mitti in poſſeſ. facit. l. alimenta. C. de negot. geſt. Poteſt etiam ad
dictum ſecundũ inſtrumentũ rñderi. ⁊ aliter. videlꝫ ꝙ non facit fidem
cum eodem tempore dicatur fuiſſe cõfectũ cum primo ⁊ tamẽ multa
continent̃ in ipſo ſecundo que non poterant cõcurrere ſaltem veriſi-
militer cum ꝯtẽtis in primo. Nam vtrunqꝫ inſtrumentũ dicit̃ ꝯfectũ
anno dñi. M. cccc. xxij. die. j. mẽſis Iunij hora tertiarũ vel quaſi. Et
tamen in primo inſtrumẽto dicitur ꝙ procurator predict⁹ acceptauit
dictã eccleſiã ⁊ de ea ſibi prouideri petijt: ac ipſum inueſtiri de eadẽ:
⁊ ad corporalẽ ⁊ actualẽ poſſeſſionẽ iuriũqꝫ pertinentiarum eiuſdẽ
eccleſie iduci. Et ſubditur poſtmodũ ꝙ dict⁹ ſubexecutor de dicta ec
cleſia eidem prouidit ac inueſtiuit: ⁊ corporalem realẽ ⁊ actualẽ poſ
ſeſſionem iuriumqꝫ pertinentiarũ vniuerſarum eiuſdem per tactum
circuli ianue ipſius eccleſie ꝓpoſiti induxit. Et deĩde idẽ ſubexecu
tor prefatum procuratorem duxit ad domũ dotis ipſius eccleſie: ac
ꝑ ſedis ⁊ libri: ac miſſalis traditionẽ ad corporalẽ ⁊ realẽ poſſeſſionẽ
induxit: quia vt dicitur in dicto primo inſtrumẽto ad certum temp⁹
idẽ procurator vt poſſeſſor nomine ꝓcuratorio ſtetit: mãſit: ⁊ dormi-
uit: ⁊ deinde eandẽ eccleſiã cuidã capellano gubernandam cõmittes
ad propria receſſit. In ſecundo autem inſtrumento eadem hora vt dr
cõfecto dicitur ꝙ dictus ꝓcurator qui pauloante acceptauerat dictã
eccleſiã ⁊ de ea obtinuerat ſibi prouideri: petijt ⁊ requiſiuit dictũ ſub-
executorẽ vt eũ in realem ⁊ actualẽ poſſeſſionẽ induceret nõie procu-
ratorio ac acceptationẽ ⁊ ꝓuiſionẽ de ipa eccleſia factas publicaret.
⁊ demũ ſubdit̃ in dicto inſtrumento ꝙ dictus ſubexecutor ad poſtu-
lationẽ dicti ꝓcuratoris acceſſit ad dictã eccleſiã tempore quo miſſe
ibidem cantabant̃. ⁊ eam reperiẽs per parochianos clauſam circulũ
ianue recipiẽs fortiter antedictã eccleſiã pulſauit ⁊ eam aperiri petijt
⁊ illis parochianis ibidẽ incluſis aperire nolẽtib⁹ fuit publice prote-
ſtatus ⁊ dictum circulum ad man⁹ dicti procuratoris tradidit ꝑ hoc
vt aſſeruit eum in poſſeſſionẽ eiuſdẽ eccleſie inquantum potuit indu-
cẽdo dictaſqꝫ acceptationẽ ⁊ prouiſionẽ publicatas dixit ⁊c. Deinde
modicũ poſt ad dotem dicte eccleſie trãſeũtes ⁊ in ea ꝯſtitutos ꝑ in-
troitũ tñ dotis ⁊ ſedis ⁊ libri aſſignationẽ etiã in poſſeſſionẽ dicte ec
cleſie induxi. ¶ Que oĩa ſi bene cõpenſent̃ ⁊ ꝯſideretur ſunt vere im-
poſſibilia ſeu non veroſimilia. aut eñ notarius cõfecit ſm̃ inſtrumen-
tum ſupplendo multa que nõ in primo: vt de publicatione: ⁊ de eccl'ie
clauſura ⁊ ſimilib⁹. Et hoc facere nõ potuit: tum quia hec nouiter ad
4 dita ſunt cõfecta ſub imagine noui inſtrumenti. ¶ † Item quia nõ lꝫ
notario ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtꝙ̃ inſtrumentũ eſt
parti traditum: ⁊ maxime in iudicio exhibitũ: vt in caſu noſtro plene
per Io. an. poſt Spec. ſuper data ſexti libri ⁊ per Bar. in. l. ſi librari⁹.
ff. de reg. iur. aut enim confecit duo inſtrumenta tanꝙ̃ ſuper actibus
geminatis. ⁊ hoc eſſe nõ poteſt propter ꝯtrietatem que ex illorũ tenore
reſultat ſed non veroſimilitudinẽ. Nã cũ fuiſſet inductus in poſſeſſio-
nem vigore primi inſtrumenti fruſtra petebat iterum induci prout di
citur in ſecundo. ¶ Item quia in vtroqꝫ inſtrumento dicitur ꝙ fuit
inductus eadẽ hora in domo dotis eccleſie. ⁊ ſic nõ eſt ꝟoſimile ꝙ eo
dem tempore actus fuiſſet geminat⁹. ¶ Preterea in primo inſtrumẽ
to dicit̃ ꝙ introductus in poſſeſſionẽ domus eccleſie ibidem ſtetit: mã
ſit: ⁊ dormiuit aliquo tẽpore. in alio inſtrumẽto eadẽ hora ꝯfecto di-
citur ꝙ poſt acceptationẽ ⁊ prouiſionẽ ꝓcurator requiſiuit ſubexecu
torem ipſius vt ipſum induceret in poſſeſſionẽ ⁊ acceptationẽ ⁊ proui
ſionem publicaret: ita q̃ multe inſurgũt ꝯtrietates ⁊ nõ veroſimilitu-
dines ex tenore vtriuſqꝫ inſtrumẽti: vt patere poterit intuenti. ¶ Se-
cundo ergo inſtrumẽto non eſt danda fides propter ꝯtrietatem ⁊ nõ
veroſimilitudinẽ. vt in. c. imputari. de fide inſtru. ⁊ in. l. ſcripture. ff. eo.
tit. ⁊ in. c. quia veroſimile. de p̃ſump. ⁊ per Inno. in. c. fraternitatis. de
5 hereti. vbi inter cetera dicit † ꝙ ſi inſtrumẽtum in aliquo reperiat̃ fal-
ſum totum quod in illo inſtrumẽto continet̃ caret roboris firmitate:
⁊ propter falſitatẽ hui⁹ inſtrumẽti minor fides eſt adhibẽda p̃mo. vt
in ſimi. no. Inno. in. c. preterea. de teſti. cog. ⁊ per hoc patet reſpõſum
ad ea que continent̃ in primo ⁊ ſecũdo inſtrumẽtis reſpectu vere rela
tionis facte per dñm noſtrũ papã: poteſt dici ꝙ illa non teneãt tanꝙ̃
per ſurreptionẽ obtẽta: cum ſuggeſtũ fuerit dño pape omnia fore ve
ra q̃ i dictis inſtrumentis ꝯtinent̃: nec de illis poteſt fieri plena fides:
vt patet per p̃dicta: ad hoc. c. ſup literis. ⁊ c. poſtulaſti. de reſcri. quin-
imo dñs papa expꝛ̃ſſe releuationẽ fecit cũ ꝯditione ſi ꝯſtiterit de p̃miſ
ſis ⁊c. que quidem clauſula ſubintelligit̃ etiã ſi nõ fuiſſet expꝛ̃ſſa vt i. c.
ij. ⁊ quod ibi not. de cenſi. ¶ Concludo ergo ex oĩbus predictis dicte
regule domini noſtri pape Eugenij non eſſe per contenta in dictis in
ſtrumentis ⁊ releuatione prefata ſatiſfactũ. ¶ Et ita vt. s̃. per me ꝯ
cluſum eſt arbitror eſſe iuris ego Nicola⁹ de Tudeſchis abbas Mo
naceñ. dñi nr̃i pape referẽdarius ⁊ eius camere generalis auditor et
i teſtimoniũ me ꝓpria mea manu ſuſcripſi ⁊ ſigillũ meũ ſolitũ ĩprimi
feci meliori iudicio ſemper ſaluo. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. c.

1 ☞ Poſſeſſio tranſit etiam ex inutili contractu.
2 Succedens in locũ alterius debet vti eo iure quo ille in cui⁹ locũ ſuc
cedit.
3 Conſeruator non põt procedere niſi ſuper notorio.
4 Appellari bene poteſt a ſententia iudicis declarantis quem incidiſ-
ſe in penam legis.
5 Spoliatus lꝫ iudicio conſecutus ſit poſſeſſionem: põt tñ per ſe age-
re ad penam. l. ſi quis in tantum.

SAluatoris noſtri Ieſu Chri
ſti ex code inuocato preſidio. Ad clarã ⁊ luculẽtã preſcri-
ptionẽ thematis deciſionẽ plura dubia eliciẽda ſunt: ⁊ cõ
pendioſe illa examinabo. ¶ Primum nunq̃d poſſeſſio naturalis ⁊ ci
uilis fuit dicto epiſcopo commiſſa per illã mãſionẽ caſtri ⁊ officialiũ
expulſionẽ acquiſita. Ex quo inferã ad ſecundũ dubiũ: nunquid dic
to epiſcopo fuerit per donationem cõmunitatis acquiſita cõſimilis
illi⁹ caſtri poſſeſſio: ſcilꝫ tam naturalis ꝙ̃ ciuilis. ¶ Tertiũ an licuit p̃
fato militi propria autoritate preſertim poſt lapſum ſex menſiũ in-
uadere illud caſtrum nõ per ſuum expulſorem: ſed ꝑ ep̃m donatariũ
poſſeſſum. ¶ Quartum vtrum dictus comes iuſte fecerit occupãdo
illud caſtrum ad requiſitionẽ conſeruatoris dicti epiſcopi poſt exce-
ptiones ⁊ appellationes per dictũ militem interpoſitas. ¶ Quintũ
⁊ vltimum: an contra dictũ comitem iure potuerit dictus miles intẽ
tare cõditionẽ. l. ſi quis in tantã. C. vnde vi. petẽdo ſcilꝫ eũ priuari om
ni iure ſi quod ei competebat in caſtro predicto ⁊ illum adiudicari ei-
dẽ militi. Et ſi eidẽ comiti nullũ ius cõpeteret ꝙ ꝯdemnaret̃ ad eſti-
mationem caſtri p̃dicti ſoluẽdã eidẽ militi. ¶ Circa primũ breuiſſime
dico ꝙ dicto comiti per primã occupationẽ ab eo factã acq̃ſita fuit
ciuilis ⁊ naturalis poſſeſſio ⁊ dictus miles fuit poſſeſſione etiã ciuili
ſpoliatus: quia cum miles haberet in dicto caſtro officiales: ⁊ ſic per
illos poſſidebat ꝑ electionem illoꝝ perdit totaliter poſſeſſionẽ ſuã
vt eſt tex. in. l. fi. C. de acqui. poſſeſſ. ⁊ ibi hoc cõmuniter firmant doc.
maxime Bar. ad idem bonus tex. in. c. ex pte. s̃. de reſcrip. ⁊ per gl. ⁊
doc. i. c. olim. el. j. de reſti. ſpo. ⁊ ex hoc infert̃ ad ſecundũ dubiũ nũq̃d
ꝑ donationẽ factam prefato ep̃o tranſit illa poſſeſſio: ⁊ profecto cũ
interceſſerit traditio poſſeſſionis: an in eum tranſiuit quod erat
apud dictum comitẽ ⁊ nõ amplius. vt in. l. traditio. ff. de acquir. rer̃.
domi. ⁊ in. c. nuper. d̃ do. poſt diuor. reſti. facit. l. j. §. ſi vero vxori. ff. de
1 acq. poſſ. vbi patet † ꝙ etiam ex inutili cõtractu tranſit poſſeſſio: trã-
ſiuit ergo in dñm epiſcopũ donatariũ poſſeſſio que erat apud comi-
tẽ: nõ aũt dominũ cũ apud eũ minime ꝯſiſteret. ¶ Ad tertiũ dubiũ
vtrũ ſcilꝫ licuerit prefato militi poſſeſſionẽ de facto ⁊ propria autori-
tate recuperare preſertim poſt lapſum ſex meſiũ eo attento ꝙ nõ in-
uaſor ſcilꝫ comes: ſed ep̃s tũc poſſidẽs q non ſpoliauerat: nec ſpoliari
mãdauerat. nec ſpoliationẽ ratã habuerat cũ nõ fuerit ſpoliatio fa-
cta ſuo nomine: ⁊ per ꝯſeques ratam habere non poterat: vt in. c. cũ
quis. de ſen. excõ. lib. vj. ⁊ in reg. cũ quis. de reg. iur. eo. lib. Et videt̃
primo ꝙ licuerit: quia cum contra ep̃m non cõpeteret interdictũ vn-
de vi: cũ nõ ſpoliauerit nec ſpoliari madauerit nec ſpoliationẽ ratã
habuerit: vt probat̃ in. c. cum ſedem. de reſti ſpo. fortius non compe-
tit remedium facti vt propria autoritate poſſit illũ deijcere: nam
ſi deficit iuris remediũ: debet deficere remediũ facti magis odioſum.
arg. in auf. multo magis. C. de epiſ. ⁊ in. c. cũ in cũctis. in p̃n. de elect.
preſertim cum iura facultatẽ tribuẽtia ſuper poſſeſſione incõtinẽti re
cuperãda loquãtur ⁊ ꝓuideant cõtra inuaſorẽ ⁊ fundant ſe ſup. vio
lẽtia: videlꝫ ꝙ vim vi repellere licet. vt in. d. c. olim. el. j. de reſti. ſpolia.
legi. ⁊ no. in. c. ſignificaſti. de homi. ⁊. l. iij. §. cũ igitur. ff. de vi ⁊ vi ar-
mata. ⁊ quod ibi no. maxime ꝑ bar. p̃terea iure requirũt ꝙ poſſeſſio-
nis recuperatio autoritate propria debeat incontinenti fieri: vt i iu-
rib⁹ ſuperius alle. hinc dicit Bart. in. l. j. C. vnde vi. ꝙ debet fieri itra
triduũ. Sed hic ſtetit iſte miles per ſex menſes ergo poti⁹ fuit ſpolia
tio ꝙ̃ poſſeſſionis ficta continuatio ſeu violẽtie repulſio. Sꝫ his non
obſtantibus ꝯtriam ſniã arbitror veriorem moueor primo per. c. ſe-
pe. de reſti. ſpo. vbi patet ꝙ rapiens rẽ ſcienter adiectiõe eq̃parat̃ vio
lento vnde contra talem cõpetit remediũ poſſeſſoriũ ſicut cõtra vio-
lẽtũ: vt ibi: ⁊ no. in. c. cũ ad ſedem. eo. ti. ⁊ facit quod leg. ⁊ not. i. c. q̃a
ꝟo. de iudi. merito talis poſſeſſio vitioſa ⁊ q̃ſi violẽta nõ potuit nec
debuit impedire antiquã poſſeſſionem quomin⁹ ſuã poſſeſſionẽ incõ
tinenti recuperauit: cum talis recipiẽs tm̃ adiectione dicatur ſuccede
re in vitum. d. c. ſepe. ⁊ c. quia vero. at dictus epiſcopus recipit caſtrũ
a comite ſciens illud inuaſum ꝑ dictũ comitẽ. cũ illa inuaſio eſſet no
toria in loco vnde non preſumitur illã ignoraſſe. xli. di. quod dictis. ⁊
2 de p̃ſump. c. quanto. † qui in locum alterius ſucceſſit eo debet vt iure

quo ille in locū cuius ſuccedit.vt in.c.eccleſia.vt lit.pendē.facit.c.reco
lentes.de ſta.reg.Nec ob.qđ.ſ.dictū eſt ꝙ talis recuperatio debeat
fieri incōtinenti:quia dicendū eſt.ꝙ incōtinenti dicit᷑ aliquid fieri cū
cōmode fieri poteſt non diuertēdo ad extraneos actus.vt.l.ij.§.cōfe
ſtim.ff.ad tertul.vñ in caſu noſtro apertiſſime dixit Barto.i.d.l.iij.§.
cum igitur.ff.de vi ⁊ vi arma.ꝙ tales poſſent eſſe circūſtantie ꝙ etiaꝫ
poſt ſex mēſes a tempore deiectiōis diceret᷑ facere incōtinēti:⁊ ponit
quaſi exemplū in terminis noſtris.Et idem videt᷑ de mente gl.⁊ doc.
in.c.ſignificaſti.de homici.Erat enim iſte miles abſens ⁊ īfirmꝰ ⁊ ha-
bebat agere contra virū potentem:ita ꝙ his attētis ſatis poteſt dici
eum incōtinenti recuperaſſe.quibus concludit᷑ ꝙ licuit etiam contra
hūc epm̄ ⁊ in tēpore prefinito ſeu ꝑmiſſo poſſeſſionē dicti caſtri recu-
perare propria autoritate vt fecit.etiā dici poteſt ꝙ vim vi repulerit.
vt in iuribus preal᷑.¶ Uenio ad quartū:an dictus comes bñ fecerit
occupādo poſſeſſionē caſtri ad requiſitionē illius ꝯſeruatoris .Et cō
cluſiue ꝓcedēdo credo firmiter ꝙ nō:ex multiplici capite.¶ Et p̄mo
3 †qꝛ cōſeruator nō pōt ꝓcedere niſi ſuper notorio:vt in.c.j.vt ibi not.ḋ
offi.dele.li.vj.Sed in caſu nr̄o licet factū expulſionis fuiſſet notoriuꝫ
maleficium nō erat notoriū:imo allegatū fuit pro parte militis quod
iuſte ⁊ ſine omni delicto potuit illa expulſio ⁊ poſſeſſiōis recuperatio
fieri.quod patet ex proxi.all᷑.⁊ ita factum extitit ⁊ cōceſſerunt delictū
⁊ notorietatem delicti:nō potuit conſeruator vlterius ꝓcedere tanꝙ̄
ſup notorio:vt clare firmat gl.quaſi in terminis noſtris in.d.c.j.pxi.
al᷑.⁊ quāqꝫ poſſit replicari ex aduerſo qđ negato delicto ⁊ cōfeſſo fa-
cto:vt puta quia dicat ſe feciſſe ad ſuam defenſionē vel animo recupe
rādi ſuam poſſeſſionē licuit ꝯſeruatori ad ſuā iſtructionē ꝑ teſtes etiā
parte abſente ſuper notorietate maleficij.vt ibidē in.d.c.j.no.per Jo.
and.ꝙ videtur iſte cōſeruator effeciſſe.Ad hoc poteſt tamē reſpōderi
ꝙ delictū hic nō poſſit eſſe notoriū:cū nullū ſubeſſet delictū:vnde non
eſt qualitas ſine ſubiecto.xxxij.q.ij.qđ vero nō formatū.⁊.c.ad diſſol
uendum.de deſpō.impu.Et ſic cū proceſſerit ad vlteriora nō pronun
tiando factum ⁊ delictum eſſe notorium nō valuit ſentētia nec proceſ
ſus ſuus:ex quo in veritate non erat iudex cum deficiat qualitas ſup
qua fundat᷑ iuriſditio.vt plene no.ꝑ Inn.in.c.p̄terea.de dila.⁊ in c.
tua.de cohabi.cleri.facit.l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxa.⁊ plene
no.per doc.in.c.ſi clericus laicū.⁊.c.cum ſit generale.de fo.compē.et
ſi etiam ꝓnuntiaſſet factum eſſe notorium nihilominꝰ nō induceret᷑
validitas ꝓceſſus vigore appellatiōis ſubſequentis que habet extin
guere ſeu ſuſpēdere iudicatum.l.j.ff.ad turpil.⁊.l.j.ff.de penis.⁊.c.ve
niētes.de iureiuran.⁊ quāꝙ̄ in facto vero notorio nō poſſit appellari
vt in.c.cum ſit romana.de appel.cū a ſnīa iudicis declarātis factū eſ-
ſe notorium debet poſſe appellari:cum poſſet iudex iniuſte ꝺclaraſſe:
ſicut in ſimili dicit glo.no.in.c.cupientes .ff.quod ſi ꝑ viginti de elec.
4 lib.vj.quod lꝫ a ſnīa iuris non appellet᷑:vt in.c.qꝛ vero.ḋ appel.† ta-
men a ſnīa iudicis declarātis quem incidiſſe in penā legis bene poteſt
appellari:vnde cum in caſu noſtro fuerit appellatū ad ꝯſeruatorē in
facto ſaltē ꝓ tali nō licuit comiti obtēperare iudici:cuius ſnīa ſeu iu
riſditio erat ſuſpenſa ꝓpter appellationis interpoſitionē cū executor
nō debeat parere mādato euidēter iniquo.vt no.in.c.paſtoralis.§.qꝛ
vero.de offic.deleg.debet enim iudex ſecularis impendere brachium
ſuum ad petitionez iudicis eccleſiaſtici quādo implorat᷑ ſm̄ deū.nō
autē iniuſte ⁊ in alterius iacturā:vt dicit tex.in.c.j.de offi.ordi. in fi.
ibi per doc.Et qđ iniuſte epiſcopus ꝓceſſerit patet vltra p̄dicta ex ſen
tētijs in huiuſmodi cauſa ꝓlatis:vt.ſ.dicitur in preſcriptione thema
tis.¶ Ad p̄dicta facit vnum notabile dictū Bar.in.l.iuſte poſſidet.
ff.de acqui.poſ.vbi dicit queꝫ non excuſari a delicto ex precepto iudi
cis ſeu decreto ſi iudex nō rite ꝓceſſit.Non ergo excuſat᷑ comes ex pre
cepto cōſeruatoris p̄ſertim cū vidiſſet ciuitatē voluiſſe virtutē appel-
lationis impedire per brachium ſuū .Quinimo p̄ſumitur ex p̄terito
euꝫ fuiſſe munito animo.argu.in.c.ſcribam.Et qđ ibi not.de p̄ſump.
Ex predictis infertur ad deciſionē vlti.principalis dubij:an econtra
dictum comiten potuerit miles intētare cōditionem.l.ſi quis in tātā.
C.vnde vi.modo predicto.Et omiſſis argumētis puto dicēdū ꝙ ſic:
ex duplici capite.Primo ob primam inuaſionē violēter factam.Nā
licet qs putat rem eſſe ſuam ⁊ ſibi licere rem ꝓpria autoritate capere
nihilominus incidit in penam illius legis.vt in.d.l.ſi quis i tātam et
inſti.vi bono.rapto.§.j.Nec obſt.ſi dicatur ꝙ cū dictus miles prima
autoritate dixiſſet ſibi ius recipiēdo poſſeſſionē predictaꝫ non debet
amplius habere facultatem intētandi cōditionem illius legis:cū vi-
deatur violētie vitium purgatum.arg.in.l.ij.C.quod me.cau.¶ Ad
hoc enim reſpōdetur ꝙ diſpoſitio illius.l.ſi quis in tātā.prouidet cir
ca duo.Primo vt inuaſor cōpellatur poſſeſſionem quā abſtulit reſti-
tuere poſſeſſori,⁊ in hoc illa lex non eſt penalis.Secūdo vt dominiuꝫ
illius rei amittat ſi erat dominus.ſin autem cōpellatur illarum reruꝫ
eſtimationem reddere.⁊ i hoc illa lex eſt penalis.vnde lꝫ ſit mēti illiꝰ
legis ſatiſfactū per recuperationē poſſeſſionis cum non poſſit nec de
beat ampliꝰ cōpelli ad poſſeſſionē reſtituendā ex quo recuperata exti
tit tamen remanet diſpoſitio illius.l.quo ad ſecūdā partem penaleꝫ
vt in penam violentie perdat dominium illius ſi erat dominus:alias
delictū violentie remaneret impunitū.Nō enim fuit comes in aliquo
punitus ex recuperatione poſſeſſionis per militem facta:cum ſolū mi
les rem ſuam recuperauit quam iure recuperare potuit:vt.ſ.prob atū
eſt.⁊ pro hoc all.glo.mag.in.d.l.ſi quis in tātam.parum ante ſui finē
in verſi.quod ſi egi . que concludit ꝙ ſi ſpoliatus egit primo tm̄ ad rē:
nihilominus ſupereſt actio ad penam cum actione nō officio iudicis
5 debeatur pena illius.l.Et ſic apertiſſime vult † ꝙ lꝫ ſpoliatus ſit etiaꝫ
in iudicio poſſeſſionē cōſecutus:nihilominus poteſt poſtea per ſe age
re ad penam,l.ſi quis in tantā.fortius hoc dicēdum in caſu noſtro in
quo non egit primo pro poſſeſſione dūtaxat recuperāda in iudicio ex
tra iudicium vtens iuris permiſſione ſuam poſſeſſionē recuperauit.⁊
hoc puto ſine aliquo ſcrupulo de iure ꝓcedere:non enim peccat qui le
gis autoritate agit:vt in.l.gracchꝰ.C.de adul.⁊.xxiiij.q.iij qui peccat.
Et ſecundo capite poteſt agi contra dominū comitem ratione violen
tie ſecunda vice allegata:quia vt.ſ.dixi:conſeruator non rite nec recte
proceſſit inuocando auxiliū brachij ſecularis preſertim poſt appella
tionez interpoſitā:vt.ſ.probatū eſt.⁊ patuit etiam ex ſentētijs poſtea
latis.ergo comes incidit in penam illius.l.ſi quis in tantā etiā ſi facit
animo obediendi:quia tale preceptum nō excuſat a delicto etiam ſi fe
ciſſet per imprudentiā.vt no.dixit Bar.in.d.l.iuſte poſſidet.vt.ſ.teti
gi.⁊ facit.d.§.j.inſti.vi bo.rap.Nam ⁊ ipſe iudex procedendo non re-
cte tunc dicit de violētia ſi eā intulit vel inferri mandauit.vt in.c.con-
querēte.de reſti.ſpo.⁊ in.c.cum cauſa.de offi.dele.⁊ facit contra dictū
comitem etiaꝫ quod.ſ.tetigi .Et ita vt.ſ.per me cōcluſuꝫ eſt arbitror
iuris ego nicolaus de Tudeſchis:abbas Monacēſis:camere apoſto
lice auditore domini noſtri pape referēdarius :meliori iudicio ſemꝑ
ſaluo.Laus deo:amen. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cj.

1 ☞ Papa per ſuū priuilegiū non intēdit preiudicare inſtitutioni be
neficij:niſi hoc aperte exprimat.
2 Priuilegium nō preiudicat compoſitioni prius facte de illa ſpeciali
mentione non facta.
3 Princeps ſi nō conceſſit alicui priuilegiū cū aliquali reſeruatione iuris
alterius valet.
4 Priuilegia omnia preiudicialia ſunt ſtricte interpretanda.
5 Preſcriptio quadraginta annorum ſufficit cōtra eccleſiam citra Ro
manam.⁊ nu.9.
6 Preſcriptio contra filium in rebus aduentitijs non currit durāte pa-
terna poteſtate.
7 Preſcriptio eſt ſtricti iuris ⁊ tm̄ preſcribitur ꝙ̄tum poſſidetur.Et nō
preſcribitur tempore guerre.⁊ nu.8.
10 Priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos.
11 Priuilegiū recipit largiſſimā interpretationē contra priuilegiantem.

In queſtiōe que vertitur ſeu
verti ſperatur inter monaſteriū ſancte crucis mōtis Ana-
lēſis Eugubinenſis dioceſis ex vna parte:⁊ fratres ordinis
Ciſtercienſis :ex alia ſuper ſubiectione ſeu ſtatu monaſterij ſancti bar
tholomei de Campo regio eiuſdem dioceſis:tria ad claritatē deciſio-
nis arbitror examināda ¶ Primo nūquid per priuilegia exemptio-
nis ⁊ vnionis dicto monaſterio ſancti Bartholomei cōceſſa ſit preiu
dicatū iuri monaſterij ſancte Crucis.¶ Secundo preſuppoſito ꝙ p̄-
uilegium nocumentū non attulerit quadraginta annorum:an preſcri
ptio habeat excludere ius ⁊ actionē cōpetētem dicto monaſterio ſan
cte crucis. ¶ Tertio ſi talis p̄ſcriptio preiudicet an dicitum monaſte
rium ſancte Crucis poſſit preſcriptiōe cētenaria ſe tueri vigore priui
legij Ceſarei qđ papa poſtmodū ratum manere ſanxit.Primum ex or
dine aggrediēs.videt᷑ primo ꝙ per priuilegiū Alexandri :per grego-
riū poſtmodū corroboratū ſit iuri dicti monaſterij ſancte Crucis p̄iu
dicatum.ſanxit enim dictus Alexāder ꝙ dictum monaſterium ſancti
Bartholomei:neqꝫ epiſcopo:neqꝫ abbati:neqꝫ deniqꝫ cuiꝙ̄ clericoꝝ
ſeu ſecularium:ſed ſibi tantūmodo ſucceſſoribuſqꝫ ſuis Romanis pō
tificibus de ſua ſubiectione reſpōdeat et adiecit poſt pauca ꝙ ſi quiſ
piam vel epſ:vel abbas vel quelibet perſona cōtra huiuſmodi noſtre
cōſtitutionis edictum per aliquā machinationē ſubtilitatiſqꝫ aſtutiā
prefataꝫ ſibi arrogauerit vel ſubdiderit monaſterio ⁊ is qui dederit ⁊
is qui male ſuſcepit vſqꝫ dū reſpiciat:⁊ quod male preſumptū eſt red-
dat per autoritatem dei omnipotentis et beati Petri apoſtolorum
principis perpetue dānationis vinculo ⁊ anathematis innodetur ⁊c.
¶ Cum ergo papa qui plenitudinē habet poteſtatis.vt in.c.cūcta ꝑ
modū.⁊.c.per principalē.ix.q.iij.exemerit dictum monaſterium a ſub
iectione epiſcopi ⁊ abbatis ⁊ cuiuſcūqꝫ alterius perſone quod cū po-
tuiſſet facere in dubiū minime reuocanduꝫ eſt.vt in.c.ſi papa.de priui.
lib.vj.facit.c.dudum.⁊.c.quāuis.de preben.eo.lib.ergo nō poteſt mo
naſteriū ſancte Crucis aliquā ſubiectionē i dicto monaſterio pretēde
re.Si enim preiudicat᷑ epiſcopo cuiꝰ poteſtas eſt ordinaria ſupra mo
naſterium.xviij.q.ij.monaſteria.⁊.c.abbates.⁊.c.ſi qs abbas.de relig.
domi.c.cum dilectꝰ.⁊.c.venerabilis.cum ſimili.Fortiꝰ debet p̄iudica
re abbati ſancte Crucis p̄tēdēti aliqualē ſuperioritatē ex inſtitutione
dicti monaſterij dūtaxat.dictus enim abbas ſolum pretendere pote
rat quatuor:ſcilꝫ confirmationē abbatis.Item reuerentiā ⁊ obedien
tiā ⁊ certum

tiam ⁊ certum annuũ cenſum.Hec eñ quatuoꝛ duntaxat reſeruauit
patronus tempoꝛe fundationis abbati monaſterij ſancte Crucis.fa
ciliꝰ ergo debent tolli iſta:⁊ de iure ſpeciali ↄtra ius cõmune ꝙ pote
ſtas epiſcopi que oꝛdinaria eſt ⁊ fauoꝛabilis ⁊ ſuper plena ſubiectiõe
fundata eſt.Sʒ nulli dubiũ ꝙ epiſcopo p̄iudicet.d.c.ſi papa.⁊.c.j.de
p̄uile.li.vj.⁊.xvj.q.j.qꝛ frat.multomagis debet p̄iudicare abbati, ar
gu.in.c.dilectus.de offi.leg.Nec poteſt allegari ſurreptio cum de ab
bate fuerit facta in pꝛiuilegio ſpecialis mentio que nõ poterat verifi
cari niſi in iure ſpeciali:cum de iure cõmuni vnum monaſteriũ nõ ſit
ſub alio.d.c.monaſteria.⁊ no.i.c.in p̄ſentia.de pꝛoba. ¶ Scdo adiu
uat vnio nouiter facta per dñm papã Martinum hodiernuʒ i eo qd
illud monaſterium venit fratribꝰ Ciſterciẽſibꝰ ſubtrahẽdo dignita
tem abbatialẽ:quod indubitãter facere potuit:vt i.c.ſicut venire. de
exceſ.p̄la.⁊ in.c.⁊ tẽpoꝛis qualitas.xvj.q.j.p̄ſertim cũ vnio fuerit fa
cta poſt dictũ pꝛiuilegium ⁊ poſt iura preſcripta cõtra Monaſteriũ
ſancte Crucis.preſcriptio enim omnem actionẽ p̄cludit vt dicit tex.
in.c.ad aures.de pꝛeſcrip.Nõ ergo fuit opꝰ mentionẽ facere de mo
naſterio ſancte Crucis cũ ipſius ius iam ſublatum erat per p̄uilegiũ
Alexandri:⁊ per p̄ſcriptionẽ quadragenariã.Sed his nõ obſtãtibꝰ
ↄtrariã ſniam puto preualere:vt ſcʒ per p̄uilegiũ Alexandri:vł vnio
nis facte per dominũ Martinũ nullũ pꝛeiudiciũ fuerit irrogatũ iu
ri monaſterij ſancte Crucis.Moueoꝛ pꝛimo:quia de intentione p̄n
cipis eſt nunꝙ̄ p̄iudicare iuri tertij niſi de eo ſpecialẽ faciat mẽtionẽ
vt in.c.ſuper eo.de offi.dele.⁊.l.ij.§.ſi qs a pꝛincipe.ff.ne qd i loco pu
bli.preſertim cum derogat̃ inſtitutioni beneficij ⁊ diſpoſitioni laica
li ne laici per hoc ſubtrahantur a fundatione eccleſiarũ.Ad hoc gl.
no.in cle.per literas.de pꝛeben.⁊ qd no.per doc.in.c.cum dilectus.de
iure patro.¶ Sed in caſu noſtro nõ facta fuit ſpecialis mẽtio de iuri
bus competẽtibꝰ monaſterio ſancte Crucis.ergo talia pꝛiuilegia nõ
obtinent firmitatẽ ⁊ p̄iudiciũ illius monaſterij.Nec obſt.ꝙ in pꝛiuile
gio Alexãdri ſeu Gregoꝛij fuerit dictũ vt nulli abbati ſubiaceat ⁊c.
quia iſta nõ eſt ſufficiẽs mentio vt pꝛeiudicetur iuri monaſterij.qꝛ mẽ
tio debet eſſe ſpecialis ⁊ nõ ita generalis.vt in.c.ij.de do.⁊ contum.⁊
quod ibi not.per doc.in.c.cum dilecta.de reſcrip.⁊ bonus tex.in.c.bo
ne.de cõfir.vti.vel inuti.pꝛeſertim in caſu noſtro erat fienda ſpecialis
mentio in quo illa iura erant debita monaſterio ſancte Crucis ex pꝛi
1 meua inſtitutione monaſterij ⁊ diſpoſitiõe laici patroni.† Nã papa
per ſuum pꝛiuilegium nõ intẽdit pꝛeiudicare inſtitutioni beneficij:ni
ſi hoc aperte expꝛimat.vt in.c.cum dilectꝰ.de iure patroñ.facit opti.
c.monaſteria.xv.q.vij.⁊.c.eleutheriꝰ.xviij.q.ij.potuit eñi papa i ſuo
pꝛiuilegio intelligere de abbate qui in certis religionibꝰ vocatur pa
ter abbas:cui modicum pꝛeiudiciũ irrogatur.vñ nõ debemus preſu
mere rationibus pꝛedictis papam intellexiſſe per verba generalia d̃
ſpeciali diſpoſitione patroni.Ad idẽ bonus tex.in.c.ex multiplici.de
2 deci.vbi patet † ꝙ pꝛiuilegium nõ pꝛeiudicat compoſitioni pꝛiꝰ fac
te de illa ſpeciali mentione non facta.⁊ in.c.cum olim.de pꝛeſcri.vbi p̄
uilegium non pꝛeiudicat laudo lato ex cõpꝛomiſſo:foꝛtius non dʒ p̄
iudicare inſtitutiõi bñficij ſeu monaſterij de illa ſpãli mẽtione nõ ha
3 bita.¶ Secũdo facit.c.veniens.de p̄ſcrip.vbi tex.not.innuit † quod
ſi pꝛĩceps conceſſit alicui pꝛiuilegium cum aliquali reſeruatiõe iuris
alterius valet pꝛiuilegium.Item poſtmodũ conceſſum ſuper illis iu
ribus ſuis aliquali reſeruatione pꝛius facta de illa non habita mẽtio
ne ꝙ ſi papa ſciuiſſet illam reſeruationem non cõceſſiſſet foꝛte ſine illa
vt ibi notabiliter deciditur.ergo idem ⁊ foꝛtius dicendum i caſu no
ſtro ꝙ ſi papa ſciuiſſet ꝙ illa quatuoꝛ iura fuiſſent reſeruata p̄ patro
nũ monaſterij ſancte Crucis:nunꝙ̄ ↄceſſiſſet illã plenã exemptionẽ ſi
ne illoꝛum iurium reſeruatione qñ ſaltem de illis feciſſet mẽtionẽ pꝛe
ſertim cum potuiſſet concedi exemptio cum illoꝛũ iuriũ reſeruatiõe:
quia illa iura non inducũt plenam ſubiectionem:vt clare innuitur ex
c.his que.de maio.⁊ obe.⁊.c.cum inter.de re iudic.vbi enumerantur
multa iura inferentia penam ſubiectionis: et inter illa enumerantur
obedientia ⁊ reuerẽtia tanꝙ̄ ſpecies.¶ Tertio adducitur.c.j.de con
ſti.lib.vj.vbi dicit̃ ꝙ papa per ſuã conſtitutionẽ nõ cenſet̃ velle tolle
re ſtatuta ⁊ conſuetudines:cũ in facto cõſiſtũt niſi de eis fecerit men
tionem.Ergo foꝛtius idem dicẽdũ in pꝛiuilegio:quod nõ emanat cũ
tanta moderatione ſicut ius commune:vt ibi no. Nõ ergo debet tol
li ſtatutum ⁊ oꝛdinamentũ factum in inſtitutiõe monaſterij per pꝛiui
legiuʒ pape ex quo illa non fuit facta ſpecialis mentio.¶ Quarto
facit quia Gregoꝛius ſeu Alexander voluit ſimpliciter derogare iu
ri monaſterij ſancte Crucis:qꝛ dixit ꝙ hoc pꝛiuilegium exemptionis
nõ deberet recedere a charitate ſancte Crucis pꝛout in alio p̄uilegio
dixerat.vñ credendum eſt p̄ illa verba voluit reſeruare omnia iura cõ
petentia monaſterio ſancte Crucis:non ergo reſeruaret illi charitatẽ
ſi vellet ſibi ſubtrahere cenſum ab antiquo impoſitum:vel alia iura ſi
bi reſeruata.vt in.d.c.eleutherius.facit.c.quanto.de cenſi.¶ Chari
tas eſt eñ recta voluntas ab omnibus terrenis pꝛoꝛſus auerſa ⁊c.
vt in c.charitas.de peni.di.ij.⁊ in iſtis eſt fienda larga interpꝛetatio:
vt nõ p̄iudicaret̃ iuri alterius ſine cauſa.iuxta no.per bar.i.l.omnes
populi.ff.de iuſti.⁊ iu.⁊.l.non dubium.ff.de legi.facit.c.cum dilectꝰ.
de conſue.⁊.l.ij.C.de noxa.⁊ hoc idem ⁊ clariꝰ in pꝛopoſito noſtro vo
4 luit Inno.in.c.dudũ.de pꝛiui.vbi dicit † ꝙ omnia pꝛiuilegia pꝛeiu
dicialia ſtricte ĩterpꝛetanda ſunt: ⁊ quantum poteſt ad iuris cõſonã
tiam reducenda.ff.de vul.⁊ pupil.ex facto.⁊ de deci.c.ſuggeſtũ.⁊ idẽ
dicit in pꝛiuilegio exemptionis.quare ibi poſt multa concludit ꝙ nõ
valet pꝛiuilegium exemptionis non facta mentione de poſſeſſione al
terius bona fide habita: lʒ in veritate nõ habeat p̄pꝛietatẽ:⁊ idẽ fir
mauit glo.in.c.ij.de deci.lib.vj.¶ Foꝛtius ergo dicendum in caſu no
ſtro ꝙ non valet pꝛiuilegiũ nõ facta mentione de poſſeſſione ſeu pꝛo
pꝛietate monaſterij ſancte Crucis.Et idẽ dicendũ eſt per omnia quo
ad vnionem nouiter factam per dominum Martinum.nã cum de p̄
dictis non fecerit ſpecialem mentionem non tenuit:cum per illã pꝛe
iudicaretur monaſterio ſancte crucis reſpectu confirmationis abba
tis cũ per illam vnionẽ ſit exempta ⁊ ſuppꝛeſſa dignitas abbatialis.
Non ob.quod.ſ.dictum fuit de p̄ſcriptione:quia ſtatim reſpõdebit̃
in ſecundo ⁊ tertio dubio.Hec quo ad pꝛimum dubiuʒ que puto eſſe
veriſſima ⁊ indubitata ⁊ ſatis patet reſponſio ad contraria ſuperiꝰ
foꝛmata.¶ Ad ſecundum dubium an ſaltem quadraginta annoꝛũ
pꝛeſcriptio pꝛeiudicet dicto monaſterio ſancte Crucis:quia cuʒ itra
illud tempus nullam electionis de abbate facto confirmationẽ fece
rit: nec cenſuram receperit:nec reuerentiam: nec obedientiã habuit.
5 Et videtur pꝛimo ꝙ ſic.† Nam regulariter contra eccleſiã citra Ro
manã ſufficit pꝛeſcriptio quadraginta annoꝛũ cum bona fide.vt in
c.de quarta.⁊.c.illud.de pꝛeſcri.Nec requiritur citra ius cõmune cũ
non ſit hic contra pꝛeſcribentẽ.vt in.c.j.e.tit.lib.vj.⁊ pꝛeſciptio qua
draginta annoꝛum omnẽ pꝛoꝛſus actionem excludit.vt dicit tex.in
d.c.ad aures.de pꝛeſcrip. ſed his nõ obſtantibus puto i caſu noſtro
ſic dicendũ: ꝙ reſpectu iuris cõfirmandi abbatem i monaſterio ſan
cti Bartholomei curret cõtra monaſteriũ ſancte Crucis pꝛeſcriptio
ratio eſt conuincibilis:quia pꝛopter reſeruationem factã de eccleſijs
collegiatis pꝛeſertim de cathedralibus ⁊ monaſterij per multos Ro
manos pontifices ſucceſſiue non potuit abbas ſancte Crucis p̄ tem
poꝛe exiſtẽs ius ſibi in hoc cõpetens exercere:vnde cum fuerit impe
ditus impedimento iuris nulla currit cõtra eum pꝛeſcriptio:vt i.c.j.
6 C.de anna.excep.⁊ in.l.i rebus.C.de iure dotiũ.vbi patet † ꝙ durãte
paterna poteſtate non currit contra filiũ pꝛeſcriptio in rebus aduẽti
tijs:quia non poterat illo tempoꝛe agere cum plena illaruʒ rerum ad
miniſtratio p̄tineat ad patrem, vt in.d.l.j.nec cõſtante matrimonio
currit pꝛeſcriptio i iuribꝰ dotalibus contra vxoꝛem: quia non põt
tunc agere cum plena adminiſtratio p̄tineat ad maritum.d.c. in re
bus.⁊.l.dote anciliam.C.d̃ rei vendi.¶ Ad idẽ.c.j.⁊.c.iij.de pꝛeſcri.
⁊.c.ex tranſmiſſa.eod.tit.⁊.c.quia diuerſitatem.de cõceſ.pꝛeben.in q
bus iuribus patet ꝙ eccleſie vacanti vel habẽti pꝛelatum inutileʒ ad
agendum nõ currit pꝛeſcriptio.Sed i caſu noſtro abbas ſancte Cru
cis pꝛo tempoꝛe exiſtens fuit impeditus quo ad actũ confirmatiõis
ideo non currit contra euʒ pꝛeſcriptio.Remanſit ergo hoc ius i ha
bitu apud eum:licet interdictum ſit exercitium ad beneplacituʒ pape
per reſeruationis actum nec papa exercendo hoc ius confirmatiõis:
dicitur p̄ſcribere etiam ſi per mille annos hoc faceret cum hoc faciat
ex poteſtatis plenitudine.⁊ hoc caſu poterit intelligi dictum Specu
la.i titu.de pꝛeſcript.verſi.illud.dum dicit papam nõ pꝛeſcribere cõ
tra eccleſias inferioꝛes cũ ipſe iam ſine pꝛeſcriptiõe ſit vniuerſalis do
minus.Preterea in pꝛeſcriptiõe requitur bona fides vt ſi credat illd
ius ad eum pertinere:ita quod exerceat credens iure ſuo vti.vt in.c.ſi
virgo.xxxiiij.q.ij.facit.l.ſi.ff.quemadmod.ſerui.amit.Inno.in capi.
bone.el.ij.de poſtul.pꝛela.Sed dominus papa actum confirmatiõis
exercuit ⁊ exercet nõ de poteſtate oꝛdinaria:ſed de abſoluto per reſer
uationis actũ:⁊ ſcit ꝙ de iure cõmuni ⁊ poteſtate oꝛdinaria hoc ius
pertinet ad inferioꝛẽ lʒ poſſit concurrere in confirmationis actu cũ
oꝛdinario.vt in.c.ij.⁊.c.ſi a ſede.de pꝛebẽ.lib.vj.ergo non poteſt i hoc
allegari pꝛeſcriptio ex perſona pape:nec contra abbatem ſancte Cru
cis qui nõ depꝛehenditur in negligentia cum habuerit manus liga
tas per reſeruationes ſummoꝛum pontificum:vt iuribꝰ ſuperius al
legatis.pꝛeſcriptio enim eſt inducta pꝛincipaliter in odium negligẽ
tiuʒ.vt in.l.j.ff.de vſuca.⁊.xvj.q.iij.§.poteſt.⁊ in caſu noſtro nulla ne
gligentia reperit̃ ex parte abbatis ſancte Crucis.Nec obſtat ſi dica
tur ꝙ fuit negligens in alijs quia per hoc pꝛeſcriptio non debet extẽ
7 di ad iura i quibus nõ fuit commiſſa negligentia: † quia pꝛeſcriptio
eſt ſtricti iuris:⁊ tantum pꝛeſcribitur ꝙ̄tum poſſidetur.vt pꝛobatur i
c.auditis.⁊.c.cum olim.de pꝛeſcrip:⁊.c.cuʒ cõtingat.de decimis.no.
bart.in.l.j.§.ſi quis.ff.de itine.actuq̨ pꝛiua.⁊ Inno.in.c.dilectus.de
capel.mona.ergo neceſſario concluditur ꝙ vnio facta per dominum
noſtrum Martinum ſuppꝛimendo dignitatẽ abbatis ſancte Crucis
fuit tanꝙ̄ ſubꝛeptitia ipſo iure nulla quia ſi fuiſſet infoꝛmatꝰ ꝙ talis
vnio redundabat in pꝛeiudicium monaſterij ſancte Crucis nullo mo
do vnionẽ feciſſet vel ſaltem non ita de facili:ergo talis ſuppꝛeſſio ha
buit inducere ſubꝛeptionẽ:vt in.c.poſtulaſti.⁊ quod ibi no. Hoſti.de
reſcript.quod dico pꝛocedere etiam ſi papa vnionẽ motu pꝛopꝛio fe
ciſſet:quia motus pꝛopꝛius lʒ excludat ſubꝛeptionem: non tamen fir
mat gratiam contra intentionem ſcribentis qui in dubio non videt̃
velle pꝛeiudicare tertio.vt no. Io.an.in.c.ſi motu pꝛopꝛio.de pꝛebẽ.

lib.vj.⁊ Calde.in.c.cum dilectus.de iurepatro.⁊ do.de rot.deci.c.fa
cit.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in lo.publi.⁊ quod no.Inno.in
c.dudum.de priui.⁊ gl.in.c.ij.de deci.lib.vj. Quinimo poſſit attētari
ꝙ etiā reſpectu obediētie nulla cucurrerit p̄ſcriptio: quia lꝫ potuerit
abbas ſancte Crucis aliqua honeſta pcipere: preſertim mores refor-
mando abbati ſancti Bartholomei: nō tamen per hoc cōcluditur ꝙ
ſi non preceperit concurrerit preſcriptio cōtra eū cum iſte ſit actus me
re facultatis.non eñ fuit in inſtitutiōe dictum vt abbas ſancte crucis
exerceat contra abbatem ſancti Bartholomei iuriſditionē ſed qd
teneretur abbas ſancti Bartholomei ad obedientiam ⁊ reuerentiā
abbati ſancte Crucis.Si ergo iſte nō obediuit: qꝛ ille nō precepit: nō
per hoc eſt contra eum preſcriptum: qꝛ ex nō vſu inducitur conſuetu
do vel preſcriptio.ex quo nō habet tacitum actū contra diſpoſitionē
iuris.vt no.per Jo.and.in.c.Joannes.de cle.coniu.⁊ per Cyn.in.l.ij.
C.que ſit lon.conſue.probatur i.l.hec autem iura.ff.de ſer.vrb.predi.
in.l.altius tollendi.in ſolo meo vſqꝫ ad celum nō preſcribant ꝯtra me
ſi altius non extuli ex quo nihil eſt factum in cōtrariū: qꝛ iſte eſt actꝰ
mere facultatis:⁊ in actibus facultatis non currit preſcriptio ꝑ non
vſum.vt no.i iuribus prealle.⁊ in.c.ex parte aſtenſis.de cōceſ.p̄ben.⁊
forte non occurrit caſus in quo haberet neceſſe precipere. argu.eorū
que not.Bar.in.l.cum ſcimus.C.de agrico.⁊ cēſi.lib.xj. Reſpectu ve
ro reuerētie eſſet animaduertendū an ſubtraxerit abbas ſancti bar
tholomei reuerentiam abbati ſancte Crucis quod difficile eſſet pro-
bare.Nam illa cōſiſtit i ſalutationis actu: vel per aliū modū per quē
ſit reuerētia ſecundum modum patrie.iuxta not.in.c.his que.de ma
io.⁊ obedien.tota difficultas ſtat circa cēſum nō ſolutum quod an ſit
completa preſcriptio quadraginta annorum multa debent cōſidera
ri:⁊ non ſolus tranſcurſus annorum: multa enim impediunt preſcri-
ptionis curſum vt vacatio monaſterij ſancte Crucis.Nam tēpore va
cationis debet ſubduci de medio.vt.in.c.j.⁊.c.de quarta.⁊.c.auditis.
de preſcrip.que iura habēt locum etiam in eccleſijs inferioribꝰ.vt not.
8 Inno.in.c.olim.el.j.de reſti.ſpo. ¶ Item † tempore guerre nō currit
preſcriptio quādo tanta eſt in loco hoſtilitas ꝙ quis nō redditur tu
tus.vt in.c.ex trāſmiſſa.de preſcrip.⁊ quod ibi no.Inno.idem in tem
pore mortalitatis: quia illa eſt dei hoſtilitas.vt no.Bar.in.l.naturali
ter.ff.de vſuc. Item tempore ſchiſmatis.vt.not.in.c.cum nobis.de p̄
ſcrip.Intelligo ſi erant diuerſe obedientie et ius nō reddatur vni cō-
tra alterum.iuxta not.in.d.c.ex trāſmiſſa.omnia enim tempora dēbēt
de tempore preſcriptionis ſubduci:⁊ ſi nō remanet illis ſubditis tem
pus quadraginta annorū habet monaſteriū ſancte Crucis fundatā
intētionē ſuam: vt in.c.auditis.de preſcrip.ſi vero p̄ſcriptio remaneret
cōpleta debet aduertere an monaſterium ſancti Bartholomei fue-
rit in bona fide in nō ſoluēdo cenſū.nam mala fides probatꝰ ſi erat
fama i loco ꝙ debebat dare cēſū monaſterio ſctē Crucis vl' appare
bat per aliquam ſcripturam exiſtentē: vl' hoc audiuerunt ab aliqua
perſona cui veroſimiliter credere debuerunt.ꝑ hec eñ et ſimilia pro-
batur mala fides.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſucap. ⁊ ſi pōt de his
ꝯſtare impeditꝰ preſcriptio: per.c.ſi.de p̄ſcrip.⁊ per reg.poſſeſſor male
fidei.de reg.iur.li.vj.Si aūt nō pōt probari ita ꝙ remanet incōcuſſa
preſcriptio.xl.annorum: tunc eſt recurrendū ad factum ⁊ vltimum
dubiū. Nūqd poſſit monaſteriū ſancte Crucis ſe tueri preſcriptiōe cē
tenaria vigore priuilegiorū Federici ⁊ Hērici imperatorū poſtea ap-
probatorū per papā Honoriū.iiij.Et videtꝰ primo ꝙ nō: qm̄ impera
tores non potuerunt priuilegiare monaſteria in p̄iudiciū fori eccleſia
9 ſtici.vt nota.Innoc.in.c.imperatores.de teſti. ¶ † Cum ergo de iure
eccleſia vtatur preſcriptione.xl.annorū contra aliā eccleſiā vt i.c.de
quarta.⁊.c.ad aures.de preſcrip.ergo non dꝫ prodeſſe priuilegiū īpe
ratorū.facit.c.dudum de deci.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de conſtit.⁊
xcvj.diſt.bene quidem. ¶ Nec obſt.approbatio Honorij pape multi
plici ex ratiōe.Primo quia cōfirmatio in forma cōmuni facta paruꝫ
prodeſt: vnde nō validat actum nullū.vt leg.⁊ no.in.c.quia diuerſi
tatē.de cōceſ.prebē.⁊.c.ſi.de cōfir.vti.dicitur eñ facta in forma cōmu
ni ⁊ nō ex certa ſciētia: qm̄ non inſeritꝰ totus tenor rei cōfirmate: vl' cū
non apponitur clauſula ex certa ſcientia rei cōfirmate.vt not.i.c.j.⁊
c.antepe.⁊ pen.de confir.vti.ſed in caſu noſtro non apponitur tenor
cōfirmationis illorū p̄uilegiorū: nec clauſula ex certa ſciētia.ergo ⁊c.
10 † Preterea priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos: vt
l.cunctos populos.C.de ſum.tri.facit quod leg.⁊ no.i.l.fin.ff.de iur.
om.iudi.⁊ i.c.a nobis.de ſen.excō.ergo cōfirmatio valet quo ad ſub
ditos.Sꝫ his nō obſtātibꝰ ꝯtrium arbitror de iure ꝑcedere.Moueor
p̄ncipaliter qꝛ dn̄s papa in ſuo priuilegio nō fuit vſus verbo ꝯfirma
mꝰ.⁊ ſic nō poteſt dici ꝙ fuerit ꝯfirmatio i forma ꝯmuni: ſed vſꝰ fuit
verbo ſancimus.per quod verbum non inducitur ꝯfirmatio: ſed po
tius legis noue editio.arg.in.c.generali.de electio.lib.vj.hinc ſanctio
eſt nomen ꝯſtitutionis canonice.vt no.gl.in cle.j.de ꝯceſ.preben.in.vꝰ.
ſancimus.vñ ponderanda ſunt verba imperatoris ⁊ vba pape.Im
perator eñ ſimpliciter decreuit ꝙ nulla p̄ſcriptio minor centenaria
curreret ꝯtra monaſteriū ſancte Crucis. Nec reſtrinxit ſe ad pſonas
ſeculares vel eccleſiaſticas.Honorius vero ſuperueniens ſic inquit.
Preterea oēs libertates ⁊ immunitates ad memoriam a Federico ⁊
Hērico imperatoribꝰ vobis ⁊ ordini veſtro cōceſſas: ratas ⁊ gratas
habētes: ⁊ eas futuris tēporibus illibatas manere ſancimꝰ ⁊c.Que
verba clara luce demōſtrāt ꝙ Honoriꝰ nō ſimpliciter ⁊ in forma cōt
voluit confirmare: imo principaliter diſpoſuit legē priuatam edēdo.
Nam quod principi placuit legis habet vigorē.inſt.de iur.natu.gē.⁊
ciui.§.ſed quod principi.⁊ omnia noſtra facimus qbus autoritatem
noſtram impartimur.vt in.l.j.C.de vete.iu.enu.⁊ bonꝰ text.in ſimili in
c.ſi apoſtolica.de p̄ben.lib.vj.Vñ potior eſt nunc lex pape ꝙ impera-
toris.Preterea videmus ꝙ ſi lex ciuilis canonizatꝰ per papam hꝫ ca
nonis vigorem.vt in.c.in primis.⁊ ibi bona gl.ij.q.j.not.doct.i.c.ij.de
reſcrip.fortiꝰ ergo debet dictum priuilegium habere vim canonis: cū
papa expreſſe ſanxerit vt illa illibata permaneant:⁊ lꝫ nō expreſſerit q̄
ſunt ille immunitates: tñ habētur pro expreſſis: ex quo papa ad illa ꝑ
uilegia ſe retulerit.vt in.c.auditis.de preſcri.vbi bonus tex.in ſimili.⁊
in.l.penul.C.de ſen.que ſine cer.q̄ti.in.c.cū Bertoldus.de re iudi.hoc
idem probatur per optimū ſimile Nam a principio imperator fuit q
dedit priuilegium eccleſijs circa materiam preſcriptionis. vt.l.fin.cū
autꝰ.quas actiōes.C.de ſac.ſanc.eccle.Poſtea peruenit ius canonicū
⁊ illas leges approbauit in genere.vt in.c.cum nobis.cū ſimil.de pre
ſcript.⁊ per hanc approbationem habuerunt vigorem etiam quo ad
forum eccleſiaſticum ⁊ inter eccleſias.⁊ per hoc tollitur vnū motiuū
quod allegatur cōtra monaſterium ſancte Crucis.videlicet ꝙ appro
batio pape non debet habere locum contra ipſum papam preſcribē
tem.Nā primo poteſt de directo negari quod hic papa preſcripſerit.
nam ſubtraxit ſenſus preſcribitur per monaſteriū ſancti Bartholo
mei ⁊ nō per papam: vnde preſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti Bartholo-
mei per papam eſſet exempta: tamen in ſuis iuribꝰ, maxime cū agitꝰ
de preſcriptione annua nō gaudet priuilegio Romane eccleſie: vt no.
gloſſ.in.c.dilectus.de capelꝰ.monac.⁊ in.c.ad audiētiam.de reſcrip.ꝑ
docto.in.c.cum nobis.eod.ti.⁊.xvj.queſtio.iiij.volumus. ¶ Itē pre-
ſuppoſito ⁊ non conceſſo ꝙ hic papa ſcripſiſſet atqꝫ priuilegiū ꝑ eū
conceſſum debet habere locum īdiſtincte ex quo generaliter cōceſſit
11 † Nam priuilegium largiſſimam interpretationē recipit contra pri
uilegiantem.vt not.Barto.in.l.beneficium.ff.de conſtitut.princip.et
Innocen.in.c.cum dilecti.de dona.⁊ in.c.olim.de verbo.ſignificat.per
Jo.and.facit.c.cum dilectus.de conſue.pro hoc illud ſapientis ē pa
tere legem quā tu ipſe tuleris.⁊ quod quiſqꝫ iuris in alterū ſtatuit:
ipſe debet vti eo.vt in.c.cum omnes.de ꝯſti.hoc aperte ſenſit do.Jo.
and.in.c.cum nobis.de preſcrip.vbi voluit ꝙ papa poteſt preſcribere
contra eccleſiam inferiorem ſed ſpatio.xl.annorum.⁊ tamē illud tem-
pus quadraginta annorū habet eccleſia ex priuilegio ex iure ſpeciali
per papam approbato ſeu inducto.Ergo idem dicēdū in iſto priuile
gio cētum annorum.⁊ hoc tenēdum habito preſertim reſpectu quod
preſcriptio eſt odioſa ⁊ reſtringenda.vt in.c.cum cōtingat.de deci.cū
ſimi.Et hec ſufficiant.Nec oportet aliter ad cōtraria reſpōdere: quia
ſatis remanent per p̄dicta ſoluta ⁊ clara: ⁊ ita vt.ſ.per me cōcluſum
extitit dico ⁊ conſulo iuris eſſe.ego Nicolaus de Cecilia Monacēſis
abbas ⁊ doctor: ⁊ i teſtimoniū me ꝑpria mea manu ſubſcripſi ⁊ ſigil-
lum meum imprimi feci. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cij.

1 ☞ Preſtatio cenſus dicitur quedam ſeruitus.
2 Fama ſola ſufficit pro titulo ad preſcriptionem complendam.
3 Confirmatio in forma communi facta parum prodeſt.
4 Priuilegium imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.
5 Sanctio eſt nomen conſtitutionis canonice.
6 Lex ciuilis ſi canonizatur per papam habet canonis vigorē.

Omnipotentis dei ſuffragio
poſtulato.In cauſa que vertitur inter monaſteriū ſancte
Crucis mōtis Sauelane ex parte vna ⁊ fratres Ciſterciē.
ordinis ex alia ſuper ſubiectione ſeu validitate vnionis facte cuidam
monaſterio dictorum fratrum de mōte ſcti Bartholomei de campo
regio: ac etiam ſuper iuribus cōpetētibus dicto monaſterio ſctē Cru
cis in prefato monaſterio ſcti Bartholomei: aliqua ſigillatim pro de
ciſione dicte queſtiōis veniūt examināda.Et p̄mo que iura poſſit p̄-
tendere monaſteriū ſctē Crucis circa monaſteriū ſancti Bartholo-
mei. ¶ Secūdo p̄ſuppoſito ꝙ aliqua iura ſibi aliquo iure ſpeciali cō
petāt: an illis ſit derogatum per priuilegiū Alexādri per Gregoriū
papam poſtmodum corroboratum. ¶ Tertio ſi dictum p̄uilegiū nō
obſtat an ſaltem habet obſtare priuilegiū vnionis per dominū Mar
tinum hodiernum ſummum ⁊ indubitatū pōtificē facte. ¶ Quarto
⁊ vltimo an predictis non obſtantibus poſſit ſaltem allegari cōtra di
ctum monaſterium ſancte Crucis quod poſſit pretendere cēſū in ali
quibus inſtrumentis ſuis contentum ſibi debitū a dicto monaſterio
ſancti Bartholomei.Fuit enim dictꝰ cenſus ſolutus dicto monaſte
rio ſancte Crucis per tantū tempus de cuius initij memoria non exi
ſtit: licet enim per aliqua inſtrumenta producta per monaſteriū ſctē
Crucis probentꝰ plurime preſtatiōes dicti cēſus: tamē de initio p̄ſta-
tionis nō apparet.Nam pagina illorum inſtrumētorum nullā fecit
mētionem de initio preſtationis.ſed omnia videntꝰ continuata ſuper
antiqua

antiqua ⁊ debita preſtatione. ¶ Preſcriptio aũt tanti tẽporis ſuffi
cit ad preſcribendũ cenſum etiã nulla cauſa apparente ex preſtatiõe
tanti tẽporis preſumit̃ cauſa:vt no.gl.j.q.j.nullus.⁊ Hoſti.⁊ Jo.an.
in.c.peruenit.de cenſi.⁊ Bar.in.l.cũ de in rez verſo.ff.de vſu.vel ſaltẽ
negari nõ põt quin per monaſteriũ ſancte crucis probetur ꝑceptio
cenſus:ſaltẽ.per.lxxij.annos cõtinuos:vt clare colligitur ex inſtrumẽ
tis productis per monaſteria ac atteſtationibꝰ quorũdam teſtiuz ex
parte monaſterij ſancte crucis productorũ.ex quo enim ꝓbat̃ princi
pium ⁊ finis ac alia tempora inter media reſultat iuris ꝓſumptio ꝙ
in omnibꝰ annis intermedijs monaſteriũ ſancte crucis fuerit in poſ
ſeſſione percipiendi dictũ cenſum:vt no.Bart.in.l.celſus.ff.de vſuc.⁊
glo.in.c.volumus.xvij.q.iiij.facit.l.quicũqz.C.de apochis.lib.x.ꝓſcri
ptio aũt nedum.lxxij.an.ſed.xl.non currit contra eccleſiam:vt in.c.de
quarta.in.c.illud.⁊.c.auditis.cũ ſimi.de preſcrip.Nec obſtat ſi dica
tur ꝙ in preſcriptione requiruntur bona fides ⁊ titulus:cũ ꝓſcriptio
iſtius cenſus ſit cõtra ius commune:cũ de iure cõmuni vnũ monaſte
rium nõ teneat̃ preſtare cẽſum alteri monaſterio.ad hoc.c.j.de ꝓſcri.
1 lib.vj.⁊.quod ibi no. ¶ † Itẽ ꝓſtatio cenſus eſt quaſi quedam ſerui
tus.ergo bona fides nõ debet ꝓſumi cũ quelibet res ꝓſumat̃ libera.
de quo per glo.⁊ Bar.in.l.j.§.ij.ff.de itinere actuqz priua.per Cy.et
alios in.l.j.C.de ſeruitu.per canoniſtas in.c.ſi diligenti.de foro cõpet.
¶ Ad hoc enim reſponderi põt ⁊ primo circa articulũ bonefidei.di
co enim quod illa eſt ꝓſumenda ex curſu longiſſimi temporis:lz poſ
ſeſſio ſit contra ius vt notanter voluit Inno.in.c.ij.de in integ. reſti.
facit quod no.Barto.in.l.queritur.C.vnde vi.⁊ videtur probari i.c.
cuz eccleſia ſutrina. de cauſa poſſeſſi.⁊ proprietatis.Et in caſu noſtro
nõ ſolum cõcurrit poſſeſſio longiſſimi temporis ſed etiã adſunt mul
ta alia argumenta que per ſe ſufficerent ad preſumptionẽ bonefidei.
iuxta notata per Bart.in.d.l.j.C.de ſerui.dicunt enim ꝑdicti docto
res quod ſufficit probari aliquid vt excludatur ꝓſumptio malefidei
vt puta q2 poſſeſſor audiuit dici a quibuſdam vicinis fidedignis qꝺ
ſibi cõpetebat illud in ſeruitute:vel ſi erat fama de hoc in hoc loco vꝫ
erant alique ſeruitutes. ¶ In caſu noſtro aũt multa ſimilia argumẽ
ta concurrunt.Nã fama erat in loco quod monaſterium ſancti Bar
tholomei erat ſubiectum ⁊ cenſuale monaſterio ſancte crucis:vt pa
tet ex atteſtationibus quorũdam teſtium. ¶ Itẽ quod eſt fortiꝰ:ꝓ
ducitur modo quoddã priuilegiũ Innocentij ſecundi:vbi narrat qꝺ
dictum monaſteriũ ſancti Bartholomei ſpectat ⁊ pertinet ad mona
ſteriũ ſancte crucis.hoc enĩ ꝓſtat ꝓſumptionẽ bone fidei. ¶ Itẽ ⁊ ꝙ
ex quo ſucceſſor in beneficio reperit eccleſiaz in poſſeſſio. percipiendi
cenſuz ꝓbabiliter dz ꝓſumere qꝺ ex iuſta cauſa eccleſia poſſidet iuxta
no.⁊ per glo.⁊ doc.in.c.de quarta.de preſcrip.⁊ ꝑ Dy.in regula poſ
ſeſſor.de re.iu.li.vj.Multaqz alia ad ꝓſumptionẽ bone fidei poſſent
allegari maxime no.per doc.l.c.ſi diligẽti.⁊.c.ſanctorũ.⁊.c.ſi.de ꝓſcri.
Sed predicta luculenter ſufficiunt quo ad articuluz titulo.dico ꝙ ex
parte monaſterij ſancte crucis ſatis potuerunt abbates pro tempore
ibi exiſtentes ꝓſumere cẽſum debitũ vigore ſubiectionis. Solet enim
cenſus preſtari in ſignũ ſubiectiõis:vt in.c.omnis anima.de cenſi.⁊ in
2 l.competit.C.de ꝓſcri.xxx.vel.xl.anno. ¶ † Itẽ ſola fama tituli ſuffi
cit pro titulo ad preſcriptionẽ complendã:vt notanter voluit Bar.in
preal.l.celſus.ff.de vſuca.Et idem ibi dicit qñ de titulo habẽtur aliq̃
probabiles coniecture:vt puta q2 antiqui ⁊ fidedigni aſſerebãt de ti
tulo.vnde etiã error probabilis circa titulum habetur pro titulo : vt
eſt tex.not.in.l.ꝙ vulgo.ff.ꝓ emptore.Sed in caſu noſtro erat antiq
tas:⁊ adhuc viget fama qꝺ illud monaſteriũ ſcti Bartholomei erat
immediate ſubiectũ ⁊ cenſuale monaſterio ſancte crucis.facit ad ꝑdi
cta qꝺ no.Hoſti.Abb.⁊ Gof.in.c.dudũ.de deci.vbi dicũt qꝺ priuile
gium cõfirmatiõis in forma cõi ꝓſtat iuſtũ titulum preſcribendi.⁊ id
ſentit Bal.de verbis narratiuis contentis in aliquo inſtrumẽto.in.l.
ſi.C.ſi a nõ compe.iud. ¶ Ad predicta põt allegari ſingulare dictũ
Bal.in.l.ſolent.ff.de offic.ꝓcõ.vbi poſt multa concludit ꝙ ſi longiſ
ſimo tẽpore vna eccleſia ſolueret cenſum alteri preſumitur ſubiecta ei.
quod dictum ſaltẽ procedit qñ cenſus preſtatur in ſignũ ſubiectiõis
vel aperte.q2 hoc eſtimabit̃ vel tacite:q2 cõcurrũt in ſolutione alique
cõiecture ſubiectiõis.Nã indeterminata cenſus ſolutio arguit̃ ⁊ certi
ficatur ex circũſtantijs.ad hoc glo.no.in.l.cũ qd.ff.ſi cer.pet.facit ꝙ
legitur ⁊ notatur in.c.illud.de preſcri.⁊ in.c.fina.de deſpon.impu.in
quibus no.qꝺ in ſimili no.in.c.j.de iudi.In caſu aũt noſtro cõcurrũt
cõiecture ſubiectionis.Nã cum illo priuilegio antiquiſſimo conceſſo
eo tẽpore quo monaſteriũ ſancte crucis erat in maximo flore dicere
tur ꝙ monaſteriũ ſancti Bartholomei ſpectabat ad monaſterium:
ſctẽ crucis.⁊ exprimit̃ inter alias eccleſias ſubiectas eidẽ monaſterio:
ac etiã probãtur iſtrumẽta cõfirmatiõis multorũ abbatũ monaſterij
ſancti Bartholomei facte per abbates ſeu ꝓlatos ſancte crucis non
põt eadem in ſolutiõe cenſus:nec ꝓſumptio cenſus:nec ꝓſumptio ſub
iectionis preſertim cũ fama loci haberet qꝺ dictũ monaſteriuz ſancti
Bartholomei erat ſubiectũ ⁊ cẽſuale monaſterio ſancte crucis.⁊ ad
predicta vꝛ tex.ſm cõem lecturam doc.in.c.ſi.de cauſa poſſ.⁊ ꝓprie.
vbi patet ꝙ per probationẽ perceptionis cenſus ꝓbatur poſſeſſio ſub
iectionis.qꝺ intelligo modo predicto quãdo concurrunt alique con
iecture quod ſolutio cenſus ſit ſolutio ſubiectiõis ſicut cõtingit in ca
ſu noſtro:vt patet ex predictis.Facit etiam ad hoc dictũ Bart.in.l.
cũ de in rem verſo.in ſi.ff.de vſuca.vbi dicit qꝺ ſi contemplatione ali
cuius rei quis fecit aliqua que ſolẽt fieri per vaſallũ preſumit̃ vaſal
lus.Sed in caſu noſtro monaſteriũ ſancti Bartholomei ſoluebat cẽ
ſum monaſterio ſancte Crucis pro illo monaſterio ſancti Bartholo
mei.Item petebat cõfirmationes abbatũ ab illo monaſterio ſancte
crucis.ergo preſumit̃ ſolutio facta rationẽ ſubiectionis.Et per predi
cta põt nouiter inferri ꝙ monaſteriũ ſancti Bartholomei ſit ſubie
ctum monaſterio ſancte Crucis.Nam preſcribẽdo cenſum rõne ſubie
ctionis videtur preſcripta ipſa ſubiectio vt legit̃ ⁊ notat̃ in.d.c.ſi.de
cau.poſ.⁊ ꝓprie.⁊ facit quod.ſ.dixi poſt Bal. ¶ Ad idẽ facit opti
me ꝙ legitur ⁊ notatur in.c.j.de relig.domi.vbi patet ꝙ ꝑ exercitium
vnius iuris epiſcopalis ꝓſumitur debitũ aliorũ iuriũ alio non exiſten
te in illorum poſſeſſione.Sed in caſu noſtro nõ probat̃ ꝙ aliquis fue
rit in poſſeſſiõe ſubiectionis dictis temporibus ꝓter abbatem ſancte
crucis.Ergo per preſtationem cenſus ⁊ per exhibitionẽ confirmatio
nis iuncto priuilegio Inno.ſecundi prealleg.ſatis probat̃ qꝺ mona
ſterium ſancti Bartholomei ſit ſubiectum monaſterio ſancte crucis.
¶ Ex his etiam infero ad ius ⁊ poteſtatẽ cõfirmandi electũ in abba
tem in monaſterio ſancti Bartholomei.Naz dico ꝙ ius tale ꝑtinet
ad monaſteriũ ſancte crucis ſeu ad abbatẽ ipſius monaſterij pro tẽ
pore exiſtẽtem. ¶ Primo probatur ex eo qꝺ monaſteriũ ſancti Bar
tholomei eſt immediate ſubiectũ monaſterio ſancte crucis : vt patet
ex predictis:ergo confirmatio abbatis dz ad abbatem ſancte crucis
pertinere tanꝗ̃ ad ſuperiorem immediatũ. ¶ Preterea ꝓbat̃ ſpecifi
ce poſſeſſio iuris cõfirmãdi per tacita tempora que faciant ad ꝓſcri
ptionem complendã.ꝓbatur per poſſeſſionẽ.lxvij.an.vt ptz ex inſtru
mentis productis pro parte monaſterij ſancte crucis.Et ꝗꝗ̃ poſſet
dici ꝙ inſtrumentũ cõfectuz anno dñi.M.ccxl.nõ ꝓbet plene poſſeſ
ſionem iuris cõfirmandi:q2 illud inſtrumentum fuit confectum dun
taxat ad petendam cõfirmationẽ ab abbate ſancte crucis illã electio
nem confirmauerit:⁊ per cõſequẽs qꝺ ex tunc fuerit in poſſeſſione iu
ris confirmãdi.Ad hoc enĩ põt rñderi ꝙ obiectio illa procederet niſi
cõcurrãt alie ꝓſumptiones.Sz in caſu noſtro cõcurrũt alie probatio
nes ſuper ſubiectione de quibus.ſ. ¶ Itẽ nõ eſt veroſimile ꝙ capitu
lum ſancti Bartholomei conſtituiſſet ꝓcuratorem ad petendũ cõfir
mationem electiõis eoruz ab abbate ſancte crucis niſi dictus abbas
fuiſſet in poſſeſſiõe iuris cõfirmãdi cũ nõ ꝓſumat̃ qs obijcere ſuũ ius
vt.l.cum de indebito.ff.de ꝓba.⁊ in.c.ſuper hoc.de renũ. ¶ Itẽ hoc
non ſolet cõtingere ꝙ quis petat cõfirmationẽ ab eo qui nõ eſt in poſ
ſeſſione confirmãdi ⁊ vz argumẽtũ a cõmuniter accidentibꝰ vt legit̃
⁊ notatur in.c.j.de cleri.nõ reſi.Et ex predictis concludo circa primũ
ꝙ monaſteriũ ſancte crucis põt de iure pretẽdere in monaſterio ſan
cti Bartholomei ſibi cõpetere plenã ſubiectionẽ ⁊ ſpecifice ius con
firmandi electiones abbatis dicti monaſterij ex ꝓſtatiõe predicti cen
ſus. ¶ Uenio ad ſcꝺz nũc ſcz an per priuilegiũ Alexandri fuerit de
rogatum iuribus competentibus monaſterio ſancte crucis. ⁊ primo
videt̃ ꝙ ſic.diſpoſuit enĩ dictus Alexãder qꝺ monaſteriũ ſancti Bar
tholomei neqz abbati nec vnicqz cuiꝗ̃ clericoꝝ ſeu ſeculariũ:ſed ſibi tã
tummodo ſucceſſoribuſqz ſuis romanis pontificibꝰ de ſua ſubiectio
ne rñdeat.⁊ adiecit poſt pauca.ſi quiſpiam vel epũs vel abbas vel q̃li
bet magna paruaqz perſona contra hmõi noſtre cõſtitutiõis edictũ
per aliquam machinationem vel ſubtilitatis aſtutiam priuataz ſibi
derogauerit vel ſubdiderit monaſterio ⁊ is q male ſuſceperit vſqz dũ
reſipiſcat quod male preſumptũ eſt reddat per autoritatẽ dei omni
potẽtis ⁊ beati Petri apoſtolorũ principis perpetue dãnationis vin
culo anathematis innodet̃ ⁊c. ¶ Cũ ergo papa qui plenitudinẽ ha
bet poteſtatis :vt in.c.ad honorem.de auto.⁊ vſu pal.⁊.c.cũcta ꝑ mũ
dũ.⁊.c.per principalẽ.ix.q.iij.exemerit dictũ monaſterium a iuriſdi
tione epiſcopi abbatis:⁊ cuiuſcũqz alterius perſone ꝙ cũ potuiſſet fa
cere in dubium minime reuocanduz eſt.vt in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.
¶ Facit.c.ij.⁊.c.dubium.⁊.c.quãuis.e.li.ergo nõ poteſt monaſteriũ
ſancte crucis aliquã ſubiectionẽ in dicto mõaſterio ꝓtẽdere. Si enim
ꝓiudicatur epiſcopo cuius poteſtas eſt ordinaria etiã ſuper monaſte
rio.xvij.q.ij.monaſteria.⁊.c.abbates.⁊.c.ſi qs abbas.⁊.c.cũ dilectꝰ.⁊
c.cum venerabilis.de reli.domi.fortius debet preiudicare abbati ſan
cte crucis pretẽdẽdi ſuperioritatẽ in dicto monaſterio de iure ſpãli.
argu.c.dilectus.de offi.delega.⁊ in auf.multomagis.C.de epiſcopis
⁊ cleri. ¶ Secũdo aggrediẽdo pariter tertiũ dubiuz adiuuat vnio
nouiter facta per dominũ martinum papam hodiernũ eo quod illꝺ
monaſteriũ vniuit fratribus Ciſtercieñ.ſubtrahendo dignitatẽ abba
tialem quod indubitanter facere potuit:vt in.c.ſicut vnire.de exceſ.
prela.⁊ in.c.⁊ temporis qualitas.xvj.q.j. ¶ Sed his nõ obſtantibus
ſententiam puto preualere contrariam per priuilegium alexandri vel
vnionis facte per dominum martinũ nullum preiudiciuz fuit irroga
tum iuri monaſterij ſancte crucis.moueor primo q2 de intẽtione prin
cipis eſt nũquã ꝓiudiciũ facere iuri tertij niſi de eo ſpecialem mentio
nẽ faciat:vt in.c.ſuper eo.de offi.deleg.⁊ in.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.
ne quid in lo.publi. ¶ Sed in caſu noſtro nõ fuit facta ſpecialis men

ſtio de iurſbus cōpetentibꝰ monaſterio ſancte crucis:ergo talia pꝛiui
legia non obtinent firmitatē in pꝛeiudiciū illius monaſterij. Non ob
ſtat qꝺ in pꝛiuilegio alexādri ſeu gregoꝛij fuerit dictū vt nulli abbati
ſubiacet ⁊c.qꝛ iſta nō eſt ſufficiens mentio.vt pꝛeiudicet iuri monaſte
rij: qꝛ mētio dꝫ eſſe ſpecialis: vt in.c.ij.de dolo ⁊ cōtu.Et qꝺ ibi not.
per doc.in.c.cū dilecta.de reſcrip. Et bo.tex.i.c.bone.de cōfirma.vti.
potuit em̄.papa in ſuo pꝛiuilegio ītelligere de abbate qui in certis re
ligionibus vnitis vocaꝛ pater abbas cui per illā exceptionē modicū
pꝛeiudicium generabaꝛ ſecus autē dicēdū reſpectu iurium pꝛedicto
rum competentiū monaſterio ſancte crucis cum ſi illa exemptio va
leret magnū pꝛeiudiciū generaretur dicto monaſterio ſancte crucis.
¶ Secūdo adducitur.c.j.de cōſti.lib.vj.vbi dicitur ꝙ papa ꝑ ſuā cō
ſtitutionem nō cenſetur per ſe velle tollere ſtatuta ⁊ cōſuetudines cuꝫ
in facto cōſiſtant niſi de eis fecerit mentionē:ergo fortius idem dicē
dū in pꝛiuilegio ꝙ minime emanat cū tanto cōſilio ſicut ius commu
ne:vt ibi not.¶ Tertio facit qꝛ alexander noluit ſimpliciter deroga
re iuri monaſterij ſancte crucis.Sꝫ dixi ꝙ ꝑ hoc pꝛiuilegiū exemptio
nis nō deberet recedere a charitate ſancte crucis pꝛout in alio pꝛiuile
gio dixerat:vnde credendū eſt ꝙ per illa verba voluit reſeruare om
nia iura ſpecialia cōpetētia monaſterio ſancte crucis:nō enim reſer
uaret illi charitatē imo recederet a charitate ſi vellet ſibi ſubtrahere
iura cōpetētia.facit.c.quāto.de cēſi.⁊.c.charitas.de pe.diſt.ij.⁊ ī hoc
eſt fienda larga interpꝛetatio ne pꝛeiudiceꝛ iuri alterius ſine cauſa iu
xta no.per Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊.l.nō dubio.C.de le
gi.c.cū dilectus.de ꝯſue.⁊.l.ij.C.de noxa.facit qꝺ no.Inn.in.c.dudū.
de pꝛiui.vbi dicit qꝺ omnia pꝛiuilegia pꝛeiudicialia ſtricte ſunt inter
pꝛetanda:⁊ quantū fieri pōt ad iuris cōſonantiā reducēda.ff.de vul
ga.⁊ pupil.ex facto.⁊ deci.ſuggeſtū.Et idem ibi dicit de pꝛiuilegio
exemptionis eadēqꝫ cōcluſio fiēda eſt per oīa reſpectu tertij dubij ſci
licet quo ad vnionē nouiter factā per dn̄m martinū.Nā cū de pꝛedi
ctis iuribus cōpetentibꝰ monaſterio ſancte crucis nō faciat ſpecialē
actionem nō tenuit tanꝗ̄ ſurreptitium cū per illam vnionem pꝛeiudi
caretur monaſterio ſancte crucis tam reſpectu ſubiectionis ꝗ̄ reſpe
ctu cōfirmationis abbatis:cū per illā vnionē ſit adempta ⁊ ſuſpenſa
dignitas abbatialis:⁊ pꝛ̄ſertim ſine aliqua dubitatione currit dicta
vnio:qꝛ negari nō pōt quin monaſterium ſancte crucis ſaltē habeat
poſſeſſionē iuris cōfirmādi abbatē.lꝫ exercitū fuerit ſibi ⁊ alijs pꝛela
tis interdictū per reſeruationes ſummoꝛū pontificū.cuꝫ ergo abbas
ſancte crucis erat in poſſeſſione tēpoꝛe illarū reſeruationū.ergo ⁊ nūc
eſt in poſſeſſione cū non defecerit pꝛo eo quominus ſuam poſſeſſionē
continuaret.Nam non valēti agere non currit pꝛeſcriptio.vt in.c.qꝛ
diuerſitatem.de cōceſ.pꝛeben.⁊ in.l.j.C.de anna.excep. Et per conſe
quens clare colligitur ꝙ pꝛiuilegiū vnionis non valuerit : qꝛ nō fecit
mentionē de poſſeſſiōe ſancte crucis bona fide habita.vt expꝛeſſe vo
luit Inno.in.c.dudū.de pꝛiui.⁊ gl.in.d.c.ij.de deli.lib.vj.¶ Circa ve
ro vltimū dubiū nūquid ſaltē per pꝛeſcriptionē ſit derogatū iuribus
cōpetentibus monaſterio ſancte crucis cū iā ſint elapſi.xl.anni.et vl
tra ꝙ nullū ius ſubiectionis exercuit in monaſterio ſancti Bartholo
mei:⁊ certe reſpectu iuris cōfirmādi dicēdū eſt ꝙ nō pōt monaſteriū
ſancte crucis notari aliqua negligentia pꝛopter vim reſeruationū.vt
ſ.dixi.Sed de alijs iuribus pōt dubitari.Et nūquid monaſterium
ſancte crucis poſſit ſe tueri pꝛ̄ſcriptione cētenaria vigoꝛe pꝛiuilegioꝛuꝫ
Federici ⁊ Henrici imperatoꝛum poſtea appꝛobatoꝛū per papā ho
noꝛiū.iij.Et videꝛ pꝛimo ꝙ nō:qꝛ imperatoꝛes nō potuerunt pꝛiui
legiare monaſteriū in pꝛ̄iudiciū foꝛi eccleſiaſtici.vt not.Inno.i.c.nup.
de teſti.Cū ergo iure canonico cautū ſit vt vna eccleſia poſſit ſe tueri
pꝛ̄ſcriptione.xl.anno.contra aliā eccleſiam.vt.c.de quarta.⁊.c.ad au
res.de pꝛ̄ſcrip.ergo non debet ꝓdeſſe pꝛiuilegiū imperatoꝛum.facit.c.
dudū.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte marie.de ꝯſti.⁊.xcvj.diſtin.bn̄ qdē.
3 Nec obſtat appꝛobatio Honoꝛij pape multiplici ratione. ¶ † Pꝛio
qꝛ cōfirmatio in foꝛma cōi facta parū ꝓdeſt vñ nō validat actū nul
lū vt leg.⁊ no.in.c.qꝛ diuerſitatē.de cōce.pꝛebēda.⁊.c.ſi.de confir.vti.
dicitꝛ aūt facta in foꝛma cōmuni ⁊ nō ex certa ſcientia qñ non inſeriꝛ
totus tenoꝛ rei cōfirmate vel cū nō apponiꝛ clauſula ex certa ſcientia
vel aliter nō appareat de certa ſciētia rei cōfirmate.iuxta no.in.c.j.⁊
c.aſꝑe.de cōfirma.vti.Sed in caſu nr̄o nō apponiꝛ tenoꝛ in ꝯfirma
4 tiōe illoꝛū pꝛiuilegioꝛū:nec cl'a ex certa ſcientia.ego ⁊c.¶ † Preterea
pꝛiuilegiū imperatoꝛū valet quo ad ſuos ſubditos.vt.l.cunctos po
pulos.C.de ſum.tri.⁊ facit qꝺ leg.⁊ no.in.l.ſi.de iuriſ.om.iu.⁊ in.c.a
nobis.de ſen.excō.ergo cōfirmatio vꝫ ſolū quo ad ſubditos.¶ Sed
his non obſtantibus contrarium arbitoꝛ de iure pꝛocedere:moueoꝛ
pꝛincipaliter:qꝛ dn̄s papa in ſuo pꝛiuilegio nō fuit vſus verbo ꝯfir
mamꝰ ⁊ ſic nō poteſt dici ꝙ cōfirmatio fuerit in foꝛma communi:ſꝫ
vſus fuerit verbo ſancimꝰ:per qꝺ verbū non inducitur confirmatio.
5 ſed potius legis noue editio.arg.in.c.generali.de elec.li.vj. ¶ † Hinc
ſanctio eſt nomē conſtitutionis canonice.vt no.glo.j.diſt.in ſumma.
ſic dicimus in verbo cenſemus.qꝺ eſt noui iuris inductoꝛiū vt no.gl.
in cle.j.de cōceſ.pꝛebē.in verbo cēſemꝰ.vnde ponderāda ſunt verba
imperatoꝛū.Et ipſe imperatoꝛ ſimpliciter etiam decreuit vt nulla pꝛe
ſcriptio minoꝛ centenaria curreret contra monaſteriū ſancte crucis.

nec reſtringit ſe ad pſonas ſeculares vel eccl'iaſticas.¶ Honoꝛiꝰ ve
ro ſuperueniens inquit:⁊ pꝛeterea omnes libertates ⁊ imunitates a
diue memoꝛie Federico ⁊ Hērico imperatoꝛibꝰ vobis ⁊ oꝛdini veſtro
conceſſas ratas ⁊ gratas habemꝰ:⁊ eas futuris tēpoꝛibꝰ illibatas
manere ſanximus ⁊c.que verba clariꝰ luce demonſtrāt ꝙ honoꝛius
nō ſimpliciter ⁊ in foꝛma cōi voluit cōfirmare:imo pꝛincipaliter di
ſpoſuit legē pꝛiuatā edendo.Nā qꝺ pꝛincipi placuit legis habuit vi
goꝛē.inſti.de iure natu.gen.⁊ ciui.§.ſed qꝺ pꝛincipi.⁊ omnia noſtra
facimus quibꝰ autoꝛitatē noſtrā impartimur.vt in.l.j.C.de vet.iure
enuc. ⁊ bo.tex.in ſimili in.c.ad apoſtolice.de pꝛ̄bē.li.vj.Vñ potioꝛ eſt
6 nūc lex pape ꝗ̄ imperatoꝛis.¶ † Preterea videmus qꝺ ſi lex ciuilis
canonizatur per papā habet canonis vigoꝛē:vt in.c.in pꝛimis.⁊ ibi
bona gl.ij.q.j.Nā doc.in.c.ij.de reſcrip.foꝛtius ergo dꝫ dictū pꝛiuile
giū imperatoꝛum habere iura canonis cum papa expꝛeſſe ſanxerit,
vt illibata permaneant.⁊ lꝫ non expꝛeſſerit que ſint ille immunitates
cū ſatis habenꝛ pꝛo expꝛ̄ſſis.ex quo papa ad illa pꝛiuilegia ſe retulit:
vt in.c.auditis.de pꝛ̄ſcri.vbi bonus tex.in ſimili.⁊.l.pe.C.de ſentē.q̄ ſi
ne certa ꝗ̄ti.⁊ in.c.cū bertoldus.de re iud.hoc idē ꝓbatur ꝑ optimū
ſimile.Nā a pꝛincipio imperatoꝛ fuit qui dedit pꝛiuilegiū eccleſijs cir
ca materiā pꝛeſcriptionis.vt.l.ſi.cū auſ.quas actiones.C.de ſa.ſanc.
eccl.¶ Poſtea ſuperuenit ius canonicū ⁊ illas leges appꝛobauit in
genere vt in.c.cum nobis.de pꝛeſcrip.⁊ per hāc appꝛobationē habue
rūt vigoꝛem etiam quo ad foꝛum eccleſiaſticum ⁊ inter eccleſias ⁊ ꝑ
hoc colligiꝛ vnū motiuū quod allegaꝛ contra monaſteriū ſancte cru
cis:videlicet ꝙ appꝛobatio pape non deberet habere locū cōtra ipm̄
papā pꝛeſcribentem.nam pꝛimo pōt de directo negari qꝺ hoc papa
pꝛeſcripſerit.Nā ſubtractio ſenſus pꝛeſcribitur per monaſterium ſan
cti Bartholomei vt per papam:vnde pꝛeſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti
Bartholomei eſſet exempta tn̄ in ſuis iuribus maxime cū agitur de
pꝛeſcriptione annua nō gaudet pꝛiuilegio eccleſie romane:vt not.gl.
in.c.dilectus.de capel.mona.⁊ in.c.ad audientiā.de pꝛeſcrip.ꝑ doct.
in.c.cū nobis.eo.ti.⁊.xvj.q.iiij. volumus. ¶ Itē pꝛeſuppoſito ⁊ non
conceſſo qꝺ hic papa pꝛeſcripſiſſet:attamen pꝛiuilegiū per eum con
ceſſum debet habere locū indiſtincte ex quo gn̄aliter conceſſit.Nā pꝛi
uilegium largiſſimam interpꝛetationē recipit cōtra pꝛiuilegiatuꝫ:vt
no.Bar.in.l.beneficiū.ff.de conſtit.pꝛin.⁊ Innoc.in.c.cum dilecti.de
dona.⁊.c.cum olim.de verb.ſigni.vbi per Ioā.an.facit.c.cū dilectꝰ.
de conſue.Per hoc illud ſapientis eſt.Patere legem quaꝫ tu ipſe tu
leris.⁊ qꝺ quiſqꝫ iuris in alterum ſtatuit:ipſe debet vti eo:vt in.c.cuꝫ
omnes.de cōſti.hoc aperte ſentit dn̄s Anto.in.c.cū nobis.de pꝛ̄ſcrip.
vbi voluit quod papa pōt pꝛeſcribere cōtra eccleſiā inferioꝛē.ſed ſpa
tio.xl.anno.habet eccleſia ex pꝛiuilegio iure ſpeciali per papā appꝛo
bato ſeu inducto.ergo idem dicendū in iſto pꝛiuilegio centum anno
rum.⁊ hoc tenendū habito pꝛeſertim reſpectu ꝙ pꝛeſcriptio eſt odio
ſa ⁊ reſtringenda:vt in.c.cum contingat.de deci.cū ſimi.Et hec ſuffi
ciant nec opoꝛtet aliter ad cōtraria oſtendere cum ſatis remanent ꝑ
pꝛedicta ſoluta ⁊ clara.⁊ ita vt.ſ.ꝑ me concluſum extitit dico ⁊ cōſu
lo iuris eſſe.Ego Nico.de ſicilia Monacen̄.abbas ⁊ decretoꝛū doc.
in teſtimoniū me pꝛopꝛia manu ſubſcripſi ⁊ ſigillum meum apponi
feci melioꝛi iudicio ſemper ſaluo.

¶ De expenſis teſtamenti.

HEres qui colligit teſtamen
tum vult ꝙ legatarij cōtribuant in recollectiōe teſtamēti:
ſiquidem hereditas eſſet ſoluēdo debet ſoluere totū ipſe he
res ſicut es alienum.Sed ſi hereditas non eſſet ſoluendo tunc dimi
nuentur legata pꝛopter iſtam expenſam ſicut ꝓpter aliud es alienū.
ita no.Bar.in.l.ſancimus.§.in computatione.C.de iure deli.⁊ Spe.
tangit vt ipſe ibi refert ⁊c.Impediat ſibi tamē nō dicitur nocere nec
iniuriam inferre.ff.que in frau.credi.l.qui aūt.§.ſimili quoqꝫ modo.
Item eſt eadem ratio in nepote cū omnibus deſcendentibus heredi
tas aſcendentiū pariter debeatur nō attenta differentia ſexus nec diſ
paritate graduū:quia nepos vel pꝛonepos qui ſunt in vlterioꝛi gra
du pariter cum filio ſuccedunt qui eſt in.l.C.de legi.hered.auſ.in ſuc
ceſſione.ita ſtatutum ꝗ̄tum ad hoc quod dat nouam foꝛmā agēdi.
vt Bar.in.l.j.ff.ad.l.fal.tamē dicitur ius commune quo ad alia. Sic
intelligatur glo.Ioā.and.in.c.j.de conſtitu.lib.vj.⁊ ſic debet interpꝛe
tari.ſecundum quod interpꝛetatur ius commune.C.de noxalibꝰ.l.ſi
ſerui.vbi eſt caſus ⁊ notabilis glo.in.l.fin.§.donec.in ſi.C.de iure de
liberandi ⁊c. Nicolaus abbas.

Quedā ſubſcriptio an filius bā
niti poſſit teſtari ⁊c.⁊ eſt dictum abbatis pꝛout.ī.apparet.

¶ Conſilium.ciij.

1 Statutū ciuitatis habētis imperiū diſponens quo ad ſubditos
ſuos vt rebelles patrie ſue impune poſſint offendi an valeat.
2 Delinquēs in vna dioceſi pōt pꝛiuari omnibus beneficijs etiā que
habet in alia.
3 Ciuitas habēs iura pꝛincipis pōt ratione delicti publicare bona de
linquentis vbicunqꝫ ſita.

Placet

Placet mihi ſecunda eximij
doctoris domini Benedicti concluſio ꝓ qua vltra ꝑ eum
allegata adduco autoritatē Bar.in.l.infamē.in fi.de pu
blicis iudicijs.vbi dicit ꝙ quelibet ciuitas non recognoſcens in ſe ſu
periorem habet liberum populum ⁊ meruʒ imperium in ſeipſa:⁊ tan
tam poteſtatem habeat in populo ſuo quantā imperator in vniuer
ſo.¶ Ad hoc id legitur ⁊ not.in.l.hoſtes.ff.de capt.facit quod not.
Bal.in.l.decernimꝰ.C.de ſacroſan.ec.Et optime facit qđ legiť ⁊ no.
in.c.per venerabilē.in ver.inſuper.qui filij ſint legitimi.Et per Inno.
in.c.cuʒ.P.tabellio.de fide inſtru.⁊.c.cum te.de re iudic.¶ Sicut er
go rebellis imperio ꝑdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum: vt
voluit Bart.in.d.l.amiſſione.ff.de capi.dimi.Ita rebellis patrie ſue
habentis iura principis dʒ perdere omnia iura ciuilia quo ad totum
vt.l.an pars.ff.pro dere.facit qđ no.idē Bal.in.l.cūctos populos.C.
de ſum.trini.⁊ Bart.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.no.in.d.c.ꝑ
venerabilem.qui filij ſint legi.⁊ in.d.c.cum.p.¶ Secūdo facit quod
notat Ioā.and.in addi.Specu.in titu.de conſtit.in.iij.colum.vbi di
1 cit†valere ſtatutū ciuitatis habentis imperium diſponens quo ad
ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi.
qđ videť velle etiā Bar.in repe.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure. Si
ergo pōt talis ciuitas tollere vitam ⁊ ſic non ſolū qđ ſibi ineſt a iure ci
uili:ſed a natura:⁊ hoc propter inobedientiam.ergo multofortiꝰ po
teſt tollere que ſibi inſunt a iure poſitiuo.vt eſt patria poteſtas q̄ eſt
de iure romanorum.vt inſti.de patria pote.in prin. Nam in populo
ſuo habet ciuitas plenam poteſtateʒ diſponendi circa ⁊ cōtra ius po
ſitiuum adeo quod etiā principi reſeruata in ſignum vniuerſalis do
minij poteſt exercere vt fame reſtituere illegitimū legitimare:tabel
lionem creare ⁊ ſimilia.vt not.idem Barto.in.l.infamem.⁊ in.l.j.de
aqua plu.arcen.⁊ Inno.in preall.c.cum.P.⁊.c.cum te.⁊ facit.d.c.
per venerabilem.Si eñ exponit eum morti ⁊ priuat euʒ oībus bonis
ſuis nō eſt veroſimile ꝙ velit relinquere filios ſibi ſubiectos in pote
ſtate ſua.ar.in.l.nec in ea lege.ff.de adulte.vbi dicit qđ ꝗ occidere pōt
adulteruʒ,multomagis pōt ⁊ fortius qđ eſt minus.¶ Tertio ad idē
adduco.l.minime ⁊ qđ ibi no.Bart.ff.de reli.⁊ ſump.fu.vbi pʒ ꝙ qui
pōt impune offendi ⁊ occidi ſcḋm formam ſtatuti poteſt occidi etiā a fi
lio.Si ergo filius poterat occidere iſtum patrē rebellē:nō eſt preſumē
dum ꝙ remanſit in patria poteſtate cū ſcḋm ius patrie poteſtatis nō
poſſit eū nedū occidere:ſʒ nec in ius vocare.vt in.l.ſi.C.de in ius voc.
no.glo.inſti.de patria pote.que enumerat omnia iura patrie poteſta
tis.¶ Quarto ꝓbo per id quod legi.⁊ no.in.c.poſtulaſti.de foro cō
2 petē.†vbi patet quod delinquēs in vna dioceſi poteſt priuari omni
bus beneficijs que habet etiam in alia dioceſi ab alio ſuperiore.ratio
qꝛ titulus beneficij eſt in perſona iſtius:vnde cū perſona ratiōe deli
cti efficiatur ſubiecta quo ad penā ſeu ſortiatur forū loci illius vbi de
liquit poteſt per illam perſonaʒ puniri i omnibus que inſunt perſone
ipſius priuati vbicunqʒ ſint:licet executio fiat per alium.ita dico ad
propoſitum cū pater iſtius de quo queritur fuerit plenarie ſubiectus
ciuitati ſue potuit ciuitas diſponere ⁊ in perſonam ſuaʒ ⁊ in omnia
iura que inſunt ſue perſone:patrie aūt poteſtatis ius inheret ſue per
ſone cum ſit quoddaʒ priuilegium patribus a iure cōceſſum:hinc eſt
qđ nō omnes gentes habēt hoc ius patrie poteſtatis:vt leg.⁊ no.in
ſti.de patria pote.iuncta glo.in verbo romanorū.Nec moueat quem
in contrariā ſententiā ꝙ hoc habeant parētes ab imperatore: ergo
nō pōt ab eis euelli ſine ipſius autoritate.facit qđ no.in ſimili de iure
patro.dicit gl.no.in.c.filijs.xvj.q.vij.que dicit laicū non poſſe illo iu
re priuari ꝑ imperatorē.cū illud habeat autoritate canonis. ¶ Ad
idem quod no.gl.in cle.paſtoralis.de re iudi.in verbo ſubiecte.Dico
enim hoc nō obſtare.qꝛ ratiōe delicti ⁊ domicilij ſeu ciuitatis iſte erat
plene ſubiectus ciuitati ſue.¶ Itē quia hec ciuitas quo ad ſubditos
ſuos poteſt exercere iura imperij.vt predixi.¶ Itē hic ceſſat incapa
citas a iudice.hinc dicit glo.not.in.c.j.de confir.vti.qđ ratione deli
cti poteſt quis priuari per epiſcopuʒ beneficio quod habuit a papa.
3 ¶ Quinto ⁊ vltimo adduco hāc cōſiderationē†ciuitas habēs iura
principis poteſt ratione delicti publicare bona delinquētis vbicūqʒ
ſita.vt no.in.l.j.C.de bo.vac.lib.x.⁊ per Bar.in.l.cunctos populos.
in fi.C.de ſum.tri.⁊ in.l.ij.ff.de iure fiſci.⁊.l.j.de dā.iſec.Ita pari ra
tione dicendū in patria poteſtate ⁊ alijs q̄ inſunt perſone delinquētis
de iure ciuili.nec Bart.opinio reſiſtat huic cōcluſioni in ciuitate ha
bente merum imperium.Et hec ſufficiant. Laus deo.
¶ Et ita dico ⁊ cōſulo iuris eſſe iudicio melius ſentiētis ſemper ſal
uo.Ego Nico.de ſicilia Monaceñ.abb.⁊ doc.⁊ in teſtimoniū me ꝓ
pria manu ſubſcripſi.⁊ ſigillum meum imprimi feci ⁊c.

Conſiliū cōtra fratres de la ſca

la de cōtractibꝰ eorū ⁊ q̄les dicanť ⁊c.Sʒ no.ꝙ hoc nō eſt cōſiliū dñi
Abbatis:ſʒ fuit inſertū:⁊ ita reperi in alio libro ego Ludouicꝰ bolo
gninus q̄ nolui iam ſcripta tollere:aut aliorū ſudoribꝰ derogare:⁊ eo
maxie cū iudicio meo lʒ paruo iſtud ſit elegās ꝯſiliū in materia ſua.
¶ Conſilium.ciiij.

1 ☞ Monachus debet deferre veſtes monachales.
2 Monachus non habet velle nec nolle.
3 Monachus an naturaliter obligari poſſit.
4 Monachi ſunt mortui mundo.
5 Deportatus poteſt acquirere ⁊ ꝯtrahere poſt ſniaʒ deportationis.

Chriſtus de cuius ore omne
rectuʒ prodijt iudicium ⁊c.Pro euidentia q̄ōnis ꝓpoſite
ſunt tria dubia diſcutiēda:ex quorū determinatiōe appa
rebit deciſio propoſite q̄ōnis.¶ Primum quales ſint et eſſe dicanť
fratres dicti hoſpitalis:videlʒ an monachi vł canonici regulares:an
ſeculares vel clerici aut perſone eccleſiaſtice liberi an ſerui ⁊ cuiꝰ vite.
¶ Scḋm preſuppoſito i facto qđ collegiū fratrū dicti hoſpitalis fue
rit ⁊ ſit legitime approbatum:nunquid inter vnū de dictis fratribꝰ
ex parte vna:⁊ hoſpitale ſeu eiꝰ rectorē ipſiꝰ hoſpitalis ⁊ collegij noīe
ex altera obligatio aliqua cōtrahi poſſit:⁊ q̄ ſit illa.¶ Tertio nūqđ
per rectorē cū dicto collegio et capitulo poſſit ipſum hoſpitale obli
gari quoquo modo.Et ſi poſſit q̄ ⁊ qualis ſit illa obligatio ꝯtracta:
⁊ capiēdo ꝓmū dico ꝙ fratres dicti hoſpitalis nō ſunt monachi nec
canonici regulares: monachi nanqʒ ꝯtinere debēt:circa qđ ſummus
pōtifex diſpēſare nō poſſet.vt i.c.ad monaſteriū.in fi.de ſtatu mona.
imo etiā omnes clerici ad caſtitatē aſtringunť.vt i.c.vt clericorū.de
vita ⁊ hone.cleri.⁊ de ſentē.excō.ſi cōcubine.nec debēt diſcurrere per
mūdū vagabūdi:nec ꝑ vicos ⁊ loca alia ⁊ ciuitatē.vt.c.quāto.ꝺ off.
or.qꝛ ſicut piſcis ſine aqua viuere non pōt:ſic nec monachꝰ ſine clau
ſtro.xvj.q.j.placuit.ſemꝑ quidē debet ducere ſolitariam vitā.dicit
eñ monachus a monos qđ eſt vnus ⁊ acos quod eſt triſtis: qꝛ vnicꝰ
triſtis debet in clauſtro manere.no.gl.in auť.de monachis.§.hinc au
tē a nobis.i ꝟſi.ſingulorū affectionem.⁊ i.l.decernimus.C.de epiſco.
1 ⁊ cleri.¶ †Itē monachus debet deferre veſtes monachales:puta cu
cullā et ſcapulariū.no.in.d.§.hinc autē.in gl.in ꝟſi.veſtē.⁊ eſt text.ho
die i cle.j.de ſtatu monac.nec debet in refectorio vllatenus carnibꝰ
2 veſci etiā i natiuitate dñi vt in.c.ſi.de obſer.ieiun.¶ †Itē monachꝰ
non habet velle nec nolle.vt.c.nolo.⁊.c.nō dicatis.xij.q.j.⁊.c.ſi.de te
3 ſta.li.vj.et.c.ſi.de ſepul.eo.li.¶ †Et monachis adeo deficit volūtas.
qđ fuerūt quidā i opinione monachū nec naturaliter obligari.ita fir
mauit Hoſtien.i ſumma de fideiuſſo.§.ꝓ quo poſſit.ꝟ.⁊ quis.¶ Et
dictū non credo verū cū putem monachum ſaltem naturaliter obli
gari:ſicut dicimus de ſeruo.l.naturaliter.⁊.l.ſi id quod.⁊ ibi ꝑ bart.
ff.de ꝯdi.indebi.cui ſeruo monachus equiparať.ita dicit Inn.i.c.cū
olim.ꝺ priuile.quā equiparationē Bar.allegat ⁊ affirmat in.l.j.⁊.l.ſi
ſeruꝰ.⁊.l.liber homo.⁊.l.qđ ſeruus.ff.de ſtipu.ſeruo.dicens illam ma
teriam ⁊ titulum de ſtipu.ſeruo.hodie eſſe nulliꝰ vel ſaltē modice vti
litatis niſi qꝛ diſpoſita in ſeruis habent locū in monachis.vt.ſ.dixi.
⁊ ſimiliter non ipſi ſunt regulares canonici ꝑ iura et rationes preal
legatas.Regulares quippe cum monachis regulariter conueniunt:
maxime in talibus ſubſtantialibus.Ideo dixit Nicolaus papa:nō
putaui quod abbas ſit ſemotus a ſanctoruʒ conſortio monachorū.
vt de ſtatu monac.cap̄.qđ dei timor.et no.Hoſti.in ſumma de regu
la.§.ad q̄d teneantur.⁊ ꝙ ſupradicta de monachis ⁊ regularibus
nullo mō locū habeāt nec reperianť in dictis fratribꝰ hoſpitalis cla
re vid.mꝰ ſingula ruminādo:illi quidē cōtinere debēt vt dixi:hi au
tē vxorē retinere poſſunt ſecum tantum deſeruiendo ipſi hoſpitali.ſʒ
ſupponiť in facto de fratre ſtricto modo qui ſuam:tenebat et tenuit
vxorem etiā poſt introitum hoſpitalis toto tempore ſue vite in certa
domo ſimul cohabitās cum ea:qđ eſt contra vnum de ſubſtantialibꝰ
regule monachalis ⁊ regularis.vt.ſ.ꝓbaui. ¶ Itē illi nō diſcurrūt
huc et illuc etiā per ciuitatem,hi autem vadunt etiaʒ per ciuitatē pro
libito voluntatis.vt i facto videmus. ¶ Itē illi deferunt veſtes de
quibus.ſ. hi autem induūtur veſte et veſtibus illorum lōge defformi
4 vt apparet in facto.¶ †Itē illi ſunt mortui mūdo.no.gl.in.d.§.hinc
autē.⁊ i autē.de monachis.§.j.co.j.et in.d.c.nō dicatis.ac etiā ſerui
vt.liiij.diſtin.c.multos.⁊ no.in.d.c.non dicatis.⁊.ſ.probaui.hi autē
nō ſic.vt liquido poteſt in facto apparere.¶ Itē dicti fratres hoſpi
talis non ſunt clerici.nullum enim habent ordinem clericalem.Cleri
cus quidem dicitur quia de ſorte dei:⁊ qui de altari viuere debet.Nā
cleros grece:latine ſors appellať: ⁊ clerici ab iſtitutiōe romane eccle
ſie in ſignū regni quod in chriſto expectatur debent habere coronā.
Hec omnia probantur in duobus capitulis ſimul iūctis.videlicet i
c.clericus.et in.c.duo genera.xij.q.j.Si bene reſpiciamus hec non cō
currunt in fratribꝰ hoſpitalis.Nam de altari nō viuunt:ſed de redi
tibus hoſpitalis:nec altari inſeruiunt vt faciūt clerici.facit.c.cum ſʒ
apoſtolum.de prebē. Nec habent coronā vel abraſionem vt appa
ret cuilibet intuenti.Et licet dederint ſua hoſpitali:tñ poſſunt penes
ſe multa habere in domibus hoſpitalis:etiam ſʒ formam ordinamē
torum ipſiꝰ hoſpitalis. Dico autem hoc fratres fore perſonas ſecu
lares nō religioſas:ſed deo deuotas eccleſiaſticas dici poſſe:ſicut di
cimus de cōuerſo nō profitēte qui continere nō tenetur ⁊ eſt perſona
deo deuota nō religioſa.Sic etiaʒ dicimus de templarijs q̄ poſſunt
arma portare ⁊ exercitare:qđ clericis eſt abſonuʒ.hoc habetur i.d.c.

duo ſunt genera.xvij.q.j.in glo.j.Et ſunt perſone deuote ⁊ eccleſiaſtice
dici poſſunt non religioſe.vt eodē ca.ſic etiā dicimꝰ de fratribus ⁊ ſo
roribus tertij ordinis ſancti Franciſci.Nā quāuis ꝓmittūt obediētiā
⁊ habeant regulam ⁊ quendam viuendi modū a romana eccleſia ap
probatum:nō tñ ſunt monachi vel moniales:ſed perſone deo deuote
⁊ ſeculares nō eccleſiaſtice: vñ tales poſſunt ꝯtrahere matrimonium et
filij eorū poſtea nati poſſunt petere legitimam portionē,vt plene ha
betur in.c.vt lex cōtinentie.xxvij.q.j.vbi omnino vide glo.Et idem re
fert Bar.in.l.ſemper.ff.de iure immunitatis.Et Jo.an.in cle.j.de re
ligioſis domibus:vbi eſt bona gl.Et qđ rector dicti hoſpitalis ⁊ alij
fratres ſint ſeculares:oſtendit̄ incōuincibili ratione:quia cōſtat ꝙ ali
cuius hoſpitalis nō pōt eſſe rector religioſus niſi illud hoſpitale cu
ram habeat animarum.vt in clemē.quia contingit.de reli.domi.⁊ hoc
ibi firmat expreſſe.Jo.and.in glo.in verb.ſecularibus.vnde patet ꝙ
rector ⁊ fratres dicti hoſpitalis ſint ſeculares:cū ipſum hoſpitale nō
habeat populū ⁊ curam animarū:nec ſint fratres vel ſaltē rector in
ordinibus clericalibus cōſtitutus.Et etiā hoc audio in facto veriſſi
mū:nec in ꝯtrariū eſt in facto propoſito.Item dico ꝙ ſunt ꝑſone libe
re habētes velle ⁊ nolle.⁊ quendā modum bonū honeſtum ſimul in
eadē domo viuendi:quos deo deuotos poſſumꝰ appellare. Eorūqꝫ
collegiū quodāmodo eccleſiaſticū ſi eū affirmamꝰ a romano ponti
fice expreſſe vel tacite approbatū.que approbatio eſt neceſſaria:alias
eſſet reprobatū.Caſus eſt in.c.de reli.domi.li.vj.⁊ plene no.ꝑ Bart.
in.l.ſodales.ff.de colle.illicitis.Nec ob.predictis ꝙ dicti fratres ⁊ pre
ſertim frater ſtructotius dedicauerūt ſe ⁊ ſua promittēdo obediētiā
⁊c.vt apparet in themate ꝓſumpto.¶ Quia dico qđ cū dicti rector
⁊ fratres nō ſunt religioſi:ſꝫ ſeculares:vt dixit.dictꝰ frater ſtructotiꝰ
vel aliter ꝓfitendo in manibus dicti rectoris vel alterius ex fratribus
hoſpitalis ſolēne votū religionis ꝯtrahere nō potuit.ita firmat Inno.
in.c.porrectū.de reg.Et Bar.⁊ Bal.in auſ.ingreſſi.de ſacroſan.eccl.
loquentes ſpecifice etiā de hoſpitalarijs.imo plus dicit Specu.in ti.
de ſtatu monac.verſ.xix.Et etiā ſi fiat profeſſio in manibus vniꝰ mo
nachi vel alterius ꝙ abbatis qui recipiens nō recipiat noīe abbatis
quod tunc ſit dedicatio bonorū tantum nō perſone.Et ꝓ hoc vide
tur caſus in.d.c.porrectū.dico autē qđ licet non perſona:tñ bona di
cti talis fratris ſic dedicātis ſe ⁊ ſua ſunt quoad dñiū in hoſpitale
trāſlata etiā nulla eorū traditione ſecuta.l.ſi.C.de ſacroſan.eccl.⁊ fir
mat Bar.in.d.auſ.ingreſſi.Itē nō obſt.quedā ordinamēta dicti ho
ſpitalis.Et primo idē ſtatutū quo cauet̄ ⁊ prohibētur fratres hoſpi
talis querere pro ſe:ſed debēt offerre rectori ⁊c.¶ Itē aliud quo ca
uet̄ aliquē in fratrem dicti hoſpitalis recipi nō debere niſi hoſpitali
offerat ſe ⁊ ſua.⁊ ſi fiat ſecꝰ expelli dꝫ ⁊c.quia ſuppoſita vt dixi approba
tione dicti collegij de quo dubito ⁊ mihi nō apparet ex themate vel
productis dico talia ſtatuta nō valere.Nam collegium approbatū
ſtatuit ſolū de ſpectantibꝰ ad eorū iuriſdictionē ⁊ ad gubernationē
rerum ⁊ bonorū ipſius collegij non in preiudiciū tertij vel iuriſditio
nis ſuperioris:vt eſt caſus in.l.j.C.de mona.⁊ no.per Bar.in.l.ſoda
le.de colle.illici.⁊ in ſua repetitiōe.l.oēs populi. Sed ſtatuendo ſuꝑ
ꝓhibitione ꝯtractus vel ſubiectione ꝑſone alicuius vt ſeruus dicat̄ non
eſt de iuriſditione dicti collegij:imo vel ſpectat ad principē vel popu
lum aut aliū a lege vel a principe ſic ſtatuendi poteſtatē habentem.
l.j.C.non lice.habi.metro.lib.argu.dicte auſ.ingreſſi.⁊ quod ibi not.
Statuere enim talia de quibus in dictis ornamentis annotatur ni
hil aliud eſt ꝙ tollere illa que ſunt de manu principis vt cōtractꝰ ⁊ in
ducere ſeruitutē ⁊ tollere libertatē que eſt de iure naturali:vt.l.ex hoc
iure.ff.de iuſt.⁊ iur.debet em̄ tale collegiū ⁊ quodlibet aliud quando
inuicem cōueniunt collegiatū cōuenire ad tractāda ea que ſpectant
ad collegiū nō alia.ff.de iure immuni.l.ſemp.§.quibuſdā.alias puni
tur tale collegiū.l.ſub pretextu.ff.de extraor.crimi.Quō ergo dicemꝰ
per collegium hec fieri poſſe certe nullus.preterea ſeruitutem inuenio
induci altero de q̄tuor modis vel natiuitate:vt quia ex perſona ſer
ua natus:vel captiuitate ab hoſtibus vel quia quis vendidit ſe ad ꝑtiū
participandū vel per ſolēne votū religiōis,hec habent̄ in iuribus ſa
tis vulgaribus quorū modorū hic nō eſt ex illis. ¶ Quid plura inue
nio deportatū poſſe cōtrahere ⁊ acqrere etiā poſt ſniaꝫ deportatiōis
poſt quā ſniaꝫ omnia eiꝰ bona ſunt publicata.ff.de teſta.mili.l.neqꝫ.
⁊.l.deportati.⁊ nota.in.l.ij.C.de bo.proſcrip.Itē cum hic non poſſet
fieri per pactum ⁊ ꝓfeſſionē alicuius de dictis fratribus in manibꝰ
etiam rectoris quem vt dixi reputo ſecularē ꝙuis deuotum ⁊ eccle
ſiaſticū:ergo nec per ſtatutum.hoc ꝓbatur ⁊ no.in rubꝫ.C.de decre.
decu.lib.xj.¶ Deſcēdo ad ſcđm ⁊ ſuppoſita approbatiōe dicti colle
gij vt dixi dico qđ rector ⁊ quilibet ex ꝑdictis fratribus ſit libera per
ſona ⁊ ſic ꝯtrahere poſſit:vt.ſ.dixi ⁊ probaui ꝙ inter dictū collegiū ⁊ ho
ſpitale ex vna ⁊ quilibet de fratribus dicti hoſpitalis poteſt quelibet
⁊ naturalis ⁊ ciuilis cōtrahi obligatio ſi inter eos fiat cōtractꝰ alias
de iure permiſſus.Ex cōtractu enim naſcitur obligatio ⁊ ex obliga
tione actio.l.licet.§.ea obligatio.ff.de procura.¶ Uenio ad tertium
⁊ vltimū ad quod reſpondeo cū rectores ⁊ gubernatores hoſpitalis
tutoribus ⁊ curatoribus equiparētur:vt probatur in.l.orphanotro
phos.C.de epi.⁊ cleri.⁊ ibi per Bal.⁊ in dicta cle.quia cōtingit.ꝙ ſicut
per tutores ⁊ curatores contrahentes noīe pupillorū vel adultorum
ipſi pupilli ⁊ adul.obligant̄ in.l.creditor.C.ſi tutor vel curat.inter.ita
per iſtos rectores hoſpitale obligat̄ ſicut dicimus de eccleſia q̄ obli
gatur ex cōtractu prelati ſi de conſenſu capituli hoc fiat:vt in.c.qđ q
buſdam.de fideicōmiſ.⁊ in.c.j.de depo.⁊ qđ ibi no. ¶ Ex quibꝰ oī
bus iudicio meo cōcludere poſſum ⁊ cōcludo tā de iure quā de equi
tate ſuadēte:tñ ſubmittēs me correctioni cuiuſlibet meliꝰ ſentiētis di
co qđ dictū hoſpitale fuit tēpore vite ipſiꝰ fratris ſtructotij ipſi fra
tri ſtructotio obligatū ad dictas res ⁊ pecuniarū quantates eidē ꝓ
miſſas per ſyndicum dicti hoſpitalis ad hoc mandatū legitimū ha
bentem.⁊ qđ per dictū fratrem ſtructotiū etiam omnia iura ſibi com
petentia cōtra dictū hoſpitale cedi potuerunt ⁊ de iure ſuꝑ ceſſa di
cto Joanni de mariſcotis de ſenis: de quo in themate ſit mentio q
bus iuribus ipſe Joannes ceſſionarius potuit etiam poſtea vti ꝯtra
hoſpitale ꝑdictorū.Et hec ſufficiūt deo gratias. Ego hugolinus de
mariſcalchis minimus inter iuris ciuilis bonon̄.docto.

De relicto ad pias cauſas quali-

ter probetur ⁊ de competentia iudicis ⁊ de legato pannorū.Sꝫ nota
qđ hoc nō eſt conſilium dñi abbatis ſed fuit inſertum:⁊ ita reperi in
alio libro.Ego ludouicus qui nolui iam ſcripta tollere aut aliorum
ſudoribus derogare ⁊ eo maxime cū iudicio meo licet paruo iſtud ſit
elegans conſilium in materia ſua.

¶ Conſilium.cv.

1 Filius preſumitur ex quaſi poſſeſſione filiationis.
2 Ratio dat eſſe teſtimonio in teſte.
3 Pannorum appellatione que continentur.

In Chriſti nomine.Ex pro
ceſſu ⁊ actitatis corā dño epo cortonē.plura dubia oriun
tur.Primū circa conpetentiam iudicis.vtrū fuit aditꝰ cō
petens iudex necne.¶ Scđm an ſit probatū legatū attento numero
teſtium ⁊ inſpecta forma ⁊ cauſa legati ⁊ qualitate perſonarū relin
quentis ⁊ legatarij.¶ Tertiū an per relictū ſic factum filie pauli ſit
probata filiatio vel quaſi poſſeſſio filiatiōis.Quartum an preſuppo
ſito legato pānorum valido qui panni cedāt legatario ⁊ veniāt in le
gato.⁊ conſideratis verbis legati ſit ſufficiēter facta ꝓbatio quoad
pannos petitos ⁊ iſtud ſit vnū dubium.Circa primum forma legati
eſt cā iuriſditionis concedendi iudici eccleſiaſtico quia dicit amore dei.
⁊ ſic ad pias cauſas ⁊ ꝓ anima:vt.ff.ð leg.ij.l.ſi quis titio.facit vt cū
de ap.cog.§.ſi vnū de predictis.de ſepul.c.ij.⁊ gl.C.de ſacroſan.eccle.
l.illud.hoc tñ caſu cauſa intētata in libello operatur vt inducat nego
tium poſſe eſſe de iuriſdictione eccleſiaſtica ⁊ cognoſci per iudicē eccle
ſiaſticū vt no.Innoc.de foro compe.in.c.cum ſit.⁊ ex modo agendi
⁊ procedendi.quia proceditur ſcđm formam.c.nouit.ð iudi.in alijs cau
ſis iudex eccleſiaſticus nō eſſet competens iudex cū certe ſint ad eccle
ſiaſticum pertinentes:vt in.c.nos inter alios de purga.cano.⁊ in que
ſtione noſtra,de hoc tñ temere diſputatur cum ſe iudicem cōpetentē
pronūciauerit ⁊ non fuerit appellatū et ſic licet ſit interlocutoria vt in
auſ.habita.C.ne filius pro pa.de offic.delega.c.ſignificātibus.tamē
trāſit in rem iudi.vt pars nō poſſit cōtradicere.Circa ſcđm licet iuris
ciuilis norma ſolēnitatē adhibuit ratione ſuſpicionis ⁊ fraudis eui
tande:vt.l.hac cōſultiſſima.C.qui teſtamēta facere poſſunt vt in omni
vltima voluntate excepto teſtamēto quinqꝫ teſtes voluerit adhiberi
vt.C.de condi.indebi.l.finali.iuris tamē canonici cēſura quaſi ius gē
tium imitans aliter diſponit.vt.c.relatū.⁊.c.cū omnes.de teſta.⁊ ibi
plene no.⁊ ſimiliter nō inſiſtendum circa numerum.⁊ n ille decretales
habeāt locum indiſtincte an in terris eccleſie tantum:an vero cum re
linquens ſit in extremis cōſtitutus cuiꝰ iudiciū circa ſolēnitatē nō ita
arctat̄:vt no.Bart.⁊ alij.C.de ſacroſanc.eccle.l.j.Nā legatū hoc non
arbitror eſſe inualidū.⁊ dicit̄ eſſe factū relictum pro aīa ſiue ad pias
cauſas niſi eſſet color q̄ſitus vt dixi qđ reſidet in arbitrio iudicantis.⁊
coniecture veroſimiles ſunt adducte ex dictis teſtiū pauperū eſſe hūc
legatariū ex qualitate artis,⁊ preſertim ex dicto vniꝰ teſtis dū dixit
vidiſſe morari in hoſpitali cuius degētis mora ſumma ē paupertas.
vt no.C.de mendi.vali.l.j.⁊ ſimiliter filia eiꝰ inſpecta cā maxime vt
pro dote.ff.de condic.indebi.l.cum is.§.ſi mulier.ibi: pietatis cauſa.
⁊c.¶ Quo ad tertium licet probatio filiatiōis ſit ſatis difficilis vt di
cit gloſſ.ff.de condi.⁊ demō.lucius.ꝓſumptione tñ probat̄ ⁊ eſt ꝓba
tio ſufficiens.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iuris.l.filium.C.de nup.l.ſi
1 vicinis.de filijs ꝓſbr.c.michael.quia †ex quaſi poſſeſſione filiatiōis ꝓſu
mitur filius.l.non nudis.⁊.l.nō epiſtolis.C.de probatio niſi fieret ꝓ
batio in ꝯtrariū.⁊ ita dicit Bar.in.l.j.ff.de queſtionibꝰ vt tenet glo.in.d.
c.michael.⁊ no.in.c.per tuas.de probatio.facit qđ no.Jac.butr.in.l.
j.ff.de proba.teſtimonium quidē chriſtophori eſt clarū ⁊ probat.Itē
eſt dictū Hieronymi:quia prima facie non videtur ꝓbare cū per verbū
credat,alterat,⁊ deponat.Sed certe imo probat attenta conſcientia
que eſt in plus quam dictum. vnde dixit doctor illuſtris dominus
Bald.in.l.conuenticulam.C.de epiſco.⁊ cle.ꝙ ibi teſtis in dicto mi
nus probat ſed in ratione probat efficacius quod ſemper attenditur
ratio

2 ratio.†Quia in teſte ratio eſt que dat eſſe rei id eſt teſtimonio:vt no.
de teſti.ſolū.facit qđ not.ff.de acqui.poſ.l.ſi is qui animo. Et ſic q̄ſi
poſſeſſio filiationis eſt ꝓbata.Et alij teſtes probāt adminicula ⁊ in-
tentionem agētis que ꝙ plurimū habent adiuuare. Sic dicit litera
in ſimili.de ſucceſſione ab inteſtato.c.ſi.Sed reſtat vidēdū ⁊ iſtud eſt
quartū qui pāni veniant in legato.dicit enim,quod legabat pannos
ſuos lini ⁊ lane.Nec eſt diſcutiendū de reuocatiōe erroꝛis.qꝛ ſufficien
ter conſtat erroꝛem probatum.Et ſimiliter non inſiſtendum an fue-
rit ſane mentis tēpoꝛe dicti relicti per not.in.l.furioſum.C.qui teſta-
menta facere poſſunt.xij.q.iij.in dictis hominū.de ſucceſ.ab inteſta.
c.ſi.ff.de cōdi.inſti.l.quidā in ſuo.cū ſimili. Rńdemꝰ igit̄ ad quartū.
3 Et circa hoc dicit Bar.in.l.diuus.ff.de bo.dā.†ꝙ appellatiōe pan-
noꝛum cōtinetur quibꝰ quis indutus:non aūt veniunt panni nō apti
ad vſum hominis.⁊ qui ſint venales vnde de facto rńdit.ꝙ cū quidā
legaſſet alicui omnes pannos ſuos lane ⁊ lini ⁊ haberet illic aliquas
petias panni lini nō aptas ad vſum hominis ꝙ in legato nō veniūt.
vel diſtinguēdū ſm eū:aut habebat illas petias pāni lini cauſa faciē
di pannos lineos ad vſum ⁊ in legato veniunt:aut cōtrectātur vena
les ⁊ non veniunt vt.l.pediculis.§.item quereret.de auro ⁊ argēt.le.
in dubio debet videri q̄tum ſibi expediebat pꝛo vſu illiꝰ anni.⁊ iſtđ
cedit legato.aliud videtur eſſe venale:vt.l.cū queritur.§.lana.de leg.
iij.loquitur ergo Bar.quando ille petie panni non erant ad vſū ho
minis apte:nec habebat teſtatoꝛ illos pannos vendendi cauſa:ſed
ad vſum.¶ Quero ad quartum an ꝓbatio ſit ſufficiēs circa pannos
petitos:⁊ vidēda ſunt capitula.ſ.xxvij.⁊ depoſitiōes teſtiū ſuper ip-
ſis qui fuerūt quatuoꝛ.ſ.Silueſter:Bar.ſer Antoniꝰ andruſij:⁊ ſer
Anto.angeli.Et iſte vltimus nihil pꝛobat.alius aūt teſtis refert ſe ad
iuramentū confectū manu ipſius teſtis:alij duo pꝛobāt de quibuſ-
dam ſed nō de omnibus vt ex ipſoꝛum depoſitionibus dilucide pōt
apparere.Et ex ſupꝛadictis cōcludo pꝛimo legatū factū de.xxv.lib.
filie pauli cum caſus euenerit nuptiarū vel etiā ſimiliter ⁊ legatū pan
noꝛum.Et in pꝛobationis ſupplementū pōt deferre iudex iuramētū
cū fuerit petitū.Sed qui pāni ſint ꝓbati diligēs ſcrutatoꝛ ex diſpoſi
tione teſtiū ſup.xxvij.articulo poterit indagare.⁊ ita vt.ſ.ſcriptum
eſt dico ⁊ conſulo ego Dionyſius dn̄i Nicolai de barigeń.minimus
vtriuſq; iuris doctoꝛ ad fidē me ſubſcripſi ⁊ ſigillari fecit ſentētia po
tioꝛi ſemꝑ ſalua.iuxta.l.claudius felix.ff.q po.in pig.ha. Laus deo.

Cōtra fraudē gabelle et de data

licentia ⁊c.Nec iſtud eſt conſiliū dn̄i Abbatis:ſed qꝛ ita incertū repe
ri ego Ludouicꝰ bolognīꝰ ſtatuinō mutare iam ſcripta.Et iſtoꝛum
patrū honoꝛi derogare:⁊ eo magis cū illud ꝙ nō mutatur cur ſtare
pꝛohibetur.l.ſancimus.C.de teſta.cum ſimi.

¶ Conſilium.cvj.

1 Fur ſi furtū commiſit:⁊ dn̄s rei furtiue dicit rē ſubtractā de ſui
voluntate.⁊ ſic furtum nō fuiſſe commiſſum:nihilominꝰ fur tenetur
pena.§.recte.
2 Reſpondens facile in dubijs qōnibus contra fiſcum nō delinquit.

Chriſti nomine inuocato.

Uiſa q̄dam inquiſitione,foꝛmata per ſer Bar.notarium damno
rum datoꝛum terre lucignani contra Joannem bondi.et
Licregiolam ⁊ rńſionibꝰ factis per eoſdē dicte inquiſitiōis ⁊ toto ꝓ
ceſſui quibuſdā allegationibus ⁊ exceptionibꝰ in fauoꝛē dictoꝛū inq
ſitoꝛū ⁊ ſtatutis ⁊ refoꝛmationibꝰ terre lucignani de materia loquē-
tibꝰ:⁊ maxime quodā ſtatuto qđ icipit.Beſtie minute paga đ paſſa
gio ⁊c.Et quodā alio.c.quod incipit in qualunche.c.ſi feciſſe mentio
nē.in ver.⁊ doue ſe trahe o paſſa ſempꝛe in ogni tēpo ſi intēde:ande-
ra colla polliti a del cauagliere:eſſe traheſſe opaſſaſſe ſenza la dita pol
litia:ſi a condemna per gabella fraudata.Ac etiā vltimo cap̄.ꝙ inci
pit:che frauda la gabella paga ꝑogni donare ⁊c.Et alijs ſtatutis
coꝛā me ꝓductis : maxime ſtatuto poſito ſub rubꝛica de electiōe ⁊ of
ficio officialis dānoꝛū doctoꝛū.Et ſingulariter viſa rńſione ⁊ confeſ
ſione facta ꝑ inquiſitos p̄dictos,dico de iure ⁊ iuris rigoꝛe dictos in
quiſitos condēnandos eſſe,qꝛ in cōfeſſos ⁊ cōuictos nulle ſunt par-
tes iudicis niſi in condēnando:vt.l.j.de confeſ.Nam qn̄ confitentur
ſe extraxiſſe ſine apodiſſa:tn̄ negāt ꝙ non animo fraudādi ⁊ cōfiten-
tur qđ ſine apodiſſa:tn̄ allegāt licentiā vnius ex emptoꝛibꝰ gabelle.⁊
ſic incidunt in dictū ſtatutum ꝙ iuerunt ſine apodiſſa. Nam ibi cla-
re dicitur ꝙ in quolibet caſu caſu ſiue trāſitu ſiue cōtentiōis ſemꝑ de
bēt ire cū apodiſſa alias cōdemnent̄ pꝛo gabella fraudata.vt clare
patet in.d.c.qđ incipit qualūche capi.ver.e doue ſi traho o paſſa.⁊ ſic
vbi eſt caſus ibi nulla deputatio eſt:vt.l.ancille.C.de fur.⁊.l.ꝫ. dura
tn̄ ſeruāda eſt vt.l.pſpexit.ff.qui ⁊ a quibꝰ.Nec obſ.ꝙ negant ſe ani-
mo fraudādi:qꝛ lex fraudē p̄ſumit:vt clare patet in.d.verſ.vbi dici-
tur.Et vn̄ ſi trahe.que p̄ſumptio eſt foꝛte iuris ⁊ de iure vigoꝛe dicti
c.Et ſic nō admittit̄ ꝓbatio in cōtrariū.Sed poſito ꝙ eſſet iuris tā-
tum ⁊ nō de iure:⁊ ſic admitteretur ꝓbatio in contrarium.Dico ꝙ
non extitit pꝛobatū de eoꝛum innocentia ⁊ ex qualitate facti contra
eos p̄ſumitur:⁊ ſic eis incumbit onus ꝓbandi:vt text.in.l.ſi nō con-
uitij.C.de iniu.et.l.j.C.ad.l.coꝛne.de ſica.quod minime extitit ꝓ par-
te eoꝛum vt ex iure apparet.Nec obſtat confeſſio ſeu teſtimoniū bꝛa
mantis:qꝛ vox vnius vox nulliꝰ.vt.l.iuſiurandum.C.de teſti.⁊ maxi
me in criminalibus in quibus pꝛolationes debēt eſſe luce meridiana
clarioꝛes.vt.l.ſi.C.de pꝛoba. ¶ Item quia ſua confeſſio pōt bꝛamā
ti p̄iudicare nō autē communitati lucignani vel officiali eiuſdem:pꝛo
hoc facit optime no.dictū Bartol.in.l.inter omnes.§.recte.ff.de fur
1 tis.vbi ipſe dicit†ſi aliquis furtum cōmiſit ⁊ dominus rei furtiue cō
paret dicit rem ſibi ſubtractam de ſui voluntate: ⁊ ſic furtū nō fuiſſe
commiſſū:qꝛ furtū eſt contrectatio rei aliene inuito domino ⁊c.Sed
aſſeritur factū de volūtate domini ergo ⁊c.Nihilominus ſua ꝯfeſſio
non liberat furem a pena:vt ipſe determinat in.d.§.recte.⁊ ſic etiā in
pꝛopoſito confeſſio illius non liberat a pena.pꝛo hoc etiā facit.l.lici-
tatio.§.qđ illicite.ff.de publi.vbi inſpicitur vtilitas p̄uatoꝛū ⁊ vigoꝛ
publice diſcipline.⁊ hanc puto fuiſſe mentem illius.c.ꝙ requirit apo
diſſam ne furta fieri poſſint per cōfeſſionē ⁊ ſimilia ⁊c.¶ Nec obſtat
qđ allegatur per partem aduerſam qđ ſtatutum requirit verum dolū
ſed verus dolus agit̄:negatur:ergo ⁊c.Et allegant.c.ſtatuti qđ inci.
⁊ qualunche pſone ⁊c.quia veritas eſt in cōtrarium vt clare patet in
dicto verſi.⁊ doue ſi traheo paſſa.vbi ex qualitate facti fradem pꝛeſu
mit:ſi ſic non loquit̄ ver.i dolo ſolū.verū etiam in pꝛeſumpto:⁊ ſimili
ter etiam dictū ſtatutū allegatur ꝑ partē aduerſam qđ incipit:⁊ qua
lunche perſona.qđ loquit̄ per plura vocabula diſiunctiue poſita nō
copulatiue.¶ Item nō obſtat quod allegatur:quod ipſi nō iuerūt
cauſa vendendi licet cauſa paſcuandi:qꝛ in vtroq; caſu ꝓuiſum exti
tit vt patet i ſtatuto qđ incipit.Beſtie minute paga de paſſagio ⁊c.
Ex quibus ſecundum capitulum non debuit videre ille valēs ⁊ ſubti
lis doctoꝛ qui allegationes fecit pꝛo parte aduerſa. Item nō obſtat
ꝙ allegatur ꝑ partē aduerſam qđ dicti inquiſiti ignoꝛabant tale ſta-
tutū ⁊ talē apodiſſam eſſe neceſſariam.que ignoꝛantia iuris munici
palis videt̄ eos excuſare:maxime vt dānū indebite patiantur:vt ſub
tiliter allegatur per partē aduerſam:qꝛ hoc eſt verū niſi talis ignoꝛā
tia ſit craſſa ⁊ ſupina:vt no.glo.⁊ ibi per bar.in.l.ſi.de decre.ab oꝛdi.
fac. ⁊ Dyn.c.ignoꝛantia. de regu.iur.li.vj.in ver.qui incipit. vltimo
diſtingui pōt.et in ver.pꝛecedenti.et eſt hodie determinatū.vt in.c.vt
animarū.extra de cōſti.li.vj.⁊ de caſu noſtro videt̄ expꝛeſſe tex.ꝫ qs
ignoꝛaſſe dicat nihilominus in vectigalis penam eū incidere diuꝰ
adrianus conſtituit.Et ꝑ p̄dicta videt̄ ſatis eſſe rńſum ad iura ⁊ ra-
tiones per partē aduerſam inductas ⁊ ſubtiliter allegatas pꝛeter q̄
ad vltimam nō curando de pꝛima vꝫ nūquid potuerit inquiri vel nō
qꝛ quicquid ſit đ iure cōi đ iure municipali potuit inquiri:vt clare pa
tet in dicto ſtatuto ſub rubꝛica de electione et officio officialis damno
rū datoꝛū.Et audio ſic ſemꝑ fuiſſe de ꝯſuetudine. Ad vltimā ꝟo rōe-
nē in qua allegat̄ cōtraria cōſuetudo:dico qđ viſis actis ⁊ actitatis
in dicta cauſa nō extitit pꝛobatū de dicta cōtraria cōſuetudine:et ꝙ
nō pꝛobauerūt de innocētia ſua:qꝛ pꝛeſumptio eſt ꝯ̄ ipſos vt.ſ.dixi.
¶ Dico qđ veniunt cōdēnandi iuris rigoꝛe:tū conſideret bonus iu
dex condemnationem perſonarum:facti qualitatem:et terre ꝯſuetu
dinem:et diligenter veritatē inquirat non obſtante ꝙ dicti inquiſiti
neſciuerunt ſe defenſare:vt clare nos docet ſacratiſſimus imperatoꝛ
i.l.j.in ſi.ff.de queſtio.et ſit pꝛomptioꝛ ad abſoluendū q̄ ad cōdemnā
2 dum.¶ In caſu dubij†ꝙ nō puto delinquere eū qui i dubijs qōni
bus cōtra fiſcum facile rńderit:vt in.l.non puto.ff.de iure fiſ. Tamē
niſi alia oſtendantur ipſe pōt de iure inquiſitos p̄dictos ⁊ cōfeſſos ꝯ
demnare:vt ſuper clariſſime eſt oſtenſum. dn̄s eum dirigat in viam
veritatis et iuſtitie.Deo gratias.

¶ Ego Joannes de blandinis de ſenis legū doctoꝛ.

¶ De expenſis teſtamenti.

¶ Conſilium.cvij.

Heres qui colligit teſtamen

tum vult ꝙ legatarij contrahāt in recollectionē teſtamēti
ſi quidem hereditas nō eſſet ſoluendo dꝫ ſoluere totū ipſe
heres ſicut es alienum.Sed ſi hereditas nō eſſet ſoluendo tunc dimi
nuentur legata pꝛopter iſtam expenſam ſicut ꝓpter aliud es alienū.
ita no.Bart.in.l.ſcimus.§.in cōputatiōe.C.de iure delib.⁊ Spec.tan
git vt ipſe ibi refert ⁊c.Impediat ſibi tamen nō dicitur nocere nec in
iuriam inferre.ff.que in fraudem credito.l.qui autem.§.ſimili modo.
¶ Item eſt eadem ratio in nepote cum omnibus deſcendentibus he
reditas aſcendentiū pariter debeatur nō attenta differētia ſexꝰ nec
diſparitate graduum : quia nepos vel pꝛonepos qui ſunt in vlterioꝛi
gradu pariter cū filio ſuccedunt qui eſt in.l.j.C.de legi.hered.auten.
in ſucceſſione ſtatutum quantum ad hoc quod dat nouam foꝛmam
agendi.vt Barto.i.l.j.ff.ad.l.falci.tamen dicitur ius commune quo
ad alia.Sic intelligatur glo.Joan.and.in.c.j.de conſtitu.lib.vj.et ſic
debet interpꝛetari ſecūdum quod interpꝛetatur ius cōmune.C.de no
xalibus.l.ſi ſerui.vbi eſt caſus notabilis.et gl.in.l.fin.§.donec.in ſi.C.
de iure deliberandi ⁊c.Nicolaus abbas.¶ Quedam ſubſcriptio an
filius banniti poſſit teſtari ⁊c.⁊ eſt domini Abbatis ꝑut.j.apparet

Conſilium.cviij.

1 ☞ Rebellis imperio ꝑdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum.
2 Statutũ ciuitatis habẽs imperiũ diſponẽs quo ad ſubditos ſuos
vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi valet.
3 Delinquẽs in vna dioceſi põt priuari omnibꝰ beneficijs que habet
in alia dioceſi ab alio ſuperiore.

Placet mihi ſecunda eximij
doctoris domini Benedicti cõcluſio pro qua vltra ꝑ eũ
allegata adduco autoritatẽ Bar.in.l.infamẽ.in fi.de pu-
blicis iudicijs.vbi ꝙ quelibet ciuitas non recognoſcens in ſe ſuperio
rem habet liberum populum ⁊ merum imperium in ſe ipſa:⁊ tantã
poteſtatem habet in populo ſuo quantam imperator in vniuerſo.
¶ Ad hoc facit quod legitur ⁊ no.i.l.hoſtes.ff.de capt.facit qđ not.
Bal.in.l.decernimus.C.de ſa.ſan.ecc.Et optime quod legitur ⁊ no.
in.c.per venerabilem.in verſi.inſuꝑ.qui filij ſint legit.Et per Inno.in
1 c.cum.P.tabellio.de fide inſtru.⁊.c.cũ.T.de re iudic.¶ †Sicut er
go rebellis imperio ꝑdit oĩa iura ciuilia quo ad vniuerſũ:vt voluit
Bar.in.d.l.amiſſiõe.ff.de ca.dimi.Ita rebellis patrie ſue habẽs iu-
ra debet perdere principis omnia iura ciuilia quo ad illã patriã.Cũ
eadem ſit ratio in parte quo ad partem ſicut in toto quo ad totũ.vt
l.an pars.ff.pro derelic.facit quod not.idem Bal.in.l.cũctos popu-
los.C.de ſum.tri.⁊ Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.not.i.d.
c.per venerabilẽ.qui filij ſint legi.⁊ in.d.c.cum.P.¶ Secundo facit
quod notat Ioan.and.in addi.Spec.in titu.de cõſti.in.iij.col.vbi di
2 cit †valere ſtatutum ciuitatis habentis imperium diſponẽs quo ad
ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi.
quod videtur velle etiã Bar.in repe.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.
ſi ergo põt talis ciuitas tollere vitam ⁊ ſic nõ ſolũ quod ſibi ineſt a iu
re ciuili:ſed etiã a natura:⁊ hoc ꝓpter inobedientiã.ergo multo fortiꝰ
põt tollere que ſibi inſunt a iure poſitiuo:vt eſt patria poteſtas q̃ eſt
de iure romanorũ.vt inſti.de patria pote.in pri.¶ Nã in populo ſuo
habet ciuitas plenam poteſtatem diſponendi citra ⁊ contra ius poſi
tiuum:adeo qđ etiam principi ſeruata in ſignũ vniuerſitatis dominiũ
poteſt exercere vt fame reſtituere illegitimũ legitimare:tabellionem
creare ⁊ ſimilia.vt no.idem Bart.in.d.l.infamẽ.⁊ in.l.j.de aqua plu.
arcen.⁊ Inno.in.c.prealle.cum.P.⁊.c.cũ.T.facit.d.c.per venerabi
lem.Si enĩ exponit eum morti ⁊ priuat eũ omnibus bonis ſuis:non
eſt veriſimile ꝙ velit relinq̃re filios ſibi ſubiectos ĩ poteſtate ſua.arg.
in.l.nec in ea lege.ff.de adulte.vbi dicit ꝙ qui occidere põt adulterũ
multo magis põt ⁊ fortius quod eſt minꝰ.¶ Tertio ad idẽ adduco
l.minime.⁊ quodib.no.Bart.ff.de reli.⁊.ſ.ibi patet ꝙ q põt impu-
ne offendi ⁊ occidi ſm formã ſtatuti põt occidi etiam a filio.Si ergo
filius poterat occidere iſtũ patrem rebellem nõ eſt preſumendum ꝙ
remanſerit in patria poteſtate cũ ſm ius patrie poteſtatis non poſſit
eum nedũ occidere:ſed nec in ius vocare.vt in.l.fi.C.de in ius voc.no.
glo.inſti.de patria pote.que enumerat omnia iura patrie poteſtatis.
¶ Quarto probo per id qđ legi.⁊ no.in.c.poſtulaſti.de for.cõpe.vbi
3 patet †quod delinquẽs in vna dioceſi põt priuari omnibus bñficijs
que habet etiã in alia dioceſi ⁊ ab alio ſuperiore.ratio q: titulus bñ-
ficij eſt in perſona iſtius:vnde cũ perſona ratione delicti efficiat̃ ſub
iecta quo ad penam ſeu ſortiatur forũ illius vbi delinquit poteſt per
illam perſonam puniri ⁊ omnibus que inſunt perſone ipſius priuari
vbicũq; ſint.licet executio fiat per alium:ita dico ad propoſitum cũ
pater iſtius de quo queritur fuerit plenarie ſubiectꝰ ciuitati ſue po-
tuit ciuitas diſponere ⁊ in perſonam ſuã ⁊ in omnia iura que inſunt
ſue perſone.patrie aũt poteſtatis ius inheret ſue perſone cũ ſit quod
dam priuilegiũ patribus a iure cõceſſum.hinc eſt quod nõ omnes gẽ
tes habent hoc ius patrie poteſtatis.vt legi.⁊ nota.inſti.de patria
pote.iuncta gl.in verbo romanorum.Nec moueat quem in cõtrariã
ſentẽtiam ꝙ hoc habeant parentes ab imperatore:ergo nõ poteſt ab
eis euelli ſine ipſiꝰ autoritate.facit qđ in ſimili de iurepatro.dicit gl.
in.c.filijs.xvj.q.vij.que dicit latius nõ poſſe illo iure priuari per impe
ratorem.cum illud habeat autoritate canonis.¶ Ad idẽ qđ no glo.
in cle.paſtoralis.de re iudi.in verbo ſubiecte.Dico enĩ hoc nõ obſta-
re:q: ratiõe delicti ⁊ domicilij ſeu ciuilitatis iſte erat plene ſubiectꝰ
ciuitati ſue.¶ Itẽ q: hec ciuitas quo ad ſubditos ſuos põt exercere
iura imperij,vt prediri.¶ Itẽ hic ceſſat incapacitas in iudice.hinc
dicit gl.no.in.c.j.de cõfir.vti.quod ratione delicti poteſt quis priua-
ri per epiſcopum beneficio quod habuit a papa.¶ Quinto ⁊ vltimo
adduco hanc conſiderationem:ciuitas habens iura principis põt
ratione delicti publicare bona delinquentis vbicũq; ſita vt.no.in.l.j.
C.de bo.vac.lib.x.⁊ per Bar.in.l.cũctos populos.in fi.C.de ſum.tri.
⁊ in.l.ij.ff.de iure fiſci.⁊.l.j.de dam.infe.ita pari ratiõe dicẽdũ in pa-
tria poteſtate ⁊ alijs q̃ inſunt perſone delinquẽtis de iure ciuili.Nec
Bartol.opinio reſiſtat huic concluſioni in ciuitate habente merum
imperium.Et hec ſufficiant.¶ Et ita dico ⁊ conſulo iuris eſſe iudicio
meliꝰ ſentiẽtis ſemper ſaluo.Ego Nicolaus de ſicilia monacẽ.abb.
⁊ doc.⁊ in teſtimonium me propria manu ſubſcripſi,⁊ ſigilũ meũ im
primi feci ⁊c.

¶ Conſilium domini Ludouici bologniní:vt infra caſus.

Caſus talis eſt.I.et.A.fratribꝰ
alijſq; fratribus ſuis mercatoribus exiſtentibus in ciuitate.M.⁊ bo
num creditum habentibus:⁊ exiſtentibus abſentibus a dicta ciui-
tate ſub die.x.mẽſis ſeptembris.M.cccclxxvij.fuit inchoatus quidã
ꝓceſſus contra dictos.I.⁊.A.fratres ⁊ alios eorum fratres ſecũdũ
formã iuris municipalis dicte ciuitatis.hoc ad inſtantiam quorun-
dam ſuorum aſſertorũ creditorũ.Qui aſſerti creditores in dicto ꝓceſ
ſu aſſeruerũt dictos.I.⁊.A.⁊ eorũ fratres ceſſaſſe ſeu fefelliſſe in frau
dem dictorũ creditorũ.¶ Pendẽte dicto ꝓceſſu demũ ſub die vnde
cimo dicti mẽſis ſeptẽbris ⁊ anni prefati fuit inchoatꝰ nouꝰ ꝓceſſus
⁊ diuerſus a primo cõtra dictũ.I.tantũmodo:⁊ hoc pro facto ſtatꝰ.
Quibus proceſſibus ſic pendentibus fuit pronũciatũ per iudicẽ ordi
narium ſm formã ſtatutorũ dicte ciuitatis ſuper primo ꝓceſſu fallen
tie die.ij.mẽſis octobris dicti ãni:vcz dictos.I.⁊.A.fratres alioſq;
eorũ fratres fuiſſe ⁊ eſſe ceſſantes.Et contra eos ⁊ eorũ bona proce-
dendum eſſe tanq̃ contra ceſſantes fallẽtes ⁊ omitentes ſoluere eorũ
creditoribꝰ.¶ Quo proceſſu fallẽtie ſic pẽdente ſub die prima octo
bris dicti anni alius fuit formatus proceſſus cõtra fratres dictorũ
I.⁊.A.ꝓ dicto facto ſtatꝰ ⁊ poſtea die.xx.octobris fuerũt bãniti ꝓ
rebellibꝰ ⁊ in cõfiſcatiõe bonorũ demũ eadẽ die.xx.octobris dicti an
ni dictus.I.etiã fuit bannitꝰ de dicta ciuitate pro ſtatu ⁊ ꝓ rebelliõe
⁊ in confiſcatione bonorũ ſuorũ.¶ His ſic peractis die.xx.aprilis an
ni.M.cccclxxiiij.dicti.I.⁊.A.⁊ fratres fuerũt declarati debitores di
ctorũ creditorum vigore dicti ꝓceſſus fallẽtie ſꝫ formã dictorũ ſtatuto
rũ.ꝓpter qđ dicti.I.⁊.A.⁊ fratres ꝑinde habiti fuerũt ex forma di-
ctorũ ſtatutorũ:ac ſi in dictis q̃titatibꝰ fuiſſent dicta die condẽnati.
Eodẽ.i.M.cccclxxiiij.dicta ciuitas ſtatũ mutauit adeo ꝙ dicti.I.
⁊.A.⁊ eorũ fratres obtinuerunt cancellari a dictis bannis.⁊ reſtitu-
tiõe bonorum ſub mõ forma ⁊ tenore ĩfraſcriptis:vcz.P.C.legatꝰ ⁊c.
dilectis nobis.I.⁊.A.⁊ eorũ fratribꝰ ſalutẽ ⁊c.dũ diligenter attẽdi
mus grata nobis ꝑ vos ⁊ veſtrũ quẽlibet exhibita obſequia ⁊ q̃ futu
ris temporibus exhiberi ſperamꝰ.Nõ immerito promouemur vt vo
bis reddamur ad gratias liberales ⁊ fauoribꝰ ⁊ gratijs ꝓſequamur.
Inde ẽ qđ ꝑmiſſorũ occaſiõe ꝓmoti p̃ſentiũ tenore autoritate nobis
indulta mandamus vobis ſuperſtitibꝰ notarijs ⁊ officialibꝰ camere
actorum necnõ fiſci ⁊ officij bãnitorũ ⁊ cuilibet veſtrũ quatenus oẽs
⁊ ſingulos infraſcripos quorũ noia ſingulariter inferiꝰ deſcribunt̃:
ac eorũ noia ⁊ pronomina cancellare ⁊ abolere de beatis oibus ſin-
gulis alijs libris ſeu quarternis in dictis locis vel alibi exiſtẽtibus et
oia ⁊ ſingula ⁊ quecũq; bãna cõdẽnationis inquiſitiõis ⁊ ꝓceſſus in
ipſis libris ſeu quaternis aſcriptos ⁊ exẽplatos ſeu factos quocũq;
tpe ante aduentũ noſtrũ ad ciuitatẽ.M.q fuit anno dñi.M.ccclxxiiij.
die tertia ſeptẽbris ex nũc etiã tenore p̃ſentiũ ꝑdicta autoritate decer
nentes nulla irrita ⁊ caſſa ipſa bãna ⁊ delicta ante dictũ tempus cõ-
miſſa ⁊ condẽnationis inquiſitionis ⁊ proceſſus.Ita ꝙ libere ⁊ ipu-
ne in ciuitate.M.eiuſq; comitatu ⁊ diſtrictu morari ⁊ ſtare poſſint
abſq; grauamine vel moleſtia aliquali ĩferẽdis ꝑdictis infraſcriptis
vel alicui predictorũ occaſiõe predicta.ſ.bannorũ vel condẽnationũ
aut alicuius eorum reſtituentes etiã ipſos ⁊ quẽlibet eorũ ad famã
honores ⁊ ad alia prout erant ante.In quorũ teſtimonium p̃ſentes
fieri iuſſimus ⁊ noſtri ſigilli impreſſione muniri.¶ Quorum nomina
ſunt hec vcz.I.⁊.A.fratres eo.⁊c.Succeſſiue in dicta ciuitate.M.
alijs nouitatibꝰ ſuꝑuenientibꝰ ⁊ mutato ſtatu.M.cccclxxv.ꝑ certos
ciues.M.⁊.A.a populo dicte ciuitatis poteſtatẽ habẽtes inter alia
fuit ſtatutũ ⁊ ordinatũ qđ omnes ⁊ ſinguli cõdẽnati ⁊ cõfinati bãni
ti ⁊ qualitercũq; infugati occaſione ſtatus ad res ⁊ bona ⁊ iura ſua
priſtina honores dignitates ⁊ priuilegia q̃ habebãt ante dictas vo-
cationes reſtituerent̃ ac pro reſtitutis ipſo iure haberẽtur.¶ Quibꝰ
ſic ſtantibus quidã Antonius vnus ex creditoribus dictorum.I.⁊
A.⁊ fratrũ petit executionẽ ꝑdicte ſnĩe late ꝯtra dictos.I.⁊.A.⁊ fra
tres ſuꝑ fallẽtia antedicta necnon alterius ſnĩe declarationis vt ſu-
pra facte quãtitatibꝰ in quibus dicti fratres in dicto proceſſu fallen-
tie allegati ⁊ declarati fuerunt debitores ⁊ que ſnĩe fuerũt latẽ tẽpo-
ribus modo ⁊ forma ꝑdictis.¶ Cõtra quã petitam executionẽ oppo
nitur per dictos.I.⁊.A.allegãtes dictas ſnĩas exequi non poſſe nec
debere:q: fuerũt reſtituti aduerſus dictã ſnĩam ⁊ totũ ꝓceſſum vigo
re mãdati vt ſupra emanati a dicto legato ꝓut ſupra.¶ Nec nõ ſuc-
ceſſione ex reſtitutione per ciues.M.facta ⁊ prouiſiõibus ⁊ ordina
mentis de quibus.ſ.¶ Pro parte vero dicti Antonij replicat̃ non
obſtare dictas ꝓuiſiones ⁊ qõnes:q: aſſerit habere locũ in cauſa cri-
minali:nõ aũt in ciuili.Item dicte alie reſtitutiões nõ extenduntur
ad dictos.I.⁊.A.fratres qui nõ erant banniti tẽpore dictarũ proui-
ſionum.Queritur quid iuris. Ludouicus bologninus.

¶ Conſilium.cix.

1 ☞ Legatus de latere vbi aliquid facit iure legatiõis equiparandꝰ
eſt principi.
2 Papa ſemper nititur ſaluare decreta ⁊ inſtitutiones ſuorum legatorum.
3 Prouiſiones ſtatuta ⁊ decreta facta ꝑ preſidentes autoritate conci-
lij generalis

lĩj generalis electorũ.poſtq̃ autoritate principis fuit cõceſſum habẽt
vim legis ꝛ iuris ciuilis.
4 Decreta facta a populo ſunt ius ciuile.
5 Dictio alia includit criminales ciuiles iniuſtas ꝛ ſpirituales.
6 Ciuitas põt facere legẽ gñalem ex qua ius auferatur tertio.

Inuocato diuino ſuffragio
quo mediãte veritas eluceſcat.Nam dñs prope eſt inuocã
tibus eũ:ꝛ viſo puncto ſuperius expreſſ olicet ſupra ſatis ꝑ
alios.d.conſulẽtes ad ſaturitatem dictũ fuerit adeo vt reſpõſum iaꝫ
appareat:vt in.l.fundi trebatiani.ff.de vſufru.leg.nihilominus neceſ
ſarium eſſe duxi de preſenti conſultatione aliqua elicere que dubiũ af
ferre videntur.Et demũ omnia illa ſoluere.Et primo illud verbum ĩ
reſtitutione facta per dñm.P.C.legatum.Reſtituentes etiam ipſos
ꝛ quẽlibet eorum ad famã ꝛ honores ꝛ alia ꝓut erante ant aſcripta
eis ꝛ cuilibet eorũ.ſupra tamen in reſtitutione expreſſe facta erat mẽ
tio:vt.I.ꝛ.A.ꝛ fratres in puncto nominati reſtituti eſſent ad banni
condemnationes inquiſitiones ꝛ proceſſus:ꝛ ita omnia aboleri mã
datũ fuit in reſtitutione memorata.Cuius legati de latere poteſtas nõ
parua imo magna ꝛ ampliſſima poteſtati principis ſeu pape eſt equi
parata ꝛ primo hoc aſſumo ex text.iuncta eleganti glo.in.c.nobiliſſi
1 mus.xcvij.di.ſic dicente†ꝙ vbi legatus de latere aliquid facit iure le
gationis ſue certe pricipi equiparãdus eſt in hoc ampliſſimã habẽs
poteſtatem:ꝛ ſic intelligo Specu.in ti.de lega.§.ſupereſt.ver.quid ſi
d legati iuriſdictione:vcꝫ vt etiã eius legati oraculo viue vocis cre
daꝛ ꝛ in tit.de teſte.§.j.verſi.quid ſi aduocatus.in.l.ij.§.liquet.circa fi
neꝫ.C.d ſum.tri.ꝛ fide catho.firmat hic Archi.ĩ.d.c.nobiliſſimus.ꝛ In
nocẽ.in.c.cum dilectus.de accũ.ꝛ Ioã.and.in.c.j.de offi.deleg.li.vj.de
ſentẽ.excom.ad eminentiã.de appel.c.conſtitutus.ꝛ gl.de ſen.excom.
c.ſicut.ꝛ in.c.ad apoſtolice.de re iudic.ĩ.vj.ꝛ.c.cũ olim eſſemus.de ꝓ
uil.ꝛ Lap.alle xij.ꝛ xxxiij.ꝛ Bart.in.l.j.C.de ſuperindic.li.x.huius
ſentẽtie eſt etiaꝫ Bald.in.l.exemplo.C.de proba.ꝛ in.l.ſi qua per ca
lumniã.ff.de epiſco.ꝛ cle.ꝛ maxime pondero hanc reſtitutioneꝫ factã
eſſe de pertinentibus ad legationem ſuam.ꝛ adde bonũ tex.in.c.ſu
per his.de accu.imo dicit Ioã.and.in.d.c.ſup his.de ſtylo curie.fore
vt ſibi credatur etiã extra legationem ſuã ſolo ỽbo.id eſt viue vocis
oraculo ꝓ quo eſt optima ratio tex.ꝛ glo.in.l.j.ff.de offi.prefe.preto.
ibi credidit enim princeps qui ob ſingulareꝫ eorũ induſtriã ad huius
officij magnitudinem electi ſunt nõ aliter fore iudicaturos q̃ ipſe pri
ceps iudicaturus eſſet:vt ibi inqt tex.ex quo fit vt maxima ſit preſum
ptio ꝓ legatis ꝛ poteſtatibus ꝛ ſolẽnitate:vt late explicat Spe.in to
to tit.et maxime in.§.ſupereſt.ꝛ p̄dictis adde do.Anto.de fidei ſtru.
c.qd ſuper his.ꝛ ĩ ſpecie ad propoſitum noſtrum potuit legatus an
tedictus reſtitutioneꝫ dictam cõcedere:qꝛ ſtatuta facit perpetuo du
ratura.l.c.ſi.de offi.lega.l.c.ex parte.de verbo.ſig.ꝛ.c.ſuper quibuſdã
2 eſſent videnda.not.iiij.di.porro.ꝛ.lxxvi.diſt.vtinam.imo†papa ſem
per nitit̃ ſaluare decreta ꝛ inſtitutiones ſuorum legatorũ.de reſcrip.
c.veniẽs.ꝛ ſucceſſiue omnia poteſt facere legatus que nõ ſunt pape re
ſeruata ſpecialr̃ que oĩa ſingulat̃ ponit gl.ĩ.c.ꝙ tranſlationẽ.d offi.
le.in.c.ſicut venire.de exceſ.prel.ꝛ ponit eã Specu.in ti.de iuriſdi.om.
iudi.interpretatur etiam legatus dñi.N.pape reſcriptum quod maxi
mum eſt in.c.j.de poſtul.prela.in verbo reſcriptum noſtrum interpre
tatus.ꝛ addo nota.de iudi.nouit.¶ Quid plura imperiũ habet ĩ ꝓ
uinciam per eam gubernatam.vt.d.§.ſupereſt.ꝛ per Spec.quos ca
ſus potius laborioſum q̃ ſubtile hic eſſet explicare.habet ergo reſti
tutio memorata maximam poteſtatem:ſcilicet pape vel ſimileꝫ ꝓ
pter ꝓuinciam quam gubernat legatus.eſt etiam fundata dicta reſti
tutio poteſtate imperio arbitrio ꝛ baſilica reformatorum illoruꝫ ſta
tus dicte ciuitatis.M.habentiũ dicte ciuitatis vicariatũ ĩ plena for
ma a ſummo pontifice:qꝛ dicti dñi reformatores fuerunt electi a cõſi
lio populi repreſentãte autoritatẽ dñi pape equiparabãtur principi.
vt not.C.que ſit lon.cõſuetudo.ſup rubr.de re.iudi.aliud.§.reſtat.vn
3 de elegãter dicit bar.in.l.ſtipulationũ alie.ff.de verbo.obliga.qd† ꝓ
uiſiones ſtatuta ꝛ decreta ꝛ alia facta per preſidentes autoritate ꝯci
lij generalis electorum poſtquã autoritate principis fuit cõceſſuꝫ ha
bebunt vim legis ꝛ iuris ciuilis:vt in proemio inſtitutionũ in prima
ꝛ ſcda conſtitu.C.ꝛ.l.ij.C.de vete.iur.enu.ad idẽ allego bart.ĩ ſi.ff.de
4 de pe.†vbi facta decreta a populo erũt ius ciuile ꝛ orietur actio ꝑpe
tua que ciuilis dicitur.inſtitu.de perpe.ꝛ temp.actio.in prin.ꝛ ĩ hoc
non eſt differẽtia inter doct.licet ſit in alio paſſu:an ſtatuta facta ab
epiſcopo marchione ꝛ alijs ſint ius p̄torium vel ciuile:ſed in caſu nr̃o
tenet conſiliũ ꝛ populus locum principis.addo Bal.in.l.receptitia.
C.de cõſti.pecu.in.l.j.C.q admit.ad bon.poſ.ꝛ bal.in.l.ſancimus.C.
de dona.ꝛ que no.Io.an.in addi.ſpecu.in ti.de inſtru.edit.in.§.por
ro.l.addi.q̃ incipit hec ſubſcriptio.fundamẽto hoc facto ꝯſidero ver
bum vnũ in reſtitutiõe facta per dictos dominos.ſcilicet reſtituerũt
omnes ꝛ reſtitutos eſſe voluerunt in omni ipſorũ iure priſtino.etiã ſi
predictorũ reſtitutorũ aliquid hodie,ſcilicet tẽpore reſtitutionis,quo
modocunqꝫ teneatur ꝛ poſſideatur cũ generali clauſula nõ obſtante
ꝛ alijs oibus opportunis ꝛ ita fuit facta vno tẽpore.demũ vna alia re
ſtitutio facta fuit alio tẽpore in qua omnes expreſſe reſtituti ſunt ad
criminales ꝛ ciuiles cauſas ꝓceſſus preſcriptiões ꝛ omnia.Unde ve
niendo per ordinẽ in vnaquaqꝫ reſtitutiõe:p̄mo aſſumo illã dñi.P.
legati de latere.C.in qua reſtituit in ſpecie dictos fratres ab omnibus
ꝓceſſibus criminalibus ꝛ ad famã ꝛ honores ꝛ alia ꝓut erant antea ſcri
pta eis que reſtitutio iuri cõmuni cõformis eſt.l.qd ſi minor.in.§.reſti
tutio.de mino.ꝛ poſtquam expreſſam mentionẽ facit de criminalibus
ꝛ poſtea dicit ad alia.hec dictio alia nõ intelligit̃ amplius in crimina
libus rõne vitãde ſupfluitatis.in.§.quibus.in prima cõſtit.C.intelligi
tur in ciuilibus aliquã in multis ſimilitudinẽ habẽtibus cũ crimina
libus:licet in multis differãt.vt late per Bar.in.l.ſi ff.de priua.delic.
in.l.j.C.quãdo ciuilis actio preiudi.criminali.ꝛ.l.j.ff.vi bo.rap.ꝛ late
per dictũ Anto.in rub.de iudi.poſt Inno.in c.qualiter ꝛ quãdo.de
accu.no in.l.quid ergo.§.pena grauior.de infa.in.l.agraria.de termi
no moto.vnde per ſimilitudinẽ proceſſus libelli lit.cõteſt.ꝛ ſententie
in eis requiſite,ſcilicet criminalibus ꝛ ciuilibus dũ dicit ꝛ ad alia intel
ligit̃ de ciuilibus.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugiti.quaſi dictio talis ſit im
plicatiua ſimiliũ.preterea talis dictio ꝛ ad alia de neceſſitate debet in
telligi de ciuilibus propter dictionẽ ꝛ:que cõiunctio eſt ꝛ cadit inter
diuerſa in rub.ff.de iur.ꝛ facti igno.vbi glo.ergo cũ.ſ.dixerit de cri
minalibus hec dictio,ꝛ ad alia intelliguntur de ſentẽtijs ciuilibus cuꝫ
cauſarũ ꝛ iudiciorũ tẽporaliũ de quibus tractamus quoddã eſt cri
minale:quoddã ciuile:ꝛ quodã miſtum.Criminalia dicunt̃ quorum
finis eſt cõmoduꝫ partis ꝛ intereſſe publicũ ſeu vindicta publica.Ci
uilia quorũ finis eſt cõmodũ partis ꝛ intereſſe p̄uatũ.Miſta que par
ticipant de intereſſe partis ꝛ vĩdicta priuata ꝛ publica.exemplũ in.c.
tue.de procura.iſte diſtinctiones habentur in.c.forus.de verb.ſig.ꝛ
in iuribus ſupradictis.vnde manifeſte apparet qd de ciuilibus intel
ligitur.¶ Et alio reſpectu qd dicta reſtitutio extẽditur ad proceſſus
ꝛ ſñias ciuiles adduco:qꝛ ſi reſtitutio eſt facta ad maiora:ergo ad mi
nora extendit̃ faciliter ꝛ ad alia vt ĩ.c.ſedes.ꝛ lata materia in.c.cũ in
multis.de reſcrip.lib.vj.addo nota.in clemen.nõ poteſt.de ꝓcura.et
ꝙ pulchre approba.Bar.in.l.ſed ꝛ ſi quis.in.§.queſitũ.ff.ſi quis cau.
imo in terminis ad propoſitũ nr̃m adduco glo.ſing.in clemen.j.in
5 verſi.quãuis alia.de re iudi.vbi dicit†qd iſta dictio alia includit cri
minales ciuiles miſtas ꝛ ſpirituales quã ĩ ꝓpoſito meo magnifacio.
ꝛ pro hac deciſiõe ipſam principalẽ noto.adduco etiã ſingularẽ not.
Inno.ꝙ ciuilia includuntur a fortiori in.c.cũ olim.de offi.c.deleg.qñ
expreſſit grauiora dictio alia traditur ad omnia:ſꝫ ſi leuiora in reſcri
pto exprimant̃ ꝛ poſtea mihi facit aliquas iniurias nõ potero de ho
micidio accuſare.ſed ecõtra caſus videtur vbi grauiora expreſſa fue
runt ſcꝫ criminalia ꝛ ad leuiora:ſcilicet ciuilia volumus facere extẽſio
nem per dictionẽ alia certe poſſumus vt pulchre firmat Inn.in.c.di
ſpendia.de reſcrip.lib.vj.ꝛ approbat dictus Anto.in.d.c.ſedes.de re
ſcrip.ꝛ predicta cõfirmantur vt dicti verbi ſit aliqua operatio ꝛ effe
ctus.de leg.j.ſi quãdo.de priuil.c.ſi papa.lib.vj.¶ Quibus omnibus
viſis illud tritũ ꝛ vulgatũ dubiũ tango:an dictus legatus de latere
cardinalis potuerit tollere ius acquiſitũ alteri per ſentẽtiam hmõi re
ſtitutionem cõcedendo.Itẽ quid de reſtitutione prefatorũ dñorũ ſta
tus reformatorũ vbi reſtituũtur predicti fratres ad bona hodie per
alios poſſeſſa ꝛ dicta reſtitutio bene roborata eſt cũ clauſulis oppor
tunis ꝛ maxime clauſula nõ obſtat.Nã primo licet dubitatum fuerit
an princeps tollere poſſit iuſgẽtium.ſcilicet dominia de iuregẽ.inuẽ
ta in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.ꝛ iure.l.qd dñiuꝫ rei mee an poſſit auferri
poſſit.ꝛ licet in dubio gl.videat̃ velle qd nõ in.l.reſcripta.C.de preci.
impera.offe.pro qua ſatis implicita ratio.l.quoties.C.de preci.ĩpe.
offer.in.l.ſi contra ius vel vtil.publi.in.l.ſi.C.de errore aduocatoruꝫ,
quibus cautum eſt ius alterius in totũ auferi ſeu euelli nõ poſſe.quia
dico multiplici capite ius acquiſitũ per ſentẽtiã alicui potuit auferri
per principem ꝛ alios qui loco principis habentur.Et primo hoc alle
go tex.in.l.item ſi verberatum.§.penul.de rei ven.vbi cũ cauſa dñiuꝫ
poteſt auferri ꝛ alteri concedi.firmauit Bar.hoc in proemio digeſto
rum.ꝛ idem in.l.j.in ſi.de cõſtitu.prin.que maior cauſa poteſt eſſe qd
qꝛ late fuerunt dicte ſententie dictis fratribus rebellibus ciuitatis exi
ſtentibus propter paſſiones ciuitatis aut partialitates qui nõ potue
runt tempore prefate rebelliõis iura ſua nec cauſas defendere:ꝛ ideo
reſtitutio emanauit ꝛ ratio prohibite defenſionis qꝛ ad ciuitatẽ non
erat totus acceſſus ergo iuſta cauſa.in clemẽ.paſtoralis.de re iudi,
poſuit Inno.in.c.preterea.de dila.in extrauagã.p̄ſenti.de reſcrip.et
legiſte oẽs.in.l.ij.ff.ſi quis in ius voc.nõ ie.l.de etate.vbi per Barto.
in ſi.ff.ad trebel.accedat pro hac ſententia tex.in.l.ſi quis ſepulchrũ.
de religio.vbi de iuſta cauſa ſit mẽtio.ꝛ compelli debet iuſto p̄tio ꝛc.
Et accedat ratio tituli.de bo.dãna.imo plus dicit Ange.in.d.l.iteꝫ
ſi verberatũ.§.pen.ſine cauſa poteſt princeps dominium auferre vni
ꝛ dare alteri ſine preiudicio recipiẽtis per.l.ij.ꝛ.l.bñ a zenone.C.de q̃
dri.pre ſcri.Idem ipſe ang.firmauit in.l.cõſtat.cõmunia prediorum.
vbi nõ ſolum hec poteſt facere princeps ſed per ſtatutũ ꝛ cõſuetudi
nem põt auferre ius alterius ſingularis perſone.argu.l.ſi pẽdẽtes.§.
ſi quid.ff.de vſufru.ꝛ firmat hoc vltimũ Inn.in.c.j.de cõſue.Aliqd
in ſimili in.c.in noſtra.de iniur.ꝛ dã.dato.ꝛ Ang.idem vnũ verbũ in

l.conuentionū.ff.de pac.Quinimo dicit Bart.in.l.antiochen.de pri-
6 uil.cred.† ciuitatē poſſe facere legem generalem ex qua ius auferat̄
tertio vt fecit in caſu noſtro in beneficium omniū quorūcūqꝫ bānito-
rum cōfirmatoꝝ ⁊ rebelliū.⁊ ita tenetur hec declaratio hoc modo di
cto Inno.in.c.que in eccleſiarū de cōſti.vt intelligatur faciendo legē
particularē.l.ſi priuatus.qui ⁊ a quibꝰ,vt illa nō nocet.l.quoties.ff.
de pollicitationibꝰ.quēadmodū pōt facere ciuitas ſuper rebus ſuis
generale ſtatutum.l.prohibere.§.plane.ff.q̄d vi aut clam.⁊ nota de
publi.l.ceſar.⁊ ponit Bal in.l.ciuitatis.ff.ſi cert.pe. ¶ Ad cōfirma
tionē oīum predictorū accedat text.in.l.luciꝰ.ff.de euic.⁊ que notauit
Archi.j.diſt.ius ciuile.⁊.ix.q.ſi.per principalem. Itē ex alio capite
poſita ſine p̄iudicio veritatis:q2 ita veritas eſſet q̄d alio mō nō poſſet
tolli ſemꝑ tolli pōt ex plenitudine poteſtatis.Naꝫ clauſula de pleni-
tudine poteſtatis eſt inter alias duas pricipales,ſ.clauſula nō obſtā-
te ⁊ clauſula ex certa ſciētia.Et veritatē in omnibus reſtitutionibus
princeps vel ciuitas aut legatus tacite ſententiā atteſtātur in narra
tione ſed expreſſe eſt in vna clauſula nō obſtāte que validat reſcriptū
ſeu reſtitutionē ex plenitudine poteſtatis.¶ Si dicat̄ nō obſtāte ali-
quo in cōtrariū faciente,ita Bar.firmat in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vtil.
publi.Bal.expreſſe de pace conſtā.in ver.liuellariū.⁊ Bald.in.l.eos
C.de ap.adde no.in.l.ſꝫ ⁊ ſi q̄s.§.queſitū.ff.ſi q̄s cautio.in.l.iubemꝰ,
C.ad vellei.in auſ.de teſt.iperfectis.§.peñ.⁊ i auſ.hoc inter liberos.
C.de teſta.⁊.Bar.ponit in extraua.ex reprimendū.in ver.nō obſtan
tibus.imo venienti contra factū ſuperioris debet imponi perpetuū
ſilentium:quia ciuitas indultū fecit ſcienter ⁊ notorie pro bono ciui-
tatis ergo ex certa ſcientia.ergo nō poteſt venire contra id q̄d factuꝫ
fuit ex certa ſciētia vt eleganter firmauit Bal.de pace cōſtan.in ver.
ſi quis autē facit.l.idē vlpianus.ff.de excuſ.tuto.¶ Quibꝰ ita dictis
concludo q̄d ſi etiam per ſuperiorem nō poſſet tolli dominium alteri
queſitum quod nō eſt verum ſemper tolli poteſt dominium queſituꝫ
per ſententiam vt eleganter reperio firmatum per Bal.in.l.fi.C.ſent.
reſcin.non poſſe.Tamen in omni ſententia intelligitur clauſula ſalua
ſumma poteſtate principis.l.fin.C.de legi.vel eius intelligo qui loco
principis habetur.vt.ſ.dixi.q̄d dictū noto ⁊ pōdero pro hac deciſio
ne multū vt ius acquiſitum per ſententiā ſit acquiſitum per medium
iuris ciuilis.⁊ ſic iure ciuili.ideo facilius etiam quam ius gentium et
hoc indubitanter eſt verum cū ſit in ea clauſula derogatoria accedat
l.humanū.C.de legi.⁊ q̄d notat Io.an.in.c.j.de exceſ.prel.⁊ in.c.j.de
cōſti.⁊ q̄d no.Cy.in diſputatio.ſua preceſſit diſpoſitio derogatiua et
eleganter in dicta autē.hoc inter liberos ſcilicet clauſula nō obſtante
§.item cū ſit in materia ⁊c.Certa ſcientia notoria.ſed plꝰ adhuc pōt
tolli q̄d de iure ciuili eſt.l.ij.§.exactis.ff.de orig.iur.puta q̄ nō trāſ-
iuerit in contractum actio vel conceſſio cum nō ſubdito.vt ponit In
nocē.de iudi.c.nouit.quem intelligo ita in.c.in noſtra.de iniu.⁊ dam
no dato.¶ Et addo Bar.in.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.ecc.Et que di
xit domi.Flo.in l.perpendimus.de ſenten.excommu. Sed cū ſubdi-
to ea etiam que tranſiuerunt in contractum multi tenēt quod poteſt
tollere nudo verbo dicta.l.priuilegia.per arg.a ſpeciali vel ratione ceſ
ſante.l.generalis vtilitas ſubditoꝝ in reſtitutione verſatur nec tranſ-
iuerat in contractum imo ſubditi quibus facilius preiudicium nudo
verbo principis poteſt afferri.in clemen.dudum.in.§.veruꝫ.de ſepul.
¶ Ex quibus omnibus de iure firmiter concludo dictam ſententiā
aduerſus quam reſtitutio cōceſſa fuit in puncto poſitam executionē
non mereri nec de iure,nec de conſuetudine,nec ſtatutario iure.Et ita
dico ⁊ cōſulo Ego Ludouicus bologninus minimus vtriuſqꝫ iuris
doctor ⁊ eques iura ciuilia ferrarie ordinarie de mane legēs.⁊ in fidē
predictorum me ſubſcripſi ⁊ ſolitum ſigillum appoſui.

¶ Finis Prime partis Conſiliorum Panormitani.

¶ Secunda pars Cōſiliorū ſeu

Allegationum eiuſdem domini Nicolai de Tudeſchis cū Summa
rijs ꝛ numeris: vt materie notatu digne facilius inueniantur appo-
ſitis, ſubſequitur.

¶ Caſus conſilij primi.

Quidam nomine Cola ciuis ꝛ

habitator Fani manifeſtus vſurarius vt probari dr: volens ſuo pu
dori parcere: ꝛ ſepultura eccleſiaſtica nō carere: ac teſtādi facultate nō
priuari accerſitis rectore parochie notario ꝛ teſtibus ſub infraſcripta
forma cautionē preſtitit. Aſſeruit enī qꝺ ad eiꝰ notitiā ꝑuenit qꝺ nō-
nulli ſuſurrātes ꝛ zizaniā ſemmātes conātur eū diffamare ꝙ ipſe ex-
ercet ꝛ exercuit vſurariā prauitatē quodqꝫ fore minime verū ipe atte
ſtabat: volenſqꝫ oīno linguas incidere maleuolas ꝛ oībꝰ oñdere ſe
fore ab hmōi reatu innocentē ſuū poſt infraſcriptā cautionē ꝑſtitam
teſtm̄ ꝛ vltimā volūtatē ſolēniter cōdere ꝓmiſit venerabili viro dño
Nicolao Bartoli rectori eccl'ie ſancti Leonardi ꝛc. ꝛ Dñ:co notario
ꝛc. qꝺ ſi q̊ tpe apparebit legitime vel apparere poterit qꝺ ipe aliquid
ab aliquo vel aliquibꝰ ꝑ vſurariā extorſiſſet prauitatē totū illud ꝛ qc
quid legitime monſtraret integre reſtituturū volenſqꝫ in ꝑdictis ido
nee cauere: rogauit nobilē virū Joānē ꝛc. vt ꝓ eo ſolēniter ꝓ ꝑdictis
fideiuberet ꝛc. ꝛ ita ſubſequēter dictus Joannes gñaliter fideiuſſit.
¶ Querit nūc cū ſucceſſiue fecerit duo teſtamēta: in quoꝝ ꝑmo dñm
Hugolinum ꝛ filiū adoptiuū dicti teſtōris inſtituit hr̄des. in ſcꝺo ꝟo
bona ſua diſtribui iuſſit in opus certi pontis publici cuiꝰ refectio ſpe-
ctat ad certam eccleſiam ſeu hoſpitale. Nunquid vigore predicte cau
tionis aliquid dictorum teſtamentorum deprehendi poſſit.

¶ Conſilium. j.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus debet carere ſepultura eccleſiaſtica donec
de vſuris extortis idonee ſatiſfecerit.
2 Uſurarij manifeſti non debent intereſſe teſtamentis.
3 Jus vbi exigit aliquid ſub certa forma ſeu qualitate tunc non ſuffi-
cit factum ſine forma ꝛ qualitate adimpleri.

Omnipotētis
dei genitriciſqꝫ Marie humi
liter poſtulato ꝑſidio. Quam
quā multa ꝯ dictā cautionez
obijci poſſet: qꝛ tñ iſe clara nō
ſunt ſed in doctorū opinioni
bus poſita: ne videar rē mihi
prorſus indubitabilē dubita
bilē oſtēdere: iō breuiter ꝛ au-
dacter cōcludo nullū dictorū
teſtamentorū vires aliquas
habuiſſe. ſꝫ nulliꝰ prorſus exi
ſtere firmitatis. ¶ Et ꝓ hac
mea cōcluſione dico eſſe caſuz
apertiſſimuz q cauillari q̊quo mō nō pōt. in. c. ij. de vſuris. li. vj. ibi enī
1 in ꝑncipio diſponit † vt manifeſtus vſurarius careat eccl'iaſtica ſepul
tura donec de vſuris extortis ꝓut ipſius vſurarij patiunt facultates
idonee fuerit ſatiſfactū. aut idonee illis ꝑſonis de quibꝰ ibi de reſtitu
tione fiēda cautū fuerit. Et qꝛ in ꝑncipio fecerat mētionē de cautione
in gñe ſubſequēti. §. certā. dat formā huic cautioni dicēs qꝺ ſi reſtituē
darū vſuraꝝ ſi quātitas manifeſta illā ſemꝑ in cautiōe exprimi volu
mus alioq aliā. ſ. exprimi volumꝰ recipiētis cautionē arbitrio mode-
2 rādā. Deinde in. §. nullꝰ. diſponit qꝺ nullꝰ manifeſtoꝝ † vſurariorū
teſtamētis interſit niſi de vſuris ſatiſfecerit vl' de ſatiſfaciēdo ꝓ ſuaꝝ
viribꝰ facultatū ꝑſtet vt ꝑmittat idonea cautio. Ultio ſubijcitur ibi
clauſula gñalis i hec ꝟba. Teſtamēta q̊qꝫ manifeſtoꝝ vſurarioꝝ ali
ter facta nō valeāt ſꝫ irrita fore ipo iure. tex. enī i. d. §. nec tñ. nō eſt cō-
tētꝰ ſimplici ꝛ gñali cautiōe: ſꝫ dat formā vt ſi ꝗtitas extorta ſit ma-
nifeſta: illa ſemꝑ debeat exprimi alś debeat exꝑmi alia certa ꝗtitas
arbitrio recipiētꝭ moderāda. q̄ qdē forma ē neceſſitatis vt ptꝫ ex ꝟbo
volumꝰ ibi poſito: qꝺ iducit ius nouū neceſſitatiuū. vt ē tex. iūcta gl.
in cle. vnica. de off. vica. h̄ qdē clare ꝓbat in. d. §. nullꝰ. vbi diſponit
qꝺ nullꝰ debeat iterēe teſtamētis manifeſtoꝝ vſurarioꝝ niſi ꝺ vſuris
ſatiſfecerit aut de ſatiſfaciēdo vt ꝑmittit idoneā ꝑſtiterit cautiōez vñ
pōderādū eſt illꝺ ꝟbū. vt ꝑmittat. ꝛ ſic refert ſe ad cautiōez qualifica
tam mō ꝑdicto. tertio h̄ ꝓbat clauſula retractatiua in fine poſita. dū
dr qꝺ teſtamēta manifeſtoꝝ vſurarioꝝ aliter facta ſint irrita ipo iure.
pōderāda ſunt enī illa ꝟba aliter facta ꝛ ſic apte innuit qꝺ forma cau
tiōis ibi tradita ſit de ſubſtātia: clauſula enī i fine appoſita ad oīa ꝑ-
cedētia refert. vt in. c. inqſitioni. ꝛ. c. ij. requiris. de ap. plane ꝑ bar. i. l.
talis ſcriptura. de le. i. ꝛ in. l. ꝑtor. §. ij. ff. vi bo. rap. ꝑ Spe. i ti. de inſtr.
edi. §. nūc aūt videdū. ꝟ. itē excipere. Et qꝺ forma illiꝰ cautiōis vltra
ꝑdicta ſit veriſimiliter ſubſtātificata ꝓbat ex grādi ipſiꝰ vtilitate et
graui diſpēdio qꝺ ide ea nō obſeruata ſubſequit. Si enī eēt ſuff. ciēs
cautio gñalis ſupra poſita impoſſibile eēt qꝺ vſure reſtituerent: tum
quia de facili non poteſt probari quantitas extorta: tum qꝛ pleriqꝫ a
quibus fuerūt extorte ſe abſentarūt vel mortui ſunt vel nō valētes ꝓ
bare nō cōparēt, ꝓpterea nūꝗ̄ exoluent merita pauperibꝰ iuxta. c. cū
tu. de vſuris. nā ꝓmiſit dictꝰ Cola ſe reſtituturū illis dūtaxat q legiti
me ꝓbauerint ab eis aliqd fuiſſe ꝑ vſurariā prauitatē extortū. ꝛ ſic
ꝓ incertis nullā cautionē ꝑſtitit ergo nō ſufficiēter cautū. iura enī ꝯſi-
derauerūt qꝺ de facili qcqd fuit ab vſurario extortū ꝓbari nō pōt. vt
in cle. vnica. de vſu. iō voluerūt qꝺ in cautiōe ꝓmittit certa ꝗtitas ar
bitrio recipiētis moderāda vt ſic nō cōparētibꝰ oibus a qbꝰ pecunie
fuerunt extorte reſtitutio fiat pauperibꝰ. d. c. cū tu. no. gl. in. d. c. ij. eo.
ti. li. vj. q̄ eſt in ꝟbo ſatiſfieri. facit qꝺ no. Feder. de ſe. ꝯſ. c. j. dicta ergo
3 cautio oīno eſt inſuff. ciēs. † Preterea vbicūqꝫ ius exigit aliqd ſub cer
ta forma ſeu qualitate nō ſufficit factū adīpleri ſine forma ſeu q̄lita-
te requiſita imo paria ſunt tali caſu facere ꝯ ꝛ ꝑter formā. hec ꝓbant
in. c. ſi cui. ꝛ. c. ſicut cū. de elec. li. vj. ꝛ. c. fi. de reſti. ſpo. ꝛ. c. cū dilecta. ꝺ re-
ſcrip. ꝛ. c. prudētiā. ꝟ. illa qppe. de offi. dele. ꝛ. l. cū antiqtas. C. de teſt. ꝛ
l. heredes palā. in fi. ff. eo. ꝛ. l. diligēter. ff. mā. ꝛ qꝺ no. bar. in. l. filio pre-
terito. ff. de iniuſt. rup. ꝛ irrit. te. ꝛ. l. j. §. ſꝫ ſi filiꝰ. ꝛ de le. iij. Et hāc con-
cluſionē in terminis reperio tenuiſſe do. Ange. de peruſio in q̄dā ſua
ſolēni diſputatiōe q̄ incipit Aſtēſis miles. in ꝟ. ij. dubitat. vbi q̄rit an
cautiōis forma tradita in ca. ꝗ̄ꝗ̄ poſſit mutari ꝛ tolli. ꝛ dt qꝺ nec tol
li pōt nec forma mutari ita qꝺ cauēdi forma leuior eēt ꝛ nō vtilis aīe
vſurarij ꝛ illis a quibꝰ ꝑſumunt vſure extorte. nā ſi diceremꝰ ꝯtrium
daret vſurarijs occaſio nō redeūdi ad pniam nec ad cōtritionē ſatiſ-
faciendi ꝛ reſtituēdi vſuras extortas ꝛ iō ſcꝺꝫ eū illa ꝯſtitutio velut
turpe diſponēs eſt nulla: ſꝫ ſi forma eēt grauior ꝛ vtilis aīabꝰ vſura-
riorū ꝛ illis a quibꝰ eēnt vſure extorte tūc valeret dicta ꝯſtitutio: ꝛ lꝫ
valeat ꝯſtitutio inducēs grauiorē formā tñ ſꝫ eū ſufficeret ad teſtōꝝ
valorē qꝺ ꝑſtita eſſet in forma tradita. in. d. c. ꝗ̄ꝗ̄. ꝛ hoc vltimū eſt ſꝫ
Jo. an. ī nouella in ꝟbo abſentibꝰ. qꝺ eſt nota. dignū. nā eꝑs vl' aliꝰ
citra papā nō pōt ſtatuere ꝯ ius canonicū remittēdo formā ꝑ hoc in-
troductā. vt in. c. qꝺ ſuꝑ his. de maio. ꝛ obe. ꝛ. c. igit. xxv. q. ij. plene ꝑ
Jo. an. in. c. fi. de offi. archi. ꝛ. c. vlt. de ap. li. vj. no. Fede. ꝯſi. xvij. quin-
imo nec ſolēnitates iudicioꝝ tollere poſſent ꝯſtitutionē ēt legati Car.
nec poſſet ſpecifice mādare: vt in cauſa plenaria ꝓcedat ſimpliciter ꝛ
de plano: ꝛ qꝛ inferior nō pōt tollere legē ſuperioris. vt dt tex. in cle.
ne romani. de ele. ita cōcludit gl. no. in. c. fi. de here. li. vj. in ꝟ. figura. et
originaliter fuit dictū Spe. in ti. de ꝓba. §. ſuꝑeſt. ver. ſed nūqd poteſt
cognoſcere. hinc dixit idē Spe. eo. ti. §. nūc oñdendū. ver. xlviij. legatū
non poſſe ſupplere defectum commiſſum in cōtractibus vel iudicijs.
Notandū eſt etiā ex opi. Jo. an. ꝛ Ang. ꝙ cōſtitutio inferioris a pa-
pa nō poſſet validare teſtm̄ inducendo grauiorē formā q̄ contenta ſit
in. d. §. ꝗ̄ꝗ̄. ꝛ ita in effectu ſub alijs terminis cōſuluerūt Paul. Lau.
Pun. ꝛ do. Bart. de ſaliceto bononie vt refert do. Pet. de ancha. in
ſolēni cōmēto. c. canonū. de cōſti. motꝰ principaliter qꝺ facultas teſtā
di ſm̄ cōem opi. eſt de iuregētiū: lꝫ ſolēnitas ſit de iure ciuili iuxta no.
in. l. qui teſtamento. §. ſeruus. ff. de teſta. nō pōt inferior tm̄ preiudiciū
tentare: qꝺ ꝑſumere noluit ipemet ꝑnceps cum tāto preiudicio tertij
nec ipſe ſine illorum conſenſu quorum intereſt ſtatuere vt no. in fine
Inn. in. c. veſtra. de loca. ¶ Ex his clare patet quod forma cautiōis
de qua. in. c. ꝗ̄ꝗ̄. eſt intantum de ſubſtantia, vt nedum ipſe vſurariꝰ
cōueniri nō poſſit: ſed nec ꝯſtitutio inferioris a papa. Ad predicta fa
cit. l. nemo pōt. de leg. j. ꝛ quod ibi no. Bar. ꝛ. c. tua. de teſt. ꝛ. l. ius pu
blicū. ff. de pac. ꝛ. c. ſi diligenti. de fo. cōpe. hic idē ſenſerūt Arc. ꝛ Joā.
an. in. d. c. ꝗ̄ꝗ̄. in eo qꝺ ibi tex. requirit vt in cautiōe illa adhibeantur
aliqui fidedigni de illa parochia ꝛ ipſi ibi dicūt hoc nō eſſe de ſubſtan
tia vt de parochia ſint ſed ad bene eſſe: ſatis enī eſt qꝺ ſint idonei. alle
gant ad hoc. iiij. q. iij. ad finē. ꝛ. ij. q. ix. ſi debitū. ꝛ qꝺ no. iij. q. v. canoni
ca. in gl. j. que innuit ꝙ alia que ibi exiguntur ſint de ſubſtātia. facit
qꝺ in fi. no. per Bar. in. l. ij. §. prius. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ per doc. in. c. cuz
dilecta. de reſcrip. Et maxime corruit vtrūqꝫ teſtamentū ſi doceri pt
quod poſt cautionē cōtinuauit vitium vſurarij etiā ſi cōtinuaſſet nō
manifeſte ſicut prius qꝛ ex ꝯtinuatione apparet quod nō erat corre-
ptus tpe cautionis: ſed in fraudē legis eā preſtitit. de peni. diſtin. ij. c.
j. qꝺ etiā preſumitur ex alio. qꝛ iſte in cautione ſua negabat ſe eſſe vſu-
rarium ꝛ peccati venia nō datur niſi cōtrito vt in regula peccati ve-
nia. lib. vj. ꝛ in. d. c. cū tu. ꝛ qualitas manifeſta primo exiſtens ſufficit
qꝛ nō requirit illa qualitas omni tēpore. ff. quod vi aut clā. l. j. §. illꝺ.
cum ſua gl. ꝛ omnis reſidua eſt peior ſua radice. vt. c. arrianus. de hr̄.
li. vj. bonus tex. ꝛ hec materia in ratione ſui. Et per hāc cōcluſionem
non tenet teſtamētū vſuſarij manifeſti etiam ſi idonee cauiſſet. ex quo
poſtea continuauit vitium licet non manifeſte. idem etiam conſuluit
Fede. de ſe. conſi. viij. vbi ponit ad literam ꝛ ſequitur Jo. de lig. licet
non faciat mentionem de Fed. in cle. vnica. eo. ti. ꝛ Pet. de anc. in. c.
quia eo. nec moueat quēquā ad pias cauſas in effectu iſte videatur te
ſtatus: quia manifeſtus vſurarius indiſtincte inhabilitatur ad teſtā-
dum: ita quod etiā ad pias cauſas diſponere non poteſt etiam in co-
dicillis: qꝛ tex. ille loquit indiſtincte. ꝛ hoc aperte tenuit Bal. ꝛ bart.
in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. facit qꝺ in fi. no. Joan. and. in. d. c. ꝗ̄ꝗ̄. nā
cum bona iſta veniant ad ſuccedentes ab inteſtato. arg. autē. bona

damnatorum.C.de bo.dā.non debent in preiudiciū eorū talia relicta
valere ⁊ maxime qꝛ videntˀ reſpuenda talia relicta per hos peccato-
res.ar.d.c.qꝛ in omnibus.⁊ qđ no.Bar.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.ꝑ-
alle.⁊ aperte Bar.⁊ Bal.in.d.l.j.in ver.vj.ſm ꝯcluſionē predictā vt
neceſſario ſit ſeruanda forma dicti.c.ꝙꝙ.ad validitatem teſtamēti.
Et hec ſufficiant.Nico. Abbas.

¶ Conſilium.ij.

2 ¶ Uſurarius manifeſtus quis dicatur.
2 Uſurarius manifeſtus quatuor modis probatur.
3 Mulier dicitur palam queſtum facere etiam ſi faciat in domo cuili-
bet poſtulanti.

ILlud in facto queritur an
illud.defuncti teſtamētū irritū ſit cenſendū q poſt mortem
probatur ſepenumero vſurariā prauitatē cū diuerſis pſo
nis exercuiſſet ⁊ eū hoc vitio irritū ⁊ inuolutū:ſolennē famā tempore
ſuo extitiſſe:ꝑſuppoſito qđ cautionē de vſuris reſtituēdis nō ꝑſtiterit
faltē ī forma debita vt ius canonicum expoſcit.¶ Saluatoris Jeſu
chriſti eiuſqꝫ deuotiſſime genetricis ꝑſidio ſemper inuocato.Huiꝰ du
bij deciſio depēdet ab intellectu.c.quāquā.de vſur.li.vj.nā illud.c.ipſo
facto irritat teſtamentū manifeſti vſurarij cautione in forma ibi tra-
dita ꝑ teſtōrē nō preſtita.¶ Uidendum eſt ergo quis dicatur mani-
feſtus vſurarius quo ad diſpoſitionē illius.c.⁊ cōſequenter appare-
bit an teſtamētū de quo queritˀ ſit inualidū.In hoc dubio varias ca
noniſtarū ⁊ legiſtarꝫ reperio ſentētias.Et pmo Joā.an.facit ſuꝑ hoc
duas gl.quarꝫ vnā poſuit in.d.c.quāquā.aliā in.c.j.eo.ti.⁊ lib.in.d.c.
1 j.†dixit illū eſſe vſurariū manifeſtū ꝯ quem militat notoriū iuris vel
facti.iuris,qꝛ fuit cōfeſſus vel cōdemnatꝰ ⁊ intelligo cōfeſſus.ſ.in iu-
dicio:qꝛ vt infra dicetur cōfeſſio extraiudicialis nō reddit factum no
torium.facti,qꝛ habuit euidētiam q̄ nulla recuſatione celerari poſſet:
vt qꝛ tꝫ altare paratū.hec videntˀ probari in.c.veſtra.⁊.c.fi.de coha.
cle.⁊ mu.⁊.c.olim.de ver.ſig.facit qđ legitur ⁊ no.in.l.ictus fuſtium.
ff.de his qui no.infa.⁊ in his omnes conueniunt vt no.in.c.qꝛ.⁊.c.cū
in dioceſi.de vſu.⁊ per Fed.conſi.viij.⁊ Bar.in.l.ij.ff.de fur.⁊ Ang.
in diſputatione ſua que incipit aſtēſis miles in.ij.col.Tertio đt predi
cta gloſ. qđ epſ poterit publicare eos ſi cōuicti fuerint coram eo vel
contra eos fiat probatio teſtiū vel ſint certa argumenta cū fama.alle
gat.c.cū tu ⁊.c.ī dioceſi.de vſur.⁊ ponderāda ſunt hec verba,nō enim
dicit quod dicantˀ manifeſti per ſolā cōuictionē vel cōfeſſionē ſeu ar-
gumenta cū fama.ſed qđ predicta ſufficiunt vt manifeſtentˀ ⁊ publi-
centur ꝑ epm ⁊ ſic a tpe publicationis ⁊ nō prius dicūtur manifeſti
vſuſurarij.nō eñ đt illa glo.qđ epſ per illas probationes declarabit
eos manifeſtos.Sed ꝙ eos poteris publicare ⁊ ita intelligit Fed.de
ſe.conſ.lxij.prope finē.⁊ dicit hec aperte no.gl.in.d.c.j.⁊.ij.firmat etiā
Ange.de peru.in dicta diſputatione.in.ij.col. Et quatenus dicit illa
glo.de confeſſione intelligo extraiudiciali.nā ſi fuiſſet iudicialis red-
deret eū notoriū.vt.d.c.fi.de coha.cleri.⁊ mu.Ex predictis habemus
2 tres modos probandi manifeſtū vſurariū.gl.in.d.c. quāquā.† addit
quartum modum.ſ.cū corā ſacerdote ⁊ teſtibus publice fatetur ſe vſu
rariū ⁊ vſuras reſtitui mādat forte libros rationis tradens.⁊ ſic vide
tur velle illa gl.qđ ꝯfeſſio extraiudicialis facta corā ſacerdote ⁊ teſti-
bus facit crimen vſurarij manifeſtū.Sed Fede.in ꝯſi.xvij.đt illā gl.
poſſet negari:qꝛ non ꝓbat qđ dicit ⁊ nihil allegat.vel ſit vera ſm eū
qñ ꝯcurrūt illa de quibus in gl.illa vt qꝛ fuit cōfeſſus coram ſacerdo
te ⁊ teſtibus ⁊ reſtituit libros:ſeu mandauit vſuras reſtitui . alˀs ſm
eū per cōfeſſionē extraiudicialē factā corā quocunqꝫ preſbytero nō cō
uincitur quis de crimine vſurarū:ita ꝙ crimen dicatur manifeſtum.
Nec etiā ſuꝑ hoc valeret ſtatutū epi ſm eū tanꝙ ꝯ ius commune.Et
eodē modo videtˀ intellexiſſe illā gl.Ang.in dicta diſputa.dicens per
illā gl.multa reqri cū cōfeſſio emanat extraiudiciū vt illa ſola abſqꝫ
publicatione reddat eū manifeſtū.ex his infert qđ cū ſacerdos et ta-
bellio qđ ad recipiēdā ꝯfeſſionē ſeu cautionē vſurarū ſint paris pote-
ſtatis.vt.d.c.ꝙꝙ.qđ ſola ꝯfeſſio facta corā notario ⁊ teſtibus quātū-
cunqꝫ publice non reddit cōfitentē ⁊ vſurariū manifeſtū:niſi poſt pu
blicationē.Idē đt Ange.ſi ꝯfeſſio emanaſſet corā iudice incompe-
tenti.illa eñ equiparatur extraiudiciali ⁊ multos producit effectus.
de quo tñ dicēdū vt plene no.in.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.c.per inqſitio-
nem.de elec.⁊ fa.l.capite quinto.ff.de adul.⁊.d.l.ictus fuſtiū.de his q
no.infa.Cōcurrente ergo fama poterit ſcđm eum dici per argumen
ta conuictus vñ poterit publicari ⁊ ex nunc erit vſurarius manifeſtꝰ
etiā ante publicatiōes ſi vſuras mandauit reſtitui ⁊ tabellioni tradi-
dit librū ſuarū rōnum ſm iura pꝛealle. ¶ Addidit Bart.quintum
modū.in.d.l.ij.ff.de fur.⁊ ſequitˀ Ang.in loco pꝛealle.dicēs ꝙ eoipſo
efficitur vſurarius manifeſtus,qñ indifferēter quis ī camera ſua mu-
tuat ſub vſura cuilibet poſtulāti:lꝫ nullum erexerit altare ad feneran
3 dum.⁊ hoc per.l.palā.ff.de ritu nup.vbi pꝫ † qđ mulier palam đr q̄ſtū
facere:lꝫ in publico ſe nō proſtituerit.ſed in domo ſua vel alteriꝰ cuili
bet indifferenter poſtulāti.⁊ ſufficit ſcđm eos hec probatio ad reddē-
dum teſtamentū nullū:abſqꝫ vlla confeſſione ⁊ publicatione per epm
facienda.¶ Sextū ponit bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.dicens eū intel-
ligēdum manifeſtū vſurariū:de quo eſt cōis opi.quod ſit manifeſtus
vſurarius poſito qđ aut per duos aut tres teſtes probetˀ vſurarius.
Si aūt nō probetur opinio vel actus publice factus non dicitˀ mani-
feſtus etiā ſi appareat per codicē ſuarū rationū ſcđm eū.⁊ hoc đt ſin-
gulariter ꝓbari per.l.ſcripturas.C.qui po.in pigno.ha. Pro vltimo
dicto qñ apparent tñ codices rationū:allego gl.no.in.c.ſane.ij.xxiiij.
q.ij.in verbo liberorum.¶ Septimus modus videtur no.elici ex tex.
iuncta gl.in.c.cum in dioceſi.de vſu.vt ꝑ famā ⁊ aliqua argumenta
ſeu adminicula ꝓbetˀ manifeſtus.⁊ hunc intellectū ſecutus eſt ibi re-
colende memorie do.Fran.za.poſtea Car.florentinus dicēs ibi ſuffi-
cere ad irritationē teſtamēti qđ poſt mortē ꝓbetˀ hec ſolennis fama.
intelligo cū aliquibus argumētis ſeu adminiculis.Hoc idē tenuit q-
dam doc.in.q.facti allegādo vt recitat Fed.ꝯſ.lxij.ſed eidē Fede.hoc
nō placet dicēti qđ illđ.c.loquitˀ quo ad imponēdā penā ꝯſilij gñalis
de quo in.c.qꝛ in oibus.eo.ti.vt.ſ.vſurarius arceatˀ a cōione altaris ⁊
ab eccleſiaſtica ſepultura:⁊ vt ab eo oblationes nō recipiantˀ qꝛ hoc
expedit animabꝰ vſurariorū ⁊ an agitˀ de magno ꝑiudicio fecꝰ ſi age
retur ad irritationē teſtamēti.nā cū teſtm̄ ſit res fauorabilis.de re iu-
di.c.fi.⁊.l.in teſtamentis.ff.de reg.iur.dꝫ reqri ſtrictior probatio.Itē
ſcđm eū diſpoſitio illius.c.reqrit ferendā ſniam:qꝛ fama ⁊ argumen-
ta ſufficiūt vt ꝑ iudicē poſſit vſurarius publicari:⁊ tūc per penas vr-
geri.añ ꝟo publicationē nō pōt dici manifeſtꝰ.⁊ ſic ſi deceſſit añ pu-
blicationē nō pōt dici qđ teſtm̄ fuerit cōditū ab vſurario manifeſtū
qđ requirit dictū.c.quāquā.⁊ hūc itellectū ad illū tex.poſuit ⁊ tenuit
Hoſt.in.d.c.cū in dioceſi.vñ exponit ibi tex.manifeſtos.i.manifeſtan
dos per ſniam iudicis.⁊ in.c.qꝛ in ꝟbo manifeſti.exponit.i.notorij et
ſic videtˀ Hoſt.velle qđ ꝟbū manifeſtū ponatˀ ibi ꝓ notorio iuris vel
facti.Attamē iudicio meo iſte intellectus extorquet literā illius.c.cū
in dioceſi.nā ſi bñ ſciuiſſet papa dicere qđ deberet prius publicari.ar.
c.ad audientiā.de deci.ſed ſimpliciter dixit qđ ſi cōſtiterit eos eſſe vſu
rarios manifeſtos ꝑ famā vt ꝑncipiū.c.intelligatˀ ꝑ alia argumēta et
ꝙ tunc ꝑ penā in lateranenſi cōſilio ſtatutā coerceātur. Unde pōde-
ro illud verbū ſi cōſtit erit.Conſtet ergo iudici de publicato ꝑ famā
⁊ argumenta:nō aūt hoc eſt manifeſtādū ꝑ ſententiā vt dixit Hoſti.
nam de ſnia nulla ibi fit mētio.⁊ ideo teneo gl.⁊ ſequētes.Nā placet
mihi reſtrictio quā facit Fed.vt illū habeat locū illa ꝓbatio reſpectu
penarū que habentˀ i.d.c.qꝛ.licet eñ fatēdū ſit ꝙ de illis penis loquā-
tur ille tex.tñ cum.c.qꝛ,loquatˀ ſimpliciter de vſurario manifeſto ſicut
facit.c.quāquā.⁊ habeamꝰ illud verbū manifeſtū ꝯtra vſurarios.in
d.c.cū in dioceſi.ita debemus intelligere etiā quo ad diſpoſitionem.c.
quāquā.vbi loquitur etiā de vſurario manifeſto.ar.l.nō pñt.ff.de le-
gi.Ad hoc no.theoricā Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.in ver.
iuxta premiſſa.vbi dicit qđ propria verbi ſignificatio ſumitˀ ex auto-
ritate iuris vt ſi in aliqua iuris parte reperiatˀ illud vocabulū decla-
ratū.vt ꝑ totū ti.de ꝟb.ſig.Itē nō apparet ſufficiēs rō inter penas.c.
quāquā.⁊.c.cū in dioceſi.nā in.c.cū in dioceſi.agitur de pena ſpūali.
in.c.quāꝙ.de tpali magis aūt eſt timēda pena ſpiritualis quā tēpo-
ralis.ar.xj.q.j.precipimꝰ.ſi ergo in penis ſpūalibus ſufficiāt fama et
argumēta ergo ⁊ in tpalibꝰ.Intelligo tñ qđ argumenta ſeu iudicia
ſint vrgētia ⁊ ſaltē ꝯcludāt defunctū vſurariū fuiſſe.ar.eorꝫ q̄ legun
tur ⁊ no.in.l.iudicia.C.de ꝓba.⁊ hoc eſt admittēdū in odiū vſurario
rum q ꝯctus ſuos ita validāt vt vix poſſint apparere cōuinci vt cle.
vnica.de vſu.Nā vbi ꝓbationes de facili neceſſario ꝯcludētes nō re-
periuntur admittūtur ꝓbationes leuiores ⁊ tenuiores.vt in.c.preter
ea.de teſti.⁊ in.c.cū dilecti.⁊ qđ ibi no.de electio.⁊.c. veniēs.ſ.de teſt.
¶ Octauū modū ponit idē do.Car.in.d.c.cū in dioceſi.dicēs qđ cū
manifeſtū ſit qđ probari pōt.vt no.glo.in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mu.
ſi etiā poſt mortē ꝓbetˀ aliquē fuiſſe vſurariū:ſatis ꝓbatur qđ erat ma
nifeſtus vſurarius.⁊ hoc ſolū ſufficiet ſcđm eū ad irritationē teſtamē
ti:Hoc ſimpliciter mihi nō placet.ſi eñ ſufficeret ſola exiſtentia delicti
vſurarij ad qđ iura exquirerent qualitatē manifeſti vt cōiter faciūt.
vt.d.c.ꝙꝙ.c.qꝛ.⁊.c.cū tu.⁊.c.cū in dioceſi.pꝛealle.iura eñ magis teſtā
tur ⁊ ꝑſequuntˀ delicta publica quā occulta.lꝫ ꝓbari poſſint.vt ꝓbatˀ
in.c.vrā.⁊.c.fi.de coha.cle.⁊ mu.⁊.xxxij.q.v.chriſtiana religio. Et ꝯ-
rium huius dicti ꝯſuluerūt bal. Lau.de Pinu.bar.de ſali.vt recitat
Pe.de anc.in repe.c.canonū.de ꝯſti. Ego ꝟo in hoc dubio vt alˀs de
facto cōſului aiaduerto qđ iura in hac materia nō requirūt neceſſita-
tē facti nec tacite nec exꝑſſe:ſed exigūt dūtaxat qualitatē manifeſti.
vt patet in.d.c.quāquā.debemꝰ ergo capere ꝟba proprie ⁊ nō impro
prie tñ qꝛ ſumus in materia odioſa cum agatur de irritatiōe teſtamē
ti.tum qꝛ agatˀ vt animabus vſurariorū ⁊ reipublice ꝯſulatˀ.vt colli-
gitur ex.c.j.⁊.ij.eo.titu.tum qꝛ non debemus in aliqua diſpoſitione a
propria verborum ſignificatione recedere niſi de mente cōſtet aperte
vel ſaltem per indicia.vtꝫ in.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.l.fi.de verb.ſign.
⁊.l.lꝫ imperator.ff.de leg.j. Notorium autem ⁊ manifeſtū ⁊ occultū
⁊ pene occultum differunt inter ſe.vt no.Jo.andr.⁊ Cal.in.c.veſtra.
pꝛealle.⁊ gl.ij.q.j.manifeſta.⁊ Bar.aliqđ in.l.heredes palā.ff.de te.⁊
Spe.in tit.de notorijs crimi.§.ſequitˀ de manifeſto.Notorium autem
facti diffinitˀ qđ eſt factū ſic exhibitū ꝯſpectui hoim qđ nulla pōt ter
giuerſatione celari.vt in.c.euidētia.de accu.⁊.c.cū dilecti.de pur.can.

Occultum eſt qd ꝓbari nō pōt.vt i.c.vnico.vt eccle.be.ꝛ.c.erubeſcāt.xxxij.di.ꝛ.c.ſi oīa.vj.q.vj. Pene occultū dr qd ꝑ paucos vel difficiliter ꝓbari pōt.de pe.di.j.§.hec ergo ſecreta. Manifeſtū ṽo ꝓprie ꝛ in ſua ſpecie ſumptū cōiter diffinitur.qd eſt publica ſeu famoſa inſinuatio vel ꝓclamatio ꝛ cōis ex certa ſcientia ꝛ certis autorib⁹ ꝓueniēs et q̄ ꝓbari pōt.ita diffinit̄ cōiter ꝑ oēs.vt no.gl.in.d.c.manifeſta. Joā.an.ꝛ.Jo.cal.in.d.c.vr̄a.ꝛ Spe.in.d.§.ſequit̄ de manifeſto. Et in hoc differt a fama:qꝛ illa procedit qn̄qꝫ ex certo autore ꝛ ſola ſuſpitione. Manifeſtū ṽo ex certa ſcientia ꝛ certis autorib⁹.vt.ſ̄.dictū eſt ꝛ no.in.d.c.vr̄a.ꝛ pꝫ in:quo differat ab occulto ꝛ pene occulto ꝛ notorio.ꝛ iō not.dixit Spe.i loco p̄alle.qd manifeſtū ponit̄ qn̄qꝫ ꝓ notorio improprie.ꝛ ſic ſumit̄.ij.q.j.manifeſta.ꝛ.c.cū olim.ꝛ.c.ex parte.de ṽ.ſig. Proprie aūt differt a notorio.vt ꝓbat̄ in.d.l.heredes palā.ff.de teſt.vbi teſtator dr palā.i.manifeſte heredē nūcupare qn̄ nō in publicū ſꝫ corā teſtib⁹ ꝗrequirunt̄ in teſtō illum nominat.ad idem.xj.q.iij.eoꝝ.ꝛ clarius in.c.qꝛ ſuſpecti.iij.q.v.iuncto eo qd no.Arch. Uel dicamus qd no.dt Jo.cal.in.d.c.vr̄a.qd manifeſtū ſumit̄ duobus modis.ſ.vt genus ꝛ includit ſub ſe manifeſtū vt eſt ſpecies ꝛ notorium: vn̄ h̄ eſt vera. Omne notoriū eſt manifeſtū ꝛ ſic ſumit̄ in dictis.c.manifeſta.ꝛ c.de manifeſta.ꝛ.c.ex pte.ꝛ.c.cū.oliꝫ.vt ꝓbat̄ ibi ex ſubiecta materia. Scđo ſumit̄ in ſua ſpecie diſtincta a notorio.ꝛ tūc diff.nit̄ vt.ſ̄.dixi.

¶ Ad ꝓpoſitū ergo cū ꝓp̄a vocabuli ſignificatio ſumat̄ ex diffinitione vt.l.j.ꝛ qd ibi no.ff.de te.ꝛ.l.j.de auto.tu.ꝛ.xxj.di.cleros.ꝛ.xxv.di.perlectis.ꝑ Bar.in.d.l.oēs ppl'i.ff.de iuſti.ꝛ.iu.ꝛ.d.l.j. Et ſ̄m drīam manifeſti differt a notorio ꝛ occulto:ſeu pene occulto debemus.in.d.c.quāq̄.ſumere illud verbū manifeſtū in ſuo ꝓprio ſignificato.vt ſaltē ſtet in ſuo gn̄e ꝛ ſic includat notoriū ꝛ manifeſtū. Uel ſtet in ꝓp̄a ſpecie: ꝛ ſic differat a notorio.nō aūt debemus capere ꝓ notorio tm̄ vt qdā ꝛ male qꝛ iſte eēt intellectus improprius.ꝛ ex nulla iuris pte habemus qd debeam⁹ ṽba impropriare.

¶ Dicam⁹ ergo qd manifeſtus vſurarius eſt is ꝯ quē degenerat notoriū iuris vel facti:vel de quo eſt cōis ꝓclamatio ꝛ inſinuatio ꝓcedens ex certa ſciētia ꝛ certis autorib⁹ꝛ q ꝓbari pōt qd eſt vſurari⁹.ꝛ hoc vr̄ ſenſiſſe bal.in.d.l.j.licet nō ita ꝓbauerit.ꝛ hic modus probādi eſt iuri cōſentane⁹ ꝛ probatur ex ꝓprio ſignificato ṽborū.nec ſtat in meris opinionibus doc.ſic p̄miſſi modi ꝓbādi ꝑ alios traditi. Ad ꝓpoſitū ergo noſtrum cū i'caſu p̄ſupponat̄ qd iſte de cuius teſtamento querit̄ pōt ꝓbari qd fuit vſurarius. Jtē qd de hoc fuit in eius vita cōis ꝛ clamoſa inſinuatio in pplo.q̄ quidē ꝓceſſit ex certa ſcientia ꝛ certis autoribus cū proceſſerat ex eo qꝛ mutuabat ad vſurā:ꝛ a perſonis quib⁹ mutuabat.ſatis ꝛ indubitanter pōt dici qd eſt vſurarius manifeſtus.ꝛ per conſequēs quod eius teſtamentum nō valuit cautione in forma debita nō preſtita. Et hec ſufficiant ad dei laudem ꝛ gloriam. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.iij.

1 Dubitans de validitate prime collationis pōt ſecūdā impetrare.
2 A regulis cōibus recedere nō debemus niſi quaten⁹ ꝓuiſuꝫ reperit̄.
3 Ducatus comitatus ꝛ marchionatus non diuiduntur.
4 Primogenitus in indiuiſibilibus iure diuino ſcđogenitis prefertur.
5 Uaſalli alium dn̄m conſentire non poſſunt ſine domini voluntate.
6 Cognitio vel dilatio non eſt neceſſaria vbi preceſſit iudicium hominis in mera executione.
7 Heres mariti an poſſit opponere de adulterio contra vxorem repetentem dotem ſi maritus in vita vxorem accuſauerit.
8 Imperator ſi alteri vendat rem alienam vt propriam pretendens illam rem eſſe ſuam non poteſt contra detinentes actiones mouere.
9 Rem propriam quis violenter inuadere non poteſt.
10 Preſcriptio per litis conteſtationem interrumpitur.
11 Lex quamuis prohibeat diuiſionem ducatus vel dignitatis inter plures tamen conſuetudo in oppoſitum eſt valida.
12 Ruſticus poteſt emere dignitates ꝛ iuriſdictiones que ſunt patrimonium venditoris.

Omnipotētis dei genitricis qꝫ Marie poſtulato ex corde ſuffragio. Nitar in p̄nti cauſa ob multitudinē dubioꝝ eſſe breuiloquus:ita qd ſingula cuiuſqꝫ cauſe dubia cōcluſiue vt ſenſero attingā.

¶ Et p̄mo iuxta ordinē ad p̄mū q̄ſitū qd fuit. Utrū ſuꝑ iure dicti comitatus Bigorre dn̄s comes Fuxi ſimul duobus titulis donationis.ſ.et teſtamēti domine Petronille olim comitiſſe valeat ſe iuuare. Ego aīaduerto qd in donatiōe quā olim dn̄a Petronilla fecit quondā dn̄o Gaſtoni vicecomiti bearnē.ꝛ Matthee ei⁹ vxori filie ip̄i⁹ dn̄e Petronille et oībus h̄rdibus ex eis legitime natis vel naſcituris ꝛ oī eoꝝ ſucceſſioni legitime nulla ſpecifice facta fuit mētio de comitatu Bigorre d quo p̄ns eſt q̄ſtio ſed fuit facta i gn̄e de oī iure qd habebat vl' habere debebat rōne ſucceſſiōis in oīb⁹ poſſeſſionib⁹ dn̄ijs reb⁹ mobilib⁹ vel imobilibus q̄ de iure in bonis patris ſui ipſius dn̄e Petronille ꝛ ad eam ſpectabāt.ita q̄ haberēt ꝛ tenerēt totā terrā patris ſui,vbicunqꝫ eſſet ad eorū ſuoꝝ heredum voluntatē ꝛc. Quapropter ſi dictus comitat⁹ Bigorre nō ꝯpetebat dicte dn̄e Petronille ex ꝑſona pr̄is ſui claꝝ eſt qd nō ꝯprehēdebat ſub illa donatiōe q̄ fuit reſtricta ad bona olim patris ſui vt dr in facti narratione.ꝛ per cōſequens nō pōt dictus comes Fuxi ſe tueri ex illa donatiōe cū nō potuiſſent illi a quib⁹ cām ꝯ ſus in dicto comitatu habuit,donatio em̄ nō extendit̄ vltra mētē donātis.vt in.l.nec ignorās.C.de don.ꝛ.c.cū dilectus.e.tit.facit.l.ſi vnquā.ꝛ qd ibi no.C.de reuo.don. Et hoc caſu dicendū qd ex ſolo teſtō dicte dn̄e Petronille ꝛ ex diſpoſitione materna.ſ.dn̄e Jſabellis poterit comes Fuxi ſe iuuare.ar.in.l.iij.§.ex plurib⁹.ff.de acqr.poſ. vbi dr quod ſi ei q ꝓ emptore poſſidebat heres ſim:eandē rem ꝛ pro emptore ꝛ herede poſſideo. Si ṽo cōprehendebat̄ comitatus Bigorre ſub illa donatiōe generali:vt puta qꝛ ꝑuenerat ex ſucceſſiōe paterna aut dicti comitat⁹ fuit facta traditio in vita ipſius donatricis.ita qd in donatarios tranſiuit ipſius dn̄iū.ꝛ tunc inutilis videt̄ ſubſtitutio facta de Matthea ꝛ eius ſucceſſione legitima reſpectu dicti comitatus qꝛ cū dict⁹ comitatus deſiuiſſet eſſe ipſius dn̄e Petronille ꝛ incepiſſet eſſe dicte dn̄e Matthee nō potuit amplius de illo comitatu facere teſtamētū ſubſtituēdo p̄ſertim ipſam dominā Mattheam nō em̄ valet legatum cū legatario lego rē ipſius legatarij.vt in.§.ſed rē.inſti.de lega. Jtē qd meū eſt ex vna cā ex alia meū fieri nō pōt niſi deſinat eſſe meū:vt.c.inter dilectos.de fi.inſtru.§.ceterū.ꝛ.l.iij.§.ex pluribus.ff.d acqui.poſ.ꝛ.C.de ꝯhen.emp.l.cū res. Fateor tamē qd lꝫ ex pluribus cauſis diuerſo tp̄e ꝯtingentib⁹ nō poſſit quis eiuſdē rei acquirere dn̄ium vt in dictis iuribus ꝛ plene ꝑ Bart.in.d.§.ex pluribus tamen ex pluribus ti.pōt ſe defendere ꝛ tueri. Et preſertim qn̄ dubitari pōt de validitate primi.vt no.Jo.an.poſt Jo.mo.in.c.cū perſone.de priuil.leg.lib.vj.ſuꝑ gl.fi.in nouella. Ad hoc bn̄ facit.c.poſt electionem.de conceſ.preben.ꝛ.c.ex parte aſtenſis.eo.ti.facit.c.cū olim.ff.de priuile.

1 ¶ Hinc cōſuluit Pau.de lea.† qd dubitās de validitate prime collationis ſeu inſtitiōis pōt ꝛ vltimo impetrare ſcđam:nō poſſit agendo vtrūqꝫ ꝓſequi ꝑ.c.vt quis duas.de elec.li.vj.ꝛ.d.§.ex plurib⁹. Sꝫ vt ex eis poſſit ſe defendere.ꝛ ſic dico qd hoc caſu poterit dict⁹ comes Fuxi ſe defendere ex vtroqꝫ titulo. Reus em̄ pōt ex pluribus ꝛ diuerſis exceptionibus ꝛ cauſis ſe defendere:vt in regula null⁹ plurib⁹.de reg.iur.li.vj.ꝛ.l.nemo.ff.de excep. Si ṽo dicti comitatus non fuit facta traditio ꝑ dictā dominā Petronillā:tunc cū ex ſola donatiōe nō tranſiuerit dn̄ium.vt.l.quoties.in fi.C.de rei ven.ꝛ.l.traditionibus.C.de pac. Utilis fuit ꝛ valida diſpoſitio teſtamētaria.valuit eniꝫ qꝛ illico fuit acquiſitū dominiū ſine traditione.valet em̄ legatum rei mihi debite ꝓpter acq̄ſitionē dominij.vt eſt tex.in.l.iij.§.ſi rē.ff.de.le.iij.ꝛ hoc caſu poſſunt cōcurrere plures cauſe vt no.Bar.in.d.§.ex pluribus.ꝛ in dubio poteſt dictus comes ſe tueri hoc caſu ex donatiōe ꝛ ex teſtamēto dicte dn̄e Petronille a qua autores dicti domini comitis habuerunt cām. Et hoc quo ad primum dubiū.

¶ Tamē vltra queſitum ego animaduerto quod aut comitatus iſte nō eſt feudū:tūc cadit nobilis queſtio.vtrū primogenitus venit ſemꝑ iure ꝓprio ꝓpterea que ſtatim dicā in ſeq.q̄ōne an iure hereditario tanq̄ heres pr̄is vel matris. Et hanc queſtionem ſubtiliter tangit Old.conſi.xcvij.et tādē ꝯcludit quod capit tanq̄ heres.ꝛ ſic debet ſe fundare ex teſtamēto vbi interceſſit vel vt ſucceſſor ab inteſtato vbi nō interceſſit:mouetur iter cetera:qꝛ talis ſucceſſio p̄mogeniture vr̄ inducta ꝓpter bonū publicum contra communes regulas que volunt vnum filiū admitti ꝛ reliquos excludit.vt in auꝭ.de triē.ꝛ ſemi.§.hinc nos.ꝛ.l.maximū vitium.C.de libe.prete.lꝫ ergo lex ꝛ conſuetudo deferat regnum ſeu comitatum debemus dicere quod ſibi deferat vt heredi:quēadmodū alijs filijs lex defert legitimam ſine grauamine.l.qm̄ nouella.C.de inoffi.teſt.ꝛ.l.omnimodo.e.ti.ꝛ tn̄ non poſſunt ipſam legitimam cōſequi ſi volūt,abſtinere a legitia hereditate.vt no.Bart.in.l.gerit.de acqui.here.vn̄ lꝫ lex deferat.tamen in ea poteſt filius inſtitui hr̄s.vt in.c.raynutius ꝛ raynaldus.de teſta. Ad predicta facit bon⁹ text.in c.j.an agna.vel fi.defun.repu.here.po.fe.re.col.x.vbi patet q̄ nō pōt filius repudiare hereditatē:ꝛ retinere ſibi feudum.ꝛ tamen feudū eſt debituꝫ filio.vt in.c.j.de ſuc.feu.ea.col. Preterea nō debemus recede

2 re a† cōibus regulis niſi quatenus reperitur prouiſum.l.precipimus.in fi.C.de app.ſed nō reperimus receſſum a cōibus regulis:niſi vt dignitas debeat̄ primogenito.vt in.c.licet de voto.ergo in alijs debemus ſtare cōibus regulis vt recipiatur iure hereditario ꝛ non ꝓprio.

¶ Si autem dictus comitatus eſt feudum.tunc eſt maius dubium quo iure filius heres inſtitutus ſuccedat in feudo.nā nō videt̄ ex teſtamento:qꝛ circa feudū nihil poteſt diſpoſitio teſtatoris.vt in.d.c.j.de ſuc.feu.nec vt ab inteſtato:qꝛ non debet quis ſuccedere teſtatus ꝛ inteſtatus. Jn ꝯtrium facit tex.in.d.c.vnico.an agna.vel filij.vbi pꝫ qd nō poteſt filius hereditatem ſine beneficio repudiare ergo capit iure hereditario. Bal.hāc q̄ōnem format,in.d.c.j.de ſuc.feu. Et primo dicit quod nec ex teſtō nec ab inteſtato capit:ſed iure ſucceſſorio feudorum.nec mirum cum alijs hoc eueniat.vt inſtit.de acqui.per arrogationem.ꝛ.C.de fideicō.auꝭ.hoc amplius.ꝛ hoc idem cōtigit in pupillo qui proprie nō dicitur decedere inteſtatus.vt.l.j.in p̄n.ff.de ſuis ꝛ legi.licet benigno intellectu pro inteſtato habeatur.vt ibi. Uel ſecundo poteſt dici ſ̄m eum qd ſuccedit in feudo non ex teſtamēto:ſed qꝛ trāſit in vniuerſitatē:ꝛ ꝓpterea venit feudū in petitionē hereditatis.vt.ff.de peti.here.l.item vidēdū.§.fi.ꝛ in edicto diui adriani.et ſic

tum vniuerſitate pōt filias inſtitui in feudū:q2 nec pōt vna res exci-
pi ab inſtitutione hr̄dis.iuxta ea q̄ habent̄ ⁊ no.in.l.j.ff.de here.inſt.
pōt ḡ filiꝰ dicere feudū ad ſe ꝑtinere ex iure ſucceſſorio feudorū vel q2
fuit heres patris vel matris.⁊ in hereditate eſt feudū.⁊ ex his pōt in-
ſtitui dictus comes ſuꝑ intētione ſua.¶ Uenio ad ſecūdum du
biū.Utrū ſ.ex v̄bis teſtamenti dn̄e Petronille in quibꝰ Squinato ⁊
Jordano fratribus ſubſtituit dn̄am Matheā p̄mogenitā ſuā ⁊ poſt
eā ſuā legitimā ſucceſſionē ⁊c.debuit dn̄a Cōſtātia eiuſdē Matthee
iā defuncte p̄mogenita poſt deceſſuz Jordani ⁊ Squinati ad ſucceſ-
ſionē dicti comitatꝰ Bigorre ſine ſuis ſororibꝰ inſolidū ꝑuenire. Et
vr̄ primo qꝺ nō:q2 oēs filij ⁊ filie debēt equaliter ſuis parētibꝰ ſucce-
dere.vt in.l.maximū vitiū.C.de lib.prete.⁊ in aut.in ſucceſſione.C.ad
tertul.⁊ in corpore vn̄ ſumit̄ etiā ſi ſit feudū.quo caſu ſi eſt paternum
nō ſuccedūt femine:niſi ſit dictū in ꝯceſſiōe feudi.ſ3 oēs maſculi ſucce-
dūt equaliter.vt.c.j.de ſuc.feu.co.x.Si aūt eſt feudū maternū p̄ferūt̄
maſculi ſed in defectū maſculoꝝ veniunt femine oēs equaliter.vt i.c.
j.de bene.feu.col.x.¶ Sed his nō obſtātibus ꝯ̄trium verius arbitror
in caſu noſtro.vt.ſ.dn̄a Cōſtātia ſola debuerit in comitatu preferri
alijs ſuis ſororibꝰ.Moueor q2 in iſtis dignitatibꝰ cū ſint īdiuiſibiles.
vt in.c.iperialē.§.p̄terea.de ꝓhi.feu.ali.ꝑ Fede.col.x.debet ſuccedere
primogenitus deferuntur enim ordine geniture.vt eſt tex.in.c.licet.ꝺ
voto.adeo ꝙ alij filij nequeunt in his dignitatibꝰ petere legitimā ne
fiat diuiſio regni ſeu comitatus.vt eſt gl.no.in.d.c.l3.⁊.c.cū hr̄des.de
teſta.tenēt Jnn.Joā.an.⁊ Hoſt.⁊ cōiter canoniſte in.d.c.licet.vn̄ ꝺt
ibi Jo.an.qꝺ ex generali ꝯſuetudine iſte dignitates vt regnū comita
tus ducatus marchionatus ⁊ ſimiles deferunt̄ ordine geniture.que
quidē generalis cōſuetudo fulcitur lege canonica.vt.d.c.l3.Jtē lege
diuina vt ꝑ3 Gen̄.xxvij.Jbi patēt iura primogeniture dū dixit p̄r
benedicēdo filiū primogenitū.Det tibi deꝰ de rore celi ⁊ de pinguedi
ne terre abūdantiā ⁊c.Per hec enim denotat̄ dn̄m hereditatis.De-
inde ſubdit̄.Seruiāt tibi populi.id eſt ruſtici ⁊ plebeij.Et adorent te
tribus.i.nobiles.Eſto dominꝰ fratrū tuorū ⁊ incuruent ante te.Fa-
ciendo.ſ.fidelitatē ⁊ obedientiā exhibēdo.Fulcitur etiā hec generalis
3 cōſuetudo lege Federici imperatoris † ſm̄ quā ducatꝰ comitatꝰ ⁊ mar-
chionatus nō diuidunt̄ in.d.§.preterea.facit qꝺ no.Bar.in aut.poſt
fratres.C.de legi.here.Et ꝑ hoc ꝯcludit Jo.an.in.d.c.l3.qꝺ p̄r non
pōt hoc ius primogenito auferre vt aliꝰ.ſ.ſuccedat comitatu ſeu re-
gno.cū ſit firmatū lege canonica diuina ⁊ ꝯſuetudinaria.ar.in.l.ne-
mo pōt.ff.de leg.j.⁊ de teſta.c.reqſiſti.⁊.c.tua.de ſo.ꝯpe.c.ſi diligenti.
Legitima.eñ primogeniti eſt tota hereditas huius p̄ncipatꝰ ſeu co-
mitatus.ergo ſine cā primogenitus illa priuari nō pōt ſcdm eum ad
hoc qꝺ legit̄ ⁊ no.in.c.raynaldꝰ.de teſt.Et hoc ius vt dignitas defe-
ratur primogenito fuit inductū ꝓpter bonū publicū ⁊ in fauorē ⁊ ho
norē imperij vt principatꝰ qui ſub ipſo ſunt integri perſeuerēt.arg.ff.
de exer.l.ne in plures.⁊ de pig.c.ſignificāte.facit de p̄bē.c.in moribꝰ.⁊.
c.delicto.Et melius per vnū quā per plures ꝯſules imperio viſuz eſt.
Prio naturali philoſopho qui ſic ait.Entia volūt male diſponi plu-
ralitas p̄ncipatuū nō eſt bona.vnus ergo p̄nceps.Preterea philoſo
pho romano viſum fuit vt reipublice per vnū vtilis conſuleretur.l.
ij.§.deinde.ff.de orig.iur.Ex quibus oibus infero ad caſum nr̄m qꝺ
cū dn̄a Petronilla nō haberet filios maſculos ſed tm̄ feminas ex pri
mo ⁊ ſcꝺo matrimonio qꝺ comitatꝰ Bigorre vel alia dignitas eiuſ-
dem debuit de iure peruenire ad dn̄az Mattheā eius filiā primoge-
nitā:nec potuit dn̄a Petronilla comitatū deferre Squinato nepoti
ex filia:vt ꝑ3 ex predictis ⁊ ꝑ ꝯſequens poſt mortē dn̄e Matthee de-
buit comitatus predictus deuenire ad dn̄am Conſtatiam eius filiaz
primogenitam que de iure fuit preferēda alijs filiabus dn̄e Petroni
le:q2 nepos prefertur patruo ex quo dignitas eſt radicata in perſonā
primogeniti premortui.probatur in.d.c.licet et plene per Joā.an.in
addi.Spe.ſuper rubri.de feu.vbi idē voluit ſi dignitas nunquā fuiſ-
ſet radicata in perſonā primogeniti.dicens qꝺ filius primogenitus
prefertur ſecundogenito:q2 filius repreſentat primogenitam.⁊ idem
ſubtiliſſime voluit Old.cōſi.cclvij.vbi hoc probat iure diuino nature
4 ⁊ ſcripto.† Jure nāq3 diuino dicit certū eē qꝺ primogenitꝰ in indiuiſi
bilibus vt comitatus ⁊ regnū ſecundo genitis prefertur.vt.ſ̄.dictuz
fuit.Cōſtat aūt qꝺ illud ius p̄mogeniture pōt primogenitus vende-
re ⁊ donare ⁊ in aliū transferre.vij.q.j.quā periculoſum. Si ergo iſtꝺ
ius eſt ceſſibile.ergo tranſmiſſibile ad heredes maxime ad filiū.argu.
ff.de acqui.re.do.l.quedā.Jure nature etiā hoc ꝓbatur:q2 pater in fi
lio ſuā ꝑtē retinet ⁊ in eo repreſentatur ⁊ vna perſona reputat̄.vt.l.fi.
C.de impu.⁊ alijs ſub.vnde licet pater eius deceſſit.tamen quia eius
filius partē eius rep̄ſentat videtur per eū viuere ⁊ cenſeri ac ſi totus
viueret poſtꝙ viuit pars.ar.ff.de cōtrahē.emp.l.domū. Jure ſcripto
probatur.q2 idē iuris eſt de toto quo ad totū:quod eſt de ꝑte quo ad
partē.ff.de rei vē.l.que de tota.ſ3 ꝑ3 q2 in ſucceſſiōe hereditatis plu
res nepotes ex vno filio defuncto ꝓ vno alio reputāt̄.⁊ ꝑ hoc veniūt
cū patruis in ſtirpē nō in capita.in aut.de he.que ab inteſt.defe.§.j.⁊
in aut.in ſucceſſione ergo eodē modo debet repreſentare vbi agit̄ de
iure p̄lationis ordinis geniture.ad hoc facit.ff.de colla.l.dedit dotē
auus.⁊ eo.ti.l.ſi nepotes.vbi ꝺ2 qꝺ auus propter filij perſonā d3 nē-
ꝑti dare dotē.tāta eſt enim patris ⁊ filijꝰ idētitas qꝺ a patre in filium
vr̄ eſſe quedā cōtinuatio dn̄ij ⁊ etiā viuo patre filij quodāmodo do-
mini eſtimant̄.l.in ſuis.ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ veniet filius ad iſtꝺ ius
qꝺ patri erat queſitum in habitu.⁊ ſic nō in actu. Et ꝙꝙ bart.ſenſe-
rit in.d.autē.poſt fratres.qꝺ hoc nō habeat locū in feudalibꝰ.vt.ſ.ne
pos ſuccedat in locū ſui pr̄is.ꝯ̄trium tamē eſt verum.vt probat in.c.j.
de ſuc.feu.⁊.c.j.⁊.ij.ꝺ feu.mar.⁊.c.j.ꝺ na.ſuc.feu.co.x.vbi nepos ſucce-
dit cū patruo in feudo diuiſibili tenendo locū ſui pr̄is.vt ibi ꝑ Bal.
Et de hoc alʼs plene ꝯſului:ſed q2 nō facit ad materiā noſtrā nō mul
tū inſiſtā cū dn̄a Matthea ſuꝑuiueret dn̄e Petronille. Un̄ cōcludo
qꝺ dn̄a Cōſtantia debuit alijs preferri ⁊ ſola dicto comitatu Bigor
re ſuccedere.tū de iure cōi rōibus predictis tū ex diſpoſitione dicte do
mine Petronille inquantū ſubſtituit Mattheā ⁊ ſuā ſucceſſionē legi
timā.nā dn̄a Cōſtātia eſt ſucceſſio legitima cū ſit primogenita dicte
domine Matthee.vt.d.c.licet ego parū curo ꝺ illa ſubſtitutiōe:q2 vt
dixi de iure cōi debebat̄ dn̄e Matthee tanꝙ p̄mogenite.maxime q2
erat filia ex p2io mr̄imonio iuxta ea q̄ habēt̄ ⁊ no. i.c.mulieri.ſi ꝺ feu.
fu.cōtrouer.col.x.⁊ poſt mortē dn̄e Matthee debuit de iure perueni-
re ad dn̄am Cōſtātiā cū eēt primogenita dn̄e Matthee.⁊ de p̄dictis
ꝑ Old.ꝯſi.xcvij.⁊ cōſi.cclviij.ꝑ alle.⁊ ſatis dicta ſubſtitutio facta per
dn̄az Petronillā ſi dn̄a Matthea nō claruit debito tp̄e nec dn̄a Cō
ſtātia poſt mortē eius matris ꝯ̄ inſtitutionē factā de Squinato et
Jordano.ad hoc qꝺ no.bar.in.l.filio p̄terito.ff.de iniuſto rup.⁊ irri.
teſta.⁊.l.ij.C.de poſth.prete.vel exhere.⁊ ꝑ Jo.an.in.d.c.l3.vbi ꝺt qꝺ
ſi filius primogenitꝰ poſtergat̄ in dignitate d3 agere ꝓponēdo q̄re-
lā vel ad ſupplementū ſi aliter ordinatū eſſet vt q2 fuit inſtitutꝰ hr̄s
in aliqua re:niſi minori parte cōtentus eſſet vel ſuū ius vēdat.vt.d.c.
ꝙ periculoſum.⁊.c.officij.de teſt.⁊.l.ꝯ̄ maiores.C.de ioff.teſta. ¶ Ex
his infertur ad ſolutionē tertie q̄onis:quid.ſ.intelligatur per illa ver-
ba eius legitimā ſucceſſionē ⁊c.Nā dn̄a Petronilla ſubſtituit i comi-
tatu Bigorre dn̄az Mattheā:⁊ poſt ipſius mortē eius legitimā ſuc
ceſſionē.Dico eñ quo ad caſum noſtrū qꝺ venit dn̄a Cōſtātia p̄mo-
genita ipſius dn̄e Matthee ex quo nō habuit maſculos.nā in digni
tatibus legitima ſucceſſio eſt p̄mogenita.vt in.d.c.l3.de voto.⁊.ſ̄.ple
ne dixi.⁊ femina ſuccedit in dignitatibꝰ defectu maſculoꝝ.xij.q.ij.cū
deuotiſſimā.verba.eñ debent intelligi ſm̄ ſubiectā materiā.vt legit̄
⁊ no.in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad treb.per Bar.in.l.gallꝰ.§.
etiam.ff.de lib.⁊ poſth.⁊.l.ſi tibi decē.§.ſi pactus.ff.de pactis.vbi no.
qꝺ re tranſmiſſibili ad ſolos filios appellatione heredum intelligitur
de filijs.⁊ idē no.in.c.j.de ſuc.feu.col.x.⁊ ꝑ bal.in.c.j.de natu.ſuc.feu.
eadē col.Talia eñ ſunt ſubiecta qualia predicata ꝑmittūt.vt in.l.ſi
defenſor.ff.de interroga.acti.⁊ in.c.inter dilectos.de fide inſtr. S3 in
alia materia quid veniret appellatione ſucceſſionis.vt ſi nō extarent
filij maſculi vel femine:credo qꝺ illi tm̄ quibus eſt prima ſpes ſucce-
dēdi ab inteſtato.ſ.vbi poneretur v̄bum legitima.Nā verbum ſucceſ
ſio in materia nr̄a cū ſubſtituto ad ſucceſſionē alicuꝰ:hi venire viden-
tur quibus eſt prima ſpes ſuccedendi illi.vt.l.ſciant cuncti.C.de leg.
here.⁊ qꝺ ibi no.glo.⁊ plenius ꝑ Bar.in.l.ij.ff.qui petāt tuto.⁊ ꝑ gl.
in.l.nepotibus.C.eo.in quibus legit̄ ⁊ no.qꝺ dicuntur vocari ad ſuc
ceſſionem alicuius quibus eſt p̄ma ſpes ſuccedendi in teſtō vel ab in-
teſtato.Sed vbi poneretur verbum legitima vt in caſu noſtro:credo
quod debeat reſtringi ad eos qui vocātur ab inteſtato.ar.in.l.j.cum
ibi nō.C.de ſuis ⁊ legi.Hinc tutores legitimi vocant̄ illi q2 lege vocā
tur ab inteſtato:teſtamētarij v̄o qui deputant̄ ꝑ teſtōres,vt patet in
titulo de legitimis tuto.⁊ titulo.de teſt.tute.ſecus aūt ſi fuiſſet dictū.
Concedo tibi hec ⁊ ſucceſſoribus quibuſcūq3. Nā tūc etiā in materia
feudali non ſolum includūtur tria genera heredū.vt inſtit.de hered.
quali.⁊ dif.ſ3 etiā legatarij:q2 legatarius in re legata quodāmō hr̄s
eſt.vt in.l.in conuentionibus.ff.de ver.ſig.Et hoc vltimū poſuit bal.
in.c.imperiale.primo reſponſo.de ꝓhi.feu.alie.per Fede.colla.x.Sed
in caſu noſtro nō eſt inteſtandū:q2 neceſſario propter ſubiectam ma-
teriam debuit intelligi de dn̄a Cōſtātia ex quo erat primogenita do
mine Matthee.vt ſupra dixi.¶ Et per ea q̄ dixi in ſcꝺo dubio īfero
ad deciſionē quarte q̄onis q̄ eſt.Utrum legitima iure nature debita
aut trebellianica locū habeat in dicto comitatu Bigorre per mortē
Squinati comitis.Et breuiter dico qꝺ nō q2 ex iſtis dignitatibꝰ non
detrahitur aliqua falcidia etiā debita iure nature:ne contingat fieri
ſucceſſionē dignitatis ꝯ̄ iuris diſpoſitionē vt in.d.c.imperialē.§.pre-
terea.de prohi.feu.per Fede.co.x.no.gl.Jnn.⁊ cōiter doc.in.d.c.licet.
de voto.vbi videtur caſus ſecundum intellectum cōem.⁊ per gloſ.in
c.ſi heredes.de teſta.Dicunt tamen Jo.⁊ Hoſt.in.d.c.licet.qꝺ vbi
pater preter comitatū nihil aliud habuit vnde poſſent alij filij viuere
quod tunc primogenitus qui ſuccedit in comitatu tenetur alijs filijs
ſecundogenitis aliquid aſſignare vnde viuant̄ ſi conſiderata nobi-
litate ⁊ facultatibus p̄ncipatus honeſtā ſuſtētationē pōt habere.ar.
C.de libe.p̄te.l.maximum vitium.⁊.in.c.raynaldus.de teſta. ¶ Ue-
nio ad quintā q̄onem.Utrū receptio facta per curiā bigorre ḡnalem
de dicta Conſtātia in dn̄am ⁊ comitiſſam ius aliquod ipſi conſulue-
rint vltra ius ſuū.de quo.ſ̄.dictū eſt. Et in hoc ſic puto diſtinguēdū:
quod aut dn̄a Conſtantia habebat ius in illo comitatu.⁊ tūc per re-
ceptionem

ceptionem.curie ſeu oím de comitatu nullũ ius de nouo fuit acquiſi-
tum domine Cõſtantie:quia cũ populus eſſet nõ liber ſed ſubiectus
non habebat poteſtatẽ transferẽdi iuriſdictionem vel ius cõferendi.
tamẽ quia pro nõ dato habetur qꝺ ab illo datur qui de iure dare nõ
poteſt.in.c.qꝺ autẽ.de iur.patro.⁊.c.daibertũ.j.q.vij.⁊ nemo poteſt
plus iuris in aliũ trãſferre ꝙ ipſe noſcatur habere.vt in.l.traditio.ff.
de acq.re.do.⁊.c.nuper.de dona.inter vi.⁊ vxo.⁊ maxime ſi pſuppo-
5 natur qꝺ ille comitatus ſit feudalis.† Nam vaſalli nõ pñt in alium
dñm cõſentire ſine dñi volũtate etiã ꝓrogando in certo caſu alterius
iuriſdictionẽ.vt no.gl.⁊ Bal.in.d.l.imperialẽ.§.pe.de ꝓhi.feu.al.per
Fede.col.x.no.doc.in.c.ceterũ.de iudi.fuit ergo illa receptio facti exe
cutio iuris iã habiti que nullũ ius de nouo tribuit ſicut in ſimili dici-
tur in canonicis recipientibus in canonicũ illum cui papa vel ali⁹ ſu
perior iuſte prouidit de canonicatu:nõ eñ recipiendo illuz:ius de no
uo ꝯferunt.vnde etiã excõicati pñt talem receptionem facere vt legi-
tur ⁊ notatur in.c.pro illorum.de prebẽ.⁊.c.capitulũ ſancte crucis.de
reſcrip.⁊.c.eã te.eo.ti.Si añt dicta domina cõſtantia nullũ ius babe-
bat:⁊ tunc aut curia illius comitatus Bigorre non habebat ex con-
ſuetudine vel priuilegio ſpeciali ius eligendi comitem:⁊ nullũ ius po
tuit in dictã dñam Conſtantiam transferre:quinimo incidiſſet dicta
dña Cõſtãtia in crimẽ leſe maieſtatis.vt.l.iij.ff.ad.l.iuli.maieſta.not.
Bar.in tractatu de tyrãno.in ver.vj.⁊ Bal.i.l.decernim⁹.C.de ſac.
ſan.eccle.¶ Aut habebat curia ius ⁊ poteſtatẽ eligendi comitẽ.⁊ tũc
ſic ex ignorãtia dictã dñam Cõſtãtiã recepiſſet:credendo ſcʒ ipſam eſ-
ſe verã comitiſſam:⁊ tũc nullum ius de nouo fuiſſet in illã tranſlatũ
quod error etiam iuris impedit tranſlationẽ ⁊ prorogationem iuriſ-
ditionis.vt in.l.ſi quis per errorẽ.ff.de iuriſdi.om.iud.⁊ ibi per Bar.
⁊ per Inn.in.c.ad petitionẽ.de accuſa.In omni eñ diſpoſitione req-
ritur poteſtas ⁊ volũtas:⁊ altero deficiente nõ valet.vt in.c.cũ ſuper.
de offi.dele.⁊.l.multũ intereſt.C.ſi quis alte.vel ſibi. Hinc eñ deficie-
bat voluntas dato errore.ad hoc.l.qui in aliena.⁊.l.ſi is ad quem.ff.
de acq.here.⁊.c.ex parte aſtenſis.de conceſ.ꝑben.⁊ qꝺ ibi no.maxime
per Io.an.poſt Hoſt.⁊ Bar.in.d.l.ſi is ad quẽ.⁊.d.l.ſi quis ꝑ errorẽ.
ſed ſi ſciuiſſent nullũ ius illi ꝯpetere ⁊ recepiſſent illã in dominã Co-
mitiſſam.tũc ius ⁊ titulus comitatus fuiſſet in illã tranſlatus.vt no.
Bar.in.d.tractatu de tyrãno.⁊ bal.in.d.l.decernimus.nã ⁊ mulier
põt habere iuriſditionẽ.cũ venit acceſſorie ad dignitatẽ.vt in.c.ſigni-
ficauit.de reſcri.⁊.d.c.cũ deuotiſſimã.xij.q.ij.⁊ qꝺ in eis no.¶ Uenio
ad ſextã queſtionẽ.Utrũ propter homagium ⁊ fidelitatis iuramen-
tum per Squinatũ ⁊ Cõſtantiam regi Anglie duci Aquitanie ꝑſti-
tum eo modo quo poſitũ eſt in caſu feudum comitat⁹ Bigorre fuerit
eccleſie Auicien.apertũ ita quod eadẽ eccleſia potuerit poſſeſſionem
dicti comitat⁹ inuadere abſqʒ cauſe cognitione. Et vr̃ primo qꝺ illi-
co feudum fuit dño apertũ ex quo iuramẽtũ homagij fuit alij preſti-
tum.qꝛ preſtãdo vaſallus nõ dño iuramentũ alienauit quantũ in ſe
fuit feudũ ⁊ iõ ipſo facto cecidit a iure ſuo.hoc tenẽt Io.an.⁊ Hoſti.
⁊ cõiter ſequuntur ibi doc.in.c.eã te.de iureiurã. Alienans añt feudũ
ipſo facto cadit a iure ſuo.⁊ feudũ eſt apertum domino nec prodeſt
vaſallo ſi poſtea illud recuperet.Hec probantur in.c.imperialem.pri-
mo reſponſo.maxime iuncta glo.reuertatur.de prohibi.feud.alie.per
Fede.col.x.⁊ in.c.vno.quid iuris ſit ſi poſt aliena.feu.vaſal.id recu.⁊
in.c.ij.de feu.facit qꝺ in ſimili legiꝰ ⁊ no.in.c.ſi.de loca.Item alio re-
ſpectu feudũ videꝰ reuerſum ad eccleſiam Auicien.qꝛ vaſallus noui
ter ſuccedẽs tenetur dñiũ vel hr̃ditatẽ adire intra annũ ⁊ diẽ inueſti-
turã petẽdo ⁊ fidelitatẽ pollicẽdo qꝺ ſi nõ fecerit cadit a iure ſuo.pro-
baꝰ in.c.vno.de capi.cõrã.colla.x.⁊ no.in.c.ij.de feu.pal.ſʒ nec Squi-
natus nec domina cõſtantia hoc fecerunt ergo ceciderũt a iure ſuo.⁊
feudũ fuit apertũ domino. ¶ Sed his non obſtantibus dico qꝺ in
caſu noſtro feudum ꝑpter predicta minime fuit apertũ eccleſie Aui-
cien.vel alteri nõ domino.Moueor quia Squinatus ⁊ ꝯſtãtia ⁊ alij
ſucceſſores ignorabant qꝺ comitatus Bigorre pertineret ad eccleſiã
Auicien.cum nõ eſſet in poſſeſſione illius.imo vr̃ qꝺ libere dictus co-
mitatus pertineret ad dominã Petronillã vt pſupponitur in princi
pio donationis.vbi dicitur quod erat domina ⁊ proprietaria illi⁹ co
mitatus Bigorre.⁊ quod toto tempore vite ſue qꝺ fuit.lx.annorũ ⁊
vltra fuit in vera ⁊ pacifica poſſeſſione dicti comitatus nõ eñ fuiſſet
proprietaria ſi fuiſſet feudũ ad aliũ pertinẽs:qꝛ ꝓprietas feudi perti-
net ad dominũ.ad vaſallum vero ſolũ pertinet vtile dñium.vt.in.c.ſi
diligenti.⁊ quod ibi no.Inn.de preſcrip.⁊.c.vno in ſi.quibus caſib⁹
feu.admit.colla.x.facit.l.j.⁊.ij.ff.ſi ager vec. vel emphi.⁊ no.in.c.j.de
capi.conra.Itẽ preſuppoſito ſine veritatis piudicio qꝺ dictus comi-
tatus fuiſſet feudũ eccleſie Auicien.tamẽ ex quo hoc ꝓbabile ignora
bant poſſeſſores nõ incurrunt penam alteri iurando vel ex toto dire
cte alienando quod plus eſt.tex.ſingularis cum glo.in.c.vno.de con
trouer.inter dñm ⁊ emp.feud.colla.x.vbi aperte dicitur quod tunc
per alienationẽ feudũ domino aperitur cum a ſciente beneficiũ ven-
ditur.ſecus ſi ab ignorãte.⁊ idem dicit ibi tex.in ſi.in alijs alienatio-
nibus.⁊ hoc vltimũ poteſt adaptari in alienatiõe indirecta cũ alteri
ꝙ domino ignorãter preſtaꝰ fidelitatis iuramẽtũ ⁊ de illo tex.facit
ibi Bal.ſubtiliſſimus doc.maximũ feſtũ dicẽs illum tex.valde ſingu-
larem in oibus alienationibus in quibus alienans cadit a iure ſuo:
vt intelligatur qñ alienatio ſit a ſciente.ſecus ſi ab ignorãte rei quali
tatẽ.ſimilis diſtinctio ſit.ff.de leg.ij.l.ſi.§.ſi. Quinimo ſi vaſall⁹ offen
dit dñm probabiliter ignorans eũ dominũ non perdit feudum.vt eſt
tex.no.in.c.vno.quib⁹ modis feu.admit.coll.x.⁊ ibi ſingulariter hoc
no.Bar.Idẽ dicendũ in eo qꝺ iſti nõ petierũt inueſtiturã intra an-
num ⁊ diẽ nec obtulerũt eccleſie Auiciẽ.debito tpe fidelitatis iuramẽ
tum.Nam tunc cõmittitur pena cũ vaſallus ſcit ſe ad hec teneri:ſec⁹
ſi probabiliter ignoraret ⁊ cũ alteri quis ſucceſſit:ſatis eſt probabilis
ignorãtia vt notãter dicit Bal.in.d.c.j.de capi.cõra.Nõ eñ eſt igno
ranti ꝓbabiliter imputãdũ:ar.in.l.nec nos.C.de capti.⁊.l.regula.ff.
de iur.⁊ fac.igno.⁊.c.grã.de reſcrip.li.vj.⁊ in regula is q in ius ſucce-
dit alterius.de re.iur.li.vj.facit qꝺ in ſi.no.de emphiteuta qꝺ ſi ꝓba-
bili errore duct⁹ puta qꝛ alteri ſucceſſit nõ ſoluit canonem debito tpe
non incidit de equitate in penã.vt no.gl.ij.de iure emphi.⁊ ſequitur
ibi Bar.⁊ Dy.in dicta regula.is q in ius.⁊ doc.in.c.ſi.de locã. Uidẽ
tur etiã pdicti Squinat⁹ ⁊ Cõſtãtia etiam ſi ſciuiſſent de iure eccleſie
Auiciẽ. excuſati duci aqtanei regi Anglie pſtãdo iuramẽtũ:qꝛ hoc
fecerũt ꝑpter iuſtiſſimũ metũ timẽtes illius potẽtiã qui ĩceperat inua
dere caſtrum de lorda cũ exercitu magno.per hoc ergo iuramẽtũ fide
litatis metu pſtitũ nulla iuriſditio ſeu poteſtas fuit in illũ regem ſeu
ducẽ tranſlata:qꝛ in iuriſditione conferenda metus vitiat ipſo facto.
l.ij.ff.de iudi.no.Bar.quaſi in terminis nr̃is in tractatu de tyrãno in
ver.vi.⁊ ſequenti.Quinimo ⁊ ſola potẽtia alicui⁹ vel verba ſeu mine
quãdoqʒ inferũt iuſtũ metũ habito reſpectu ad qualitatẽ perſonarũ.
vt dicit glo.no.in.c.pe.qꝺ metus cau.facit.l.pe.cũ ſequẽ.C.e.⁊ qꝺ no.
Bar.in.l.ad inuidiã.⁊.c.metũ.eo.ti.Et hoc de hac qõne in qua con-
cludo qꝺ nullã penã illi Squinatus ⁊ Cõſtantia incurrerũt.⁊ ꝑ cõſe
quens nõ licuit eccleſie Auiciẽ.poſſeſſionẽ dicti comitatus inuadere
maxime ſine cauſe cognitione ar.in.l.ſi.C.ſi ꝑ vim vel alio mõ. ¶ Ex
his ⁊ alijs q̃ dixi ſupra in.ij.q.inferꝰ ad deciſionẽ ſeptime.q.q̃ fuit ſi
Squinatus aut domina Cõſtãtia potuerũt per factũ ſuũ preiudica-
re legitime ſucceſſioni dñe Matthee ad quã ex ſubſtitutione dict⁹ co
mitatus venire debebat.vt eñ ptʒ ex predictis in precedenti.c.nullũ
detrimentũ dicti Squinatus ⁊ Conſtãtia ex illo fidelitatis iuramen
to pati debuerũt.⁊ ꝑ ꝯſequẽs nec ſucceſſores inſontes debẽt aliq̃ pe-
na affici.⁊ ſic remanet deciſa hec qõ. ¶ Sed pſuppoſito qꝺ i aliquo
deliquiſſent ꝑpter qꝺ fuiſſent ꝑuati:vel priuandi feudo comitat⁹,an
habuiſſent preiudicare alijs agnatis ſeu filijs dñe Matthee.qõ ma-
gna eſt inter doctores:⁊ pleniſſime hr̃ materia ꝑ Dyn.in regula non
dʒ.de re.iur.li.vj.⁊ ꝑ Cy.in.l.ij.C.de lib.⁊ eoꝝ lib.ꝑ Bar.in.l.eum.ff.
de inter.⁊ releg.per gl.in.c.j.de ſuc.feu.col.x.⁊.c.j.in ſi.de pace iur.fir.
ea.colla.plene ꝑ bal.in.c.j.§.aut ſi libellario.quibus modis feu.amit.
col.x.⁊ in.c.j.ſi vaſal.feu.pri.cui debe.eadẽ col.Dyn.in effectu voluit
diſtinguere.an feudũ ſit paternũ ſeu ꝓpriũ ⁊ preiudicet alijs.aut aui
tuʒ ſeu a gñe vlteriori ⁊ nõ piudicet.Cy.diſtinxit aliter ꝙ aut filij ſeu
agnati veniũt iure ꝓprio:vt qꝛ qs acquiſiuit feudũ ꝓ ſe ⁊ filijs:⁊ non
preiudicaꝰ alijs:aut veniunt iure delinquẽtis.⁊ preiudicaꝰ.hoc dicit
Bar.eſſe ꝯ tex.in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pue.Ideo ipſe aliter diſtinguit di
cens qꝺ aut vaſallus cõmiſit delictũ ꝑpter qꝺ directo venit ꝑuãdus
feudo.vt qꝛ delinquit in perſonã domini:vel cõtra cõuentionẽ feudi
⁊ nocet alijs.⁊ ſic feudũ aperitur dño.vt.d.c.j.⁊ in.c.vno.quib⁹ mo-
dis feu.amit.Aut commiſit delictũ propter quod non venit directo
priuandus feudo.ſed ꝑ cõſequẽtiã vt qꝛ venit priuandus omnibus
bonis:⁊ tunc non nocet filijs ⁊ agnatis cũ non deliquerit in cã feu-
di.Bal.in.d.§.aut ſi libellario.videtur multum dubitaſſe. Et conſi-
derat ibi tres culpas.Una culpa eſt quando delinquitur in perſonã
dñi vere interpretatiue:⁊ tunc ad dominũ reuertitur vt habeat ſal-
tem hãc ſue iniurie vltionẽ.vt.c.j.§.deniqʒ.que ſit prima cauſa bñfi.
amit.col.x.⁊ hoc ſi vaſall⁹ nõ fecit iſtud ſtudioſe vt priuet agnatos
nam ſi doloſe ita deliquiſſet equum eſſet dicere qꝺ dñs ex tali delicto
ſeu dolo nõ dʒ lucrari.ar.in.l.ſi.ff.de eo ꝑ quẽ fac.erit.⁊ in.c.ij.de re-
nuntia.li.vj.Scꝺa culpa eſt qñ delinquitur extra perſonã domini et
tũc agnati ⁊ nõ dñs.¶ Tertia culpa eſt in caſu alienatiõis.Nã va-
ſallus alienando fundũ ſine domini voluntate videtur dominũ con
temnere ⁊ fidẽ non ſeruare:⁊ ideo cadit feudo.vt in predicto ti.q̃ ſit
pri.cau.be.amit.§.illud eñ.⁊.§.ſi.⁊ de vaſa.qui contra conſti.lot.feu.
ali.c.vno.vbi videtur qꝺ ad dominum reuertitur.Sed refert Iac.de
bel.dixiſſe hoc verũ ſi feudum eſt nouum vel non extent agnati.ſec⁹
ſi paternum.Que opinio eſt ſatis equa ſcꝺm Bald.Et hãc ẽt fuit ſe
cutus Dy.vt.ſ.dixi.Et facit hec opi.vt per factũ Squinati ⁊ ꝯſtan
tie non fuerit preiudicium generatum alijs agnatis qui de iure debe
bant ſuccedere in comitatu.vel ſecundũ Bal.prima opinio ſit vera ſi
non per colluſionẽ ⁊ fraudẽ agnatoꝝ.ſecunda opi.vt non preiudicet
procedat ſi in fraudẽ agnatoꝝ vaſallus feudum alienauit vel aliter
delquit.Tertio dr̃ poſſe dici qꝺ feudũ redit ad dominũ.tamen filij vl'
agnati imo etiam filia nõ exiſtentibus maſculis dʒ redimere a dño:⁊
dominus cogiꝰ eos inueſtire:vt in titulo qualiter potu.olim feu.ali.c.
j.§.ſi.vel ſcꝺm eã coniungẽda eſt.hec diſtinctio cum precedenti ⁊ bene
ſm ipm vltimo dic.t.vel dic vt extra.d feu.c.ij.ſed doc.ibi cõmuniter

tranſeunt cū opi.ſupradicta.quā etiā multi antiqui doctores tenuerunt.vt recitat Jo.an.in addi.Spe.in ti.de feu.§.vlt.poſt pnc.⁊ ibi ſatis ꝑ Spe.de hac materia.ſed idē bal.multas alſ opi.refert in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri.⁊ inter ceteros refert quoſdam tenuiſſe illam opi.Hy.⁊ vltimate dt inter cetera ꝯſiderādā formā inueſtiture.ſi.ēm dñs dixit.Cōcedo caſtrū in feudū Tertio ⁊ ſuis heredibꝰ de vno in alterꝫ reuertendo.Uel cōcedo omnibꝰ pncipaliter vel cum extent filij ⁊ nepotes dicit cōcedo attentis meritis ſingulorū.tunc dicit ſe nō putare quod culpa vnius alteri noceat qꝛ vnuſquiſqꝫ per ſe cenſet:⁊ tāq̄ dependens ab alio.Hinc dicit do.Jac.de ra.in ſumma ſua ti.quibꝰ modis feu.amit.quod eſt aliquādo tale feudū qd nulla ex cā vel ingratitudine eſt amiſſibile:vt puta qꝛ ſit datū ex eo qd a morte dātem liberauit.vel ad hoſtibꝰ vel latrunculis eripuerat.vt.ff.de don.l.ſi pater.§.j.⁊ ſic magnitudo meritorū cum decretis cōpenſat.allegat tñ in hoc vltimo Bal.arg.in ꝯtrium quod demerita vltima magis ponderentur quā p̄cedētia merita:qꝛ vltima culpa nocet.ff.de actio.em.l.ſi per emptorē.Primū dictū videt verius:qꝛ videtur remuneratio ⁊ merces laboris eximij ⁊ magni potius quā bñficiū.arg.xij.q.ij.quicūqꝫ ſuffragio.⁊ eſt ſingulare dictū.dicit quedā alia que nō faciunt ad propoſitū.Et hec verba Bal.ſatis mihi placēt.Et niſi nō fuiſſet facta cōceſſio per ꝟba predicta vel ſimilia certe opi.Hy.quā plures numero ſequuntur videtur multum equa per.l.iij.ff.de interd.⁊ rele.ꝫ opi.Bar.ſit de ſubtilitate ⁊ rigore ⁊ videatur verior ꝑ.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri.cū ſi.⁊ videt de mēte Spe.in.d.§.ſi.⁊ vr̄ tenere Bal.in.c.imperialem.§.inſuper.de prohi.feu.ali.per Feder.vbi dicit quod de iure cōi delictū patris nō debet in hoc nocere filio qñ nō ꝓuenit feudum a patre ſed a genere vlteriori:quia non habet hoc caſu illud a patre ſed maiores ſui videntur illud ſibi dediſſe.d.l.iij.ff.de inter.⁊ rele.Itē per delictū pater videtur extinctꝰ ⁊ de medio ſublatus.vt.ff.de ꝯtabu.l.j.§.filium.Sed ſcðm conſuetudinē feudorū dicit qd nocet filio.⁊ motiuū cōſuetudinis fuit vt vaſalli magis metuāt.nā naturale eſt magis metuere in filio quā in ſe.vt.ff.qd metꝰ cau.l.iſti quidem.in fi.Sed in dubijs debemꝰ maxime in iudicādo ſeq opinionem benigniorē.vt in regula i penis.li.vj.⁊.l.p̄ſes.⁊.l.pe.ff.de penis.cum ſi.Ex quo videt cōcludendū ad ꝓpoſitū qd cum iſte comitatꝰ vigore ſit a gñe vlteriori p̄ſuppoſito qd ſit feudalis ⁊ qd Squinatꝰ ⁊ Coſtantia deliquerit:tamen non dꝫ preiudicari alijs agnatis qui ſaltē debeāt habere ex noua inueſtitura ſcðm limitationē Bal.p̄dictam:ſed vt dixi nō reperit qd ſcienter aliqd cōmiſerit ꝯ dominum ꝓpter qd deberent ꝑuari.pōderādꝰ eſt etiam tex.in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri.qꝛ nō indiſtincte priuat oēs agnatos.ſed vſqꝫ ad tertiū gradū.ſꝫ qꝛ nō multū facit ad ꝓpoſitū noſtrū aliter nō inſiſto.

¶Ad octauā qōne q̄ eſt.Si nō potuit eccleſia Auiciē.de facto ⁊ ſine cauſe cognitiōe inuadere:an in tali cauſe cognitiōe.Squinatꝰ ⁊ Coſtātia debuerit vocari ⁊ vocati cōuinci.Indubie dico qꝛ vbicūqꝫ abſenti pōt defenſio cōpetere nō dꝫ aliquid agitari in illius preiudiciū eo non vocato.vt c.eccleſia ſancte marie.de cōdi.⁊ in.c.inter q̄tuor.de maio.⁊ ob.⁊.c.j.de cā poſ.⁊ ꝓprie.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.oīa.⁊.ij.q.j.nos in quēquā.⁊.l.de vnoquoqꝫ.⁊.l.ꝯtumacia.ff.de re iud.⁊.l.ceſſante.⁊.l.tres denūtiationes.C.quō ⁊ qñ iudex.⁊.l.j.§.itē ex eo.ff.que ſen.ſine app.reſcin.Hinc eſt qd etiā in notorio requirit citatio ex qua pōt abſenti aliqua defenſio cōpetere.vt no.in.c.ad noſtrā de iureiu.⁊ i.c.porro.d diuor.⁊ in.c.vr̄a.de coha.cleri.⁊ mulie.⁊ quo ad caſum noſtrū eſt glo.⁊ expreſſius ibi per Bal.in.c.j.quibus modis feu.amit.§.vel cū filia.vbi no.Bal.poſt gl.qd ꝓpter culpas nō perditur feudū ipſo iure preter quam in caſu alienationis.ſed requirit iudiciū ⁊ cauſe cognitio ⁊ ſententia.⁊ idem no.glo.in.c.īperialē.§.calidis.in verbo reuertatur.de prohi.feu.ali.per Fede.colla.x.⁊ hec ſine partis preſentia exerceri nō poſſunt:qꝛ cauſarū merita partiū aſſertiōe panduntur.l.fi.C.ſi ꝑ vim vel alio modo.⁊.c.cū ex lr̄is.de in integ.reſti.alias nihil valet quicqd agitur in partis abſentia.vt in iuribus ſuperius allegatis.maxime in.c.oīa.⁊.c.cauent.⁊.l.de vnoquoqꝫ.adeo qd neqꝫ iterlocutoria ꝑti preiudicialis ferri pōt in abſentia ipſius partis.vt no.in.l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de offi.procō.licet aliud ſenſerit Inno.in.c.querelā.de procu.⁊.c.auditis.e.ti.Sed primū dictū communiter tenetur.Et dictū Inn.ꝓcedit in interlocutoria nullius vel modici preiudicij:dicitur tamē Bal.in.d.§.vel cū filia qd in caſu alienationis ꝑdit vaſallis feudū ipſo facto.allegat Inn.in.c.ij.de feu.Ego allego glo.que hoc aperte;tꝫ in.d.c.calidis.preal.reddit ipſe rationem ſpecialitati:qꝛ videtur hoc caſu vaſallus habere feudū pro derelicto.ar.ff.de dam.infec.l.pretoris.cum ſua gl.nō contingit hec ratio in caſu noſtro cū ſemper illi comitatum poſſederit.Item vt ipſe dicit ēt hoc caſu requiritur ſententia ſuper declaratione amiſſiōis.nam vbicūqꝫ quis incidit in penam ipſo facto requiritur ante apprehenſionē ſeu executionē ſnīe declaratoria.vt eſt tex.no.in.c.cum ſecundum leges.de hereti.li.vj.⁊.l.eius qui delatorem.⁊ ibi per Bar.ff.de iure fiſ.Et not.replicat idē Bal.in.c.vno.de feudo ſine cul.non amit.col.x.vbi dicit quod in mera executione vbi preceſſit iudiciū hominis non eſt neceſſaria cognitio vel dilatio.allegat Inno.in.c.ex rōne.de ap.qd dicit menti tenendum.Sed ego dico in hoc diſtinguendū melius vt ipſe Inno.in.c.cum ſup.de cauſa poſ.⁊ proprie.prope finem in verbo preiudicio.⁊ nō inſiſto.qꝛ nō eſt materia noſtra.⁊ per Bar.in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.Sed venio ad ſecundū mēbrū Bal.qd facit ad materiā noſtrā.aut aliter de executiōe ſnīe legis ⁊ eſt neceſſarius libellus cum nō preceſſerit aliquod iudiciū quod eſt no.facit ad predicta tex.in.d.c.vno.⁊ in.c.j.de feu.ſine cul.no amit.vbi no.colligit qd prius dꝫ cognoſci de culpa antequā vaſallus deijciatur.cognoſci autem nō pōt niſi parte preſente.vt.c.cū ex literis.de in integ.reſti.⁊.l.fi.C.ſi per vim vel alio modo.Et maxime hoc procedit vbi pretēdit iuſta cauſa:⁊ negatur delictum:quia nō debet eſſe dñs iudex in facto proprio.vt probatur in.l.imperialem.§.preterea.de ꝓhi.feu ali.ꝑ Fede.col.x.⁊ ibi glo.expreſſa.in.c.callidis.in verbo reuertat.⁊ i.c.ceterū.de iudi.⁊ per ibi no.hec queſtio ſatis terminatur.Nā vbicūqꝫ eſt queſtio inter dñm ⁊ vaſallū vt puta qꝛ dñs feudi incidiſſet in commiſſum ⁊ vaſallus negat debet per partes curie.i.alios vaſallos eiuſdē dñi queſtio terminari:⁊ ſi nō hꝫ alios vaſallos ſeu pares debet adiri iudex ordinarius rei.vt no.glo.⁊ Bald.in.d.§.preterea.q eſt.§.pe.⁊ doc.in gl.in.d.c.ceterū.quinimo plus dico qd cū in caſu noſtro eccleſia Auicien.diceret dominā Cōſtantiā ſuā eſſe vaſallum:⁊ illa negaret no debeat cognoſcere pares curie nec ipſe:ſꝫ iudex ordinariꝰ illiꝰ dñe Cōſtātie ſeu alterius comitiſſe vel comitis quicunqꝫ ſit cū neget illud eſſe feudū.ideo cauſa debet deduci ad iudicē naturalē ipſiꝰ cōuenti:qꝛ actor dꝫ ſequi forum rei.hoc expreſſe tenent doc.in.d.c.ceterum.⁊ Bald.in.§.peñ.probat in.c.j.de lege cōra.colla.x.quinimo in terminis latioribus.ſ.in emphiteota.q no ſoluit cautionē ꝑ bienniū.trientiū:ſꝫ iura dicant quod poſſit per dñm expelli.vt in.c.potuit.de loca.⁊.l.ij.de iure emphi.tñ vt notāter dt Spe.in ti.de loca.§.nūc aliqua.ver.xlviij.ſi emphiteota allegat aliquā iuſtā cauſam non debet dñs ꝓpria autoritate illū expellere:ſed ad iudicē illius cauſe dꝫ ꝓferre.ad idē qd no.Cy.in.d.l.ij.Cōcludo ergo qd debuerūt Squinatus ⁊ Cōſtantia ad iudiciū reuocari:⁊ per ꝯſequēs quicqd actum fuit in eorꝫ abſentia eis legitime nō citatis no valuit.Et hoc de hac qōne.

¶In noua queſtione qua queritur ſi dicti Squinatꝰ ⁊ Coſtātia in vita ſua nō fuerint placitari:an eorū heredes potuerit an poſſint placitari.dico qd nō.gl.i.c.j.quibus mo.feu.amit.format qōnem per caſum conuerſum:vꝫ ſi dñs non placitauit vaſallū de culpis cōmiſſis in vita ſua nunquid heres poſſit illam placitare:⁊ cōcludit qd non.arg.in.l.omnimodo.C.de inoffi.teſt.⁊ de reuocā.dona.l.j.⁊.ff.de ꝓb.l.ꝓcula.⁊ idē voluit gl.in.l.omodo.bal.dt illud veru ſi defunctꝰ habuit ſpatiū querelādi ⁊ nō eſt cōqueſtus.ſecus ſi no habuit vel ignorauit.alleg.in ar.l.diuus.⁊.l.excipiunt.§.fi.qd ſatis poteſt hoc caſu admitti.⁊ fuit hec opinio Jo.an.in.c.ij.de dona.ſup glo.fi.vbi ponit illā limitationē bal.alle.de elec.c.cū in veteri.ff.de cōfir.tuto.l.in ꝯfirmando.⁊.l.vtilitatē.Sed quid in dubio noſtro qñ vaſallus nō fuit placitatus in vita nūqd ipſius hr̄s poſſit placitari.gl.ibi no format ſed bal.ibi ponit ⁊ aperte nō ſoluit.ſed dicit qd eſt ar.ad hāc qōnē in l.rei iudicate.ff.ſol.mat.ſed certe facit ad p̄cedētē caſum ⁊ nō ad iſtū.

7 †Nam ſcðm verū intellectū ponit caſus an heres mariti poſſit opponere de adulterio contra vxorē repetentē dotē ſi maritus in vita accuſauit vxorē.⁊ cōcludit qd nō.ſed in caſu noſtro melius facit.l.fi.C.de adulte.vbi tractat an maritus poſſit opponere de adulterio contra heredem vxoris ſi oppoſuit in vita vxoris.ſed gl.in.d.c.fi.de do.in fi.format expreſſe hanc queſtionē ⁊ per ar.illius text.dicit qd non.ex quo em̄ vaſallo nō fuit mota queſtio in vita:nō poteſt inquietari eius ſucceſſor ſicut ibi dicimus in donatarij herede q non poteſt moleſtari ſi ipſe donatarius non fuit de magnitudine moleſtatꝰ in vita.Idem no.gl.j.l.fi.C.de reuo.do.videtur enim iniuria per taciturnitatem erga defunctū remiſſa ſecundū illā gl.ſed Jo.an.in addi.Spe.in tit.de feu.§.ſi.format hanc queſtionē antiquorum ⁊ concludit qd ſupra cum limitatione tamen:dicit enim hanc concluſionem procedere vt heres ſeu ſucceſſor vaſalli non poſſit inquietari ſeu placitari ſi dominus fuit ſciens de culpa defuncti ⁊ habuit tempus ad q̄relādum ⁊ tacuit.ſecus ſi ignorauit:vel non habuit tempus ad querelā.contra defunctum.arg.in.l.confirmando.⁊ vtilitatem.ff.de confir.tuto.Idem voluit bal.in.c.imperialem.§.inſuper.de prohi.feud.ali.per Fede.vbi bene tetigit hanc qōnem ⁊ mouentur Joan.an.⁊ bal.quia iſte reuocationes ſunt quaſi proſecutiones iniuriarum que nō dantur heredibus nec ꝯ heredes.l.iniuriarū.ff.de iniur.Item ponit Bal.⁊ aliam limitationem dicēs qd ſi eſſet talis felonia ſeu culpa ꝓpter quam vaſallus feudū ipſo facto perdidiſſet.tūc poſſet agi ab herede dñi contra heredē vaſalli quia iniuria que ſecū trahit executiōes etiam in heredē tranſit.vt.l.commiſſa.ff.de publi.no.in.l.iij.§.qd ait pretor.ff.quod quiſqꝫ iur.⁊ ideo cōcludit qd ſi eſſet felonia comiſſa in alienādo feudū:vel alia q̄ ex ſpeciali pacto induceret ꝑuationē feudi ipſo facto:tale preiudicium trāſiret in heredē etiā querela nō p̄parata:qd dicit eſſe notādū.Quod ſatis mihi placet per tex.iūcta gl.in.d.c.imperialē.§.callidis.in fi.vbi dicitur qd per alienationem feudū reuertitur ad dñm.⁊ dr ibi glo.qd ipſo iure in alia tamē culpa requirit ſentētia priuatiua:⁊ qd cōuincat vaſallus de culpa in.c.j.de feu.ſine cul.nō amit.⁊ no.in gl.in.d.§.callidis.ſupra in precedēti qōne aliqd

dixi

dixi. Item limitarē ego hoc dictum bal. niſi dñs ſciēs vaſallum ꝑuatum cū ꝑ aliquē actum poſitiuum tacite approbauerit. argu. optimū in. c. ex ore. de priuile. ⁊ c. dilecto. de prebē. ⁊ l. ſi filius. ff. fami. hercīſ. ⁊ quod no. Bar. in. l. quo eñ. ff. rem ra. habe. ¶ Uenio ad decimā queſtionem vtrū iudicatum Auicien. in curia regis Francie habitū contra regem Anglie ducem Aquitanie ſup ſpoliatiōe poſſeſſionis ſeu quaſi feudagij ſeu homagij ſuper caſtro de lorda in aliquo dicte Cōſtantie nō vocate nec audite ⁊ iuri ſuo ꝑiudicauerit. Et ꝑfecto ſi verū eſt qđ ſupra in narratione facti preſupponitur. ſ. quod hec dña Conſtantia ignorauerit litem ſup his agitari inter eccleſiā Auiciē. ⁊ regē Anglie nō video qđ in aliquo dictū iudiciū habuerit ſibi ꝑiudicare: q2 regulariter ingnorāti nō ꝑiudicauit etiā vbi agitur de eo de quo actio ꝑmo competebat ignoranti. vt in. l. ſepe. ff. de re iudi. ⁊ c. penul. eo. ti. facit. l. nec preterijt. C. de capt. nec ſnia illa eſſet mandanda executioni in ꝑiudiciū dñe Cōſtātie licet valuerit in ꝑiudiciū regis Anglie. vt in. c. cū ſup. de re iudi. Et ſi dicatur qđ preiudicium poterit pretendere dicta domina Conſtātia in executiōe ſententie ſaltē ſup poſſeſſione rex Anglie prius poſſideret: ſeu qñ recipiēdo iuramētū fidelitatis tā ex ea ꝙ a Squinato. ⁊ ſic ſolū eccleſia Auiciē. veniebat ponenda in locū dicti regis. Et iuxta theoricā notabilē Inno. in. c. veniens de teſti. quā ſequit̄ Bal. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. nō poteſt tertius impedire executionē ſnīe pro intereſſe ſuo quando petit̄ fieri in rem non vocātem ſed ab alio poſſeſſam: cū poſſit iſte tertius ita gerere poſt modū pro iure iure ſuo ꝯ iſtum ſcđm: ſicut ꝯtra primū. facit l. is a quo. ff. de rei vē. ⁊ qđ ibi no. Io. an. poſt Inn. in. c. j. de ꝯceſ. ꝑb. li. vj. Rñdeo quod imo poterat ꝑtendere magnum preiudiciū: quia ſicut intereſt dñi nō perdere ſubiectū. d. c. cū ſuper. ita intereſt ſubiecti non mutare dñm. vt no. dicit Inno. in. c. auditis. de reſcri. ⁊ d. c. cum ſuper. facit. l. pꝛicipaliter. C. de liber. cau. ⁊ videtur aperte probari in caſu noſtro in. c. imperialem. §. preterea ducatus. de prohi. feu. ali. per Fede. col. x. ⁊ c. j. de lege cōra. ex eadē. ea. col. vbi dicitur dominum nō poſſe ſine vaſalli voluntate in alium feudum transferre. ad idem qđ legitur ⁊ no. in. c. j. de ma. ⁊ obe. vbi expreſſe hoc volūt Io. an. ⁊ Hoſt. nec ob. theorica Inn. in. c. veniens. prealle. q2 ꝓcedit quando tertius reſpectu executionis nullū poteſt pretendere preiudiciū: vt puta q2 fit executio circa rem ab alio tertio poſſeſſam. vñ ſecus ſi poſſet pretēdere aliquod preiudiciū. vt in. c. piſanis. ⁊ qđ ibi no. de reſti. ſpol. vbi bonus tex. Item habebat dicta dña Cōſtātia ⁊ aliā notabilē defenſionem. Nam ſi fuiſſet preſens potuiſſet negare. ⁊ ita etiā poſtmodū debuit poſſe in illum regem Anglie fuiſſe al. quam poſſeſſionē ſeu quaſi homagij tranſlatā: q2 vt ſupra dixi in. vj. q. cum illi ꝓſtiterit hoc iuramentum regi Anglie ꝑ metum actus fuit ipſo iure nullus vt ibi plene dixi. ⁊ per ꝯñs poteſt dici qđ eccleſia Auiciē. deberet reponi in locum illius dñi de iure nihil acquiſiuiſſet rex Anglie: ſ3 ſi dicta dña Cōſtantia ſciuiſſet litē ꝟſari inter eccl'iā Auiciē. ⁊ regē Anglie ⁊ tacuiſſet nunqđ ſibi preiudicium aliqđ generatū fuiſſet eſt magis dubiū. Et primo ſuper proprietate nullū preiudiciū ſibi fuit illatum: tū quia de ꝓprietate nō agebat̄ ex ſnia lata in poſſeſſorio nō preiudicat ſup proprietate: q2 nihil cōmune habet proprietas cum poſſeſſione. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acq. poſ. ⁊ c. paſtoralis. de cauſa poſ. ⁊ ꝓprie. tum quia tertio etiam ſcienti ⁊ tacēti non fit preiudiciū ſuper ꝓprietate. vt cum ſuper. ⁊ quod ibi no. de cauſa poſ. ⁊ ꝓprie. ⁊ hoc ſi ſumus extra caſum. l. ſepe. prout erat in caſu noſtro: q2 primo loco non competebat de hoc iure actio dñe Cōſtantie: imo nulla actio ſibi cōpetebat cū agerēt de recipiendo iuramētū fidelitatis ⁊ de poſſeſſione feudi quātum ad dños. Sed dubiū eſt nunqđ circa poſſeſſionem ſibi tacēdo preiudicabit. Et videtur primo qđ ſic ꝑ tex. no. in. d. c. cū ſup. ſicut eñ ſententia lata contra ſubiectum preiudicat circa poſſeſſionē domino ſcienti ⁊ tacenti. vt ibi. ⁊ ita ſententia lata cōtra dñm d3 preiudicare ſubdito ſeu vaſallo ſcienti ⁊ tacenti. ⁊ hoc videt̄ velle Inno. in. c. auditis. de ꝑſcri. vbi dt qđ ſnia lata ꝯ dñm non preiudicat ſubdito nec econuerſo ſi fuit lata ꝯ ſubditum preiudicat dño niſi ſciuerit ⁊ defenderit. allegat pro hoc vltimo. d. c. penul. de re iudi. ſed in. c. cū ſuper. ⁊ c. penul. eo. ti. reſtringit illud dictū vt ꝑiudicetur ſciēti reſpectu poſſeſſionis tñ. de quo vr̄ prima fronte ibi tex. vt ſi fiat executio pro illo q habuit ſniam. ⁊ idē vident̄ tenere ibi cōmuniter canoniſte. S3 ego alias ꝯſului qđ etiā circa poſſeſſionē non fit preiudiciū poſſidenti ⁊ tacenti motus principaliter per rationem Inn. in. d. c. auditis. vbi dicit qđ defenſio cū de ſubiectione agit ſpectat principaliter ⁊ equaliter ad dñm ⁊ ſubiectionem ratione predicta. ergo ſnia cōtra vnum non d3 nocere alteri etiam ſciēti ⁊ tacenti qđ probo per dictā. l. ſepe. ⁊ c. pe. de re iudica. tūc eñ ſententia vnius nocet alteri ſcienti ⁊ tacēti cum is cui primo loco cōpetebat actio ꝑmiſit ſequentē experiri. ⁊ hoc q2 poterat illū a iudicio repellere vt ibi dr. Sed ſi equaliter ad vtrūq3 pertineat defenſio nō potuiſſet dicta dña Conſtantia regem Anglie a iudicio remouere eum litiget de iure principaliter ſuo: ſeu qđ pretēdebat ſuum ergo nō debuit preiudicari domine Conſtantie ſi tacuiſſet illos litigare ꝑmiſiſſet cū illi litigarent pro intereſſe eorum. ⁊ ſnia poterat habere effectum in illorum litigantium preiudiciū. hoc etiā videtur ꝓbare tex. in. d. c. cū ſup. ponderādo duo vltra doc. ibi. Primo in eo qđ dicit qđ ſententia debet mandari executioni abſq3 ꝑiudicio illius epi q ꝑtēdebat ſubiectionē: l3 ſciuerit cām agi. nō eñ poſſet hec ſnia mandari executioni abſq3 preiudicio dñe Cōſtātie vel ſucceſſoris cū cōpelleretur obedire nō dño ⁊ ſibi iuraret ſaltē donec conſtaret de ꝓprietate. nā poſitiōis ꝯmodū maximū eſt. vt inſtit. de interdictis. §. cōmodū. Secūdo pondero rationē illius tex. dum dicit q2 res inter alios acta nō d3 alijs preiudicare. ⁊ ſic ſingulariter vult ille tex. quem neſcio alio qđ dñs d2 alia ꝑſona a ſubiecto quo ad hoc vt nullū ꝑiudiciū fiat ſibi ex ſnia lata cōtra ſubiectū. ergo pari ratione idem dicēdum eſt in ſubdito qñ fuit actū ꝯ dñm ꝑ rationē predictam. Et ad illud. c. cū ſuper. quatenus innuit qđ ſnia mandat̄ executioni ꝯ ſcientem tacentē pōt reſponderi qđ loquit̄ qñ ſciens non poſſidebat: ⁊ loquitur de quodā preiudicio facti: q2 nō poterat impedire executionē fiendā etiā in re vacante ex quo ſciuit ⁊ tacuit. ſecus aūt vbi ipſe poſſediſſet vel fieret ſibi preiudiciū modo ꝑdicto. Et hunc intellectū ad. c. illud tenuit recolende memorie dñs Fran. zab. poſtea Car. florentinus vulgariter nūcupatus. l3 nō fuerit ꝑdictis motiuis mot9. ¶ S3 predicte cōcluſioni multū obſtare videt̄. d. l. ſepe. in. §. nā ⁊ ſi libertus. vbi dicit̄ qđ ſi libertus litigans de ſtatu ſuo cū tertio reportauit ſententiā ꝯriā preiudicat dño ſup ſuo iure patronatus. Ad illū eñ text. pōt dupliciter reſpōderi qđ ille tex. h3 duos intellectus. Prim9 quādo dominus interuenit in iudicio: ⁊ hoc videt̄ ſonare ille tex. ⁊ dicit interueniente ⁊c. ⁊ hūc intellectū tenuit Io. ⁊ approbat Inn. in. d. c. cum ſuper. dixit eñ Io. ⁊ bene ſm Inn. qđ ſi quis iure petat que ego poſſideo in re aliqua me ſciēte ⁊ obtineat: nō tamē mihi ꝑiudicat niſi eum defendā: ⁊ exponit ꝟbū. d. l. ſepe. ſ. me interueniente ⁊ defendēte q2 ex quo offero me defenſioni facio mihi ꝑiudiciū ſi nō probo de iure meo. vt ibi facit. l. qui ſe liti. ff. de peti. here. ¶ Secundus intellectus fuit Rog. vt ſufficiat ſola ſcientia. ⁊ licet Bar. hunc intellectū teneat in. d. l. ſepe. Inn. tñ ⁊ Io. an. dicūt qđ papa videt̄ illum intellectum Rog. reprobare in. d. c. cum ſuper. Sed ſi volumus ſaluare Rog. et Bar. dicāmus aliter ⁊ ſic qđ aut loquimur in liberto litigāte ⁊ fit domino ſciēti preiudiciū. vt in. d. §. nā ⁊ ſi libertus. ¶ Aut loquimur in alio ſubiecto vel dño litigāte: ⁊ nō fit alteri preiudiciū licet ſcienti: niſi interuenerit in iudicio ⁊ obtulerit ſe defenſioni. ⁊ ita loquatur. d. c. cū ſuper. ⁊ videtur iudicio meo de mente Bar. ſi bene ponderet̄ in. d. l. ſepe. Ratio diuerſitatis eſt: q2 libertus fuit cōſecutus libertatem a domino. ⁊ ſic vr̄ habuiſſe licentiam expediendi ſuper domino ⁊ conſequenter ſuper iure patronatus ex licentia ipſius domini. merito fit dño preiudiciū. ſicut eadē rōne dicitur in creditore ſuper dño pignoris agendo hypothecaria vt fiat ꝑiudiciū debitori ſcienti. habuit eñ illam obligationē facto domini. ⁊ ſic vr̄ ſibi dediſſe licentiam ſuper domino litigandi: vt no. Bar. in. d. l. ſepe. in nō ſubiecto aūt ſeu dño feudi ceſſat hec rō: cum nō habeat feudum a ſubdito. licet litiget mere pro iure ſuo. adeo nō debet preiudicare vaſallo etiam ſcienti. Item ex alio taciturnitas nō debuit obeſſe domine Conſtantie. erat eñ ipſa certa ⁊ informata de iure ſuo qđ ipſa nō eſſet vaſalla. nec ius aliquod fuerat tranſlatu3 in dictū rege Anglie. cū metu illi feciſſet iuramētū. vt ſupra dixi. Et ſic non eſt verum dicere qđ permiſerit dñm ſuum agere: ſed prorſus extraneum in veritate ⁊ qđ ad ius ſuum rōne ꝑdicta. Et hec de iſto dubio. ¶ Undecima qō. Utrum proceſſus ab illo milite de longo pererio executore pretenſo habitus fuerit nullus. ita qđ ab eodē neceſſe nō fuit appellare: ſed ſemper eidē Cōſtantie ⁊ ſuis heredibus fuerit ſalua exceptio nullitatis. Ad quā videt̄ mihi ſecure dicēdū qđ quicqđ egit nullius fuit momēti: q2 aliud prorſus egit ꝙ ſibi fuerit iniunctum ⁊ cōmiſſum merito factū ſuum fuit nullū cū exceſſerit ſeu peruerterit formā mādati. vt in. c. cū delicta. de reſcrip. ⁊ c. venerabili. de of. dele. ⁊ c. piſanis. de reſti. ſpo. ⁊ l. diligēter. ff. mādati. ⁊ expreſſe in terminis noſtris. ſ. in executore peruertere mandatū tenet glo. in. c. qđ ad cōſultationem. de offi. dele. ⁊ idem ibi Ioā. and. ⁊ communiter doctores. ⁊ Bar. in. l. ab executore. ff. de appel. ⁊ ꝑ cōſequens non fuit neceſſe appellare. vt no. gl. Io. an. ⁊ Bar. in locis ꝑallegatis ⁊ probat̄ iure quia a facto nullo licet poſſit appellari ad finē deuolutiōis negotij vt euitetur interim grauamē facti. vt in cap. dilecto. de appel. ⁊ ibi per Inn. ⁊ in. l. carmelia pia. de iure pa. non tñ eſt neceſſe quia ſemper auditur quis per viam nullitatis. vt in. c. j. et quod ibi not. de iudi. ⁊ in. l. j. ⁊ C. quando ꝓuo. non eſt neceſ. ⁊ l. ſi expreſſim. ff. de appel. qđ aūt ille executor peruerterit ordinē ⁊ mandatum ſibi factū largiſſime pt3 ex narratiōe facti. Nā ſnia fuit lata īter eccleſiā Auiciē. ⁊ regē Anglie ſup poſſeſſiōe quaſi homagij ⁊ fidelitatis occaſione dicti comitatus ⁊ fuit iniunctū dicto de lōgo pererio vt exequeretur iudicatū. ipſe vero induxit decanum nomine eccleſie Auiciē. in poſſeſſionem comitatus. ⁊ ꝑcepit illis de comitatu vt nulli alij preter eccleſie Auiciē. obedirent. Que verba ſapiunt commoda3 poſſeſſionem comitatus ⁊ nō poſſeſſionē homagij recipiendi vel fidelitatis Nam ſi noluiſſet exequi iudicatū prout ſibi de iure ⁊ ex forma mandati incumbebat debebat adire dñā Cōſtantiam vt pretenſa3 vaſallā ⁊ ſibi ꝑcipere vt loco regis Anglie ſeu ducis Aquitanie obediret ⁊ faceret homagiū ſeu fidelitatē eccleſie Auiciē. donec aliud pnuntiaretur ſup ꝓprietate illius iuris qđ nō fecit: ſed prorſus aliud

vnde dico qꝺ illa executio non valuit: nec reſpectu poſſeſſionis recipiẽdi homagium: nec reſpectu ipſius comitatus: qꝛ in primo defuit voluntas ipſius executoris. in ſcꝺo defuit ptãs. ꝛ ſic habuit locũ illa regula. Qꝺ noluit potuit qꝺ voluit adimplere nequit. de off. c. dele. c. cũ ſuper abbatia. ꝛ. l. multũ intereſt, C. ſi qs alte. vl' ſi. Nec obſtat ſi dicaꝛ dictũ executorẽ dixiſſe vt nulli aliȷ̃ obedirent p̃ter eccleſie. Auiciẽ. inquantũ iudicatũ ꝛ mandatũ domini regis ſe extendebat ꝛc. qꝛ verbo vnũ dicebat ꝛ cõtrariũ faciebat facto: ꝛ ſic ꝑ facta cõtraria recedebat vt in. c. cũ. M. de conſti. ꝛ. c. ſolicitudinẽ. de appel. vñ erat in eo q̃dam repugnantia. merito neutrũ valuit: vt in. l. vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. ¶ Uenio ad duodecimam qõnem iſti vicinam in qua q̃ritur. an iudicatũ ſcꝺm ꝑ curiã regis prolatũ nõ tñ executioni legitime mãdatum validauerit in aliquo ꝓceſſum illius executoris de lõge pererio prius ſuꝑ executione iudicati pͥmi factũ. Et breuiter dico qꝺ nõ. naꝫ certũ eſt ꝓceſſum illius nullius momẽti fuiſſe vt precedẽti qõne ꝓbatũ eſt: ergo nec ꝑ ſcꝺm iudicatũ recepit vigorẽ. qꝛ ſcꝺm iudicatum vel decrectum non interuenit ſuꝑ prima executione cõfirmando illã ſeu ꝓnuntiando eã bene fuiſſe geſtã quo caſu poſſet ꝓbabiliter dubitari nũqd validetur ꝑ ſecundã ſnĩam per ea que leguntur ꝛ no. in. l. j. ff. q̃ ſen. ſine ap. reſcin. ꝛ in. l. j. C. qñ ꝓuo. nõ eſt neceſ. ꝛ per Inno. in. c. ſuꝑ literis. de reſcriptis, per Bart. plene in. l. ſi expreſſim. ff. de appel. i quo ſunt varie ſententie. vt in prealle. iuribus nota. Sed dña Conſtantia inſtante ſuper appellatione ſua contra proceſſum dicti executoris nomine eccleſie Auiciẽ. fuit petitum vt ante omnia pͥmũ iudicatuꝫ de quo ſupra mandaretur executioni ad plenum. et per hanc poſtulationem per aliud iudicium curie regis Frãcie ꝓnuntiatũ fuit ꝙ executio iudicati facti pro eccleſia Auiciẽ. cõtra regem Anglie ſm tenorem dicti iudicati fieret ꝛ in feudo totius comitatꝰ Bigorre ꝛ in oibꝰ que dictus rex Anglie de dicto comitatu vel ratione eiuſdẽ tenebat tempore primi iudicati. vt epũs ꝛ capitulum ponerentur in his in eo ſtatu in quo erat dictus rex Anglie tempore eiuſdem iudicati ꝛ c. vt patet in narratione facti: vnde ſi bñ põderẽtur vba predicta. hec ſententia diffinitiua imo verius interlocutoria prolata pendẽte appellatione dñe Conſtantie non fuit ſuper executione iam facta eã aliquatenus approbando: ſed ſolũ fuit preceptum vt primũ iudicatũ mandareꝛ executioni nec ſimpliciter: ſed in preiudiciũ ſoliꝰ regis Anglie ꝛ vt eccleſia Auiciẽ. poneretur in poſſeſſionẽ eorũ que in dicto comitatu rex Anglie tꝑe iudicati poſſidebat ꝛ cum illo tꝑe non poſſideret rex Anglie comitatũ pleno iure ſed receperat ſolũmodo iuramentuꝫ fidelitatis nõ extendebaꝛ etiã ſecũda ꝓnũtiatio niſi ad ius tũc poſſeſſum per regem Anglie. ꝛ ſic clariſſime patet qꝺ executio iniuſte ꝛ peruerſe facta per illum executorẽ de longo pererio in nullo fuit per hoc ſcꝺm iudicatũ conualidata maxime cũ verba ſententie ſint ſtricte intelligenda. vt in. l. vna. C. ſi vna ſen. plu. fue. cõ. ꝛ. c. dilectus. de off. or. no. Bart. in. l. ſi expreſſim. in pͥn. ij. col. Quinimo plus not. dixit bart. in. d. l. ſi expreſſim. quod ſi fuiſſet appellatũ a ſententia nulla ꝛ iudex appellationis pronuntiaſſet appellationem iniuſtaꝫ ſeu male appellatum nõ per hoc confirmaretur prima ſententia nulla. qꝛ nõ ſequitur fuit male appellatũ, ergo iudicatum tenuit. nã potuit eſſe male appellatum ꝓpter defectum ordinis non ſeruati. vt qꝛ poſt decendium vel quid ſimile. ꝛ verba ſententie vt predixi ſunt ſtricte intelligẽda. Ad propoſitũ noſtrũ veniendo tunc fuiſſet confirmatus ꝓceſſus nullus illius executoris ſi fuiſſet ꝓnuntiatum male appellatum ꝛ bñ ꝑ illuꝫ executorẽ ꝓceſſum: vt no. Inn. ꝛ aliȷ̃ in iuribus ꝓal. Et hoc caſu poſſet dubitari. nunquid ꝑ talia verba cõfirmaretur prima executio. ꝛ primo tenerem qꝺ nõ: qꝛ illa executio notorie erat nulla cũ contraria et qꝺ eſſet contraria ſentẽtie q̃ inducit notoriũ vt in. c. veſtra ꝛ. c. ſi. de coha. cle. ergo ſecunda ſnĩa eſſet notorie iniuſta ſi cõtineret ꝓceſſuꝫ notorie nullum eſſe validũ: ſententia vero notorie iniuſta eſt ipſo iure nulla. nec eſt opus ab ea appellare. tex. eſt no. in. c. iter ceteras. de re iudi. no. Inn. in. c. fraternitatis. de fri. ꝛ mal. nã ſnĩa trãſit in rẽ iudicatã propter p̃ſumptionẽ iuſtitie. qꝛ p̃ſumiꝛ ꝓ iudice. vt in. c. in p̃ñtia. de renũ. ꝛ. c. cãm q̃. de iudi. q̃ p̃ſumptio ceſſat data notorietate iniuſtitie. nã veritate manifeſta cedit opinio veritati. viij. di. veritate. Et hec de iſta qõne. Tredecima qõ. Utrũ dña Cõſtãtia debeat haberi excuſata que poſtq̃ ſciuit dicta idicata ꝓ eccl'ia Auiciẽ. ꝓlata corã executore ꝛ dcã no obtulerit homagiũ facere eccleſie ꝛ alia ad q̃ tenebaꝛ vt. ſ. Et demum infirmitate lãguẽs ꝓcuratorẽ cũ ſpeciali mãdato ꝯſtituit ad faciẽdũ ipm homagiũ. ꝛ idẽ ꝓcurator illud facere obtulit: ſed eccl'ia recipere no curauit. Ad qõnem hanc reſpõdeo qꝺ nõ ſolũ eſt excuſata, dico qꝺ fecit plus q̃ debuit. Excuſata eñ eſt; qꝛ ſatis eſt qꝺ vaſallꝰ poſt q̃ cognoſcit ſe vaſallũ adeat dominũ ꝛ polliceaꝛ iuramẽtũ: ꝛ petat inueſtiturã; ꝛ alia offerat ad que teneꝛ de iure, vt eſt tex. in. c. j. de capitulis cõra. col. x. ꝛ ſi deficit ꝓ dño pinde eſt acſi oĩa ad que tenebatur feciſſet qꝛ iuris regula eſt vt ſi deficit ꝓ illo cuiꝰ intereſt factũ fieri pinde eſt acſi factũ fuiſſet geſtũ. vt i. l. iure ciuili. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ. ꝛ i regula iputari. cũ ꝯcordãtiȷ̃s ibi poſitis. de reg. iur. li. vj. ſatis eſt eñ qꝺ hõ faciat qcqd põt: ꝛ in eo cõſiſtit. xxij. q. ij. faciat hõ. ꝛ. c. breui. de iureiu. Et tempus anni prefixi ad iuramentũ fiendũ ꝛc. currit vaſallo a tꝑe ſcientie ꝛ nõ añ. vt no. Bal. i. d. c. j. ꝛ hãc partẽ tenet Bal. poſt Ja. de bel. in. c. ij. per quos fi. inueſti. col. x. vbi dicit qꝺ ſi vaſallus vult facere fidelitatẽ dñs aũt recuſat facere inueſtituram nõ nocet. vaſallo: et dñs ſibi teneꝛ ad intereſſe. vt in. §. fi. de no. for. fide. eadẽ col. Uel põt ſm eũ preciſe cogi tradere rẽ ꝛ inueſtiturã facere. vt in. c. ſi facta. ti de feu. fue. ꝯtrouer. Uel tertio ſm eos p̃uabiꝛ dñs ꝓprietate feudi. ſicut vaſallus p̃uareꝛ iure ſuo ſi recuſet fidelitatẽ p̃ſtare. vt de no. for. fide. §. dñs. in tit. qualiter dñs feu. priu. ꝛ. c. vnico. eadẽ col. Et hoc vltimuꝫ eſt notãdũ. ꝛ dixi ſupra in. vj. q. ꝛ facit. c. qꝛ diuerſitatẽ. de cõceſ. p̃b. et c. lꝫ. de ſupplẽ. negli. p̃la. Dixit qꝺ fecit dña Cõſtãtia plus q̃ debuit qꝛ nõ tenebaꝛ illico iurare cũ nõ fuiſſet ad illud iudiciũ agitatum inter eccleſiã Auiciẽ. ꝛ regem Anglie vocata. vñ prius debebat audiri volẽs dicere de iure ſuo. qꝛ forte non erat vaſalla: ſed vera ꝓprietaria ſicut fuerat dña Petronilla. vel forte intererat ſua non mutare dñꝫ vt plene dixi in. §. in. x. q. ¶ Decimaquarta qõ. Utrũ dñs rex Frãcie qui partibus cõtendentibus tenerẽ debebat ſm tenorem iudicati ſui in manu ſua tanq̃ ſuperior res cõtẽtioſas ſic tenẽdo lõgiſſimo tꝑe p̃ſcripſerit ꝯ partes: ita qꝺ teneaꝛ heredibus dicte Cõſtãtie ſuꝑ proprietate dicti comitatus iuſtitiã miniſtrare. Ad quã dico duplici rõne ꝛ eff. caci qꝺ non potuerit p̃ſcribere: ſed qꝺ teneaꝛ ius ſuum cuiqꝫ miniſtrare. Et primo ꝓbatur qꝛ preſcriptio cũ mala fide, nõ procedat vt in. c. vigilanti. ꝛ. c. ſi. de p̃ſcri. ꝛ in regula poſſeſſor. de re. iur. li. vj. per Bar. in. l. ꝑuilegia. C. de ſacroſan. eccle. vbi dicit qꝺ hoc ius canonicũ cum concernat anime ſalutem debet ſeruari etiam in foro ciuili. ꝛ idẽ no. glo. in dicta regula poſſeſſor. ſed rex Francie ſciebat illa bona ad alios pertinere ꝛ non ad ſe: cum illa reduxit ad manus ſuas per ꝑtiũ concordiam. ergo preſcribere non potuit tanquã in mala fide conſtitutus. Ille eñ dicitur male fidei poſſeſſor qui hꝫ rerum alienaꝝ conſcientiã. vt dt tex. in. c. ſi virgo. xxxij. q. ij. Nec obſtat ſi dicaꝛ qꝺ aliȷ̃ reges ſucceſſores potuerũt hoc ignorare. arg. regule is q in ius ſuccedit alterius. de reg. iur. li. vj. qꝺ nõ eſt veroſimile. nec eſt preſumendum cũ p̃textu iudicati hoc fecerit ille rex: ꝛ iudicatũ induxit notoriũ qꝺ quis non p̃ſumiꝛ ignorare. de purga. cano. c. cũ dilecti. Itẽ ꝛ meliꝰ p̃ſuppoſito qꝺ ſucceſſores habuiſſent bonã fidẽ: cũ mala fides defũcti noceat ſucceſſori vniuerſali in p̃ſcribẽdo: vt eſt text. no. cũ gl. in. l. cũ hẽs. ff. de diuer. ꝛ tẽp. p̃ſcri. Succeſſores eñ in regno habuerũt regnũ ꝛ alia tanq̃ heredes: vt plene dixi. ſ. in. j. q. Et lꝫ Dyn. dixerit in rẽgula poſſeſſor. p̃al. de eqtate canonica videri ꝙ ſucceſſor bonefidei poſſit a ſe preſcriptionẽ inchoare: iuxta no. in. c. de quarta. de p̃ſcri. ꝛ. c. cura. de iurepa. tñ dico illud ꝓcedere in terris eccleſie nõ aũt in aliȷ̃s vbi pͥncipalꝛ dꝫ ſeruari ius ciuile ex quo ſeruari põt ſine anime detrimẽto. vt no. in dicta regula poſſeſſor. ꝛ in. c. ij. de arbi. li. vj. ꝛ in. d. l. ꝑuilegia. Itẽ iura canonica loquunꝛ in ſucceſſore i p̃latura q cauſat ius nõ a defuncto ſꝫ a ſuperiore vñ cenſeꝛ eadẽ ꝑſona cũ defuncto. Ius aũt ciuile loquiꝛ in hẽde qui cenſetur eadẽ ꝑſona cũ defuncto. cum ab ea ſortiaꝛ omne ius ſuũ. vt in auꝛ. de iureiur. a moriente preſtito. Scꝺa rõ principalis quare nõ dꝫ p̃iudicari dñe Conſtantie ꝛ ſuis ſucceſſoribus eſt: qꝛ lis etiã apud conſiſtoriũ principis conſiſtens debet abſqꝫ dãno morare donec pͥnceps fecerit eã dirimi. vt in auꝛ. ſed cũ lis. C. de tẽp. ap. ꝛ in. c. ex inſinuatione. de ap. Et ꝑ hec liquet clare veritas huius queſtiõis. ¶ Decimaquita qõ. in quã penã incidat eccleſia Auiciẽ. transferendo dictum comitatũ in dñam Reginã quocũqꝫ titulo inaudita dña Conſtãtia ꝛ ſua pendẽte appellatione. Rñdeo ꝙ incidit in penã litigioſi ꝯctus que quidem pena locum habet etiã ꝯ eccleſiã cum alienauit p̃latus cõicato capitulo. vt ꝓbatur in. c. eccleſia ſancte marie. el j. vt lit. pen. nil inno. ꝛ ibi expreſſe hoc tenẽt Ho. ꝛ Jo. an. facit. xj. q. j. quia res litigio. Pena autem litigioſi ponitur in. l. fi. C. de litigio. ꝛ ꝑ glo. in. d. c. eccleſia. ꝛ reſpectu ipſius alienantis pena eſt qꝛ ſi p̃tiũ interuenit ꝯpellitur nedum p̃tium reſtituere: ſed aliam tantam quantitatem refundere ꝛ applicaꝛ fiſco ꝛ ꝯctus alienationis non valet: et ſic recuperat rem vt actoris nõ ſit coditio deterior; ex quo a pͥncipio incepit iudicium contra certã ꝑſonã. Si aũt nõ interuenit p̃tium puta quia donauit: tunc mulctari dꝫ in eſtimatione vera ꝛ iuſta. ꝛ hec habenꝛ in. d. l. fi. Et qꝺ hic habeat locũ illa pena ꝓbatur ſic. Res efficiꝛ litigioſa cũ ipſius dominio queſtio vertitur inter actorẽ ꝛ reum iudiciaria ꝯuentione vel p̃cibus pͥncipi oblatis ꝛ iudici inſinuatis: ac per eum futuro reo cognitis; vt dicit tex. in auꝛ. litigioſa. C. de litigio. ꝛ in cle. ij. vt li. pẽdẽ. Sed in caſu noſtro agebatur de dominio illius feudi ſeu comitatꝰ: ꝛ cã fuerat placita ſeu in iudiciũ deducta. ¶ Nã appellatio pͥma cũ fuit extraiudicialis hꝫ iſtar ꝓuocatiõis. vt in. c. cũ ſit romana. de appel. Itẽ ꝛ meliꝰ poſtmodũ cã fuit deducta in iudiciuꝫ et preces fuerũt inſinuate regi: ꝛ rex mãdauit vt fieret iuſtitia. ꝛ hꝰ fuit ſepe inſinuatũ eccleſie Auiciẽ. vñ nõ ſolum hic interuenit citatio ꝛ cognitio ſuꝑ re litigãda: quinimo multi aliȷ̃ actus interuenerũt ad inducẽdã re litigioſam. ꝛ ſufficit ſola citatio ꝛ p̃ces pͥncipi oblate: ꝛ iudici ꝑ eũ inſinuate ꝛc. vt. ſ. dixi. ꝛ vtrũqꝫ qꝺ plꝰ eſt hꝰ interuenit, ergo habuit locũ vitiũ litigioſi ꝯctus. ꝛ hoc vitiũ remanet etiã in cã appellationis. vt no. dicit Inn. in. c. dilecte. in fi. de exce. ¶ Decimaſexta qõ. Utrũ dña Regina ꝛ eius heredes qui de facto ꝑ modum in caſu narratũ tenuerũt dictũ comitatũ ꝑ centũ trigita annos: ꝛ vltra p̃ſcripſerint ꝯ heredes dicte Conſtantie nũc ſe defendẽtes. Ad hãc qõnẽ

dico

dico ꝙ p̄ſcribere nō poterſit:⁊ de dn̄a regina nō eſt dubiū: qꝛ ipſa eſt
in malafide:tum recipiēdo rē litigioſam.vt patuit in p̄cedēti qōne ⁊
poſtmodū de facto ⁊ ꝑ violētiā illū comitatū occupādo.xxxiiij.q.ij.ſi
virgo.nec ipſius ſucceſſoꝛes potuerunt pꝛeſcribere.tū qꝛ veroſimile eſt
in facto tā arduo habuiſſe notitiā oꝛiginis illius comitatꝰ.⁊ ſic erāt
in malafide.tum qꝛ malafides defuncti nocet heredibꝰ in p̄ſcribēdo
vt ſicut defunctꝰ nō valebat p̄ſcribere ꝓpter malā fidē.ita nec ipſius
heres qꝛ cēſet eadē perſona cū defuncto lȝ habuerit bonā fidē.vt.l.cū
heres.ff.de diuer.⁊ tēp.⁊ dixi plene.ſ̄.i.xiiij.q.⁊ no.gl.in.l.vitia.C.de
acq.poſ.Et maxime hoc p̄cedit habito reſpectu ꝙ vitiū erat reale:qꝛ
vt dicta dn̄a regina occupauit dictū comitatū per gētes ſuas.⁊ lex dꝛ
ꝙ vitia poſſeſſionū a maioꝛibꝰ ꝯtracta ꝑdurāt ⁊ ſucceſſoꝛē autoꝛis ſi-
ne culpa comitant̄:vt l.l.vitia poſſeſſionū.p̄alleg.⁊ inſti.de vſucap.§.
furtiue.cū ſeq.¶ Decimaſeptima qō.Utrū rex Frācie in pace facta
apud Bꝛicamacū cū rege Anglie:vt i caſu dcīn eſt potuit dare comi
tatū Bigoꝛre in eius manibꝰ taliter exiſtēte dicto rege Anglie.Et ſi
potuit.Utrū poſt ꝑuationē i parlamēto facta idē comitatꝰ ad pꝛio-
rē ſtatū ⁊ cauſam redierit:aut ſit in dn̄o regis ꝑ ꝯfiſcationē incoꝛpo-
ratꝰ.Et queſtio apud me nō eſt leuis ꝑ tex.no.⁊ fin.in materia ſua.in
8 l. bn̄ a zenone.C.de quadriē p̄ſcrip.vbi in ſumma dꝛ†ꝙ ſi imperatoꝛ
donet alteri vel vēdat vel alienat rē aliená vt ꝓpꝛiā nō valet p̄tendēs
illā rē eſſe ſuā ſeu dn̄s vel creditoꝛ ꝯtra detinētes actionē mouere: ſed
aduerſus fiſcū agere intra quadrienniū dūtaxat.poſtea vero nullam
actionē habet etiam aduerſus domū ceſareā.Sed in caſu noſtro rex
Frācie q vices imꝑatoꝛis gerit in regno ſuo ⁊ inter ſuos ſubditos.vt
in.c.ꝑ venerabilē.q filij ſint legi.illū comitatū quē tenebat vt pꝛopꝛiū
cōtulit regi Anglie.nec fuit tunc actū cōtra eius fiſcū intra quadriē-
niū.ergo nulla actio remāſit dictis comitibus de Fuxo nec ſucceſſoꝛi-
bus.Nec obſtat pꝛiuatio poſtmodū facta de rege Anglie qꝛ obliga-
tio ſeu actio ſemel ſublata ⁊ extincta nō redit ſeu reuiuiſcit.lȝ res per-
tineat ad pꝛioꝛē ſtatū.l.q res.§.areā.ff.de ſol.⁊ i.c.q̄ris.de ꝯſe.diſt.iiij.
¶ Et ꝙꝙ hoc motiuū vigere videat̄:tn̄ eo nō obſtāte cōtrarium pu
to de iure verīꝰ.Et ad.l.bene a zenone.rn̄deo multis modis.Pꝛimo
ꝙ illa lex loquit̄ qn̄ imperatoꝛ donauit rē alienā credēs illā eſſe ſuaȝ.
ſecꝰ ſi ſciebat illā eſſe alienā:qꝛ tūc alienatio nō p̄iudicat dn̄o. de hoc
ſunt due gl.multū notabiles:pꝛima in.l.ij.C.de ali.re.cō.alia in.l.vna
de alie.rerū fiſca.cū pꝛiua.cō.lib.x.q̄ ita ⁊ bn̄ reſtrinxerūt hanc legem.
⁊ ſequit̄ Bar.in.d.l.vna.Et eſt rō nā ſpeciale pꝛiuilegiū imperatoꝛis
eſt vt poſſit rē alienā alienare qn̄ habet in illa aliquā partē.vt in iuri-
bus.pꝛime allegatis.ſecus aūt qn̄ nullā partē habet ⁊ ſciat eā alienā.
Non eīn pōt imperatoꝛ regulariter aliena largiri.vt no.in.l.reſcripta.
C.de p̄ci.impe.offe.per Cy.⁊ Bar.in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.ꝑ
Inn.in.c.que in eccleſiarū.de ꝯſti.ſed rex Frācie veroſimiliter ſciebat
illū comitatū Bigoꝛre ad illos ꝑtinere.qn̄ fuerat lōga cōtētio in cu-
ria parlamēti ſuꝑ eo inter regē Anglie ⁊ eccleſiā Auiciē.⁊ inter domi
nā Cōſtātiā ⁊ eādē eccleſiā Itē ſucceſſoꝛes dn̄e Cōſtantie vſqȝ ad ho
diernū diē ſemꝑ inſtituerūt apud reges Frācie pꝛo tēpoꝛe exiſtētes ꝓ
recuperatione dicti comitatꝰ:vt dicit̄ in narratiōe facti.Et fama de-
bet eſſe veroſimiliter in illis ꝙ comitatus iſte ad illos dn̄os de Fuxo
pertinet.Per hec eīn ⁊ denūtiationes ſepe factas p̄ſumit̄ mala fides
poſſidētis.vt no.dicit Bar.in.l.celſus.ff.de vſucap.maxime qꝛ in gra
ui ⁊ notabili facto ꝓut erat iſtud p̄ſumit̄ memoꝛiā extare. licet mul-
ta ſint tp̄a lapſa.vt in.c.cū illoꝛū.§.circa.de ſent.excō.⁊.xvi.diſt.ꝙ di-
ctis facit qd̄ no.Inn.in.c.ex literis.de iureiu.¶ Scd̄o poteſt reſpon-
deri ꝙ illa.l.bn̄ a zenone.ponit pꝛiuilegiū ſpecialiſſimum imperatoꝛis
⁊ Auguſti qui ſuis cōſilijs ſuiſqȝ laboꝛibꝰ pꝛo toto oꝛbe terraruȝ die
noctuqȝ laboꝛant.vn̄ nō immerito ſi habeant dignā ſua pꝛerogatiua
foꝛtunā.vt dicit ibi tex.ꝓpe finē.Hoc autē pꝛiuilegiū nō attribuit ſi-
bi rex Frācie:ergo extēdendū:vt in.c.ſane.de pꝛiuile.⁊.vij.q.j.peritiſ-
ſimi.⁊ maxime qꝛ in eo nō eſt eadē rō in hoc que in imperatoꝛe cū nō
laboꝛet pꝛo vniuerſo oꝛbe.¶ Tertia reſpōſio,certum eſt ꝙ alienatio
facta per eccleſiā Auiciē.tp̄e litigij nō valuit:vt in.l.fi.C. de litig.⁊.c.
eccleſia.vt lit.pend.⁊ per ꝯn̄s remanſit de iure pꝛopꝛietas illius feudi
apud eccleſiā illam.lex aūt bn̄ a zenone.nō hȝ locū in rebus eccleſie.qꝛ
nō potuit imperatoꝛ ſe pꝛiuilegiare in pꝛeiudicium bonoꝝ eccleſie:vt
in.c.que in eccleſiarum.⁊.c.eccleſia ſancte marie.de conſti.⁊.l.fin.ff.de
iuriſdi.om.iud.⁊.c.paſtoꝛalis.de re iudi.vbi bonus tex.ad materiam
noſtram.¶ Quarto ſubtilius poſſet rn̄deri ꝙ.l.bene a zenone.pꝛeal-
leg.habet locū re alienata exiſtēte penes aliū:⁊ hoc ne inquietetur il-
le qui habuit rē ab imperatoꝛe:nec ipſe imꝑatoꝛ ingetet̄ in eſtimatio-
ne:merito fuit p̄fixū tp̄s ad agendū:vt ibi.Sed in caſu noſtro ceſſant
he rōnes cum res reuerſa ſit ad ip̄m regē.Nec liceat ipſum dn̄m regeȝ
locupletari cū iactura alioꝝ maxime ſubiectoꝝ:vt in.c.locupletari.de
reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.nam hoc natura.ff.de cōdi.inde.⁊ cum illa lex ſit
odioſa debet reſtringi quantū fieri poteſt.l.ſi pꝛeſes.⁊.l.pen.ff.de pen̄.
⁊.§.odioſa.⁊ regula in penis.li.vj.¶ Ex quibꝰ concludo ꝙ aut dicta
alienatio nullo modo valuit aut ſi valuit redijt ad pꝛioꝛē ſtatū;cuȝ ſit
reuerſus ad ſucceſſoꝛem vniuerſalē illius domine regine ⁊ ad malefi-
dei poſſeſſoꝛem.¶ Decimaoctaua queſtio.Utrum diligētie facte per
heredes dicte Conſtantie vt ſuppoſitum eſt narratione facti interru-
perint pꝛeſcriptionem dicte regine ⁊ ſuoꝛum heredum ſi qua fuit hec
queſtio poteſt pꝛimo decidi per ea que.ſ̄.dixi in.xiiij.⁊.xv.q.Nō enim
potuit hic habere locum pꝛeſcriptio rationibus ibi dictis.ſed pꝛeſup-
poſito qd̄ locum habuerit:vt queſito ſatiſfiat.an ꝑ illas diligentias
fuerit facta interruptio.In hoc animaduertendū ꝙ domina Cōſtā-
tia fuit ſpoliata dicto comitatu Bigoꝛre per reginā vnde pꝛeſcriptio
ab illo tēpoꝛe ⁊ non ante debet conſiderari:qꝛ ſine poſſeſſione pꝛeſcri-
ptio nō pꝛocedit vt in regula ſine poſſeſſione.lib.vj.ab illo vero tem-
poꝛe cum domina regina fuerit violenta nō potuit indubie inchoari
pꝛeſcriptio.inſti.de vſuca.§.furtiue.cū ſeq.Nam ſi legitimum habuiſ-
ſet titulum non debuiſſet pꝛopꝛia autoꝛitate poſſeſſionē violenter in-
uadere.vt.l.fi.C.ſuꝑ vim vel alio modo.⁊.l.ſi ex ſtipulatiōe.ff.de acqr.
9 poſ.†Nā rem pꝛopꝛiā nō pōt qs violēter inuadere.ꝙ ſi fecerit incidit
in penam.l.ſi quis intantam.C.vnde vi.⁊.xvj.q.vj.placuit.vt pꝛiua-
ri debeat dominio illius rei ſi erat ſua.ſinauteȝ cogitur rem cū eſtima
tione illiꝰ reſtituere:vt in dictis iuribus.Pꝛeterea cum dicte domine
regine fuit placitum in curia regis.⁊ per litis conteſtationem vel vbi
nō exigitur ex pꝛiuilegio cauſe per actum qui ſolet fieri poſt litē conte
ſtatam inducitur interruptio pꝛeſcriptionis ciuiliter: vt in.§. poteſt.
xvj.q.iij.⁊.l.penul.C.ne de ſtatu defun.no.glo.in.c.illud.de pꝛeſcrip.⁊
Bart.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.Deniqȝ huic regine ſucceſſit dn̄s
Ludouicus rex filius ſuꝰ in dicto comitatu Bigoꝛre:qui quidē dn̄s
Ludouicus pꝛeſcribere nō potuit:tū qꝛ erat ſucceſſoꝛ vniuerſalis ma-
tris que fuerat malefidei poſſeſſoꝛ:vt in.l.cum heres.ff.de diuer.⁊ tē-
po.pꝛeſcr.tum qꝛ res iam fuerat in litigium deducta cū defuncta:tuȝ
qꝛ ipſa poſſeſſio comitatꝰ fuerat vitioſa:qꝛ inuaſa violenter.vnde no
cuit ēt ſucceſſoꝛi:vt.d.l.vitia poſſeſſionū.C.de acqr.poſ.⁊.d. §.furtiue.
Tertio dicti comitatus poſſeſſionē dn̄s rex Ludouicus poſt coꝛona-
tionē ſuā trāſtulit in dominū Karolū comitē marchie fratrē ſuū.Iſte
etiam licet eſſet ſingularis poſſeſſoꝛ pꝛeſcribere nō potuit.tum qꝛ erat
in mala fide q̄ p̄ſumēda eſt ex fama loci q̄ habebat ꝙ dictꝰ comitatꝰ
pertineret ad dominā Cōſtantiā iuxta nota.ꝑ Bart.in.l.celſus.ff.de
vſuca.tum qꝛ etiam de iure ciuili ſaltem intra trigınta annos nō po-
tuit pꝛeſcribi per quēcūqȝ etiam ſingularem ſucceſſoꝛē pꝛopter vitium
reale quod comitatur quēcunqȝ ſucceſſoꝛem.d.l.vitia.cum gl.in. d.§.
furtiue.cum ſeq.Item non potuit transferre in iſtum Karolum cum
ſuper ea lis penderet iam inchoata cum domina regina que etiā trāſ-
iuit in ſucceſſoꝛē.ſ.dominum Ludouicum.Nam iudicium non extin-
guitur per moꝛtē alterius litigantis:vt in auſ.pꝛincipales.C.de iura.
calum.⁊ no.glo.in.c.fi.de arbi.Alij vero poſtmodum ſuccedentes in
regno Frācie ⁊ in dicto comitatu ſpecialiter non expꝛimuntur in ca-
ſus narratione.nec ſpecifice dicitur qualem diligētiam adhibuit co-
mes Fuxi Phebus vulgariter nuncupatus ſeu alij pꝛedeceſſoꝛes vel
ſucceſſoꝛes ſui.ſed in genere dicitur ꝙ multas diligētias adhibuerūt
vn̄ non potuit compꝛehendere an eſſent ſufficientes ad interrūpendā
pꝛeſcriptionē ſi qua fuiſſet inchoata.cum non omnis diligentia ſuffi-
ciat ad interrumpendā pꝛeſcriptionē.vt patet in.l.vt perfectius.C.de
anna.excep.⁊.xvj.qō.iij.§.poſt.p̄ſic.is autē cuius.Et ideo non poſſu-
mus in hoc dare ſpeciale reſpōſum.de ſpon.de muliere.Sed in gene-
re dico animaduertendū ꝙ pꝛeſcriptio qn̄qȝ interrumpitur naturali
ter:qn̄qȝ ciuiliter:quandoqȝ vero doꝛmit.ita nō currit nec interrum-
pitur:ſed illud tp̄s de medio ſubducit̄ ⁊ de his plene videatur per gl.
⁊ doctoꝛes in.c.illud.de pꝛeſcr.⁊ per Bar.in.d.l.naturaliter.qui illaȝ
legem cōmētauit.Et inter cetera ad ꝓpoſitū noſtrū doꝛmit p̄ſcriptio
qn̄ tāta eſt hoſtilitas ſeu guerra in loco qd̄ ius nō reddit̄.vt in cap.ex
tranſmiſſa.de pꝛeſcr.⁊ ibi ꝑ Inn.⁊ Bar.vbi.ſ̄.Idē ſm̄ bar.ibi quā-
do ita ſeuit moꝛtualitas ſeu peſtilentia qd̄ ius loco nō reddit̄ conſimi
li ratione:qꝛ eſt hoſtilitas dei:itē ꝙ tēpoꝛa iſta debent ſubduci de pꝛe-
ſcriptione.Et arbitroꝛ ꝙ iſta fuerūt multa in regno Francie pꝛopter
maxima guerrarum diſcrimina que viguerūt ⁊ vigent in illo regno.
10 †Item interrumpitur pꝛeſcriptio per litis conteſtationem:vt.ſ̄.dixi.
Et dicit gl.no.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.li.vj.qd̄ de iure ca-
nonico ſemel ſic interrupta amplius nō poteſt p̄ſcribi:qꝛ vr̄ reus titu
bare de iure ſuo ⁊ nō habere bonam fidē.¶ Sed de iure ciuili requi-
runt̄ de nouo quadraginta anni.Sed in hac materia peccati ſtandū
eſt iuri canonico:vt no.gl.in regula poſſeſſoꝛ.lib.vj.⁊ idem dicit gloſ.
no.in.c.j.xvj.q.iij.C.de ſacroſ.eccle.l.pꝛiuilegia.Item tēpoꝛe pupilla-
ris etatis nō currit pꝛeſcriptio triginta vel quadraginta annoꝝ.facit
l.fi.C.in qui.cau.in integ.reſt.nō eſt neceſ.⁊ ideo ſi qs de ſucceſſoꝛibus
domine Cōſtantie pꝛimo ſpoliatus fuit pupillus ſunt tēpoꝛa illa pu-
pillaris etatis de medio tollēda.Pꝛeterea de iure canonico interrum
pitur pꝛeſcriptio qn̄cunqȝ ſuperuenerit mala fides.i. conſcientia rei
aliene:vt in.c.vigilāti.⁊.c.fin.de pꝛeſcr.⁊ regula poſſeſſoꝛ malefide.lib.
vj.no.Bar.in.d.l.naturaliter.ff.de vſuca.¶ Item aduertendum ꝙ
ſi quis nō valuit litē conteſtari:vel pꝛopter aduerſarij abſentiā vel fu-
roꝛis laboꝛem cū neminē tutoꝛē habeat vel curatoꝛē vel qꝛ in magna
poteſtate conſtitutus eſt:⁊ notādum eſt hoc vltimum in materia no-
ſtra.nā debet ꝓteſtari apud iudicē loci:⁊ coꝛā eo libellum querimonie
deducere:⁊ ſi nō poteſt habere pꝛeſidem hoc faciat coꝛam epiſcopo ⁊
ſuam manifeſtet voluntatē:⁊ ſic faciendo interrumpit pꝛeſcriptioneȝ

aduerſariū:⁊ ſic nō poteſt habere preſidē vel epm:tunc hoc faciat corā notario ⁊ in defectū notarij corā tribus teſtibus. Hec omnia habent̄ in.l.perfectiꝰ.C.de doli excep.⁊.xvi.q.iij.poteſt. Ex his poterit procurator dñi comitis de Fuxo multū inſtrui ad eneruādū prorſus preſcriptionem alterius partis;vel in totum allegandā malā fidem:vt.ſ.dixi vel interruptionē vel tollēdo illa tempora de medio in quibus preſcriptio dormiuit:vt.ſ. Et hec ſufficiāt ad iſtam qōnem. ¶ Decimanona queſtio. Utrū priuilegiū ꝑ comites Arminiaci ⁊ Perdiaci pretēſum preſtet aliquod impedimentū donatiōi dño comiti Fuxi facte aut det iuſtā oppoſitionis ⁊ appellationis cauſam quominus ſortiatur effectū.⁊ ſi tale priuilegiū aut pactū inter regē ⁊ ſuos ſubditos habitum ſit de iure validū ⁊ tenendū attentis vel obſtātibus multis in donatione oppoſitis que de pactis huiuſmodi videntur facere mētionem. Ad hāc queſtionem breuiter reſpondeo ꝙ tale priuilegium ſeu pactū nulliꝰ momēti eſt:ſi nō appareat de intereſſe aliquo dicti comitis Arminiaci.textus eſt apertus ⁊ ibi glo.⁊ doc.in.l.nemo paciſcendo.ff.de pactis vbi expreſſe patet ꝙ nedū princeps.imo nec priuatus poteſt eo pacto ligari vt rem ſuā nō alienet.idem no.per Bar.in leg. filij.ſ.diuus.ff.de leg.j.⁊ in.l.ea lege.C.de cōdi.ob cām.hinc tex.no.in l.quoties.ff.de ſeruitu.dicit ꝙ non poteſt cōſtitui ſeruitus ſi nihil intereſt accipientis:veluti ſi ſtipulor ne per fundū tuum eas:aut ne ibi cōſiſtas;⁊ ideo ſi mihi cōcedas ius tibi nō eſſe fundo tuo vti frui nihil agit̄;vt ibi.ſi aūt pōt pñs comes Arminiaci aliquod intereſſe pretendere vt dictus comitatus Bigorre nō ponatur extra manum regiā vt:tūc dico ꝙ licet poſſit valere pactū aut priuilegiū ne alienet̄:nō tñ tale pactum pōt impedire dominij tranſlationem ſi de facto alienet̄ tex.eſt ⁊ gl.⁊ clarius ibi ꝑ Bar.in.d.l.ea lege.⁊ idem not.in.d.ſ.diuꝰ. ⁊.d.l.nemo.⁊ in.l.fi.C.de pac.cōuen.inter emp. Idē notāter dicit Inno.in.c.raynaldus.de teſta.vbi plene hāc materiam proſequitur vbi in ſumma dicit ꝙ pactū non pōt facere ꝙ alienatio facta non teneat vel qꝺ dñium nō trāſeat in accipientē ſed paciſcens agere pōt ad intereſſe vel ad penā.allegat no.in.d.l.ea lege.ſi ergo pactū ēt veſtitū nō impediat dñij tranſlationē:fortius nec priuilegiū alienātis cū minus licet priuilegiū ꝙ̄ pactum.ad hoc qꝺ no.in.c.ſuggeſtū.⁊.eo.dilecti.de deci.valet enim priuilegium ſi intereſt accipientis.vt legi.⁊ not.in.l.j. ſ.ſi quis hoc conceſſerit.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.tñ nō poteſt impedire dñij tranſlationem:vt no.in.d.l.fi.C.de pac.inter emp. Fallit hoc ſm Bar.in dictis iuribꝰ qñ is qui pactū appoſuit vt nō alienetur: reſeruauit ſibi ius aliqꝺ in illa re.⁊ ſic intelligit tex.no.in.l.ſi creditor.ſ.fi. ff.de diſtra.pig.vbi patet ꝙ ſi creditor recipiēs hypothecam alicuius rei apponat pactū ne illa res alienet̄ impedit̄ dñij tranſlatio:vt ibi eſt caſus ſingularis. Sed in caſu nr̄o nullū ius cōpetit comiti Arminiaci in illo comitatu.ideo pactū vel conceſſio non fuit ſufficiens ad dñij tranſlationē in dñꝫ comitē Fuxi impediēdū. Preterea dico ꝙ cū rex Francie conceſſione dño comiti Fuxi facta reuocauerit oēs literas ⁊ omne priuilegiū alteri cuicūqꝫ cōceſſum cōtinēs:vt nō poſſit dictꝰ comitatus alienari;vt ptꝫ in conceſſione facta dño comiti Fuxi:non potuit nec poteſt dictus comes Arminiaci ſuum priuilegiū allegare vtpote reuocatū.qꝺ reuocatio valuerit:ꝓbat̄ ex his que legūtur ⁊ notātur.maxime ꝑ Inno.in.c.in noſtra.de iniur.vbi tex.in hoc notabilis. ex quo ex dictis per Inn.ibi colligit̄ ꝙ ſtatutū priuilegiatiuū ibi collatum in ſubditos pōt reuocari per ipſos ſtatuētes:qꝺ intelligo quādo priuilegiū cōtinet factum ſucceſſiuū ſicut in caſu noſtro: eodē mō intelligendo dictū Inno.in.c.nouit.de iudi.quod ſequitur Archi.xi. q.i.quicūqꝫ.⁊ Io.and.in.c.conſtitutus.de relig.do. Dicunt enim iſti ꝙ priuilegiū cōceſſum in non ſubditos:puto eccleſie ꝑ principē ſecularē reuocari amplius nō pōt.argu.in.l.ꝑfecta donatio.C.de dona.que ſub modo.ſecus ſi eſt cōceſſum ſubdito;quia illud reuocari poteſt. vt patet in.d.c.ſuggeſtū.⁊.c.dilecti.de conceſ.prebē.deteſtanda.⁊ ca.veniens.de preſcr.cum ſimilibus. Si autē priuilegium tranſiſſet in contractū vel quaſi tūc nō poſſet ampliꝰ reuocari:vt puta ſi fuiſſet dictū. Quicūqꝫ iuerit ad habitādū ad talē ciuitatē gaudeat imunitate tot annis.tale priuilegiū ſeu ſtatutū priuilegiatū nō pōt ampliꝰ reuocari reſpectu eoꝝ qui iuerūt:ſed reſpectu alioꝝ ſic.vt no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.l.qꝺ ſemel.de decre.ab ordi.faci.⁊.l.ſemper.de iure immu. Idē dico qñ priuilegiū cōtineret actum momentaneū qui trāſiuiſſet in ius gētiū.vt ſi princeps aliquid mihi donaſſet vel infeudaſſet.illud enim ſine cauſa ampliꝰ reuocari nō pōt:vt in.c.j.de feud. ſine cul.nō amit.⁊.c.vno.de nat.feu.⁊ ſic itelligo ꝙ vtrobiqꝫ not.bal. Et ex p̄dictis ꝯcludo ꝙ nec p̄uilegiū nec appellatio potuit impedire dicti comitatus Bigorre trāſlationem.tum q꞉ priuilegiū non valuit tum q꞉ preſuppoſito validitate fuit reuocatū tum q꞉ preſuppoſito ꝙ nō potuiſſet reuocari nō potuit impedire dñs rei regis tranſlationem vt ptꝫ ex p̄dictis. Et de appellatione ꝙ nō habuerit impedire patet q꞉ appellatio extraiudicialis nil operat̄ ſi eſt iniuſta ſicut erat in caſu noſtro:vt patet ex p̄dictis;vt ꝓbatur in.c.cum nobis de ele. Itē quātūcunqꝫ ſit iuſta nō habet impedire quominus interim poſſit vti iure ſuo:vt no.dicit Inno.in.c.cum inter canonicos.⁊.c.quia propter de elect.⁊.c.interpoſita.de app.⁊.c.ad diſſoluendum.de deſpon.impube. Nec obſtat iuramētū regis predeceſſoris ſi qꝺ fecit.q꞉ illud nō extenditur ad ſucceſſorem.in.c.veritatis.de iureiu.quinimo etiam ſi fuiſſet predictū ab iſto rege donatore nō habuiſſet impedire dñij tranſlationem illius comitatꝰ Bigorre q꞉ actus geſtus ꝯtra iuramētum tenet licet cōtrauēniens ſit periurus:vt in.c.ſicut.de ſpon.no. Inno.in.c.dilecto.de app.tenet Io.an.in regula qꝺ ſemel.de reg.iur.lib.vj.in mercu.ſentit gl.iij.xiij.q.ij.c.vltima voluntas.nec obſtat ſi opponatur de c.intellecto.de iureiur.vbi patet ꝙ non tenet alienatio facta in preiudiciū regis etiā cū iuramento. Ad hoc enim plene reſpōdebo infra ſuper qōne.xxvj.vbi melius cadit. ¶ Ex his infero ad ſolutionē vigeſime qōnis q̄ fuit. Utrū poſt appoſitionē ⁊ appellationē comitis Arminiaci innouata veniāt retractāda.dico em̄ ꝙ nō:q꞉ appoſitio ⁊ appellatio fuerūt iiuſte.⁊ p̄ſuppoſito ꝙ fuiſſent iuſte:nō tñ potuerūt impedire dñij trāſlationem:⁊ ſic amplius non pōt agi cōtra dictū comitē Fuxi q legitime obtinuit dictū comitatū cū pactū ſeu priuilegium de nō alienādo rem propriā eſto qꝺ interſit paciſcentis:nō tamē efficit ipſam rem nō poſſe alienari:vt patet ex iuribꝰ.ſ.in precedenti qō. allegatis. ¶ Itē ſoluitur qō.xxi. Utrū ſcꝫ dicti Fuxi poſſint ad cauſam ſuarū oppoſitionū ⁊ appellationū predictaꝝ petere ꝙ dictus comitatꝰ Bigorre ad manū regis ante omnia reducat̄ ⁊ poſtea cognoſcatur de meritis earūdē. Et vt patet ex p̄dictis in duabus proximis qōnibus:dicēdum eſt ꝙ non:tum q꞉ notorie conſtat de iniuſtitia appellationū ⁊ petentiū illā reuocationē:tum quia priuilegia que redarguunt̄ de nullitate aut falſitate:aut alio vitio nō debēt cauſa pēdēte vacillare:ſed debēt obſeruari donec contrarium probet̄.vt in.c.accepimus.de fide inſtru.⁊ in.c.cū perſone.de priuil.lib.vi.⁊.l.cum in precibus.C.de ꝓba.quinimo lite pendēte nō debet quis poſſeſſione ſua pretextu priuilegij habita priuari etiam ſi priuilegium ſit cōtrarium iuri.vt in.c.j.vt lite pē. ¶ Uigeſimaſecūda q̄ſtio eſt. Utrū oppoſitio ⁊ appellatio comitis Perdiaci quas facit pro baronia ſua de angulis q꞉ de maiori trāſlata eſt in minorem ſit efficax attēto ꝙ reges Frācie oī die cōſueuerint vaſallos ſuos quāuis inuitos trāſferre ī pares aut minores;⁊ ita ſeruat̄ in Frācia vt p̄ſupponitur. Pro ſolutione huiꝰ queſtionis induco tex.apertū in.c.vno.ſ.ex eadem.de lege cōra.colū. x.vbi exp̄ſſe patet ꝙ in regrēdo ꝯſenſu vaſalloꝝ nō ſtat̄. loci cōſuetu. ¶ Ad idē qꝺ no.bal.in.c.imperialē.ſ.preterea ducatꝰ. de probi.ali.
1 feu.ꝑ Fed.vbi dicit† ꝙ licet rex ꝓhibeat diuiſionē ducatꝰ vel dignitatis inter plures heredes tamē valet cōſuetudo in oppoſitū adijciens ꝙ nulla lex poſitiua eſt q̄ nō poſſit tolli ꝯſuetudine cōtraria per.l.de quibus.ff.de legi. Ego tñ hoc dictū limitarē ꝑ.c.fi.de cōſuetu. Adduco preterea bonū tex.in.l.vēditor fundi.ſ.j.ff.cō munia predio.vbi patet ꝙ cōſuetudo pōt preiudicare iuri proprio ſingulari. ¶ Scꝺo principaliter pōt dici ꝙ licet feudū nō poſſit alienari inuito vaſallo ſaltem in minorē.vt vr̄ innuere tex.in.c.j.ſ.ex eadē.de legi.⁊ in dicto.c.imperialem.ſ.preterea ducatus.hoc tamen verū niſi alienetur cū vniuerſitate:puta cum ciuitate aut comitatu vt in caſu noſtro contingit.nam tūc etiam ruſtico poteſt alienari:vt notanter dicit Bal.poſt glo.in.d.
12 ſ.ex eadē. ¶ † Et eſt notādū ſm eū ꝙ ruſticus pōt emere dignitates ⁊ iuriſditiones que ſunt proprium ⁊ patrimoniū venditoris: qꝺ dicit menti tenendum quinimo plus dicit ibi bal.ꝙ licet de iure communi iuriſditiones nō poſſunt vendi:q꞉ publici iuris ſunt ⁊ eſtimationem non capiunt.⁊ maxime merum imperium quod exercetur in perſona quarum nulla eſt eſtimatio:vt.ff.ad.l.aquil.l.liber homo.dicit tamen ꝙ per cōſuetudinē vſurpatū eſt.⁊ ita quotidie videntur caſtra ⁊ ville vēdi ⁊ emi cum mero ⁊ mixto imperio ⁊ oīmoda iuriſditione:que conſuetudo vincit legē ſm eū.ad hoc bonus tex.in.c.j.de feud.cog.col.x. vbi generaliter diſponit̄ quod cauſe feudales regulant̄ ſm locorum cōſuetudinē. Idem quo ad primū ꝙ feudum poſſit cum vniuerſitate alienari inuito vaſallo etiā ceſſante cōſuetudine tenent gl.⁊ bal.in.ſ. preterea ducatus. Cōcludo ego ꝙ duplici ex capite oppoſitio ⁊ appellatio comitis Perdiaci pro baronia ſua de angulis ſita in comitatu Bigorre non ſunt iuſte nec admittende primo q꞉ cōſuetudo eſt in cōtrarium. Secūdo q꞉ alienatio fuit facta cū vniuerſitate comitatus.facit pro hoc vltimo quod legi.⁊ nota.in.c.j.de capitaneo qui cu.vend. ¶ Ad vigeſimātertiam qōnē. Utrum dicta donatio ex ſui forma ſapiat naturā donationis aut reſtitutionis ad quam faciendā dicto comiti Fuxi rex de iuſtitia tenebat̄.dico ꝙ nullo modo ſapit naturā reſtitutionis ſed potiꝰ donatiōis ſeu ꝯceſſiōis in feudū. Hoc p̄mo colligit̄ in verſ.nos primo attēdentes.poſt prin.vbi rex dicit ꝙ conueniēter nō poterat ꝑ formā iuſtitie ſine vocatione partis reddere ⁊ deliberare ſuo ꝯſanguineo.ſ.dicto comiti Fuxi terras ſupradictas ⁊c.⁊ immediate trāſtuit ad formā gratie:ibi ꝯſiderātes magnā legalitatē ⁊c. vbi incipit narrare cauſas illius ꝯceſſionis inductiuas que omnes ſapiūt gratiā ſpecialē:ex cauſis colligit̄ diſpoſitionis qualitas ⁊ diſponentis mens.vt in.c.intelligentia.de verb.ſig.quinimo dictū reſtringit̄ ex cauſis.vt in.l.cū pater.ſ.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊ in.l.ita autem. ff.de admi.tuto.⁊ vtrobiqꝫ per Bar. Item patet ex verbis diſpoſitiuis ipſius regis in eo quod in verſi.ex iſtis cauſis ⁊c.dicit. ¶ Ex iſtis cauſis ⁊ alijs que ad hoc nos mouerūt ⁊ mouēt:dedimus tradimus credimꝰ:derelinquimus:⁊ tranſportamꝰ ex gratia ſpeciali ⁊c.ex quibus verbis ſatis luculēter colligitur quod dominus rex non proceſſit

reſtituendo

reſtituendo per viã iuſtitie:ſed traſferẽdo ꝑ viã gratie.preterea ſi reſti
tuiſſet ꝑ viã iuſtitie nõ ꝯceſſiſſet in feudũ ſicut cõceſſit. Itẽ precedere
nõ poterat ꝑ viã iuſtitie:nõ vocata parte.ſ.eccleſia Auicieñ.vt in.c.j.
de cã poſ.ꝛ ꝓpꝛi.ꝛ.c.inter quatuoꝛ.de ma.ꝛ obe.ꝛ.c.eccleſia ſancte ma
rie.de cõſti.ꝛ.iij.q.ix.caueãt.ꝛ.c.omnis.quinimo ſentẽtia eſt nulla nõ
ſolũ cum fertur contra abſentem :ſed etiam pꝛo abſente ex quo non
interuenit citatio:vt ex glo.notab.quam ſequit̃ ibi Bar.in.l.ea q̃.C.
qñ ꝛ qñ iudex.facit.l.furioſo.ff.de re feud.ꝛ eſt ratio:qꝛ de iure nõ p̃t
alteri abſenti ꝑ alterũ acqri.l.abſenti.ff.de do.ꝛ plenius per Bar. in
d.l.ea que.facit.l.quecũqꝫ gerimus.ff.de actio.ꝛ oblig. ¶ Uigeſima
quarta queſtio dependet ex precedenti pꝛeſuppoſito ꝙ ſapiat natu
ram donationis an dñs comes Fuxi eã recipiẽdo cũ adiectis per re
gẽ cõditiõibus ꝑiudicauit iuri matris ſue viuẽtis ſuꝑ ꝓpꝛietate dicti
comitatus Bigoꝛre.Ad hãc qõnẽ dicẽdũ arbitroꝛ ꝙ in nullo pꝛeiu
dicauit iuri matris tunc viuentis lꝫ cõceſſio facta dño comiti Fuxi
ſapiat gratiã qꝛ certi ꝛ indubitati iuris eſt ex alterius cõtractu nemi
nẽ obligari nec iuri alterius ꝑiudicari etiam ſi ſit mater cui ex facto
filij minime ꝑiudicat̃:vt pꝛobatur in.l.penul.ꝛ vlt.C.ne vxoꝛ ꝓ mari
to.¶ Plus etiã dico ꝙ nec iuri matris:nec ipſi⁹ dñi comitis:aut ei⁹
poteſtatis ſeu habẽtiũ vel habituroꝛũ ab eo cãm hãc cõceſſionẽ regiã
pꝛeiudicat̃ duplici ratione.Pꝛima qꝛ,ſi verus dñs cõducit vel emit
vel alio titulo capit rẽ ſuã ab alio vt alienã nõ per hoc perdit domi
niũ illius rei qd̃ pꝛius habebat tex.videt̃ apertus in.l.ei a quo.ff.de
vſuca.ꝛ in.l.ſi rem aliquã.ff.de acqr.poſ.ꝛ vtrobiqꝫ Bar.ꝛ maxime
ꝑ eũ in.d.l.ſi rẽ aliquã.vbi inter cetera dicit ſe cõſuluiſſe in quadã cã
in his terminis.Quidã nobilis habẽs quendam fundum pꝛopꝛiuꝫ
accepit illũ a quodã monaſterio in emphiteoſim:ꝛ dicebat̃ in inſtru
mento ꝙ monaſteriũ cõcernebat tali nobili talẽ fundũ in emphiteo
ſim.demũ nobilis ille fundũ illũ monaſterio nõ requiſito alteri vẽdi
dit:monaſteriũ illũ fundũ tanq̃ ad monaſteriũ deuolutũ occaſione
alienatiõis volebat vẽdicare.ꝯſuluit Bar.ꝛ alij doctoꝛes ſecuti ſunt.
vt ipſe refert ꝙ nõ poterat:qꝛ recipiẽdo rem ſuam in emphiteoſim a
monaſterio nõ perdidit dñium ex quo recepit illũ tanq̃ ꝓpꝛiũ mona
ſterij.nam dñium ſolo animo nõ perdit̃ ſicut poſſeſſoꝛ vt in.l.ſi qs vi.
§.differentia.ff.de acquir.poſ.ꝛ.l.qui pꝛopꝛiam.C.locati.ſecus autem
ſi quis rẽ ſuam donaret alteri:ꝛ poſtmodũ ſeu illico illã rem ab eo cõ
duceret vel donaret ꝛ retineret ſibi vſumfructũ:nã tũc trãſferret do
miniũ ꝛ poſſeſſionẽ in alterũ.vt ꝓbatur in.l.q̃dã mulier.ff.de rei vẽ.ꝛ
in.l.quiſquis.C.de dona.tunc em̃ interuenit ficta traditio per quam
transfert dñium.l.quod mea.ff.de acqui.poſ.ꝛ.l.certe.de pꝛecario. ſꝫ
qñ capit rem pꝛopꝛiã ab alio vt alienã ſecus eſt:qꝛ iſte non agit alte
ri tradere ſed potius acquirere.Ad ꝓpoſitum ergo dñs comes Fuxi
comitatũ Bigoꝛre recepit a rege in feudũ vt alienũ ꝛ ꝓpꝛiũ ipſius re
gis:vt clare patet ex verbis cõceſſionis cum nullũ pꝛeiudicium fuerit
ſibi aut ſuis in dñio ꝛ iuribus illius comitatus generatũ.Scd̃a ratio
quare dño comiti Fuxi aut ſuis ꝑiudiciũ nullũ ex cõceſſione regia ſit
illatũ colligit̃ ex tenoꝛe dicte conceſſionis vbi ipſemet dñs rex reſer
uauit omne ius pꝛius cõpetẽs dño comiti ꝛ ſue poſteritati:vt patet
in ver.ſaluo reſeruato ꝛc.vbi dicit̃ ſaluo ꝛ reſeruato poſteritati:ꝛ ha
bẽtibus cãm a dicto noſtro cõſanguineo ꝛ ꝑdeceſſoꝛib⁹ ſuis de requi
rẽdo per viã actiõis ꝛ deuiãdo iura que dicto noſtro cõſanguineo po
terant pertinere iuribus ſupꝛadictis per modum quem potuiſſet vel
potuit facere a die date ꝑſentium literarũ ꝛc. Pꝛoteſtatio em̃ maxi
me pꝛincipis pꝛeſeruat ius ꝓteſtatũ.vj.q.j.põtifices.de pꝛeſcr.c.nihil
cum ſcandalo.ꝛ de elec.cumana.ꝛ.c.eccleſia.facit tex.cum glo.nota.
in.l.ſi fideiuſſoꝛ.ff.qui ſatiſd.cog.plene per Bar.de materia pꝛoteſta
tionis.in.l.nõ ſolum.§.moꝛte.ff.de noui oper.nun.ꝛ per Io.an.poſt
Io.mo.in regula in gñali.lib.vj.in merc.ꝛ per Inno.ꝛ alios in.c.cũ
tu.ꝛ de ꝯſti.Et hec ſufficiãt de hac qõne.¶ Per ꝓxime dicta ſatis ar
bitroꝛ deciſam relinqui queſtionẽ.xxv.qua queritur ꝛ dato ꝙ nõ ꝑiu
dicauerit dño comiti matre viuente nec ea defuncta qualiter ſibi id
dñs comes ꝛ eius heredes pꝛecauere debeat ne ipſam donationẽ et
eius conditiones videatur modo aliquo appꝛobare:nam vt pꝛedixi
nullum pꝛeiudicium ſibi fit ex tali conceſſione ꝛ ea non obſtante pot
ius ſuũ cõſequenter pꝛoſequi rationibus pꝛedictis ſicut potuiſſet tẽ
poꝛe date illius cõceſſionis ſeu donationis:quinimo pꝛodeſt ſibi plu
rimũ in alio dicta cõceſſio:qꝛ ſi verũ eſt ipſum dictũ comitem habere
ius ex ſuis ꝑdeceſſoꝛibus in dicto comitatu impeditur interim ꝑſcri
ptio ſi qua incepiſſet currere ex perſonã domini regis:qꝛ transferẽdo
comitatum in verum dñm perdidit poſſeſſionẽ quam pꝛius habebat
ſine qua nõ ꝓcedit ꝑſcriptio:vt no.pꝛobatur in.l.ſi is a quo fundum.
ff.de vſuc.ſm lecturã quã ibi ſequitur Bar.¶ Uigeſimaſexta q̃ſtio.
Utrũ dicta donatio que ob cauſas ratiõabiles facta eſt ꝛ ꝓ qua idẽ
dñs Fuxi ad homagiũ ꝛ fidelitatem ſe aſtrinxit ſit de ſui natura re
uocabilis.Et pꝛimo videt̃ ꝙ nedũ ſit reuocabilis de facto:imo de iu
re nulli⁹ videt̃ eſſe momẽti:qꝛ rex nõ p̃t in ꝑiudiciũ regni ſui dona
tiones facere etiam cum iuramento de non reuocãdo:vt.c.intellecto.
de iureiur.Nam ꝛ quãdo coꝛonatur iurat nihil diminuere de bonis
imperij.d.c.intellecto.Pꝛeterea tales gratie in pꝛeiudiciũ vniuerſita
tis vel regni pꝛeſumũtur ſubꝛeptitie.quia nõ eſt veroſimile ꝙ ex certa
ſcientia fuiſſent cõceſſe cum ſint contra ius ꝛ vtilitatem publicã. ar
gu.in.c.penul.ꝛ vlt.de capel.mo.ꝛ.l.reſcripta contra ius elicita.C.de
pꝛeci.impe.offe.nec debent valere.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.publi.ꝛ
l.iubemus.C.de ſac.ſan.ecc.Et ſi diceretur oppoſitum ſequeret̃ ꝙ re
gnum poſſet ad nihilum deuenire qd̃ non eſt dicendũ maxime cum
non poſſit quis merum imperiũ a ſe abdicare niſi in manibus ſui ſu
perioꝛis.vt in.l.legatur.C.de offi.pꝛeſi.multa alia argumẽta fieri poſ
ſent q̃ colligere poſſet ſtudioſus ex nota.per gloſſ.in auten.qño opoꝛ
teat epiſco.in pꝛinci.colla.j.ꝛ per Bar.in pꝛoemio digeſtoꝛum:ꝛ per
Bal.in ꝓemio ſuꝑ libꝛo feudoꝛũ in illa queſtione.An donatio facta
eccleſie per Conſtantinum imperatoꝛem valuerit.ꝛ per Io.de lign.
in cle.romani.de iureiurando.¶ Secundo pꝛincipaliter cõtra illam
conceſſionem facit:qꝛ rex non fecit mentionem de iuramento in con
trarium pꝛeſtito:de quo videtur qd̃ neceſſario fienda erat.vt in.c.cõ
ſtitutus.de reſcrip.per gl.in.l.cum nõ deceat.de elec.lib.vj.Pꝛeterea
ꝛ tertio.de literis ꝛ pꝛiuilegijs pꝛecedẽtibus debuit fieri mẽtio ſpecia
lis non autem generalis.vt in.c.ij.de dolo ꝛ contumacia.ꝛ quod ibi
no.adeo qd̃ de qualibet notabili clauſula poſita in pꝛioꝛibus literis
debet fieri mentio in literis reuocatoꝛijs.vt in.c.cum dilecta ꝛ qd̃ ibi
no.de reſcrip.His argumẽtis pꝛemiſſis pꝛo ſolutione queſtionis ſciẽ
dum quod Bertol.in.l.ꝓhibere.§.plane.ff.quod vi aut clam.foꝛmat
queſtionem.nũquid rex valeat in regni pꝛeiudicium aliqua alienare.
Et finaliter concludit quod ſi tendat alienatio in graue detrimentũ
iuriſditionis regalis nõ valet etiam ſi iuramẽto firmetur. vt in pꝛeal
leg.c.intellecto.ſed ſi non tendat in tam graue pꝛeiudicium valet et
tenet.de quo dicit eſſe caſum in.c.abbate ſane.de re iudi.libꝛ.vj.Idẽ
in effectu voluit Inno.in.d.c.intellecto.ꝛ Ioan.an.in.c.grande. de
ſupplen.negli.pꝛela.lib.vj.non enim ſm eum debet fieri ita amara
interpꝛetatio vt nihil poſſit de iuribus regni donare.arg.c.ij.ꝛ.iij.ꝛ.c.
ad apoſtolice.de don.ꝛ.c.ceterum.eodem tit.Bal.in loco pꝛeallega
to foꝛmauit queſtionem.Si imperatoꝛ donauit vel aliter conceſſit ex
cauſa donationis vel alio titulo caſtrum imperij:nũquid valebit do
natio vel alienatio ꝛ multis allegatis pꝛo ꝛ contra:tandem cõcludẽ
do ꝛ ſoluẽdo dicit poſt antiquos quod vult donare cum ex pꝛopꝛieta
te territoꝛij ſeu dignitatis.vt ſic recognoſcat donatarius imperatoꝛẽ.
vt in ſuperioꝛẽ nõ eſt poſſibile ſm eum quia non poteſt facere etiam
ſibi parẽ aut ſuperioꝛem:vel aliquem qui impune poſſet ſe rebellare
contra imperiũ quia lex regni contradicit.Et qꝛ nullum inferius ſm
Ariſto.inſtantibus terminis diſcretius participat id quod ſuperius
eſt cõmode tamẽ ꝛ dñium concedere poteſt ſaluã tamẽ imperij reco
gnitione ꝛ fide.quod imperatoꝛ ſeipſum mutilet.i.membꝛa imperij a
ſe amputet dicere eſt ſpecies furti ſm eum.In feudatico vero non po
teſt minuere honoꝛem regni ſm Andr.de iſer.qd̃ ſequitur ibi Bal.ꝛ
eſt ſatis notãdum.In pꝛopoſito noſtro facit quod legi.ꝛ not.in.c.ij.
de feu.Ad pꝛopoſitũ ergo veniẽdo dico ꝙ donatio ſeu cõceſſio facta
dño comiti Fuxi argumentũ.ſ.in contrarium factis nõ obſtãtibus
multiplici ex capite ſuſtineri poteſt.ꝛ per cõſequens ſecũdo loco ꝓba
bo quod eſt irreuocabilis.Pꝛimo enim dicta cõceſſio iuribus conſi
ſtit.qꝛ comitatus Bigoꝛre nõ eſt de regno Francie ſeu mẽbꝛum pꝛo
pꝛiũ ipſius regni:ſed erat aut dñi comitis Fuxi aut eccleſie Auicieñ.
aut ex cõceſſione ipſius eccleſie pertinebat ad regẽ Francie nõ vt ad
regẽ ſed ratione ſui patrimonij ꝛ ſucceſſionis ſpecialis:nam vt patet
ex narratiõe facti iſte comitatus habuit oꝛiginem in perſonã domi
ne Ioãne regine Frãcie ꝛ Nauarre ex donatione ſeu ꝑmutatione fa
cta cum eccleſia ſeu per eccleſiam Auicieñ.que pꝛetẽdebat tũc habere
ꝓpꝛietatem dicti comitatus ꝛ ex ꝑſona ipſius peruenit ad regẽ ꝑſen
tem vt heredẽ heredis dicte dñe Ioãne.de patrimonio vero ſuo p̃t
rex diſponere ad libitum cũ nõ cõtingat alienatio regni.vt.d.l.bene
a zenone.C.de quadriẽ.pꝛeſcriptio.ꝛ in re ſua quilibet nedũ pꝛinceps
eſt legitimus moderatoꝛ ꝛ arbiter.l.in re mãdata.C.man.ꝛ.c.de his.
de ſepul.facit qd̃ dixi.ſ.xxij.q.¶ Pꝛeterea ꝛ ſecũdo pꝛeſuppoſito ꝙ
pertinuiſſet ad regnũ ſuum.nihilominus poteſt dicta alienatio ſuſtẽ
tari ex eo qꝛ dictus rex pure non donauit ſeu alienauit dictũ comita
tum.ſed cõceſſit in feudũ retinẽdo ſibi ꝓpꝛietatẽ ꝛ honoꝛẽ ꝛ ꝓeminẽ
tiam ꝛ deuolutionẽ certis caſibus ad eũ vel ſucceſſoꝛes.vt patet in cõ
ceſſiõe ꝛ eſt hoc de natura feudi.xxij.q.v.de foꝛma.ꝛ.C.in ob.cau.feu.
amit.col.x.talis vero cõceſſio nõ diminuit honoꝛẽ regni. vt.ſ.dixi et
ſic ceſſat.c.intellecto.de iureiur.Pꝛeterea ꝛ tertio habito reſpectu ad
ampliſſimum regnũ Francie ꝛ munificẽtiam ſolitam illius regni re
gum ꝛ ad pꝛeclara ſeruitia regibus Frãcie impẽſa per comites Fuxi
ꝑſertim hodiernos ipſemet dñs rex in ſuis literis atteſtatur non de
bere dicit ꝙ dicta conceſſio cedat in graue pꝛeiudiciũ regni cũ dona
tio remuneratiua nõ ſit ꝓpꝛie donatio:ſed potius meritoꝛũ remune
ratio.vt no.dicit tex.in.l.aquilius regulus.ff.de do.no.Bar.in pꝛo
emio.ff.veteris hinc tex.ſingularis in.l.ſi pater.§.j.ff.de dona.dicit ꝙ
donatio facta ꝓpter eximia ꝛ magna merita ꝑcedẽtia eſt irreuocabi
lis etiã ꝓpter ingratitudinẽ:qꝛ potius eſt merces laboꝛis eximij quã
mera donatio.ꝛ ꝑſertim hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo ipſemet do
minus rex atteſtat̃:ꝙ dictus comitatus ex iuribus ꝓductis per dñm
comitem videbat̃ ad eum pertinere.ꝛ ſic quodãmodo reſtituit quod

ſuum erat qđ eſt neceſſitatis ⁊ nõ mere liberalitatis:ſed voluit res ꝓ-
cedere per manꝰ iuſtitie ꝓpter partis abſentiam:⁊ vt videretᷣ exercere
maiorẽ magnificẽtiã:vt ipſemet in ſuis literis atteſtari videtᷣ.Ex his
remanẽt ſoluta cõtraria q̃ inferebãt nullitatẽ ex defectu poteſtatis.
Ad alia ꝯ̃ria q̃ videntᷣ vrgere ex cã ſubiectiõis:dico ꝙ iuramẽtũ pre-
ſtitũ per p̃deceſſores iſtiꝰ regis de cõmitatu nõ alienãdo fuit pſonale.
vñ ꝑ mortẽ fuit ſublatũ:qꝛ iuramẽtũ nõ trãſit i ſucceſſorẽ.vt legi.⁊ no.
in.c.veritatis.de iureiu.ſatiſfecit eñ ipſe iurãs ex quo nõ alienauit.vñ
ſucceſſor ex tali iuramento nõ ligatᷣ.vt no.Jo.and.in.c.ſi.de ſepul.⁊ i
ca.cum.C.laicus.de foro cõpe.li.vj.⁊ ſic nõ erat opꝰ mentionẽ facere
de eo qđ nõ erat.Itẽ p̃ſuppoſito ꝙ iſte dñs rex iuraſſet nec mẽtionẽ
de tali iuramẽto aut puilegio priꝰ facto de nõ alienãdo feciſſet:tũc di-
co ꝙ nihilominꝰ ꝯceſſio in feudũ quã poſtea fecit debet valere:qꝛ hãc
ꝯceſſionẽ facit iure ꝓprio ⁊ de patrimonio ſuo:vt.ſ̃.dixi.vñ nõ potuit
ſe ita legare ꝙ haberet impedire dictã trãſlationem ſicut dicimꝰ i pri-
uato q alligauit ſe ad nõ alienãdũ.⁊ tñ tenet alienatio:lꝫ nullã i alie-
natiõe mentionẽ de priori obligatiõe feciſſet:vt.l.nemo põt.ff.de leg.
j.⁊.legi.⁊ no.in.l.ea lege.C.de cõdi.ob cau.⁊ dixi plene.ſ̃.i ꝓxi.qõ.In
his eñ que infert publica perſona vt priuatꝰ cenſetᷣ iure priuati:vt le
gitᷣ ⁊ no.in.c.ſi.de procura.Preterea cõcedẽdo comitatũ ꝯtraxit cũ
dño comite cũ vltro citroqꝫ oriatᷣ obligatio.d.c.de forma.ſi eñ ex cõ-
tractu obligatur etiã princeps.vt.c.j.de ꝓba.⁊ ſtatim latiꝰ dicã:ergo
non poteſt cõtractus infringi eo qꝛ nõ fecit mentionẽ ſpecialẽ de po-
ri iuramẽto aut ꝯceſſiõe antecedẽti.ſuperuenit eñ vinculũ fortiꝰ.nãꝫ
vt.ſ̃.dixi tenet cõtractus etiã ꝯtra ꝓpriũ iuramentũ:lꝫ cõtrahens ſit
periurus:vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Inno.in.c.dilecto.de prebẽ.⁊ Jo.
an.i regula ſemel.li.vj.in mercu.¶ Ex his infero ad ſecũdũ an talis
cõfeſſio facta dño comiti Fuxi ꝑ dñꝫ regẽ ſit reuocabilis.Et dico qđ
nõ.tex.eſt no.i ca.vno.de natu.feu.col.x.vbi dicit ꝙ ſi pꝛĩceps inueſti
uit aliquem de aliquo feudo nõ poteſt eũ diſueſtire ſine culpa.ad idẽ
cõſimilis text.in.c.vno.de feu.ſine culpa non amit.eadẽ col.⁊ vtroqꝫ
hoc no.Bal.⁊ ꝓbatᷣ hoc duplici rõne.Prima qꝛ pñceps obligatᷣ ex
cõtractu ſicut quilibet priuatꝰ.vt in.c.j.⁊ qđ ibi no.de ꝓba.⁊ in ꝯceſ
ſione feudi vtrinqꝫ naſcitᷣ obligatio.Scđa ratio qꝛ non põt princeps
reuocare priuilegiũ qđ priꝰ ꝯceſſit ex quo trãſiuit in ꝯ̃ctũ vel quaſi ſeu
in ius gẽtiũ:vt no.in.l.qđ ſemel.ff.de decre.ab ord.fac.⁊ dixi.ſ̃.plene
xix.q.⁊ generaliter nõ poteſt princeps cã nõ exiſtẽte priuare aliquem
dño ſuo:vt plene no.ꝑ Cy.in.l.reſcripta.C.de p̃ci.impe.offe.⁊ bar.in
l.ſi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.⁊ Inno.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cõſtit.
¶ Cõdeſcendo igitᷣ ad.xxvij.q.qua queritᷣ preſuppoſito ꝙ ꝓpter im
portunitatẽ vel al's dñs rex dictã ꝯceſſionẽ velit reuocare de facto ꝙ
remediũ habet dictus dñs comes Fuxi ad retinẽdũ poſſeſſionẽ ipſiꝰ
comitatus Bigorre ad minꝰ donec fuerit de iure ipſiꝰ ꝙ ante dona
tionẽ habebat in eo per ſñiam declaratũ.Et in hac queſtiõe dico cer-
tũ eſſe ꝙ ſine culpa dicti dñi comitis.illã cõceſſionẽ reuocare non põt
vt clare patuit ex deductis i.§.ꝓxi.qõne.ſi aũt de facto vellet reuoca-
re videtur dicere Cy.in.d.l.reſcripta.C.de p̃ci.impe.offe.⁊ Bart.in.l.
ſi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.ꝙ quo ad obſeruantiã ſtandũ eſt diſpoſi
tioni pñcipis:qꝛ preſumenda eſt ꝓ principe cauſa:nec admittitᷣ i ꝯtra
riũ ꝓbatio:ſed ſi ſine iuſta cauſa facit:peccat ſm eos.iſti tñ doctores
nõ loquuntᷣ in caſu noſtro.ſꝫ cũ princeps vult alicui rem ſuam aufer
re.Sed in caſu noſtro dico ꝙ cuꝫ princeps obligetᷣ ex ꝯtractu ſuo nõ
põt ꝯueniri niſi appareat ⁊ cõſtet đ cã:qꝛ al's de facili princeps poſſet
tollere ⁊ infringere oẽm ꝯ̃ctũ per eũ geſtũ qđ nõ eſt dicendũ:hoc ego
ꝓbo ꝑ tex.apertũ in.c.j.de feu.ſine cul.nõ amit.⁊.c.vno.de natu.feu.
vbi dicitᷣ ꝙ niſi cõuictus fuerit de culpa nõ debet vaſallꝰ priuari feu-
do etiã per pñcipem.Adduco inſuper hanc rõnem:cũ pñceps nõ ſit
ſupra cõtractꝰ cũ ſit de iuregentiũ.vt no.Bal.in.c.ꝓxi.alleg.⁊ Inn.
in.d.c.de ꝯfir.vti.ideo debet i eo preſumi cauſa:cũ materia nõ ſit ſibi
ſubiecta.facit.qđ in ſimili no.Jo.an.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.ad idẽ
tex.apertus in.c.j.de ꝓba.vbi princeps cõpellitᷣ obſeruare ſuũ ꝯ̃ctuꝫ
niſi iuſtam cauſam oſtendat in cõtrariũ:⁊ optime facit.c.nouit.de iu
di.Si ergo ſine cauſa apparẽte legitima ⁊ rationabili dñs rex vellet
cõtrauenire remediũ honeſtũ indubitabile eſſet vt dominꝰ comes re-
curreret ad denuntiationem euangelicã ſeu iudicialeꝫ ratiõe peccati
iuxta ea que habentᷣ ⁊ no.in.c.nouit.de iudi.Scđm remedium vt ap
pellet ad papã ꝑ notabile dictũ Inn.in.c.licet ex ſuſcepto.de fo.com
pe.vbi dicit ad papã recurrendũ eſſe ſiue immineat neceſſitas iuris.qꝛ
alius nõ eſt iudex ſupior:ſiue facti qꝛ de facto minores iudices ſubue
nire nõ poſſunt:ad qđ no.Hoſ.in.c.nouit.de iudi.⁊ i rege Frãcie opti
me adduci põt qđ no.Inn.in.c.ꝑ venerabilẽ.q ſi.ſint legi.vbi đt.euꝫ
de iure ſubeſſe pape.Tertiũ remediũ vt arbitror vt de fctõ reſiſtat qꝛ
vbi ſuperior de facto ⁊ iniuſte procedit põt ſibi de facto reſiſti.vt not.
gl.in.c.ex lit.ꝛ.s.de off.deleg.⁊ Inno.in.c.ſi quando.eo.t.⁊.c.dilecte,
de exceſ.p̃la.ſaltẽ in caſu noſtro in quo grauamẽ reparari ꝑ iudicẽ ap
pellationis non põt.vt voluit Cy.in.l.ab executore.C.quorꝫ ap.nõ
reci.⁊ in.l.j.C.vñ vi.Nã defenſio eſt de iure naturali que cuicũqꝫ etiã
cõtra principem cõceditᷣ:vt in.c.paſtoralis.de re iudi.in cle.hinc dixit
gl.no.in.j.diſt.ius gentiũ ꝙ põt quis in defectũ ſuperioris dicere ſibi
ius propria autoritate.⁊ idẽ voluit.Inno.in.c.olim.el.j.de reſtit.ſpo.

¶ Nunc poſtremo altiſſimo gratias immẽſas agẽdo reſtat vltimam
qõnẽ in ordine.xxviij.expedire que eſt.Utrũ procurator regius gene-
ralis attẽtis mãdatis ⁊ nõ obſtatibus in literis cõceſſionis appoſitis
nec nõ expeditiõe camere cõputorũ ac lectiõe ⁊ publicatione in curia
regia parlamẽti iuſtã nũc poſſit cãm habere vt dictis fratribꝰ Armi-
niaci ⁊ Perdiaci comitibus preſenti cauſa ſe adiũgant.In qua pro-
fecto cõſideratione triplici dicẽdũ cenſeo ꝙ nõ.Et primo adduco tex.
in.l.bñ a zenone.C.de quadr.p̃ſcr.vbi dicit text.Nemo audeat eos q
res accipiũt a principe ꝑ quẽcũqꝫ titulũ alienatiõis ſiue mobiles ſiue
immobiles ſeu ſe mouẽtes:vel iura incorpalia penas ciuiles iudicis
afficere vel ſperare aliquã contra eos ſibi viã eſſe apertã:ſed oĩs aditꝰ
precludatᷣ oĩs motꝰ ⁊ ſpes eiꝰ petulantie ⁊c.vt ibi tñmodo:⁊ pondero
illud verbũ vniuerſale negatiuũ nemo audeat:excludit eñ quẽlibet
cõuenire volentem.xix.diſt.ſi romanorũ.⁊.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.l.
de pretio.ff.de pub.¶ Scđo principaliter adduco theoricã Bart.in
l.cũ q̃rebatᷣ.ff.iud.ſol.vbi dicit ꝙ oĩs exceptio ꝑ quã concluditᷣ actori
nullũ ius ſibi cõpetere põt opponi a principio ante lit.cõteſt.qꝛ cũ cer
tũ ſit neminẽ ſine actiõe poſſe experiri.l.ſi pupilli.§.videamꝰ.ff.de nego.
geſt.poteſt qs ab agendo repelli vbi excipitᷣ ꝙ ſibi nulla actio compe
tit:ſed ita eſt in caſu nr̃o ꝙ nulla actio ad reuocãdũ põt cõpetere ꝓcu
ratori regio:nec etiam dictis comitibus Arminiaci ⁊ Perdiaci:vt
clare patet ex precedentibus:ergo a principio oẽs nedũ regius procu
rator poſſunt ab agendo repelli:nec tenetᷣ dñs comes Fuxi cum illis
vel eorum aliquo iudicium ſuſcipere.¶ Tertio ⁊ vltimo cõtra regiũ
procuratorẽ generalẽ allego tex.no.in.l.honori.ff.mã.vbi probatᷣ ꝙ
contra ſpecialiter per dñm puiſa nõ admittitᷣ ꝓcurator generalis niſi
oriatur cauſa de nouo iuſta ⁊ veroſimiliter per dñm tunc nõ agitata
quod non eſt in caſu noſtro. Nicolaus abbas.

Conſilium.iiij.

1 ☞ Legatum factum hoc modo per quẽ ſcripſero heres ſibi dato id
quod reperitᷣ ſcriptum in epiſtola perinde valet ac ſi fuiſſet expreſſum
in teſtamento.
2 Legatum quantitatis non tollitur per legatum ſpeciei.
3 Relicta in codicillis petuntur actione nata ex teſtamento.
4 Recipiens feudũ ꝓ ſe ⁊ ſucceſſoribus ſuis q̃buſcũqꝫ appellatiõe filio
rum veniunt etiam legatarij.
5 Plura quãdo ſunt in obligatiõe alternatiua altero ſublato remanet
reliquum.
6 Uſufructuarius omnium bonorũ nõ tenetur ſatiſfacere legatarijs:
ſed cum eis concurrit.
7 Teſtamentum recipit vires ⁊ conſummationem per mortem teſtato
ris:⁊ non ante.
8 Legauit aliquis in teſtamẽto alicui quinquaginta:in codicillo poſt
ea ſcripto idem legatum eſt vtrunqꝫ legatum debetur niſi heres pro
bet contrarium.
9 Legata pñt cõferri in arbitriũ tertij non autem in merã volũtatem.

Omnipotentis dei poſtulato
ſuffragio in queſtione q̃ vertitur ſuper interpretatione vo
luntatis Angeli Frãciſci de Eugubio reſpectu teſtamẽti
codicillorum ⁊ memoriali dicti Angeli prout in caſus narratiõe ſerio
ſius cõtinetᷣ.Attingam ſingulariter principaliora dubia quã breuiſ
ſime potero.Et primo cõtingit dubitari.Uñ memoriale dicti Ange
li faciat fidem cum nõ fuerit bene recitatum in teſtium preſentia:ſed
ſolũmodo dixit Angelus in teſtamẽto quod volebat ꝙ crederetur li
bro ſeu memoriali ipſiꝰ manu cõſcripto quo ad legata relicta q̃ in ipo
reperirẽtur fore alicui per ipſum teſtatorẽ facta prout crederetᷣ publi-
ce ſcripture ſeu teſtamento valido publico manu publici notarij.Et
circa hoc dubiũ videtᷣ iudicio meo caſus in.l.ſi ita ſcripſero.ff.de con-
1 di.⁊ demõ.vbi dicitur valere† legatũ ſi dixero:per quẽ epiſtolas ſcri-
pſero heres ſibi dato id quod reperitur ſcriptum in epiſtola perinde
valet ac ſi fuiſſet expreſſum in teſtamẽto.⁊ apertius hoc ſentit Bart.
dicens per illum textũ valere ſi teſtator dixit.Uolo quod heres meus
det tale quod ſcriptũ eſt in ſchedula quam relinqui apud guardianũ
ſancti Franciſci:qꝛ per relationem ad aliã ſcripturam videtᷣ ibi ſcri-
ptum expreſſum in teſtamẽto.facit optime quod legitur ⁊ no.l.theo-
pompus.ff.de dote preleg.⁊.l.penul.C.de ſenten.que ſine cer.quanti.
c.cũ venerabilis.in ſi.de releg.do.⁊ hoc dummodo conſtet per compa
rationem literarum:vel alijs manifeſtis coniecturis quod memoria-
le ſit ſcriptũ manu ipſius teſtatoris.Et hoc breuiſſime de primo du-
bio.¶ Secũdum principale eſt.An legatũ cẽtũ quinquaginta flore-
norum factum Ucie ſorori teſtatoris ſit validũ nõ obſtantibus lega
tis poſtea eidem Ucie factis in codicillo ⁊ memoriali.Et primo vide
2 tur† ꝙ legatum quantitatis non tollitur per legatuꝫ ſpeciei etiam eo
dem teſtamento factum:vt in.l.plane.ff.de leg.j.ſed in memoriali reli
quit hãc ſororẽ ſuã dominam ⁊ dominatricẽ in vita ſua bonorũ dicti
teſtatoris.in codicillis vero reliquit ſibi bona mobilia ipſius teſtato-
ris quibuſdã exceptis de quibus infra in quarto dubio,cum ergo hec
legata ſint diuerſa nõ ꝓhibetᷣ illorum concurſus:maxime cum in di-
uerſis ſcripturis ſint facta:vt in.l.quinquaginta.ff.de probatio.Nec
obſtat

obſtat ſi dicat teſtatorē ꝓhibuiſſe tacite ↄcurſum per determinationē quā fecit in dicto legato cētū quinquaginta florenoꝝ in eo ꝙ dixit ꝙ relinqͥbat Ucie ſorori ſue centū qnquaginta dūmodo ꝓmittat aliqd aliud nō petere i bonis dicte hereditatis ⁊c.q2 dico ꝙ nō ſimplr ꝓhibuit ipſam aliud petere:ſed fecit exceptionē dicēs ꝙ nō poſſet aliquid aliō petere niſi tm̄ ⁊ dūtaxat qđ petere poſſet vigore pn̄tis teſtamēti. vn̄ pōderāda eſt exceptio que includit vt poſt illud legatū poſſit petere qđ ſibi debet̄ vigore ipſiꝰ teſtamēti.Sed certū eſt ꝙ deſcriptū in codicillis ⁊ memoriali vr̄.ſcriptū in teſtamēto a quo aſſumūt vigorē et confirmationē:vt eſt tex.in.l.ij.⁊.iij.ff.de iure codicil.adeo ꝙ dixit gl.

3 in.d.l.ij.†ꝙ relicta in codicillis petūtur actione nata ex teſtamento ⁊ hec vident̄ multū ſtringere ad ↄſeruationē huiꝰ legati.Sed ↄtrū dico iudicio meo poſſe ſubtiliter attentari:vcꝫ ꝙ primum legatū ſit ademptum per relictū factum in memoriali in quo inter cetera voluit ꝙ dicta ſua ſoror deberet eſſe in vita dn̄a ⁊ dominatrix bonorum dicti teſtatoris qui reperiri cōtingeret:ita tamen ꝙ ipſa deberet renūtiare oī ſucceſſioni que ibi cōtingere poſſet quocūqꝫ modo ex perſona cōi parentum vel ipſo teſtatore ⁊c.vn̄ pōdero ꝙ per hoc relictū voluit eā excludere ab oī alio qđ potuiſſet ↄſequi de bonis teſtatoris etiā ex perſona ipſiꝰ teſtatoris.⁊ ſic videtur tacite ademiſſe primū legatum.Nā legatarius pōt appellari ſucceſſor teſtatoris.vt in.l.in cōuentionibus. ff.de verb.ſig.no.Bal.in.c.imperialem.primo rn̄ſo.de prohi.feud.ali.

4 per Fed.verſi.ſed quid ſi cōceſſum:vbi dicit†ꝙ ſi quis recepit feudum pro ſe ⁊ ſucceſſoribus ſuis quibuſcūqꝫ appellatione ſucceſſoꝝ veniūt etiā legatarij:ita in ꝓpoſito cū teſtator i memoriali voluerit vt dicta ſua ſoror deberet renunciare oī ſucceſſioni que etiā ex pſona teſtatoris poſſet ſibi contingere.Et ex perſona ſua non poſſet ſucceſſionem ſperare niſi vigore teſtamēti ſui alterius vltime volūtatis:q2 frater nō tenetur aliquid relinquere ſorori:nec poteſt ſoror aliqd petere in bonis fratris teſtati niſi cū pſonā turpē inſtituiſſet:vt in.l.fratres ⁊ ſorores. C.de inoff.teſt.Preterea teſtator vt dixit renuntiaſſet omni ſucceſſioni.vnde pōdero verbum omni:qđ eſt vniuerſale affirmatiuum nihil enim excluſit qui omnia dixit.vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.diſt. ſi romanoꝝ.nec predicta interpretatio cuiqꝫ videatur extranea.nam ademptio legatoꝝ poteſt fieri tacite ex preſumpta ⁊ coniecturata mēte teſtatoris:vt in.l.iij.⁊.iiij.ff.de adi.leg.no.glo.inſti.eod.titu.in fine. ¶Ex predictis infero ad tertiū dubiū.Quid ſcꝫ debeat ↄſequi dicta Ucia ſoror teſtatoris ex bonis defuncti.Et incidēter diſcutit̄.Quartum dubium qualiter ⁊ quando ſit legatis ſatiſfaciendū.⁊ ex quibus bonis.⁊ hec ſunt que difficultatem ingerūt magnam in hac materia: cum ex verbis teſtatoris varijs prolatis temporibus videatur oriri cōtrarietas ⁊ repugnātia quedam:nam in teſtamento voluit:iuſſit:⁊ mādauit vt heredes ſui nō poſſint vēdere nec alienare aliqđ de bonis immobilibꝰ dicti teſtatoris niſi ꝓ ſatiſfactiōe legatoꝝ inquantū non haberent alium vn̄ poſſent ſatiſfacere legatarijs ⁊ ſi ſecus faceret voluit eos cadere ab hereditate.Scđo loco fecit memoriale manu propria in quo ſimiliter ⁊ abſolute mādauit ꝙ nō audeāt ſui heredes vēdere ſeu alienare aliqđ de bonis immobilibꝰ.Et ſi neceſſitas vrgeret pro debitis aut legatis ſoluēdis voluit ꝙ extenderent primo manus ad diſtractionē rerū mobiliū ⁊ eis deficiētibꝰ haberet̄ recurſus ad fructus bonorū:ex quibꝰ tractu tp̄is ꝓut perciperent̄ voluit pro rata legatarijs ſatiſfieri.Nec poſſent aliter heredes vrgeri ad ſolutionē legatorū.Et ꝑ oēm modū voluit ꝙ dicta Ucia ſoror ſua haberet de patrimonio ⁊ hereditate ſua florenos trecētos quos poſſet diſtribuere per oēm modū qui ſibi placebit.Itē ſubiūxit immediate ꝙ volebat dictā Uciā ſororē ſuā eſſe dōnā ⁊ madōnā:vt ꝑbis teſtatoris vtar eorū bonorū q̄ reperiri ↄtigerit eſſe dicti teſtatoris i vita ſua dūtaxat, hoc addito ꝙ ipſa debeat renūciare omni ſucceſſioni que poſſet ſibi cōtingere ex pſona cōmuni parentū vel ex pſona dicti defuncti vel alteriꝰ cuiuſcūqꝫ de domo eorū.Tertio fecit codicillū in quo inter alia reliqͭ noīe Ucie ſorori ꝑdicte oīa ⁊ ſingula bona mobilia dicti teſtatoris ⁊ noīa debitorū exceptis dūtaxat illis bonis ⁊ rebus mobilibꝰ quas ⁊ que reperirentur dn̄m Angelum alteri reliquiſſe in dicto ſuo teſtamēto ſeu in preſentibus codicillis aut in memoriali ipſius teſtatoris ⁊c. ¶Oritur ex his qdā repugnantia q2 in memoriali noluit bona immobilia alienati aliquatenus:ſꝫ mandauit vt de bonis mobilibꝰ nō ſufficientibus.⁊ tamen immediate in eodē memoriali videtur reliqͥſſe vſumfructū bonorū dicte Ucie in eo qđ voluit eſſe in vita ſua dōnā ⁊ dominā bonorū ſuoꝝ.⁊ ſic videt̄ ademiſſe fructus a ſatiſfactiōe legatorum.In codicillis aūt ademiſſe vr̄ bona mobilia:nomina debitorū cū ea legauerit ſupradicte Ucie immobilia ꝟo nō poſſunt vēdi. ex vltima ⁊ poſtrema ipſius voluntate:⁊ ſic remanere vident̄ legata inutilia ſaltē tp̄e vite ipſius Ucie:cuius cōtrariū videt̄ colligi ex verbis teſtatoris in teſtamēto codicillis ⁊ memoriali ꝓlatis:cū ſꝑ videatur volūtas ſua fuiſſe vt dicta legata ſortirent̄ de pn̄ti effectū.vt ibi latius dicetur.Quid ergo in tāta varietate dicēdū:mihi diu in hoc cogitāti viſum eſt ꝙ verba teſtatoris poſſunt habere multiplicē itellectū.Primꝰ ē vt dicta dn̄a Ucia ſoror teſtatoris habere debeat plenum dominiuꝫ omniū bonoꝝ mobiliū ac nomina debitorū exceptis illis que ſpālitér legata ſunt per teſtatorē que multa ſunt:vt patet in teſtamēto codicillo ⁊ in memoriali,naꝫ relinquit vxori ſue teſſutū fultū argēto:garlādā:annulos alia deputata ad vſum ipſius vxoris.⁊ vnū par caphinoꝝ.Itē oēs pānos lini ⁊ lane ad vſum ⁊ dorſuꝫ ipſiꝰ vxoris.Itē leonello reliqͭ lectū ſuū ⁊ tot maſſancias ſibi neceſſarias que valebāt decē florenos.⁊ multa alia ſiſia fecit.⁊ in his legatis ſpecialiter factis poſſet ſaluari ⁊ ꝟificari illa exceptio quā fecit teſtōr in codicillis in eo qđ reliqͭ ſorori oīa bona mobilia exceptis illis duntaxat rebus ⁊ bonis mobilibus que reperirentur dictū Angelum alteri reliqͥſſe.Item vigore memorialis vr̄ dicta Ucia debere habere vſum fructum bonoꝝ immobilium in vita ſua.Ergo legatarijs nō eſt ſatiſfaciendū de fructibus bonoꝝ immobilium niſi poſt mortēꝫ dicte dn̄e Ucie:q2 ex quo ſimplr̄ facit eā dominā bonoꝝ i vita ſua nō tenet̄ ipſa in vita ſatiſfacere legatarijs cum vſufructuariꝰ in vſufructu cōcurrat cum alijs legatarijs reſpectu ꝓprietatis vt ſic vſufructuariꝰ habeat vſumfructū in vita:legatariꝰ vero habeat plenū ius poſt mortē vſufructuarij.vt in.l.ſempronio.ff.de vſufru.leg.tenet Bar.in.l.ſi.cod.ti. nec de bonis mobilibus debet aliquatenus ſatiſfieri legatis:q2 cum teſtator ad illorum ſatiſfactionē deputauerit bona mobilia ⁊ fructus immobilium legādo poſtea in codicillis dicte Ucie bona mobilia vr̄ ademiſſe ipſa bona mobilia ab onere ſatiſfactionis.⁊ ſic ſoli fructus vident̄ remanſiſſe in obligatione nō pure ſed poſt mortēꝫ dicte Ucie.

5 †Nā qn̄ plura ſunt in obligatione alternatiua altero ſublato remanet reliquum.vt in.l.ſtichūm aut pamphilū.ff.de verb.ob.Sed profecto quāquam iſte intellectus demulceat a iure multipliciter tn̄ ſtare nō pōt.Primo q2 teſtator in memoriali anteꝗ feciſſet iſtam ſororē ſuam donnam ⁊ madōnam bonoꝝ ſuorum obligauerat ſpāliter fructus pro ſatiſfactione legatorum:vn̄ non eſt veroſimile ꝙ immediate fuerit ſibi ↄtrarius relinquendo vſumfructū ſorori in preiudicium legatorū.vt in.l.nō ad ea.ff.de cōdi.⁊ demō.Preſertim cum legatū factum ſorori fuerit gn̄ale:q2 fecit eam dominam ⁊ donnam oīm bonorum:deputatio vero fructuum pro ſatiſfactione legatoꝝ fuit ſpālis: q2 illos deputauit in ſupplementum bonorū mobilium diſpoſitio vero ſpecialis per teſtatorem facta derogat gn̄ali vt in.l.queſitum.in ſi. ff.de fun.inſtru.leg.⁊ ibi plene per Bar.Preterea ⁊ ſcđo non eſt veroſimile qđ in tantum ſororem dilexerit:vt per eam vellet iuramentum preiudicare legatarijs cū vt appareat ex teſtamento ei duntaxat relinquebat centum quinquaginta florenos.Item ⁊ tertio per hūc intellectum preiudicaretur ⁊ derogaretur in multis voluntatibus ipſiꝰ teſtatoris cum multa legata fecerit maxime ad pias cās que voluit intra annua a die mortis ſue executioni mādari q̄ prorſus ꝑ ſupradictū intellectū impedirētur qđ nō eſt dicendum:maxime cum relictum factum ad pias cauſas cōtingens animā ipſius defuncti ⁊ diuinam religionē ſit magis fauorabile ꝙ relictum factum ſorori arg.in auſ.ſi qua mulier.C.de ſacroſ.eccl.no.Bar.in.l.j.C.eo.facit.c.iacobus.de ſimo.Itē ⁊ quarto ↄtra hunc intellectū q2 de bonis mobilibꝰ prius diſpoſuerat in ſpē ſtatuendo vt ex illorum pretio vti opus eſſet ſatiſfacere legatis.Demū in memoriali diſpoſuit in genere ea oīa legando ſorori.Diſpoſitio aūt ſpecialis derogat gn̄ali.vt.d.l.queſitū.in ſi.maxime cū in legato facto vxori preſeruauit expreſſe omnia relicta que reperirent̄ alijs facta:ſatis autēꝫ videt̄ bona mobilia reliquiſſe alijs relinquendo vt vti opus eſſet vēderent ad ſatiſfactionem legatoꝝ. argumentum optimūm in.l.qđ conclaue.ff.de dā.infec.⁊ in.l.queſitum. j.reſpōſo.⁊.§.ſi.de leg.ij.⁊.l.gn̄ali.§.vxori.ff.de vſufru.leg. ¶Preterea poſtꝗ bona mobilia quatenus opus eſſet ⁊ fructus immobilium deputauerat pro ſatiſfactione legatorū immediate anteꝗ eam conſtitueret dominā ⁊ dominatricē bonorum ipſius teſtatoris dixit ſe velle vt in oēm euentū dicta ſua ſoror deberet de bonis ſuis habere trecentos florenos vt diſpēſaret pro anima ipſiꝰ teſtatoris vt ſibi placeret: ergo noluit ſimpliciter excluſis legatis illā facere vſufructuariam bonoꝝ cum eſſet euidentiſſima cōditio:cum nō poſſet in vita habere vn̄ huic legato ſatiſfaceret.Alia etiā maxima repugnātia ex hoc intellectu ſequeret̄:q2 dicta ſua ſoror ex diſpoſitione teſtatoris habet vltra dictos trecentos florenos alia legata maxime intra annū a die mortis teſtatoris exequi.mandauit enim dictꝰ teſtator expēdi ſeptuaginta quinqꝫ florenos pro maritandis puellis:eligēdis ⁊ maritādis per dictam ſororem ſuam qđ minime fieri poſſet ſm̄ premiſſuꝫ intellectū. ¶Hoc ergo intellectu merito abiecto:pono ſcđm intellectum.vt ſcꝫ dicta Ucia ſoror teſtatoris ſit dōna ⁊ madonna id eſt domina ⁊ dominatrix ſeu domina ⁊ maſſaria bonorū teſtatoris tempore vite ſue. Item habeat bona mobilia ⁊ nomina ipſius teſtatoris ſatiſfactis tamen prius legatarijs iuxta ſpecificam diſpoſitionem teſtatoris:⁊ in reſiduis ſit dn̄a ⁊ dominatrix:ſeu dn̄a ⁊ maſſaria.nā iudicio meo illud important premiſſa verba teſtatoris.vt ſcilicet ſit donna ⁊ madōna:vt verbum donna exponatur.i.maſſaria.verbum madōna exponatur.i.dn̄a:que verba quid importent ſtatim ſubijciam.Et iſte intellectus vr̄ probari ſatis per premiſſa in impugnatione precedentis intellectus:⁊ ceſſat oīs repugnantia.Nec obſtant no.per Bar.in.d.l.

6 ſi.ff.de vſufru.vbi dicit†ꝙ vſufructuarius omnium bonorum non tenetur ſatiſfacere legatarijs ſed cum eis concurrit arg.l.ſempronio.eo. tit.quia dico illud precedere ceſſantibus alijs coniecturis:ſed in caſu

noſtro vrgent multe cõiecture que ſuadent cõtrariũ itellectum.Nã et
id quod colligit̃ ex cõiecturata mente teſtatoris dicitur euidẽs:et per
has ꝯiecturas receditur a cõib⁹ regulis iuris:vt.l.ꝫ imperator.ff.de le.
j.Et ſi queratur qd importẽt illa v̈ba ꝙ ſi dicta Ucia dõna ⁊ madõ-
na:puto vt predixi qḋ idẽ importãt qḋ dña ⁊ dñatrix ſeu dña ⁊ maſ-
ſaria:⁊ de ſignificato hoꝝ v̈boꝝ per gl.⁊ Bart.in.l.vna.de ſecũ.nup.
⁊ pleniſſime ꝑ eũdẽ in.l.titia cũ teſtamẽto.§.fi.ff.de lega.ij.⁊ per ſpec.
in ti.qui fil.ſint legi.v̈ſi.quid ſi quis.ita dixit in teſtamẽto cõiungẽdo
Spec.cũ Bar.videtur ꝙ illa verba importẽt in caſu noſtro vt mulier
illa honorifice iuxta facultatẽ patrimonij habeat neceſſaria ſua.arg.
l.idẽqꝫ.§.idẽ labeo.ff.manda.⁊ ſic qḋ nõ cedat ſibi prorſus vſuſfruct⁹
ſed qḋ debeat habere preeminẽtiaꝫ quãdã ⁊ neceſſaria ſua honorifice
iuxta vires patronij:⁊ hoc importat verbum madonna.ſed quicqd
ſupereſt debet cedere in augmentũ hereditatis:⁊ hoc importat verbũ
donna ſeu maſſaria:al's ad qd dixiſſet ꝙ eſſet dõna cũ ſuffeciſſet dice-
re madonna.⁊ hic intellect⁹ videt̃ preſertim in caſu noſtro amplectẽ-
dus cũ ſit fauorabilis anime defuncti ⁊ directus religioni.iuxta not.
in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ in.c.cũ tibi de benignitate.de teſta.Et iſte
ſecund⁹ intellectus ſatis bene põt ſuſtineri.¶ Poteſt dari ⁊ tertius
intellectus vt bona mobilia in nullo cedant dicte ſorori niſi quaten⁹
ſpecifice reperiunt̃ ſibi legata.ſed ſolũ ſit domina ⁊ maſſaria bonoruꝫ
in vita prius ſatiſfactis legatis.Hic intellectus probatur ex eo:qꝛ in
memoriali in quo fecit iſtam dõnam madonnã bonoruꝫ appoſuit de
terminationem vt hec renunciaret omni ſucceſſioni que poſſet ſibi cõ
tingere in bonis ſuis vndecũqꝫ etiã ex ꝑſona ipſius teſtatoris. Et ſic
videtur vt primo dixi ſupra in primo dubio ꝙ teſtator voluit hãc ſo-
rorem ſuam eſſe dominam ⁊ maſſariam nil aliud in bonis ſuis hẽre.
Nec obſtat huic intellectui ſi dicatur ꝙ renunciatio iuris ſeu ſucceſſio
nis:⁊ ideo refertur ad ius de futuro competẽs qḋ non competebat de
preſenti in actu vl' in habitu:iuxta plene not.maxime i.l.qui rome.§.
duo fratres.ff.de verb.oblig.ergo illa v̈ba teſtatoris de renunciatio-
ne fienda non debent extendi ad legatũ bonorũ mobiliũ poſtea eideꝫ
7 Ucie factum in codicillo.Ad hoc enim reſpõdeo † ꝙ teſtamẽtum reci
pit vires ⁊ conſummationẽ per mortẽ teſtatoris ⁊ nõ ante:vt in.c.cuꝫ
marthe.de cele.miſ.Itẽ renũciatio debebat fieri per dictã Uciã poſt
mortẽ teſtatoris:⁊ ſic poſt factum legatuꝫ.ſi ergo vult eſſe dña ⁊ maſ
ſaria oportet ꝙ acceptet illud legatũ cum ſuo onere ⁊ ꝓpria determi
natiõe,iuxta ea q̃ habent̃ ⁊ no.in.c.paſtoralis.de deci.⁊ in.l.aureli⁹.
§.idem queſijt.per Bal.de lib.leg.⁊ in ca.j.de cõfeſ.li.vj.per Archi.⁊
Io.in cap.cum olim.de cenſi.Ex quo infert̃ ꝙ cum dicta Ucia ſoror
voluerit ipſo facto eſſe dña ⁊ maſſaria bonorum teſtatoris ꝙ ipſo iu-
re renũtiauit omni cõmoditati q̃ poterat ſibi peruenire ex ꝑſona ⁊ fa-
cto teſtatoris.arg.in.l.illud.ff.de acqr.here.⁊ in.c.cũ renuntiat̃.xxxij.
q.i.⁊.l.nõ tm̃.alias incipit paulus.ff.rem ratam habe.⁊.xi.qõ.iij.eſti-
mant.cum.c.ſeq.Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ teſtator legando in codicillis
videt̃ receſſiſſe a priori voluntate in memoriali poſita reſpectu illius
renuntiationis,qꝛ dico hoc nõ conſtare.nec preſumitur quis recede-
re a ſua.vt ita dixerim preſtatiõe niſi ſpecial'r appareat eũ penituiſſe.
vt.l.ſi quis.in princi.ff.de leg.iij.facit.l.eum qui.ff.de proba.preterea
cum legatum vt ſit dña ⁊ maſſaria habeat ſuam determinationem
renuntiationẽ fiẽdã,debemus dicere ꝙ aut teſtator receſſit in totum
⁊ cũ legauit bona mobilia in codicillo:aut qḋ voluit determinationẽ
manere per notata.in.d.l.aureli⁹.§.idẽ queſijt.⁊.d.c.cũ olim. ¶ Po-
teſt dari ⁊ quartus intellectus vt debeat habere mobilia tãtũ detra-
ctis legatis al's ſpecialiter factis,qꝛ ꝑ legatum mobilium bonorum
in codicillo videtur receſſiſſe a legato facto in memoriali per tex.opti-
mum.in.l.libertis.ff.de ali.⁊ cib.leg.Et pro hoc intellectu facit:qꝛ cuꝫ
prius obligaſſet bona mobilia ⁊ fruct⁹ immobilium ad legata ſoluẽ-
da:⁊ ſororem fecit donnam ⁊ madonnã bonoꝝ oĩm in vita ſua tollẽ
do poſtea bona mobilia que per prius ⁊ ſpecialiter erat deputata ad
ſatiſfactionẽ legatorũ preſumendũ eſt ꝙ receſſerit a priori legato ſoro
ri facto in memoriali:vt ſic poſſet pure ſine alio onere ſatiſfieri de fru
ctibus:qꝛ nõ eſt ꝑ̃ſumẽdũ ꝙ tot legata voluit multiplicare in perſo-
nã ſororis cũ dãno intolerabili alioꝝ legatoꝝ.maxime ad pias cau-
ſas:vt.ſ̃.plene dixi.Et ꝑfecto quilibet iſtoꝝ triũ intellectuũ vltimo
poſitorũ poſſet tolerari.Et q̃ꝙ ſecũdus in ordine ⁊ primus reſpectu
iſtoꝝ trium ſit ſatis equus,iſte tñ vltimus nõ eſt prauus attẽto qḋ in
codicillis reliqt ſorori mobilia ⁊ noĩa debitoꝝ ꝑ multa verba tollẽtia
omne obſtaculũ:⁊ nullã vt eſſet dña ⁊ maſſaria fecit mẽtionẽ.¶ Per
ꝑ̃dicta ſatiſfactũ puto tertio ⁊ quarto dubijs:venio ad qntũ An de-
beat̃ dicte Ucie hec q̃ntitas trecẽtoꝝ florenoꝝ ꝑ eã diſpẽſandoꝝ vt ſi-
bi placebit ꝓ aĩa teſtatoris.Dubiũ facit qꝛ in teſtõ teſtator mãdauit
trecẽtos florenos eidẽ tradi ob cãm ꝑ̃dictã.Et idẽ de eadẽ quãtitate
mãdauit i memoriali nec vllã egit mẽtionẽ de relicto eiuſdẽ quãtita-
tis facto in teſtõ.Et primo videtur ꝙ nõ debebatur ſibi niſi ſemel vt
ſic videat̃ in memoriali eãdẽ quãtitatẽ legaſſe animo repetẽdi primũ
legatũ ⁊ nõ animo geminãdi:tex.videt̃ i.l.plane.ff.de leg.j.In ꝯtra-
8 riũ videt̃ tex.notabilis in.l.quinquaginta.ff.de proba.vbi dicit̃ † ꝙ
ſi quis in teſtamento legauit alicui quinquaginta in codicillo poſtea
ſcripto idem legatuꝫ eſt eidẽ ꝙ vtrũqꝫ legatũ debetur niſi heres pro-
bet cõtrariam intentionẽ teſtatoris:⁊ de illa.l.opponit gl.in.d.l.pla-
ne.Et ſoluit qḋ aut eadem quãtitas legatur in eadem ſcriptura ⁊ de-
bet̃ ſemel:vt in.d.l.plane:Aut in diuerſis ſcripturis:⁊ debet̃ vtrũqꝫ
niſi probetur cõtrarium:vt.d.l.quinquaginta.Ex hoc infertur qḋ cũ
in caſu noſtro hec quantitas trecentoꝝ florenoꝝ fuerit bis legata in
diuerſis ſcripturis ꝙ vtrũqꝫ legatũ eſt preſtandũ.¶ Sed ego contra
rium arbitror:vt ſcilicet ſemel tm̃ debeat̃.Moueor per tex.notabilem
in.l.libertis.ff.de ali.⁊ ciba.leg.iuncta gl.in.d.l.qnquaginta.vbi glo.
poſuit intellectũ ad dictam.l.libertis.dicẽs.ꝙ vbi in diuerſis ſcriptu-
ris legatur eadẽ quantitas ob certam cauſam non debetur niſi ſemel
⁊ ſic ꝓcedat dicta.l.libertis.ſecus ſi ſimpl'r ⁊ ob diuerſas cauſas:quia
tunc procedit.d.l.quinquaginta.Sed in caſu noſtro ob eandem cãm
fuit legatum gemmatum:ſcilicet vt iſta Ucia ad placitũ ſuum expen-
deret pro aĩa teſtatoris:verbum enim placet:importat arbitrium bo-
ni viri.vt.l.thais.§.ſororem.ff.de fideicom.lib.nõ.Bar.in extrauagã
ti ad reprimendã.⁊.l.alio.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ debet facere ſicut bon⁹
vir.ſ.expendere in piam cauſam pro aĩa teſtatoris ſicut faceret quili-
bet bonus vir:facit qḋ legitur ⁊ no.in.c.cum tibi.de teſta.⁊ per Bal.
in.l.j.C.de ſac.ſan.eccl.¶ Preterea ex coniecturis ſatis patet qḋ non
legauit in memoriali aĩo geminandi:ſed potius animo repetendi qḋ
patet ex eo:qꝛ incidenter fecit mentionẽ de dictis trecẽtis florenis in
memoriali:qꝛ in precedẽtibus fecerat mentionẽ de difficultate ſoluen
di legata qm̃ ꝓhibuerat immobilia obligata debere diſtrahi ⁊ ꝓmi-
ſit de mobilibus ⁊ eis deficientibus de fructibus immobiliũ:⁊ ſi non
ſufficerent mãdauit ſolui ꝓ rata:ſed vt illud legatũ trecẽtoꝝ floreno-
rum includeretur ſub cõi diſpoſitione alioꝝ legatorum incidenter di-
cit ſe velle ꝙ omnino dicta Ucia deberet habere dictos trecentos ob
cãm predictam incidenter cum dicta principaliter propter aliud non
diſponunt.arg.eoꝝ que legunt̃ ⁊ no.in.c.ſi papa.de priuilegijs.li.vj.
⁊ in.c.fin.de ſucceſ.ab inteſt.⁊ per Bar.in.l.ex hac ſcriptura.ff.de do-
na.Et hec ſufficiant de hoc dubio.¶ Formatur ⁊ ſextum dubiũ cir-
cã predicta poſita quod dicta Ucia ſit vſufructuaria bonorũ ſeu do-
mina ⁊ maſſaria.Nunquid impune põt ab ea exigi cautio:⁊ vt faciat
inuẽtarium:⁊ maxime procedit hec qõ reſpectu bonorum mobilium
de quibus probabiliter põt dubitari an ſint ipſius Ucie:vt patet ex
predictis.Ego dico ꝙ reſpectu bonoꝝ immobilium indiſtincte tenet̃
preſtare cautionẽ idoneã de vtendo fruẽdo reb⁹ immobilib⁹ ſalua re
rum ſubſtãtia arbitrio boni viri:⁊ de illis reſtituendis finito vſufru-
ctu ⁊ hoc reſpectu bonoꝝ que vſu cõſumuntur vt immobilibus ꝑ̃ſup
poſito ꝙ in illis habeat dũtaxat vſumfructũ tenet̃ ꝑ̃ſtare idoneã cau
tionem reſtituendi illarũ eſtimationem heredibus in morte ſua.vt in
c.fi.de pignoribus ⁊ alijs cautionibus.⁊.l.ij.ff.de vſufructu earum re
rum que vſu cõſu.⁊ plenius in.l.j.ff.vſufruc.quẽadmo.caueat.Si au
tem ſint bona que vſu nõ conſumuntur ſed veteraſcunt.Dicendũ eſt
vt in rebus immobilib⁹.vt.l.ſed ⁊ ſi quid.ff.de vſufru.⁊ dicenduꝫ ple-
nius colligit̃ ex tex.⁊ glo.inſtit.eo.§.conſtituitur.⁊ hec cautio non po
teſt a teſtatore remitti:vt in.l.j.C.de vſufr.⁊.l.ſcire.C.vt in poſ.le.no.
gl.in.d.l.j.⁊.c.fi.prealle.Item põt compelli dicta Ucia ad faciẽdum
inuentariũ de bonis immobilibus:nec cõmittitur pena per teſtatoreꝫ
appoſita cũ ꝓbabiliter dubitet̃ an ſubiaceant reſtitutioni.vt.l.j.§.pe.
⁊ qḋ ibi no.Bar.de vẽtre in poſ.mit.⁊ qḋ ipſe no.in.l.vna.C.de ꝓhi.
ſeque.facit.l.regula.ff.de iuris ⁊ fac.ign.¶ Uenio ad vltimã queſtio
nẽ:An poſſit dicta Ucia diminuere vel augere legata intra annũ ſꝫ
diſpoſitionẽ teſtatoris.¶ In qua dico ꝙ diſpoſitio captatoria repro
bat̃ tã in hereditatibus q̃ in legatis.vt.l.captatorie.ff.de leg.i.ſecus
9 autem vbi nõ eſt captatoria.tamen communis cõcluſio eſt † ꝙ legata
poſſunt cõferri in arbitrium tertij.nõ autẽ in liberã voluntatem.vt.l.
nõnunq̃.ff.de cõd.⁊ demon.⁊.l.ſi ſic.de leg.i.⁊ plene not.ꝑ Bar.in.l.
j.de le.ij.vñ cũ teſtator appoſuit verbũ placebit:ꝙ importat arbitriuꝫ
boni viri.vt.l.thais.§.ſororẽ.ff.de fideicõ.lib.no.Bar.in.d.l.ſi ſic.⁊ in
extrauagãti.ad reprimẽdũ.ſatis põt dici ꝙ dicta Ucia poſſit dũmo-
do faciat ſicut qlibet bon⁹ vir faceret:al's aũt nõ valet ꝑ̃dicta ꝯcluſio
etiã ſi in teſtamẽto ſeu codicillo ſit appoſitũ verbũ prout voluerit dũ-
modo ſit cõiunctũ cũ verbo placebit:vel cum verbo arbitratus fuerit
per ea que no.Bar.in dicta extrauaganti ad reprimẽdum.in verbo
videbit̃ prope finẽ.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.v.

1 Iudex eccleſiaſticus cognoſcens de exceptione propoſita corã iu-
dice ſeculari:inhibet iudici ſeculari ne interim in cauſa procedat.
2 Executio ſententie non eſt differenda propter exceptionem requiren
tem altiorem indaginem.
3 Tempus prefixum inſtantie currit etiam impeditis.
4 Statutũ diſponens ꝙ omnis cauſa terminetur intra duos menſes a
tempore citationis debet ſeruari in ſuis puris terminis.
5 Impedimentum legitimum veniens poſt inchoatam preſcriptioneꝫ
non impedit tempus currere:ſecus ſi fuit a principio.

Saluatoris poſtulato ſuffra-
gio.In q̃ōne que vertitur corã ſpectabili viro domino ca-
pitanea Señ.ſuper nullitate ſñie occaſione peremptionis
inſtantie

inſtãtie duo ꝑncipaliter ſ3 dilucidã cauſe deciſionẽ examinãda incũ-
bũt. ¶ Primũ eſt nũquid dñs poteſtas fuerit legitime impeditꝰ oc-
caſiõe inhibitiõis ſibi facte ꝑ officiales mercãtie. ¶ Scdm erit p̄ſup
poſita legitimitate impedimẽti. an ſnia lata poſt terminũ a ſtatuto p̄
fixũ ſit ipſo iure nulla. ¶ Circa primũ videt̃ dictũ dñm poteſtatẽ legi
time impeditũ fuiſſe. q2 quo ſtatutũ ciuitatis dat iuriſditionẽ officiali
bus mercantie cognoſcẽdi de ſolutione debiti qđ alibi petit̃ occaſione
inſtrumẽti guarẽtigiati vr̃ ſuſpẽdere ꝓceſſum primi iudicis corã quo
petit̃ executio dicti inſtrumẽti guarentigiati: q2 qui vult ꝯñs videtur
velle ⁊ antecedẽs: vt. l. illud. ff. de acq. her. ⁊ c. ex pte. de ſpõ. ⁊ c. cũ. M.
⁊ qđ ibi no. de ꝯſtit. Cũ ergo ſtatutũ admittat corã officialibꝰ mercã-
tie exceptionẽ debiti ſoluti neceſſario vr̃ vt iudex primꝰ executionis
inſtr̃i ſupſedeat cũ executio depẽdeat a deciſiõe exceptionis ꝓpoſite.
1 tex. vr̃ in. c. tuã. de ord. cog. † vbi iudex eccleſiaſticus cognoſcẽs de ex-
ceptiõe ꝓpoſita corã iudice ſeculari inhibet iudici ſeculari ne interim
in cã ꝓcedat: q2 poſſet ſurgere intricatio proceſſuũ ⁊ ſequi ſniarum
cõtrarietas. ⁊ per illum tex. videtur quod licite officiales mercãtie in-
hibere poterunt dño poteſtati ne interim in cauſa procederet. Quin-
imo dixit Lapus allegatione. lxvi. quẽ ſequit̃ Ant. de bu. in. d. c. tuã.
⁊ ſentit Fed. cõſ. ccxxi. qđ etiam ſine qualibet inhibitione ſecũdi iudi
cis debet ſecũdus iudex ſuperſedere donec diſcutiatur de perẽptoria.
nam ſi coram eo poſſet illa exceptio diſcuti nõ procederet̃ illa nõ diſ-
cuſſa. vt in. c. j. de ordi. cogni. ⁊ in. l. i. C. eo. ti. ergo idem ſeruandũ cum
exceptio ex diſpoſitione ſtatuti veniat diſcutienda corã alio iudice: vt
ſic ſubrogatus ſapiat naturã eius in cuius locũ ſubrogatur: vt. l. mor
tuo iudice. ff. de iud. ⁊ l. ſi eũ. §. qui iniuriarũ. ff. ſi quis cau. ⁊ c. eccleſia.
vt lit. pẽ. ¶ Sed his nõ obſtãtibus contrarium iudicio meo attenta
ri poteſt. Moueor principaliter: quia in caſu noſtro petebat̃ executio
inſtrumẽti guarẽtigiati quod habet exceptionibus reiectis executio-
nem paratã ex forma ſtatuti: ſtatutũ ergo dans officialibus mercãtie
ptãtem cognoſcendi de exceptione debiti ſoluti qđ alibi vigore inſtru
menti priuilegiati petitur nõ videt̃ velle in dubio ſuſpẽdere executio-
nẽ primi iudicis: iſta duo ſimul ſtare poſſunt. ſ. ꝙ officiales mercantie
cognoſcãt: an debitũ fuerit ſolutũ: ⁊ qđ primus iudex inſtrumẽtũ pri-
uilegiatũ exequat̃. vt eſt tex. in auſ. que ſupplicatio. C. de preci. impe.
offe. legitur ⁊ no. in. c. ſuſcitata. de in integ. reſt. in quibꝰ iuribus patet
ꝙ lз admittat̃ gratioſa ſupplicatio. mandat̃ nihilominꝰ interim ſen-
tẽtia executioni que tñ retractabitur ſi poſtmodũ apparebit ſupplicã
tem fouere iuſtitiam. ⁊ hoc probatur in. d. auſ. que ſupplicatio. ⁊ in. c.
ſuſcitata. prealleg. probatur no. ꝙ ſi contra petentẽ reſtitutionẽ in in-
tegrũ iure ſpeciali aduerſus ſententiam eſt preſumptio ꝙ malitioſe pe
tat cauſa differẽdi executionẽ cõcedit̃ reſtitutio. ſed ſententia interim
mandatur executioni preſtita cautione per obtinentẽ executionẽ. ꝙ ſi
aduerſarius in cauſa preualuerit vniuerſa que occaſione ſentẽtie per-
ceperit reſtituat. ad idẽ bonus tex. in. l. ſi. in ſi. C. de ord. cogni. vbi non
differt̃ executio cauſe ſummarie ꝓpter exceptionẽ peremptoriã requi
rentẽ altiorẽ indaginẽ quã expoſtulat ipſa cauſa ſummaria. ⁊ genera
liter hoc voluit Bar. in. l. iiij. §. cõdẽnatũ. ff. de re iudi. ⁊ Joã. de lig. in
2 cle. vnica. eo. tit. vbi dicunt † ꝙ executio ſnĩe non eſt differẽda propter
exceptionẽ requirentẽ altiorẽ indaginẽ: ⁊ hoc caſu debet intelligi In
no. in. c. cũ in iure. de offi. dele. vbi dicit nullibi reperiri ꝙ lis mota im-
pediat executionẽ ſnĩe: imo nulla talis exceptio impedit executionem
ſententie ſm eũ allegat dictũ. c. ſuſcitata. ⁊ C. de fal. ij. Cum ergo vt ex
p̄dictis clare patet p̄dicta duo poſſint ſimul ſtare nõ debemus dicere
ꝙ admiſſa exceptione corã officialibus mercãtie videatur ſuſpẽſa exe-
cutio fiẽda per primũ iudicẽ: cũ ex diuerſis nõ debeat fieri illatio. vt. l.
neqꝫ natales. C. de ꝓba. in. c. ij. de trãſla. p̄la. maxime q2 tenendo ꝯtra
rium corrigeret̃ ſtatutũ loquẽs de executione inſtrumẽti guarentigia
ti: ⁊ euitãda eſt ſtatutoꝝ correctio quãtũ fieri põt: vt in. c. cũ expediat.
de elec. li. vj. ⁊ l. vnica. C. de inoff. do. ⁊ honori primi iudicis derogare-
tur qđ nõ eſt fiendũ. vt in. c. vt debitꝰ honor. de appel. ⁊ l. litigatores.
in prin. ff. de arb. Preterea hoc ꝓbat̃ optima cõſideratione. ſi enim ꝑ
hãc exceptionẽ ſtatutũ voluiſſet ſuſpendere interim executionem pri-
mi iudicis mãdaſſet illã exceptionẽ admittendã corã primo iudice qđ
erat honeſtius ⁊ iuri cõſentaneũ: q2 vbi cauſa cepta eſt ibi debet finez
accipere. l. vbi ceptũ. ff. de iud. ſed q2 dñs poteſtas nõ tenebat̃ admit-
tere illam exceptionẽ. ideo ſtatutũ poſtea prouidit vt corã officialibus
mercãtie admitteret̃. facit qđ in ſimili not. ꝑ Bar. in. l. ij. §. parui. ff. ꝙ
vi aut clam. qđ habet̃ in. c. debitores. de iureiu. Nõ obſtãt ſupra alle-
gata in cõtrarium. procedunt eñ qñ primus iudex habet de cauſa co
gnoſcere ⁊ ſniaз iuxta merita cauſe ꝓferre. quo caſu iuſtiſſimũ eſt vt ſi
exceptiõis cognitio p̄iudicialis differat̃ ad aliũ iudicẽ ꝙ interim pri-
mus ſuperſedeat negotiũ diuerſis ꝓceſſibus intricet̃. ⁊ iſte eſt propriꝰ
caſus dicti. c. tuam. Sed in caſu noſtro nuda executio erat faciẽda q2
inſtrumẽtum guarẽtigiatũ habet executionẽ ſicut cõfeſſio facta coraз
iudice vel preceptũ iudicis. iuxta no. per Cy. ⁊ Bar. in. l. j. C. de cõfeſ.
⁊ per Bal. in. l. cũctos populos. C. de ſumma tri. ¶ Ex his infert̃ ad
deciſionem dubij noſtri ꝙ cũ dominꝰ poteſtas non debuiſſet ſuperſe-
dere executioni perijt inſtãtia poſt duos ſeu tres menſes ꝓut ſtatuto
cauetur: ⁊ per cõſequẽs nõ valuit ſentẽtia poſtea lata iuxta plene no.
ꝑ gl. ⁊ Bar. ⁊ Bal. in. l. properãdũ. C. de iudi. ⁊ per Jo. and. in addi.
Spe. in tit. de offi. dele. §. reſtat. ver. qđ ſi ſtatutũ. ⁊ hoc ſolũ ſufficeret
ad victoriã huius cauſe. ¶ Sed ad maiorẽ declarationem deſcẽdam
ad ſcdm dubium. Preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ illud im-
pedimentũ fuiſſet legitimũ. nunquid ſentẽtia poſt terminũ lata fuerit
nulla. Et primo videt̃ ꝙ nõ: q2 nõ valẽti agere nõ currit tp̃s. vt in. l. j.
in ſi. C. de anna. excep. ⁊ l. in rebꝰ. C. de iure do. ⁊ c. q2 diuerſitatem. de
cõceſ. p̄ben. Preterea ſtatutum nõ diſponit vt ſnia poſt terminum la-
ta ſit nulla: ergo debet valere cũ fuerit intra terminum q eſt terminꝰ
iuris. d. l. properãdum. C. de iudi. ¶ Ego vero contrariã ſententiam
in caſu noſtro arbitror veriorem: quia ſtatutum diſponit ſimpliciter ⁊
indiſtincte quod vltra duos vel tres menſes nõ duret inſtãtia: ⁊ nul-
lũ caſum excipiat: ergo indiſtincte dз intelligi. vt in. c. ſolite. de maio. ⁊
obe. ⁊ c. ſi romanoꝝ. xix. diſt. maxime cum tractetur de modico preiu-
dicio: q2 perempta inſtãtia nõ perit cauſa nec acta ipſiꝰ: ſed acta litis
dũtaxat. Inno. in. c. cãm que. de teſti. ⁊ Bar. in. l. cũ lite mortua. ff. iu-
di. ſolu. Hinc eſt qđ propter modicitatẽ preiudicij currũt tempora ad
preſentãdum patronis etiam impeditis. vt in. c. cũ propter. de iurepa-
3 trona. ⁊ ibi aperte hanc rationem tenuit Pe. de anch. † ꝙ tẽpus pre-
fixum inſtãtie currit etiã impeditis: ⁊ videtur hoc probari in. l. prope
randum. prealleg. in. §. ſin autem. ⁊ ſequenti iuncta glo. Item ⁊ ſecũ-
da inſtãtia perit propter fauorem publicum ne lites ſint immortales.
vt. l. properandũ. ⁊ c. finem. de dolo ⁊ contu. ergo ſtatutum imponẽs
finem inſtãtie nõ eſt reſtringendũ: ſed generaliter vt loquat̃ intelligẽ-
dum: vt in. c. odia. de re. iur. Item ⁊ tertio hoc expreſſe videtur ſentire
4 Bal. in. d. l. properãdũ. j. reſponſo. ver. qđ ergo ſi ſtatutũ. † vbi dicit ꝙ
ſi ſtatutũ diſponat ꝙ omnis cauſa terminet̃ intra duos menſes a tẽ-
pore citationis cũ hoc ſtatutũ corrigat ius ciuile: q2 dat nouã formaз.
⁊ nouum tempus debet ſeruari in ſuis puris terminis: vnde ſentẽtia
poſtea lata nõ valet ſз eũ. Quarto ad idẽ adduco no. ꝑ Bart. in auſ.
ei qui. C. de temp. app. vbi dicit ꝙ ſi appellãs impediat cauſam proſe
qui intra bienniũ currit tp̃s inſtãtie: ſed ex cã legitima dat̃ reſtitutio.
⁊ hoc multi ſequunt̃ in. c. ex rõne. de app. Si ergo hoc procedat in in-
ſtãtia cauſe appellationis vbi tractatur de magno p̄iudicio cũ perem
pta inſtãtia cã ſit deſerta: fortiꝰ idẽ dicẽdũ i inſtãtia cauſe principalis
vbi ſolũ pereunt acta litis: vt. s. dixi qđ plura. nã de hoc videt̃ caſus
in. l. ſed ⁊ ſi ꝑ pretorẽ. §. ſi forte. ff. ex qui. cau. ma. vbi tẽpus currit tem-
pori quo quis agere nõ põt: licet detur reſtitutio. Et elegãter facit ad
5 hoc dcm̃ Bar. in. l. ſenatꝰ. ff. de offi. p̄ſi. vbi poſt Gui. de cug. tenet † ꝙ
impedimẽtũ legitimũ veniens poſt inchoatã preſcriptionẽ nõ impe-
dit tp̃s currere ꝑ illũ tex. ſecꝰ dicit ſi impedimẽtum fuit a ꝑncipio. ⁊ ſic
intellexit. i. d. l. i. C. de anna. exce. ⁊ Cy. l. in rebꝰ. C. de iur. do. alle. in cõ
trarijs. Et qcqđ ſit in alijs caſibꝰ certũ eſt ꝙ ad perimẽdã inſtãtiã tẽ-
pora currũt etiã impeditis: q2 agit̃ de modico p̄iudicio: vt predixi. d.
l. ꝓperandũ. Hec tñ oĩa limitarẽt ſm ea q̃ dici in. c. pe. de iudi. in qua-
dã addi. vbi omnino vide addi. ij. Nec obſtat ꝙ non diſponat ſniam
poſtea latam nõ valere: q2 ſatis eſt ꝙ ſtatutũ dicat inſtantiã amplius
non durare. reperit̃ ergo ſnia lata ſine inſtantia ergo nulla. vt. l. pro-
latã. C. de ſen. ⁊ videtur gl. Bar. ⁊ Bal. in. d. l. properandũ. ⁊ Jo. an.
in Spe. in loco preallegato. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. vj.

1 Trãſactio facta ſpecialiter ſub certis rebus ⁊ iuribus ad alia non
expreſſa etiam ſimilia non extenditur.
2 Imperator dicitur dominus orbis.
3 Preſcriptio. x. annorum in incorporalibus currit ſine titulo.
4 Iudex ferens ſniam iniuſtam amplius illam mutare non poteſt cuз
ſit functus ſuo officio.

IN queſtiõe q̃ vertitur inter
reuerẽdũ p̄rez dñz Gabrielẽ abbatẽ monaſterij ſancti Sal
uatoris de mõte annato noĩe ſui monaſterij ex pte vna et
hoĩes caſtri abbatie de mõte annato ex alia: viſis plene i pũcto narra
tis qnqꝫ eliciunt̃ dubia ſup qbꝰ petit̃ de iure ꝯſiliũ. ¶ Primũ eſt ꝙ
bãchũ ꝑſonis dicti caſtri ſoluit certã quãtitatem pecunie pro gabella
ipſiꝰ caſtri: vt nullus poſſit i dicto caſtro preter eũ carnes vẽdere de
qua qdẽ pecunia dictũ cõe cõſueuit ꝑ multa tp̃e dare dicto monaſte-
rio tertiã partẽ ſicut cõſueuit dari de multis alijs obuentionibꝰ ⁊ re-
ditibus dicti caſtri vigore cuiuſdã cõpoſitionis ſup illis certis rediti-
bus obuenientibus inter monaſterium ⁊ cõe dicti caſtri facte. Nunc
aũt dictũ cõe reſiſtit: ⁊ nil de illa vult dare monaſterio ea ratione p̄tẽ-
ſa: q2 in cõpoſitiõe nulla fit mẽtio de macello: ⁊ nunq̃ ſe cõe ad illius
partẽ monaſterio obligauit ſoluẽdã. Pro parte vero mõaſterij allega-
tur ⁊ dr̃ ſibi deberi vigore dñij qđ habet in dicto caſtro: cũ dcm̃ caſtrũ
tota ſua curte ⁊ diſtrictu ptineat iure dominij ⁊ plene proprietatis ex
titulo donationũ factarũ a regibus principibus romanis ad dictum
monaſteriũ: hodiernis tẽporibus ſub iuriſditione abbatis cõſiſtat vt
patet ex multis q̃ abbas exercet in tali loco de quibus plene in caſus
narratiõe. vt infra aliqđ dicit̃. Itẽ allegat monaſteriũ ꝯſuetudine ꝓ
ſe. Et primo diuini numinis poſtulato ſuffragio attingã hoc dubiuз
⁊ ꝯſequẽter alia ſuo ordine ſubiũgã. videt̃ enim primo ꝙ cõmunitas

1 dicti caſtri iuſte moueat̃ ad negãdã pſtationẽ ptis dicte gabelle: † q2 tranſactio facta ſpecialiter ſuper certis rebus ⁊ iuribus ad alia nõ expreſſa ẽt ſimilia nõ extẽdit.vt.l.age cũ gemmiano.⁊.l.ſi de certa re.C. de tranſac.no.in.c.j.eo.tit.⁊.l.licet.C.de iudi.ſed trãſactio ſeu compoſitio de tertia pte monaſterio ſoluẽda fuit reſtricta ad certos reditus: ⁊ certa bona:nec aliquid fuit expſſũ de macello vel alijs quibuſcũq₃ reditibus:ergo cõmunitas ad iſtius ⁊ aliorum redituum non expreſſorũ in cõpoſitiõe partẽ aliquã ſoluẽdã nõ tenetur.maxime q2 nõ poteſt dñs a ſubditis extraordinaria ⁊ nõ ꝯſueta exigere.x.qõ.iij.q2 cognouim⁹.⁊ de pace iur.fir.c.hac edictali.§.illicitas ẽt exactiões. coll. x.⁊ in auſ.vt nulli iudi.§.ſi ꝓo.col.ix.Scdo ad idẽ ꝓbat̃ ſic.Cõmunitas ad hãc partẽ ſoluẽdã ſe nunq̃ obligauit.ergo nulla actio ad hãc partẽ ſoluẽdã cõpetit:q2 vbi nõ eſt obligatio ceſſat actio eſt eñ obligatio actiõis mater.l.licet.§.ea obligatio.ff.de ꝓcur.⁊ ſine actione nemo recte experitur.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de nego.geſ.Tertio non obſtat ꝯſuetudo ꝓ monaſterio allegata:q2 ex annua preſtatione gratis facta nõ naſcit̃ obligatio ſoluẽdi in futurũ cũ quelibet pactio habuerit effectum ſuũ ſc₃ donationẽ:vt in.l.ſi certis annis.C.de pac.⁊.c. peruenit.cũ ibi notatis.de cẽſi.Hinc dixit Bar.in.l.cũ de in rem ver. ff.de vſu.ꝙ ſi ruſtic⁹ preſtitit alicui per decẽnium vnũ par caponũ nõ propter hoc ſequit̃ vt in futurũ obligetur ad ſoluendũ.ex his eñ que gratis fiũt non naſcitur in futurũ aliqua obligatio.xvj.q.j.poſſeſſiones.Hinc dicit Inno.in.c.cum eccl'ia ſutrina.de cauſa poſſeſ.⁊ ꝓprie. ꝙ ſi vnus epiſcop⁹ in domo alterius epi:vel vnus miles in domo alterius multis vicib⁹ hoſpitaret̃ nõ ꝓſumeret̃ queſita ſeruitutis poſſeſſio vt in futurũ teneret̃ illu₃ hoſpitari.¶ Contrariã partem omni affectione religionis ceſſante in caſu noſtro arbitror veriore₃ ⁊ credo ꝙ monaſterio contra dictũ caſtrũ ſeu ipſius cõmunitatem multa cõpetãt in hoc remedia.Et primo pro fundamẽto oĩm dubiorũ premitto ꝙ oĩs iuriſdictio ⁊ diſtrictus ꝑ totũ orbẽ eſt apud principẽ de iure cõmuni.vij.q.j.in apibus ⁊ vn⁹ eſt princeps.c.ſolite.de ma.⁊ obe.⁊.c. duo ſunt.xcvj.diſt.vbi dicitur ꝙ duo ſunt qui regunt totum orbe₃ a deo proditi.Papa ſc₃ in ſpũalibus:⁊ Imperator in temporalibus

2 hinc†imperator dr dñs:vt.l.deprecatio.ff.ad.l.rhodiã.de iac.⁊.ſ. bene a zenone.C.de quadri.preſcri.cũ ſimi.Domini autẽ prediorũ non habent iuriſdictionẽ nec diſtrictũ.vt.c.hac edictali.§.ad hec qui allodium.de pace iura.fir.col.x.Alij vero inferiores iuriſditionẽ exercentes habẽtes eã a principe ⁊ nõ iure ꝓprio.ipſe enim princeps creauit dignitates.vt in.c.j.quis dicat̃ dux:marchio:comes.⁊c.⁊ idẽ not.idẽ Bal.ꝑ illũ tex.dicẽs omnes dignitates a principe profluere tanq̃ a fonte vñ in eo ſunt omnes dignitates.ſicut videt̃ in papa qui creauit inferiores dignitates.xcij.diſtin.c.j.⁊.ij.Ipſe etiã imperator iuriſditionẽ magiſtratibus tribuit ipſos creãdo vel cõfirmando: vel preſtando autoritatẽ creandi vel cõfirmandi:vt in.d.c.hac edictali.§.iudices vero.⁊.ff.de offi.ꝓfec.vrb.l.j.§.cũ vrbem.⁊ in auſ.de defen.ciui. adeo ꝙ ẽt minima iuriſditio nõ poteſt cõferri ſine autoritate principis mediata vel immediata ſ̃m Bal.⁊ bñ in dicto.§.ad hec alleg.no. in.l.⁊ q2.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ in.l.priuatorũ.C.eo.⁊ per Inno.in.c. cum ab eccleſiarũ.de offi.ordi.hinc colligit ibi Bald.ꝙ iuriſditio non poteſt vendi cum ſit imperatoris.oẽs eñ iuriſditiones ſunt apud Ceſarẽ tanq̃ apud fontẽ a quo fluũt refluũt ſicut flumina a mari fluũt: ita ꝙ ab eo fluunt per ꝯceſſiones cõmiſſiones ⁊ cõfirmationes,ad eũ autẽ refluũt ꝑ appellatiões,nullitates ⁊ q̃relas.de qbus cũ princeps incipit cognoſcere oib⁹ alijs eſt impoſitũ ſilẽtiũ:vt no.Bal.in.d.§.ad hec.⁊ Bal.⁊ Inn.in.c.cũ.M.ferra.de cõſti.¶ Ex his infero ꝙ iuriſditio quantũcũq₃ minima nõ eſt apud homines dicti caſtri: maxime attentis notatis per Inno.in.c.cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo.vbi dicit ꝙ de iure cõi caſtrũ non habet diſtrictum ſeu iuriſditionẽ vel pertinentias ſed ex ſpeciali diſpoſitione cõſueuit caſtrõ certum territoriũ aſſignari quod ſibi in iuriſditione ⁊ datis debeat reſpondere.⁊ Barto.in.l.j.ff. de dam.infec.dicit qd apud caſtrũ ciuitati ſubiectum nulla eſt iuriſditio:ſed nota eſt apud regimen ciuitatis.facit.c. conqueſtus.de foro compet.⁊.l.qui ex vico.ff.ad municip.Eſt autem iuriſditio penes abbatẽ cui fuit plene collata per principe₃ romanum:vt dicitur in facti narratione.Et etiã in poſſeſſione:vel quaſi multorũ iuriũ per que cognoſcitur ꝙ apud eum ſunt regalia:⁊ ea que ſunt meri mixti imperij: bona eñ deſcendẽtiũ ab inteſtato ſine propinquitate vſq₃ ad tertiu₃ gradũ:de quo in cõpoſitione deuoluũtur ad eum q2 de iure communi adeo ſunt regalia ⁊ mixti imperij,quod nõ pertinẽt ad ciuitatem ſeu caſtrũ:ſed ad principem tñ.vt.l.vnica.C.de bonis vac.lib.x.⁊.c.vno que ſunt regalia.col.x.⁊ no.Bar.in.l cũctos populos.in fi.C.de ſum. trini.⁊.l.ij.ff.de iure fiſ.Idẽ in bonis prouenientibus occaſione delicti.hec eñ ſunt regalia.vt no.in iuribus proxime allegatis.nec in iure cõi pertinẽt ad caſtrũ vel ad ciuitatẽ.vnde caſtrũ de quo agit̃ habuit duas partes,cõdẽnationẽ nõ de iure cõmuni,ſed vigore illius compoſitionis inter monaſterium ⁊ cõmunitatẽ inite.Itẽ ad abbatẽ appellatur tam in ciuil.bus q̃ in criminalib⁹,nec cõſtituitur ibi magiſtratus ſeu offcialis niſi abbas ſit pncipalis in electiõe ⁊ in multis alijs abbas eſt in poſſeſſione iuriſditionis.Sed quicquid ſit adductum in compoſitione hoc certum eſt quod ex conceſſione principis plenaria iuriſditio eſt apud abbatem quã etiam mortuo abbate caſtrum exercere non põt:vt not.Inno.in.c.cũ acceſſiſſent.de cõſti.ſed ſuccedit cõuent⁹ iuxta no.per Inn.in.c.cũ dilectus.de ꝯſue.facit cle.ne in agro. de ſtat.reg.Ex quo infero in caſu noſtro ꝙ de his que ſunt iuriſditionis maxime vel minime nõ põt cõmunitas illius caſtri impedire niſi quaten⁹ eſt cõprehenſum in dicta cõpoſitione cũ abbas habeat fundatam intentionẽ pro ſe in totũ vigore priuilegiorũ ⁊ longiſſime conſuetudinis:vt in.c.cũ venerabilis.de relig.do.c.cum dilectus.eo.titu. Quinimo nõ prodeſſet preſcriptio legitima niſi in vno articulo q2 cũ aliud eſt in poſſeſſione ⁊ quaſi ꝯnalis iuriſditionis exercende, poſſeſſio in vno articulo non extẽditur ad reliquos:ſed tantum eſt preſcriptum q̃tum eſt poſſeſſum:vt in.c.auditis.⁊.c.cũ olim.de preſcrip.no. Inno.clare in.c.dilectus.de capel.mona.⁊ Bart.in.l.j.§.ſi quis.ff.de itin.actuq₃ priua.¶ Ex his clare patet deciſio queſtionis noſtre quo ad vnum principale remediũ qd abbati cõpetere poteſt.dico enim ꝙ impoſitio gabelle carniũ ⁊ ꝓhibere ne alius vendere poſſit ſit iuriſditionis:⁊ merito computari poſſit inter regalia ⁊ cũ ſit quedã collatio extraordinaria nõ pertinet ad caſtrum ſed ad abbatẽ qui habet regalia in loco illo.vt in.d.c.vno que ſunt ergo.facit.l.ij.C.de vec.⁊ cõmiſ. vbi dicitur quod ciuitas nõ põt erigere vectigalia niſi habeat regalia vt no.Bart.in.l.ij.ff.de iure fiſci.nec etiam alias exactiones facere poteſt nec enim preter illum qui habet regalia nulli ſunt cõceſſa:vt.l. vna.C.de ſuperindic.⁊ ibi per Bart.ciuitas vel caſtrum pro neceſſitate propria:puta pro debito poſſit,imo compellat̃ imponere ſingulis collectam vt ſic ipſa vniuerſitas ſit ſoluendo.vt not. gloſſ.in.l.j.ff.qd cuiuſq₃ vni.⁊ in.c.cũ dilecta.de reſcrip.⁊ Barto.plene in.l.iiij.§.actori.ff.de re iud.Non tamen poteſt imponere collectam pro re publica. vt dicta.l.vna.de ſuperindic.vbi no.expreſſe Bar.ergo commoditas huius gabelle non põt pro aliqua parte pertinere ad caſtrum:ſed ad abbatem qui habet regalia ⁊ merũ ⁊ mixtum imperiũ.niſi quatenus per dictam compoſitionẽ ſibi decretum eſt.commoditas enim ſequitur habẽtẽ iuriſditionẽ.vt in cle.ſtatutũ.de electione:nec põt cõmunitas allegare in hoc ꝓſcriptionẽ:q2 cõtra eccleſiã nõ currit preſcriptio minor.xl.an.vt in.c.de quarta.⁊.c.illud.de preſcri.Itẽ requirit̃ bona fides:vt in.c.fi.⁊.c.vigilanti de preſcr.Sed in caſu noſtro eſt preſumptio malefidei cum notiſſima ſint in loco priuilegia monaſterio circa plenũ dñium cõpetẽtia ⁊ fama vulgariſſima eſt in dicto caſtro ⁊ locis vicinis.ꝑ hec eñ ꝓbat̃ mala fides.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca. ¶ Secundum remedium principale eſt vt abbas petat tertiã parte₃ ſolutam rõne longe conſuetudinis.Si enim per decẽnium aliqd annuatim ſoluerit eccleſie videt̃ ſoluẽtes fauore pie cauſe inducere cõſuetudinẽ.nec pñt illã cõſuetudinẽ deinceps tollere vt eſt text.in.l.pe. C.de ſacroſanc.eccl.⁊ ibi hoc no.Bar.ad idẽ bon⁹ tex.in.c.ad apoſtolicam.de ſimo.⁊ qd ibi no.¶ Tertium remediũ vt abbas intentet remedium qd legitur ⁊ notat̃.in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.vbi ꝑ Bar.⁊ ꝑ canoniſtas.in.c.ꝑuenit.de cẽſi.vbi dicit qd cõitas ſoluit per decẽnium tertiã partem vigore compoſitionis:⁊ per caſum decennij probatur cõpoſitio:licet nõ cõtineatur in antiqua compoſitione.potuit enim de nouo interuenire que preſumit̃ per curſum decẽnij ꝓbata ſolutione annua.¶ Quartum remedium vt fundet ſe ſuper ꝓſcri-

3 ptio.nã in iſtis incorporalibus currit ꝓſcriptio decẽ annorũ † ſine titulo.l.ſi qs diuturno.ff.ſi ſer.vẽ.no.glo.in.c.cũ eccleſia ſutrina.de cau. poſ.⁊ ꝓprie.ſicut in ſeruitutibus cũ hic nõ agat̃ de maximo preiudicio.cũ nõ preſcribat̃ ius in totũ.iuxta no.per Bar.in.d.l.cũ de in rem verſo.Et hec ſufficiãt quo ad primũ dubiũ.¶ Ex predictis infero ad deciſionẽ ſcdi dubij qd eſt tale.Ex forma ſtatuti dicti caſtri ꝓhibetur cõmitti homicidiũ ſub pena eris ⁊ pſone ⁊ ſi cõtingat homicidiũ committi iubent̃ bona homicide deſtrui.Demũ ꝯtigit qd qdã habẽs domum cõmiſit homicidiũ cuius domus ex forma ſtatuti veniebat deſtruẽda:quã cõe pro ſe accepit.⁊ tenet bladũ in ea.monaſterium vero petit tertiã ptẽ vigore cõpoſitionis inter eos inite:in qua inter cetera cauet̃ qd de cõdẽnationibus maleficiorũ ⁊ dãnorũ datoꝝ q̃ exigũtur ab officialib⁹ dicti caſtri tertia pars eſt monaſterio dãda: relique vero due ptes debẽt remanere apud cõe qd debet ſubire o.a onera cõitatis.cõmune vero negat dare dictã tertiam partẽ domus dicens ꝙ debebat deſtrui:⁊ ſi deſtructa fuiſſet mõaſteriũ nihil habuiſſet.Querit̃ quid iuris?Dico ergo ꝙ cõe predictũ non potuit diſpoſitionẽ ſtatuti relaxare vt non deſtrueretur domus:tũ q2 vt predixi in precedẽti dubio plenaria iuriſditio preter q̃ in exceptis in cõpoſitiõe eſt penes monaſteriũ:relaxare ꝓ ſtatutũ penale vl'penã imutare eſt iuriſditiõis.

4 ¶ † Quinimo iudex q tulit ſniam etiã iniuſtã cũ ſuo ſit functus officio:nõ põt amplius illã corrigere vel mutare.vt.l. moris.§.ſed dãnare.ꝓſi.⁊ ſi forte.ff.de penis.l.iudex.⁊ ibi per Bar.ff.de re iudi.l.j.ff.ad turp.nec põt inferior ſtatuta iudex ſine cauſa diſpoſitionẽ ſtatuti in pena imponẽda violare:vt no.bar.in.d.l.j.ad turp.⁊.l.qd ergo.§.pena grauior.ff.de his q no.iſa.⁊ eſt bon⁹ text.in.c.l₃.de penis facit qd no. j.q.vij.§.niſi rigor.⁊ ꝑ Inn.in.c.j.de ꝯſti.⁊.c.cũ ad monaſteriũ.de ſta. reg.Itẽ q2 in cõpoſitione expſſe cauet̃ vt ſine licẽtia abbatis certa ſolẽnitate interueniẽte nõ poſſunt ſtatuta dicti caſtri corrigi vel mutari.vnde cũ cõmunitas non habeat poteſtatem corrigẽndi vel mutãdi ſtatuta

ſtatuta:nec habeat iperiū in dicto caſtro:nō video quo iure aut qua
fronte poſſit cōitas alterare penaꝫ maxime iam incurſam vt hic erat:
ſolius enī habentis iura principis eſt tollere ſeu impedire penam iam
commiſſaꝫ:vt.d.l.moris .ver.⁊ ſi forte. Ex quo cōcludo qꝺ cōitas nō
potuit de iure facere quin dicta domus deſtrueret̃:ſꝫ ſi abbas vult cō
ſentire qui habet regalia in loco:tūc pōt dubitari nunqd rōne debeat
aliquid habere de dicta domo.naꝫ vr̄ qꝺ tota debeat eſſe abbatis:qꝛ
in cōpoſitione ſoluꝫ dꝛ:vt de oībus penis que peruenirent ad cōe di-
cti caſtri vel ad manus camerarij ipſius cōis:vel ad aliud ꝓ dicto cōi
tertia pars ſit ⁊ eſſe intelligatur monaſterij ⁊c. Hec aūt pena nō perue
nit ad cōe dicti caſtri cū ex diſpoſitione ſtatuti veniret deſtruēda: ſed
ex alteratione pene quā facit abbas tāꝙ h̄ns regalia in loco cadit ip
ſo iure in dn̄ium abbatis:qꝛ bona deliquētiū in caſu publicatiōis nō
veniūt ad cōitatē:vt prediri in precedenti dubio.ſed ad abbatem qui
habet regalia ⁊ merū ⁊ mixtū imperiū:vt.d.l.vna.C.de bo.vac.li.x.et
c.vno. que ſint rega.coll.x.no.Bar. i.l.ij.de iur.fiſ.preal.⁊.d.l.cūctos.
in fi.C.de ſum.tri.compoſitio enī loquit̃ de cōdēnatione quā facit offi
cialis dicti caſtri:cū ergo ſumus extra formā cōpoſitionis.tota dꝫ eſſe
abbatis domini ⁊ ſuperioris dicti loci.de preſcri.auditis.⁊.c.cū olim.
⁊ de relig.do.cū venerabilis.⁊.c.cū dilectus. Dicerē tn̄ qꝺ de equitate
debet monaſteriū reliquere duas partes cōitati:qꝛ cū ſtatuta loci nō
debeant corrigi vel mutari ſine cōſenſu vtriuſqꝫ.ſ.cōitatis ⁊ abbatis.
debet in hac alteratione pene interuenire cōſenſus vtriuſqꝫ:⁊ per con
ſequens videt̃ ꝙ dicta domus ſit ꝓ condēnatione ⁊ pena maleficij:qꝛ
vbi eſſet pena maleficij nō deberetur nec monaſterio nec cōitati.ergo
eſt diuidenda prout habet̃ in compoſitione magna:qꝛ due partes re
linquent̃ cōitati ꝓ officialibꝰ cōitatis ⁊ alijs operibus ad que abbas
nō tenet̃:ſed cōitas dūtaxat:cū enī alteret̃ pena deſtructiōis in publi
cationem dꝫ cenſeri iure publicationis:facit qꝺ in ſimili no.Bar.in.l.
cū duobus.§.idem rn̄dit.ff.pro ſoc.⁊ qꝺ no.in.l.ſi enī.§.qui iniuriarū.
ff.ſi quis cau.⁊.l.ſed ⁊ ſi rē ⁊ ꝓtiū.ff.de pe.here.⁊.c.eccleſia ſancte ma
rie.vt lit.pend. ¶ Concludo ergo ex oībus predictis qꝺ penā deſtru
ctionis domus non potuit remittere ſine cōſenſu abbatis:⁊ ſi vult cō
ſentire debet habere ad minus tertiā partē. ¶ Tertiuꝫ dubiū eſt. Ca-
uetur ſtatuto dicti caſtri:ꝙ vinū forēſe nō poſſit mitti in dicto caſtro
vel curia ipſius ſub certa pena:demū cōitas illius caſtri conceſſit qui-
buſdam cōductoribus cauponarū vt ſoluta certa quātitate pecunie
cōitati poſſint vinū in dictū caſtruꝫ mittere. Querit̃ an cōitas potue-
rit hoc cōcedere ſine abbatis licētia:an de dicta pecunia valeat mona
ſterium aliquid habere. Ego puto hoc dubiū ſatis decidi ex preceden
tibus:nā nō ſpectat ad ciuitatē vel caſtrū ꝓhibere:ne vinū mittat̃ in
caſtrū vel vēdere gabellā vini mittēdi in caſtrum cum iſta dependeāt
a iuriſdictione:⁊ regulariter oēs iſte executiones ſunt iure ꝓhibere: vt
dixi.ſ.in primo dubio facit vltra vbi alleg.l.vnica.C.de mona.⁊ me
lius.in.l.j.§.cura carnis.ff.de of.ꝑfe.vrb.vbi patet qꝺ cura victualiuꝫ
ſpectat ad officiū ꝑfecture vt diſponat de pretio:⁊ vn̄ ⁊ qualr̄ veniāt
⁊ ſimilibus ad idē.l.j.C.de epiſc.aud.⁊.l.imperatores.ff.ad leg.iul.de
anno.vbi bonus tex. Et ſi quid ꝓ his vendendis ſoluerit debet cede-
re habenti regalia ⁊ nō ciuitatis:vel caſtro ſubiecto:ad hoc qꝺ no.ſup
tub.de anno.⁊ trib.li.x.⁊.l.vna.C.de ſuperindic.e.lib.⁊ qꝺ ibi no. Itē
cōitas:vt.ſ.dixi in alijs dubijs nō pōt vigore compoſitionis mutare
ſtatuta dicti caſtri ſine licētia abbatis. Quare concludo qꝺ cōitas nō
potuit dare licētiā mittendi vinū in ciuitate ſine licentia abbatis cu-
ius autoritate ſtatuta facta fuerūt ad hoc ꝙ no.Bar.in.l.omnes po
puli.ff.de iuſt.⁊ iur.nec imponere illā gabellam abbate inſcio:nec ſibi
lucrifacere ſed abbas in oībus debet eſſe principalis:⁊ credo qꝺ quic
quid inde perceptū hactenus fuit pertineat ad abbatē qui habet re-
galia ⁊ vt merū ⁊ mixtū imperiū in illo caſtro preterꝙ in exceptis in
dicta cōpoſitiōe in qua nō fuit facta de hoc caſu ſeu vēditiōe mētio:
⁊ ideo remanſit in plena ꝑtāte abbatis.l.age.⁊.l.ſi de certa.C.de trāſ
act.⁊.d.c.cū venerabilis.⁊.c.cū dilectus.de reli.do. Sed ꝓ futuro tem
pore ſatis honeſtū ⁊ iuſtuꝫ putarem:vt nō fiat ꝯ ſtatuta antiqua ⁊ cō
tra compoſitionē niſi de cōſenſu cōitatis ⁊ abbatis:⁊ ſi conueniūt vt
vinū mittant ſub certa gabella ꝯueniāt ⁊ de diuiſione lucri.naꝫ equū
eſt vt cōitas aliquid habeat ex quo ſubdit oīa onera caſtri:ſꝫ mero iu
re inſpecto deberet totū lucrū ad abbatē habentē regalia in loco ꝑti-
nere.ar.i.d.c.vno.q̄ ſint re.col.x.vbi dꝛ ꝙ extraordinaria collecta qua
lis eſt iſta eſt de regalibꝰ.ad idē.d.l.vna.C.de ſupindic. ¶ Venio ad
quartum dubiū qꝺ ſic ponitur:dictū cōe caſtri abbatie locauit certas
cauponas exiſtētes in ſtrata per quā itur romā:ibiqꝫ receptantur ho
ſpites ⁊ vendit̃ eis vinū ⁊ alia victualia ⁊ que habeant̃. Monaſteriū
petit illā penſioneꝫ quā cōitas recipit dicēs ꝑtinere ad illud:qꝛ locus
in quo ſunt fundate caupone ꝑtinet ad dn̄ium monaſterij. Cōe ꝯtra
dicit dicens pertinere ad ſe vigore cōpoſitionis ſepedicte cū de rebus
ibi ſpecificatis dūtaxat monaſteriū debet habere tertiā parteꝫ ⁊ non
de alijs. Mihi breuiter videtur ꝙ monaſterium foueat iuſtitiaꝫ.nam
de iure cōi hoc clariſſimū eſt ⁊ qꝛ cū locus ſpectet ad dn̄ium monaſte
rij ergo edificiū cedit ſolo: per ꝯn̄s monaſterio preſertim cum cōitas
ſciens locum pertinere ad dn̄ium monaſterij fecit ibi cauponas:vt in
§.cuꝫ in ſuo ſolo.inſti.de rerū diui.maxime in fi.§.ad idē qꝺ legitur ⁊
no.in.c.apoſtolicos.xij.q.ij. Nec obſtat cōpoſitio quā ꝓ ſe allegat cō
tas: qꝛ ibi dicitur ꝙ territorium caſtri debeat pertinere ad cōitatem:
ſed compoſitio interuenit ſoluꝫ ſuper quibuſdam reditibus ⁊ boniſ⁊
vt de illis monaſteriū haberet tertiaꝫ partem:in alijs ergo ibi non ex
preſſis plenum ius remāſit monaſterio tanꝙ dn̄o ⁊ ꝓprietario caſtri
cū ſua curte ⁊ diſtrictu:vt ꝑtꝫ in priuilegijs:vt in.d.l.age.⁊.l.ſi de cer
ta.C.de tranſa.⁊ in.d.c.cū venerabilis.⁊ in.c.cū dilectus.de relig.do.
Concludo ergo qꝺ pēſio cauponarū debet integre cedere monaſterio
niſi alio iure ſpāli cōitas iuuetur:ſed ſi fecit expēſas in cauponis bo-
na fide pōt illas recuperare a monaſterio ꝑ exceptionē doli mali:vt di
cit tex.in.d.§.cū in ſuo. ¶ Venio ad quintū ⁊ vltimuꝫ dubiū. Cōe di
cti caſtri iā ſunt plures anni ꝓ tolerādis expēſis cōis ſtatuit ⁊ ordina
uit qꝺ qcunqꝫ laboret de terris cōis daret ꝓ terratico cōi certas mē-
ſuras frumēti:de quibus terris añ dictū ſtatutū nihil ſoluebat̃ mona
ſterio vel cōi:ſꝫ libere dabatur facultas hoībus dicti loci laborādi in
illis terris ad eorū vtilitatē ne ꝓpter paupertatē hoīes caperent aliuꝫ
incolatū:monaſteriū petit nūc tale terraticū hactenus receptum ſibi
reſtitui tāꝙ dn̄o ⁊ ꝓprietario illiꝰ territorij:cōitas vero dicit ꝙ imo
ꝑtinet illud terraticū ad cōitatē:⁊ hoc vtitur vigore quiuſdā ſtatuti
ipſius cōitatis.cuius cauebat̃:qꝺ quicūqꝫ vellet laborare de terris cō
munis deberet certū modū tenere ita qꝺ diſponebat tāꝙ de re ꝓpria
⁊ monaſteriū habebat volumē illoꝝ ſtatutoꝝ nūꝙ ꝯdixit. ¶ Ego in
hoc dubio ſic puto dicendū ꝙ cuꝫ monaſteriū habeat intentionē fun
datam vigore priuilegiorū:qꝛ totū territoriū dicti caſtri iure proprie
tatis ⁊ dn̄ij fuit prorſus collatū monaſterio:debet de iure habere ter-
raticū dictarum terrarū cuꝫ ꝑuenerit ex re ſua vn̄ pōt repetere a cōita
te.arg.in.l.mater.⁊ qꝺ ibi no.C.de rei vē.⁊ in.l.ſi me ⁊ titiū.ff.ſi certuꝫ
pet.⁊ qꝺ ibi no. Sed videndū eſt nūc nunquid cōitas iuuet̃ aliquo iu
re ſpāli. Et ꝑfecto vigore compoſitionis nō iuuat̃:qꝛ de hoc nulla fit
ibi mētio:ergo remāſit in plena ꝓprietate monaſterij:vt.ſ.in alijs du
bijs clare patuit. Sed dubiū nunqd iuuetur vigore ſtatuti preallega.
Et certe ex ſolo tenore ſtatuti nō iuuat̃ qꝛ in ſtatuto non exprimunt̃
terre:ſed generaliter dicit̃. Quicūqꝫ voluerit laborare de terris cōis.
Unde hec incertitudo nō cōſtituit cōe in aliqua poſſeſſione alicuius
terre:vt.l.iij.§.incertā.ff.de acqui.poſ.facit tex.in.l.ſi ſic.ff. de lega.j.ij.
rn̄ſo.⁊ per illū tex.dicit ibi Bar.poſt Dy.ꝙ ſi qs dixit:quicquid ha-
beo in tali loco de monaſterio:per hoc monaſteriū nihil acqrit niſi ap
pareat ⁊ probet̃ quid ſpectabat ibi ad donatorē: ad ideꝫ.l.legaui.ff.
de lib.le. Idē dico ſi in ſtatuto eſſent certe terre expreſſe:⁊ aſſerat̃ in eo
qꝺ ſint cōes.nā ex hac ſola denomiatione ⁊ aſſeueratiōe nō acquirit̃
aliqua poſſeſſio cōitati:qꝛ ad acqrendā poſſeſſionē nō ſufficit animus
ſed requirit̃ etiā corpus vt ſic corporalr̄ inter poſſeſſionē: vt.l.licet.C.
de acq.po.⁊.l.iij.in princ.ff.eo.hinc dꝛ ꝙ poſſeſſio hꝫ plurimum facit
vt.c.cū noſtris.de ꝯceſ.ꝑbē. Preterea alio exiſtēte in gn̄ali poſſeſſione
totius diſtrictus caſtri nuda aſſeueratio facta in ſtatuto cōis non ha
bet ꝑiudicare vero dn̄o ⁊ poſſeſſori:vt in.l.non nudis aſſeuerationibꝰ;
⁊.l.nō epl̄is.C.de ꝓb. Hinc in ſimili dixit notabilr̄ Inn.in.c.dilectus.
de capel.mo.qꝺ ꝑ gn̄ale bannū factū ab aliquo tanꝙ dn̄o prohibens
delicta ſub certa pena nō acqrit̃ poſſeſſio iuriſdictionis alio genera-
liter poſſidente. ¶ Sed ſi hoīes ꝑtextu illiꝰ ſtatuti laborauerūt illas
terras tanꝙ ꝑtinentes ad cōe ⁊ cōi rn̄debāt:an tūc cōitas fuit in poſ
ſeſſione percipiēdi penſionem monaſterio ſciēte ⁊ nō ꝯdicēte:iuxta ea
que legunt̃ ⁊ no.in.c.cū veniſſent.de reſti.ſpo.⁊.l.ꝙuis.⁊.l.qui vniuer
ſas.ff.de acqui.poſ.⁊ dico qꝺ acquiſiuit poſſeſſionē illarū dūtaxat ter
rarum reſpectu quaruꝫ ꝑcepit terraticū vel aliū actum exercuit per
quem querit̃ poſſeſſio.ad alias enī terras nō extēdit̃ poſſeſſio:ex quo
monaſteriū poſſidebat gn̄aliter:vt in.c.cū cōtingat.de deci.⁊ ꝑ Inn.
in.d.c.dilectus.⁊ per Bar.in.l.j.§.ſi quid.ff.de iti.actuqꝫ priua. Sed
videndū eſt qꝺ operet̃ talis poſſeſſio. Dico enī ꝙ ſi non poſſederunt
per quadraginta annos certū eſt ꝙ nō currit preſcriptio contra mo-
naſterium.vt in.c.de quarta.⁊.c.illud.de preſcri.⁊ ſi fuerit in malafi-
de teneretur reſtituere quicquid inde percepit:vt in.c.grauis.de reſti.
ſpo.⁊.l.domū.C.de rei vēd. Malafides autē preſumitur ſi fama erat
in loco qꝺ ille terre erant monaſterij:vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſu-
cap. Si aūt erat bone fidei:⁊ tūc ſi terraticū extet tenet̃ illud reſtitue
re monaſterio.vt.l.certū.C.de rei ven. Si vero eſt cōſumptū:nec cōi-
tas eſt facta ex hoc locupletior nō tenet̃ ꝫm oēs:vt no.in.l.ex diuerſo
ff.de rei ven.⁊ inſti.de offi.iudi.§.j.⁊.d.c.grauis.ſꝫ ſi cōitas eſt effecta
ex hoc locupletior:ſunt opi.glo.cōiter tenent ꝙ nō tenet̃.vt no.in iuri
bus ꝑri.alleg.ſed Bar.in.d.l.ex diuerſo.⁊ Moder.in.d.c.grauis.te-
nent ꝯrium. Et hoc puto verius ⁊ hoc ex equitate.l.ſi me ⁊ titiuꝫ.ff.ſi
cer.pe.debes enī teneri ſi ex re mea vel mihi debita effectꝰ es locuple-
tior:vt ibi. Si autē cōitas poſſidet per.xl.ann.bona fide terras ꝑſcri-
pſit. Sed videndū vtrū ſit ꝑſumptio male fidei ꝓpter famā ꝑmiſſaꝫ.
nā hoc caſu nō preſcriberet:vt in.d.c.fi.de preſcrip.⁊ not.Bar.in.d.l.
celſus. ¶ Cōcludit ergo tam in predictis ꝙ in oībꝰ alijs qꝺ oīa rega
lia ſeu que ſunt meri vel mixti imperij pertinēt ad monaſteriū niſi vi
gore compoſitionis vel alio iure ſpāli pertineāt ad cōitatē. Ex predi
ctis facile patet reſpōſio ad cōtraria ſuperius formata ⁊ ſimilia que
formari poſſent ⁊ reuidēdo ſpecifice dico nō obſtare primum ꝯrium

quia non monaſterium nō petit ꝑdicta vigore cōpoſitionis que fuit
ſpālis:⁊ reſtricta ad certa iura ⁊ bona:ſ3 vigore generalis dñij.⁊ pro
prietatis que habet vigorē priuilegiorū in dicto caſtro ⁊ tota ſua cur
te ⁊ diſtrictu.Similimodo tollit̃ ſcđm ꝯtrīuꝛorit̃ eñ abbati ius agēdi
ad predicta ⁊ ſimilia nō ex obligatione ꝗſita facto hoīm dicti caſtri
ſed largitione principū romanoꝝ quorū fuit dare abbati dicti mona
ſterij regalia ⁊ merū ⁊ mixtū imperiū in dicto caſtro.Ad tertiū rñdeo
multiplr̃.Et primo qđ monaſteriū fundat̃ ſe vt ſepe dictū eſt ex priui
legio ⁊ donatione romanoꝝ principū ſeu īperatoꝝ vetuſtiſſima ꝯſue-
tudine ꝯfirmata.Et hoc reſpectu totius,reſpectu vero ꝑtis fundare
ſe pōt ſuper preſcriptione vel ꝯſuetudine fauore eccſie:vt.ſ̃.pleniſſime
dixi.Et hec in dei nōie ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.vij.

1 ☞Eccleſia non obligat̃ ex mutuo facto etiā prelato niſi debitoꝛ ꝓ-
bet pecuniā in vtilitatē eccleſie cōuerſam nec etiā ciuitas.nu.2.
3 Onus probandi incumbit mandatum aſſerenti.
4 Tacendo ſe gerere ꝓ ꝓcuratore videt̃ quis mandato conſentire.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi
dio ex corde poſtulato:tria circa ꝑmū dubiū formatū ſunt
examināda.¶ Primū nunqđ dñs archieps̃ florētinus ſit
ſiue fuerit debitor in ꝗtitate pecunie ꝑ clerū florentinū ſibi pro ſorte
ſeu capitali poſtulata.¶ Scđm preſuppoſito qđ fuerit an ſit hodie
liberatus vigore cōpoſitionis facte inter eū ⁊ ſyndicos ſeu gerentes
tunc ſe ꝓ ſyndicis dicti cleri. ¶ Tertium preſuppoſito qđ liberatio
ſeu compoſitio nō valuerit an dictus archieps̃ teneat̃ ad intereſſe ſeu
vſuras quas Clerus creditoribus mutuātibꝫ aſſerit ſe ſoluiſſe pro ſa-
tiſfactione totiꝫ cleri florētini.¶ Venio ad primum:videt̃ eñ dñ3 ar
chiepm̃ teneri et obligatu3 fuiſſe ac eſſe dicto clero ī ſorte petita. nam
⁊ ſi nullū ꝑceſſit mādatum ex parte dñi archiepi:attamē ex quo cā
incumbēte archiepatui clerus ſoluit pōt đ iure repetere ab eccleſia ſeu
prelato qđ impedit:ad hoc bonus tex.in.c.quicūq3.xij.q.iij.vbi dicit
ꝙ ſi clerus etiā rector eccleſie aliqđ de ſua ſubſtantia impendit in vti-
litatibus eccleſie pōt totum illud ab eccleſia repetere:⁊ hoc eſt clariſſi
mum etiā de iure ciuili ꝑ totum ti.de nego.geſt.maxime in.l.ſi qs ne-
gotia aliena.la.j.⁊.ij.ff.de neg.ge.⁊ qđ leg.⁊ no.in.l.ſoluendo.eo.titu.
Scđo ad idē facit.c.j.de depo.vbi ꝓbat̃ ꝙ ſi pecunia recepta per ſingu
larem de eccleſia ſit ꝯuerſa in vtilitatē eccleſie pōt agi ꝯ eccleſiā ad re-
ſtitutionē.ad idē.c.qđ quibuſda3.de fideiuſ.vbi đr ꝙ ſi circa mādatū
accepit clericus etiā religioſus pro eccleſia pecuniā mutuā:⁊ eā in vti-
litatē eccleſie cōuertit tenetur eccleſia.Sed in caſu noſtro negari non
poteſt qn pecunia illa fuerit ī vtilitatem archiepatus conuerſa:quia ſi
clerus pro portione ⁊ dño archiepo tāgēti nō ſoluiſſet:de ſuo dñs ar
chieps̃ fuiſſet ſoluturus:vt in.l.in pupillo.ff.de ſo.ergo archiepatꝫ te-
netur clero de ſorte petita ſatiſfacere:⁊ qđ dñ3 archiepm̃ oportuiſſet
de ſuo ſoluere:ꝓbat̃.nam archieps̃ eſt de clero ⁊ caput cleri:vt in.c.ſi
ſnia.de ſen.excō.li.vj.⁊ clarius ꝓbatur per locum a ſpeciali:in.c.qꝛ pe
riculoſum.eo.ti.⁊ lib.facit.xij.q.j.duo ſunt genera.ideo onera clero in
cumbētia tenet̃ archieps̃ pro rata eum cōtingēte ſubire:qꝛ qđ omnes
tangit ab hoībꝫ d3 cōprobari:in.c.ad hec.de offi.arch.⁊ nature cōſo
num eſt illos non recuſare onera q reru3 commoda amplectuntur:vt
d.tex.in cle.j.in prin.de cenſi.Et qđ prelati eccleſiarū teneant̃ vna cu3
alijs clericis ad ꝓcurationes legatoꝝ ⁊ nūtioꝝ aplice ſedis ⁊ alia extra
ordinaria onera.eſt tex.aptus in cle.ij.§.ſunt ⁊ nōnulli.de cēſi.⁊.c.cu3
inſtātia.e.ti.iuncto.c.ego.N.de iureiurā.¶ Sed his nō obſtantibus
ꝯtrariam ſententiam in caſu nr̃o cenſeo ꝑſtationem vc3 qđ dñs archieps̃
1 minime teneat̃ ad ſortē petitā.Moueor principaliter † qꝛ eccleſia nō
obligat̃ ex mutuo facto etiam a prelato niſi debitor ꝓbet pecuniam
fuiſſe in vtilitatē eccleſie cōuerſam.vt in auť.hoc ius porrectum.C.de
ſac.ſan.ec.canonizata.x.q.ij.hoc ius facit ꝙ leg.⁊ no.maxime ꝑ Inn.
2 in.c.j.de poſtu.Nā ⁊ ciuitas † nō obligat̃ mutui datione niſi ꝓbetur
pecunia verſa in eiꝫ vtilitatē:ille qui ꝯtxit dūtaxat obligat̃:vt in.l.ciui
tas.⁊ ibi plene per Bar.ff.ſi cer. pe.vbi ſimplr̃ concludit ide3 fortius
in eccleſia:ſed in caſu noſtro nō ꝓbat̃ illam pecuniā in vtilitatē archi
epatus verſam directe vel indirecte.ergo dñs archieps̃ ad illā reſtituē
dam conueniri non poteſt.Si eñ de facto clerus fuit ſoluere coactus
ſibi imputet:maxīe cū a dño archiepo ꝓ illa pecunia ſoluenda nullu3
acceperit mandatum:pro hoc no.gl.quā Bar.multū notauit in.l.nā
⁊ ſeruius.ff.de neg.geſ.vbi concludit ꝙ ſi qs de facto fuit compulſus
pro alio ſoluere:nō propterea habet regreſſum ꝯ illū ꝓ quo indebite
ſoluit.Non eñ h3 quis actionem nego.geſto.ꝓ eo qđ indebite eſt ſoli-
tum:vt in.d.l.ſi qs negotia ⁊ iniuria vni facta:alteri facta etiā in re il
la autori obeſſe nō d3:vt in.c.ſi.de emp.⁊ ven.⁊.l.ſi imprudētiā.in ꝑn.
ff.de euic.Quinimo ⁊ ſi extraordinaria onera incūbebāt non debuit
clerus illa ꝑ ſe abſq3 dño archiepo approbare vel ſingulis de clero di
ſtribuere:quoniā īpe dñs archieps̃ debuit eſſe principalis.in approba
tione ⁊ erogatione.vt eſt tex.aptus.in.c.nō minus.de immu.eccle.et
in.d.cle.ij.de cenſi.quinimo ſuꝑ ſtatu eccleſiarum ſuarum non licet in
ferioribus clericis facere ſtatuta ſine epi.conſenſu: vt not.Innoc.in.c.
cum acceſſiſſent.de conſti.⁊.c.requiſiſti.de teſta.vbi dicit ꝙ nullum ſta
tutum poteſt facere eccleſia cathedralis vel alia ſine cōſenſu epi:niſi
forte eſſent aliqua minima:facit glo.in.c.ij.de ver.ſig.lib.vj.non ergo
poteſt dici hoc negotiū vtiliter ceptu3:cum forte ſi dñs archieps̃ fuiſ-
ſet tunc reqſitus vt portionē ſuam ſolueret illa onera nō approbaſſet
ſaltem in totum vel aliter limitaſſet erogaſſet ⁊ diſtribuiſſet:vel pecu
niam aliunde cōgſiuiſſet:ad hoc.l.ſ3 an vltro:maxime in fine.ff.de ne
go.geſt.Preterea ſicut vniuerſitas ciuitatis nō libere ardua explicat
ſine ſuo rectore:vt.l.obſeruarē.C.de decu.lib.x.⁊.l.pe.⁊ vlti.de legat.
eo.lib.ita ⁊ fortius clerus non debuit hec ſatis ardua attētare ſine ap
probatione dñi archiepi.d.c.nō minus.⁊ ipſe debet eſſe ordinatus in
cunctis.vt in.c.ꝑlectis.§.ad epm̃.xxv.diſtin.Et hoc quo ad primum.
¶ Concludo ergo do.archiepm̃ minime fuiſſe obligatū in quātitatē
ſortis petite ꝑ clerum niſi clerus probet qđ pecunia ſit verſa in vtilita
tem eccleſie directe vel indirecte mō predicto.Ad ſcđm dubiū primo
dubio preſuppoſito:ſcilicet ſine veritatis preiudicio qđ dñs archieps̃
fuerit ab initio obligatus ad ſoluēdū ſortē pro rata eū contingēte:an
ſit hodie liberatus vigore cōpoſitionis facte cu3 dictis ſyndicis cleri:
3 cū neget̃ a clero illos ad hoc fuiſſe mādatos.Et vr̃ prio ꝙ nō:qꝛ † aſ-
ſerenti mandatū incūbit onus ꝓbandi:vt in.c.j.de ꝓcu.⁊.l.j.C.eo.tit.
adeo ꝙ ſi in ſnia dicit̃ eā fuiſſe latam ꝯ procuratorem certe ꝑſone non
ꝑ hoc probat̃ mandatū: nec ꝓdeſt ſnia eam habenti niſi ꝓbet māda-
tum:vt dicit gl.no.in.c.cū in iure.de offi.dele.facit auť.ſi qs in aliquo
documento.⁊ qđ ibi no.Bar.C.de edē.⁊ gl.in.c.abbate.de ver.ſigni.
Nec cancellatura debiti facta in li.cleri.habet prodeſſe dño archiepo
qꝛ potuit ꝑ debitorem vel amicū ſuu3 cācellari:vt no.Bar.poſt doc.
in.l.ij.ff.de pac.reprobādo gl.que voluit ſimplr̃ ꝙ ſi inſtrumentu3 de-
biti reperit̃ cancellatum penes creditorem ꝑſumit̃ debito ſatiſfactu3.
ar.in.l.ſi chirographum.ff.de ꝓb.non eñ hoc indiſtincte eſt verum qꝛ
ſicut non probat̃ debito ſatiſfactū ex eo:qꝛ inſtrumētū reperit̃ penes
debitorē:qꝛ potuit illud ſubripere:vt le.⁊ no.in.l.j.§.ille aūt.C.de lat.
li.tol.ita neceſſario nō probat ſatiſfactionē cācellatio qꝛ ſicut pōt ſur-
ripi ⁊ tradi creditori:ita pōt clādeſtine ꝑ nō habētem ꝑtātē cācellari.
¶ Sed ego ꝯtrariam ſnīam arbitror in materia nr̃a preualere.Moueor
principaliter de duplici capite.Primo qꝛ vt narrat̃ in poſitione ca-
ſus illi q cōpoſitione3 fecerūt gerebāt ſe publice ⁊ palam pro ſyndicis
cleri.⁊ ita cōiter tenebant̃ ⁊ reputabant̃ ⁊ exercebāt officium pleniſſi
mum ſyndicatus recipiēdo credita ⁊ ſoluēdo ⁊ compēſando ſeu com
ponēdo ⁊ finiēdo:vnde clerus hoc vidēs ⁊ nō contradicēs etiam ſi nō
habuiſſent mandatum vr̃ tunc mandatum dediſſe vt no.dicit Inn.
in.c.ex parte decani.de reſcri.⁊ ſequunt̃ dñi de rota.deci.cccclxiij.⁊ ſe-
quēti:l3 Bar.aliud ſenſerit.in.l.ſepe.ff.de re iud.⁊ Cy.in.l.ſi pecuniā.
C.de neg.geſt.S3 ꝑfecto nō mouent̃ bonis rōnibus.nā bart.mouet̃
ex eo qꝛ cū vtiliter ageret gerēs ſe ꝓ ꝓcuratore vt exitus declarat nō
videt̃ dñs tacēs dare mandatū.ar.in.l.filiuſfamilias.§.inter.ff.de ꝓ-
cur.ꝑ illam.l.mouetur Cy.in hac ſnia:ſ3 certe hec ratio non eſt bona:
qꝛ initium in his ſpectandum eſt:vt.in.l.ſed an vltro.ff.de nego.geſt.
Si enim quiſq3 agens in iudicio pro alio preſumeretur inutiliter age
re iura nō admitterēt coniunctā ꝑſonam ſine mandato qꝛ coniuncta
ꝑſona non debet admitti cōtra ꝑſumptam voluntatē dñi:vt.l.pōpo-
niꝫ.in fi.ff.de ꝓcu.Et pro dicto Inn.ego allego tex.aptū.inſt.ꝑ quas
ꝑſonas agere poſ.vbi dicit̃ qđ ꝓcurator neq3 certis verbis neq3 ꝑſen
te aduerſario:imo plerūq3 eo ignorāte cōſtituit̃.Cuicunq3 eñ ꝑmiſe-
ris rē tuam agere aut defendere is ꝓcurator tuus eē intelligit̃:notan
da eñ ⁊ pōderāda ſunt hec verba vltima. ꝑterea vtile eſt habere pro-
4 curatorem vt in.l.j.ff.de ꝓcu.† Tertio tacendo ⁊ omittēdo ſe gerere
pro procuratore videtur quis conſentire ⁊ dare mādatu3 vt in.l.q̄ pa
titur.ff.mādati.⁊ quod no.Inn.in.c.in geneſi.de elec.Itē ex quo cle-
rus poterat impedire illorum officiū ⁊ nō fecit videt̃ cōſenſiſſe: vt le.
⁊ no.in.l.caius.ff.de pig.ac.⁊.l.fideiuſſor.§.pater.ff.de pig.⁊. c.nonne.
de ꝑſum.facit dictū Cy.in.l.inuitus.C.de procu.⁊.l.exigendi.eo.titu.
vbi dicit qđ ſi amicus vel coniuncta ꝑſona gerat ſe ꝓ procuratore vi-
detur dñs tacēs conſentire:ar.in.l.ſi ſeruus cōis.ff.de do.inter vir.⁊
vxor.refert Bart.⁊ ſequit̃ in.l.nō ſolum.§.qui alieno .ff.eo.ſed clerici
eiuſdem vniuerſitatis videntur inter ſe coniuncti ⁊ amici:ar.in.c.cum
lib.đ offi.deleg.no.glo.ſi.in ſi.in.c.vlt.de procu.⁊.c.ij.de poſtu.vel ſal
tem debemus tenere qđ ſi gratis ſe pro procuratore geſſit dño ſciente
⁊ nō contradicente preſumat̃ habuiſſe mandatum:⁊ tamen vt onus
probandi ꝯtrarium incūbat dño rogāti:vt tenet Ant.de but.i.d.c.ex
ꝑte decani.⁊ bene facit tex.preal.inſti.de his ꝑ quos agere poſ.in fin.
⁊ qđ notanter ponit Inno.in.c.veniens.de ver.ſig.lib.vj. vbi dicit in
ter cetera qđ ſi aliquis petat aliquid ex contractu ꝑlati mortui vel vi
uentis:vt per inſtrumenta tabellionis ſufficit agēti probare cōmunē
opinionem qđ habeatur pro prelato vel notario quouſq3 probabitur
cōtrariū.ar.C.de teſt.l.j.C.de ſen.⁊ interlo.om.iud.l.ij.item ex quo li-
bri cleri erant penes illos preſumunt̃ habuiſſe mandatu3:ad qđ facit
quod legit̃ ⁊ not.in.c.coram.de offi.deleg.⁊ no.glo.in.l.fin.C.de pac.
dot.per Bal.in l.ſi qua per calūniā.C.de epiſ.⁊ cleri. Ex ſcđo capite
principaliter moueor:qꝛ ex quo liber cleri reperitur cācellatus:⁊ alle-
gatur ibidem cancellationis cauſa.ſ.propter compoſitione3 factā cū
domino archiepo preſumendū eſt quod legitime illa compoſitio in-
terceſſerit

terceſſerit:⁊ qꝺ fuerit facta ꝑ habentem poteſtatẽ:⁊ de conſenſu cleri.ꝑ id qꝺ leg.⁊ no. in.l.j.ff.de his que in teſt.delẽ.⁊ qꝛ dñs archiepũs non eſt talis ꝑſona que ſubtraxiſſe vel cancellaſſe preſumat̃ dictum librum:vt no.in.d.l.C.de lati.lib.tol.⁊ per Bar.poſt Jac.de are.in.d.l.ij.ff.de pac.preterea cũ iandudũ fuerit facta cãcellatio debiti allegata cauſa cõpoſitiõis:⁊ nũꝙ per clerũ aut officiales cleri fuerit aliquã do ꝯtradictu ſeu ꝓteſtatũ incontrarium ſatis preſumendum eſt qꝺ de volũtate cleri proceſſit.ar.opti.in.c.j.de frigi.⁊ mal.⁊.l.fi.C.de his qui a nõ domino ma.imputandum eſt eñ illi,qui in perniciẽ ſuam geſta taciturnitate firmauit:⁊ multum bene facit tex.iũcta gl.Jnn.in.c.olim.de offic.dele,arguendo de eo qui exceſſit fines mandati dño ſciente ⁊ nõ ꝯdicente ad eum qui nullũ habeat mandatũ: preterea ſicut,clerus adducit librũ pro ſe cui nõ eſt ſtandum in preiudicium dñi archiepĩ:vt.l.rõnes.⁊.l.exemplo.C.de prob.ita debet recipere q̃ ſunt contra ſe quatenus ibi narrat̃ compoſitio facta cum dicto archiepõ:vt eſt tex.in.l.publia.§.fi.ff.depo.maxĩe qꝛ liber facit fidẽ contra dominum ſed nõ ꝓ eo:iuxta,no.ꝑ Bar.in.l.nuda.ff.de do.⁊.l.admonendi.ff.de iureiur.⁊ in auẽ.⁊ ſi cõtractus.C.de fide inſtru.⁊ hec de ſecũdo dubio. ¶ Uenio ad tertiũ primi dubij qꝺ fuit an p̃ſuppoſita obligatione reſpectu ſortis teneat̃ dñs archiepũs ad vſuras ſolutas ꝑ clerum pro illa portione contingẽte dñm archiepiſcopũ.Et videt̃ primo qꝺ ſic:qꝛ clerus nõ petijt vſuras:ſed vt intereſſe:ergo põt etiam illas petere de iure canonico:vt probatur in.c.conſtitutis.⁊.c.ꝑuenit.de fideiuſ.⁊.c.dilecti.de foro compe.no:gl.in.c.conqueſtus.de vſu.⁊ in.l.curabit.C.de act.emp.ꝑ Jnno.in.c.ſacro.de ſen.excõ. ¶ Cõtrariam partem in terminis noſtris puto veriorẽ:vt.ſ.dñs archiepũs nullo mõ teneatur ad vſuras quas clerus ſoluit ꝑ ea que pleniſſime ponit Jo.an.ſuper regula dãnum.de reg.iur.li.vj.in merc.aut enim clerus ſoluit illas vſuras ignorante dño archiepõ:⁊ non repetit .d.l.ſiqs negotia.ff.de neg.geſt.nõ eñ vtiliter geſſit:⁊ ideo nõ repetit.l.ſed an vltro.ff.eo.aut ſoluit dño archiepõ ſciente ⁊ patiente:⁊ idẽ qꝛ imputandũ eſt clero qui ſe ſpõte,in hoc obtulit:arg. in.l.⁊.ſi bonafides.ff.depo.et c.bona fides.e.ti.ſicut enim grauat̃ illius cõditio qui ſe depoſito obtulit:vt ibi:ita ⁊ cleri cõditio que ſponte ſine dñi archiepĩ mandato vſuras ſoluit:aut ſoluit dño archiepõ ſciẽte ⁊ mãdante vt ſe obligaret etiam ad vſuras ⁊ etiam non repetit cum non interuenit iuramentum:debuit enim excipere qꝺ vſure erãt indebite tamen cuẽ omiſerit ſponte exceptionẽ cõpetentẽ dño archiepõ q quantũcũꝙ promiſiſſet ſoluere: potuiſſet nihilominus excipere:vt.c.debitores.de iureiu.ergo ſibi imputandũ eſt vt.l.fideiuſſoꝛ.ff.mã.⁊ qꝺ leg.⁊ not.in.l. exceptiones que ꝑſone.ff.de excep.⁊.l.exceptione.ff.de fideiuſ.Quinimo ſi clerus fuiſſet coactus ſoluere vſuras adhuc nõ repetit ex quo nõ obligauit ſe archiepõ mandãte:ar.d.l.exceptione.⁊ qꝺ no.Joan.an.in.d.regula damnuẽ.Nec obſtat ſi dicat̃ dictũ archiepiſcopũ fuiſſe interpellatum vt ſolueret:⁊ vnica interpellatio ſufficit ad conſtituendũ queẽ in moꝛa:vt leg.⁊ no.in.l.titia ſeia.§.vſuras.ff.de leg.ij.⁊.l.ſi ex legati cã.ff.de ver.ob.⁊.l.moꝛa.⁊.l.ſciẽdum.ff.de vſu.⁊ ſufficit interpellatio extraiudicialis:vt no.bar.in.d.l.ſi ex legati.⁊ probat̃ in.d.l.moꝛa.qꝛ clerus nõ potuerit conſtituere in moꝛa dñm archiepm cuẽ nõ eſſet debitoꝛ cleri.Jtem non debuit clerus in principio capere pecuniam ſub vſuris dño archiepõ nõ mandãte:vt.ſ.dictũ eſt.Quid plura de iure canonico cui hodie ſtandum eſt in hac materia:iuxta not.ꝑ glo.in regula ſine poſſeſſione.lib.vj.⁊ ꝑ Bart.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.ecc.vſure ex moꝛa nõ veniunt:licet veniat intereſſe iuxta no.in.d.c.cõqueſtus.⁊.l.curabit.prealle.⁊ per Jnno.in.c.ſacro.de ſen.excõ.Sꝫ in caſu noſtro nullum intereſſe probatum fuit ex parte creditoꝛuẽ ⁊ cum hoc intereſſe veniat ex cõtractu debuit probari per teſtes vocato dño archiepõ de cuius intereſſe agebat̃.vt eſt text.iuncta glo.in.§.non ſoluẽ.inſti.de verb.obl.not.gl.in.c.dilecti.de foro compe.Preterea poſito ⁊ non cõceſſo qꝺ vſure venirent tamen pro ea quantitate qua clerus reperitur obligatus dño archiepõ nõ currũt vſure: ſed fit compenſatio debiti hincinde vſꝗ ad cõcurrentem quantitatẽ .tex.eſt. no.in.l.ij.C.de compẽ.⁊ ſic debet compenſari debitum charitatiui ſubſidij.Jtem debitum annuũ quod ſoluitur ſub nomine procurationis: ſi conſuetudo eſt vt ipſe clerꝰ collegialiter ſoluat:⁊ hec de tertio dubio. ¶ Expedito primo dubio principali venio ad ſcḿ in quo effectu queritur an clerus poſſit repetere a dño archiepõ qꝺ ſoluit in pecunia noĩe ꝓcurationis:maxime pro eo tpe quo dñs archiepũs non ꝑ ſe ſed ꝑ aliũ viſitauit:eo preſertim attẽto qꝺ ſiue per ſe ſiue per aliũ viſitauerit:clerici vltra pecuniã impenderunt procurationem in victualibus . Pro parte vero archiepĩ reſpõdetur:qꝺ in ciuitate ⁊ dioceſi floꝛentina inualuit hec cõſuetudo ꝑ tantum tẽpus de cuius initio memoꝛia non extitit.Et priõ videt̃ qꝺ dñs archiepõs teneat̃ ad reſtitutionẽ nedũ eius qꝺ recepit:ſed ad duplũ vt probatur in.c.exigit.de cenſi,lib.vj.⁊ ſi,intra menſem nõ reſtituit fuit ſibi eccleſie ingreſſus ipſo iure interdictus vt ibi:⁊ ꝑ ꝯñs ſi poſt menſem celebrauit reſtitutione nõ facta incidit in regularitatẽ.vt in.c.is cui.de ſen,exc,li,vj.no.gl.in.d.c.exigit.nec excuſat.c.felicis.e.ti.⁊ lib.vj.vbi dꝛ a volente põt prelatus recipere ꝓcurationẽ in pecunia:qꝛ ꝑ illud.c,moderatur.c.precedens ſoluẽ eo caſu quo recipit pecuniã a volẽte pro ſumptibus moderate faciendis.ita qꝺ pecunia ſuccedat loco victualiũ:ſimile in c.relatũ.x.q.j.Jn alijs vero nihil mutuatur de illo.c.exigit.Sꝫ in caſu noſtro dictus archiepũs recepit pecuniam vltra victualia:ergo incidit in penam illius c.⁊ tenet̃ reſtituere duplũ eius qꝺ recepit:vt ibi.⁊ facit.c.procurationes.in fi.de cẽſi.⁊ maxime hoc procedit habito reſpectu ꝙ dictus archiepũs ꝑſonalr̃ nõ viſitauit:quo caſu ꝓhibet̃ aliqd petere a viſitatis.vt in.c.ſi epũs de offi.oꝛdi.lib.vj.nec vr̃ valere conſuetudo in ꝯriũ cũ ſit irrõnabilis ⁊ inimica canonibus:vt in.c.fi.de ꝯſue.qꝺ ſit irrõnabilis ſatis colligit̃ ex his que habẽtur in.d.c.exigit.⁊.c.ꝓcurationes. preall. ¶ Sed ꝗ̃ꝙ hec vrgere videantur:tamẽ ꝯria ſñia plus plꝫ:⁊ arbitroꝛ dictũ archiepm ex duplici capite poſſe defendi ⁊ in ſua ꝯſuetudine ſcõ ſeruari.Pro intellectu primi premitto qꝺ epũs diſcurrẽs ꝑ ſuam diocesim põt exigere cathedraticũ qꝺ datur in honoꝛẽ cathedre.:vt dicit tex.in.c.j.x.q.iij.⁊ in.c.cõquerente.de off.oꝛd.vcꝫ duos ſolidos a qualibet eccleſia ſcꝫ aureos:vt in.d.c.j.iuncta gl.adeo qꝺ ſcḿ cõem opin.lꝫ in quantitate currat p̃ſcriptio:non tamen in totũ vt no.gloſſ.in.c.quicũꝙ.xvj.q.vij.⁊ plene per Jo.and.in.c.cũ venerabilis.de cenſi.⁊ hoc cathedraticum appellatur qñꝙ ſynodaticum.vt in.c.olim.de cenſi.et hoc qꝛ frequẽter datur in ſynodo:vt no.gl.x.q.j.in ſumma.Jtem premitto qꝺ qñ aliquid fuit annuatim ꝑ tp̃s tantuẽ preſtitũ de cuꝰ initio memoꝛia hoĩm nõ extitit:põt illud in futurũ peti etiã nulla cauſa expreſſa:ſed ſufficit dicere peto cenſum:ſeu annuaẽ preſtationẽ ex iuſta cauſa ab initio impoſitũ ꝑ tãtũ tp̃s ꝺ cuius ꝯrio nõ eſt memoꝛia.hoc no.tenet Jo.an.in.c.ꝑuenit.de cẽſi.⁊ bar.in.l.cũ de in rem verſo.ff.de vſur.ſentit gl.xviij.q.ij.ſeruitium.⁊ eſt glo.not.que expreſſe hoc tenet etiam reſpectu epĩ.⁊ clericoꝛũ relata ad tex.j.q.j.nullus epũs grauamẽ. ¶ His p̃miſſis dico qꝺ cuẽ omni anno tpe viſitationis fuerit certa quãtitas pecunie ꝑ quẽlibet rectoꝛẽ eccleſie tradita archiepõ ꝑ tantũ tẽpus de cuius initio nõ eſt memoꝛia : debemꝰ p̃ſumere qꝺ ex iuſta cauſa hoc fuit ab initio impoſitum:⁊ foꝛte loco cathedratici qꝺ p̃ſumere eſt iuſtiſſimũ ꝑ ea que ſupꝛa dixi:ſed dꝛ ꝓcuratoꝛ qꝛ dat̃ tempoꝛe viſitationis ⁊ ꝓcurationis ſicut,cõtingit qꝺ appellat̃ ſynodaticũ qꝛ datur in ſynodo:vt.ſ.dixi:nõ eñ põt dici ꝓprie ꝓcuratio . cũ dñs archiepũs vel alius ꝓ eo viſitans recipiat ꝓcurationẽ in victualibus.ꝓcuratio eñ nõ põt geminari:facit in ſimili quod legitur ⁊ no.in.l.libertis.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ qꝺ not.glo.in.l.quinquaginta.ff.de prob.Preſumenda eſt ergo alia cauſa legitima ex curſu tãti tp̃is:vt not.in iuribus prealle.nã curſus tanti tp̃is:habet vim conſtitutionis ⁊ priuilegij.vt in.c.j.de preſcri.lib.vj.⁊.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.l.j.⁊.ij.ff.de aqua plu.arc.Et hoc preſumendum eſt maxime in caſu noſtro vt euitetur delictuẽ ⁊ multa inconuenientia que ex cõtrario ſequerent̃:de quibus.ſ.facit qꝺ in ſimili leg.⁊.not.in.l.ſi defunctus.ff.arb.tu.Poteſt ex ſcḋo capite dñs archiepũs iuuari ⁊ in ſua conſuetudine defendi tenendo qꝺ directe ſoluta ſit pecunia ꝓ expenſis alijs quas facit in viſitãdo totam dioceſim vltra victualia tp̃e viſitationis:nam nullũ ius expreſſe damnat hãc conſuetudinem ſalteẽ qñ eſt tãti tempoꝛis de cuius initio nõ eſt memoꝛia vt in caſu noſtro nam ⁊ olim ipſe habebat qñꝙ medietatẽ qñꝙ tertiam partem omnium redituũ eccleſiarum inferioꝛũ: vt leg.⁊ not.x.q.j.antiquo.⁊.c.de his.facit,quod no:Jo.an.in.c.requiſiſti.de teſta.⁊ rõne cõſuetudinis antique poteſt recipere ſeruitia ⁊ alia extraoꝛdinaria ab eccleſijs ſibi ſubiectis:vt.d.c.ſeruitiũ.xviij.q.ij.⁊.d.c.nullus epũs grauamen.j.qõ.j.Nõ mirum ergo ſi valeat cõſuetudo maxime vt antiquiſſima aliqd detur ipſo tempoꝛe viſitationis vltra victualia:ad hoc facit.c.ſi epũs.de offic.oꝛdi.lib.vj.vbi dicit̃ qꝺ qñ per ſe non viſitat nil debet petere a viſitatis vltra victualia que exhibent̃ viſitãti pro eo:qñ ergo viſitat per ſe videt̃ ſecus.Jtem ſecus quando eſt conſuetudo ita antiquiſſima.nam ⁊ ius publicum ⁊ autoꝛitate ⁊ vtilitate tollitur ex conſuetudine ſaltẽ quãdo interuenit tacitus cõſenſus pape:vt notauit in quadam extrauaganti.⁊ refert Jo.an.in.c.fi.de cenſi. lib.vj.alle.xij.diſti.nos cõſuetudinẽ.Et ego puto ꝙ etiam papa ignoꝛante põt ꝑ conſuetudinem tale ius tolli:qꝛ ſatis habetur pape ꝯſenſus per id quod habetur in.c.fi.de cõſue.⁊ hoc notanter tenuit glo.iiij.diſ.§.leges.et.viij.di.c.fruſtra.nam debemus p̃ſumere ex curſu tãti, tp̃is iuſtiſſimã cãm vt.ſ.dixi.Et notanter dixit Bal.in.c.imperialẽ.§.preterea ducatus.de prohi.feu.alie.ꝑ Fede.coll.x.qꝺ nullum eſt ius poſitiuũ quod per cõſuetudinẽ nõ poſſit tolli.ar.in.l.de quibus.ff.de legi.Quod tamen ego limito niſi ſit irrationabile.c.fi.de cõſuetu.ſed,ex curſu tanti tempoꝛis ſemꝑ p̃ſumit̃ rõnabile:vt in iuribus ſuperius allegatis.Quinimo ſi ius reprobet conſuetudinẽ:nihilominꝰ põt de nouo induci.ad hoc allego tex.iũcta glo.ſing.in verbo conſuetudine.in cle.ſtatutum.de elec.⁊ in hoc poſſent multa dici que pleniſſime examinaui in.c.ij.de ꝓba.in lec.mea,ſed hic nõ ꝓſequoꝛ:qꝛ nõ venit neceſſario examinãdũ.potuit eñ eſſe qꝺ ab initio ꝓpter paupertatẽ archiepiſcopatus hoc fuit inductum vel aliã iuſtã cãm:nec debet nunc poſt curſum tanti tẽpoꝛis refricari in dubiũ cum agat̃ de cõmodo pecuniario ⁊ nõ aĩaꝝ periculo:nec debet reprehenſibile reputari ſi ſcḋm veritatẽ tempoꝛum ſtatuta mutent̃ humana:vt in.c.nõ debet in prin.de ꝯſan.⁊ affi.Et hec ſufficiant ꝓ ſcḋo principali dubio. ¶ Nunc deſcendo ad tertiuẽ principale in quo querit̃.An clerus poſſit repetere ab archiepõ illam

quantitatē pecunie quā ſibi dedit qñ iuit ad cōciliū Senenſe. Ad qđ
breuiſſime dico nō: ad qđ allego expreſſe gloſſ. not. in. c. de ſta. reg. vbi
dicit qđ ſingule eccl'ie debēt conferre cum epo qñ vadit ad papā vel
ad regem vel ad ſynodum: vel qñ facit expēſas ꝓ aliquibus negotijs
cōibus totius dioceſis: pro hoc. xij. q. ij. c. vobis. facit qđ not. gl. in. c. q
dam monachi. xvj. q. j. ꝛ qđ leg. ꝛ no. in. c. cū apoſtolus. de cēſi. Archi
epiſcopus eñ vadit ad ſynodū ſeu ꝯciliū ꝓ cōi oim vtilitate cum fiat
pro reformatione eccleſie vniuerſalis ꝛ membrorum ſuorum: ideo ab oibus
debet comportari: facit qđ leg. ꝛ no. in cle. ij. e. ti. Preterea clerici ſpon
te ſoluēdo etiam ſi fuiſſet indebitū videtur illud donaſſe nec poſſunt
amplius repetere: vt. l. cāpanus. ff. de ope. libe. ꝛ. l. cuius per errorem.
ff. de reg. iur. Item pōt epſ inſtante neceſſitate petere charitatiuum
ſubſidium: vt. d. c. cū apoſtolus. qđ cum tunc epſ petierit nec fuit ſibi
denegatum nō poteſt clerus amplius repetere: qꝛ ex ſola penitentia
nō poteſt donatio reuocari. l. iij. C. de reuo. do. ꝛ. c. fi. de dona. Nec ob.
ſi dicat̃ ꝙ ſyndici cleri qui donauerūt dño archiepo illā pecunie quan
titatē nō habebant ad hoc ptātē: qꝛ ſatis eſt qđ clerici ſponte ſoluēdo
hoc approbarūt: ad hoc. l. ſi filius. ff. ad macedo. ꝛ qđ not. Bart. in. l.
quo eñ. ff. rem rat. hab. vbi dicit qđ ſi aliquid factū fuit noīe meo qđ
tendit ſeu tēdere poteſt ī mei preiudicium: ꝛ ego ſciens facio aliquem
actum poſitiuum qui tendit ad approbationē actus videor ꝑ hoc ge
ſtum noīe meo approbare: ad quod optime facit cle. j. de procur. ꝛ qđ
no. idem Bar. in. l. cum tabernam. §. idē queſijt. ff. de pign. Itē ſyndi
ci ſoliti erāt palā ꝛ publice conſimiles donationes facere ex cōmiſſio
ne officij: ꝛ ſic videt̃ clerus dediſſe hāc ptātē: ad hoc qđ leg. ꝛ no. in. l.
ꝙ tuberonis. ff. de peculio. ꝛ in. l. ſi filiuſfami. ff. de don. ꝛ qđ no. Inn.
in. d. c. veniēs. de verb. ſig. lib. vj. ꝛ quod habetur. in. l. non tātum. al's
incipit paulus. ff. rem ra. hab. ꝛ ꝙ ibi no. Bar. Ex multiplici ergo via
dico dictam pecuniam minime repeti poſſe. ¶ Poſtremo ad vltimū
dubium condeſcendens quod eſt: an clerus a prefato archiepo poſſit
petere vt contribuat ꝛ ſoluat partem ſuam de donationibꝰ quas fecit
clerus ſummo pōtifici: ꝛ ſoluat certa datia indicta per clerum. Con
cluſiue breuitatis cā dico qđ nō qꝛ clerus non potuit donando etiam
ſummo pontifici obligare archiepm ad cōtradicendum nec aliter im
ponere iſta datia pro vtilitate publica ſine licētia ꝛ cōſenſu dñi archi
epi cum ipſe ſit caput totius cleri: ꝛ penes eum ſit iuriſditio ꝛ non pe
nes clerum. xij. q. iij. ſine exceptione. ꝛ. c. placuit. ꝛ. c. abbatibus. ꝛ. x. q.
j. nouerint. ꝛ. c. regenda. ꝛ. xvj. q. vij. oēs baſilice. facit cle. ij. de cenſi. ꝛ. c.
dilecta. de exceſ. pla. ſicut in ſimili dr in vniuerſitate ciuitatis: vt ꝓ vti
litate publica nō poſſit ſine principe imponere hec onera extraordina
ria: imo oia ſunt interdicta: vt in. l. j. C. de ſuperindic. lib. x. maxime re
ſpectu eccleſiarum vt in. c. j. §. illicitas. de pa. iur. fir. col. x. ꝛ. c. ad decus
§. item nulla cōitas. de teſt. cōtra. li. ecc. ea. col. plene Io. and. in. c. pue
nit. de immu. ecc. vñ miror qđ dñs archiepſ patiatur qđ etiā in īferio
ribus eccleſijs abſqꝫ ſuo cōſenſu hec onera imponant cū poſſet multū
dānificare eccleſias ꝛ earū reditus ꝛ diminuere diuinum cultum: ꝛ ſub
trahere neceſſaria pauperibus: vnde epſ pōt exigere rōnem a cunctis
clericis de reditibus eccleſiarū: ꝛ videre an qñ expendant xpi ſubſtā
tiam. x. q. j. epm. ꝛ. c. cum ꝛ plantare. de priui. ꝛ ibi per Inn. hic tex. in
c. non minus. de immu. ec. dicit qđ epſ ꝛ clerus debēt conſiderare hec
onera imponenda. ꝛ mirum videret̃ ſi clerus poſſet compellere archi
epm ſuum ad donādū: vel ad ſoluēdū onera ordinaria vel extraordi
naria: vt ſic archiepſ ſubijciatur ptāti cleri: cum clerus nullā habeat
iuriſdictionē: licet pro ſuis neceſſitatibus poſſit facere vniuerſitatē q̄
tamen erit ſub epo: iuxta no. per Inn. in. c. dilecta. de exceſ. prela. facit
xj. q. j. de pſona. ꝛ. xviij. q. iiij. in vēditionibus. ꝛ. c. j. ꝛ. ij. de his q̄ fiunt
a pla. cū ſi. ꝛ facit qđ ipſe Inn. in. c. cū acceſſiſſent. de conſti. ꝛ. c. reqſi
ſti. de teſt. vbi dicit qđ etiā ſtatuta ſimplicia nō pñt facere clerici ſine
ꝯſenſu epi niſi circa leuiſſima. Et hec ſufficiāt. ꝛ ꝑ predicta patet rñſio
ad omnia cōtraria ſuperius formata. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Laurentia mulier dedit et vēdi

dit ſimul cū Ioanne marito ſuo ſibi cōſentiente ꝛ nō remanēte ſoluē
do vnam domū ipſius Ioānis pro dotibus dicte Laurētie hypothe
catam pro pretio centū florenorū cōuertendorū in reſtitutionē dotiū
Catherine vxoris premortue dicti Ioānis: quas ſupradictꝰ Ioānes
reſtituere tenebat̃ ꝛ iurauit nō venire contra ꝯctū venditionis predi
cte. Queritur nūc mortuo dicto Ioāne: vtrū dicta Laurētia poſſit cō
ſequi iura hypothecarū ī dicta domo ſtāte lege municipali que ī his
terminis ſtat. ¶ Cōſtante vere matrimonio, ſi qua mulier de ciuitate
vel comitatu Senarū refutationem vel donationem vel remiſſionem
ſuorum iuriū dotaliū fecerit vel ſolutionem antiquam receperit a viro
ſuo vel alio pro eo de dotibus ſuis. Abſqꝫ cōſenſu quatuor ꝓpinquo
rum ſibi proximorū bone fame: quorū duo ſint ex latere patris ꝛ alij
ex latere matris ipſius mulieris ipſo iure non teneat.

¶ Conſilium. viij.

1 ☞ Mulier poteſt renuntiare iuri hypothecarum ſuarum.
2 Maritus quādo remanet ſoluendo renuntiatio hypothece nō conti
net donationem.
3 Mulier pro viro nullo modo obligatur.
4 Iuramentum preſtitū cōtra legem editam in fauorem principalter
priuatū eſt inuiolabiliter obſeruandum.
5 Iuramentum vbicūqꝫ eſt illicitū ꝛ iniuſtum ex parte recipientis: li
cet ex parte preſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari poteſt ni
hilominus peti abſolutio ab epiſcopo.
6 Iuramentū vt ſit vndiqꝫ licitū debet habere tres comites veritatem
iudicium ꝛ iuſtitiam.
7 Iurās petēs abſolutionē a iuramento nō venit cōtra iuramentum.

Omnipotētis dei poſtulato

ſuffragio. Tria ad deciſionem huius dubij videnda ſunt.
¶ Primo nunquid ceſſante iuramēto preiudicauerit ſibi
mulier predicta in iuribus hypothecarū ſuarum ex predicta venditione
ſeu cōſenſu illi preſtito. ¶ Scđo preſuppoſito qđ nō. An ſaltē ꝑiudi
cauerit ſibi ex iuramēti interpoſitiōe. ¶ Tertio admiſſo qđ ſibi ex iu
ramēto ꝑiudicauerit. An ſuperſit eidē mulieri aduerſus tale iuramē
tum aliqđ remediū legitimū. ¶ Uenio ad primū in quo prio vr̃ qđ ſi
1 bi preiudicauit † qꝛ mulier pōt renūtiare iuri hypothecarū ſuarum.
in. l. iubemus. ꝛ. l. etiā. C. ad velle. ſed vendēdo vel cōſentiendo vēditio
ne rei ſibi obligate videt̃ remittere illā obligationē: vt. l. ſicut. §. ſi volū
tate cū ſeq. ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. ergo hec mulier fecit ſibi ꝑiudi
ciū etiā ſine iuramēti interpoſitione. ¶ Sed hoc nō obſtāte cōtrariū
in dubio dico verius. ſ. qđ ex tali vēditiōe circūſcriptio iuramēto nul
lū ꝑiudiciū fuit mulieri rogatū. Primo hoc clariſſime patet ex forma
ſupraſcripti ſtatuti qđ annullat ipo facto oēm ꝯctū initū ꝑ mulierem
in preiudicium iurium dotaliū forma ibidem contenta non ſeruata q̄
in caſu noſtro minime interuenit ergo illa vēditio fuit nulla in preiu
dium mulieris cū vir nō eſſet tpe illius ꝯctus alr̃ ſoluēdo in dotibus
reſtituendis: mulier eñ vēdendo ꝛ cōſentiēdo vēditioni rei ſibi hypo
thecate ꝓ dote vr̃ remiſſionē iurium dotaliū feciſſe: vt. d. §. ſi volunta
te. qđ facere nō poterat obſtāte ſtatuto. Preterea dico ꝙ etiā ceſſante
ſtatuto non ꝑiudicauit mulieri dicta venditio meo iure cōi inſpecto.
nā cōis eſt legiſtarū opi. ꝛ Bar. ꝛ aliorū in. d. l. iubemus. ꝙ tūc proce
dit illa lex: vt valeat remiſſio iuriū hypothecarū ꝑ mulierem facta qñ
maritus in alijs rebꝰ remanet ſoluēdo. Si aūt nō remaneret ſoluendo
2 talis renūtiatio mulieri nō ꝑiudicaret. Nō qꝛ † qđ maritus remanet
ſoluēdo renūtiatio hypothece nō cōtinet donationē: vt in. d. l. etiā. ꝛ
l. ſi pignus. ff. de his q̄ in frau. cre. ¶ Sꝫ qñ maritꝰ nō eſſet al's ſoluen
do donationē ꝯtineret q̄ nō vꝫ inter maritū ꝛ vxorē: vt. ff. de do. inter
vi. ꝛ vxo. q̄ſi ꝑ totū. Preterea qñ maritus nō eſſet al's ſoluēdo mulier
ꝑ hanc renūtiationē eſſet obligata nō agere. nam ex pacto liberatorio
qs obligat̃ ad nō agendū: vt. l. vbi pactū. C. de trāſac. l. ſi vnꝰ. §. pactꝰ
3 ne peteret. ff. de pac. † Sed mulier ꝓ viro nullo mō obligat̃ vt ī auf. ſi
qua mulier. C. ad velle. ergo renūtiatio nō valuit: ꝛ hoc tenuit Iaco.
de are. in. l. meuia. §. fi. ff. ſol. mat. ꝛ Dy. in. l. pignꝰ. ff. de his q̄ in frau.
cre. ꝛ Iac. de bel. in auf. vt immobilia añ nup. do. col. vj. ꝛ Bar. in. d.
l. iubemꝰ. qđ dixi ꝑpetuo mēti tenēdū: ſꝫ maritꝰ nō remanebat hic ſol
uēdo cū ꝑdicta renūtiatio hypothece q̄ tacite reſultabat ex dicta ven
ditione ſeu cōſenſu illi ꝑſtito non habuit in aliquo preiudicare mulie
ri. Nec ob. ſi dicat̃ qđ ipſa mulier fuit illa q̄ vēdidit nō aūt pure renū
tiauit: qꝛ dico qđ ꝑtiū nō fuit ꝑ ipſam receptū ꝛ ſic ceſſat qđ leg. ꝛ no.
in. l. ſi vir vxori. ff. ad velle. ꝛ qđ no. Bar. in. d. l. iubemus. in fi. ſed ꝑtiū
debebat cōuerti ad vtilitatē mariti vt liberet̃ a reſtitutione dotiū vxo
ris ꝑdefuncte: ſi ſic in effectu obligabat̃ mulier ad nō petēdū ad vtili
tatē mariti. ꝯ auf. ſi qua mulier. C. ad velle. Ex quibꝰ oibus clare ptꝫ
cōcluſio ꝑmiſſa. ꝛ hec de primo. ¶ Uenio ad ſcđm dubiū. An mulier
ſibi ꝑiudicauerit ſaltē ex iuramēti interpoſitione. Et breuiter puto ꝙ
ſic. ꝑ. c. cū cōtingat. de iureiur. ꝛ. c. q̄uis. de pac. li. vj. ꝛ auf. ſacramēta
puberū. C. ſi aduer. ven. Statutū eñ ꝛ ius cōe annullāt hoc caſu talem
remiſſionē ꝛ ꝯctum principlr̃ in fauorē mulieris: lꝫ ſcđario in fauorem
publicum: vt. l. j. ff. ſol. ma. quo caſu valet iuramentū per illū de cuius
vtilitate principaliter tractat̃ preſtitū: vt in dictis iuribus. no. Bart.
plene in. l. ſi qs ꝓ eo. ff. de fideiuſ. ꝛ canoniſte in. d. c. cū ꝯtingat. ꝛ mul
ti legiſte in. d. auf. ſacramenta. nō eñ venit hoc iuramētū in ꝑiudiciū
aut diſpēdiū ſalutis eterne: ergo ſeruādū. d. c. cum cōtingat. ꝛ. c. ſi ve
ro. eo. ti. ¶ Reſtat ergo examinare tertium: an circa tale iuramētum
cōpetat aliqđ remediū: ꝛ videt̃ primo qđ non: ꝑ tex. in auf. ſacramēta
4 puberū. prealle. qui dicit † qđ iuramētū preſtitū cōtra legem editam
in fauorem principaliter priuatū eſt inuiolabiliter obſeruandū. ꝛ no.
verbum inuiolabiliter: ſi enim poſſet peti indifferenter abſolutio quaſi
de vento illa auf. ſeruiret: nec inuiolabiliter obſeruaret̃: ad idē dictum
c. cum cōtingat. quod mādat ſimpliciter tale iuramentū obſeruari in
damno rerū tēporaliū non obſtante: cum anima ſit cunctis rebꝰ tanꝙ
pretioſior ꝑferēda. xij. q. j. ꝑcipimus. ꝛ. c. mattheꝰ. de ſimo. ¶ Sed in
caſu noſtro predicta minime militare credo; vñ dico qđ a tali iuramē
to poteſt peti abſolutio ab epo: ſeu petere qđ dictus emptor compella
5 tur relaxare illud iuramentum. Moueor principaliter; † qꝛ vbicunqꝫ
iuramentum eſt illicitū ꝛ iniuſtum ex parte recipientis: lꝫ ex parte pre
ſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari poteſt nihilominus peti
abſolutio

abſolutio ab ep̄o:vel vt recipiēs iniuſte compellat̄ illud iuramentum
relaxare:hoc probat̄ in.c.ſi vero.ꝛ.c.verum.de iureiurā.in quibus iu
ribus relaxat̄ iuramentū pro vſuris ſoluēdis:vel per metū preſtitum
propter turpitudinē recipiētis:ꝛ idē eſt ex identitate rōnis vbicunqꝫ
aliqua alia turpitudo verſat̄ ex parte recipiētis:vt ſentit Jnn.in.c.de
bitores.de iureiu.ꝛ doc.maxime Mod.in.d.c.cum contingat.expſſe
tenet Fed.conſi.cclxiiij.ne iſte turpiter ꝛ ꝯ legem recipiens cōſequatur
cōmodū ex ſua improbitate ꝯ.l.itaqꝫ fullo.ff.de fur.cū potius debe
ret inde puniri:vt in.c.ꝛ ſi neceſſe.de do.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ.ff.de neg.ge.
6 l.ſiue.† Jtem ꝛ ſc̄do iuramentū vt ſit vndiqꝫ licitū debet habere tres
comites veritatē:iudicium:ꝛ iuſtitiā.Si aūt iſta defuerūt nequaq̄ iu
ramentū eſt ſed periuriū:ideſt illicitū iuramentū:ita dicit tex.in.c.ani
maduertendū.xxij.q.ij.ꝛ.c.ꝛ ſi xp̄s.de iureiurā.ſed iuramētū preſtitū
ꝑ iſtā Laurentiā nō habuit comitē iudiciū:q2 non fuit diſcretum ſeu
nō habuit in ſe diſcretionē:nec ex parte iurātis:nec ex parte recipien
tis cū non ex illi⁹ obſeruantia mulier ſine iuſta cā ꝯpellat̄ eſſet indo
tata:cū poſſit habere regreſſum ꝯ bona mariti cū nō ſuperſint.cōtra
l.j.ff.ſo.ma.reipublice eñ intereſt mulieribus dotes cōſeruare:vt di
cit ibi tex.item dictus emptor hoc cōtradixit cū muliere q̄ illico erat i
malū vſum:ꝛ a iure damnatū ſicut pretiū cū vſura ꝯ.l.ſi quis cū ſci
ret.ff.pro emp.ꝛ qd̄ ibi no.Bar.ꝛ in.l.ſi vero nō remunerādi.§.ſi ado
leſcēs luxurioſus.ff.de cu.fu.ꝛ alijs iuribus.hec eñ mulier vendebat
vt pretiū conuerteret̄ in reſtōnez dotiū illius vxoris predefuncte:ꝛ ſic
ad vtilitatem ſolius mariti ꝯ iura ſuperius alle.ꝛ ſic iuramentū illud
non habuit diſcretionē nec ex parte recipientis nec iurantis maxime
cū dictus emptor ꝯtraxerat cū illa muliere cōtra legē cōem ꝛ munici
palem que vetant remiſſionē iuriū hypothecarū ipſius mulieris ma
xime marito alr̄ nō exiſtente ſoluēdo:vt.s̄.patuit.Preterea prefatuz
iuramentū nō habuit comitē iuſtitiā:q2 nō fuit iuſtū ꝯhere cū muliere
que ex fragilitate ſexus ꝛ reuerētia quā habet ad maritū de facili oīa
ꝓmitteret.arg.eorū que not.gl.in.l.j.§.que onerāde.ff.quarum rerum
act.non dat̄.ꝛ.l.ſi pater.in ſi.C.de ſponſa.ꝛ ſepe multe amoroſe cōiu
ges ſe ſpoliarēt:niſi lex intercederet.ff.de don.inter virum ꝛ vxo.l.j.ij.
ꝛ.iij.Jtem fuit iniuſtū dictū iuramentū rōne doli qui interuenit re ip
ſa ꝛ ſic non ex ꝓpoſito:q2 mulier vt dixi remanet ſine iuſta cā indota
ta.paria eñ ſunt qd̄ dolus interueniat ex ꝓpoſito:q2 mulier vt dicit
tex.in.l.ſi qs cū alr̄.ff.de ver.ob.rōne vero doli ꝛ enormis leſionis fa
ciliter remittit̄ iuramentū:vt in.d.c.cū contingat.ꝛ.c.quintauallis.de
iureiur.Et ſi diceremus cōtrariū ſequeret̄ qd̄ iuramentū eſſet vinculū
iniuſtitie ꝛ iniquitatis:contra.c.quāto.de iureiurā.ꝛ.xxij.q.iij.per to
tuz.Hanc opi.qd̄ iuramentū debeat remitti tenet etiā in facilioribus
terminis Fede.conſi.prealle.vbi formans q̄ōnem.Qñ ſtatuto caue
batur qd̄ certa ꝯceſſio ſiue promiſſio facta a filiofa.ſine conſen.patris
non valeat ipſo iure etiā ſi iuratū fuerit:ꝛ quidā filiuſfa.hoc non ob
ſtante ꝓmiſit iurauit.Concludit dictus Fed.iuramentū forte obliga
torium:ſed q2 iuramentū recipiens fecit ꝯ prohibitionē ſtatuti ciuita
tis ex cauſa facti cui obtēperare debuerat ꝛ nō ꝯuenire.viij.diſtinc.q̄
contra.ꝛ.xj.q.iij.q reſiſtit.nec ex trāgreſſione debet reportare commo
dū ſed potius puniri:poteſt compelli ipſe recipiens ad relaxationem
7 iuramenti.† Nec in hoc venit ipſe iurans ꝯ iuramentū:imo petendo
relaxationez ſeu abſolutionem iuramēti fatet̄ ſe ligatū iuramento:ſic
voluit Fede.qd̄ ex ſola conuētione ſtatuti quis teneatur relaxare iura
mentū nulla alia allegata deceptione:fortius ergo in caſu nr̄o debet
relaxari dictū iuramentū qd̄ fuit preſtitum obſtāte lege cōi ꝛ munici
pali:ꝛ cū grauiſſimo dāno ipſius mulieris:que ex hoc remanet indota
ta.Jtem aptiſſime voluit Vinc.ꝛ Jo.an.eū recitando in.d.c.cū con
tingat.vbi dicit qd̄ mulier iurās in terminis illius.c.cū cōtingat.pōt
inſtare vt abſoluatur a tali iuramento:q2 cōtra ꝓhibitionē legis cō
ſentit.fortius in caſu noſtro ꝯcurrētibus alijs de quibus ſupra.Jdez
conſuluit Pe.de anc.in muliere que re ipſa fuit iuramento decepta ꝛ
late ponit in repetitione.c.canonum.de ꝯſti.ꝛ do.Anto.de bu.in.d.c.
cum contingat.vbi dicit q̄ ſiue iurans fuerit enormiter leſus in con
tractu ſiue recipiens iuramentū contraxerit cū veriſimiliter conſum
pturo:ꝛ hoc cōſtat ꝑ euidētiaz facti:q2 hic aliqualis eſt turpitudo ex
parte ꝯhentis qui materiam dat conſumptioni ad propriū conſumē
dum ꝛ lex fraudem p̄ſumit ꝯ talē:vt.d.l.ſi qs cū ſciret.ꝛ.l.ij.ff.quaruz
re.ac.non da.talia iuramenta debēt remitti ꝑ iura ſuperius allegata.
¶ Concludo ergo qd̄ ſupraſcriptū iuramentū dñe Laurentie eſt re
mittendū altero promiſſorū modoꝝ vel ꝯpellēdo recipientez ad rela
xationem vel obtinēdo abſolutionem ab ep̄o.vtrūqꝫ enim iuris reme
dium eſt neqꝫ principale:vt finaliter tenet Jo.an.in addi.Spe.in tit.
de iureiur.ſup rub.ꝛ Ant.in.c.j.ꝛ.c.debitores.e.tit.lꝫ aliud videatur
ibi ſentire Jnno.ꝛ pleniſſime hāc materiā examino in quadā mea di
ſputatione que incipit.Stāte ſtatuto:ꝛ videtur probari in.c.ſi vero.§.
verum.de iureiur.Juramento vero ſublato poterit dicta mulier vt in
iure hypothecarū ſuarū.d.c.ſi vero.in ſi.ꝛ per doc.in.d.c.cū contingat.
Ad ꝯtraria ſuperi⁹ formata facile ptꝫ rñſio.Primo enim poteſt di
ci q̄ ille qui petit abſolutionē non venit contra iuramentum imo il
lud obſeruat:vt in.c.j.ꝛ.c.ſi vero.Jtē ſc̄do procedunt illa iura quādo
vltra legis ꝓhibitionē nō interuenit alias deceptio eſt enormis leſio
ſicut in caſu noſtro cōtingit.Et hec ſolutio plus placet ꝛ ſaluatur om
nium opinio.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Statuto edicto per ep̄m Luca

num in ſynodo ep̄ali:ita cauet̄ p̄io in rub.ſic de abſentatione p̄ſbyte
rorū ab eccl'ijs:deinde in nigro ita ſubijcitur.Jtem ſtatuimus ꝛ ordi
namus ac p̄ntis autoritate cōſtitutionis monemus q̄ ex nūc prout
ex tūc pro monitis requiſitis ꝛ citatis habeant̄ oēs ꝛ ſinguli abbates
prepoſiti archidiaconi:priores:plebani:archipreſbyteri:ꝛ eccleſiaruz
parochialiū rectores:ne quis ipſorū poſſit ab eccleſia ſua ſe abſentare
vltra duos mēſes.Habēs vero beneficiū ſimplex cui cura non immi
net animarū vltra quatuor ſine noſtra ſeu noſtri vicarij licentia ſpāli
al's autem ꝯfaciēs ſit ipſo iure bñficio priuatus.¶ Alia vero cōſtitu
tutione capituli eiuſdē ep̄i autoritate edita:ita cauet̄.Jtē ſtatuerūt ꝛ
ordinauerūt qd̄ reditus ꝛ prouentus qui pro tp̄e fuerint in Lucano
capl'o:nō niſi inter reſidentes ꝑ totū annū cōtinuū ſtatuto tp̄e diuidā
tur:ſi v̄o taliter reſidentes ꝑ tres tm̄ menſes ꝯtingat abſentari ꝓpter
hoc de prebenda annua nihil penitus minuat̄:ſed ꝓ reſidentib⁹ ꝯpu
tent̄.Qui ſi vltra ꝑmanſerint ſola ſibi ꝓ rata tp̄is portio aſſignet̄ dū
modo quolibet anno ad min⁹ iam ſeruierint ꝑ ſex annos ꝯtinuos vl'
interpellatos al's nl ꝑcipiāt de p̄benda ꝛc.¶ Contingit nunc quod
ep̄s Lucanus vigore precedentis ſtatuti ꝑuauit ſeu priuatos declara
uit duos ex ſuis canonicis q ſe abſentauerunt vltra quatuor menſes
licētia ab ep̄o vel vicario noīe obtenta.¶ Querit̄ nunquid potuerit
hoc facere attētis verbis vtriuſqꝫ conſtōnis.Jtē attēto qd̄ de cōſue
tudine lōgiſſimi tp̄is canonici Lucani nō aſtringunt̄ ad reſidentiaz:
niſi ſm̄ qd̄ diſponit̄ in p̄cedēti ſtatuto:nec ſtatutū primo poſitū fue
rit aliqñ ꝑſonis canonicorū obſeruatū:lꝫ iam dudum fuerit editum.

¶ Conſilium.ix.

1 Ep̄s nō dꝫ ſine capitulo mutare antiquas ꝯſuetudines eccleſie.
2 Clericorū appellatione in materia reſtringibili nō veniūt canonici.
3 Conſuetudo eſt optima legum interpres.

Jeſu chriſti eiuſque matris

preſidio humiliter inuocato.¶ Omiſſa omni argumēta
tione q2 caſus nō vr̄ mihi multū dubitabilis.Breuiter p̄
miſſis cōſideratis dībus arbitror primū ſtatutū ad canonicos mini
me extēdendū.Moueor p̄io q2 illud ſtatutū loquit̄ de habētib⁹ di
gnitates ſiue ꝑſonat⁹ vel eccl'ias duplices ſeu ſimplices:vt ptꝫ ex te
nore ipſius ſtatuti iūcta rubrica vbi dr̄ de abſentatiōe p̄ſbyteroꝝ ab
eccl'ijs.ergo nō dꝫ extēdi ad canonicos q nō hn̄t eccl'iam:ſed benefi
ciū in eccleſia:aliud eſt eñ habere eccleſiā:aliud bñficiū in eccl'ia:vt le.
ꝛ no.in.c.ſi.de prebē.ꝛ in cle.j.de ꝯceſ.p̄bē.Sc̄do moueor ꝛ fortius cū
canonici habeāt de ꝯſuetudine vt nō teneant̄ ad reſidētiā:que quidē
cōſuetudo iure approbat̄ iuxta no.in.c.cū oēs.de cōſti.ꝛ in.c.dudum.
el.ij.de elec.non dꝫ dictū ſtatutū ad canonicos extendi:tū ne violetur
1 antiqua cōſuetudo ꝗ iure approbata:tum † q2 ep̄s non dꝫ ſine capitu
lo mutare antiquas cōſuetudines eccl'ie:vt not.in.c.conſuetudinis.de
conſue.ꝛ in dubio non debet ſtatutū referri ad caſum in quo violaret̄
antiqua conſuetudo:ar.c.j.de cōſti.li.vj.maxime attēto qd̄ illud ſta
tum eſt penale:iō eſt reſtringēdū ad hoc qd̄ no.Jnn.in.c.ſedes.de re
2 ſcrip.vbi dicit † qd̄ in materia reſtringibili appellatione clericorū non
veniunt canonice.Preterea ꝛ tertio cū de canonicis ſpāliter prouiſuz
ſit,vt habet̄ in ſc̄do ſtatuto non debet primū ſtatutū gn̄aliter loquēs
extēdi ad ſpeciē ſpāliter prouiſam:vt in.l.ſancimus.ff.de pe.Unde cō
ſidero qd̄ aut ſc̄m ſtatutū preceſſit primū ſeu primo eſt deſcriptum
ꝛ habet locū precedēs argumentatio.Aut primū primo fuit editum
ꝛ tūc per ſc̄m:q2 ſpāliter loquit̄ de canonicis limitat̄ ꝛ reſtringit̄ pri
mū q2 ſpecies derogat generi preſertim cum ſequit̄ genus vt in regu
la generi.de re.iur.lib.vj.ꝛ in.c.j.de reſcrip.ꝛ in.l.queſitum.in ſi.ff.de
ſi.inſtr.ꝛ in dubio debemus ita interpretari dicta ſtatuta vt reducan
tur ad ꝯcordiā ne vnū ꝑ aliud corrigat̄:vt in.c.cū expediat.de elect.
lib.vj.ꝑ Bar.in extrauag.ad reprimēdū ſup v̄bo nō obſtantib⁹ pri
legijs.ꝛ ꝑ Jo.an.in.c.j.de cōſti.li.vj.p̄alle.Jtē ꝛ quarto in primo ſta
tuto nō interuenit cōſenſus capituli vel cōſiliū ex quo pōt argui nulli
3 tās ſtatuti.iuxta no.ꝑ Jo.an.ꝛ Arc.in.c.j.p̄alle.¶ † Quinto ꝛ vltio
facit cōſuetudo optima legū interpres.nam vt premittit̄ primum ſta
tutum fuit receptū in canonicis:ꝛ ſic ſaltē ex eo capite:q2 morib⁹ illd
ſtatutū fuit receptū in canonicis nō debet ad eos extendi.iuxta id qd̄
legi.ꝛ no.in.§.leges.iiij.diſtin. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ita proponitur.Quidā

clericus de quodā plebanatu nouiter inueſtitutus reperit in dicta ec
cleſia aliqua bona mobilia modici valoris eccl'ie ꝑ plebanū ꝓximede
functū dimiſſa ac multa debita ꝑ eūdē defūctū noīe eccl'ie ꝯcta q ple
banus ſucceſſor creditorib⁹ vrgētib⁹ cū eccl'ia pecuniā nō hēret de di
ctis bonis mobilib⁹ aliquib⁹ ex creditorib⁹ ſatiſfecit:reliqs v̄o d̄ ſua
ꝓpria pecunia ſoluit.demū tractu tp̄is eo plebanatū dimittente fue

ceſſor in dicta eccl'ia eſt vrgēs repetit ab eo illa bona mobilia ꝑ dictū
defunctū eccl'ie dimiſſa nūc q̄rit̄ de duob⁹. Prio nunq̄d iſte quōdā
pleban⁹ poſſit legitime vrgeri ad reſtōnē dictorū bonorū. ¶ Scdo
p̄ſuppoſito ꝙ poſſit nūq̄d poſſit repetere pecuniā quā de ꝓprio ſoluit
ꝓ ſatiſfactione debitorū noīe eccl'ie ꝑ illum defunctū cōtractorū.

¶ Conſilium .x.

1 ☞ Succeſſor tenet̄ ad debita contracta per defunctum.
2 Tutor ſine iudicis autoritate pōt veſtes antiquas ⁊ ſimilia q̄ ſeruan
do ſeruari nō poſſunt diſtrahere pro ſuo arbitrio.
3 Prelatus ſeu rector eccleſie poteſt nedum in ſanitate ſed etiā in egri
tudine de aliquibus mobilibus per eccleſiā inquiſitis ꝓ ſuo arbitrio
diſponere: etiā inter eos qui ſibi ſeruierunt.
4 Rector eccleſie ſi aliquid de ſuo impendat ad vtilitatē ipſius eccleſie
eſt ſibi ab eccleſia id totum reſtituendum.

DEi omnipotētis inuocato
ſuffragio. Breuiter quo ad primū dico dictū quōdā pleba
nū ad dictorū bonorū reſtōnē minime ꝯſtringi poſſe. Mo
1 ueor q2 † ad debita ꝯcta ꝑ defunctū tenet̄ ſucceſſor maxime cum ſuc
ceſſerit in bonis illius: vt in .c. j. ⁊ q̄ȯ ibi no. de ſol. ⁊ in .c. j. de teſt. ergo il
la bona mobilia poterūt dari inſolutū vel al'r diſtrahi pro ſatiſfactio
ne creditorū cū eccl'ia tūc non haberet pecuniā vel aliū faciliorem mo
dum ſatiſfaciēdi creditorib⁹ vt in auſ. hoc ius porrectū .x. q. ij. nec fuit
opus in diſtractione illorū bonorū cū eſſent mobilia ⁊ modici valoris
interuenire ep̄i autoritatē. arg. xij. q. ij. in .c. terrulas. ⁊ melius in .l. lex q̄
2 tutores. C. de admi. tu. vbi patet ꝙ † tutor ſine iudicis autoritate pōt
veſtes antiquas ⁊ ſimilia que ſeruādo ſeruari nō pn̄t pro ſuo arbitrio
diſtrahere: rector aūt eccleſie maiorē ptātē habet ꝙ̄ tutor. vt no. glo.
v. q. iij. in .c. ſi. ⁊ Inn. in .c. pe. de iu. cal. ad idē .c. ceterū. ⁊ .c. ad hec. ⁊ .c. re
3 latū .el. ij. de teſta. vbi dr̄ † ꝙ p̄latus ſeu rector eccleſie pōt nedū in ſa
nitate: ſed etiā in egritudine de aliq̄bus mobilibus ꝑ eccl'iam acq̄ſitis
ꝓ ſuo arbitrio diſponere etiā inter eos qui ſibi ſeruierint: fortius ergo
hoc facere pōt ꝓ ſatiſfactione debitorū noīe eccl'ie ꝯtctorū p̄ſertim per
illum q dicta bona eccleſie dimiſit. ¶ Et hoc quo ad primū per cuius
deciſionē remanet ſatis clarū ſecūdū dubium alia examinatione non
dignū. Sed preſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio q̄ȯ dict⁹ quōdā ple
ban⁹ poſſit cōſtringi ad dictorū bonorū reſtitutionē, nūq̄d poſſit repe
tere pecuniā in plebano pn̄ti quā de ꝓprio ſuo ſoluit creditorib⁹ eccle
ſie: ⁊ ꝯcluſiue dico q̄ȯ ſic. tex. eñ eſt de hoc apertus in .c. ij. q. iiij. vbi dr̄
4 † ꝙ ſi rector eccleſie aliquid de ſuo impēdat ad vtilitatē ipſius eccle
ſie eſt ſibi ab eccleſia id totum reſtituendū cū nemo cōpellatur de ſuo
facere beneficiū .x. q. ij. precarie. facit .xij. q. j. manifeſte. ⁊ .c. ſicut mani
feſte. Et hec ſufficiant. Nicol. abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factuꝫ ſic proponitur. Quidam
magiſter Armagnus ciuis ⁊ habitator Fundeñ. ciuitatis. du eſſet in
vltimis cōſtitutus ſuū vltimū cōdidit teſtamētum in quo īter cetera
legata ſic diſpoſuit. Uolo ⁊ mādo q̄ȯ vxor mea dū vixerit habitet do
mū meā que eſt in parochia ⁊c. poſt eius mortem volo q̄ȯ predicta
domus vēdat̄ ⁊ pecunia ipſius domus det̄ ꝓ anima mea ad ꝓuiſio
nē meorū executorū: vxor p̄dicta poſt mortē teſtatoris ſtetit ī domo p̄
dicta demū dicti executores venerūt ad cōcordiā cū prefata muliere
⁊ ipſi mulieri vendiderūt domū ſic legatā ꝓ certo ꝓtio: executores p̄
dicti recepto pretio inceperūt exequi volūtatē defuncti: vꝫ emēdo vnā
domū paruā ⁊ eā aſſignauerūt ꝓ aīa ipſius teſtatoris vni puelle ma
ritande quo facto ipſi executores ſteterūt vltra annum ⁊ nihil de reſi
duo pecunie prefate dom⁹ vēdite diſponebāt: deniq̄ꝫ ep̄s nouiter in ci
uitate creatus ingrens de executione piarū volūtatū reperit q̄ȯ dicti
executores nō fuerāt prorſus defuncti volūtatē executi: ⁊ eo admonē
te vt ꝑficerent teſtatoris volūtatē de ipſorū ⁊ ep̄i conſenſu ꝓceſſit vt
ex reſiduo pecunie duo cādelabra argētea ꝓ eccleſia cathedrali emerē
tur ⁊ ob hāc cām exequēdā tradiderūt dicti executores dictam pecu
niam ipſi dn̄o ep̄o q dn̄s ep̄s operā dedit vt dicta candelabra habe
rent̄: ſed nō potuit illa habere. ita q̄ȯ dictus dn̄s ep̄s dictā pecuniam
apud ſe ꝑ annū ⁊ ampli⁹ retinuit: demū deceſſit dicta mulier emptrix
ep̄o retinēte pecuniā etiam poſt mortē ipſius ꝑ annū ⁊ amplius ani
mo emendi candelabra ſuprāſcripta. Nūc vero executores prefati re
petunt a dn̄o ep̄o pecuniā predictā dicentes q̄ȯ volūt illā expēdere ad
eorum voluntatē. Queritur nunquid poſſint.

¶ Conſilium .xj.

1 ☞ Diſpoſitio teſtatoris ſeruanda eſt tanquam lex.
2 Statuto ep̄i ſi cauet̄ q̄ȯ nullus clericus poſſit rē eccl'ie locare ſine ſuo
cōſenſu: ſi ip̄e ep̄s conducit videt̄ conducendo conſentire.
3 Annus nō currit executori niſi die monitionis fiende per ep̄m.
4 Executor eſt qui hꝫ nudū miniſteriū facti exequēdo diſpoſitū ꝑ aliū.
5 Stipulat⁹ ſi aliq̄s fuerit ſtichū aut pāphilū quē ipſe velit: ſi ſemel alte
rū elegit pōt mutare volūtatē ſuā donec in iudicio aliū petierit.
6 Electionem habens ex officio ſibi cōmiſſo ſi ſemel eligat etiā abſentē
non poteſt amplius variare.

CHriſti Saluatoris eiuſq̄ue
piiſſime matris noībus inuocatis. Tria ſunt ad clarā deci
ſionē p̄dictorū examināda. ¶ Primo nunq̄d dicta domus
potuerit vēdi ante mortē dicte mulieris legatarie. ¶ Scdo ſi cū ann⁹
eſſet elapſus tp̄e habite diſtribuende ex diſpōe teſtatoris: nunq̄d po
tuerint dicti executores illā pecuniā diſponere maxime ꝓ cādelabro
rum emptione. ¶ Tertio preſuppoſito q̄ȯ potuerint nūq̄d valeāt mu
tare voluntatē ⁊ illā cōuertere ad aliū piū vſum. ¶ Uenio ad primū
in quo videt̄ primo dicendū quod nō: q2 ex quo teſtator diſpoſuit vt
poſt mortem vxoris legatarie vēderet̄ nō potuit vendi ꝑ prius: ar. in
l. ſi ita relictū. §. pagaſus. ff. de le. ij. ⁊ .l. in fideicōmiſſa. §. cū pollidius.
1 ff. de vſur. ⁊ .l. qui rome. §. rn̄ſo. ff. de ver. ob. † ſeruāda eſt eñ diſpō teſta
toris tāꝙ̄ lex. xiij. q. ij. c. vltima volūtas. ⁊ in auſ. de nupt. §. diſponat.
¶ Sed hoc nō ſtante ꝯ̄ria opinio preſtantior eſt: fuit eñ hoc tp̄s ap
poſituꝫ nō fauore defuncti: ſed ipſius legatarie que potuit in hoc ſuo
iuri renūtiare non ſoluꝫ ipſa emēte: ſꝫ etiā potuiſſet cōſentire vt alteri
in vita ſua venderet̄: vt .l. quoties. C. de fideic. ⁊ .l. j. Et optime ad ca
ſum noſtrum facit tex. in .l. j. ⁊ .l. cū proponas. C. de pact. vbi probat̄ ꝙ
teſtator mādauit heredi vt ſi ſine liberis decederet reſtitueret heredi
tatē ſempronio: ⁊ potuit hoc non obſtāte heres ꝯuenire cū ſempronio
de dāda ſibi certa parte hereditatis in vita vt remitteret̄ fideicōmiſ
ſum vniuerſale. Item pōt pure fideicōmiſſarius renuntiare huic fidei
cōmiſſo ⁊ remittere heredi: vt .d. l. cum proponas. poteſt eñ q̄s renun
tiare bn̄ficio tp̄is oppoſiti in ſuū fauorē: vt .l. euꝫ qui. ff. de verb. ob. et
l. ſtipulatio iſta. §. inter icertā. ff. eo. ⁊ .c. ad apoſtolicā. de regul. accedāt
iura gn̄alia que dicūt quē poſſe ſuo fauori renūtiare. d. c. ad apoſtoli
cam. ⁊ .l. ſi quis in cōſcribendo. C. de pac. ⁊ hoc clariſſimū. ¶ Ex quo
concludo q̄ȯ valuit vēditio dicte domus ꝯſentiente dicta legataria q̄
conſenſit eoipſo q̄ȯ emit ad hoc .l. cū pater. §. libertis. ⁊ q̄ȯ ibi no. bart.
ff. de le. ij. ⁊ per Bal. in .l. ſi. C. ad macedo. ⁊ meli⁹ in .l. ſi fili⁹. C. de pe.
here. ⁊ Io. an. in regula qui tacet. de reg. iur. lib. vj. in mercu. vbi dicit
2 q̄ȯ ſi † ſtatuto ep̄i caueat q̄ȯ nullus clericus poſſit rē eccl'ie locare ſine
ſuo ꝯſenſu: q̄ȯ ſi ipſe ep̄s cōducit videt̄ conducendo cōſentire: ita di
cendū in ꝓpoſito. ¶ Ad ſcōm dubiū breuiter dico ꝙ lapſu anni non
obſtāte potuerunt deputare pecuniā dicti executores ꝓ anima teſta
3 toris de iure cōi hoc videt̄ clariſſimū: q2 † annus non currit executori:
niſi a die monitiōis fiēde ꝑ ep̄m vt exequat̄ ſeu impleat defuncti vo
luntatē ⁊ nō prius vt clare probat̄ in .c. nos q̄dē. de teſt. ⁊ ibi cōiter ꝑ
doc. ⁊ ꝑ Fede. conſi. cxxiij. Aut in caſu noſtro anni lapſum non pre
ceſſit ep̄i monitio. Idē dico ſi epiſcopatui Fūdēſi eſt ꝯſuetudo vt cōi
ter viget in alijs ep̄atib⁹ monēs ipſo facto ⁊ arctās executores piarū
voluntatū ad exequēdū intra annū al's ptās deuoluat̄ eoipſo ad ep̄ꝫ
hac eñ cōſtitutiōe nō obſtāte dico ꝙ dicti executores potuerunt poſt
annū eligere cām in qua illa pecunia expēderet̄ per ea que eleganter
notauit Bar. in .l. cū q̄dā. ff. de leg. ij. vbi dicit ſe cōſuluiſſe ꝓ iſta parte
q2 de iure cōi ille qui habet ius eligendi pauperes vel aliā cām ſi fuit
in mora eligēdi ⁊ declarādi volūtatē ſuā pōt morā illā purgare quo
adusq̄ꝫ petat̄: vt probat̄ in .l. cum quidā. ⁊ dr̄ peti per litis cōteſtatio
nē ⁊ nō aū. vt .l. ampli⁹. ff. rē ra. hab. ⁊ de iure ḡ cōi iſti excludunt̄ poſt
annū: tū q2 vt dixi nō preceſſit monitio: tū q2 iſti habebāt eligere per
ſonas vel piā cām: nō autē erant ſimplices executores itē nec vigore
talis cōſtitutionis excluderent̄: q2 cōſtitutio arctat executores: ſed iſti
ſunt ꝓprie executores cum habebāt declarare in quam cām deberet
pecunia cōuerti. † Executor eñ eſt ille qui hꝫ nudum miniſteriū facti
4 in exequēdo diſpoſitū ꝑ aliū: vt in .l. executorē. C. de exec. rei iu. hinc eſt
q̄ȯ ille q declarat ⁊ ſententiat dr̄ iudex: executor vō q exequit̄ declara
tū ꝑ iudicē. d. l. executorē. iſti aūt de q̄b⁹ querit̄ nō ſolū hn̄t ſoluere: ſꝫ
ēt declarare ⁊ eligere vn̄ virtute talis ꝯſtōnis nō electio ſꝫ mera execu
tio deuoluit̄ ad ip̄m q̄ȯ ē bn̄ notādū q2 multi in hoc errāt credētes ꝙ
indifferēter ptās talis deferat̄ ad ep̄m poſt annuꝫ: ⁊ iō ep̄s debet eſſe
cautus in ſtatuendo vt ꝯprehēdat etiā iſtos q hn̄t eligere ⁊ declarare
⁊ exeq. Cōcludo ergo ꝙ lapſu anni nō obſtāte potuerūt illi executores
nūcupati ſuā volūtatē declarare ⁊ deputare illā pecuniā in emptionē
cādelabrorū ꝓ eccleſia cathedrali: eſt eñ cā pia relinquere ꝓ ornamē
tis eccleſie: q̄nimo tale relictū p̄uilegiatū eſt a iure vt ex eo non ſoluat̄
quāta: vt in .c. ſi. de teſt. ¶ Uenio ad tertiū dubiū ⁊ vltimū nūq̄d poſ
ſint dicti executores re exiſtēte integra mutare volūtatē ſuā ⁊ cōuerte
re illā pecuniā in aliā cām. ¶ Et prio vr̄ q̄ȯ ſic ꝑ .l. q ſtipulat⁹. ff. d vb.
5 ob. vbi dr̄ † ꝙ ſi q̄s fuit ſtipulat⁹ ſtichū aut pāphilū quē ipſe vellet ſi
ſemel alterū eligit pōt mutare volūtatē ſuā donec in iudicio aliū pe
tierit: ergo idem dicēdū in ꝓpoſito. Sꝫ hoc nō obſtāte ꝯtrariū in caſu
nr̄o eſt tenēdū ꝑ .l. hmōi. §. ſtichū. ff. de le. j. ⁊ .l. ſtatuliberū. §. j. d le. ij. ⁊ .l.
apud aufidiū. ff. de op. lib. in q̄b⁹ iurib⁹ clare ꝓbat̄ q̄ȯ hn̄s electionē
ex vltima volūtate ſi ſemel eligat ſeu declarauerit volūtatē ſuā ampli⁹
variare nō pōt: ⁊ h̄ tenēt ibi cōiter gl. ⁊ do. p̄ſertim bar. nō ob. ꝯ̄riū q2
loq̄t̄ in electione data ꝑ ſtipulationē ⁊ nō ex vltima volūtate. Diuer
ſitatis rō reddit̄ duplex. Prima cōiter ꝑ gl. q2 ī vltima volūtate. eoipſo
ꝙ q̄s elegit vel volūtatē ſuā declarauit ſtatim acq̄rit̄ dn̄iū electo: per
inde ac ſi teſtator elegiſſet: vt .d. l. cū apud. ⁊ ſic nō poteſt amplius eſſe

locus pnie.nã electio quã facit ipſe cõmiſſarius attribuiť ipſi teſtõꝛi:
ita ꝙ actio ꝯpetit electo ad ius illud cõſequẽdũ:nõ ex electione con-
miſſarij ſ; ex ꝑfato teſtõ:vt eſt tex.no.i.l.vnũ ex familia.in ꝑn.⁊ ibi ꝑ
Bar.ff.de leg.ij.q̃ rõ ceſſat in ſtipulatiõe: ſ; hec rõ non vř vniuerſalis
qꝛ nõ ꝓcedit eo caſu quo legať res aliena:cũ tũc ex electiõe nõ trãſeat
dñium:iõ Bar.⁊ alij aſſignãt in dictis iuribus aliã rõnẽ hanc.ſ.quia
vltime voluntates nõ pñt ſicut ꝯctus ſtare in ſuſpẽſo:vt notãter dicit
tex.in.l.fi.ff.cõia ꝑdi.iõ ſtatim facta electione actus eſt cõſumptus et
non eſt amplius variationi locus. Ex quo ergo dicti executoꝛes ſeu
cõmiſſarij declarauerũt volũtatẽ ſuã ⁊ voluerũt ex illa pecunia emerẽ
tur cãdelabꝛa ꝓ eccľia cathedrali:⁊ maxime cũ ob hãc cãm tradide-
runt pecuniã dño epo nõ pñt amplius mutare volũtatẽ cu functi ſũt
officio ſuo:ad hoc facit.c.publicato.c.cũ inter.de ele.⁊.c.ſi compꝛomiſ
ſarius.eo.ti.lib.vj.⁊ in.c.in literis.de offi.dele.⁊.l.iudex.ff.de re iud.et
regula mutare.de reg.iur.li.vj.⁊ cle.cũ illuſio.de renũ.c.ſi tibi abſenti
de pꝛeb.lib.vj.⁊ ꝙ elegãter notauit in ſimili Bar.in.l.abſenti.ff.de do
6 na.vbi dicit† ꝙ habens electionẽ ex officio ſibi cõmiſſo ſi ſemel eligat
etiã abſentẽ nõ põt amplius variare qꝺ ſatis ꝓbãt iura canonica.ſ.
ꝓxime alle.petendo vt dicta cãdelabꝛa emanť cum annus ſit elapſus
a tpe quo eps eos monuit vt exequerenť.d.c.nos qdẽ.⁊ ſic plena po-
teſtas exequẽdi reſidet penes dñm epm.d.c.nos.in auť.de eccl.tit.§.ſi
quis edificationem.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

Conſilium.xij.

1 Abſolutio nõ debet fieri inuito iuramentum recipiente.
2 Cõtractus ab vſurario inuitus videť factus in fraudem vſurarum.
3 Notoꝛium dicitur omne pꝛobatum in iudicio.
4 Snia ſine certa quãtitate lata diciť certa ſi põt ex actis certificari.
5 Tranſigens nõ diciť ſpõte donare:ſed timoꝛ litis ⁊ vexationis ipſum
ſubeſſe compelli.
6 Obligatio ex iuramẽto acqriť ꝑncipalř deo nõ ꝑti turpiter recipiẽti.

In indiuidue trinitatis no-
mine amẽ.Et ſi copioſioꝛ elegantiſſime in facto pꝛopoſito
inſignes ⁊ famoſos ſupꝛaſcriptos doctoꝛes cõſultus ſim:
adeo vt eoꝝ autoꝛitate ductꝰ ſola ſubſcriptiõe ꝯtẽtus eẽ deberẽ:atta
mẽ ad maioꝛẽ claritatẽ vt faciliꝰ ꝯſulẽti ꝓuideať duo ſuccincte attin
gã ꝑ doctoꝛes cõſcriptos apte tacta.¶ Pꝛimũ nãqȝ vř ſupꝛaſcriptã
trãſactionẽ teneri penãqȝ ex ꝯuẽtione cõmitti abſolutionẽqȝ a iuramẽ
to denegandã foꝛte qm̃ ⁊ ſi in veritate ꝯctus fuerit pignoꝛatitius et
feneratitius in foꝛma vẽditionis ⁊ emptionis cõceptus:attamẽ cum
lis fuerit mota nõ aduerſus ficte ꝯhentẽ:ſed aduerſus eius heredeȝ q
ꝓbabiliter potuit ignoꝛare factuȝ defuncti ⁊ preſumiť ignoꝛare vt in
regula cum qs in ius.de reg.iur.li.vj.⁊ no.in.c.cura.de iurepa.⁊ in.c.
de quarta.de pꝛeſcri.in.l.j.⁊.ij.ff.de po. maxime cum inſtrumẽtũ appa
reat cõceptũ ſub foꝛma emptiõis ⁊ vẽditiõis cui ſtãdũ eſt donec apte
ꝓbeť ꝯtrariũ.in.c.cũ ioãnes.de fi.inſtr.⁊.l.ꝑcibꝰ.C.de ꝓba. licite iſte he-
res trãſactionẽ egit ⁊ laudã dꝰ vř feciſſe cã redimẽdi vexationẽ ſuã.ar.
c.dilectus.de ſimo.⁊.l.ij.C.de tranſac.facit.c.ij.⁊.c.dilecti.de arb.⁊.c.
cũ cõtingat.de iureiur.⁊.c.l;.e.ti.lib.vj.⁊.c.fi.de fo.cõpe.e.lib.vbi pȝ
qꝺ etiã ex alia cã licite recipiť iuramẽtũ:vt ꝑ illud foꝛuȝ foꝛo accumu
leť.Et ꝑ hec pȝ cũ nulla reperiať iniqtas ex ꝑte heredis qꝺ iuramẽ-
1 tum recipiẽtis:nec pctm̃ continet ex ꝑte iurantis† qꝺ inuito iuramẽ-
tum recipiẽte nõ dȝ fieri abſolutio:vt in.C.de trãſa.l.ſi qs maioꝛ.⁊ in
C.de ſpon.imo dȝ cõpelli ad obſeruantiã:vt in.c.cũ ꝯtingat.⁊.c.l;.de
iureiu.qnimo ex ꝯuẽtione efficiť infamis ex quo trãſactio erat iurata
⁊ perdit omne emolumẽtũ qꝺ conſecutus eſt ex illa tranſactiõe: vt in
pꝛealle.l.ſi qs maioꝛ.nec ꝑtextu deceptionis vltra dimidiã iuſti pꝛetij
rei petite dȝ trãſactio irritari.nã ⁊ ſi poſt trãſactionẽ inueniunť publi
ca inſtrumẽta ꝑ que appareat ꝙ deceptus ſit trãſigens i quadruplũ:
nõ tñ reſcindiť trãſactio.ff.ad treb.l.luciꝰ.§.vlt.⁊ eſt rõ in trãſactione
qꝛ hoc ipſo ꝙ a lite recediť magnũ cõmodũ eſt:vñ indebitũ ſolutũ ob
trãſactionem nõ reperiť.C.de trãſac.l.ij.⁊.ff.de ꝯdi.inde.in ſumma.⁊
hoc tenet etiã glo.in.c.pe.de emp.⁊ vẽd.in ꝑalle.l.luciꝰ.§.vlt.ad treb.
facit qꝺ no.Bar.in.l.ij.C.de reſcin.ven.Nec obſtãt ſuperius plene in
ducta ꝑ cõſulentes qm̃ fundamẽtum eoꝝ vř falſum:fundat eñ ſe ſuꝑ
remiſſione vſurarũ nõ libere facta:ſed ꝑ pꝛedicta qꝺ in caſu ꝑdicto nõ
fuit facta apta remiſſio vſurarũ:imo ꝑ trãſactionẽ fuit a lite receſſum
in qua etiã ſalua cõſcientia poterant obtinere ꝯhẽtes cum dubius ſit
euẽtus litis:vt.c.fraternitatis.de frigi.⁊ male.⁊.c.fi.xj.q.j.¶ S; his
nõ obſtãtibꝰ oppoſitũ arbitroꝛ de iure verũ:quoniã hic heres ſciebat
vel ſcire debebat ꝯctuȝ eſſe feneratitiũ.Pꝛimo qꝛ defunctus tempoꝛe
ꝯctus erat feneratoꝛ:vñ ex eo qꝺ reȝ emptã locat vẽditoꝛi ⁊ diu patiť
vẽditoꝛẽ poſſidere:vẽditio vř ſimulata:vt.l.ſicut.§.ſuperuacuũ.quib.
2 mo.pig.vel hypo.ſol.⁊ ꝑ Bar.in.l.poſt ꝯctũ.ff.de dona.† vñ talis cõ
tractus ab vſurario initus videť factus in fraudẽ vſurarũ maxime qꝛ
contra vſurarios eſt de facili pꝛeſumendũ in fauoꝛẽ ⁊ ſalutẽ animarũ
ipſoꝛum.in.c.iuuenis.de ſpõſa.⁊ in cle.exiui.de verbo.ſig.facit qꝺ no.
glo.in.c.j.de ſcruti.⁊ hãc opi.tenet recolende memoꝛie do.Pet.de an
cha.in.c.illo vos.de pig.vbi refert hanc qõneȝ vidiſſe de facto hic Se-
nis:⁊ hoc intelligo:vt.ſ.dixi qñ talis ꝯctꝰ eſt initꝰ ab vſurario ſi aũt
eſt inuitus ab alio ex ſolo qꝺ remanſit in poſſeſſione rei vẽdite bñ pꝛe
ſumiť cõtractus ſimulatus:vt in ꝑal.l.ſicut.§.ſuperuacuũ.no.glo.C.
de remiſ.pig.l.fi.ſ; hec cõiectura ſufficit quo ad aliũ creditoꝛẽ vt ſibi
iſte ꝯctus nõ ꝑiudicet:ſed venditoꝛi,vel habent ab eo cãm poſtea non
pñt dicere ꝯctuȝ ſimulatũ ex eo ſolo:qꝛ nõ licet venire ꝯ factũ ſuũ niſi
ſint alie cõiecture qꝺ no.Bar.in.d.§.ſuꝑuacuũ.⁊ qꝺ ſupꝛadictum eſt
qꝺ quo ad aliũ creditoꝛem cõtractꝰ ꝑſumať ſimulatꝰ ꝓcedit niſi ille
qui recõduxit ſoluiſſe penſionẽ:⁊ tũc nõ pꝛeſumiť ꝯctus ſimulatꝰ: vt
no.Bar.in loco pꝛeal.vñ cũ in themate ꝑſupponiť iſtum defunctum
tpe ꝯctus fuiſſe vſurariũ dȝ ꝑſumi ꝯctũ fuiſſe feneratitiũ ex quo vẽdi-
toꝛem diu paſſus eſt poſſidere:vt.ſ.dixi.Itẽ ex alio iſte heres ſciebat
vel ſcire debebat iſtũ ꝯtractũ fuiſſe feneratitiũ:qꝛ in themate dꝛ ꝓba-
3 tum erat in iudicio ꝯctũ eſſe ſimulatũ in cã cõcluſum.† omne eñ in iu
dicio ꝓbatũ dꝛ notoꝛiũ:vt in.c.cũ olim.de ver.ſig.ꝙ dictũ verũ dñi de
rota deci.ccccij. qñ ꝓbatio eſt ꝑfecta ⁊ in cã cõcluſum:ita qꝺ reſtat
niſi ferre ſniaȝ vt hic erat.ad ꝑdicta faciũt qꝺ no.gl.⁊ Inn.i.c.ſignifi
cauerũt.de teſt.⁊ facit.c.ſuꝑ quibuſdã.de ver.ſig.⁊ qꝺ no.Inn.in.c.cõ
ſtitutus de fil.pꝛeſby.⁊ in.c.ſignificaſti de diuoꝛ.Imo plus dixit In
no.de ap.inſinuatiõe.⁊ de ꝯſue.cũ dilectus.⁊ de teſti.ꝑ tuas.⁊ glo. in
4 c.de euidentia.de accu.⁊ qcquid in iudicio agiť dꝛ notoꝛiuȝ.† Item
ſnia ſine certa quãtitate lata dꝛ certa ſi põt ex actis certificari: vt no.
Inn.i.c.ij.de libel.ob.⁊ gl.in.c.illa ꝑpoſitoꝛũ.de accu.⁊ Io.an.i addi
Spe.in ti.de ſen.ꝓla.§.qualiter.ver.ꝙ ſi iudex.⁊ vř ꝓbari in.l.iij.C.de
ſen.que ſine cer.quãti.vñ nõ poterat iſte heres ignoꝛare ſimulationeȝ
cõtractus cũ ꝓbationes fuerint ꝑfecte ⁊ ſibi note: quapꝛopter teneť
ſatiſfacere aĩe defuncti:vt in.c.fi.de ſepul.⁊ in.c.in literis.de rap.⁊ in.c.
a nobis.ij.de ſen.excõ.⁊ in.c.tua.de vſur.cuius aĩe nõ ſatiſfit:niſi ple-
ne reſtituať ablatũ.de vſu.cũ tu.⁊ regľa pctm̃.de re.iu.li.vj.⁊.xiiij.q.vj.
ſi res nõ debuit iſtũ actoꝛẽ quodãmodo inuitũ trahere ꝑ ſubterfugia
5 ⁊ cauillationes ⁊ ꝑ ſuã potẽtiã ad trãſactionis actũ:† ille eñ q tranſi
git ſponte nõ donat:ſed timoꝛ litis ⁊ vexationis ipſum ſubeſſe cõpel
litꝰ vt in.l.ij.C.de trãſa.vbi bonus tex.iũcta gl.facit.c.ſuper eo.⁊ maxie
in caſu noſtro remiſſio ⁊ liberatio fuit nõ libera qꝛ nõ valebat actoꝛ ꝓ
pter rei potẽtiã obtinere ſniam ⁊ ſua laboꝛabat inopia:ſed ad hoc bo
nus tex.in.c.ij.de ar.⁊ remiſſio vſurarũ nõ ſpõte facta non valet:vt.ſ.
plene in alijs ꝯſilijs dictũ extitit: ⁊ ſic pȝ qꝺ nõ tenuit trãſactio:qꝛ ple
naria ſatiſfactione debebat ꝯſulere aĩe defuncti:vt iuribus ſuperius
alleg.Itẽ tranſactio dȝ fieri in re dubia ⁊ lite incerta.l.j.ff.de trãſa.vt
qꝛ trãſigẽs credebat habere bonã cãm,alioqui ſi euidẽs eſſet calũnia
nõ valet trãſactio.ff.de ꝯdi.inde.in ſumma.j.rñſo.facit.c.expoſita.de
arbi.no.gl.in.c.ſuꝑ eo.de trãſa.vñ cũ his certus erat heres ꝯctum eſſe
feneratitiũ ꝑ ſuperius inducta depꝛehendiť in euidenti calumnia trã
ſigendo ⁊ nõ ſatiſfaciendo plenarie aĩe defuncti:⁊ ſic nõ valuit tranſ-
actio:⁊ ꝑ ꝯñs nec pene appoſitio:vt in ſimili no.gloſ.in.c.ſignificanti
bus.de offi.deleg.⁊ in.c.ij.de ꝑca.⁊ in regula acceſſoꝛiũ.de reg.iur.lib.
vj.⁊.l.pacta que cõtra.iũcta gl.de pac.Et iuramẽtum debet relaxari
cũ turpiter fuerit receptũ ab herede:vt plene ſuperius eliciť:ad hoc.c.
j.⁊ qꝺ ibi no.de iureiu.⁊ per doc.in.c.debitoꝛes.eo.Imo plus videtur
qꝺ etiã ſi iſte heres ꝓbabiliter ignoꝛauit ſimulationẽ cõtractꝰ:ex quo
tñ iſte actoꝛ nõ habuit animũ libere donãdi ⁊ remittẽdi qꝺ ſupererat
reſtituẽdũ:vt pȝ ex ꝑdictis:debet heres officio compelli ad ſatiſfaciẽ
dum anime defuncti:⁊ in pꝛealleg.c.fi.de ſepul.in.c.in literis.de rapt.
c.a nobis.ij.de ſen.excõ.⁊.c.tua.de vſur.Sed circa abſolutionẽ a iura
mẽto aduertendũ qꝺ etiã vltra pꝛacticas ꝑ dictos doc.cõſulẽtes tra
ditas videť alia pꝛactica magis facilis ⁊ per quaȝ vitiať circũitus:vt
a iudice petať relaxatio iuramenti vt illicite exacti vi nõ obſtante iura
mento poſſit vſuras quas ſoluit ⁊ iurauit nõ repetere poſtulare vt ab
ſoluať ab alio iuramẽto:hec pꝛactica fundať ſuꝑ.c.ſi vero.de iureiuran.
⁊ licet illud.c.loquať de petitione abſolutiõis a papa: tñ ⁊ inferioꝛ
abſoluere poteſt vbi aliqua turpitudo ex parte iurantis eſt vt no.In
no.in.c.debitoꝛes.eo.tit.facit qꝺ no.xv.q.vj.nos ſanctoꝛũ.⁊.c.iuratos
⁊ hãc pꝛacticã tandẽ tenet Io.an.in addi.Spe.ſuꝑ rub.de iureiu. Et
expꝛeſſus recolẽde memoꝛie do.Ant.de but.in.j.eo.ti.vbi refert ſe vi
diſſe conſultuȝ qꝺ ad hanc abſolutionem iuramenti non veniť niſi in
ſubſidium:qꝛ ante oĩa debet peti relaxatio a parte per pꝛealle.c.j.vbi
ſi pars abſoluere nõ vult abſoluat eps:⁊ ſi aliter abſolueret nõ rite ab
ſolueret.Sed do.An.nõ putabat hoc neceſſariũ:qꝛ nullibi dať hic oꝛ
do qꝛ in.c.ſuperius allegato abſoluiť hic iurãs pꝛincipaliter ſine alio
circũitu:⁊ ſic etiã audit ꝑncipalř in.c.ad aures.⁊.c.abbas.qꝺ me.cau.
6 Et hoc arbitroꝛ verius eſſe:† qꝛ ex iuramẽto pꝛincipalř obligatio ac-
quiriť deo non parti turpiter recipiẽti: vnde ſufficit petere relaxatio-
neȝ a iudice qui in hoc tenet locuȝ dei:vt pꝛealleg.c.ſi vero.de iureiur.
An autẽ in hac abſolutione fiẽda ſit pars que iuramentũ recipit vo-
canda bꝛeuiter inquã vt ꝓlixitatẽ euitem qꝺ duas opiniones quãtuȝ
ad pꝛopoſitũ reperio.Nam Pau.⁊ Io.cald.cõſuluerũt qꝺ ſi petitur
abſolutio a iuramento firmantur ꝯtractũ:⁊ ſic contingat ex hoc reſer
uatio ꝯctus vt firmauit iuramẽto:vel ſimul petitur a iuramẽto ⁊ con
tractu:ſecꝰ ſi iuramentũ nõ firmat ꝯctum ⁊ petiť ſola abſolutio iura
menti inquãtũ non firmat ꝯctũ:ſed parata eſt a ꝯctu vt aperiať via
ad reſcindẽdũ ꝯctũ:qꝛ tũc dicũt partem nõ volandaȝ qꝛ per hoc non

preiudicaꝛ parti:eſt eñ hic actus quaſi penitẽtialis:⁊ extraiudicialis
qui põt exerceri ꝑte nõ vocata: ex quo ibi nõ inferꝛ ꝑiudiciuꝫ. Et ſic
ad ꝓpoſitũ videꝛ ꝙ pars nõ ſit citãda cũ hoc iuramẽtũ nõ firmet con
tractum nec eo ſublato reſcindiꝛ ꝯtus:ſꝫ daꝛ via ad reſcindẽdũ.Hãc
partẽ ꝙ pars nõ ſit vocãda q̃tum ad caſum nr̃m cũ iuramẽtũ ꝑſteꝛ
ſuꝑ vſuris repetẽdis. tenet do.Ant.in.d.c.debitores.Moueꝛ princi
paľr qꝛ tãta turpitudo verſat ex parte recipiẽtis:vt nulla ſibi obliga
tio acq̃ratur:nec vt poſſit agere nec excipere:cũ ex iniq̃tate ſua nõ de
beat cõſequi actionẽ nec exceptionẽ.l.itaqꝫ fullo.ff.de fur.⁊ qđ not.in
c.in.lr̃is.de reſti.ſpol.ſed obligatio tantũ acq̃ritur deo:nec poſſit age
re nec excipere cuꝫ ex iniquitate ſua nõ debeat ꝯſequi actionẽ.l. itaqꝫ
fullo.ff.de fur.⁊ qđ no.in.c.in lr̃is.de re.ſpo.ſꝫ obligatio tm̃ acq̃riꝛ deo
vñ ſufficit qđ ſit pñs deus ⁊ ſic iudex q in loco tꝫ locũ dei.Fateꝛ tñ tu
tius eẽ qđ voceꝛ vbi ẽt dꝫ vocari tꝫ ꝙ vꝫ abſolutio ſicut abſolutio ab
excõicatiõe nõ dꝫ fieri ꝑte nõ vocata ⁊ tñ ſi ſit tꝫ:vt no.in.c.qua frõ
te.đ ap.¶Aliã opi.ꝯriã.ſ.ꝙ ꝑs ſit vocãda.tenet Jo.an.in addi.ſpe.
in ti.de iureiur.ſuꝑ rub.in vlt.addi.⁊ tꝫ Fed.de ſe.ꝯſ.cc.x.c.vbi conclu
dit vocãdũ creditorẽ ⁊ priuſq̃ abſoluaꝛ diſcutiẽdũ eſt:an inſtrumen
tum ſit vſurariũ vel nõ ſaltẽ ſemiplene ⁊ ſummarie.nã abſoluere non
debet niſi cõſtet inſtr̃m vſurariũ eſſe:hoc aũt cõſtare nõ põt:niſi pñti
bus ꝑtibus vel citatis.l in cauſe.§.cauſa cognita.ff.de mino.⁊.c.tñ ex
literis.de in inte.reſti.⁊ poſtea in diſcuſſione iudicij ordinarij illud idẽ
ꝓbari dꝫ plene ſcđm ꝙ cã req̃rit:qꝛ ꝓbatiões ſuꝑ illo ꝑambulo nõ fa
cerẽt fidẽ cũ agiꝛ ꝑncipaľr.c.veniẽs de teſt.ij.⁊ idẽ qđ ſupra ſeq̃ꝛ feli
cis memorie dñs Cardinalis florẽtinus in ꝑalleg.c. debitores.⁊ hãc
opi.puto veriorẽ:qꝛ nõ põt negari qđ interſit creditoris ⁊ aduerſarij
iuramentũ nõ remittit:maxie in caſu noſtro.ar.in l.ſi qs maior.C.de
trãſac.⁊.c.ſi.de foro cõpe.lib.vj.Jtẽ nõ intereſſet quare cõpelleret ad
relaxationem.in.c.de iureiur.ex quo ergo eius intereſt vocari debet
vt.c.inter quatuor de maiori.⁊ obediẽ.⁊.c.omnia.⁊.c.caueãt.iij.q.viij.
Et ſic dico ⁊ conſulo. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Uniuerſitas ciuitatis fundorũ

dũ anno quolibet teneret ſoluere certas collectas dñe regine de ipſoꝝ
hominũ poſſeſſionibus ⁊ alijs bonis nolens ſoluere amplius dictas
collectas tali mõ in recõpẽſatione ipſarũ collectarũ fecit ⁊ ordinauit
quedã ſtatuta vt q̃libet vẽdẽs vinũ granũ ⁊ alia bona necnõ ⁊ emẽs
carnes teneaꝛ ⁊ debeat ſoluere certũ quid ꝓut in ipſoꝝ ſtatutis conti
neꝛ .Ciues vero ⁊ officiales ipſius ciuitatis ſuper hoc conſtituti vo
lũt cõpellere clericos ad ſoluendũ gabellã ꝑdictã de bonis eccleſie ⁊
de patrimonialibus ipſorũ clericorũ.Clerici ex aduerſo recuſant dicẽ
tes ſe non teneri ad predicta onera ſeu gabellas:queriꝛ quid iuris.

¶Conſilium.xiij.

1 ☞Eccleſie ⁊ eccleſiaſtice perſone ⁊ earũ bona ab exactionibus ſunt immunes.
2 Clerici ſunt exempti ab omnibus oneribus vrbium ⁊ caſtrorum.Nec teneñꝛ ad onera impoſita per laicos.4.Teneñꝛ tamẽ quãdo ad eoꝝ vſum conuerti debent.3.
5 Ciuitas nõ põt ĩponere collectas ꝑ republica ſine ꝑncipis autoritate.
6 Fraudans gabellam iniuſtam non peccat.

Chriſti eiuſque matris preſi
dio humiliter inuocato:ne hunc caſum videar dubitabileꝫ
eſtimaſſe omiſſa omni pro ꝯria ꝑte argumẽtatiõe ipaꝫ deci
ſionẽ attingã firmiter. nã ꝙ teneo clericos ad hmõi gabellas non te
neri hanc cõcluſionẽ ꝓbabo iure diuino canonico ⁊ ciuili:poſtremo
eã doctoꝝ autoritatibus roborabo.Jure vero diuino ꝓbatur ꝑ id ꝙ
legi.⁊ no.in.c.q̃q̃.de cenſi.lib.vj.iũcta glo.in verbo diuino:tex.eñ ibi
1 dicit †ꝙ iure diuino ⁊ humano eccľie ⁊ eccleſiaſtice ꝑſone ac res ipſa
ruꝫ ſingulariũ perſonaꝝ ab exactionibus ſunt immunes.gl.ibi in ver
bo diuino adducit id qđ habeꝛ geñ.xlvij.⁊ Exod.vij.vltra mediũ vbi
videꝛ ꝓbari clericos ab hmõi collectis gabellis ſeu exactionibus eſſe
immunes.Jure canonico ꝓbaꝛ aperte.in.c.ſi.de vit.⁊ hon.cle.vbi ex
preſſe ꝓbatur ꝙ clerici nõ ſubijciunꝛ etiã in bonis ꝓprijs ſtatutis ⁊ cõ
ſuetudinibus patrie circa ſolutionẽ gabellarũ ſeu collectarum editis
etiã ſi exerceãt negotiationes ⁊ mercimonia vt laici:niſi tertio ꝑ epm
moniti ab hmõi negotiationibꝰ ſecularibus deſiſtere nolint.Scđo ꝓ
2 baꝛ in.c.nõ minus.⁊.c.aduerſus.de immu.ecc.vbi dꝛ†ꝙ ab oibꝰ one
ribus vrbium ⁊ caſtrorũ clerici ſunt exẽpti:ita qđ nõ teneꝛ ꝓ cõi vtili
tate aliq̃d ſoluere niſi epũs ⁊ clerus tantã neceſſitatẽ inſpexerit vt abſqꝫ
vltra coactionẽ velint aliquo ipſorũ laicorũ neceſſitatibus ſubuenire
romano tñ põtifice prius ꝯſulto.vt.d.c.aduerſus.ad idẽ ꝑdictũ.c.q̃q̃.
de cenſi.lib.vj.cle.pñti.eo.ti.c.j.de imu.eccle.lib.vj.xvj.q.j.gñaľr. Nec
debet cuiq̃ hoc abſurdũ videri. nã bona eccleſiaruꝫ ſunt publico vſui
ſpãli deputata.xij.q.j.vidẽtes.xvj.q.j.c.ſi.⁊ de preb.rõ his dicit canõ
in.c.nulli liceat.j.q.ij.qđ id ꝙ eccleſie ꝯſecraꝛ.ſiue fuerit animal: ſiue
ager ſanctũ ſantorũ dño efficiꝛ:⁊ ad ius ꝑtinet ſacerdotũ non debuit
ergo vſui publico mũdano deſeruire.qꝛ ſemel deo dedicatũ ad huma
nos vſus amplius trãſferri nõ dꝫ:regula ſemel deo dedicatũ.de regu.
iur.lib.vj.⁊ ius publicũ cõſiſtit in ſacris ſacerdotibꝰ ⁊ magiſtratibus
j.diſt.ius publicũ.Laici aũt cuꝫ ſint mundani ⁊ ꝑncipaľr hñt vtilita
tẽ ex republica mũdana debẽt hec onera ſubire:⁊ ſic tẽpalia:⁊ ſpũalia
ſpũalibus vſibus deputenꝛ:facit.c.eccleſia ſancte marie.de ꝯſti.⁊.c.q̃
in eccleſiarũ.e.tit.c.ſi.de reb.ecc.nõ alie.xcvj.di.bñ quidem.Hinc dicit
tex.in.c.reprehẽſibile.xxiij.q.viij.qđ milites ſeculares militãt mundo
milites vero celeſtes militãt deo.Jure aũt ciuili clarius adhuc ꝓbaꝛ
nam cũ negari nõ poſſit qđ hec onera ſint extraordinaria cũ non ſint
certa ⁊ a pꝛincipe ab antiquo poſita:iuxta ea que leguñꝛ ⁊ no.in.l.vna
C.de ſuperindi.lib.x.⁊.l.oĩs.C.de anno.⁊ trib.e.lib.ergo clerici ab his
ſunt exempti:vt ꝓbaꝛ in.l.placet.C.de ſacroſan.⁊.l.ij.C.de epiſ.⁊ cle.
Et de iure nouiſſimo hoc eſt clariſſimũ:vt in autẽ.itẽ nulla cõitas.C.
eo.ti.⁊ in corpore vnde ſumiꝛ de ſta.⁊ cõſue.ꝯtra lib.eccle.§.itẽ nulla.
col.x.vbi gñaliter fuit diſpoſitũ qđ nulla cõitas,vel perſona publica
vel priuata collectas ſeu exactiões angarias vel ꝑangarias eccleſijs
vel alijs pijs locis ante eccleſiaſticis perſonis imponãt aut euadere ec
cleſiaſtica bona preſumãt:ꝙ ſi fecerint ⁊ requiſiti non emendauerint
grauiſſimis penis de quibus ibi ſubijciuntur.Et per illum tex.voluit
glo.in.l.de his.C.de epiſ.⁊ cle.ꝙ etiã a muneribus ſeu tributis ordina
rijs que olim ſoluebanꝛ Jmperatori clerici ſint immunes:licet Bar.
in.d.l.de his.ꝯriuꝫ teneat ⁊ intelligat dicta auꝛ.itẽ nulla in oneribus
extraordinarijs.Bal.tamẽ in.d.l.placet.C.de ſacroſan.ecc.ſoluit illã
gl.qñ onera etiã ordinaria imponerentur ab aliquo principe quã im
peratore:qꝛ nullus hoc facere põt q̃q̃ cõſtituat quid ordinarie ſoluẽ
duꝫ per illũ tex.qui cĩbus hoc inhibet:⁊ optime loq̃tur.Preterea hec
onera imponuntur principaliter perſonis pro rebus ergo clericis non
poſſunt imponi qui nõ ſubijciuntur ſtatuẽtibus:vt.l. reſcripto.§.ſcien
dum.ff.de mune.⁊ hon.⁊ ibi voluit Bal.Quinimo ſi res eſſet allibra
ta in libro eſtimi ⁊ peruenit ſine fraude ad eccleſiam vel clericũ non te
neatur eccleſia vel clericus pro illa reſoluere:vt no.Bal.in.d.l.placet.
ſentit Bar.in.l.incola.ff.ad muni.Spe.in ti.de cle.cõiu.in.ij.col.Jo.
de lig.in.cle.pñti.de cenſi.⁊ Archi in.c.j.de imu.eccl.lib.vj.Preterea
hec onera in Fundenſi ciuitate impoſita ſuccedũt loco illarũ collecta
rum quas ſoluebant ſoli laici dñe regine:ergo eodẽ iure debent cum
illis collectis cenſeri:qꝛ ſubrogatũ debet cenſeri iure illius in cuius lo
cum eſt ſubrogatũ:vt in.c.eccleſia.vt lit.pẽ.⁊.l.ſi cũ.§.qui iniuriarũ.ff.
ſi quis cau.ſicut ergo ſoli laici illa ſoluebãt eodẽ modo ſoli laici debẽt
has gabellas ſoluere:hoc apertiſſime voluit Jac.bu.i.l.ad inſtructio
3 nem.C.de ſacroſan.eccl.vbi dicit †ꝙ tunc clerici teneñꝛ ſoluere gabel
las impoſitas per laicos qñ ad eũ vſum conuerti debent ad quẽ cleri
ci contribuere tenebanꝛ vt ad refectionẽ viaꝝ reſpectu poſſeſſionũ.l.j.
ff.de via pub.⁊ iti.reſi.Quid plura hoc apertiſſime tenet Bal.in.d.l.
4 placet.†dicens clericos non teneri ad gabellas impoſitas per laicos:
qꝛ hec ſunt munera extraordinaria ad que clerici nõ teneñꝛ:vt in iuri
bus preal.⁊ refert idem conſuluiſſe Bar.⁊ ſic fuiſſe in queſtione facti
determinatũ.Et hãc ſniam maxime teneo qꝛ hec onera vectigalia ga
belle ſeu ſimiles exactiones ſunt iure generaliter ꝓhibita nec imponi
poſſunt niſi ꝑ habentẽ regalia in loco nõ aũt ex ſtatuto ciuitatis:vt
probaꝛ in.l.ij.C.de vecti.⁊ cõmiſ.⁊.l.vectigalia.ff.de pub.⁊.l.vna.C.
5 de ſuperindi.lib.x.⁊ ibi expreſſe ꝑ Bar.qui dicit†ꝙ ciuitas nõ poteſt
imponere collectas pro republica ſine ꝑncipis autoritate ꝑ tex.illius
l.vnice licet pro neceſſitate ꝓpria ciuitatis vt cũ debitũ vel neceſſitas
vrget poſſit collectas ſuis ciuilibus imponere; imo cogiꝛ hoc facere:
vt no.gl.in.l.j.ff.ꝙ cuiuſqꝫ vni.⁊ ꝑ Bart.in.l.iiij.§. accuſatori.ff.de re
iud.⁊.l.ij.ff.de iu.fiſ. Clericis aũt nullo modo imponere poſſunt cum
non ſint de eius iuriſdictiõe ⁊ gñaliter ſunt a iure exempti vt in iuribꝰ
6 prealle.hinc notãter dixit Bar.in.d.l.vectigalia.† ꝙ fraudãs hodie
gabellã nõ peccat cũ nõ ſit iuſte impoſita:qꝛ ſcꝫ nõ ab eo q hꝫ regalia
in loco de quibꝰ in.c.vno que ſint rega.col.x.niſi ſint de illis ꝑſonis q̃
gabellas cõi conſenſu impoſuerunt:vt ipſimet ciues ꝓ neceſſitate cõi.
¶Concludo ergo ex oibus predictis clericos Fundẽſis ciuitatis vel
alterius nõ teneri ad ſoluendum dictas gabellas vel ſimiles ſtatutis
laicorũ indictas:⁊ hec ꝯcluſio ſatis videꝛ de mẽte Jnn.in.c.nõ minꝰ.
prealle.⁊ optime facit.l.ſancimꝰ.la.ij.C.de ſacroſan.eccl.vbi patet qđ
bona q̃ deferunꝛ eccleſijs ſiue ex teſtõ vel inter viuos ſunt exẽpta a lu
cratiuorũ inſcriptionibꝰ vt ſi ſtatuto loci caueaꝛ ꝙ de re donata vľ lo
cata ſoluaꝛ certũ q̃d cõi ſeu dño loci tale ſtatutũ gñale nõ extẽditur
ad eccľias:vt ibi:⁊.xxiij.q.viij.ſancimus.no.Ant.de bu.in.c.j.de cen
ſibus.fortius clerici debẽt eſſe exẽpti in cã nõ lucratiua:vt in caſu nr̃o
cũ lõga ſit differẽtia inter lucra nõ capere ⁊ acq̃ſita ꝑdere.l.ſi ſpõſus.
ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.Et hec ſufficiant. Nico.abb.

¶Caſus conſilij ſequentis.

1 ☞Preſcriptio currit ꝯtra mulierem in rebus ſeu iuribus dotalibus ab eo tempore quo poteſt actionem mouere.
2 Eccleſia ſi ſucceſſit priuato ꝯtra quẽ fuerat inchoata preſcriptio vtiꝛ iure priuati pro tẽpore ꝑterito:pro futuro iure ⁊ priuilegio eccleſie.
3 Lex vel ſtatutũ vbicũqꝫ tollit preſcriptionẽ in genere ⁊ verificari nõ poteſt niſi in preſcriptione longiſſimi tẽporis: tunc vt verba aliquid operentur excludunt preſcriptionẽ.xxx.vel.xl.anno.
4 Preſcriptio cum mala fide regulariter cõtra neminem currit.

Omnipotentis

OMnipotentis dei poſtula
to ſuffragio.videt̃ p̃mo ꝙ hoſpitali ſancte Marie nul
lum ius de p̃ſenti cõpetat ꝛ ſi qđ cõpetierit legitime ſit
p̃ſcriptũ:ꝙ autem nullũ cõpetat ꝓbat̃ cenſura munici
pali ſenẽſi ſub ti.de p̃ſcrip.xx.vel.xxx.an.in ver.ſi qs aũt.vbi ſic diſpo
nit̃.Si quis aũt rẽ aliquã pro ſua poſſederit ſpatio.xxx.an.illã dicto
tp̃e p̃ſcribat.ꝛ neminius ꝯq̃rẽti de ea ius fiat.Et poſt q̃dã excipit ab
illa p̃ſcriptione pupillos dũtaxat ꝺ mulierib⁹ ꝛ ſuarũ dotiũ nulla in
d.c.fit mẽtio nõ obſtat ꝙ i fine toti⁹ ſtatuti fiat exceptio reſpectu mu
lierũ in dotibus ſuis:qꝛ priuilegiant̃ ibi mulieres quo ad preſcriptio
nem.x.ann.de qua fit mentio in ſubſequenti ver.Cuꝫ enim ĩ dicto ſta-
tuto hic ad propoſitum ponantur due orationes habẽtes materiam
diuerſam ꝛ ſeparatam.quia in prima diſponit̃ ſuper p̃ſcriptiõe.xx.an.
nullo requiſito titulo ꝛ ab ea excipiũtur pupilli dũtaxat.In ſcđa ꝟo
fit mentio de preſcriptione annorũ cũ titulo.ꝛ ab ea excipiãtur plures
perſone inter quas reputat̃ mulier reſpectu ſuarũ dotiũ.clare patet ꝙ
illa exceptio debeat referri ſolũ ad preſcriptionẽ.x.an.de qua proxime
promiſerat:qꝛ determinationes:exceptiones:clauſule ꝛ hmõi qualita
tes debent ferri ad proxima ꝛ nõ ad oĩa precedẽtia qñ p̃mittunt̃ plu
ra capitula ſeparata:ꝛ maxime qñ precedẽtia capitula habent ſuas
determinationes:vt in caſu noſtro ad hoc.c.cum dilectus.de dona.le
git ꝛ no.l.c.inquiſitioni.ꝛ.c.ſecũdo requiris.de ap.ꝛ in ſpe.i.ti.de libr.
edi.§.nũc aũt videndũ.ꝟ.itẽ excipe.ꝑ Bart.in.l.p̃tor.ij.ff.vi bo.rap.ꝛ
in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.ij.cuꝫ aũt cõmune ꝛ homines caſtri roche
albine comitat⁹ Senarum poſſederint titulo ꝓ donato dictũ caſtrũ
Caligrani circa qđ hoſpitale ex teſtamento domine Antonie preten
dit ius habere reſpectu dotiũ ſuarũ vt in themate dicit̃ ꝑ.xxx.anos q
ſufficere debent ex forma ſtatuti: ſed etiã per quinquaginta annos ꝛ
vltra cũ illud caſtrũ fuerit eis libere donatum ꝑ magnificuꝫ cõmune
Senarũ anno dñi.M.ccclxxv.ꝛ illud libere ꝛ quiete poſſederit homi
nes ſeu eorũ cõmune iugiter ꝛ cõtinue a tẽpore donatiõis vſqꝫ ad ho
diernũ diẽ: videt̃ dictũ cõmune preſcripſiſſe omne ius illi mulieri cõ-
petens in dicto caſtro.qđ autẽ a tẽpore illius donatiõis debeat cõpu
tari preſcriptio contra dictã dominã Antoniã etiã ĩ dotibus ſuis:licꝫ
1 tunc ſupuiueret maritus.ꝓbatur in.l.reb⁹.C.de iure dot.vbi † dicitur
ꝙ preſcriptio currit cõtra mulierẽ in rebus ſeu iuribus dotalib⁹ ab eo
tp̃e quo põt actionẽ mouere vt poſt diſſolutũ matrimoniũ.vel poſtq̃
marit⁹ vergere incipit ad inopiã etiã ex infortunio. Sꝫ apte dicte do
nationis maritus dicte dñe Antonie incepit eſſe minus idoneus ꝛ ꝟ
gere ad inopiã:qꝛ cõmune Senarũ priuauit eũ dicto caſtro quo ſuſtẽ
tabatur ꝛ obnoxi⁹ erat ꝓ dotib⁹ dicte dñe Antonie . ergo dicto tp̃e
incepit currere p̃ſcriptio:ꝛ q̃q̃ i vita ſua nõ fuerit cõpleta preſcriptio
cũ ipa deceſſerit i annis dñi.M.cccc.ꝛ ſic cõmune poſſederit.per.xxx.
annos dũtaxat.tũ p̃ſcriptio fuit finita cõtra hoſpitale qđ ſucceſſit di
cte domine Antonie in dotibus ſuis.tp̃a eñ precedentia cõputant̃ cũ
ſequentib⁹: lꝫ eccleſia ſucceſſerit p̃uato vt plene leg.ꝛ no.ꝑ Cy.bar.ꝛ
Bal.poſt glo.in auſ.quas actiones.C.de ſac.ſan.eccle.ꝑ Io.an.in.c.
2 vnico.de iurepa.li.vj.Quinimo ſm ꝯmunẽ opi.i locis p̃allegatis.ſi †
eccleſia ſuccedat p̃uato cõtra quẽ fuerat inchoata preſcriptio vtitur
re priuati pro tp̃e preterito:pro futuro vero vtitur iure ꝛ priuilegio ec
cle.ar.l.fiſcus.ff.de iure fiſ.ideo dixit Bal.in.d.auſ.ꝛ fuit etiã de mẽte
aliorũ ꝙ ſi contra priuatũ erat elapſum tẽpus quinqꝫ annorũ eo caſu
quo ſufficit preſcriptio decẽ annorũ cũ titulo ꝛ poſtea ſuccedit eccľia
cõpleta eſt medietas preſcriptionis.vnde ſufficit contra eccleſiã cõple
re aliam medietateꝫ.ꝛ ſic requiruntur viginti anni: qꝛ quadragena-
ria ſola currit cõtra eccleſiam.Ad ꝓpoſitũ ergo ſiue inſpicim⁹ formã
ſtatuti qđ tm̃ requirit.xxx.ãnos ſiue formaꝫ iuris communis quod ꝯ̃
eccleſiaꝫ vel hoſpitale requirit tẽpus.xl.anno.vt in auſ.quas actiões.
prealleg.ꝛ.l.oĩa priuilegia.C.eo.vbi patet ꝙ bona hoſpitaliũ gaudẽt
eodẽ priuilegio cũ bonis eccleſie:quod egregie notauit ibi Bar.facit
quod no.Io.and.in.c.ij.de i integ.reſt.lib.vj.completa preſcriptio ex
parte cõis Roche albine . Preterea ꝓbat̃ ꝙ nullũ ius vnq̃ ꝯpetierit
hoſpitali: ſed oĩno fuit hypothecaria dicte domine Antonie cõpetẽs
in vita ſua p̃ſcripta.i.l.j.ꝛ.ij.C.ſi aduer.cre.vbi patet ꝙ ſi qs ſpatio.x.
annorũ inter p̃ſentes.vel.xx.inter abſentes poſſederit rẽ titulo dona-
tiõis vľ alio legitimo p̃ſcribit cõtra hypothecariã creditori cõpetẽtẽ.
Hinc dixit no.gl.ij.i.l.cũ notiſſimi.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.ꝙ hy-
pothecaria hꝫ quatuor tp̃a decẽ anno.vľ.xx.qñ extrane⁹ poſſidet cũ
titulo ꝛ bona fide inter preſentes vel abſentes vt in.d.ll.j.ꝛ.ij.Trigin
ta qñ mala fide vľ ſine titulo.vt.d.l.cũ notiſſimi.Si aũt poſſedit debi
tor vel heres eius vel alter creditor cũ.xl.annis preſcribitur:vt.d.l.cũ
notiſſimi.vbi plenius de hoc.Sed dictũ cõmune Roche albine poſſe
dit dictũ caſtrũ Caligrani viuente dicta domina Antonia creditrice
ꝛ habẽte hypothecariã in dicto caſtro ſpatio.xxv.an.iuſto titulo ꝛ bo
na fide:ergo fuit ꝯtra eã p̃ſcriptũ.ꝛ ſic inutile fuit relictũ hoſpitali fa
ctũ Siue ergo cõſiderem⁹ ius ꝯmune ſiue formã ſtatuti ſiue cõpetẽs
dicte domine Antonie:ſiue id ꝙ hoſpitali ꝯpetere potuerit ĩ omnem
caſuꝫ videtur preſcriptio completa:ſiue dictũ caſtrũ fuerit cõmunis
Senarũ ſiue non.nã ſi non fuerit cõis Senarũ potuit cõmune Roche
albine bona fide ꝛ titulo donatiõis p̃ſcribere dñium ꝛ hypothecariã
aduerſus creditores.ff.ꝓ dõato.l.j.ꝛ dictis.ll.j.ꝛ.ij.ſi aduer.credit.Si
ꝟo fuit ꝑ legitimũ bellũ dictũ caſtrũ occupatũ ꝛ ſic fuit cõis Senarũ
effectum: tũc ꝑ donationẽ ꝛ traditionem illico fuit dñiuꝫ q̃ſituꝫ dicto
cõi roche albine.l.traditionib⁹.C.ꝺ pac.ꝛ iſti.de rerũ diui.§.ꝑ traditio
nem.ꝛ ſic nõ fuit locus preſcriptioni dominij:ſed dũtaxat aduerſ⁹ hy
pothecariaꝫ dicte domine Antonie competenteꝫ cũ res tranſeat etiã
in fiſcum cũ ſuo onere.vt in.l.iij.C.ad le.iul.ꝺ vi pu.facit.l.ſi marit⁹.ff.
ſo.ma Nec obſtat additio facta ad dictũ ſtatutũ vbi diſponit̃ vt nul
la p̃ſcriptio currat vel poſſit opponi vel noceat cõtra inſtrumẽta do-
talia vel inſtrumentis dotalib⁹ cõtra mulieres vnam vel plures vľ cõ
tra heredes mulieris:ſiue ſteterint cũ filijs:ſiue nõ.qꝛ dico qđ cuꝫ illa
additio tollat ſimpliciter preſcriptionẽ debet intelligi de preſcriptiõe
longi temporis,que.ſ.currit ſpatio.x.vľ.xx.annorũ.nõ autẽ de preſcri
ptione lõgiſſimi temporis.vt.xxx.vel.xl.annoꝝ.arg.l.omnes.ꝛ.l.ſicut
C.de preſcri.xxx.vel.xl.annoruꝫ.Quia nõ eſt veroſimile ꝙ ſtatuentes
vnico verbo ꝛ generali voluerint tollere omneꝫ preſcriptionis ſpecieꝫ
vt ſingulariter probatur in.c.j.de cap.cõra.iũcta gl.x.col.tex.enim ibi
in ver.preterea dicit vt liceat dñis alienationes feudi factas nulla ob
ſtãte p̃ſcriptione reuocare.ꝛ glo.ibi reuocat in dubium de qua preſcri
ptione debeant intelligi.ꝛ tandem cõcludit ꝙ de p̃ſcriptione longi tẽ
poris nõ autem de lõgiſſima cum per illã tollat̃ oĩs actio.d.l.ſicut et
leg.omnes.Iſte enim preſcriptiones longiſſime introducte ſunt ꝯtra
deſides ꝛ ſui iuris cõtẽptores ꝛ differẽtia debet eſſe inter deſides ꝛ vi
gilantes.C.de annali exce.l.vt perfectius.ꝛ.l.vltima.ꝛ vigilantib⁹ nõ
autẽ negligentibus iura ſubueniunt.l.nõ enim.ff.ex q.cau.ma.nec ſe-
cundũ illã glo.credendũ eſt principẽ qui iura tuetur hmõi verbo gene
rali totã obſeruationẽ de p̃ſcriptione longiſſimi tẽporis multis vigi-
lijs excogitatã ꝛ inuentã voluiſſe euertere.ar.i.l.ſi qñ.C.de inof.teſta.
ꝛ in cap.eccleſia.de elec.ꝛ illã glo.ſequit̃ ibi Bal.ꝛ Io.and.in addi.
in ti.de feu.i.ij.col.ꝛ refert ſe ita ꝯſuluiſſe.¶ Sꝫ q̃q̃ hec vrgere videã
tur cõtrariã tñ ſnĩam in caſu noſtro arbitror veriorẽ.Moueor princi-
paliter ꝑ illam additionẽ ad dictuꝫ ſtatutũ factã vbi diſponit vt nul
la p̃ſcriptio currat cõtra inſtrumentalia:nec ipſis mulierib⁹ : nec eo-
rum heredibus.que quidẽ verba non pñt verificari recte intelligenti-
b⁹:niſi in p̃ſcriptione longa ꝛ longiſſima:qñ cũ in ipſo ſtatuto fuiſſet
mentio de p̃ſcriptione longi tp̃is ꝛ longiſſimi ꝛ in additione in fi.poſi
ta vniuerſaliter dicatur vt nulla preſcriptio currat contra inſtrumen
ta dotalia:ergo oportet neceſſario intelligere tã in preſcriptione lõgi
temporis q̃ longiſſimi. verba eñ ſequẽtia intelligunt̃ ſm p̃cedẽtia:ꝛ
ab eis determinationẽ recipiũt.l.ſi ſeru⁹ pluriũ.ꝛ.l.qui filiab⁹.ff.de le.
j.ꝛ leg.nũmis.de.le.iij.ꝛ no.in.c.ex literis.de ſpon.Preterea cum illa
ꝟba poſita in additiõe veniãt exceptiue ad precedẽtia oportet neceſſa
rio vt intelligitur in caſibus p̃cedentibus ꝛ deſcriptis in toto ſtatuto
quia exceptio debet eſſe de regula ſeu de cõtẽtis ſub regula vt no.ſup
4 ru.de reg.iu.lib.vj.ꝛ gloſ.in.l.j.ff.eo.† Preterea et ſecundo vbicunqꝫ
lex ſeu ſtatutũ tollit p̃ſcriptionẽ in genere ꝛ verificare nõ poteſt niſi in
preſcriptione longiſſimi temporis.tũc vt ꝟba aliquid operent̃ exclu-
dunt p̃ſcriptionem.xxx.vľ.xl.an.hoc notãter voluit bal.in.c.j.ꝺ cap.
cõra.col.x.vbi dicit ꝙ ſi ſtatutũ diſponit vt cõtra inſtrumenta publi-
ca nulla currat p̃ſcriptio dꝫ intelligi de preſcriptione lõgiſſimi tp̃is:
qꝛ regulariter cõtra inſtrumenta publica nõ hꝫ locũ p̃ſcriptio lõgi tẽ
poris:ꝛ ideo vt verba aliquid operẽtur dꝫ ſtatutũ intelligi modo p̃-
dicto.Sed in caſu noſtro ꝟba illius additionis nihil operentur:niſi ĩ
telligerentur in preſcriptione longiſſimi tp̃is:qꝛ in ſtatuto cui facta ex
titit additio iaꝫ mulier erat ſpecifice priuilegiata reſpectu p̃ſcriptiõis
longi tp̃is:ergo additio dꝫ intelligi de preſcriptione lõgiſſimi tẽporis
maxime cũ verba ſunt gñalia ſeu vniuerſalia que ex proprio ſignifica
to verificant̃ in qualibet ſpecie ſub genere cõtenta:vt in cap.ſolite.ꝺ
maio.ꝛ obe.xix.di.ſi romanorũ.ꝛ.l.de pretio.ff.de pub. Et cũ ſim⁹ in
materia fauorabili.ſ.in cauſa dotis ꝛ hoſpitalis nõ debet fieri ſtricta
interpretatio.ar.in.c.ſi.de iud.ꝛ in.l.ſunt perſone.ff.de reli . et ſumpt.
fu.Et ꝑ hoc eſt rñſuꝫ ad vltimã oppoſitionẽ ſupra formatã.¶ Ter-
tio principaliter facit qꝛ ſine bona fide non currit preſcriptio;maxime
in realibus vt in caſu noſtro.vt.plene legitur ꝛ not.in.c.ſi.de preſcri.et
per Ang.de peru.in.l.ſequitur.§.ſi viaꝫ.ff.de vſucap. ꝛ ꝓbat̃ in auſ.
vt eccleſia romana centuꝫ anno.gau.pre.Sed cõe roche albine fuit in
mala fide:ergo non poteſt allegare preſcriptionẽ:fides aũt mala pro
batur ex ꝯiecturis: vt puta ſi cõis fama eſt ĩ loco ꝙ illa res pertineat
ad aliũ.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.facit.c.quoſdã.ꝛ.c.quãto.ꝺ
preſump.ꝛ.l.ij.C.ſi ſeru⁹ vel lib.ad decu.aſpi.li.x. Sed communis fa
ma eſt in vniuerſo quinimo ius hoc ſpecifice diſponit vt bona mariti
ſint tacite hypothecata pro dote vxoris ꝛ cõiter ſolet maritus etiã ꝑ
expreſſum bona ſua obligare vxori ꝛ ex eis facere donationẽ propter
nuptias: vt in.l.aſſiduis.C.qui po.in pig.hab.ꝛ.c.ex literis.ꝺ pign.ꝛ
in auſ.de equalitate dotis.col.vij.Notorium q̊qꝫ erat dictũ caſtrũ ꝑ
tinere ad maritum dicte domine Antonie:ergo nõ potuit cum bona
fide dictum commune ꝯtra actionem de dote p̃ſcribere preſertim cũ
marit⁹ nõ haberet p̃ter dictũ caſtrũ dicte dñe Antonie de ſuis doti
bus ſatiſfacere.Ad p̃dicta elegãter facit tex.ĩ cap.j.de p̃ſcrip.lib.vj.

vbi dicitur ꝙ ſiue iuris diſpoſitione pꝛeſumptio ſit contra p̄ſcribenteʒ
non p̄ſcribit̃ niſi ꝑ tm̄ tp̄s de cuiꝰ initio nõ ſit memoꝛia niſi interuene
rit titulus illius pꝛeſcriptionis pꝛeſumptiue:in caſu vero noſtro licet
interuenerit donatio ꝑ cõitatem ſeneñ.q̃ habuit purgare malã fidem
reſpectu dominij non tñ pꝛodeſſe habuit regula hypothecarie ꝯpetẽ
tis mulieri pꝛo ſuis dotibus:qꝛ certi iuris eſt qꝺ bona etiaʒ legitimo
modo trãſeuntia in fiſcũ trãſeant cũ ſuis oneribus maxime dotalibꝰ.
vt.c.ex literis.⁊.l.ij.C.ad le.iul.de vi pu.⁊ in.l.ſi cõſtante.in ſi.ff.ſo.ma.
cũ ſi.¶ Cõcludo ergo qꝺ ex duplici capite põt hoſpitale ſe aduerſus
p̄ſcriptioneʒ allegatã tueri.¶ Pꝛimo virtute additionis facte ad di
ctũ ſtatutũ:⁊ qꝺ ſtatutũ hoc facere poterat ſcʒ priuilegiare mulierẽ vt
ꝯtra eam vel eius heredẽ nulla currat p̄ſcriptio.no.Bal.in aut̃.quas
actiones.C.de ſa.ſan.eccl.facit.l.vbi lex.ff.de vſuca.⁊.l.ſi fundũ.ff.de
fun.do.cũ ſi.Scꝺo ex defectu bonefidei rõne pꝛedicta. Et hec vltima
cõſideratio ꝯcernit nedũ ꝑſonam ipſius mulieris: ſed etiã hoſpitalis
4 cui iura dotalia fuerũt legata†cũ ↄ̃ neminẽ currat pꝛeſcriptio regula-
riter cũ mala fide.Pꝛimo ergo pars defenſionis ꝯcernit mulierem et
ipſius heredẽ vt pʒ in dicta additione.Hoſpitale vero non eſt heres ſʒ
iure legati habuit iura dotalia.vt patet in caſus poſitiõe:ergo ex hoc
capite reſtat concludere qꝺ etiã data bona fide in p̄ſcribente nulla cur
rit pꝛeſcriptio in vita illiꝰ dñe Antonie.ſed poſt moꝛtem ſuam incipit
currere ↄ̃ hoſpitale:ſed ex defectu tp̄is non eſt ꝯpleta:qꝛ vt ſupꝛa dixi
ↄ̃ hoc hoſpitale nõ currit niſi quadragenaria p̄ſcriptio:ſed a moꝛte di
cte do.Antonie nõ emanarũt ad huc.xxviij.anni.cũ ꝺceſſerit.M.cccc.
Et ꝑ hoc patet rñſio ad ↄ̃ria ſuperius alleg.in fauoꝛem Rochalbine.
põt eñ pꝛocedere habito reſpectu ad ius cõe vel ad pꝛimam partem
ſtatuti.ſecus aũt reſpectu priuilegij qꝺ poſtea additũ ad ſtatutũ mu-
lieribus cõmodum affert:hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xv.

1 ☞ Tranſactio debet reuocari pꝛetextu leſionis ſi reperiatur trãſigẽs deceptus in quadruplo.
2 Pꝛeſcriptio.xxx.an.currit ↄ̃ relictum factũ pauperibus incertis.
3 Papa ſolus poteſt deſtinata ad certum vſum pium in alium ꝯuertere non ſolum remittere.

CHriſti ſaluatoꝛis ſueqꝫ pijſ-
ſime matris virginis glorioſe p̄ſidio inuocato. Duo ſunt
q̃ pꝛincipaliter ꝓ filio hieronymi facere videñt. Pꝛimo ꝯ-
poſitio ſeu tranſactio facta cũ opario ope pauperum qui ꝓ ipſis pau
peribus fuit hr̃s inſtitutus in duabus ꝑtibꝰ hr̃ditatis.d.Gerij pr̃is
olim hieronymi ⁊ cũ alijs electis ⁊ deputatis ad hũc actum ꝯpoſitio
nis ꝑ cõe Radicõdoli:qꝺ fuit deputatum executoꝛ teſtamẽti.d.Ge-
rij ꝑ eũdẽ Geriũ:ita ꝙ ꝯpoſitio ſeu trãſactio fuit facta cũ hr̃de ſeu ha-
bente vim ⁊ nomẽ heredis ⁊ cũ executoꝛe teſtamẽtario:ergo dʒ valere
cũ heredes ⁊ executoꝛ habeãt plenã ꝑtãtẽ agẽdi vendendi ⁊ alr̃ diſpo
nẽdi.iuxta no.ꝑ bar.i.l.alio.ff.de ali.⁊ ci.le.⁊ ꝑ Bal.i.l.id qꝺ pauperi
bus.C.de epi.⁊ cle.facit.l.nulli.C.e.nã ⁊ bonoꝝ adminiſtratoꝛ poteſt
trãſigere.ꝓbat̃ in.l.iuſiurãdũ.§.tutoꝛ.cũ ſe.ff.de iureiur.⁊.l.interdũ.§.
1 qui tutelã.ff.de fur.†Nec pꝛetextu leſionis dʒ trãſactio reuocari etiã ſi
reperiat̃ trãſigẽs deceptus in quadruplo.vt dixit tex.no.in.l.luciꝰ.§.
fi.ff.ad tre.qꝛ ſatis lucrat̃ q a lite diſcedit.vt ibi no.⁊ in.c.pe.ꝺ ẽp.⁊ vẽ.
¶ Scꝺo p̄ncipaliter facit ꝓ dicto filio Hiero.p̄ſcriptio:nã inter eũ et
pr̃em tenuerunt bona dicti Gerij vltra.xl.annos ꝑ qꝺ tp̄s ꝯplet̃ pꝛe-
ſcriptio taʒ ↄ̃ eccl'iam ꝙ̃ ꝯtra relicta pauperibꝰ:maxime expꝛeſſo loco
paupeꝝ vt hic accidit.hoc ꝓbat̃ i.l.j.iũcta aut̃.quas actiões.C.de ſa.
2 ſan.ec.xvj.q.iiij.§.neqꝫ decẽnij.⁊ ꝑ Fed.cõ.cj.vbi videt̃ velle†ꝙ ↄ̃ reli
ctum factum pauperibꝰ incertis currat p̄ſcriptio.xxx.an.nec dʒ in ca-
ſu noſtro p̄ſumi malafides:qꝛ filij non pꝛeſumunt̃ ſcire teſtamẽtũ pr̃-
num cum poſſent hereditatẽ iure ſuitatis poſſidere:lʒ ſecus ſit in alijs
heredibus.vt no.Bar.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verb.oblig.
¶ Sed his nõ obſtantibꝰ q̃ vere nõ obſtãt ↄ̃riam ſñiam arbitroꝛ ve-
rioꝛem ſʒ qꝺ ꝯpoſitione ⁊ pꝛeſcriptiõe nõ obſtantibus debent̃ paupe
ribꝰ ſeu opere paupeꝝ due partes hereditates dicti Gerij:in quibus
inſtituit pauperes ⁊ eoꝝ operã vna cũ fructibꝰ a tp̄e moꝛtis dicti Ge
rij ꝑceptis ⁊ ꝑcipiendis.Moueoꝛ p̄ncipl'r:qꝛ ꝟba teſtamẽti dicti Ge
rij ſunt clariſſima: in qbꝰ nullo pꝛoꝛſus recte intuẽti cadit dubitatio.
reliquit eñ filijs natis ⁊ naſcituris ſuã legitionẽ poꝛtionẽ:⁊ ſic tertiaʒ
ꝑtem cũ deceſſit relictis tribꝰ dũtaxat filijs.vt in aut̃.nouiſſima.C.de
inof.teſt.in reliquis poꝛtionibꝰ inſtituit pauperes ⁊ operã ipſoꝝ pau-
peꝝ dicte terre Radicõdoli.ꝙ potuit nã vltra legitimã filioꝝ põt pr̃
diſponere de rebus ſuis vt vult maxime ad pias cauſas.vt in.l.j.C.ꝺ
ſac.ſan.ec.⁊ in.c.in pñtia.de ꝓba.⁊.l.oĩmodo.⁊.l.qm̄ nouella.⁊.l.qm̄
in p̄oꝛibus.§.de inoff.teſta.Cum ergo ſuꝑ his duabꝰ ꝑtibus heredi-
tatis nulla cadebat dubitatio non potuit in pꝛeiudiciũ paupeꝝ fieri
trãſactio:qꝛ trãſactio fit ſuꝑ re dubia ⁊ lite incerta.al's non tʒ.vt.l.j.⁊
l.poſt rẽ iudicatã.ff.de trãſac.⁊.l.elegãter.§.ſi poſt rẽ iud.ff.de condit.
inde.⁊ p̄ſertim qñ fit ꝑ adminiſtratoꝛẽ bonoꝝ q nõ põt trãſigere re-
mittẽdo debitũ ſine cauſa.vt pꝛobat̃ in.l.pꝛeſes.C.de trãſac.⁊.l.pactũ
curatoꝛis.C.de pac.pꝛeſertim in relictis ad pias cauſas que fideliter ⁊
ſine aliqua diminutione debent conuerti ad vſum deſtinatũ ꝑ teſta-
3 toꝛem.vt in.l.nulli.C.de epiſ.⁊ cle.adeo†qꝺ ſolus papa põt deſtinata
ad certũ vſum piũ in alium ꝯuertere nedũ remittere.vt in cle.qꝛ cõtin-
git.de relig.do.facit qꝺ le.⁊ no.in.l.legatũ.ff.de admi.re.ad ciui.perti.
⁊.l.legatũ.ff.de vſufru.leg.⁊ vtrobiqꝫ ꝑ Bar.deficit ergo ꝑtãs trãſi-
gẽdi ⁊ ꝯponẽdi in p̄iudiciũ:quinimo põt dici ꝙ etiã deficit volũtas qꝛ
expꝛeſſe fuit dictũ ⁊ in ꝑtãte tributa ꝑ commune Radicõdoli electis
nullũ p̄iudiciũ fieret pauꝑibus ⁊ opere ſuꝑ hr̃ditate debita ex teſtõ:
nec poteſt allegari contra pauperes pꝛeſcriptio:tum qꝛ diſpoſitio fa-
cta per Gerium erat notiſſima ⁊ quaſi notoꝛia in dicto caſtro Radi-
cõdoli:ex quo arguit̃ malafides dicti Hieronymi ⁊ filioꝝ detinentiũ
totã hereditatẽ dicti Gerij cũ ſolũ fuiſſent filij inſtituti in legitima tm̄
ergo p̄ſcribere nõ potuerũt:cũ malafides ꝓbetur ex fama loci.vt not.
Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.Pꝛeterea dictus Gerius deceſſit Anno
dñi.M.ccclxxx.vel circa.⁊ dicta ꝯpoſitio viſo priꝰ teſtõ pluries ⁊ plu
ries ꝑ vtranqꝫ partẽ fuit facta.M.ccccviij.⁊ ſic bona fuerant poſſeſ-
ſa vſqꝫ ad cõpoſitionẽ ꝑ.xxviij.annos dũtaxat vel circa ⁊ ſic nõ erat
completa pꝛeſcriptio etiã data bona fide.nunc vero tempoꝛe compoſi
tionis inceperunt eſſe indubie in mala fide cum clariſſime potuerũt di
cta bona pꝛo duabus paribus pertinere ad pauperes ⁊ ſuperueniẽs
malafides impedit curſum pꝛeſcriptionis vt in.c.fi.de p̄ſcrip.⁊ regula
poſſeſſoꝛ.de reg.iu.lib.vj.¶ Circa ergo bona p̄dicta nulla cadit dubi
tatio quin poſſint ꝑ operariũ dicte opere pꝛo pauperibus vendicari.
ſed in fructibus poſſet cadere dubitatio in quibus concludo qꝺ ſi fue
rint pater ⁊ filius in malafide:vt quia ſciuerũt dicta bona ſpectare ad
pauperes ſaltem ex fama loci.tunc teneant̃ reſtituere fructꝰ ꝑceptos
⁊ eos quos potuerũt percipere.vt.l.ij.C.de pig.act.⁊ no.in.l.ex diuer-
ſo.ff.de rei ven.⁊ in.c.grauis.de re.ſpo.¶ Circa vero legitimã relictaʒ
filijs:dico qꝺ pauperes ſeu operã paupeꝝ nihil deinceps poteſt vẽdi-
care.etiã ſi dictus filius hieronymi decederet ſine filijs.ratio pꝛomptiſ
ſima eſt:quia Gerius reliquit filijs legitimam ⁊ eos adinuicem in illa
ſubſtituit pupillariter ⁊ per fideicõmiſſum ⁊ eis oibꝰ ſine liberis dece
dẽtibus ſubſtituit dictã operã pupillariter ⁊ ꝑ fideicõmiſſuʒ.Certũqꝫ
eſt qꝺ pater filio inſtituto in legitima ſolum põt ſubſtituere pupillari-
ter.nõ aũt per fideicõmiſſum:qꝛ ſubſtitutio fideicõmiſſaria eſt onero-
ſa.Pupillaris vero eſt ſalutifera ipſi pupillo ne decedat ſine teſtamẽ
to ⁊ in legitima pater nõ põt apponere grauamen:hec pꝛobant̃ in.l.
qm̄ in pꝛioꝛibus.coniuncta.l.ex tribus.C.de inof.teſt.vbi per gl.bald.
⁊ Bar.quare dico ꝙ partes fratrũ moꝛientiũ ſi deceſſerint ſine teſtõ
deuenerũt ad hieronymũ tertiũ fratrẽ tũc ſuꝑſtitẽ:aut ex ſubſtitutiõe
pupillari ſi deceſſerint in pupillari etate:aut ex iuris diſpoſitione ſi de
ceſſerint in pubertate:qꝛ fratres ſuccedunt in totũ non obſtantibꝰ de-
ſcendentibus.vt in auten.poſt fratres.C.de legi.heredi.⁊ in aut̃.itaqꝫ
moꝛtuo.C.cõia de ſuc.in coꝛpoꝛe de here.que ab inteſt.Hieronymꝰ ꝟo
deceſſit poſt pubertatẽ.⁊ ſic expirauit ſubſtitutio pupillaris.vt in.l.cẽ
turio.⁊.l.i pupillari.ff.de vul.⁊ pul.Fideicõmiſſaria ꝟo nunꝙ̃ valuit
reſpectu legitime.vt.ſ.dixi.Reſtat ergo ꝙ etiã ſi hieronymꝰ deceſſiſ-
ſet ſine liberis ex quo deceſſit poſt pubertatem nihil de legitima ſua ⁊
fratrũ ſuoꝝ potuiſſet opera paupeꝝ petere:cum adueniente puberta-
te expirauit illa ſubſtitutio facta de pauperibꝰ ꝑ ſupꝛadicta:⁊ no.bal.
in.d.l.ex tribus.Res ergo hec erat in iure clariſſima.habeat ergo iſte
filiꝰ hieronymi libere ⁊ expedite tertiã partem dicti Gerij.⁊ reliquas
duas partes reſtituat pauperibꝰ:⁊ ope iuxta teſtm̄ Gerij.Nec ob.qꝺ
teſtatoꝛ dixerit ꝙ oĩa bona erãt obnoxia pauperibus:qꝛ in p̄iudiciuʒ
filioꝝ ſibi credi nõ debuit iuxta tñ no.per Bar.in.l.cũ qs.§.codicillis
ff.de leg.ij.⁊ per Cy.in.l.gñaliter.C.de non nume.pec.⁊ hec ſufficiant.
Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xvj.

1 ☞ Statutũ ſimpl'r loquens non debet intelligi:vt ius cõe coꝛrigat.
2 Terminus vbicũqꝫ ſtatuitur ad aliquid ꝓbandum:ſi pendẽte termino ꝯtingat impedimentũ facto aduerſarij,admittitur quis ad ꝓbandum etiam poſt terminum.
3 Cauſa pꝛeiudicialis nouiter inchoata ſuſpendit cauſam iam pendentem in euentũ ipſius cauſe pꝛeiudicialis.
4 Accuſatio inſtituta eſt ad vindictã:nõ aũt ad effectum compulſiuuʒ.
5 Finis accuſationis de falſo eſt vt teſtes puniantur,de falſo.
6 Inſtrumentum ſi fuit inter alios falſum pꝛonuntiatum:⁊ non ꝑ hoc pꝛeiudicat alteri vtenti.
7 Sententia lata contra electoꝛes non pꝛeiudicat electo.
8 Peremptio inſtãtie non dependet a facultate partium ⁊ iudicis:imo eis etiam inuitis currit tempus.

IN pꝛeſenti q̃õne fratrũ oꝛ-
dinis Camalduleñ.illud dũtaxat ad pñs querit̃ an ſñia ↄ̃
eos lata ſit nulla vtpote ꝑempta iſtãtia a ſtatuto p̄fixa la
ta.¶ Trinitatis deifice ꝑ priꝰ inuocato p̄ſidio vr̃ p̄ma fronte dicẽdũ
dictã ſñiaʒ tenuiſſe ſaltẽ ex hoc capite quo impugnat̃.qꝺ p̄mo ſic oſtẽ
dit̃.¶ Pꝛio nãqꝫ ſtatutũ mihi oſtenſuʒ lʒ terminũ ſtatuat nõ ſolũ iu
dici ſʒ iſtãtie nõ decernit ſñiam poſt illũ terminũ.lx.dieꝝ latam nõ te-
nere ergo cũ ſñia reperit̃ lata ſaltẽ i termino iuris vt:videlicet intra triẽ
1 niũ.vt.l.ꝓperãdũ.C.de iudi.dʒ tenere:†qꝛ ſtatutũ ſimpliciter loquẽs
non debet intelligi vt ius cõe coꝛrigat.argu.in.l.quoties.ff.de actio.⁊

obli.⁊

obli.⁊ hoc videtur tenere Spec.i tit.de leg.§.reſtat.ver.qd ſi ſtatuto,
2 Scd̄o ad idē ꝓbat̄ ſic.†Ubicunqʒ ſtatuit̄ alicui termin⁹ ad aliqd ꝓ
bandū.Si pendēte termino ꝯtingat impedimētū facto aduerſarij ad
mittitur qs ad ꝓbandū etiā poſt terminū:maxime.qū aduerſari⁹ iu-
ridice impedimētū p̄buit:ad hoc bonus tex.in.l.fi.C.de adul i fi.⁊ no
tabiliſſimus tex.l.ſi cum ipſe.ff.de excuſ.⁊ temp.earum.per quem tex.
dixit ibi Bald.qđ ſi a ſtatuto prefigit̄ termin⁹ duorū menſiū ad cau
ſaʒ dicēdā:⁊ altera pars petit terminū ad ꝓducēdū teſtes vltra mare
ſeu prouinciam,ita ꝙ totus terminus prefixus inſtantie vix ſuffi-
cit pro dilatiōe teſtiū ꝓducēdoꝝ.arg.in.l.j.C.de dila.⁊.iij.q.iij.ſpatiū
ꝙ poterit iudex etiā poſt terminū inſtātie prefixum ſniaʒ ferre,et cau
ſam ad finē ꝑducere.⁊ idem in effectu voluit ibi Bar.dicens ꝙ moder
ni de illa lege nō fuerāt recordati in materia.l.properādū preal.ſed in
caſu noſtro monaſteriū nō potuit cauſam ciuilē per ſe inchoataʒ ad fi
nem perducere intra terminum.lx.dieruʒ facto aduerſarij qui teſtes đ
falſo criminaliter accuſauit.⁊ ſic fuit opus expectare finē huius cauſe
vt ſtatim in ſequenti motiuo dicam.ergo etiā poſt terminū licuit iudi
3 ci ſniam ferre.¶Tertio p̄ncipaliter probatur ſic.†Cauſa p̄iudicialis
nouiter inchoata ſuſpēdit cām iam pendentē in euentum ipſi⁹ cauſe
preiudicialis vt in.c.tuā.de ordi.cog.⁊.c.lator.qui fi.ſint legi.⁊ qđ in
eis no.et in.l.is qui reus.⁊ ibi ꝑ Bar.ff.de publi.iud.⁊.l.fi.C.de ord.
ſub.⁊.l.j.C.qui accu.non poſ.vbi ꝑ Cy.⁊.iij.q.xj.pri⁹ ⁊ interim nō dʒ
currere tp̄s:qꝛ ſuſpēſio fit a iure vt i iurib⁹ p̄alle.⁊ nō valēti agere nō
currit tp̄s.vt in.l.j.C.de anna.excep.⁊.l.in reb⁹.C.de iure do.Sed i ca
ſu noſtro accuſatio teſtiū de falſo fuit preiudicialis ad cām ciuileʒ ꝑ
monaſteriū ichoatū:ergo nō đbuit tp̄s iſtātie ciuili p̄fixū currere.Qđ
aūt fuerit preiudicialis ꝓbat̄:qꝛ ſi teſtes cōuincerētur de falſo:nō dʒ
iudex ſequi dicta falſorū teſtiū.vt in.c.cum.i.⁊.ꝛ.de re iudi.l.diu⁹.ff.de
re iud.maxime cū ꝓbata falſitate ⁊ ſecuta ſnia appareat teſtes ipſos
eſſe ꝑiuros ⁊ infames,vt in.c.ſicut.de teſti.no.i.l.luci⁹.ff.de his q no.i
fa.c.cū tu.⁊.c.teſtimoniū.de teſti.Ex cōtrario potuiſſet ſequi abſurdū
ſ.ꝙ monaſteriū obtinuiſſet etiā in cauſa vigore teſtium productorū.⁊
tñ teſtes fuiſſent poſtmodū de falſo cōdenati:vnde melius eſt ante tē
pus occurrere ⁊ p̄uidere q̄ꝫ poſt cauſam vulneratā remediū q̄rere. vt
l.fi.C.in quib⁹ cau.i integ.reſti.nō eſt neceſſa.Ad idē optime facit ca.
fi.de teſti.vbi dicit̄ ꝙ pendēte accuſatione de crimine cōtra aliquē nō
debet ille accuſat⁹ ad teſtimoniū interim admitti quaſi ſtatus eius i
terim ſit in pendēti.¶Quarto hoc idem videt̄ ꝓbari ex forma ſtatu
ti ꝑuſini ſub rubrica de reprobatiōe teſtiū ⁊ ꝙ pēdēte reꝓbatiōe ipſo
rū nō currat terminus vbi in effectu cauetur vt liceat cuilibet accuſa-
re de falſo teſtes ꝓductos ⁊ eorum productorem ⁊ in fine ſtatuti gene
raliter diſponitur ꝙ pēdēte reprobatione tēpora inſtantie ciuilis vel
criminalis nō currāt.Nō obſtat ſi dicat̄ ſtatutū diſponere cū ſolū ac-
cuſant̄ teſtes:ſed etiā eius ꝓductor ideo nō debet extēdi ad caſum no
ſtrum i q̄ teſtes dūtaxat fuerūt accuſati.Ad hoc enim pōt reſpōderi
ꝙ dictum ſtatutū loquitur per verba ꝑmiſſiua nō autē neceſſitatiua.
đt eñ ꝙ liceat accuſare teſtes ⁊ eoꝝ ꝓductorē ⁊c. Id aūt qđ ꝑmittit̄
nō neceſſitat.l.nō quicquid.ff.de iudi.⁊.c.cōſuluit.de offi.deleg.al's ſe
q̄retur abſurdum ꝙ nō liceat accuſare vnum ſine reliquo qđ videt̄ cō
tra formam alterius ſtatuti poſiti ſub rubrica de pena inducētis vl'i
duci facientis falſum teſtē ⁊c.Itē eſſet ꝯ ius cōe.arg.i.l.ij.ff.de fal.⁊
d.l.lucius.ff.de his qui no.infa.⁊ ideo eſt hic intellect⁹ fugiend⁹ vt mi
nus q̄ꝫ fieri poſſit recedat̄ a diſpoſitione iuris cōis.vt.l.j.C.de noxa.et
c.cū dilectus.de cōſue.hoc reprobat rubrū illi⁹ ſtatuti in quo ſolū di
citur de reprobatione teſtium:⁊ ꝙ pendente reprobatione nō currāt
tp̄a inſtātie:ergo nigrū dʒ verificari etiā in eo caſu quo ſolum accuſā-
tur teſtes cum nigrū debeat ꝯuenire rubro.vt no.glo.in.c.tibi qui.de
reſcrip.lib.vj.⁊.c.ſi ſuper gratia.de offi.deleg.lib.vj.⁊.c.bone.de cōfir.
vtili vel inutili.maxime qꝛ finis ſtatuti nō reſtingit ſe cum ambo pari
ter accuſent̄.ſed loquit̄ generaliter ⁊ videt̄ magis ſe referre ad reꝓba
tionem teſtiū q̄ꝫ ad accuſationē ꝓducētis:in eo qđ dicit ꝙ pendēte re
probatiōe nō currāt tp̄a inſtantie ciuilis:teſtes aūt ſunt q reprobātur
nō aūt producēs.¶Sed q̄ꝫq̄ꝫ hec vrgere videātur propter ſniaʒ ꝯtra
riā tñ ſniam arbitror indubie veriorē ſi iuris ⁊ ſtatutorū mētē ſubtili
ter indagare velimus.Et pro clariori deciſiōe caſus.Primo p̄mitto
ꝙ iſpecta mera iuris cōis diſpoſitiōe.ceſſante enim diſpoſitione ſtatu
taria nō dʒ ſuſpendi cā ciuilis iam inchoata i qua teſtes depoſuerūt
ſuū teſtimoniuʒ in forma đbita ꝓpter accuſationē falſi criminaliter
poſtea inſtitutā ꝯ teſtes quod ꝓbat̄ his rōnib⁹.nō đbet ſpectari euen
tus cuius nullus eſt effectus.vt.c.cū ꝯtingat.de offi.deleg.⁊.l.ad pro
bationē.C.de ꝓba.Sed euentus cauſe criminalis inſtitute ꝯtra teſtes
dūtaxat nullū effectū pōt producere in cauſa ciuili iam inſtituta inter
illos:ergo nō dʒ fieri ſuſpēſio cauſe ciuilis.maior ſupra ꝓbata eſt.ꝯſe-
quētia ex ſe ptʒ.minor vo ꝓbatur ſic.Quilibet modus agēdi hʒ ſuaʒ
naturā ⁊ ſuū effectū nec ſupnaturaliter dʒ aliqd operari.vt i.c.ij.đ ord.
cog.⁊.c.ſup his.⁊.c.qualr ⁊ qñ.de accu.⁊.c.lʒ heli.de ſimo.facit.xxxij.
4 q.vij.adulterij malū.⁊.c.flagitia.⁊.c.ſignificauit.de ap.†accuſatio vo
fuit inſtituta ad vindictā:nō autē ad effectū repulſiuū.vt in.d.c.ſuper
his.Hinc dixit tex.in.d.c.ij.de or.cog.ꝙ ſi cōuentus interdicto vñ vi.
vel alia actiōe petitoria excipit de ſua ſpoliatiōe ꝯ agentē ⁊ ꝓbat:re-
pellit agentē a ſua petitione:ꝑ hoc nō cōſequit̄ reſtitutionē.qꝛ ad hoc
nō fuit actum.Si autēʒ deduxit ſpoliationē ꝑ viā accuſatiōis vterqʒ
proſequit̄ ſuā actionē nec actor repellit̄ ab agendo:lʒ reus dicat ſe ſpo
liatum:qꝛ finis actiōis nō eſt repellere ſed cōſequi.Ita dico ad propo
5 ſitū †finis accuſationis falſi inſtitute cōtra teſtes eſt vt teſtes puniāt̄
de falſo:non autē vt iudex nō ſequat̄ dicta eoꝝ.ex quo iam depoſue
rūt vt.l.ij.§.pena falſi.ff.de falſis.non ergo debet operari aliū effectū
ciuilē ſaltē inter alias perſonas.Hoc vltimo dico vt euitē quod legit̄
et no.in.l.interduʒ.§.q furem.ff.de furtis ⁊ per cōſequēs nō debet ſuſ
pēdere cauſam ciuilē iam cū alio inchoatā.Scd̄o fortius ꝓbat̄ ſic:lis
iter alios acta alijs preiudicare non dʒ vt in.c.inter dilectos.de fide
inſtru.⁊ in.c.cum ſuper.⁊.c.pe.de re iud.⁊.C.res inter alios acta.in ru.
⁊ nigro.⁊ in materia nr̄a p̄ciſe ꝓbat̄ ꝑ caſum ꝯrium.in.d.l.lucius.et
in.c.cum ſuper.in fi.de or.cog.vbi dicit̄ ꝙ ſi ꝯ ꝓducentem fuit exceptū
ꝙ teſtes ſui erāt falſi.⁊ ꝓbat̄.⁊ iudex ob hoc illoꝝ depoſitionē non ſe
quitur non ꝑ hoc teſtes afficiunt̄ infamia q non fuerūt in iudicio nec
aſſumpſerunt defenſiōis copiā.Et reddit tex.in.d.l.lucius.rōnem:qꝛ
non opʒ ex ſnia iuſta ſiue iniuſta ꝓ alio habita aliū p̄grauari.tex.no-
tabilis in.d.c.cū ſup.reddit rōneʒ:qꝛ accuſatio non fuit inſtituta ꝯtra
teſtem qđ in idē recidit.ita dico in caſu cōtrario cum.ſ.accuſant̄ ſoli
teſtes ꝯuertitur:ꝙ ex hoc non debet preiudiciū generari abſenti q nō
fuit in cā:vt ex hoc perdat cōmodum atteſtationū.vt puniat̄ ex facto
alterius.forte eñ teſtes fuerūt ex eoꝝ iniuria ⁊ ꝯtumacia ꝯdēnati.Itē
poſſent ꝯdēnari ꝑ iudicis imprudentiam vel iniuriam:vt.l.ſi per im-
prudentiam.ff.de euic.⁊.l.exceptione.ff.de fideiuſ.Et ſi pars fuiſſet p̄-
ſens melius ⁊ accurati⁹ defendiſſet cām ſuam.ſi ergo volebat accuſa-
tor iſtum effectū ciuilem ꝓſequi debuiſſet excipere de falſo ꝯtra teſtes
que exceptio in effectu dirigit̄ cōtra ꝑtem.vt in.c.lʒ.de probat.⁊ ad.l.
diuus.no.Inn.in.c.veꝝ.de foro compe.Ad hoc ſingulariter facit tex.
6 in.l.ij.C.de fide inſtru.vbi dicit̄ †ꝙ ſi inſtr̄m fuit inter alios falſuʒ ꝓ-
nuntiatiuum non ꝑ hoc preiudicat alteri vtenti.niſi de nouo ꝯ iſtum
ꝓbet̄ falſum:⁊ no.Inn.in.c.cām.q fil.ſint legi.Idē ergo pari ratione
dicendum eſt iudicio ⁊ reprobatione agitata ꝯ teſtes vt non preiudi-
cet parti litiganti q̄ non fuit in cauſa ⁊ hoc aperte ꝑ illum tex.tenuit
ibi Bar.vbi vr̄ approbare opinioneʒ Ricar.malū.q p̄ciſe hoc tenuit
quaſi in terminis noſtris in quadam ſua diſputatione.vt refert ⁊ ſeq
tur Cy.⁊ Bald.poſt multa in.l.j.C.q accuſ.non poſ.dicentes ꝑ hanc
rōnē:qꝛ nō p̄iudicat parti non dʒ cauſa ciuilis ſuſpendi per accuſatio
nem criminalem inſtitutam ꝯ teſtes dūtaxat:excipiat ergo de falſo ci
uiliter ſm̄ eos ſi vult ꝙ parti p̄iudicet vel accuſet etiam ꝓducentē.di-
xit Bar.in.d.l.ij.⁊ idem ipſe tenui.in.d.l.lucius.hoc etiam ſequit̄ Io.
an.in addi.Spe.in.d.§.reſtat.ver.quid ſi ſtatuto.vbi refert deciſioneʒ
Ricar.⁊ eam ſequitur.⁊ ſic cōis opi.videtur pro hac parte ⁊ loquunt̄
iſti doc.etiā cū ſtatutū arctat iudicē ad ꝓnuntiandū intra.lx.dies.⁊ cō
cluditur ꝙ ꝑ accuſationem criminaliter inſtitutā contra teſtes dūta-
xat nō dʒ iudex ſupſedere in negotio principali al's currerēt tempora.
Et ꝓ hac ſnia optime facit gl.in.c.hec quippe.iij.q.vj.q̄ poſt lōgā diſ
putationem concludit ꝙ lʒ ſit maxima ꝯnexitas inter electū ⁊ electo-
7 res:qꝛ electus cauſat ius ſuum ab electoribus.†tñ ſnia lata cōtra ele-
ctores nō p̄iudicat electo q nō fuit p̄ſens.cū ſi fuiſſet p̄ns potuiſſet cau
ſam ſuam melius pertractare.Ad idem qđ in ſimili no.Inn.in.c.ꝑue
nit.de fideiuſ.⁊ in.c.ꝑ inqſitionem de elec.vbi plene loquit̄ ad ꝓpoſi-
tū.⁊ generaliter diſponit̄ vt ea q̄ fiunt ꝯ abſentē non debeant abſenti
nocere.vt.l.de vnoquoqʒ.ff.de re iudi.⁊.iij.q.ix.caueāt ⁊ capi.oīa.qn-
imo bar.in.l.nec q̄cq̄ꝫ.§.vbi decretū.ff.de off.ꝓcō.ꝙ nec interlocutoria
multum p̄iudicialis p̄iudicat abſenti.Ad ꝓpoſitum ergo cū actio cū
teſtib⁹ nō p̄iudicet parti ꝓducenti nō debet ſuſpendi ob hanc accuſa
tionē iudiciū ciuile iam inchoatum cum ex huius ſuſpenſione nullus
iuris effectus poſſet ſequi. ¶Nunc debem⁹ videre nunqd ſaltem ex
forma cenſure municipalis peruſine inducatur ſuſpēſio primi iudicij:
vt ſic tp̄a inſtantie pendente accuſatiōe nō cōcurrerint.Et dico ꝙ nō
debet impediri ob hoc curſus inſtātie nec induci primi iudicij ſuſpen
ſio.Moueor p̄ncipaliter qꝛ ſtatutum illud deuiās in multis a iure cō
muni debet reſtringi quantū fieri poteſt.vt.l.iij.§.hec autem verba.et
quod ibi no.ff.de nego.geſt.⁊ in.c.noſtro.de iniur.adeo vt non ſolum
nō debeam⁹ recedere a verbis:ſed ipſa verba ſtricte ⁊ improprie ſi fie-
ri poteſt intelligēda ſunt vt minus q̄ꝫ fieri poteſt iuri communi preiu-
dicetur:vt notanter probatur in.c.cum dilect⁹.de cōſuetu.⁊ in.l.ij.C.
de nox.Cēſura vero municipalis peruſina in multis deuiat a iure cō-
muni.Primo in eo ꝙ decurret tp̄s inſtantie prefixum a iure cōi.nā cū
de iure cōi det̄ in cauſa ciuili triēniū.d.l.ꝓperādū.ex forma dicti ſta-
tuti dant̄ ſolū duo mēſes. Scd̄o ex iuris diſpoſitione tp̄s currit a die
lit.ꝯte.d.l.ꝓperādū.Statutum aūt vult ꝙ a die citatiōis.Preterea
de iure cōi pendēte accuſatione criminali ꝯ teſtes non debet ſuſpendi
cā ciuilis:ſed ex forma ſtatuti caſus videt̄ dubius.ꝓpter ea que.ſ̄.dixi
corroborādo ꝯ̄ria.Cum ergo de iure cōi hoc ſic clarum ꝑ ſuperius di
cta idem debem⁹ dicere de iure municipali vt ſic verba dubia ſtatuti
trahant̄ ad diſpoſitionē iuris cōis quantū fieri pōt vt ius cōe non cor
rigit̄:vt in iuribus ſuperius allegatis.Et ſi verba dictorum ſtatuto-
rum recte pōderentur huic interpretationi non repugnant.Primum

enim z ſecundum ſtatutū pmittentia accuſationē ad finē inducēdi ſu
ſpenſionē in prima cā loquunt copulatiue qñ accuſantur teſtes z is q
eos produxit. Ad veritatē vero copulatiue requirit ꝙ vtrūqꝫ copula
tum concurrat eque principaliter vt not. in c. querelam. de ſimo. z ca.
ij. z c. inter cetera. de reſcri. z ſuper rub. de proba. Non ſufficit ergo ad
finē ſuſpenſiōis obtinende accuſare teſtes dūtaxat: tum qꝛ ſtatutū ad
hunc effectum expoſcit duo: ad qđ optime facit. c. olim. de reſcri. tū qꝛ
hoc eſt iuri cōi cōſonū vt predixi. Non ob. ſi dicat ꝙ ſtatutū loquat p
verbum liceat: qꝛ dico qđ facultas dat in accuſando nō aūt īponit ne
ceſſitas. ꝙ ſi vult accuſans habere effectū ſuſpēſiuū inſtātie ciuilis opꝫ
ꝙ ſeruet ſtatutum put iacet cū ad hunc effectū obtinendū nō ſufficiat
alterꝫ de iure cōi z pro hoc eſt tex. no. in ſimili. in c. olim. de reſcri. facit
l. pe. z qđ ibi no. ff. de ver. ſig. nā verba ſtatuti ſunt ſtricte ſumenda qñ
contingit alteruꝫ locupletari cū iactura alterius. vt no. Bar. in l. oēs
populi. ff. de iuſt. z iur. z l. non dubiū. C. de leg. facit. l. vt gradatim. ff.
de mune. z ho. z d. l. ij. C. de noxal. Nō ob. ꝙ in dubio nō fiat mētio ni
ſi de reprobatiōe teſtiū: qꝛ hoc ꝯtingit qñ principaliter tractat z pdu
cens ppter falſitatem teſtiū accuſat. Preterea nō nouū vt nigrū lati⁹
diſponat ꝙ ꝯtineat ī rubro. vt pbat. C. etiā ob chirogra. pe. pi. te. po.
iūcto rubro z nigro. ad idē. c. ſi. z c. ſi ſup gratia. de off. dele. lib. vj. naꝫ
z in rubrica ꝯtinet ſoluꝫ de officio delegati. z tū in nigro diſponit de
ꝯſuetudine z executione ſententie q̄ in multis differunt a delegatione.
¶ Eodē modo tollit alia obiectio ſupra facta: vcꝫ quod in fine ſecū
di ſtatuti dicitur in genere qđ pendente reprobatione nō currant tpa
inſtātie zc. qꝛ dico qđ accuſans pducēs teſtes principaliter agit ad re
ciprocationē teſtiū. nam ex illoꝝ reprobatiōe ꝯuincit pducēs. vt pa
tet in tertio ſtatuto. ideo ſtatutū ſimplr egit de reprobatiōe. Preterea
verba ſequentia determinant z declarant a precedentib⁹. vt in l. ſi ſer
uus pluriū. z l. qui filiabus. ff. de leg. j. z l. numia. ff. de leg. iij. preſertim
qñ talis determinatio z interpretatio eſt iuri cōi cōſona. vt in caſu no
ſtro. d. c. cū dilectus. Et qđ hoc fuerit de mēte ſtatuti ſic pbat. nā ter
tium ſtatutū diſponit vt reprobatis teſtib⁹ debeat is qui eos pduxit
pdere cām. ſiue pbet ꝙ falſo eos induxit ſiue nō qđ nō pōt verificari.
niſi vocato z accuſato ipſo pductore. l. ſi. C. ſi p vim vel alio modo. l.
de vnoquoqꝫ. ff. de re iudi. z iij. q. ix. caueāt. z c. omnia. viij. diſt. qꝛ de
bet in euentum victorie iſtius reprobationis pducens perdere cāꝫ me
rito ſtatutū ſcđm ſtatuit vt pendente hac reprobatione tempora in
ſtantie nō currerēt, qꝛ hec cā reprobationis ſupradicto modo agitata
erat p̄iudicialis ad cauſam ciuilem. d. l. j. C. q accuſa. non poſ. ſed vbi
pducens eſt preſens nō pōt ſequi effectus pditionis cauſe ne condem
netur abſens z indefenſus merito non pōt ſequi effect⁹ ſuſpenſus pri
me cauſe: qꝛ ſublato fundamento tollit edificium. j. q. j. cū pau. l. j. z qđ
ibi no. ff. qđ vi aut clam. Nō ob. ſi dicat ꝙ monaſterio fuit facta denū
tiatio qualiter teſtes fuerant accuſati: qꝛ dico hoc nō ſufficere. qꝛ cum
accuſatio p̄ncipaliter tendat ad vindictā ipſoꝝ teſtiū nō tenebat mo
naſteriū ꝯparere: qꝛ ſua non intererat. ſciebat eñ ius ſuum ptinere ad
illos. potuiſſet tñ ſi noluiſſet pro aliquali p̄ſumptiōe euitāda compare
re. arg. optimū in l. a ſnīa in prin. de ap. Sola enim notificatio vel noti
tia pendentie accuſationis non dꝫ ſibi nocere in iure ſuo iam ſepara
to a criminatione teſtiū. Ad hoc induco in ſili tex. optimum. in c. cūm
ſup. de re iudi. Non obſtāt alia motiua in p̄n. allegata. Et p̄mo dū di
cit. ꝙ ipi ſentētie ſaltē inerat tps a iure inſtātie p̄fixū rñdet dupliciter.
Primo ꝙ cū ſtatutū diſponat vt termin⁹. lx. dieꝝ currat a die citatio
nis. aperte patet ꝙ ſtatutum voluit corrigere ius cōe: z ſic diſcedere a
diſpoſitione iuris cōis: iō dꝫ ferri ſnīa intra tps a ſtatuto p̄fixū. alſ nō
valet cū dꝫ ſtatutum hoc caſu ſeruari in puris terminis. hoc apte te
nuit Bal. in l. pperādū. j. rñſo. ver. quid ergo ſi ſtatutū. C. đ iudi. Itē
z ſcđm vbicunqꝫ terminus p̄figit inſtātie: ſuccedit z ille termin⁹ loco
termini iuris. Ad hoc qđ in ſimilr no. Inn. in c. ex rōne. de ap. iō dꝫ cē
ſeri eodē iure cū illo vt ſicut non valet ſentētia lata poſt terminū ſtatu
ti z hec eſt cōis opi. Cy. Bar. z Bal. in d. l. j. pperandū ſequunt Io.
an. in addi. Spe. in ti. de leg. §. reſtat. ℣. qđ ſi ſtatuto. facit optime in ſi
mili. c. pſonas. z c. cū ſit romana. de ap. ¶ Ad ſcđm motiuū dico qđ
apte aduerſarij nullū impedimētū legitimū ꝯtingit: qꝛ accuſatio cri
minalis eſt prorſus ſeparata a cā ciuili. ideo p illius pēdentiam nō de
buit ſuſpendi cauſa ciuilis: qꝛ ex ſeparatis nō fit illatio. l. neqꝫ natales.
C. de pba. z ſ. plene pbatū fuit. poterat eñ vtraqꝫ lis ſuo marte cur
rere. Et p hoc tollo tertiū motiuū. dico eñ qđ nullo mō accuſato ꝯ te
ſtes dūtaxat inſtituta eſt preiudicialis ad cauſam ciuilē iaꝫ inchoatā
que cū teſtes iam depoſuiſſent teſtimoniū: z tpe teſtimonij fides teſtiū
minime vacillabat poterat pcedi ſnīa: qꝛ ꝯdemnatio teſtium poſtea
ſequens nō debet retrotrahi ad actum iā cōſummatū: ſatis eñ eſt vt
dixi teſtes tolerari ipſoꝝ teſtimonio, lꝫ poſtea reprobent. l. j. C. de teſt.
Item cum pars non fuerit in iudicio nō dꝫ ſi illa reprobatio preiudi
care ſatis eſt qđ habeat effectū ꝯ ipſos teſtes ad quoꝝ vindictā dūta
xat agit. vt. ſ. plene dixi. z ſi deciſio cauſe ciuilis nō pēdet ab euentu
iſti⁹ cāe criminalis: merito nō p̄t dici p̄iudicialis. Ad alia argumēta
ſatis ſupra eſt reſpōſuꝫ. ¶ Ex his oib⁹ ꝯcludo ꝙ p accuſationē falſi
inſtitutā ꝯtra teſtes dūtaxat. nō debuit ſuſpēdi cā ciuilis iam inchoa
ta. z p ꝯſequens ſnīa lata poſt terminū p̄fixū inſtātie ſtatuto nō valet
cum reperiatur lata perempta inſtantia z ſic ſine medijs. vt. d. l. ppe
randū. z qđ ibi no. nec ob. pnūtatio iudicis facta de cōſenſu ptium vt
tempora inſtantie interim nō currerent qꝛ cum illa ſit ꝯ ſtatutuꝫ z cō
8 tra ius. † vt patet ex p̄dictis nō valuit. nam pemptio inſtantie nō de
pēdet a facultate ptiū z iudicis. imo eis etiā inuitis currit tempus vt
patet in d. l. pperandū. z ex forma primi ſtatuti. vbi aperte fit mētio
de iudicis pnunciatione. vt progatiōe inſtātie non hꝫ opitulari niſi in
certis caſibus de quibus in ſtatuto qui ſunt penitus extra noſtruꝫ ca
ſum. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xvij.

1 ☞ Penitentie locus eſt in penis legalibus vſqꝫ ad ſnīam etiam con
tra propria ſignificata verborum.

Omnipotentis dei poſtula
to ſuffragio. In qōne Ottonelli paucis vtar verbis. tū p
pter miram feſtinantiā petentis: tū qꝛ ſatis abūde p excel
lētē doc. d. Saluſtiū materia p̄ns tractata extitit. ¶ Et quo ad p̄mū
dubium dico qđ multiplici capite dict⁹ Ottonellus ſupra non venit
puniend⁹ pena. l. ſi. de rei ven. Primo qꝛ tex. illi⁹. l. expreſſe illam penā
imponit ſi ab aduerſario ꝯuincat. ſed añq̄ iſte Ottonell⁹ ab aduerſa
rio conuinceret de mendacio reuocauit ſuā ꝯfeſſionē. ergo nō hꝫ locū
illa pena. Ad hoc adduco apertū z notabilē tex. i auf. ꝯ qui ppriam.
C. de nō nu. pe. q videt decidere iſtā qōnem maxime iuncta. l. eū qui. ff.
de iureiur. z facit auf. itē poſſeſſor. C. q po. i pi. ha. Pro hoc qꝛ ꝯfeſſio
pōt reuocari impune ſi nulla captio eſt aduerſario quēadmodū i ca
ſu nro nulla ſubeſt cū aduerſari⁹ nihil pbaſſet in ꝯtrium ante reuoca
tionem ꝯfeſſionis. tex. eſt quaſi in terminis nrīs in l. de etate. §. ſi. ff. de
inter. act. facit. c. ſi. de ꝯfeſ. z tex. iuncta gl. in c. cū in poſitionibus. de iu
reiur. lib. vj. in glo. in ver. iuſta cā. in ſi. que notāter dicit ꝙ ſicut teſtis
a periurio excuſat vt in c. p̄terea. de teſti. cogē. ſi incontinēti ſe corrigit
1 z ponens vel rñdēs eadē ratione. ¶ Scđo principaliter facit † qꝛ i pe
nis legalib⁹ locus eſt penitētie vſqꝫ ad ſnīam etiam ꝯ ppria ſignifica
ta ℣boꝝ. vt in l. q cū maior. §. accuſaſſe. z etiā. l. in ſeruitutem. §. petijſſe
ff. de bo. li. no. Bar. in l. criminal. C. de iur. om. iu. z Dy. in l. amplius
ff. rē ra. ha. dicta ergo. l. ſi. dꝫ intelligi qñ negās pſeuerauit in negatio
ne ne iuſte plenitudinis humanitas amputet. vt in ſi. dicit text. in l. ſi
qs libellos. C. đ ap. z ij. q. vj. ſi qs. ¶ Tertio ex diuerſo capite pōt Ot
tonell⁹ aperte iuuari. nā cū in exceptiōib⁹ ſuis dixerit ſe tenuiſſe z poſ
ſediſſe bona petita a. x. annis. z citra ſatis fuit ꝯfeſſus ſe incepiſſe poſ
ſidere iā ſunt. x. anni z poſtea hucuſqꝫ poſſediſſe. hoc eñ denotat illa
copulatiua z, q̄ eſt tpis ꝯtinuatiua. vt no. cōiter canoniſte. l. c. lꝫ. đ pba.
z Bar. in l. celſus. ff. de vſucap. vñ ex illis ℣bis ſatis fuit dict⁹ Otto
nell⁹ ꝯfeſſus ſe poſſidere de p̄nti illa bona petita preſertim cuꝫ dictus
Ottonellus in ſequētib⁹ verbis diceret ſe non debere ꝯueniri: qꝛ do.
Pādolphus illa bona ſibi tanq̄ ſua donauerat z confitebat ſe poſſi
dere: qꝛ alſ ceſſante poſſeſſione non potuiſſet ꝯueniri rei vendicatione.
nā rei vendicatio reqrit duo extrema. vcꝫ dñium ex parte agentis et
poſſeſſionē ſeu detētationē ex parte ꝯuēti. vt in l. in rē actio. coniuncta
l. ſinautē. z l. officiū. de rei vē. ergo cū in iudicio ꝯſtaret iſtū Ottonellū
poſſidere ſeu ſaltē ſe obtinuiſſe poſſeſſionem: non debuit interrogari ex
poſt facto an poſſideret: qꝛ interrogatio iudicij preparatoria non eſt
fiēda: niſi q̄ten⁹ neceſſitas vrgeat. tex. eſt in l. j. ff. de iter. act. z ibi p bar.
in p̄nc. vñ cū iudex mādaſſet rñderi interrogationib⁹ ſaluo iure impti
nentiū z nō admittendaꝝ qbus ſi rñdet pnūtiauit haberi p nō rñſo.
ergo cū dicta interrogatio ex cā p̄dicta fuiſſet ſupflua. z ſic nō admittē
da ex cā predicta. perinde habēdū eſt ac ſi nō fuiſſet illa rñſio negatiue
facta: qꝛ facta p̄nt haberi pro infectis quo ad iuris effectū. vt no. in l.
in bello in. §. facte. ff. de capt. z facit ad hoc fere tot⁹ ille tit. Et nō ob.
ſi dicatur excipiēs nō ꝯfitetur. vt in c. cū venerabilis. de except. z in re
gula exceptionē. de reg. iu. lib. vj. z in l. non vtiqꝫ. ff. de excep. qꝛ dico il
la iura pcedere qñ aduerſarius vult ſe fundare quo ad factū pure cō
tētū in ipſa exceptione. vt puta ſi ꝯtra petētē debitū oppoſuit pactum
de nō petendo non eſt dubiū quin ergo ꝯfitear pactū interceſſiſſe. non
autē qđ debitū p̄ceſſerit: qꝛ hoc vltimū tacite ꝯprehendit z conſiſtit in
iure: primū eſt expreſſum z cōſiſtit in facto. vt no. gl. q̄ hoc voluit z re
cte intuenti in dicta regula exceptionē. dicto. c. cū venerabilis. z aper
tius hoc tenuit ibi Anto. de bu. Ego allego tex. apertum. in c. ex par
te decani. de reſcrip. z hoc quo ad primū dubiū. ¶ Ad ſecūdū an di
ctus Pādolphus potuerit ex ſtatuto ſuo illā dominam Lagiam pri
uare bonis ſuis ppter cōtumaciam z inobedientiam ipſius in nolēdo
redire ad habitādum in ciuitate Fani iuxta mandatū dñi ſui ſub pu
blicatione bonorum factum. Arbitror indubie tenendum ꝙ ſic: ad ꝙ
iudicio meo videtur tex. apertus. in l. ſi. ff. de decre. ab ord. fa. vbi patet
valere ſtatutū ſub grauiſſima pena contra ſubditos vt habitēt in ſuo
municipio. Adđ tex. in l. mercatores. C. de ꝯmer. z merca. p Bar. in l.
relegatoꝝ. §. interdicte. ff. de interdic. z rele. ad idem qđ no. Inno. in c.
poſtulaſti. de fo. ꝯpe. vbi dicit dñm loci poſſe ſtatuere ſup publicatiōe
bonoꝝ que ſunt i loco etiā ſi bonoꝝ dñs nō ſit tibi ſubiectus vñ mul
to fortius potuit hoc facere do. Pādolphus ex iuſta cā ſup bonis in
ſuo territorio ſitis: z cōtra pſonas ſibi ſubiectas. ad hoc. l. incola. et. l.
aſſumptio.

aſſumptio.ff.ad munici.nā do.Pandolphus tāꝙ vicariꝰ eccleſie ad
vtilitatem ſuā potuit exercere hanc iuriſditionē ⁊ etiā maiorem iuxta
no.per bar.in.l.cūctos populos.ꝓpe fi.C.de ſum.tri. Datur eñ iſtis
vicarijs nēdū merū ⁊ mixtū imperiū ſed etiā regalia:vt no.in.d.l.cun
ctos populos.nec poterat dicta mulier allegare ignorātiā cum ad lo
cū venerit:⁊ de ſtatuto fuerit certiorata:⁊ ſpretis mādatis domini re
ceſſit vt i facto modo preſupponitur.Et ex hoc vltimo reſpondet̃ ad
tertium dubiū.¶Ad quartū vero ⁊ vltimuꝫ dico ꝙ licet a pricipio
potuerit in dubiū reuocari:an forte credendū ſit poteſtati aſſerēti cō
miſſionē ſuper bānis mittēdis ſibi factā a dño Pādolpho ꝑ id ꝙ ha
betur in.l.vnica.ff.de mā.prin.⁊ ꝙ no.ꝑ Jo.an.in.c.j.de offi.leg.li.vj.
naꝫ ne habito reſpectu ꝙ poteſtas publice hoc aſſeruerit: qꝺ erat ho
norabilis ꝑſona.itē ⁊ fortiꝰ.q2 ipſemet do.Pādolphus hec bona vt
publicata volebat vigore dictoꝝ bānoꝝ:clariſſime ꝓbat̃ cōmiſſionē
fuiſſe factā ꝑ dictū Pādolphū:q2 ex ſubſequēti actu p̃ſumit̃ ꝓ p̃terito
arg.ad oīa p̃dicta in.c.nobiliſſimꝰ.xcvij.di.⁊ in.c.ſcribam.de p̃ſum.et
qꝺ ibi no.gl.Jtē facit q2 verba enūtiatiua q̃ ſunt neceſſaria ad vtilita
tē enūtiati plene probant.vt no.ꝓbat̃ in.l.optimā.C.de ꝯhen.⁊ ꝯmit.
ſti.facit ad p̃dicta.l.illud.ff.de acquir.here.⁊ cle.literas.de ꝓba.⁊.l.lꝫ.
C.de iudi. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In cauſa ⁊ queſtione que vertit̃

ſeu verti ſperat̃ inter cōitatē Rachanati ex vna parte ⁊ cōitatē Auxi
mi ex alia ſuꝑ libertate nō ſoluēdi vectigalia ſeu gabellas i territorio
Rachanati ꝑ hoīes ciuitatis Auximi ſeu ipſius diſtrictuales iuxta
laudū ⁊ arbitramentū qꝺ inter dictas partes dicit̃ fuiſſe ſemel ⁊ ſecū
do latū.Primo ꝑ quondā reuerēdiſſimū p̃rem Neapolionē car.⁊ tūc
legatū in illis partibus.Scꝺo ꝑ venerabilem olim viꝝ dñm Nicolaū
Auxianum.tunc ſecretarium romani pontificis.

¶Conſilium.xviij.

1 ☞Snīa lata ꝯ ꝓcuratorem nō valet ſi neget̃ illū fuiſſe ꝓcuratorem.
2 Cardinali non credit̃ in preiudicium alterius.
3 Procurator ſi a me ꝯſtitutus fuit ad mutuā pecuniā recipiendā non
me obligat ſi in inſtrumento confiteat̃ ſe pecuniā recepiſſe: non tñ ap
paret ꝙ vere receperit.
4 Priuilegium collatum vniuerſitati perditur per vſum ꝯrium etiam
per ſingulos de vniuerſitate.
5 Argumentum a cōiter accidentibus valet.
6 Sententia poſtꝙ tranſiuit in rem iudicatam:oīa preſumuntur rite ⁊
recte agitata.
7 Judex qui cognouit de matrimonio.pōt acceſſorie cognoſcere de do
te tanꝙ de dependente.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi
dio ex corde iuocato.¶Primo ꝙ cōitas Auximi nullā i
hac parte iuſtitiā foueat.Ex laudo eñ ꝙ per dictū.d.Nea
polionē p̃mo d2 ꝓmulgatū nō p̃t dicta cōitas Auximi ſe fundare qm̄
nō ꝯſtat de cōpromiſſo in eū facto nec de ſyndicatu per ſyndicos tūc
aſſerētes p̃tenſo.ſed de dicto laudo dūtaxat tātum:cum per ciuitateꝫ
Rachanati nunc neget̃ illos fuiſſe ſyndicos nec aliter de eoꝝ ptāte
doceri poteſt nō valet laudū ſeu ſnīa etiam ſi ꝓmulgata al's fuiſſet iu
dice competenti:q2 ſnīa lata contra falſum ſyndicum ſeu procuratorē
eſt nulla in p̃iudicium ipſius dñi:vt in.c.ex inſinuatione.⁊.c.in noſtra
de ꝓcu.⁊.l.licet.C.eo.ti.niſi dñs habuerit ratū geſtum per falſum pro
curatorem.l.licet.ff.de iudi.⁊.l.iij.§.falſus.ff.rē ra.ha.⁊.l.ſi pecuniam.
ff.d neg.ge.Sed in caſu nr̃o non probat̃ qꝺ a p̃ncipio illi aſſerenti ſyn
dici habuerit mādatū:vel ꝙ cōitas Rachanati eoꝝ geſta rata habue
rit ergo ꝑinde iudicādū eſt acſi nunꝙ habuiſſent mādatū.paria enim
ſunt in effectu nō eſſe ſeu fuiſſe vel nō apparere.vt in.c.ſolēnitates.j̃.de
ꝯſe.di.j.⁊.l.in leg.ff.de ꝯhen.emp.Js eñ qui ſyndicos fuiſſe aſſerit: hꝫ
probare:q2 facta nō p̃ſumunt̃.de off.deleg.cū in iure.de procu.c.j.hec
eñ extrinſeca nō p̃ſumunt̃:niſi exp̃ſſe ꝓbentur.l.q̃cūqꝫ.ff.de publi.nec
ſufficit qꝺ etiā iudex aſſerat in ſnīa illos fuiſſe ſyndicos.q2 ſibi nō cre
dit̃.vt in.c.qm̄ ꝯtra.de ꝓba.⁊ de hoc eſt gl.no.⁊ magiſtra.in.c.cū in iu
1 re.de offi.dele.q̃ exp̃ſſe dicit†nō valere ſnīam ſi negetur illum fuiſſe ꝓ
curatorem ꝯ quem lata fuit ſnīa niſi doceat̃ illum habuiſſe manda
tum.ob hoc ꝯſulit̃ vt inſtrumentū ꝓcuratorium ſeruatis debitis ſolē
nitatibꝰ inſinuet̃ in inſtr̃o ſnīe.vel al's ipſum originale ꝯſeruet̃.Jdem
expreſſe voluit ibi Jnn.⁊ vident̃ cōiter doc.ibi in hāc ſententiā inclina
re.Quinimo dixit Bar.in.d.l.licet.C.de procu. ꝙ ſi iudex ꝓnuntiet
quē eſſe ꝓcuratorē.illa talis ꝓnuntiatio non nocet dño abſenti q non
fuit in iudicio ⁊ negat illi dediſſe mādatū.ar.in.l.de vnoquoqꝫ.ff.d re
iudi.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.omnia.nec habet ſuffragari dignitas cardi
2 nalatꝰ in perſonā dicti dñi Neapolionis ꝯſiſtēs.†q2 in p̃iudiciuꝫ alte
rius nō credit̃ etiā cardinali.gl.eſt notabilis que hoc ſenſit rñdendo
ad.c.nobiliſſimꝰ.xcvj.di.in.c.ſicut.de ſen.exc.ꝓbat̃ apte i.c.a nobis.in
c.ex quadā.⁊.c.lꝫ vniuerſis.de teſt.Jtē q2 vt arbiter ſeu vt arbitrator
ꝓceſſit.vt pꝫ ex tenore laudi ⁊ arbitrator nō credit̃ in p̃iudiciū alterius
partis.l.ne in arbitris.C.de arbi.Jtē nec ſnīa ſeu laudū datū ꝑ dictū
do.Nico.habebat dicte cōitati Auximi opitulari.qm̄ cōpromiſſū nō
fuit plenū.ſed ad diſcordias ſuꝑ finibus dūtaxat ortas fuit reſcriptū
vt patet ex ipſiꝰ tenore.exceſſit ergo dictꝰ do. Nic.ꝯmiſſionē i multis
quatenꝰ per oīa approbauit ſententiā do.Neapaliōis q̃ ꝯtinebat plu
rimos articulos vltra cōfinia.ergo in illis ſnīa eſt nulla cū arbiter nō
habeat poteſtatē:niſi quatenꝰ in cōpromiſſo cōtinet̃:vt i.c.cū dilectꝰ.
de arbi.⁊ i.l.nō diſtinguemꝰ.§.ſi.ff.d arbi.⁊ maxime nō dꝫ etiā amica
bilis cōpoſitor ſe extēdere ad ea de quibꝰ nō fuit cogitatū.vt.l.cū ag
lia.ff.de trāſac.⁊ idē videt̃ dicendū qm̄ cōpromiſſum fuiſſet plenū.nō
eñ ꝑ hoc pōt arbiter ſeu abitrator extendere manus ad ea quibꝰ non
erat controuerſia.vt eſt text.notabilis in.l.ſi cū dies.§.plenum.ff.d ar
bitris.vbi d2 ꝙ lꝫ fiat cōpromiſſum plenū:puta in oībus cōtrouerſijs
⁊ q̄ōnibꝰ:nō tñ extēditur ad ea de quibꝰ inter partes nō fuit diſpu
tatū.Hinc notāter dixit Bar.in.l.cū agliana.ff.de trāſac.ꝙ ſi erat in
ter te ⁊ me ꝯtrouerſia de quodā fūdo ⁊ cōpromiſimꝰ i aliquē ⁊ dedi
mꝰ ei plenā poteſtatē arbitrādi nō poterit ꝑ hoc arbitrator fundū ad
iudicare vni ⁊ ꝯdēnare illā partē vt det alteri aliquā aliā rē, d q̃ non
erat ꝯtētio ꝑ.d.§.plenū.⁊ ꝑ.l.nō diſtinguemꝰ.§.d officio.ff.eod. ſed ip
ſius ꝯpromiſſi facti i dicto do.Nico.erat ꝯtentio dūtaxat ſuꝑ finibꝰ
nec ſuꝑ alijs apparet diſputatio facta.ergo nō potuit ſuꝑ alijs iudi
care quod ſi fecit incaſſum laborauit.Nec ob.emologatio facta ꝑ ſyn
dicos.q2 cū emologatio ⁊ apꝓbatio ſentētie nulle habeāt iſtar cuiuſ
dā noui pacti ſeu cōtractꝰ iuxta ea q̃ loquunt̃ ⁊ not.i.l.ij.C.cōia vtri.
iudi.per Bar.in.l.vna.C.qui pro ſua iuriſ.nō valuit in hoc factū ſyn
dicoꝝ:q2 nō habuerūt poteſtatē ad cōtrahēdū vel paciſcēdū.ſed ad ꝯ
promittendū dūtaxat.exceſſerūt ergo poteſtatē.⁊ per cōſequens fac
tū fuit nullū.l.diligēter.ff.mā.⁊.c.cū olim.d offi.dleg.facit ad ꝓpoſitū
qꝺ no. Bartol.i.l.ij.§.creditū.ff.ſi cer.pe.⁊.l.ſi debitorē meū. de noua.
3 vbi cōcludit†ꝙ ſi conſtitui ꝓcuratorē ad mutuā pecuniā recipiendā
nō obeſt mihi neqꝫ me obligat ſi inſtrumēto ꝯfiteatur ſe pecuniā rece
piſſe nō tñ apparet ꝙ ꝟe receperit:debuit eñ intelligi mādatū de mu
tuo naturali.Tertio ⁊ vltimo facit ꝯ cōitatē Auximi p̃ſcriptio lōgiſ
ſimi tēporis q̃ pōt allegari ꝑ cōitatē Rachanati p̃ſuppoſito ꝙ dicta
4 lauda a p̃ncipio valuiſſent.†nā p̃uilegiū collatū vniuerſitatis ꝑdit̃
ꝑ vſuꝫ ꝯriū etiā ꝑ ſingulares de vniuerſitate.vt i.c.ſi de terra.⁊.c.acce
dētibꝰ.de p̃ui.ex quo vniuerſitas ſic cōmittit ꝯ p̃uilegiū patiat̃.Qui
imo ꝑ actū ꝯriū ſine aliqua p̃finitiōe tꝑis ꝑdit̃ priuilegiū priuatis ꝑ
ſonis cōceſſum idē ſi fuit ꝯceſſuꝫ vniuerſitati dūmodo p̃ncipaliter nō
cōcernat fauorē eccleſie.vt.i.c.cū acceſſiſſent.in fi.de cōſti.⁊ ibi plene ꝑ
glo.⁊ doc.⁊ priuilegiū datū ad aliqd faciendū perdit̃ ꝑ nō vſum ſpa
tio.x.an.tex.eſt no.in.l.vna.ff.de nūdi.⁊ ibi per bart.⁊ itē preſuppoſi
to qꝺ ex dictis laudis actio ꝑſonalis cōpeteret cōitati Auxi. tñ regu
lariter actio ꝑſonalis tollit̃ ſpatio.xxx.an.vt.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.
an.At in caſu noſtro tꝑe primi laudi vel ſecūdi eſt lapſuꝫ tp̃s fere.lx.
an.bona fides aūt preſumit̃:vt no.gl.i.c.ſanctoꝝ.⁊.c.ſi diligēti.⁊.c.fi.
de preſcrip.⁊ maxime in iſtis corporalib.de quo plene per Barto.in
l.j.§.j.ff.de iti.actuqꝫ priua.⁊.l.celſus.ff.de vſuc.per.Cy.i.l.j.⁊.ij.C.de
ſer.⁊ aqua.Vertat ergo ſe quo velit veritas:q2 fūdata eſt intētio cō
munitatis Rachanati.Et ꝑfecto ꝙꝙ hec ⁊ multa alia q̃ potuiſſent
allegari i fauorē cōitatis Rachanati:q̃ breuitatis cā ſubticui:videan
tur multū vrgere.tamē ſi quis recte omnia inſpexerit ⁊ maxime i vnū
coniunxerit clare apparebit communitatē Auximi fouere iuſtaꝫ ex
vtroqꝫ capite.ſcꝫ ex laudo do.Neapolionis ⁊ do.Nic.clarius hoc eli
ciet̃ ſi ad vtrūqꝫ ſimul oculos dirigamus.Primo enim eſt cōſideran
dum qꝺ primū laudū ꝓmulgatū extitit per Cardi.in illis partibꝰ tūc
legatū Cardi.etiā ſoli extra conſuetudinē ſaltē romane eccleſie plene
credit̃ de actis corā ſe geſtis vt in.c.cōſtitutꝰ.de ap.⁊ ibi hoc ſequūt̃
Jo.an.⁊ Hoſt.no.Spe.in ti.de teſte.§.j.ver.qd ſi aduocatꝰ.vbi dicit
qꝺ Clemēs papa ꝓnuntiauit hoc ex generali cōſuetudine magis ꝙ d
iure mero ꝓcedere:qꝺ credat̃ optime etiā facit.c. qꝺ ſuꝑ his.de voto.
ibi eñ ſigilla illoꝝ Card.erant ignota.ideo nō fuit illis creditū. ſecꝰ ſi
fuiſſent nota.vt ibi le.⁊no.Ad idē optime facit ca.nobiliſſimus.xcvij.
di.vbi ſm̄ cōem intellectū credit̃ Card.ſi aſſerit ſe legatū.⁊ ſic in attri
buendo ſibi officium ordinariū honorabile ⁊ concupiſcibile:ergo for
tius debet credi ſi aſſerat in ſententia ſua qꝺ ſyndici habētes ad hoc
poteſtatē a cōitate Rachanati ꝯpromiſerūt in eū cum hoc officiuꝫ ar
bitrandi ſit magis oneroſum ꝙ honorabile.nec in hoc vertit̃ magnū
p̃iudiciū:q2 vt pꝫ ex laudi forma multa attribuit cōitati Rachanati
in ꝯpenſationē eoꝝ que tribui ſeu concedi mandauit cōitati Auximi
ergo attēta leuitate preiudicij:facilius debet credi aſſertioni Car. pre
ſertim cū eſſet legatus in illis partibus.nā rōne dignitatis legationis
magis debet credi.l.liquet.in fi.C.de ſum.tri.⁊ fi.ca.facit.xj.q.j.qꝯꝙ.
⁊.l.epiſcopale.C.de epiſ.au.⁊ ꝙ not.Jnno.in.c.nuper.de teſti. ¶Jtē
⁊ ſcꝺo cū illud eſſet arduū negotiū:⁊ valde ꝓpalatū ꝓpter multa ſcan
dala inter illas duas cōitates orta:vt patet ex tenore ſnīe:nō:eſt ꝑoſſi
mile quin agitatio illiꝰ negotij corā illo legato cardinali per aſſertos
ſyndicos cōmunitatis Rachanati perueniſſet ad aures hoīꝫ Racha
nati.arg.in.c.quoſdā.⁊.c.quāto.de preſump.ergo illos ſyndicos nō re
uocādo in tanto negotio preſumēdū eſt ꝙ mandatum dederāt iuxta
notabile dictum Jnn.in.c.ex parte decani.de reſcri.facit tex. inſtit.de

hisꝑ quos acq.poſ.Hoc corroboro fortiſſime.cum eñ negari nõ poſſit ſyndicos ꝯpromittētes in dictum do.Nico.habuiſſe mandatū cuꝫ de illo clare ꝯſtet ac emologaſſe ꝛ approbaſſe illiꝰ laudū i quo nil aliꝺ continetur:niſi forma laudi illiusꝰ domini Cardinalis p̄ſumenduꝫ eſt qꝺ formā illius laudi adduxerūt ꝛ p̄ntarunt cōitati. Hoc enim inter
5 oēs cōiter accidit† ꝛ valet argumentum a cōiter accidentibꝰ. vt in.c.j.ꝛ quod ibi no.Cald.de cle.nõ reſi.recipiendo ergo formā illiꝰ laudi in quo fiebat mentio de arbitrio ꝛ laudo dato ꝑ dictū cardinalem eorum ſyndicis interuenietibꝰ ꝛ nõ ꝯdicendo videt̄ approbaſſe illoꝝ factū per cle.j.de procu.ꝛ ꝑ.l.ſi filius.ff.ad mace.ꝛ ꝑ id qꝺ notāter ponit Bar.in.l.quo eñ.ff.rem ra.ha.ꝛ.l.cū tabernā.§.idē queſiuit.ff.de pig.ꝛ.l.titiꝰ ſeia.ff.de ꝯſti.pe.in qbus iur.vult ꝙ ſi qs recipiat inſtr̄m ſeu literā ꝯtinentem aliqd ſui p̄iudiciū.ꝛ nõ ꝓteſtet̄ in ꝯtrium vr̄ illi conſentire ꝛ ſi aliqd fuit noīe ſuo geſtum ꝛ ſuper hoc recipiat inſtr̄ꝫ,ꝛ ñ ꝯdicat vr̄ approbare:ꝛ hoc ſatis ꝓbat̄ per iura.ſ̄.alleg. ¶Tertio facit notabile dictū Bar.in.l.ſciendū.ff.de ꝟ.ob.ꝛ originaliter gloſſatores in.l.j.C.de fi.inſtru.ꝛ iure haſte fiſ.li.x.ꝛ Inn.i.c.qm̄ ꝯ.de ꝓba.vbi cōiter not.qꝺ verbis enūtiatiuis inſtrumēti credit̄ qñ illud enuntiatum potuit interuenire tp̄e ꝯfecti inſtrumēti.Ob hoc dixit bar.in.d.l.ſciendum.ꝛ ſi inſtr̄m dicat viſo inſtr̄o debiti habita fide ꝙ tale eſt iuſtum pretium nõ facta rei ſubhaſtatione ꝛc.illud inſtr̄m ꝓbet ꝙ ꝯſtet ꝺ debito ꝛ qꝺ illud ſit iuſtū p̄tiū:qꝛ hec potuerunt interuenire tp̄e confecti inſtrumēti.ita dico in ꝓpoſito cū do.Card.dixerit in ꝓnuntiatiōe qꝺ ꝯſtabat de mādatis ſyndicoꝝ:ꝛ hec fides potuit adhiberi tp̄e inſtrumēti ſententie ꝓuiſionē inſtrumēti.ergo dāda eſt fides huic inſtr̄o ſentētie maxime i facto antiqſſimo.difficile eſt eñ oīa acta ꝑ longiſſima tempora recenſere. ¶Ob hoc dixit Inno.in.c.bone.de elec.ꝛ in.c.cuꝫ
6 in iure.de offi.dele.† qꝺ poſtꝙ ſnīa tranſiuit in rem iudicatam oīa p̄ſumunt̄ rite ꝛ recte agitata.ad hoc bonꝰ tex.in.c.ſicut.in fi.de re iudi.no.Hoſti.in.c.cū inter.e.ti.ꝛ Cal.plene.in.c.qm̄.de ꝓba.ꝛ maxime qñ ſnīa fuit lata partibꝰ p̄ntibus.ex quo eñ ſyndici erant preſentes ꝛ nõ ꝯdixerunt imo approbauerunt.preſumendum de compromiſſo iuxta notata per Inno.in.c.innotuit.de eo qui fur.or.rec.ꝛ ꝑ Specu. in ti.de ſen.prola.§.iuxta.ver.not.ꝛ in tit.de inſtru.edit.C.qualiter.ad fin.ver.in ſumma.ꝛ quemadmodū ex tranſactu tp̄is p̄ſumit̄ ꝓ ſententia iudicis: ita ꝛ pro dicto arbitroꝝ:vt voluit Dyn.in quodam ſuo ꝯſi.xiij.recitat ꝛ ſequit̄ Jo.an.in addi.Spe.in ti.de arbi.§.ſequit̄. ver. qd ſi actum fuit cōpromiſſe.ꝛ clarius per Anto.de but.in.c.qm̄ ꝯ. preal.col.xx.Ex ſnīa vero ſeu laudo domini Nico.pōt communitas Auximi ſe iuuare indubie iudicio meo ex triplici capite. Primo ex forma compromiſſi.Secundo ex approbatiōe noua ſyndicoꝝ.Tertia ex ratihabitione cōitatis Rachanati que p̄ſumēda eſt.vt.j̄.dicet̄. Dixi p̄mo qꝺ poterit ſe iuuare ex forma ꝯpromiſſi ſcꝫ diſponentis:qꝛ habuit ad hoc mandatū.Et primo in hoc ꝯſidero breuiſſime loquēdo:qꝛ ſuꝫ breuitatis amator ꝙ cōitas Rachanati dedit ſyndicis mandatū ad cōpromittendū ſuꝑ cōfinibus ꝛ alijs diſcordijs.Itē ad ꝓbādum ꝛ cōfirmandum ꝛ reuocādū ſnīas ꝛ lauda al's inter dictas partes ꝓmulgatas.que quidē verba clare ꝯprehendere poſſunt diſcordiam iandudum ortā ſuper vectigalibus nõ ſoluēdis maxime cum ſuper illis al's fuiſſet laudū datū:ꝛ de approbatiōe ꝛ reuocatione laudi fuit expreſſe mētio habita in mandato:nec mandatū eſt reſtringendū:ſed potius ampliandū.vt no.Inn.in.c.ſedes.de reſcri.maxime in caſu noſtro vbi dabat̄ ad ꝯpromittēda ꝛ cōponendū pro bono pacis ꝛ quietis. fauores enim debent ampliari.vt in regula odia.de reg.iur.li.vj. Syndici vero cōpromiſerunt ꝛ ꝙꝙ videant̄ ſe reſtringere ad cauſam diſcordie ſuper finibus tantū:qꝛ dederūt mandatum ſuꝑ dependentibꝰ ꝛ cōnexis ſatis vident̄ dediſſe mādatū etiam ſuꝑ vectigalibus:qꝛ diſcordia erat cōnexa cum ſolutione vectigaliū.nā in ꝯpenſationem ſolutionis non fiende ꝯfinia fuerāt poſita fortaſſe in preiudicium ciuitatis Auximi per dictū.d.Car.vnde orta diſcordia ſuper finibus ſatis illa queſtio vectigaliū,erat depēdēs ꝛ cōnexa cū de illis duabus pariter pro bona cōcordia fuiſſet laudatū.facit ad hoc.c.ſi poſtꝙ.de elec.li.vj,ꝛ in
7 ſimili dicimus† qꝺ iudex qui cognouit de matrimonio poteſt acceſſorie cognoſcere de dote tanꝙ de dependente vbi alias principaliter cognoſcere non potuiſſet.vt in.c.de prudētia.de do.poſt diuor.reſt.ꝛ qꝺ arbiter poſſit etiā ſi exp̄ſſe in compromiſſo non ſit dictū cognoſcere de coherentibꝰ ꝛ ꝯnexis.eſt gl.que ad hoc allegat iura.in. c. cū dilectus.de arbi.ꝛ vbi duo ſunt connexa qui recedit ab vno,videtur etiā recedere ab alio petēdo reſtitutionem de vno opꝫ iudicare etiam de alio. Ad hec qꝺ legit̄ ꝛ no.in.l.etiā.ff.de mino.ꝛ optime facit ad caſuꝫ noſtrum quod legi.ꝛ no.in.l.cū actū.§.j.ff.de neg.geſt.Secundo dixi qꝺ preſuppoſito qꝺ a p̄cipio laudū vltra articulū finium non valuiſſet qꝛ latū a nõ habente ptātem.tamen ex quo ſyndici ſcienter illud lauduꝫ approbauerūt ꝛ emologauerunt.habet ſaltem vim pacti ꝛ noui contractus.vt.l.ij.C.cōmunia vtriuſqꝫ iudi.ꝛ per Cy.ꝛ Bar.in.l.vna.C.q ꝓ ſua iuriſ.facit qꝺ no.gl.i.c.ſignificaſti.ꝺ fo.cōp.Nec obſtat ſi dicatur qꝺ ſyndici nõ habuerunt ptātem ad contrahendum vel paciſcendum de nouo.qꝛ dico qꝺ habuerunt ptātem ad recipiendū ꝛ appellādum quodcunqꝫ laudū ferendū per do.Nic.ꝛ expreſſe ſenſerunt quod poſſunt etiā ſuper alijs diſcordijs ꝙ ſuꝑ finibꝰ.vt.ſ̄.dixi.Itē reſpectu confirmandi ꝛ reuocandi ſententias ꝛ lauda al's data.vt dicit̄ in ſyndicatu.ergo mandatū de directo exten dit̄ ꝛ extendi poteſt ad oīa cōtenta in ſententia dñi Card.nam quod generaliter eſt intelligenduꝫ.l.de p̄tio.ff.de pub.ꝛ.c.ſi roma.xix.di.ꝛ.c.ſolite ꝺ maio.ꝛ obe.maxime quia data fuit eis poteſtas circa oīa predicta ad faciendum quicqd ipſa cōitas ꝛ homines ipſius perſonaliter facere potuiſſent ꝑ que ꝓbabat̄ poteſtas etiam in his que requirunt ſpeciale mandatum.vt not.Barto.in.l.procurator cui libera.ff.de procu.ꝛ.l.creditor.§.lucius.ff.manda. ¶Tertio dixi qꝺ ꝛ ratihabitiōe ipſius communitatis Rachanati poteſt ipſa cōitas Auximi ſe fundare.nam vt predixi preſumendum eſt ꝛ cōiter accidentibus qꝺ illi ſyndici portauerunt cōitati copiam ꝛ inſtrumentum illius laudi ꝓmulgati per do. Nico.in quo etiam ꝯtinebat̄ qualiter ipſi ſyndici noīe communitatis illud approbauerunt.vñ preſuppoſito qꝺ ſyndici non habuiſſent ad hoc mādatum:tñ ex quo cōitas ſciuit approbationem factam nomine ſuo ꝛ ſuper hoc recepit inſtr̄m ꝛ non ꝯdixit videt̄ ratificaſſe.d.l.filius.ff.fa.erciſ.ꝛ.d.l.cum tabernam.§.idem queſijt.ff.de pign.ꝛ.d.c.j.de ꝓcu.ꝛ qꝺ no.Bar.in.d.l.quo eñ.ff.rem ra.ha.ꝛ hec eſt optima ꝯſideratio.Et ꝑ hoc patet qꝺ ex mutiplici capite pōt cōitas Auximi ſe iuuare contra communitatem Rachanati ſuper huiuſmodi vectigalibus non ſoluēdi. ¶Nõ ob.qꝺ de p̄ſcriptione dicit̄.nā hoc ꝯſiderato qꝺ conſuetudo non hꝫ ꝓprie locum in caſu nr̄o:qꝛ conſuetudo eſt quoddā ius cōmune,nõ autem appropriabile.j.di.c.conſuetudo. Preſcriptio vero vni aufert ꝛ alteri tribuit. Et hec eſt vna de ſubſtantialibus differentijs inter conſuetudinē ꝛ preſcriptionē.vt no.ꝑ Joā.in.c.fi.de ꝯſuet. facit qꝺ ipſe no.in.c.iij.de conſue.li.vj.ꝛ per Cy.in.l.j.ꝛ.ij.C.que ſit lō.ꝯſue.cū ergo hic agat̄ de tollendo iure cōſiſtente vigore laudoꝝ ꝛ conceſſionis ſyndicoꝝ penes cōitatem Auximi non hꝫ locum ꝓprie conſuetudo ꝛ ſic ceſſat curſus.x.annoꝝ per quem regulariter conſuetudo introducitur.vt legi.ꝛ no.in.l.de quibꝰ.ff.de legi.oportet ergo vt interueniat preſcriptio que cauſata eſt in odium negligētis ius ſuū ꝛ conſequēter in fauorem p̄ſcribentis:iuxta ea que habent̄.xvj.q.iij.§.pōt ꝑ dy.in regula poſſeſſor.li.vj.ꝛ Bar.in.l.j.ff.de vſucap.in caſu vero nr̄o non datur negligentia ex non vſu ſnīe.cum ergo laudū ſeu ſnīa ccedit in actu mere facultatis immunitatem non ſoluendi vectigalia in tantū ꝙ ſi hoīes Auximi per mille annos non detuliſſent aliqua per territorium Rachanati:non fuiſſet inducta aliqua preſcriptio:qꝛ ꝑ nõ vſuꝫ non inducit̄ preſcriptio ſeu ꝯſuetudo ex quo non habet locum incluſū ꝯtrium diſpoſitioni iuris competentis.vt no.Cy.in.l.ij. C. que ſit lon.conſue.ꝛ Jo.and.in.c.Joannes.de cle.coniu. Probatur ad ſenſum.qꝛ non poſſunt iſti dici in hoc negligentes cum illi ſint actus mere facultatis ꝛ facit quod in ſeruitute vrbana amittenda habet̄ in.l.hec autem iura.ff.de ſerui.vrb.predi.nec pōt illa dici ſeruitus ruſtica que preſcribitur ſolo curſu tp̄is ex non vſu,vt.d.l.hec aūt iura.ꝛ.l. ſequitur.§.ſi viam:ꝛ qꝺ ibi no.ff.de vſu.qꝛ non competebat in caſu noſtro ius eūdi ꝑ territorium:qꝛ illud ius eſt liberꝝ cuiqꝫ:nec datur facultas eundi vel vehendi:ſed competebat ius non cernendi qñ hoīes vellent aliqd adducere per territorium Rachanati.non ergo ꝑditur iſtud ius niſi per actum contrarium ſcilicet per ſolutiōes factas de rebus ꝑ territoriuꝫ delatis nec iudicio meo ſufficit ꝓbare quod aliqui homines Auximi ſoluerint qꝛ hoc ius competebat cōitati.ꝛ eſt ius incorporale.vñ non preſcribit̄ niſi detur ſcientia communitatis contra quam preſcribitur:qꝛ ſola patientia domini eſt poſſeſſio in iſtis incorporalibꝰ:ꝛ al'r poſſeſſio haberi non poteſt vt probat̄ in.l.ij.C.de ſerui. ꝛ aqua. plene per Inn.in.c.bone.ij.de poſtula.prela.ꝛ in.c.conquerente.de off.arch.ꝛ.c.ij.de in teg.reſti.ꝛ in multis alijs locis per Bar.in.d.l.j.ff.de itine.actuqꝫ priua.ꝛ Cy.in.d.l.ij.ſeu prima.C.de ſer.ꝛ aqua.niſi ergo maior pars populi Auximi probetur ſoluiſſe:non poteſt dici quod fuerit inchoata preſcriptio ꝯ communitatem vel niſi toties:ꝛ ita palam fuiſſet per maiorem partem facta ſolutio qꝺ ſcientia veriſimiliter perueniſſet ad ipſam cōitatem apud quam ꝯſiſtebat illud ius vt no.i iuribꝰ preal.al's aūt nõ non dat̄ negligentia cōitatis nec poſſeſſio pōt q̄ri ex parte alterius.vt no.maxime ꝑ Inn.in.d.c.bone. Quantum aūt temporis in altero p̄dictorum caſuum requirat̄:credo quod tempus xxx.an.qꝛ tanto tp̄e regulariter preſcribit̄ actio perſonalis que in hoc caſu competebat Auximis.vt.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.an. Debet tamen ab hoc tēpore ſubduci tēpus hoſtilitatis quando erat tāta ꝙ ius non reddebat̄ in loco.vt in.c.ex tranſmiſſa ꝛ ibi ꝑ Innocen. de preſcrip.Item tp̄s mortalitatis:qꝛ illa eſt dei hoſtilitas.de quo ꝑ Bar.in.l.naturaliter.ff.de vſuc.Item tp̄s veriſimilis ſcientie illoꝝ laudoꝝ qꝛ cum malafide non currat preſcriptio debitꝰ etiam conſiderari an ex coniecturis poſſit probari mala fides.iuxta no.per Bar.in.l.celſus.ff.de vſuc.Item in facto nr̄o cum agat̄ de vectigalibus imponēdis etiā eſt ꝯſiderādum an cōmunitas Rachanati habeat hoc ius imponēdi ꝛ exigendi vectigalia per tm̄ temporis de cuius initio memoria nõ exiſtit al's autem ceſſante priuilegio p̄ncipis non pōt hoc ius ꝯpetere ciuitati vel alteri circa principem vt ꝓbatur in.l.vectigalia.ff. de publ.ꝛ.l.ſi publicanus.§.in omnibus.eo.ti.ꝛ vtrobiqꝫ per Bal.ꝛ in.l.ij.C.noua vect.facit tex.optimus in.c.ſuper quibuſdam.de verb.ſigni.hoc enim caſu proprie preſcribitur contra iura principi reſeruata in ſignū

ſpecialis

ſpecialis priuilegij.ideo requirit̃ tm̃ tp̃s.vt in.d.c.ſuper quibuſdã. Sꝫ vbi iſtud iud ius competeret ciuitati Rachanati:⁊ ageret̃ de preſcribendo iure competenti Auximis ex illis laudis. Dico quod nõ requiritur tp̃s requiſitum ad p̃ſcribendum ꝯ͂ eccleſiam Romanam q꞉ illꝺ priuilegium centum annoꝝ competit in iuribus immediate pertinẽtibus ad eccl'iam romanã ita qꝺ per preſcriptionem preiudicat̃ ipſi eccleſie romane. ¶ Secus aũt cum p̃ſcribunt̃ iura ſpectantia ad ſubditos eccl'ie romane vt in caſu nr̃o:q꞉ tunc ſufficit tp̃s cõe vt aperte voluit gl.⁊ doc.poſt illã in.c.ad audientiã.de preſcrip.⁊ in.c.dilectus.de capel.mo.⁊ in.c.volumus.xvj.q.iiij.⁊ ibi ꝑ archi.⁊ hoc ideo.q꞉ nõ agitur nunc de preiudicio eccl'ie romane ſed ſubiectorum cum ꝓſcribant̃ iura q̃ non erant apud eccl'iam romanam.facit ad hoc optime quod no.Inn.in.c.conquerente.de offi.ord. ¶ Concludo ergo ꝙ ad hoc vt preſcriptum ſit ꝯ͂ cõitatem Auximi oportet ꝙ ꝓbet̃ per communitatem rachanati ꝙ ſciente vel ſoluente maiori parte ppl'i ciuitatis Auximi fuerint in quinta poſſeſſiõe:vel quaſi ꝑcipiendi vectigalia ab hominibꝰ Auximi per.xxx.an.ita qꝺ de iſtis.xxx.annis deducat̃ tempus guerraꝝ ⁊ mortalitatis modo predicto ⁊ tp̃s ſcientie quam vero ſimiliter potuerunt habere de dictis laudis ⁊ iure ꝯpetenti Auximis. nam regl'r per decennium inducit̃ obligatio.vt no.in.l.ſi de eo.ff.ꝺ acqui.poſ.⁊ in.l.j.C.de ſer.fugi. Item ꝙ iſtud ius inducendi vectigalia in eorum territorio habuerit ex priuilegio principis vel per tm̃ tp̃s de cuius initio eſt memoria. Et hec dicta poſui ita generaliter: q꞉ caſus preſcriptionis generaliter fuit mihi prepoſitus.⁊ ſic nõ potui dare certum reſponſum.vt in.c.de muliere.de ſpon.cum ſi. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cõtingentia ſic ꝓponitur.

Quidam habens duos filios naturales ex cõcubina maſculũ ſcꝫ ⁊ feminã volens illos legitimare:ꝯcubinam in vxorẽ duxit.⁊ tandem vltimum condidit teſtm̃:in quo filium ſuũ maſculũ hr̃dem vniuerſalem inſtituit.filie vero ſue iam maritate reliqꝫ̃t iure inſtitutiõis florenos quadringẽtos.⁊ hoc ſuũ teſtm̃ fecit in domo ꝓpria iacẽs in lecto egrotus p̄ñtibus ſeptem teſtibus rogatis vltra notariũ qui teſtm̃ ſcripſit. Teſtatore deniqꝫ defuncto filius maſculus totam hr̃ditatem tenuit ſicut in teſtõ continebat̃.vixitqꝫ per viginti annos poſt p̄ris mortem ⁊ tandem pluribus relictis filijs deceſſit:elapſis nouẽ annis a morte patris filij coram poteſtate Senenſi fuerunt conuenti ſuꝑ dicto legato quadringentoꝝ florenoꝝ iure inſtitutionis relictorum dicte filie primi teſtatoris ⁊ ipſoꝝ vt hr̃dum ꝯparuit procurator ⁊ corã poteſtate litem conteſtatus eſt:demum perijt inſtantia elapſoqꝫ multo alio tẽpore ⁊ interim iam ſunt anni.xiij.fuit conuentus vnus ex dictis filijs nepotibꝰ primi teſtatoris ſuper dicto legato quatenus eũ pro ſua rata ꝯtingebat ſuper quo factum fuit inter partes compromiſſum ⁊ coram arbitris nouiſſime orta eſt quedam conuentio inter eoſdem ⁊ coram arbitris nouiſſime electis excipitur de preſcriptiõe dicti legati:cũ a tp̃e dicti legati ſint elapſi quinquaginta anni ⁊ vltra.nec hꝫ obſtare litis ꝯteſtatio facta coram ptãte:q꞉ iſte qui nunc ꝯuenit̃ erat tunc pupillus etatis ſcꝫ nouem annoꝝ.⁊ ſm̃ ſtatuta Senenſis pupillus nõ põt conueniri niſi coram iudice pupilloꝝ ⁊ aliter iudicium non valet ⁊ ſic illa litis ꝯteſtatio haberi debet ꝓ non facta. Nec obſtat cõteſtatio litis facta coram arbitris iam ſunt anni.xiij.q꞉ tunc erant debituꝫ preſcriptum. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xix.

1 ☞ Heredes de iure canonico poſſunt a ſe incipere preſcriptioneꝫ ſi habeant bonam fidem.

2 Preſcriptio ſemel interrupta etiã ciuil'r ꝑ litis ꝯteſtationem non põt amplius inchoari propter malam fidem preſumptam.

IEſu ſaluatoris eiuſqꝫ pijſſime matris p̄ſidio humiliter inuocato. ¶ Ad huius caſus clarã deciſionem tria breuiter ſunt examinãda. ¶ Primũ nunquid filius primi teſtatoris potuerit ex perſona ſua preſcribere. ¶ Secundum quid de filijs ipſiꝰ heredis nepotibꝰ ipſius teſtatoris. ¶ Tertiũ p̄ſuppoſito ꝙ fuerit inchoata p̄ſcriptio.nũquid fuerit interrupta ꝑ litem conteſtatã habitã corã iudice nõ ſuo.⁊ quid de ꝯteſtatione litis poſtea habita coram arbitris. ¶ Quo ad primũ videt̃ qꝺ filius preſcribere potuerit:q꞉ ignorare preſumitur teſtamentuꝫ paternum cum conſiſtat in facto iuxta plene not.per Bar.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.ob.⁊ bonefidei poſſeſſor preſcribit contra legata ⁊ hereditates etiam ad pias cauſas diſpoſitas.vt.l.ſi.C.de ſa.ſan.ec.⁊.xvj.q.iiij.c.ſi.facit quod no.gl.in.l.licet.C.de iure deli. Et idem videtur dicendũ quo ad filios nepotes primi teſtatoris cum ipſi pariter ⁊ fortius p̄ſumantur ignorare teſtamentum aui cum ſuccedunt ex perſona eoꝝ patris.nec hꝫ obſtare nouiter conuento litis ꝯteſtatio habita coram iudice incõpetenti:q꞉ talis conteſtatio nõ interrũpit preſcriptionem vt eſt tex.iunctus cum gl.in.l.pe.C.ne de ſta.defun.no.gl.in c.vt debitus.de ap.⁊.c.ex tuarũ.de pur.cano.⁊.xvj.q.iij.§.poteſt. Nec ob.cõteſtatio vltimo facta coram arbitris:q꞉ tunc erat ꝯpleta p̄ſcriptio cõputando tempus filij ⁊ nepotũ.⁊ ideo nõ hꝫ locũ interruptio ad hoc no.gl.c.vigilãti.de preſcrip.⁊ Jo.an.in regula poſſeſſor.de regu.iur.li.vj.in mercu.⁊ ex his ptꝫ reſpõſio ad ſecũdũ ⁊ tertiũ dubiũ. ¶ Sed his nõ obſtantibus ꝯtrariã ſententiã in caſu noſtro arbitror veriorẽ ex triplici capite. Primo q꞉ filius teſtatoris preſumit̃ habuiſſe notitiã teſtamẽti cũ in facto mihi preſupponatur.ꝙ teſtamẽtũ fuit inuentũ in domo ipſius filij ⁊ ſic erat in hereditate iacẽte.l.ſi que cautiones.ff.fa.her.⁊ quis preſumit̃ habere notitiã eorum que ſua ſint.l.quiſquis.C.de reſcin.ven.facit.c.ab excõicato.de reſcri.⁊.c.cũ illoꝝ.de ſen.exc.preterea teſtamentũ fuit conditũ publice de domo ipſius teſtatoris in preſentia ſeptem teſtiũ ⁊ notarij filio exiſtente in loco teſtatoris.ergo preſumitur illius habuiſſe notitiã.arg.optimũ.i.c.quoſdam.⁊.c.quãto.de preſump.⁊.l.cõſenſu.C.de repu.⁊ ꝙ no.Bar.in.l.j.ff.ſi cer.pe.⁊.xvj.di.quod dicitis.⁊.c.de trãſla.prela.nec ab his diſcrepat Barto.in.d.l.qui rome.§ duo fratres.nam ibi expreſſe vult ꝙ ex cõiecturis preſumi debet ſciẽtia ẽt in filio. Eſt ⁊ alia ſciẽtie cõiectura quia cũ teſtator haberet duos filios maſculũ ſcilicet ⁊ feminã.⁊ de iure ciuili eq̃liter ab inteſtato ſuccedere deberẽt.vt in aut.defuncto.C.ad tertul.⁊ filius totã hereditatẽ poſſedit iuxta diſpoſitionẽ teſtamẽti.ergo preſumit̃ illius habuiſſe notitiã:q꞉ alias preſumeremus in eo delictũ ⁊ vſucapionẽ qꝺ in dubio nõ eſt p̄ſupponendũ ſicut dicimus in extraneo poſſidẽte totam hereditatẽ:vt in dubio preſumamus habuiſſe notitiã teſtamẽti ne preſumatur animus vſurpãdi.vt no.Bar.in.d.§.duo fratres.⁊ eadẽ ratio eſt de parte quo ad partẽ ſicut de toto quo ad totũ vt in.l.an pars.ff.ꝓ derelic.facit.c.paſtoralis.§.itẽ cũ totũ.de offi.dele.⁊ hoc profecto vltimum ſufficeret ad ſcientiã preſumendã. Si ergo filius habuit ſcientiã huius legati non voluit p̄ſcribere.vt in.c.ſi.de preſcr.⁊ qꝺ no.Bar.i.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.ec. Et ꝑ cõſequens nec filij iſtius heredis qui ſucceſſerũt in hereditate p̄ſcribere poterũt:q꞉ mala fides defuncti nocet heredibꝰ in preſcriptiõe.ita ꝙ nec ꝑ ſe poſſunt preſcriptionẽ ĩchoare.vt eſt tex.no.in.l.cũ heres.ff.de diuer.⁊ tẽp.pre. Et hoc indubitatũ de iure ciuili quo iure decidẽda eſt p̄ſens q̃ſtio cũ ſit inter laicos iuxta no.i.c.ij.de arbi.li.vj.⁊ regula poſſeſſor.de reg.iu.li.vj.⁊ ꝑ bar.in.d.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.eccle.

1 De iure ꝟo canonico nunq̃d heredes poſſint a ſe incipere p̄ſcriptionẽ ſi habeãt bonã fidẽ.no.Dy.in.d.regula poſſeſſor.poſſet dici ꝙ ſic ex quadã benignitate canonica.ar.eoꝝ q̃ no.i.c.de quarta.de p̄ſcri.⁊.c.cura.de iurepa. Sed ego ſemper tenui ꝯ͂riuꝫ vt in hoc nõ differat ius canonicũ a ciuili:q꞉ nõ reperitur iure cautũ.vt in.c.j.de oper.nõ.nun. Nec ob.no.in iuribꝰ allegatis per Dy q꞉ illa nõ loquũtur i herede qui cauſat ius ſuũ a defuncto ⁊ cenſetur eadẽ ꝑſona cũ defuncto.vt in aut.de iureiur.a mor.pre.ſed in ſucceſſore in dignitate q̃ nõ cauſat ius ſuũ a defuncto ſꝫ a ſuperiore a quo ĩſtitutionẽ habuit:nec cenſet̃ eadẽ ꝑſona cũ defuncto:merito p̄ſcribit ſi habeat bonã fidẽ licet p̄deceſſor habuerit malã fidẽ:⁊ ex hoc capite i dubie iudicandũ eſt ꝓ legataria vel eius herede. ¶ Secũdũ caput fauorabile legatarie eſt: q꞉ p̄ſuppoſito ꝙ filius teſtatoris ignoraſſet teſtm̃ paternũ tñ ex alio capite nõ poterat p̄ſcribere:quia aut erat malefidei poſſeſſor:q̄m credebat hereditatẽ pro dimidia ꝑtinere ad ſororẽ prout iure diſponit̃: ⁊ nihilominꝰ poſſidebat totam inſolidũ nõ potuit p̄ſcribere.⁊ idẽ in filij heredibus ratione p̄dicta. Aut errabat in iure credens heditateꝫ totã ad ſe vt ad maſculũ pertinere ⁊ etiam preſcribere non potuit:q꞉ error iuris impedit preſcriptionem.vt in.l.nunq̄.ff.de vſuc.nec error iuris eſt preſumẽdus.vt no.in.l.ſine culpa.ff.de reg.iur.⁊ per bar.in.l.ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de pet.here.⁊.l.qꝺ nerua.ff.depo.facit.l.quemadmodum.ff.de agric.⁊ cenſi.li.xj.⁊ regula.qui cõtra iura mercat̃.de re.iu.li.vj. ¶ Uertat ergo ſe veritas quo velit nõ põt i caſu noſtro locũ habere p̄ſcriptio. ¶ Ex tertio capite obtinere dꝫ legataria vel ipſius heres:q꞉ preſuppoſito ꝙ dictus filius legitime inchoaſſet preſcriptionẽ tñ q꞉ poſt morteꝫ ſuã per nouẽ annos:⁊ ſic anteq̄ compleret̃ preſcriptio xxx.anno.fuerunt oẽs filij nepotes teſtatoris ad iudiciũ euocati ⁊ per legatariã ſeu eius heredẽ fuerũt certificati de teſtamẽto aui ⁊ petitũ fuit ab eis dictũ legatũ.extitit dicta preſcriptio interrupta: ita qꝺ amplius nõ potuerũt preſcribere ꝓpter ſuperuenientiã malefidei: vt in.c.ſi.de p̄ſcri.⁊ in regula poſſeſſor malefidei.de re.iur.li.vj.facit qꝺ

2 no.gl.in regula ſine poſſeſſione.eo.ti.⁊ li.⁊ in.c.j.xvj.q.iiij.vbi no.† qꝺ preſcriptio ſemel interrupta etiã ciuiliter per litis conteſtationẽ non poteſt amplius ĩchoari ꝓpter malã fidẽ preſumptã. Nec ob.ſi dicat̃ ꝙ illa litis cõteſtatio fuit habita corã iudice incõpetẽti: q꞉ dico ꝙ hic interrupta nõ propter actũ ciuilẽ litis ꝯteſtatio:ſꝫ ꝓpter ſuꝑueniẽtiã malefidei q̃ cũ cõſiſtat in facto nõ req̃rit iudicis cõpetẽtiã ſeu actũ iudicialẽ.hoc notãter voluit Ant.de bu.in.c.vt debitꝰ.de ap.ſuper gl.j.vbi dixit ꝙ ſi ex geſtis corã incõpetẽti iudice reus fuit effectus malefidei poſſeſſor interrupta eſt p̄ſcriptio.vt in ſimili no.in exceptione q̃ ꝑ illã qs cõſtituit̃ in mala fide.vt no.i.c.cũ dilectus.de or.cog.facit ꝙ no.in.c.at ſi cleri.de iudi.ſed in caſu noſtro talia interuenerũt coram iudice incõpetẽti ꝑ que is ꝯ͂ quẽ nũc agit̃ preſumit̃ icidiſſe i malã fidẽ cum fuerit allegatũ teſtm̃ aui ⁊ legatũ factuꝫ ⁊ oblata particula teſtamenti quatenus faciebat ad cauſaꝫ qꝺ plꝰ eſt teſtm̃ ſemꝑ fuit i domo iſtiꝰ rei ⁊ fratrũ:ita qꝺ poterãt ſtatim videre ⁊ veroſil'e eſt ꝙ viderũt

vel eſt eis imputandū ſi noluerint informari.ar.in.l.qđ te.ff.ſi cer.pe.⁊
eleg.īter per Bar.in extrauā.ad reprimendā.in verbo denuntiationē.
ad fi.vbi vult ꝙ etiā extra iudiciū pōt heres per informationē veroſi
milem ꝯſtitui in mala fide.Quinimo plus dico ꝙ ſine illa iformatio
ne nō valuerūt iſti nepotes teſtatoris preſcribere cum ex eo ſemꝑ ha-
buerunt teſtm̄ in domo preſumunť ſciuiſſe legatū.ar.in.d.l. quiſquis.
C.de reſcin.ven.⁊ qđ no.Bar.in.§.duo fratres.⁊ per ꝯſequens nō po-
tuerūt pſcribere ⁊ hoc ſolū ſufficeret ꝯ̄ eos.nā malafides ꝓbať ex con-
iecturis cū ꝯſiſtat in animo.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.⁊.l.j.§.
j.ff.de iti.actuq̄ꝫ pri.⁊ hoc ſolū ſufficeret ad impediēdam pſcriptioneꝫ
cōpleri.⁊ hoc eſt quartū caput victorie reportādē.nec hꝫ opitulari qđ
iſti cōuēti erāt tūc nouē annoꝝ.q̄ꝛ ſatis eſt doli capax ad cōprehēden
dum ea que erāt facta ſcꝫ legatū eſſe deſcriptū in teſtō:maxime cū fuiſ
ſet allegatū ꝑ actorē q̄ eos traxit ad cauſam.ad hoc optime.c.j.de de
lic.pue.⁊.l.j.ff.ad ſill.§.impuberi.⁊ qđ no.gl.in.c.pſoyter.lxviij.diſtin.
ꝑ doct.in.c.cum nobis.de preſcri.⁊ hec ſufficiant. ¶ Concludo ergo
dictam legatariam ſeu eius hr̄dem fouere iuſtam cām preſcriptione
allegata non obſtante. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu ſic ꝑponiť. Ci-

uitas florentie habēs multa loca in tpalib⁹ ſibi pleno iure ſubiecta in
ter q̄ eſt ciuitas aretina:deputauit ⁊ aſſignauit oēs ſuos reditus ordi
narios q̄buſdam exceptis pro intereſſe mōtis id eſt illaꝝ pecuniarum
quas tpe neceſſitatis recipit ⁊ exigit a ſuis ſubditis quib⁹ reſpondet i
q̄nq̄ꝫ vel paꝝ plus vel minus ꝓ cētenario.Et de ꝯſuetudine illi⁹ cōi-
tatis eſt deputare ſingulis q̄tuor annis quoſdā officiales q̄ habeāt ꝓ
uidere qđ de reditib⁹ cōitatis ſit pro intereſſe montis aſſignandum.⁊
qđ ꝓ alijs neceſſarijs exponendū. His ſtātib⁹ ꝯtingit ꝙ imminente
quadā neceſſitate ſoluēdi ſtipēdiarijs deputatis ad obſequium dicte
cōitatis quidam ciues electi habētes ad hoc ptāteꝫ grauarunt extra
ordinem multos eis ſuppoſitos inter quos grauarunt ciuitatē areti-
nā vt ſingulo mēſe ſolueret florenos cētū ꝑ.xxxix.mēſes.⁊ oīa hec one
ra ſeu ſuperīdicta impoſita per dictos ciues debebāt ſolui camerario
conducte ſtipendiarioꝝ.Interim durante dicto tpe fuit prouiſum per
florētinos vt dictū ſuperindictū cētū florenoꝝ ſolueretur ꝑ ciuitatem
aretinā per quatuor annos ſecuturos poſt dictos.xxxix.menſes finiē-
dos.De mēſe decēbris.M.cccc.xxvij.fuit ordinatū vt dictū ſuperidi
ctum cētum florenoꝝ qđ ſoluebatur camerario conducte ſolueret di-
cto monti pro ipſi⁹ intereſſe.Demum finito tpe dictoꝝ quatuor an-
norum ⁊ ſolutiōe facta ſingulo menſe ꝓut fuerat diſpoſitū ⁊ ordina-
tū fuerunt electi qdā ciues qui haberent ꝓuidere quid eſſet monti aſ-
ſignandū.qui viſis oībus prius aſſignatis monti retulerunt in ꝯcilio
dicte ciuitatis Florentie qđ erat vtile ⁊ expediens ꝙ oēs introit⁹ olim
aſſignati monti confirmarenť per quatuor annos.ꝯciliumvero gn̄ale
nulla expreſſa mentione facta de ſingulis reditibus ꝓuidit ꝑ hec ver-
ba gn̄alia que ſequunť vcꝫ ꝙ oīa aſſignamenta facta ꝓ ſolutione in-
tereſſe montis que nunc vigent ⁊ q̄ vigebāt de menſe decembris ꝓxīe
preteriti ex nunc intelligantur eſſe ⁊ ſint ꝓrogata ⁊ confirmata ⁊ in pri-
ſtino robore perdurent per tp̄s quatuor annoꝝ ſaluis his que ſcꝫ ī cō
trarium ꝓuiſa ſunt.Ex nunc queriť an dictum ſuperindictum centuꝫ
florenoꝝ videať prorogatum ad quatuor annos de q̄bus in dicta ꝓ-
uiſione continetur.

¶ Conſilium.xx.

1 ☞ Ciuitas exercens regalia habet tantum poteſtatē in territorio ſuo quantam princeps in vniuerſo.

2 Diſpoſitio principis ſimpl'r facta contra ſuam p̄cedentem determiātionem ſeu interlocutoriam non tenet ex defectu voluntatis.

3 Onera extraordinaria ſunt odioſa,⁊ ſine magna cauſa ⁊ expreſſo pn̄cipis conſenſu non ſunt exigenda.

4 Legato vſufructu domoruꝫ ⁊ eoꝝ que ſunt in domibus illis excepto argento non veniūt ea que ſunt comparata mercis cauſa.

Omnipotētis dei poſtulato

ſuffragio.Videtur primo ꝙ ſic:nō eñ in hac prorogatione
1 deficit poteſtas.†q̄ꝛ ciuitas exercens regalia hꝫ tantā ptā
tem in territorio ſuo quantā princeps in vniuerſo.no.Bart.p̄cipue in
ciuitatib⁹ Tuſcie in.l.infamē:in fi.ff.de pub.iu.⁊ in.l.j.ff.de aqua plu.
arc.⁊.l.hoſtes.ff.de cap.facit qđ no.Bar.in.l.decernim⁹.C.de ſa.ſan.
ec.⁊ Inno.in.c.cū.P.tabellio.de fi.inſtru.⁊ in.c.cū te.de re iudi.bene
facit tex.in.c.per venerabilem.qui fil.ſint legi.⁊.c.ſuper quibuſdaꝫ.de
ver.ſig.Sed certum eſt principem poſſe imponere ſubditis ſuperindi-
cta ſeu onera extraordinaria.vt.l.vna.C.de ſupindic.lib.x. Quinimo
poteſt onus extraordinarium facere ſua lege ordinariū.vt.l.j.C.de ſu
perindic.eo.li.ergo ⁊ ciuitas habens regalia hoc facere poteſt.ad hoc
c.j.que ſunt regalia co.x.Itē nō deficit cauſa.nā prorepublica pōt ha
bere regalia.vt princeps etiā bona priuatoꝝ publicare.vt leg.⁊ notať
in.l.item ſi verberatū.ff.de rei ven.⁊.l.antiochēſiū.ff.de priuile.cre.no.
Inn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cōſti.⁊ Bar.i.l.fi.C.ſi ꝯ̄ ius vel vti.pub.
⁊ Cy.in.l.reſcripta.C.e.nec deficiunt ꝟba.q̄m̄ p̄dicta ꝓuiſio ꝓrogauit
ad quatuor annos aſſignamēta facta pro intereſſe mōtis. nedū ea q̄
vigebāt tpe reformationis ſed etiā ea q̄ viguerāt de menſe decēbris ꝓ
xime preteriti quo tpe vigebat illud ſuperindictū.vn̄ illa lex voluit fin
gere ꝓrogationē fuiſſe factā tpe quo durabat ſuperindictū cētum flo
renoꝝ:⁊ hoc voluerunt illa verba reformatiōis ibi.Ex nūc intelligan
tur eſſe ⁊ ſint ꝓrogata ⁊ ꝯfirmata ⁊ in priſtino robore perdurēt ⁊c.nā
verbū intelligať.eſt ꝟbū fictū ſeu preſumptū ⁊ nō.vexꝫ.⁊ i.c.ex ſtudijs
iuncta gl.de pſump.⁊.l.i.§.eiectione.ff.de vi.⁊ vi.ar.certūq̄ꝫ eſt legem
poſſe fingere actū retrofuiſſe geſtū.vt legi.⁊ no.i.l.ſi is qui ꝓ emptore.
ff.de vſuc.⁊.l.ſi maritus.ff.de adul.⁊.c.literas.de tēpo.ord.⁊.ff.de ca.
⁊ poſtli.re.per totū.maxime in.l.poſtliminiū.eo.tit.⁊ per hoc tolliť qđ
obijci pōt id qđ nō extabat nō poterat ꝓrogari:q̄ꝛ prorogare idē eſt
qđ extendere.⁊ hic preſupponit habitū de preſenti.vt.l.ſꝫ ſi manēte.ff.
de preca.⁊ qđ leg.⁊ no.in.c.de cauſis.de offi.dele.⁊.l.ꝓuatoꝝ.C.de iu
riſ.om.iu.Itē non deficit volūtas ſtatuentiū:q̄ꝛ illa in dubio colligiť
ex verbis.vt.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de ver.ſig.⁊.l.pſpexit.ff.quı⁊
a quib⁹. Nemo enim preſumiť dicere qđ mēte nō cogitauit.l.labeo.ff.
de ſup.leg.⁊.xxij.q.ij.c.is autē.cū in hac ꝓrogatione cōcurrāt ptās cā
verba ⁊ intentio:nihil eſt cui debeamus interpretationem in ꝯ̄riū face
re.Sed profecto q̄q̄ predicta ⁊ ſimilia q̄ adduci poſſent videanť mul
tum vigere ꝓ hac parte affirmatiua.attamen ſi negotium diligenter
⁊ accurate ponderabimus ꝯ̄riam ſn̄iam arbitrarem mihi preualere.
Et primo p̄mitto ꝙ non omnia occurrentia poſſunt aperte lege deci-
di.ſed deficiente lege eſt ad legū ſimilia recurrēdū.vt.l.non poſſunt.ff.
de leg.⁊.c.cū dilecta.de ꝯfir.vti.⁊.c.tranſlate.de ꝯſti.⁊.l.illud.ff.ad le.
aquil.facit.l.natura eñ rexꝫ.ff.de pre.ver.vbi deficiente ſimili,recurren
dum eſt ad rōnem naturalē.vt.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tut.
⁊.c.ſcđo reqꝛis.in fi.de ap.no.gl.in.c.ꝯſuetudo.j.di. Sed diſcurrenda
ꝑ legū ⁊ canonū ſimilia ⁊ iuſtitiā naturalē hoc ꝑs ꝯ̄ria.vt.ſ.dicta pro-
rogatio nō ſit extendenda ad ſupindictū centum florenoꝝ aperte mō-
ſtrabitur.⁊p̄mo de hoc iudicio meo eſt quaſi tex.in.c.cū olim.de re iu.
2 vbi aperte ꝯcludiť †ꝙ diſpoſitio principis ſimpliciter facta cōtra ſuā
p̄cedentē determinationē ſeu interlocutoriam nō tꝫ ex defectu volun-
tatis:q̄ꝛ nō preſumiť princeps velle venire ꝯ̄ ſuā p̄cedentem interlocu
toriā alio nō expreſſo.⁊ per illū tex.dicit notanter Bar.in.l. qđ iuſſit.
ff.de re iudi.in fi.ꝙ ſi eodē iudicio ſuper eodē facto appareant due ſen
tētie interlocutorie ꝯ̄rie:nec appareat ꝙ iudex tulerit ſcđam animam
reuocādi primā non vr̄ prima reuocata:q̄ꝛ primā eſſe latam dꝫ lique-
re iudici.l.hoc aūt.§.j.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.ſicut videm⁹ in ſimili ꝙ
quis non vr̄ renuntiare iuri qđ ignorat.l.mater.ff.de inof.teſt.nec mi-
les vr̄ exheredare filium quā ignorat habere.vt.C.de teſta.mil.l.ſicut
certi.⁊ in iudice ordinario ꝓpter multiplicitatē factoꝝ p̄ſumit Bart.
ignorantiā ſicut in.d.c.cū olim.preſumiť ignorantia in principe.ita ⁊
fortius dicendū eſt in caſu nr̄o.nam cū primo fuiſſet data ꝑ florenti-
nos certa lex ⁊ certa meta ſeu vita illi ſuperindicto.vt.l. finiret in fine
quatuor annoꝝ nō eſt veriſimile ꝙ illa reformatione ſeu gn̄ali ordina
tione ſuꝑ reditibus aſſignandis mōti voluerint ꝯprehendere illud ſu
perindictū qđ iam habuerat prius per ipſam cōitatem certam vitā ⁊
terminū:q̄ꝛ nō p̄ſumenduꝫ in dubio ꝙ dicta cōitas voluerit venire cō
tra ſuam determinationē prius factā.⁊ ita intolerabiliter ⁊ aſſidue ve
xare ſuos ſubditos onerib⁹ extraordinarijs iā diu vexatos ⁊ guerris
duris afflictos:cū boni principis ſit fauore ſuos ſubditos adiuuare.⁊
intereſt ipſius habere ſub ſe locupletes ſubiectos.vt in auť.vt iud.ſine
quoquo ſuf.§.cogitatio.⁊ maxime ꝑ hoc dicēdū in caſu nr̄o in quo di
ſpoſitio ⁊ ordinatio cōitatis.pōt hr̄e locū ⁊ vim ſuā abſq̄ꝫ illo ſuperi-
3 dicto.ar.in.c.j.de iureiur.li.vj.⁊ q̄ꝛ hec†onera extraordiāria ſunt odio
ſa ⁊ ſine magna cā ⁊ expreſſo principis ꝯſenſu nō ſint exigēda. vt.d.l.
vna.C.de ſuperindi.⁊ in auť.item nulla cōitas.C.de ſac.ſan.ecc.⁊ per
Io.an.in.c.ij.de immu.ec.,Scđo principaliter induco caſum not.in.c.
dilecti.de dona.vbi habeť ꝙ ſi poſt multas donatiōes annectiť ī fine
clauſula oneroſa lꝫ gn̄alis:nō tn̄ refertur ad illā donationē q̄ erat ma
gis libera,⁊ habebat ſuā determinationē ſpecialē.Et ꝑ illuꝫ tex.dixit
Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nūc aūt videndum.ver.item excipe ꝙ clauſu-
la oneroſa in fine poſita nō referť ad diſpoſitionē habentē ſuā ſpālēꝫ
determinationē:⁊ idem voluit Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.j.Et
facit notanter qđ ipſe no.in.l.pretor ait.ff.vi bo.rap.vbi dicit ꝙ ea q̄
exorbitant a iure cōi non intelliguntur repetita.in.l.poſtea gn̄aliter cō-
dita.Sed in caſu noſtro illud ſuperindictū fuit aſſignatū monti cū cer
ta determinatione ſcꝫ vt duraret per quatuor annos tm̄:ergo gn̄alis
prouiſio poſtea facta nō dꝫ extendi ad illud ſuperindictū habens de-
terminationē ⁊ certā vitā ex diſpoſitione cōitatis.ſed ad alia aſſigna-
menta facta monti q̄ nō erant ita p̄uilegiata nec habebant determiā
tionē ita limitatā maxime:q̄ꝛ in odioſis fiēda eſt ſtricta interpretatio.
Tertio ad idē notabiliter facit.l.paulo callimacho.j.de leg.iij.vbi ha
betur ꝙ ſi multa legata fuerūt vni facta in teſtō quorū aliq̄ fuerūt ſub
conditiōe.alia ꝟo pure.⁊ in codicillis poſtmodū teſtator dicto legata
rio fecit legata ⁊ adiecit vt illis deberet eſſe cōtentus.Illa diſpoſitio
gn̄alis facta in codicillis referť ſolū ad legata q̄ erat vniformia ⁊ de
p̄ſenti debita nō aūt ad illa q̄ debebanť in caſu mortis heredis.⁊ hoc
ex magna eq̄tate.⁊ de illo tex.fecit magnū feſtū Bar.i.l.fideicōmiſſa.
§.ſi quis ita.

§.ſi quis ita.ff.e.tit.⁊ voluit extēdere ad oīa legata facta ſub ꝯditiōe
que nō erāt vniformia cū alijs.Ita notanter ⁊ſinglr pōt dici ad ꝑpo
ſitū ꝙ reformatio nūc gñaliter facta dʒ extēdi ad aſſignamēta q̄ vige
bant de mēſe Decembris q̄ erāt vniformia.nō aūt ad dictū ſuperin-
dictum centū florenoꝝ qđ habebat certā metā:⁊ cōditionē ſeu deter
minationē.Quarto ad corroborationē p̄dictoꝝ facit:q꞉ dicta ꝓuiſio
nouiter facta diſponit prorogādo aſſignamēta que tūc ⁊ prius vige
bant ꝑ intereſſe mōtis:ſed cum dictuʒ ſupindictum fuiſſet caſu ⁊ ad
tp̄s aſſignatū ꝑ intereſſe mōtis nō pōt dici ſimplr monti aſſignatuʒ
vt ſic veniat ſub gñali diſpoſitiōe facta ſuper aſſignamētis prorogā
dis.ad hoc notāter induco.l.queſitum.in prin.§.fi.⁊.l.ſi ita lega.ij.ff.
de leg.ij.vbi probaꝛ ꝙ ea que caſualiter adſunt abeſſe videnꝛ.Quidā
eñ ibi legauit ea que caſu ibi fuerūt nō vidēꝛ legata.ad idē.l.gñali.
4 §.vxori.ff.de vſufru.leg.vbi tex.no.dicit†ꝙ legato vſufructu domoꝝ
⁊ eorū que ſunt in domibꝰ iſtis excepto argēto nō veniūt ea q̄ erāt cō-
parata mercis cauſa que fingunꝛ nō eſſe ī domo cū nō fuiſſent deſti-
nata vt eſſent in domo ſed accidēter fuerit ibi collocata.Ecce ergo ꝙ
etiā exceptio facta a legato nō firmat legatū in alijs q̄ nō ſunt eiuſdē
nature cū reliquis cōtētis ſub diſpoſitione gñali.ad idē.l.ſeio.§.me-
dico.ff.de annu.lega.ita dicēdo in ꝑpoſito ex p̄dictis ⁊ multis alijs
ſimilibꝰ q̄ allegari poſſent que breuitatis cauſa omitto cū predicta ſa
tis abūde ſufficiāt.Cōcludo iudicio meliori ſemꝑ ſaluo dictā ꝓuiſio-
nem nouiter factā non extendēdā ad ſuperindictū dictoꝝ cētum flo-
renoꝝ p̄ſertim cū tēpore ꝓuiſionis iam illud ſupindictū eſſet extin-
ctum nec debet induci fictio de qua dixi in principio per iura ſupius
allegata.Ex p̄dictis ſatis pʒ rñſio ad iura ⁊ rōnes ſupradinductas ꝑ
contraria parte.deficit enim in caſu noſtro principis voluntas vt col
ligiꝛ ex predictis.Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.xxj.

1 Iuriſperiti non ſolent allegare iura cum petuntur cōſilia per iu-
dices cauſarum.
2 Captus ſi extitit ꝑpter repreſalias indictas in odiū tui ſi ſim coactꝰ
ſatiſfacere:poſſum contra te agere ⁊ repetere.

Saluatoris noſtri eiuſq꞉ pijſ
ſime matris virginis itemerate p̄ſidio humiliter iuocato.
¶ In q̄ōne q̄ ad preſens vertiꝛ inter Iacobū oliʒ Tho-
mei bācheriū actorem ex vna.⁊ Matthū olim ſimonis heredē quō
dam.d.Matthee ex alia parte ſuper leuitiōe quorundā librorum vt
ex actis cauſe late colligiꝛ.Succincta ⁊ leui ꝯcluſione vtar cū hoc ſit
conſiliū deciſiuū.⁊ nō ad vnius partis petitionē editū ſecutꝰ in par-
1 te dñm Io and.in.c.ſicut.de re iudi.dicētem†ꝙ iuriſperiti nō ſolent
allegare iura cū petanꝛ cōſilia per iudices cauſarū ſecꝰ ſi petanꝛ per
partes. Dico ergo ꝙ in deciſiōe huiꝰ.q.partes dñi poteſtatis eſſe de
bēt in cōdēnādo ip̄m Mattheū tanq̄ heredē dicte dñe Matthee ad
reluitionē librorū pignori ſubnexoꝝ per quendā Ioannē d̄ Florētia
arbitrū ſeu calculatorē aſſumptū ꝑ parte dicte dñe Matthee dū age
ret in humanis.⁊ dictos libros ſic redēptos cōſignando dicto Iaco
bo actori.In p̄dictā ſniaʒ me mouit principaliter qm̄ a principio da
to dubio in rationū calculo legitime per dictas partes fuerūt aſſum-
pti calculatores rōnū.vt probaꝛ in.l.ſi reſiduū.C.de diſtrac.pig.⁊.l.
arbitro.⁊ ibi per Bar.ff.qui ſatiſd.cog.⁊.l.hac edictali.C.de ſe.nup.
⁊.l.j.ff.de vēt.iſpi.⁊.c.fraternitatis.de frigi.⁊ malefi.⁊.c.ꝑpoſuiſti.de
proba.Et de his peritis in arte ſua etiā per iudicē aſſumēdis plene
per Bar.in proe.ff.veteris.in ver.itē nota hic ꝙ illi qui periti ſunt ⁊c.
in.l.ij.in fi.C.de reſcin.ven.preterea iſtis ſic aſſumptis licite datur ali-
quid remunerationis gratia qđ honorariū appellaꝛ.vt.l.j.ff.ſi mēſor
fal.mo.dixe.⁊ etiā licite petūt ſiue ſit ſalariū eis a pricipio taxatū ſiue
id qđ cōſueuerint in hoc operas locare.de quo per Bar.in.l.j.§.ludi
quoq꞉.ff.de var.⁊ extraord.cog.vbi tex.facit mētionē de iſtis calcula
toribus.ad idē.l.excepto.§.loca.⁊ debet iſtis ꝓuideri per partes qua
rum negotiū gerūt ſicut diciꝛ in delegatis ⁊ aſſeſſoribus.vt.in.c.ſtatu
tum.§.inſuper.⁊.§.aſſeſſores.de reſcri.lib.vj.Cum ergo ex facto dicte
dñe Matthee ſeu ipſiꝰ ꝓcuratoris ad hoc habētis mādatū ꝯtigerit
iſta ſubpignoratio libroꝝ ⁊ in odiū ipſiꝰ dñe Matthee ſeu eiꝰ here-
dis nō ſatiſfaciētis de ſalario cōuento vel cōſueto dicto Ioāni in cal
culatorē pro ſua parte aſſumpto ex qua quidē pignoratiōe dictꝰ Ia-
cobus ſine aliqua ſua culpa incurrit dānum:q꞉ caret cōmoditate li-
brorū.ergo potuit agere cōtra dictā dominā Mattheā ſeu eius here
dem vt dictos libros reuelet ⁊ eum indēnem cōſeruet etiā p̄ſuppoſito
quod male fecerit dictus Ioānes in ſupponēdo libros pignori. hoc
aperte videꝛ probari per id qđ legitur ⁊ no.in.l.nam ⁊ ſeruus.⁊ ibi ꝑ
Bar.ff.de neg.geſt.vbi probaꝛ qđ ſi paſſus ſum etiā iniuſte aliqđ dā
num ꝑpter factū tuū poſſum agere cōtra te ad ſatiſfactionē dāni ad
idem.l.licet.in fi.ff.nau.cau.ſta.⁊.l.ſi nō.§.cum aūt.ff.de his qui deie.
vel ef.⁊.l.ſi merces.§.culpa.ff.locati.vbi ſunt tex.optimi i materia no
ſtra.⁊ q cauſam dāni dāt dānū dediſſe videꝛ.vt in.c.fi.de iniu.⁊ dā.
da.facit qđ no.in.c.ſicut dignū.de homi.Et ꝑ hec iura dixit notanter
2 Bar.in tractatu repreſaliarū.vſi.decimo.†ꝙ ſi captꝰ fui ꝑpter repre
ſalias indictas in odiū tui ⁊ coactus ſuʒ ſatiſfacere poſſum agere cō
tra te ⁊ repetere qđ propter factū tuū ⁊ tui odiū aſtrictꝰ fui ſoluere.⁊
idem firmauit Bar.in.d.l.nā ⁊ ſeruius.Idem tangit.in.l.ij.in fi.ff.d̄
v̄bo.obl.ad idē facit qđ idē Bar.no.i tractatu d̄ tyrāno.⁊.l.creditor.
ff.de ſolu.vbi dicit qđ ſi debitor iniuria creditoris fuit coactꝰ debitū
ſoluere per tyrānum cōſequiꝛ liberationē ſaltē in effectu. idem voluit
in ſili in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.d̄ publi.vbi firmat qđ ſi emēs
pedagiū a ciuitate paſſus eſt maximū dānum ꝑpter guerrā quā ciui
tas alteri intulit vel ipſi fuit illata poteſt agere cōtra ciuitatē ad in-
tereſſe:q꞉ ex facto ſeu odio ipſius dānum paſſus eſt.Ita dicendū pū
ctualiter in ꝑpoſito cū ipſiꝰ facto dñe Matthee aſſumētis illū Ioā
nem in ſuū calculatorē hoc dānum carētie librorū incurrerit dictꝰ Ia
cobus qđ pōt agere ꝯtra heredē ipſius dñe Matthee ad ſatiſfactio
nē dāni:⁊ ſic ad reluitionē dictoꝝ libroꝝ.⁊ facit qđ no.doc.in.c.calū-
niam.de penis.nō obſtat predicte cōcluſioni ſi dicaꝛ quod dicta dña
Matthea erat vſufructuaria ⁊ ſic ſumptus litis debebāt ꝑtinere ad
heredē qui erat ꝓprietarius.Ad hoc enim rñderi pōt multipliciter
⁊ primo qđ ipſa.d.Matthea tenebatur dicto Ioanni ex ꝯctu ſuo
noīe geſto qđ patet ex eo q꞉ cōſtituit procuratorē etiā ad eligēdū cal
culatores rationū ⁊ promiſit ſub hypotheca ⁊ obligatiōe oīm bono-
rum ſuoꝝ habere ratū ⁊ gratū quicqd dictus ꝓcurator in dicta cau
ſa ⁊ in depēdentibꝰ ab ea fecerit ⁊ ſic etiā poſt renūciationē vſufructꝰ
remāſit dicta dña Matthea obligata dicto Ioāni electo ꝑ ſuū ꝓcu
ratorē ad ꝓuidendū ſibi de labore ſuo.Ad hoc bonꝰ tex.cu materia
ſua.in.l.ꝓcurator.⁊ qđ legiꝛ ⁊ not.in.l.poſt mortē.§.tutor.ff.qñ ex fac.
tu.Preterea dicta dña Matthea pugnabat pro iure ſuo cōſequēdo
⁊ ſic ſuis ſumptibus debebat militare.Itē q꞉ modica impēſa etiā fa
cta in re in qua eſt cōſtitutus vſufructus pertinet ad vſufructuariū ⁊
nō ad ꝓprietariū.vt.l.hactenus.⁊.l.ſi pēdētes.ff.de vſufruc. Preter-
ea ⁊ tertio qđ teneaꝛ ad ſumptꝰ vel nō curādū nō eſt in caſu noſtro.
ſatis eñ eſt qđ ex electione ſua ſeu ſui procuratoris dictus Iacobꝰ in-
currerit dānū imputādum eſt enim ſibi ſaltem ꝙ elegit.argu.in.l.cuʒ
mādato.in fi.ff.de procu.Et ex predictis patet reſponſio ad id qđ op
ponitur per alterā partē qđ dicta dña Matthea erat mortua tēpo-
re quo dicti calculatores retulerūt.nam vt p̄dixi ſatis eſt qđ hoc dā-
num cōtigerit ex electione ſua:⁊ ſic ex facto ſuo.eſt enim in hoc initiū
cōſiderandum.debebat enim dicta dña Matthea poſt ſuaʒ renun-
tiationē vel ipſiꝰ heres poſt eiꝰ mortē illico ꝓuidere vt nulū dānum
potuiſſet cōtingere dicto Iacobo ex electiōe ſua ⁊ ꝯcordare dictū cal
culatorē.nam ſibi erat ſatiſfaciēdū pro labore ſuo cū pro eo nō remā-
ſit quin negotiū habuit effectū.ad hoc qđ legitur ⁊ not.in.l.j.§.diuꝰ
ſeuerus.ff.de var.⁊ extraordina.cog.melius in.l.ſed addes.§.cum qui
dam.ff.loca.illud quoq꞉ abſoluti iuris eſt qđ obligatio cauſata in ꝑ-
ſonam defuncti trāſit in heredē.vt.l.veteris.C.de cōtrahē.⁊ commit.
ſtipu.Ultimo non ob.ſi dicaꝛ ꝙ libri nō ſunt dicti Iacobi quia hoc
falſum.nam cū cōtraxiſſet ſocietatem cū Adordo ⁊ per illū gerebat
negotia ſocietatis libri ſocietatis erant cōmunes:vnde ſocꝰ pōt age
re cōtra ſocium actione pro ſocio ad editionē librorum.vt.l.quedam
primo reſponſo.ff.de eden.vnde quilibet ſociorū pro ſua cōmoditate
poteſt agere inſolidū maxime quia cū dictus Iacobꝰ exerceret nego-
tiationem per Adordum ſocium videtur eum conſtituiſſe inſtitorem
ſuum.vnde obligabatur ex actibꝰ per illum geſtis iuxta plene nota.
per Bar.in.l.eadem.ff.de duobus reis.⁊ ſibi mādaſſet vt libros cō-
ficeret iuxta ea q̄ legūtur ⁊ not.in.d.l.quedam.maxime per Barto.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā Ioannes de ſenis heres
ex teſtō Angeli de ſenis cōceſſit dedit ⁊ ꝯſignauit dñe Nicole filie di
cti Angeli vnū fundū Titianū poſſeſſuʒ per dictū Angelū eidē dñe
Nicole relictū in dicto teſtō ꝓmittēs Ioānes eidē dñe Nicole ⁊ here-
dibus ſuis tanq̄ heres predictus ⁊ noīe ſuo ꝓprio dictū fundū ſemꝑ
defendere ⁊ diſbrigare ab oī perſona ⁊c.Et pro p̄dictis obſeruādis
obligauit ſe dictꝰ Ioānes ſuoſq꞉ heredes ⁊ bona preſentia ⁊ futura
ꝓut de p̄dictis latius ⁊ clare pʒ publico documēto manu publici no-
tarij.Poſt hec dictꝰ Ioānes vendidit quedā bona ſua ⁊ inter cetera
vēdidit cuidā Titio de ſenis domū quādā ⁊ demū pro ſuis exceſſibꝰ
fuit publice bānitus ⁊ rebellis factꝰ ⁊ oīa eius bona fuerūt publicata
Nuperrime vero mota fuit q̄ſtio cōtra dictā dñaʒ Nicolaʒ ſuꝑ dicto
fundo eidē ꝑ dictū Angelū eius genitorē relicto per quēdā Caiū de
ſenis:que dicta Nicola ſtatim mota ſibi lite denūtiauit ⁊ ſignificauit
dictā litē ſibi motā dicto Ioāni vt veniret ⁊ cōpareret ꝑ ſe vel ꝑ aliuʒ
ad defendēdū eam ⁊ dictū fundū ⁊ dicta lite ſibi mota ꝑ dictū Caiū
qui Ioānes in predictis ſemper fuit ꝯtumax.Tandē dictꝰ Caius cō
tra dictā dñam Nicolā in dicta cauſa ſentētiā ꝑ ſe reportauit:⁊ fuit
dicto Caio dictꝰ fundus adiudicatus detinendus in cauſaʒ pigno
ris pro debito per eum petito.Nūc autem euicto dicto fundo ſupra
dicta domina Nicola facta legitima diſcuſſione cōtra dictū Ioānē
⁊ bona ſua que vacātia nō reperiunꝛ agit ſimiliter hypothecaria cō
tra heredē dicti Titij emptoris dicti Ioānis ꝑ relaxatione dicte do-
mus eidē obligate ⁊ hypothecate vigore ſupradicte obligationis ſi-

bi facte per dictum Joannem modo predicto qui quidẽ heres cõtra
petitionem dicte domĩe Nicole excipit quod dicta domina Nicola ĩ
predictis nõ eſt audienda cum ipſe tenuerit ⁊ poſſederit dictã domũ
per ſe ⁊ per dictum Titium olim patrem eius titulo predicto ẽptio
nis per tẽpus decem annoꝝ ⁊ ſatis vltra ⁊ ſic dictã domũ p̄ſcripſit ⁊
ſuper ea moleſtari non poteſt vigore cuiuſdam ſtatuti ſeneñs cuiꝰ q
dem tenor talis eſſe dignoſcitur videlꝫ. Et quicunqꝫ poſſederit rẽ ali-
quam debitoris ſui vel alteriꝰ ꝑſone titulo iuſto ꝑ decẽ annos ſine cõ
tradictione vel moleſtia dicti ſui debitoris vel cuius res fuerit illã p̄-
ſcribant: ⁊ de ea in perpetuũ moleſtari non poſſit non obſtãte aliquo
capitulo conſtituti. Modo queritur quid iuris.

Conſilium.xxv.

1 Hypothecaria preſcribitur per tertium legitimo titulo ſpatio de
cem annorum.
2 Preſcriptio non currit impedito agere de iure.
3 Preſcriptio cũ bona fide partim eſt inducta in fauore m poſſidentis
bona fide ⁊ partim in odium negligentis ius ſuu m proſeqꝫ.

SAluatoris noſtri eiuſqꝫ piiſ
ſime genitricis inuocato preſidio. Uidetur p̄mo dictũ he
redem ſe poſſe tueri vigore dicti ſtatuti cum illaꝫ domum
poſſederit iuſto titulo ſine cõtradictione alicuiꝰ perſone ꝑ decenniũ
⁊ vltra: ergo nõ poteſt aliquo modo ꝑ aliquem moleſtari vt ſtatuto
cauetur. ⁊ cũ verba ſtatuti clara ſint alia interpretatiõe nõ egẽt. l. ille
aut ille. ff. de leg. iij. ⁊ l. nõ aliter. eod. tit. ⁊ de regu. iur. c. ij. de vb. ſigni.
c. fi. nec dubitari poteſt ꝺ validitate ſtatuti maxime ĩ hac ciuitate Se
narũ q̃ exercet iura principis. vt in. l. oẽs populi. ⁊ qꝺ no. maxime per
Bar. prope finẽ ſue repetitionis de iuſti. ⁊ iure. ⁊ per eũdẽ ĩ. l. infamẽ.
ff. de publi. iud. in fine ſui apparatꝰ. Preterea etiã dicto ſtatuto oĩno
1 ceſſante videt̃ dictus heres tutus de iure cõi. †nam hypothecaria p̄-
ſcribitur ꝑ tertiũ legitimo titulo ſpatio decẽ annorũ. vt ꝓbat̃ in. l. j. et
ij. C. ſi aduer. cre. no. in. l. cũ acutiſſimi. C. de p̄ſcri. xxx. an. in gl. ij. Iſte
vo heres hoc caſu p̄ſumit̃ quia non preſumit̃ qs habere ſcientiã hy-
pothece alterius cũ cõſiſtat in facto vt in regula preſumit̃ de re. iur.
li. vj. ⁊ l. error facti. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ l. cum qs. C. e. ⁊ ꝙ p̄ſumẽda
ſit bona fides no. in. c. ſanctoꝝ. ⁊ c. fi. de p̄ſcrip. no. ꝑ Bart. in. l. celſus.
ff. de vſuca. ⁊ l. j. §. i. de iti. actuqꝫ pri. ſatis eñ ẽ allegare bonã fidẽ. qꝛ
cũ cõſiſtat in animo probari nõ poteſt. vt no. gl. inſtit. de acti. §. alie.
Sed his nõ obſtãtibus que iudicio meo vere non obſtãt cõtrariã
ſniam puto veriorẽ. Moueor p̄rimo ratiõe iudicio meo incõuincibili
2 †impedito de iure agere nõ currit preſcriptio. vt. l. j. in fine. C. ꝺ anna.
excep. ⁊ l. in rebus. ff. de iure do. in quibꝰ patet ꝙ nec filiofamilias in
aduẽtitiis nec mulieri in rebꝰ dotalibus cõſtante mr̃imonio ⁊ durã
te patria poteſtate nõ currit p̄ſcriptio. qꝛ de iure agere nõ poſſunt: ſed
p̄ſcriptio currit a die qua actionẽ mouere poſſũt. ad idẽ. c. quia diuer-
ſitatẽ. de ꝯceſ. prebẽ. p̄ſertim qñ impedimentũ cõtingit anteq̃ eſſet in-
choata p̄ſcriptio iuxta theoricã Bart. in. l. ſenatꝰ. ff. de offic. preſi. Sꝫ
certuꝫ eſt ꝙ in caſu noſtro dicta dña Nicola ſemꝑ vſqꝫ ad hodiernũ
diẽ nõ habuit de iure facultatẽ agẽdi: qꝛ anteq̃ res euincat̃ nõ poteſt
quis agere: licet dicatur ꝙ res ſit aliena. vt in. l. qui rẽ. ⁊ l. ſi poſt. C. de
3 euic. ergo hactenus p̄ſcriptio nõ habuit locum ꝯ eam. Preterea †pre
ſcriptio cũ bona fide partiꝫ eſt inducta in fauorẽ poſſidẽtis bona fide
⁊ partim in odiũ negligentis ius ſuũ ꝓſequi. xvj. q. iij. preſcriptionum
facit qꝺ no. Bar. in. l. j. ff. de vſuca. ⁊ Dy. ĩ regula poſſeſſor. de reg. iu.
lib. vj. ⁊ Bar. in. l. nemo poteſt. ff. de leg. j. Cum aũt in ꝯcaſu noſtro nõ
poſſit dicta dña Nicola notari de aliqua negligẽtia cũ ꝓus ſcꝫ ante
euictionẽ no potuit de iure ſuo experiri ergo deficit fundamẽtum ſu-
per quo fundata eſt preſcriptio merito nõ debuit currere. facit qꝺ ĩ fi.
legit̃ ⁊ no. maxime per Bar. in. l. j. ff. qꝺ vi aut clam. qs eñ eam incuſa
re poterit cur nõ egerit hypothecaria cũ ſi voluiſſet agere nõ potuiſſet
vt ſupra ꝓbatuꝫ eſt. Clariſſimũ ergo eſt ꝙ iuris cõis p̄ſcriptio ſibi nõ
habet obſtare maxime cũ tex. in. d. l. j. C. ſi aduer. cre. põderet ⁊ fundet
ſe ſuꝑ diuturno ſilẽtio creditoris hypothecariã intẽtantis. ⁊ ſic reſpi
cit illuꝫ. qui potuit ꝓclamare ⁊ negligẽtia ſiluit que vba adaptari nõ
poſſunt ad eũ qui ꝓclamare nõ potuit. nõ enim põt dici ſilere qui nõ
poteſt loqui. eiꝰ eñ ꝓprie eſt ſilere qui loqui põt. ſicut in fi. dicit lex qꝺ
eius eſt nolle qui poteſt velle. vt eius. ff. de regu. iur. ⁊ ille ꝺr inteſtatus
qui potuit cõdere teſtm̃. vt. l. j. ff. de ſuis ⁊ leg. ⁊ ꝙ ꝯtra creditorẽ habẽ
tem hypotecariã iuſta cauſa impeditũ non currat p̄ſcriptio. eſt caſus
ſm vnũ intellectũ in. l. cũ poſtulaſſem. §. fi. ff. de dam. infec. ⁊ not. gl. in
d. l. j. C. ſi aduer. cre. Idez dico ad diſpoſitionẽ ſtatutariã. ꝙ ſtatutũ
debet reduci q̃tũ fieri poteſt ad terminos iuris cõis. vt. l. ij. C. ꝺ noxa.
⁊ c. cũ dilectus. de cõſue. no. Inno. in. c. cauſam. de p̄ſcrip. ⁊ Bar. in. l.
oẽs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ſicut ergo p̄ſcriptio a iure inducta non cur
rit ꝯtra non valẽtem agere. vt. ſ. dixi. ita dicendũ in p̄ſcriptione ſtatu
taria p̄ſertim: qꝛ ſtatutũ ſimpliciter induxit p̄ſcriptionẽ. vt ius cõe ge
neraliter diſponit ꝙ nõ valẽti agere non currit p̄ſcriptio. vnde nõ eſt
preſumendũ ꝙ ſtatuẽtes voluerint in hoc corrigere ius cõe per ſtatu
tum generale. vt. l. ſi qñ. ⁊ qꝺ ibi no. C. de inoffi. teſta. itẽ nec p̄ſumendũ
eſt ꝙ voluerit ſine culpa ⁊ delicto alterius tollere ſibi ius qꝺ faceret ſi
cõtra nõ valentẽ agere curreret p̄ſcriptio qꝺ nõ eſt dicendũ: quia nõ
debemus p̄ſumere iniquitatẽ ⁊ iniuſtitiã in lege principis vel populi
ad hoc qꝺ no. gl. in. l. quoties. C. de preci. impe. offe. ⁊ l. ij. §. ſi qs a p̄n
cipe. ff. ne qd in loc. publi. ⁊ in. c. ſuper eo. de offi. deleg. nã lex debet eẽ
iuſta rõnabilis ⁊ honeſta. iiij. diſt. erit aũt lex. ⁊. C. de leg. l. leges. facit
qꝺ no. Bar. i. l. oẽs populi. p̄alleg. Item ſtatutũ recipit interpretatio
nem reſtrictã qñ aliter intelligẽdo quis incurreret dãnum ſine culpa.
vt. l. ij. C. de noxa. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ plene ꝑ Bart.
in. d. l. oẽs populi. ⁊ l. nõ dubiũ. C. de legi. ſed ĩ caſu noſtro dicte dñe
Nicole cõtingeret dãnum ſi dictũ ſtatutũ deberet ita ruditer ĩtelligi:
vt curreret preſcriptio impedito a lege agere. p̄terea ſtatutũ loquẽs ĩ
terminis iuris recipit limitationes ⁊ exceptiones iuris. vt. c. cũ dile-
ctus. ⁊. c. ad audiẽtiã. de cle. nõ reſidẽ. d. l. ij. de noxa. ergo intelligẽdũ
prout iura dant legem p̄ſcriptioni. Rurſus ſi bene ſtatuti verba pon
derẽtur hoc qꝺ dixi ſonare vident̃. ꝓuidet enim cum quis poſſedit de
cem annorũ ſpatio ſine cõtradictione vel moleſtia ſui debitoris vl' al
terius ⁊c. ⁊ ſic in caſu noſtro is cuius erat res vel habebat hypothe
cariam poterat ꝯtradicere ſeu poſſidentẽ moleſtare: ſed ĩ caſu noſtro
non poterat dicta dña Nicola cõtradicere rõne predicta. ergo ſtatu-
tũ nõ habet locũ ꝯtra eam ꝓut ſupra dixit in diſpoſitiõe iuris cõis.
Ex his oĩbus clare ꝯcludit̃ ꝙ nec p̄ſcriptio ſtatutaria nec iuris cõis
habet locũ ꝯ dictã dominã Nicolã cũ a tẽpore euictiõis dicti fundi q̃
incepit poſſe agere: ⁊ per ꝯſequẽs incepit p̄ſcriptio currere nõ ſit de-
cẽnium elapſum. Qꝺ aũt dñe Nicole hypothecaria circa dictã do-
mũ cõpetat aperte colligit̃ ex ꝓmiſſiõe facta per dñm Joãnẽ q etiã
noĩe proprio ꝓmiſit de euictiõe dicti fundi ſub hypotheca oĩm bono
rum ſuoꝝ inter q̃ erat domus Titio vendita que tranſire debet cum
onere hypothece in emptorẽ etiã ſi ſciente creditore ⁊ tacẽte fuerit vẽ
dita vt. l. ſicut. §. nõ videt̃. ff. quibꝰ mo. pig. vl' hypothe. ſol. ⁊. c. ex lr̃is.
de pig. p̄ſertim cũ ex diſpoſitione legali dictꝰ Joãnes heres eſſet obli
gatus de euictiõe maxime cum legatũ fuerit factum filie de quo ple
ne legit̃ ⁊ no. in. l. ſi domus. §. de euictione. ff. de leg. j. Qꝺ autẽ ꝯ dictũ
Joãnẽ nõ poſſit agere hypothecaria cũ dictꝰ Joãnes ſit tãq̃ rebellis
abſens: nec reperit̃ aliqd poſſidere clare patet ex his q̃ legunt̃ ⁊ no-
tantur per gl. ⁊ bar. in aut. hoc ſi debitor. C. de pignori bus. Et hec
ſufficiant. Nico. Abb.

Conſilium.xxiij.

1 Uſufructuario datur interdictum vt nõ poſſit vtifrui ſi fuit de
tectus.
2 Petẽs reſtitutionẽ duo debet ꝓbare: ſcꝫ poſſeſſionem deiectionem.

IN cauſa que ad p̄ſens verti
tur iter dñꝫ Antoniũ rectorẽ eccleſie ſancti Andree acto-
rẽ noĩe dicte eccl'ie ex parte vna: ⁊ abbatiſſam ⁊ moniales
monaſterij ſancte Clare Seneñ. ex altera in eo ⁊ ſuꝑ eo ꝙ dictꝰ dñs
Antonius petijt ſe reduci ⁊ reponi noĩe ſue eccleſie in p̄ſtinũ ſtatũ per
cipiẽdi annuatim penſionẽ ſex florenorũ ⁊ trium librarũ tam a dictis
abbatiſſa ⁊ cõuentu q̃ a quolibet alio detinẽte poſſeſſionẽ de qua in
libello. ⁊ dictã abbatiſſaꝫ ⁊ conuẽtũ ſibi cõdẽnari ad ſolutionẽ dicte
penſionis ſubtractis certis tp̄ibus de quibus ĩ libello. Duo ſunt bre
uiſſime ad clarã huius cauſe deciſionẽ examinãda. Primũ nũqd
dictꝰ dñs Antoniꝰ potuerit poſſeſſoriũ in hac cã intẽtare. Scꝺm
p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio qꝺ potuerit an ꝓbauerit intẽtionẽ
ſuã. ita ꝙ pro eo ſm formã petitionis ſue ſit ſnia ferẽda. Ad p̄mũ
videt̃ ꝙ inepte egerit qꝛ in iſtis ꝑſonalibus obligationibus non ẽ da
re petitoriũ: ſꝫ agitur ꝯ ꝑſonã vt faciat id ad qꝺ ſe obligauit. inſtit. de
act. ĩ p̄n. ergo nec poſſeſſoriũ: qꝛ poſſeſſoriũ ꝺr reſpectu petitorij. ⁊ vbi
nõ cõpetit primũ nec ſcꝺm. vt no. Cy. in. l. ſi certis annis. C. de pact. et
Bar. in. l. fi. ff. quoꝝ bo. Si ergo inepte egit ſnia eſt ꝯ eũ ferẽda. vt. i. c.
examinata. de iud. ⁊ l. j. ff. ſi men. fal. mo. di. Sed his nõ ob. ĩ ꝯriũ
ſe hꝫ veritas. ⁊ pro hac parte adduco caſum exp̄ſſum ⁊ rotũdũ ĩ ter
minis nr̃is in. c. querelã. de elec. vbi ꝓ pẽſiõe ſubtracta q̃ debebat̃ oc-
caſiõe vniꝰ eccleſie alteri eccleſie fuit actũ poſſeſſorio. Nec ob. ꝯriũ
ſupra formatũ. ꝓcedere eñ põt in obligationibꝰ mere ꝑſonalibꝰ: ſed
ĩ caſu noſtro debet̃ penſio nõ reſpectu obligatiõis ꝑſonalis ſed occa-
ſione rei. ſ. poſſeſ. de qua in libello fit mẽtio quo caſu cõpetit poſſeſſo-
rium ſicut cõpeteret ꝓ ipa re. d. c. querelã. idẽ eſſet ſi habeo obligatã
ꝑſonã ad aliqd annuatim dandũ ꝓpter ius qꝺ habeo in ꝑſonã. vt qꝛ
eſt meus vaſallus vl' aſcriptitius. vt no. Bar. in. d. l. fi. Et qꝺ in caſu
nr̃o cõpetat poſſeſſoriũ exp̄ſſe firmat Jo. and. in. c. ꝑuenit. de cenſi. ⁊
Inn. in. d. c. querelã. ⁊ eſt mens Cy. in. d. l. ſi certis annis. nã videmꝰ ĩ
1 fi. †ꝙ vſufructuario dat̃ interdictũ ſi fuit deiectꝰ vt nõ poſſit vtifrui.
l. iij. §. vnde vi. §. iterdictũ. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ tamẽ vſuſfructꝰ debet̃ ꝑſo
ne occaſione rei. ff. de vſufructu. l. j. Idem videmꝰ in interdictis de iti.
actuqꝫ pri. ⁊ de interdicto de aqua quoti. ⁊ eſti. vt. ff. de iti. actuqꝫ pri
ua. l. j. ⁊ de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. in quibus ptꝫ ꝙ ꝓ iſtis ſeruitutibꝰ q̃
debent̃ a re ꝑſone agi põt poſſeſſorio. facit optime qꝺ no. gl. ĩ. c. nullꝰ.
ſcꝺo. ij. q. ij. ⁊ hec ꝓ primo. Ad ſcꝺm an dictus dñs Antoniꝰ ꝓba
uerit ſibi neceſſario incũbentia ad obtinẽdã reſtitutionẽ ĩ p̄ſtinũ ⁊c.

Uidetur

1 ¶ Uidetur primo ꝙ nō. †q2 duo dꝫ ꝓbare petēs reſtitutionē: poſſeſſionē. ſ. ⁊ deiectionē. altero deficiēte ceſſat poſſ. ſſoriū. vt. c. cōſultatiōibus. de offi. dele. ⁊. c. olim. j. ⁊. ij. de reſti. ſpo. licet dictus do. Ant. non ꝓbauit poſſeſſionē: q2 in iſtis corporalibus nō acqrit̄ quaſi poſſeſſio ſine ſnīa ⁊ ꝑſentia dn̄i. vt. l. ij. ⁊ qð ibi not. per doc. C. de ſerui. not. Jn. in. c. bone. ij. de poſtu. prela. ⁊ in. c. cōquerēte. ff. de off. ord. ⁊. c. ij. de i. integrum reſti. ⁊ multis alijs locis ꝑ Bar. i. d. l. j. ff. de iti. actuqꝫ priua. Sed in caſu noſtro nō fuit probatū ꝙ rector ſancti Andree ꝑceperit penſionē occaſiōe dicte poſſeſſionis ſciētibus abbatiſſa ⁊ monialib⁹. ergo nō acquiſiuit quaſi poſſeſſionem pēſionis: nec ſufficit ꝙ is q habebat poſſeſſionē cōductā a monialibus ſoluerit: q2 nō potuit colon⁹ preiudicare dn̄o ignorāti ſoluēdo penſionē alteri maxime cū ſemper ſoluerit penſionē dictis monialibus. vt legit̄ ⁊ not. in. l. ꝙuis. §. j. ff. de acquirē. poſ. Jtem ꝓbauit deiectionē maxime violētam q̄ requiritur in hoc. vt. d. l. j. ff. ð vi ⁊ vi ar. Sꝫ ꝑfecto cōtraria pars preualet i caſu noſtro. nam primo dictus Ant. clare ꝓbauit poſſeſſionē percipiendo dictā pēſionem cū probauerit eā percepiſſe ſciētib⁹ ⁊ qð plus eſt expreſſe diſponentibus abbatiſſa ⁊ monialibus dicti monaſterij q̄ eum cōſtituiſſēt ſyndicū ad dictā poſſeſſionē locādā expreſſe mādauerunt economo vt locaret cū onere ſoluendi dictā pēſionē que debet̄ rectori ſeu eccl'e ſancti Andree. ⁊ probat̄ ꝙ ꝑ illū cui dicta poſſeſſio fuit ſic locata ex tunc dicta penſio rectori ſancti Andree ꝓ tempore exiſtēti plurimis annis fuit ſoluta. Quinimo fuit expreſſe probatum qð etiā anteꝙ̄ dicta poſſeſſio perueniſſet ad man⁹ dictarū monialiū fuit propterea ab antiquioribus poſſeſſoribus pēſio predicta ſoluta eccleſie. Jtē probat̄ ꝙ fuit trāſlata in dictas moniales cū onere ſoluēdi penſionē, vnde longe magis ꝙ̄ ſibi neceſſario incūberet ꝓbauit. d. Ant. cū vnica ſolutio ſuffeciſſet ad probandā iſtā quaſi poſſeſſionē: q2 tale qd nō ſolet de gratia concedi. vt legitur ⁊ no. in. c. cum eccleſia ſutrina. ð cauſa poſ. ⁊ proprie. per Jn. in. c. bone. de poſtu. p̄la. ⁊ per Bar. i. d. l. j. de iti. actuqꝫ priua. facit optime. c. cū de beneficio. de p̄b. lib. vj. Probat̄ etiā p̄dicta deiectio. quia eoipſo ꝙ moniales noluerūt ſoluere ſpoliauerunt dictā eccleſiam ſancti Andree iſta quaſi poſſeſſione. nā aliter ſpoliatio interuenire nō poteſt. vnde ſatis eſt ꝓbare in iſtis quaſi poſſeſſionē: quia ipſo facto probat̄ ſpoliatio ꝙ denegat̄ ſolutio. vt probatur, in. c. ſuborta. de re iudi. ⁊ ibi hoc no. Jnn. in prin. ad idē in. c. querelaꝫ. p̄alleg. vbi de vtroqꝫ dubio eſt caſus rotūdus decidens qōneꝫ iſtam. facit qð no. Bar. in. l. pri⁹. ff. de no. ope. nū. doc. in. c. mādatū. de reſcrip. ¶ Ex quibus oībus cōcludo ꝙ dictus vicarius ſubdelegatus in hac parte apoſtolic⁹ debet reſtituere dictū dn̄m Antoniū nomine eccleſie ſue ad ſtatum priſtinū percipiēdū annuatim dictā penſionem quinqꝫ florenoꝝ ⁊ triū librarū ſenenſiū occaſione dicte poſſeſſionis ſeu poſſeſſionū in libello cōtentarū. ac cōdēnare ſyndicū dicti monaſterij ⁊ ip̄m monaſterium dicto dn̄o Antonio p̄dicto nomie eccleſie ad ſolutionem penſionis ſubtracte ꝓ tēporibus retractis quibus ſoluere indebite denegarunt de quib⁹ in libello dicti dn̄i Antonij. Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium. xxiiij.

1 ¶ Pacta inita cum principe ſeu ab habētibus principis autoritatem habēt vim legum.

2 Uſurarum reſtitutio per ſuſpectum fieri non debet.

Illud de iure queritur an inſpectis primis ⁊ ſecūdis pactis ⁊ conuentionib⁹ initis inter cōe Seneñ. ex vna parte: ⁊ Laurentiū toſcanū Mediolaneñ. ex alia valeat dictus Raynerius per ſe vſuras debētib⁹ recipere reſtituere abſqꝫ eo ꝙ deponat annuatim depoſitario per cōe ſeligēdo prout in primis capitulis continebatur octingentos florenos ⁊c. ¶ Scðo preſuppoſito ꝙ per ſe reſtituere valeat an poſſet ꝯuenire cō creditorib⁹ ipſarū vſurarū ꝓ minori quātitate. vt ſic conſequat̄ abſolutionē ſuper toto debito. ¶ Saluatoris ꝑ pri⁹ poſtulato ſuffragio nunc p̄mum dubiū attingēdo ꝙ dictus Raynerius per ſe reſtituere valeat. q2 pacta nouiſſima attēdenda ſunt ⁊ nō priora. vt. l. pacta nouiſſima. C. de pact. Sed in vltimis pactis ſimpl'r dictū fuit vt dictus Rayneri⁹ reſtituat quiqꝫ milia florenorū intra certa tp̄a. nec fuit adiectū vt de eis fieret ðpoſitū ergo ipſe reſtituere habebit. Scðꝫ ad idē facit: q2 in nouis pactis fuit exp̄ſſe cōuentum vt cōi non liceat in aliquo cōueniri quouis queſito colore. ergo nō eſt aliqd intrinſecū ſubintelligendū per qð in aliqua parte obuiet̄ dictis capitulis. facit. l. ſi ita ſtipulatus fuero. §. plane. al's chryſogonus. de ver. oblig. ¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſnīam exiſtimo veriorē. Moueor p̄ncipaliter q2 cum in pactis antiqs multa dicerent̄. Primo vt fieret reſtitutio vltra quinqꝫ milia florenoꝝ. Scðo vt dicta reſtitutio fieret p̄mo ciuib⁹ ſcðo comitatiuis ⁊c. Tertio dicebat̄ vt pecunia reſtituenda per dictū Raynerīū deponeret̄ ⁊ redderetur debētib⁹ habere per ciuē eligēdū a cōi. Quarto ꝙ icerta darētur domini ſapiētie ⁊c. Jn pactis ꝟo nouiſſimis quo ad materiā noſtrā vnū dn̄taxat fuit expreſſuꝫ cū limitatione vt ſcꝫ dictus Rayneri⁹ reſtitueret qnqꝫ milia florenoꝝ niſi refirmaret̄ in exercitio p̄ſtādi quo caſu adueniēte obligabat̄ dict⁹ Raynerius ad reſtituēdum totā ſummā. ſ. octo miliū florenoꝝ. de reliquis vero contētis in primis capitulis quo p̄dictis contēt⁹. ſcðo omnino ſunt cōnexa nihil ðr in ipſis ſecūdis: q2 nō eſt veroſile ꝙ ab illis prorſus fuerit receſſūm. Cū hodie nō fiat nouatio obligatiōis niſi exp̄ſſe hoc fuit dictū. vt. l. fi. C. de noua. not. plene Bart. in. l. j. §. ij. de preto. ſtipu. Jn ſcðis ꝟo capl'is non fuit dictū ꝙ illa facerēt animo nouandi. Nec ob. ſi dicat̄ ꝙ vbi tacite fit nouatio ſubuenit̄ per viā exceptionis. vt no. glo. in. d. l. fi. ⁊ Bar. in gl. in. l. ij. ff. eo. q2 illud verum vbi pōt apparere ꝙ tacite fuerit nouatio facta. Sꝫ in caſu noſtro nō pōt cōprehendi niſi reſpectu quātitatis: q2 ſolū vt predixi dict⁹ Raynerius obligauit ſe ad reſtituēdū quinqꝫ milia florenoꝝ reſiduū vero ſi inq̄ꝫtū refirmaret̄ i ſuo exercitio p̄ſtādi. ⁊ ſic tacite fuit facta nouatio reſpectu q̄titatis cū ſ'm p̄ora pacta tenebit̄ ſimpliciter ad totā q̄titatem ſimpliciter ⁊ abſolute nō expectata noua reformatiōe. Jn alijs ꝟo nō pōt dici ꝙ tacite fuerit receſſuꝫ cū ex nulla parte pactoꝝ hoc poſſit ꝯprehēdi. nā in ſecūdis pactis nō dicit̄ cui debeat reſtitutio fieri ergo dꝫ intelligi de depoſitario eligēdi per cōe prout in p̄mis capitulis dicebat̄ cū perſona extranea nō debet intelligi i ſtipulatiōe. d. §. chryſogonus. Et verba dubia ⁊ generalia debēt intelligi ſ'm p̄cedentia. l. ſi ſeruus plurīū. ff. de leg. j. ⁊. l. qui filiab⁹. e. ti. ⁊. c. inter dilectos. de fide inſtru. Et ſi diceremus contrariū ſequeret̄ abſurdū: q2 in ſecūdis capitulis nō fuit ꝓuiſum quid fiendū de incertis: nec prerogatiua ciuiū ad comitatiuos ⁊ alios forenſes ꝓut in primis capitulis dicebatur nō enim eſt p̄ſumēduꝫ ꝙ magnifici dn̄i ⁊ alij ciues q pacta ſecūda fecerunt voluerint p̄iudicare domui ſapiētie ⁊ ſuper incertis nihil diſponere vel ꝓprijs ciuibus tollere priuilegiū prelationis. Hec enim oīa argumentū locupletiſſimū p̄ſtāt ꝙ non intendebāt nec exp̄ſſe nec tacite recedere a priore obligatiōe niſi quaten⁹ fuit exp̄ſſum in ſecūda. hoc etiā expreſſe videt̄ ꝓbari. in. l. qui vſum. fructū. ff. de ꝟb. obli. vbi patet ꝙ in dubio nō preſumit̄ facta nouatio qn̄ plus ꝯtinetur in prima obligatiōe ꝙ̄ in ſecūda: ꝙ exp̄ſſe firmat Bart. in. d. l. j. §. ij. de p̄to. ſtipu. ¶ †Scðo principal'r quia pacta inita cū principe ſeu habētib⁹ a principe autoritatē vt eſt hec cōmunitas Senarū habent vim legū. vt legit̄ ⁊ no. in. l. ceſar. ff. de publi. ⁊. l. penul. C. de don. inter virū ⁊ vxo. ſed lex poſterior recipit limitationē ſ'm precedētem vt i. l. ſed ⁊ poſteriores. ff. de legi. ⁊ notanter ꝓbatur in ſimili in. l. ſciēdū. ff. qui ſatiſda. cog. iūcta auf. offerat̄. C. de litis conte. cā intelligēdo ꝓut no. glo. ⁊ Bar. in. d. l. ſciendū. nam licet lex nouiſſima. ſ. aut. offeratur. ſimpliciter dicat reuꝫ teneri ad cautionē p̄ſtādā de iudicio ſiſti ſuppletur tn̄ ⁊ determinat̄ per legem antiquā. ſ. ſi nō poſſideat immobilia prout dicit̄ in. d. l. ſciēdū. de hoc etiaꝫ per Bart. in extrauagāti ad reprimendū. in verbo nō obſtātibus. Jta dicēdum in ꝓpoſito cuꝫ in pactis ſcðm ſimpliciter dicat̄ de reſtitutione quinqꝫ miliū florenorū fiende: ⁊ non dicat̄ per quē: ⁊ quid de incertis ⁊ quib⁹ primo ſit fiēda reſtitutio debuit ſuppleri ⁊ determinari per antiqua capitula: ⁊ ꝑfecto cōtrarium ſentire iniquitatem maximā ſapit: p̄ſertim cuꝫ ſcða cōuentio interceſſerit dn̄taxat reſpectu qualitatis minuēde: ⁊ nō reſpectu modi reſtituendi. Cum dict⁹ Raynerius ſit oīno ſuſpectus circa reſtitutionē fiēdam: quia cum nō reſtituat ꝓprias vſuras nō eſt ꝟoſimile ꝙ integre ⁊ fideliter reſtituat alienas. ar. xlvij. diſ. §. neceſſe. †Et 2
reſtitutio vſurarū interim nō debet fieri per ſuſpectū. vt in. c. cū ſit nimis, de iude. ⁊ qð ibi no. Hoſt. per Joā. an. in. c. ij. de teſta. li. vj. vnde nō eſt ꝟoſimile ꝙ ꝑ ſcða pacta generalia fuerit ſibi data poteſtas reſtituendi per ſe. naꝫ inſpicim⁹ in obſcuris qð eſt veroſimilius vt in regula. inſpicimus. de reg. iur. lib. vj. Et in generali non venit ꝙ quis in ſpecie non fuiſſet veroſimiliter conceſſurus. vt in. c. fi. de offi. vica. li. vj. ⁊ in conuentionibus ꝯhentium volūtates potius ꝙ̄ verba ſpectant̄ vt in. l. in conuētionibus. ff. de ver. ſigni. Et per hoc patet ſolutio ad ſecundū dubium: cū eniꝫ reſtitutio ſingulariter creditoribus fienda nō ſpectet ad dictū Raynerīū: ſed ad depoſitariū eligēduꝫ per cōmune. Fruſtra querimus an poſſit cōuenire cum ipſis creditoribus ſup minori q̄titate. Sꝫ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod ſpectet ſpecialis reſtitutio ad dictū Raynerium an poſſit p̄dicto mō cōuenire credo firmiter ꝙ nō: q2 licet quis dicat̄ ſatiſfacere alicui qualitercūqꝫ ei⁹ volūtatis etiā ſine ſolutiōe ſatiſfiat. vt. l. ſi rē. §. oēs. ff. de pig. ac. verbum reſtituere ad qð Raynerius ſe obligauit ſapit integram reſtitutionem: cum reſtitutio eſt in priſtinū ſtatuꝫ repoſitio. ij. q. iij. in fi. l. j. C. de ſen. paſ. ⁊ alibi dicitur ꝙ verbo reſtitutiōis oīs vtilitas actoris cōtinet̄. vt. l. cū pretor. ff. de verb. ſigni. nō enim reſtitueret qnqꝫ milia florenorū ſi poſſet cōuenire de duobus milib⁹: ⁊ maxime hec ꝟba ſunt ſic capienda in caſu noſtro ꝓpter ſubiectā materiam cū hec reſtitutio ſuccedat loco reſtitutiōis mādate per zenonē defunctū q̄ integraliter debet fieri vt anima eius liberetūr a peccato de vſur. cū tu. et in regula peccatū. de regu. iur. lib. vj. Quinimo propter hanc ſuſpitionē qð integre fieret talis reſtitutio ꝓpter occultas ꝯuentiōes dicitur qð prouidētia ſuperioris debet talis reſtitutio integre fieri. d. c. cū ſit. de iudeis. ⁊ per Jo. an. in. d. c. ij. de teſta. li. vj. Nec ob. ſi dicat̄ creditores poſſe ius ſuū remittere: quia dico ꝙ nō preſumit̄ ſponte facere cū nemo preſumat̄ iactare ſuū ⁊ remittere alteri vſurario maxime a quo nullū receperit ſeruitiū: ſed potius daret pauperibus. Hec autē remiſſio non ſpōtanea non liberat habentem reſtituere ſicut dicim⁹ de ipo

qui primo ſoluit vſuras.vt i.c.debitores.⁊ qđ ibi no.de iureiur. Et p̄ſertim hoc ꝓcedit qñ quis tenetur reſtituere ex perſona alteriꝰ.nā ſeruanda eſt integraliter diſpoſitio teſtatoris ſine aliqua diminutiõe.l.nulli.⁊.l.ſi quis ad declinādā.C.de epiſ.⁊ cleri.Non ob.ꝯtrariū in p̄cedenti formatū.quia procedit in pacto penitus primo contrario vt vt ibi no.qđ nõ ē i caſu noſtro reſpectu quātitatitis.vt.ſ.dixi.Cõcludo ergo ꝙ ſpecialis diſtributio vſurarū nõ pertinet ad raynerīu ſed ad depoſitariū eligendū per cõe.⁊ p̄ſuppoſito ⁊ non ꝯceſſo ꝙ ad eū pertineret tenet̄ integre reſtituere quātitatem ꝓmiſſam vt in capl̃is cõtinet̄ Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xxv.

1 ☞ Judicium qđ plurium ſnīa confirmatur firmius ⁊ ſtabilius eſt.
2 Cõuentus ſeu cõgregatio vł collegiū de iure ciuili poteſt a principio conſiſtere in tribus de iure canonico in duobus.
3 Scrutinium qñ fit ſecrete nõ poteſt quis in ſeipſum cõſentire.
4 Electio ad hoc vt valeat opʒ de neceſſitate ꝙ eligat̄ qs a maiori parte habentium ius eligendi habito reſpectu ad totā cõgregationem.
5 Cõſtitutio ꝯfirmata per ſuperiorē an poſſit reuocari ſine illiꝰ ꝯſenſu.

SAluatoris ieſu chriſti eiuſqꝫ piiſſime matris inuocato p̄ſidio. Qm̄ de infraſcriptis dubijs ad bonoꝝ viroꝝ ſatiſfaciendum ꝯſcietijs:qꝛ nec p iudiciorū anfractus diſcurrere habēt. Ideo ſuccinta ⁊ leui deciſiõe vti ingenij mei parcitas patiet̄ illa perſtringam argumētatione ad quā libet partiū miſſa. Et p̄mo illud queritur:ſi i aliquo monaſterio ſiue p̄oratu ſubiecto cū oībus ſuis iuribꝰ ⁊ mēbris abbati gñalis ordinis montis Oliueti nõ fuit hactenus fortaſſis ex cauſa prior per dictū abbatē generalē deputatꝰ valeat dictꝰ abbas quādocūqꝫ ſibi videbit̄ priorē ibidem cõſtituere quēadmodū libere cõſtituit in alijs monaſterijs ⁊ prioratibꝰ eidē monaſterio ſubiectis. Ad hoc primū dubiū arbitror in parte affirmatiua inclinādum ꝙ ſic. Quinimo videt̄ prima fronte eū ad hoc ex iuris diſpoſitione obnoxiū fore:nā ex quo preſupponitur qđ eſt monaſteriū ſeu prioratꝰ.ergo debet habere mōachos ſi fieri pōt.vt in.c.inter quatuor.de relig.do.⁊.c.relatū.ne cleri.vł mo. Ex quo eſt ibi monachorū cõgregatio debet ibidem prior inſtitui qui loco ⁊ pſonis preſit.vt i cle.j.de ſup.neg.p̄la. Quinimo vltra diſponit̄ vt ſolus prior nõ meretur in prioratu: ſed tenet̄ abbas deputare ad minꝰ vnū ſociū ſui ordinis. Et ſi reditus prioratꝰ nõ ſufficiāt duobꝰ tūc debet alteri prioratui vel principali monaſterio per habentē poteſtatem vniri prioratus ⁊ ſeruitio in diuinis debet deputari clericꝰ ſecularis.vt eſt tex.i cle.ne i agro.§.ad h̄ de ſtatu mo.nec obſtat quod poſt ſubiectionē factam de decimis prioratus ordinis mõtis Oliueti nõ fuerit ibidē deputatꝰ prior:quia in iſtis cõcernentibus honeſtatē ⁊ cultū diuinū nõ đbet inſpici qđ factū fuit,ſed qđ fieri debuit.vt in.c.cū cauſam.⁊.c.cum in magiſtrū:de elec.facit de vita ⁊ hon.cle.c.cū đcorem domus dei. Item video ꝙ etiā in grāgijs monaſterij vbi ſunt ſolū oratoria poteſt abbas ꝓ limito mittere aliquos monachos ⁊ ibidem cõſtituere priorē iuxta no.in.c.ſi.de cenſi.naʒ ⁊ cura totiꝰ monaſterij ⁊ locorū eidē ſubiectorū pertinet ad abbatē.vt i.c.nulla.xviij.q.ij.⁊.c.cū ad monaſteriuʒ.ꝟſi.tales.de ſta.reg.⁊ quiſqꝫ ſuperior poteſt id agere per qđ auget̄ cultus diuinus ⁊ decor eccleſie.iuxta no.i.c.cuʒ acceſſiſſet.de conſtitu. Et hoc eſt indubitatū ſi talis prioratus de quo querit̄ habet bona per ſe diſtincta bonis monaſterij. Sed ſi illius bona pertineāt ad monaſteriū principale puta qꝛ ſunt de menſa. Dico ꝙ licet tūc abbas nõ poſſit cõpelli ad ponēdū ibi rectorē ſpecialē.iuxta id qđ legitur ⁊ no.in cle.frequens.de exc.prela.poteſt tñ ſi vult.qa ex hoc nulli fit preiudiciū ſi augmentatur cultus diuinꝰ ⁊ bona loci meliꝰ diſponunt̄.argu.eorū que no.in.d.c.cum acceſſiſſet. Et ex his i fertur ad ſecundū dubiū ⁊ tertiū. An prior ibidē cõſtituendꝰ vna cū vno vel duobꝰ monachis in eodē prioratu per abbatē deputādo ſeu deputādis debeat habere vocē in electiõe gñalis abbatis quatenus ꝟbis cõſtitutionis ordinis qua cauet̄ vt prior cuiuſqꝫ monaſterij dicti ordinis.⁊ vnus vel duo monachi dicti monaſterij habeant vocē in electione abbatis generalis. Et ꝑfecto videt̄ mihi in oēm caſuʒ dicendū ꝙ ſic. Aut em̄ bona talis prioratus nõ ſunt ſeparata a bonis maioris monaſterij: ⁊ tūc de iure cõi tales debeāt habere vocem i electione abbatis.iuxta no.per Jnn.⁊ Jo.and.i.c.ſi.de relig.do.debet dicta cõſtitutio ordinis admittēs priorē ⁊ vnū vel duos monachos iferioris monaſterij itelligi large vt etiā talē priorē ⁊ eiꝰ monachos includat:qꝛ ſtatutū debet trahi ad ius cõe q̄tum fieri pōt.vt i.c.dilectus.de cõſue.⁊.l.ij.C.de noxa.Jnn.in.c.cū cauſa.de p̄ſcript.⁊ bar.in l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.p̄ſertim vbi verba patiuntur vt ꝯtingit in caſu noſtro,nam verum eſt dicere hūc priorē eſſe lʒ ad nutuū abbatis remouibilis.vt i cle.⁊ ſi p̄ncipali.de reſcrip.⁊ cle.j.de ſup.neg.p̄la.⁊.c.cū ſingula.de preben.lib.vj.cuʒ ſi. Itē ⁊ monachi deſtinati ad talē p̄oratū p abbatem veri poſſunt dici monachi illiꝰ monaſterij licet ſint per abbatem remouibiles.tex.eſt nota.in.c.de priuile.li.vj.in ſi.§.aut bona talis p̄oratꝰ ſunt oīno ſeparata a bonis maioris monaſterij.et quoad adminiſtratiõem ⁊ quo ad vtilitatē ⁊ vſum.et idē eſt dicendū qꝛ intereſt cuiuſqꝫ prioratus cõcurrere ad electionē generalis abbatis ſub cuiꝰ regimine gubernatur:et ſuper hoc intereſſe fuit fundata cõſtitutio admittēs priorē ⁊ vnum vel duos monachos cuiuſqꝫ monaſterij dicti ordinis ad electionē abbatis.vnde lʒ đ iure cõi ſit dubiū an monachi talis p̄oratꝰ habētis bona diſtincta debeāt habere vocē in electione abbatis gñalis.iuxta no.i.d.c.ſi.de relig.do.attamē cū ꝯſtitutio hoc caſu gñaliter ⁊ clare loquat̄ de quolibet monaſterio debēt tales admitti maxime cū p̄oratꝰ iſti nõ habeāt electionē ꝓprij prioris:ſed deputant̄ in quolibet monaſterio ad nutū abbatis:nec debet in caſu noſtro fieri ſtricta ⁊ amara interp̄tatio cum nõ ſit res odioſa imo fauorabilis.
1 †quia firmius ⁊ ſtabiliꝰ eſt iudiciū qđ pluriuʒ ſententia cõfirmat̄.vt in.c.prudētiā.ver.illa quippe.ff.de offi.deleg.⁊ preſertim in electione.vt in.c.obeūtibus.lxiij diſt. ¶ Ad quartū dubiuʒ quid ſi cõtingat ꝙ aliquo p̄oratu non ſint niſi duo vel tres monachi vna cū priore an vnꝰ vel duo ex dictis monachis poſſint venire ad electionē abbatis gñalis. Dubiū facit qꝛ ſm verba cõſtitutionis monachi p̄dicti prioratꝰ ſunt aſſumendi ad actū electionis per cõuētū ipſiꝰ prioratꝰ:ſed in tali prioratu debent aſſumi per cõuentum cū non ſint ibidē niſi ipſi duo.vel vnus cū p̄ore.ergo nõ vident̄ tales admittēdi. Sed hac cõſideratione nõ obſtāte cõtrarium puto de iure tenēdum.
2 †Et primo dico ꝙ cõuentus ſeu congregatio vł collegiū poteſt p̄ncipio cõſiſtere in tribus.l.neratius.ff.de regu.iur. De iure canonico videtur ꝙ poſſit cõſiſtere in duobus.vt in.c.j.de elec.no.glo.in.c.j.x.q.j.de quo tamē pleniꝰ dicendum.vt no.in.d.c.j.de elec. Itē collegiū ſeu virtꝰ ⁊ potētia collegij ſeu capitularis poteſt ꝯſiſtere in vno ſolo alijs deficiētibus.vt legit̄ ⁊ not.in.c.gratum.de poſtula.⁊ in.l.ſicut.qđ cuiuſqꝫ vni.⁊.lxv.diſt.c.ſi. His p̄miſſis dico ꝙ multipharie pōt remediū in hoc adhiberi. Et primo ſi ſunt tres in cõgregatiõe poſſunt eligere vnū qui erit electus a duobus.poſtmodū poſſunt eligere reliquū qui etiā poterit eligi a duobus qꝛ licet primo tertius fuerit deputatꝰ vt eſſet vnus de electoribus nõ per hoc p̄dit vocē ⁊ ius intereſſendi ⁊ promouēdi facta prioratus:qꝛ hoc nullibi cauet̄ cuʒ per illā deputationē nõ remoueat̄ a cõgregatione cū nõ deſignat per hoc eſſe monachus monaſterij:nec iſte actus eſt incõpaſſibilis cū p̄mo.nā ⁊ officiales habēt nihilominꝰ vocē in capitulo monaſterij.argu.in.c.edoceri.de reſcrip.c.ſi.de p̄ben.li.vj. Secundus modꝰ eſt vt palam et in apto tractēt de mittēdis aliquibus ad electionē gñalis abbatis:⁊ tūc deputatus per aliū poterit cõſentire cū a ſe non oriat̄ ſed vocat̄ a facto vt ipſe pro bono monaſterij ꝯſentit:⁊ ſic cõcurrit in hac electione totꝰ cõuētus:⁊ hoc poterit fieri etiā ſi ſunt duo tm̄ in cõgregatiõe:nec hoc caſu tenent̄ hāc deputationē facere p ſcrutiniū occultū etiā ſi in cõſtitutione hoc caueat̄ qꝛ nõ eſt de facto talis forme poſſibilis cū vnꝰ nõ poſſit votū alterius in ſecreto ſcrutari.⁊ ideo ꝯſtitutio vēdicat ſibi locum in tali prioratu quo ad formā ſcrutinij ſecreti:qꝛ lex nõ aſtringit vbi de facto ſeruari nõ pōt.iiij.diſt.erit autē lex.⁊.l.ſin.ff.que ſen.ſine appel.reſcin.⁊.l.ita aūt.ff.de admini.tuto. Hic notanter dixit Jo.an.ſuper regula in toto.de reg.iur.li.vj.in mercu.ꝙ ſi in eccleſia collegiata nõ ſunt niſi duo poſſunt illi ꝓcedere ad electionē ſine forma ſcrutinij,nec perdūt electionē ꝓpter defectū forme.c.quia ꝓpter.de electio.quā ſeruare nõ poſſunt ꝓpter paucitatem numeri.ſed potius reſeruatur eis electio ⁊ remittit̄ illa forma.dicit etiā ꝙ vnꝰ poterit eligere reliquū palā:⁊ ille electus poterit cõſentire:⁊ dicet̄ electus a toto cõuētu:quia lʒ vox electi non computetur in numero qñ ꝓceditur per formam ſcrutinij priuati.vt in.c.cumana.⁊ qđ ibi nota.de elec.ꝙ ſic dʒ intelligi.ſecus aūt eſt qñ procedit p viā ſcrutinij manifeſti.vt legitur
3 ⁊ not.in.c.cū in iure.eo.ti. Ratio diuerſitatis eſt:† qꝛ cum ſcrutiniuʒ fit ſecreto nõ poteſt quis in ſeip̄m conſentire.qꝛ cū tūc ignoret an alij in eum cõſenſerint repelleret̄ iſte tanq̄ ambitioſus ſi ſeip̄m eligeret cū nemo debeat ſeip̄m eligere ⁊ a ſe principiū oriri.ſed đbet vocari ſicut Aaron.vt in.c.qualiter ⁊ qñ.de elec.ſed qñ ſcrutiniū fit palā ⁊ videt ſe eligi ⁊ deputari per alios. tūc poteſt cõſentire ſue electiõi:qꝛ vocat̄ tūc a focijs.nec poteſt dici ambitioſus.⁊ cõſentiendo auget numerū.⁊ ē iſte tex.no.in.c.cū in iure.⁊ ibi per Jo.an. Tertio dico ꝙ ſi i cõgregatiõe ſint duo vel vnꝰ dūtaxat cum priore ꝙ oēs poſſunt collegialiter diſponere vt vadant ſimul ordinare:tamē interim eccleſia nõ careat debito diuinorū cultu. Nec ob.ſi dicat̄ ꝙ iſti nõ ſint electi per cõuentum vt dicit̄ in cõſtitutione:qꝛ dico ꝙ nõ ſolū deputātur per ꝯuētum imo ipſi ſunt cõuentus diſponēdo vt oēs vadāt ſatis conuentꝰ hoc diſpoſuit.nam ⁊ corpus poteſt diſponere de ſingulis.ſic capitulū poteſt ꝯſentire vt capelle iuuent̄ ſingulis eorū prebēdis.vt in cle.c.expoſuiſti.de prebē.facit qđ no.Jnn.in.c.cū nõ ignores.e.tit.⁊ in.c.irrefragabili.§.exceſſus.de offi.ordi. Preterea ius eligēdi nõ dat̄ p̄ori et duobus monachis attēta forma:ſed attēta ſubſtātia ⁊ effectu vt qlibet prioratꝰ habeat in electione abbatis priorē ſuum ⁊ vnū vel duos monachos tm̄.attēto effectu ſatiſfactū eſt mēti ꝯſtitutiõis.diſpoſuit enim cõſtitutio vt monachi aſſumerētur per cõuentū ne aliqui ꝓpria autoritate venirēt vel vt nõ aſſumerētur ad libitū prioris vt ſic oīs cõgregatio honoraret̄ ⁊ cõueniret in electiõe abbatis gñalis. Sed in caſu noſtro qñ duo vł vnus dūtaxat eſt i prioratu vltra priorē ſi illi collegialiter hoc priꝰ in aperto diſponūt:ideo vadūt ꝓpria autoritate ſibi nec ſibi prior aſſumit̄ ab libituʒ.ſed ipſi vel ipſe hoc facit exercendo

⁊ ꝓmouend

ꝛ pmouendo intra collegiū qꝺ penes eos vel vnū ſolū eſt laicoꝝ defe
ctu.vt.ſ.dixi.debet eñ attēdi mens cōſtitutiōis:ꝛ ipſius ratio nō au
tē verba.vt in.c.intelligētia.de verb.ſig.ꝛ.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.
4 de leg.iij.Et hec de quarto dubio.¶ Circa quintū dico†ꝙ ad hoc vt
electio valeat opꝫ de neceſſitate qꝺ eligat̃ qs a maioꝛi parte habētiū
ius eligēdi habito reſpectu ad totā cōgregationē:vnde nō ſufficeret
maioꝛ pars cōparatione minoꝛis partis:ſed debet eſſe maioꝛ pars to
tius cōgregationis.tex.eſt no.in.c.eccleſia.el.j.de elec.ꝛ elect⁹ nō pōt
cōputari in numero cū pcedit̃ per ſcrutiniū priuatū.vt.ſ.dixi. ſecus
ſi procederet̃ palā oībus audiētibus vt prediri.Dico etiā ꝙ vbi de
neceſſitate nō eſſet ſernāda forma.c.qꝛ ppter.de elec.poſſent electoꝛes
cōuenire a principio vt ille ſit electus in quē conuenirēt maioꝛ pars
partiū cōparatione minoꝛū.qꝛ propter primū cōſenſum ꝛ cōuētionē
oēs videñt cōſentire ſicut plerūqꝫ obſeruāt cardinales in electione pa
pe.vt no.doc.in.c.licet.de elec.ꝛ eſt glo.oꝛdi.in.c.ſocij.e.tit.lib.vj.ꝛ ibi
bonus tex.cū gl.ad hāc materiā.Et hoc in practica poſſet obſeruari
in eligēdis electoꝛib⁹:qꝛ in eis deputandis non eſt indubie ſeruāda
forma.c.quia ppter.quia illud capitulū procedit in electione prelati.
¶ Ad vltimū dubiū de modo.ſ.tenēdo in ꝯſtitutiōe cōcedēda vt nō
habeat obligare ꝯuenientes ad pactū niſi cōtēptoꝛes dico ꝙ ſatis eſt
ꝙ maioꝛ pars congregationis cōſentiat.iuxta id qꝺ legit̃ ꝛ no.in.c.j.
de his que fi.a maio.par.cap.ꝛ ꝙ cōſtitutio talis fundet̃ ſup cōtēptu
reſpectu culpe:ſed reſpectu pene ſup qualibet trāſgreſſiōe culpoſa vt
puta ſi dicat̃ ſic.Quicūqꝫ ſic fecerit:puniat̃ tali pena. Et ſi ꝯuenerit
ex cōtēptu illaqueatur ꝛ inuolat̃ etiā culpa ꝛ pena.ꝛ puta ꝙ vbi cō
ſtitutio talis eſſet facta a collegio ꝛ ꝯfirmata p papā poterit collegiū
illā modificare dūmodo ſit tale qꝺ ſup quo ipſuꝫ collegiū ſeu maioꝛ
pars potuiſſet illud ſtatuere ſine papa.c.cum acceſſiſſent.de cōſti.no.
5 Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iu.in illa.q.†an ꝯſtitutio cōfirmata
per ſuperioꝛē poſſit reuocari ſine illius cōſenſu.ꝛ diſtiguit,qꝺ aut eſt
talis popul⁹ ſeu cōgregatio q̄ poterat ſtatutū facere ſine ſuperioꝛis
autoꝛitate:ꝛ tūc eadē ratione poterit reuocare:ꝛ per cōſequēs forti⁹
modificare ad dictū.c.cū acceſſiſſent.ꝛ.c.cū.m.ꝺ ꝯſti.Aut nō poterat
ſtatuere ſine ſuperioꝛis autoꝛitate:ꝛ tūc aut vult ſtatutū tollere aliter
ſtatuēdo.Aut vult ſimpliciter tollere:ꝛ ad ius cōe redire.Primo ca
ſu nō poteſt niſi interueniat eadē ſolēnitas in deſtituēdo q̄ interuenit
in cōſtituendo.Scꝺo caſu nō pōt ſine ſuperioꝛis autoꝛitate.arg.in.l.
hac cōſultiſſima.§.ſi quis añt.C.de teſta.vbi primū teſtm̄ tollitur per
ſecūdū minus ſolēniter factū quādo per illud ad ius cōe redditur:qꝛ
ſunt inſtituti veniētes ab inteſtato alꝛs ſecus:ad ideꝫ iura ſuperi⁹ alle
gata in primo membꝛo.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiōe que ad p̄ſens verti

tur inter clerum Coꝛtunenſem ex vna parte:ꝛ quedā monaſteria mo
nialiuꝫ oꝛdinis ſancti Benedicti in ciuitate ſeu dioceſi Coꝛtunē.ſit a
ex alia in eo ꝛ ſup eo ꝙ clerus petit dicta monaſteria cōpelli ad cōtri
buendū vna cum dicto clero circa ſolutionē pcuratiōis nūtioꝛū ſedis
apoſtolice ꝛ pcurationis epo vt rōne viſitatiōis debite ac ad charita
tiuum ſubſidiū promiſſum ꝛ ad alia onera quotidie clero occurrētia:
ad q̄ oīa dicit̃ per clerū ſeu ipſos ſyndicos ꝛ officiales dicta monaſte
ria teneri tā ex iuris depoſitione q̄ vigoꝛe cuiuſdā cōſtitutionis epa
lis.In ꝯtrium vero pro parte monaſterioꝛū allegat̃ ius cōe qꝺ videt̃
ab oneribus loca religioſa eximere.item cōſuetudo tanti tēpoꝛis de
cuius initio non eſt memoꝛia.

¶ Conſilium.xxvj.

1 Monaſteria poſſunt viſitari per loci epm ꝛ ab eo peti pcuratio.
2 Eps apoſtolica autoꝛitate pōt viſitare monaſteria monialiū exēpta
ꝛ immediate ſedi apoſtolice ſubiecta.
3 Monaſteria tenentur ſoluere quartam de relictis eis factis.
Et eximi poſſunt priuilegio vel longa conſuetudine.4.
5 Preſcriptio in quarta decimarum ꝛ moꝛtuoꝛum currit contra epm.

IEſu chꝛiſti redēptoꝛis ipſi

uſqꝫ pijſſime matris p̄ſidio humiliter inuocato.Videt̃ pri
mo dicta monaſteria ad p̄fata onera indiſticte teneri .Et
primo de pcuratiōe nūtioꝛū ſedis apoſtolice videt̃ expꝛeſſe vt oēs ec
cleſie teneātur niſi p̄uilegio apoſtolico ſint munite.vt probat̃ in.c.cū
inſtātia.de cēſi.ꝛ.c.pcuratiōes.e.ti.ꝛ in.c.accedētes.de p̄ſcrip.ꝛ vtro
biqꝫ diſponit̃ ꝙ nō ob.cōſuetudo etiā lōgiſſimi tp̄is:quia qꝺ oībus
imminet ab oībus debet cōpoꝛtari.vt ibi.ꝛ ſpecifice religioſis etiam
exēptis cauet̃ in cle.ij.§.ſunt ꝛ nōnulli.de cenſi.¶ Circa ſcꝺm de pcu
ratione rōne viſitationis epo loci debita videt̃ in.c.cū ex officij.de p̄
1 ſcrip.ꝛ.c.venerabili.de cēſi.in quib⁹ patet†ꝙ monaſteria poſſunt vi
ſitari per loci epm.ꝛ ab eodē peti pcuratio p̄ſcriptiōe non obſtāte cū
ſit viſitatiōi annexa.vnde ſicut ipſa viſitatio eſt impꝛeſcriptibilis.vt
in.c.cū nō liceat.ꝺ p̄ſcri.eodē modo ꝛ ipſa pcuratio viſitationi anne
xa:qꝛ de connexis idē debet eſſe iudiciū vt dicit text.i.ꝺ.c.cū ex officij.
2 Quinimo pōt†eps apoſtolica autoꝛitate viſitare monaſteria monia
lium exēpta ꝛ immediate apoſtolice ſedi ſubiecta:vt in cle.accedētes.
de ſta.regu.ꝛ eſt ibi gl.not.in verbo alia que notāter dicit ꝙ ſiue viſi
tet ſibi ſubiecta ſiue exēpta pōt eps petere pcurationē cū illa ſit viſi
tatiōi annexa.vt.ſ.dixi.¶ Circa tertiū de charitatiuo ſubſidio ſunt
opiniones nūquid de iure monaſteria ꝛ loca religioſa ad illud impē
dium teneant̃.nā Inn.videt̃ ſentire in.c.j.de ſta.regu.ꝙ ab his oneri
bus ſunt exēpta quaſi ſit de lege dioceſana a q̄ monaſteria a iure cōi
ſunt exēpta.ꝛ hoc vꝛ̄ ſentire ibi poſt p̄n.in ver.nos igit̃ in verſ.mode
ratū auxiliū ꝛc.licet in fi.gl.ſue videat̃ aliquātulū vacillare.Hāc opi.
tenēt Archi.ꝛ Io.an.in.c.j.de pꝛeb.lib.vj.ſentit Pau.in cle.j.de ex
ceſ.p̄la.tacite etiā ſentit gl x q.iu.in ſumma optime pꝛo hac opi.facit
multū tex.in.ꝺ.cle.j.de exceſ.pꝛela.in.§.exigēdo.maxime iūcta glo.in
verbo in exigēdo.vbi īnuit̃ ꝙ etiā ab exēptis religioſis pōt exigi cha
ritatiuū ſubſidiū dūmodo eps debitū modū nō excedat.nā ibi expo
nebat̃ querela ꝙ eps nimiū excedebat illo.ſec⁹ ergo ſi ſeruet debitum
moderamē.ꝛ hoc aliqui doc.tenuerūt.ibi tenuit etiā dñs zaba.poſtea
cardinalis Floꝛētinus in.c.dilect⁹.de offi.oꝛd.ꝛ ita dixit ſe cōſuluiſſe
3 facit†qꝛ monaſteria tenent̃ ſoluere quartā de relictis eis factis.vt in
c.requiſiſti.de teſt.ergo foꝛtius ad charitatiuū ſubſidiū cū ad ea que
charitatis ratione impēdunt̃ ſtricti⁹ teneātur loca religioſa q̄ alia.
arg.in.c.recolētes.de ſta.reg.Et omniū de dioceſi intereſt vt eoꝝ eps
ſuſtentet̃ ꝛ ad eleemoſynā neceſſitatis tēpoꝛe oēs tenent̃.vt legi.ꝛ no.
in.c.ſicut.xlvij.diſt.Itē facit qꝛ.c.cū apoſtolus.§.phibemus.de cenſi.
permittit indiſtincte vt a ſuis ſubditis poſſit charitatiuū ſubſidiū exi
gere ergo a pſonis religioſis poteſt cū ipſi ſubditi ſint epo.xviij.q.ij.
abbates.ꝛ.c.monaſteria.ꝛ.c.quāto.de offi.oꝛdi.cū ſi.Iſte ergo caſus
licet ſatis argutus pro parte ipſius mihi nō eſt abſolutus pꝛo eo cuꝫ
iura ꝛ opi.varientur.¶ Item dico circa quartū p clerū poſtulatū in
eo qꝺ petitur vt expēſas quotidie occurrētes p̄dicta monaſteria ꝯtri
buere cogātur.nam ꝙ teneātur multū facit cle.ij.de cōſt.pꝛealle.in.§.
ſunt ꝛ nōnulli.vbi videt̃ quaſi tex.vt extraoꝛdinaria onera clero in
cumbētia teneant̃ etiā religioſi exēpti dūmodo ad cōgruam poꝛtio
nem aſtringant̃ ꝛ nō nimiū grauent̃.ad idē tex.in cle.j.e.ti.ꝛ regula
qꝺ oēs tangit.de reg.iur.lib.vj.In contrariū tamen facit tex. multuꝫ
not.in.ꝺ.c.quā ſit.xviij.q.ij.vbi ita diſponitur ppe finē.Monaſteria
eccleſiaſticis cōditionibus ſeu angarijs vel quibuſcunqꝫ ſecularibus
obſequijs nullo modo ſubiaceāt nullis canonicis iuribus deſeruiāt:
ſed remotis exactionibus ac ciuitatis grauedinibus diuinū op⁹ cuꝫ
ſumma deuotiōe animi perficiāt ex quib⁹ verbis clare colligit mona
ſteria foꝛe exēpta ab iſtis obſequijs ad q̄ tenēt̃ eccleſie ſeculares ꝛ pō
derāda ſunt illa verba nullis canonicis iuribus deſeruiāt ꝛc.ꝛ ſi non
tenent̃ ad ea onera q̄ iuſte ꝛ licite introducta ſunt a canonib⁹ vt ad
cathedraticū ꝛ ſimilia.ad hoc bonus tex.in.c.inter cetera.x.q.iij.ꝛ qꝺ
not.gl.eadē cā ꝛ qōne.in ſumma.ad idem qꝺ no.Inn.in.ꝺ.c.j.de ſta.
regu.ppe finē.in ver.nam de lege dioceſana ꝛc.vbi dicit de lege dio
ceſana eſſe ꝙ ſingule eccleſie debeāt cōferre cū epo qñ vadit ad papā
vel ad regē vel ad ſynodū vel qñ facit expēſas pꝛo aliquib⁹ negotijs
cōibus totius dioceſis ab his oībus exempta ſunt mōaſteria ſꝫ eū ꝛ
hoc dicit ſonare p̄dictū.maxime.c.quā ſit p̄alle.Sed poſtea videt̃ ab
hoc recedere dicēs vel dic hoc nō eſſe de lege dioceſana ſꝫ iuriſditio
nis nihil tñ ſpecifice p hac parte inducit.Ex his oībus clare ptꝫ hūc
caſum eſſe ſatis dubiū.ſed tex.in.ꝺ.cle.ij.multū facit ꝯ hac opinione
cōtra monaſteria quē tex.nō vidit Inn.qꝛ poſt eū emanauit.Preter
ea ꝛ vltimo p parte cleri videt̃ facere ꝯſtitutio epalis que diſponit vt
oīa bona etiā monaſterioꝛū allibꝛētur p ſoluēdis oneribus incūben
tibus clero pꝛo rata facultatū.ꝛ conſtitutio epi habet in ſua dioceſi
vim canonis.xj.q.iij.nemo cōtēnat.ꝛ qꝺ legi.ꝛ no.in.l.ij.de ꝯſti.li.vj.
¶ Sed p̄dictis nō obſtātibus cōtrariū puto dicendū in caſu noſtro
cū modificationibus tñ infraſcriptis.Moueoꝛ principaliter ppter
ꝯſuetudinē tāti tēpoꝛis cuius initij memoꝛia nō extitit que per dicta
monaſteria in eoꝝ fauoꝛē allegant̃.nā talis cōſuetudo ſeu p̄ſcriptio
habet vim tituli.vt in.c.j.de p̄ſcri.li.vj.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de
4 aqua quoti.ꝛ eſti.ꝛ.l.j.in fi.ff.de aqua plu.arcen.†nam ſicut ex p̄uile
gio poſſunt monaſteria ab his oneribus eximi.vt in.c.accedentibus.
de p̄ſcrip.ꝛ.c.cum inſtātia.de cenſi.cū ſimi.ita ꝛ p tantā ꝛ tam longā
ꝯſuetudinē de cuius initio memoꝛia nō exiſtit.nec obſtant illa iura q̄
vident̃ repꝛobare p̄ſcriptionē lōgiſſimi tēpoꝛis.quia nō loquūtur de
illa de cui⁹ initio eſt memoꝛia.nā ex curſu tāti tēpoꝛis pꝛeſumit̃ cauſa
legitima vt in dictis iuribus no.p̄terea ſicut p cōſuetudinē tāti tem
poꝛis poſſunt ſine aliquo alio titulo p̄ſcribi iura alicui⁹ eccleſie ꝛ etiā
cenſus nulla cā apparēte adeo ꝙ poteſt peti cēſus ex eo qꝛ fuit ſolu
tus per tātū tēpus de cui⁹ initio nō eſt memoꝛia.ꝛ p̄ſumēda eſt cauſa
ex curſu tāti tēpoꝛis.vt no.gl.in.c.nullus eps.j.q.j.ꝛ Ioan.an.in.c.p
uenit.de cēſi.ꝛ Bar.in.l.cū de in rem verſo.ff.de vſu.ita foꝛti⁹ potue
runt p̄ſcribere p tantuꝫ tēpus dicta monaſteria cōtra alias eccleſias
ſeu reſiduū cleri vt ſint ab his onerib⁹ exempta.Et ad cōfirmationeꝫ
huius ſn̄ie adduco tex.quaſi apertū in cle.j.de cēſi.iuncta gl.in verbo
legitima vbi probat̃ ꝙ p̄ſcriptio pdeſt in his onerib⁹ vitādis in his
tamē q̄ p̄ſcriptibilia ſunt ſm gl.ibi ꝛ ideo adiecit illam limitationē q̄
p̄ſcriptibilia ſunt ꝛc.quia in quibuſdā dubitat̃ an currat pꝛeſcriptio.
loquit̃ tñ tex.ibi in pꝛeſcriptione tanti tēpoꝛis de cuius initio non eſt

5 memoria.⁊ de his de quibus dubitat̃ an currat p̄ſcriptio no.per Jo.
and.in.c.cū venerabilis.de cēſi.Preterea videmus† ꝙ cōtra epꝫ cur-
rit p̄ſcriptio in quarta decimarū ⁊ mortuorū.vt in.c.de quarta.ꝺ pre-
ſcrip.itē vna eccleſia preſcribit decimas in parochia alteri⁹ cōtra ius
cōe.vt.d.c.i.de reſcrip.lib.vi.⁊.c.ad apoſtolice.de deci.forti⁹ pōt vna
eccleſia p̄ſcribere cōtra reliquas libertatē vt ad onera cōia nō teneat̃.
Et hec indubie puto ꝓcedere reſpectu onerum cōmuniū ⁊ charitati-
ui ſubſidij,⁊ hoc duplici rōne .Primo q² preſcriptio valet cōtra one-
ra cōia,vt.s̃.dixi.Secūda qm̄ cum dubiū ſit in iure an monaſteria te-
neātur ad charitatiuum ſubſidium ⁊ onera cōia.vt.s̃.ſatis dictū eſt.
ergo recurrendū ⁊ ſtandū eſt conſuetudini q̄ eſt optima legum inter-
pres.vt in.c.cū dilect⁹.de cōſue.⁊.l.ſi de interpretatiōe.⁊.l.minime.ff.
de legi.maxime qn̄ eſt tantū tēpus cuius initij non eſt memoria quin
imo iure exiſtēte dubio valet p̄ſcriptio ſeu cōſuetudo in oppoſitū ei⁹
qd ſe hꝫ veritas.vt eſt tex.no.in.d.c.cū dilectus.Cōſuetudo eñ habet
vim derogatiuā ⁊ interpretatiuā ⁊ limitatiuā.vt no.glo.inſti.de iure
na.gen.⁊ ciui.§.ex nō ſcripto.Et p̄ſertim fauore religionis eſt in hāc
partē inclinandū cū multa fauore religionis ſtat ta ſint.l.ſunt perſo-
ne.ff.ꝺ reli.⁊ ſump.fune.tamē ratione dubij cū tāti temporis ex cuius
curſu preſumēda eſt aliqua cauſa.Concludendū eſt in his duob⁹ i fa-
uorem monaſteriorū dubiū vero maius remanet in alijs duob⁹ ſcꝫ in
procuratiōe legatorū epi loci.nam vt predixi videt̃ ꝙ ſicut viſitatio
non poteſt p̄ſcribi.ita nec ꝓcuratio cū ſit annexa viſitationi vnde hec
iura videt̃ imp̄ſcriptibilia nec ſubeſt hic aliqua dubitare:⁊ ſic ceſſat
virtus cōſuetudinis interpretatiua.Sed his ⁊ alijs nō obſtātibus ſic
arbitror diſtinguēdū.Qd aut clerus per tm̄ tēpus de cuius initio nō
eſt memoria ſubijt integrā procurationē legatorū ſeu nuntiorū pape
⁊ dioceſis abſqꝫ eo ꝙ dicta monaſteria aliqd ſoluerint ⁊ tūc poſſunt
dicta monaſteria ſe iuuare ex p̄ſcriptione eā quidē introducēdo nō cō-
tra epm vel legatos pape:ſed cōtra clerū vt ipſe clerus illam procura-
tionē integrā ſoluat ⁊ exhibeat quoniā hoc caſu nō preſcribit̃ contra
epm vel legatos pape quo caſu loquūtur ſuperius alleg . q̄ p̄ſcriptio-
nem in his dānant.ſed cōtra clerum qd fieri poteſt.ar.d.cle.i.de cenſi.
hoc eñ caſu non impedit̃ viſitatio nec cōmoditas legatorū cuꝫ cler⁹
vigore p̄ſcriptiōis teneat̃ ſoluere pro illis monaſterijs.⁊ hoc ſingula-
riter tenuit Jo.de lig.in.d.c.accedētes.de p̄ſcri.ſic not.limitando illuꝫ
tex.aut clerus nō ſoluit integrā procurationē per tantū tēp⁹.et ſic in
effectu inducit̃ preſcriptio ꝯtra legatos pape ſeu dioceſanū loci:⁊ pu-
to preſcriptionē valere per iura ſuperius allegata.¶ Cōcludo ergo
ex oīb⁹ p̄dictis ꝙ dicta monaſteria poſſunt ſe tueri vigore dicte p̄ſcri-
ptionis ſeu ꝯſuetudinis cōtra charitatiuū ſubſidiū ⁊ alia onera extra-
ordinaria clero incūbentia.In alijs vero duobus,ſ.procuratiōe epi ⁊
nuntiorū pape diſtinguendū.vt.s̃.prime dixi.Et quāꝗ̄ Jo.an.poſt
Hoſti.dicat in.c.cū venerabiles.⁊.c.cū apoſtolus.de cēſi.ꝙ ꝯtra cha-
ritatiuū ſubſidiū nō currat p̄ſcriptio ſicut nec contra charitatē.tamē
illud intelligitur ꝺ clericis ſecularib⁹ qui aperto iure ad illud tenent̃.
vt.s̃.dixi.Sed cum in monaſterijs ſit dubiū vt predixi ſtādū ē cōſue-
tudini.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus cōſilij ſequentis.

Dubium ſuper quo conſiliuꝫ de

iure in p̄ſentiarū petit̃ tale eſt.Quidā paterfamilias ab īteſtato deceſ-
ſit ſuperſtitibus ſibi filijs legitimis ⁊ naturalibus quorū alter regulā
ſancti Aug.eremitarū ꝓfeſſus ē.Querit̃ an iſte ꝓfeſſus valeat ad cō-
modū monaſterij hereditatē patris pro ſua portione adire:⁊ cuꝫ reli-
quis fratribus in ſeculo remanentibus ſuccedere.

¶ Conſilium.xxvij.

1 Pater non poteſt exheredare filium ex eo qd intrat religionem.
2 Ingreſſus religionis tollit omnē cauſam ingratitudinis vndecunqꝫ
proceſſerit.
3 Fratres minores nō magis ſunt capaces ex regula q̄ p̄dicatores qui
ſunt ex conſtitutione.
4 Domus ſi legatur mendicantibus poſſunt capere vt vendant.

Omnipotētis dei poſtulato

ſuffragio.Pro clara ⁊ luculenta preſentis dubij deciſione.
Dico aīaduertēdū ad tres religionū ſpecies q̄tū ad ꝓpo-
ſitū noſtrū.Quedā ē religio q̄ licet ſingulis de religione ꝓprietatē cu-
iuſqꝫ rei deneget eis tm̄ in cōi cōcedit:vt in religione beati Benedicti
⁊ fratrū chartuſien.⁊ ſimiliū:⁊ in iſtis nulla cadit dubitatio quin poſ-
ſint ad vtilitatē monaſterij ſinguli de religiōe ſuis parētibus ⁊ agna-
tis queādmodū ⁊ alij exiſtētes in ſeculo ſuccedere.¶ Quinimo nō lꝫ
eorū parentib⁹ eos a portione legitima repellere.vt ꝓbat̃ in.l.deo no-
bis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ in.c.vno.xviij.q.i.⁊.c.nō liceat parētibus.xix.q.
vlti.vbi plus multū ſingulariter i fauorē religionis ꝯcedit̃ vcꝫ vt nō
liceat parētibus liberos monachos factos ab hereditate ſua repellere
q̄uis dū fuerint in ſeculo in cauſaꝫ ingratitudinis inciderint ⁊ quāq̄
Guil.vt refert Cy.in.l.deo nobis.p̄alleg.in addi.refert etiā ⁊ ſequit̃
Bal.ibidem diſtinguāt ꝙ aut filius incidit in cāꝫ ingratitudinis ex
facto ſuo tm̄ vt q² erat harenari⁹:⁊ tunc per ingreſſuꝫ religionis tollit̃
talis ingratitudo.q² trāſit ad frugē melioris vite.ar.i auť.de mona.
in prin.Aut incidit in cām ingratitudinis ex cā concernente partē.et
tūc non tollit̃ per religionis ingreſſum.ar.in.l.ij.ff.de capit.di.⁊ facit
1 tex.in.d.l.deo nobis.†vbi ꝓhibet̃ pater exheredare filiū ſolū ex ea cā
q² ꝯ̄ volūtatem ſuā,intrauit religionē.Ego aūt indiſticte teneo ſaluo
2 iudicio meliori† ꝙ oīs cā,ingratitudinis tollit̃ vndecunqꝫ ꝓceſſerit ꝑ
religionis ingreſſum per tex.illū p̄alle.xix.q.vlti.non liceat vbi ſimplr
fauore religionis ſine aliqua diſtinctione diſponit̃ vt tollat̃ vitiū in-
gratitudinis.ad idē tex.i.d.auť.de mona. in prin.vbi dr̄ ꝙ ingreſſus
religionis oēm humana maculā detegat.lꝫ gl. ſentiat ibi ꝙ nō ꝑ hoc
tollat filij ingratitudinē.Sed mihi primū plus placet fauore religio-
nis.arg.l.ſunt ꝑſone.ff.de reli.⁊ ſum.fu.Itē q² videm⁹ maiora ſtatui
religionis fauore etiā in aliorū p̄iudiciū.vt in.c.in preſentia.de ꝓba.⁊
auť.niſi rogati.C.ad treb.⁊ in.auť.de ſan.epi.§.ſed hoc p̄ſenti.Itē di-
minuit̃ penitētia q̄tūcūqꝫ grauis.vt in.c.admonere.xxxiij.q.⁊ qd no.
in.c.ſcripture.de voto.Itē i iſtis de religione nō mēdicātiū eſt aliud
iure clare depoſitū ꝙ bona q̄ habēt ipſi ingreſſi niſi aliter ante ingreſ-
ſum diſponāt acquirant̃ monaſterio.de quo tm̄ dicēdū vt plene legit̃
⁊ no.in auť.ſi qua mulier.auť.ingreſſi.C.de ſac.ſan.ecc.⁊.xix.q.ſi.c.q²
ingredientibus.⁊.c.nūc aūt ſi qua.⁊.d.c.vno.xviij.q.i.Ad ꝓpoſituꝫ
ergo noſtrū ſi fratres iſti eremitani poſſunt habere ꝓprietatē ⁊ dñiū
rerum in cōi.Ad ꝙ ſciendū eſt qd ipſorū regula inſpiciēda eſt ac ipſo-
rum conſtitutiones.caſus noſter non hꝫ dubiū qm̄ poterat dict⁹ fili⁹
ꝓfeſſus ſuccedere ſicut alij fratres ſui remanētes in ſeculo per iura ſu-
perius allegata.⁊ ꝑ Spe.in tit.de ſtatu mo.ꝓpe ſi.ꝑ mediā col.Que-
dam ⁊ ſcḋa eſt religio que ex ꝓp̄a regula interdicit dñium ⁊ ꝓprie-
tatē alicuius rei ſingularis ⁊ ordis in cōi.vt eſt religio beati Frāciſci
⁊ in iſtis cōis eſt opi.vt non admittant̃ ad ſucceſſionē parentū:ſed ve-
niūt alij ſuccedētes ab inteſtato ac ſi iſti eſſent mortui.qd tenet Bart.
minorica ſua prope ſi.⁊ Jo.de lig.poſt eū in cle.exiui de paradiſo.de
ver.ſig.⁊ Bal.in.d.l.deo nobis.vbi dicit ꝙ decedēs relicto filio in reli-
gione ſancti Frāciſci dr̄ decedere ſine filio.arg.in.l.metalluꝫ.ff.de his
que pro non ſcrip.⁊ idē latius tenet in auť.ſi qua mulier.C.de ſa.ſan.
eccle.tenet Hoſt.in.c.in preſentia.de prob.ſentit Jo.an.in addi.Spe-
cu.in ti.de ſtatu monā.§.i.ver.iij.remittēdo in eis ad dictā cle.exiui.li-
cet Spec.aliter ibi ſenſerit.ſed ipſe nō vidit dictā cle.ideo excuſat̃.ſed
tex.ſatis clar⁹ eſt ibi in.§.dubitauerūt.⁊.§.cupiētes.vbi patet ꝙ fra-
tres iſti propter ſtrictiſſimū votū paupertatis nō poſſunt a quoquaꝫ
heredes inſtitui:q² dñiū nō poteſt in eo trāſire.Nec poſſunt aliqd pe-
tere de bonis ingrediētis.quinimo nō poſſunt capere etiā ſi īgrediēs
velit eis omnia bōa ſua donare poſſunt tamē aliqua modica capere
ſi eis ſicut ceteris pauperibus donent̃ vt ibi dr̄.Et ſic eadē rōne idem
dico de alijs religioſis de ordine mēdicātiū ex regula:q² in eis ſubeſt
eadem ratio q̄ ponit̃ in.d.cle.§.cupientes.qd ſatis ſenſit Bar.i dicta
minorica ſua prope ſi.⁊ Bar.in.d.auť.ſi qua mulier.⁊ Fed.de ſenis.
ꝯſi.lxxv.Et de iſtorꝫ fratrū numero minime ſunt iſti fratres eremita-
ni q² regula nō īterdicit eis habitū bonorū in cōi.⁊ ideo ſtam⁹ i caſu
noſtro extra iſtū caſum.Eſt ⁊ tertia ſpecies religionis q̄ ex regula nō
interdicit habitū bonorū in cōi:ſed ex cōſtitutione ordinis cōfirmata
per ſedē apoſtolicā.ſicut eſt videre in fratribus p̄dicatoribus q ex re-
gula nō ſunt mēdicātes cū habeant regulā Auguſtini:ſed ex cōſtitu-
tionib⁹ quas poſtea fecit eorꝫ ordo approbatis per ſedē apoſtolicā:
⁊ ita dꝫ intelligi tex.in.c.nimis.el.ij.de exceſ.prela.in prin. vbi dicit̃ ꝙ
fratres predicatores in arctiſſima paupertate chriſto pauperi famu-
lant̃.Et de iſtis eſt dubiū nunqd poſſint eorū parentib⁹ ſuccedere ad
vtilitatē monaſterij.Et ſi habeāt ſuꝑ hoc p̄uilegiū a papa prout dici-
tur de ipſis p̄dicatoribus caſus eſt clar⁹ vt dicit Jo.de lig.⁊ bene in
d.cle.exiui.ſꝫ ceſſante priuilegio eſt dubiū ꝯ̄ eos ꝙ nō ſuccedant facit
q² iſti dicunt̃ mendicantes.vt ptꝫ in.c.i.de relig.do.li.vi.mēdicantib⁹
aūt prohibitū eſt propter ꝯgruā ſuſtentationem habere reditus aut
poſſeſſiones:ſed incerta mēdicitas ꝑ queſtū publicū tribuere eis victū
ſolet.vt dicit tex.in.d.c.i.ergo nō poſſunt petere bona eorꝫ religionem
ingredientiū:q² tot poſſent eſſe bona qd deſinerent eſſe mendicātes.
Item nō tribueret incerta mendicitas q̄ſtum ſicut eſſe debet.ergo nō
poſſunt ad illorꝫ bona aſpirare.Itē parla vident̃ ꝙ aliqui ſunt mēdi-
3 cantes ex regula vel ꝯſtitutiōe per papam approbata†vnde fratres
minores nō magis ſunt capaces ex regula q̄ p̄dicatores q ſunt ex cō-
ſtitutione tex.in.d.c.nimis.eos equparat quo ad arctiſſimā pauperta-
tem. Et eadem ratio videtur in vtriſqꝫ:ſi eñ nō poſſunt habere dñiū
in cōi:ergo nō poſſunt ſuccedere:q² dominiū tranſit in heredes. vt in
c.cū heredes.ff.de acqui.here.p̄ſertim cū hereditas ſeu ſucceſſio ex ſui
natura referat̃ tam ad pecuniā q̄ ad bōa alia mobilia ⁊ īmobilia q̄
oīa repugnāt paupertati.vt dicit tex.in.d.cle.exiui.In cōtrariū facit
q² cum ſtatuta ſint ſtricti iuris.vt legit̃ ⁊ nota.i.c.in noſtra. de iniur.
⁊ in.l.iij.§.hec autē actio.ff.de neg.geſt.debēt ſtricte intelligi.nā ſi pro-
hibeāt ſimpliciter habitū poſſeſſionū ⁊ redituū nō videtur prohibere
id qd alias a iure cōceſſum eſt.ſ.hereditateꝫ ⁊ bona īgredientiū quin
ſaltē poſſunt capere ⁊ vendere.⁊ ex eorꝫ p̄tio ſuis neceſſitatib⁹ ſubue-
nire.nā ⁊ ſerui qui habere propriū nō poſſunt.⁊ tamen capiūt legata
⁊ alia bona vt habeāt vnde viuāt.vt.l.ſeruos ad cuſtodiā.ff. de alim.
⁊ cibo.

ꝛ ciba.lega.ꝛ qđ ibi not.Bar.facit.l.ij.ff.de his q̄ ſunt ſui vel ali.iur.
Item iſtis fratribus in cõmuni ꝛ particulari poteſt legari ꝓ ſuis ne-
ceſſitatibus.vt in cle.dudū.ꝛ qđ ibi not.gl.de ſepul.Et ꝑfecto ꝓpter
hec ꝛ ſilia argumēta que formari ad partē vtrāq; poſſent ſunt opi.in
ter doc.Ioā.an.multas retulit in.d.c.in p̄ſentia.de ꝓba.ꝛ nõ firma-
uit pedes Hoſti.tñ ſenſit ꝙ nõ p̄nt capere etiā vt vendant. ꝛ multas
opi.retulit etiā Cy.in.d.l.deo nobis.Sꝫ Spec.in.d.§.j.ver.iij.de ſta.
mo.aperte tenuit ꝙ poſſunt talia bona petere nõ vt teneāt.ſed vt ven
dant ꝛ in vſus neceſſarios cõuertāt.cū ꝛ pauperes petāt vnde viuāt.
lxvij.di.ſicut.Et hāc opi.ſenſit ibi Io.an.in addi.facit glo.not.in.c.j.
4 de reli.domi.ſuꝑ verbo domū que dixit † ꝙ ſi domus legeť iſtis men
dicātibus poſſunt capere vt vendāt cū ex eleemoſynis viuere debeāt
facit qđ legiť ꝛ not.in.l.filiꝰ.§.ſi quid.ff.de leg.j.ꝛ.l.mortuo.§.labeo.
ff.de leg.ij.ꝛ.l.ab adminiſtratione.C.de lega.ꝛ.l.apud iulianū.§.ſi.cū
l.ſeq.ff.de leg.j.in quibus iuribus habeť ꝙ ſi legeť res alicui cuiꝰ cõ-
mercium ſine culpa ipſius nõ habet debeť eſtimatio.ita dicēdū in pro
poſito.Hāc opi.Spec.aperte ſequiť Ant.de but.in.d.c.in p̄ſentia.ꝛ
Gaſ.de cal.ibi ſaltē vt implorēt iudicis officiū ſentit Cy.i.d.l.deo no
bis.in fi.Bal.exquiſite ꝓſequiť in.d.auť.ſi qua mulier.ꝛ cõcludit in
iſtā partē ſi ſubeſt cõſuetudo vt iſti ſuccedāt:qꝛ per ꝯriā cõſuetudinē
poteſt derogari cõſtitutionibus.cū hoc nõ ſit de genere maleficiorū.
Et placet mihi hec opi.vt ſi de cõſuetudine ſuccedūt ſeruetur ꝯſuetu
do:cū hoc nõ ſit ꝯ̄ regulā ſed cõtra cõſtitutiones.que lꝫ ſint ꝯfirmate
per papā tñ ex ꝯ̄ria cõſuetudine poſſunt remitti maxime cū redeatur
ad ius cõe quo caſu videreť ꝙ ipſimet fratres poſſent redire ad ius
cõmune iunctis no.per Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.ver.iu-
xta predicta quero.facit.c.cum acceſſiſſent.de conſtit.ꝛ.c.pro illoꝝ.de
preben.Item cõſuetudo eſt optima legū interpres vt in.c.cum dile-
ctus.de conſue.ꝛ.l.ſi de interpretatione.ff.de legi.¶ Ad ꝓpoſitū er-
go noſtrum dico quod ſi dicti fratres eremitani nõ ſunt mendicātes
etiā ex cõſtitutionibus eorum tūc dubium non eſt quin dictus frater
poſſit ſuccedere.vt.ſ.dixi.Si autem eorum cõſtitutiones interdicant
eis proprietatē etiam in cõmuni ſtandum eſt cõſuetudini vt ſi de cõ-
ſuetudine ſuccedūt admittatur dictus frater alias cõtra per p̄dicta.
Et hec ſufficiant. ¶ Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.xxviij.

1 Papa poteſt concedere ius conferendi ꝛ eligendi puris laicis.
2 Patronus tenetur preſentare intra quatuor menſes.

Omnipotentis dei poſtulato
ſuffragio. In cauſa cõis caſtri Trignāde res videť mihi
prorſus ſine dubio. certū nāq; eſt cõe dicti caſtri iuridice
acquiſiuiſſe ius patronatꝰ in eccleſia plebis dicti caſtri ex indulgen-
tia romani põtificis vt clare colligiť ex literis dñi noſtri Martini pa
pe quinti ꝛ ꝓceſſu inde ſecuto ad executionē literarū dictarū nulliq; in
dubiū venire poteſt quin papa poſſit ius patronatꝰ laicis cõcedere.
in.c.qm̄.ꝛ quaſi per totū.de iurepatro.¶ † Quinimo ius cõferēdi et
1 eligēdi puris laicis cõcedere poſſet ſicut multis poſt ipſi romani pon
tifices cõceſſerunt vt in.c.in ſynodo.ꝛ.c.adrianꝰ.lxiij.di.plus dico qđ
in caſu noſtro nedū papa:ſꝫ etiā eps potuiſſet eis dictū ius patrona-
tus cõcedere ex quo eccleſie minꝰ dotate cõtulerūt decē licet poſt cõ-
ſecratione vt not.Io.an.in.c.j.de iurepatro.ꝛ ſic debet itelligi ꝛ diſti
gui gl.in.c.pie mentis.xvj.q.ij.Cum ergo dicta eccleſia parochialis
ſeu plebs ꝑtineret ad ius patronatus laicorū:ꝛ ex ſpeciali indulgen-
tia romani põtificis pertineret rectoris inſtituēdi preſentatio ad ho-
mines ꝛ cõmune dicti caſtri Trignāde vt patet in cõceſſiõe apoſtoli
ca nõ potuit aliquis vigore gratie expectatiue dictā plebē vacantē
acceptare qꝛ talis gratia nõ extenditur ad eccleſiam patronatā laico
rum niſi de tali patronatu fieret in literis apoſtolicis expreſſa mētio
vt not.in cle.per literas.de preben.in gl.antepenul.ꝛ per Io.an.in.c.
cū dilectus.de iurepatrona.nec dicti homines fuerūt hic in negligen-
tia preſentandi cum haberēt quatuor menſes ad preſentādū.vt in.c.
vnico.de iurepatrona.lib.vj.intra dictum tempus preſentauerūt cle-
ricum idoneum reuerendo patri dño epo Aretino:ꝛ ꝑ ipſum legiti-
2 me fuerit ſecuta inſtitutio.¶ † Quinimo plus dico qđ ſufficit patro-
no preſentare intra quatuor mēſes:licet intra illud tempus nõ fuerit
ſecuta inſtitutio per epiſcopum qꝛ patronus fecit qđ in eo eſt. vt in.c.
vnico.prealle.ꝛ qđ legitur ꝛ no.in.c.ſi.eo.ti.habēti enim inſtituere ſeu
cõfirmare nõ eſt a iure prefixum tp̄s ſed inſtādū eſt apud ſuperiorē vt
prefigat illi tp̄s ad hoc faciendū.arg.c.nullꝰ.de iurepatrona.ꝛ no.in
c.ex parte aſtenſis.de cõceſ.preben.ꝛ ita determināt domini đ Rota
deciſio.cclj.¶ Cõcludo ergo indubie tenendū quod preſentatꝰ ꝛ in
ſtitutꝰ ꝑ patronū ꝛ epiſcopū eſt potior.ꝛ quod expectato apoſtolico
nullū ius in dicta plebe competit ex quo preſentatio fuit facta epiſco
po intra quatuor menſes tempore vacatiõis ꝛ notitie.iuxta no.in.d.
c.ſi.de iurepatro. Nico. Abb.

¶ Conſilium.xxix.

1 Extraordinarium remedium ceſſat vbi competit ordinarium.
2 Peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non vitiat ſententiam ipſo iure.
3 Reus principalis ſi eſt rebellis poteſt procedi cõtra tertium poſſeſſo
rem nulla diſcuſſione facta.
4 Fiſcus facta publicatione bonorū nõ eſt heres:ſed ſucceſſor vindicte.
5 Pupillus poteſt citari.

In qõne p̄ſenti an.ſ.reſtitu-
tio ſit dictis Guidoni ꝛ Nicole idulgēda.tria ſunt ad ma
teriā enucleandā examinãda.¶ Primo an ſnīe late ꝯtra
Karolū dictorū Gui.ꝛ Nic.genitorē habuerint validitatē ꝛ effectū.
¶ Scđo an cõpromiſſum ꝛ laudū ex eo ſecutū inter p̄dictos Guido
nē ꝛ Nicolā minores ex parte vna ꝛ dictū Nicolaū ex alia grauamē
ꝛ leſionem dictis intulerit ita vt eis in integrum reſtitutio competat.
¶ Tertio diſcutiemus validitatē ꝛ effectū primi decreti impoſiti cõ-
tra dictū Gui.¶ Ad primū igiť redeūdo videtur primo ꝙ dicta
ſententia lata cõtra Karolum viribus corruerit.Quoniā nõ diſcuſ-
ſo principali debitore.actū extitit hypothecaria cõtra dictū Karolū
bonorū poſſeſſorē cõtra iuris ordinem maxime cum dictus Karolus
exceperit vt prius debitor principalis impeti ꝛ diſcuti deberet vt pro
bať in auť.hoc ſi debitor.C.de pigno.vbi inhibeť iure nouiſſimo hy-
pothecaria cõtra tertiū poſſeſſorē donec actū fuerit cum reo ꝛ inter-
ceſſoribus.cõſtat aūt ꝙ actū cõtra legis ꝓuiſionē maxime iuris ordi
nem cõcernentē eſt nullū.l.prolatū.C.de ſen.ꝛ.ij.q.vj.ſentētia.ꝛ.l.non
dubiū.C.de legi.ꝛ.x.di.vides ꝛ in regula q̄ cõtra ius.de reg.iur.li.vj.
¶ Ex his inferť ad ſcđm principale dubiū.Nā ſi dicta ſentētia lata
cõtra olim Karolum dictorū minorū parētē fuit nulla.ergo compro
miſſum inde ſecutum ſuper executiõe dicte ſnīe inter dictos minores
poſt mortē dicti karoli ꝛ Nicolaū ꝛ Laudum inde ſecutū grauamē
ꝛ leſionē magnā intulit predictis minoribus:qꝛ cum arbitri ſeu arbi-
tratores approbauerint dictā ſentētiā nullam:enormiter ex duplici
capite leſi ſunt.Primo quia ſentētiā nullā approbauerūt.ꝛ ſic re ipſa
damnū intulerunt:tum quia cõpromiſſum abſtulit eis ingreſſum de
euictione contra ꝛ aduerſus eos in dictis bonis vt in.l.ſi dictū.§.ſi cõ
promiſero.ff.de euic.Et per cõſequēs poſſunt nunc reſtitutionem in
integrū petere.l.qđ ſi minor.§.j.ꝛ ſeq.ꝛ quaſi ꝑ totum ti.ff.de mino.
¶ Circa tertiūꝰ ſcꝫ aduerſus primū decretum interpoſitū ꝯtra dictū
Guidonē minorē cõtumacē.Poteſt dici ꝙ ipſo iure abſq; alia reſti-
tutione dictus Guido ꝛ p̄ſertim dicta Nicola eiꝰ ſoror impubes ſer-
uātur illeſi ex defectu ſolēnitatis qꝛ cõtra minores p̄ſertim impube-
res non debet perueniri ad primū decretū.niſi prius eoꝝ amici requi-
rantur ſi minores defendere velint:ꝛ nomine eos defendēte recurriť
ad refugiū primi decreti vt videť tex.in.l.hec autem.ff.ex qui.cau.in
1 poſ.ea.ꝛ.l.ergo ſciēdum eſt.ff.ex q.cau.maio.† Vbi aūt remediū ordi
nariū cõpetit ceſſat extraordinariū vt in.l.in cauſe.ff.de mino.Ex qui
bus omnibus videť ꝙ aduerſus Laudū cõpetit i integrū reſtitutio.
ſed reſpectu primi decreti ipſo iure ſeruanť illeſi.¶ Sed p̄dictis nõ
obſtātibus contrariā ſententiā arbitror preualere motus principali
ter qꝛ p̄dicta ſnīa lata cõtra dictū karolū mero iure diſcuſſione non fa
cta contra principalē debitorē ex multiplici capite tenuit.ꝛ in rē iu-
2 dicatā trāſiuit.Primo † quia peruerſio ordinis cauſe ad cauſam nõ
vitiat ſnīam ipſo iure:ſꝫ opus eſt appellatione vt in.l.j.ꝛ qđ ibi not.
C.de appel.ꝛ.l.j.§.ſi.ff.que ſentē.ſine appel.reſcin.vbi bonus tex.facit
qđ no.ij.q.i.in ſumma.Sed talis eſt peruerſio in caſu noſtro:qꝛ priꝰ
debuit diſcuti debitor principalis quā fieret trāſitus ad tertiū poſſeſ-
ſorē nõ autē eſt vitiū in ſubſtantia actionis:quia hypothecaria bene
cõpetit ꝯtra tertiū poſſeſſorē vt.l.ꝓſecutione.ꝛ.l.diſtractis.C.de pig.
nec eſt peruerſio ordinis eiuſdē cauſe.ergo talis p̄poſteratio nõ vitiat
ex quo nõ fuit appellatū:ꝛ ꝙ talis peruerſio in caſu noſtro nõ vitiet
ipſo facto:aperte tenet Bar.poſt Iaco.bu.in.d.l.ꝓſecutionē.in vlti-
ma queſtiõe.Nec obſtat quod fuerit exceptū ꝑ dictū Karolū vt prius
deberet diſcuti debitor p̄ncipalis qꝛ paria ſunt non excipere vel exci-
pere ꝛ a reiectiõe expreſſa vel tacita nõ appellare vt in.c.ex parte.in.đ
app.per Bar.in.l.a ꝓcedēte.C.de dila.facit qđ no.glo.in cle.vna.de
dolo ꝛ contumacia.in verbo manifeſte.nā cõtra talem peruerſionem
ordinis cauſe ad cām nõ ſatis eſt excipere niſi exceptiõe nõ admiſſa
appelleť.vt.d.l.j.C.de appe.ꝛ.d.l.j.in fi.ff.que ſen.ſine appe.reſcind.
Et per maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro.Nam cū multis ex cauſis
poſſit agi cõtra tertiū poſſeſſorē diſcuſſione nõ facta contra principa
lem debitorē.iuxta not.per gl.ꝛ Bar.in.l.decē.ff.de verbo.obl.ꝛ per
eundē Bar.in.l.fin.primo reſponſo.ff.ſi cer.pet.ꝛ.ſ.dicā latiꝰ eo ipſo
ꝙ iudex exceptione diſcuſſionis nõ facta proceſſit ad vlteriora ꝛ ſentē
tiā tulit cõtra dictū Karolū bonorū poſſeſſorē videť ꝓnuntiaſſe taci-
te ꝙ diſcuſſioni locus nõ erat ꝛ ſic preſuppoſito ꝙ fuiſſet diſcuſſiõi lo
cus:tñ cū tacite fuerit in cõtrariū ꝓnuntiatū tenuit geſtū in cõtrariū
qꝛ potiꝰ videť actū cõtra ius litigatoris ꝙ̄ cõtra ius cõſtitutionis vt
in.c.cū inter.de re iud.ꝛ.l.res iudicata.ff.de re iudi.ꝛ.l.ingenuū.ff.de
ſtatu homi.ꝛ.c.cū dilecti.đ elec.ꝛ ꝑ Bar.in.d.l.a ꝓcedēte.imputādū
eſt ergo nõ appellāti.vñ cū ſnīa fecerit ius inter partes tū trāſiuit in
rē iudicatā.nā nõ eſt ampliꝰ diſcutiēduꝫ de illis viribus vt in iuribꝰ
ꝓxime allega.nec p̄nt iſti minores petere cõtra tale grauamē preſup
poſito ꝙ iudex vere grauaſſet reſtitutionē.qꝛ lata fuit ꝯtra eoꝝ parē
tē ꝛ eo viuēte trāſiuit in rē iudicatā.ꝛ ſic cū nihil fuerit actū cū ipſis

minoribus nõ poſſunt petere in integrũ reſtitutionẽ vt legi. ⁊ no.i.l.
emilius.ff.de mino. ¶ Scđo principaliter tenuit mero iure dicta ſnĩa
nulla diſcuſſiõe prius facta: q; vt mihi in facto ꝓponitur re⁹ pͥncipa-
lis tunc tẽporis erat rebellis ⁊ oĩa bona ſua fuerant publicata ⁊ ſic
notorie cõſtabat ꝙ in dicto loco vbi iudiciũ agitabaꝛ nõ erat ſoluen
do q̃ caſu nõ eſt opus facere diſcuſſionẽ. vt no.gl. ⁊ Bar.in.d.l.decẽ.
ff.de ver.obli.⁊ eſt tex.ſm vnũ intellectũ quẽ ſequiꝛ ibi Bar.in.d.l.ſi.
pͥmo reſpõſo.ff.ſi cer.peta. Probaꝛ rõne: q; ſupfluis remedijs nõ eſt
vtẽduz.l.hec ſtipulatio.§.diuus.ff.vt leg. no.ca.ad quid enim fieri d
bet diſcuſſio ſi notoriũ eſt debitorẽ nõ eſſe ſoluẽdo certe lex eſſet poti⁹
ꝑbis q̃ rebus impoſita cõtra.c.cõmiſſa.de elec.lib.vj.⁊.l.ij.in.C.cõia
de leg.facit qđ in ſimili legiꝛ ⁊ no.in.l.poſt rem iudicatã.ff.de trãſac.
⁊.l.elegãter.§.ſi poſt rem iudicatã.ff.de cõdi.inde. ⁊ qđ ibi no.ꝑ bar.ĩ
primo rñſo. Et hoc apertiſſime vr̃ voluiſſe in terminis noſtris Bart.
3 in.d.l.decẽ.⁊.d.l.ſi.ff.ſi cer.peta.vbi dixit aperte † ꝙ ſi reus pͥcipalis
eſt rebellis poteſt ꝓcedi ꝯtra tertiũ poſſeſſorẽ nulla diſcuſſione facta.
⁊ loquiꝛ ꝓprie ĩ.d.l.ſi.qñ bona debitoris erãt obligata. Nec obſt.ſi di
catur ꝙ debuit prius agi cõtra fiſcũ qui bona dicti debitoris poſſide
bat cũ ipſe teneaꝛ ſatiſfacere creditoribus etiam habẽtibus ꝑſona-
lẽ actionẽ.vt.l.ij.C.ad.l.iul.de vi publi.⁊.l.ſi vt ꝓponis.C.d bo.ꝓſcri.
4 quia dico † ꝙ fiſcus facta publicatione bonorũ nõ eſt heres: ſed eſt ſuc
ceſſor vidicte ⁊ ſuccedit nõ per repreſentationẽ: ſed per annihilationẽ
perſone vt plene no.in.l.ſi cõſtante.§.ſi.ſol.mat.vnde cũ dicta auꝛ.hoc
ſi debitor. p̃alle.ſit iuris antiqui correctiua ⁊ ſolũ impediat hypothe
cariã contra tertiũ poſſeſſorem reſpectu debitoris ⁊ ſui heredis nõ de
bet extẽdi ad fiſcũ: q; vt dixi nõ eſt heres: nec repreſentat ꝑſonam de
functi.ſed eſt ſucceſſor vindicte.nã fiſcus poteſt dici terti⁹ poſſeſſor. et
ſic non dꝫ eſſe magis priuilegiatus tertius poſſeſſor priuatus q̃ fiſc⁹
maxime q; hic agitur de preiudicio creditoris q habet de iure hypo-
thecariã cõtra quẽlibet poſſeſſorẽ: tñ cum ſim⁹ extra caſum dicte auꝛ.
non dꝫ dictus creditor impediri quominus poſſit vti ſua hypotheca
ria contra quẽlibet poſſeſſorẽ cum ius correctiuũ debeat multũ reſtri-
gi vt no.maxime per Bar.in auꝛ.quas actiones.C.de ſac.ſan.ecc.fa
cit qđ no.gl.in.c.cupiẽtes.§.qđ ſi per viginti.de elec.lib.vj.⁊ in.l.ꝑcipi
mus.in fi.de appel.⁊.l.ſancimus.C.de teſta.⁊ hoc ſatis videꝛ fuiſſe d
mente Bar.in.d.l.decẽ.⁊ ex hoc ſcđo capite luce clarius ptꝫ de validi
tate dicte ſnĩe. Tertio põt adduci gl.no.in.d.auꝛ.hoc ſi debitor. quã
ſequunꝛ ibi Cy.⁊ Bal.q dicit tunc impediri hypothecariã cõtra ter
tiũ poſſeſſorẽ cũ debitor pͥcipalis eſt preſens.ſecus aũt ſi eſt abſens ſi
cut dicimus in fideiuſſore.vt in auꝛ.preſente.C.de fideiu. Sed in caſu
noſtro debitor erat abſens ⁊ rebellis: nec ad effectum remiſſionis po-
terat ꝯ illũ agi.ergo nõ erat neceſſe facere diſcuſſionẽ.⁊ hoc vltimũ vo
luit etiã Bart.in.d.auꝛ.hoc ſi debitor. ¶ Ex quib⁹ oĩbus clare colli
gitur ꝙ dicta ſnĩa lata cõtra dictũ karolũ iſtorum minorũ genitorem
iure valuerit.nec aduerſus illã aliqua reſtitutio dictis minorib⁹ com
petit: cũ quia nullũ fuit grauamen.ſed iuridice fuit ꝯtra eũ proceſſuz
vt patet ex p̃dictis: tũ quia p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ ali
quid fuiſſet actum contra ius litigatoris nõ tñ cõpetit reſtitutio mi-
noribus cum nihil cũ eis ſed cũ patre fuit actuz dicta.l.emilius. Et ex
his clare infertur ad ſcđm ꝙ nulla reſtitutio cõpetat ꝯtra cõpromiſ-
ſum ſeu laudũ quia nullũ grauamen.imo potius releuamen cõtigit
minoribus: q; arbitri redegerũt illã ſententiã ad minorez ſummã: ⁊ ſic
releuauerunt minores ⁊ grauarũt dñm Nicolauz nec fuit ſublata fa
cultas habẽdi regreſſum cõtra autorez de euictione; ex duplici capite.
Primo q; dicta ſnĩa tenuit vt ex p̃dictis patet: ⁊ ſic illius vigore pote
rant agere de euictione cuz eorũ genitor denuntiationẽ fecerit.vt i.c.
ſi.de emp.⁊ vẽdi.cõpromiſſum autẽ factũ fuerit reſpectu executionis
duntaxat in iſtũ minorũ fauorem. Secundo principaliter quia ꝯpro-
miſſum factum fuit ex neceſſitate: quia officialibus precipiẽtibus qui
bus a publico circa hec data eſt plene ⁊ libera facultas vt no.Bar.in
d.l.ſi. dictũ.§.ſi cõpromiſero.de euic.fuit enim hoc cõpromiſſuz neceſ-
ſariũ ⁊ nõ voluntarium.⁊ ſic ceſſat ratio dicti.§.ſi cõpromiſero. Ex q
bus clare ptꝫ ꝙ nõ ꝯpetit aliqua reſtitutio maxime cũ illa nõ deꝛ niſi
pro graui leſione.l.ſcio.ff.de in integ.reſti.⁊.c.pe.de reb.eccle.non alie.
¶ Quo ad tertiũ de interpoſitione primi decreti nõ multuz arbitror
diſputãdũ ſuper ipſius validitate; licet poſſit allegari ꝙ rector iure te
nuerit: quia fuit interpoſitum contra dictũ Guidonẽ q erat pubes,⁊
ſic ſm multorũ opi.non fuit neceſſariũ requirere amicos ⁊ conſangui
neos de quo per Bar.ĩ.d.l.hec aũt.⁊ per Cy.in.l.cũ ꝓponas.C.de bo
nis auto.iudi.poſ.p̃ſertim cũ citatio apprehẽdit dictũ maiorez. iuxta
no.per glo.in.l.ij.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.nec dicto Guidoni eſſet per re
ſtitutionis beneficiũ ſubueniendũ: tũ q; cõtumacia eſt delictũ vt no.
in.l.omne delictũ.ff.de remiſ.⁊ aduerſus delictũ minori nõ ſubueniꝛ,
l.auxiliũ.ff.de minoribus.⁊.l.j.C.ſi aduer.do.nam debeat cõparere ⁊
petere curatorẽ ſibi dari.vt.l.qui habebat.ff.de tut.⁊ qđ ibi in.§.ſi pu
5 pillus.no.Bar.vbi dicit † ꝙ pupill⁹ põt citari: quia intelligiꝛ vt com
pareat cum tutore. Item cum primũ decretũ modicã leſionẽ inferat
maxime in caſu noſtro cum adhuc nõ habuerit effectum cuz domin⁹
Guido ſemper remanſerit in poſſeſſione: ⁊ adhuc hodie ſit nõ poteſt
peti reſtitutio q̃ pro modica leſione nõ preſtatur.d.l.ſcio.ff.de ĩ integ.
reſti.pre alle.c.penul.preſertim cum habeat viam ordinariã promptiſ
ſimã.ſ.ſatiſfaciẽdi ei pro quo pͥmũ decretũ interpoſitũ fuit.nã lꝫ alias
tollatur remiſſio p̃ſtita cautiõe de iudicio ſiſti ⁊ reſtitutis expẽſis vt
c.quoniã.§.in alijs.vt lite nõ cõte.illud tñ ꝓcedit qñ miſſio ẽ facta ꝓ-
pter cõtumaciã in non cõparẽdo: q; ꝑ talẽ cautionẽ ſatiſfit cauſe miſ
ſionis. Sꝫ in caſu noſtro fuit facta miſſio ꝓpter cõtumacia ĩ nolẽdo
exequi ſnĩaz arbitrorũ: ideo niſi prius fiat executio nõ dꝫ miſſio reuo
cari vt no.in.d.§.in alijs.⁊ bar.in.l.ſi finita.§.iulia.ff.de dã.infec. Itẽ
preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qđ dicta miſſio non valuerit: tñ
cum cõſtet clariſſime de validitate dictarum ſentẽtiarum vt paret ex
predictis debẽt de nouo dicti Guido.⁊ Nicola minores compelli ad
parendũ ſentẽtie arbitroꝝ vel fiẽda ẽ miſſio ex primo decreto citatis
ipſis minoribus cuz eorũ tutore ⁊ curatore iuxta formã.l.j.de admi.
tuto.ſeu iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.d.l.hec autẽ. Et ipſis nõ parẽ
tibus poterit iudex propter nimiã contumaciã eorum habito reſpe-
ctu: q; magis ipſi contẽpſerunt ⁊ hodie cõtemnunt, decernere vt miſ
ſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto lucretur fruct⁹.iuxta tex.ſing.in.l.
fulcinius.in fin.ff.ex qui.cau.ſm lect.cõmunem quã ibi tenet Bar.et
Spec.in tit.de primo.⁊ ſecũdo decreto.§.reſtat.ver.hoc aũt notandũ.
Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Princeps quidam illuſtriſſimus

inſpectis innumerabilibus virtutibus fide ardore vigenti deuotione
magnificis geſtis clariſſimiſq;: ac ꝑpetuo memorandis cuiuſdã ma-
gnifici ⁊ iſignis viri comitis ⁊c. ¶ Inter cetera bñficia dicto comiti
collata quoddã caſtrũ ſeu oppidũ inſigne cũ oĩ ſuo diſtrictu ⁊ iuriſdi
tione eidẽ comiti ĩ feudũ nobile ⁊ gẽtile dedit tradidit ⁊ cõceſſit. Et
inter cetera ꝓmiſit prelatus princeps dicto comiti p̃ſenti ⁊ acceptan-
ti dictũ caſtrum cũ ſuo diſtrictu iuriſditione ⁊ pertinẽtijs ⁊c. defẽdere
manutenere autorizare ⁊ diſorigare ab oĩ ꝑſona ⁊ ꝑſonis: ⁊ cõmuni
collegio ⁊ vniuerſitate habere ratũ ⁊ gratũ ⁊ firmũ quicquid dictus
comes faciet deiceps cõſtituet ⁊ ordinabit ĩ dicto loco dũmodo talia
ſint ꝙ contra ipſius dñi principis ⁊ ſucceſſorũ ſuorum honorẽ ⁊ ſtatũ
non cõſpiciant.⁊ que naturã feudi ſequãtur ⁊c. Nũc vero dicta cõceſ
ſione ſic facta eꝑs territorij dicti caſtri ſeu oppidi impedit dñm comi
tem feudatariũ petendo ab eo florenos quadrigẽtos annuatim ꝓpo
nens illos ſibi deberi occaſione dicti caſtri. Queriꝛ nũc nũquid dict⁹
dñs comes feudatarius dicti caſtri poſſit habere regreſſuz contra di
ctum principẽ vt eum cõtra dñm eꝑm defendat diſbriget ⁊ liberet ab
omni obligatione quam dictus dñs epiſcopus pretendit.

¶ Conſilium.xxx.

1 ☞ Res emphyteuticaria ad quẽcunq; peruenerit poteſt ille conue
niri ad canonem ſoluendum.
2 Dominus ſi locet fundum ſuum pro certa penſione non ipſe ſed ꝯdu
ctor tenetur ſoluere decimas.
3 Sciens feudum alienum vel obligatum ſi illã emit: ⁊ de euictiõe ſibi
proſpexit poteſt ſcientia non obſtante de euictione agere.

IEſu chriſti ſaluatoris ſueq;
genitricis marie p̃ſidio humiliter inuocato. ¶ Videꝛ pri
mo dictum dñm eꝑm poſſe actionem ⁊ ius cõpetẽs dirige
re verſus ſupradictũ comitem dicti caſtri poſſeſſorẽ ⁊ quod dictus co
mes nullum habeat in hoc cõtra dictũ principẽ regreſſum: q; cũ on⁹
ſoluendi illum canonem ſeu penſionẽ ſit reale trãſiuit cũ onere ſuo in
poſſeſſorẽ.tex.videꝛ no.in auꝛ.de non alie.§.ſcire.co.ij.vbi notabiliter
1 ꝓbatur † ꝙ quiſq; ad quẽ res emphyteuticaria peruenerit poteſt con
ueniri ad canonẽ ſoluẽdũ: ⁊ ꝑ illũ tex.hic firmauit bal.in auꝛ.ſi quas
ruinas.C.de ſa.ſan.ecc. Itẽ videmus in more ſoluẽdi decimas.trãſit
enim in quẽlibet poſſeſſorẽ nec hꝫ ſoluens regreſſuz cõtra ſuũ autorez
2 vt in.c.tua.⁊.c.paſtoralis.de deci. † ꝙ ſi dñs locet fundũ ſuũ ꝓ certa
pẽſione nõ ipſe ſꝫ ꝯductor teneꝛ ſoluere decimas q; ĩtelligiꝛ ſfruct⁹ vẽ
didiſſe ſalua dcima allegat dictũ.c.paſtoralꝫ. Ego aũt allego tex.no.
l.j.C.de ãno.⁊ trib.li.x.vbi dicit ꝙ ãnonas is ſoluere dꝫ qui poſſeſſio
nẽ tenet ⁊ fructus ꝑcipit.⁊ ꝑ illũ tex.dixerũt ibi gl.⁊ bar.ꝙ dño locã-
te fundũ ꝓ certa penſione onus ſoluẽdi tributa ſpectat ad ipm cõdu
ctorẽ.ad idẽ adduco bonũ tex.in auꝛ.de mãdatis principũ.§.nõ per
mittas.col.iij.⁊ in.l.inter debitorẽ.ff.de pac.vbi probaꝛ ꝙ on⁹ ſoluen
di tributũ ſpectat ad poſſeſſorẽ etiã ſi fuiſſet appoſitũ pactũ vt nõ poſ
ſeſſor: ſꝫ tradẽs teneꝛ ſoluere.q; valet tale pactũ in p̃iudiciũ habentis
poſſeſſionẽ pro pẽſiõe obligatã. Quinimo dico ꝙ etiã ꝓ p̃terito tp̃e
poteſt poſſeſſor nouus cõueniri vt eſt tex.no.i.l.imperatores.ff.de pu
bli.idem ergo ⁊ fortius dicẽdũ eſt in caſu noſtro in quo nullũ ꝯmodũ
reſeruauit ſibi princeps infeudando dictum caſtrũ: debet enim intelli
gi qđ conceſſerit ſaluo onere reali ad quod non videtur iſtum teneri
cum omnis cõmoditas trãſiret in dictũ comitem feudatariũ. ¶ Sꝫ
predictis nõ obſtãtibus que vere caſui noſtro nomine obſtãt dico ꝙ
licet epiſcopus habeat actionẽ aduerſus dictum comitem poſſeſſorẽ
ipſe tamen comes feudatarius habet regreſſum contra dñz principẽ
qui dictum caſtrum cõceſſit in feudũ preſertim nobile ⁊ gẽtile.ꝓ hac
conclusione

cōcluſione allego tex.no.in ꝓprijs terminis in.c.de inueſti.de re.alie. fac.col.x.vbi dicitˀ ꝙ cū de re aliena vel alteri obligata fiat iueſtitura. diſtinguendum eſt vtrū ſciēti vel ignorāti facta ſit.is em̄ q rei aliene inueſtiturā ſciēs ſuſcepit niſi pacto ſpāli ſibi de euictiōe ꝓſpexerit de euictione agere nō pōt:ignoranter vero ſuſcipiēs recte agit: vt aliud eiuſdē quātitatis ſeu bonitatis ei preſtetˀ reſpectu vero inueſtiētis ſeu infeudātis nulla ſit diſtinctio.ſciuerit enim alienā vel alteri obligatā ſiue ignorauerit vt i.d.c.j.notāter dr.Ad propoſitū ergo aut dictus comes ignorabat illū caſtrū epō obligatū:⁊ tunc indubie agit cōtra principē vt eū defendat ab epō ꝓut expreſſe in inueſtitura dictus pn ceps ꝓmiſit:aut tribuat ei aliud feudū eiuſdē bonitatis ⁊ quātitatis ⁊ eſt ille mirabilis tex.ſm Bal.in quo petitur vna ſpecies ꝓ alia.Sʒ ſeruādus eſt in caſu noſtro qꝛ cā feudalis dʒ principaliter decidi ſm leges ⁊ cōſuetudines feudoꝝ ⁊ in defectū illarū recurrēdū eſt ad legē cōem vt eſt tex.no.in.c.j.de feu.cog.eadē collatiōe.Et arbitror qđ eſt in optione dicti comitis an hoc caſu agat cōtra principē vt eū defen dat ꝓut ſpecifice ꝯuentū fuit.l.j.ff.de pac.aut vt det ſibi aliud feudū eiuſdē bonitatis ⁊ quātitatis.nā per illā hominis prouiſionē nō fuit receſſuʒ ab ordinario iuris bñficio vt no. Bart.in.d.l.ſi conſtante.ff. ſo.ma.ſecus ab extraordinario.⁊ hoc caſu dʒ itelligi tex.in.l.fi.C.de pac.cōuen.Itē illud idē pōt defendi ex vi pactorū cū princeps pro miſerit diſobrigare dictū caſtrū ab omni pſona tenetˀ ergo diſbrigare aut dare rē eiuſdē bonitatis ⁊ quātitatis.Et dicit Bal.in.c.fi.de no ua forma fide.ꝙ feudatariꝰ pōt agere ꝯ dñm ad intereſſe dupliciter vel vt ſoluatˀ in pecunia vel vt det ei alud feudum.ar.illius tex.i.c.j. de iueſti.de re.ali.fac.Et idē dicēdū i caſu nr̄o. Et de ignorātia dicti comitis reſpectu dicte obligationis eſt p̄ſumendū:qꝛ in facto alieno p̄ſumitˀ ignorātia.de reg.iur.li.vj.⁊.l.regula.ff.d iur.⁊ fac.igno.aut di ctus comes fuit ſciēs:⁊ tūc ſpecialiter ſibi ꝓuiderit in caſu euictionis ſeu impugnatiōis vt patet in cōceſſione feudi pōt agere ꝯ dñm prin cipē.vt in caſu precedēti vi dicit tex.prealle.i.d.c.j.cōcordat.l.ſi fundū
3 ſciens.C.de euic.vbi patet†ꝙ ſi ſciens fundū alienū vel obligatū illū emit:⁊ de euictione ſibi ꝓſpexit pōt ſcientia nō obſtante de euictione agere.nā ⁊ rem alienā in ſui preiudiciū pōt quis vēdere:vt.l.rē alie nā.ff.de ꝯhen.emp.¶ Scđo principaliter ad idē allego text.in.c.fin. de noua forma fide.eadē collatione vbi dr ꝙ inueſtitura facta dʒ oi modo dñs cogi inueſtitū in vacuā paſſeſſionē mittere: ꝙ ſi deficiat te netˀ ei oēm vtilitatē p̄ſtare.Et pondero illud verbū in vacuā.dʒ ergo eam ſine omni obligatiōe ⁊ ſeruitute tradere:vt no.per Bar.in.l.j.ff. de acti.emp.¶ Tertio ꝓbo per.c.j.per quos fiat inueſti.in prin.eadē colla.⁊ qđ ibi no.Bal.¶ Quarto ad hoc facit quia dictū caſtrū fuit conceſſum in feudū nobile ⁊ gentile nihil ſibi dictꝰ princeps reſeruā do vnde videtˀ cōceſſiſſe ſine omni onere obligationis:⁊ ſolū tenetur comes ad ea que ſunt debita ex cōmunibus legibus ⁊ cōſuetudinibꝰ feudorū.c.j.in fi.qd ſit inueſti.⁊.c.j.de noua forma fide. col.x.⁊ plene de hac materia ꝑ Io.an.in addi.Spec.i ti.de preſcrip.ſuper rubrica vbi proſequitur de feudo nobili gentili ⁊ frāco.¶ Quinto ⁊ vltimo faciunt cauſe ob quas feudū fuit cōceſſum.ſ.magnifica geſta clariſſi maqꝫ ac perpetuo memoranda merita dicti comitis ⁊c.vt pleniꝰ pa tuit.s.in caſus recitatione.faciunt enim ipſa vt conceſſio largiſſimā recipiat iterpretationē i fauorē dicti comitis feudatarij.hinc ſingula riter dixit Bal.poſt Iac.de ra.in.c.j.ſi vaſal.feu.priue.cui.defe.col. x.ꝙ feudū coceſſum ꝓpter magnitudinē meritorū:puta quia a mor te dantē liberauit vel ab hoſtibus latrūculiſve eripuit vel quid ſimi le nulla ex cauſa vel ingratitudine eſt amiſſibile.videtur em̄ merces la boris eximij ⁊ nō liberalis cōceſſio.Ad hoc tex.nota.in.l.ſi pater.⁊.l. aquilius regulus.ff.de dona.Magnitudo enim meritorum cū deme ritis eſt cōpenſanda facit qđ in ſimili no.Bar.in.l.ſi ita ſtipulatꝰ.§.ſi tibi nupſero.⁊.l.ſi diuortio.ff.de verb.obli.⁊.l.j.C.de dona.ante nup. Concludo ergo ex predictis dictuʒ comitem habere regreſſum cōtra dictum principem vt dictū caſtrum ab omni obligatione liberet vel vt det ſibi aliud feudū eiuſdem bonitatis ⁊ quātitatis.Non obſtant cōtraria ſupra formata.ꝓcedunt em̄ oneribꝰ quaſi naturalibus vt in tributo imperatori ratione poſſeſſionis debito.illud em̄ ſemper ſequi tur poſſeſſorē.⁊ in dubio videtur actum vt poſſeſſor ſoluat.⁊ idē vi demus in eccleſiaſticis.xvj.q.j.ſi quis laicus.l.d.c.paſtoralis.ſecꝰ au tem in onere accidentali.d.l.j.de act.emp.⁊ quicqd ſit in alijs in feu di conceſſione hoc clariſſimū eſt qđ ſi rēs ſimpliciter in feudū cōceſſa reperitur aliena vel obligata poteſt agi contra concedentem modo predicto. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In cauſa ⁊ queſtione que verti tur ſeu dudū vētilata eſt iter paulū minorē cū autoritate ſui timoris ex vna pte:⁊ quēdā ſanctum Aretinū ex alia duo principaliter ſunt examinanda.¶ Primū nunquid minori pretēdenti leſionem ex lau do ſecuto vigore cōpromiſſi facti ex precepto iudicis prout ex ſtatu to aretino cauetˀ ꝑ reſtitutionis beneficiū ſubueniri poſſit leſione pre dicta aliter nō ꝓbata.¶ Scđʒ an doctores de leſiōe enormi poſſint hāc reſtitutionē petere vel aliter d iniqtate laudi opponere maxime cum allegetˀ leſio euidēs que incōtinēti probari pōt.Et eo quia fuit actum hypothecaria contra ipſum pupillū.⁊ diſcuſſione contra pn cipalē qui ſoluēdo erat aliter nō facta:qꝛ licet exceptio fuiſſet oppoſi ta arbiter ſeu arbitratores tulerūt ſententiā ſuper actiōe hypotheca ria ꝯ ipſum pupillum iudicādo quedā bona poſſeſſa per illū pupillū eſſe detinenda loco pignoris hypothece donec per ipſum pupillum eſſet ſatiſfactum de quātitate centum florenorum qui petebantur.et predicta poſſunt incontinenti probari.

¶ Conſilium.xxxj.

1 Minori leſo inter quadriēnium competit beneficium reſtitutio nis aduerſus leſionem.

Chriſti eiuſqꝫ pijſſime mr̄is preſidio humiliter inuocato.¶ Circa primū videtˀ ꝙ di ctus minor poſſit petere reſtitutionē aliter extrinſecꝰ leſio ne nō ꝓbata:qꝛ eoipſo ꝙ minor compromittit videtˀ leſus vt eſt text. no.in.l.ſi minor viginti quinqꝫ annis.§.minores.ff.d minori.ratio eſt vt ibi no:gl.⁊ Bar.qꝛ a ſnīa arbitri nō poteſt appellari.l.j.C.d arb. ⁊ ſi cōpromiſſum ꝑdit beneficiū appellādi merito leſus reſtituitur.et hoc vr̄ ꝓcedere etiā in cōpromiſſo facto tanq̄ in arbitratores habito reſpectu ad ſtatutū ciuitatis Aretine qđ ꝓhibet d nullitate ⁊ iniqui tate dici ꝯ ſnīam.ſeu laudū arbitroꝝ ⁊ arbitratoꝝ:⁊ ſic vigore ſtatu ti eadē eſt ratio in vtroqꝫ.ſecus aūt eſſet in arbitratoribus inſpecto iure cōmuni vt not.Bar.in.d.l.ſi minor.¶ Sed hoc nō obſtāte aliud puto dicendū in caſu noſtro.ꝓcedit enim contrariū qñ minor ſponte cōpromiſit quo caſu p̄ſumitur leſio ratione predicta.Sed in caſu no ſtro fuit factū cōpromiſſum ex mādato iudicis cui in fauorē minoris ne per iudicioꝝ anfractus exagitetur:⁊ in fauoreʒ reipublice ne lites ſint immortales fuit data ptās a ſtatuto ciuitatis.ꝙ aūt ſtatutū va leat facit qđ no.Bar.in ꝓemio.C.⁊ glo.in.l.neqꝫ pignus.§.priuato rum.ff.de reg.iur.facit ad primū dictū optime qđ no.idem Bar.in.l. ſi dictuʒ.§.ſi compromiſero.ff.de edil.edic.vbi dicit ꝙ ſi quis cogatur ad cōpromiſſum vigore ſtatuti hʒ nihilominus regreſſuʒ de euictiōe contra autorē ſuum ac ſi i iudicio fuiſſet cōuictꝰ.Preterea illud ſtatu tum eſſet potius dānoſum q̄ vtile ⁊ ſeruiret de vento ſi minor poſſet dicere ſe leſum ex eo ſolo ꝙ cōpromiſit:lex autē debet eſſe impoſita re bus non verbis.vt in.c.cōmiſſa.d electio.lib.vj.⁊.l.ij.in fi C.cōmunia de leg.facit ad p̄dicta.c.ab arbitris.⁊ quod ibi no.de offi.deleg.li.vj. ¶ Quare veniendo ad ſcđm dubiū breuiter concludendo dico ꝙ ex duplici capite pōt dicto minori aduerſus dictā leſionē ſuccurri ſtatu
1 to ciuitatis nō obſtāte.†Primo per ſpeciale reſtitutionis beneficiuʒ. nam minori leſo competit intra quadriennium reſtitutiōis beneficiū aduerſus leſioneʒ nō modicā.vt.ff.de mino.per totū.l.fin.C.de tēpo. in integ.reſti.nam aduerſus cōtractus ⁊ ſententias iudiciū ſuccurritˀ minori ⁊ eccleſie.vt in.c.j.⁊.ij.de in integ.reſt.lib.vj.⁊.l.in cauſe.cū.l.ſe quēti.⁊.l.quod ſi minor.ff.de mino.fortiꝰ debet eis ſuccurri aduerſus laudum arbitrorum cum ſit quidam cōtractus vel quaſi vt in auſ.ſi vero cōtigerit.C.de iud.⁊ in corpore vt diffe.iudi.Imo longe fortiꝰ hoc caſu debet ſuccurri cum ledatˀ ab alio.ſ.arbitratore iuxta no.per Bar.in.l.ſocietatē.§.arbitratoruʒ.ff.pro ſocio.⁊ hoc eſt clariſſimū in ſpecto iure cōmuni.Nec obſtat ſi dicatˀ minoreʒ hoc caſu nō multum ledi cum habeat regreſſum cōtra autorem ſuuʒ qui preſupponitˀ eſſe ſoluendo:⁊ ꝓ modicā leſione reſtitutio denegatur.l.ſcio.ff.de in inte. reſti.⁊ in.c.penul.de re.eccl.nō alie. Dico enim ꝙ imo grauiter leditˀ cū oportebit eū ſe anfractibus iudiciorū inuoluere.vnde tex. notabi lis dicit ꝙ minoribus ſubuenit non ſolum cū de bonis eoꝝ aliqd mi nuitur:ſed etiā cum interſit ipſorū litibus ſumptibꝰ non vexari vt in l.minoribus vigintiquinqꝫ annis.ff.de mino.Et ſi hoc de quo queri tur eſſet modici p̄iudicij nō emanaſſet cum tanta ſolēnitate auſ.hoc ſi debitor.C.de pigno.corrigendo ius antiquū.Itē lōge meliꝰ eſt pi gnori ⁊ rei incūbere q̄ aduerſus perſonā agere dicit tex. in.§.furti au tem.inſti.de obli.que ex deli.naſ.Uidendū eſt ergo nunquid cenſura municipalis ſtatuti huic cōcluſiōi cōtradicat.⁊ ꝓfecto arbitror ꝙ nō ſolum enim ſtatutum qđ ad ꝓpoſitū dicit ꝙ ab hmōi laudis ſeu arbi tramentis latis in cauſa minoꝝ nō poſſit appellari vel reclamari nec de iniquitate vel nullitate opponi pari forma q̄ obſeruatur ⁊ diſpo ſita eſt de compromiſſis ⁊ laudis q̄ ſiunt ⁊ feruntur in curia dñi capi tanei dicte ciuitatis.Statutum auteʒ curie domini capitanei eſt tale. Contra lauda vel arbitramēta nō poſſit appellari vel dicere ſe graua tum vel de nullitate opponere pena vigintiquinqꝫ librarū ꝓ quolibet qui cōtrafeciſſet:vnde pōderāda ſunt diligenter verba dictoꝝ ſtatu toꝝ que ſolū videntˀ excludere querelantē a beneficio generali iuris cōmunis vt nō poſſit d iniquitate dici ⁊c.⁊ ſic excludit minorē quate nus veniret iure minoris nō aūt cū venit iure minoris petendo reſti tutionem in integrū aduerſus leſionem.cum enim duo remedia hoc caſu dixi cōpetere minori ſublato generaliter vnum ꝑ ſtatutuʒ rema nere reliquum.arg.optimum ex his que no.gl.in.c.penul. de emp.et ven.que dicit ꝙ ſi minoris iurauit non venire cōtra contractū intelli gitˀ excluſus ſolum beneficio etatis.vnde ſi fuit deceptus vltra dimi dium iuſti pretij poterit venire iure cōmuni a quo nō videtˀ excluſus

per illa verba generalia.Et idē bar.ꝛ alij in.l.ij.C.de reſcin.vēdi.Et
hec interpꝛetatio benigna eſt maxime faciēda in caſu noſtro duplici
conſideratiōe.Pꝛima qꝛ cū illud ſtatutū ſit ꝯ ius cōe ꝛ odioſum dꝫ
ſtrictiſſime interpꝛetari vt minꝰ ꝙ̄ fieri poſſit ledat ius cōe.vt eſt tex.
notabilis.in.c.cū dilectus.de conſue.ꝛ.l.ij.C.de noxa. Secūda qꝛ cū
illud ſtatutū loquēs de minoribꝰ emanauerit pꝛincipaliter in fauorē
maiorū debet multū reſtringi quatenus retorquet̄ in eorū leſionē ne
qđ ſtatutū fuit in eorū fauorē retorqueat̄ in odiū.vt i.l.qđ fauore.C.
de legi.ꝛ ī regula qđ ob gratiā.de regu.iu.lib.vj.Et pꝛedicta ītelligo
ꝓbata per minorē leſione nō modica vt pꝛedixi. ¶ Scđo pꝛincipali
ter pōt dictus minor iudicio meo venire iure cōi petēdo dictū laudū
reduci ad arbitrium boni viri ſicut poſſet q̄libet maior dicto ſtatuto
nō obſtāte.qꝛ cū ſtatutū generaliter loquat̄ in materia odioſa et re-
ſtringibili nō debet extēdi ad caſum cū allege t̄ enormis leſio euidēs
q̄ incōtinēti ꝓbari pōt,nō em̄ eſt veroſimile ꝙ ſtatutū voluerit fouere
iniq̄tatē euidētē.cū lex in dubio debeat pꝛeſumi iuſta ꝛ rationabi-
lis.iiij.diſt.erit aūt lex.ꝛ interpꝛetandū eſt ꝙ ſtatuentes intellexerint
ꝓut ſtatuiſſent ſi ſpālit er caſus euidētis iniquitatis fuiſſet corā eis ꝓ
poſitꝰ vt dicit gl.in.l.tale pactū.ff.de pac.Et ꝙ ſtatuētes nō intelle
xerūt ī caſu euidētis iniq̄tatis maxime ꝯ minorē apte colligit̄ ex ver
bis ſtatuti dū dicit ne lites fiāt īmortales,q̄ rō ceſſat cū euidēs ē leſio
ꝛ incōtinēti ꝓbari pōt.ad hoc allego gl.notabilē in.c.ſuſcitata.de in
inte.reſti.ī ꝟbo effectū ſnīe.q̄ notāter ſentit ꝙ vbi aduerſus ſniam tolli
tur exceptio legitima dꝫ intelligi niſi illa exceptio īcōtinēti ꝓbetur.ꝓ
hoc optime facit.c.lr̄as.de reſti.ſpo.vbi admittit̄ exceptio q̄ intra bre
uē dilationē ꝓbari pōt.q̄ alias ꝑ cōes regulas iuris eſt ſublata: ad
idē glo.notabilis.in.l.j.§.ſiue autē.ff.de tabu.exhiben.ꝛ ꝙ not.Old.
ꝯſi.xlv.ꝙ incipit.Cū litera executoꝛia.Ubi idē notāter dixit.diſpoſi
tio em̄ tollēs generaliter exceptionē dꝫ ſtricte intelligi vt ī.c.ex parte.
el.j.de offi.de.ꝛ notāter dixit Bar.ī.l.j.ff.qđ vi aut clā.ꝙ vbi ſtatutū
remouet generaliter oēm exceptionē pōt iplorari iudicis officiū.arg.
in.l.plane.ff.de peti.here. Ad p̄dicta optime facit.l.iij.§.ibidē.ff.ad
exhi.ꝛ ꝙ no.gl.in.c.j.ꝛ.c.literas.de reſti.ſpo.vbi patet ꝙ exceptio ge
neraliter denegata admittitur ſi incōtinēti offert̄ ꝓbatio ꝛ maxime
hoc dicēdū eſt in caſu noſtro in quo ſtatutū eſt contra ius.ꝛ ledit ius
partis tollēdo oē remediū competēs leſo.ar.in.d.l.ij.C.de noxa.ꝛ.c.
cum dilectus.de conſue. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.xxxij.

1 ☞ Solennitas ōis iuris ciuilis ceſſat in relictis ad pias cauſas.
2 Miles poteſt filio puberi per verba directa ſubſtituere.
3 Voluntas captatoꝛia in legatis ad pias cauſas valet.
4 Hoſpitalia ꝛ quelibet alia loca in quibꝰ exercētur opera charitatis
dicuntur pia loca.
5 Falcidia continet in ſe trebellianicam.

Chriſti nomine inuocato. circa duo
dubia p̄ſcripta aliq̄ dūtaxat addā a ſupraſcriptis docto-
ribꝰ omiſſa.Et pꝛio circa pꝛimū ꝙ dicta ſubſtitutio facta
de cōſortio ſeu fraternitate valeat vt fideicommiſſaria.allego expꝛeſſe
Bar.hoc in eiſdē ſeu oīno ſimilibꝰ terminis tenētē.ſ.ī repetiōe.l.cētu
rio.ff.de vul.ꝛ pup.in.xvj.col.ꝟ.quero p̄ncipaliter quarto.vbi firmat
cōcluſionē ꝙ qn̄ ſubſtitutio fit ꝑ ꝟba directa ꝛ ꝑ verba cōia verbum
directū ſtat in ſua ſignificatiōe.ꝛ verbū cōe trahit̄ ad fideicōmiſſū ꝛ
ſi aliq̄d operet̄ adiectio ꝟbi cōis ꝛ tūc dicit eſſe in electiōe ſubſtituti
amplecti ꝟba directa vel cōia ſeu obliqua vcꝫ vel capere hereditatē
ex directa ſubſtitutiōe vel fideicōmiſſaria allegat.l.teſtō.ff.de manu
miſ.teſt.l.recuſare.§.titiꝰ.ff.ad treb.ponit exēplū ſi teſtator his ꝟbis
vſus eſt vcꝫ:ſi filiꝰ meꝰ deceſſerit ſine liberis talē ſubſtituo.ꝛ eū ſibi he
redē facio vel bona mea ad talē ꝑueniāt.ī his em̄ heredē īſtituo.Idē
dicit ſi teſtator dixit:ſi filiꝰ meꝰ deceſſerit ſine liberis Titiū inſtituo
ꝛ ſubſtituo.nā cū verbū inſtituo ſit directū.vt.l.j.in pꝛin.de vul.ꝛ pu-
pi.verbū ꝟo ſubſtituo ſit cōe valebit ſubſtitutio vtroq; iure.ad hoc fa
cit.l.pen.ff.de vē.inſpi.Idē dicit ſi teſtator vtat̄ verbo cōi ꝛ ꝟbo obli
quo dicēdo ſic.ſi filiꝰ meꝰ deceſſerit ſine filijs volo bona mea ꝑuenire
ad titiū iure ſubſtōis ꝛ fideicōmi.nā ſubſtitutio eſt verbū cōe fideicō
miſſum eſt obliquū;ideo debet intelligi vt vtraq; valeat: ꝛ ſit in ele-
ctione ſubſtituti vt ꝓbat tex.in.d.l.recuſare.§.titiꝰ.ita p̄ctualiter cō
tingit in caſu p̄ſenti.nā in teſtamēto inter cetera dr̄ ꝙ teſtator dictū
conſociū ſeu fraternitatē vniuerſalē heredē ſubſtituit atq; facit.ꝛ oīa
eiꝰ bona legauit ꝛ legat ꝛc.nā verbū heredē eſt directū verbū ſubſti-
tuit eſt verbū cōe.vt no.ī.d.l.cēturio.ꝛ in.c.j.de teſta.li.vj.ꝛ.ī.c.raynu
tiꝰ.e.tit.ergo dꝫ dicta ſubſtitutio obliquari rōne verbi cōis vt plene
no.in iuribus pꝛeallegatis.Et videt̄ magis indubitatū in caſu nr̄o
cum teſtator adducit illa verba.ꝛ oīa eius bona legauit ꝛ legat,que
clariſſime denotāt fideicommiſſum.ꝛ ꝯtrium dicendo illa verba nihil
operarent̄.qđ nō eſt dicendum:quia verba debent aliquid operari
in.c.ſi papa.de pꝛiuil.li.vj.ꝛ.l.ſi qn̄.C.de inoffi.teſta.maxime vbi diſ-
poſitio aliter ſalua eſſe non poteſt.quo caſu verba etiā ſunt īpꝛopꝛian
da vt eſt tex.no.in.c.ſi ſententia.de ſentē.excō.li.vj.facit.l.ſi ſtipulatus
fuero ꝑ te.ff.de ver.obl.ī.l.ſtipulatio iſta.§.ſed ſi ſeruꝰ.ꝛ.§.poſſidere.
eo.ti.ꝛ Bal.in.c.j.de capitaneo q̄ curiā vēdi.col.x.ꝛ ꝑ Archi.xiij.q.
j.c.ī.Idē etiā voluit idē teſtator in alio loco teſtamēti vbi dixit ꝙ in
quolibet caſuum p̄dictorū ꝛc.tunc eius hereditas ꝛ bona deuenirēt
ad cōſortiū pꝛedictū.vnde pondero verbū bona ꝛ verbū deuenirēt q̄
ſunt cōia.ideo debēt trahi ad fideicōmiſſum vt ſubſtitutio valeat.in
d.c.raynutiꝰ.ꝛ.c.ſi pater.de teſta.li.vj.vñ pꝛeſuppoſito ſine veritatis
p̄iudicio ꝙ nō valeat ſubſtituto facta puberi per verba directa iuxta
vnū intellectū qui dat̄ ad.l.verbis ciuilibus.ꝛ ad.l.in pupillari.ff.de
vulga.ꝛ pup.illud tn̄ procedit qn̄ ſoluꝫ per verba directa fit ſubſtitu
tio.ſecꝰ vbi per verba directa cōia vel per verba cōia ꝛ obliqua vt cō-
tingit in caſu noſtro.nā res dꝫ interpꝛetari potiꝰ vt valeat ꝙ̄ vt ꝑeat
in.c.abbate ſane.de re iud.li.vj.ꝛ in.l.quoties.ff.de verb.obl.maxime
in teſtamētis in quibꝰ dꝫ fieri larga interpꝛetatio vt in.c.cū dilecti.de
dona.ꝛ in.l.in teſtamētis.ff.de reg.iur.ꝛ pꝛeſertim fauore pie cauſe vt
eſt in caſu noſtro.vt.l.ſunt ꝑſone.ff.de relig.ꝛ ſump.fu.ꝛ ī aut̄.de eccl.
ti.in.§.ſi quis aūt vnū ſanctorū.ꝛ ī.c.cū tibi.de teſta. ¶ Scđo pꝛinci-
1 paliter moueor alia ratiōe nō minꝰ cōcludente.† In relictis em̄ ad
pias cauſas ceſſat oīs ſolēnitas iuris ciuilis ꝛ ſpectatur mera volun
tas ſm̄ ius gentiū vt in.c.relatū.de teſta.ꝫ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.
eccle.Quinimo voluit Bar.in.d.l.itidē eſſe de iure ciuili ꝑ dictā.l.j.
ꝛ voluit ꝙ ſicut miles habet liberū arbitrium in teſtando:ita ꝛ diſpo
2 nens ad pias cauſas. Illud aūt certum eſt † militē poſſe filio puberi
per verba directa ſubſtituere.vt.in.d.l.cēturio.ergo ꝛ a pagano pōt
talis ſubſtitutio directe fieri ad pias cauſas ꝓ hoc qꝛ negari nō pōt
qn̄ iſta ꝓhibitio ſubſtitutionis directe poſt pubertatē ſit de iure ciui
li ꝛ nō de iure gentiū.nā ſi eſſet de iure gentium non poſſet remitti in
milite.qꝛ ea q̄ ſunt de iure gentiū nō tollunt̄ per p̄ncipē vt ī cle.paſto-
ralis.de re iudi.ꝑ.Inno.in.c.que in eccl̄iarū.de cōſti.ꝛ Bar.ī.l.ſi.C.ſi
cōtra ius vel vti.publi.ergo talis ꝓhibitio cū ſit de iure ciuili non hꝫ
locū in legatis ad pias cauſas. Videmꝰ inſuper ꝙ omnes regule iu-
ris ciuilis in vltima volūtate tradita fere ceſſant ī legatis ad pias cau
ſas vt plene legit̄ ꝛ notat̄ in.c.cū tibi.ꝛ.c.relatum.de teſta.per Bar.
ꝛ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.pꝛeal.hinc eſt ꝙ ſm̄ cōem opi.docto
3 rū valet † in iſtis legatis ad pias cauſas volūtas captatoꝛia. Itē po-
teſt quis pꝛo parte decedere teſtatus:ꝛ pꝛo parte inteſtatꝰ ſicut miles
nec vitiantur legata ſi ex teſtamēto nō adeatur hereditas.ꝛ idē in ſi-
milibꝰ queſtionibus vt pleniſſime no.per doctores vtriuſq; iuris in lo
cis p̄allegatis.Subſtitutio vero facta de dicto cōſortio ſeu fraternita
te dr̄ ad pias cauſas. ꝛ lꝫ ad hoc aliq̄ allegēt gl.ī.c.ſi q̄ clericoꝝ.xj.q.
j.ꝛ Archi.in.c.ſi qs.xlij.di.tn̄ gl.ꝛ Archi.hoc nō dicūt.ſꝫ ſolū aſſerūt
ꝙ tales cōfraternitates ſeu cōſortia nō ſunt repꝛobata.Sed ego alle
go Specu.in tit.de inſtru.edi.in.§.nūc vero aliqua.ver.ſcias ꝙ inter
4 relicta ad pias cauſas.vbi cōcluditur † ꝙ hoſpitalia ꝛ q̄libet alia lo-
ca in q̄bꝰ exercētur opa charitatis dicunt̄ loca pia.allego ad hoc bo
nū tex.ꝛ qđ no.ibi Bar.in.l.omnia pꝛiuilegia.C.de epiſco.ꝛ cleri.ꝛ ex
pꝛeſſius idē Bar.ī.l.j.ꝛ ſi.ff.de colle.illic.facit tex.in.c.requiſiſti.de te
ſta.Et ex his infero ad ſcđm dubium nunquid ex pꝛedicta heredita-
te ſit detrahenda trebellianica.ꝛ dico ꝙ nō ex duplici capite.nā ſi cō
ſortiū vult adire hereditatē iure directo qđ pōt ex pꝛiuilegio ſpecia-
li ꝛc.§.dixi.ꝛ qꝛ teſtator ſubſtituit etiam directe nō debet detrahi tre-
bellianica.ꝙ nō capit a manibus heredis:ſꝫ immediate ab ipſo teſta
tore:ꝛ ſic ſicut dicimus in milite.vt.d.l.cēturio. Si aūt vult petere di
cta bona ex fideicōmiſſo qđ pōt per ſupꝛadicta.tūc iure ſpeciali nō de
bet detrahi trebellianica ꝑ aut̄.ſimiliter.C.ad le.fal.lꝫ gl.teneat oppo
ſitū in.d.c.ſi pr̄.de teſt.li.vj.q̄ voluit reſtringere illā aut̄.ad falcidiā q̄
detrahit̄ ex ſingulis legatis nō aūt voluit extendere ad trebellianicā
q̄ detrahit̄ ex toto corpe hereditatis.tn̄ cōis opi.modernoꝝ vtriuſq;
iuris eſt in oppoſitū.ꝛ eā tenet Bar.in.l.marcellus.ad treb.ꝛ Bal.ī
l.id qđ pauperibꝰ.C.de epiſ.ꝛ cle.Cy.in aut̄.ſꝫ cū teſtator.C.ad legē
fal.Et vidi ſuper hoc cōſilia ſolēnium doctorum.ꝛ motiuū p̄ncipale
5 huius opinionis eſt † qꝛ falcidia continet in ſe trebellianicā.nam tre
bellianica largo modo dr̄ falcidia.ꝛ videt̄ de hoc tex.in aut̄.de eccle.
ti.§.cum autē.in.l.ſi quis ad declinandā.C.de epi.ꝛ cle.vbi fit mētio
de legato particulari ꝛ hereditate reſtituēda.o tn̄ ꝓhibet̄ ibi oīs fal-
cidia in relictis ad pias cauſas.itē hodie ſūt coequata legata ꝛ fidei-
commiſſa vt in.l.ij.C.cōia de lega.vnde ſicut falcidia in legatis ita
debet ceſſare in fideicōmiſſis.nō obſtat p̄dictis.c.ſi pater.qꝛ ſolū pꝛo
bat a cōtrario ſenſu.ſed tale argu.ceſſat vbi reperitur contrariū in
iure.vt in.c.a nobis.j.ꝛ.ij.de ſen.excō.Itē ibi pꝛocederet arg.a cōtra-
rio ſenſu reſpectu legitime non autē reſpectu trebellianice.non obſt.
motiuum glo.in.d.c.ſi pater.ꝙ fruſtra eſſet heres ſi non detrahit tre-
bellianicā:imo nō fruſtra.qꝛ habebit meritum a deo exercendi ipſum
actum taꝫ reſpectu defuncti quā reſpectu pauperum quibus fienda
eſt reſtitutio ſeu diſpenſatio.facit ꝙ in ſimili no.Bal.in aut̄.pꝛealleg.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxxiij.

1 ☞ Clerici poſſunt compꝛomittere in laicos de rebus t̄palibus pꝛeſer
tim ad patrimonium eorū ſpectantibus.
Et ſniam latam a iudice non ſuo poſſunt appꝛobare.2.

Statuta

3 Statuta laicorum ſpecifice nõ diſponentia de clericis nec in libertatẽ eccleſiaſticam dũmodo alias ſint honeſta debent ſeruar i inter clericos etiam in foro eccleſiaſtico.
4 Clericus ſi litigat laico ſequẽdo forũ rei, ſubmittit ſe tacite omnibꝫ ſtatutis laicorum concernentibus iudicij ordinem.
5 Arbitri poſſunt appellari iudices largo ſumpto vocabulo.
6 Iuriſditio poteſt tacite prorogari.
7 Mulcta impoſita per iudicem ratione cõtumacie ſi tempore ſñie nõ conſtat iudici de illius contumacia non valet.
8 Sententia lata ꝯtra plures collegas ſimpliciter inducit obligationẽ pro parte ita ꝙ quilibet videtur condemnatus in dimidia.
9 Captura facta per iudicem ſecularem cõtra clericũ coniugatũ non incedentem in habitu ⁊ tonſura valet.

PReſidio altiſſimi ex corde poſtulato. Qꝛ qnqꝫ dubia veniũt principaliter examinãda attingã iuxta ordinẽ cõſultationis qꝺlibet dubiũ ꝑ ſe. Et primo circa primũ quo querit in effectu. an cõpromiſſum in quatuor mercatores laicos i curia officialiũ mercãtie ꝑ duos germanos ex vna parte Iacobũ.ſ. ⁊ Philippũ qui gerebãt ſe ꝓ mercatoribꝫ teneat cũ alter eorũ.ſ. Iacobꝫ allegat ſe nunc clericũ in minoribus. reliquus vero.ſ. Philippꝫ reperiat clericus cõiugatꝫ. Et ꝓſuppoſito ꝙ cõpromiſſuꝫ valuerit. querit an potuerit dictꝫ Iacobꝫ ꝑ procuratorem ſe ſubmittere deciſim ordinationi illiꝫ cauſe ſtatutis ⁊ cõſuetudinibꝫ ⁊ ſtylo mercãtie. ⁊ ſic in effectu poſſunt dici duo dubia ꝯcluſiue rẽ ipſam attingẽdo. dico cõpromiſſum valuiſſe etiã ſi ambo fuiſ-
1 ſent clerici in ſacris. Qꝛ in laicos bñ põt ꝑ clericos cõpromitti de rebꝫ tpalibꝫ ꝓſertiꝫ ad patrimoniũ eoꝝ ſpectãtibꝫ vt ꝓbat i.c. expoſita. ⁊ c. dilecti. de arbi. ⁊ a cõtrario ſenſu in.c. cõtingit. ⁊ no. in.c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. in gl.j. ꝓpe fi. q̃ dicit ꝙ lꝫ clericꝫ nõ poſſit in iudiceꝫ laicum cõſentire vt ibi in arbitrium tñ ſine conſenſu epi bene conſentit. Et diuerſitatis ratio bene põt eſſe: qꝛ iudex hꝫ iuriſditionẽ: vnde per prorogationẽ ſubijceretur iuriſditioni iudicis ſecularis: qꝛ per prorogationẽ extendit iuriſditio in prorogationẽ. ⁊ iudicat iudex iure ſuo ⁊ iuriſditione ꝓſcriptiua: vt.l.j. ⁊.ij.ff. de iudi. ꝙ circa clericũ fieri nõ põt. tum qꝛ laicꝫ nõ põt habere iuriſditionẽ in clericos rõne incapacitatis. xcvj. diſt. deniqꝫ. ⁊ c. ſi imperator. ⁊ c. cũ ad verũ. tum quia iuriſditio non põt prorogari ad aliã ſpeciẽ iuriſditionis. qꝛ tunc non eſſet prorogatio ſed noue iuriſditiõis datio. vt no. in.c.p. ⁊.g. de offi. deleg. ⁊ ꝑ Cy. in.l. teſtamẽta. C. de teſta. Arbiter aũt nõ hꝫ iuriſditionem ſed quãdã notionẽ ⁊ ſtatur dicto ſuo metu pene in cõpromiſſo appoſite.l. ait ꝓtor. ⁊.l. a diuo pio. in prin.ff. de iudi. ⁊ in.c. dilecti. ⁊ c. ꝑuenit. de arbi. ⁊.l. diem proferre.§. ſta ri.ff. eo. Et ꝓſertim hoc ꝓcedit qñ cõpromittitur in laicũ tanꝙ in arbitrũ ⁊ arbitratorẽ. nã talis eſt quidã amicabilis cõpoſitor inter ꝑtes vt in auc. ſi vero cõtigerit. C. de iudi. ⁊ in corpe vt diffe. iudi. no. Inn.i.c. quintauallis. de iureiur. Bar. in.l. ſocietatẽ.§. arbitrorũ.ff. ꝓ ſocio. Nec obſtat ꝙ cõpromiſſum fuerit factũ in curia officialiũ mercãtie. ⁊ ipſorum autoritas interuenerit. qꝛ ꝑ hoc nõ alterat natura cõpromiſſi. ⁊ potuit interuenire autoritas illorũ officialiũ ad cautelã ſaltẽ reſpectu illoꝝ q nõ erãt clerici. ⁊ abũdãs cautela nõ nocet.l. teſtamẽtũ. C. de teſta. ⁊ ꝓſertim hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo nullus illorũ erat in ſacris conſtitutꝫ. imo ambo gerebãt ſe pro laicis ⁊ mercatoribꝫ. argu.c. ex parte.ij. de priuile. ⁊ c. ſi. de vita ⁊ hone. cleri. Reſpectu ſcðe partis dubij dico potuiſſe dictũ Iacobũ per procuratorem ſuũ vel ſeipſum ſubijcere ſe ſtatutis ⁊ conſuetudinibus ⁊ ſtylo curie officialiũ mercantie coraꝫ ipſis mercatoribus dũmodo talia ſint que cõcernant ordinationem ⁊ deciſionem cauſe non aũt ledant priuilegiũ immunitatis perſone vel fori qꝛ illa ſunt cõceſſa toti collegio clericali non aũt ſingularibus ꝑſonis ideo in illis nõ valet renũtiatio vt in.d.c. ſi diligenti. ⁊ in.c. cõtingit. de ſen. excõi. ꝙ aũt cauſa ordinet vel decidat certo modo ⁊ ordine nõ violat priuilegiũ clericale. cũ ꝑtes cõueniũt vt certa ſñia per iudicem feratur. ⁊ iudex dꝫ in hoc ſequi cõuẽtionẽ partiũ.l. ſi cõuenerit.ff. de re iudi. ad nil eñ iſtud tẽdit niſi vt partes ad cõcordiã reuocet.l.j.§. inde
2 querit.ff. de no. ope. nũ. ad idẽ gl. no. in.c. ſignificaſti. de foro ꝯpe. † q̃ dicit clericos poſſe approbare ſñiam latã a iudice nõ ſuo. ⁊ habebat talis ſñia vim pacti: ꝓ hoc bonus text. i.l.ij. C. cõmunia vtriuſqꝫ iu. et qꝺ ibi not. ſicut eñ poſſunt ſe ſubmittere ſñie late ab alieno iudice vt habeat vim pacti: ita poſſũt ſe ſubmittere ſtatutis laicorũ quo ad deciſionẽ cauſe vi pacti non aũt vi ſtatutorũ. Et preſertim hoc procederet tenendo opi. Bar. in.l. cunctos populos. C. de ſum. tri. vbi tenuit
3 † ꝙ ſtatuta laicorũ ſpecifice non diſponentia de clericis nec in libertatẽ eccleſiaſticaꝫ dũmodo alias ſint honeſta debẽt ſeruari inter clericos etiã in foro eccleſiaſtico. argu. conſtitutus. de in integ. reſti. ⁊ in.c. iij. de eo qui mit. in poſ.c. cũ cã. de re iudi. lꝫ nõ credã illud dictũ ſimpliciter verũ per.c. eccleſia ſancte marie. iũcta poſitione caſus quem fecit gl. in.c. eccleſia. vt lit. pen. ſed tñ facit illud dictũ optime in ar. deciſionis noſtre vt ſaltẽ vi pacti debeãt talia ſtatuta ſeruari in cauſis cleri-
4 coꝝ. Preterea video † ꝙ eo ipſo ꝙ clericus litigat corã laico ſequẽdo eorũ ius ſubmittit ſe tacite. oĩbus ſtatutis laicoꝝ cõcernẽtibꝫ iudicij ordinationẽ vt no. gl. in.c. qꝺ clericis. de foro cõpe. ⁊ Io. cal. in quadã diſputatiõe ſua q̃ incipit. Statutis ⁊c. ⁊ Bar. in.d.l. cũctos populos. quinimo voluit Hoſti. in.c. qꝺ clericis. ꝙ ſi agat q̃ſtio hereditaria clerici vel alias tpalis dꝫ decidi in foro ſeculari ſm leges: ⁊ facit ꝙ ipſe no. in ſumma. in ti. de teſta. in.§. cõficiũtur. verſi. verũ. ⁊ ꝙ no. do. Anto. in.d.c. qꝺ clericꝫ. Et quicqd ſit de hac q̃ſtiõne quã pleniſſime examinaui in.d.c. qꝺ clericis. in lectura. illud tñ videt indubitatum vt clericus potuerit ex pacto ſe ſubijcere in ordinationem ⁊ deciſioneꝫ illius cauſe illius ſtatutis ⁊ cõſuetudinibus laicorũ cum nõ minuant ꝓuilegium clericale: ſed ſolum in hoc attẽditur fauor perſone mere qꝛ iſti erãt mercatores. ideo cã debet decidi etiã ceſſante pacto ſꝫ leges ⁊ cõſuetudines mercãtie. quia hoc videt tacite actũ vt not. Cal. in dicta diſputatiõe: ⁊ facit.l. qꝺ ſi nolit.§. qꝛ aſſidua.ff. de edil. edi. Et hec quo ad primũ dubiũ principale. Cõcludo ergo ꝙ valuit dictũ ꝯpromiſſum in laicos etiã quo ad clericos. ⁊ ꝙ potuerunt dare ꝑtãtem arbitris ſeu arbitratoribus ordinãdi ⁊ decidendi cãm ſm cõſuetudinẽ ⁊ ſtatuta mercãtie. Et circa clericum ꝯiugatum nullum eſt dubium: qꝛ in ciuilibus nõ gaudet priuilegio clericali. vt in.c. vno. de cleri. cõiug. lib. vj. Uenio ad ſcðm dubiũ quo queritur an virtute dicti cõpromiſſi facti ꝑ ipſas partes in arbitros ſit eis attributa illa autoritas ⁊ iuriſditio q̃ ꝑ ſtatuta dicte curie mercãtie eſt attributa iudici ipius curie: ita ꝙ tres arbitri ⁊ quatuor nõ potuerint ꝓcedere ſine quarto eo nõ reqſito ⁊ monito. licet fuerit eis data poteſtas vt oẽs quatuor vel tres ex eis poſſint ꝓcedere. Et facit dubiũ: qꝛ in cõpromiſſo fuit dictum vt iſti arbitri ſuccederent in locum ipſorũ officialiũ curie mercãtie quo ad omnia ibidẽ cõtẽta: agenda: audiẽda: videnda: cognoſcẽda: tractanda: ⁊ ꝓſequenda: examinanda: calculanda: ⁊ reuidẽda: ſiniẽda: decidẽda: ⁊ ſñianda: arbitrãda: laudãda: firmãda: ⁊ determinanda: ſm formã iuris ſtatutorum ⁊ conſuetudinem: ⁊ ſtyli ac vſus dicte curie mercantie ⁊c. Et in quodã ſtatuto dicte curie cauet qꝺ in deciſionibus queſtionũ a certa ſumma ſupra adſint preſentes ⁊ cõſentientes iudex ⁊ quatuor cõſules dicte curie reqſitis tñ aliis duobꝫ cõſulibꝫ dicte curie. Arbitror circa ꝓmã ꝑteꝫ dicẽdo ꝙ nulla iuriſditio dictis arbitris fuit collata. qꝛ cõſenſus priuatorũ nõ facit eos iudices q nulli preſunt iuriſditioni. vt.l. priuatorũ. C. de iuriſdi. om. iud. ⁊.c. ſignificaſti. de foro cõpe. ꝓſertim qꝛ hic fuit i eos ꝯpromiſſuꝫ tanꝙ in arbitros de quorũ natura eſt vt in eos nõ trãſferatur iuriſditio ſꝫ quedam notio. vt.ſ. dixi. Et lꝫ fuerit dictum vt ſuccederẽt in locum conſulum: hoc tñ debet intelligi reſpectu cognoſcẽdi ⁊ finiẽdi vt patet ex tenore cõpromiſſi. Iteꝫ qꝛ arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorũ.l.j.ff. de arbi. Merito potuit dici ꝙ ſuccederẽt in locũ illorũ conſulum
5 coraꝫ quibus primo fuerat illa q̃ſtio intentata. † Hinc eſt ꝙ largo ſumpto vocabulo arbitri poſſunt appellari iudices vt eſt tex. iũcta gl. ij.q.vj. a iudicibus. Ad ſcðam partẽ huius dubij. An tres tenebantur requirere quartũ abſentẽ ⁊ expectare cũ debito tpe. Uidetur primo ꝙ ſic. qꝛ cũ iſti fuerint deputati ad inſtar illorũ cõſulũ. ⁊ ſm ſtyluꝫ illius curie debeãt ꝓcedere. ⁊ de ſtylo ⁊ ſtatuto illius curie eſt ꝙ licet quatuor ex eis poſſẽt ꝓcedere. debẽt tñ prius requirere alios duos vt.ſ. dixi. ergo idẽ dicendũ in iſtis arbitris ꝙ lꝫ fuerit dictum in cõpromiſſo ꝙ oẽs vel tres ex eis poſſint ꝓcedere diffinire debuit tamẽ itelligi quarto prius reqſito ad inſtar cõſulum ex quo in eorũ locũ fuerint deputati. facit qꝺ in ſimili legit ⁊ no. maxime ꝑ Bal. in.l. omnia ꝓuilegia. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ ꝑ Inn. in.c. inter dilectos. de fide inſtr. nã ⁊ ſubrogatũ debet ſapere naturã eius in cuius locum ſubrogatũ eſt vt.c. eccleſia. vt lite pendẽte. ⁊ in.l. ſꝫ ſi rẽ ⁊ pretiũ.ff. de peti. here. Sed hoc non obſtãte contrariam partem arbitror veriorem. Et primo dico ꝙ de iure vbi poteſtas datur pluribus hoc expreſſo vt omnes aut aliq ex eis poſſint ꝓcedere cũ nõ tractaretur de ipſorũ commodo poſſunt aliqui ꝓcedere ſine reliquis etiã illis nõ reqſitis de hoc eſt tex. exꝓſſus ⁊ no. in.c. cũ plures. de offi. dele. li. vj. no. Bart. in.l. ſi vni. alias incipit põponius.ff. de re iudi. ⁊ i.l. heredes mei.§. peto. ad trebel. ⁊ ſic poterant mero iure inſpecto ꝓpter formã compromiſſi procedere tres ex eis quarto nõ requiſito. Nec obſtat ꝙ ꝯſules nõ ꝓcedũt duobꝫ nõ reqſitis. qꝛ dico ꝙ iſti arbitri per oĩa nõ ſucceſſerũt in locũ cõſulum ſed ſolum reſpectu audiendi tractãdi ⁊ finiendi queſtionẽ ſm ſtatuta et ſtyluꝫ curie mercãtie vt apte pꝫ ex forma cõpromiſſi dum dicitur ꝙ ad infra tractãda finienda ⁊c. ſuccedebant loco conſulũ ⁊ ſic reſpectu contentorũ in cõpromiſſo nõ reſpectu exercendi poteſtatem inſimul vel ſeparatiꝫ: qꝛ hoc nõ eſt de cõtentis in compromiſſo. Item ex alio colligitur ꝙ illa ſubrogatio in locum cõſulum nõ ſe extendit ad hunc caſuꝫ: qꝛ ꝯſules ſunt ſex ⁊ poſſunt ꝓcedere quatuor ex eis. iſti ꝟo arbitri erãt quatuor ⁊ poterãt ꝓcedere tres ex eis ⁊ ſic verba non poſſunt adaptari ad hũc caſuꝫ. vñ ex diuerſitate facti ⁊ nature colligit diuerſitas in iure. ar.l.l. idẽ codicilli. C. de codicil. facit.l. ſi ex plagijs.§. in cliuo.ff. ad legẽ aql. Preterea ꝓpter verba illa generalia non debemꝫ recedere a ꝓpria ſignificatiõe verborũ. ar. in.c. ſi. de verb. ſig. maxime quia ꝓuiſio generalis non debet extendi ad caſum ſpecialiter prouiſuꝫ. vt.l. ſanctio.ff. de penis. ⁊.l. doli clauſula.ff. de verbo. obl. illa ergo verba generalia vt procedãt ſicut cõſules ad cauſaꝫ tractãdã ⁊ finiẽdã nõ ſunt referenda ad ſpecialem ꝓuiſionẽ poteſtatis procedẽdi vt

quatuor vel tres eorū poſſint ꝓcedere vt itelligatˀ tertio abſente regſi
to qꝺ eſſet cōtra naturā verborū ⁊ iuris diſpoſitionem. Et hoc puto
veriſſimū quare concludo ꝙ tres ex illis potuerūt procedere quarto
abſente irrequiſito. Nec obſtat ſi dicatˀ ꝙ quartꝰ q̄n̄ꝗ interfuit ꝓceſ
ſui cōtra dictū.c.cum plures. vbi patet ex quo tres incipiūt procede
re non debet vlterius quartꝰ ſe impedire niſi alijs īpeditis ⁊c. qꝛ dico
ꝙ lꝫ nō potuerit ſe ingerere tn̄ ex quo partes nō ꝯdixerūt vr̄ tūc pro
6 illis vicibus recepiſſe poteſtatē a partibꝰ. nā † ⁊ iuriſditio pōt tacite
ꝓrogari vt ꝓbatur in.c.cū olim. de offi. deleg. not. Bart. in.l.j. in fi.ff.
de iudi. ⁊ Inno. in.c. ad petitionē. de accu. ¶ Sed preſuppoſito ſine
veritatis p̄iudicio ꝙ dictus quartus arbiter debuerit requiri queritˀ
an debeat credi ſcripture ſoli notarij in qua atteſtatˀ illum fuiſſe req
ſitum ⁊ debito tēpore expectatum licet in eiſdē actis nō appareat de
aliqua relatione facta ꝑ nuntiū vt fieri ſolet. Et primo videtˀ ꝙ non:
qꝛ certi debent eſſe alij quorū poteſtas ex alterꝰ volūtate vel impotē
tia cōſolidatur vt legitur ⁊ not. in.c. prudentiā. in prin. de offi. dele. ⁊
ꝑ Bar. in.l. ſi finita. §. iulianꝰ. ff. de dā. infe. ⁊.l. mulcta. ff. de cōdi. ⁊ de
7 mon. † vbi dicit nō valere mulctā impoſitā per iudicē rōne cōtumacie
ſi tp̄e ſnīe nō conſtabat iudici de illius cōtumacia qꝛ nuntius nondū
fecerat relationē. ¶ Sed cōtrariū puto verū qꝛ illa requiſitio potuit
fieri in preſentia notarij ⁊ ſic potuit notarius ſcribere illū fuiſſe regſi
tū: potuit etiā requiri ab alijs arbitris in preſentia notarij vt.d.c. pru
dentiā. ⁊.l.ij.C. quō ⁊ q̄n̄ iudex. creditˀ aūt verbis enūtiatiuis notarij
q̄n̄ enuntiatū potuit interuenire tp̄e confecti inſtrī vt no. Inno. in.c.
q̄m̄. de ꝓba. ⁊ Bar. in auť. ſi qs in aliquo documēto. C. de edē. ⁊ gl. i.l.
j.C. de fide inſtru. ⁊ iure haſte fiſ. lib. x. ⁊ hoc maxime procedit attēto
vt mihi in facto p̄ſupponitˀ ꝙ ab antiquo ⁊ vſqꝫ in hodiernū diē ſuꝑ
regſitiōe abſentis ſtatˀ ſolū ſcripture notarij actorū abſqꝫ eo ꝙ i actis
appareat de aliqua citatiōe facta ꝑ nūtiū. nā ꝯſuetudo eſt optima le
gū interpres.l. ſi de interp̄tatiōe. ff. de leg. ⁊.c. cū dilectꝰ. de cōſue. ⁊ cō
ſuetudo pōt facere inſtr̄m autenticū qꝺ al's nō eſt atenticū vt eſt tex.
no. in.c. cū dilectꝰ. de fide inſtr. facit.l. de qbꝰ. ff. de legi. Et hoc de ſcꝺo
principali dubio. ¶ Ad tertiū dubiū nunqd tenuerit ſnīa arbitrorū
lata partibus abſentibꝰ eis tn̄ prius monitis ⁊ citatis per dictos ar-
bitros vt venirent certa die ad audiēdam ſnīaꝫ. Et ꝑfecto licet inſpe
cto mero iure cōmuni cum nō fuerit eis data poteſtas ꝓnuntiādi in
abſentia partiū nō valet ſnīa eis abſentibꝰ lata lꝫ pena committatˀ.
vt eſt tex. notabilis in.l. diem ꝓferre. §. ſi quis litigatori. ff. de arbi. ⁊ in
l.ij.C. eo. ⁊ vtrobiqꝫ no. Bar. tn̄ cōſiderato ꝙ iſti arbitri debebāt ꝓce
dere ſm̄ ſtatuta: ⁊ ſtylum curie officialiū mercantie. vt.ſ. dictum eſt.
de ſtatuto ⁊ ſtylo dicte curie eſt vt feratur ſnīa partibus abſentibꝰ ci
tatis tn̄: ergo dicta ſnīa valuit: ⁊ maxime hoc procedit ſi dicti arbitri
erāt arbitratores ⁊ amicabiles cōpoſitores per id quod not.j.c. qu.n
tauallis. de iureiuran. ⁊.l. ſi qua arbitratu. ff. de verbo. obli. ⁊ maxime
ꝑ Bal. in.l. ſi qui ex conſenſu. C. de epi. audi. ¶ Uenio ad quartū du
bium nūquid decreta magnifici domini Lucani diſponentia ſuꝑ cō
promiſſis delegationibꝰ ⁊ inſtantijs dicte curie ſint tante potētie ꝙ
faciāt ꝙ dicta inſtantia non ſit perempta ⁊ cū dictus Iacobus cleri
cus ſe ſubmiſerit dictis decretis virtute pactorū in dicto cōpromiſſo
appoſitorum quibus decretis dicti iudex ⁊ cōſules tenentˀ obtempe
rare. ⁊ cauſas venientes iā in dicta curia q̄ illas que per dictā curiā
cōmittuntˀ tam de p̄cepto q̄ de voluntate partiū terminare ſm̄ for-
mam dictorū decretorū alias incidunt in penā decreti ⁊c. Ego i hoc
dubio cōſiderādo caſus cōtingentiā aīaduerto ꝙ inſpecto mero iu
re cōmuni inſtantia nō erat hic perempta: qꝛ nondū erat lapſum triē
nium a tp̄e cōteſtate litis. nam ⁊ per trienniū durat inſtantia de iure
communi corā arbitris ſicut coraꝫ iudice vt eſt cōmunis ſnīa. ⁊ no. ꝑ
glo. ⁊ Bar. in.l. item ſi vnus. §. ſi multo poſt. ff. de arbi. ⁊ per Spec. in
tit. eo. §. differt. ver. intra trienniū. ⁊ per modernos in.c. preſbyter. de
iudi. ſed qꝛ compromiſſum fuit hic factū ad tēpus anni ⁊ laudū fuit
latam poſt annum: videtˀ ꝙ nō teneat: qꝛ extra diē compromiſſi. Sed
hoc nō obſtat. quia de cōſenſu partium compromiſſuꝫ fuit prorogа
tū vt dicitˀ i themate ⁊ ſnīa fuit lata i tēpore ꝓrogato merito debuit
ſnīa tenere vt probatur in.l. ſi cū dies. ff. de arb. Nec obſtare ꝯ ꝫbēt de
crēta magnifici dn̄i Lucani: quia ipſe ꝯſenſit ꝓrogationi. ⁊ etiā poſt
ea prorogauit: fecit enim tanq̄ habens iura principis in dicta ciuita
te. quia ſicut potuit legem ſuper inſtantia promulgare ⁊ circa illa di
ſpenſare. facit ad hoc quod no. Bart. in.l. infamem. in fi. ff. de publi.
iudi. ⁊ in.l. hoſtes. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. ⁊ Io. an. in regula cui licet qꝺ
eſt plus. de reg. iur. li. vj. in mercu. ⁊ indubitāter voluit lex. ⁊ diſpēſa
tio ꝓpter illos q nō erāt clerici nec dicitˀ ligare clericos ſed facit actū
validū vel inualidum ratione aliorū ſed reſpectu Iacobi q erat cleri
cus ſatis eſt qꝺ cōpromiſſuꝫ ⁊ ſnīa tenuerūt inſpecto iure cōi vt.ſ. di-
ctum eſt. Item qꝛ ſubiecit cauſam illam deciſionibus ſtatuti illiꝰ cu-
rie ⁊ eiꝰ ſtylo. facit qꝺ no. Archi. ij. q. vj. nō ita. ⁊ Io. cal. i dicta diſpu
tatiōe ſtatutis. ⁊ ꝑ doc. maxime modernos. in.d.c. qꝺ clericis. vbi cō-
cluditˀ ꝙ ſi cā clerici ventū eſt corā iudice ſeculari itelligatˀ etiā circa
peremptionē inſtātie ſꝫ ſtatuta illius curie ita qꝺ per oīa debet regu
lari ſm̄ ſtylū illius fori. Nec habet obſtare ſi dicatur ꝙ de ꝓrogatione
primo facta per magnificū dn̄ꝫ ad petitionē partiū nō appareat ſcri

ptura: quia fuit deperdita ⁊c. qꝛ dico ꝙ ex quo i ſcꝺa petitiōe poſtea
facta dicto dn̄o de volūtate ⁊ ſubſcriptiōe partiū narratˀ ꝙ dn̄s al's
prorogauerat ⁊ petebatˀ ꝙ iterū ad tres dies prorogaret. qꝺ ⁊ factū
extitit ꝑ dictū dn̄m ſatis ꝓbatur prima prorogatio qꝛ q̄n̄ aliqd enū
tiatur ꝑ partes qꝺ neceſſario requiritˀ ad validitateꝫ eiꝰ qꝺ geritˀ ꝟba
enūtiatiua ꝓbant enuntiationē validitatē illius actꝰ: vt etiam not.
in.l. optimū. C. de cōtrahen. ⁊ commit. ſtipu. facit etiā qꝺ no. Bar. in
l.j. ⁊.ij.C. de rela. Itē ſuꝑ actis etiā ſubſtātialibꝰ ſtatur cōfeſſioni par
tiū ex quo reſultat probabile dubiū eſt text. nota. in.c. fi. de proba. Et
hoc de quarto dubio p̄ncipali. ¶ Quinto principaliter queritˀ an ꝓ-
pter exceptionem cōnexitatis cauſe oppoſitā per Philippū in curia
poteſtatis reſpectu Iacobi clerici in minoribꝰ cōſtituti ip̄a cā debeat
remitti ad curiā ep̄alē: vel ꝙ curia poteſtatis debeat ꝓcedere ad exe
cutionē dicti laudi petitā per dictū Philippū pro parte ſua tm̄: item
queritˀ an anteq̄ dictus Philippꝰ in aliquo audittur in dicta curia
debeat aſtringi ad dādū fideiuſſionē petitā ſm̄ formaꝫ ſtatuti ⁊c. in
quo dubio habente plures partes dico principaliter cōſiderandū an
ſnīa lata cōtra dictos fratres quorū vnus reperitˀ clericus in minori
bus valeat ſalteꝫ reſpectu alterius qui nō eſt clericus ⁊ vtrū p̄ſuppo-
ſita validitate potuerit executio ipſius peti coram iudice ſeculari. Et
quātum ad caſum noſtrū indubie dicendum ꝙ dicta ſententia tenue
rit cōtra vtrūqꝫ: quia fuit lata ab arbitris in quos potuit cōpromitti:
lꝫ eſſent laici. vt.ſ. dixi. Quinimo plꝰ dico ꝙ ſi ſentētia foret lata a iu
dice ſeculari deberet tenere ſnīa cōtra illū qui nō eſt clericus ꝓ parte
ſua ⁊ hoc in ſeparabilibus in īdiuiduis aūt debet tenere quo ad nō
clericū in totū hoc ꝓbo per tex. in.l. vna. C. ſi plures vna ſen. iūcto.c.
8 qꝺ ibi no. Bal. poſt prin. in.j. col. nā ibi dicitur in tex. ꝙ † ſnīa lata cō
tra plures collegas ſimpliciter inducit obligationē ꝓ parte ita ꝙ qui
libet videtur condēnatus in dimidia: ſic talis ſnīa habet effectum ſe-
parabilē. merito vtile nō vitiatur per inutile. regula vtile. ⁊ qꝺ ibi no.
de reg. iur. lib. vj. ⁊.l.i.j. §. trebatꝰ. ff. de aqua quo. ⁊ eſti. Et idē dicēdū
in indiuiduis. nam ſicut a principio pōt quilibet collega ſeiorum inſo
lidū cōueniri. vt eſt text. in.l. loci corpus. §. ſi fundus cum ſeq. ff. ſi ſer.
ven. ita ⁊ ſi cōueniuntˀ plures quo alter nō poterat ibi cōueniri. valet
ſnīa ⁊ qlibet obligatur inſolidū ⁊ debet valere ſnīa reſpectu eiꝰ q po-
terat ibi cōueniri. ad hoc qꝺ no. Bal. in.d.l. vna. vnde ad ꝓpoſitū re
ſpectu executionis ſnīe dico ꝙ quatenus ſnīa arbitrorū cōtinet factū
ſeparabile pōt peti executio corā ptāte ꝯtra dn̄m Philippū q nō eſt
clericus ꝓ parte ſua nec pōt excipere de clericatu alterius: qꝛ quo ad
eū ꝓ ſua parte nullū ſubeſt ipedimētū. ar.d.l. vna. ⁊.d.l. loci. §. compe
tit. nā quo ad iſtud liberas edes hꝫ ⁊c. vt ibi in ſimili dr. quatenꝰ ve-
ro dicta ſnīa cōtinet factū inſeparabile vt in redditiōe rationis pōt di
ctꝰ Philippꝰ cōueniri inſolidū qꝛ ſi videtˀ cōdēnatus vt.ſ. dictū eſt.
Et cōpeli pōt ſm̄ ſtatutū dare fideiuſſorē ſaltē ꝓ parte ſua ꝓ alia ve-
ro parte pōt ⁊ dꝫ adiri iudex eccleſiaſticus vt mādet ſnīam executiōi
ꝯ clericū ad qꝺ tenetˀ. vt.d.l. a diuo pio. in prin. ff. de re iudi. nec predi
cta cōtinētia cauſe diuididitˀ qꝛ cognitio ⁊ executio hꝫ effectū ſepara
bilē reſpectu diuerſarū perſonarū nec curandū de contrarietate ſentē
tiarū quas iudex poſſet exeq inter diuerſas perſonas. ar.l. a ſentētia.
ff. de ap. itē ꝓpter diuerſas qualitates perſonarū nō ſeruatur regula
de cōtinentia cauſe vt probatˀ in.c. fi. de iudi. Et ꝓfecto in caſu noſtro
nō poteſt allegari aliqua cōtinentia cauſe cū cōtra quēlibet pōt peti
executio coram iudice ſuo quatenus ſnīa obligatio eū tangit. vt pꝫ
ex predictis: ⁊ facit qꝺ legitur ⁊ no.c. vno. de obli. ad ra. ⁊.l.j. ff. de pe
9 nis. ¶ † Ad vltimū nunquid valeat captura facta ꝑ iudicē ſecularē
cōtra clericum coniugatum nō incedentē in habitu ⁊ tonſura. nec ter
monitum ⁊c dico ꝙ ſic. quia talis in nullo gaudet priuilegio eccleſia-
ſtico: nec requiritur in eo aliqua monitio. ſed ſtatim qꝺ non incedit in
habitu ⁊ tōſura perdit omne priuilegiū. vt eſt tex. i.c. vno. de cleri. cō
iug. lib. vj. ⁊ ibi aperte hoc no. Ioā. an. ⁊ idē ipſe no. in additio. Spe-
cu. de cleri. coniu. poſt prin. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium. xxxiiij.

1 Scripturis habenti officium de publico in ſpectātibꝰ ad officiuꝫ
ipſius ſtandum eſt.
2 Monaſterium ſi eximatur cum capellis habitis non extenditˀ exem-
ptio ad habendas.
3 Officialis nō pōt donare nec remittere iusˀ cleri ciuitatis vel collegij.
4 Notarius ſi dixit in protocollo hoc fuit caſſatū de voluntate partiuꝫ
nec appoſuit teſtes: non ſibi creditur.
5 Surreptio vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope exceptionis.
6 Gratia iam facta ſicut nō expirat per mortem cōcedētis ita nec po-
teſtas data executoribus.
7 Papa lꝫ mādet aliquē i poſſeſſionē induci amoto qlibet illicito detē
tore intelligitˀ parte vocata niſi papa expreſſe mandet contrarium.
8 Princeps ſi fecerit cōmiſſionē per viam inquiſitiōis intelligitˀ illam
feciſſe pe viam iudicialis commiſſionis.

IN nomine dn̄i noſtri Ieſu
chriſti eiuſqꝫ genitricis Marie. Suꝑ q̄ōnis materia q̄ in
p̄ſentiarū ꝯuertitˀ iter clerū piſanū ex vna. ⁊ hoſpitale nouū
ſanctiſpūs

ſancti ſpūs de Piſis ex parte alia ſup quibuſdā cōibus oneribꝰ no-
uiter diſtributis per dictū clerū Piſanū aſſignata parte ꝓ rata di-
cto hoſpitali.Unū per prius dico animaduertēdū ꝙ dictꝰ clerus hꝫ
cōtra dictū hoſpitale intentionē fundatā vt cū eo concurrat ꝓ rata
ipm cōtingēte tā iure cōi ꝙ loci ꝯſuetudine.arg.optimum ⁊ quaſi ex
preſſum in.c.accedentibꝰ.de ꝑſcri.in.c.reqſiſti.de teſt.⁊ in.c.cū inſtan
tia.de cēſi.⁊ de ſtatu mona.recolentes.Nec iſtud preſertim ꝓpter lō-
giſſimā cōſuetudinē reuocat̄ in dubiū que in talibꝰ oneribus eſt ꝓma
xime attendēda vt legitur ⁊ no.xviij.q.ij.ſeruitiū ꝑ gl.in.c.qꝛ cognoui
mus.x.q.ij.Ex quo infero ꝙ hoſpitali alleganti nunc ſe nō teneri ad
ſubeūdā partē onerū impoſitorū per clerū piſanū incūbit onus ꝓbā-
di exēptionē ⁊ liberationē ita ꝙ ſi nō ꝓbet intentionē ſuam clariſſime
dꝫ incūbere vt in.c.ꝑſentia.de ꝓba.⁊ in.c.cū venerabilis.⁊.c.cum di-
lectꝰ.de reli.do.⁊ in.c.incumbit.in.l.j.exceptionibus.ff.de ꝓba.⁊.l.j.ff.
de exce.in ꝑn.Examinandū eſt ergo nunqd hoſpitale ꝓbet ad plenū
intētionē ſuā.ſ.liberationē ſeu exemptionē reſpectu ꝯtributiōis dicto
rum onerū.¶ Et primo examināda eſt liberatio que allegatur facta
per officiales cleri piſani capitaneos vulgariter nūcupatos.¶ Scdo
principaliter preſuppoſito ꝙ dicta liberatio ad caſum noſtrū ſe nō ex
tēdat.An poſſit dictū hoſpitale ſe tueri virtute literarū apoſtolicarꝫ
expoſt facto impetratarū ꝑſertim attento ꝓceſſu inde ſecuto ꝑ ſubde
legatū apoſtolicū.¶ Circa primā partē memini alias me ſatis plene
cōſulēdo deſcripſiſſe in fauorē dicti cleri.⁊ quia dictū cōſiliū adhuc cō
ſiſtit apud officiales dicti cleri nō extēdā circa iſtam partē niſi qdā
breuiſſime addendo ad maiorē corroborationem cōcluſionis tunc ꝑ
me facte.Cū enim liberatio que ꝑtēdit̄ facta per capitaneos dicti cle
ri fuerit redacta in ſcriptis per dnm Talanū tūc ſyndicū ⁊ camera-
1 riū dicti cleri:vt patet in libro ipſius cleri ſtādum eſt ipſiꝰ † ſcripture
habētis offm de publico ſtādū eſt.in ſpectantibus ad officiū ipſius
vt in.l.quedā.§.numularios.ff.de edē.vbi hoc exꝑſſe tenet Bar.facit
qd not.Inno.in.c.j.in fi.de fi.inſtru.habet enim dictus camerariꝰ et
ſyndicus ex officio ſuo ⁊ longa conſuetudine redigere i libris cleri oīa
ſpectantia ad dictū clerū:⁊ ex conſuetudine etiā datur fides illius li
bris ꝓ qua facit.c.cum dilectus.de fide inſtru.Et ꝑmaxime hoc dicē
dum in caſu noſtro in quo per aliā ſcripturā magis autēticā dicta li
beratio ꝓbari nō pōt vt ex infra dicendis apparebit.dicta vero libe-
ratio ſcripta per manum dicti Talani refert ſe dūtaxat ad onera tūc
tꝑis diſtributa ⁊ cuilibet de clero pro rata cōtingēte aſſignata ⁊ de-
ſcripta in qbuſcūqꝫ libris dicti cleri vt clare patet ex inſpectione ſcri-
pture ide ꝯfecte:ergo nō debet extēdi ad alia debita totiꝰ cleri q̄ tūc
nō erāt diſtributa:nec in libris cleri deſcripta ꝙꝙ eñ liberatio ſit fa-
uorabilis:vt legit̄ ⁊ no.in.l.tale pactū.ff.de pac.⁊.l.nō ſolum.§.libe-
ratiōs.ff.de libe.lega.⁊ ar.in.c.ex literis.de ꝓba.tñ qñ eſt deſcripta
aut ad certū tꝑs:aut ad certa loca nō operat̄ vim ſuam vltra exꝑſſa
⁊ cōprehēſa:vt eſt tex.no.in.l.aureliꝰ.§.totius.ff.de libe.leg.facit l.ta-
2 lis ſcriptura.in fi.ff.de lega.j.¶ † Hinc eſt ꝙ ſi eximatur monaſteriū
cū capellis habitis nō extēdit̄ exemptio ad capellas habēdas vt no.
in.c.qꝛ circa.de priui.facit qd in ſimili legitur ⁊ maxime per Bar.i.l.
ſi ita.ff.de au.⁊ argē.leg.Et in dubio interpretandū eſt cōtra hoſpi-
tale qd fundat ſe ſup dicta liberatione quare verba dicte liberatiōis
nō fecit verba latiora ⁊ clariora deſcribi vt plene no.per Bar.i.l.vete
ribus.ff.de pac.Quinimo attētari poſſet etiā ſi dictꝰ Talanꝰ exꝑſſe
ꝯſcripſiſſet liberationē ſimpliciter ab oibꝰ oneribꝰ īpoſitis ⁊ īponen
dis ⁊ nō valuiſſet dicta liberatio ꝑ ſolos capitaneos facta.qꝛ remitte
re debitū clarū ⁊ liquidū eſt dare vt in.l.ij.ff.de calum.legit̄ ⁊ no.i.c.
3 ventēs.el.j.de teſti.¶ † Officialis aūt non pōt donare nec remittere
ius cleri ciuitatis vel collegij.vt in.l.ꝑſes prouincie.C.de traſac.nec
habes adminiſtrationē quātūcūqꝫ pleniſſimā poteſt donare.vt in.l.
ꝯ iuris regulas.ff.de pac.⁊.l.filiuſfami.ff.de dona.in.c.fi.de off.vica.
li.vj.nec puto hoc caſu valere cōſuetudinē in cōtrarium cū nō poſſint
remitti iura aliarum eccleſiarū ſine debitis ſolēnitatibus a iure requi
ſitis nec valet cōſuetudo in cōtrariū vt no.Ioan.an.in.c.nulli.de re-
bus eccle.nō alie.⁊ eſt tex.notabilis iūcta gl.ij.i.c.cū cauſa.de re iud.
¶ Ex his infero ad liberationē quā poſtea fecit dictus dñs Talanꝰ
tanꝙ camerariꝰ ⁊ ſyndicus dicti cleri.nō enim illa liberatio extendit
ſe ad onera poſtea imponēda.tum ex defectu poteſtatis vt ptꝫ ꝑ ꝑre
dicta.tum ex defectu volūtatis.quia ſemper retulit ſe ad formā libe-
rationis facte per capitaneos cleri in qua nil dicebat̄ de oneribꝰ ipo
nendis ⁊ diſtribuendis.ergo.dicta liberatio ipſiꝰ camerarij debet re
ſtringi ad cōtenta i deliberatiōe capitaneorū.ad hoc text.notabilis.
in.d.l.aureliꝰ.§.teſtamento facto.ff.de libe.leg.facit qd no.in.c.vene-
rabilis.de excep.Nō obſtat tertio ſcriptura quedā que ſuper hoc repe
ritur in ꝓtocollo cuiuſdā ſer Gaſparis tūc notarij dicti hoſpitalis:
qꝛ quatenus mentionē facit de oneribꝰ imponēdis ⁊ nedū diſtribu-
tis illa ſcriptura reperit̄ facta in margine dicti ꝓtocolli alteriꝰ manu
ſine teſtibꝰ ⁊ ſine die ⁊ loco quare ex mutiplici ratione non dꝫ fidem
facere.Primo qꝛ eſt alteriꝰ manu facta ideo ſuſpecta de falſitate vt
eſt tex.in.c.inter dilectos.de fide inſtru.facit dictum.c.cū venerabilis.
de relig.do.¶ Scdo quia etiā ſi eſſet manu eiuſdē ſcripta nō dꝫ fa-
cere fidē quia notarius nō pōt ſine iudicis autoritate addere etiam
protocollo id qd omiſi qñ illud nō eſt de neceſſario cōcomitātibꝰ cō-
tractum:ſed de validātibus ⁊ corroborantibꝰ:qꝛ eſt ſuſpicio de falſi-
tate vt no.Io an.poſt Spec.in addi.Spe.in ti.de inſtru.ed.§.inſtru
mētū.ṽ.ſed nunqd cōfecto pro quo optime facit tex.in aut.de here.⁊
falci.§.ſi vero abſunt.ſequit̄ Ant.de but.i.c.ex literis.de fide inſtr.ad
idem notabile dictū Ioā.and.in addi.Specu.in ti.ꝓxime allegato.
4 §.oſtenſo.ver.illud quoqꝫ vbi ſequēdo opi.cuiuſdā doctoris dicit † ꝙ
ſi notarius in ꝓtocollo dixit hoc fuit caſſum de voluntate partiū:nec
appoſuit teſtes nō credit̄ notario.⁊ talis cācellatura nō valet ⁊ ea nō
obſtāte pōt ſumi inde publicū inſtrumētū:⁊ hoc dictū ſequitur Ant.
de but.in.c.cū.p.tabellio.de fide inſtr.Et ꝑſertim hoc dicēdū in caſu
noſtro cū abſit alia notabilis cōiectura ꝙ dicta additio nō fuit dſcri
pta per dictū ſer Gaſparē.qꝛ idē ſer Gaſpa.in quodā alio inſtrō ꝯfe
cto ſuper dependētibus ab hac materia retulit ſe ad liberationē capi
taneorū deſcripta manu dicti dñi Talani tūc camerarij i libris cleri.
¶ Ex quibꝰ oibus ⁊ his que als dixi in alio cōſilio prealleg.ſatis di
lucide apparet dictū hoſpitale deficere in intētiōe ſua ꝑ verba libera
tionis facte per dictos capitaneos.¶ Uenio nūc ad ſcdaꝫ ꝑtē nū
quid poſſit ſe tueri ex literis apoſtolicis ⁊ ꝓceſſu inde ſecuto Et videt̄
primo ꝙ ſic.qꝛ ſummus pontifex pōt cōtractū inualidum ſuper iuri
bus eccleſiarū validum reddere etiā partibus inuitis cum habeat in
iſtis plenitudinē poteſtatis.⁊ in eis ſemꝑ eiꝰ autoritas intelligit̄ ex
cepta.vt in.c.veniētes.de iureiurā.⁊ in.c.ꝓpoſuit.de ꝯceſ.preben.per
Ioā.an.in.c.a nobis.de deci.per tex.cū gl.in.c.cōſtitutus.de reſcrip.
cum ſimi.ſꝫ papa mandauit illam liberationē factā per capitaneos
cleri cōfirmari ſupplendo ex plenitudine poteſtatis oēs defectus ſi q
forte in eadē interceſſerint vt patet in literis apoſtolicis.ergo nō pōt
amplius allegari aliqs defectus vt in.c.j.de trāſ.⁊.iij.q.vj.hec qppe.
⁊ qd legi.⁊ no.in.c.j.⁊.ij.de cōfir.vti.⁊ nō licet de facto ꝑncipis diſpu
tare.xvij.q.iiij.§.qui aūt.¶ Sed predictis nō obſtantibꝰ que vero nō
obſtant cōtrariam ſnīam arbitror ꝑualere.Et in ꝑmis firmiter teneo
dictas literas tanꝙ ſurreptitias fore ipſo facto irritas ⁊ inanes Cō-
miſit eñ impetrās ſubreptionē ꝑncipalit̄r in duabus.Primo dū
aſſeruit capitaneos cleri abſolutiſſe ⁊ liberaſſe dictū hoſpitale ab oibꝰ
oneribus impoſitis ⁊ deinceps imponendis ⁊ indicendis ⁊c.Cūꝫ tñ
de imponendis ⁊ deſcribēdis nulla fuiſſet facta mētio i deliberatiōe
capitaneorū.Scdo dū aſſeruit capitaneos ꝑdictos habuiſſe ad hec
⁊ ad alia peragēda ſufficientē poteſtatē a toto clero piſano.cū tamē
nunꝙ ſuper predictis ꝓbare poterit poteſtatē eis fuiſſe traditā a cle
5 ro.¶ † Subreptio autē vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope ex
ceptiōis vt legit̄ ⁊ notat̄ in.c.ad audiētiā.ij.de reſcrip.⁊ in.c.ſi eo tē-
pore.eo.ti.li.vj.⁊.c.j.⁊.ij.de fi.ꝑſby.eodē li.⁊ eſt bonus text.in.l.j.ff.de
nata.reſti.nec ſcdm omnes valet ꝓceſſus inde ſecutꝰ cū habens pote
ſtatem ex illis ꝓceſſit nō in forma iudicij ſicut in caſu noſtro ꝓceſſum
extitit parte nō vocata ⁊c.vt no.Io.an.poſt cōpo.i.d.c.ad audiētiā.
Ego allego ad hoc tex.apertū.in.d.c.cōſtitutꝰ.in fi.d reſcr.¶ Quin
imo plꝰ legēdo tenui.in.d.c.ad audiētiā.ꝙ ſi executor lrarū apoſtoli-
carū ſubreptitiarū ꝓcederet in forma iudicij nihilominus nō valeret
ꝓceſſus ſi in eiſdem literis cōcedatur gratia ⁊ imprimat̄ iuriſditio.
quia cū iuriſditio ſit tūc acceſſoria ad gratiā ſicut ipa gratia reddit̄
nulla ipſo iure per ſubreptionē.ita ⁊ iuriſditio tanꝙ acceſſoria vt pro
bari videt̄ in.d.c.conſtitutꝰ in fi.quod loquitur indiſtincte ⁊ facit.c.ſi
6 ſup gr̄a.de offi.dele.lib.vj.vbi ꝓbat̄ † ꝙ ſicut gr̄a iam facta nō expi-
rat per mortē cōcedētis etiā re integra.ita nec poteſtas data executo
ribus tanꝙ acceſſoria ad ipſaꝫ gratiā ſicut ſuſtinet̄ vltra ſuā naturā
vigor gratioſe rōne acceſſorij.ita debet corruere ipſa gratia corruēte.
nec contrariū ꝓbatur in aliqua parte iuris.Nemo aūt dubitare pōt
quin caſu ꝑdicto illa ſubreptio habeat vitiare.cū omne expreſſuꝫ quo
tacito princeps ſaltē nō ita de facili literas cōceſſiſſet habeat īducere
ſubreptionē vt in.c.poſtulaſti.⁊.c.ſup literis.d reſcri.Si autē expoſuiſ
ſet pape ꝙ liberatio fuiſſet facta reſpectu onerum impoſitorum.⁊ ꝙ
capitanei non habebāt ad hoc poteſtatē ⁊c.nō obtinuiſſet illas lite-
ras qd maxime colligitur ex eo:qꝛ papa mādat ꝯfirmationē fieri ſi
ita eſt vt fuit narratū:⁊ onꝰ ꝓbandi ita eſſe incūbit ei q illa exꝑſſit vt
no.Io.an.i.c.j.de lit.cōteſt.lib.vj.Preterea papa ꝯceſſit illas literas
ſub cōditione.ſi ita eſt vt patet in eis.deficiente ergo conditiōe deficit
gratia vt in.c.cū adeo.de reſcri.nec ꝯfirmatio poſtea facta ꝑ ſubdele
gatum pape hꝫ clero obſtare:tūc qꝛ fuit facta vigore gratie nulle:tuꝫ
qꝛ pars nō fuit vocata vt in.c.oīa.⁊.c.caueāt.iij.q.ix.c.penul.de re iu-
dic.⁊.c.inter dilectos.de fide inſtru.Scdo principaliter nō valuit i ſe
ꝓceſſus inde ſecutus:quia firmiter credo clerum in cōfirmatione citā
dū:quia cum de hoc iam alias fuiſſet cōtrouerſia inter partes vt ipſe
met papa narrat in ſuis literis ⁊ papa mandat cōfirmationem fieri
ſub illa clauſula:ſi ita eſt videtur expreſſe cōmiſiſſe cauſe cognitionē.
vbi aūt exigitur cauſe cognitio ſemper debet pars aduerſa citari.ad
hoc not.glo.in cle.ꝑſenti.de cēſi.in verbo conſtiterit.⁊ in cle.ij.de pe-
nis.in verbo cōſtiterit.⁊ in cle.j.eod.ti.in verbo cōmode.in fine q̄ ſunt
ſatis notabilia.Ad idē allego tex.iuncta gl.⁊ Bar.in.l.nec qcquā.§.
vbi decretum.ff.de offi.ꝓconſul.allego Inn.in.c.j.ꝓpe finem de con-
fir.vti.vbi exꝑſſe tenent ꝙ in cōfirmatione actus legitimi ⁊ iudicialis

debet ps vocari.facit qđ no.idē Bar.in.d.§.vbi decretū.vbi tenet ꝙ
in qualibet iudicis interlocutoꝛia ex qua pars ledi pōt opoꝛtet ptes
vocari.pbať per.c.caueāt.z.c,oīa.iij.q.ix.vbi patet ꝙ nihil p̄iudicia/
le eſt attētandū cōtra partē abſentē.Ad id.c.j.de cauſa poſ.z ppꝛi/
z.c.inter quatuoꝛ.de maioꝛ.z obe.vbi papa expſſe dicit ꝙ ꝯ inaudi/
tam partē nil faciendū eſt nec negari pōt quin clerus lederetur ſi di/
cta cōfirmatio teneret.arg.eoꝝ que not.c.j.z.ij.de cōfir.vti.maxime
ſupplendo ex pleuitudine ptātis omnē defectū ſicut papa mādat in
ea ſuppleri.Nec obſtat huic cōcluſioni ſi foꝛte diceret dñm papā de
diſſe poti⁹ executoꝛē ꝙ iudicē:executoꝛ aūt pōt procedere iuris oꝛdi/
ne nō ſeruato:z ſic aſſumere viā meri executoꝛis iuxta not.in cle.vni
ca.de offi.deleg.z p Jnn.in.c.fi.de preſcri.Et ideo audio in facto iſto
quēdam cōſuluiſſe de quo admirari nō ſufficio p ſuperi⁹ alleg.z eſt
glo.que idē tenet in.c.paſtoꝛalis.§.quia vero.de offic.dele.loquiť em̄
in executoꝛe dato ad beneficiū.cōferendū.ille em̄ poteſt pcedere parte
nō vocata:quia per actum collationis nullū preiudiciū generatur ab
ſenti poſſeſſoꝛi vel ius pretēdenti.hinc eſt ꝙ etiam oꝛdinari⁹ inferioꝛ
ptendēs aliqđ beneficiū de iure vocare pōt illud ꝯferre poſſeſſoꝛe nō
vocato vt eſt tex.in.c.licet eps.de prebē.lib.vj.z ibi bona glo.que red
dit p̄dictā rationē.ſed actū p̄iudicialē nō exerceret parte abſente.vñ
pōt illuz inducere.i poſſeſſionē poſſeſſoꝛe nō vocato vt eſt ibi tex.Sed
ibi datur ptās executoꝛi circa actū qui pōt eſſe p̄iudicialis parti.nec
delegās adhibuit priꝰ cauſe cognitionē ſup executiōe fiēda māda
tur nedū ſimplex executio ſed etiā cognitio.ita ꝙ teneť talis cōmiſſa/
rius partē vocare:z audire ſuas exceptiōes:qꝛ ſuccedit loco mādato
ris q idē debuiſſet facere vt eſt tex.apt⁹ ſm cōez lec.in.l.z ſi nō cogni
tio.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.canonizata.xxv.q.ij.z expꝛeſſe in termi
nis noſtris voluit bar.i.d.l.vbi dicit qñ cōmittiť executio alicui⁹ act⁹
nulla p̄cedente ſnia nō pōt ad executionē perueniri nulla p̄cedēte co/
gnitione.l.j.C.de execu.rei iudi.z mādādo executionē:vř mādare co
gnitionē vt i.d.l.z ſi nō cognitio.z idē in effectu voluit i.l.a diuo pio.
§.j.ff.de re iudi.vbi plenius explicat huc articuluz z notať p canoni
ſtas in.c.decetero.de re iudi.Ad idē qđ no.Jnno.in.c.cū olim.ij.de
7 priuilegijs.vbi dicit†ꝙ lz papa mādat aliquē in poſſeſſionez induci
amoto quolibet illicito detētoꝛe intelligiť parte vocata niſi papa ex
preſſe mādet cōtrariū vel pri⁹ tulerit ſup illā ſnīam partib⁹ vocatis;
qꝛ nō eſt de intētione principis p̄iudiciū generale abſenti.l.fi.C.ſi p
vim vel alio modo.l.meminerint.C.vnde vi.c.cum ex literis.de in ite.
reſti.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne qd in loco publico.z.c.ſup eod.de of
fic.deleg.cum alijs ſuperi⁹ alleg.Ad p̄dicta facit notabilis theoꝛica
8 Vincē.z alioꝝ doctoꝝ in.c.examinata.de iudi.vbi dicūt†ꝙ niſi eui
denter appareat principē cōmiſſionē feciſſe per viā inquiſitiōis intel/
ligitur ſemper illā feciſſe p viā iudicialis cōmiſſionis.arg.in illo tex.z
quia res de facili reducitur ad naturā ſuā.xxxv.di.ab exoꝛdio:z ma
xime hoc dicēdū in caſu nr̄o in quo papa p illā clauſulā ſi eſt ita mā
dauit cauſe cognitionē aſſerēdo ꝙ de illo facto nō habebat plenam
notitiam:z ibi narratur vt plurimū factū a clero z contra clerum quo
ergo poterat commiſſoꝛio cōſtare ita eſſe vel clero nō vocato.cū cau/
ſarū merita partiū aſſertiōe pandanť.d.c.cū ex literis.z.d.l.fina.C.
ſi cōtra ius vel vti.pub.z pfecto cōſulens ꝯriuz ad predicta nō aduer
tit.Et ex oībus p̄dictis ꝯcludo dictas literas apoſtolicas fuiſſe,z eſſe
nullas ex vitio ſubreptiōis nec pceſſuz inde ſecutū valuiſſe ſeu valere.
tū qꝛ factus vigoꝛe literarū nullarū.tum quia parte nō vocata.Non
obſtat ꝯſiliū ſupra p me factū;qꝛ pcedit eo caſu quo dñs papa ſimpli/
citer ex certa ſcientia cōfirmaſſet qđ hic facere noluit nec hz opitula/
ri ꝙ madauerit ſuppleri oēm defectum ex plenitudine ptātis:tum
quia nō ſimpliciter hoc mādauit ſed ſub conditiōe ſi narrata eſſent
vera:tum qꝛ illa clauſula ſolū referť ad defectus circa ſolennia iuris
no.Spec.in ti.de le.§.nūc oſtendendum.ver.xviij.z Archid.in.c.ce/
nomaneñ.xvj.di.Jn caſu aūt noſtro illa liberatio capitaneoꝝ non ſe
extendit ad caſum nr̄m ex defectu ptātis z voluntatis vt ſupra dixi.
Et ſic dicta clā nihil opať quo ad caſum noſtrū etiam ſi ſimpliciter
fuiſſet appoſita.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factū ſic pꝛoponitur.dominus
Joānes olim papa.xxij.ꝯſtituit certos officiales apoſtolicos in ciui
tate Floꝛētie qbus dedit ptātem z licentiā inducēdi ſnīaz octuagin
ta miliū floꝛenoꝛū inter oīa beneficia poſita in dominio cōis floꝛētie
tā exempta ꝙ nō exēpta vt in ipſa cōceſſione latius cōtineť z exemit
ab illa ꝯtributione beneficia dñoꝝ cardinaliū z iuxta ptātem tribu
tam.ſecuta extitit ipoſitio z diſtributio inter oīa bñficia illis benefi/
cijs cardinaliū duntaxat exēptis demū tractu tpis cum clerus tā vi/
goꝛe ſupꝛaſcripte impoſitionis facte cū exemptione cardinaliū mo/
do p̄dicto ꝙ quarūdā aliaꝝ ipoſitionū ſimplr factaꝝ multū aggra
uareť in vſuris z intereſſe:qꝛ recepit illas pecunias mutuo ipetrauit
nuperrime a papa Martino vt p vſuris z intereſſe p̄dictarū impoſi
tionū que accedunt ad ſummā nouē miliuz floꝛenoꝛū poſſit beneficia
olm etiā exemptoꝛū p rata cōtingente collectare vt leuis quiſqz vale
ret ſufferre z tolerare partē cōtingentē a quoꝝ impoſitione quedā
abbatie que tpe impoſitionis dictoꝝ octuaginita milliū floꝛenoꝝ
erant in cōmenda cardinalium nūc autem habēt pꝛopꝛios abbates
nituntur ſe ſubtrahere allegātes ꝙ iſta ſumma nouem miliū floꝛeno/
rum dependet ab impoſitiōe ſupꝛaſcripta a qua ipſe abbatie reſpe/
ctu cardinalium erant exempte.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxv.

1 Reſtitutio in integrum conceſſa reſpectu capitalis:nō extendiť
ad vſuras inſecutas.
2 Legatum liberationis extenditur ad acceſſoꝛium vſurarum poſt te
ſtamentum contractum.
3 Beneficium perſonale perſonam ſequitur cum perſona.
4 Papa ſi cōcedit priuilegium monaſterio.vt nullus eps audeat mo
nachos illi⁹ monaſterij excōicare ſuſpendere vel interdicere quomo
do z de quibus intelligatur.

SAluatoꝛis ieſu chꝛiſti eiuſ/
qz mr̄is p̄ſidio iuocato.Arbitroꝛ ꝙ ex triplici capite di/
cte abbatie teneāť ad ꝯtributionē dictoꝝ nouē miliū flo/
renoꝛuz.¶ Pꝛimo quia beneficia cardinaliū fuerūt exempta ab illa
impoſitiōe capitalis dūtaxat nullaqz facta fuit tūc mētio de vſuris
z intereſſe poſtea ſecuturis:ideo nō debet extēdi ad intereſſe z vſuras
poſtea ſecutas.tex.eſt no.in.l.fi.§.lucius titius.de ꝯdi.inde.vbi pbať
1 ꝙ†reſtitutio in integrū cōceſſa reſpectu capitalis nō extēdiť ad vſu
ras inde ſecutas etiā qđ plus eſt exiſtentes tpe reſtitutiōis ꝯceſſe.Ad
idē facit qđ legitur z notatur in.l.iiij.C.depoſi.z p glo.optimam in.l.
elegāte.§.non ſolū.ff.de dolo.Jtem ex ſeparatis non fit illatio in.c.ij.
de trāſla.p̄la z.l.neqz natales.C.de pba.ſed vſure z intereſſe īde ſequē
tia ſunt ſeparata a pꝛima impoſitiōe reſpectu capitalis.ergo exēptio
circa vnū nō extenditur ad reliquū.Et p̄ſertim hoc dicēdū i hoc pui
legio ꝙ veniebat in p̄iudiciū alioꝝ beneficioꝝ:nam quaten⁹ priuile/
giū ledit ius alterius dz ſtricte interp̄tari cōtra illū vt in.c.cū dilectus.
de conſuetu.no.Jnnocē.in.c.cum dilecti.de donatio.z Bar.in.l.bñfi
cium.de conſtitu.pꝛīci.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ hoc intereſſe pueniat
occaſione illius capitalis a quo illa beneficia cardinaliū erāt exēpta
z ſic imputandum eſt illis clericis moꝛoſis qui ſatiſfecerūt i termino
nec moꝛa vnius debet alijs eſſe damnoſa.z damnuz qđ qs ſua culpa
ſentit ſibi z nō alij debet imputari.vt i.c.moꝛa.z regula dānū.de reg.
iur.lib.vj.z.c.peruenit.de fideiuſ.z.c.dilecti.de foꝛo competē.Ad idē
2 tex.in.l.aurelius.in.§.legatū eſt.ff.de libe.lega.vbi tex.no.dicit†ꝙ le/
gatum liberationis extēditur ad acceſſoꝛium vſurarum poſt teſtamē
tum cōtractum qꝛ reſpondeo hoc procedere inſpecto iure cōmuni.ſed
hic fit impoſitio iſtoꝛum floꝛenoꝛū autoꝛitate z beneficio cōceſſionis
pape:qꝛ cōſiderās guerras z alia diſcrimina que difficultauerūt ſolu
tionē capitalis cōceſſit vt hec dāna inde ſequētia omnes ſentirēt vñ
poſſet attētari ꝙ etiā ſi dicti cardinales haberent dicta beneficia nūc
in cōmenda.ꝙ ad hanc cōtributionem poſſent illa coerceri cū ab iſta
impoſitione nō eximanť.¶ Scđo capite obliganť dicta monaſteria
qꝛ dicta exēptio fuit ꝯceſſa eis nō pp̄ter beneficia.ſed fauoꝛe cardina
lium q illa beneficia detinebāt;vñ ex quo puenerunt ad manus illoꝝ
3 ceſſat dicta exēptio.†quia bñficiū perſonale pſonā ſequiť z extinguiť
cū pſona vt i regula puilegiū.de regu.iur.li.vj.z ceſſante cā ceſſare eiꝰ
effectus:vt in.c.cā ceſſante.de appel.qđ pcedit etiā in puilegijs vt i.l.
generaliter.C.de epiſco.z cleri.canonizata.xvj.q.j.generaliter.hic ē ꝙ
cum priuilegium incipit eſſe nociuū ceſſat priuilegium vel ſaltem eſt
reuocādū vt in.c.ſuggeſtū.z.c.dilecti.de deci.z i.l.ex facto.ff.d vulg.z
pupil.z.lxiij.diſt.§.verum.dignū eſt vt hi qui cum alijs vitam ducūt
ſimilē ſentiant in legibus diſciplinaz.de ſtatu monacho.c.recolētes.
4 Ad idē tex.notabilis.i.c.j.de priuile.lib.vj.dicitur†ꝙ ſi papa ꝯcedit
priuilegiū monaſterio vt nullus eps audeat monachos illi⁹ monaſte
rij excōmunicare ſuſpendere vel interdicere ſtat priuilegiuz quocūqz
loco monachi ſe ꝯferāt dūmodo ſemper ſint monachi illi⁹ monaſte/
rij:ſz ſi aliq ex eis mittanť ad aliquos pꝛioꝛat⁹ ſubiectos dicto mo/
naſterio:z ibi gerūt regimen illoꝛum pꝛioꝛatuū vel ibi habitant tanꝙ
monachi:tūc em̄ z ſi bene poſſint reuocari ad p̄mū monaſteriū z ſint
monachi:tam pꝛimi monaſterij:ꝙ pꝛioꝛatus.rōne tñ eiuſdē pꝛioꝛat⁹
nō exempti poterunt illi monachi ab epiſcopo excōicari interdici vel
ſuſpēdi cā vltima exigente:qꝛ ceſſet priuilegium ex quo nō ſunt mo/
nachi pꝛimi monaſterij tātū.ad idē tex.in.c.cū capella.de priuilegijs.
Jdeo dico in caſu noſtro ꝙ cū dicta monaſteria exiuerint man⁹ car/
dinalium preſuppoſito ꝙ dicti cardinales fuiſſent ab hac impoſitiōe
exempti nō debent abbates illo beneficio vti preſcriptis rationibus.
¶ Tertio capite ſaltem reſpectu totius nō poſſunt dicta monaſteria
pretēdere exemptionē:quia hec impoſitio nouem milium floꝛenoꝛum
nō deſcendit totaliter ex illo capitali octuaginta milium floꝛenoꝛuz
a quo cardinaliū beneficia fuerūt exēpta.ſed etiā ab alijs ipoſitiōib⁹
a quibus non fuerant exēpta vt patet in literis pape:z ſic ceſſat i illis
omnis executio.Ex quo euidenter colligitur quod non fuit de mente
dñi pape illa beneficia illo reſpectu ab hac impoſitione liberare.ſi em̄
voluiſſet diſtinxiſſet eximendo ab intereſſe illius diſpoſitionis.Quare
ex predictis oībus ꝯcludo dicta monaſteria omnino teneri ſicut alia
beneficio

beneficia ad contributionem dictorū nonē miliuȝ florenorum dicta executione non obſtante. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.xxxvj.

1 ¶ Frater minor an poſſit petere a maiori ꝙ cōmunicet apotheca et nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.

2 Acquiſitum per filium in poteſtate viuēte patre ſi non appareat vnde acquiſiuit an preſumi debeat illa proueniſſe in bonis paternis.

In dei nomine amen. Circa primū dubiū quo q̄
1 ritur.† An minor frater poſſit petere a maiori ꝙ cōmuni
cet apotheca ⁊ noīa debitorū in libris ſocietatis deſcri
2 pta. Dico dubiū dependere ab alio.† An acquiſita per filiū in poteſtate viuente patre ſi nō appareat vñ acquiſiuit preſumi debent illa proueniſſe ex bonis paternis vel induſtria filij ſeu aliūde. nā in caſu noſtro preſupponitur filiū in poteſtate cōtraxiſſe ſocietatē cū forenſi ſuo ꝓprio nomine. ⁊ multa inde acquiſiuiſſe nec apparet: an habuerit capitale a patre ſuo ſeu ex bonis paternis vel aliūde: ſi em̄ capitale nō ꝓceſſit ex bonis paternis certo certi⁹ eſt ꝙ illud ⁊ quicquid inde prouenit cenſet̄ aduentitiū nec venit in diuiſione bonorum cū fratre minori: ſed illud eſt ſuū precipuum vt. l. fi. ⁊ l. filio licet in ſacris. C. de colla. no. in. l. cū oportet. C. de bonis que lib. ⁊ exp̄ſſius habetur in ſti. per quas perſo. no. acquir. in prima col. ver. ne quod ei ex ſuis laborib⁹ vel ꝓſpera fortuna acceſſerit ⁊c. Si vero capitale ꝓceſſit ex bonis patris tunc id qđ ſolet attribui pecunijs acquiritur patri. ⁊ nō veniet in diuiſiōe. quod vero attribuitur perſone acquirit̄ ipſi filio ⁊ minime venit in diuiſione: ⁊ in dubio medietatis lucri attribuit̄ pecunie medietas perſone vt no. voluit gl. ⁊ Bar. poſt eam in. l. j. C. ꝓ ſocio. ⁊ facit tex. in. l. ſi nō fuerit. ff. eo. tit. Et ita punctualiter in caſu iſto decidit Bar. in. d. l. cū oportet. ⁊ in. d. l. j. vbi dicit ꝙ ſi fili⁹ fuit licite lucratus cū pecunie medietas acquiritur patri tanꝙ ꝓfecticiū. ⁊ alia medietas filio tanꝙ aduentitiū: q2 peruenit ex laboribus ſuis quare dico in ꝓpoſito nr̄o ꝙ ſi poſſet apparere ꝙ capitale proceſſerit ex pecunia paterna. medietas lucri erit p̄cipua filij. ⁊ loquor de lucro rāgēte ſiliū pro rata. alia vero medietas venit in diuiſione cū fratre minore. Si vero dubitetur vnde peruenerit capitale vt in caſu noſtro preſupponitur. Formaliter formatur queſtio iſta per glo. in. d. l. cū oportet. ⁊ inſtitu. per quas perſonas no. acq. in ver. ne qđ ei. in verbo ꝓſpera. Et quidā voluerūt ꝙ debeat p̄ſumi ꝙ queſiuerit ex bonis paternis ſicut preſumit̄ in vxore q̄ quicqđ acq̄rit cōſtante matrimonio p̄ſumit̄ queſiuiſſe ex bonis mariti vt. l. etiam. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. qñtus. ff. eo. ti. Alij tenuerūt totum oppoſitum vt preſumat̄ queſiuiſſe ex ſua induſtria. vel ꝓſpera fortuna ſicut p̄ſumitur in tutore. vt. l. ſi defunctus. C. ar bi. tu. Sed gl. in vtroq3 loco ſequendo Ioā. diſtinguit An pater erat pauper filius aūt induſtrioſus ⁊ diligens: ⁊ tūc p̄ſumitur filius queſiuiſſe ex induſtria ſua. aut ecōtra pater erat diues filius vero negligēs. ⁊ tunc preſumitur queſiuiſſe ex bonis p̄ris. ⁊ illā opi. opprobauit ibi Odof. ⁊ Bar. dicentes aliud in vxore: nā in ea fit illa p̄ſumptio ꝓpter vitandā turpē ſuſpicionē: ⁊ ne p̄ſumat̄ delictū. ſ3 in filio induſtrioſo nō cadit preſumptio delicti. ⁊ ideo voluerūt qdā in vxorē vt no. in. d. l. etiā. Aliam ſolutionē poſuit prealle. gl. in. d. l. cū oportet. dicēs diſtinguēdū qs petat an frater vt cōmunicet. an ip̄e q̄ q̄ſiuit petit vt precipuū habeat. Primo caſu ꝓbet frater ꝙ ex bonis patris acq̄ſiuerit ipſuȝ capitale. Scđo caſu ꝓbet ipſe frater maior q2 is qui aſſerit ⁊ petit d3 ꝓbare. ff. de proba. l. ei qui. ⁊. vj. q. vlti. actor. ⁊ hanc ſcđaȝ opi. ſequitur ibi aperti⁹ hoc firmauit in auſ. ex teſtō. ⁊ de colla. ratio: q2 ī dubio facta nō preſument̄. l. in bello. §. facta. ff. de ca. ⁊ poſtli. re. ⁊ de offi. dele. c. cū in iure. aſſerens ergo ꝓbet. qualiter aūt ſit ꝓbandū dicit ꝙ ꝑ cōiecturas modo p̄dicto in prima ſolutiōe. Et hoc ſatis mihi placet ⁊ in effectu incidit in idē cū prima ſolutione. Et facit qđ in ſimili no. in clerico. nā ſi nō habet adminiſtrationē bonorū beneficij nō preſumitur q̄ſiuiſſe ex bonis eccleſie: ſed ex ſua induſtria vel ꝓſpera fortuna licet nihil haberet ⁊ in. c. j. de pecu. cleri. ⁊ no. ī. c. cū in officijs. de teſta. ⁊. xij. q. iiij. c. j. ¶ In caſu ergo noſtro concludo pro fratre maiori qui ſocietatē cū alio aromatario contraxit: preſupponitur qđ erat valde diligēs. Ex duplici enim capite debet obtinere. Primo q2 ipſe fuit. ⁊ eſt in bonorum poſſeſſiōe: ⁊ ſic fratri minori aſſerenti capitale ꝓceſſiſſe ex bonis paternis incūbit on⁹ ꝓbādi ꝑ ſupradicta. Scđo q2 eſto ꝙ ſit recurrendum ad coniecturas multa habet ipſe ꝓ ſe. Primo q2 ex p̄nti p̄ſumitur circa p̄teritū vt in. c. cū per belli ca. xxxiij. q. ij. no. gl. in. c. ſcribā. de p̄ſum. ſicut em̄ fuit diligentiſſimus in acquirendo ꝯcta ſocietate vt dicit̄ in themate. ita preſumendū eſt qđ ipſum capitale ſua diligētia paulatim vel al's ex ꝓſpera fortuna acq̄ſierit. ad idē. c. mādato. de p̄ſum. Scđo cōcurrit p̄ſumptio paupertatis paterne. Tertio q2 cōtraxit ſocietateȝ noīe ꝓprio: ita eius noīe ⁊ ſui cōſocij libri intitulabātur. de patre aūt nulla fuit habita mētio. Quarto in eo qđ pater nūꝙ exegit a filio rationē neq3 aliquod lucrū ⁊ nemo preſumitur in factis ſuis negligēs. ff. de ꝓba. l. cum de indebito. ⁊. c. ſup hoc. de renunt. Quinto quia filius viuente patre ex lucro emit aliquas poſſeſſiones noīe ſuo ⁊ patre nō cōtradicēte. preſumit̄ enim ex taciturnitate paterna ⁊ facto filij ꝙ lucrum acquirebat̄ ſibi ſoli arg. in. l. ſi filius. ff. de peti. here. ⁊ eoꝝ que no. in. c. ꝓuenit. de ēptio. ⁊ vē. ⁊. c. rōne. de p̄ſum. ⁊. l. que dotis. ff. ſol. ma. ⁊. l. cū oportet. §. ſin autem res. ſepe alle. Sexto q2 pater in teſtō ſuo nullā fecit de dicta apotheca mentionē. vnde p̄ſumit̄ acquieuiſſe his que per filiuȝ eo viuēte diſponebant̄. ar. in. d. §. ſin autē res. Et ꝑ hec ſuperflua remanēt alia dubia circa materiā iſtā formata p̄ter illud quo queritur. An valeat donatio facta ipſi fratri maiori per ſocium ſuū forēſem cū excedat valorem quingentorū florenorū cū nō fuerit inſinuata fuit tñ facta corā priorib⁹ ſeu dñis ciuitatis Rachanati ipaȝ approbātib⁹. In quo arbitror aīaduertēdū ad ptātem quā habeāt ipſi dñi ſeu priores. ſi em̄ habeāt iura p̄ncipis: tūc ſatis puto illā donationē valuiſſe q2 principis p̄ſentia ſupplet oēm ſolēnitatis defectū vt. l. omniū. C. de teſta. p̄ſertim q2 inſinuatio nō fit ꝓpter aliud niſi vt occultis fraudib⁹ ⁊ deceptionib⁹ obuiet̄ vt no. Bar. in. l. modeſtin⁹. ff. de dona. ꝓbat̄ in. l. data. C. e. ti. que nō p̄ſumunt̄ data p̄ncipis p̄ſentia. arg. in. l. fi. ꝙ me. cau. ⁊. l. trāſactionē. C. de trāſac. Ad idē. l. penul. C. de dona. inter virū ⁊ vxo. ⁊. l. illud. C. de ſacroſan. vbi de materia plene per Bal. Si vero dicti priores nō habeant iura principis. ſed ptāteȝ limitatā vt cōmuniter cōtingit in ciuitatibus popularibus. Et tunc aut ſtatutuȝ validat donationes factas coram priorib⁹. nec aliter exigit inſinuationē ⁊ tūc vel ſtatutum aliquid afferat intelligā ipſum valere in actis publicis nō fuerit inſinuata. ⁊ ſatis eſt ꝙ poſſet ꝓbari ꝑ teſtes. argu. d. l. omniū. ⁊ vt aliqđ ſit ſpeciale data p̄ſentia dñoꝝ videt̄ em̄ receſſuȝ a iure cōmuni ex quo ſtatutū aliter diſponit quā ius cōmune vt in ſimili not. Bal. in. l. ij. C. de iura. calū. facit qđ no. Bar. in. l. iij. §. p̄tor ait. ff. de dam. infec. in illa q̄ōne cum ſtatutū diſponit ⁊ citetur qs ad faciē vel ad domum. Aut ſtatutū ſpeciale nihil ſuꝑ hoc diſponit: ⁊ tūc nō puto eam valere quatenus excedit quingentos aureos niſi fuerit inſinuata per tex. i. d. l. illud. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ in. l. donatio. ⁊. l. i hac. C. de dona. In poteſtate enim generaliter tributa priorib⁹ nō intelligitur data poteſtas contrauenīēdi legibus ⁊ ſtatutis generalib⁹ vt plene no. per Bar. in. l. ambitioſa. ff. de decre. ab ord. fa. Inſinuatio vero nō eſt aliud niſi facere donationē in ſcriptis corā iudice: vt no. d. l. i donationib⁹. ⁊. l. donatio. ⁊. l. ſancim⁹. C. de dona. not. Bart in. d. l. modeſtinus. nec exigitur cauſe cognitio ſine decreto: ſed ſatis eſt qđ fiat in p̄ſentia cuiuſcūq3 magiſtratus: vt. d. l. i hac. facit optime. l. fi. C. de predi. decu. ſine decreto nō alie. lib. x. tenet Bar. in. l. modeſtin⁹. et plenius per Bal. in. d. l. illud. Et quod in remiſſiōe exigat̄ inſinuatio plene per. bar. ⁊ bal. in locis preallegatis. ¶ An aūt eo caſu quo probaretur capitales preceſſiſſe vero vl' preſumptiue ex bonis paternis p̄ſumatur pater donaſſe filio maiori: ex quo totum lucrum ꝑmiſit penes filium toto tempore vite ſue. Dico ꝙ non q2 illud eſſet peculium ꝓfectitiū qđ venit omnino in diuiſiōe: licet tēpore mortis patris reperiat̄ penes filiū. vt. d. l. filio licet in ſacris. C. de colla. Ad idē adduco bonum tex. arguendo ꝑ locū a ſpeciali in. l. cum oportet. ſepenumero alleg. ver. ſin autē res. vbi ponitur ſpeciale in bonis aduentitijs quorū vſuſfructus acquiritur patri ⁊ diſponit̄ ꝙ ſi pater illa bona voluit remanere apud filium cuius erat ꝓprietas toto tempore vite ſue non poſſunt heredes patris illoꝝ bonorū vſumfructum petere vtpote patri debitū: ſed remanet penes filiū q̄ſi ex diuturna donatiōe. ſecus em̄ in alijs bonis ipſius patris ſeu ꝓfectitijs. An autē hoc caſu ſit ſtādū libris apothece in redditione rationis. Dico ꝙ licet hoc dubiū ſit ſuperfluum vt patet per p̄dicta. tñ vt in oībus querēti ſatiſfiat propter caſus q poſſunt occurrere dixerim ꝙ licet al's poſſit qs approbare libros oēs alicuius quaten⁹ faciūt ꝓ ſe ⁊ reijcere quatenus faciūt ꝯtra ſe in ſeparabilib⁹ vt eſt tex. no. in. l. publica. ff. depo. qui l3 loquatur in epiſtola. idem tñ eſt eadem rōne in alia ſcriptura. vt no. Bar. in. l. aureli⁹. §. idem queſijt. ff. de libe. leg. In caſu tamē noſtro aliud arbitror dicēdū: quia pater dando filio pecuniam vt eaȝ exerceat in apotheca vel alio modo videtur eā tradidiſſe vt faciat inde libros ⁊ ſcripturā ſm̄ conſuetudineȝ illi⁹ artis. arg. in. l. qđ ſi nolit. §. qua aſſidua. ff. de edili. edic. facit ꝙ ī ſimili not. bar. in. l. nemo eſt qui neſciat. ff. de duobus reis. ⁊ qđ no. in. l. quedā. ff. de edē. vnde ſatis eſt qđ reddēdo rōnē de capitali ⁊ lucro p̄bet ſm̄ conſuetudinem aliorū ſociorū ⁊ aromatariorū. vnde in his de q̄bus nō ſolēt fieri inſtrumenta vt in modicis ſatis eſt ꝓbare per librū tam ꝓ. quā ꝯtra ſociū ſeu fratrē. pōt etiā dari iuramentū pro quo facit ꝙ in ſimili no. bal. in. l. id qđ pauperibus. in fi. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ Spec. in ti. de inſtru. edi. §. nūc vero aliqua. ver. ſed nunqđ ſm̄ facit. ff. de neg. ge. Et p̄ſertim hoc admittendū īter ſocios non em̄ requiritur maior diligentia in rebus cōib⁹ q̄ in ꝓprijs. inſt. ꝓ ſocio ī fi. ⁊ ſocietas h3 inſtar fraternitatis. l. verū. ff. e. ⁊ ideo nō eſt procedendum multū ſtricte p̄ſertim cū appareat de lucro nō modico. Et rō reddenda eſt a p̄ncipio adminiſtratiōis vſq3 ad finem p̄ſuppoſito ꝙ cū pecunia paterna ſe exercuerit. hoc em̄ eſt generale vt. l. j. C. vbi de ratio. agi oportet. nā ſpeciale eſt in patre q adminiſtrauit bona aduētitia filij propter vſumfructū ſibi debitū vt non teneatur filio rationem reddere vt in. l. cum oportet. verſi. nec ratiocinia. ſec⁹ ergo in alijs bonis ſi ſua pater adminiſtraſſet de bonis filij ⁊ econtra argumē. in dicta. l. j. C. vbi ratio. Nec aliter magis inſiſto. q2 nō puto neceſſarium vt predixi. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quidā teſtator diſpoſuit
vt certe pecunie diſtribuerent̃ per conſules cuiuſdam artis in maritā
do puellas egēnas. cū quibꝰ ꝯſulibꝰ in dicta diſtributiōe fiēda debe
rēt interuenire due voces īfraſcriptorū heredū: heredes aūt ſuos ſcri
pſit hoc modo. Nā in omnibꝰ ſuis bonis ⁊c. ſibi heredes vniuerſales
inſtituit facit ⁊ eſſe voluit filios maſculos legitimos naturales tā na
tos ꝙ naſcituros pro vna parte ⁊ dñm Dyn. ⁊ Petrū fratres filios
olim Bartholomei Jacobi ꝓ vna alia parte, ⁊ Frāciſcū ⁊ Thoma
ſium fratres ⁊ filios olim Thomaſij ꝓ vna alia pte. Nūc dubitatur
mortuo teſtatore qualiter ⁊ per quē debeat fieri dicta diſtributio: an
ſ. ꝯſules qui ſunt ſex numero habeāt sexꝰ voces ⁊ heres duas ⁊ ſic cō
ſtituāt omnes octo voces an vero coſules habeant vnā vocem here
des vero duas. ⁊ quid ſi inuicem diſcordent.

1 ☞ Facultas intereſſendi electiōi epi qñ cōpetit vniuerſitati eccleſia
rum cōuētualiū computant̃ prelati illarum eccleſiarū per capita.
2 Teſtator ſi dixit titius heres eſto: ſeius ⁊ meuiꝰ heredes ſunto quo
modo intelligantur iſti tres vocati.
3 Eps ſi hꝫ actū facere cū aſſenſu capituli: ſufficit vt voc. t̃ vniuerſitas.

SAluatoris preſidio humiliter inuocato arbitror dicta verba poſſe habere quatuor
intellectꝰ. Mihi tñ placet dūtaxat vltimꝰ. Primꝰ eſt vt
cōſules habeāt voces ſm capita vt cū ſint ſex habebūt ſex voces. pro
quo vr̃ caſus ſm vnū intellectū in. c. ſcriptū. de elec. ver. de ſtudijs vbi
1 pꝫ ꝙ† ſi facultas intereſſendi electiōi epi cōpetat vniuerſitati eccleſia
rū cōuentualiū cōputant̃ ꝑlati illarū eccleſiarū ꝑ capita ita vt ſꝫ nu
merū prelatorū habeāt voces. ¶ Scđo facit qꝛ idem videmus i iudi
cibus. nā ſi datur poteſtas pluribꝰ ſtatur maiori parti eorum ſm nu
merū perſonaꝝ in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. ⁊ diſtin. lxv. c. j. Idem
in arbitris vt. l. ſi in res. cū. l. ſeq. ff. de arbi. ⁊. c. j. de arbi. lib. vj. ⁊ qđ ibi
no. ¶ Tertio quia in diſpoſitiōe dubia recurrendu eſt ad verba pce
dentia ⁊ ſequētia vt in. l. ſi ſeruus pluriū. ff. de leg. j. ⁊. l. nūmus. de leg.
iij. ⁊. l. qui filiabꝰ. de leg. j. cū ſi. ſed teſtator reſpectu heredū locutꝰ eſt
ꝑ voces. qꝛ voluit vt interuenirēt eorū due voces. ergo idē vr̃ ſenſiſſe
de cōſulibus. Sed iſte intellectus mihi nō placet vt oēs ſimul cōiun
gant̃ ⁊ cōſtituāt octo voces vt ſic ſtetur maiori parti numero multi
plici rōne. Primo qꝛ cū ꝯſules ſint vocati ſub nomine appellatiuo ⁊
ſimul ad actū expediendū cū tertio vident̃ oēs vocati vt vnū corpus
nec debēt cū tertio cōiungi pari mō ſm capita. arg. optimu in. l. ſi. C.
de ipu. ⁊ ali. ſub. ⁊ i. l. ſi qs titio. ff. de vſufruc. accre. ⁊ ibi no. gl. ⁊ opti
me facit tex. in. l. interdū. ff. de here. inſti. facit arg. l. titius fundi. d. l. li
ber. §. titius. eo. tit. Et dicam latiꝰ. j. in quarto intellectu. Preterea te
nendo hūc intellectū ſequeret̃ abſurdū quia poſſet diſtributio fieri ſi
ne cōſulibꝰ ⁊ ſine vocibus heredum. Pone em̃ ꝙ tres cōſules ſint in
vna parte alij tres in alio cum quibꝰ conueniant due voces heredū
certe ſm ꝓmiſſum itellectū iſti preualebūt cū ſint quinqꝫ ⁊ alij tres: vt
in. d. l. duo ex tribꝰ. ⁊. d. c. j. lxv. di. tamen nō eſt veruꝫ dicere quod hic
ſint cōſules qꝛ cū ſint deputati vt certum corpus non repreſentatur
iſtud corpus niſi per maiorē partē ſinguloꝝ de corpore vt. l. mortuo.
ff. de fideiuſ. iuncta. l. qđ maior. ff. ad munic. ⁊. l. aliud. §. refert. ff. de re
gu. iur. ⁊. c. j. de his que fi. a ma. par. ca. ⁊. c. ſi. de reſcrip. li. vj. no. gl. in
c. j. ne ſede va. lib. vj. ⁊ Jo. an. in. c. a collatiōe. de appel. li. vj. ⁊ Fe. ꝯſ. j.
non em̃ dicuntur facere ꝯſules qđ tres ex eis faciunt. ⁊ tunc teſtator
voluit vt diſtributio fieret per ꝯſules. Itē pone aliud abſurdū. finge
ꝙ omnes cōſules ſimul in vnū cōueniāt: ⁊ due voces heredū inclinēt
in aliā partē ſm iſtū intellectum valebit diſpoſitio conſulū q ſunt ſex
voces ⁊ ſic diſtributio fieret per ſolos cōſules qđ eſt aperte ꝯ mentem
⁊ verba teſtatoris: voluit em̃ teſtator vt in diſtributiōe fienda interue
niant cum cōſulibus due voces heredū: ergo ſine eorū conſenſu non
poſſunt cōſules diſtributionē facere quēadmodū qñ capitulꝫ habet
aliquid facere cū conſenſu prelati vel prelatus cū ꝯſenſu capituli. opꝫ
enim neceſſario ꝙ interueniat ad minꝰ maior pars capituli ⁊ cōſenſꝰ
epi vt eſt gloſſ. not. iuncto tex. in. d. c. vno. ne ſede vacā. lib. vj. ⁊ firmat
Jo. an. in. c. a collatiōe. ⁊ plene Fed. i. d. ꝯſi. j. ⁊ qđ no. in. c. poſtulaſti.
de cōceſ prebē. ¶ Scđs principalis intellectus eſt vt ꝯſules habeāt
vnam vocem ex quo vocant̃ per noīa appellatiua tanꝙ̄ vnum corpꝰ
fictū ⁊ repreſentatū. heredes vero habeāt aliā vocē. ⁊ exponāt̃ vba te
ſtatoris ꝙ heredes habeant duas voces. i. duas partes heredum q̄
ſunt quatuor habeāt vnā vocē. ⁊ ita vident̃ ſenſiſſe quidā i allegatio
nibus ſuis. Sꝫ pfecto hic intellectꝰ mihi nō placet quia extorquet ⁊
deſtruit verba teſtatoris qui voluit vt in diſtributione fiēda interue
nirent due voces heredū nec eſt a verbis recedendū vbi nō cōſtat cla
re de cōtraria intētiōe. vt. l. nō aliter. ff. de leg. iij. ⁊. c. ſi. de verb. ſig. Itē
qꝛ ex verbis teſtatoris clare patet ꝙ voluit ꝯſules eſſe autores ⁊ pnci
pales in hac diſtributione fiēda: heredes vero eſſe inferiores. vocant̃
enim acceſſorie ad cōſules. vt patet ex illis verbis cū cōſulibꝰ vt. c. ad
hoc. l. ſi cui. ff de fun. inſtr. ⁊ qđ legit̃ ⁊ no. in. c. vno. ne ſede vocā. ⁊ i. c.
cū marthe. §. queſiuiſti. de cele. miſ. ¶ Tertiꝰ principalis intellectus
eſt per. l. ſi qs titio. ff. de vſufruct. accre. ⁊ in. l. titie textores. §. nihil. ff.
de leg. j. vt ſit ſenſus ꝙ hec diſtributio ſpectet eq̄liter ad ꝯſules ⁊ ad
heredes. ita tñ vt heredes habeāt duas voces ꝯſules vo vnā ſi actus
expediēdꝰ ſpectaret ad tres eque principaliter: quia teſtator ꝯſules
vocauit per ſe vt vnū corpus. heredes vo vocauit ꝓ duabus portiōi
bus ſicut colligit̃ per caſum contrariū in. l. liber homo. §. titius. ff. de
2 here. inſtituē. vbi ponit̃ caſus† ꝙ ſi teſtator dixit Titius heres eſto.
Seius ⁊ Meuius heredes ſunto. ꝙ fiunt duo ſemiſſes. i. due partes
totiꝰ hereditatis quarū vna dat̃ Titio q fuit ſolꝰ vocatꝰ: altera dat̃
Seio ⁊ Meuio qui fuerunt vocati. Ita i ꝓpoſito cū heredes expſſe
ſint vocati vt habeāt duas voces ꝯſules vero fuerunt vocati ſimplr̃
ſub nomine appellatiuo tanꝙ̄ vnū corpus debēt habere ſolum vnā
vocē. Sed hic intellectꝰ nō placet ꝓpter abſurditatē que ſequeret̃ qꝛ
poſſet cōtingere data inter eos diſcordia ꝙ ſoli heredes abſqꝫ cōſulibꝰ
diſtribuerent cum habent duas voces. iuxta plene notata ꝑ Jo. an.
in. c. ſcriptū. de elec. qđ eſt expreſſe cōtra mētē teſtatoris que voluit vt
cōſules eſſent principales in hac diſtributione fienda. vt. ſ. plene di
xi. Preterea cū actus pertineat ad duos ſimpliciter ⁊ nō det̃ ptās
inſolidū nō valet qđ agitur ab vno eorū. vt in. c. ſi duo. de ꝓcura. lib.
vj. ⁊. c. cauſam matrimonij. ⁊. c. vno delegatorū. de offi. delega. Sꝫ in
caſu noſtro ꝯſules ⁊ heredes vocāt̃ tanꝙ̄ duo corpora: qꝛ teſtator no
luit de vno cōfidere ſine reliquo: ergo nō valet qđ diſponitur ab alte
ro corpore dūtaxat. ad qđ optīe facit ꝙ legi. ⁊ not. in. c. paſtoralis. pri
mo reſpōſo. de reſcrip. ¶ Quarto trado quartū intellectū q videt̃ eq
tati rationi ⁊ menti teſtatoris ꝯſentaneꝰ ⁊ nulla inde ſequit̃ abſurdi
tas. vt dicamꝰ ꝙ cōſules vocant̃ vt vnum corpus inter ſe. tñ fiet com
putatio per capita vt ſic appareat vbi ſit ipſum corpus vt i. d. l. inter
dum. ⁊. l. ſi quis titio. cuꝫ alijs ſuperius allegatis quēadmodū qñ ali
quid ſpectet ad canonicos cū cōſenſu epiſcopi. nam vocātur canoni
ci vt vnum corpus ⁊ repreſentatur ipſum corpus per maioreꝫ partē
ſingulorū. vt no. in. d. c. vno. ne ſede vacante. iuncta gl. i verbo aſſenſu.
ad idē. c. abbas. xviij. q. ij. iūcto. c. eccleſia. đ elec. ⁊ expreſſe voluit Fed.
in dicto cōſi. primo. in ſolutione queſtionis. ⁊ Jo. an. i. d. c. a collatio
ne. ⁊ in. d. c. poſtulaſti. ad ideꝫ gl. no. in dicto. c. paſtoralis. vbi dicit ꝙ
plures iudices deputati ad certum actum ſunt loco vnius. ⁊ qđ not.
Jo. and. poſt Hoſt. in. d. c. ſcriptum cuiꝰ dicta optime faciūt ad hāc
q̄ſtione. Et arbitror ꝙ iſta diſtributio pertineat principaliter ad ip
ſos cōſules ꝑ ea que ſuperius dixi. ⁊ quia teſtator expreſſe i ꝑncipio
vocauit ipſos cōſules dūtaxat: ſꝫ dicti cōſules nō poſſūt aliqd diſpo
nere ſine cōſenſu duarum vocū heredꝫ. Ita qđ oportet duas voces
heredum conuenire cum iudicio conſulum: quemadmodū quādo ali
quid pertinet ad capitulū cum aſſenſu ſui epiſcopi. nō em̃ pōt aliquid
in illo actu diſponere capitulum niſi eps cōſentiat: nec ſufficit qđ me
dietas capituli concurrat cum iudicio epi quia ibi nō eſſet capitulū:
ſed oportet qđ ad minus maior pars capituli cōcurrat ad diſpoſitio
3 nē actꝰ ⁊ habeat cōſenſum epi. Et ita ecōtra qñ† eps habet actū fa
cere cū aſſenſu capituli. nō enim vocantur oēs per capita: ſꝫ vniuerſi
tas per ſe. ⁊ reſpectu ſuꝑpſius fit computatio per capita. nō aūt reſpe
ctu epi: qꝛ illius aſſenſus requirit̃ eque principaliter. vt no. glo. ꝑalle.
in. d. c. paſtoralis. ⁊ Fede. in. d. cōſi. ꝑ ꝑ e ſi. ad ideꝫ. c. ſi ꝓ te. de reſcrip.
lib. vj. iūcta glo. teſtator em̃ expſſe voluit vt cōſules diſtribuerent ſed
cum eis voluit ꝙ cōcurrerent due voces ſuorū heredum. nō ergo vale
bit actus niſi cōſules diſponant. ⁊ ſaltem maior pars cōſulū. d. l. duo
ex tribus. ff. de re iudi. ⁊. d. c. ſi. de reſcrip. lib. vj. cū ſimi. ꝑal. cū aſſenſu
duarū vocum ipſorū heredū. noluit enim teſtator dare alicui eorū po
teſtatē inſolidū. Qualiter aūt haberi debeāt due voces heredū. Arbi
tror ꝙ cū heredes fuerint vocati diſtributiue ꝙ oēs vocati ꝓ quarta
parte habēt vnā alij pro alia quarta habēt aliam: ⁊ ſic de reliqs. arg.
optimū in cle. plures. de iurepa. ⁊ in ꝑalle. l. interdū. ⁊ in. c. qm̃. de iure
pa. vñ ſatis eſt qđ cōſules habeāt in diſtributiōe fienda duos ex ꝑdi
ctis heredibꝰ ſumptis modo predicto. ⁊ erit tantū vt oēs requirant̃
cū teſtator non expreſſerit quorū heredū voces habeantur: ⁊ ſufficiet
habere duos eorū. argu. eorū que no. Bar. in. l. pōponius. al's incipit
ſi vni. ff. de re iud. ⁊ i. l. heredes mei. ff. ad trebel. Nō aūt puto neceſſa
riū ꝙ oēs heredes debēt duas voces: qꝛ nō reſultaret aliqs bonꝰ effe
ctus cū vt dixi actus pertineat principaliter ad cōſules. ⁊ ſufficit hic
cōſenſus duorū heredū. non em̃ voluit teſtator neceſſario oēs debere
ꝯſentire ne difficultarent intātū materiā ꝓpter facilitatē hoīm in diſ
cordādo. vt in. c. nec nouū. viij. q. j. ad. c. ſcriptū. ſ. allegatū. in primo in
tellectu pōt reſponderi. vt colligit̃ ex no. ꝑ Fede. in loco preal. Et hec
ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxxviij.

1 ☞ Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam.
2 Poſſidens duo bñficia curata eodem tempore ſi non apparet de le
gitimo titulo preſumendū eſt ꝙ iniuſte poſſederit.

IN queſtiōe que ad preſens vertitur inter dñm Nicolaum verū de brādinis: vrbino ex
parte vna. ⁊ dñm Jacobū thomaſij ex alia: ſuper canoni

catu ꝛ p̄bēda eccl'ie Urbinenſis. Cōcluſiue ipſius q̄ōnis deciſionē at
tingam cū hoc cōſiliū ſit deciſiuū. nō autē perſuaſiuū ad patris peti
tionē imploratū. Et primo diſcutiā iura dicti dn̄i Nicolai. Scd̄o pre
fati dn̄i Jacobi. Ex quoꝝ examinatiōe ꝛ deciſione patebit tertiū: q̄
ſcʒ ſint partes iudicis in diffinitiōe huiꝰ cauſe. ¶ Et primo omiſſis
allegationibus q̄ fieri poſſent in fauorē dicti dn̄i Nic. tū ꝓpter cām
p̄ſcriptā. tū qꝛ ſatis patēt in actis ꝓductis ꝑ ipſum do. Nicolaū. Fir
miter arbitroꝛ inherēdo actis cauſe mihi exhibitis ꝙ dictꝰ dn̄s Ni
colaus nullū ius foueat in dicto canonicatu vel ad ipſum obtinēdū
vigore literarū apoſtolicarū ꝑ eū impetrataꝝ ꝛ mihi exhibitarū plu
ribus cauſis ꝛ rōnibꝰ ad hanc ſniam motꝰ. Primo quia dicte litere
fuerūt ſubꝛeptitie cū in eis aſſeruerit ſe rectorē eccl'ie ſancte Barbare
ac illā eccleſiā nō habere actū ad animarū curā. cuius ꝯriū apte ꝓba
tur per teſtes ꝓductos per dictū dn̄m Jacobū: ac per ipſius dn̄i Nic.
rn̄ſionē ad petitionē aduerſe partis. Certūqꝫ eſt ꝙ omnis falſitas ex
preſſa vel veritas tacita qua ſuppreſſa vel exp̄ſſa pꝛiceps nō ꝯceſſiſſet
literas ſuas ſaltē ita de facili hēre iducere ſubꝛeptionē: vt no. ꝓbatur
in. c. poſtulaſti. ꝛ ibi per Hoſt. de reſcri. ꝛ. c. ſup l'ris. e. tit. facit. l. ꝛ ſi nō
cognitio. ꝛ. l. ꝛ ſi legibꝰ ꝯſentaneū. C. ſi ꝯ ius vel vti. publi. ꝙ aūt hoc
fuerit hmōi patet. qꝛ faciliꝰ papa ꝯcedit canonicatū cū animaꝝ cura
negligat̄ cū habebat canonicꝰ reſidere in canonicatu. vt in. c. extirpā
1 de. §. qui vero. de pꝛebē. † Subꝛeptio autem in literis gratioſis vitiat
gratiā ipſo facto ꝛ quicq̄d vigore taliū literarū ſecutū eſt vt leg. ꝛ no.
in. c. ad audiētiā. ij. ꝛ. c. cōſtitutꝰ. de reſcrip. ꝛ. c. i. ꝛ. ij. de fil. pꝛeſby. libꝛ.
vi. ꝛ in. cle. j. de p̄bē. ꝛ. in. l. i. ff. de nata. reſti. ꝛ qd̄ no. in. l. p̄ſcriptiōe. ꝛ. l.
ſi regibus. C. ſi cōtra ius vel vti. pub. Nec ob. ꝙ dictꝰ do. Nic. nūc di
cat ſe nō fuiſſe rectorē illius eccleſie tēpoꝛe impetrationis: qꝛ cū ipſe
met in illis l'ris hoc aſſeruit ſtandū eſt pꝛime aſſertioni ſue. ad hoc bo
nus tex. in. l. cū pꝛeciū. C. de lib. cau. ꝛ apte tenuit Jo. an. in. c. cū i poſi
tionibus. de iuraiu. lib. vj. vbi firmat ꝙ narrata in reſcripto per impe
trantē faciunt fidem cōtra eū etiā ſi reſcriptū appareat ſubꝛeptitiū. fa
cit qd̄ no. Inn. in. c. cū venerabilis. de excep. ꝛ. c. olim. de cenſi. Preter
ea ꝑ teſtes ſatis ꝓbat̄ ꝙ noīe ſuo tenebat̄ ꝛ poſſidebat̄ ꝛ ꝯreputaba
tur cōiter rectoꝛ illiꝰ eccleſie. nec ipſe dn̄s Nicolaꝰ ꝓbauit aliū titulū
legitimū: vnde aut poſſidebat tanꝙ̄ rectoꝛ aut intruſus: ꝛ in ſui odiū
perinde eſt ac ſi legitime poſſediſſet ne ſit melioꝛis ꝯditionis intruſus
ꝙ̄ legitimus rectoꝛ. ꝓbat̄ i. c. eū qui. de p̄bē. lib. vi. Et qd̄ quiſqꝫ diluci
da voce poteſtatus eſt ꝛc. c. ꝑ tuas. de ꝓb. ꝛ. l. generaliter. C. de nō nu.
pecu. maxime qn̄ detegitur fraus in. c. inter dilectos. de dona. ꝛ. c. cuꝫ
ſuper. de cōceſ. p̄ben. ꝛ. l. ſi creditoꝛibꝰ. C. de ſer. pig. da. ma. ¶ Secūdo
pꝛincipal'r impugnat̄ ꝓuiſio facta de dicto dn̄o Nicolao qꝛ vt clare
ꝓbatū eſt ꝑ ꝯfeſſionē ſuā ꝛ teſtes ꝓductos ab aduerſa parte retinuit:
ꝛ adhuc tenet duas eccl'ias curatas. ſ. plebē ſancti Andree ꝛ eccleſiā
ſctē Marie i caſtigliōe. nec fuit ꝑ eū allegata aut ꝓbata diſpenſatio
per habētē poteſtatē nec vnio legitime facta, lʒ ꝑ eū fuerit allegata ſʒ
aſſertioni partis ſtādū non eſt cū vnio cōſiſtat in facto. ſic contra ius
non eſt p̄ſumēdum. nā quelibet eccleſia curata pꝛeſumitur ꝑ ſe ſtare ꝛ
debet habere ſuū rectorē vt. in. c. cum non ignoꝛes. de pꝛeb. nec ſufficit
p̄ſcriptio vt tanꝙ̄ vnite teneant̄ niſi ſit tanti tēpoꝛis cuius initū me
moꝛia nō exiſtat. vt plene no. ꝑ Joā. an. ſup regula qui ꝯtra iura. de
reg. iur. li. vi. n mercu. facit. c. i. de pꝛeſcrip. ꝛ. vij. q. i. ſicut. de offi. oꝛdi.
c. oꝛdinarij. lib. vi. Cū ergo conſtet eundē. d. Nicolaum poſſediſſe eodē
2 tēpoꝛe † duo beneficia curata nec appareat de legitimo titulo. p̄ſumē
dū eſt ꝙ iniuſto poſſederit qꝛ iure reſiſtēte poſſedit. vt in. l. quēadmo
dum. C. de agri. ꝛ cenſi. lib. xi. ꝛ in dicta regula qui cōtra iura mercat̄.
ꝛ per cōſequēs incidit in penā extrauagātis execrabilis Jo. xxij. vbi
diſponit̄ ꝙ talis eſt p̄uatus vtroqꝫ beneficio ꝛ effectus inhabilis ad
alia quecūqꝫ beneficia: ergo concluditur ꝙ dictus do. Nicolaꝰ erat in
habilis ad dictū canonicatū obtinendū. ꝛ per cōſequēs nō valuit col
latio canonicatꝰ per executoꝛem ſibi facta pꝛo hoc qd̄ not. Inn. in. c.
inter dilectos. de exceſ. p̄la. vbi dicit ꝙ collatio beneficij facta ꝑ execu
torē notoꝛie indignū eſt nulla. ꝛ facit qd̄ ipſe no. i. c. fi. de pꝛeſum. In
caſu aūt noſtro plus eſt: qꝛ nō ſolū erat indignus. imo a iure inhabili
tatus ad quodlibet beneficiū. vt. ſ. dixi. ꝛ facit qd̄ no. idē Inn. in. c. cū
noſtris. de conceſ. p̄ben. ¶ Tertio pꝛincipaliter facit cōtra dictū dn̄ʒ
Nicolaum cle. gratie. de reſcriptis. vbi diſponitur ꝙ ſi poſt gratiā fa
ctam ad beneficiū obtinēdū recipiat quis beneficiū ꝙ ſimul cū benefi
cio ſibi debito vigoꝛe gr̄e retinere nō poteſt vr̄ renūciare dicte gratie.
Sed in caſu noſtro dictus dn̄s Nicolaus poſt gratiaʒ ſibi factā obti
nuit duo curata q̄ nullo modo poteſt obtinere cū canonicatu ꝛ alio
beneficio cū ſit reditus inhabilis ad quodcūqꝫ beneficiū obtinendū:
ergo videtur dicte gratie renunciaſſe: ꝛ per cōſequens nō potuit illiꝰ
vigoꝛe petere dictū canonicatū quoduis ſemel extinctū nō reuiuiſcit
vt in. cle. gratie. vij. q. i. ꝙ̄ periculoſum. ꝛ. c. ex trāſmiſſa. de renū. ꝛ de cō
ſe. diſt. iiij. queris. ꝛ. l. qui res. §. arcam. ff. de ſol. Nec hic ob. ꝙ tex. in. d.
cle. gratie. loquatur in eo qui impetrauit gratiam ad beneficiū cura
tum vel ad dignitatē. qꝛ dictus dn̄s Nicolaus impetrauit etiā ad bn̄
ficium cum cura vel ſine cura. Item eadem ratio eſt in caſu noſtro in
vtriſqꝫ vt ptʒ ex p̄dictis, ergo eadē debet eſſe diſpoſitio. vt aperte hoc
ſentit glo. in. d. cle. gratie. in verbo beneficium curatū eſt in glo. pꝛece
denti. ¶ Quarto poſſet attentari ꝙ etiam ceſſantibus omnibus pꝛe
dictis dictus canonicatus nō includebat̄ ſub literis impetratis ꝑ eū.
qꝛ non fuit facta mentio ꝙ canonicatꝰ ſpectabat ad electioneʒ cano
nicoꝛū: ſed ſolum mandat̄ ꝓuideri de ſpectāte ad collationem p̄ſenta
tionē ꝓuiſionē ſeu diſpoſitionē epiſcopi vel capituli ꝛc. Certū eſt aūt
ꝙ appellatione p̄dictoꝝ modoꝛuʒ nō venit electio. vt ꝓbatur in. c. cū
in illis. de p̄ben. lib. vi. §. illis vero. ꝛ in clemē. i. de p̄bē. §. i. Et ꝙ̄ꝙ̄ illa
iura loquant̄ cū mandet̄ ꝓuideri de pꝛelaturis dignitatibus ſeu pſo
natibus. tū eadē ratio eſt in inferioꝛibꝰ beneficijs. cum enim litere ad
beneficia obtinēda ſint ambitioſe debēt ſtricte intelligi. vt in. c. ꝙ̄uis.
de p̄ben. lib. vi. ideo vno modo expꝛeſſo nō venit alius. vt in. c. cū in il
lis p̄alle. ꝛ. c. ſuſceptū. de p̄ſcri. e. lib. ꝛ hoc tenet gl. oꝛd. n. d. cle. in ver.
de dignitate. idē ibi Pau. ¶ Ex quibus omnibus euidēter patet di
ctū dn̄m Nicolaū omni iure deſtitui in retentione ſeu aſſecutione di
cti canonicatus. ¶ Uenio nūc ad iura dicti Jacobi. ꝛ omiſſis pari
rōne allegationibus que poſſent exquiſite cōtra eundē fieri arbitroꝛ
eū bono iure fulciri. ſatis eñ ꝓbatū eſt ꝑ cōfeſſionē ꝑtis aduerſe ꝛ ꝑ te
ſtes ab eo pꝛoductos ꝙ poſſeſſio iuris eligendi canonicos eſt ad pꝛe
ſens penes canonicos reſidētes in ciuitate vꝛbini. ita ꝙ exiſtētes ex
tra ciuitatem nō ſint de neceſſitate vocandi. ꝛ tali cōſuetudini ſtatur
etiā electionibus canonicoꝛū. pꝛobat̄ in. c. cū in eccleſijs. in fi. de pꝛe
ben. lib. vi. ¶ Preterea ſatis pꝛobatū eſt ꝙ in dicta eccleſia nō erant
tēpoꝛe electionis facte niſi octo canonici quoꝛū vnus erat moꝛtuus:
ꝛ ſic remāſerunt ſeptē: tres ꝓbant̄ abſentes extra ciuitatē tp̄e electio
nis facte. poteſtas ergo eligendi remāſit ſolide penes quatuoꝛ in ciui
tate reſidentes qd̄ eſſe poteſt cum penes vnū reſidere ius collegij etiā
in electiōe pꝛelati poſſit vt legitur ꝛ notat̄ in. c. gratū. de poſtu. pꝛela.
ꝛ. lxv. di. c. fi. ꝛ. l. ſicut. ff. qd̄ cuiuſqꝫ vniuer. facit. x. q. ij. hoc ius poꝛrectū
poſt pꝛincipiū. vbi maioꝛi parte ibidē ſeruientium cōſentiente ꝛc. Illi
vero quatoꝛ canonici penes quos remanſit tota poteſtas eligendi po
tuerunt compꝛomittere in vnum ex eis. vt in. c. cum in iure. ꝛ. c. cām. ꝛ
c. qꝛ pꝛopter. de elec. lib. vi. cū ſimilibꝰ. electio ergo facta compꝛomiſſa
rio eoꝛū de dicto dn̄o Jacobo valuit ꝛ tenuit cuʒ poſſit capitulū da
ta vacatione canonicatus ad eoꝛum libitum ſe cōgregare ꝛ eligere cū
a die vacationis ꝛ notitie currat eis tēpus vt in. c. qꝛ diuerſitatē. de cō
ceſ. pꝛeben. ꝛ. c. licet. de ſup. negli. pꝛela. cū ſimi. Et qual'ter capitulū de
beat cōuocari ſtādū eſt ꝯſuetudini: vt in. c. in cauſis. de elec. no. Bar.
in. l. obſeruare. C. de decur. lib. x. nec ob. ſi dicetur qd̄ nō plene pꝛobat̄
conſuetudo vt abſentes non vocent̄ ꝙ illa ſit cōtra ius reqrit̄ ſpatiū
xl. annoꝛū. vt in. c. fi. de cōſue. no. glo. in. c. fi. eo. tit. lib. vi. qꝛ ſaltē ꝓbat̄
ꝙ p̄ſentes in ciuitate ſunt in poſſeſſione diuturna eligendi canonicos
exiſtentibus extra ciuitatē minime reqſitis. ꝛ hec quaſi poſſeſſio ſuffi
cit ad validitatē electionis iā facte. vt. in. c. querelā. de elec. ꝛ. c. cū olim.
de cau. poſ. ꝛ pꝛopꝛie. ꝛ. c. conſultatiōibus. de iurepatro. ꝛ quod in eis
no. facit qd̄ no. Inn. in. c. ij. de in integ. reſti. Et ex iſtis omnibus ꝯclu
ditur tertiū: ꝙ cū contra electionē dicti domini Jacobi vel eius per
ſonam nil canonice pꝛobatū ſit de ipſius iuribus clare pateat ꝙ par
tes iudicis potuerūt i hac cauſa cōfirmare electionē de eo factā ꝛ im
ponere ſilentiū dicto dn̄o Nicolao ac illi canonico qui dixit ſe ꝯtentū
in illa electiōe cū pꝛobatū ſit per teſtes pꝛoductos a dicto. d. Nicolao
illum veniſſe ad ciuitatem poſt electionē legitime factam de dicto. d.
Jacobo. Et hec ſufficiant.   Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud de iure q̄ritur in effectu an
ſtatutum ciuitatis quo cauet̄ vt vxoꝛi relicte debeāt̄ alimenta ab he
redibꝰ viri defuncti tp̄e diſſoluti matrimonij donec ſibi fuerit dos ſo
luta poſſit ſine peccato obſeruari pꝛeſertim habito reſpectu ꝙ mulier
defuncto viro fuit recepta a patre ſuo locuplete ꝛ i ipſiꝰ domo alimē
ta ab eodē donec fuit alteri nupta cui maritata extitit cū iuribus ſibi
ꝯpetentibus contra heredes pꝛimi mariti. Hinc eſt qd̄ tam pater qui
alimentauit filiā in viduitate ꝙ̄ maritus ſecūdꝰ q alimentat ꝛ ſuſti
net onera matrimonij quotidie petunt alimenta a tēpoꝛe moꝛtis pꝛi
mi mariti pꝛo parte aūt heredū mariti allegat̄ dictū ſtatutū cōtinere
vſurariā pꝛauitatē. Item ꝙ ex alio capite non erant mulieri alimēta
pꝛeſtāda: qꝛ alio ſtatuto ciuitatis cauet̄ vt vxoꝛ teneat̄ reſtituere oīa
ſibi tradita ꝛ donata a marito qd̄ tū dicta mulier minime fecit cum
adhuc ſibi teneat quaſdā veſtes pꝛetioſas. Queritur quid iuris tā re
ſpectu mulieris quā partis ꝛ ſecundi mariti qui dictam mulierem ali
mentarunt dote non ſoluta vſqꝫ ad pꝛeſentem diem.

¶ Conſilium. xxxix.

1 Uſure dotis poſſunt etiam hodie peti ꝓhibitione iuris canonici
non obſtante.
2 Foꝛmalitas in vſura eſt ipſum mutuum.
3 Statuta ſi mandēt alimenta pꝛeſtari vel q̄d certū pꝛo libꝛa nō valēt.
4 Maritus non alimentat vxoꝛeʒ pꝛincipaliter ꝓpter dotem acceptā:
ſed qꝛ vxoꝛ deſeruit oneribus matrimonij.
5 Mulier ſi non habeat vnde ſe alat non per hoc poteſt petere alimēta
intra annum.
6 Uxoꝛ non poteſt petere vſuras ratione retardate dotis.

Chriſti ſaluatoris eiuſqꝫ piiſ-
ſime genitricis auxilio inuocato. ¶ Videt̃ pͥmo dictū ſta-
tutum valere ac omni peccati ſcrupulo carere ſicut eñ lex
ciuilis potuit a principio ſtatuere vt dos in bonis imobilib⁹ cōſiſtēs
reſtitutiōi ſubiaceat poſt annū adeo ꝙ reſtitutiōe poſtmodū nō facta
teneatur heres ipſam dotē cū vſuris reſtituere: vt eſt expꝛeſſum in. l. vni
ca. §. exactio. C. de rei vxo. actio. ⁊ dicit Bart. in. l. cūctos populos. C.
1 de ſum. tri. ꝙ † tales vſure poſſunt etiā hodie peti ꝓhibitione iuris ca-
nonici nō obſtāte: q2 nō veniunt ex pacto ꝯhētiū ſed ex legis diſpoſi-
tione ꝑpter morā. ſicut eñ pōt lex in penā condēnare in duplū vel tri-
plum. inſti. de act. §. tripli. facit qꝺ legi. ⁊ no. in. c. vnico. de plus pe. ita
potuit lex ꝯdemnare heredē mariti ꝑpter morā ⁊ cōtumaciā in reſti-
tuēdo dotē ſm iuris diſpoſitionē. Ita pari rōne potuit ſtatutū ciuita-
tis preſertim habētis iura principis inducere, vt dos in qbuſcūqꝫ bo-
nis ꝯſiſtens illico reſtitutiōi ſubiaceat in penam moroſi inducere vt
alimēta mulieri preſtent̃ donec dos ſoluta fuerit. arg. in. l. omnes po-
puli. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ qꝺ no. Bar. in. l. infamē. in fi. de publi. iud. Et
pſertim hoc videt̃ admittēdū cauſa alimētorū: cū multorū ſit opinio
vt etiā intra annū debeant̃ alimēta nō habēti aliūde vñ viueret etiā
omni diſpoſitiōe ſtatuaria ceſſante vt no. gl. in. d. §. exactio. quā multi
ſequūtur. ⁊ firmat ſpec. in tit. qui fil. ſint legi. ⁊ cū maritus ꝑpter one-
ra matrimonij ſupportāda lucret̃ fruct⁹ rei ſibi pignorate ꝑpter do-
tem. vt in. c. ſalubriter. de vſuris. fortius ergo pro ſuo intereſſe poterit
petere ſine omni peccato huiuſmodi alimenta ab heredib⁹ primi ma-
riti. nā ⁊ de iure canonico poſſunt peti vſure tāq̃ intereſſe: vt no. in. c.
ꝯqueſtus. de vſuris. ⁊ in. l. ſi traditio. C. de act. empt. ⁊ videt̃ expꝛeſſum
2 in. c. ſalubriter. ⁊. c. j. de feu. ¶ Scꝺo pͥncipal'r facit † q2 formalitas in
vſura eſt ipm mutuū. vñ vſura nō cōſiſtit niſi in ꝯctu mutui pacto ta-
cito vel expꝛeſſo interueniēte. xiiij. q. ij. ⁊ ꝑ totū. ⁊ i. c. ꝯſuluit. de vſur. ple-
ne per Jo. an. in regula peccatū. de regu. iu. lib. vi. in mercu. Sꝫ in ca-
ſu noſtro nullū interuenit mutuū nec peccatū expꝛeſſum vel tacitū ſed
totū peruenit ex diſpoſitiōe ſtatuaria. ergo ceſſat vſuraria prauitas.
¶ Sed his nō obſtātibus que vere caſui noſtro non obſtāt ꝯriā ſen-
tētiā arbitror veriorē. Et pͥmo allego autoritatē Jo. de lig. in cle. vni-
ca. de vſuris. vbi hāc qōnē i terminis format ⁊ dicit talia facta nō va-
3 lere ⁊ ſtatuentes incidere in penā illi⁹ cle. ⁊ plus dicit † ꝙ ſtatuta non
valēt etiā ſi mādent alimēta pſtari vel qd certū ꝓ libra poſt annū. ꝓ
quo allegat dictū Inn. in. c. ſalubriter. vbi firmat vxorē relictā nō lu-
crari fructus rei ſibi pignorate ꝑpter dotē: q2 non deſeruit matrimo-
nio. ſicut eñ maritus nō lucratur fructus rerū dotalium nec pignor
ſibi datorū ꝑpter dotē ſi nō ſuſtineat onera mr̃imonij: vt legi. ⁊ not.
in. c. per veſtras. de do. poſt diuor. reſt. ⁊. l. ſi ante. ff. ſol. ma. ⁊ in. d. c. ſa-
lubriter. ita nec vxor dꝫ aliqd habere ꝓ itereſſe dotis ex quo nō ſuſti-
4 net: nec deſeruit onerib⁹ mr̃imonialibus. † nō eñ vr̃ maritus alimen-
tare vxorē pͥncipaliter ꝑpter dotē acceptā: ſꝫ q2 vxor deſeruit onerib⁹
mr̃imonij. Hinc videm⁹ ꝙ ſi maritus duxit vxorē ſine dote tenet̃ ni-
hilomin⁹ alere vxorē iuxta dignitatem ſuā: ⁊ tāq̃ ſororē: vt no. Inn.
in. d. c. per veſtras. ⁊ legit̃ ⁊ no. in. l. ſi cū dotē. §. ſin autē. ff. ſol. mat. Et
preſertim nō pñt alimēta exigi intra annū cū ante nulla ſit mora. nec
etiā poſt morā: q2 lꝫ malefaciāt heredes nō ſoluendo dotē ꝓut a iure
diſpoſitū eſt nō tñ ꝑpter curſuꝫ tpis pōt aliqd eſtimabile peti: q2 qc-
quid ſorti accedit vſura eſt. xiiij. q. iij. per totū. Lex aūt ſeu ſtatutū nō
pōt inducere vt licite vſura ſoluat̃ cū in materia peccati ſtādū ſit iuri
canonico. vt in. c. fi. de pſcri. no. bar. in. l. priuilegia. C. de ſacro. ſan. ec.
in regula poſſeſſor. de reg. iu. li. vi. ¶ Preterea ⁊ ſecūdo ꝓbat̃ ſubtili-
ter, ratio eñ quare potiſſime fuit vſura ꝓhibita eſt: quia creditor con-
ſequit̃ duas retributiōes. Primo eñ ꝯſequit̃ pecuniā ſuā integram.
Scꝺo ſequit̃ aliqꝺ lucrū vltra debitū qꝺ eſt ꝯtra naturā rerū: cū ex ſe
nō generet aliā pecuniā nec vſus pecunie eſt ſeparatus a dño ipſi⁹ pe-
cunie vt plene ⁊ ſubtiliter no. ꝑ Jo. an. ſup dicta regula peccatū. In
caſu aūt noſtro hoc dicto contingit: nā mulier haberet duas retribu-
tiōes ex ſua pecunia. Primo eñ cōſequit̃ ſuā pecuniā cū integritate,
Scꝺo ꝯſequit̃ lucrū alimētorū qꝺ nō eſt cōcedēdū nec ſtatuta ciuita-
tis excuſant, vt in. d. cle. vnica. de vſuris. Nec ob: ꝙ petat rōne ſui in-
tereſſe nō ꝓbat̃ ex hoc itereſſe mulieris. Prio eñ intra annū non pōt
de iure petere pſertim cū nō indigeret cū a pr̃e locuplete fuerit alimen-
5 tata. ¶ Quinimo multi tenēt. vt refert Cy. i. d. §. exactio. † etiā ſi mu-
6 lier nō habeat vñ ſe alat nō ꝑ hoc pt̃ petere alimēta i'tra annū: cū hoc
nullo iure caueat̃. nec obſt. ſua inopia cū poſſit ſibi ꝓuidere vēdendo
ius ſibi cōpetens de preſenti. Et ꝓfecto illa opinio eſt verior ⁊ ſubti-
lior, licet alia equior: vt ſentit Jo. an. in addi. Spe. in tit. qui filij ſint
legi. §. j. Fortificatur etiā hec cōcluſio ex rōnibus ſtatim fiendis ad cō-
traria. Et ad hāc ꝯcluſionē facit qꝺ no. Bar. in. l. inſulā. §. vſuras. ff.
6 ſol. mat. vbi dicit † ꝙ vxor nō poteſt petere vſuras occaſiōe retardate
dotis ita ꝙ non hꝫ locum ſm eū de iure canonico. l. vnica. §. exactio
pallega. ⁊ idē ſentit Azo in ſumma de vſur. ⁊ Jo. an. ⁊ Inn. in. c. ſalu-
briter. de vſuris vbi dicūt ꝙ ſi heres mariti obligauit vxori predium
pro dote reſtituenda tenet̃ cōputare fructus qꝺ eſt notādū. Nec obſt.
primū cōtrariū ſupra formatū. Dico eñ ꝙ licet lex poſſit certā penaꝫ
infligere moroſo ⁊ cōtumaci: vt in cōtrario nō tñ pōt inducere lucrū
parti propter curſum tpis: ſicut facit in. d. l. vnica. §. exactio. ⁊ ſtatutū
in caſu noſtro. ⁊ ita refert Butri. in. d. l. cunctos populos. quēdā theo-
logum ſibi rñdiſſe. Quinimo ſtatutum in caſu noſtro nō eſt fundatū
ſuper aliqua mora. q2 nō aſtringit heredem ad illico dotem ſoluendā
ſed ad preſtādū alimēta donec dos fuerit ſoluta ⁊ ſic inducit materiā
peccandi q2 vxor nō curabit petere dotē vt interim cōſequatur illud
lucrum ex ſolo curſu tēporis. Nec ſecūdo ob. qꝺ dicitur de intereſſe: q2
intereſſe nō eſt intra annum cū nulla ſit ibi mora. d. §. exactio. nec etiā
poſt annum ꝓbatur ipſo iure intereſſe ſed eſt neceſſe vt appareat qꝺ
mulier vel maritus erat ſolitus ex pecunia licite lucrari. ⁊ tūc habebit
petere probando intereſſe, nō autem audietur petendo alimenta vi-
gore ſtatuti, facit qꝺ no. Inno. in. c. ſacro. de ſentē. excōi. ⁊ Bart. in. l.
vna. C. de ſenten. que ꝓ eo qꝺ intereſt. ⁊ qꝺ no. in. c. cōqueſtus. de vſu.
petit eñ maritus ſecūdus ab iſtis heredib⁹ primi mariti dotē tanq̃
aliud debitum priuatum. Nō ob. tertio qꝺ dicitur mutuum non in-
terceſſiſſe, q2 dico qꝺ nō eſt mutuū expreſſum ſed ius fingit mutuū in-
teruenire quaſi heres ſoluerit dotē: ⁊ poſtea mulier ſibi cōpenſauerit,
nec ab ea recipiat lucrum alimētorum ſicut ius diſponit in eo q̇ ven-
dit rem pluſq̃ valet: quia differt ſolutionē pretij. vt plene legit̃ ⁊ no-
tatur in. c. in ciuitate. de vſur. cum enim habeat actionem dotem poſt
annum vel ante ſi ſtatutū hoc inducit tacite vel expreſſe: ⁊ eā non in-
tentet: videtur tacite cōuenire cū debitore, merito hoc eſt damnādū.
Et hec ſufficiant ⁊ preſertim hoc dicendū in caſu noſtro in quo mu-
lier nō paruit ſtatuto quatenus in ea fuit in reſtituendo veſtes: ⁊ fru-
ſtra legis auxiliū inuocat qui cōmittit in legem vt. in. c. q2 fruſtra. de
vſuris. Et hec ſufficiant. Nico. Abb.

¶ Conſilium. xl.

1 ☞ Donator qñ obligat per verba obligatoria eſt obligatus,
2 Prohibitus alienare inter viuos non videtur prohibitus in vltima
voluntate,
3 Donatio cauſa mortis qñ non fit in teſtamento nec in codicillis ac-
cedit magis ad naturam contractus q̃ vltime voluntatis.
4 Tutor non dicitur cōſentire ꝯtractui minoris niſi expreſſe approbet.
5 Statutum vbicunqꝫ exigit conſenſum alicuius in facto alterius vi-
detur illum requirere pro ſolennitate.
6 Prohibitus donare ſine alicuius cōſenſu, nō pōt donationem face-
re niſi ſpecialiter ſibi fuerit donare permiſſum.
7 Tacēs nō hr̃ pro ꝯſentiēte vbi agitur de re oneroſa: ⁊ nō appetibili.

Factū in effectu ſic proponi-
tur. Statuto Senēſi cauetur: vt nulla mulier nupta poſſit
de ſuis dotibus vel in ipſarum preiudiciū aliquem cōtra-
ctū vl' obligationē facere cū pr̃e fratre auo vel quacūqꝫ pſona ſine cō-
ſenſu vel ratihabitiōe ſui viri ⁊ ſi fieret nō valeat ipſo iure ⁊c. alio ꝓ
ſtatuto cauetur ꝙ in qualibet vltima volūtate ſufficiāt tres teſtes ⁊c.
Quibus ſic dictantibus quedā dña Checcha nupta Joāni de ban-
dinello ſuſcepta vnica filia ex matrimonio veniēs ad mortē in pſen-
tia dicti viri ſui cū cōſenſu patris ſui donauit cauſa mortis dicto pa-
tri ſuo pſenti ⁊ recipiēti ꝓ fratribus carnalibus dicte dñe Checche ⁊
filij dicti comitis quartā partē ſuarum dotum omnimodo quo pote-
rat. ¶ Queritur nūquid dicta donatio iuribus ſubſiſtat. Pro cuius
deciſiōe quatuor ſunt examināda. ¶ Primo an donādo mortis cau-
ſa videatur mulier cōtrahere vel in preiudiciū ſuarum dotiū obliga-
tionem facere. ¶ Secūdo pſuppoſito ꝙ ꝯtractū vel obligationē fe-
ciſſe videatur, ita vt mariti cōſenſus interuenire iuxta primū ſtatutū
debuerit: an mariti preſentia in donatiōis actu cū taciturnitate ha-
beatur pro cōſenſu vt ſic ſtatuto ſit ſatiſfactum. ¶ Tertio preſuppo-
ſito qꝺ debet haberi taciturnitas pro cōſenſu nunqd dicta donatio
poſſit infringi ex eo capite: q2 nō interuenerūt qnqꝫ teſtes. ¶ Quar-
to preſuppoſito ꝙ ex dictis capitibus nō poſſit infringi: an ſaltē va-
leat impugnari ex eo: q2 pater conſenſit ſeu autoritatē preſtitit in do-
natione facta filijs ſuis in poteſtate conſtitutis. ¶ Circa primū vi-
detur primo dicendum ꝙ donādo cauſa mortis nō videat̃ dicta do-
mina Checcha cōtractum aliquē vel obligationē feciſſe. qꝺ nō ꝯtra-
xerit videtur clariſſimum: quia ad eſſe contractus requiritur vt vltro
citroqꝫ naſcatur obligatio, vt in. l. labeo. ij. ff. de verb. ſign. qꝺ ceſſat in
donatione cauſa mortis. nā ex quo nō interuenit rei donate traditio
nulla naſcit̃ ex parte donatarij obligatio. non eñ obligat̃ ipſi dona-
tori ad aliquid ſecus ſi interuenit traditio, q2 tūc obligat̃ ad reſtituē-
dum ſi cōualeſcat donator. aut ſi prius decedit ipe donatarius: vt in
l. non omnis. ff. ſi cer. pe. Nec ipſe donator videtur obligari. tum quia
ante mortem donatoris nō videt̃ donatio perfecta. vt in. l. nō videt̃.
ff. de dona. cauſa mor. tum q2 poteſt penitētia ductus illā donationē
ad libitum reuocare: vt in. l. mortis cauſa donatio. ⁊. l. q mortis cau-
ſa. ff. e. tit. ergo non eſt donator obligatus, cū obligatio ſit iuris vin-
culuꝫ quo neceſſitate aſtringimur alicuius rei ſoluēde ⁊c. vt dicit tex.
1 inſti. de obli. in prin. Et hoc expreſſe videt̃ ſenſiſſe Dy. dicēs † ꝙ quā-
do donator per verba obligatoria ſe obligat: vt q2 dicit ꝓmitto tibi
donare, ⁊ tūc eſt obligatus licet poſſit reuocare: aut nō per ꝟba obli-
gatoria: vt

gatoꝛia:vt quia dixit dono:⁊ tunc nõ obligatur ſed heres aditiõe ſe-
cuta tenetur vtili ex teſtamẽto.allegat.l.j.C.e.Cum ergo vt patet ex
pꝛedictis dicta dña Checca nõ fecerit donando cauſa moꝛtis aliquẽ
cõtractum vel obligationem,qꝛ pure donauit cauſa moꝛtis.ergo nõ
requirebatur cõſenſus mariti.potuit ergo donare cũ ſolo patris con-
ſenſu:vt in.l.tam is.§.j.ff.de don.cau.moꝛ.facit qđ in ſimili dicimus
2 ꝙ†pꝛohibitus alienare inter viuos nõ videt̃ ꝓhibitus in vltima vo
luntate.ar.in.l.pater.§.fundum.ff.de leg.iij.plene per Bar.in.l.ſi ita
quis pꝛomiſerit.§.ea.l.ff.de ver.obli.Donatio aũt cauſa moꝛtis tra-
hitur ad vltimã volũtatẽ:vt inſti.de dona.in pꝛin.⁊ in.l.fi.C.de don.
cau.moꝛ.Maritata ergo ꝓhibita ſine cõſenſu mariti ꝯctum vel obli
gationẽ facere de ſuis dotibus nõ videt̃ pꝛohibita diſponere in vlti-
ma voluntate ⁊ per cõſequẽs nec in donatione cauſa moꝛtis.Sꝫ ſta-
tutũ pꝛohibet mulierem nuptam in pꝛeiudicium ſuarum dotiuꝫ ſine
ſui viri cõſenſu obligationem facere.Sꝫ nulli dubiũ eſt ꝙ donando
cauſa moꝛtis faciat obligationẽ in pꝛeiudiciũ ſuarũ dotiũ:qꝛ nõ da-
ta reuocatione debet̃ dos ſeu eius pars donatario vigoꝛe donatiõis
vt.ff.de don.cau.moꝛ.per totũ.qđ autem obligatio ex tali donatiõe
oꝛiat̃ aperte patet.vt olim certũ eſt ꝙ debebat interuenire ſtipulatio
vt in.l.moꝛtis cã donatio.⁊.l.ſenat⁹.§.fi.ff.e.no.Cy.in.l.j.⁊.l.fi.C.eo.
hodie ỽo ſm cõem opinionẽ ſufficit nudũ pactũ ſic in donatiõe inter
viuos:vt no.gl.in.l.cum pater.§.meuio.ff.de leg.ij.⁊ inſti.de dona.in
pꝛin.tenet Cy.in.d.l.j.⁊ fi.⁊ Bar.in.d.§.meuio.⁊ in.l.j.de dona.cau.
moꝛ.pꝛealle.⁊ ſic oꝛitur obligatio que inducitur ex cõſenſu partiũ, vt
in.l.cũ amplius.§.is natura.de reg.iur.⁊.l.ſtichum.§.naturalis.ff.de
ſol.¶Quinimo dico ꝙ non ſolũ inducitur obligatio in pꝛeiudiciuꝫ
ſuarũ dotiũ ex tali donatiõe:ſed etiã ipſa donataria obligat̃ ex ſtipu
latiõe ſeu pacto ſuo licet nõ irreuocabiliter per ſupꝛadicta ex quo eã
fecit nõ in teſtamẽto:vt aperte hoc voluit Bar.impugnãdo opinio-
nem Dy.in.d.l.j.ff.de dona.cã moꝛtis.tenet oꝛiginaliter ibi gl.⁊ cla-
rius in.l.legatũ eſt quedam donatio.ff.de leg.ij.⁊ inſti.de don.§.j.in
verbo ſatis ſentit.d.l.j.⁊ fi.C.e.ergo locus eſt ſtatuto quo cauetur vt
nullã obligationem facere poſſit in pꝛeiudicium ſuarum dotium ſine
conſenſu mariti.habuit eñ ſtatutũ reſpectum ad fragilitatem ſexus
arg.in.l.ſi mulier.C.ad velleia.vnde ſicut mulier inducitur ad donã-
dum cauſa moꝛtis ita induci poteſt ad nõ reuocãdũ.arg.in.d.l.ſi mu
lier.⁊ qđ no.Bar.in.l.generaliter.C.eo.vnde negari nõ poteſt pꝛeſer
tim in muliere quin dicatur obligationem feciſſe in pꝛeiudicium ſua
rum dotium:qꝛ ea non reuocãte ſicut non reuocauit pꝛeiudicat̃ filie
⁊ heredibus ſuis:⁊ ipſa remanet ſemper obligata lꝫ in vita poterit ſe
abſoluere ſed tanq̃ faceret obligata exiſtebat.Ex his patet reſpõſio
ad cõtraria.Dico enim ꝙ pꝛopꝛie nõ contraxit ſed obligationem in
3 pꝛeiudiciũ ſuarũ dotiũ fecit.Item qñ†donatio cã moꝛtis non fit in
teſtamẽto nec in codicillis accedit magis ad naturam ꝯct⁹ quã vlti-
me volũtatis:vt pꝛobatur in.l.tam is.§.j.pꝛealle.⁊ ibi hoc tenet bar.
⁊ idem qđ no.in.d.l.j.⁊ fi.C.de don.cau.moꝛ.ſecus aũt ſi fieret in te-
ſtamẽto vel codicillis,qꝛ tũc ſaperet ex toto naturã vltime volũtatis
⁊ eſſemus extra verba ſtatuti:⁊ hoc caſu procedũt ꝯtraria.Ex quib⁹
omnib⁹ cõcludit̃ ꝙ opus fuit ſolẽnitate ſtatuti ad validitatem dicte
donatiõis.¶Ideo opoꝛtet nunc diſcutere ſcđm dubiũ an marit⁹ ta
cendo videat̃ cõſenſiſſe.Et ꝓ parte affirmatiua poteſt allegari regu
la qui tacet.de reg.iu.lib.vj.cum multis iuribus ibi allegatis pro cõ-
coꝛdãtijs in quibus patet ꝙ qui tacet cõſentire videtur.Dico ꝙ ꝓ ⁊
cõtra poſſunt allegari iura fere infinita que diſcutiũtur plene per gl.
⁊ Dy.in dicta reg.q tacet.⁊ regu.is qui tacet.⁊ per Cy.in.l.inuit⁹.C.
de pꝛoc.⁊ Bar.in.l.que dotis.ff.ſol.matr.per canoniſtas in.c.nonne.
de pſum.Sꝫ in pꝛopoſito noſtro arbitroꝛ firmiter ꝙ illa viri pſentia
⁊ taciturnitas nõ debet haberi ꝓ cõſeuſu.pꝛo quo allego tex.no.iun-
4 cta gl.in.l.iij.ff.de auto.tut.vbi patet†ꝙ tutoꝛ non dicitur conſentire
cõtractui minoꝛis niſi expꝛeſſe appꝛobet vnde ſola taciturnitas non
habetur pꝛo cõſenſu.Et expꝛeſſius per illũ tex.⁊ glo.hoc voluit Bar.
in.d.l.que dotis.vbi ad ꝓpoſitũ ꝑ ibi no.trahit theoꝛicã dicẽs ꝙ qñ
agit̃ de pꝛeiudicio tertij.cuius bona cõcernũt aliquem quo ad curã ⁊
ſolicitudinẽ tacẽs nõ pꝛeſumit̃ cõſentire:ſed dos vxoꝛis reſpicit mari
tum quo ad curã ⁊ ſolicitudinẽ pꝛeſertim attẽto ſtatuto qđ pꝛohibet
mulierem obligationẽ facere ſine ꝯſenſu mariti.ergo maritus tacẽdo
5 nõ videtur cõſentire.Secũdo pꝛobo†ſic, vbicũqꝫ ſtatutum exigit cõ-
ſenſum alicuius in facto alteri⁹ videtur reqrere ꝓ ſolẽnitate.qꝛ aliter
nõ poſſet acquirere ex quo negotium ad illum nõ pertinet nec eſt ſu-
perioꝛ ꝯhẽtis.ita notãter tenuit Ant.de but.in.c.cũ cõſuetudinis.de
conſue.Ubi autem requirit̃ cõſenſus pꝛo ſolẽnitate actus opoꝛtet ꝙ
interueniat expꝛeſſe ⁊ clare nec ſufficit taciturnitas,ad hoc qđ legit̃ ⁊
notatur in.c.qꝛ ꝓpter.de elec.iunctis notatis in.c.qđ ſicut.⁊.c.eccle-
ſia.e.tit.facit qđ in ſimili no.gl.in.c.vt citra.de elec.libꝛ.vj.¶Tertio
videtur de hoc tex.in ſimili in.l.filiuſfamilias.§.pari autẽ rõne.ff.de
6 dona.vbi patet†ꝙ is qui ꝓhibetur donare ſine alicuius cõſenſu non
poteſt donationẽ facere niſi ſpecialiter ſibi fuerit donare permiſſum,
Et pondero verbum ſpecialiter per qđ pꝛobatur cõſenſum expꝛeſſuꝫ
requiri.Et per illum tex.hoc aperte tenet Bar.in.d.l.tam is.§.j.ỽſi.
quero an requiratur expſſa ⁊ ſpecialis ⁊c.Tertio facit theoꝛica In-
nocen.in.c.in geneſi.de elec.quã ſequit̃ gl.in regula.qui tacet.pꝛealle.
7 dicit eñ ꝙ†vbi agitur de re oneroſa ⁊ non apertibili tacens non ha-
betur pꝛo cõſentiente:vt in.l.filiuſfa.§.mutus.ff.de pꝛocu.Sed in ca
ſu noſtro pꝛeiudicabatur per illam donationeꝫ filie ipſius mariti ad
quã veniebat integra dos per ꝯſequẽs ipſi marito qui in vitã filie ha
bebat vſumfructũ:vt in.l.nõ ſolum.C.de bonis que libe.ergo tacẽdo
nõ videt̃ cõſenſiſſe.¶Ex pꝛedictis patet dictã donationẽ nõ valuiſ-
ſe.⁊ per cõſequẽs fruſtra eſt examinandũ.Tertium an coꝛruat qꝛ nõ
interuenerũt quinqꝫ teſtes ⁊ poſſet allegari qđ etiã ex iſto coꝛruat per
l.fi.C.de dona.cau.moꝛ.vbi diſponitur vt ad valitudinẽ talis dona-
tionis interueniãt quinqꝫ teſtes.Nec ob.ſtatutum pꝛealle.qꝛ loquit̃
de vltima volũtate:ſed qñ donatio fit per ſe:nõ aũt in teſtamẽto vel
codicillis:ſed in tertia ſpecie diſtincta accedit magis ad naturam cõ-
tractus q̃ vltime volũtatis vt.ſ.plene dixi.ſtatutũ ergo ꝓmittẽs nu
merum teſtium in vltima volũtate nõ debet extendi ad iſtum caſum:
maxime cum ſit reſtringẽdum tanq̃ deuians a diſpoſitione iuris cõ-
munis vt in.c.cuꝫ dilectus.de ꝯſue.⁊ in regula que a iure cõmuni ex-
oꝛbitant.de regu.iur.cũ ſi.facit optime qđ not.Bald.in.l.fi.de teſta.
vbi dicit ꝙ ſi ſtatutũ ꝓhibeat minoꝛẽ.xx.annis.teſtari:nõ opꝫ exten-
di ad donationem cauſa moꝛtis ratione pꝛedicta licet aliud dixerit
Bar.in.l.ij.ff.de leg.j.In contrarium tamen ſingulariter facit.l.mar
cellus.ff.de dona.cã moꝛ.vbi patet ꝙ ſolẽnitas remiſſa in vltima vo-
lũtate videtur tacite remiſſa in donatione cauſa moꝛtis.ad idem fa-
cit tex.inſtit.de dona.in pꝛin.⁊ in.l.fi.C.de dona.cauſa moꝛ.pꝛofecto
articulus eſt ſatis dubitabilis.ſed in pꝛeſentiarum aliter nõ examina
bo:qꝛ ex pꝛedictis ſatis clare patet deciſio hui⁹ queſtionis.¶Et ea-
dem ratione nõ curo examinare quartum dubium qđ hic poſſet oꝛi-
ri an pater potuerit pꝛeſtare ſuũ cõſenſum in donatione ꝑ filiũ fratri-
bus ſuis filijs cõſtitutis in poteſtate ipſius patris cõis.de quo per gl.
⁊ Bar.in.l.j.ff.de auto.tut.⁊ melius per Bar.in.l.impuberem.§.j.ff.
de fal.vbi videntur ſentire ꝙ non,licet aliud ſenſerint in.d.l.j.Primũ
videt̃ verius pꝛopter vſumfructũ qui acquiritur ipſi patri qui in fa-
cto ſuo non potuit autoꝛizare. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xlj.

1 ☞Gratia facta contra pꝛecedentẽ interlocutoꝛiã pꝛincipis de qua
in gratia nulla extitit facta mentio iudicatur ſubꝛeptitia ⁊ nulla.
2 Teſtamentum pꝛimum tollitur per ſecundum ſimpliciter conditum.
3 Periurus omnis non eſt infamis infamia ciuili:ſed ſolum ille qui ve
nit contra pꝛomiſſionem iuratam.
4 Donatio pꝛeſumitur facta inter viuos qñ non apparet commemoꝛa
tio moꝛtis etiam ſi fiat ab infirmo.
5 Cõtractus inter viuos factus ſub conditione impoſſibili de iure:vel
ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus.

IN queſtione que vertit̃ ſeu
verti ſperatur inter Antoniũ Ioãnis ex vna parte:⁊ Ni-
colaum Nicolai ex alia ſuꝑ pꝛeualitudine duoꝛũ teſtamen
toꝛũ ab eadẽ domina diuerſo tẽpoꝛe cõfectoꝛũ ac etiã ſuper validita-
te cuiuſdã donationis inter viuos facte ab eadẽ domina in caſu quo
mutaret pꝛimũ teſtm̃ duo pꝛincipaliter examinãda incũbunt.¶Pꝛi
mo nunqd attentis verbis vtriuſqꝫ teſtamenti dici poſſit pꝛimũ per
ſcđm reuocari.¶Scđo pꝛeſuppoſita pꝛimi reuocatione an ſaltẽ va-
leat donatio facta i eodẽ teſtamẽto.¶Circa pꝛimũ arguit̃ ad partẽ
negatiuã qđ pꝛimũ per ſcđm nõ reuocetur vbicũqꝫ in pꝛimo teſtamẽ
to ponitur clauſula derogatoꝛia alterius voluntatis non valet ſcđm
niſi fiat de illa clauſula mentio vt in.l.ſi quis in pꝛin.ff.de leg.iij.facit
c.nõnulli.de reſcr.⁊.c.pe.⁊ vlt.de cape.mo.Sed in caſu noſtro in pꝛi-
mo teſtamẽto fuit appoſita huiuſmodi clauſula . nec de ea fuit facta
aliq̃ mentio in ſecundo:ergo ⁊c.Maioꝛ pꝛobat̃ ex verbis pꝛimi teſta
menti in quo inter cetera ſic cauet̃.Et hanc meam pꝛeſentem volũta
teꝫ volo ⁊ modo ceteris alijs pꝛeualere ⁊ perpetuo iuris effectũ habe-
re ⁊ incõmutabilem ⁊ firmã eſſe.⁊ ex nunc iuro ſponte coꝛpoꝛaliter ta
ctis literis ac ſanctis dei euãgelijs pñs teſtm̃ ⁊ vltimã meã pꝛeſenteꝫ
voluntatẽ de nouo nõ concedere vel facere ⁊c.vnde põderanda ſunt
inter cetera illa verba.Et perpetuo iuris effectũ habere ⁊ incõmuta-
bilem ⁊ firmã eſſe ⁊c.Ex quibus clare patet ꝙ voluit iſtud teſtm̃ va-
1 lere.Scđo ad idem facit.c.cum olim.de re iud.vbi†gratia facta con-
tra pꝛecedentẽ interlocutoꝛiã pꝛincipis de qua in gratia nulla extitit
mẽtio facta iudicat̃ ſubꝛeptitia ⁊ nulla.⁊ per illũ tex.dicit no.Bald.
in.l.qđ iuſſit.ff.eo.ꝙ ſi ſuper eodẽ apparerent due ſententie interlocu
toꝛie contrarie nec appareret ꝙ iudex tulerit ſententiam animo reuo
cãdi pꝛimam ꝙ pꝛima nõ videtur reuocata.Ita dicẽdum in pꝛopoſi
to ⁊ tãto ſecurius quanto in pꝛimo teſtamento firmiter dixit qđ vole
bat illam eſſe ſuam firmã ⁊ incommutabilem voluntatẽ.Et hoc per
maxime videtur tenẽdum ex eo:qꝛ in pꝛimo teſtamẽto appoſuit iura
mẽtum de illo non reuocando,ne ergo dicatur per iura debemus in-
terpꝛetari non habuiſſe animum aliud teſtm̃ cõdendi:ſed potius mo-
rem gerendi filio,pꝛeſertim cum iuramẽtum habeat vim clauſule de-
rogatoꝛie ſeu ſi nõ valet qđ ago vt ago valeat vt valere põt.vt legi.
⁊ no.maxime per Bar.in.l.cũ pater.§.filius matrẽ.ff.de leg.ij.⁊ in.l.

ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.z in.c.ad noſtram.iij.z.c.quāto.de iureiu.
Tertio ad idē facit:veniens contra iuramentum eſt infamis:vt in.l.
l.ſi quis maior,C.de trāſac.z.vj.q.j.infames.no.gl.in.c.q̄relā.de iu-
reiur.z.c.peruenit.de fideiuſ.ſed infamis nō pōt condere teſtm̄ vt in
l.is cui bonis.§.fi.ff.de teſt.ergo non debuit valere ſcd̄m teſtm̄ cū re-
periatur factum a periuro.¶ Sed his nō obſtantibus ꝯrriam ſniaꝫ
puto preualere.Moueor principaliter per.l.ſancimus.C.de teſta.vbi
2 patet qd̄ † per ſcd̄m teſtm̄ ſimpliciter conditū tollitur primū.eſt eīm vl-
tima voluntas ambulatoria vſqꝫ ad mortem.teſt.n̄ enim ſola morte
cōfirmatur vt in.l.cum marthe.de celeb.miſ.z.xiij.q.ij.vltima volun
tas.nec poteſt quis ſibi legem imponere a quo recedere nō liceat vt
in.l.ſi qs in.pn̄.ff.de le.iij.nec requirit̄ qd̄ fiat ſpecialis reuocatio prio
ris teſtamenti:ſed ſufficit tacita que elicitur ex contraria volūtate.ad
hoc bonus tex.in.l.fi.§.j.de le.ij.per quem tex.tenuit ibi Cy.z ſequū-
tur cōiter doc.z preſertim Bar.in.d.l.ſi quis.in pn̄.in fi.prime col.qd̄
etiam ſi in primo teſtō eſt clauſula derogatoria tacite ſumpta a con-
trario ſenſu.nō tm̄ eſt neceſſe vt expreſſe tollat̄:ſed ſufficit tacita.ſicut
eīm tacite inducit̄ ita tacite tollit̄.Et per predicta vr̄ decidi qō noſtra.
nam ſi bene ponderētur verba primi teſtamenti non eſt ibi aliq̄ clau-
ſula expreſſe derogatoria ſequentis voluntatis ſed tm̄ tacite. Quini-
mo non ſimpliciter z abſolute dixit ſe nolle valere ꝯriam volūtatem.
imo expreſſe voluit eam valere dum adiecit hec verba videlicet Et in
quantum contingeret me ab hac vltima voluntate diſcedere:vel te-
ſtamentum aliud vel aliā vltimā volūtatem cōcedere ex nūc ꝓut ex
tunc z ex tunc prout ex nūc dono inter viuos zc.Ex quibus ꝟbis cla
re colligit̄ qd̄ ad validitatē ſecundi teſtamēti noluit aliquā ſolēnita-
tem adhiberi:vel derogationē aliquā fieri debere:vel qd̄ dꝫ fieri men
tio primi teſtamēti:ſed ſolum ad mutationē prioris volūtatis voluit
donationem inter viuos valere.facit ad hoc qd̄ no.maxime p Bald.
in.l.nō dubium.C.de legi.in illa qōne in factum contra legē penalē
valeat.Et profecto ex hac ſola cōſideratione ſuſtineri pōt ſcdꝫ teſta-
mentum.¶ Et ad ꝯria ſupra formata r̄ndeo:z primo ad primū ptꝫ
reſponſio ex ſupradictis.nō eīm fuit appoſita expreſſe aliqua clauſula
derogatoria voluntatis:ſed potius illa verba ſapiunt clauſulam de-
rogatoriam poteſtatis in eo quod dixit qd̄ voluit illā vltimam volū
tatem eſſe firmam z incōmutabilē que nullo vinculo ſubſiſtit.qꝛ non
poteſt quis ſe reddere inhabilem ad mutandum teſtm̄ vt in.d.l.ſi qs
in prin.z ibi plene per Bar.facit.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.z qd̄
ibi no.ff.de ver.obli.Ad.c.cū olim.z dictum Barto.dico qd̄ ꝓcedūt
ibi his in quibus datur probabilis ignorantia prioris actus ꝓpter
multitudinem factorū.nam etiam principem ſepe fallit obliuio.xxij.
diſtin.preterea.ſed nos loquimur priori teſtamento in quo non p̄ſu-
mitur ignorantia:tum qꝛ factum proprium vt in.c.ab excōicato.de
reſcri.tū qꝛ eſt factum ita notabile z raro conſuetum fieri qd̄ non dꝫ
preſumi obliuio.vt in.c.cū illoꝝ.ꝓpe fi.de ſen.excō.z in teſtamento ꝓ
batur clare in.d.l.ſancimus.C.de teſt.vbi clare ꝓbat̄ valere ſecundū
teſtm̄ longo tꝑe poſt primū cōfectū:licet expreſſe nō reuocaret̄ primū
per ſcd̄m.Quare dicendū ſecundum teſtm̄ valere tenere:z in caſu no-
ſtro licet nō apponantur illa verba ꝯſueta annullans z irritās omnē
aliam voluntatem zc.ſatis enim annullat ex quo aliud cōdidit teſtm̄
cum non poſſit decedere cū duobus teſtamentis.d.l.ſancimus. Nec
obſt.quod in primo fuit appoſitū iuramentum.qꝛ illud non impedit
reuocationē teſtamenti.ad hoc gloſ.no.in.c.vltima voluntas.xiij.q.
ij.z plene per Jo.an.in reg.qd̄ ſemel placuit.de reg.iur.li.vj.in merc.
vbi tandē cōcludit valere teſtm̄ nō obſtante iuramento preſtito de il-
lo nō reuocādo.fatet̄ tm̄ qd̄ teſtator eſt periurus.z facit qd̄ no. Jnn.
in.c.dilecto.de prebē.vbi dicit nō impediri actus validitatem contra
iuramentū:vn̄ ſi quis iurauit non vendere librum z poſtea vendit tꝫ
venditio licet ipſe ſit periurus.Quinimo plus voluit Bart.in.l.cum
duobus.§.idem r̄ndit.ff.pro ſocio.z in.l.ſtipulatio hoc modo conce-
pta.ff.de ver.obli.qd̄ tale iuramentū tanq̄ contra bonos mores non
eſt obligatoriū.vt in regula nō eſt obligatoriū.de regu.iur.lib.vj.z ſic
mutans teſtm̄ nō eſt periurus.Ex his patet reſponſio ad vltimū ar.
ad hoc qd̄ poteſt multipliciter reſponderi.primo negādo qd̄ mutādo
teſtamentū inciderit in periuriū:qꝛ non fuit obligatoriū ſed temera-
rium qd̄ nō obligat cōtrauenientē ad periuriū:vt in.c.quāto.de iureiu.
3 z.xxij.q.iiij.per totū.† Preterea nō omnis periurus eſt infamis infa-
mia ciuili:ſed ſolū ille qui venit ꝯtra promiſſionem iuratā in dānum
proximi:vt in.l.ſi quis maior.z qd̄ ibi no.C.de tranſac.z in.l.fi.iūcta
l.ij.ff.de cri.ſtel.no.archi.in.c.autem.xv.q.vj.no.in.c.teſtimoniū.de te
ſti.vbi vr̄ de hoc caſu.Preterea z quarto non omnis infamis inha-
bilitatur ad teſtamēti factionē:imo regulariter quilibet infamis ha-
bet teſtamenti factionē.vt.l.ij.C.de ſecun.nup.z.l.fi.ff.de le.j.tꝫ bart.
in.d.l.is cui bonis.de verb.oblig.z ad caſum illius.l.reſpondet qd̄ lo-
quitur in caſu ſuo.z de hoc ibi. ¶ Uenio nunc ad ſcd̄m p̄ncipale du
bium:an ſaltem valeat donatio inter viuos facta in dicto priori te-
ſtamento.Et videt̄ primo qd̄ ſic:qꝛ fuit facta per viā ꝯctus.fuit eīm
facta p̄ſentibus z recipiētibꝰ zc.clarūqꝫ eſt q̄ in vltima volūtate pōt
cōtrahi.nec reuocatur ꝯctus reuocato teſtamēto.iuxta id qd̄ legit̄ et
notatur in.l.heredes palā.ff.de teſta.z donatio inter viuos eſt irreuo
cabilis niſi ꝓpter ingratitudinē:vt in.l.fi.C.de reuo.do.z.c.fi.de don.
4 z donatio preſumitur facta inter viuos ex quo nō eſt facta cōmemo-
ratio mortis etiā ſi fiat ab infirmo.vt eſt tex.no.in.l.ſeia.§.fi.ff.de do.
cau.mortis.nec iſta dn̄a donauit omnia bona ſua p̄ſentia z futura
quo caſu poſſet dici nulla tanq̄ indirecte tollēs libertatē teſtādi iux-
ta opi.Bar.in.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.ff.de verb.obl.z.l.fi.C.
de pac.ſed donauit quartā partem omnium bonorū quo caſu dꝫ va-
lere donatio cū valeat etiā ſi detur oīa bona preſentia cū poſſit fieri
teſtm̄ reſpectū acquirendorū iuxta not.per eūdē Bar.in.d.l.fi. ¶ Sꝫ
predictis nō obſtātibus ꝯriū arbitror dicendum in caſu noſtro. Mo-
ueor principaliter qꝛ qd̄ nō pōt fieri principaliter z per viā diſpoſitio
nis non debet admitti indirecte z per viam cōditionis vt in.l.ſeius z
augerius.ff.ad.l.fal.ſed directe non poteſt qs reddere ſe inhabileꝫ ad
mutationem teſtamenti:vt in.d.l.ſi quis in pn̄.ff.de lega.iij.ergo nec
indirecte per viam cōditionis diſponēdo qd̄ ſi mutauerit donat il-
la bona.nam in caſu noſtro illa domina nō fecit pure donationeꝫ in
ter viuos in teſtō:ſed per modum cōditionis ſcilicet ſi mutaret teſta-
mentum.z aduertenduꝫ quod vigore ſtatuti mulier habēs filios nō
poteſt diſponere etiā in teſtō in preiudiciū filiorū:niſi de quarta pte.
z hec domina in teſtamento donauit non filijs illā quartam parteꝫ:
illos heredes in illa quarta parte inſtituendo z in caſu quo mutaret
teſtamentū donauit illis inter viuos illā quartā partē z ſic in effectu
auferebat ſibi dupliciter liberā teſtamēti factionē.Primo timore do-
nationis inter viuos.nam ſi mutabat teſtm̄ ex tūc priuabat̄ quarta
parte omniū bonorū:qꝛ donatioꝰ inter viuos ex tunc habuiſſet effe-
ctuꝫ.z ſic in fraudē fuit facta illa donatio loco pene.vnde de directo
fuit cōmiſſum contra legē ſtipulatio hoc modo cōcepta.prealleg.vbi
patet qd̄ non valet adiectio pene in caſu mutationis teſtamenti:qꝛ
eſt cōtra bonos mores:nil aūt eſt qd̄ magis hominibus debeatur q̄
vt ſupreme volūtatis liber ſit ſtylus.l.j.C.de ſacroſan.eccle.z alibi di
xit tex.no.qd̄ etiā indirecte non pōt libertas ſupremi iudicij cōſtringi.
vt in.l.cū duobus.§.idē reſpondit.ff.pro ſocio.Secundo auferebat li
berā ptātē teſtādi:qꝛ donabat totā quartā partē de qua dūtaxat po
terat libere diſponere.Et hanc opi.qd̄ nō valeat hec donatio facta
ſub cōditione ſi mutauerit teſtm̄ reperio expreſſe tenuiſſe Bar.in tri-
bus locis.z dicit ſe ita cōſuluiſſe in.c.cum duobus.§.idem reſpondit
prealleg.z in.l.ſi quis in prin.de leg.iij.in.vj.col.ver.quero an ſi reme
dium z in.l.ſtipulatio hoc modo concepta.prealle.in prin.Mouetur
5 p̄ncipaliter † qꝛ ꝯctus inter viuos factus ſub ꝯditione impoſſibili de
iure vel ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus:vt in.l.impoſſibilis.
z.l.generali tex.ff.de verb.obli.Sed hec donatio eſt facta ſub condi-
tione turpi contra bonos mores.ſ.ſi contingat me mutare teſtm̄ qꝛ
aufert liberā teſtamēti factionē ergo non valet.d.l.ſtipulatio hoc mō
cōcepta.z refert qd̄ reperit Dy.ita cōſuluiſſe:lꝫ cōtrarium ſcripſerit
ſuper regula quod ſemel.li.vj.Et ponderanda ſunt verba z rationes
Bar.nam infertur donationem nō valere ſub tali conditione etiam
ſi non fuiſſet facta de omnibus bonis p̄ſentibus z futuris.ſed de cer-
ta parte bonorum.nam quando eſt facta de preſentibus z futuris:
tunc tenuit donationē nō valere etiā ſi fuiſſet pure facta.vt ipſe not.
in.d.l.ſtipulatio.z.d.l.fi.C.de pac.Et ſic aptiſſime ſentit in caſu nr̄o
donationem nō valuiſſe:maxime attento qd̄ dicta dn̄a non poterat
libere diſponere:niſi de illa quarta parte.z per hec patet reſpōſio ad
allegata ſupra pro contraria opinione.Quare ex oībus predictis cō
clude primū teſtamentum fuiſſe per ſecundum reuocatum. Jtem qd̄
donatio facta in primo teſtamēto ſub conditione ſi mutauerit teſta-
mentum non valeat.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.xlij.

1 ☞ Beneficio ceſſionis bonorum pōt quis renuntiare cū iuramento.
2 Statuto ſi caueatur vt quis citetur perſonaliter vel ad domum non
intelligitur ſecundum ius commune.

In queſtione dominici pla-
cidi Senenſis vtrū debitores ſui reſpectu inſtrumēti dota
lis poſſint pſonaliter capi z in carcere detineri donec ſatiſ-
fecerint dicto dn̄ico creditori eo nō obſtante qd̄ dicti ſui debitores of
ferant bona ſua pro ſatiſfactione debiti.Uidetur primo qd̄ nō.nam
ſi pro debito pecuniario nō extendit̄ prius manus ad immobilia nec
ad debitorū omnia ſi mobilia reperiri poſſint:vt in.l.a diuo pio.§.in
venditione.ff.de re iudi.z ſic iudex minus q̄ poſſit noceat in executio
ne rei iudicate.ergo fortius debet obſeruari equitas reſpectu capture
perſonalis vt nūq̄ fiat q̄diū bona debitoris ſufficientia reperiant̄.z
hāc ſententiam apte videtur fouere gl.z Bar.in.l.iij.§.tutores.ff.de
ſuſpe.tuto.¶ Sed his nō obſtantibus contrariam ſententiam arbi-
tror preualere.Et arbitror qd̄ ex duplici capite poſſint dicti dbitores
in caſu noſtro capi.Primo virtute cōuentiōis inite inter partes.pro-
miſerunt eīm vt poſſent cōueniri realiter z perſonaliter pro illa quan-
titate q̄ quidem cōuentio de iure valet:quia ſicut a iure in multis ca-
ſibus diſponitur vt reus poſſit detineri in carcere donec debito ſatiſ-
fecerit.l.j.C.qui bo.ce.poſ.l.cū eo.z qd̄ ibi no.p Bart.ff.ad.l.iul.pe.cū
ſi.ergo z per pactum id fieri poteſt.Et hāc partem qd̄ valeat expreſſe
tenet Ange.

tenet Ang.de peruſio.in.l.nemo carcerē.C.de actio.tribu.ſi.ꝛ.ſenſit
Bar.in.l.ſi deceſſero.ff.qui ſatiſda.cog.ꝛ ſpec.in tit.de renū.ꝛ ꝯclu.§.
j.ver.itē eſt beneficiū.in fi.ꝛ Fede.de ſenis.conſi.lviij.vbi plus tenuit
1 ꝙ† cū iuramento poteſt quis renuntiare beneficio ceſſionis bonoꝝ.
arg.auт.ſacramenta puberum.C.ſi aduerſus ven.ꝛ.c.cum cōtingat.
de iureiuran.ꝛ.c.ij.de pac.li.vj.ꝛ.c.ſignificante.de pig.ꝛ optime facit
c.ex reſcripto.de iureiur.in caſu autem noſtro interuenit iuramētum.
Quinimo multi tenuerūt ꝙ etiam ſine iuramēto poteſt ibi beneficio
ceſſionis renuntiari.licet Bar.tenuerit cōtrarium in.l.alia.§.elegan-
ter.ff.ſolu.mat.in caſu aūt noſtro nullū videtur dubiū.tum qꝛ nō re-
nuntiauit beneficio ceſſionis:ꝛ ſic nō poteſt dici pactum ꝯtra bonos
mores cū poſſit vitare carcerem cedēdo bonis:tū qꝛ interuenit iura-
mentū:maxime procedit hec cōcluſio:qꝛ nullibi expreſſe probatur vt
ſine ceſſione quis euitet carcerem:imo in cōtrariū facit.l.j.ꝛ quaſi per
totū.C.de ceſ.bo.ꝛ qꝺ no.gl.in.c.ij.de pig.vēdāt ergo ipſi debitores ſi
velint ꝛ ſatiſfaciant creditori.quinimo non tenetur creditor vendere
pignus:vt in.d.l.a diuo pio.§.ꝙ ſi res.multofortius non tenet̄ cape-
re in ſolutū ne ſpeciē ꝓ quātitate recipere cōpellatur. ¶ Ex ſecundo
capite poteſt capi.ſ.vigore ſtatuti Senarū in quo diſponitur ꝙ ratio-
ne inſtrumenti poſſit qs capi ꝛ detineri donec fuerit creditori ſatiſfa-
ctum vt patet ſtatuto contento ſub rubrica ꝙ debitores capi nō poſ-
ſint perſonaliter ꝛc.Et pōdero ꝙ ſtatutū illud in principio loquitur
in materia iuris diſponentis vt regulariter quis capi ꝑſonaliter non
poſſit demū excepit caſum obligationis inſtrumēti dotalis ꝛ quoſdā
alios.vt ergo exceptio ſit regula oportet intelligere vt in illis caſibus
fiat captura etiā in caſibus a iure nō expreſſis.aliter illa exceptio ni-
hil operaretur contra.l.ſi quando.C.de inof.teſta.ꝛ.c.ſi pater.de pri-
ui.li.vj.Nec ob.ſi dicat ꝙ tollat ius cōmune reſpectu ordinis:qꝛ dico
ꝙ prima pars ſtatuti ponēs regulā nullā facit mētionem de ordine:
ſꝫ cōcernit ſubſtātiā capture:ꝛ poſtmodū excipit caſum noſtrū.ꝛ exce-
ptio debet eſſe de regula vt no.ſuper rubrica de reg.iu.lib.vi.facit ad
hūc intellectū notabile dictū Bar.in.l.iij.ꝑtor ait.ff.de dā.infect.vbi
2 dicit† ꝙ ſi ſtatuto caueatur vt quis citetur ꝑſonaliter vel ad domum
nō intelligitur ſm ius cōe vt ſit alternatiua ordinis:vt.ſ.primo ꝑſo-
naliter ꝛ in defectū ad domū citetur:ſed ſtat proprie vt ſatis ſit citare
ad domū qꝛ capiēdo ꝑmū intellectū ſtatutū nihil induceret vltra ius
cōmune qꝺ eſt notādū.Preterea cū ſtatutū nō loquatur in exceptio-
nibꝰ in terminis iuris:ergo voluit ius cōe corrigere:ꝛ hoc de nouo in
ducere:vt notāter in ſimili dicit Bal.in.l.properandum.C.de iudic.
in ver.quid ergo ſi ſtatutū dicit.Et hec videntur de mēte Bar.in.d.
l.iij.§.tutores.ff.de ſuſpec.tuto.in fi.vbi dicit licet de iure cōmuni non
debeant capi debitores ex quo habent bona ſufficiētia prout not.ibi
gl.tamen ſtatuta ꝛ conſuetudines Tuſcie aliter ſe habent.Verba ſta
tuti noſtri ſatis clariſſima ſunt ideo non eſt opus amplius cauillādo
inſiſtere:vt.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.maxime cū cōſuetudo ſuffragetur
iuſtitie vt ipſe Bar.atteſtatur.¶ Cōcludo ergo ꝙ tam reſpectu con
uentionis preſertim iurate ꝙ ſtatuti ciuitatis poſſunt dici debitores
capi ꝛ detineri perſonaliter donec ſatiſfecerint nō obſtāte ꝙ bona ſua
offerant:preſertim cū iuramentū ſit implendū in forma ſpecifica vt in
c.ad noſtrā.el.i.de iureiu.adeo vt vigore iuramēti quis poſſit cogi pre
ciſe ad factū:vt in.d.c.ex reſcripto.de iureiur.firmat Ant.de but.in.c.
veniēs.eo.ti.facit qꝺ no.gl.in.l.ſi pecuniā.ff.de cōdi.ob cauſam.ꝛ hec
ſufficiant.Ad contrarium ſupra formatū in principio faciliter patet
reſponſio.procedere enim poteſt vbi nō interuenit conuentio ꝛ ceſſat
diſpoſitio ſtatuaria vt ſic mero iure ꝯmuni inſpecto nō incarceret̄ ex
quo habet bona ſufficientia ꝛ nō eſt in contumacia ſm illam opinio-
nem.no.gl.in.§.tutores.prealleg.quam ſequitur ibi Bar.ꝛ Ang.in
repetitione dicte.l.nemo carcerē.que ſatis placet ꝓpter magnā equi-
tatem pro qua facit.l.ob fenus.ff.de admi.tuto.ꝛ.d.§.tutores.apte
licet non probetur.vt.ſ.dixi. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xliij.

1 ☞ Decretū primū interpoſitū in petitione matris ſuo tꝑe dotem po
ſtulantis in bonis pupilli an teneat.
2 Miſſio in poſſeſſionē ex primo decreto cum ſit modici preiudicij pōt
fieri contra abſentem cauſa reipub.ſi a nemine defendatur.
3 Perſonaliter quis citari debet quando reperiri poteſt.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi-
dio ex corde inuocato.Ex oibꝰ per partē narratis ad cla-
ram deciſionē quatuor poſſunt elici queſtiōes. ¶ Prima
an valuerit interpoſitio ꝑmi decreti.¶ Scđa quid de ſcđo. ¶ Ter-
tia preſuppoſita illorū nullitate an mater miſſa in poſſeſſionem fece-
rit interim fructꝰ ſuos.¶ Quarta an bona mariti ſint tacite obliga
ta ꝓ alimentis debitis vxori habito ad ius cōmune ꝛ legē municipa
1 lem reſpectu.¶ Redeo ad primū in† quo videt̄ dicendū primū decre
tum tenuiſſe in bonis pupilli interpoſitum ad petitionē matris ſuo
2 tempore dotē poſtulātis.† Nam miſſio in poſſeſſionē ex primo decre-
to cum ſit modici preiudicij fit etiam ꝯtra abſentem cauſa reipublice
ſi a nemine defendatur.in.l.ignorare.C.de reſti.mi.ꝛ cōtra eccleſiam:
vt in.c.ij.ꝛ.iij.de eo qui mit.in poſ.Idem ergo dicendū contra pupil-
lū ſi a nemine defendat̄.Quinimo ꝯtra pupillū citatū ꝛ indefenſū:
videtur tex.in.l.apud iulianū.ff.ex qui.cau.ꝛ apertiꝰ in terminis no-
ſtris tenet Bar.in.l.j.ff.de admi.tuto.vbi dicit ꝙ ſi pupillus citatus
nō cōpareat per legitimā perſonā poteſt ꝯtra eum fieri miſſio ex pri-
mo decreto:ſed in caſu noſtro ꝑſupponit̄ pupillū fuiſſe citatū in do-
mo quondā patris ſui:ꝛ nemo ꝓ eo cōparuit:ergo ꝛc.Nā ex citatiōe
facta domi poteſt perueniri ad primū decretū.iuxta no.Innoc.in.c.
ſi.de eo qui mit.in poſ.vr̄ ꝓbari in.l.iiij.§.pretor ait.ff.de dam.infect.
¶ Sed his non obſtantibus puto in caſu noſtro primū decretū viri
bus nō ſubſiſtere.Moueor primo qꝛ ꝯtrā pupillum nō pōt deueniri
ad interpoſitionē primi decreti:niſi prius citato tutore qui in caſu mi
nime citatus fuit:ſi autē pupillus nō habeat tutorem requirēdi ſunt
cognati vel affines ꝛ ſi q forte alij ſint quos veroſimile eſt in defenſio
ne pupilli nō omiſſuros.vel ꝓpter neceſſitudinē:vel ꝓpter charitatē
vel alia rōne qꝺ etiā minime in caſu noſtro factū fuit.hec expreſſe ꝓ-
bant̄ in.l.hec aūt.§.nō defendi.cū ſeq.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.¶ Se-
cūdo moueor ex citationis defectu aliter cōſiderato.nā qñ quis repe-
3 riri pōt citari debet ad faciem:ꝛ ſic† perſonaliter:nō autē ad domum
ex quo citādus nunꝙ comparuit in iudicio vt eſt tex.iuncta glo.in.c.
cauſam.de dolo ꝛ cōtu.etiā ad effectū deueniēdi ad primū decretū:vt
ibi no.ꝛ maxime per Hoſ.q tenuit quē dici poſſe reperiri ſi eſt in pro-
uincia ſeu preſuppoſita opinione Bar.pro veriori q tenuit in.d.§.ꝑ-
tor ait.ꝙ ſi nō reperit̄ in ciuitate dr̄ reperiri non poſſe ad hoc vt poſ-
ſit fieri citatio ad domū quā opinionē multi ſequunt̄ in.d.c.cauſā.ꝛ
allegat ꝓ caſu qꝺ habet̄ in aut.de exhi.ꝛ intro.reis.§.ſi vero quidā.
debet tñ capi verbū ciuitate large cū non ſimꝰ in materia odioſa:imo
fauorabili vt etiā veniat comitatꝰ.arg.optimū in.l.j.§.cū vrbē.ff.de
off.procon.ſed pupillꝰ habitabat in comitatu.ergo debuit ibidē ad
faciem citari.nō autē ad domum quondā habitationis paterne.Et
ꝑſuppoſito ꝙ in caſu noſtro verbū ciuitate nō debeat capi ita large:
tñ ex alio pōt citatio infringi:qꝛ vt mihi preſupponitur in facto poſt
mortē patris:vel ſaltē longe ante citationem pupillus nunꝙ habita
uit in domo paterna.ſed apud ſuū tutorē q notorie habitabat in co-
mitatu:notorie etiā cōſtabat pupillū ibidē habitare ergo prima cita-
tio debuit fieri ad ꝑſonā ſuā vel ad domū ſue habitationis.vt in.d.l.
pretor ait.ꝛ.l.ſcire oportet.ff.de excu.tuto.ꝛ.d.c.cauſam cū gl.ſua. de
dolo ꝛ cōtu.Tertio principaliter pōt infringi.qꝛ fuit facta dolo pre-
ſentis cōtra abſentē cū ſciret pupillo cōpetere exceptionem ſaltem in
maiori parte dotis:cū per prius fuiſſet ꝓ maiori parte facta ſolutio:
vt no.voluit Inn.in.c.ij.de dila.vbi dicit ꝙ ſi dolo ꝑſentis fuit facta
admiſſio cōtra abſentē.vt qꝛ ſciebat abſenti exceptionē cōpetere:po-
terit qui abſens fuit petere reuocari poſſeſſionem in ſua abſentia da-
tā.ꝛ ſi miſſus excipiat tu cōtumaciter abfuiſti poterit paſſus miſſio-
nem replicare.ꝛ tu doloſe excipis de dolo vel de cōtumacia mea cū ꝛ
doloſe circa eandē rē egeris ſciēs me exceptione tutū.Et pro hoc opi.
Inno.facit.l.ſi pretor.§.marcellus.ff.de iudi.nam miſſio debuit fieri
pro modo debiti declarati.l.cū proponas.iūcta aut̄.ei qui iurat.C.de
bo.aut̄.iud.poſ.ꝛ.c.qm̄.§.in alijs.vt li.nō ꝯte.Iſta vero mater doloſe
petijt remiſſionem reſpectu totius dotis cū tamen eſſet ſibi ꝓ maiori
parte ſatiſfactū.¶ Quare ex his omnibus predictis cōcludo primū
decretū minime valuiſſe.Non obſtant iura contraria principio alle-
gata qꝛ debēt limitari ſm predicta.¶ Venio ad ſcđꝫ dubiū.ſ.an va-
luerit ſcđm decretum.Et profecto illud pōt iudicio meo ex multiplici
capite infringi.Primo qꝛ ex quo nō valuit primū nō debet valere ſe-
cundum qꝛ ſcđm decretum eſt ſcđa iudicis aggrauatio in odium con
tumacis.vt no.in.l.ſi finita.§.iulianꝰ.ff.de dā.infec.ꝛ in.c.j.de eo qui
mit.in poſ.Sed in caſu nr̄o non valuit prima aggrauatio.nec potuit
dici pupillus cōtumax.vt patet ex predictis:ergo non debuit fieri ſe-
cunda aggrauatio.cū ſcđm decretū fundatur ſuper primo.arg.eorum
que leguntur ꝛ no.in.c.quoniā.in fi.vt lite.non ꝯteſtata.ꝛ ſi nō valet
principale nec acceſſoriū.de fide inſtru.inter dilectos.§. ceterū.¶ Se-
cundo nō valuit potiſſima ratione:qꝛ non fuit interpoſitū contra la-
titantē.latitare autem dicitur in propoſito qui iuſſioni iudicis non
obedit fraudandi creditoris cauſa:vt.l.fulcinius.in prin.§.quid aūt
ſit latitare.ff.ex qui.cau.in poſſ.ea.no.Inno.in.c.dilecto.de verb.ſig.
Pupillus autē non latitabat ex multiplici reſpectu.Primo qꝛ nunꝙ
fuit citatus in interpoſitione ſecundi decreti : nec ſufficit ipſum citari
niſi citetur ꝛ tutor ex quo illum habebat.vt.ſ.dixi.nam ſi nō poteſt
interponi primum vt dixi in precedenti dubio fortius nec ſcđm : ſm
Inno.in.d.c.dilecto.Non ob.ꝙ iudex dedit ſibi curatorem ad litē qꝺ
videtur facere potuiſſe ex quo nō defendebat̄.vt.d.l.fulcinius.§.pla-
ne.cū ſequētibus qꝛ dico illud procedere quando pupillus non habe
bat vel habebat minus idoneū.Sed in caſu noſtro pupillꝰ habebat
tutorem idoneum qui nunꝙ fuit citatus ad illam cauſam:ergo non
potuit ſibi dari curator ad litem.vt probatur in.d.§.interdū.inſti.de
cura.fuit ergo interpoſitum ſecundū decretum cum perſona non ha-
bente poteſtatem.eſt ergo nullum ſicut iudicium agitatum cum falſo
procuratore.l.licet.C.de ꝓcu.ꝛ in.c.in noſtra.ꝛ.c.ex inſinuatione.eo.
ti.nec ex ignorantia iudicis ignorantis pupillū habere tutorem de-
bet ipſius pupilli indefenſi deteriorari cōditio.ar.l.a larū. C.de auto.

pre.⁊.l.queſiuit.ff.de re iudica. ¶ Tertio ꝑncipaliter corruit qꝛ iudex illud interpoſuit nõ examinato prius plene ꝑncipali negotio vt ptꝫ ex recitatione facti contra.l.cum proponas.C.de bo.auc.iudi.poſ.⁊ ſi fuit interpoſitũ a minus inſtructo:merito nõ debet valere cum ⁊ ſñia diffinitiua ex tali facto corrueret vt in.c.tum ex literis.⁊ qđ ibi no.de in integ.reſti.no.Bar.in.l.prolatã.C.de ſen.⁊ interlo. ¶ Quarto nõ valuit qꝛ interpoſitũ fuit dolo preſentis occaſiõe totius dotis cui tñ erat ſatiſfactũ ꝓ maiori parte.vt.ſ.dixi in precedẽti dubio. ¶ Quinto ⁊ vltimo facit notabile dictum Inno.in.d.c.dilecto.de verb.ſign. vbi dicit ꝙ cũ interpoſitio ſecũdi decreti ſit ſñia interlocutoria:qđ ptꝫ ex eo qꝛ ſit lite nõ ꝯteſta.d.l.cũ ꝓponas.poterit iudex illud decretum ex cauſa iuſta reuocare:vt puta ſi nũc cognoſcat ꝙ nõ erat debitum: vel ſubeſt alia cauſa legitima vt erat in caſu noſtro:qꝛ nõ interuenit legitimus defenſor pupilli:nam interlocutoria nõ trãſit in rẽ iudicatã quo ad iudicẽ:ideo qñcũqꝫ poteſt iudex illam reuocare : ex quo reperit in illa fuiſſe peccatũ ſeu grauamẽ alteri parti iniuſte inflictũ , vt in.l.iudex.ff.de re iudi.⁊.c.ceſſante.de appel.no. Inn.in.c.querelam. de elec.per Bar.in.d.§.iulianus.⁊ hec ratio eſt indubitabilis ⁊ incõuincibilis. ¶ Uenio ad tertium. An iſta mulier miſſa in poſſeſſionẽ fecerit interim fructus ſuos:⁊ dico ꝙ nõ.qꝛ nõ poſſedit iure reſiſtente cum nõ fuerit proceſſum cõtra pupillum ſicut iure diſponit̃ vt patet ex predictis;ergo bona fides nõ excuſat que etiã nõ ꝑſumitur:vt not. dicit Bar.in.l.ſꝫ ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de pe.here. Itẽ facit qđ ipſe no.in.l.iuſte poſſ.det.ff.de acq.poſ. Preterea minor poſſet petere reſtitutionem aduerſus leſionẽ.vt.ff.de mi.l.qđ ſi minor.⁊.l.in cauſe.quaſi ꝑ totũ. ¶ Ad vltimũ. An bona mariti ſint tacite hypothecata ꝓ alimẽtis. vxoris.hãc qõnẽ firmauit Spe.in ti.de dona.inter vi.⁊ vxo.§.formatis.verſi.ſed nunquid.⁊ ibi recitat opiniões ꝯrias nec bene firmat pedes.ſed Bar.in.l.lucius.ff.de ali.⁊ cib.leg.plenius ꝓſequitur ⁊ tãdẽ videt̃ determinare ꝙ nõ qꝛ hoc nullo iure cauet̃.⁊ bona nõ obligãt̃ tacite niſi in caſibus a iure expreſſis.vt.ff.⁊.C.per totũ.in qb⁹ caſib⁹ pig.taci.ꝯhi.licet eñ reperiatur hypotheca ꝓ dote:vt.l.vna.C.de rei vxo.actio.⁊.l.aſſiduis.C.qui po.in pig.hab.ꝓ alimẽtis tñ nil diſponitur.⁊ etiam iſta pars mihi placet : maxime in caſu noſtro vbi querit̃ an ſint obligata pro alimentis debitis ſol.mat.nam nullo iure caue tur vt alimẽta ꝑſtentur ſoluto matrimonio vt no.Cy.in.l.vnica.§.ex actio.C.de rei vxo.act. Et ꝑſuppoſito ꝙ cauet̃ nõ tñ diſponit̃ vt bona ſint obligata. Et ita rñdeo ad.l.municipalẽ.nã in ea ſolũ inducit̃ obligatio alimẽtorꝫ:nõ aũt obligant̃ bona. Fallũt predicta ſꝫ Bar. in loco ꝑalleg.niſi fundus dotalis fuiſſet datus ineſtimatus.nã cum tũc principal'r deputet ꝓ oneribus mr̃imoniũ ſatis põt admitti vt ſit obligatus ꝓ alimentis:ſꝫ ad caſum noſtrũ nõ facit cũ nõ fuerint data bona ineſtimata. Et hec ſufficiant. Nico.Abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedam domina catherina ſuũ poſtremũ cõdẽs teſtm̃ inter cetera legitima de bonis ſuis Bartholomeo Ioãnis nepoti ſuo florenos quadringẽtos. In oib⁹ autẽ alijs bonis ſuis mobilibus ⁊ immobilibus ꝑſentibus ⁊ futuris ſuũ heredẽ vniuerſalẽ inſtituit Bartholomeũ ſupraſcriptũ nepotẽ ſuũ : ⁊ hoc in caſu quo deueniret ad etatẽ perfectam:⁊ in caſu quo decederet in pupillari etate:tũc voluit ꝙ de dictis bõis ſuis diſponat̃ prout videbit̃ ⁊ placebit dño Bartholomeo Hugolini filio ſuo legitimo ⁊ naturali quem vſufructuarium omniũ bonorũ ſuorũ ad vitã ſuam reliquit ſemper tñ ſaluis ſupraſcriptis florenis.cccc.qđ dimiſerat dicto Bartholomeo nepoti ſuo:⁊ in caſu quo ꝑ dictũ Bartholomeũ filiũ ſuum predicta bona nõ poſſent diſtribui ⁊ ordinari vt ſupra dictum eſt tũc iſto caſu ſubſtituit ſuos fideicõmiſſarios vt bona ſua diſtribuãt pauperib⁹ ieſu Chriſti ⁊ pijs locis vel ꝯſanguineis ſuis ꝓut eis videbit̃ ⁊ placebit ſuꝑ hoc exonerãdo eorꝫ ꝯſciẽtiã. Demũ mortua teſtatrice dictus dñs Bartholome⁹ fili⁹ ſuus reduxit dicta bona ad man⁹ ſuas ⁊ volẽs exeq teſtamẽtũ maternũ reſpectu legati facti.d.B.de dictis florenis quadringentis tradidit in ſolutũ ⁊ pagamẽtũ cuidã mulieri amite.d.B.recipiẽti pro dicto Bartholomeo certã domũ reſeruãdo ſibi vſumfructũ:cũ hac tamẽ ꝯditiõe ꝙ in caſu quo dictus dñs Bartholome⁹ daret ⁊ ſolueret ſibi dictos florenos quadringentos ꝙ inſtrumẽtũ dicte donatiõis inſolutũ euaneſceret ⁊ remaneret dicta domus libera penes.d.B. Deniqꝫ interiecto tẽpore ⁊ aliquib⁹ diſcordijs ſuꝑ dicta domo exortis ac mortuo dicto Bar.nepote ĩ pupillari etate relicto patre abſente dicta ſua amita nomine patris abñtis cũ debitis cautiõib⁹ ex vna parte ⁊ dñs Bart.ex alia cõpromiſerunt in quoſdã amicos cõẽ ſuꝑ dicta domo dantes illis plenã poteſtatẽ ꝑſtitis etiam fideiuſſorib⁹ pro obſeruãtia laudi qui arbitratores auditis partibus in huiuſmodũ arbitrati ſunt:vcꝫ ꝙ dictus dñs.B.teneat̃ ⁊ debeat dare;ſoluere;⁊ numerare florenos quadringẽtos denariorꝫ hinc ad mediũ mẽſem Auguſti pro quibus pecunijs dict⁹ dñs Bartholo.dederat in pagamẽtũ dictam domũ dicte mulieri ꝓ illo nepote. Et ꝙ dicta domus remaneat libera ⁊ expedita penes dictũ dñm Bartho.⁊ in caſu quo dicta ſolutio nõ fieret fuit regreſſus reſeruat⁹ cõtra fideiuſſores.vt in ipſo laudo plene cõtinet̃. Finaliter dicta domus fuit trãſlata in quendã tertium:tum ex obligatiõe dicti domini Bartho.tũ ex facto curie interponẽtis primũ ⁊ ſcđm decretũ a quo quidẽ tertio poſſeſſore pater dicti nepotis ꝑmortui ſuperueniẽs nitit̃ domum illam reuocare dicens ad eum tanꝙ ad heredem ſibi pertinere : cum filio fuerit data in ſolutum ⁊ pagamentum pro dictis quadringentis florenis ſibi legatis. Nec habet obſtare cõpromiſſuꝫ ⁊ laudũ inde ſecutũ:qꝛ cũ dictus dñs Bartholomeus fuerit religioſus nõ potuit cõpromittere nec ad aliquid ſe obligare ſine licentia ſui prelati. Et aduertendum ꝓ intellectu materie qđ dictus dñs bartho.fuit ꝓmotus in abbatẽ bis ⁊ tandem ſine aliqua abbatia exiſtens adminiſtrabat predicta bõa extra monaſteriũ ſciente ſuperiore ⁊ nõ cõtradicente. Nunc queritur an predictus pater vel alius cui ius ſuũ ceſſerat valeat dictum cõpromiſſum predicta ratiõe infringere ⁊ tali pretextu domum a tertio poſſeſſore reuocare.

¶ Conſilium.xliiij.

1 ☞ Bona ſi relicta fuerint cuidam monacho.cũ hoc ꝙ circa illa abbas non ſibi aliquam moleſtiam faciat quomodo intelligatur.

2 Monaſterij plena diſpoſitio ⁊ adminiſtratio ꝑtinet ad abbatẽ ⁊ nõ ad monachos.

3 Monacho ſi aliquid relinquatur ſub hac cõditione vt non acquiratur monaſterio an valeat tale relictum.

4 Abbas poteſt monacho dare licentiã plene adminiſtrãdi certa bõa.

5 Taciturnitas habetur pro cõſenſu vbi agitur de modico preiudicio.

Chriſti eiuſqꝫ matris glorioſiſſime preſidio inuocato ad deciſionẽ hui⁹ qõnis duo principaliter ſunt examinanda.⁊ primo an valuerit relictũ factum dicto fratri Bartholomeo eo modo quo factum fuit. ¶ Secũdo preſuppoſita validitate an dictum compromiſſum per eũ poſtea factũ de iure valuerit. Circa primũ adnimaduerto duo fuiſſe relicta. ¶ Primo eñ dicta domina Katherina teſtatrix fecit dictũ dominũ bartholomeum vſufructuariũ omniũ bonorũ ſuorũ. ¶ Scđo voluit ꝙ ſi dictus barto.quẽ heredẽ ſub cõditione inſtituit deceſſerit in pupillari etate ꝙ tunc de dictis bonis diſponatur ꝓut videbitur ⁊ placebit dicto fratri Bartho.⁊ adiecit ꝙ in caſu quo ꝑ dictũ fratrẽ bartholomeum filium ſuum predicta bona nõ poſſent diſtribui ⁊ ordinari ꝙ tunc bona deueniant ad fideicõmiſſarios ⁊c.vt.ſ.dictũ eſt.vnde videtur primo inſpectis dictis verbis teſtamenti ꝙ relictum valuerit ſed ꝙ illud onus annexũ vt bona deueniãt ad fideicõmiſſarios ſi illa bõa nõ poſſent ordinari ⁊ diſtribui prout videbitur ⁊ placebit dicto fratri Bartho.nõ valuerit tanꝙ ꝯtra leges cuꝫ voluerit facere monachum capacem proprietatis ⁊ attribuere ſibi poteſtatem diſponendi bona ꝯtra ſubſtãtialia monachatus.ad hoc facit qđ notãter poſuit Bar.poſt gl.in.l.lucius.§.tres heredes.ff.ad trebel.vbi firmat hãc queſtionem.

1 †quidam reliquit certa bona cuidam monacho cũ hoc ꝙ circa illa abbas nõ ſibi aliquã moleſtiaꝫ faciat,ꝙ ſi fecerit voluit ꝙ illa bona deuenirẽt in aliũ.querit̃ an in caſu moleſtie ſit locus fideicõmiſſo: glo.ſentit ibi ꝙ ſic:refert tñ quoſdam tenere ꝯrium.⁊ idẽ dicit Archi. in.c.qꝛ ingrediẽtibus.xix.q.vlti.ſed Bart.ibi dixit illos qui tenuerũt ꝯrium verius dixiſſe:qꝛ illa cõditio vt abbas non faciat ei moleſtiaꝫ eſt turpis cum ſit cõtra regulam monachorũ qua diſponitur vt monachi nihil habeãt:vt in.c.cum ad monaſterium.in fi.de ſtatu regu. ideo nõ valuit ſm eum tale grauamẽ appoſitũ.ſed ſi eſſet tale relictũ qđ valeret in monacho vt ſi relinqueret̃ pro alimẽtis.qꝛ etiam ſeruo poſſunt relinqui vt.l.ſeruos.ff.de ali.⁊ ciba.leg.tũc forte ꝓcederet dictum illius gl. Ita videtur in caſu noſtro dicendũ ꝙ illud grauamẽ vt bõa deueniant in fideicõmiſſarios ſi ꝑ dictũ fratrẽ Bartholomeũ nõ poſſent illa bona ordinari ⁊ diſtribui habeatur pro nõ appoſito. ⁊ per cõſequens dicendum quod illa bona fuerunt acquiſita monaſterio. Ex quo infertur ad ſcđm dubiũ negatiue:ſcilicet vt cõpromiſſum factum per dictum fratrem Bartholomeum de dicta domo nõ valuerit,cum nõ poſſit monachus cõpromittere ſuper bonis acquiſitis monaſterio.vt in cap.qđ quibuſdã.de fideiu.⁊ qđ leg.⁊ no.in.c.cõ

2 tingit.de trãſac.†plenaria enim diſpoſitio ⁊ adminiſtratio monaſterij ⁊ eius bonorum pertinet ad abbatem:nõ autẽ ad monachos maxime ſingulares.vt in.c.nullã.xxviij.q.ij.⁊ in.c.edoceri.⁊ qđ ibi no.de reſcri. Nec ob.ſi dicatur hec bõa fuiſſe relicta dicto fratri Bartholomeo:quia dico ꝙ relictum nõ poteſt cõſiſtere penes perſonam monachi,ſed ꝑ eũ ſit acquiſitio immediate monaſterio vt plene no.ꝑ Inn. ⁊ alios in.c.in preſentia.de proba.ſed his nõ obſtantibus cõtrarium arbitror in caſu noſtro dicendum. Et primo põdero qđ bona nõ fuerunt ſimpliciter relicta dicto fratri bartholomeo tanꝙ proprietario.ſꝫ per eum ordinãda ⁊ diſtribuenda vt ſibi videbit̃ ⁊ placebit,quo caſu valet relictum factum monacho cum cenſeatur quidam adminiſtrator ⁊ diſtributor bonorum.vt in.c.religioſus.de teſta.lib.vj. Et quod hoc fieri poſſit:adduco no.dictũ eiuſdem barto.in auc.excipitur.C.de

3 bõis que libe.vbi queritur de hac queſtiõe.ponẽ† quod aliquid relinquatur monacho ſub hac cõditione vt non queratur monaſterio an valeat tale relictum. Et videtur primo ꝙ nõ quia cõtinet impoſſibilitatem ⁊ repugnãtiam quandã.nã monachus nõ poteſt habere aliquid:ſed

quid:ſed totum eſt monaſterij.xij.q.i.nolo.⁊.c.nõ dicatis.⁊ in auten.
ingreſſi.C.de ſac.ſanc.ecc.vnde dicere qđ ſit monachi ⁊ non queratur
monaſterio eſt ꝯdictio quedã in ſeipſo ⁊ quedã ꝑplexitas que habet
vitiare legatũ ⁊ ꝯtractũ:vt.l.ſi titius.ff.de ꝯdi.inſti.⁊.l.vbi repugnã-
tia.ff.de reg.iu.In ꝯtrariũ cõcludit ibi Bar.dicẽs ꝑdicta verba de-
bere ita intelligi.relinquo monacho ſub hac cõditione vt nihil acq-
ratur monaſterio:hoc eſt qđ monaſteriũ illud patiaꝛ habere eo mo-
do quo põt ſcꝫ conniuentibus oculis:ſicut dicim⁹ in ſeruo quod põt
aliqđ habere conniuentib⁹ oculis dñi.vt.l.iij.ff.de manu.⁊ ſic nihil q̃
raꝛ monaſterio ſcꝫ facti ⁊ ad hoc adducit tex.cũ ibi no.in.d.l.lucius.
§.tres heredes.Si ergo ſit improprîatio verboꝝ vt relictum valeat,
⁊ monacho acquiratur libera ſine ꝓprietate adminiſtratio.pro quo
ego adduco tex.no.iuncta gl.⁊ Inn.in.c.inſinuãte.ne cle.vel mona.
ergo fortius debet valere relictuꝫ in caſu noſtro in quo verba relicta
nõ ſapiunt proprietatem in monacho:ſed potius licitã adminiſtra-
tionem ⁊ diſpenſationẽ.vnde põderanda ſunt illa verba prout vide-
bitur ⁊ placebit dicto fratri Bartholomeo que ſonãt arbitrium bo-
ni viri.vt probaꝛ in.l.thais.§.ſororem.ff.de fideicom.libe.⁊ in.l.fidei-
cõmiſſa.§.q̃q̃.ff.de leg.iij.no.in.c.de corpo.vi.⁊ plene per Bar.in ex-
4 trauagãti ad reprimendum.⁊ in.l.alio.ff.de ali.⁊ cib.leg.†Nã abbas
poteſt monacho dare licẽtiam plene adminiſtrandi certa bona,vt in
d.c.religioſus.⁊ in.c.cum ad monaſteriuꝫ.⁊.c.ij.de ſta.reg.⁊ qđ vtro-
biq; no.probaꝛ magis ſpecifice ⁊ ſingulariter in.d.c.inſinuante.iun-
cta glo.⁊ in hac conceſſione non requiritur expreſſus conſenſus ſupe-
rioris:ſꝫ ſufficit taciturnitas:⁊ q² ſupior ſic eũ habere illã adminiſtra
tionem videt ⁊ tacet.vt probatur in ſeruo in.l.quam tuberonis.ff.de
pac.⁊ in.d.l.iiij.de manu.ſatis ſenſit Bart.in.d.auꝛ.excipitur.vbi di
xit ſufficere ꝙ monaſterium patiatur cõniuentibus oculis illũ habe-
re meliori modo quo poteſt.ad ideꝫ qđ no.idem Bar.in.l.que dotis.
5 ff.ſol.mat.vbi per illã.l.quã tuberonis.dedit regulã generalẽ† ꝙ vbi
tractatur de modico preiudicio taciturnitas habeꝛ pro cõſenſu.In
caſu autem noſtro de nullo nedum modico monaſterij preiudicio tra
ctabaꝛ,imo erat opus pium prebere aſſenſum diſpoſitioni materne.
arg.in.l.j.C.de ſacroſan.eccl.⁊.xiij.q.ij.vltima voluntas.ergo tacitur
nitas ſuperioris debuit haberi pro conſenſu.Preterea ⁊ ſecũdo vbi-
cunq; monachus habet adminiſtrationem peculij obligatur abbas
ex ꝯctibus monachi quatenus patitur peculiũ:vt no.Inn.in.c.cum
olim.de priui.facit qđ no.Bar.in.l.cõmunis ſeruus.ff.de ſtipu.ſer.ſi-
cut diciꝛ in ꝯtractib⁹ initis per ſeruũ,⁊ vt ibi no.ergo dict⁹ cõtractus
cõpromiſſi debet valere quaten⁹ patiꝛ adminiſtratio dictoꝝ bonoꝝ:
ſecus aũt vbi monachus ſine omni adminiſtratione ꝯheret quo caſu
abbas in nullo obligaꝛ.⁊ hoc caſu loquantur iura in ꝯriũ alleg.Itẽ
⁊ tertio clariſſime quocũq; ſe vertat negotiũ probatur tertiũ poſſeſſo-
rem ſe poſſe tueri aduerſus patrẽ dicti Bartholomei vel alterius cui
ſua iura ceſſerũt.aut eñ dictum compromiſſum valuit:⁊ tũc caſus eſt
clariſſimus,fuit enim per laudum diſpoſitum vt domus libere rema-
neret in totũ penes dictũ bartholomeum ⁊ deficiente ſolutione qua-
dringẽtorum florenorum reſeruatus fuit regreſſus aduerſus fideiuſ-
ſores:nõ autẽ remanſit domus obligata:⁊ ſic nõ poteſt vendicari do
mus ratione prime donationis inſolutũ.Aut eñ dictũ cõpromiſſum
nõ valuit ex defectu poteſtatis prout allegaꝛ qđ tñ negatur:⁊ tunc
eodem morbo fortiori laboraret illa donatio domus inſolutũ facta.
ſicut eñ monachus non põt ſine ſuperioris autoritate compromitte-
re:ita ⁊ fortius dare inſolutũ nõ poteſt:cũ per illam donationẽ cõtin-
gat alienatio quã indubie monach⁹ facere nõ põt:imo nec ſolus ab-
bas.xvij.q.iiij.in venditionibus.⁊.xij.q.ij.abbatib⁹.per compromiſ-
ſum aũt meliorauit ꝯditionẽ dictoꝝ bonoꝝ:nec debet admitti pater
allegando defectum ptãtis monacho reſpectu cõpromiſſi:cum ⁊ ipſe
fundet intentionẽ ſuã ſuꝑ illa donatione inſolutũ facta ꝑ ipm mona
chũ dũtaxat allegans eñ ꝯtraria nõ eſt audiẽdus.vt in.c.ſolicitudi-
nem.de appel.⁊.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.preſertim cũ amplio
rem ptãteꝫ habuerit tꝑe cõpromiſſi q̃ donationis inſolutũ.cũ primo
caſu deceſſerat dictus bartholome⁹ in pupillari etate.⁊ ſic fuerat lo-
cus ſubſtitutioni de dicto fratre bartholomeo facte.Scđo vero caſu
adhuc viuebat dictus bartholomeus heres ſub conditione inſtitut⁹.
⁊ per cõſequens nullam poteſtatem prorſus alienandi dictam domũ
habebat.cũ tũc eſſet merus vſufructuari⁹.Et idẽ per oĩa dicẽdum ſi
illa bona quocũq; caſu fuiſſent acquiſita monaſterio.idẽ eñ eſſet de-
fectus ptãtis vtroq; caſu.Et ex iure tertij põt quis ſe defendere dũ-
modo ſit excluſiuũ iuris actoris qđ ꝯtingeret in caſu.vt le.⁊ no.i.l.cũ
ſeruũ.C.de ſer.fugi.⁊ ibi ꝑ Cy.pleniſſime per Bart.in.l.ij.ff.de excep.
rei iudi.¶Ex predictis omnibus concludo dictam domũ non poſſe
a dicto tertio poſſeſſore reuocari ex defectu cõpromiſſi ⁊ ratione illius
donationis inſolutũ.Et rñſio ad cõtraria ſatis patet per predicta.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Qui-

dã Frãciſc⁹ olim Petri de villa caſallis districtus Prati piſtorienſis
diocesis in poſtremo ſuo teſtõ inter cetera heredẽ vniuerſalẽ inſtituit
Nãnẽ eius nepotẽ filiũ olim Io.filij dicti teſtatoris poſt vero morteꝫ
dicti ſui heredis decedẽtis ſine filijs iure legati pro remedio aĩe ſue re-
liquit ꝙ fieret vna capella in plebe ſancti Stephani de prato quã ca
pellã habere voluit ⁊ mãdauit pro dotib⁹ ſuis ⁊ pro alimẽtando pre
ſbyterũ ibidẽ inſtituẽdũ de ſucceſſore in ſucceſſorẽ in ꝑpetuũ vnã pe-
tiam terre ſtadioꝝ.liij.vel circa poſitã in cõitate Prati ac diſpoſuit in
dicto teſtõ vt dicta petia terre in dotẽ data nõ poſſit quoquomodo
iure vel cã alienari in pign⁹ dari vẽdi donari vel ꝑmutari vel aliquo
modo dominium trãſferri directe vel per obliquũ ſubmitti.Et ſi fie-
ret ꝯrium voluit ꝯctum tũc ipſo iure eſſe nullum.Deniq; mortuo te-
ſtatore dictus Nãnes heres inſtitutus adiuit hereditatẽ ⁊ tandẽ ſine
liberis decedẽs condito teſtõ reliquit iure legati dictam petiam terre
cũ ſuis pertinẽtijs dñe Thomaſie ſue matri q̃ poſt mortẽ filij ſui ha-
buit poſſeſſionem dicte petie terre.qua habita fuit cõuenta ⁊ in iudi-
cium vocata vigore teſtamẽti dicti Franciſci qui dictam petiam ter-
re legauerat pro dotibus capelle modo predicto.recepitq; libellũ in
iudicio liſq; fuit ꝯteſtata ſuꝑ dicta terra ſibi legata ⁊ poſt plurimos
dies a die conteſtationis litis per eam facte denuntiauit heredi dicti
Nannis iudicium ſibi motum ſuper terra:⁊ deniq; in cauſa procedẽs
ſñiaꝫ ꝯtrariã reportauit a qua appellauit ⁊ iterũ ſuccubuit.Nũc ꝟo
dicta domina Thomaſia legataria inſtat aduerſus heredẽ dicti Nã-
nis qui eſt clericus ⁊ minor curatorem habẽs ſuo curatore in iudicio
minime exiſtẽte ⁊ narrando vtrunq; legatum ⁊ euictionẽ factã petit
heredẽ cogi ad dãdã ⁊ tradẽdam dictã terrã.Queriꝛ quid iuris mul-
taq; alia narrantur in facto:ſed predicta in effectu ſufficere vidẽtur.

¶Conſilium.xlv.

1 ☞Legatum rei aliene coniuncte perſone factum valet.
2 Denũtiatio fieri põt q̃libet tꝑe dũmõ nõ fiat ꝓpe.ipſam ꝯdẽnationẽ.
3 Impoſſibile reputatur qđ vnius facto ſolum explicari poteſt.
4 Res eccleſie poſſunt alienari pro redemptione captiuoꝝ:niſi ſint da-
te eo modo vt alienari non poſſint.

CHriſti eiuſq; matris ꝑſidio
humiliter inuocato.Videꝛ primo dictã legatariã in ſua
petitione eſſe exaudiẽdam† q² legatũ rei aliene ꝯiuncte ꝑ-
ſone factũ valet:licet ignorãter fiat ⁊ teneꝛ heres rẽ redimere,poteſt ⁊
legatario tradere.Si aũt nõ põt q² dñs non vult vendere ſaltẽ com-
petenti pretio tenetur ad eſtimationem:ad hoc qđ legiꝛ ⁊ no.in.l.cuꝫ
alienã.C.de leg.⁊ inſti.eo.§.non ſolum.ff.de lega.iij.l.non dubium.⁊
videꝛ ꝙ a ꝑncipio poſſit preciſe peti ipſa res legata.vt innuit text.in
d.l.cum alienam.⁊ Bar.ibidẽ hoc no.in prin.licet gl.ſecunda videaꝛ
ibi dare aliam theoricã in petendo:ſed ꝓ primo facit ibi tex.⁊.l.iulia-
nus.ff.de cõfeſ.⁊ qđ no.Bar.in.l.ſi ſeruũ.prope finem.ff.de verb.obl.
Nec ob.ꝙ dicta terra fuit ſemel ſibi tradita qñ cum fuerit ab ea legi-
time euicta poteſt tunc agere de euictione vt in.l.qui concubinã.§.ſi
heres.ff.de leg.iij.⁊.l.ſi domus.§.de euictione.ff.de leg.i.⁊ ibi videtur
caſus ꝙ ipa res legata euicta põt peti ex teſtõ.Nec habet obſtare ſi di
2 caꝛ denũtiationẽ fuiſſe factã heredi poſt litẽ cõteſtatã:† q² denuntia-
tio fieri põt quolibet tẽpore dũmodo nõ fiat ꝓpe ipſam ꝯdẽnationẽ.
vt eſt tex.no.i.l.ſi rẽ quã.§.quolibet tꝑe.C.de euic.⁊ facit qđ ibi notat
gl.ſi.Nec etiã.ob.ſi dicaꝛ ꝙ fuit legataria ꝯtumaciter abſens tꝑe ſñie
⁊ ſic videaꝛ ꝑ ſuã cõtumaciã cõdẽnata nõ debet habere regreſſum de
euictione,vt.l.ſi ideo.ff.de euic.⁊.l.emptor fundi.C.e.⁊.c.fin.de emp.⁊
vẽ.⁊ dico illud ꝓcedere qñ quis ꝑmiſit cauſam liquidari in abſentia
ſua:tũc eñ videꝛ magis ꝯdẽnatus ex contumacia ſua q̃ ex iniuſtitia
cauſe ideo nõ hꝫ regreſſum de euictione.Sed qñ oĩa per prius fuerũt
liquidata parte pñte:lꝫ tꝑe cõdẽnationis fuerit abſens habet nihilo
min⁹ regreſſuꝫ de euictiõe:q² tũc nõ ex cõtumacia:ſꝫ ꝓpter iniuſtitiã
cauſe fuit cõdẽnatus.ita ſingulariter dixit Bar.⁊ bñ in.l.ſi ſuperat⁹.
ff.de euic.aliã ſolẽnẽ limitationẽ ad illa iura dedit Bal.in.l.res inter
alios.C.qb⁹ res iudi.nõ no.dicẽs.ꝙ ſi ex inſpectiõe actoꝝ põt appare
re qđ abſens contumaciter iuſte ſuccubuit nõ habet nocere abſentia
ꝯdẽnati.i caſu aũt noſtro ſatis põt apparere ꝙ iuſte dicta dña Tho-
maſia ſuccubuit:q² clare ptꝫ illã petiã terre fuiſſe legatã ꝓ dotib⁹ ca-
pelle illo Nãne herede decedẽte ſine filijs.Nec poſtremo ob.ſi dicat vt
in facto ſupponiꝛ dictã dñaꝫ Thomaſiã debuiſſe appellare nõ ad ar
chiepiſcopũ Florẽtinũ ſꝫ ad epm piſtorieñ.q² a vicario foraneo appel
lãdũ eſt ad ipſum epm ꝯſtituentẽ cũ officialis foraneus dicaꝛ habere
delegatã nõ ordinariã.nec facit idẽ ꝯſiſtoriũ cũ epiſcopo ſicut vicari⁹
gñalis vt no.gl.in cle.⁊ ſi principalis.de ꝑſcri.Inn.in.c.romana.de
offi.ordi.li.vj.q² rñdeꝛ ꝙ licet appellãdum ſit gradatim.tñ ſi appelle
tur omiſſo medio ⁊ nõ excipiaꝛ valet appellatio.q² hoc eſt de circun-
ſtantijs nõ autem de ſubſtantialibus appellatiõis,vt no.gl.⁊ cõiter
docto.in.c.dilecti filij.j.de appella.facit quod no.glo.in.c.ij.de cõſue.
li.vj.in verbo officiali.¶Sed his non obſtantibus que iudicio meo
caſui noſtro non habent obſtare.contrarium arbitror preualere ſcili-
cet dictum heredem abſoluendũ ab impetitione dicte domine Tho-
maſie.Moueor primo cõſideratiõe incõuincibili.vbicũq; eñ legatur
res que iudicio principis dũtaxat alienari poteſt nõ valet legatũ nec
debeꝛ ipſius eſtimatio etiam ſi ſciẽter fuerit factum text.eſt.notus ⁊

3 notabilis in.l.apud iulianũ.in fi.ff.de lega.vbi habetˀ † qꝺ illud quod
vnius facto ſolũ poteſt explicari reputatˀ impoſſibile.no.gl.in.l.con-
tinuus.§.cũ quis.ff.de verb.ob.⁊ Dy.in regula ſemel deo.de reg.iur.
li.vj.⁊ Bar.in.d.l.apud iulianũ.Sed hec petia terre legata dicte dñe
Thomaſie erat hmõi.ergo eſtimatio nõ debetˀ.maior apertiſſime pro
batˀ in cle.q꞉ cõtingit.de relig.do.poſt principiũ.vbi dicitˀ ꝙ deputa-
ta ad certũ vſum largitione fideliũ nõ pñt ad alium vſum deputari:
ſalua ſemꝑ ſedis apoſtolice autoritate.Et maxime tex.ille ꝓcedit in
caſu noſtro in quo teſtator nõ ſolum deputauit illã terram pro ſuſtẽ-
tatione capellani inſtituẽdi in dicta capella:ſed etiã pro dotibꝰ ipſiꝰ
capelle.dotes eñ debẽt eſſe libere ⁊ nullo modo alienari.ad hoc qꝫ le
gi.⁊ no.in.c.j.de cenſibus.Quinimo in caſu noſtro teſtator ſtrictiſſi-
me prohibuit alienationẽ ⁊ pignorationẽ:vt patet ex ꝓdictis.que q-
dẽ ꝓhibitio vꝫ ⁊ multũ operatˀ.vt eſt tex.not.in autˀ.de ali.⁊ emphy.
4 §.ſanctiſſimas.vbi dꝛ † ꝙ res eccleſie poſſunt alienari pro redemptio-
ne captiuorꝫ:niſi ſint date eo modo vt alienari nõ poſſint.⁊ ſic ꝓhibi
tio teſtatoris reddit illarũ rerũ alienationẽ magis difficilẽ ꝙ̃ diſpona
tur a iure cõi.Et per illũ tex.dicit notanter gl.in.c.verũ.de cõdi.ap.ꝙ
res relicta eccleſie gñaliter nõ ſolũ ꝓ dote:nec ad certũ vſum alienari
nõ põt ꝓ neceſſitate vel vtilitate eccleſie ſi teſtator illã ꝓhibuit alie-
nari:⁊ ꝙ̃ꝙ̃ in hoc aliqui ſibi inſtent tenẽdo ꝯtrariũ tñ in caſu noſtro nõ
videtˀ dubiũ:q꞉ dicta petia terre fuit relicta pro dotibꝰ capelle ad cer
tũ vſum in ꝑpetuũ.⁊ ſic excepta autoritate pape ad aliũ vſuꝫ trãſfer-
ri nõ debet:neqꝫ imminet vtilitas vel neceſſitas capelle in alienatiõe
imo totum oppoſitũ cũ res maneret indotata ergo illiꝰ alienatio nõ
poterat fieri excepta autoritate pape:ergo debet deputari impoſſibi-
lis.⁊ per cõſequẽs nõ valet legatũ de illa factũ etiã vt debeatˀ eſtima-
tio.vt in.d.l.apud iulianũ.⁊ in.§.cum quis.⁊ qꝺ vtrobiqꝫ not.Bar.
Quinimo in latioribus terminis hoc idẽ ſenſerunt glo.in.c.ſi eps.xij.
q.v.⁊ Inno.in.c.filiꝰ.de teſta.tenẽt ꝙ ſi legatur res eccleſie non vꝫ le
gatũ nec debetˀ eiꝰ eſtimatio.⁊ hoc ꝓpter difficultatẽ que imminet in
illius alienatione:vt in tit.de re.ec.non alie.per totũ.Et ꝙ̃ꝙ̃ aliq no-
luerint ibi ſequi opinionem Inn.⁊ Io.Bar.tñ eam ſequitur in.d.l.
apud iuliani.⁊ in.d.l.cõtinuus.§.cũ quis.Itẽ in caſu noſtro conſide
ratis rõnibus tenentiũ ꝯtrium nemo videtˀ diſcrepare.Mouetur enꝫ
ꝙ res eccleſie in multis caſibus poſſunt alienari de qbus per gl.xij.q.
ij.in ſumma.⁊ ſic nõ reputatˀ impoſſibilis alienatio.Sed in caſu no-
ſtro ceſſat hec conſideratio:q꞉ dicta petia terre fuit legata pro dotibꝰ
capelle ad certũ vſum ꝓhibita ſtrictiſſime per teſtatoreꝫ alienari.⁊ ſic
imminet illa difficultas alienãdi.de qua.d.l.apud iulianũ.§.fi.vt.ſ.
dixi.Ex hoc ergo capite clariſſime patet dictũ legatũ nõ valuiſſe nec
ipſius eſtimationẽ deberi.¶Preterea ex alio capite dico heredẽ non
teneri de euictione.⁊ ſic debet abſolui ab impetitiõe dicte dñe Tho-
maſie:q꞉ ante ſuſpectũ iudicium debuit denuntiare litem ſibi motaꝫ:
at ipſa ſuſcepit iudiciũ litẽ conteſtando:⁊ poſt plurimos dies denun-
tiationẽ fecit:ideo ꝓſuppoſito ꝙ alˀs valeret legatũ tñ ex quo non de
nũtiauit in principio añ ſuſceptũ iudiciũ nõ habebat regreſſuꝫ de eui
ctione aduerſus heredẽ.tex.eſt ſingularis non cauillando literã in.d.
l.qui cõcubinam.§.ſi heres.Hunc intellectũ ad illũ tex.quẽ voluit ibi
Dy.ſequitˀ ibi Bar.⁊ Cy.in.l.emptor.C.de euic.⁊ gl.in.d.l.ſi reꝫ.§.fi.
ff.eo.in ſcḋa ſolutione.⁊ eſt ſpeciale in legato vt fiat denuntiatio añ
litẽ cõteſtatã ⁊ non poſtea:q꞉ agit legatarius ex cauſa lucratiua . vbi
auteꝫ ageret ex cauſa oneroſa facilius ſibi ſubuenitˀ aduerſus autorẽ
ſuũ.quo caſu procedit.d.l.ſi rẽ.§.fi.alle.ſ.pro cõtrario.nõ enim eſt ea-
dem rõ lucra capere ⁊ queſita perdere ſeu dãna ſentire.vt.l.ſi ſponſus
§.ſi maritꝰ.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.Et per hec ptꝫ faciliter ſolutio
ad ꝯtria.ſ.in pn.formata.¶Quare ex oibꝰ ꝓdictis cõcludo dictũ he
redem abſoluendũ ex duplici capite ab impetitione dicte Thomaſie.
Poſſet addi ⁊ tertiũ qꝺ tñ nõ ꝯcernit merita cauſe:ſcꝫ ex defectu iſtã-
tie:q꞉ iudiciũ fuit ſine curatore hr̃dis minoris agitatũ ex quo nõ põt
ſequi cõdẽnatio minoris:ſed abſolutio ſic:vt in.l.nõ eo minꝰ.C.de ꝓ-
cu.⁊ in.l.ij.in fi.C.qui legi.pſo.ſtã.in iudi.nõ ha.⁊ ꝙ̃ꝙ̃ dictus heres
ſit clericus:cũ agat de tpali non potuit ſtare in iudicio ſine curatore
vt probatˀ per locũ a ſpeciali.in.c.ſi annũ.de iud.lib.vj.Itẽ ſicut cleri
catꝰ nõ liberat a patria poteſtate.vt no.Inn.⁊ cõiter.doc.ſequuntˀ i
ca.inde com.de eta.⁊ qua.lꝫ gl.⁊ minus bñ aliter ibi ſenſerit.ita non
liberat a datiõe curatoris maxime q꞉ datio curatoris nõ venit in ꝓiu
diciũ clerici imo in fauorẽ ne in iudicio decipiatˀ.d.l.nõ eſt minus.⁊.l.
clarum.C.de autˀ.pre.Et hec ſufficiant. Nico.Abb.

¶Conſilium.xlvj.

1 ☞Cauſa ſi committitur tractando omni iuris ſolennitate omiſſa:
nihilominus citanda eſt pars in exceptione teſtium.
2 Preſcriptio non currit tempore belli quando eſt tantum in loco qꝺ
ius non redditur.

IN queſtione que ad ꝓſens
vertitˀ inter cmmune terre Sertiani ex vna parte:⁊ cõi ca-
ſtri Caſtiglioncelli ex alia ſuꝑ quibuſdã confinibus, duo
breuiter attingã.¶Primo in cauſa appellationis an valeat ſenten-
tia lata cõtra dictã terrã Sertiani vel ſaltẽ ſit iniqua ⁊ per cõſequẽs
retractanda.¶Scḋo que ſnia illarũ cõmunitatũ preualeat ſuꝑ iure
⁊ proprietate illorum finium.¶Circa primũ omittã argumẽta que
ad partes fieri ſolent ne videar hoc in dubiũ reuocaſſe.Videtˀ etenim
mihi indubie tenendũ ſi narrata veritate nitantˀ dictam ſniam nullã
ſe firmitatẽ habere ex multiplici capite.Quia lata fuit in eccleſia:⁊ ꝑ
cõſequẽs ipſo iure indubitanter nulla.vt probatˀ in.c.decet.de immu.
eccle.li.vj.prope fin.Secundo q꞉ lata ex probationibus omnino nul
lis.Atteſtationes eñ ſuper quibus ſe fundarunt cõmiſſarij viribus
non ſubſiſtunt:cum teſtes fuerint recepti parte aduerſa non citata q̃
omnino citari debuit:vt in.c.ij.de teſti.⁊ in autˀ.de teſti.§.hoc aũt.col.
vij.etiã ſi cauſa ſit ſummaria:q꞉ hoc ꝯcernit defenſionẽ partis:vt no.
Bar.in extrauag.ad reprimendũ in verbo figura.Quinimo plꝰ no-
1 tanter dixit idem Bar.in.l.filius.ff.de don.† qꝺ ſi cõmittitˀ cauſa tra
ctando omni iuris ſolennitate omiſſa:nihilominus citãda eſt pars in
receptione teſtiũ q꞉ talis citatio ſapit defenſionẽ ne indigni teſtes ad
mittantur.que quidẽ defenſio eſt de iure naturali.vt i cle.paſtoralis.
de re iu.Et per ꝯñs etiam per principem tolli non poteſt. vt ibi.repe-
ritur ergo ſnia lata ſine medijs.ideo nulla.vt legi.⁊ no.in.c.eccleſia.
de cõſti.⁊ in.l.ꝓlatã.C.de ſen.⁊.ij.q.j.nos in quẽqꝫ.facit qꝺ legitur ⁊
no.in.c.cum.I.⁊.A.de re iudi.Tertio corruit dicta ſnia:q꞉ fuit lata
ſine aliqua petitione ſaltẽ in actis inſinuata:vt le.⁊ no.in cle.ſepe.de
ver.ſigni.in glo.in verbo neceſſario.⁊ per doc.in.c.j.de lib.ob.per bal.
in autˀ.offeratur.prope finem.C.de li.conteſt.⁊ in extrauaganti ad re
primendũ in ṽbo figura.Quarto corruit tanꝙ̃ lata cõmiſſarijs ⁊ mi
nus inſtructis de meritis cauſe cũ noluerint recipere teſtes oblatos a
cõmunitate Sertiani denegãtes dilationẽ debitã.nam ⁊ ſi cauſa ſit
ſummaria.tñ non debẽt ita abbreuiari dilationes vt veritas occulte
tur:dilatio aũt duorũ dierum data a dictis cõmiſſarijs non erat ſuffi
ciens ad teſtiũ productionẽ vt mihi in facto preſupponitˀ:vnde cũ tñ
viderint iura vnius partis ⁊ non alterius nõ potuerunt plene inſtrui
in cauſa.vt in.c.dudum.el.j.de elec.facit.l.fi.C.ſi per vim vel alio mo
do.per conſequens talis ſnia nulla:vt in.c.tum ex literis:⁊ qꝺ ibi no.
Inn.de in integ.reſti.⁊ per Bar.in.d.l.prolatam.⁊ preſuppoſito ſine
veritatis preiudicio qꝺ dicta ſnia teneat.tñ negari ſaltẽ nõ põt quin
ſit iniuſta ⁊ iniqua predictis ex cauſis.⁊ ꝑ hoc omnino retractanda:
vt in.c.cũ ad ſedem.de reſti.ſpo.⁊.l.per hanc.C.de temp.appel.quãꝙ̃
firmiter credam dictam ſniaꝫ nullo iuris robore fulciri.Et hec de pri
mo.¶Veniens ad ſcḋm breuiſſime me expediam cũ nõ viderim pro
bationes fiẽdas per aduerſam partẽ.nã atteſtationes dictorũ teſtiuꝫ
in nullo predicta ex cã fidem faciunt quare de nouo ⁊ citata ꝑte ſunt
producendi ſed cum intentio cõmunitatis Sertiani ſuper dictis con
finibꝰ ſit ſatis ꝑ inſtrumenta fundata oportet ꝙ aduerſa pars fun-
det intentionem ſuam aut per meliora inſtrumenta:aut ꝑ teſtes fun
dantes ſe ſuper ꝓſcriptione:⁊ queritur preſcriptio.xxx.annorum. vt
2 in.l.fi.C.finium regun.Aduertenduꝫ tñ † qꝺ tempore guerrarum nõ
currit preſcriptio quãdo eſt tanta in loco qꝺ ius nõ redditur: vt in.c.
ex tranſmiſſa.⁊ qꝺ ibi no.de ꝓſcrip.not. Barto.in.l.generaliter.ff.de
vſuca.Itẽ dicendum in tempore mortalitatis:cum illa ſit dei hoſtili
tas:vt no.idem Bal.in.d.l.naturaliter.Iſta enim tẽpora debẽt ſub-
duci de medio:dormit enim iſtis temporibus preſcriptio.vt in iuribꝰ
preallegg.Nam requiritur etiam bona fides etiam de iure ciuili:quia
in materia concernente peccatum eſt ſtandum canoni ⁊ non legi vt
in materia ꝓſcriptionis.no.Barto.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.eccle.
⁊ ꝑ gl.in regula poſſeſſor.de reg.iur.li.vj.ꝓbatˀ in.c.fi.de ꝓſcrip.Pro-
batur autem mala fides ex cõiecturis multiſmodis de qbus ꝑ Bar.
in.l.celſus.ff.de vſucapionibus.Et ꝓſertim aĩaduertẽdus eſt ille mo-
dus:vt ſcꝫ ꝓbetˀ fama vicinie ſuper veritate ꝯfiniũ.nã ex hoc aduer-
ſarij tanꝙ̃ vicini preſumuntur ſcire:vt ibi no. Nico. Abbas.

Conſilium.xlvij.

1 ☞Beneficium eccleſiaſticũ quõ cognoſcatˀ. Et quid ſit beneficiũ.ꝫ.
2 Natura rei eſt potius attendenda ꝙ̃ ſimplex denominatio.
4 Conſuetudo ſeu cõmunis intelligentia loci ꝓfertur ꝓprie ſignificatio
ni vocabuli.

CHriſti nomine inuocato.Il
lud de iure queritur.An in lr̃is gratioſe cõceſſis ꝑ ſummũ
pontificem ad beneficiũ cum cura vel ſine cura comprehẽ-
datur ꝓſtimonium:quod quidem reputatur in loco beneficiũ eccleſia
ſticum.habet tamen quaſdam qualitates ſeparatas a natura aliorũ
beneficiorum curatorum.nã vt in facto mihi ꝓſupponitur tale preſti
monium non requirit reſidentiam nec ſubiacet oneribus publicis
ſeu alijs exactionibus etiam reſpectu iurium epãlium ⁊ in loco impe-
trationis ex communi conſuetudine reputatur ꝓſtimonium tanquã
ſpecies diſtincta ab alijs beneficijs cum cura vel ſine cura.ita ex cõi
vſu loquendi non venit ꝓſtimonium appelatione beneficiorum cuꝫ
cura vl' ſine cura:niſi ſpecialiter nũcupetˀ.¶Et videtˀ primo qꝺ in ta
libus literis cõprehendatur ꝓſtimonium:q꞉ negari nõ poteſt quin ſit
1 bñficium eccleſiaſticũ † cognoſcit eñ bñficium eccleſiaſticum ex par-
te ꝑſone ꝓuidentis ex qualitate eius cui prouidetˀ:ex qualitate ipſius
beneficij ⁊ modi in ꝓuiſione ſeruandi.Primum attenditˀ q꞉ non niſi
per epm

per epm vel prelatum eccleſiaſticũ poteſt fieri ꝓuiſio de iure cõmuni:
lʒ preſentatio pertineat quãdoqʒ ad laicũ:vt in.c.iij.de iurepa. Inn.
in.c.quod ſicut.de elec.Item qḋ ille qui habet ꝓuidere illud ſibi reti
nere nõ poteſt.vt in.c.fi.de inſti.facit quod no.in.c.relatum.de p̃ben.
¶ Secundum attenditur quia de ipſo nõ poteſt ꝓuideri niſi clerico.
vt in.c.cum adeo.de reſcri.in.c.ex literis.de trãſac.⁊ in.c.ij.de inſtitu.
¶ Tertium cõſideratur quia habet aliqd ſpiritualitatis annexũ vel
cui annectitur.vñ propter diuinum officium datur eccleſiaſticũ bene
ficium.vt in.c.fi.de reſcri.li.vj.lxxxvj.di.ſi quis ſacerdotũ.Item quia
perpetuum eſt quãtum ad eum cui cõfertur hoc eſt enim propriũ bñ
ficiorũ eccleſiaſticoꝝ.lxx.diſt.ſanctorum.de cleri.egro.c.pen.no.in.c.ſi
gratioſe.de reſcri.lib.vj.¶ Quartum conſideratur quia de beneficio
eccleſiaſtico debet prouidere pure ⁊ ſine pacto ⁊ cõditiõe:⁊ non ꝓ alio
commodo temporali alˀs cõmitteretur ſimonia.j.q.ij.ꝙ pio.⁊ in.c.fi.d
pac.de ſimo.c.conſulere.cum multis alijs capitulis eiuſdẽ tit.nec de
bet eſſe vis in nomine ex quo oẽs p̃dictas qualitates habeat ſiue ap
pelletur beneficium:ſiue officiũ:ſiue poſſeſſio:ſiue preſtimoniũ vel pen
ſio.arg.xvj.q.j.poſſeſſiones.⁊ in.c.cõquerente.de cle.nõ reſi.⁊ in.c.ſal
uator.j.q.iij.⁊ in.d.c.cõſulere.ex diuerſitate enim nominũ nõ diuerſi
2 ficatur rei ſubſtantia.†attendi eñ debet potius natura rei ꝙ ſimplex
denominatio.vt in.c.ea que.de ſimo.⁊ in.l.ſi vno.ff.loca.ergo cũ p̃ſti
monium habeat omnes predictas qualitates ſeu conditiones cũ de
eo prouideatur ſolum per prelatũ eccleſiaſticũ ⁊ perſone eccleſiaſtice
⁊ in perpetuum nõ ad tempus neqʒ ſub pacto aut cõditione:nec con
fertur pro tp̃ali cõmodo:ſed ꝓpter ſpiritualitatẽ annexam vel cui an
nectitur.ergo debet cenſeri beneficiũ eccleſiaſticũ.⁊ per conſequens dʒ
compr̃hendi in gratia cõceſſa ad beneficiũ cuʒ cura vel ſine cura.facit
reg.beneficium.de reg.iu.lib.vj.Hinc etiam conuenit generalis diffi
3 nitio beneficij.†Eſt enim beniuola actio gaudiũ tribuens capienti.
in.c.j.ex qui.cau.feu.amit.colla.x.Ad p̃dicta facit quod no.Ja.cal.
in.c.in noſtra.de reſcri.vbi p̃dictã concluſionem tacite videt̃ ſentire.
¶ Sed his nõ obſtãtibus ↄtrarium arbitror de iure procedere attẽ
4 ta loci ↄſuetudine.de qua ſupra.Cõſuetudo †enim ſeu cõis intelligen
tia loci p̃fert̃ ꝓprie ſignificatiõi vocabuli.vt in.l.cũ delanionis.§.aſi
nam.ff.de fun.inſtr.⁊.l.liberorũ.§.qḋ tamen caſſius.de lega.iij.⁊ in.l.
labeo.de ſupel.leg.facit quod leg.⁊ not.in.c.ex literis.de ſponſa.not.
Inno.in.c.olim.de verb.ſigni.⁊ gl.in.c.nõnulli.de reſcrip.⁊ Bart.in
l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.Sed de loci conſuetudine eſt vt ap
pellatione beneficij cũ cura vel ſine cura non veniat preſtimoniũ niſi
ſpecialiter nuncupetur:ergo nõ debet comprehendi in literis gratio
ſis.p̃ſertim cum in eis ſit fiẽda ſtricta interpretatio propter ambitio
nem cõprimendã.vt in.c.quãuis.de prebẽ.lib.vj.⁊.c.ſi eo tẽpore.de re
ſcrip.eo.li.Opitulat̃ huic ↄcluſioni noĩe diuerſitas.ſi enim preſtimo
niũ idem prorſus eſſet qḋ aliud beneficium cuʒ cura vel ſine cura ha
buiſſet diuerſum nomẽ:vt in ſimili notãter dicit tex.in.l.ſi idem codi
cilli.C.de codici.facit etiam conditio ipſius preſtimonij ſatis diuerſa:
⁊ ſeparata a natura aliorum beneficiorum.ſi enim eſſent idem nõ ha
berent naturam diuerſaʒ.xij.q.j.duo ſunt genera.⁊ in.d.l.ſi idẽ.facit
ad idem qḋ in ſimili leg.⁊ no.in.c.ſedes.de reſcri.⁊ maxime per Inn.
in.c.ſtatutũ.de elec.lib.vj.vbi tex.opti.in quo dr̃ ꝙ appellatione eccle
ſie parochialis non venit in materia reſtringibili eccleſia parochialis
collegiata propter qualitatẽ collegij quã habet vltra parochiã.ꝗ tñ
alias veniret vbi materia nõ eſſet odioſa.vt no.ibi Joã.an.in nouel.
Ita notãter põt inferri ad ꝓpoſitũ enim preſtimoniũ habeat diuerſi
tatẽ ab alijs bñficijs:de quo.ſ.⁊ etiã differt ⁊ corruat preſertim loci
cõſuetudo.⁊ ſimus in materia reſtringibili nõ debet cõprehendi ſub
appellatione beneficij cũ cura vel ſine cura.Qualiter autẽ probatur
cõis vſus loquendi ſeu intelligendi:plene ꝑ Bar.in.d.l.labeo.de ſu
pel.leg.Et per hec patet facilis reſponſio ad cõtraria:procedunt eñ
inſpecto mero iure cõmuni.⁊ vbi ceſſat diuerſitas rerũ: ita quod ſolũ
eſſet diuerſitas in nomine quod non contingit in caſu noſtro vt pa
tet ex predictis. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Auguſtinus ⁊ dña Catharina

maritus ⁊ vxor per ſolẽnem ſtipulationem iuramẽto vallatam vt in
inſtrumẽto publico inde confecto cõtinetur per verba formalia que
ſequũtur:hypothecauerunt ſibi inuicem ⁊ viciſſim ⁊ ſolenniter obli
garũt vna pars alteri:⁊ altera alteri omnium ipſorum cuiuſqʒ ipſoꝝ
bona p̃ñtia ⁊ futura.mobilia ⁊ immobilia iura ⁊ actiones ⁊ nomina
debitorũ:que hypothecatio ⁊ obligatio locum habeãt ⁊ vires ⁊ effe
ctum ſortiatur inter eos poſt morteʒ alterius vtriſqʒ ipſorum:videli
cet ſi Auguſtinus ſuperuixerit dicte domine Catharine ⁊ non aliter
vel alio modo.⁊ ſic ad eũ perueniãt dicta bona ⁊ modo ſimili ſi dicta
domina Catharina ſuperuixerit dño Auguſtino ad eã perueniãt in
tegraliter bona p̃dicta ꝓuidendo in funeralibus in caſibus cõtingẽ
tibus.Et ſi filij extarẽt legitimi ⁊ naturales ex ſe dicto Auguſtino ⁊
domina Catharina maſculi vel femine:vnˀ vel plures illico preſens
cõtractus euaneſcat:⁊ bona tranſeant prout iura ⁊ ſtatuta Senarũ
diſponũt:⁊ cũ ↄditione ⁊ pacto qḋ dicta dña Catharina aduenĩẽte
caſu mortis dicti Auguſtini honeſte ⁊ vidualiter viuat ⁊ ſi ↄ̃faceret
⁊ nõ ſeruaret vitam vidualem cadat ab omni iure quod ad eam per
uenire poſſet vigore preſentis cõpoſitionis ⁊ ↄtractus:⁊ cum pacto
etiã ⁊ ↄditione ꝙ ſuperuiuẽs teneatur facere eleemoſynas ꝓ anima
premoriẽtis diſcrete ꝓut ſibi placuerit.Itẽ cũ pacto ⁊ cõditione ꝙ il
lud ꝙ reſtaret poſt mortẽ dicte domine Catharine ſuperuiuẽti obſer
uãtis tñ predicta ꝑuenire debeat:⁊ ſit Angeli fratris carnalis dicti
Auguſtini tũc p̃ñtis ⁊ acceptãtis ꝓ ſe ⁊c.Demũ cõtingit ꝙ dicti do
mina Catharina ⁊ Auguſtinˀ remiſerũt ſibi hãc ſupradictã obliga
tionẽ abſoluẽtes ſe mutuo ⁊ dictus Auguſtinus veniẽs ad mortem
ↄdidit teſtamentum:⁊ dictã dñam Catharinã vxorẽ ſuã ſimpliciter
heredẽ inſtituit:eoqʒ defuncto dicta dña Catharina trãſiuit ad alia
vota.Querit̃ an ꝑ hoc debeãt bona dicti Auguſtini trãſferri ad di
ctum Ang.vigore ſupradicte compoſitionis.

¶ Conſilium.xlviij.

1 ☞ Donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorũ priuato fa
cta:an valeat:tenet quod non.
2 Quod nõ valet directa via non debet admitti per obliquam.
3 Uerbum placet:nõ importat liberã voluntatẽ,ſed arbitriũ boni viri.
4 Actus geſtus ↄ̃ iuramẽtũ regulariter tenet lʒ ↄueniens ſit periurus.

Chriſti eiuſqʒ matris p̃ſidio
inuocato.Uidet̃ primo ꝙ ſic:nam licet poſſit quis per vl
timã voluntatem ſe ligare vt certũ heredẽ habeat:vt in.l.
ſtipulatio hoc modo cõcepta.ff.de ver.ob.põt tamẽ per ſtipulationẽ
bona ſua irreuocabiliter alteri donare:quia tunc tranſit in cõtractũ
qui eſt irreuocabilis.vt not.gl.in.l.fi.C.de pac.Hoc idem videtur vo
luiſſe Dy.in reg.quod ſemel placuit.prope fi.de re.iu.lib.vj.hoc ideʒ
apertius voluit Ange.de peru.in diſpu.ſua que inci.in refulgẽti pa
1 latio.†vbi aperte tenet valere donationem omnium bonorum pre
ſentium ⁊ futurorum priuato factam.motus principaliter : quia rei
ſue quilibet eſt legitimus moderator ⁊ arbiter.l.in re mãdata.C.mã.
⁊ in.c.de his.de ſepul.Item qꝛ iſta donatio omnium bonoruʒ nullo
iure eſt prohibita.nã per eam non priuat̃ libera teſtamẽti factio:cuʒ
nihilominus poſſit donare ⁊ heredẽ inſtruere:cũ hereditas ſit nomẽ
iuris.facit quod no.Bar.in auṫ.ingreſſi.C.de ſacroſ.eccle. Item per
donationẽ iſtam priuato factam non tranſfertur ipſo facto dñium.
ſed requirit̃ traditio.vt in.l.traditionibˀ.C.de pac.Dñium ergo ↄſi
ſtit penes ipm donatariũ:⁊ ſic non deficiunt bona quominus poſſit
teſtari:licet heres poſſit compelli ad traditionẽ.Sed in caſu propo
ſito non poteſt dici,ꝙ dicti coniuges ſe priuauerint libera teſtamen
ti factione,cũ de hereditate nulla facta fuerit mentio,ſed ſolũ per ſolẽ
nem ſtipulationẽ obligauerunt ſe vt bona premorientis peruenirẽt
ad ſuperſtitẽ:⁊ ſic in effectu fuit quedam bonorum preſentiũ ⁊ futu
rorum donatio que debebat habere effectũ poſt mortem dũtaxat:er
go reuocari nõ potuit cũ p̃iudicio.d.Ang.cuiˀus iam fuerat q̃ſitũ ꝑ
ſuam preſentiã ⁊ ſtipulationem.¶ Preterea ⁊ ſecundo hic non fuit
pura donatio cũ ſuperuiuens eſſet obligatˀ ad faciẽdũ eleemoſynas
pro anima primo morientis:ad piam aũt cauſam videtur quẽ poſſe
donare omnia bona ſua p̃ſentia ⁊ futura iuxta no.per Bar.in.l.fin.
C.de pac.p̃al.¶ Preterea ⁊ tertio hic interuenit iuramẽtũ vtriuſqʒ
partis qḋ ſeruari poterat ſine interitu ſalutis eterne ergo ſaltẽ vigo
re iuramẽti illa talis donatio ſeu ſtipulatio debebat eſſe irreuocabi
lis.¶ Sʒ his nõ obſtãtibˀ a ↄ̃ria opi.minime puto fore recedẽdũ ſal
tẽ i ↄſentiẽdo ⁊ iudicãdo cũ cõis ſit ⁊ celebris opinio talẽ donationeʒ
nõ valere:qꝛ lʒ nõ impediatur teſtamẽti factio quãtũ ad actũ teſtãdi
impedit̃ ꝗtũ ad effectũ heredis habẽdi : qꝛ nõ inueniret̃ aliquis qui
vellet hereditatẽ acceptare cum oĩa bona eſſent trãſferenda in dona
2 tariũ.ad hoc inſti.ad le.fal.in prin.†Et id qḋ nõ valet directa via nõ
debet admitti per obliquã:vñ ſicut directe nõ põt impediri per ſtipu
lationẽ ſolẽnẽ iudicio.vt.d.l.ſtipulatio hoc modo ↄcepta.ita nec indi
recte per ſtipulationẽ omniũ bonorũ p̃ſentiũ ⁊ futurorũ.vt in re.cum
quid vna via.de reg.iu.lib.vj.⁊ in.c.tue.de procu.⁊ in.l.nõ dubiũ.C.
de le.facit.l.ſeiˀ ⁊ augeriˀ.ff.ad leg.fal.Et hãc partẽ ꝙ talis donatio
nõ valeat:ↄſuluit Cy.⁊ ſequit̃ Bar.i.d.l.fi.C.de pac.⁊ i.l.ſtipulatio.
preal.⁊ in.l.ſi quis in principio.de leg.iij.⁊ refert ꝙ Dyn.pro hac ꝑte
ↄſuluit.lʒ aliud ſcripſerit ſup.d.reg.qḋ ſemel.Hãc etiã partem ſecu
tus eſt Bal.i.d.l.fi.⁊ dixit hãc opi.eſſe cõem.Et qualitercũqʒ nomẽ
huic cõpoſitionis ↄ̃tu imponamˀ nõ potuit irreuocabiliter obliga
re:quia vt dixit bar.in locis preall̃.non eſt dare modũ ligãdi que irre
uocabiliter vt bona ſua p̃ſentia ⁊ futura perueniant ad aliquẽ i vita
vel poſt mortẽ p̃dicta ratiõe:qꝛ eſſet contra bonos mores. Preterea
ex alijs etiã ratiõibˀ nõ põt dictus angelˀ aliquid petere a dicta dña
Catharina vigore illiˀ cõpoſitionis ſeu mutue dationis qm̃ aut illa
fuit donatio mutua cã mortis:⁊ potuit reuocare.l.j.ff.de dona.cau.
mor.ꝓpter mortẽ maxime mutuo cõſenſu vtriuſqʒ cõiugũ quorũ res
principaliter agebat̃ interueniẽte.vt in.l.nihil tã naturale.ff.de regu.
iur.⁊ in.c.j.extra eo.ti.aut fuit inter viuos ⁊ nõ valuit:quia inter ↄiu
ges eſt ꝓhibita donatione mutuo amore ſe ſpoliẽt.vt.ff.de do.inter
vi.⁊ vxo.per totũ.Sed in caſu noſtro hoc ↄtingebat:quia premoriẽs

non habebat poteſtatē diſponendi irreuocabiliter de vno minimo:cū
omnia bona pſentia ⁊ futura debebāt ſuperuenire ad ſuperuiuentē:
⁊ hoc profecto faciebāt ex mutuo amore quo detinebant. ¶ Itē ter
tio ex alio capite non habet dictus Angelus facultatē aliquid ex di
ctis bonis poſtulādi:quoniam ipſe nō fuit vocatus principaliter ad
illam ſtipulationē ſed acceſſorie ⁊ potius fauore dictorum ꝯiugū ꝙ
proprio.quod patet ex eo quia ſolum de eo fuit facta mentio reſpectu
bonorum que ſupereſſent poſt mortez dicte domine Catharine vigo-
re illiꝰ cōpoſitionis:vt ad ipſum Angelum peruenirent.nec etiā fuit
dictum vt pure peruenirēt:ſed cuz onere vt ex eis faceret eleemoſynā
prout ſibi placet quare cum ad dictam dominam Catharinā nil per
uenerit vigore illius compoſitionis: quia illa poſſidet vigore vltimi
teſtamenti:⁊ non vigore compoſitionis ſeu ſtipulationis vel mutue
donationis:cum ab illa propria ſpōte receſſiſſent:ergo non poteſt ali-
quid petere:quia ceſſante principali ceſſat acceſſoriū.de reg.iu.li.vi.c.
acceſſorium.Nec obſ.ſi dicatur quod ab ea nō poterant recedere in p-
iudiciū dicti Angeli:quia vt dixit Angelꝰ fuit vocatus acceſſorie ad
validitatē dicte compoſitionis ſeu donationis:quia ceſſante mutuo
conſenſu ceſſat diſpoſitio concepta in fauorem ipſius.argu. eorū que
leg.⁊ not.in.l.ſi cum cornelius.⁊.l.vero ꝓcuratori.ff.de ſolu.Et facit
opti.quod.ſ.dixi:quia dictus Angelus debebat facere ex illis bōis
eleemoſynas pro animabus illorum coniugum.⁊ ſic in illorū princi-
paliter fauorem fuit adiectꝰ.Nec ob.ſi dicatur ꝙ eleemoſynā teneba
3 tur facere ꝓut ſibi placebat.Ad hoc enim reſpondeo† qđ verbū pla-
cet nō importat liberam voluntatem: ſed arbitrium boni viri.vt eſt
tex.no.in.l.thais.§.ſororem.ff.de fidcicō.lib.⁊.no.Bar.in extrauagā.
ad repri.Et per hec cōcludo dictam compoſitionē ſeu mutuā dona-
tionē vel ſtipulationem a principio non valuiſſe.⁊ eſto ſine veritatis
preiudicio qđ valuiſſet potuit mutuo conſenſu coniugū reuocari nō
obſtāte abſentia dicti Angeli:⁊ per cōſequens nō poteſt nunc dictus
Angelus vel ipſius heres aliquid ipſius cōpoſitionis vigore petere.
¶ Non obſt.cōtraria ſuperius pro alia parte formata:quia valet ar-
gumentum a cōmuniter accidētibus.vt in.c.i.de cle.nō reſi.⁊.l.neqꝫ
natales.C.de proba.accidit autem cōmuniter ꝙ facta in aliū omniū
bonorum preſentium ⁊ futuroꝝ donatiōe nemo vellet fruſtra eſſe he
res.Nec ob.ſi dicatur ꝙ rei ſue quiſqꝫ eſt legitimus moderator ⁊ arbi
ter.quia hoc verum eſt niſi diſponat contra bonos mores:qꝛ intereſt
reipublice ne re ſua quiſqꝫ male vtatur.vt in.§.ſꝫ hoc ipſe.inſti.de his
q ſunt ſui vel alie.iu.⁊ in.§.cogitatio.in auť.vt iud.ſine quoquo ſuf.
¶ Nō obſt.ſecundum duplici ratione.Primo:quia nō omnia bona
fuerūt diſpoſita ad pias cauſas:ſed principaliter ſibi inuicē donaue-
rūt omnia bona cum onere:tamē vt diſtraheret ⁊ quiſqꝫ faceret elee-
moſynā prout ſibi placuerit.⁊ ſic principalis effectus donationis di-
rigebatur in priuatū.Sed poteſt reſponderi ꝙ etiam ad pias cauſas
nō valeat donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorū ex quo
pſona remanet ſui iuris ſine dominio aliquoꝝ bonorū:voluit Ang.
in dicta diſpu.ſaltem in caſu noſtro in quo bona nō fuerūt collata ec
cleſie:ſed ſolum fuit impoſitū onus faciendi eleemoſynā ad placitū.⁊
ſic ceſſant ratiōes Bar.in.d.auť.ingreſſi. ¶ Ad id qđ opponitur de
4 iuramēto poteſt reſpōderi dupliciter.Primo† ꝙ actus geſtus contra
iuramētū regulariter tenet lꝫ cōtrauenies ſit periurus.vt in.c.ſicut de
ſponſa.no.Inn.in.c.dilectos.de preben.⁊ Io.an.in reg.quod ſemel
placuit.de re.iur.lib.vi.in mercu.no.dixit qđ ſi quis iurauerit nō mu-
tare teſtamētū poteſt iuramento nō obſtante illud mutare lꝫ incidat
in periurium.Scđo poteſt reſponderi qđ illud iuramentū cum ſit cō-
tra bonos mores nō habuit ligare iurantes.vt in reg.non eſt obliga
torium.de reg.iu.lib.vi.eſt autē cōtra bonos mores: vt quis perdat
ſaltem indirecte liberam teſtamenti factionem ſeu ſupremū iudiciuz.
vt.d.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.Et hoc vltimū tenuit bar.in.d.l.
ſtipulatio.⁊.d.l.ſi quis in prin.ff.de le.iij.⁊ in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad
legem falci.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.clix.

1 Sententia lata contra debitorē ſciētem preiudicat creditori ſcien
ti ⁊ tacenti licet ſibi non fuerit aliquid nuntiatum.
2 Qui tenetur ad defenſionē alterius nō tenetur ſe offerre liti licet ſciat
illam motam:ſed oportet vt ſibi denuntietur.
3 Promittens alium adiuuare ſeu defendere nō tenetur adimplere ꝓ-
miſſionē quantūcunqꝫ ſciat illū indigere auxilio niſi fuerit requiſitꝰ.

Saluatoris inuocato pſidio.

In queſtiōe que vertiť ſeu de proximo verti ſperatur inter
antonium vel Uigna olim ſocios ex vna parte:⁊ quoſdā
1 ciues Florentinos pretendentes ſe creditores illorū ex alia.Uideť p-
mo dictos creditores fouere iuſtitiā aduerſus dictos antonium ⁊ ſo-
cios:quoniā dicti antonius ⁊ ſocij duo promiſerūt dictis creditoribꝰ
eis.ſ.ſoluere decē ſolidos pro libra qualibet totiꝰ debiti.Itē qđ in di
ctis decē ſolidis eis ſoluēdis debuerūt eos cōſeruare ab omni alio cre
ditore cuiuſuis ſocietatis.q quocūqꝫ tpe aliquid peteret vel modo ali
quo moleſtaret dictos creditores.Licet autē antonius ⁊ ſocij ſerua-
uerint primum:quia de dictis decem ſolidis illis ſatiſfecerint non ta-
men ſeruauerunt ſecundum quoniā nō ſeruarūt:illos indemnes in
dictis decem ſolidis cū fuerint per ſniā̄ cōpulſi reſtituere medietā-
tem illis mercatoribus qui vigore repreſaliarū in vrbe cōceſſarū fue-
rūt compulſi ſoluere creditoribus dictorum Antonij ⁊ ſociorum de
gentibus in vrbe ad hoc quod leg.⁊ no.in.l.nam ⁊ ſeruius.ff.de neg.
geſ.⁊.l.lꝫ.ff.nau.cau.ſtab.⁊.l.qui ſic ſoluit.ff.de ſolu.Nec habet obſta-
re ſi dicatur qđ dictis Antonio ⁊ ſocijs nō fuit denuntiatum vt eos
defenderent aduerſus illos mercatores quia ex quo ſciebāt litem mo
tam nō erat opus alia denūtiatione:eum enim qui certus eſt ampliꝰ
certiorari non oportet.l.i.ff.de ac.emp.⁊ in reg.qui certus.de reg.iur.
libr.vi.facit qđ in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi ſuperatus.ff.de pigno.⁊ in.l.
1 ſepe.ff.de re iudi.† vbi leg.⁊ no.ꝙ ſententia lata cōtra debitorem ſciē-
tem preiudicat creditori ſcienti ⁊ tacenti lꝫ ſibi nō fuerit aliquid nun-
tiatum:⁊ ita ecōtra in ſententia lata cōtra creditorē:vt preiudicet de
bitori ſcienti.citra enim omnem denuntiationē debuit vltro cōpare-
re ⁊ cauſam defendere.ita dicendū in propoſito. ¶ Preterea ⁊ ſecun
do dicti mercatores Florētini fuerūt detenti ⁊ exacti propter repreſa
lias cōceſſas in vrbe in odiū Antonij ⁊ ſociorum.ergo redeūtes Flo-
rentiam potuerūt iuſte habere regreſſum ꝯ̄ illos.arg.in.l.ſi merces.§.
culpe.ff.loca.quod aperte videtur tenere Bar.licet nō multuz firmet
in.l.ij.in fi.ff.de ver.obli.fruſtra ergo allegatur qđ lis nō fuit denūtia
ta dictis Antonio ⁊ ſocijs:cum in omnem euentum ipſi tenebātur ⁊
fuiſſent cōdēnati.exigitur enim preſentia propter defenſionē que po-
tuiſſet cōpetere.ſed in caſu noſtro nulla cōpetebat defenſio:ergo defe
ctus denuntiationis non eos habet releuare.ad hoc quod not.Bal.
in.l.res iudicata.C.qbus res iudi.nō nocet. ¶ Tertio adduco.l.fi.C.
de bonis auto.iudi.poſſiden.⁊.l.cum vnus.eo.tit.in quibus iuribus
patet qđ miſſo in poſſeſſionem per pretorē vno ex creditoribꝰ omnes
videntur miſſi.ita quod alij poſſunt vti beneficio immiſſionis. cū er-
go beneficio ſyndicorum creditores Florentini habuerint bōa dicto
rum Antonij ⁊ ſociorum:ergo potuerūt creditores vrbis vel merca-
tores illorum nomine agere directe cōtra illos creditores petēdo par
tem:nec fuit opus denūtiare dictis Antonio ⁊ ſocijs:quia bona iam
tranſlata in dictos creditores petebantur ⁊ nō agebatur actione pſo
nali vel alia que ſaltem ſecūdario dirigeretur cōtra ipſum Antoniū
⁊ ſocios nō ergo poteſt dici illos creditores Florentinos qui fecerunt
cōpoſitionem habuiſſe integra decem:cum vt dixi iure ⁊ iuridice diſ-
ponentibus alij creditores vrbis cōcurrerēt in illorū parte. ¶ Quar-
to cōtra dictos Antonium ⁊ ſocios facit quia Doffus vnꝰ ex ſocijs
interuenit cōpoſitioni facte Rome cum creditoribꝰ degentibus Ro-
me ⁊ illam approbauit.ergo alij tenebantur ad obſeruātiam.ad hoc
quod leg.⁊ no.in.l.i.ff.de exerci.⁊.l.eadem.ff.de duo.reis.⁊ per Bal.
in tracta.de cōſtitu. ¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariam ſentētiaz
in caſu noſtro arbitror preualere.Mouent me plura in hāc ſentētiā.
Et primo negari nō poteſt quin dicti Antonius ⁊ ſocij adimpleue-
rint primā partem promiſſionis:quoniam dictis creditoribus ſatiſfe
cerunt in decem pro libra iuxta compoſitionem.nec hoc reuocatur in
dubium.vidēdum ergo reſtat an adimpleuerint ſecūdam promiſſio-
nis partem:quatenus ſcilicet promiſerunt illos creditores cōſeruare
in illis decem ſolidis pro libra aduerſus quemlibet alium creditorē:
in cuius dilucidatiōe oportet indagare quid importent illa verba:ꝙ
cōſeruabunt eos ⁊c. Et profecto illa verba poſſunt prima fronte ha
bere tres intellectus.ſicut in ſimili queſtione no. Bar.in.l.ſtipulatio
iſta.in princip.ff.de verborum oblig.in queſtione illius qui promiſit
emptorem defendere cōtra omnem perſonam de iure ⁊ de facto Poſ
ſunt enim illa verba tribus modis intelligi.Primo vt ſi moueať lis
in iudicio ⁊ euincatur de iure vel de facto.Secūdo modo intellige de
facto:vt ſcilicet in iudicio faciat ea que facti ſunt vt aſſiſtere apud tri
bunal iudicis:pducere teſtes:facere expenſas: ⁊ ſimilia.Tertio mo-
do poſſunt intelligi de iure ⁊ de facto.hoc eſt armata manu reſiſtere
⁊ recuperare.Iſte tū modus vltimus:quia non venit ex natura con-
tractus non placet Bar.vt ſic ad hunc ſenſum hec verba reducanť:
ad hoc bonus tex.in.l.fina.C.de actio.empti.⁊ vendi.ſed ad priores
modos pcedentes.Ita poſſumus dicere in caſu noſtro vbi minus p
miſit vt ſcilicet non intelligantur illa verba vt de facto conſeruet eos
in illis decem ſolidis:ſed eos defendēdo in iudicio ſeu illis aſſiſtendo.
2 Certumqꝫ eſt quod† is qui tenetur ad defenſionem alterius non te-
netur ſe offerre liti:licet ſciat illam motam,ſed oportet vt ſibi denun-
tietur.ſicut dicimus in venditore qui tenetur defendere emptorē.nec
ſibi imputatur ſi ſciuit litem motam ⁊ eum nō defendit ſi ſibi nō fuit
denuntiatū,in hoc enim caſu requiritur denuntiatio non ad effectū
ſimplicis ſciētie inducende ſed ad actū defenſionis explicande.vt no-
tat Specu.in titulo de emptio.et venditio.in fine.et hoc ſequitur ibi
Ioannes andr.in additio.⁊ Bar.in.l.denuntiaſſe.ff.de adulterijs.⁊
in.l.emptor.C.de euictio.ſequuntur communiter moderni in.c.fi.de
emp.⁊ vend.nam emptor forte confiſus de iure ſuo ⁊ induſtria perſō
ne non curat denuntiare venditori nec per cōſequens venditori tene
tur iure ex quo ille eū nō requirit,ita ad propoſitū creditores hic po-
tuerunt cōfidere de iure eorum ⁊ induſtria perſonarum,ideo nō cura
runt requirere Anto.⁊ ſocios qui promiſerunt eos cōſeruare aduer-

ſīs quēlibet creditorē.ergo nec ipſi ſponte tenebantur ire:nec ergo fe-
cerunt cōtra ſuam promiſſionē:nam tenebant̄ conſeruare ⁊ defende
re eos.ſi fuiſſent.ſ.requiſiti:imputādū eſt ergo illis creditorib⁹ qui re-
quiſitionē ⁊ denūtiationē debitam nō fecerūt.ad hoc vltra alios ad-
3 duco bonū tex.in.c.j.d̄ noua fide.forma.col.fi.vbi videt̄ ꝓbari† qd̄ ꝓ-
mittēs aliū adiuuare ſeu defendere nō tenet̄ adimplere promiſſionē
quātuncunqꝫ ſciat illū indigere auxilio niſi fuerit requiſitus.⁊ illum
tex.dixit ibi Bal.mēti ad hoc tenēdum.facit ad idem qd̄ legi.⁊ no.in
c.breui.de iureiur.¶ Scd̄o principaliter moueor vbicunqꝫ quis iniu
ſte fuit exactus ꝓpter aliū nō habet regreſſuꝫ cōtra illū in cuius odiū
fuit exactus ſi illius factum non erat ad hoc ordinatū.ad hoc gl.no.
quam ſequitur ⁊ no.Bar.in.l.nam ⁊ ſeruius.j.rūſo.ff.de neg.ge.facit
optime gl.in.l.ſi quis dolo.§.j.ff.de re iudi.ſed in caſu noſtro illi mer-
catores Florentini iniuſte fuerunt exacti ⁊ detenti:qꝛ repreſalie non
fuerūt iuſte cōceſſe:forte enim papa conceſſit ad falſam alteri⁹ ſugge-
ſtionem.nam vt mihi in facto ſupponit̄ officiales Florētini requiſiti
ſuper ſatiſfactione fiēda mercatoribus vrbis:rūderunt ꝙ parati erāt
iuſtitiā facere:⁊ ea aliter non poſtulata fuerūt repreſalie cōceſſe qd̄ de
iure fieri nō poteſt.ſunt enim repreſalie odioſe ⁊ in defectū iuſtitie ſo-
lū cōcedende.vt legi.⁊ no.in.c.vno.de iniur.lib.vj.⁊.xxiij.q.ij.dñs.ꝑ
Inno.in.c.dilectus.de appel.Jo.and.ſuper reg.non eſt ſine culpa.de
reg.iur.lib.vi.in mercu.⁊ latius per Bar.in tract.repreſaliarum.vbi
inter cetera requirit ad earū iuſtitiā qꝛ primo debeat requiri iudex or
dinarius vt iuſtitiā faciat:⁊ eo recuſante ſuperior ⁊ demū in ſuperio-
ris defectum:pōt alienus iudex ⁊ dñs repreſalias ꝯcedere.ſed in caſu
noſtro nō conſtat de iuſtitia denegata:quinimo cōſtat de oppoſito ꝑ
reſponſionem officialiū.Item per reſponſionem dominij Florentini
quatenus fuit prouiſum ꝙ ſi forēſes nollent ſtare compoſitioni facte
cū creditoribus Florentinis qd̄ fieret eis iuſtitia ſm leges imperiales
ergo nō habebāt dicti mercatores regreſſum contra dictos Antoniū
⁊ ſocios:ſeu cōtra mercatores Florētinos.fuerunt ergo dicti credito-
res iniuſte condēnati:ergo eis imputandum:tum quia non denūtia-
runt Antonio ⁊ ſocijs:tum qꝛ per iniuriam fuerūt cōdēnati.ad hoc
in.l.ſi per imprudentiā.ff.de euic.⁊.d.l.emptor.C.eo.tit.⁊.c.fi.de emp.
⁊ vendi.¶ Tertio facit principaliter qꝛ ex alio capite nullaꝫ actionē
habebant dicti mercatores qui fuerāt in vrbe exacti cōtra creditores
Florentinos.nam illa decem pro libra receperāt.vel in cām iudicati
per manus ſyndicoꝝ vel vigore cōpoſitionis facte cū debitorib⁹ qui-
bus caſibus cum trāſiuerit recta via dñium in eis non poterant in-
quietari ab alijs creditoribus nō habentibus hypothecā anterioreꝫ:
ſed perſonalē actionem vel hypothecam poſteriorem.vt plene not.ꝑ
Bar.in.d.l.cū vnus.ff.de bo.aut.iudi.poſſi.⁊ in.l.a diuo pio.ff.de re
iudi.vnde in iſtis caſibus non habent locū iura ſuperius all.⁊.l.fi.C.
de bo.auto.iud.poſſi.⁊.d.l.cum vnus.quia ſolum loquuntur in ꝓreto
rio pignore:non autē in ſolutione facta ab ipſis creditoribus:vel i re
bus datis in cauſam iudicati.voluit Bar.⁊ bene in locis preall.Nec
ob.ſi dicatur ꝙ vigore prouiſiōis dominij Florētini debebāt forēſes
cōcurrere in executione illius compoſitionis:qꝛ rñdeo prouiſionem
fuiſſe factam erga forenſes:duobus tamē cōcurrentibus.Primo qd̄
huic cōpoſitioni ipſi conſentirent.Secūdo ſi vellent contribuere bo-
na exiſtētia in ſocietate Romana.ſed ſi ipſi creditores requiſiti nolue
rūt ꝯſentire nec bona ꝯtribuere:ergo remāſerunt ſub alio periculo re-
formationis ⁊ ꝓuiſionis:vt ſcꝫ eis ius fieret ſm leges imperiales:nā
vna via electa nō poteſt ad aliam rediri.ſi cui.ff.de ſerui.facit.l.qd̄ in
heredē.§.eligere.ff.de tribu.⁊.c.vt quis duas.de elec.li.vj.Et per hoc
poteſt tolli:qd̄ opponit̄ per dictos creditores:ſcꝫ ꝙ officiales ſeu ſyn-
dici nō ſeruārūt in diſtribuēdo formā ſtatuti:nam hoc nihil ad rum-
bum.nā cōpoſitio fuit facta cum creditoribus vt haberent deceꝫ pro
libra:⁊ dñium Florentinū diſpoſuit ꝙ ſi creditores forenſes nollent
compoſitioni acquieſcere vel bona contribuere qd̄ fieret eis ſm leges
imperiales.vnde eis nolentibus licite potuit vigore cōpoſitionis illis
duntaxat Florentinis ſatiſfieri.Itē ſtatutū loquit̄ de compoſitione
inter ſolutionem ⁊ creditores nō interueniēte.¶ Sed in caſu noſtro
interuenit cōpoſitio ⁊ vigore cōpoſitionis fuit facta ſolutio decē ſoli-
dorum pro libra vñ ſumpſit vim illa ſolutio.potius ex facto partiuꝫ
approbata ⁊ confirmata per dñm Florentinū ꝙ̄ ex forma alicui⁹ ſta
tuti:nec potuerunt dicti creditores forenſes ſe iuuare ex forma cōpo-
ſitionis cum ipſam impugnauerint a principio.in reg.ex eo.de reg.iu.
lib.vj.Quare ex omnibus predictis cōcludo dictos creditores nō ha
bere regreſſum cōtra Antoniū ⁊ ſocios vigore cōpoſitionis non ſer-
uate:qꝛ vt patet ex predictis eam quātum in eis fuit ſeruauerūt.Nō
obſtant argumēta ſuperius formata.Et primo ſatis fuit rñſum ad
id qd̄ dicitur de ſcientia:qꝛ non ſufficit hoc caſu ſcientia:ſed requirit̄
denūtiatio:⁊ maxime quia imputandū eſt illis creditorib⁹ qui nō ap
pellauerunt ab illa ſententia iniuſta.Nec ob.l.ſepe.cum ſimi.quia illa
procedit qñ actio vel defenſio primo loco mihi competebat ⁊ paſſus
ſum ſequentē agere ſeu quādo principaliter agebatur de re mea.Sed
in caſu noſtro actio vel defenſio primo loco pertinebat ad ipſos credi
tores:cū dñium pecunie ſolute in eos prorſus ſimpliciter tranſiuerat
⁊ ſic agebatur de re ipſorum ⁊ defenſio primo loco ⁊ principaliter ad
eos pertinebat.Antonius vero ⁊ ſocij ſolum tenebant̄ eos in illis cō
ſeruare ⁊ defendere ſicut in ſimili cū agitur cōtra emptorē.nam actio
realis dirigitur in poſſeſſorem.vēditor autem ſuus habet aſſiſtere em
ptori ⁊ defendere.vt.l.j.C.vbi in rem act.Non ob.ſecūdum:dico eniꝫ
procedere quādo repreſalie iuſte fuiſſent cōceſſe.Quinimo etiam ſi iu-
ſte dubitabatur an exactus poſſet agere cōtra debitorem principaleꝫ
cum repreſalie concedantur propter factum domini nolētis facere iu
ſtitiam ⁊ nō propter factum debitoris nō rñdentis.Et ideo Bar.in
trac.repreſaliarū prope fi.vbi melius examinauit hanc materiā.dixit
enim iſtum exactum debere petere vt actiones ſibi cedant̄ cōtra debi
torem:⁊ ſic illarum vigore poſtea agere ⁊ ad illum tractuꝫ ſe remittit
Bar.in.d.l.nam ⁊ ſeruius.Sed in caſu noſtro hoc fuit omiſſum:tuꝫ
qꝛ non aparet de ceſſione actionū:tum quia non fuit actum contra
debitores:ſcilicet Antoniū ⁊ ſocios:ſed ꝯtra creditores ꝯ̄ quos nulla
cōpetebat actio:nec propter illorum odium fuerunt repreſalie cōceſſe
nec eſt verum qd̄ in oēm euentū illi ſuccubuiſſent:quia nego hoc.nā il
la ſolutio facta creditorib⁹ nō fuiſſet reuocata:ſed aliter forte cū illis
conueniſſet.Ad tertiū argumentū ſatis.ſ.fuit rñſum.Ad quartum
⁊ vltimū reſpondetur ꝙ Doſſus deſinebat eſſe ſocius tempore illius
approbationis cum omnēs ceſſiſſent foro.⁊ ſic non potuit ꝑ factū ſuū
alijs preiudicare.vt.l.j.C.de trāſac.⁊.C.res inter alios acta.per totū.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.l.

1 ☞ Fratres ⁊ ſorores excludūtur a ſucceſſione fratrum inceſtuoſorū.
2 Pater nō poteſt aliquid dare de iure ciuili filijs ſpurijs ⁊ inceſtuoſis.
3 Frater ſicut tenetur alere ſororem inopem:ita tenetur eam dotare.
4 Materia vbi nō eſt proportionabilis niſi filijs appellatione heredūꝫ
veniunt ſolum filij.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio.Videt̄ primo dictū ſer Joannē debere ſuccede-
re dicte dñe Cōſtantie vxori ſue:qꝛ deficiente legitima vel
naturali ſucceſſione marit⁹ ſuccedit vxori ab inteſtato.vt.l.vnica.C.
vnde vir ⁊ vxor.ſed in caſu nr̄o deficiebāt legitima vel naturalis ſuc
ceſſio quoniam dicta Conſtantia erat nata ex inceſtuoſo ⁊ damnato
coitu.⁊ per cōſequens nō poterat dici naturalis vnde parentes ſibi
nō ſuccedunt nec ipſa parētibus:ſunt eñi tales indigni omni bñficio
legali.vt in aut̄.qb⁹ mo.natu.effi.leg.§.fi.vbi videtur ꝓbari.facit qd̄
no.Bar.in aut̄.ſi qua illuſtris.C.ad orficia.in.l.ſi gener.ff.de his qb⁹.
vt indig.nec poteſt dici ꝙ dña Gratioſa dicta ſoror ex eadem neceſſe
debeat ſibi ſuccedere:quia vt predixi.cuꝫ ſint iſte mulieres nate ex in-
ceſtuoſo coitu nō poſſunt inter ſe dici agnate vel cognate cū nō me-
rent̄ appellari filij:vt habetur in.d.aut̄.xxxv.q.vij.in.c.vnico.⁊ quod
inter ſe nō ſuccedāt tales:ſenſit Dy.in trac.ſuo de ſucceſ.ab inte.⁊ vi-
1 di in hoc opi.ſolēnis doc.⁊ pro ea facit† nā ſi pater ⁊ mater excludan
tur a ſucceſſione talium filiorum qꝛ non debent tales nuncupari filij
fortius debent excludi fratres ⁊ ſorores cum iſti nō dicantur coniun
cti ſeu agnati vel cognati niſi ex perſonis parentū.ad hoc facit qd̄ in
ſimili voluit gl.fin.in.l.ij.ff.vnde cogna.Tertio dictus ſer Joannes
marit⁹ debuit ſibi ſuccedere:cū ceſſet hoc caſu omnis legitima vel na
turalis ſucceſſio.¶ Sed his nō obſtantib⁹ arbitror dictum ſer Lau-
rentium patrem dicte Cōſtantie iuridice dicta bona data in dotem
dicte Cōſtantie ad manus ſuas reduxiſſe:quia ad eū tanꝙ̄ ad patreꝫ
⁊ nō ſer Joannem tanꝙ̄ maritum illa bona erant deuoluenda.Mo
2 ueor principaliter† qꝛ de iure ciuili pater nō poteſt aliquid donare fi-
lijs ſpurijs ⁊ inceſtuoſis.Sunt eñi indigni omni ſubſtantia paterna:
vt in aut̄.ex complexu.C.de inceſt.nup.De iure vero canonico ex eq-
tate naturali fuit inductum vt deberēt ali.vt in cap.cum haberet.de
eo qui duxit in matrimoniū.Et per illum tex.dixit notanter Barto.
in dicta aut̄.ex complexu.⁊.l.ſi gener.qd̄ rōne alimentorū poteſt pa-
ter relinquere aliquid talib⁹ filijs inceſtuoſis.Item dotare filias qꝛ
cum cauſa dotis nō ſit minus fauorabilis ꝙ̄ cauſa alimentoꝝ poteſt
pater dotare quemadmodum ⁊ alimenta preſtare.facit qd̄ in ſimili
3 notat Cy.in leg.non ex omni.C.de adminiſtr.tutorum.† vbi dicit ꝙ
ſicut frater tenet̄ ſororem inopem alere.vt in leg.cum in plures.ff.de
adminiſtr.tutorum.ita tenetur eam dotare.Potuit ergo legitime di-
ctus ſer Laurentius dictam Cōſtantiam filiam inceſtuoſam iuridice
dotare:ſed ea mortua ſine liberis dos debet ad eum redire:quia dos
ſuccedit hoc caſu loco alimentorū ad quem pater tenebatur.ea ergo
mortua ceſſauit cauſa alimentoꝝ:⁊ per conſequens illa bona debent
redire ad patrem non enim potuiſſet dictus ſer Laurentius etiam ſi
expreſſe voluiſſet donare dicta bona filie inceſtuoſe per iura predicta
ſed ſolum potuit donare in vita ipſius Conſtantie ratione alimento
rum:potuiſſet tamē illi donare in vita:⁊ poſt mortem ſuam ſuis filijs
ſi qui futuri eſſent.nam filij filie inceſtuoſe bene poteſt auus donare.
vt in.l.fina.C.de natural.liberis.Et hoc notauit Bal.in dicta leg.ſi
gener.vbi predicta ſatis aperte ſentit.Et ideo in caſu noſtro recte po
tuit dictus ſer Laurentius ſtipulari vt ſoluto matrimonio dos reſti-
tueretur Conſtantie vel heredibus ſuis.Debent enim intelligi illa
verba vt Conſtantie reſtitueretur in vita ſua pro cauſa alimentorum.

Appellatione ꝟo heredum intelligunť hoc caſu liberi tm̃ ipſius Cõ-
4 ſtantie: quia vbi materia non eſt ꝓportionabilis niſi filȷ́s appella
tione heredum veniunt ſolũ filȷ́.vt no.in.l.gallus.ff.de libe.⁊ poſth.
non extantibꝰ ergo filȷ́s dicte Cõſtãtie illa bona debebãt reduci ad
dictum ſer Laurentiũ vnde fuerũt ꝓuenta. Non obſtãt contraria
ſuperius formata.procederent em̃ ſi illa bona dotalia nõ fuiſſent ꝓ-
uenta a patre ſed aliunde dicte Conſtantie fuiſſent acqſita.tunc em̃
ſatis crederem maritũ preferẽdum.Sed in caſu noſtro debent redire
ad patrẽ non iure ſucceſſionis:ſed iure reuerſiõis ⁊ ex cauſa ceſſante:
qꝛ vt dixi ceſſauit ea mortua alimentorũ cauſa.Mater autẽ vel ſoror
nihil poſſunt petere:tũ quia nõ ſunt dicẽde agnate vel cognate rõne
predicta:tum quia dicta Conſtãtia nõ poterat habere illa bona niſi
in vita ſua.Et ex p̃dictis inferť ꝙ dictus ſer Laurẽtius potuit dicta
bona in aliũ alienare.⁊ ille in quẽ facta fuit alienatio potuit donare
illa hoſpitali:qꝛ rei ſue qlibet eſt legitimꝰ moderator ⁊ arbiter maxi-
me in donãdo eccleſȷ́s ⁊ hoſpitalibꝰ.vt in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊.l.
in re mãdata.C.mandati.⁊ in.c.de his.de ſepul.Et hec ſufficiant ad
laudem ⁊ gloriam dei omnipotentis. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lȷ́.

1 Totus orbis eſt territorium imperatoris.
2 Publicatione bonorum ſimpliciter facta intelligitur de bonis pre-
ſentibus non de acquirendis in futurum.
3 Interpretatio in dubio ſemper debet fieri cõtra eum qui fundat in-
tentionem ſuam ſuper pacto.
4 Iuriſditio prorogata per metum corruit ipſo iure.
5 Receſſus a iure communi eſt odioſus.

SAluatoris poſtulato preſi-
dio.Ad dilucidationẽ illiꝰ cõcertatiõis:an municeps ter-
re Scarlini capi licite potuerit in dicta terra Scarlini per
officiale dogane ſalis terre Plũbini ad effectum vt puniatur ⁊ iudi-
cetur per officiales ſup ſale deputatos per magnificum dominũ Ge-
rardũ Plumbini dominũ in dicta terra Plumbini. Inueſtigandũ
eſt p̃ncipaliter quam poteſtatẽ habeat dictus dñs Plũbini in terra
ſeu cõmunitate Scarlini.Si enim illa terra fuit dicto dño ꝯmiſſa dũ
taxat nec aliter in eum merũ ⁊ mixtum imperium extitit trãſlatũ:tũc
queſtio nõ habet tm̃ dubiũ:quia licet vnũ caſtrum vel ciuitas alteri
recommittať: nõ per hoc talis terre populus deſinit eſſe liber vt priꝰ
etiam ſi ſoluat ei cui ſe recommiſit in ſignuꝫ maioritatis pallium vel
quid ſimile putat eligat poteſtateꝫ de terra ſua.vt ibi ꝯtingit in caſu
noſtro.vt no.Bar.in.l.nõ dubito.ff.de capti.Videtur enim per talẽ
recõmiſſionẽ recipere eos ſub ſua protectione vt ſcilicet eos protegat
⁊ defendat per quem actũ non datur iuriſditio:nec iuri alicuius de-
trahitur:vt no.plene per Bar.in.l.j.C.de excu.mu.l.b.x.vbi plus ſen
ſit qȯ etiã ſi cõmittatur ꝓtectioni ⁊ regimini non per hoc transfertur
merum aut mixtũ imperiũ.arg.illius.l.licet hoc vltimũ ſit magis du
bitabile per illud verbum regimini.qȯ nõ curo aliter inueſtigare cuꝫ
hoc vltimum nõ faciat ad noſtrum propoſitum.Sed primũ de quo
etiam per Bar.in proe.ffotum.in verſi.item dicitur.Ad idẽ qȯ leg.⁊
no.in.c.recipimus.⁊.c.ex parte tua.de priuile.Et hoc p̃ſuppoſito du-
bium p̃ſentis queſtiõis inſurget ex tenore illius cõuentionis poſt di-
ctam recõmiſſionẽ inite inter dictũ dñm ⁊ ꝯmunitatem Scarlini in
eo qȯ inter cetera ad propoſitum fuit inter eos ſolẽniter cõuerſum.⁊
ſtabilitũ:qȯ dicta cõitas ⁊ homines Scarlini non poſſent vel debeãt
deinceps in futurum vllo tempore:vel modo habere vel recipere:vel
emere aliud ſal ab alia ꝑſona cõitate vel loco vel vniuerſitate in ali-
qua alia terra:vel loco preterꝙ̃ ab ipſo magnifico dño:⁊ ſal ipſiꝰ ma
gnifici dñi ſua pena ⁊ ad penã i ſtatutis ⁊ ordinamẽtis dicti magni-
fici dñi de dicta materia:ſeu de verbo ſalis quomodolibet diſponen-
tibus ꝯtentã ⁊c.Certum eſt autẽ ꝙ ex quo terra Scarlini erat libera
neminẽ in dñm recognoſcẽs potuit ſe in hoc ⁊ in alȷ́s ſubȷ́cere iuriſ-
ditioni ⁊ ſtatutis dicti dñi.iuxta not.per Bal.in.l.decernimus.C.de
ſacroſan.eccl.⁊ per Bar.in trac.de tyrãno.Sꝫ in ſtatutis dicti dñi de
hac materia loquẽtibꝰ inter alia diſponiť ꝙ officiales dogane ſalis
p̃ſentes ⁊ futuri poſſint omnes ſingulos vendentes aut ementes ſal
quomodocũqꝫ in damnũ dogane ſalis ipſius magnifici dñi ⁊ alios
quoſlibet culpabiles quoquomodo circa materiã ſalis punire condẽ-
nare ſeu mulctare pecuniariter ſeu realiter ex arbitrio eorũ prout eis
diſcretũ eſſe videbitur ⁊c.ergo dictus municeps terre ſcarlini potuit
capi in terra ſcarlini vt puniať per dictos officiales pena venit impo
nenda ſecundum arbitrium dictorum officialiũ:alſ autem nõ ſerua-
reť ſtatutum dicti domini in hac materia diſponẽs cum illud ſtatu-
tum non imponat preciſe certam penam:ſed diſponat imponẽdã ad
illorum arbitriũ:debet ergo ſeruari totũ cum ſit vnũ factum qualifi-
catũ.arg.in.l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxali.⁊ i.c.fi.de reſti.ſpol.
⁊ qȯ in ſimili no.Bar.in.l.aurelius.§.ideꝫ queſiit.ff.de libe.leg.⁊ in.l.
ſi quidẽ.C.de exce.⁊ per Io.and.in.c.j.de cõfeſ.l.b.vj.Et hunc intel-
lectum multũ ſuadẽt illius cõuentionis verba dum dꝛ.quomodoli-
bet diſponentibꝰ ⁊c.Qualitercũqꝫ ergo ſtatutũ diſponat de pena ſer
uandũ eſt.l.j.ff.de pac.Si vero in dictũ dñm Plumbini fuerit trãſla

ta omnimoda iuriſditio circa dictã terram Scarlini:tũc caſus videť
magis clarus intentiõi officialium:qꝛ lꝫ territoria ſint diuerſa reſpe-
ctu officialiũ vtriuſqꝫ terre tamen reſpectu domini vtriuſqꝫ territorȷ́
1 vnum poteſt dici territoriũ. † Simile patet in imperatore qui licet di-
uiſerit territoria ꝑ prouincias ⁊ diuerſa regimina ⁊ prohibuerit ne li
ceat vni violare alterius territoriũ.C.vbi de crimi.agi opor.per totũ
iuncta auť.qua in ꝓuincia.eo.tit.⁊ auť.de defen.ciui.⁊ in auť.vt nul.
iudi.⁊.ff.de offi.preſi.per totũ.maxime in.l.ȷ́.cum multis ſimi.vñ ipſe
imperator poteſt aſtringere quẽlibet per vniuerſum orbem,quia totꝰ
orbis eſt ſibi vnum territoriũ.hinc dꝛ mundi dñs.l.bene a zenone.C.
de quadri.p̃ſcri.⁊.l.deprecatio.ff.ad le.rhod.de iac.⁊ clariꝰ ad ꝓpoſi-
tũ ꝓbať in cle.paſtoralis.de re iudi.vnde in eo hꝫ locũ illud.vbi te in
uenero ibi te iudicabo.vt no.in.c.fi.de fo.compe.⁊ in.l.ȷ́.C.vbi de cri.
agi opor.Similiter in papa reſpectu ſpiritualiũ.vt i.c.cũcta ꝑ mũdũ.
⁊.c.per p̃ncipalẽ.ix.qȯ.iȷ́.Et in ep̃o reſpectu ſue dioceſis vt poſſit in
qualibet parte ipſius ſedere pro tribunali ⁊ iudicare de negotȷ́s totiꝰ
dioceſis.vt in.c.cũ ep̃s de offi.ordi.li.vi.⁊ in legato hñte ſub ſe plures
ꝓuincias,põt em̃ de facto viꝰ iudicare in altera:qꝛ non excedit limi-
tes iuriſditiõis.vt in.c.nouit.de offi.le.Ita dicamꝰ in caſu nr̃o lꝫ em̃
ex pacto terra Scarlini habeat ptãtẽ ⁊ ſic merũ ⁊ mixtũ imperiũ:non
tñ tolliť qn dñs ipſe poſſit ꝑ ſe vel ſuos officiales de certis cauſis co-
gnoſcere in terra Plumbini etiã geſtis in terra Scarlini cũ reſpectu
ipſiꝰ vnicũ ſit cẽſendũ territoriũ.Similiter videmꝰ in papa q in cau-
ſa fidei deputat inqſitores per totã chriſtianitatẽ vt poſſit iuriſditio-
nẽ exercere ꝯ hereticos:lꝫ ep̃is nõ liceat extra ſuas dioceſes,⁊ poſſunt
mandare dicti inqſitores in cauſa fidei ſuſpectos capi:⁊ ad dicta lo-
ca per ipſos puniẽdos duci.vt in.c.inqſitionis.de here.Et preſertim
hoc dicendũ videť in caſu noſtro in quo vna cũ iuriſditiõe vniuerſali
cõcurrit pactũ ſpeciale.de quo.s̃.¶ Sed his nõ obſtãtibꝰ cõtrariam
ſñiam in caſu noſtro arbitror veriorẽ.Et p̃mo ſi teneamꝰ vt in facto
mihi p̃ſupponiť ꝙ dicta terra Scarlini ſit recõmiſſa duntaxat dicto
dño.caſus videť mihi ſatis clarus : qꝛ ceſſat iuriſditio in dicta terra
⁊ ſuis habitatoribꝰ.vt.s̃.in p̃n.dixi.Vnde ſolũ reſtat tollere obſtacu
lum dicte cõuẽtiõis ſeu pacti.Ad qȯ rñdeo multipliciter.primo ꝙ in
pacto nõ ſubiecit ſe dicta terra ſtatutis ſuis editis ⁊ edẽdis:ſꝫ ſimpli-
citer obligauit ſe ad penã in ſtatutis dicti dñi cõtẽtã.vbi aũt qs obli
gat ſe indefinite ad ſtatuta ⁊ eſt res grauis p̃iudicȷ́ nõ itelligiť de ſta
tutis edẽdis in futurũ:ſed ſolũ de edictis in exiſtentibꝰ tẽpore obliga
tiõis.hec eſt no.theorica Bart.in.l.ſi ſtipulatꝰ.§.cũ ſtipulamur.ff.de
verb.obli.ꝓ qua opti.facit tex.in.c.pe.de iu.⁊ aperte ſentit ibi Hoſt.⁊
2 facit tex.in ſimili in.l.ſi mãdauero.§.is cuiꝰ.ff.mãda.vbi dicit † ꝙ pu-
blicatio bonorum ſimpliciter facta intelligiť de bonis p̃ſentibꝰ,non
aũt de acqrẽdis in futurũ.cui cõcordaret tex.in.c.felicis.§.verũ.de pe.
li.vi.ſecꝰ vbi ageret de modico p̃iudicio:nam tũc appellatiõe bonoꝝ
veniũt bona tã p̃ſentia ꝙ̃ futura.vt.l.fi.C.que res pi.obli.poſ.que le-
ges reducũť cõiter ad cõcordiã ꝑ diſtinctionẽ ꝓxime factã.ita dicẽdũ
in caſu noſtro:cũ em̃ hec ſit res grauiſſimi preiudicȷ́ ſi homines terre
Scarlini poſſent capi de dicta terra ⁊ duci vt puniãť ꝑ officiales ex-
traneos in terra Plũbini:⁊ ſic vt violeť eorũ territoriũ nõ dꝫ itelligi
illud pactũ in ſtatutis edẽdis ſed editis.Cũ ergo illa reformatio dñi
Plũbini vt illi officiales cognoſcãt ⁊ puniãt ⁊c.ſupuenerit poſt illud
pactũ nõ vẽdicat ſibi locũ ꝯ hoies Scarlini.Et ſumus in materia in
qua dꝫ fieri ſtricta interp̃tatio.vt in reg.odia.⁊ in reg.in penis.de re.
iu.li.vi.⁊ in.l.interp̃tatione.⁊.l.ſi p̃ſes.ff.de penis.⁊ optime facit.l.qc
quid aſtringẽde.ff.de ver.obli.⁊ adhuc melius facit.l.veteribꝰ.cũ ma
3 teria ſua.ff.de pac.vbi inter cetera no.Bar.† ꝙ in dubio ſemꝑ debet
fieri interp̃tatio ꝯ eũ qui fundat intẽtionẽ ſuã ſuper pacto:qa dꝫ pa-
ctũ clare ꝓbare ex quo ſup illo ſe fundat.vt.l.nõ nudis.⁊.l.nõ epiſto-
lis.⁊.l.neqꝫ natales.⁊.l.matrẽ.C.de ꝓba.Sꝫ i caſu noſtro dñs ſeu of
ficiales dogane ſalis fundãt intẽtionẽ ſuã ſup illo pacto:ergo i dubio
debet cõtra eos fieri interp̃tatio ⁊ dubia ꝓbatio nõ releuat ꝓbantẽ:
vt in.c.in p̃ſentia.de proba.Preterea p̃ſuppoſito ſine ꝟitatis p̃iudi-
cio ⁊ nõ cõceſſo ꝙ illud pactũ traheretť ad ſtatuta poſtea edẽda:nihi-
lominus nõ ſeqť qȯ municeps Scarlini cõmittens fraudẽ circa do-
ganam ſalis poſſit capi de dicta terra ⁊ duci ad terram Plũbini : qꝛ
pactum fuit factum reſpectu pene dũtaxat:non aũt reſpectu iudicis
extranei.obligauerũt enim ſe ad penã in ſtatutis cõtẽtã:⁊ ideo ſatis
eſt qȯ puniatur pena contenta in ſtatutis dicti dñi:nõ aũt debet ita
amare interpretari:vt etiã per hoc poſſit violari territoriũ dicte terre
Scarlini.pacta em̃ debẽt ſtricte intelligi p̃ſertim cũ deuiãt a diſpoſi-
tiõe iuris cõis.d.l.quicquid aſtringẽde.ff.de ver.obli.⁊.d.l.veteribꝰ.
⁊ opt.facit.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff.de pac.vbi diciť ꝙ pactũ factũ
in vna re nõ noceat in alia.p̃ſertim in caſu noſtro hoc ſeruãdũ eſt vbi
agiť de proroganda iuriſdictione alterius iudicis cũ violatione alte
4 rius territorȷ́ exigiť enim ꝯſenſus clarus ⁊ liber.† Hinc eſt ꝙ vbi re-
gulariter geſta per metum tenẽt:iuriſditio tamen per metum proro-
gata ipſo iure corruit:quia vt dixi in tali conſenſu exigitur cõſenſus
liber ⁊ clarus.vt in.l.ij.ff.de iudi.⁊ debet fieri interpretatio cõtra do-
minum qꝛ debuit legem ⁊ pactum apertius dicere:vt in dictis iuribꝰ
non em̃ debet fieri interpretatio per quaꝫ multis legibus derogetur:
vt leg.⁊

5 vt leg.⁊ no.in.l.ſi quãdo.C.de inoff.teſt.†omnis enim receſſus a iure
cõmuni eſt odioſus ⁊ ſtricte interpretãdus.vt in.c.j.⁊.ij.de filijs pſby.
li.vj.Hinc eſt qđ ſtatuta intelligenda ſunt ſtricte ꝙ fieri poteſt vt mi-
nus per ea ledatur ius cõmune.vt in.c.cũ dilectus.de cõſuet.⁊.l.ij.C.
de noxa.per Inno.in.c.cauſam.de reſcr.⁊ Bart.in.l.omnes populi.
ff.de iuſt.⁊ iure.⁊ maxime in caſu noſtro debet fieri ſtricta interpreta
tio ne ledatur pactũ generale prius factuꝫ vt terra Scarlini habeat
ptãtem merũ ⁊ mixtum imperium per ſe.arg.in.l.nõ ad ea.ff.de cõdi.
⁊ demõ.facit.c.veniens de pſcri.Nec ob.ſi dicat interpretationẽ con-
trariam cõgruere iuri cõmuni cũ ratione delicti ſit fienda remiſſio ad
locũ delicti.vt in auť.vt nul.iud.§.ſi quis vero comprehẽſoꝝ.⁊ in cle.
paſtoralis.de re iud.Ad hoc enim rñdeo dupliciter.pmo ꝙ delictum
iſtud nõ fuit factum in territorio Plumbini:licet fundauerint ꝓpter
pactũ initum cum terra Scarlini gabellam ſeu doganam ſalis terre
Plumbini:⁊ ideo nõ eſt remiſſioni locus:lꝫ enim quis delinquat in
rem alicuius loci ex quo delinquit extra territoriũ ipſius loci nõ põt
conueniri rõne delicti in illo loco.vt not.doct.in.c.poſtulaſti.de foro
cõpe.⁊ Bar.in.l.cũctos populos.C.de ſum.trini.Preterea preſuppo
ſito ꝙ delictũ fuiſſet commiſſum in territorio Plumbini:tñ remiſſio
hodie eſt ſublata per cõtrariam cõſuetudinẽ que valet ex quo delictũ
põt puniri in loco domicilij.vt no.Joã.andr.⁊ Cald.in.c.j.de rapto.
Si vero pſupponatur dños Plumbini habere iuriſditionẽ in terra
Scarlini:tũc licet caſus ſit magis dubitabilis:nihilominus idem ꝙ
ſ.proxi.dixi:putarẽ cõcludendũ vt dicta captura fieri non potuerit:
nec officiales dogane habere iuriſditionẽ cõtra illum.Moueor prin
cipaliter qr dicta terra Scarlini voluit per pactum habere merum ⁊
mixtũ imperiũ in dicta terra ⁊ officialẽ proprium qui habeat iuriſdi-
tionem exercere qđ quidem pactum omnino eſt ſeruandũ nec poteſt
violari dominum Plumbini etiamſi habeat ibidem iuriſditionem:
qr etiam princeps ligatur ex contractu etiã cum ſubiecto inito.vt in
c.j.de pac.⁊ preſertim in caſu noſtro in quo tẽpore pacti erat dicta ter
ra Scarlini omnino in ſua libertate.ad hoc qđ legi.⁊ no.maxime per
Bar.in.l.peñ.ff.de decre.ab ordi.faciẽ.⁊ pactum initũ cum domino
habet quo ad ſubiectos vim legis.vt.l.ceſar.ff.de publi.⁊.l.pen.C.de
dona.inter vi.⁊ vxo.Si eñ poſſet in facto ſalis trahere inde ſubditos
⁊ transferre iuriſditionem in alios officiales terre Plumbini:ſic poſ-
ſet eadẽ ratione in alio caſu:⁊ ſic poſſet ex dicta terra Scarlini tollere
merum ⁊ mixtum imperiũ qđ nõ eſt dicendũ per ſupradicta.hoc eniꝫ
arg.in ſimili queſtione facit Inno.in.c.cum venerabilis.de cenſi.ha-
bet enim virtute pacti ibidem cognoſci de oĩbus que ſibi cõmittũtur
vel per ſuos municipes alibi:alś autem dictũ pactũ annihilari.⁊ per
hoc tollitur qđ dixi de imperatore ⁊ papa.iſti enim diſtinxerũt territo
ria proprijs legibus quibꝰ ipſi nõ ſunt aſtricti.l.princeps.ff.de legi.⁊
c.propoſuit.de cõceſ.preben.⁊ ſolum reſpectu ſuorum officialiũ:non
aũt reſpectu poteſtatis eorum ideo apud eos non eſt territorij diſtin-
ctio:vt.ſ.dixi.ſed ſecus in caſu noſtro.nam dominus Plumbini nõ
eſt naturalis dominus terre Scarlini ⁊ ex pacto habet dictã terrã vt
poſſit ſibi eligere poteſtatẽ qui cognoſcat in ciuilibus ⁊ criminalibus:
nõ ergo põt illius terre territorium violare rationibus predictis.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lij.

1 ☞Statutuꝫ municipale diſponẽs ꝙ oĩa inſtrumẽta a certa ſumma
ſupra debeãt regiſtrari in archiuo cõis ⁊ ſi aliter fiat tale inſtrumẽtũ
nõ ſit alicuius valoris ⁊ efficacie:nec ex eo aliquid peti poſſit.⁊c.extẽ-
datur ad forẽſes cõtrahẽtes in loco ſtatuti ⁊ facientes ibidẽ inſtrumẽ
tum confici ⁊c.protenditur iſtud dubium vſqꝫ ad nu.6.
2 Statuta ciuitatis nõ poſſunt habilitare vel inhabilitare forenſes.
3 Teſtamẽta debẽt inſinuari ſm leges moreſqꝫ locoꝝ ĩ qbꝰ inſinuãť.
4 Statutum quo cauetur vt valeat teſtamẽtũ corã tribus teſtibus cele
bratum extendit vires ſuas quo ad forenſes ibidem ſtantes.
5 Statutum diſponẽs ſuper inſinuatione teſtamẽtorũ ſeu inſtrumẽto-
rum extenditur ad eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas.
6 Statutum ciuitatis an extendatur ad totum comitatum ciuitatis.
7 Ciuibus condemnatis videntur cõdemnati comitatiui niſi aliud ex
verborum diſpoſitione appareat.

In queſtione Raynerij de
Toſcanijs tria,diuini noĩs preſidio inuocato,examinãda
1 manebũt.primo†an ſtatutũ municipale diſponens ꝙ oĩa
inſtrumẽta a certa ſumma ſupra debeãt regiſtrari in archiuo cõis:⁊ ſi
aliter fiat tale inſtrumentũ nõ ſit alicuiꝰ valoris ⁊ efficacie:nec ex eo
aliquid peti poſſit ⁊c.extẽdatur ad forẽſes contrahentes in loco ſta-
tuti ⁊ facientes ibidẽ inſtrumentũ confici adeo ꝙ inſtrumẽtum inter
eos ibidẽ confectũ ipſo facto nõ valeat ſi non fuit regiſtratũ:vt in ſta
tuto cõtinetur.¶Scđo preſuppoſito ꝙ tale ſtatutũ extẽdatur ad fo
rẽſes modo predicto:an dictũ ſtatutũ concernat omnia loca ⁊ caſtra
comitatus ciuitatis in qua dictũ ſtatutũ viget vt ſi inſtrumẽtum in
comitatũ factũ non ſit regiſtratũ modo predicto ſit nullũ.¶Tertio
an inſpectis actis allegatis in dicta cauſa ſit ſufficienter probatum ꝙ
caſtrum in quo dictum inſtrumentũ dicitur celebratũ ſit de comitatu
illiꝰ ciuitatis in qua viget ſtatutũ.Uenio ad primũ.⁊ videť primo ꝙ
tale ſtatutũ non extendať ad forenſes qr tale ſtatutũ dicitur ius pro-
prium ipſorum ſtatuentiũ.vt in.c.ius ciuile.j.diſt.nec concernere põt
nõ ſubditos ex poteſtatis defectu.vt in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.
⁊ qđ leg.⁊ no.in.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.⁊.l.ſi nõ ſpeciali.
C.de teſ.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cõſti.⁊ ꝙ leg.⁊ no.in.c.a nobis.
el.j.de ſen.ex cõ.cum ſi.Hinc aperte dixerunt Bar.⁊ Bal.in.d.l.cun-
2 ctos populos.†ꝙ ſtatuta ciuitatis nõ poſſunt habilitare vel inhabi
litare forẽſes etiam in terra ſtatuentiũ:vnde cõcludũt ꝙ ſi ſtatuto ca
ueť vt filiuſfamilias poſſit teſtari:vel ꝙ non poſſit ſe obligare:vel qđ
quis nõ poſſit aliquid relinquere vxori talia ſtatuta non extendũtur
ad forẽſes:lꝫ ibi velint teſtari vel obligare vel relinqre vxori.¶Sed
his nõ obſtãtibꝰ cõtrariũ arbitror de iure ꝓcedere in caſu noſtro.Nã
ſi verba dicti ſtatuti bñ ponderenť nõ diſponũt circa pſonas eas ha
bilitãdo vel inhabilitãdo quo caſu ꝓcedunt pdicta:ſed potiꝰ dãt ſo-
lennitatẽ actui exercẽdo in eorũ territorio:diſponit eñ ſtatutũ vt in-
ſtrumentũ debeat regiſtrari in archiuo cõis ⁊ aliter nõ ſit alicuiꝰ effi-
cacie:⁊ ſic dat formã inſtrumẽtis ĩ territorio ciuitatis ꝯficiẽdis:⁊ hoc
fit ne fraus cõficiať quã euitare ſpectat ad officiũ eius in cuiꝰ territo-
rio inſtrumẽta cõficiunť.ar.in.l.cõgruit.ff.de offi.preſi.⁊ qđ talis ſolẽ
nitas debeat ſeruari inter forẽſes ibidẽ inſtrumẽtũ celebrari faciẽtes
3 videť tex.in.l.ij.C.quẽadmo.teſt.ape.vbi aperte diciť†qđ teſtamẽta
debẽt inſinuari ſm leges moreſqꝫ locorũ in quibus inſinuantur.⁊ cũ
aperte patet qđ talis inſinuatio cõcernit ſolennitatẽ actꝰ.Certũqꝫ eſt
qđ reſpectu ſolẽnitatis actꝰ debet ſeruari ſtatutũ ⁊ cõſuetudo illiꝰ lo
ci in quo actꝰ geritur.l.j.C.de emã.lib.iij.ff.de teſti.⁊.l.ſi non ſpeciali.
C.de teſt.tenent cõiter doct.in.l.cũctos populos.C.de ſum.tri.in.c.ꝙ
clericis.de for.cõpet.facit.c.illa.⁊.c.illud.xij.diſt.⁊ qđ in eis nota.hoc
idẽ aperte ſentit Bart.quaſi in terminis noſtris in.l.cunctos popu-
4 los.in verſi.circa ſcđm.vbi†concludit ſtatutũ quo cauetur vt valeat
teſtamentũ corã tribus teſtibus celebratũ extendere vires ſuas quo
ad forenſes ibidem teſtantes:qr ſm eum cõcernit tale ſtatutũ ſolẽni-
tatem actus nõ tamen habilitat vel inhabilitat perſonas teſtantes.
Idem ⁊ apertius ſentit Bal.in.d.l.cũctos populos.vbi dicit qđ quã
doqꝫ actus producitur ad eſſe qñqꝫ ad eſſe productꝰ deduciť in iudi-
cium.Primo caſu debet ſeruari ſtatutũ loci diſponẽs qualiter actus
producať:quia cõcernit ſolẽnitatẽ actus.Secũdo caſu inſpiciť locus
iudicij.Ad propoſitũ ergo cũ dictũ ſtatutũ diſponat qualiter inſtru-
mentum deducať ad eſſe requirẽs in hoc vt regiſtreť:⁊ aliter factũ di
ſponit vt ſit nullꝰ efficacia debet indubitãter extẽdi ad forẽſes faciẽ-
tes in loco inſtrumentũ celebrari.non eñ debẽt peregrini violare ſta-
tuta ⁊ mores ciuitatis.viij.di.c.que contra.maxime cũ tendãt ad im-
pediendum vitiũ falſitatis ne in loco ſtatuentiũ committatur:debet
enim dñs loci operari ꝙtum poteſt ne in loco ſuo falſitas cõmittať.
l.j.C.de fal.mone.⁊ qđ leg.⁊ not.per Bar.in.l.ne quid.ff.de incẽ.rui.
5 naufra.quinimo Bar.plꝰ voluit in.d.l.cũctos populos.ſcꝫ†vt ſta-
tutum diſponens ſuper inſinuatione teſtamentoꝝ ſeu inſtrumentoꝝ
extẽdať ad eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas cũ nõ diſponat ſup. per
ſonis vel eccleſijs:ſed gñaliter ſuper ſolẽnitate actus:lꝫ reſpectu eccle-
ſiarum ⁊ perſonarum eccleſiaſticaruꝫ dubitem de dicto ſuo:per id qđ
no.Bar.in.d.l.cũctos populos.⁊ per.c.eccleſia ſancte Marie.⁊ quo
ibi plene dixi de cõſti.Et hec ſufficiant quo ad primũ.Concludo er-
go qđ dictum ſtatutũ extenditur ad forenſes in territorio ſtatuentiũ
6 inſtrumentũ celebrari facientes.¶Quo ad ſecundũ†an ſcilicet ſta-
tutũ ciuitatis modo predicto ſimpliciter diſponẽs extendatur ad to-
tũ comitatũ ciuitatis:breuiter cõcludendo credo ꝙ ſic.Moueor pri-
mo qr vbi tractatur de regimine ciuitatis:⁊ ſic de populo comitatus
dicitur de ciuitate vñ omnia edificia que ſunt in continentibus ciui-
tatis videntur eſſe in ciuitate.tex.eſt apertus in.l.edificia.ff.de verb.
ſig.Hinc alibi dicit tex.qđ qui in cõtinentibꝰ vrbis nati ſunt Rome
nati intelligunť.vt in.l.qui in cõtinentibus.ff.eo.ti.⁊ alibi dicit text.
notabilis.qui ex vico ortus eſt eam patriã intelligitur habere cuius
reipublice vicus ille reſpõdet.vt in.l.qui ex vico.ff.ad munici.ad ideꝫ
c.j.de vſuris.lib.vj.iuncta gl.in ver.alienigenas.Ad idem tex.not.in
l.j.§.cũ vrbẽ.ff.de offi.pfec.vrb.vbi patet qđ cõmiſſo regimine vrbis
venit non ſolũ quod murorũ ambitu continetur:ſed etiam totius cõ-
mitatꝰ ciuitatis.⁊ ſic aperte ibi patet qđ comitatus regitur legibꝰ ci-
uitatis cum ciuitas ⁊ comitatus reputentur vna vrbs.⁊ ideo omnes
comitatiui dicũtur ciues ciuitatis in cuius comitatu ſunt.vt in.l.qui
ex vico.⁊.d.l.qui in cõtinentibꝰ.not.Bar.in.l.j.ff.ad municipa.⁊ cla-
rius.nõ dubito.ff.de capti.vbi per illum tex.dicit notandum qđ ca-
ſtra que ſunt de comitatu alicuius ciuitatis pñt proprie dici populꝰ
non liber ⁊ homines illius caſtri dicuntur ciues illius ciuitatis alle-
gant.d.l.qui ex vico.¶Ultimo adduco ad hanc ſententiam nota.
per Barto.in.l.ij.ff.de verbo.ſignifi.vbi ex multis per eum ibi tactis
7 infertur†qđ cõdẽnatis ciuibus videnť condemnati comitatiui niſi
aliud ex verborũ diſpoſitione appareat.alleg.l.ciuitatibus.ff.de leg.
j.⁊.l.ſi ciuitatis.ff.ſi certum pet.cum ſimili.dicit etiã qđ quando ciui-
tas ponitur pro populo tunc cõtinentur comitatiui.Concludo ergo
ꝙ niſi aliud probetur ſatis eſt probata intentio inſtantis pro ſtatuto

quia ꝓbato ꝙ caſtrū ſit de comitatu ciuitatis debet regulari ſm̄ ſtatuta ciuitatis principaliter diſponētia cum de iure cōi caſtra nullam iuriſditionē habeant;ſed ſubſūnt ciuitati in cuius territorio cōſiſtūt. iuxta no.per Inn.in.c.cum ad ſedē.de reſti.ſpo.ꝛ per Bar.in.l.j.ff.ꝺ ꝺā.infe.ꝛ in caſu noſtro clariſſime patet qꝺ dictum caſtrū nō habeat iuriſditionē cum in occurrentibus veniāt homines ad magiſtrū ciuitatis:vt patet in atteſtationibus.ꝛ dicā latiꝰ in ſequēti dubio.¶ Cōdeſcēdo ad tertiū an ſit ſuff.cienter ꝓbatū ꝙ dictū caſtrū ſit de comitatu illius ciuitatis vbi viget ſtatutū.Satis credo ꝙ ſic,ad qꝺ induco tex.quaſi apertū iuncta gl.ij.in.c.cum olim.de cenſi.vbi glo.aperte colligit ex illo tex.ꝙ ex quo cōtineat̄ in aliq̄ ſcriptura publica de finibus alicuꝰ epatꝰ ei ſtandū eſt donec ꝓbet̄ ꝯ̄riū lꝫ illa ſcriptura principaliter facta ſit ob aliud,allegat ꝓ ꝯcordātibus multa iura in arg. ſed inter cetera opti,facit.c.cū cauſam.de ꝓba.vbi patet qꝺ in finibꝰ epatus ꝓbandis nō requiruntur ꝓbationes ſtrictiſſime cū iſta facta antiquiſſima non poſſint de facili ꝓbari.l.ſi arbiter.ff.de ꝓba.ꝛ.c.qd per nouale.de ver,ſig.vñ ſufficit ꝓbatio per famā ꝛ libros antiquos ꝛ alia adminicula:ꝛ multa coniungunt̄ ſimul ad perficiēdā ꝓbationem:iuxta illud,Et que nō ꝓſunt ſingula multa iuuāt;vt ibi no. Et idem qꝺ illa gl.tenuit Inn.in.ꝺ.c.illud,de ꝑſump.per doct.in.c.fi.de ſuc.ab inte.vñ cum in caſu noſtro multis inſtrumentis publicis ꝑſertim ꝓductis ꝓ parte aduerſa dicat̄,lꝫ incidēter ꝙ dictū caſtrū ſit de comitatu illius ciuitatis eis ſtādum eſt donec ꝓbet̄ ꝯ̄rium,preſertim cum aſſertiōe inſtrumentorū cōcurrāt dicta teſtiū que ꝛ ſi plene per ſe nō ꝓbent:tñ negari non poteſt quin vehemēter adminiculent̄ q̄ cuꝫ aſſertione ſeu atteſtatione inſtrumētorū indubie debēt plene ꝓbare: per id qꝺ leg.ꝛ no.in.ꝺ.c.cum cauſam.maxime cum in caſu noſtro nō agat̄ de ꝓprietate caſtri:ſed de modico ꝑiudicio ad effectū:ſcilicet an debeat in caſu noſtro regulari ſm̄ ſtatuta ciuitatis:vñ negari nō poteſt qn tāta ſaltē oriat̄ ꝑſumptio vt onus ꝓbandi ꝯ̄riū transferat̄ in aduerſam partē:vt leg.ꝛ no.in.c.vt noſtrū.vt eccle.bñfi. Et ꝑſertim vt dixi cū inſtrumenta ſint ꝓducta ꝑ aduerſam partē nā ꝓducēs videt̄ fateri cōtenta in inſtrumēto nō ſolū quo ad ea que principaliter ibi diſponunt;ſed etiā quo ad incidēter dicta ꝛ nūtiata;vñ ſuper verbis ibidē enumeratis poteſt dictꝰ Raynerꝰ fundare intentionē ſuā. text.eſt aptꝰ ꝛ no,in.ꝺ.c.cum olim.Preterea ꝛ vlti.teſtes dicūt ꝙ viderunt homines illius caſtri venire ꝓ pertinētibꝰ ad iuriſditionalia ad dictā ciuitatē:ergo dꝫ ꝑſumi alio nō ꝓbato ꝙ aut ſunt ꝺ diſtrictu aut de comitatu:ꝛ vtroqꝫ caſu eſt fundata intētio Raynerij ꝑ ſupradicta.ꝛ qꝺ valeat hec argumētatio vꝫ ex ipſis dictis doctorū in,ꝺ.c. cum olim.nā vt ibi no.iſta ſunt cōuertibilia:eccleſia eſt in dioceſi; ergo debet ſoluere iure epalia:ꝛ eccleſie tenet̄ ad epalia:ergo preſumit̄ in dioceſi.facit.c.j.de relig.domi.ꝛ qꝺ ibi not.ita ad propoſitū vꝫ hec argumētatio caſtrū eſt in comitatu:ergo alio nō ꝓbato ſubijcit̄ ciuitati ꝛ ipſiꝰ legibꝰ ꝑ ſupradicta.¶ Item caſtrū rñdet ciuitati in iuriſditiōalibꝰ;ergo preſumit̄ de comitatu vel diſtrictu ciuitatis. ¶ Nec obſt.ſi dicatur teſtes nō deponūt niſi de.xiiij.mēſibus.qꝛ dico ex quo nō ꝓbat̄ ꝙ anteriori tp̄e rñderit alteri ciuitati ꝑſumit̄ ꝙ ſemꝑ fuit ꝛ eſt de comitatu iſtiꝰ ciuitatis per tex.no.ꝛ qꝺ ibi no.per Inn.in.ꝺ.c. j.de reli.domi.vbi ꝓbat̄ qꝺ ſi dubitet̄ in cuius dioceſi eſt eccleſia ꝑſumit̄ qꝺ ſit in dioceſi illiꝰ qui probat̄ ibidē exercuiſſe aliqua iura epalia:ex quo nō ꝓbat̄ aliū eſſe in poſſeſſiōe aliorū iuriū.Et hec ſufficiāt. Nico.Abb.Sicu.Panormi.Super eadem materia.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In ꝑdicta cauſa dicti Raynerij

Toſcani duo noua dubia orta ſunt.Primū cū in inſtrumento cōtra eū ꝓducto deſit nomē imperatoris ꝛ ad ꝓbandū cōſuetudinē ad validitatē inſtrumēti producunt̄ fere octo inſtrumēta in qbꝰ nō eſt appoſitū nomē imperatoris in eodē territorio ꝯfecta in quo fuit celebratū teſtamētū de quo eſt ꝑſens q̄ſtio.Itē ꝓducunt̄ litere teſtimoniales poteſtatis illiꝰ caſtri vbi dictū inſtrumētū fuit ꝯfectū qui poteſtas atteſtat̄ qꝺ tā in ciuitate Mutinēſi q̄ eius diſtrictu ꝛ comitatu ꝛ dioceſi multi notarij cōſueuerūt publicare eoꝝ inſtrumēta noīe imꝑatoris nō impoſito.Querit̄ nūqd ex ꝑdictis ſit ꝓbata ꝯſuetudo loci vt ad validitatē inſtrumenti publici nō ſit neceſſe apponere nomē imperatoris,Scōm principale dubiū ad.l.fi.C.ſi cer.pe,habeat locū in inſtrumētis publicis etiā ſm̄ hodierna tp̄a ita vt per ius autenticorum non dicat̄ correcta ꝑſertim cum inſtrumentum de quo querit̄ fuerat confectum extra muros eiuſdem caſtri.

¶ Conſilium.liij.

1 Uſus mulierum non inducit conſuetudinem.
2 Uni teſti non creditur etiam ſi ſynodali prefulgeat dignitate.
3 Iudicis verbo nec ſcripture eſt credendum.
4 Scripture cuiuſcūqꝫ ꝑlati nō credit̄ de nō ſpectātibꝰ ad officiū ſuuꝫ,

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio inuocato attingēdo dicta dubia cōcluſiue ꝓpter temporis breuitatē credo ꝯſuetudinē ꝑ ꝑdicta nō fore ꝓbatā qm̄ ad ꝓbādū cōſuetudinem oportet ꝙ ꝓbetur tantus cōſenſus populi qui poteſt legem de nouo condere.vt.l.de quibus ꝛ qꝺ ibi no.ꝑ bar. ꝛ alios,ff.de leg.ꝛ per Io.and.in.c.fi.de cōſue,hoc notāter dixit bar.
1 in.l.j.ff.de legi.†ꝛ ꝙ vſus mulierū nō inducit cōſuetudinem cum ipſe nō poſſint edere leges:cū lex ꝛ cōſuetudo equipolleāt.vt in.ꝺ.l.de quibus.ſed cū in caſu noſtro ꝓducant̄ fere octo inſtrumēta cōfecta ſine nomine imꝑatoris nec aliter appareat de ꝯſenſu populi ſeu maioris partis tacite vel expreſſe qꝺ voluerint tollere diſpoſitionē autētici vt nomen imperatoris preponat̄ ꝛc.ergo nō poteſt dici ꝙ ſit cōſuetudo introducta in cōtrariū.certū eſt enim qꝺ inſtrumenta nō fiunt coraꝫ omni populo vel maiori parte,ꝛ poteſt eſſe qꝺ populus vel maior ꝑs nunq̄ vidit illa inſtrumēta:vñ nō pōt dici ꝙ ex illis ſit inducta cōſuetudo contra legem nō eñ ꝓbat hoc eſſe qꝺ ad hoc contingit abeſſe.l. neqꝫ tales.C.de proba.ꝛ in,c.ij.de trāſla.prela.cum enim poſſibile ſit qꝺ nemo ꝑter illos q habuerūt illa inſtrumēta publicata viderit illa inſtrumēta,ergo nō poteſt dici ꝙ ſit inducta cōſuetudo populi cū ad inducendā cōſuetudinē populi:oporteat vt dixi ꝙ actꝰ fuerit toties ꝛ tā publice agitatꝰ qꝺ veriſimiliter venerit ad notitiā populi:vt dixi in,ꝺ.l.de quibꝰ.ꝛ ibi per Bar.in.l.j.ꝛ.ij.C.que ſit lon.conſue.ꝛ ibi per Cy.nec enim ꝓbatur in caſu noſtro qꝺ illis inſtrumētis fuerit data fides in iudicio ſeu extra,ita palā ꝛ publice qꝺ peruenerit ad notitiā populi.ꝛ pro hoc opti.facit qꝺ leg.ꝛ no.in.l.cū de cōſuetudine.ff.de leg. vbi ad cōſuetudinē ꝓbandā animaduertitur an fuerit obtēta in contradictorio iudicio:qꝛ per hunc actum publicū ꝛ notoriū ꝑſumit̄ cōſenſus populi.ꝛ per hoc tollo quorūdā doctorū opinionē qui dixerūt qꝺ vbi dubitat̄ de viribꝰ viꝰ inſtrumēti debēt inſpici alia inſtrumēta,ſi ſint eiuſdē ſubſtātie debet enim eorū dictum ſane intelligi : qñ.ſ. ꝓducunt̄ talia inſtrumēta quibus probat̄ data fides tanq̄ publicis al's añ omnia corruerent eodem morbo,quoniam non debet ſumi ex inualida ꝓbatione plena ꝓbatio.hinc dicit tex.in.c,j.de fid.inſtru.ſi ſcripturā autēticā nō videmꝰ cū exemplaribus nihil facere poſſumꝰ nec eſt nouū ſeu inuſitatū ꝙ in eadē ciuitate reperiant̄ octo ꝛ decē inſtrumēta deficere in ſolēnitatibus debitis :non tñ per imperitiā illoꝝ notariorū debemus dicere legibus eſſe derogatum,imo illa inſtrumēto eſſe nulla legis autoritate.arg,in.l.fi.in fi.C.de fideiuſ.nec pōt dici ꝙ inter notarios ſit introducta illa conſuetudo:tum qꝛ nō probatur vere vel ꝑſumptiue ꝙ illa inſtrumēta venerint ad notitiam notariorum maioris ꝑtis illius ciuitatis:tū qꝛ ad hoc vt inducat̄ cōſuetudo vt ſcripture nō autētice detur fides:opꝫ ꝓbare ꝙ tali ſcripture fides fuerit adhibita:vt eſt tex.apertus in.c,cū dilectus.de cōſue.qꝺ hic minime fuit ꝓbatum.Item notarij ſoli nō poſſunt inducere cōſuetudinē cōcernentē totū populū qualis eſt hec cōſuetudo cū agat̄ vt in iudicijs ꝛ extra talibus inſtrumētis deficiētibꝰ in ſolēnitate debitā det̄ plena fides;ſicut.ſ.dixi in moribꝰ mulierū.nec ob.ſi dicat̄ qꝺ vigore talium inſtrumētorū fuit al's ꝓceſſus agitatus:vt dꝫ patere ex ꝓductiōe actorū.Ad hoc eñ reſpōdet̄ multipliciter.ꝑmo ꝙ illa acta non fuerūt geſta corā iudice:ſed corā arbitratoribus ꝛ bonis viris q non ſolent ꝓcedere ſm̄ iuris rigorē,ſed ſm̄ equitatem ſepe ꝓ bona concordia tollūt de iure vnius ꝛ dant alteri.vt in.c.niſi de prebē.ꝛ no.in.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.ꝺ arbi.ꝛ.l.ſocietatem.§.arbitroꝝ.ff.ꝓ ſocio.ꝛ qꝺ legit̄ ꝛ no.in.l.ſi dictum.§.ſi ꝯpromiſero.ff.de euic.Preterea illa acta nō fuerūt geſta ex toto in comitatu Mutinenſi de cuius cōſuetudine queritur.Item ꝛ fortius nō apparet inde lata ſentētia:ꝛ ſi qua lata fuit nō fuit lata in dicto comitatu ꝛ infra,ꝛ ſic nō poteſt dici qꝺ populus Mutinēſis tacite ꝯſenſerit vt talia inſtrumēta ſine nomine īperatoris facerent fidē;nec etiam fuit reuocatū in dubiū an talia inſtrumēta valerēt.Itē ſolum ꝓbatur vnicus actus:vnicus aūt actus nō ſufficit ad inducendā conſuetudinem:qꝛ conſuetudo requirit frequentiā actuum.vt.l.j.ꝛ.ij.C.que ſit lon.cōſue.tenet Bar.poſt Guil. in.ꝺ.l.de qbꝰ,Nec obſt.litera teſtimonialis poteſtatis illius caſtri atteſtātis cōſuetudinē,qꝛ in deciſionibus cauſarū nō ſtatur verbo iudicis etiam cū iuramento.vt in.c.licet ex quadā.de teſti.vbi dicit tex.ꝙ
2 †vni teſti nō credit̄ etiaꝫ ſi ſynodali prefulgeat dignitate ꝛ nō credit̄ ſoli dicto etiā preſidi prouincie,vt ibi fortius nō debet credi poteſtati vnius caſtri,ad idem bonus tex.in.c,cum a nobis.de teſti.iuncta gl. vbi clare patet quod verbo alicuius iudicis nō ſtatur in deciſionibꝰ cauſarum niſi ſint plures qui deponāt in forma teſtimonij corā alio
3 iudice,vt no.in gl.ꝑſertim doc.tenēt ibi Inn.qui expſſe dicit†ꝙ nec verbo nec ſcripture iudicis credēdū eſt cū nō habeat off.ciū atteſtādi ſꝫ iudicādi.quinimo cōis opi.doc,eſt in.c.poſt ceſſionem.de ꝓba.ꝙ literis teſtimonialibus etiā epi nō credit̄ niſi leuitas ꝑiudicij aliud inducat.In caſu aūt noſtro agit̄ de grauiſſimo ꝑiudicio:qꝛ ſi nō ꝓbat̄ cōſuetudo venit reus abſoluendꝰ a petitione.xij.miliū florenorū : vñ poteſtas vnius caſtri.de facili pōt corrūpi ad teſtificādū cōſuetudinē
4 ꝛ dixit Inn.in.c.j,ꝛ.ij.de fi.inſtr.†ꝙ ſcripture cuiuſcūqꝫ ꝑlati nō credit̄ de nō ſpectātibꝰ ad officiū ſuū cū hec ꝑtās ſit data notarijs ꝛ nō iudicibus atteſtandi autē cōſuetudinē eſſe in loco nō ſpectat ad officiū ꝑtātis.Preterea iura volūt vt ꝯſuetudo ꝓbat̄ cū ꝯſiſtat in facto. vt in.l.j.ꝛ.ij.C.q̄ ſit lon,ꝯſue.ꝛ dicit Cy.in.ꝺ.l.ij.ꝙ dꝫ ꝯſuetudo ꝓbari ꝑ teſtes ſolēniter deponētes duos ad minus difficillimum eſt probare conſuetudinē:vt ibi probatur,ꝛ in.c.fi.de cōſue,vñ multi credūt

cōſuetudinē eſſe ⁊ vt plurimū aberrāt. vnde inter cetera teſtes debēt ꝓbare tria ſm Cy. in loco ꝑalle. videlicet vſum populi: ⁊ vſus frequē tiam: ⁊ temporis diuturnitatē: qđ in caſu noſtro minime ꝓbatū eſt. quinimo ꝑſuppoſito ⁊ nō conceſſo ꝙ literis poteſtatis in hoc debeat credi, tamen litere in iſta cauſa producte nō probant cōſuetudinē, cū poteſtas ſolū dixerit ꝙ multi cōſueuerūt publicare eorū inſtrumenta ſine nomine imperatoris: in eo qđ dicit multi: ⁊ non dicit omnes vel maior pars nec dicit qđ illis inſtrumētis fuit data fides in iudicijs vꝉ extra: qđ neceſſariū requiritur ad inducendā cōſuetudinē: vt probaꝛ in. d. c. cum dilectus. Itē ſimpliciter dicit ꝙ cōſueuerūt publicare ⁊c. nō enim dicit ꝙ conſueuerūt per tāta tēpora ꝑ que ſit inducta ꝯſuetudo: ⁊ ſic nō deponit ſuper diuturnitate temporis qđ eſt neceſſariuꝫ ad probandū conſuetudinē. nam verbum cōſueuerunt, non ſemꝑ denotat perfectā conſuetudinē, ad hoc qđ leg. ⁊ no. in. c. cum eccleſia ſutrina. de cau. poſſeſ. ⁊ proprie. imo hoc bene pōt verificari in bino vel trino actu. vt in. l. iij. C. de epi. aud. xxv. q. ij. in. c. ita nos. probatio aūt debet ꝯcludere neceſſario. vt in preſentia. de proba. Ex his clare concludo quo ad ſecūdum ꝙ per predicta nō ſit probata cōſuetudo vt in ciuitate ⁊ comitatu Mutineñ. nō ſit neceſſe apponere nomē imperatoris: per ꝯſequens dictum inſtrumentum nullā fidē facit. vt in auꝉ. vt prepo. no. impe. nec poteſt dici qđ iſta ſit modica ſolēnitas cuiꝰ defectus nō habeat vitiare actū. vt in. l. j. ff. de vē. inſpi. quia dico ꝙ iſta nō eſt modica ſolēnitas cū ad eam introducēdam emanauerit. d. auꝉ. cum tanta ſolēnitate. ⁊ vt ibi colligiꝛ ex tex. ⁊ gl. aliter ipſo iure nō valet inſtrumentū. ineſt ergo ſolēnitas ſpecialis: maxime cum ibi apponaꝛ verbum omne: quod habet excludere omnē diſpenſationē ⁊ diſpoſitionem inferius: iuxta gl. no. in cle. vt hi qui. de eta. ⁊ quali. Sup hoc vltimum forte poſſet attentari quod nō valuit conſuetudo introducta ſine cōſenſu principis in cōtrariū: maxime cum imperator illā ſolēnitatem induxerit non ſolum vt falſitas faciliꝰ poſſit deprehēdi ſed etiā ad eorum honorem ⁊ memoriam imperij: ſubditi autem non poſſunt ſtatuere: ⁊ per cōſequens nec conſuetudinem introducere cōtra inducta in fauorē principis. niſi forte eſſet talis conſuetudo de cuius initio nō eſt memoria. vt in. c. ſuper quibuſdā. de verb. ſig. facit qđ no. Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ cum temperando poſſet intelligi. c. cum dilectus. de fide inſtru. de hoc tamen vltimo de preſenti non firmo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factū ſuper quo de iure conſiliū

petitur in terminis infraſcriptis in effectu continetur. Quidā veniēs ad mortē inſtituit heredē hoſpitale ſancte Marie: ⁊ inter cetera onerauit dictū hoſpitale vt deberet quolibet anno certis temporibus in teſtamento deſcriptis diſtribuere vnum modium frumenti pauperibus venientibus ad dictum hoſpitale pro eleemoſyna petēda: deniqꝫ poſt mortē teſtatoris lapſi ſunt quadraginta anni longe vltra intra que tempora nunꝙ dictū legatū fuit executiōi mandatū: tunc dioceſanus loci inſtat pro executione dicti legati replicat hoſpitale ꝙ cum per quadraginta annos ⁊ vltra nō habuerit memoriā dicti legati eſt ibi ꝑſcriptū: vnde queadmodum de alijs bonis poteſt diſponere ad pias cauſas libere ⁊ abſolute, ita ⁊ de illis bonis relictis ꝑ teſtatorē. Queritur nunquid preſcriptione poſſit dictum hoſpitale ſe tueri?

¶ Conſilium. liiij.

1 ☞ Preſcriptio contra vxorem non currit in rebus dotalibus cōſtāte matrimonio.

2 Preſcriptio quadraginta annorum currit in legatis factis pauperibus incertis.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio inuocato. Videtur primo dicendū ꝙ nō: quia non volēti agere nō currit ꝑſcriptio. vt in. l. j. C. de anna. excep. vbi dicitur ꝙ durante patria poteſtate non currit preſcriptio filio in bonis aduentitijs: quia illa durāte filius nō hꝫ illorum bonorū administra
1 tionē. ſed omnimoda adminiſtratio pertinet ad patrē. † Idem ꝓbatur in vxore conſtante matrimonio: nō enim currit cōtra eā ꝑſcriptio in rebus dotalibus: quia cōſtāte matrimonio agere nō poteſt. l. in rebus. C. de iure do. Ad idem. c. quia diuerſitatē. de cōceſſ. ꝓben. ⁊ c. ex tranſmiſſa. de preſcri. ſed in caſu noſtro legatum erat factum pauperibus incertis qui nō poſſunt ratione incertitudinis agere. ergo contra eos non debet currere preſcriptio. ⁊ hanc opi. tenuit Ant. de but. in. c. nihil. de preſcri. ⁊ in hoc caſu intellexit illum tex. Secundo principaliter cōtra preſcriptionē arguitur alio modo ⁊ ſic preſcriptio bona fide remota nō adiuuat preſcribentē: vt in. c. vigilāti. ⁊ c. fi. de preſcrip. ⁊ in reg. poſſeſſor malefidei. de regu. iur. lib. vj. ſed in caſu noſtro nō debet preſumi bona fides: ſed mala: quoniā cū hoſpitale ſit heres extraneus ꝑſumitur notitiā habere teſtamēti. vt no. Bar. in. j. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. obli. mala fides autem ꝓbari poteſt ex cōiecturis. vt no. idē Bar. i. l. celſus. ff. de vſuca. ⁊ facit. l. dolū. C. de dolo ⁊ c. n. de renū. lib. vj. ergo cū hoſpitale ꝑſumatur habere notitiam teſtamenti in quo continebatur dictū legatū non poteſt allegare ꝑſcriptionē: quia preſumitur in mala fide. Tertio facit. l. fi. C. de ſacroſan. eccle: vbi patet qđ in legato facto ꝓ redemptiōe captiuorū ſola currit preſcriptio centenaria. vnde ſaltem hoc caſu deberet interuenire preſcriptio centū annorū que probaꝛ aliter: ⁊ ſic omnia bona hoſpitalis principaliter ſunt deputata in eleemoſynā pauperū vt in cle. q2 contingit. de reli. domi. ergo nō videtur qđ hoſpitale poſſit allegare preſcriptionem ne dictum modium frumēti diſpenſet inter paupes. Eſt enim talis preſcriptio cōtra ius vel tanti temporis curſum de cuiꝰ initio nō eſt memoria. vt in. c. j. de ꝑſcri. lib. vj. Sed his nō obſtantibus cōtrariā ſententiā arbitror in caſu noſtro veriorem. ⁊ primo ꝙ in caſu nr̄o habeat locū preſcriptio. Contra opin. do. Anto. ſoleo adducere tex. expreſſum cui impoſſibile eſt reſpondere in. l. vt inter diuinū. C. de ſacroſan. eccl. vbi ꝓbatur ꝙ contra legatum factū pro redēptione captiuorū currit preſcriptio: ⁊ tamē captiui duplici iure agere nō poterāt. primo quia captiui. ſecūdo quia incerti: ſed his nō obſtantibus currit preſcriptio, quia ep̄o tāꝙ adminiſtratori pauperū datur actio cōtra eccleſiam in bonis ſuis: lꝫ ipm corpus eccleſie tanꝙ inanimatū agere nō poſſit: ac tamen ex negligentia adminiſtratoris currit ꝑſcriptio: vt in titu. de preſcri. per totum. Item videmus in bonis minoris qui lꝫ nō poſſit eſſe in iudicio ſine autoritate curatoris. inſti. de cura. ⁊ in. l. clarū. C. de auto. preſtan. tamen ex negligētia adminiſtratoris currit ꝑſcriptio. vt. l. ſicut. C. de ꝑſcri. xxx. anno. Et hoc idem in caſu nr̄o voluit gl. in. d. l. vt inter diuinū. que dicit idem dicēdū in legato facto pauperibus qđ in legato facto ꝓ redēptione captiuorū. ⁊ debet gl. intelligi in legato facto pauperibus incertis: ſicut tex. loquitur de captiuis. Item quia tex. ibi facit expreſſam mentionē de relictis factis hoſpitali. Ad idē induco aliū pulcherrimū text. in auꝉ. de eccleſi. tit. in. §. pro tēporalibus. vbi tex. generaliter dicit ꝙ in legatis ⁊ hereditatibus ad pias cauſas ſpectatur ꝑſcriptio hodie. xl. annorū: vnde pōderāda ſunt verba illius tex. in eo qđ indiſtincte admittunt ꝑſcri
2 ptionem quadragenariā in legatis ad pias cauſas: ſꝫ † negari nō poteſt qn legatū factum pauperibꝰ incertis ſit ad pias cauſas, cū omne legatū factū pro anima dicaꝛ ad pias cauſas. vt no. in. l. ſi quis titio. ff. de leg. ij. ⁊ in. l. relatū. de teſt. ⁊ hanc opi. iamdudū tenui in lectu. in d. c. nihil. de hoc dico vt ceſſet ꝑſumpta affectio caſus imminentis, ⁊ reperio qđ expꝛſſe idē ſenſit Fed. de ſe. doctor egregius cōſil. cj. vbi plꝰ voluit qđ nedum hoc caſu curreret ꝑſcriptio, ſed etiā ꝙ ſufficeret tricenaria: motus quia hoc caſu cōpetit ep̄o actio: nō vt ep̄o ſꝫ vt adminiſtratori pauperū. competit enim ep̄o ſm eum ꝓ iſtis legatis factis pauperibꝰ cōditio ex. l. nulli. ⁊ l. ſi quis ad declināda. C. de epi. ⁊ cleri. que quidē cōditio tollitur ſpatio. xxx. annorū. vt in. l. ſicut. C. de ꝑſcri. xxx. āno. ⁊ ſic voluit Fed. facere differētiā inter legata facta paupibꝰ ⁊ facta eccleſijs: quia reſpectu eccleſiarū reqrit quadragenariā, ſed reſpectu pauperū dicit ſufficere tricenariā. Hoc tamē vltimū non ſoleo approbare: imo cōtra eū videtur caſus in. d. §. pro tēporalibus. vbi generaliter diciꝛ ꝙ in legatis ad pias cauſas nō currit ꝑſcriptio minor quadragenaria. ad idē opti. facit. l. j. C. de ſacroſan. eccle. vbi eqparaꝛ legatum factū eccleſijs: ⁊ pro redēptione captiuorū ſeu pauperibus quo ad ꝑſcriptionē inducendam. in vtroqꝫ enim caſu ſtatuebaꝛ illo tpe terminꝰ centū annoꝝ. ex quo euidenter colligiꝛ qđ hec actio non regulaꝛ ſm alias actiones, ſꝫ eſt priuilegiata fauore pauperū ſicut illa que cōpetit pro eccleſijs: iura enim nō minus fauēt pauperibꝰ quo ad ꝑſcriptionē inducēdā ꝙ eccleſijs. vt in. l. fi. ⁊. xvj. q. j. nā ꝓpter pauperes alēdos bona fuerunt reſeruata eccleſie in ꝑmitiua eccleſia. xij. q. j. c. vidētis. Ex his omnibus apte cōcludiꝛ ꝙ in legatis factis pauperibꝰ incertis currit ꝑſcriptio. xl. annorū: ſi ergo currit preſcriptio vt heres nō cogaꝛ ſoluere. ſꝫ ſibi lucrifacere. vt in. d. l. fi. ⁊. d. §. pro temporalibus, ergo fortius in caſu noſtro eſt admittenda ꝑſcriptio q̄ venit nō ad prophanandū: ideſt ad cōuertendū in ꝓphanos vſus ad ꝯmutandum in aliā piā cauſam: nam hoſpitale vult in piam cauſam diſponere bona hereditaria queadmodū egit de alijs bonis hoſpitalis. Simile videmꝰ in eccleſia cuiꝰ bona ex diſpoſitiōe teſtatoris ſeu fundatoris deputanꝛ ad certū vſuꝫ: vt puta in alimoniā miniſtroꝝ illiꝰ eccleſie ⁊ pro alijs neceſſarijs ipſiꝰ eccleſie. vt in. c. paſtoralis. de his q̄ fiunt a prela. ⁊ tū̄ ꝑſcribiꝛ contra eam per aliaꝫ eccleſiā in illis bonis, vt ſi deputenꝛ ad vſum illiꝰ eccl'ie ꝑſcribētis. vt in. c. ad aures. ⁊ c. ſanctorū. ⁊ c. j. de preſcr. ⁊ c. de quarta. ⁊ c. illud. e. ti. ⁊. xvj. q. iij. licet. ⁊ ca. inter memoratos, cū ſi. quinimo etiā laicus ꝑſcribit contra talia bona eccleſiarū deputata ad certum pium vſum. vt in. c. j. de ꝑſcri. li. vj. ⁊ in c. cauſam. eod. ti. per locū a ſpāli. fortius ergo debet valere preſcriptio in caſu noſtro vbi agitur de modico preiudicio cum oino in piā cauſam talia bona ſunt expēdēda. ¶ Cōcludo ergo ꝙ in caſu noſtro poteſt hoſpitale ſe tueri ꝯ dioceſanū loci ꝑſcriptione. xl. annorū bona fides gūt ꝑſumiꝛ regulariter in preſcribēte. vt not. in. c. ſi diligēti. ⁊ c. fi. de preſcr. ⁊ per Bar. in. d. l. celſus. nō obſtant cōtraria ſuperiꝰ alle. Et primo r̄ndetur ad. l. j. ⁊. l. in rebus procedūt enim illa iura in vxore et filiofamilias qui nullo modo valēt agere durantibus patrie ptāte ⁊ matrimonio. ſed in caſu nr̄o ep̄s pōt agere tanꝙ adminiſtrator pauperū. vt in. d. l. nulli. ⁊ l. ſi quis. vnde propter ſuam negligentiā currit ꝑſcriptio ſicut currit in bonis eccleſie q̄ nō minus ſunt priuilegiata ꝙ

legata facta pauperibus ꝛ eodē modo reſpondetur ad.c.quia diuerſitatem.ꝛ.c.ex tranſmiſſa procedūt enim in non valente agere.opi.aūt do.Ant.nō probatur iure.naʒ fundabat ſe ſuper.d.l.i.cui ſatis eſt reſponſum.ꝛ per tex.d.c.nihil quem doct.cōiter intelligunt alio modo ꝙ ipſe intelligat. ¶ Ad ſcōm cōtrariū de p̄ſumptiōe malefidei ꝓpter teſtamentū reſponde ꝙ ꝓcederet ſi teſtamētū fuiſſet repertū in hoſpitali.ſed in caſu noſtro fuit alibi repertū. Item ꝓcederet ſi rector illius loci cui hereditas fuit relicta fuiſſet ꝑpetu⁹:ſed adminiſtratores illius loci quotidie remouentur ad libitū rectoris hoſpitalis maioris:vnde lʒ preſumat̄ ſcientia in eo qui erat adminiſtrator tēpore apprehenſionis bonorū:quo caſu procedit dictū Bar.preal.tamē in ſucceſſore nō preſumit̄ iſta ſciētia.ex quo enim reperit hoſpitale illa bona poſſidere potuit preſumere qđ ex aliqua legitima cauſa poſſidētur:ꝛ ſic a ſēpo tuit preſcriptionē inchoare.vt eſt tex.iuncta gl.in.c.de quarta.de preſcri.tenet Dy.in.c.poſſeſſor.de reg.iu.li.vj.facit quod no. Bar.in.l.cum heres.de diuer.ꝛ tēpo.p̄ſcrip. ¶ Ad tertiū de.l.fi.rūdetur qđ ꝓcedebat ſʒ illa tēpora:ſʒ hodie ꝓ iſtis legatis ad pias cauſas ſufficit preſcriptio.xl.annorū:ꝛ eccleſie Romane dūtaxat reſeruat̄ p̄ſcriptio cētenaria.vt in aut.quas actiōes.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ ibi per doc.et no.in.§.pro temporalib⁹.ꝛ.xvj.q.iiij.ꝛ fi. ¶ Ad quartū ꝛ vlti.arg.dico ꝙ ꝓcederet ſi rector hoſpitalis vellet bona hoſpitalis cōuertere in prophanos vſus quo caſu preſcriptio eſſet contra ius;ſed in caſu nr̄o vult diſponere in piam cauſam iſta bona ſicut reliqua bona ipſi⁹ hoſpitalis;ꝛ ſic non eſt contra ius:imo ꝯformatur iuri:vt in.d.cle. quia contingit ꝛ ſic ſufficit bona fides vna cū curſu quadraginta annoꝝ. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lv.

1 ¶ Cauſa nullitatis deuoluit totum negotium ad ſuperiorem.
2 Statutū tollēs dictionē nullitatis dʒ intelligi niſi nullitas ſit patēs.
3 Preſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.

In cauſa q̄ ad preſens vertitur inter commune Serteani ex vna parte:ꝛ cōmunitatē Caſtilionicelli ex alia ſuper quibuſdā finibus. Quoniā ꝑ alios ꝛ per me al's plene ſcriptum extitit in fauorē cōmunitatis.Serteani paucis in preſentiarū vtar ꝟbis cōcluſiue omiſſa argumentorū inductiōe ꝓcedēdo ꝛ ꝓſequar principaliter quatuor mēbra. ¶ Primo circa validitatem appellationis interpoſite per ꝯmune dicti Serteani a ſnīa lata cōtra eos ſuper dicto poſſeſſorio. ¶ Secundo p̄ſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod nō potuit appellari an ſaltē per viā nullitatis ſententie debeat audiri. ¶ Tertio an in cauſa appellationis ſeu nullitatis debeat dictū commune obtinere in poſſeſſorio. ¶ Quarto an idem ſit dicēdum.in petitorio,vt.ſ.pro dicta cōmunitate ſit ferēda ſentētia. ¶ Circa primū quāꝙ videat̄ obſtare huic appellatiōi interpoſite ꝓ cōmuni Serteani.l.vnica.C.ſi de momē.poſ.fue.appel.tn̄ Bar.melius ꝙ alibi intellectū illius.l.examinauit in.l.ij.ff.de appe.reci.vbi inter cetera notabiles limitationes quas ponit ad ſolu.illius.l.dicit illam.l.nō procedere quādo alteri iniuſte aufertur ſua poſſeſſio:q2 tunc talis ſnīa lata ſuper poſſeſſorio eſt magni preiudicij cū grauiſſimū ſit perdere poſſeſſionem ſine cauſa.vt in.l.fi.C.ſi per vim vel alio modo.ꝛ.l.vlti.C.de rei vendi.ꝛ in.§.cōmodū.inſti.de interdi.ſaltem in eo qui nō valet niſi remediū poſſeſſoriū intentare ꝛ ex difficultate ꝓbādi dominiū ſepe perdit a poſſeſſione perdat̄ dn̄iū vt in effectu.in capitu.ſepe.de reſti.ſpo.vbi text.nota. ideo intelligit Bar.d.l.vnicam:quando per ſententiā poſſeſſor reponit̄ in priſtinū ſtatutum;quia tūc parat modicū preiudicium.quia ſicut prius habebat petere eodē modo poterat nūc poſt ſnīam re petere ꝓbat ratione nam illa lex vnica eſt fundata in remotione appellationis ſuper modicitate preiudicij.vt no.ibi:ꝛ per glo.in.d.l.ij.ſed negari non poteſt quin fiat preiudiciū qn̄ per ſentētiam aufertur poſſeſſio ſine cauſa legitima eā habēdi.ergo poteſt tunc appellari ꝛ preſertim hoc eſt tenēdum;quia de iure canonico a tali ſentētia indifferenter pōt appellari.vt leg.ꝛ no.in.c.cum ad ſedeʒ.de reſti.ſpo.ꝛ in cle.vnica.de ſequeſt.poſſeſ.in fi. Ius ergo ciuile deuiās ab hac diſpoſitione equiſſima:debet quātū fieri poteſt reſtringi. ¶ Aliā limitationem ſolēnem quantum ad ꝓpoſitū noſtrū poſuit idem Bar.in.d.l.ij.dicens ꝙ.d.l.vnica.nō interdicit ſimpliciter appellatiōi in poſſeſſorio;ſed ſolū diſponit vt nō obſtāte appellatione ſententia conſequetur effectū ſuū:quaſi dicat ꝙ licet al's appellatio a diffinitiua ſuſpēdat executione ſentētie vt in.l.j.ff.ad turpil.ꝛ.l.ij.ff.de penis.ꝛ.l.vnica.§.inter.ff.nil nouā.appella.penden.ꝛ.c.venientes.de iureiu.cum ſimi.tn̄ hoc caſu propter modicitatē preiudicij fit executio: ſed nihilominus ꝓcedit̄ ſuper appellatione ꝛ ea iuſtificata retractatur executio:nec hoc eſt nouum:nā idem videmus in appellatiōe interpoſita ab executore.per talem em̄ appellationē nō ſuſpenditur ex toto executio:ſed procedit:prout habetur in.l.ab executione.C.quo.appella.non reci. Itē ſimile videm⁹ in appellatione ab interlocutoria que nō impedit proceſſum iudicis nec inducit retractationē attētatorū niſi ea pri⁹ iuſtificata.vt in.c.nō ſolū.de appel.li.vj.ꝛ hec ſunt de mente Bar.in.d.l.ij.que dicta puto veriſſima ꝛ notāda. Unde ad propoſitū noſtrū cum ꝑ ſententiā latā a cōmiſſarijs dominorum aufert̄ iniuſte cōmunitati Serteani legitima eorum poſſeſſio potuit a tali ſnīa cōmunitatis appellare. Itē ex alia ratione proxime dicta pōt dicta appellatio iuſtificari.ꝛ hoc quo ad primum. ¶ Quo ad ſecundum preſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio quod appellari nō potuerit an ſaltem per viam nullitatis debuerit audiri dicta communitas Serteani in dubio.puto qđ ſic:per tex.no.in.c.licet.de ſentē.excō.li.vi.ubi probat̄ ꝙ per deſertionē appellationis non excludit̄ via nullitatis. Item ꝓbatur per locū a ſpeciali.in cle.vnica.de re iudi.facit quod leg.ꝛ no.in.l.j.C.quādo ꝓuo.nō eſt neceſ.ꝛ in.l.ſi expꝛ́ſſim.ff.de appel.ꝛ in.c.ſepe.ꝛ.c.dilecto.de appel.quinimo notāter dixit Bar.in.d.l.ſi expꝛ́ſſim.
1 † qđ cauſa nullitatis deuoluit totum negotiū ad ſuperiorē:ita qđ ſuperior pōt corrigere in parte ꝛ in totū:ꝛ ſupplere ꝛ omnia facere que prius iudex debuiſſet facere ſicut ꝯtingit in remedio appellationis.all'.dicta Inno.in.c.cum contingat.de offi.dele. Nec ob.ſi dicatur ſtatutū huius ciuitatis Senaꝝ obuiat dictioni nullitatis.poteſt enim ad hoc multipliciter reſponderi vt em̄ mihi in facto preſupponit̄ ſtatutū ſolum dicere ꝙ ſi appellatio efficit̄ deſerta per lapſum duorū menſiū intra quos appellatio debebat expediri qđ nō debet pars deſerēs amplius in illa cauſa audiri per viā nullitatis.hoc enim ſtatutum primo non obſt.quia negat̄ ꝑ partem appellationē fuiſſe deſertā.ꝛ ſaltem nō fuit deſerta ex hoc capite ſtatuti:quia non per lapſum duorū mēſiū:vnde cū illud ſtatutū veniat cōtra ius debet ſtrictiſſime intelligi:ita qđ non debet excedere caſum ꝓpriū in quo loquitur:vt leg.ꝛ no.in.c.cum dilect⁹.de conſue.ꝛ in.l.ij.C.de noxa.ꝛ in.c.in noſtra.de iniu.ꝛ in.l.iij.§.hec autē verba.ff.de neg.ge.ꝛ quod no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iu.ꝛ Io.ſuper reg.pro poſſeſſore.in mercur. Item quia non debet induci iuris correctio per identitatē rationis ſaltē que nō eſt expreſſa.vt no.Bar.ꝛ Bal.in aut.quas actiōes.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ facit qđ no.Bart.
2 in.l.liberorū.ff.de ver.ſig. † Preterea ſtatutū tollens dictionē nullitatis debet intelligi niſi nullitas ſit patēs vel incōtinenti poſſit ꝓbari.ad hoc.c.cum bertoldus.in fi.de iudi.ꝛ glo.no.in.l.j.§.ſiue autē.ff.de tab.exhi.per Bal.in.l.data opera.C.qui accu.non poſ.in cōmēto maiori.per Old.ſuo conſi.xlv.quod inci.cum litera executoria.ꝛ alle.pro caſu.l.penul.C.qn̄ ꝓuo.nō eſt ne.ꝛ de reſti.ſpo.c.literas.penul.rn̄ſo.ibi dum dicit.ꝛ probatiōes auferunt̄ incōtinenti.ꝛ adduco no.gl.in c.ſuſcitata.de in inte.reſti.in ver.effectū ſentētie.que clare cōcludit ꝙ diſpoſitio tollens dictionē nullitatis nō debet intelligi de illa que poteſt incōtinēti probari.ꝛ facit qđ no.Pau.in cle.vnica.de renū.ꝓbatur ratione:nam in dubio nō eſt preſumendū qđ ſtatuētes velint ſoluere aperti⁹ iniuſtitiā ꝛ tollere de iure vni⁹ ꝛ dare alteri.imo tale ſtatutum nutriēs apertā iniquitatē eſſet nullū.iiij.diſtin.erit autem lex.ꝛ in.c.fi.de preſcr.no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iur.ꝛ in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vtili.pub.ſi nullitas ſentētie eſſet notoria que incōtinenti poſſit probari iniquū eſſet qđ talis exceptio excluderetur.eſſet enim tollere defenſionē que eſt de iure naturali.vt in cle.paſtoralis.de re iud.ergo intellect⁹ illi⁹ ſtatuti non eſt reducēdus ad caſum noſtrū in quo euidēter conſtat de nullitate ſententie:maxime in eo ꝙ fuit lata in eccleſia.vt in.c.decet.i fi.de immu.eccl.li.vj.ꝛ hāc ꝛ alias cauſas nullitatis huius ſententie:plene tetigi in alio cōſi.qđ in hoc materiaʒ nullitatis ſcripſi. Ulteri⁹ ꝓbatur alia cōſideratione vbicūqʒ ſtatutū ſeu lex diſponit cauſa nō expꝛ́ſſa debemus ꝯſiderare rationē naturalē que potuit mouere legiſlatorē;ꝛ ſi illa eſt vnica ꝛ indubitata: q2 alia ratio nō poteſt naturaliter cōiecturari debemus ad limites illius ratiōis ꝯiecturare legē extēdere ꝛ reſtringere.vt no.dix.t Cy.poſt alios in.l.nō dubiū.C.de legi.ꝛ Bal.in.l.maximū vitium.C.de lib.preſcri.facit tex.in.l.ſcire oportet.in ver.ſufficit.ff.de excu.tut.ꝛ gl.no.in.l.tale pactum.ff.de pac.ſed in dicto ſtatuto non poteſt alia ratio naturaliter cōſiderari in eo qđ tollit dictionē nullitatis appellationis inductā per lapſum duorū menſiū:niſi quia ſtatutum p̄ſumpſit qđ ex quo nō expediuit appellationē intra duos menſes preſumitur ꝙ calūnioſe opponit de nullitate cauſa differēdi executionē ſnīe:ſimile in.d.cle.vnica.de re iud.ſed vbi eſt euidēs ꝛ clara nullitas ceſſat p̄ſumptio calumnie:ideo debuit ceſſare diſpoſitio.ad hoc bonus tex.in.d.c.literis. Preterea ꝛ vltimo ex quo ps Serteani fuit de facto admiſſa ad ꝓbādum iniquitatē ſeu nullitatē ſentētie ꝛ eam probauit:eſt pro ea ferenda ſnīa.ad hoc notabile dictum Inno.in.c.conſtitutus.de fi.preſby.vbi dicit quod cōuentus poſſeſſorio recuperande nō debet audiri ante reſtitutionem;ſuper proprietate tamen ſi de facto fuit admiſſus et eam probauit debet iudex pro eo ferre ſentētiam. hinc no.dixit etiaʒ Inno.in.c.dilecta.de reſcript.ꝛ in.c.cum bertoldus.de re iudi.ꝙ licet poſtꝙ ſentētia tranſiuit in rem iudicatam nō debeat audiri pars aduerſa ſuper nullitate ſententie:tamē ſi de facto fuit admiſſa ꝛ iniquitatē probauit eſt retractanda ſententia non obſtante tranſitu in rem iudicatā:quia de qua re iudex cognouit de ea debet pronūtiare.vt in ca.cum ſuper.de cau.poſſeſ.ꝛ proprie.ꝛ in.l.de qua re.ff.de iudi.ꝛ hec ſufficiāt quo ad ſcōm membrū. ¶ In tertio membro procedam breuius:q2 in facto mihi preſupponitur ꝙ communitas caſtri Serteani probauit poſſeſſionē dictorū finium antiquiorē ꝙ pars aduerſa. Itē per plures ꝛ meliores teſtes adduxit:ꝗ titulū ſeu titulos.pars aūt ad-

uerſa niſa eſt ſolū probare poſſeſſionē.quare ex triplici capite quorum quodlibet ꝑ ſe ſufficit ad victoriā dico ꝙ dicta cōitas Serteani debet obtinere ī poſſeſſorio retinēde:qr vbicūqꝫ vtraqꝫ pars probat ꝑ teſtes poſſeſſionē ⁊ fundat ſe ſuꝑ eadē ſpecie poſſeſſionis cū impoſſibile ſit ꝙ duo eādē rem ⁊ eodē modo inſolidū poſſideāt ſeu poſſederint: vt in.c. licet.de ꝓba.⁊.l.iij.§.ex cōtrario.ff.de acqui.poſ.ferēda eſt ſnia pro ea parte que ꝓbauit ꝑ plures ſeu meliores teſtes:⁊ vbi hincinde eſſet paritas teſtiū eſt ſnia ferēda ꝓ ꝓbāte poſſeſſionē magis diuturnā ⁊ antiquā ⁊ ſi deponāt vtriuſqꝫ partis teſtes ſuꝑ eodē tpe fert̃ ſentētia ꝓ eo qui vltra poſſeſſionē ꝓbauit titulū.nā in his ciuibus is qui melius ꝓbauit p̄ſumit̃ vere poſſediſſe.alia vero pars p̄ſumit̃ potius occupaſſe temere ꝙ̄ poſſediſſe.iſta ꝓbant̃ notāter per tex.⁊ gl.⁊ doc.in.c.lꝫ preal le.clariſſime voluit. Bar.in.l.ſi duo.ff.vti poſ.Idē Iac.de are. But. ⁊ Cy.in.l.j.C.eo.At in caſu noſtro cōitas Serteani nō ſolū p̄ualet in vno ex p̄dictis:ſed in omnibꝰ tribꝰ ꝓbauit:nō tm̄ per plures ⁊ meliores teſtes.Item antiquiorē poſſeſſionem ſed etiā titulū.ideo cōmunitas debet eſſe ſuperior in interdicto vti poſſidetis:⁊ alteri parti q̄ preſumenda eſt iniuſte qn̄qꝫ poſſeſſionē intraſſe ⁊ aliquod cōmodū percepiſſe debet p̄cipi decetero ne audeat moleſtare cōmunitatē Serteani ⁊ forma ſententiādi clare colligit̃ ex dicto.c.licet.¶ Et per hoc infero ad quartū membrū principale.dico enim ꝙ pro dicta cōitate Serteani eſt ferenda ſnia etiā quo ad proprietatē.nā vltra titulū ꝓbatū ꝓbāt p̄ſcriptionē lōgiſſimi tpis:cōmunitas vero Caſtronielli nō poteſt
3 pretendere preſcriptionē:† qr preſcriptio ſine poſſeſſione non procedit vt in regula ſine poſſeſſiōe.de reg.iur.lib.vj.ſed ipſi homines dicti caſtri non preſumūtur poſſediſſe:ſed potius iniuſte poſſeſſionem intraſſe vt.s̄.dixi:ergo nō probant preſcriptionē:nam vt predixi cerum eſt qꝺ communitas Serteani que vere p̄ſumit̃ poſſediſſe preſcripſit ratione poſſeſſionis ⁊ preſumit̃ bona fides maxime intercedente titulo : vt in l.penulti.C.de euic.per Bar.in.l.celſus.de vſuca.tenet glo.in.c.ſi diligenti.⁊.c.fina.de preſcrip.ergo pars aduerſa eodem tempore non preſcripſit:quia ſicut impoſſibile eſt vt duo inſolidū ⁊ eodem tempore poſſideant:ita impoſſibile eſt:vt duo eodē tempore eandem rem preſcribant:⁊ facit quod no.Dy.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.vj. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lvj.

1 Reſpectus debet haberi ad monetā antiquā in diſpoſitione legis.
2 Puniendus an quis ſit ſm legem exiſtentem tempore delicti an ſecūdum illam que reperitur tempore ſententie.

Quod ſolutio fieri d̄beat ad reſtitutionē monete antique que erat tēpore quo dn̄s noſter papa diſpoſuit ſuper emptiōe bonorū ſtabiliū ſeu ſolutione annua fiēda monaſterio Montis maioris videt̃ tex.iuncta glo. in verbo duos ſolidos.in.c.cōquerente.de offi.ordi.nam ex diſpoſitione legis canonice fuit inductū vt quilibet ſolueret annuatim ꝓ cathedratico ſeu ſynodatico epiſcopo dioceſano duos ſolidos.x.q.j.c.j.⁊ in d.c.conquerente.⁊ tn̄ gloſ.notanter dicit ꝙ iſti ſolidi ſunt ſoluendi ſm eſtimationem illius monete que ab antiquo ⁊ ab initio ſolui cōſueuit niſi circa ſolutionē minoris monete que nunc eſt in vſu ſit p̄ſcriptū ſiue ſit maior moneta ſiue minor:⁊ ad hoc allega.c.olim.de cenſi.⁊ illa gl. a nemine ibi reprobatur.Secūdo ad idē videꝫ tex.in.d.c.olim.de cēſi.nō em̄ poteſt intelligi ille tex.in ſolutione fienda ex contractu ſed ex diſpoſitione legis cum loquatur de ſolutione fienda nomine cathedratici quod debetur ex diſpoſitione iuris:vt.s̄.dixi.⁊ tamen tex.ibi mādat ſolutionē debere fieri ſm eſtimationem antique monete pro hoc aperte.ad idem facit quod not.Hoſtiē.in ſumma in titu.de cenſi.§.ex quibus cau.in ver.quid ſi moneta.licet enim in p̄cipio ſenſerit vt cathedraticum debeat ſolui de moneta currenti . ſi moneta ſepe variat̃ tamen firmat in dicto.§.quid ſi.preallega.quod ſi per ſexagita annos fuit facta ſolutio de certa moneta debet in poſterū ad illius eſtimationem.ſolui ſi illa antiqua moneta variatur per dictum.c.olim.ſed in caſu noſtro fuit facta ſolutio vltra ſexagita annos ſm antiquā monetā ſaltem ad illius eſtimationē:ergo ſm illā debet fieri ſolutio per dictū c.olim.Tertio videt̃ caſus in.l.quoties.C.de ſuſcep.⁊ archa.lib.x. vbi lex generaliter diſponit quod vbicūqꝫ certa ſumma ſolidorum eſt ſoluenda non intelligit̃ de ſolidis vſualibus ⁊ currentibꝰ pro tēpore:ſed de illis antiquis quorū ſeptuagintaduo faciunt vnā libram auri.⁊ ſic lꝫ lex mādat ſolutionē certorꝫ ſolidorꝫ fiendā:non tn̄ intelligit̃ de ſolidis vſualibus ⁊ currentibꝰ:ſꝫ antiquis exiſtentibus tunc tēpore legis hoc idē apertiꝰ ſenſit gl.in.l.ſi.ff.de in ius voc.vbi tex.certo caſu mandat quē condēnandū in quinquaginta aureis.⁊ gl.dicit̃ tex.intelligendum de illis aureis quorꝫ ſeptuagintaduo faciunt vnā libra auri.⁊ ſic non habuit reſpectum ad vſualem monetā.⁊ idem voluit glo.in.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fu.⁊ inſt.de pena teme.lit.§.ſi.in ſi.⁊ Io.an.poſt Uin.in c.deinde.ſuper gl.ſi.⁊ in addi.Spe.in ti.de inſtru.edi.§.porro.in fine.
1 vbi clare ſentit † ꝙ etiam diſpoſitione legis debet haberi reſpectus ad monetam antiquam ⁊ non ad currētē.Et per hoc ⁊ alia infra ſtatim dicenda videtur Spe.vſquequaqꝫ iterum dicere in titu.de ſol.§.nunc aliqua.verſi.pone.vbi dicit ꝙ in ſolutione fienda ex diſpoſitione legis debet attendi monetā currēs ſolutionis tēpore ⁊ alle.tex.iuncta gloſ. in.c.ij.de maledi.⁊ in.c.olim.de iniur.⁊ facit qꝺ ſemper loquit̃.l.arria. C.de here.⁊ videtur dictū Spe.reſpectu ſolutionis fiēde ſequi Bald. in.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.nam primo dictum ſuum videtur ɔtra predicta ⁊ nullibi probat̃.iura enim que allegat potius faciunt in cōtrarium.nam intelliguntur de vſualibus qr expreſſe hoc diſponunt.ſi enim ſpecifice hoc nō diſpoſuiſſet debuiſſet intelligi de ſolidis aureis quorum ſeptuagintaduo faciunt vnā libraꝫ per.d.l.quoties.⁊ alia ſuperius allegata.ideo male iudicio meo ſenſerunt ibi gloſſ. dicit ꝙ etiā ſi non fuiſſet dictum de vſualibus debuiſſet nihilominꝰ de illis intelligi qꝺ eſt falſum ꝑ.d.l.quoties.preterea contra dictum Specu.induco hanc rationem.pena debet eſſe cōmēſurabilis delicto.l.reſpiciendum. ff.de penis.⁊.c.non afferamus.xxiiij.q.j.ſed lex competens de certa pena pecuniaria reſpectu delicti habuit reſpectum ad valorē monete exiſtentis tēpore diſpoſitionis ex quo aliud nō exp̄ſſit . ergo nō debet intelligi de alia moneta q̄ poſſet eſſe intātū diminuta ꝙ quaſi pena eſſet ita exigua ꝙ daret materiā ⁊ audaciā delinquendi cōtra.c.pauper.xj. q.iij.Item poſſet eſſe intātū augmētata quod excederet debitam vindictam:⁊ in odioſis non videtur lex ſemper loqui ſed debet reſtringi ſi fieri poteſt ad tēpus diſpoſitionis.facit qꝺ legi.⁊ no.in.l.certa forma. C.de iure ſiſ.lib.x.Preterea preſuppoſito ꝙ dictū Spec.ſit verū in ſe: tamē in caſu noſtro nullo modo procedere poteſt:loquitur em̄ quādo ex diſpoſitiōe legis nulli eſt acquiſita obligatio.vnde cū legis effectus pendeat ſatis poteſt ſubſtineri vt habeatur reſpectus ad pecuniā currentem tempore quo quis incidit in legē.arg.in.d.c.ij.de maio. ⁊ obe. ca.olim.ſed in caſu noſtro obligatio fuit tempore prouiſiōis papalis acquiſita monaſterio Montis maioris:ergo debet intelligi de moneta tunc currente ne obligatio varietur in his.ſatis enim ſenſit Bar.in
2 ſimili qõne.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.dum querit † an quis ſit puniendus ſm legem exiſtētem tempore delicti:an ſm illam que reperitur tempore ſnie:⁊ cōcludit ꝙ ſi per legem exiſtentē tēpore delicti imponat̃ pena ordinaria ſm illā eſt iudicandū:qr debet haberi reſpectꝰ ad tempus orte obligationis ad quod allegauit.d.c.olim . ⁊ ſtatim ꝑ delictū videtur quis obligatus ad penam tunc exiſtētē.l.j.ff.de penis. ⁊.c.pueris.de ſen.ex cō.cū ſi.ita indubitanter videt̃ dicendū in propoſito:nam propter obligationē corā tēpore cōtractꝰ dicimus quod habetur reſpectus ad monetā tūc currentē:iuxta id quod legi.⁊ no. in.c. cū quid.⁊.l.vinū.ff.ſi cert.peta.idem ergo in diſpoſitione legis ex quo tēpore quo emanat naſcit̃ ex ea acquirit̃ alteri obligatio . Quid amplius adduco conſiderationē incōuincibilē dn̄s papa diſpoſuit ⁊ ſtatuit ſupra ſolutiōe fiēdā monaſterio Montis maioris in recōpēſationē eorū que fuerant ſibi ſubtracta per eū in fauorem monaſterij ſancti Antonij ergo neceſſario debuit intelligi de moneta tūc currēte: qr nō poteſt fieri recompenſatio damnorꝫ illatorū niſi fiat eſtimatio per pecuniam certam ⁊ inuariabilem.arg.in.l.j.ff.de contrahen.empt.Pecunia enim habet certum pondus formā ⁊ materiā.vt in.d.l.j.vnde ſtatuendo ſolutionē in cōpenſationē damnorū nō potuit intelligi niſi de illa moneta tūc currente:qr vigore incerte ⁊ variabilis monete nō poſſet fieri recta dānorū illorū eſtimatio ⁊ recōpēſatio.argu.in.d.l. vnū.⁊ l.cū quid.⁊ quod in eis no.⁊ in.l.paulus als incipit creditor.ff.de ſolu. Simile videmus cum agitur ad reſciſſionem contractus propter deceptionē ⁊ damnū datū vltra dimidiā iuſti pretij. nā in conſiderāda deceptione inſpicimus valorem rei tempore contractus: non qr aliter nō poteſt quis dici deceptus in cōtractibus:iuxta id qꝺ legit̃ ⁊ no.in c.cum dilecti.⁊.c.pe.de emp.⁊ vend.⁊.l.ij.C.de reſcin.ven.ita ad ꝓpoſitū nō potuiſſet dn̄s noſter papa facere rectā recōpenſationē dānorū per ſolutionem annuatim fiēdā niſi habuiſſet reſpectū ad monetam tunc currentem tempore recompenſationis facte. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lvij.

1 Principis intentio nō eſt tertio preiudicare niſi de eo mentionem faciat ſpecialem.
2 Papa per ſuam conſtitutionē ſtatuta et conſuetudines tollere velle non cenſetur:cum conſiſtant in facto.
3 Priuilegia preiudicialia ſtricte ſunt interpretanda.
4 Preſcriptio requirit bonam fidem.
5 Preſcriptio principaliter eſt introducta in odium negligentium.
6 Priuilegiū imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.
7 Lex ciuilis ſi canonizetur per papam habet canonis vigorem.

In queſtione q̄ vertitur ſeu verti ſperat̃ inter monaſteriū ſancte Crucis montis Auellan̄.ex ugubien̄.dioceſis ex vna parte:⁊ fratres ordinis ciſtercien̄.ex alia parte ſuꝑ ſubiectione monaſterij ſancti Bartholomei de cāpo regio eiuſdē dioceſis.¶ Tria ad claritatē deciſionis arbitror examinanda.Primo nunqd ꝑ priuilegia exēptionis ⁊ vnionis dicto monaſterio ſancti Bartholomei cōceſſa ſit preiudicatū iuri monaſterij ſancte Crucis. Secundo preſuppoſito quod priuilegiū nocumentum non attulerit an quadraginta annorum preſcriptio habeat excludere ius ⁊ actionem competentē dicto monaſterio ſancte crucis.Tertio ſi talis preſcriptio preiudicet an dictū monaſteriū ſancte Crucis

poſſit ꝑſcriptione centenaria ſe tueri vigore priuilegij ceſarij quod pa-
pa poſtmodum ratũ manere ſenſit. Primũ ex ordine aggrediens vi-
detur primo quod per priuilegium Alexandri per Gregoriũ poſtmo
dum corroboratum ſit iuri dicti monaſterij ſancte crucis preiudicatũ.
Senſit enim dictus Alexander quod dictum monaſteriũ ſancti Bar
tholomei nec epiſcopo neqʒ abbati nec deniqʒ cuiꝙ clericorũ ſeu ſecu-
larium: ſed ſibi tantũmodo ſucceſſoribuſqʒ ſuis romanis pontificib⁹
de ſua ſubiectione reſpõdeat: ⁊ adiecit poſt pauca quod ſi quiſpiã vel
epiſcopus vel abbas vel quelibet magna paruaqʒ perſona contra hu
ius noſtre conſtitutionis edictum per aliquam machinationẽ vel ſub-
tilitatis aſtutiam prefatum ſibi abrogauerit vel ſubdiderit monaſte-
rium ⁊ is qui dederit ⁊ is qui male ſuſceperit vſqʒ dum reſipiſcat ⁊ qđ
male preſumptũ eſt ſibi reddat per autoritatem omnipotentis dei: et
beati Petri ⁊ Pauli apoſtolorũ principis perpetue dãnatiõis vincu-
lo ⁊ anathematis innodetur ⁊c. Cuʒ ergo papa qui plenitudinem ha
bet poteſtatis. vt in. c. ad honorẽ. de auto. ⁊ vſu pal. ⁊. c. cũcta ꝑ mun-
dum. ⁊. c. per principalem. ix. q. iij. exemerit dictum monaſteriũ a ſubie
ctione epiſcopi, abbatis, ⁊ cuiuſcunqʒ alterius perſone: quod cum po-
tuiſſet facere in dubium minime reuocãdum eſt: vt in. c. ſi papa. de pri-
uileg. lib. vj. facit. c. ij. ⁊. c dudum. ⁊. c. quis. de preben. eo. lib. ergo non
poteſt monaſterium ſancte crucis aliquam ſubiectionem in dicto mo
naſterio pretẽdere. Si enim preiudicat̃ epõ cuius poteſtas eſt ordina
ria ⁊ plenaria ſupra monaſteria. xviij. q. ij. monaſteria. ⁊. c. abbates. ⁊
c. ſi qs abbas. ⁊ de relig. domi. c. cum dilectus. ⁊. c. venerabilis. cum ſi-
mi. fortius debet preiudicari abbati ſancte crucis pretendenti aliqua
lem ſuperioritatem ex inſtitutione dicti monaſterij dũtaxat. dict⁹ eñ
abbas ſolum pretendere poterat quatuor ſcilicet confirmationem ab
batis: item reuerentiam ⁊ obedientiam ⁊ certum annuum cẽſum. Nec
enim quatuor dũtaxat reſeruauit patronus tempore fundationis ab
bati monaſterij ſancte crucis. facilius ergo debẽt tolli iſta que ſunt te-
nuiora ⁊ de iure ſpeciali cõtra ius cõmune ꝙ poteſtas epiſcopi que or
dinaria eſt ⁊ fauorabilis ⁊ ſup plena ſubiectione fundata ſed nulli du
bium eſt quod epiſcopo preiudicet̃. d. c. ſi papa. ⁊. c. j. de priuile. lib. vj.
⁊. xvj. q. j. q̃ frater. multomagis debet preiudicare abbati. arg. in. c. di
lectus. de offi. leg. nec poteſt allegari ſurreptio, cum de abbate nõ fue-
rit facta in priuilegio ſpecialis mentio que non poterat verificari niſi
in iure ſpeciali: cũ de iure communi vnum monaſteriũ nõ ſit ſub alio:
vt in. d. c. monaſteria. ⁊ no. in. c. in pñtia. de probatio. Secundo adiu
uat vnio nouiter facta per do. papam Martinũ hodiernum in eo qđ
illud monaſterium vniuit fratribus ciſterciẽſibus ſubtrahendo digni
tatem abbatialeʒ. quod indubitanter facere potuit: vt in. c. ſicut. de cõ
ceſſio. prebẽ. ⁊ in. c. ⁊ tẽporis qualitas. xv. q. j. preſertim cũ fuerit facta
poſt dictũ priuilegiũ ⁊ poſt iura preſcripta contra monaſteriuʒ ſancte
crucis. preſcriptio enim omnem actionem excludit: vt dicit tex. in. c. ad
aures. de preſcri. non ergo fuit opus mẽtionem facere de monaſterio
ſancte crucis cum ipſius ius iam ſublatum erat per priuilegiũ Alexã-
dri. ⁊ per preſcriptionem quadragenariam. ¶ Sed his non obſtanti
bus contrariam ſententiam puto ꝑualere. vt ſcʒ per priuilegiũ Alexã
dri ſeu vnionis facte ꝑ dñm Martinũ nullũ preiudiciũ fuerit irroga-
1 tum iuri monaſterij ſancte crucis. Moueor primo: † q̃ de intentione
principis eſt nunꝙ preiudicare tertio: niſi de eo ſpecialem faciat men-
tionẽ. vt in. c. ſuper eo. de offi. deleg. ⁊. l. ij. §. ſi quis a ꝑncipe. ff. ne quid
in loco publico. preſertim cũ derogatur inſtitutioni beneficij ⁊ diſpoſi
tioni laicali ne laici ꝑ hoc ſubtrahant̃ a fundatione eccleſiarũ. ad hoc
gl. notabilis in cle. per literas. de prebẽ. ⁊ qđ no. doc. in. c. cum dilect⁹,
de iurepa. ſed in caſu noſtro nõ fuit facta ſpecialis mentio de iuribus
competẽtibus monaſterio ſancte crucis: ergo talia priuilegia non ob-
tinent firmitatem in preiudiciũ illius monaſterij. Nec obſtat ꝙ in pri-
uilegio Alexãdri ſeu gregorij fuit dictũ vt nulli abbati ſubiaceat ⁊c,
q̃ iſta non eſt ſufficiens mentio: vt ꝑiudicet̃ iuri monaſterij: q̃ mẽtio
debet eſſe ſpecialis ⁊ nõ ita generalis: vt in. c. ij. de dolo ⁊ cõtu. ⁊ ꝙ ibi
no. per docto. in. c. cum dilecta. de reſcrip. ⁊ bonus tex. in. c. bone. de cõ
fir. vti. preſertim in caſu noſtro erat fienda ſpecialis mentio in quo illa
iura que erant debita monaſterio ſancte crucis erant exprimẽda in in
ſtitutione monaſterij per diſpoſitionem laici patroni. nam papa ꝑ ſuũ
priuilegiũ nõ intendit preiudicare inſtitutoni beneficij niſi hoc aperte
exprimat: vt in. c. cum dilectus. de conſue. facit. c. cõſtitutus. de reſcri.
preſertim contra diſpoſitionẽ laici patroni. vt no. in. d. cle. per literas,
⁊. c. cum dilectus. de iurepa. facit optime. c. monaſterium. xvj. q. ij. ⁊. c.
eleutheri⁹, ⁊. xviij. q. ij. potuit enim papa i ſuo priuilegio intelligere de
abbatibus qui in certis religionibus vnitis vocãtur pater abbas cui
modicum preiudiciũ irrogatur, vnde non debemus preſumere ratio-
nibus predictis papam intellexiſſe per verba illa generalia de ſpeciali
diſpoſitiõe patroni. Ad idẽ bonus tex. in. c. ex multiplici. de decimis.
vbi patet quod priuilegium nõ preiudicat cõpoſitioni prius facte de
illa ſpeciali mentione non facta. in. c. cũ olim. de preſcrip. vbi priuile-
gium nõ preiudicat laudo lato ex compromiſſo. fortius nõ debet pre
iudicare inſtitutioni beneficij ſeu monaſterij de illa ſpeciali mentione
non habita. Secundo facit. c. veniẽs. de preſcrip. vbi tex. notabilis in-
nuit ꝙ ſi princeps conceſſit alicui priuilegium cum aliqua reſeruatio
ne iuris alterius non valet priuilegiũ eodẽ modo cõceſſum ſuper illis
iuribus ſine aliquali reſeruatione iuris alterius prius facta de illa nõ
habita intentione: quia ſi papa ſciuiſſet illã reſeruationẽ nõ cõceſſiſſet
forte ſine illa. vt ibi not. deciditur. ergo idem ⁊ fortius dicendũ in caſu
noſtro quod ſi papa ſciuiſſet qđ illa quatuor iura fuiſſent reſeruata ꝑ
patronum monaſterio ſancte crucis nũꝙ conceſſiſſet illam plenam ex
ceptionem ſine illorum iurium reſeruatione quin ſaltem de illis feciſſet
mentionem. preſertim cum potuiſſet concedi exemptio cum illorum
iurium reſeruatione. q̃ illa iura non iudicant plenam ſubiectionem vt
clare innuitur in. c. his que. de maio. ⁊ obed. ⁊. c. cum inter. de re iudic.
vbi numerantur multa iura inferentia plenam ſubiectionem. ⁊ inter
illa enumerantur obedientia ⁊ reuerentia tanꝙ ſpecies. ¶ Tertio ad
2 ducitur. c. j. de conſti. lib. vj. vbi dicitur † ꝙ papa per ſuam conſtitutio-
nem non cenſetur velle tollere ſtatuta ⁊ conſuetudines cũ in facto con
ſiſtant niſi ex eis fecerit mentionem ergo fortius idẽ dicendum in pri-
uilegio quod nõ emanat cum tanta moderatione ſicut ius ꝯmune: vt
ibi not. non ergo debet tolli ſtatutum ⁊ ordinamentũ ſuũ factũ in in-
ſtitutione monaſterij per priuilegiũ pape ex quo de illo non fuit facta
ſpecialis mẽtio. Quarto facit q̃ Gregorius ſeu Alexãder noluit ſim
pliciter derogare iuri monaſterij ſancte crucis. ſed dixit ꝙ per hoc pri
uilegium exemptionis non deberet recedere a charitate ſancte crucis
prout in alio priuilegio dixerat. vnde credendũ eſt ꝙ per illa verba vo
luit reſeruare omnia iura competentia monaſterio ſancte crucis. non
enim ſeruaret illi charitatem ſi vellet ſibi ſubtrahere cenſum ab anti-
quo impoſitum vel alia iura ſibi reſeruata. vt in. d. c. eleutherius. facit
c. quanto. de cenſi. Charitas eñ eſt recta volũtas ab omnib⁹ terrenis
ꝓrorſus auerſa ⁊c. vt in. c charitas. d pe. diſt. ij. ⁊ in iſtis eſt fiẽda larga
interpretatio vt non preiudicetur iuri alteri⁹ ſine cauſa. iuxta not. per
Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. ⁊. l. nõ dubium. C. de legi. facit
c. cũ dilectus. de conſue. ⁊. l. ij. C. de noxa. ¶ Hoc idem ⁊ clarius in ꝓ-
3 poſito noſtro voluit Inno. in. c. dudũ. de priuilegijs vbi dixit † ꝙ oĩa
ꝑuilegia preiudicialia ſtricte interpretanda ſunt ⁊ quãtum põt ad iu-
ris ordinẽ reducenda. ff. de vulg. ⁊ pupil. l. ex facto. ⁊ de deci. ſuggeſtũ.
Et idem dicit in ꝑuilegio exemptiõis: quare ibi poſt multa concludit
quod non valet priuilegium exẽptionis non facta mẽtione de poſſeſ-
ſione alterius bona fide habita: licet in veritate non habeat ꝓprietatẽ
⁊ idem firmauit glo. in. c. ij. de deci. lib. vj. fortius ergo dicendum in ca
ſu noſtro ꝙ non valet priuilegium non facta mentione de poſſeſſione
ſeu ꝓprietate monaſterij ſancte crucis. Et idem dicenduʒ eſt ꝑ omnia
quo ad vnionem nouiter factam per dñm Martinũ. nam cũ de ꝑdi-
ctis nõ fecerit ſpãlẽ mẽtionẽ nõ tenuit cũ ꝑ illam ꝑiudicaretur mona-
ſterio ſancte crucis reſpectu cõfirmationis abbatis cũ ꝑ illam vnionẽ
ſit adempta ⁊ ſuppreſſa dignitas abbatialis. Non obſtat ꝙ. ſ. dictuʒ
fuit de ꝑſcriptione: q̃ ſtatim reſpondet̃ in ſcđo ⁊ tertio dubio. Et hec
quo ad ꝑmum dubium que puto veriſſima ⁊ indubitata: ⁊ ſatis pa-
tet reſponſio ad cõtraria ſupra formata. ¶ Ad ſecũdũ dubiuʒ an ſal-
tem quadraginta annorũ ꝑſcriptio ꝑiudicet dicto monaſterio ſancte
crucis cũ intra illud tempus nullam electionis de abbate factam con
firmationẽ fecerit: nec ſenſum receperit: nec obedientiã ſeu reuerentiaʒ
habuerit. ⁊ videtur ꝙ ſic. nam regulariter cõtra eccleſiã citra romanã
ſufficit ꝑſcriptio quadraginta annorum cũ bona fide: vt in. c. de quar-
ta. ⁊. c. illud. de ꝑſcri. nec requirit̃ titulus cũ ius commune nõ ſit cõtra
ꝑſcribentẽ. vt not. in. c. j. eo. titu. lib. vj. ⁊ ꝑſcriptio quadraginta anno-
rũ omnẽ prorſus actionẽ excludit: vt dicit tex. in. d. c. ad aures. de ꝑſc.
¶ Sed his nõ obſtãtibus puto in caſu noſtro ſic dicendũ. qđ reſpectu
iuris ꝯfirmãdi abbatem in monaſterio ſancti Bartholomei nulla ꝑ-
ſcriptio ꝯcurrerit ꝯtra monaſterium ſancte crucis. ratio inconuincibi-
lis eſt: q̃ ꝓpter reſeruationẽ factam de eccleſijs collegiatis ꝑſertim de
cathedralib⁹ ⁊ monaſterijs ꝑ multos romanos pontifices ſucceſſiue
non potuit abbas ſancte crucis ꝓ tempore exiſtens ius ſibi in hoc cõ-
petens exercere. vñ cum fuerit impeditus impedimẽto iuris nulla cur
rit ꝯtra eum ꝑſcriptio. l. j. C. de ãna. exce. ⁊. l. in rebus. C. de iure do. vbi
ptʒ ꝙ durante patria poteſtate non currit ꝯtra filiũ preſcriptio in re-
bus aduentitijs: q̃ non potuit illo tempore agere cũ plena illarũ rerũ
adminiſtratio ꝑueniat ad patrẽ, vt in. d. l. j. Nec conſtante matrimo-
nio currit ꝑſcriptio in rebus dotalibus ꝯtra vxorem: quia non poteſt
agere cũ plena adminiſtratio ꝑtineat ad maritum: vt. d. l. in rebus. et
l. doce ancillam. C. de rei ven. ad idem. c. j. ⁊. c. de quarta. de ꝑſcrip. ⁊. c.
ex tranſmiſſa. eo. tit. ⁊. c. q̃ diuerſitateʒ. de ꝯceſ. preben. ¶ In quibus
iuribus patet ꝙ eccleſie vacanti vel habenti ꝑlatũ inutilem ad agen-
dum non currit ꝑſcriptio: ſed in caſu noſtro abbas ſancte crucis ꝓ tẽ
pore exiſtens fuit impeditus quo ad actũ ꝯfirmationis: ergo non cur-
rit ꝯtra eum ꝑſcriptio. remanſit ergo hoc ius in habitu apud eum li-
cet interdictum ſit exercitium ad beneplacitum ꝑape ꝑ reſeruationis
actum. nec papa exercendo hoc ius confirmationis dicitur preſcribe-
re etiam ſi ꝑ mille annos hoc faceret cum hoc faciat ex poteſtatis ple
nitudine: ⁊ hoc caſu poteſt intelligi dictum Spec. in titu. de preſcrip.
verſi. illud. dũ dicit papã nõ ꝑſcribere contra eccleſias inferiores cum
4 ipſe iam ſine preſcriptione ſit vniuerſalis dominus. † Preterea in pre-
ſcriptione requiritur bona fides vt ſic credat illud ius ad eum ꝑtine-
re ita

re ita qꝺ exerceat credens vti iure ſuo.vt in.c.ſi virgo.xxxiiij.q.ij.facit
l.fi.ff.quẽadmodũ ſerui.amit.no.Inn.in.c.bone.ij.de poſtu.p̄la.ſꝫ do
minus papa actũ ꝯfirmationis exercuit ⁊ exercet nõ de poteſtate or
dinata:ſꝫ abſoluta ꝑ reſeruationis actũ.⁊ ſic qꝺ de iure cõi ⁊ poteſta
te ordinata hoc ius pertinet ad inferiorẽ:licet ipſe poſſit ꝯcurrere i cõ
firmationis actu cũ ordinario:vt in.c.ſi a ſede.de p̄ben.li.vj. ergo non
poteſt,hic allegari preſcriptio ex perſona pape contra abbatem ſancte
crucis:qui non deprehendit̃ in negligentia cum habuerit manus liga
tas per reſeruationes ſummorum pontificum:vt in iuribus ſuperius
5 alleg. † Preſcriptio enim eſt inducta principaliter in odium negligẽ
tium:vt in.l.j.ff.de vſuc.⁊.xvj.q.iij.§.poteſt.Et in caſu noſtro nulla re
peritur negligẽtia ex parte abbatis ſancte crucis.Nec obſt.ſi dicat̃ ꝙ
fuit negligens in alijs:qꝛ per hoc preſcriptio non debet extendi ad iu
ra in quibus nulla fuit cõmiſſa negligentia qꝛ p̄ſcriptio eſt ſtricti iuris
⁊ tantũ preſcribitur quãtũ poſſidet̃:vt ꝓbat̃ in.c.auditis.⁊.c.cũ olim.
de p̄ſcri.⁊.c.cũ ꝯtingat.de deci.no.Bar.in.l.j.§.ſi quis.ff.de iti.actuqꝫ
priua.⁊ Inno.in.c.dilectus.de capel.mo.ergo neceſſario cõcludit̃ qꝺ
vnio facta ꝑ dñm noſtrum Martinum ſupprimẽdo dignitatẽ abba
tie nulla mentione facta de iure confirmandi pertinente ad abbatem
ſancte crucis fuit tanꝗ̃ ſurreptitia ipſo iure nulla:qꝛ ſi fuiſſet informa
tus quod talis vnio redundabit in preiudicium monaſterij ſancte cru
cis nullo modo vnionẽ feciſſet vel ſaltẽ non ita de facili:ergo talis ſup
preſſio habuit inducere ſurreptionẽ:vt in.c.poſtulaſti.⁊ quod ibi not.
Hoſtien.de reſcrip.quod dico procedere etiam ſi papa vnionem motu
proprio feciſſet:qꝛ motus proprius lꝫ excludat ſurreptionẽ non tamẽ
firmat gratiam contra intentionẽ ſcribentis qui in dubio non videtur
velle preiudicare tertio.vt no.Jo.an.in.c.ſi,quis motu proprio.de pre
ben.lib.vj.⁊ Cal.in.c.cũ dilectus.de iurepatro.⁊ do.de Rot.deciſi.cij.
facit.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in loco publico.⁊ qꝺ not.Inn.
in.c.dudum.de priuile.⁊ glo.in.c.ij.de deci.lib.vj.quinimo poſſit attẽ
tari qꝺ etiam reſpectu obediẽtie nulla curreret preſcriptio: qꝛ licet po
tuerit abbas ſancte crucis aliqua honeſta p̄cipere preſertim mores re
formãdo abbatis ſancti Bartholomei:non tñ per hoc concludit̃ ꝙ
ſi non preceperit cucurrerit preſcriptio contra eũ:cũ iſte ſit actus mere
facultatis ⁊ non neceſſitatis. nõ enim fuit i inſtitutione dictum vt ab
bas ſancte crucis exerceat contra abbatẽ ſancti Bartholomei iuriſ
ditionẽ:ſed quod teneret̃ abbas ſancti Bartholomei ad obediẽtiam
⁊ reuerentiam abbati ſancte crucis. Si ergo iſte nõ obediuit:qꝛ ille nõ
precepit nõ per hoc eſt contra eum preſcriptũ:qꝛ ex non vſu non indu
citur conſuetudo vel reſcriptio ex quo non habet tacitũ actum contra
diſpoſitionẽ iuris:vt no.per Jo.an.in.c.Joãnes.de cleri.cõiug. ⁊ per
Cy.in.l.ij.C.que ſit lon.cõſue.probatur in.l.hec aũt iura.ff. de ſeruit.
vrba.predio.⁊ in.l.altius.C.de ſerui.⁊ aqua.Si enim habeo faculta
tem alterius tollẽdi in ſolo meo vſqꝫ ad celum nõ p̄ſcribitur cõtra ius
ſi altius non extuli:ex quo nihil factũ eſt in cõtrarium:qꝛ iſte eſt actus
mere facultatis.⁊ in actibus mere facultatis nõ currit ꝑ non vſum p̄
ſcriptio:vt notatur in iurib⁹ preallег.⁊ in.c.ex parte aſtenſis.de cõceſ.
preben.⁊ forte nõ currit caſus in quo haberet neceſſe precipere.arg.eo
rum que no.Bar.in.l.cum ſcim⁹.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xj.Reſpectu ve
ro reuerẽtie eſſet animaduertẽdum an ſubtraxerit abbas ſancti Bar
tholomei reuerentiã abbati ſancte crucis quod difficile eſſet probare.
nã illa conſiſtit in ſalutationis actu vel ꝑ aliũ modũ ꝑ quem fit reuerẽ
tia ſm morem patrie:iuxta no.in.c.his que.de maio.⁊ obe. Tota diffi
cultas ſtat circa ſenſum non ſolutũ quod an ſit cõpleta p̄ſcriptio qua
draginta annorum multa debent conſiderari ⁊ non ſolus trãſcurſus
annoꝝ.multa enim impediunt preſcriptionis curſum vt vacatio mo
naſterij ſancte crucis.nam tempus vacatiõis debet ſubduci de medio
vt in.c.j.⁊ in.c.de quarta.⁊.c.auditis.de preſcri.que iura habent locũ
in eccleſijs etiam inferioribus.vt no.Inn.in.c.olim.primo.de reſtitut.
ſpol.Item tempore guerre non currit preſcriptio quando tanta eſt in
loco hoſtilitas ꝙ ius non redditur:vt in.c.ex tranſmiſſa.de preſcrip.et
quod ibi no.Inno.Item tempore mortalitatis:qꝛ illa eſt dei hoſtili
tas:vt no.Bar.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.Item tempore ſchiſma
tis:vt in.c.cum nobis.de preſcrip.Intelligo ſi erant diuerſe obediẽtie
⁊ ius non reddebatur cui contra alteram.iuxta not.in dicto.c.trãſmiſ
ſa.Omnia enim iſta tempora debent de tempore preſcriptionis ſub
duci:⁊ ſi non remaneat illis ſubductis tempus quadraginta annoꝝ
habet monaſterium ſancte crucis fundatã intẽtionẽ ſuã:vt in.c.audi
tis.de preſcrip.Si vero preſcriptio remaneret completa debet aduer
tere an monaſterium ſancti Bartholomei fuerit in bõa fide in nõ ſol
uendo cenſum.nam mala fides probatur ſi erat fama in loco quod de
bebat dare cenſum monaſterio ſancte crucis:vel apparebat ꝑ aliquã
ſcripturam exiſtentem in eorum monaſterio:vel quod audiuerunt ab
aliqua perſona cui veroſimiliter credere debuerunt.per hoc enim ⁊ ſi
milia probatur mala fides:vt not.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca. ⁊ ſi po
teſt de his conſtare impeditur preſcriptio per.c.fi.de preſcrip.⁊ regula
poſſeſſor malefidei.de reg.iur.lib.vj.Si autem non poteſt probari ita
qꝺ remaneat inconcuſſa preſcriptio quadraginta annorum.Tunc eſt
recurrendum ad tertium ⁊ vltimum dubium nunquid poſſit monaſte
rium ſancte crucis ſe tueri preſcriptione centenaria vigore priuilegio
rum Federici ⁊ Henrici imperatorũ poſtea approbatorũ per papam
Honoriũ quartũ.videt̃ primo qꝺ nõ qꝛ iperatores nõ potuerũt priui
legiare monaſterium in preiudicium fori eccleſiaſtici:vt not. Inno.in
c.nuper.de teſti.cũ ergo iure canonico cautum ſit vt vna eccleſia poſſit
ſe tueri p̄ſcriptione quadraginta annoꝝ contra aliam eccleſiã:vt in.c.
de quarta.⁊.c.ad aures.de preſcrip.ergo nõ debet prodeſſe priuilegiũ
imperatorum.facit.c.dudum.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cõ
ſti.⁊.xcvj.diſt.bene quidẽ.nec obſtat approbatio Honorij pape multi
plici ratione.Primo qꝛ confirmatio in forma cõmuni facta parũ pro
deſt vnde non validat actum nullum: vt leg.⁊ not.in.c.qꝛ diuerſitatẽ.
de conceſ.preben.⁊.c.fi.de confir.vti.Dicit̃ aũt facta in forma ꝯmuni
⁊ nõ ex certa ſcientia qñ non inſeritur totus tenor rei confirmate: vel
cũ nõ apponitur clauſula ex certa ſciẽtia:vł aliter nõ appareat ꝺ certa
ſcientia rei cõfirmate:iuxta no.in.c.j.⁊ antep.⁊ penul.de ꝯfir.vti. Sed
in caſu noſtro non apponitur tenor in confirmatione illorum priui
6 legiorum.nec clauſula ex certa ſciẽtia.ergo ⁊c.† Preterea priuilegium
iperatoꝝ valet quo ad ſuos ſubditos.vt.l.cũctos populos.C.de ſum.
trini.facit qꝺ leg.⁊ no.in.l.fi.ff.de iur.omn.iudi.⁊.c.a nobis.de ſen.ex
cõ.ergo confirmatio valet ſolum quo ad ſubditos. Sed his non ob
ſtãtibus contrariũ arbitror de iure procedere. Moueor principaliter
qꝛ dñs papa in ſuo priuilegio nõ fuit vſus verbo ꝯfirmamus:⁊ ſic nõ
poteſt dici quod fuerit confirmatio in forma ꝯmuni:ſed vſus fuit ver
bo ſancimus:per quod verbum non inducit̃ confirmatio:ſed poti⁹ le
gis noue editio.arg.in.c.generali.de elec.lib.vj.nam ſanctio eſt nomen
ꝯſtitutionis canonice:vt no.glo.iiij.diſt.in ſum.ſic dicim⁹ de verbo cẽ
ſemus qꝺ eſt noui iuris inductorium.vt not.gloſ.in cle.j.de conceſ.p̄b.
⁊ in verbo cẽſemus.vnde põderãda ſunt hec verba imperatorum et
pape.Imperator enim ſimpliciter decreuit vt nulla preſcriptio mi
nor centenaria curreret contra monaſterium ſancte crucis:nec reſtrin
xit ſe ad perſonas ſeculares vel eccleſiaſticas.Honorari⁹ vero ſuperne
niẽs ſic inquit.Preterea omnes libertates ⁊ immunitates a bone me
morie Federico ⁊ Henrico imperatorib⁹ vobis ⁊ ordini veſtro cõceſ
ſas ratas ⁊ gratas habem⁹:⁊ eas futuris temporibus illibatas ma
nere ſancimus ⁊c.que verba clarius luce demonſtrant ꝙ Honori⁹ ſim
pliciter in forma communi voluit confirmare:imo principaliter diſpo
ſuit legem priuatã edendo.nã qꝺ principali placuit legis habet vigo
rem.inſti.de iu.na.gen.⁊ ciui.§.ſed quod principi.⁊ omnia noſtra faci
mus quibus autoritatem noſtrã impartimur.vt in.l.j.C.de vete.iur.
enu.⁊ bonus tex.in ſimili in.c.ſi apoſtolice.de prebẽ.li .vj. vnde potior
7 eſt nũc lex pape ꝗ̃ imperatoris.Preterea videmus † ꝙ ſi lex ciuilis ca
nonizatur per papã habet canonis vigorẽ vt in.c.in primis. ⁊ ibi not.
glo.ij.q.j.no.doc.in.c.ij.de preſcrip.fortius ergo debet dictum priuile
giũ imperatoris habere vim canonis cũ papa expreſſe ſenſerit vt illa
illibata ꝑmaneãt.⁊ lꝫ nõ expreſſerint que ſint ille immunitates tamẽ
ſatis habẽt̃ ꝓ expreſſis ex quo papa ad illa ꝑuilegia ſe retulit.in.c.au
ditis.de preſcrip.vbi bon⁹ tex.in ſimili.⁊ in.l.penul.C.de ſent.que ſine
cer.quãti.⁊ in.c.cũ bertoldus.de re iudi.hoc idem probatur per opti
mũ ſimile.nã a principio imperator fuit qui dedit priuilegiũ eccleſijs
circa materiã preſcriptionis.vt.l.fi.cũ auť.quas actiones.C.de ſa.ſan.
eccle.poſtea ſuperuenit ius canonicũ ⁊ illas leges approbauit in gene
re.vt in.c.cum nobis.de preſcrip.⁊ per hanc approbationẽ habuerunt
vigorẽ etiã quod ad forũ eccleſiaſticũ ⁊ inter eccleſias.Et ꝑ hoc tollit̃
vnũ motiuũ qꝺ allegatur contra monaſteriũ ſancte crucis videlicet ꝙ
approbatio pape non debet habere locũ contra ipſum papã preſcribẽ
bentẽ.nã primo poteſt de directo negari qꝺ hic papa preſcripſerit.naꝫ
ſubtractio cenſus preſcribit̃ per monaſteriũ ſancti Bartholomei ⁊ nõ
per papã.vnde p̄ſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti Bartholomei eſſet exem
pta tñ in ſuis iuribus maxime cũ agitur de p̄ſcriptione annua nõ gau
det ꝑuilegio romane eccleſie:vt no.glo.i.c.dilectus.de appel. mo. in.c.
ad audientiã.de p̄ſcri.⁊ ꝑ doc.in.c.cũ nobis.eo.ti.⁊.xvj.q.iiij. volum⁹.
Itẽ preſuppoſito ⁊ nõ ꝯceſſo vt hic papa preſcripſiſſet attamẽ priuile
giũ per eũ ꝯceſſum debet habere locũ indiſtincte ex quo gñaliter con
ceſſit.nam priuilegiũ largiſſimã interpretationẽ recepit cõtra priuile
giantem:vt not.Bar.in.l.beneficium.ff.de ꝯſtit.prin.⁊ Inno.in.c.cũ
dilectus.de dona.⁊ in.c.olim.de ver.ſigni.per Jo.and.facit.c.cum di
lectus.de ꝯſue.pro hoc illud ſapientis.Patere legem quam tu ipſe tu
leris.Et quod quiſqꝫ iuris i alterũ ſtatuit ipſe debet vti eo.vt in.c. cũ
omnes.de conſti.hoc aperte ſenſit do.Ant.in.c.cũ nobis . de preſcrip.
vbi voluit quod papa poteſt preſcribere ꝯtra eccleſiam inferiorẽ ſpa
tio quadraginta annoꝝ:⁊ tamen illud tempus quadraginta annoꝝ
habet eccleſia ex priuilegio iure ſpeciali ꝑ papã approbato ſeu indu
cto:ergo idem dicendum in iſto priuilegio centum annorum hoc tenẽ
dum habito preſertim reſpectu quod preſcriptio eſt odioſa ⁊ reſtringẽ
da:vt in.c.cũ ꝯtingat.de deci.cum ſimilibus.Et hec ſufficiãt nec opor
tet aliter ad contraria reſpondere quia ſatis remanent per predicta
ſoluta ⁊ clara. Nico.Abbas.

Conſilium.lviij.

1 ☞ Fideicommiſſum relictum ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non de
betur ſi deceſſit relicto nepote quem ex filia ſuſceperat.
2 Subſtitutio directa facta per nomẽ collectiuũ inſtitutis duob⁹ filijs

impuberibꝰ videlicet ſi vterqꝫ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres: vno decedente in pupillari etate alter eſt ſubſtitutus.

3 Voluntas diſponentis ſiue expreſſa vel tacita cōiecturata debet attēdi in vltimis voluntatibus cuiuſcunqꝫ qualitatis ſint: ſiue ſit directa ſubſtitutio ſiue fideicommiſſaria ſiue conditio ſiue teſtamentū vel codicillus.

QUidam Nicolaus ſuum cōdidit teſtamentū in quo quinqꝫ filios ſibi heredes inſtituit pro equali portione ⁊ eos adinuicem ſubſtituit. ⁊ ſi omnes morerentur ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus: tunc eo caſu adueniēte voluit domū ſuā cum maſſarijtijs deuenire ⁊ eſſe ſuorū nepotū carnalium ex fratre: ⁊ dictos ſuos nepotes ſub cōditione predicta ſibi heredes īſtituit ⁊ fecit ī dicta domo ⁊ maſſaritijs: deniqꝫ teſtatore mortuo deceſſerūt tres ex dictis filijs heredibus inſtitutis a dicto teſtatore nō ſuperſtitibus ſibi filijs legitimis ⁊ naturalibus: quartus vero deceſſit poſt mortem illorum trium relicto vnico filio Joānes noīe. Poſtmodum moritur dictus Joannes ſuperſtite Nicola dūtaxat filio dicti teſtatoris. Ultimo loco moritur dictus Nicola ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus condito teſtamēto in quo extraneos heredes ſibi inſtituit. ¶ Nunc queritur an dicti nepotes ex fratre primi teſtatoris admittātur ad legatum ſeu ad ſubſtitutionem dicte domus ſaltē pro partibꝰ illorū filioꝝ qui ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus deceſſerunt. ¶ Et primo altiſſimi omniū cōditoris poſtulato ſuffragio videtur quod in nullo dicti nepotes debeāt admitti. quoniam cum fuerint vocati ſub conditione: ſi omnes decederent ſine liberis ⁊ vnus illorum deceſſit relicto filio legitimo ⁊ naturali: ergo defecta conditione non debent ad-
1 mitti: vt in. l. ij. C. de condi. inſer. vbi patet † ꝙ fideicommiſſum relictuꝫ ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non debetur ſi deceſſit relicto nepote quā ex filia ſuſceperat. Nec obſtat ſi dicatur quod in quibuſdā ex filijs extitit conditio: vnde pro parte illorū debetur fideicommiſſuꝫ ſeu admitti debet ſubſtitutio: vt in. l. lucius. §. caio. ff. ad trebel. qꝛ illud ꝓcederet qñ cuilibet illorum filiorum fuiſſet facta ſubſtitutio ſeparatim vel fideicōmiſſum relictum in caſu noſtro fuit facta omnibꝰ ſub noīe collectiuo. ſ. ſi omnes decederent ſine filijs. cum ergo vnꝰ ex eis habuiſſet filium ⁊ eo ſuperſtite deceſſit. deficit cōditio: qꝛ nō fuit verum dicere ꝙ omnes deceſſerunt ſine filijs: pro hoc. l. ſi fuerit. ⁊ l. is qui ducēta. ff. de reb. dub. Nam conditio debet adimpleri in forma ſpecifica. vt in. l. cui fundus. ⁊ l. qui heredi. ff. de condi. ⁊ demon. ca. ad noſtram. el. j. de iureiur. Secūdo principaliter pro iſta parte videtur tex. in. l. pen. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. vbi dicitur quod quidam duobus impuberibus filijs ſuis heredibus inſtitutis adiecit ſi vterqꝫ impubes deceſſerit illuꝫ ſibi eſſe heredem. demū alter dūtaxat deceſſerat in pupillari etate querebatur an in partem iſtius debeat ſubſtitutus admitti. ⁊ decidit ibi quod nō: qꝛ cum ſubſtitutio fuerit facta ſub nomine collectiuo. ſcilicet ſi vterqꝫ decederet in pupillari etate non extitit conditio altero duntaxat in pupillari etate decedēte. Et pro iſta parte poſſent multa allegari: ſed non eſt multum inſtandum cum verba pro iſta parte videātur clariſſima: ideo fruſtra recurritur ad interpretationem: vt in. l. ille aut ille. ⁊ l. non aliter. ff. de leg. iij. ¶ Sed his non obſtātibus que vere caſui noſtro minime obſtare arbitror. Puto quod iſti nepotes ex fratre debeant admitti ad totū ius qd̄ competebat illi filio vltimo mortuo ſuper dicta domo ⁊ maſſarij. Non autem dico quod debeant admitti ad partes illorū qui deceſſerunt primo loco ſine filijs quoniam iſti nepotes non fuerunt ſubſtituti ſimpliciter filijs morientibus ſine liberis. imo filij fuerunt inter ſe ad inuicem ſubſtituti ita quod vnus debet ſuccedere alteri vſqꝫ ad vltimum ⁊ ſic in hereditate illorum trium qui primo deceſſerūt ſine filijs ſucceſſerunt pariter duo filij ſuperſtites ex diſpoſitione teſtatoris. nec admittuntur nepotes tertio loco ſubſtituti. vt. d. l. penul. ⁊ c. ſi pater. de teſta. lib. vj. quarto vero qui deceſſit relicto filio maſculo: non potuerunt alio modo ſuccedere illi nepotes nec in parte contingente ex perſona propria: nec in alijs portionibus eis contingentibus ex perſonis fratrem mortuorum: qꝛ nedum ipſi excluduntur cum in perſona illius defecerit conditio ſub qua fuerāt vocati. vt in. l. heredes mei. §. cum ita. quinimo dico quod etiā vltimus frater excluditur ab illiꝰ ſucceſſione: quia licet fuerint adinuicem ſimpliciter ſubſtituti tamē tacite ſubintelligitur: ſi quis decederet ſine filijs vt eſt tex. notabi. ⁊ ſingularis inter coniunctos in. l. cum auus. ff. de condi. ⁊ demōſtr. vbi dicitur quod quidam inſtituit filium ac nepotem ex altero filio. ⁊ adiecit quod ſi nepotes decederent intra vigeſimū annū deberent hereditatem reſtituere patruo ſuo. demū deceſſit nepos intra illam etatem liberis relictis: videbatur ꝙ cum in ſubſtitutione nulla fuiſſet facta mentio de filijs quod teneretur reſtituere hereditatem patruo ſuo ſm̄ verba teſtatoris. contrarium tamen ibi deciditur: dicitur enim quod in euentu liberorum deficit conditio coniectura pietatis quaſi minus fuerit ſcriptum ꝙ̄ dictum. ⁊ eſt ille tex. vt dixi: ſingularis in eo quod reſtitutio debet fieri non extraneo: ſed filio teſtatoris ⁊ tamen ſubintelligitur ex quo inſtitutus erat nepos ex filio niſi decederet filio relicto: ⁊ per illum text. ampliantur multum no. in. l. cū acutiſſimi. C. de fideicō. ⁊ l. generaliter. §. cum autem. C. de inſti. ⁊ ſubſti. naꝫ ſolent intelligi illa iura qñ reſtitutio erat fienda extraneo: vt tunc intelligatur tacite facta mentio de filio inſtitui ſed idē eſt vbi inſtitutus et ſubſtitutus ſunt cōiuncti: ⁊ quilibet habuit portionē ſuā, ita dicenduꝫ in propoſito qd̄ licet filij fuerint inuicem ſubſtituti nulla facta mētiōe de eoꝝ filijs: tamē debuit ſubintelligi niſi alter decederet cū filijs. d. l. cum auus. Quare concluderem qd̄ quartus filius qui pro ſua dimidia ſucceſſerat tribus fratribus premortuis ſine filijs iuxta ſubſtitutionem teſtatoris totum ius ſibi cōpetēs tranſmiſit in filiū ſuū ⁊ quo ad pſonā ſuā oīno deficit conditio ⁊ reſpectu filioꝝ ⁊ reſpectu nepotū. vt patet ex predictis. Sed totū dubiū remanet reſpectu patris cōpetētis vltimo filio tam ex perſona propria ꝙ̄ ex perſona illoꝝ triū fratrū premortuorū ſine filijs quibus ſucceſſit ꝓ dimidia iuxta diſpoſitioneꝫ teſtatoris an illa pars debeat venire ad iſtos nepotes. Et ꝑfecto ſi ille filiꝰ fratris viueret ſeu vixiſſet tp̄e mortis iſtiꝰ Nicole vltimi res eſſet magis dubia ꝑ no. in. l. quidā teſtamento proculū. ff. de vulg. ⁊ pu. ⁊ l. heredes mei. §. cum ita. ad treb. ⁊ l. pen. C. de impu. ſed nō oportet diſputare cū iam eſſet p̄mortuus ⁊ ſolus ſupereſſet iſte Nicola qui deceſſit ſine filijs proprijs ⁊ ſine filijs fratrū p̄mortuoꝝ. Quo caſu puto vt ſupra dixi qd̄ ibi nepotes debeāt venire ad totum ius qd̄ dicto Nicole cōpetebat ſup illa domo ⁊ maſſaritijs ex pſona ſua ⁊ alioꝝ qbus ſucceſſit: moueor principaliter ꝑ text. dicte. l. heredes mei. §. cū ita. vbi videt̄ hoc expreſſuꝫ. ibi enī pater inſtituit duos filios ſuos ⁊ adiecit ꝙ ſi vterqꝫ ſine liberis diem ſuū obierit omnē hereditatē volo ad neptem meam Claudiam peruenire. demū deceſſit vnus ex filijs cū liberis. reliquus vero deceſſit poſtmodū ſine liberis. decidit̄ ibi qd̄ neptis Claudia ſubſtituta admittitur ad patrē illius q deceſſit ſine liberis: ⁊ ſi in partē illius in quo extitit cōditio licet ſubſtitutio fuiſſet facta per nomen collectiuū vt ſi vterqꝫ decederet ſine liberis ⁊c. reddit ibi text. rationē qd̄. hoc admittit̄ nō ꝓpter verba: qꝛ illa prorſus reſiſtunt qꝛ verū fuit qd̄ vterqꝫ nō deceſſerit ſine liberis: ſed propter voluntatē defuncti que ſpectari dꝫ admitti debuit: ita punctualr̄ cōtingit in caſu noſtro licet enim fuiſſet dictū ſi oēs deceſſerint ſine liberis. ⁊c. tñ ex quo in pſona vltimi extitit conditio. ⁊ qd̄ plus eſt nemo remanſerat ex prioribꝰ fratribus. debēt iſti nepotes admitti nō ex ſignificato verboꝝ ſꝫ propter preſumptā volūtatē teſtatoris. Secūdo hoc videtur aperte ꝓbari ex ratione. l. penul. C. de impub. ⁊ alijs ſubſtit. aliter inducēdo quaꝫ
2 ſupra induxerim. † vbi enim inſtitutis duobus filijs impuberibus fuit facta ſubſtitutio directa per nomen collectiuū videlicet ſi vterqꝫ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres: demum ⁊ vno tantū decedēte in pupillari etate deciditur ibi qd̄ ſubſtitutus non debet admitti in illiꝰ portione propter voluntatē p̄ſumptā teſtatoris qꝛ preſumendū eſt patrē cogitaſſe primo decedēti fratrē ſuū debere ſuccedere: ⁊ ſic qd̄ ꝓpter amorē filialē eos ſubſtituerit ad inuicem ergo ex ratiōe tex. que debet attendi ad ampliādum vel reſtringendū dictā. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. aperte concluditur ꝙ ſi nō fuiſſet illa preſumpta volūtas teſtatoris que cauſatur ex amore filiorū. ar. in. d. l. cum acutiſſimi. veniſſet ſubſtitutꝰ in portionē illius in quo extitit cōditio: licet in perſona vtriuſqꝫ non extiterit ꝙ̄tūcūqꝫ fuiſſet dictū ſi vterqꝫ ⁊c. ⁊ eſt in h̄ ille tex. ſic inductus ſatis notabilis ad caſum nr̄m. ⁊ ꝑ illum tex. tollitur obiectio q̄ poſſet fieri cōtra dictam. l. heredes mei. videlicet ꝙ illa loquitur in fideicōmiſſaria reſtitutione. nā idē eſt in directa vbi predicto modo fuit facta ſubſtitutio per nomē collectiuū vt ꝓbatur in. d. l. penul. ⁊ expreſſe voluit Bar. in vtroqꝫ loco. ⁊ facit qd̄ ipſe no. in. l. quidam teſtamēto proculū. ff. de vulg. ⁊ pupi. Preterea in caſu noſtro nō eſt locus directe ſubſtitutioni cū iſte vltimus frater deceſſiſſet poſt pupillarē etatē: ⁊ ſubſtitutio fuit facta ꝑ verba cōmunia ⁊ directa iuxta no. in. l. centurio. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ c. ſi pater. de teſta. lib. vj. Nec etiam obſtat ſi dicatur quod in caſu noſtro non fuit facta ſubſtitutio per nomen collectiuū ſicut in. d. §. cum autē. ⁊ in. d. l. pe. qꝛ cōtrarium eſt verū cum magis ſit collectiuū verbum omnes ꝙ̄ verbū vterqꝫ. ⁊ in materia noſtra Bar. illa equiparauit in. d. l. pe. ⁊ in. d. §. cum ita. Nec etiam obſtat ſi dicatur quod in. §. cū ita. primo teſtator ſingulariter ⁊ diſtributiue dixit. Si quis filioꝝ meorū ſine liberis diem ſuū prior obierit partem ſuā ſuperſtiti fratri reſtituat ⁊c. quia hoc nihil ad rumbum. Nam illa ſubſtitutio diſtributiua ⁊ reciproca non referatur ad ibi ſubſtitutos ſecūdo loco ſub noīe collectiuo: ſed ad ipſos fratres primo inſtitutos. Et ita pūctualiter contingit in facto noſtro. teſtator enim hic primo inſtituit filios demū eos ſubſtituit ſingulariter inuicē ⁊ ſecūdo ſeu in loco ipſoꝝ ſubſtituit iſtos nepotes ſub noīe collectiuo ita quod non video qd̄ caſus habeat in hoc aliquā dubitationē: ⁊ clariſſime firmat
3 Bar. in dictis locis. ¶ Tertio principaliter probatur ſic. † in vltimis voluntatibus cuiuſcūqꝫ qualitatis ſint ſiue ſit directa ſubſtitutio ſiue fideicōmiſſaria ſiue conditio ſiue teſtamentum vel codicillꝰ dꝫ primo loco attendi voluntas diſponentis exp̄ſſa vel tacita ſeu coniectura. vt l. in conditionibus. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ l. non aliter. de leg. iij. ⁊ l. cū acutiſſimi. C. de fideicom. ⁊ l. generaliter. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ⁊ dicta. l. penul. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. ⁊ dicta. l. heredes mei. cum infinitis ſimilibus. adeo quod id quod conſtat ex cōiecturis dicitur euidēs. vt. l. licet imperator. ff. de lega. primo. Et ex ratione naturali poſſumus cōiecturare volūtatē defuncti: vt in iuribus preallegatis. ⁊ facit. l. ſcire oportet.

opoꝛtet.§.ſufficit.ff.de execu.tuto.ꝛ quod notat Cy.in.l.nō dubiū.C.
de legi.ꝛ Bal.in.l.maximū vitium.C.de lib.pꝛet.Sed pꝛo deo videa
mus in caſu noſtro que fuit pꝛima teſtatoꝛis volūtas.voluit enim ꝛ in
dubitanter pꝛediligere filios pꝛopꝛios ꝛ nepotes ex filijs:ſed eis defi
cientibus noluit dare filijs ſuis liberā facultatē diſponēdi de illa domo
ſed voluit pꝛeferre nepotes ex fratre:ꝛ foꝛte etiā fecit pꝛopter ſui me
moꝛiā:ne domus pꝛopꝛia perueniret ad homines alterius cognatio
nis.ſed cum in caſu noſtro tempoꝛe vltimi moꝛiētis nullus extaret de
filijs vel nepotibus ex eis.quid ergo habet obſtare ne iſti nepotes ad
mittātur ſaltem pꝛo iure competenti iſti vltimo in quo fuit purificata
ꝯditio:pfecto nihil niſi inanis ꝛ nudus verboꝝ ſonus de quo non cu
rauit iuriſcōſultus.in.d.l.heredes mei.nec in.d.l.lucius.§.caio.nec in
d.l.penul.ꝛ merito ne pualeant verba intentioni cum non intētio ver
bis ſed verba habent deſeruire intentioni.vt dicit tex.in.c.ſecundo re
quiris.de appella.Pꝛeterea ꝛ quarto vbi eſt eadē ratio in parte quo
ad partem que eſt in toto quo ad totū valet argu.de toto ad partē.l.
que de tota.ff.de peti.he.ꝛ in.l.an pars.ff.pꝛo derelic.ꝛ.c.paſtoꝛalis.ꝛ
§.item cum totū.de offi.dele.Sed ſi omnes filij teſtatoꝛis deceſſiſſent
ſine liberis iſti nepotes ex fratre vocantur inſolidum ad illā ſubſtitu
tionē:ergo in parte iſtius qui in parte deceſſit ſine alijs fratribus pꝛi
mo loco ſubſtitutis ꝛ ſine liberis ex fratribus debent vocari iſti nepo
tes cum in parte iſtius nulla appareat ratio quare iſti nepotes nō de
beant admitti.nō enim in perſona ſua concurrit fauoꝛ liberoꝛum fra
trū pꝛemoꝛtuoꝛū cum nullus eſſet ſuperſtes tempoꝛe moꝛtis iſti⁹ Ni
cole:limitatur ergo pꝛima volūtas teſtatoꝛis in eo quod voluit nepo
tes ex fratre pꝛeferre nudo iudicio filioꝝ ſuoꝛū. Et per pꝛedicta ſane
patet reſponſum ad contraria. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam dominus Jacobus de
Racanato in ſuo vltimo teſtamento inter alia ſic diſpoſuit.Item ve
niente pꝛedicta conditione ſubſtituit altare magnū eccleſie ſctē Ma
rie de platea de Racanato in quadā petia terre vineate ꝛc.quā poſſeſ
ſionē voluit pꝛo dicto altari teneri ꝛ cultiuari ad perpetuū cultū diui
num.ꝛ eligi debeat vnus pꝛeſbyter ad perpetuum diuinū pꝛedictum
cultum qui teneatur ꝛ debeat in dicto altari celebꝛare diuinū officiū
pꝛout iuris ſanctio poſtulat ꝛ requirit pꝛo anima dicti teſtatoꝛis ſꝛ ſuo
rum parentum qui pꝛeſbyter ad celebꝛādū modo pꝛedicto debeat eli
gi per dictum Ser Claudium ſi tunc viuet.poſt moꝛtē vero Ser Clau
dij per eius filios ꝛ ſic ſubſequenter perpetuo de filijs in filios ſucceſſi
ue.Et ſi omnes pꝛedicti non vixerint voluit eligi dictus pꝛeſbyter per
pꝛioꝛes fraternitatis ſancte Lucie qui pꝛo tempoꝛe fuerint.Aduerten
dum tamē quod pꝛedicta eccleſia ſancte Marie cuius altare fuit ſub
ſtitutum eſt monaſterium oꝛdinis beati Siluestri ſeu mōtis Sani ꝙ
monaſterium regitur per pꝛioꝛes ꝛ monachos conuētualiter.ꝛ mona
ſtice deputatos per generalē dicti oꝛdinis qui pꝛopꝛie eſt oꝛdo ſancti
Benedicti.ꝛ eſt monaſterium poſſeſſionibus ꝛ bonis competēter do
tatum.Nunc querit̃ de tribus.Pꝛimo an dictus Ser Claudius poſ
ſit aſſequi vigoꝛe ſupꝛadicti relicti ius patronatus.¶ Secūdo an poſ
ſit vel debeat eligi:pſentari ꝛ inſtitui ſecularis ſacerdos an monachus
dicti monaſterij.¶ Tertio quid de dicta poſſeſſione debeat conſequi
pꝛeſentandus ꝛ inſtituendus.

¶ Conſilium.lix.

1 ☞ Jus pꝛeſentandi habens poteſt quem voluerit pꝛeſentare.
2 Jus patronatus in eccleſia acquiritur duntaxat triplici capite.
3 Patronus quis efficitur eccleſiam nouam conſtruendo.

SAluatoꝛis Jeſu Chꝛiſti po
ſtulato ſuffragio attingā ex oꝛdine.Pꝛimum ex cuius de
ciſione alia dubia pendent.Et videtur pꝛimo quod dictus
Ser Claudius ꝛ ſucceſſiue alij de quibus ſupꝛa fit mentio acquiſiuerit
ius patronatus dicti altaris:qꝛ ex dotatione hoc ius patronatus acq
ritur.xvj.q.vij.filijs.no.glo.in.c.pie mentis.eadem cauſa.ꝛ not.Joā.
an.in.c.j.de iurepa.ꝛ glo.lxiij.diſtin.in ſumma.ſed dictus do.Jac.di
ctū altare maius dotauit.ergo acquiſiuit ius patronatus. Nec obſt.
quod illud non conſtruxerit:quia dictum.c.filijs.loquitur alternatiue
ſcilicet conſtruxit vel dotauit ꝛ ſic ſufficit alteram ex illis liberationē
exercere:vt in regula in alternatiuis.de reg.iur.lib.vj.ꝛ in.c.inter cete
ra.de reſcrip.ꝛ hec iuris patronatus acquiſitio pꝛocedit non ſolum re
ſpectu eccleſie ꝯſtructe ſeu dotate:ſed etiam reſpectu capelle:vt in ca.
nobis.de iurepa.nec refert an in eccleſia ſeculari vel monaſterio illud
ius acquiratur:cum ius non diſtinguat:ſed generaliter contulit pꝛiui
legium dotanti vel fundanti ſeu cōſtruenti:vt ex pꝛedictis vel eoꝛum
altero acquirat hoc ius.vt in.d.c.filijs.ꝛ de iurepatro.per totum:ꝛ ꝑ
hec videtur tollenda illa conſideratio qꝺ pꝛedicta eccleſia ſancte Ma
rie ſit monachoꝛū monaſterium.non enim nō habet huiuſmodi iuris
natiuitatem impedire cum ꝛ ipſum coꝛpus monaſterij poſſit eſſe ſub
poteſtate patroni.xvj.q.vij.monaſteriū.ꝛ in.d.c.nobis.in pꝛincipio.et
in.c.cum dilectus.de conſue.cum ſimilibus.¶ Ex his infertur ad ſe
1 cundū dubium† quod ſacerdos ſecularis poterit eligi:qꝛ habens ius
pꝛeſentandi poteſt pꝛeſentare quem vult.In hoc enim voluerunt iura
ipſi patrono moꝛē gerere dūmō al's ſit idoneus.vt in.c.j.xvj.q.ꝛ eadē
cauſa.q.vij.decernim⁹.ꝛ i.c.paſtoꝛalis.de iurepatro.ꝛ.c.cū dilect⁹.eo.
titu.quinimo vr̄ qꝺ ſecularem ꝛ nō monachum eligere debeat qꝛ ad
beneficium non curatū monachus pꝛomoueri nō poteſt.vt in.c.ſuper
eo.quod ibi not.de regula.not.plene in.c.qꝺ dei timoꝛē.de ſtatu regu.
¶ Sed pꝛedictis non obſtantibus que vere caſui noſtro non ob.con
trariā ſententiam pꝛoꝛſus in caſu pꝛeſcripto arbitroꝛ verioꝛē.ſ.quod
neq; dictus Ser Claudi⁹:nec filij dicti dn̄i Jaco.vel alij quicūq; ius
patronatus ex inſtitutione pꝛedicta in dicta eccleſia ſancte marie ſeu
eius altari maioꝛi adepti ſunt ſeu conſequi valent ad hanc ſentētiam
ꝛ concluſionem tenendam ex multiplici capite motus ſum.¶ Et pꝛi
3 mo† qꝛ ius patronatus in eccleſia acquiritur ex triplici capite dunta
xat conſtructione:ſcz eccleſie.xvj.q.vij.monaſteriū.eccleſie dotatione
eadem cauſa ꝛ queſtione filijs vel nepotibus.Et territoꝛij ad eccleſiā
fundandam collatione.xviij.q.ij.abbatem.ꝛ in.c.ad audiētiam.ij.de
eccle.edi.ꝛ.c.iij.de iurepa.ꝛ no.Jo.an.in.c.j.eo.titu.ꝛ glo.in.c.pie men
tis.xvj.q.vij.Hinc eſt quod ex diuerſo facto poſſunt eiuſdē eccleſie effi
ci tres patroni:vt puta qꝛ vnus dotauit.alter dedit fundum vbi eccle
ſia fuit conſtructa.reliquus ſe vel ſuis expenſis conſtruxit ſeu fabꝛica
uit:vt no.Jo.an.in.c.nobis.de iurepatro.facit quod no.glo.lxiij.diſt.
in ſumma.Reliquus autem modus ius patronatus acquirēdi a iure
tradit⁹ nō eſt.vnde ſi quis aliquid reliquit vel donauit eccleſie pꝛeter
cauſas pꝛedictas non efficitur patronus:ſed dicitur benefactoꝛ vt no.
Jo.an.in.d.c.nobis.facit.c.requiſiſti.de teſta.ꝛ quod not.glo.in.c.iij.
de iurepatr.Sed cum in caſu noſtro dictus dn̄s Jacob⁹ teſtatoꝛ nec
ipſam eccleſiam ſancte Marie:nec ei⁹ altare fabꝛicauerit:fundauerit
vel donauerit:ergo non potuit ius patronatus pꝛo ſe vel ſuis acquire
re.conſequētia ꝛ maioꝛ patent:minoꝛ pꝛobatur.clarū eſt enim quod
ipſe non conſtruxit nec fundauit:cū ab olim fuerat fundata nec etiā
dotauit cū etiam iamdudū tempoꝛe fundationis fuerit dotata nec re
quirit̃ quod altare maius eccleſie debeat eſſe dotatū:cū ſit pars eccle
ſie:ſed ſatis eſt ipſam eccleſiam foꝛe dotatam:vt ſatis innuit̃ in.c.ne
mo.de conſe.diſt.j.ꝛ in ca.cum ſicut.de cōſec.eccle.vel alta.quinimo ſi
vere ponderent̃ verba teſtatoꝛis non reliquit dictam petiam terre pꝛo
dote:ſed ipſum altare ſimpliciter inſtituit ad perpetuum diuinū cul
tum:ꝛ ſic potius dicitur benefactoꝛ ꝙ patronus:qꝺ expꝛeſſius in caſu
noſtro voluit Jo.an.in.d.c.j.vbi dicit quod etiā ſi ante fundationem
eccleſie quis aliquid daret etiam magnū:non per hoc acquirit patro
natū ex quo non dedit cauſa dotis.In caſu autem noſtro nō ſolū nō
dedit pꝛo dote:ſed etiam dedit poſt fundationē dotationem:ꝛ cōſtru
ctionē eccleſie:ergo minime acquiſiuit ius patronatus.Et hec pfecto
conſideratio nullum patitur ſcrupulum in contrarium.¶ Secundo
pꝛincipaliter moueoꝛ qꝛ dicta eccleſia ſancte Marie erat iam conſtru
cta ꝛ conſecrata vna cū altari ſuo maioꝛi.vnde etiam pꝛeſuppoſito ꝙ
dictus dn̄s Jacobus reliquiſſet dictam petiam terre pꝛo dote.non ta
3 men per hoc acquireret ius patronatus in loco iam conſecrato.†Effi
citur autē quis patronus eccleſiam de non conſtruēdo:qꝛ ſicut pater
deducit filiū de nō eſſe ad eſſe:vt no.in dicto.c.j.ꝛ.d.c.nobis.ꝛ.d.ca.pie
mentis.ita ante rei conſecrationem efficitur patronus.ſed in loco iam
cōſecrato per pꝛius nō poteſt quis effici patronus aliquid dotationis
loco eidem donando vel ipſum reficiēdo:qꝛ cū ius patronatus ſit que
dam ſeruitus in eccleſia religioſa ꝛ loca ſacra ſeruitutē non recipiunt
vt in.l.ſeruitutes.§.fi.ff.de ſeruit.ꝛ alibi dicit tex.ꝙ humani iuris eſſe
deſinit ſeruitutem nō recipit vt in.l.caueri.ff.cōmunia pꝛedi.Et hanc
opinionē in terminis noſtris firmat gl.in.d.c.pie mentis.xvj.q.vij.ꝛ ſe
quunt̃ cōiter doc.ꝛ maxime Inn.ſuper rubꝛi.de iurepa.ꝛ Jo.an.in.c.
j.eo.tit.Excipit tamen Inno.vnum caſum ſcz.quādo eccleſia iam cō
ſecrata eſſet ſine dote ꝛ aliquis vellet eā dotare.nam tūc acquirit ius
patronatus quia ſpiritualia non poſſunt eſſe ſine tempoꝛalibus.j.q.ſi
quis obiecerit.Quod tamen limitauit Jo.an.in.d.c.j.quādo hoc fa
ceret de conſenſu dioceſani.quo reſpectu refectionis voluit glo.in.c.ij.
eo.titu.tunc enim fauoꝛe eccleſia fingitur ꝙ actus iſte pꝛeceſſerit con
ſecrationem.arg.c.tanta.qui fil.ſint le.Limitat etiā hoc pꝛocedere qn̄
a conſecrari faciente vel etiam ab ipſo conſecratoꝛe nō poteſt dn̄s ha
beri.arg.eoꝝ que no.in.d.c.cum ſicut.de conſecra.eccle.vel alta.quaſi
in ſubſidium ꝛ non aliter hoc admittatur:ſed cū in caſu noſtro neu
trū hoꝝ interueniret:qꝛ eccleſia erat dotata.Itē pꝛeſuppoſito ꝙ nō
fuiſſet dotata:tn̄ non fuit dos data cū autoꝛitate dioceſani vt ius pa
tronatus de nouo acquireret̃:ergo ceſſat pꝛoꝛſus iuriſpatronatus ac
quiſitio.puto enim abſurdū ꝙ laicus pꝛo ſue libere voluntatis arbi
trio relinquendo vnum pꝛedium eccleſie iā conſecrate vel ipſius alta
ri maioꝛi ex hoc omnino efficiatur patronus eccleſie vel altaris ma
ioꝛis.vn̄ cū ius patronatus acquirat̃ laicis ex ſola gratia ꝛ tolerātia
eccleſie.cū iure communi nō ſint huius iuris capaces cū ſit annexum
ſpirituali.iuxta ea que legunt̃ ꝛ not.in.c.quoniā.de iurepat.ꝛ ꝑ Inn.
in.c.quod ſicut.de elec.nō eſt huius acquiſitione laxanda facultas:ſꝫ
reſtringenda.vt in regula odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.ꝛ in.l.quod
vero contra rationem.ff.de legibus.Et hec ſecūda cōſideratio etiam
nullam patitur contrarietatē.¶ Tertio pꝛincipaliter cōſidero quod

etiam ex alio capite nō potuit iſte acqrere ius patronatus in dicta eccleſia ſancte Marie. qm̄ nec ex cōſtructione: nec ex dotatiōe qs acquirit ius patronatꝰ niſi hoc faciat de conſenſu dioceſani. id eſt epiſcopi vel habētis ius epiſcopale in loco: vt in caſu noſtro eſt generalis iſtoꝝ fratrū ſancte Marie hoc expreſſe probat̄ in dicto. c. nobis. de iurepat. Satis enim eſſet abſurdum qd̄ quis pro ſuo libito poſſit eccleſiam de nouo conſtruere: vel altare de nouo erigere cum ita ſpiritualia nō poſſint laici ꝓpria autoritate tractare: vt in. c. ij. de iud. ⁊. xvj. q. vij. omnes baſilice. vnde Jo. and. notauit in. d. c. nobis. per illum tex. ꝙ non ſufficit petere conſilium dioceſani. imo opoꝛtet habere conſenſum ſi tamē nō vellet ſine iuſta cauſa cōſentire poſſet per ſuperioꝛem cōpelli. argu. c. j. de iurepatro. In caſu autem noſtro non habuit iſte dn̄s Ja. autoritatem ſeu cōſenſum dioceſani: ergo ex ſuo ꝓprio facto nō potuit ius patronatꝰ preſertim in altari maioꝛi acquirere. ſi enim hoc dixiſſet generali oꝛdinis: foꝛte nullo modo conſenſiſſet: nec etiam conſentire potuiſſet cum hoc ſit contra iura predicta. ⁊ hec etiam conſideratio concludit. ¶ Quarto capite poteſt ius patronatus excludi: qꝛ ſi predicta concurrerent in caſu noſtro que in veritate non concurrunt tamen habito reſpectu qꝛ in eccleſia religioſoꝛum nō poteſt beneficiari clericus ſecularis: vt probatur in cauillādo literā in. c. ſi. §. prohibemus. de ſtatu. reg. vbi dicitur ꝙ etiam abbate ⁊ monachis cōſentientibus nō poteſt clericus ſecularis beneficiari vt habeat titulū in monaſterio: ergo multofoꝛtius nō procedit acquiſitio in caſu noſtro vbi nedum monachi non conſenſerunt: ſed etiam penitus contradicūt. Et quanꝙ Hoſti. ibi deſtruendo in veritate literam dicat illud procedere qn̄ clericus ſecularis vult eſſe de coꝛpoꝛe religioſoꝛum de dādo vocem in capitulo ⁊ ſimilia faciēdo ſicut vnus de collegio. vnde ſecus dicit ſi vellet clericus eſſe contētꝰ beneficio ſuo ⁊ eccleſiā officiare abſqꝫ eo ꝙ ſit de collegio monachoꝛum. Hoc tamen dictū nō eſt verū ⁊ pꝛoꝛſus repugnat illi litere. nam ibi prohibet̄ ſimpliciter quem recipi ad prebendā in eccleſia regulari ⁊ reſpectu receptoꝝ diſponit̄ vt non immiſceāt ſe cetibus monachoꝝ. Si em̄ hoc liceret pꝛout dixit Hoſti. non reſtrinxiſſet ibi ſe tex. ad receptos eos tolerando. ſꝫ h̄ diſpoſuiſſet reſpectu receptoꝝ ⁊ recipiendoꝝ. vnde ſenſus litere fuit hic ſi bene ponderet̄. vt deinceps nullꝰ reciperet̄ ad p̄bēdā ī eccleſia regulari: ſꝫ receptos voluit ibi papa tolerare ne priuarent̄ iure iam queſito cū hac limitatione vt nō immiſceant ſe cetibus ⁊ congregationi monachoꝛum ſimile. in. c. j. de reli. do. lib. vj. Et hanc opi. ꝯtra Hoſt. ſequit̄ do. Ant. in. d. c. ſi. ⁊ ſemꝑ legendo tenui cōtra Hoſt. ſaltē quo ad caſum noſtrū vbi monachi reſiſtunt ⁊ pro hoc vltra alios adduco. c. dudū. xviij. q. ij. vbi dꝛ ꝙ clerici ſeculares nō debent aliquo modo accedere ad celebrādū in eccleſia regulari niſi inuitētur a monachis ⁊ etiam epiſcopus nō poteſt publice in monaſterio etiā ſibi ſubiecto celebrare monachis inuitis ne ꝑ concurſum populi monachi qui debent vitā ſolitariā ducere ſcandalizent̄: vt probat̄ in. c. luminoſo. ⁊. c. ij. ⁊. iij. xviij. q. ij. ad idē facit. xvj. q. j. placuit. ⁊. c. ſi cupis. nec credo ꝙ Hoſt. ꝯdixiſſet huic caſui. ipſe enim loquit̄ qn̄ abbas ⁊ monachi volūt aliquē recipere ad beneficiandū in eoꝝ eccleſia: ⁊ nos loquimur qn̄ eis inuitis volunt iſti acqrere ius patronatus in eoꝝ eccleſia p̄ſertim in altari maioꝛi qd̄ nullo modo fieri poſſe arbitroꝛ: ne acceſſu ſeculari patiantur aliqd̄ ſcandalū. ⁊ ne eccleſia eoꝝ patiatur hanc ſeruitutē. ¶ Concludo ergo qd̄ ex predicta inſtitutiōe nō fuit ius patronatus acquiſitū alicui. ⁊ ex hoc infert̄ ad deciſionē alioꝝ dubioꝝ. Dico em̄ ꝙ nemo eſt eligēdꝰ ſeu preſentādꝰ. qꝛ ſi ceſſet ius patronatꝰ ceſſat omnis effectus qui cauſat̄ ex eo: vt in. c. cum ceſſante. de appel. acquiritur enim illa petia terre eccleſie ſancte marie ad ꝑpetuū diuinū cultū id eſt ad vſus neceſſarios eccleſie ⁊ ꝑſonarū ipſiꝰ ar. in. c. paſtoꝛalis. de his q̄ ſi. a p̄la. nō pure fuerit facta inſtitutio ⁊ alia appoſita ⁊ adiecta per teſtatoꝛē habent̄ ꝓ nō adiectis cū de iure fieri nō poſſunt: vt probat̄ i ſimili. i. c. ſignificatū. de p̄bē. ꝗnimo ſi teſtatoꝛ reliquiſſet illā petiā terre ſub cōditione de habēdo patronatū: tn̄ cum illa cōditio ſit contra ius: vt patet ex predictis dꝫ habere pro nō adiecta ⁊ relictū remanet purū: vt in. l. ꝯditiones. ⁊. l. filiꝰ. ⁊. l. quidā in ſuo. ff. de condi. inſti. cum ſimi. Fratres aūt dicti loci debēt rogare deū pro anima teſtatoꝛis ſicut faciūt pro alijs eoꝝ benefactoꝛibꝰ. Et hec ſufficiant. nō enim expedit reſpondere ad cōtraria: qꝛ ſatis abunde patet reſponſio ex predictis. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. lx.

1 ☞ Sententia vbicunqꝫ cōtinet animaꝝ periculum nō obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit iudicatum in foꝛo ciuili: ſiue eccleſiaſtico.
2 Sn̄ia quelibet a qua non eſt appellatum tranſit regul'r in rem iudic.
3 Sn̄ia facit ius inter partes quātumcunqꝫ ſit lata ꝯ ius litigatoꝛis.
4 Denuntiatio euangelica non procedit niſi clare probetur quod denūtians agit contra conſcientiam.
5 Judex qn̄ narrat aliqua in ſn̄ia vel ī iudicio parte p̄ñte ⁊ nō ꝯdicēte, talia verba narratiua ꝓbant in preiudiciū partis nō cōtradicentis:
6 Succumbens in petitione fundi nō admittitur volens petere fructus occaſione fundi.

In caſu ⁊ q̄ōne que vertitur. inter Joannez ex vna parte ⁊ Ant. filium ⁊ heredē Petri ex alia. ¶ Saluatoꝛis Jeſu chꝛiſti p̄ſidio iuocato. Videt̄ p̄mo dcm̄ Joannem foꝛe audiēdū ſuper petitione ſua exceptione rei iudicate ꝑ do.
1 Antoniū appoſita nō obſtāte. Et pꝛimo ꝓbat̄ ſic. ¶ † Vbicūqꝫ ſententia cōtinet animaꝝ periculū nō obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit iudicatū in foꝛo ciuili ſiue eccleſiaſtico. Pꝛimū probat̄ notabiliter in c. ij. de excep. lib. vj. Secūdū in. c. latoꝛ. iuncta glo. ⁊ in. c. cōſanguinei. ⁊ in. c. tenoꝛ. de re iud. Sed ſententia de qua in caſu noſtro excipitur continet periculū animaꝝ: ergo ex ea nō cōpetit rei iudicate exceptio: minoꝛ ꝓbatur. nam cū preſupponat̄ dictū cōtrariū mutui fuiſſe feneratitium: ⁊ illius vigoꝛe vſuram multarum quātitatū pecunie dicto Petro ſolutū: ⁊ iudicatū fuerit oppoſitū nutrit̄ ꝑ illā ſn̄iam vſurarius in peccato ſuo: cū peccatū nō dimittat̄ ſi non reſtituat̄ vſura: ex quo reſtitui pōt: vt in. c. cū in. de vſur. ⁊ in regula peccatū. de reg. iu. lib. vj. Itē dictus Ant. filius ⁊ heres dicti Petri peccat in nō ſatiſfaciēdo aīe defuncti ꝓut tenet̄: vt in. c. a nobis. de ſen. excō. ⁊ in. c. ex l̄ris. de rap. ⁊ in c. ſi. de ſepul. Nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ a tali ſn̄ia nō fuit appellatū. qꝛ ꝑ h̄ nō purgat̄ vitiū ſn̄ie reſpectu aīe obtinētis iniuſtā ſn̄iam: videt̄ no. Inno. in. c. qꝛ pleriqꝫ. de immu. eccle. ad idē facit qd̄ leg. ⁊ no. in. l. iulianꝰ. ff. de ꝯditio. inde. vbi habet̄ ꝙ per ſn̄iam iniuſtā nō tollitur obligatio naturalis: nec etiā ꝑ eā inducit̄ obligatio naturalis. vt no. Bar. in. l. ab eo. C. quomodo ⁊ qn̄ iudex. ¶ Secundo pꝛincipaliter ⁊ pꝛo dicto Joāne inducit̄: qꝛ rei iudicate exceptio obſtat cū ad idē agit̄. ſecus ſi ad aliud agit̄ nūc q̄ꝫ pꝛimo: vt in. l. querit̄. cū duobus ſequē. ff. de exce. rei iu. ⁊. c. abbate ſane de re iud. li. vj. Sed in caſu noſtro ad aliud nūc agitur: ergo nō habet officere exceptio rei iudicate etiā p̄ſuppoſito qd̄ illa ſn̄ia trāſiſſet in rem iudicatā: minoꝛ ꝓbat̄. p̄mo enim ſolū fuit actū an mutuū fuerit vſurariū an gratuitū ⁊ vnde. preſuppoſito ꝙ a pꝛincipio fuiſſet gratuitū: tn̄ nihilominus poſtea potuit ſolui vſura ne illud repeteret̄. arg. i. c. ꝯſuluit. de vſur. iſta em̄ ſunt cōpaſſibilia. nec pꝛobat hoc eſſe ꝙ ab hoc ꝯtingit abeſſe: vt in. c. ij. de trāſla. prela. ⁊. l. neqꝫ natales. C. de ꝓb. Nūc aūt reperit̄ ꝙ fuit ſolutū indebite ⁊ ꝑ vſurariā prauitatē ne illud repeteret̄. ⁊ ſic pꝛoꝛſus ad aliud agit̄ nūc q̄ꝫ pꝛimo: non enim in pꝛimo iudicio fuit repetita vſura: ſed ſolū fuit oppoſitū ꝙ contractus ille fuerat ſimulatus ⁊ illicitus: ⁊ in fraudē vſurarum ꝯfectꝰ. ¶ Tertio videt̄ dictū Joānē admittendū ex alio capite etiā ſi pꝛedicta non pꝛoficerent: ex quo enim dictꝰ Petrꝰ mādauit in extremo vite reſtitui quicquid occaſione traficoꝝ ſeu ꝯctuum illoꝝ ad eū peruenıſſet: videt̄ tacite remiſiſſe iuramentū ⁊ omne obſtaculū ꝑ qd̄ dictꝰ Joānes pꝛius nequiſſet exigere: vt ꝓbari videt̄ in. c. ad noſtrā. ij. de iureiu. ſm̄ vnū intellectū. ¶ Et q̄ꝫq̄ꝫ pꝛedicta in fauoꝛē dicti Joānis vrgere videāt̄ in ꝯtrariū mihi ſn̄iam declinādū foꝛe arbitroꝛ: ad quā tenen-
2 dam ex triplici capite motus ſum. ¶ Pꝛimo ⁊ pꝛincipaliter: † qꝛ regulariter quelibet ſn̄ia a qua nō eſt appellatū trāſit in rē iudicatā: ita ꝙ de ea pōt vtroqꝫ iure excipi ꝯtra denuo agētē: vt in. c. cū inter. de re iudi. ⁊. c. abbate ſane. eo. titu. lib. vj. ⁊ in. l. itē cū querit̄. cū duabꝰ ſeq. ff. de excep. rei iudi. Et hec exceptio fuit inducta ad iuris rigoꝛē ſeruandum vt litiū eſſet finis. vt not. glo. in. c. paſtoꝛalis. §. qꝛ vero. de offi. delega. in. l. qui exceptione. ff. de condi. indebi. Hec regula non reperitur leſa in quibuſdā caſibus iure expreſſis. vt in cā matrimoniali ⁊ quibuſdam alijs: iuxta id qd̄ legi. ⁊ no. in. d. c. latoꝛ. inter quos caſus nō reperitur caſus noſter: ſcꝫ cū agit̄ de repetitione vſurarum. Et q̄ꝫq̄ꝫ gn̄aliter dicatur ꝙ vbicūqꝫ vertitur periculū anime ſententia non tranſit in rem iudicatam. vt no. glo. ⁊ Inno. in. c. inter monaſteriū. de re iudi. ſm̄ glo. in. c. latoꝛ. eo. titu. ⁊ clarius Hoſti. ibi. ⁊ in. c. conſanguinei. tn̄ illud intelligit̄ de peccato ꝑ partes nō remiſſibili: vt ſentit gl. in. d. c. latoꝛ. ⁊ in. c. iurauit. de pꝛoba. ⁊ clarius Ant. de but. in. d. c. latoꝛ. vt puta cum ſn̄ia fertur iniuſte ꝯtra vinculū matrimoniale vel pro matrimonio obſtāte ꝯſanguinitate vel affinitate in gradibꝰ diuina vel humana legibus ꝓhibitis. ſecus aūt vbi fert̄ iniuſte pro matrimonio nullo impedimēto obſtāte. tunc em̄ tranſit in rē iudicatā: qꝫ vitiū ſn̄ie eſt per partes remiſſibile. ex quo enim ſolū preiudicat parti trāſit in rē iudic. qꝛ vitiū ſententie eſt per partes remiſſible: vt ꝓbat̄ in. c. qd̄ ad cōſultationē. de re iu. ⁊. l. ab eo. C. quomodo ⁊ qn̄ iudex. vbi dicit̄ ꝙ nō appellās a ſententia videt̄ accōmodare cōſenſuꝫ: ⁊ alibi dixit tex. qd̄ non appellādo videt̄ cōfirmare ſn̄iam in. l. ſi. C. de ſent. q̄ ſine certa quāti. In his autē in quibus vitiū ſn̄ie non eſt ꝑ partes remiſſibile ceſſat iſte interp̄tatus cōſenſus cū expreſſe nō potuiſſent partes ſn̄iam iniuſtā appꝛobare. vt in. c. ſi diligenti. de foꝛo cōpe. Sꝫ in caſu noſtro etiā preſupoſito ꝙ ſententia fuiſſet iniuſta ꝑ quā fuit pronūtiatū cōtractū mutui fuiſſe gratuitū ⁊ licitū ⁊ non fictū neqꝫ ſimulatū. tn̄ vitiū ſentētie erat per partes remiſſibile: qꝛ debitoꝛ pōt remittere vſuras creditoꝛi. vt no. glo. et Dy. in regula peccatū. de reg. iu. li. vj. ⁊ Fed. ꝯſi. xviij. ⁊ Jo. an. in addi. Specu. in tit. de vſu. in. iij. col. ergo talis ſententia tranſiuit in rem iudicatam ⁊ preſertim indubitanter in caſu noſtro in quo dictus Joā. debitoꝛ expreſſe acquieuit ſentētie ⁊ obtulit ſe paratum executiōi ſententie pꝛout in ea continebatur: ⁊ recipiens poſtea ſponte dilationem ad ſoluēdum preſtitit iuramentū de ſoluēdo: ⁊ ſic renuntiauit omni iuri dicēdi de iniuſtitia ſententie: vt in. l. ad ſolutionē. C. de re iudi. Hinc
3 dicunt iura † quod ſententia facit ius inter partes quātuncunqꝫ ſit lata contra ius litigatoꝛis: vt in. d. c. cum inter. ⁊. l. ingenuum. ff. de ſta. homi.

homi.⁊ accipitur pro veritate.vt in.l.res iudicata.ff.de re iud.ideo nō
poteſt amplius de iniuſtitia ſentētie in dubium refricari nec obſtat ſi
dicatur ꝙ obtinens ſcienter ſententiam iniuſtaꝫ peccat:vt no.Innoc.
in.d.c.q2 plerıqꝫ.⁊ Barto.in extrauaganti ad reprimendum in verbo
denuntiationem.quod patet ex eo q2 per iniuſtam ſententiam non tol
litur nec inducitur obligatio naturalis.vt not.Barto.in.d.l. ab eo.et
in.l.iulianus.ff.de condi.indeb.nam ratione peccati obtinens ſenten⸗
tiam iniuſtam debet victus quanꝙ nō appellans audiri. ¶ Ad hoc
enim reſpondetur dupliciter.Primo quod de iniuſtitia ſententie non
conſtat ⁊ in dubio obſtat tranſitus in rē iudicatam:q2 preſumitur iu
ſte lata:⁊ eſt preſumptio iuris ⁊ de iure contra quā nō admittiť ꝓba⸗
tio in cōtrariū niſi per confeſſionem vincentis:vt not. Inno.in.d.c.q2
plerıqꝫ.facit qđ legi.⁊ no.in.l.is qui fidē.de ſpōſa.Preterea hec eadē
ratio militat in omni ſnia iniuſta.ſemp enim peccat obtinens ſcienter
iniuſtam ſniam:vt no.Inn.in.d.c.q2 plerıqꝫ.⁊ Barto.in locis prealle
gatis.tamen propter hoc peccatū non audiť pars aduerſa ex quo nō
appellauit ⁊ potuit in ſuū preiudiciū acquieſcere ſentētie:qnimo etiam
in preiudiciū eccleſie obſtat iſte tranſitus in rē iudicatā.vt in.d.c.cum
inter.⁊.c.cum ſuper.eod.titu.ratione preſumptionis iuſtitie:vt ſit litiū
finis.Preterea ⁊ fortius in caſu noſtro interuenit expreſſus conſen⸗
ſus iſtius Joānis:vt poniť in puncto.conſenſit enim expreſſe ſenten⸗
tie ⁊ ſic etiam quo ad obtinētem fuit ſublatū omne vitium ſi qđ erat
in ſententia ⁊ fuit inducta obligatio naturalis que oritur ex conſenſu
vt no.Bar.in.d.l.ab eo.facit.l.ſtichū.§.naturalis.ff.de ſol.⁊.l. cū am⸗
plius.§.is natura debet.ff.de reg.iur.Et per hoc eſt ſublatū primū cō
trarium ſupra factū.Debet enim intelligi quando vitiū ſententie non
eſt ex parte remiſſibile.Item quādo nō interuenit expreſſus cōſenſus
partis.Quinimo plus puto qđ etiam per viam denūtiationis euan⸗
gelice nō debet iſte Joānes audiri.tum q2 peccatū fuit remiſſum ꝑ ex
preſſum conſenſum iſtius Joannis:tum q2 non debet amplius diſpu
tari de iuſtitia ſententie:⁊ hoc expreſſe firmauit Barto.in dicta extra
uaganti ad reprimendū.in verbo denūtiationem.Allego aliam ratio
4 nem in caſu noſtro ⁊ meliorē ⁊ inconuincibilem.† Denūtiatio euāgeli⸗
ca nō ꝓcedit niſi clare ꝓbeť ꝙ denuntians agit cōtra conſcientiam vt
legi.⁊ no.maxime per Innocē.in.c.nouit.de iudi. ſed cum hic agatur
contra Antoniū heredem dicti Petri q nullo modo preſumitur habe
re notitiam de qualitate dicti contract⁹ mutui:ſed omnino habuit bo
nam conſcientiam cū habeat ſniam pro ſe quam debet iuſtam preſu⸗
mere:vt in iuribus preallegatis:ergo nō pōt habere locum etiā denū⸗
tiatio euangelica fortius non debet dictus Joānes audiri directe pe⸗
tendo preſertim cum veniat contra ſuum iuramentū.Et hec ſufficiāt
quo ad obtinēdū ex primo capite.Scđm caput obtinēdi in cā ex quo
etiam motus ſum eſt cōfeſſio dicti Joānis.cū enim fuerit confeſſus in
iudicio dictuꝫ mutuū fuiſſe gratuitū ac recognouerit debitū tanꝙ ve
rum ⁊ iuſtum prout apparet ex tenore ſnie non debet nūc admitti ad
probandū cōtrariū cū confeſſio ſponte facta non poſſit reuocari etiaꝫ
probādo cōtrarium niſi vſqꝫ ad ſniam diffinitiuā:vt in.c.fi.de cōfeſ.⁊
l.error facti.C.de iur.⁊ fac.igno.ad idem.c.per tuas.de ꝓba.⁊.l.gūa⸗
liter.C.de non nu.pecu.nec obſtat ſi dicať ꝙ de cōfeſſiōe nō cōſtat niſi
per verba narratiua ſnie q̄ non probāt.vt in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.
5 Dico enī † ꝙ ex quo iudex aliqua narrat in ſnia vt in iudicio parte p̄⸗
ſente ⁊ nō cōtradicente talia verba narratiua ꝓbant in preiudiciū ꝑ⸗
tis nō cōtradicētis:vt ꝓbať.in.l.j.C.de rela.⁊ ibi expreſſe firmat bart.
⁊ dicit bene notādū:vt in caſu noſtro dictus Jo.nō ſolū fuit p̄ſens et
tacens:ſed expreſſe ſnie cōſenſit. ¶ Ex tertio capite poteſt dictus an⸗
toni⁹ obtinere:q2 debet qs admitti ad ꝓbādū qđ ꝓbatū non releuat
vt in.c.cū contingat.ff.de offi.dele.⁊ in.l.ad ꝓbationē.C.de ꝓba.ſed ⁊
preſuppoſito ꝙ dictus Joānes ꝓbaret ſe aliquas pecunias vltra ſolu
tionē exoluiſſe dicto Petro nō ꝑ hoc obtineret: ergo nō debet ad hoc
ꝓbādū admitti.minor ꝓbať:quicqd ſoluiť ſeu dať a debitore ceſſan⸗
te pacto gratis ⁊ amore licite poteſt a creditore recipi.deficit enim al⸗
terum qđ eſt formale in vſura:vt plene no.Jo.and.in regula peccatū.
de reg.iur.li.vj.in mercu facit.c.tua.de ſimo.⁊ bon⁹ tex.in.c.ſicut epꝫ.
j.q.ij.Sed in caſu noſtro mutuū fuit gratuitū vt ipſemet Joā. ꝯfeſſus
fuit:ergo nō pōt repeti gratis ſolutū:quinimo ⁊ ſi non fuiſſet a princi⸗
pio gratuitum ex quo non fuit pronuntiatū ꝙ fuit gratuitū:⁊ ipſe ex
preſſe conſenſit ſentētie videť remiſiſſe omne ⁊ totū illud qđ potuiſſet
repetere.qui enim conſenſit antecedenti cōſenſit cōſequēti.vt in.c.iij.de
conſti.⁊ in.l.oratio.ff.de ſponſa.Nec obſtat ſi dicať ꝙ licet a principio
fuerit gratuitū:tn̄ ex poſtfacto fuit vſura ſoluta.hoc enim nullo mo⸗
do ſtare poteſt:q2 actor videť deducere totū ius ſuuꝫ ꝙ habet tēpore
iudicij inchoati:vt.l.ſolem⁹.ff.de iud.⁊.c.cū eccl'ia ſutrina.de cau.poſ.
⁊ proprie.⁊.c.abbate ſane.de re iudi.li.vj.vnde cum in iudicio nō con⸗
tēderet an a principio fuiſſet contractus illicit⁹ ⁊ feneratitius;imo di⸗
ſputabatur de ipſius iuribus exiſtentibus tempore ſententie quod pa
tet aperte:q2 contra petitionem non excipit Joannes ꝙ contractus
ille erat feneratiti⁹;⁊ ſic aperte retulit ſe ad tempus ſententie ⁊ etiam
ſi non dixiſſet ſatis tacite intelligitur cum in iudicio cōtēdereť de iu⸗
re exiſtenti tempore ſententie ergo ex quo dict⁹ Joannes ſuccubuit ⁊
confeſſus fuit contractum illum licitum videť per conſequentiam vo
luiſſe remittere omne ius ſibi competens preſuppoſito ꝙ fuiſſet illici⸗
tum.Hec enim queſtio vſuraria ſeu repetitio vſurarum dependet ab
illa queſtione an contractus fuerit feneratitius.ſi enim nō erat fenera
titius non poteſt aliquid repeti cū preſumatur donatum.Ex quo īfer
tur ad ſolutionē alterius contrarij.dico enim qđ nunc agitur ad aliud
6 quā primo.Naꝫ hoc replicať in ſubiecta materia prime q̄ōnis.† q cū
ſuccubuit in petitione fundi nō admittitur volens petere fruct⁹ occa⸗
ſione fundi.⁊.l.fundi fundum.ff.de excep.⁊.l.ſi quis eum.ff. de excep.
rei iudi ita punctualiter cōtingit hic.Non obſtat qđ vltimo oppōniť
de cautiōe ſeu mandato dicti Petri vt omne illicitum extortum reſti⸗
tuatur.dico enim qđ non extenditur ad iſtum caſum cū hic negeť con
tractum fuiſſe illicitū nec debet admitti ad probandum contrariū ob
ſtante preſumptione iuris:⁊ de iure que orta eſt ex ſententia vt.ſ̄.dixi.
Item ex remiſſione iam preſumpta vt predixi ius fuit acquiſitū dicto
Petro.Item eſt ſibi ius acquiſitum nūc ex ſentētia non ſolū ex pacto
⁊ ideo illa cautio non debet extendi ad hunc quaſi cōtractū .arg. eoꝝ
que no.Bar.in.l.more.ff.de acqui.here.⁊ in.l. apud iulianū.ff.ex qui.
cau.in poſ.ea.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſuper quo conſiliū peti⸗

tur in his ſubmittitur terminis.Peruſini ciues eo tempore quo viue⸗
bant populariter:ita qđ de facto ſuperiorem ſeu dn̄m non recognoſce
bant cōceſſerunt ſolēniter omnibus ciuibus Senēſibus plenum ciuili
tatis ius:tam in gabellarum ſolutione ꝙ in alijs qnibuſcūqꝫ tam in
agendo ꝙ in defendēdo:ita qđ deberēt haberi ⁊ reputari tanꝙ ciues
originarij ciuitatis peruſine.Et hoc ſi ⁊ inquantū ipſi ciues Senēſes
parem immunitatē ⁊ ciuilitatē ipſis Peruſinis concederēt:vigore au
tem huius ꝯceſſiōis cōditionalis ⁊ reſpectiue par immunitas emana⸗
uit a ciuib⁹ Senēſibus erga ciues Peruſinos ⁊ ꝓcedente tempore ci⸗
uitas Peruſina perdidit pluries libertatem.nā fuit ſubiugata a rege
Ladiſlao:⁊ ſucceſſiue a Brachio de Montone.⁊ demū deuenit ad ec
cleſie romane dominium:ſub cuius vmbra nunc de preſenti quieſcit.
Contingit etiam ꝙ a pluribus:⁊ pluribus annis ⁊ tempore Ladiſlai
regis ⁊ Brachij ⁊ dn̄i romane eccleſie dicta ꝑuilegia vltro citroqꝫ edi
ta non habuerunt obſeruātiā:ſed Ciues Senēſes tā in ſolutiōe gabel
larum quā in alijs fuerunt Peruſij habiti ⁊ retractati tanꝙ forēſes ⁊
idē ꝯtingit ipſis Peruſinis in ciuitate Senaruꝫ. Nunc aūt qdā ciuis
peruſinus nitiť vt p̄dicta ciuilitas in ciuitate Senarum ſibi obſerueť
ita qđ in omnibus habeatur ⁊ tracteť tanꝙ originarius ciuis Senē⸗
ſis ſicut in ciuitatis conceſſione continetur.reluctātibus ciuibus Se⸗
nenſibus ob cauſas predictas.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxj.

1 Priuilegia debent eſſe perpetua.
2 Ciuitas licet ſit ſub dominio nihilominus poteſt ex ꝯtractu facere ci⸗
uem:qui al's non eſt ciuis.
3 Locator ſi ꝓmiſerit ſub certa pena nō expellere intra tempora locatio
nis ꝯductorē,intelligiť ſi penſionē ꝯuentā ꝯductor ſoluerit.
4 Pater ſi promiſit filium non exheredare:intelligiť niſi cauſam exhere
dationis filius dederit.
5 Ciuitas nō libera nō pōt imponere collectam ſuis ciuibus etiam pro
vtilitate publica ſine principis conſenſu.
6 Ciuitas non poteſt facere vt quis habeatur pro non ciue niſi in perti⸗
nentibus ad ipſam ciuitatem.
7 Veniens directe contra priuilegium ſibi conceſſum:perdit priuilegiū
per vnicam contrauentionem.
8 Priuilegium ſi datur ad aliquid faciendum:⁊ illud non fit intra de
cennium perditur priuilegium.

IEſu Chriſti ſaluatoris po⸗
ſtulato ex corde ſuffragio videť primo ꝙ dict⁹ Peruſinus
1 poſſit iuridice dicta ciuilitate i Senēſi ciuitate vti: † tū q2
ꝑuilegia debēt eſſe perpetua.xxv.q.ij,c.j.⁊.ij.⁊ in regula decet.de reg.
iur.lib.vj.tum q2 fuerunt ꝯceſſa nō ſubditis.⁊ per ꝯſequens ſunt irre⸗
uocabilia.iuxta not.per Inn.in.c.nouit. de iudi. tum q2 trāſiuerunt
in quaſi contractum.cum Peruſini conceſſerunt ciuilitatem ⁊ immu⸗
nitatem Senēſib⁹ ꝓpter ꝯceſſionē ab eis fiendā, ergo talis ꝯceſſio eſt
irreuocabilis.iuxta id quod leg.⁊ no.Maxime per Bar.in.l. penul.⁊
l.ambitioſam.ff.de decre.ab ord.fa.Nec obſtare habet ſubiugatio ſe⸗
2 quens ciuitatis Peruſine.† quia licet ciuitas ſit ſub dominio nihilo⸗
minus poteſt ex contractu facere ciuem qui al's non eſt ciuis. vt ꝓba⸗
tur.in.l.j.in princip.ff.ad munici.⁊ hoc ibi aperte firmat Bar.ad idē
tex.ſm literam que habet electio,in fi C.de incol. li.x. facit tex.iuncta
gl.in.l.edificia.ff.de verbo.ſignifi.nec etiam habet obuiare non obſer⸗
uantia in qnibuſdam ciuibus.tum quia illi non allegarunt hoc priui
legium.tum quia licet aliqui ſponte ſoluerint ⁊ nō fuerint vſi illo pri⸗
uilegio nō per hoc renuntiatur in reliquis actibus priuilegio ⁊ liber⸗
tati vt videtur notabilis tex.in.l.voluntarie.C.de excu. tuto. tū quia
cum priuilegium illud fuerit conceſſum toti populo ciuitatis non po⸗
tuerunt aliqui particulares non conſtituentes ſaltem maiorē partem

populi illi priuilegio ꝑ eoꝛum contrauentionem tacite renuntiare.ar.
eoꝛum que no.Inno.in.c.accedentibus.de priuil.poteſt enim quis re
nuntiare iuri ⁊ fauoꝛi quatenus tangit perſonam ſuã:nõ autem qua-
tenus perſonã alterius.ad hoc qꝺ legi.⁊ no.in.c.dilecti.⁊.c.ſi diligenti
de foꝛo compe.⁊ in.l.ſi quis in conſcribẽdo.C.de pactis.⁊.c.ad apoſto
licam.de regu.iur.cũ ſimilibus.Sed his minime in caſu noſtro militã
tibus arbitroꝛ dictũ Peruſinũ nõ poſſe inuitis ciuibus Senenſibus il
la immunitate ⁊ ciuilitate vti cũ illa ſit ex infra allegandis cauſis ex-
tincta ⁊ ſublata.Moueoꝛ in hanc ſententiã qꝛ dicte immunitatis ⁊
ciuilitatis conceſſiones fuerunt reſpectiue ⁊ reciproce ꝯceſſe. nulla enĩ
conceſſio fuit in ſe pura:ſed quelibet facta reſpectu alterius obtẽte ſeu
obtinende. vnde Peruſini non cõceſſiſſent illam immunitatẽ Senẽſi-
bus niſi propter cõceſſionẽ ꝯſimilem a Senenſibꝰ obtinẽdã:⁊ ita ecõ-
tra Senẽſes nõ cõceſſiſſent niſi ꝓpter ꝯceſſionẽ eis a Peruſinis factã
vt ſatis hoc ex vtriuſqꝫ priuilegij tenoꝛe perpendit̃.ergo ceſſante ꝯceſ-
ſione facta ꝑ Peruſinos:illico ceſſauit ⁊ extincta fuit conceſſio eis fa
cta per Senẽſes:qꝛ ceſſante cauſa priuilegij ceſſat ꝑuilegiũ in.l.genera
liter.C.de epi.⁊ cle.⁊.xvj.q.j.generaliter.cũ gl.ſua.facit.l.ex facto.⁊ qꝺ
ibi no.ff.de vul.⁊ pupil.⁊.c.ſuggeſtum.de decimis. ⁊ facit in ar. totus
titulus ffoꝝ.C.de condi.ob cauſam.⁊ optime facit.l.quero.§.inter lo-
3 catoꝛẽ.ff.loca.vbi habetur ꝙ † ſi locatoꝛ promiſit ſub certa pena nõ ex
pellere intra tempoꝛa locationis ꝯductoꝛẽ intelligitur illa tacita con-
ditio reſpectu cuius locauit.ſi penſionem conuentã conductoꝛ ſoluerit
al's autem illo ceſſante a ſolutione poteſt ſine pene metu expelli.Et per
4 illũ tex.dicit ibi Bar.† ꝙ ſi pater ꝓmiſit filiũ non exheredare intelligi
tur niſi cauſam exheredationis filius dederit:vt in.l.quidã cũ filiũ.ff.
de ver.obli.Item ſi promiſi te nõ offendere intelligit̃ niſi cauſã offen
ſionis cõmiſeris.vt.l.qui ſeruum.ff.de verb.oblig.Id enim quod taci
te ineſt habet̃ pro expreſſo.l.cũ quis.ff.ſi cer.peta.Et generaliter dixit
Bar.illũ.§.notandũ ad oẽs ꝯtus in quibꝰ vltro citroqꝫ aliquid pro-
mittit̃ vt quis non teneat̃ adimplere cũ effectu ſi ꝑ aduerſam partem
oĩa ſeruata nõ ſunt.facit.l.iulianꝰ.§.offerri.ff.de act.emp.⁊.l. ediles.§.
ſi.cum.l.ſeq.ff.de edi.edi.⁊ regula fruſtra fidem quis poſtulat.de reg.
iur.lib.vj.⁊ quod ibi no.per Io.and.⁊ per Cy.in.l.cum ꝓponas.C.de
pac.⁊ facit text.in.l.cum precibus.C.de preſcrip.ver.⁊ qꝺ leg.⁊ not.in
c.peruenit.de iureiur.⁊.c.conſtitutꝰ.de penis.⁊.xxxiij.q.ij.c. quod deo
patri.quod autem amiſſa libertate euanuerit ſaltem pro maioꝛi parte
immunitas cõceſſa ꝑ ciues Peruſinos facile probatur:imponere ve-
ctigalia:pedagia exigere:gabellas ⁊ p̃ſtatiões oꝛdinarias ⁊ extraoꝛ-
dinarias inſtituere ⁊ iniungere pertinent ad principem non autẽ ad ci
uitatem non liberã vt probatur in.l.vectigalia.ff.de public. ⁊ in.l.vni-
ca.que ſint regalia.col.x.⁊ in.c.ſuper quibuſdã.de verb.ſig. expreſſius
probatur in.l.ij.C.noua vectiga.quinimo plus dixit Bartolꝰ in.l.vni
5 ca.C.de ſuperindi.lib.x.videlicet † ꝙ ciuitas non libera non poteſt im-
ponere collectam ſuis ciuibus etiam pro vtilitate publica ſine princi-
pis conſenſu:licet poſſit imponere pro neceſſitate imminenti ipſi ciuita
ti propter debita ſoluenda ⁊ ſic debet intelligi quod legi.⁊ nota.in.l.
iiij.§.actoꝛi.ff.de re iudi.⁊.l.j.ff.quod cuiuſqꝫ vniuer.no.ſicut autẽ nõ
poteſt ciuitas non libera iſta onera imponere ita ⁊ foꝛtius ne exem-
ptionem alicui concedere qꝛ non poteſt in preiudicium iuriũ principis
ſtatutum ſeu oꝛdinamentum vel priuilegium edere: vt no.Bartolus
in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.⁊ clare ꝓbatur in.l.omnes.C.de an-
no.⁊ tribu.vbi ptꝫ qꝛ nemo citra principem poteſt immunitatẽ p̃ſtare
ſuper iuribus debitis principi.⁊ ibi per Bar.facit ad idem quod leg.
⁊ no.i.l.ſi.§.ſi quis ꝓfeſſus.ff.de publi.⁊ optime.c.veniẽtes.de iureiur.
⁊ ſpecialiter in caſu noſtro voluit Bar.in.l.ſi maritus.ff.de adul. vbi
6 dicit ꝙ ciuitas non poteſt facere vt quis habeatur ꝓ nõ ciue niſi ĩ per
tinentibus ad ipſam ciuitatem ſecus autẽ quo ad pertinentia ad prin
cipem.Cũ ergo ciuitas Peruſina conceſſerit immunitatẽ ⁊ ciuilitatẽ
ciuibus Senenſibus reſpectu gabellarum non ſoluendarum ⁊ peda-
gioꝛum.que omnia pertinent ad principem:ergo perdita libertate il-
lud priuilegium fuit annihilatum preſertim contra romanam eccleſiã
que eſt vere domina illius ciuitatis : vñ expulſo domino eccleſie non
potuerunt ciues aliquod concedere vel ſtatuere de pertinentibꝰ ad ro
manam eccleſiam:vt in.d.c.venientes.de iureiuran.⁊ quod legi.⁊ no.ĩ
c.quanto.lxiij.diſtin.⁊ aperte voluit Bar.in.d.l.oẽs populi .ff. de iu-
ſti.⁊ iur.⁊ per conſequens debet ceſſare priuilegium conceſſũ.vt.ſ.di
xi.Ad idem facit quod in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi vero.§.item cum qui-
dam.ff.loca.vbi patet quod etiam ſi caſu foꝛtuito cõductoꝛ nõ poteſt
preſtare operas locationis nihilominus tenetur reſtituere mercedem
perceptam ipſi locatoꝛi.preſertim cum hoc contingat ad odium Pe-
ruſinoꝛũ.arg.in.l.ſi merces.§.culpe.ff.eo.tit.⁊ hec ſufficerent ad exclu-
ſionem dicti priuilegij. ¶ Sed ad maioꝛẽ cautelã inferant alias cau-
7 ſas perditionis huius priuilegij.† vbicũqꝫ quis directe venit ꝯtra pri
uilegium ſibi conceſſum perditur priuilegium per vnicam contrauen
tionem:vt in.c.cum acceſſiſſet.in fi.de conſtit.⁊ ibi per doc.in.c.pro il-
loꝛum.de preben.⁊ in.l.fina.C.de iur.do.impe.niſi fauoꝛe eccleſie aliud
operetur ⁊ ſic loquitur.c.accedentibꝰ.de priuileg.facit ad idem.xxxij.
q.ij.quando renuntiatur ſed in caſu noſtro peruſini venerunt contra
priuilegium ciuilitatis eis conceſſum pluries ⁊ pluries ſoluendo ga-
bellas in ciuitate Senarum tanq̃ extranei.⁊ idem fecerũt ciues Senẽ
ſes in ciuitate peruſina:ergo fuit tacite renuntiatũ mutuo priuilegio.
nec obſtat ſi dicatur quod ſingulares ciues nõ potuerũt hoc facere in
preiudicium omniũ ciuium qꝛ illud verum niſi toties fuiſſet facta cõ-
trauentio quod veroſimiliter perueniſſet ad notitiam ciuium.nã tunc
videntur ciues approbare.arg.eius quod not.Innocẽ.in.c.bone.el.ij.
de poſtu.prela.Et preſertim in caſu noſtro in quo per decẽniũ ⁊ vltra
non fuerunt dicta priuilegia obſeruata:⁊ ſic ſaltem fuit inducta ꝯſue
tudo in cõtrariũ:vt in terminis noſtris.no.Cy.in.d.l. volũtarie.C.de
8 excu.tuto.¶ Preterea ⁊ vltimo † ſi datur priuilegium ad aliquid fa
ciendũ ⁊ illud non fit intra decennium perdit̃ priuilegiũ:vt notanter
probatur in.l.vna.ff.de nũdi.⁊ hoc firmat ibi Bar.dicẽs per illũ text.
quod ſi ciuitas habens priuilegiũ ſuper ſtudio generali non vtatur il
lo intra decennium perdit illud:ergo foꝛtius in caſu noſtro perditur
ſaltem per lapſum decennij in quo non ſolum fuerũt vſi ſed expreſſe cõ
trauenerunt ſoluendo tanq̃ foꝛẽſes:foꝛtius enim perditur priuilegiũ
contraueniendo q̃ non vtendo:vt not.in.d.c.cum acceſſiſſent.⁊ preſer
tim in caſu noſtro in quo ciues Senẽſes fuerunt pluries ⁊ pluries co-
acti ſoluere in ciuitate Peruſina tanq̃ foꝛẽſes.vñ debebãt ipſi Peru
ſini obſeruare ſuũ priuilegiũ erga Senenſes.ſi volebant vt eis obſer-
uaretur conceſſum a Senenſibus:qꝛ fruſtra quis poſtulat fidẽ ſibi ab
eo ſeruari cui fidem a ſe preſtitam ſeruare recuſat:vt in reg'la fruſtra.
de reg.iur.libro.vj.cum ſimilibus ſuperius allegatis.Nec obſtat ſi di
catur quod priuilegium non fuit allegatum in ciuitate Peruſina:qꝛ
imo tacite fuit allegatum dum allegabant ad ſolutionem euitandã
ſe eſſe Senenſes vt patet in actis . Item quia ſatis eſt quod per non
vſum inducta cõſuetudo in contrarium.in.l.de quibus.⁊.l. diuturna.
ff.de legi.⁊.iiij.diſtin.§.leges.Preterea fruſtra allegaſſent priuilegiũ
quod iam eſſet nullum ⁊ annihilatũ in aduentu principis : vt ſupra
dixi.facit.l.decernimus.cũ in materia.C.de ſacroſanc.eccle.Et hec ſuf
ficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lxij.

1 ☞ Poſſeſſio probatur per iuramentũ fidelitatis.
2 Cõpromiſſum ſi factũ fuit de aliqua re:non poteſt arbiter illam rem
vni adiudicare: ⁊ alteram partem condemnare vt det aliquam rem
in compromiſſo non deductam.
3 Facultas allegandi nullitatẽ contra ſñiam lꝫ aliquo iure remoueat̃
poteſt tamen allegari nullitas ex iuriſditionis defectu prouenien͛s.
4 Exceptio negans iuriſditionem remouet qualitatem ſententie ſuper
qua ſe fundat ius ſeu ſtatutum.
5 Arbiter licet non poſſit ſententiare circa omnino aliena ab expreſſis:
poteſt tamen decernere ⁊ ſententiare de coherentibus expreſſis ſine qᷓ-
bus nequeunt expreſſa commode terminari.
6 Cõſeruatoꝛ datus per papam in fauoꝛẽ alicuius eccleſie:licet nequeat
de iure cognoſcere niſi de iniurijs notoꝛijs:tamẽ ſi negetur per partem
aduerſam iniuriã eſſe notoꝛiã poterit ſuper hoc ſummarie cognoſcere
⁊ ſuper hoc pronuntiare.
7 Mandatum non extenditur vltra comprehenſa in mandato.
8 Uim propulſare incontinenti dicitur qui facit quã citius cõmode po
teſt ad alia negotia non diuertendo.
9 Teſtes ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico producte pro
bant pertinentias.
10 Scholaris quãuis ſtet per mille annos in ſtudio nõ ſoꝛtitur ibi domi
cilium ſi habet animum redeundi ad partes ſuas.
11 Ciuitas aliqua ſi facit aliqꝺ ſtatutũ cauſa alienatiõis fiende alicui ty
ranno:talis alienatio ⁊ oĩa q̃ facta ſunt poſſunt reuocari.
12 Fines locoꝛũ probant̃ per libꝛos antiquos ſeu ſcripturas.
13 Caſtrum ex ſe iure cõmuni inſpecto non habet iuriſditionem.
14 Poſſeſſoꝛ tenetur reſtituere rem quam poſſidet: niſi plene probet do-
minium.
15 Ciuitas ſi auget̃ ⁊ cingit̃ nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis: to-
tũ augmentũ comprehendit̃ appellatione ciuitatis.
16 Secũdũ officiũ excludit primũ qñ ſe non compatiunt̃.
17 Priuilegiũ clericatꝰ nõ perdit̃ niſi per actũ oĩno cõtrariũ clericatui.
18 Clericꝰ in minoꝛibꝰ ſi contrahit matrimoniũ per verba de preſenti ꝑ-
dit ipſo facto beneficiũ eccleſiaſticũ.

IN controuerſia inter ducẽ
Burgũdie ex vna:⁊ ducẽ Auſtrie ex alia parte ex quibuſ-
dam capitulis pacis inter eos facte.¶ Ieſu Chriſti ſalua
toꝛis p̃ſidio ex coꝛde poſtulato:attigã ex oꝛdine dubia iuxta mihi cõ-
ſultationẽ poꝛrectã.Et in oꝛdine illud p̃mo occurrit . An illi quatuoꝛ
decim loca in cõſultatiõe expreſſa que dux Burgũdie aſſerit foꝛte foꝛ
tilitia ⁊ ad ſe expectare vigoꝛe capituloꝝ pacis inite ſint ſibi adiudicã
da.An vero pertineãt ad ducẽ Auſtrie ⁊ ſint ſibi dimittenda ad quẽ
indubie ꝑtinebãt ante guerrã inchoatã.Uidet̃ p̃ma facie ꝙ ſint duci
Burgundie adiudicãda non obſtãte arbitramẽto per epm Tridenti
nũ lato qꝛ ĩ vno ex dictis pacis capitulo expreſſe actũ extitit ꝙ omnia
caſtra ⁊ loca acquiſita ⁊ acquirenda per ducẽ Burgũdie vſqꝫ ad con
cluſionem illius pacis ſint ⁊ remaneant cum eoꝛuꝫ iuriſditionibus ⁊
pertinen-

pertinētijs ipſi duci Burgūdie: hoc tñ declarato qđ ville z quecunqȝ
loca tridentini territoꝛij ſi que foꝛēt que non eſſent de diſtrictibꝰ iuriſ-
ditionibus aut ꝑtinentijs ſupraſcriptis acqſitis z nō haberēt niſi cā-
panilia tñ:aut cāpanilia cū eccleſijs ſolū vel etiā eccleſiā ſine cāpanili-
bus foꝛtificatā vel eſſent ſine eccleſijs z cāpanilibus z ſine foꝛtilitijs z
verteret in dubiū quoꝝ eſſent qm̄ partiū quelibet aſſereret eas eē ſuas
đ ipſis ſtet ad arbitriū z iudiciū dñi epī Tridētini zc.Cū aūt iſta qua
tuoꝛdecim loca nūc poſtulata ꝑ ducē Burgundie ſint de acqſitis du
rāte guerra:ergo ſunt ſibi adiudicanda.nihil eñ tā cōgruū eſt fidei hu
mane ꝙ ea que pertinentibꝰ placuerūt ſeruare:vt dixit tex.in.l.j.ff.de
pac.in pꝛin.z alibi dicit tex.ſtudioſe agēdū eſt vt ea que pꝛomittunt
opere cōpleant:vt in.c.iij.de pac.quinimo eccleſia vt pax ſeruet inter-
ponit ſe imperioſe etiā īter laicos vt pacta inita ſuā obtineāt firmita-
tē:vt in.c.j.z qđ ibi no.eo.ti.Qđ aūt iſta loca fuerit de acqſitis pꝛobat
dux Burgūdie per iuramenta fidelitatis ab habitatoꝛibꝰ illoꝝ loco-
1 rū tēpoꝛe acqſitiōis ſibi p̄ſtita.†nam per iuramentū fidelitatis pꝛoba
tur poſſeſſio:vt in.c.longingtate.xij.q.ij.z in.c.ſi diligenti.de p̄ſcrip. et
ibi expꝛeſſius hoc tenet Jo.an.nec huic ſnie ſeu intētioni ducis Bur-
gūdie repugnat iuridice arbitramentū latū ꝑ epm̄ Tridentinum:qm̄
illa loca tāꝙ foꝛtilitia nō veniebāt in cōpꝛomiſſo:fuit eñ compꝛomiſ-
ſum de villis ſeu locis ſiue foꝛtilitijs zc.vt.ś.dictuȝ eſt.qualia nō ſunt
hec:ergo arbitramētū in hac parte ipſo iure fuit nullū cū arbiter nul-
lam habeat ptātē circa in cōpꝛomiſſo nō ꝯpꝛehēſa:vt in.c.cū dilectus.
de arbi.z in.l.nō diſtiguemus.§.de officio.z in.l.ſi cū dies.§.plenū.ff.
2 de arbi.hinc notanter voluit Bar.in.l.aql.ff.de tranſac.†ꝙ ſi fuit cō
pꝛomiſſum de vna re nō pōt arbiter illā rem vni adiudicare z alteram
partē condemnare vt det aliquā aliam rē in cōpꝛomiſſo nō deductā:lȝ
poſſit arbitrari.vt det certā quantitatē pecunie ꝓ illa re:vt inſt.de off.
iud.§.officiū.z de hoc plenius ꝑ eū in.d.l.Si ergo in cōpenſationeȝ rei
cōpꝛomiſſe nō pōt arbiter extēdere manū in rē extrinſecā:foꝛtius non
licuit hoc caſu epo Tridentino arbitratoꝛi extēdere ptātē ſuā ad hec
loca que nullā cōionem habebant cū rebus in cōpꝛomiſſo deductis.
¶ Sed in diuerſam partē pꝛedictis minime obſtantibus motus ſum
pluribus rōnibus:z permaxime vna reſpectu cuius nullum video ſub
terfugiū que eſt hec.Cū enim arbitramentū fuerit latū per epm̄ Tridē
tinum ſuꝑ oībus locis territoꝛij Tridentini ī fauoꝛem ducis Auſtrie
qbuſdā ſpecifice noīatis exceptis z adiudicatis duci Burgūdie z ta-
le arbitramentū dicat ꝑ vtrāqȝ partē emologatū z appꝛobatū:ergo
nunc nō pōt allegari ptātis vel iuſtitie defectus:cū nedū arbitramen-
tum ſed ſniam quācūqȝ ex ptātis defectu nulla poſſit ꝑ partes ex poſt
facto appꝛobari vt habeat non vim ſnie ſed cuiuſdam pacti z ꝯctus:
ita qđ talis ſnia decetero impugnari nō pōt.tex.eſt apertus in.l.ij.C.
coīa vtriuſqȝ iud.z clarius hoc voluit Bar.poſt gloſ.in.l.j C.qui pꝛo
ſua iuriſ.no.glo.z moderni poſt eam in.c.ſignificaſti.de fo.cōpe.foꝛtiꝰ
ergo potuit appꝛobari arbitramētū quātūcunqȝ nullum:ar.in.l.cum
antea.z qđ ibi no.ꝑ doc.C.de arbi.nec mirū cū non ſumat vires ſuas
ex ptāte arbitrātis ſeu ſniantis:ſed vigoꝛe ꝯctus ſeu pacti tacite initi
ex pꝛobatione ſeu emologatione ſecuta:vt not.in dictis iuribus.Et ꝑ
hec ſoluit ꝯꝛium qđ foꝛmari poſſet de notatis per gl.in cle.j.de ſeque.
3 poſ.z fru.vbi cocludit in effectu†qđ licet aliquo iure remoueat facul
tas allegandi nullitatē contra ſniam poteſt tamen allegari nullitas
iuriſditionis defectu ꝓueniens:ita videt in pꝛopoſito dicendū ꝙ licet
dictū fuerit in capitulo pacis vt contra diffinitionem epī Tridentini
arbitratoꝛis nihil poſſit opponi:poterint tamē dici de ptātis defectu.
Dico enim illam glo.ponere caſum ſatis diuerſum a noſtro.nos enim
loquimur qñ partes appꝛobauerūt arbitramentū ex poſtfacto: vigo-
re cuius appꝛobationis vidētur nouiter ꝯhere z paciſci ſuꝑ expꝛeſſis ī
arbitramento:vt in iuribus ſuperius allegatis:glo.vero allegata ī cō
trarium pꝛocedit vbi nō interuenit conſenſus partiū:ſed ius vel ſtatu
tum remouet facultatem dicendi contra ſententiam de nullitate:quo
caſu licet allegare nullitatem pꝛouenientem ex iuriſditionis defectu z
ratio eſt:qꝛ ſtatutum ſeu ius in remouenda exceptione fundat ſe ſuper
4 ſnia.†Exceptio aūt negans iuriſditionē remouet qualitatem ſnie ſuꝑ
qua ſe fundat ius ſeu ſtatutū:qꝛ ſi fuit lata a iudice nō ſuo non meret
nomen ſnie:vt in.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.z in.c.at ſi clerici.
de iudi.z.C.ſi a non compe.iud.per totū.ad hoc notabilis doctrina
Bar.in.l.j.ff.qđ vi aut clā.vbi per illum tex.z gloſ.voluit.qđ qñcunqȝ
aliqua diſpoſitio tollens exceptionē fundat ſe ſuꝑ qualitate:hoc non
obſtāte admittit oīs exceptio per quam illi qualitati detrahit: quia
tūc non venit contra diſpoſitionē:vnde ſi ſtatutū diſponit vt nulla ex-
ceptio admittat contra inſtrumentū publicū pōt nihilominus oppo-
ni qđ illud inſtrumentū nō fuit conditū a notario:qꝛ per hoc non re-
mouet qualitas publici inſtrumēti:z idē in ſimilibus:vt ibi no.ꝑ bar.
Hec aūt in caſu noſtro minime obſtāt vt luce clarius patet ex p̄dictis.
¶ Pꝛeterea z ſcđo videtur qđ etiam ceſſāte emologatione p̄dicta ſen
tentiandum eſt pꝛo dicto duce Auſtrie.Cum enim fuiſſet in capitulis
pacis actū qđ ſi cōtentio aliqua verteret inter dictas ꝑtes ſuꝑ villis z
quibuſcunqȝ locis territoꝛij Tridentini q̄ nō haberēt niſi campanilia
tantū:zc.vt ſupꝛa dictū eſt.ita qđ eſſent ſine foꝛtilitijs ꝙ de ipſis ſtet
ad arbitrium z iudiciū epiſcopi Tridentini.Et inter partes fuit dubi
tatū ſeu potuiſſet merito dubitari:an quedā loca dicerent eſſe ſine foꝛ
tilitijs potuit iuridice z cū bona ꝯſciētia dictus eꝑ s facto cōpꝛomiſſo
gñali ſuꝑ oībus locis zc.declarare q̄ ſunt illa loca que dicant eſſe cū
foꝛtilitijs vel ſine ad effectum decernendi ſuꝑ illis quoꝛū eſſent: vt ſic
oīs diſcoꝛdia ſeu fomes diſcoꝛdie tolleret:lȝ in compꝛomiſſo expꝛeſſe
non fuiſſet dictū vt decerneret que loca dicant ſine foꝛtilitijs:ſed vt de
5 cerneret ſuper illis locis cuius eſſent.Dico†ꝙ licet arbiter non poſſit
ſententiare circa oīno aliena ab expꝛeſſis quo caſu intelligi debent iu-
ra ſuperius per me allegata:pōt tñ decernere z ſniare de coherentibꝰ
expꝛeſſis ſine qbus nequeūt expꝛeſſa cōmode terminari.Ad hoc alle-
go glo.no.in.d.c.cū dilectus.de arbi.z idē voluit ibi Jnn.z gloſ.iuris
ciuilis.in.d.l.nō diſtinguemꝰ.§.de officio.¶ Queſtio aūt iſta ad queȝ
ꝑtinerent dicta loca non potuiſſet cōmode decidi niſi determinaretur
pꝛius queſtio pꝛeambula an illa loca dicant ſine foꝛtilitijs vt ſic ꝯpꝛe
hendant in cōpꝛomiſſo:alias eñ quelibet pars potuiſſet dicere illa lo
ca eſſe cū foꝛtilitijs vel ſine:z ſic de facili fuiſſet rupta pax:ad cuius cō
ſeruationem partes ita libere poſuerunt ſe in manibus epī Tridenti-
ni:pꝛo hoc.c.in cauſis.de ele.iuncta glo.in verbo quia vero.in fine vbi
colligit quod data ptāte eligendi per compꝛomiſſuȝ videt tacite data
ptās poſtulandi:qꝛ omnia que ſunt vicina:z coniuncta mādato taci-
te veniunt vt ibi.Jdem facit qđ in ſimili habetur in iudice oꝛdinario
vel delegato cui data ptāte ſuper pꝛincipali iure intelligitur acceſſoꝛie
data in cognoſcendo an illa cauſa ad ſuam ptātem ꝑtineat:vt.l.ſi qs
ex aliena.ff.de iud.z.l.ij.ſi quis in ius voc.non ierit vbi per Bart.z.c.
ſuper literis.de reſcrip.vbi per Jnno.z alios doctoꝛes hinc dixit glo.
6 not.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.†quod licet conſeruatoꝛ datus ꝑ papaȝ
in fauoꝛem alicuius eccleſie nequeat de iure cognoſcere niſi de iniurijs
notoꝛijs tamen ſi negetur per partem iniuriam eſſe notoꝛiam poterit
ſuper hoc ſummarie cognoſcere z ſuper hoc pꝛonuntiare licet ſimplr
datus ſit ſuper notoꝛio.¶ Ad idem tex.iuncta glo.in.c.cū perſone.de
pꝛiuileg.lib.vj.z in.c.j.de penis.eo.lib.vbi etiam per glo.Pꝛeterea vi-
7 demus†qđ mandatum non extenditur vltra ꝯpꝛehenſa in mandato
quinimo loquit per verba taxatiua dicēs ꝙ pꝛocuratoꝛ ad illa ſolum
modo intelligitur conſtitutus que in commiſſionis literis inueniūtur
expꝛeſſe:vt no.in.c.cum olim.el.j.de offi.deleg.z tamē pōt pꝛocuratoꝛ
agere ea que ſunt pꝛeparatoꝛia mandati:licet non ſint in mandato ex
pꝛeſſa:vt no.in.l.ad rem mobilem.z.l.ad legatum.ff.de pꝛocu.Jtē po
teſt exercere id qđ eſt pꝛope mandatum:vt in.c.in cauſis.de elec.z de
renun.c.poſt tranſlationem.z.ff.iudi.ſol.l.iam tamen.§.vlti.Jtem ꝓ-
rogare poteſt mandatum ad acceſſoꝛia ipſius ſiue ſequelā.vt.ff.de in-
ſtito.l.cuicūqȝ.§.ſi ei apud quem.z hoc notāter firmauit glo.in.d.c.cū
olim.Jdem ergo dicendum in caſu noſtro:z tanto foꝛtius quāto par
tes tacite videntur voluiſſe vt dictus epiſcopus Tridentinus eſſet ge-
neralis deciſoꝛ queſtionum que poſſent vt oꝛiri ex capitulis pacis ſuꝑ
rebus acquiſitis ſeu traditis vt pax ſuis finibus conſeruaret.¶ Ter-
tio pꝛincipaliter facit:qꝛ in dubio dȝ fieri interpꝛetatio vt diſpoſitio te
neat.vt in.l.quoties.ff.de ver.oblig.z.c.abbate.de verbo.ſig.Hinc eſt
quod verba etiā impꝛopꝛientur z extenduntur vltra vim pꝛopꝛiā vt
ſalua ſit diſpoſitio:vt notabiliter pꝛobatur in.c.ſi ſentētia.de ſen.exc.
lib.vj.facit.l.ſi ita ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.ob.facit quod not.
Bald.in.c.j.de capi.qui cu.ven.col.x.z Arch.xiij.q.j.Pꝛeſertim cum
dux Auſtrie certet hic de dāno vitando:z dux Burgūdie de lucro ca
ptādo:iuxta ea que leguntur z no.in.l.apud celſum.§.marcellus.ff.de
doli exce.z in.c.dilecti.de excep.z per Bar.in.l.cum mulier.ff.ſol.ma.
Ad idē facit theoꝛica Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.z iur.z.l.nō du-
bium.C.de legi.qua cauetur qđ in ſtatutis z alijs diſpoſitionibus de-
bet fieri ſtricta vel larga interpꝛetatio:ne quis ſine legitima cauſa pa-
tiatur damnum:alter vero ſentiat lucrū.ad qđ optime facit.vt grada
tim.ff.de mune.z hono.z.l.ij.C.de noxa.z.c.cum dilectus.de ꝯſue.Re
liqua patebunt ex reſpōſionibus ad ꝯꝛia.Et pꝛimo dum dicitur illa
quatuoꝛdecim loca fuiſſe acquiſita durante guerra:z ſic nullo mō ve-
nerūt in cōpꝛomiſſum.Reſpondetur duplr.Pꝛimo negando allega-
tionem in facto foꝛe verā.nō eñ potuerunt ruſtici z incole locoꝛū illa
loca in ducē Burgūdie transferre cū ipſi non poſſiderēt: nec noīe pꝛo
pꝛio nec noīe ducis Auſtrie ſed poſſideretur a duce Auſtrie:vt voluit
Jnnoc.in.c.olim.el.j.z olim.iij.de reſt.ſpo.Juriſditionem eñ quā ha-
bebat dux Auſtrie in perſona hoīm non potuit ipſe perdere ſicut nec
ex ſolo facto dñij qꝛ cū iuriſditio ſit res īcoꝛpoꝛalis ſolo aīo detinet
nec poteſt perdi ſine ſcientia z patiētia poſſidentis.vt in.l.ij.C.de ſer.
z aqua.z ibi per doc.z no.in.l.j.ff.de iti.actuqȝ pꝛiua.plene per Jnno.
in.c.bone.el.ij.de poſtu.pꝛel.z in.c.cōquerēte.de offic.oꝛd.z.c.dilectus.
de capel.mona.z in.c.olim.ij.de reſt.ſpo.z multis alijs locis.Hic aūt
in perditione non interuenit patientia ducis Auſtrie qui illam iuriſ-
ditionē poſſidebat vt ſtatim dicā.Jtem dicam reſpectu locoꝝ: cū eñ
dux Auſtrie illa loca poſſederit per ſe non perdidit ciuilē poſſeſſionem
per ingreſſum ducis Burgundie ſed tantum naturalem:vt in.l.clam
poſſidere.§.qui ad nundinas.z.l.peregre.ff.de acquiren.poſſeſſio.z in
c.olim.el.j.de reſtit.ſpolia.vbi per glo.z docto.Jn duobus enim caſi-
bus perditur ciuilis hic caſus.Pꝛimꝰ quando poſſeſſoꝛ venit violen
ter z nō fuit admiſſus.Scđs qñ iuit ad poſſeſſionē ſuā:qꝛ ſuſpicabat

ſe poſſe repelli:vt no.in iuribus ꝑalleg.Sed in caſu noſtro neutrū horum accidit:qꝛ dux Auſtrie nitebať congregare gētes quas poterat:
vt recuperaret illa ⁊ alia loca perdita:nec diuertit ad aliena negotia:
⁊ quāꝙ bar.i.l.j.C.vnde vi.dixerit ꝙ dꝫ antiquus poſſeſſor recuperare intra triduum tñ melius attingit materiā.in.l.iij.§.cū igiť.ff.de vi ⁊
vi ar.ibi eñ dixit ꝙ debet ꝯſiderari qualitas facti ⁊ perſonaꝝ ⁊c.vnde
diceret quam facere incontinenti ſi veniret ad recuperanduꝫ intra ſex
menſes:vt ſi oportuit cōgregare magnū exercitū ⁊c.Et hec opinio cōi
8 ter teneť ⁊ videť de mente glo.in.c.ſignificaſti.de homic.†q̄ dicit ꝙ in
continenti dꝫ ꝓpulſare ſi facit ꝙ̄ citius cōmode pōt ad aliena negotia nō diuertendo.Certū eſt ꝙ anteꝙ̄ acquiſiuerit dux Burgundie ciuilē poſſeſſionē nō videť illa loca acqſiuiſſe:vt probať ex his que leg.
⁊ no.in dictis iuribꝰ ⁊ maxime in.d.c.oli.el.j.Preterea ⁊ ſcđo pōt facilꝰ rñderi ꝙ preſuppoſitō qđ loca illa proꝛſus acqſiuiſſet attamē ex
quo arbitramentum ſup his approbauit nō pōt amplius ꝯuenire per
ea q̄ ſuperiꝰ plene dicta ſunt:alia fuerunt ſupra ſoluta in fortificatiōe
partis cōtrarie.Et hec ſufficiant quo ad primum dubiū.¶Scđo ꝑn
cipaliter inter dictas ꝑtes verſať in dubium an quedā ville ⁊ territorij Tridentini ſub noīe ꝑtinētiaꝝ ⁊ iuriſditionum petite ꝑ ducē Burgundie debeāt correſpōdere caſtris eidē duci Burgūdie adiudicatis
vigore dicte pacis an vero ciuitati Tridentine per ꝯñs debeāt ſubijci
duci Auſtrie qui eſt dñs Tridenti.Et primo videtur qđ debeant correſpondere dictis caſtris:⁊ per ꝯñs debent eſſe illa loca ſubiecte duci
Burgundie cū oībus iuribus iuriſditionibus ⁊ pertinentijs ſuis:ſed
iſte ville ⁊ terre que dicuntur numero centū vigintidue ſunt de pertinētijs illoꝝ caſtrorum ergo debēt dicto duci adiudicari:maior patet ex
tenore capituloꝝ pacis:minor probať ſic:caſtrum de iure cōi non habet ꝑtinentias nec iuriſditionē:vt no.Jnn.in.c.cū ad ſedē.de reſt.ſpo.
⁊ facit qđ no.Bar.in.l.j.ff.de dā.infec.Sed ex ſtatutis ⁊ ꝓuiſiōnibꝰ
ſuperioꝝ caſtra habēt hodie certū territoriū:⁊ ſic debet intelligi Jnn.
in.c.ex literis.de iure patro.Cum autē petiť vel adiudicať aliqua res
cum pertinentijs ſuis noīe pertinentiarum veniunt que ſpectarunt ad
rem petitam ſeu adiudicatā de iure cōi ſtatuto ⁊ conſuetudine loci.vt
no.Jnn.in.c.ex literis.de iurepatronatus.⁊ in.c.cum ad ſedem.ꝑalle.
gato. Sed de cōſuetudine loci vt eſt ville ⁊ terre petite contribuerunt
cum dictis caſtris ⁊ onera illius caſtri incumbentia .Jtem ſuberant
quo ad iuriſditionē ⁊ obedientiā officialibus dictoꝝ caſtrorum:ergo
ſunt de pertinentijs illorum caſtrorū.maior probať iure minor ꝓſupponitur in facto:ꝯñaꝫ probatur:ar.l.j.ff.ad municipales.vbi patet qđ
eoipſo quod aliquis recipitur in ciuitate vt ſubeat onera vna cuꝫ alijs
acquirit iura ciuitatis:ad idem.l.quod conclaue.ff.de dam.infec .vbi
patet quod ſi certum edificium attribuať vſui alicuius domus videtur de pertinentijs illius domus.¶Sed contrariā ſñiam arbitror veriorem.moueor principaliter qꝛ in facto mihi preſupponitur quod dicta loca petita per ducem Burgundie tanꝙ̄ pertinentie ad dicta caſtra ſunt in territorio Tridenti ⁊ quod ſ̄m ſtatuta illiꝰ ciuitatis ſunt
de pertinentijs ⁊ iuribus.⁊ iuriſditionibus illius ciuitatis. ⁊ etiā ipſa
retro actis temporibus:maxime ante guerram ciuitati quo ad iuriſditionē reuera reſpondebant:⁊ hoc dicitur conſtare ex teſtibus ⁊ ſcripturis ex archiuo ciuitatis publico ſumptis nō autem rñderunt illis
caſtris niſi forſan aliquarum nouitatum tēpore.Si enim predicta vera in facto ſunt probo apertiſſime qđ dicta loca nō ſunt adiudicāda
ratione pertinentiarum duci Burgūdie:vt enim ſcilicet argumentando ad partem ꝯtiam dixi appellatione pertinētiaruꝫ veniunt ea q̄ ad
rem pertinent iure cōi aut ſtatuto particulari aut conſuetudine:ſed ſi
predicta diligēter ponderentur dicta loca petita ſunt de pertinentijs
ciuitatis nō ſolum iure communi:ſed etiā cōſuetudine ⁊ ſtatuto loci.
De iure communi patet:qꝛ ſunt in territorio ciuitatis.vt ꝓbatur in.l.
edificia.⁊.l.qui in continentibꝰ.ff.de verb.ſig.⁊.l.qui ex vico.ad munici.⁊.l.j.cum vrbem.de offi.prefec.vrb.facit optime qđ no.Bart.in.l.ij.
ff.de verb.ſig.quod legi.⁊ no.in.c.ſi ciuitas.de ſen.excom.lib.vj. ⁊ per
glo.in.c.j.de vſur.eodem lib.quod aūt fuit de pertinentijs ex diſpōne
patet ex ſtatuto ciuitatis: ſtatútū aūt poteſt ꝯcurrere cum iure cōi:vt
leg.⁊ no.in.c.j.de conſt.lib.vj.⁊.c.ſopite.de cenſi.De conſuetudine autem probatur ꝑ teſtes ⁊ per ſcripturas productas ex archiuo publico
qđ retroactis tꝑibus reſponderunt in oībus ciuitati modo predicto.
9 †teſtes autē ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico producte
bene probant ꝑtinentias:vt in.c.cum cām.de proba.⁊ in auť.ad h̄.C.
de fide inſtru.⁊.c.ad audientiā.de preſcrip.ergo cōcludiť qđ predicta
loca nō poſſunt peti tanꝙ̄ pertinētia ad dicta caſtra:ſed relinquenda
ſunt ſub obedientia ⁊ ditiōe ducis Auſtrie cui eſt ſubiecta ciuitas tridētina:nec habet predictis obſtare qđ aliq ꝑtibꝰ retroactis: maxime
durante iſta guerra correſpōderunt illis caſtris:qꝛ dic deputatio que
fit caſualiter ſ̄m exigētiā temporum nō habet rei naturā alterare:vt
eleganter probať.in.l.queſitū.in prin.⁊.l.ſi.ff.de leg.iij.vbi probať qđ
qui ſtudiorum cā abeſt non videtur abeſſe:⁊ ꝑ illū tex.firmat ibi bar.
10 in prin.†qđ ſi ꝑ mille annos ſtaret ſcholaris in ſtudio non ſortitur ibi
domiciliū ex quo habet animū redeundi ad partes:⁊ in fine ibi probatur quod is qui caſualiter abeſt non videť abeſſe:nec is qui caſualiter
adeſt videtur adeſſe.ad idem bo.tex.i.l.gñali.§.vxori.ff.de vſufru.vbi
probatur qđ legato vſufructu domoꝝ ⁊ oīm rerum que ſunt in domibus non veniunt que cauſa mercis erant in domo:licet qđ plus eſt teſtator aliqd excepiſſet a legato:vt qꝛ dixi excepto argento: vñ licet exptio firmet regulā in non exceptuatis:nō tamen eā dilatat vt comprehendat ea que ex ſui natura non cōprehendit: vt ibi probať elegāter
⁊ firmat ibi Bar.qui ꝑ illum text.dixit ꝙ ſi teſtator legauit vxori oīa
que erant in domo nō veniunt ea que habebat teſtator in domo cauſa vendēdi:qꝛ ex quo ſunt ibi caſualiter ⁊ ad tempus non videnť eſſe
in domo:ita dico ad propoſitum qđ licet caſualiter propter expedientiam guerraꝝ ille terre ſeu ville fuerunt inſtitute vt correſponderent illis caſtris non per hoc videntur de pertinentijs caſtris niſi deputatio
illa fuiſſet facta in perpetuū qđ in dubio non eſt preſumendū ne cōtingat alienatio bonoꝝ ⁊ iurium ciuitatis que de facili non eſt preſumēda:imo cum ſolēnitate nō modica eſt explicanda:vt leg.⁊ no.in.l.ſi.C.
de vendi.rerū ad ciui.perti.lib.vj.⁊ per Bar.in.l.prohibere.ff.quod vi
aut clam.quinimo notabiliter probatur.in.d.l.ꝓhibere .§.illud.quod
mandato gñali reipub.nō venit ſuaꝝ rerum alienatio ⁊ multum no.
11 Bar.ibi illum tex.dicit etiā ibi Bar.†ꝙ ſi aliqua ciuitas faceret aliquod ſtatutum cauſa alienationis fiende alicui tyrāno qđ talis alienatio oīa que facta ſunt poſſent reuocari quaſi facta iuſto metu.ar.eorum que leguntur ⁊ notanť in.l.j.§.que onerande.ff.quaꝝ reꝝ actio non
datur.in.l.ad inuidiā.C.qđ me.cau Et per hoc patet reſponſio ad cōtraria.¶Circa tertiū dubiū an loca Pōte Scātu Searifalegij Valino ⁊ Palagagi ſint vallis ſancti Martini ⁊ vall' Martine ⁊ Lemē
ſuperius ⁊ Lemē inferius ſint de pertinentijs dicte vallis ſancti Martini que fuit adiudicata duci Auſtrie ⁊ ſic per ꝯñaꝫ etiā dicta loca videantur ſibi adiudicata:an vero ſint valles diuerſe ⁊ ſeparate: ⁊ ſic ꝑtineant ad ducē Burgūdie cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina
in cuius territorio dicte valles vidētur cōſiſtere.Et primo videtur dictas valles ſpectare ⁊ pertinere ad ducē Burgundie qm̄ dicta ciuitas
Agrigentina fuit eidem adiudicata cuꝫ toto ſuo territorio caſtris locis aquis ⁊ paſſibus ⁊ vallibus ⁊ montibus ac locis quibuſcūqꝫ q et
que ſub ea comprehenduntur de iure vel conſuetudine:ſeu etiam poſſeſſione vel quaſi in pertinentijs iuriſditionibus cōfinibus:⁊ diſtrictu
territorio ⁊c.prout plenius conſtat ex capitulis dicte pacis:ſed predicte valles ſunt de territorio ⁊ pertinentijs dicte ciuitatis Agrigētine
ſaltem ratione poſſeſſionis vel quaſi ergo pertinent ad ducem Burgūdie:minor probatur multiplr.Primo qꝛ dicte valles preſtiterunt obedientiam officialibus Agrigētinenſibus per magna tēpora.Ad hoc
l.j.§.cum vrbem.ff.de offi.prefe.vrb.⁊ in.c.licet.de probat. Jtem qꝛ in
ſtatutis ⁊ libris deſcriptionum ⁊ datiorum Agrigentinorum appellantur ⁊ nominatur valles ſeparate ⁊ diuerſe: ex diuerſitate enim nominum colligitur rerum diuerſitas.vt in.l.ſi idem codicilli.C.de codicil.ergo cum iſte ſint diuerſe valles adiudicate a valle ſancti Martini
ipſi duci Auſtrie non debent venire alie valles diuerſe:ſed debent remanere apud ducem Burgundie cui generaliter fuit adiudicata ciuitas cum toto territorio ⁊ pertinentijs:ex ſeparatis enim non debet fieri illatio.vt in.c.ij.de tranſla.prela.⁊.l.neqꝫ natales.C.de proba.maxime:quia ſententia eſt ſtricti juris.vt in.l.vna .C.ſin vna ſententia plu.
fue.cōdē.⁊ in.c.dilectus.de offi.ord.no.Bar.in.l.ſi expreſſim.ff.de appella.¶Tertio pro parte dicti ducis Burgundie facit quia in dictis
vallibus officiales ciuitatis Agrigentine precepta faciebant ⁊ ſtatutis illius ciuitatis viuitur ⁊ ſtatur libris archiui publici tāquam loca
ſubiecta deſcripta reperiunť:que oīa ſatis innuūt illa loca eſſe de pertinentijs dicte ciuitatis per.d.l.j.ff.ad munici.⁊ in.d.l.j.§.cum vrbem
ff.de offi.prefec.vrb.cum ſimi.⁊ maxime facit qꝛ foſſatū illa territoria
diuidit:ergo non poſſunt dici ꝙ veniant ſub noīe vallis ſancti Martini.¶Jn contrariam partem qđ dicta loca veniant acceſſorie ad vallē ſancti Martini faciunt etiam plura.Primo plurima inſtrumenta
publica antiqtus cōfecta in dictis locis in quibus illa loca denominātur valles ſancti Martini.Et ſic veniunt oīa appellatione vallis ſancti Martini.Nam in factis antiquis non modicā probationē faciunt
talia verba enuntiatiua ſuper confinibus vel vnitate ſeu ſitu locorum
vt eſt glo.in.c.cum olim.de cenſi.⁊ idem ibi Jnno.⁊ glo.in.c.ſeries.de
teſti.⁊.c.illud.de preſump.quāꝙ̄ Bart.in.l.penul.C.de iure delibe.dixerit qđ talia verba faciunt fidem quando proferuntur inter partes.
arg.eorum que leguntur ⁊ notantur in.l.optimam.C.de contrahen.⁊
committē.ſtipula.Sed poteſt dici quod tunc faciunt plenam fidē:vt
in.d.l.optimam:ſed inter extraneos faciunt preſumptionē nō modicā:iuxta no.in.d.c.ſi.de ſucceſ.ab inteſt.facit quod no.in.l.nuda.ff. de
dona.Preterea in caſu noſtro verba illa fuerunt prolata inter hoīes
illorum locorum:ita quod debēt facere maiorem fidem:maxime quia
illi preſumebanť ſcire qualitatem ſuorū locorum:arg.in.c.videť: qui
ma.accu.poſ.⁊ in.l.ſi chorus.ff.de lega.iij.⁊ quod legi.⁊ nota.in.c.cuꝫ
12 cauſa.de proba.in.c.ad audientiam.de preſcrip.†vbi patet qđ per libros antiquos ſeu ſcripturas probanť fines locorum.ff.de le.iij.l.predijs.§.titio.¶Secūdo facit pro duce Auſtrie quoddam priuilegiuꝫ
antiquitus conceſſum per dictum ducem in quo illa loca comprehenduntur ſub vno vocabulo vallis ſancti Martini ⁊ per idem priuilegium ſubijciuntur ꝑtāti alterius ciuitatis in criminalibus ⁊ ciuilibꝰ
magnis

magnis vt in eo continetur:vnde preſuppoſito ſine veritatis preiudi-
cio qđ illa loca fuiſſent de pertinentijs ciuitatis Agrigētine:tūc exꝰdi
ſpoſitione principis potuerūt deputari vt eſſent de ꝑtinētijs alterius
ciuitatis.nā ⁊ ꝓuincia mutat̃ ⁊ diuidit̃ ex diſpōne principis.x.di. c.j.
⁊ in auſ.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§.hoc autē.cū ſi.facit in ſimili qđ legi.
⁊ no.in.c.ſicut.de exceſ.prela.⁊.xvij.q.j.⁊ tpis.cū ſi. ¶ Ergo ſtantibꝰ
iſtis ꝓbationibus adinuicē conflictantibus arbitror dicendū ꝙ ſi po
teſt probari qđ in initio illius guerre vel in ꝓgreſſu de cuius pace nūc
agitur illo loco poſſiderent̃ per dictā ciuitatē Agrigentinā tanꝙ ex i
ſtentia de territorio ſeu de ꝑtinētijs ſuis qđ iudicandum eſſet pro di-
cto duce Burgundie vigore capitulorū dicte pacis.fuitꝰenim ſibi adiu
dicata ſeu donata ciuitas Agrigentina cum toto ſuo territorio ⁊ per
tinētijs que pertinerent ad ciuitatē de iure cōſuetudine vel poſſeſſione
ſeu quaſi ⁊c. etiā ſi pertinerent de iure ad alium ep̄atum vel haberent
conceſſionē ſpālem:dū tamen poſſiderent̃ per ducē Auſtrie tēpore in
cepte guerre vel ab inde citra ⁊c.vt plenius colligitur ex capitulis pa
cis.Si aūt hoc probari non pōt tunc puto illa loca adiudicanda duci
Auſtrie per ſupradicta:⁊ preſertim q̄r ex quo per ipſum ducē ſeu p̄de-
ceſſorē ante guerrā inceptam illa loca fuerunt tranſlata quo ad crimi
nalia ⁊ ciuilia magna in aliam ciuitatem ab illa Agrigentina ⁊ ī mo
dicis habuerunt magiſtratū propriū deſinerunt eſſe de territorio ⁊ ꝑ
tinentijs ciuitatis Agrigentine: ⁊ fuerunt de territorio ⁊ pertinētijs
illiꝰ ciuitatis cui fuerūt dedicata:q̄r territoriū dicitur a terrēdo:vt no.
in.l.pupillus.§.territoriū.ff.de ver.ſig.vnde per illū tex.dixit ibi Bar.
ꝙ ſi aliqua ciuitas habet aliqđ exercitum in alio loco:⁊ ibi aliqs deli
quitꝰqđ ptās ciuitatis pōt illū punire rōne territorij:q̄r ſatis videt̃ de
territorio ciuitatis ex quo exercitus ſuus ibi terret ⁊ dominatur. Ad
idē qđ no.Bar.i.l.j.ff.de dā.infe.vbi dicit ꝙ ſi caſtrū habet magiſtra
tū de per ſe ⁊ non ſubijcit̃ ciuitati in qua eſt cenſet̃ in ſuis iuribus vt ci
uitas.ad idē quod no.Bal.in.c.j.§.ad hec.de pace iura.fir.coll̃.x. vbi
13 dicit † ꝙ caſtrū ex ſe iure communi inſpecto non habet iuriſditionem
niſi princeps ſibi dederit vel illā preſcripſerit.facit quod idē Bal.no.
in.l.ſi.C.ſi a non cōpe.iudi.⁊ Jo.an.in.c.cū eterni.de re iud.lib.vj.vbi
volunt quod ſi caſtrum habet iuriſditionem de per ſe non ſequitur in
aliquo ciuitatem:⁊ idem videtur velle Bar.in.d.l.j.de dam.infe.Cuꝫ
ergo ex diſpoſitione ducis Auſtrie ante guerràm factam illa loca nō
ſubijcērentur ciuitati Agrigentine:ergo conceſſa Agrigentina ciuita
te cum ſuo territorio ⁊ pertinentijsꝰnon veniunt illa loca cum non ſint
de territorio vel pertinentijs.Et cum dux Auſtrie illam ciuitatem do
nauerit non ex mera liberalitate:nō debet fieri larga,interpretatio ſed
ſtrictiſſima quia in odioſis debet fieri ſtricta interpretatio vt in regl̃a
odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.⁊ imputandum eſt duci Burgundie q
verba largius ⁊ clarius,non concepit,iuxta no.in.l.veteribꝰ.ff.de pac.
Preſumendum eſt em̄ ꝙ dux Burgūdie ſtricte intellexerit illa verba
cum nō preſumatur iactare ſuum.l.cum de indebito.ff.de proba.facit
glo.no.in.l.cum quis.ff.ſi certum pe.⁊ tex.in.c.ſuper hoc.de renū.Nō
obſtant contraria ſuperius allegata in fauorē ducis Burgūdie.Pri
mum enim fatendum eſt:ſed negatur verū eſſe in facto.¶ Ad alia ve
ro ſimi.reſpondeo ⁊ dico ꝙ licet datia ⁊ alia onera quecūqꝫ cōtulerit
⁊ ſubierint illa loca cum ciuitate Agrigentina:tamen cum hec potue
rint contingere ante putationem ⁊ tranſlationem factam per domi-
num Auſtrie non probant qđ ſint de preſenti de territorio illius ciui-
tatis ⁊ preſuppoſito qđ aliqñ contulerint caſualiter ad tp̄s:ꝑ hoc deſi
nunt habere naturam diſtinctā:per.l.generali.§.vxori.ff.de vſuf.leg.⁊
l.queſitū.in prin.⁊ in ſi.ff.de leg.iij.Oportet enim probare quod poſt
illam conceſſionem ſeu tranſlationem ciuitas Agrigentina poſſederit
illa bona tanto tp̄e tanꝙ ei pertinentia quod fuerit legitime p̄ſcripta.
arg.in.c.ad audiētiam.de preſcrip.⁊ in.l.ſi.C.finium regun. Ad id āt
quod dicitur de nominatione poteſt reſponderi dupl̃r.Primo ꝙ pre-
ſuppoſito ꝙ illa loca ſint diuerſa valet ſancti Martini:tamē ſatis eſt
duci Auſtrie qđ nō ſint de territorio ⁊ pertinentijs ciuitatis Agrigē
tine vt patet ex predictis.Preterea noīatio plene non ꝓbat ex quo nō
fuit facta inter partes cōtendentes:vt no.Bar.in.d.l.pe.C.de iure de
libe.facit qđ no.Bar.in.l.ſi.C.ſi a non cōpe.iudi.Ultimo ⁊ meliꝰ pōt
dici ꝙ cum teſtes ⁊ inſtrumenta debeant reduci ad concordiam ſi fie-
ri pōt:vt in.c.cū tu.de teſti.no.plene in.c.in noſtra.eo.ti.facit.c.pericu-
loſe.de peni.diſtin.j.Debemus interpretari qđ illa loca habent voca-
bula ſpālia tamen gñaliter comprehendebantur ſub vocabulo vallis
ſancti Martini:nec eſt hoc nouum.facit quod legi.⁊ no.in.c. inter di-
lectos.de dona.per Inno.in.c.petitio.de procur.⁊.xcix.diſt.c.vbi bo-
nus tex.⁊ in.c.periculoſe.¶ Uenio ad quartū dubiū de quo queritur
an turres in capite pontis caſtri Tritij poſite pertineant ad ducē Au
ſtrie ad quem pertinet dictum caſtrum an vero ad ducem Burgūdie
cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina:in cuius territorio videntur
dicte turres conſiſtere.Uidetur primo illas ſpectare ad ducē Burgū
die:quia edificium cedit ſolo:vt in.§.cum in ſuo.cum in ſequenti. ff.de
rerum diui.⁊ in.l.adeo.§.ex diuerſo.ff.de acquiren.re.do.ſed dicte tur-
res ſunt edificate ī territorio dicte ciuitatis:ergo cedūt ipſi ciuitati:⁊ ꝑ
ꝯſequēs duci Burgūdie cui illa ciuitas fuit adiudicata: maior apto
iure probatur:minor autem conſtat ex eo quia ciues Agrigentini cer
tis tp̄ibus in dictis turribus habitaſſe probant̃ ⁊ in eis datia per da-
tiarios Agrigentinos queſita ⁊ exacta fuerunt:p̄ſumi ergo debet eſſe
in territorio ex quo ciues nomine ciuitatis ibi talia exercebant ſaltem
hoc caſu quo non conſtat ꝙ ſint de alieno territorio:ad hoc bo.text.in
c.j.de relig.domi.iunctis notatis ibi per Inno.vbi probatur ꝙ ſi non
conſtet in cuius dioceſi ſit certa eccleſia preſumitur eſſe in dioceſi illiꝰ
qui ibidem aliqua iuriſditionalia exercuit . Secundo preſuppoſito ꝙ
a principio ille turres edificate fuiſſent iuxta pontem ad vſuꝫ caſtri ta
men cum pons fuerit iamdiu diruptus ⁊ ſublatus remāſerunt turres
ſeparate a dicto caſtro:⁊ per conſequēs remanſerūt in ſua libertate iō
illico acceſſerunt ciuitati in cuius territorio erant cū ceſſante cā ceſſet
effectus:vt in.c.cum ceſſante.de appella.⁊ res de facili redeat ad natu
ram ſuam.xxxv.diſt.ab exordio.⁊.l.ſi vnus.ff.de pac.ſaltē habito re-
ſpectu quod dn̄s non curauit pontē reficere iādiu licet potuerit . ⁊ ſic
videtur ampliꝰ noluiſſe illis ad ſeruitium dicti caſtri vti. Ad hoc qđ
not.in ſimili per Joan.and.in c.querelam.de elec.in verbo de nouo:⁊
per Bar.in.l.ſi de eo.§.ſi forte.ff.de acq.poſ.nec de nouo poſſet tranſ-
lata in ducē Burgundie ciuitate cum toto ſuo territorio pontem reſi
cere:q̄r eſſet nouam ſeruitutem imponere cū a priori ſeruitute illud ter
ritorium liberatū fuerit qđ non licet ſine conſenſu noui dn̄i.l.quemad-
modum.ff.ad.l.aquil.in prin.⁊ in.l.quoties.ff.de ſer.¶ Sꝫ his nō ob-
ſtantibus que caſui noſtro minime obſtāt pro duce Auſtrie arbitror
ſententiādum:moueor principaliter duplici capite.Primo q̄r ex quo
clare non conſtat ſolum in quo dicte turres fuerunt edificate fuiſſe ſeu
eſſe de territorio ciuitatis Agrigentine:vt mihi in facto preſupponit̃
preſumendum eſt qđ fuerint ⁊ ſint de territorio dicti caſtri:tū propter
vſum ad quem fuerunt ille turres edificate:tum propter connexitateꝫ,
ſeu contiguitatem quam habebat cum ponte ⁊ alijs edificijs dicti ca-
ſtri:tum q̄r caſtrū vtebatur illis tanꝙ ſuis pertinentijs:ad hoc. d.c.j.
de relig.do.⁊ quod ibi no.per Inn.vt em̄ ibi aperte colligitur ſi igno-
ret̃ in cuius dioceſi ſit eccleſia edificata preſumitur eſſe in dioceſi illiꝰ
qui exercuit ibi aliqua epiſcopalia:ita quod ratiōe exercitij certorum
iurium preſumitur proprietas totiꝰ:ita ad propoſitū ex quo caſtrum
vtebatur illis turribus tanꝙ pertinentijs ſuis : ⁊ a principio fuerunt
edificate ad vſum dicti caſtri.preſumendū eſt qđ in ſolo dicti caſtri fue
14 runt edificate:ad idem facit.l.ſi.C.de rei ven.vbi patet † ꝙ poſſeſſor te
netur reſtituere rem quam poſſidet:niſi plene probauit dn̄iuꝫ:p̄ſumit̃
enim poſſeſſor dn̄s:vt no.i.c.cū ad ſedem de reſti.ſpo. ⁊ ſemel dominꝰ
ſemꝑ preſumit̃ dn̄s:vt in.l.ſiue poſſidetis.C.de ꝓba.Itē vt ſupra di-
xi ꝙꝙ caſtrum de iure cōi non habeat pertinentias ⁊ territorium : tñ
hodie ex ſtatutis cōſuetudinibus ⁊ priuilegijs cōiter habent̃:vt no.in
iuribus ſupra allegatis in alijs dubijs tñ ad probandū pertinentiam
caſtri ſatis eſt probare ꝯſuetudinē:hic aūt non ſolū probatur has tur
res eſſe de pertinentijs caſtri:ex cōſuetudine:quinimo probatur quod
originaliter ad hoc fuerunt edificate vt cederent ipſi caſtro ad eius cu
ſtodiam.Preterea eſt preſumendū qđ in territorio ciuitatis fuiſſent
edificata fortilitia ad cuſtodiā caſtri alterius territorij a ciuitate cum
etiam in ꝓprio ſolo nō liceat fortilitia facere q̄ poſſint cedere ad emu-
lationem alterius ciuitatis:vt no.in.l.opus nouū.ff.de ope. pub.not.
Inn.in.c.ſi.de reſt.ſpo.ergo preſumuntur edificare in proprio territo-
rio ipſiꝰ caſtri.¶ Et ſcđo capite moueor:q̄r preſuppoſito ſine verita
tis preiudicio qđ in proprio territorio ipſiꝰ ciuitatis Agrigētine fue-
runt edificate:tamen ex quo dn̄s vtriuſqꝫ loci illas edificauit ⁊ repu-
tauit ad vſum caſtri videt̃,donaſſe illud edificiū cū ſolo ſuo illi caſtro
ſeu territorio caſtri per.l.qđ cōclaue.ff.de dam.infec.ita qđ ſolū ceſſit
edificio ſicut in ſimili dicimus cum clericus de pecunia eccleſie edifica
uit in ꝓprio ſolo vt fauore eccleſie ſolū cedat edificio:vt no.gl.ī.c. apo
ſtolicos.xij.q.ij.videtur em̄ princeps voluiſſe ampliare territorum di-
cti caſtri:poteſt enim rex ſeu dux aliqua donare de apicibus dignita
tis ſue.dummodo neminem ledat:vt no.In.in.c.grandi.de ſup.neg.
prela.li.vj.⁊ bar.in.l.prohibere.ff.qđ vi aut clam.⁊ preſertiꝫ hoc caſu
in quo non fiebat alienatio extra dignitatem ſuā:vt in ſimili habet̃.I
l.volūtas.C.de fideicō.⁊ in.c.cū apoſtolica.de his que fi.a prela. Ad
idem optime facit qđ legi.et no.in.l.j.ff.de ſer.leg.¶ Tertio pricipal̃r
induco dictū Bar.in.l.ij.ff.de verb.ſig.⁊ Jac.de are.in.l.ſi finita.ff.de
dam.infec.voluit enim ꝙ ſi princeps concedit mihi dignitatem videt̃
concedere illā a tota ſua iuriſdictione ⁊ territorio. Ad idē quod ipſe
15 Bar.in ea.l.not.prope ſi.† vbi vult ꝙ ſi ciuitas augetur ⁊ cingitur no
uis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis totum augmentum comprehen-
dit̃ appellatione ciuitatis:ita ampliādo princeps edificia caſtri faciē
do nouas turres totū debet comprehēdi ſub ꝑtinētijs caſtri. ¶ Nūc
reſtat reſpōdere ad cōtraria pro alia parte inducta.Et primo ad pri
mum ſatis patet reſponſum ex predictis.Fateor enim qđ edificiuꝫ fa
ctum pure in alieno ſolo cedit ſolo ſed in caſu noſtro hoc non contin-
git:q̄r edificator turriū,erat dn̄s vtriuſqꝫ territorij:vnde edificādo in
vno territorio ⁊ deputādo illud edificiū ad vſum alterius territorij:vi
detur illud edificiū cū omni iuriſditioni tranſtuliſſe ad vſum caſtri:vt
ſupra dixi:maxime.ꝑ.l.qđ ꝯclaue.⁊ per no.per Bar.in.d.l.ij.ff.de ꝟ.
ſig.nec ob.tex.in ſi.d.l.qđ cōclaue.cum ibi no.vbi inuit̃ qđ dn̄iū cedit
ſolo:ſed alius locus debet habere vſum iure ſeruitutis: ad idem.l.j.d.

ſerui.leg.qꝛ dico illud procedere quando dñs vtriuſq; edificij legauit
ſeu diſpoſuit de illis edificijs diuerſis perſonis.nam tunc conſequitur
quis legatum cũ iure ſeruitutis:ſed in caſu noſtro aliud cõtingit.nam
dico ꝙ ſolum vbi fuerunt edificate turres cedit edificio ⁊ turres cum
edificio ſunt effecte de pertinentijs ⁊ territorio caſtri ſicut cõtingit in
porticu ⁊ in cõclaui.Cõtrariũ enim procederet qñ dominus vtriuſq;
territorij ſpecifice donaſſet ſolũ alteri: quia tũc edificium cederet ſolo
cum iure ſeruitutis.Sed hoc cõtingit in caſu noſtro.nec eſt veroſimile
ꝙ dominus hoc ſenſerit:qꝛ illud ſolũ inutiliter remaneret apud dñm
totius territorij:ar.in.l.antiquitas.C.de vſufru.Preterea negatur in
facto turres fore edificatas in alieno territorio:⁊ in dubio preſumēdũ
eſt qđ in ꝓprio per ſuperius dicta.Non ob.ꝙ dicitur qđ datia ibidem
fuerunt exacta per ciues Agrigētinos:qꝛ hoc in facto preſupponitur
ꝙ hoc caſualiter contingit tꝑe.guerre.cum dux eſſet dñs vtriuſq; ter-
ritorij:vnde licet dñs ad illum vſum vtatur rebus per aliquod tꝑs nõ
videtur voluiſſe omnino alterare naturã rerum:ex quo ſaltem ꝑ conie
cturas vrgentes hoc non apparet:arg.opti.in.l.queſitum.in princi.et
in fi.ff.de leg.iij.preſertim cum hec exactio datiorum non habet exclu
dere quinetiã ad vſuʒ caſtri remaneant deputata:iſta enĩ ſe adinuicē
compatiunt̃: ideo ſcđs vſus non habet alterare naturam rei ſecus qñ
ſe non compatiuntur:ita loquit̃.l.qđ conclaue.prealleg.facit ad hoc ĩ
19 argu.l.nemo.⁊ quod ibi no.C.de aſſeſ.† vbi patet qđ ſcđm officiũ ex-
cludit primum qñ ſe nõ compatiunt̃ alias ſecus:fecit.l.neq; natales.
C.de prob.⁊.c.officij.de teſta.⁊.l.ſi conſul.ff.de adoptio.⁊.c.ex literis.
de proba.⁊ qđ ibi no.⁊ cauſa naturalis ⁊ originaria vincit accidētalē
l.qui habet.ff.de tutel.Non obſtat ſm principale argumentum qđ fit
de põtis diruptione ⁊ negligentia domini nõ reparantis pontem per
no.per Jo.an.in.d.c.querelã.⁊ ꝑ Bar.in.d.l.ſi de eo.qđ ex quo caſtrũ
habet intentionem fundatã ex prima conſtructione ⁊ fundatione tur
rium nil habet officere ſibi diruptio pontis ex quo non apparet facta
ſerioſe per dñm vt turres ſepararēt a pertinentijs caſtri:preſertim cuʒ
dominus deſtruxerit pontem ex cauſa temporali ſcʒ vt caſtellani tunc
rebelles non valerent habere ſubſidium: vnde id quod fit caſualiter
non alterat naturam rei:vt in.d.l.generali.§.vxori.ff.de vſufru.leg.et
in.l.queſitũ.in prin.⁊ in fi.prealleg.Preterea cum pons ⁊ turres eſſent
ad vſum caſtri:licet tollatur pons non tamen debent ſubtrahi turres
ſicut ſublata vna ex duobus ſeruitutib⁹ remanet reliqua:vt in.l.ſi do
minus.ff.de ſer.vrba.predio.⁊ in.c.ex tuarũ.de auto.⁊ vſu pal.nec ha-
bet officere negligētia allegata in refectione pontis.Primo qꝛ negli-
gentia negatur in facto cum enim dux Auſtrie multis ⁊ magnis tem
peſtatibus fuerit inuolut⁹ non debet dici negligens ſi intra octo an-
nos pontē non refecit:preſertim qꝛ cum ipſe eſſet dñs vtriuſq; territo-
rij nõ arctabat̃ aliquo iure in illius refectione:⁊ ſic non põt dici negli-
gēs:quinimo videmus ꝙ iudices qui nõ poſſunt de nouo erigere ſyna
gogam:tamen ſi antiqua corruit poſſunt illam reparare:vt in.c.conſu
luit.de iudeis.etiã ſine prefixione alicuius termini vt ibi: nec põt quis
dici negligens qñ cõmode nõ põt.l.nepos proculo.ff.de verb.ſig.pre-
ſertim qñ ad hoc nõ arctabat̃ in caſu noſtro:nec in aliquo habēt iuua
re ducē Burgũdie notata per Jo.an.⁊ Bar.in locis preallega. Ipi
enim loquunt̃ qñ per negligētiã perditur ciuilis poſſeſſio alio occupã
te naturalē:nã certe ſi quis intrauit fundũ meũ:⁊ ego qui poſſideo ci-
uiliter negligo ire ⁊ recuperare poſſeſſionē perdo ꝑ negligētiã ciuilem:
qꝛ videor ſuſpicari me poſſe repelli:iuxta no.in.d.l.clam poſſidere.§.q
ad nundinas.ff.de acquiren.poſ.⁊ in.d.c.olim.el.j.de reſtit.ſpol. Sed
nos ſum⁹ in caſu penit⁹ ſeparato:cũ nemo occupauerit illas turres di
rupto põte:imo poterat dux Auſtrie illas poſſidere ad leſionē caſtri:
nam ⁊ in poſſeſſiõe idē ſtatuitur:ſi enim abſente me de poſſeſſione meo
⁊ nemo illã intrauit:non per hoc perdo ciuilē ſi negligo ire ad poſſeſ-
ſionē meã:niſi ſteterim per tantum tempus qđ induceret̃ obliuio:pu-
ta ꝑ decenniũ:vt no.in.d.l.ſi de eo.⁊ per Dy.in regula ſine poſſeſſiõe.
de reg.iu.lib.vj.quinimo ſi alius intraſſet fundũ meum:ego ignorans
negligo ire ad eundem fundũ:nõ per hoc perdo ciuilē:niſi ſteterim ꝑ
decenniũ qꝛ tunc ex obliuione preſumpta perdit̃ poſſeſſio hoc aperte
voluit glo.ſingularis de qua Barto.ibi facit magnũ feſtũ in.l.j.C.de
ſer.fug.⁊ ſentit Dy.in regula prealleg.⁊ preſertim procedit concluſio
ſupra facta in caſu nr̃o cum non ſit elapſum decēniũ a tempore diru-
ptionis pontis.nec apparet de aliquo actu per quem videatur domi-
nus omnino voluiſſe dictas turres ſepaſſe ab vſu caſtri. Ad predicta
17 optime facit qđ in ſimili no.Inn.in.c.ij.de apoſt.† vbi cõcludit quod
priuilegiũ clericatus non perditur:niſi hec actum omnino cõtrarium
clericatui:⁊ qui ſe non compatitur cũ clericatu alias ſecus.Ad idē qđ
18 no.doc.in.c.j.de cleri.coniug.vbi dicũt † quod ſi clericus in minoribus
contrahit matrimoniũ per verba de preſenti:perdit ipſo facto benefi-
cium eccleſiaſticum:ſecus ſi contrahit ſponſalia de futuro:qꝛ ſpõſalia
de futuro multis modis poſſunt diſſolui:⁊ ſic nõ repugnãt prorſus re
tentioni bñficij:ſecus in ꝯtu matrimonij per verba de pñti:ita dicen-
dum oĩno in caſu noſtro.Et hec ſufficiãt quo ad q̃rtũ dubiũ.¶ Quin
tũ dubiũ ad quē portus ꝓpe Tritiũ ꝑtinere debeat:an ad ducē Bur
gundie rõne ciuitatis Agrigentine que fuit ſibi adiudicata cum toto
ſuo territorio ⁊ oĩbus pertinentijs:an ad ducē Auſtrie ad quē ſpectat
locus ſeu terra Tritij.allegat̃ ꝓ duce Burgũdie qđ debeat ſibi ſaltē
ꝓ dimidia parte adiudicari qm̃ territoriũ ciuitatis Agrigētine vſq; ĩ
mediã Abduam durat:hinc eſt qđ ciues Agrigentini habent in di-
cta aqua Abdue multa molēdina ⁊ certas piſcarias: ⁊ aliqñ tenuert̃
naues in quodã ſuperiori portu ⁊ ideo cum ille portus Tritij ſi lex di
cta aqua abdue debet dictus dux Burgundie habere illum portum
pro dimidia parte ſicut territorium illius ciuitatis durat vſq; in me-
diam abduã.¶ In ꝯrium pro parte ducis Auſtrie allegatur qđ di-
ct⁹ port⁹ ſolet ſemꝑ in tritio incantari:⁊ in totũ exigi:⁊ qꝛ proprietas
dicti portus eſt aliquoꝝ ciuiũ alterius ciuitatis.Itē qꝛ licentie ⁊ bul-
lete ſemꝑ pertinuerunt ad Tritiũ ⁊ ad dños Tritij per tantum tēp⁹
cuius initij nõ eſt memoria.ad hoc allegatur.c.ſuper quibuſdã.de ꝟ.
ſig.⁊ in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.cum ſimili.iſtud ergo ius por
tigãdi nullo modo diuidi debet cum ſemꝑ peruenerit ad tritiũ etiam
tempore quo ciuitas Agrigētina pertinebat ad alium dñm quã ad
ducem Auſtrie.Mihi autē videtur ducē Auſtrie ex multiplici capite
in iuſtitia huius portus preualere.primo qꝛ cum clare nõ cõſtet in cu
ius territorio ſit debet preſumi eſſe in territorio Tritij ex quo dñi de
Tritio exercuerunt ius bulletandi ⁊ incantãdi ⁊ alia de quib⁹ ſupra
faciendo:vt probat̃ i.c.j.de relig.do.iuncto dicto Inno.⁊ alioꝝ doct.
ibidē.Preterea ⁊ ſcđo preſuppoſito ꝙ illud territorum ab initio fuit
ſed cõe vel etiam in totum ciuitatis Agrigentine:tamen ex quo ꝑ tan
tum tempus de cui⁹ initio nõ eſt memoria illa ciuitas vel qui tenebat
prius illã ciuitatē non exercuit ibi ius territorij:ſed dñi Tritij tantum
ergo fuit locus ille preſcriptus cum iura vnius loci poſſint indubie p̃-
ſcribi etiam quo ad iuriſditionē ⁊ nedum ꝯ inferiorem:ſed etiã contra
papam ⁊ imperatorem:vt in.l.competit.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.ann.
⁊ in.c.ad audientiã.⁊.c.ſi diligenti.de p̃ſcrip.not.Inn.in.c.bone.ij.de
poſtu.prel.facit.l.fi.C.finiũ regũ.quinimo ea iura que ſunt principis
reſeruata in ſignum prerogatiue ⁊ priuilegij ſpecialis poſſunt preſcri-
bi per tantũ tempus de cuius initio memoria non exiſtit:vt in.c.ſuper
quibuſdam.de verb.ſig.vt ius exigendi datia legitimãdi ⁊ ſimilia:vt
ibi in.l.ſi publicanus.§.in vectigalibus.⁊ ibi per Bar.ff.de pub.⁊ cõ-
cludit ibidē ꝙ ſi iſta iura pertinent in loco ad aliũ quam ad principeʒ
põt preſcribi minori tꝑe:⁊ de hoc per eundem in.l.j.ff.de aqua plu.ar.
Alia vero iura principis que non ſunt reſeruata in ſignum ſpãlis pri-
uilegij preſcribunt̃ minori tꝑe:vt in.d.l.cõperit.⁊ plene per Bart.in.l.
intra quatuor.ff.de diuer.⁊ tem.preſcrip.niſi ſit reſeruata in ſignuʒ ſu-
premi dñij:qꝛ illa ſunt impreſcriptibilia ſtante ſubiectione:exemplum
in tributo ſic loquit̃.d.l.cõperit.in fi.vnde in caſu noſtro vbi non p̃ſcri
bitur ꝯ principem in dubio procedit preſcriptio iure cõi.fortius ergo
in caſu noſtro ꝓcedit preſcriptio que eſt tanti tꝑis:de cuius initio non
eſt memoria q̃ habet vim cõſtituti:vt in.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.ff.de
aqua plu.arcē.⁊ in.l.j.§.fi.ff.de itine.actuq; pri.ex quo quis exercet ali
qua iura animo acquirendi vniuerſalē iuriſditionē eã acquirit alio nõ
poſſidente:vt preſumitur anim⁹ acquirendi vniuerſalem iuriſditioneʒ
ex quo exercet aliqua iura generalia ſeu que ſunt ſigna vniuerſalis iu-
riſditionis vt eſt intrare pretorium per locum vel ius bulletandi et li-
centiãdi:⁊ portum incãtãdi ⁊ ſimilia:⁊ hec videntur aperte de mente
Innoc.in.c.dilectus.de capel.mona.facit quod no.glo.⁊ doc.in.c.qđ
clericis.de foro compe.ita contingit directe in caſu noſtro:vt patet ex
predictis.Debemus ergo concludere quod domini Tritij preſcripſe-
runt totalem iuriſditionem in dicto portu.Et ex eiſdem rõnibus idē
videtur dicendum de portu prope Sonzinũ poſito cum dicatur ꝙ ꝑ
multa ⁊ multa tempora dictus portus fuit incantatus ⁊ deliberat⁹
per hoĩes Sonzini:per eos inſtitutus:⁊ ad eorum ripam reductus:⁊
ſemper a Sonzino nolatus fuit:⁊ qꝛ hoĩes Sonzini pretendunt ⁊ ꝓ-
bant eorũ territorium durare vltra Oliũ ⁊ vltra Oliũ iuſtitiã faciunt
⁊ locum iuſtitie habere ſolent.vnde preſumēdũ eſt ꝙ dictus port⁹ ſit
in eorũ territorio:vel qđ legitime fuerit per eos preſcriptus per ſupra-
dicta.Non obſtant allegata pro parte ducis Burgundie.Et primo ĩ
eo quod allegatur quod per priuilegium imperiale territorium ciuita
tis ſibi adiudicate comprehendit totum oliũ ſeu aquam olij.Ad hoc
enim poteſt rñderi qđ preſuppoſito ꝙ ſic fuiſſet:tamen contra priuile
gium fuit legitime preſcriptum per homines Sonzini.nam ꝯ priuile-
gia principis currit preſcriptio in contrarium:vt in.c.ad hoc.⁊.c.acce-
dentibus.de priuileg.⁊.c.ad audientiã de preſcrip.Preterea in cõtra
rium oſtenditur aliud priuilegium cui non videtur derogatum per ſe
cundum cum de illo non fiat mentio ſpecialis ſicut requiritur de dero
gatione priuilegij:vt in.c.veniens.de reſcrip.no.glo.in regula generẽ.
de regu.iur.lib.vj.xxv.q.ij.in ſumma.Et ſi dubitatur de reuocatione
vel de autoritate temporis ſententianduʒ eſt pro duce Auſtrie qui eſt
poſſeſſor.vt in regula cum iura partium ſint obſcura:de reg.iur.li.vj.⁊
in.c.ex literis.de probatio.Non obſtat ſecũdo quod dum fuiſſet pax
facta includebatur iſte portus:nam hoc potius facit ꝯtra ducē Bur
gundie ꝓ ꝓ primo quia vigore illius pacis nihil poteſt peti cum non
habuerit effectũ:vt in.c.peruenit.de iureiuran.⁊.c.cõſtitutis.de penis.
⁊ in regula fruſtra fidem.de regu.iur.libro.vj.⁊ in.l.quero.§.inter lo-
catorem.⁊ quod ibi no.Bar.ff.loca.Preterea ſi tunc fuit ĩcluſus ſpe-
cifice.⁊ nunc ⁊ in pace renouata fuit p̃termiſſus ergo aperte ꝯcluditur
quod

quod tacite fuit excluſus.arg.in.l.pacta nouiſſima.C.de pac.⁊ in.l.pacta ꝯuenta.ff.de tontrahen.emp.⁊ ea que ſpeciali nota videbantur digna.ſi nunc non expꝛimuntur videntur eſſe neglecta.⁊ ſic in diſpoſitione non includi.vt in.c.ꝙuis.de pꝛeben.li.vj.Pꝛeterea cum illa locoꝛuʒ adiudicatio fuerit ſatis odioſa ex parte ducis Auſtrie. id quod nunc non fuit expꝛeſſum habetur pꝛo omiſſo.argu.in.l.commodiſſime.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊ in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.cum ſimi.Et hec ſufficiant.Laus deo.Nico.Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Quedā domina.B.donationē

fecit inter viuos venerabili viro magiſtro Luce oꝛdinis fratrū minoꝝ de ſedecim floꝛenis aureis annis ſingulis toto tꝑe vite dicti magiſtri Luce exoluēdis ꝓ libꝛis emēdis ⁊ alijs neceſſitatibꝯ pꝛo ſtudio theologie ſuppoꝛtādis pꝛo quoꝝ ſolutione obligauit pēſionē cuiuſdā apothece iuris ⁊ pꝛopꝛietatis ipſius donatricis.demū dicta domina.B. condidit teſtamētum ⁊ reliquit dictaʒ apothecā cuidā Nicolao ꝯſanguineo ſuo cū onere ſoluēdi dicto magiſtro Luce de pēſione dicte apothece floꝛenos ſedecim auri annis ſingulis ſm tenoꝛē ſupꝛaſcripte donatiōis.hoc tamē addito ⁊ ſpecificato per dictā teſtatricem qꝺ ſi contingat vllo vnꝙ tꝑe vel caſu dictum magiſtrū Lucam nō foꝛe capacē dicte donationis:cū fratres minoꝛes nullū ꝓpꝛium,⁊ maxime in particulari habere vel conſequi poſſunt dicto caſu adueniēte qꝺ nō ſit capax dictoꝝ ſedecim floꝛenoꝝ:legauit dicto Nicolao libere dictā apothecam ⁊c.demū contingit in facto quod dictus magiſter Lucas obtinuit a ſede apoſtolica mētione facta de dictis donatiōe ⁊ vltima voluntate facultatem recipiēdi dictas pecunias annis ſingulis ꝓ libꝛis emendis ⁊ alijs neceſſitatibus ſuppoꝛtādis pꝛo ſtudio theologie vſqꝫ ad beneplacitum ſedis apoſtolice ⁊ de licentia ſuperioꝛis ſui ⁊c. vt latius in dictis literis apoſtolicis continetur.Nunc autem dictus Nicolaus ſeu eius heres moꝛtua teſtatrice ſolutis iam aliquibus annis dictis ſedecim floꝛenis dicto magiſtro Luce reſiſtit ſoluere dicēs eum dictoꝛuʒ denarioꝝ de iure ⁊ ſm regulam ſuā nō eſſe capacem.⁊ per ꝯſequens dicta apotheca ſine aliquo onere debet ſibi libere remanere iuxta dicte teſtatricis voluntatem.queritur quid iuris.

Conſilium.lxiij.

1 Relictum factum incapaci habetur pꝛo non ſcripto.

2 Fratres minoꝛes ⁊ alij qui ſunt de genere mēdicantium dicuntur mēdicantes.

3 Relictum factum ſingularibus fratribus pꝛo libꝛis emēdis valet.Et ad vitam ſeu pꝛo neceſſitatibus.6.

4 Relictū annuum factum pꝛo ꝯcernentibus diuinum cultum valet.

Quelibet eccleſia cathedralis ſuis ſumptibus debet tenere magiſtrū.

7 Seruus eſt capax in cauſa alimentoꝛum.

8 Monacho ſi aliquid relinquitur.cum hoc ꝙ nō acquiratur monaſterio valet relictum.

9 Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.

IEſu chꝛiſti redēptoꝛis pꝛeſidio per pꝛius humiliter ex coꝛde inuocato:vt veritas huiꝯ queſtionis clarius eluceſcat argumentaboꝛ pꝛius partē negatiuam:videlicet quod dictꝯ magiſter Lucas nō ſit huius donationis ſeu relicti capax.⁊ per conſequens dicta apotheca vſqꝫ ſupꝛaſcripto onere debeat apud dictum Nicolaum ſeu eius heredē remanere. Et pꝛimo ſic fratres minoꝛes tam in particulari ꝙ in ꝯmuni non poſſunt ſibi aliquid appꝛopꝛiare cum ſe ac bonū tēpoꝛale expꝛopꝛiauerit vt dicit tex.in cle.exiui de paradiſo.de verbo.ſigni.in.§.cupiētes.ergo dictus magiſter Lucas nec per ſe nec nomine ꝯuentus potuit dictam donationem recipere.hoc videtur ꝯfirmare tex.in.c.nimis.ij. de exceſ. pꝛela.in pn.vbi dicitur qꝺ fratres ꝑdicatoꝛes ⁊ minoꝛes chꝛiſto pauperi famulant̄ ⁊c.cum ergo debeant eſſe ⁊ Chꝛiſto ſeruire in arctiſſima paupertate:ergo non ſunt capaces annui reditus.Pꝛeterea qd expedit in has ire ambages cum tex.in hoc videat̄ rotundus ⁊ clarus ī cle.pꝛealle.exiui.in.§.cunqꝫ.vbi dicitur ꝙ cum annui reditus inter immobilia cenſeantur a iure ad huiuſmodi reditus detineri paupertati ⁊ mendicitati repugnet:nulla dubitatio eſt quod dicti fratres reditꝯ quoſcūqꝫ ⁊ poſſeſſiones vel eoꝛum etiam vſum cum eis non reperiat̄ ꝯceſſus recipere vel habere ꝯditione conſiderata ipſoꝛum non licet.cū non ſolum quod malum eſſe dinoſcitur:ſed etiam omne ꝙ ſpeciem habet mali ſit viris perfectis ſpecialiter euitandum.hec ſunt foꝛmaliter verba illius tex.que videntur contra dictum magiſtrum Lucam valde ſtringere pꝛeſertim in eo quod pꝛohibet recipere reditus quoſcūqꝫ etiam reſpectu vſus cum ergo dixerit quoſcūqꝫ nihil excipiendo videtur incluſiſſe annuum reditum cuiuſcunqꝫ qualitatis ⁊ ꝯditionis.ar. in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.di.ſi romanoꝝ.⁊.l.de pꝛetio.ff.de pub. cū ſimi.facit etiam ratio generalis ſequēs dum dicit eos debere euitare omne quod habet ſpeciem mali.tali.nāqꝫ videtur hꝫ legatum.nam videtur in fraudem factū libꝛoꝛū cauſa cum ſe extendebat ad totū tēpus vite dicti magiſtri Luce qui iam diu effectꝯ eſt magiſter in ſacra pagina.Unde foꝛtius non debet aliquid operari pꝛeſertim in caſu noſtro.vt in.d.cle.exiui.in.§.cupientes.⁊ qꝺ in iſtis fratribus no.Bal.in auſ.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.Itē ⁊ ſcꝺo pꝛincipaliter dicta donatrix habuit reſpectū nō ad eccleſiā fratrū vel alioꝝ ꝯuentuū:ſʒ ad perſonam dūtaxat dicti magiſtri Luce.nā fecit donationē dicto magiſtro Luce ad habēdū tenēdū ⁊ poſſidēdū ⁊ diſpēſandū ꝓut ſibi videbit̄ ⁊ placebit ꝓ libꝛis emēdis ⁊ ſtudio theologie ⁊ alijs ſuis neceſſitatibus:vt latius ptʒ in inſtrō donationis cōfecto. que quidē verba in pluribus iuri ⁊ regule fratrū minoꝝ repugnāt.Pꝛimo quatenus donauit magiſtro Luce ad tenendum ⁊ poſſidendū ⁊ expendendum ⁊c. Et tñ certum eſt quod omnis pecunie contractatio eſt dictis fratribꝯ ꝓhibita qꝺ eā tāgere nō poſſunt.vt in.d.clemen.exiui.in.§.poꝛro.cum dictus ⁊c.Secūdo qꝺ intendebat donare magiſtri Luce perſone ⁊ ſic eū facere in particulari capacem qꝺ nō licet nedū fratri minoꝛi ſʒ nulli religioſo.vt i.c.nō dicatis.⁊.c.nolo.xij.q.j.⁊ in.d.cle.exiui.§.cupiētes ꝑ alle.Tertio in eo qꝺ donauit pꝛo ſuis neceſſitatibꝯ.ꝑ hoc eñ non pōt negari quin mēdicitas incūbens fratribus minoꝛibꝯ releuetur contra iuris diſpoſitionē.cū fratribus mendicātibꝯ incerta mēdicitas ꝑ queſtū dʒ victum tribuere.dicit tex.in.c.j.de rel.do.li.vj.⁊ faciūt v̄ba teſtatricis in teſtamēto ꝓlata dū dixit ꝙ ſi dictꝯ magiſter Lucas nō ſit capax cū fratres minoꝛes non poſſint aliqd habere pꝛeſertim in particulari ⁊c.⁊ ſic aperte ſenſit qꝺ donationē fecerat ꝑſone fratris:nō aūt eccleſie vel ꝯuētui.cū aūt hec ſint ꝯ̄ria regule ipſoꝝ ⁊ iuri:ergo dicta donatio nō valuit:qꝛ geſtū ꝯ̄ ius eſt nullū.vt in.l.nō dubiū.C.de leg.⁊.x. di.vides.Hoc aperte pꝛobat̄ in ſimili.in.l.ſi in metallū.ff.de his q̄ pꝛo

1 nō ſcrip.vbi patet † qꝺ relictū factū incapaci habet̄ pꝛo nō ſcripto.⁊ ꝑ cōſequēs perinde eſt ac ſi nō fuiſſet factū vt ibi:⁊ facit qꝺ legi.⁊ not.in l.qꝺ meo.⁊.l.ſi me in vacuā.ff.de acqui.poſ.in terminis noſtris vidētur fuiſſe de mēte Bar.in minoꝛica ſua ſuꝑ cle.exiui de paradiſo.vbi dixit qꝺ legatū pōt fieri fratribus minoꝛibus pꝛo libꝛis.In alia vero parte dixit qꝺ annuū legatum ad tꝑs nō modicū fratribus fieri nō pōt.ꝑ.d. cle.exiui.§.cūqꝫ.⁊ ſic ſentit qꝺ etiā pꝛo libꝛis nō pōt annuum legatū ad tꝑs nō modicū fratribus fieri.⁊ ita vt audito aliqui intellexerūt percipientes verba ſua vt arbitroꝛ potius ad coꝛticē quā intellectū. Sʒ ego diuerſam ſnīaʒ eſtimo iuri cōſentaneā.ſ.ꝙ dicta donatio facta di-

2 cto magiſtro Luce valuerit.Moueoꝛ pꝛimo † quia fratres minoꝛes ⁊ alij qui ſunt de genere mendicantiū dicunt̄ mendicātes:qꝛ incerta mēdicitas dʒ eis victū tribuere vt dicit tex.in.c.j.de reli.do. li.vj.⁊ ſic ī ꝑtinentibꝯ ad victū dūtaxat dicūtur mēdicātes.⁊ expſſe voluit Fed.de Senis egregiꝯ doctoꝛ in cōſilijs ſuis cōſilio.xij.appellatione aūt victꝯ veniunt dūtaxat ea que eſui potui cultuiqꝫ coꝛpoꝛis neceſſaria ſunt vt veſtes ⁊ ſimilia vt dicit tex.in.l.v̄bo victꝯ.ff.de verbo.ſign.Itē voluit tex.reſpectu alimētoꝝ in.l.legatis.ff.de ali.⁊ cib.leg.vbi dꝛ qꝺ legatis alimētis debent̄ ea ſine quibus coꝛpus ali nō pōt vt cibaria veſtitꝯ et habitatio.cetera vero que ad diſciplinā pertinēt legato nō continētur ⁊ notanda ſunt hec verba vltima per que clare ꝓbat̄ qꝺ ea que tēdūt ad ſtudiū ⁊ diſciplinā ꝯpeſcēdum nō ꝯpꝛehendunt̄ appellatione alimētoꝝ vel victus per quā.l.dixit ibi Bar.qꝺ legatis alimentis alieni nō tenēt̄ heredes ꝑſtare legatario ſumptꝯ pꝛo ſtudio.ergo fratres minoꝛes ⁊ alij mendicātes nō debent dici mēdicantes reſpectu eoꝝ que concernunt diſciplinam addiſcēdā.ratio qꝛ per iſta nō releuatur mēdicitas reſpectu virtutis.Et per ꝯſequēs infert̄ qꝺ dicti fratres nō ſunt capaces annui reditus qui relinquitur non pꝛo victu ſeu alimentis:ſʒ pꝛo ſtudio ⁊ libꝛis emēdis.Et hanc opi.apertiſſime tenuit Fede.de ſenis dicto conſi.xij.iſtud ſenſit glo.in cle.dudū.de ſepul. in verbo indi-

3 recte. vbi dicit qꝺ valet relictū factū ſingularibꝯ fratribus pꝛo libꝛis emendis.Et quāꝙ ibi foꝛmet qōnē in fratribus pꝛedicatoꝛibus:qꝛ ſic accidit tūc in facto tamen rationes ſue cōcludunt etiā in fratribus minoꝛibꝯ.⁊ de eis facit expꝛeſſam mentionē in cōſilio ⁊ ſpecifice reſpondet ad illam cle.exiui.que loquitur de minoꝛibus dicēs qꝺ illa cle.non extenditur ad iſtud capitulum conſi.Fed.videtur confirmaſſe Bald. in fratribꝯ minoꝛibꝯ.in auſ.ingreſſi.de ſac.ſan.eccle. vt dicam expꝛeſ-

4 ſius in ſequenti argumento. Secūdo pꝛincipaliter pꝛobat̄ ſic † relictum annuum factum fratribus ꝓ ꝯcernentibus diuinum cultuʒ valet ſm omnes qꝛ relictum non concernit cōmoditates fratrum pꝛincipaliter ſed ipſum diuinum cultuʒ.hoc apertiſſime voluit Bal.ſequēdo cōſilium Fe.in.d.auſ.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ apertius Ioan. de lig.poſt Bart.in cle.exiui de para.in vltima.q.tractatus. vbi dixit qꝺ valet relictum annuū ꝓ diuino cultu factū fratribus minoꝛibꝯ:puta ſi relinquitur annuatim frumentū pꝛo hoſtijs vel vinum pꝛo ſacrificio vel pecunia pꝛo luminaribus:⁊ ſimilibus.Et idem voluit Fede.dicto conſilio.xij.Et quidam alius ſolennis doctoꝛ poſt euʒ vt patet ibi in conſilio ſequenti.pꝛobatur ratione:qꝛ vt pꝛedixi per hoc relictuʒ nō releuatur mēdicitas fratrum.hoc etiā ſenſit Bart.in minoꝛica in alia queſtione dū firmauit quod licet ipſi fratres nō poſſint heredes inſtitui:vt in dicta cle.exiui.§.cupientes.eccleſia tamen ipſoꝝ poteſt heres inſtitui.vt in dicta cle.exiui.§.cupiētes. ⁊ ſic aperte voluit quod in his que acquiruntur eccleſie ⁊ non ipſis fratribus valet omne relictum:qꝛ iura generaliter volūt quod quelibet eccleſia poteſt heres inſtitui. vt ī l.j.C.de ſac.ſan.eccle.Eccleſia fratrum minoꝛum nō reperitur alicubi excepta:ſʒ fratres ipſi dūtaxat:qꝛ debent per geſtum ipſum ſibi victū

querere.Per relictum autem factū eccleſie.pro reparatione ⁊ ſimilibꝰ
non tollitur fratrum mendicitas.Sed relictū annuum vel donatio fa
cta pro ſtudio theologie ⁊ libris emendis cōcernit diuinū cultū ergo
valet relictum,vel donatio fratribus facta:minor probatur aperte ꝑ
autoritatem Fede.in conſilio preallē.vbi competat ſtudium inter reli
cta facta pro cultu diuino.Probatur ratione:eccleſia vniuerſalis in-
diget ad ſui regimen ꝑmaxime ſcientia:ideo indulſit vt cū volētibus
ſtudere poſſit eṗs diſpenſare:vt adeptus eccleſiam parochialē non te
neatur promoueri ad ſacerdotiū intra ſeptenniū nec teneatur deſerui-
re eccleſie:ſed poſſet ſe cā ſtudij abſentare:vt probatur in.c.cum ex eo.
de elec.lib.vj.⁊ maxime hoc contingit in ſtudio ſacre theologie.vt eſt
5 tex.no.in.c.fi.de magiſtri.†vnde q̄libet eccleſia cathedralis dꝫ ſuis ex
penſis tenere magiſtrum ⁊c.vt in.c.q̄r.⁊ quaſi per totū.de magiſt.que
omnia ſunt ſtatuta propter diuinum cultum augmētandū.nā vt no-
tanter inquit tex.in auť.habita.C.ne filius pro pa.per ſcientiā mūdꝰ
illuminatur ad obediendum deo ⁊ miniſtris vita ſubiectorum infor-
matur:⁊c.⁊ deꝰ per ꝓphetam inquit.Quia tu ſciētiā repuliſti:⁊ ego te
repellam ne ſacerdotio fungaris mihi.vt habetur in.c.niſi cū pridem.
de renun.Religioſis autem competit ſtudiū ⁊ maxime fratribꝰ quo-
rum ſcientia ⁊ predicationibus mundus illuminatur:fides augetur
⁊ defenditur:vt in cle.exiui.prealleg.⁊ in cle.dudum.de ſepul.diſputat
plene Joan.an.in.c.ſane.de regu.hinc dixit in.c.q̄r.de magiſt.quod fa
uore ſtudij poteſt religioſus aſſumi ad officium diſcendi ſicut fauore
animarum poteſt promoueri ad ep̄atum vel ad aliam eccleſiam cura
tā.vt in.c.quod dei timorem.de ſta.reg.⁊ in cle.j.de elec.Quis em̄ ne-
gabit magis reſplēdere dei eccleſiā ꝑ viros eruditos maxime in theo-
logia ꝙ̄ ꝑ cereos vel lampades que figuratiue accendūtur in eccleſia.
ſi enim relictum pro illis factum dicitur factū ad diuinum cultum:vt
in.c.fi.de teſta.⁊ qđ ibi no.fortius idē dicēdū i relicto facto pro ſtudio
theologie:vt enim dicit tex.in.d.c.fi.de magiſt.docto.in theologia ful
gent in dei eccleſia velut ſplendor firmamenti:hinc text.no.in.c.ſuper
ſpecula.ne cle.vel mona.dicit q̄r vere theologie ſtudium cupimus am
pliari vt dilato ſui tentorij loco funiculos ſuos faciat longiores:vt ſit
fides circūcincta muro inexpugnabili bellatorum quibus reſiſtere va
leat aſcendentibus ex aduerſo ⁊c.ex quibus omnibꝰ luce clarius de-
monſtratur qđ relictū factū pro ſtudio theologie ⁊ libris emendis dꝫ
dici ad diuinū cultum:ergo valuit dicta donatio annui reditus ad vi
tam magiſtri Luce facta.Hoc etiā firmatur alia rōne dicta domina
donaria illam donationem fecit dicto magiſtro pro ſalute anime ſue
⁊ remiſſione peccatorum ſuorum:vt expreſſe dicit in inſtrumento do-
nationis:ergo fuit relictum ad pias cauſas.nam omne donatū vel re-
lictum pro anima dicitur ad pias cauſas:vt no.Bar.⁊ gl.in.l.ſi quis
titio.ff.de leg.ij.⁊ Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nūc vero aliqua.ꝟſi.⁊ ſcias.
quod inter legata ad pias cauſas.facit qđ leg.⁊ no.in.c.requiſiſti.⁊.c.
relatū.de teſta.Ex quibus omnibꝰ aperte concludit dictā donationē
tenuiſſe:tum quia fuit facta ad pias cās:tum q̄r ad diuinū cultū tum
q̄r non releuatur mendicitas fratrū que verſatur circa victum ⁊ alimē
6 ta vt ſupra dixi:quinimo plus voluit Fede.in dicto conſil.xij.† quod
valet relictū annuum factum fratri vel conuentui ad vitam vniꝰ fra-
tris vel ad certum tempus ſimpl'r ſeu pro ſuis neceſſitatibus nō adie-
cta cā ſtudiorū vel alia cōcernente diuinū cultū.mouet principal'r.q̄a
ſicut pōt legari vna ſumma fratri vel ꝯuentui ꝓ alimentis eorū:vt ꝓ-
batur in.d.cle.exiui.§.cupientes.in cle.dudū.de ſepul.iuncta gl.in ver
bo indirecte:ita dꝫ poſſe legari vna ſumma ſoluēda ꝑſingulos annos
vt ꝯtingit in annuo reditu ad vitam fratris vel ad aliud tp̄s non in
perpetuū fuit optima ꝯſideratio.Et in hoc debet intelligi ſcđa allega
tio ſeu cōcluſio Fed.nā primum membrū fuit qñ relinquitur ad pias
cauſas vt pro ſtudio ⁊ ſimilibus.ſcđm fuit qñ relinquitur ſimpl'r ꝯuē-
tui vel vni fratri ꝓ ſuis cōmoditatibus.hoc clare colligit ex themate
per eū formato.nā ſimpl'r format thema in relicto annuo ſimpl'r facto
ſed poſtea in ſolutū nunc attingit primū caſum tanꝙ̄ indubitabilē.ſ.
qñ fit ad pias cās poſtea trāſit ad caſum gn̄aliter propoſitū.nec obſt.
d.cle.exiui.in.§.cunqꝫ annui reditus.quia ſm eū ille text.pōt intelligi
qđ annuus reditus eſt perpetuus vel ad tp̄s maximū:ita qđ reſeruare
tur mendicitas fratrū:ſed in caſu noſtro qñ relinquit ad vitā vniꝰ fra
tris:lꝫ reſpectu fratris poſſit dici perpetuus iuxta not.per gloſ.x.q.ij.
hoc ius porrectū.ver.perpetua.tñ reſpectu cōuentus cui fit acquiſitio
non pōt dici perpetuus ſeu ad tp̄s maximū:cū conuentus nunꝙ̄ mo-
riatur.vt.in.l.proponebat.ff.de iudi.In relicto em̄ facto fratri ſeu reli
gioſo alteri dꝫ inſpici conditio illius cui acquirit ſicut in capacitate ſer
ui attēditur capacitas dn̄i cui relictū acquirit:vt dicit no.tex.in.l.non
minus.ff.de acq.here.⁊ in.l.ſi in metallum.ff.de his que pro non ſcrip.
ha.Relictū aūt ſingulari fratri etiam mendicanti acquiritur cōuētui
vt no.glo.prealleg.in.d.cle.dudum.⁊ facit.l.deo nobis.⁊ quod ibi no.
C.de epi.⁊ cle.⁊ qđ leg.⁊ no.in.c.in preſentia.de proba.⁊ in auť.igreſ-
ſi.C.de ſac.ſan.eccl.⁊ voluit Bar.in dicto cōtractu minoricarū.Et ꝑ-
fecto he ſunt optime cōſiderationes.Sed ego hāc opi.Fede.ſequor in
hoc vltimo caſu quādo fit ſimpliciter fratri vel conuentui duobꝰ con
currētibus.Primo quod nō fiat in magna quantitate:q̄r tunc poſſet
ſeruari illorum mendicitas:⁊ poſſet fieri in fraudē.ad hoc bonus tex.
in.d.cle.exiui.§.cupientes.Scđa limitatio qđ nō fiat ad tp̄s maximū
vt ipſe Fede.voluit ⁊ placet mihi qđ non dicat ad tempus maximuꝫ
qñ fit ad vitā vniꝰ fratris maxime anno ſicut erat magiſter Lucas:
q̄r nil incertiꝰ hora mortis:⁊ nil certius morte:vt.l.ij.ff.de cōditio.et
demō.vñ cū illud relictum ſeu donatio poſſit extingui quotidie:non
poteſt dici ꝙ ſit maximum tp̄s:attamen ratiōe incertitudinis poſſet
tolerari:argu.eorum que legūť ⁊ no.in.l.ſi ea pactione.C.de vſur.⁊ i
c.fi.⁊ in.c.in ciuitate.eo.ti.licet enim quis poſſit viuere vſqꝫ ad cētum
annos:vt in.l.fi.C.de ſacroſan.ecc.veritas tamē vt plurimū denegat.
vnde dicit Inn.ꝙ hodie ſm inferiores cās ſatis poteſt timeri de mor
te alicuius poſt quinqnageſimū annū.ita no.in.c.qm̄ frequēter.de re-
ſti.ſpo.⁊ hec opi.ſic determinata plus placet ꝙ̄ opi.Bar.qui videt i
hoc vltimo ſenſiſſe ꝯrium vt ad vitam vnius fratris nō poſſit fieri an
nuum legatū conuentui vel ipſi fratri:hoc tamen nō multū firmauit
ſed dubitauit cū decidendo dixi tutius eſſe vt abſtineat:non aūt ne-
gauit ꝑ̄ciſe vt non poſſit fieri.Fede.aūt preciſe tenuit:⁊ ita conſuluit:⁊
melioribus rōnibus fuit motus:nec debet tunc talis annuus reditus
computari inter immobilia:ex quo nō eſt perpetuo duraturꝰ:nec ad
tempus maximū:ſed potius inter mobilia cum ad mobilia ⁊ ad tp̄s
non maximū cōpetat:ſicut in ſimili dicimꝰ de actiōe qđ ſi det ad mo
bilia computat inter mobilia:vt no.gl.⁊ Bar.in.l.poteſt pupillus.ff.
de auto.tu.⁊ gl.in auť.de non alie.§.j.coll.ij.⁊ per Bar.in.l.mouētiū.
ff.de verb.ſig.In caſu tñ noſtro qñ legatū vel donatio fit pro ſtudio
vl'alia pia cā Bar.non reſiſtit:q̄r ipſe loquit ſimpl'r de relicto annuo
facto fratribus:imo vt.ſ.dixi potius in hoc ſentit ꝯrium cum dicit ec
cleſiam ipſorū eſſe capacem ⁊ libri acquiruntur potius eccleſie ꝙ̄ cōuē
tui cum conuentus non poſſit comedere libros:⁊ ſicut fratres habent
vſum eccleſie ita debent vſum librorum habere.Item expreſſe Jo.de
lig.poſt Bar.in fi.tractatus tenuit qđ predixi in legato annuo cōcer
nente diuinum cultum.Reſtat ergo clare concludere quod caſus no-
ſter ſit ſine aliquo dubitationis ſcrupulo in fauorem donationis cum
nullus reperiatur qui expreſſe teneat ꝯrium:ſed comunis opi.eſt pro
iſta parte:⁊ multum faciunt litere apoſtolice conceſſe dicto fratri Lu
ce:videt em̄ papa tacite approbare concluſionē ſupra factā vt valeat
donatio ſeu relictū annuū pro libris emendis ⁊ pro alijs neceſſarijs ꝓ
ſtudio ſupportandis.Si enim dicta donatio non valuiſſet nō idulſiſ-
ſet papa dicto magiſtro Luce timenti ſuper illarum pecuniariū perce
ptione ab aliquo moleſtari:vt in literis dicitur ptātē libere ⁊ licite re
cipiendi ⁊ habendi dictā pecuniā annuatim,nō em̄ potuiſſet dare po
teſtatē licite ⁊ libere percipiendi ⁊ habendi ꝓut facit ſi dicta donatio
non valuiſſet:cum enim narrauerit in literis dictā teſtatricem ⁊ dona
tricē obijſſe ſciebat papa quod ſi fuiſſet incapax dictus frater Lucas
illa donatio fuiſſet nulla ⁊ remanſiſſet dicta pēſio apud donatricē ſeu
apud heredem poſt mortē teſtatricis,vt in.l.ſi pluribus.ff.de leg.j.⁊ i
d.l.ſi metallū.ff.de his que pro non ſcrip.vel apud dictū Nicolaum ex
diſpōne ſpeciali ipſius teſtatricis vel etiā forte de iure cōi ſcđꝫ tex.val-
de no.in.l.fi.ff.de auro ⁊ arg.leg.⁊ ſic nō potuiſſet percipere indebitū
ſine peccato nec ignorantia ſoluentis excuſaſſet illum a peccato vt per
totum ti.de condi.inſti.ff.⁊.C.in dubio aūt ſtandum eſt interpretatio
ni pape:quia ad ipſum pertinet interpretari canones ſicut illorū edi-
tio:vt in.c.inter.de excom.Et ſi dicatur quod dictus magiſter Lu-
cas libris nō indiget.Reſpondetur primo hoc non poſſe negari:non
enim eſt arbitrandum quod ſi refertur omnibus libris neceſſarijs ad
theologie ſtudiū.Scđo preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod
hoc ſit verū:non tamen per hoc ceſſabit dicere donationis effectus:q̄r
fuit facta ob duplicem cām pro libris.ſ.emēdis ⁊ pro alijs neceſſarijs
ſupportandis in ſtudio vnde licet eſſet prima cauſa:non tamen ceſſat
ſcđa.ergo not.ceſſat diſpoſitio:inſti.de nup.§.affinitatis.Preterea le-
gatum factum pro anima ſeu donatio non corruit ſi nō pōt conuerti
ad vſum deſtinatum:ſed debet ad alium vſum piū deſtinari.in.l.lega
tum.ff.de vſufr.leg.⁊ in.l.legato.ff.de admi.re.ad ci.pertinē.vt legit
⁊ no.in.c.ij.de teſt.⁊ plene per Bar.in.l.pater.§.tuſculanꝰ.ff.de le.iij.
in.d.l.legatum.⁊ per Jo.de lig.poſt Bal.in.d.cle.exiui.Nūc reſtat reſ
pondere ad conraria ſuperius formata.Et primo ad primum de ica
pacitate reſpondetur quod proprietas nō acquiritur dicto magiſtro
Luce nec cōuentui:ſed habebit nudum vſum ſicut habent fratres ex
his que eis dantur quotidie vel ad diuinuꝫ cultum vel pro alimentis
vt i.d.cle.exiui.⁊.d.cle.dudum.Apud queꝫ aūt ſit ꝓprietas plene no.
in dicto tractatu minoricarū.⁊ in quadā extrauagāti nō curo ꝓſequi
q̄r nō eſt noſtra materia:ſatis enim eſt qđ vſus nō ſit ſibi improbatꝰ.
Et quāꝙ̄ alias fratres minores nō poſſunt ꝑ ſe recipere pecuniā etiā
legatā:ſed ſyndicus ſuꝑ hoc deputatus hoc facere pōt:vt plene not.ꝑ
Bar.in dicto tractatu tñ i caſu noſtro poterit dictꝰ magiſter Lucas
recipere autoritate bulle apoſtolice ⁊ cum ſui ſuperioris licentia:vt in
ea dicitur:papa em̄ indulgentiā hanc cōtulit quibuſcūqꝫ cōſtitutioni
bus nō obſtantibus vt in ea patet.¶ Ad ſcđm ar.d.cle.exiui.§.cūqꝫ.
ſatis eſt ſupra rñſum.¶ Ad tertiū dico ꝙ licet habuerit reſpectū ad
perſonam magiſtri Luce:tamē pro cōmoditate fratris pōt ſibi fieri
relictū:ſed acquiſitio fit ſcđm iuris diſpoſitionē:ad hoc bona glo.pre-
alleg.in dicta cle.dudum.de ſepul.in verbo indirecte.Idem videmus
in ſeruo

in ſeruo.nā licet qs inſtituerit eum heredē nec poſſit dñs adire heredi
tatē nec ſeruū preciſe cōpellere ſi nō vult adire:vt in.l. cū ꝓponas.C.
de here.inſti.tamen per ſeruū acquirit dño eo hereditatē adeunte:ita
qđ etiā per momentū nō ſtet in perſonā ſerui:vt in.l. placet.ff.de acqr.
here.Preterea bñ potuit habere reſpectū ad perſonā vnius fratris in
concernentibus diuinū cultū ⁊ opus pium vt illud opus piū exerceat
in perſonā vnius fratris vt ſpecifice pro libris emendis ⁊ ſtudio volue
runt glo.Fed.Bar.⁊ alij in locis preallē.hinc voluit aperte Bart. in
l.ſeruos ad cuſtodiā.ff.de ali.⁊ cib.leg.vbi firmauit qđ relictum poteſt
fieri ꝓ alimentis nedū conuentui fratrum mortuorū:ſed etiā ſingulari
bus fratribus ſicut valet ꝓ tali cā relictū factū ſeruo vt ibi : ⁊ ſic non
poteſt dici frater incapax cū non incapax nudi vſus q tm̄ fratribꝰ cō
7 petit.†Similr̄ videmus in ſeruo q non eſt capax proprietatis iure ꝓ
prio ⁊ tm̄ eſt capax in cā alimentoꝝ.vt.d.l.⁊ fit cōpulſio iudicis officio
vt ibi dicit.Et predicta ꝓcedunt preſertim habito reſpectu qđ in caſu
nihil fuit dictū in donatiōe de capacitate vel incapacitate:ſed ſimplr̄
fuit facta ꝓ ſalute anime teſtatricis ⁊ pro redemptione peccatorum
ſuorum vnde cuꝫ fuerit inter viuos nō potuit poſtea apponere aliquā
conditionem capacitatis vel incapacitatis:vt eſt tex.in.l.perfecta do-
natio.C.de do.que ſub modo.quinimo etiā ſi potuiſſet nō habuiſſent
illa verba in aliquo officere:qꝛ expreſſio eoꝝ que inſunt nihil operatur
vt legi.⁊ no.in.c.ſignificaſti.de elec.⁊clarius probatur in.l.ij.ff.de leg.
j.In quolibet em̄ relicto ſeu donato tacite intelligit ſi eſt capax.vt.d.
l.ſi in metallum.⁊.d.l.qđ mea.Preterea illa conditio verificatur a iu
re:qꝛ capax eſt pro ſtudio theologie ⁊ alijs neceſſarijs ſupportādis ꝓ
ipſo ſtudio vt.ſ.dictū eſt:vel pro alimentis: vt.ſ. tetigi intelligendo:
vt.ſ.Non obſtat arg.vltimo factum:videlicet qđ multa fuerunt expſ
ſa ꝯtra iuris ⁊ regule diſpoſitionem:qꝛ donauit ad habēdū poſſiden-
duꝫ ⁊c.qꝛ dico ꝙ licet multos modos expreſſiſſet quorū aliqui nō erāt
in ſe liciti:tm̄ illorum expreſſio non habet vitiare alios modos licitos.
⁊ a iure non improbatos vt pro ſtudio ⁊c.ſed illi illiciti habent ꝓ non
expreſſis:ad hoc bo.tex.cum ibi no.in.c.ſignificatum.de preben.⁊.l.fi-
lius.⁊.l.cōditiones.ff.de condi.inſti.⁊.l.ſancimus.C.de dona. ⁊.xij.q.
ij.eccleſiaꝝ ſeruos.⁊.c.ij.q.j.vbi bo.tex.iuncta gloſſ.ad idem notabile
dictum Bar.in.l.lucius.§.tres heredes.ff.ad treb.vbi dicit ꝙ ſi mona
cho fuit aliquid relictum cum hoc quod ſi abbas fecerit ei qōnem de-
uolueretur ad aliū valet relictum:ſed illud grauamē tanꝙ iuri cōtra
rium habetur pro non ſcripto.Preterea ad cōfirmationem predicto-
rum addo aliud dictum notabile Bar.in auf.excipitur.C.de bo.que
8 libe.vbi dicit†ꝙ ſi aliquid relinquitur monacho cum hoc vt nihil ac-
quiratur monaſterio valet relictum ⁊ intelligitur meliori mō quo po-
teſt:vt.ſ.nihil facti acquiratur monaſterio:ſed patiatur monachū ha
bere meliori mō quo poteſt:facit quod no.Arch.in.c.qꝛ ingrediētibꝰ.
xix.q.vlt.ita ad propoſitum id quod fuit dictum de capacitate vel in
capacitate.Item de habendo ⁊ poſſidendo ⁊c.aut habent pro nō ad
iectis vt in primo dicto Bar.aut intelligēdo ſunt largiſſimo ⁊ meliori
mō quo fieri poteſt:vt ſic exinde nulla ſequat abſurditas vel iuris cō-
munis ſeu regule ꝯtrauētio.Et qm̄ a nōnullis qui dictam donationē
infringere moliuntur tria vt audio vltra predicta obijciūtur.Primo
quod cum fratres minores neminem debeant inducere ab eis aliquid
relinquendum:vt.d.cle.exiui.§.dubitauerunt.⁊.§.cum etiā. ⁊ cum ad
dicti magiſtri Luce perſuaſionē dicta donatio facta fuerit nō debuit
ex ea aliqua obligatio naturalis vel ciuilis oriri tanquam iure reſiſten
te facta:ad hoc quod legitur ⁊ no.in.l.cum lex.ff.de fideiuſſo.Secūdo
qꝛ non licuit dicto magiſtro Luce ſtipulari ad ſui commoditatē.Ter
tio qꝛ donatio fuit facta dicto magiſtro Luce anteꝙ eēt magiſterij ho
norem adeptus:⁊ ſic tacite videtur fuiſſe facta donec fuerit magiſtra
tus quaſi tunc ceſſet cā donatiōis merito debet ceſſare dicta donatio.
ar.l.a filia.ff.ad treb.Sed profecto ſi predicta diligenter conſiderētur
nil concludunt neceſſario cōtra concluſiones ſupra factas.Ad primū
enim poteſt multipliciter reſponderi.Primo negādo quod hic inter-
uenerit aliqua ſurreptio dicti magiſtri Luce.nam ꝯtrium clare colligi
tur ex tenore donationis preſertim in ſui exordio qđ multū debet attē
di ad coniecturandā mentē diſponentis:vt in.l.fin.ff.de here.inſti.no.
Bar.in.l.ambitioſo.ff.de decre.ab ord.fac.Scđo rñdetur qđ īductio
ad largiendum eleemoſynā pro cultu diuino vt pro ſtudio theologie
non eſt ꝓhibita.Solū enim prohibetur fratribus inducere nouiter in
gredientes ad aliquid ſibi relinquēdum ne videant illum induxiſſe ad
ingreſſum propter bona tpalia:vel qm̄ habuit recurſuꝫ ad ſpāles ami
cos pro releuando eoꝝ mendicitatem:⁊ ſic reſpectu eoꝝ que cōſiſtunt
in victu:⁊ ſic loquuntur iura:ſed in caſu nr̄o hec ceſſant.Preterea ſi lꝫ
habere recurſum ad ſpāles amicos pro neceſſitatibus infirmorum et
fratribus induendis:vt in.d.cle.exiui.§.cum etiam.fortius licet ꝓ ſtu
dio theologie in quo non vtilitas fratrum ſed eccleſie vniuerſalis pn-
cipaliter verſetur:vn̄ ſ.dixi.Nec obſtat tex.licet loquatur ibi per ꝟba
taxatiua:⁊ ſic videtur excludere alios caſus ibi non expreſſos:qꝛ rext.
ille loquitur in his per que releuatur illorum mendicitas qđ non con-
tingit in caſu noſtro.Item vt eleganter inquit Bar.poſt gloſſ.in.l.ſer
uius.ff.de vſuca.licet lex aliquem excludat caſum cū taxatiua dictio-
ne per hoc excludit alibi expreſſos vel conſimiles ſi ſumus in materia
fauorabili:caſus aūt noſter videt nedū ſimilis:ſed ⁊ maior ſibi expreſ
ſis ⁊ ſumꝰ ꝓ fide ampliāda ⁊ defendēda:vt in.d.c.ſup ſpecula.Pre-
terea ⁊ tertio preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qđ hoc interceſſiſ-
ſet perſuaſio prohibita:non tm̄ per hoc infert ꝙ donatio ſit nulla : qꝛ
res nō reſiſtit donationi ſed ꝑſuaſioni:ad hoc induco tex.aptiſſimū in
c.cōſtituit.xx.q.iij.vbi dr̄ ꝙ religioſi non debent inducere aliquē ad in
trandū religionem ꝓpter bona tpalia illius conſequenda ꝙ ſi fecerint
tenet nihilominus ingreſſus:qꝛ ille eſt bonus dolus nec pōt dici dece-
ptus qui religionē intrauit:vt.c.pe.qđ me.cau.ita in ꝓpoſito cū dona
tio fuerit facta puta amore diuino ⁊ ſine aliquo dolo non debet vitia-
ri ꝓpter inductionē ad bonū. Item vide mꝰ i ꝯctu inito ꝑ excōicatū:
nam prohibet ſibi cōio ⁊ peccat in ingerendo ſe cōioni.c.illud.de cler.
excō.mi.⁊ tamen ꝯctus initus per eū tenet:vt not.Inn.in.c.veritatis.
de dolo ⁊ cōtu.⁊ probatur in.c.felicis.§.verum.de penis. Non ob.qđ
9 ſcđo obijcitur de ſtipulatione†qꝛ ad validitatem donationis nō req
ritur hodie ſtipulatio:vt.l.ſi quis argētū.C.de dona.preſertim ad piā
cauſam:facit qđ no.gl.in.c.quoties cordis.j.q.vij.Item illa dña pure
donauit magiſtro Luce pn̄ti ⁊ recipienti vt dicit in prin.donationis.
Itē ſeruꝰ ſtipulat i fauorē dñi: lꝫ verba concipiat in perſonam ſuam
vt.ff.de ſtipu.ſer.per totū.ita ⁊ religioſus in fauorē conuentus pſertiꝫ
in concernentibus cultū diuinū:facit qđ no.Inn.in.c.dudum.de con-
uer.coniu.vbi no.dicit per illum tex.qđ ſicut quilibet ſacerdos videtur
officialis eccleſie vniuerſalis:vt recipiat obligationē in fauorē eccleſie
vniuerſalis:ita ꝓ ſtudijs theologie fauore potuit dictus magiſter Lu
cas obligationē recipere.Preterea dicta donatrix reliqt illud idem li
bere in teſtamento ſuo:dūmō dictꝰ magiſter Lucas ſit ad hoc capax
ſed indubitanter eſt capax ꝓ libris emendis ⁊ oneribꝰ ſtudij ſupportā
dis.ſ.dictū fuit.Preterea cū illa dña hoc fecerit ſponte vt conſuleret
anime ſue vt patet in inſtrumēto donationis in principio dꝫ valere ſal
tem per viā cuiuſdam dedicationis ad piam cām iuxta nota.ꝑ Bar.
poſt glo.in.l.illud.C.de ſac.ſan.eccle.in qōne illius q exiſtens in came-
ra ſolus donauit quedā bona pauperibꝰ:⁊ ſic ex multiplici capite tol
litur illa impugnatio.¶ Ad tertium facillima patet rn̄ſio.⁊ prio cuꝫ
toto tpe vite dicti magiſtri Luce reliquerit fruſtra dicit ꝙ debuit du
rare donec fuerit effectus magiſter:īpoſſibile em̄ eſt qđ poſt mortē ma
giſtraret:nec eſt veroſimile ꝙ cogitauerit toto tpe vite ſue debere va-
care circa ſtudiū ſcholaſticū:vn̄ cū verba ſint clara ceſſat captioſa iter
pretatio.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊ in.c.ſi.de ver.ſig. Preterea ſtudiuꝫ
ſacre theologie eſt magis proficuū xpianitati poſt magiſtratū ꝙ ante
vt.c.de magi.⁊.c.ſuper ſpecula.ne cle.vel mo. ⁊ pluribus libris indi-
get ꝙ tempore ſcholaſtico.Item preſuppoſito quod nūc nō indigeat
libris non per hoc ceſſat donatio ad pias cauſas per ea que ſuperius
dixi.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quo-
dā Senēſi ſtatuto cauet vt oīs cauſa appellatiōis debeat decipi.ī.xl.
dies.⁊ vltra.xl.dies nō duret inſtātia.Alio ꝟo ſtatuto cauet qđ tpe q
qs eſt producturus teſtes extra prouinciā tempus determinādē cau-
ſe nō currat ipſo iure.¶ Contingit qđ in caſu cuiuſdā appellationis
appellans habuit dilationē ad ꝓducēdos teſtes poſt modū vero aſſe
rens ꝙ teſtes extra prouinciā volebat ꝓducere petijt ⁊ obtinuit dictā
dilationem ꝓrogari:in fine aūt dicte dilatiōis ptēdēs impedimentū ſi
bi intra illā cōtigiſſe obtinuit iterū ꝓrogationem dicte dilationis nul
la de impedimento iudicis facta fide:deinde in fine dicti prorogate di
lationis petijt tertio dictā dilationem ſibi ꝓrogari iurans qđ nō ani-
mo calūnie hoc petebat iudex aūt iuramento calūnie dūtaxat recepto
dictam dilationem tertio prorogauit.Nunc querit an inſtantia cau-
ſe ſit perempta cum multa tempora ſint decurſa vltra decem dies.

¶ Conſilium.lxiiij.

1 ☞ Certum tempus quando prefigitur a lege vel ſtatuto ad aliqd fa
ciendum:debet intelligi ſi intra illud tempus fieri poteſt.
2 Iudex in cauſis pecuniarijs non poteſt dare vltra vnam dilationem.
3 Iuramentum calūnie non excludit cōdemnationem expenſarum in
caſu perditionis cauſe.
4 Fori cōſuetudo eſt legitima cauſa terminos ⁊ dilationes reſtringēdi.

OMnipotētis poſtulato ſuf-
fragio.Videtur primo dictam inſtantiam minime eſſe per
emptam ꝙꝙ.xl.dies ⁊ vltra lapſi ſint.Hāc em̄ partē expſſe
probare videt ſtatutum in eo qđ expreſſe decernit tpſ non currere ipō
iure in dilatione data pro teſtibus extra prouinciaꝫ exiſtentibus pro-
ducendis ; ergo dilatio data licet ſepius prorogata pro illis teſtibus
producendis non debet cōputari in termino.xl.dierum. ad hoc qđ in
ſi.legitur ⁊ no.in.c.auditis.đ in integ.reſt.⁊.c.auditis.de preſcrip.⁊.c.
j.⁊.c.de quarta.eo.ti.Scđo videtur idē eſſe de mero iure dicēdū etiam
1 illo ſtatuto circūſcripto.†vbicūqꝫ enim certuꝫ tempus prefigit a le-
ge vl ſtatuto ad aliqd faciēdū đbet itelligi ſi intra illud tpſ fieri pōt:
alias aūt poteſt actꝰ explicari etiam poſt illum terminum ad hoc.l.
ſi.C.de adulte.⁊.c.ex ratiōe.de appella.⁊.l.vt gradatum.ff.de mun.⁊

hoc.ꝛ.l.ij.de noxa.Lex em̄ non debet eſſe impoſita ſup impoſſibili.iij.
di.erit aūt lex.optime facit tex.in.l.ſi cuꝫ ipſe.ꝯiuncta.l.prece.ff. de ex-
cu.tu.ꝛ ibi hoc in terminis noſtris tenet Bal.ꝛ ſentit aperte Joā.an.
in addi.Spe.in tit.de leg.§.reſtat.ver.qd ſi ſtatuto.Sed certum eſt ꝙ
vbi teſtes ſunt de extra prouinciā ꝑducendi nō pōt cauſa decidi intra
xl.dies cum deẛ dilatio ſex mēſiū ſolū ꝑ illis teſtibus ꝑducēdis:vt in
l.j.C.de dila.ꝛ.iij.q.iij.ſpatiū:ergo poſt illud tp̄s pōt ſn̄ia ferri cū iuſti
tia minime ſit perempta. Nec ob.ſi dicatur qđ ſcđa dilatio fuit data
ſine cauſe cognitione.Ad h̄ em̄ pōt multipl'r rn̄deri.Primo ꝙ hic nō
fuit data ſecunda vel tertia dilatio ſed vnica tm̄ que ſepe fuit prorogа
ta ante eius lapſum.Aliud eſt em̄ nouam dilationē dare.ꝛ aliud da-
tā ante ipſius finem ꝓrogare.iuxta id qđ legiẛ ꝛ no.in.l.qđ ſi manēte.
ff.de p̄ca.ꝛ.l.iiij.ff.de dā.infec.vbi ꝑ Bart.Itē qn̄ dilatio prima non
fuit integra pōt nedum prorogari:ſed etiā dari de facili ſcđa vt not.
Inn.in.c.vltra tertiā.de teſt.Sed in cauſa noſtra prima non fuit inte
gra qꝛ nunꝙ habuit terminū ſex menſiū vel triū.ergo de facili ſine alia
cognitiōe potuit dari ſcđa vel etiā prorogari cū iure ipſo videaẛ talis
ꝓrogatio iuſtificata.Itē ꝛ tertio facit qđ no.Bar.in.l.j.C.de dila.in
fi.vbi dicit valere ꝓbationē factā intra dilationē datam ſine cauſe co
gnitione qn̄ prima dilatio non fuit ꝑfecta.¶ Sed ꝙꝙ hec vrgere vi-
deantur in diuerſam tn̄ partē puto declinādū.Moueor p̄mo ꝑ tex.in
2 l.fi.ff.de dila.†vbi dr̄ ꝙ in pecuniarijs cauſis nō pōt iudex dare vltra
vnā dilationem ꝛ ponderandus eſt ille tex.in eo qđ negatio precedit
verbū pōt:ex quo tollitur ptās iudici aſſignādi aliā dilationem cum
tūc verbū pōt inducat neceſſitatē vt no.glo.in regula prima. de regu.
iu.lib.vj.no.Bar.in terminis noſtris.in.d.l.fi.ꝛ.q.tex.in.l.oratione.ff.
eo.videẛ innuere ꝯtrium dantur varie ſolu.ſed cōiter tenetur illa ꝙ oīs
dilatio ꝓbatoria eſt peremptoria:ita ꝙ ſine cauſe cognitione non pōt
alia aſſignari:ꝛ ſic debet intelligi.d.l.fi.cū cauſe cognitiōe pōt aſſigna
ri ſcđa:ꝛ ita loquaẛ.d.l.oratiōe.In hac aūt cauſe cognitione verſaẛ
vt de impedimento contingente intra dilationem aſſignatā fiat iudi-
ci fides:ſine aūt hac cognitione cauſe nō valet datio ſcđe dilatiōis:vt
aperte voluit tex.d.l.fi.ꝛ aperte tenet ibi Bar.facit quod legiẛ ꝛ no.
in.c.in cauſis.ꝛ ꝑ gl.in.c.ij.de dila.qualis aūt debet eſſe probatio īpe-
dimenti non reperiẛ bene in eo.§.deciſum.Fede.de ſenis.conſi.cix. vi-
detur velle vt ſufficiat iuramentū allegantis impedimentū ꝙ videtur
tenuiſſe gl.in.c.vnico.iij.q.v.Sed mihi plus plꝫ opi.Joā.mo.Arch.
ꝛ Jo.an.in.c.j.de dolo ꝛ contu.lib.vj.qui ꝯcludūt poſt multa hoc fo-
re arbitrariū ꝯſiderato ꝑſone impedimento ꝛ cauſe qualitate:vnde iu
dex erit cōtentus iuramento qn̄ exiget ſemiplenam nō qn̄ plenā ꝓba-
tionem.ꝛ per hoc ego allego tex.no.in.c.ex literis.de in integ.reſti.vbi
probatur ꝙ iuramētum non ꝓbat indiſtincte impedimētū.Cuꝫ ergo
in caſu noſtro in ſcđa dilatione ſeu prorogatiōe nulla interuenerit cau
ſe cognitio ſuper impedimēto:ergo illa nō valuit:ꝛ idē pōt dici de ter-
tia tum qꝛ ſolū fuit exactū iuramentū calūnie qđ non videtur ſufficere
p̄ſertim in tertia dāda ſeu ꝓroganda cū tertia debeat dari nō exacta
cauſe cognitiōe:vt no.in dictis iurib⁹ maxime.ꝛ in.d.l.fin.ff. de fer.tū
qꝛ iuramentū nō debuit eſſe de calūnia:ſed de veritate: qꝛ poſſibile eſt
qꝛ in prima dilatione ſeu ſcđa fuit in negligentia ꝛ non in calūnia.per
negligentiā aūt excludiẛ a ſcđa vel tertia dilatione : vt not.in prealle.
3 iuribus.ꝛ facit.c.licet.de ꝓba.ſicut in fi.dicimus ꝙ iuramētū calum-
nie non excludit condēnationē expenſarum in caſu perditionis cauſe
qꝛ potuit litigare temere nō calūnioſe.vt no.in.c.finē.de dolo ꝛ cōtu.ꝛ
in.c.calumniam.de penis.ꝛ in.l.ex diuerſo.ff.de rei vē.ꝛ.l.ſancim⁹.C.
de iudi.ꝛ nō ꝓbat hoc eſſe qđ ab hoc cōtingit abeſſe.l.nō hoc.C.vnde
cog.ꝛ.c.ij.de trāſla.prela.Probatio em̄ debet cōcludere neceſſario.c.
in p̄ n̄tia.de proba.ꝛ.c.auditis.de in integr.re.ꝛ.l.ad ꝓbationē.C.loc.
¶ Ex predictis clare inferẛ quod dicta inſtātia ſit perempta ꝑ lapſuꝫ
tanti tp̄is cū ille prorogationes ſeu dilationuꝫ dationes fieri non po-
tuerunt nō predicto ergo ceſſat ſtatutum.qꝛ voluit vt in termino p̄fi-
xo pro teſtibus extra prouinciā dicendas non currat tp̄s inſtātie: qa
illud ſtatutū debet intelligi de termino legitime conceſſo:ar.l.iij.§.cō
dēnatum.ff.de re iud.ꝛ.c.non pōt.de prebē.lib.vj.optime qꝛ no.bart.
in.l.iuſte poſſidet.ff.de acqui.poſ.vbi dicit ꝙ miſſus in poſ.autoritate
iudicis iuris ordine non ſeruato non excuſaẛ propter autoritatem iu
diciariā a pena ſtatuti puniētis ingrediētes ꝛ turbantes poſſeſſiones
alterius.c.forus.de ver.ſign.ꝛ no.in.c.conquerēte.de reſti.ſpo.¶ Pro
hoc etiā facit iſtud ſtatutū ſub rub.itra quātū tp̄s definiaẛ cauſa.vbi
diſponitur qđ nec iudex nec partes cū conſenſu prorogare poſſint ter-
minuꝫ inſtātie prefixum:ſn̄ia ergo ꝓlata remanet valida:nec dꝫ pars
amplius ꝯ illam audiri ſicut ſi audireẛ poſt terminū iuris:vt in.c.ꝑſo
nas.ꝛ.c.cum ſit.de ap.nā termin⁹ iſte ſtatuti ſuccedit loco termini iu-
ris:vt no.Inn.in.c.ex ratiōe.eo.ti.ꝛ doc.in.c.pe.de iud.ꝛ Bar.ꝛ Bal.
in.l.properandū.C.eo.ꝛ per hec patet reſponſio ad primum ꝯtrarijuꝫ.
ſ.alle.ꝛ etiā ad ſcđm.Fateor enim quod ſi ex magnitudine cauſe vel
virorū longa diſtantia non potuiſſet cauſa terminari in tēpore a ſta-
tuto prefixo quod tunc poſſit cauſa terminare poſt illud tempus:ſꝫ in
caſu noſtro hoc non contingit.nam vt in narratiōe facta mihi p̄ſuppo
nit prima dilatio fuit competenter prorogata ſecūdū locorum diſtan-
tiam:ita quod pars potuiſſet alio extrinſeco non accedente teſtes pro
ducere:non potuit ergo dari ſcđa vel tertia dilatio cā impedimēti le-
gitime non ꝓbata:vt.ſ.dixi.Nec obſtat dū dicit ꝙ hic non fuit data
ſcđa vel tertia dilatio:ſed vnica tātū ſepius prorogata:qꝛ dico ꝙ iura
prohibent dari ſcđam vel tertiā dilationē ſine cauſe cognitione atten
to effectu ꝛ nō mō dūtaxat.Induxerūt em̄ hoc ne cā plus debito ſine
iuſta ꝛ apparenti cā ꝓrogeẛ:ꝛ ſic lites fierent immortales.ar.l.ꝓperā
dū.C.de iud.ꝛ.c.finē litibus.de do.ꝛ contu.ergo ꝓhibitū vna via nō
debet ad id alia via admitti vt in regula cum qđ vna via.de re.iur.li.
vj.ꝛ.c.tue.de procur.ꝛ qđ in eis no.Et ex ꝯria opi.dareẛ locus ingan-
nis ꝛ fraudib⁹ ꝯ.c.quanto.de diuor.poſſet em̄ iudex ꝑ hāc viā proro-
gationis ſi eſſet licita circūuenire diſpōnē illius.l.fi.ff.de fer. qđ nō eſt
dicendū.¶ Preterea etiā prorogari nō debet prima ſine cauſe cogni
tione:lꝫ leuis ſufficiat:vt no.in.l.a ꝓcedente.C.de dila.ꝛ.d.l.fi.ꝛ.c.ij.e.
ti.ergo fortius nō debet prorogari ſine cauſe cognitiōe p̄ſertim toties
ſicut ꝯtingit in caſu noſtro:ꝛ hoc aperte videẛ velle Bal.in.l.j.C.qūo
ꝛ qn̄ iudex.in fi.vbi dicit ꝙ ſicut in dāda dilatiōe reqriẛ cauſe cogni-
tio.ita in ea alterāda:licet vt audio Ang.de peru.aliud ꝛ minus bene
ſenſerit in.d.l.fi.ff.de ferijs.¶ Ultimo ad dictū Inn.ꝛ Bar.preal.rn̄
deo multipl'r.¶ Primo ꝑ id qđ ipſemet bar.voluit.i.d.l.fi.vbi repro
bauit illud dictū Inn.dicēs ꝙ lꝫ iudex p̄fixerit terminū breuiorē ter-
mino iuris non ꝑ hoc pōt ſine cauſe cognitione dare ſcđam dilationē
qꝛ terminus de quo i.d.l.fi.C.de dila.fuit prefix⁹ non vt iudex debeat
totū integrū prefigere:ſed nō poſſit illū extendere breuiare autē poteſt
vn̄ pōt iudex arbitrari intra illā termini dilationē prout ſibi videẛ vt
clare hoc innuit ibi tex.ergo non eſt verum dicere ꝙ abbreuiauit ter-
minū iuris:imo ſtatuit terminū cōpetentē ſm̄ ſui arbitrium:non ergo
pōt dare ſcđam dilationē illo p̄textu.¶ Scđo poteſt rn̄deri qđ hodie
4 ex cōi iudiciorum conſuetudine termini iuris decurtanẛ:†vn̄ fori con
ſuetudo eſt legitima cā terminos ꝛ dilationes reſtringēdi:vt no.bar.
in auẛ.qui ſemel.C.quomodo ꝛ qn̄ iudex.nō ergo poterit pars ꝯqueri
de termini decurtatione:ꝛ per ꝯn̄s nō erat legitima cā ꝓrogādi illam
dilationem. ¶ Tertio reſpondeo attenta forma ſtatuti ſeu noue re-
formatiōis vbi ſimpl'r diſponitur vt iudex appellationis teneaẛ cau-
ſam finire intra.xl.dies ꝛc.ꝛ quod amplius nō duret illa inſtantia.de
curtando em̄ tempus anni a iure prefixi:vt in cle.ſicut . de appel. ꝛ in
auẛ.ei qui appellat.C.de temp.app.videtur tacite diſponere vt termi
ni iudiciales debeant decurtari:quia alias non poſſet cauſa intra taꝫ
breue tempus decidi:vt voluit Inn.in.c.ſuper eo.ſ.de ap. ꝛ dꝫ iudex
ita dilationes reſtringere vt cauſam poſſit decidere intra terminū ſibi
prefixum ex quo poſſibile eſt:ſed in caſu noſtro iudex hoc nō ſeruauit
qꝛ ſine cauſe cognitione ſaltem legitima pluries dilationem proroga-
uit ſeu nouas dilationes conceſſit:ergo inſtantia illa eſt perempta.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā raynerius de tholemeis

de Sen̄.ſuum condidit teſtamentū in quo inſtituit ſuos heredes vni-
uerſales quatuor neptes ſuas ex filio p̄mortuo fecitqꝫ ac ꝯſtituit ſuos
fideicōmiſſarios ꝛ executores teſtamenti quinqꝫ perſonas numero de
ditqꝫ eis plenā ptātē iuſſitqꝫ mandauit ꝛ ordinauit ꝙ due ex ſuis di-
ctis neptibus maritarenẛ in domo tholemeoꝝ ꝯſortiarie ſue illis ꝑſo
nis quib⁹ dictis fideicōmiſſarijs videbiẛ:alie vero due maritarentur
quibuſcūqꝫ dictis etiā fideicōmiſſarijs videbiẛ et placebit ꝛc.Contin
git mortuo teſtatore oēs illas puellas decedere: vna dūtaxat ſupſti-
te ſuper cuius ꝯiunctione oriẛ cōtentio inter dictos fideicōmiſſarios
an iſta debeat maritari ex diſpōne teſtatoris in domo tholemeoꝝ an
extra.Item ſi tres ex qnqꝫ fideicōmiſſarijs poſſint illā maritare extra
cognationē teſtatoris an vero debeant preferri duo qui volunt eā ma-
ritare in cognatiōe ꝛ an iſti duo poſſint ſine alijs ſi requiſiti nolint cō-
ſentire.Item an poſſint contrahere ſponſalia:cum de eis nihil fuit di-
ctū in teſtamento ſed de matrimonio dūtaxat. Ultimo etiā queritur
an dicti fideicommiſſarij poſſint eā maritare vel ſponſalia facere ſine
conſenſu trium proximorum conſanguineorum vel attinētium:nō ob
ſtante forma ſtatuti ſenenſis in hac forma que ſequitur dictātis vcꝫ:
Nulla perſona audeat vel preſumat facere nuptias matrimonium vel
ſponſalia cum aliquo ciue ſenarum ſine conſenſu patris vel aui pater-
ni ſi habuerit:ꝛ ſi auum paternum ſeu patrem non habuerit ſine ꝯſen
ſu trium proximorum conſanguineorum,

¶ Conſilium.lxv.

1 Parentes nunquid poſſunt maritare eorum liberos ꝛ inducere fi-
lias ad conſentiendum.
2 Puelle nō eligentes ſibi ſponſos commendari debent.
3 Plura vbi mandatur ꝛ mandatum per omnia non poteſt adimpleri
eo modo quo poteſt adimpleri debet.
4 Mulieres contra propria commoda ſepe laborant.

Chriſti Jeſu eiuſqꝫ mr̄is pre

ſidio humiliter inuocato.ad deciſionē p̄dictoꝝ plura ſunt
vidēda.¶ Et p̄mo an diſpoſitio aui paterni circa neptes
maritandas valuerit aliquo caſu.¶ Secundo preſuppoſita in aliquo
validitate

validitate:an iſta neptis ſuperſtes ſit p fideicōmiſſarios maritāda in domo Tholo.vel extra. ¶ Tertio ꝓſuppoſito qḋ in domo cognationis teſtatoris:an duo qui in hoc cōueniunt poſſint illā maritare aliis tribus fideicōmiſſariis nō obſtantibus ex quo ꝯſentire nolint vel qua le remediū erit ad hoc vt volūtas teſtatoris effectū habeat. ¶ Quarto an poſſint dicti fideicōmiſſarii ſpōſalia pro dicta puella cōtrahere cum in preſentiarum non ſit apta ad matrimoniū impediēte etate habito reſpectu quod de ſponſalibus nihil fuerit in teſtamento dictum. ¶ Quinto an dicto ſtatuto nō obſtāte poſſint dicti fideicommiſſarii matrimoniū vel ſponſalia ꝓ dicta puella cōtrahere ſine aliorum proximorum conſenſu. ¶ Ad primum redeundo videt quod diſpoſitio teſtatoris circa matrimoniū contrahendum vel ſponſalia nō valuerit quia circa ſpiritualia ⁊ preſertim circa matrimoniū nō curatur de patria poteſtate cū in his non habeat pater in aliquo ſe intromittere.vt c.ſi annū.de iudi.lib.vj.ad idē.c.vnic⁹.de deſpon.impu. vbi dicitur quod ex matrimonio vel ſpōſalibus cōtractis per parētes filii in nullo obligant niſi cōſenſerint tacite vel expreſſe vt ibi lati⁹ no.facit cap. vnicū.xxx.q.ii.⁊ xxxv.q.ii.ſufficiat.vbi patet quod ad matrimoniū contrahendū ſufficit ſolus cōſenſus illorū de quorū cōiunctione agitur:licet parentes noluerint cōſentire.vnde de iure cano.cui in his ſtā dum eſt vt.c.pe.⁊ vlt.de ſecū.nup.cū ibi no.Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.eccle.ſi filia cōtrahit ſine cōſenſu patris nō pōt ad hoc exheredari.imo poteſt petere dotem a patre:vt no.gl.xxxii.qō.ii.c.ſi.⁊.C.de raptoribus.xxxv.q.i.ſaltē qñ nō potuit maritari:niſi promitteret dotem iuxta no.p Bart.in.l.obligamur.ff.de acti.⁊ ob. Preterea ⁊ vltimo voluntas aui teſtatoris tendit in tempus quo neptes non erāt in poteſtate ſua ergo nō valet.nā p mortē.ſoluit patria poteſtas ⁊ ipſe diſpoſuit poſt mortē ad hoc gl.no.in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.⁊ paria ſunt diſponere inhabili tpe vel habili ſꝫ effectus refert ad tēpus inhabile.vt.l.qḋ ſponſe.C.de dona.ante nupt.⁊.l.eum qui.ff.de iuriſdi.om.iudi. Sed his non obſtantibus arbitror de iure ſic dicendum quod aut queritur nunquid poſſint parentes obligare filiā vel neptē inuitā ad matrimoniū vel ſpōſalia:⁊ dicendum quod nō. tenet enim filia conſentire ſolum ex honeſtate:non aūt de neceſſitate.vt no.in.c.i. de deſpon.impu.li.vj.l.ita q̃.ſed ea q̃ patris.ff.de ſpō.que dicit filiā nō poſſe diſcedere a voluntate paterna:niſi quando pater elegit ſibi indignū moribus vel turpē nō habet locum de iure cano.vt in iurib⁹

1 preal.⁊ no.gl.in.d.c.i. ¶ † Aut queritur nunquid parentes poſſint maritare eorum liberos ⁊ inducere filias ad ꝯſentiendū. Et dico quod ſic de iure ciuili eſt tex.apertus in.l.ſi pr̃e.ff.de ritu nup.vbi dicit tex.ſin. quod etiā ſi filia conſenſit patre cogente in illū in quem nō cōſenſiſſet ſi fuiſſet ſui arbitrii nihilominus tenet matrimoniū:⁊ iure vero canonico no.tex.in.c.honorant.xxxii.q.⁊.vbi eſt tex.ſancti Ambroſii,⁊ inter cetera commendat puellas que nō eligunt ſibi ſponſos ſed conſen

2 tiunt ad diſpoſitionē parentū:†vnde in perſonā mulieris dicit.ſponſalium meorū pater meus curā ſubiit:hoc eñ non eſt meum ⁊ i prin. in perſonam Rebecce dicitur honorant parentes relictis muneribus conſulit puella non de ſponſalibus : illa enim iudiciū expectat parentum.non enim eſt virginalis pudoris eligere ſibi maritum:ſꝫ iam deſponſata viro de pfectionis die conſulitur ⁊c.vt ibi:hic tex.in.d.c.i. de deſpō.impu.dicit quod ſi pater filie contraxit matrimoniū debet filia conſentire.ſ.de honeſtate vt ibi no.in gl.ſic etiā videmus in ſi.qḋ parentes poſſunt offerre eorū liberos monaſterio:⁊ illi debent ex honeſtate conſentire.vt.c.i.xx.q.ii.no.Inno.in.c.ii.de regu.facit.c.cū virum.eo.titu.cum ſi.cōcludendū eſt ergo quod parētes poſſunt ꝯhere matrimonia ⁊ ſponſalia pro liberis eorū:⁊ illi debēt ex honeſtatis debito cōſentire. Hāc autē electionē ⁊ inductionē liberorū potuit auus paternus:qui habebat neptes in ſua poteſtate ſuis fideicōmiſſariis cōmittere:ipſe enim videtur facere quod illi fecerūt vt.l.vnū ex familia. ff.de leg.ii.mirum:nam dat liberis ſuis tutorē qui habeat pupillū in poteſtate:vt.ff.de teſt.tut.p totū.fortius cōmittere pōt hāc nudā alectionē ⁊ pſuaſionē.arg.in auſ.multomagis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ pſertim cum inter illos ſit auia materna que eſt tutrix dicte puelle ⁊ tutor pōt hoc facere.ar.c.i.xx.q.ii.⁊ eorū que no.Inno.in.d.c.ii.de reg.⁊ ſic gratioſe concedit teſtamenti factio ⁊ tutoris datio iuxta no.p glo.no.in dicta.l.illa.ita ⁊ huius electionis ⁊ inductiōis facultas:⁊ hoc quo ad primū.ꝯcludo ergo qḋ auus patern⁹ potuit hāc ptātē dare ſuis fideicommiſſariis ſm qḋ ipſe habebat ⁊ in dubio videtur dediſſe ſm iuris diſpoſitionē qꝛ verba generalia debēt reſtringi ſm ſubiectā materiā, l.ſi vno.in prin.ff.loca.⁊.c.cū dilectus.de cōſue.⁊.l.ii.C.de noxa.cū ſi. ¶ Venio ad ſcdm dubiū an dicta puella debeat p fideicommiſſarios maritari in domo tho.⁊ inducere puellā ad ꝯſentiēdum modo ſupra dicto. Et ꝯcluſiue mihi videt ꝙ ſic.vbicūqꝫ eñ plura mandant.⁊ mā

3 datū nō pōt p†oīa adimpleri dꝫ adimpleri eo mō quo pōt vt᷑ in.c. cū dilecti.de dolo ⁊ ꝯtu.⁊.l.celſus.ff.de arbi.⁊.c.piſanis.de reſti.ſpo.no. gl.in.c.cōſtitutus.de reſcri.votū eñ teſtatoris nō pōt p oīa ſuū effectū habere propter aliarū mortē:dꝫ ergo in pſona ſuperſtitis mādari exe cutioni quatenus fieri pōt vt in iuribus preal.⁊.l.ſtichū.aut pamphilum.ff.de verb.obli.eſt ergo maritāda ſm qḋ videt ⁊ placebit fideicōmiſſariis. Sed an in cognatione teſtatoris an extra arbitror de iure dicendum:qḋ in domo ⁊ familia ⁊ cognatione teſtatoris in gradu tñ non ꝓhibito.moueor:qꝛ vbi aliquid fieri diſponitur per teſtatorē vel alium in pſonis pluriū ⁊ mādatū verificari nō pōt:niſi in pſona vni⁹ tunc ſtandū eſt ordini ſcripture vt actus gerat cuꝫ perſona primo nominata vt.c.mādato.de preben.lib.vj.⁊.l.quoties.ff.de vſufru.preſertim vbi cadit ordinata affectio:vt eſt tex.optimus in.l.heredes mei.§. ſi.ff.ad treb.⁊ no.Bar.in.l.gallus.§.quidā.ff.de lib.⁊ poſth. In caſu autem noſtro primo diſpoſuit de maritādis in domo tho.⁊ poſtea de maritādis extra familiā:ergo videt habuiſſe maiorem affectionē ad illos de familia:⁊ pſertim hoc dicendū in caſu noſtro:nā quilibet pſumitur appetere honorem ⁊ cōſeruationē ⁊ augmentū cognationis ſue vt l.i.ff.de ven.inſpi.⁊ quod ibi not.⁊ p Cyn.in.l.publi.C. de adul.cum ſi.ſed p hoc coniugiū diuitie conſeruant in domo ⁊ cognatione: ergo videt principalius habuiſſe affectuꝫ ad illos de domo ꝙ ad alienos: facit etiā quod in ſi.no.in.l.duo ſunt titii.ff.de teſta.tu. ¶ Quo ad tertium dubiū.ſ.an duo ex fideicōmiſſariis poſſint illā maritare in domo tho.aliis tribus nolentibus ꝯſentire vl᷑ quale remedium ſit adhibēdū arbitror ſic dicēdum ꝙ aut nō reperit idoneus in domo tho.⁊ tūc dꝫ maritari extra domū:qꝛ illud mādatū dꝫ intelligi ſi ⁊ inquantum in domo reperit idoneus:vt.c.cām.de elec.⁊.c.abbate.de verb.ſign.⁊.l. vt gradatim.ff.de mu.⁊ ho.facit.l.ſed ea que pr̃is.C.de ſpō. Si autē in domo ⁊ agnatione teſtatoris reperit idoneus tūc poſſet dici quod aliis nolentibus exequi voluntatē teſtatoris poterunt duo exeq:⁊ pōt attentari qḋ etiā vnus ſolus poſſet.ar.optimū:⁊ quaſi expreſſum.in.c. ii.§.ſane.de teſt.lib.vj.dicit qḋ ſi vnus ex executoribus teſtamenti eſt mortuus vel remotus:vel nō vult exeq poterit alter ſolus teſtatoris volūtatē adimplere ne volūtas teſtatoris impediat:⁊ idē Bar.in.l.i. §.ſi plures.ff.de exerci.⁊ Bal.i.l.nulli.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ ꝙꝙ Fed. de ſenis.conſi.lxv.dixerit qḋ minor pars non pōt exequi ſine maiori parte ⁊ ad.§.ſane.reſpondeat illum procedere qñ fuerant deputati duo: qꝛ tunc alter poteſt cuꝫ non ſit maior pars:tamē refert quoſdā alios in diſtincte tenuiſſe primum vt etiā minor pars poſſit maiori parte nolēte exequi ⁊ hoc puto verius p rationē illius tex.fundat enim ſe ne cōtingat voluntatem teſtatoris impediri:vnde data volūtate aliorum vel morte ſeu abſentia diuturna videt illa poteſtas competere inſolidū ſicut obſeruat in pluribus procuratoribus datis ſimplr̃ in cauſa ſpirituali:iuxta ea que habentur in.c.ſi duo.de procu.lib.vj.videt fuiſſe tacite de mēte Bar.Bal.⁊ Jac.de are.in locis preal.ad.§.ſane. quatenus facit mentionem de duobus:pōt dici qḋ recitat facti cōtingentiā:nā ratio litere procedit in iuribus ſi minor pars nō vult exeq ⁊ ratio legis eſt cōſiderāda etiā contra verba.vt.l.cū pater.§.dulciſſimus.de leg.ii.⁊.l.nō dubiū.C.de legi.⁊ regula certū.de reg.iu.li.vj.cū ſimi.pōt ēt ad maiorē cautelā ſeruari aliud remediū.ſ.vt adeat poteſtas ⁊ imploret officium ſuū quatenus cōpellat alios ad cōſentiēdū iuxta voluntatē defuncti.arg.in.c.nullus.de iure patro.nā vbicunqꝫ qs in facto alterius debet preſtare cōſenſum pōt cōpelli cōſentire ſine cauſa contradicti:vt ibi:⁊ facit qḋ in ſimilibus terminis no.Bal.in.l. ſi cū dotē.§.eo aūt tēpore.ff.ſol.ma.⁊ in.l.ſi.ff.de ape.reci.⁊ in.l.cū non ſolum §.neceſſitatem.C.de bo.que libe.⁊ p Bart in.l.in cōiunctione nup.⁊ Bar.in.l.i.§.ſi plures.ff.de exerci.qui coiter cōcludūt ꝙ ſi ſtatuto cauet qḋ mulier nō poſſit cōtrahere vel teſtari ſine cōſenſu duorum proximorū ꝙ ſi illi proximiores nolunt conſentire pōt mulier adire iudicem vt compellat eos ad cōſentiendū ſi nō habent iuſtā cām contradicendi vel eis reſiſtētibus pronūtiet illā poſſe ſine eorū conſenſu contrahere vel teſtari:ita punctualiter dicendū in propoſito qḋ ſi volūt fideicōmiſſarii euitare opinionē adeāt iudicē qui cōpellat alios fideicōmiſſarios ad cōſentiendū :vel qḋ eis reſiſtētibus pnuntiet iſtos poſſe ſine illis.⁊ hec de tertio dubio. ¶ Circa quartū dubiū an poſſint dicti fideicōmiſſarii ꝯtrahere ſpōſalia cū in teſtamēto fuerit facta mentio ḋmatrimonio ſimpliciter. Et credo qḋ ſic p.l.tutor.§.ſi.⁊.l.oratio. ff.de ſpon.vbi generaliter dicit qḋ id qḋ diſponitur de nuptiis habet locum etiā in ſponſalibus:nec mirū cū p ſponſalia ꝑueniatur ad matrimoniū:vnde prohibito matrimonio prohibent ſponſalia et eo permiſſo ꝑmittunt ſponſalia:vt ibi ad idē.l.nō ſine.⁊ qḋ ibi not.C.de bonis que lib.⁊.c.in cauſis.de ele.vbi pobat ꝙ data ptāte eligēdi videt data ptās poſtulādi.cū poſtulatio ſit cōiuncta electiōi ⁊ p eā ꝑuenit ad effectū electiōis:⁊ hoc mihi videt indubitatū. ¶ Venio ad qntū ⁊ vltimum an ſufficiat conſenſus iſtorū fideicōmiſſariorū ſtatuto ſupraſcripto nō obſtāte. Et indubitāter credo ꝙ ſic qꝛ ſtatutū punit cōtrahentē cū puella ſine cōſenſu patris vel aui:ſed in caſu noſtro cōcurrit cōſenſus aui;qꝛ virtute poteſtatis tribue fideicommiſſariis:videt ipſe auus teſtator facere qḋ iſti fecerunt vt probatur in.l.vnum ex familia.§.i,de leg.ii. Et facit ad hoc illa queſtio ad quā Dyn.⁊ Bart, poſt eū inducunt illū tex.,qrūt eñ qḋ ſi teſtator reliquit centum diſtribuenda in pios vſus prout elegerit executor teſtamenti:executor aūt elegit fabricā eccleſie:querebatur an eps deberet ex illo relicto habere quartā:nā ex relicto facto fabrice non debetur quarta,vt,c.ſi.de teſta.ſed ex relicto facto eccl'ie ſimplr̃ debet.vt.c.requiſiſti.e.ti.dubitat nunc in caſu noſtro:qꝛ non teſtator ſed executor elegit fabricam ⁊ cōmuniter cōcluditur p illū tex.ꝙ nō debetur:qꝛ teſtator videt elegiſſe:

ex quo dedit executori poteſtatē eligendi:ad idem quod no.in.l.theo-
pōpus.ff.de do.preleg.⁊ regula q per aliū facit.de reg.iu.lib.vj. Pre-
terea ratio ſtatuti nō fuit alia:niſi vt puelle nō deciperentur a ꝯhenti
4 bus ſine cōſenſu parentū ⁊ ꝓximorū†cum ſepe mulieres laborent cō-
tra propria cōmoda.vt.l.iij.in fi.C.de ſpon.que ratio ceſſat in caſu no
ſtro cū auus qui p̄ſumit plus ceteris diligere neptes.arg.l.fi.C.de cu
ra.fur.elegerit iſtos fideicommiſſarios ſeu executores teſtamēti ſui:de
quibus videt̄ cōfidētiā maximā habuiſſe.⁊ preſumunt̄ amiciſſimi:ac
etiam aliqui ex eis ſunt de cognatione defuncti:vnde nō eſt preſumen
da eis interuenientibus deceptio.ar.l.tranſactione.C.de tranſac.hinc
videmus in fi.qđ tutores deputati a parētibus in teſtamento p̄ferun
tur legitimis ⁊ datiuis.vt.l.ſi ſub conditione.ff.de teſta.tut. ⁊ ſic etiā
extranei deputati in teſtamento preferuntur cōſanguineis:quia p̄ſu-
mitur teſtator elegiſſe ſibi magis affectos.Et p̄ſertiꝫ hec tenēda ſunt
habito reſpectu ad formā dicti ſtatuti que eſt cōtra ius cōmune: imo
poſſet dici qđ eſt nullum cum impediat liberam facultatem matrimo
nia ꝯhendi ⁊ hoc aperte tenuit Jo.an.in.c.ſtatutum.de homi.lib.vj.
Sed circa hoc me vlterius non extendo cum etiam preſuppoſita vali
ditate ſtatuti indubitanter procedat concluſio p̄dicta.Et per hoc pa
tet ad omnia dubia reſponſum. Nico.Abbas.

¶ Conſilium lxvj.

1 ☞ Pater ſicut tenetur de peculio ex ꝯtu filij ita ⁊ de condemnatio-
ne facta in iudicio.
2 Ficta ſolutio nō ſufficit ad dandam actionem contra principalem.
3 Diuiſio facta per patrē inter filios durāte patria poteſtate nō valet.

Chriſti nomine feliciter in-
uocato. Quanꝗ multa poſſent in fauorem dicti Antonij
prīs ſupradicti Pilij allegari: ego breuitatis cauſa attin-
gā duo dūtaxat que abſqꝫ aliquo ſcrupulo etiā diſtributiue ſufficiūt.
d.Ant.ad obtinēdū victoriā in cā.nedū in hoc iudicio : ſꝫ etiā in alio.
Et primo in eo qđ.d.P.tēpore cōdēnatiōis de eo facte ob cōtumaciā
ſuam erat in patria poteſtate:in qua etiā poſtmodū deceſſit:condēna
tio enim facta de filiofa.ob ſuam cōtumaciā:ita ꝙ nunꝗ fuit in iudi-
cio ſaltē ad litē ꝯteſtādā non dꝫ nocere patri etiā reſpectu peculij ꝓfe-
ctitij nec aduentitij.vt no.gl.fi.inſti.de noxa.⁊ Bar.in.l.ſi finita.in.§.
ſi de vectigalibus.ff.de dam.infe.ad idē qđ ipſe no.in.l.cū filius.ff.de
verb.obli.licet enim delictum filij noceat patri quo ad peculiū ꝓfecti-
1 tium quando filius fuit in iudicio:†q2 ſicut pater teneret̄ de peculio
ex cōtractu filij:ita ⁊ de cōdēnatiōe facta in iudicio:q2 in iudicio qua-
ſi cōtrahimus.l.iij.preal.⁊ idem hoc caſu dicēdū in peculio aduētitio:
q2 pater dimiſit apud filiū nō retinēdo ſibi vſumfructū ꝙ p t.vt.l.cū
oportet.§.ſinautem. C.de bo.que lib.nam eadē tūc ratio in hoc pecu-
lio aduentitio qđ in ꝓfectitio quādo filius condēnatur:preſertim d de
licto propter ſuā cōtumaciā talis ſentētia nō debet obeſſe patri neqꝫ
quod ad peculiū profectitiū:neqꝫ quo ad aduentitiū:ratio eſt q2 ꝯtu-
max habetur vigore ſtatuti pro confeſſo que cōfeſſio cū ſit ficta nō ve
ra nō debet alteri nocere.vt.l.eius qui delatorē.ff.de iure fiſ.⁊ quod ibi
no.Itē videmus qđ vbicūqꝫ ſentētia lata ꝯtra vnū preiudicat alteri
iſtud fallit quādo ſentētia eſt lata cōtra cōtumacē.vt.l.qui repudian
tis.in fi.⁊.l.papinian⁹.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſt.ad idē.l.duob⁹.§.j.
2 ff.de iureiu.†vbi ficta ſolutio nō ſufficit ad dādam actionē cōtra prin-
cipalē ⁊ hāc partē expreſſe firmauit Bart.in.d.l.cū filius.⁊.d.§.ſi d ve
ctigalibus.⁊ Cy.in ſimili.q.in.l.ſi qñ.C.vnde vi.ſed in caſu noſtro do.
Pe.erat in poteſtate patria ⁊ fuit cōdēnatus ob cōtumaciā ſuā vigo-
re ſtatutoꝝ ergo talis ſentētia non debet mandari executioni ꝯtra pa
trē ſiue dicamus illa bona per do. P.poſſeſſa tēpore vite ſue a patre
fuiſſe ꝓfecta ſiue eidē aduenīſſe ex proſperitate fortune vel induſtria ꝑ
ſone.nā in profectitijs nō eſt dubiū cum illa pleno iure pertineant ad
partē:in aduētitijs vero idē dicendū ratione vſuſfructus qui debet̄ pa
tri in vita ſua.vt in.l.nō ſolū.C.de bo.que lib.⁊.l.j.C.de bo.mat. Nec
ob.ſi dicat̄ qđ ſaltē reſpectu proprietatis illoꝝ bonoꝝ illa ſentētia dꝫ
mādari executioni contra patrē cum ꝓprietas pertineret ad filiū:vt in
iuribus proxime allegatis:q2 dico qđ durāte patria poteſtate nō pōt
fili⁹ quoquo modo diſponere etiā de proprietate:vnde etiā teſtari non
poteſt.vt.d.l.nō ſolū.§.illis autē.⁊.l.pe.C.q teſta.fa.nō poſ.vnde ſicut
directe nō poteſt filius viuente patre alienare bona aduentitia:ita nec
indirecte delinquendo vt firmauit idē Bar.in.d.§.ſi de vectigalib⁹.⁊
per hec euitatur illa contentio an bona poſſeſſa per filiū debeāt preſu
mi aduentitia vel profectitia de qua per gl.⁊ doc.in.l.cū oportet.C.de
bo.que lib.nā ſiue dicamus illa fuiſſe profectitia ſiue aduētitia ſemper
predicta cōcluſio vēdicat ſibi locum:vt patet ex predictis. nec obſt.ſi
dicat̄ ꝙ vigore cuiuſdā laudi īter do.Ant.⁊ filiū lata fuit facta diui-
ſio bonoꝝ ⁊ data plene facultas filijs diſponēdi de bonis diuiſis : q2
3 dico†ꝙ talis diuiſio facta ꝑ patrē inter filios durāte patria poteſtate
nō valet.⁊ ſolū habet vim cuiuſdā vltime voluntatis.vt no.in.l.ſi an-
cillā.§.ſi pr̄.ff.pro ſuo.⁊.l.ſi filia §.ſi pater.ff.fa.her.⁊ gl.no.iūcto tex.in
l.quoties.C.eod.nam inter patrem ⁊ filium durante patria poteſtate
non cadit obligatio ciuilis.vt no.in.l.frater a fratre.ff.de condi.inde.
hinc eſt quod regulariter non valet donatio facta filio exiſtenti in po-
teſtate:de quo plene no.in auf.ex teſtamento.C.de colla.nec ob.ſi dica
tur qđ diuiſio fuit facta p̄textu arbitramēti:q2 id quod non poſſunt
facere partes expreſſe nō poſſunt facere vigore arbitramenti:cum ar-
bitramentum ſit quedam tranſactio vt in auf.vt differētes iudices.§.
ſi vero contigerit.ad idem.l.cum hi.§.ſed cum lis.ff.de tranſact.Pre-
terea arbitramētū debet intelligi vt pater ſinat filios habere diſpoſi-
tionem illoꝝ bonoꝝ cōueniētib⁹ oculis ſicut permittit dñs ſeruo.vt.l.
iiij.ff.de manu.vel etiam vt dimittat apud filios vſumfructum patiē
do eos vti.non tamen vt illa diuiſio habeat vim cōtract⁹ inter patrē
⁊ filium durante patria poteſtate:nam expreſſe firmauit Bar.in.d.§.
ſi de vectigalibus.qđ ſi pater permiſit bona aduētitia eſſe apud filios
non tamen propter hoc ſententia lata ob contumaciam cōtra filiū de
bet mandari executioni in illis bonis aduētitijs in preiudiciū patris.
¶ Ultimo non obſt.ſi dicatur quod non ſolum ob contumaciā fuit
do.P.condemnatus.ſed etiam propter confeſſionem Micha.verum
quia cōfeſſio vnius maxime confitentis crimē propriū alteri nō preiu
dicat.c.j.de confeſ.⁊.l.fi.C.de accu.nec etiam acta geſta contra vnū ex
correis faciūt fidem contra aliū qui dicitur pariter cōmiſiſſe delictū.l.
denūtiaſſe.§.ſi.ff.de adul.⁊ in terminis noſtris firmat Bar.in.d.l.cum
filius.⁊ hec quo ad primā conſiderationē.¶ Secūdo ⁊ breuius poteſt
do.Anto.ſe defendere ex nullitate ſententie:q2 poteſtas tulit ſentētiā
cōdemnationis poſt lapſum.viij.annoꝝ a tempore delicti cōmiſſi: cuꝫ
tamen vigore ſtatuti poteſtas nō poſſit inquirere ſeu iudicare: niſi de
delictis commiſſis tempore ſui officij:⁊ per mēſes ante ſuum officium
inchoatū:ergo dicta ſentētia fuit nulla:cū enim poteſtas recipiat po-
teſtatē vigore ſtatutorū:⁊ in ſtatutis ponit̄ illa limitatio.ergo quicqd
facit cōtra tale ſtatutū eſt ipſo iure nullū:ad hoc gl.no.in cle.j. de iure
pa.facit.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.C.ſi a nō compe.iudi.per totū. de hoc
tamen non multū curandū cum prima conſideratio ſatis abūde ſuffi-
ciat ad victoriam cauſe videlicet vt do.Anton.abſoluatur ⁊ aduerſa
pars condemnetur in expenſis. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lxvij.

1 ☞ Emphyteota poteſt vēdicare rem emphyteoticariam etiam a do-
mino:dummodo ſoluerit penſionem.
2 Dominus poteſt propria autoritate expellere emphyteotam propter
negligentiam ſeu contumaciam in ſoluendo debitam portionem.
3 Uoluntas hominis non poteſt probari niſi coniecturis:ceſſante volū-
tate expreſſa.
4 Succeſſor in feudo debet petere inueſtituram renouari.

In cauſa que vertitur ſeu v-
ti ſperatur inter nobilem virū Guidonem paulū ex parte
vna:⁊ filiā quondā Philippi germani dicti Guido. P.ex
alia:ſuper qbuſdā rebus emphiteoticarijs p̄mitus conceſſis quondā
Mattheo patri dictorū.G.p.⁊.Philippi ⁊ eius deſcendentibus ma
ſculis vſqꝫ ad tertiaꝫ generationem:ita ꝙ pars premorientis in ſuper
uiuētes deueniat:⁊ deficiētib⁹ maſculis deueniat in filias. Duo ſunt
neceſſaria examināda:vnū p̄ncipaliter aliud acceſſorie.¶ Primo igi-
tur examinādum incumbit: an emphiteoſis cum.d.M.cōceſſa fuerit
ipſo facto reſoluta ex ceſſatiōe ſolutionis penſionis cū per quadriēniū
ex parte.d.M.ſeu eius heredū non fuerit ſoluta debita penſio mona-
ſterio ſctī Thome ab annis dñi.M.cccc.xij.vſqꝫ ad annū.M.cccc.xvij.
¶ Secūdo deciſorie examinabitur an valuerit cōceſſio ſeu renouatio
in eodē tempore facta ſoli.P.⁊ filijs ſuis etiā feminis anteꝗ dicta bo
na fuiſſent deuoluta ad monaſteriū ſm pacta poſita i p̄ma ꝯceſſione.
¶ Circa primū varie fuerūt opiniones cū ius clarū ſuper hoc non ap
pareat.Et ſi teneamus opinionē quorūdam quam refert Inn.nec eā
reprobat in.c.potuit.de loca.ꝙ requirat̄ iudicis autoritas an ipſius
reſolutione:⁊ qđ nō reſoluat̄ ipſo iure per ſolutionem nō factā:deciſio
huius.q.eſſet ſatis clara:q2 cū nunꝗ iudicis autoritate fuit dictus cō
tractus reſolutus manifeſto eſſet cōcludēdū qđ cōceſſio ſeu renouatio
facta.d.P. nō valuerit:cum bona emphiteotica nō eſſent adhuc in ec
cleſiam reuerſa ⁊ conceſſio facta.M.⁊ ſuis poſteris etiam in ſtatu ſuo
tum iure cōi tum vigore cōceſſionis facte omnia bona emphiteotica
ria cōſiſtere deberēt in perſona.d.G.p.cū ipſe ſolus remanſerit maſcu
lus ex poſteritate.d.M.preſertim cum nomine dictoꝝ.M.⁊ heredūꝫ
fuerit poſtea facta ſolutio in.M.cccc.xvij.⁊.xix.⁊.xx.etiā ꝓ preteritis
annis.Sed ſi tenetur contraria ſcilꝫ vt in reſolutione emphiteuſis nō
requiratur autoritas iudicis:ſed fiat ipſo iure propter pēſionem debi
to tēpore non ſolutā.que opi.videt̄ verior ⁊ cōior.vt eſt de mente gl.ī
d.c.potuit.⁊ in.l.ij.C.de iure emphi.tenet Bart.ibi.⁊.l.ij.ff.ſi ager vec.
⁊ in auf.qui rem.C.de ſac.ſan.ec.⁊ aperte tenet Spec.in ti.de loca.i.§.
nunc aliqua.ver.lxxxvj.⁊ videt̄ mihi aperte ꝓbari per tex.l.j.iuncta.l.
1 ij.ff.ſi ager vec.ibi aperte dicitur †qđ emphiteota pōt vēdicare rē em-
phiteoticariam etiā a dño dūmodo ſoluerit penſionē ergo a contra-
rio ſenſu non ſoluēte penſionem reſoluta eſt emphiteoſis quo ad ip̄m
dñm:alꝭ autē poſſet rem vendicare anteꝗ reſolueretur iudicis autori
tate iuxta no.in ſi.per Inn.in.c.inter dilectos.de exceſ.prela.⁊ hoc cla
re ſenſerūt glo.⁊ Bar.idē videt̄ ꝓbari in.d.l.ij.C.de iure emphit.in fi.
nam ibi conſulitur emphiteote vt domino nolente recipere pecuniam
illam

illam conſignet ne poſtmodū allegetur ipm̄ cecidiſſe a iure ſuo ꝓpter
ſolutionē nō factā.ad idē tex.in.d.c.potuit vbi dicitur ꝙ propter non
ſolutionem poteſt emphyteota expelli ꝛ ponderanduꝫ eſt verbū expel
li:ſonat eñ in factum non in ius ꝛ ſic innuit qꝺ non eſt neceſſaria ſen-
tentia priuationis:ſed ſufficit expulſio facti:ꝛ iō gl.vtriuſqꝫ iuris cō-
2 muniter dixerunt †qꝺ autoritate propria poteſt dominus expellere
emphiteotam propter negligentiaꝫ ſeu cōtumaciā in ſoluēdo debitā
penſionē.vt no.in.d.c.potuit.ꝛ in.d.l.ij.tūc hec queſtio reddit̄ dubia.
nam cum tex.in.d.l.ij.prefigat bienniū poſt cuius lapſum dat autori
tatē dño expellendi emphiteotā quod temperat tex.in.d.c.potuit.ni-
ſi emphiteota celeri ſatiſfactione ſibi prouideat:nec in caſu noſtro po
teſt allegari celeris ſatiſfactio cū ſteterit per bienniū ꝛ vltra bienniū.
nam illa verba referuntur ad modicū tp̄s.vt no.gl.in.d.c.potuit.nec
poteſt dici quod requiratur qꝺ fuerit emphiteota exactꝰ in iudicio vel
extra.cum aperte hoc eſſet contra tex.in.d.c.potuit.vbi dicitur qꝺ nō
requirit̄ monitio vt ſoluat ad tp̄s cū ſit a iure prefixū:ad hoc non ad
uertūt quidā qui tenuerunt illā opi.ergo tenuit cōceſſio ſeu renouatio
facta do.P.ꝛ ſuis filijs:dūtaxat que quidē ꝯceſſio fuit ſibi facta anno
M.ccccxvj.ꝛ ſic per quatuor annos poſtq̄ fuit ceſſatum a ſolutione
penſionis nec obſtat ſi dicatur qꝺ abbas ſancti Thome in renouatio
ne facta.P.nō dixit illā ſe facere ꝓpter canonem nō ſolutū.naꝫ ſatis
eſt qꝺ generaliter ipam fecerit ꝛ in dubio debemus preſumere qꝺ qs
faciat actū meliori modo quo poteſt:vt.l.iij.ff.de milita.teſta.ꝛ in du-
bio res interpretanda eſt:vt potius valeat q̄ pereat.c.abbate.de ver.
ſig.ꝛ.l.quoties.ff.ꝺ ver.ob.nec ob.ſi dicat̄ qꝺ ſolutio pēſiōis fuit poſt
ea facta nomine Mat. ſeu eius heredum quādo non potuit purgari
mora in preiudiciū do.P.cui ius fuerat queſitū ꝑ conceſſionē ſibi an
te moram purgatam factam.arg.in.c.q̄uis.ꝛ quod ibi no.de reſcrip.
lib.vj.Nec etiam habet obſtare ſi dicatur ꝙ ſaltē ſententia declarato
ria debuit p̄cedere anteq̄ fieret cōceſſio do.Pe.ꝑ.c.cū ſm̄ leges.de he
re.lib.vj.ꝛ quod not.in.l.eius q delatorem.ff.de iure fiſ.quia illa iura
procedūt quo ad reprehenſionē bonorū fiendam ratione priuationis
a iure inducte:ſed quod ad cōceſſionē iuris deuoluti fiendā nō requirit̄
ſententia declaratoria.vt eſt tex.no.in.c.lꝫ epiſcopus. de preben.libr.
vj.ꝛ quod ibi no.gl.iiij.¶ Sed his nō obſt.puto cōceſſionē factā do.
P.de iure fuiſſe nullā.ꝛ qꝺ hodie in ſua validitate perſiſtat cōceſſio
prius facta Mattheo ꝛ ſuis poſteris maſculis vſqꝫ ad tertiā genera-
tionē:ꝛ ꝑ conſequēs qꝺ hodie dicta bona debeant cōſiſtere apud do.
G.p.ꝛ nō apud filiā do.P.Moueor principaliter quia preſuppoſita
illa opi.ꝙ emphiteoſis reſoluatur ipſo iure per ſolutionem penſionis
debito tempore non factā:attamen in reſolutione requiritur neceſſa-
rio qꝺ interueniat domini voluntas.al's aūt non reſoluit̄.hoc probat
tex.in duplici loco.C.de iure emphi.in.d.l.ij.vbi tex.bis dicit ꝙ ſi do-
minus voluerit ꝛ ꝑ illum tex.hoc firmauit ibi Bar.ꝛ idem Bald.in
d.auť.qui rem.C.de ſac.ſan ecc.expreſſe ſenſit.gl.in.d.l.ij.ff.ſi ager ve-
cti.ꝛ expreſſius ibi.Bart.concluditur enim in locis predictis qꝺ cōtra
emphiteotam rem vendicantem nō poteſt obijci ab extraneo qꝺ pen-
ſionem non ſoluit ſed ſolū a domino:ꝛ hoc ideo quia non transfertur
dominiū ipſo iure per ſolutionem non factam:ſed domino duntaxat
volente quod dixit ibi Bar.notandum ꝛ menti tenendū ad idē text.
in dicto.c.potuit.in fi.vbi dicitur ꝙ emphiteota nō ſoluens poteſt ex
pelli:vnde ponderandum eſt verbū poteſt.dat enim domino faculta
tem expellendi nō aūt expellit ipſo facto ꝙ de hoc verbo poteſt not.
gl.in regula.de re.iur.lib.vj.ꝛ Bar.in.l.fi.ff.de illa.ſed in caſu noſtro
non apparet qꝺ abbas ſancti Thome voluerit.M.ſeu eius heredes
eſſe priuatos propter ſolutionē nō factā intra illud quadrienniū:quin
imo ſi omnia geſta recte ponderētur nunq̄ videtur iſtum caſum cogi
taſſe:naꝫ nunq̄ expreſſe dixit ante purgationē more qꝺ nolebat.M.
ſeu eius heredes eſſe priuatos nec etiaꝫ tacite poteſt deprehēdi quod
hoc voluerit:ſed potius cōtrarium quod clare colligit̄ ex perceptio-
ne penſionis que poſtea ſibi fuit ſoluta pro preteritis ꝛ futuris annis
nam vt apparet in libro cenſuali eiuſdeꝫ monaſterij cui fides eſt adhi
benda.preſertim in preiudicium monaſterij.ſeu quo ad declarādum
voluntatem illoꝝ de eccl'ia.iuxta ea que habent̄ ꝛ notātur in.c.ad au
dientiā.de preſcrip.ꝛ.c.cū cām.de proba.facit.l.neſennius.ꝛ quod ibi
no.ff.de neg.geſt.ꝛ per Bal.in.l.admonendi.ff.de.iure fiſ.ꝛ.l.nuda.ff.
de dona.penſio fuit ſoluta monaſterio nomine.M.ſeu eius heređuꝫ.
in.xvij.xix.ꝛ.xx.annis tam pro preteritis q̄ futuris annis.ex quo eui-
denter apparet de voluntate domini qꝺ voluerit illuꝫ ob hoc eſſe pri-
uatū.iuxta no.ꝑ gloſ.ꝛ doc.in.d.c.potuit.l.ij.C.de iure emphi.vbi ex
preſſe firmat hoc bar.poſt alios:ꝛ ſi dicatur quod nō debet libro cen
ſuali credi in preiudicium do.P.arg.l.ſolēnibus.C.de rei vend.ꝛ qꝺ
ibi no.ꝑ Bal.in prin.dico hoc procedere quando deſcriptio fieret ſeu
tenderet directe in preiudiciū alterius:ſed in caſu noſtro adducit̄ ſo-
lum ad arguendam voluntatē abbatis nam negari non poteſt quod
non faciat preſumptionem de voluntate abbatis quod voluerit primā
conceſſionem eſſe reſolutam propter ſolutionem non factaꝫ.arg.in.l.
3 inſtrumēta domeſtica.ꝛ quod ibi no.C.de prob.maxime quia †volū
tas hominis nō poteſt probari niſi cōiecturis ceſſante voluntate ex-
preſſa.vt in.c.ſi vero.de ſen.excō.facit.l.dolū.C.de dolo.ꝛ.c.ij.de renū.
lib.vj.nec obſt.ſi dicatur quod iam declarauerat voluntatē ſuaꝫ cōce
dendo illa bona do.P.ꝛ in dubio debet fieri interpretatio vt conceſ-
ſio valeat ꝑ ſupradicta:quia dico quod ſi verba dicte conceſſionis re-
cte pōderentur non poſſunt ad hunc caſum referri.quoniam do.Pet.
hunc priuationis caſum nō expreſſit:ſed ſolum petijt dictam emphi-
teoſim ſibi renouari:renouatio aūt petita per filium nō ſapit cauſam
priuationis paterne:ſed potius preſupponit exiſtentiam ꝛ validitatē
prime ꝯceſſionis:ſed ne propter mortem patris vel temporis longin-
quitatē pereat memoria originis rei ſolet peti renouatio vt ꝓbat tex.
4 xij.q.ij.longinquitate.ꝛ.c.j.de preca.hinc eſt qꝺ †ſucceſſor in feudo de
bet petere inueſtiturā renouari:ac etiā heres domini debet recognoſci
per renouationem fiendā.vt in.c.j.que ſit prima cauſa benefi.amit.col
la.x.ꝛ no.in.d.c.longinquitate .cū enim res emphiteoticaria eſt omni
no reuerſa ad dominum preſertim propter canonem non ſolutum nō
fit ibi renouatio etiam quo ad filium ſed noua cōceſſio:cuꝫ ius primi
totaliter ſit extinctū.ad hoc.c.ij.de feu.ꝛ quod no.in.c.vnico.ꝺ vaſ.de
crepi.eta.col.x.Preterea abbas ſancti Thome cōceſſit ſeu renouauit
do.Pe.ſub conditione ſi recte peteret renouari:ergo nō videtur cogi
taſſe hunc caſum priuationis:tunc enim nō feciſſet ſub cōditione ma
xime predicta ſꝫ aſſertiue dixiſſet qꝺ emphiteoſis erat reſoluta ꝓpter
canonem non ſolutum:nec dixiſſet ſe renouare:ſed potius de nouo cō
cedere.cum enim priuatio vtilis dominij que reſultat in caſu noſtro ſit
quid penale cum diminuat patrimonium alterius.iuxta no.per Io.
an.in.c.ſi.de elec.lib.vj.ꝛ expreſſe in caſu noſtro firmat Bald.in.d.l.ij.
C.de iure emphi.debemus ſtrictam interpretationem facere:vñ opor
tet qꝺ de domini voluntate clare conſtet.ar.in.l.ſi preſes.ꝛ.l.interpre-
tationē.ff.de penis.ꝛ in regula odia.de reg.iur.li.vj.videtur enim per
verba illa appoſita in ſecunda cōceſſione Abbas dubitaſſe de validi
tate prioris renouationis:ignorans autem non videtur velle maxime
in penalibus vt in.l.nec ignorās.C.de don.ꝛc.C.de cōd.indeb.l.fi.vbi
bonus tex.ꝛ per hoc tollitur motiuum quod in contrarium formari
poteſt ſi dicatur qꝺ mora non potuit purgari poſt conceſſionē factā
do.P.quia dicendū qꝺ cū illa conceſſio non valuerit potuit purgari
mora quandocunqꝫ:nam tempore ſolutionis penſionis facte ꝑ pre-
teritis ꝛ futuris annis nomine.M.ſeu eius heredum non conſtabat
qꝺ voluerit abbas emphiteotam eſſe priuatum ꝓpter ſolutioneꝫ nō
factam vt predixi:imo potius preſumitur contrariū vt patet ex predi
ctis.nec obſt.ſi dicatur abbatem declaraſſe ex poſtfacto qꝺ illaꝫ cōceſ
ſionem fecerat propter canonem ſeu penſionem nō ſolutam:quia cuꝫ
talis declaratio non fuerit facta poſt moram purgatam ꝑ do.M.ſeu
ipſius nomine vel eius heredum nō potuit fieri in preiudicium prime
conceſſionis:nam caſſatum fuit in ſolutione ab annis dñi.M.ccccxij.
vſqꝫ.xvij.ꝛ ſolutio fuit poſtea facta in.xij. pro annis preteritis:item
in.xix.ꝛ ſic pro annis futuris poſt morā purgatā declaratio vero fuit
facta per abbatem anno.M.ccccxxij.vnde nō poterat nūc hoc decla
rare preſertim cum reſultaret contrarietas:nam ex receptione penſio
nis pro preteritis ꝛ futuris annis videtur voluiſſe habere priuationē
ergo non poterat poſtea verbo declarare contrarium cum declaratio
ſit cōtraria facto ſicut in ſi.dicemus in proteſtatione:quia facto ꝯtra
ria non valet.vt no.in cap.cum.M.de conſti.ꝛ.l.non ſolum.§.morte.
ff.de no.ope.nun.ꝛ.c.ſolicitudinē.in fin.de app.vbi dicit̄ repellenduꝫ
illum eſſe qui in verbo ꝛ facto reperitur contrarius.facit.ff.de regu.iu.
l.vbi repugnātia.nec obſt.ſi dicatur qꝺ ille qui declarat nihil inducit
de nouo.ꝛ ſic videtur qꝺ ſi cupit poſſit declarare.vt no.in.l.heredes
palaꝫ.ff.de teſta.qꝛ dico illud procedere vbi cōſtat actū qui declarat̄
preceſſiſſe:ꝛ ita proprie loquitur.c.paſtoralis.§.j.de ap.Sed vbi nō cō
ſtat actū p̄ceſſiſſe nō poteſt fieri declaratio ſed oportet qꝺ prius ꝓbet̄
preſente parte actū preceſſiſſe:vt probat̄ in.c.peruenit ad nos.de ap.
et cle.pñti.iūcta gl.de cēſi.ꝛ.c.cū ſm̄ leges.de here.li.vj.ſed in caſu no-
ſtro non cōſtitit qꝺ abbas voluerit primam ꝯceſſionem eſſe extinctam
propter canonē non ſolutum:ergo nō potuit hoc declarare preſertim
parte nō vocata nec ob.vltimo ſi dicatur qꝺ pro alijs annis vſqꝫ ad
preſentem diē nō fuerit facta ſolutio pēſionis per d.G.p.ſed ꝑ.d.P.
vnde a.M.ccccxx.ſolutio fuit facta.P.ſeu eius nomine ꝛ nō ꝑ Gui.
p.ꝛ ſic videt̄ qꝺ ſaltē ex iſto capite ꝑ Gui.p.ſit priuatus iure ſuo.cuꝫ
tanto tempore nō ſoluerit.Ad hoc reſpondeo ꝑ no.ꝛ ſing.d.Gui.de
cu.qꝺ refert ꝛ ſequit̄ Bal.in.l.ſolēnibus.C.de rei vendi.vbi ponit il-
lam.q.ad literam.dicit enim qꝺ ſi fundus conceſſus in emphiteoſim
nō eſt de facto penes emphiteotā:ſed poſſeſſio peruenit ad tertiuꝫ qui
poſſidet ꝛ ſoluit canonē per octo vel.x.annos qꝺ verus emphiteota
nō ſoluēdo nō cadit a iure ſuo:qꝛ eccleſia que eſt domina non poteſt
mihi opponere de ſolutiōe nō facta:ſatis enim ſibi eſt qꝺ ſolutio fuit
ſibi facta a tertio poſſeſſore:nam iſte cenſus equiparatur tributo.ſuffi
cit aūt qꝺ tributū a quocūqꝫ ſoluatur.ad hoc vt res nō incidat in cō
miſſum:allegat pro caſu.l.forma.§.ſi cum ego.ff.de cēſi.alle.etiā ſimi
le in alia materia.nā mortuo patre debet vaſallus intra annum adire
dñm.ꝛ petere inueſtiturā al's feuduꝫ perdit.d.c.j.que ſit prima cauſa
benefi.amit.pone qꝺ patre meo mortuo tertius incepit feu.poſſidere
nec volebat mihi reſtituere:ergo quia nō eram in poſſeſſione feudi nō
petij inueſtiturā intra annum nec preſtiti iuramētum fidelitatis:an

autem per hoc ſim pꝛiuatus.Gui.⁊ Bal.poſt eū tenent qꝺ nō ꝑ.ꝺ.
§.ſi cū ego. nam ex quo non habeo commoditatem non teneoꝛ ſubire
onera feudi.Item ex quo non ſum in poſſeſſione nō dicoꝛ eſſe in dolo
non petēdo inueſtituram:ergo non debeo incidere in penam.vt.c.fin.
de pꝛohib.feu.ali.ꝑ lo.col.x.nec tertius poſſeſſoꝛ qui ſoluit poteſt me
excludere:nec poteſt allegare preſuppoſitionem cū nō habeat titulū
legitimū ⁊ pꝛeſertim ſi eſt in mala fide:vt in caſu nr̄o.Concludo ergo
ex oibus pꝛedicitis qꝺ dicte res emphiteoticarie debēt exiſtere penes
S.p.vigoꝛe pꝛime cōceſſionis cum ipſe ſolus remanſerit de poſterita-
te maſculina dicti.M. Nico.Abbas.

Conſilium.lxviij.

1 ☞Cōſtitutio vbicūq; exigit iuramentū ad tacturā ſcripture:non eſt
cōſtitutioni ſatiſfactū: ſi pꝛeſtatur iuramētum ſine tactura.
2 Scriptura nō tabellionis non facit fidē niſi ſit ſtatuto vel cōſuetudi-
ne appꝛobata.
3 Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totū inſtrumentum cōplere:et
nō per aliū niſi hoc faciat iudicis autoꝛitate.
4 Iudex vbicūq; declarat aliquē eſſe inhabilē ad officiū:vel incidiſſe in
penā ſtatuti debet pꝛius citare partē ⁊ audire ſuas defenſiones.

In chꝛiſti nomine.Quāquā
ſuper vacatione data ſer Bartholomeo notario ſenēſi per
officiales ad huiuſmodi deputatos multa ad ipſi⁹ iniuſti
tiam allegentur:mihi tamē duo vertunt̄ pꝛecipue ſi in facto veritate
nitantur quoꝛum vnum cōcludit illius vacationis iniuſtitiā reliquū
vero nullitatem.Pꝛimo mihi nāq; pꝛeſupponitur ſenenſi cenſura
cautum foꝛe vt debitoꝛes cōmunis deſcribant̄ ꝑ camerariū deputatū
ad hec manu pꝛopꝛia,⁊ ſic deſcripti in illo libꝛo ſpeculi vulgariter nū
cupati debent lacerari ſi extrahantur vel eligantur ad aliquod cōmu
ne officiū.dictus aūt ſer .B.non reperitur ſcriptus manu pꝛopꝛia ca-
merarij: ſed alterius:ergo talis ſcriptura nō debuit facere ſufficiētem
fidem:qꝺ multipliciter oſtēdo.Pꝛimo nāq; induco glo.no.que cōmu
1 niter appꝛobatur in.c.vt circa.de elec.lib.vj.que dicit† ꝙ vbicūq; ꝯſti
tutio exigit iuramentū ad tacturā ſcripture nō eſt conſtitutioni ſatiſ-
factū ſi pꝛeſtat̄ iuramentū ſine tactura cū cōſtitutio exigat tacturam
pꝛo ſolēnitate actus ad maioꝛē terroꝛē.facit quod no.glo.in cle.j.de he
re.foꝛtius ergo in caſu noſtro nō eſt ſatiſfactū ſtatuto ſi exigit vt ma
nu ꝓpꝛia camerarij deſcribant̄ debitoꝛes.⁊.d.ſer.B.reperitur deſcri-
2 ptus manu alterius.Secūdo facit qꝛ† regulariter ſcriptura non ta
bellionis nō facit fidē,niſi ſi ſtatuto vel cōſuetudine appꝛobata.vt.c.
dilectus.de fid.inſtru.facit quod no.Bal.in.l.j.C.de ſum.tri.ſtatutū
ergo ſenenſe dans poteſtatem camerario deſcribendi debitoꝛes ⁊ fidē
ipſius ſcripture adhibēdo videtur elegiſſe fidē ⁊ induſtriā perſone ca-
merarij: pꝛeſertim in caſu noſtro in quo expꝛeſſe ſtatutū requirit vt ma
nu pꝛopꝛia camerarij fiat deſcriptio ergo ſcriptura alicuius manu ibi
dem reperta nō debet facere fidē pꝛeſertim ex quo camerarius non at
teſtetur ibidē in alia ſcriptura aliū ſcripſiſſe eo mādante:ad hoc opti-
me facit quod in ſi.no in.c.ſi.de offi.dele.§.is autē. vbi dicit̄ qꝺ is cui
iniungitur vt perſonaliter negotiū exequatur non poteſt alteri illud
cōmittere cū videat̄ electa fides ⁊ induſtria perſone.concoꝛ.c.is cui.e.
tit.in.vj.vbi plus pꝛobat litera qꝺ is cui ſimpliciter cōmittitur nedū
miniſteriū in quo verſatur fides ⁊ induſtria licet nō dicetur qꝺ perſo-
naliter exequatur:nihilominus videtur in dubio electa induſtria ⁊ fi-
des perſone vt alteri cōmittere non poſſit:ergo non debet facere fidē
in caſu noſtro in quo non apparet cōmiſſionē fuiſſe alteri factā per ca-
merariū.ad idē facit quod no.Bart.in.l.j.C.de pꝛepo.argē.in reb.li.
xij.vbi per illū tex.dicit ꝙ poſitus in aliquo officio nō poteſt regulari
ter per alium deſeruire:niſi in alijs multū pꝛo repu.laboꝛauerit.⁊ tūc
ſi vult debet deſeruire per hominē eque cōditionis non autē per quē-
libet:que omnia ceſſant in caſu noſtro.Preterea facit qꝺ de tabellio-
ne no.glo.in auf.de tabel.§.nos aūt.col.iiij.⁊.c.cum.p.de fi.inſtru.di-
3 cunt tamen ille gl.per tex.⁊ pꝛeal.§.nos autē.† ꝙ notarius qui fuit ro
gatus debet per ſe totū inſtrumentū cōplere ⁊ non per aliū niſi hoc fa-
ciat iudicis autoꝛitate: ⁊ ſequit̄ hoc dictum Hoſtiē.i.c.inter dilectos.
de fide inſtr.⁊ Io.an.in addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.§.inſtrumentū.
ver.itē no.Et ſaltē illud dictū videtur indubitāter verū quādo in in-
ſtrumento vel libꝛo notarij reperit̄ ſcriptura manu alterius de quo ip
ſe nō atteſtat̄ ibidē in alia ſcriptura.eſt enim pꝛeſumptio qꝺ falſo illa
fuerit per aliū appoſita.vt.d.c.inter dilectos.⁊.c.cū venerabilis, de re
lig.do.foꝛtius ergo hoc dicendū in caſu noſtro vbi officiū ſcribēdi et
fides datur nō notario:vt ꝑ aliū ſcriptura facta fidē nō facit.vt not.
in.c.quoniā cōtra.de pꝛob.vt ibi Hoſt.expꝛeſſe tenuit qꝺ deputati ad
ſcribendum acta iudicialia non poſſunt ꝑ aliū ſine iudicis autoꝛitate
ſcribere cū ſit eoꝝ electa induſtria ⁊ fides ꝙꝙ Inn.tenuerit ibi appo
ſitum:tamē requiritur ꝙ is cui officiū cōmiſſum fuit declarauerit per
ſubſcriptionē vel ſigillū qꝺ eius autoꝛitate fuit factū quod in caſu no
ſtro minime interuenit. Ex quibus omnibus euidenter concludit̄ qꝺ
ſcriptura facta in.d.libꝛo manu alterius ꝙ camerarij non facit fidem
vt.d.ſer.B.debeat habere vacationē ⁊ per cōſequēs vacatio ſibi per
officiales data fuit iniuſta ⁊ pꝛeſertim in caſu noſtro pꝛeſumptio cō
tra dictam deſcriptionem:qꝛ camerarius in bꝛeui tranſumpto ꝙ fece
rat de reſcriptis in libꝛo nō erat deſcriptus.d.ſer. B.hinc eſt qꝺ fuit
extractus ⁊ acceptatū officiū nec fuit lacerat⁹ ſicut ſolet de alijs fieri.
hec enim omnia adminiculant̄ cōtra dictā ſcripturā.ar.c.cū cauſam.⁊
quod ibi no.de pꝛob.⁊.l.iij.ff.de teſti.Ex ſecundo capite vocatio ei
dem ſer.B.data videtur nulla ex defectu citationis:dicat̄ enim ꝙ di
cti officiales dederūt ei vacationē eo pꝛi⁹ nō vocato nec audito ex quo
4 pꝛofecto ſatis pōt dici qꝺ eoꝛū declaratio fuerit nulla.†Quoniā vbi
cūq; iudex declarat aliquē eſſe inhabilē ad officiū vel icidiſſe in penā
ſtatuti debet pꝛius citare partē ⁊ audire ſuas defenſiones. tex.eſt no.
in.c.cū ſm leges.in ſi.de here.li.vj.no.Bar.in.l eius qui delatoꝛē.ff.de
iure fiſ.hinc dixit glo.no.in c.cupientes.§.ceterū.de.elec.li.vj.ꝙ licet a
ſentētia ſeu pena legis vel ſtatuti nō poſſit appellari.vt.l.ſi qua pena.
ff.de ver.ſign.⁊.c.qꝛ nos.⁊.c.cōſuluit.de ap.tamen a ſententia iudicis
declarātis quē incidiſſe in penā legis ſeu ſtatuti pōt appellari.quia iu
dex potuit male declaraſſe ſeu ſententiaſſe:pꝛeterea regulariter nō va
let quicquid fit per iudicē parte abſente in eius pꝛeiudicium citatione
nō pꝛemiſſa.ſaltē reſpectu eoꝛū que ſunt grauis pꝛeiudicij:vt.c.oīa.⁊
c.caueāt.ix.q.ij.no.Bar.in.l.nec quicꝙ.§.vbi decretū.ff.de offi.ꝓcō.vi
detur tex.⁊ gl.in.c.eccleſia ſancte marie.de conſti.⁊ bona gl.in cle.pꝛe-
ſenti.de cēſi.⁊ cle.ij.de penis.in verbo cōſti.vbi patet iudicē nō debere
declarare quē incidiſſe in excōicationem eo non vocato: nam cauſarū
merita partiū aſſertione pandunt̄.l.j.C.ſi per vim vel alio modo.c.cū
ex literis.de in integ.reſt.quinimo plus voluit Inn.in.c.tua.de coha.
cle.⁊ mu.pꝛope ſi.qꝺ etiā ī notoꝛijs nō valet ſentētia niſi pꝛius citetur
reus ⁊ exponat̄ ſibi factū ⁊ audiātur ſue defenſiōes cū multa dicātur
notoꝛia q̄ nō ſunt.c.cōſuluit.de ap.facit.c.ſi.de offi.dele.li.vj.iuncto.c.
j.e.ti.⁊ lib.⁊ ꝙꝙ videat̄ facere in cōtrariū qꝺ ipſe no.in.c.ꝙto.de trāſ-
la.pꝛela.⁊ tex.in.c.cū olim.de re iudi.⁊.c.bone.de elec.tamē veritas eſt
ꝙ vbicūq; dfenſio poteſt ꝯpetere abſenti ſemper requirit̄ citatio ꝙtū
cūq; factū dicat̄ notoꝛiū:ſec⁹ vbi certū eſt nullā defenſionē competere
abſenti quo caſu pꝛocedūt cōtraria.ad hoc.l.ij.§.ꝙ ſi d frumētaria.ff.
de admi.re.ad ciui.perti.⁊ ibi per gl.vbi per illum tex.no.dixit ꝙ reui
ſoꝛes rationū debitoꝛis cōmunis poſſunt pꝛonūtiare contra abſentes
ex quo aſſignāt libꝛos ſuos in quibus ſunt deſcripta omnia ſcilicet in
troitus ⁊ exitus: vnde nulla alia defenſio poterit cōpetere.ſed in ca-
ſu nr̄o hoc nō cōtingit cū ille liber nō fuerit ſcriptus ꝑ.d.ſer.B.ideo
potuiſſet cōtra illū multa opponere maxime cum ſcriptura eſſet facta
manu alterius.Item potuiſſet pꝛobare ſe non debitoꝛem communis
qꝛ licet ſtatutū det pꝛima fronte fidē ſcripture illius libꝛi:nō tamē per
hoc tollit quin poſſit pꝛobari cōtrariū:maxime in ſēſu noſtro vbi pꝛo-
batio eſt plene.ad hoc.c.cōtinebat̄.de deſpon.impu.iuncto ca.pꝛopo-
ſuiſti.de pꝛoba.Ex quibus omnibus infertur ꝙ illa pꝛonuntiatio offi
cialium fuit nulla ex defectu citatiōis ⁊ quia nō fuerunt audite defen
ſiones dicti ſer.B.dꝫ ergo audiri ⁊ citari ⁊ inqri de p̄dictis que ſi ve-
ra ſunt non dꝫ vacationē habere.Et hec ſufficiant.

Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in his terminis pꝛoponi-
tur.Quidam dn̄s Antonius matthei quandā domū ſuā vēdidit cui
dam maritano retēto penes ſe dicte domus dn̄io:donec do.M.exol-
ueret totū p̄tiū cōuētū,cū aūt.d.M.ceſſaret in ſolutione maioꝛis ꝑtis
p̄tij do.ant.vēditoꝛ impetrauit ad omnē cautelā a iudice poteſtatem
vendēdi dictā domū ꝓ reſiduo pꝛetij.hoc tñ in licentia antedicta ex-
pꝛeſſo vt illā vēderet p̄miſſis ſubhaſtationib⁹ plus offerenti:demū fa
ctis ꝑ nūtiū dictis ſubhaſtationibus cū non appariuſſet aliquis qui
vltra.cl.floꝛe.obtuliſſet.d.Ant.⁊.M.communi cōcoꝛdia vēdiderunt
pꝛefatā domū inſolidū cuidā Angelo pꝛo pꝛetio.cl.flo.aſſeruit tandē
d.Ant.ſe vēdere vigoꝛe dn̄i ꝓpꝛietatis ſibi reſeruati tp̄e vēditiōis fa
cte do.M.ac vigoꝛe licētie pꝛefate ſibi a curia cōceſſe:poſtremo illinc
ad tres fere dies.d.Ant.ſpōte ⁊ ex mera liberalitate ꝓmiſit ſolēniter
d.M.dictā domū ꝓ dicto p̄tio.cl.flo.elapſis pꝛi⁹. v.annis ⁊ nō pꝛius
vendere ⁊ vēditiōis inſtrumentū facere:nūc aūt moꝛtuo.d.Anto.do.
M.dicit ꝯctū vēditionis facte.d.Ant.fuiſſe fictū ſimulatū ⁊ pigno-
ratitiū ⁊ in foꝛma venditiōis ꝯceptū ⁊ inſtat vt pēſiōes de medio tp̄e
ex dicta domo ꝑcepte vel q̄ ꝑcipi potuerūt debeāt in dicto p̄tio ſeu
ſoꝛte dictoꝛū.cl.flo.cōputari cōtradicēte.d.Anto.⁊ dicente dictū con
tractum fuiſſe vere venditionis.Queritur quid iuris.

Conſilium.lxix.

1 ☞Contractus factus in foꝛma vēditionis pꝛeſumit̄ fictus ⁊ ſimula
tus:⁊ vere pignoꝛatitius vbicūq; concurrunt modicitas pꝛetij ⁊ pa-
ctum de retrouendendo.
2 Emptoꝛ ſi ſoluit ꝑtē pꝛetij:lꝫ nō poſſit agere ex empto anteꝙ totum
pꝛetiū ſoluat:tamē poſtꝙ ſoluerit pꝛetiū integꝛum poterit petere fru
ctus ſeu reditus pꝛo rata eius pꝛetij quod ſoluit.

IEſu chꝛiſti eiuſque matris
p̄ſidio ꝑ pꝛius inuocato.Videt̄ pꝛīo qꝺ dicte pēſiones de
beāt extenuare ſoꝛtē ſeu p̄tiū dictoꝛū.cl.flo. qꝺ ꝓbat̄ ſic:
1 †vbicūq; cōcurrūt duo ſcꝫ.modicitas p̄tij q̄ hic in facto ꝑ.d.M.al-
leguntur

legant̃ ⁊ ꝑ pactũ de retrouēdēdo p̄ſumptio iuris eſt q̄ꝺ cõtractus fa
ctus in forma vēditionis ſit fictus ⁊ ſimulatus ⁊ vere pignoratitius
vñ fructus ꝑcepti ⁊ q ꝑcipi potuerũt debēt in ſortē cõputari vt ꝓbari
videt̃ in.c.ad nr̄am.de emp.⁊ vē.facit.c.illo vos.de pi.no.gl.in.c.con
queſtus.de vſur.⁊ archi.in.c.qꝛ pleriq;.xiiij.q.iij.⁊ p̄ſertim in caſu nr̄o
d; p̄ſumi fraus in quo pactũ de retrouēdendo nõ fuit liberũ ⁊ abſolu
tũ ſi ꝓmiſit retrouēdere poſt.v.annos a tp̄e vēditionis:⁊ ſic volebat ꝓ
illis qnq; annis rõne vſure habere cõmoditatē domus:⁊ de hoc vr̄
prima frõte tex.in.d.c.ad nr̄am inſurgit eñ multipliciter ex p̄dictis
preſumptio fraudis p̄rio ex modicitate pretij que hic allegat̃.p̄ſumit̃
eñ qualitas ꝯctus ex quãtitate pretij.l.ꝑ diuerſas.C.mã.⁊ no.gl.in.l.
j.ff.de ſuperfi.⁊ Bar.in.l.cotē.§.q maximos.ff.de pu.¶ Scd̄o orit̃
preſumptio fraudis qꝛ noluit obligare ſe ad retrouēdēdũ qñcũq; ſed
poſt quinquēniũ:⁊ ſic eſſet certus recipere cõmoditatē ſeu penſiones
domus per quinquenniũ.vt no.doc.in.d.c.ad noſtrã.Sed his nõ ob-
ſtantibus arbitror q̄ꝺ in caſu noſtro nõ d; preſumi ꝯtractus pignora
titius:⁊ p̄ſuppoſito q̄ꝺ eſſet non d; audiri.d.M. petens cõpenſatio-
nem pēſionũ eodē mõ quo petit.Quod aũt nõ debeat p̄ſumi ſimula-
tus ⁊ per ꝯñs pignoratitius ſed potius verus cõtractus emptionis ⁊
vēditionis.Primo probo per ea que ip̄aꝫ venditionē precesſerũt:naꝫ
iudex fuit aditus per do.Ant.vt daret̃ ſibi poteſtas vendēdi ꝓ reſi-
duo pretij ⁊ multis p̄miſſis ꝑ iudicē fuit data poteſtas cũ hoc q̄ꝺ fie-
rent ſubhaſtationes ⁊ plus offerenti daret̃ q̄ꝺ ſecutũ exiſtit.vt dixi in
caſu noſtro:nec fuit aliquis repertus q obtuliſſet vltra dictũ pretiũ.cl.
flo.ergo nõ d; p̄ſumi fraus.arg.l.nõ eſt veroſimile.ff.q̄ꝺ met.cau.⁊.l.
trãſactione.C.de trãſac.⁊.l.j.C.de predi.decu.ſine dec.nõ ali.li.x.⁊ ꝙ
ibi Bar.⁊ ꝑ Spec.in tit.de em.⁊ vē.§.nũc dicēdũ.ver.breuiter ſcias.⁊
Bal.in.l.quicũq;.C.de bo.que lib.⁊ in prima cõſtitutione in li.feu.in
his enim iuribus legitur ⁊ no.interueniente autoritate iudiciaria nul
la fraus eſt preſumēda.¶ Secũdo principaliter ad fraudem excludē
dam facit:qꝛ vēditio dicto Ang.fuit facta principaliter ꝑ.d.Ant.pe
nes quem erat dñiũ dicte domus:licet in inſtrumēto ad maiorē cau-
telã fuiſſet dictũ ꝙ etiã.d.M.vēdebat ⁊ quilibet eorũ inſolidũ:ſed cer
tum eſt q̄ꝺ ex perſona.d.An.nõ eſt p̄ſumēda aliqua fraus vel ſimula
tio cũ ipſe eſſet ditiſſimus nec vēdebat ꝓpter neceſſitatē: vt cunctis in
hac ciuitate Senarũ notũ eſt ſed pro reſiduo pretij q̄ꝺ habere debeat
nec ſibi fuit factũ pactũ de retrouendēdo:nec etiã vtilitas pretij inter
uenit ex parte ipſius:ceſſant enim in perſona ſua omnes cõiecture in
ducētes preſumptionē fraudis:debet ergo ceſſare omnis preſumptio
ar.c.cũ ceſſante.de ap.cũ ſi.¶ Tertio de mouet interuallũ temporis
inter vēditionē factã do.Ang.⁊ pactũ de retrouēdēdo factuꝫ.d.M.
nam vēditio fuit facta die.xx.februarij.⁊ pactũ fuit factũ die.j.martij
eiuſdē anni.vnde vēditio fuit pure facta:non aũt ſub pacto de retro-
uēdēdo:pactuꝫ aũt de vendendo fuit poſtmodũ factum ex mera libe
ralitate do.Ang.vt dicit̃ in inſtrumēto:⁊ ſic nõ poteſt ex hoc ſumi cõ
iectura ſimulationis.optime facit q̄ꝺ in ſi.no.in pacto legis commiſſo
rie quod in pignoribus reprobatur ſi interuenit tempore conſtituti pi
gnoris:ſecus ſi ex interuallo cũ tunc nõ ſit neceſſitate aſtrictus.vt no.
Cy.in.l.fi.C.de pac.pig.⁊ cano.in.c.ſignificãte.de pig.ita dicēdum in
propoſito preſertim q̄ꝺ magis eſt põderandum:qꝛ principaliter vēdi
dit dictus do.ant.apud quē remãſerat dominiũ eiuſdeꝫ domus cum
quo nec ante nec poſtea interuenit aliquod pactũ.¶ Quarto princi-
pal̃r qꝛ preſuppoſito q̄ꝺ do.Ang.emiſſet dictã domũ ꝓ minori iuſto
pretio:non tamē ꝑ hoc competeret facultas prefato.M.repetendi pē
ſiones vel cõputandi in pretio.cl.flo.multiplici ratione primo quia ſi
fuit vera venditio tenuit:licet potuiſſet agi cõditione.l.ij.C.de reſcin.
ven.⁊.c.cũ dilectus.de emp.⁊ ven.vt ſuppleat̃ iuſtũ pretiũ vel res red
datur ⁊ hoc ſi interueniſſet deceptio vltra dimidiã iuſti pretij que hic
negatur interueniſſe:nec hoc caſu potuiſſet vel poſſet iſte.M.agere:qꝛ
ipſe licet verbo vendiderit vna cum dicto do.Anto.inſolidum:nõ tñ
effectualiter rem tradidit cuꝫ dominiũ domus nõ poſſet penes eũ:ſed
penes dictũ do.Anto.qui reſeruauit ſibi dominiũ domus:donec totũ
pretiũ integre ſolueret̃:quod tamen nihilominus apud eũ remãſiſſet
preſuppoſito q̄ꝺ pactũ illud nõ fuiſſet appoſitũ:qꝛ de iure res vendi-
ta non efficietur emptoris niſi tradat̃ ⁊ pretiũ integrũ ſoluat̃:niſi fuiſ
ſet habita fides de pretio.vt inſti.de rerũ diui.§.vēdite.⁊.l.traditioni
bus.C.de pac.Iſte ergo.M.ad nihilũ agere poteſt ꝯtra.d.Ang.cũ
venditio per eũ facta nullũ habuerit effectum.vt enim predixi quilibet
illorũ vēdidit inſolidũ:ſed dominiũ tranſtulit ſolus.d.Ant.apud quē
erat.Tertio ſua vēditio dũtaxat habuit effectũ.Item preſuppoſito ⁊
nullatenus conceſſo q̄ꝺ dicta venditio fuiſſet ſimulata tamē nõ video
quo iure poſſet iſte.M.repetere omnes penſiones ſicut repetere velle
videt̃:qꝛ cũ nunꝙ acquiſiuerit dominiũ illius domus vt patet ex p̄di
ctis:ergo non poteſt petere penſiones inde prouenientes que ſpectãt
ad dominũ ⁊ nõ ad emptorē:quinimo nõ potuiſſet.d.M.agere actio
ne ex ēpto ad rem tradendã ex quo nõ ſoluerat totũ p̄tium:vt eſt text.
in.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.dixit tamē ad ꝓpoſitũ no.Bar.
2 in.d.§.offerri.† q̄ꝺ ſi emptor ſoluit parteꝫ p̄tij.licet non poſſit agere ex
empto anteꝙ totũ p̄tiuꝫ ſoluat:tamē poſtꝙ ſoluerit p̄tium integrum
poterit petere fructus ſeu reditus ꝓ rata eius pretij quod ſoluit.alle-
gat ꝓ caſu.l.fi.ff.de fun.do.⁊ idē ibi firmat:ita q̄ꝺ etiã p̄ſuppoſito q̄ꝺ
nõ fuiſſet vera vēditio ſed ſimulata:nõ tñ poſſet.d.M.volēs nũc ſol-
uere reſiduũ pretij petere pēſiones niſi ꝓ rata eius p̄tij q̄ꝺ ſoluit ſ; in
caſu nr̄o mihi petere põt:qꝛ non d; p̄ſumi venditio ſimulata rationi
bus p̄dictis:ad cõtraria.ſ̄ formata patet reſpõſio ex predictis.

¶ Conſilium.lxx.

1 ☞ Princeps nunquam intendit preiudicare tertio niſi de illo men-
tionem faciat.
2 Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam ipſo facto.

IN Chriſti nomine. Id de iu
re queritur an viſo quodã indulto apoſtolico ciuitatis mõ
tiſflaconi cõceſſo videatur dicte ciuitati ꝯceſſuꝫ caſtrũ Ca-
ſtillochi.⁊ in facto p̄ſupponitur ꝙ dictũ caſtrũ nõ erat nec eſt de terri
torio comitatu vel diſtrictu ciuitatis Uiterbiēſis aut caſtri bulſene
ſeu illoꝝ de illo caſtro bul.Et ꝓfecto ſi id q̄ꝺ ſupra in facto p̄ſupponi
tur veritate nitat̃ res vr̄ mihi ꝓrſus indubitabilis multis ex rationi-
bus.Et principaliter qꝛ papa Grego.cõceſſionē illã fecit ſub ꝯditiõe
extrinſeca:videlicet ſi ⁊ inꝙtũ illud caſtrũ ⁊ quedã alia ibidē conceſſa
ſint vel vnꝙ fuerint de territorio comitatu ⁊ diſtrictu ciuitatis Uiter
bieñ.vel aliquorũ de ciuitate viter.ac noſtro Bul.⁊c.vt clare patet ex
tenore priuilegij:cõditione ergo falſa exiſtēte annihilat̃ cõceſſio vt pa
tet ꝑ totũ tit.C.de cõdi.ap.⁊ preſertim in.c.ſuper eo.⁊.c.per tuas.eo.
ti.⁊ per totũ ti.C.de cõdi.inſer.no.glo.in ſimilib⁹ terminis.in cle.vna
de offic.deleg.⁊ Inn.in.c.fi.de preſum.quinimo plus dico in caſu no-
ſtro q̄ꝺ cum cõditio fuerit de p̄ſenti ⁊ de p̄terito:vt pꝫ per illa verba:
ſunt vel vnꝙ fuerunt ⁊c.cõceſſio a principio quo ad illud caſtrũ nihil
valuit qꝛ cõditio de preterito vel p̄ſenti actum non ſuſpendit:ſed ſi eſt
falſa diſpoſitio eſt nulla:ſi vero illico tꝫ.vt.l.cũ ad p̄ſens.ff.ſi cert.pet.
et.l.cõditio in preteritum.ff.de verb.obl.⁊ inſti.eo.§.conditiones.cum
ſi.⁊ hec ſola ꝯſideratio ſufficeret ad victoriã cauſe.ſed ad maioreꝫ cla-
1 ritatem ſubijciã alia motiua:⁊ ſic ſecũdũ in ordine.† Princeps nũꝙ
intendit p̄iudicare tertio niſi de illo mentionem faciat.l.ij.§.ſi quis a
principe.ff.ne quid in loco pub.hinc eſt quod ſi committit cãm inter
duos appellatione remota nõ videt quo ad p̄iudicium tertij appella
tionem remouiſſe:vnde tertius ſentiens ſe in eadem cauſa pregrauari
poteſt remotione appellationis nõ obſtãte appellare vt.c.ſuper eo.de
offi.deleg.hinc no.dixit glo.in.c.ij.de deci.lib.vj.⁊ Inno.in.c.duduꝫ.
de priui.ꝙ priuilegiuꝫ nõ valet ſi non faciat mentionem de poſſeſſio-
ne bonafide ab alio queſita:licet mentionē agat de ꝓprietate alterius
ſed in caſu noſtro papa nõ fecit mētionem de proprietate ⁊ poſſeſſio-
ne illorum ad quos vere ſpectabat dictum caſtrum Caſtellõchi ergo
dicta conceſſio nulla.¶ Tertio ꝓbatur alia ratione:papa intēdebat
in hoc facto nõ ſolũ conſulere iſtis de mõteflaſcono:ſed etiam punire
illos de.U.⁊.B.vt expreſſe colligit̃ ex prefato indulto.in ꝟ.nos igit̃
attendentes.ſed in caſu noſtro nõ puniret illos cũ ad eos dictũ caſtrũ
non ſpectaret:ſ; ad alios ergo ceſſat dicta cõceſſio:nam vbicunq; p̄n-
ceps mouet̃ ex duabus cauſis ſimul cõſideratis illaꝝ altera deficiēte
ceſſat diſpoſitio.vt ꝓbatur in.c.quoniã frequenter.§.porro.iuncto.§.
ſi aũt.vt lite non conteſt.Preterea ⁊ quarto ſurreptio in literis gra-
2 tioſis vitiat ip̄o facto gratiam.† vt.l.fi.ff.de natali.reſti.⁊.c.j.⁊.ij.de fi
lijs p̄ſby.lib.vj.⁊ in.c.ad audientiã.⁊ quod ibi no.de reſcri..ſed in ca-
ſu noſtro interuenit ſurreptio pluribus modis vt colligit̃ ex p̄dictis
⁊ tenore p̄uilegij ergo dicta ꝯceſſio nulla quo ad caſtrũ.C.licet poſſet
valere quo ad alia in eodē priuilegio cõceſſa:in quibus nulla fuit con
miſſa ſurreptio.vt eſt tex.in.c.ſuper eo.de reſcri.li.vj.Sed hic cadit alia
queſtio neceſſaria hic examinanda ꝑ alios conſulentes omiſſa cui ſcꝫ
incumbat onus ꝓbandi q̄ꝺ dictũ caſtruꝫ.C.fuerit vel non illorum de
U.vel.B.an illius de monteflaſc.quod illorum fuerit:an vectigalib⁹
incumbat onus ꝓbãdi quod ꝑtinebat ad alios quod eſt querere ſi de
ſurreptione opponitur contra literas principis cui incumbat onus ꝓ
bandi an impetranti an excipienti.quã queſtio.plene examinat Ioã.
an.in.c.j.de lit.cõte.lib.vj.vbi poſt multa diſtinguit expreſſum a taci-
to vt veri exp̄ſſionem probet impetrans:excipiens enim hoc caſu ne-
gat impetrans vero aſſerit:debet ergo approbare aſſertionem ſuam
eſſe veram.argu.ff.de ꝓbat.⁊ incumbit ad idem adduco.c.ij.de reſcri.
vbi dicitur q̄ꝺ iure ſcripto intelligitur clauſula ſi preces veritate nitan
tur:ergo oportet ad purificationem gratie vt impetrans probet nar
rata ꝑ eum forte vera:tacitum vero ꝓbet excipiens cum ipſe aſſerit ali
quid tacitum quo exp̄ſſo papa non ceſſiſſet literas:in caſu autem no
ſtro opponitur de ſurreptione:non autem de ſuppreſſione ꝓbent ergo
ipſi impetrantes id quod narrarunt in impetratione.¶ Secundo
cadit hic alia difficultas.Utrum ſufficiat illis de monteflaſcono pro
bare quod dictum caſtrum Caſtellonchi aliquando fuerit illoruꝫ de
viterbio vel caſtro bulſene:licet tempore conceſſionis eſſet alteri⁹.Et
videtur primo quod ſic:quia hoc expreſſe voluit papa in ſuo p̄uile-
gio vt patet ibi.Sunt vel nunquam fuerunt ⁊c.ergo ſatis eſt quod
fuerunt illorum licet tunc tp̄e conceſſionis erat ſub papa duntaxat:
⁊ tunc ſufficit ꝓbare quod aliquando fuit illorum:licet tempore con
ceſſionis non eſſet eorum:⁊ hoc caſu verificētur illa verba in preterito

prolata papa enim videtur voluiſſe preiudicare iuri ſuo.arg.c.cuʒ di
lectus.⁊ qđ ibi not.de conſue.debet enim priuilegium late interpreta
re ad preiudicium concedentis.vt not.Inn.in.c.olim.de verb.ſign.et
Bar.in.l.beneficium.ff.de cõſti.prin.¶ Aut caſtrū illud fuit iſtoruʒ
de Viter.vel de bulſena ſi tempore conceſſionis erat aliorū reſpectu
proprietatis vel poſſeſſionis iuſte:⁊ tūc nõ valet priuilegium tanquã
non faciens mentionẽ de iure tertij.vt not.Inno.in.d.c.dudum.⁊ gl.
in.c.ij.de deci.lib.vj.debet em̄ priuilegium ſtricte intelligi quatenus
preiudicat iuri tertij.vt no.Inno.in.c.ceterum.de don.⁊ Bar.in.d.l.
ſi.⁊ gl.in.c.canonice.de offi.or.lib.vj.Intelligatur ergo priuilegiū in
caſu ſuprascripto.⁊ ſatis eſt qđ poteſt aliquid operari iuxta id quod
legitur ⁊ notatur in.l.ſi quando.C.de inoff.teſta.nõ enim per verba
generalia preſumitur princeps velle iuri alterius ꝑiudicare de illo nõ
habita mentione preſertim in preiudiciū illoꝝ qui fuerunt olim domi
ni.cū nemo debeat alterius odio pregrauari:vt in regula nemo.de re
gu.iur.lib.vj.⁊.lvj.diſt.ſatis peruerſum. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis. Quidã clericus no

mine eccleſie ſue ꝑcepit decimas ſibi de iure communi nõ debitas ex
quodam agro pro parte culto per tantū tempus quod ſufficit ad pre
ſcriptionem.nunc autẽ alia pars agri de qua nõ eſt memoria qđ fue
rit culpa ducitur ad culturã:ita qđ inde percipiuntur fructus:ex qui
bus decima eſt eccleſie ſoluẽda.Dubitatur cui hec decima debeat an
eccleſie que preſcripſit decimas parti culte.an vero illi cui de iure com
muni vel cõſuetudine debeantur decime illius territorij.

¶ Conſilium.lxxj.

1 Exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit.
2 Nouale quid dicatur quo ad ſolutionem decimarum.
3 Exercens vnum actū iuriſditionalem animo acquirendi vniuerſalem
iuriſdictionẽ in loco videtur iuriſdictionẽ in totum acquirere: dūmo
do alius non ſit in poſſeſſione generali.

Omnipotẽtis dei humiliter

preſidio inuocato.Videt̃ prima fronte dicẽdū ꝙ hec deci
ma debeatur ei cui de iure cõmuni vel cõſuetudine debent̃
vniuerſaliter illius loci decime vt aperte probari videt̃ in.c.cum con
tingat.de deci.vbi dicitur ei q ꝑſcripſit decimas in certa parochia nõ
debentur decime noualium que in eadem parochia inſurgunt ſed po
tius ei ad quẽ de iure communi pertinet in illa parochia decimarum
perceptio.⁊ eſt deciſionis illius ratio ſm doc.ibi quia tantum preſcri
bitur ꝙtum poſſidetur.cum ſine poſſeſſione preſcriptio non procedat
c.ſi diligẽti.de preſcrip.⁊ in regula ſine poſſeſſione.de regu.iur.lib.vj.
pars ergo nõ poſſeſſa ⁊ per conſequẽs nec ꝑſcripta remanet proprieta
rio.ar.l.ſiue poſſidetis.C.de proba.⁊.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.⁊ qđ
ibi not.Bar.ff.de itine.actuqꝫ priua.⁊ per Inn.in.c.cumana.de elec.
ergo idem punctualiter dicendum in caſu noſtro.cuʒ enim iſte de quo
queritur non poſſederit quo ad ius decimandi:niſi partem cultã agri
de reliqua vero parte nihil perceperit:ergo concludendum quod non
preſcripſerit:⁊ per cõſequens illa pars remanſerit illeſa apud proprie
tariū ſiue ſit proprietarius de iure communi ſiue ex cõſuetudine:vt in
hoc non videatur fienda differentia:quia ex hoc pars inculta non eſt
acquiſita preſcribenti ex poſſeſſionis defectu nec ꝓprietario qualicūqꝫ
videtur adempta:nam vt dixit tex.l.nec vtilem.ff.ex qui.cau.ma.Ini
quiſſimum eſt dominium auferre quod vſus nõ abſtulit:nec intelligi
tur amiſſum,quod alteri ablatum non eſt:ad idem.c.auditis.de pre
1 ſcrip.⁊.c.cuʒ olim.eo.tit.vbi probatur † qđ exercens aliqua iura epi
ſcopalia illa ſola preſcribit:nec extenditur poſſeſſio ad alia etiã conſi
milia.⁊ idem voluit in effectu Bar.in.d.§.ſi quis hoc interdicto.Pre
terea preſcriptio eſt odioſa tanquaʒ ius alterius abſorbẽs.xvj.q.iij.§.
poteſt.ergo debet reſtringi ꝙtum fieri poteſt:ad predicta etiam fa.c.
tua.j.de deci.vbi diſponit̃ qđ ad cõceſſionem decimaꝝ alicuius paro
chie i feudū laicis factū nõ venit decima noualiū reddẽs ibi tex.ratio
nem qꝛ talibus non eſt extendenda licentia:ſed potius relaxanda et
ponderãda eſt hec ratio que ſatis facit ad hunc preſcriptionis articu
lum licet ſecus ſit in conceſſione facta eccleſiaſtice perſone.vt.c.ex par
te.eo.tit.quia vbi vertitur fauor ⁊ non odiū.¶ Sed his non obſtan
tibus contrariam ſententiã arbitror de iure ꝑualere ſcilicet qđ hec de
cima de qua queritur debeatur preſcribenti.moueor ꝑmo per tex.in.c.
2 j.⁊.c.quid per nouale.de ver.ſig.vbi dicitur † ꝙ quo ad decimarū ſo
lutionẽ nouale dicit̃ ager de nouo ad culturã redactus de quo nõ eſt
memoria quod aliquando fuerit cultus:ſed iſte ager de quo querit̃ nõ
poteſt dici ꝙ de nouo fuerit ad culturã redactus cū pro parte eſſet ab
antiquo cultum ergo non poteſt dici nouale:⁊ per conſequens ſumus
extra caſum dicti.c.cū contingat.Ager enim pro parte cultus nõ po
teſt dici qđ de nouo ꝑcidit̃ licet nunc pars non preciſa precidatur ad
hoc quod in ſi.legitur ⁊ no.in cle.in pleriſqꝫ.de elec.preſertim cum iu
ra requirantur ⁊ quod non ſit memoria ꝙ ager ille aliquando fuerit
cultus:vt in iuribus proxime alleg.quod non põt dici de hoc:ergo q
pro parte erat cultus.Hanc parteʒ per hanc conſiderationem tenuit
Io.and.poſt Vin.in.d.c.ſi.de priui.recitat ⁊ ſequitur Spec.in ti.de ꝓ
ba.§.j.ver.quid ſi vna pars.⁊ ſaltẽ hec pars eſt veriſſima vbi ager ille
erat pro maiori parte cultus:nã tunc maior pars trahitur ad maiorẽ
partem.ar.c.quod in dubijs.de conſe.ec.vel al.⁊.c.vnico.e.ti.lib.vj.op
time facit tex.⁊ qđ ibi not.Bart.in.l.cum delanionis.§.ſabinus.ff.de
fun.inſtr.hoc forte voluit Io.an.in addi.Spe.in.d.ver.quid ſi vna.
vbi dixit hanc queſtionẽ terminãdã ſm varietatẽ partis nouiter culte
nam raro cõtingit qđ ager ex toto ſit cultus durum eſt ſentire qđ illa
modica pars inculta cenſeatur alterius nature qđ ſit maior ꝑs culta
cum vna ⁊ eadem res nõ debeat diuerſo iure cẽſeri.vt.c.cognouimus
xij.q.ij.c.cum in tuã.de deci.Secundo principaliter adduco in argu
mẽtū optimū tex.in.d.c.tua.de deci.ſcđm vnã lec.que multū cõgruit
illi litere:⁊ approbatur ibi cõmuniter ⁊ doc.vbi probatur qđ ſi ꝑſcri
bens decimã in certa terra percepit de omnibus fructibus inde proue
nientibus decimam preterquam de certis fructibus ibidẽ annuatim
ꝑceptis de qb⁹ nulli fuit decima perſoluta:illorum fructuum decima
debetur non eccleſie parochiali ad quam de iure cõmuni pertinet illi⁹
terre decima:ſed eccleſie que preſcripſit decimaʒ in illo agro: reddens
ibi tex.rationeʒ quia illa terra eſt illi decimalis ⁊ vna ⁊ eadem res non
debet diuerſo iure cenſeri: quaſi dicat ꝙ percipiendo decimã aliquoꝝ
fructuum in vno agro nemine ꝑcipiente,alioruʒ fructuum decimam:
videtur ius decimandi in totum acquiſitū ipſi preſcribenti.non enim
videt̃ habuiſſe reſpectum ⁊ animum acquirendi partem.ſed totum
propter vnitatem ſubiecti.Si ergo percipiens decimas aliquorū fru
ctuū videt̃ preſcripſiſſe ius decimandi reſpectu totius agri quãꝙ non
percepiſſet decimam omniū fructuum qui ibidem colligebantur.ergo
fortius dicenduʒ in caſu noſtro quod iſte qui percepit decimas omniū
fructuū qui ibidem recolligebantur videatur preſcripſiſſe quo ad ius
decimandi illū agrū etiam pro parte incultū vt ſic habeat ibi habitu
ius decimandi ne vna ⁊ eadem res diuerſo iure cenſeat̃:nec in hoc vl
timo caſu poteſt ſibi imputari:quare non ꝑceperit decimas ex ꝑte in
culta cū nil inde prouenerit qnimo ſi inde aliquid proueniſſet ex quo
nulli fuit decima ſoluta debet̃ decima nūc ei qui preſcripſit ⁊ nõ quon
dam proprietario.vt.d.c.cum in tua.vbi hoc videt̃ probari ⁊ tenent
communiter docto.ibidem.Nec obſtat ſi dicat̃ quod iſte preſcribens
non poſſedit totū agrū quo ad ius decimandi:qꝛ dico ſatis poſſediſſe
totum ex quo vnicus eſt ager:⁊ ipſe ſolus percepit ibi decimas:vide
tur enim habuiſſe animum poſſidendi:⁊ preſcribendi totū.argumen
tum optimum in.l.poſſidere.in princ.ff.de acquir.poſſ.vbi dicitur qđ
qui fundum poſſidere vult:non oportet vt omnes glebas circumam
bulet:ſed ſufficit quãlibet parteʒ eius fundi introire:dūmodo menteʒ
cogitatione hac ſit vt totū fundum vſqꝫ ad terminum velit poſſidere.
3 ¶ Tertio ad idem qđ not.Inno.in.c.dilect⁹.de reli.do.† vbi dicit ꝙ
exercens vnū actum iuriſdictionalem animo acquirendi vniuerſalem
iuriſditionem in loco videt̃ iuriſditionem in totū acqrere dummodo
ali⁹ non ſit in poſſeſſione generali:nam tūc tantū acqrit reſpectu capi
tulorum ſeu actuū quos exercuit:⁊ hoc caſu poteſt procedere dictuʒ
Bar.in.d.§.ſi qs hoc interdicto.⁊.c.auditis.⁊.c.cū olim.de preſcrip.
cū ſi.at iſte cleric⁹ q noĩe eccleſie ꝑcepit decimas ex fundo ꝓ ꝑte culto
videt̃ animū habuiſſe acqrendi in totū quo ad ius decimandi ⁊ non
pro ꝑte:animus aūt colligit̃ ex vnitate ſubiecti nã cū eſſet vnic⁹ fund⁹
nõ eſſet vero ſimile qđ voluerit illū ꝓ parte dūtaxat acqrere argumen
tū optimū in.d.c.cum in tua.nec alius erat in poſſeſſione ꝑcipiẽdi de
cimam de ꝑte inculta:vnde vno ſolo percipiente decimam ex eodem
agro non debet idẽ ager eſſe pluribus decimalis nec in actu nec in po
tẽtia ne vna ⁊ eadem ars.⁊c.vt tenẽt communiter doc.in.d.c.cū i tua.
Et ꝑ hoc ſatis patet reſponſio ad ꝯtraria ſuperi⁹ allegata.nam cum
contingat.vbi videt̃ ꝑma fronte caſus ꝓ contraria opini.loquitur in
ꝑſcribente decimas in parochia in qua ſunt diuerſi agri:quorum ali
qui penitus ſunt inculti:ſi enim illi de nouo redigūtur ad culturã oriū
tur ibi noualia:qꝛ illi ſunt diuerſi iuris ⁊ ſeparati ab agris cultis cuʒ
verum ſit dicere illos agros nunc primū preciſos.Sed in caſu noſtro
nos loquimur in eodeʒ agro cui pro parte erat cultus:nec poteſt dici
ꝙ de nouo reducitur ad qulturam.Item ratione partis videt̃ totus
poſſideri:non ſic vbi datur agrorum pluralitas.Et per hec puto qđ
aliquo ꝑſcribẽte decimas in vna villa in qua ſunt agri diuerſi haben
tes diuerſos terminos ſi aliqui agri eiuſdẽ ville penitus inculti de no
uo redigūtur ad culturam:decima inde proueniens debetur non pre
ſcribenti ſed tanꝙ de noualibus debetur illi ad quem illius ville ſpe
ctat decima de iure communi vel antiqua ꝯſuetudine: qꝛ negari non
videretur quin tales agri non primū preſcindant̃.ergo ſunt noualia
⁊ per conſequens debet habere locum.d.c.cū contingat.⁊ in.c.j.⁊.c.
qd per nouale.de verbo.ſign.¶ Preterea ſicut ad preſcriptionẽ deci
marū vnius parochie non veniunt noualia.d.c.cū contingat.ita nec
ad preſcriptionem decimarum alicuius ville.Preterea poſſidens de
cimas agrorū cultoꝝ i vna villa nõ per hoc videtur poſſidere agros
incultos:cum ex ſeparatis non fiat illatio.vt.c.ij.de tranſla.prelato.⁊
l.neqꝫ natales.C.de ꝓba.nec poſſeſſio debet extendi de loco ad locū:
ꝑſertim ꝯtra ius cõe iuxta no.ꝑ Inn.in.c.in literis.de re.ſpol.⁊ opti
me facit tex.⁊ qđ ibi no.Bar.in.d.l.j.§.ſi qs hoc interdicto.ff.de itin.
actuqꝫ

actuq; prius.non ſic autem cōtingit in eodem fundo vbi dat̃ vnitas
terminorū.Et pſertim hec concluſio ꝓcedit ſi agri inculti fuerint poſt
pſcriptionē agrorū cultorū redacti ꝑ dominum temporalem vt vna
cū alijs predijs cultis conſtituāt de nouo vnā villam:qꝛ preſcriptio
iam cōpleta reſpectu agrorum cultorū non dꝫ trahi ad agros incultos
qui nunꝙ fuerunt poſſeſſi.eſſet cōtra regulam ſine poſſeſſione.de reg.
iur.libro.vj.Item contra caſum in.c.j.x.diſtin.vbi dicitur quod licet
vna prouincia diuidatur in duas per principem ſecularē:non tamen
per hoc debet quo ad ſpiritualia diuidi prouincia vt conſtituantur
duo archiepiſcopi:vt enim ibi dicit tex.ad mobilitatē neceſſitatum
mundanarum dei eccleſia ⁊ iura ſpiritualia mutari non debent. Et
hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.lxxij.

1 Renūtiare quis pōt exceptionibus ⁊ legum beneficijs ſibi compe-
tentibus tam in iudicijs ꝙ contractibus.
2 Notoria non ſunt in iudicio deducenda.
3 Actio cōtra reum principalem non tollit̃ per ſolam ſententiam latā
contra tertium in actione hypothecaria.

Saluatoris Ieſu chriſti po-
ſtulato ſuffragio.Uidetur prio qꝺ cōtra dictū Guidonē
multipliciter obſtet exceptio.Prio enī videt̃ obſtare exce
ptio intentionis excluſiua cū nulla actio dicto Guid.contra heredes
Bonauenture cōpetere videat̃ qꝺ ex eo probari videt̃ ꝙ fortilitiū vel
podere ꝙ in preſentiarū poſſidetur per dictum Gui.fuit in bonis di-
cte domine chriſtofore:ex cuius perſona principaliter agitur:qꝛ qui
dem fortilitiū dedit ⁊ aſſignauit in dotem dicto Angelo ſecundo ma
rito licet eſtimatū cuius dñiū iure naturali inſpecto remāſit in bonis
dicte domine chriſtofore:lꝫ ex iuris ciuilis diſpoſitione trāſiuerit ma-
ritum:ſed illo iure naturali inſpecto fauor mulierum ius introduxit
vt matrimonio diſſoluto habeat mulier rei vēdicationem in illis bo-
nis ac ſi perpetuo remāſiſſet in bonis ſuis ⁊ preferat̃ in illis omnibus
alijs mariti creditoribus etiam habentibus anteriorem ⁊ potiorem
cauſam in bonis mariti:vt ſingulariter probatur in.l.in rebus. C.de
iure do.vbi inter cetera dicit̃ ꝙ mulieri in illis bonis in dotē collatis
ꝑ eſtimationē cōpetit rei vendicatio cū eadē res ⁊ ab initio vxoris fue
rint ⁊ naturaliter in eius ꝑmanſerint dominio ⁊ ſubiectione:nō enim
legū ſubtilitate tranſitus earū in mariti patrimoniū videt̃ fieri ideo
rei veritas delata vel infuſa eſt:cū ergo dictus Gui.habet apud ſedi
ctū fortilitiū quod longe magis vꝫ ꝙ ſit quātitas qua petit ab here
dibus dicit Bonauēture nulla actio ſibi ꝯpetere pōt vt puta cū nul-
la ſit obligatio ex quo extent bona dotalia ſufficientia ꝓ ſatiſfactione
dotis ſoluto enī matrimonio dos reuertit̃ ad mulierē ⁊ donatio pro
pter nuptias ad virū.vt in.c.j.⁊.c.nuper de do.poſt di.re.poteſt ergo
dici dicto Gui.quod queris intus habes. Secūdo principaliter vi
detur cōtra dictū Guidonē competere exceptio ordinis:cum enī fue-
rant duo correi bonorū dotaliū dicte domine chriſtofore Bonauen-
ra ſcilicet ⁊ Angelus eiꝰ frater vt patet ex inſtrumēto dotali ratifica
tione ſecuta per dictum Ang.qꝺ in rebus dotalibus poſſet fieri indu
bitati iuris eſt:vt probatur in.l.fin.C.de dote cauta nō nume.⁊ bona
dotalia peruenerint ad alterū ex illis dūtaxat videlicet Angelū mari
tum dicte chriſtofore ſepe dicte debet prius diſcuti dictꝰ Ang.ad quē
dictorum bonorum peruenit cōmoditas ꝙ fieri trāſitus ad dictū Bonauē
tu.correū q nullatenus habuit ex illis bonis cōmoditatē iuxta theori
cā Bar.in.l.duobus.ff.de duo.reis.ꝑ.l.vnde querit̃.ff.cōmo. Ter
tio ob.dicto Gui qꝛ eū agat ex ꝑſona Ang.filij dicti domine chriſto
fore exceptione actionis ſibi facta cui quidē Angelo nulla cōpetebat
actio tempore ceſſionis cū iam habuerat ſententiā que tranſiuerat in
rem iudicatā ſuper hypo thecaria actione contra quondā karolū pa-
trem dicti Guidonis non pōt pretendere aliquā actionē cū nō potue
rit credere quod iam ſibi ꝯpetere differat cum ex ſentētia hꝫ ius con
tra dictū karolū ⁊ eius heredē.l.res iudicata.ff.de re iud.⁊.c.cū inter
de re iu.Nec ob.ſi dicat̃ qꝺ ex ꝯpromiſſo poſtea facta ceſſaret actio di
cto Gui.cū ꝯpromiſſum ſit volūtarium non potuit generale preiudi
cium heredibus dicti Bonauēture quibus cōtingit liberatio ꝑ ſen-
tentiā latā ſuper bonis dicti angeli correi que erant proprius obliga
ta ante omnia pro dotis reſtitutione preſertim cū fuiſſet lata ſentētia
ſuper dicto fortilitio quod fuerat dicte domine chriſtofore ⁊ ab eadē
in dotē dicto angelo dicto marito.cōſignatū ad hoc.l.ſi dictū.§.ſi cō-
promiſero.ff.de euic.que quidē lex videt̃ facere etiā ex alio capite con
tra dictū Guidonē:qꝛ cum ipſa ſatiſfecerit dicto domino angelo prin
cipaliter vigore ſentētie arbitramentalis ⁊ vigore ſolutionis prefate
receperit ceſſionē non videt̃ qꝺ poſſit habere regreſſū cōtra dictum
Bonauenturā correū,imputādū enim ſibi eſt quare cōpromiſit ⁊ nō
expectauit iudicialem ſniam. Sed his minime obſtantibus cōtra-
riam ſententiā arbitror preualere videlicet vt nulla exceptio que ſaltē
poſſit colligi ex narratis in themate habeat cōtra dictū Gui.obſtare
moueor principaliter quia dictus Bonauentura cōtra cuius heredes
nunc agitur obligauit ſe,⁊ omnia bona ſua ad reſtitutionem dotiū in
caſu reſtitutionis renuntiādo exceptioni doli mali beneficio de fide-
iuſſoribus epiſtole diui Adriani nouarum conſtitutionum:⁊ genera
liter omni alij legū auxilio ⁊ fauore cū alijs clauſulis opportunis ⁊ in
talibus cōſuetis:preſertim cum iuramento recipiēs in hoc preceptū
a notario in forma guarentigie.ergo nō poteſt nūc opponere aliquā
exceptionē per quā in totū elidat̃ obligatio vel differatur pretextu di
ſcutionis fiende in perſonam dicti angeli ſecundi mariti dicte domine
chriſtofore.ad hoc.l.iuriſgentiū.§.item ſi quis pactꝰ.ff.de pact.⁊.l.j.
§.ſi cōueniatur.ff.de poſtu.⁊.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitū.ff.ſi quis cau.⁊.c.vni
3 co.de cōmo.cū ibi not.in quibus iuribus legit̃.⁊ no.† ꝙ tam in iudi-
cijs quam in contractibꝰ poteſt quis a principio renūtiare exceptio-
nibus ⁊ legū beneficijs ſibi competentibꝰ.⁊ generaliter facit.l.ſi quis
in conſcribendo.C.de pac.vbi generaliter dicit̃ quem poſſe renūtiare
fauori pro ſe introducto.ad idem.c.ad apoſtolicam.de regula.⁊ ſpe-
cialius ad materiam noſtram eſt glo.in auf.de fideiuſ.poſt prin.in fi.
acceden.vt in auf.de duo.reis.in verbo cedere.vtrobiq; enī nō qꝺ po-
teſt qs renūtiare beneficio ordinis vt primo conueniat̃ ipſe fideiuſſor
ꝙ principalis.Itē in duobus reis vt qlibet teneat̃ inſolidum diuiſio
ne non facta.⁊ idē no.in auf.preſente.C.de fideiu.⁊ gl.in.c.ij.e.ti. Nec
obſtat ſi dicat̃ qꝺ huic exceptioni vt prius diſcutiat̃.d. Ang.nō fuit
ſpecifice in caſu noſtro renūtiatum quod videtur eſſe de neceſſitate ad
hoc vt renūtiatio valeat.⁊ prima fronte videt̃ velle text.in.d.c.queſi-
tum. Ad hoc enim reſpondetur multipliciter.Primo enim illa lex lo
quitur in iudicijs:ſecus aūt in contractibus:vt ibi no.per glo.⁊ doc.
⁊ quicqd ſit in iudicijs non proſequor.qa non eſt materia noſtra.In
contractibꝰ tamen de quibus loquimur communiter tenet̃ qꝺ ad mi
nus ſufficit expreſſio aliquorū caſuū ſecuta clauſula generali ſub qua
comprehendunt̃ omnes caſus pares vel minores.argu. in.c.ſedes.de
reſcrip.⁊ videtur expreſſum in.c.qui ad agendū.de procur.lib.vj.⁊ in
cle.non poteſt.e.tit.tenet glo.⁊ Bar.in.d.§.queſitū.no.doc.in.d.c.vni
co.de cōmo.de quo per Spe.⁊ Io.an.in addi.in tit.de loca.§.nūc di-
cendū.ver.ad euidentiam.ita contingit in caſu noſtro.nam dictꝰ Bo
nauentura renūtiauit ſpecialiter qbuſdā exceptionibꝰ:quarū alique
concernūt beneficiū ordinis ⁊ poſt ſubiecit clauſulā gnalē renūtiando
omni exceptioni ⁊ legū auxilio ⁊ fauori.per quā quidē clauſulam cō-
prehenduntur omnes exceptiones concernentes beneficium prediſcuſ
ſionis alterius ſeu ordinis cū ſint pares expreſſis. Secundo princi
paliter ad hanc ſententiam facit quoniam dictus Bonauentura re-
cepit ipſe locus preceptum de ſoluendo in caſu reſtitutionis fiende in
forma guarētigie ſecūdū diſpoſitionē ſtatutorū Senenſiū quo caſu
nō pōt ſm pdictorum ſtatutorū diſpoſitionē allegare aliquā exceptionē
ſaltē predictam de diſcuſſione fienda prius in perſonam dicti Ange.
vt patet in ſtatuto poſito ſub rubrica.de excep.contra guarātigiā.ibi
enim regulariter denegatur omnis exceptio preter quaſdā ſpecialiter
ibi permiſſas inter quas non reperitur predicta conceſſa.ergo videtur
denegata:qꝛ exceptio quorundam firmat regulā in oppoſitū.vt in.c.
dominus.xxxij.q.vij.⁊.c.ij.de conu.lepro.facit.l.de pretio.ff.de pub.⁊
c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.diſ.ſi romanorū.cum ſi.⁊ maxime non de
bet audiri in caſu noſtro cum dictus Bonauentura fuerit cōfeſſus ꝙ
ipſe receperat dotem:⁊ pro reſtitutione recepit preceptum non poteſt
ergo nūc dicere contrarium obſtante dicto ſtatuto. Tertio etiā fa-
cit qꝺ dicti Bonauentura ⁊ Angelus eius frater erāt in cōmunione
ita qꝺ omnia eorū bona erant indiuiſa ⁊ incōfuſa omnia fuerūt obli
gata pro reſtitutione dictarum dotium:vnde nō poteſt dici ꝙ magis
fuerunt obligata bona vnius ꝙ alterius.arg.eorū que no.in ſimili in
l.marcellus.ff.ad treb.vnde per diuiſionem que poſtea cōtingit inter
eos non debuit ſaltem in hypotheca piudicari iure dicte dñe Chriſto
fore ⁊ eius heredibus.arg.bonum in.l.ſi nupta filia.§.ſi filius.ff.fami.
herciſ.⁊ maxime hoc procedit ſi tacite cōtraxerāt ſocietatem omnium
bonorū ſicut ſolent facere fratres carnales indiuiſi:vt cōmuniter fit in
hac ciuitate Senarū iuxta materiam Bar.in tractu de duobus fra-
tribus.⁊ in.l.ſi patruus.C.cō.vtri.iudi.cum ſi.nam tūc quo ad obliga
tionem perſonalem non poteſt allegari qꝺ angelꝰ dicta bona recepit
cum quilibet videatur habuiſſe ex quo erant ſocij omnium bonorum.
Quarto principaliter inducit̃ qꝺ exceptio vt prius Angelꝰ diſcu-
tiatur non ſit admittenda:quia notorie conſtat dictum Angelum nō
eſſe in territorio Senenſi cum ſit rebellius omnibus ſuis bonis publi-
catis:⁊ ſic nil ipſe vel aliqs eius nomine poſſideret ſuperuacanea ergo
eſſet prediſcuſſio ipſius ideo nō fienda iuxta no.per Bar. in.l.decem.
ff.de verb.obl.⁊ in.l.ſi.ff.eo.C.ſi cer.pe.⁊ no.in auf.hoc ſi debitor.C.de
2 pig.† Notoria enim non ſunt in iudicio deducenda.vt in ca.qm̄:de fi.
preſby.⁊ in.c.veſtra.de coha cler.⁊ mulie.facit.l.ictus fuſtiū.ff.de his
qui no.infa. Ad contraria ſupra pro aduerſa forma poteſt faciliter
reſpōderi.Et primo ad.l.in rebus.poteſt duobus modis dici illa lex
non dicit vt vxor vel heres teneatur illa bona in dotē data vendica-
re omiſſa hypothecaria reſpectu aliorū bonorum vel omiſſa perſona-
li:ſed in fauorem mulieris dat vtilem rei vendicationē ⁊ hypotheca-
riam.vnde non tollitur quin mulier poſſit vel eius heres vti perſona-
li vel hypothecaria in alijs.vt in.l.perſecutione.C.de pigno.⁊ melius
in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.actio. Preterea ⁊ ſecundo illa lex
loquitur de tertio poſſidēte illa bona dotalia:debet enim intelligi de

marito vel herede poſſeſſore vt reducat̃ ad terminos,auf.hoc ſi debi-
tor.C.de pig.Sed in caſu noſtro tertius ſcilicet dictꝰ Guido poſſidet
dictu fortilitiũ:agit autẽ non ex propria perſona:ſed vt ceſſionariꝰ di-
cti domini angeli heredis dñe chriſtofore.Statuto vero Seneñ caue-
tur qð idẽ ius ſeruetur ceſſionario quod ſeruari debet cedenti:⁊ idem
videtur dicẽdum in caſu noſtro de iure communi cũ agat tanꝙ̃ alius
arg.in.l.ſi ꝯſul.ff.de adop.⁊ quod not.in.c.cũ inter canonicos.de elec.
¶ Ad ſecũdũ contrariũ de.l.vnde queritur.⁊ de dicto Bar.in.d.l.in
duobus.reſpondetur dupliciter.Primo qð nõ habet locũ in caſu no-
ſtro in quo dictus Bonauentura cõfeſſus fuit recepiſſe dictas dotes:
⁊ obligauit ſe tunc principaliter ad reſtituendũ in caſu dotis reſtituẽ-
de:licet obligauerit etiã fratrẽ ⁊ ꝓmiſerit qð ille haberet ratũ nec po-
teſt nũc dicere contrariũ obſtante dicto ſtatuto loquente de inſtrumẽ-
to guarentigiato.cõtrariũ vero procedit in duobꝰ correis eque princi-
palibus:quorũ alter qui conuenitur non habuit aliquod commodũ.
¶ Preterea ⁊ ſecũdo in caſu noſtro dictꝰ Bonauẽtura promiſit reſti
tuere dotes renuntiando omni legum auxilio:prout ſupra plene dixi.
vnde ſaltem vigore renuntiationis nõ poteſt opponere vt prius diſcu
tiatur dictus Angelus.Ad tertiũ motiuum reſpondeo etiam dupli-
3 citer.†Primo ꝙ per ſolã ſententiam latam cõtra tertiũ in actione hy-
pothecaria non tollitur actio cõtra reum principalẽ:ſed oportet qð ꝑ
cedat ſolutio vel alia ſatiſfactio.ar.in.l.ſi.C.de fideiuſ.⁊.d.l.in duobꝰ.
⁊ quod ibi not.Bar.In caſu aũt noſtro preceſſit ſententia duntaxat.
Preterea ⁊ ſecundo dictus dominus Angelꝰ cedẽs compromiſit nõ
ſponte:ſed vigore ſtatuti.vnde idẽ dicẽdũ in ſentẽtia talis arbitri qð
in ſententia iudicis ac eius quod legitur ⁊ notatur in.c.ab arbitris.de
offi.dele.lib.vj.⁊.l.apertiſſimi.⁊.l.cũ ſpecialis.C.de iud.Et idẽ poteſt
dici dũ opponit̃ contra Guidonem qð ipſe compromiſit:nam proceſ
ſit actũ compromiſſi vigore ſtatuti.Preterea ⁊ melius ipſe non agit
nũc vigore ſententie arbitramentalis:ſed vigore ceſſionis ſibi facte a
dicto Angelo q poterat cedere etiam nullo facto compromiſſo.l.pe.
C.manda.⁊ ſic ceſſat contrariũ.loquit̃ enim qñ qs habet recurſum cõ
tra pretiũ:qꝛ reportauit ſentẽtiam arbitramentalem contrariaꝫ qð fa
cere non poteſt:quia eſt quid ſibi imputetur quare conpromiſit ſed in
caſu noſtro dictus Guido fundat ſe ſuper ceſſione dũtaxat.Et hec
ſufficiant. Nicolaus de tudeſchis abbas Sicu. Panor.

¶ Caſus conſilij ſequentis

In queſtione que ad preſens ver

tit̃ inter dominã Floridã ex vna parte ⁊ heredẽ Pauli iordani ex par
te alia ſupra reſtitutione dotis eiuſdẽ Floride ac legatorũ p̃ſtatione
eidẽ floride factorũ a dicto Paulo eiꝰ marito premortuo.Tria breui
ſime propter loci ⁊ temporis anguſtiam ad ipſius queſtionis deciſio
nem attingã.¶ Primo nũquid eidẽ Floride dotẽ repetẽti vigore in-
ſtrumenti cõfeſſionatij ⁊ guarentigiati obſtet exceptio dotis non nu
merate preſertim cũ illico eodẽ die ⁊ loco quibus factũ fuit inſtrumẽ-
tũ frater dicte Floride q cõfeſſionẽ receperat in fauorẽ dicte Floride ꝓ
miſerit ſe dotẽ dicto Paulo ſoluturũ non obſtante cõfeſſione de do-
te recepta per dictũ Paulũ priꝰ facta.¶ Secũdo preſuppoſito ꝙ di
ctũ inſtrumentũ mereatur executionem exceptione predicta nõ obſtã
te:nunquid dictus heres poſſit vti in ſolutione dotis beneficio inuen
tarij:vt ſic non teneat̃ ſoluere niſi quatenus vires hereditatis patiun
tur de bonis hereditatis inſolutũ dare cũ a dicta Florida replicetur
dictũ inuentariũ in nullo tempore dicto heredi preſtare adiumentum
cum deficiat in ſolennitatibus debitis preſertim ex eo ꝙ bona heredi
taria integraliter in eo deſcripta non ſunt:⁊ eadẽ queſtio verſat̃ in pre
ſtatione dictorũ legatorũ an ſcilicet dicto inuentario nõ obſtante te-
neat̃ heres ad ſolida legata nõ habita animaduerſione impotẽtie di
cte hereditatis.¶ Tertio p̃ſuppoſito ſine veritatis preiudicio dictuꝫ
heredẽ iuuari inuentarij bñficio an debeat heres ſoluere iuxta vires he
reditaris dictã doteꝫ ⁊ legata detracta tertia parte eſtimi ſeu valoris
ſi voluerit dare aliqua bona hereditaria inſolutũ:⁊ hoc attenta con-
ſuetudine ciuitatis caſtelle.An vero poſſit dare inſolutũ nulla detra-
ctione facta attẽta diſpoſitione iuris communis ⁊ ſtatuto dicte ciui-
tatis caſtelle in quo detractio tertie partis permittitur contra debito
rem contumacem in non veniendo dũtaxat.

¶ Conſilium.lxxiij.

1 Maritus ſi cõfitet̃ in inſtrumẽto dotali dotes ſibi datas eſſe poſ
ſit opponere exceptionẽ non numerate pecunie.
2 Ponens vel reſpodẽs ſeu cõfitens poteſt incontinenti ſuã cõfeſſioneꝫ
abſqꝫ aliquo preiudicio reuocare.
3 Superfluis remedijs non videt̃ quis velle vti.
4 Data iuriuꝫ dubitatione fauendũ eſt cauſe dotali:etiam ſi actor ſtet
pro dote.
5 Statutũ ſi non admittat exceptionẽ contra inſtrumentũ publicũ niſi
in cauſa falſitatis non poteſt opponi exceptio ſimulationis.
6 Inuentariũ ad hoc vt valeat quas conditiones debeat habere.
7 Tutor ſi non poſuit in inuentario omnes res videt̃ dolo feciſſe.
8 Heres ſi ſurripuit vnã rem caret beneficio inuentarij in totum.
9 Heres ſi nõ conficit inuentariuꝫ an teneatur vltra vires hereditarias
in foro anime.
10 Heres eccleſie ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires he
reditarias.
11 Actus iudicialis nõ requiritur ad inducendam conſuetudinem.
12 Epiſcopus ſi ſine iuſta cauſa nõ admiſit prio p̃ſentatũ ꝑ patronũ ſed
inſtitui ſecũdo:tenet̃ prouidere primo in equiualenti beneficio.

IEſu chriſti eiuſque pijſſime

matris virginis glorioſe p̃ſidio ex corde poſtulato.Circa
primum dubium ſupra formatũ videtur dictaꝫ exceptio-
neꝫ non numerate dotis dicte Floride obſiſtere ⁊ obuiare ⁊ primo ad
duco fere totuꝫ titu.C.de do.cau.non nu.vbi patet ſpeciale eſſe in cõ-
confeſſione dotis recepte vt illa non obſtet quantuncũqꝫ pure facta
intra tempora ibidem prefinita:⁊ maxime videtur text.in.l.fina.eo.
1 tit.vbi dicitur† qð quantũcũqꝫ maritus profiteatur in inſtrumẽto
dotali dotes ſibi datas eſſe:ex quo tñ cõſtat donationẽ interueniſſe
ſed pollicitatio ſubſecuta ſit poteſt nihilominꝰ opponi nõ numerate
pecunie exceptio nõ ſolũ per ipm maritũ:ſed etiã per ipſius heredem
ita punctualiter vr̃ in caſu noſtro cõtigiſſe:nã primo dictus Paulꝰ
maritus fuit cõfeſſus dotẽ recepiſſe a fratre dicte Floride:⁊ demũ di
ctus frater dicte Floride cõfeſſione priꝰ facta nõ obſtãte ꝓmiſit ſol-
uere.predicta videt̃ cõfirmare gl.in.c.ſi cautio.de fid.inſtr.in verbo cõ
feſſioni que inter caſus ſpeciales in quibus propria cõfeſſio nõ p̃iudi-
cat cõfitenti enumerat hunc caſuꝫ ꝯfeſſionis dotis recepte:ſicut in ſi.
inducitur debitor ad cõfitẽdũ debitũ receptũ ſpe future numeratiõis
vt ꝑ totũ ti.C.de nõ nu.pe.¶ Scð̃o p̃ncipaliter cõtra dictã ꝯfeſſio-
nẽ facit illa i iure vulgata regula q̃ incõtinẽti fiũt vident̃ ineſſe:vt in
l.j.ff.ſi cer.pe.⁊ in.c.officij.de elec.Sꝫ in caſu nr̃o illico ⁊ i eodẽ loco fra
ter dicte mulieris fuit ꝯtriũ ꝓmittendo dictã dotã ſoluere ꝯfeſſione ma
riti ab eo priꝰ recepta nõ obſtãte:ergo perinde hñda eſt dicta ꝯfeſſio
mariti ac ſi nõ fuiſſet facta:ad quod optime facit.c.nã ⁊ ego.de ver.
vbi ptꝫ id qð nõ durauit nõ videri fuiſſe factũ.⁊ ꝯcor.ff.de in rẽ ver.l.
ſi ꝑ pte.§.verſus.de pe.di.j.diuortiũ.¶ Tertio dictũ teſtis illico per
eũdẽ reuocatũ nõ facit fidẽ ſꝫ ſtat̃ ſcð̃o dicto.vt eſt tex.notabilis in.c.
preterea.de teſti.cog.ꝑ quẽ tex.dixit glo.no.in.c.cũ in poſitionibus.de
2 iureiur.lib.vj.qð †ponẽs vel rñdens ſeu cõfitens poteſt incontinenti
ſuam confeſſionem abſqꝫ aliquo preiudicio reuocare.ad idem glo.in
c.apud.xxxij.q.j.ſatis ergo eſt heredi ſi dedit dicte Floride actionem
cõtra fratrẽ ſuũ q promiſit dictã dotẽ ſoluere.v.l.ſi ſocer.§.luciꝰ.ff.ſo.
ma.nec debet heredi imputari quare defunctꝰ non exigit fratrem.ha
beret eniꝫ locũ hec impugnatio ſi frater mulieris eſſet nũc ſoluẽdo ſed
ex quo nomen promiſſoris eſt idoneũ ſatis videt̃ cedere actionem ad
hoc.l.ſi extraneꝰ.ff.de iure do.¶ Sed predictis non obſtantibꝰ con-
trariam ſententiam in caſu noſtro arbitror preferendũ pro qua cã ad
uerte ꝙ triplici ex cã poteſt maritus confiteri dotẽ habuiſſe.Primo
ſpe future numerationis propter concupiſcentiam conſequende vxo
ris:⁊ hec confeſſio eſt illa de qua loqt̃ totꝰ tit.C.de dote cau.non nu-
me.q̃ q dem in effectu non nocet marito confitenti nec ius heredi ob-
ſtante exceptione non numerate pecunie.dũmodo proponat̃ intra tẽ-
pora cauta.vt in autenti.ſua.C.de non nume.pec.In caſu aũt noſtro
non poteſt dici ob hanc cauſam:ſcilicet pecunie numerãde dictam cõ
feſſionẽ emanaſſe cũ certꝰ erat maritꝰ ex his que incontinẽti ſubiecta
ſunt ꝙ pecunia non debebat̃ ſibi illico cũ frater dicte mulieris ex con
uentione prius inter eos habita promiſit illico ſoluere in certis termi
nis per quendam amicũ poſtea declarandis.Ex his enim que incon-
tinenti ſequunt̃ preſumunt̃ ⁊ declarant̃ precedentia.vt in.l.ſi ſeruus
pluriũ.⁊.l.q filiabus.ff.de lega.j.⁊ qð legitur ⁊ not.in.c.ex literis.de
3 ſponſali.†Preterea ſuperfluis remedijs non preſumitur qs velle vt
in.l.hec ſtipulatio.§.diuus.ff.vt leg.no.ca.⁊ in.c.ij.de proba.maxime
ſi talia remedia cedant contra propriũ commodũ.arg.l.cũ de indebi
to.ff.de proba.⁊ in.c.ſuper hoc.de renũt.ad quid enim ſpe future nu-
merationis fuiſſet iſte maritus confeſſus dotem recepiſſe cũ incontinẽ
ti ſciebat ſe recepturuꝫ promiſſionem de dote certo termino ⁊ certis
modis ſoluenda ⁊ ideo non placet vt ob hanc cauſam numerande do
tis dũtaxat illa cõceſſio emanauerit.Secũdo poteſt maritus confite-
ri dotem recepiſſe animo donãdi mulieri ipſam dotẽ cõfeſſatã:q̃ qdẽ
donatio valet ſi eſt renuntiatiua:⁊ ꝑ ꝯñs preiudicat dicta confeſſio
vtputa ſi plebeius ꝯtraxit cũ nobili muliere:vel cũ ea aqua multa ſer
uitia receperat.vt no.bar.in.l.ſi diuortio.ff.ſo.ma.⁊ idẽ notauit poſt
gl.in.l.ſi volũtate.C.de dot.ꝓmiſ.⁊ in.l.j.C.de do.añ nup.¶ Tertio
põt cõfiteri qꝛ in veritate dotem per prius recipit.¶ Poteſt addi et
quartum cauſa cõfitendi magis pertinẽs ad materiã noſtram quan
do ſcilicet confitetur ſpe future promiſſionis ſibi fiende ꝑ aliqueꝫ qui
vult dotare mulierẽ quaſi velit maritus illud nomen promiſſoris ſibi
cedere in dotẽ cõfeſſatã vt ſic nominis ꝑiculũ pertineat ad eũ ipſe ꝓ
teneat̃ mulieri ad reſtitutionẽ dotis cõfeſſate:quẽadmodũ eñ poteſt
mulier dare in dotẽ nomẽ debitoris inſolutũ:ita potuit maritus cõfi
teri datẽ recepiſſe ſpe futuri nominis ꝯſequẽdi.Uñ oportet ꝙ in caſu
noſtro cõiecturemus ꝯfeſſionẽ illã mariti emanaſſe.Aut quia recepit
dotẽ:aut qꝛ voluit nomen fratris mulieri in dotem ſibi cedere:⁊ ſuꝑ
quolibet

quolibet dictorū caſuuꝫ videtur ꝙ dicta Florida poſſit ſe fundare:nā
ex quo maritus fuit confeſſus recepiſſe doteꝫ ꝓ Florida futura vxore
ac promiſit illā dotē cōfeſſataꝫ Floride reſtituere in caſu reſtituēde do
tis:⁊ promiſſionē iſtā fecerit notario publico ſtipulāti pro dicta Flo
rida ac renuntiauerit in dicto inſtrumēto exceptioni non numerate pe
cunie nō debet audiri allegans dotē nō fuiſſe ſolutam vt in caſu no-
ſtro eſt gloſſ.not.quam ſequitur ibi Bar.in.l.j.C.de nō nu.pec. Nec
obſtat ſi dicat̃ ꝙ frater dicte Floride illico fuit cōfeſſus ꝯtrariū promit-
tēdo dotē ſoluere in futurū:quia ꝯfeſſio fratris quātūcūqꝫ illico facta
nō debuit nocere Floride cui ius iam erat queſitū per ſtipulationē no
tarij publici qui potuit ſtipulari dicte Floride abſenti.⁊ gloſſa.in.§.ſi
qs alij.inſti.de verb.obl.q̄ numerat notariū inter ꝑſonas valētes al-
teri ſtipulari.ſequitur Dy.in.l.ij.ff.rem pupil.ſal.fore.⁊ idē ibi pleniꝰ
hāc materiā proſequitur:licet aliud ⁊ nō bene videatur ſenſiſſe Inno.
in.c.dudū.de cōuer.cōiug.nam ſatis potuit cōtingere ꝙ vxor ſoluerit
dotē fratri pro ſe aſſignandam futuro marito.frater autē ꝓuidit mu
lieri per cōfeſſionem a marito receptam cōuētiōe prius habita vt ipſe
remaneret ſibi obligatꝰ pro dote mulieri integro iure conſeruato. Se
cundo poteſt ſe fundare ꝙ nomen fratris receperit in dotē in ſolutuꝫ
cū dicta confeſſio nō potuerit rationabiliter ad aliam cauſam ema-
naſſe ex quo incontinenti ſperabatur obligatio fratris alias dicta cō
feſſio eſſet omnino ſuperflua:⁊ talis cōfeſſio diceretur facta per errorē
in quem inoleuit iſte vſus confitendi dotem recepta ⁊ recipiendi illico
promiſſionem ꝙ non eſt preſumēdū.iuxta not.per gl.in.d.l.j.C.de nō
nu.pecu. Et hāc opinionē ꝙ videatur facta dicta cōfeſſio vt nomē ſe
quēs cedat in ſolutum aperte firmauit ille doctor excellentiſſimus q
raro a ſemita veritatis ⁊ equitatis iudicatur aberraſſe Bar.poſt Ja.
de are.doctorem eximiū in.l.pe.§.pe.ff.ſolu.ma.licet aliud ſenſerit ibi
Bald.⁊ in.l.legē.C.de pac.faciendo differentiā an ꝓmiſſio fuerit ſub
ſecuta incōtinēti:an ex interuallo in primo caſu nō ꝓcedat opi.Jaco.
de are.in ſcdo ſic. ¶ Sed ego meliori iudicio ſemper ſaluo potiꝰ dice
rem oppoſitum:nam quādo fit promiſſio incōtinenti nō apparet qua
re emanauerit precedēs cōfeſſio niſi ob cauſam future ꝓmiſſiōis. Sꝫ
quādo emanauerit ex interuallo potuit promiſſio ſubſequi nō vt no-
mē ſit ſibi in ſolutū:ſed vt currāt tēpora ꝓfixa cōtra exceptionē non
numerate dotis facit.d.l.fi.vnde ſequor ī hoc opi.Jac.de are.⁊ Bar.
Preterea in hāc ſentētiā ī caſu noſtro vehemēter me mouēt duo. Pri
mo ꝙ ad minus negari nō poteſt quocūqꝫ ſe vertat veritas quin ca-
ſus iſte ſit dubitalis:ſꝫ data iurium dubitatiōe fauēdū eſt cauſe dotali
etiā ſi actor ſtet ꝓ dote.vt eſt tex.in.c.fi.de re iudi.⁊ melior text.iūcta
gl.antepe.in.c.ex literis.de ꝓba.facit qd in ſimili notāter dixit Ho-
ſtiē.in.c.ſup eo.de cogna.ſpi.vbi concludit iudicādū fore ꝓ matrimo-
nio tanꝙ ꝓ re fauorabili ſi in ipſius fauorē reperit̃ opinio vnius do-
ctoris:licet multi doctores teneāt cōtrariū ita dicendū ⁊ fortius in ca
ſu noſtro in quo pro fauore dotis cōcurrit opi.Jaco.de are.⁊ Bar.li
cet Bal.ſolus aliud ſenſerit quā tamē in quibuſdā alijs locis ſimplici
ter ſecutus eſt Bar. ¶ Preterea ⁊ ſecunda vrgentiſſime facit cēſura
municipalis ciuitatis caſtelle qua cauetur ꝙ contra inſtrumētū gua-
rētigiatū nō poſſit opponi niſi exceptio ſolutionis ⁊ ſatiſfactionis nō
falſitatis:quelibet eniꝫ alia exceptio que nō ꝑmittitur ex capitale ali
cuius ſtatuti licet deſcendat ex aliqua parte iuris cōmunis videtur ꝑ
dictum ſtatutuꝫ eſſe ſublata vt expreſſe firmat Bar.in.l.j.ff.qd vi aut
clam.nec obſtat ſi dicatur ꝙ exceptio ſimulatiōis poteſt dici exceptio
falſitatis cū falſitas nihil aliud ſit ꝙ immutatio veritatis:vt legi.et
no.in auf.de tabelliōi.qꝛ nō eſt verum dicere ꝙ inſtrumentū ſit falſuꝫ
ex quo fuit cōfectum de voluntate partium:nam notarius ſolū atte-
ſtatur de confeſſione mariti quā in veritate fecit ⁊ potuit legitime fa-
cere ex aliqua predictarū cauſarū vnde quātūcūqꝫ maritus nō recepiſ
ſet dotē non per hoc poteſt dici inſtrumētū falſum:quia vere eſt dicere
maritū fuiſſe confeſſum:⁊ ſic notarius non mutauit veritatem:⁊ hāc
5 opi.expreſſe firmauit Bar.in.l.j.ff.qd vi aut clam.† dicit̃ ꝙ ſi ſtatutū
non admittat exceptionē contra inſtrumentum publicū niſi in cauſa
falſitatis nō poteſt opponi exceptio ſimulatiōis qꝛ ſimulatio non fa-
cit inſtrumentum falſuꝫ:lꝫ faciat deſinere contrariū.nec Bal.hoc ca-
ſu dixiſſet oppoſitū:imo idē ſenſit ſuper rub.C.de priui.do.vbi dixi ꝙ
lꝫ dos tm̄ confeſſata nō habeat alias priuilegia dotis ſm gl.in.l.aſſi-
duis.C.qui poe.in pig.hab.tamen concurrēte dicto ſtatuto guarēti-
gie habebit oīa priuilegia dotis tāꝙ vere enumerata:⁊ idē ibi ꝯcludit
ſi ꝯfeſſio dotis iuuetur aliquibus indicijs:vt in caſu noſtro non ſolum
cōcurrit promiſſio dotis incōtinenti ſubſecuta:ſed etiā dictū ſtatutuꝫ
guarētigie ac etiā legatū per maritū in eo ꝙ legauit multa mulieri vl
tra dotes ſuas:⁊ ſic videtur ꝙ fuerat confeſſus ſe debitorem mulieris
in dote cōfeſſata.arg.in.l.j.C.de fal.cau.adiec.leg.⁊ qd no.Bar.i.l.ſi
vltra.C.de fideiuſſ. ¶ Per hec oīa concludendo meliori iudicio ſemꝑ
ſaluo dictum inſtrumentū guarentigiatum executioni mandandum
exceptione nō numerate pecunie non obſtāte. ¶ Ad ꝯtraria ſuperiꝰ
allegata ſatis ptꝫ ex predictis reſpōſio.maritus em̄ nō negauit ſeu re
uocauit aliquando ꝯfeſſionē prius factā.licet illico recepit ꝓmiſſioneꝫ
fratris:⁊ hec duo poſſunt ſimul ſtare:potuerunt enim emanaſſe ad
diuerſos effectus:vt patet ex predictis. ¶ Cauſa ergo breuitatis ſpe
cialius cōtraria nō attingēdo condeſcendo ad ſcdm dubiū in quo cō-
cludo ꝙ ſi vera ſunt que mihi in facto narrant̃:puto inuētariū nullū
nullūqꝫ cōmodū ſeu beneficiū heredem ex eo debere conſequi. Primo
6 namqꝫ † vt inuentariū valeat opꝫ:vt ante oīa ſignū venerabilis crucis
fiat manu heredis:citēturqꝫ creditores ⁊ legatarij ꝙ veniāt certa die
⁊ certo loco ad videndum fieri cōfectionem inuentarij.vt in.l.fi.C.de
iure deli.⁊ in auf.ſed cū teſtator.C.ad.l.fal. Itē citatio debet fieri no-
minatim ſi ſint certi als ſufficit mittere proclama per ciuitatē vt not.
Bar.poſt Rich.mal.in.d.l.fin. Item loco creditoꝝ ⁊ legatarioꝝ ab-
ſentiū vltra teſtes deſcriptos in inuentario debēt adhiberi tres alij te-
ſtes locupletes:⁊ bona opi.in quoꝝ preſentia dꝫ confici inuentarium.
vt in auf.de here.⁊ fal.in.§.ſancimus.ver.ſi abſunt.debet etiā inuenta
rium confici intra triginta dies poſtꝙ ſcit heres hereditatem ſibi dela
tam ⁊ intra.lx.ſequentes debet perficere:⁊ omnia bona in hereditate
inuenta debet ſcribere.hec enim ⁊ alia ſimiliter debent adhiberi in in-
uentario conficiēdo.vt plene legitur ⁊ no.in.d.l.fi.⁊.d.§.ſancimus.⁊ ꝑ
Spe.in tit.de inſtru.edit.dicto ver.nūc dicamus.vbi inter cetera dicit
in prin.illius ver.qd ſi in aliquo iſtorum requiſitorū defecerit totū in-
uētarium ruine ſubiacebit ꝙ videtur ꝓbari in.d.l.fi.in ver.⁊ ſi prefa-
tā.in ỽbo ſolidauerint.iūcta glo.poſita in eodē verbo.⁊ in.d.§.ſabinꝰ.
⁊ per Spe.in titu.de inſtru.edit.d.verſi.nunc dicamus.⁊ in.d.auf.de
here.⁊ fal.in.§.ſi vero non fecerit inuentarium ſcdm hanc figuraꝫ ⁊c.
Sed in caſu noſtro multa allegantur contra ſolennitatē predictā que
ſi in facto vera ſunt non dubito inuentarium in nullo herede profutu
rum. Primo namqꝫ dicitur ꝙ omnes creditores ⁊ legatarij non fue-
runt citati.nec loco abſentium fuerunt adhibiti tres teſtes:ſed vnꝰ ſo
lus notarius.⁊ ꝙꝙ proponatur ex parte heredis ꝙ a trigīta annis ⁊
citra hec ſolennitas dūtaxat fuit obſeruata in cōfectione inuentarij in
ciuitate caſtelle.hec tamē conſuetudo legi ꝯtraria non eſt ad plenum
probata quia licet adducantur multa inuentaria ſub eadem forma
ꝯfecta non tn̄ eſt probatum ꝙ illis fuerit data fides in iudicio tanꝙ
legitime confectis:vel quod fuerit ita palā facta qd venerint in noti-
tiam populi:nam cum ꝯſuetudo inducatur ex tacito cōſenſu populi.
de quibus.ff.de legi.prima diſtin.ꝯſuetudo.oportet quod probentur
actus per quos eliciatur tacitus populi conſenſus ad conſuetudinem
inducendam.facit quod not.Barto.in dicta.l.de quibus.⁊ Joan.an
dre.in.c.fina.de ꝯſue. Item iudex in caſu noſtro non citauit illos cre-
ditores ⁊ legatarios vt ꝯparerent certa die ⁊ certo loco prout debet
de iure fieri ſcdm ꝙ ſenſit Barto.in dicta.l.fina.⁊ Ange.in ſuo tracta
tu ſuper inuentario:ſed emanauit citatio:vt deberent intra tres dies
comparere.nam talis citatio non erat citatio ad cōparendum in cer
ta die:ſed poteſt quādocunqꝫ intra illos dies comparere:vt not.bar.
in.l.qui ante kalendas.ff.de verb.obliga.licet per ibi no.per eum poſ-
ſet aliquatenꝰ dicta citatio tolerari ſi certus locꝰ fuiſſet aſſignatus.
Preterea non fuerunt deſcripta in hereditate inuenta preſertiꝫ in de
ſcriptiōe frumenti videtur fraus cōmiſſa in inuentario in quo heres
reperitur in mēdacio vnde preſumit̃ in dolo.vt in auf.item poſſeſſor.
C.qui pot.in pign.hab.in dubio debet preſumi heredē ſciuiſſe omnia
bona teſtatoris niſi aliter probet ignorantiam quod licet regulariter
heres preſumatur ignorare iura defuncti:vt in regula is qui ī ius ſuc
cedit.de reg.iuris lib.vj.attamen vbi quis tenetur factum alienum ī
dagare ratione facti proprij preſumitur illud ſcire.vt eſt tex.no.iun-
cta gloſſa.in cap.innotuit.de elect.ſed in caſu noſtro heres tenetur in
confectione inuentarij indagare bona defuncti ergo preſumitur in
dubio ſciuiſſe omnia bona teſtatoris.preſertim eſt preſumēda ſcien-
tia:cum in quātitate frumenti fuit repertus varius et mendax.facit
optime quod no.Barto.in.l.tutor qui repertorium.ff.de admi.tuto.
7 in verſi.quero quid ſi tutor.vbi dicit † ꝙ ſi tutor nō poſuit in inuenta
rio omnes res videtur dolo feciſſe cū debeant poni omnes res. Hec
vera ſecūdum eum niſi aliqua iuſta cauſa ſubeſſet ob quam veriſimi
liter ille res erant ſibi oculte:quod in caſu noſtro minime contingit
cum multa que erant vel debebant ſibi eſſet nota non erat deſcripta
in inuentario et preſertim tres petie terre que non fuerunt deſcripte:
licet ipſi nunc aſſerant illas venire acceſſorie in deſcriptione quorun-
dam prediorum cum tollerentur per eoſdeꝫ operarios:que excuſatio
ſatis friuola eſt iudicio meo cum ille tres petie terre ſint in loco ſatis
ſeparato ab illis ꝑdijs ⁊ bona immobilia debeāt deſcribi ⁊ deſigna-
ri ſaltem per duos proximos cōfines.vt in.l.forma.ff.de cenſi.no.gl.
in.c.ij.de lib.obl. Preterea inuentarium nō fuit intra tempus a lege
ſtatutuꝫ nec inchoatum nec perfectum quod indubie inducit nullita
tem inuentarij vt dicta.l.fina.quinimo plus voluit Joan.andre.in
addi.Specu.in preallega.§.dicto.ver.in huius auteꝫ.ꝙ licet inuenta
rium fuerit imperfectum intra tempus debituꝫ ex quo tamen fuit in
choatum tempore legitimo:de quo ſupra inuentariū eſt nullū:nec dꝫ
illius cōmodo in aliquo vti cū legis forma ſeruata nō fuerit.⁊ hoc re
fert tenuiſſe Mar.ſili.⁊ pleroſqꝫ alios doctores:licet referat aliquos
tenuiſſe contrarium.vt Cyn.in.d.l.fina.et videtur ibi ſequi bartol.ex
quo inuentarium fuit perfectū tempore legitimo.ſed in caſu noſtro
non fuit neqꝫ inceptuꝫ neqꝫ finitū tempore legitimo.⁊ ideo nota du-
bium quod inuentariuꝫ nō valeat:⁊ multa alia poſſent allegati que

continentur in allegationibus factis pro parte mulieris:ſed predicta
videntur ſufficere:vnum tñ non eſt omittendum quod tetigit glo.not.
8 in.d.auf.de here.ꝛ fal.in.§.ſancimus.in ver.lucrari.que dicit† qd ſi he
res ſurripuit vnã rem caret beneficio inuẽtarij in totũ.plꝰ dixit Bart.
in.l.paulꝰ.ꝛ.l.in ratione.§.qd vulgo.ff.ad le.fal.quod ſi heres nõ po
ſuit quaſdam res ĩ inuentario perdat beneficiũ inuẽtarij in oibus re
bus qꝛ videtur ſubtraxiſſe,qd eſt intelligẽdũ niſi iuſta cauſa ignoran
tie eum excuſet.ꝑut ipſe no.in.d.l.tutor qui repertorũ.ꝛ idẽ ĩ effectu
voluit Bal.in.d.l.fi.C.de iure delib.§.cũ igitur.qd cũ deliquerit in cõ
fectione inuẽtarij debet perdere beneficiũ in totũ.facit.xj.q.iij.priuile
giuꝫ meretur admittere:at in caſu noſtro nõ occurrit iuſta cauſa ꝑſer
tim cũ habuerit frumẽtum ꝛ vinũ in manibꝰ:ꝛ ſcripſit illa in minori
quãtitate ꝙ eſſent.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ ĩ terris ecclie vt eſt ciuitas
caſtellana nõ debet habere locũ pena nõ conficientis inuentariũ.Ad
hoc eñ rñdeo dupliciter.Primo ꝙ reſpectu creditorũ ꝯfectio inuẽta
rij tribuit beneficiũ ꝛ priuilegiũ:nam anteꝙ̃ imperator induxiſſet be
neficiũ inuentarij heres obligatur creditoribꝰ inſolidum vt patet in
d.l.fi.in prin.ꝛ hoc qꝛ heres adeũdo hereditatem videbatur quaſi cõ
trahere cum creditoribus.vt in.l.apud iulianum.in fi.ff.quibꝰ ex cau.
in poſ.ea.omittẽs ergo cõfectionem inuẽtarij nullã incurrit penaꝫ re
ſpectu creditorꝝ ſed ſolum non cõſeqnitur priuilegiũ principis ꝛ ſic nõ
poteſt quis allegare in terris eccleſie etiã ſi eſſet clericus vel eccleſia ꝙ
non teneaꝶ creditoribus inſolidũ:ꝛ imputãdũ eſt ſibi ſi noluit vti bñ
ficio legis ſicut in ſimili no.doct.in exceptione nõ numerate pecunie ĩ
c.ſi cautio.de fide inſtru.vt etiã clericꝰ vltra biẽniũ nõ audiatur volẽs
ꝓponere exceptionẽ non numerate pecunie qꝛ vltra bienniũ nõ dicit
puniri per legẽ:ſed potius beneficiũ legis non ſe extẽdit vlterius vt in
l.in cõtractibꝰ.C.de non nume.pecu.ſed reſpectu legatariorũ poteſt
dici ꝙ omiſſio inuentarij hodie penam adiecit:qꝛ olim non tenebaꝶ
heres ſimpliciter preſtare ſolida legata ex nõ cõfectione inuẽtarij:ho
die aũt cõmunis eſt opi.vt teneatur preſtare integra legata:lꝫ excedãt
vires patrimonij ipſius hereditatis:per tex.in.d.auf.de here.ꝛ fal.in
§.ſi vero non fecerit.tenet Bart.in.d.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.ad
le.fal.ꝛ Io.an.in.d.§ ꝛ in dicto ver.nunc dicamꝰ.in addi.Spe.vnde
hodie ex nõ cõfectione inuentarij non ſolum heres perdit beneficium
falcidie:ſed etiã tenetur omnibus de ſuo vltra vires hereditarias per
dictum.§.ſi vero nõ fecerit.ꝛ hoc caſu videtur aliquãtuluꝫ obſtare cõ
trarietas ſupra formata ſed ſi bene iura canonica põderentur qꝛ ꝯſti
tutiones legales generaliter diſponentes:licet penam adiecerint:ha
bent nihilominus locũ in foro canonico etiã cõtra clericos ꝛ eccleſias
ex quo contrariũ non reperitur diſpoſitum de iure canonico:vt ꝓbari
videtur in.c.eccleſia.el.j.vt lite pen.ꝛ ibi hoc firmauerunt Hoſt.ꝛ Io.
an.ad idem.c.j.ꝛ qd ibi no.de no.ope.nunti.ꝛ preſertim hoc procedit
quando lex penalis poteſt ſe habere quo ad eccleſiam quo ad ꝯmodũ
ꝛ incõmodum.vt cõtingit in caſu noſtro.nam eccleſia legataria pote
rit conſequi ſolidum legatum vltra vires hereditarias ſi heres nõ con
fecerit inuentariũ.ꝛ qd leges loquentes de inuentario habent locum
in iure canonico.videtur tex.in.c.raynaldus:in fi.de teſta.ꝛ ibi cõmu
9 niter teneꝶ per doctores quinimo dubitatur dũtaxat.† nũquid in fo
ro anime teneatur heres vltra vires hereditarias ſi non confecerit in
uentarium.Concludiꝶ tamen cõiter ꝙ nõ teneꝶ in foro anime:vt not.
Io.and.in.c.ꝙ̃ꝙ̃.de vſur.lib.vj.ſecus in foro cõtentioſo.diuerſitatis
ratio eſt.qꝛ lex inducens penã ex non ꝯfectione inuẽtarij fundat ſe ſu
per delicto ꝑſumpto.nam preſumitur heredem ſubtraxiſſe bona here
ditaria ſi non ꝯfecit inuentarium vt innuit tex.in.d.§.ſancimꝰ.ꝛ not.
Barto.in.d.§.quod vulgo que quidem preſumptio ceſſat in foro ani
me in quo creditur ꝯfitenti de omnibus cũ ibi non tractetur niſi de ꝑ
iudicio ſuo.vt in.c.ſignificaſti.de homi.no.gl.in cle.ſi quis ſuadẽte.de
penis.vnde preſumptio legis cedit ibi veritati.viij.diſt.veritate ma
nifeſta.quinimo voluit glo.cum qua tranſit ibi Io.an.† ꝙ etiã eccle
ſie heres teneatur vltra vires hereditarias,ſi non ꝯfecerit inuentariuꝫ
licet ego credã ꝯtrariũ fauore eccleſie ſed primuꝫ procedit regulariter
in omnibus alijs.ꝛ hãc opinionẽ ꝙ ſpeciale ſit in eccleſia:tenuit Bar.
in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ Bal.in.l.fi.C.de iure delibe.facit quod no.
Cy.in.l.tutoris.C.ad legẽ iul.de vi publi.ꝛ hoc quia hereditas intelli
gitur delata eccleſie in quantũ non ſit oneroſa ne indirecte alienentur
bona ipſius.arg.in auf.ſicut.C.de ſacroſan.eccle. ¶ Et ex his conclu
do ad ſcdm dubium ꝙ ex quo heres pauli legitime nõ confecit inuen
tarium teneꝶ de ſuo integre ſatiſfacere dicte Floride tam reſpectu do
tis quã legatorum,nec ſufficit ſatiſfacere de rebus hereditarijs. ¶ Et
per hec relinquitur ſuperfluũ tertium dubium nunquid ſi preſuppoſi
ta validitate inuentarij tenetur heres ſatiſfacere detracta tertia parte
veri valoris rerum ſi elegit ſatiſfacere de bonis hereditarijs:ꝛ hoc at
tenta conſuetudine ciuitatis caſtelle.attamen vt ad maiorem cautelã
illi dubio breuiter ſatiſfiat:puto conſuetudinem obſeruandam naꝫ lꝫ
ſtatutum loci diſponẽs de tertie partis detractione loquaꝶ dũtaxat
cõtra contumacem in non veniendo.attamen ex quo cõſuetudo ciui
tatis habet vt indiſtincte fiat tertie partis detractio etiam contra vo
luntatem ſatiſfacere de bonis:ſeruãda eſt loci conſuetudo.licet nõ fue
rit obtenta in cõtradictorio iudicio:naꝫ ſatis eſt quod a decẽ annis ꝛ
citra ſic pluries fuit obſeruatum in iudicio:nã ex quo populꝰ tã ſepe
contra legeꝫ vidit obſeruari ꝛ non reſtituit videtur voluiſſe tacite cõ
ſuetudinem inducere:hoc expreſſe firmauit Bar.in.d.l.de quibus.in
penul.col.in ver.quero nunquid.ꝛ in ver.quero quid ſi iudex.vbi fir
mat ꝙ ſi iudex iudicauit contra legem ꝛ decẽnium preterijt qd cõſue
tudo videtur inducta vt ita in futurum iudicetur,nõ ꝙ cõſuetudo in
ducatur ex ſententia preſertim cum fuerit lata tanꝙ̃ contra legem:ſꝫ
inducitur conſuetudo ex actu ſententie ex quo cõprehenditur tacitus
conſenſus populi:hoc etiã videtur firmaſſe Ioan.and.in.c.fi.de ꝯſue.
ſuper glo.vlt.in verbo contradictorio:nec obſtat ſi dicatur ꝙ nõ fuit
vnꝙ̃ cõtradictum ne ſic pronũtietur primo:qꝛ ſatis videtur ꝯdictum
cum iudicicium reddatur in inuitum.vt.l.inter ſtipulantẽ.§.ſacraꝫ.ff.
11 de verb.oblig.quinimo plus dico† ꝙ ad inducẽdã cõſuetudinẽ nõ re
quiritur actus iudicialis:licet per actus iudiciales poſſet induci con
ſuetudo ꝛ ſic debet intelligi.l.cũ de cõſue.ff.de legi.vbi videtur ꝙ cum
de cõſuetudine ciuitatis queritur explorãdum eſt an aliquando ꝯtra
dictorio iudicio conſuetudo fuerit firmata:illud enim ꝯſuluit iuriſcõ
ſultus:quia eſt vnus modus faciliter probandi cõſuetudinẽ nõ tamẽ
ſequitur quin alijs modis etiã extraiudicialibꝰ poſſit probari conſue
tudo vt expreſſe probatur in.c.cum dilectus.de cõſue.ꝛ inſti.de iure
natura.gen.ꝛ ci.i.§.ex nõ ſcripto.vbi diciꝶ ꝙ diuturniores mores con
ſenſu vtẽtiũ cõprobati inducũt cõſuetudinẽ.ꝛ hoc tenent Io.and.et
Bar.in locis prealle.Probatur rõne:cõſuetudo nõ cauſatur ex facto
iudicis ſed ex tacito ꝯſenſu populi:vnde ſufficit qualitercũqꝫ ꝯſenſus
populi tacite eligaꝶ ſiue ſint actus iudiciales ſiue extraiudiciales.Et
per hanc ſit breuiter tertio dubio ſatiſfactũ. ¶ Poſt predicta ſcripta
ꝛ completa fuit a me nouiter queſitũ preſuppoſita validitate inuenta
rij an heres dicti pauli teneatur integre ſatiſfacere dicte Floride de le
gato quinquaginta florenorũ ſibi facto licet hereditas ſit nũc nõ ſoluẽ
do:cũ dicta Florida petierit dictũ legatũ eo tpe quo dicta hereditas
fuit ſoluẽdo ꝛ heres ſine iuſta cã ceſſauit ſoluere ꝛ poſtmodũ ſatiſfe
cit quibuſdam legatarijs poſt venientibꝰ per quorũ ſatiſfactionem he
reditas eſt effecta nõ ſoluẽdo:ꝛ puto breuiter ꝙ ſic.nam cũ de iure te
neaꝶ heres ſatiſfacere legatarijs primis venientibꝰ:vt in.d.l.fi.§.ꝛ ſi
prefatã.fuit dicta Florida legataria damnificata ex facto heredis:
iõ debet de propria ſubſtãtia reddere iſtã Floridã indẽnem.arg.opti
12 mum in.c.paſtoralis.de iurepa.vbi habetur† ꝙ ſi epũs ſine iuſta cauſa
nõ admiſit prio ꝑſentatũ ꝑ patronũ ſꝫ inſtituit ſcdo qd totũ teneꝶ ꝓ
uidere primo ꝑſentato in equiualẽte beneficio cũ ex facto epĩ iniuſte
fuerit dãnificatꝰ nec obſtat.d.l.fi.dicit ꝙ nullũ dãnũ hꝫ heres cõſeq
ex quo fecit inuentariũ:qꝛ illud procedit ſi heres ſeruauerit diſpoſitio
nẽ illiꝰ legis vt ibi ſatis innuiꝶ:ſed in caſu noſtro venit cõtra illã legẽ
cũ nõ ſatiſfaceret dicte Floride legatarie prio veniẽti:ſꝫ ſatiſfecit poſt
veniẽtibꝰ:vnde fruſtra legis auxiliũ inuocat ex quo cõmiſit in legem.
vt in.c.qꝛ fruſtra.de vſuris. ¶ Nicolaꝰ Abbas.

¶ Conſilium.lxxiiij.

1 Verbum conſignare quid denotet.
2 Inſtitor dicitur preponi alicui vniuerſali negotiationi queſtuarie.
3 Grege legato pecora viuo teſtatore ſi mortua eſſent:ꝛ alia ſubſtituta
eũdem gregem faciunt.

Chriſti noĩe inuocato.Illud
de iure queriꝶ an viſis pactis ꝛ compoſitionibꝰ initis in
ter magnificũ commune Senarũ ex vna parte:ꝛ Rayne
riũ toſcanũ de Mediolano ex alia parte:ac fideiuſſione ſubſecuta,per
honorabiles ciues Borum Frãciſci ac Frãciſcum Tutij ac poſtea ſu
perueniente morte dicti Raynerij poſſint ciues deputati ſuꝑ reſtitu
tione vſurarum ſm tenorem teſtamẽti quõdam Benonis de Lõbar
dia ſeu ipſa cõmunitas Senarũ extendere manũ ad preſtũ cui ꝑerat
dictꝰ Raynerius ꝛ inde detrahere quantitatem debitã ad reſtõnem
vſurarũ ꝛ poſtmodũ petere a dictis fideiuſſoribꝰ capitale dicti preſti
in quãtitate trigintaduarũ miliũ librarũ:an vero poſſint dicti fideiuſ
ſores offerre ꝛ ꝯſignare dicto cõi dictũ preſtũ in quantitate predicta
ante omnem deductionem faciendã.ꝛ ſic conſignãdo dictũ preſtũ ſe
liberare prorſus a dicta fideiuſſiõe. ¶ Et primo vt clarius deciſio ſub
ſequẽs pareat videtur ꝙ deductio quãtitatis ꝓ vſuris reſtituẽdis poſ
ſit añ oĩa fieri contradictione dictorũ fideiuſſorũ nõ obſtante.nã totũ
dictũ preſtũ ſeu capitale dicti preſti erat obligatũ ad reſtitutionẽ vſu
rarum ex diſpoſitiõe teſtamẽti predicti Benonis vt etiã dicta cõmu
nitas ꝛ Raynerius predictus cõtrahendo fuerũt cõfeſſi.vt ſatis ptꝫ
ex teſtamẽto dicti Benonis ꝛ cõſilijs juriſperitorũ inde ſumptis.ergo
dictum preſtum ſic obnoxiũ reſtitutioni fuit cõſignatũ Raynerio cuꝫ
dicto onere ꝙ res obligata trãſeat ad quẽcũqꝫ cũ onere ꝛ obligatiõe
ſua:licet expreſſe nõ dicaꝶ.vt in.l.ſicut in.§.nõ videtur.§.debitor.ff.q.
mod.pig.vel hypo.ſol.ꝛ in.c.ex literis.de pig.ergo dicti ciuis ſuper di
cta reſtitutione per cõmunitatẽ prepoſiti ꝛ deputati debẽt poſſe ad di
ctum preſtum manũ extendere nõ obſtãte cõtradictione dictorũ fide
iuſſorum per hoc qd legitur ꝛ nota.in.c.cum tu.ꝛ.c.tua.de vſur.ꝛ in.l.
ij.C.ſi vnus ex plu.heredi.ꝛ in.l.j.C.qui po.i pi.habe.facit.l.finali.C.
ſi antiquior credi.pigno.vendi.et dicta deductione ſic legitime facta
tenebuntur

fàcta tenebuntur dicti fideiuſſores cōſignare preſtum ī quātitate pre
dicta. ¶ Scdo principaliter ⁊ fortius facit:q2 Raynerius ī ſecundis
pactis initis cuꝫ cōmuni obligauit ſe in dicta quātitate triginta duo
rum milium librarū pro capitali dicti preſti ac etiā ꝓmiſit reſtituere
quinqꝫ milia florenoꝝ occaſione dicte reſtitutionis fiende:⁊ pro oibꝰ
predictis adimplēdis obligauit omnia bona ſua preſentia:⁊ futura
⁊ ꝑ cōſequens videtur obligaſſe oia bona dicti preſti cuiusꝰ dñium vi
deṫ in eum trāſiſſe attētis preſertim ſecūdis capitulis cū receperit di
ctum preſtum:⁊ obligauit ſe ad reſtituendū non eadē bona que erāt
tūc in trafico.ſed obligauit ſe ī quātitate:vel ad reſtituēdū alia bona
equiualencia in genere quo caſu videtur tranſiſſe dominiū in recipien
tem:vt legitur ⁊ no.preſertim per Bar.in.l.incendium.C.ſi cer.pe.cū
ſimili.ſi ergo bona illius preſti tāq̄ bona futura ipſius Raynerij fue
rūt obligata etiā pro dictis quinqꝫ milibus florenis occaſione reſtitu-
tionis fiende:ergo pōt cōmunitas ⁊ per cōſequēs ciues ab ea deputa
ti extendere manū ad bona dicti preſti illa aduocādo ⁊ reuocādo a di
ctis fideiuſſoribus cū fuerint prius obligata dicte cōitati ꝙ fideiuſſori
bus.argu.in.l.ſi fundū.in fine.l.generaliter.C.qui pot.in pig.ha.et in
d.l.j.fideiuſſores aūt tenebunṫ d̄ reſiduis ſatiſfacere cōi cū ipſi poſſint
ſoluere de ſubſtantia principalis:vt in.l.ſi ꝓcuratorē.l.§.ſi ignorātes.
ff.mand.⁊ ſi aliquid deficit pro dicta ſolutiōe fienda teneṫ ſoluere de
ſuo.vt in.l.non recte.⁊ auſ.preſente.C.de fideiuſ. ¶ Preterea preſup
poſito ꝙ non tranſiſſet a principio dominiū dicti preſti in dictū Ray
nerium:q2 ex quo cōitas nō erat domina dicti preſti nō poterat ꝯtra
hendo transferre dñium cum traditio non poſſit plus iuris transfere
quā ſit in ipſo tradente.vt in.l.traditio.ff.de acqui.rerū domi.⁊ in ca.
nuper.d̄ dote poſt diuor.reſt.⁊.j.q.vij.daibertū.tamē ex nouis contra
1 ctibus quos fecit dictus Raynerꝰ recipiēdo.pecunias d̄ nouo a debi
toribꝰ videtur acquiſiuiſſe dñiuꝫ illarū pecuniarū ⁊ ius ſeu obligatio
nem in pignoribus:ſicut dicimus in eo qui vēdidit rem furtiuam:vt
nūmi inde habiti efficiantur ſui:nec ſint furtiui queadmoduꝫ erāt ille
res vendite.vt in.l.qui vas.§.ſi.ff.de fur. ¶ Tertio principaliter cōfir
maṫ dicta ſententia cōſideratis antiquis capitulis in ea parte in qua
nō fuit facta nouatio tacite vel expreſſe ꝑ noua capitula poſtea inita
cum dicto Raynerio:nā in primis capitulis inter cetera cōtinetur ꝙ
dictus Raynerius deberet in fine tp̄is cōuentio.conſignare totuꝫ ca
pitale quod eſſet ſibi cōſignatuꝫ per cōmune:vt habetur in p̄mo cap.
2 in fine.in ſeptimo vero.c.diciṫ ꝙ dictꝰ Raynerius debebat reſtituere
vſuras quas Seno mādauit reſtitui de bonis dicti Senonis inquā
tum illa nō ſufficerent debebat reſtituere de bonis dicti preſti.Demū
in noua conuentione fuit expreſſa certa quātitas vſurarum reſtituen
darum:nec fuit adiectum vnde deberēt pecunie detrahi: ergo debuit
intelligi ſcd̄m antiqua capitula:vt fieret detractio de bonis quondā
Senonis:⁊ illis deficientibus de bonis preſti ſeu trafici. nō cū nō fue
rit facta mētio expreſſe iuxta materiā.l.ſi.C.de noua.nō poteſt dici ꝙ
fuit facta etiā tacite ex quo iſta ſunt cōpaſſibilia.iuxta no.per Bar.ī
l.j.ff.vi bo.rapto.⁊.l.penul.de preto.ſtipul.⁊ meliꝰ in extrauagāti ad
reprimendum.in verbo legibus non obſtantibus.ergo ante omnia ī
defectū bonoruꝫ Senonis debēt dicta quinqꝫ milia florenorū detra
hi de preſto ⁊ fideiuſſores remanent obligati ad conſignandū preſtū
in dicta quātitate trigintaduorū milium librarum iuxta eorum obli
gationeꝫ. ¶ Sed q̄q̄ predicta videantur pro hac parte prima frōte
vrgere:tamen ſi omnia diligenter ponderētur in contrarium ſe habet
veritas : videlicet ꝙ dicti fideiuſſores liberentur conſignando dictū
p̄ſtum in quantitate predicta nec ante conſignationem debet fieri ali
qua deductio ꝓ vſuris reſtituendis. Moueor principaliter negando
dominium dicti preſti aliquādo tranſiuiſſe in dictum Rayneriū : ſed
ſemper remanſiſſe in bonis illius in cuius bonis erat tempore quo di
ctum preſtum fuit conſignatū dicto Raynerio: ⁊ dico ꝙ dictꝰ Ray
nerius fuit deputatus ⁊ prepoſitus per cōmune Senarum nō vt dñs
ſed vt inſtitor in rem ſuam.i.ad vtilitatem ſuam cum certo onere:ſciꝫ
dictas vſuras reſtituendi intra certū tēpus ⁊ ipſuꝫ capitule poſtea cō
ſignandi:⁊ per cōſequens cum nūq̄ fuerit dominus ſed ſimplex īſti-
tor ⁊ gubernator:nec obligauit nec obligare potuit dictū preſtum ꝓ
reſtitutiōe vſurarū:q2 nemo poteſt aliena bona obligare .vt ī.l.ſi rem
alienam.ff.de pigno.act.⁊.C.ſi res alie.pig.da.ſit.quaſi per totū.obli
gauit ergo dictus Raynerius bona ſua dūtaxat vt ptꝫ in capitulis
ſuper hoc habitis:⁊ per ꝯſequens nō venerūt in dicta obligatiōe nec
venire potuerunt bona dicti preſti:ſed ſolum tenebatur ꝯſignare di-
ctum preſtum in certa quantitate tanq̄ ſpeciem alienam prout ſolēt
facere ⁊ ſe obligare iſti inſtitores:ſed generales adminiſtratores q pre
ponūtur alicui negotiatiōi queſtuarie.quod autem dictꝰ Raynerius
nō fuerit dominus dicti preſti: ſed inſtitor ꝓbatur ex eo q2 cū cōmu-
nitas Senarum non eſſet domina huius preſti nō potuerat trāſferre
dominium qd̄ non habebat.vt.in.l.traditio.nec etiā eſt veroſimile qd̄
cōmunitas hoc intenderit : cum enim huius cōmunitatis regimē ſit
pacificum benignum ⁊ iuſtū:abſqꝫ omni tyrannide: nō eſt veroſimile
ꝙ voluerit transferre dominium quod apud ſe non erat,maxime cū
dictū preſtum eſſet obnoxiuꝫ pie cauſe:ſcilicet reſtitutioni vſurarū:et
ad coniecturandam voluntatem cōtrahentis multum attendiṫ eius

cōditio.vt in.c.illo vos.in ſi.de pig.⁊ in.l.qui ſemiſſes.ff.de vſur. Pre
terea hoc euidenter colligitur ex verbis antiquorū ⁊ nouoꝝ capitulo
rum cum dicto Raynerio habitoꝝ. ¶ Et primo colligitur ex verbis
primi antiqui capituli in principio ibi. Predēdo bona ⁊ ſingulare cō
fidentia de la perſona di. Raynerio toſcano ⁊ volēdo per le ſui māni
cōtinuarſi el preſto nella cita de Sena ⁊c. ¶ Que ṽba clare inuūt ꝙ
voluerūt eū facere inſtitorem dicti preſti ⁊ gubernatorem . non enim
fuit dictū ꝙ transferebant in eū dictum preſtū:ſed ꝙ voluerūt quod
per eum continuaretur ex ſingulari confidentia perſone:ſi enim fuiſ-
ſet trāſlatum dominium nō oportebat adijcere iſta verba . Preterea
hoc clarius probatur in fine dicti capituli primi vbi dicitur ꝙ ſi in fi-
ne temporis conuenti dictus Raynerius vellet recedere teneatur ⁊
obligatꝰ ſit totū capitale ſibi conſignatū relaxare in manibꝰ cōmu-
nis ⁊ diligenter pondero illud verbum relaxare qd̄ aperte denotat do
miniū nūq̄ tranſiuiſſe in dictū Rayneriū:ſed remāſiſſet in priori ſta-
tu. Ad idem facit qd̄ habetur in.d.c.j.in ea qd̄ cōmunitas ex pacto
voluit apponere certum hominem ad cuſtodiam dicti preſtine diſſi-
pareṫ per dictum Raynerium. Item facit quod habetur in ſeptimo ca
pi.in fine in eo quod fuit dictum:vt deficiētibꝰ bonis quondam Se-
nonis deberet fieri reſtitutio vſurarū ex dicto trafico:q2 erat obliga-
tum reſtitutioni vſurarū:ergo cum vtraqꝫ pars expreſſe fateretur di-
ctum traficū eſſe obnoxiū reſtitutioni vſurarū:⁊ quod illud fuerat p̄-
ſtum Senonis non eſt veroſimile ꝙ cōmunitas voluerit vel potuerit
transferre dominium in Raynerium:hoc videtur cōfirmari in capitu
lis nouis in eo ꝙ ibi dicitur ꝙ dictus Raynerius debet ſe obligare
ad cōſignandum dictū preſtum in dicta quātitate ad requiſitionē ⁊
volūtatē magnificorū dominorū .⁊c.vnde pondero dicta verba con-
1 ſignare dictū preſtū:†nam hoc verbum conſignare aperte denotat ꝙ
non dominium ſed nuda adminiſtratio fuit trāſlata in Raynerium:eſt
enim iſtud verbum cuiuſdam facti nec denotat trāſlationeꝫ iuris ſeu
dominij fiendaꝫ per Raynerium in commune: multa enim verba alias
ſunt tam in nouis q̄ in antiquis capitulis ſimilia q̄ diligēter pondera
ta firmant concluſionem predictam:ſcꝫ qd̄ dictus Raynerius ex di-
ctis cōuentionibus fuit deputatꝰ inſtitor et generalis adminiſtrator
p̄ſti ⁊ non dñs ⁊ quod tenebatur conſignare preſtū vt quandam ſpe-
ciem eo modo quo habuit ſeu in quantitate p̄dicta:ꝙ dicaṫ inſtitor
qui preponiṫ pecunijs fenerandis probatur aperte in.l.inſtitor.in . §.
2 labeo.al's incipit.l.quicūqꝫ.§.labeo.ff.de inſti.⁊ omnis†inſtitor diciṫ
preponi alicui vniuerſali negotiatiōi queſtuarie.vt ī.d.l.inſtitor.⁊ ibi
per Bart.fuit ergo dictus Raynerꝰ prepoſitꝰ negotiationi queſtua
rie:fuit autem prepoſitus ibi in rem ſuam vt predixi.q2 ad vtilitatem
ſuam:q2 ipſe debebat habere cōmodū iſtius queſtus cū illo onere reſti
tutionis vſurarum fiende:ſicut in ſimili no.Bart.in.l.cunctos popu
los.C.de ſumma trini.in vlti.co.De ciuitate que habet ex priuilegio
vel conſuetudine antiqua publicandi bona:nā poſſunt dici ſꝫ Bar.
procuratores fiſci in rem ſuam in ipſa ciuitate:q2 ad ſui vtilitatē vtū-
tur iure fiſcali ex conceſſione principis tacita vel expreſſa . His tanq̄
veriſſimis ꝓ fundamento poſitis clariſſime inferṫ ad deciſionem eius
qd̄ predixi.ſcꝫ quo ⁊ dicti fideiuſſores non tenēṫ niſi conſignare p̄ſtū
in quantitate predicta:nec tenentur prius pati aliquam deductionē:
nam conſignant preſtum in quātitate promiſſa:⁊ ſic cōſignant id ad
qd̄ ſe obligarūt quod facere poſſunt:nam videtur habuiſſe tacitū mā
datū a Raynerio.vt in.d.l.ſi procuratorem.§.ſi ignorātes.ff.man . et
quod ibi no.nec poteſt fieri primo detractio vſurarum ſcd̄m capitula:
q2 Raynerius ꝓ his obligauit omnia bona ſua q2 vt predixi predi-
ctū preſtū nūq̄ fuit in bonis Raynerij nec obſtat quod predixi qd̄ ex
noua cōtractatione ſeu cōtractibus per Raynerium poſtea initis pecu
nia inde proueniens fuit queſita Raynerio per dictā.l.qui vias . ⁊ ꝑ
no.in.l.qui vrbana.ff.de condi.indeb.q2 hec procedūt in rebus particu
laribꝰ in qbus non ſuccedit loco rei:ſecus autem eſt in rebus vniuerſa
libꝰ.in illis enim pecunia vel res proueniens ſuccedit loco alterꝰ rei:
⁊ videṫ potiꝰ fuiſſe agitatum factum negotiationis vniuerſalis q̄ fa
ctum ꝓpriū:vt eſt tex.in.l.ſi ⁊ rem ⁊ pretiū.⁊ ibi per Bar.ff.de pe.he-
re. Ad idem bonus tex.in.l.imperator.in ſi.ff.de leg.ij.vbi dicitur ꝙ
ſi quis rogatus fuerit ꝙ quicquid hereditati ſupererit poſt mortē ſuā
reſtitueret:⁊ de pretio rerum venditarum alias comparuit diminuiſ
ſe qui vendidit nō videtur.quaſi ille res nouiter empte ex pretio ſucceſ
ſerunt in locum piarum rerum adeo vt non videantur res nouiter q̄ſi
te ita dicendū in propoſito. Pecunia em̄ ⁊ alie obligationes pignorū
poſtea prouenientes occaſione illius negotiationis ⁊ trafici ſufficerēt
in locum pecuniarum primaruꝫ ⁊ obligationū dicti trafici licet remo
uentur. Ad idem ꝙ habetur in ſimili in.l.grege.ff.de lega.j.vbi diciṫ
3 † quod ſi grege legato pecora viuo teſtatore mortua eſſent ⁊ in eorū
locum alia eſſent ſubſtituta eundē gregem videri.facit etiam.l.ꝓpone
baṫ.ff.de iudi.vbi dicitur eundem eſſe populū licet multi formanṫ et
alij ſubrogenṫ. Non obſtāt alia cōtraria ſuperius formata. Et p̄ma
ad primā fateor dictum preſtum eſſe obnoxiuꝫ reſtitutioni vſuraꝝ nō
tamen ex obligatiōe Raynerij:ſed ex prima diſpoſitiōe Senonis di-
cti preſti. Poteſt ergo fieri ⁊ debeṫ inde vſurarum reſtitutio, ſed non
cum preiudicio dictorū fideiuſſorum:nam quemadmodū Raynerꝰ

recepit preſtũ cũ dicta obligatione:ita ſatis eſſe dꝫ ꝙ fiat cõſignatio
cũ dicta obligatione:nã fideiuſſores nõ obligauerũt ſe niſi ad reſtituẽ
dũ dictũ p̄ſtũ:ꝛ ſic cũ ſuo onere.ad hoc.c. paſtoralis.de deci. ¶ Ad
ſcðꝫ motiuũ ſatis ſupra fuit rñſum negãdo ꝙ hic dñiũ p̄ſti trãſiuerit
in raynerium. ¶ Ad tertiũ ꝛ vltimũ rñdet ꝙ fideiuſſores obligarũt ſe
ſolum ad reſtituẽdũ dictũ preſtũ in dicta quãtitate cui obligatiõi ſa-
tiſfaciũt reſtituẽdo preſtũ in ea quãtitate:nam ſolutione eiꝰ qð debet
oĩs tollit obligatio:vt inſti.qui.mo.tol.ob.in p̄n. nõ aũt obligarũt ſe
vt p̄mo fiat deductio ꝓ vſuris reſtituẽdis dicto trafico:ſꝫ Rayneriꝰ
obligauit ſe ad hoc ſine fideiuſſore obligãdo bona ſua : habeat ergo
regreſſus ꝯ bõa Raynerij ſi nõ fecit ad qð ſe obligauit ſine fideiuſſo-
re. Preterea ꝛ fortiꝰ cũ dictũ capitale iã obligatũ ante ꝯctum factũ
Raynerio reſtitutiõi vſurarum ſuperſit ꝛ inde põt fieri reſtõ vt iuris eſt
videt qd abſurdũ petere vltra illud capitale aliã pecuniã feneratitiã
pro reſtõne vſurarum:quinimo poſſet attẽtari ꝙ totus ꝯctus initus cũ
dicto Raynerio fuit nullus cũ fuerit ſuper re turpi ex qua nulla obli-
gatio orit vt in.l.gñaliter. ff.de ver.obl.ꝛ in.l.ſi remuneradi §.rei tur
pis.ff.mãd.ꝛ in.c.fi.de pac. Nec ob.ſi dicatur non eſſe tupe reſtituere
vſuras:illud fateor ſi ſimplr ad hoc ſe obligaſſet:ſꝫ obligatio fuit fa-
cta vt ex pecunijs feneradis fieret reſtõ:vt clare colligit ex meritis di
ctorũ caploꝝ:vñ ex tali ꝯctu non fuit orta obligõ naturalis:ꝛ ꝑ ꝯñs
etiã fideiuſſor oĩno liberat:vt eſt expreſſum in.l.cũ lex.ff.de fideiuſ. Et
ex ſolo iſto ſcðo capite poſſẽt dicti fideiuſſores ſe defendere quãꝙ etiã
legitime defendãt ex antecedẽti capite etiã p̄ſuppoſita validitate cõ
tractus. Et hec ſufficiant. Nico.abbas.Sicu.Panor.

¶ Conſilium.lxxv.

1 Exceptio firmat regulam in omnibus alijs non exceptis compre
hẽſis ſub genere.
2 Clauſula ſi ponatur inter verba vnius capituli refertur tantũ ad il-
lud capitulum.
3 Pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui ſ verba protulit.
4 Obligatio obſcura recipit interpretationẽ ꝯ eũ qui ſe fundat ſup ea.
5 Enumeratio quarũdã ſpecierũ qñ ſequit poſt genus taxationis cau
ſa:minuit ſignificatio generis ꝛ reſtringit ad ſpecies enumeratas.6.

IEſu xp̄i ſaluatoris ex corde
inuocato preſidio, Illud de iure queritur. Viſo quodam
inſtrumẽto in quo cõtinetur quedã petitio ſeu prouiſio fa
cta per magnificos dños Senarũ ac capitaneũ populi ꝛ vexilliferos
magnificos:ꝛ tres eius electos ſuper materia cocernente olim Rayne
rium toſcanũ de Mediano preſtatorẽ ſeu feneratorem ac etiã promiſ
ſio facta per Borũ olim Frãciſci mercatorẽ leneñ.ſuo ꝓprio ꝛ p̄uato
noĩe nec nõ ꝛ noĩe Frãciſci Tutij cãpſoris de Senis ad que faciẽda ꝛ
agẽda virtute dicte fideiuſſionis tenẽt dicti Borꝰ ꝛ Frãciſcꝰ fideiuſ-
ſores predicti. ¶ Et primo vr̄ ꝙ teneantur principaliter ad tria vigo
re ꝓmiſſionis facte per dictos dños ꝛc.ꝛ ꝓmiſſiõis ſubſecute facte ꝑ
dictũ quondã Raynerium tenebat ipſe Rayneriꝰ:nã vt ex dicto inſtr̃o
colligit Raynerius debebat ſe primo obligare in trigintaduobꝰ mi-
libus libris denariorũ ꝓ capitali ipſius preſti fiendi cõputatis tamẽ
mille libras:deinde ꝓ maſſaritijs ſeu ſupellectilibꝰ que fuerũt quõdã
Benõis de Medi.ꝛ toto pluri qñ dicta ſuppellectilia valuiſſẽt vltra
mille libras ꝛ dictã quãtitatem vigintiduorum miliũ librarũ tenebatur
dictus Raynerius cõſignare ad oẽm requiſitionẽ magnificorum do
minorum ꝛc. ¶ Secundo obligat dictus Raynerius cõtinuare pre
ſtum ſeu fenus inceptum per dictũ Benonẽ vſqꝫ ad kalẽdas iunij an
ni milleſimi.ccccxxx. Tertio obligat principaliter ad reſtitutionẽ vſu
rarũ occatiõe teſtamẽti facti per dictũ Benonẽ:ſcꝫ ad ſummã quinqꝫ
milium florenorũ:ꝛ hoc intra tp̄a ꝯtẽta in dicto inſtrumẽto. Et ꝙ ad
oĩa premiſſa obligẽtur dicti fideiuſſores probatur apertiſſime prima
fronte ex verbis cõtentis in dicta fideiuſſione.primo in eo quod dictꝰ
Borus ſuo nomine ꝛ noĩe Frãciſci predicti ꝓmiſit ꝛ ꝯuenit cũ dictis
magnificis dñis ꝛc.ſtipulantibus vice ꝛ nomine comunis Senarum
ſe facturum ꝛ curaturũ omni exceptione remota ꝙ dictus Rayneriꝰ
obſeruaret ꝛ impleret omnia ꝛ ſingula in dicta petitione ſeu ꝓuiſiõe
contenta ꝛ oĩa ſingula ſupraſcripta ad que dictus Rayneriꝰ obliga
tus eſt in petitiõe fideiubere ꝛ ita fideiuſſit Sed in dicta petitione cõ
tinẽtur illa tria principaliter ſupraſcripta:ergo ad oĩa hec tria cũ ſuis
determinationibus ꝛ qualitatibꝰ dicti fideiuſſores tenentur: obligãt
eñi fideiuſſores ex ſolẽni ſtipulatiõe que hic interuenerit in.l. blãditꝰ.
C.de fideiuſſori.ꝛ vbi verba clara ſunt non eſt opus interpretatione.
vt i.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.ꝛ in.c.fi.de verb.ſigni. ¶ Preterea ꝛ ſecũ
do dictus Borus prefatis nominibꝰ obligauit ſe quod i caſu quo di
ctus Raynerius predicta nõ ſeruaret ipſemet Borus dictis nomini
bus obſeruaret ꝛ executioni mãdaret vnde ponderãdum eſt illud ver
bũ ad p̄dicta poſitũ i dicta fideiuſſione:refert eñi ad oĩa ꝛ ſingula cõ-
tenta in dicta petitione ſeu ꝓuiſione qð colligit ex eo qð dictꝰ Borꝰ
obligauit ſe in principio fideiuſſionis ad faciẽdũ ꝛ curandũ ꝙ dictus
Rayneriꝰ obſeruabit omnia ꝛ ſingula in dicta petitione:nã illud ver
buñ predicta:dꝫ referri ad precedentia:vt in.l.ſi ita ſtipulatꝰ.§.chry
ſogonus.ff.de ver.obl. ¶ Tertio probatur alia conſideratione ex eo

ſcꝫ ꝙ dictus Borus in fideiuſſiõe p̄dicta quã fecit voluit teneri ad id
quod vltra mille libras cõpertũ foret dicta ſupellectilia Benonis va
lere:ꝛ ſic ꝓ illo pluri voluit fideiubere reddens rationẽ in dicto inſtru
mẽto qñ deliberatum fuerat in concilijs ꝙ ipſe Raynerius ſolꝰ eſſet
pro illis obligatus ſine aliqua fideiuſſione preſtanda:cum enim dictꝰ
Borus exceperit a dicta fideiuſſione vnum caſum dũtaxãt ſeu vnam
particulã obligatiõis vr̄ ſe voluiſſe ad omnia alia cõtenta in dicta pe
1 titione ſeu ꝓuiſione obligare:†nã exceptio firmat regulam in omni-
bus alijs nõ exceptis ꝯprehẽſis ſub genere ſuo ſub regula vt i ca.dñs
xxxij.q.vij.ꝛ in.c.ij.in fine.de cõiug.lepro. ¶ Quarto ꝛ vltimo cõtra
dictos fideiuſſores facit:qꝛ in dicta petitiõe ſeu ꝓuiſione his fit men-
tio in principio.ſ.ꝛ in fine de fideiuſſione preſtãda per dictũ Rayne-
riũ ꝛ qualitas ſiue clauſula appoſita in vno capitulo alicuiꝰ negotij
referri dꝫ ad omnia capitula eiuſdem negotij.vt in cap.ſcðo requiris.
ff.de app.no.glo.in.c.inquiſitioni.e.ti.facit.xxij.q.vij.apoſtolꝰ.ꝛ.l.ti-
tia.ff.de verb.obl.vbi dicitur ꝙ ea que in prefationibus cõcipiunt in
ſtipulationibus repetita intelliguntur. Preterea nõ apparet ratio q̄-
re dicti fideiuſſores magis debeant obligari ad vnũ capitulũ quã ad
aliũ.ergo dicta clauſula de fideiuſſiõe preſtãda debet referri ad oĩa.fa
cit.l.generaliter.ff.de fideiuſſo.ꝛ qð not.Bar.i.l.talis ſcriptura.ff. de
leg.j. Ex his omnibus videt cõcludendum ꝙ cum dictus Rayneriꝰ
vita p̄ſenti functus ſit ꝙ dicti ſui fideiuſſores tenẽtur ad volũtatẽ do
minorum Senarum ꝛc.conſignare vigintiduo milia librarum pro ca
pitali ac continuare predictum preſtũ vſqꝫ ad kalendas Ianuarij:et
reſtituere quinqꝫ milia florenorũ prout ad hec oĩa obligatus erat di-
ctus Raynerius. ¶ Sꝫ his nõ obſtantibus q̄ in caſu noſtro minime
p̄ualere arbitror puto dictos fideiuſſores ad duo dũtaxat fuiſſe ex di
cta fideiuſſione obligatos. Prima ad conſignandũ trigintaduo mi-
lia librarum ꝓ capitali dicti preſti: cõputatis tñ mille libris ad quas
dictꝰ Rayneriꝰ ſe obligauit ꝓ valore ſupellectiliũ dicti genonis . Itẽ
ad reſtituẽdũ mille ſexcentos florenos qui debebãt ex ſumma dictorum
quinqꝫ milium florenorum in primo termino reſtitui:que tñ quãtitas
dictorum mille ꝛ ſexcentorũ florenorũ fuit per dictũ Raynerium integra-
liter reſtituta:vt mihi verbotenꝰ relatũ extitit:ꝙ ſi veritate nitit obli
gantur iudicio meo dicti fideiuſſores dũtaxat ad cõſignandũ trigita
duo milia librarum pro capitali dicti preſti:nõ autẽ tenentur ꝯtinua
re dictum preſtum ſeu fenus:nec reſtituere vſqꝫ ad quãtitatem quinqꝫ
miliũ florenorũ:ꝛ ꝙ hec vera ſint ꝓbat apertiſſime ex verbis fideiuſ-
ſionis facte per dictum Borum in eo qð ibi expreſſe dicit ꝓ illis dũta
xat fideiuſſit ad que obligatus eſt fideiubere Rayneriꝰ predictꝰ ꝛ nõ
aliter neqꝫ alio mõ:que verba diligẽtiſſime ſunt ibi hoc negotio pon-
deranda ex quibus clariſſime liquet qð noluit Borus noĩbus antedi
ctis fideiubere ſimpliciter ꝓ omnibus ad que dictꝰ Raynerius obli-
gatus erat facere ꝛ adimplere:ſed ſolum ad ea pro quibꝰ dictꝰ Ray-
nerius obligatus erat fideiuſſorem dare:fideiuſſor autẽ non obligat
vltra cõſenſum ꝓprium:ſed ſolũ ad ea que ꝓmiſit per ſolennẽ ſtipula-
tionem.vt in.l.qui vltra.ꝛ in.d.l.blãditus.C.de fideiuſ.facit.l.ꝯſenſu.
ff.de acti.ꝛ oblig.vnde ponderãda ſunt predicta verba in fideiuſſione
contenta ꝙ aliter vel alio modo nolebat fideiubere niſi pro illis tãtũ
ꝛ duntaxat ad q̄ predictus raynerius fideiubere obligatus erat:lꝫ di
ctus Raynerius lꝫ obligaſſet ſe ad plura nõ tñ tenebat fideiubere ni
ſi in duobus capitulis dũtaxat contentis in petitione ſeu ꝓuiſiõe do
minorũ ꝙ colligit ex eo:qꝛ licet multa fuiſſent expreſſa in dicta proui
ſione concernentia obligationẽ dicti Raynerij de fideiuſſione nõ fuit
facta mẽtio niſi reſpectu dictorũ capitulorum dũtaxat.in alijs ergo di-
cta fideiuſſio videt preterita ꝛ neglecta:ꝓ hoc tex.optimus in.l.iij. ff.
de libe.ꝛ poſthu.facit.c.nonne.de p̄ſump.ꝛ.c.qualis.xxv.diſt. ¶ Se-
cũdo hoc vr̄ exp̄ſſe probari per theoricã Bar.in.d.l.talis ſcriptura.ff.
de leg.j.vbi narrans de clauſula in aliqua diſpoſitione cõtenta ad q̄
ſit referenda quando in tali diſpoſitiõe ſunt multa capitula dicit iter
2 cetera†qð ſi clauſula ponatur inter vnum caplm ſeu inter verba ipſiꝰ
capituli:tunc refertur tm̃ ad illud capitulũ ꝛ nõ ad alia precedentia
vel ſequẽtia.allegat dictam.l. tertiã.§.filius.ff.de libe.ꝛ poſthu.q̄ lex
bene facit.ꝛ poteſt adduci hec ratio:nã qñ clauſula ponit inter vba
eiuſdem capituli videt pars capituli:ideo dꝫ reſtringi ad ipſum capi
tulũ nõ autẽ cõcernere precedẽtia vel ſequẽtia:ſi eñ actor diſpoſitio
nis intẽdiſſet per clauſulam qualificare omnia cõtenta in diſpoſitiõe
non adiecíſſet clauſulã inter verba vnius capituli:ſed adiecíſſet eã ge-
neraliter in principio vel fine capituli nõ reſtringendo ſe ad certũ capi
tulũ quo caſu loquit dictũ.c.ſecũdo requiris.in ꝯriũ allegatũ.ex ver-
bis enim diſpoſitionis cõprehendimus mẽtẽ diſponẽtis:vt in.cap.ad
audiẽtiam.de decimis.ꝛ.c.porro.de priuileg.ꝛ.c.fi.de verb. ſignif.ꝛ
i.l.nõ aliter.ꝛ.l.ſi qs in principio.ff.de leg.iij.ita punctualiter contin-
git in negotio noſtro:nam in ea petitione ſiue prouiſione dominorum
in qua cõtinetur ꝛ tractatur de fideiuſſione preſtãda per dictũ Ray
nerium dicitur in effectu in principio ꝙ dictꝰ rayneriꝰ deberet ſe obli-
gare in quãtitate triginta duorum miliũ librarũ in eo pluri quod dicta
ſupellectilia genonis valerent vltra mille libras. Et ſubditur ibidem.
Bando dicto buoni ꝛ ſufficiẽti recolte di conſignare el dicto p̄ſtonel
la dicta quantita ad rechieſta ꝛ volũta de magnifici ſignori ꝛc. Li q̄l

recolte doue

recolte doue per Raynerō mācaſi de fare le predicte cauſe loro ſi obli
garanno di obſeruare che fuſi māchato per Raynero ⁊c.Que verba
diligenter pōderata innuūt fideiuſſionem preſtandam reſpectu huius
capituli tm̄ ⁊ nō reſpectu ſequētiū in quibus nihil dicitur de fideiuſ-
ſione:deinde aduertēda ſunt illa verba.Dādo dicio buoni ⁊ ſufficiēti
recolti conſignare el dicto preſto ⁊c.Et illa alia verba.Liquali recol
ti doue per raynero māchaſſe de le predicte coſe lora ſe obligarāno ⁊c.
Illa eñ verba.Dādo dicio.Et illa Le ſupradicte coſe.Reſtringunt
obligationem fideiuſſiōis preſtāde ad illud capitulū dūtaxat cū ſint
poſita inter verba eiuſdē capituli ⁊ aperte referunt ſe ad illud capitu-
lum.Item pūctualiter cōtingit in vltimo capitulo dicte prouiſionis
vbi fit mētio de quinqꝫ milibus florenorū reſtituēdis per dictū Ray
neriū:de fideiuſſione enim fuit dūtaxat mentio facta reſpectu ſolutio
nis fiende in primo termino que aſcēdebat ad quātitatem mille ſexcē
torum florenorū:vnde reſpectu totius ſumme quinqꝫ milliū florenoꝝ
non fuit habita mētio ex fideiuſſione nec reſpectu alterius ſumme in
alio termino reſtringēde:vt clare colligitur ex ꝟbis dicte ꝓmiſſionis
ibi.Nel qual tēpo debe rēdere ⁊ reſtituere cinque milia di oro in q̄ſto
tempo cioe dal di che ſera obſtēta la preſente ꝓuiſione anno menſe ꝓ
ximo a venire floreni mille ſeicēto ď li quali florini mille ſeicēto de vſu
re de reſtituit ſi nelle prime page debia ꝑ ſimil modo dare boni ⁊ ſuf
ficiēti recolte ⁊c.Que verba ſi diligenter ponderētur reſtringūt obli-
gationem per fideiuſſionē preſtādaꝫ per dictū Rayneriū ad hāc ſum
mam dūtaxat mille ſexcētoꝝ florenoꝝ in primo termino ſoluendorū.
ſunt eñ hec poſita inter verba iſtius capituli:⁊ ſic ſoluꝫ ꝯcernūt illud
capitulū vt clariſſime colligitur ex illis verbis.De li quali florini mi-
le ſeicento debia per ſimili modo dare boni ⁊ ſufficiēti recolte.nō aūt
fuit dictū De li quali florini cinque milia ⁊c.Et ſic illa verba de fide-
iuſſione p̄ſtāda ſolū determināt reſtitutionē dicte ſumme mille ſexcē-
torum florenorū per rationē promiſſam.Preterea in preſto ꝯtinuan
do ad quod erat obligatus predictus raynerius.nulla erat ꝓrſus ha
bita mētio de fideiuſſione preſtāda per dictū Raynerium:⁊ ſic rema
net obligatio fideiuſſionis preſtāde ſolū in predictis duobus caſibus
qꝛ quicquid nō eſt verbis claris expreſſuꝫ habetur ꝓ omiſſo vbi agiť
de obligatione contrahenda vel augenda vt eſt tex.expreſſus ⁊ ibi ꝑ
Bar.in.l.quicquid aſtringende.ff.de verb.oblig.nec ſufficit dicere qđ
altera pars hoc in mēte gerebat:quia imputādū eſt ſibi ex quo nō ex-
preſſit.vt in.l.ſi repetendi.C.de condi.ob cauſam.Hinc dicit Bart.in
d.c.quicquid aſtringēde.quod ſi omittūtur in cōtractu ea que nō ſūt
de natura contractus nō habētur pro expreſſis:licet tacite fuiſſent in
tellecta ab vna partium tm̄.In dubio autem nō vidētur intellecta ab
vtraqꝫ parte niſi ea que veniunt a natura contractus.vt in.l.cū quid.
ff.ſi cer.peta.Preterea ad hanc ſententiam optime facit tex.in.l.vete-
3 ribꝰ.ff.de pactis.vbi videtur † qđ pactio obſcura vel ambigua debet
nocere ei qui verba protulit:quia in eius poteſtate fuit verba apertiꝰ
4 ſcribere.Hinc dixit Bar.in.d.l.veteribus.† qđ obligatio obſcura re-
cipit interpretationē cōtra eum qui fundat ſe ſuper obligatione:quia
non poteſt agere ex obligatione obſcura ⁊ dubia:vt l.c.in preſentia.
de proba.⁊ in.d.l.quicquid aſtringende.Item fit interpretatio cōtra
eum qui verba obligationis protulit:vt in.d.l.veteribus.in.d.c.cōtra
eum fit interpretatio.de reg.iur.lib.vj.In caſu autē noſtro verba obli
gationis de fideiuſſione preſtāda nō fuerūt prolata a Raynerio.Itē
fideiuſſores nō fundāt ſe ſuper obligatione:cū ſint rei in hoc caſu me-
rito pro eis ⁊ nō contra eos eſt fiēda interpretatio:merito dictus Bo
rus ſciens ꝓpter predicta dictū Rayneriuꝫ nō teneri dare fideiuſſorē
de oībus ad que ipſe erat obligatus dixit in dicta fideiuſſione p̄dicta
verba quod pro illis dūtaxat fideiubebat ad que obligatꝰ erat fide-
iubere dictus Raynerius in dicta petitiōe ⁊ non aliter vel alio modo
⁊ precipue dico dictos fideiuſſores obligatos non fore ad preſtuꝫ cō
tinuādū aliquibus rationibus vltra predictas.Primo per theoricā
Bar.in.l.pretor.la.ij.ff.vi bono.rapt.vbi dicit īter cetera ꝙ vbi dicta
in p̄cedentibus ſunt cōtra ius cōmune ſeu exorbitāt a iure cōmuni nō
intelligātur repetita in ſequētibus:quod no.gl.in.d.l.talis ſcriptura.
facit.c.j.cuꝫ ſeq.de filijs preſbyte.li.vj.Sed in caſu noſtro hoc exorbi
tat a iure cōi:imo eſt contra ius diuinum ⁊ humanum quod chriſtia-
nus exerceat fenus nomine ꝓprio vel alieno:vt in.c.ſicut nō ſuo.xlvj.
diſt.et in.c.ſuper eo.⁊.c.cum tu.⁊.c.quia in omnibꝰ.de vſuris.ergo il-
la verba de fideiuſſione preſtandā vt fideiuſſores teneantur facere qđ
omitterentur per Raynerium nōn ſunt referēda ad preſtum cōtinuā
duꝫ ⁊ fenꝰ exercēdū.¶ Scđo facit alia theorica quā poſuit ibi Bar.
in.d.l.talis ſcriptura.vbi dicit ꝙ etiā vbi clauſula ponitur in pricipio
vel in fine capituli no eſt referēda ad alia capitula:qñ poteſt reddi ra
tio quare debeat magis referri ad capitulū quā ad reliquū.Sꝫ in ca-
ſu noſtro ſubeſt ratio euidētiſſima:nam nullum turpe committitur ꝙ
fideiuſſores obligent ſe ad reſtituendum capitale:vel pro reſtitutione
vſurarum ſed bene committereť turpitudo:⁊ peccatum grauiſſimuꝫ
⁊ horror inter chiſtianos ꝙ chriſtianus preſertim precipuꝰ ciuis pa-
lā exerceret fenus nomie proprio aut alieno:merito illa obligatio de
preſto continuando non eſt referēda ad fideiuſſores:quinmo plus di
co ꝙ etiam ſi expreſſe fideiuſſores ſe ad cōtinuandum obligaſſent nō
valuiſſet talis obligatio:qꝛ rei turpis nō vꝫ ſtipulatio.vt in.l.genera
liter.ff.de ꝟ.obli.⁊.i.c.ſi.de pac.nec pōt accedere fideiuſſor vbi ex pri-
maria obligatiōe nulla oriť obligatio.vt in.l.fideiuſſor.§.fideiuſſor.
ff.de fideiuſ.Sꝫ in fauore exercēdo nulla p̄t oriri obligatio ciuilis vel
naturalis cū ius diuinum ⁊ canonicū reſiſtat:vt i.d.c.ſi.de pac.facit
l.cum lex.ff.de fideiuſſor.vbi expreſſe ꝓbať ꝙ fideiuſſor non poteſt ac
cedere illi contractui cui lex reſiſtit.Ex predictis omnibus concludo
dictos fideiuſſores nō fore obligatos ad ꝯtinuādū preſtū dicti Ray
nerij nec ad reſtituendam totam ſummā dictoꝝ miliuꝫ florenoꝝ:ſed
ſolummodo ad ꝯſignanduꝫ triginta duo milia librarū ꝓ capitali ⁊
ad reſtitutiōem mille ⁊ ſex cētoꝝ florenoꝝ occaſiōe teſtamēti genōis
⁊ h̄ inquantū dicta quātitas nō fuerit reſtituta ꝑ Rayneriū.¶ Nūc
reſtat reſpondere ad cōtraria ſupra formata:ad q̄ faciliter p̄tꝫ reſpō-
ſio.Ad primum nāqꝫ reſpondeo:ꝙ illa verba generalia ad oīa ſingu
la ⁊c.reſtringūtur per ꝟba ſpecialia immediate ſequentia in eo quod
dictus Borus i fideiuſſione ſubiunxit ꝙ ꝓ illis dūtaxat fideiubebat
ad que obligatus eſt fideiubere Raynerius predictus ⁊ nō aliter vł
alio modo:⁊ ſic illa verba precedētia ꝙ obligabat ſe ad omnia ⁊ ſin
gula in promiſſione cōtēta debeant intelligi de his oībus ſingulis ꝓ
quibus dictus Raynerius obligatus erat fideiubere:verba eñ p̄ce-
dētia declarantur ex ſequentibus:vt in.l.ij ſeruꝰ plurium.in ſi.⁊ in.l.
qui filiabꝰ.ff.de lega.j.nam ⁊ ea que incontinēti ſubmittūtur in eſſe vi
dētur.vt in.l.lecta.ff.ſi cer.peta.⁊ in.c.officij.de elec.aperte voluit bar.i
5 l.queſitū.i.§.fina.ff.ď fun.inſtru.vbi dicit † ꝙ vbi poſt genꝰ ſequiť enu
meratio quarūdam ſpecierum taxationis cauſa:tunc minuitur ſigni
ficatio generis ⁊ reſtringitur ad ſpecies enumeratas in.l.legata.ſecū
do reſponſo.ff.de ſepul.leg.In caſu autē noſtro cōſtat ꝙ per illa ꝟba
generalia fuerūt verba ſpecialia adiecta cauſa reſtringēdi generalita
tem precedentē:vt aperte colligitur ex verbis ſupra recitatis p̄ſertim
ex dictiōe tantū ⁊ duntaxat:⁊ ex illis alijs ꝙ nec aliter nec alio modo
volebat eſſe obligatus.Ad idem allego tex.notabilem ⁊ magis cla-
rū in cle.exiui de paradiſo.in.§.exigitur in primis.de verbo.ſigni cla
re colligitur ꝙ genus precedens cū enumeratione quarundā ſpecierū
reſtringiť ad ſpecies enumeratas:alias vt dicit ibi tex.ſuperflue ⁊ nu
gatorie fuiſſent adiecte ille ſpecies:ita in ꝓpoſito ⁊ Bor.voluiſſet ſim
pliciter obligari ad omnia ⁊ ſingula contenta in dicta ꝓmiſſiōe ſup-
flue ⁊ nugatorie immediate ſubiunxiſſet pro illis tantum ⁊ dūtaxat
fideiubebat ad que obligatus erat fideiubere dictꝰ Ray.⁊ nō aliter
vł alio modo.¶ Et per hoc tollitur etiā ſecundū cōtrariū in eo quod
opponitur ꝙ dictꝰ Borus ſe obligauit ad omnia predicta:nam illud
verbum predicta concernit genus cuꝫ reſtrictione ſubſequenti vt itel-
ligatur ad omnia predicta:ſcꝫ ad que obligatus erat dictꝰ Ray fide
iubere:nam verba relatiua referunt antecedētia cum ſuis reſtrictiōi-
bus ⁊ determinationibꝰ:iuxta nota.in.l.cūctos populos.C.de ſūma
triui.⁊ fide catholi.⁊ in.c.j.de cleri.nō reſiden.¶ Ad tertium contra
riuꝫ reſpondetur quod ideo Borus excepit ꝙ nolebat obligari i illo
pluri quod ſupellectilia valebant vltra mille libras quia in prouiſiōe
predicta continebatur aperte ꝙ etiā de illo deberet preſtari fideiuſſor
vnde neceſſarum erat illū caſum excipere al's fuiſſet obligatꝰ.nā exce
ptio firmat regulā in his dūtaxat que al's cōprehenduntur ſub regu-
la ⁊ non in alijs:vt eſt tex.notabilis in.l.generali.in.§.vxori.vbi per
bar.ff.de vſu ⁊ vſufru.leg.¶ Ad quartū ⁊ vltimū cōtrariū ꝙ clauſu-
la debeat referri ad omnia ſequētia ſatis patet ex p̄miſſis reſpōſio:nā
cōtrariū procederet:qꝛ clauſula eſſet ſimpliciter appoſita in principio
vł in fine capituli:ita qđ poſſit pariter oīa recte cōprehēdere.Sed i ca
ſu noſtro illa clauſula de fideiuſſiōe preſtanda fuit reſtricta ad certa
capitula:⁊ ſic fuit pars illoꝝ capitulorū vt ſupra plene dixi.Nec ob-
ſtat ſi dicať ꝙ non ſubeſt ratio reſtringendi illaꝫ clauſulā magis ad
vnū capitulū quā ad reliquū:qꝛ dico ꝙ imo ſubeſt ratio vrgentiſſima
reſtrīgēdi.Primo chriſtianus et bonꝰ ciuis videať obligatꝰ ad fene
rādū.Scđo ne ſit quis obligatꝰ in maiori quātitate quā velit obliga
ri.Itē qꝛ dictus Rayneriꝰ faciliꝰ cōperiſſet fideiuſſorē pro parte obli
gationis q̄ in totū.Item qꝛ illa clauſula expreſſe refert ſe ad p̄cedētia
⁊ ſic ex quo cōſtat de animo opponentis clauſula nō debet referri vl
tra intentū illā oponētis.vt no.Spec.in ti.de inſtru.edi.in.§.nūc aut.
in ꝟ.item excipe.⁊ allegat tex.in.l.ſi qs in p̄n.ff.de leg.iij.⁊.xxxij.q.vij.
apoſtolus.Et hec ſufficiāt.Nicolaus Abbas Sicu.Panor.

¶ Conſilium.lxxvj.

1 ☞ Preſentatio quando ſpectat ad plures tanq̄ ad ſingulos nō eſt
neceſſe vt in preſentationis actu omnes conueniāt.ſed poſſunt ſepara
tim preſentare.
2 Patroni quāq̄ ſint abſentes poſſunt preſentare clericum preſentē ꝑ
eorum literas.
3 Ordinarius poteſt abſenti conferre beneficinm.

Inuocato chriſti auxilio plu
ra ſunt examinanda ad huiꝰ queſtionis deciſionē.¶ Pri
mo an ad parochianos poſſit ſpectare ius p̄ſentandi re-
ctorē proprium de antiqua ꝯſuetudine.¶ Secundo an maior pars vi
cinorū poſſint p̄ſentare minore ꝑte nō vocata.¶ Tertio p̄ſuppoſito

quod maior pars poſſit preſentare an valuerit p̄ſentatio facta de cle-
rico abſente tēpore preſentatiōis preſertiȝ interueniēte procuratore p̄
ſentandi ad hunc actū ſpecialiter conſtituto. ¶ Quarto preſuppoſi-
to qđ voluerit an talis p̄ſentatio euacuetur ex eo: qꝛ preſentatꝰ in ab
ſentia non ratificauit preſentationē intra tp̄s laici ſtatutū ad preſen-
tādum: ſed poſt illius tp̄is lapſum ſtatim tamē ꝙ redit ad ꝓpria cer-
tioratus de p̄ñtatiōe in eius abſentia facta illā ratificauit. ¶ Ultimo
reſtat ↄcludere preſuppoſito qđ ratificare dicto tēpore potuerit quis
veniat nūc inſtituendus an preſentatus per maiorē parteȝ parochia
noꝝ modo predicto cuius preſentatio fuit per v̾ba generalia admiſ-
ſa per eum ad quē ſpectabat. An vero preſentatus perſonaliter ꝑ ma
iorē partem parochianorū intra tamē tempus a iure ſtatutū. ¶ Cir
ca primum cōmunis opinio declinat in fauorem parochianorū: licet
enim de iure cōmuni nō ſpectat ad eos poteſtas preſentandi ſi cōſtet
eccleſiā non habere patronos ſeu nō appareat quis ſit patronus quo
caſu preſumit̃ eſſe libera. vt no. Inn. i. c. cū venerabilis. in fi. de exce. fa
cit quod no. gl. in. c. ꝙꝙ. de elec. lib. vi. ⁊ tex. in. c. oſius. de elec. Tamen
quādo de antiqua cōſuetudine preſentatio pertinet ad parochianos
ſeruanda eſt cōſuetudo. de quo videtur tex. i. c. querelaȝ. de elec. firmat
ibi Jo and. ⁊ cōmuniter docto. ⁊ ſic diſputādo cōfirmauit idē Joan.
an. vt patet ex plene diſcuſſis per euȝ ſuper regula quod alicui gratio
ſe. de regu. iur. lib. vi. i mercu. ⁊ licet Archi. videatur reſiſtere huic opi
nio. in. c. hortamur. lxxi. diſt. vbi plene proſequitur dicens quod ex p̄-
ſcriptione ſeu cōſuetudine ſola nō poteſt hoc ius preſentādi cōpetere
non patrono: tamē quicquid allegari poſſet diſputationis gratia pre
cedēs opinio tāꝙ cōis ſeruaretur in iudicando ⁊ ſalteȝ in caſu noſtro
nō eſt ſiēda diſcuſſio in quo populus eſt in poſſeſſione preſentandi ex
antiqua cōſuetudine nec apparet qs illam eccleſiā fundauerit ſeu do-
tauerit: vnde ſaltem in dubio debemꝰ preſumere fuiſſe per parochia-
nos fundatā ⁊ dotatam cū eccleſia non naſcatur: ⁊ in obſcuris iſpici-
mus ꝙ veroſimilius ⁊ qđ plerunqȝ fieri cōſueuit: vt in regula inſpici
mus in obſcuris. de regu. iur. lib. vi. vnde debemꝰ in dubio preſumere
ratione predicta ⁊ propter lōgam cōſuetudinem parochianos eſſe pa
tronos. Itē quia valet preſentatio facta ab eo qui eſt in poſſeſſiōe bo
na fide preſentādi: vt in. c. cōſultatiōibus. de iurepatro. ⁊ in. d. c. quere
lam. per Inno. in. c. ij. de in integ. reſti. ⁊ c. in literis. de reſti. ſpoli. cū ſi-
mi. ¶ Concludo igitur circa primum predictam preſentationem nō
poſſe ex eo capite inualidari: qꝛ fuit facta a populo parochie q eſt in
poſſeſſione preſentādi ex antiqua conſuetudine. ¶ Ad ſcđm dubiuȝ.
An maior pars potuerit preſentare minori parte tunc nō vocata. ⁊ ꝑ
fecto cōmunis opi. eſt ꝙ ſic. vt no. Jo. an. i. c. iij. de iure patro. ⁊ ſequū-
tur cōmuniter alij docto. ſcribentes poſt eū ⁊ nouiſſime tenuit conſu-
lendo Federi. de ſenis vt patet in opere cōſiliorū ſuorum conſil. xvij.
1 cōcludūt enim cōmuniter iſti doctores † ꝙ vbi preſentatio ſpectat ad
plures tanꝙ ad ſingulos. tunc nō eſt neceſſe vt in preſentationis actu
omnes cōueniant: ſed poſſunt ſeparatim preſentare: ad hoc. l. per fun-
dū. ff. de ſerui. ruſti. predio. ſecus dicunt ſi ſpectat ad plus tāꝙ ad col-
legiū. tunc procedunt iura que dicūt plus obeſſe contemptum vnius
ꝙ multorum ↄdictionē vt in. c. bone. ij. ⁊ c. ꝙſicut. de elec. cū ſimilibus.
¶ In caſu aūt noſtro certū eſt qđ ad parochianos ſpectat p̄ſentatio
tāꝙ ad ſingulares: non aūt vt ad collegium cum ipſi parochiani non
faciant collegium cuȝ non reperiatur tale collegiū iure approbatum
in. l. i. cū ibi notatis. ff. de colle. illici. facit qđ no. Bar. in. l. fi. ff. eo. titu. ⁊
Inno. in. c. dilecta. de exceſ. pre. ⁊ c. cum ab eccleſiarum. de offic. ordi.
Et hec opinio tanꝙ ↄmunis obſeruaret̃ in practica licet iudicio meo
poſſet aliquātulum cauillari per theoricā Bar. in. l. omnes populi. ff.
de iuſti. ⁊ iure arg. in. l. ⁊ ſuum heredem. ff. de pac. tamē in caſu noſtro
ceſſat omnis excitatio cū facto preſupponatur conſuetudinem eſſe in
loco vt maior pars parochianorū preſentet abſente minori parte q̄ſi
cōcludatur dictā preſentationē nō poſſe impugnari ꝓpter abſentiam
minoris partis. In tertio dubio nunquid corruat dicta preſentatio
2 ſaltem ex capite: qꝛ fuit facta de clerico abſente: † Cōcluſiue dico ꝙꝙ
patroni abſentes poſſint p̄ſentari per clericū p̄ſentē ꝑ eorū literas pro
quo allego tex. apertū in. c. ea noſcitur. de his que fiūt a prela. ⁊ ita cō
ſuluerūt: vt refert dñs Card. i. c. ſane. de iurepatro. Jo. and. Abbas.
⁊ Lapus de caſtil. tamē puto ꝙ ordinario ſeu illo ad quē pertinet in
ſtructio reſiſtente nequeūt patroni preſentationem facere de abſente
ratio qꝛ patronis indultum eſt a iure tp̄s ad preſentandū rectorē: vn
de non ſatiſfaciunt iuri ſolum eligendo illū rectorē ⁊ non preſentādo
vt in. c. fi. ⁊ ibi hoc notat Jo. an. ⁊ cōmuniter docto. facit etiam. c. vni-
cum de iurepatrona. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ preſentatio hic nō iter-
uenit i abſentia preſertiȝ interueniente procuratore cū per procurato-
rem poſſit quis in abſentia inſtitui qđ maius eſt: vt in. c. accedēs. de p̄
ben. qꝛ per hoc vt arbitror nō eſt iuri ſatiſfactum: nō eñ poteſt dici p̄-
ſentatio que fit de abſente: nam preſentare idē eſt quod preſentialiter
⁊ corporaliter exhibere. vt eſt tex. iūcta glo. in v̾bo preſentari. i clemē.
dudum. de ſepul. facit optime. l. i. ff. de verbo. obli. ⁊ l. coram. ff. de v̾b.
ſignifi. ⁊ l. diem proferre. §. coram. ff. de arb. cum ſimilibus. Preterea
ſi diceremus contrarium poſſet graue preiudicium irrogari eccleſie ex
dilatione prouiſionis: ſi enim ſatis eſſet patrono eligere ⁊ in abſentia
preſentare poſſet ſic preſentatus differret aduentum ſuuȝ per annū ⁊
annos nec epiſcopus poſſet interim prouidere eccleſie. nam de iſto pre
ſentato nō: qꝛ poteſt eum in abſentia examinare. argu. in. c. ſi forte. de
elec. li. vi. nec de perſona alterius poſſet ꝓuidere tanꝙ ꝑ patronū nō
preſentata. vt in. c. decernimꝰ. xvi. q. vij. ⁊ ob hoc putarē nō valere cō
ſuetudinem in cōtrarium arg. in. c. i. de conſue. ⁊ ꝙ non poſſit regula-
riter fieri preſentatio de abſente iam abſoluente tenuit in lectura. c. ea
noſcitur. prealle. ¶ Sed in caſu noſtro arbitror preſentationē valuiſ
ſe quia in facto mihi preſupponitur ordinariuȝ cū fuit preſentatio fa
cta ipſam p̄ſentationem acceptaſſe: admiſit eniȝ eam ac recepit ſaluo
iure alieno: vt narratur in caſu: ergo mero iure tenuit p̄ſertim cū in fa
cto etiā preſupponatur ipſum preſentatum eſſe idoneum ac ipſi ordi
nario notū. Et hāc opinio. ſeu limitationem ad predicta iamdudum
tenuit legēdo i. d. c. ea noſcit̃. quā ꝓbo tali ratiōe. Preſentatio eñ per
ſonalis non requiritur ad alium finem niſi vt ſuperior qui habet inſti
tuere poſſit illū examinare ad finem illū approbandi vel reprobādi.
ar. in. c. venerabilem. de elec. ⁊ c. cupientes. de elec. lib. vi. ſed ſi p̄ſentan
dus eſt notus ſaltē ipſi ordinario nō requiritur alia examinatio ad fi
nē inſtitutionis fiende. tex. eſt in. c. cōſtitutus. ij. de appel. ⁊ in. c. nullꝰ
xxiiij. diſ. ergo potuit ordinariꝰ ſine alicuius iniuria ⁊ iuriū violatio-
ne illam preſentationeȝ admittere. ¶ Cōfirmāt predicta alia ratiōe:
3 † ordinarius poteſt abſenti conferre beneficium. vt in. c. ſi tibi abſenti.
de prebendis. lib. vi. ⁊ in. c. gratia. de reſcrip. eod. lib. Poteſt etiam in-
ueſtire abſentem per ꝓcuratorem vel ipſum procuratorē pro abſente.
vt leg. ⁊ not. in. d. cap. accedēs. fortius ergo debet poſſe admitti p̄ſen-
tatio facta de abſente: cum preſentatio ſit quoddam inchoamētū ad
inſtitutionem obtinendam: vt in. c. quod autē. de iurepatro. ⁊ tale ius
ſpirituale trāſfertur per inſtitutionē ipſius ordinarij. arg. in. d. c. ꝙ au
tem. not. Inno. in. c. quod ſicut. de elec. facit tex. ⁊ quod ibi no. in. c. di
lectus. de offi. lega. Includitur enim ius preſentatiōis ſub collatione
libera quam facit ordinarius: habet enim collatio vim electionis ⁊ cō
firmationis: vt notat Inno. in. c. cū olim. de cauſa poſſ. ⁊ propri. ſi er-
go collatio poteſt fieri abſenti: vt in prealegatis iuribus: ergo ⁊ p̄ſen
tatio ⁊ inſtitutio per argumētum a paritate rationis. de cōfir. vti. i. c.
cum dilecta ⁊ c. tranſlato. de conſtit. cum ſimi. Et preſumo ordinariū
habuiſſe notitiā de abſente ex quo ille preſentationē acceptauit ſicut
preſumitur habere de eo cui beneficium in abſentia confert. nā q vult
conſequens videtur approbare antecedens: vt not. in. c. cum. M. de cō
ſti. ⁊ in. c. ex parte. de ſponſal. Et hanc partem puto veriſſimā: nec cre
do quod ab ea diſcrepaſſet aliquis ſcribētiū ſi hanc limitationem cō
ſideraſſet: nec aliquis reperitur qui teneat contrarium. Ex his infero
ad quartum dubium. dico eñ qđ dictus clericꝰ non habebat neceſſe
dictā preſentationem acceptare ſeu ratificari cum eaȝ ſatis ratificaue
rit intra tempus legitimum per procuratorem ſpecialiter cōſtitutuȝ:
qui optime in hoc actu interuenire non potuit ex quo preſentādꝰ erat
notus. vt in. d. c. accedens. quod ſic intelligo: ſi enim procurator pōt
interuenire pro abſente no. ad actū collationis per quem tranſfertur
plenum ius ſpirituale: multo fortius poteſt interuenire in actu p̄ſen-
tationis per quem parum iuris tranſfertur: dicitur autē quoddaȝ in-
choamentum ad inſtitutionem obtinēdā: vt in. d. c. ꝙ aūt. vȝ eñ argu
mentū a maiori: vt in. c. cum in cunctis. in princi. de elec. ⁊ i auf. multo
magis. C. de epiſ. ⁊ cle. cū ſimi. Ex p̄dictis ſimul collectis infert̃ ad de
ciſionē quinti dubij ⁊ totiꝰ queſtiōis qs. ſ. ſit ꝑ ordinariū inſtituēdus.
Dico eñ qđ preſentatꝰ ꝑ maiorē partē parochianoꝝ ex quo fuit legi
time preſentatꝰ ⁊ acceptatus eſt idoneꝰ: vt ꝓbat̃ in. c. qm̄. de iurepa-
tronā. nec valēt inſtitutiones de alio facte. argu. in. c. cū bertoldꝰ. de re
iudi. ⁊ in. c. decernimus. prealle. facit cle. ij. de iurepatrona. cū ſimi. Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxvij.

1 ☞ Tempus decē dierū datū a iure ad appellandū an currat ipſi mi-
nori moroſo qui tutorem habebat.
2 Laudum latum per duos abſente tertio an valeat.
3 Arbiter faciendo laudū an debeat ſequi ius cōmune vel ſtatuta loci.
4 Appellari a laudo an poſſit.

In indiuidue trinitatis no-
mine amē. In qōne q̄ ad p̄ſens vertit̃ inter Jacobū thitra
meli ⁊ ſocios ex vna parte: ⁊ Marianū falchi ex alia de plu
ribꝰ dubijs ↄſiliū poſtulatur: que ſingulariter iuxta ordinē petētis at
1 tingā cōcluſiue ⁊ breuius quā fieri poterit. ¶ Primum dubiū eſt † an
tp̄s decē dierum datū a iure ad appellādū currat ipſi minori moroſo
qui tutorem habebat: nec intra decēdiū appellauit. ¶ Scđo an pro-
pter cōpromiſſum factum curſu dicti tp̄is impediat̃: ⁊ poſito ꝙ nō i-
2 pediat̃ an poſſit ad hoc tēpus reſtitui ⁊ ꝑ quē. ¶ Tertio † an valeat
laudū latū ꝑ duos abſente tertio tā iure ciuili quā canonico. ¶ Quar
3 to † an arbiter in laudādo teneat̃ ſeq ſtatuta loci vel ius commune.
¶ Quinto an ſi cōpromiſſuȝ ſit iuratū reductio peti poſſit nō habita
4 prius abſolutiōe a iuramēto. ¶ Sexto † an poſſit appellari a laudo
vel peti reductio: ⁊ qđ ſi ſtatutū ꝑmittat appellari an in libello poſſit
accumulari appellatio: reductio: reſtauratio: ⁊ ad quē tūc appellatur.

Circa

¶ Circa primū poſſet argui qꝺ tēpus decēdij nō currat minori: quia hodie temporales preſcriptiones nō currunt ipſo iure contra minorē: vt in.l.fi.C.in quib⁹ cau.in integ.reſti.nō eſt neceſ.ſed eſt quedā preſcriptio tꝑalis ⁊ breuis cum ſit decem dierū: ergo nō debet currere minori quātūcūq; habeat curatorē. ¶ Sȝ ꝑfecto in ꝯtrariū ſe habet veritas pro quo allego tex.apertum in iure nouiſſimo in auſ.de appel.⁊ intra que temp.§.j.tenet expreſſe Bar.in.l.fi.C.in qui.cau.in integ.reſti.nō eſt neceſ.⁊ idē ibi ſentit Bal.pro hoc facit q2 hoc tꝑs currit etiā eccleſie: vt in.c.beneficio.de in integ.reſti.c.cum inter.de re iudi.⁊.c.cum ſuper eo.tit.cū multis ſimilibus.nō ob.l.fi.prealleg.que non procedit in preſcriptionibus preiudicialibus: ille eñ currūt indiſtincte fauore iudicioꝝ ne lites fiant immortales: pro hoc.l.properandum.in fi.C.de iudi.no.Jo.an.in.c.beneficio.⁊.c.cōſtitutus.de in integ.reſti. Cōcludendū eſt ergo indubie hoc tēpus decēdij currere minori tutorē habenti.

¶ Ad ſcꝺm an ꝓpter cōpromiſſum factum cum parte aduerſa in tēpus appellādi curſus dicti tꝑis impediatur. Videtur primo qꝺ ſic ꝑ cle.ꝙdiu.de appel.⁊ in auſ.ſi tamē.C.de tēpo.appel. vbi patet ꝙ tꝑs prefixum ad appellationē proſequendā ⁊ finiēdam impeditur per cōpromiſſum factū de partium conſenſu: ſed tēpus decē dierū qꝺ datur ad appellandū computat̃ in tempore anni qui prefigitur ad appellationē ꝓſequēdā ⁊ finiēdā: nā currit annus a die interpoſite appellationis: vt in cle.ſicut appellationē.de ap.ergo ⁊c. ¶ Cōtrariū puto veri⁹ preſertim in caſu noſtro ex duplici capite. Primo q2 hic nō fuit cōpromiſſum in cauſa criminali ſuper qua eſt lata ſnīa: nec etiā cōpromitti potuiſſet preſertim cum potuiſſet redundare in preiudiciū fiſci.vt in.c.pe.ij.reſponſo.de in integ.reſti.⁊.l.non diſtinguemus.§.iulianus.ff.de arbi.ergo cōpromiſſum factū ſuper ciuili queſtione nō habuit impedire curſum decendij ad appellationē interponēdam in cauſa criminali q2 ex ſeparatis nō fit illatio.vt in.c.ij.de trāſla.prela.⁊.l.neq; natales.C.de ꝓba.⁊ ceſſant hoc caſu iuriū alle.in ꝯtrium ⁊ hoc eſt indubitatū. ¶ Preterea nō impeditur curſus dicti tꝑis ex alio capite: nā tꝑs ꝑfixum ad appellādum non impedit̃ per cōpromiſſum: ſed tꝑs dūtaxat prefixum ad ꝓſequendā ipſam appellationē: ita aperte loquitur text. in cle.quādiu.⁊ idē innuit tex.in.d.auſ.ſi tamen.loquitur eñ quādo cōpromiſſum fuit factum cauſa iam per appellationem deuoluta ad iudicem ad quem.⁊ hanc opi.expreſſe tenuit Pau.de leaza.⁊ Jo.de lig. poſt eum in.d.cle.ꝙdiu.⁊ Bal.in.l.centurio.ff.de vul.⁊ pupil. Diuerſitatis ratio eſt: q2 tꝑs ad ꝓſequēdā datur vtriq; parti: ideo nō mirū ſi per cōpromiſſum factum de vtriuſq; partis cōſenſu impedit̃. Tempus vero decēdij datur tm̄ parti grauate ad releuationē grauaminis ideo nō debet per cōpromiſſum impediri: q2 reliqua pars nil debet in hoc poſſe cum ſibi non ſit iſte terminus ꝑfixus: vnde ſi diceremus terminum illū impediri per compromiſſum oporteret neceſſario dicere ꝙ etiā citra cōpromiſſum per ſolā volūtatē debētis appellare impediat̃ qꝺ tm̄ falſum eſt. ¶ Scꝺa ratio diuerſitatis eſt: q2 tꝑs ad ꝓſequēduȝ dat̃ ad litigādū vtriq; parti.vt.l.fi.C.de tē.appel.⁊ auſ.ei q appellat. C.de tempo.ap.ſed partes ſatis litigāt coram arbitris: ideo nō immerito impeditur temporis curſus: ſed tꝑs decēdij datur ad deuoluendam cauſam ad ſuperiorē: ⁊ ne videat̃ acquieſcere iudicatis: vt i.c. qꝺ ad ꝯſultationem.de re iudic.⁊.l.adeo.C.quomodo ⁊ qñ iud. Preterea ⁊ tertio ſatis eſt hoc iure non caueri: regulariter eñ omne tempus eſt continuū: vt no.ff.de diuer.⁊ tempo.ꝑſcri.l.j.⁊ in.c.ſuper eo.de ap. Sed poſito ꝙ dictum tēpus decēdij cucurrerit ipſi minori etiā ꝯpromiſſo non obſtāte, an gubernator ciuitatis firmi pro dño noſtro papa ꝑſidens poterit per eius reſcriptū reſtituere dictū tēpus decē dierū: et ſic in effectu reſtituere dictum Marianum ad appellandū: videtur primo qꝺ nō quia eſt queſitum ius alteri parti ſaltē in eo ꝙ fuit in dicta ſententia criminali declaratum dictum Marianū violentiā intuliſſe in dictis poſſeſſionibus ⁊c.ar.in.d.ca.qꝺ ad conſultationē. facit enim ſententia ius inter partes poſtꝙ trāſiuit in rem iudicatā ⁊ pro veritate iuris preſumptione ſeu fictione accipitur.vt in.l.ingenuū.ff.de ſtatu homi.⁊ in.l.res iudicata.ff.de reg.iur.⁊ in.c.cum inter.de re iudi.cum ſimilibus. gubernator aūt ſeu legatus nō poteſt tollere ius alteri qſitū vt in.c.fi.de cōfir.vti.facit quod not.glo.in.c.fin.de her.lib.vj.⁊ melius per glo.no.in.c.pro illoꝝ.de preben.i verbo autoritatem.que dicit legatum non poſſe venire cōtra id qꝺ eſt alteri conceſſum per ſpeciale priuilegiū: ergo fortius nō poteſt tollere qꝺ eſt alteri cōceſſum per ius cōe: vt eſt in caſu noſtro per ſnīam que tranſiuit in rem iudicatam: nā ſoli⁹ principis eſt tollere ius alterius: iuxta no.ꝑ gl.in.c.cōſtitutus.de reli.do.quinimo videt̃ ꝙ etiam reſcriptum principis. hoc caſu nō valeat ex quo cauſa deciſa non fuit per appellationem ſuſpenſa: vt ꝓbari videtur in.l.fi.C.ſen.reſcin.non poſ. ¶ Sed his non obſtantibus arbitror ſic diſtinguendū ꝙ aut gubernator vult reſtituere ad appellāduȝ nulla ſubſiſtente cauſa legitima: ⁊ credo ꝙ nō poſſit q2 nec legat⁹ poſſet hoc caſu qm̄ eſſet venire ꝯtra iuris diſpoſitionem ꝙ nō licet alicui circa principē etiā in ordinatorijs iudiciū qꝺ plus eſt: vñ dixit gl.no.in ca.fi.de her.li.vj.legatū nō poſſe cōmittere cām ex natura ſui plenariā examinādā ſimpl'r ⁊ ꝺ plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij.⁊ idē tenuit Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt.v̄ſi.ſed nunquid poſſit inſtituere: facit cle.ne romani.de elec.⁊ glo.in prealleg.c.ꝓ illoꝝ.⁊ tex.in.c.dilectus.ꝑmo iuncta glo.de prebē. Princeps aūt poſſet dūmodo cōſtaret ꝙ ex certa ſciētia hoc faceret: q2 cum hoc ius ex ſnīa cōpetat parti ex iuris diſpoſitione pōt princeps q ſupra ius eſt ꝯ illud reſtituere.ar.in.c.ꝓpoſuit. de cōceſ.ꝑbē.⁊.c.innotuit.de elec.l.ꝑnceps.ff.de legi.⁊.l.digna vox.C.eo.facit optime ꝙ no.Jnn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cōſti.vbi dicit principē poſſe tollere actionē cū ipſe actiōes inſtituerit.l.ij.ff.de origi.iur.⁊ ſpāliter in caſu noſtro firmat Bal.in.d.l.fin.C.ſentē.reſcin.nō poſ.vbi notanter dicit ꝙ aut ius eſt queſitum parti ex iure gētiū ſeu naturali.⁊ contra illud nō pōt princeps ſine cā diſponere: vt leg.⁊ no.in.l.j.C.ꝺ preci.impe.offe.plene per Bar.i.l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vtil.publi.⁊ ꝑ Cyn. in.l.ꝑſcriptione.C.de ꝑci.impe.offe.aut ius queſitū eſt parti ex lege poſitiua puta ꝑ ꝑſcriptionē vel ſnīam ſeu qd ſimile: ⁊ tūc pōt ꝑnceps cōtra tale ius diſponere ꝑſertim reſtituendo ad audientiam cauſe: facit auſ.que ſupplicatio.C.de preci.impe.offe.⁊.l.vnica.C.de ſen.pre.ꝑto. Aut ſubeſt legitima cauſa reſtituēdi: ⁊ tūc dico ꝙ ſiue ꝯpetat iure maioris ſiue iure minoris: vt in caſu noſtro cōtingit: q2 ſiue dicatur dictū Marianū eſſe maiorē ⁊ pōt gubernator reſtituere aduerſus curſuȝ decēdij: ⁊ ſic reſtituere partē ad appellādū tam ꝯ ſnīam ſuā ꝙ alioꝝ magiſtratuū ⁊ nedum gubernator hoc poterit qui hȝ amplā poteſtatē: ſȝ etiā alius ordinarius inferior.vt in.l.prefecti ꝑtorio.ff.de mino.⁊.l.ab hoſtibus.⁊ qꝺ ibi no.ꝑ Bar.ff.ex qui.cau.ma.⁊ in.c.cū bertoldus.de re iud.per Jnno.in.c.querelā.de ꝓcu.nā ⁊ cōtra ſnīam pōt ex tali caſu quis reſtitui nedū ad appellādū tm̄.vt i.l.j.C.ſi aduer.rē iudi.⁊ in.c.j.⁊.ij.de in integ.reſti.lib.vj.⁊.c.beneficio.eo.ti.cum infinitis ſimilibus. ait eñ pretor ſi qua iuſta mihi cauſa videtur in integr.reſti.vt in.l.j.ff. ex qui.cau.maio. ſiue dict⁹ Marianus ſit minor: ⁊ fuerit leſus ex omiſſione appellationis: ergo potuit per gubernatorem ad appellandū reſtitui. Nec obſtat ſi dicatur qꝺ prius debuit agere contra tutorē ſi eſt ſoluēdo ad intereſſe ⁊ in defectū petere reſtitutionē: vt in.l.properādū. in fine.C.de iudi.⁊.l.cū mādato.ff.de mino.dico eñ ꝯtrariū in caſu noſtro quinimo regulare eſt qꝺ vbicunq; minor eſt leſus interueniente tutore vel curatore eſt in optione ſua petere reſtitutionem vel agere cōtra tutorem vel curatorem: vt probatur in.d.l.etiā.C.ſi tu.vl' cur.inter.tenet ibi Bar.⁊ Bal.⁊ gl.iuris canonici in.c.ij.de in inte.reſt.in verbo reſtituimus.⁊ Hoſt.in.c.ſuſcitata.eo.ti. Nec obſtat.d.l.ꝓperandum.quia loquitur cum inſtātia eſt perempta: nam tunc q2 non perit actio ⁊ tractatur de modico ꝑiudicio voluit ius vt prius minor ageret ꝯtra tutorem ſeu curatorem: vt in.l.etiā.no.gl.Bar.⁊ Bal.ſecus vbi periret actio ⁊ vulneraret ius minoris: vt in caſu noſtro: intereſt eñ minores ſumptibus litium non vexari.vt.l.minoribus.ff.de mino. Ad dictam l.cum mandata.reſpondetur ꝙ loquit̃ in procuratore qui eſt adminiſtrator voluntarius: ſecus in tutore ⁊ curatore qui ſunt neceſſarij.vt nota.in.d.l.cū mandato. Aduertenduȝ tamen in hoc diligenter vtrū poterit gubernator reſtituere ad appellandū aliter prius leſione ꝑ minorem non ꝓbata. Barto.in.l.fina.C.in quibus cau.in integ.reſti.nō eſt neceſ.tenuit ꝙ ſic, quia eoipſo ꝙ minor a ſententia non appellauit leſus fuit ⁊ ſic non oportet aliter leſionem probare: hoc ꝓbat.l.minor vigintiquinq; annis.§.j.iuncta glo.ff.de minori.vbi patet ꝙ minor petit reſtitui aduerſus compromiſſum: quia vt ibi dicit glo.eoipſo ꝙ cōpromiſit leſus fuit cū ꝑdiderit facultatem appellandi. ſed Bal.in.d.l.fin.refert alios tenere cōtrarium quos ipſe ſequitur dicens neceſſe eſſe vt minor ꝓbet prius ſe fuiſſe leſum ex ſnīa alias non debet reſtitui ad appellādū.quia potuit eſſe ſnīa iuſta.⁊ ſic in nullo fuit leſus in non appellando imo poſſet grauari ſi reſtitueretur ad appellādū prius nō cōſtituto de iniuſtitia ſentētie cū data iuſtitia ſnīe ſuccūberet non ob.d.l.minor.ſup qua ſe fundat Bar.q2 ibi a principio cōſtabat de leſione: cum cōpromittendo ꝓmiſit ſtare ſentētie iuſte ⁊ inique.vt in.l.dies ꝓferre.§.ſtari.ff.de arbi.ideo potuit illi competere reſtitutio.ſȝ in caſu noſtro aliud fuit.nā litigando corā capitaneo nō ledebatur cum poterat appellare ꝙ aūt non appellauerit potuit hoc facere ex iuſta cauſa. q2 fore vidit ſententiā iuſtam vnde non infertur ꝙ fuerit grauat⁹ nō appellando.⁊ hec pars eſt veriſſima.debet enim petens rationē oſtendere prius re ipſa vel ꝑ probationem leſionis.vt no.Jnno.in.c.auditis.de in integ.reſt.⁊ allego eundē Bart.in alio loco.vbi ſentit quod dixi.ſ.in.l.vnica.§.ſi ꝓcurator.ff.ſi quis ius di.vbi tenet quod factum ꝓcuratoris in non appellādo nocet domino.quia potuit ex iuſta cauſa non appellare.argumen.in.l.j.in fin.ff.quando appell.ergo idem ⁊ fortius preſumēdum in tutore quod non appellauerit quia vidit minorem fouere iniuſtitiā. Ex quibus omnibus concludo gubernatoreȝ non potuiſſe reſtituere ad appellandum niſi ꝑus fuerit ꝓbata coram eo leſio minoris ex iniuſtitia ſententie ⁊ loquor de ſentētia lata in cauſa criminali.

¶ Venio ad tertium principale dubiū: an laudum arbitramentale latum per duos arbitros retractationi ſubiaceat ex quo dicit ꝙ arbitratores viam arbitratorū ſequentes in ſententia abſoluerunt dictum Jacobum ⁊ ſocios ab impetitione facta ꝑ parte dicti Mariani: cum cōſtaret eiſdē ipos cōuentos tenuiſſe ⁊ poſſediſſe bona petita ſine contradictione ſpatio viginti annorū ſecūdū quod ſtatutum loci requirit confirmatū ꝑ papam. Et hoc dubiū pōt ſubdiuidi in dubio referendo illud ad narrationem cū ꝑſupponatur duos arbitros pronuntiaſſe abſente tertio legitime requiſito ⁊ nolente intereſſe

Primo ergo videamꝰ an ſubiaceat retractatiōi:ſeu ſit nullū ex eo capite:q̄ꝛ fuit latū per duos abſente tertio lꝫ requiſito. Scdo videbimꝰ an ſubiaceat retractationi ex eo q̄ꝛ fuerūt ſecuti ſtatutū loci qđ videt̄ iuri ꝯ̄riū in eo qđ dicit ſufficere preſcriptionē viginti annoꝝ ſine titulo q̄ ad bona immobilia cū de iure requiratur tp̄s triginta annoꝝ vt in.l.ſi qs emptionis.C.de p̄ſcrip.xxx.anno. Itē ius aperte requirit bonā fidē.vt i.c.ſi.⁊.c.vigilāti.de preſcri. Statutū vero nullā facit mētionē de bona vel mala fide:ſed cōtētatur ſolo curſu triginta annorū finita lite ⁊ controuerſia. ¶ Ad primum dico ꝙ de iure ciuili tale laudū nō valeret:poteſtas data pluribꝰ arbitris cōpetit nō inſolidū: ſed oībꝰ ſimul iūctis;vt.l.pedius.ff.de arbi.not.Bar.in.l.j.§.plures.ff.de exerci.hinc eſt ꝙ ſnīa lata duobus tertio abſente non valet.vt in.l.ſi in tres.ff.de arbi.imo plus dicit Bar.in.l.ſi duo ex tribus.ff.de re iudi.qđ ſi tertiꝰ fuit p̄ſens in diſcuſſiōe meritoꝝ cauſe ⁊ dixit opinionē ſuā ⁊ receſſit nō pn̄t adhuc duo laudare abſente tertio ex defectu poteſtatis:lꝫ Inno.hoc vltimo caſu tenuerit ꝯ̄riū vt ipſe no.in.c.rax.de teſta.ſꝫ dictū Bar.verius eſt de iure ciuili per iura ſuperius allegata ⁊ rōnes ſuas. Sed de iure canonico tale arbitramētū valet per ca.fin. de arbi.in.vj. Et huic iuri canonico ſtādum eſt in foro eccleſiaſtico ⁊ i terris eccleſie.vt no.in.d.c.ij.⁊ Bar.in.d.l.ſi duo. Cum ergo nūc ſumꝰ in terris eccleſie:dicēdū firmiter eſt ꝙ ex hoc capite dictū laudū non ſubiaceat retractationi. An autē ſubiacet ex ſecūdo capite predicto,firmiter idem credo:ſcꝫ ꝙ non:imo ſubiaceret retractationi ſi arbitri nō habuiſſent regulam ad ſtatuta loci. Moueor primo q̄ꝛ dictū ſtatutū eſt iuſtum ⁊ validum:nec aliqua ſui parte nutrit peccatū:poteſt em̄ ꝑ ſe populus ſtatuere cōtra ius ciuile in preiudicium ipſorū tātū ex quo nō tāgunt iura principi reſeruata:nec aliter ſtatuūt cōtra bonos mores naturales.vt in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ ibi hoc firmat Bar.in repe.⁊ eſt gl.notabi.in.l.neqꝫ pignus.§.priuatorū.ff.de regu.iur.ſolum em̄ hoc ſtatutum minuit tempus a lege prefixū.nā vbi lex requirit triginta annos ex quo nō ſubeſt titulus.d.l.ſi quis emptiōis. ſtatutū cōtentatur de viginti:quinimo potuiſſet requirere minus tempus:puta.x.annoꝝ bona' fide comitāte.ad hoc qđ no.Bar.i.d.l.oēs populi.Jo.an.in.c.ij.de excep.lib.vj. Nec obſtat ſi dicatur ſtatutū nō requirere bonam fidem:⁊ ſic non valet cū ſit peccati nutritiuū:vt no.idem Bar.in.d.l.omnes populi.⁊ Jo.an.in.d.c.ij.quia dico ſtatutuꝫ iſtud loqui generaliter vnde in dubio debet intelligi ꝙ loq̄tur bona fide cōmitāte:q̄ꝛ ſtatutū generale debet reſtrīgi vt minꝰ ledat ius ꝯ̄mune quā facere poſſit.arg.in.l.ſi quādo.⁊ quod ibi no.C.de inoff.teſt.ꝑ Inn.in.c.cauſam.de reſcrip.⁊ p̄ſertim hoc caſu dꝫ recipere interpretationem reſtrictiuam ne quis indebite ⁊ cum peccato lucretur:et alter iniuſte perdat ius ſuum.ar.in.l.vt gradatim.ff.de mune.⁊ hono.in.c.cū dilectus.de cōſue.⁊ hoc aperte voluit Bart.in.l.omnes populi.et in.l.nō dubiū.C.de legi. In caſu autē noſtro modo cōſtat de mala fide Jacobi ⁊ autoꝝ ſuorū. Primo fuit per eum allegata bona fides: vt patet in actis:nec eſt opꝰ ꝙ aliter ꝓbent cū probari nō poſſit:ſꝫ p̄ſumitur cū agitur de preſcriptione rerū immobilium.vt no.gl.in.c.ſi diligēti.⁊.c.ſanctoꝝ.⁊.c.ſi.de preſcrip.⁊ Bal.in.l.celſus.ff.de vſucap.⁊ gl.in.§.alie.inſti.de act.preſertim valet ſtatutū ſi fuerit per papam cōfirmatū vnde pōt dici lex pape:q̄ꝛ omnia noſtra facimus quibꝰ autoritatē noſtrā impartimur.l.j.C.de vete.iure enucle.⁊.c.ſi apoſtolice.de preben.lib.vj. Ex quibus oībꝰ infertur ꝙ arbitratores ſeu arbitri bene fecerunt ſequendo ſtatutū loci.q̄ꝛ in deciſione cauſarū preferendū eſt iuri cōi:vt in.l.ſi fundus.ff.de euic.⁊.l.an in totū.C.de edif.priua.l.j C.de man.lib.⁊.l.ij.C.quēadmo.teſt.ape.xij.diſ.illud.⁊.c.illa.⁊ viij.diſ.que cōtra mores.⁊.l.ꝙ ſi nolit.§.q̄ꝛ aſſidua.ff.de edil.edic.et.l.iij.ff.de ſti.ſer.per Cy.in.l.ij.C.de cōſti.pecu.⁊ in.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.⁊ hoc apud me eſt indubitatū. ¶ Ex his infert̄ ad deciſionem quarti dubij pricipalis an dicti arbitratores dicātur fuiſſe in dolo ſequēdo dictum ſtatutū ⁊c.nā in nullo dolo poſſunt deprehēdi quinimo potiꝰ potuiſſent dolo vacare ſi dictum ſtatutū ſecuti nō fuiſſent.dolus enim eſt calliditas quedam ad circūueniēdum ⁊ decipiendum aliū adhibita.vt.l.j.ff.de dolo.que in caſu noſtro minime notari poteſt:quinimo p̄ſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ſtatutuꝫ aliquo caſu intrinſecus exiſtente nō valeret non poſſet dici arbitratores eſſe in dolo ſequēdo ſtatutū per ſuperiorē cōfirmatū cū probabilis error qui reſultat ex ſtatuto excuſet a calūnia ⁊ dolo.l.ij.ff.de iu.⁊ fac.ig.in.c.j.de elec.lib.vj.i ſi.facit qđ no.gl.in.c.vnico.de poſtu.p̄la.li.vj.⁊ c.cum venerabilis.de conſue. ¶ Uenio ad quintuꝫ dubiū an dicta reductio arbitramēti peti potuerit non habita prius abſolutione iuramenti in cōpromiſſo preſtiti ⁊ nō multū inſtando.dico ꝙ ſi allegetur fraus ⁊ deceptio enormis quā nō cōmiſiſſet bonꝰ vir poteſt peti reductio abſqꝫ eo ꝙ petat̄ abſolutio a iuramēto.hoc ꝓbat tex.in.c.quintauallis.⁊.c.veniēs.de iureiur.facit.l.ſi libertus.ff.de ope.liber.nec etiaꝫ cōmittitur pena in cōpromiſſo appoſito.q̄ꝛ iuramentū ⁊ pena de non cōtraueniēdo debēt intelligi ſi arbitrio boni viri fuerit pronūtiatum vt probatur in iuribus preall.e.no.Inn.⁊ Hoſti.in.d.ca.quītauallis.⁊ Spe.in ti.de arbi.§ j.verſi.ſed pone. Nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ in cōpromiſſo fuit dictū vt alte et baſſe poſſent arbitri diſponere ⁊ laudare tollendo de iure vnius ⁊ dare alteri.quia dico ꝙ illa verba reſtringātur per verba ſequētia dum fuit dictum prout eis videbitur ⁊ placebit:q̄ quidē verba ſonāt arbitrium boni viri ⁊ nō liberam voluntatē:vt i.l.thais.§.ſororē.ff.de fideicō.§.q̄ꝙ.ff.de leg.iij.not. Bart.i.l.alio.ff.de ali.⁊ ciba.leg.⁊ in extrauaganti ad reprimendum.vbi plenius q̄ alibi poſuit.facit gl.in.c.ij.de corpo.vi.cū ſimi.dico tamē ꝙ ſi nō ꝓbauerit dictus Marianus iniuſtitiam ⁊ iniquitatem arbitramēti incidit i periurium ⁊ penam appoſitam in cōpromiſſo:q̄ꝛ tunc appareret eum iniuſte ⁊ contra iuramentum proclamaſſe:ꝙ eſt intelligenduꝫ,ſi iudex reclamatiōis declarauerit arbitramentū eſſe equū. Item ſi nulla probabilis cauſa excuſat dictū Marianum:de quo plene per Bar.i.l.ſocietateꝫ.§.arbitroꝝ.ff.ꝓ ſocio.plenius in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verb.obli.⁊.l.iulianus.ff.de cōdi.inde.regulariter fuit dictū Dy.i quodam cōſilio ſuo qđ refert Jo.an.in addi.Spec.in ti.de arbi.§.excipitur.ver.quod ſi cōpromiſſum. Ad probādum aūt iniquitateꝫ arbitramenti nō ſufficit probare ꝙ arbitrator leſit in aliquo ius partis q̄ꝛ hꝫ a iure poteſtateꝫ aliqualiter ledēdi partē ꝓ bono pacis ⁊ tolſiēdo ſcꝫ vni ⁊ dādo alteri vt no.gl.in.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de arb.⁊ no.Inn.in.c.quintaualis.de iureiur.⁊ Bar.in.d.§.arbitroꝝ.etiā ſi nūq̄ fuiſſent appoſita illa v̄ba alte ⁊ baſſe ⁊c.q̄ hic fuerunt appoſita:multo ergo fortius nō ſufficit hoc probare i caſu noſtro vbi vltra poteſtatē a iure traditam fuerūt appoſita illa verba que debent aliquid vltra ius operari.arg.i.c.ſi papa.de priuil.li.vj.debet ergo ꝓbari.ꝙ ita enormiter leſit qđ nemo bonus vir feciſſet.arg in.d.§.arbitrorum.cū.§.ſequenti. Barto.tamē in.d.§.arbitrorum.dixit ꝙ debet probari leſio i ſexta parte totius.plenius hoc ſequitur in.d.§.arbitrorum.qđ mihi nō placet:vt plene dixi in lectura dicti.c.quintauallis.vbi finaliter cōcluſi ꝙ quando dicitur enormis leſio nō poteſt dari certa doctrina:ſꝫ ex varijs circūſtātijs bonus vir.i.iudex arbitrabitur:nam facilius debet arbitrator induci ad danduꝫ de iure vniꝰ alteri quādo aliter pax ſequi non poteſt:aliter quaſi hoc ratione ceſſante. Item aliter quādo ius partium eſt obſcurum ⁊ inuolutum quam quādo clarum et indubitatum. Itē aliter quando alter eſt diues alter pauper.⁊ ſic de alijs circuſtantijs quibus conſideratis habebit iudex arbitrari an arbitramentum fuerit equū vel iniquū. ¶ Ultimum dubiū eſt circa vires appellationis interpoſite a ſententia arbitramēti ad dictum gubernatorē in quo pōt de pluribus dubitari. Primo an potuerit a tali arbitramēto appellari. Scdo an ad dictū gubernatorē. Tertio an potuerūt cumulari illa tria remedia in eo ꝙ Marianus predictus appellauit ⁊ petijt reduci ad bonā equitatē ⁊ petijt ſe reſtitui. ¶ Circa primū dico ꝙ an de iure cōi poſſit appellari a ſnīa arbitratorū nō dico arbitrorū eſt dubiū:nā bart.in.l.ſi.ff.de app.reci.tenuit ꝙ ſic per rōnes quas ibi ꝓſequitur:ſed ꝯ̄rium ipſe ſenſit in.l.j.C.de arb.⁊ idem ibi bal.⁊ hoc vltimuꝫ cōis eſt opi.poteſt eīn peti reductio non aūt pōt interponi vere appellatio. Ad hoc tex.in.d.§.arbitroꝝ.iuncta.l.ſequēti.meliꝰ videt̄ probari in.l.nō diſtinguemus.§.cum quidā.ff.de arbi.vbi ꝓbatur ꝙ iſta petitio reductionis eſt quedā ſpecies appellationis:nō eſt ergo vera appellatio.ſenſit glo.in.c.cauſam.de elec.⁊.ij.q.vj.a iudicibus.⁊ ꝓbatur per rationē quā ponit tex.in.l.j.C.de arbi que militat tam i arbitris q̄ in arbitratoribus:vnde dico ꝙ nō potuit appellari niſi ꝑ ſtatutū municipale defendat̄ appellatio:poſtpoſita aūt diſpoſitiōe ſtatutaria eſt dubiū an potuerit appellari ad gubernatorē cū ꝑ ſtatutū debuerit appellari ad capitaneū loci. Ego puto ꝙ de iure ciuili nō potuerit ad gubernatorē appellari q̄ꝛ nō dꝫ appellari omiſſo medio ad principē vel eum qui tenet locū principis.l.imperatores.ff.de ap. Sꝫ de iure canonico videtur contrarium.vt in.c.ſi duobꝰ.đ ap.vbi patet qđ etiā in terris eccleſie pōt appellari ad principē omiſſo medio:ergo ad ſuū locū tenentē.ar.xcviij.diſt.c.ſi.ſtatutū ergo dꝫ intelligi niſi appellaret̄ ad principē vl' ad locū tenētem hinc dixit alibi gl.ꝙ ad legatum pape pōt appellari omiſſo medio:vt no.gl.i.c.j.de offi.leg.⁊ bar.brixi.ij.q.vj.c.iij.licet Jo.ibi tenuerit cōtrarium. Guil.tamē in Spec.de leg.§.ſupereſt.ver.illud aūt.dixit de cōſuetudine obſeruari vt ad eū appellet̄ omiſſo medio.plene dicit gl.in.c.ij.de conſue.li.vj. Et hoc vltimum mihi placet:q̄ꝛ cōcurrit cuꝫ qualibet iuriſditiōe i prouincia ſibi decreta:vt legi.⁊ no.i.c.j.de offi.leg. Circa vltimuꝫ de cumulatione non eſt multū inſtāduꝫ: q̄ꝛ preſuppoſito ꝙ potuerit ad eū appellari poſſet ita libellus appellatiuꝰ interpretari vt nullā cōtineat ꝯ̄rietatem:dꝫ enim largiſſime interpretari vt cōcludat intentionē libellātis vt in.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi.legi.⁊ no.in.c.cōſtitutꝰ.de relig.do.poteſt eniꝫ excuſari appellatio p̄textu ſtatuti ſi quod eſt. Reductionis vero petitio poteſt eſſe acceſſoria ad appellationē vt reducat ad equitatem vim appellationis:reſtitutio nō potuit peti pretextu ſententie criminalis ⁊c.de hoc tamen non multū curandū cuꝫ ſatis ex predictis cōſultū ſit dictis Jacobo ⁊ ſocijs. Et hec ſufficiāt.

Nicolaus abbas Sicu. Panor.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Pūctus queſtionis in his termi

nis ꝓponitur. Quidā benedictus chaterini ſuū cōdidit teſtm̄: ⁊ inter cetera reliquit Stephanā eius matrē ⁊ Antoniā eius vxorē dominas maſſarias ⁊ vſufructuarias oīm ſuorū bonorū dū honeſte ⁊ caſte vixerint:⁊.

perint:ꝛ vitā vidualē obſeruauerint in domibus ſuis vna cū infraſcriptis ſuis heredibus. In omnibꝰ aūt ſuis bonis mobilibus ꝛ ĩmobilibus ꝛc. poſthumū ſeu poſthumos vnū vel plures naſciturū vel naſcituros de corpe ſupradicte Antonie ſue vxoris ſi ad lucē ꝑuenerit vel peruenerit ſibi heredes vniuerſales vel vniuerſalē inſtituit cum hac ȝditiōe adiecta: qđ ſi qs dictoꝝ poſthumoꝝ moreretur in pupillari etate: vel poſtea qñcūqꝫ ſine filijs legitimis ſic. qđ vnus moriat̃ alteri ꝛ alter alteri:ꝛ ſi oēs morerent̃ ſine filijs legitimis ſubſtituit eis bellauitā eius filiā: tūc ſuperſtitē ꝛ poſthumā ſeu poſthumas naſcituras ꝛc. ꝛ ſi dicti poſthumi ad lucē non ꝑuenerint dictam bellātiuaꝫ ꝛ dictā poſthumā vel poſthumas heredes vniuerſales inſtituit ac fecit in equali portione ꝛ qđ vna moriat̃ alteri ꝛc. Et ſi dicti poſthumus ſeu poſthumi veniret vel venirēt ad lucē: vt. ſ. dictū eſt religt dicte bellauite ꝛ dicte poſthume ſeu poſthumabꝰ octingētas libras denariorū ꝛ arneſia ȝſueta ꝓ qualibet. ꝛ in p̄dictis eas heredes inſtituit ꝛc. adiecit hec ꝟba. Itē religt adueniēte ȝditiōe p̄dicta eccl'ie ſcti Auguſtini ꝓ aīa ſua, ꝛc. centum ꝛ quedā alia relicta fecit ſemꝑ adijciendo illa ꝟba adueniēte ȝditiōe p̄dicta. Et vltimo dixit. Itē religt ꝛ mādauit dictus teſtōr eueniēte ȝditione predicta qđ reſiduū bonoꝝ ſuorum deductis primo omnibꝰ ſupraſcriptis relictis dent̃ ꝛ diſtribuātur amore dei ꝓ aīa ſua ꝛ ſuoꝝ mortuoꝝ ꝛc. quo qdē teſtō facto moritur teſtator ſuperueniēte dicta bellauita eius filia: deinde naſcitur poſthuma: vcꝫ Diauma filia dicti teſtatoris tandē diē ſuū clauſerūt liberis minime relictis. ¶ Contingit de predictis circa tria dubitari. Primo nunquid dicta legata debeāt̃. ¶ Scđo an vſuſfructꝰ dictoruꝫ bonoꝝ dicti teſtatoris remaneat penes dictas mulieres Stephanam ꝛ Antoniā. ¶ Tertio ſi dicta dña Antonia vxori dicti teſtatoris tranſierit ad ſcđa vota: an dicta Stephana debeat habere integrum vſumfructum omnium bonorum dicti teſtatoris.

¶ Conſilium. lxxviij.

1 Voluntas teſtatoris obtinet primum locum in cõditionibus.
2 Euidens voluntas teſtatoris dicitur que colligitur ex coniecturis.

Circa primū ſaluatoris auxilio inuocato omiſſis breuitatis cā argumētis que ſatis leuiter poſſent ꝓ ꝑte legatarioꝝ formari: arbitror firmiter dicta legata nō deberi ex defectu ȝditionis inferre: facit eñ ȝditionis defectus deficere legatum quātūcūqꝫ fauorabile: vt. ff. de ȝdi. ꝛ demō. quaſi per totū. C. de ȝdi. inſer. ꝑ totū. ꝛ extra de ȝdi. appo. in c. verū. ꝛ. c. ꝑ tuas. cum ſimi. an aūt defecerit ȝditio legatis apposita que dependet ab intellectu illoꝝ ꝟborum ſepe repetitorum: vcꝫ adueniente ȝditione p̄dicta. cum eñ plures ȝditiones teſtator appoſuiſſet in legatis vero non expreſſit ſub q̃ ȝditione p̄ſtari illa volebat: ſꝫ dixit in genere adueniente dicta ȝditione. ¶ Inueſtigandum incumbit de qua ȝditione intellexerit teſtator ad quod indagādū debemꝰ
1 primo ȝiecturare mētē ꝛ voluntatē teſtatoris: † qꝛ in ȝditionibꝰ primum locū obtinet teſtatoris volūtas: vt in. l. in ȝditionibꝰ. ff. de ȝdi.
2 ꝛ demō. que quidē pōt colligi ex ȝiecturis: † dicit̃ eñ euidens voluntas teſtatoris q̃ colligit̃ ex ȝiecturis: vt in. l. lꝫ imperator. ff. de lega. j. facit. l. nō ad ea. ff. de ȝdi. ꝛ demō. Itē fienda eſt quātū fieri pōt interpretatio vt euitetur abſurditas ꝛ intellectus ȝ iūs: vt in. c. cū dilectꝰ. de ȝſue. ꝛ. l. ij. ꝛ qđ ibi not. C. de ȝdi. inſer. In hoc aūt teſtamēto teſtator promiſerat tres principales ȝditiones. Prima ꝛ principalis fuit illa qđ ſi quis dictorū poſthumorū. ſ. maſculoꝝ moreretur in pupillari etate vel poſtea qñcūqꝫ ſine filijs legitimis ꝛc. qđ vnus moriat̃ alteri. ꝛ ſi oēs morerent̃ ſubſtituit Bellauitā filiā ſuperſtitē ꝛ poſthumam vel poſthumas naſcituras ꝛc. ¶ Secūda ȝditio fuit qđ ſi dicti poſthumus ꝛ poſthumi primo inſtituti ad lucē nō venirent inſtituit vniuerſales heredes dictā Bellauitā ꝛ poſthumas ſeu poſthumam naſciturā ita qđ vna moriat̃ alteri. Tertia ȝditio fuit qđ ſi dicti poſthumus vel poſthumi ꝑueniret ſeu ꝑuenirent ad lucē reliquit Bellauite ꝛ poſthume dotes ſupraſcriptas ĩ quibus hr̄des inſtituit ꝛc. Si eñ volumus illa verba poſtea in legatis adiecta adueniēte dicta cōditione ꝛc. referre ad hāc vltimā ȝditionem. ſ. ſi poſthumꝰ vel poſthumi peruenirent ad lucem ꝛc. qđ videtur fieri debere: qꝛ ȝditio in dubio refertur ad proxima: vt nota. glo. in. l. j. ff. de leg. p̄ſtan. facit. l. qđ traditū. ff. de ȝdi. ꝛ demō. certū eſt legatū nō deberi: qꝛ deficit illa ȝditio cū nullus poſthumꝰ peruenerit ita ad lucē: ſed poſthuma duntaxat ꝙꝙ hoc capite excludant̃ legatarij. Mihi tñ nō placet vt ad iſtā cōditionē debeāt illa ꝟba referri: qꝛ ſequeret̃ abſurditas ꝛ eſſet intellectus ȝ tacitam volūtatem teſtatoris: ſequeret̃ eñ hoc intellectu retēto qđ pater voluerit magis grauare filios maſculos ꝙ feminas. qꝛ in euentū maſculoꝝ relinquebat legata ſecus in euentum feminaꝝ: qđ ſonat in abſurdū ꝓpter ȝſeruationē familie ꝛ agnationis. l. j. ff. de ven. inſpi. ꝛ qđ no. Cy. in. l. fi. C. de adul. Item eſſet prorſus ȝ intentionem teſtatoris: qꝛ magis dilexit maſculos eos primo loco inſtituēdo ꝙ feminas quas inſtituit in defectum maſculorū: preterea ſequeretur abſurdū qđ voluiſſet aliquid relinquere in effectu filijs maſculis cū mādaſſet in euentū dicte conditionis reſiduū bonorum vltra legata diſtribui in pauperes: qđ non eſt veroſimile. xvij. q. iiij. c. ſi. ꝛ in aut̃. ſi qua mulier. ꝛ ibi no. C. de ſac. ſan. eccle. Preterea oriret̃ ex hoc intellectu quedā cōditio ȝtra. l. non ad ea. ff. de cōditio. ꝛ demo. rejiciendus ergo eſt hic intellectus. Si autem volumus illa verba ȝditione adueniēte ꝛc. referre ad aliā ȝditiōem que eſt in medio. ſ. quod ſi poſthumi ſeu poſthumus nō naſceretur inſtituebat filias feminas ꝛc. etiaꝫ ſeqt̃ abſurditas: qꝛ eo caſu iſtituit pure filias feminas nihil eis p̄legādo: vñ ſi legata haberent hoc caſu locū ſequeret̃ qđ nihil remaneret filiabus cui mādet oīa in euentū ȝditionis diſtribui ꝓ anima qđ profecto nō eſt veriſil'e. arg. in. d. c. fin. xvij. q. iij. vbi dicit text. Qui exheredatis filijs eccleſiā inſtituit heredē aliū querat qui ſuſcipiat ꝙ Auguſtinū imo deo ꝓpitio neminem inueniet ꝛc. Preterea hoc videtur ȝtra mentē teſtatoris qui poſt filios maſculos p̄dilexit filias feminas: vt ibi patet in ſubſtitutione ꝛ ſcđa inſtitutiōe ergo nō eſt veroſimile qđ voluerit eas ĩ effectu excludere ꝓpter legatarios: cū etiam non ſit veroſimile qđ quis voluerit alios p̄ferre proprie ſoboli: quinimo improprient̃ verba vt ꝓpria ſoboles preferatur: vt in. l. cuꝫ acutiſſimo. C. de fideic. ꝛ in. l. generaliter. C. de inſti. ꝛ ſubſti. Preterea ſi hūc intellectū habuiſſet teſtator reliquiſſet filiabꝰ ſaltē dotes ſuas ſicut fecit in caſu quo voluit bōa ꝑuenire ad filios maſculos. Reſtat ergo ȝcludere neceſſario vt illa verba adueniente dicta ȝditione ꝛc. referant̃ ad primā ȝditionem. ſ. ad caſum quo poſthumꝰ ſeu poſthumi naſcerentur ꝛ morerent̃ ſine liberis quo caſu ſubſtituit filias. Et qđ ſit iſte intellectus capiēdꝰ ꝓbo multipliciter. Primo ex ꝓprio ſignificato ꝟboꝝ: cū eñ teſtator in nulla parte teſtamēti dixerit qđ relinquebat ſub ȝditiōe niſi in illa prima parte vt patet ex tenore teſtamenti: ergo illa ꝟba adueniēte dicta ȝditione ꝛc. debēt referri ad illā primam partem: verba eñ expreſſe hoc innuunt: nec ȝria mētio apparet: ergo a verbis non eſt recedendum: vt in. l. nō aliter. ff. de le. iij. preſertim hoc dicēdū in diſpoſitione idiotaꝝ q nō capiunt qđ ſit conditio niſi exprimat̃ ſpecialiter ꝛ verba debent intelligi aliqñ groſſo modo ſm qualitatem loquētis: vt legitur ꝛ no. in. l. ſi ita ſtipulatꝰ. §. his quoqꝫ. ff. de ver. oblig. facit. l. labeo. de ſuppel. leg. ꝛ. c. ex l'ris. đ ſpō. cum ſimilibus. Preterea ꝛ ſcđo ex hoc intellectu nulla ſequit̃ abſurditas cū in hoc caſu filiabus reperit̃ prouiſum de dotibus ſuis: vñ nō eſt abſonū ꝙ teſtator voluerit filijs maſculis mortuis bona diſtribui in legata ad pias cauſas ar. in dicta aut̃. ſi qua mulier. ſed ꝓpter honorē voluit filias ſubſtitutas: ꝛ ſm hunc intellectū teſtator prouidit filijs maſculis vt peruenientes ad lucem haberent omnia bona ꝓuidit filiabus de dotibus ꝛ anime ſue poſt mortē filioꝝ maſculoꝝ. Tertio hic intellectus capiēdus ꝛ ceteris p̄ferēdus eſt vt euitetur oīs abſurditas ꝛ iuris ȝuentio: iuxta no. per Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſti. ꝛ iur. ꝛ in. l. qđ labeo. ff. ad carbo. ꝛ ꝓpter abſonum intellectū euitandū: dꝫ fieri relatio ad remota: vt no. in cle. nē in agro. §. ceteruꝫ. de ſtatu reg. facit. l. nō ad ea. ff. de ȝdi. ꝛ demonſtr. ꝛ qđ no. Bar. in. l. talis ſcriptura. ff. de leg. j. ꝛ in. l. pretor. ff. vi bo. rap. cum ſimi. cum ergo hic defuerit illa conditio: quia filij maſculi non fuerunt nati ſeu natus ergo deficiunt illa legata. Et ſi diceres quare non debeant̃ legata hoc caſu cū filie reperiant̃ inſtitute ſicut debentur in alio cum ſint ſubſtitute premortuis maſculis cū in omnē euentuꝫ bona veniāt ad ipſas filias ꝛ paria ſunt qđ filij nō naſcunt̃ vel qđ moriant̃ in pupillari etate. Dico diuerſitatis rōnem eſſe: qꝛ filijs maſculis natis teſtator prouiderat filiabus de dotibus: ideo nō mirum ſi voluit bona diſtribui in legata ad pias cauſas: ſed eis nō natis nō erat prouiſum filiabus de aliquo: iō voluit bona diſtribui in paupes ꝛ legatis. Preterea magis qs diligit feminas quādo nūꝙ habuit maſculos ꝙ poſt natiuitatem maſculorum: vnde filijs maſculis nō natis inſtituit ſimpliciter feminas: eis ꝟo natis ſecꝰ. Cōcludo ergo qđ in caſu ſupraſcripto dicta legata nō debent̃ ex ȝditionis defectu. ¶ Ad ſcđm dubiū nunquid dictis duabus Stephane ꝛ Antonie debeatur vſuſfructꝰ bonorum dicti teſtatoris. Videtur primo qđ ſic: quia lꝫ per illa ꝟba relinquo talē dñam maſſariā vt vſufructuariā vt omniū bonorum meorū ex cōmuni ȝſuetudine ꝛ interpretatione debeantur ſolum alimenta liberis heredibus inſtitutis: vt no. l. ꝛ doc. in. l. vnica. C. ſi ſecundo nup. tamen quando p̄dicto modo ſit legatum ſub ȝditione: puta ſi caſte ꝛ honeſte vixerint ꝛc. ꝛ hr̄ditas ꝑuenit ad extraneos debetur integer ꝛ plenus vſuſfructus legatarijs. vt plene Bart. in. l. titia cū teſtō. §. fi. ff. de leg. ij. cū ergo in caſu noſtro mortuis filijs hereditas peruenit ad nō liberos teſtatoris: ergo debetur illis integer bonorum vſuſfructus. ¶ In ȝrium qđ nihil debeatur facit quia p̄dicta ꝓcedūt quando fuit legatum pure predictis verbis factū: ſed in caſu noſtro fuit adiectū ſi cū filijs ſuis in domibus teſtōris manſerit: vnde cum deficiat hec vltima ȝditio propter mortem dictarum pupillarum: ergo nihil eis debetur nec obſtat ſi dicat̃ qđ per iſtos legatarios nō deficit: qꝛ quo ad nullitatē relicti paria ſunt qđ ȝditio deficiat pro parte legatarij vel caſu fortuito vt ꝓbatur. C. de ȝditio. inſer. l. ſi a ȝditione. iuncta. l. ſequē. vt ꝛ ibi ꝑ Bal. Ad idem quod legitur in. l. meuia. ff. de annu. leg. ꝛ in. l. caio. ff. de ali. ꝛ cib. lega. ꝛ ꝓfecto hec pars eſſet verior ſi fuiſſet purū legatū vſuſfructus: attamen qꝛ in caſu noſtro fuit legatū cōmuni cōſuetudine ꝛ interpretatione alimētorum tantum cū relictum fuit dum caſte et honeſte vixerint cū filij

teſtatoris:iuxta not.in.d.l.vnica.C.ſi ſecũdo nup.ꝛ.d.l.titia cũ teſta-
mento.§.fi.ſpeciale eſt fauore alimentorũ vt nõ extinguat̃ etiã per ca
ſum fortuitũ ſeu per mortẽ illorũ cũ qbus debebãt habitare:ſatis eñ
eſt qđ non deficiat per legatarios: vt eſt tex.expreſſus.in.l.illis libe-
ris.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ vtrobiqꝫ hoc firmat Bar.¶ Ex qbus cõclu-
do qđ etiã poſt mortem filiarũ debẽtur dictis dominabus alimenta
q̃ debẽt exhiberi ſm facultates defuncti ꝛ charitatẽ quã habuit teſta
tor in legatarios:iuxta id qđ pleniꝰ legit̃ ꝛ no.in.l.penul.ff.de ali.et
ciba.leg.¶ Et ꝑ hec decidit̃ tertiũ dubiũ quid ſi dña Antonia vxor
teſtatoris tranſit ad ſcđa vota nunqd accreſcat dñe Stephane m̃ri
teſtatoris:ꝛ certe dico qđ nõ ſed ſolũ debent̃ alimenta ſicut prius q2
in alimẽtis nõ hꝫ locũ ius accreſcẽdi etiã ſi vſufructus alicuꝰ predij
eſſet relictus ꝓ alimẽtis:ſed pars deficiẽtis accreſcit heredi ſeu ꝓprie-
tario:vt eſt tex.valde no.in.l.dñs.ff.de vſufru.facit qđ no.in.l.illis li
beris.ff.de ali.ꝛ ciba.lega. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Stãte ſtatuto quo cauet̃ quod

vir lucret̃ tertiã partẽ dotis vxore premoriente ſine filijs ſi vxorẽ du-
xerit ad domũ ꝛ cũ ea habitauerit vł ad habitãdũ iuerit cũ ea ꝛc.Que
rit̃ an is q duxit mulierẽ per verba de p̃ſenti eãqꝫ traduxit ad domũ
ſue ſolite habitationis ꝛ cũ ea familiariter habitauerit gaudeat bñfi
cio ſtatuti:p̃dicta cõiuge ſeu ſponſa decedente in domo ipſius viri an
teq̃ matrimonium eſſet carnali copula conſummatum.

¶ Conſilium.lxxix.

1 Uerba,maritus ꝛ vxor quandoqꝫ capiuntur ſtricte: quandoqꝫ
large,quandoqꝫ largiſſime.
2 Sponſa dicitur quaſi promiſſa.
3 Significatum debet ceſſare ceſſante ratione ſtrictiſſimi ſignificati.

Chriſti eiuſqꝫ matris nomi-
nibus inuocatis.Uidet̃ primo qđ non,q2 ſtatutum facit
mentionẽ de vxore ꝛ viro:ſed appellatione vxoris et viri
qñqꝫ intelligunt̃ illi dũtaxat q matrimoniũ ꝯſummauerũt ꝑ carna-
lem copulã vt ꝓbat̃ in.c.ex publico.in fi.de cõuer.cõiu.tũc eñ matri-
moniũ eſt perfectũ quo ad ſui eſſentiã ꝛ ſignificatũ: vt in.c.debitum.
ꝛ.c.nuper.de big.facit qđ no.gl.in.c.quapropter.xxvij.q.ij.Qñqꝫ ve
ro intelligunt̃ illi q̃ ꝯxerunt per verba de p̃ſenti duntaxat circa car-
nis copulã:vt probat̃ in.l.cui fuerit.de cõdi.ꝛ demon.ꝛ.l.iij.ff.de do.
inter vi.ꝛ vxo.iuncta gloſſ.in verbo concubine.ꝛ inſti.de nup.§.nu-
ptias.ꝛ ibi bona glo.probat̃ etiam per multa iura canonica quibus
cauetur qđ ſolus conſenſus de p̃ſenti facit matrimoniũ quo ad ſui
eſſentiam ꝛ poſſũt illi dici maritus ꝛ vxor.vt in.c.fi.de ſponſ.duo.et
xxvij.q.ij.ſufficiat.ꝛ.c.cũ initiatur.cum multis terminis ibi ſequenti-
bus probat etiã diffinitio matrimonij:que habetur ꝛ declaratur per
glo.ea.cã ꝛ.q.in p̃n.ꝛ inſti.de nup.in prin.vbi bonus tex.cum gl.fa-
cit etiã.c.vnicũ de voto.lib.vj.Quãdoqꝫ vero verificant̃ illa ṽba ma
ritus ꝛ vxor in ſponſis de futuro duntaxat ex quadam benigna in-
1 terpretatione:vt eſt tex.nota.in.l.nõ ſine.C.de bonis q̃ liber. ¶ †Ex
quibus poteſt inferri qđ hec verba maritus ꝛ vxor quãdoqꝫ capiũt̃
ſtricte ꝛ ſignificãtur illi qui matrimonium cõſummauerunt. Quan-
doqꝫ large denotantur illi qui matrimonium per ṽba de p̃ſenti dũ-
taxat ꝯxerunt.Quandoqꝫ largiſſime ꝛ cõprehendunt̃ ſpõſus ꝛ ſpõ-
ſa per verba de futuro. Cum ergo in caſu noſtro ſumus in materia
penali cum ſtatutũ diminuat patrimonium mulieris.l.iij.ff.de dam.
infec.no.Io.an.in.c.fi.de ele.li.vj.Item eſt odioſum quatenꝰ deuiat
a diſpoſitiõe iuris ſcđm quam nihil lucratur maritꝰ mortua vxore
vt in.c.j.ꝛ.c.nuper.de don.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ de dote poſt di.reſt.C.de
rei vxo.ac.l.vna.debent verba ſtrictiſſime interp̃tari vt minus q̃ fie-
ri poſſit recedatur a iure cõi ꝛ alter ledatur:vt in.c.j.ꝛ.ij.de fil.p̃ſby.li.
vj.ꝛ.l.ſi p̃ſes.ꝛ.l.interp̃tatiõe.ff.de penis.ꝛ.l.iij.§.hec aũt ṽba.ꝛ quod
ibi no.ff.de neg.geſt.ꝛ.c.cum dilectus de cõſue.regula odia.ꝛ regula
in penis.de reg.iur.lib.vj.cum multis ſimilibus.Intelligat̃ ergo in
in materia noſtra in ſtrictiori ſignificato,ꝛ ſic intelligatur de illis qui
matrimonium conſummauerunt. ¶ Sed his non obſtantibus con
trarium arbitror in caſu noſtro de iure preualere.vt.ſ.dictus vir q cõ
traxit per ṽba de p̃ſenti ꝛ eã traduxit in domũ ſuã:ꝛ cum ea familia
riter habitauerit gaudeat bñficio ſtatuti p̃allegato. Moueor primo
quia ad hanc interpretationẽ faciẽdã verba ſtatuti non reſiſtũt:imo
omnino ſuadent.Requirunt eñ dicti ſtatuti verba tria. Primo qđ
ſit vxor.ſcđo q̃ ſit ducta ad domũ viri.tertio qđ cũ ea habitauerit vł
ad habitandũ cũ ea iuerit:que quidem verificata prorſus fuerunt in
caſu nr̃o.Primo eñ vxor eſt ex quo cũ illa ꝯxit matrimonium ꝑ ver-
ba de preſenti:lꝫ illam non cognouerit:vt in iuribus ſuperius allega
tis.ꝛ iſte poteſt dici vir iſtius mulieris:vt etiam probatur in euange-
lio.Genuit Ioſeph virũ Marie:alibi angelꝰ.Noli timere Ioſeph
accipere Mariã cõiugẽ tuam ꝛc.que verba tranſſumptiue habentur
in.c.Ioſeph.ꝛ.c.priuſq̃.xxvij.q.ij.vbi aperte deciditur qđ ex quo in-
teruenit ꝯſenſus de p̃ſenti maxime ſecuta cõmuni habitatione pñt
dici maritus ꝛ vxor:ſeu vir ꝛ cõiunx ſicut in cõiugio qđ verum fuerit
inter beatã Mariã ꝛ Ioſeph:licet nũq̃ interuenit carnalis copula
vt ibi.ꝛ in.c.oẽ itaqꝫ.ꝛ ea.cã ꝛ.q.hoc apertiſſime fuit de mente huius
ſtatuti in quo appellat̃ vxor anteq̃ ſit ducta:ꝛ ſic ante ſecutã carna
lem copulã.ar.in.c.inſtitutũ.ea.cã.ꝛ.q.non eñ poteſt dici ſponſa ex q̃
2 interuenit conſenſus de preſenti.†Quia ſponſa dr̃ quaſi promiſſa.di
cuntur enim ſponſalia a ſpõdeo ſpondes qđ idẽ eſt qđ ꝓmitto ꝓmit
tis: vt legitur ꝛ not.in.c.noſtrates.xxx.q.v.ꝛ.ſuper rubrica de ſpõ-
ſa.ſed ex quo ꝯctum eſt matrimoniũ nõ poteſt dici promiſſa ſed con-
iugata ꝛ vxor.d.l.nõ ſine.C.de bonis que liberis.ꝛ.d.c.ſufficit.cum
alijs iuribus ſuperius allega.Scđo iſta mulier fuit ducta ad domũ.
Tertio habitauit cum viro ſuo:lꝫ non fuerit cognita carnaliter:naꝫ
ad ſignificatũ huius verbi cohabitauerit nõ requirit̃ carnalis copu-
la lꝫ ꝯſortiũ cõis habitaculi:vt ꝓbatur expreſſe in materia noſtra in
d.c.priuſq̃.xxvij.q.ij.Ex quo ergo verba interpretationẽ importãt:
nec cõſtat de ꝯtria intentione ſtatuentium non eſt a verbis receden-
dum.l.nõ aliter.ff.de le.iij.ꝛ ſufficit ita ſcriptum eſſe.l.p̃ſpexit.ff.qui ꝛ
a qui.ꝛ.c.ſcriptũ eſt.vj.q.iij.qnimo ſi volumus cõiecturare rationem
ꝛ mentẽ ſtatuentiũ non deuiabat a ſupraſcripta interpretatione:ſed
potius illã corroborauit:lꝫ enim in dicto ſtatuto nõ ſit expreſſa aliq̃
ratio:tñ licitum eſt cõiecturare rationẽ naturalem que potius moue
ret ſtatuẽtes.ꝛ ſm illam coniecturã poſſumus ꝛ debemus ſtatutũ ex
tendere vel reſtringere:vt no.Bal.in.l.maximum vitiũ.C.de lib.p̃te.
ꝛ in.l.ſcire oportet.ff.de excu.tuto.ꝛ Cyn.in.l.nõ dubiũ.C.de legi.fa-
cit qđ no.Dy.in regula fi.de re.iur.li.vj.ꝓ hoc tex.in.d.l.ſcire.§.ſuffi
cit.vbi allegat̃ naturalis iuſtitia ad cõiecturandã mentem diſponen
tis.ꝛ illa debet preſumi ratio legis qua veroſimiliter fuit motꝰ diſpo
nens:vt no.gl.in.l.tale pactum.ff.de pac.ſed ratio ſtatuti deferentis
lucrũ ſoluto matrimonio viro ꝛ nõ vxori non põt dici qđ ſit propter
copulã carnalem:q2 hec ratio reperitur pariter in vtroqꝫ non autem
quo ad debitũ carnale ad paria iudicãtur:vt in.c.q̃to.ꝛ.c.gaudemꝰ.
de diuor.imo potius deberet̃ lucrum vxori que perdidit virginitatẽ:
que eſt altera dos:ꝛ multa ſeruitia viro impendit p̃ſertim circa ſobo
lem vt in.l.aſſiduis.C.q po.in pig.ha.nec virginitas põt amplius re
ſtitui.xxxij.q.v.paulus.nec poteſt cõiecturari quod fuerit ꝓpter affe
ctionẽ cõiugalẽ ſeu reliquias m̃rimonij ſoluti: q2 hec rõ etiã militat
in vxore:hinc eſt qđ lex nõ vult valere pactũ de lucro captãdo qn ſit
vtriqꝫ cõiugi cõe:vt in.c.fi.de do.poſt di.reſti.facit qđ habet̃ in aut.
de equali.do.§.hoc igit̃.ꝛ in aut̃.ſed iã neceſſe.C.de do.ante nupt.nõ
ergo põt aſſignari alia bona rõ:niſi q2 maritus ſuſtinẽdo onera m̃ri
monij incurrit multa dãna.ꝛ lꝫ ad hec ſupportanda habeat dotẽ:vt
in.l.ſalubriter.ff.de vſu.ꝛ.l.ſi ꝯſtãte.ff.ſol.mat.tñ vt plurimũ nõ ſuf-
ficit dos ad hec onera:qnimo tñ fiũt ſumptus in veſtibꝰ ꝛ ornamen
tis qđ dos in illis cõſumit̃.Hãc rõnẽ poſuit bal.in.l.nõ ſine.p̃alle.et
Bar.i tractatu de duobꝰ fratribꝰ vbi ꝑ hãc rõnẽ dixit notabile ṽbũ
qđ ſi pr̃ ſubſtituit onera m̃rimonij ipſius qđ illud lucrũ qđ acquirit̃
marito vigore ſtatuti cedit pr̃i.q2 vr̃ ꝓuenire propter bona pr̃na ex
qbus ſuſtinet onera ipſiꝰ matrimonij.ꝛ ſic vides qđ nõ hr̃ reſpectus
ad copulã:alś pater nihil lucraret̃ q̃ qdem nõ reperit̃ in caſu noſtro:
nã vt p̃ſupponit̃ in caſu:vir duxit mulierẽ ad domum ꝛ faciebat oẽs
expẽſas ſicut ſolet facere maritus vxori ſecũ cohabitãti : p̃parauerat
vt audito multas veſtes ꝛ multa p̃paratoria fecerat vt cũ ea poſt-
ea cũ ſolita ſolẽnitate ꝯuiuio ꝛ m̃rimoniũ ꝯſummaret:dꝫ ergo gaude
re bñficio ſtatuti cũ ṽba ꝛ mens ſtatuti naturalis ſuadeãt:ad idem
tex.ꝛ ibi exp̃ſſe tenuit bal.in.l.deo nobis.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ ſtatutũ eñ
nõ reqrit traditionẽ cũ ſolẽnitate:ſꝫ ſolũ cõtẽtat̃ q̃ fuerit ducta ꝛ cuꝫ
ea habitauerit:q2 ꝑ cohabitationẽ ſuſtinent̃ onera matrimonij:imo
plus dr̃ ſtatutũ.ſ.ſufficere q̃ iuerit vir ad cohabitãdũ cum ea:q̃ verba
ſunt multũ põderãda:innuũt eñ qđ lꝫ nõ multũ cohabitauerit:tñ ex
quo iuit aĩo ꝯ cũ ea habitãdi gaudet bñficio ſtatuti ꝛ ſic nõ reqrit q̃ fe
cerit multas expẽſas in ducẽdo vł cõmorãdo:ſicut eñ maritꝰ iuit ad
habitãdũ ea nõ eſt opus ſolẽni traductione:ꝛ nihilominus ſtatutuꝫ
aſſerit lucrũ marito.ergo p̃cedens pars q̃ loquit̃ qñ mulier ducit̃ ad
domũ mariti vt cũ eo habitet dꝫ intelligi etiã ſine ſolẽni traductione:
cõtentat̃ eñ ſtatutũ de effectu ꝛ nõ curat de mõ:hec vltima ꝯſidera-
tio eſt ꝓfecto optima i fauorẽ viri:nã rõ ſtatuti dꝫ eſſe vniformis in
c.maiores.de baptiſmo cũ ſimi. Nõ obſtat motiuũ ſupra in ꝯtriũ for-
matũ.ꝓcedit eñ qñ querit̃ de matrimonio ꝓpter ſuũ perfectũ ſignifi
catum:vt iuribus ibi alleg.ſecus qñ fit mentio de m̃rimonio ſeu de
marito ꝛ vxore ad aliũ fine:vt cõtingit in caſu noſtro.tũc eñ ṽba ac-
cipiunt̃ ꝓprie:q2 non ſubeſt rõ capiendi illud ſtrictiſſimũ ſignificatũ.
3 †Nã ceſſãte rõne illius ſtrictiſſimi ſignificati dꝫ ceſſare illud ſignifica
tum.c.cũ ceſſante.de appel.cum ſimi.at in caſu noſtro nõ fit mẽtio de
marito ꝛ vxore ꝓpter ſignificatũ perfectũ matrimonium ſed ꝓpter
onera matrimonij:vt predixi.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu cõtingens ſuꝑ

quo qs ius poſtulet q̃rit̃ talis eſt .quidã Angeletus hebreus ꝯuenit
cũ magnifico cõi Florẽtie ꝓ certa pecunia ꝛ q̃titate ãnuatim dicto cõi
Florentie

Florentie ſoluenda:vt poſſit libere ſe ſuoſqꝫ filios ⁊ heredes famu-
los factores ac ſocios habere p̃ſtũ ⁊ illũ exercere in terra collis ꝓ tpe
quinqꝫ annoꝝ.Itẽ qđ lꝫ dicto Angeleto ſuos ſocios noĩare intra
certũ tp̃s in capitulis ꝯtẽtũ:demũ añq̃ ſocios noĩaret dictꝰ Angele
tus vita functꝰ eſt q̃rit̃ an liceat heredibus dicti Angeleti ſocios no
minare cũ ſint intra tp̃s quo liceret dicto Angeleto ſi viueret noĩare.

Conſilium.lxxx.

1 ☞Uenditio nec locatio non conſtat ſi pretium ſeu merces fuit repo
ſita in arbitrio tertij.
2 Teſtator ſi dixit,iſtituo talẽ hr̃dẽ ſub ꝯditiõibꝰ ĩfra ſcriptis ſi poſtea
nullã ꝯditionẽ expreſſit valet heredis ĩſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta.
3 Arbitrium ſi apponitur rei ſubſtantiate deficiente arbitrio non expi
rat id quod principaliter agitur.
4 Iudicium heredis non eſt iudicium defuncti.
5 Regula quod omnis pactio ſiue conſiſtat in dando ſiue in faciendo:
ſiue ſit mixta tranſit in heredem ne iudicium defuncti per varias ſi-
multates corruat quomodo intelligatur.

Omnipotentis dei poſtulato
ſuffragio.ꝓ deciſione p̃ñtis materie duo ſunt p̃ncipaliter
examinãda.Primũ nũquid per mortẽ dicti Angeleti añ
nominationem ſocioꝝ factã dictus cõtractus penitus corruerit:vt
hincinde nulla remanſerit obligatio.Scđo preſuppoſito qđ p̃ncipa-
lis ꝯtus cũ dicto Angeleto initus manſerit ⁊ trãſiuerit in heredes
ipſius Angeleti an liceat ipſis heredibꝰ ſocios iuxta pacta ⁊ capitu-
la cõuẽta nominare:⁊ hoc intra tp̃s quo licuiſſet dicto Angeleto il-
los noĩare.¶Uenio iuxta ordinẽ ad primũ ⁊ videt̃ qđ per dicti An
geleti mortẽ dictus ꝯtus penitus ſit annullatus per.l.fi.C.de cõtra-
1 hen.emp.⁊.l.ſi merces.in princi.ff.locati.in quibꝰ iuribus† qđ nec vẽ-
ditio nec locatio cõſtat ſi p̃tiũ ſeu merces fuit repoſita in arbitrio ter-
tij illo nolente aut nõ valente ſuũ arbitriũ in iudiciũ declarare:quaſi
locatio vel vẽditio ſit facta ſine mercede ſeu pretio ſine q̃bus talis cõ
tractus cõſiſtere nõ poteſt.inſti.de emp.⁊ vẽdi.§.p̃tiũ.Sed in caſu no
ſtro mortuus eſt dictus Angeletus q debebat ſocios noĩare ſine qui
bus cõtractus non videtur cõſiſtere ergo dictus contractus prorſus
corruit.¶Sed his nõ obſtantibus cõtrariũ arbitror firmiter de iure
preualere.Moueor p̃ncipaliter:qꝛ in caſu noſtro ꝯtus fuit firmꝰ in
perſona dicti Angeleti q erat principalis in cõuẽtiõe illa vt clare col
ligit̃ ex tenore dictoꝝ capituloꝝ.ipſe eñ ꝓ ſe ⁊ ſuis heredibus ſe obli-
gauit firmiter ad ſolutionẽ annuatim faciẽdã dicto cõi Florẽtie:⁊ vo
luit qđ illa capitula ita cũ factore ſuo ſeruarent̃ ꝓ ſe ⁊ ſuis hr̃dibus.
Itẽ clarꝰ colligit̃ ex alio capitulo quo cauet̃ qđ nõ liceret dicto An
geleto ſocios nominare niſi vſqꝫ ad certum tp̃s:⁊ ſic eo nõ nominãte
remanebat ꝯtus validus ꝓ eo duntaxat ⁊ ſuis heredibꝰ.Cum ergo
contractus habuerit ſua ſubſtantialia in perſonã dicti Angeleti:lꝫ
aliqua accidentalia circunferentia eſſent per dictũ Angeletũ itrã cer
tum tp̃s exprimenda:nõ dꝫ irritari ꝯtus ſi illa accidentalia non in-
teruenant.i.ſi ſocios nõ nominauerit:hoc videtur optime in ſili pro
2 bari in.l.penul.C.de inſti.⁊ ſubſti.vbi patet† qđ ſi teſtator dixit inſti-
tuo talẽ heredẽ ſub cõditionibus infra ſcriptis poſtea tñ nullã condi
tionẽ exp̃ſſit ꝓ inde valet heredis inſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta:lꝫ
etiam ꝑ illũ tex.fuit generaliter de mẽte Bal.in.l.fi.C.cõia de le.vbi
3 voluit† qđ ſi arbitriũ apponit̃ rei ſubſtãtiate.i.ꝑfecte:puta in acceſſo
rijs deciente arbitrio non expirat id qđ p̃ncipaliter agitur: ad quod
etiã facit.l.officio.ff.de cõtrahẽ.emp.ſecus ſi apponitur rei ſubſtãtia-
te.i.cõtractui faciendo quo caſu ꝓcedit cõtrarium.ſ.formatum: naꝫ
ſine pretio non poteſt dici emptio nec locatio:vt in iuribus p̃allega-
tis merito per mortẽ illius q habebat arbitraria ſubſtãtialia ꝯtus
expirat ꝯtus: quia hoc caſu a perſona arbitrante non recedit̃.l.ſi
quis arbitratu.ff.de ver.oblig.ſed in caſu noſtro ſecus eſt:qꝛ ſocij non
erãt de ſubſtantia illius contractus cũ dictus Angeletus ſe p̃ncipa-
liter obligaſſet ⁊ ſocioꝝ nominatio fuit poſita in optione ſua:vñ vi-
uens potuiſſet aliquẽ nominare cõtractu in ſuo robore ꝑmanente:vt
clare colligit̃ ex dictis capitulis:cõcludo ergo quo ad primũ qđ ꝯtra
ctus ille remanſit validus ⁊ tranſiuit in heredes Angeleti cũ ꝓ ſe et
ſuis hr̃dibus cõueniſſet.¶Idẽ etiã fuiſſet ſi expreſſe nõ feciſſet de he
redibus mẽtionẽ:qꝛ regulariter ois ꝯtus tranſit in heredem actiue ⁊
paſſiue ſi et de eis nõ fuerit cautũ:vt in.l.veteris.C.de ꝯhen.⁊ ꝯmit.
ſtipu.⁊.l.ſi pactũ.ff.de ꝓb.cum ſimili.¶Circa ſcđm magis dubitabi
le an poteſtas nominãdi ſocios tranſiuit in heredes dicti Angeleti
ex quo ꝯtus principalis in eo trãſit.Uidetur primo quod non:quia
cũ illa nominatio dependeret a iudicio ⁊ volũtate dicti Angeleti nõ
poteſt tranſire in heredẽ:qꝛ heres non põt interpretari voluntatem
⁊ iudiciũ defuncti vt no.gl.in.l.idẽ põponius ſcribit ſi frumentũ.ff.de
4 rei ven.⁊.l.inter ſtipulantẽ.§.j.ff.de ver.obli. Probat ratione† nã iu-
dicium heredis non eſt defuncti cũ ſit magna inter eos differentia.l.ſi
[illegible].§.libertus.ff.de cõdi.inde.⁊.l.inter artifices.ff.de ſo. Hinc eſt
quod cõiter dicũt doctores qđ vbicunqꝫ aliqđ inheret mere ꝑſone ꝯ-
hentis illud nõ trãſit in hr̃dẽ:vt no.Bar.in.l.ea.ff.de verbo.obl.⁊ in
l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cog.probatur in.l.vna.§.ne autẽ.de cadu.
tollen.Sed contrariã ſnĩam arbitror in caſu noſtro de iure verior eꝫ
Moueor p̃ncipaliter per.l.veteris.C.de ꝯhen.⁊ commit.ſtip.vbi dat̃
5 regula† qđ ois pactio ſiue ꝯſiſtat in dãdo ſiue in faciẽdo:ſiue ſit mix-
ta trãſit in hr̃dẽ ne iudiciũ defuncti ꝑ varias ſimultates corruat:⁊ eſt
de mente illius tex.qđ omne id qđ cõmode põt adimpleri per heredẽ
ſicut per defunctũ tranſit in hr̃dẽ:ſicut ex quo contractus ⁊ facultas
exercẽdi preſtũ trãſit in hr̃dem:vt ſupra dictũ eſt preſuppoſita validi-
tate ꝯtus:ergo ⁊ poteſtas ꝯhendi ſocietatẽ ⁊ per conſequens ſocios
nominandi:non eñ apparet quare hoc debeat magis cõuenire dicto
Angeleto defuncto q̃ ſuo heredi:ꝓ hoc facit theorica bart.in.l.ſi qs
arbitratu.ff.de ver.obli.in illo q̃one an ꝯpromiſſum factũ tãq̃ in ar-
bitrũ tranſeat in heredẽ:cũ alias factũ tanq̃ in arbitrũ non trãſiret:
vt in.c.fi.de arbi.⁊ in.l.diẽ ꝓferre.§.j.ff.eo. Et cõcludit qđ aut aſſumi
tur arbiter ſup ꝯtu celebrando ⁊ nõ trãſit ſicut dicit̃ in arbitrio aut
aſſumit̃ ſup iã celebrato puta ſup acceſſorijs:⁊ tunc ſicut contractus
ipſe tranſit in heredẽ:ita ⁊ ipm cõpromiſſum rõne acceſſorij.arg.in.l.
fundi vẽditor.ff.de ꝯhen.emp.⁊ in.c.ſi ſup gratia.de offi.dele.lib.vj.
Itẽ dicẽdũ in ſimili qđ cũ nominatio ſocioꝝ veniat acceſſorie ad con
tractũ p̃ncipalẽ qui tranſit in heredẽ debet ipſa nominatio tranſire,
quod vr̃ expreſſe de mẽte Bal.poſt Butri.in.d.l.fi.C.cõia de leg.vbi
volunt qđ ex quo ꝯtus nõ corruit deficiente arbitrio:qꝛ arbitriũ ver
ſat̃ circa accidẽtalia põt ſuppleri qđ ipſi ꝯtui deeſt. Preterea ad hãc
ſententiam adduco theoricã Bart.in.l.ſi quis a filio.§.fi.ff.de le.j.vbi
aperte limitat illam regulã vulgatã:qđ heres non poteſt interpreta-
ri volũtatẽ ⁊ iudicium defuncti vt habeat locum quãdo ex illa inter-
pretatione reus venit cõdẽnandus ſeu poſſet damnũ pati vt tolleret̃
alteri defenſio:q̃bus caſibus dicunt̃ ꝓcedere ꝯtraria:ſecus autẽ vbi
ex illa declaratione nemo venit cõdẽnandus vel dãnificandꝰ:lꝫ for-
te poſſet ꝑ interpretationẽ reſtringi lucrũ vt optime ꝓbat̃ in.d.l.ſi qs
a filio.vbi aperte colligitur qđ ſi defunctus legauit alicui ſtichũ ſer-
uum ⁊ non apparet de quo Sticho ſenſerit cum plures haberet ſuos
eiuſdem nominis:declaratio pertinet ad heredẽ:q declarando põt re
ſtringere lucrum legatarij:quia forte teſtator ſenſit de meliori et hr̃s
poterit eligere mediocrẽ ſeu viliorem.Si ergo heres declaret volunta
tem defuncti vbi põt alter aliquale intereſſe p̃tẽdere:puta circa ma-
ius lucrũ ergo fortius debet in caſu noſtro hr̃s dicti Angeleti poſſe
declarare ſocios ſuos:cũ nullũ intereſſe poſſit inter volũtatẽ defuncti
⁊ heredis cõitas Florentie pretendere.Ad idẽ facit optime.l.fi.C.
cõmunia de lega.preallẽ.vbi ſi teſtator legauit alicui vnũ ſeruum:et
dedit optionẽ tertio ſi ille nõ vult aut nõ poteſt qꝛ mortuus eſt elige-
re:deuoluitur poteſtas eligendi ad ipſum legatariũ de cuius cõmo-
do p̃ncipaliter agit̃:ita dicamus in ꝓpoſito qđ ſi defunctus Angele
tus non valet ſocios nominare debet ptãs cõtrahendi ſocietatem et
ſocios nominãdi tranſire in heredẽ ad quẽ tranſit dictus ꝯtus prin-
cipalis ⁊ ipſius commoditas:nec debet quis admitti ad cõtradicen-
dum,qđ ſibi nõ ꝓdeſt ⁊ alteri nocere intendit.l.j.§.deniqꝫ.ff.de aqua
plu.arc.⁊ heres ⁊ defunctus cenſentur eadẽ ꝑſona.in auť.de iureiu-
ran.quod preſta.ab his:maxime cũ filius eſt heres.l.fi.C.de impub.⁊
alijs ſubſti.⁊.xxxij.q.vj.his autoritati.nec ob.ſi dicat̃ qđ ſaltẽ dꝫ adi
ri bonus vir.i.iudex vt ſocios declaret: non autem debet heres de
clarare:vt.d.l.officio.ff.de ꝯhen.emp.⁊.l.domum.eo.ti.quia dico il-
lud procedere quando quis arbitraret̃ ad cõmodũ proprium ⁊ in al-
terius preiudicium:qđ in caſu noſtro ceſſat:tum qꝛ nõ agitur de pre-
iudicio cõitatis Florentie:tum quia in caſu noſtro nõ tertius:lꝫ ipſe
Angeletus habebat nominare vñ ſicut defunctus poterat nomina
re:⁊ ita ipſe heres debet poſſe.Abſurdum enim eſſet qđ iudex debe-
ret nominare ſocios cum ſocij eliguntur ex ſpontanea volũtate adeo
quod nemo poteſt ſuis heredibus imponere vt certos ſocios habeãt.
l.nemo poteſt.⁊.l.adeo.⁊.l.cum duobus.§.idem reſpõdit.ff.pro ſocio.
Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Ex themate mihi narrato tria
in effectu dubia veniũt diſcurrenda ad clarã facti deciſionẽ. ¶Pri-
mum nũq̃d dictus ſer Stephanus debuerit ſeu potuerit ſepeliri in lo
co ſacro cu diceret̃ fenerator ꝑ publicã famam ac etiã de fauore ꝓba
ri põt per teſtes quibus fuit feneratum. ¶Scđm preſuppoſito non
debuerit in loco ſacro ſepeliri:an debeat nunc exhumari.⁊ de loco ſa
cro procul abijci,ſi probari poteſt eum fuiſſe vſurarium in vita mo-
do predicto.¶Tertium dubium ad cuius inſtantiam ſeu accuſatio
nem vel proceſſum poterit iſta exhumatio fieri.

¶Conſilium.lxxxj.

1 ☞Fama cum alijs adminiculis ſufficit ad probandum quem vſu-
rarium manifeſtum.
2 Poſſeſſio diuturna ad hoc vt ꝓbetur non obſtat ſi vnus teſtis dicat
de vno tempore alius de alio.
3 Mulier palã dr̃ queſtum facere:licet in publico ſe non proſtituerit lꝫ
in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti.
4 Ep̃s poteſt exercere penas laterañ.concilij contra vſurarios.
5 Legatus etiam cardinalis non poteſt diſpenſare contra conſilium.

IEſu chriſti ſaluatoris preſidio prius deuote inuocato. Uidetur qđ dictꝰ ſer Stephanus licite poterit in ſacro ſepeliri: qꝛ iura excludūt ad eccleſiaſtica ſepultura manifeſtos vſurarios dūtaxat: vt in.c.qꝛ in oībus. de vſur.⁊ cle. eos de ſepul. ſer Stephanus non ꝓbatꝭ qđ fuerit manifeſtus vſurarius ſiue capiamus manifeſtus ꝓ notorio: ſiue in ſua ꝓpria ſpecie: put differt a notorio: nā iſte nō pōt ꝓbari vſurariꝰ niſi ꝑ famā que nō inducit notoriū nec manifeſtū: vt plene not. in.c.vr̄a. de coha.cle.⁊ mu.⁊ in.c.cū in dioceſi. de vſur. vbi expreſſe patet qđ ſola fama nō ſufficit vt quis dicatꝭ manifeſtus vſurariꝰ: ad idē qđ no. Bar. in.l.de minore.§.tormēta.ff.de qō. nec teſtes qbꝰ dꝛ fuiſſe feneratum ꝓbant illū vſurariū manifeſtū: tū qꝛ in ꝓprio facto deponunt ergo nō dꝫ eis dari fides: qꝛ lꝫ ꝯ̄ ſe quis poſſit teſtificari: pro ſe tamen minime.xiiij.q.ij. in prin.⁊ in.c.nullꝰ.ff.de teſti.⁊.iiij.q.iij. nullus. tum qꝛ ſunt ſingulares in dictis eoꝝ cū qlibet deponat ſibi fuiſſe feneratum ſingulares aūt teſtes nō ꝓbant. vt in.c.cū dilecti. de ele.⁊ in.c.tā literis. de teſti. cū ſimi.⁊ ꝑſertim nō ꝓbant qualitatē manifeſti: cū ipīs ſingulariter adhibitis fenus fuerit exercitatum: manifeſtū eñ reſultat ex actibus palā ⁊ publice geſtis: vt in.c.j. de poſtu. prela.⁊ no.i.d.c. veſtra. ¶ Sed his nō obſtantibus ꝯ̄riā ſniam dico de iure mero ꝑualet. Et primo de hoc arbitror eſſe caſum expreſſum in.d.c.cū i dio-

1 ceſi. de vſur. vbi clare liquet † qđ fama cū alijs adminiculis ſufficit ad probandū quē vſurariū manifeſtum vt excludatur ab eccleſiaſtica ſepultura ⁊ idē ibi gl. Jo.an. ſatis ſentit gl. ſua in.c.de vſuris. li.vj. i verbo manifeſtos. in fine. ſequitur Ange. de peruſio in quadam ſua diſputatione: q̄ incipit. aſtenſis miles.⁊ Fede. de ſenis cōſ.lxij. vbi dicit ſolā famā ſufficere cū quibuſdam adminiculis cū agitꝭ vt vſurariꝰ arceatꝭ a ſepultura eccleſiaſtica: ⁊ vt remoueatꝭ a cōione altaris: ⁊ vt nō recipiantꝭ ab eo oblationes: ⁊ ſic quo ad penas cōtentas in cōſilio generali: de quo in.c.qꝛ in omnibus. de vſu. ad illud eñ conſilium ſe refert in.d.c.cū in dioceſi. Sed in caſu nr̄o cōcurrit primo fama publica vt preſupponitꝭ in facto. Item dictū multoꝝ teſtiū quibus fuit feneratum qđ negari non pōt quin faciāt in caſu noſtro adminicula cuꝫ non agatꝭ in ipſoꝝ cōmodo: ſed ſolū de pena ſpūali vñ ſic deponāt legatarij ꝓ validitate teſtamenti cū principaliter non agitꝭ de eoꝝ cōmodo: lꝫ ſecundario redūdet ad eoꝝ cōmodū. vt inſti. de teſta.§.legatarij. facit.l.dictantibus.C.eo.⁊ qđ no. in.c.j. de teſt.⁊ doc. in.c.inſup. eo.ti. ita fortius potuerunt iſti deponere ad probandū illud vſurariū preſertim cū ſolū nunc agitur ad penā ſpiritualē: nec agitur principaliter vel ſecūdario de eoꝝ cōmodo ꝗnimo voluit dñs Ang. de peruſio in dicta diſputatiōe qđ vbi ſolū agitꝭ ad probandū quē manifeſtū vſurarium: teſtes quibus fuit feneratū plene ꝓbant ex quo non agitꝭ de eoꝝ cōmodo principaliter ⁊ ſic non deponunt in facto ꝓprio: nec obſtat qđ ſint ſingulares: qꝛ nō pñt dici ſingulares cuꝫ agitꝭ de probando aliquo vniuerſali habēte in ſe plura particularia ſi teſtes ſingulariter deponant de actibus particularibus: ſicut in ſimili dꝛ glo.

2 ſingularis in.l.ob carmē.ff.de teſti. que dꝛ † qđ cū probanda eſt poſſeſſio diuturna non obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tp̄e ⁊ alius d alio qꝛ ex dictis eoꝝ reſultat totū de quo q̄ritꝭ.⁊ facit qđ in ſimi. not. Jnno. in.c.qualiter ⁊ qñ.ij. de accu.⁊ quicqd ſit de dicto Ange. an plene ꝓbent ibi teſtes: qꝛ nunc diſputare nō intendo: illud tñ veriſſimum ⁊ abſolutū eſt ſaltem adminiculantꝭ plurimū: ergo cum fama publica plene probent ꝑ illū ſer Stephanū fuiſſe manifeſtū vſurarium ſaltem quo ad penas ſpeciales predictas: cum agatur de modico ꝑiudicio ⁊ expedit animabus ipſoꝝ vſurariorum ⁊ alioꝝ vt facilius arceātur. Preterea qđ dictus ſer Stephanus fuerit manifeſtus vſurariꝰ ꝓbatur expꝛſſe ꝑ autoritatē Bar. in.l.ij.ff.de fur.⁊ Ang. in dicta diſputatione: aſtēſis miles. dꝛ eñ Bar. quē ſequitꝭ Ang. qđ eoipſo efficitꝭ vſurarius manifeſtus qđ indifferenter quis in camera ſua mutuet ſub vſuris omnibus poſtulantibus: lꝫ nullum erexerit altare ad fenerā-

3 dum: vt ꝓ hoc.l.palam.ff.de ritu nup. vbi patet † qđ mulier palam dꝛ queſtū facere: lꝫ in publico ſe non ꝓſtituerit ſed in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulāti ⁊ qđ plus eſt ſufficit ſcđm eos hec probatio ad reddendū teſtm̄ nullū abſqꝫ alia cōfeſſione ⁊ publicatione per ep̄m fienda: qđ aūt mutuauerit oībus indifferēter venientibꝰ ⁊ poſtulantibus poteris probari per illos quibus fuit feneratum ſcđm Ang. ¶ Preterea ⁊ tertio qđ dictus ſer Stephanus fuerit publicꝰ vſurarius: facit autoritas Bal. in.l.j.C. de ſac. ſan. eccle. dicēs eum intelligendū eſſe manifeſtū vſurarium de quo eſt cōis opinio qđ ſit manifeſtus vſurarius dūmodo per duos aut tres ꝓbetur qđ fuerit vſurarius.⁊ recte loquitꝭ nā ex his reſultat ꝓprie manifeſtū in ſpecie ſua qđ iura ꝯ̄ vſurarios requirunt: nō eñ iura requirūt factum notoriū ſed manifeſtum: nec ſubeſt cauſa impropriandi ſeu reſtringendi illud verbum cum fuerit in fauorē vſurariorum: qđ non eſt dicēdū. verba enim ſunt in ꝓprio ſignificato intelligenda ex quo nō cōſtet de ꝯtraria intentione: vt in.c.fi. de ver. ſig.⁊ in.l.non aliter.ff.de leg.iij. Ex quibus omnibus aperte cōcludit qđ per dictas probationes dictus ſer Stephanus debuit dici manifeſtus vſurarius: ⁊ ꝑ ꝯſequēs nō dbuit ſepeliri in ſepultura eccleſiaſtica vt in iuribus preallegatis. ¶ Et his infertur ad ſcđm dubiū nunqd debeat nūc inde exhumari factis predictis ꝓbationibus. Uidetꝭ primo qđ non: qꝛ poſt mortem nō poteſt quis regulariter accuſari niſi ſaltē crimē defuncti fuerit euidēs ita ꝙ nulla alia exigatꝭ ꝓbatio. vt no. gl.⁊ clarius poſt eā Archi.lxxxviij. diſt.c.fi. facit qđ no.xiiij.q.iiij. vſura. Crimina eñ morte extinguntur ⁊ relicti ſunt defuncti dei iudicio. di.xxiij. quorūdam. xxxij. diſt. erubeſcant. cū ſimi. ¶ Preterea corpus iſtius ſer Stephani fuit ſequeſtratum ob hanc cauſam feneratitiā per ep̄m loci.⁊ demum fuit facta ꝑ eundē relaxatio: ergo non dꝫ amplius de hoc diſcuti: tum qꝛ de facto vnius hominis ſepius querendum nō eſt: vt in.l.licet.ff.nau.cau.ſta.⁊ no. in.c.de eis. de accu. vcꝫ qđ ep̄s relaxando interdictum videtur fuiſſe interlocutus qđ iſte nō fuerat vſurarius.⁊ ſic tranſit per lapſuꝫ decēdij in rem iudicatā: vt in cle. ſicut. de ap. facit.c.cū dilecti. de elect. cum ſimilibus. ¶ Sed quāꝙ dicta videantꝭ obſtare tamen in contrarium ſe habet veritas. Et primo vr̄ tex. in.d.c.cū in dioceſi. de vſur.

4 vbi habetꝭ † qđ ep̄s pōt exercere penas lateraꝰ. cōcilij ꝯtra vſurarios de quibus conſtet per famā ⁊ alia argumēta. Et inter ceteras penas lateraꝰ. cōſilij eſt vt nō admittantur ad eccleſiaſticā ſepulturā: vt in d.c.qꝛ in omnibus. ſed contra dictum ſer Stephanum erat publica fama. Jtē alia plurima argumēta vt patet ꝑ dicta illoꝝ quibꝰ fuerat feneratū ſeu alia: ergo nō debuit ſepeliri in eccleſiaſtica ſepultura. Preterea euidens eſt de quo cōſtat ꝑ cōiecturas: vt in.l.licet imperator.ff.de leg.j. facit.c.ad noſtrā. de emptio.⁊ ven. ſed contra dictuꝫ ſer Stephanum erant p̄dicte vrgentes cōiecture: ergo ſatis peccatū ſuū erat euidens; pñt ergo ꝓbationes recipi de predictis nō ad publicandum peccatum: ſed ad faciendū fidem quod pctm̄ erat tunc manifeſtum.⁊ per cōſequens qđ non debuit ſepeliri in cemiterio. Preterea decedēs in peccato mortali nō dꝫ habere ſepulturam eccleſiaſticam. in.c.fi. iuncta gl.lxxxviij. diſt. idē no. glo.c.ex parte. de ſepul.⁊ in.c.ij.⁊ c.cum ad monaſterium. de ſtatu regu.⁊ in.c.quia in omnibꝰ. de vſur. Jſte autem ſer Stephanus deceſſit in pctō mortali; ex quo non mādauit vſuras reſtitui ergo nō debuit ſepeliri in cemiterio eccleſiaſtico: ⁊ ſi de facto ſepultus fuit dꝫ inde exhumari ſi poſſunt ſua oſſa diſcernītꝭ ab oſſibus fidelium: vt in.c.ſacris. de ſepult.⁊ in vſurario de facto ſepulto qđ debeat exhumari tenet glo. in cle. eos. de ſepul. in ꝟbo eis a quibus.⁊ idē ibi Pau.⁊ Jo. de lig. nō obſtant. cōtraria: quia procedunt in peccato occulto: ſed iſtud nō poteſt dici occultum: ſed manifeſtum ex quo ꝯ̄ illū degenerabat publica fama cū alijs argumentis: facit.c.tua.⁊ qđ ibi no. de coha. cle.⁊ muli. Nō obſtat ſcđm qꝛ ep̄s illā relaxationē fecit ſine cauſe cognitione ⁊ ad preces amicorum filij dicti ſer Stephani. Jtē factū extraiudiciale nō tranſit in rem iudicatā vt in.c.cōcertationi. de appel. li.vj. maxime qñ fit ſine cauſe cognitione: vt no. gl.⁊ Jn. in.c.ex parte prima. de ꝟbo. ſigni.⁊ qđ male factū eſt; poteſt ille idē qui fecit corrigere ex quo non pterat; in illo facto diſpenſare; iuxta theoricā Hoſt. in.c.diuerſis fallacijs. de cleri. cōiuga. facit.c.qualiter ⁊ qñ. primo de accu.⁊.c.noſtri. de elect. maxime quādo hoc facit publica autoritate ſicut ep̄s in caſu noſtro; iuxta not. in c.ſi qs preſbyterorum. de re. eccle. nō alie. nō eñ poterat ep̄s diſpenſare contra conſilium de quo in.d.c.quia in omnibus. ar. cle. ne romani. de elec. per tex. iuncta glo. in.c.dilectus.j. de preb.⁊.c.dilecto. eo.ti. in quibus patet † quod regulariter etiam legatus cardinalis non poteſt diſpenſare contra concilium. Et hoc de ſecundo. ¶ Quo ad tertium ⁊ vltimū breuiter dico ep̄m poſſe ex officio ſuo facta ſibi fide de fama ⁊ alijs argumentis facere exhumari per tex. expreſſum. in.d.c. cum in dioceſi. Jtem puto quod quilibet bonus chriſtianus poterit hoc denuntiare ep̄o ⁊ petere vt debeat exhumari cuꝫ cuiuſlibet boni chriſtiani interſit vt ſacra deuotiſſime tractētur.⁊ vt alij hoc terrore pauefacti deſiſtant ab hoc nefandiſſimo crimine. argu. in.c.fin. q ma accuſa. poſ.⁊ in.c.preterea.ij.⁊.c.cum in dioceſi. de ſpon.⁊.ij.q.j. ſi peccauerit. Preterea ius publicum conſiſtit in ſacris.j. diſtin. ius publicum. Ultimo etiam dico quod ꝙꝙ dictus ſer Stephanus non mandauerit vſuras reſtitui: nihilominus poſſunt heredes ſui compelli vt reſtituant vſuras ꝑ defunctum extortas: ſicut enim ipſe obligatꝭ ad reſtituendum: de vſuris ꝑ totum ⁊ heres qui ſuccedit in locum defuncti ſiue ſit filius ſiue extraneus vt eſt tex. apertus in.c.tua. de vſu. maxime hoc procedit tenendo quod vſure repetantꝭ ꝑ conditionem indebiti: quod tenet gloſſ. in.c.ſi epiſcopum. xvj.q.vj.⁊ in.c.michael. de vſur. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxij.

1 ☞ Creditor non tenetur de leuiſſima culpa: ſeu de caſu fortuito.

2 Culpa leuiſſima que dicatur: que leuis: que lata.

OMnipotentis dei poſtulato ſuffragio illud de iure queritꝭ an heres quondā Angeleti hebrei preſtatoris tenet ad emendam damni ſi quid contingat in rebus apud eū pignoratis: ⁊ hoc tam inſpectis capitulis ⁊ pactis initis inter dictū Angeletū ⁊ cōmune Senaꝝ ꝙ iuris cōis cēſura ⁊ ꝑfecto ex capitulis ⁊ pactis antedictis nō pōt ſuꝑ hoc aliqua deciſio ſumi cū ſuꝑ hoc articulo minime diſponāt recurrendū eſt ergo ad iuris cōmunis diſpoſitionē cui etiā iudei ſubijciuntꝭ; vt. in.l.iudei.

⁊.l.ſi qua

1 ⁊.l.ſi qua.C.de iudeis.† de iure vero cōi indubitati iuris eſt creditorē
non teneri ſiue pignus ꝑditū ſit ſiue deterioratū niſi de dolo lata ⁊ le
ui culpa:de leuiſſima aūt ſeu de caſu fortuito nō tenet creditor vt ꝓ-
batur in.l.ij.⁊.l.que fortuitis.⁊.l.ſi creditor.⁊.l.ſi nullā.⁊.l.creditor.
C.de pig.act.⁊ in.l.ſi ſeruos.ff.eo.⁊ inſti.qui.mo.re ꝯhit obli.l.fi.⁊ in
l.cōtractus.ff.de regu.iu.cum multis alijs ſimilibus. Si ergo de do-
lo ⁊ lata culpa ſeu leui ipſius creditoris pignus eſt ꝑditū vel deterio-
ratum tenet ipſe creditor debitori ad intereſſe: vt in iuribus legit et
no.ſecus ſi perijt vel deterioratū eſt pignus caſu fortuito vel leuiſſi-
ma culpa:nō aūt tenet creditor de leuiſſima culpa:qꝛ ꝯct⁹ iſte fit gra
tia vtriuſq;.ſ.creditoris ⁊ debitoris:vt legit ⁊ notat in.d.§.fin.inſti.
qui.mo.re ꝯhi.oblig.⁊ in.d.l.contractus. ¶ Sed circa predicta pōt
principaliter dubitari de duobus. Primo cui incumbat onus ꝓban-
di an pignus perierit vel fuerit deterioratum cum culpa vel ſine. Se
cundo qꝛ ſupradictū eſt creditorem non teneri de leuiſſima culpa:ſed
2 de leui vel lata.† Uidendū eſt que dicat leuiſſima culpa que leuis et
lata. Circa primū cui.ſ.incūbat onus ꝓbādi opiniones ſunt:vt plene
notat per gl.⁊ doc.in.l.ſi creditor.C.de pig.act.⁊ in.l.ſi quis ex argē-
tarijs.§.penul.ff.de edē. Et nō inſiſtēdo in op.ꝯrijs:cōis ⁊ vera ſn̄ia
eſt quod amiſſio ſeu ꝑditio ſemper dꝫ ꝓbari per ipſum creditorē qui
caſum allegat:ſed qꝺ ſine culpa ſua ꝑdiderit fienda eſt hec diſtinctio.
Quidam ſunt caſus q de facili nō cōtingunt ſine culpa:vt furtū vel
incendiū ⁊ in iſtis debet creditor ꝓbare qꝺ ſine culpa ſua perdiderit.
Quidam ſunt caſus veroſimiliter ſeparati a culpa:vt puta incurſus
hoſtiū.⁊ tūc ſatis eſt ꝓbare caſum cū ꝑ illum veroſimiliter excludat
culpa:ita cōcordādo opi.ꝯrias dixit Barto.⁊ bene in.d.l.ſi creditor.
Qualiter aūt ꝓbetur caſus dicendum eſt qꝺ quidā ſunt caſus mul-
tum manifeſti vt ruina:incendiū:vis hoſtiū:⁊ ſimiles ⁊ iſti probātur
manifeſte. Quidā ſunt caſus fortuiti clandeſtini ⁊ occulti vt furtum
⁊ tunc ꝓbatio fit ꝑ coniecturā:vt quia oſtium reperit ruptum et fa-
mulus aufugit.⁊ ſimilia.ar.in.l.nō omnes.§.a.barbaris.ff.de re mili.
ita cōcludit Bar.⁊ bene in.d.l.ſi quis ex argētarijs ⁊ fuit de mēte do
ctorum.in.d.l.ſi creditor.⁊ eandē diſtinctionē puto fore fiendam qn̄
cōtingit dānū in rebus pignoratis:dꝫ eñ creditor probare aperte
vel preſumptiue quod ſine culpa ſua ſaltē leui cōtigerit deterioratio.
Ad p̄dicta addo vnum no.modū probandi deteriorationē q elicit
ex tex.⁊ ibi no.per Bar.in.l.iij.C.de murilegu.li.xj.ſ.vt ſufficiat pro-
bare qꝺ in tāto tēpore debēt poſſe eſſe corrupte tot ex illis ſupellecti
libus vel de illis rebus.arg.in.l.fi.ff.de ali.pu.preſtan.nam mulieres
ſunt que ſolo tractu temporis ſolent deteriorari ꝙtūcunq; diligēter
cuſtodiantur vt foderature ⁊ ſimilia. Circa ſecundum.ſ.que ſit lata le
uis ⁊ leuiſſima culpa:lꝫ multa ſcribantur: vt no.in.l.quod nerua.ff.
depoſiti.tñ ſequendo ibi Bar.cuius dicta communiter approbant
dicendū eſt qꝺ lata culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia
quā cōiter habent homines qui ſunt eiuſdē cōditionis ⁊ profeſſionis
legis vero culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia quam ad
hibēt hoīes diligentes ⁊ qui ſunt eiuſdem ꝯditionis ⁊ profeſſionis:
leuiſſima vero culpa eſt deuiatio incircunſpecta ab ea diligentia quā
habent homines diligentes ⁊ diligentiſſimi eiuſdem conditionis et
profeſſionis que omnia ſunt declaranda:vt plene no.in.l.quod ner-
ua ad propoſitum tñ breuiter dicendum ſatis eſſe creditoris preſta-
toris quod habuerit in rebus pignoratis ⁊ illam diligentiam quam
ſolent adhibere homines diligentes eiuſdē cōditiōis ⁊ profeſſionis
non autem tenetur ſi non adhibuit eam diligentiam quam ſolēt ad
hibere homines diligentiſſimi eiuſdem conditionis ⁊ profeſſionis.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Diſponēte ſtatuto terre Collis

qꝺ qlibet tranſiēs ꝑ territoriū dicte terre cū animalib⁹ ſeu alijs rebus
de quib⁹ debeat ſolui gabella teneat ibi certū quid noīe gabelle ſeu
vectigalis ſoluere:⁊ gabellā fraudans incidit in certā penā eodē ſta-
tuto cōprehēſam. ¶ Accidit nouiſſimis diebus qꝺ quidā forēſis cū
certis porcis trāſitū habuit ꝑ viā ⁊ cōe territorium dicte terre Collis
⁊ ſancti Geminiani ⁊ tandem diuertit ad territoriū ſancti Geminia
ni ⁊ idē ſoluit gabellā allegat ꝑ hoīes terre collis qꝺ dictus forenſis
eorū gabellā fraudauit:qꝛ tranſiuit per illam viam publicā que erat
de territorio dicte terre ſancti Geminiani ⁊ nullā ibi ſoluit gabellā.
Replicat ꝑ dictum forēſem qꝺ nō tenebat ibi ſoluere gabellā ex quo
non declinauit ad ꝓpriū ⁊ ſingulare territoriū ipſorū:ſed trāſiuit dū-
taxat per illam viam publicam que eſt de territorio vtriuſq; terre.ſ.
Collis ⁊ ſancti Geminiani. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxxxiij.

1 ☞ Commune dicitur meum non proprie ſed per fictionem.
2 Uerbum ſuum eſt ambiguum.
3 Nullus citra principē poteſt imponere vectigalia de iure communi.

Saluatoris Ieſu chriſti po-
ſtulato ſuffragio. Ur primo qꝺ vectigal ſeu gabellā tene-
bat forēſis p̄dictus ſoluere in dicta terra Collis quoniam
diſponit dicte terre ſtatutū iam antiquū vt tranſiens per territoriū
dicte terre teneat ſoluere gabellā de rebus inuectis:ſed territorium
cōe pōt dici proprium:vt in.l.ſerui electione.§.j.ff.de le.j.facit.l.ſi do-
mus.§.fi.ff.eo.ti.ergo tenebatur tranſiens per territoriū cōe ſoluere.
¶ Sed his minime obſtantibus diuerſam ſententiam arbitror om-
nino veriorē:moueor ad hāc ſententiam ex duplici capite. Primo ex
defectu volūtatis:volūtatis aūt defect⁹ colligit ex verbis ſtatuti ꝑ q
alio non apparente colligitur voluntas diſponentium:vt in.l.nō ali
ter.ff.de leg.iij.⁊.l.labeo.de ſupellec.leg.⁊.c.fi.de verbo.ſigni.cum ſi-
milibus. Cum enim verba ſtatuti diſponant de tranſeunte ſeu intrā
te territorium terre Collis ⁊ nil dicant de territorio cum alia terra
cōmuni:euidenter colligit qꝺ voluerunt diſponere de gabella ſoluē-
da in proprio territorio ⁊ non in cōi conſequentia dilucide probat ex
eo:qꝛ illud quod eſt commune nō pōt dici meum proprie ſumpto vo
cabulo:quia illa verba ſtatuti territorium terre Collis comprehen-
dunt territoriū propriū dicte terre Collis: quia ille genitiuus terre
Collis denotat dominiū ſicut hoc pronomē meum ⁊ tuū: vt no.in.c.
1 j.de poſtu.prela.⁊ in.l.quintus.ff.de auro ⁊ argē.leg.† id autē qꝺ eſt
cōmune dicitur meum nō proprie vt dixi:ſed ꝑ fictionem: vt no.glo.
in.l.id qꝺ noſtrum.ff.de re.iu.⁊ Bar.in.l.ſerui electione.in fi.prealle.
videt tex.in.l.illud.ff.de ritu nup.⁊.xij.q.j.ſi ergo licet glo.aliud ſen-
ſerit ⁊ minus bene:quia debet intelligi ſm predicta.⁊ no.Bar.in.d.
l.ſerui electione.⁊ facit pro hoc tex.bonus in.l.pupillus.in fi.ff.de vbo.
2 ſigni.vbi dr† qꝺ verbum ſuum eſt ambiguum.i.dubiū:quia poteſt
referri ad totum ⁊ ad ꝑtem.⁊ ideo conſuluit ibi iuriſconſultus quod
is qui iurat nō eſſe adijciat in iuramēto:nec ſibi cōe eſſe: quaſi in illo
iuramento non veniret cōmune cum in iuramento debeat fieri ſtri-
cta interpretatio ne quis incidat in piurium:vt no.in.c.penul.de iu-
reiurā.ergo idem ⁊ fortius dicēdum in caſu noſtro q eſt odioſus tāꝙ̄
contra ius ⁊ alteri p̄iudicialis:vt in regula odia.⁊ regu.⁊ penis.de
reg.iur.lib.vj.⁊.l.ſi preſes.⁊.l.interpretatione.ff.de penis.⁊ ſm predi
cta intelligenda eſt etiam gl.in.c.preſenti.de prebē.li.vj.ſed in ſtatu-
tis maxime exorbitantibus a iure cōi ſicut ſunt iſta de vectigalibus
ſoluendis:iuxta id quod legitur ⁊ no.in.l.vectigalia.ff.de vectiga.et
c.ſuꝑ quibuſdam.de vbo.ſigni.non habet locum ſenſus improprius
⁊ fictus:ſed vba debēt intelligi ꝓprie ⁊ ſtricte:vt in.l.ſi quando.C.de
inoffi.teſta.⁊.l.iij.§.hec aūt vba.ff.de neg.geſt.⁊ in.c.noſtra.de iniu-
rijs.ꝑ Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu. Io.an.in re.ꝓ poſſeſ-
ſore.de regu.iu.li.vj.in mercu.ergo dictum ſtatutum non debet tra-
hi ad territorium quod eſt cōmune terre Collis ⁊ ſancti Geminiani:
vel alteri cuicūq;.⁊ ꝑ cōſequens defecit in hoc caſu voluntas ſtatuē-
tiū ergo ceſſare dꝫ ſtatutū.de ſen.excōica.c.a nobis. ¶ Secundo pro-
batur premiſſa cōcluſio ex poteſtatis defectu:ex quo eñ territorium
eſt commune nō poſſet terra Collis etiam ſi vellet imponere on⁹ ve-
ctigalis ſoluēdi ſine cōſenſu terre ſancti Geminiani:quia vbi vn⁹ ex
dominis vult diſponere ex toto ad vſum nō deſtinatū nō pōt.vnde
non valet quicquid agat donec alius dominus conſenſum ſuū p̄ſti-
terit:vt probatur in.l.ꝑ fundū.ff.de ſer.ruſti.predi.no.in.l.ſabinus.ff.
communi di.⁊ in regula in re cōmuni.de reg.iu.li.vj.no. Bar.in.d.l.
ſerui electione.ſpeciale eñ eſt in fiſco vt ratione partis poſſit diſpone-
re de toto.vt legit ⁊ no.in.l.j.C.de alie.rerū fi.cum priua.⁊ in.l.ij.C.de
communi.rerū alie.ſed via publica non eſt deſtinata ad vectigal ꝑci-
3 piendum:† imo de iure communi nullus citra principē poteſt impone
re vectigalia etiā in territorio ꝓprio:vt.d.c.ſuꝑ quibuſdam.⁊.l.vecti
galia.p̄alle.ergo non potuiſſet nec etiam hodie poſſet terra Collis
ſeu cōe ipſius imponere vectigalia etiā in territorio proprio: vt in.d.
c.ſuꝑ quibuſdam.⁊.l.vectigalia.prealle. Ergo nō potuiſſet nec etiam
hodie terra Collis ſeu cōe ipſius imponere ſine conſenſu terre ſancti
Geminiani aliqꝺ onus gabelle in territorio cōi. ¶ Ad ꝯrium in pri
cipio formatum dicendum qꝺ ꝓcedit in legatis in quibus largior fit
interpretatio:vt in.l.in teſtamentis.ff.de regu.iur.⁊ in.c.cum dilecti.
de dona. Et quia predicta ſatis de iure clara ſunt amplius non
inſiſto. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cōſiliū de iure

querit ſic in effectu proponitur. Ad petitionem cuiuſdam Mini de
tholomeis ꝓcuratoris matris ſue iudex Senenſis in actiōe ꝑſonali
mota ſeu ꝓpoſita ꝯ dñm Guidonē Senenſem ob ipſius Guidonis
cōtumaciā p̄tenſum induxit dictū Minū procuratorio noīe in poſſeſ
ſionē ex primo decreto quorūdā bonorū dicti dñi Guidonis deniq;
poſt interpoſitionem primi ⁊ ante interpoſitionem ſecundi dict⁹ dñs
Guido fuit cōdēnatus in ciuitate Senēſi de crimine leſe maieſtatis
omnibus eius bonis publicatis:poſt cuius condēnationem ⁊ publi-
cationē fuit ad petitionē dicti Mini ſcꝺm decretū ſuꝑ dictis bonis
interpoſitū citatiōibus prius factis ad domū ſolitā habitari ꝑ dictū
dñm Guidonē cōe Senenſe cui bona dicti dñi Guidonis fuerāt cō
fiſcata minime citato aut requiſito: nunc autem dictum cōmune
ſeu officiales ſuꝑ hoc deputati dicunt dicta bona ꝑtinere ad dictum
commune ⁊ non ad matrem dicti Mini Queritur quid iuris.

1 ☞ Primum decretū non debet interponi niſi contra contumacem.
2 Parte negante ꝓbatio debet fieri qꝺ citationes legitime ꝓceſſerint.
3 Secundum decretum non poteſt interponi niſi contra latitantem.
4 Judicium inchoatū cōtra condemnatum expirat facta publicatiōe.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi

dio inuocato arbitror indubie dicta bona eſſe ⁊ pertinere
ad cōe Senēſe ⁊ non ad matrē dicti Mini illis decretis
nullo modo obſtantibus: moueor q̄ꝛ nedum ſcd̄m decretū per qꝺ illa
bona fuerunt adiudicata legitime interpoſitū nō fuit quinimo nec
primū iure ſubſiſtit ſi diligenter acta cauſe pōderent̄. ¶ Et incipiam
primo ex nullitate primi decreti ⁊ cōſequēter deſcēdā ad ſcd̄m. Cor-
ruit nāqꝫ primū decretū ex multiplici capite. Primo q̄ꝛ nō ꝓceſſit ter-
tia citatio contra dictū dn̄m Guidonē: nec vnica peremptoria ſꝫ bi-
na dūtaxat. q̄ nō ſufficit ad validitatē primi decreti: vt no. gl. ⁊ Bar.
in. l. ſi finita. §. iulianus. ff. de dā. infe. Itē no. in. c. q̄m. §. in alijs. vt lite
1 non cōte. Probatur ratione. † primū decretū non debet interponi ni
ſi cōtra cōtumacē: cōtumax autem dicitur ad ꝓceſſum inchoandum
contra eū qui tribus citationibus aut vnica peremptoria vocat⁹ ve-
nire cōtēnit: vt in. l. ꝯtumacia. ff. de re iudi. Scd̄o corruit fortius quia
citationes ille bis facte minus legitime fuerūt: q̄ꝛ de iure debet quis
citari ꝑſonaliter: ⁊ demum ſi non reperiat̄ facta prius inquiſitione ꝑ
ciuitatē pōt citari ad domū ſuam: vñ citatio nō debet fieri ad domū
niſi in ſubſidium: vt in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dam. infe. ⁊. l. j. ff. de lib.
agno. firmat Bar. in. d. §. ꝑtor. ⁊ gloſſ. in. c. cauſam. de dolo ⁊ contu.
quam ſequitur ibi cōiter doctores. ⁊ videtur ibi probari in tex. et per
Joā. an. in regula ꝑ poſſeſſore. de reg. iur. li. vj. ſed in caſu noſtro licet
iudex commiſſionem fecerit de citando perſonaliter vel ad domum: ⁊
ſic debuerit preceptū ſuū reduci ad terminos iuris vt prius. ſ. citaret̄
perſonaliter poſſet reperiri. ſecundo in defectū ad domū: cū nuntius
in relatione debuit dicere qꝺ prius diligenter perquiſiuit perſonam
⁊ cum non poſſet eam habere citauit ad domū nec ſufficit dicere i ge-
nere: vt no. expreſſe Bar. i. d. §. ꝑtor ait. ſed in facto iſto nūtius ſimpli
citer retulit ſe illū citaſſe ad domum: nec dixit qꝺ illum prius diligē-
ter ꝑquiſiuit: nec obſtat qꝺ nūtius poſtea ſubiūxit qꝺ oīa dixerat ſeu
fecerat ad q̄ de iure ⁊ ſm̄ formam ſtatutorū tenet̄: q̄ꝛ illa verba gene
ralia nō ſufficiūt non em̄ preſumit̄ pro nuntio cum ſit vilis ꝑſona ſi-
cut pro iudice. ar. eoꝝ que not. in. l. j. C. de vſuris. ⁊ expreſſe in materia
noſtra firmat Bar. in. §. ꝑtor. ¶ Corruit deniqꝫ ex tertio capite: q̄ꝛ
iudex interpoſuit ipm̄ decretū nulla facta relatione per nuntiū ſuper
ſcd̄a citatione. ⁊ ſic nō cōſtito de contumacia illi⁹. vñ etiā preſuppo-
ſito ſine veritatis ꝑiudicio qꝺ ille fuiſſet vere ꝯtumax. ex quo tñ iudi
ci nō ꝯſtabat nō potuit ꝓcedere ſuper ꝯtumacia: q̄ꝛ ignorabat id qꝺ
erat fundamentū ſue ꝓnuntiationis. ar. in. l. hoc autē. ff. ex qb⁹ cau.
in po. ea. no. expſſe Bar. ⁊ ita dīt ſe cōſuluiſſe ⁊ quēdā ꝓceſſum retra-
ctari feciſſe in. d. l. ſi finita. §. iulianus. ⁊ in. l. multū. ff. de cōdi. ⁊ demō.
hoc aūt. ſ. qꝺ nulla fuerit relatio facta expreſſe colligit̄ ex actis cauſe
⁊ onus probandi citationes debitas ꝓceſſiſſe incūbit parti ſtāti ꝓ ip
ſo decreto: nō em̄ preſumunt̄ ꝓceſſiſſe cū fuerit decretū interpoſitū in
abſentia partis: nec ꝟbis iudicis dꝫ credi: vt. c. q̄m ꝯtra. de ꝓb. ⁊ hāc
2 ſniam † qꝺ parte negāte debeat fieri ꝓbatio qꝺ citatiōes legitime pre
ceſſerint firmauit Fede. de ſenis cōſulendo: vt patet ꝯſ. clxv. facit opti
me in. c. ſacro. de ſen. excō. Ex his clariſſime patet qꝺ ipſum primū de
cretum minus legitime fuit interpoſitū. ⁊ hoc ſufficeret ad nullitatē
ſcd̄i q̄ꝛ non dꝫ perueniri ad ſcd̄m ſine p̄mo legitime interpoſito: vt in
c. q̄m. §. fi. vt lit. cōteſt. ⁊. l. cum ꝓponas. ⁊ auſ. ei qui iurat. C. de bon.
auto. iudi. poſ. eſt de mente Bar. in. l. cū vnus. §. fi. ff. e. ti. ſed nihilomi
nus ad abundantē cautelā multiplici rōne ꝓbabo ſcd̄m decretū non
minus, imo fortius corruere q̄ꝫ primū. Et primo cauſat̄ ipſi⁹ nullitas
3 † q̄ꝛ nō pōt ſcd̄m decretum interponi: niſi ꝯ latitantem aīo fraudan
di creditores ita qꝺ non ſufficit illum turpiter alias latitare niſi lati-
tet. i. occultet turpiter aīo fraudandi ipſos creditores: vt eſt tex. aper
tus: vt. l. iulianus. §. ſed ⁊ is qui. ff. ex quib⁹ cau. in poſ. ea. facit re. iun
cta. gl. in. c. cōſultationib⁹. de offi. dele. ⁊ per Inn. in. c. dilecto. de ꝟb.
ſigni. ſed in caſu noſtro dictus dn̄s Guido cum eſſet tp̄e ſcd̄i decreti
cōdemnatus bānitus ꝓ crimine leſe maieſtatis non latitabat ꝓpter
ipſos creditores fraudandos: ſed ꝓpter timorē mortis ſe abſentaue-
rat a toto territorio Senenſi. ergo nō potuit illud ſcd̄m decretū tāq̄
in cōtumacē interponi eo modo quo interpoſitū fuit. Preterea ⁊ ſecū
do cū ſua bona vacarēt tū ꝑ ſuā abſentiā tum ꝓpter cōdemnationē
de eo factā debuit ſaltē dari curator bonis. nō aūt debuit ꝓcedi pre
ſolā citationē domi factā cū ibi nō habitaret nec habitare potuiſſet
vt no. Bar. in. d. §. iulianus facit. l. ab hoſtib⁹. ff. ex quib⁹ cau. ma. §.
j. Preterea ⁊ tertio fortius ⁊ apertiſſime ꝓbat̄ nullitas dicti ſecundi
decreti: dꝫ em̄ ſcd̄m decretū interponi circā bona ipſius: vt in. d. l. cum
proponas. ⁊ auſ. ei qui iurat. ⁊. ff. de bonis. auto. iudi. poſ. ꝑ totū: ſed
in caſu noſtro omnia bona dicti Guidonis erāt publicata tp̄e ſcd̄i
decreti. ergo nō potuit interponi ſcd̄m decretū in bonis quōdā ipſi⁹:
facit. d. l. cum vnius in fi. cū. l. ſeq. ff. de bo. auto. iudi. poſ. Nec p̄mum
decretum potuit impedire publicationem illorum bonorum: tum q̄ꝛ
no valuit vt ſupra dictū eſt: tum q̄ꝛ ꝓſuppoſita validitate nō potuiſſet
impedire traſlationē dn̄ij: q̄ꝛ cū eſſet interpoſitū ſuꝑ actione perſonali
nō fuit traſlatū nec dn̄iū nec vera poſſeſſio: ſed cuſtodia dūtaxat: vt
in. l. is cui. ff. vt in poſ. le. ⁊. l. ſi finita. §. ſi quis autē. ff. de dā. infec. Sola
ergo cuſtodia illi data nō potuit impedire publicationē dn̄ij: quinimo
nec vera potuiſſet impedire cū nihil cōe habeat proprietas cū poſſeſ-
ſione. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. poſ. facit optime. l. ſi cōuene
rit. ff. de pigno. act. debuit ergo dictus Minus ꝓcurator facta bono
rum publicatiōe intentare actionē ſuā perſonalē contra fiſcū q̄ tenet̄
rñdere debitoribus condēnatis: vt legitur ⁊ not. in. l. ij. C. ad legē iul.
4 de vi publi. vel priua. quinimo regulariter † iudiciū inchoatū ꝯ con-
demnatū expirat facta publicatiōe: non dꝫ agi ꝯ fiſcum qui hꝫ ſuos
iudices ſeparatos: vt notabiliter probat̄ ſm̄ cōem intellectū. l. ſi con-
ſtāte. §. fi. ff. ſo. ma. Reſpectu vero fructuū perceptorū ex dictis bonis
dico qꝺ recepti poſt primū decretum ⁊ ante interpoſitionē ſcd̄i indu-
bitanter veniant reſtituendi: q̄ꝛ miſſus i actiōe ꝑſonali nō facit illos
ſuos niſi iudex ob nimiā cōtumaciā rei illud in ſina miſſionis decre-
uiſſet qꝺ hic minime factū fuit: vt eſt tex. no. in. l. fulcinius. ff. ex quib⁹
cau. in poſ. ea. no. in. d. §. iulianus. ⁊ in. c. q̄m in alijs. vt lite non conte.
Circa ꝑceptos poſt interpoſitionē ſcd̄i decreti pōt ꝓbabiliter dubita
ri: q̄ꝛ mater dicti Mini fuit in bona fide: lꝫ errauerit in iure: ⁊ error iu
ris lꝫ impediat vſucapionē. ſ. l. nunq̄. ff. de vſucapio. no. in. c. apoſto-
lice. de dona. tñ non impedit quin poſſeſſor bonefidei faciat fructus
ſuos: vt in. l. ſed ⁊ ſi. §. ſcire. ff. de peti. here. no. gl. in. l. ſi fur. ff. de vſuca.
no. Dy. in regula. poſſeſſor. de reg. iur. li. vj. ⁊ Bart. in. l. ex diuerſo. ff.
de rei ven. ⁊ do. in. d. c. grauis. ⁊ hoc vr̄ verū. Sed dubiū eſt an teneat̄
illos reſtituere ꝑ iudicis officiū: cū licet ſint ꝯſumpti facta tñ fuit lo-
cupletior cū illos cōuertit in rē ſuā glo. in. d. l. ex diuer. qꝺ no. ex q̄ non
ſuꝑſunt: idē gl. inſti. de offi. iud. poſt prin. ⁊ in. §. ſi quis a nō dn̄o. inſti.
de re. di. ſed Bar. in. d. l. ex diuerſo. tꝫ cōtrariū: q̄ꝛ ex quo facta fuit lo-
cupletior de his qui debiti erāt equū eſt vt teneat reſtituere: per cōdi-
tionem ſine cauſa ex diſpoſitione. l. ſi me ⁊ titiū. ff. ſi cer. pet. ⁊ idem vi-
detur ſequi dn̄s Anto. in. c. grauis. ⁊ mihi etiam placuit vt plene ibi
ſcripſi. Cōcludo ergo qꝺ tenetur reſtituere omnes fructus perceptos
vel eſtimationem ſi non ſuperſunt. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingentia effectu ſic pro

ponitur. Quidā Dn̄icus de cortuna futurus maritus cuiuſdā dn̄e
Albiſſime cortuñ. fuit ſolenniter corā notario ⁊ teſtibus cōfeſſus ſe
habuiſſe ⁊ recepiſſe ꝓ dote dicte mulieris florenos. cccxl. ducētos qn-
quaginta: vcꝫ a dicta dn̄a Albiſſima: ⁊ quadraginta a fratre carna
li dicte mulieris: ⁊ ꝓmiſit ſolēniter dictā quātitatē dotis reſtituere in
omne euentū dotiū reſtituendaꝝ ⁊c. deniqꝫ eadē die ⁊ hora corā eiſ-
dem teſtibus: ꝑdicti. ſ. dn̄a Albiſſima ⁊ eius frater carnalis ꝓmiſerūt
dicto Dn̄ico ſoluere dictā quātitatē. cccxl. florenorū ad eius requiſi-
tionē occaſione dicte dotis nō obſtante cōfeſſione ꝑ prius de recepto
per dictū dominicū facta demū matrimoniū inter predictos ſecutum
extitit: nec poteſt apparere qꝺ dos ꝑdicta ſoluta fuerit: apparet tamē
quedā tranſactio facta inter dictos coniugales elapſis. xx. annis a tp̄e
matrimonij ꝯcti: in qua inter cetera dr̄ qꝺ dictus Dominicus de do
te ꝓmiſſa a dicta dn̄a Albiſſima ei⁹ vxore nō habuerit niſi. clxxx. flo-
renos ⁊ ꝓ illis habēdis oportuerit eū litigare ꝯ hrdes primi mariti
dicte dn̄e Albiſſime in tm̄ qꝺ de ſuis ꝓprijs pecunijs expenderit. xix.
florenos. Preterea cū dictā vxorē ſuā alimentauerit ꝑ. x. annos dote
integra no ſoluta ⁊ ſic dicta dn̄a Albiſſima erat dicto Dn̄ico obliga
ta in dictis. xix. florenis ⁊ in reſiduo dotis per eā ꝓmiſſe ⁊ ꝓ alimētis
habitis ⁊ habēdis: ideo cū dicta dn̄a Albiſſima non haberet vñ ſol-
ueret venerunt ad iſtā tranſactionē qꝺ dicta dn̄a abſoluebat eum a
dicta ſumma dotis recepta vt ſi ci euētū dotis reſtituēde nō teneret̄
dictus ſer Dominicus vel eius heres aliquid reſtituere. ⁊ dict⁹ Do-
minicus abſoluit dictā ſuā vxorem ab omni obligatione facta ⁊ con
tracta occaſione dotis promiſſe ⁊ alimentorū habitorū ⁊ habēdorū.
Nouiſſime deceſſit dictus Dn̄icus prius decedente dicta dn̄a Albiſ
ſima: heredes illius dn̄e repetūt integrā dotē ab heredibus dicti do-
minici contra quos excipit̄ qꝺ nō cōſtat de receptione dotis. Preter
ea obſtat tranſactio ſuperius recitata. Queritur nunc quid iuris.

¶ Conſilium. lxxxv.

1 ☞ Dos promiſſa ſi non ſoluitur viro licitum eſt ei vxorem a ſe re-
pellere ⁊ denegare ſibi alimenta.
2 Teſtator ſi in teſtamento confeſſus fuit ſe debitorem titij ex certa cau
ſa preſente parte ⁊ acceptante pro illa confeſſione in teſtamento ha-
bita probatur debitum.
3 Naturali rōne tenet̄ qs ipēdere neceſſaria ſeruo vel equo cōmodato.
4 Maritus in defectum dotis ⁊ patrimonij tenetur alere vxorē ex de
bito coniugali.
5 Uxor poteſt conueniri ad ſolutionem dotis premiſſe vltra quam fa-
cere poteſt.

Omnipotētis dei poſtulato

ſuffragio. Videtur primo qđ heredes dicte dñe Albiſſime
non ſint audiēdi multiplici rõne: qꝛ mulier vel ipſius hẽs
non põt repetere dotē niſi ꝓbet illā ſolutā fuiſſe: vt in.l.j.C.de dote
cau.nõ numera.ꝛ in.l.antepe.ꝛ vlti.C.ſol.mat.facit.l.vnica.C.de rei
vxo.act. Sed in caſu nr̃o non ꝓbat̃ dictā dotē fuiſſe ſolutā: ergo repe
ti nõ põt: nec obſtat cõfeſſio prius de dote habita facta: tñ qꝛ cõfeſſio
de ſe nõ ꝓbat in caſu noſtro: qꝛ potuit fieri ſpe future numerationis
vt.C.de dote cau.nõ nu.ꝑ totũ.tñ qꝛ cõfeſſio fuit immediate ſecuta in
ꝯtrañ per dictā Albiſſimā ꝛ fratrē ipſius ꝛ q̃ incõtinēti fiunt videtur
ineſſe.l.lecta.ff.ſi cer.pe.ꝛ in.c.officij.de ele. Nec obſtāt v̾ba poſita in
dicta trãſactiõe: qꝛ illa verba fuerũt ꝓlata nõ principaliter ꝑpter ſe
ſed ꝑpter trãſactionē fiēdā: ꝛ ſic fuerũt verba enũtiatiue ꝓlata ꝑpter
aliud.ſ.ad finē tranſactionis fiēde, quare vident̃ facere fidē de centũ
octuaginta florenis ad finē dũtaxat trãſactionis: nõ aũt ſi p̃ncipali-
ter agat̃ de ipoꝝ receptione ad finē illos repetēdi ſicut agitur in caſu
noſtro: de hoc vr̃ tex.iuncta gl.in.l.optimā.C.de ꝯhē.ꝛ cõmit.ſtip.ad
idē tex.iũcta gl.in verbo donationē.in.c.illud.đ p̃ſumptio. Preterea
preſuppoſito qđ de illis centũ octuaginta florenis fieret fides ꝑ illaꝫ
tranſactionē: tñ vigore trãſactionis fuit ſublata oĩs petitio: vt in illa
1 patet. Quod aũt tranſactio valuerit probat̃: † nā q̃ñcũqꝫ dos ꝓmiſſa
viro ſibi nõ ſoluitur licitũ eſt viro vxorē a ſe repellere ꝛ denegare ſibi
alimēta vt ꝓbari vr̃ in.c.ꝑ tuas.de do.inter vi.ꝛ vxo.firmat Bal.in
l.qđ in vxorē.C.de neg.geſt.allegat gl.in auť.de non eligē.ſcđo nu.§.
pe.col.j.potuit ergo licite ſecũ trãſigere ſuꝑ alimētis ſibi p̃ſtādis dimi
nuendo vel ſibi ſatiſfaciendo de parte dotis ſibi ſoluta: nā recte ꝯſtā-
te matrimonio ſoluit̃ vxori dos marito vt alat parētes vel fr̃es ſuos
inopes vt notāter ꝓbat̃ in.l.q̃uis.ff.ſol.mat.ergo fortius poteſt ſibi
ſolui vt ſeipſam alat. ¶ Et q̃q̃ predicta in fauorē mariti p̃ma fron-
te vigere videantur: tñ contrariā partem arbitror de iure veriorem:
vꝫ qđ ꝑ ea que geſta ſunt in dicta tranſactione plene ꝓbet̃ dictum
Dominicũ recepiſſe noĩe vxoris titulo dotis.clxxx.florenos.et quod
illa tranſactio nõ valuit in p̃iudicium mulieris vel eius hr̃dis. Et qđ
per v̾ba habita in dicta tranſactiõe ꝓbet̃ dicte quātitatis ſolutio pꝫ
expreſſe in inſtrumento tranſactionis: in quo nõ ſolũ denũtiat̃ dicta
ſolutio ad finē tranſactionis: ſed principaliter dictus Dñicus in pre
ſentia mulieris fuit primo ꝯfeſſus ſe recepiſſe dictā quantitatē ꝛ ſub-
iunxit qđ ꝓ dicta quātitate recuperanda ab heredibus primi mariti
oportuerit eũ exponere.xix.florenos: in quibus dicebat ſuā vxorē ſibi
obligatā: ipſa etiā vxor in p̃ſentia mariti recognouit illos.clxxx.flore
nos fuiſſe ſolutos ex bonis ſuis ꝛc.vt ſerioſius in illo inſtrumento cõ
tinetur ꝛ demũ venerũt ad illā tranſactionē.cũ ergo dictus Dñicus
fuerit hoc confeſſus corā vxore que pro ſe illā cõfeſſionē acceptauit:
ergo ex dicta confeſſione oritur plena ꝓbatio: vt in.c.fi.de confeſſis.ꝛ
l.generaliter.C.de non nume.pecu.ꝛ.l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de
confeſ.ꝛ quod ibi not. Preterea de hoc videtur tex.maxime iũctis ibi
2 no.per Bar.in.l.cũ quis decedens.ff.de leg.iij.vbi patet † quod ſi qs
teſtando fuit cõfeſſus ſe debitorem Titij ex certa cauſa p̃ſente parte
ꝛ acceptante per illā cõfeſſionē in teſtamento habitā probatur debi-
tum: ita qđ potuit peti tanq̃ debitũ principaliter agendo et non eſt
neceſſariũ vt petat̃ tanq̃ legatũ: ad idem tex.ꝛ quod ibi no.in.l.here-
des palam.ff.de teſta.vbi patet qđ etiam in vltima volũtate põt cõ-
trahi: non eſt ergo dubitandum quin per illa verba habita in dicta
tranſactione probetur dicte q̃titatis ſolutio.ꝛ facit ad idē qđ habet̃
in.l.publica.ff.depoſi. Nec obſt.p̃dictis dicta.l.optimam.quia loquit̃
quando quis ſtipulando alteri abſenti dixit ſe ſeruum illius: non eñ
per hoc probat̃ ille ſeruus ſi principaliter ageretur de ſeruitute: ſed in
caſu noſtro iſte Dñicus fuit confeſſus in preſentia vxoris vt per ſe
prius dixit in prefatione recepiſſe pro dote vxoris illam quātitateꝫ ꝛ
que dicunt̃ in prefatione faciunt fidē.arg.in.l.fi.ff.de here.inſti.et ꝑ
Bar.in.l.liberoꝝ.ff.de verb.ſig.ꝛ hoc quo ad primũ. ¶ Qđ autem
tranſactio nõ p̃iudicet mulieri probatur optima ratiõe ꝛ multiplici.
Et primo licet admitti poſſit qđ vir nõ teneatur alere vxorem ſi non
ſoluatur dos promiſſa vt predixi: tamen ex quo maritus duxit vxorē
ꝛ ſimpliciter eam alimentauit vt cõtingit in caſu noſtro.nõ põt poſt-
ea de iure repetere alimenta a patre vxoris vel ab ipſa vxore: qꝛ ex q̃
nõ abſtinuit ab obſequio vxoris: imo habuit eam iugiter in ſuo ſerui
tio tenetur eam alimentare: vt exp̃ſſe firmat Bart.in.l.qđ in vxorē.
prealle.C.de neg.geſt.ꝓbat̃ in ſi.ꝑ.l.in rebus.§.poſſunt.ff.cõmo.vbi
3 patet † quod naturali ratione tenetur quis impendere neceſſaria ſer-
uo vl' equo cõmodato ex quo habet illũ in ſuo ſeruitio: ꝛ etiā tenet̃ ad
medicinas modici p̃tij: ergo fortius tenetur alere vxorem quātũcũqꝫ
indotatam ex quo habet eā in ſuo obſequio. Item propter affectio-
nem coniugalem videt̃ ſibi donaſſe illa alimēta etiā in caſu potuiſſet
repetere ex quo non fuit de cõtrario ꝓteſtatus: vt videtur tex.in.d.l.
quod in vxorē.ad idē.l.ſi paterno affectu.C.eod.ti.vbi vitricus certo
caſu tenetur gratis alimentare priuignum ex quo nõ fuit ꝓteſtatus
de cõtrario: ergo fortius hoc dicendum in vxore: maxime vbi vterqꝫ
4 videtur cõfeſſus q̃ vxor nõ habebat vñ ſe aleret: † nā in defectu dotis
ꝛ patrimonij tenetur marit⁹ ex debito cõiugali alere vxorē: vt no.gl.
ꝛ Bar.in.l.ſi cũ dotem.§.ſin aũt in ſeruiſſimo.ff.ſoluto matr.ꝛ not.per
Inno.in.d.c.per veſtras.de don.inter virum ꝛ vxo.optime facit tex.
5 in.l.qđ ſi nulla.ff.de reli.ꝛ ſump.fune.nec † vxor poteſt cõueniri ad ſo-
lutionem dotis ꝓmiſſe vltra q̃ facere poteſt: vt dicit tex.nota.in.l.cũ
poſt mortem.ff.de adm.tuto. Sed in caſu nr̃o nõ apparet qđ dictus
Dominicus fecerit aliquā ꝓteſtationē ſed ſimpliciter vxorem alimē
tauit per.xx.annos vſqꝫ ad tp̃s tranſactionis vtēdo ſemꝑ obſequio
vxoris: ergo nõ potuit poſtea alimenta repetere: tũ qꝛ vt dixi tenebat̃
ad hoc: tum qꝛ eſto qđ non fuiſſet obligatus videt̃ nõ ꝓteſtādo libe-
raliter donaſſe. Preterea ꝛ fortius maritus nõ poteſt aliquid petere
occaſione dotis retardate: niſi quatenus ꝓbaret ſuũ intereſſe: vt not.
maxime per Ant.de but.in.c.ſalubriter.de vſu. Sed in caſu nr̃o non
probat̃ intereſſe illius dñici: nam licet debitor nõ ſoluat debitũ credi-
tori: non tñ per hoc infertur qđ fuerit paſſus dānũ adeo quod poſſit
agere cõtra debitorem.al's eſſet vſura recepta ratione retardate ſolu-
tionis: opꝫ ergo quod ꝓbet̃ intereſſe: puta qđ erat ſolitus mercari.et
qđ certum cõiter in anno lucrari.vel erat ſolitus deponere pecuniam
apud mercatorē ꝛ de honeſto lucro partem recipere: tũc eñ põt petere
intereſſe: al's nõ.vt plene no.l.cõqueſtus.de vſu.ꝛ.l.curabit.C.de act.
emp.ꝛ per Bar.in.l.ij.C.de vſu.ꝛ Inn.in.c.ſacro.de ſenten.excõmu.
nec poteſt dicere maritus qđ intereſſe p̃tendit rõne alimentoꝝ p̃ſtito
rum: qꝛ hoc eſt falſum: quia nõ fruſtra omnino impedit alimenta cũ
vteretur ſeruitio ꝛ obſequio vxoris: ꝛ lꝫ poſſit maritus abſtinēdo ab
obſequio denegare pariter alimenta vt ſupra dixi: tamen ex quo te-
nuit vxorē penes ſe nõ poteſt p̃tendere niſi intereſſe retardate ſolutio
nis dotis ꝓmiſſe: vt in caſu nr̃o fuit tranſactuꝫ nõ ſuper intereſſe ſed
ſuper alimentis que nullo modo poterant repeti. ¶ Preterea ꝛ po-
tius dico qđ nec etiā intereſſe aliqđ in caſu noſtro poterat peti: qꝛ nõ
apparet qđ maritus cõſtituerit vxorē aliq̃ñ in mora: nā in ꝓmiſſione
dotis non fuit appoſita certa dies ꝓ ipſius ſolutione.vt ſi dicam⁹ qđ
dies interpellabat ꝓ homine: iuxta id qđ habet̃ in.l.magnā.C.de cõ
trahē.ꝛ cõmit.ſtipu.ꝛ.c.potuit.de loc.ſed fuit ꝓmiſſa ad requiſitionē
ipſius Dominici, ꝛ ſic ad cõſtituendā vxorem in mora: opus erat in-
terpellatione: vt plene no.in.l.mora.ff.de vſuris.ꝛ.l.ſi ex legati cauſa.
ff.de verb.obli.ſed in caſu noſtro nõ apparet aliqua interpellatio er-
go nulla mora: ꝛ per cõſequens nullũ poterat peti intereſſe: ergo trãſ
actio fuit calũnioſa: vt clare colligit̃ ex rationibus p̃miſſis. Nā tranſ-
actio debet fieri ſuper re dubia ꝛ lite incerta: ſi eñ fiat ſuper eo qđ eſt
notorie indebitũ non valet tanq̃ calũnioſa: vt.l.in ſumma.ꝛ.l.elegā-
ter.ff.de cõdi.indebi.ꝛ.l.j.ff.de traſa.ꝛ.c.ſuper eo.ꝛ.c.j.de tranſa.et.l.
ſub p̃textu.C.e.ti.ſed alimenta in caſu nr̃o notorie repeti nõ poterāt
ſed mulier ignorāter fuit decepta: vt patet clare ex.ſ̃.deductis: ergo
dicta tranſactio nõ valuit. Et p̃ſertim ꝓcedũt p̃dicta eo attēto qđ ta
cite videt̃ actum vt dos illico ſolui nõ deberet: nā ſi debebat ſolui il-
lico ad quid primo ille Dñicus fuiſſet confeſſus ſe dotem recepiſſe et
hoc non ob.recepit confeſſionem ꝛ ꝓmiſſionem de ſoluendo a mulie-
re ꝛ eius fratre vnde videtur voluiſſe habere nomē mulieris ꝛ fratris
eius in dotē: iuxta no.per Bar.in.l.penul.ff.ſolu.mat.imputet̃ ergo
ſibi ſi non excuſſit nomē vxoris ꝛ fratris ipſius. ¶ Concludo ergo
heredes dicti dñi teneri ꝛ obligatos eſſe ad reſtituendam dictā quā-
titatem.clxxx.florenorum.ꝛ etiam aliā quantitateꝫ ſi de illa habeat̃
probatio ſolutionis: reſeruato tñ ſibi lucro debito vigore ſtatuti mu-
nicipalis ex quo alimentauit vxorē.ꝛ cauendũ qꝛ vbi denegata fuiſ-
ſent alimēta nihil dꝫ maritus lucrari de dote: licet ſtatutum ſimplici
ter loquatur.ar.optimũ in.l.ſi ab hoſtibus.§.vbi.ꝛ ibi hoc notāter fir
mat Bar.ff.ſol.mat.ꝛ maxime p̃dicta ꝓcedunt in caſu noſtro in quo
non fuit retardata ſolutio totius dotis ſed certe partis: vnde hoc di
co propter no.in ſimili per Barto.in.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.
empt. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

Conſilium.lxxxvj.

1 Plurimi ſi fuerint ſocij poſt mortē vnius in totũ rũpit̃ ſocietas.
2 Stipulari alteri licet quis non poſſit directe: poteſt tamen alterius
nomine ſtipulari: ꝛ valet ſtipulatio illo ratificante.
3 Omnis obligatio regulariter actiue ꝛ paſſiue tranſit in heredes.
4 Statuto ſi caueatur debitoreꝫ poſſe capi pro debito tale ſtatutum ex
tenditur ad heredem.
5 Contractus non poteſt fieri directe nomine ſocietatis.

Viſis capitulis initis inter

magnificũ cõe Senarũ ex vna parte: et quondā Angele-
tum hebreũ ſuo noie ꝛ ſocioꝝ ex alia ꝯtingit de trib⁹ du-
bitare. ¶ Primo an ꝑ mortē dicti Angeleti extinctus ſit ꝯctus ini-
tus inter dictum cõmune ꝛ Angeletum. ¶ Secundo preſuppoſito
cõtractu in vita: an ꝑ mortem dicti Angeleti ſit ſoluta ſocietas iter
eũ ꝛ quõdā ſocios ſuos ꝯcta. ¶ Tertio an ſoluta dicta ſocietate vel
non liceat ſocijs remanentibus plura loca ad p̃ſtandũ tenere. ¶ Et
primo circa primũ dubiũ videtur dictũ contractum eſſe per mortem
Angeleti extinctũ: qꝛ dictus Angeletus cõtraxit ſuo priuato noie ꝛ
ſociorũ eius a quibus non habuit mandatũ nec eis ſtipulari potuit

preſertim cũ tũc nõ eſſent ſocij:vt in.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verb.
obli.remanſit ergo cõtractus validus dũtaxat pro parte Angeleti:
vt in.l.ſi mihi ⁊ titio.ff.e.ti.ergo dicta obligatio extincta fuit p mor-
tem dicti angeleti ſaltē quo ad illos quos poſtea ſocios noīauit.Pre
terea obligatio illa fuit ɔcta cum cõmuni ſuo nomine ⁊ ſociorum: et
ſic intuitu ſocietatis cũ ſub nomine appellatiuo illos expſſiſſet.arg.in
l.ſi ſeruus cõis.ff.de ſtip.ſer.⁊.c.qm̃ abbas.de offi.dele. ¶ Scđo q2 p
mortem dicti Angeleti fuit dicta ſocietas diſſoluta nec tranſire po-
tuit in heredes q̃tũcũq3 de eis in ɔtractu ſocietatis mētio facta fuiſ
ſet:vt pbaṫ in.l.nemo.⁊.l.adeo.⁊.l.cum duobus.§.idē rñdit.ff.p ſo-
1 cio.⁊ inſti.e.§.ſoluitur.vbi patet † qđ etiam ſi plurimi fuerint ſocij at-
tamen poſt mortem vnius ſocietas in totũ rumpaṫ:ergo dicta obli-
gatio ſeu cõtractus cum cõi initus non potuit trāſire in ſocios dicti
Angeleti cum nõ poſſint amplius dici ſocij:facit qđ habetur i.l.itē
mela.ff.de alimē.⁊ ciba.lega. ¶ Tertio ⁊ fortius facit cõtra quondā
ſocios Angeleti ⁊ heredes dicti Angeleti:quod habetur in.xx.capi
tulo.vbi habetur qđ illa capitula debent habere obſeruātiā quo ad
ſocios dũtaxat dicti Angeleti ⁊ durāte illa ſocietate:ſed certuz eſt q
per mortē dicti Angeleti deſierũt eſſe ſocij dicti Angeleti nec amplius
durat dicta ſocietas:vt.ſ.oſtenſum fuit:ergo cõe nõ remāſit obliga-
tum ad dictorũ capitulorũ obſeruantiā. ¶ Sed his nõ obſtantibus
contraria ſnīa de iure verior eſt.ſ.qđ dicta obligatio cũ cõmuni ɔtra
cta non ſit extincta per mortem Angeleti.⁊ fortius nec per mortem
quorũdam aliorũ ex ſocietate predicta.Probaṫ primo ex eo:q2 dictus
Angeletus contraxit ſuo priuato noīe ⁊ vice ⁊ nomine ſociorum per
eum declarandorũ ſuorũq3 heredũ:vt patet in principio dictorũ capi
tulorũ quos quidē ſocios poſtea declarauit q iuxta cõpoſitionē inter
cõe ⁊ Angeletũ habitā venerũt ⁊ approbauerunt corā notario con-
tractũ initũ per dictũ Angeletũ eorum nomine:ergo dictus ɔctus
tenuit quo ad eos per ratihabitionē ſequentem:trahitur enim rati-
habitio in ɔctibus retrotrahi ⁊ comparatur mandato:vt in.l.fin.C.
ad mace.facit.l.licet.⁊ q ibi no.ff.de iudi.⁊.l.ſi abſentis.C.ſi cer.pet.
2 l.mater.C.de rei ven.⁊ regula rati.de reg.iur.lib.vi.in quibus † l3 nõ
poſſit quis directe alteri ſtipulari poteſt tñ alterius noīe ſtipulari et
valebit ſtipulatio illo ratificante:vt in.l.actiõe.ff.de neg.geſt.no.bar.
in.d.§.alteri.ergo ex p̃dictis clare cõcluditur dictum ɔctum habuiſſe
validitatē etiā in pſona ſociorũ. ¶ Scđo videndũ eſt an ɔctus fuerit
extinctus per mortem dicti Angeleti:⁊ pfecto dico qđ non:quia illa
obligatio fuit ɔcta:vt.ſ.dixi.nõ ſolum nomine Angeleti ⁊ ſociorũ:
ſed etiā peorũ filijs ⁊ heredibus:vt patet in principio capitulorũ: et
in.c.xx.ergo d3 trāſire ad heredes cũ materia ſit tranſmiſſibilis ad he
redes ad hoc.l.veteris.C.de ɔhen.⁊ cõmit.ſtip.⁊.l.i.pactũ.ff.de pba.
3 vbi patet † qđ regulariter omnis obligatio actio ⁊ paſſiue tranſit in
heredes etiā ſi de illis nõ fuerit facta mētio in cõtractu:dũmodo ma
teria vt dixi ſit in heredes trāſmiſſibilis:vt no.Bar.in.l.iij.ff.de ver.
4 obli.⁊ facit optime qđ ipſe no.in.l.poſtulāte.ff.ad trebel.vbi dicit † q
ſtatuto caueatur debitorem poſſe capi p debito qđ tale ſtatutũ exten
ditur ad heredē:l3 in cõtrarium in hoc vltimo poſſet allegari qđ ipſe
no.in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cogā.ſed recte intuēdo illa dicta nõ
ſunt ɔtraria:nec aliter inſiſto:q2 nõ multum vrgent in materia noſtra.
fortius ergo in caſu noſtro dicta obligatio habuit in heredes iſtoru3
cõtrahentiũ tranſire cũ de illis fuit expſſe facta mētio.Nec ob.ſi dica
tur qđ noīe ſocietatis fuit ɔctus initus que iam eſt extincta per mortē
Angeleti.Dico enim contrarium eſſe verum cũ in dicto ɔctu fuerit
facta mētio de eorũ heredibus:ergo nõ ɔxerunt noīe ſocietatis cum
certum erat ſocietatē nõ trāſire in heredes. Preterea vt notanter dr
5 Inn.in.c.dilecta.de exceſ.prela. † ɔctus non poteſt fieri dicto noīe ſo-
cietatis:quia ſocietas nõ eſt corpus ſeu collegiũ:alias ſequeretur qđ
omnibus mortuis reſideret ius ſocietatis ī vno.vt.l.ſicut.ff.q cuiuſq3
vni.⁊.c.gratum.de poſtu.prela.qđ eſt falſum: vt patet ex p̃dictis: q2
imo ſoluiṫ per mortē vnius:ideo etiā ſi fuiſſet expreſſe dictũ nomine
ſocietatis:d3 tñ intelligi ſm eũ vt contractus valeat id eſt noīe ſocio-
rum:nam verba impropriaṅt vt cõtractus ſeu diſpoſitio nõ corruat
in odioſis:⁊ hic que ſunt ſtricti iuris:vt no.probatur i.c.ſi ſnīa.de ſen.
excõ.lib.vi.⁊.l.ſi ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.obli. Nec ob.qđ ſti-
pulatio fuit facta ſub nomine appellatiuo.ſ.ſociorũ ⁊c.quia dico qđ
per hoc nõ ſequitur qđ ille ɔctus ſequatur ſocietate3 per id qđ de ipſo
rum heredibus.ſ.dixi.Itē ſatis eſt qđ tũc eſſent ſocij ⁊ ſic q illa qua
litas affuerit tpe cõtractus:quia qualitas appoſita ī aliqua oratiõe
debet intelligi ſm tp̃s verbi ad quod refertur:vt in.d.l.item mela.vt
no.Bar.in.l.ex facto.ff.de vulga.⁊ pup.l.vc3 in.i.reſponſo.Preterea
actum fuit vt dicti ſocij nominarentur intra certum tempus.⁊ qđ de
berent venire ⁊ ratificare dictũ cõtractum:⁊ ita tempore cõuento fue
runt nominati ⁊ venerũt ac pprijs ⁊ priuatis nominibus p ſe ⁊ ſuos
heredes dictum cõtractum eorum nomine initum ratificauerunt:vt
patet in inſtrumento ratificationis:ergo non põt dici qđ noīe ſocie-
tatis ſeu qđ tanq̃ ſocij hoc fecerunt. Expreſſius hoc idē probatur in
xx.c.vbi inter cetera dicitur qđ dicta capitula debeāt obſeruari p tp̃s
decem annorum p ipſis ⁊ eorum filijs ⁊ heredibus.ergo non expi-
rant per mortem quorũdā:ſeu ſocietate diſſoluta. Nõ ob.qđ dicatur
in fine dicti.xx.capituli durāte ſocietate predicta ⁊c.dico eñ q verba
debent impropriari ſm naturam cõtractus:vt probatur in.l.ſi vnõ.
ff.loca.facit qđ in ſimili no.Bar.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.
de pub.⁊ qđ no.gl.in.l.i.ff.de ſuperfi.⁊ qualitas pactorũ non minus ex
verbis q̃ ex mēte ſtatuētiũ elicienda eſt:vt notāter dicit tex.ſatis bo
nus ad propoſitum in.l.iuriſgentium.§.pacto.cum ſequē.ff.de pac.
ſubijciens qđ l3 prima perſona inferaṫ:non per hoc pactum ſemper
eſt perſonale:q2 plerũq3 perſona exprimitur vt demonſtretur cũ quo
pactum factũ eſt:ita dicendu3 in ppoſito cũ eñ vt patet ex predictis
materia obligationis erat tranſmiſſibilis ad heredes ac ſi expſſe fue-
rit actum vt tranſiret ad heredes ⁊ propter heredu3 ſuperueniētiam
diſſoluaṫ ſocietas:ergo nõ eſt veroſimile qđ dicta verba ſtent ppꝛie:q2
inſurgeret quedā cõtrarietas que nõ eſt incõtinenti preſumenda: vt
l.nõ ad ea.ff.de cõdi.⁊ demõ.intelligaṅt illa verba durāte ſocietate
p̃dicta.i.durātibus illis de illa ſocietate ſicut.ſ.dixi in ſili poſt Innoc.
quaſi dicat qđ ad alios q̃ ad filios ⁊ ſuos heredes nõ poſſint dicta
capitula extēdi:⁊ facit ad hoc qđ hr in.d.xx.c.⁊ in.c.xvij.Ex his con
cludo dictũ ɔctum nõ fuiſſe extinctũ per mortem Angeleti:et quo-
rundam aliorũ ſociorũ:imo remanſit in perſonis aliorũ ⁊ tranſiuit in
heredes morientiũ qui omnes teneṅt ex debito per dictum tp̃s decē
annorum obſeruare cõmunitati Senarũ qui per ſe ⁊ ſuos heredes p
miſerant. ¶ Ex predictis etiā remanet ſolutum ſcđm dubiũ:nũquid
per mortem dicti Angeleti fuit dicta ſocietas diſſoluta:⁊ dicenda in
dubie qđ ſic per predicta. ¶ Condeſcendo igitur ad tertium:nunqd
liceat dictis hebreis habere menſas plures ſeu plura loca ad p̃ſtādũ:
⁊ pfecto credo indubitanter qđ ſic:ſiue velint ſocialiter exercere:ſiue
ſeparatim priuatis nominibus.hoc apertiſſime probaṫ ex.c.i.⁊.xvij.
⁊.xxv.ſi diligenter põderenṫ:nā in.c.i.dicit licet eis in vno vel pluri-
bus locis mutare.⁊ in.c.xvij.dr qđ non poſſint facere in aliquo loco
concurrentiā in illo queſtu:niſi in loco eſſent illi preſtitores q fuerunt
expreſſi in dicto contractu:ipſi ergo pñt cõcurrentiam facere:⁊ ſic in
eodem loco plura preſta tenere in.c.xxi.adhuc expreſſius dr qđ licitũ
fuit dicto Angeleto:⁊ cuilibet illorum qui per eũ fuerint noīati pre-
ſtare in vno vel pluribus locis per totũ comitatum ⁊ diſtrictum Se-
nenſem ⁊c.⁊ ponderanda diligēter ſunt illa verba ⁊ cuilibet illorũ:faci-
unt eñ p his q.ſ.dixi qđ etiā diuiſa ſocietate poſſit quilibet illorũ pre
ſtare in vno vel pluribus locis p totũ diſtrictũ Senenſem.exprimũtur
enim ⁊ daṫ eis ptās etiā ſingulariter ⁊ ſic non exigiṫ neceſſario quod
fiat ſocialiter:poſſunt tamen vt prediximus etiam ſocialiter facere ſi vel-
lent ſocialiter:imo fuit de mente vt exercent ſicut vellent: vt patet ex
predictis.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lxxxvij.

1 Societas poteſt tacite contrahi per actus qui tacite ſocietatem
inferunt.
2 Heredes ſociorum omnium ſi ſocietatem inierint nouo conſenſu ex
poſtea geſtis obligantur tanquam ſocij.
3 Finito tempore locationis ſi quis ſtet in re locata videtur de nouo
conduxiſſe.

Quidā fecerũt ⁊ cõtraxerũt
inter ſe quādam ſocietatē ad certũ tp̃s demum contingit
qđ deceſſerũt aliqui de ſocietate remanētibus eorũ heredi-
bus qui ſcientes ſocietatē predictā poſt mortē parentũ nõ abſtinue-
runt a nouiter gerendis:imo cũ pecunia cõi pluries ⁊ ſepenumero cõ-
traxerunt ſicut fecerant eorũ parentes ponēdo lucrũ in cõi: queritur
an videanṫ ſocietatē de nouo cõtraxiſſe ſeu cõfirmaſſe vt ſic ex facto
ſuperuenienti dicaṫ ſocietas antiqua recenſita ⁊ renouata.Et breui-
1 ter arbitror qđ ſic:nā certũ eſt † qđ ſocietas põt tacite ɔhi per actus q
tacite ſocietatem inferunt etiam ſi nulla per prius p̃ceſſit ſocietas.ad
hoc.l.coiri.ff.p ſocio.⁊ melius in.l.deniq3.ff.e.vbi probaṫ q ſocietas
põt tacite diſſolui ergo ⁊ ɔhi.ar.in regula omnis res.de reg.iur.⁊ in
l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.qđ expreſſe firmat Bar.⁊ Bald.⁊
alij in.l.ſi patronus.C.cõia vtriuſq3 iu.⁊ in tractatu de duobus fra-
tri. Preterea ego adduco tex.expreſſum in terminis noſtris in.l.pla-
2 ne.ff.pro ſocio.vbi dicitur † qđ ſi heredes ſociorum omniu3 ſocietates
inierint qđ nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligaṅt tanq̃ ſocij:⁊ de-
bet ille tex.iudicio meo intelligi in terminis noſtris quando tacite cõ
ſenſerunt continuando priora:geſta:qđ innuit tex.in verbis illis ani
mum inſerũt ſocietatis ⁊c.fruſtra eñ põderareṫ animus ſi expreſſe ſo
cietatē ɔtrixiſſent.ar.l.labeo.ff.đ ſup.le.nemo eñ preſumiṫ dicere qđ mē
te non concipit:vbi tex.in verbo quod poſtea geſſerunt ⁊ ſic ponderē
tur geſtare ſuperuenientes.Item lex debet intelligi in caſu dubio:vt
in.l.qđ labeo.ff.ad carb.⁊.l.i.in fi.ad muni.⁊.c.cũ in iure.de offi.dele.
ſed cui dubiũ erat qđ heredes poterāt nouiter per expreſſum ɔſenſu3
cõtrahere ſocietatē:debet ergo intelligi qñ tacite ɔxerunt modo pre-
dicto.Ad idē optime facit.l.itē queriṫ.§.qui impleto.ff.loca.vbi pa-
3 tet † quod finito tpe locationis quis ſtet in re locata videṫ de nouo
conduxiſſe:ergo idē dicamus in ppoſito qđ ſi finita ſocietate p mor-
tem heres ſtet in eadē ſocietate ſicut defunctus qđ videaṫ ſocietas de
nouo ɔcta:cũ in vtroq3 caſu ſufficiat conſenſus abſq3 alia ſocietate:
vt in.l.

vt in.l.cõſenſu.ff.de act.⁊ obli.⁊ hec videt̃ de mẽte Bar.⁊ Bal.in di-
cto trac.de duobus fratribus.⁊.d.l.ſi patruꝰ.voluĩt eñ ꝙ poſt mortẽ
patris cuius qs erat ſociꝰ remãſit in rebus cõibus in illis noie ſoci-
tatis ꝯhendo ꝙ videt̃ tacite ꝯhẽdo de nouo cõſilio defuncti:etiam ſi
ſit pupillus dũmodo tutoꝛ tacite cõſentiat:ita ⁊ fortius dicẽdũ in ꝓ-
poſito cũ in caſu noſtro filius defuncti.xviij.annoꝝ.qui poteſt ſe obli
gare ⁊ ipſe per ſe nomine ſocietatis contraxit de nouo poſt mortẽ pa
tris.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxviij.

1 Legato fundo cum inſtrumento veniunt duntaxat ea que perti-
nent ad culturam dicti fundi.
2 Maſſaritie vulgariter idem impoꝛtant quod ſupellectilia.
3 Uaſa apta ad coquẽdum veniunt appellatione inſtrumẽti poſſeſſio-
nis ſi erant ibi ad coquendum ad vſum dicte poſſeſſionis.

In chꝛiſti nomine. Caſus in facto ſic ꝓ
ponit̃:quondã dñs
Antoniꝰ Matthei in ſuo teſtamẽto inter cetera fecit lega
tũ infraſcripti tenoꝛis vꝫ.Itẽ reliquit ⁊ legauit Guino-
cio Thome nepoti ſuo poſſeſſionẽ eiuſdẽ teſtatoꝛis ſitã ⁊c.cum omni
ſua iuriſditione ⁊ pertinentia ⁊ cũ oibus ⁊ ſingulis maſſaritijs ptinẽ
tibus ad dictã poſſeſſionẽ etiam ſi mediarij dicte poſſeſſionis haberẽt.
aliquod debitũ cũ dicto teſtatoꝛe:remaneat ⁊ ſic dicti Guinocij ⁊c.⁊
poſt quedã adiecit.Itẽ reliqt ⁊ legauit dicto Guinocio floꝛe.ducẽtos
auri:qs voluit dictꝰ teſtatoꝛ ꝙ intelligãt eſſe ꝓ reſto ois adminiſtra-
tiõis quã feciſſet idẽ teſtatoꝛ hic retro dictoꝝ dñe Chꝛiſtofoꝛe ⁊ Gui
nocij.Cũ hoc ꝙ dicta dña Chꝛiſtofoꝛa mr̃ dicti Guinocij ⁊ ipſe Gui
nocius debeãt remanere taciti ⁊ cõtẽti ſupꝛa dictis legatis:vꝫ qꝺ vl
teriꝰ nõ petãt ac petere poſſint in bonis ſuis:alias nõ valeãt ⁊c.ꝯtin
git nũc viſis ⁊ põderatis verbis dicti teſtatoꝛis de duobus pꝛincipali
ter dubitare.¶ Pꝛimũ dubiũ:nunqd lecti ſeu culcitre exiſtẽtes in do
mibus dicte poſſeſſionis legate quas teſtatoꝛ lõgo tp̃e ibi tenuit pꝛo
vſu ſuo ⁊ ſuoꝝ qñ ibãt ad illam poſſeſſionem veniãt in dicto legato.
¶ Scõm dubiũ,an dictꝰ Guinocius poſſit volũtate dicti teſtatoꝛis
minime repugnãte vẽdicare ⁊ petere qdã ſupellectilia vt lecticas ca-
pſas ⁊ ſilia ptinẽtia ad dñm ipſiꝰ q̃ de p̃ſenti ſunt in domo dicti teſta
toꝛis ⁊ q̃ ibidẽ exiſtebãt tp̃e vite dicti teſtatoꝛis ⁊ multa ſupellectilia
eoꝝ que fuiſſent ibi adducta.¶ Circa pꝛimũ dubiũ videt̃ pꝛima frõ
te dicẽdũ ꝙ dicti lecti ſeu culcitre nõ veniãt in dicto legato per.l.picto
1 ris.cũ.l.ſeq.ff.de fun.inſtr.vbi ptꝫ† ꝙ legato fundo cũ inſtrumẽto ſuo
veniunt dũtaxat ea q̃ pertinẽt ad culturã dicti fundi:vnde anna mo
lẽdinaria ibidẽ exiſtẽs nõ cõpꝛehendit̃:idẽ videt̃ cũ legat̃ inſtrm ali-
cuius artificij vt ſolũ veniãt pertinẽtia ad illã artẽ ſeu artificiũ ſꝫ lecti
nõ pertinent ad culturã agri:ergo illi non cõpꝛehendunt̃ in dicto le-
gato veniãt ergo ligones ſeu zappe ⁊ tine ⁊ ſimilia q̃ pꝛopꝛie ꝯcernãt
ipſum fundũ.¶ Sed hoc nõ obſtãtiũ arbitroꝛ de iure ꝓcedere. Mo-
ueoꝛ pꝛincipaliter:qꝛ in legato p̃dicto nõ fuit dictũ ſimplr̃ de inſtrumẽ
to fundi,imo teſtatoꝛ legauit poſſeſſionẽ cũ oibꝰ ⁊ ſingulis ⁊ maſſari
tijs pertinẽtibus ad dictã poſſeſſionẽ:certũ aũt eſt qꝺ illud venit ap-
2 pellatione maſſaritiarũ qꝺ venit appellatiõe ſupellectiliũ:† nã maſſa
ritie vulgariter idẽ impoꝛtãt qꝺ ſupellectilia:vt no.Bar.in.l.j.ff.ꝺ ſu
pel.leg.Sed certũ eſt qꝺ appellatione ſuppellectiliũ etiã in legatis ve
niunt lecti ⁊ culcitre:vt eſt tex.no.in.l.ſupellectili legata.in pꝛin.ff.eo.
⁊ no.Bar.ergo in caſu noſtro certiſſime tenendum eſt ꝙ appellatiõe
maſſaritiarũ veniũt lecti ⁊ culcitre.⁊ idẽ in ſimilibꝰ ſupellectilibꝰ dicẽ
dũ eſt vt ſunt capſe ſcãna ⁊ ſimilia.Aduertẽdũ tñ ꝙ teſtatoꝛ legauit
nõ ſimpliciter maſſaritias ibidẽ exiſtẽtes:ſed maſſaritias pertinentes
ad illã poſſeſſionẽ:veniũt ergo maſſaritie ſeu ſupellectilia q̃ teſtatoꝛ de
putauerat vt in dicta poſſeſſione ſtarẽt pꝛo vſu ſuo ⁊ ſuoꝝ cũ irẽt ad
dictã poſſeſſionẽ:ad hoc tex.bonus in arg.in.l.qꝺ cõclaue.ff.de dã.in-
fec.vnde plus dico qꝺ ſi plurima ſupellectilia erat ſolitus teſtatoꝛ ibi
tenere reſpectu illius poſſeſſionis:licet pꝛo aliquali ⁊ tp̃ali neceſſitate
inde aliqua aſpoꝛtaſſet ex quo nõ fecit animo vt ꝑpetuo inde amoue
ret puto ꝙ ꝯp̃hendãt in dicto legato ꝗ̃ꝗ̃ ibi nõ eſſent tp̃e moꝛtis te-
ſtatoꝛis vel teſtamẽti ꝯditi:ad hoc adduco bonũ tex.in.l.queſitũ.ff.ꝺ
leg.iij.⁊.l.generali.§.vxoꝛi.ff.de vſufru.leg.quinimo põt dici ꝙ etiam
ſi dixiſſet teſtatoꝛ lego poſſeſſionẽ cũ inſtrumẽto ſuo qꝺ nihilominꝰ ve
niãt dicti lecti ⁊ alia ſupellectilia q̃ teſtatoꝛ ibi habebat cã fundi dun
taxat per tex.in.l.cũ de lanionis.§.deputatoribꝰ.⁊ in.§.aſinã.ver.itẽ
3 cacabos.de fun.inſtr.vbi patet† ꝙ vaſa apta ad coquẽdũ veniũt ap-
pellatiõe inſtrumenti poſſeſſionis ſi erãt ibi ad coquẽdũ ad vſum di-
cte poſſeſſionis:ergo idẽ de lectis ⁊ alijs maſſaritijs ibidẽ exiſtentibus
ad vſum dicte poſſeſſionis.Concludo ergo quo ad pꝛimũ dubiũ ꝙ in
dicto legato veniũt oẽs maſſaritie ſeu ſupellectilia que teſtatoꝛ ibi te-
nebat occaſiõe dicte poſſeſſiõis:ſiue ſint lecti:ſiue alie maſſaritie. Cir-
ca ſecundũ dubiũ an dictus Guinocius poſſit ſupellectilia ſeu exiſtẽ
tia i domo quõdã dicti dñi Antonij vẽdicare ⁊ petere volũtate dicti
teſtatoꝛis minime refragãte:puto breuiter ꝙ ſic:nã ꝺ iure eũ poſſe in-
dubitati iuris eſt.l.ineiuile.C.de fur.inſti.de act.poſt pꝛĩ.⁊.l.ſiue poſ-
ſidetis.C.de ꝓba.⁊.l.mater.C.de rei ven.cũ multis ſimi. Uidendum
igit̃ reſtat an volũtas teſtatoꝛis reſiſtat:pfecto arbitroꝛ qꝺ nõ:qñ te
ſtatoꝛ aſſeruit illos ducẽtos floꝛenos legaſſe pꝛo reſto ois adminiſtra
tionis quã ipſe teſtatoꝛ feciſſet de bonis dicti Guinocij:⁊ ſic in cõpen
ſationẽ redituũ ⁊ fructuũ quos ipſe adminiſtrãdo bona dicti Guino
cij percepiſſet:vel ſi quoquomodo teneret̃ ex mala adminiſtratione:
ſed dicta ſuppellectilia non veniunt noie adminiſtrationis qꝺ ille nõ
dicunt̃ adminiſtraſſe cũ fuerunt ſimpliciter illata in domũ dicti An-
tonij tanꝗ̃ ad domũ cõiunicti:ergo nõ videt̃ legatũ factũ in cõpenſa-
tionẽ illoꝝ ſupellectiliũ:cum adminiſtratio bonoꝝ ⁊ ſupellectilia in
domũ illata pꝛo illoꝝ conſeruatione ſint pꝛoꝛſus diuerſa.arg.in.l.ij.
de ſupel.leg.diſpoſitio ergo facta ſuper vna ſpecie nõ debet extẽdi ad
reliquã que nunꝗ̃ fuit in adminiſtratione.arg.in.l.licet.C.de iud.⁊.l.
j.C.ſi aduer.rem iudi.Et pꝛeſertim hoc dicẽdũ in teſtamẽtaria diſpo-
ſitione que dꝫ late intelligi in fauoꝛẽ legatarij.l.in teſtamẽto.ff.de re.
iur.⁊.c.cum dilecti.de dona.⁊ qꝺ hoc fuerit de mẽte teſtatoꝛis que dꝫ
pꝛincipaliter attendi.l.in cõditionibus.ff.de condi.⁊ demon.oſtendit̃
clare per verba dicti teſtatoꝛis:nãꝫ cũ p̃miſiſſet vt dictus Guinocius
eſſet cõtentus pꝛedicto legato adiecit declarando verba pꝛedicta vꝫ
ita qꝺ nihil poſſit petere in bonis dicti dñi Antonij:ſed certum eſt ꝙ
vẽdicãdo bona ꝓpꝛia nõ dꝛ aliquid petere in bonis dicti dñi Anto-
nij:nõ eñ illa ſupellectilia Guinocij ſunt i bonis dicti dñi Antonij:
vt.l.quintus.ff.de au.⁊ argẽ.leg.⁊.l.bonoꝝ.ff.de ver.ſig.Item dictꝰ
Guinociꝰ vẽdicando ſupellectilia ſua nõ dicit dñm Antoniũ vel eiꝰ
heredẽ eſſe vel fuiſſe ſibi obligatũ:actio eñ iſta realis cõpetit circa rẽ
⁊ nõ circa perſonã:vt inſti.de act.poſt pꝛin.maxime coniuncta glo.in
ver.nullo iure.⁊ p̃ſertim pꝛedicta procedunt attento quod dictus te-
ſtatoꝛ nunꝗ̃ de illis ſupellectilibus fecit controuerſiam:nec vnꝗ̃ ne-
gauit illa pertinere ad dictum Guinocium. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxix.

1 Eccleſia vel capella ſeu oꝛatoꝛiũ non poteſt erigi ſiue conſtrui ſine
autoꝛitate dioceſani.
2 Conſtruens eccleſiam vel capellaꝫ ſeu altare obligatur ipſo facto ad
dotationem.nu.8.
3 Ep̃s non debet oꝛdinare aliquem in clericum niſi pꝛius aſſignet bñ
ficium vnde viuere poſſit.
4 Uacante eccleſia ſi capitulũ aliqua de bonis eccleſie alienauerit ſine
ſuperioꝛis autoꝛitate relinquitur optioni futuri epiſcopi an velit ra-
tificare dictam alienationem.
5 Sententia lata contra minoꝛem ſine curatoꝛe eſt nulla:ſecus tamen
ſi lata eſt pꝛo eo.
6 Pꝛeſbyter habens populum tenetur habere clericum.
7 Habens beneficiũ requirens miſſarum ſolennitatem tenetur habere
clericum.
8 Debitoꝛ ſi donat bona ſua in pꝛeiudicium ⁊ fraudem creditoꝝ non
valet talis donatio.

Ieſu chꝛiſti ſaluatoꝛis inuo-
cato p̃ſidio.Ex themate ꝓpoſito multa poſſent dubia elli-
ci:ſꝫ qꝛ illoꝝ plurima remanẽt deciſa ꝑ diſcuſſionẽ aliquo-
rũ:ideo aliqua dũtaxat amplectar.¶ Et pꝛimo videndũ an dcã dña
Uãnucia legitime potuerit dcm̃ altare cõſtrui facere de licẽtia dunta
xat pꝛioꝛis eccl'ie ſcti ſaluatoꝛis de Reate.¶ Scõm dubiũ p̃ſuppoſito
ꝙ potuerit vel nõ:an dcã dña Uãnucia teneat̃ per ſe ⁊ heredes ſuos
dictã capellã dotari facere.¶ Tertio p̃ſuppoſito qꝺ teneat̃ ad dotẽ
dicte capelle:an dos debeat ẽẽ ſufficiẽs ꝓ p̃ſbytero inſtituẽdo i dcã ca-
pella duntaxat an etiã pꝛo clerico qui iuuare dꝫ ad diuina celebrãda.
¶ Quartũ dubiũ vtrũ p̃ſuppoſita obligatiõe dicte dñe Uãnucie ex
ſola fundatiõe reddat̃ dicta obligatio inefficax per donationẽ bono
rũ ſuoꝝ factã altari cuidã ſancti Dñici de firmo anteꝗ̃ ꝺ ſupꝛadicta
donatione cõueniret̃.¶ Circa pꝛimũ dicendũ vr̃ dictã dñam Uãnu
ciã nõ potuiſſe dcm̃ altare erigere ſeu erigi facere ex ſola licẽtia ⁊ ꝯſen
1 ſu dicti dñi pꝛioꝛis:† qꝛ non põt eccleſia vel capella ſeu oꝛatoꝛiũ erigi
⁊ cõſtrui ſine licẽtia dioceſani in loco nõ exẽpto.Si aũt locus eſt exẽ-
ptꝰ requirit̃ licẽtia ſedis apoſtolice.vt ꝓbat in.c.autoꝛitate.de priui-
le.li.vj.⁊ in aut.vt nul.fa.oꝛa.do.poſt pꝛin.col.v.⁊ in aut.de eccl.ti.§.
ſinautẽ.ad idẽ de cõſe.di.j.c.nemo.Dictus pꝛioꝛ nõ eſt dioceſanus in
loco cũ eccl'ia ſit ſubiecta abbatie ſcti ſaluatoꝛis:ergo de ꝯſenſu illius
abbatis qui dꝛ dioceſanꝰ in loco rõne plene ſubiectionis debuit di-
ctũ altare cõſtrui:ad hoc qꝺ no.glo.in cle.j.de rebus eccle.non alie.⁊
Inno.in.c.ſtatuimus.de trãſac.cum ergo dictũ altare nõ fuerit legiti
me cõſtructũ debet deſtrui.arg.in.c.j.de no.oper.nũ.facit tex.in dicta
aut.vt nullus fa.oꝛa.do.poſt pꝛin.⁊ qꝺ contra legẽ factũ eſt nõ debet
habere effectũ aliquẽ.l.nõ dubiũ.C.de leg.⁊.x.diſt.c.vides fili.⁊ regu-
la que cõtra ius fiunt de reg.iur.lib.vj.¶ Sed his non obſt.arbitroꝛ
de iure ſic eſſe dicendũ ꝙ aut dictus abbas cui illa eccleſia eſt pleno iu
re ſubiecta nõ vult habere ratã conſtructionẽ dicti altaris.⁊ tũc pꝛo-
cedat qꝺ ſupꝛa dcm̃ eſt.vt dictũ altarẽ poſſit deſtrui ſeu detineri in iu-
riſditione eccleſie abſqꝫ eo ꝙ dicta dña Uãnucia ſeu eius heres poſ-
ſit ius patronatus vel aliqꝺ aliud ſibi in illo vẽdicare.ar.xvj.q.ij.apo
ſtolico.⁊ in dicta aut.de eccle.tit.§.ſi quis autem in ſua domo.Si ve-
ro dictus abbas ratum habuit vel habuerit conſtructionẽ dicti alta-

ris eoipſo puto dictã dñam Vannuciã obligatã fuiſſe ad dotãdũ di
2 ctũ altare. Moueor principal.ter † ꝙ cõſtruens eccleſiã vel capellã ſeu altare obligat̃ ipſo fcõ ad notationẽ ſicut obligat̃ pater naturalis dotare filiã.xvj.q.vij.pie mẽtis.no.gl.in.c.nemo.de cõſe.diſt.j.ꝛ idẽ glo. in.c.cũ ſicut.de cõſe.eccle.vel alta.quatenus tñ illa glo.dicit prius debet dari actio in ↄſecratorẽ q cõſecrauit eccleſiã ſine dote ꝛ in defectũ debet dari in fundatorẽ ꝛ eius heredẽ:illa tñ glo.in ea pater cõiter nõ tenet̃ a doctoribus ibi dicẽtibus ꝙ imo priꝰ in fundatorẽ per illũ tex. ꝛ idem tenuit glo.in.d.c.nemo.Nec obſt.ſi dicatur dicta capella non fuit cõſtructa cũ cõſenſu dioceſani:qꝛ dico qꝺ lꝫ debuerit adhiberi cõſenſus dioceſani:tñ illud fuit introductũ in fauorẽ eccleſie ne cõtingeret opꝰ inchoari ꝛ nõ cõſummari:vel nõ ſufficiẽter poſtmodũ dotari vt qꝛ forte vires patrimonij edificatoris minime ſufficiãt:vnde id qꝺ fuit ſtatutũ in fauorẽ eccleſie nõ dꝫ retorqueri in ipſiꝰ leſionẽ:vt in.l. qꝺ fauore,C.de leg.ꝛ,c.qꝺ ob gratiã.de reg.iur.lib.vj.ꝛ qꝺ in fauorẽ eccleſie hoc fuerit cõſtitutũ:probat̃ aperte in.d.aut.vt nullus fa.ora. do,poſt prin.ꝛ.d.c.nemo.Et multa poſſunt ſilia ad cõfirmationẽ ad
3 duci.Primo ptꝫ in ordinatione clericorũ.† nõ enim dꝫ epũs aliquem ordinare in clericũ niſi prius aſſignet beneficiũ vnde viuere poſſit:vt in.c.j.ꝛ.ij.lxx,di,ꝛ tñ ſi ordinauerit tenet̃ epũs ꝑuidere de ſuo donec ſibi ꝑuiderit de bñficio:vt in.c.cũ ſcḋm apoſtolũ.ꝛ.c.epũs.de pbẽ.Ad idẽ
4 bonus tex.in.c.ſi qua de rebꝰ.xij,q.ij.dr † ꝙ ſi vacante eccleſia capl'm aliqua de bonis eccleſie alienauerit ſine ſuperioris autoritate relinquitur optiõi futuri epĩ an velit ratificare dictã alienationẽ:qꝛ forte vtiliꝰ eſt eccleſie habere pretiũ ꝙ rẽ:ꝛ ſic alienatio nulla tanꝙ facta ſine ſolẽnitate:de qua.xij.q.ij.ſine exceptione:põt haberi rata tractu tꝑis: qꝛ nullitas inſurgit fauore eccleſie:ideo nõ debet retorqueri in ipſius leſionẽ ſi ꝑlatus futurus viderit illã eſſe eccleſie vtilẽ.ꝛ hoc firmauit expreſſe gl.in.c.j.ne ſede vacã.ad idem bo.tex.in.l.nõ eo minus,C.de
5 ꝓcur.vbi ptꝫ † qꝺ licet ſñia lata ↄ̃ minorẽ ſine curatore ſit nulla:ſecus tñ eſt ſi fuit lata pro minore:ad id qꝺ in ſimili no.gl.ꝛ Bar.in.l.ſi tutor,C.in qui.cau.in inte,reſti.nõ eſt neceſ,ꝛ.l,ſi mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iud.ꝛ qꝺ no,doc.in.c.cauſam.de iud.Preterea illud qꝺ fuit ſtatutũ in odium ꝛ penã edificãtiũ eccleſias vel capellas ſine autoritate dioceſani:vt in aut.de eccl.ti.§.ſi quis aũt.cũ ſeq.nõ dꝫ cedere in eoꝝ fauorẽ;vt in.c.ſi neceſſe.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ.c.ij,de tranſla. ꝑla,ꝛ.l.papinianus exuli.ff.de mino.Et per hec remanet deciſuꝫ etiã ſcḋm dubiũ.¶ Ex quibus oĩbus concludit̃ dictã dñam Vãnuciam fuiſſe ex ↄſtructione capelle ſeu altaris obligatã ad dotãdũ illud ſufficiẽter abbate ꝑdicto habẽte ratã ↄſtructionẽ dicti altaris.¶ Venio nunc ad tertiũ dubiũ an ad ſufficientiã dotis requirat̃ qꝺ inde poſſit viuere ẽt clericꝰ vltra ſacerdotẽ.Et videt̃ primo ꝙ nõ,per.c.vt qſqꝫ
6 preſbyter.de vi.ꝛ hone.cle,vbi innuit † ꝙ ꝑſbyter habens populũ tenet̃ habere clericũ:ſecus ergo in habẽte altare:contrariũ alias tenui in lectura dicti.c.vt quiſqꝫ,ꝛ nunc etiã cõfirmo:qꝛ certũ eſt qꝺ miſſaꝝ ſolẽnia nõ debẽt celebrari ſine ſuffragio clerici:vt in.c.ꝓpoſuit de fil.
7 preſby.ergo † quilibet habens beneficiũ requirens miſſarũ celebrationem tenetur habere clericũ:licet nõ ſit alias curatũ:qꝺ videt̃ fuiſſe de mente gl.in.d.c.vt quiſqꝫ,ꝛ bene facit tex.iuncta gl.in cle.ne in agro. §.ad hec.de ſta.regu.Edificãdo ergo altare ſacerdotale videt̃ ſe obligaſſe ad dotẽ dãdã pro neceſſarijs cõcurrentibus ad miſſarũ ſolẽnia: nam qui vult vnũ videtur voluiſſe omnia per que peruenit̃ ad illud. vt.l.oratio.ff.de ſpõ,ꝛ.l.ad rem mobilẽ.ꝛ,l,ad legatũ.ff.de procur.ꝛ.c. prudentiã,ꝛ.c.preterea.de off,deleg.facit.l.illud.ff.de acqui.here.Cõcludo ergo ĩ hoc tertio dubio qꝺ dos dicti altaris debet eſſe ſufficiẽs pro preſbytero ibidẽ inſtituendo ꝛ pro clerico qui habet preſtare ſuffragiũ ad miſſarũ ſolẽnia,facit dcm̃.c.nemo.ꝛ in dicta aut.vt nullus fa.ora.do.poſt princ.¶ Ad quartũ ꝛ vltimũ dubiũ an ditta obligatio reddat̃ inefficax per donationẽ omniũ bonoꝝ poſtea alteri factã. Et videtur primo qꝺ ſic:quia per cõſtructionẽ altaris nõ apparet ꝙ bona cõſtituẽtis ſint tacite obligata:imo videtur ſola obligatio perſonalis orta ſicut patet in vouente aliquã rem:non enim obligat̃ res anteꝙ tradat̃:ſed perſona tantũ:vt in.l.ij.ff.de polli.ſꝫ perſona nihil habet ſaltẽ ſufficiẽter per donationẽ alteri factã:ergo obligatio remanet inefficax:inanis eſt enĩ actio quã inopia debitoris excludit :vt in l.nam is.ff.de dolo.ꝛ.c.olim.el.ij.de reſti.ſpol.¶ Sed contrariũ arbi
8 tror de iure procedere.Moueor primo † quia cõſtruens eccleſiã vel capellaꝫ obligat̃ ad dotãdũ ſicut pater tenetur dotare filiã.vt ſenſit gl. in.d.c.cũ ſicut.de conſe.eccle.vel alta.ꝛ in.d.c.nemo.de conſe.diſtin.j. ¶ Sed ſi pater facit immẽſam donationẽ vni ex filijs q̃ tẽdit in ꝑiudicium alterius filij quo ad partẽ ſibi debitã reuocat̃ dicta donatio tanꝙ inofficioſa:vt.l.ij,C.de inoff.dona.ꝛ qꝺ ibi no.ergo idem dicendum in caſu noſtro.nam iſta altaria vident̃ fuiſſe loco filiarũ cõtẽplatione anime ipſius dñe Vannucie.arg.in.c.in preſentia.de prob.ꝛ eorum que no.Bar.in aut.ſi qua.C.de ſac.ſanc.eccle.ꝛ facit in ſimili ibi tex.ꝛ qꝺ legit̃ ꝛ no.xix.q.vltima.ſi qua mulier.¶ Preterea ꝛ alia rõ
9 nẽ inconuincibili vbicũqꝫ † debitor donat bona ſua in ꝑiudiciũ ꝛ fraudem creditoꝝ debet talis donatio reuocari etiã ſi fuit facta ignorãti in fraudem.vt probat̃ in.l.j.iũcta.l.qui autem.§.ſimili quoqꝫ modo. ff.de his que in frau.cre.ergo dicta donatio debet reuocari:quatenꝰ ven.ẽ in preiudiciũ altaris cui dicta Vannucia erat debitrix reſpectu donationis.Poſſet addi ꝛ tertia ↄ̃ſideratio ſi ponat̃ ꝙ ſi dicta Vannucia donauerit ſecundo altari omnia ſua bona ꝑſentia ꝛ futura.nã talis donatio nõ tenet tenendo opi.Ang.de peru.valde equam quã poſuit in ſua diſpoſitione que incipit.in refulgẽti.reprobando Bart. in.l.j.C.de pac.qui tenuit quod ſimiliter valet donatio omniuꝫ bonorum preſentiũ ꝛ futurorum:ſed Ang.contra:ſed non intendo ad preſens diſcutere:que opi.ſit verior cum ſatis ſit per premiſſa alteri ꝑori cõſultũ:nec in caſu noſtro dicitur qꝺ donauerit preſentia ꝛ futura:dicta ergo donatio non reddit primã obligationẽ inefficacẽ:tñ qꝛ non potuit ſe liberare ab obligatione prius contracta:tum qꝛ videt̃ facta in fraudem creditoris.Ex predictis oĩbus cõcludo qꝺ dicto abbate ratificante dictã altaris cõſtructionẽ debet prius dictũ altare ſufficiẽter dotari pro ſacerdote ꝛ pro clerico ꝛ reſiduũ ſi qꝺ erit applicabitur ſecundo altari cui ſcḋo loco fuit facta donatio vel vltima diſpoſitio. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã Antonius habens Franciſcum eius filiũ legitimũ ꝛ naturalẽ infantẽ in eius ptãte conſtitutũ condidit teſtamentũ ſolenne in quo dictuꝫ Franciſcũ heredem inſtituit vniuerſalẽ ꝛ talẽ fecit inſtitutionẽ:vꝫ ſi dictꝰ Frãciſcus deceſſerit in pupillari etate:vel poſtea qñcunqꝫ ſine filijs ſubſtituit Paulũ Petri ipſius teſtatoris auunculũ vulgariter,pupillariter ꝛ per fideicõmiſſum ꝛ dictũ Paulũ dicto ſuo filio tutorẽ dedit.Tandẽ mortuo dicto teſtatore dictus Frãciſcus ſuperuiuẽs tribus mẽſibus cũ dimidio deceſſit infans ſuperſtite dicto Paulo ſubſtituto ꝛ matre ipſiꝰ infantis:modo mater quõdã infantis mouit qõnem dicto Paulo ſubſtituto poſſidẽti vigore dicte ſubſtitutionis hereditatẽ olim dci Antonij ꝛ ſucceſſiue Frãciſci aſſerẽs ad ſe ſucceſſionẽ dci Frãciſci ſui filij infantis defuncti ſpectare ꝛ dicit dictũ Paulũ ſubſtitutũ fore excluſum:qꝛ ipſe nõ aſſumpſit in iudicio tutelã dicti Frãciſci nec aliũ tutorẽ cõfeſtim dari petijt:nec excuſauit intra.l.dies a morte teſtatoris ꝓ parte vero dicti Pauli ſubſtituti dr dictã ſucceſſionẽ ꝛ hereditatẽ ad ſe ſpectare vigore dicte ſubſtitutionis adijciẽs ꝙ ipſe tutor cõſtitutus in teſtamento dicti Antonij.lꝫ nõ fecerit inuentariũ ꝓ dicto ĩfante: tñ dictũ infantẽ nutriri fecit ꝛ adminiſtrauit eius tutelã iam in ſoluẽdo collectas ꝛ debita ꝙ ẽt ſoluẽdo ſalariũ dicte nutrici ꝛ adminiſtrando ꝛ gubernãdo ꝛ coli faciẽdo bona dicte hereditatis dicti Antonij cũ ſciuit ſe tutorẽ in dicto teſtõ datũ Et poſito ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ nõ adminiſtraſſet nec tutelã geſſiſſet nec alium dari petijſſet nec ſe excuſaſſet;nõ ꝓpterea debet priuari dicta ſucceſſiõe ꝛ qꝺ nulla mora vel negligẽtia eſt ſibi imputãda eo qꝺ dictꝰ Frãciſcꝰ ſuperuixit patri tribus mẽſibus cũ dimidio tantũ:ꝛ iura vident̃ dare annũ ſubſtituto ad petendũ tutorẽ:vnde cũ mors ſuperuenerat dicto Frãciſco in taꝫ breui tẽpore non poteſt dici qꝺ ipſe fuerit negligẽs vt ſucceſſione priuari debeat;quid iuris queritur.

¶ Conſilium.xc.

1 Non gerere ꝛ ſine ſolennitate debita gerere paria ſunt.

2 Mater non excuſatur quin priuetur ſucceſſione pupilli ſi cum debita ſolennitate non aſſumpſit tutelam.

3 Gerens negotia pupilli nõ decreta ſibi tutela per iudicẽ ꝛ inuẽtario prius non confecto debet tanꝙ ſuſpectus acerrime puniri.

4 Tutor teſtamentarius ſeu datiuus non excuſando ſe intra quinquaginta dies poſtꝙ ſciuit ſe tutorem deſignatum videtur ſe aſtringere ꝛ acceptare tutelam.

5 Subſtitutus licet recuſet tutelam non per hoc excludit̃ a ſucceſſione.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio.Duo ad deciſionẽ huius queſtionis vere examinãda incũbunt.¶ Primũ eſt an dictus ſubſtitutus excuſetur ex eo quia tutor in teſtamẽto deſignatus geſſit negotia pupilli tutela tñ non aſſumpta cũ ſolennitate debita.¶ Secundũ ꝑſuppoſito ꝙ ex ſcḋo capite nõ excuſet̃ an debeat priuari ſucceſſiõe pupilli nõ petendo tutorẽ ↄfeſtim ex quo potuit facere hoc in vita pupilli anno nõdũ elapſo.¶ Circa primũ videt̃ dictũ ſubſtitutum non excuſandũ
1 † qꝛ paria ſunt nõ gerere ꝛ ſine ſolennitate debita gerere.l.ſi.C.arbi. tute.ꝛ.l.iij.C.de tuto.ꝛ cura.ꝛ.l.iij.§.tutores.ff.de ſuſpec.tuto.facit.l. ſi vnus.C.de teſta.ꝛ.c.ij.de tranſla.prela.¶ Secũdo de hoc videt̃ gl.
2 no.in.l.ij.§.ſi mater.ad tertulia.que dicit † matrem non excuſari quin priuet̃ ſucceſſione pupilli ſi cum ſolẽnitate debita nõ aſſumpſit tutelam nec petijt tutorẽ dari filio quãꝙ ipſa vel alij geſſerint ꝛ adminiſtrauerint bona pupilli ſine ſolẽnitate debita.ꝛ illam gloſſ.ſequit̃ ibi Bar.ꝛ Bal.in.l.matres.C.ad tertulia.ſed predictus ſubſtitutus lꝫ geſſerit negotia pupilli:nõ tamen hoc fecit legitime:quia nõ fuit ſibi decreta tutela per iudicem prius cõfecto inuentario ſicut fieri debuit: vt in.l.ſi.C.arbi.tute.no.glo.ꝛ Bar.in.l.legitimos.ff.de legi.tut.nec alia fecit que in dicta.l.legitimos.notantur:ideo nõ debet ex illa ge
3 ſtione excuſari:imo magis debet inculpari:† quia gerens negotia pupilli non decreta ſibi tutela per iudicem ꝛ inuẽtario prius non con

fecto

fecto debet tanꝙ̄ ſuſpect⁹ acerrime puniri:vt habeẽ in.d.l.fi. C.arb.
tut.in fi.ꝛ in.d.l.iij.§.tutores.de ſuſpe.tu.¶ Sed his nõ obſtantibus
4 poſſet attẽtari ꝯ̄trium. Moueor in hanc ſententiã pꝛincipaliter:† quia
tutoꝛ teſtamẽtari⁹ ſeu datiuus nõ excuſando ſe intra quinquaginta
dies poſtꝙ̄ ſciuit ſe tutorẽ deſignatū videẽ ſe aſtringere ꝛ acceptare
tutelã adeo ꝙ amplius ſe excuſare nõ valet:ꝛ tutela incipit ſtare pe-
riculo ſuo:vt pꝛobaẽ in.l.ſi pater.§.opoꝛtet.ꝛ.l.qnquaginta.ff.de ex-
cuſa.tut.facit.l.j.in pꝛin.ff.de admi.tut.ergo dictus ſubſtitutus in te-
ſtamẽto tutoꝛ datus ſe nõ excuſando intra qnquaginta dies poſtꝙ̄
ſciuit ſe tutorẽ deſignatũ videẽ tutelã acceptaſſe:nec potuit amplius
ſe excuſare:ergo per ꝯ̄ñs nec alium tutorẽ dari petere potuit.ꝛ per cõ
ſequẽs non poteſt puniri ex eo capite:qꝛ non petijt tutorẽ dari pupil-
lo:pꝛo quo facit qđ no.Bal.in.l.tutoꝛ qui repertoꝛiũ.ff.de admi.tut.
vbi dicit qđ licet tutoꝛ nõ cõfecerit inuẽtariũ nihilominus tutoꝛ eſt,
poteſt tamẽ repelli ab agendo:vt.l.tutoꝛ qui repertoꝛiũ.ꝛ priuari offi
cio tutele pꝛoꝛſus:vt dicit tex.in.d.l.fi.C.arb.tute.Reſtat ergo cõclu-
dere ꝙ iſte tutoꝛ fuit ĩ culpa ex eo dũtaxat:qꝛ adminiſtrauit bona nõ
decreta pꝛius ſibi tutela per iudicẽ:nec ꝯfecto inuẽtario:ſꝫ ex hoc ca-
pite non reperiẽ iure cautum qđ debet priuari ſucceſſione:ſed poterit
alijs penis puniri:de quibus in.l.fi.iuncta gl.pꝛeallega.C. arbi. tute.
Cũ eñ iſta pena priuationis ſucceſſionis non ſit in hoc caſu iure ex-
pꝛeſſa nõ debet imponi:vt no.glo.in.c.fin.de iurepatro.facit de peni.
diſt.j.pene.ꝛ.l.interpꝛetatiõe.ꝛ.l.ſi pꝛeſes.ff.de penis.ꝛ facit in arg.l.
5 amiciſſimos.ff.de excu.tuto.vbi ptꝫ† qđ licet ſubſtitutus recuſet tute-
lã:nõ per hoc excludiẽ a ſucceſſione.¶ Tertio facit pꝛo iſto ſubſtitu-
to.vt nõ priueẽ noua cõſideratiõis qui non petijt tutorẽ dari filio pri
uatur ſucceſſione pupilli:ſed pupillus in caſu noſtro nihil habuit: qꝛ
nõ adiuit hereditatẽ nec exiſtẽtia ſui heredis habuit in caſu nr̄o ope-
rari:qꝛ ipſe pupillus licet eſſet in poteſtate tempoꝛe moꝛtis habuit ta
men ſubſtitutũ vulgarẽ per cuius dationẽ tolliẽ ſuitas ſm cõem opi.
per.l.filius.ff.de lib.ꝛ poſth.tenet Bar.in.l.ſi fili⁹ qui patri.ff.de vul.
ꝛ pup.ꝛ Bal.in.d.l.fratris.C.de iure delibe.nota gloſſ.in.l.papinia-
nus.ff.de inoffi.teſta.ergo ſuccedit iſte ſubſtitutus patri ꝛ nõ filio:eſt
enim hereditas patris nõ filij:vt.d.l.ſi filius.de lib.ꝛ poſth.Preterea
nõ videẽ ſibi imputandũ ſi nõ petijt tutelã ſibi decerni per iudicẽ nec
cõfecit inuentarium:qꝛ hoc non poterat de iure:cũ enim eſſet tutoꝛ te
ſtamẽtari⁹ nõ poterat aliquid facere niſi pꝛius adireẽ hereditas per
pupillum:qꝛ tutela confirmaẽ per aditionẽ hereditatis:vt.l.ſi nemo.
ff.de teſt.tu.nec exiſtẽtia ſui heredis habet hoc caſu cõfirmare tutelã.
qꝛ habebat inſtitutũ vulgarẽ:vt not.Bar.in.d.l.ſi nemo.Et ſi dicaẽ
ergo eſt ſibi imputãdũ ſi nõ petijt interim donec adireẽ hereditas tu
torẽ dari filio.per.l.ſi qs ſub conditione.ff.de teſta.tute.ꝛ inſti.de act.
tute.poſt pꝛinc.¶ Ad hoc eñ põt reſpõderi dupliciter.Primo qꝛ li-
cet ex hoc capite poſſit priuari ſucceſſione pupilli:tñ in caſu noſtro il-
la non fuit vnꝙ̄ pupilli cũ non adiuerit hereditatẽ ꝛ habuerit ſubſti-
tutum vulgarẽ:eſt eñ hereditas patris ꝛ nõ filij:nec poteſt mater pe-
tere legitimã:qꝛ nõ poteſt fili⁹ repudiare hereditatem patris ꝛ petere
legitimã:hꝫ eñ aut totã agnoſcere aut totã repudiare:vt no.Barto.
in.l.gerit.ff.de acqui.here.Scđo poteſt pꝛincipaliter rñderi intrando
ſcđm dubiũ ſupꝛa foꝛmatũ:ꝙ p̄ſuppoſito qđ fili⁹ habuiſſet aliqua bo
na tñ ex quo annus nõ erat elapſus ante moꝛtẽ filij nõ dꝫ ſubſtitut⁹
vel alius qui habebat ſuccedere ab inteſtato ſaltẽ citra matrẽ priuari
ſucceſſione pupilli:de hoc eñ videẽ tex.expꝛeſſus in.l.ſciant cuncti.C.
de legi.here.ꝛ optime facit tex.inſti.ad tertu.in fi.tenuit Bal.ꝛ etiam
Ang.in.l.p̄dicta ſciãt.ꝛ in.l.matres.ꝛ Bar.in ſua ſolẽni repetitione.
in.l.ij.ff.qui pe.tu.ꝙ̄ꝙ̄ ipſe Barto.in.l.ij.§.cõfeſtim.ff.ad ter.ꝛ in.d.l.
ſciãt.poſt Rich.maliũ.tenuerit contrariũ dicẽs qđ ſi nõ petijt tutorem
intra quinquaginta dies vr̄ in negligẽtia:qꝛ debebat petere ſicut ma
ter citius ꝙ̄ poterat:vt de matre pꝛobari videẽ in.d.l.ij.§.ſi mater.et.§.
cõfeſtim.ꝛ ꝙ idẽ eſſet in ſubſtituto ꝛ alio q poterat ſuccedere ab inte-
ſtato inducebat.d.l.ſciãt.ibi dũ dicitur ſꝫ noſtrã ꝯſtitutionẽ ꝛc.quaſi
dicat ꝙ dabaẽ annus tñ ſm pꝛiorẽ cõſtitutionẽ.de qua in.d.l.ij.§.cõ
feſtim.vt ſpectaretur confeſtim.i.ꝙ̄ citius fieri poterat:ita tñ vt ann⁹
nõ excedereẽ:tñ ipſemet Bart.vt.ſ.dixi in ſua ſolẽni repetitione dili
gentius examinãdo hũc articulũ tenuit ꝯ̄trium.ſ.quod ſubſtitut⁹ vel
ali⁹ qui habebat ſuccedere pupillo ab inteſtato hꝫ annũ integrũ per
d.l.ſciãt.ꝛ.l.ij.ſpecialiter faciunt iſta olim ante legẽ.C.non erat pꝛoui
ſum ꝙ aliquis ſubſtitut⁹ vel alius ꝯſanguineus nõ teneret ex neceſſi
tate petere tutorẽ pupillo:lꝫ ſpõte potuiſſet niſi in matre ꝛ libertis.vt
in.l.ij.ff.qui pe.tu.ꝛ in.d.l.ij.ad tertu.ergo lex.C. ſuperueniens impo-
nẽs neceſſitatẽ petẽdi dꝫ ſtricte intelligi:vt.ſ.ann⁹ detur integre ꝛ ab
ſolute alijs qui per pꝛius non erãt ad hoc neceſſitati:cum enim ſit illa
lex odioſa:p̄ſertim in eo ꝙ priuat ſucceſſione ab inteſtato ꝛ ex teſtamẽ
to debet ſtricte intelligi:vt no.pꝛobaẽ in.c.ſtatutũ.de elec.lib.vj.facit.c.
cũ in cunctis.de ele.ꝛ regula odia.ꝛ regula in penis:iuncto.c.ſi cõpꝛo
miſſarius.e.ti.li.vj.ꝛ.l.interpꝛetatione.ꝛ.l.ſi pꝛeſes.ff.de pe.nec pꝛedi-
ctis ob.de reg.iur.lib.vj.tex.in.d.l.faciãt quatenus dicit ſm noſtram
cõſtitutionẽ ꝛc.qꝛ vt dicit Bar.ꝛ bene in.d.l.ij.illa verba nõ debẽt re
ferri ad tertu.ſed alia iura q̄ diſponunt quales debeãt eſſe tutores:vt
ſit ſenſus qđ ꝛ tutoꝛ dꝫ ab iſtis peti intra annũ ſꝫ diſpoſitionẽ legalẽ.

Preterea mater tenetur ex duplici capite petere tutorẽ filio.Primo
pꝛopter pietatẽ maternã:vt.l.matris pietas.C.qui pe.tu. ¶ Secũdo
pꝛopter ſpem future ſucceſſionis.d.§.confeſtim.In alijs aũt habenti
bus ſuccedere ex teſtamẽto vel ab inteſtato nõ ſubeſt niſi vna cã ſcꝫ
ſpes ſucceſſionis.ergo mitius fuit pꝛocedendũ cum eis ꝙ̄ cum matre.
ar.in.l.re coniuncti.ff.de leg.iij.ꝛ in aut.ceſſante.C.de legi.here.quin-
imo poſſet attentari qđ etiã mater non priueẽ intra annum per textũ
qui hoc aperte innuit.inſti.ad tertulia.in fin.ꝛ ad illũ tex.poſſet redu-
ci tex.in dicto.§.ꝯfeſtim.vt ſic ex legis interpꝛetatione dicatur facere
cõfeſtim petẽdo intra annũ:vel dicamus ꝙ ꝯfeſtim.i.ꝙ̄ citius poteſt
debet petere tutorem:non tamẽ punitur niſi negligat per annum:vt
voluit tex.pꝛealle.Et cum ſumus in materia odioſa melius ꝛ equius
eſt dicere quod dicta.l.ij.intelligiẽ ſm tex.inſti.ad tertu.in fi.ꝙ̄ econ-
tra.argumen.in.l.placuit.C.de iudicijs.ſentit Bar.in dicta.l.ſciãt.ꝛ
l.matres.Ex his omnibus,concludo dictum ſubſtitutum non debere
in caſu noſtro ſucceſſione priuari:ſiue ſit hereditas patris ſiue pupilli.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam ſempꝛonius de leſe ma-
ieſtatis crimine cõdemnatus bonis ſuis exp̄ſſe publicatis anteꝙ̄ p̄fa
tum delictũ cõmitteret ꝛ ſñiam repoꝛtaret certa bona donauit qbuſ-
dã fratribus carnalibus ad eoꝛũ vitam dũtaxat:ita tñ qđ vn⁹ alteri
ſuccederet oĩbus moꝛtuis dicta bona recta via ad eũdẽ donatorẽ re-
dirẽt:ꝛ adiectũ fuit in p̄ncipio donationis ꝙ de p̄dictis bonis,dona-
tis facerẽt in eoꝝ vita qcquid eis placuerit ſine alicuius cõtradictiõe.
In fine vero inſtrĩ diciẽ ꝙ ſupꝛadictã donationẽ fecit p̄fat⁹ donatoꝛ
ſub his ꝯditiõe tenoꝛe ꝛ lege pacto:vcꝫ qđ p̄ſens donatio valeat ꝛ ef-
fectũ ſoꝛtiaẽ vſqꝫ in vitã tñ dictoꝛũ donatarioꝛũ ꝛ cuiuſlibet eoꝝ nõ
vltra.ꝛ qđ ipſi donatarij vel aliqs eoꝛũ non poſſint neqꝫ debeãt ipſa
bona donata in tota nec in parte vllo tẽpoꝛe alicui pſone vel vniuer-
ſitati vendere donare vel alienare cambire obligare nec alr̄ baratare
nec tranſlatare cum aliter pꝛefatus donatoꝛ nõ feciſſet nec facturus
fuiſſet:nec pꝛo facta vult haberi pꝛeſentẽ donationẽ:ſed vult pñtẽ do
nationẽ quotieſcũqꝫ ſec⁹ fieret nõ valere:nec tenere:nec effectũ ſoꝛtiri
debere:ꝛ ipſo iure ius ꝛ dñium ipſoꝝ donatoꝛũ in totuꝫ perueniat in
pꝛefatũ donatariũ.Hec ſunt ꝟba foꝛmalia poſita in fine dicti inſtru-
mẽti.Contingit qđ poſt ſñiam condẽnatiõis pꝛedictoꝛũ ꝛ bonoꝛum
publicationẽ factã dicti donatarij ſeu aliqui eoꝛum qui ſupererãt vẽ-
diderunt dicta bona donata ſub conditione pꝛedicta cuidã Senenſi
ciui pꝛo certa pecunie q̄titate ad eoꝛum vitam dũtaxat. Nũc queriẽ
an cõmune Senẽſe cui bona dicti donatoꝛis fuerũt cõfiſcata poſſint
illa bona donata vigoꝛe publicationis ꝛ dicti pacti in donatiõe ap-
poſita vendicare.

¶ Conſilium.xcj.

1 ☞ Uſufructuarius qui nõ tranſmittit ius ſuum in heredem poteſt
nihilominus vſumfructum alij vendere.
2 Lex ſiue teſtatoꝛ ſiue pactio contrahẽtium ſi inhibuerit alienationẽ:
videtur pꝛohibita non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus.
3 Pꝛohibitus vendere non poteſt etiam locare ad magnum tempus.
4 Uſufructuarius non pꝛohibetur alienare ius quod habet.

Saluatoꝛis inuocato ſuffra-
gio.Videẽ pꝛimo ꝙ nõ per verba pꝛioꝛa appoſita in iſtru-
mento ꝙ fuit dictũ vt de pꝛedictis donis donatis facerẽt
in eoꝛũ vita qcquid eis placeret:ergo poſſunt diſponere in eoꝛũ vita
1 etiã vendendo.Videmus eñ† ꝙ cũ vſufructuari⁹ qui nõ tranſmit-
tit ius ſuum in heredẽ poteſt nihilominus vſumfructũ alij vendere:
nec mirũ qꝛ vt dicit iuriſconſultus.Qui p̄tio fruiẽ ipſa re frui videẽ.
vt habeẽ in.l.nõ vteẽ.cũ.l.ſeq.ff.de vſufructu.Ita dicendũ in pꝛopoſi-
to:ſatis enim iſti vtuntur rebus donatis in eoꝛũ vita ex quo vtũtur
pꝛetio.Preterea alienare eſt ꝯ̄ctus per quem trãſfertur dñium.vt.l.j.
C.de fun.dota.ſed pꝛedicti donatarij vendiderunt ad vitã eoꝛũ dun
taxat:ergo illa non põt dici alienatio:maxime ad incurrendũ penaꝫ
priuationis.Sed contrariã ſñiam arbitroꝛ de iure veriorẽ.Et pꝛimo
pꝛobato ꝙ dicti donatarij ceciderũt a iure eoꝛũ. Secũdo ꝙ dicta bo-
na deuoluta ſint ad cõe Senenſe.pꝛobaẽ per tex.aperte qui cauillari
2 nõ poteſt.l.fi.C.de rebus alie.nõ alie.vbi dicitur† ꝙ ſiue lex ſiue teſta-
toꝛ ſiue pactio contrahentiũ inhibuerit alienationẽ:videtur pꝛohibita
non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus ꝛ pignoꝛis:ſed negari
nõ poteſt quin dicti donatarij alienauerint ſaltẽ vſumfructũ dictaꝝ
rerũ:ergo venerũt cõtra pactum in donatione appoſitũ.Secũdo hoc
pꝛobaẽ exp̄ſſe ex tenoꝛe dicte donationis in eo ꝙ expꝛeſſe fuit pꝛohi-
bitum ne dicta bona obligarẽt vel baratarent ſeu tranſlatarẽt:ſꝫ ne-
gari non poteſt quia per illã venditionẽ trãſlatauerint ſeu obligaue-
rint dicta bona:ergo ceciderunt dicta bona in cõmiſſum.qnimo plus
3 dico† ꝙ pꝛohibitus vendere nõ poteſt etiam locare ad magnum tp̄s
qꝛ per talẽ locationẽ cõſtituiẽ ius in re:ꝛ ſic fit quedã alienatio rei:vt
no.Bar.ꝛ Dy.in.l.codicillis.§.a ſubſtituto.ff.de leg.ij.lꝫ glo.ibi ali-
ter firmat que tñ cõiter ibi in hoc dãnaẽ.ꝛ pꝛimũ tenet gl.in cle.j.de

reb.eccle.nõ alie.⁊ optime facit ibi tex. ¶ Preterea ⁊ tertio donator
prohibuit ſimpliciter illa bona vẽdi:ſed negari nõ põt quin donata-
rij illa vẽdiderint ⁊ dñiũ trãſtulerint in emptorẽ:vt pʒ ex inſtrumẽ-
to vẽditiõis inde cõfecto:nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ ad eorũ vitã dũtaxat
vendiderint:q2 ꝑ hoc non põt negari quin venditio fuerit facta licet
ad tps.Nã ⁊ prohibitio vẽditionis non poterat intelligi niſi de tem-
porali vẽditione:q2 de perpetua nõ erat dubiũ cum donatio fuiſſet
facta ad vitã eorũ dũtaxat:vñ ceſſante illa ꝓhibitione nõ potuiſſent
vendere vltra eorũ vitã : q2 nemo põt in aliũ plus iuris transferre ꝙ̃
ipſe habeat.c.nuper.de dona.inter virũ ⁊ vxo.⁊.l.traditio.ff.de acqr.
re.do.debẽt ergo ꝟba intelligi in quo poſſunt aliqd operari:vt in.c.
ſi papa.de ꝑuile.lib.vj.⁊.l.ſi qñ.C.de inof.teſt.⁊.l.ꝙ labeo.ad carb.ꝙ
añt per dictum pactũ impediatur dñij trãſlatio:⁊ deuolutio fiat ad
donatariũ:ꝓbat̃ in.c.ceterũ.de dona.⁊ i.l.ea lege.C.de cõdi.ob cau.
⁊ expreſſius tenet Bar.in.l.filius.§.diui.ff.de leg.i.qđ autẽ hec bona
ſint cõi queſita probatur.q2 ꝑ dictã ſniam oĩa bona fuerunt cõfiſca-
ta:ergo ⁊ iura oĩa cõpetẽtia cõdẽnato.vt.l.iij.C.ad legẽ iul.maie.cõ-
iuncta.l.bonoꝝ.ff.de ver.ſig.ius ergo reſeruatũ dicto donatario trãſ-
iuit in dictum cõe per dictã confiſcationẽ:quinimo põt dici ꝙ non ſo-
lũ fuerint bona publicata ſed etiã perſona fuit ad mortẽ cõdemnata
quo caſu veniũt in publicatiõe etiã bona poſtea q̃ſita:vt in.l.ij.C.de
bo.preſcri.no.in.l.certa forma.C.de iur.fiſ.lib.x.Cõclude ergo ex oĩ-
bus ꝑdictis qđ dicti donatarij vẽdendo:licet ad eorũ vitã ceciderint
a iure eorũ:⁊ bona donata reuerſa ſunt ad cõe Seneñ.qđ poteſt tãꝙ̃
propria illa vẽdicare. Ad cõtraria ſupra formata faciliter r̃ſpõderi
põt:nam priora verba debent intelligi ſm ſequẽtia.l.ſi ſeruus pluriũ.
ff.de leg.j.⁊ ſic facerẽt de illis bonis quicqd eis placeret non tñ alienã
do ſeu tranſlatãdo quia ſpecialia derogãt verbis generalibus.c.i.de
reſcri.⁊.l.queſitum.in fi.ff.de fun.inſtr.⁊ regula generi.de reg.iur.lib.
4 vj. ¶ Ad ſcõm reſpõdetur † ꝙ vſufructuarius non prohibetur ali-
nare ius quod habet:ſed in caſu noſtro expreſſe fuit eis hoc inhibitũ
voluit enim donator vt tenerent penes ſe.d.l.fi.C.de reb.eccl.alie.nõ
alie. ¶ Ad tertiũ reſpondetur dupliciter.Primo ꝙ procedit qñ alie-
natio capit̃ ſtricte.Sed in ꝓhibitione facta pacto contrahẽtiũ debet
capi large.vt.d.l.fi.⁊ ibi no.Bal.Preterea ⁊ ſcđo ſatis facta eſt hu-
ius dñij tranſlatio:licet ad tps:vt patet in dicta venditione:ergo ⁊c.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xcij.

1 ☞ Legatum factum filie pro dote eſt purum ⁊ non conditionale.
2 Statutum non poteſt in totum tollere legitimam.
3 Mulier poteſt prorſus legitima priuari propter familiam domus cõ-
ſeruandam.
4 Statuto ſi caueatur quod quandiu extiterit maſculus femina non
ſuccedat filias excluditur viuente maſculo duntaxat:ſed illo mortuo
debet admitti.

In chriſti nomine amen.

Illud indu-
1 bitati iuris eſt ꝙ mero iure cõi inſpecto † legatũ fcm̃ filie ꝓ
dote eſt purũ ⁊ nõ ꝯditionale cuʒ nõ excedat legitimã ſuã
vnde põt illico poſt mortem patris per ipſam filiã peti:nec eſt neceſſe
expectare tẽpus nuptiarũ:preſertim in caſu noſtro in quo filia fuit in
ipſa dote inſtituta per patrẽ:vñ ſicut ipſa legitima, nõ capit dilatio-
nem vel aliud grauamẽ.l.qm̃ in prioribus.C.de inoff.teſt.⁊ in auſ.vt
cum de app.§.aliud quoqʒ capitulũ.ita nec ipſa dos que ſuccedit lo-
co legitime cũ ſubrogatum ſapiat naturam eius in cuius locũ ſubro-
gatur:vt in.c.eccleſia.vt lite pẽ.⁊.l.q2 qui pretio.ff.de vſufru.cũ ſi.Et
hãc opi.vt illico poſſit pẽti:firmãt cõiter doc.maxime Bar.in.l.titio.
§.titio genero.ff.de cõdi.⁊ demõ.Bald.poſt Richar.malũ.⁊ alios in
l.generaliter.C.de epi.⁊ cler.⁊ ad tex.d.§.titio genero.qui videtur vel-
le.ꝙ legatũ dotis cõditionale ⁊ qđ debeat deferri exactio in tempus
matrimonij cõtracti.Rñdetur multipliciter:vt ibi no.⁊.d.l.gñaliter.
¶ Sed dubiũ inſurgit in caſu nr̃o occaſiõe ſtatuti Tridẽtini in quo
inter alia caue̾t extãtibus maſculis filia femina nõ ſuccedit:quo caſu
dixit Bart.in.d.§.titio genero.qđ legatũ dotis factũ filie eſt cõditio-
nale ſicut ſi fieret extraneo:ita qđ nõ põt peti niſi tẽpore matrimonij:
q2 dos nõ eſt ſine mr̃imonio.l.ij.ff.de iu.do.habet ergo in ſe tale lega-
tũ tacitam conditionẽ ⁊ ſic ſi morit̃ anteꝙ̃ nubat non tranſmittit le-
gatũ in heredes.d.§.titio gño.qđ etiã videt̃ velle.Cy.in.l.ſancimus.
C.de nup.Et ꝙ̃ꝙ̃ Richar.malũ.tenuerit ꝯtrariũ:vt refert ipſe Bar.in
2 d.§.titio.motus † q2 ſtatutũ nõ põt in totũ tollere legitimã.licet poſ-
ſit diminuere qđ etiã videt̃ ſentire Dy.in regula indultũ.de reg.iur.
li.vj.ergo cũ hoc caſu dos ſuccedat loco legitime nõ recipit grauamẽ
vel dilationẽ ſicut nec ipſa legitima in iuribꝰ.ſ̃.alleg.Bar.tñ ſequen-
do Cy.tenuit primũ:mouet̃ preſuppoſita etiã opin.Richar.ꝙ ſtatu-
tum poſſit diminuere licet nõ tollere:tamẽ ſicut poteſt diminuere:ita
videtur qđ poſſit illã differre ad certũ tps;puta tẽpus nuptiarũ:cum
ſit quedã diminutio.arg.in.l.minus.ff.de reg.iur.ſed Bal.in.d.l.ſan
cimus.ſequit̃ opi.Rich.reprobata opi.Cyn.⁊ Bar.mouet̃:q2 ſi poſ-
ſet ſtatutũ differre in tẽpus matrimonij poſſit ſequi qđ iſta filia more
ret̃ ante matrimoniũ vt cõtingit in caſu noſtro:⁊ ſic nihil trãſmitte-
ret ad heredes:⁊ per ꝯñs ex toto priuaret̃ legitima qđ eſt cõtra ꝑſup
poſitũ qđ facit Bar.cõſentiẽdo opi.dicti Richar.ꝙ in totũ non poſ-
ſet tolli.Et ꝑfecto iudicio meo hec ꝯſideratio Bal.fuit optima ſi ve-
ra ſimpl'r eſſet illa opi.qđ legitime nõ põt in totũ tolli:ſed cũ ipſemet
3 Bal.ſentiat ꝯtrariũ in.l.cũ lege leonina.C.de epi.⁊ cle.vbi firmauit † ꝙ
propter familiã domꝰ cõſeruandã põt prorſus mulier priuari legiti-
ma cũ ſit de iure poſitiuo:dicit tñ qđ reſeruat̃ ſibi ius petẽdi alimẽta
quaſi illa ſint ⁊ iure naturali.j.di.ius naturale.ergo fundamentũ ſuũ
nõ procedit qđ ſtatutũ videat̃ mulieri ſeruare alimẽta donec nupſerit
ergo potuit ſimpliciter eã excludere ab oĩ ſucceſſione:ꝑſertim reſeruã-
do dotẽ in euẽtũ matrimonij:ergo legatũ dotis debet intelligi pure.
¶ Sed his nõ ob.puto qđ in caſu noſtro heredi ꝑdicte filie ſit tripli-
citer cõſultũ.Primo enĩ eſt clare conſultũ tenẽdo illã opi.qđ legitima
poſſit in totũ tolli etiã ad tps quã videt̃ tenuiſſe collector deciſionum
Rote deci.xix.relatis varijs opi.tenuit ſtatutũ valere:dũmodo ĩ totũ
non auferat vel multũ abſorbeat.Et idẽ videt̃ velle Ant.de bu.in.c.
raynaldꝰ.de teſta.ſed in caſu noſtro in totũ abſorberet ſi primo dimi-
nueret reducẽdo illã ad dotẽ tm̃ ⁊ poſtea differẽdo in tps ꝯtrcti matri-
monij adeo qđ poſſet cõtingere ꝙ in totũ priuaret̃ ſicut ꝯtingit in ca-
ſu noſtro cũ iſta filia fuerit mortua añ cõtractũ matrimoniũ.Et ꝑfe-
cto hec opi.mihi placet in caſu noſtro in quo ſtatutũ exp̃ſſe non tollit
in totũ:imo dat dotẽ quaſi pro matrimonio ipſius mulieris.l.iij.ff.de
mino.ſapit ergo ipſa dos naturã legitime ne filia decedat ꝓrſus ſine
herede ⁊ ſine aliquibꝰ bonis:facit qđ in ſimili not.in.c.ex inſinuatiõe.
de app.vbi dicit ꝙ ſi terminus prefigit̃ appellãti ab homine ꝙ talis
terminꝰ ſuccedit in locũ termini iuris: q2 ſubrogatũ debet ſapere na-
turã eius in cuiꝰ loco ſubrogat̃:vt.ſ̃.dixi.⁊ hec interpretatio tãꝙ̃ be-
nignior eſt in dubijs repudiãda:vt in reg.odia.⁊ regula in penis.lib.
vj.⁊.l.interpretatione.⁊.l.ſi preſes.ff.de pe. ¶ Scđa via eſt vt virtu-
te ſtatuti Tridẽtini cõpetierit ſimpliciter ius petẽdi illico dotem reli-
ctã cõiũcta ſaltẽ volũtate teſtatoris.Statutũ enim diſpoſuit ꝙ ſi pa-
ter diſpoſuit de filio in teſtamẽto debeat filia eſſe contra diſpoſitionẽ
paternã:ita qđ ſi ſibi reliquit dotẽ ſit illa cõtẽta:⁊ vltra illam ꝙ̃titatẽ
nil petere poſſit:videt̃ ergo ſtatutũ velle ꝙ ſi dos eſt filie relicta in te-
ſtamẽto qđ poſſit ꝙ̃titatem ſibi relictã illico petere per contrariũ ſen-
ſum qui ſatis validus eſt.l.cũ inter.§.inter ſocerum.ff.de pac.do.⁊ per
Bal.in.l.conuenticulã.C.de epi.⁊ cle.ad hoc facit verbũ illud quan-
titatẽ ⁊c.non enim retulit ſe ſimpliciter ad dotẽ ſed ad ꝙ̃titatem reli-
ctam pro dote. ¶ Preterea ſtatutũ in caſu quo pater reliquit dotẽ fi-
lie in teſtamẽto nõ ꝓuidit de alimẽtis donec fuerit maritata:ſed ſolũ
prouidit in caſu quo pater fuit mortuꝰ ab inteſtato : ergo ſimpliciter
diſponẽdo ꝙ filia ſit ꝯtẽta dote ſibi relicta ⁊ ꝙ aliqd vltra non poſſit
petere vr̃ voluiſſe ꝙ ipſa dos ſit p̃rimoniũ filie:⁊ ſic debeat ſibi ſucce-
dere loco legitime:⁊ per ꝯñs debet illico mortuo patre competere:ꝑ-
ſertim cũ pater nil dixit de alimẽtis interim filie ꝑſtãdis:⁊ ſtatutũ di-
cit ꝙ filia debet eſſe cõtẽta diſpoſitione paterna.vñ ſi diceremus con-
trariũ ſequeret̃ qđ ſtatutũ poſſet ꝑuare filiã alimẽtis ⁊ oĩ ſucceſſione
qđ eſt ꝯ cõem opi.⁊ cõtra.l.cũ ratio.ff.de bo.dam.Et hec interpreta-
tio ꝑmaxime ſumẽda eſt in caſu nr̃o in quo pater nõ ſolũ reliquit do-
tẽ filie:imo in illa quãtitate eã heredẽ inſtituit:ergo voluit eam pror-
ſus excludere a ſucceſſione. ¶ Tertia via ꝯſulẽdo heredibꝰ dicte filie
poteſt ſubtiliter iudicio meo obijci ꝟbis ſtatuti moderni:ex quo ĩ ꝑn-
cipio euidẽter oſtendat̃ ꝙ filia nõ ſimpliciter excluditur a ſucceſſione
parẽtis exiſtente maſculo ſed ad tẽpus dũtaxat.ſ.maſculo ſuperſtite:
nõ enĩ ſtatutũ ſimpliciter dixit vt extãtibus maſculis femina nõ ſuc-
cedat:ſʒ dicit qđ femina nõ ſuccedat nec audiat̃ agẽdo vel excipiẽdo
ſuperſtite maſculo vñ illa verba ſupſtite maſculo:cũ ſint ablatiui ca-
ſus faciũt bñdictionẽ:vt.l.a teſtatore.⁊ ibi ꝑ Bar.ff.de cõdi.⁊ demõ.
⁊ qualificãt ꝟba ſequẽtia nõ audiat̃ ⁊c.eſt ergo ſenſus qđ mulier nõ
debet audiri ſuꝑ ſucceſſione patris ſuperſtite in maſculo:ergo poſt eiꝰ
mortẽ debet audiri:verba enim qualificata debẽt intelligi ſm tempꝰ
ꝟbi ad qđ referunt̃ vt no.Bar.in.l.ex facto.ff.de vulg.⁊ pup.⁊.l.ꝑci-
pimus.C.de app.⁊ Bal.in.l.gñaliter.C.de epi.⁊ cle.⁊ glo.in.c.ſtatu-
tũ.in verbo canonicis.in fi.de reſcr.lib.vi.Ad ꝑdicta optime facit qđ
4 no.Bar.in.l.fi.ff.ad tertu.vbi dicit † ꝙ ſi ſtatuto caueat̃ ꝙ ꝙ̃diu exti-
terit maſculus femina nõ ſuccedat ꝙ filia excludit̃ viuente maſculo
dũtaxat:ſed illo mortuo dʒ admitti:q2 ꝑ illud aduerbiũ ꝙ̃diu vide-
tur ſtatutũ voluiſſe facere heredẽ maſculũ ad tps:⁊ ibi plenꝰ.habet̃
per eũ:idẽ ergo dicamus in ꝓpoſito cũ ſtatutũ dicat nõ audiat̃ agen
do ⁊ excipiẽdo ſupſtite maſculo.ergo illo mortuo debet audiri agen-
do vel excipiẽdo:valet enĩ cõtrariꝰ ſenſus in ſtatuto:ꝑſertim cum iuri
cõi ꝯcordet vt eſt in caſu noſtro:vt no.Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſt.
⁊ iure ⁊ plenius Bal.in.d.l.cõuenticulã Nec ob.ſi dicat̃ ſtatutũ etiã
vti verbo ſuccedat,quo caſu tenuit Bar.ĩ.l.fi.ꝙ femina nõ admittit̃
mortuo maſculo:cum tractetur nũc de hereditate filij ⁊ nõ patris ex
quo non fuit adiectũ illud aduerbiũ ꝙ̃diu:vel ſimile.qđ etiã vr̃ tenere
Jo.an.in addi.Spec.in ti.de ſucceſ.ab inteſt.ſuper rubri.in.iij.col. q2
dico illud procedere ſi ſtatutum ſimpliciter dixiſſet extãte aliquo ma-
ſculo femina nõ ſuccedat:nã tũc femina ſimpl'r excludit̃ ⁊ hereditas
defertur maſculo:mortuo poſt mortẽ maſculi nõ põt filia petere here-
ditatem

tatem patris:qꝛ iam deſijt eſſe patris ⁊ eſt nunc filij:lꝫ hoc caſu quidā
antiqui voluerint ꝯtrium vt no.Jo.an.in addi.ꝑdicta:ſed primū ve-
riꝰ.Sed in caſu noſtro fuit adiecta illa determinatio:nō ſuccedat nec
audiat̄ maſculo ſuperſtite.Precedentia eñ verba determinant̄ ꝑ ſe-
quētia:vt.l.ſi.§.cui dulcia.ff.de vino triti.⁊ oleo leg.⁊ cle.exiui.de ver.
ſig.⁊.l.ſi ſeruus pluriū.de leg.j.⁊.l.numis.de leg.iij.⁊ hūc intellectum
plurimū adminiculant̄ alia verba ſtatuti quatenꝰ prouidēt mulieri:
vt ſolu.mat.per eam ꝯhendo poſſit redire ad domū maſculi heredis:
⁊ ibi ꝑcipere alimēta:⁊ ſic vr̄ excludere feminā ſtante maſculo:ſed illo
mortuo ceſſat illud refugiū:maxime in caſu noſtro in quo bona pr̄is
debēt diſtribui in pauperes.Ex quibus oibus concludit̄ ꝙ dicte filie
ſtatim cōpetit ius petēdi legatū datū ſibi a patre factū tanꝙ̄ purū ꝙ
trāſiuit in ſuos heredes legitimos.l.vnica.C.de cadu.tol.Itē ꝙ mor
tuis maſculis ſtatim cōpetit ius petēdi legitimā:ita qđ eſt in optione
heredū ipſiꝰ an petāt legatū an legitimā quatenus plus eſt in legiti-
ma ꝙ̄ in legato:iuxta id qđ legitur ⁊ no.in.l.ſcimus.C.de inoffi.teſt.
in.§.repletionem.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xciij.

1 ☞ Cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis apo-
ſtolice niſi habenti dignitatem perſonatum aut canonicatum in ec-
cleſia cathedrali.

2 Ep̄o ſi aliquid relinquat̄ expreſſo dūtaxat nomine dignitatis a ꝓxi
mo ſeu cōſanguineo videt̄ relictū factū perſone cōtemplatione ꝓpter
qualitatem relinquentis.

3 Miles ſi dixit ſe velle teſtari iure cōi:⁊ non potuit perficere teſtamen
tum valet teſtamentum iure militari.

4 Nomen propriū ⁊ appellatiuum qñ exprimunt̄ in diſpoſitione debet
diſtributio attribui qualitati prius expreſſe.

Chriſti ſaluatoris ex corde
prius preſidio inuocato.In qōne q̄ ad p̄ſens ꝯtit̄ inter ca
pitulū Toregeñ.⁊ ep̄m Curaneñ.ex altera ſuper executiōe
cuiuſdā ſnie late a quodā theſaurario canonico eccl'ie Subiceñ.vigo
re ſubdelegationis ſibi facte per quendam propoſitum Uricieñ. con
ſeruatorē ⁊ delegatū in cauſis capituli a ſede apoſtolica deputatū in
⁊ ſuper eo ꝙ negat̄ ex parte dicti ep̄i dictū theſaurariū habuiſſe iuriſ-
ditionē cum cōmiſſio fuerit facta exp̄ſſe noie proprio ⁊ noie appella-
tiuo ipſiꝰ theſaurarie:de qualitate autē canonicatus nulla fuit peni
tus in ſubdelegatiōe facta mentio,theſauraria autē negatur ꝙ ſit di
gnitas vel ꝑſonatus in illo loco.Preſuppoſito igit̄ ſine veritatis pre
iudicio qđ in illis partibus theſauraria nō cenſeat̄ dignitas vel ꝑſo-
natus:an dicta ſnia poſſit ſuſtineri ex eo qđ dictus theſaurarius erat
etiā canonicus eccleſie cathedralis:hoc erat in loco notiſſimū:imo in
facto p̄ſupponit̄ ſtatutū vigere in eccleſia:vt nemo poſſit ibidē obti-
nere dignitatem perſonatū aut officiū niſi canonicus ipſius eccleſie.
¶ Et p̄mo videtur dictā ſententiā ex iuriſditiōis defectu minime va
1 luiſſe:† qꝛ cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis
apoſtolice niſi habenti dignitatē perſonatū aut canonicatū in eccl'ia
cathedrali:vt in.c.ſtatutum.in prin.⁊ in.§.in nullo.de p̄ſcrip.lib.vj.⁊
quicquid fuerit attētatū eſt ipſo iure irritum ⁊ inane:vt probat̄ in fi.
dicti.c.ſtatutū.per quē dixit gl.in verbo cōmittatur ꝙ ꝓceſſus agita-
tus per aliquas perſonas eſt nullꝰ:licet ꝯtra delegatū aut ſubdelega
tum nō fuerit exceptū.Sed in caſu noſtro cauſa fuit ſubdelegata the
ſaurario ⁊ ſic officio theſaurarie nō aūt canonico:cū aūt de qualita-
te canonicatus nulla fuerit facta mētio:ergo ſnia nō dꝫ tenere:diffe-
rētia eñ eſt inter dignitatē perſonatū ⁊ officiū:vt in.c.j.de cōſue.li.vj.
⁊ ibi per Archid.⁊ no.in.c.de multa.de preben.⁊ de theſauria tenuit
maior ps dñoꝝ de Rota qđ niſi aliud habeat loci reputatio de iure
cōmuni videt̄ ſimplex officium:vt plene no.per eos deciſi.clxvj.Non
ob.ſi dicat̄ dictū theſaurariū eſſe pariter canonicū:qꝛ lꝫ iſte due quali
tates cōcurrerēt in ipſius ꝑſona cōmiſſio tñ vr̄ facta qualitati expreſ-
ſe:non autem tacite:vt.c.qm̄ abbas.de offi.dele.ea eñ que ſubticētur
nō videt̄ ꝯſiderata imo neglecta:p̄ſertiꝫ cū ſpecialia nota ſint digna
vt in caſu noſtro per.c.ꝙ̄uis.de p̄ben.li.vj.⁊.l.ſi repetendi.C.de cōdi.
ob cauſam.l.labeo.ff.de ſupel.leg.⁊ id qđ exterius agit̄ interiorē mē-
tis diſpoſitionē ⁊ habitū repreſentat:vt in clemē.exiui.de ver.ſign.fa
cit.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.ſi.de ver.ſig.¶ Sed his non obſtātibꝰ
cōtrariā ſniam arbitror in caſu noſtro p̄ualere ad quā tenēdā multa
me impellunt.Et primo theorica Jo.an.in regula priuilegiū.de reg.
iur.lib.vj.in mercu.que videt̄ etiā de mente Bart.in.l.qa.ff.de iuriſ.
om.iudi.⁊.l.ſi ſeruus cōis.ff.de ſtipu.ſer.⁊ probatur expreſſe per iura.
j.allegāda:vꝫ ꝙ ad cōiecturādam diſpoſitiōis ſeu cōmiſſionis quali
tatē nō debemus ſimpliciter ⁊ principaliter cōſiderare an ſit in ea ex-
preſſum nomē propriū an appellatiuū,imo illa cōſideratio eſt adhibē
da velut vltimum refugium.ſed primo recurrere ad ſubiectā materiā.
Si vero materia ꝓportionat̄ perſone ⁊ nō dignitati vel potiꝰ ꝑſone
ꝙ̄ dignitati iudicare debemus diſpoſitionē potius ꝑſonalē ꝙ̄ realē:⁊
ita ecōtra licet ſit expreſſa dignitas:⁊ nō nomē ꝓpriū vel econtra hec
2 probant̄ in.c.reqſiſti.de teſt.⁊.c.pōtifices.xij.q.ij.in quibꝰ ptꝫ † qđ ſi
aliqd relinquat̄ ep̄o exp̄ſſo dūtaxat noie dignitatis a ꝓximo ſeu con
ſanguineo vr̄ relictū factum ꝯtemplatione perſone propter qualitatē
relinquentis:ſi aūt ſit ab extraneo vr̄ factū cōtēplatione eccleſie:licet
ſit exp̄ſſum nomē ꝓpriū:vt ibi.⁊.l.annua.§.a titia.ff.de ann.leg.hinc
dixit gl.no.in.c.ij.de teſta.lib.vj.qđ ſi quis p̄latus fuit deputatꝰ exe-
cutor teſtamētariꝰ:exp̄ſſo noie dignitatis tñ qđ illo mortuo nō per
hoc officiū trāſibit in ſucceſſorē ſi prelatꝰ erat propinquus teſtatoris:
ſolet eñ iſtud officium deferri rōne amicitie ⁊ ꝓpinquitatis:ita dicen
dū in propoſito:ꝙ̄ꝙ enim in cauſa noſtra fuerit exp̄ſſa qualitas the-
ſaurarie:tamen qꝛ etiam fuit expreſſum nomē proprium ⁊ in perſona
cōcurrebat qualitas canonicatꝰ:debemus interp̄tari ꝙ cōmiſſio fue-
rit facta perſone propter qualitatē canonicatꝰ cōcurrētē ⁊ nō officio
theſaurarie cū materia ſubiecta.i.ipſa ſubdelegatio nō proportiona-
retur ipſi officio theſaurarie:vnde videt̄ expreſſa illa qualitas cauſa
magis demōſtrandi perſonā cui fiebat cōmiſſio:ſicut in fine dixit tex.
in.l.iuriſgētiū.§.pactorū.ff.de pac.qđ ad cōſiderādum an pactum ſit
perſonale an reale nō debemus ſimpliciter cōſiderare an ſit exp̄ſſa ꝑ-
ſona vel ne:plerūqꝫ enim perſona pacto inſeritur non vt pactū factū
ſit in rem an in perſonā nō minus ex verbis ꝙ̄ ex mēte cōtrauenietiū
eſtimandum eſt:qꝛ enim officium theſaurarie ſolet magis eſtimari ꝙ̄
ſimplex canonicatus:ideo theſaurarius canonicus ſolet denominari
ab officio theſaurarie etiā in materia ſpectāte ⁊ cōcerniente ip̄m cano
nicatū ſicut ſupra dixi in ep̄o qđ in diſpoſitione cōcernente p̄ſonā ſo-
let denominari per nomē dignitatis cā honoris ⁊ ꝓpter cōſuetudinē
ad maiorē demōſtrationē.d.l.relatū.⁊ alijs iuribus ſuperius allega-
tis.ad idē facit.c.dilecti.de fo.cōpe.vbi reſcriptū impetratū expreſſo
nomine proprio ipſius prelati:in cauſa tñ cōcernēte ipſam eccleſiam
trāſit in ſucceſſorē in dignitate:ita ꝙ ratione materie cōcernētis eccle
ſiam tātum reſcriptū cenſetur reale ⁊ non perſonale.licet qualitas di
gnitatis fuiſſet exp̄ſſa:verba enim debēt deſeruire rebus ⁊ intētioni ⁊
nō ecōtra:quia lex eſt impoſita rebus ⁊ nō verbis : vt in.c.ij.requiris.
de app.⁊.c.cōmiſſa.de elec.li.vj.⁊.l.ij.C.cōia de leg.ecce ergo ꝙ quali-
tas omnino ſuppreſſa habet̄ pro exp̄ſſa propter materiā ſubiectā:ita
dicamus in propoſito.Et predictis addo tex.cum gl.in.c.aduerſus.
de immu.eccl.⁊ in.c.j.de offi.vica.lib.vj.in quibus iuribus no.legit̄ ⁊
no.quod excōicatio lata in aliquē officialē expreſſe duntaxat nomine
officij nō tranſit in ſucceſſorē in officio:quia propter ſubiectam mate-
riam cenſetur ſententia perſonalis ⁊ nō realis:quia excōicatio nō pro
portionat̄ officio ſed perſone cū ferat̄ propter cōtumaciā que ſequit̄
perſonā:ita in propoſito ſubdelegatio nō poteſt cōpetere officio the-
ſaurarie:ex quo nō eſt dignitas vel perſonatus:ergo cenſetur facta ꝑ
ſone preſertim cum ſit expreſſum nomē proprium propter qualitatꝫ
canonicatus cōcurrentē in perſonam.nec habet obſtare quod quali-
tas canonicato nō fuerit exp̄ſſa:quia nullo iure cauet̄ qđ in delega-
tione debeat exprimi qualitas ꝓpter quā ꝑſona reddat̄ habilis,ſatis
enim eſt eam eſſe habilē:qꝛ iura nō requirūtur niſi ꝙ qualitas digni-
tatis ꝑſonatꝰ vel canonicatꝰ cōcurrat tēpore cōmiſſionis vt probat̄
in.d.c.ſtatutū.in prin.hinc voluit ibi gl.no.ſuper verbo canonico.ꝙ
ſufficit qđ tēpore dationis ſeu cōmiſſionis quis ſit canonicꝰ:licet tem
pore p̄ſentationis ſeu proſecutionis deſinat eſſe canonicꝰ : qꝛ illa de-
cretalis requirit exiſtētiā qualitatis tēpore dūtaxat cōmiſſionis.ſecꝰ
ergo eſt ſi tūc abfuiſſet qđ expreſſe tenuit Bal.in.l.gñaliter.C.de epi.
⁊ cle.qꝛ ſm eū ⁊ bene illa qualitas requiritur ꝓpter p̄ſumptionē lite-
rarū ratione canonicatus que non deſinit eſſe:licet deſinat eſſe cano-
nicꝰ:facit theorica Bar.in.l.ex facto.ff.de vulg.⁊ pup.⁊.l.ꝑcipimus.
C.de app.Preterea tex.videt̄ in.d.c.requiſiſti.⁊.c.dilecti.prealle.vbi
nō requiritur vt qualitas exprimat̄ ad hoc vt diſpoſitio ſit realis vel
ꝑſonalis:ſatis eñ eſt ꝙ ex ſubiecta materia hoc poſſit percipi.⁊ pre-
ſertim hoc ꝓcedit in caſu nr̄o in quo qualitas canonicatꝰ erat noto-
ria cōmiſſio eñ nō fit canonicatui ſed ꝑſone canonici:vt patet ex pre-
dictis:ideo ſufficit ꝙ cōmiſſio fiat ꝑſone habēti qualitatē ipſam ꝑſo-
nā habilitātem.¶ Moueor ſcđo principaliter qꝛ vigore ſtatuti illiꝰ
eccleſie nō pōt quis habere dignitatē perſonatū vel officiū:niſi ſit ca-
nonicus:ergo cōmittēdo cām theſaurario illius eccleſie ſatis videtur
cōmiſſa canonico:ex quo eñ vnū poteſt eſſe ſine alio exprimēdo vnuꝫ
tacite videtur exprimere aliud.vt in.c.ſi quis obiecerit.j.qō.iij.facit.c.
trāſlato.cum ibi no.in glo.de cōſtitu.¶ Tertio optime facit in argu.
6 l.iij.ff.de mili.teſta.vbi dr̄ † ꝙ ſi miles dixit ſe velle teſtari iure commu
ni ⁊ nō potuit perficere valet teſtamētū iure militari:quia nō videtur
per hoc renūtiare beneficio militari:reddēs ibi text.optimā rationeꝫ.
qꝛ in dubio nō videtur quis elegiſſe viā per quā iudicium ſuuꝫ poſſet
impugnari:hinc dixit ibi Bar.qđ in dependētibus a nuda volūtate
videtur quis feciſſe actū meliori modo quo pōt:vt probat̄ per illum
tex.ita dicamus in propoſito ꝙ ſubdelegatꝰ videat̄ in dubio voluiſſe
delegationē facere meliori modo quo poterat nec exprimēdo qualita
tem theſaurarie credēdus eſt elegiſſe viā per quā ſua voluntas poſſet
irritari:in dubio eñ debemꝰ interpretationē facere vt res potius va-
leat ꝙ̄ pereat:vt in.c.abbate.de verbo.ſigni.⁊.ff.de ver.obl.l.quoties.
¶ Quarto principaliter facit.l.qui habebat.cū ibi no.ff.de reb.dub.
vbi dicit̄ ꝙ ſi quis habēs duos ſeruos quorum vnꝰ erat Fullo voca
tus Flacco:aliꝰ piſtor vocatꝰ Stichus.errauit in legādo:puta qꝛ le-

gauit Stichū fullonē cum eſſet piſtoꝛ ⁊ non fullo qꝺ ſi habebat noīa
ſeruoꝝ nota videtur legaſſe habito reſpectu ad nomē pꝛopꝛiū ⁊ non
ad appellatiuū: ⁊ ideo legatario debetur Stichus piſtoꝛ: ⁊ ſic per illū
tex. patet ꝙ qualitas expꝛeſſa nō hꝫ vitiare diſpoſitionē: licet falſo ſit
expꝛeſſa: ergo idē ⁊ foꝛtius dicendū in caſu noſtro in quo nō fuit erra
tū in qualitate ſed fuit expſſa talis qualitas que nō requirebatur ad
validitatem cōmiſſionis: nec erat capax ipſius cōmiſſionis cum perſo
na cui fiebat cōmiſſio erat nota ipſi ſubdelegāti ⁊ notoꝛie conſtabat
ipſam eſſe capacē rōne canonicatꝰ. Ad pꝛedicta optime faciūt not. ꝑ
Inno. in. c. ſignificāte. de reſcrip. vbi dicit ꝙ ſi reſcriptū fuit cōceſſum
cōtra. V. dioceſis remenſis: ⁊ poteſt per alia conſtare ꝙ ſenſit de. V.
dioceſis leodeñ. ꝙ nō debet vitiari cōmiſſio: ſatis enim eſt ꝙ pꝛo alio
poteſt cōmiſſio ſuſtineri ⁊ certificari. Idē dicūt dñi de Rota deci. xx-
vj. Si fuit erratum in noīe vel cognomine. ⁊ tenet Hoſ. in ſum. de re-
ſcri. §. poſſunt obijci. verſ. idē ſi in nomine. qꝺ procedit etiā in lrīs gra-
tioſis: vt voluerūt idem dñi de rota deci. cclxix. in antiquis. ergo ideꝫ
⁊ foꝛtiꝰ dicendū in caſu noſtro vbi nullus erroꝛ fuit cōmiſſus vt ſuſti
neatur ſubdelegatio facta perſone ex quo eſt capax rōne qualitatis ſi
bi inherētis: licet nō fuerit expſſa. ¶ Quinto faciunt no. per Barto.
in. l. ſi ſeruus cōis. ff. de ſtip. ſer. vbi firmat ꝙ ſi in diſpoſitione fuerunt
expſſe due qualitates ⁊ ſm alterā diſpoſitio eſſet inefficax dꝫ diſpoſi-
tio gubernari ⁊ regulari ſm aliā diſpoſitionē vt res potius valeat al
tera vero qualitas habet̄ pꝛo non expꝛeſſa ita dicamus in ꝓpoſito ꝙ
vbi ſm qualitatē theſaurarie expſſam diſpoſitio redderet̄ inutilis vi-
deatur ſubdelegatio facta perſone: pōt eñ fieri perſone ex quo alias
eſt capax ſubdelegationis: imo vt. ſ. dixi cū cōmiſſio ſit canonica ſeq-
tur perſonā ⁊ non canonicatū: hinc eſt ꝙ poteſt iudicare: licet deſierit
eſſe canonicus: vt. ſ. dixi. Et hec eſt optima ꝯſideratio. ¶ Sexto ⁊ vl
timo faciūt no. per gl. in. l. cū ita. §. j. ff. de cōdi. ⁊ demon. Pet. ⁊ Bar.
4 in. l. ⁊ q2. ff. de iuriſ. omn. iudi. vbi dicunt † ꝙ qñ in diſpoſitione expꝛi-
mitur nomē pꝛopꝛiū cum appellatiuo debet diſpoſitio attribui qua-
litati pꝛius expꝛeſſe vnde ſi pꝛecedat nomē pꝛopꝛiū cenſet̄ facta perſo
ne ⁊ nō dignitati q̄ poſtea ſubijcit̄ vt videtur pꝛobari in. l. ſi cōis ſer-
uus. ff. de ſtip. ſeruo. ⁊ hoc dictū debet limitari quando diſponēs ha-
bebat notam perſonā: alias ꝯſiderari debet nomē appellatiuū per. l.
qui habebat. ꝑalle. ita notāter limitauit not. Bar. in. d. l. ſi cōis ſeruꝰ.
Et aduertendū quia iſti loquunt̄ qñ diſpoſitio poterat eſſe ſalua ſiue
eſſet realis ſiue perſonalis, foꝛtius ergo debet pꝛocedere in caſu noſtro
in quo pꝛimū fuit expꝛeſſum nomen pꝛopꝛiū: nec poteſt ſubdelegatio
eſſe ſalua ſi intelligeret̄ contemplatū officium theſaurarie. ¶ Ex pꝛe
miſſis oībus concludo qꝺ ex quo ipſi vel deleganti notū erat illum
ſubdelegatū eſſe canonicum iudicandū eſt cōmiſſionem valuiſſe: licet
expꝛeſſiſſet qualitatem theſaurarie cum noīe pꝛopꝛio tacuerit qua-
litatem canonicatus. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. xciiij.

1 ¶ Clericus ſi edificat in ſolo pꝛopꝛio de pecunia eccleſie ſolum cedit
iure ſingulari edificio.
2 Papa poteſt ſicut alius vtendo iure pꝛiuati pꝛeſcribere.
3 Legatus ſi dicit ſe habere ex ſpeciali cōmiſſione aliqua vltra compꝛe
henſa in generali legatione non eſt ſibi credendum.
4 Impetrans pꝛiuilegium contrarium pꝛeſcriptioni videtur renuntia
re pꝛeſcriptioni.
5 Dñs ſi non dat feudum pꝛomiſſum vaſallus non tenetur ſeruare iu
ramentum fidelitatis.

Chriſti nomine inuocato. In qōne hr̄dū quōdā dñi Petri. de Claraualle plurima venīūt
ad ipſiꝰ luculētā deciſionē examinādā. Pꝛimo ad q̄ ꝑtine
bat ſeu ꝑtinet directū dñium illius palatij cum poſſeſſionibꝰ adiacēti
bus: an ſcꝫ ad hāc ciuitatē Tudertinā: an vero ad romanā eccleſiam
cui illa ciuitas Tudertina in tꝑalibus ⁊ ſpūalibꝰ eſt immediate ſub-
iecta. ¶ Scꝺo an ꝯceſſiōes de illo palatio facte dcō dño Petro ⁊ ſuc
ceſſiue ſuis filijs poſt eius moꝛteꝫ vel earū aliqua valuerit. ¶ Tertio
vtrū ꝯceſſio facta ꝑ romanū pōtificē cuidā tertio nō facta mētione de
iure cōpetenti dictis filijs valuerit. ¶ Quarto ꝓſuppoſito ꝙ iure nō
ſubſiſtat an ſaltē rōne ꝓſcriptionis poſſit tertiꝰ poſſeſſoꝛ ſe tueri con-
tra filios dicti dñi Petri. Quinto an filij dicti dñi Petri poſſint di-
cta bona a poſſeſſoꝛibꝰ vēdicare. Circa pꝛimum: q2 nō cōſtat mihi ex
eius pecunia ciuitas illa Tudertina dictū palatiū emerit: an. ſ. ex bo-
nis ipſiꝰ vniuerſitatis: an vero ex reditibus regalibus cū tꝑe emptio-
nis dicta ciuitas ſubtraxerat ſe a deuotiōe ⁊ fidelitate eccl'ie ⁊ guber-
nabat ſe populariter ⁊ libere ac ſi ipa ciuitas haberet ſuꝑ ipſiꝰ iura im
perij. Diſtinguerem ſic qꝺ aut dicta ciuitas emerat dictū palatiū ex
reditibus ipſius vniuerſitatis: ⁊ tūc pertinebit dictum palatium ad
ipſam vniuerſitatem Tudertinam ⁊ nō ad romanā eccleſiaꝫ, q2 ſicut
pꝛiuate ꝑſone poſſunt habere rerū dñia: de quibus non pōt pꝛinceps
pꝛo ſue voluntatis libito diſponere cum dñia ſint de iure gentiū. i. diſ.
ius gentiū. ⁊. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ inſti. de iure natu. gent. ⁊
ciui. §. ſed naturalia. ⁊ inſtit. de leg. agna. ſuc. in fi. ⁊. l. diſt. in pꝛin. not.
Inn. in. c. que in eccleſiarū. de cōſti. Cy. in. l. pꝛeſcriptione. C. de pꝛecib.
impe. offe. ⁊ Bar. in. l. fi. C. ſi ꝯ ius vel vti. pu. ⁊ in pꝛoemio. ff. ve. aliqd
in. l. antiochenſiū. ff. de pꝛiuil. credi. ⁊. l. j. §. per hāc. ff. de rei vendi. ita ⁊
vniuerſitas que tenet vicem perſone. l. moꝛtuo. ff. de fideiuſſoꝛ. pōt ha
bere aliqua bona particularia diuerſa pꝛoꝛſus a camera fiſcali: de q-
bus pōt ipſa ciuitas diſponere ⁊ alienare poteſt quemadmodum ſibi
videt̄ expedire: vt in. l. in tantū. §. vniuerſitatis. ff. de rerū diui. ⁊. l. fin.
C. de ven. re. ciui. lib. xj. Si vero dictum palatiū fuiſſet emptū ex rediti
bus regalibus occupatis per dictam ciuitatē tꝑe rebellionis: tunc di
cerē dicta bona pertinuiſſe ad eccleſiam romanā. Pꝛimo ex cōi theo-
rica gl. vtriuſqꝫ iuris. ſ. ꝙ ex pecunia eccleſie ematur aliqua res domi-
nium vtile illius rei ipſo iure pertinet ad eccleſiā iure ſpeciali ſicut di-
cimus in pupillo ⁊ militibꝰ: vt no. gl. in. l. ſi vt ꝓponis. C. de rei ven. ⁊
in. c. inquirendū. de pecu. cle. ⁊ in. c. apoſtolicos. xij. q. ij. ⁊ quāꝗ Bart.
in. d. l. ſi vt ꝓponis. limitando dixerit illud ꝓcedere in pupillo ⁊ eccle-
ſia qñ res fuit empta per adminiſtratoꝛē pupilli vel eccleſie: ſi aūt per
tertium tunc dicit ꝙ demum in ſubſidiū efficitur eccleſia per. l. filie. ff.
de ſol. cuius dictū non placuit ibi Bal. dicēti qꝺ ſi de pecunia pupilli
ematur per alium ꝗ per ſuū adminiſtratoꝛē certa res ꝗ etiā in ſubſi-
diū nō efficiūtur pupilli: ſed bene illa res eſt obligata pupillo pꝛo ſua
pecunia: allegat bonū tex. in. l. iij. in pꝛinc. ff. de reb. eo. ⁊ idem ſub du-
bio foꝛte dixit tenendū in eccleſia que fungitur iure maioꝛis in. c. j. de
in integ. reſt. Mihi tamē plus placet ſimpliciter in eccleſia dictum gl.
vt indifferenter dñium vtile acquiratur eccleſie: quicquid ſit in pupil
lo: q2 ſi miles ſeculi habeat illud ꝓuilegiū īdiſtincte. d. l. ſi vt ꝓponis.
qꝺ indubitāter eſt extēdendū etiā ad clericos reſpectu ſuoꝝ patrimo
nioꝝ cum ſint milites: per glo. no. quā ſequitur ibi Bar. ⁊ cōiter alij
doct. in. l. miles. ff. de re iudi. ⁊. l. ſtipendia. C. de execu. rei iudi. ⁊ Bart.
in. l. miles ita. §. mulier. ff. de mil. teſt. ⁊. l. affectionis. ff. de donat. foꝛtiꝰ
idē dicendū in ipſis eccleſijs cū non debeat ſic gaudere minoꝛi pꝛero-
gatiua eccleſie in rebus ſuis ꝗ milites ſeculi vel dei in rebus eoꝝ imo
maioꝛi: iuxta no. in. c. ſi. de vita ⁊ hone. cleri. ⁊ per glo. in. c. vnico. de in
integ. reſt. ⁊. c. quanꝗ. de cenſi. lib. vj. ⁊. xvj. q. iiij. poſſeſſiones. facit ad
1 idem glo. ſingu. in. d. c. apoſtolicos. que dicit † qꝺ ſi clericus in pꝛopꝛio
ſolo edificat de pecunia eccleſie ſolū cedit iure ſingulari edificio. argu.
in illo tex. Scꝺo pꝛincipaliter ⁊ foꝛtius dico dictum palatiū cum poſ
ſeſſionibus adiacentibus fuiſſe ⁊ pertinuiſſe ad eccleſiam romanaꝫ: ⁊
hodie etiā pertinere reſpectu dñij directi alia ⁊ clarioꝛi cōſideratione:
vcꝫ quia ciuitas Tudertina emit tanꝗ camera fiſcalis ſuꝑ ipſius: vñ
illa bona fuerūt effecta fiſcalia ⁊ imperialia cū tꝑe emptionis dcā ci-
uitas haberet oīa regalia in dicta ciuitate ⁊ omnia tanꝗ habēs ſub
ipſiꝰ imperiū faciebat. ar. eoꝛum que legūtur ⁊ no. in. l. vnica. C. ꝺ bo.
vac. li. x. ⁊ maxime ibi per Bar. ⁊ per eundem in. l. cunctos populos.
C. de ſum. tri. ⁊ in. l. hoſtes. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. ⁊. l. infamē. in fi. ff. ꝺ pu
bli. iudi. transferēdo: ergo poſtea ſeu recognoſcēdo ſummum imperij
ius pertinēs in dicta ciuitate ad romanā eccleſiā ⁊ recognoſcēdo pa-
pam in dñm etiā in tꝑalibus vident̄ trāſtuliſſe ⁊ recognouiſſe etiam
reſpectu bonoꝝ fiſcaliū que ſunt acceſſoꝛia ad ipſum ſupꝛemū domi-
nium. arg. in. c. trāſlato. de cōſti. ⁊. viij. di. quo iure. ⁊. c. vnico. que ſunt
rega. col. x. ⁊ in. d. l. vnica. de bo. vac. ⁊ in. l. depꝛecatio. ad legē rho. de
iac. ⁊. l. bene a zenone. C. de quadri. pꝛeſcr. cū ibi no. Et populus Tu-
dertinus patiēdo dictum palatium cū poſſeſſiōibus cōcedi ⁊ diſponi
per romanū pōtificē tanꝗ bona fiſcalia videt̄ tacite fuiſſe cōfeſſus il-
la ad romanam eccleſiā ratione pꝛedicta pertinere. arg. in. l. filiꝰ. C. de
peti. here. In dubijs enim recurrendū eſt ad cōiecturas in. c. in ambi-
guis. de reg. iu. ⁊ tenendū eſt quod eſt veriſimilius ⁊ plerūqꝫ fieri con
ſueuit. vt in regula inſpicimus in obſcuris. de reg. iur. li. vj. cum ſimi.
Et per hec cōcludo qꝺ alio nō apparēte pꝛeſumēdū eſt dictū palatiū
ꝑtinere ad romanā eccleſiā. ⁊ hoc hodie videt̄ tenendū indiſtincte ſal
tem ratione ꝓſcriptionis cū romana eccleſie per ſe vel aliū tāto tꝑe il-
lud poſſederit bona fide ⁊ iuſto titulo veriſimiliter pꝛeſumpto ꝙ illud
ꝓſcripſerit ad hoc qꝺ no. in. c. cū nobis. de ꝓſcri. ⁊. l. celſus. ff. de vſuca. ⁊
2 per Inn. in. c. bone. el. j. de poſtu. pꝛela. vbi firmat † ꝙ papa pōt ſicut
alius vtēdo iure ꝓuati ꝓſcribere ex quo hoc nō faciat ex plenitudine
poteſtatis. ⁊ idem Archi. xvj. q. iiij. volumus. ⁊ Ant. de bu. in. c. cū no
bis. ſecus vbi vteretur plenitudine poteſtatis: ⁊ hoc caſu pōt intelli-
gi Spe. qui videt̄ ſentire ꝯtrium in Spe. in ti. de pꝛeſcri. ver. illud aūt.
⁊ puto qꝺ per decēniū potuerit ꝓſcribere cū illo titulo ꝓſumpto ꝑ ea
que no. Io. an. in regula qui ad agendum. de reg. iur. li. vj. in mercu. ⁊
per gl. ⁊ Bart. in auť. quas actiōes. C. de ſa. ſan. eccl. ¶ Venio ad ſe-
cundū. an. ſ. cōceſſiones facte quōdā dño Petro ⁊ eiꝰ filijs valuerint
an ſaltē illarū aliqua habeat vigoꝛē. Et ꝑmo vr̄ ꝙ pꝛima ꝯceſſio fa-
cta per quendā dñm. P. cardinalē tunc vicariū gñalē ⁊ legatū in pa
trimonio ⁊ ſpecialiter in dicta ciuitate Tudertina de iure valuerit ꝑ
id qꝺ no. Bal. in. l. exēplo. C. ꝺ ꝓba. vbi dicit ꝙ ſi legatus cardinalis
dixit in aliqua cōceſſione vltra cōpꝛehēſa in gñali legatiōe ſe habere
ad hoc ſpecialē ꝯceſſionē a romano pontifice ꝙ ſibi credendū eſt dum
modo publice illud agat ⁊ cōſueuerit illud facere. allegat no. in. c. cuꝫ
ex literis. de in integ. reſti. ad idē quod no. Spe. in ti. de leg. §. ſupereſt.
⁊ ver. qd ſi delegati iuriſditiōe. vbi dicit ꝙ raro ⁊ quaſi nūꝗ dubita-
tur de ipſius poteſtate ⁊ quod nō conſueuit legatus cardinalis fideꝫ
facere

facere de ſua ptāte.contrariū tñ tenet Ioan.and.poſt Hoſt.in.c.j.de
3 off.leg.li.vj.firmat† ꝙ ſi legatus dicit ſe habere ex ſpeciali commiſſio
ne aliqua vltra cōprehenſa in generali legatione ꝙ ſibi non eſt credē
dum.ꝛ hoc puto veriꝰ preſertim in caſu noſtro vbi agitur de aliena-
tione vtilis dominij in preiudiciū romane eccleſie:requirit̃ enim ad
hoc ſpeciale mandatū.arg.in.l.prohibere.§.plane.ff.qꝺ vi aut clã.ꝛ
firmat Bar.ibi.ꝛ Spec.in ti.de leg.§.nunc dicendum.ver.penul. nec
debet preſumi mandatū ſaltē reſpectu alienationis fiēde.arg.in.l.cō-
tra iuris regulas.ff.de pactis.l.filiuſfamilias.ff.de dona.ꝛ allego.gl.
no.in.c.ſicut.de ſenten.excom.que aperte ſentit allegando.c.nobiliſſi
mus.xcviij.di.quod nunꝙ̃ ſufficit honeſtas ꝛ dignitas perſone vt ſi-
bi ſoli credatur in alterius preiudiciū:facit.c.cum a nobis.de teſtib.ꝛ
optime.l.vnica.C.de ſuperindic.li.x.per quē tex.dixit ibi Bar.nunꝙ̃
eſſe alicui credendū ꝗ̃tumcunqꝫ in dignitate poſito dicenti ſe habere
poteſtatē ad faciendum aliqua dependentia a principis ptāte ꝛ pre-
ſertiꝫ hoc dicēdū in caſu noſtro in quo nō apparet ꝙ ille talis vicariꝰ
cōſimiles alienationes de rebus ſpectātibus ad romanā eccleſiam cō
ſueuerit facere:licet aſſeruerit ſe habere ad hoc poteſtatem ſpecialeꝫ:ꝛ
ſic etiam ſumus extra opinio.Bal.¶ Ad dictum Specu.dicendum
qꝺ ipſe retulit ſe nō ad ius ſed ad factū.In hoc tñ nō puto multū in-
ſiſtendum:qꝛ papa Gregorius poſtea nouiter creatus dedit prefato
vicario ſpeciale mandatū ad illam cōceſſionem faciendam:vnde rigo
re ſpecialis mādati dictꝰ vicarius prefatam cōceſſionē de nouo firma
uit ꝛ eidē innouato de nouo conceſſit feudum:qꝺ autem papa poſſit
aliqua bona tēporalia eccleſie cōcedere laicis in feudū non eſt heſitā-
dum per.c.ad audientiā.ꝛ.c.ſi diligenti.de preſcri.ꝛ ea que no.Hoſt.
in.c.a nobis.de deci.nec etiā in iſta ꝯceſſiōe licet iure valuerit eſt mul-
tum inſiſtendū:qꝛ fuit ab illa receſſum cōmuni tacito conſenſu in eo
ꝙ mortuo dicto dño Petro filij eius ꝑdicti cum eſſent in poſſeſſione
dicti palatij ꝛ poſſeſſionum de facto ſpoliati tempore guerrarū impe
trauerunt ab eodē cum eſſet Tuderti illa bona ſibi cōcedit in emphi-
teoſim vſqꝫ ad ſecundam gñationē pro annua penſione ꝛ pro execu
tione poſſeſſionis datꝰ fuit ab eodē papa executor:licet nondum ha-
buerit effectū propter guerrarū diſcrimina:cum autem iſte cōtractus
non poſſit concurrere cum precedenti videtur a priore receſſum.arg.
optimum in.l.ſi quis antea.ff.de acqui.poſ.ꝛ.l.quod in heredeꝫ.§.eli-
gere.C.de tribu.ꝛ.c.vt quis duas.de ele.li.vi.ꝛ optime facit tex.in.c.
4 veniēs.in fi.de preſcri.vbi patet † qꝺ impetrans priuilegium ꝯctum
ꝑſcriptioni videt̃ renūtiare ꝑſcriptioni:hec ergo conceſſio in emphi-
teoſiꝫ tanꝙ̃ vltima ꝛ facta ab habēte poteſtatē tenuit mero iure:nec
curo de cōceſſione facta per cōmune Tuderti que preceſſit iſtā confeſ
ſionē factam in emphiteoſim: qꝛ illa poteſt multipliciter impugnari
cum fuerit facta a nō habente poteſtatem a ciuitate que ſibi violen-
ter occupauerat dñium ſpectās ad romanam eccleſiam:nō enim va-
lent geſta a tyranno ꝑſertim in preiudiciū eccleſie:vt in.l.decernimꝰ.
C.de ſac.ſan.eccl.facit qꝺ no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.ꝛ iu.
ꝛ in.d.l.prohibere.§.plane.qꝺ vi aut clam.ꝛ pro non dato habet̃ qꝺ
ab illo dat̃ qui de iure donare nō poteſt:vt in.c.qꝺ autem.de iurepa
trona.ꝛ.j.q.vij.didici.facit.l.traditio.ff.de acqui.re.do.ꝛ.c.nuper.de
dona.inter vi.ꝛ vxo.Nec ob.ſi dicatur ꝙ papa approbauit tractu tē
poris omnia ſtatuta cōſtitutiones ꝛ ordinamēta facta a populo Tu
dertino:quia dico qꝺ in illis verbis generalibus nō venit cōfirmatio
alienationis facte de bonis ſpectātibus ad romanā eccleſiā:requirit̃
enim ibi ſpecialis confirmatio ſicut a principio requirit̃ ſpecialis cō-
ceſſio:ita qꝺ ſub verbis ꝗ̃tumcunqꝫ gñalibus nō venit poteſtas alie
nandi.d.l.contra iuris regulas.ff.de pact.ꝛ.d.l.ſi filiuſfa.ff.de dona.
ſed ſi ponamꝰ dicta bona pertinuiſſe ad cōe Tudertinum modo pre-
dicto ꝛ nōdū fuiſſent per papā ꝑſcripta:valuiſſet dicta cōceſſio dum-
modo legitime ſolēnitates in illa cōceſſione interuenerint ſaltē ſm cō
ſuetudinē loci.l.j.cū ibi no.C.de eman.libe.l.ij.C.quemadm. teſt.ape.
cum ſi.ꝛ tunc recipiēdo conceſſionē in emphiteoſim a papa non per-
dit ius qꝺ prius habebat a vero dño per tex.in.l.neqꝫ pignꝰ.ff.de re.
iur.ꝛ.l.ei a quo.in fi.ff.de vſuc.ꝛ.l.qui rem propriam.C.loca.Ex his
oībus patet rñſum ad ſcꝺm.Dico enī filios dicti dñi Petri habere
ius in dicto palatio ꝛ poſſeſſionibus:aut ex conceſſione ſibi facta in
emphiteoſim per papā Gregoriū:aut ex cōceſſione ciuitatis Tuder-
tine:ſi ponamus modo predicto illa bona de iure pertinere ad dictaꝫ
ciuitatē.¶ Quo ad tertiū an ſit iuri ipſoꝝ preiudicatū per conceſſio-
nem alteri factā per romanū pontificē de ipſoꝝ iure mentione nō fa-
cta.Et indubitanter dico qꝺ nō tñ ex defectu poteſtatis ꝛ ex defectu
preſumpte voluntatis.Primū probatur qꝛ etiā princeps obligat̃ ex
cōtractu inito cum ſubdito:nec poteſt contractū illum ſine iuſtiſſima
cauſa infringere.vt in.c.j.de prob.per Io.and.in.c.ſignificaſti.de fo.
cōpe.ꝑ Bart.in.l.ꝙ ſemel.ff.de decre.ab ordi.fa.probat̃ etiam in.c.i.
de feu.ſine culpa.nō amit.ꝛ.c.vno.de ſuc.feu.col.x.ꝛ ſic nō poteſt em-
phiteota renuntiare rei emphiteoticarie inuito domino:vt no.gloſſ.
in.c.i.de vaſa.q contra cōſti.lo.feu.alie.in fi.colla.x.facit qꝺ no.Bar.
in.l.is cū quo.ff.de aqua.plu.arc.ita non debet dñs poſſe emphiteo-
tam ſuo iure priuare ꝛ in aliū transferre:ſunt enim cōtractus a prin-
cipio voluntarij ꝛ ex poſtfacto neceſſitatis.l.ſicut.C.de actio.ꝛ oblig.

Scꝺm probatur quia omnis cōceſſio facta per principem non facta
mētione de iure tertij non valet:vt in.l.j.ff.de nata.reſt.ꝛ.l.ij.§.ſi qs a
principe.ff.ne quid in loco publ.ꝛ.c.ſuꝑ eo.de offi.dele.ꝛ.c.cū noſtris.
de cōceſ.ꝑbē.cum ſi.¶ Nec obſtat ſi dicatur dictos filios fuiſſe omni-
bus bonis priuatos eoipſo ꝙ erexerūt ſe cū alijs contra ſtatutū eccle-
ſie per.l.quiſquis.C.ad leg.iul.maie.qꝛ dico ꝙ reſtituti fuerunt pleniſ
ſime per Martinū papam:reſtitutio autem refertur ad omnia bona
in alios non alienata tꝑe reſtitutionis.l.i.C.de ſen.paſ.ꝛ per Bar.in
l.ſi.eo.ti.dicta vero cōceſſio facta in tertiū non preceſſit dictā reſtitu-
tionem ſed fuit ſubſecuta:ꝛ ſic fuit facta eo tēpore quo iam illi erant
reſtituti ad eoꝝ iura per reſtitutionē que cū ſit in priſtinū ſtatū repoſi
tio.d.l.ij.ꝛ.ij.q.iij.§.notandū.debet intelligi de bonis emphiteotica-
rijs ꝛ oībus quibuſcūqꝫ:qꝛ qui omnia dicit nihil excludit.xix.diſtin.
ſi romanoꝝ.ꝛ.c.ſolite.ꝛ de maio.ꝛ obed.ꝛ.l.de pretio.ff.de pub.Non
obſ.ſcꝺo ſi dicatur illos filios iam cecidiſſe ab eorum iure cum nunꝙ̃
ſoluerint pēſionē.c.potuit.de loca.ꝛ.l.ij.C.de iur.emphi.ꝛ ſic nō erat
neceſſe de ipſorum iure facere mētionem:facit qꝺ no.Bal.in.d.l.ij.qꝛ
dico contraria procedere qñ iſti habuiſſent poſſeſſionem vigore illius
ꝯceſſionis emphiteoticarie:ſed cum dñs papa per ſe vel alium nunꝙ̃
tradidit eis poſſeſſionē nō tenebātur ſoluere penſionem.argu.in.l.iu-
lianus.§.offerri.ff.de act.emp.aperte ſentit Bald.in.l.ſolennibus.C.
de rei vend.in fi.excuſatur enim ꝗ̃diu tertius facit ſibi queſtionē:nec
poteſt poſſeſſionē conſequi.arg.in.l.ꝗ̃diu.C.qui admit.ad bon.poſſ.
facit optime.l.i.ff.de acti.emp.ꝛ ven.ꝛ tenet gl.in.c.ſi.de noua forma
5 fide.col.x.ꝗ̃ dicit† ꝙ ſi dñs non det feudū promiſſum nō tenet̃ vaſal-
lus ſeruare iuramētum fidelitatis:ad idem.l.quero.§.inter locatorē:
ꝛ quod ibi no.Bar.ff.loca.ꝛ potiſſime hoc procedit qñ aliꝰ recogno-
ſcebat a papa per tex.ſingularem in.l.forma.§.ſi cū ipſe.ff.de cēſibꝰ.ꝛ
per Bal.in.d.l.ſolennibus.Ex hoc patet quid dicendum ad tertiū.
¶ Venio nūc ad quartum dubium:an ſalteꝫ obſtet filijs dicti domi
ni Petri preſcriptio cū fere lapſi ſint quinquaginta anni vel vltra ꝙ
dictū palatiū cū poſſeſſionibꝰ nō poſſederint.Credo qꝺ nō primo ex
defectu bonefidei:nō enim valet hodie aliqua ꝑſcriptio cū mala fide
preſertim in terris eccleſie:vt in.c.vigilāti.ꝛ.c.fi.de preſcr.Inn.in.c.ſi
duobus.in fi.de app.Idem tamē eſt in foro ciuili inter laicos etiam
in terris imperij:qꝛ vbi peccatum immineret ſtandum eſt iuri canoni
co ꝛ non ciuili:vt preſertim in materia ꝑſcriptionis.no.Bar.in.l.pri-
uilegia.C.de ſacroſanc.ecc.ꝛ glo.in regula poſſeſſor.de reg.iur.li.vj.ꝛ
not.in.c.ij.de no.oper.nūtia.ꝛ dicto.c.fin.de preſcrip.mala fides aut
probatur in caſu noſtro per famam que vulgatiſſima erat in loco illo
ꝙ dicta bona erāt ꝯceſſa dictis domino Petro ꝛ filijs:vnde iſti poſ-
ſeſſores qui erant in loco preſumunt̃ illud ſciuiſſe:vt in.c.quoſdā.ꝛ.c.
quāto.de preſum.facit qꝺ no.Bar.in.l.j.ff.ſi cer.peta.ꝛ qꝺ per hunc
modo probet̃ mala fides ſufficiēs ad ꝑſumptionē impediēdā: aper-
te tenuit Bart.in.l.celſus.ff.de vſuca.ꝛ no.in.c.ſi diligēti.de preſcri.
Idem eſt ſi ſubſint alique alie ꝯiecture qꝺ illi poſſeſſores ſciebant illa
bona pertinere ad dictos filios dñi Petri:puta quia ipſi habuerunt
hoc dicere:vel fuit eis denuntiatū a principio.l.ſi fundū.C.de rei ven
di.ꝛ no.in iuribus proxime alle.ꝛ maxime ꝑ Bar.in.d.l.celſus.Secū
do principaliter obſtat ꝑſcriptioni:qꝛ dicta bona fuerūt inuaſa tem-
pore ſeditionis facte in dicta ciuitate:ꝑ quā dicti filij dñi Petri: vna
cum multis alijs ciuibus fuerūt de dicta ciuitate Tudertina expulſi
ideo illa bona tanꝙ̃ vitio affecta nō potuerūt ꝑſcribi:nec ꝑ occupa-
tores:nec per illos in quos illa trāſtulerūt:iuxta id qꝺ legitur ꝛ not.
in.l.vicia.C.de acquirē.poſſ.ꝛ inſtitu.de vſucap.§.furtiue.¶ Tertio
principaliter obſtat dicte ꝑſcriptioni:qꝛ nemo poſſedit illa bona tan-
to tempore qꝺ ſufficiat ad preſcriptionē:tranſiuerunt enim illa bona
per multas manus:nec eſt caſus in quo vnus poterat vti acceſſiōe tē
poris alterius:iuxta ea que habētur in.l.de acceſſionibus.cuꝫ ſeq.ff.
de diuer.ꝛ temp.preſcri.¶ Quarto quia quando tāta eſt hoſtilitas
ſeu mortalitas in loco ꝙ ius nō redditur in loco nō currit ꝑſcriptio:
vt in.c.ex tranſmiſſa de ꝑſcri.no.Bart.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.
ſed filijs dñi Petri tanꝙ̃ expulſis ius nō reddebat̃ in dicta ciuitate
Tudertina:vel ſi teneremus ꝙ ꝑſcriptio curreret daretur tamē reſti-
tutio ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa videbit̃ ꝛc.ff.ex qb.
cau.maio.l.j.ꝛ.l.ſed ꝛ ſi per pretorē eo.ti.no.Bart.in.d.l.naturaliter.
Illud etiā certū eſt qꝺ qui nō valet ꝑſcribere ꝑ ſe ex defectu bonefidei
nec ſuus heres poteſt ꝑſcribere.vt.l.cū heres.ff.de diuer.ꝛ tēpo.ꝑſcri.
Ex his ergo poteſt dicta ꝑſumptio multis ꝛ varijs ꝯſideratiōibꝰ in-
fringi.¶ Nunc autem ꝑdictis diſcuſſis reſtat ꝗrere:an filijs dicti dñi
Petri habētibus cōceſſionem validā fuerit aliquod dñiū acquiſituꝫ
adeo qꝺ poſſint dicta bona poſſeſſoribꝰ vēdicare:Et primo videtur
qꝺ nō:quia traditione ꝛ non ſolū tituli interuētione acquirit̃ dñium
vt.l.traditionibus.C.de pact.ante enī traditionem cōpetit ſolū actio
perſonalis contra cōcedentem vt aſſignet poſſeſſionē vacuā.l.j.ff.de
act.emp.cum enī poſſeſſores cum iſtis nō contraxerint nō poſſunt ab
eis cōueniri actione perſonali:nec etiā reali:cū illa nō cōpetat ex quo
dñium nō fuit trāſlatū.l.in rē actio.ff.de rei ven.ꝛ ſine actione nemo
experit̃.l.ſi pupilli.ff.de neg.geſt.Nec obſt.ꝙ ꝯctus fuerit initus cum
principe:qꝛ in dubio videt̃ princeps velle cōtrahere ſm ius cōe.arg.

in.l.digna vox.C.de leg.ꝛ apte hoc firmauit Bal.in.c.ij.de noua for.
fide.colla.x.in.ij.col.vbi dicit ꝙ ex ꝯtractu inito cũ principali extrinſe
cus nõ attendente non trãſfertur dñiuz ſine traditione.ꝛ intelligit.l.
oẽs.ꝛ.l.bene a zenone.C.de quadri.pſcr.qḋ ibi interceſſerat traditio.
¶ Sed his nõ obſtãtibus ꝯtrium puto in caſu noſtro ex duplici capi-
te dicendũ.Primo qꝛ filij dicti dñi Petri habuerunt poſſeſſionem ꝛ
etiã dñium vtile ex priore ꝯceſſione facta eis in feudũ ꝑ vicariũ pape
habentẽ ad hoc ſpãle mandatũ:per ſolã enim inueſtiturã feudi tranſ
fertur dñium ꝛ ius ſaltẽ ad rẽ:vt no.Bar.in.d.c.ij.de noua for.fide.
Preterea indubitãter queſiuerũt ius in re.ꝛ dñium vtile per traditio
nẽ poſſeſſionis eis factã predicto ti.vt in.c.vnico.in quibus caſibus
feu.amit.col.x.in fi.per gl.ꝛ Bal.in.c.vno.de cap.cõra.eadẽ col.tenet
glo.fi.in.c.cũ bertoldus.de re iudi.ꝛ Inno.in.c.ſi diligẽti.de preſcrip.
ꝛ.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.qḋ quidã dñium vtile non perdide
rũt:licet a poſſeſſione ceciderint:qꝛ dñium retinet ſolo animo.l.ſi qs
vi.§.differẽtia de acquir.poſ.nã nihil cõe habet ꝓprietas cũ poſſeſſio-
ne.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.eo.vñ ratione dominij remanentis po-
teſt is qui cecidit a poſſeſſione contra poſſeſſorem rei vẽdicatione vtili
agere:vt.l.j.ꝛ.ij.ff.ſi ager.vecti.nec acquirendo nouum titulũ:ſcꝫ em-
phiteoticariũ perdiderunt primũ dñiuz habentes ex titulo feudali:
qꝛ cũ vterqꝫ cõtractꝰ ad hoc tendat vt habeat vtile dñium.d.l.j.ꝛ.ij.
ſi ager vecti.per interuentũ ſecundi non perditur dñium ſeu poſſeſſio
habita ex primo:vnde poteſt retineri dñium habitum primo cõtra
ctu vigore ſecũdi ſine aliqua traditione fienda ex ſcḋo:vt ſecundo:vt
aperte ꝓbat.inſti.de rerũ diui.§.interdũ.ꝛ in.l.ſi quis antea.ff.de ac-
qui.poſ.ꝛ qḋ ibi no.Bar.in fi.ꝛ meliꝰ per eũ in.l.ſi proprietariꝰ.ff.de
dam.infec.vnde ſi habẽs pignus agat poſtea perſonali.ꝛ facit ſe po-
ni in poſſeſſionẽ ex primo decreto per iudicẽ nõ per hoc perdit poſſeſ-
ſionẽ per quã priꝰ habebat:ſed expſſe directo cõſequit pignus pceto-
rium ſine aliqua traditione:quia ſufficit iam facta ex priori cõuentio
ne:licet alias pignus ꝓtoriũ nõ ſufficiat ad tranſlationẽ poſſeſſionis.
vt in.l.non eſt.in fi.ff.de pig.actio.ꝛ hoc vltimum tenet Barto.in.d.
l.ſi quis antea.Idẽ dicimꝰ qñ vſufructuarius mittit ex primo decre
to in poſſeſſionẽ proprietatis:nõ eniꝫ requirit aliqua traditio ex quo
res detinet per vſufructuariũ:vt in.d.l.ſi ꝓprietarius.ita in ꝓpoſito
ex quo dñium vtile habebat per primum ꝯtum ſeu feudi cõceſſionẽ
nõ fuit opus qḋ ex ſecũdo cõtractu emphiteoticario interuenerit tra
ditio.ſed poteſt nũc teneri ꝛ exerceri vigore ſecundi contractus:ꝛ hoc
eſt veriſſimũ.Scḋo capite dicunt filij dñi Petri habere vtile dñium
etiã ſi nunꝙ habuiſſent priorẽ conceſſionem feudalẽ:quia habuerũt
dicta bona in emphiteoſim a papa per viã ſupplicationis:ꝛ cuiuſdã
priuilegij ꝛ gratie:vt pꝫ ex tenore cõceſſionis quo caſu per talem cõ-
ceſſionẽ trãſfertur vtile dñium ſine traditiõe.arg.c.ſi tibi abſenti.de ꝑ
ben.li.vj.ꝛ hoc firmat Bal.in.c.ij.de noua for.fide.in.x.col.Idem di
cendũ ſi cõceſſio non fuit facta per viam ſupplicationis:ſed papa in
ipſa cõceſſione vſus non fuit verbis aptis ad tranſlationem dñij vt
qꝛ dixit:damus:aſſignamus ꝛ transferimus:vel quid ſimile:nã ſicut
poteſt lex trãſferre dominiũ ſine traditione.l.cõmiſſa.ff.de publ.no.in
l.traditionibus.C.de pac.ita poteſt princeps cum ſit lex animata in
terris.in auť.de cõſu.in fi.ix.q.iij.ipſi ſunt.facit qḋ no.Inno.in.c.fin.
de accuſa.ꝛ in.c.raynaldꝰ.de teſta.ꝛ hãc theoricam expreſſe firmauit
Bal.in.d.c.fi.de noua for.fide.ꝛ optime faciũt ad predicta no.ꝑ Ho-
ſtiẽ.ꝛ Io.an.in.c.ꝯtinebatur.de his que fi.a prela.Ex predictis ꝯclu
do quod dicti filij domini Petri poſſunt predictum palatium cum
adiacentibus poſſeſſionibus ſibi conceſſis vendicare a quibuſcunqꝫ
poſſeſſoribus iniuſte detinentibus vtili rei vendicatione.Et hec ſuffi-
ciant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcv.

1 ☞ Donatio facta inter coniuges an confirmetur iuramento.
2 Iuramentũ in preiudiciũ future ſucceſſionis contra legẽ ciuilẽ valet.
3 Donatio excedẽs quingentos aureos non inſinuata cõfirmatur iu-
ramento.

In chriſti nomine factuz ſic
proponitur.Quedã dña.B.cõiugata ſuũ ſolenne cõdidit
teſtamẽtũ:ꝛ inter cetera marito legauit ſub hac forma vi-
delicet.Itẽ reliquit tũ legauit Frãciſco eius viro preſenti ꝛ recipiẽti ꝛ
mihi notario tanꝙ ꝑſone publice recipiẽti ꝛ ſtipulanti pro dño Frã-
ciſco florenos centũ quod legatũ dicte dñe.B.voluit habere ꝛ tenere
vim donationis inter viuos:ita qḋ aliqua ingratitudinis cauſa vel
offenſa reuocari nõ poſſit:ꝛ dicto titulo donatiõis inter viuos dona
uit ꝛc.ꝛ iurauit dicta teſtatrix ad ſancta dei euãgelia corporaliter ta
ctis ſcripturis dictã donationem ꝛ legatum in perpetuũ nõ reuocare.
Queritur an do.B.poſſit dictũ legatũ ſeu donationẽ inter viuos re-
uocare.Hec queſtio incidit in illã vulgarẽ ꝛ difficilem queſtionẽ que
1 adhuc hodie eſt in diſceptatione † an donatio facta inter ꝯiuges ꝯfir
metur iuramẽto ſeu ſaltem obliget iurantẽ vt cõtrauenire non poſſit
nam certũ eſt qḋ dictũ legatũ tranſiuit in donationem inter viuos:tũ
propter verba expreſſa ꝛ certũ eſt qḋ in vltima voluntate põt ꝯtrahi
vt no.in.l.heredes palã.ff.de teſta.facit qḋ no.ꝛ maxime ꝑ Bar.in.l.
cum quis.§.codicil.ff.de leg.iij.ꝛ qḋ habetur in auť.de iureiu.a mori.
pre.poſt prin.tum quia legatũ eſt quedã donatio:vt.l.legatũ.ff.de le.
ij.ꝛ licet poſſit reuocari.ff.de adi.leg.per totũ videt ꝓpter illa verba
adiecta vt reuocari nõ poſſit:tranſiuit enim in aliã ſpeciẽ donationis
q̃ dicit inter viuos quẽadmodũ donatio cauſa mortis ꝓpter ſimilia
verba trãſit in donationẽ inter viuos.l.vbi ita donat.ff.de dona.cã
mor.ſunt enim tres ſpecies donatiõis:vt no.d.l.legatũ.¶ Examinã
dũ eſt ergo an donatio facta marito cõfirmetur:vel an ſaltẽ iuramẽ-
tum obliget ad nõ cõtrauenĩedũ.Et videt primo qḋ tale iuramentũ
nõ valeat:videt eñ contrariũ bono matrimonij:de quibus in.c.oñe
itaqꝫ.xxvij.q.ij.eſt eñ ꝯtra bonũ ꝓlis:qꝛ per talẽ donationẽ negligit
ſtudium liberorũ educandorũ cũ ꝓpter paupertatẽ ex donatiõe cau-
ſata nõ habeat donator vnde filios enutriat.l.ij.ff.de don.inter virũ
ꝛ vxo.Scḋo eſt cõtra ſacramẽtũ qꝛ talis donatio eſt ſepe ꝛ cauſa diſſi
dij ꝛ diuortij:qꝛ per eã inſurgit animorũ perturbatio.Eſt tertio con-
tra fidẽ matrimonij:per quã nõ ſolũ debet vitari adulteriũ ſed eſſe in
matrimonio oĩs caſtitas ꝛ puritas:ſed per talẽ donationẽ matrimo-
nia fiũt venalia:ꝛ ſepe libido eſt donationis cauſa:ꝛ ſe ſpoliant cõtra
bonos mores:vt innuit tex.in.l.j.ij.ꝛ.iij.ff.de do.inter vi.ꝛ vxo.ergo
tale iurm̃ non debet teneri.vt regula nõ eſt obligatoriũ.de reg.iur.li.
vj.pſertim cũ vxor donet marito cũ preſumẽdũ ſit donare ꝑ ſuaſioni-
bus ꝛ deceptionibꝰ mariti inducta:iuramentũ aũt dolo cõtra legem
preſtitum nõ valet.c.cũ contingat de iureiur.¶ Sed his non obſtãti
bus ꝯtrariã ſniam puto de iure veriorẽ.Moueor primo ꝑ illã regulã
vulgatã qḋ iuramẽtũ ſemper eſt ſeruãdum ex quo ſeruari põt ſine in-
teritu ſalutis eterne:licet veniat in diſpẽdiũ rerũ tẽporaliũ.c.ſi vero.ꝛ
c.cũ cõtingat de iureiur.ſed iuramẽtum iſtud eſt huiuſmodi:nullum
eñ peccatũ incurrit dicta mulier ſeruãdo dictũ iuramẽtum:ergo obli
gatur ad ipſiꝰ obſeruãtiã:iuramenti eñ obligatio ſaltẽ primaria di-
rigitur in deũ apud quẽ nulla reperit turpitudo:ꝛ in muliere iurante
nullũ eſt peccatũ.ergo eſt obſeruãdũ etiã ſi aliqua improbitas reperi-
retur apud maritũ qui iuramẽtũ exegit vt ꝓbat in eo qui ꝓmiſit per
iuramẽtũ ſuo creditori vſuras ſoluere:tenet eñ ſoluere rõne predicta:
vt.c.debitores.cum ibi no.de iureiu.ꝑterea ꝛ ſcḋo video qḋ iuramen-
tum ligat in actu inualido iuri ꝛ rationi in materia exoſa:vt patet in
pacto legis cõmiſſorie:qḋ in pignoribꝰ eſt reprobatũ ꝓpter improbi-
tatem creditoris.l.j.ꝛ.ij.C.de pac.pig.ꝛ.c.ſignificante.de pig.ꝛ tamẽ
video qḋ iuramentũ obligat ſaltẽ vt per iuramẽtũ ꝯtrauenire nõ va
leat.d.c.ſignificante.no.Bar.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo.non eniꝫ
deteſtabilius eſt ꝙ qs iniuſte ꝛ contra officiũ charitatis perdat rem
ſuã ꝑ illud pactũ ꝛ creditori acquirat per cupiditatẽ ꝙ quod coniux
donet aliquid coniugi cũ quo eſt vna caro:preſertim cũ in priori caſu
illud pactũ emanauit ꝓpter nimiam anxietatẽ cõſequẽdi ꝛ rapiendi
pecuniã mutuã.In caſu noſtro donatio ꝓcedit ex mera liberalitate:
vt clare innuit tex.in.l.ſi maritꝰ.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ cauſa do
nandi vr̃ honeſtiſſima.ſ.ꝓpter pudicitiã:vnde videt ꝓmiũ pudicitie.
l.res vxoris.C.eo.vbi per Bal.Preterea valet iuramẽtũ ſuꝑ aliena-
tione rei dotalis vel date in donationẽ ꝓpter nuptias per quã quidẽ
alienationem põt vxor prorſus remanere indotata qḋ cedere põt cõ-
tra bonũ publicũ:de quo.l.j.ff.ſol.matri.ꝛ filij poſſunt priuari alimen
tis ꝛ ſucceſſione ꝛ nihilominꝰ valet:quia magis eſt cõſulendũ anime
ꝙ corpori cũ ſit cũctis rebus ꝓtioſior.xij.q.j.ꝓcipimus.fortius debet
valere in caſu nr̃o in quo dedit partẽ proprio marito ita qḋ non põt
timeri de paupertate cũ alimẽta conſecutura ſit a marito:etiã ſi nihil
haberet in dote.l.qḋ ſi nulla.ff.de reli.ꝛ ſump.fune.no.l.ſi cuꝫ dotẽ.§.
ſin autem in ſeuiſſimo.cum ſeq.ff.ſol.matrimo.ꝛ.c.per veſtras.de do.
inter vi.ꝛ vxo.ꝛ ibi per Inn.nec aliquid dederit filijs cũ quicqd pa-
ter habeat eſt liberorũ in effectu:ita qḋ ſola deficit eis adminiſtratio:
vt dicit tex.§.ſui.inſti.de here.qua.ꝛ dif.ꝛ no.in.l.in ſuis.ff.de liber.ꝛ
poſthum.ꝛ ad eos caſus mulieris fortuitos debet maritus eſſe parti-
2 ceps.dicta.l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ver.quid eniꝫ.† Itẽ valet iu-
ramentũ in preiudiciũ future ſucceſſionis contra legem ciuilem.l.pa-
ctum.C.de col.iuncto.c.ij.de pac.li.vj.per qḋ quidem iuramentũ mul
tipliciter decipitur:ꝛ poſſet remanere ſine omni ſubſtantia:fortiꝰ de-
bet valere in caſu noſtro in quo alter reliquuꝫ tenetur alere in neceſſi
tate ac etiam cões liberos.d.c.per veſtras.ꝛ.d.l.ſi cum.ꝛ.l.j.ꝛ.l.ſi quis
a lib.ff.de lib.agno.valet etiã in ꝑiudiciũ minoris alienantis rem pro
priam ſine debitis ſolẽnitatibus cõtra iuris diſpoſitionẽ:qḋ emana-
uit vt indẽnitati minorũ conſuleret ꝛ aliorũ deceptionibus et fraudi-
bus occurreret.auť.ſacramẽta pube.C.ſi aduer.ven.non miruꝫ ergo
ſi in caſu noſtro nõ minus dubitabili valeat ꝛ vinculũ iniciat qḋ plꝰ
in hãc ſniam cõueniũt fere oẽs doc.vtriuſqꝫ iuris.Gui.de cu.in.l.ſꝫ ꝛ
ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiu.ꝛ Barto.in.l.ſeius ꝛ auge-
rius.ff.ad legem falc.ꝛ plenius diſputat ꝛ ſequitur in.l.ſi quis pro eo.
ff.de fideiuſ.lꝫ in.l.j.ff.de dona.inter virũ ꝛ vxo.videt ſenſiſſe oppoſi-
tum.ſed ibi materiã non diſcuſſit:ſed lento pede tranſiuit remittendo
ſe ad materiam.d.l.ſi qs pro eo.vbi tenuit poſt longã indaginẽ pri-
mam ſniam:hanc etiaꝫ de iure cõmuni videtur ſentire Cy.in.l.j.in fi.
C.de ſacroſan.eccl.ꝛ Bal.in.l.cũ multe.C.de dona.ante nup.in eo qḋ
tandem remittit ſe ad Bar.in.d.l.ſi quis:ꝛ innuit qḋ iuramẽtum ha
beat

beat cōfirmare talem donationē:lꝫ prius viſus ſit tenere contrariam
ſententiam per aliqua motiua ad quem ſtatim ita reſpōdebo.ſequit
Ant.de but.in.c.cum cōtingat.de iureiurā.⁊ Joā.an.⁊ Jo.de lig.in
cle.romani.eo.tit.⁊ pro hac parte conſuluit Fede.de ſe.vt patet cōſil.
cxxxv.❡ Reſtat nunc reſpōdere ad cōtraria.Et primo dū dicitur ꝙ
per talem donationē cōtingit ſtudium liberorum neglectum. dico ꝙ
illa cōſideratio fuit multū a remotis.⁊ huiuſmodi cauſe remote ⁊ ſe-
cundarie nō habent impedire vires iuramenti.iuncta gl.in fin.in.c.ij.
de pac.lib.vj.facit qđ no.gl.in.c.de cetero.de homici.q̄ dicit cauſas
remotas nō eſſe attēdendas.xxiij.q.j.c.de occidendis.Item quia nō
contingit iſtud cū bona perueniunt ad patrem qui pre cunctis rebus
diligit filios ita ꝙ magis terreret in filijs ꝙ̄ in ſeipm̄.vt.l.ſi quidez.
ff.quod me.cau.⁊ paternus affect⁹ omnē vincit affectū.l.fin.de cura.
furio.⁊ ſi diceret ꝙ hec donatio tollit ſtudium liberorū:ſꝫ procrean-
dorū forte ex alio matrimonio:quia ſi mulier remaneret indotata vł
ſine cōpetēti dote non reperiret maritum.l.j.ff.ſol.matri.reſpondeo ꝙ
iſte cauſe impediant vires iuramēti:per.d.c. cum contingat.⁊.c. licet.
de iureiurā.lib.vj.in quibus patet valere iuramentū preſtitum ſuper
alienatiōe rei dotalis vel donate ꝓpter nuptias.magis enim vt pre-
dixi eſt cōſulendū anime ꝙ̄ corpori.⁊ maxime hoc dicēdū in caſu no-
ſtro.nō obſtat ſecundū cōtrariū ꝙ hec donatio det cauſam diuortio.
tum qꝛ hodie nō poteſt matrimoniū ſeparari ſicut olim.xxxij.q.vij.
c.j.⁊.ij.⁊.c.gaudemus.de diuor.c.ex publico.de cōuer. coniu.⁊.c.tua.
de iureiurā.nec iſta cauſa eſt ſemꝑ vera ⁊ perpetua.ſatis eſt qđ iura-
mentum nō tēdit in interitū ſalutis eterne.d.c.ſi vero.cū enim cauſa
eſt ſatis remota:quinimo poſſet dici quod inducit maior dilectio in-
ter eos ꝓpter liberalitatē ⁊ munificentiā quam alter exercuit in reli-
quum.obligat enim recipiēs ad antidora naturaliter:id eſt ad retri-
buendū.l.ſed ⁊ ſi.§.cōſuluit.ff.de peti.here.c.cum in officijs. de teſta.
cum ſimi.Ad tertiū ꝙ debet eſſe in matrimonio omnis puritas: nec
debeant eſſe in matrimonio venalitia.Reſpōdetur ꝙ per hec minus
adeſt puritas.exercetur enim liberalitas ⁊ datur nōnunꝙ̄ premium
pudicitie.vt dicit tex.d.l.ſi marit⁹.⁊.l.res vxoris.C.đ dona. inter vi.
⁊ vxo.Item iuramētum p̄ſtatur deo apud quem nulla reperitur iniu
ſtitia:nec ex parte iurātis adeſt aliquod peccatū.ergo iuramētum ſer
uandum.d.c.debitores.⁊.c.ſignificante.de pigno.⁊ ſi dicat hoc iura
mentū eſſe cōtra bonos mores.arg.d.l.j.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.er-
go nō eſt obligatoriū.vt in reg.nō eſt obligatoriū.de reg.iur.li.vj.Re
ſpondeo.d.l.intelligēdam de bonis morib⁹ cuiuſlibet.vt exponit ibi
glo.in qua iuramentū ligat:ex quo ius nutrit principaliter bonū pri-
uatum:vt patet in multis caſib⁹.ſ.alle.in quib⁹ iuramentū ligat cō-
tra legem ciuilez:⁊ ſic cōtra bonos mores ciuiles.quelibet em̄ lex fun
datur ſuper bonis morib⁹ ciuilibus ⁊ ſuper ratione.iiij.diſti.erit au
tem.⁊.j.diſt.cōſuetudo.iuramēti autem vinculum impeditur quādo
eſt cōtra bonos mores naturales:quia preſtatur ſuper cōtinēte in ſe
aliquam turpitudinē ⁊ inſtinctum naturalem:naturalia em̄ ſunt im
mutabilia.v.diſtin.in prin.⁊ inſti.de iure natu.gē. ⁊ ciui.§.ſꝫ natura
lia.ideo iuramētū contrariū non valet:qꝛ eſt preſtitū ſuper immuta-
bili:⁊ ſic ſuꝑ non dependente a poteſtate iurantis:merito non valet
ſicut quādo iuramentū preſtatur cōtra legem editam in fauorem pu
blicum ſeu habentem cauſam ꝓhibitionis perpetuā:quibus caſibus
non valet iuramentū:quia nō poteſt iurans ſe obligare ſuper non de
pendēte a poteſtate ſua:quod procedit etiā de iure canonico.c.ſi di-
ligenti.de fo.ꝯpe.⁊.c.quāto.de iniur.⁊.xxij.q.iiij.quaſi per totum.Et
de his caſibus debet intelligi.l.nō dubium.C.de legi. ſec⁹ quādo lex
fundatur p̄ncipaliter ſuꝑ fauore p̄uato:lꝫ ſecundario illud cedat in
fauorem publicum.nam tūc valet iuramētum in contrariū.c.cum cō
tingat.cū multis alle.in cōtrariū.⁊ auť.ſacramēta.C.ſi aduer.vēdi.⁊
contingit in caſu noſtro.nā de iure naturali omnia bona ſunt cōmu-
nia.xij.q.j.dilectiſſimus.viij.diſtin.in p̄nci.ideo non poteſt dici quod
iſtud iuramentū ſit contra bonos mores naturales.nec obſtat fraus
preſumpta in viro.tum quia nulla lex expreſſe fraudem p̄ſumit:imo
liberalitatē ⁊ munificentiā.d.l.ſi maritus.⁊ pudicitie p̄mium.d.l.res
vxoris.Preterea ſi preſumeret fraus nō cōfirmaret morte:imo ſem-
per eſſet nulla.d.c.cum cōtingat.vbi patet ꝙ etiā iuramentū fraude
⁊ dolo preſtitum nō valet.vt.d.auť.ſacramenta. ⁊ nihilomin⁹ morte
cōfirmatur ſi fuit deuentum ad traditionē.l.papinian⁹.ff.de dona.
inter virū ⁊ vxo.⁊.d.l.res vxoris.⁊.c.fi.eo.tit.cum ſimi. Preterea niſi
lex preſumeret firmiter fraudē:ita ꝙ eſſet preſumptio iuris:⁊ de iure
non videt impediri iuramētum:quia ex leui preſumptione maxime
iuris ciuilis nō debet impediri obligatio iuramenti.arg.l.literas.de
preſum.⁊ qđ no:.Jo.an.in addi.Specu.de inſtru.edi.§.porro.verſi.
3 ⁊ nota.vbi dicit † ꝙ donatio excedēs.cccc.aureos non inſinuata cō
firmatur iuramento.⁊ tamen lex ciuilis p̄ſumit ſuperficialiter in tali
donatiōe fraudē.l.data.C.de don.lꝫ Bal.in hoc vltimo ſentiat ꝯtra
rium in.l.id quod pauperibus.C.de epiſco.⁊ cle.ſed primū veri⁹ per
ea que.ſ.alleg.ſunt.⁊ ſufficiāt p̄ſertim:qꝛ data dubietate ſeruādū eſt
iuramentū:qꝛ in dubijs tutior via ⁊ anime min⁹ periculoſa ſeruāda
eſt.vt in.c.iuuenis.de ſpōſa.no.in.c.j.de ſcruti.⁊.c. venerabilem.đ ele-
cum ſimi.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

❡ Conſilium.xcvj.

1 ☞ Patronus non poteſt preſentare ſeipſum.
2 Prelatus habens ius conferendi poteſt conferre beneficium eccleſia
ſticum conſanguineis dummodo honeſti ſint.

IEſus Chriſt⁹ adſit. Ad cla-
ram deciſionē thematis narrati tria per ordinē examinā
da incumbunt. ❡ Primo an dictus dn̄s Paul⁹ p̄ron⁹
potuerit preſentare dominū aſſenſum filiū ſuum inſtituendum in be-
neficio ſui patronatus.❡ Secūdo p̄ſuppoſito ꝙ ex capite filiatiōis
preſentatio nō valeat impugnari:an ſaltem euacuari poſſit ex quo
dictus dn̄s aſſenſus eſt canonic⁹ in dicta eccleſia in qua dictū benefi
cium ſine cura noſcitur inſtitutum.Tertio poſito ꝙ dictorum benefi
ciorū accumulatio nō obſtet:nūquid dict⁹ dn̄s aſſenſus poſſit ꝑ epi-
ſcopum ⁊ capitulum illius eccleſie conſtringi:⁊ arctari vigore dicti
altaris ſeu beneficij ſine cura ad dicendū miſſam in alijs altarib⁹ eiuſ
dem eccleſie:⁊ ad faciēdū hebdomadā in dicta eccleſia habito reſpe-
ctu quo inſtitutio dicti altaris ſeu bn̄ficij arctet ſacerdotē ibidē inſti-
tuendo ad celebrādū dūtaxat in dicto altari:ꝙ̄ꝙ̄ reſpectu celebratio
nis fiende varia reperiant inſtrumēta.nā idē notarius in vno inſtru
mento epiſcopo ⁊ capitulo exhibito ſcripſit ſacerdotē obnoxium ad
quinquies in dicto altari in ſingula hebdomada celebrandū.in alio
vero inſtr̄o qđ heredibus cōſignauit:ſcripſit ꝙ dictus ſacerdos tene-
tur dicere ſemper ⁊ continuo miſſam ſuper dicto altari.❡ Circa pri
mum dubiū videtur p̄mo ꝙ dictus dominus Paulus non potuerit
filium ſuum preſentare ad dictum beneficium.per.c.conſuluit.⁊.c.qꝛ
clerici.de iurepatro.⁊ tenet Inno.in.d.c.quia clerici.ꝑ iſtum textum.
1 Preterea † patronus nō poteſt p̄ſentare ſeipſum.vt in.c.ꝑ veſtras.e.
tit.ergo nec filium.cum natura pater ⁊ filius eadez perſona intelliga
tur.vt dicit tex.i.l.fi.C.de ipu.⁊ alijs ſubſti.⁊ alibi dicit tex.quod pa-
ter ⁊ filius ſunt vna caro.xxxv.q.iij.§.hoc autē.❡ Sed predictis nō
obſtātibus cōtraria ſn̄ia cōmunior eſt:quā ſequitur gloſ.in dicto ca.
quia clerici.⁊.c.cōſuluit.⁊ idem tenuit Inno.in.d.c.conſuluit.l.lꝫ cō-
trarium ſenſerit in.c.quia clerici.ſed primam opi.gl. ſequūtur Hoſti.
Philip.⁊ cōmuniter alij doct.etiam Moderniores:cū enim nullibi
hoc reperiatur iure prohibitū.videtur cōceſſum cum materia iſta nō
ſit ꝓhibitoria:ſed potius permiſſiua.iuxta no.in.c.ij. de trāſla.prela.
preſertim cū in iſtis ſpiritualibus nō curetur de patria poteſtate.c.ſi
annū.de iudi.li.vj.⁊ patris ſuffragiū in vniuerſitate poteſt prodeſſe
2 filio.ff.qđ cuiuſqꝫ vniuer.nomi.in.l.illud.Preterea † prelatus habēs
ius cōferendi poteſt cōferre beneficiū eccleſiaſticū ſuis cōſanguineis
dūmodo alias honeſti ſint.c.dilecto.de p̄ben.per Archi.in.c.epiſco-
pum.x.q.j.facit tex.iuncta gl.c.decēter. lxxxix.diſt.⁊ Fed.conſi.cciij.
fortius ergo poteſt fieri preſentatio de filio vel alijs cōſanguineis cū
per eam fiat quoddaz inchoamentū dūtaxat ad inſtitutionē obtinē-
dam de iurepatronatus:quod autē nec in hoc dubio aliter inſtito cū
cōis opi.hoc habeat.nō obſtat.c.quia clerici.in cōtrariū alleg.loqui-
tur enim cū patronatus iniuſte acquirit vt filius p̄ſentet.ſecus ergo
ſi iuſte ad.c.cōſuluit.rēſpōdetur ꝙ loquit cū filius ſe intrudit per ſe:
vel per conceſſionē paternam ſine inſtitutione epiſcopi:quod fieri nō
poteſt etiā de extraneo cum patronus habeat ius p̄ſentādi:dūtaxat
nō autē cōferendi ſeu eccleſiā aliter cōcedendi.c.illud.⁊.c.fi. ⁊.c. quo-
niam.de iurepa.plene no.xvj.q.vij.pie mētis.Ad vl.arg. de indētita
te perſonarum dico illud procedere ꝑ fictionē:⁊ nō in veritate: maxi-
me in iſtis ſpiritualibus:vt.ſ.dixi.Cōcludo ergo preſentationē non
poſſe ex eo capite impugnari.quia p̄ſentauit filiū. ❡ Ad ſecūdū du-
bium videtur primo ꝙ ſic per.c.literas.de cōceſ. p̄ben.cle.fi.eo.tit.vbi
patet ꝙ per aſſecutionem ſecunde prebēde in eadē eccleſia vacat ipſo
iure prima.dicamus ergo ꝙ cum iſta beneficia ſint in eadē eccleſia ꝙ
aut debet impediri preſentatio ad ſecūdū:aut ꝑ aſſecutionē ſecundi
vacabit primum ipſo pacto.preterea ex quo epiſcopus videt ꝙ iſte p̄
ſentatus nō valet deſeruire in ſecundo beneficio cū ſit aſtrictus p̄mo
non debet illum inſtituere in ſecundo.ar.c.quia nōnulli.⁊.c. relatum.
de cler.nō reſi.preterea nō poteſt quis de iure habere plura beneficia
preſertim in eadē eccleſia.lxx.diſt.ſanctorū.⁊ ca.quia in tantū.de p̄bē.
⁊.c.conquerente.de cleri.non reſi. vix enim poteſt quis implere vnuz
officium:non em̄ debet ſibi vēdicare ſtipendia plurimorū.c.ad hec.⁊
c.cum nō ignores.de preben.cum ſimi. Cōtrariā ſn̄iaz arbitror verio
rem cum in facto mihi preſupponat ꝙ canonicus dicte eccl̄ie nō exi-
gat reſidentiā ſicut hodie cōmunis cōſuetudo eſt per totam Italiaz
que cōſuetudo a iure eſt approbata.tex.eſt ⁊ gl.in.c.cū omnes.de con
ſtitu.ſequūtur ibi doc.⁊ gl.in.c.dudum.ij.de elec.in fi.per Inno.in.c.
cum iamdudū.de p̄ben.⁊ gl.in cle.gratie.de reſcrip.⁊.c.gratia. eo.tit.
lib.vj.de iure autē cōmuni poteſt quis habere plura beneficia ſine cu
ra ex quo ambo reſidētiam nō requirūt.d.c.gratia.⁊.d. clemē.gratie.
per Inn.in.d.c.cum iam.p̄ſertim in caſu noſtro in quo vnum benefi-
cium per ſe nō ſufficit ad canonicum cōmode ſuſtētatum ideo poteſt
ſalua conſcientia recipere ſcđm:no.gl.in.d.c.cum iamdudū.in fi. In
d.c.cum iam.⁊ hodie habet generalis cōſuetudo vt etiā in eadē eccle
ſia quis poſſit habere nedum duo ſimplicia beneficia.ſꝫ dignitatez ⁊

canonicatū que quidē cōſuetudo valet.tex.ꝛ glo.in verſ.niſi vnicum.
de cōſuetu,lib.vj.facit.c.eā te.de reſcrip.Nil ergo repugnat quin di-
ctus aſſenſus ꝯſequatur dictuꝫ altare.nō ob.ꝙ ſit canonicus;ex quo
ad reſidentiam rōne canonicatus nō tenet̃ reſidere ratione canonĩ.ꝛ
deſeruire in dicto altari: quia tūc licet illa ſint beneficia ſine cura:tñ
non poſſet illa ſimul tenere ex quo exigat reſidētiam.not.in.c.fina.de
cleri.non reſi.gl,d.cle.gratie.poſſet tamen hoc caſu ep̄s diſpēſare.vt
no.per Fede.cōſi.cxv.per.d.c.de conſue,lib.j.ſed in caſu noſtro non
requirit̃ diſpēſatio.tum ꝑ cōſuetudinem generalem:tum qꝛ canoni-
catus nō requirit reſidentiā. ¶ Ad cōtraria facile reſpōdet̃.ꝛ p̄mo
ad.c.literas,ꝛ cle.ſi dico.ꝙ loquunt̃ in duabus p̄bēdis eiuſdem eccl̃ie
quaꝫ quis habere non poteſt etiā ex diſpenſatione epiſcopi.nec valet
conſuetudo in ꝯ̃rium.d.c.literas.per Joan.an.vbi ꝓſequitur huius
dicti rationē.ſec' in aliꝭs.no.preſertim cum beneficia ſunt difformia.
vt in caſu noſtro.Ad alia iura reſpondetur ꝙ loquunt̃ in beneficiꝭs
requirētibus reſidētiā:vt patet in eis. ¶ Ad tertiū dico dictū dñm
aſſenſum eſſe inſtituendū ꝑ ep̄m.vt patet ex predictis.nec poſſe con-
ſtringi ad celebrādū i aliꝭs altarib' vel ad faciēdū hebdomadā ſicut
aliꝭ capellani ex quo inſtitutio beneficꝭ hoc nō habet.non enim tene-
tur quis deſeruire vltra onus annexū in inſtitutiōe beneficꝭ.c.cum in
cunctis.§.inferiora.de elec.ꝛ.c.cui de nō ſacerdotali.iuncta gl.de pre
ben.lib.vj.facit.c.ſignificatū.cum ibi no.eo.ti.in antiquis.ꝛ.c.extirpā
de.§.quia vero.de p̄bē,per gl.mag.in.c,licet canon.de elect.lib.vj.cuꝫ
multis ſimili.que ad hoc poſſunt allegari.nec ob.ꝙ aliqui beneficiati
in dicto altari ſeruierint in dicta eccleſia:quia ꝑ ſeruitium iniuſte pre
ſtitum:ꝛ quaſi per extorſionē prelati ꝛ capituli nō fuit inducta ꝯſue
tudo in cōtrariū.vt in.c.qꝛ cognouimus.x.q.iij.vbi bonus tex.iūcta
glo.facit q̄ no.gl.ꝛ Bar.in.l.j.§.q̄ onerāde.ff.qua.re.ac,nō da.pre-
ſertim cum nō ſit tāti temporis quod ſufficiat ad preſtriptionem ſeu
conſuetudinē inducēdam cū requiratur tempus.xl.annorū.per id q̄
leg.ꝛ no.in.c.fi.de cōſue.ꝛ.c.de quarta.de p̄ſcrip.nō enim debet inſti-
tutio beneficꝭ de facili tolli;imo ep̄s cōtra illam diſpenſare poteſt:vt
no.Cal.in.c.cū acceſſiſſent.de cōſti.facit,xvj.q.iij.monaſteriū.Et per
hoc patet nō eſſe vim:nec difficultate materiā qualiter inſtrumētum
dicat ſup modo celebrādi in dicto altari.ſatis enī eſt ꝙ inſtitutio be-
neficꝭ ſolum arctet ad celebrandū in dicto altari ꝛ nō alibi.Dico tñ
ad varietatē eligendā ꝙ debet inſpici originale per q̄ declaratur in-
de trāſumpta.vt in.c.quoniam contra,de proba.ꝛ in caſu quo origi-
nale diceret vt ſacerdos ibidē inſtituendus teneretur ſemper ꝛ conti-
nue dicere miſſam in dicto altari.nō debet ita amare intelligi vt nul-
lū p̄mittat diē quin celebret.ſed ꝙ quāto frequētius poteſt,debet in
dicto altari celebrare ſalua ſemper honeſtate ſua ꝛ debita miſſarum
deuotione.vt eſt tex.no.in.c.ſignificatū.de prebē.non enim debet nec
aſtringi pōt ad celebrandū niſi honeſte poſſit ꝛ deuote.nō enim quis
ſemper deuotus ꝛ aptus eſt ad celebrandū.vt enim inquit canō.Sa
tis felix eſt qui digne quotidie celebrare poteſt.de cōſe,diſti.j.ſufficit.
ꝛ dicit Augu.quotidie euchariſtiam ſumere nec laudo nec vitupero.
de conſecr.diſtin.ij.quotidie.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcvij.

1 Verba vbi ſunt clara non relinquitur locus interpretatione.
2 Pactum factū de vlterius nō petendo debet referri ad quantitatem non ſolutam.
3 Debitum quando eſt liquidum non cadit in eo tranſactio.
4 Verba indefinite prolata debēt generaliter intelligi vbicūqꝫ ſubeſt eadem ratio.

In Chriſti nomine amē. Uiſo inſtru-
mēto liberationis ꝛ quittatiōis facta de mille ꝛ quingētis
florenis per dominā Minochiam vt tutricem pupillorꝫ
in dicto inſtrumēto contētorum reuocatur in dubiū an clauſula illa
in fine dicti inſtrumenti cōtenta;videlicet.Pactū factum de vlterius
non petendo debeat referri ad dictā ſummam mille ꝛ quingentorꝫ
florenorum dūtaxat.an vero ad integrā dotēꝫ cuius reſpectu fuit fa-
cta ſolutio dicte quantitatis.Et p̄mo videtur ꝙ debeat referri dicta
clauſula ad integrā ſummā dotē debendarū, quoniā verba in aliqua
diſpoſitione,cōtenta debēt aliquid operari.vt.l.ſi quādo.C.de inoffi.
teſt.ꝛ in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.ſed ſi dicta clauſula refertur ad quā
titatē ſolutā dūtaxat:verba clauſule nil operātur quia ſolutione eius
q̄ debetur tollitur obligatio abſqꝫ alio pacto de nō petēdo.vt inſti.
quib.mod.tolli.obli.in p̄n.quinimo per ſolutionē a tertio factā noīe
debitoris ipſo iure tollitur obligatio.vt in.l.ſoluere.cū ſeq.ff.de ſolu.ꝛ
in.l.ſoluendo.ff.de neg.geſt.ergo vt dicta clauſula aliquid operet̃ dꝫ
referri ad dictam quantitatē dotiū tunc debitarū.ſolet enī pactū fieri
de nō petēdo debitum.vt ſic cōtra actionem actoris cōpetētē obſtet
exceptio pacti.vt inſti.de excep.§.p̄terea.Itē verba generalia indefi-
nite ꝓlata debēt generaliter intelligi.in.l.de p̄tio.ff.de publicia.ꝛ no.ī
c.vt circa de elec.lib.vj.ꝛ.xxxj.q.j.q̄ ſi dormierit.ſed dicta tutrix fecit
pactum indefinite de vlterius non petēdo.ergo debet generaliter in
telligi.tutrix autē hoc facere potuit per viā cuiuſdā trāſactionis p̄ſer
tim cum autoritate iudicis que in hoc facto interceſſit.vt i.l.interdū.
§.tutelā.ꝛ.l.pignore.§.fi.ff.de fur.Et quāꝙ p̄dicta aures demulceat
aduerſam ſniam ego arbitror de iure preualere:ſcilꝫ ꝙ dictum pactū
de vlterius nō petēdo referatur ſolum ad quātitatē tūc ſolutā ꝛ non
ad integram tunc debitā quod oſtenditur pluribus rationib'.Et p̄
1 mo.†quia vbi verba clara ſunt non relinquitur loc' interpretationi
vt in.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.ꝛ in.c.ex toto,de reg.iur.ꝛ.in.c.fi.de v̄.
ſigni.ſed verba liberatoria dicti inſtrumenti ſolū referunt̃ ad quātita
tem mille quingentorū florenorū tunc ſolutorū:vt patet i p̄ncipio di-
cti inſtrumēti dū i eo dicitur ꝙ quittauit,liberauit,ꝛ abſoluit de mil-
le quigētis florenis aureis ex ſumma dotiū dñe Chriſtophore ꝛc.non
enim fuit dictum quod pro illa ſumma liberabat debitorē a tota quā
titate dotium.ſꝫ q̄ liberabat de mille quingētis florenis de ſumma
dotiuꝫ:clare innuūt ꝙ nō fiebat abſolutio ꝓ tota ſumma dotiū.arg.
in.l.decē.ff.de verb.obli.ergo illa clauſula de vlterius nō petēdo de-
bet referri ſolum ad liberationē ſuper ſolutione facta:quia nō eſt v̄o
ſimile q̄ incōtinenti dicta tutrix fuiſſet ſibi ꝯtraria.arg.i.l.nō ad ea.
ff.de condi.ꝛ demō.Si enim voluiſſet debitorē liberare a toto debito
dotium nō reſtrinxiſſet ſe in verbis liberatorꝭs ꝛ quittatiōis ad quā
titatem mille ꝛ quīgētorū florenorū ſciuiſſet enim dicere vt ſolitum ē
fieri quod ꝓ dicta q̄titate ſoluta liberabat ꝛ quittabat debitorē ab-
omni eo q̄ poſſet peti occaſiōe dotium domine Chriſtohore. arg.in
c.ad audientiā.ꝛ.c.dilecti.de deci.preſertim:quia in ſtipulationib' et
ꝯ̃ctibus debemus primo inſpicere q̄ actū ſit:ꝛ ſi nō appareat debe-
mus recurrere ad cōmunē obſeruantiā.de qua ſi nō appareat ſequē
dum eſt id q̄ eſt minimum:ꝛ imputādū eſt ſtipulatori.vt.l.ſemp in
ſtipulationib'.ff.de reg.iur.ꝛ in reg.in obſcuris.ꝛ in regu.in dubꝭs.d
reg.iur.lib.vj. ¶ Secūdo ꝛ forti' hoc oſtēdit̃ alia cōſideratiōe clau
ſula in fine poſita debet referri ad precedētia ꝛ non ad extranea.i.c.i
quiſitioni.de appel.iuncto.c.ſuper.eo.de offi.deleg.plene ꝓbat̃.in.l.
talis ſcriptura.ff.de lega.j.ꝛ in.l.p̄tor.la.ij.ff.vi bo.rap.ſed in dicto in
ſtrumento ſolum preceſſit quittatio ꝛ liberatio de mille ꝛ quigētis flo
2 renis.ergo†pactum factum in fine de vlteri' non petēdo debet refer
ri ſolum ad illam quātitatē ſolutam:ꝛ nō ad reſiduū debiti cū de illo
nulla fuerit facta mentio.ſicut enim perſona extranea nō intelligitur
adiecta in ſtipulatiōe.vt in.d.l.ſi ita ſtipulat' fuero.§.chryſogon'.in
tit.ff.de verb.obli.ita nec extranea ꝛ non exp̄ſſe dꝫ intelligi in ſtipula
tionibus ꝛ ꝯ̃ctibus. ¶ Tertio facit qꝛ in dicto inſtrumēto non dicit̃
ꝙ cauſa trāſactionis liberauit debitorē a toto debito.ꝛ ſic nō appa
ret cauſa quare dictum pactū de non petendo debeat referri ad totū
debitū.nā ex quo debitum eſt liquidum ꝛ clarū:vt patet in inſtrumē
to dotiū de quo ſit mentio in dicto inſtrumēto liberationis nō pote-
rat tutrix liberare debitorē pupillorū a reſiduo tacite q̄titatis cauſa
non apparēte.vt.l.p̄ſes.C.de trāſac.ꝛ expreſſe firmat ibi Bar.nec ob
ſtat autoritas iudicis:qꝛ cū ſit interpoſita ſine cauſa.ꝛ maxime cauſa
nō cognita,nihil operat̃.vt ꝓbat̃.in.l.magis puto.§.illud.ff.de reb.
eo.ergo eſt preſumendū ꝙ dictū pactum ex mēte cōtrahentiū ꝛ iudi-
cis fuerit adiectum vt cōcerneret totū debitū cum nō ſit preſumēduꝫ
quem velle facere id q̄ d iure adimplere nō pōt.xxij.q.ij.faciat.ꝛ no.
in.l.iij.ff.de inoff.teſta.Ex hoc capite dicta clauſula debet reſtrigi:tā
ex defectu pacti q̄ preſumpte voluntatis:nec vt dixi debet p̄ſumi trāſa
3 ctio:†tum qꝛ vbi debitū eſt liquidū nō cadit ibi trāſactio.vt in.l.ele-
gāter.§.poſt rem iudicatā.ff.de condi.inde.p̄ſertim in preiudiciū pu
pillorum.vt not.Bar.in.d.l preſes.tum qꝛ in dicto inſtrumento nihil
dr de trāſactione;nec eſt v̄oſimile ex alio capite ꝙ fuit facta trāſactio
ſup toto debito:qꝛ ꝯtractus nō debet claudicare.vt in.l.ſi cū dies.§.
ſi arbiter.ff.de arbi.ſed in dicto inſtrumēto debitor facit pactū q̄ ſi
dicti pupilli nō deberēt de iure habere illā quātitatem mille quingen
torum Florenorū ꝙ illō ꝙ pl' dubito eſſet ſolutū deberet retro ſolui
ipſi debitori.ergo nō eſt veroſimile ꝙ tutrix voluerit ſoluere pure di-
ctam quantitatē.nam abſurdū eſt ꝯſiſtere in vna parte q̄ in alia nō
conſiſtit.vt in.d.§.ſi arbiter,repugnat enim illud pactū nature trāſa-
ctionis.arg.in.l.luci'.ff.ad trebel.ꝛ in.l.ſub pretextu.C.de trāſa.ergo
nō eſt preſumēda tranſactio.in.c.ad noſtra.de emp.ꝛ vend.ꝛ in.c.illo
vos.de pigno.ꝛ in.l.vbi ita donat̃.ff.de don.cau.mor.ꝛ p̄ſertim hoc
procedit i cauſa pupillorū. ¶ Quarto ꝛ vltimo hec ſententia apertiſſi
me iudicio meo ꝓbatur in.l.veterib'.iūcto eo quod ibi no.Barto.ff.
de pac.vbi leg.ꝛ no.ꝙ in dubꝭs debet ſemp pactum interpretari con
tra eum in cuius fauorē appoſitū fuit.ratio quia cū ipſe fundet ſe ſu
per illo pacto debet probare clare intentionē ſuā:alś debet ſuccūbere
quia dubia ꝓbatio nō releuat probātē.vt in.c.in p̄ſentia.de proba.ꝛ
in.l.nō nudis.ꝛ.l.neqꝫ epiſtolis.C.e.Sed debitor i caſu noſtro fundat
ſe ſuper dicto pacto quod quidē ſaltem eſt dubiū:vt patet ex p̄dictis
ergo contra ſe fienda eſt interpretatio.facit quod leg.ꝛ no.i.l.quicqd
aſtringēde.ff.de ver.obli.Nec obſt.ꝗ̃a ſuperius inducta.Et p̄mo re-
ſpōdeo ad primū dico.nō eſſet abſurdū vt quis ſibi ꝓuideat in eodeꝫ
inſtrumēto de multiplici remedio,arg.i.l.quoties.ff.de act.ꝛ oblig.fa
cit q̄ no.Bar.l.j.ff.ad leg.fal.ꝛ preſertim:qꝛ hoc habet ꝯſuetudo no
tariorum.gemināt enim ad cautelā multa remedia in actu abſolutio
nis.arg.in.l.ſi.C.de fideiuſ.q̄ clare patet ex cōtētis in p̄ncipio illius
inſtrumēti.nam dicta tutrix liberauit debitorē ꝛ quittauit a p̄dicta
quantitate

quãtitate ſibi ſoluta que tamen liberatio quittatio ⁊ nõ erat neceſſa-
ria: quia ex ſola ſolutione cõtingebat liberatio ipſo iure quo ad quan
titatem ſolutam. vt leg. ⁊ no. in. l. quidam eſtimauerũt. ff. ſi cer. pe. ⁊ in
c. cõſtitutꝰ. de penis. ⁊ ex hoc põt cõiecturari quid itendebãt partes ĩ
illo pacto de vlterius nõ petendo. oĩa enim verba dubia in aliqua
diſpoſitione cõtenta declarant verbis precedentibꝰ ⁊ ſequẽtibus. vt
in. l. qui filiabus. ⁊. l. ſi ſeruus plurĩũ. de leg. j. ⁊. l. numis. de leg. iij. ſed
abſurdũ eſſet ꝙ dicta clauſula referetur ad integrũ debitũ. per ea que
4 ſ. dicta ſunt. Non obſt. ſecundũ motiuũ. † nã verba indefinite ꝓlata
debent generaliter intelligi vbicunqꝫ ſubeſt eadẽ ratio. ſecus ſi diuer
ſa ratio aſſignari põt. vt no. in. d. c. vt circa. ⁊ per Bar. ĩ. d. l. talis ſcri-
ptura quinimo ꝟba generalia debent reſtringi ne ſurgat abſonus in-
tellectus. ⁊ ne quis lucretur ſine cauſa cũ iactura alterius. vt. l. vt gra
datim. ff. de mune. ⁊ ho. l. ij. C. de noxa. ⁊ in. c. cũ dilectus. de ꝯſue. ⁊ in
c. abbate. de verb. ſigni. plene per Bar. in. l. nõ dubium. C. de legi. ⁊. l.
omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ſequeret enim vt ptꝫ ex predictis abſo
nus ⁊ cõtrarius intellectus ſi dictũ pactũ de nõ petendo referret ad
integrũ debitũ. ¶ Ex predictis omnibus cõcludo ꝙ tam ex defectu
poteſtatis dicte tutricis ꝙ̃ ex defectu preſumpte voluntatis nõ dbet
dictum pactum de vlterius nõ petendo referri niſi ad dictam quãti
tem mile ⁊ quingentorum florenorum. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xcviij.

1 Scriptura manu teſtatoris an valeat inter liberos.
2 Teſtamentũ minus ſolenne ratiõe ſolennitatis lꝫ faciat fidẽ inter li-
beros oportet tñ ꝙ probet ꝙ fuerit factũ per patrẽ ſeu eiꝰ atoritate.

In nomine ſaluatoris Jeſu
Chriſti: amẽ. Jn queſtione q̃ vertit inter quoſdã filios ſer
Antonij ſuper validitate cuiuſdaꝫ ſcripture in qua dicit
1 vltimã voluntatẽ dicti ſer Antonij ſine alia ſolẽnitate cõtineri. † Vi
detur primũ dictam ſcripturã manu ipſiꝰ ſer Antonij inter ſuos libe
ros teſtantis valere qui cum ipſe ſer Antonius eſſet notariꝰ. ergo po
tuit propriũ teſtamentum cõficere cum nõ agat hic de alteriꝰ preiudi
cio. vt no. Bar. in. l. ſi ſeruus cõmunis. ff. de ſtipu. ſer. Preterea cũ di-
ctus ſer Antonius ſi teſtatꝰ inter liberos: ergo valet teſtamẽtũ: licet
ſit minus ſolẽne reſpectu ſolẽnitatis. eſt enĩ iure remiſſa oĩs ſolẽnitas
iuris ciuilis inter liberos: ⁊ ſufficit ſola ſolennitas iuris gentiũ vt i. l.
hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. ⁊ in auf. qꝺ ſine. eo. ti. vbi
ꝓbatur ꝙ ſola ſcriptura ipſiꝰ patris ſufficit: lꝫ alˀs nõ ſit notariꝰ dũ
modo cõſtet ſcripturã illã fuiſſe patris ſaltem ꝑ duos teſtes. vt ibidẽ
no. per Bar. ⁊ Bal. ⁊ tenet gl. i. l. ſi. C. fami. hercif. Sed ĩ caſu noſtro
videt probari per duos teſtes aut ꝑ arbitros examinatos ꝙ illa fuit
ſcriptura ⁊ volũtas vltima patris illorũ: ergo dꝫ facere inter eos ple
nam fidẽ. ⁊ videt hoc aperte tenere Bart. in. l. ſi is qui teſtõ. ff. de teſt.
vbi dicit ꝙ ſi qs volũtatẽ ſuã vltimã ſcripſit in aliqua ſchedula: lꝫ illã
nõ publicauerit corã notario. nihilominus valet inter liberos ꝑ iura
ſuperius allegata. ¶ Sed his nõ obſtãtibus q̃ vere nõ obſtãt caſu no
ſtro. lꝫ in ſe vera eſſe videat ꝯtrium puto verũ: ſcꝫ ꝙ dicta ſchedula ſeu
ſcriptura non facit fidẽ etiã ſi reperiat ſcripta manu teſtatoris nõ ob-
ſtante depoſitiõe illorũ duorꝫ teſtiũ. Et hoc probo multiplici capite.
Primo qꝛ nõ habet diem certũ nec conſulem ſeu nomen principis. er-
go teſtamẽtũ nullum etiã inter liberos: vt aperte ꝓbatur in. d. auf. qꝺ
ſine. C. de teſta. vbi exigit ꝙ tẽpus certũ apponi debet in tali ſcriptu
ra. ⁊ aperte tenet ibi Bal. dicẽs iſtũ eſſe caſum ſpeciale in quo in ſcriptu
ra priuata oportet ꝙ de neceſſitate apponat dies: lꝫ regulariter ꝯtra
per. l. cũ tabernã. §. idem queſiũt. ff. de pig. ⁊ ſpecialitatis ratio eſt qꝛ te-
ſtamentũ ſolet ſepe mutari. ideo dies eſt de ſubſtãtia. l. iij. §. diẽ. ff. quẽ-
admo. teſta. ape. ſed in dicta ſcriptura nõ eſt nec mẽſis: nec dies teſta
menti: nec nomẽ cõſulis ſeu principis: ergo indubitãter ex hoc ſolo ca
pite dicta ſcriptura nõ facit fidẽ etiã ſi cõſtaret ꝙ fuerit cõfecta ꝑ di-
2 ctum ſer Antoniũ. † Preterea ⁊ ſecũdo lꝫ teſtamentũ minꝰ ſolẽne ra-
tione ſolẽnitatis faciat fidẽ inter liberos. tñ oportet ꝙ ꝓbetur ꝙ fue-
rit per patrẽ ſeu eius autoritate ⁊ debet de hoc fieri fides ſaltem per
duos idoneos teſtes. vt no. gl. ⁊ Bar. in. d. l. ſi. C. fami. her. ⁊ Bal. in
d. auf. qꝺ ſine. ⁊ Bar. in. d. §. ex imperfecto. Probat ratione qꝛ ſolẽni
tas iuris gentiũ nõ intelligit remiſſa: lꝫ remittat ſolẽnitas iuris ciuilis
vt no. in. l. filiuſfami. ff. de do. na. ſed de iure gẽtiũ ⁊ diuino eſt vt ſal-
tem in ore duorum vel triũ ſtet omne verbũ. vt i. c. licet vniuerſis. de te-
ſti. ⁊. c. cũ eſſes. ⁊. c. relatũ. de teſta. ergo ⁊c. ĩ caſu autẽ noſtro lꝫ videat
duo teſtes: tñ nõ ſũt idonei teſtes etiã de iure diuino: qꝫ ſunt ſingula
res in eorũ dicto: non enim fuerũt eodẽ tempore quo dictus ſer Anto
nius dicitur dixiſſe ꝙ ĩ illa ſchedula cõtinebat vltima volũtas ſua di
uerſitas ergo ĩ tẽpore facit vt nõ habeatur pro duobus teſtibꝰ vt in
c. nihilominus. in. q. ix. ⁊. c. cũ dilecti. de elec. ⁊. c. tam literis. de teſt. ⁊. l.
ob carmẽ. ff. de teſt. cũ ſimi. Preterea dicti teſtes nõ deponũt qꝺ conti
nebatur in dicta ſchedula. ⁊ ꝙ plus eſt nõ recognoſcũt firmiter dictaꝫ
ſchedulã ſeu an proprie fuerit illa que tũc eis fuit oſtẽſa: imo vnus ex
teſtibꝰ dicit ſe neſcire literas: ergo perfecte non poſſet ſcire an iſta ſit il
la ſcriptura que tũc fuit ſibi oſtenſa. nam potuit dictꝰ ſed Antonius
oſtẽdiſſe eis tũc aliã ſcripturã ꝙ̃ iſtã que nũc ꝓducitur. ꝓbatio autem
debet concludere neceſſario. vt in. c. preſertim. de proba. Jtẽ dictꝰ ſer
Antoniꝰ dicit prout ipſimet teſtes deponũt ꝙ̃ volebat illã ſcripturã
facere autẽticari per notariũ. ergo nõ habuit illam pro ꝑfecta: per. l.
cõtractus. C. de fide inſtr. potuiſſet enim interim volũtatẽ ſuã muta-
re arg. in. l. ſi is qui teſtamẽtũ. prealleg. ⁊ quod ibi no. Bar. ex his om
nibus cõcludo dictam ſcripturã nõ facere fidem etiã inter liberos. et
ad contraria. ſ. formata reſpondetur ꝙ̃ procedunt quando ſaltẽ per
duos idoneos teſtes probaret ꝙ illa ſcriptura fuerit edita ꝑ ſer An-
tonium predictum. Jtem quando ſcriptura haberet certũ diem. Et
hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam condidit teſtamẽtũ vt
poſt mortẽ eiꝰ ſepeliret in eccleſia cathedrali. ⁊ ꝙ omni die poſt mor
tem eius ꝓ anima ipſius teſtatoris ĩ perpetuũ celebrari deberẽt. xxx.
miſſe mortuorũ ꝑ. xxx. preſbyteros quorũ cuilibet ꝑ fideicõmiſſarios
ſuos ſolui deberẽt xij. denarij de fructibus ſeu reditibus bonorũ reli
ctorum dicti teſtatoris. dictus aũt teſtator diẽ perſoluẽs extremũ ſe-
pultus fuit in eccleſia cathedrali: ⁊ inchoate fuerũt miſſe ꝑdicte an di
cta eccleſia per beneficiatos: vt plurimũ dicte eccleſie ⁊ alios nõ bñfi-
ciatos. Ex ꝑdicto themate ꝯtigit de tribus dubitari. ¶ Primo an
dicti ꝑ̃ſbyteri teneãtur ſm volũtatẽ teſtatoris dicere oĩ die etiã qñ eſt
miſſa propria feſti dñice vel quadrageſime miſſã mortuorũ: an ſuffi-
ciat dicere miſſam currẽtẽ cũ cõmemoratione illius defũcti. ¶ Secũ
do vtrum dicte miſſe ſint celebrande in dicta eccleſia vbi eſt corpꝰ di-
cti teſtatoris ſi ibidẽ celebrari poſſint. ⁊ non in alio loco: cũ in teſtamẽ
to per eũ non fuerit ſpecificatũ in quo loco celebrari deberẽt. ¶ Ter
tio vtrum iſte miſſe poſſint dici ꝑ preſbyteros beneficiatos ĩ dicta ec-
cleſia q ſunt obligati ꝓ dictis ſuis bñficijs ad dicendũ duas vel tres
vel plures miſſas in hebdomada in dicta eccleſia. et ſic de diebꝰ qbꝰ
ſunt obligati ꝓ beneficijs ſuis celebrare miſſas. ita ꝙ dicte miſſe ꝯpu
tari debeãt in numero illorũ. xxx. preſbyterorũ: lꝫ recipiẽdo. xij. dena-
rios pro quolibet: an per fratres mẽdicantes vl̓ alios nõ bñficiatos
ſeu non obligatos ad celebrandum pro alio.

¶ Conſilium xcix.

1 Volens audire miſſam de eodem die.
2 Que contra bonos mores ſunt habent in vltimis voluntatibus pro
non ſcriptis.
3 Orationes ⁊ ſacrificia ſacerdotum multum proſunt animabꝰ defun
ctorum.
4 Sacerdos põt dicere miſſam peculiarẽ die ſolẽni dummõ per illam
non abſtrahabatur populus ab audiẽdo miſſam ſolennem de die.
5 Relictũ factum eccleſie aliter nõ ſpecificate. nec ꝺclarate intelligit fa
ctum eccleſie cuius parochianus eſt ipſe teſtator.
6 Miſſa magis ꝓdeſt vni qñ ſit pro eo ſpãliter ſeu ipſiꝰ ĩtuitu dũtaxat
ꝙ̃ qñ pro animabus vel pluribus ſimul.

Jeſu xp̄i ſaluatoris ipſiuſqꝫ
genitricis preſidio ex corde prius inuocato. Videtur primo
circa primũ dubiũ illos. xxx. preſbyteros minime obligatos ſeu obli
gari potuiſſe vel poſſe ad quotidie celebrandum miſſam defunctorũ
per ca. quidam laicorum. de cele. miſſa. vbi probari videtur neqꝫ p̄ſ-
byteros celebrantes: nec diuina audientes debere omittere miſſaꝫ ſꝫ
diei qualitatem contingentiũ propter miſſas peculiares hoc ẽ illa in
quibus quis habet ſpecialẽ donationeꝫ. ad idẽ bonus tex. in. c. ⁊ hoc
attẽdendũ. de cõſe. diſt. j. vbi quaſi idem prima frõte probari videtur
⁊ maxime hoc videtur ꝓcedere in miſſis ꝺfunctorũ. cũ in miſſis ꝯtin
gentibus ſeu viuorum quantũcũqꝫ ſolẽnibus debeat orari etiã ꝓ de
functis. vt ẽ tex. in. c. penul. ea. diſt. ⁊ hoc qꝺ dicere voluit tex. in. d. ca.
1 quidam laicorũ. in fi. dum dicit † ꝙ volẽs audire miſſaꝫ debet audire
de eodem die pro ſalute viuorũ ⁊ etiã defunctorũ quaſi celebrando ꝓ
viuis celebretur etiam pro defunctis. accedat ad ꝑdicta autoritas ar
chidia. in ca. penul. prealle. vbi dicit miſſas defunctorꝫ eſſet peculia-
res. ¶ Scꝺo pĩcipaliter videt ꝓ predicta cõcluſiõe. tex. melior omni
alio qui ad hãc materiã allegari poteſt. in. c. ſignificatũ. de ꝑ̃ben. vbi
colligitur ꝙ nedũ ſi teſtator: imo ſi capitulum eccleſie cathedralis in-
ſtituit beneficiũ hoc onere annexo vt quotidie debeat celebrari miſſa
de ſancta Maria per ſacerdotẽ ibi inſtituẽdũ: talis ĩſtitutio nõ ligat
ſacerdotẽ ad quotidie talem miſſam celebrãdã. ſed ſatis ẽ ꝙ celebrẽt
miſſarũ ſolennia. hoc enim probatur ibidem ex eo quia lꝫ capitulũ il-
lud onus in inſtitutione adiecerit inter alia onera: ⁊ poſtmodũ petie
rit a papa illã inſtitutionẽ cõfirmari. papa tamẽ illud onꝰ nõ appro
bauit ſed ꝯfirmauit aliquibꝰ ĩmutatis ⁊ inter cetera vbi in inſtitutiõe
dicebat vt omni die debeat miſſaꝫ de ſancta Maria celebrare papa
eo tenore cõfirmauit vt quãto frequẽtius poſſet ſalua deuotione ⁊ de
bita honeſtate deberet miſſarũ ſolẽnia celebrare: quia enim illud non
erat honeſtũ vt ꝓpter miſſã peculiarẽ deberet omitti miſſa de die. iõ
papa noluit cõfirmare: vt aperte ibi innuit tex. ⁊ ſentiunt ibi doc. nec
circa hoc requirerem aliquam commutationẽ per ſuperiorẽ fiendam
quinimo dicerem ꝙ vbi hec inſtitutio beneficij fieret etiã ab epiſcopo

talis inſtitutio in illa parte reciperet interpꝛetationẽ: ſʒ formã illius
capituli: quia cõditio vel modus minus honeſtus in inſtitutiõe adie
ctus haberi debet pꝛo nõ appoſito. vt no. dicit gl. in. d. c. ſignificatũ.
⁊ videtur pꝛobari. x. q. j. c. ij. iuncta gl. facit. c. ſi. cũ ibi no. de cõdi. ap-
poſi. ⁊ tex. in. l. cõditiones. ⁊. l. filius. ff. de cõdi. inſti. vbi habetur ꝙ ea
que ledunt pietatem: exiſtimationẽ ⁊ verecundiã noſtram: generali-
2 ter † que fiunt contra bonos mores que habẽtur in vltimis volũtati
bus pꝛo nõ ſcriptis. ergo vt dicti teſtatoꝛis volũtas ſit iuri cõmuni ⁊
honeſtati cõfoꝛmis dʒ intelligi vel reduci ad terminos iuris cõmu-
nis vt ſic ꝓpter miſſam defunctoꝛũ nõ omittat̃ miſſa de die: p̃ſertim
in die dominico: maxime cuʒ ſit vna opinio ꝙ die dominico nõ ſit ꝓ
defunctis oꝛandũ: cum pꝛeſumendũ ſit pꝛopter dei reuerẽtiã illa die
requieſcere. vt refert Archi. in. d. c. penul. lʒ illam ipſe nõ firmet. Sed
his nõ obſtãtibus que caſui noſtro minime obuiãt: arbitroꝛ cõtrariã
ſentẽtiã eſſe veriorẽ: videlicet ꝙ debeãt dici omni die. xxx. miſſe defun
ctoꝛũ pꝛo anima dicti teſtatoꝛis: quantũcũqʒ occurrat dies domini-
ca vel alia ſolẽnis. ¶ Moueoꝛ pꝛimo ꝙ negari nõ põt quin hec fue-
rit teſtatoꝛis intẽtio: vt clare colligit̃ ex verbis teſtamenti ibi: pꝛo ani
ma ipſius. ⁊ ibi. miſſe moꝛtuoꝛũ: nã certũ eſt aliã eſſe miſſam viuoꝛuʒ
⁊ aliam miſſam defunctoꝛũ. vt pꝛobatur in. c. ſufficit. de cõſe. di. j. ⁊. c.
quicunqʒ. xxvj. q. v. no. Archi. in. c. penul. ad idẽ tex. in. c. cum creatu-
ra. de celeb. miſ. ergo a verbis teſtatoꝛis ſi ius exp̃ſſe nõ reſiſtat rece-
dendum nõ eſt. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. quinimo dicit canon ꝙ vltima
teſtatoꝛis voluntas modis oĩb9 ſeruãda eſt. vt in. c. vbicũqʒ. xiij. q. ij.
⁊ alibi etiam dicitur quod ea que ſunt ad certuʒ vſum largitiõe fide
lium deputata ad aliũ vſum excepta ſummi põtificis autoꝛitate con
uerti non debẽt. vt in cle. quia cõtingit. de reli. domi. ⁊ lex ciuilis dicit
ꝙ vltima voluntas ꝓ lege ſeruãda eſt. vt in auſ. de nup. §. diſponat. ⁊
pꝛeſertim hoc obſeruandum cum volũtas defuncti verſat̃ circa pias
3 cauſas. † nã animabus defunctoꝛum multũ ꝓſunt oꝛatiões ⁊ ſacrifi-
cia ſacerdotũ. vt ĩ. c. anime defunctoꝛũ. xiij. q. ij. ⁊ canõ ſuadet peccata
eleemoſynis redimi. vt in. c. medicinam. de peni. di. j. Examinandum
eſt ergo vtrum huic volũtati ſupꝛaſcripti teſtatoꝛis obſtet iuris diſpo
ſitio. vel ſit bonis moꝛibus cõtraria. vbi autem nõ impugnat̃ ꝑ iura
eſt modis omnibus obſeruãda: qð autẽ nec iuri nec honeſtati obuiet
quinimo ſit iuri conſona: aperte pꝛobo per. d. c. cũ creatura. de celeb.
miſſa. vbi tex. mandat in eccleſijs collegiatis debere cõuentualiter ce
lebꝛari duas miſſas quotidie: vnã pꝛo defunctis: aliam vero ꝓ feſto
vel feria ſm ipſoꝝ contingentiã. ergo etiã diebus feſtiuis licet celebꝛa
re miſſaʒ pꝛo defunctis etiã cõuentualiter: qð plus eſt. ⁊ dicũt ibi do
cto. pꝛeſertim Jo. and. poſt Hoſt. exponẽdo illum tex. ꝙ ſi anniuerſa
rium defunctoꝛũ incidit in feſtum: faciẽdũ eſt ſaltẽ ĩ pꝛiuato: et miſſa
feſti ſolẽnis in conuentu: ⁊ ſi non eſt feſtũ poteſt dici miſſa anniuerſa
rij ſolẽniter ⁊ ferialis in pꝛiuato. ⁊ dicũt hoc poſſe habere locum etiaʒ
in capellis: quaſi hec ſit iuſta cauſa bis celebꝛãdi. vt in. d. c. ꝯſuluiſti.
⁊ p̃ſertim dictũ ad hoc teneri quaſi ex debito illos quibus ꝓpter hoc
aliquid relinquit̃: nec hoc eſt ſimoniacũ. all. de p̃bẽ. c. ſignificatũ. p̃al-
leg. ⁊. iij. ne pꝛela. vices ſuas. Ecce ergo clare pꝛobat̃ ꝙ in diebus etiã
ſolẽnibus pꝛeſertim vbi aliquid relinquit̃ pꝛo officio moꝛtuoꝝ nõ eſt
omittenda miſſa moꝛtuoꝛũ. capitur enim anniuerſariũ in. d. c. cũ crea
tura. pꝛo miſſa defunctoꝝ. vt ibi no. glo. ergo volũtas dicti teſtatoꝛis
nõ eſt immutãda ex quo iuri nõ obuiet: imo potius ẽ cõfoꝛmis. hoc
idem ꝓbare videtur. d. c. quidã laicoꝛũ. pꝛo cõtrario allegatũ ſi bene
poderetur. non eniʒ ꝓhibet ſimpliciter miſſas peculiares audiri: imo
permittit dũmodo fiat ex bona deuotiõe ⁊ nõ ex ſuperſtitiõe: vt qui
daʒ faciebãt: credẽtes pꝛopter illa habere melioꝛes ſegetes: ⁊ hoc qñ
in eccleſia ſunt plures ſacerdotes: ita ꝙ aliqs poſſit celebꝛare de die
⁊ alius miſſam peculiarẽ. Si autẽ nõ eſſet niſi vnus ſacerdos in eccle
ſia tũc nõ debet omitti miſſa de die pꝛopter miſſaʒ peculiarẽ. quo ca-
ſu loquit̃ text. c. ibi in fi. ⁊ hoc expꝛeſſe tenet ibi Jo. an. dicẽs ꝙ ſi plu-
res ſacerdotes eſſent in eccleſia poſſet quis ex bona deuotiõe audire
vnam miſſam peculiarẽ in ſecreto: ⁊ aliã audire de die. per. c. ⁊ hoc at
4 tendẽduʒ. de cõſe. diſt. j. ⁊ ſic † poteſt ſacerdos dicere miſſam peculia
rem die ſolẽni dũmodo per illam non abſtrahat̃ popul9 ab audiẽdo
miſſam ſolẽnnẽ de die. ideo debet dici in pꝛiuato. ⁊ hoc voluit ⁊ ꝓbat
tex. ſi bene põderetur. in. d. c. ⁊ hoc attendendũ. vnde ꝓhibet tũc dici
miſſam ſolẽnem: ſed potius permittit: dũmodo nõ faciat impedimẽ-
tum miſſe ſolẽni: ⁊ ꝙ etiã in die dominica poſſet dici miſſa defuncto
rum modo p̃dicto firmat Archid. in. d. c. ⁊ hoc attẽdendũ. ⁊ ſatis in
nuebatur in deciſione illius. c. vt ibi ipſe refert. ⁊ idẽ innuit in. d. c. pe.
¶ Ex his patet reſpõſio ad cõtraria. ſ. alleg. ꝓcedũt em̃ quãdo in ec
cleſia non eſſet niſi vnus ſacerdos vel quãdo idem ſacerdos obligare
tur ad dicẽdum quotidie vnam miſſam peculiarẽ qñ nõ videtur ho
neſtum. ⁊ ꝓbatur in. d. c. ſignificatũ. Sʒ in caſu noſtro teſtoꝛ non obli
gauerat nec celebꝛari mãdauit omni die dictas. xxx. miſſas dẽfũctoꝛũ
per eoſdem ſacerdotes: nec in eadem eccleſia: ſʒ ſimpliciter diſpoſuit:
vt per. xxx. ſacerdotes dicerẽtur. dico ꝙ debet intelligi vt ſalua miſſa
que dicenda eſt in eccleſia ſm diei contingentiã debeãt ibi celebꝛari
miſſe. xxx. moꝛtuoꝝ per alios ſacerdotes qui potuerũt mutari ⁊ eligi
cuʒ ſcientia executoꝝ teſtamẽti ⁊ ex hoc nulla ſurgit abſurditas nec

obuiatur teſtatoꝛis voluntati. quinimo nullo modo puto equum vt di
catur miſſa diei cum ꝯmemoꝛatione defunctoꝛũ: quia cũ plura ſuffra
gia fiant ꝓ moꝛtuis ĩ miſſa defunctoꝝ q̃ vbi ſit ſola commemoꝛatio
nõ debẽt talia ſuffragia ſubtrahi defunctis pꝛeſertim ex quo ꝓ illis di
cendis largitur eleemoſynas. xij. dnarioꝛũ. debem9 enim pinguius ſuc
currere defunctis q̃ fieri poteſt. argu. in. d. c. cum creatura. pꝛeterea ſi
tantũ pꝛodeſſet cõmemoꝛatio quantũ tota miſſa defunctoꝛũ ad quid
eccleſia ſtatuiſſet ſpecialem miſſaʒ pꝛo defunctis. vt in iuribus ſupꝛ9
alle. pꝛeſertim cum in qualibet miſſa ſit etiam pꝛo defunctis oꝛandũ.
vt. d. c. penul. Concludo ergo vt. ſ. ꝙ ſi ſacerdotes reperiri poſſint de-
bent dici omni die triginta miſſe moꝛtuoꝛum pꝛo anima illius teſtato
ris: ita tamen vt eccleſie nõ ſubtrahatur vna miſſa de die q̃ ſolet dici
in altari maioꝛi: nec ſemper ſaltem per totũ annum debent dici per eoſ
dem ſacerdotes. arg. d. c. ſignificatũ. et hec de pꝛimo dubio. ¶ Circa
ſecũdum dubium in quo vcʒ loco ſeu eccleſia debeant dicte miſſe cele-
bꝛari ex quo teſtatoꝛ certã eccleſiam expꝛeſſe non deſignauit. bꝛeuiter
dicendum arbitroꝛ ꝙ in eccleſia in qua ipſe teſtatoꝛ ſepultus eſt pꝛeſer
tim cum illa ſit eccleſia cathedralis. per tex. in auſ. de eccle. tit. §. ſi qs
autem in nomine dei. vbi dicitur ꝙ ſi quis ĩ nomĩe dei magni ⁊ ſalua
toꝛis Jeſu Chꝛiſti hereditatem aut legatũ reliquerit nõ deſignato ſpe
cifice cui debeat aſſignari ꝙ eo caſu hereditas vel legatum ſic relictũ
debet peruenire ad eccleſiam illi9 loci in quo teſtatoꝛ haberet domici-
lium in illa ciuitate vbi ſepult9 eſt. ergo debet dari eccleſie cathedrali:
ſed in caſu noſtro teſtatoꝛ habuit domicilium illius loci. pꝛeſertim cũ
ibi ſepultus ſit cum ibi elegerit quodãmodo domicilium poſt moꝛtẽ.
iuxta illud Pſalmiſte. ⁊ ſepulcra eoꝛum domus illoꝛum in eternũ. fa-
cit quod legi. ⁊ no. in. c. cum grauia. xiij. q. ij. ⁊. xij. q. ij. aurum. vbi habe
tur. ꝙ coꝛpoꝛa moꝛtuoꝛum dicũtur in cemiterijs ſeu eccleſijs requieſce
re: ergo omni cõſideratiõe debẽt dicte miſſe dici in eccleſia cathedrali.
¶ Pꝛeterea in caſu noſtro caſus eſt magis clar9 cum teſtatoꝛ ſenſerit
de eccleſia: qꝛ mãdauerat celebꝛari miſſas ⁊ miſſe dici nõ valent niſi in
eccleſijs ⁊ locis cõſecratis. de ꝯſe. diſt. j. nullus pꝛeſbyter. ⁊. c. vnicuiqʒ.
⁊ ſeq. ergo tacite de eccleſia intellexit. arg. in. l. interdũ. ff. de verb. obli.
5 Relictum † autẽ factũ eccleſie aliter non ſpecificate ⁊ declarate intelli
gitur factũ eccleſie. cuius parochianus eſt ipſe teſtatoꝛ ar. ĩ. l. que ꝯdi
tio. §. cum in teſtamẽto. ff. de condi. ⁊ demon. vbi hoc firmat Bar. ⁊ ſa
tis bene facit ille tex. ibi enim dicitur ꝙ ſi teſtatoꝛ mãdauit aliquid fie
ri in foꝛo nec aſcriptuʒ fuit in quo foꝛo intelligitur de foꝛo illi9 muni
cipij in quo teſtatoꝛ habebat domiciliũ. ſed iſte miſſe ſunt dicẽde poſt
moꝛtem teſtatoꝛis ⁊ ꝓ anima ipſius teſtatoꝛis. ergo pꝛeſumendũ eſt
teſtatoꝛẽ ſenſiſſe de illa eccleſia in qua teſtatoꝛ eligit ſepulturã cũ ipſi9
dicatur ĩ futurũ parochianus reſpectu diuinoꝝ ibidem celebꝛãdoꝛũ.
debemus enim ĩ dubijs cõſiderare ꝙ veroſimilius eſt ⁊ id qð plerũqʒ
fieri cõſueuit. vt in reg. inſpicimus in obſcuris. de reg. iu. lib. vj. ⁊ id qð
ex ꝯiecturis percipi poteſt dicitur euidẽs volũtas teſtatoꝛis. l. licet im
peratoꝛ. ff. de leg. j. ſʒ veroſimili9 eſt ꝙ teſtatoꝛ ſenſerit de eccleſia ſepul
ture: honeſtius enim ibi pꝛo ipſius anima celebꝛãtur miſſe quam alibi
cum patrocinio illoꝛũ ſanctoꝛũ in quoꝛũ honoꝛe fuit eccleſia illa edifi
cata ⁊ cõſecrata adiuuentur. vt in. c. nõ exiſtimẽtur. in fi. xiij. q. ij. ⁊ ibi
defendunt̃ facili9 coꝛpoꝛa a ſpiritib9 immundis. vt no. gl. in. c. cũ gra-
uia. ea. cauſa ⁊. q. ergo honeſtius eſt vt ibi ꝓ eo pꝛeces fundantur. Ex
his omnibus pꝛeſumitur teſtatoꝛ ad illam eccleſiam habuiſſe maioꝛẽ
affectionem: ergo de illa ſenſiſſe pꝛeſumẽdus eſt. arg. in. l. nulli. C. de ſa
croſan. eccle. facit qð no. Cy. ĩ. l. j. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ Spe. in ti. de in
ſtru. edi. §. nunc verſi. ſed quid ſi teſtatoꝛ. Et optime facit ꝓ cõſidera
tione affectiõis. text. in. l. cum acutiſſimi. C. de fideic. ⁊ in. l. generaliter.
§. cum autem. C. de inſti. ⁊ ſubſti. cũ ſimi. Jtẽ vbi ſolent vt plurimũ ſuf
fragia pꝛo moꝛtuis domeſticis citius facere in eccleſijs. in quibus coꝛ
poꝛa ſepulta ſunt quam alibi: quod videtur iuri cõſonum. arg. ĩ. d. c.
cum grauia. cum ibi no. in glo. ergo de illa teſtatoꝛ ſenſiſſe videt̃. arg.
in. d. reg. inſpicimus. ⁊ in. l. ſemper. ff. de verbo. ſig. ſed ſi ibi ne poſſint
commode celebꝛati ꝓ ipſius defuncti anima debẽt etiam in alijs ec-
cleſijs celebꝛari. arg. opti. in. c. nos quideʒ. de teſta. ⁊. l. legatuʒ. ff. de vſu
fruc. leg. ⁊ in auſ. de eccle. titu. §. ſi qs autem vnum ſanctoꝛũ. col. ix. cuʒ
deus vbiqʒ ſit. xiij. q. ij. vbicũqʒ. cum ſimi. Et hec de ſecundo. Cõcludo
ergo ꝙ in eccleſia vbi coꝛp9 dicti teſtatoꝛis eſt humatũ dicte miſſe ce-
lebꝛande ſunt. ⁊ ſi ibi non poſſint cõgrue celebꝛari: iuxta ea que dixi. ſ.
in pꝛecedenti dubio: ⁊ ea que dicam in ſequẽti celebꝛabũtur in alijs ec
cleſijs. ¶ Nunc tertium dubiũ aggrediens videtur pꝛimo ſufficere ꝙ
per pꝛeſbyteros alſ beneficiatos ⁊ aſtrictos ad celebꝛãdũ in dicta ec
cleſia valeant legitime dicte miſſe teſtatoꝛis voluntate minime refragã
te celebꝛari. ita ꝙ poterunt in numero illarum computari: per. c. nõ me
diocriter. de conſe. diſt. v. vbi dicit ſanctus Hieronymus ꝙ cuʒ pꝛo cũ-
ctis animabus pſalmus vel miſſa dicitur nil min9 q̃ ſi pꝛo vnoquoqʒ
ipſoꝛũ diceretur: accipitur ꝙ videtur ſpeciale in ſacramentis ſm quoſ
dã. vt ibi no. in gl. pꝛopter ſpiritũſanctum qui non datur ad menſurã
vt in. c. quẽq̃. de conſe. di. iiij. cum em̃ valoꝛ oꝛationis ⁊ alioꝛum ſuffra
gioꝛũ plurimum conſideretur ex parte charitatis. ar. j. q. ĩ. j. ipſi ſacer-
dotes. charitas aũt nõ minuitur ſi affectus diſtribuat̃ in multos: imo
potius augetur. nõ enim charitas eſt inuida nec querit q̃ ſua ſunt. de
pe. diſt. ij.

peni.diſt.ij.charitas.⁊ de peni.diſt.vj.c.ſ.verſi.credēdū.ergo tātū valet ſi celebretur pro multis ꝙ̄ ſi pro vno tm̄.⁊ per cōſequēs opoꝛtet cōcludere nō eſſe curādū an dicte miſſe celebrent̄ per alios beneficiatos qui ſunt obnoxij ad celebrādum in dicta eccleſia an per alios nulli obnoxios. ¶ Secūdo poſſet adduci vna cōſideratio vulgaris.nam ſi ī vna die concurrāt due vel tres cauſe ieiunādi ſicut cōtingit hoc anno in menſe Februarij.occurrit enim eadem die ieiuniū quadrageſimale quatuoꝛ tēpoꝛū vigilie ſancti Matthei vnico ieiunio poteſt omnib⁹ ſatiſfieri.ad hoc.c.ij.de obſer.ieiu.no.Jo.an.i.c.cum in cūctis.de celebra.miſſa.⁊ facit qđ ipſe not.in cōfuſione penarum cōcurrentiū eodē tempoꝛe.⁊ per gloſ.i.c.ij.de magi. ¶ Tertio facit p̄ſumpta teſtatoꝛis volūtas vt miſſe p̄dicte dicātur in eccleſia ſepulture.vt dixi in p̄cedēti dubio qđ de facili non poſſet contingere niſi dicerent̄ per ibidē beneficiatos.nec videt̄ dicendū vt clerici ibidem beneficiati excludātur ab illa eleemoſyna cū teſtatoꝛ preſumat̄ ad illos habuiſſe affectionē ſub mittēdo coꝛpus ipſius eccleſie.⁊ per cōſequēs eoꝛum oꝛationi.argu.ī d.c.nō eſtimem⁹.⁊.c.cum grauia.preall. ¶ Sed ꝓfecto ꝯ̄riam ſentētiam puto omnimo ſuſtinendā: vt ſcilicet ꝑ illos qui al's ſunt illa die obligati ad celebrandū nullo modo dicte miſſe debeāt celebrari:ſed ꝑ illos qui obligati ſunt.ita ꝙ ſpecialiter ⁊ ītuitu teſtatoꝛis dūtaxat ſacrificiū offerant.hoc primo ꝓbo per verba dicti teſtatoꝛis in eo ꝙ mādauit ꝙ ꝓ anima ipſius dicte miſſe celebrarent̄. ſed ſi celebrarētur ꝑ ſacerdotes al's obligatos ad celebrandū nō celebrarētur pro anima ipſius teſtatoꝛis:imo p̄cipaliter pro anima illoꝛum qui dicta beneficia inſtituerūt cū illa obligatio p̄ceſſerit.arg.in.l.qui prioꝛ.ff.de iud.⁊ l.cum ex pluribus.ff.de ſolu. ⁊ opti.ꝑ Inn.in.c.cum iamdudum. de preben.cum ſimi. Uel ſi ponerem⁹ ꝙ pariter pro vtroqꝫ celebraretur nō tamē eſſet verum dicere ꝙ pro anima teſtatoꝛis celebraret̄.ad hoc bonus tex.in ſimilibus in.c.cum in illis.de p̄ben.lib.vj.in fi. vbi dicit̄ ꝙ ſi mandetur ꝓuideri de beneficio ſpectāte ad collationē vni⁹ nō poteſt impleri mādatum in beneficio cui⁹ collatio ad eum ſimul cū alio pertinet.ad idem facit tex.in.l.ſi fuerit.ff.de reb.dub.vbi dicitur legatum impediri factum vni ex cognatis qui primum capitolium aſcenderit ſi ſimul duo veniſſe dicātur: vel fuit factum illi qui monumētū fecerit ⁊ plures feciſſe dicantur.⁊ facit qđ plene no.Bar.in.l.hoc articulo.ff.de here.inſti. Preterea ⁊ foꝛtius qꝫ in dubio p̄ſumitur elegiſſe viam per quam ſit piguius prouiſum.arg.in.l.iij.ff.de mili.teſt. facit c.ſuper hoc.de renun.⁊.l.cum de indebito.ff.de prob.cum ſimi.ſed certum eſt ꝙ quaten⁹ ſuffragia ꝯ̄ſiderant̄ ex parte ſatiſfactionis magis proſunt quando fiunt pro vno ꝙ̄ ꝓ pluribus:qꝛ quatenus ſuffragiū eſt ſatiſfactoꝛium habet efficaciam finitam. ergo min⁹ prodeſt cū in plures diſtribuit̄.arg.in.c.cum.M.de conſti.⁊.c.j.de inſtitu.cū ſimi. Et hāc partem tenuit beatus Thomas ſuper.iiij.ſententiarū.di.xlv. q.iiij.articu.j.⁊.ij.⁊ firmat Jo.an.⁊ Calde.poſt eū. ⁊ cōiter ibi alij docto.ſeq.in.c.fraternitatē.de ſepul.⁊ videtur de mente Archi.in.d.c.nō
6 mediocriter.vbi firmat † ꝙ miſſa magis prodeſt vni quando fit ꝓ eo ſpecialiter ſeu ipſius intuitu dūtaxat ꝙ̄ quādo pro omnibus vl' pluribus ſimul.ergo dictus teſtatoꝛ videt̄ voluiſſe vt ſpecialiter pro eo dicerentur dicte miſſe:⁊ nō ſimul pro alijs preſertim cum vba ſua ſatis clare hoc innuāt cum voluerit vt pro anima ſua celebrarent̄: ergo ꝓ ipſius anima ⁊ ipſius intuitu dūtaxat.ad hoc bonus tex.i.c.cū apoſtolica.iūcta glo.penul.de cōceſ.preb.Et cōſideratio videtur omnino hanc partem concludere.vbi enim verba ⁊ res clare ſunt nō eſt opus īterpretatione.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de vbo.ſig.⁊.d.l.nō aliter. de leg.iij. Item ⁊ tertio beneficiati ſunt aſtricti ad dicendū miſſam de die ſ̄m cōtingētiā:ſed teſtatoꝛ voluit vt celebrarent̄ miſſe defunctoꝝ pro anima ſua.ergo per illos non poteſt volūtati teſtatoꝛis ſatiſfieri vt colligit̄ ex his que plene dixi in primo dubio. Quarto facit text.i.l reipublice cauſa.ff.ex quib.cau.maio.vbi dicit̄ illos ſolos dici abeſſe reipublice cauſa q nō ſui cōmodi cauſa abſunt:ſed coacti abſunt.ad idem.l.ſi cui.eo.tit.ſed cum dicti beneficiati al's teneātur celebrare ratione beneficioꝝ ex cōmoditate quam percipiūt: ergo non dicerent̄ celebrare ꝓ anima teſtatoꝛis ex q̊ coacti celebrent ex ꝯ̄moditate beneficioꝝ quam habent. ¶ Quīto ⁊ vlti.faciunt multa iura que innuūt quem nō videri ex certa cauſa aliquid facere quādo illud tenebat̄ ex alia cauſa facere:vt ꝓbat̄ i.l.ſed ⁊ ſi.§.j.ff.ad exhib.⁊.ff.de peti. here. l.ſed ⁊ ſi.§.quod ait.⁊.ff.de rei vendi.l.ſi res.⁊ facit qđ not.gl.in.c.cū ab omni.de vita ⁊ hone.cleri.⁊ in.c.ſtatutū.§.īſuper.de reſcript.li.vj. ergo nō poſſent iſti beneficiati dicere ꝙ celebrarent ꝓ anima defuncti ex quo al's ad hoc tenebātur ratione beneficioꝝ facere. Ad cōtraria ſupra foꝛmata poteſt faciliter reſpōderi. Et primo ad.c.nō mediocriter.dico ꝙ illud.c.multipliciter intelligit̄.vt ibi no.in gl. ⁊ ꝑ Arch. ⁊ placet mihi illa ſol.vt illa vba referant̄ ad ipſos ſacerdotes vt tm̄ valeat ei celebrare pro vno ſicut ꝓ centum vel intelligit̄ quādo ſacerdos miſſam dicit pro ſingulis.⁊ cū triſtitia ⁊ anxietate:nam non minus valet vna miſſa cum hilaritate cum bona deuotione dicta ꝓ cētum quam ſi pro quolibet diceret̄ cum anxietate. Et iſte ſol.multū ꝯueniunt mēti illius.c.⁊ verbis vbi precedētibus. Uel tertio vltra glo. poteſt intelligi quaten⁹ cōſideratur ſuffragiū reſpectu charitatis: ſecus autem quādo eſt ſatiſfactoꝛium.vt voluerunt beat⁹ Tho.in loco preall.⁊ doc.noſtri cōiter in.d.c.fraternitatē. Ad ſcđꝫ motiuū qđ vnico ieiunio pōt ſatiſfieri plurib⁹ cauſis ieiunandi.reſpōd. ꝙ ꝓcedit qñ quelibet cauſarum cōcernit certū diē.iđ opoꝛtet ꝙ ſatiſfiet eo die melioꝛi modo quo pōt. Sꝫ in caſu nr̄o ceſſat hec ratio cum ꝑ plures ſacerdotes poſſit ſatiſfieri eodē die volūtati teſtatoꝛis. Ad tertiū ⁊ vltimū dico ꝙ licet teſtatoꝛi preſumatur diligere clericos illi⁹ eccleſie ſepulture.tñ preſumitur magis diligere animā ſuam.argu.in.c.licet.ī fi.de regu.⁊ de peni.diſt.iij. hec que de charitate. Nullā em̄ cōmutationem homo facere debet pro anima ſua.vt in.c.matheus.de ſpōſa. ergo preſumēdū ꝙ ſenſerit de eo modo per quē pinguius ⁊ citius poſſit cōſuli anime ſue.⁊ eodē modo dico reſpectu eccleſie ꝙ ceteris paribus fateoꝛ qđ videtur ſenſiſſe de illa eccleſia. Sed ī dicta eccleſia ex ſacerdotū actoꝝ penuria non poteſt ibi ita bñ conſuli videtur voluiſſe vt vbicūqꝫ dicerentur:quia loca non ſanctificant:ſꝫ merita.lx.diſt. c.nō loca.⁊.c.multi.⁊ ob hoc foꝛte teſtatoꝛ. minime reſtrinxit ſe ad certam eccleſiam:ſed locutus fuit generaliter. ⁊ oēs eccleſie ſunt mēbra vnius eccleſie vniuerſalis cuius Chriſtus Jeſus ſpōſus eſt.vt i.c.firmiter.§.vna.de ſum.tri.⁊.c.nouatianus epiſcop⁹.vij.q.j.⁊.c.loquitur. ⁊.c.pudenda.xxiiij.q.j. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Jllud in dubiū reuocatur an eximius artium ⁊ medicine doctoꝛ magiſter Joannes de Salmone potuerit allibrari ſeu in eſtimo poni in ciuitate.Seneñ.in qua aliqua bona poſſidet.⁊ vxoꝛē duxit:⁊ vltra decenniū moꝛā traxit. preſertim reſpectu exercitij perſonalis ſeu eoꝛū que lucratur cauſa diſcipline ſeu intuitu ⁊ induſtria perſone.

¶ Conſilium.c.

1 ☞ Collecte imponi non poſſunt foꝛenſibus habitantib⁹ in loco quē nondum conſtituerunt.

SAluatoꝛis Jeſu Chriſti inuocato p̄ſidio. Uidetur primo dicēdū ꝙ ſic.quanꝙ̄ enim ciuis huius preclare ciuitatis Senarū non ſit per id quod leg.⁊ no.in.l.ciues.C.de incolis.lib.x.eſt tamē huius ciuitatis incola. domiciliū nāqꝫ incolam facit.d.l.ciues. Quod autem domiciliū cōſtituerit in dicta ciuitate euidenter probatur ex eo: quia ꝑ decēnium et vltra ibidem habitauit.ex tāta enim moꝛa etiam ſtudētes domiciliū ſoꝛtiri cenſentur.vt ꝓbatur in.l.ij.in prin.C.eo. Et hoc tenēdū in caſu dubio firmauit Barto.in.l.lex coꝛnelia.§.ſi domum.ff.de iniur.⁊ Jo.an.poſt Egid.in ꝓemio Grego.⁊ ca.quod clericis. de foꝛo compet. Incolis aūt poſſunt munera ſeu collecte que imponūtur perſonis ꝓ rebus iniungi ſicut ciuibus:vt ꝓbatur in.l.incola.ff ad municip.⁊.l reſcripto.ī.fi.ff.de mune.⁊ hono.quinimo dixit gl.no.in.d.l.incola.ꝙ poſt impoſitionē collecte nō poteſt incola mutare incolatū inde recedendo in preiudiciū muneris iniuncti cum iam preuentus ſit. arg.ī l.ſi quis poſtea.ff.de iudi.⁊.l.penul.ff.de iuriſ.omniū iud.⁊.c.propoſuiſti.de fo.cōpe.⁊ p̄ſertim videt̄ ꝓbare annuū domiciliū ī dicta ciuitate conſtituendi acquiſitio bonoꝝ immobiliū ⁊ traductio vxoꝛis in dicta ciuitate.facit.l.ciues.§.j. ¶ Sed his nō obſtātib⁹ ꝯ̄trariū arbi
1 troꝛ de iure ꝓcedere in caſu noſtro. ¶ Primo nāqꝫ certū eſt † ꝙ foꝛēſibus habitātibus in loco qui nondū cōſtituerunt ibi domiciliū non poſſunt mūera pſonalia imponi nec collecte que imponunt̄ perſonis pro rebus etiā ibi exiſtētibus.iſta enim imponi nō poſſunt niſi ſubditis.tex.eſt apertus in.d.l.reſcripto.ī fi.ff.de mune.⁊ hon.⁊ ibi apert⁹ hoc firmat Bar.dicens ꝙ ob iſtam cauſam qui clerici non ſūt laicis ſubiecti nō poſſunt eis tales collecte imponi.⁊ idē firmauit.l.placet. C.de ſacroſan.eccle.⁊.l.vnica.C.de mulie.⁊ in quo loc.mu.li.x. Bal. in.d.l.placet.⁊ facit qđ ipſe no.in aut̄.itē nulla cōmunitas.C.de epi. ⁊ cleri.⁊ Cano.in.c.fi.de vita ⁊ hon.cler.⁊ cle.preſenti.de cenſi.⁊ in.c. j.de immu.eccle.li.vj. Solum ergo reſtat examinare an dictus magiſter Joannes cōſtituerit domiciliū in loco ratione p̄dictoꝝ.vt ſic dicatur incola. Et primo dico ꝙ licet ī dubio quis per moꝛā.x.annoꝝ dicat̄ cōſtituere domiciliū in loco habitationis.vt in.d.l.ij.illud tamen procedit niſi alie coniecture militent in ꝯ̄triū que declarēt ꝙ ex cauſa ibidem toto tempoꝛe habitauerit quib⁹ cōcurrentibus etiā ſi per centum annos in loco habitauerit.non dicitur per hoc domiciliū ibi conſtituere.vt leg.⁊ no.in.l.queſitū.in prin.de leg.ij.domiciliū enim cōſtituitur ex animo.vt in.l.ſi quis inſtructus.ff.ad municip.vt puta cōſtituit ibi larem animo ideo nō diſcedēdi.vt.d.l.ciues.animus autē ex cōiecturis ꝓbat̄.vt in.l.licet imperatoꝛ.ff.de leg.j.⁊ in cle.exiui.de vbo.ſigni.⁊.c.ij.de renū.lib.vj.⁊.l.dolū.C.de dolo.cū ſimi. In caſu noſtro occurrūt plurime coniecture ac etiā ꝓbatiōes euidentiſſime ꝙ dictus magiſter Joannes nō habuit animū conſtituēdi Senis domiciliū. Primo quia ad hanc ciuitatē Senarū venit tāꝙ̄ foꝛēſis cōduct⁹ ad legēdū medicinā quemadmodū alij foꝛenſes.⁊ finita prima cōducta fuit recōductus iterū ⁊ ſepenumero ſucceſſiue tanꝙ̄ foꝛenſis.⁊ vt foꝛenſis in quātitate ſalarij tractatus iugiter ⁊ ſemper in ſua recōductiōe debuit dixiſſe ꝙ niſi cum cōpetentia ſalario reconduceret̄ intēdebat ī de recedere ſicut faciunt alij foꝛenſes. Ex his enim ſatis anim⁹ decla-

ſatur ipſius magiſtri Joannis ꝙ non intẽdebat ex illa mora hic ꝯſti-
tuere domiciliũ.arg.opt.in.l.neſenniꝰ.ff.de nego.geſt.quinimo voluit
do.Ant.de but.in proe.Grego.preal.ꝙ in ſtudẽte ſufficit ſola ꝯiectu-
ra ſtudij ad declarãdũ animũ ꝙ nõ ſteterit tãto tẽpore cauſa ibidẽ cõ-
ſtituẽdi domiciliũ.De quo tñ dicto poſſet dubitari per.d.l.ij.C.de in-
colis.que loquitur in ſtudẽte.ſed in caſu noſtro in quo ꝓdicte conie-
cture ⁊ probationes animi concurrãt nõ puto aliqualiter heſitandũ.
Preterea nunꝙ̃ in tempore habitationis ſubijt aliqua onera tanꝙ̃ ci-
uis vel incola ꝙ huic noſtre ꝯcluſioni ꝑſtat adminiculũ maxime.ar.
in.l.j.ad muni.acquiſitio ſeu emptio bonoꝝ immobilium per dictum
magiſtrũ Joanẽ facta in dicta ciuitate Senarũ nõ ſufficit vt ad mu-
nera perſonalia teneant̃.vt eſt tex.apertus in.l.libertus.§.ſoladomꝰ.
ff.ad muni.⁊ ibi firmat Bar.ꝙ etiam collecte nõ poſſint iponi poſſeſ-
ſoribus forenſibus ꝓ ea que.ſ.dixi.Nec etiã ob.ꝙ in hac ciuitate du-
xit vxorẽ.nã traductio vxoris nõ inducit ciuilitatẽ i loco nec incolatũ
vt in.l.ciues.quinimo dico ꝙ ipſa vxor efficit̃ icola ſeu ciuis originis
mariti.⁊ ibidem.⁊ nõ in loco ſecũde originis debet onera patrie ſubi-
re.vt eſt tex.in.l.fi.§.idem reſcripſerunt.ff.ad muni.⁊ ibi per Bar.⁊ ꝑ
glo.in.l.ciues.⁊.origine.C.de mune.⁊ hono.lib.x.Uxor autẽ mutat
forum ſaltem quo ad onera ⁊ nõ vir:quia vxor tenetur ſequi maritũ
⁊ non ecõuerſo.vt in.c.vna queqꝫ mulier.xiij.q.ij.leg.⁊ no.in.c.j.de cõ-
iu.lepro.cum ſimi.Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſuper quo cõſilium peti-
tur in terminis infraſcriptis ꝓponitur.vcʒ eps Spirẽſis ad ipſiꝰ po-
ſtulationem ⁊ inſtãtiam trãſlatus extitit per Martinũ papam.v.ad
ſedem Treuerẽſem archiepiſcopalẽ eo prius vt moris ⁊ iuris eſt abſo-
luto a vinculo Spirẽſis eccleſie cui erat obnoxius:⁊ de eccleſia vt va-
cante per tranſlationẽ prefatã prouiſum fuit per eũdẽ Martinũ viro
illuſtri dño Adolpho de Alemania nũc in decretis licẽtiato.deniqꝫ
poſt dictas prouiſiones dictus trãſlatus ad eius poſtulationẽ obti-
nuit per eũdem Romanũ põtificẽ pallio archiepi decorari.poſtremo
cõtingit dictũ trãſlatum nequiuiſſe dicti archiepatus corporalẽ poſ-
ſeſſionẽ nãciſci ob cuiuſdã reſiſtẽtiaʒ qui ſe de facto archiepatui intru-
ſit.propter qđ dictã eccleſiã Spirẽſem nititur vt prius obtinere con-
tradicente ipſo dño Adolpho ⁊ dicẽte dictam Spirẽſem eccleſiam
ſibi de iure tãꝙ̃ de eo legitime prouiſuʒ relaxandã.Querit̃ qđ iuris.

¶ Conſilium.cj.

1 Eps ſi aliquis fuerit ordinatus ⁊ nõ recipitur ab eccleſia ad quã ordinatus fuit non debet eijci a priori dignitate.

2 Papa ſi aliquem epiſcopum tranſtulit in ſedem archiepiſcopaleʒ eo prius a vinculo prioris eccleſie abſoluto epatus nõ vacat illico per illam abſolutionẽ ⁊ tranſlationem ſed incipit vacare poſtꝙ̃ eps tranſlatus preſtitit conſenſum.

3 Beneficia electi ⁊ confirmati in epm nõ vacant niſi poſt plenã trãſlationem que cauſatur per ꝯſecrationem ⁊ corporalem poſſeſſionem.

4 Actus ſpirituales non recipiunt conditionem.

5 Princeps agendo actum ſcienter contra legem videtur circa illam diſpenſare.

6 Papa poteſt ex certa ſcientia ⁊ cuʒ cauſe cognitione vni duos epiſcopatus conferre.

7 Eps nõ poteſt aliũ epiſcopatum acquirere de iure communi.

SAluatoris ieſu chriſti eiuſqꝫ
glorioſiſſime matris preſidio ex corde humiliter inuocato
Uidetur primo dictũ trãſlatũ minime de iure arctãdũ fo-
re ad relaxationẽ Spirẽſis eccleſie niſi prius corpalẽ poſſeſſionẽ eccle-
ſie Treuerẽſis pacifice obtineat vel per eũ ſtet quominus ipam poſ-
ſeſſionẽ nãciſcat̃.Eccleſia enĩ prima vacat per trãſlationẽ ad ſecũdaʒ.
vt in.c.ij.de tranſla.ꝑla.⁊.c.bone.ij.de poſtu.ꝑla.⁊.xxj.q.ij.c.ſi quis iã
tranſlatus.ſed nõ dꝛ quis ꝓprie trãſlatus niſi primo habuerit poſſeſ-
ſionẽ ſecũde eccleſie.vt dicit glo.no.in.d.c.ſi quis iam trãſlatus. facit
opti.c.cũ in cũctis.§.cum vero.de elec.ergo nõ debet iſte verbo trãſla-
tus cõſtringi ad priorẽ eccleſiã dimittẽdã:niſi primo nãciſcat̃ corpo-
ralem poſſeſſionẽ ſecũde.Scđo principaliter videt̃ ꝓbari per tex.not.
1 maxime iuncta gl.in.c.ſi quis.xiij.diſti.vbi dꝛ † ꝙ ſi quis fuit eps ordi-
natus ⁊ nõ recipit̃ ab eccleſia ad quã ordinatus extitit nõ debet eijci
a priori dignitate:etiaʒ ſi interim fuit alteri collata.ſcđʒ gl.ibi no.que
addit ad illam tex.hoc vltimũ arg.d.c.cũ in cũctis.⁊.vij.q.j.ens.⁊.C.
de repu.here.vlt.Et ponderandũ qđ tex.ibi loquitur etiã ſi primum
beneficiũ foret dignitas.igitur idẽ dicendũ in caſu noſtro:videt̃ ergo
ibi caſus iũcta gl.de qſtione noſtra.¶ Tertio opti. facit in arg.ca.ſi
beneficia.de ꝓben.lib.vj.vbi habetur ꝙ ſi quis dimiſit beneficiũ ſuum
propter aliud ſibi collatũ ꝙ poſtea reperitur alteri debitũ poteſt repe-
ti:dummõ ſcđm alteri debitũ ſine difficultate dimittat̃.ecce ergo ꝙ be-
neficiũ alteri legitime collatũ poteſt repeti.ex quo ſcđm non põt legi-
time retineri.Jdẽ ergo dicamus in caſu noſtro vt nõ obſtãte ꝓuiſiõe
dño Adolpho facta poſſit trãſlatus retinere eccleſiã:ſcʒ Spirẽſeʒ ex
quo nõ poteſt ſecunde ecclie poſſeſſionẽ apprehẽdere.videt̃ enĩ trãſ-
latus ⁊ abſolutꝰ a vinculo prioris ecclie ſub quãdã tacita ꝯditiõe.ſcʒ
ſi poſſeſſionẽ ſcđe eccleſie potuerit adipiſci.argu.d.c.ſi bñficia.cũ enĩ
hec trãſlatio fuerit in fauorẽ dicti trãſlati facta nõ oportet in eiꝰ leſio-
nẽ ⁊ diminutionẽ honoris redundare.ar.in reg.qđ ob gratiã.de reg.
iur.li.vj.⁊.l.qđ fauore.C.de legi.facit qđ in ſimili no.Joã.mona.in.c.
generali.de elec.li.vj.cuius dictũ retulit Jo.an.nec illud reprobabit
2 in.d.reg.quod ob gratiã.in mercu.dixit enim † ꝙ ſi papa aliquẽ epm
trãſtulit in ſedem achiepalem:eo prius a viculo prioris eccleſie abſo-
luto qđ epatus nõ vacat illico per illam abſolutionẽ ⁊ trãſlationẽ ſed
incipit vacare poſtꝙ̃ eps trãſlatus ꝑſtitit cõſenſum:quia videt̃ ſub ta-
cita cõditione abſolutus:ſcʒ ſi cõſenſum ꝑſtiterit ⁊ reddit rõnẽ:qꝛ cũ
hec trãſlatio fiat in illius fauorẽ nõ dʒ in illius leſionẽ redũdare.ideʒ
cõſuluerũt do.Fran.zaba.cardi.Flo.⁊ multi alij doc.in caſu epi Flo-
rentini quem papa eo abſoluto a vinculo epatꝰ promouit abſentẽ in
cardinalẽ.concluſerũt enim epatum nõ vacare niſi tpe quo dictꝰ eps
preſtitit cõſenſum ⁊ ob hoc ille eps ante ꝯſenſuʒ ꝑſtitũ adminiſtrauit
in epatu fere per annũ.Jdem dicẽdũ in caſu noſtro vt dicta trãſlatio
⁊ abſolutio videant̃ facte ſub tacita cõditiõe:ſcʒ ſi poſſeſſionẽ ſecũde
eccleſie potuerit adipiſci.cuʒ tũc dicat̃ proprie trãſlatus.vt not.i.d.c.
ſi quis iaʒ trãſlatus.alˀs cederet trãſlatio in ipſius leſionẽ qđ nõ eſt di-
cendũ.¶ Quarto faciũt ad hanc partẽ multa iura que ꝑ adeptionẽ
ſecundi beneficij incõpaſſibilis inducũt vacationẽ primi nõ a tẽpore
ꝓuiſionis ſecũdi ſʒ poſt habitã pacificã ⁊ corporalẽ poſſeſſionẽ ipſius
vt in.c.licet eps.de ꝓben.lib.vj.⁊ cle.ſi plures.eo.ti.⁊.c.cõmiſſa.de ele.
li.vj.⁊.d.c.ſi quis iam trãſlatus.iuncta gl.cũ ſimi.⁊ videt̃ de caſu no-
ſtro tex.quaſi expreſſus in.c.cum in cũctis.preallе.in §.cũ vera.vbi pa-
3 ret † ꝙ beneficia electi ⁊ ꝯfirmati in epm nõ vacãt niſi poſt plenã trãſ-
lationẽ ad epalẽ que cauſat̃ per cõſecrationẽ ⁊ corporalẽ poſſeſſioneʒ
vt ibi.ecce ergo ꝙ beneficia incõpaſſibilia cum epatu nõ vacẽt ꝑ ſolaʒ
prouiſionẽ de epatu:ſed oportet ꝙ prius habeat̃ corporalis poſſeſſio
ipſiꝰ epatus.ergo idẽ dicẽdũ in caſu noſtro:quanꝙ̃ enim duo epatus
ſint in eadẽ perſona de iure cõmuni incõpaſſibiles.xxj.q.ij.ſicut i vna
quaqꝫ.⁊.vij.q.j.ſicut tamẽ nõ debet i effectu induci vacatio ꝑmi niſi
poſt habitã poſſeſſionẽ ſecundi.⁊ qđ ille tex.ꝓcedat in duobus epiſco-
patibus videtur tacite velle gl.in.c.relatio.xxj.q.j.que i duobus epa-
tibus alleg.illum tex.nec ob.ſi dicatur ꝙ ex hoc cõtingeret iſtũ trãſla-
tum habere duos epatus eodem tpe:quia non videt̃ abſurdũ:quia
primũ habeat habitu ⁊ actu:⁊ ſcđm habeat reſpectu tituli.ex quo nõ
poteſt ipſiꝰ corporalem poſſeſſionẽ habere:vt ꝓbatur in.c.paſtoralis
vij.q.j.vbi eſt tex.ad hoc notabilis.¶ Sed ꝓdictis nõ obſtãtibꝰ ꝙ ca-
ſui noſtro minime fauẽt ꝯtrariũ arbitror de iure ꝓcedere.puto enim illã
eccleſiã Spirenſem ſimpliciter vacaſſe per abſolutionẽ ⁊ tranſlationẽ
prius factas ⁊ de ea fuiſſe dicto dño Adolpho legitime ꝓuiſum ⁊ ꝑ
ꝯſequẽs dictum tranſlatũ fore iuris remedijs cõpellẽdum ad eccle-
ſiam Spirẽſem libere relaxandum per dictuʒ Adolphũ gubernãdũ
⁊ diſponẽdam vti per verum ipſiꝰ eccleſie paſtorẽ.Moueor primo in
hanc ſniam principaliter per illã iuris regulã.quicũqꝫ vult cõſequẽs
videtur velle antecedẽs.vt in.c.cum.M.de cõſti.⁊.l.illud.ff.de acqui.
here.c.ex parte.de ſpõſa.c.prudẽtia.c.preterea.de offi.dele.⁊.l.ad lega-
tum.⁊.l.ad rẽ mobilẽ.ff.de ꝓcu.ſed olim eps Spirẽſis inſtituit apud
dñm papam vt ſibi ꝓuideretur de archiepatu Treuerẽſi.ergo videt̃
voluiſſe ⁊ cõſenſiſſe vt ante oĩa abſolueret̃ a vinculo quo ecclie Spi-
renſi tenebat̃.nõ enim poterat de iure etiã verbo trãſferri ad aliã ſedẽ
niſi priꝰ abſolueret̃ a priori.⁊ ita etiaʒ eſt de more Romane curie ab
antiquo ſeruatũ.vt ꝓbatur i.d.c.ij.de trãſ.ꝑla.⁊.c.bone.ij.de poſtu.
ꝑla.Jo.mona.i.d.c.generali.⁊ Jo.an.in.d.reg.qđ ob gratiã.in prin.
q.cum ergo fuerit ſuo cõſenſu ab illa priori eccleſia abſolutus:⁊ ſic ꝑ
cõſequens vacauerit.vij.q.j.ſicut.el.j.⁊ in.§.ecce.nõ põt per caſum de
facto ſuꝑuenientẽ ipſaʒ priorẽ eccleſiã retinere ꝑſertim poſt ꝓuiſioneʒ
alteri factã:qꝛ renũtiantibus iura ſua expreſſe.tacite nõ datur ad illa
ingreſſus:nec eſt locus penitẽtie.vt in.c.quaʒ periculoſum.vij.q.j.⁊.c.
ex trãſmiſſa.de renũ.⁊.c ex ore.de priuile.⁊ actio ſemel extincta non re-
uiuiſcit.de conſe.diſt.iiij.queris.⁊.l.qui res.§.areã.ff.de ſolu.Nec po-
teſt dictus trãſlatꝰ allegare ꝙ huic actui ꝯſenſerit ſub tacita cõditio-
4 ne ſecũde eccleſie adipiſcẽde.tum † quia iſti actus ſpirituales nõ reci-
piunt cõditionẽ.vt in.c.ij.de elec.lib.vj.⁊ in reg.actus legitimi.de reg.
iur.lib.vj.⁊ qui renuntiat beneficio debet pure ⁊ oĩno renũtiare.vt in
c.ex parte.ij.iuncta glo.de offi.dele.tum qꝛ nullam cõditionẽ expreſſit
dum per ſe ſeu per alium inſtituit apud papã Martinum vt đ archi-
epiſcopatu ſibi ꝓuideret̃.ergo nulla ꝯditio debet ſubintelligi.vt in.c.
vnico.in fi.xxxij.q.viij.Preſertim in materia noſtra que de ſui natura
debet eſſe pura ⁊ ſimplex nec cõditio mente retẽta releuat.vt in.l.ſi re-
petendi cãm.C.de ꝯdi.ob cau.Preterea nullum iuris refugiũ poteſt
dictus trãſlatus in hoc reperire cum palliũ archiepale obtinuerit qđ
non ſolet per eccleſiã Romanã tradi niſi fortiter ⁊ ſepe poſtulãti.vt i
c.priſca.c.diſt.no.in.c.ſignificaſti.de ele.ergo ꝯſenſit abſolutioni priꝰ
deo facte quo ad eccleſiã Spirenſem preſertim cũ palliũ poſtulauerit
poſt prouiſionẽ factã de eccleſia Spirẽſi dño Adolpho.vnde ꝑ hũc
actum archiepo conuenientẽ videt̃ apertiſſime cõſenſiſſe nõ ſolũ abſo-
lutioni prius facte ſed etiam ꝓuiſioni domini Adolphi.argu.opti.i
d.c.ex ore.

d.c.ex ore.de his que fi.a maio.par.cap.⁊.c.ſollicitudinē.de app.⁊.l.
vbi repugnātia.ff.de regu.iu.⁊.c.cum. M.d ꝯſti.vacauit ergo dicta
Spirenſis eccleſia per illam trāſlationē modo predicto factam pure
⁊ abſolute.Et hanc partem aperte ſenſit Jo.mona.ſi bene pōderet̃ i
d.c.generali.⁊ Jo.and.poſt eum in.d.reg.quod ob gratiā.dū dicūt
ꝙ ſi papa transfert abſētē etiam fauore perſone nō vacat prim⁹ epi-
ſcopatus niſi a tēpore cōſenſus preſtitit per trāſlatū.In caſu aūt nr̄o
dictus trāſlatus pluries cōſenſit:vt patet ex predictis.Idem videt̃
ſenſiſſe.Egid.cremoñ.in ſua diſpu.vt refert Jo.an.in.d.reg.quod ob
gratiā.qui plus dixit:vꝫ ꝙ primus ep̄atus vacabat illico poſt trāſ-
lationē per papam factam non expectato trāſlati cōſenſu:quia illius
conſenſus dependet a pape volūtate.facit.vij.q.j.ſcias.⁊ Jo.an.videt̃
ibi aperte approbare vacationē ſaltē eo caſu quo ep̄s fuit poſtulatus
per capitulū in archiep̄m.⁊ ipſe lꝫ nō cōſenſerit:tamen non ꝯtradixit
ſed volūtati domini pape ſe ſubmiſit.ſecuta enim trāſlatiōe per papā
de abſente firmat Jo.and.ꝙ illico vacauit epiſcopat⁹ cum nō fuerit
facta omnino ſine ſuo cōſenſu.multo ergo magis debuit illico vaca
re ep̄atus Spirenſis in caſu noſtro per illam tranſlationē verboten⁹
factā cum dictus ep̄s Spirēſis a perte illi cōſenſerit a principio ⁊ pal
lium petēdo ⁊ fortiter inſtādo ꝓ ſua ꝓuiſione.ergo per predicta aper
tiſſime videtur iſte caſus deciſus in fauorē domini Adolphi prouiſi.
¶ Nec ob.ſi dicatur ꝙ dictus trāſlatus remanet ſine epiſcopatu:tū
quia imputandum eſt ſibi quaſi hoc q̄ſiuit.potuit enim ab initio ꝯti-
gere ꝙ iſtud impedimentū euenire poterat.arg.bonum in.l.ſiquis do
mus.ff.loca.p̄ſertim cū a parte intruſi diceretur palam Rome quod
alius preter illum intruſum non eſſet potens ad poſſeſſionē archiepi
ſcopat⁹ habendam:tū quia nō oīno dicitur ſine archiepiſcopatu qꝛ
qui actionem ad rem cōſequendā habet ipſam rē habere videt̃.l.qui
actione.de reg.iur.agat ergo iuris remedijs ad poſſeſſionē nanciſcen
dam ⁊ relaxet ep̄atuꝫ quem ſine aliquo titulo poſſidet:vt ex p̄dictis
clare conſtat.Itē cū dictus papa ex certa ſciētia de epiſcopatu Spi-
renſi tanꝙ vacāti ꝓuidiſſet dicto dño Adolpho nō erat locus diſpo-
ſitioni.c.cū in cūctis.§.cū vero preal.preſuppoſito ſine veritatis p̄iu-
dicio qꝺ illud.c.haberet locū i pluribus epiſcopatibus. Videtur eñ
papa non expectando ꝙ ſecūdi ep̄atus haberetur prius poſſeſſio:di-
ſpenſare voluiſſe per cōtrariū actū cōtra illius iuris diſpoſitionē. vt i
l.idem vlpianus.ff.de execu.tut.⁊ qꝺ no.Bar.in.l.quidā cōſulebāt.ff.
de re iudi.⁊ Inn.in.c.veniens.de filijs preſb.⁊ Hoſt.in.c.diuerſis fal
lacijs.de cle.coniu.⁊ Bal.in repe.l.barbarius.ff.de offi.preſi.in quib⁹
5 iuribus cōmuniter legitur ⁊ no.ꝙ† princeps agendo actū ſcienter cō
tra legem videt̃ circa illā diſpēſare.cōſtabat aūt in caſu noſtro de cer
ta ſcientia pape:qꝺ prius ipſe ep̄m Spirēſem abſoluit a vinculo ipi⁹
eccleſie:⁊ de illa eccleſia facto eius vacāte ꝓuidit dño Adolpho vñ
in facto ꝓprio non pōt preſertim in principe niſi ex certa ſciētia preſu-
mi.vt in cle.vnica.de proba.cum ibi no.facit qꝺ no.gl.in cle.j.de iudi.
⁊ in cle.paſtoralis.§.preterea.de offi.deleg.⁊ per Inno.i.c.ſtatutū.ꝙ
olim incipiebat p̄ſertim.de p̄ſcrip.lib.vj.papa autem potuit per illuꝫ
abſolutionis actum puram indicere eccleſie vacationem per id qꝺ gl.
ſing.no.in.c.per principalē.ix.q.iij.Videtur autē voluiſſe ex quo poſt
illum actum ꝓceſſit ad ꝓuidendum de illa tanꝙ vacāti dicto domio
Adolpho.arg.i.l.labeo.ff.de ſupel.leg.⁊.c.dilecti.de appel.⁊.ix.q.iij.
eſtimāt.ſciebat enim papa ꝙ de eccleſia pure nō vacāte maxime epi-
ſcopatu nō debet fieri alteri prouiſio cum immineret ibi adulterium
ſpirituale.vij.q.j.ſicut.xxj.q.ij.ſicut in vna.⁊ huic concluſiōi clare aſſi
ſtit Jo.an.in.c.ex ore.de his que fi.a maio.par.ca.ſuper ver.cōfirma-
tur.in vlti.ſol.cum dicit ꝙ ibi fuit collata prepoſitura electi in epiſco-
pum ⁊ confirmati ante cōſecrationē ex certa ſciētia pape.ideo valuit
collatio non obſtāte ꝙ tempus conſecrationi prefixū lapſuꝫ nō eſſet
qꝛ videtur ſuper illud ius diſpēſaſſe.arg.c.propoſuit.de ꝯceſ.preben.
quod eſt no.Ita dicendū in ſimili preſuppoſito ſine veritatis p̄iudi-
cio qꝺ primus epiſcopatus pure nō vacaſſet ante adeptā poſſeſſionē
ſecundi tamē ex quo papa ſciēter de primo epiſcopatu prius ꝓuidet
alteri tenet ꝓuiſio:nec debet ex facto ſuperueniēte ipſius effect⁹ impe
diri cum iam matrimoniū ſit initiatū ⁊ confirmatū inter eccleſiā Spi
renſem ⁊ dictum Adolphū.de tranſla.prela.c.ij.in fin.⁊.c.cū inter. de
elec.cū ſimi.¶ Vlti.pro dño Adolpho faciunt oēs iuris regule. cer-
tum eſt eñ ex quo papa ſciēter abſoluit ep̄m Spirēſem a vinculo quo
ipſi eccleſie erat aſtrict⁹:fuit ip̄a eccleſia Spirēſis ſoluta prorſus a le-
ge ipſi⁹ ep̄i quare merito potuit cuicūqꝫ libere nubere.vij.q.j.§.ecce.et
c.ſicut.⁊ de ſecū.nup.c.pe.⁊ vlt.ergo prorſus ſine titulo tenet nūc di-
ctā eccleſiā Spirēſem occupatā.Et ſi diceremꝰ cōtrariū ſequeret̃ abſur
dū quod idē eſſet archiep̄s ⁊ ep̄s diuerſarū eccleſiarū:⁊ ſic lederet̃ ſpiri
tuale matrimoniū qꝺ inter ep̄m ⁊ eccleſiam cōtrahitur:in cuius ſignū
defert annulū.vt no.in.c.clerici.de vi.⁊ hone.cleri.⁊.vij.q j.ſicut.⁊.c.ij.
de trāſla.prela.Nec obſt.c.paſtoralis. ea.cauſa ⁊.q.in ꝯtrū allegatū.
ibi eñ papa ex certa ſcīa ꝯtulit ep̄atū expulſo a ꝓpria ſede nulli alij d
6 bitū.†poteſt eñ papa ex certa ſciētia ⁊ cum cauſe cognitiōe vni duos
ep̄atus cōferre.vt eſt tex.no.i.c.relatio.prealle.xxj.q.i.Sed in caſu no-
ſtro papa nō ꝯtulit iſti trāſlato de nouo Spirenſem eccleſiam.imo il
lum abſoluit ꝑ prius a iure illius eccleſie. Preterea eccleſia Spirēſis
fuit alteri collata:ſcꝫ dño Adolpho.vnde cum alteri ſit deſpōſata nō
debet per iſtum tranſlatū vt ſcortum ſine aliquo titulo detineri cōtra
d.c.ſic enim cōmittitur adulteriū ſpirituale cum alterius eccleſia iiu-
ſte detinetur ſicut cū alteri⁹ cōiuge cōmittitur adulteriū carnale.d.c.
ſicut in vna.xxj.q.⁊.ij.cum ſimi.Fūdata eſt ergo euidentiſſime ex pre
miſſis domini Adolphi electi Spirēſis intētio. ¶ Reſtat nūc vt ad
ea que.ſ.in diuerſam partē adduxi rñdeam⁹.ad que ſi p̄miſſa diligē-
ter ponderētur faciliima erit reſponſio.Et primo dum dicit̃ ꝙ nō di
citur quis plene trāſlatus anteꝙ poſſeſſionem corporalē nanciſcatur
per.d.c. ſi quis iam tranſlatus.reſpondeo ꝙ proprie non dicit̃ plene
tranſlat⁹:cum vacatio Spirēſis eccleſie fuit inducta ꝑ abſolutionē
prius a papa ipſo epiſcopo Spirenſi cōſētiēte factā:vt.ſ.dixi.preſer
tim cum poſt prouiſionē domino Adolpho factā inſtāter pallium ar
chiep̄ale petierit in pōtificalis officij plenitudine cum archiep̄alis no
minis appellatione cōferat̃.vt in.c.niſi.de auto.⁊ vſu pal.⁊.c.qꝺ ſicut
de elec.⁊ ſic apertiſſime apꝓbauit trāſlationē de eo factā ⁊ abſolutio
nem precedētem ac prouiſionem domini Adolphi inde ſecutam.Nō
obſt.ſecundum motiuū de.c.ſi quis.xcij.diſt.loquitur enim non i ep̄o
trāſlato.ſed in nouiter ordinato qui nō debet abijci a priori dignitate
ſi non poteſt poſſeſſionē epiſcopat⁹ nāciſci.hoc eñ iuris eſt.vt proba-
tur.in.c.cum in cunctis.§.cum vero.d elec.lꝫ interim fuerit ſua prima
dignitas alteri collata.vt dicit ibi gl.quod intelligo qñ preter cōſen-
ſum ipſius fuit alteri collata anteꝙ poſſeſſionē epiſcopat⁹ haberet:ꝙ
fuit contra.c.cū in cunctis.prea le.ſecus enim puto ſi ſuo cōſenſu fuiſ
ſet alteri collata:quia tunc propter reſiſtentiā ſuperuenientē nō debet
prima collatio legitime facta retractari:per id qꝺ habet̃ in.c.poſt ele-
ctionem.de cōceſ.p̄ben.iuncta glo.j.⁊ di.c.ex ore.facit reg.factum legi
time.⁊ reg.ſcienti ⁊ cōſentienti.de reg.iur.lib.vj.Et diuerſitatis ratio
inter minora beneficia que prius obtinebant̃.⁊ ep̄atus prius habit⁹
eſt:quia minora beneficia nō vacant per ꝓuiſioneꝫ factam de ep̄atu:
niſi prius plenum ius conſequatur ꝓuiſus ſeu elect⁹:vt puta ꝙ fuerit
conſecratus:vel lapſum ſit tempus de cōſecrandis epiſcopis ⁊ poſſeſ
ſionem corporalē ep̄atus fuerit nactus:vt ꝓbatur in.d.§.cum non me
rito.ſi non poteſt habere poſſeſſionem ep̄atus nō debet deijci a priori
dignitate.vt in.d.c.ſi quis.cui⁹ adhuc titulum obtinet.ſed in caſu no
ſtro ante tranſlationē fuit inducta vacatio Spirenſis eccleſie per ab
ſolutionem a papa factā ⁊ per ipſum papā fuit alteri ſcꝫ dño Adol-
pho facta ꝓuiſio.que quidem vacatio non deſinit eſſe propter reſiſtē
tiam de facto cōtingētē circa ſedem Treuerēſem:nec collatio ſeu pro
uiſio alteri facta debet retardari ſeu caſſari:cū hoc nullo iure cauea-
tur.Preterea in minoribus beneficijs prius habitis non eſt neceſſe ꝙ
prius interueniat abſolutio:quia cuꝫ illis nō contrahitur ſtricte ma-
trimoniū ſpirituale.vt no.in.c.clerici.de vi.⁊ hone.cle.⁊.c.ſi.de poſtu.
p̄la.vnde non eſt incōueniens ꝙ habēs beneficia minora ꝓmoueatur
illorum titulo durāte ad ep̄atum cū etiam poſt ep̄atum adeptū poſ-
ſit ep̄s ex cauſa acquirere de nouo minora bñficia.iuxta id qꝺ legit̃
et no.in.c.cum noſtris.de conceſ.p̄ben.⁊ in.c.poſtulaſti.eo.tit.⁊.c.cū in
eccleſia.de p̄ben.lib.vj.ſed ep̄s non poteſt alium ep̄atum acquirere de
iure cōmuni.niſi prius a priori abſoluat̃:quia cum ſit perſona eccleſia
ſtica matrimonialiter obligata nō poteſt durāte priori vinculo ꝯſen-
tire alteri matrimonio ſpirituali al's cōtingeret adulteriū ſpirituale.
vt in.d.c.ſicut. de tranſla.prela.ꝑ totū.merito de iure et de more Ro
mane eccleſie eſt trāſferēdus ad aliam ſedem ablato pri⁹ a priori vin
culo.d.c.ij.de tranſla.p̄la.⁊.c.bone.ij.d poſtu.p̄la.no.Joan.mo.⁊ Jo.
an.in locis ſuperius p̄alleg.⁊ per hoc etiam rñſum ad.c.cum in cun-
ctis.⁊ ad alia iura que inducūt vacationē priorū beneficioꝝ per ade-
ptionē corporalem ſecūdi ⁊ nō prius.loquūt̃ enim in inferioribus be-
neficijs circa ep̄atum a quib⁹ nō eſt neceſſe abſolutioneꝫ facere.ratio-
ne predicta. ſecus vbi pri⁹ intercedit abſolutio ⁊ ꝑ cōſequēs vacatio.
fruſtra enim expectat̃ corporalis poſſeſſionis adeptio:cum abſolutio
ſit facta per prius ante tranſlationē etiā verbalem:⁊ non videt̃ in ſe
clariſſimum omni ratiōe cōſentaneū.Et vt clarius hoc liqueat videa
m⁹ vnū ſimile in matrimonio carnali.pone enim ꝙ ſpōſus de p̄ſenti
matrimonio nō cōſummato facit ꝓfeſſionē in manib⁹ alicuius abba
tis:⁊ ſic matrimoniū fuit ſolutū:per.c.ex publico.de conuer.coniu.de
mum monaſteriū reſiſtit de facto illius receptioni:vnde nō vult illud
monaſteriū recipere.dicemus ne qꝺ iſte qui iaꝫ ꝓfeſſus eſt monachus
poſſit per hanc reſiſtentiā facti priori coniugem repetere:p̄ſertim ſi al
teri poſt illius ꝓfeſſionē fuit nupta:certe nemo ita ſupin⁹ hoc diceret.
fuit enim illa ſponſa ſoluta a lege per confeſſionē iſtius merito non d
bet primo matrimoniū reintegrari ſine nouo cōſenſu p̄ſertiꝫ impediē
te ꝓfeſſionē.dicendū in hoc matrimonio ſpirituali.arg.c.ij.d tranſla.
prela.⁊ ꝑ hoc etiam eſt reſponſum ad gl.c.relatio.que tamē intellecta
vt iacet facit pro cōcluſione prius facta.voluit enim eo ipſo ꝙ quis ꝯ-
uolat ad ſecundū ep̄atuꝫ vacet primus.quod tamen ꝓcedit intelligē-
do vt.ſ.dixi ad.c.ſi beneficia.poteſt rñderi ꝙ loquit̃ quando quis iu-
ſta ignorātia duct⁹ acceptauit beneficiū alteri debitū cuius cōtēpla-
tione dimiſit ꝓpriū:vnde ne ſit omnino ſine beneficio:⁊ ne iuſta ⁊ ꝓ-
babilis ignorātia ſibi noceat:emanauit ex maxima equitate cōtra ri-
gorem.vt ibi no.illius.c.diſpoſitio:⁊ poſſit ad primū dimiſſo ſine diffi

cultate ſecundo redire. Sed in caſu noſtro aliud eſt: q̄ eccleſia Treue
renſis non eſt alteri debita: ſed eſt iſtius trāſlati⁊ de facto poſſeſſio-
nem corporalem habere nō poſſit. inſtet ergo vt illa habeat vnde non
remanet ſine titulo ſuo: imo illam eccleſiā habere videt̄ ex quo ad il
lam cōſequēdam actionē habeat. d. l. qui actionē habet. ff. de reg. iur.
⁊ q̄ vt dici potuit poſſimiliter cogitare hoc euenire potuiſſe: ideo nō
debuit inſtare nec prouiſionem alteri factā approbare petēdo palliū
inſtanter vt. ſ. plene dictum eſt. ⁊ per hoc patet ad omnia cōtraria re
ſponſio. ꝯcludo ergo ex omnibus predictis eccleſiā Spirēſem de iure
relaxandā libere ⁊ abſoluto dicto dn̄o Adolpho de ea ꝓuiſo ⁊ mini-
me tenendum per quondam epm̄ Spirenſem trāſlatū quāꝗ̄ eccleſie
Treuerenſis poſſeſſionem propter fati reſiſtentiam minime conſequi
poſſit. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. cij.

1 ☞ Offerendi plures modi ponuntur.
2 Donatio omnium bonoꝝ preſentium ⁊ futurorū facta eccleſie valet.
3 Conuerſus eccleſie ſi aliquis efficiatur poſt impoſitionē collectarum
preſumitur hoc facere in fraudem.
4 Appellatione bonorum quando tractat de tranſlatione bonorum
et ſic de magno preiudicio non veniunt futura.
5 Priuilegia oīa tributa eccleſijs regul'r ſunt ꝓrogāda ad hoſpitalia.
Fiſcus occupans bona alicuius propter delictum tenet̄ creditoribꝰ
pro rata bonorum que ad illum peruenerunt.

IN trinitatis nomine amē.

Circa perſonarū ⁊ bonorū oblationes que ſepenumero et
frequēter fiūt excellētiſſimo ⁊ famoſo hoſpitali ſācte Ma-
rie de laſcala ciuitatis preclare Senenſis: circa tria cōtingit ꝑncipa-
1 liter dubitare. † Nōnunꝗ̄ eīn qs offert bōa ſua hoſpitali ſine ſe. Qn̄
qꝫ vero ſe ſine ſuis Quādoqꝫ ſe ⁊ ſua ⁊ in his preſertim verſat̄ dubiū
an ⁊ quādo ⁊ ad qd̄ obligat̄ ex debitis ante obligationē: vl' poſtea cō
tractis ꝑ ipſos offerētes ſeu obla os. Et primo attingā iuxta ordinē
primum membrū cū quis vcꝫ offert bona ſine ſe. ⁊ hoc membruꝫ pōt
ſubdiuidi. Nā qn̄qꝫ quis offert oīa bona ſua preſentia ⁊ futura. Qn̄-
qꝫ bona ſua p̄ſentia tātū. Quādoqꝫ bona ſua ſimpliciter. Quādoqꝫ
certam partem bonorum. Primo caſu cum ſit omnium bonorū pre-
ſentiū ⁊ futurorū oblatio dubitari ꝓbabiliter poteſt an talis donatio
2 teneat. nam Bar. in. l. fi. C. de pac. tenuit † talem donationē eccleſie vl'
pio loco factā valere. ſed aliud tenet cū ſit priuate perſone mouet̄ ꝑn-
cipaliter q̄ eccleſie ſeu pio loco quis donare poteſt ſe ⁊ ſua. vt in. c. ꝑ-
ſentia. de prob. ⁊ in auf. ingreſſi. ⁊ auf. ſi qua mulier. C. de ſacroſā. ec
cle. ⁊. xix. q. vlti. ſi qua. ⁊. c. q̄ ingredientibus. ergo fortiꝰ poteſt dona
re ſua ſine ſe. Sꝫ quādo ſit priuate perſone nō tenet donatio q̄ ſaltē
indirecte impeditur libera teſtamenti factio cum ſine bonis nō poſſet
ſaltem cum effectu teſtari: cū nemo ex tali teſtamēto vellet eſſe heres.
ergo talis donatio non valet cum ⁊ ſtipulatio nō valeret. l. ſtipulatio
hoc modo cōcepta. ff. de verb. obl. ⁊ hoc vltimum firmauit idē Bart.
etiam in. l. p̄dicta. ſtipulatio hoc modo. ⁊ in. l. ſi quis in prin. ff. de leg.
iij. ⁊ facit qd̄ ipſe no. in. l. ſeius ⁊ augerius. ff. ad leg. fal. hoc etiaꝫ vlti-
mum firmauerūt Jac. de are. Pet. ⁊ Cy. in. d. l. fi. C. de pac. Bal. etiā
ibi videtur ſequi dicēs hanc eſſe communem opi. Expreſſe tamen iſti
preter Bar. nō attingūt: tamē talis donatio fieret eccleſie ſeu pio lo-
co. hāc tamē partē alias cōſului: quando talis donatio fieret ꝑuato
vt patet in li. conſilioꝝ meorū conſi. cxliij. Sed circa donationē factā
eccleſie vel pio loco: reperio dn̄m Fran. zaba. cardi. Florēti. quondaꝫ
profecto doctorem excellentiſſimū ⁊ preceptorē meū in canōibus gra
uiſſime ſenſiſſe cum Bar. vt talis donatio valeat: ſꝫ Ang. de peruſio
in quadā ſua diſputa. que inci. in refulgēti palatio. tenuit totū oppo
ſitum eius qd̄ tenuit Bar. dicēs ꝙ talis donatio facta priuato tenet
ſecus ſi fiat eccleſie vel pio loco. mouet̄ inter cetera: q̄ quando ſit pri-
uato nō tranſit ex ſolo donationis titulo dominium rerū donatarū
preſertim futurarū in priuato: ſed requiritur traditio. vt. l. traditioni
bus. C. de pac. vnde donator retinet dominium rerū de quibꝰ teſtari
poterit. licet heres ſuus poſt ipſius mortem poſſit cōpelli ad bonorū
traditionem in executionē donationis iam facte ꝑ defunctū. Jteꝫ q̄
quilibet eſt rei ſue legitimꝰ moderator ⁊ arbiter. l. i re mādata. C. mā
da. ⁊ talis donatio nō reperitur alicubi interdicta: ſed quādo ſit eccle
ſie vel pio loco nō habet firmitatem ſm̄ eum: quia penes donatorem
nunꝗ̄ cōſiſteret alicuius rei dominiū cum ex ſolo titulo dn̄ium acq-
rat̄ eccleſie ſine traditiōe. vt in. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. no. i. c. ij. de cō
ſue. ⁊ ſic non haberet iſte facultatem teſtādi cū nihil haberet in bonis
quod videt̄ contra bonos mores. l. ſtipulatio hoc modo, preallega.
Nec obſt. ſm̄ eū motiuū Bar. quia aliud eſt dare ſe ⁊ ſua monaſterio
ſeu loco pio aliud ſua tm̄. nam primū approbat̄ ab eccl'ia: q̄ tranſit
de via actiua in ꝯtemplatiuam: ſed q̄ exiſtēs in ſeculo remanet pror
ſus ſine bonis etiā preſentibus ⁊ futuris videt̄ quis indecēs: ⁊ videt̄
hec ſua vltima cōſideratio ſatis ſubtilis. Mihi tamē placuit quo ad
priuatū dictum Bar. quia lꝫ nō impediat̄ teſtari preſertim cuꝫ here
ditas ſit nomē iuris ⁊ poſſit eſſe ſine rebꝰ ⁊ aliqua vtilitate. vt i. l. he-
redis appellatio, ff. de ver. ſigni. ⁊. l. hereditas. de peti. heredi. tamen
defectus bonorum impedit indirecte facultatem heredis habēdi. cū
ſciens bona ad alium pertinere repudiabit de facili talem hereditatē
inſti. ad le. falci. in prin. nec curandum ꝙ iſte donator nō perdit dn̄iū
rerum donataruꝫ ſine traditione: tum q̄ ſatis eſt ꝙ heres ſciat ſe affe
ctum ad tradendū ad hoc vt hereditatē repudiet. tum q̄ in vita poſ-
ſet donator ſtatim cōpelli etiā per acquiſita ad traditionē ſi donatio
teneret ex quo donat̄ inter viuos. vnde talis donatio reperit̄ idirecte
prohibita: per idquod legi. ⁊ no. in. d. l. ſtipulatio hoc modo. ſꝫ reſpe
ctu donationis facte eccleſie vel pio loco magis dubito. ⁊ ꝓ opi. facit
equitas ⁊ eccleſie fauor. multa enim in fauorem religiōis cōtra iuris
regulas recepta ſunt. vt in. l. ſunt perſone. ff. de reli. ⁊ ſum. fune. in ꝯtrariū
facit tex. Augu. xvij. q. iiij. c. ſi. vbi dicitur qui exheredato filio vult ec
cleſiam heredem facere: alium querat ꝙ Auguſtinū imo deo ꝓpitio
neminem inueniet. ſi ergo eccleſia nō deberet recipere omnia bona ali
cuius exheredato filio: ergo fortius cū quis vult ſeipſuꝫ appropriare
in p̄ſenti. ⁊ in futurū ſtatū aliter nō mutato. Fateor tn̄ eccl'ie ſequerer
Bar. pro quo facit quod no. Bal. in auf. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccl.
⁊ apertiſſime ꝙ talis dōatio teneat: voluit idē Bal. i auf. ſi qua mu-
lier. e. ti. in vlt. col. vbi dicit hoc indubitatū in eccl'ia. alle. l. iubemꝰ nul-
li. poſt prin. C. eo. vbi tex. optime facit. itē q̄ voluntaria paupertas ꝓ
pter deum etiā ſtatu ſeculari nō mutato nō eſt a iure reprobata: imo
ab ipſo Chriſto ſaluatore ⁊ magiſtro noſtro cōmedata ⁊ cōſulta: dū
in euāgelio dixit. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende om̄ia que habes
⁊ ſequere me. ⁊ alibi. Niſi quis renūtiauerit omnibus q̄ poſſidet non
poteſt meus eſſe diſcipulꝰ. hinc enim in eccleſia primitiua tēpore apo
ſtolorum omnes conuerſi ad fidem Chriſtianam: quantūcunqꝫ laici
vendebant omnia, ⁊ pretium ponebāt ante pedes apoſtolorū. vt no.
xij. q. i. in ſum. ⁊ i. c. dilectiſſimis. ea. cauſa ⁊. q. quicqd eīn donat̄ eccl'ie
dicitur deo cōſecrari. ⁊ ad diuinos vſus deputari. xij q. ij. nulli liceat.
⁊ in. c. mancipia. cū ſeq. de re. permu. cum ſimi. nō ergo debet talis do
natio improbari cū omnia ſint dei. ⁊ de deci. tua. ⁊ ſic talia bona do-
nata redeūt ad naturā ſuam: ſecus cuꝫ donatio ſit priuato cū tūc poſ
ſit notari pertinacia donationem recipientis. Ex his concludo taleꝫ
donationem poſſe ſuſtineri cū ſit hoſpitali. ar. l. omnia priuilegia. C.
de epiſ. ⁊ cleri. raro tamē hec queſtio cōtingit hoſpitali: q̄ vt plurimū
cum quis dat omnia bona ſua hoſpitali preſentia ⁊ futura: ſemꝑ reti
net ſibi vſumfructum illorum bonorū aut aliquid annum paciſcit̄ ſi-
bi ab hoſpitali tradēdū quo caſu ſm̄ omnes talis donatio valet cū in
bonis reſeruatis habeat liberaꝫ teſtandi facultatē: vt not. cōmuniter
per legiſtas in. d. l. fi. C. de pact. Hoc ergo caſu cum queritur an hoſpi
tale teneatur creditoribus iſtiꝰ donatoris. Cōcludo ꝙ ſic: aut querit̄
de debitis contractis poſt talem donationē. ⁊ indubitanter dicendū
hoſpitale non teneri cum bona ſint tranſlata in hoſpitale per priꝰ nō
potuit iſte donator per cōtractū ſuū poſtea initū hoſpitali preiudica
re, cum regulariter ex contractu alteriꝰ quis cōueniri poſſit. vt in. l. fi.
C. ne vxor pro mari. dico tamē ꝙ ex quo donatio ſit ita ampliſſime te
netur hoſpitale alere illum donatariū inopem. vt plene no. per Cy. in
l. fi. C. de reuo. do. ⁊ per Canoni. in. c. fi. de dona. nec hoſpitale equipa
rat̄ hoc caſu heredi propter vniuerſitatē bonorū cū fuerit facta trāſla
tio per contractum ſtatu donatoris nō mutato. iuxta not. per Bal. i
autē. ingreſſi. prealle. arg. l. ſi mulier. ſ. ex aſſe. ff. de iur. dotiū. aut q̄rit̄
de debitis ante donationem cōtractis: ⁊ tunc cōſiderādi ſunt plures
caſus. Aut enim erāt bona illa prius pro debitis cōtractis obligata
expreſſe vel tacite ⁊ trāſeunt illa bona cum onere obligatiōis. vt in. c.
ex literis. de pig. ⁊. c. paſtoralis. de deci. ⁊. l. ſicut. ſ. nō videtur. ff. quibꝰ
mo. pig. vel hypo. ſolu. precedens enim hypotheca etiam tacite cōtra
cta prefertur nedum donatarijs ſed etiā alijs creditoribus habētibꝰ
perſonalem vel hypothecam tacitā vel expreſſam. vt no. Dy. in reg.
q prior eſt tēpore. de reg. iu. lib. vj. ⁊ videtur ꝓbari ꝙ etiā fiſco p̄ferat̄
habens priorē tacitā. vt. l. j. in. ij. rñſo. C. rem alie. gerē. lꝫ glo. ꝯtra fiſcū
dubitet. ff. qui potio, in pig. hab. in. l. titius. in princi. ſ. negotiari. lꝫ ſm̄
quoſdā ſpāle ſit in muliere circa dotē ſuā habēte hypothecā. de quo
dicendū vt in. l. aſſiduis. C. qui po. in pi. hab. e. ſed nō facit ad ꝓpoſitū
noſtrū. Aut illi doctores habebunt ſolū perſonalē obligationē: ⁊ tūc
hoſpitale non tenetur ex eo capite ꝙ cenſeat̄ heres ꝓpter trāſlationē
bonorū vniuerſalem: vt. ſ. dixi. An autē teneat̄ reuocatoria vt ſic bo
na poſſint reuocari quaſi alienata in fraudē creditoꝝ eſt diſtiguēdū
qd̄ aut hoſpitale recepit bōa illa ex cauſa nō lucratiua puta q̄ aliqd
dedit in recōpēſationē vel ꝓmiſit ſe daturū. ⁊ nō dꝫ fieri reuocatio bo
norū ſi hoſpitale nō fuit fraudis ꝯſciuꝫ. vt. l. q aūt. ſ. hoc edictū. in ſi.
de his que in frau. nec i dubio debet p̄ſumi in fraude. l. quoties. ſ. qui
dolo. ff. de ꝓba. Aut hoſpitale habuit illa bōa ex cauſa mere lucrati
ua: ⁊ tūc tenet̄ hoſpitale quatenus bona ſufficiūt: debet eīn fieri reuo
catio: q̄ p̄ſumit̄ i fraudē creditorū donatio facta ex quo donator nō
hꝫ tāta bona ex quibus poſſit ſuis creditoribus ſatiſfacere nec curat̄
hoc caſu an hoſpitale fuerit in dolo cū ſolū certet d̄ lucro captādo. ſa
tis eīn eſt ꝙ donator fuerit in fraudē: ⁊ p̄ſumit̄ in fraudē ex q̊ vt dixi
nō hꝫ tot bōa ꝙ poſſit creditoribꝰ ſatiſfacere: ⁊ ſic ſciebat ſe nō eē ſol-
uēdo. vt i. l. ſi quis cū haberet. ff. de his q̄ in frau. ⁊ ibi expreſſe not. hoc
3 Bar. ⁊ facit quod ipſe no. in. l. incola. ff. ad munici. vbi dicit † ꝙ ſi quis
poſt impoſitionem

poſt impoſitionē collectarū efficiꝉ cōuerſus eccleſie ꝑ̄ſumiꝉ hoc face-
re in fraudē.⁊ hoc primo mēbro principali cū.ſ.donauit quis omnia
bona ſua hoſpitali ꝑ̄ſentia ⁊ futura ſtatu aliter non mutato.Poſſet
tñ circa iſtud mēbrū dubitari.Quid ſi ſimpliciter donauit bona ſua
vel certā partē bonorū dico q̄ꝺ reſpectu creditorū dicēdū eſt vt in ꝑ̄ce
dentib⁹ cōcluſum eſt q: nō pōt diuerſitatis ratio aſſignari ſi iſte do
natori nō ē ſoluendo ſed vbi eſſet ſoluendo deberet pri⁹ ipſe cōueniri
ꝙ̄ hoſpitale.lʒ creditores habuerint hypothecā etiā expreſſam.vt in
auꝉ.hoc ſi debitor.C.de pig.Sed dubitari poſſet an bonis ſimplici-
ter hoſpitali donatis tranſeāt tm̄ bona ꝑ̄ſñtia ⁊ quo ad bona etiā fu-
tura ⁊ dico q̄ꝺ ex quo iſte donator remanet in ſtatu ſuo tranſeūt ſim
pliciter bona ꝑ̄ñtia qualiacūqʒ ſint nō aūt futura.arg.in.l.bonoꝝ.ff.
de ver.ſig.ꝯiuncta.l.ſi mādauero.§.is cuius.ff.mādati.⁊ cap.felicis.
4 §.verū.de penis.lib.vj.vbi pʒ†ꝙ vbi tractaꝉ de trāſlatiōe bonoꝝ:⁊
ſic de magno ꝑ̄iudicio nunꝙ̄ appellatiōe bonorū veniūt futura:ſec⁹
vbi tractareꝉ de modico ꝑ̄iudicio.vtputa obligatiōe pignoꝝ quo ca
ſu veniūt futura ita loquiꝉ.l.ſi.ff.que res res pig.obli.poſ.⁊ ꝑ̄dicta ꝓ-
cedūt etiā cū donatio ſit eccleſie.vt ſentit gloſ.⁊ clari⁹ Archid.xxvij.
q.j.vt lex ꝯtinentie.⁊ Bal.⁊ Bar.in auꝉ.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccle.fa
cit etiā.ar.xvij.q.iiij.c.ſi.ſi aūt dixit dono bona mea mobilia ⁊ imo-
bilia an veniāt iura ⁊ actiōes.dicendū vt plene no.ꝑ Bar.in.l.mouē
tiū.ff.de ver.ſig.⁊ melius in.l.pe.de auto.tuto.Venio nunc ad ſcðm
principale mēbrū ſcʒ cum quis offert ſe hoſpitali ſine ſuis q̄ꝺ fieri pōt
cū hoſpitale non habeat in ſuis fratribus religionē ſtricte ſumptam.
poſſunt enī ipſius fratres ipſius matrimonio ſaltē prius cōtracto et
poſſidere.ꝓprie ergo nō ſunt religioſi:nec dicunꝉ ꝓprie habere regu-
lā ex quo nō ꝓfitenꝉ illa tria ſubſtātialia cuiuſcūqʒ religiōis.de qb⁹
in.c.cū ad monaſteriū.in ſi.de ſtatu monach.ſed potius dicunꝉ habe
re quendā modū viuēdi.vt dicit gl notabilis in cle.j.de reli.domi.⁊
in cle.pe.de ſen.excom.poſſunt ergo iſti offerre ſe hoſpitali ⁊ ꝓmitte-
re obediētiā ſicut clerici ſeculares:⁊ tenere nihilomin⁹ bona ſua ſicut
cōuerſus eccleſie ſecularis:iuxta no.ꝑ glo.⁊ doc.in.d.c.vt lex cotinen
tie.⁊ ꝑ Bar.⁊ Bal.in auꝉ.ingreſſi.ꝑ̄alle.⁊ in illis bonis potuerūt te
ſtari quo caſu pōt intelligi.l.generali.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ not.i.d.ca.
vt lex ꝯtinentie.⁊ ſi queratur an hoc caſu hoſpitale teneaꝉ ex debitis
ꝑ iſtos fratres vel oblatos ꝯtractis:dico q̄ꝺ ex debitis ante oblatio
nē cōtractis indubie nō teneꝉ xū q: bona ad hoſpitale non peruene-
rūt:tum q: eccleſia nō dʒ teneri ex contractibus aliorū preſertim qui
ꝯtraxerūt ante oblationē.teneñꝉ aūt ipſi oblati ſatiſfacere:⁊ poſſunt effi
caciter ꝯueniri ex quo retinēt bona iuxta no.per Jo.an.⁊ Inn.in.c.
vnico.de obli.ad ratio.⁊ ꝑ doc.i auꝉ.cauſa que ſit cū monacho.C.de
epiſ.⁊ cle.nam ⁊ monaſteriū hoc caſu nō teneretꝉ de antea ꝯtractis per
monachū:ex quo nō hʒ ipſi⁹ bona vt no.i iurib⁹ ꝑ̄allega.fortius nec
hoſpitale cū ipſi oblati vel fratres nō poſſint dici ſtricte religioſi.vt
ſ.dixi.An autē teneaꝉ hoſpitale debitis poſt oblationē contractis
dico ꝙ ſic ſi habuit mādatū ſuꝑ illis contrahēdis ab hoſpitali alias
ſecus:niſi quaten⁹ illa eſſent conuerſa in vtilitatē hoſpitalis.vt legiꝉ
⁊ not.in.c.q̄ꝺ quibuſdā.de fideiuſ.⁊ videndū de materia per Innoc.
in.c.cū olim.ij.de priui.in.ij.col.⁊ facit q̄ꝺ no.Bar.in.l.ſi cōis ſeruus.
ff.de ſtip.ſer.Si autē hoſpitale conſequereꝉ bona oblati ex teſtō ſuo
tunc tenereꝉ tanꝙ̄ heres:dico tñ q̄ꝺ nō tenebiꝉ creditoribus vltra vi
res hereditatis etiā ſi nō confeciſſet inuentarium.eccleſia enim non
teneretur vltra vires hereditarias ſicut nec fiſcus.vt no.Bal.in.l.ſi.
C.de iure delib.⁊ Bar.in.l.j.C.de ſac.ſan.eccle.licet gl.tacite ſentiat
cōtrariū in.c.j.de teſta.Sed primū cōmuni⁹ ⁊ verius.Bona enī in-
telligunꝉ delata eccleſie inꝙ̄tū nō ſint oneroſa ne indirecte alienētur
bona eccleſie:vt in auꝉ.ſicut.C.de ſac.ſan.eccle.Et idē dicendū in ho-
5 ſpitali:†q: regulariter oīa priuilegia tributa eccleſijs ſunt prorogа-
ta ad hoſpitalia.vt in.d.l.omnia priuilegia.vt ibi ꝑ Bar.C.de epiſ.⁊
cle.⁊ facit q̄ꝺ not.Jo.an.in.c.ij.de in inte.reſti.li.vj.Si aūt in vita da
ret iſte oblatus bona ſua hoſpitali poſt oblationē vel partē bonoꝝ
dicēdū eſt,vt ſupra dixi i primo mēbro.Et hec breuiter de iſto ſecūdo
membro.¶ Nūc attingā tertiū ⁊ vltimū membrū cū.ſ.ſi quis obtulit
ſe ⁊ ſua hoſpitali.⁊ in hoc pñt duo ꝯſiderari.Primo circa efficaciā
tranſlationis bonorū.Scðo circa onera creditorum.primo caſu di-
cendū vt dixi in primo mēbro.cū enī hoſpitale nō ſit religioſum offe-
rendo quis ⁊ bona ſua ſimpliciter nō veniunt futura ſeu preſentia tm̄
vt no in.d.c.vt lex cōtinētie.⁊ ꝑ Bart.⁊ ꝑ Bal.in.d.auꝉ.ingreſſi.niſi
aliud haberet hoſpitalis ꝯſuetudo.vt not.dicunt Hug.⁊ Arch.in.d.
c.vt lex.ꝯtractus enī in dubio videꝉ fieri ſm loci conſuetudinem.vt in.l.
q̄ꝺ ſi nolit.§.q: aſſidua.ff.de edi.edic.facit q̄ꝺ no.Bart.in.l.nemo eſt
q̄ neſciat.ff.de duo.re.¶ Circa ſcðm an teneaꝉ hoſpitale hoc caſu ad
onera debitorū diſtinguo:q̄ꝺ aut queriꝉ de debitis ꝯtractis añ obla
tionē aut de ſuperuenientib⁹.Primo caſu puto hoſpitale tenere qua
tenus bona ſufficiūt:aut cedat illis bonis habitis:q: cū in hoſpitale
trāſiuerit vniuerſitas bonorū ſtatu ꝑſone quodāmodo mutato dʒ
teneri tāꝙ̄ vniuerſalis ſucceſſor:ſicut in monaſterio reſpectu ingrediē
tis no.Hoſt.in.c.vnico.de obli.ad ratio.⁊ gl.⁊ Bal.i auꝉ.ingreſſi.C.
ꝺ ſac.ſan.eccle.⁊ facit q̄ꝺ no.in.c.i ꝑ̄ñtia.de ꝓb.facit.l.ij.C.ad.l.iul.de
6 vi publi.vbi pʒ†q̄ꝺ fiſcus occupans bona alicuius propter delictum
tenetur creditorib⁹ pro rata bonorū que ad illū perueniunt.Si vero
dedit ſolū partē bonorū.⁊ tūc dicēdū vt dixi.ſ.in.j.mēbro.Aut q̄riꝉ
de debitis poſt oblationē ꝯtctis.⁊ diſtinguēdū eſt vt dixi ſ.in ſcðo mē
bro pricipali.Idē enī eſt dicēdū ſicut cū ſe ſine ſuis dedicaſſet:q: nō
potuit cōtrahere in preiudiciū hoſpitalis ſine mādato.d.c.q̄ꝺ quibuſ
dam.de fideiuſ.cum ſimi.Et per hoc clariſſime patet quid dicendū i
omnibus mēbris premiſſis ⁊ caſibus qui poſſunt de facto cōtingere.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum cōtingens in his cōſiſtit terminis.Syndicus cōuent⁹ ⁊ capituli monaſterij ſancte Marie or
dinis ſeruorum debitis ſolennitatibus premiſſis quandā poſſeſſionē
eiuſdeʒ monaſterij titulo locatiōis conceſſit Meo ⁊ Bartoccio fratri
bus carnalibus cū certis pactis ⁊ conditionib⁹ de quibus in inſtru-
mēto dicte locationis ⁊ inter cetera fuit expreſſe actum ⁊ dictū quod
poſt vitā ꝑ̄dictorū amborū.ſ.Mei ⁊ Bartoccij dicta poſſeſſio pleno
iure deberet redire ad ad predictū cōuentū vt pri⁹ erat libera ⁊ expe
dita ꝓut in quibuſdā alijs ſcripturis continetur.⁊ videtur notari⁹ ſe
voluiſſe referre ad formā poteſtatis ſibi parū ante tradite per ꝯuentū
dicti monaſterij in qua quidē cōceſſione fuit dictū vt dictus ſyndic⁹
poſſet nomine conuentus locare dictā poſſeſſionē Meo ⁊ Bartoccio
predictis ad vitā dictorum Mei Bartoccij ⁊ non vltra ⁊ ſubijciūt ibi
dem hec verba:vcʒ cū pacto q̄ꝺ locatio facienda nullo modo trāſeat
in heredes dictorum Mei ⁊ Bartoccij:ſed ſolūmodo ad vitam eorū
⁊ cuiuſlibet eorum.⁊ nō aliter:vel alio modo pro annua penſione ⁊c.
Contingit tractu temporis poſt dictam locationē factam ⁊ cōpletā
quod dictus Meus alter ex cōtrahentibus diem ſuuʒ clauſit extre-
mū.Reuocatur nunc in dubiū:an dicta poſſeſſio vel ſaltē medietas q̄
cōtingebat dictum Meum debeat redire ad dictum monaſteriū:an
vero debeat expectari etiam mors dicti Bartoccij.

¶ Conſilium.ciij.

1 ☞ Duobus fratribus ſi fuit feudū conceſſum vno mortuo an pars
ſua accreſcat alteri.⁊ nu.3.
2 Teſtator ſi dixerit:ſi tales deceſſerint volo quod omnia bona mea de
ueniant in talem non videtur ſubſtitutus vocatus niſi cum ambo in
ſtituti deceſſerint.

Saluatoris poſtulato ſuffragio.videtur primo q̄ꝺ pro dimidia contingēte dictū Meū
debeat dicta poſſeſſio redire ad mōaſterium:q: in ꝯtracti
bus non habet locum ius accreſcendi:ideo pars deficiens debet redi
re ad dn̄m poſſeſſionis.vt leg.⁊ not.maxime per Barto.in.l.ſi mihi ⁊
titio.ff.de ꝟ.obli.⁊ ꝑ Bal.i.l.vna.C.quādo nō peten.partes.⁊ Spec.
in ti.de loca.§.nūc aliqua.ver.lxix.⁊ videtur tex.in.d.l.ſi mihi ⁊ titio.
⁊ in.l.per ſeruū.§.q̄ꝺ vnus.⁊ i terminis videtur caſus in cōceſſiōe feu
1 di in.c.vno.de fratribus de no.bene.inue.col.x.vbi diciꝉ†ꝙ ſi duob⁹
fratribus fuit feudū cōceſſum:vno mortuo pars ſua nō accreſcit alte
ri fratri,ſed redit ad dn̄m:⁊ ratio q: in cōtractibus nō habet locū ius
accreſcēdi.plene no.per Bar.in.d.l.vnica.¶ Sed his non obſtātib⁹
contrarium in caſu noſtro de iure videtur ꝓcedere:videlicet quod di-
ctum monaſteriuʒ nihil poteſt de dicta poſſeſſione petere viuēte dicto
Bartoccio preter penſionē cōuentaʒ.Moueor principaliter propter
verba appoſita in inſtrumento conceſſionis:non enim locatio fuit fa
cta ſimpliciter Meo ⁊ Bartoccio quo caſu procederent ſuperi⁹ in cō
traria parte allegata:ſed fuit ſpecifice adiectū quod poſt vitā amba
ruʒ ſcilicet Mei ⁊ Bartoccij dicta poſſeſſione deberet redire ad cōuē
tum dicti monaſterij:vnde ponderanda ſunt illa ꝟba:poſt vitaʒ am
boruʒ ⁊c.que clare innuunt q̄ꝺ altero viuente monaſteriū nihil petere
poſſit.pro hoc l.ſi.ff.in ius voca.vt eant.vbi diciꝉ q̄ꝺ ſi quis in iudicio
duos homines ſiſtere ꝓmiſit alterū exhibet ⁊ alterū nō:promiſſioni
nō videꝉ ſatiſfactū.ad idē.l.pe.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.vbi habeꝉ q̄ꝺ
ſi quis duobus filijs impuberibus inſtitutis adiecit ꝙ ſi vterqʒ impu
bes deceſſerit talis ſi heres non vocatur dictus ſubſtitutus niſi poſt
mortē vtriuſqʒ.⁊ multi caſus cōſimiles poſſunt ad idē adduci maxi
me q̄ꝺ leg.⁊ not.in.l.ſi fuerit.⁊.l.ſi quis ducēta.§.vtrū ff.de reb.dub.⁊
ca.olim.de reſcrip.Preterea non eſt a verbis contrahentiū recedēdū
niſi ꝯſtet de mēte.l.ſemꝑ in ſtipulationibus.ff.de reg.iur.facit.l.labeo
ff.de ſupel.leg.⁊.c.ſi.de verb.ſig.⁊.c.ciuitate.de vſu.cū ſimilibus.ſed
i dicto ꝯtractu fuit expreſſe dictū vt poſt mortē amborū dicta poſſeſ-
ſio rediret ad monaſterium:ergo non ſufficit mors vnius.vt in iurib⁹
pre alle.Et hanc queſtionē quaſi in terminis pro iſta parte dicit Spe.
in loco ꝑ̄allegato.⁊ ita dicit multos doctores conſulto rn̄diſſe.Hanc
etiam partem videtur tenere bar.in.l.quidaʒ i teſtamento.ff.de vulg.⁊
2 pupil.vbi argu.illius.l.dicit†ꝙ ſi teſtator ſic dixit.ſi tales deceſſerint
volo quod omnia bona deueniant in talem nō vendeꝉ ſubſtitut⁹ vo
catus niſi cum ambo inſtituti deceſſerint:hoc enīʒ importat ſignifica
tio verborum licet quandoqʒ aliud ſeruetur ex preſumpta mente te-
ſtatoris:quo caſu procedit.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebel.vt ibi
no.In caſu aūt noſtro non cōſtat de contraria mente contrahentiuʒ
ergo ſtandum proprie ſignificationi verborum.l.nō aliter.de leg.iij.

Preterea qꝺ hoc fuerit etiam de mẽte cõtrahẽtiũ vt viuẽte illoꝛum
altero nihil poſſit de dicta poſſeſſiõe cõuẽtus petere expꝛeſſe pꝛobat
per illa verba ſyndicatus in eo qꝺ dederũt poteſtatẽ locãdi illis: ita
ꝙ locatio non trãſeat ad eoꝝ heredes: ſed ſolũmodo ad vitã eoꝝ ⁊
cuiuſlibet eoꝝ. ponderanda eñ ſunt diligenter hec vltima verba ⁊ cu
iuſlibet eoꝝ. aperte enim innuũt qꝺ dicta locatio durat nedũ ad vi
tam amboꝝ: ſed cuiuſlibet eoꝝ: ex quo verba clara ſunt: nõ eſt opus
interpꝛetatione. vt in. l. ille aut ille. ff. de lega. iij. nec ad iſta verba fieri
põt aliqua cauillatio niſi manifeſte friuola. Et facit ꝓ hoc ꝙ in ſimi
3 li notat Bal. in. d. l. vnica. C. quãdo nõ pe. par. vbi dicit † ꝙ ſi conceſ
ſa fuit res in emphiteoſim duobꝰ fratribꝰ inſolidũ: videnꝰ hec verba
impoꝛtare ꝙ poſt moꝛtẽ vnius nõ debet poſſeſſio vel ipſius pars re
dire ad dñm ꝓpꝛietatis. ſed debet expectari moꝛs vtriuſqꝫ: ita ꝙ ca
ſu habet locũ potiꝰ ius nõ decreſcendi quã accreſcendi. vt ibi pleniꝰ
per eũ no. ¶ Concludo ergo ex oĩbus pꝛedictis quod viuente dicto
Bertotio non poteſt conuentus dicti monaſterij petere dictã penſio
nem vel ipſius partem ſed debet eſſe cõtentus perceptione pẽſionis
ſtatute. Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factũ in effectu in his terminis

pꝛoponiꝰ. Cõmune montis ſancte Marie venit ad obedientiã ciui
tatis Rachanati cũ certis pactis: quibꝰ inter cetera cõtinetur ꝙ di
cta terra montis ſancte Marie ⁊ eius curia ⁊ foꝛtia ⁊ diſtrictꝰ ꝑpe
tuo ſit ⁊ eſſe intelligaꝰ de diſtrictu comitatu ⁊ iuriſdictione Racha
nati certis modificationibꝰ ⁊ pactis: ⁊ inter cetera fuit actũ ꝙ dictũ
cõmune ⁊ hoĩes de monte ſancte Marie habeãt in dicta terra curia
⁊ diſtrictu merũ ⁊ mixtũ imperiũ ⁊ plenã iuriſditionẽ in vniuerſis ⁊
ſingulis q̃ nõ ſint in pꝛeiudiciũ cõis Rachanati ꝓdicti ſeu cõtra foꝛ
mã capituloꝝ inter dictas terras habitoꝝ poſſintqꝫ leges ⁊ ſtatuta
cõdere illis modis ⁊ diſpoſitionibꝰ de quibus eiſdẽ placebit dũmo
do nõ ſint cõtra honoꝛẽ ⁊ ſtatũ dicti cõis Rachanati: aut ꝯ huiuſ
modi capitula ⁊c. Demũ cõtingit ꝙ dictũ cõmune terre ſancte Ma
rie cõceſſit poteſtatẽ cuidaꝫ notario exercẽdi in dicta terra artẽ nota
rie. dr ꝙ nõ potuerit hãc poteſtatẽ illi tradere obſtãtibꝰ quibuſdã re
foꝛmationibꝰ ciuitatis Rachanati quibus continenꝰ ꝙ nullꝰ notariꝰ
audeat exercere artẽ notarie in comitatu ⁊ diſtrictu Rachanati: niſi
pꝛius talis notariꝰ ſit appꝛobatus ⁊ matriculatꝰ in vniuerſitate no
tarioꝝ dicte ciuitatis Rachanati. vt pleniꝰ patebit ex infra dicẽdis.

¶ Conſilium. ciiij.

1 ☞ Vigoꝛe arbitrij gñaliter aliquibus officialibꝰ conceſſi nõ vꝛ da
ta poteſtas diſponendi ꝯ ſtatuta ⁊ oꝛdinamẽta ciuitatis iam facta.
2 Dñs habẽs iuriſditionẽ põt nedũ alꝛs notario ꝯcedere vt exerceret
artẽ notarie in territoꝛio ſuo: ſed etiã de nouo ibidẽ creare notariũ.
3 Uniuerſitas alicuius terre põt ſtatuere aliquid contra ius publicuꝫ
in pꝛeiudicium ipſius terre.
4 Priuilegium generaliter per pꝛincipem conceſſum debet latiſſime in
terpꝛetari in pꝛeiudicium ipſius concedentis.

Chꝛiſti ſaluatoꝛis eiuſqꝫ piiſ
ſime matris ꝑſidio pꝛius inuocato. Videtur pꝛimo ꝙ nõ
liceat dicto notario exercere ĩ dicto caſtro ſctẽ Marie vi
goꝛe dicte poteſtatis artẽ notarie: qꝛ cũ ſpecialiter eſſet pꝛohibitũ ꝑ
ſtatutũ dicte ciuitatis Rachanati vt nullus notariꝰ poſſit in ſuo co
mitatu ⁊ diſtrictu exercere artẽ notarie niſi pꝛius foꝛet appꝛobatus
⁊ matriculatus in vniuerſitate notarioꝝ dicte ciuitatis Rachanati
non licuit dicto cõi ſancte Marie vigoꝛe poteſtatis generaliter ſibi
cõceſſe aliq̃d diſponere ſeu ſtatuere cõtra ſtatuta ſpecialia dicte ciui
tatis Rachanati. arg. l. bonoꝛum. ff. de iure fiſci. ⁊ eoꝝ que no. Bar.
1 in. l. ambitioſam. ff. de decre. ab oꝛdi. fa. in pꝛoemio. C. vbi dixit † qꝺ
vigoꝛe arbitrij generaliter aliquibꝰ officialibꝰ cõceſſi nõ videꝰ data
poteſtas diſponẽdi cõtra ſtatuta ⁊ oꝛdinamẽta ciuitatis iam facta
pꝛo hoc non eſt veriſimile qꝺ quis conceſſerit in genere id qꝺ fuiſſet
in ſpecie veroſimiliter cõceſſurus. vt in regula in generali. de reg. iur.
lib. vj. Preterea ⁊ ſcꝺo nõ licet inferioꝛi diſponere ꝯ ius ſuperioꝛis. vt
in cle. ne romani. de elec. ⁊. C. de vſur. l. eos. §. ne liceat. Sed hoĩes di
cti caſtri ſunt ſubiecti ⁊ de comitatu ciuitatis Rachanati. ergo nõ li
cuit eis illã poteſtatẽ tradere aut circa hoc ſtatuere cõtra illas refoꝛ
matiões ſui ſuperioꝛis. Tertio hoc ſuadẽt exceptiones facte ĩ datio
ne illius poteſtatis. Fuit eñ hoĩbus illius terre datũ merũ ⁊ miſtum
imperiũ ⁊ poteſtas legis ꝯdende dũmodo illã poteſtatẽ nõ exercerẽt
in pꝛeiudiciũ ſeu ꝯ honoꝛẽ ⁊ ſtatũ dicte ciuitatis Rachanati. ſꝫ cõceſ
ſio illius ꝑtãtis exercẽdi artẽ notarie in dicta terra venit ꝯ honoꝛeꝫ
in ꝑiudiciũ dicte ciuitatis. ergo nõ licuit dictã poteſtatẽ tradere. Qꝺ
autẽ ſit in pꝛeiudicium ⁊ cõtra honoꝛẽ dicte ciuitatis Rachanati pa
tet ex eo qꝛ ille refoꝛmationes non fuerunt ob aliam cauſaꝫ facte niſi
qꝛ notarij non appꝛobati ⁊ matriculati ab vniuerſitate ciuitatis ſepe
faciebãt inſtrumẽta falſa ⁊ fictitia ac ſimulata ⁊ nõnũꝙ ꝓpter ipſo
rũ notarioꝝ ignoꝛantiã coꝛruebãt inſtrumẽta ꝯ volũtatẽ contrahen
tiũ: que oĩa indubitãter videnꝰ tẽdere in ꝑiudiciũ ⁊ ꝯtra honoꝛem di
cte ciuitatis: cũ talia illicita cõmittanꝰ in ſuo territoꝛio ⁊ comitatu.
arg. in. l. cõgruit. ff. de offi. pꝛeſi. ⁊. xlv. diſt. ſi inimicus. ¶ Sed his nõ
obſtantibus ꝯtriã ſniaꝫ puto firmiter de iure veriorẽ. ¶ Moueoꝛ pꝛin
2 cipaliter qꝛ terra vel † dñs habẽs iuriſditionẽ põt nedum alꝛs notario
dare poteſtatẽ exercendi artẽ notarie in ſuo territoꝛio. ſed etiã de no
uo ibidẽ creare notariũ. Sicut eñ loci cõſuetudo hoc põt. vt in. c. cuꝫ
dilectus. de fide inſtru. ita foꝛtius loci ſtatutũ. argu. l. de quibus. ff. ꝺ
legi. Et hanc partẽ tenuit Hoſti. ⁊ cõiter docto. ſequunꝰ. in. c. cũ. p. ta
b. llio. de fide inſtru. quicquid ibi in ꝯtriũ dixerit Inno. Hãc etiã opi
nionẽ tenuit Bar. in. l. j. ff. de offic. pꝛocõſu. in. l. hec aũt. de adop. ſentit
Bar. i. l. cũctos populos. C. de ſum. trini. vbi aperte hoc idẽ firmauit
Bal. ⁊ Spe. in tit. de inſtru. edi. §. reſtat. verſi. ſed quis põt. Sꝫ pꝛedi
cta terra mõtis ſancte Marie habuit poteſtatẽ cõdendi ſtatuta. iteꝫ
merũ ⁊ miſtũ imperiũ ⁊ iuriſditionẽ que nõ ſolũ põt ĩ dicta terra da
re poteſtatẽ alꝛs notario: ſꝫ etiã de nouo notarios ibi creare. De iure
ergo vigoꝛe dicte poteſtatis ſibi reſeruate vel cõceſſe potuit dicto no
tario illam poteſtatẽ cõcedere: ⁊ per conſequens debent valere oĩa in
ſtrumẽta cõfecta ⁊ conficiẽda per dictũ notariũ. Solum autẽ reſtat
videre nunq̃d refoꝛmationes facte per ciuitatẽ Rachanati ſeu reſer
uationes vel exceptiões facte in trãſlatione dicte poteſtatis habeãt
obſtaculũ pꝛeſtare. Et pꝛofecto firmiſſime credo ꝙ nõ. pꝛimo eñ non
obſtãt refoꝛmationes qꝛ ex quo pꝛinceps dat poteſtatẽ populo certe
terre cõdendi ſtatuta videtur dare poteſtatẽ faciẽdi in illa terra etiã
cõtra legẽ generalẽ ſuperioꝛis: niſi vellet ſtatuere ꝯtra bonos moꝛes
naturales: aut cõtra ſpecialiter pꝛincipi reſeruata in ſignum ſupꝛme
poteſtatis: vt no. cõcludit Bald. in. l. oẽs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ in
repetitione ver. tertio iuxta pꝛedicta queriꝰ ⁊c. pꝛobari videꝰ. in. d. l.
oẽs populi. quinimo notanter dixit glo. in. l. neqꝫ pignus. §. pꝛiuato
3 rum. ff. de regu. iur. † ꝙ vniuerſitas alicuius terre poteſt ſtatuere ali
quid cõtra ius publicum in pꝛeiudiciũ ipſius terre ſeu habitantium
ibidẽ: ſꝫ nõ poſſit in pꝛeiudiciũ publicũ generaliter: ſed in caſu noſtro
permiſſio exercendi artem notarie in dicta terra nõ eſt contra bonos
moꝛes naturales. imo ꝯuenit bonis moꝛibus ex quo alꝛs ſunt adepti
officiũ notarie legitime. ita contingit in caſu noſtro. nam ⁊ iura inue
nerũt vſum ⁊ exercitiũ notarioꝝ. vt de fide inſtru. per totũ. ⁊ in auꝰ.
de tabel. de fide inſtru. nec a iure requiriꝰ qꝺ debeat eſſe appꝛobatꝰ in
vniuerſitate notarioꝝ: vel aliter mr̃iculatus. vt ſupꝛa dixi. nec iſtud
eſt de reſeruatis ciuitatis Rachanati in ſignuꝫ ſupꝛeme poteſtati: ſꝫ
ei pꝛohibuerit in ſuo comitatu ⁊ diſtrictu exercitium ſine appꝛobatio
ne ⁊ matriculatura: nõ tñ reſeruauit ſibi poteſtatẽ dũtaxat faciendi
ꝯtrariũ. videꝰ enim ꝓhibuiſſe quo ad ſubiectos ſuos generaliter qui
aliter non valuerũt ſtatuere nec ſtatuerũt: nõ autẽ extẽditur ad loca
in quibus ſunt ſtatuta legitime edita in contrariũ ſicut apparet in le
ge pꝛincipis generaliter diſponente: qua nõ obſtãte põt terra habẽs
iuriſditionẽ a pꝛincipe vel pꝛeſcriptã ſtatuere contrariũ. vt in. d. l. oẽs
populi. ⁊ qꝺ ibi no. ⁊ in. d. l. cũctos populos. C. de ſum. tri. Et ꝑſertim
hoc pꝛocedit in caſu noſtro cum exercitiũ officij iſtius notarij nõ ten
dat in inuitum: ſed in voluntarium tantũ ⁊ concernit homines illius
terre tantũ: vel ibidẽ volũtarie cõtrahẽtes. facit qꝺ in ſimili no. Bar.
in. l. iij. ff. ad. l. iul. repe. Preterea parũ pꝛodeſſet poteſtas generaliter
dicte terre tradita ſi non poſſet ſtatuere contra pꝛouiſa ſpecialiter per
ciuitatẽ Rachanati: cũ dicte ciuitatis ſtatuta in oĩbus caſibꝰ cõmu
niter contingentibus pꝛouideãt vñ illa poteſtas eſſet fruſtratoꝛia qꝺ
nõ ẽ dicẽdũ. ar. l. j. in fi. ff. ad muni. ⁊ i. l. qꝺ labeo. ad carbo. ⁊. l. ſi qñ.
C. de inoffi. teſta. iuncta. gl. ⁊ in. c. j. de pꝛiuile. lib. vj. cũ ſimilibus. Iteꝫ
poteſtas fuit dictis hoĩbus tradita generaliter vt poſſent ſtatuere et
leges facere ſup oĩbus que eis placerẽt ergo nõ intelligiꝰ dictꝰ caſus
exceptus vel conſimilis: qꝛ qui oĩa dicit nihil excludit. l. de ꝑtio. ff. de
4 pub. li. ⁊ in. c. ſi romanoꝝ. xix. di. ⁊. c. ſolite. de maio. ⁊ ob. † ⁊ ꝓuilegiuꝫ
gñaliter per pꝛincipẽ conceſſum dꝫ latiſſime interpꝛetari pꝛeiudiciuꝫ
ipſius concedentis. vt in. c. olim. de ver. ſig. vbi ꝑ Inno. in. l. fi. ff. de cõ
ſti. pꝛin. vbi per Bart. ⁊ cõtra eũ dꝫ fieri interpꝛetatio qui potuit legẽ
apertius dicere vt in regula contra eũ. de regu. iur. lib. vj. Ultimo hoc
pꝛobãt expꝛeſſe exceptiones facte in tranſlatione illius poteſtatis. q̃
ꝓfecto videnꝰ fũdare intẽtionẽ cõmunitatis dicte terre. lꝫ ꝓma fron
te videãtur facere ꝓ ciuitate Rachanati. Nã ex quo gñaliter tribuit
illi populo merũ ⁊ miſtum imperiũ ⁊ iuriſditionẽ ac ſpecificam pote
ſtatẽ cõdendi leges ⁊ ſtatuta duo caſus dũtaxat fuerũt excepti vide
tur firmaſſe ⁊ trãſtuliſſe poteſtatẽ gñaliter ĩ oĩbus nõ exceptuatis. vt
in. c. dñs. xxxij. q. vij. ⁊. c. ij. de cõiu. le. ⁊. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolu. mat.
Uideamus ergo nunc an iſte caſus compꝛehẽdatur in illis caſibꝰ ex
ceptis: ⁊ certe dico qꝺ nõ. Primus caſus exceptus fuit cũ vel. ẽt exer
cere poteſtatẽ in pꝛeiudiciũ dicte ciuitatis Rachanatis. ſꝫ permiſſio
exercitij illius officij terra eoꝝ dũtaxat nõ venit in ꝑiudiciũ ciuitatis
Rachanati imo nullũ ꝑiudiciũ ex hoc põt pꝛetẽdere: cũ de iure vt pꝛe
dixi poſſunt in eoꝝ iuriſditione ⁊ terra de nouo creare notarios: nec
notarij exercẽt ſuum officiũ ꝯtra aliquos inuitos: imo opoꝛtet qꝺ ab
eis rogetur. vt no. in. c. j. de fide inſtru. ꝑ Inn. ⁊ pꝛeiudiciũ ſãpit dimi
nutionẽ patrimonij que nullo modo cõtingit in caſu noſtro: alꝛs ſeque
retur qꝺ nullus citra pꝛincipem poſſet creare tabellioneꝫ in ſua iuriſ
ditione

ditione cum nõ liceat ſubiectis ſtatuere in preiudiciũ principis vt in
c.venientes.de iureiurã.cuius contrariũ eſt verum.vt ſupra probatũ
eſt.Secundus caſus exceptus fuit cũ vellent facere ſtatutũ cõtra ho
norẽ ⁊ ſtatum dicte ciuitatis Rachanati ſed quis mẽtis compos di⸗
cet illã ꝯmiſſionem exercendi ibidem officiuꝫ notarie tendere contra
honorẽ ⁊ ſtatum principis preſertim cũ de iure nõ ſit neceſſaria alia
licẽtia ⁊ ciuitas Rachanati illas reformatiões fecerit principaliter
ad cõmodũ ſubiectorũ tamẽ ſi iſti de terra montis ſancte Marie ha
bentes poteſtatem condendi legem volũt in eorũ preiudicium aliter
prouidere mos eſt eis gerendus.cũ poſſint in eorũ preiudiciũ vt pre⸗
dixi etiã ſtatuere in preiudicium iuris publici qꝺ plus eſt.no.in.d.§.
priuatorũ.facit.l.circa.ff.de proba.Preterea ſi iſtud tẽderet cõtra ho
norẽ ⁊ ſtatũ principis nõ liceret inferiori creare notarios in ſua iuriſ
ditione:cuius cõtrarium eſt verũ vt predixi.Nõ obſtãt ꝯria ſupra ꝓ
poſita ſnĩa formata.vt patet enim ex p̃dictis ad omnia preterꝙ̃ ad
primũ rñſio.ad qꝺ dico ꝙ ꝓcedit qñ in eadẽ terra daꝛ arbitriũ reſpe
ctu certe facultatis.tũc eñ nõ licet ꝯ ſpecialiter ibi ꝓuiſa ſtatuere.ſed
nos loquimur cũ daꝛ generaliter ptãs ⁊ iuriſditio in vna terra:⁊ fiũt
ibi ſtatuta in preiudiciũ illiꝰ terre dũtaxat:nõ aũt cõtra iura edita in
alijs terris cõcedẽtis.Ex oĩbus predictis cõcludo ꝙ ex preſeruatiõe
ſeu cõceſſiõe predicta poteſtati licuit ꝯmuni dicte terre dare illã pote
ſtatẽ notario exercẽdi artẽ notarie in illa terra:⁊ per cõſequẽs valẽt
omnia inſtrumẽta per illũ notariũ edita ⁊ ꝯficiẽda.quinimo vt p̃di⸗
xi puto ꝙ poſſit dicta cõitas creare ꝺ nouo notario quo ad exercẽdũ
officiũ notarie in dicta terra abſq; eo ꝙ talis notarius aliter ꝓbetur
vel matriculetur in vniuerſitate notariorũ dicte ciuitatis Rachana⸗
ti.Et hec ſufficiant.   Nicolaus abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in facto ſic ꝓponiꝛ. Qui⸗
dam nomine Migliore de paluzo habẽs vxorem legitimã ⁊ duas
filias ſupſtites ac duos nepotes ex filia premortua:in egritudine cor
poris cõſtitutus aſſerens ſe nolle inteſtatus decedere incepit facere te
ſtamẽtũ ſuũ:⁊ anteꝙ̃ aliquẽ heredem inſtituerit incepit facere q̃dam
legata tam dictis nepotibus ꝙ̃ filiabus:⁊ quibuſdã alijs.⁊ dũ eſſet
in diſpoſitione legatorũ etiã anteꝙ̃ illa pficeret inuaſit dictum teſta⸗
torem magna debilitas:ita ꝙ ab illa coactus eſt deſiſtere a factione
⁊ perfectione dicti teſtamẽti ⁊ ſic illo imperfecto deceſſit.demũ deceſ⸗
ſit vna ex filiabꝰ que bona ſua omnia matri reliquit. Nũc requiritur
an de iure teneant dicta legata preſertim nepotibus facta:⁊ qualiter
dicta hereditas debeat diuidi.

¶Conſilium.cv.

1 ☞Voluntas defuncti ex imperfecto teſtõ nõ valet niſi inter liberos:
2 Legatum libertatis debetur ex teſtamento imperfecto.
3 Teſtator ſi incepit ⁊ expreſſit quod iſtituebat pauperes Chriſti ⁊ nõ
perfecto teſtamento ſuperuenit freneſis vel mors talis inſtitutio non
valet etiam fauore liberorum.

Omnipotentis dei poſtula⸗
to ſuffragio vꝛ primo dicta legata ſaltẽ facta inter filias
⁊ nepotes ex filia p̃mortua valere qꝛ minus ſolẽnis volũ⸗
tas inter filios habita valet ⁊ tenet ĩter eos de quo videꝛ tex.in.l.hac
1 cõſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi dicitur† ꝙ ex imperfecto
teſtamẽto nõ valet volũtas defuncti niſi inter ſolos liberos. Si vero
in huiuſmodi volũtate ſit liberis admiſta aliqua extranea pſona nõ
valet volũtas quo ad illam:ſed illiꝰ portio liberis accreſcit.ergo dicẽ
dũ qꝺ legata alijs facta accreſcunt dictis filiabꝰ:⁊ nepotibus:⁊ ĩter
eos dictũ teſtamentum imperfectum valere cenſendum ſit.nã nomi⸗
ne liberorum veniũt non ſolum filij: ſed etiam nepotes ⁊ pronepotes
⁊ alij deſcendentes.vt in.l.liberorũ.ff.de ver.ſign.habebunt ergo iſte
filie ⁊ nepotes bona p̃legata ab inteſtato ⁊ reliqua bona de qbꝰ nõ
fuit diſpoſitũ diuidẽt inter ſe.non enim vtile per inutile vitiaꝛ vt in re
gula vtile per inutile.de reg.iur.lib.vi.⁊ videꝛ ad predicta optime fa
cere tex.ſingularis in materia.in.l.teſtamẽto.ff.de fideicõ.lib.⁊ ꝙ ibi
2 no.Bar.ibi videꝛ ꝓbari:† qꝺ legatum libertatis debeaꝛ ex teſtamẽ
to imperfecto:vꝛ ibi ſentire Bar.idẽ in legata ad pias cauſas et fa⸗
cit qꝺ ipſe no.in.l.fideicõmiſ.§.quoties.ff.de leg.iij.vbi ſentit licet ſub
dubio tale teſtamentũ imperfectũ valeret inter liberos.Sꝫ his nõ ob
ſtantibus arbitror de iure ſnĩam contrariã veriorem:ſcꝫ vt etiã inter
liberos talis volũtas imperfecta nõ valeat.Et primo hoc ꝓbo ꝑ ra⸗
tiones ⁊ per iura.Scꝺo ꝑ autoritates viroꝝ elegãtiſſimoꝝ:q in iſtã
cõiter inclinarũt.Et videtur primo tex.expreſſus preſertim iũcta glo.
in.l.is qui.ff.de teſta.vbi dꝛ ꝙ ſi quis incepit facere teſtm̃ ⁊ non pfecit
talis voluntas ꝓ nihilo eſt.Ad idem tex. bonus.in.d.l.fideicõmiſſa.
§.quoties.preallegato ⁊ preſertim hoc tenendũ in caſu noſtro in quo
nõdũ fuerat facta heredũ inſtitutio:ergo nõ põt dici teſtm̃ lꝫ habue⸗
rit volũtatẽ teſtãdi vt pꝫ ex caſus poſitione.ad hoc inſti.de lega.§.añ
heredis inſtitutionẽ:⁊ meliꝰ in.§.inſti.de fideicõ.here.vbi diciꝛ teſta⸗
mentũ eſſe inutile in quo nemo heres inſtituiꝛ.Nec obſtat dictus.§.
ex imperfecto in ꝯriũ allegatꝰ:qꝛ debet intelligi de imperfectiõe reſpe⸗
ctu ſolẽnitatis:nõ aũt reſpectu volũtatis:qꝛ etiã rõne naturali nõ po⸗
teſt quid ꝯſiſtere ex quo nõ apparet de abſoluta ⁊ expedita volũtate
diſponẽtis.argu.optimũ in.l.ꝯtus.C.de fide inſtru.⁊ alibi dicit tex.
ꝙ nihil actũ eſſe videꝛ cũ aliquid ſupereſt ad agẽdũ.vt in.l.pe.C.ad
ſylle.facit.ca.j.de ſucceſ.ab inteſt.in ꝟbo pfecerint.Potuiſſet eñ teſta
tor in proceſſu teſtamẽti illa legata limitare ⁊ temperare vꝛ reuocare.
Preterea videmꝰ ꝙ ſi ex teſtamento nõ adeatur hereditas legata nõ
debenꝛ: qꝛ teſtator non egit aggrauare veniẽtes ab iteſtato:ſed here⸗
dem ſcriptũ.vt in.l.ij.C.ſi omiſ. cauſa teſta. vbi ſingulariter ꝓbaꝛ qꝺ
etiã libertates legate non debenꝛ hoc caſu:fortius ergo dicendum cũ
teſtator morte preuentus teſtm̃ nõ perfecit: preſertim cũ non peruene
rat ad heredis inſtitutionem vt contingit in caſu noſtro.Et hãc par
tẽ vt non valeant legata etiaꝫ inter liberos tenuit apertiſſime in termi
nis noſtris Bal.poſt Guil.de cu.in ſi.C.fami.herciſ.Et idẽ firmauit
ĩ.d.l.hac cõſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.mouetur principali
ter.qꝛ is qui non perfecit morte preuentus non diciꝛ teſtatus:ſꝫ teſta
ri voluiſſe:et ille leges que videntur inuere ꝯtrariuꝫ intelligit vt ſupra
dixi ĩ imperfectiõe reſpectu ſolennitatis:qꝛ nõ fuit teſtatꝰ corã ſeptem
teſtibus.tunc enim tenet teſtamentum inter liberos qui erant ſucceſſu
ri ab inteſtato cum apareat de volũtate defuncti ꝑ duos teſtes. Hãc
eandem opinionem firmauit Bar.in.d.l.ſi.⁊ in.d.§.ex imperfecto.li⸗
cet videatur vacillaſſe ⁊ dubitaſſe in.§.quoties.et.d.l.in teſtamento.
Hanc ſententiam expreſſe fuit ſecutꝰ dominus Pet.de ancha.in.c.ij.
3 de teſta.vbi plꝰ dixi† ꝙ ſi teſtator incipit ⁊ expreſſe ꝙ inſtituebat pau
peres chriſti ⁊ non perfecto teſtamẽto ſuperuenit phreneſis vꝛ mors
qꝺ talis inſtitutio ⁊ alia que expreſſit non valent etiam fauore libero
rum per ea que notantur in iuribus ſuperius allegatis.Item ꝯriũ
videꝛ ſentire do.Anto.de but.in.c.i.de ſucceſ.ab inteſt.Non ob.d.l.in
teſtamento.ad illam quando reſpondet Bald.in.l.cũ quis.C.de iur.
⁊ fac.igno.in.iij.col.in verſi.tu diſtingue.in fin.Item ibi pone quedã
equitas non ſcripta ſeu iuriſconſultus ibi perſuadet non diſponit vel
aliter prout ipſe idem Bal.reſpondet ĩ.l.ſi iure.C.de teſta.manu. vbi
dicit caſum illius legis ꝓcedere ratione magne affectionis quam ha
bet teſtator ad illam alumnam.vt colligitur ex verbis illius.vnde nõ
eſt trahenda ad conſequentiam ſm eum.pro hoc.d.l.ſi iure. vbi dicit
ꝙ ſi iure teſtamentum non ſubſiſtit non debẽtur ex eo etiã libertatis.
Concludo ergo ex p̃dictis dicta legata minime deberi inter liberos:
ſed in bonis dicti teſtatoris ſuccedẽdum eſſe ab inteſtato.Quo ad ſe⸗
cundum qualiter dicta hereditas deferatur ab inteſtato dico qꝺ me
ro iure cõmuni inſpecto debent ſuccedere filie dicti teſtatoris vna cũ
nepotibus ex filia premortua qui ſuccedũt in locũ eoruꝫ matris:⁊ ca
piunt tertiam portionem tantum ſicut cepiſſet eorũ mater.Alie vero
due portiones veniunt ad filias:vt probatur in autẽtica ceſſante C.ꝺ
legi.heredi.⁊ inſti.de ſucceſſione que ab inteſta.deferũ.§.cũ filiꝰ.Por
tio vero illius filie.que deceſſit inſtitu. matre peruenit ad ipſã matrẽ.
potuit enim illam inſtituere poſtpoſitis ſorore ⁊ filijs ſororis premor
tue vt in.l.fratris vel ſororis.C.de inofficioſo teſtamẽto.Matre autẽ
mortua debet illa portio accreſcere ipſis heredibꝰ ſalua tamen legiti
ma debita filie ſuperſtiti ⁊ nepotibus ex filia vt in.c.raynutiꝰ.de teſta
men.⁊ ſi eſt mortua ab inteſtato accreſcunt bona matris filie ꝓ vnica
portione ⁊ nepotibus ex filia pro alia vt patet ex iuribꝰ ſuperius alle⸗
gatis.Et hec ſufficiant.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cõſiliũ de iure
poſtulatur in terminis infraſcriptis preponitur.videlicet eccleſia ſan⸗
cte Marie de marmoria dioceſis Senẽſis fuit iam ſunt.cc.anni.⁊ vl⸗
tra conſtructa et conſecrata:vna cum tribus altaribus.vno videlicet
in medio principaliori.duobus vero a lateribus pro ornamẽto dicte
eccleſie:vt populus cõuenientibus ad diuina facilius poſſent miſſarũ
ſolennia celebrare.vt ſatis colligi poteſt ex ſcriptura eccleſie et dictoꝝ
altarium:et ex ſcriptura antiqua edita ſuper coſecratione dictorum
altarium eorum tempore facta:nec aliqua dos fuit tempore conſtitu⸗
tionis dictis altaribꝰ ſpecialiter aſſignata.quinimo ante.xl.annos di
cta altaria nulla bona dotis nomine:aut aliotitu.obtinebant:nec cen
ſebantur capelle diſtincte a corpore eccleſie.Sed plebanus dicte eccle
ſie pro tempore exiſtẽs quandoq; per ſe quandoq; per alios ĩ dictis
altaribꝰ celebrandi populo confluenti ad dictam eccleſiam ſatiſfacie
bat:demum a.lx.vel.l.annis citra quedaꝫ bona fuere dictis altaribꝰ
a lateribus conſiſtẽtibus per nonnullos parochianos dicte eccleſie le
gata ſeu donata:⁊ pretextu harũ rerum dicti parochiani arbitrãtes
ſe eſſe patronos nonnullos clericos ad dictas capellas ponebant ⁊ ꝯ⸗
ſtituebant cum cõſenſu plebani dicte eccleſie:⁊ talis cõſtitutio dura⸗
uit fere per.xxx.annos.qbus elapſis dicti parochiani exiſtimãtes vt
ſupra ſe fore patronos ĩceperũt p̃ſentare capellanos ad dicta altaria
dño epo Señ.a quo ſic p̃ſentati fere per.xxx.annos inſtitutionẽ ꝯſecu
ti ſunt.Nuperrime aũt plebanus de nouo in dicta eccleſia canonice ĩ
ſtitutꝰ dicit dictas capellas vna ſcũ bonis eis legatis ⁊ dõatis ad ſe
ꝑtinere quẽadmodũ ⁊ alia bona negãdo patronatũ aliquẽ de iure di
ctis parochianis cõpetere.dicti ꝟo parochiani ꝯriũ aſſeuerãt ⁊ ad eo

rum intentionem fundandā ſuper dicto patronatu allegāt donatio
nem dictorum bonorum per eorū maiores factā ⁊ quandam ſpecifi-
catam:vt populus dicte eccleſie preſentationē capellanorū ad dicta
altaria obtineret. Queritur nūc qd iuris ⁊ cōſequenter dubitatur de
quadam capella parochiali poſita intra limites plebis que ab olim
erat de menſa plebani dicte eccleſie:demū diuiſa extitit a dicta plebe
per quēdam epiſcopū Senenſem ſine ſui capellani cōſenſu reſeruato
quinqȝ librarū cere cenſu annuatim pſoluendo dicte eccleſie:ac etiaȝ
patronatū dicte capelle dictus epiſcopus quibuſdam laicis conceſſit
nulla tamē bona per dictos laicos ille capelle cōceſſa fuerūt. Nūc di-
ctus plebanus pretēdit diuiſionē fore nullam:dicens earū ius patro
natus ipſis laicis minime potuiſſe concedi:⁊ nomine eccleſie ſue ven-
dicat dictam capellam tanꝙ menſe ſue vnitam ſeu membrū dicte ſue
eccleſie ſancte Marie.

Conſilium.cvj.

1 Ius patronat⁹ ſeu ius preſentandi pōt populo ex antiqua cōſue
tudine competere.
2 Cōſtruens eccleſiam efficitur patronus.
3 Inſtitutio beneficiorum pertinet ad ſolum epm de iure communi.
4 Unio vel diuiſio eccleſiarū non poſſunt fieri ſine conſenſu capituli.

Chriſti eiuſqȝ matris pſidio
inuocato prius iuxta ordinē tangā primum punctum.de
inde ſcdm. Et circa pmū vr̄ dictū plebanū iniuſta petitio-
ne moueri:quoniā ius patronatus acquirit nō ſolum cōſtructiōe ⁊
fundatione:ſed etiā dotatione.xvj.q.vij.c.filijs ac nepotibus.no.glo.
in.c.pie mentis.eadem cauſa ⁊ queſtiōe.lxiij.diſt.in ſumma p Inno.
in rubri.de iure patronat⁹.per Jo.an.in.c.j.eo.ti.ſed per dictos pa-
rochianos fuit dictis capellis dos collata:ergo aquiſiuerūt ius pa-
tronat⁹. Preterea pſuppoſito qd titul⁹ acquiſitionis illi⁹ iuris patro
natus non fuiſſet a principio omnino legitimus:dedit tn̄ cauſam di-
1 ctis parochianis preſcribendi.† Nam ius patronat⁹ ſeu ius preſentā
di pōt populū ex antiqua conſuetudine competere ⁊ ſic per populuȝ
preſcribi.vt videt prima fronte tex.in.c.querelā.de elec.not.ibi Joā.
an.⁊ plenius ſup regula qd alicui gratioſe.de regu.iur.lib.vj.in mer
cu. Sȝ dicti parochiani fuerūt quaſi in poſſeſſione preſentādi fere p
lx.annos ergo dictū ius preſcripſerunt:cū etiā contra eccleſiā ſufficit
preſcriptio.lx.annorū.vt.c.de quarta.de preſcrip.⁊ in.c.j.in.vj.cū ſimi
libus. Itē tertio ex quo non conſtat aliquos fuiſſe patronos dictaꝝ
capellarum:⁊ populus tanto tēpore exercuit preſentationis actū.de
bemus preſumere parochianos fuiſſe cōſtructores dictaꝝ capellaꝝ
cū certū ſit eccleſiā nō naſci:ſȝ accidētaliter ꝯſtrui ergo iſti parochia-
ni qui exercuerunt actū pſentationis debent preſumi patroni.ex quo
alij nō ſunt in poſſeſſione aliorū iurium competētium patronis. Ad
hoc.c.j.de reli.domi.⁊ qd ibi no. Innocen.⁊ facit qd not. Joā.and.
ſuper dicta regula qd alicui.in fi.queſtionis. Preterea ⁊ quarto facit
2 qd no. Jo.an.in.c.nobis.de iurepatro.ibi concludit quod † cōſtruēs
eccleſiam efficitur patronus.⁊ habet per conſequens preſentationē
non ſolum principalis rectoris ipſius eccleſie:ſed etiam capellanoꝝ
inſtituendorū in capellis. Sed his non obſtantib⁹ que diligenter
ponderata nō obſtant cōtrariū puto de iure tenendū.videlicet quod
dicti parochiani ius patronatus ſeu ius preſentandi minime ex predi
ctis vēdicare poſſunt:⁊ qd dicta altaria cū bonis ſibi donatis libere
ad diſpoſitionē plebani dicte eccleſie pertinerent. Moueor multipli
ci conſideratione.⁊ primo qꝛ ex quo dicta altaria nō fuerunt conſtru
cta dictis parochianis nō poſſunt pretendere in illis ius patronat⁹.
Nā ratione cōſtructionis vel fundationis nō:nec ratiōe dotis. Nam
ex dotis aſſignatione conſequit quis ius patronat⁹ qn̄ exercuit hūc
actum tēpore cōſecrationis. Sed quo capelle ſunt fundate ⁊ conſe-
crate nō pōt de nouo acquiri ius patronatus niſi plura concurrant.
Primo em̄ requiritur qd bona fuerint ei collata non ſimplici titulo
donationis.nā ex ſimplici titulo dicit quis poti⁹ beneficiator ꝙ pa-
tron⁹.vt no. Jo.an.in.c.j.de iurepatro.oportet ergo ꝙ bona cōferā
tur i dotē. Itē ꝙ capelle ſint ſine dote:⁊ qd acquiſitio iuris patrona.
fiat de conſenſu epi.qd cū capella ſit cōſecrata.nō pōt hec ſeruit⁹ loco
ſacro imponi ſine cōſenſu epi:vt per Jo.an.in.d.c.j. Inno.ſuper rub.
eiuſdem tituli qnimo glo.in.d.c.pie mentis.xvj.q.vij.nullo modo vo
luit fateri qd ex aſſignatiōe dotis poſꝙ eccleſie eſt ꝯſecrata poſſit ac
quiri ius patronat⁹. Illa tn̄ glo.limitatur ſm pdicta.ſed in caſu nr̄o
illa bona nō fuerūt collata in dotem. Itē non interuenit epi conſen-
ſus in acquiſitione illius iuris patronat⁹ ergo ex illa tali donatione
bonorū etiā ſi fuiſſet facta titulo dotis nō potuiſſet ius patronatus
acquiri.nec dȝ epi cōſenſus preſumi cū ſit quedā ſolēnitas extrinſec⁹
que nō preſumit ſicut in ſimili autoritate tutoris nō preſumit inter-
ueniſſe in ꝯtractu pupilli.l.qcūqȝ.ff.de publiciana.no.gl.⁊ Bar.in.l.
ſciēdū.ff.de ver.ob.no. Inno.i.c.innotuit.de eo qui fur.or.re.bn̄ facit
c.j.de re eccle.nō alie.lib.vj.vbi in alienatione epi non preſumit cōſen
ſus capituli.forti⁹ hoc caſu ipſius epiſcopi conſenſus preſumi nō de-
bet. Preterea ⁊ ſcdo dico ꝙ etiā ſi illa altaria fuiſſent conſtructa per
parochianos eccleſie:ex quo tn̄ nō fuerunt per illos dotata non fuit
acquiſitū ius patronat⁹. Ad hoc glo.ſingula.in.c.quicunqȝ.ij.xvj.q.
vij.que dicit ꝙ donans dotē modicā nō efficit pattonus multo for-
tius nec ille qui nullā coutulit. Qd em̄ dicit ꝙ quis efficit patronus
ex cōſtructione ⁊ fundatione debet intelligi qn̄ alij cōcurrunt cū eo
dotādo.nā poſſunt tres effici patroni eiuſdē bn̄ficij.vt ſi vn⁹ ꝯſtruit
alius fundat ⁊ tertius dotat vt in gl.lxiij.diſ.in ſumma.⁊.d.c.pie mē
tis.ſecus vbi vnus ſolus ꝯſtruit ſine dotis aſſignatione. Nec ob.ſi di
catur ꝙ poſſe dotarunt:qꝛ ex quo tantū tēpus fluxit a tpe cōſtructio
nis ⁊ nūꝙ preſentarūt.⁊ nō vident ꝯſtruxiſſe animo acquirēdi patro
natū.ſed qd dicta altaria eſſent libera ⁊ ad ornatum dicte eccleſie. Et
pterea ex quo dicte capelle ſteterūt p cētū qnquaginta annos ſine ali
qua inſtitutiōe capellanoꝝ fundatoris illū perdiderūt omne ius qd
habebāt.⁊ eccleſia pſcripſit illoꝝ libertatem:facit ca.ſignificauit.⁊ ꝙ
ibi no.de teſti.nā p nō vſum perdit ſeruit⁹.vt in.l.ſi ſit ꝯſtituta.ff.quē
admo.ſerui.amit.facit.c.de quarta.⁊ ꝙ ibi not.per Inno.de pſcrip.
fuit ergo noua acquiſitio patronatus per collationē illorum bonorū
preſumpta. Secūdo principaliter ꝯtra dictos parochianos facit:
qꝛ neqȝ titulū legitimū probāt neqȝ canonicā preſcriptionē. nā pmo
titulus legitimus nec pbat vt pȝ ex ſupradictis.neqȝ nō probat con
ſtruxiſſe nō cōpetēti tēpore ⁊ cū legitima ſolēnitate dotaſſe nec etiam
probāt preſcriptionē cauſatā:quinimo tenēdo opi. Archi que videt
veriſſima in.c.hortamur.lxxj.diſt.nō habet i hoc caſu locū pſcriptio.
tenuit em̄ poſt longā indaginē ius patronat⁹ nō poſſe per laicū pre-
ſcribi:lȝ Jo.an.conet ipſum reprobare in dicta regula qd alicui gra
tioſe. Sed mihi plus plcacet opi. Archi.vt plenē tetigi i quadā diſpu
tatiōe q incipit. Augerio rn̄dēdo apertiſſime ad ca.qrelā.de elec.ſup
quo fundat opinio Jo.an.ꝯria. Sed pſuppoſito ſine veritatis preiu-
dicio ꝙ opi. Jo.an.ſit verior nihilominus dico dictos parochianos
debere ſuccūbere:quod minime pbare poſſunt preſcriptionē cauſatā.
Primo qꝛ cū iſta preſcriptio ſit ꝯ ius requirit aut titul⁹ legitimus
aut preſcriptio tāti tēporis de cuius initio nō extat memoria.vt i.c.
ſi diligēti.de pſcrip.⁊ clarius eo.titu.lib.vj.c.j. Sed in caſu noſtro nō
currit pſcriptio tāti tpis cū de ei⁹ ꝯrio nō eſſet memoria. nec titulus
legitim⁹ ſufficiēs ad pſcribendū. Nā titulus donatiōis pallegate eſt
ꝯ ius:qꝛ vt ſupra nō ſufficit ſola bonorū vel dotis collatio ſine epi cō-
ſenſu.vn̄ dicti patochiani erāt in iure:ſed error iuris impedit preſcri-
ptionem:ita qd talis titulus non eſt ſufficiens ad preſcribendū.vt in
c.dudum.iuncta glo.de decimis.l.nunꝙ.de vſuca.not.glo.in ca.apo
ſtolice.de dona. Preterea pſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ va-
luiſſet preſcriptio pdicta.nō tn̄ fuit tāti tēporis qd ſufficiat ad pſcri-
ptionem cauſatā complēdā.nō em̄ acquirit quaſi poſſeſſio iuris pſen
tandi niſi ſubſequat inſtitutio ſuperioris.ad hoc qd no. Inn.⁊ Jo.
an.in.c.ij.de in integ.reſti.⁊ per eundem Jo.an.ſuper dicta gl.regule
quod alicui in fine queſtionis.ſed in caſu noſtro per.xxx.annos vlti-
mos fuit ſubſecuta inſtitutio epi ergo nō fuit cōpleta pſcriptio.xl.q
ſola currit cōtra eccleſiā.vt in.d.c.de quarta.⁊ aut.quas actiōes.C.
de ſac.ſan.eccl. Nec obſtat inſtitutio ſeu conſenſus plebani pſtitus
in prioribus.xxx.annis:qꝛ ad plebanum nō ſpectabat inſtitutio.hinc
eſt qd poſtea fuit habit⁹ recurſus ad epm loci.facit qd no.glo.in ca.
quanꝙ.de ele.lib.vj.⁊ ꝙ no. Jo.an.in dicta regula:ꝙ alicui.vbi pȝ
3 † qd ad epm ſolū pertinet de iure cōmuni inſtitutio beneficioꝝ.vt eſt
tex.in.c.cū ex iniuncto.in fi.de here. Preterea ⁊ vltimo nō pōt allega
ri pſcriptio etiam ſi fuiſſet cōtinuata per tempus ſufficiēs:qꝛ eccleſia
vacauit p tēpus.xl.annoꝝ. Nā plebanus qui erar tēpore cōcurrētis
pſcriptiōis nō habebat titulū legitimū:⁊ ſic erat intruſus cū eſſet pri
uatus ex legitima cauſa titulo eccleſiaſtico.vn̄ verius dicebat fur ⁊
latro.in.c.dudū.ij.de elec.ſed tēpore vacatiōis eccleſie nō currit pſcri
ptio.vt no. Inno.in.c.olim.de reſti.ſpo.vbi ſingulariter dicit ꝙ etiaȝ
eccleſie inferiori vacanti nō currit pſcriptio:qꝛ nō eſt legitimus ⁊ im-
mediatus defenſor q iura eccleſie poſſit tueri ⁊ repetere. Nā iſti intru
ſi timētes repelli nō audēt bona inuaſa repetere:nec habēt dilationē
ad eccleſiā:ſed ſolū nitunt repetere vn̄ paria ſunt nullū habere recto
rē vel intruſum hr̄e.vt in.c.ij.de trāſla.prela.facit qd no.glo.in.c.j.de
in integ.reſti.lib.vj.⁊ tex.cū gl.in.c.ſacerdotes.xvj.q.iij. Et ex predi-
ctis oīb⁹ ꝯcludo dictos parochianos minime poſſe ſibi vēdicare ius
patronatus ſeu preſentandi ad dictas capellas ⁊ quod dicte capelle
ſpectant ad diſpoſitionem plebani vna cū bonis collatis nec potue-
runt parochiani bona p eorū maiores repetere:qꝛ donatio ſemel pfe
cta reuocari non pōt.vt.l.fi.C.de reuo.dona.c.fi.de dona.etiam ſi bo
na collata fuiſſent pretextu canſe minus legitime:qꝛ cauſa min⁹ legi
tima habet p non adiecta.⁊ remanet donatio pura:vt probatur.x.
q.j.c.ij.vbi text.no.cū.gl.facit qd legi.⁊ no.in ca.ſignificatū.de pbē.
Dico tn̄ ꝙ ſi populus parochie erat in poſſeſſione preſentandi bona
fide nō dȝ remoueri ad preſentationē populi inſtituti.vt in.c. quere-
lā.palleg.⁊.c.ꝯſultatiōib⁹.de iure patro.ſȝ ſi pupill⁹ erat i mala fide.
vt not. Inn.in.c.ij.de i integ.reſti.c.ex lr̄is.de reſti.ſpo.⁊.c.cū eccleſia
ſutrina.de cā po.⁊ ppri.⁊.d.c.ꝯſultationib⁹. Et p predicta patet ad
ꝯtraria rn̄ſio. Et p hoc pȝ rn̄ſio ad.j.q. Nunc ſcdm dubiū ingre-
diēs ſcȝ an dicta diuiſio per epm facta de iure ſubſiſtat vr̄ primo qd
ſicnaȝ eps poteſt vnire eccleſias minores.vt i ca.ſicut vnire.de exceſ.
prela.et

ꝑlaꝫ.⁊.c.vacāte.de p̄reb.ergo ⁊ diuidere vt in.c.ſicut duo.xvj.q.j.⁊
no.i.d.c.ſicut venire.facit,regula prima.de reg.iur.nā oīs res ꝑ quaſ⸗
cunqꝫ cauſas naſcit̄ ꝑ eadē diſſoluit̄:vt ibi.¶ Sed his nō obſtātibꝰ
cōtrarium puto de iure ꝓcedere quo ad caſum nr̄m.Corruit eñ ipſo
iure ipſa diuiſio ex multiplici cauſa.¶ Primo q꞉ fuit facta ex cauſa
notorie iniuſta.Aſſeruit eñ ep̄s in dicta diuiſione illā facere propter
tenuitatem redituū illiꝰ eccleſie ſancte Marie.Nā hec cauſa nō idu⸗
cit facultatē diuidendi eccleſiam ſibi annexā:ſed potiꝰ de nouo ſibi
vniendi.vt in.c.expoſuiſti.⁊.c.vacan.de p̄rebē.⁊ no.in.d.c.ſicut vnire.
⁊.x.q.iij.vnio.Preterea queadmodū ſine cauſa legitima nō poſſunt
iura eccleſie alienari vt in.c.ſine exceptione.xj.q.ij.in.c.j.de reb.eccle.
nō alie.lib.vj.nec ita diuiſio dicte annexionis ſine cauſa legitima fieri
debuit cū nulli dubiū ſit dictā diuiſionē ꝑtinere ad alienationē iuriū
dicte eccleſie ſancte marie.facit qđ leg.⁊ no.i.c.ꝯſtitutis.de ele.p̄terea
dicta diuiſio corruit ex defectu ſolēnitatis omiſſe. Nō eñ fuit facta
cū cōſenſu capituli nec tractatu precedente:qm̄ quemadmodū vnio
4 †nō pōt fieri ſine cōſenſu capituli nec valet ꝯſuetudo i ꝯtrariū.vt eſt
tex iuncta gl.i cle.ſi vna.de reb.ec.nō alie.facit.c.paſtoralis.ita fortiꝰ
nec dʒ fieri ſine dicta ſolēnitate diuiſio.arg.in dicta regula p̄ma. Et
q꞉ vt dixi ꝑ hanc diuiſionē alienant̄ iura illius eccleſie ſctē Marie.vn
de etiā tractatus precedere debuit.vt in.c.tua.de his q̄ fiunt a p̄rela.
in.c.j.de reb.eccle.nō alie.li.vj.Preterea in dicta diuiſione fuit ius pa
tronatꝰ cōceſſum quibuſdaʒ laicis:qui nec cōſtruxerūt nec fundaue
rūt nec dictā capellam dotauerūt:ergo eis tale ius per epiſcopū non
potuit concedi p̄ſertim cū dicta capella eſſet iā cōſtructa ⁊ donata tē
pore cōceſſionis dicti iuriſpatrona.nec eñ pōt epiſcopus rei ſacre ſi⸗
ne cauſa legitima hāc ſeruitutē imponere.vt not.gl.in.d.c.pie mētis.
xvj.q.vij.⁊ Jo.an.in.c.j.de iureiur.⁊ Inno.ſuper rub.eiuſdē tit.facit
qđ leg.⁊ no.i.c.cū dilectꝰ.de cōſue.⁊.ca.ij.de iudi.Ex q̄bus euidenter
ꝯcludit̄ in hoc ſcđo dubio dictā diuiſionē minime de iure ſubſiſtere:
nec conceſſionē dicti iuriſpatronatꝰ valuiſſe.ſed qđ dicta capella pōt
vēdicari ꝑ plebanū dicte eccleſie ſancte marie tāꝗ̄ ab antiquo vnita
⁊ annexa eccleſie ſue tanꝗ̄ membrū pertinens ad menſaʒ dicti pleba
ni.Et ꝗ̄ꝗ̄ de dicta vnione ſeu incorporatione ꝓpter tēporis antiqui
tatē inſtrumēta nō exiſtāt:attamen ſufficit ꝙ dicta capella fuerit tā⸗
ta per dictū plebanū noīe ſue eccleſie tanꝗ̄ vnita ⁊ incorporata ecclīe
ſeu menſe:ſeu per tantū tēpus de cuius initio memoria nō exiſtit.ad
hoc tex.iuncta gl.in cle.j.de exceſ.p̄rela.⁊ diſputādo ꝯcludit Jo.an.
in regula qui cōtrarium.lib.vj.in mercu.pōt etiam attētari ꝙ ſine ali
qua preſcriptione ſeu vnione dicta capella pertineat ad plebanū: q꞉
fuit edificata intra limites parochie ſue:⁊ eſt vicina dicte plebi.vñ de
bet preſumi cōſtructa ⁊ dotata ex bonis dicte plebis:ex quo tāto tē⸗
pore hoc iure fuit a dicta plebe poſſeſſa.cuiꝰ nō eſt memoria in ꝯriū:
ꝑ hoc gl.ſingula.i.c.eā te.de eta.⁊ quali.⁊ qđ ſup eo no.Jo.and.⁊ fa
cit ꝙ p̄ſumat̄ dotata ⁊ cōſtructa ex bonis dicte plebis:q꞉ nō appa⸗
ret aliū fuiſſe fundatorē ſeu patronū ⁊ oīa iura illiꝰ capelle ſemp fue⸗
rūt poſſeſſa ꝑ plebanū dicte eccleſie.ad hoc qđ no.Jo.an.in regula ꝙ
alicui.de reg.iur.li.vj.in mercu.in fi.queſtionis.⁊ facit qđ no.in.c.j.de
relig.do.Et hec dicta ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.cviij.

1 ☞ Donationes plures in eadē perſona ad hoc vt valeāt requiritur
quod per diuerſa tempora fiant.
2 Solennitas inſinuationis nō fuit inducta in fauorem donatiōis ſed
in odium recipientium clandeſtinas donationes.
3 Juramentum vbicunqꝫ eſt turpiter receptum debet relaxari.
4 Abſolutio debet̄ fieri vbicunqꝫ quis iurat contra diſpoſitionē legis
cōmunis vel ſtatut.
5 Filia ſi ob metū ꝛ reuerētiā paternā renūtiat cū iuramēto ſucceſſio⸗
ni pōt petere abſolutionē a iuramento.
6 Juramentū preſtitum ſuper contractu ſolenniter inito tollit benefi⸗
cium pretoris in obtinenda reſtitutione in integrum.
7 Dolus preſumitur in enormiſſima leſione.
8 Contractꝰ iuratus qñ pōt argui de dolo pōt minor prius petere ab
ſolutionē ⁊ poſtea petere reſtitutionem in integrum.

IEſu chriſti redemptoris p̄ſi
dio ex corde inuocato:quatuor ſunt in cauſa dñe Bapti⸗
ſte quōdā Andree Joānis ⁊ nūc vxoris Frācīſci dñi Cy
ni ad ipſius plenā dilucidationē indaganda. ¶ Primum nunquid
donatio per eā facta fratri carnali ex defectu inſinuationis corruat
quatenus excedat ſummam quingentorū aureorum:non obſtāte qđ
in dicte donationis inſtrumēto ſit appoſita illa clauſula:qđ tot ſint
donatiōes quot ſūt capita:⁊ ſic liceat notario de ea rogato de vno⸗
quoqꝫ capite conficere inſtrumentū donatiōis ita qđ nō excedat nec
excedere poſſit ſummā quingētorum aureoꝝ ⁊c.Itē nō obſtāte iura
mento preſtito ꝑ dictā dñam Baptiſtā ad dicte donationis validi⸗
tatē.¶ Scđo preſuppoſito quod ſaltem iuramentū eam obliget ad
nō cōtraueniēdum:an poſſit ꝑ eam peti abſolutio ab illo iuramēto.
¶ Tertio an preſtita abſolutione poſſit dicta bona per eam donata
vēdicare tanꝗ̄ ſua:nulla priꝰ petita in integrū reſtitutiōe. ¶ Quar⸗
to preſuppoſito ꝙ inſinuatio ex aliquo capite:puta cōſuetudinis vel
alteriꝰ occaſionis nō fuerit neceſſaria:an ſaltem ratiōe leſionis poſſit
contrauenire petendo abſolutionem a iuramento:⁊ poſtea i integrū
reſtitutionem aduerſus donationem. cū tēpore donatiōis fuerit mi
nor ⁊ tūc exiſtat intra tēpus reſtitutiōis in integrū petēde. ¶ Pōt
addi ⁊ quintum dubium:q꞉ debet eſſe primū in ordine:nūquid dicta
dña Baptiſta poſſit a ſucceſſiōe materna de quorum bonoruʒ dona
tione agit̄ excludi virtute cuiuſdā ſtatuti Senēſis poſiti ſub rubrica.
¶ Quod mulier nupta nō ſuccedat extātibus maſculis i quo ſic ca
uetur:quatenus facit ad propoſitū noſtrū videlicet. Mulier nupta
dotata a patre:fratre:ſeu patruo matri ſue ab iteſtato nō ſuccedat ꝙ
diu fuerūt filij maſculi ex ea ⁊c. Mater autē dñe Baptiſte deceſſit
etiaʒ maſculo ſuperſtite cui donationē dicta dña Baptiſta fecit de
illis bonis maternis ipſaʒ quoquomodo contigentibus. ¶ Uenio
ad primū:⁊ videtur ꝙ dicta donatio valuerit ſine inſinuatiōe ex du
plici capite.¶ Primo propter illaʒ clauſulaʒ:vt tot intelligātur do
natiōes quot ſunt capita.⁊ qđ liceat notario đ vnoquoqꝫ facere iſtru
mentū donationis per ſe.Nam hec verba innuūt plures eſſe donatio
nes quaruʒ nulla excedit ſummā quingētorū florenorū . argu.in.l.ſci
re debemꝰ.ff.de ver.obli.⁊ hoc videt̄ ſētire Spec.in titu.de inſtru edi.
§.porro.ver.donatio.preſertim ⁊ res donate ſūt enumerate:⁊ hoc ca
ſu firmauit idē Specu.donatiōem valere in dicto loco ⁊ clarius i ti
tu.de dona.§.j.ver.ꝙ ſi aliquis.Sed in caſu noſtro poſſūt dici nume
rate:cum fuerit data facultas notario cōficiendi iſtrumētuʒ de vno
quoqꝫ capite.ita quod nulla donatio excedat ſummaʒ quīgentorū
aureorū.ergo dicta donatio non pōt infrigi ex inſinuatiōis defectu.
¶ Sed his non obſtātibꝰ in cōtrariū ſe habet veritas per tex.apertū
1 in.l.ſancimus.§.qs autē ꝑ diuerſa.C.de don.vbi expreſſe innuit̄ † ꝙ
ad hoc vt valeant plures donatiōes in eadē perſona facte requiritur
qđ per diuerſa tēpora fiant.ſecus autē ſi eodem tēpore ſicut contigit
in caſu noſtro.nā tūc illa clauſula videtur appoſita in fraudē legis ⁊
ideo nil debet operari.Cum eñ fiūt plures donatiōes eodem tēpore
eidē perſone nō minꝰ perſona donatoris pōt decipi ꝙ ſi eēt vnica do
natio vnde lex eſſet impoſita verbis ⁊ non rebus cōtra.c cōmiſſa de
elec.li.vj.⁊.l.ij.C.cōia de leg. ⁊ per illū.§.quis aūt.prealle.Bart.repro
bauit dictum Spec.in.l.modeſtinꝰ.ff.de donatio.⁊ in.§.ſi quis autē.
⁊ Joā.and.in addi.Spec.ſuper dicto verſi.donatio.⁊ ſentit Bald.
in.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.Cōcludo ergo quod ex capite illiꝰ clau
ſule nō ſuppletur inſinuationis defectus.Sed maius dubiuʒ eſt circa
iuramētum.nūquid ſcilicet ſuppleat inſinuationis defectuʒ . Bal.in
d.l.illud.firmauit quod nō dicens quod tali donatione etiam iuramē
to interpoſito nulla oritur obligatio etiam naturalis.mouetur quia
īter cetera ad hoc vt iuramentū obliget requirit̄ quod res ſuper quā
preſtatur non ſit a iure prohibita.vt.l.ſi quis inquilinos.§.fi. de lega.
j.ſed talis donatio ſine inſinuatiōe eſt ꝓhibita vt.l.donatio ī ne.C.de
dona.addunt etiam quia legi inducenti ſolennitatē non poteſt renū⸗
2 tiari.ff.de leg.j.l.nemo poteſt.† Item quia ſolēnitas inſinuatiōis nō
fuit inducta in fauoreʒ donatiōis:ſed in odium recipientium clande
ſtinas donationes ⁊ ne quis prodigaliter re ſua vtatur.adducit etiā
ad predicta ꝙ no.Cy.in.l.j.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ bar.in.l.ſi quis ꝓ eo.
ff.de fideiuſ.ſed Joā.and . intelligit latius hūc articulū taʒ reſpectu
renūtiationis huius ſolēnitatis ꝗ̄ reſpectu iuramēti.in addi.ſpecu.in
ti.de inſtru.edi.§.porro.prealleg.ver.item.⁊ no.videtur licet clare nō
loquatur inclinare in parte vt ſimplex renuntiatio nō valeat lʒ Gui.
de cu.tenuerit cōtrariū in.d.l.illud.⁊ recitat Jo.an.in loco prealle.ſʒ
iuramētū ſi ſic fuit nō vi nec dolo preſtitū nec metꝰ . ad hoc adducūt
iura que approbant iuramētum in multis caſibus a iure prohibitis
p̄ſtitum.vt in.c.cū contingat.de iureiu.⁊.c.licet.eo.titu.li.vj.⁊.c.quā⸗
uis.de pac.eo.lib.⁊ aut.ſacramenta puberū.C.ſi aduer.ven.cuʒ ſimi.
et iudicio meo idē videt̄ ſenſiſſe Bart. in.d.l.modeſtinꝰ. in fi.iunctis
no.per eum in.l.ſi quis pro.ff.de fideiuſ.ad quā.l.ſe remittit in.d.l.mo
deſtinus.Et hanc opi.tanꝗ̄ tutiorē ego approbo tamē quia in caſu
dubio debemus ſemper ſtare pro iuramento ne ex cōtrauentiōe qs in
currat periurium.argu.c.inuenis.de ſpō.⁊ qđ ibi not.gl.in.c.vno.de
ſcruti.⁊ in cōcernentibꝰ periculū anime pars tutior tenēda eſt.vt no.
in iuribus prealle.⁊ eſt tex.magis apertꝰ in cle.exiui.de ver.ſig.Pre⸗
terea certū eſt quod hec inſinuatio nō concernit principaliter cōmo⸗
dum publicū ſeu priuatum ipſorū donatorū licet in cōſequentiā con⸗
cernat publicum:intereſt enim reipublice ne quis re ſua male vtat̄.in
ſti.de his qui ſunt ſui vł alien.iur.§.ſed hoc tēpore cogitatio.⁊ in aut.
vt iudi.ſine quoquo ſuf.valet iuramentū in contrariū ſiue ſit prohibi
ta principaliter in fauorem donatoris per.c.cuʒ contingat . prealle.
ſiue ſit prohibita talis donatio in odium recipientiuʒ clādeſtinas do
nationes per tex.in.c.ſignificante.de pign.per quem tex. confundit̄ i
dicto meo opi.Bal.naʒ pactū legis cōmiſſorie reprobatur principali
ter in odium creditorū:⁊ tamen iuramentū obligat iurantē. vt legit̄
⁊ no.in.d.c.ſignificante.⁊ per illum tex.voluit Bar.in.d l.ſi quis pro
eo.in ver.iij.prohibetur dare regulā quod vbi prohibetur contractꝰ
in odiū creditoris iuramentū preſtitū in ꝯtu eſt ſeruandū: licet nō fir
met cōtractū ſm̄ eum.ita dicēdū in propoſitō. dictum aūt Bal.⁊.l.ſi

quis inquilinos.allegata per eū procedit qñ aliqd ꝓhibetur in fauo
rem publicū principaliter vel qꝛ illud eſſet ꝯ bonos mores qb⁹ caſi
bus etiā de iure cano.nō tenet iuramētū.vt in.c.ſi diligēti.de foro cō
pe.z in regula nō eſt obligatoriū.de reg.iu.lib.vj.z hoc caſu pōt ītel
ligi.l.nō dubiū.C.ď leg.ſec⁹ qñ in fauorē vel odiū priuatū.vt ī auf.ſa.
cramenta puberū.z in.l.j.C.ſi aduer.ven.ex quo em̄ iuramentū iſtud
pōt ſeruari ſine periculo anime iurātis ſeruādū eſt:vt in.c.ſi vero.z.c.
debitores.de iureiur.Unde concludo iuramentū obligaſſe dictā do
minā Baptiſtā ſaltē perſonaliter ad nō cōtraueniēdum. ¶Reſtat
nunc examinare ſcōm dubiū.An debeat audiri petēs abſolutionē a
3 iuramēto:indubie credo ꝙ ſic † qꝛ vbicūqꝫ iuramentū turpiter ē re
ceptū dꝫ relaxari.vt legi.z no.in.c.j.z in.c.debitores.de iureiur.hoc
autem iuramētū fuit turpiter receptū ex multiplici capite. Primo cō
tra legē diſponentē:vt abſqꝫ inſinuatione nō fiat donatio excedens
ſummā quingētorū aureorū.l.ſi quis pro redemptione.z.l.donatio.
Itē interuenit magna leſio z ſic dolus ſaltem re ipſa.l.ſi quis cum ali
ter.ff.de verb.obliga.Itē videtur dolus interueniſſe etiā ex ꝓpoſito.
ex eo qꝺ tres cōſanguinei adhibiti ad preſtandū cōſenſum iuxta for
mā ſtatuti Senēſis iurarunt in preſentia ipſi⁹ dñe Baptiſte qꝺ cre
debāt illā donationeꝫ cedere in vtilitatem ipſius domine Baptiſte
donatricis:cū ſit falſiſſimū:qꝛ donare nil aliud eſt ꝗ̄ ꝑdere.l.filiuſfa.
ff.de dona.ēt ſi leſio erat patēs in ꝯtrariū vt dicit Io.an.in addi.Spec.
ꝑalleg.loco vñ vr̄ dolo fuiſſe īducta ad illā donationē.potuit em̄ hoc
credere cū eſſet minoris etatis:z videret cōſanguineos ſuos in pñtia
ſui patris hoc iurātes:z ꝙ hoc caſu etiā vbi tāta nō cōcurrerēt debeat
fieri abſolutio a iuramento videtur ꝙ ſit cōmunis doctorū cōcluſio.
4 primo em̄ hoc tenuit cōſulēdo Fede.de ſe.cōſi.cclxiiij.vbi cōcluſit † ab
ſolutionē debere fieri vbicūqꝫ qs iurauit ꝯ diſpoſitionē legis cōis vel
ſtatuti qꝛ cōtrahens videꝭ turpiter recepiſſe iuramētū cōtrahendo
cōtra diſpoſitionē legis.vñ debet poti⁹ puniri ꝗ̄ aliqꝺ cōmodū re
portare.viij.diſtin.q̄ cōtra.z in.c.ſi neceſſe.de dote poſt di.reſti.Idem
vr̄ tenere Uinc.Io.an.ipſum recitādo in.c.cū cōtingat.de iureiurā.
vbi dixit mulierē in caſu illi⁹.c.poſſe inſtare vt a iuramēto abſoluaꝭ.
ergo fortius in caſu noſtro dꝫ talis abſolutio fieri.Hanc eadem opi.
ſecut⁹ eſt Anto.de but.in.c.cū contingat.qñ concurrit enormis leſio:
qꝛ tūc preſumiꝭ dolus.arg.in.c.omnes.§.lucius.ff.de his q̄ in fraudē
credi.Hic aūt ꝯtingit enormiſſima leſio:qꝛ donauit omnia bona ma
terna perſonā ſuam contingentia que aſcendebant ad valorē duorū
miliū florenorū.Idē vr̄ quaſi terminis noſtris cōſuluiſſe in hac ciui
tate Senarū bone memorie do.Pet.de anch.vt ipſe refert in repeti
tione.c.canonū.de cōſtitu.ꝑſertim habito reſpectu:qꝛ cū enormi leſio
ne cōcurrit legis prohibitio minor etas z ſex⁹ fragilitas vt in dictis
locis pleniſſime iſta cōcluſio examinatur nō autē curo latius hic ꝓ
cedere:qꝛ cōmunis opi.doct.in hac cōcluſiōe iuriſdica cōcurrit.Nō
em̄ debet iuramentū eſſe iniquitatis vinculū.vt in.c.quanto.de iure
iur.z in.c.j.e.ti.li.vj.eſſet aūt iniquitatis vinculū ſi detineret indiſſo
lubiliter puellā enormiſſime leſam z deceptā z dolo inductam ſaltē
re ipſa vinculatā.eſt enim fraudibus obuiandum z non indulgendū
vt in.c.ſedes.z.c.ſuper literis.de reſcrip.Hunc articulū poſt indagi
nē ſic decidi ī lectura mea ſup.d.c.cū cōtingat.vbi .l.pleniſſime patēt
motiua z rōnes hui⁹ paſſus.ad idē qꝺ no.Bal.in.pactū.C.de colla.
5 vbi dicit † ꝙ ſi filia ob metū z reuerētiā paternā renūtiauit cū iuramē
to ſucceſſioni poteſt petere abſolutionē a iuramēto.ar.ex no.in.l.j.§.
q̄ onerāde.ff.quarū re.ac.nō daꝭ.ſed idē contingit in caſu noſtro cum
pater fuerit autor hui⁹ donationis vt tota hereditas materna rema
naret filio maſculo:vñ videꝭ ꝙ ꝓpter reuerētiā paternā hoc fecerit.
maxime precedente illo iuramēto ꝯſanguineorū preſentiū:de quo ſu
pra dixi.z hec de ſcōo principali dubio.Ad tertiū dubiū.An obten
ta abſolutiōe ab illo iuramēto poſſit dicta dña Baptiſta vendicare
illa bona tanꝗ̄ ſua nulla prius petita abſolutione ꝯ contractū.Hūc
ēt articulū plene examinaui.in.d.c.cū ꝯtingat.de lectura.vt ibi dixit
do.An.de peruſio in quodā ſuo conſilio qꝺ incipit.Dña catharina
in hoc articulo ſenſit hāc diſtinctionē qꝺ aut iuramentū validet ꝯtū
e tūc nō lꝫ abſolutiōe obtēta venire ꝯ ꝯtractū qꝛ iaꝫ validat⁹ fuit ex
iuramenti interpoſitione abſolutio aūt ꝓdeſt ſꝫm eū hoc caſu vt con
traueniens nō incidat periuriū aut nō validet cōtractū.ſed ſolū obli
gat iurantē ad nō cōtraueniendū:z tūc facta abſolutione illico rema
net in priori ſtatu.z ſic ſentit qꝺ in caſu noſtro nō ſit neceſſe petere re
ſtitutionē in integrū:ſed ſtatim obtenta abſolutione a iuramento po
terit bona ſua vēdicare.nā in caſu noſtro iuramentū non hꝫ firmare
cōtractū:cū donatio vltra ſummā quingentorū aureoꝝ ſit prohibita
in odiū recipientiū clādeſtinas donatiōes vt ſupra dixi in precedēti
articulo poſt Bal.in.d.l.illud.C.de ſac.ſan.eccle.ergo nō firmaꝭ iura
mēto per theoricā Bar.in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.in ver.quarto
ꝓhibetur ꝯtus zc.Et idē ſentit do.Ant.in.c.cū cōtingat.preallega.
vbi idē firmauit in lec.z videꝭ hoc ꝓbari ī.c.ſignificāte.de pi.vbi pa
ctum legis cōmiſſorie in pignoribus nō validatur iuramēto ſꝫ papa
ſolū ſe fundat ſuper iuramēto ꝑſonali cui ſatiſfacio nō curaꝭ ampli⁹
de pacto.qnimo Io.cal.z Pau.in quodā cōſilio tenuerūt ꝙ indiffe
renter ſublato iuramento reſcinditur cōtract⁹.z illā opi.fuit ſecutus

in.d.c.cum cōtingat.qñ cōtractus erat null⁹ ſine iuramēto:qꝛ ſubla
to iuramenti fundamēto remanet cōtract⁹ inefficax ſine aliquo ſuſtē
taculo ſicut ſublato fundamento tollitur beneficium.j.q.j.cū paulus.
Ex his concluditur ꝙ in caſu preſertim noſtro ſublato iuramento ꝑ
legitimā abſolutionē non eſt neceſſe petere reſtitutionē aduerſus dic
tā donatiōeꝫ quaten⁹ excedit ſummā quingētorū florenorū aureorū
cū talis donatio ſit nulla ſine iuramēto.vt in.d.l.ſancimus.z.l.ſi quis
ꝓ redēptione.lꝫ fuerit facta fratri carnali:vt.l.datā.C.eo.ti.z de iſtā ī
ſinuatione q̄liter ſit fienda plene notatur per Io.and.in addi.Spe.ī
d.§.porro.z ꝑ Bal.in.d.l.illud.z bar.in.l.modeſtin⁹.ff.de ſol. ¶Ad
quartū dubiū preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ dicta inſinua
tio ex aliquo capite nō fuerit neceſſaria an ſalteꝫ ratiōe leſionis poſſit
dicta dña Baptiſta cōtrauenire petēdo prius abſolutionē a iuramē
to z poſtea reſtitutionē aduerſus ꝯtractū.Uidetur primo qꝺ nō per
tex.i.l.j.C.ſi aduer.vēd.ꝑ quē tex.dicūt ibi cōiter doc.z maxime bart.
6 z bal.† qꝺ iuramentū preſtitū ſuper cōtractu ſolēniꝭ inito tollit bene
ficiū pretoris in obtinenda reſtitutione in integ. Sed ꝓfecto iudicio
meo ille tex.nō ďcidit qōnem noſtrā.loquiꝭ em̄ ſtāte iuramēto.nō du
rāte vinculo iuramētali nō pōt peti reſtitutio in integrū ſiue ſit cōtra
ctus initus cū ſolennitate ſiue nō z pro hoc facit hodie auf.ſacramē
ta pub.que videꝭ hodie approbare opi.Mar.de qua ibi vt no.in.d.l.
j.z in auf.ſacramento.z videꝭ probari in.c.cū cōtingat.de iureiurā.z
hoc apertiſſime innuit text.i.d.l.i.dum dicit imperator neqꝫ perfidie
neqꝫ periurij me autorem futurū ſperare debuiſti zc.ſublato autē iu
ramēto ꝑ legitimā abſolutionē nō pōt notari periuriuꝫ in conceden
da ſeu petēda in integrū reſtitutiōe:imo iuramētū obſeruatur ſi ꝑus
petatur abſolutio.vt l.c.venerabilem.de elec.c.verum.de iureiurā.cū
ſimilibus.Et ideo notanter dixit Inno.in.c.ij.de iureiurā. cum ſimi
libus.quod nulli contra iuramētum proprium datur in integrū reſti
tutio ſed abſolutio tantum.contra iuramētū autē ab alio preſtitum
bene datur ī itegrū reſtitutio:puta ſi minor fuit leſus deferendo alte
ri iuramentū in iudicio.vt.l.nam poſtea.§.ij.ff.de iureiurā.vnde vidē
dum eſt nūquid poſſit hoc caſu peti abſolutio a iuramēto:z puto ꝙ
ſic:qꝛ data leſione enormiſſima cum minori etate z ſexus fragilitate
videtur legitima z iuſta cauſa petendi abſolutionem quia iuramētū
nō debet eſſe iniquitatis vinculum.c.quāto.de iureiurando. Sed cui
dubium eſt hoc eſſe iniquiſſimum vt iuramētuꝫ obliget ſine remedio
abſolutiōis vnā puellam ad leſionem enormiſſimā tolerandā.argu.
7 in.c.verum.de iureiuran.† Preterea et fortius in enormiſſima leſione
preſumitur dolus vt in.l.lucius.§.omnes.ff.de his que in fran.cre.z.l.
creditor.§.lucius.ff.mādati.quinimo in caſu noſtro interceſſit apert⁹
dolus:qꝛ conſanguinei iurarunt quod credebant iſtam donationem
cedere in vtilitatem ipſi⁹ dñe Baptiſte quib⁹ veroſimiliter cedere de
buit.arg.in.l.tranſactione.C.de tranſac.ergo iuramentū iſtud eſt re
mittendum per.c.cuꝫ cōtingat.in fi.z qꝺ ibi no.prealle.c.ij.de pac.li.
vj.Et hāc parteꝫ ſatis videꝭ ſentire do.Ant.z Pet.de ancha.vt dixi
in.d.c.cū cōtingat.ſublato autem iuramēto nō video quid impediat
dictā dñam Baptiſtā petere reſtitutionē in integrū aduerſus leſionē
cū ſit adhuc intra tempora in integruꝫ reſtitutiōis petēde.vt.l.fi.C.ď
tēpo.in integ.reſti.z hāc ſniam tenuit aperte Bal.i.d.l.j.in fi.C.ſi ad
8 uer.ven.vbi dicit † qꝺ cum cōtractus iuratus pōt argui de dolo pōt
minor pri⁹ petere abſolutionem z poſtea petere reſtitutionē in itegrū
qꝺ eſt equiſſimum z iuri cōſonū.facit optime.l.ſi ex falſis.C.de trāſa.
vbi non obſtāte iuramento ſubueniꝭ dolū paſſo aduerſus cōtractū.
fortius ergo hoc procedit:cū dolus fuit adhibit⁹ cōtra minorē. Nec
moueat queꝗ̄ qꝺ donatio fuerit facta fratri carnali:qꝛ iſta nō ē ſuffi
ciēs cauſa donādi de bonis minoris.arg.ī.l.cū plures.z quod ibi no.
ff.de admi.tuto.z ex iuramento prius preſtito per cōſanguineos pa
tet qꝺ dicta dña Baptiſta nō habebat volūtateꝫ ſimpliciter donādi
maxime tantam quātitatē. ¶Reſtat nūc deſcēdere ad quintū z vlti
mū qꝺ erat pri⁹ examinādū.Nā ſi excludaꝭ ꝑtextu ſtatuti a ſucceſſiōe
materna fruſtra diſcutiꝭ an donatio poſſit impugnari:z ꝓfecto ſine
alia argumētatiōe ad partes breuitatis cā puto firmiꝭ dictaꝫ dñam
Baptiſtā minime fuiſſe excluſam a ſtatuto ꝑdicto:qꝛ ſtatutū loquiꝭ
de muliere nupta z dotata patre zc.Sed dicta dña Baptiſta tēpore
mortis matris q̊ fuit delata ſucceſſio non erat dotata nec maritata:
ergo nō habuit ī ea locum dictū ſtatutū.cū em̄ ſtatutū ſit odioſum tā
ꝗ̄ excludens feminas a ſucceſſione materna contra.l. maximū vitiū.
C.ď lib.ꝑte.debet ſtricte intelligi:ideo nō debet extēdi ad caſuꝫ ī quo
nō reperiꝭ q̄litas a ſtatuto requiſita.vt in.c.ſtatutū de elec.li.vj.nec ď
bemus recedere a lege cōmuni niſi quatenus reperitur in ſtatuto.vt ī
l.precipimus.in fi.C.de appel.nec obſtat ſi dicatur ꝙ tūc dicta domi
na Bapti.eſt dotata z maritata a patre:qꝛ dico ſtatutū excludere fe
minā qñ tpe ſucceſſiōis reperiꝭ maritata z dotata a patre zc.nō aūt
ſufficit ꝙ poſt hereditatē delatā fuerit maritata z dotata.nā q̄litas
appoſita ī aliqua oratiōe ītelligiꝭ ſꝫm tēpus verbi ad qꝺ referꝭ iuxta
theoricā bar.in.l.ex facto.ff.de vulg.z pupil.in.d.l.ꝑcipim⁹.C.de ap
pel.z ꝑ gl.in.c.ſtatutū.i.princ.ſup ꝟbo canonicis.in fi.de reſcri.lib.vj.
Illa autē verba ſtatuti.Mulier maritata z dotata zc.referunꭍ ad
ꝟbū ſuccedat.dbet ergo eſſe dotata tpe ſucceſſiōis:nō aūt poſtea vñ
ſtatutum

ſtatutū voluit excludere a ſucceſſione illam cui erat prouiſum de ma
rito ⁊ dote.nō aūt cui nōdū erat ꝓuiſum nec voluit priuare heredi-
tate iam queſita:ſʒ repellere ab acquirēda:⁊ lōga eſt differētia inter
lucrū nō capere ⁊ queſitū perdere.vt ī.l.ſi ſpōſus.§.maritꝰ.de do.in
ter vi.⁊ vxo.quinimo in hoc caſu quo ſtatutū eſt odioſuʒ appellatio
ne maritate nō venit filia deſpōſata tm̄ per verba de futuro.vt not.
doc.in.l.nō ſolū.C.de bo.q̄ lib.per quā.l.no.cōſuluit do. Pe.de anc.
vt ipſe refert ī repe.c.canonū.ſi ſtatuto cauet ꝙ filia maritata nō ſuc
cedat patri vna cū fratribus nō debet virtute ſtatuti excludi filia de
ſpōſat:debēt eñ verba ſtatuti multū reſtringi quatenus affert odiū.
vt no.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iu.probat in.c.cū dilectus.de con-
ſue.⁊ in.l.ij.C.de noua. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cviij.

1 ☞ Differentia nulla eſt inter puberē ⁊ pupillū doli capacem reſpe-
ctu obligationis iuramentalis.
2 Pupillus doli capax efficaciter obligatur ſi iurauit ſe operas preſti
turum.
3 Judicis decretū de iure cōi nō requirit in pace per pupillum fienda.

ILlud in effectu de iure que
ritur.An pax facta per pupillū doli tñ capacē iuramen-
to.valiata cū tutoris autoritate ⁊ ſine iudicis decreto vo-
luerit non obſtante ſtatuto quo cauetur minorē nō poſſe ſine decre-
to iudicis cōtrahere.¶ Et primo xp̄i ſaluatoris p̄ſidio iuocato,vide
tur dicēdū ꝙ nō:q2 cū pupillꝰ obliget ad pacē ſeruādā p̄lei tim in ca
ſu nr̄o in quo fuit vtriuſqʒ pena appoſita negari nō pōt quin dicat
ꝯtriſſe.vt l.l.oēm obligationē.ff.de iudi.vt dr̄ oēm obligationē ꝓ ꝯtctu
habēdā vt vbicūqʒ qs obliget cōtrahi videat ⁊c.ergo ex defectu de
creti dicta pax nō valuit ⁊ p̄ſertim hoc ꝓcedit ſi teneamꝰ opi.illoꝝ q
dixerūt ꝙ etiā ceſſante ſtatuto nō pōt tutor autorare ſuper pace per
pupillū fiēda.vt no.in.l.j.C.de in integ.reſti.mino.vbi ꝑ Cy.⁊ Bal.
in.l.pactū curatoris.C.de act.vbi ꝑ Bald.⁊ Jac.de are.⁊ ꝑ Specu.
in ti.de homi.ver.illud.quaſi videat tutor ius pupilli liquidū ⁊ clar
ſine cā remittere cōtra.l.preſes.C.de trāſac.⁊.l.pactū curatoris p̄alle.
¶ Sed his nō obſtātibus ꝯtriuʒ puto in caſu noſtro ex duplici capi
te decidendū.¶ Primo ratiōe iuramēti per pupillū preſtiti qd qui-
dem iuramentū facit eū maiorē ⁊ ſupplet eum defectū decreti ſeu al-
terius ſolēnitatis.vt legi.⁊ no.in auc.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.
ven.⁊ clarius in.c.cū cōtingat.de iureiurā.⁊ per Fede.cōſi.cclx. Nec
obſtat ſi dicat qd auc.ſacramenta.loquit in pubere:ſʒ nos loquimur
in pupillo quē iuramētū non aſtringit.vt ſentit gl.in.d.auc.ſacramē
1 ta.⁊ clarius ibi Bal.⁊ Cy.† q2 dico ꝙ reſpectu obligationis iuramē
talis non eſt differentia inter puberem ⁊ pupillum doli capaceʒ.ſicut
enim vterqʒ obligatur ex periurio.vt in.c.j.de deli.pue.ita vterqʒ obli
gatur ex iuramēto:ſunt eñ iſta correlatiua:⁊ quod pupillꝰ doli ca-
pax obliget ex iuramento.allego gl.no.⁊ plenam in.c.paruuli.xxij.q.
v.⁊ glo.in.j.de delic.pue.eſt etiam tex.no.de iure ciuili.in.l.ſi.§.in euʒ.
2 ff.de libe.cau.vbi habetur † ꝙ pupillus doli capax efficaciter obligat
ſi iurauit ſe operas preſtiturū adeo ꝙ etiam factus pubes poteſt ex il
lo iuramento conueniri vt ibi notabiliter probatur:⁊ illum text.notā
ter ad hoc allegauit gl.in.d.c.paruuli.⁊ per illū text.in.l.ſi.dixit ibi gl.
volens ſaluare opi.ſuam in auc.ſacramenta.qd in ꝯtctu iuramētū pu
pilli non eſt obligatoriū.ſ.per dictā auc.ſacramēta.ſʒ in alijs ſic ꝑ.d.l.
ſi.ſed hec diſtinctio nō probat:nō eñ apparet ratio diuerſitatis quo
ad eum cui acquiritur primaria obligatio iuramenti inter contractū
⁊ aliuʒ preſertim:q2 largo modo vbicunqʒ quis obligatur videt cō-
trahere.vt in.d.l.oēm obligationē.qd autem etiā in cōtractu iuramen
tum obliget pupillū doli capacē.ergo allego text.apertū iūcta.gl.ij.i
c.ex.literis.ij.de ſpon.vbi iuramentū obligat pupillū in ꝯtctu ſpōſalio
rum vbi agitur de maxima obligatione fortius idē dicendū vbi agit
de pace ſeruāda q̄ eſt appetēda ⁊ perſuadēda.⁊ meritoria.vt.xc.di.
ꝑ totū.maxime in.c.placuit.Preterea Hoſti.Joā.an.⁊ cōiter Cano.
tenent in.c.cum cōtingat.qd dicta auc.habet locū etiam in īpubere
doli capace.⁊ ibidē ibi Bart.dicēs hoc cōiter teneri.vñ per predicta
debet tex.illius aut ſuppleri.vt idē fit in imbubere doli capace cū nō
ſit hoc nouum vt vnuʒ ius per aliud ſuppleatur.vt in ca.cū expediat.
de elect.lib.vj.⁊.l.vnica.C.de inoffi.do.Supra autē induxi iura cano
nica ⁊ ciuilia que volunt iuramentuʒ iſtorum omnino debere ſaluari.
¶ Poteſt ex ſecundo capite dicta pax ſuſtentari etiam ſine iuramēti
cōſideratiōe:quia cū priuileg.ſtatutū deuiet a regulis iuris cōis quā
tenus requirit in omni cōtractu minoris debere iudicis decretū inter
uenire contra.l.interdū.§.qui tutelā.ff.de fur.cū ſimi.debet ſtricte in
telligi.vt in.c.cum dilectus.de cōſue.⁊.l.ij.C.de noxa.Debet ergo in-
telligi de contractu ſtricte ſumpto cōtractus autem ꝓprie ſumptꝰ eſt
quādo vltro citroqʒ naſcitur obligatio.vt in.l.labeo.ij.ff.de verbo.ſi
gni.ſed in pace fienda ſeu facta nō ꝓprie naſcit hincinde obligatio
ſed potius eſt quedā reconſiliatio.vt no.Bal.in.d.l.pactū curatoris:
ſed quedā iniurie remiſſio.vt in.c.ſi illi c.⁊.c.ſi is qui prelatus.xxiij.q.
iiij.⁊ qd vtrobiqʒ no.ad idē qd not.gloſſ.in.c.adrianus.lxiij diſt.hinc
videmus qd iniuria abolet animo ſine alia obligatiōe.vt inſtit.de in
iurijs.in ſi.⁊.C.de iniur.l.ſi nō ꝯuitū.hinc eſt qd poteſtas pōt ad pa
cem cōpellere partes iuxta plene notata per Barto.in.l.cōgruit.ff.d
offi.p̄ſid.eſt etiā tex.iuncta gl.in.d.c.placuit.xc.diſt.nō ergo fuit mēs
ſtatuti requirere decretū iudicis ad id ad ꝙ poterit cōpelli.ſʒ ſolū ſvo
luit ſtatutū ne pupillus ſe obligādo minueret patrimoniū ſuum.Fa
teor tñ qd hoc caſu non valet pene ſtipulatio,pax tñ remanet firma:
q2 in ſeparabilibus vtile nō viciat ꝑ inutile vt in regula vtile.de reg.
iur.lib.vj.cū gl.ſua.⁊.c.dilectꝰ.primo de prebē.vbi caſus.Et hac cō
ſideratione indubitāter dicendū eſt iuramentū valuiſſe per pupilluʒ
doli capacem preſtitū per dictam.l.ſi.ff.de lib.ca.⁊ dictum.c.ex lr̄is.
3 Et hec opinio cōmunior videt.vt † de iure cōmuni nō requiratur iu-
dicis decretum in pace per pupillū fienda:ex quo non eſt dānoſa pu
pillo.vt no.in locis prealleg.⁊ ſentit Jo.an.in addi.Specu.in.§.j.in
titu.de homici.in ſi.⁊ Jaco.de are.⁊ bal.in.l.j.C.de in integ.reſti.mi-
no.⁊ in.d.l.pactū curatoris.⁊ apud me hoc eſt indubitatū.arg.ī.l.pa
ter.ff.de lega.iij.cum ſimilibus.¶ Cōcludo ergo ex omnibus p̄miſ-
ſis dictā pacem valere ⁊ tenere ⁊ minime corruere ex decreti defectu.
Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.cix.

1 ☞ Res pōt vēdicari ab eo q miſſus eſt ī poſſeſſionē cauſa cuſtodie.
2 Miſſus ī poſſeſſionē ex p̄rio decreto:an poſſit rei vēdicatiōe ꝯueniri.
3 Dolus non poteſt vere probari cum conſiſtat in animo.
4 Depoſui apud te ſacculū ꝯſignatū:⁊ tu nō reſtituis:vel reſtituis aper
tū ꝓpter dolū tuū preſumptū in nō reſtituēdo vel aperiēdo ſtabit iu
ramento meo ſuper rebus que ibi dicebantur eſſe.

IN chriſti nomine amen. Circa factū
ſupra narratuʒ ⁊ conſultuʒ fiunt tria de nouo ſatis bona
motiua contra partem Guil.primū ꝙ cuʒ Petrus cōuen-
tus nō eſſet poſſeſſor ſʒ ſolū cuſtos ſeu detentor cum fuiſſet miſſus in
poſſeſſionem ex primo decreto ī actiōe ꝑſonali:quo caſu nō poſſidet.
vt.vt.l.is cui.ff.vt in poſſeſſionem lega.⁊.l.ſi finita.§.ſi quis autem
poſſeſſionem.ff.de dam.infec.not.Specu in titu.de primo ⁊ ſecundo
decreto.§.iam de effectu.verſi.ſed vtrum miſſus.⁊ ſequēti ⁊ no.in.c.
contingat.de dolo ⁊ contu.ergo contra eū non competebat rei vēdi
catio.vt no. Jnn.in.c.quoniā contra.de proba.¶ Secūdū motiuuʒ
quod ex autoritate iudicis interponentis ſecundū decretū in vendi
cationeʒ illarum rerum iſte Petrus excuſatur a dolo licet vendide-
rit poſt litem ſibi motam ſuper proprietate illarum in quarū poſſeſ-
ſioneʒ fuerat miſſus autoritate alterius iudicis ergo non potuit ad-
uerſario deferri iuramentum in litem per not.in.l.in actionibus.ff.de
in litem iuran.cū ſimilibus.¶ Tertium motiuum q2 iuramentum in
litē eſt deferendū poſt ſententiam.⁊ nō ante.iuxta no.per Bar.in.d.
l.in actionibus.ff.de in litem iur.Jn caſu autē predicto fuit iuramē-
tum delatum ante ſententiam.ergo nunc in ea cauſa appellationi eſt
pronuntiandū bene appellatum ⁊ male iudicatuʒ.Et quāq̄ hec mo-
tiua exquiſita videantur ſi tñ omnia in hoc negotio geſta pōderent
ac iura in hac materia loquentia minime caſui noſtro obſtant.Et pri
mo ad primū dico ꝙ tex.in.l.officium.in ſi.ff.de rei vendi.aperte pro-
bat contrariū.dicit eñ limitando vel corrigendo dictū pegaſiū prece-
dens qd ab oībus qui detinēt ⁊ habēt reſtituendi facultatem pōt res
vendicari ⁊ ipſe Bart.iuris ciuilis illuminator hoc apertiſſime vo-
luit etiā in caſu noſtro ita intelligendo illā.l.qd patet ex ſuo ſumma-
rio.ſummat enim per hec verba quod hec ſcʒ rei vendicatio detur cō
tra eum qui poſſidet vel poſſeſſionem cauſa cuſtodie vel aliter deti-
net.Hec ſunt formaliter verba Bar.hoc idem voluit aperte Hoſti.
in.c.cū cōtingat.de dolo ⁊ cōtu.in ſi.⁊ cum eo tranſit Joā.an.recitan
1 do dicēs † quod eo qui eſt miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodie po
teſt res vendicari.Fateor tamen ꝙ Jnno.in caſu noſtro aliud ſenſiſ
ſe videtur in.d.c.quoniam contra.Sed profecto ſi bene ponderetur
aliud nō ſenſit.Nam in terminis noſtris Jnno.tetigit q̄ōnem iſtam
2 in.§.qd ſi ſuper.in verbo poſſeſſionem.vbi tacite querit.† An miſſus
in poſſeſſionē ex primo decreto poſſit rei vendicatione cōueniri et re-
fert contrarias opiniones.Nam quidaʒ tenuerunt ꝙ poſſit:q2 facul
tatem reſtituendi habet per.l.officiū.ff.de rei vendi.prealleg.ſed ipſe
ſentit contrariū motus hac ratione quia facultatē reſtituendi nō ha
bet quia tantum cuſtodit ⁊ tanq̄ cuſtos eſt nonnunq̄ detentor:⁊ ita
etiam tranſijt Specu.recitando Jnno.in titu.de primo ⁊ ſecūdo de-
creto.iam in effectu.verſi.ſed nūquid miſſus.in fine.ſed diligenter eſt
ponderanda ratio Jnno.fuit enim mortuus:q2 regulariter paſſus
miſſionē in actione perſonali non expellitur de poſſeſſiōe etiā natu-
rali ſed remanet in poſſeſſione:⁊ miſſus ſolum habet cuſtodiā ne ille
dilapidet ⁊ vt tedio affectus pareat iudici.vt in.d.l.is cui.⁊ no.Spe.
clarius in.d.§.ſed nunqd miſſus.⁊ ſe.Sed tñ in caſu noſtro ceſſat hec
ratio:q2 ille Petrus miſſus in poſſeſſionē habebat liberā detētioneʒ
q2 iudex ita decreuit ꝓpter abſentiā rei cōtumacis.merito ceſſat di-
ctū Jnno.vt in.l.cū pater.§.dulciſſime.ff.de leg.ij.Et ideo ſoluēdo ⁊
cōcordādo has opiniones pōt dici ꝙ aut miſſus in poſſeſſionē nō hʒ
liberā detentationē ſʒ tm̄ cuſtodiā:⁊ tūc ꝓcedit dictū Jnn.⁊ Spec.
ceſſat enim tūc cū.l.officiū.in ſi.q2 iſte nō hʒ facultatē rei reſtituende

ideo nõ poteſt ab eo res vendicari. Aut habet liberam detẽtionẽ vt
habebat iſte Petrus in caſu noſtro ⁊ tunc cõueniri poteſt rei vendi-
catiõe qꝛ põt reſtituere qꝺ ipſe habet. ⁊ idẽ dicẽdũ in alijs detentato
ribus vt in depoſitarijs ⁊ ſimilibus. ⁊ ita ꝯcordando tenuit dominꝰ
Anto. de but. ſolẽnis doctor. c. examinata. de iudi. ⁊ ſentit in. d. c. quo
niã cõtra. §. qꝺ ſi ſuper. vt lit. nõ cõte. Fatendũ eſt tñ qꝺ ille q detinet
nomine alieno poterit ſi vult euitare iudiciũ nominãdo dñm in iudi
cio iuxta bñficiũ. l. ij. C. vbi in rez actio. ⁊. d. §. qꝺ ſi ſuper rebꝰ. ¶ Ex
his clariſſime infert̃ ad deciſionẽ ſecũdi motiui. cum enim dictꝰ Pe-
trus poſſit ꝯueniri ſequitur ꝙ nõ debebat pẽdente lite alienare illas
res. qꝺ cũ fecerit preſumit̃ in dolo ⁊ hec ꝓ̃ſumptio doli ꝓbatur iure:
qꝛ ex quo mercatus eſt ꝯtra legẽ preſumit̃ ĩ dolo. vt ĩ. l. queadmodũ.
C. de agri. ⁊ cenſi. lib. xj. ⁊ in regula qui cõtra iura. de reg. iur. li. vj. no.
Bar. in. l. ſed ⁊ ſi. §. ſcire. ff. de peti. heredi. nec excuſat eũ autoritas iu
dicis: qꝛ iudicẽ circũuenit ꝑ obreptionẽ malicioſe ſubticendo litẽ ſup
illis rebus pẽdere merito preſumit̃ in dolo. argu. in. c. cũ dilecta. ⁊ qꝺ
ibi not. ⁊. c. ſup literis. de reſcrip. ⁊. l. ſi qs obrepſerit. ff. de falſis. et qꝺ
3 ibi not. Bar. in. l. iuſte poſſidet. ff. de acqui. poſſeſ. † dolus aũt nõ põt
vere probari cum cõſiſtat in animo: ſꝫ probat̃ ex cõiecturis. vt ĩ. l. do
lum. C. de dolo. ⁊ in. c. ij. de renũ. lib. vj. Coniecture aũt hic ſunt ſuffi-
ciẽtes ⁊ a iure approbate. tum qꝛ vẽdidit cõtra legẽ, tum qꝛ obrepſit
iudici: tũ qꝛ in principio litis negauit illa bona detinere. ⁊ tñ poſtea
autoritate iudicis circũuenta illa vẽdidit. ad hoc. l. pe. ff. de rei ven. ⁊
in auꝫ. itẽ poſſeſſor. C. qui potio. in pig habeantur. ¶ Ad tertium et
vltimum rñdeo quod iuramentũ in litem quandoqꝫ defertur ꝓpter
cõtumaciã in nõ parẽdo iudici: ⁊ tũc defert̃ poſt ſñiam. iuxta. l. q re-
ſtituere. ff. de rei vẽdi. Quãdoqꝫ defertur in locum probationis quia
ꝓpter dolũ aduerſarij redditur probatio difficilis. ⁊ tunc cum ſucce-
dat iuramentũ loco probationis: defertur ante ſententiam et poſtea
ſequitur cõdemnatio. vt probatur in. c. fi. qꝺ met. cau. vbi tex. apertꝰ
4 ⁊ ideo dixit ibi Inno. ⁊ ſequitur Bar. in. d. l. in actionibꝰ. † qꝺ ſi de
poſui apud te ſacculum ſignatũ: ⁊ tu non reſtituis vel reſtituis aper
tum: qꝺ propter dolũ tum preſumptum in non reſtituẽdo vel aperien
do ſtabitur iuramento meo ſuper rebus que ibi dicebantur eſſe. Ita
in propoſito ꝓpter doloſaz alienationẽ iſtius fuit Guidoni reddita
probatio dominij illarũ reruꝫ difficilis. merito potuit ſibi deferri iu-
ramentum in litem. vt in. l. iij. ff. ad exhiben. ⁊ poſtea ſequitur condem
natio. vt. d. c. fi. quod me. cauſa. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. cx.

1 ☞ Uerba videtur ⁊ placebit ſapiunt arbitrium boni viri.
2 Teſtator ſi dixerit. extremam voluntatem meã que diſpoſitioni cõ-
mitto videtur decedere teſtatus ad pias cauſas.
3 Epiſcopus non recipit quartam a locis exemptis.
4 Diſpoſitũ ab executore ſeu fideicõmiſſario vr̃ diſpoſitũ a teſtatore.

IN cauſa hoſpitalis ſctẽ Catharine de
Tuderto quo ad validitatez donationis ſib facte ꝑ Ia-
cobum abramutij de bonis quondam Iacobi maſſanu-
tij: quatuor ſunt Chriſti nomine inuocato examinanda. ¶ Primuz
an dictus Iacobꝰ abramutij potuerit bona illiꝰ Iacobi miſſanutij
teſtatoris nunꝙ̃ ſibi delata retinere: an vero tenebat̃ illa diſtribuere
pro anima teſtatoris. ¶ Scdm̃ preſuppoſito ꝙ illa diſpenſare eſſet
obligatꝰ an potuerit ſolus de bonis illis diſponere cũ in teſtamẽto
fuerint tres deputati. quorũ duo vita functi ſunt ante illorum bono
rum diſpenſationẽ. ¶ Tertium poſito qꝺ ſolus potuerit vtrũ value
rint illa bona dare dicto hoſpitali poſt annuz a tẽpore quo debebat
dicta diſtributio fieri. ¶ Quartũ ſi tenetur qꝺ lapſus anni nõ fuerit
impedimẽto. an ſaltẽ ꝓpter litigium ſeu ꝓceſſuz domini epĩ Tuder-
tini dicte donatiõis validitas impediatur. Quo ad primuz breuiter
dico quod illa bona nõ fuerũt pure delata dicto Iacobo ⁊ alij col
legis de quibus in teſtamẽto ſed fuerũt electi ⁊ deputati per teſtato-
rẽ tanꝙ̃ vniuerſales fideicõmiſſarij ad diſpẽſandũ illa bona ad pias
cauſas. Hoc clare probãt verba teſtatoris que talia fuerũt videlicet.
Reſiduũ aũt hereditatis ⁊ bonorũ meorũ dicta conditione aduenie
te remiſit ⁊ reliquit in cõſciẽtia dñe Lucretie ⁊ dñe Perine ⁊ Iaco-
bi abramutij qui de dicto reſiduo diſponãt ⁊ faciãt quicquid eis vide
bitur ⁊ placebit faciẽs eos in ꝑ̃dictis ſuos vniuerſales fideicommiſ-
ſarios ⁊c. Primo eñ ponderanda ſunt illa verba. Reliquit in con-
ſcientia ⁊c. Non enim reliquit eis bona ſimpliciter ſed in conſcientia
quaſi aggrauando illorũ conſcientiã. ad hoc quod not. in. c. ſtatutũ.
§. aſſeſſorẽ. iuncta glo. de reſcrip. lib. vj. iuncto eo qꝺ no. glo. in cle. j. de
iurepa. in verbo onerāmꝰ. Scdo faciunt illa verba Diſponant ⁊ fa-
1 ciant vt eis videbitur ⁊ placebit. Nam illa † verba videbitur ⁊ place-
bit ſapiunt arbitriũ boni viri. vt in. l. fideicõmiſſa. §. quãquã. ff. de le-
ga. iij. ⁊ in. l. thais. §. ſororẽ. ff. de fideicõmiſ. lib. no. gl. in. c. ij. de corpo.
vit. in verbo viſum. no. bar. in extraua. ad reprimẽd. l. alio. ff. de ali. ⁊
cib. leg. Preterea quid opus eſt alia interpretatiõe cũ poſtea teſtator
in fine verboꝝ expſſe dixerit qꝺ illos faciebat ſuos vniuerſales fidei-
cõmiſſarios: ꝯmiſit ergo fidei illoꝝ vt illa bona diſtribuerẽt arbitrio
boni viri ⁊ in dubio debet intelligi: ſcilicet ad pias cauſas quia bonꝰ
vir ſic debet arbitrari niſi per rationes legitimas oſtẽderet cõtrariũ.
Et pro hoc intellectu videtur tex. ſecundum cõmunẽ lecturã in. c. cũ
2 tibi. de teſta. vbi dicitur † ꝙ ſi quis dixerit extremam volũtatẽ meaz
tue diſpoſitiõi cõmitto videt̃ decedere teſtatus ad pias cauſas. for-
tius ergo hoc dicẽdũ in caſu noſtro in quo teſtator vſus eſt ꝟbis cla-
rioribus. hoc etiã voluit Bar. ⁊ Bald. in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. vbi
Bar. plus dixit videlicet qꝺ ſi quod relinquitur arbitrio alteriꝰ ſim-
pliciter nec dicat̃ ad quid qꝺ in dubio intelligit̃ ad ipſas cauſas ꝑ di
ctum. c. cũ tibi. ſecus ſcꝺꝫ eũ ſi diceret ad voluntatẽ talis. nec expme
ret ad pias cauſas: qꝛ tunc per illud verbum ad voluntatẽ videt̃ re-
linquere in libera voluntate illius. vt in. d. §. quãquã. Et hoc eſt indu
bitãter tenendum. Quare circa primum cõcludo dictum Iacobũ in
effectu fuiſſe deputatũ tanꝙ̃ miniſtrum ⁊ diſpenſatorẽ illorũ bonorũ
ad pias cauſas. ¶ Ad ſcꝺꝫ dubiũ an potuerit ſolus illa bona diſpẽ
ſare ſeu dare hoſpitali. ⁊ credo ꝙ ſic: qꝛ cũ iſti fuerint vt dixi ĩ effectu
executores ⁊ miniſtri dicti teſtamẽti alijs collegis mortuis ⁊ ſic non
volentibꝰ adimplere volũtatẽ defuncti potuit ſolus exequi ꝑ. c. ij. §. j.
de teſta. li. vj. videt̃ de mẽte Bar. l. l. j. §. ſi plures. ff. de exercito. ĩ verſ.
vti igitur liqueat materiã ĩ fine. facit quod ponit Fede. de ſenis ĩ ſuis
conſilijs. cõſi. clv. inducitur eñ illud ſpeciale ne volũtas defuncti im
pediatur. vt ibi dr̃. Et hoc de ſecũdo dubio. ¶ Quo ad tertium. An
potuerit dictus Iacobus dicta bona dare hoſpitali poſt annũ a tꝑe
exiſtẽtis cõditionis appoſite in teſtõ. Videt̃ primo quod nõ: qꝛ licet
a iure detur annus ad exequẽdũ voluntatẽ defuncti a tempore moni
tionis fiẽde per ſuperiorẽ. vt. in. c. nos quidem. de teſta. ⁊ in autẽ. hoc
amplius. C. de fideicom. lib. Tñ cõſtitutio epiſcopi dioceſani monet
⁊ ſtatuit annũ a die diſtributiõis fiende. certũ eſt epiſcopuz potuiſſe
hoc facere: qꝛ põt adiuuare canonẽ imponẽdo penam ⁊ grauãdo fa
ctũ. vt no. glo. in cle. ne romani. de ele. per Ioan. an. in. c. fi. de offi. ar
chi. videt̃ text. in. c. ij. de conſti. li. vj. ⁊ in terminis noſtris ſentit Fede.
de Senis in ſuis cõſilijs cõſi. cxxiij. ¶ Sed his nõ obſtantibꝰ puto
de iure contrariũ dicẽdũ in caſu noſtro. Moueor principaliter: quia
vt predixi de iure cõmuni nõ eſt dictus Iacobus priuatus poteſtate
adimplẽdi volũtatẽ defuncti per lapſum anni. niſi lapſus fuerit poſt
monitionẽ ſibi factam. vt ſupra dixi. qꝺ non cõtingit hic. Nec obſtat
cõſtitutio ſynodalis illa eñ ꝓcedit quo ad nudos executores teſta-
mẽtarios ſed dictus Iacobus non erat nudus executor: ſed nudꝰ mi
niſter: imo habebat poteſtatẽ eligẽdi pauperes vel loca pia. Fuit eñ
hoc relictũ ſue cõſcientie vt faceret ſicut ſibi videretur ⁊ placeret. ſed
certũ eſt quod quãdo quis habet electionem non currit illico annus.
ſed oportet qꝺ prius conſtituatur in mora per interpellationez vt eſt
tex. no. in. l. cum quidã. ff. de leg. ij. ⁊ per illum text. hoc expreſſe firma
uit ibi Bar. in caſu noſtro dicens per illum tex. ſe in facto reſpondiſſe
qꝺ licet in conſtitutione epiſcopali caueatur qꝺ executores vltimarũ
voluntatũ debeãt exequi intra annum. alias executio ad epiſcopum
trãſſfertur. tñ ſi teſtator reliquit mille illis pauperibꝰ quos talis elege
rit quãꝙ̃ ille intra annũ non elegerit. non tñ per hoc poteſtas fuit de
uoluta ad epiſcopum qꝛ certũ eſt qꝺ de iure communi poteſtas non
deuoluitur ipſo facto per lapſum anni ad epiſcopũ. vt pꝫ ex ꝑ̃dictis
nec ex forma cõſtitutionis, qꝛ conſtitutio dicit qꝺ executores debeãt
exequi intra annũ. Sed iſte de quo queritur nõ eſt executor qꝺ pꝫ ex
eo qꝛ inter eũ qui declarat ⁊ eum qui habet executionem eſt differen-
tia. nam iudex dicitur ille qui declarat ⁊ ſentẽtiat. executor vero dicit̃
ille qui habet nudũ miniſteriũ. vt in. l. executorẽ. C. de execu. rei iudi.
Iſte autẽ qui habet electionẽ nõ debet dici executor. qꝛ non habebat
nudum miniſterium in ſoluẽdo quod trãſit ad epm̃ in ſua cõſtitutio
ne. ſed ius eligendi cauſam piam. ⁊ in hoc non põt dici executor ſed
elector. hoc voluit in effectu belliſſime Bar. in. d. l. cũ quidã. ⁊ ſequitur
Pet. de ancha. in. d. c. nos quidem. de teſta. fortius ergo hoc dicendũ
in caſu noſtro in quo dictus Iacobus habebat maiorẽ poteſtatẽ ꝙ̃
ille in exemplo Bar. qꝛ ille habebat eligere paupes. iſte vero poterat
eligere quamlibet cauſam piam. ad hoc qꝺ no. Bar. in. l. cũ quidaꝫ.
qꝺ not. in. d. c. cum tibi. Fuerunt enim illa bona relicta conſcientie ſue
vt diſponeret ⁊ facert qcquid ſibi videret̃ ⁊ placeret ⁊c. debuit ergo
prius requiri ⁊ interpellare per epiſcopꝫ vt de illis diſponeret: eo no
lẽte vel differẽte potuiſſet epiſcopus diſponere qꝺ hoc minime factũ
extitit: ergo poteſtas remanſit penes dictum Iacobum lapſu anni
nõ obſtã. Et hoc de tertio. ¶ Reſtat examinare quartũ dubium: an
propter litigium pendẽs impediri debeat dicta donatio. ⁊ videt̃ qꝺ
ſic: quia bona illa erãt effecta litigioſa ꝓpter cõuentionem epiſcopi:
ſed bona litigioſa alienari nõ poſſunt etiam in eccleſiam vt in. c. eccle
ſia. vt lit. pen. ⁊ in autẽ. litigioſa. C. de litigio. ¶ Sed in cõtrariũ ſe ha
bet veritas: quia inter epiſcopum ⁊ iſtum Iacobum nõ cõtendebat̃
de dominio illorum bonorũ. Nõ eñ dicebat epiſcopus illorũ dñium
ꝑtinere ad ſe: ſed de alio iure extrinſeco cõtendebatur. videlicet de po
teſtate illa bona diſpẽſandi. quo caſu nemo dicet illa bona effici liti-
gioſa: vt legit̃ ⁊ notat̃ in dicta autẽ. litigioſa. ⁊ ꝑ Bar. in. l. lite. C. eo.
⁊ ꝑ Inno. in. c. cũ. M. de cõſti. preſertim cũ hic non interueniſſet litis
cõteſtatio: imo nec citatio ſuper cõuentione fiẽda. quia epiſcopus ſo
lum priuauit ſine aliqua cauſe cognitione dictũ Iacobũ a dicta po-
teſtate

teſtate diſpenſandi ſeu illum denūtiauit priuatum ⁊ ſibi mādauit vt
decetero ꝺ illa ſe nō impediret.cui quidē ꝓcepto nō tenebaᷓ dictꝰ Ja
cobus obedire tāꝙ iniuſto notorie ⁊ cōtra ius.vt ī regula ea q̄ ſiūra
iudice.de reg.iur.lib.vi.⁊ per Inno.in.c.ad aures.de temp.ordi.⁊ i.c.
inquiſitiōi.de ſen.excō.⁊ per gloſ.xi.q.iij.in ſumma.cum ſimilibꝰ.Et
poſſet hic addi quintū dubiū an de dictis bonis debeat epiſcopꝰ ha
bere quartam.⁊ dico q̄ nō:q: hoſpitale dicitᷓ exemptū a iuriſditiōe
3 epi:† ⁊ a locis exemptis tp̄s nō recipit quartā vt cōiter teneᷓ ꝑ doct.
in.c.officij.de teſta.loquitur Fed.de ſenis in conſilijs ſuis.conſil.xcvj.
⁊ Bald.in.l.ſi quis ad declinandā.C.de epi. ⁊ cle. facit quod legiᷓ ⁊
notatur in cle.dudum.de ſepul.iuncta gl.in verbo quarta.Nec obſt.
ſi dicatur ꝙ non teſtator ſed Jacobus predictus elegit dictuꝫ hoſpi
4 tale.Hoc enim nō obſtat:† q: q̄ diſponitur ab excutore ſeu fideicō
miſſario videᷓ diſpoſituꝫ a teſtatore tanꝙ a cauſa efficienti ⁊ a fidei
commiſſario tanꝙ ab organo.⁊ ſic in terminis noſtris firmat Bar.
in.l.vnuꝫ ex familia.ff.de leg.ij.per illum tex.qui optime facit.⁊ bal.
in.l.ſi quis ad declinandam.C.de epiſco.⁊ cleri.facit tex.i cle.duduꝫ.
de ſepul.in.§.verum.iuncta gloſ.in verbo indirecte.Et hec ſufficiāt.

¶Nico.Abbas.

¶Conſilium.cxj.

1 ☞Monialis dicitur nupta:non proprie ſed ficte.
2 Cognoſcens monialem poteſt de adulterio accuſari.
3 Pater quicquid offert monaſterio tempore ingreſſus filie debet cō-
putari ad inſtar dotis in legitimam ipſius filie.
4 Correctio iurium nō debet induci per ſimilitudinem rationis.
5 Princeps qn̄ intēdit vt reſpectu deciſionis cōſtitutio extendaᷓ ad pē
dentia ſemper de eis facit mentionem.
6 Poſſibilitas reſpectu dotis conſideratur ex tribus.

SAluatoris ieſu chriſti eiuſq;
pijſſime matris preſidio humiliter inuocato. In cauſa ca
therine monialis ſeu monaſterij ex vna parte petentis tria
ſunt examināda.Primū an dicta catherina excludaᷓ a ſucceſſiōe pa
terna vigore ſtatuti municipalis dictātis ꝙ mulier nupta ⁊ dotata
nō ſuccedat extantibꝰ maſculis ⁊c.¶Scdꝫ ſi ex iſto capite nō exclu
daᷓ:an poſſit excludi vigore alterꝰ ſtatuti q̄ emanauit lite ſuꝑ iſta
ſucceſſiōe pēdēte quo inter cetera diſponiᷓ vt ingreſſa monaſteriū nō
poſſit aliq̄d petere ī hereditate paterna ⁊c.extātibꝰ filijs maſculis ſē-
per ſaluo ꝙ liceat ipſis parentibꝰ relinquere:put eis videbiᷓ ⁊ place
bit cui quidē ſtatuto fuit adiecta clauſula ⁊ hoc habeat locū in p̄ſenti
bus preteritis ⁊ futuris. ¶Tertiū ſi dicte catherine non obſtat dic-
tū ſtatutū:queriᷓ q̄ta portio ī dicta hereditate ſibi debeaᷓ. ¶Circa
1 primū videᷓ dictā catherinā excludi tanꝙ nuptā ⁊ dotatā. † ex quo
enim fuit monialis effecta diciᷓ deo nupta.vt i.c.q̄ chriſto ſpecialiter
nubunt.xxvij.q.j.hinc dixit gl.notabiliter in.c.virginibus.eadē cau-
2 ſa.⁊.q.† ꝙ cognoſcens monialē pōt de adulterio accuſari:q: ſponſā
alterius cognouit.itē diciᷓ dotata q: in ingreſſu ſuo pater dedit mo
naſterio florenos centū:⁊ vulgariter dr̄ dari pro dote ipſius ingredie
tis.hic dixit Bart.in.l.j.§.ſi parēs.ff.ſi q̄s a pa.fue.manumiſ.⁊ ſequi
3 tur bal.i.l.qm̄ nouella.C.de inof.te.dicēs † ꝙ q̄cquid pater offert mo
naſterio tp̄e ingreſſus filie dꝫ cōputari ad inſtar dotis in legitimā ip
ſius filie q: ſuccedit loco dotis.Sꝫ his nō obſtātibꝰ ꝯriū dico de iure
ꝓcedere:q: monialis non dr̄ proprie nupta:ſed ficte ⁊ ſimilitudiuarie.
argu.in.c.j.xxvij.q.j.imo fingiᷓ mortua.xvj.q.j.placuit.certūq; eſt q̄
diſpoſitū in caſu vero nō hꝫ locū in caſu ficto p̄ſertim ī ſtatuto:vt eſt
tex.in.l.iiij.§.hec aūt verba.ff.de neg.geſt.⁊ q̄ legiᷓ ⁊ notaᷓ i.c.ī nr̄a.
de iniu.firmat Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.in repetitiōe
⁊ permaxime hoc dicendū in caſu noſtro in quo ſtatutū corrigit ius
ciuile in eo quod excludit feminā maritatā ⁊ dotatā a ſucceſſione pa
terna extātibus maſculis ꝯtra.l.maximū vitium.C.de libe.p̄te.auᷓ.i
ſucceſſione.C.de ſuis ⁊ legi.ideo dꝫ reſtringi ⁊ intelligi in proprijs ter
minis:quinimo dꝫ impropriari ſi recto modo fieri pōt:vt minus quā
fieri poſſit corrigat ius cōe:vt in.c.cum dilectꝰ.de cōſue.⁊ in.l.ij.C.de
noxa.cum ſimilibus.facit quod no.idem Bar.in auᷓ.quas actiōes.
4 C.de ſac.ſan.eccle.vbi voluit † ꝙ per ſimilitudinem rationis nō dꝫ in-
duci iurium correctio.⁊ idē voluit gl.in.c.indemnitatibus.de elec.lib.
vj.in verbo confirmeᷓ.nec eſt omnimodo eadem ratio in vtroq; caſu
hoc dico vt ſatiſfiat motiuis bal.in.d.auᷓ.quas actiones. ¶Cōclu
do hic breuiter dictā catherinā nō excludendam a ſucceſſiōe paterna
ex capite illius ſtatuti cum non ſit ꝓprie nupta ⁊ maritata:ſtatutū ve
ro loquitur ꝑ iſtas duas qualitates ad hoc vt vt femine excludanᷓ ꝑ
maſculū quibus deficientibus ceſſat ſtatutū.arg.in.c.fi.de reſti.ſpol.
l.precipimus.⁊ q̄ ibi no.C.de appel.⁊ hec de primo dubio.¶Venio
nunc ad ſecundum an excludatur pretextu alterꝰ ſtatuti ⁊ profecto
ī caſu noſtro ſtatutum nihil valet.q: nō potuit preiudicare mulieribꝰ
que iam intrarant monaſterium tempore ſtatuti vt erat iſta catheri
na que nō ſolū intrauerat ſed etiā adiuerat hereditatem paternā:vt
voluit Bar.in.l.fi.C.de pac.⁊ Bald.in.l.deo nobis.C.de epi.⁊ cle.
imo reſpectū earū q̄ poſtea īgreſſe fuerūt pōt dubitari an valuerit ſta
tutum.vt no.in iuribꝰ preallē.dixi in.c.quod clericis.de fo.compe.in
additiōe.⁊ facit ad p̄dicta quod not. Jo.an.in regula ſine culpa.de
reg.iur.lib.vj.in mercu.vbi gn̄aliter vult ſtatutū non extendi ad ꝑſo
nas eccleſiaſticas ſi vinculum ineſt poſt clericatum ſeu religionē:vt
in.c.cum.M.ferra.⁊.c.eccleſia.de conſti.⁊ in.c.bene quidē.xcvj.di.cū
ſimilibus.Fruſtra ergo queriᷓ an excludaᷓ ꝑ dictū ſtatutū.Sꝫ p̄ſup
poſita ſine veritatis preiudicio validitate ſtatuti nūq̄d obſtet dicte
catherine vel impediat iudicē ius reddere metu pene ibi p̄fixe.Et pri-
mo videᷓ ꝙ ſic ꝑ illā clauſulā ſtatuto adiectaꝫ valeat.Et hoc habeat
locum in p̄ſentibus preteritis futuris ⁊c.Pendentia enim includunᷓ
ſub aliquo illoꝝ triū preſentiū preteritorū aut futurorū:ſtatutū vero
extendiᷓ ad preterita cuꝫ de eis expreſſe cauetur.vt in.l.leges ⁊ cōſti-
tutiones.C.de legi.⁊ i.c.fin.de conſti.Preterea ſtatutum dicit q̄ nō
poſſit aliquid petere:ſed ſtādo in iudicio ſemꝑ petit ⁊ perſiſtit in peti
tione ſua:vt in.c.ſi diligenti.de fo.cōpe.ergo ⁊c.Sꝫ ꝯriuꝫ puto ego ve
rum ſaltē in caſu noſtro.Primo q: pendentia iam ī iudicio habent
naturā ſeparatam a p̄teritis ⁊ p̄ſentibus nondum in iudiciū deduc
tis:q: imperator expreſſe voluit q̄ pēdentia nō deberēt decidi ſecūdū
leges ſuperuenientes:ſed ſm leges anteriores:vt eſt text.in auᷓ.ī me-
dio litis ſa.iu.nō ſi.lꝫ ſecꝰ videatur quo ad ordinaria iudicij reſpectu
actuum futurorum:iuxta notata per gl.in.c.lꝫ canon.de elect.lib.vj.
5 et in cle.diſpendioſam.de iudi.hinc eſt † ꝙ vbi princeps intēdit vt reſpe
ctu deciſionis conſtitutio extendaᷓ ad pēdētia,ſemꝑ de eis facit mē
tionē.vt ptꝫ in.d.cle.diſpendioſam.in fin.⁊ in cle.j.in fin.de ſequeſtra.
poſ.⁊ fruc.⁊ de re iudi.cle.j.de ſen.excom.cum ſimi. Hanc opinionē
expreſſe firmauit Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.in repetitiōe.
in ver.ſecūdo queriᷓ.vtrum poſtꝙ ſtatutū:vbi firmat ꝙ licet illa clau
ſula apponatur in ſtatuto ⁊ extendaᷓ ad preterita ⁊c.q̄ nunꝙ extē
ditur ad pendentia:id eſt ī iudicium deducta ꝑ tex.dicte auᷓ.vt cum
de appel.cog.⁊ allegat etiam gl.ibi poſitam ⁊ preſertim dicit hoc ꝓ-
cedere in ſtatutis ⁊ reformationibus ciuitatum quas canes curiarū
⁊ deuoratores omniū cōium fieri faciūt ꝓ libito voluntatis. Et hāc
opinionem etiā ſequitur do.Ant.de bu.in.c.fi.de conſti.i fi.quinimo
plus voluit belliſſime Bar.in.l.ſancimus.C.de ſac.ſan.eccl.in fi.dicit
enim quod ſtatutum ciuitatis nullo modo extēdiᷓ ad pendētia etiā
ſi de eis caueretᷓ in ſtatuto:q: imperator expreſſe inhibet in.d.auᷓ.lꝫ ſe
cus ſit in ſtatuto imperatoris qn̄ expreſſe hoc diſponit.Preterea hec
opinio eſt omnino amplectenda ſaltem in caſu noſtro cum ſtatutū il
lud ſit valde odioſum:⁊ cōtra religionē ⁊ omnia iura mundi:ergo re
ſtringendum q̄tum fieri pōt vt minus preiudicet iuri cōmuni:vt i.d.
c.cum dilectus.⁊ in.d.l.ij.de noxa.⁊ ſic non dꝫ cōcernere pendētia ex
quo de illis exp̄ſſam nō facit mentionē vt in regula odia reſtringi.de
reg.iur.lib.vj.Item ex alio capite dictū ſtatutum nō dꝫ ad negotiū
iſtud extendi:q: in ſtatuto dicitur ꝙ ingreſſa mōaſteriū non poſſit ali
quid petere in ſucceſſione paterna.⁊c.ſed dicta catharina iā petierat
tēpore edicti ſtatuti cū expoſuerat querimoniam:⁊ q̄ plus eſt fuerit
lis cōteſtata.vt in.l.ſi decem cū petiero.ff.de ver.obli.⁊ in.l.amplꝰ nō.
ff.rem ra.habe.⁊ q̄ ibi no.Bar.cū ergo illud ſtatutū loquatur per ꝟ-
ba de preſenti:vcꝫ ꝙ non poſſit petere ⁊ ſit ꝯtra ius ⁊ iuris alterꝰ p̄-
iudicatiuum:nō dꝫ extendi ad ea que iam tunc petierat:argu.i.l.cuꝫ
lex.⁊ q̄ ibi no.ff.de legi.⁊ in.l.leges ⁊ conſtitutiones.C.eodem titu.
¶Item ⁊ ex alio ⁊ tertio capite ſtatutum nō dꝫ extēdi ad dictā ca-
tharinam:q: ſtatutū illud loquiᷓ qn̄ parētes dāt filiabꝰ tēpore ingreſ
ſus q̄ eis poſſibile etiā eſt vt ptꝫ in proe.illius ſtatuti:dꝫ eīm in intel-
lectu ſtatuti cōſiderari ratio que ponitur in ipſius proemio:vt i.l.fi.
6 ff.de here.inſti.no.Bar.in.l.liberoꝝ.ff.de verb.ſig.† Poſſibilitas au-
tem reſpectu dotis conſideratur ex tribꝰ.vcꝫ ex dignitate ſeu ꝑſona-
rū conditione facultatibus ⁊ numero liberorū:vt eſt text.in.l.ſi filie.ff.
de leg.iij.facit.l.cū poſt.§.ſi gener.ff.de iure do.ſed cum pater dicte ca
tharine eſſet ditiſſimus in ſubſtantia ⁊ nō haberet niſi quatuor libe-
ros:quorū tres erāt femine,nō videᷓ dediſſe.d.catha.quod ſibi pōſſi
bile erat:dando centum florenos dūtaxat merito dictū ſtatutū nō dꝫ
extendi etiā ex hoc capite ad dictā catharinam:cum in ea ceſſaret ra
tio ſtatuti.Et preſertim p̄dicta procedunt habito reſpectu quod dic
ta catharina iam adiuerat hereditatē:ſaltē animo petendi ī iudicio
partē ſibi debitam tempore quo emanauit dictū ſtatutū:vnde nō eſt
veroſimile quod ſtatutum voluerit priuare dictam catharinam ſeu
monaſterium iure iam queſito ⁊ incorporato monaſterio cum ꝑ adi-
tionem hereditatis ſit dominiuꝫ iam queſitum heredi maxime ſuo.
vt i.l.cum heredes.ff.de acqui.poſſeſ.⁊ in.l.in ſuis.ff.de libe.⁊ poſthu.
cū ſimilibus.cum princeps nō poſſit hoc facere vt not.Inno.in.c.que
in eccleſiarum.de ꝯſti.⁊ bar.in.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.pub.⁊ Ex.i
l.p̄ſcriptiōe.C.de preci.impe.offe.ſtatutū autē dꝫ ſemper in dubio re
ſtringi:vt nō extendaᷓ ad caſuꝫ impoſſibilē.vt in.c.a nobis.de ſen.ex
cō.⁊ in.c.ij.de ꝯſti.li.vj.facit q̄ no.Jo.and.in.c.fi.de immu.eccle.lib.
vj.⁊ Bar.in.l.filiuſfa.§.diui.ff.de leg.j.vbi cōcludunt ꝙ ſtatutū quo
cauetur vt quis non audeat vendere ſeu donare rem immobilem nō
ſubiecto iuriſditioni ſtatutū non extenditur ad eccleſias:q: eſſet ꝯtra
libertatē eccl'iaſticā cū ex priuilegio principis quis poſſit libere dona
re ⁊ vēdere eccleſijs:⁊ his ſine traditione acquiriᷓ dn̄iuꝫ.vt.l.illud.⁊
l.fi.C.de ſacroſan.eccl.⁊ ſic nō dꝫ ſtatutū ꝑ verba generalia extēdi ad

caſum illicitū.facit optime.c.j.de iuretur.lib.vj.ita dicimus in propo
ſito qd cū in dicto ſtatuto nō fiat mētio de his q iā tpe ſtatuti heredi
tatē adiuerāt nō dʒ ad illas etiā de facto extēdi.nec obſtat illa clauſu
la vt habeat locū i preteritis ꝛc.qꝛ pōt intelligi de his q iā intrauerāt
nō tñ deceſſerāt parētes.ꝛ ſic nullū ius de p̄ſenti habebant i bonis vt
in.l.ij.§.ſi impuberē.ff.de colla.bono.no.Bar.in auſ.ingreſſi.C.de ſa-
croſan.ec.cuʒ ſimilib⁹.reſtringit̄ em̄ tātū quātū fieri pōt vt in.d.c.cum
dilectus.cū ſimili.Et hec eſt optima ꝯſideratio.¶ Ex oibus cōcludo
ad ſcdm qd v̄ba dicti ſtatuti dictā catharinā nō cōprehēdūt:ꝛ per ꝯ
ſequens poſſunt rectores ꝛ alij iudices ciuitatis Senarū impune in h
caſu iuriſditionē exercere ꝛ ius reddere dicte catharine ſeu mōaſterio
ex ſua pſona petenti qd admitti dʒ ad petēdum etiam mortua dicta
catharina cū oia iura tranſiuerāt in monaſteriū iuxta no.per Inn.ꝛ
alios in.c.in p̄ſentia de pba.ꝛ Bar.in.l.j.ff.de vul.ꝛ pup.ꝛ gl.xix.qō.
vlti.ſi qua mulier.¶ Venio nūc ad tertiū ꝛ vltimū quāta.ſ.portio de-
beatur monaſterio ex perſona dicte catherine.Et breuiter nō inſtādo
dico ꝙ aut pr̄ nō fecit teſtm̄ ꝛ dʒ habere tātā ꝙtā quilibet ex filijs ma
ſculis vel feminis.nō em̄ diminuit̄ in aliquo ius ſuū p ingreſſum mo-
naſterij:vt in.l.deo nobis.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ in auſ.ingreſſi.ꝛ qd ibi not.
C.de ſa.ſan.ecc.ꝛ in.d.c.in preſentia.cū ibi no.nec de iure cōi eſt hodie
differentia inter maſculū ꝛ feminam.ſed ſuccedunt oēs equaliter vt i
auſ.de her.q ab inteſt.defe.§.j.Nec virtute ſtatutorū pōt excludi per
ea que.ſ.dixi in.c.j.ꝛ.ij.q.ꝛ ſic dʒ habere tertiā partē toti⁹ h̄ditatis
cum eſſent quatuor filij tpe mortis paterne:ꝛ ſi alie femīe maritate ex
cludūt̄ a ſtatuto extātib⁹ maſculis ipſarū portio nō accreſcit monia
li,ſed maſculo cuius cōtēplatione excludūtur p ea q no.Bar.in.l.ij.§.
ꝛ ſi forte.ff.ad tertu.ꝛ Io.and.in addi.Spe.i ti.de ſucceſ.ab inte.ſup
rub.in.ij.col.Si vero pater fecit teſtamentū de iure validū ad cui⁹ va
liditateʒ inter cetera requirit̄ vt dicta catharina tanꝙ filia fuerit ſaltē
in aliquo heres inſtituta.vt in auſ. vt cum de appellat. cog.§. aliud
quoqʒ capitulum.no.Bar.i auſ.nouiſſima.C.de inoffi.teſt.ꝛ i.l.j.§.ſi pa
rens.ff.ſi quis a paren.fue.manumiſ.tunc agit ad ſupplementū legi-
time ēt ſi fuerit in modico inſtituta.vt in.l.oīmodo.et in.l.ſcimus.C.
de inof.teſt.legitima v̄o eſt reſpectu illorū quatuor filiorū tertia pars
totius hereditatis:vt in.d.auſ.nouiſſima.ꝛ p cōſequens debet̄ dicte
catharine ſeu monaſterio pro illa quarta parte tertie partis heredita
tis.nā de reliquis potuit teſtator ad libitum diſponere.vt i dicta auſ.
vt cum de appel.cog.§.aliud quoqʒ capitulum.ꝛ in dicta auſ.nouiſſi
ma.ꝛ per hec patet clara omnium dubiorum deciſio ad ſancte trini-
tatis laudem. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxij.

1 ☞ Sententia lata alias ſolēniter an poſſit ex eo impugnari:qꝛ nun
tius qui p ea ferenda ad iudicis mādātū partē citauit:relationem ci
tatōis feci: nō ad bāchū iudicis nec iudice p̄ſente:ſed ſolo notario exi
ſtente extra locū vbi ius reddit̄:notarius cōſcripſit citationeʒ in actis
anteꝙ ſnīa ferretur.3.Et an poſſit impugnari ex eo ꝙ iudex eam tulit
ex officio:ꝛ non ad partis petitionem 4.
2 Actus citādi eſt executio interlocutorie iudicis de citando.

In dei nomine amen. Illud
1 d iure querit̄ † an ſnīa lata alias ſolennit̄ poſſit ex eo impu
gnari:qꝛ nuntius qui pro ea ferenda ad iudicis mandatū
partē citauit,relationē citatiōis fecit non ad bāchū iudicis:nec iudice
p̄ſente ſed ſolo notario exiſtēte extra locū vbi ius reddit̄.notari⁹ tamē
ſcripſit citationem in actis anꝙ ſnīa ferret̄.Breuiter dico ꝙ ex hoc ſo
lo capite impugnari nō pōt:qꝛ cū iſte actus non ſit iudiciarius non re
quirit valorē iudicij:vñ pōt relatio fieri ſibi notario etiā extra locū iu
dicij.p hoc allego tex.cū glo.notabili in.l.voluit.ff.de interro.act.vbi
ptʒ ꝙ in his q nō requirunt cauſe cognitionem locus iudicij nō eſt de
ſubſtātia ſed iudice itinerante vel in domo ſua exiſtente explicari poſ
ſunt:vt plene no.per Cy.in.l.j.C.de confeſ.in.ij.queſti.ad idem quod
legitur ꝛ notatur in.l.a pcedēte.C.de dila.ꝛ in.c.ij.de dila.relatio au
tem nuntij non requirit ſummariā cognitionē:nec eſt actus iudicialis
habet em̄ citatio tres partes:vcʒ interlocutoriam iudicis de citando
actum nuntij citantis ꝛ ipſius relationem.Primus actus eſt iudicia
lis ꝛ iuriſditionalis:ideo non pōt fieri extra territorium:vt in cle.pa-
ſtoralis.de re iud.ꝛ qd ibi no.Sʒ ſecundus ꝛ tertius non ſunt iuriſdi
tionales.ideo poſſunt fieri extra territoriuʒ:vt.l.omnis.§.verū ſi appa
ritor.C.de epiſ.ꝛ cle.ꝛ no.in.c.ſi.de for.cōpe.ꝛ Io.mona.in.c.romana.
§.ꝯhentes de.fo.compe.probatur etiam ex eo qꝛ nuntius nō hʒ iuriſ-
2 ditionem ſed ſimpliciter exequitur factum iudicis.† vſus actus citādi
eſt executio iterlocutorie iudicis de citādo:relatio vero eſt notificatio
executionis iam facti meri:cuʒ iſti actus non exigant cognitionē non
requirunt locum iudicij:vt in.d.l.voluit.Nec etiam exigit iudicis pre
ſentiam qꝛ relatio fit vt appareat de citatione facta.ſatis ergo eſt qd
fiat notario cauſe:ꝛ per eum ſcribatur in actis.pro hoc.c.qm̄ cōtra.de
probat.vbi ptʒ ꝙ ad officiū notarij ptinet ſcribere citationes.ꝛ hanc
partem expreſſe firmat Bar.in.l.ſi finita.§.iulianus.ff.de dam.infect.
3 in ver.iuxta p̄dicta qro:vbi cōcludit ſufficere † ꝙ relatio nuntij fiat no
tario nec requiritur neceſſario quod fiat iudici dummodo poſtea iu-
dici innoteſcat:nec ē neceſſe ſcdʒ qd fiat iudice ſedēte p tribunali. ad
ducit ad hoc bonum tex.in.l.eos.§.ſup his.C.de app.vbi probatur
maxime iūcta gl.ꝙ inſtrumēta cauſe poſſūt notario pduci:nec ibi re
quiritur ꝙ in iudicio fiat productio.vñ per illā.l.eos.§.ſuper his.iū-
cta.l.voluit.ſ.allegata.probat̄ deciſio huius queſtionis ſatis em̄ eſt
ꝙ notarius informatus de citatione ipſam redegerit in actis añ ſen
tentiam.Et hanc opinionem alias firmaui in.d.c.qm̄ ꝯtra.i lectura.
4 ¶ † Eſt ꝛ aliud dubiū nunqd ſentētia poſſit ex alio capite impugna
ri:vcʒ ꝙ iudex eam tulit ex officio ꝛ nō ad partis petitionē. Videt̄
p̄mo ꝙ ſic:qꝛ regulariter nūꝙ iudex dʒ pcedere ex officio ad vtilita
tem priuatā.vt not.Inno.in.c.ad noſtrā.ij.de iureiurā.ꝛ videt̄ text.
ꝛ ibi per Bar.in.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.ff.de dā.infe.ꝛ clarius p eū-
dē in.l.ad peremptoriū.in prin.ff.de iud.ꝛ ibi videt̄ probari ꝙ nō vʒ
citatio niſi fiat ad partis petitionem.¶ His tñ non obſtantib⁹ ꝯtrariū
puto in caſu noſtro:cū em̄ hic inſtaret tp̄s perēptionis inſtantie po-
tuit ꝛ debuit iudex occurrere ꝛ ex officio ſuo citare ad ſentētiā audiē
dam.ar.in.l.properandū.C.de iudi.ꝛ exp̄ſſe hoc dictū firmauit bar.
in.l.ſeius ꝛ augerius.ff.ad.l.fal.pōt em̄ iudex ſemper ſupplere ne eua
neſcat fruſtra iudicialis inſtātia.ad hoc.c.cauſaʒ q iudi.ꝛ qd no.gl.
in.c.j.de elec.lib.vj.Bal.in.l.j.C.vt q deſint aduo.Preterea vt elegā
ter dicit idem Bal.in.d.l.j.pro actore vʒ ſententia lʒ nō reperiat̄ ſpe-
cifice lata ad petitionē partiū:qꝛ actor a principio petit reū cōdēna-
ri.vñ non pōt dici quod fuerit lata ſine partis petitiōe.In caſu autē
noſtro ſnīa fuit lata pro actore:merito ex duplici capite dicta ſētētia
indubie ſuſtinetur p̄ſertim cum iudex ex forma ſtatuti icurrat penaʒ
niſi ſententiet intra tēpus inſtantie.¶ Ad ꝯtria ſupra formata reſpō
detur ꝙ procedunt regulariter.ſecus aūt in caſu noſtro rōne predi-
cta ꝛ alijs caſibus ſpālibus de quibus plene per bar.in.d.§.hoc aūt
iudicium.ꝛ Bald.in.d.l.canoniſtas.in.c.bone.el.j.de poſtul.p̄la.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxiij.

1 ☞ Crimen vſurarum eſt grauiſſimum ꝛ rapine ſimile.
2 Debitor repetēs poſſeſſionē alteri pignoratā nō obtinet ꝯdēnationē
ſuper fructibus niſi probet ꝙtitatem perceptam per creditorem.
3 Iudicia habent equalem vim cum inſtrumentis.
4 Remiſſio vſurarū nō vʒ niſi creditor offerat pecuniā debitori vl̄ ſaltē
habeat eam paratam reſtitutioni.
5 Spontanea remiſſio nō debet preſumi cū debitor eſt pauper ꝛ credi-
tor diues:ꝛ maxime cum pecunia eſt non modica.
6 Tranſactio vbicūqʒ eſt calūnioſa ex parte actoris nō tenet ipſo iure:
et compet.t repetitio.

Ieſu xp̄i ſuffragio inuoca-
to.Tria ſunt principaliter in caſu mota per Thomaſiū et
Antoniū quōdā Philippi dñi cōtis de Scortib⁹ ꝯ ꝛ ad-
uerſus heredes Nānis dñi Angeli de ſcortib⁹ ad ipſius cauſe plena
riam deciſionē examinādū.¶ Primo an cōtractus initi iter dictos
Philippū ꝛ Nānē dū ageret̄ i humanis debeāt p̄ſumi feneratitij ſeu
vſurarij tali preſumptiōe que faciat ad ſentētiā ferēdā ꝯtra heredes
ipſius Nānis.¶ Scdo p̄ſuppoſito ꝙ ſint feneratitij cēſendi an dicti
Thomaſius ꝛ Antoni⁹ actores debeāt excludi virtute ꝯpromiſſi et
laudi inde ſecuti tā ſup illis ꝯtractib⁹ quā ſup alijs bōis virtute dicti
delicti cōceſſis ex p̄mo ꝛ ſecūdo decreto dicto Nāni de qb⁹ nūc etiam
queſtio vertitur.¶ Tertio preſuppoſito ꝙ excludēdi nō ſint quales
debeāt eſſe partes iudicis cauſe i pronūtiādo ſup dicta cauſa. Viſis
prius actis ꝛ actitatis in dicta cā videt̄ primuʒ iuxta ordinē p̄libatū
attingendo dubiū qd dicti cōtractus quorū duo ſunt i forma mutui:
tertius v̄o i forma emptionis ꝛ vēditiōis graui concepti minime ſint
feneratitij cēſendi.Nā ſi teſtes ſeu eorū depoſitiones diligēter pōderē
tur nō reperiret̄ pbatū aliqd fraudis cōtra illos ꝯct⁹.quinimo nihil
penitus deponūt ſup fraude aut ſimulatiōe ſeu fauore dictorū cōtra
ctuum:ergo actoribus ſilentium iponendū eſt tanꝙ intentionē ſuam
minime probātibus.vt in.c.in p̄ſentia.de pbat.ꝛ in.l.j.ꝛ in.l.actor qd
aſſeuerat.C.e.quinimo vbi pbationes eſſent obſcure ſententiandum
eſſet cōtra actores.vt in.c.ex literis.de pba.ꝛ in regula cū ſunt partiū
iura.de regu.iur.lib.vj.ꝛ preſertim videt̄ hoc dicendū in crimine vſu
1 rarum.† cum em̄ ſit grauiſſimū crimen ꝛ rapine ſimile.xiiij.q.iiij.c.q
vſuraʒ.dʒ in dubio fieri interpretatio vt euitet̄ crimē:vt i.c.eſtote mi
ſericordes.de reg.iur.li.vj.ꝛ optime per Bart.in.l.nō ſolū.§.ſʒ et pro-
bari.ff.de no.ope.nun.Et per hoc pōt tolli motiuū quorundā ſi dica
tur ꝙ imo iudicādū ſit ꝯ illos ꝯctus cū probatuʒ ſit dictū Nānē fuiſ-
ſe ſolitū tpe illorū ꝯctuū ꝛ ante ꝛ poſt ſimiles ꝯct⁹ feneratitios feciſſe
nā per hoc nō ꝯcluditur illos ꝯctus fuiſſe feneratitios:qꝛ ex diuerſis
nō dʒ fieri illatio.c.ij.de trāſlatio.prela.ꝛ in.l.neqʒ natales.C.de prob:
ꝛ in.l.papinianus exuli.ff.de mino.Item qꝛ in dubio vt p̄dixi feren-
da eſt ſententia pro reo:ꝛ preſumendum eſt non delictum nec ex leui
preſumptione debet quis de tam graui crimine cōdemnari.vt in.c.li
teras.de preſump.facit quod not.Inno.in.c.qꝛ veroſimile.de preſum.
Preterea teſtes ſunt ſingulares q regulariter non probāt.vt in.c.dile
cti.de elec.ꝛ in.c.tam literis.de teſti.cū ſimilibus.preſertim in caſu no
ſtro cum

ſtro cum quilibet deponat de cõtractũ feneratitio cũ ipſo geſto. ⁊ ſic
videtur ſuſpectus.ar.in.c.perſonis.de teſt.⁊ qđ legi.⁊ notatur in.l.de
iure.ff.ad municip.Et hãc ꝑtẽ videt̃ aperte tenere Cy.poſt alios
in.l.j.C.de ꝓba.vbi videtur cõcludere ꝙ repetẽti vſuras nõ ſufficit
probare reũ cõſueuiſſe tpe ꝯctus ⁊ ante ⁊ poſt mutuare ſub vſuris ad
rationem:puta quatuor denarioꝝ pro libra ⁊ ꝙ cõſueuerit inſtrumẽ
tũ ꝯficere de duplo vere ſortis:⁊ qđ ipſe actor recipit mutuũ ab illo
⁊ ei ſatiſfecit de ſorte:q2 ſꝫm eum ex quo nihil ꝓbat de vſuris per eũ ſo
lutis nõ põt inde ſequi condẽnatio.ad hoc.c.ad noſtrã.de iureiur.vbi
2 patet † ꝙ debitor repetẽs poſſeſſionẽ ſuã alteri pignoratã nõ obtinet
condemnationẽ ſuper fructib⁹:niſi ꝓbet ꝗtitatem ꝑceptã per credi
torem.ita in ꝓpoſito non ſufficit probare mutuũ receptũ ⁊ ſatiſfactio
nem de ſorte niſi probet̃ ꝗtitas vſuraruꝫ ſolutarum. Idẽ videt̃ tene
re ⁊ clarius Archi.in.c.ij.de vſur.lib.vj.⁊ Bal.in.d.l.j.C.de probatio.
motus:q2 ſuper difformi nõ põt ſequi cõdemnatio vbi lꝫ ſit probatũ
creditorem ſolitũ mutuare ad quatuor pro libra.tñ potuit eſſe qđ iſti
qui nunc agit mutuarit ad vnũ pro libra.⁊ ſic nõ põt ſequi certa con
demnatio ⁊ ꝑſertim hoc videt̃ dicendũ in caſu noſtro in quo occurrit
conſanguinitas inter Nãnẽ ⁊ Philippum olim ꝯhentes. conſangui
nitas eñ excludit ꝑſumptionẽ fraudis.ar.in.l.in trãſactiõe.C.de trãſ
ac.⁊ in.c.literas.de ꝑſum.vñ preſumendũ ꝙ dicto Philippo tãꝗ cõ
ſanguineo gratis mutuauerit:⁊ ſine omni fraude ab eodẽ emerit fru
menti ꝗtitatem in actis ꝯtentã.Et hoc vltimũ videt̃ ſenſiſſe Ang.de
peru.in quadã diſputatiõe ſua que incipit.Aſtenſis miles.¶ Sꝫ his
non obſtãtibus ꝯtriam ſniam in caſu noſtro de iure arbitror veriorẽ ꝙ
vbicũqꝫ indicia ſunt multũ vrgẽtia faciunt plenã ꝓbationẽ etiã in ca
ſu criminali.vt probat̃ in.l.ſciãt cũcti.C.de prob.canonizata.ij.q.viij.
3 ſciant.Ad idem.l.indici.C.de rei ven. vbi dicitur † ꝙ indicia habent
equalem vim cũ inſtrumentis.vt no.glo.in.c.tertio loco.de ꝓba.⁊ ibi
plene per doc.⁊ maxime hoc admittẽdũ eſt in caſu noſtro ĩ quo agit̃
contra vſurarios:ſolent eñ vſurarij multũ caute ⁊ occulte ſuos ꝯct⁹
inire ⁊ ſimulare ne quoquomodo poſſint de vſuraria prauitate con
uici:vt dicit tex.in cle.vnica.de vſur.ꝓpe finẽ.ideo ex facilioꝛib⁹ ꝑſum
ptionibus ceteri conuincunt̃. vt in.c.cum in dioceſi.de vſur.⁊.c.ad no
ſtram.de emp.⁊ ven.c.illo vos.de pig. Itẽ iura gñaliter volunt ꝙ ex
facilioribus probationib⁹ procedat̃ in actibus in quibus nõ ſolẽt ex
tranei adhiberi.vñ admittunt̃ ꝓbatiões regulariter nõ cõcludẽtes.
ad hoc.l.conſenſu.C.de repudijs.⁊.c.veniens.ij.de teſti.⁊.c.fi.de teſti.
cogen.⁊ qđ no.gl.in.c.cum dilecti.de elec.facit tex.in.c.preterea.de te
ſti.cum ſimi.In caſu autem noſtro contra dictũ Nãnẽ concurrũt plu
rima indicia. Primo q2 ipſemet in articulo mortis profeſſus eſt ſe ex
torſiſſe per vſurariã prauitatẽ diuerſas pecuniarũ quãtitates ⁊ ſuper
illis reſtituẽdis ſolẽnem preſtitit cautionẽ. Itẽ probatũ eſt qđ ſolitus
erat indifferẽter cũ oĩbus fenerari ⁊ pecunias ſuas mutuare ſub vſu
ris maxime ſimulãdo cõtract⁹ ſub forma emptionis grani . lꝫ nũꝗ
poſtea reciperet granũ ſed pecuniã dũtaxat:vnde preſumendũ eſt de
occultis ſꝫm ſuã cõſuetudinẽ.nã in dubijs inſpicit̃ cõſuetudo patriſſa
milias.vt in.l.qui ſemiſſes.ff.de vſur.⁊ in.c.illico vos.de pig.⁊ ĩ regu
la ſemel malus.de regu.iur.lib.vj.⁊ in regula inſpicimus in obſcuris.
eo.ti.⁊ lib.⁊ in.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.e.ti. ſaltẽ in eadẽ ſpecie
fraudis.nã dictus Nãnes cõſueuit mutuare ſub vſuris ac etiã ſimula
re ꝯctus ſub forma emptiõis grani:ergo dicti ꝯctus mutui ⁊ emptio
nis grani initi cum dicto Nanne preſumendi ſunt feneratitij in dictis
duabus ſpeciebus in quib⁹ verſabat̃ dictus Nãnes tpe dictoꝝ ꝯctuũ
nec mirum.nam in animalibus brutis inſpicitur illoꝝ cõſuetudo.in
ſti.de rerum diui.§.in his aũt.⁊ per vnum actum quis preſumit̃ habi
tuatus ad illud malum ita qđ videtur deduxiſſe illud in cõſuetudinẽ
vt in.l.iij.C.de epiſ.audi.⁊.c.ita nos.xxv.q.ij.⁊ ibi per Archi. Preter
ea dictus Nannes non erat mercator grani.vt probatur in actis:nec
dictus Philippus ſolebat vendere granum:nec tantum percipiebat
de ſuis poſſeſſionib⁹ ꝙ potuiſſet vẽdere.xx.modios grani: ſicut iſtru
mentum videtur ſonare ergo dꝫ ꝑſumi ille ꝯctus fictitius ⁊ ſimulat⁹
⁊ in fraudem vſurarum cõceptus. Preterea dictus Nãnes fuit verſu
tus et plurimũ callidus in ſuis ꝯctib⁹:vt probat̃ per teſtes ⁊ famã lo
ci:ergo facilius contra illum eſt preſumendum.argu.ea que not. bar.
in.l.fi.ff.de queſtio.facit.c.illo vos.in fi.de pig.⁊.xvj.q.ij.c.viſis. Itẽ
expedit anime ipſi⁹ Nãnis ita preſumere maxime cum ipſe mãdaue
rit vſuras reſtitui ⁊ ĩ dubio debet fieri interꝑtatio vt anime ſaluti ma
gis expediat.vt no.in.c.vnico.de ſcruti.⁊ in.c.iuuenis.de ſponſa.⁊ in
cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.Et ſi exigeremus plenam ⁊ concludẽ
tem probationem cõtra vſurarios raro vel nunꝗ cõuincerent̃ de vſu
rario peccato cõtra iura ſuperius allegata.Et in hãc ſententiã incli
nauit apertiſſime Io.an.in facilioꝛib⁹ terminis.in.c.ex literis.de iure
iur.⁊ in.d.c.ꝗꝗ.de vſur.lib.vj.vbi dicit ſufficere repetenti vſuras pro
bare ꝙ aliquis erat ad certã ꝗtitatem ſolit⁹ fenerari.et qđ ab illo re
cepit mutuũ:⁊ ꝓbare qđ ei ſatiſfecit de ſorte.probat̃ eñ ex hoc preſum
ptiue ꝙ ꝯctus mutui cũ eo initus fuit feneratitius ⁊ ꝙ ſibi vſuras ſol
uit.⁊ dixit Io.and.ſic fuiſſe ſepius iudicatum ĩ epiſcopatu bononiẽ
ſi ⁊ ad dictum Archi.in ꝯtrium ſupra alle.dicit ꝙ illud in ſcholis non
recipitur ⁊ in iudicijs reprobatur.ad dictum Cy.rñdet ꝙ ꝗtitas per
ceptionis fructuum nõ venit ſit preſumptiue ſicut ꝗtitas rõne conſue
tudinis ⁊ ĩ deteſtationẽ ipſoꝝ vſurarioꝝ occulte ſua facinora expli
cantium.hanc eandẽ ſententiã ſequitur An.de bu.in.d.c.ex literis.et
cum eo tranſiuerunt cõiter ibi alij ſcribentes canoniſte.illam etiã opi
nionem in ſua ſolẽni diſputatiõe que incipit.Aſtenſis miles.ſecutus
eſt Ang. de peruſio ſaltem eo caſu quo occurrunt alique alie cõiecture
que habent iudicis animum ad credulitatẽ inducere ⁊ ſufficere ſꝫm eũ
iuramentum actoris ⁊ in caſu noſtro vltra ꝯſuetudinem dicti nãnis
probatam concurrunt multe alie coniecture de quibꝰ ſupra:⁊ preſer
tim illa de emptione grani ſimulata cũ plurimis facta:⁊ arg.a com
muniter accidentib⁹ vꝫ etiam ad ſententiã ferendã cũ agitur de crimi
ne ciuiliter.vt in.c.j.de cle.nõ reſi.⁊ ibi per Io.cal.preterea cõtra here
des dicti Nãnis militat alia ſatis vrgens ꝑſumptio:q2 nũꝗ voluerũt
ꝓducere libros dicti Nãnis cõtra iuris diſpoſitionẽ.de qua in.d.cle.
vnica.lꝫ per teſtes ꝓbatuꝫ ſit dictũ Nãnẽ illos libros habuiſſe nec eſt
credendum heredib⁹ aſſerentibus illos libros perdidiſſe cũ aſſerant
hoc ad cõmodum ꝓpriũ ⁊ in iacturã alioꝛum.vt not.per Ioan.de lig.
in.d.cle.vnica.de vſur. Itẽ heredes dicti Philippi ĩ dicta cauſa acto
res parati ſunt ꝓducere libros dicti Philippi quibus inter alias ra
tiones ſuas facit mentionẽ qualiter dicti ꝯctus initi cum dicto Nãne
erant feneratitij ⁊ ꝙ ſoluebat.xxv.pro cẽtenario.iſtis aũt libris lꝫ ĩ fa
cto proprio conſcriptis ⁊ ſi nõ ad plenum tñ fides nõ modica adhibẽ
da eſt preſertim poſt mortem dicti Philippi. non eñ eſt veroſimile ꝙ
contra veritatem hoc dixiſſet preſertim cõtra conſanguineum a quo
beneficium recepiſſet.pro hoc tex.in.c.literas.de preſump.⁊ melius in
l.rationes.C.de proba.vbi hoc videtur probari preſertim ſꝫm vnam le
ctu.quam Bal.ibi ſequitur. Item filij dicti Philippi parati ſunt iu
rare quod credunt patrẽ verũ ſcripſiſſe ⁊ ꝙ ex multis coniecturis cre
dunt dictos ꝯctus fuiſſe vſurarios.ꝑſtat eñ adminiculum iuramen
tum de credulitate vbi ex ſubiecta materia non põt haberi vera ſcien
tia ſicut contingit nunc in iſtis filijs ⁊ heredibus Philippi qui non
ſunt informati ad plenum de geſtis per eorum patrem.ad hoc ꝙ leg
tur ⁊ no.in.c.quoties.⁊.c.lꝫ ex quadam.de teſti.cum ſimilib⁹.Concur
runt ergo hic plurima indicia ad probationẽ faciendam ad plenũ ꝑ
ſertim contra vſurarios vt libri iſtius debitoris:iuramentum filioꝛum
de credulitate:conſuetudo praua dicti Nãnis in iſtis duab⁹ ſpecieb⁹
feneratitijs:fama contra dictos ꝯctus ⁊ cõtumacia heredum dicti nã
nis in producendo libros defuncti cõtra dictam cle.que quidem indi
cia nemo ſane mentis dicet non ſufficere ad plenam probatione faciẽ
dam contra vſurarium. Non obſtant allegata.ſ.in contrarium ⁊ ꝑ
mo ad priora patet reſponſio per ſupradicta.procedunt eniꝫ quando
nulla fit probatio per actorẽ vel ſaltem non ſufficiens ſecundum ſubie
ctam materiam ſed in caſu noſtro ſatis ſufficiunt vt colligitur ex pre
dictis ⁊ videtur caſus in.d.c.cũ in dioceſi.de vſur.⁊ facit.c.ad noſtrã.
de emp.⁊ ven.⁊.c.illo vos.de pig.cum ſimilibus ſuperius allegatis ⁊
autoritas Io.an.Anto.de bu.⁊ alioꝛum ſcribentiũ.in.d.c.ex literis.
⁊ Ange.in dicta diſputatione.nõ obſtat ꝙ opponit̃ de conſanguini
tate inter Nãnẽ ⁊ Philippũ,tollitur eniꝫ hec preſumptio per contra
riam preſumptionẽ vehementiorẽ.ar.c.literas.⁊ quod ibi not.de pre
ſum. Primo quia non eſt preſumptio gratuiti mutui propter ſimu
latam vẽditionẽ grani cuꝫ nemo illoꝝ eſſet mercator grani quinimo
dictus Nãnes erat ſolitus ſic cum alijs ſimulare ꝯctus. Preterea non
preſumitur gratuitũ in vſurario ĩ magna ꝗtitate ſicut erat iſta.ſi tñ
animaꝫ ſuã deuorabat:fortius eſt preſumendũ ꝙ nõ parcebat conſã
guineo.vnde Ang.in dicta diſputatione loquitur de praua pecunia
cuꝫ nulla alia adeſt preſumptio:niſi q2 erat creditor ſolitus fenerari.
ſꝫ in caſu noſtro ſunt alie preſumptiones in contrarium.vt pꝫ ex pre
dictis.¶ Non obſt.qđ dicitur de ſingularitate teſtium:q2 cũ inducan
tur ad ꝓbandũ ꝙ erat ſolitus ſic fenerari nõ obſtat ſingularitas:q2
ꝯueniũt in eo ad qđ ꝓbandũ fuerunt inducti.nõ eñ inducũt̃ ad ꝓbã
dum certũ actũ ſeu ꝯctũ quo caſu ſi eſſent ſingulares nõ ꝓbarẽt.vt in
iuribus ꝑalle.ſed inducunt̃ ad ꝓbandũ qđ erat ſolitus fenerari ⁊ cõ
tractus ſimulatos ſub velamine emptiõis ⁊ vẽditionis grani cõfice
re quo caſu nõ dꝫ obſicere ꝙ teſtes deponãt ſuper ſingularitate actuũ
ex quibus reſultat illud totũ ꝙ erat probãdũ:ſicut in ſimili dicit glo.
ſingularis ĩ.l.ob carmẽ.ff.de te.ꝯprobãda eſt poſſeſſio certi tpis vt te
ſtes cõcludant ſi vnus deponat de quinqꝫ ãnis ⁊ reliqui de alijs qnqꝫ
⁊ facit ꝙ in ſimili in celebratione miſſe ꝓbãda no.Inn.in.c.qualiter
qñ.ij.de accu.⁊ predicta firmat ang.in dicta diſputatiõe aſtenſis.vel
poſſumus dicere ⁊ melius ꝙ cuꝫ hic nõ agatur de magno preiudicio
cum ipſemet Nannes in cautione quam preſtitit confeſſus fuerit ſe ꝑ
illicitos ⁊ fraudulẽtos ꝯctus extorſiſſe multa ĩtercedẽte vſuraria pra
uitate.nunc aũt ſolum agitur vt probetur ſpecies fraudis illoꝛuꝫ con
tractuũ : ⁊ vt probet̃ nunc in ſpecie ꝙ ipſemet Nannes fuit in genere
confeſſus dꝫ ſufficere leuis probatio.iuxta no.ĩ.c.nuper.de teſ.in caſu
auteꝫ noſtro fit ꝓbatio per famã publicã que in hoc caſu deberet ꝓba
ri iuxta no.per Bar.in.l.de minore.§.tormẽta.ff.de queſtio.preſertim
⁊ indubitanter ſi coniungit̃ cũ vno teſte.in caſu aũt noſtro cõcurrũt
plurimi teſtes ꝗre dꝫ reſultare plena ꝓbatio ⁊ ſi eſſent ſingulares tñ
vnus teſtis ⁊ fama ꝓbent regulariter cum ciuiliter agitur.vt not.in

c.veniens.el.j.de teſtibus.⁊.iiij.q.iij.§.item ſepe.⁊ in.l.iu.ff.de teſtib. ⁊ per Barto.in.d.§.tormenta.Nec obſt.ſi dicatur quod iſti teſtes deponāt in facto ꝓpꝛio:qꝛ ex hoc nullū cōmodū ſunt habituri vñ debēt admitti ſicut admittunt legatarij in caſu teſtamēti.inſt.de teſt.oꝛdi.§.legatarijs.⁊ voluit Ang.in dicta diſputatione ī terminis noſtris ⁊ ꝓſertim excuſant ab omni ſuſpiciōe.qꝛ ſolū deponūt in ſpecie qđ ipſe Nānes eſt ꝯfeſſus in gñe ⁊ ſic nō requirit ita ſtricta ꝓbatio.Et ꝑ hec cōcludo ad primū vt dicti cōtractꝰ initi inter Nānē ⁊ Philippū ſint feneratitij ⁊ vſurarij preſumēdi ⁊ iudicādi.¶ Venio nūc ad ſc̄dž an ſcꝫ Thomaſiꝰ ⁊ Antoniꝰ actoꝛes ſint ſaltē ex capite ꝯpꝛomiſſi ⁊ laudi inde ſecuti inter dictos Nānē ⁊ Philippū excludēdi.Et videt pꝛimo ꝙ ſic.Nā ſup vſuris de preterito pōt cōpꝛomitti.vt bal.in.c.ſimiliter.de cōtrouerſia inueſti.colla.x.Preterea cōpꝛomiſſum ē quedaꝫ tranſactio ſeu cōpoſitio.in aut.vt differā.iudi.§.j.⁊ in autē.ſi vero cōtigerit.C.de iudi.no.Inno.in.c.quintaualliſ.de iureiurā.⁊ Bar.in.l.ſocietatē.§.arbitroꝝ ff.ꝓ ſocio.ſicut eñ pōt in vſuris de p̄terito intercedere remiſſio iuxtā no.per gl.⁊ doc.in regula peccatum.de reg.iur.li.vj.ita ⁊ trāſactio ſeu cōpoſitio.agenti aūt ꝯtra ſuā trāſactionē ſeu compoſitionem obſtat exceptio.C.de trāſac.l ſub pretextu.⁊.l.cuꝫ ſimi.¶ Sed his non obſtātibus cōtrariū dico in caſu noſtro qđ clariꝰ oſtenditur.Et pꝛimo ſi teneamus opinionem quoꝛūdā theologoꝛū
4 quam ſequit Dy.in regula peccatum.† quod remiſſio vſurarū non valet niſi creditoꝛ offerat pecuniā debitoꝛi vel ſaltē habeat eā paratā reſtitutioni.qꝛ peccatum nō dimittitur niſi reſtituat ablatum.vt ī dicta regula peccatū.⁊ in.c.cū tu.de vſur.Reſtitutio aūt ſonat vt in priſtinum ſtatum fiat repoſitio:vt in.l.cū pretoꝛ.ff.de reg.iur.⁊.l.reſtituere.eo.titu.ergo non pōt dici pecunia reſtituta nec vere nec ficte ſi creditoꝛ nō erat paratus ad reſtituēdum:ſicut nec erat in caſu noſtro.ergo non valuiſſet etiam expꝛeſſa remiſſio.⁊ per conſequens nec indirecta.qꝛ videt exoꝛiri ex cōpꝛomiſſo et laudo ide ſecuto.Si aūt volumꝰ tenere opinionē ꝙ valeat remiſſio facta a debitoꝛe quo ad euitandū onus reſtitutionis lꝫ non quo ad peccatum ꝙꝙ pecunia non offerat debitoꝛi nec ſit parata reſtitutioni:quod videt ſentire Jo.an.ſup dicta regula peccatum in nouel.firmat Fed.de ſenis conſi.xviij.adhuc dico ꝙ illud cōpꝛomiſſum nō preſtat impedimētum reſtitutiōi:qꝛ remiſſio tunc vꝫ cum eſt omnino libera ⁊ ſpōtanea nō autē aliquo modo coacta ſeu extoꝛta vel per fraudē ⁊ metum īducta:qꝛ deꝰ reſpicit coꝛ ⁊ non os.vt in.c.ſi quid iueſti.xiiij.q.v.vñ nec vere nec ficte poteſt dici pecunia hoc caſu reſtituta.⁊ ꝙ remiſſio đbeat eſſe liberalis ⁊ ſpōtanea firmat gloſ.⁊ Jo.and.⁊ Dy.ſuper dicta regula peccatū.clariꝰ Fed.in.d.cōſi.xiiij.⁊ Jo.an in addi. Spe.ſuper rub.de vſuris.in.iij.colū.⁊ ita pluries fuit ꝯſultum.Sed nō pōt dici in caſu noſtro ſpōtanea cum fuerit factum cōpꝛomiſſum ⁊ laudū inde ſecutum tempoꝛe quo durabat obligatio inter dictum Nānez ⁊ Philippū ⁊ preſertim cum fuerit facta ex eo qꝛ dictꝰ Nannes ex pꝛimo ⁊ ſecūdo decreto receperat fere omnia bona dicti Philippi ⁊ iam fecerat fieri ſibi preceptum vt diſcōbꝛaret ſeu euacuaret domū ꝓpꝛie habitationis.⁊ cōſigna et etiā ipſi Nanni:⁊ ſic timoꝛe p̄dictoꝛum ductus eſt ad cōpꝛomiſſum ⁊ ad acceptādū laudū inde ſecutū:⁊ per cōſequēs nō dꝫ obeſſe repetitioni vſurarū ꝓſertim cū dictus Nānes expꝛſſe mādauerit vſuras reſtituēdas omnibus a quibꝰ per illicitos ⁊ ſimulatos ⁊ fraudulētos ꝯctus extoꝛſerat:⁊ hoc expꝛſſe firmauit Jo.an.ī dicta addi.vbi refert ſe cōſuluiſſe in qōne facti cuꝫ ſuo adoptiuo Jo.cal.Preterea vt
5 ipſe dicit † nō debet preſumi ſpontanea remiſſio cum debitoꝛ eſt pauper ⁊ creditoꝛ diues:⁊ maxime cū pecunia eſt nō modica vt pūctualiter cōtingit in caſu noſtro:nā vt ſatis ꝓbatū eſt dictus Nānes erat ditiſſimus ⁊ Philippus debitoꝛ erat adeo pauper ꝙ vix poterat ſuā familiā ſuſtentare.Itē ante dictum cōpꝛomiſſum ⁊ laudum fuit magna cōtētio ſuper dicto debito inter eos adeo ꝙ fuit peruentū cōtra dictum Philippū ad pꝛimū ⁊ ſcđm decretū:non ergo dꝫ p̄ſumi ſpōtaneꝰ ꝯſenſus cū trāſactio fiat cōiter ꝓpter timoꝛē litis:⁊ maxime cū quis eſt pauper ⁊ nō hꝫ ꝓbationes in pꝛomptu:vt cōtingit in caſu noſtro:vt pꝛobatur in.l.ij.C.de trāſac.facit optime text.in.l.itē ſi res.ff.
6 de ali.iudi.mu.cau.fac.Preterea ⁊ foꝛtius † vbicūqꝫ trāſactio eſt calūnioſa ex parte actoꝛis nō tenet ipſo iure ⁊ cōpetit repetitio:vt ē text.ī l.in ſumma.in pꝛin.ff.de cōdi.inde.⁊ no.gl.in.l.ſub pretextu.C.đ trāſac.vel ſub.ſm Bar.in.d.l.ſub p̄textu ſaltē trāſact.⁊ nulla.cū actoꝛ calumnioſe litigat:⁊ ſic ſm eū pōt intelligi text.ī.d.l.in ſumma.Sꝫ in caſu noſtro dictus Nānes calumnioſe litigauit cōtra dictū Philippuꝫ qꝛ ſciebat debitū feneratitiū.⁊ nunꝙ voluit ꝓducere libꝛos ſuos imo negauit illud debitū eſſe:ergo fuit in calumnia ⁊ dolo.iuxta not.per Inn.in.c.ij.de dila.⁊ per conſequēs trāſactio etiā ex iſto ſcđo capite fuit ipſo iure nulla.¶ Ex his concludo dictos Thomaſiū ⁊ Antoniuꝫ minime foꝛe ex dicta tranſac.ſeu cōpꝛomiſſo ⁊ laudo īde ſecuto excludendos.⁊ ad ꝯtrium ſupꝛa foꝛmatū pōt dici ꝙ vꝫ cōpꝛomiſſum ſuper vſuris de preterito qñ factum eſt dubiū:ſed qñ eſt ſpōtaneū nō autem extoꝛtum modo p̄dicto.¶ Ex predictis infert ad tertium dubiū:quales.ſ.debeāt in hoc caſu eſſe partes iudicis in pꝛonuntiādo.nam vt ex predictis colligit dꝫ ꝓnuntiare dictos ꝯctꝰ initos inter p̄dictos Nānē.ſ.⁊ Philippum de quibꝰ in libello fuiſſe et eſſe feneratitios ⁊ ſimulatos ⁊ in fraudeꝫ vſurarū cōfectos ⁊ eos cōdēnare ad reſtituēdū ⁊ relaxādū bona petita in libello vna cū fructibꝰ ⁊ reditibꝰ perceptis ⁊ qui percipi potuiſſent:ita tñ ꝙ debitum verū ⁊ quicquid poſtea dictus Philippꝰ vigoꝛe dicti laudi habuit a dicto Nāne cōpenſetur cū fructibus et ſi qđ reſtat de fructibꝰ iubeāt illos reſtitui.Quod aūt ſit ꝓnuntiādū illos ꝯctus eſſe feneratitios ſatis ꝓbat ex deductis in pꝛimo dubio.Qđ autē bona ſint reſtituēda vna cū fructibus:pꝛobat aperte ex his que no.Jo.and.poſt beatum Thomā ī.c.ij.de vſur.lib.vj.vbi cōcludit ꝙ ſi vigoꝛe fenoꝛis habuit qs rē immobilem tenetur reſtituere nō tm̄ illā rē:ſed ēt fructus inde perceptos.et vltra eos facio in caſu noſtro hāc incōuincibilē rationē.certū ē ꝙ iſta trāſactio tanꝙ calūnioſa nō tenuit:vt ſupꝛa dixi:ergo dñiū dictoꝛū bonoꝛum remanet penes dictū Philippū ⁊ dictꝰ Nānes fuit poſſeſſoꝛ male fidei ⁊ per ꝯſequens tenet reſtituere bona ⁊ qcqđ ex eis fuit perceptum ſeu percipi potuit.vt in.l.ex diuerſo.ff.de rei ven.⁊ melius in.l.domum C.e.ti.⁊ quod legitur ⁊ no.in.c.grauis.de reſti.ſpol.⁊ in c.cum contra.de pigno.⁊ in.c.de vſuris:cum ſimilibꝰ.Et ad p̄dicta ſubtiliter conſiderādū eſt ꝙ dictus Nānes in ſua ſolēni cautiōe quā preſtitit in extremo vite ſuper vſuris reſtituendis confeſſus fuit ſe ꝑ illicitos contractus multas pecunias ⁊ bona tam mobilia ꝙ imobilia acquiſiuiſſe ⁊c.vnde ponderāda ſunt illa verba tam mobilia quā immobilia.confeſſus ergo fuit expꝛeſſe ꝙ bona immobilia fuit conſecutus:ſed nemo cōparuit contra eum qui fuerit conqueſtus đ bonis immobilibus:ergo preſumendum eſt eū ſenſiſſe de iſtis bonis immobilibus.arg in.l.ij.C.de alimen.pu.preſtan.⁊ qđ ibi no.ī.l.cū ſeruus.ff.de ver.obli.⁊ quod ibi no.Bart.in ſimili queſtione ⁊ per Inno.ī.c.qualiter ⁊ quando.ij.de accu. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiōe mouēda inter Antonium

ex vna parte ⁊ Marianum quōdā Jacobi ex alia quōdā ſocios trafici artis lane tria ſunt examinādā.¶ Pꝛimo nunqđ illa cōpoſitio inita inter dictos Antonium ⁊ Jacobum dum viueret ī humanis fuerit feneratitia in eo qđ facta ſocietate ⁊ đpoſita vtrinqꝫ certa pecuniarū quātitate fuit inter eos cōuentum quod ſi alter ipſoꝛū vltra quātitatem quā mittere teneat in dicta ſocietate aliquas pecunias poneret ꝙ pꝛouideri ſibi deberet per dictā ſocietatē ad rationē ⁊ cōſuetudinē mercantie:⁊ huius cōpoſitionis vigoꝛe dictꝰ Jacobꝰ qui vltra ſuā quātitatē poſuit quingētos floꝛenos accepit pꝛo lucro illoꝝ quinqꝫ vel ſex pꝛo cētenario durāte dicta ſocietate ꝑ plures annos.¶ Secūdo examinandū eſt preſuppoſito qđ talis cōpoſitio fuerit feneratitia.an dictus Antonius poſſit excludi a repetitiōe vſurarum receptarū vigoꝛe confeſſionis ⁊ quittationis facte poſtmodū ꝑ eundē.nā moꝛtuo dicto Jacobo ⁊ ſuccedēte ſibi dicto Mariano eiꝰ filio qui cōpoſitionē quādā fecit cū dicto Antonio accepta ꝓ parte ſua quā habebat in dicta ſocietate certa pecunie ꝙtitate:ꝯtrauerūt vnꝰ alterū ſub iſto ꝟboꝝ tenoꝛe vcꝫ.Antoniꝰ petri ex vna pte ⁊ Marianꝰ Jacobi ex alia:eoꝝ libera ⁊ ſpontanea volūtate ex certa ſcientia ⁊ nō per erroꝛē fuerūt confeſſi.⁊ recognouerūt ſibi adinuicē ⁊ inter ſe ⁊ viciſſiꝫ fuiſſe ⁊ eſſe integre ſolutos ⁊ plenarie ſatiſfactos đ omnibus ⁊ ſingulis que ab hodie retro ⁊ vſqꝫ ad preſentem diē inſimul agere habuiſſent ⁊ que vſqꝫ in preſentem dieꝫ vna pars ab altero petere poſſet ⁊ habere deberet ratione ⁊ occaſione cuiuſcūqꝫ ſocietatis ⁊ trafici ⁊ calculi inter eos facti.⁊ dicte artis lane quacūqꝫ rōne cauſa vel titulo vigoꝛe ⁊ occaſione cuiuſcūqꝫ ſcripture tā publice ꝙ priuate caſſantes ⁊ irritātes ⁊ annullantes omnē ⁊ quālibet ſcripturaꝫ tā publicā quā pꝛiuatā ⁊c.quapꝛopter dicte partes inter ſe inuicē ⁊ viciſſim ſe ⁊ eoꝝ heredes bona generaliter liberauerunt ⁊ quittanerūt ab omnibus ⁊ ſingulis predictis ⁊ generalem finem ⁊ quittationē ⁊ liberationem ⁊ abſolutionem ⁊ pactū vlteriꝰ aliquid de predictis nō petendo inuicem ⁊c.¶ Tertio pꝛincipaliter eſt examinādum ſi p̄dicta mutua cōfeſſio ⁊ liberatio non habet excludere dictum Antoniū a predicta repetitione vſurarū an ſaltem poſſet excludi vigoꝛe alteriꝰ quittatiōis poſtmodū iter eos ſecute.nā poſtmodū ꝑ plures annos cum ex nōnullis cauſis dictꝰ Antoniꝰ ⁊ Marianus ad inuicem haberent certā differentiā:non tñ de dictis pꝛouiſionibus mētione aliqua habita gñaliter quittauerūt ſe de nouo ex omni ⁊ quacūqꝫ cā ꝓ qua vnus alteri petere poſſet:nō tñ habita aliqua mētione de dictis pꝛouiſionibꝰ vel vſuris.Et preſupponitur in facto qđ nō ſolū dictꝰ Jacobꝰ pater dicti Mariani aliquas receperit pꝛouiſiones de dictis quingentis floꝛenis dum eſſet in humanis.ſed etiam ipſe Marianꝰ filius ⁊ heres dicti Jacobi nonnullas percepit poſt moꝛtem dicti Jacobi ſui patris vt in libꝛo dicte ſocietatis clare patet.

¶ Conſilium.cxiiii.

1 ¶ Vſura non committitur niſi in contractu mutui.
2 Species contractus cognoſcitur non ex verbis:ſed ex ſui natura.
3 Genus generaliter pꝛobatum tantum valet:quantum enumeratio ſpecierum contentarum ſub genere.
4 Verba generalia debent reſtringi ad ſpeciem pꝛecedentē:ex quo ſalua ratione recti ſermonis fieri poteſt.

Generalis

5 Generalis renũciatio caſuum fortuitorum nõ valet i iudiciȷ̃s ſʒ opʒ
ꝙ ſpecialiter exprimantur.
6 Matrimonium hʒ ſpecialem materiam ab aliȷ̃s obligationibꝰ:⁊ re-
quirit ſpontaneum ⁊ liberum conſenſum.

IEſu chriſti ſaluatoris ſuffra

gio exorato:attingẽdo primũ iuxta ordinem.Uidetur pri
mo.ꝙ dicta cõpoſitio nõ fuerit feneratitia.†qꝛ vſura nõ cõ
1 mittitur niſi in ꝯctu mutui vt pʒ ex ipſius diffinitiõe.eſt em̃ lucrũ ex
mutuo ⁊c.vt plene no.ꝑ Io.and.in regula peccatum.de reg.iur.libr.
vj.in mercu.⁊ idẽ no.in.c.ↄqueſtus.de vſur.facit.xiiȷ̃.q.iiȷ̃.c.j.ſed iter
dictos Antonium ⁊ Iacobum nõ interceſſit mutuũ:qꝛ Iacobꝰ po-
ſuit illos quingentos florenos in ſocietate:⁊fuit cõpoſitũ vt ꝓuideret
ponẽti pecuniã ad vſũʒ ⁊ cõſuetudinẽ mercantie:ergo nõ fuit vſura.
Certũ em̃ eſt ꝙ lʒ deponere pecuniã apud mercatorẽ vt de parte ho-
neſti lucri rñdeat dñ̃o pecunie vt eſt text.notabilis in.c.per.veſtras.de
dona.inter vi.⁊ vxorez.de do.poſt di.reſti.¶ Sed his non obſtãtibꝰ
ↄtrium arbitror de iure fore verum.Nã cum iſte Iacobꝰ nõ expoſuiſ-
ſet ſe periculo ⁊ damno q̃ cõtingere poterãt in illis pecuniȷ̃s;ſed.ſolũ
voluit vt ſibi rñderetur ad conſuetudinem mercantie et vt dicit mo-
do cõſuetudo eſt vt certũ quid det annuatim ꝓ lucro ſiue lucrũ ꝓue-
nerit ex illa pecunia ſiue non:imo capitale ſemper dʒ eſſe ſaluum.In
dubitanter tenendũ ꝙ quicq̃d inde perceperit vſura fuit.vt probatur
in.c.j.ȷ̃.⁊.iiȷ̃.in fi.xiiȷ̃.q.iiȷ̃.⁊ ꝙ non liceat ſic dare pecuniã etiam nego
tiatori eſt tex.in.d.c.iiȷ̃.⁊ apertius gl.in.c.pleriq̃ʒ.eadem cauſa ⁊.q.tã
git queſtionem iſtam querẽs nunquid ſit licitum tradere pecuniã ne
gotiatori vt inde emat merces vt det ſibi partẽ lucri:⁊ cõcludit ꝙ nõ
ſi periculum ſpectat tm̃ ad recipientẽ:⁊ ſic ſi inter eos cõtractus mu-
tui:ſed ad hoc vt ſit licitũ oportet ſm̃ illam glo.vt inter ſe ↄhant ſocie
tatem:ita ꝙ periculum ſpectat ad vtrunq̃ʒ ⁊ ſic vnꝰ ſocꝰ ponat pecu
niam reliquus operam.vt.l.v.ff.pro ſocio.nec obſt.ſi dicat ꝙ pecunia
non fuit hic mutuata dicto Antonio:qꝛ dico ꝙ fuit in effectu mutua
ta ſocietati.ſocietas autẽ nõ eſt corpus:ſed cõſtat ex ſociȷ̃s.vnde qđ
fit cũ ſocietate dicit fieri cum ſingulis perſonis faciẽtibus ſocietatẽ:
vt no.Inn.in.c.dilecta.de exceſ.prela.Nec obſt.ꝙ nõ fuit expꝛeſſum ꝟ
2 bũ mutuo.† qꝛ ſpecies ↄctus cognoſcitur nõ ex ꝟbis ſʒ ex natura ſui:
vt i.l.ſi vno.ff.loc.no.glo.in.l.j.ff.de ſuperfi.⁊ plenius per Bar.i.l.co-
tem ferro.§.qui maximos.ff.de publica.facit.c.ad noſtrã.de emp.et
ven.⁊.c.illo vos.de pign.⁊ melius.xiiȷ̃.q.iiȷ̃.in.c.pleriq̃ʒ.preallegato.
vnde in effectu iſte fuit ↄctus mutui initus cum illis de ſocietate.nam
voluit tradere pecuniã ad vſum ſocietatis.⁊ quolibet anno cõſeq lu
crum.quod indubitanter eſt vſura.vt in.d.c.pleriq̃ʒ.Concludo ergo
dictã compoſitionẽ fuiſſe feneratitiã.⁊ q̃cquid dicit Iacobus ⁊ Ma
rianus receperunt nõie lucri ex dicta pecunia ſic mutuata fuit vſura
et ſubiacet repetitioni.vt in iuribꝰ prealle.legit ⁊ not.de vſuris.ꝑ to
tum.¶ Reſtat ergo nũc examinare ſcđʒ dubiũ qđ videt magis diffi
cile.an.ſ.dictus Antonius poſſit excludi a repetitiõe ſupraſcriptarũ
vſurarum vigore prime cõfeſſionis ſeu quittationis ſupraſcripte.Et
videtur primo ꝙ ſic:ſatis em̃ eſt ꝙ creditori ſatiſfiat de vſuris:vt.i.c.
ȷ̃.de vſu.li.vj.vt dicit ibi Arch.Satiſfacere eſt qualitercũq̃ʒ volunta
ti creditoris ſatiſfieri.⁊ probat in.l.ſi rẽ.§.omnis.ff.de pig.ac.ſed p̃di
ctus Antonius recognouit ⁊ cõfeſſus fuit,ſibi ſatiſfactũ ⁊ ſolutũ ple
narie de omnibꝰ ⁊ ſingulis q̃ petere vſq̃ʒ ad illaʒ diẽ potuiſſet a dicto
Mariano.ergo nõ põt amplius aliquid ab eodẽ petere.confeſſio em̃
vł liberatio gñaliter facta cõcernit oĩa debita ſingularia:lʒ ſpecialiter
non fuerint expreſſa.vt probat in.l.pluribꝰ.ff.de accep.no.Bart.in.l.
aurelio.§.caius.ff.de lib.leg.vbi plene per eũ.⁊ ſic non obſt.ſi dicat ꝙ
3 de vſuris ⁊ ꝓuiſionibus nõ fuerit aliqua mẽtio habita.†Nam tantũ
valet genus gñaliter ꝓbatum q̃tum enumeratio ſpecierum cõtẽtarũ
ſub gñe.nam q dicit omnia nihil excludit.xix.diſti.c.ſi romanorũ.⁊ i
c.ſolite.de maio.⁊ obe.¶ Sed his non obſtãtibꝰ in ↄtrium ſe hʒ iudi-
cio meo veritas.vt.ſ.dicta ↄfeſſio ſeu quittatio nõ extẽdat ad debitũ
vſurarium.Ad hãc ſñiam moueor ex multiplici capite.Primo qꝛ di
cta confeſſio ſeu quittatio non fuit pure gñalis nec ſimpliciter libera
toria ⁊ gratuita ſed pr̃icipaliter fuit ſpecialis reſpectu.ſ.debiti ↄcti
vtriuſq̃ʒ ſocietatis occaſione:vt colligitur ex illis verbis ratiõe ⁊ occa
ſione cuiuſcunq̃ʒ ſocietatis ⁊ ratifici ⁊c.ſed iſtud debitum vſurariũ nõ
fuit cõtractũ occaſione ſocietatis.imo fuit ↄtra ius ſocietatis.nã cum
ſocietas ſit quedã fraternitas:vt in.l.verũ.ff.pro ſo.abhorret vſurariã
prauitatem cum ſit contra naturam ſocietatis.nam de natura ſocie
tatis eſt vt dãna ⁊ lucra ſint inter ſocios cõia.vt in.l.cũ duobus.§.ſi i
cocunda.ff.pro ſocio.vſurarum vero vorago animas deuorat facul-
tates exhaurit.vt in.c.j.de vſur lib.vj.⁊ ſic non põt dici debitum illud
ↄctũ ratione ſocietatis:cum ſit omnino ſeparatũ a iure ſocietatis.pro
hoc ẽt facit:qꝛ illi.ſ.Antoniꝰ ⁊ Marianꝰ mutuo ⁊ viciſſim recogno-
uerũt ſibi ſatiſfactũ ⁊ ſolutũ de quibuſcunq̃ʒ debitis ↄctis occaſione
ſocietatis:⁊ ſic habuerñt reſpectum ad geſta occaſione ⁊ nomine ſocie
tatis ex q̃bus ſolet vltro citroq̃ʒ naſci obligatio.iſtud aũt debitũ vſu
rariũ fuit ↄctum ſolum ex parte vnius recipientis lucrũ.Non obſtat
ſi dicatur ꝙ lʒ de ſocietate fuerit facta mẽtio:tñ poſtea fuerũt imme
diate ſubſecuta ꝟba gñalia:vt pʒ ibi:quacunq̃ʒ ratione cã vł titulo.
dico em̃ ꝙ verba gñalia ſpeciẽ ſequentia i actu liberationis reſtringũ
tur ad ſpeciem precedentẽ:vt ſit ſenſus ꝙ ex quacunq̃ʒ ratiõe,cauſa,
vł titulo vnus eſſet obligatus alteri occaſione.ſ.ſocietatis de qua pre
miſerat.nam cum agatur de preiudicio dicti Antoniȷ̃ dʒ fieri ſtricta
interpretatio cum nõ preſumat quis iactare ſuũ.l.cũ de indebito.ff.
de ꝓba.⁊.c.ſuper hoc.de renun.⁊ fienda eſt interpretatiõe i dubio cõ
tra dictũ Marianum qui fundat ſe ſuper illa cõfeſſiõe ⁊ quittatiõe:
vt in.l.veteribus.⁊ qđ ibi eleganter no.Barto.ff.de pac.⁊ pro p̃dicta
4 interpretatione,†ꝙ verba gñalia debeant reſtringi ad ſpeciẽ prece-
dentẽ ex quo ſalua rõne recti ſermonis fieri põt videt tex.i.l.ſi ex plu-
ribꝰ.ff.de ſolu:⁊ ibi ꝑ Bar.⁊ plenius ꝑ eũ in.l.ſub pretextu.C.de trãſ
act.de hoc plenius in.d.l.aurelio.§.caius.de lib.leg.⁊ ꝙ verba hãc re
ſtrictionem patiant probant verba poſita i ver.qua propter.ibi.Ge-
neraliter liberauerunt ⁊ quittauerunt ab omnibꝰ ⁊ ſingulis p̃dictis.
Et põderãda ſunt illa verba vltima ab oĩbꝰ ⁊ ſingulis p̃dictis que re
ſtringunt aperte verba gñalia p̃cedentia ad idẽ verba ibidem ſequen
tia ibi.Et gñalem finem quittationẽ:liberationem:⁊ abſolutioneʒ:et
pactum de vſuris aliquid de predictis vlterius nõ petẽdo inuiceʒ ⁊c.
Et põderanda em̃ ſunt illa verba.Aliquid de predictis ⁊c.Et ſic nõ
eguerunt facere gñalem finem ⁊ quittationem de quibuſcunq̃ʒ debi
tis alias non appoſuiſſet illa verba.Aliquid de predictis ⁊c.Preter
ea vbicunq̃ʒ verba ſunt obſcura vt in caſu noſtro:qꝛ gñalitas parit
obſcuritatem.l.ita fidei.ff.de iure fiſc.attendi dʒ id quod eſt veroſi-
milꝰ:⁊ quod plerũq̃ʒ fieri conſueuit:vt in.l.i obſcuris.⁊ i.l.ſemper i ſti
pulationibꝰ.ff.de reg.iur.⁊ in regula inſpicimus in obſcuris.de regu.
iur.lib.vj.ſed cum dictus Marianus per ſe exegiſſet partẽ de illis vſu
ris ⁊ prouiſionibus:nõ eſt veroſimile ꝙ in diſſolutione ſocietatis vſu
ras reſtituiſſet.nam vt dixi illa prima quittatio non fuit gratuita
liberatio:imo fuit dictus Antonius confeſſus ſibi ſolutũ ⁊c.nõ tm̃ ſo
lẽt homines hodie maxime mercatores q credunt ↄctus eorꝫ eſſe lici-
tos ſponte reſtituere vſuras ⁊ male ablata cũ vix poſſint induci ad re
ſtituẽdũ poſt mortẽ.vt i.c.ȷ̃.de vſur.lib.vj.⁊ cle.vnica.eo.ti.nec eſt vero
ſimile ꝙ ita incõtinenti ſe correxerint ſine aliqua petitione.argu.in re
gula.ſemel malus.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.non ad ea.ff.de condi.⁊ demõ.
cũ ſimilibus.Item in diſſolutione ſocietatis ſolent ſemꝑ ſociȷ̃ facere ſi
bi mutuo ⁊ viciſſim dictas confeſſiones recognitiones ⁊ liberationes
et quittationes:ergo ita dʒ dicta confeſſio ⁊ liberatio intelligi nõ au
tem debet extendi ad id qđ veroſimiliter non fuit cogitatum:cũ igno
rãs non preſumat donare.vt in.l.nec ignorãs.C.de dona.facit.l.tres
frẽs.ff.de pac.imo dictus Antoniꝰ dubitabat an dictꝰ ↄctus ſeu cõ
poſitio eſſet vſuraria cum fuerit ſub velamine dictum vt fieret ſolutio
ad vſum ⁊ cõſuetudinẽ mercantie:⁊ ſic in quittatione gñali nõ eſt ve
roſimile ꝙ de illo debito qđ nõ credebat fore debitũ cogitaſſet:vt pʒ
in iuribus ſupra allegatis.Preterea cum conſtet de peccato dicti Ia
cobi ⁊ Mariani oportet ꝙ clare oſtendat de ſatiſfactione:quia pecca
tum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.vt in.c.cum tu.de vſur.
⁊ in regula peccatũ.de regu.iur.lib.vj.Dicta autẽ quittatio clare nõ
oſtendit de ſatiſfactione.ergo debet cõpelli ad ſatiſfaciendũ:cum du
bia probatio non releuet probantem.vt in.c.in preſentia.de prob.pre
ſertim vbi tractatur de animarum ſalute.naʒ debet tũc fieri interpre-
tatio in partem mitiorem per quam euitatur anime periculũ:licet illa
ſit durior:vt in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.⁊ in.c.iuuenis.de ſpõ
ſa.⁊ eſt bona glo.in.c.vnico.de ſcruti.in or.fa.Et hec eſt bona cõſide
ratio in materia noſtra.¶ Ex his infertur ad deciſionem tertiȷ̃ dubiȷ̃
an ſaltem vigore ſecunde quittationis dictus Antonius ſit a dictarũ
vſurarũ repetitione excludẽdus.⁊ profecto credo dicendum quod nõ
ex rationibus multifarie factis in precedenti dubio.tamen quia pre-
ceſſerat contentio ſuper quibuſdam diſcordiȷ̃s duntaxat ⁊ nulla de di
ctis prouiſionibus ⁊ vſuris fuerit habita contẽtio:ideo verba genera
lia ſequentia debent reſtringi ad contentionem ſpecialeʒ.ar.i.l.licet.
C.de iudi.⁊ qđ notatur in.d.l.ſub pretextu.⁊ per gl.in.c.j.de tranſa-
ctio.tũ qꝛ verba obſcura debent reſtringi ad id qđ eſt veroſimilius:et
plerũq̃ʒ fieri conſueuit tũ qꝛ vterq̃ʒ credebat illam cõuentionẽ nõ cõ-
tinere pactum vt p̃ dixi.⁊ ſic ad incogitata non põt dicta liberatio ex
tendi:quia ignorãs nõ donat.d.l.nec ignorans.⁊.d.l.tres fratres.cũ
ſimi.Item qꝛ tractatur de anime periculo:debet ergo fieri interpreta
tio in mitiorẽ partem licet durior ſit vt ſupra plene dixi.⁊ per has ↄſi
derationes tollitur id ꝙ no.Bar.in.d.l.aurelius.§.caius preal.proce
dit em̃ gñaliter ⁊ vtriuſq̃ʒ ſit gñalis liberatio nulla ſpecie precedẽte.et
conſiderationes predicte non concurrunt.alias ſecus vt dixi i dubio
precedenti.¶ Preterea ⁊ vltimo apertiſſime tollitur dicta quittatio
⁊ liberatio ſi tenemus opinionẽ quorũdam theologorũ ant Dyn.in
regula peccatum.de reg.iur.lib.vj.tenuerunt enim iſti ꝙ vſurarum re
miſſio ⁊ liberatio non tenet niſi pecunia ꝑ vſurariã prauitatem extor
ta offeratur ipſi debitori eidẽmq̃ʒ creditori vel ſalteʒ ſm̃ Dy.ſit pecu
nia parata reſtitutioni:tunc em̃ videtur reſtituta ⁊ breui manu.red-
dita:⁊ ſic ſatiſfiat illis verbis.peccatũ nõ dimittit niſi reſtituat abla-
tũ.reperit em̃ reſtitutio:⁊ ſic debet fieri repoſitio pecune in priſtinum
ſtatum ſaltem ficte.vt.l.cum pretor,⁊.l.reſtituere.ff.de verbo.ſig.ſed i

caſu noſtro pecunia iā extorta nō fuit oblata ipſi Antonio nec ſaltē
parata reſtitutioni:imo de ipſa nō cōtendebatur:ergo illa qttatio ⁊
liberatio non valuit quo ad liberationem vſurarum reſtituendaruꝫ.
⁊ hoc eſt indubitandū tenendo alteram illarum opinionum. Si autē
teneamus opinionem Io.and.quam poſuit in gl.ſua ī dicta regula.
peccatum.⁊ Fed.de ſenis ꝯſi.xviij.ꝙ non requiratur oblatio pecunie
vel ꝙ ſit reſtitutioni parata:ſed ſufficiat liberalis et ſpontanea remiſ
ſio nō autem ſufficit extorta per metū aut dolū aut quolibet ingenio
vt in dictis locis per eos no.adhuc idem in caſu noſtro videt̄ dicēdū.
nā ex illa generali quittatione que preceſſit vigore quarūdā differen-
tiarum nulla de dictis prouiſionibus vſurarijs mentione nō habita
poteſt dici ꝙ vſurarū remiſſio fuit liberaliter facta cum nulla fuerit
ſpecialis mentio de illa habita:nec aliqs tractatꝰ ſuper remiſſione ſiē
da preceſſerit. ¶ Et credo in hac materia poſſe attentari:vt ſub gene
rali remiſſione ſeu liberatione nunꝙ̄ veniat liberatio ſeu remiſſio vſu-
rarum niſi ſpecialiter exprimatur:qꝛ cum habeat hec remiſſio ſpecia-
lem naturā:vt ptꝫ ex predictis ⁊ latiꝰ notatis in locis prealleg. Nō d̄
bet hec remiſſio includi ſub gn̄alitate cuꝫ poſſet quis decipi ſub inuo
lutione verborum:⁊ ſic immineret animaruꝫ periculum. Satis enim
eſt tenere ꝙ proſit remiſſio vſurarum abſqꝫ eo ꝙ pecunia offerat̄ vel
ſit reſtitutioni parata cōtra illas opiniones preallegatas nō dꝫ hec
facultas extendi vt etiam comprehendatur ſub generalitate ꝟborū.
ad predicta allego optimum ſimile.l.ſed ⁊ ſi quis.§.queſitum.ff.ſi qs
5 cauti.†vbi habetur ꝙ gn̄alis renūtiatio caſuum fortuitorum non va
let in iudicijs:ſed oportet ꝙ ſpecialiter exprimantur.vn̄ nō vꝫ ibi tan
tum genus ꝙ̄tum ſpecies.⁊ dicit ibi Bart.cōmune eſſe:qꝛ ſtipulatio
pretoria ⁊ iudicialis iudicatur ſm mentem ⁊ equitatem pretoris q nō
patitur aliquem decipi ſub inuolutione verborū.ita dicamus in pro
poſito noſtro cum tractetur hic de animaruꝫ periculis:⁊ ſunt opinio
nes qualis debeat eſſe vſurarum remiſſio non debemus ſaltēꝫ dicere
ꝙ veniat ſub generalitate ne quis decipiatur ⁊ icurrat anime pericu-
lum ſub verboruꝫ inuolutiōe. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ caſus ſpecialis
continetur in.d.§.queſitum.qꝛ dico ꝙ etiaꝫ caſus ſpecialis extēditur
propter rationis identitatē:vt not.gl.in.l.j.C.de cōdi.inde.⁊ videtur
tex.in.c.cum dilecta.de confir.vti.⁊ preſertim vbi tractatur d̄ anima
rum fauore debet fieri extenſio etiaꝫ iuris penalis.vt not.gl.in.c.ſciāt
cuncti.de elec.lib.vj.⁊ in.c.fin.eod.ti.⁊ lib. Preterea videmus ī ſimi-
6 li:†qꝛ matrimonium habet ſpecialem materiam ab alijs obligatiōi-
bus ⁊ requirit ſpontaneū ⁊ liberum conſenſum:vt in.c.cum locū.de
ſponſa.diſpoſitum eſt in iure vt mandatum de cōtrahēdo matrimo
nio non veniat ſub generali procuratorio.ſꝫ oportet ꝙ ſpecialiter ex
primatur.vt probatur in.l.generali.ff.de ritu nup.no.gloſſ.in.c.fi.de
procura.lib.vj. Item videmus ꝙ caſus notabiles ⁊ not.digni.nō ve
niunt ſub generalitate verborum niſi ſpecialiter exprimantur:vt no.
glo.in cle.non pōt.de procu.⁊.c.quid ad agendū.eo.ti.lib.vj.⁊ q̄ ſpe-
ciali nota.ſunt digna niſi ſpecialiter exprimantur vidētur eſſe negle-
cta vt in.c.ꝙ̄uis.de preben.lib.vj.cum ſimilibus. Et hec ſufficiant.

Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Punctꝰ q̄ſtionis talis eſt. Qui-

dam Nānes Petri curſi de ſenis deceſſit nullo prius per eū teſtamē
to cōdito ſuperſtitibus ſibi dn̄abus Euāgeliſta ſorore carnali ⁊ Ca
tharina filia ſpuria ipſius Nannis defuncti:demum apprehēſa here
ditate per dictam dn̄am Euangeliſtaꝫ tanꝙ̄ ꝓximiorem per lineā le
gitimam ipſa dn̄a Euangeliſta ſeu alius pro ea maritauit dictā Ca
tharinam cuidā Mattheo ⁊ ꝓ dotibus ſuis aſſignauit ſibi florenos
quadringētos:⁊ in dicto inſtrumēto dotis inter cetera dicit̄ ꝙ dicta
dn̄a Euāgeliſta filia oliꝫ Petri curſij ⁊ heres dicti Nannis dedit ⁊c.
Et demum ſubijcitur in dicto inſtrumēto ꝙ dictꝰ Mattheꝰ promi-
ſit dictas dotes cū antifacto reddere ⁊ reſtituere dicte dn̄e Cathari
ne ⁊ cuidā Frāciſco p̄ſenti ⁊ recipiēti pro dicta dn̄a Euāgeliſta aut
cui de iure reddi ⁊ reſtitui debebūt in omnem caſum ⁊ euētū dotiuꝫ
reſtituendarum ⁊c. Premoritur deniqꝫ dicta Catharina relicto filio
ex illo matrimonio.moritur demū dicta dn̄a Euāgeliſta ſuis filijs he
redibus equaliter inſtitutis priꝰ tn̄ diſpoſuit de quarta parte omniū
bonorū in quaſdam ex filiabus:ſicut ei licuit ex forma ſtatutorū. Se
nenſium. ¶ Nunc ab alijs filijs ⁊ heredibus dicit̄ dictā dn̄am Euā
geliſtam nō potuiſſe illaꝫ quartam donare illis duabus filiabus: qꝛ
iam de illa diſpoſuerat prius donādo dotē dicte Catharine quā nō
tenebatur dotare cuꝫ eſſet filia ſpuria dicti Nānis.⁊ ſic videt̄ donaſſe
de ſuo p̄ſertim cū in inſtrumēto non dicat̄ ꝙ hec fuerit tanꝙ̄ heres lꝫ
nuncupetur heres. Ex parte filiaruꝫ dicitur contrariū. Querit̄ quid
iuris: ⁊ an dos illa debeat remanere apud dictum Mattheū cum fi-
lius communis iam ex illo deceſſerit.

¶ Conſilium.cxv.

1 ☞ Dos dicitur legitima ſm conditionem mulieris.
2 Pater poteſt filio ſpurio relinquere pro alimentis vſqꝫ ad quantita
tem ſufficientem.
3 Mulier ſi maritatur a patre:⁊ dos ab ipſo patre proficiſcitur mortua
muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure cōmuni redit
ad patrem.
4 Pater ſi vult ꝙ relictū ſeu datū cauſa mortis tranſeat in filios ſpurij
ſeu ſpurie qualiter debeat dicere.

IEſu Chriſti eiuſqꝫ pijſſime

matris preſidio humiliter inuocato. Videt̄ primo attingē
dum primū dubiū ꝙ dicta dn̄a Euangeliſta non potuerit
diſponere de ſua quarta parte in illas ſuas filias prout ſibi ex ſtatuto
Senenſis permittit̄ obſtāte illa dotis aſſignatiōe quā prius fecerat di
cte catharine:qꝛ aſſignando illi dotem quā nō habebat in ptāte vide
tur iuris interpretatiōe dotem illam donaſſe dicte Catharine.vt in.l.
vnica.§.accedit.C.de rei vx.act.ergo nō potuit poſtea de itegra quar
ta diſponere cū iam libere prius diſpoſuerat de quadringētis. ¶ Nec
obſtat ꝙ in dicto inſtrumēto nūcupet̄ heres dicta dn̄a Euāgeliſta: qꝛ
per hoc non infert̄ ꝙ fecerit vt heres.cum illa ſint verba pure enuntia
tiua que nō inducunt diſpoſitionē:vt in.c.ſi papa.de priuil.lib.vj.⁊ in
cle.ſi ſummꝰ pontifex.de ſentē.excō.preterea eſto ꝙ videatur feciſſe vt
heres.tn̄ ex quo heres non tenebatur illud facere videtur donaſſe.ar-
gu.in.l.campanus.ff.de operis lib.⁊ in.l.cuius per errorem.ff.de regu.
iur.facit.l. cum de indebi.ff.de prob. Quod aūt tanꝙ̄ heres nō tenere
tur dotare patet:qꝛ nec ipſe defunctus tenebatur nec poterat etiā ſi vo
luiſſet cuꝫ eſſet filia ſpuria nata.ſ.ex damnato coitu de iure ciuili:vt in
auc.ex complexu.C.de inceſtis nuptijs. ¶ Sed his non obſtantibus
arbitror ī hoc caſu ſic de iure dicendum ꝙ dicta domina Euāgeliſta
tenebatur tanꝙ̄ heres dicti Nānis alere dictā Catharinā qꝛ licet de iu
re ciuili non tenetur etiā defunctus.vt in.d.auc.ex complexu.ſecus ta-
men eſt de iure canonico cui ſtatur in hoc tanꝙ̄ fundato ſuper equita
te naturali.vt habetur in.c.cuꝫ haberet.de eo qui duxit in matri.vt ēt
tenent communiter legiſte.maxime Barto.⁊ Bald.in.d.auc.ex ꝯple
xu.vnde quemadmodum tenebatur defunctus:ita ⁊ heres obligatur
qui ſuccedit in locum defuncti:ad hoc bonꝰ tex.ī auc.licet.C.de natu
rali.liberis.⁊ quod ibi not.maxime per Bald.ſi autem tenebatur ale
re.vt ſupra ꝓbatum eſt:ergo etiam dotare cum cauſa dotis nō ſit mi
nus fauorabilis ꝙ̄ alimentorum cauſa:imo magis vt no.Cy.i.l.non
omni.C.de admini.tu.⁊ glo.⁊ Barto.in.l.cum plures.ff.eod.titu.⁊ in
caſu noſtro firmauit Barto.in.l.ſi gener.ff.de his qui.vt indi.⁊ in.d.
auc.ex complexu.⁊ idem ibi Bal. Attn̄ dico ꝙ dādo dotem nō debet
excedere modum alimētorū ſeu ꝙ̄titatem dotis ꝓut conueniebat filie
1 ſpurie.†dos eīn dicitur legitima ſm cōditionem mulieris ⁊ facultas
matrimonij.vt in.l.filie.ff.de lega.iij.⁊.l.cū poſt.§.gener.ff.de iure do.
Si ergo exceſſit illā ꝙ̄titatē que veroſimiliter ſibi debebat̄ habito re-
ſpectu:qꝛ erat ſpuria:⁊ qꝛ pater non erat ditiſſimus homo nec magni
generis:videt̄ illā ꝙ̄titatē dediſſe de ſuo quatenꝰ dico exceſſit debitū
modum.arg.optimū in.l.ſancimus.C.de don.⁊.xij.q.ij.in.c.ſi quos.d̄
ſeruis.⁊ hoc videt̄ fuiſſe de mēte Bar.in.l.gener.prealleg.et i.d.autē.
ex complexu.⁊ in.l.fi.§.ſi a genero.de his q̄ in frau.credi.⁊ illa ꝙ̄titas
in qua exceſſit debet cōputari in quarta ipſius domine Euangeliſte:ſi
aūt in nullo exceſſiſſe videt̄ hoc feciſſet tanꝙ̄ heres.⁊ ſic nil de ſuo do-
naſſe.⁊ per ꝯſequens potuit poſtea diſponere de integra quarta bono
rum ſuoꝝ. Quod aūt hoc videatur feciſſe tāquaꝫ heres ⁊ nō ſponte de
bonis proprijs probo primo ex eo:quia ibi nominatur heres.nā ſi nō
feciſſet vt heres illud verbum fruſtra fuiſſet ibi appoſitū quod non eſt
dicendū.argu.in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.l.ſi quando.C.de inoffi.teſt.
cum verba debeāt aliquid operari vt ibi. Preterea vbicūqꝫ fit mētio
de aliqua qualitate in aliqua diſpoſitiōe que habet alterare illā diſpo
ſitionem videtur illud factum vigore illiꝰ qualitatis.ad hoc text.opti
mus cū ibi no.maxime per Bar.in.l.pe.C.de iure delib vbi patet ꝙ ſi
aliquid relinquat̄ filio ⁊ ſit mentio de patria ptāte videt̄ ſibi relictū cō
templatione prīs:qꝛ rōne patrie ptātis acquirit filius ipſi patri. Ita
ad propoſitum cū tanꝙ̄ heres teneretur dotare:vt ſupra dixi ſi dixit
in actu donationis ſe heredem videtur hoc feciſſe tanꝙ̄ heres ex legiti
ma obligatiōe.ad idem facit optime quod legitur ⁊ notatur in.l.cum
poſt mortem.ff.de admini.tut.vbi ſi tutor promiſit dotem vel curator
pro puella videtur in dubio promiſiſſe de bonis ipſius puelle:non aūt
de proprio ex quo bona illa adminiſtrabat.ad idē.l.fi.C.de dotis pro
miſ.vbi idem probat̄ in quolibet adminiſtratore ⁊ negotiorū geſtores
vt in dubio videat̄ ſoluiſſe dotem de bonis mulieris nō aūt de ꝓprio.
pro hoc facit:qꝛ in dubio nō preſumitur quis velle donare ſuū cum do
nare nil aliud ſit ꝙ̄ perdere.vt in.l.filiuſfa.ff.de dona.facit.l.cuꝫ de in
debi.ff.de proba.⁊ p̄ſertim hoc dicendū in caſu noſtro in quo pōt fieri
interpretatio vt dos nihilominꝰ fuerit debita ⁊ dicta domina Euan-
geliſta in ſuis iuribus conſeruet̄.ar.optimū.ex his que not.glo.in.l.cū
quid.ff.ſi cer.pet.⁊.c.cū inter.p.⁊.c.ſuper hoc.de renuntia.cum ſimili.
⁊ h̄ quo ad primū dubium. ¶ Quo ad ſecundū vero apud quē.ſ.nūc
debeat remanere dicta dos poſt mortē dicte Catharine videtur p̄mo
ꝙ apud dictū Mattheū maritū dicte Catharine nō ex perſona Ca-
tharine:ſed cōis filij:quia poſt morteꝫ catharine ſucceſſit filius cōmu
nis ex illo matrimonio in dote.naꝫ dos cenſetur patrimonium mulie
ris.l.iij.ff.de mino.facit.l.pomponius philadelphus.ff.famil.hercis.

In bonis

Jn bonis autem maternis ab inteſtato ſuccedit filius.vt in auꝫ.ī ſuc
ceſſione.C.de ſuis ⁊ legi.⁊ in corpore vnde ſumitur.de here.que ab ite
ſta.deſe.§.j.⁊.C.ad orficiā.per totū.Filio autē ſuccedit ipſe Matheꝰ
pater:vt in autentica defuncto.C.ad tertul. ⁊ in corpore vnde ſumiꝫ
in auten.de here.que ab inteſta.deſe.§.conſequēs.⁊.§.in hoc quidem.
¶ Sed profecto illud puto dicēdū in caſu noſtro:predicta enim pro
cedūt in dote q̄ eſt pure ipſius matris ſed dicta dos nō fuit iure ipſiꝰ
Catharine. Nā vt predixi cuꝫ eſſet ſpuria nihil de iure ciuili poterat
cōſequi a patre vel ipſius herede.vt in dicta auꝫ. ex cōplexu . ſed ſolū
ex diſpoſitiōe iuris canonici poterat habere neceſſaria ad vitam⁊ ad
hoc poſſunt parētes compelli,vt in.d.c.cum haberet.⁊ per conſequēs
ipſorum heres.arg.ī dicta auten.lꝫ.C.de natu.lib.vt predixi ſicut de
bētur alimenta:ita dos cum non ſit minꝰ fauorabilis: imo magis vt
ſupra dixi. Data fuit ergo ī caſu noſtro dos loco alimētorum cū fue
rit data ab herede defuncti ꝑ rationes ſupradictas.mortua ergo dic
ta Catharina debet dos redire ad dictā dn̄am Euāgeliſtā ſeu eiꝰ he
redes ſicut debuiſſēt redire alia bona ſimpliciter data ꝓ alimētis.Nā
alimēta debētur ſolū in vita ⁊ finitur cauſa alimentoruꝫ morte.vt.ī.l.
mela.ff.de alimē.⁊cib.leg.⁊.l.cū hi.§.ꝯſtat.ff.de trāſac.⁊.l.hereditatū
ff.ad.l.fal.⁊ ꝓ hoc optime facit tex.in.d.c.cū haberet.ī fi.vnde iſta obli
gatio cauſaꝫ.mādat enim ſolum neceſſaria ſubminiſtrari . neceſſitas
aūt ceſſat morte ⁊ hoc ꝑfecto videtur fuiſſe de mēte Bar.in locis pre
alleg.⁊ ꝑmo in.d.auꝫ.ex cōplexu.C.de inceſt.nup.vbi dicit ſe ꝯſuluiſſe
2 per.d.c.cū haberet.†qꝺ vſqꝫ ad quātitatē ſufficientē pro alimētis po
teſt pater filio ſpurio relinquere⁊ eodē modo filie ſpurie pro dote ſua
qꝛ ſine aliqua dote non pōt ali nec nubere. Jtē expreſſius ſenſit ī.d.l.
fi.§.ſi a ſocero.vbi dicit qꝺ ſi filia ſpuria fuit maritata a patre non po
teſt dos repeti ab heredibꝰ patris ab ipſo marito:qꝛ habet eam ex ti
tulo oneroſo:ſed poſtquā ad mulierē ē reuerſa poteſt reuocari:qꝛ ha
bet ex donatiōis titulo.ſpurie aūt nō poteſt donari.l.j.C.de natu.li.et
hoc dicit verum:niſi quatenus de iure canonico filius vl' filia deberet
habere pro alimētis.vt in.d.c.cū haberet.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ ſcōꝫ
hoc filius nil habebit ex bonis maternis:qꝛ hoc nō eſt abſurdū ſi ma
ter nil habeat.finge enim ꝙ mater fuiſſet ducta ſine dote:certe ī nullo
ſuccedit:ergo vxor debet tūc alimentari ex bonis mariti.vt no.Jnn.
in.c.per veſtras.de dona.inter virū ⁊ vxo.facit tex.⁊ qꝺ ibi no.ī.l.ſi cū
3 dotē.§.fin aūt in ſeuiſſimo.ff.ſol.mat.†Preterea vide illud ſimile ma
gis propinquū ſi mulier maritaꝫ a patre ⁊ dos ab ipſo patre proficiſ
citur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure
cōi redit ad patrē:non autē ad liberos mulieris defuncte:lꝫ aliud ha
beat ꝯſuetudo.vt ē tex.ſcōm cōem intellectū.ī.l.dos a patre ꝑfecta.C.
ſo.matri.⁊ plene examinat bar.⁊ ita demū cōcludit in.l.poſt dotē.ff.
ſol.matri.fortius ergo in caſu noſtro nō debuit dicta dos tranſire ī fi
liuꝫ cū ſolū loco alimentorū a iure permittiꝫ.cauſa aūt alimentorū ex
pirat morte:vt ſupra dixi . ⁊ qꝺ hoc fuerit de mente Bartol. allego
not.ī.l.ſi.ff.de his quibus vt indig.in ver.q̄ro vtrū ſit alius modus.ī
ſcōa col.vbi dicit qꝺ filio ſpurio vel ſpurie pōt relīqui aliq̄d ꝓ alimen
tis.Jtē pro dote dūmodo non excedaꝫ modꝰ ī relinquēdo:qꝛ tūc p̄ſu
4 mereꝫ fraus.ī.l.j.C.de natu.libe.⁊ ſentit†qꝺ ſi pater vult vt relictū ſeu
datū cauſa dotis tranſeat in filios ſpurij vel ſpurie debet pater ſic di
cere reliq̄ talem fundū titio filios meo pro alimētis in vita ſua poſtea
remaneat filijs ipſius ſpurij.nā vt ipſe dicit filijs ipſius ſpurij pōt pa
ter relinquere:de quo dicendū vt plenius legiꝫ ⁊ notaꝫ ī.l.ſi.C.de na
tu.libe.⁊ ſic aperte vult ⁊ bene qꝺ ex perſona patris ſpurij nō poſſunt
filij lꝫ legitimi aſpirare ad relictū factū ipſi ſpurio ꝓ alimentis: qꝛ vt
predixi cauſa alimētoꝝ finitur morte:ſed opꝫ vt capiāt ex diſpoſitiōe
relinq̄ntis ſeu dotātis qꝺ fieri pōt.d.l.fin.Sꝫ ī caſu noſtro hoc nō fuit di
ctū a dicta domina Euāgeliſta.qꝺ ſi fuiſſet dictū videreꝫ donaſſe fi
lijs illius ſpurie de ſuo:imo dixit oppoſitū.Nā voluit ⁊ iſta ſtipulari
fecit ſuo noīe quod dictus Mattheus reſtitueret dotem ipſi cathari
ne ⁊ illi Frāciſco recipienti pro dicta domina Euangeliſta aut cui de
iure reſtitui ⁊ reddi debebit ⁊c.iſta enim ſunt verba formalia illiꝰ in
ſtrumēti:ſed de iure debet reſtitui ipſi dn̄e Euangeliſte vel ſuis here
dibꝰ:qꝛ ceſſat cauſa alimentorū:vt not.ī iurībꝰ ſuperiꝰ alleg.¶ Qua
re ex omnibus predictis cōcludo qꝺ dicta dos nō dꝫ remanere apud
dictum Matheū ſed redire ad heredes dicte domine Euāgeliſte qua
tenus hoc fecit ex neceſſitate tanq̄ heres.vt.ſ̄.dixi.qꝛ tūc mere ſucce
dit in loco alimentorum. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxvj.

1 Pater ſi inſtituit filium in aliqua re minus quam legitima pōt fi
lius petere ſupplementum.
2 Pactū de nō ſuccedēdo patri aut filio valet quando tantū quis per
cipit quantum ſibi debetur occaſione ſucceſſionis.
3 Cōpromittere quis non pōt in partē aduerſam tanquā in arbitrum.

Omnipotentis dei poſtulato
ſuffragio. Jllud de iure queritur. Utrum viſa remiſſiōe fa
cta per Antoniū colūbini in nardum patrem ipſius Anto
nij in nerotium mariani nicaletis:ac laudo inde ſecuto per dictū Ne
rotium de conſenſu dicti nardi alias nō contradicēte dicto Antonio
ac donatione poſtea ſubſecuta per dictum Nardum perſonaꝫ dicti
Antonij filij ſui predicti valeat dictus Antonius preſertim poſt mor
tē dicti Nardi patris ſui aliquid petere in bonis ſeu de bonis dicti pa
tris ſui occaſione ſue legitime.Et primo videtur qꝺ poſſit petere legi
timā ſuā ſaltem poſt mortē dicti Nardi patris ſui quoniā filius non
poteſt excludi ⁊ priuari hereditate paterna ſine cauſa legitima alias
teſtamētū patris eſſet nullū vt autē.vt cū de appel cog.§.aliud quoqꝫ
capitulū,⁊ legitur ⁊ notaꝫ in.l.filio p̄terito.ff.de inuiſt.rup.⁊ irri.te
ſta.†Et ſi pater inſtitueret dictū Antoniū in aliqua re minus valente 1
quā legitima poterit petere ſupplementū.vt in.l.omnimodo.⁊.l.quo
niā nouella.⁊.l.ſcimus.C.de inoffi.teſt.debet tn̄ cōferri quod pater ſi
bi donauit.lꝫ dixerit in premiū emācipatiōis:qꝛ illa eſt pura donatio
nō aūt facta ob cauſam legitimam:qꝛ potius pater debet premiari a
filio quādo ipſum emācipat quā ecōtra vt probatur in.l. cū opꝫ.§.cū
autē.C.de bonis q̄ lib.Et qꝺ talis donatio facta a patre ī p̄miū emā
cipationis debeat cōferri alijs filijs firmat Bart.in.d.l.cū opꝫ.⁊.l.vt
liberis.C.de colla.⁊ videtur quaſi probari ibi ī fine litere.Nō obſtat ſi
dicaꝫ qꝺ dictꝰ Antonius videꝫ renūtiaſſe hereditati paterne in eo qꝺ
remiſit ſe iudicio p̄ris ⁊ dicti Nerotij ꝓmittēs ſe fore cōtētū illa parte
q̄ ꝑ illos ſibi deputabiꝫ ⁊ nūq̄ amplius aliq̄d ſe in bonis dicti Nardi
petiturū:qꝛ pactū de nō ſuccedēdo patri nō valet.vt in.l.pactū.C.de
pactis.⁊.l.pactū.C.de col.nec obſtat ſi dicaꝫ qꝺ hic interuenit iuramē
tū qꝺ hꝫ conualidare tale pactū vt hodie probatur ī.c.quāuis pactū.
de pac.li.vj.notāt doc.iuris ciuilis in.d.l.pactum.⁊ ī.l.ſi quis pro eo.
ff.de fideiuſ.⁊ in.l.ſtipulatio hoc mō cōcepta.ff.de ꝟb.oblig.⁊.l.ſi.C.
de pac.Quia ad hoc pōt reſponderi dupliciter.Primo qꝺ iuramētū
nō extenditur ad caſuꝫ noſtrū:quoniā dictus Antoniꝰ cōpromiſit ī
patrē ⁊ Nerotiū:⁊ iurauit ſeruare q̄cquid ipſi circa hoc diſponerent.De
mū nō ambo ſed ſolus Nerotius laudauit:vt in certis bonis ſibi dā
dis a patre eſſet cōtentus.⁊ ſic iuramentū cū ſit ſtricti iuris nō dꝫ ad
iſtum caſum extendi.vt in.c.penul.de iureiur.licet dictus nerotius di
xerit ſe hoc ſolū feciſſe ex cōmiſſione dicti Nardi:qꝛ videtur ꝙ Nardꝰ
nō potuerit hoc remittere in perſonam illius tm̄ : qꝛ a ꝑſona arbitra
toris ſeu arbitri nō dꝫ recedi cū videaꝫ electa legalitas ⁊ fiducia pſo
ne.vt in.l.ſi qs arbitratu.⁊ qꝺ ibi no.ff.de ꝟ.obl.⁊.l.ſi merces.ff.loca.
cū ſimilibus.Preterea ⁊ ſcōo dictus Nardus illa bona cōtulit dicto
Antonio filio ſuo nō pro parte ipſum ꝯtingēte nec vt ſatiſfaceret lau
do prius lato:ſed pure ⁊ ſponte in premium emācipationis.⁊ ſic do
nauit ob alteram cauſam quā fuerit in laudo expreſſa vt patet in in
ſtrumento inde confecto:ergo nec laudum nec iuramētum in cōpro
miſſo appoſitum habet dictum Antonium excludere ſucceſſione pa
terna.⁊ ſaltē in dubio debet fieri interpretatio pro dicto Antonio qꝛ
odioſum eſt filiū excludi a ſucceſſione paterna.vt in.d.§. aliud quoqꝫ
capitulum.⁊ in.l.maximū vitium.C.de lib.prete.preſertim hodie cuꝫ
ſublata ſit differētia ſexus ⁊ patrie poteſtatis.⁊ in auten. defuncto.
ad tertul.⁊ in corpore vnde ſumiꝫ.in auꝫ.de here.que ab īteſt. deſe.§.
ꝯn̄s.⁊.§.⁊ hoc quidē.Jtē qꝛ verba ſunt interpretāda cōtra dictū nar
dum qui in dicta donatione potuit intentionē ſuā clarius exprimit
vt in.l.veteribꝰ.ff.de pac.⁊ in regula cōtra eū.de reg.iur.lib.vj. ¶ Sꝫ
his non obſtātibꝰ que vere caſu noſtro minime preiudicare arbitror
contrariā ſententiā puto de iure veriorē.vcꝫ qꝺ dictus Antonius nil
amplius poſſit propter volūtatem paternam ſibi vendicare in bonis
dicti Nardi patris ſui occaſione legitime ſue.Et ad hoc tenēduꝫ mo
ueor principaliter ex duplici capite quorū quodlibet ſufficere videꝫ
2 ad ipſius cōcluſionē de per ſe.Et primo rōne nudi pacti.†Nā pactū
de nō ſuccedēdo patri aut filio valet qn̄ tantum quis percipit.q̄tū ſi
bi debetur occaſione ſucceſſionis vt ſingulariter ꝓbaꝫ ſm vnū intel
lectū in.l.j.§.ſi parēs.ff.ſi qs a parē.fue.ma.⁊ hoc firmauit bar.in du
plici loco.ſ.in.d.§.ſi parēs.⁊ clarius in.l.fin.C.de pac.nec reperi illud
dictū ab aliq̄ reprobari:imo qꝺ valeat:facit qꝛ ceſſat ratio quare pa
ctū annullaꝫ.nā ratio videꝫ ne pro modico quis renūtiaret ſucceſſio
ni paterne:vnde voluit lex obuiare deceptionibꝰ vt no.Bart.ī.d.l.ſi
qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.Que quidē rō ceſſat in caſu nr̄o cū in fctō mihi
preſupponebaꝫ ꝙ dictꝰ Antoniꝰ tm̄ ꝑceperit quātū ſibi tūc debereꝫ
rōne ſue legitime ⁊ poteſt dici ꝙ habuerit plus rōne tp̄is: qꝛ habuit
illa bona in vita cū nō debereꝫ ſibi niſi poſt mortē patris.vt in.l.j.§.ſi
impuberi arrogato.ff.de colla.bo.no.Bar.in eadē.l.§.nec caſtrēſe.et
in auꝫ.ingreſſi.C.de ſacroſanc.ecc.Excluditur dictus Antoniꝰ ex ſe
cundo capite clariori.ſ.ratione iuramēti adiecti. nā iurauit ſe fore cō
tentū illa parte bonoꝝ que ſibi dareꝫ ⁊ aſſignareꝫ per dictos Nardū
⁊ Nerotiū ⁊ promiſit ampliꝰ nō petere in bonis dicti Nardi:iuramē
tum tn̄ indubie habet hoc pactū validare.vt in.d.c.q̄.de pactis.li.vj.
⁊ tenent legiſte in locis ſuperius allegatis.Nec obſtat ſi dicaꝫ ꝙ iura
mentū ſe non extendat ad hunc caſum.qꝛ dico ꝙ imo extendiꝫ ſi be
ne verba dicte remiſſionis ⁊ donationis inde ſecute ad laudū pōderē
tur.Nam dictus Antonius ſolēniter coram officialibus mercantie
cōſtitutus in preſentia patris ſui ⁊ de eius cōſenſu ⁊ autoritate aſſe
ruit ſe nō velle amplius ꝯmorari cū Nardo eiꝰ patre ⁊ volēs ſe remit
tere in manibus ipſiꝰ Nardi ⁊ Nerotij qui dent ⁊ faciāt ſibi illā partē
de bonis dicti Nardi q̄ placebit dictis Nardo ⁊ Nerotio omī modo

iure ꝛ forma ꝛc.libere ꝛ pure ſimpliciter remiſit ſe in dictos Nardum
patrē ſuū ꝛ Nerotiū dās ꝛ cōcedens dicto Nardo ꝛ Nerotio plenam
licētiā ꝛ autoritatē cōcedendi ꝛ dādi ipſi Antonio de bonis dicti nar
di totum ꝛ qcqd videbat ꝛ placebat ipſis Nardo ꝛ Nerotio: ꝛ ꝓmiſit
ꝛ ꝯuenit dictus Antonius dicto nardo ſtipulāti ꝛc.vlteri⁹ nō petere
de bonis dicti Nardi patris ſui ſ; remanere tacitū ꝛ contentū parte q̄
ſibi fiet per dictos Nerotiū ꝛ Nardū ꝛ iurauit corporaliter tactis ſcri
pturis ꝯtra predicta nō venire ꝛc.vnde ponderādo diligenter omnia
verba ſuperius recitata que ſunt formaliter verba inſtrumēti confecti
ſuper dicta remiſſione non habebāt dicti Nardus ꝛ Nerotius aliqd
iudicialiter ſeu in forma iudicij iudicare: ſed ſolum per verba facti fuit
hoc in eis remiſſum.facit qḋ legit̄ ꝛ notat̄ . i.c.quintauallis.ꝛ.c.veniēs
de iureiu.ꝛ in.l.ſocietatē.§.arbitrorū cū.l.ſe.ff.ꝓ ſocio.vnde dict⁹ Ne
rotius fuit aſſumptus tanq̄ bonus vir ꝛ amicus.vt.in.l.iij.ff.de arbi.
Nardus vero erat pars vnde poterat ſe impedire vigore remiſſionis
ſibi facte.qꝛ poteſt quis in partē aduerſam tanq̄ i arbitratorē ꝛ bonū
virū ſe remittere: vt in dictis.c.quintauallis.ꝛ.c.veniēs.ꝛ.l.ſi libertus.
ff.de operis liber.ſatis ergo eſt ad validitatē actus vt appareat quali
tercūq; de iſtorū volūtate ꝛ placentia ſeu animorū iudicio cum vt dixi
nō habeāt iſti iudicialiter iudicare nec corā eis poterat eſſe iudiciū vt
no.Inn.in.d.c. quintauallis.aliter nō potuiſſet in dictam nardū cō-
3 promittere.†quia tanq̄ in arbitrū non poteſt quis compromittere in
partem aduerſam vt i.l.penul.ff.de arbit. voluntas aūt alicuius expri
mitur nedū verbis ſed factis: imo facta fuit forma ad declarandā ta;
voluntatē q̄ verba que ſepe proferuntur cōtra intētionē proferētis.vt
in.c.dilecti.de appel.ꝛ.c.eſtimant.xj.q.iij.cū multis iuribus ibi alleg.
in gl.Nerotius aūt ſatis declarauit verbis intentionē ſuā laudādo ex
preſſe ꝛ exprimēdo bona que d̄berēt aſſignari dicto Antonio pro ſua
parte iuxta tenorem remiſſionis: nardus autē approbauit nedū illud
laudū approbādo: ſed etiā factis.qꝛ pūctualiter aſſignauit dicto An-
tonio omnia laudata per dictū nerotiū.ergo ſatis apparuit de volun
tate ꝛ placētia dictoꝝ Nardi ꝛ Nerotij in quos facta fuit remiſſio vt
dictus Antoni⁹ eſſet ꝓ ſua portione cōtēt⁹ dictis bonis.ꝛ ꝓ hoc opti
me facit qḋ i ſimili no.Bar.in.l.cū pater.§.libertis.in fin.de legat.ij.et
Bar.in.l.filius.C.de pe.here.ꝛ Io.an.in regula qui tacet.de reg.iur.
lib.vi.in mercu.Nec ob.ſi dicatur q̄ pater donauit i premiū emācipa
tionis.non aūt vigore remiſſionis in eum facte ſue laudi precedētis vt
patet ex v̄bis donationis: quia dico q̄ illa verba fuerūt appoſita ꝑ
ignorantiā ex cōmuni ſtylo eorum qui emancipant hodie filios credē
tes q̄ ita ſit dicēdū ꝛ faciēdū.vt ſentit Bar.in.d.l.cū oportet.ꝛ i.l.vt
liberis.ꝑalleg. Principalis aūt cauſa fuit vt illa bona aſſignarent̄ di
cto Antonio ꝓ ſua pte titulo tñ donationis vigore illius remiſſionis
ꝛ laudi inde ſecuti: qḋ probo multiplici ꝯſideratiōe.Primo quia cum
filius eſſet in diſcordia cu; patre: nec vellet amplius cum illo cōmora-
ri vt ipſemet filius confeſſus eſt in preſentia officialium ꝛ inde fuit ſub
ſecuta illa remiſſio ſeu cōpromiſſum ꝛ expreſſe actum: vt per iſtos ſibi
aſſignaret̄ certum quid de bonis dicti Nardi pro ſua parte non eſt ve
roſile q̄ pater voluerit ſimpliciter poſtea emācipare ꝛ illa bona ſim-
pliciter ſibi donare cū nō ſit veroſimile quod illico mutauerit intentio
nem ſuā preſertim quia corā dicto Nerotio quilibet eorū ſcilicet pater
ꝛ filius ſuam partem ꝛ iura ſua allegabat ꝛ proponebat.ad hoc.l.nō
ad ea.ff.de cōdi.ꝛ demon.preſumitur enim quis perdurare in ſua prio
ri voluntate. vt in.c.maiores.prope fi.de bapti.ꝛ in.l.eum qui.ff.de ꝓ
batio.Item facta ꝛ verba dubia recipiunt interpretationem ſ; prece
dentia.vt in.l.ſi ſeruus plurīū.in fi.ff.de leg.j.Preterea hoc colligitur
ex alio: qꝛ pater punctualiter aſſignauit filio bona que vigore remiſſio
nis fuerunt expreſſa in laudo per dictū Nerotiū. ergo voluit appro-
bare ꝛ exequi contenta in dicto laudo.non autem de nouo donationē
incogitatā facere.arg.in.l.plane.ff.de leg.j.Nec obſtat q̄ vſus fuit ver
bo donationis.qꝛ hoc non cōtradicit ſed ꝯfirmauit predicta. na; di-
ctus Neroti⁹ in ſuo laudo dixit ꝓpe finē q̄ illa diuiſio ſeu donatio fie
ret cū ratiōibus ꝛ cauſis: ita qḋ de iure valeret ꝛc.vnde pōderādū eſt
illud verbū ſeu donatio.voluit eñ q̄ fieret ꝑ viā diuiſionis aut dona-
tionis ita qḋ valeret.vnde pater volēs hoc ꝓbare ꝛ exequi ſciēs qḋ do
natio facta filio in ptāte regulariter nō valet.vt in.l.antep.C.de don.
inter vi.ꝛ vxo.ꝛ a parent.in li.fa.elegit via; validiorē.nā primo emā-
cipauit poſtea donauit.dixit aūt in premiū emācipatiōis per ignorā
tiā cū ex emācipatione poti⁹ fuiſſet ipſe ꝑmiādus a filio.vt.ſ.dixi.At
tēdi aūt debēt mod⁹ vulgariū loquētiū.ꝛ ita nuditer ſicut ſunt in vſu
debent intelligi.nō aūt debēt capi proprie: vt leg.ꝛ notat̄ in.l.ſtipula-
tio iſta.§.hic quoq;.et.§.plane.ff.de ver.oblig.qḋ aūt iſte Nardus pa
ter voluerit principaliter donare aſſignando ſibi partē iuxta formam
laudi principaliter in premiū emācipationis aptiſſime vltra ꝑdicta ꝓ
bant quedā verba appoſita i dicta donatione vbi inter cetera ſic dici
tur.Itē donauit i alia manu cētū viginti quinq; florenos auri i illis ter
minis modis ꝛ forma qui ꝛ que locis declarant̄ ꝛ ſpecificant̄ ꝑ quod
dā laudū latū ꝑ Nerotiū mariani in curia officialiū mercantie ꝛc.vñ
diligenter ponderanda ſunt illa verba in illis terminis modis et for
ma ꝛc.per que colligitur expreſſe q̄ nō itendebat dictus Nardus pu-
re donare: ſed ſub illis modis ꝛ forma que continentur in laudo.Mo
dus autem ꝛ forma in laudo contenta erāt vt iſte Antoni⁹ haberet
illa bona pro ſua portione ꝛ vlterius aliqd petere i bonis dictis Nar
di nō poſſet: vñ cum illam donationē fecerit ſe referēdo ad dictū lau
dum ꝛ ſub cōmemoratione ipſius apparet apertiſſime qḋ ab illo re-
cedere nō intēdebat: ſed potius illud exequi ꝛ obſeruare.ar.in.c.cu;
venerabilis.de excep.ꝛ in.d.l.nō ad ea.cum ibi not.motiuum claudit
iudicio meo materiam aliter dictam donatione interpretādi: nec de-
bemus curare quod fuerit vſus illis verbis donauit in premiū eman
cipationis: quia cōtractus ꝛ diſpoſitio iudicatur magis ſ; ſuam na
turam ꝛ materiam ſubiectam quā ſm verba expreſſa in ea.vt eſt tex.
not.ꝛ ibi per glo.ꝛ Bar.in.l.ſi vno.ff.locati.ꝛ per glo.notabilem in.l.
j.ff.de ſuperficie.ꝛ per Bart.in.l.cotē.§.qui maximos.ff.de publi.Et
ſemper ad intellectum ſtipulationis debemus prius conſiderare qd
actum fuit.vt in.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de reg.iur.ꝛ ſi nō ap-
paret conſiderandum eſt id quod veroſimilius eſt vt in ca.inſpicim⁹
in obſcuris.de reg.iur.lib.vj.ꝛ in.l.in obſcuris.ff.e. ¶ In caſu autem
noſtro prius actum fuit: vt iſti Antonio daretur pars ſua ꝛ alterius
aliquid petere non poſſet: vt patet ex ꝑdictis.Item veroſimilius eſt
propter diſcordiam inter patrem ꝛ filium preſertim cu; eſſet genitus
ex vxore premortua quod voluerit donare ob cauſam predictā q̄ pu
re ꝛ ſimpliciter.Euadet ꝑterea hāc interpretationem diſpoſitio lau-
di per dictum Nerotium qui mādauit illa bona poſtea donata d̄be-
re donari occaſione partis ſue: ergo cauſa adimplēd i illud laudū vi
detur facta donatio ſubſequens per tex.notabile;.ꝛ qḋ ibi no.Bar.
in.l.ſi.C.de ali.pup.preſtan.ꝛ per eundem in.l.cum ſeruus.ff.de v̄bo.
oblig.ꝛ illa bona donādo videtur pariter donaſſe ꝛ diſpoſitionē lau
di approbaſſe.l.iij.§.filius.ff.ꝛ.C.e.ad maced. ¶ Quare ex omnib⁹
predictis concludo dictum Antonium non poſſe ampli⁹ quicqua;
petere i bonis paternis dicti Nardi p̄ris ſui occaſiōe legitime ſibi de
bite iure nature ſ; debere eſſe cōtentū bonis al's ſibi donatis ꝑ patrē.
¶ Et ad contraria ſupra formata ſatis patet reſponſio per ꝑdicta.
Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.cxvij.

1 ☞ Mulier de iure cōmuni permittit̄ libere diſponere de bonis ſuis
vltra legitimam debitam filijs.

2 Mulier habēs filios ex primo matrimonio ſi tranſit ad ſecūda vota
nō pōt in teſtamento aut inter viuos vl' ex ſponſalitia religione plus
conferre ꝛ donare ſecundo viro q̄ donet alicui filiorum ſuorum.ꝫ.

In ſacte trinitatis nomine
amē.Uidetur ꝑmo q̄ maritus nihil debeat lucrari ex do-
tibus vxoris premortue.Illud aūt in primis certū ē quod
de iure cōmuni nihil lucrat̄: ſed dos debet integre redire ad heredes
mulieris vt in.l.vnica.C.de rei vx.ac.ꝛ in.l.aſſiduis.C.q poti.in pig.
hab.ꝛ in.c.j.ꝛ.ij.ꝛ in.c.nuper.de do.poſt diuor.reſti.nec etiam de iure
municipali: qm̄ ſtatutum Senenſe non ſolū in caſu noſtro in quo ſup
ſunt ipſi mulieri defuncte filij non indulget marito aliquā parte; do
tium: imo expreſſe diſpoſuit in aditione corrigendo ſtatutū antiquū
vt nihil lucretur: vt pt; ex ſtatuto poſito ſub rubrica q̄ pars cedit lu
cro viro ſoluto matrimonio per mortem vxoris.nā verba additiōis
facte ad illud ſtatutu; ſunt hec.videlicet quod ſi mulier ſecūdo nubit
viro ꝛ filium vnū vel plures habuerit q̄ dictus talis vir nihil lucret̄
ex dotibus ſ; filij ipſius mulieris ex vtroq; viro ex ipſa muliere nati
ſuccedāt in capita.ita pūctualiter cōtingit in caſu noſtro. deceſſit eñ
illa domina relictis filijs ex vtroq; m̄rimonio: ergo marit⁹ nihil de-
bet ex ſuis dotibus lucrari vigore ſtatuti.Et per conſequēs dicendū
videtur q̄ nec vigore pacti initi inter dictos cōiuges tēpore cōtracti
matrimonij: licet enim fuerit inter eos expreſſe actum vt ſuperuiuēs
ex eis debeat certū qd lucrari ex dotib⁹ vel donatiōe ꝑꝑ nuptias no
mine antifacti: tñ tale pactū videtur nō valuiſſe tanq̄ habitum ꝯ ꝓ
hibitū ex ſtatuto ad hoc qḋ not.glo.in.l.j.C.ne fideiuſ.do.dent.ꝛ gl.
ſuper rub.de decurio.lib.x.ꝛ ſic videt̄ q̄ nullo iure debet iſte maritus
aliquid lucrari ex dotib⁹ vxoris defuncte.Preterea ꝛ ſecūdo videt̄
q̄ preſuppoſito q̄ vir aliqd lucrari debeat vigore pacti tñ hoc lucrū
nō debet detrahi de quarta parte de reliqs trib⁹ partib⁹ q̄ vigore ſta
tuti applicant̄ filijs qm̄ ſtatutū tribuit mulieri ptātē ꝓ ſuo arbitrio d̄
quarta bonoꝝ ſuorū diſponēdi non obſtante diſpoſitiōe quam ꝑmo
fecerat.Statutū eñ iſtud cū ſit cōtra ius cōmune reſtringēs poteſta
te; mulieris debeat large intelligi quatenus tractatur de fauore mu
lieris ꝛ ſtricte quatenus ipſius facultas reſtringit̄.qꝛ omnis receſſus
a iure cōmuni eſt odioſus: ideo reſtringendus.vt.c.is qui.de ſi.p̄ſby.
li.vj.ꝛ in.c.q̄ dilecto.de ꝯſangui.ꝛ affini.ꝛ in.c.cū dilectus.de cōſue.
1 ꝛ.l.ij.C.de noxa.† Mulieri eñ de iure cōi permittitur libere diſpone
re de bonis ſuis vltra legitimā debitā filijs.que i caſu noſtro eſſet ter-
tia pars oī; bonoꝝ cū nō habuerit vltra quatuor filios.vt in auf.no
uiſſima.C.de inoffi.teſta.ꝛ in auf.vt cū de ap.cog.§.aliō quoq; capi
tulū.ergo dictū ſtatutū debet ſtricte itelligi quatenus aufert mulieri
poteſtatē diſponēdi de tribus partib⁹ ꝛ ſolū reſeruat reſpectu q̄rte
poteſtatem.debet ergo intelligi vt deductis omnib⁹ oneribus poſſit
mulier diſponere de quarta parte vt ſic min⁹ q̄ fieri poſſit preiudicet̄
iuri

iuri communi:vt in iuribus preallegatis.⁊ preſertim iſte intellect⁹ eſt
amplectendus:q̄ꝛ verba ſtatuti pertinentis mulieri diſpoſitionē q̄r-
te partis generaliter ⁊ ſine omni diſtinctiōe ſunt poſita.ergo genera
liter,⁊ indiſtincte debēt intelligi:vt in.c.ſi romanoꝝ.xix.di.⁊ in.c.ſo-
lite.de maioꝛ.⁊ obe.⁊ in.c.qđ ſi doꝛmierit.xxxj.q.⁊.l.de ꝑtio.ff.đ pub.
Faciūt etiā illa verba ſtatuti in fine poſita ibi.Non obſtante diſpo-
ſitione quā pꝛimo fecerat.⁊c.que innuūt ꝙ licet aliquid per pꝛius di
ſpoſuerit mulier:tamen hoc nō obſtante habet facultatem diſponen
di pꝛo ſuo arbitrio de quarta parte oīm bonoꝝ ſuoꝝum.¶ Sed q̄ꝙ
pꝛedicta ſuperficialiter vꝛgere videantur contrariā tamē ſententiā ar
bitroꝛ de iure veriorē.videlicet ꝙ dictus vir debeat lucrari id quod
fuit inter eos cōuentū nomine antifacti.⁊ tale lucrū de quarta de q̄
mulier poteſt diſponere non aūt de reliq̄s tribus partibus que relin
quuntur filijs.Quod autē marit⁹ iſte debeat lucrari id quod fuit in-
ter eos conuentū pꝛobo per tex.in.l.hac edictali.C.de ſecun.nup. vbi
2 pꝛobatur† ꝙ ſi mulier habēs filios ex pꝛimo matrimonio trāſit ad ſe
cūda vota nō pōt in teſtamēto aut inter viuos vel ex ſpōſalitia largi
tate plus cōferre ⁊ donare ſecundo viro q̄ donet alicui filioꝝ ſuoꝝ:
ergo nō extendēdo illā menſurā pōt apponere pactū vt vir lucret̄ cer
tā poꝛtionē vel certū quid pꝛo centenario de dotibus ſuis:vt ibi cla-
rius ſentiunt docto.ꝑ hoc facit q̄ꝛ ante.l.C.poterat mulier quicq̄d
volebat cōferre ſecūdo marito dūmodo filios nō ꝓuaret ſua legiti-
ma vt in.d.§.aliud quoqꝫ capitulū.⁊ in auť.nouiſſima.ſꝫ facultas re
ſpectu ſcđi mariti fuit reſtricta ꝑ.l.C.vt in.d.l.hac edictali.legit̄ ⁊ no
tatur.citra ergo ꝓhibitionē poteſt mulier diſponere in marituꝫ vt li-
bet:cū rei ſue q̄libet ſit legitimus moderatoꝛ ⁊ arbiter.vt in.l.in re mā
data.C.mā.⁊ de his đ ſepul.Sed in caſu noſtro lucruꝫ cedēs marito
non excedit poꝛtionem relictam cuilibet ex filijs:ergo de iure cōmuni
valuit tale pactū.Nec ob.ſi dicatur quod filijs debentur tres partes
ex diſpoſitione ſtatuti ⁊ contra voluntatē mulieris.De quarta vero
ꝑte de qua mulier pōt diſponere nihil fuit collatū alicui filioꝝ:ergo
nihil potuit trāſferre in maritū per.d.l.hac edictali.Q̄ꝛ ad hoc reſpō
deo dupliciter.Pꝛimo:imo dicta dn̄a inſtituit omnes filios equali-
ter detracta illa quarta ꝑte:nec mulier ꝓhibetur a ſtatuto diſponere
de tribus partibus:ſed nō poteſt diſponere de illis ita vt filij pꝛiuē
tur.⁊ ſic loquitur ſtatutū.Sꝫ ſi vult diſponere in filios nō ꝓhibetur:
imo cōceditur a cōtrario ſenſu ſtatuti qui contrarius ſenſus eſt āple
ctendus.⁊ cū cōſonet diſpoſitioni iuris cōmunis.iuxta no.per Bar
in.l.omnes ꝑpl'i.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ Bal.in.l.ꝯquēticulā.C.de epi.⁊ cle.
facit.c.cū apoſtolica.de his que fiunt a pꝛe.⁊ qđ not.Io.an.in.c.pu-
blicato.de elec.Scđo pōt rn̄deri ꝙ pꝛedicta obiectio pꝛocedit habi-
to reſpectu ad ius cōe.iuxta qđ mulier pōt:vt.ſ.dixi libere diſpone-
re de bonis ſuis dempta legitima que erat modica debita filijs.vn̄
videbatur inhoneſtū ꝙ mulier pꝛeferret in bonis ſuis ſecundū mari-
tum alicui filioꝝ.Sed in caſu noſtro ceſſat ratio.q̄ꝛ vigoꝛe ſtatuti filij
habēt oīa bona velit nolit excepta quarta parte đ qua pōt ſm̄ eiuſdē
ſtatuti tenoꝛē mulier ꝓ ſuo arbitrio diſponere.vnde nō poteſt cōtin-
gere nec ſaltē in caſu noſtro accidit ꝙ maritus habeat pluſq̄ aliq̄s
filioꝝ.Nec ſupꝛadictis obſtat pꝛedictū ſtatutū allegatū in ꝯtrariū.
q̄ꝛ cauet̄ vt vir nihil lucret̄ ſupſtitibus filijs q̄ꝛ dico virū excludi ex di
ſpoſitiōe ſtatutaria:q̄ꝛ ſtatutū noluit hoc caſu i additiōe tollere lu-
crū qđ detulerat marito.Vn̄ fateoꝛ q̄ꝛ de iure ſtatutario nihil lucrat̄.
Sed in caſu noſtro vir petit vigoꝛe cōis pacti inter eos haberi tēpo-
re ꝯtus matrimonij.hoc aūt nō ꝓhibet ſtatutū:imo potius permit-
tit ſi bene ponderet̄ in fine dum ſic dicit videlicet ſaluo qđ in pꝛemiſ-
ſo caſu vbi ſcđo nupſerit poſſit mulier diſponere ſm̄ iura ⁊ ſtatuta cō
munis Senaꝝ ⁊c.Quaſi dicat ꝙ ex diſpoſitiōe mulieris poterit ma
ritus lucrari dūmodo mulier diſponat ſꝫ iura ⁊ ſtatuta Senarū pu
ta ꝙ nō det ſecundo marito vltra q̄ habeat aliquis filioꝝ.Itē ꝙ nō
diſpōat vltra quartā ꝑtē bonoꝝ ſuoꝝ.Nā poteſtas mulieris ſic limi
tatur ſm̄ iura ſtatuta.Senarū.Et ꝑ hoc reſpondetur addi qđ ſupꝛa
opponit̄.ſ.ꝙ nō pōt fieri ꝑ pactū:ex quo ꝓhibet̄ ꝑ ſtatutū.imo ꝑmit
tit̄ attēta diſpoſitione mulieris que accidit in caſu noſtro.Pꝛeterea
ſtatutū ꝓhibet maritū lucrari.ſed non aſſiſtit dādo lucrum ſuperſti
tibus filijs marito etiā ſi in fine nō permitteret valet pactum.Nā ma
gna differentia eſt inter ꝓhibere ⁊ non aſſiſtere.iuxta notata in ſimi-
li per Bar.in.l.ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de peti.heredi.¶ Ex quibus omni-
bus clare patet maritū debere lucrari antifactum vigoꝛe pacti initi
in cōtractu matrimonij:dūmodo vt pꝛedixi lucrū nō excedat id qđ
cōtingit alicui filioꝝ dicte mulieris ꝑmoꝛtue.¶ Qđ aūt debeat de-
duci iſtud lucrū ex quarta ꝑte de qua pōt diſponere mulier ⁊ non de
trib⁹ ꝑtib⁹ q̄ debent filijs reliqui,ꝓbat̄ aperte ex diſpoſitione ſtatuti
cōtenti ſub rubꝛica ꝙ mulieres hn̄tes filios nō relinquāt vltra quar-
tā partē.In qua cauet̄ i effectu habito reſpectu ad ipſum ſtatutū et
ei⁹ additionē:ꝙ mulier habēs filios vel filias:vnū vel plures nō poſ
ſit relinquere vel donare vel vendere vel alienare:ita ꝙ filij eius q̄ re
manſerint poſtea poſſint ꝓuare bonis ſuis:niſi cauſa neceſſitatis ſeu
victus ſaluo ꝙ quartā partē bonoꝛum poſſit pꝛo ſuo arbitrio diſpē-
ſare ⁊c.Que verba ſi bene pōderentur cōcernūt nedū diſpoſitionē in
vltima volūtate:ſꝫ ēt iter viuos.⁊ ſic ſtat regula ex illo ſtatuto:ꝙ mu
lier habēs filios nō poſſit nec inter viuos nec i vltima volūtate diſpo
nere de bonis ſuis illa alienādo vltra quartā partē.Sꝫ nulli in dubiū
venire poteſt quin iſtud lucrū contingēs marito ex cōi pacto iter eos
habito ꝓueniat ex diſpoſitiōe mulieris:q̄ꝛ ſi mulier non fuiſſet ſic pa-
cta vir nihil fuiſſet lucrat⁹:vt apte hoc legit̄ ⁊ notat̄ i.d.l.hac edicta
li.ergo dꝫ cōputari in quarta ſua.Nam ſi dicerem⁹ oppoſituꝫ ſeque
retur ꝙ mulier poſſet indirecte diſponere de medietate bonoꝝ ſuoꝝ:
puta q̄ꝛ poſſet apponere pactū dū cōtrahit ſecūdas nuptias vt vir ſu
perueniens lucret̄ quartā partē bonoꝝ ſuoꝝ:⁊ demū in moꝛte vel i vi
ta tractu tēpoꝛis poſſet diſponere de alia quarta parte quod ſonat in
abſurdū ⁊ foꝛet expꝛeſſum ꝯtra mētē ⁊ ṽba dicti ſtatuti in quo diſpo
nit̄ ꝙ nō poſſit diſponere niſi cā ſui victus:ita ꝙ filij pꝛiuent̄ trib⁹ par
tibus bonoꝝ.Nec eadē rōne debet illud lucrū antifacti deduci de ite
gra dote:q̄ꝛ ſm̄ hoc partes integre non remanerēt apud filios ⁊ mu
lier reperiret̄ diſpoſuiſſe vltra quartā partē toti⁹.Nō obſtat finis il
li⁹ ſtatuti dū dicit.Nō obſtāte diſpoſitione quā pꝛimo fecerit ⁊c.q̄ꝛ nō
nō debet intelligi vt mulier poſſit pluries diſponēdo relinquere vltra
quartam.q̄ꝛ aperte eſſet ꝯtra mentē illius ſtatuti.⁊ facit in arg.l.ſanci
mus.C.de dona.al's de facili filij poſſent pꝛiuari bonis maternis. ⁊
illud ſtatutū poſſet deludi.ꝙ nō ē dicēdū ſꝫ pōt intelligi đ diſpoſitiōe
ſi quā pꝛius feciſſet q̊ ad vſumfructū bonoꝝ.Vel ſcđo pōt intelligi ⁊
meli⁹ ꝙ ſi mēs illius finis ſit vltra tres partes perueniāt ad filios nō
obſtāte diſpoſitiōe quā mulier ꝑmo feciſſet de illis bonis.Hinc eſt ꝙ
i additione ad illud ſtatutū appoſita ſunt hec verba videlicet.Reliq̄
tres partes ꝓ rata inter filios diuidant̄.Nā diſpoſitio mulieris vltra
quartam partē nullius eſt momenti:vt colligit̄ ex mēte ſtatuti.⁊ facit
qđ i ſimili legit̄ ⁊ no.in.d.l.hac edictali.Et plus iudicio meo poſſet at
tētari ꝙ nedū debet hoc lucrū ꝓueniēs ex pacto viri cū muliere dedu
ci ex quarta parte de qua diſponere pōt:imo idē puto ſi illud lucrū ꝯ
tingeret marito.lꝫ ex diſpoſitione ſtatuti:quia ex facto ſuo medietas
contingit marito ꝯhendo matrimoniū ⁊ dando illi tātā dotem.q̄ꝛ il
le qui nō pōt alienare ꝑ pactū debet curare ne ex facto ſuo oꝛiat̄ alie
natio a lege vt.in.l.codicillis.§.antepe.ff.de lega.ij.Et hec voluiſſe vi
dent̄ in ſimili q̄ōne Iac.but.Bar.Frā.de alber.⁊ Bal.i.d.l.hac edi-
5 ctali.⁊ ang.ſup auť.de nup.in.§.q̄ꝛ ṽo.vbi dicūt† ꝙ ſecūd⁹ marit⁹ nō
pōt ampli⁹ lucrari q̄ vnus ex filijs nō ſolū ſi lucrū perueniat ex pac-
to mulieris:ſꝫ etiā ex diſpoſitione ſtatuti:q̄ꝛ ipſa mulier videt̄ reliq̄
re dando cauſam huic lucro.ſ.ꝯtrahēdo ſecūdas nuptias.¶ Ex his
patet rn̄ſio ad oīa ſuperius allegata i ꝯtrariū.Vn̄ iterū ꝯcludo virū
đberet lucrari antifactū ex pacto inito cū muliere nō obſtāte ſuperſ
ſentia filioꝛum dūmodo nō habeat plus q̄ aliquis filioꝛum. Et tale
lucrū debet deduci ex illa quarta de qua mulier diſponere poterat:vt
ſic tres partes reliquāt̄ itegraliter filijs.Et hec ſufficiāt.Nic.Abbas.

¶ Conſilium.cxviij.

1 ☞ Poſitiones quare admiſſe ſint.
2 Poſitio impertinens dicitur que non facit ad fundandā vel iuuādā
intentionem ponentis.
3 Sententia dicitur certa ſi poteſt certificari in aliqua parte actoꝛum.
4 Confeſſio ad ſui validitatē non requirit telam iudicij.
5 Libellus generalis licet poſſit reſpui tn̄ ſi ad illū reſpōdet̄ tenet reſpō
ſio ⁊ iudicium ſuper illo fundatum.

In chriſti nomine amen. In cauſa ſeu ꝯtrouerſia que ad pꝛeſens vertitur inter dominam Ioānā
mutinenſem ex vna parte:⁊ Simonem de caſonis ex alia.
Plura concluſiue tamen iuxta oꝛdinem ſunt videnda.¶ Pꝛimo an
illis poſitionibus ſuper quibus ꝑſens cōtrouerſia vertit̄: fuerat de
iure reſpōdendū.¶ Secundo pꝛeſuppoſito ꝙ illis reſpondenduꝫ nō
fuiſſet an ex quo iam per partē ſimpliciter reſpōſum eſt pꝛeiudicet cō-
feſſio reſpondenti.¶ Tertio pꝛeſuppoſito ꝙ ꝯfeſſio valuerit in reſpō
dentis pꝛeiudicium an poterit dictus vicari⁹ declarare omnes illas
reſponſiones nullas eſſe ⁊ nō tenere tanq̄ factas poſitionibus factū
alienum concernentibus cauilloſis ⁊ duplicibus.¶ Quarto ſi de iu-
re ſic pꝛonūtiare non potuit vt pꝛonuntiat:an dicta pꝛonūtiatio ſit ip
ſo iure nulla:an ſaltem per ſentētiam iudicis retractāda.⁊ ꝓpter hoc
apparebit que debeāt eſſe in hac controuerſia partes iudicis appel-
lationis.¶ Venio iuxta oꝛdinem ad pꝛimū:⁊ videtur quod illis poſi
tionibus nō eſt de iure reſpondēdū.Nā ꝑma videt̄ cauilloſa ⁊ duplex
cum plurima caſamenta contineat ⁊c.ſine aliqua determinatione qđ
eſt contra no.in.c.j.⁊.ij.de confeſ.li.vj.⁊ in.l.ij.§.quod obſeruari.C.de
iura.cal.Idem eadem ratione videtur de ſecunda poſitione dicendū
cū in ea dicatur ſine determinatiōe quod inuenit i hereditate omnia
bona immobilia ⁊c.Itē tertia poſitio videtur cauilloſa ad decipien
dum dictā dominā Ioānam cū illa cōfeſſio ad illā eſſet de directo cō
tra petitionē poꝛrecta in iudicio per dictam dn̄am Ioannam.Quar
ta etiā poſitio poteſt cauillari ⁊ reijci tā multiplex cauilloſa ⁊ factum
alienum continens.¶ Sed his non obſtantibus cōtrarium arbitoꝛ
de iure ꝓcedere.videlicet quod dicte poſitiones de iure pꝛocedūt,⁊ ꝑ
cōſequens eis erat de iure reſpōdendū.Et pꝛimo facio hāc regulā ꝙ
omne pꝛobabile eſt ponibile que regula optime pꝛobat̄ iudicio meo

1 in cle.ſepe.de ver.ſigni.in.§.verū.ver.q̄ poſitiones.vbi dicit † ꝙ po
ſitiones.ad faciliorē expeditionē litiū ꝓpter partiū cōfeſſiōes,⁊ cla-
riorē ꝓbationē vſus lōgeuꝰ in cauſis admiſit.⁊c.⁊ ſic aperte innuit ꝙ
ſuꝑ oibꝰ concernētibꝰ deciſionē litis poſſunt fieri poſitiones vt pars
ponēs releuet ob onere ꝓbādi per cōfeſſionē partis aduerſe ⁊ ex ꝑte
rei fieri poſſint ad intētionē actoris extenuandā.⁊ hoc apertiꝰ voluit
gl.in.c.j.de confeſ.lib.vj.Idē ſentiūt dñi de rota deciſ.xxx.Quinimo
plus dico qḋ etiā id qḋ ꝓbari nō pōt dūmodo veniat ad fundādā in-
tentionē partis pōt poni:vt patet in poſitionibꝰ cōcernentibꝰ factū
mere negatiuū.vt ꝓbatur in.c.j.preall.hāc etiā regulā aperte ſenſit
2 Bal.in.ij.§.quod obſeruari.preallega.vbi dicit † ꝙ poſitio illa dicit
impertinēs que nō facit ad fundādā vel iuuādā itētionē ponētis,alˢ
dicit pertinēs:⁊ ſatis patet ex exemplis poſitis per glo.in.d.c.j.⁊.ij.
de cōfeſ.lib.vj.⁊ in cle.ſepe.de ver.ſig.⁊ per Inn.in.c.dudū.ij.de elec.
Sed poſitiōes de quibus eſt cōtentio apertiſſime veniūt ad extenuā
dam intentionē actoris:⁊ ad releuādū reū ab onere ꝓbandi:ergo ſūt
legitime ⁊ eis erit de iure reſpōdēdū.Et qḋ tales ſunt dicte poſitiōes
clariſſime pꝫ ſingulas pōderādo.Nā prima habet ꝙ dicta dña Ioā
na vidit fratrē ſuū carnalē poſſidere caſamēta cū edificijs ⁊c.que in
petitiōe ipſius dñe Ioāne cōtinētur.hec em̄ nō pōt dici impertinens
q̄ venit ad extenuādā intentionē ipſius dñe Ioāne.infert em̄ ex ea
ſaltē per obliquū preſumptiue ꝙ illa bona petita ꝑ ipſam dñā Ioā
nam non pertinuerunt ad matrē ſuam ſicut in ſua petitiōe narrabat:
ergo debebat admitti:vt pꝫ ex p̄dictis.⁊ notat ꝑ Bal.in.d.§.ꝙ ob
ſeruari.nā ex poſſeſſiōe ꝯſequēter infert ad dñium.iuxta no.ꝑ Bar.
in.l.ad ꝓbationē.C.locati.nec pōt dici cauilloſa vel duplex:cū ſit iu-
ſte clariſſima ⁊ certiſſima etiā reſpectu bonorū cū referat ſe ad bona
cōtēta in petitiōe ipſiꝰ dñe Ioāne.de quibus ipſa erat certiſſima:tū
q̄ ipſa deſcripſerat illa bona i ſuo libello ⁊ ſic videtur omnia illa ſci-
re ⁊ cōfiteri.vt legi.⁊ not.in.l.cum precum.C.de libe.cau.⁊ ꝑ Anto.
de but.in.c.fi.de cōfeſ.tū q̄ ſatis dicit poſitio certa ex quo refert ad
3 ſcripturā certam in iudicio ꝓductā.† Nā ⁊ ſentētia tali mō dicit cer
ta ex quo pōt certificari in aliqua parte actorū:vt i.l.pen̄.C.de ſent.q̄
ſine cer.quātita.⁊ no.Inn.in.c.fi.de libel.ob.⁊ facit.c.cum venerabi-
lis.prope fi.de excep.⁊ qḋ ibi no.nec pōt impugnari ex ea quaſi cōti-
neat factum alienum.q̄ imo continet factū propriū ipſius dñe Ioā-
ne cū ſcit de ſuo ſenſu.ſ.ꝙ vidit fratrē ſuū carnalē poſſidere et tenere
ad hoc.l.teſtium.C.de teſti.⁊.iij.q.ix.teſtes.cū glo.ſua.⁊ in.c.ij.de con
ſue.⁊.c.cū cauſam.de teſti.⁊ quod ibi not.ꝑ hoc glo.in.d.c.j.de cōfeſ.
li.vj.vbi cauſa exempli ponit illa poſitio.Itē ꝙ ſciebat talē eſſe cleri
cum.Item qḋ vidit eū portantē tonſurā ⁊ habitum clericalē ⁊ hoc
videt indubitatū ideo non inſiſto.Quinimo vt infra dicam etiā poſi
tioni cōtinēti factū alienū nō ſemꝑ eſt reſpondendum. Item per oia
dico reſpectu ſecunde poſitionis.dicit em̄ in illa ꝙ in hereditate inue
nit bona cōtēta in dicta petitiōe ſua.fit em̄ hec poſitio ad adiuuādū
reum ⁊ extenuādā intentionē ipſius actricis ad inferendū ſaltem per
obliquū ⁊ p̄ſumptiue ꝙ illa nō fuerint bona materna ſꝫ paterna vel
fraterna.⁊c.⁊ ſic erat pertinēs nec erat duplex nec erat cauilloſa:imo
multū ſimplex cū referat ſe ad bona deſcripta in petitiōe ipſiꝰ actri-
cis:nec cōtinet factū alienū:imo ꝓpriū.vt pꝫ per illud verbū ꝙ inue
nit omnia bona ⁊c.Itē prorſus dico reſpecto tertie.ſ.ꝙ audiuit ma-
trem dicentē ⁊ rn̄deat ei ſuꝑ ꝓprio ſenſu.ſ.ꝙ audiuit ⁊c.ad hoc.c.ij.
de conſue.nā in perceptibilibꝰ ſenſu auditꝰ deponendū eſt per illum
ſenſum:vt no.in.d.c.cum cauſā.⁊ in.c.ij.de cōſue.⁊ hec poſitio clariſ
ſime veniebat ad extenuādā intentionē ipſius actricis.ergo debebat
admitti vt per ipſius cōfeſſionē releuaret reus ab onere probādi ſuā
exceptionē.Idē pōt dici de quarta ⁊ vltima poſitione:vt placet ibi
per verbū audiuit.nā articulus fame multū adiuuat partem.iuxta
no.per Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de queſtionibꝰ.⁊.c.veniēs.
de teſti.⁊.iiij.q.iij.§.itē ſepe.⁊.c.licet ex quadā.de teſti.cū ſimilibus.
Quinimo vt dixi etiā ſi propoſitio continet prorſus factum alienum
nō tn̄ per hoc dꝫ reijci dummodo faciat ad deciſionē cauſe ⁊ ꝯtineat
tale quid quod ideo certa opinio cadere poſſit in rn̄detem:vt aperte
voluerūt Cy.⁊ Bar.⁊ Bald.in.d.l.ij.§.qḋ obſeruari.C.de iura.cal.⁊
Butri.ſequi videtur in.l.pen.eo.ti.⁊ ibi hoc aperte tenuit in lec.facit
ad hoc regula quam premiſit:vꝫ qḋ omne id qḋ venit in probatiōe
poteſt deduci in poſitionibus:⁊ q̄q̄ glo.videatur aliud innuere in.c.
j.⁊.ij.de confeſ.lib.vj.⁊ in.d.§.qḋ obſeruari.⁊ Spec.in ti.de poſitio.§.
v.ver.⁊ notāter.tamen dico ꝙ illa dicta debent intelligi qn̄ factū alie
nū eſt tale ꝙ veroſimiliter nō cadit ipſius notitia vel opinio in habē
tem reſpodere:patet per iura allegata in eis.vel procedit qn̄ haberet
quis reſpōdere de veritate:quo caſu qs nō tenet reſpōdere ex quo eſt
tale ꝙ certā illius notitiā habere qs nō pōt.ſubiret em̄ anceps periu-
rium.vt dicitur in.l.marcellus.ff.rerum amo.ita notāter dixit Bar
to.in.d.l.marcellus.prope fi.Et qḋ fuerit hoc de mente illarum gloſ-
ſarum probo per exempla que ibidem ponuntur.nā gloſ.fi.in.d.l.j.li.
vj.inter alias poſitiones que fiūt ad probandū quē eſſe excōicatū po
nit iſtas duas vꝫ.Itē ꝙ tūc ille percuſſus erat clericꝰ.Itē ꝙ erat in
poſſeſſiōe clericatꝰ ⁊c.certū em̄ eſt qḋ iſte due poſitiōes cōtinēt factū
alienū ⁊ nihilominꝰ admittunt:⁊ hoc ideo q̄ pōt notitia illius facti
vel opinio cadere in ſenſum rn̄dentis.vt.s̄.dixi ſm̄ Bal.ad idē quod
no.in cle.ſepe.de ver.ſig.in verbo confeſſiones.q̄ in ꝓbando mutuū ꝯ
heredē format has duas poſitiōes.Itē pono ꝙ mutuaui Titio cētū.
Item ꝙ ꝓmiſi illa reſtituere tali die.Itē ꝙ Titiꝰ inſtituit heredē ⁊c.
Ecce ergo ꝙ de mēte Io.an.nō fuit excludere oēs poſitiones ꝯcernē-
tes factum alienū ſimpliciter.Indubie ergo cōcludēdū ꝙ in caſu no-
ſtro ille poſitiones erāt de iure admittēde:⁊ per ꝯñs eis fuit de iure
rn̄dendū:⁊ hec de primo dubio.❡ Uenio nūc ad ſcđm:vꝫ p̄ſuppo-
ſito ſine ꝟitatis p̄iudicio ꝙ illis rn̄dēdū de iure nō fuiſſet. An ex quo
dicta dña Ioāna rn̄dit fecerit ſibi p̄iudicium. Arbitror firmiter qḋ
ſic.Primo ad hoc alleg.tex.in.c.j.de accu.lib.vj.vbi probat eleganter
ꝙ lꝫ parti cōpetat exceptio cōtra inquiſitionē aduerſus eā formatā.
attamē ſi illa pretermiſſa rn̄det inquiſitioni facit ſibi preiudiciū ad
4 idē qḋ no.Inno.in.c.qualiter ⁊ quādo.ij.de accu.† vbi dicit ꝙ etiam
ſi nulla tela iudicij p̄cedente aliquis venit ad iudiciū ⁊ cōfiteatur cō
tra ſe facit ſibi preiudiciū:q̄ ꝯfeſſio ad ſui vtilitatē nō requirit telā iu
dicij.Hinc dicimꝰ valere ꝯfeſſionē:lꝫ ꝓceſſus reperiat ex aliquo defe
ctu nullus.vt ꝓbat in.c.piſanis.de reſtit.ſpo.⁊ ibi hoc firmat apertiſ
ſime Innoc.⁊ alij poſt eū.ad idē tex.cū ibi no.in cle.cōſtitutionē.in
fi.de elec.⁊ qḋ ibi no.Bar.in.l.ſi cōfeſſus.ff.de cuſto.reo.⁊ meliꝰ i.l.ma
ritus.ff.de qō.videtur de hoc gloſſ.in.c.pe.de iur.cal.que dicit quod
licet pars nō teneatur reſpondere niſi ad iterrogationē ad petitionē
partis aduerſe dūtaxat:ſi tn̄ rn̄det facit ſibi preiudicium. arg.in.l.ſi
ſine interrogatione.ff.de interro.act.⁊ idē tenēt dñi de rota preallega
ta deciſi.xxx.vbi dicūt ꝙ lꝫ nō eſſet rn̄dendum interrogationi:q̄ non
fiebat ꝓut de iure fieri debebat.ſi tn̄ pars rn̄dit facit ſibi p̄iudiciū.ad
5 idem bonus tex.in arg.in.l.fi.C.de annali excep.vbi pꝫ † ꝙ lꝫ libellꝰ
ḡnalis poſſit reſpui:tamen ſi ad illum rn̄detur tenet reſponſio ⁊ iudi
cium ſuper illo fundatum:⁊ ita voluit etiā Inn.in.c.fi.de lib.obla.⁊
per hec patet breuiter quid dicendū de ſecundo dubio.❡ Concludo
enim quod preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ illis poſitionibꝰ
non fuiſſet reſpondendū:attamen ex quo reſpōſum fuit tenet reſpon
ſio ⁊ preiudicat cōfitenti quatenus tendit ad ipſius preiudiciū.Ue
nio ad tertiū vꝫ preſuppoſito ꝙ cōfeſſio valuerit:vt.s̄.probatū eſt:
an potuerit dictꝰ vicariꝰ pronuntiare reſponſionem nullam ⁊c.vt.s̄.
dicitur.Et indubitanter dicit ꝙ nō:q̄ cū cōfeſſio fit de actis.vt in.c.
quoniam cōtra.de proba.nec ſimpliciter de actis iudicij:ſed cauſe.cū
pertineat ad deciſionē cauſe nō pōt iudex acta cauſe iuſta cauſa nō
apparente circuncidere nec ſua ſnīa capitanea pertinere:imo debēt
cōſeruari apḋ notariū cauſe cōtra falſā aſſertionē iniqui iudicis:vt
in.d.c.qm̄.Itē de hoc eſt tex.apertus.in.l.acta.ff.de re iudic.vbi etiā
per glo.⁊ Bar.ꝓbat em̄ ibi apertiſſime iudicē nō poſſe ſine partium
cōſenſu acta cauſe deſtruere pro hoc q̄ etiā perempta inſtātia iudicij
remanēt acta cauſe vt confeſſiōes ⁊ depoſitiōes teſtium:⁊ ſimilia:vt
no.per Inno.⁊ alios in.c.cauſam q̄.de teſti.per Bar.in.l.cū lite mor-
tua.ff.iudi.ſol.Preterea allego glo.apertiſſimam in.c.fin.de iureiur.
lib.vj.q̄ dicit ꝙ rn̄ſio facta ad petitionē partis nō pōt per partem re
uocari niſi fiat incōtinēti:puta anq̄ exeat conſpectū iudicis.argu.in
c.preterea.de teſti.cogen.⁊.xxxij.q.j.apud.vbi etiam bona glo.Idē
dicendū in iudice per p̄dicta:⁊ q̄ confeſſio non reuocat niſi docto de
errore.Error aūt probat ꝓbādo rē aliter ſe habere.vt legit ⁊ no.in.c.
fi.de confeſ.⁊ in.l.error facti.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ in caſu noſtro nul
lus error fuit ꝓbatus:ergo non potuit iudex ꝓnuntiare confeſſionē
erroneā aut nullā.❡ Ex his infero ad quartū ⁊ vltimū.An illa ſen-
tētia iudicis fuerit nulla.Et credo eo modo quod ſic multis rōnibꝰ.
Primo q̄ fuit lāta a iudice minus inſtructo:vt in.c.cum ex literis.de
in integ.reſt.no.Bar.in.l.prolatā.C.de ſen.⁊ interlo.omni.iudi.Itē
fuit notorie iniuſta:vt patet ex predictis ergo nulla:vt no.Inn.in.c.
fraternitatis.de frigi.videt tex.i.c.inter cetera.de re iud.⁊ ibi hoc fir
mat Anto.de bu.fundauit em̄ ſe iudex:q̄ ille poſitiones ſunt cauillo
ſe ⁊ multiplices ⁊ factū alienū cōtinētes qḋ notorie ex illarū inſpectio
ne falſum eſt:vt patet ex predictis.ergo pronuntiatio nulla:vt no.in
iuribus prealleg.⁊ per Innoc.in.c.cū Bertoldus.de re iud.⁊.c.qm̄
contra.de probationibꝰ.Itē pōt elici nullitas ex capite ſtatuti muti-
nenſis qḋ decernit proceſſū iudicis nullum factū poſtq̄ a parte ali
qua petitum eſt ſapientis conciliū.Preterea ⁊ vltimo p̄ſuppoſito ꝙ
eſſet aliqua:dicendum illā eſſe iniquam ⁊ iniuſtā:vt patet ex rōnibus
⁊ iuribus ſupra alleg.❡ Ex quibus omnibus aperte colligitur que
ſunt tres partes iudicis ad quem.nam debet pronuntiare interlocu
toriam fuiſſe nullam ⁊ inquantum ſit aliqua declarare illam iniuſtā
⁊ iniquam:⁊ eam retractare ⁊ pronuntiare bene fuiſſe appellatū ⁊c.
Et hec ſufficiant.

❡ Finis Conſiliorum Panormitani:quibus aliqua aliorum Con-
ſilia per dominum Ludouicum Bologninum Bononienſem ad-
iuncta emendataq̄ ſunt.

¶ Tractatus elegātiſſimus do.

Nicolai de Tudeſchis: Siculi: Abbatis Monaceñ. Archiepiſcopi Panormitani: ſācteqꝫ Romane eccleſie Cardinalis: ꝑ Cōcilio Baſilienſi editus: In quo poteſtas Cōciliorū ac Pape argutiſſime amplíſſimeqꝫ pertractatur.

1 ☞ Lenocinio non indiget veritas verborum.
2 Ius ex facto oritur.
3 Concilium Baſilienſe quare fuerit inſtitutum.
4 Oratores concilij Baſilienſis.
5 Cōciliū Baſilee quare nō fuit ī Sabaudia cū ibidē cōſtitutū fuerat.
6 De capſa in qua bulle cōcilij Baſilienſis erant abſcondite.
7 Conciliū Baſilienſe an fuerit ⁊ hodie ſit in ciuitate Baſilee.
8 Concilium quid ſignificet.
9 Vox pape an ſit maioris roboris ꝙ̄ vox cuiuſcunqꝫ alterius.
10 Uniuerſitas in vno ſolo an poſſit reſidere.
11 Dicens omnia nihil excludit.
12 Fictio debet idem operari in caſu ficto quod veritas in caſu vero.
13 Heresis ariana qualiter fuit damnata ⁊ vbi.
14 Cōciliū Baſiliē. q̄re elegit Baſileā Auinionē ⁊ Sabaudiā ꝯditiōe.
15 Papa an poſſit ſtatuere ꝙ nūq̄ aliqs papa poſſit de hereſi accuſari.
16 Conciliū Baſilienſe propter locum an erat mutandum.
17 Conciliū Baſilienſe an habuerit poteſtatem legitimam citādi ipſuz Eugenium ⁊ procedendi contra ipſum vſqꝫ ad depoſitionem.
18 Papa quod ſit ſubditus concilio probatur.
19 Contumacia dicitur hereſis.
20 Eccleſia habet iuriſditionem in papam errantem.
21 Papa nō indigne ferre debet ꝙ aliquis ſtatuat autoritatē concilij.
22 Papa ſolus non habet omnimodam poteſtatem.
23 Chriſtus dicitur caput eccleſie.
24 Concilium Baſilienſe an iuſte proceſſerit contra Eugenium papā.
25 Concluſio concilij Baſilienſis.

1 Quoniaz † veritas verboꝝ lenocinio nō indiget: ideo q̄to ſimplicioribus ꝓponitur tāto maiori claritate relucet. pedeſtri igitur ſtylo autoritatem: veritatem et iuſtitiam ſacri Baſil. concilij preſertim ⁊ cuiuſlibet alterius ſynodi vniuerſalis attingā.
2 † Et qm̄ ex facto ius oritur. vt. l. ſi ex plagiis. §. in cliuo capitolino. ad. l. aquil. ⁊ in. c. forus de verb. ſigni. premittam ante materie huius diſcuſſionem preſentis peſtiferi ⁊ horrendi ſchiſmatis facti accidentiam que talis eſt.
3 † Sacrum Baſilieñ. concilium a prima origine quemadmodum patet per literas ſecretarij reuerendiſſimi Martini pape quinti inter alias principales cauſas inſtitutum fuit pro reductiōe orientalis eccleſie ⁊ quorumlibet aberrantium populorum: ac pro reformatione eccleſie vniuerſalis in capite ⁊ in membris. Que quidem reformatio fieri debuerat in concilio Conſtantieñ. Sed ob multa tunc occurrentia dilatata fuit ad primum tunc futurum concilium. Sed proh dolor in concilio Seneñ. tunc primum poſt illud Conſtantieñ. factione quorūdaz eliſa extitit ⁊ de iudicio huic ſacro Baſilieñ. concilio preſeruata. Hāc eandē concilij Baſilieñ. inſtitutionē olim Eugenius quartus nouiſſime depoſitus per lr̄as parentes ſuas poſt obitū dicti pape Martini cōfirmauit. ⁊ ita ꝙ ex cōditiōe ſeu inſtitutionis ac etiā multiplici cōſenſu ipſius Eugenij ſacro Baſiliē. ꝯcilio imminebat onus intēdēdi ſingulr̄ ad vnionē Grecoꝝ: q̄ꝙ̄ hoc ipm̄ dicendū ſit ex cura ⁊ cōditione cuiuſlibet vniuerſalis cōcilij Nā ꝯcilia vniuerſalia principaliter attēdere debēt circa extirpationū errorē. vt fides vnica ⁊ vera eluceat in toto grege dn̄ico. Et ad reformationē eccl'ie in capite ⁊ ī mēbris vt xv. di. in. c. j. ⁊ in. c. ſicut ⁊ in alijs iuribus inferius all. ad reductionem aūt grecorū operoſe inuigilans p̄fata ſancta ſynod⁹ Baſilieñ. deſtinauit ſuos in greciā oratores ad inſtātiāqꝫ ſui venientib⁹ ex grecia ſolēnib⁹ ambaſiatorib⁹ imperatorū ⁊ patriarche grecorū de cōi cōſēſu ſacri cōcilij ⁊ eorūdē oratorū prout cōtinet̄ in. xix. ſeſſione eiuſdem cōcilij inter cetera fuit ordinatū pro celebratione icumenici concilij vniuerſalis tam latinorū q̄ grecorū ꝙ ipſa ſancta Baſiliē. ſynod⁹ eligeret ſeu acceptaret vnum de his locis: vcz Calabriā, Anchonā, vel aliā terrā maritimā, Bononiam, Mediolanum: vel aliā ciuitatez in Italia. extra italiā vero Budam in Ungaria. Viennā in Auſtria: aut Sabaudiā. habebat tn̄ fieri diligētia apud dictos imperatorē et patriarchā vt ipſi cōſentirēt in Baſilea q̄ ipſi ſacro cōcilio videbat̄ aptiſſima. Sz oratores ipſi grecorū dicebant ſe nō hāre poteſtatē in Baſileam cōſentiēdi: cōtentabant̄ tn̄ ꝙ fieret diligētia mō predicto: ⁊ optio relinquebat̄ ipſi imperatori ⁊ patriarche Conſtantinopolitano. de his aūt locis ille quē ſancta ſynod⁹ elegiſſet debebat intimari grecis ꝑ oratores concilij quo iuxta cōpactamenta conducturi eos erant ad vltimum portū in terra latina que intimatio debebat eis fieri poſt applicationē grecorum in dictum portū in terra latina ⁊ Cōſtantia ciuitate tam de portu ad quē vltimo applicare debebāt quā de loco vno de prenominatis ī quo eſſe debebat dicta vniuerſalis ſynodus. ¶ Preterea iuxta compactamenta debebat ſacrum conciliū interim ſtare in Baſilea firmiter: nec debebat diſſolui legitimo impedimēto ceſſante quod interueniēte quod deus auertat ꝓ cōtinuatione ſui iuxta diſpoſitionem. c. frequens. in cōcilio Cōſtantieñ. editi ad aliam ciuitatem ſe transferat. Et in caſu quo imperator grecorum nō contentaretur de ciuitate Baſilien. tūc intra mēſem poſtquam prefatus dominus imperator applicuiſſet dictum portum vltimum: ſacrū cōcilium debebat ſe tunc transferre ad vnum de predictis nominatis locis per ipſum ſacrum cōcilium: vt ſupra dictum eſt: eligendi prout hec ⁊ alia plenius continentur in decreto. xix. ceſſiōis edicto. Decretū vero ipſum ſuper huiuſmodi concordatis ⁊ compactatis intimatum fuit ipſi quōdam Eugenio vt ſuum cōſenſuz ipſi decreto ſeu compactatis accōmodaret. Ipſe aūt per literas ſuas narratis multis tādē expreſſe reſpōdit quod ſua parum intererat: qua aut quomodo finis dicte vnionis ſequeretur. Vn̄ pure ⁊ libere ad rem illam ꝓut ꝑ ſacrū cōciliū extitit concordatum preſtitit conſenſum. Et hanc ſuam volūtatem denuo tandē recenſuit poſt ſuorum oratorum ex grecia aduentū: ⁊ extunc ſancta ſynodus effectualiter exequendo q̄ fuerāt p̄mo cōcordata tres ſuos oratores in greciam deſtinauit cum decem milib⁹ ducatorū ſicut primo cū ipſis conuentū fuerat expenſas facturos pro congregatione patriarcharuz aliorūqꝫ ex grecia prelatorum in prefata ciuitate Cōſtātinopolitana: vt abinde ī galeas aſcēdētes quas mittere debebat ſacrū conciliū venturi eſſent ad locuz pro icumenico ꝑ ſynodum Baſilien. eligendum. ¶ Habita demū notitia ratificatiōis facta in Conſtantinopoli de omnibus per concilium cū ſuis oratoribus cōcordatis intellectoqꝫ per ſuas literas deſiderio imperatoris grecorum exhortantis vt eligeretur locus mari ꝓpinquus cōtinuās executionem operis īchoati cōuenit ſancta ſynod⁹ cū nobili viro Nicodo de montone. pro. xxx. milibus. ⁊. octigentis ducatis vt duas galeas ſubtiles cū. ccc. baliſtarijs. Et alias duas galeas groſſas ad ꝯducendū ipſos grecos pararet per aſſignatūqꝫ tēpus res ſuſtentare haberet cui capitaneo magna cum ſolēnitate ī gn̄ali cōgregatione ſācta ſynodus Baſilieñ. de menſe Nouembris. Anno a natiuitate domini. M. cccc. xxxvj. tradidit vexillum cum armis eccleſie ⁊ baculum capitaneatus tūc preſideñ. ipſi ſacro cōcilio Baſilieñ. domino Iuliano de ceſarinis ſancte Romane eccleſie: tituli ſancte Sabine tunc presbytero cardinali ſancti Angeli vulgariter nuncupato. ¶ Et primo per dies multos in generali congregatione audite forent relationes de idoneitatib⁹ locorum: ad quez ſancta ſynodus miſerat oratores ſuos vt tractarent cū ipſis de mutuando ipſi concilio. lxx. milia ducatorū et alijs neceſſarijs ꝓ celebratione icumenici cōcilij materia ipā de electione loci, matura cū deliberatione examinata in ſacris deputationib⁹ lz nō abſqꝫ magnis difficultatib⁹ quēadmoduz in reb⁹ arduis cōtingere ſolet ſcrutatis ſingulatim in deputationibus in generali congregatiōe votis patrū: quoꝝ numerus fuit trecētorū q̄nquaginta ſeptem repertum extitit: ꝙ nō ſolum due partes illorū quēadmodū cōcordatū fuerat in decreto. xj. ſeſſionis. Sz etiā plures numero direxerant vota ſua cōciliū icumenicum celebrari debere Baſilee ſi placeret grecis aut Auinionē. Et ſi ibi celebrari nō poſſet q̄ celebraret̄ in Sabaudia q̄ expreſſe a grecis inter alia loca fuerat nominata: vt. s̄. relatū eſt.
4 ¶ † Hāc electionē de vnanimi cōſenſu totius concilij ei⁹ oratores Dionyſius de ſabratore ⁊ Hēricus de dyeſt doctores in theologia notificauerūt ipſi olim Eugenio exhortañ. vt eā gratā acceptāqꝫ habere dignaret̄ ſpāliter cōmemorādo qm̄ ipſemet nominauerat perprius ciuitatez Auinio. tāq̄ aptā ⁊ conuenientē pro loco vniuerſalis ꝯcilij. duplicauerunt idē quatenus vellet cōcurrere adiuuādo in executiōe ꝓut iam ipſi ꝯcilio ꝑ ſuas literas multiplicatas ſcripſerat ſe facturū ⁊ dignaret̄ ꝑſonaliter venire ad locū icumenici cōcilij ꝯcurrereqꝫ in executiōe indulgentiarū ⁊ impoſitione decime ſuper cleꝝ q̄ iaz fuerat ordinata ꝑ cōciliū ad ſupportādū onera expēſarū quodqꝫ dignaret̄ vocare p̄latos ⁊ doctores ꝯuēturos ad dictū locū ī acceſſu grecorū ꝑ terras eccleſie quēadmodū cōceſſerāt in forma ab eis per cōciliū requiſita imperator omneſqꝫ reges principes ⁊ cōmunicātes a quib⁹ petitus erat bullā ipſarū petitionū dictus olim Eugenius concedere noluit ſed dixit ſe reſpondere velle per Ioannem tūc archiepiſcopū Tarentinum eius oratorē ad conciliū venturum ¶ Item vero ꝑ abbatem Boneuallis ⁊ Raymundū talonis oratores concilij habētes ab ipſo cōcilio ſuper his plenā facultatē. cōcordatū eſt cū ciuib⁹ Auinioñ. q iaz tradiderāt ſex milia ducatorū capitaneo galeaꝝ ꝙ ꝑuſq̄ exburſarēt reſiduū pecunie: vcz vſqꝫ ad. lxx. milia ducatoruz ꝯcilium ſolēniter decretaret̄. ſ. in ceſſione publica vt moris eſt dictaz electionē factaz de Baſilea Auinioñ. ⁊ Sabaudia pro icumenico cōcilio cōcederetqꝫ eis facultatē nominandi receptores emolumētoruz peruenturoruz ex cōceſſione indulgeñ. ⁊ impoſitione decime q̄ emolumenta extunc hypothecarūt eiſdem Auinioñ. vſqꝫ ad plenariam ſatiſfactionē ſumme per eos mutuande. ¶ Cū aūt hec in pace agerent̄ per ſanctā ſynodū ſuperuenit Ioānes diſſipatio orator imperatoris grecoruz ī principio menſis Februarij. Anni. M. cccc. xxxvij. oſtenſaqꝫ litera credentiali papyrea dixit vigore credētie ad quatuor ſe miſſū fuiſſe ad

narradā bonā diſpoſitionē grecoꝝ qđ parati eſſent implere omnia cōcordata cum ipſis. Itē ad ſollicitandum conſilium quod ſimiliter facere haberet. Itē ad inſtādū qđ eligeretur locꝰ optimus. Itē ⁊ poſtremo ad vidēdū de facto galearū ⁊ baliſtarioꝝ ꝙ talia eſſent ſicut ad ea eſſe cōueniebat. ¶ Rñſio aūt data fuit eidē a dicto preſidēte cōcilij de diligētia per ipſum ſacrū cōſiliū in re facta ⁊ quomodo iaꝫ cōduxerat capitaneū galearū ⁊ elegerāt Baſileā Auinio. ⁊ Sabaudiā modo p̄dicto. poſtq̄ rñſionē idē Ioānes circa electionē loci multa ꝓpoſuit allegādo grecos nō vēturos ꝑ mare ſiculū ꝑ indiſpoſitionē p̄latoꝝ vēturoꝝ quoꝝ nōnulli erāt vetuſtate cōfecti, cuiꝰ tñ ꝯriuꝫ fuit relatū poſtea ſacro cōcilio. Nā cū greci audiuiſſent galeas parari in Genua: ⁊ in ipſis fecerunt magnū gaudiū de Cōſtantinopoli. ⁊ galee trāſituri erāt neceſſario ꝑ mare ſiculū ſi Cōſtātinopolim erant ituri. ¶ Allegauit p̄terea idē Ioānes orator † ꝙ Sabaudia nō eēt locꝰ ī decreto cōprehēſus qm̄ nūq̄ itellexerūt ipſi greci niſi de illis terris ducis Sabaudie que in Italia erāt. Que qdē allegatio manifeſte falſa erat cū cōcordata cū eis aperte dicerēt extra italiā vero budam in vngaria. Uienam in auſtria: aut Sabaudiā: ⁊ ſic aptiſſime verba ſonabāt de Sabaudia extra italiā. ¶ Allegauit rurſus idem Ioānes orator ꝙ papa debebat perſonaliter intereſſe in loco icumenici ꝯcilij ⁊ tñ in decreto primo cū grecis ꝯcorditer ꝯtinebat̄ ꝙ papa debebat intereſſe ꝑ ſe vel ꝑ ſuos. ¶ Sic ergo multis viſum eſt tūc manifeſte in ꝟbis ſuis dictū oratorē occaſionē q̄rere aut alias ſubornatū fuiſſe talia dicere vt greci habeāt ſeu fundēt occaſionē ꝓ cā recedēdi a cōpactatis. Cū manifeſta ꝯ ipſa cōpactata loq̄ret̄. Uñ cū ꝓpter p̄dicta: q2 loq̄bat̄ exp̄ſſe ꝯ cōpactatū quia nō oñdebat ad hoc aliquā facultatē niſi ſimplicē literā credētialē: cōciliū ei non acqeuit lꝫ circa hoc aliquas ꝓteſtatiōes faceret ſcriptis ⁊ ꝟbo. imo die. xv. Februarij in qua fecit magnā ꝓteſtationē nō greco ſꝫ latino more cōpoſitā: dictus Iulianꝰ tūc p̄ſidēs cōcilijs nō obſtāte dicta ꝓteſtatione ipſius oratoris p̄tētē grecoꝝ deliberatiōe ꝑ ſacrū ꝯciliū facta recepit iuramentū ab ipſis oratoribꝰ ꝯcilij q ituri erāt ad Auinio. recepturi ab I de ſummā pecuniarū ꝓ cōductione grecoꝝ. Cūq̨ in ſacro ꝯcilio agitaretur q̄ materia prio deberet decretari an ea q̄ loco cautiōis de matuo. lxx. miliū ducatoꝝ petebat ab Auiniōe. vt. ſ. dictū fuit. aut ꝙ p̄mo deberēt tradere illa. lxx. milia poſtmodū fieret ceſſio ꝓ decretatione ſuaꝝ petitionū: ⁊ in hac varia videbant̄ vota patrū. attñ vt diſcordia oīs ſopiret̄. xxiij. die p̄dicti mēſis Februarij in gñali ꝯgregatiōe per ſacrum ꝯciliū ꝯcluſa eſt ſchedula tenoris ſequentis. ¶ Pro felici expeditiōe dñoꝝ ambaſiatoꝝ in greciā ituroꝝ viſa ſunt dñis deputatis in materia grecoꝝ infra ſcripta. Prima ꝙ dñi ambaſiatores huiꝰ ſacri ꝯcilij in greciā ituri recedāt a Baſilea ꝟſus Auinionē citius q̄ fieri poſſit nulla decretatione de preſenti expectata: ſed deferāt ſecū bullā in qua ſacrū conciliū polliceat̄ in hūc modū inquantū dñi Auini. aut alter eoꝝ loco ꝑ Baſil. Auinionē. vel Sabaudia hec ad xxx. dieꝝ ſpaciū a die exitꝰ dictoꝝ dñorum ambaſiatoꝝ de Baſilea cōputandoꝝ capitaneo galearū ſatiſfacerēt de eo qđ a ſacro ꝯcilio hr̄e dꝫ: vcꝫ. xxx. milia ⁊ octoginta florenoꝝ de camera. Et reſiduū pecuniarū vſq̨ ad ſummā. lxx. miliū florenoꝝ de camera realiter tradiderint in numerata pecunia mutui noīe iuxta cōcordata ambaſiatoribꝰ p̄dictis extūc certificato de his ꝑ literas ambaſiatoꝝ eorūdēꝫ ſacro cōcilio ⁊ ꝑ lr̄as capitanei vel eius ꝓcuratoris legitimi ipm̄ cōciliū intra octo dies a die receptiōis hmōi lr̄arū imediate ſequēti ſolēni ceſſiōe decretabit ꝯcluſionē de loco futuri icumenici ꝯcilij: vcꝫ Baſil. Auinioñ. vel Sabudia factā in ſuis terminis ꝓut iacet. Scđo decretabit decimā iā p̄dicta materia grecoꝝ in gñali cōgregatiōe cōcluſā. Tertio decretabit qualiter dicti dñi ambaſiatores in greciā ituri habeāt ac eis ⁊ eoꝝ maiori parti data ſit plena ptās eligendi ⁊ nominādi iuxta decretū in dicta materia grecoꝝ. portū latinū dictis locis electis aptiorē ⁊ ꝓpinquiorē ad quē dñi greci dicūt velle applicare. P̄ter hec ſup cautiōe ꝑ dños abbatē Boneualeñ. Raymundū taloni dictis dñis Auinio. noīe ꝯcilij oblata ⁊ circa illā dabit ſacrū ꝯciliū literas opportunas. Poro dicti dñi ambaſiatores nr̄i ⁊ Auinion. tenētur intra. xij. dies poſt lapſuꝫ. xxx. dierū immediate ſequētes certificare legitime dictū ſacrū cōciliū de dicta numeratione ⁊ ſatiſfactiōe Alioqui eo tūc ipm̄ ſacrū cōciliū poſſit ⁊ teneat̄ ad electionē alteriꝰ loci ꝓ icumenico cōcilio celebrādo ꝓcedere ac ſibi ⁊ vniuerſali eccleſie aliūde ꝓuidere. Inſuper dicti dñi ambaſiatores ſacri cōcilij ⁊ capitaneꝰ per ſe vel ꝑ ꝓcuratorē p̄dictū debēt ꝓmittere coniunctim ⁊ diuiſim noīe ipſiꝰ ſacri cōcilij dñis Auinio. qđ caſu quo greci, ꝙ abſit, nollent recedere cū terris ſuis iuxta decretata decreta ⁊ decretāda de locis ⁊ portu. Et tunc dicti ambaſiatores ⁊ capitaneꝰ reſtituent dictis dñis Auinio. xv. milia pro expēſis: ⁊ decē milia ꝓ cuſtodia ciuitatis Cōſtāti. ⁊ ſex milia flore. ꝓ duabꝰ groſſis galeis grecis deputatis ⁊ oēm aliā pecuniā reſtātē quā receperint ⁊ ēt ſacrū cōciliū trāſfert eo caſu oēm actionē ⁊ oēm obligationē quas hꝫ ꝯ dictū capitaneum et ſuos heredes ⁊ fideiuſſores ꝓ p̄dictis dñis Auinio. poſtremo ꝙ de oībus p̄dictis ⁊ alijs circa rē accōmodatis cōceſſis ⁊ cōcedēdis quibuſcunq̨ fieri debeāt ſub bulla ſacri cōcilij litere opportune. ¶ Huiꝰ autem ſchedule cōcluſioni facte per ſacrū cōciliū oppoſuerunt ſe duo ipſius olim Eugenij legati Ioannes tituli ſancti Petri ad vincula: ⁊ dñs Iulianus tūc p̄ſidēs ꝯcilij ſancte romane eccleſie preſbyteri cardinalis qui illo die nō interfuerunt ⁊ ſi ipſi per promotores ſacri cōcilij fuerūt requiſiti vt intereſſent cōgregatiōi. Sꝫ excuſauerūt ſe mittētes ſchedulā in qua dicebant ſe non poſſe predicte ſchedule aduiſate per deputatos conſentire q̄tum tangebat electionem Auinioñ. q tñ duo frequēter cōſenſerant dicte electioni Baſilee Auinioñ. ⁊ Sabaudie tam in miſſione oratoris cōſilij ad ipm̄ olim Eugeniū q̄ alioꝝ ad ciues Auinio. ī cōceſſiōe facultatū vt eiſdē obligarēt ſuū cōciliū. ¶ Itē in deputatiōe oratoris cōſilij ad greciā alijſq̨ multis ad hāc electionē ſpectātibus receden. deniq̨ verſus Auinioñ. Lubicē. Vicē. Parmē. ⁊ Lauſanē. epiſcopis q fuerūt vnanimi cōſenſu omniū p̄ſentis conſilij nominati pro oratoribus concilij ad conducendū grecos. ¶ Cū patres ſacri ꝯcilij crederent hāc rē agi bona fide nec impedimenta ab eo principaliter adiuuare tenebat̄ preſtari ſic res practicata fuit quod durāte hoc termino. xxx. dierum venerunt Auinioñ. archieps̄ Cratanē. ⁊ iacobꝰ de rocaneto oratores dicti quondā Eugenij qui eius ex parte iteratis vicibus: reuerēdo dño Petro epiſcopo Arbanen. cardinali de fuxo inibi ſedis apoſtolic. legato: nec nō dictis ciuibꝰ expreſſe ⁊ ſub grauibꝰ penis ꝓhibuerūt ne p̄dictas pecunias ꝯcilio expediret. ¶ Contingit preterea tp̄e quo applicuerūt ad Auinionē dicti oratores ꝯcilij ꝙ p̄cipaliores gubernatores ciuitatis erāt abſentes in curia regis Francie tunc exiſtētes: ⁊ lꝫ ipſa ⁊ alia multa interceſſerint impedimēta ne ciues ipſi intra. xxx. dies p̄dictis ſatiſfacere poſſent. Nihilominus cōtētarūt capitaneū de xxx. milibus ⁊. lxxx. flore. de reſidua ſumma cautos ⁊ ſecuros fecerūt oratores cōſilij petierūtq̨ ꝓ cautione ⁊ obligatione dicte ſumme ꝓut poſtulauerunt a dictis oratoribꝰ abbate Boneuallis Raymūdo talonis decretum cōcilij de electiōe dictoꝝ triū locoꝝ ꝓ icumenico concilio ac depoſitione in decime ⁊ nominatione portus ad quē greci debebāt vltimo applicare. Hec vt p̄mittit̄ acta fuere ī Auiniōe. Baſilee vero vbi ſtatera ⁊ pondus eoꝝ pēdebāt nō minori conatu ex parte dicti olim Eugenij practicabāt: ne vt īcepta erat: ⁊ ipſe pluries cōſenſerat vt expreſſe fieret per cōciliū ꝓſecutio vnionis grecoꝝ. Nā circa finē predicti termini archieps̄ olim aretinus adijt ſacrū ꝯciliū ex parte ipſius tūc Eugenij qui ad ſupradictas petitiōes porrectas ei rn̄dit ꝙ nō intēdebat p̄ſtare fauorē ad executionē indulgentiarū ac impoſitionem decime nec requirere p̄latos aut vniuerſitates ſtudioꝝ vt venirēt ac ſuos mitterēt ad locū icumenici ꝯcilij. ¶ Itē nec voluit ꝯcedere ſaluū cōductū. Sed reqrebat ꝙ primo per conciliū eligeret̄ locꝰ aptus ipſi quōdā Eugenio in italia vt tūc ſup petitis ab eo ꝑ oratores cōcilij ꝓuidere poſſet. Poſt datā hmōi rñſionē fuit in tertia die certitudo facta ſacro ꝯcilio ꝑ lr̄as ſuoꝝ oratoꝝ qualiter ciues Auinio. ſatiſfecerāt capitaneo de. xxx. milibꝰ ⁊ octigentis ducatis. Qđ de reſidua ſūma cautos ⁊ ſecuros facerēt ꝯcilij oratores q exp̄ſſe atteſtabant̄ ꝙ mora nō erat īputāda dictis ciuibꝰ Auinio. q2 exactiſſimā fecerāt diligētiā ⁊ reqrebāt ꝙ ſacrū ꝯciliū adimplerēt ea q̄ per ipſos fuerāt concordata cū dictis ciuibꝰ habita iſta certificatiōe ꝑ legatos pape vcꝫ reuerēdiſſimos cardinales ſancti Petri ⁊ ſctē ſabine ac ꝑ olim tarētim interiecta fuit dubitatio, an ciues ſatiſfeciſſent p̄dicte ꝯcluſioni ſacri ꝯcilij nil aliud obijcieñ. niſi ꝙ nō haberet̄ expreſſum teſtimoniū de excuſatiōe totiꝰ ſumme. lxx. miliū ducatoꝝ. Rñſo aūt ꝙ cōſtaret de cōtētatiōe facta capitaneo galeaꝝ de. xxx. mil. ⁊ octingē. ducatis. ⁊ ꝙ de reſidua ſumma vſq̨ ad. lxx. mil. cautos ⁊ ſecuros facerēt oratores ꝯcilij: eo res deuenit vt diſceptaret̄ vtrū ꝯueniret ꝓcedere ad electionē alteriꝰ loci aūt facere decretationē poſtulatā per Auinio. ſup electiōe iā facta: remiſſa eſt hec materia ꝑ deputatiōes ad deputatos in materia grecoꝝ. ¶ Cūq̨ ꝓ maiori p̄te deliberarēt nō ad aliā electionē ꝓcedi debere ſꝫ iam factā decretare nō expectata deputatoꝝ cōcluſione legati tūc pape eodē die in tribꝰ deputationibꝰ vbi ſedere cōſueuerūt porrexerūt ſchedulas ꝯtineñ. vota eoꝝ de electione loci fiēda ꝓ icumenico ꝯcilio florētie aut vtini vl̄ alteriꝰ i decreto cōprehēſi. ¶ Itē ⁊ in quarta deputatiōe ſilis ſchedula porrecta fuit in his ſchedulis illa cl̄a exp̄ſſe fuit ꝙ ꝯciliū deberet ſtare firmū Baſilee vſq̨ ad euentū grecoꝝ. ¶ Quātūlibet aūt priꝰ ſecrete ⁊ publice egerint dicti legati attrahere tñ nō potuerūt multitudinē patrū. Sꝫ eoꝝ votis adheſerūt pauci ex qualibet deputatione in q̄bus ipſi erāt p̄ſiden. aſſentieñ. in ꝯtrariū reliqua multitudine patrū iuxta aduiſamentū de duodecim vt nō fieret loci noua electio: ſed decretaret̄. Itē ꝓut ſupra continebat̄ in ſchedula. Uñ in deputatiōe pacis in qua nullus erat legatoꝝ vnꝰ dūtaxat fuit: vcꝫ Simon de valle q erat venetꝰ: iſte ſolꝰ formam cōcluſionis partialis legatorum pape porrexit in medio deputationis ſoluſq̨ dixit ſe ſuper eā deliberare ⁊ cōcludere: ⁊ tamē in eadem deputatione erāt actu cōſentientes pluſq̄. lxx. patres. ¶ Iſta ergo veritas eſt quod cum in ſacro concilio ſtatim poſt ſui initiū fuerunt ordinata quatuor loca ad deliberandū quod cōmuni nomine appellantur pro fide: pro reformatione: pro pace: ⁊ pro communibꝰ deputationibꝰ ⁊ iuxta conſuetudinem ⁊ concilij ordinationem: non alias quā a maiori parte patrum in deputationibꝰ his ⁊ in generali congregatione concluſiones ſynodales fieri conſueuerunt. Et vltra

hoc ꝑut habet in.xj.ceſſione ſtatutũ fuerat, ꝙ ſacrũ ꝯciliũ Baſilieñ.
per neminẽ etiã ſi papalis dignitatis foret diſſolui: aut de loco ad lo-
cũ mutari poſſet: niſi expꝛ̃ſſo cõſenſu duarũ partiũ cuiuſlibet deputa-
tionũ deputatoꝝ votis ſingulorũ ſcrutatis ſubſequẽtiq; approba-
tiõe duarũ partiũ cõgregatiõis gñalis ſilr̃ ſcrutatis votiſ. Pro dicta
tñ partiali ꝯcluſione legatis in nulla p̃dictorũ quatuor deputationũ
conuenit maior ps patrũ nec ſcrutata fuerũt vota in gñali cõgrega-
tione. ſperabat eñ ꝙ nec quarta nec quinta ps patrũ cõcilij adhere-
bat eorũ partiali ꝯcluſioni. ¶ His diebus multe practice fuerũt tẽte
⁊ oblate ſchedule pro cõcordãdis differẽtijs inter multitudinẽ pa-
trum ex vna parte ⁊ dictos legatos: qui tñ in hoc tendebãt cõiter vt
cõciliũ in Italia celebraretur. Sed intellecto ꝙ agebat queadmodũ
poſtea demõſtrauit euẽtus ad reprobandũ ⁊ condẽnandũ declarata
in Cõſtãtieñ. cõcilio de autoritate gñaliũ cõcilioꝝ. Itẽ ꝙ res nõ erat
integra. Nã ciues Auinioñ. cõtẽtauerũt de.xxx. milibꝰ ducatoꝝ oĩa
que erãt in pacto expeditionũ difficillimũq; ꝗ̃plurimũ fuiſſet oĩa de
nouo inchoare deliberauerũt patres qui faciebãt duas partes ⁊ eo
amplius ꝑſiſtere in prima electione iam facta eo p̃ſertim attento ꝙ
Auinioñ. fecerãt ſecuros ⁊ cautos oratores ꝯcilij ſup reſidua ſũma
pecuniarũ vſq; ad.lxx. milia ducatoꝝ. Et capitaneꝰ galearũ multas
fecerat expẽſas q̃ oẽs fuiſſent perdite. Cũ aũt dicti legati ſuã partialẽ
cõcluſionẽ vellẽt decretare ꝯciliũ ſup eis reſtitit: nec ꝑmiſit aliquẽ ex
eis celebrare miſſam ad ceſſionẽ faciendã ſ; deputatus ꝑ ſacrũ conci-
lium miſſam celebrauit: qua tẽta fuit ceſſio gñalis ĩ qua decretũ ſacri
ꝯcilij lectũ fuit in ambone eccl̃ie. In quo ſemꝑ fuit cõſuetũ legi decre-
ta ſacri ꝯcilij: ſed p̃dicti legati cũ quibuſdã paucis ſibi fauẽtibus ꝓcu-
rarũt ꝙ quidã ep̃s in loco inferiori vbi nũꝗ̃ legi cõſueuit forma ali-
cuiꝰ ſynodalis decreti feſtine ac ꝑturbate legit illã ꝯcluſiõe; ſacri cõ-
cilij editã. ſed tãtus erat cõtra ſuã lectionẽ patrũ ſtrepitus ꝙ ꝟba eiꝰ
nullatenus ꝑcipiebant ⁊ prius finiuit iſte ep̃s decretũ illud paucorũ
ꝗ̃ fuiſſet in ambone ſacri cõcilij decretũ ⁊ eo decreto ſacri cõcilij lecto
patres vt moris eſt. Te deũ laudamus decãtarunt. id autẽ ſignificat
cunctis ſcire volentibꝰ huius rei veritatẽ ꝙ p̃fata multitudo patruz
concilij nõ erat ſolũ ꝯſtituta ex ſenioribus ſed cõprehendebat maiorẽ
partẽ prelatorũ, maiorẽq; partẽ doctorũ iuris diuini ⁊ humani, ma-
iorem partẽ eoꝝ q erant in eccleſiaſticis dignitatibꝰ cõſtituti: maio-
rẽq; partẽ ambaſiatoꝝ regũ ⁊ principũ pro tũc exiſtentiũ in cõcilio: ⁊
qui interfuit teſtimoniũ perhibet veritati. facta hmõi ceſſione quãdo
decretis ſynodalibus apponenda erat bulla ſacri concilij: interceſſit
alia nõ minor diſceptatio ĩter multitudinẽ patrũ ⁊ legatos tũc pape.
9 Nõ paucis ſibi fauẽtibꝰ ¶ † Capſe nãq; ĩ qua bulla cõcilij cuſtodie-
bat erãt quatuor claues ⁊ tenebant per quatuor ex ſapientibꝰ ſacri
cõcilij qui iuxta morẽ obſeruatũ eligunt ſingulis mẽſibus ex q̃tuor
nationibus. Iʒ aũt tenẽtes ꝑ tũc dictas claues aſſenſiſſent bullari de-
creto ſacri cõcilij: tñ q2 dicta capſa erat in manibꝰ ſeu in ptãte p̃ſidẽ-
tis cõcilij. p̃fati cardinalis ſancti Angeli ipſe reſiſtebat ne bullarent
niſi cũ eis ſimul bullaret eoꝝ ꝑtenſum decretũ. vnde diebꝰ illis ꝓpter
illã cõtentionẽ nõ bullant aliq̃ lr̃e ſacri ꝯcilij nec cões nec particu-
lares. Poſt magnas tandẽ agitatiões nemine reclamante ſed expꝛ̃ſſe
conſentientibꝰ p̃dictis tribus legatis oĩbuſq; alijs paucis ſibi fauen-
tibus ſacrũ conciliũ in ſua gñali cõgregatione per organũ dicti dñi
Iuliani p̃ſidẽ. cõmiſit reuerendiſſimis patribꝰ Cardinali ſancti Pe-
tri ad vincula: qui primꝰ erat legatorũ tũc pape Alphõſo Burgeñ.
ep̃o. regis caſtelle oratori. Etiã mihi Nicolao dũtaxat archiep̃o Pa-
normitanẽ. ⁊ sereniſſimi dñi regis Aragonũ oratori plenã ptãtẽ ſup
bullatione ⁊ deſtinatione lr̃arũ de quibꝰ diſceptabat in cõcilio. For-
ma aũt ſchedule illius ꝯmiſſionis talis erat. ¶ Eligant ꝑ ſacras de-
putatiões dñs Cardinalis ſancti Petri: dñs Panor. dñs ep̃s Bur-
geñ. quibꝰ det plena ptãs ſup bullatione lr̃arũ de q̃bus agit ⁊ eorũ
deſtinatione. Ita ꝙ ꝑ hoc ꝙ ipſi faciãt nullũ p̃iudiciũ alicui generet
⁊ per hoc ſit pax ⁊ tranquillitas inter patres de ꝯcilio ꝓtractãda. Et
iſta vltĩa clauſula ſit ita firma ꝙ nõ poſſit violari nec imutari. Ita
ꝙ durat eorũ ptãs per totã diem craſtinã q̃ erit.xv. Maij. ¶ Hec ſũt
ꝟba formalia illius ſchedule q̃ fuit ꝑ oĩa approbata ꝑ ſacrũ conciliũ
⁊ ita nõ miſſio nobis fuit facta vt ſupra p̃miſſuz eſt. Demũ ipſi ꝯmiſ-
ſarij iuxta ptatẽ ſibi traditã bullarũ cũ vera bulla plũbea ſacri conci-
lij p̃dicta ſynodalia decreta de electione Baſilee Auinioñ. ⁊ Sabau-
die impoſitione decime ⁊ facultate cõceſſa ꝑ conciliũ dictis quatuor
oratoribus noĩandũ portũ dictis tribꝰ locis ꝓpinquorũ ⁊ aptiorum.
Itẽ lr̃as cõcilij miſſiuas ad dñm de Fuxo ciuẽ Auinioñ. ⁊ oratores
concilij qui erant inibi. Itẽ lr̃as miſſiuas ad imperatorẽ grecoꝝ ⁊ pa-
triarchã Cõſtãtinop. ⁊ cũ iſtas lr̃as ſynodales feciſſent bullare exp̃ſ-
ſe dicti cõmiſſarij recuſarũt bullare dictã partialẽ cõcluſionẽ ſeu illud
pretenſum decretũ paucorũ. Licet de hoc fuiſſent plurimũ requiſiti,
ꝑut ipſimet poſtea fuerũt ꝯfeſſi publice in gñali cõgregatione ⁊ qui
interfuit teſtimoniũ ꝑhibet veritati. ¶ Deniq; p̃fati tres ꝯmiſſarij
mãdarẽt executioni ſcđa; partẽ cõmiſſionis eiuſdẽ facte cũ Rodul-
pho rudelhemi auditore camere: ⁊ Guillermo archidiacone mentẽ.
ſub noĩe cõcilij miſerũt p̃dicta ſynodalia decreta ⁊ lr̃as p̃fatas ad ci-
uitatẽ Auinio. dãtes eiſdẽ oratoribꝰ inſtructiões vt p̃res ſacri ꝯcilij
exponerent ciuibus Auinioñ. qñ poſt multas ⁊ varias agitatiões
ſacrũ conciliũ deliberauerat eis deſtinare bullas per eos poſtulatas.
⁊ ꝙ receptis abinde pecunijs ꝑ dictos quatuor ep̃os oratores cõcilij
inſtare deberẽt ꝙ ſtatim aſcẽderẽt galeas cũ p̃dicto capitaneo ad cõ-
ducẽdũ grecos iuxta alias deliberata ꝑ ſacrũ ꝯciliũ. Hec q̃dẽ bulla-
tio ſynodaliũ decretoꝝ ⁊ eoꝝ ad ciues Auinioñ. deſtinatio cũ fuerit
nota toti cõcilio p̃dictiſq; duobꝰ legatis ⁊ fauẽtibꝰ eis ⁊ eoꝝ aliq̃s
nũꝗ̃ ſe oppoſuit ⁊ ꝯ̃dixit. Et nimirũ nõ fuerat ꝑ cõciliũ oĩ; vnanimi
ꝯſenſu p̃dict; tribꝰ data ptãs ꝙ ꝑ id qđ dicti tres ꝯmiſſarij agerẽt eẽt
pax ⁊ trãquillitas inter p̃res de ꝯcilio ceſſarentq; oẽs agitationes ⁊
moleſtatiões: vt latius. s̃. patuit ex tenore ſchedule. ¶ Poſt hec aũt
cũ p̃fatis cõmiſſarij tenẽtes claues dicte capſe noĩe cõcilij nunꝗ̃ con-
ſenſerunt vt bullaret dictũ decretũ paucoꝝ poſt factã dictã bullatio-
nẽ ſynodaliũ decretorũ ad.xv. dies patribꝰ cõcilij exiſtẽtibꝰ iuxta ſy-
nodalẽ cõcluſionẽ eſſe iã pacẽ ⁊ trãquillitatẽ, agentibꝰ Bartolomeo
de bertiferris ſecretario ⁊ quodã alio familiaribꝰ dicti dñi Iuliani
p̃ſiden. media nocte euulſis ſeris dicte capſe in qua bulla cõcilij cuſto-
diebatur bullate fuerũt ab ipſis plures lr̃e ꝯtinentes p̃dictã pernicio-
ſam cõcluſionẽ paucorũ que erat ſcripta tanꝗ̃ eſſet decretũ ſimplici-
ter ſacri cõcilij. Similiter ⁊ nõnulle litere miſſiue ad imperatorẽ gre-
corũ ⁊ patriarchã Cõſtantinop. Et q2 nihil ita coopertũ eſt qđ ali-
qñ nõ reueletur. falſa hec bullatio ⁊ furtiua peruenit ad notitiã ꝯcilij
intra quatuor dies: ſtatimq; die ſequenti captata vnanimi delibera-
tione in omnibus quatuor deputatis concilium nemine reclamãte
cõmiſit duodecim ex p̃ſtantibꝰ patribus oĩmodã ptãte; inquirendi:
ꝓcedendi ⁊ puniẽdi oẽs qui cõmiſerãt hoc crimen falſi ⁊ ꝯ̃ quoſcũq;
turbatores ꝯcilij. ¶ Item ꝙ haberẽt plenã ptãtem ordinandi ⁊ ſcri-
bendi ad quoſcunq; principes tam eccleſiaſticos ꝗ̃ ſeculares imper-
tinentibus ad executionẽ dictorũ locorũ electorũ per ſacrũ concilium
ac etiã prohibendũ, inhibẽdũ, ⁊ puniendũ quoſcunq; perturbatores.
hec oĩa cõcluſit in gñali congregatione dictus dñs Iulianus tunc
preſidẽs ſacri cõcilij: ⁊ ipſe Ioãnes ep̃s exp̃ſſe tũc cõſenſit in iudices
ſynodales qui facta inquiſitione cũ reperiſſent eũ culpabilem arreſta-
uerunt eũ in domo ꝓpria. Ipſe autẽ timens iudiciũ futurũ tanꝗ̃ ſibi
conſcius aſſociatus armigeris tẽpore quo patres erant in venerabi-
li congegatione receſſit violando arreſtum de iſta ciuitate Baſilien.
Hec ⁊ alia multa q̃ tractabant occulte in cõmunem noticiam addu-
cta fuere ex tenore quarũdam literarũ: quas dictus Tarentinus ſcri-
bebat in bononiã. et cognita ipſius Tarẽtini ⁊ aliorũ prauitate que
permaxime tẽdebant ad extinctionẽ concilij Baſilieñ. magna pars
illorum qui adheſerũt opinioni ipſoꝝ legatorum relicta alia cõclu-
ſione partis ſeu decreto paucoꝝ fuerunt pro executione ſynodaliuz
decretorũ: demũ cũ ipſe tũc Eugenius dictã partialẽ cõcluſionẽ ſuo-
rum legatorũ in ſuo gñali cõſiſtorio tento Bonoñ. parabãturq; iam
galee ꝑ florẽtinos quaſi in dicto loco quẽ p̃mo aprobauerãt celebrã-
dũ eſſet ycumenicũ cõciliũ declinãs ſponte a dicta partiali cõcluſione
cõtra galeas ſacri cõcilij fecit parare alias galeas in venetijs mittẽs
oratores ſuos ad cõducendũ grecos q ꝑuenientes oratores ꝯcilij mul-
ta ſuggeſſerũt grecis ne venirent ad locũ per cõſiliũ noĩatum. Et ſpe-
cialiter dicebãt ꝙ ſacrũ cõſiliũ nõ haberet vnde poſſet facere expẽſas
Et ideo remiſerãt negotiũ ad ip̃m Eugeniũ ⁊ multa alia in deteſta-
tionẽ patrũ cõcilij ad ciuitatẽ ipſam Cõſtãtinopo. applicuere. fece-
runtq; omnẽ diligẽtiã poſſibilẽ ſibi vt iuxta cõcordata vellẽt ipſi gre-
ci venire in galeis concilij. oſtẽdentes eis bullas aureas ipſius īpera-
toris grecorũ de cõuentione per oratores primo factas per conciliũ ⁊
poſt modũ de ratificatione facta ꝑ ipſum ſilr̃ ⁊ lr̃as originales ſalui
conductus Imperatorũ, Romanoꝝ, Frãcie ⁊ Aragonũ: aliorũq;
principũ ⁊ comitatuũ: ꝑ quoꝝ ditiões trãſituri erãt ex quo videre po-
terãt manifeſte ꝙ verũ nõ erat id ꝙ ꝯciliũ nõ valens ꝓſequi cõpactã
remiſerat oli; Eugenio onus ad ꝯducendũ eos. nã vt litere bullate q̃
p̃ntabant noĩe ſacri ꝯcilij q̃ erãt furtiue bullate: vt. s̃. dictũ eſt. obtule-
rũt ꝓpterea oratores ſacri cõcilij dicto imperatori ⁊ grecis ſeꝑatos
iplere ꝯcordata ꝑ ſacrũ ꝯciliũ ⁊ ip̃os. Ipſe aũt ip̃ator grecoꝝ in p̃mo
ꝑſuaſus ⁊ iductꝰ ꝑ aduerſariã ꝑtẽ rñdit oratoribꝰ ꝯcilij: ꝙ q2 nõ ve-
niſſent ĩ tp̃e debito nõ ĩtẽdebãt venire cũ illis galeis ſacri ꝯcilij. Nec
aliã exp̃ſſerũt cãm. Cũ aũt perpriꝰ deueniſſet in notitiã ſancte ſynodi
p̃fatũ tunc Eugeniũ parari facere in venetijs galeas ꝯ̃ galeas ſctẽ
ſynodi aperte cognoſcens iã ſchiſma notorie ĩtroduci ab eo in eccle-
ſia dei ꝑ erectionẽ alteriꝰ ꝯgregatiõis ſub noĩe gñalis ꝯcilij hoc du-
rante ſacro Baſilieñ. ꝯcilio: volẽs huic futuro malo obuiare: ac etiã
ſubuenire lãguoribꝰ eccl̃ie dũ dictus quõdã Eugeniꝰ fuiſſet lõge ꝑ
priꝰ denuntiatꝰ ipſi ſacro ꝯcilio: ꝙ decreta ſalubria edita ꝑ ipſuz ſa-
crũ ꝯciliũ minime recipiebat. Quinimo eis nõ obſtã. vtebat ſuis p̃-
tẽſis reſeruatioñ. nõ admittẽdo electiões annatas: erigẽdo ẽt ſimo-
niã notorie cõmittẽdo p̃latos inuitos trãſferẽdo: ꝯ̃ decreta ſacri ꝯcilij
Cõſtantieñ. ⁊ multa alia de q̃bus in ip̃o citatorio ꝯ̃ eundẽ quondã
Eugeniũ ꝯmittẽdo. Ex q̃bus notorie ſcandalizabat eccl̃ia; vt ſerio-
ſius in dicto citatorio cõtinet. Compulſa fuit dictã ſctã ſynodus
recepta prius ad cautelã informatiõe ſuper infamia ⁊ notorietate
illorum criminũ citare dictũ quõdã Eugeniũ: vt intra.lx. dies per ſe

vel per aliū coꝛā ſancta ſynodo ꝯpareret, allegaturꝯ ꝙ̄ vellet ꝓ ſui excuſatione ꝛ defenſione. requiſiuit etiā cardinales vt venirēt ad ꝓuidēdum ſaluti eccleſie. Similiter notificādo hāc quā introducebat diuiſionē in eccleſia dei vniuerſis principibus ꝛ populis chriſtianis: ipſe vero quōdā Eugenius reddens ſe quotidie incoꝛrigibilē ꝛ difficilem pro ea obediētia quā debebat ipſi ſacro cōcilio preſtare rebellionē intulit. Nā per .xij. dies ante terminū eidē aſſignatū publicauit quādaꝫ bullā ſue ſecūde pretenſe trāſlationis ſeu diſſolutiōis quā volebat habere effectū in duobus caſibus. Primo inquātū ſanctū conciliū cōtra eū: aut aliquē cardinaliū vel ſuoꝛū preſidentiū vigoꝛe predicte vł alˢ quomodocūqꝫ ꝓcedere mādās in illū euentū ſub grauiſſimis penis. Nec baſilee decetero fierēt actus cōciliares: niſi per triginta dies tractādo cū oꝛatoꝛibus Bohemie qui erāt preſentes. Scd̄us caſus diſſolutionis ſeu tranſlationis erat in aduentu grecoꝝ. Et ſic tp̄e medio cōciliū debebat ſtare firmiter baſilee. deſtinauitqꝫ immediate bullas cōuocatoꝛias per vniuerſuꝫ oꝛbē ad ſuū p̄tenſum ꝯciliū qđ ferrarie ſe velle celebꝛare dicebat: quibus ītellectis omnes fere q̄ fuerāt cū legatis cum ſua partiali cōcluſione receſſerūt ob ipſoꝝ fauorē. Nam videbant oculariter ꝙ ipſe quondā Eugenius in pꝛimo caſu diſſolutiōis nihil curabat de illo decreto paucoꝝ cū innitereť diſſolutioni ſeu trāſlationi ſue: quā dicebat feciſſe de plenitudīe ptātis ꝛ ſatis atqꝫ ſatis in dictis lr̄is diſſolutionis ſeu trāſlationis apte videbať negare preeminentiam ꝯcilij ḡnalis ſupꝛa romanū pontificē. Poſt dictam pretenſam cōditionalē diſſolutionē ſeu tranſlationem ſacrū cōciliū in ceſſione viceſimanona monuit dictū olim Eugeniū vt reuocaret p̄dictā tranſlationē ꝛ erectionē p̄tēſam in ferrariā intimādo eidem exp̄ſſe ꝙ de autoꝛitate eccleſie male ſentire videbať. oſtēdendoqꝫ ei ꝙ approbata ab eo decreta declarationes fidei nullo mō id potuiſſet facere ꝺ creuitqꝫ ꝯ eū ꝓpenas iam ſtatutas in vndecima ceſſiōe: qđ niſi illā p̄tēſam tranſlationē reuocaret intra quatuoꝛ menſes animo indurato ꝑ alios duos menſes i ſuſpēſione illa permaneret ꝙ ſacrū ꝯciliū ꝓcederet cōtra eū vſqꝫ ad pꝛiuationē papatus incluſiue ꝓut iſta latius ꝯtinetur illo decreto vndecime ceſſiōis ꝙ fuerat ſolēniter editū añ ſuam adheſionē ꝛ ꝙ ipſe in ſua adheſione ſatis aperte appꝛobauerat. Ip̄e autē quondā Eugenius oſtēdēs indies ſe magis rebellare appꝛopinquāte termino dicte reuocationis ſibi mādare declarauit purificatas fuiſſe conditiones ſub quibus dixerat ſe ex plenitudine ptātis trāſtuliſſe ſacrum Baſilieñ. cōciliū in ferrariā referēs ꝙ fuerat accuſata eiꝯ contumacia ac ꝙ fuiſſet monitus vt reuocaret dictā ſuā trāſlationeꝫ quas ob res declarabat cōciliū ad ferrariam fuiſſe ꝛ eſſe trāſlatum ꝛ ſuā inibi congregationē inchoare debere octaua die Januarij: anni .xxxviij. Et ſtatim decima die per illos quos miſit tēta fuit ferrarie de facto pꝛima p̄tenſa ceſſio declarādo legitimā fuiſſe predictā trāſlationem. Nō obſtātibus qbuſcūqꝫ decretis Baſilieñ. cōcilij: etiā capitulo ſicut vnica octaue ceſſiōis ꝙ exp̄ſſe materiā fidei cōcernit. Illud eniꝫ decretū declarat ꝙ ſicut vnica dūtaxat eſt eccleſia: ita nō pōt eſſe niſi vnū ḡnale ꝯciliū eandē repꝛeſentans. Ideoqꝫ durāte Baſilieñ. ꝯcilio quecūqꝫ alia ꝯgregatio fieret ſub noīe ḡnalis cōcilij illa dicēda foret cōuēticulū ſchiſmaticoꝛū. Sꝫ p̄dicti ſui ferrarie cōgregati declarauerunt de facto dictū oliꝫ Eugeniū nō includi ſub iſto aut alijs qbuſcūqꝫ decretis ac etiā nō teneri ſub iſto aut alijs. Ad decretū .xix. ceſſionis qđ erat factū de ꝯſenſu grecoꝛū ꝛ ꝑ eoſdē ratificatū ꝙ tñ ſapiebat exp̄ſſe iter ꝑtes ꝯctū quē etiā ipſemet quōdā Eugeniꝯ approbauerat. vt .ſ. dictū eſt. multaqꝫ illa dixerūt ſe decretare tendētia in preiudicium autoꝛitatis eccłie ꝛ catholice fidei. Uno aūt die ante factam predictā p̄tenſam ceſſionē in conuenticulo ferrarie receſſit de loco ſacri Baſiliēſis cōcilij dñs Julianꝯ tūc p̄cedēs q̄ vſqꝫ ad illū diē ꝯtinuauit ſuā p̄ſidentiā in ſacro Baſiliē. cōcilio: nō obſtāte trāſlatione facta ſeu p̄tēſa per dictū Euge. ex plenitudine ptātis vt aſſerebat. ꝛ cū ipſo dño Juliano p̄ter ſuos familiares quatuoꝛ dūtaxat ſuppoſita ꝯcilij: nec ex practicis p̄mū habetis plures ſecū trahere potuit vt facile reperiri poterit qđ ēt poſt aduētū grecoꝛū vnq̄ aliqs p̄latꝯ vel doctoꝛ aut in dignitate ꝯſtitutꝯ de Baſilea ad ferrariā ꝓ celebꝛādo ibidē icumenico cōciliō. Quinimo oēs vero oꝛatoꝛes, imperatoꝛis: regū ꝛ pꝛincipū qui erāt ꝑ pꝛius in cōcilio Baſilieñ. ibidē remāſerūt illa p̄tēſa trāſlatione ad ferrariā nō obſtan. qđ foꝛtius eſt rex Francie expꝛeſſe pꝛohibuit ſub magnis penis ne aliquis de ſua ditiōe ad ferrariā ꝓficiſceretur ꝓ icumenico cōcilio celebꝛando recognoſcendo ſemper ſacrum ḡnale conciliū Baſiliē. Tranſacto vno termino dictoꝛū menſiū a tēpoꝛe dicte pretenſe tranſlationis ſancta ſynodus Baſiliē. declarauit in ſua .xxxj. ceſſione dictū oliꝫ Eugeniū legitime foꝛe ſuſpēſum ab adminiſtratione papatꝯ. In qua ceſſione fuerūt publicata illa duo magna decreta de cauſis vcꝫ i partibꝯ terminādis: ꝛ de collatiōibꝯ bñficioꝛū faciēdis. Sꝫ per ſuos oꝛdinarios ꝙ̄ decreta lꝫ edita poſt dictā p̄tenſaꝫ trāſlationē accepta fuerūt in Germania. ꝛ Frācia ac ꝑ regē Arrogonū ꝛ alios q̄plures p̄ncipes. Et per hāc ſuſpenſionē ad .xv. dies vcꝫ octaua die Februarij pꝛimū terminū applicuerūt ad poꝛtuꝫ venetoꝛum imperatoꝛ grecoꝛū ꝛ patriarcha Cōſtantinopoli. ꝛ quia a grecia cū ipſis venerūt. opoꝛtuitqꝫ inibi tractare cum eis de eoꝛū cōſenſu ad dictū locū ferrarie pꝛo celebꝛādo cōcilio icumenico ſi quideꝫ mutatio loci Florētie de qua dictū erit per ſuos legatos: vt ſupꝛa memoꝛata partiali concluſione finaliter ꝛ indictio facta erat per dictum olim Eugenium abſqꝫ notitia ꝛ expꝛeſſo cōſenſu ipſoꝛum grecoꝛum. Die vero .xv. predicti mēſis Februarij p̄dictus olim Eugenius pſonaliter tenuit ferrarie ſecundā p̄tenſam ceſſionem ſuā dixitqꝫ ibi ſe cōfirmare acta per ſuos in pꝛima ceſſione declarando ꝛ decernēdo ꝺ facto grauiſſimas penas contra exiſtētes in ſacro Baſilieñ. cōcilio p̄cipiendoqꝫ magiſtro ciuiū ꝛ cōſulibꝯ Baſilieñ. vt a ſe expellerēt quoſcunqꝫ cauſa cōcilij ibidē exiſtētes. Itē intimādo ijſdem nobilibꝯ per germaniam conſtitutis ꝙ poꝛtantes victualia ad Baſilieñ. conciliū poſſent a quibuſcunqꝫ chꝛiſti fidelibus ipune ſpoliari. Sed plures reſponderūt nūtijs huiuſmodi notificando ſe velle imitari veſtigia patrum ſuoꝛum: qui non ſpoliarunt tranſeuntes. Sed faciebāt iuſtitiā contra eos qui in ſuis territoꝛijs alios ſpoliabant. Scripſit tūc ꝑterea dictꝯ olim Eugēius literas ad pꝛincipes Alemanie vt reuocarēt ſaluoſconductus ſi quos conceſſerunt concilio Baſilieñ. perſequerenturqꝫ patres tanq̄ hoſtes fidei chꝛiſtiane. Sed plures ex illis nō aſſentientes tante iniquitati etiam de nouo conceſſerunt ſuos ſaluoſcōductus ſacro Baſilieñ. concilio. de menſe aūt Martij p̄dictꝯ imperatoꝛ grecoꝛū ꝛ patriarha Conſtantinopolitanus ꝛ alij greci ingreſſi ſunt ferrariam: ꝛ nona die Apꝛilis tribus iā quaſi menſibus poſt ſuſpenſionem illius a papatu tēta eſt ibi tertia p̄tenſa ceſſio declarādo de facto ꝙ etiam de conſenſu grecoꝛum ferrarie eſſet locus ad celebꝛandū icumenicū cōciliū qđ poſtea vt dicebat Eugēius trāſtulit in florētiā. Sacrum aūt cōciliū Baſilieñ. vtēs māſuetudine ſolita. lꝫ p̄dictis cōſideratis tā nequiter ꝑpetratis ꝯtra patres ſacri cōcilij lꝫ iure potuiſſet manum ad foꝛtia ponere ꝛ ipſum quondam Eugenium illico a papatu deijcere p̄ſertim cum decretū vndecime ceſſiōis clariſſime dictaret: ꝙ ſuſtinēs ſuſpenſionē per duos mēſes poſſet a papatu deijci. Attamen proceſſum inchoatū cū magna modeſtia cōtinuauit ſeruādo terminos qui etiaꝫ de neceſſitate ſeruādi nō erāt. Ac plurimos teſtes recipiendo ſuper cōtentis in monitoꝛio qui etiam de neceſſitate recipiendi nō erant. Cum plurima notoꝛie degenerarēt: ꝛ apparerēt contra dictum olim Eugenium quoꝛum quodlibet ad depoſitioneꝫ ſatis erat aptū ꝛ ſufficiēs illā ꝺpoſitionē diſtulit per .xxiij. menſes. a tēpoꝛe dicti monitoꝛij expectando ſemper ꝙ dictꝯ quondā Eugenius vellet ad coꝛ redire ꝛ eccleſiam dei ꝛ eius autoꝛitatē recognoſcere. Uidens autē ſe nullo modo pꝛoficere cū magis indies eiꝯ rebellio cōtra ſacrū cōciliū creſceret. nō valēs amplius ſuſtinere ſine magna cōfuſione eccłie vniuerſalis ꝛ autoꝛitatis eiuſdē ac ſine p̄iculo multoꝛū maloꝛum que facillime erāt futura contra dictū quondā Eugenium ad ſententiam iuſte depoſitiōis proceſſit iuxta foꝛmā contentā in ipſius concilij .xxxiij. ceſſione.

Et ſi plurima dubia ex ſupꝛa

narratis elici poſſent, attamen qꝛ omnia ad tria ſūt reducibilia omnipotentis dei poſtulato ſuffragio i trifariā dicēdi foꝛmam pꝛoloquenda conſtringā. ¶ Pꝛimo an fuerit ꝛ hodie ſit in ciuitate Baſilee cōciliū generale eccleſiam vniuerſaleꝫ legitime repꝛeſentans. ¶ Secūdo an ipſi ꝯſilio ḡnali eo poſito affuerit facultas ꝛ poteſtas legitima prefatū quōdā Eugeniū ſuſpēdēdi ꝛ deponēdi. ¶ Tertio ptāte preſuppoſita an cōciliū legitimas cauſas habuerit ipſum deponēdi. Et per conſequēs aliū in ſede apoſtolica ſubꝛogādi.

1 ¶ Circa pꝛimū dubiū an fuerit ꝛ hodie ſit conciliū ḡnale in Baſilea ciuitate. Nemo pꝛofecto mentis cōpos conciliū ibidē legitime cōgregatū fuiſſe negare audebat. Cum duoꝝ conciliorum generalium Conſtañ. ꝛ Señeñ. ꝛ duoꝛū ſucceſſiue ſummoꝛū pontificū Martini .ſ. ꝛ quōdā Eugenij autoꝛitate fuerat legitime iſtitutū. Illis āt hāc ptātē cōpetijſſe nemo negat. Et quo ad ſummos pōtifices ꝙ poſſint idubie ḡnalia cōcilia cōgregare: eſt tex. in .c. dudū. iij. q. vj. ꝛ .xvij. diſt. per totum. Quo ad conciliū Cōſtātieñ. ꝛ etiā Seneñ. allegari poteſt qđ habeť actuū .vj. c. vbi diciť ꝙ duodecim apoſtoli conuocantes multitudinem dſcipuloꝛū dixerunt. nō ē bonū nos relinquere ꝟbum dei ꝛ miniſtrare menſis. Conſiderate ergo ex vobis ſeptē viros boni teſtimonij plenos ſpirituſancto quos ꝯſtituemus ſuper hoc opus. Et ſtatim ſubditur ibiqꝫ impoſuerūt eis manus: ꝛ fuit illud ſecundū cōcilium apoſtoloꝝ. Ex quibus verbis clare infertur ꝙ conuocare patres ad concilium eſt cōmune Petro ꝛ omnibus apoſtolis qui diſponere poſſunt de electione ꝛ cōuocatione alterius cōcilij. Que omnia fuerunt ad manutenendū, defendendū decretū frequens in concilio Conſtantiē. editū ſuper concilijs ḡnalibus certis tempoꝛibus eligendis: vt ibidē latius contineť. Quod autem ſit aut vigeat in Baſilea ciuitate cōcilium etiaꝫ in preſentiarū negāt aduerſarij eccleſie ipſius ſacri cōcilij fundantes ſe ſuper paruo imo prauo decreto quoꝛundā pauciſſimoꝛū qui tunc de cōcilio exiſtebāt. Secūdo ſuper quadā pretenſa diſſolutione ſeu trāſlatione cōcilij facta ꝑ ipſum quondā Eugenium poſt proceſſum ꝯtra eū per ſacrū Baſilieñ. cōcilium inchoatū. De quibus ſcꝫ paruo decreto ꝛ diſſolutione p̄tenſa ſatis ample ſupꝛa in caſus narratione dictū extitit. Quod aūt illis nō obſtan. cōcilium adhuc vigeat i Baſilea in preſentiarū ꝓbabo per vnicā regulā

generalem

gñalē ⁊ ſedecim rōnes:rñdeboq̃ʒ ad motiua aduerſariorūʒ. infra ea
dem regula.co.xxiij.in.j.dubio.ver.audiui alios.addāq̃ʒ ad aliud eo
rum motiuū alias per me intellectum reſponſionem ad illud ſubijcien
do.¶ Regula aūt contra illud paruū decretū a pauciſſimus editū ē
talis. In ſpectantibꝰ vniuerſitatem quamcunq̃ʒ ſiue ſit cōſiliū gñalis
ſiue ꝓuincialis ſiue inferioris eccl'iaſtice vel mundane ſemꝑ ꝑualet et
ſuum effectū ꝯſequi dʒ ꝙ a maiori ⁊ ſaniori parte fit:factū aūt a mino
ri parte nulliꝰ reputat̃ efficacie. Quinimo qđ fit a maiori ⁊ ſaniori ius
fingit̃ factū eſſe a tota vniuerſitate. De cōſilio gñali probat̃.lxx.diſ.
c.j.⁊ idem de ꝓuinciali.⁊ facit tex.cū gl.in.c.non'pōt.de re iud. De in
ferioribus ꝟo vniuerſitatibus multa ſunt iura.vt in.c.j.⁊.c.fin.de his
q̄ fi.a ma.par.ca.de elec.eccleſia veſtra.ff.ad muni.l.quod maior. et i
l.aliud.§.refert.ff.de reg.iur.vbi dicit̃ ꝙ ad omnes refert̃ qđ a maiori
parte fit. Ad ideʒ.l.nominationum.C.de decur.lib.x. Et qđ notat̃ ꝑ
Bar.in.l.nulli.⁊.l.plane.ff.qđ cuiuſq̃ʒ vniuer:⁊plene in.l.oēs vero po
puli.ff.de iuſti ⁊ iure vbi poſui multa ſingularia in ſua repetitione ad
noſtrum ꝓpoſitū dicēs ꝙ etiā ſi fieret ſtatutū ꝑ vniuerſitatē cōtra le-
gem,tale ſtatutū vʒ qđ fit a maiori parte ⁊ i hoc dānat Cy. in.l.cōſue
tudinis.C.que ſit lon.cōſue.qui tenuerat ꝙ vbi ſtatutuʒ fit preter legē
tunc ſufficit conſenſus maioris partis quo caſu loqui intelligebat iu-
ra generalia ſuperius allegata. Sʒ vbi ſtatutū fieret ꝯ legē:tūc opor-
tet ſm eum ꝙ nullus de vniuerſitate diſſentiat. Et mouebat̃ i hoc vl-
timo per tex in auꝫ.de defenſo.ciuit.§.fi.in fi.ibi nullo reluctāte ⁊c.qđ
tū non placuit Bar.in.d.l.omnes vero.per iura preallegata que gene
raliter indiſticte loquuntur. Et ad tex.in auꝫ.de defen.ciui.reſpondet
ꝙ ponit caſum ſpecialem aliud non allegādo. Sʒ ego pro ſua opiniōe
allego tex.apertum in.d.c.j.de his que fi.a maio.par.ca.in vi.rñſo.vbi
probatur valere ſtatutum conditũʒ a maiori parte contra conſuetudi
nem etiam iuratum ex quo vtilitas eccleſie exigit vt cōſuetudo mutet̃
vt ibi dixit tex.iuramenta potius periuria ſunt dicenda que cōtra vti
litatem eccleſiaſticā ⁊ ſanctoꝝ patruʒ veniūt inſtituta. Quinimo am
plius ibi ſingul'r probat̃ ſm cōem intellectum ꝙ nō vʒ conſuetudo ca
pituli q̄tūcunq̃ʒ iurata diſponēs vt i agēdis oēs de capitulo debeāt
concordare ⁊ ꝙ aliter nō valeant geſta. Nā talis conſuetudo eſt cōtra
vtilitatem eccl'iarum ꝓpter hominum facilitatē ad diſſentiendū.viij.
q.j.nec nouum.⁊ in.c.ſi forte.lxiij.di.ꝙ idem.in.l.itē ſi vnicus.§.prin-
cipaliter.ff.de arbi.facit.l.q2 poterat.ff.ad treb.⁊.c.q2 diuerſitateʒ.de
cōceſ.preben. Spe.em̄ eccleſie vtilitas impediretur ſi diſpoſitū a maio
ri parte ſuū nō cōſequeret̃ effectū ex quo etiā infertur quod in vniuer
ſitatibꝰ eccl'iaſticis inferioribꝰ non vʒ ſtatutuʒ nec conſuetudo:vt due
partes ad minus debeāt concordare ſʒ ꝑualere debent ſemꝑ a maio-
ri parte diſpoſita neceſſitate vel vtilitate eccl'ie ſuadente: vt probatū
videt̃ in.d.c.j.⁊.in.c.lʒ.de elec.⁊.c.ſi cui.eo.ti.lib.vj.ſumendo argumē
tum per locū a ſpāli. Et ꝙ paucorū cōtradictio nō hʒ impedimentū
preſtare ēt in cōcilijs gñalibꝰ,vel ꝓuincialibus.eſt tex.in prealle.c.lxx.
di.⁊ tex.iuncta glo.in.d.c.non pōt.de re iudi.⁊ illud.c ſane.factuʒ fuit
in concilio Niceno ex quo infert̃ ꝙ ſupra dixi:vcʒ q2 etiam in cōcilijs
generalibus valent geſta per maiorē partem,contradictiōe minoris
partis nō obſtante.q2 tota eccleſia videtur facere ꝙ maior pars facit
vt eſt tex.no.iūcta glo.in.c.apoſtolica.l.vj.diſt.⁊ tex.cum gl.i.c,cuʒ in
ter.de elec. Pro quo optime facit qđ habetur ꝑ philoſohum tertio po
liticorum ⁊ octauo.vbi habet̃ ꝙ regimē ciuitatis cōſiſtit penes ꝯgre
gationē ciuium vel ipſius congregationis partem valentiorem: ita
conformiter dicendum eſt in regimine orbis vt penes cōgregationē
hominum totius orbis vel ipſius partē valentiorē cōſiſtat regimē et
ita etiaʒ eſt dicenduʒ in regimine vniuerſalis eccleſie q̄ repſentatur ꝑ
conſilium gñale vt ipſo cōſilio congregato cōſiſtat regimen penes to
tam congregationem vel penes partē ipſiꝰ potiorē ⁊ valentiorem vt
i iuribus preallegatis.facit.c.dño ſane.in fi.l.di. ¶ Attenta ergo diſ
poſitione regularū iuris in dubium eſt illud paruū decretū paucoꝝ
ex aduerſo allegatū nullius fuiſſe valoris vel momenti. Preſertim cū
aliud verum decretū fuerat editū nō modo a maiori parte:ſed etiā a
duabꝰ partibꝰ ⁊ vltra totius ſacri cōſilij Conſtātieñ. Et vbi ꝯcurrūt
due partes vniuerſitatis ibi p̄ſumit̃ melior pars adeo ꝙ ꝯ duas par
tes non admittūtur exceptiōes tendentes ad extenuationē votorum.
Rōnem zeli meriti vel autoritatis vt ꝓbat̃ in.c.ſi qñ.de elec.lib.vj.fa
cit.c.idēnitatibus.eo.ti.⁊ lib. ¶ Aduerſarij tū eccl'ie volentes illius
parui decreti iniquitatē palliare dicūt illā minoris partis ꝯcluſionē
ſeu decretationē p̄tēſam ex quatuor capitibꝰ valuiſſe. In quorū quo
libet dicūt diſpoſitioneʒ minoris partis preualere. Primo ſi in mino
ri parte numero ſint perſone excedētes aliā partē in merito ⁊ in repre
ſentatione. Et ꝓ hoc allegāt aduerſarij dūtaxat qđ dicit Hoſt.i ſimi
li.in.c.poſtulaſti.de ꝯceſ.p̄bē.ꝙ ep̄s habēs ſecū aliquos de capitulo
ēt partem minorē faciētes ꝑualet iudiciū ipſius ep̄i. Et ita dicūt etiā
tenere Inno.⁊ Jo.and.in.c.vnico.ne ſe.vac.lib.vj. Quod vltimū eſt
falſum.imo Jo.and.ꝓſequēdo illud dictū Hoſt.i.c.de ap.in.vj.clare
reprobat illud dictum Hoſt.per efficaciſſimas rōnes concludēs poſt
multa ꝙ epiſcopus exiſtens in.c.vt prelatus nō dicitur facere de ꝯſen
ſu capituli niſi habeat ſecum maiorem partē capituli:q2 capitulū re
preſentatur per maiorem partem.vt.d.l.aliud refert̃ ⁊ alijs iuribꝰ ſu
perius allegatis. Quinimo refert ipſe Jo.an.dominū purizmallum
qui diu rexit ſtudium Paduanū in iure canonico diſputando tenuiſ
ſe contra illud dictum Hoſt.⁊ idem tenuit Fede.de ſenis in ſuis cōſi
lijs in primo. Et hoc idem contra Hoſt.tenent communiter oēs doc.
moderni in.d.c.poſtulaſti. Vñ mirandū eſt de preſumptione aduerſa
riorum qui non ſolum in hoc allegāt falſum. Sed etiā dictū cōmuni-
ter reprobatū. Nec vident̃ diſcuſſiſſe iura in quibꝰ hec materia đ qua
agitur ſpecialiter tractatur. Potuiſſent em̄ diſcurrere per notata i.c.
q2 propter.de elec. Et plenius in.c.eccleſia.e.ti.vbi glo.⁊ doc.ſpeciali-
ter attingunt hunc articulum.ſ.an autoritas debeat numero prefer-
ri. Et glo.ibidem tenuit ꝙ ſi numerus in multum excedit ꝙ prefertur
autoritati ⁊ etiam merito cōſiſtentiū in minori parte ⁊ hodie hoc eſt
clare deciſum in.d.c.ſi quando.de elec.li.vj. Id autē deberet ſufficere
quo ad caſum noſtrum in quo vltra duas partes habuit decretū ſa-
cri cōſilij. Sed vt allegatio aduerſariorū magis confundat̃. Dico qđ
etiam vbi eſſet tantus exceſſus in numero autoritas ⁊ meritū mino-
ris partis nō preferetur maioritati numeri:lʒ poſſent impedire diſpo
ſitionem maioris partis:q2 lʒ fuerit opinio quorūdā ꝙ ſanior pars re
ſpectu autoritatis ⁊ meriti dicat̃ etiā maior:vt ſentit gl.in.d.c.eccl'ia.
⁊ Inno.in.c.q2 propter.⁊.c.ſcriptum.co.ti.attamen cōmunis opinio
doctorū preſertim modernorū eſt in contrarium vt Petr.abbas. Jo.
and. Egi. Hoſt. Ant.de but. Cardi.zaba.⁊ oēs fere ſcribētes. Mouē
tur:q2 cum iura communiter requirant duo copulatiue nō ſufficit al-
terum. Tota enim copulatiua reddit̃ falſa ex falſitate vnius partis.
vt no.in.c.ij.⁊ inter ceteras.de reſcri. Jura enim communiter dicunt
ꝙ ad validitatem geſtorū requiritur ꝙ conſentiat maior ⁊ ſanior ꝑs
vt.d.c.j.de his que fi.a ma.par.ca.⁊ in alijs iuribus alle.in prin.regu
le ⁊ per Bar.i.l.viij.ff.de re iud. Nō ſufficit ergo ſanior pars niſi etiā
ſit maior. Ideo concludit Hoſt.in.d.c.eccleſia.quem ſequuntur ibidē
cōmuniter doc.quod ſi ex eodem ſcrutinio fiant due electiōes vna a
maiori parte reſpectu numeri:alia vero a ſaniori parte neutra confir-
mabitur.prima non:q2 nō eſt facta a ſaniori parte lʒ a maiori vt pro-
batur in.d.c.eccleſia. Nec ſcđa q2 nō eſt facta a maiori pte:lʒ a ſaniori
vt.c.eccleſia.⁊.c.in gen̄ſi.de elec. Et conſiderandū ꝙ Hoſt.in materia
noſtra aperte ſentit contra allegationem aduerſariorum: lʒ in epiſco
po exiſtente in capitulo habuerit aliam conſiderationem: vt dictum
eſt. Et ſic iſte primus caſus per aduerſarios allegatꝰ in nullo eis opi
tulatur:imo communis concluſio Hoſt.in propria materia ⁊ aliorūʒ
doc.eſt cōtra eos. Nec per hoc volo fateri ꝙ apud illam minorē ptē q̄
dictum pretenſum decretū fecit fuerit maior autoritas vel meritū:q2
ſine comparatiōe ⁊ autoritas ⁊ meritū ac maior ratio ſic diſponēdi
erāt in multitudine partiū. ¶ Adducebāt ⁊ preterea aduerſarij ad
iuſtificationē caſus premiſſi aliquas autoritates biblie vt eſt illa. Nū
quid ego nō ſum melior tanq̄ chriſti filius.⁊ illa. Melior eſt canis vi-
uus leone mortuo ⁊ cōſimili. Ad quas quidē autoritates:q2 nihil fa
ciūnt ad materiam vniuerſitatis ſeu conſilij generalis aliter nō reſpō
deo. Potuiſſent eniʒ honeſte ſubticeri. ¶ Sed quatenus ſubijciūt ꝙ
cum iudicio minoris partis cōſenſit tota ſedes apoſtolica repreſenta
ta in preſentibus quorū duo fuerunt cardinales. ¶ Item tota natio
Italica tota natio hiſpanica ⁊ āglicana. Ambaſiatores regū. Por-
tugalie Arragonū ⁊ vnꝰ ambaſiator regis Frācie. Certe iſta nec re-
ſtringūt nec per omnia vera ſunt in ſe. Et primo ad illud quod dicit̃
de preſentibus tūc pape. Reſpōdetur ꝙ lʒ preſidentes pape ſeu lega
ti ſui ſentiāt vnum non per hoc captiuatur iudicium maioris partis
cōſilij. Conſilium enim nō cōſiſtit in papa nec in ſuis preſidentibus.
Sed repreſentatur in tota cōgregatiōe vniuerſalis eccleſie ſeu maio-
ris partis.vt in.c. In nomīe domini.xxiij.diſ.⁊.c.bene quidem.xcvj.
diſt. Quod etiam patet ex etymologia vocabuli. Nam cōſilium ideʒ
eſt qđ cetus ſeu cōgregatio ſm Iſidorū:vt in.c.canones.xv.di.vñ nō
pōt dici factū ſynodale niſi fiat a tota ſynodo vel eius maiori parte.
Nec ſufficit qđ papa habeat ſecū maiorē ptē:q2 vt.ſ.dixi de ep̄o lʒ ſit
in capitulo tanq̄ prelatꝰ. Tamē nō pōt dici factū a capitulo,vel ha
bitus cōſenſus capituli niſi cōcurrat cū eo iudiciū maioris partis: vt
habet cōmunis theorica doc ſ.recitata ⁊ dicā infra in tertio caſu. ꝟ.
Articulꝰ iſte meliꝰ cadit. ¶ Ad illđ ꝟo qđ dicit̃ de tota natiōe Ita
lica hiſpanica anglicana ⁊ ambaſiatoribꝰ ꝓncipū:Rñdeo ꝙ caret ve
ritate:q2 multi notabiles italici cōcurrūt cū maiori pte. Et ita de am
baſiatoribꝰ regū ⁊ de principū ⁊ de natiōe hiſpanica. Et ambaſiato-
res regis arragonū ⁊ trāſfiniū cū maiori pte ex q̄ notorie ptʒ falſa al-
legatio aduerſarioꝝ ⁊ idē de mltis alijs italicis. Sʒ ſatis ē ꝑ p̄dicta
cōfundere illā allegationē tanq̄ falſaʒ. Et mirādū ꝙ in tāta re nō ve
reant̃ dicere notorie falſa. ¶ Preterea vr̄ eis deficere ius q2 recurrūt
ad mēdicata ſuffragia.allegāt notatiōes cū in ꝯſilio Baſil.nūq̄ fue-
rit ꝓceſſuʒ ꝑ natiōes ſʒ ꝑ deputatiōes.i quibꝰ diſtributi hoīes ⁊ ſup
poſita cuiuſq̃ʒ nationis ita ꝙ natio nō hʒ aliquā vocē i ꝯſilio Baſi-
lieñ. Sed ſm ordinationē ſacri conſilij ⁊ conſuetudinē ibidem hacte-
nus obſeruatam preualet ſemper qđ fit a tribus reputationibus ſi-
ne diſcretiōe ⁊ diſtinctiōe nationū. Itē cum illo paruo decreto ex ad
uerſo p̄tenſo vix cōcurrerunt qnquaginta vel ampliꝰ ſexaginta. No.
qđ nō eſt veroſimile ꝙ habuerint totā nationē Italicā ⁊ Hiſpanicā,

et tot ambaſiatoꝛes regũ ꝛ pꝛicipum ſicut ſe iactãt: imo ſi verum fa-
teri vellent pꝛeter vnũ ex ambaſiatoꝛibꝰ regis Poꝛtugalie, nemo ex
oꝛatoꝛibus pꝛincipum receſſit ex ꝯſilio pꝛopter illud paruum decre-
tum. Quinimo pꝛimo ꝛ poſt illum aduentum grecoꝛum fuerũt in ſa
cro cõſilio Baſilieñ. ambaſiatoꝛes imperij ꝛ regis Francie. Qui rex
expꝛeſſe ſub pena ꝓhibuit vt nemo iret Ferrariã occaſione cõſilij icu
menici. Item omnes ambaſiatoꝛes regũ caſtelle ꝛ arragonũ remãſe
runt in cõſilio Baſilieñ. continuando illud. Non obſ. pꝛetenſa tranſ-
latione ſeu diſſolutione. Et hec de pꝛimo caſu de quo inaniter aduer
ſarij ſe iactant dicta ſufficiant. ¶ Secundus caſus eſt ſm eos in quo
minoꝛ pars pꝛefertur maioꝛi qñ minoꝛ pars innitit̃ verioꝛi rationi.
Et omittẽdo aliquas allegatiões biblie que ad ꝓpoſitũ nõ faciũt
vt eſt illa. Ne ſequaris turbam ad faciendum malum. ꝛ illã: ſtultoꝛũ
infinitꝰ eſt numerꝰ. Que reſpõſione digna nõ ſunt ſubmitto al's eoꝝ
allegationes: nã inducunt autoꝛitatẽ dominicã dicentẽ. Si duo aut
tres cõgregati fuerint in nomine meo in medio eoꝝ ſum. que trãſum
ptiue habetur. xxiiij. q. j. c. alienus. Nõ enim dicit dominus ſi multi
ſed dicit ſi duo. Adducunt etiã notata per glo. in. d. c. ſane. lxv. diſti.
ꝛ. c. in cena. xxxi. diſt. Quinimo ſꝫ eos dictum vnius tm̃ pꝛefertur ſen
tentie pape ꝛ cõſiliũ. ſi iſte vnicus innitatur autoꝛitati ꝛ rationi euidẽ-
tioꝛi allegant gl. in. c. placuit. xxxvj. q. vlti. vbi dicũt pꝛobari ꝙ auto-
ritas beati Hier. q innitebat̃ veteri teſtamẽto fuit ꝑlata dicto duoꝝ
ſummoꝝ põtificũ. ſ. ſimmachi ꝛ gregoꝛij ꝛ duoꝝ ꝯſilioꝝ. in ꝓpoſito
ꝗñt noſtro dicũt hoc modo iuſtius fuiſſe decretũ minoꝛis partis qꝛ
innitebat̃ verioꝛi rationi ꝛ maioꝛi pietati. ¶ Quia maioꝛ pars eligit
loca intelligibilia pꝛo grecoꝝ reductione ſcilicet Baſileñ ꝛ Auinio-
nẽ que nõ potuerant eligere qꝛ ambaſiatoꝛes grecoꝝ publice ꝓteſta-
ti fuerunt, nũꝗ̃ ſe vẽturos ad quẽcunqꝫ dictoꝝ locoꝝ. Nec ad aliquẽ
vbi pape pꝛeſentia nõ eſſet. ꝛ ſic crudele erat ꝛ expꝛeſſe fidẽ catholicã
ledere ac reductionẽ grecoꝝ abijcere. Ideo cõcludũt cõſtanter tenẽ-
dum ꝙ in minoꝛi parte tota eccleſia repꝛeſentabat̃. qꝛ maioꝛi ratione
ꝛ pietate fulciebatur. Addunt ꝛ ſimilia que parum ſtringunt nec vi
dent̃ iſti diſcurriſſe per capuꝫ iuris humani. Nã omiſſa materia iuris
vadũt per frõdes ꝛ folia qꝛ vt dixi i pꝛecedẽti caſu etiã ſi minoꝛ pars
fulgeat verioꝛi ratione: non tñ iudicium ꝛ poteſtas totius vt diuerſi-
tatis reſidet in minoꝛi parte. Nã vt dixi duo requirũt̃: vt valeãt geſta
nomĩe vniuerſiatis. vt. ſ. fiant a maioꝛi ꝛ ſanioꝛi parte lꝫ minoꝛ pars
ſit ſanioꝛ. Nã poteſtas maioꝛis partis nunꝗ̃ deuoluit̃ ad minoꝛẽ ꝑ-
tem niſi in caſibꝰ in iure expꝛeſſis vt eſt gl. no. quã ſequũtur oẽs doc.
in. c. bone. ij. de elec. Ac iſte caſus deuolutionis ex aduerſo pꝛetenſus
nõ eſt a iure expꝛeſſus. Et per hoc reſpõdetur ad gl. c. ſane. ꝛ. c. nicena.
ibi eñ dicit̃ ꝙ minoꝛ pars pꝛefertur intuitu rõnis. Sed ꝙ vnus ſolus
reſiſtere poteſt maioꝛi parti allegando rationem cõtra iudicium ma
ioꝛis partis. Unde nõ valebit nec factũ maioꝛis partis qꝛ ſine rõne.
Nec factũ minoꝛis qꝛ caret poteſtate vniuerſitatis: qꝛ poteſtas vni-
uerſitatis cõſiſtit in tota vel in eius maioꝛi pᵗe. vt. d. l. ꝙ maioꝛ. ff. ad
munici. ꝛ in. l. nominationum. C. de decur. li. x. ꝛ videtur expꝛeſſum in
c. eccleſia. el. j. iũcto. c. eccleſia. eo. tj. de elec. Nã in illo. c. eccle. electio non
valuit minoꝛis partis. lꝫ fuerit maioꝛum partiũ ꝯparatiõe minoꝛis.
Et hoc qꝛ non dicitur facta collegio ex quo non cõcurrit maioꝛ pars
totiꝰ collegij. i. c. ꝓ eccleſia. el. ij. nõ valuit electio facta a maioꝛi par-
te: qꝛ illa maioꝛ pars non fuit ſanioꝛ. ideo neutrius diſpoſitio tꝫ vt
dixi in pꝛecedẽti caſu multaqꝫ inconuenientia quotidie ſequerẽtur ſi
iſte ſecundus caſus eſſet ſimpliciter verus vt allegatur. Nã vnus ſolꝰ
canonicus ꝑtendẽs debitũ eccl'ie vel aliã neceſſitatẽ ſeu vtilitatẽ poſ-
ſet inuito capitulo vẽdere vel aliter obligare bona eccleſie allegãdo
ꝙ tota poteſtas capituli reſidet in eo qui nitit̃ ꝟioꝛi rõne. Cuiꝰ ꝯrĩũ
aperte pꝛobat̃. x. q. ij. hoc ius poꝛrectũ. vbi patet ꝙ inſurgente neceſſi
tate eccleſie nõ poſſunt bona diſtrahi. Niſi conſentiat maioꝛ pars ibi
dem deſeruientiũ clericoꝝ. ¶ Preterea ꝯtra hũc caſum facit notabi
le dictũ Inn. i. c. ea te. de reſcri. vbi dicit ꝙ ſi papa mãdat capitulo ali
quid iuris puta ꝙ recipiãt aliquẽ i canonicũ ſeu ꝙ cõferant alicui be
neficiũ, nõ põt minoꝛ pars inuita maioꝛi parte mandatũ apoſtolicũ
adimplere: qꝛ eſt capitulo vt capitulo ꝛ nõ vt ſingulis directũ. Ergo
opꝫ ꝙ capitulũ faciat ꝙ repꝛeſentat̃ in maioꝛi parte. Et tñ verũ eſt di
cere ꝙ is q vult mãdatũ apoſtolicũ adimplere nitit̃ maioꝛi ratiõe cũ
alij peccent nõ obediẽdo ꝑcepto pape. Et tñ ꝑtas capituli hoc caſu
nõ deuoluit̃ ad maioꝛẽ partẽ qꝛ nõ eſt iſte caſus in quo maioꝛ pars ꝑ
uetur ꝛ deuolutio fiat ad minoꝛẽ partẽ. Ad gl. c. placuit. de autoꝛita-
tẽ Hieronymi. xxxvj. q. vlt. Illa nõ facit ad ꝓpoſitũ. Nã pꝛimo loq
tur qñ dictũ alicuius ſancti vel alteriꝰ viri innitit̃ autoꝛitati noui vel
veteris teſtamẽti. Quo caſu illud dictũ pꝛefert̃ iudicio ſummoꝝ põ
tificum: qꝛ ſummi pontifices nõ pñt aliquid edere contra autoꝛitatẽ
noui aut veteris teſtamenti. imo tunc cõuincuntur potiꝰ errare ꝙ̃ le-
gẽ ꝯdere: vt dicit tex. in. c. ſunt quidã. xxvj. q. j. Et qð allegãt iſti de cõ
ſilijs dico ꝙ illa nõ fuerũt cõſilia gñalia ſed pꝛouincialia: qꝛ fuit con
ſilium aquiſgrani. vt ptꝫ in. d. c. placuit. ſ. vbi ceſſat autoꝛitas veteris
aut noui teſtamenti. dictũ etiã viri ſancti in diffinitione cauſaꝝ nõ ꝑ-
fert̃ diſpoſitioni ſummoꝝ pontificum: vt eſt tex. xx. diſt. c. j vbi meliꝰ
diſtinguitur iſta materia iuncta glo, quã in iuribus per aduerſarios
allegatis. In caſu aũt noſtro nihil diſponebat̃ contra nouũ aut vetꝰ
teſtm̃. Sꝫ agebat̃ dũtaxat de electione loci pꝛo icumenico cõſilio cele
bꝛando. Cuius quidẽ electio expactizans cũ grecis ſpectabat ad ſy-
nodũ Baſilieñ. Et ſic oppꝛtebat ꝙ in electione cõcurreret iudiciũ ſal
tẽ maioꝛis ꝑtis. Alias nõ dicit̃ electio facta a cõſilio ꝙ in maioꝛi ꝑ-
te repꝛeſentatur. ¶ Et qñ dicitur ꝙ loca electa per maioꝛẽ partẽ erãt
intelligibilia ꝛ ꝙ greci proteſtati ſunt ſe nõ vẽturos ad aliquẽ illoꝝ
rñdetur dupliciter. pꝛimo ꝙ falſum eſt ꝙ loca eſſent intelligibilia: qꝛ
nũꝗ̃ fuit declaratũ ꝙ a maioꝛi nõ poſſent eligi: qꝛ ipſimet greci noĩa
runt ſabaudiã inter alia loca tũc noĩata: lꝫ ambaſiatoꝛ poſtea dixe-
rit ꝙ intelligebat de ſabaudia. i. de terris ducis ſabaudie que ſunt in
Italia. Cũ tñ expꝛeſſe fuit nominata ſabaudia per grecos inter loca
exiſtentia extra Italiã: vt. ſ. dictum fuit in caſus poſitiõe. Et ꝑ hoc
rñdeo ad pꝛoteſtationem ambaſiatoꝛis grecoꝛum. Pꝛimo qꝛ ille am
baſiatoꝛ poteſtatem hoc faciẽdi nõ habuit. Solum eñ habuit literã
credentialẽ papyꝛeã. Sub credentia aũt generali nõ vident̃ mãdata
ea que ſunt cõtra pꝛius concoꝛdata per ipſum dñm argumento eoꝝ
que not. Bart. in. l. luciꝰ. ff. de fideiuſ. Itẽ ꝓteſtatio illa nihil valebat
qꝛ erat compacta cum eis ad q̃ tenebant̃ vigoꝛe contractus. Sabau
dia eñ erat in locis per eos nominatis. Hinc eſt ꝙ ipſemet imperatoꝛ
grecoꝛum poſtea in Cõſtantinopoli reſpondit oꝛatoꝛibus ſacri ꝯſilij
exiſtentibus cum galeis pꝛo eoꝝ cõductione ꝙ nõ intendebant greci
venire qꝛ per conſiliũ nõ fuerãt omnia adimpleta in tempoꝛe ſuo. Et
idem rñdit per literas ſuas ex Cõſtantinopoli ſcriptas ad ſacrum cõ
ſilium: vñ ptꝫ ꝙ nõ allegabat defectũ loci: ꝓteſtatio igit̃ illa nulla ꝛ
allegatio aduerſarioꝝ falſa. Põt et̃ ſecũdo reſpõderi ꝟaciter ꝙ pꝛe-
ſuppoſito ꝛ nõ cõceſſo ꝙ ſacrũ cõſiliũ nominaſſet loca intelligibilia.
Et ꝙ greci nollent ad illa venire. Non tñ ex hoc ſequit̃ ꝙ minoꝛ pars
habuerit autoꝛitatẽ totius conſilij eligẽdi aliũ locũ: qꝛ nullibi hoc eſt
expꝛeſſum. Nã vt ſupꝛa dixi etiã ſi minoꝛ pars vult exequi mandatũ
ſuperioꝛis nõ põt hoc facere inuita maioꝛi parte ſi mãdatũ eſt factũ
collegio vt collegio ſꝫ Inn. in. d. c. eã te. Et ꝗ̃ꝗ̃ he ſolutiões vere ſint
nõ iñ tñ fateoꝛ ꝙ minoꝛ pars fuerat vſa in electione noui loci maioꝛi rõ
ne. qm̃ cũ omnia fere eſſent parata ꝑ Auinion. ꝛ ſolũ petebãt ꝓ eoꝝ
cautione decretationẽ illoꝝ locoꝝ electoꝝ ac decime ꝛc. Lõge ſaniꝰ
erat decretare illa poſtulata ꝙ̃ de nouo tẽdere ad electionẽ alterius
loci ꝛ exquirere mutuũ. lxx. miliũ ducatoꝝ ꝛ alia de nouo parare q̃
oĩa fere ꝑſto erant vt poſt illã decretationẽ experientia docuit. Ego
ꝑſertim attẽto ꝙ auinio. ꝑus ſoluerãt ſex milia ducatoꝝ. Et poſt ad
uentũ oꝛatoꝝ ſacri ꝯſilij apd Auinionẽ. cõtentarunt capitaneum de
xxx. milibus ꝛ octingentis ducatis ꝛ fecerũt oꝛatoꝛes cautos de reſi-
dua ſumma vſqꝫ ad. lxx. milia ducatoꝝ vt ꝯtinet̃ ſupꝛa in narratio
ne caſus. ¶ Tertius caſus aduerſarioꝝ erat vbi papa acceptat ꝛ cõ
firmat decretũ ꝑtis conſilij lꝫ minoꝛis tanꝗ̃ iudex cõpetens illius diſ
ſenſionis. Et hunc caſum nituntur ꝓbare illa autoꝛitate Deut. xvij.
que trãſumptiue habet̃ in. c. ꝑ venerabilẽ. qui fil. ſint legi. Ait eñ dñs
ſi videris in poꝛtis tuis iudiciũ ꝟba variare inter cauſam ꝛ cauſam
ſanguinẽ ꝛ ſanguinẽ ꝛc. Uade ad locũ quẽ elegerit dñs deꝰ tuꝰ: veni
eſqꝫ ad ſacerdotes leuitici gñis ꝛ ad iudicẽ qui fuerit in illo tpe q in-
dicabũt iudicij ꝟitatẽ ꝛ faciẽs quecũqꝫ ſibi dixerint. q aũt ſupꝑbierit
nolens obedire ſacerdotũ imperio, moꝛte moꝛiat̃ ꝛc. quaſi velit iſti in
nuere ꝙ data diſcoꝛdiã in ꝯſilio gñali debeat, recurri ad papã ꝛ ſtã-
dũ iudicio eiꝰ tãꝗ̃ ſupꝛemo ꝛ vltimo lꝫ papa ꝯcurrat cũ minoꝛi ꝑte.
¶ Ad id facit qð dictũ fuit Moyſi qui figurã tenuit in hoc ſummi
põtificis vt inqt beatꝰ Berñ. in ep'la ad Eugeniũ. Nã Moyſi dictuꝫ
fuit vt conſtitueret iudices in populo. Et ſi qd mali oꝛtũ fuerit debe
rent iudices referre ad Moyſen. Et in hoc intrant aduerſarij mate-
riã ꝑtãtis ſũmi põtificis adducẽtes aliquas generales autoꝛitates.
¶ Preterea adducũt pꝛacticã quotidiã cõſilioꝝ vbi data diſſenſiõe
inter partes recurſum fuit ad ſummum pontificem ꝛ ipſius iudiciuꝫ
obſeruatum. ¶ Sꝫ ad pꝛimũ rñdetur ꝙ illa autoꝛitas Deut. loquit̃
cum difficultas oꝛitur ex iudicio minoꝝ iudicũ: qꝛ iudicia olim tene-
bant̃ in poꝛtis ꝓpter cõmoditatem comitatiuoꝝ. vñ data illa diffi-
cultate recurrendũ erat ad ſuperioꝛẽ. Nos aũt loqmur in his q̃ expli
cantur per conſilium gñale vniuerſalem eccleſiã repꝛeſentans: ab illo
enim tanꝗ̃ a ſupꝛemo ꝛ vltimo iudicio non recurrit̃ ad aliquẽ aliũ et̃
papã. vt patet ex autoꝛitate dñica. Nã Chꝛiſtus ipm Petrũ remiſit
ad eccleſiã. Cõtẽnentẽ aũt eccl'iaꝫ haberi cenſuit illico ꝓ ethnico ꝛ pu
blicano. Nõ ergo recurri voluit de iudicio eccleſie ad iudicium pape.
alias nõ dixiſſet Petro ſit tibi ſicut ethnicus, ſed mãdaſſet iudiciũ ec
cleſie pꝛius diſcuti ꝑ Petrũ. Et ſi bene cõſideret̃ illa autoꝛitas Deut.
declarata ꝑut tex. eã declarat in ꝑalle. c. ꝑ venerabilẽ. nõ excludit̃ ibi
iudiciũ ipſoꝝ cũ ibi dicat̃ recurrendum ad ſacerdotes leuitici gene-
ris. Et ſubijcitur quod ſi indicabũt tibi iudicij veritatẽ ſequeris eoꝝ
ſententiam ꝛc. Et poſtea ſubditur de papa. Et ſic loquitur quando
iudiciũ pape concurrit cum iudicio ſacerdotũ. Secus autẽ videtur
vbi totum conſilium aut maioꝛ pars que repꝛeſentat totum eſt in cõ
traria opinione. Nã ſi papa appꝛobare poſſet indifferenter ſentẽtiã
minoꝛis partis cõcurreret tota autoꝛitas cõſilioꝝ: qꝛ raro aut nũꝗ̃
contingit pꝛopter varia hominum iudicia quod in conſilio generali
non ſint

non ſint aliquã vota diuerſa. vnde ſi papa approbare poſſet iudiciũ
minoris partis facilime tota eccleſia poſſet periclitare. Ponamꝰ pa-
pã hereticũ vel alias moribus indignũ qḋ eſſe põt. vt in. c. ſi papa. xl.
diſ. poſſet ipſe approbare iudiciũ aliquorũ de ꝯcilio qui male ſentirẽt
in fide aut euitare vellent reformationẽ eccleſie diſſolute viuerẽt. Nã
in concilio Niceno cõtra arrianũ cõgregati fuerũt. xvij. epi in opinio
ne arriani. abſit eñ ꝙ papa forte hereticꝰ ꝓut ſepenumero fuit poſſet
iudiciũ minoris ꝑtis approbare ⁊ autorizare: nã vt. ſ. dixi ſicut eps
in caplo dꝫ ſecũ habere maiorẽ partẽ capituli vt aliqḋ dicat̃ eſſe fa-
ctũ ab epo ⁊ caplo. Ita opꝫ ꝙ papa habeat maiorẽ partẽ concilij, vt
dicat̃ aliqḋ factũ a papa ⁊ ꝯcilio: alˀs vt dictũ eſt parũ eſſet aut nihil
de autoritate cõciliorũ. ¶ Legimꝰ inſuper ꝙ in ꝯcilio aploꝝ petrus
preponebatur ⁊ votũ ſuũ exprimebat tanꝙ̃ vnus de concilio. Et cõ-
cluſio fiebat ſm iudiciũ cõcilij ⁊ nõ ſuũ. Et reſponſio etiã fiebat nomi
9 ne cõcilij: vt ptꝫ Actuũ. xv. ¶ † Dicerẽ tñ ꝙ vox pape ꝓpter ſui au-
toritatẽ ⁊ dignitatẽ ſit maioris roboris quã vox cuiuſcũqꝫ alterĩꝰ ſi-
cut dicit Jo. an. de voce epi intereſſentis in capitulo. vt ipſe no. in. d. c.
ꝑnul. de ap. lib. vj. Et facit qḋ legi. ⁊ no. in. c. dudũ. el. j. de elec. ⁊ per
Bar. in. l. ſi vni. ff. de re iudi. vnde gloſſe in libro decretorũ ſepe aſſum
pſerũt illã diſputationẽ. Si ſentẽtia pape diſcrepet a ſententia totius
concilij: cui magis ſtandũ eſt. Et arguit qñqꝫ ꝓ papa: qñqꝫ ꝓ conci-
lio. vt no. iiij. diſt. c. in iſtis. ⁊ in. c. noſtro. ix. q. iij. ⁊. c. legimus. xciij. di. ⁊
in. c. quodcũqꝫ. xxiiij. q. j. Et pro autoritate cõcilij ſolet allegari dictũ
Hiero. in. d. c. legimus. dũ dicit ꝙ orbis eſt maior vrbe: id eſt autori-
tas totius eccleſie preualet autoritati eccleſie romane. Et ꝓ illa pte
facit qḋ legitur ⁊ nota. per gloſ. in. c. ecce. xix. diſt. vbi gloſ. per illum
tex. Gregorij no. ꝙ eccleſia romana nõ eſt vniuerſalis: ſed eſt de vni-
uerſali vel de vniuerſitate: id eſt cõcluditur ſub vniuerſali eccleſia: qꝛ
vnica eſt eccleſia vniuerſalis ⁊ vnitas diuiſionẽ non patitur vt elegã
ter proſequitur Cyprianus in. xxiiij. q. j. c. ſchiſma. ⁊. c. didici. ⁊. c. ad-
uocauit. ea. cã ⁊. q. hodie vero ceſſant diſputationes glo. ⁊ opiniones
magiſtrorũ ꝑ declarationẽ veritatis factã in illa magna ſynodo Cõ
ſtantieñ. vbi fuit declaratũ ꝙ in his que pertinẽt ad fidẽ ⁊ extirpatio
nẽ ſchiſmatis ⁊ ad reformationẽ eccleſie in capite ⁊ in mẽbris conci-
lium eſt ſupra papã ita ꝙ iudiciũ ꝯcilij velut ⁊ tanꝙ̃ iudiciũ ſuperio-
ris ſaltẽ in iſtis tribus ⁊ pertinẽtibꝰ ad illa eſt preferẽdũ iudicio pa-
pe. Conciliũ aũt vt predixi repreſentatur in tota ꝯgregatione: ſeu in
eiꝰ maiori parte. Nõ ergo põt papa autorizare iudiciũ minoris par-
tis qꝛ eſſet ꝯfundere autoritatẽ concilij qḋ repreſentat̃ in maiori par-
te. Nã vt predixi fictione iuris oẽs facere vident̃ quãdo maior pars
facit. vt. l. aliud. §. refert̃. ff. de reg. iu. Et de hac autoritate eccleſie vni
uerſalis ⁊ cuiuſlibet ꝯcilij generalis dicã pleniꝰ. j. in. ij. dub. ꝑncipali.
¶ Ad id qḋ pluries dicebãt aduerſarij de eo qḋ fuit dictũ moyſi et
idem hodie eſt dicendũ in papa qꝛ maiores cauſe ſunt ad eũ referẽde
c. maiores. de baptiſ. Sed hoc eſt reſpectu inferioꝝ iudicũ ⁊ nõ ꝯcilij
generalis: qꝛ cõcilia generalia poſſunt tractare cauſas quãtũcunqꝫ
difficiles. vt dicã in. ij. dub. Quinimo data difficultate cauſaꝝ papa
ſolet congregare cõcilia generalia. vt per ipſa ſopiant̃. c. anaſtaſius.
cũ gl. xix. diſt. ⁊. c. in noĩe domini. xxiij. diſt. ⁊. c. bene quidẽ. xcvj. diſt. ⁊
in. c. adrianus. ⁊ in. c. in ſynodo. x. di. ¶ Ad id qḋ vltimo allegabat̃
de practica quorũdã concilioꝝ. Reſpõdetur ꝙ data diſſenſione in-
ter partes cõcilij bene poſſunt ſi volunt ipſe partes recurrere ad pa-
pam: ſed nõ tenentur preſertim vbi maior pars vel due partes cõcor
dãt: nã ibi cõciliũ: ibi maior pars. Itẽ qꝛ voce dñica iudiciũ ecclĩe vt
ſ. dixi eſt vltimũ ⁊ ſupremũ: nõ ergo opꝫ ꝓpter ꝯdictionẽ aliquorum
pretermiſſo iudicio eccleſie recurrere ad papã. Sed veniẽs cõtra iudi
cium maioris partis qḋ cenſet̃ totũ ꝯciliũ eſt habendus tanꝙ̃ ethni
cus ⁊ publicanus. ¶ Quartus caſus per aduerſarios inductus eſt
ꝙ minor pars ꝑualet maiori qñ totũ ꝯciliũ ſeu communitas cõuenit
ꝙ ipſa teneat̃ in certo caſu aliquid facere vt tũc ſi maior pars tenuit
pactũ ſeruare poteſt minor pars illud adimplere quãtũcũqꝫ maior
pars contradicat maxime ſi periculũ imminet toti cõitati: niſi pactũ
impleat̃. dꝫ eñ tunc minor pars obuiare periculis dãnis ⁊ promiſſuꝫ
per cõitatem exoluere ſupplendo negligentiã maioris partis: qꝛ eo
caſu ius vniuerſitatis deuoluit̃ ad eos qui alioꝝ negligẽtiã ſupplent
⁊ ad hoc allegãt tex. in. l. ſicut. in fi. ff. qḋ cuiuſqꝫ vniuerſi. noĩe. ⁊ no. in
c. ſi forte. xliij. diſt. Nã vniuerſitas põt in vno ſolo reſidere vt no. in. c.
10 gratũ. † de poſtu. ꝑla. Iſtum enim caſum dicũt aduerſarij cõtigiſſe
in ꝯcilio Baſilieñ. qꝛ totũ ꝯcilium tenebatur eligere locũ aliquẽ gre-
cis gratum. Maiori igitur parte hoc facere negligente licuit minori
parti ſupplendo negligentiã maioris exoluere promiſſum factũ per
totũ ꝯcilium. Sed ꝓ facto nec iſte caſus verus eſt in ſe ⁊ iura per eos
allegata illum nõ probant. Et ꝑmo contra hunc caſum allego gloſ.
notabilẽ in. c. cũ omnes. de conſti. que dicit ꝙ ſi aliqua ſunt ex neceſſi-
tate explicanda per vniuerſitatẽ: vt puta alienationes ⁊ ſimilia. tunc
locum habet illa regula ꝙ ſufficit maior pars. Sꝫ ceſſante neceſſitate
requiritur ꝯſenſus omniũ illius gl. theoricã ſequũtur ibi cõmuniter
doct. ⁊ addunt alios duos caſus in quibꝰ ſufficit diſpoſitio maioris
partis: ſed nõ minoris: videlicet vtilitas eccleſie ſuggerit vel pietas.
Pro primo facit tex. in. c. de his que fi. a ma. par. ca. Pro ſecũdo fa-
cit. c. ſi. eo. titu. Et ſic aperte ſentiunt gloſ. ⁊ doc. ⁊ nemine eorum di-
ſcrepante ꝙ ſiue in agendis ꝑ vniuerſitate immineat neceſſitas ſiue
vtilitas aut pietas ſemper ad minus requirit̃ maior pars vniuerſita
tis ad validitatẽ actus. Cuius cõtrariũ ſentiunt aduerſarij ſine ali-
qua lege. Nã dicta lex ſicut. ⁊. c. ſi forte. ⁊ glo. in. c. gratum. per eos al-
legata loquit̃ quãdo ius vniuerſitatis reſidet etiã in vno ꝓpter mor
tẽ aliorũ: vel qꝛ forte alij negligunt venire ad vniuerſitatẽ que alˀs eſt
legitime vocata: qꝛ tũc faciũt ſe alienos iuxta no. in. c. cũ dilecti. ⁊. c.
cũ nobis olim. de elec. ⁊ per Jo. an. in. c. in cauſis. eo. ti. ⁊ facit qḋ not.
Inno. in. c. j. de maio. ⁊ obe. Sed ꝙ vniuerſitate cõgregata poſſit mi
nor pars exoluere ſeu adimplere contractũ factum ꝑ vniuerſitate in
uita maiori parte: cum illud immineat collegio ⁊ nõ ſingulis hoc nõ
probant illa: nec alia imo potius ꝓbant cõtrariũ: qꝛ iura cõiter dicũt
ꝙ in explicandis ꝑ vniuerſitatẽ requiritur ſaltẽ maior ps etiã ſi vtili-
tas vel neceſſitas eccleſie exigat vt ꝓbatur in. d. c. j. de his q̃ fi. a ma-
io. parte. ⁊ clarius. x. q. ij. hoc ius porrectũ. vbi tex. loquit̃ de vniuerſi-
tate obligata ex mutuo. ⁊ tñ opꝫ ꝙ cõcurrat iudiciũ maioris partis
ad ſoluendũ debitũ. Ad idẽ facit dictũ Inn. ſup preallegato. c. eã te.
de reſcrip. vbi in p̃cepto per ſuperiorẽ facto ꝙ nõ minus ligat ꝙ̃ con-
uentio facta per ipſam vniuerſitatẽ nõ valet minor pars illud adim
plere ſi mandatur electio, collatio, vel aliquid aliud qḋ in iure ꝯſiſtat
qꝛ videtur tũc mandatũ collegio vt collegio. Et pondero illã rõnem
Inno. Nã ſi ꝓpter aliorũ negligentiã totum ius collegij deuoluere-
tur ad minorẽ partem nõ diceretur tũc minor pars facere ſed ipſum
collegiũ. Et tamen negat Inn. hoc fieri poſſe per minorẽ partẽ. Ad
hoc facit quod no. gl. ⁊ Bar. in. l. j. ff. qḋ cuiuſqꝫ vniuerſita. ⁊ in. l. iiij.
§. condẽnatũ. ff. de re iud. vbi dicit ꝙ ſi vniuerſitas aliqua eſt onera-
ta debitis ⁊ nõ habet vñ ſoluat cogitur per ſuperiorẽ imponere col-
lectã ſingulis vt habeat vnde ſoluat: vnde aperte ſentit ꝙ vnꝰ ſolus
in defectũ aliorum hoc facere nõ poſſet. Preterea tenetur ꝯcilium ex
p̃cepto diuino ad reformationẽ eccleſie ergo vnꝰ ſolus alijs negligẽti
bus poſſet ſtatuta edere cuius ꝯtrarium innuit. c. ſane. lxv. diſt. he et
alie multe abſurditates ſequerẽtur ſi caſus preallegatus eſſet verus.
Et facit alia rõ quã ſupra induxi ꝙ nunꝙ̃ poteſtas maioris partis
deuoluit̃ ad minorẽ niſi in caſibus ſpecialiter expreſſis ſm glo. in. d.
c. bone. el. ij. de elec. qꝛ cũ priuatio poteſtatis ſit pena nunꝙ̃ hꝫ locum
niſi ſpecialiter exprimatur: qꝛ pene nõ excedunt caſum ꝓpriuꝫ. de pe.
diſt. j. c. pene. facit. l. interp̃tatione. ff. de pe. Et ſi hec vera ſit ſolutio ad
predicta. Eſt tamen alia nõ minus vera. Negatur eñ ꝙ maior pars
concilij fuerit in aliqua negligentia. Nã elegit Baſileã. vel Auinioñ.
⁊ in defectu Sabaudiã ⁊ Sabaudia erat de locis expreſſe noĩatis ⁊
cõcordatis cũ grecis ⁊ ſic ſatiſfecit maior pars ꝓmiſſioni facte ꝑ ꝯci-
lium. Super falſo ergo ſe fundãt aduerſarij cum eoꝝ allegatio nõ ſit
vera neqꝫ ĩ iure neqꝫ ĩ facto. Et hoc de quarto caſu. ¶ Audiui alios
nõnullos adijciẽtes aliũ caſum ſpecialẽ diuerſas tñ rationes: dice-
bant eñ ꝙ vbicunqꝫ vniuerſitas cõcorditer aliquid prius ſtatuiſſet
nõ poterat illud tolli per maiorẽ partẽ. Sed opꝫ ꝙ oẽs concurrant
nemine diſcrepante: allegãt tex. in auẽ. de defenſo. ciuita. §. fi. in fi. ibi
nullo reluctãte ⁊c. Itẽ qꝛ oĩs res per quas cauſas naſcitur per eaſdẽ
diſſoluitur vt in regula. j. de reg. iur. ⁊. l. nihil tã naturale. ff. e. ti. Qua
propter dicebant ꝙ cũ totũ conciliũ cõſenſiſſet in illã priorẽ ſchedulã
ꝙ Auinionẽſibꝰ realiter nõ ſoluentibꝰ. lxx. milia ducatoꝝ intra men
ſem conciliũ poſſet ⁊ teneret̃ aliud locũ eligere. Nõ poterat cõcilium
niſi omnes pariter cõcurrerẽt ab illa cõi ordinatione diſcedere. Sed
ꝓfecto motiuũ illud duplici rõne tollitur. Primo qꝛ nõ eſt verũ in fa
cto. nã Cardinales ſcti petri ⁊ dñs Julianus ſancte ſabine preſidẽs
nõ cõſenſerũt in illã ſchedulã vt ſupradictũ fuit in narratione caſus.
Scdo hoc motiuũ deficit in iure. Nã auẽ. de defenſo. ciuita. per iſtos
allegata ponit caſum ſpecialẽ. Nec loquitur in caſu noſtro vt notan
ter dicit Bar. in. d. l. omnes vero populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. Nam ibi nõ
dicitur ꝙ prius omnes ꝯſenſerãt. ſed loquit̃ cũ ciuitas vltra bienniũ
vult cõtinuare defenſorem ciuitatis. tũc enim in odium continuatio-
nis exigitur ꝙ oẽs de vniuerſitate conſentiant nemine diſcrepante.
vnde Cy. in. d. l. conſuetudinis. C. q̃ ſit longa conſuetu. dicebat ꝙ lo-
quitur quando ſtatutũ ſit cõtra legem qꝛ lex ꝓhibet defenſorem ciui-
tatis continuare adminiſtrationem vltra bienniũ: ſed predixi ſiue ſit
ſtatutũ contra legem ſiue preter legẽ valet ſi ſit a maiori parte. ⁊ i. d.
auẽ. ponitur caſus ſpecialis vt tollatur materia cõtinuãdi defenſorẽ
vltra bienniũ. vt no. Bar. in. d. l. omnes populi. Et idem dicendũ eſt
ad alia iura. ſi qua ſunt q̃ requirant ꝯſenſum omniũ. vt ponãt caſus
ſpeciales. Nullibi eñ gñaliter cautũ reperitur vt cũ omnes conſenſe-
runt in aliquo actu debeãt pariter omnes ꝯſentire in faciendo ꝯtra
rium. Quinimo generaliter vtriuſqꝫ iuris cenſura hꝫ vt factũ a ma-
iori ⁊ ſaniori pte vniuerſitatis cenſeatur a tota vniuerſitate factũ: vt
d. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. Et ꝙ hec regula debeat habere locũ
indifferenter etiã ſi in priori diſpoſitione cõtraria omnes vnanimiter
de vniuerſitate ꝯſenſerint. allego ꝑmo tex. in. d. c. j. de his que fi. a ma
io. parte. c. in triplici loco. Nã in principio ibi dꝛ ꝙ in cunctis eccleſijs
qḋ pluribus ⁊ ſanioribus fratribus viſum fuerit incũctãter dꝫ obſer-
uari. vnde põdero illud verbũ incunctanter: id eſt ſine percũctatione

ſeu diſtinctione. Nõ ergo diſtingui dꝫ vtrũ pꝛius oẽs conſenſerint in
cõtrariũ vel nõ: eſſet eñ violare illũ tex. q nõ ſolũ generaliter loquit:
ſed etiã opponitur illud verbũ incũctãter. Solũ ergo inſpici debet an
minoꝛ pars iuſtã habeat cauſam ꝯdicendi vt ibidẽ dicit ver. quo cir
ca. ¶ Scdo hoc ꝓbat ille tex. in. d. ver. quocirca. vbi dicitur ꝙ niſi a
paucioꝛibus aliquid rõnabiliter obiectum fuerit appellatione remo
ta. ſemper pꝛeualeat ⁊ ſuũ conſequatur effectũ qđ a maioꝛi ⁊ ſanioꝛi
parte capituli fuerit ſtatutũ. pondero etiam illa verba pꝛeualeat ſem
per. Cum eñ dicat ſemper ridiculũ eſſet addere ad tex. niſi pꝛimo oẽs
in cõtrariũ aſſenſiſſent. Sciuiſſet etiã hoc dicere legiſlatoꝛ ſi voluiſſet
vt in ſimili dicitur. in. c. ad audientiã. de decimis. ⁊ no. Bart. in. l. j. ff.
11 de teſt. vbi repꝛehẽdit gl. quã ibi addebat ad tex. † Qui eñ oĩa dicit
nihil excludit. c. ſi romanoꝛũ. xix. diſt. ⁊ in. c. ſolite. đ ma. ⁊ obe. ¶ Ter
tio hoc idẽ ⁊ clarius ꝓbat ille idẽ tex. in. d. c. j. dũ dicit nec cõſtitutio-
nem veſtram impediat ſi foꝛte aliquis ad cõſeruandũ eccleſie ſue cõ-
ſuetudinẽ ſe iuramẽto dicat aſtrictum. Nõ enim iuramẽta: ſed per-
iuria ſunt dicenda que cõtra autoꝛitatem eccleſiaſticã ⁊ ſanctoꝛũ pa
trum veniunt inſtituta. Ecce ergo ibi caſum expꝛeſſum ⁊ clariſſimuꝫ
ꝯtra iſtoꝛũ aſſertionẽ: nã ibi canonici volebãt diſponere ꝯ eccleſie cõ-
ſuetudinẽ antiquã in quam nõ ſolum oẽs cõſenſerant ⁊ ſinguli. Sed
etiã ad illius obſeruantiã ſe iuramento alligauerãt ⁊ nihilominꝰ ibi
dicitur ꝙ in contraria diſpoſitione ſtandũ eſt iudicio maioꝛis ꝑtis ex
quo hoc ſuggerit neceſſitas eccleſie vel vtilitas. Itẽ dicit Bar. in. d.
l. oẽs vero populi. ꝙ vꝫ maioꝛis partis iudiciũ etiã cõtra legẽ que cũ
tãta maturitate ⁊ ꝓcerũ conſenſu fuit cõdita. vt. l. humanũ. ⁊. l. fi. C.
de legi. multofoꝛtius valere debebat in caſu noſtro in quo ꝯria diſpo
ſitio nõ erat fulcita. l. neqꝫ firmata iuramento. ⁊ ſi diceremus ꝯrium
ſequeretur magna abſurditas. Cum eñ experiẽtia docente expediat
qñqꝫ multare legẽ. vt. c. nõ debet. de cõſang. ⁊ affi. Periculoſum eſſet
dicere ꝙ vnius contradictio impedire poſſet mutationẽ legis ex eo
12 qꝛ oẽs vnanimiter cõſenſerũt in illã legẽ. † Addo ad pꝛedictoꝛũ con-
firmationẽ hãc rõnem. Idẽ operari dꝫ fictio in caſu ficto qđ veritas
in caſu vero. vt no. Bar. in. l. is qui ꝓ emptoꝛe. ff. de vſuris. ⁊ facit. c. li
teras. de tẽpo. oꝛd. ſed vtriuſqꝫ iuris cenſura declarat ſeu fingit a ma
ioꝛi parte factũ cẽſendũ acſi ab oĩbus eſſet factũ vt. d. c. j. ⁊. d. l. aliud.
§. refertur: ergo idẽ dicendũ cũ maioꝛ pars ꝯſentit valet acſi oẽs pari
ter cõſenſiſſent. Nec obſtat ſi dicat ꝙ in illa diſpoſitione cõtra ſche-
dulã nõ imminebat neceſſitas vel vtilitas ſacri cõcilij: quo caſu dꝫ in
tercedere oĩm ꝯſenſus. Nec ſufficit iudiciũ maioꝛis partis. vt no. gl. ⁊
Inno. in. d. c. cũ oẽs. Nã ꝑſuppoſito ꝙ illa theoꝛica eſſet vera qđ nõ
imminẽte neceſſitate, vtilitate, aut pietate requireret ꝯſenſus oĩm de
vniuerſitate quã tñ theoꝛicã in illa parte nõnulli impꝛobant cũ iura
indifferẽter dicant valere qđ facit maioꝛ pars. dicendũ tñ ꝙ hoc fa-
cto de quo agit magna imminebat neceſſitas ⁊ vtilitas eccleſie vni-
uerſalis qꝛ cũ oĩa parata foꝛẽt ſtãte noĩatione Baſilee, Auinionis,
Sabaudie tam pecunie ꝙ̃ galee ⁊ oꝛatoꝛes ſacri ꝯcilij tũc ad Greciã
ituri erant ibidẽ parati ⁊ nõ habebãt niſi intrare galeas. ingẽs ⁊ no-
toꝛiũ erat dãnum ⁊ pꝛeiudiciũ eccleſie ſi de nouo debuiſſet locus eligi
pecunia queri ⁊ omnia de nouo parari. Ad pꝛedicta optime etiã fa-
cit. c. ſi. de his q̃ ſi. a ma. par. cap. vbi vꝫ diſpoſitio maioꝛis partis etiã
in his q̃ cõpetũt ſingulis canonicis: iure tñ eccleſie vcꝫ vt quilibet ca
nonicoꝝ teneat aliqđ de ſuis redditibꝰ ad fabꝛicã eccl'ie cõferre. Et
tamen cõi ꝯſenſu oĩm ⁊ ſinguloꝛũ de eccleſia per pꝛius fuerãt pꝛebẽ-
de ſingulariter ſingulis ⁊ ad eoꝛũ vſum diſtribute: foꝛtiꝰ ergo debuit
valere iudiciũ maioꝛis partis. In caſu noſtro vbi nõ agebat de iure
ſingulis ꝯpetẽte: ſꝫ de facto eccl'ie vniuerſalis. Ad idẽ faciũt notata
per doc. in. c. cũ dilecti. de elec. vbi dicũt ꝙ lꝫ oẽs canonici cõi ꝯſenſu
terminũ pꝛefixerint ad electionẽ celebꝛãdã. Nihilominus tñ poſſunt
canonici ſeu maioꝛ pars capituli expꝛeſſe vel tacite illũ terminũ reuo
care alterũ pꝛefigendo. Nõ ob. minoꝛi parte nec illud periculũ immi-
nebat hoc caſu minoꝛi parti cõcilij qꝛ poteſtas eligendi alium locuꝫ
nõ deuoluebatur ad illum. ¶ Itẽ electio fuit facta per cõciliũ iuxta
concoꝛdata cum grecis. Et hoc quo ad motiua aduerſarioꝝ quate-
nus volebãt violare illam regulã cõmunem qđ fit a maioꝛi parte ⁊c.
¶ Sed allegare potuiſſent verba illius ſchedule in qua dicebat qđ
Auinioñ. ſibi realiter nõ ſoluẽtibus intra menſem ꝯciliũ poſſet ⁊ tene
retur aliũ locũ eligere. Ponderandũ eſt eñ verbum teneretur qđ im-
poꝛtat neceſſitatẽ. vt eſt tex. in cle. exiui. de ver. ſig. in ver. itẽ oꝛdo. Et
maxime hoc verũ qñ verbum teneretur ſequitur verbũ poſſet. argu.
in. c. abbate. de app. Si ergo cõciliũ ex neceſſitate tenebatur alium lo
cum eligere nõ potuit perdurare nec perſeuerare in pꝛima loci ele-
ctione. ergo minoꝛ pars tanꝙ̃ neceſſitate vigoꝛe ſchedule potuit ⁊ de
buit eligere aliũ locũ cũ neceſſitas legi nõ ſubijciat. c. quãto. de ꝯſue.
l. j. C. de ope. liber. Sed his minime obſtañ. ꝯria ſñia veriſſima ⁊ indu
bitata exiſtit pluribus exigentibus rõnibus. ¶ Et pꝛimo rõ ſit hec.
Nemo poteſt ſibi legẽ imponere a qua ſibi recedere nõ liceat ex quo
cũ alio nõ ꝯhit nec aliter alteri ſeipſum obligat. tex. eſt in. l. ſi quis in
pꝛimo. ff. de leg. iij. ſiue ſit vniuerſitas ſtatutuꝫ edendo ſiue pꝛinceps
condendo: ſiue ſingularis perſona alias diſponendo. pꝛo vniuerſi-
tate adduco tex. valde notabilẽ qui videtur queſtionem noſtraꝫ ra-
dicitus terminare vcꝫ. c. i noſtro. de iniur. ⁊ dãno da. ibi eñ ſm intelle
ctum Inn. quem ſequũtur cõmuniter omnes doct. pꝛobatur ꝙ licet
aliqua vniuerſitas per ſtatutũ ſuũ in fauoꝛẽ ſinguloꝛũ ſe obliget ad
ea que naturaliter obligata nõ erat. põt nihilominus per ꝯriũ ſtatu
tũ ſe liberare ⁊ pꝛimũ ſtatutũ in totũ vel in partẽ tollere. Ciues enim
Baſilieñ. grauia dãna paſſi fuerãt ⁊ graues expenſas fecerãt ob diſ
coꝛdiã cõitatis que tunc viguit inter milites ⁊ Burgẽſes. ad quam
ſedandã cõmune ſuũ ſtatutum fecit ad dãda illa ⁊ expenſas reſarciẽ
das: ſed vidẽs poſtea magnũ onus ⁊ grãde pꝛeiudiciũ ex hoc cõitati
ipſi imminere ſtatuit poſtea contrariũ. huiuſmodi cõtrariũ ſtatutum
valuit ſm Inno. qꝛ cõe ipſum non erat ad illa dãna reſarcienda na-
turaliter obligatũ. Nã ſicut per ſtatutũ ſuũ potuit ſe ad illa obligare
ita ⁊ ſtatutuꝫ contrarium potuit illam obligationem ſoluere qꝛ oĩs
res per quaſcũqꝫ cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur vt in regula
iuris. ⁊ lex ciuilis dixit ꝙ nihil tam naturale ꝙ̃ vt vnũquodqꝫ eo diſ
ſoluatur vinculo quo legatũ eſt. vt. l. nihil tam naturale. de reg. iur. ⁊
ſic ſingulariter pꝛobatur ibidẽ ꝙ licet pꝛimum ſtatutum tenderet in
fauoꝛem nõnulloꝛum de vniuerſitate. Ex quo tamen cum illis no cõ-
traxit nec ꝓceſſit aliqualiter obligatio naturalis potuit nihilominꝰ
vniuerſaliter poſtmodũ ſtatuere etiã ſine illoꝛũ cõſenſu in quoꝛũ fa-
uoꝛẽ pꝛima diſpoſitio emanauerat: foꝛtiꝰ ergo hoc idẽ caſu noſtro di
cendũ eſt vbi in aliquo nulla obligatio pꝛeceſſerat ad diſponẽdũ con
tẽta in illa ſchedula nec ipſum cõciliũ illã edendo cũ aliquo cõtraxit
nec in fauoꝛẽ ſinguloꝛũ fecit niſi ipſius dũtaxat ſacri cõcilij vt citius
illa negotia expedirent. Et ꝑſuppoſito ꝙ cõtẽplatiõe quoꝛũdã de cõ
cilio hoc factũ fuerit qui ſe illi electioni opponebãt vt ab aliquibꝰ aſſe
ritur. Nihilominꝰ idẽ dicendũ ex quo conſiliũ cum illis non contra-
xit: ſed ſimpliciter per ſuã ꝓuiſionẽ ita diſpoſuit. quãqꝫ eñ ſingula-
res de cõcilio inter ſe ſup illiꝰ loci nominatione diſceptarẽt ⁊ pꝛo bo
no cõcoꝛdie in illã ſchedulã conuenerint. Nihil tamẽ cũ illo ſacro cõ
cilio per viã pacti aut cõuentionis ſeu obligationis actũ eſt ſed ipm
ſacrũ conciliũ ſua ſponte per ſe diſponens ⁊ cum nullo contrahẽs ita
diſpoſuit. Nam aliud vniuerſitas aliud ſinguli de vniuerſitate. factuꝫ
eñ ſinguloꝛũ nõ attribuit vniuerſitati etiã ſi oẽs de vniuerſitate con
trauenerint ſimul ex quo nõ ſunt totaliter moꝛe ſolito cõgregati nec
collegialiter diſponũt. vt no. ꝑ gl. ⁊ doct. in. d. l. ſicut. ff. quod cuiuſqꝫ
vniuerſitatis. Et plenius ꝑ Bar. in. l. aut facta. ff. de penis. ⁊ Io. an.
in. c. felicis. eo. tit. lib. vj. facit. l. ſemꝑ. ff. quod vi aut clam. c. liberti. xij.
q. ij. Et quod plus eſt non poterant illi ſinguli pꝛetẽdere in illo ſpe-
ciali intereſſe: qꝛ negotiũ erat vniuerſalis eccleſie. Et hec quo ad vni-
uerſitatẽ vt non poſſit ſibi legem per ſuum ſtatutuꝫ imponere a qua
nõ liceat reſilire. ¶ Et idem dicendum in facto cõcilio fungente vice
vniuerſitatis pꝛout eleganter ꝓbatur: imo videtur caſus de hac qõ-
ne in. c. fina. iuncta. gl. de reſcrip. lib. vj. Nam papa ibi reuocãs indul-
gentias ſuper fructibus in abſentia ꝑcipiendis cõceſſas ſubmiſit hec
verba. Et earũ conceſſionem noſtris volumus exulare tempoꝛibus
quodqꝫ nobis licere nõ patimur noſtris ſucceſſoꝛibꝰ iudicamus. per
que verba viſus eſt papa velle a ſe omnẽ poteſtatẽ tales indulgẽtias
cõcedendi abdicare. Et tamẽ gl. ibi inquirẽs: quid ſi verbis ꝑdictis
nõ obſtantibus tales vel conſimiles indulgentias indẽnet papa vel
ſucceſſoꝛ de nouo concederet. Reſpondet talẽ conceſſionẽ valere red
dens pꝛo rõne: qꝛ nõ potuit legem ſibi imponere a qua ſibi nõ liceret
recedere. allegat dictã. l. ſi quis. in pꝛincip. ⁊. l. cũ duobus. §. idem re-
ſpondit. ff. pꝛo ſocio. iuncto. qꝛ pꝛimã cõſtitutionẽ põt pꝛinceps tolle-
re per ſecundam licet de illa mentionem nõ faciat. in. c. x. de conſtitu.
in. vj. reſpectu autem ſucceſſoꝛis allegat: qꝛ nõ potuit ſuo ſucceſſoꝛi le-
gem imponere: qꝛ par in parem non habet imperium. de elec. c. inno
tuit. ⁊ in. l. ille a quo. §. tempeſtiuũ. ff. ad trebel. Idẽ ergo ⁊ foꝛtius di
cendum eſt in ſacro generali cõcilio totã eccleſiam repꝛeſentante cui
omnis lex humana in fidei mate. extirpatione ſchiſmatis ⁊ moꝝ re-
foꝛmatione ⁊ ad illa pertinẽtibus iuſtiſſime eſt ſubiecta vt dicet ple
nius in ſcđo dubio. ideo per illa generalia verba ex ſeipſo ꝓlata illa
ſchedula nõ potuerit cõciliũ ſibi neceſſitatem ⁊ legẽ imponere a qua
ſibi non liceret recedere. Pꝛeſertim equitate ſuggerente ſicut in caſu
noſtro ſuperuenit cũ vt ſupꝛadictũ eſt maxime in narratione caſus il
li ciues Auinioñ. ſolum ꝓ eoꝛũ cautela ⁊ ſecuritate ſuarũ pecuniarũ
tradendarũ petebãt vt loca nomine ⁊ quadã parua que petebãt per
cõciliũ decretarẽtur. Et iam per pꝛius exoluerãt ſex milia ducatos ſi
capitaneum contẽtauerũt de. xxx. milibus ⁊ octingẽtis ducatis. Et
đ reſiduo fecerãt cautos oꝛatoꝛes ſancti cõcilij in euẽtum illiꝰ decreta
tiõis. Nõne iniquũ fuiſſet ꝑ talẽ dilationẽ ex iuſta cauſa factã ad aliã
locoꝝ ꝓcedere electionẽ ꝑſertim cũ oꝛatoꝛes ſacri cõcilij eis ꝓus ante
cõfectionẽ illius ſchedule ꝓmiſiſſent pꝛo eoꝝ cautela ꝙ illa decreta
tio poſtulata ꝓcederet. Nã vt alibi dicit glo. iuncto tex. ꝙ iniquũ eſt
nõ rũpere regulã vbi equitas ſuggerit. vt auẗ. vt matres debiti. ⁊ cre
ditri. Quinimo ſi bene conijcturet intẽtio ſacri cõcilij confectiõe illiꝰ
ſchedule alia non fuit cauſa niſi vt liberaret ſe ab illa noĩatiõe loco
rũ. Caſu q̃ auinioñ. in exburſatione irent per ſubterfugia. Sed allegã
tes iuſtã cãm nõ dicẽtur ſubterfugere nec differre. vt eſt tex. iũcta gl.
in. c. ꝙ̃ ſit. de elec. lib. vj. in verbo diſtulit. Et hoc quo ad pꝛincipium.

Item

¶ Item vt predixi in priuato dicendū eſt vt non poſſit ſibi legē imponere a qua nō liceat recedere ꝛ aliud penit⁹ agere vt ꝓbatur in.d.l.ſi quis.in prin.ff.de leg.iij.vbi hec regula clariſſime per iuriſconſultum ponitur:ꝛ eſt fundata ſuper ratione naturali.Quia nil tam naturale quā vt vnūquodqꝫ eo iure ſoluat̃ quo ligatū eſt.vt.d.l.nihil tā naturale.ꝛ.d.c.oīs res.Ad idē tex.in.l.ſi cornelio.ff.de ſolu.vt patet ꝙ ſi tibi mandaui vel tecum quod plus eſt,pactū feci vt rem meā in certum euentū traderes ſempronio poſſum anteꝙ̄ tradas penitere ꝛ mandare vt mihi ꝛ nō illi tradas.Quinimo nec tu debes illi tradere ſi ex aliquibus cōiecturis potuiſti deprehendere meā voluntatē eſſe veroſimiliter mutatā.ꝛ idē videtur etiā ſi cū priori volūtate cōcurrat iuramentū vt notabiliter ſentit Inno.in.c.dilecto.de preb. vbi dicit ꝙ ſi quis iurauit nō vendere librū ſeu aliū cōtractū facere.Si tñ poſtea contra iuramentū cōtrahit tenet contractus:lꝫ ipſe ſit piurus qꝛ non potuit etiā iuramento ſeipſum ligare quominus teneat actus in cōtrariū factus.Idē dicit Io.an.eadem rōne ſuper regula:qꝺ ſemel de reg.iur.li.vj.de eo qui iurauit nō mutare teſtm̄:dicit em̄ ꝙ ſi mutauerit tꝫ ſcōm teſtm̄:lꝫ ipſe ſit piurus.Quinimo in hoc caſu plus dicit Bar.in.in.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.ff.de verb.obli.in.d.l. ſi qs in prin.qꝺ talis ꝯtrauenien do nō eſt periurus.Et nihilominus tenet ſcōm teſtm̄:qꝛ ſm̄ Cy.tale iuramentū fuit ꝯ̄ bonos mores per quod voluit ſibi reſtringere voluntatem ꝛ libertatē ſupremi iudicij ꝛ idem ſaltem quo ad actus validitatē tenere videt̃ glo.vt in.c.vltima volūtas.xiij.q.ij.Mouetur illa generali rōne qꝛ nemo poteſt ſibi legē imponere a qua nō liceat ei recedere vt.d.l.ſi qs.qꝛ libertatē ſupremi iudicij nemo pōt ſibi reſtringere.vt.d.l.cū duob⁹.§.idē rńdit.ff.ꝓ ſocio.

¶ Scd̄a ratio contra dictū prauū decretū eſt qꝛ cū conciliū nō potuerit ſibiipſi neceſſitatis legē iponere.vt.s̄.in p̄cedenti rōne plene ꝓbatum extitit illud verbū teneretur in dicta ſchedula poſitū non dꝫ importare neceſſitatem ſed honeſtatē.Nā vbicūqꝫ verbū ex proprio ſignificato neceſſitatē importās apponitur in materia neceſſitatēꝫ nō importante tūc illud verbū neceſſitatē nō importat ſed honeſtatē.ita dicit.glo.notabilis in cle.attendentes de ſta.regula.ꝛ per bar.in.l.creditores.C.de pigno.ꝛ eſt tex. melior ꝙ̄ alibi iuncta gl.ſi.in.c.j.de deſpōſa.impub.vbi tex.ꝓbū debitū debet quod regulariter eſt neceſſitatiuū vt notat̃ in iuribus ꝓxime allegatis.Addit verbū oīno.Et nihilominus qꝛ ſi importaret neceſſitatem ſequeretur inconueniēs: ſeu abſurditas vel diſpoſitio cōtra legē exponitur ibi verbū debet in debito honeſtatis.Ad idē tex.iūcta glo.xj.q.iij.c.rogo.vbi exponit̃ rogo.i.precipio ꝓpter materiā ſubiectā q̄ eſt neceſſitatiua.Ita erit ecōtra.Ad idē tex.iuncta glo.in.c.humanū genus.j.diſt.ita punctualiter ꝛ fortius dicendū eſt in caſu noſtro.Si volum⁹ ꝙ illud verbū teneretur aliquid operetur.Nō em̄ importare pōt neceſſitatem rōnib⁹ in precedēti rōne deſcriptis.Preterea ſine veritatis preiudicio p̄ſuppoſito ꝙ importaret hoc caſu neceſſitatē.Tñ ꝓpter hoc nō ſequit̃ ꝙ minor pars concilij potuerit inuita maiori parte qꝺ toti cōcilio incūbebat qꝛ vt ſupra ſepi⁹ dictū fuit nunꝙ̄ poteſtas maioris partis deuoluitur ad minorem:niſi in caſibus iure expreſſis.vt.d.c.bone.el.ij.de elec.

¶ Tertia rō principalis eſt qꝛ illa ſchedula fuit ꝯtra oēm honeſtatē ꝛ libertatē ſacri cōcilij extorta quaſi ad importunitatē quorūdam ſingulorū q Auinioñ.ſibi ampli⁹ nō expectātes ad alterius loci nominationē ꝓcedere volebant.Cū em̄ ſtatuta ſpiritusſancti inſtinctu agi p̄ſumant̃ vt in.c.ſi ille.ꝛ.c.ſi quis diaconus.lj.di.ꝛ.c.violatores.xxv.q.ij.facit.c.quo iure.viij.diſt.ꝛ.c.nemo.xvj.q.iij.Et vbi ſpūs dei ibi debet eſſe ſumma libertas:vt in.c.due ſunt inquit leges.xix.q.ij.quomodo potuit obligari conciliū preſertim in factis pertinētibus ad fidē vt teneretur quid certum in futuruꝫ facere.Cū nulla lex humana legi ſpūs preiudicare poſſet vt.d.c.due ſunt.Nam ſpiritus vbi vult ſpirat ꝛ ei reſiſtere nemo cōſulte poteſt.Si em̄ nō valet pactū per quod tollitur libertas teſtādi ſeu ſupm̄i iudicij cū ſit cōtra bonos mores.vt.d.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.etiā ſi iuramento firmatum fuerit vt ſupradictū extitit quāto fortius nō dꝫ valere ꝙ ſit ꝯ̄ libertatem concilij:imo ſpūſſancti.ad hoc tex. valde notabilis in.d.ca. due ſunt.vbi inter cetera ad propoſitū belliſſime dicitur ꝙ qui lege priuata ducit̃:nulla ratio exigit vt a lege publica ꝯſtringatur: dignior em̄ eſt lex priuata ꝙ̄ publica. ſpiritus quidem dei lex eſt ꝛ qui ſpiritu dei agunt̃ lege dei ducuntur.Et ſubijcit.ibi tex.ꝛ quis eſt qui ſpirituiſancto poſſit digne reſiſtere.Quiſquis igit̃ hoc ſpiritu ducitur ꝛ ep̄o ſuo contradicente erat liber noſtra autoritate iuſto tamē lex nō eſt impoſita.Sed vbi ſpūs dei ibi libertas:ꝛ ſi ſpū dei ducimini nō eſtis ſub lege ꝛc.Ad qꝺ facit illud qꝺ de ba aam Numeri.xviij.ꝛ.xxiiij.di.dicit̃.Nam lꝫ iuſſu regio ꝛ cuꝫ ſuo ꝓpoſito iret ad maledicendū ppl'm dei.non maledixit ſed potius benedixit inquiēs a rege interrogatus cur hoc feciſſet qꝺ nō potuit facere aliud quā qꝺ dn̄s tūc iſpirauit.Subiungens ꝙ ſi rex daret mihi domū argento ꝛ auro plenam nō poſſuꝫ alia facere:ꝙ̄ qꝺ dn̄s inſpirat ꝛ iubet:facit qꝺ habet̃.ij:q.vij.§.item cum valeam.

¶ Quarta rō eſt qꝛ regulariter in obligatione cauſata ex partiū cōuentione quis ad factū preciſe cōpelli nō poteſt:ſed ſuccedit obligatio ad intereſſe ſm̄ cōem opi.vt notatur plene maxime per Bar.in.l.ſtipulationes nō diuidūtur.ff.de ver.obli.ꝛ in.l.ſi quis ab alio.ff.de re iudi.Cū ergo in caſu noſtro vigore illi⁹ ſchedule etiam ſi concilium cū aliquo cōtraxiſſet nō poterat preciſe cōpelli ipſum cōcilium ad electionē alterius loci tanꝙ̄ ad obligationē facti:ſed ſuccedebat dūtaxat obligatio ad itereſſe ſi ꝙ erat:ergo nō poterat minor ps cōcilij cauſari ad ſe eſſe deuolutā poteſtatē eligēdi ex maioris partis neglectu.cum concilium ad hoc preciſe nō tenetur.Et fortius hoc dicendum in caſu noſtro in quo concilium cū nemine cōtraxit ſed per ſeipſum hoc illud ſtatuit.Et per maxime hoc dicendū in materia noſtra.indignū em̄ eſt dicere ꝙ cōciliū generale vniuerſalē eccleſiā repreſentans preciſe cogi poſſit ad faciendum hoc vel illud cū ſuis ſtatutis ducatur ſpiritu dei.Et qui ſpiritu dei agunt̃ nō ſunt ſub lege.ſpiritus dei obligari non pōt nec impediri ꝓpoſitū diuinitus inſpiratū.vt in.c.lꝫ.de regu.ꝛ.d.c.due ſunt.xix.q.ij.

¶ Quinta rō eſt qꝛ cum illa ſchedula diceretur ꝙ lapſo illo termino vnius mēſis ad exburſandū pecuniā per Auinioñ.prefixo poſſet ꝛ tenetur cōcilium aliū locum eligere ꝛc.Debebat illud verificari in toto cōcilio vel in duabus partibus in quibus vniuerſitatis virtus cōſiſtit iuxta notata per Inn.in c.iij.de no.ope.nun.ꝛ per Bar.in.l.nulli.ꝛ.l.plane.ff.qꝺ cuiuſqꝫ vniuerſi.Cū em̄ verba nihil facti cōtinerent ſed iuris ſcꝫ.de alio loco ꝓ cōciliū eligendo nō poterat vnus vel duo ſeu plures minorē partē cōcilij faciētes maiori parte cōtradicente illud adimplere.notabil'r ponit̃ per Inno.in.d.c.eā te.de reſcrip.vbi dicit ꝙ ſi mādarent̃ capitulo ea que ſunt iuris puta vt aliquē eligant vel prebēdā alicui cōferāt nō pōt vnus vel duo ꝯ̄dicēte capl'o mādatū adimplere vt capl'o nō vt ſingulis ſecus ſi mādaret̃ capl'o ea q̄ ſūt facti.vtpote ꝙ aliquē in poſſeſſionē mitterēt vel vt ꝓuiſum per papā recipiant.Tūc em̄ poſſet quilibet mādatū adimplere etiā cōtradicēte capl'o vel maiori parte illius qꝛ videtur mandatū capitulo vt ſingulis.Et idē vr̄ ſentire Inno.in c.dilectus.el.ij.de preben.Ita in ꝓpoſito noſtro pūctualiter ꝛ forti⁹ eſt dicendū.Cū eniꝫ fuerit dictū ꝙ Auinioñ.termino p̄fixo nō ſatiſfacieñ.cōciliū poſſet ꝛ teneretur aliū locū eligere reſeruata fuit facultas eligendi capitulo tanꝙ̄ capitulo ſeu concilio: nō ergo cōtradicēte cōcilio ſeu maiori parte:licuit longe minori parti alium locum eligere.cū cōciliū per duas partes repreſentatū cenſuerit perſiſtendū in priori electione oēm ſupplendo defectū ac de nouo decretādo ſolēniter loca illa prius noīata.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ ex quo maior pars eligere noluit iuxta tenorē ſchedule licuit minori pti reſpectu numeri de nouo eligere ad quem ex neglectu maioris partis totū ius in hac parte deuoluebatur ad minorē parteꝫ.Certe hec rō nil vꝫ:qꝛ vt ſupra dixi nō eſt iſte caſus in quo priuet̃ maior pars vt deuoluatur ad minorē.Cū vt dixi nō ſit de caſib⁹ a iure exp̄ſſis.Preterea ꝛ fortius ꝯciliū vniuerſale tanꝙ̄ vniuerſa'ē eccleſiā repreſentans habens ſupremā poteſtatem nō ſubijcitur alicui legi humane.arguit̃ in.l.princeps.ff.de legi.Et preſertim vbi per legem humanā apponitur aliqua pena:cum cōcilium nō poſſit nec debeat verbis generalibus legis humane comprehendi.facit qꝺ de cardinalib⁹ not.per doc.in.c.vnico.de ſchiſmaticis.lib.vj.vbi dicunt doc.ꝙ ſub verbis generalibus penā contineñ.nō comprehendunt̃ cardinales.qꝛ nō eſt veroſimile ꝙ papa voluerit cardinales cōprehendere.Ergo fortius hoc dicendū eſt quo ad concilium generale vt nō comprehēdatur.Preſertim ꝙ in pertinētibus ad fidē ꝛ reformationē eccleſie cōciliū eſt ſupra ipſum papā.Nullibi aūt in lege diuina vel humana cautū expreſſe reperit̃ ꝙ ꝯciliū vel maior pars ipſum repreſentās priuet̃ poteſtate diſponēdi ꝛ ꝙ poteſtas deuoluatur ad alios vel minorē partē cōcilij.ꝛ maxime hoc dicendū qꝛ facta conciliaria ſpiritu dei diriguntur:cū deus ipſe dicatur in medio cōſiſtere.iuxta illud Eſa.Exulta ꝛ lauda habitatio ſyon: qꝛ magn⁹ in medio ꝛc.ꝛ vbi eſt maior pars ibi preſumit̃ eſſe eccleſia.lvj.di.apl'ica.iūcta gl.Hinc eſt ꝙ in cōcilio niceno in quo arrius fuit condēnatus de hereſi.lꝫ cū eo cōſenſerint ſeptē ep̄i in cōcilio exiſtētes.Attamen plurimorū ſnīa ex ſpūſancto emanaſſe iudicata extitit.ad hoc.c.ſicut.xj.diſt.Et ipſemet xp̄s nauis eccleſie gubernator dixit ꝛ ero vobiſcū vſqꝫ ad conſummationē ſeculi ꝛ alibi de ſpūſancto dicit: docebit vos omnē veritatē:ꝛ vt ſepius dictū fuit.Negatur nihilominus maiorem partē fuiſſe in aliqua negligētia cū Auinioñ.habuerit iuſtam cauſam petendi per prius illā decretationē precipue cū per oratores concilij illa eis fuerit ꝓmiſſa ante exburſationē pecunie ꝓ eorū quadā cautione.vt dixi ſupra in caſus narratiōe.

¶ Sexta rō quare alius locus preſertim per minorem partem eligi nō poterat: quia cū illa loci electio ſacro concilio cōpeteret nō proprio iure:ſed vt compactatorū cū grecis illa facultas locū vnū in decreto tunc nominatum eligēdi intelligi debuit de prima electione ꝛ nō vlteriori argumēto.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de ver.ſig.ꝛ.l.hec cōditio.ff.de cōdi.ꝛ demōſtra.vbi ꝓbatur ꝙ ſi aliquid relinquitur vni cū nuptias cōtraxerit intelligit̃ de primis nuptijs.ꝛ optime facit qꝺ not.Bar. in ſimili in.l.j.ff.ad le.iul.maieſta.in illa qōne.Si datur alicui facultas libere eundi ad certū locum ꝛ redeundi:an intelligatur de primo acceſſu tantū an qꝺ poſſit ire ꝛ redire quātūcunqꝫ voluerit ꝛ determinat.ꝙ ſi indeterminate facta eſt cōceſſio:ꝛ ex alijs coniecturis nō apparet de alia volūtate intelligi dꝫ de p̄mo acceſſu.Ad idē facit qꝺ in ſimili no Io.and.in.c.pro illorum.de prebē.ꝛ Archidi.in.c.ſicut.eo.titu.lib.vj.de

vi ⁊ poteſtate duratiua illiꝰ clauſule ponas talē in poſſeſſionē ⁊ defendas inductū ⁊c. vt expiret poteſtas ſi miſſus in poſſeſſionē aliquā diu pacifice poſſedit: lʒ poſtea turbetur facit qđ legi. ⁊ no. c. nō poteſt. de prebē. in. vj. ⁊ in. l. eum qui Calēdis. ff. de ver. ob. Et not. Bar. in. l. abſenti. ff. de dona. ⁊ in. c. ſi tibi abſenti. de prebē. lib. vj. qđ eſt notādū. ¶ Septima rō eſt qđ ex quo ſacrū Baſiliē. ꝯciliū elegit Baſileā Auinionē ⁊ Sabaudiā cū cōditiōe ſubſcripta ꝓ futuro Ycumenico ꝯcilio ⁊ electio fuit ipſi ciuitati nūtiata: ac per ipſaʒ acceptata: necnō ad exburſationē certarū pecuniarū ꝑ ipſam ꝓceſſuʒ: ⁊ ad multa alia nō ſine magno eius intereſſe parauerat. Nō potuit ſaltē legitime cōciliū Baſilieñ. totā illā electionē reuocare ſeu ipſos Auinioñ. ita. ſ. anguſtū terminū ſine aliqua cautione ad ſolutionē tantarū pecuniarū cōſtringere: maxime qꝛ vt ꝑdixi oꝛatores cōcilij per prius eis ꝓmiſerāt ꝙ decretatio fieret añ totalē exburſationē pecunie numerāde. fuit em̄ eis ex tali electione ꝑſertim cū res nō eſſet integra ius qͣeſitū intimatione eis facta. vt in ſimili no. i. d. l. abſenti. ff. de dona. vbi dicit bar. ꝙ ſi aliqua cōitas elegit aliquē in capitaneū ſeu poteſtatē non pōt poſt per ſe intimatā ⁊ acceptatā electionē penitere. Et facit qđ legi. ⁊ not. in. c. j. de preb. lib. vj. ⁊ in. l. ſi pecunia. ff. de cōdi. ob cām. ¶ Octaua rō eſt: qm̄ in cōpactatis cū grecis actū extitit vt galee cū gentibus ⁊ pecunijs certo tꝑe ad Cōſtantinopolim mitterent̄: qꝛ in cōpactato factū non fuit vnde ⁊ ſi foꝛtaſſis greci dicere velint cōcilium poſt tēpus etiā remāſiſſe obligatū: qꝛ quo ad duo videbat̄ tacite obligatū: ſcʒ ad mittendū ⁊ a certo tꝑe mittendū. arg. in. c. cū dilecti. de dolo ⁊ cōtu. et in. l. celſus. ff. de arbi. Attamē ex q̄ ipſi greci hac allegatiōe nō fuerūt vſi. Quinimo voluerūt habere cōpactata ꝓ diſſolutis ſcribēdo ex Cōſtantinopoli ad ſacrū cōciliū ꝙ ſi cōcilium adimpleuiſſet oīa ꝓmiſſa in tꝑe qđ etiā ipſi adimplerēt ea que ꝓmiſerūt. Sʒ ex quo in tꝑe cōpactato nō fuerūt ꝓmiſſa adimpleta nō tenebātur venire. Clare ptʒ ꝙ ipſi nō poterāt amplius ſuper cōpactatis ſe fundare. cū em̄ obligatio ſit ad certū quid certo tꝑe faciendū pōt pars ſi vult ab obligatione recedere aduerſario in tꝑe nō adimplente legitimo vt diſſoluta remaneat vtrinqʒ obligatio. c. ſicut. de ſpōſa. iūcta gl. ⁊ in. c. ꝯuenit. de iureiur. facit regula iuris. fruſtra. de reg. iu. in. vj. ⁊. l. cū ꝓponas. C. đ pac. ff. ꝓ ſocio. l. ſi cōuenerit ⁊ cū ſimi. Ex quo ergo ſemel illa obligatio fuit extincta nō potuit ſine nouo vtriuſqʒ partis ꝯſenſu reuiuiſcere: vt in c. queris. de cōſecra. diſt. iiij. ⁊. xxiij. q. iiij. ſi illic. ⁊ in. l. qui res. §. areā. ff. de ſol. Et ꝑ hoc etiā ceſſat obiectio ſi qua foꝛte fieret de alia litera per eundem imperatoꝛē grecoꝝ ad Baſilieñ. cōciliū ſcriptū ex ciuitate venetiarū in qua inter cetera dicebatur ꝙ ad ciuitatē Ferrariā ꝓperabāt pꝛo executione decreti in ſacro Baſiliē. ꝯcilio ꝓmulgati ⁊c. Et ſic vigoꝛe illiꝰ praui ⁊ parui decreti. hec em̄ litera ad ambitionē ⁊ ſuggeſtionē aduerſarioꝝ cōſcripta nulliꝰ eſt firmitatis qꝛ cū per prioꝛē literā in Conſtantinopoli ſcriptā receſſerint a cōpactatis pretendētes cām: qꝛ ꝓmiſſa nō fuerāt tꝑe debito adimpleta nō potuerūt poſtmodum ſine nouo vtriuſqʒ partis ꝯſenſu prioꝛi obligationi īniti iam ex eoꝝ facto extincto. ¶ Ex quibꝰ oibus infertur ꝑſuppoſito ⁊ nullo modo cōceſſo ꝙ illud prauū decretū valuiſſet ꝓ tūc. Attamen ex quo greci dū adhuc eſſent in Cōſtātinopoli ab illis ꝯpactatis receſſerunt nō debuit ſacrū Baſilieñ. ꝯciliū ad aliū locū ſe transferre ꝑſertim qꝛ inter cetera in cōpactatis cauebat̄ ꝙ conciliū in medio tꝑe debebat in Baſilea remanere donec greci applicuiſſent ad vltimū poꝛtū latinū. Sed añqꝫ applicuiſſent diſſoluta erat oīs obligatio: vt ptʒ ex ꝑdictis. Ergo vigoꝛe decreti praui qđ erat fundatū ſuꝑ cōpactatis non potuit, nec debuit ꝯciliū Baſiliē. inde trāſferri. Et ſic nihil obſtat qn Baſilienſe ꝯciliū adhuc cōſiſtat. Et hec eſt veriſſima cōſideratio que ſufficit ꝓ octaua rōne. ¶ Nona rō eſt: qꝛ in Ferraria erectū fuit illud cōciliabulū nō vigoꝛe illius praui decreti: nā longe anteqꝫ diſpoſitio dicti praui decreti ꝟificari potuiſſet Eugeniꝰ quondā ꝯciliū Baſiliē. quātū in ſe fuit diſſoluit ⁊ ꝯciliabulū in Ferrariā inſtituit: ita ꝙ ex ipſius ſoliꝰ autoꝛitate ſeu ex illa noua inſtitutiōe illud ꝯciliabulū initiū habuit: qꝛ ipſe quondā Eugenius longe ante grecoꝝ aduentū ⁊ priuſqꝫ in aliquo poꝛtu latino applicuiſſent per ſacrū conciliū citatus vt per ſe vel aliū corā ipſa ſancta ſynodo cōpareret oſtenſurus innocētiam ſuam: ſeu excuſaturus ea que notoꝛie eidem impingebant̄ loco obedientie quā ꝑſtare debuiſſet literas bullatas publicauit, qͥbus diſſoluebat ſacrū Baſilieñ. conciliū ⁊ ad Ferrariā illud transferebat ex tunc ſi ſacrū conciliū nō deſiſteret a proceſſu cōtra eū inchoato ⁊ ab omni alio inchoato vel inchoādo cōtra aliquē ex ſuis tunc in illo ſacro concilio ꝑcedentibus. Sacro autē cōcilio nō deſiſteñ. ꝓut nec deſiſtere debuit: ipſe quondā Eugenius declarauit conciliū Baſilieñ. diſſolutum ⁊ Ferrarie tranſlatū: pꝛout latius in ſuis literis continetur. Unde illud conciliabulū Ferrarie inceptum in menſe Januarij Et greci nō applicuerūt ad Uenetiarum poꝛtū donec in menſe Februarij: vt. ſ. dixi in caſus narratione. Et ſic vigoꝛe illius pretenſe diſſolutionis ⁊ tranſlationis conciliabulū illud fuit inſtitutū ante grecoꝛum aduentū. Unde etiā ſi voluiſſet dictus quondā Eugenius illi prauo decreto inniti nō potuiſſet: qꝛ vim ſuā habere eo tꝑe nō poterat. Qm̄ ſm cōpactata cū grecis ipſum ſacrū ꝯcilium remanere debebat i Baſilea donec greci ad vltimū poꝛtū latinū Italie applicuiſſent. Et extunc intra menſem debebāt patres ſacri concilij ſe ad aliū locū transferre: vt ptʒ in cōpactatis. Ad hoc facit qđ legit̄ ⁊ notatur in ſimili: in. c. ex parte aſtenſis. de ꝯceſ. preben. ⁊ in. l. ſi is ad quē. ⁊. l. qͥ in aliena. ff. de acqui. here. cū ſimilibus. vigoꝛe autē diſſolutionis pretenſe ⁊ electionis facte per quondā Eugeniū dictum conciliabulum vires habere nō poterat: vt late patebit in. ij. mēbꝛo iſtius primi dubij in quo ipſam diſſolutionē ꝓſequimur. Nō obſtat predictis ſi dicatur ꝙ dictū Ferrarienſe cōciliabulū potuit duplici autoꝛitate fulciri. ſ. ipſius quondā Eugenij ante tēpus: ⁊ illius praui decreti autoꝛitate ſuo tēpoꝛe: ſcʒ poſt grecoꝝ aduentū. Unde eſto ꝙ ſubſiſtentiā non habuiſſet virtute erectionis per ipſum quondā Eugeniū facte talem efficaciā habere debuit vigoꝛe illius praui decreti poſt grecoꝝ aduētū: qꝛ vtile per inutile nō vitiatur. vt in regula vtile. de reg. iur. lib. vj. ⁊ in. l. j. ff. de aqua quoti. ⁊ eſtiua. Et ſi nō vʒ qđ ago vt ago, valeat vt valere pōt. de deſpon. impu. ff. qđ cū fal. tut. actū eſt. vbi habetur qđ lʒ verus tutoꝛ preeſſet autoꝛitate cū falſo tutoꝛe. Nihilominus tenet qđ factū eſt autoꝛitate veri tutoꝛis. Sed certe his nō obſtantibus: ꝯtrinʒ eſt verū duplici rōne. Primo qꝛ ad illud cōciliabulū oēs fere venerūt qui interfuerūt vigoꝛe prime diſſolutionis ⁊ erectionis. vñ cōſiderari debet cā motiua actus q̄ fuit nulla. vt. d. c. ex parte. ⁊. d. l. ſi is ad quē. ⁊. l. qđ in aliena. Scđo hoc ptʒ alia foꝛtioꝛi ratione. Cū em̄ durāte cōcilio Baſiliē. nō poſſet aliud cōciliū erigi quacūqʒ autoꝛitate. Quinimo eligentes aliud illo durante incidūt in penas ſchiſmaticoꝛū tāqꝫ erigentes altare contra altare ⁊ ſchiſma in eccleſia dei faciētes: quia ſicut eccleſia vniuerſalis vnica vt in. c. loquitur. xxiiij. q. j. ⁊. c. ſchiſma. vij. q. j. factus. ita vnicū ⁊ nō plura poteſt eſſe cōcilium generale. vt repreſentans coꝛreſpondeat ſuo repreſentato ⁊ ſignū ſuo ſignato. arg. eoꝛum que notantur in cle. ad noſtrū. de here. Nec conciliū Baſilien. poterat diſſolui ſine ſui expreſſo cōſenſu vt predicta habent̄ in decretis. viij. ⁊. xi. ceſſionis. Dictus ergo quondā Eugenius erigendo conciliabulū Ferrarie durāte ſacro Baſiliē. ꝯcilio incidit in penas ſchiſmatis vt in preallegato decreto. viij. ceſſionis. Hinc dicit tex. Cypriani alienus ⁊ ꝓphanus hoſtis habere nō poteſt deū in patrem qui vniuerſalis eccleſie nō tenet vnitatem. Et poſt pauca ſubdit. Quō autē pōt cū aliquo cōuenire: qui cū coꝛpoꝛe ⁊ cū vniuerſa fraternitate nō cōuenit. Quō aūt poſſunt duo vel tres i noīe xp̄i colligi quos ꝯſtat a xp̄o ⁊ eiꝰ euāgelio ſeparari ⁊c. Que verba ad ꝓpoſitū noſtrū ſunt notāda vt. c. non vos retardāt. Cum ergo ipſe quondā Eugenius rōne ꝑdicta in ſchiſma ⁊ penas ſchiſmaticoꝝ inciderit nō poterūt illi pauci autoꝛes praui decreti in Baſilea vel aliūde veniētes ſe iungere cū dicto quondā Eugenio ⁊ vna cū eo ꝯciliū gñale celebꝛare. Preſertiʒ cū ipſe inniteret̄ diſſolutioni ⁊ erectioni per eū factis. vñ ⁊ ipſi effecti ſunt etiā ſchiſmatici excōicati ſicut ⁊ ille cui cōicarunt: ⁊ in illius penas inciderūt. vt eſt tex. in. c. oēs. xxiiij. q. j. vbi dicit ꝙ heretici ⁊ ſchiſmatici ſunt euitandi: adeo ꝙ nec aue eſt eis dicendū qui cōicant operibus malis. ad idē. c. aduocauit. ⁊. c. qꝛ. ⁊. c. ſchiſma. eadē cā ⁊. q. ⁊ optime facit tex. in. c. deniqʒ. q. j. vbi dicit̄ ꝙ expreſſe deus ꝓhibuit ne ad ſchiſmaticos aliqͥs declinet per illa ꝟba. In viā gentiū ne abieritis ⁊ in ciuitatē ſamaritanoꝛū ne intraueritis. ⁊ hec iō qꝛ in ſamaria erāt certe tribꝰ ſchiſmatū. vnde ſchiſmatici equiparātur ibi gētibus. vt dꝛ in text. ⁊ latius de hac materia ibi videndū. Cōicando ergo illi qͥ incidit in crimen iam dānatū in eadē dānatione inciderūt. vt in. c. achatius. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. anaſtaſius. xix. di. vñ pōt acceptare ꝙ ipe quōdā Eugenius erigendo nouū altare cōtra altare ⁊ ſeparando ſe cōicatione eccl̄ie ⁊ negādo ꝑſertim autoꝛitatē eccl̄ie ſupꝛa eū: vt negare apte videbatur ⁊ hodie apertius negat deſtinādo quaſdā ſuas literas bullatas per multa loca ſtatim deſijt eſſe papa: qꝛ cū oīs ſchiſmaticꝰ ſit extra eccleſiā dictꝫ. c. ſchiſma. ⁊. c. oēs. cū multꝫ alijs. c. eiuſdē. Quis nō potuit eſſe extra eccleſiā ⁊ caput eccleſie. hoc em̄ ꝯdictionē īplicat. Hinc eſt ꝙ a ꝑlato ſchiſmatico poſſunt ſubditi ꝓpꝛia autoꝛitate recedere: maxime qđ hoc cōtigit ex facto iam per eccleſiā dānato: ſicut cōtingit in facto ipſius olim Eugenij. nā cōciliū magnū per eccleſiam Cōſtantieñ. declarauit preeminentiā ⁊ maioꝛitatē ꝯcilij ſupꝛa papā: et cōciliū Baſilieñ. ante ipm quondā Eugeniū vt eius adheſionē ſolēniter factā illā Cōſtantieñ. cōcilij declarationē appꝛobauit ⁊ de nouo recēſuit. ac etiā per ſuū ſolēne decretū ſtatuit ⁊ decreuit ꝙ durāte illo cōcilio nō poſſet aliud erigi ꝑ quēcūqʒ etiā papali autoꝛitate fungente. Et contrariū agentes declarauit ipſo facto incidere in penas ſchiſmaticoꝛū. Que quidē decreta ipſe quondā Eugenius appꝛobauit dū in ſua adheſione confeſſus eſt ꝯciliū Baſiliē. fuiſſe a ſui pꝛincipio legitime inſtitutū ⁊ legitime cōtinuatū. Et his nō obſtañ. dictus quondā Eugenius oīa iſta decreta violauit vnde nō potuerūt iſti autoꝛes praui decreti ſe cū illo coniungere. preſertim tractando illū vt caput ⁊ preſidentē illius ꝯuenticuli ⁊ immiſcendo ſe cū notoꝛie ſchiſmaticis ⁊ excōicatis. hoc pꝛecipue attento ꝙ ipſe quondā Eugenius iā per ſacrū conciliū ſuſpenſus ab adminiſtratione papatus exiſteret anteqꝫ greci ad vltimū poꝛtum latinum Italie applicarēt. vñ clare colligitur ꝙ etiā ſi id prauū decretum valuiſſet nihilominꝰ ex quo iā erat ſolēniter ſuſpenſus per totū conciliū ⁊ inciderat in penas ſchiſmaticoꝛū volētes declinare ad eū ⁊ ad id cōuenticulū ſchiſmaticoꝛū

perdiderunt

perdiderūt om̄ne ius ⁊ inciderunt ī penas illoꝝ:vt.ſ.dixi. pena autē
ſchiſmaticoꝛū vltra excōicationē eſt depoſitio ſine ſpe reſtōnis vt i.c.
nō vos retardāt.iij.q.v.iuncto.c.ſʒ.⁊.c.qꝛ diligētia.de elect.ideo dicit
glo.no.in.c.cū nō deceat.de preſcrip.qꝺ a ꝑlato heretico:aut ſchiſma-
tico poſſunt ſubditi ꝓpꝛia autoꝛitate recedere . qꝺ ꝓcedit etiā ī papa
vt de eo ꝓbatur in.c.anaſtaſius.xix.diſt. Hinc dicit gl.no.in.c.in no-
mine dn̄i.xxiij.in ꝟbo audiā.ꝙ ſchiſmatico oīs audiētia denegaṫ.alle
gant preallegata.c.nō vos.⁊ hoc de noua rōne.¶ Decima rō ꝯ illud
prauū decretū militās eſt cōſideratio falſitatis:cōferunt em̄ lʒ pauciſ-
ſimi illius aſſerti decreti ꝟba ſimplr̄ ⁊ abſolute ſub noīe ſancte ſynodi
nulla de decreto ꝯꝛia maioꝛis partis imo duarū partiū ⁊ ampliꝰ mē
tiōe facta nec innitentes iuri deuoluto ad eos ſeu apud eos dūtaxat
reſidente ob alioꝛum pretēſam culpā:ſed ſic ꝓceſſerunt ⁊ ſcripſerūt ac
ſi totum cōciliū vnanimiter illō edidiſſet : qꝺ ſine falſitatis vitio fieri
minime potuit.arg.opti.in.c.quāto.de his q̄ fi.a prela.ꝑdictoꝝ.ratio
eſt qꝛ eſto ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ aliquā cām rationabilē ꝯ maioꝛis
partis ꝯcluſionē ꝑtendere potuiſſent. Attamē ante illiꝰ pretēſe cauſe
diſtēſionem ⁊ declarationē nō dꝫ minoꝛ pars ſimpliciter et abſolute
ſe noīare collegiū ꝯciliū vl̄ eccleſiā qꝛ durāte ꝯtentiōe inter maioꝛē par
tem ⁊ minoꝛē ibi dꝫ ꝯſiſtere eccleſia ꝯcilium capl̄m ſeu collegiū vbi eſt
maioꝛ pars ⁊ illa pars maioꝛ noīe eccl̄ie ſeu ꝯciliꝫ ꝓcurationē ꝯſtituit
⁊ bona vniuerſitatis miniſtret: vt eſt tex.no.iuncta glo.in.c.cū inter ca
nonicos.de elec.ad idē tex.cū glo.in.c.apoſtolica.vj.diſt.hinc glo.no-
tabilis i.c.j.de his qui fi.a prela.dicit ꝙ preſumitur pro maioꝛi parte
vniuerſitatis donec cā allegata ꝑ minoꝛē partē fuerit coꝛā ſuperioꝛe
verificata.Non em̄ vt ibi dicit gl.⁊ Inn.⁊ alij ſufficit minoꝛi parti ali
qd rōnabile ꝯ maioꝛis partis diſpoſitionē allegare: niſi illud coꝛam
ſuperioꝛe vl̄ arbitro cōiter electo ꝓbeṫ. Interea ergo nō licuit mino
ri parti ſine falſitatis vitio illud eoꝝ pretēſum decretū ſub noīe ſanc-
te ſynodi abſolute ꝯcipere cū nōdum foꝛet declaratū ſanctā ſynodū
ſeu eius poteſtatē pro tunc apud eos reſediſſe ⁊ eſt iuris preſumptio
qꝺ reſideat apud maioꝛē partē:ergo vitiū falſitatis cōmiſerūt vſurpā
tes ſibi ante declarationē iuris eoꝝ ꝑtēſi nomē ſynodi:vt.d.c.quāto.
nā et cū illa noīatiōe multos deceperunt qui ex illis verbis arbitrati
ſunt totā ſynodū Baſil.ſine aliqua diſcoꝛdia illud decretū edidiſſe.
Preterea vbicunqꝫ ex aliquo iure ſpāli ꝑtendūt aliq ius certū ſeu cer-
tā iuriſdi.vl̄ ꝑeminētiā debēt illud ius ſpāle in eoꝝ diſpōne exprime-
re,vt no.i.l.ſi qs ex aliena.ff.de iudicijs.⁊ in.l.ij.ſi quis ī ius voc.⁊ i.c.
ceterū.de iudicijs.⁊ in.c.ij.de dila.ꝑ Inno.⁊ alios doct.iſti ergo ꝑten
dētes ius maioꝛis partis ad eos fuiſſe deuolutum ſeu apud eos reſe
diſſe ob culpā maioꝛis partis q̊ ad illō pactū dēbebāt hāc cām exꝑme-
re et nō ſimplr̄ ſe ſanctā ſynodū appellare: qꝛ etiā ſi verū fuiſſet ꝙ ius
apud eos remāſiſſet habuiſſet locū dūtaxat in illo actu ⁊ ꝑ illa vice
vt legi.⁊ no.in.c.cum vintonien̄ de elec.Nō ergo debebant ſe ſimplr̄
appellare ſanctā Baſilie.ſynodū ſʒ dicere ꝙ ipſi faciebāt q̊ ad illū ac
tū ob culpā vl̄ negligen̄.maioꝛis ꝑtis ſāctā ſynodū iuxta illud ꝙ leg.⁊
no.i.d.c.cū vintonien̄.⁊.c.dudū.el i.⁊.c.cōgregato.d elec.cū ſim̄ inci-
derūt ergo in vitiū falſitatis ꝯꝛium agēdo ⁊ vſurpādo ſibi ſimplr̄ no
mē ſctē ſynodi:quō ergo falſitatis vitio ⁊ arte deceptoꝛia irretiti po-
terant ꝯciliū gn̄ale indicere ⁊ congregare.vt em̄ ait Cyprianꝰ i.c.alie
nus.xxiiij.q.j.quō poſſunt duo vel tres ī noīe.xp̄i colligi quos cōſtat
a xp̄o ⁊ eius euāgelio ſeparari q̄ ſunt verba notāda.¶ Itē abuſi po
teſtate ſua etiā ſi illā habuiſſent ⁊ per ꝯn̄s illam perdiderunt vt in.c.
gratū.de poſtu.prela.⁊ in.c.ꝑuilegiū.xj.q.iij.⁊ facit qꝺ notaṫ in.d.c.⁊
in gl.enumerat aliquos caſus ī quibꝰ ꝑuilegiū ꝑdiṫ.c.cū vintonien̄.
¶ Undecima rō non minoꝛē iniuſtitiā ꝯ illud prauū decretū oſten-
dit ex eo qꝺ ambobꝰ decretis a diuerſis edictis prauo ſcʒ a pauciſſi-
mis reliquo a toto fere ꝯcilio ⁊ a partibus ſacri ꝯciliꝫ ſuꝑ illoꝛum vel
alterutrius bullatione contēdentibus data fuit cōi oīm cōſenſu pote
ſtas tribꝰ.vcʒ reuerēdiſſimo dn̄o cardinali ſancti Petri ad vincula q
fuerat vn̄us de conſentien̄.dicto prauo decreto dn̄o archiep̄o Panoꝛ
mi.regis Arragonū.⁊ dn̄o Burgen.regis caſtelle ambaſiatoꝛibꝰ ſu
per bullatione litterarū.de q̄bus agiṫ ⁊ eoꝛū deſtinatione.ita ꝙ ꝑ hoc
ꝙ ipſi faciēt nullū preiudiciū alicui generetur.Et ꝑ hoc ſit pax ⁊ trā-
quillitas inter partes de ꝯcilio ceſſentqꝫ oēs agitatiōes ⁊ moleſtatio
nes ⁊ cū bona pace ⁊ tranquillitate ꝓcedatur ad alia negotia in hoc
ſacro ꝯcilio pertactata.Et iſta vltima clauſula ſit ita firma ꝙ nō poſ
ſit violari vel mutari ⁊ qꝺ duret eoꝝ poteſtas per totā diem craſtinā
q̄ erit.xv.martij.iſte tenoꝛ illiꝰ ſchedule i qua poſt varios tractatꝰ iux
ta ſui foꝛmā conſenſerunt oēs ſacre deputatiōes ꝯcluſiue in ꝯgrega
tiōe generali.ſecuta aūt vigoꝛe illius cōmiſſionis attēta iuſtitia ſacri
ꝯciliꝫ ⁊ volūtate p̄rm de ꝯcilio bullauimꝰ ſolū decretū ſacri ꝯciliꝫ vna
cum quibuſdā alijs literis miſſiuis ⁊ nonnullis alijs. de quibus ſu-
pra in narratiōe caſus fit mētio:illud aūt pretēſum prauū decretum
nullo mō bullare voluimus ſʒ plurimū de hoc ab aduerſarijs reqſiti
eſſemꝰ ⁊ iuxta poteſtatē nobis traditā miſimus literas ⁊ illud decre
tū ad oꝛatoꝛes conciliꝫ qui erant in Auinione:vt cū eis irent ad con-
ducēdū grecos traditis Auinion̄.literis q̄ eis dirigebātur:vt pleniꝰ
dictū fuit.ſ.i narratiōe caſus ex his clariſſime arguiṫ illius praui de
creti iniqtas.ſi em̄ vires habuiſſet nō ē ꝑſumēdū ꝙ talꝰ vir ꝓut erat
Cardinalis ſancti petri decretū ꝯꝛiū bullaſſet nec dn̄s ep̄s Burgē.q
in illis diſceptationibus fuerat indifferēs.¶ Itē cū totū conciliū illā
bullationē ſciēs approbauerit nullo mō ꝯdicēdo preſumendū eſt illā
bullationē fuiſſe iuſtiſſimā.nā ſi illa bullatio fuiſſet iniuſta nullo mō
potuiſſent preſertim patres in tanta re ſp̄ūſctō reſiſtēte illā iniquitatē
facere.exemplo balaā qui pro maledictiōe qua gerebat in animo ſp̄ū
dei coꝛreptꝰ dedit i ipſo actu benedictionē.Numeri.xviij.c.⁊.ij.q.viij.
c.nos ſi.i ver.itē cū balaam.Hinc eſt ꝙ nunꝙ potuit obtineri poſtmo
dum ꝙ illud prauū decretū per cōciliū vel eius autoꝛitate bullareṫ:ſʒ
tanꝙ prauū ⁊ iniquū prauitate ⁊ iniquitate furti ⁊ falſitatis repertū
fuit poſtea bullatū euulſis ſeris de nocte furtiue illius capſe in q̄ bulla
ſacri cōciliꝫ recōdebaṫ vt veritas poſtea cōperta clariſſime edocuit vt
ſerioſius dictū fuit ſupra in narratione caſus.ſi em̄ data fuerat prius
poteſtas ꝑ oēs patres cōciliꝫ nemine diſcrepāte ſuper bullatiōe illarū
literarū,⁊ eaꝝ deſtinatione que verba vltima ſunt multū ponderāda
⁊ illi tres ꝑtes ſolū bullauerūt decretū ſacri cōciliꝫ ⁊ illud ad greciā de
ſtinarūt ꝓ ꝯductiōe grecoꝛū ad cōciliū quo iure potuerūt poſtmodū
noīe ſacri cōciliꝫ aliud ⁊ ꝯꝛiū decretū bullare ⁊ ad grecos deſtinare cō
tra eoꝛū ꝑmū cōſenſum an ſp̄ūſctūs q eſt cōciliꝫ directoꝛ diuiſus eſt ⁊
ꝯꝛiarū actionū autoꝛ: ꝓfecto nō cū ſp̄ūſctūs nō niſi ſuper ꝯgregatis
in vnū deſcēdit denotās eū ſequi vnanimitatē ⁊ nō diuerſitatē vt ple-
ne habeṫ in.§.ſi aūt.iuncto canone alienus.xxiiij.q.j.Et ſi dicaṫ ꝑ ad
uerſarios.ꝙ in illa ſchedula eoꝝ ius ꝑſeruabaṫ ꝑ illa verba ꝙ ꝑ eoꝝ
factū nullū alieni fieret ꝑiudiciū nō aūt ad preiudiciū facti eminētis
ſ.q ad preualiditatē alterutrius decreti:qꝛ illi facto ipſo preiudicatū
extitit bullatione facta illius decreti editi a duabus partibus cōciliꝫ
⁊ vltra ꝑſertim illius decreti deſtinationē facta ad grecos:ſi em̄ totuʒ
concilium ꝯſenſerat ꝙ ad illoꝛū patrū arbitriū poſſent litere bullari ⁊
deſtinari quō poterāt ampliꝰ alie ꝯꝛie bullari ⁊ deſtinari ꝯꝛietate fcti
repugnante:que nullo mō pōt cadere in cōcilio ob ſp̄ūſancti aſſiſten-
tiā.Et qꝛ ꝯꝛietas in eodē facto reprobaṫ omnino vt in.l.vbi repugnā
tia.ff.de reg.iu.vt in.c.cū.M.ferrarien̄.de cōſti.⁊ in.c.ſolitudinē.de ap.
¶ Itēqꝫ qꝛ vt ſupra dictū fuit poſt electionē loci ꝑ cōciliū factā ⁊ ſecu-
ta preſertim intimatione ⁊ decretatiōe nō licebat ſacro ꝯcilio ampliꝰ
variare vt in.d.l.hoc ſermone.in.§.boues.de reg.iur.⁊ in.l.hec ꝯditio.
ff.de condi.⁊ demō.vt.ſ.plenius dixi.¶ Itē nō eſt veroſimile ꝙ in-
continenti qs ſibi ꝯꝛietur vt in.l.non ad ea.ff.de condi.⁊ demō.⁊ in.c.
eccleſia.el.vj.de elec.Illa ergo verba ꝙ nō faciāt alicui preiudiciū nō
debēt referri ad factū decreti:⁊ facit qꝛ illud verbū alicui.nō pōt veri
ficari in vniuerſitate que eſt coꝛpus fictum ſʒ ad ſingulares perſonas
vt in.l.iij.§.hec autē verba.⁊ qꝺ ibi notatur.ff.de neg.ge. Itē ſi dicere
mus ꝯꝛiū inania fuiſſent verba illa que ſequūtur in dicta ſchedula vbi
diciṫ ꝙ illa poteſtas data fuerit vt eſſet pax ⁊ trāquillitas inter ꝑtes
in concilio ceſſarentqꝫ oēs agitationes ⁊ cum bona pace ⁊ trāquillita
te ꝓcederetur ad alia negotia in cōcilio tractanda. q̄ ꝟba ſunt diligē
tiſſime notāda.ſi em̄ vt dicūt aduerſarij per illa ꝟba generalia reſerua
ta fuiſſet facultas ꝓcedēdi ad materiā alteriꝰ decreti quō fuiſſet pax
⁊ trāquillitas in ſacro concilio.preſertim cū ex deſtinatione duarū cō
trarioꝛū decretoꝛū ne dicā totū conciliū ſʒ tota eccl̄ia latinoꝛū fuit ſcā
dalizata.vt experiētia ꝓhdoloꝛ docuit illa deſtinatio decreti ꝯꝛij fuit
preſentis ſchiſmatis potiſſima pars:vcʒ vt cū bona pace ⁊ trāquillita
te ꝓcedatur ad alia negotia:ergo nō fuit reſeruata facultas ꝓcedēdi
⁊ redeundi ad negotium alterius praui decreti:maxime cū nō potuiſ
ſet illius ꝓſecutio iniri ſine magna perturbatione pacis cōciliꝫ cuius
ꝯꝛium verba ſchedule innuebāt.arg.in.c.nōne.de preium.⁊.xxxij.q.j.
cū renuntiaṫ.vt ergo verba oīa illius ſchedule ſuū cōſequātur effectū
⁊ principē vt pax ꝯſeruareṫ ⁊ ꝯꝛietas nō reperireṫ in cōcilio ſuꝑ eodē
facto:itelligaṫ illa ꝟba gn̄alia alicui nō inferāt ꝑiudiciū ⁊c. de alio
⁊ non de iſto preiudicio.Nā verba gn̄alia reſtringunṫ vt nō habeāt
illū intellectū vagum ⁊ generalem quē poſſent habere ex generalitate
verboꝛū vt euitetur abſurditas in.c.ex eo.de priuil.fact.c.cum in cun
ctis.de elec.iuncto.c.ſi compꝛomiſſarius.eo.ti.li.vj. Io.an.in regula
odia.de reg.iur.lib.vj.¶ Duodecima rō eſt qꝛ preſuppoſito ⁊ nullo
modo ꝯceſſo ex facto maioꝛis ꝑtis poteſtas ꝯciliꝫ ad minoꝛē deuolui
debuiſſet. Attamē deuolutio ita fieri nō poterat niſi poſtꝙ maioꝛ ꝑs
decretū ꝯꝛiū prius ediḋiſſet ſicut dicimus in electione.nō em̄ fit prius
deuolutio ad minoꝛē partē anteꝙ maioꝛ pars ad electionē de idigno
ꝓceſſerit.dꝫ em̄ primo minoꝛ pars expectare ꝙ prius maioꝛ ꝑs eligat
⁊ poſtmodū ipſo iure deuoluto pōt eligere.vt notāter dicit Io.and.
quē ſequunṫ cōiter doc.moderniores i.c.cōgregato.de elec.Nō obſtā.
ꝙ maioꝛ pars in ſcrutinio noīauerit indignū qꝛ ex illa noīatione non
induciṫ priuatio niſi detur tāta perſeuerātia ꝙ ex eodē ſcrutinio cōſe
quaṫ cōis electio vt ꝓbaṫ in.c.perpetuo.de elec.li.vj. Ita dicendū in
ꝓpoſito ꝙ lʒ maioꝛ pars in deputationibus voluerit ꝑſiſtere in ꝑoꝛi
electione ⁊ denoīatione illoꝝ locoꝝ ac depoſuerint illa loca debere de
cretari vna cū decima ⁊c.⁊ fuerit ſecuta cōcluſio in cōgregatione gene
rali actum ante decretationē non pōt dici poteſtatē eſſe ad maioꝛem
partē deuolutā:qꝛ lex non dꝫ edi in deputationibꝰ ſeu in ꝯgregatiōe
gn̄ali cū illa fiāt in ſecreto ⁊ nō eſt aliud niſi cōcoꝛdia ſeu diſpō vt lex
fiat ſed dꝫ ꝓpꝛie editū ſolenniter in ceſſione publica ꝓmulgatū.Nam

tunc verba legis cōcipiunť ꝛ edunť cum ꝓmulgātur.iiij.diſt. leges. antea eñ nō eſt facta publicatio. Hic tex.dicit ꝙ lex nō incipit ligare niſi poſt duos mēſes a tpe publicatiōis vt in auť.vt facte noue ꝯſti.ꝛ no.gl.ſup data ſexti libri.ꝛ idē no.in.c.ij.de ꝯſti.ꝛ in.c.j.de poſtu.pla. Sed iſti faciētes minorē partē nō expectauerūt ꝙ maior pars prius ſuū decretū edidiſſet: ſed ſimul ꝛ ſemel vtrūqꝫ decretū legebať adeo ꝙ ꝓpter ſtrepitū pro tpe neutrū intelligebatur ꝛ prius finē habuit lectura praui decreti ꝛ poſt interuallum nō modicū finem accepit veri decreti ſacri concilij lectura: ergo illud prauū corruit oīno ex defectu poteſtatis. ¶ Tertiadecima rō eſt qꝛ preſuppoſito ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ locus fuiſſet deuolutus attamē cū hoc nō fuerit euidēs cum nullibi exꝑſſe in iure caueať imo potius ꝓbatur ꝯtrariū: vt ptꝫ ex precedētibꝰ nō licuit minori parti aliud decretū attentare cū tāto chriſtianitatis diſcrimine ꝛ eccľie cōfuſione anteꝙ̄ primū caſſareť ꝛ annullareť ſeu caſſum ꝛ irritū ꝓnuntiareť. Ad hoc allego glo.notabilē.iūcto tex.in.c.auditꝫ.de ele.facit tex.ſ̄m vnā lecturā nūc reprobatā i.c.iter dilectos.de exceſ.prela.ꝛ gl.ſi.ꝛ notabilis.in.c.cōſtitutꝰ.de app.ſenſit Inno.in.c.cū terra.de elecť.in iſtis eñ iuribus cōiter notať ꝙ ſcđa electio poſt ꝑmā nō caſſatā eſt nulla lꝫ ꝑma aˢ maiori parte facta poſſit ꝓbabilibus rōnibus oſtendi ꝙ ſit nulla.opꝫ eñ ad validitatē ſcđe ꝙ prima euidēter ſit nulla vt ſic euidenter cōſtet ptāē ad minorē ptē fore deuolutā. Si ergo hoc eſt admittendū vt euiteť ꝯfuſio vniꝰ eccleſie ne due electiones ꝯtrarie cōſiſtere videanť: ꝙ̄to fortius debuiſſet hoc obſeruari vt euitareť ꝯfuſio in eccľia.ꝛ lꝫ doct.ꝛ gloſ.loquātur in electionibꝰ: eadē tñ rō prorſus exiſtit in alijs actibꝰ vniuerſitatis ne fiat cōfuſio ſi euidēter nō ꝯſtat de deuolutione poteſtatis. Idē ergo ius ſeruandū eſt vt in.c.trāſlato.de cōſti.ꝛ in.c.cū dilecto.de cōfir.vti.ꝛ in l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.de lega.ij. Qꝫ qꝛ factū nō extitit merito illud prauū decretū a minori pte ita ꝓpere ꝛ facto doloſo factū debet eſſe nullū etiā ſi minor pars iuſtā ꝛ rōnabilē in deuolutiōe poteſtatis habuiſſet cām qđ tñ oīno negatur vt ptꝫ ex ꝑcedētibus. ¶ Decimaquarta rō qꝛ ꝑſuppoſito ꝙ ſacrū Baſil. ꝯciliū vigore ꝯpaciationis cū grecis ſeu dicte ſchedule pretextu ad aliū locū eligendi fuiſſet aſtrictum: nullibi tñ ꝓbatur ꝙ ꝯcilio nō eligēte ſeu aliud faciēte poteſtas ad minorē partē deuoluatur: cū vt ſupra ſepe numero dixerim ꝙ iſta deuolutio poteſtatis de maiori ad minorē partē nō fiat niſi in caſibus a iure expreſſis, vt notāter dicit gl.ꝛ doc.in.d.c.bone.el.ij.de elec. qꝛ pene nō debēt excedere propriū caſum.de peni.diſt.j.pene.ꝛ regula odia reſtringi.cū ibi no.de reg.iur.lib.vj.ꝛ maxime vt predixi hoc ꝓcedit in cōcilijs gñalibus in quibꝰ eſt tota poteſtas eccleſie.xxiiij.q.j.quodcunqꝫ.iuncto.c.ſicut.xv.di. Et ſic nō ſubijcieť legi poſitiue.lex autē diuina cū immediate ſubijciť hāc penā nō infligit quinimo nulla lex poſitiua reperiť que ꝯcilio hanc penā apponat imo qđ fortius eſt nō reperitur in caſu noſtro impoſita in vniuerſitatibꝰ inferioribꝰ. Decimaquinta rō eſt qꝛ etiaꝫ preſuppoſito ꝙ tota ſynodus cōcorditer illud prauū decretū edidiſſet. Attamen ex quo greci declinauerūt ad quondā Eugeniū iam tūc per ipſum factū ꝯciliū ſuſpēſum ab oī adminiſtratione perpetuo nō poterat nec debebat ꝯciliū Baſilien.ſe trāſferre ad ferrariā duplici rōne. Primo qꝛ iam quondā Eugenius ꝓpter ꝯuēticulū ſchiſmaticoꝝ prius ꝑ ſe erectū inciderat in ſchiſma ꝛ penas ſchiſmaticoꝝ vt in dicto decreto.viij.ſeſſionis. Et ſcđa de iure primeuo recedēdo ab eccľia Baſilee repſentata ꝛ nouū altare ſibi erigendo: qꝛ alienus eſt ꝛ ꝓphanus hoſtis q vniuerſalis eccľie nō tenet vnitatē.vt.xxiiij q.j.alienus eſt.ꝛ.xxiij.q.v.nō vos.ꝛ per ꝯñs nō poterant catholici ꝛ fideles patres ſe ꝯiungere cū quondā Eugenio ꝛ ſibi adherentibꝰ.xxiij q.iij.in c.cū quibꝰ.vbi bonꝰ tex. Scđo qꝛ quondaꝫ Eugeniꝰ ſuſpēſus iā erat i aduētu grecoꝝ ab adminiſtratiōe papatus vt ꝑdixi ꝛ oēs recurrētes ad eū durāte ſuſpēſiōe ꝓ negotijs ſpectātibꝰ ad exercitiū papatꝰ varias incidebāt in penas vt in decreto edito ſuperius ſuſpēſione: ipſe autē quondā Eugeniꝰ ꝯtēpta eiꝰ ſuſpēſione imo ꝯtēpta autoritate ſacri ꝯcilij gñalis fuit ꝑſidēs i illo ꝯciliabulo: ergo cōciliū ibi erigi nō potuit.ꝛ accedētes ad illud inuarias inciderūt penas legitime. ergo ꝯciliū Baſilee remāſit cū greci ſacri concilio alienauerint ſe ꝛ ꝯtēpſerint ipñꝰ pariter decretū ſuſpēſionis. Decimaſexta rō eſt: qꝛ eſto ꝙ nullū de illiꝰ praui decreti inualiditate dubiū fuiſſet. Attamen poſita dubitatione ꝛ negotio in diſcuſſionē deducto ꝑſertiꝫ ſup intellectu illius ſchedule nulliꝰ iudicio magis ſtari debebat ꝙ̄ ipſius ſacri ꝯcilij ibidē cōgregati cuiꝰ i medio ſpūſſctūs ꝑſumiť eſſe vt i.c.ſi ille.ꝛ.c.ſi qs diaconus.l.diſt.ꝛ.xxv.q.j.violatores. Nā ꝛ de ipſo ꝯcilio gñali dictū eſt. Si qs eccleſiā cōtēpſerit ſeu nō audierit, ſit tibi ſicut ethnicus ꝛ publicanus.ad hoc eſt text. Hyerony. xxiiij.q.j.oībus.ꝛ oē pctm̄ ad eccleſiā.i.ad cōciliū introduci pōt iuxta vocē dñicā, dic eccleſie ꝛc.ꝙ nō ſolū de ꝑlatis ſed etiā de cōcilio intelligi pōt vt no. Archi.in.c.ꝑcipue.xj.q.iij. Nā tota eccleſia cōgregari nō pōt.vñ neceſſariū verificari dꝫ de eccleſia repſentata ꝛ ꝑſertim in ꝯcilio gñali Nā lꝫ quilibet ꝑlatus repſentet eccleſiā in exercitio iuriſditionis ſibi ꝯceſſo cū ſit mēbrū eccleſie ꝛ ſicut radiꝰ ſolaris ꝓcedens ab ipſius ſolis lumine ꝛ ſicut riuulus ex fonte ꝛ ramus ex arbore. vt dt Cyprianus.xxiiij.q.j.in.c.loquiť. Et ita pōt intelligi qđ dꝛ ꝙ eccľia eſt in ꝑlato ꝛ ꝑlatus in eccleſia.vij.q.j.in.c.ſcire.hinc eſt ꝙ illa autoritas, ſi peccauerit allegať cū denūtiatio fuerit facta ſoli pape.vt in.c.nouit.de iud. Attamē magis ꝓprie illa autoritas verificať in ꝯcilio gñali: qꝛ ipm ꝯciliū gñale repreſentat totā eccleſiā vniuerſalē quo ad totā ſui ptāē: qꝛ tota poteſtas eccleſiaſtica eſt in eccľia tāꝙ̄ in fundamēto vt voluit Aug.i multꝫ locis ꝛ vide tex.eiuſdē i.c.qđcūqꝫ.xxiiij.q.j.qđcūqꝫ.recte archi.inter alias expoſititiones dicit dic eccleſie.i.cōcilio gñali vt ſingľr ipſe no.in.d.c.ꝑcipue ſuperiꝰ allegato. Synodus aūt ipſa Baſiliē.intellecta iſta difficultate iter ſingulos decreuit aliū locū minime tūc eligendū. Sed priora iam loca electa debere decretari ꝛ ita poſtmodū decretauit. Et vbi maior pars ibi ꝑſumiť eccľia vt in.d.c.apoſtolica.ꝛ in.c.cū inter canonicos de elec. Quinimo nō ſolū maior pars: imo plures ꝙ̄ due partes hāc cōclūſionē elegit. Ideo in eis preſumetur melior zelus vt in.c.ſi quando.de elec.lib.vj.a iudicio concilij.per maiorē partē.repreſentati nō pōt ad aliquē reclamari qꝛ ex ſnīa dominica illud eſt vltimū ꝛ ſupremū iudicium. Cū dictum ſit qui nō audierit eccleſiā ſit tibi ſicut ethnicus ꝛ publicanus.nā ſi alius iudiciū forte non habereť nō parēs ꝓ ethnico ꝛ publicano niſi poſt finem alterius iudicij ſi qđ eſſet magis ſupremū: veritas autē mentiri non pōt.ipſe eñ xp̄s illa verba inquiens eſt via ꝛ veritas.ꝛ cōtēnentes ergo iudiciū illud ſacri cōcilij ſuper decretatione locoꝝ ſuperius nominatoꝝ habēdi ſunt tanꝙ̄ ethnici ꝛ publicaniꝛ hoc de.xvj.rōne. ¶ He autem ſedecim rōnes preallegate preſeruāt clariſſime ſacrum Baſilien.cōcilium aduerſus illā pretēſam tranſlationē vigore illius praui decreti vt dicunt aduerſarij factā: nunc decē rōnes ſubijciā ad defenſionis eiuſdē ſacri ꝯcilij cōtra illā pretenſam tranſlationem ſeu diſſolutionem per dictū Eugeniū de plenitudine ſue poteſtatis vt dicetur factā de qua ſatis ſupra dictū fuit in caſus narratione. Et ꝓ intellectu dicēdū recēſe in preſentiarū qđ dixi in narratiōe facti ꝑ quondā Eugeniū per ſacrū cōcilium Baſilien.longe añ grecoꝝ aduentū citatū vt veniret per ſe vel aliū ad excuſanduꝫ ꝛ defendendū ſe ſuper multis in citatione exꝑſſis que notorie ſibi impingebanť ꝓ obediētia quā preſtare debebat ipſe per ſuas literas diſſoluit ꝯciliū Baſilien. trāſferendo illud in Ferrariā ex tūc ſi ſacrū ꝯciliū ꝓcederet ad vlteriora ꝯ eūdē vel aliquē ex ſuis ꝑſidentibus ꝛ cōcilio nō deſiſtente vt deſiſtere nō debuit ipſe quondā Eugeniꝰ declarauit purificatā eſſe illā cōditionē ꝛ ſic ꝯciliū Baſilieñ.fore trāſlatū ad Ferrariā ꝛ vigore ſue pretēſe tranſlatio añ grecoꝝ aduentū fecit ibidē ſuū ꝑtenſuꝫ ꝯcilium inchoare ꝛ hec eſt illa tranſlatio ſeu diſſolutio de qua nūc agimꝰ. Qđ aūt iſta nō valuerit ꝓbabo decē efficaciſſimis rōnibus ꝛ poſtmodum rñdebo ad nouē motiua aduerſarioꝝ, ad alia eñ eoꝝ motiua fuit ſupra rñſum in primo mēbro huius dubij. ¶ Et prima rō ſit hec: inferior nedū iudicare nō pōt ſuperiorē imo nec bñdicere nō ꝙ bñdictio in ſe mala ſit etiā in ore inferioris. Sed hoc ſtatutū eſt ad innuendū quāte cenſure freno inferiores a ſuis ꝑſuppoſitis iudicandi ſunt vltimi penitus obtinere vt dicit tex.in.c.inferiori.iūcto.c.deniqꝫ.xxj.di.ꝛ facit.c.cū inferior.de maio.ꝛ obe. Sꝫ in caſu noſtro quondā Eugeniꝰ tenebat locū inferioris quo ad ſacrū ꝯciliū preſertim cū ipſum cōciliū eū apprehendiſſet ꝑ citationē: ergo nō potuit ipſe quondā Eugenius ꝯcilium ipm ſuū iudicē diſſoluere vel aliter ꝓ ſuo voto transferre. Nā diſſoluendū cōciliū nihil aliud eſt ꝙ̄ ipm extinguere. Sꝫ nōne ridiculoſuꝫ eſt dicere ꝙ iferior citatꝰ ꝑ ſuū ſuperiorē, vt veniat ad ſe excuſandū vel defendendū ſup obiectis poſſit ſuū ſuperiorē citantē extinguere aut annihilare aut ꝓ ſuo voto ad pedes ſuos reuocare. q̄lis eñ eēt ſacri ꝯcilij autoritas ſupra papā ſi citando legitime papā valeret papa diſſoluere ꝯciliū vel pro ſuo libito ad ſe trāſferre nedū ciuilis rō ſꝫ ꝛ naturalis penitus ꝯdicit. Qđ aūt cōciliū habuerit ptāē ꝓcedendi ꝯ papam dicā ſatis in ſcđo dubio.ꝛ ꝙ legitime ꝓceſſerit ꝯ eundē Eugenium plene ſubiciā in tertio dubio.vñ ꝯ quondā Eugenium tūc diſſoluentē cōciliū illa autoritas ꝓphete denegaret de qua mentionē facit tex.in.d.c.inferior.vcꝫ nunqđ gloriabitur ſecuris ꝯ eum qui ſecat cū ea: aut exaltabiť ſerra ꝯ eū a quo trahiť: quaſi dicat nō.vnde conciliū ſe habebat ꝯ ipm quondā Eugeniū vt ſecuris ad radicē vel ſerra ad lignum.vnde valuit ſuperbire Eugenius ꝯ ſacrū cōciliū trahens ſerrā ſeu ducēs ſecurim inſtituendo ꝓceſſum ꝯ eundē ꝛ ꝓcedēdo ad ſui extirpationē ſi crimina impoſita hoc mererētur. Preterea ad iudicē ſpectat eligere tribunal nō ad citatū vt preſertim cū iudex ſedet in loco ſolito ad hoc lege penultima.ff.de iuſti.ꝛ iu. ¶ Quo caſu ergo potuit Eugenius diſſoluere cōcilium ꝛ ad ſe transferre non apparet neqꝫ poterat totā ſynodū tanꝙ̄ ſuſpectā recuſare. vt notāt cōmuniter doc.in.c.j.de iudi. ¶ Secunda ratio pape iniuſte mādāti nō eſt obtemperandum. vnde dicit Inno.in.c. inquiſitionē.de ſen.excommu.in additione qđ ſi papa aliquid precipit iniuſtum ita qđ mandatum ſuum contineat hereſim vel preſumitur vehementer ſtatū eccleſie perturbare vel alia mala futura ꝙ peccaret qs obediendo cū debeat futura mala precauere nō iuuare.vñ in.c.quāto.de cōſue. dicit ꝙ non eſt papa ſuſtinendus ſi ſine rōnabili cauſa ꝛ alijs nota. vult venire ꝯ vniuerſalem ſtatū eccleſie. Si ergo ſubditi nō debēt pape iniuſte precipienti obtemperare quanto fortius concilium quod erat ſuperior ꝛ citationem inchoauerat nō debebat parere ſue ꝑtenſe diſſolutioni ſeu tranſlationi. Ex qua quidem tranſlatione neduꝫ

multa

multa ſcandala futura ⁊ veroſimiliter timebãtur: qꝛ iam euacuabatᷓ autoritas ſacrorũ cõciliorũ ⁊ delicta pape per illã viã diſſolutionis remanebãt impunita: ⁊ ſic poſſet eccleſia ꝑ peſſimũ paſtorem quaſi ad nihilum reduci. Nihil eñ magis ſic officit gregi ꝙ qꝺ paſtor ꝯuertatᷓ in lupum. Sꝫ qꝺ prius erat illa pretẽſa diſſolutio: ſeu tranſlatio ex eo capite facta: qꝛ cõcilium ꝓcedebat ꝯtra eũ ſapiebat hereſim: qꝛ facto negabat autoritatẽ vniuerſalis eccleſie ſupra ſummũ pontificẽ: ſi eñ valeret tranſlatio ſiue diſſolutio ex eo capite: qꝛ conciliũ preſumit ꝓcedere cõtra papã nihil aliud poteſt inferri niſi ꝙ ꝯciliũ non habeat autoritatẽ ſupra papã ⁊ negare xp̃m vel autoritatẽ eccleſie facto qꝺ deterius ẽ ꝙ negare verbis: qꝛ facta ſunt põtẽtiora verbis. facit. c. eſtimant quidã. xi. q. iij. ⁊ c. dilecti. de appel. Niſi dicatᷓ qꝺ plus eſt ad ſedem apoſtolicã facto ꝓuocare ꝙ verbo. Idem ex illa ſua diſſolutiõe ſeu tranſlatione quaſi euacuabatur autoritas ⁊ effectus ꝯſtitutiõis magni conciliꝫ Conſtañ. q̃ incipit frequẽs vbi diſponitur de cõciliꝫs tenendis de decẽnio in decen. imperpetuũ. Nam ſi papa poſſet ꝓ ſuo libito concilium congregatũ diſſoluere vł transferre adnihilata eſſet illa ꝯſtitutio. Item illa diſſolutio eſt expreſſe contra decretum cõciliꝫ Baſilieñ. in. xi. ceſſione facta: vt expreſſe cauetur ꝙ ꝑ quẽcũqꝫ etiã papam non poſſit cõcilium diſſolui ſine ſui expreſſo ꝯſenſu nec poterat papa vti in illa diſſolutiõe plenitudine poteſtatis. Nã vnica eſt eccleſie poteſtas ⁊ nõ plures data ꝑ chriſtum ipſi eccleſie tanꝙ fũdamento. xxiiij. q. i. loquitur. ⁊ c. omnibꝰ. ⁊ c. quodcũqꝫ Cum ergo in concilio repreſentante eccleſiã vniuerſalem ſit plenitudo poteſtatis nõ potuit ipſe quondã Eugeniꝰ: licet ſit principalis miniſter in eccleſia de corpore eccleſie vti plenitudine poteſtatis ꝯtra totam eccleſiã in qua eſt fundamentũ plenitudinis poteſtatis: qꝛ videretur qꝺ eſſent due poteſtates in eccleſia qꝺ ſaperet hereſim: naꝫ vt ſupra dixi poſt Cyprianũ eccleſia equiparatur ſoli arbori ⁊ fõti. Aliꝫ vero miniſtri quotquot et quales ſint equiparãtur radꝫs ſolaribꝰ: ramis arboris: ⁊ riuulis fõtis: vnde ſi precluditur riuulus a fonte areſcit: nec gloriabitᷓ ramꝰ cõtra arborẽ: ⁊ nec radius ſolaris ꝯ lumẽ ſolis: nec riuulus cõtra fontẽ. xxiiij. q. i. loquitᷓ. dicit Hiero. intelligẽdo de autoritate ꝯciliꝫ qꝺ orbis eſt maior vrbe in. c. legimꝰ. xxxviij. diſt Nec opꝫ ire ꝑ mẽdicata ſuffragia: cũ ipſe chriſtꝰ capitaneꝰ noſter apto ore dixerit. Nemine excepto qui nõ ob edierit eccleſie ſit ſicut ethnicus ⁊ publicanus innuẽs aper tiſſime plenitudinem poteſtatis eccleſiaſtice conſiſtere i eccleſia tãꝙ
5 in fundamento. de quo plenius dicã in ſequẽti dubio. ¶ † Tertia rõ fundatur ex quadã ſimilitudine: querit eñ gl. in. c. ſi papa. xl. di. nũꝙ papa poſſet ſtatuere ꝙ nõ poſſet ipſe: vel aliqs papa de hereſi accuſari. ⁊ rñdet qꝺ nõ: qꝛ ex hoc periclitaretur eccleſia ita preuẽtualiter dicendũ eſt in ꝓpoſito. Nam ſi papa eſt citatus ꝑ conciliũ poſſet ex ſue poteſtatis plenitudine ꝯciliũ ex hoc extinguere vł ꝓ libito transferre: quid aliud eſſet dicere ꝙ ꝙ papa vt hereticꝰ nõ poſſet accuſari vł puniri: qꝛ accuſatꝰ ⁊ citatus recurreret illico ad flebile diſſolutionis refugiũ. Et ita cũ citatᷓ ꝓ aliꝫs criminibꝰ notoriꝫs. Nã crimina notoria ſcãdalizãtia eccleſiã ⁊ de quibus papa ẽ delatus inducũt vehemẽtem p̃ſumptionẽ hereſis. Nã vt dicit clemẽs: qui rebelliter viuit aut dicere aut agere bona recuſat potiꝰ diaboli ꝙ chriſti mẽbrũ dꝫ eſſe: ⁊ potiꝰ ĩfidelis ꝙ fidelis eſſe mõſtratᷓ: vt in. c. nullꝰ epſ. xxxviij. diſt. ⁊ not. gl. i. d. c. ſi papa. xl. di. ⁊ qꝺ directe fieri nõ põt nec ĩdirecte admitti dꝫ: qꝛ ſꝫm iuris regulã cũ quid ꝓhibetᷓ vna via aliena admitti nõ debet: vt i regula cũ quid. de reg. iur. li. vi. ⁊ in. c. tue. de ꝓcu. papa aũt directe nõ põt impedire ſuã accuſationẽ: precipue de hereſi: ergo nec ĩdirecte qꝺ fieret ſi citatus per cõciliũ poſſet illud diſſoluere vel ad locuꝫ ſibi libitũ vbi eſſet ſibi tutiſſimũ refugiũ trãſferri. ¶ Quarta rõ: ipſe quõdaꝫ Eugeniꝰ per ſuã adheſione app̃robauit decretũ editũ in. xi. ceſſiõe cõciliꝫ Baſiliẽ. tanꝙ p̃cedẽs ſuã adheſionẽ. Et i illo decreto expreſſe cauetur ꝙ ex nulla cã põt ſacrũ generale cõciliũ ſine ſui expreſſo cõſenſu per aliquẽ etiã papã transferri vel diſſolui. Itẽ decretũ illud cõcernit generalẽ ſtatũ eccleſie: ⁊ pertinẽtia ad generalis reformationẽ eiuſdẽ: qꝛ per diſſolutionẽ poſſet impediri generalis reformatio ſicut fuit eliſa per diſſolutionẽ in concilio Uiẽnenſi. Itẽ poſſent impediri cõcilia q̃ neceſſaria ſepe fiũt in eccłia dei. exẽplo apoſtoloꝝ Actuũ. c. i. ⁊ xv. diſt. in. c. i. vñ per diſſolutionem voluntariã violaretur ſtatus eccleſie vniuerſalis: vñ dicit tex. no. i. c. ſi illã. i. q. vij. qꝺ magnopere illa p̃cauẽda ſunt que recipi ſine manifeſta decoloratione nõ poſſũt. Et ſi dicatᷓ ꝙ papa h̾ facit ex iuſta cã puta ꝓ greccorũ reductione. certe hoc ꝯfũditᷓ: qꝛ ſua diſſolutio ſeu trãſlatio fuit principaliter fundata ex eo: qꝛ cõciliũ ꝓcedebat ꝯtra eum. Et de hac materiã dicã latius in reſpõſione ad motiua aduerſariorũ. ¶ Quinta rõ: qꝛ eccleſie ꝑ oĩa obediẽdũ eſt: vt euãgelio. ⁊. ij. q. i. ſi peccauerit. Sꝫ cõciliũ mandabat quondam Eugenio: vt veniret certo termino tũc ſibi aſſignato ad defendendũ vel excuſandum ſe ſuper notoriꝫs ſibi impoſitis: ergo debuit per ſe vł aliũ comparere ⁊ obedire eccleſie matri ſue iuſta precipiẽti ⁊ honeſta. Non aũt ſe erigere in ſuperbiã ⁊ ꝓ obediẽtia dare rebellionẽ diſſoluẽdi ꝯciliũ ſi vlterius ꝓcederetur ꝯ euꝫ. Eſt ne iſta obediẽtia q̃ preſtari dꝫ eccleſie: iuxta ſacri ꝯciliꝫ Cõſtãtieñ. imo iuxta diſpõnẽ diuinã. Nõ eñ dꝫ contẽnere eccleſiã cũ predeceſſor ſuus amplioribꝰ meritis refulgens: ſcꝫ petrus remiſſus fuerit ad eccleſiã dicente dño. Si peccauerit in te frater tuus: dic eccleſie. ¶ Sexta rõ cũ legatur ꝙ eccleſia miſerit Petrũ ꝓ negotꝫs ipſius eccleſie nec Petrus reſtitit iuxta illꝺ actuuꝫ apoſtolorũ: miſerũt Petrũ ⁊ Joannẽ. Nec legitᷓ ꝙ ſolꝰ petꝰ eccleſiaꝫ ꝯgregatã ꝓ ſuo libito diſſoluerit aut trãſtulerit de loco ad locuꝫ ſine ꝯſenſu eccleſie. Quõ potuit quondã Eugenꝰ reus factꝰ citatiõe preuentus eccleſiã: p̃ſertim vt correctionẽ aufugeret diſſoluere: aut de loco ad locum trãſferre. ¶ Septima rõ papa nõ põt ſine ꝯſenſu cõciliꝫ eligere locũ ꝓ futuro cõcilio: iuxta ꝯſtõnẽ cõciliꝫ Cõſtañ. ⁊ ita hactenus obſeruatũ. quõ aũt petitᷓ ꝯciliũ iam fundatũ inchoatũ ⁊ legitime continuatũ ſꝫm ſuãmet ꝓpriã confeſſionẽ trãſferre ꝓ libito volũtatis de loco ad locũ ſine ꝯſenſu ꝯciliꝫ: preſertim ex cã turpi: vt euitaret correctionẽ. Minus eſt eñ eligere locũ ꝓ futuro cõcilio ꝙ cõciliũ iam inchoatũ trãſferre. Sed primũ nõ põt ſine conſenſu cõciliꝫ: minus ergo ſcꝺm ar. eorũ que notantᷓ in. c. cũ in cũctis. de elec. ⁊ auf. multo magis. C. de epi. ⁊ cle precipue cũ ex illa trãſlatiõe violaret tria magna decreta. Primo decretũ Cõſtañ. quo cauetᷓ ꝙ ĩminente legitima cã trãſlationis cõciliꝫ dꝫ ip̃m cõciliũ transferri ad locũ viciniorẽ eiuſdẽ nationis niſi illa cã rõnabilis vrgẽs cõcerneret totã nationẽ illã. Sed ipſe diſſoluit ꝯciliũ vigore ꝓceſſus ĩchoati ꝯ eũ pretẽdẽs ꝙ i Baſilea non erat libertas: ⁊ multas alꝰ cauſas friuolas allegabat q̃ non poterãt veraciter totã alemaniaꝫ ꝯcernere trãſferẽdo iꝰo ad Italiã violauit illud decretũ ⁊ ibi exp̃ſſe in hoc diſponitᷓ qꝺ papa hoc facere nõ poſſit. ¶ Scꝺm decretũ fuit ſacri Baſilieñ. ꝯciliꝫ i noua ceſſione editũ ꝑ eũ: vt. ſ. dixi approbatũ qꝺ ꝯciliũ ex nulla cã põt ſine exp̃ſſo conſenſu trãſferri vł diſſolui etiã ꝑ romanũ põtificẽ. ¶ Uiolauit tertio decretũ ꝯcordatũ cũ grecis qꝺ etiã ipſemet priꝰ approbauerit: vt dictũ fuit in narratiõe caſus. Nã ibidẽ cauebatᷓ qꝺ ꝯciliũ debebat ſtare firmiter in Baſilea: nec inde ſe trãſferre donec greci applicarẽt ad vltimuꝫ portũ latinũ. Et ſi interea ĩmineret rõnabilis cã illꝺ trãſferẽdi qꝺ fieret trãſlatio iuxta formã. c. frequẽs. ipſe aũt quondã Eugenꝰ diſſoluit ſeu trãſtulit añ aduẽtũ grecorũ nullam ſubſiſtẽte cã rõnabili. Et eſto ꝙ ſic fuiſſet debebat ſeruare formã. c. ſequẽs. ¶ Octaua rõ qꝛ grecoꝝ error i triplici ꝯcilio dãnatꝰ fuiſſet. vt in Epheſino de q̊ eſt tex. cũ gl. in. c. peñ. de cõſe. diſt. v. ⁊ in ꝯcilio generali de qua in. c. firmiter. de ſum. tri. ⁊ ſi cath. ⁊ i cõcilio Lugduneñ. vt habetᷓ in. c. i. de ſum. tri. li. vi. ⁊ greci peterẽt nũc ꝯciliũ icumẽicũ nõ correcti: ſꝫ vt de fide diſputarẽt vt viderentᷓ ibidẽ quid eſſet tenẽdũ vñ in eorũ ſaluo ꝯductu poſtularũt ꝙ libere poſſint proponere ⁊ contradicere: ⁊ facta vnione ipſorũ ſiue nõ: libere poſſent ad ꝓprios lares redire: vt pꝫ i ſaluo ꝯductu ꝑ eos poſtulato: ⁊ ꝑ ſacrũ ꝯciliũ cõceſſo nõ debebãt hic de mero iure audiri: ſꝫ fuit eis facta magna grã: qꝛ vt dicit tex. valde notabilis. in c. maiorũ. xxiiij. q. i. qꝺ maiores nr̃i diuina inſpiratione cernentes neceſſario p̃cauerũt: vt ꝙ ꝯ vnãquãqꝫ hereſim coacta ſemel ſynodꝰ ꝓ fidei vniõe veritate catholica atqꝫ apoſtolica ꝓmulgaſſet nõ ſineret nouis poſt hec retractiõibꝰ mutilari ne prauis occaſio p̃beretᷓ q̃ medicinalr fuerãt ſtatuta pulſandi. Et ſubdit in fine ſynodꝰ ſemel geſta cõdẽnãs vlteriꝰ ad noua cõcilia venire nõ ſinit. nec eſt multũ tex. notãdus quẽ glo. ibi intelligit qꝺ nõ patitᷓ iterũ venire i ſynodũ vt de fide iterũ diſputetᷓ. Sed ſi correcti redire vellẽt tunc admitteretur: ad idẽ no. gl. i. c. nos ad fidẽ. xcvi. di. Nõ licuit ergo quõdã Eugenio ſine exp̃ſſo ꝯſenſu ꝯciliꝫ de hmõi icumenico ꝯcilio tractare: vel de loco niſi fieret illud ꝯcilium icumenitũ diſponere. Eſt eñ iſte caſus in q̊ exp̃eſſe papa tenetᷓ ꝯgregare ꝯciliũ cũ non poſſit aliquid attentare qꝺ poſſit tẽdere in p̃iudiciũ eoꝝ que diffinita ſunt ꝑ conciliũ in cã hereſis vt eſt tex. notabilis cũ gl. i. c. anaſtaſiꝰ. di. xix. Sꝫ dicit aliqs ꝯciliũ Baſiliẽ. iam prius diſpoſuerat ip̃os grecos ſic audiẽdos: ergo papa nullã nouitatẽ facit ſub ſili mõ eos audire volẽdo. Itẽ ipſe Eugeniꝰ quondã exp̃ſſe ad hoc cõuocauit ꝯciliũ Baſiliẽ. imo exp̃ſſe trãſtulit illud conciliũ in ferrariã. Rñdetᷓ ꝙ cõciliũ Baſilieñ. fecit cũ grecis certa ꝯpactata q̃ greci ſeruare noluerũt. Qꝛ electa Subaudia dicebãt ſe nõ intellexiſſe de Sabaudia q̃ eſt extra Italiã: cuꝫ tñ nulla Subaudia ſit in Italia. Itẽ ꝯciliũ nunꝙ dedit eis optionẽ eligẽdi locũ in certa natione: ſꝫ certis locis noĩatis ꝑ grecos cõciliũ habebat eligere vnũ locũ: ſꝫ quõdã Eugeniꝰ recedẽdo ab illis cõpactatis reducebat conciliũ ad Italiã. itẽ cũ ꝯciliũ gñale ſit ſupra papã cũ igitᷓ de extirpatione hereſis ⁊ de pertinentibꝰ ad illã vt in decreto cõciliꝫ Cõſtãtieñ. ad cõciliũ ex quo erat cõgregatũ ⁊ nõ ad papã ꝑtinebat diſponere an ipſi greci eſſent auditi ⁊ quolibet ⁊ in quo loco: ⁊ p̃ſertim nõ licet hoc quondã Eugenio attẽtare cũ diſſolutiõe ꝯciliꝫ Baſilien. ſine ſui exp̃ſſo ꝯſenſu: vſurpabat eñ ſibi ex hoc autoritatẽ ſupra ſacrũ ꝯciliũ gñale in duobꝰ. Primo qꝛ voluit per ſe diſponere de loco ꝯciliꝫ Icumenici ſine ꝯſenſu cõciliꝫ gñalis cedẽtis: cũ tñ cõciliũ gñale ſit maius quo ad hoc. vt. ſ. dictum eſt. Scꝺo vſurpabat ſibi autoritatẽ i diſſolutione cõciliꝫ gñalis vt fieret diſputatio cũ grecis: ⁊ i hoc violãdo multa decreta eccleſie latine. vt dictũ eſt. Idẽ vł melior locꝰ cauillatiõi ſit relictus. Animaduertẽdũ ẽ ꝙ ipſe quõdã Eugenius per ſuas literas diſſoluit cõciliũ in duobus caſibꝰ. ¶ Primo ſub cõditiõe vt ex tũc ſi cõciliũ ad vlteriora ꝓcederet ꝯtra eũ. ¶ Scꝺo ſimpliciter in aduẽtu grecoꝝ ſꝫm diſpoſitionẽ. Et tandem qꝛ cõciliũ non deſtitit ꝓcedere ꝯ eum ꝓnũtiauit illã cõditionẽ purificatã: ⁊ ſic cõcilium trãſlatuꝫ fore

ad Ferrariā ex virtute primi capitis añ grecoꝝ aduentū:ꝛ ſic fruſtra
querimꝰ de diſſolutione facta ob cauſam grecorū:qꝛ nō ꝓpter eos:ſꝫ
vt ipſe euitaret correctionē cōciliū diſſoluit.¶ Nona rō:qꝛ ex citatio
ne in eum per cōciliū facta cū ipſe quondā Eugeniꝰ eſſet effectꝰ reus
ꝛ ſuſpectus de hereſi:preſertim ex nō receptione decretorū ſacri ꝯcilij
que edita fuerāt ꝓ reformatiōe eccleſie d̄bebat prius venire ꝛ purga
re inocētiam ſuā iuxta vires citationis anteq̄ ꝓcederet ad correctio
nē alioꝝ vnde nō immerito poterat ſibi dici illud euāgelicū.Eijce p̄
mū trabē d̄ oculo tuo.iij.q.vij.porro.Grecoꝝ aūt reductionē vti par
erat debebat dimittere in facultate ſacri concilij ad qd̄ negotiū illud
ſpectabat p̄ncipaliter ꝛ nō mittere galeas ꝯ galeas:vt.ſ̄.dictuꝫ fuit
in narratione caſus.Item ſi diceremus cōtrariū eſſet res peſſima exē
plo:quia papa citatus ſuper ſuis criminibus per cōciliū fingeret re
ductionem alicuius populi vt haberet materiā diſſoluendi cōciliū ꝛ
euitādi correctionē.Itē qꝛ vt p̄dixi ipſe nō fecit illā diſſolutioneꝫ ſeu
tranſlationē intuitu grecorū:ſed ꝓpter ſuā vtilitatē cōmoditatemqꝫ
priuatā vt fugeret iudiciū vltionis.¶ Decima rō ꝛ vltima eſt:qꝛ cū
tempore aduentus grecorū:ipſe quondam Eugenius eſſet iam ꝑ ſa
crum cōcilium legitime ſuſpenſus nō poterat cum eo teneri ꝯciliū ge
nerale:ergo patres ſacri concilij habuerunt legitimā cauſam non eū
di ad cōciliabulū.¶ Et ſi dicatur qd̄ añ ſuſpenſionē ipſe quōdā Eu
genius diſſoluerat cōciliū Baſiliē.rñdeť dupliciter.Primo qd̄ diſ
ſoluere nō poterat rationibus predictis.Scd̄o:quia diſſoluit tūc nō
conſideratiōe grecorū:ſꝫ vt impediret ꝓceſſum cōtra eum inchoatuꝫ
vt.ſ̄.dictū eſt.¶ Ex quibus facillime poteſt reſpōderi ad nouē obie
cta aduerſariorum vnica cōſideratione.Nam omnia eorū obiecta tē
dunt ad firmandum illam pretenſam diſſolutionē ſeu tranſlationeꝫ
concilij per dictum quondam eugenium in fauorem reductionis gre
corū:qꝛ tanq̄ paſtor eccleſie ꝛ iudex fidei ꝛ habēs poteſtatē ad edifi
cationē.Eo qꝛ greci nolebāt alibi q̄ in Italia audiri tenebať hoc fa
cere.vt em̄ dixi diſſolutio illa ſeu tranſlatio nō fuit facta fauore greco
rum.Sed ob ꝓceſſum inchoatum cōtra eū per cōcilium.Nam vt p̄
dixi in duobus caſibus transferebat cōcilium.Primo ſub conditiōe
ſi cōcilium ꝓcederet cōtra eū.Scd̄o ſimpliciter in aduētu grecorū ac
ipſe longe ante aduētū grecorū ꝓnuntiauit cōciliū eſſe trāſlatū:quia
conciliū ꝓceſſerat cōtra eū.Et illo pretextu fecit cōciliū illud inchoari
in menſe Iunij ante grecorū aduētū.Et ſic incidit i penas ſchiſmati
corum erigendo cōciliū contra conciliū ꝛ ſcandalizando eccleſiā cuꝫ
geminata diſſolutiōe ꝯcilij ac ꝓceſſu tp̄is incidit in ſuſpēſionē:qꝛ nō
reuocauit illā pretēſam diſſolutionē intra quatuor mēſes iuxta teno
rem decreti.xj.ceſſionis.Nulla ergo cōſideratione poterat in aduētu
grecoꝝ preſidere illi cōciliabulo:qꝛ ꝛ ſi cā fidei maxima ſit tn̄ ꝯtēnē
do eccleſiā et eius autoritateꝫ ipſe incidit in maiorē errorē:ſed ne ad
uerſariorū motiua ſine ſpeciali ſolutione ꝑtranſeā ad eorū maiorem
cōfuſionem ſpecialiter reſpōdebo.Et primo ad primū in eo qd̄ dicit
q̄ greci venerūt ad papā petentes audiri ꝛ vniri in fide cū eccleſia la
tina ꝛ nolebāt hoc facere niſi in ꝯcilio icumēico:ergo papa tenebať
ad hoc vocare ꝯcilium icumenicū.cū ergo papa nō poſſet hoc facere
niſi trāſferreť ꝯciliū Baſiliē.ad h̄ grecis aptū papa potuit ꝛ debuit
illud transferre.Nā hereticū eſſet dicere q̄ papa hoc nō poſſet facere
ꝑ illd̄.Luce.xx.Ego ꝓ te rogaui petre vt nō deficiat fides tua.ꝛ Io.
vlt.paſce oues meas.Qd̄ ꝓprie intelligiť de paſtura fidei:ꝛ p̄ſertim
qꝛ greci proteſtati fuerūt q̄ nolebāt venire ad Baſileā:nec Auinio
nē.Sꝫ ꝯciliū nolebat ꝯſentire petitioni grecorū.Igitur ſine ꝯcilij cō
ſenſu tenebať papa illud transferre.Ad hoc rñdeť.Primo generali
ter qd̄ tunc Eugeñ.cū diſſoluit ꝯciliū:vt.ſ̄.dixi fauore grecoꝝ:ſꝫ hoc
fuit principaliter vt fugeret correctionem concilij.Naꝫ lꝫ ipſe quōdā
Eugeniꝰ de grecis fecerit mētionem in ſcd̄o caſu diſſolutionis tamē
grecis nō expectatis tranſtulit cōcilium Baſilieſe:qꝛ concilium non
deſiſtebat ꝓcedere ꝯtra eū.Ex hac aūt cauſa cōciliū diſſolui nō pote
rat:vt.ſ̄.plene dixi.Preterea poſito ſine veritatis p̄iudicio q̄ hoc fe
ciſſet ꝓpter grecoꝝ vnionē veritate caret q̄ greci poterāt audiri ꝛ vni
ri:imo.vt.ſ̄.dixi petierūt q̄ poſſent libere ꝓponere:ꝛ vnione facta vel
nō libere redire ad eorū patriam vt in eorū ſaluo cōductu ptꝫ.p̄terea
cū ipſorū error expſſus fuiſſet reprobatus in tribus ꝯcilijs vt ſupra di
ctum fuit:concilium habet diſponere ꝛ non papa qualiter ꝛ i quo lo
co debeant audiri.Neqꝫ erat curandū d̄ ꝓteſtatiōe oratoris grecorū
qꝛ ad illā ſatis reſpōdi preſertim cū venirent cōtra ꝯpactata cum ſa
cro cōcilio.Nā aduerſarij ſilent de Sabaudia ſiue fuit pariter electa
cū baſilea ꝛ Auinioñ.vnde poterat male ſperari de reductiōe greco
rum cum ipſi in limine ꝯtractus violarēt ꝯpactata.Preterea nec ipi
greci hanc rōnē allegarunt ſcribentes ex Conſtātinopoli:ſꝫ dūtaxat
que premiſſa nō fuerūt in tp̄e adimpleta:vnde licet papa teneatur pa
ſcere oues Chriſti:tn̄ cum modis ꝛ tp̄ibus.Nā ꝛ conciliuꝫ non minꝰ
teneť facere:qꝛ in oībus dictum fuit:ite per vniuerſum mundū ꝛ p̄di
cate euāgeliū omni creature.ꝛ ſicut miſit me pater ego mitto vos ꝛc.
Neqꝫ greci volebāt paſci niſi forte corporaliter:qꝛ ſi petijſſēt paſturā
fidei ſeruaſſent cōpactata ꝛ nō petijſſent diſputationē.Conciliū aūt
erat in hoc facto pape p̄ferendū:qꝛ cōciliū non poterat i fide errare:
vt no.i.c.recta.xxiiij.q.j.Sed prohdolor ex cauſa fidei fuerūt ſumpta

arma ꝓ fide:qꝛ ſub colore grecorū diſſoluebatur concilium vt vitareť
correctio ꝛ reformatio.¶ Ad ſcd̄m eorū motiuum quo dicitur i dire
cto per Baſilieñ.concilium cōcluſio habetur vt venientibꝰ grecis ad
vltimum portū latinū.ipſi patres cōcilij Baſilieñ.intra mēſem ad lo
cum icumenici cōcilij ſe trāſferrēt ergo cū greci aduenerunt debebant
ſe tranſferre ad locū icumēici cōcilij ꝛ nō manere in Baſilea fixi.Re
ſpondetur q̄ hoc argumentū in nullo cōcludit:qꝛ decretū Baſieñ.cō
cilij expreſſe habebat q̄ patres de concilio debebāt ſe trāſferre ad lo
cum per ipſum ſacrū cōciliū eligendum ac greci non venerunt ad illū
locum:qꝛ nec Baſileā Auinioñ.nec Sabaudiā:ꝛ mirādum ē de tali
argumētatione vana.Nam ſi greci potuiſſent ſacrū ꝯciliū ducere ad
quē locum voluiſſent quid oportebat facere cū eis ꝯpactata d̄ loco:ꝛ
precipue cum ipſemet quondā eūgenius illa cōpactata approbauit.
16 Et ꝑ hoc ſoluitur tertium eorū motiuū.¶ † Dicunt enim tertio q̄ in
decreto ſacri Baſiliē.ꝯcilij dicebať q̄ ꝓpter nullum locū taꝫ magnū
atqꝫ ſanctiſſimū opus deberet poſtponi.Et qd̄ hoc fuit iuramēto fir
matum ergo ꝓpter locū non debebat ſacrum Baſilieñ.dimittere tā
tum bonum.Ad hoc em̄ reſpōdeť qd̄ caret veritate:vt.ſ̄.dictum fuit.
Nā veritas fuit qd̄ illa ꝟba fuerūt dicta ꝓpter Baſileā:qꝛ patres de
cōcilio cupiebāt q̄ cōcilium icumenicum fieret in Baſilea:ſꝫ oratori
bus grecorū nolentibus conſentire dixerunt deputati ꝑ ſacrū cōciliū
q̄ ꝓpter locum nō debebat tātum bonū dimitti ꝛ cōuenerūt vt certa
loca nominarentur per grecos vt ex illis ſacrū conciliū eligeret vnū ꝛ
illud decretū ſic limitatū fuit iuratū vnde conciliū non tenebať ire ad
locū ꝑ cōciliū non electū.Et ſi diceret q̄ ꝯciliū non tenebať curare de
loco vt tantū bonū ſequereť.Rñdeť q̄ conciliū nō erat certum de re
ductione grecorū:vt.ſ̄.dictū eſt:ſed bene erat certum q̄ ſi cōciliū tra
hebatur ad Italiā:put quōdā eugenius volebat eluſa erat penitꝰ re
formatio eccleſie decreta ꝛ cōtēpta que nunq̄ ꝑ priꝰ recipere voluit ꝛ
ꝯciliorū autoritas penitꝰ cōculcata ꝛ ſepulta fuiſſet:hoc enim i illa
tranſlatione agebatur ꝓpter potentiam ꝛ quā ipſe quōdā eugenius
i illis habebat.Item ſacrum cōcilium veriſimiliter ſpectabat q̄ greci
iuxta compactata venirent ad locum electum per ipm̄ cōciliū qd̄ veri
ſimiliter ex eo poterāt cōiecturari:qꝛ miſerūt galeas cū pecunijs ꝛ ba
liſtarijs ꝛ capitaneo ac tāto expēſarum onere:iſta em̄ veriſimiliter nō
feciſſent patres concilij fruſtra.Nam flocci faciebāt id ē parū pōdera
bāt illā ꝓteſtationē oratorū grecorū per rōnes.ſ̄.ꝑ me dictas:ſꝫ heu
poſtq̄ declinarūt greci ad quōdam eugeniuꝫ iniuſte dimiſſis galeis
ſacri concilij qua fronte poterat ſacrum ꝯciliū ſe cōferre ad Ferrariaꝫ
vbi iam erat inchoatū ꝯciliabulū per quondā eugenium.nam nūc ſu
ſpenſum debebāt ſe vnire cū illis quos reputabāt ſchiſmaticos debe
bant ne illum habere in preſidētē quē ſuſpēderāt:debebāt ne ſe expo
nere inſidijs illius qui ſe iam cōſtituerat capitalem inimicū:iam em̄
patres ꝯcilij expoſuerāt capture ꝛ prede quorūcunqꝫ:ꝛ per ſpeciales
literas hortatus fuerat oēs principes alemanie vt hāc iniquitatē fa
cerent inducens eos vt ꝓcederent cōtra patres cōcilij tanq̄ ꝯtra ho
ſtes fidei.Eſt ne paſtura fidei:verificať xp̄i dictū paſce oues meas ſi
rerū ordo diligēter penſeť.nil:aliud fecit q̄ ſumere occaſionē ꝓ cauſa.
¶ Ad quartū motiuū fundatū ex eo.qꝛ papa eſt paſtor vniuerſalis
eccleſie ꝛ omniū ouiū xp̄i a xp̄o inſtitutus:ideo etiā ceſſante illo prauo
decreto potuit papa facere omnia que requiruť ad paſturā ouiū xp̄i
quibuſcūqꝫ ꝓhibitioñ.ꝛ decretis nō obſtāt.trāſlatio aūt ꝯcilij baſiliē.
in Ferrariā ſpectabat ad paſturā neceſſariā ouiū xp̄i grecoꝝ:ergo po
tuit hanc tranſlationem facere:hoc argumētum ꝯcernit in idē cū p̄
ceden.ꝛ ſatis ſupra fuit reſpōſum:illam em̄ tranſlationē fecit princi
paliter non ꝓpter paſturā grecorū.Sꝫ ex cauſa dānata:vcꝫ ſi ꝯciliū
procederet contra eum ꝛ vigore illius trāſlationis fuit cōciliabulū in
Ferrariā.Item paſtura illa ꝛ predicare verbum dei grecis bñ pote
rat fieri abſqꝫ diſſolutiōe cōcilij Baſilieñ.Nec obſtāt q̄ greci volebāt
habere ꝯciliū Icumenicū:qꝛ ad petitionē grecoꝝ q erant preciſi ſchiſ
matici ꝛ heretici nō debebat diſſolui ꝯciliū gñale abſqꝫ ſui expſſo cō
ſenſu.Nā eccleſia gñalis q̄ errare non pōt melius pōt diſcernere tp̄s
ꝛ modū iſtius paſture preſertim ſicut dixi:qꝛ nō veniebāt greci emen
dati ꝛ correcti.Sꝫ ad diſputandū vñ ꝓ eo qd̄ ſepe damnatum fuerat
in concilijs non debebat conciliū gñale latinorū inuitū diſſolui vtinā
iamdiu poſt creationem ſuā ipſe quōdam Eugenius voluiſſet ſe eſſe
executorē ꝟbi paſce oues meas iamdiu potuiſſet ire ad grecos ꝛ diu
potuiſſet illos ad ſe vocare ſine ſcādalo eccl'ie latine:ſꝫ dedit tūc ope
ram accuratā qñ opus erat ſibi ſub illo colore diſſoluere ꝯciliū vt ſic
euitaret ꝓceſſum ꝛ effugeret reformationē gñalem eccleſie ꝛ p̄ſertim
curie romane.¶ Ad qntū motiuū ex eo fūdatū:qꝛ pōt qcqd ſpectat
ad edificationē eccleſie non obſtā.qbuſcunqꝫ decretis i ꝯtrariū:ſꝫ illa
trāſlatio ſpectat ad edificationē grecorū.Et hoc argumētū incipit cū
p̄cedentibus.ꝛ ex his que ibi dicta ſunt reſpōſio.Nō em̄ illā trāſlatio
nē fecit ad edificationē ſꝫ vt fugeret ꝓceſſuꝫ:nec eo p̄textu qd̄ vult ire
ad predicandum infidelibꝰ.Sed cōciliū iā ꝯgregatū diſſoluere vt ſic
illa occaſiōe elidereť eccleſie latine reformatio.Nā ſi ipſe impedimētū
nō preſtitiſſet ſcit mūdꝰ qd̄ greci ſeruaſſent oīa ꝓmiſſa ꝛ veniſſent ad
cōcilium ꝛ remāſiſſet eccleſia in ſua integritate:ſed bene patet ex iſtis
allegationibꝰ qd̄ nihil faciūt niſi querere mēdicata ꝛ falſa ſuffragia.
Nam nunq̄

Nam nunq̃ faciunt verbũ de diſſolutione facta in primo capite occa
ſione proceſſus cõtra eũ inchoati: ſed ſemper fundãt ſe ſup̱ illa trãſla
tione facta in ſecũdo capite q̃ effectũ nõ habuit: qꝛ illa ſcd̃a trãſlatio
per eũ facta habebat vim in aduentu grecorũ: ſed ipſe longe añ aduẽ
tũ grecorũ inchoare fecit conciliabulũ Ferrarie vigore trãſlatiõis fa
cte: qꝛ in cõcilio fuerat accuſata eiꝰ cõtumacia. ¶ Ad ſextũ motiuũ
qḋ videt̃ ſine aliquo iuris fundamento formatũ: dicũt eñ ꝙ negare
conciliũ Baſilieñ. eſſe trãſlatũ in Ferrariã legitime eſt negare redu
ctionẽ grecorũ eſſe factã. ꝯſequẽs eſt probatũ in bulla aurea iperatoꝝ
grecorũ. Antecedens ꝓbat̃: qꝛ greci nolebãt niſi in ꝯcilio icumenico
vniri: profecto faciliter ⁊ multipliciter poſſet reſponderi. Nã licet dice
rent ꝙ nollent vniri niſi in cõcilio icumenico nõ per hoc ꝓbat̃ validi
tas praui decreti nec p̱ hoc ꝓbat̃ ꝙ diſſolutio ſeu tranſlatio facta per
quondã Eugeniũ vt euitaret correctionẽ debeat valere: nũc enim nõ
agimus an greci ſint bene reducti ſꝫ vtinã eſſent vere reducti: ſed ſolũ
agitur an valuerit illa tranſlatio facta per quondã Eugeniũ illa pre
cipue quã fecit in euentũ ſi conciliũ nõ deſineret precedere cõtra eũ. ſu
per illa eñ fuit fundatũ conciliabulũ Ferrarieñ. etiã ſi pretẽderet̃ ꝙ
propter aduentũ grecorũ qḋ tñ non eſt verũ ſatis vt ſupra reſpõſum
fuit. ¶ Ad ſeptimũ eoꝝ ſcꝫ ꝙ papa eſt iudex fidei: vnde tanq̃ iudex
põt determinare ⁊ ſoluere oẽs queſtiones fidẽ tãgentes. xxiiij. q. j. hec
eſt fides. Et per hoc illud dictũ euãgelicũ. ego pro te rogaui Petre ⁊c.
Ad hoc motiuũ reſpondet̃ vt ſupra. primo qꝛ ipe nõ diſſoluit vt diffi
niret queſtionẽ fidei: ſed vt inficeret factũ fidei ⁊ autoritatẽ eccleſie vt
ſcꝫ impediret ꝓceſſum legitime inchoatũ ꝯ̄ eũ. Itẽ qꝛ papa nõ eſt iu
dex fidei in eo articulo qui iam per totaꝫ eccleſiã declaratus eſt: ⁊ ſic
multos ſummos pontifices. Nã vt ſupra dixi error grecorũ in triplici
ꝯcilio fuerat dãnatus vñ ſi papa vellet vbo aut facto expreſſe aut ta
cite directe vel indirecte attentare contrariũ incontinenti incideret in
hereſim dãnatam: ⁊ abſqꝫ alia ſentẽtia poſſet tanq̃ hereticus puniri.
tex. allego. in. c. anaſtaſius. xix. diſt. ⁊ tex. cũ gl. in. c. achatius. xxiiij. q. j.
¶ Octauũ motiuũ eſt ꝙ papa non poterat ſine pctõ mortali grecos
nõ exaudiri ⁊ ſic illã reductionẽ nõ facere quã facere nõ poterat niſi
in ꝯcilio icumenico vt greci poſtulabãt. Nã hoc omittẽdo veniebat
ꝯtra p̃ceptũ diuinũ: paſce oues meas ⁊c. Ad hoc argumentũ pluries
eſt. ſ. rñſum: ideo nõ oportet aliter reſpõdere. ¶ Ad nonũ ⁊ vltimuꝫ
qḋ ex eo fundatũ eſt: qꝛ ante aduentũ grecorũ cõcilium Baſilieñ. tur
piter infamauerat papã per quoddã monitoriũ in magnũ eccleſie la
tine ſcandalũ ⁊ ꝯ̄ oẽm cõitatis ordinẽ ad greciã miſit oſtendens ibi
dem papã eſſe tribus criminibꝰ irretitũ. Ideo oportebat ꝙ papa ſe
purgaret preſentibus grecis apud quos fuerat diffamatus. Sed cuꝫ
greci nollẽt venire Baſileã vel Auinioñ. ſed ad Italiã: oportuit ꝯci
liũ trãſferre ad Italiã: ad hoc addũt aduerſarij nõnulla vt dicũt exẽ
pla ſummoꝝ põtificũ qui pro eoꝝ purgatione facienda vocauerũt ad
ſe cõcilia. Certe hoc argumentũ potuiſſent tacere ꝓ eoꝝ honore. Pri
mo qꝛ ⁊ ſi ꝯciliũ miſiſſet inſtrumentũ monitoriũ ad grecos nõ animo
fecit hoc infamandi quondã Eugeniũ ſed potius intẽtione aduiſan
di grecos ne irent cũ galeis ꝯcilij: qꝛ ex quo quondã Eugenius erat
multipliciter denũtiatus ſacro ꝯcilio tanq̃ notoriꝰ iniurioſus etiã ci
tatio apphendiſſet eũ nõ debebãt pro illa cauſa fidei ad eũ declinare:
ſed potius ad ſacrũ cõciliũ vbi ex ſua natura iſta cauſa debebat agi
tari. ¶ Itẽ eſto ꝙ ipſe quondã Eugenius ex tranſmiſſione illa mo
nitorij fuiſſet diffamatus apud grecos: nõ tamẽ ſequit̃ ꝙ ꝓpter hoc
debebat ꝯciliũ cõuocari in p̄ſentia grecorũ. Et hoc ſequeret̃ ꝙ iudex
dꝫ facere ex debito proceſſum corã illis apud quos reus eſt infama
tus qḋ tamen eſt falſiſſimũ. Nã papa tanq̃ principalis miniſter eccl̃ie
de facili nõ infamatur apud vnã gẽtem. Sed apud multas natiões
⁊ quãdoqꝫ apud totã xp̃ianitatẽ. oportebat ergo ſm̃ illud argumen
tũ aduerſarioꝝ ꝙ oẽs de xp̃ianitate deberẽt vocari ⁊ viderẽt expur
gationẽ: qḋ tñ eſt falſum: ſatis eſt eñ ꝙ reus expurget ſe corã iudice
⁊ ſi poteſt ſe expurgare corã iudice: eius purgatio poſtea mitti poteſt
ad omnia loca in quibus fuit infamatus ⁊ ſic põt tolli infamia ita p̄
ſentialiter alˀs fecit papa de quodã epõ: vt ꝓbat̃ in. c. hꝫ hoc ꝓprium.
ij. q. v. Quinimo eſt vnus tex. ſatis notabilis ad propoſitũ in. c. ſtatui
mus. de offi. dele. lib. vj. vbi dicit̃ ꝙ ſi iudex deputatus in certo loco
ſup̱ aliqua inquiſitione fienda contra reũ p̄tenſum nõ põt ibi ꝯmode
ſuũ offm̃ exercere ꝓpter potentiã rei qḋ põt mutare locũ iudicij ſine
nouo conſenſu principis delegantis ne quoquo mõ poſſit inquiſitio
impediri ⁊ reus de ſua malitia reportet ꝯmodũ ⁊ per illius tex. rõneꝫ
dico ꝙ nedũ ꝯciliũ Baſiliẽ. nõ debebat ex hoc facto trãſferri in Fer
raria. Sed etiã ſi fuiſſet in Ferraria cũ papa habeat ibi magnã potẽ
tiã: maxime ꝓpter vicinos ibidẽ exiſtentes legitime potuiſſet ꝯciliũ in
de ſe transferre ⁊ venire ad alemaniã vbi tutius potuiſſet ꝯ̄ eũ proce
dere. Quis eñ ille tam leuis vt poſſit iſtud in mentẽ adducere ꝙ pa
tres ſacri ꝯcilij Baſilien. potuiſſent ſecure ire ad Italiã ad faciẽdũ ꝓ
ceſſum ꝯ̄ italicũ potentẽ in potentia terrarũ ⁊ amicorũ. Preterea iſta
rõ cõcluderet ꝙ ꝯciliũ prius trãſferret̃ in Hiſpania ⁊ ibi facta purga
tione trãſferret̃ ad alemaniã vt purgaret̃ apud alemanos ⁊ inde in
ſingulis ꝓuincijs qḋ ridiculũ eſt dicere aut cogitare. Ad exẽpla autẽ
ſummoꝝ pontificũ dicamus verũ eſſe qḋ multi põtifices infamia re
ſperſi congregauerũt ꝯcilia ſponte vt purgarent̃ in illis: qꝛ actꝰ erat
ſpõtaneus. merito potuerũt ad ſe euocare: ſed ꝙ ꝯciliũ iã ſedens ⁊ in
choans ꝓceſſum ꝯ̄ papam tenet̃ velit nolit ſe transferre p̱ voto pape
vt ſe expurget. Hoc nullibi ꝓbat̃ imo rõ refugit qḋ reus poſſit ad ſe
euocare iudicẽ. rei eñ eſt obedire iudici ⁊ nõ p̃cipere. vt in. c. j. de iudi.
cũ multis ſimilibus. Nã ſi cõciliũ vel iudex teneret̃ ſe trãſferre ꝓ voto
rei nunq̃ ſequeret̃ debitus inquiſitiõis effectus: vt in. d. c. ſtatuimus.
Quinimo legimus ꝯciliũ euocaſſe papã vt ſe in cõcilio purgaret. ij. q.
vij. §. itẽ cũ balaã. in ver. ſimmachus. Et tẽporibꝰ nouis vidimꝰ piſis
gñale cõciliũ cõgregatũ euocaſſe ⁊ citaſſe quondã benedictũ grego
rium. Itẽ vidimus ꝯſtantie ridiculoſum fuiſſe ꝙ benedictus citatus
tranſtuliſſet cõciliũ in paniſcolã locũ ſue reſidentie vt ſe purgaret in
cathalonia vbi erat infamatus per ꝯciliũ. ⁊ idẽ poſſumus dicere de
papa Ioãne cuius diffamatio plurimũ degenerabat apud Italiã: ⁊
tñ ꝓceſſus fuit factus Conſtañ. ⁊ ſic de ſimilibꝰ. Et per hec remanet
firma ꝯcluſio luce clariꝰ declarata qḋ ꝯciliũ generale eccleſiã vniuer
ſalẽ rep̄ſentans fuit. ⁊ eſt in ciuitate Baſilieñ. illo prauo decreto pau
corũ ⁊ iniqua iniuſta pretenſa diſſolutione ſeu tranſlatione per quon
dam Eugenium facta nõ obſtan. ⁊ hec de primo dubio.

¶ Secundum dubium principale.

AD ſecundum principale an
ſcꝫ ſacrũ Baſilieñ. ꝯciliũ ptãtẽ legitimã ipm quondã Eu
geniũ citãdi ⁊ ꝓceſſum reliquum ꝯ̄ eundẽ faciendi vſqꝫ ad
depoſitionẽ incluſiue habuerit. Et idẽ queri põt de quolibet ꝯcilio re
ſpectu cuiuſcũqꝫ ſũmi põtificis: multa ⁊ multa dici poſſent. Nã olim
ante determinationẽ ſeu declarationẽ p̱ illã magnã ſynodũ Conſtan.
factã multi circa hũc articulũ tractatus ⁊ libelli a diuerſis editi fuere
varia ſentientes circa poteſtatẽ eccleſie. Hinc gl. iuris canonici pluri
mũ variarũt in hac materia trepidãtes: vt ptꝫ ex notatis. iiij. di. i iſtis
xv. di. ſicut. x. di. ſi papa. xciij. di. legimꝰ. xcix. di. ecce. ix. q. iij. nemo. xx
iiij. q. j. qḋcunqꝫ. ⁊. c. a recta. ⁊ in cle. ne Romani. de elec. ⁊ in cle. ad no
ſtram. de here. ⁊ in. c. ſignificaſti. de elec. ⁊ in. c. lꝫ eo. ti. ⁊. c. ꝓpoſuit. de
cõceſ. prebẽ. in. c. ad honorẽ. de auto. ⁊ vſu pal. ⁊ in. c. q̃to. de tranſla.
epiſ. ⁊ idẽ per doc. iuris canonici in multis alijs locis. Sꝫ cũ hodie cõ
ciliũ illud gñale ⁊ famoſum Cõſtãtie iſtã difficultatẽ declarauerit in
terpretationes varie magiſtroꝝ ceſſare debẽt. Nã dicta doctorũ non
ſunt neceſſaria. i. nõ neceſſitãt ad tenendũ hoc vel illud: lꝫ ſint ꝓbabi
lia: vt no. in. c. de poſtu. pla. ⁊ in. l. j. C. de legi. Sꝫ eccleſie autoritas be
ne neceſſitat. imo hereticus eſt cẽſendus qui tenet ſniaꝫ ab autoritate
eccleſie deuiantem: vt in. c. hereſis. ⁊. c. hereticus. ⁊ in. c. inter hereſim.
xxiiij. q. iij. ad hoc tex. iuncta gl. no. in. cle. j. de vſur. ⁊ facit. c. abolende.
de here. declaratio aũt Cõſtã. ꝯcilij. hanc q̃onem oĩno diffinit loquẽs
per hec verba formaliter. ¶ Hec ſancta ſynodus Cõſtan. gñale ꝯci
liũ faciens vniuerſalẽ eccleſiã repreſentans declarat ꝙ ipſam ptãtem
habet immediate a xp̃o cuiꝰ quilibet ſtatus ꝯditionis vel dignitatis
exiſtat etiã ſi papalis obedire tenet̃ in his q̃ pertinent ad fidẽ ⁊ refor
mationẽ eccleſie in capite etiã ⁊ i mẽbris. Itẽ declarabit ꝙ qcũqꝫ cu
iuſcũqꝫ ſtatꝰ ⁊ ꝯditionis exiſtat vel dignitatis etiã ſi papalis qui mã
datis ſtatutis ⁊ ordinationibꝰ ſeu p̃ceptis huius ſacre ſynodi: aut cu
iuſcũqꝫ alteriꝰ ꝯcilij gñalis legitime cõgregati ſuper premiſſis ſeu ad
ea pertinẽtibꝰ facti ⁊ fiendis obedire ꝯtumaciter ꝯtempſerit niſi re
ſipuerit cõdigne penitẽtie ſubijciat̃ ⁊ debite puniat̃ ẽt ad alia ſuffra
gia ſi opus fuerit recurrendo. Hec ſunt verba formalia declaratiõis
facte per illã magnã ſynodũ que quidẽ declaratio cũ aptiſſima ſit q̃
ad caſum noſtrũ de quo querit̃ cuilibet hodie de eccl̃ia ſemoto quo
cũqꝫ ſcrupulo ſufficere dꝫ. Nã vt dicit Hier. in diſputationibus ſuis ꝯ̄
luciferianũ poterã hoc vnico eccleſie ſole omniũ tuarũ argumentatio
num rurales deſiccare. ⁊ appellabat ſolã autoritatẽ vniuerſalis eccle
ſie. ⁊ Aug. in multis locis dicit ꝙ nõ crederet euãgelio niſi eum eccle
ſie autoritas cõmoneret: ita põt hodie dici cuilibet volẽti in dubium
vertere poteſtatẽ eccleſie ſupra papã. Cũ aũt ſacrũ ꝯcilium ꝓceſſerit
contra quondã Eugeniũ nõ põt refricare in dubiũ de eius poteſtate
q̃q̃ nõnulli aduerſarioꝝ nõ volẽtes aliter ſubterfugere autoritatẽ ec
cleſie dicũt ꝙ Cõſtan. ꝯciliũ illã declarationẽ fecit poſt fugã Io. an.
ꝯcilio Cõſtã. ⁊ añq̃ obedientie alioꝝ qui gerebãt ꝓ ſũmis põtificibꝰ
grego. ſcꝫ ⁊ benedicti vnirent̃ illi Cõſtan. quaſi vellẽt dicere ꝙ illud
ꝯciliũ Cõſtan. tpe declarationis edite non erat vtile: ſed rep̄ſentabat
obediẽtiã dũtaxat Ioãnis. Sed profecto iſte obiectiones dignitatẽ
illius ꝯſtitutionis ſeu declarationis nõ eneruant: qꝛ p̄ſuppoſito ꝙ ita
ſit poſt fugã Ioannis, Ant. vnionẽ aliarũ obedientiarum fuerit fa
cta: attamẽ tota eccl̃ia vniuerſalis poſtmodũ ibi vnita tãte multifa
rie illã ꝯſtitutionẽ approbauit. primo approbãdo depoſitionẽ Ioã
nis qui fuit depoſitus ob multa delicta notoria ſcãdalizantia eccl̃iã.
Nõ autem potuiſſet deponi per ꝯciliũ: niſi conciliũ ipſum habuiſſet in
eundẽ poteſtatem: qꝛ ⁊ inferior nõ habet iuriſditionẽ in ſuperiorem.
Nec par in parem: vt in. c. inferior. ⁊. c. deniqꝫ. xxj. diſt. in. c. innotuit. de
ele. ⁊. l. ille a quo. in. §. tempeſtiuũ. ff. ad trebel. ⁊ ſi diceremus contra
riũ ſequeretur ꝙ papa Martinus nõ fuit legitime electus: qꝛ non
vacabat eccleſia ex defectu poteſtatis. ⁊ idem diceremus quo ad ipm

quondā Eugeniū qui ex illa origine ſortitus eſt apoſtolatū. Itē ſi di
ceremus illud conciliū erraſſe in poteſtatē vniuerſalis eccleſie ⁊ detra
hendo priuilegiū prelationis eccleſie romane oēs illi patres ⁊ eos ſe-
quētes incidiſſent in hereſim: vt.c.j.xxxij.di. ⁊ ſic dānaremꝰ totā obe-
diētiā Ioānis q̄ maxima erat. Nā ⁊ obediat tota germania. Itē ſi
incidiſſet in hereſim qn̄o alie obedientie gregorij ⁊ bn̄dicti vniuiſſent
ſe ⁊ incorporaſſent ſe illi concilio ꝯ.c.cum quibꝰ.xxiiij.q.iij. Item illa
conſtitutio tam ibidem pluſꝙ̄ notoria ⁊ nunꝙ̄ poſt vnitatem factam
fuit cōtra illā reclamatū imo fuit per totā eccleſiam recepta cū tacito
cōſenſu. Quia eidē nō reſiſtitur: approbatur vt in dicto.c.error.lxxx.
di.c.cui nō reſiſtit᷑. ¶ Item hoc ꝓbo efficaciore rōne cōcilium Baſi
lieñ. fuit legitime inſtitutum per vniuerſalē eccleſiā ⁊ indubitatā. Et
nihilominus illud idē decretū conſtantieñ. recenſuit approbauitq; ⁊
confirmauit. Et quod plus eſt ipſemet quondā Eugenius in adhe-
ſione concilij Baſilieñ. fuiſſe legitime conſtitutū ⁊ legitime continua
tū aſſeruit ⁊ iam approbatio ⁊ cōfirmatio illius cōſtitutionis Cōſtā-
tieñ. ꝓceſſerat illā adheſionē ergo multipliciter illa cōſtitutio fuit ap-
probata ꝑ eccleſiā vniuerſalē. Quinimo ⁊ ſi ipe quondā Eugeniꝰ vo
luiſſet cōſentire: attamē in his que cōcernūt fidē ⁊ reformationē eccle
ſie ⁊ ꝑtinēt ad illā iudiciū cōcilij ꝑfert᷑ ſn̄ie pape: vt no.in.c.anaſtaſiꝰ.
xj.di. ⁊ probat᷑ in.c.ſicut.xv.diſt. ⁊ ibi per Archi. nec fuga Ioānis ha
buit impedire effectū illius declarationis: qꝛ vt declaratū fuit in illo
concilio per illius fugā nō deſijt eſſe conciliū: nec autoritas concilij
fuit aliquatenus impedita: facit em̄ ſe alienū recedendo ab vniuerſali
eccleſia. vt.c.alienus.xxiiij.q.j. Et ipſa eccleſia in qua eſt iuriſditionis
fundamentū pōt omnem ptātem eccleſie exercere: ſicut pater mortuo
papa. vt em̄ notāter dicit Archi.in.c.porro.xvj.di. pōt eccl'ia mortuo
papa mutare formā ſacramentoꝝ preter formā cōſecrationis panis
⁊ vini ⁊ baptiſmi: qꝛ illa forma fuit inſtituta a chriſto. ⁊ ſic eccl'ia pōt
mortuo papa etiā ardiiſſima exercere que facta fuere etiā tempore
apoſtolorū: qđ eſt bene notandū. Si em̄ iuriſditio eccleſiaſtica nō eſſet
in eccleſia tanꝙ̄ in fundamēto nō poſſet hec eccleſia attētare mortuo
papa: papa aūt fugiens a concilio habet᷑ pro mortuo: ſeu alieno ar-
gumento.c.cū dilecti.de ele. ⁊.xvj.q.j.ecce. ⁊.d.c.alienus. Et ne illa de
claratio Cōſtantieñ. ⁊ approbatio ſequentis concilij Baſilieñ. videa
tur ſine fundamēto corroborabo ⁊ iuſtificabo illā omni fere iure di-
uino: ſcȝ nōnullorū ſctōꝝ dictis corroborato Ap̄lico pōtificio ⁊ ge-
ſtis ꝯciliorū: ⁊ ſic ꝯſuetudine eccleſie vniuerſalis. ¶ Itē rōne iuris na
turalis ⁊ iuris ciuilis: iure aūt diuio fouet᷑ multifarie m̄tiſq; modis.
¶ Et primo tanꝙ̄ ꝑ fundamento totius edificij indicat illa autori-
tas Euāgelica Mat.xviij. Si peccauerit in te frater tuus: dic eccl'ie.
qđ ſi eccleſiā nō audierit, ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. Neminē
xp̄s excepit a iudicio eccleſie: ſȝ illud ꝯſtituit vniuerſale ⁊ ſupm̄ū: vni
uerſale neminē excipiēdo: ſupremū cū nullū aliud iudiciū vltra illud
ꝑſeruauerit: ſed abſolute dixit contēnentē illud iudiciū habendū pro
ethnico ⁊ publicano. Et ꝙ includat᷑ papa: ptȝ pmo qꝛ loquebat᷑ ipſi
petro: ⁊ ſic eundē voluit remittere ad iudiciū eccleſie. Secūdo qꝛ qui-
libet xp̄ianus appellat᷑ frater: ⁊ etiā papa.xj.q.iij.aduerſarij. imo ipſi
petro dixit. Si peccauerit in te frater tuus. Et ſic appellauit quēlibet
fratrē petri. Itē xp̄s in euāgelio ait. Vos omnes fratres eſtis ⁊c. vt
actuū.j. ⁊ vt tolleret xp̄s dubietatē ne forte appellatione eccl'ie veniret
ſolus ſummus pontifex. Immediate poſt illa v̄ba ſubiungit. Amen
amē dico vobis quecūq; ligaueritis ſup terrā erūt ligata ⁊ in celo ⁊c.
Sic aperte oſtēdit ꝙ noīe eccleſie intelligebat de oībus apoſtolis q
tūc repſentabāt totā eccleſiā. Cū ergo neminē exceperit a iudicio ec-
cleſie vana eſt gl. que exceptionē vult facere de papa ſine expſſa auto
ritate xp̄i. Nā q totū dicit nihil excludit. ⁊ ſic indefinite locutꝰ eſt xp̄s
ita indefinite intelligere debemꝰ.xix.di.ſi romanorū. ⁊.c.j.de maio.et
obe. Et ſileant hodie vane gl. magiſtrorū: cū hec opinio ſeu ille intel-
lectus generalis ad illā autoritatē fuerit approbatus in illa magna
ſynodo Conſtantieñ. vbi erat tanta magiſtrorū ⁊ doctoꝝ iuris diui
ni ⁊ humani copia: vnde tāta autoritas tā viroꝝ prelatoꝝ in vnū cō
gregatoꝝ deberet ſufficere etiā ſi illud fuiſſet vniuerſale ꝯciliū: ita oc-
currit autoritas cōcilij Baſiliē. in qua oēs fere viri eminētes de xp̄ia
nitate ꝑ ſe aut ꝓcuratores fuerāt incorporati. vñ dicere ꝯtrariū nil aliud
eſt dicere ꝙ oēs fuiſſe hereticos ⁊ ꝯciliū illud erraſſe in fide qđ nō eſt
admittendū: ꝑcipue ꝓpter opiniones magiſtrorū qui varie locuti fue
rūt. Scđo hoc idē probat᷑ illa autoritate dn̄ica ad oēs ap̄l'os ꝓlata.
Vos eſtis ſal terre ꝙ ſi ſal euanuerit ad nihilū vȝ vltra: niſi vt mittat᷑
foras ⁊ cōculcet᷑ ab hoībus. ex qua autoritate ap̄l'orū neminē xp̄s ex
cluſit. Quinimo Hiero. vir clariſſimꝰ apte ſenſit illā autoritatē ha-
bere locū etiā ꝯ papā vt intelligit᷑ ex verbis ſuis in.c.non oēs epi.ij.q.
vij. vbi inter cetera dicit ſic. Non eſt facile ſtare in loco Petri ⁊ pauli.
Sȝ tenere cathedrā iaȝ cū ep̄o regnātiū infatuatū ſal ad nihilū ꝓdeſt
niſi ꝓijciat᷑ foras ⁊ ꝯculcet᷑ a porcis. hec Hiero. ⁊ vt đ ibi gl. īfatua-
tū ſal. dn̄r ſtulti ꝑlati inſapidi ꝑdicando: fatui in delinquēdo qui po-
nunt᷑ ⁊ eijciūtur foras ꝑ depoſitionē vt cōculcent᷑ a porcis. i. a demo-
nibus. ⁊ ꝙ̄ꝙ̄ nō dicat᷑ per quē fiet iſta depoſitio. Attamen gl. eſt no-
tabilis in.c.ſicut inquit.ij.q.vij. que dicit. Vbicūq; reperit᷑ papā poſſe
iudicari itelligi dȝ per ꝯciliū gn̄ale. ꝓ hoc facit.c.ſi papa.xl.di. ꝙ ſim-
pliciter dicit papā poſſe iudicari de hereſi ⁊ nō dicit ꝑ quē. Sȝ docto.
intelligūt per ꝯciliū. vt no. Archi.in.c. in fidei fauorē.đ here.li.vj. ⁊ eſt
gl.in.c.nunc.xxix.di. ad idē gl.in.c.ſi duo.lxxix.di. in glo. ⁊ in fi. q̄ di-
cit conciliū cōuocandū in caſu ſchiſmatis. ⁊ idē in ſimilibus eſt dicen
dum vbicunq; reperit᷑ papā poſſe iudicari ex quibus plurimū ptȝ de
preeminētia ꝯcilij ſuper papā. ¶ Tertio facit illa autoritas annume
rata in qua xp̄s loquens ex ſe dixit apoſtolis oībus nemine excluſo.
Ego ſum vitis vera, vos palmites. Si quis in me nō manſerit mittet᷑
foras ſicut palmes ⁊ ar. ⁊ col. eū in ignē mittent ⁊c. Quicūq; ergo ſit
ille papa vel aliꝰ qui recedit a xp̄o: vtputa hereſim ꝯfingendo dȝ de-
poni: ſeu eijci de facto de eccleſia. Et ſi non vult ſe corrigere dȝ tradi
curie ſeculari vt igne pereat. de here.c.excōicamus. ⁊.c.peñ. ⁊ facit qđ
no. glo.in.c.abolente.eo.ti. reſpectu electionis pape congregabit᷑ con
ciliū: vt proxime dixi. Si em̄ cōcilium nō haberet preeminentiā ſupra
papā fruſtra eſſent autoritates quo ad perſonā pape. Nec obſtat ſi
dicat᷑ ꝙ fundamentū iuriſditionis eccleſiaſtice eſt ī eccl'ia vniuerſali
⁊ nō ꝯcilio: qꝛ de ipſo cōcilio xp̄s nō fecit mentionē. Dico enim ꝙ lȝ
fundamentū iuriſditionis ſit in eccleſia vniuerſali: tamen qꝛ impoſſi-
bile eſt cōgregare eccleſiā vniuerſalē cū conſiſtat in vniuerſitate fide
lium intelligit᷑ de ꝯcilio. di.j. eccleſia. Quinimo vnica eſt eccleſia mili-
tās ⁊ triūphās: vt plene no. ꝑ Io.an. poſt Io.mo.ī.c.fundamēta. de
elec.li.vj. Attamen ipſa vniuerſalis exercet iuriſditionē ſuā per cōci-
lium repreſentās: hoc probat᷑ actuū.xv. vbi in illo concilio apoſtoloꝝ
in diffinitione dicendū eſt. Placuit apoſtolis ⁊ ſenioribꝰ ⁊ toti eccle-
ſie ad innuendū ꝙ per ꝯciliū dicit᷑ eccleſia repreſentatiua ad idē.xv.
q.ij.in.c.j. Hoc clarius innuit xp̄s q cū dixiſſet dic eccleſie ſtatim diri-
gendo verba ad diſcipulos ait. Amē amē dico vobis. Quecūq; liga
ueritis ⁊c. Innuēs ipſos facere eccleſiā quo ad exercitiū ⁊ ꝓ hoc.c.fir
miter. de ſum.tri. ⁊ fi.cath. vbi đ. Deus tradidit claues eccleſie apo
ſtolis ⁊ eorū ſucceſſoribus. ad id.c.noua. de pe. ⁊ re. ¶ Quarto corro
borant᷑ ꝑdicta per illud qđ habet᷑ Io.xx. Nā poſt reſurrectionē ſuā
xp̄s volēs ꝯfirmare poteſtatē datā eccleſie in ꝑſonis apoſtolorū dixit.
Sicut miſit me pater ⁊ ego mitto vos, accipite ſpm̄ ſanctū ⁊c. vñ nō
dixit. Mitto te Petrū. ſed mitto vos ſcȝ cū eadē ptāte qua pater me
miſit: vñ ſuā poteſtatē neceſſariā ad regimē eccleſie xp̄s tranſtulit ec-
cleſie. Et ꝓ hoc facit dictū doctiſſimi Cypriani in.c. loquit᷑.xxiiij.q.j.
vbi inter cetera dicit hec verba. Quāuis oībus apoſtolis poſt reſurre
ctionē ſuā parē tribuerit poteſtatē ⁊ dicat. Sicut pater miſit me ⁊c. ⁊
ego mitto vos accipite ſpiritūſanctū: tn̄ vt vnitatē manifeſtaret vnita
tis eiuſdē originē ab vno. ſ. petro īcipientē ſua autoritate diſpoſuit ⁊
ſubijcit hoc. Erāt nāq; ceteri apoſtoli quo Petrꝰ fuit pari ꝯſortio ꝑ-
diti ⁊ honoris ⁊ ptātis: ſȝ exordiū ab vnitate proficiſcit᷑: vt eccl'ia xp̄i
vna mōſtraret᷑ ꝙ vnā eccleſiā in li. Sapiē. Spūſſanctus ex ꝑſona xp̄i
deſignat, ⁊ dicit vna eſt colūba mea ⁊c. Et poſt pauca ſubijcit quam
vnitatē tenere ⁊ vēdicare debemꝰ. maxime nos epi q in eccl'ia dei pſi-
demꝰ. vt ep̄atū quoq; ipſum vnū atq; indiuiſum ꝓbibemus. Nemo
fraternitatē fallat. Nemo fidei veritatē ꝑfida ꝑuaricatione corrūpat.
Ep̄atus vnus eſt cuiꝰ ſingularis inſolidū pars tenet᷑. Et aduertēdū:
qꝛ lȝ ibidē dicat ꝙ oēs apoſtoli fuerūt in ordine. ſcȝ ī adminiſtratiōis
plenitudine. ⁊ idē notat᷑ in.c.ī nouo.xxj.di. vbi dicit gl. clariꝰ ꝙ in ad-
miniſtratiōe Petrus fuit maior alijs. Et notāda diligēter eſt illa gl.
qꝛ nō dicit ꝙ Petrꝰ ſolus habuerit adminiſtrationē: ſed qđ fuit ma-
ior in ea. Alij ergo ap̄l'i ī perſona eccleſie habuerūt adminiſtrationē:
nā Petrus ꝑlatus fuit exercitio ceteris eccleſijs ⁊ mēbris oībꝰ de ec-
cleſia. vt.c. ꝙuis.xxj.di. ⁊ hoc modo intelligit᷑.c.ī nouo. ꝑallegato: dū
dicit᷑ ꝙ Petro pꝛlo pōtificatꝰ eccleſie datꝰ eſt tn̄ fundamētū totius
eccleſie eſt in eccleſia vniuerſali pro hoc.c. ita dn̄s.xix.di. vbi đ ꝙ hu
ius muneris ſacramētū ita dn̄s voluit ad oīm apoſtoloꝝ offm̄ per-
tinere: vt in beatiſſimo Petro apoſtoloꝝ oīm ſummo principaliter
collocaret ⁊c. Et ſunt v̄ba beati Leonis. Et pōderādū eſt illud v̄bū
principaliter. Nō enim dicit ꝙ voluit ad ſolū Petrū pertinere: ſed ad
oēs apoſtolos ſed ad Petrū tanꝙ̄ caput principale: ſeu politicū eccle
ſie. Nec ob. ſi dicat᷑ ꝙ xp̄s claues eccleſiaſtice poteſtatis diſcretionis
dedit ſoli Petro: vt habet᷑ Mat.xvj. Et tibi dabo. Et per hoc idē cō
firmat᷑ in.d.c.in nouo. ⁊.d.c.loquit᷑. ⁊.c.alioꝝ.ix.q.iij. cū multis ſimi-
libꝰ. Et ſuper illa autoritate fundabant ſe cōiter aſſentatores pape ꝙ
ipſe habuit poteſtatē ſupra oēs: ergo a nemine iudicari pōt. qꝛ īferior
nō ligat nec iudicat ſuperiorē: vt in dictis capl'is inferior deniq;.xxj.
di. imo nec par in parē. vt.d.c.innotuit. Ad hoc em̄ dicēdū vt ptȝ ex ꝓ
miſſis qđ ſoli Petro nō fuit data poteſtas. Quinimo nec ꝑ illa v̄ba
tibi dabo claues fuit data aliqua ptās: ſed ꝓmiſſa cū ſint v̄ba futuri
temporis. Et illa ꝓmiſſio de datione clauiū fuit facta Petro exercēti
tūc typū ſeu figurā eccleſie vniuerſalis. ⁊ hoc voluit Aug. in plꝰibꝰ lo-
cis. habet᷑ em̄ ꝑ eūdē in li. de doctrina xp̄iana.c.xxiiij. vbi ſic dicit: eſt
eccl'ia corpꝰ xp̄i ſicut ap̄l'ica doctrīa ꝯmēdat q̄ ꝯiūx etiā đ. et paucis
interpoſitis dicit ſic. Has igit᷑ claues dedit eccl'ie ſue: vt q̄cūq; ſolue-
rēt in terra ſoluta eēnt ⁊ in celo. ⁊ clariꝰ idē Aug. ſup Io. ſmo.cxxv.
loquēs de eccleſia ſic dicit. huiꝰ eccl'ie ap̄l'us Petrus ꝓpter apoſtola
tus ſui ꝑmatū gerebat figurata gn̄alitate perſonā: ꝙ em̄ ad ipſum ꝓ
prie ꝑtinet: nā vnus homo erat. Sed qn̄ ei dictū eſt, tibi dabo claues
regni

regni celoꝝ ⁊ quodcunqꝫ ligaueris ſup terrā ⁊c.Uniuerſaꝫ ſignifica
uit eccleſiā que in hoc ſeculo diuerſis tempeſtationibus velut imbribus
fluminibus tēpeſtationibus quatitur ⁊ nō cadit qm̄ fundata ē ſupra
petram.vnde petrus nomen accepit.Non em̄ a petro petra ſꝫ potiꝰ a
petra petrus:ſicut nō chriſtus a chriſtiano vocat̄.ideo qppe ait dn̄s
ſuper hāc petrā edificabo eccleſiam meā:qꝛ dixerat petrus.tu es chri
ſtus filius dei viui.Super hāc igitur petrā quā cōfeſſus es edificabo
eccleſiā meaꝫ.Petra em̄ erat chriſtus:ꝓpter hoc quippe fundamētū
nemo aliud poteſt preter illō ponere qȯ poſitū ē ꝙ ē xp̄s ieſus.Eccle-
ſia ergo q̄ fundatur in chriſto claues ab eo regni celoꝝ accepit in pe
tro id eſt poteſtatem ligādi ſoluēdiqꝫ peccata.vnde beatꝰ Augu.vbi
ſupra.Et pro dicto auguſtini vide gl.i.c.ita dominus.xix.di.vbi idē
ſentit quod Aug.quo ad expoſitionem illoꝝ verborum.Et ſup hāc
petrā ⁊c.Et idem in effectu ſentit ibi Archi.poſt alios dices ſic expo-
nendo.Super hāc petram quā confeſſus es ſcilꝫ me.petra aūt chriſtꝰ
de cōſe.di.ij.reuera.ſupra quod fundamētū fundatꝰ erat.Et hec eſt
veritas.qꝛ eccleſia eſt fundata ſuper chriſto.iuxta illud ꝓphete.Et ꝑ
fice eā quā plātauit dextera tua.⁊ ſup filiū id ē chriſto hominis queꝫ
firmaſti tibi.Ad idem eſt idem Augu.li.de fide ad petruꝫ vbi dicit.
Nunq̄ peccanti indicta eſſet pro peccato deprecatio.ſi deprecanti nō
eſſet remiſſio concedenda:ſed penitentia peccatori tūc prodeſt ſi eā in
eccleſia catholica gerat cui deus i perſona petri ligādi ſoluēdiqꝫ tri-
buit poteſtatem dicēs.Quecūqꝫ ligaueritis ſuper terram erunt liga
ta in celis.Ad idem Auguſtinus de agone chriſtiano dices.Nō euꝫ
ſine inter omnes apoſtolos huius eccleſie catholice perſonā ſuſtinuit
Petrus:huic enim eccleſie claues regni celorum date ſunt cū Petro
date ſunt.⁊ qȯ ei dicit̄ ad omnes dicit̄.Amas me paſce oues.Et no
tanda ſunt permaxime hec verba vltima qȯ illa v̄ba ſi amas me pa
ſce oues meas ad oēs apoſtolos videntur dicta.Hinc vt arbitror ec-
cleſia in prefatione illa apoſtolorum dicit belliſſime ⁊ notanter in ma
teria noſtra.Ut gregem tuuꝫ paſtor eterne nō deſeras:ſꝫ per beatos
apoſtolos tuos continua protectione ⁊c.Ex qbus verbis clare colli-
git̄ ꝙ omnes erāt paſtores.⁊ ſic paſtura fidei ad oēs pertinebat.Itē
pōderāda ſunt illa v̄ba quos operis tui vicarios ⁊c.omnes ergo po
puli fuerūt vicarij operis chriſti.Et per cōſequens oēs ep̄i q ſucceſſe-
rūt in locū apoſtoloꝝ.lxviij.di.quoꝝ vices.⁊ in.c.nouo.xxi.di.Et ꝙ
quilibet ep̄s ſit vicarius xp̄i eſt tex.Amb.in.c.muliere.xxx.q.v.Sꝫ fa
tendū eſt qȯ petrꝰ in hac paſtura fuit maior:qꝛ nō ſolū fuit paſtor vt
ceteri:ſꝫ etiā paſtor paſtoꝝ:qꝛ ipſe habuit gn̄alē pōtificatū ꝑ illa v̄ba
Paſce oues meas:vt.c.ſignificaſti.de elec.vn̄ ad oēs referunt̄ illa ver
ba.Sed ad petrū tāq̄ primū.⁊ hoc qꝛ primus erat inter ap̄los dignū
fuit vt ipſe gereret perſonā eccl̄ie in ꝯmiſſione ſeu datiōe clauiū tn̄ fū
damentū iuriſditionis eſt in ipſa eccleſia.vn̄ petrus recepit tanq̄ p̄n
cipalis miniſter eccleſie lꝫ a deo imediate qꝛ recepit ꝓ ſe ⁊ ꝓ eccl̄ia et
ſic ꝓ oibus de eccl̄ia vt ſatis ſentit Aug.in locis p̄al.Et ſic pōt ſal-
uari dictū Gratiani.in.§.ſi aūt poſt.c.ſi audiuimꝰ.xxiiij.q.i.vbi dicit
ꝙ cū oibꝰ diſcipulis parē ligādi atqꝫ ſoluēdi ptātē dn̄s daret petro
ꝓ oibus ⁊ pre oibꝰ claues regni celoꝝ ſe daturū ꝓmiſit dicēs.tibi da
bo claues regni celoꝝ ⁊c.vt exponamus illa v̄ba ꝙ recepit ꝓ oibus:i
ꝑſonā oim̄ ⁊ pro oibus qꝛ magis recepit ipſe q̄ alij.ſinguli ſingularit̄
qꝛ petrꝰ p̄fuit ⁊ p̄latꝰ eſt oibus mēbris eccl̄ie vt i.c.q̄uis.xxi.diſt.vbi
dicit tex.qȯ q̄uis vniuerſe ꝑ orbē catholice eccl̄ie cōſtitute vnꝰ thola-
mꝰ xp̄i fuit tn̄ ſctā Romana eccl̄ia catholica ⁊ ap̄lica nullis ſynodi
cis ꝯſtitutiōibꝰ ⁊ ceteris eccl̄ijs p̄latꝰ ē.Sꝫ euāgelica voce dn̄i ⁊ ſalua
toris nr̄i primatū obtinuit.tu es inqt dn̄s petro.⁊ ſic pōderat tex.cū
dicit ꝙ ceteris eccl̄ijs p̄lata ē eccl̄ia romana ⁊c.Itē ad h̄ facit gl.or-
di.ſup illō Mat.xvi.tibi dabo claues regni ⁊c.que ſic inqt ſpecialiter
eā ptātē petro ꝯceſſit vt ad vnitatē nos iuitaret.Jō em̄ principē apo
ſtoloꝝ ꝯſtituit vt eccl̄ia vnū p̄ncipalē.imo xp̄i haberet vicariū ad quē
diuerſa mēbra eccl̄ie recurrerēt ſi forte inter ſe diſſentirēt.Qȯ ſi diuer
ſa capita eſſent in eccl̄ia vnitatis vinculū rūperet̄ ⁊ p̄ſerti vbi ad quē
diuerſa mēbra recurrerēt ⁊c.quaſi p̄matꝰ petri fuit p̄ncipalit̄ ꝓpter
diuerſa mēbra ⁊ ꝑticulares eccl̄ie nō aūt ꝙ ipſe ſolꝰ ptātēꝫ recepiſſet.
Sꝫ ꝓ oibus illā recepit:ſed ipſe vt principalis miniſter vt predixi et
ſic pn̄t ſaluari infinite autoritates ſcrōꝝ.Ex quibꝰ extollunt̄ aduerſa
rij eccleſie i eo qȯ vident̄ innuere qȯ ſolꝰ petrꝰ hūc habuit p̄matū ſup
oēs eccleſias ⁊ ꝙ fuit cūcte eccl̄ie prelatꝰ:Pro qbus faciūt optime.c.
ij.xxij.di.⁊.l.diſt.ꝯſiderādū.in.c.fidelior.cū multis ſimilibꝰ.debēt em̄
intelligi modo p̄dicto ꝙ ipſe recepit claues ꝓ oibꝰ ⁊ ꝓ ſe:ſed ipſe fuit
p̄ncipalis miniſter cū nullꝰ ap̄loꝝ p̄ter eū fuerit p̄latꝰ ceteris mēbris
eccleſie:ſed ipſa eccleſia in qua eſt iuriſdictio tāq̄ in fundamento hꝫ
plēitudinē poteſtatis.Pro hoc facit ad idē dictū Rabani q fuit do
ctor excellentiſſimꝰ in loco p̄allegato vbi inter cetera ſic dicit.hec au-
tē ligandi atqꝫ ſoluēdi poteſtas ſibi petro data videat̄ ⁊ domino:ta
mē ⁊ ceteris apoſtolis dat̄ nec nō etiā nūc epiſcopis ⁊ p̄ſbyteris om
nis eccleſie.Et p̄ncipali ꝯſideratiōe ꝙ poteſtas eccleſiaſtica omnimo
da ſit i eccleſia tāq̄ in fūdamēto.eſt etiā dictū Hiero.xxiiij.q.i.c.oibꝰ.
vbi ſic dixit.Omnibꝰ cōſideratis puto nō me temere dicere alios ita
eſſe ibi domo dei vt ipſi etiam ſint eadeꝫ domus dei que dicitur edifi
cari ſupra firmam petram que vnica columna vocatur ſiue appellat̄
q̄ ſponſa pulchra ſine macula ⁊ ruga ⁊ ortus cōcluſus ⁊ fōs ſignatꝰ
⁊ puteus aque viue.Et paradiſus cū fructu pomorum q̄ domꝰ etiaꝫ
claues accepit ⁊ poteſtatem ligādi ⁊ ſoluēdi hāc domum ſi quis cor
rigētem corripientēqꝫ contēpſerit ſit tibi tanq̄ ethnicus ⁊ publicanꝰ
de hac domo dicit̄.dn̄e dilexi decorē domꝰ tue ⁊ locū habitatiōis glo
rie tue ⁊ qui habitare fecit vnanimes in domo dei.⁊c.Que oia v̄ba
diligētiſſime ſunt notāda.nā clariſſime innuūt ꝙ eccleſia vere recepit
claues ⁊ nō ſolꝰ petrus.Et qȯ ipſa eccleſia habet exercitiū clauiū qn̄
illis vult vti.patet ex illis verbis hāc domū corrigere corripereqꝫ cō-
tempſerit ſit tibi tanq̄ ethnicus ⁊ publicanus.nam iſte tex.Hier.plu
rimum confundit motiua quorundā qui nō valētes ſubterfugere qȯ
petrꝰ recepit claues ꝓ eccleſia principaliter dicebāt verū eſſe ꝙ iuriſ-
ditio eccleſiaſtica eſt in eccleſia tanq̄ theſaurꝰ in arca:ſed petrꝰ fuit il
le qui recepit claues vt aperiret archā qn̄ ſibi videret̄ quaſi innuāt ꝙ
exercitiū poteſtatis fuit cōceſſuꝫ ſoli petro:licet poteſtas i habitu fue
rit data eccleſie.ſed ꝑ hūc tex.Hiero.aperte ꝯfunditur illa opinio.ad
idem tex.xp̄i in euangelio dum dicit dic eccleſie.et volēs denotare q̄
eſſet iſta eccleſia immediate ſubiungit ad omnes apoſtolos.Amē di-
co vobis quecunqꝫ ligaueritis ⁊c.ergo exercitiū fuit ceteris apoſtolis
collatū rep̄ſentātibus tūc eccleſiā quā poteſtatem exercet eccleſia per
miniſtros ſuos.vn̄ eccleſia exercet cū epiſcopus excōicat vel cū p̄ſby-
ter abſoluit in foro anime.ad hoc facit optime dictum Chryſoſtomi.
ſuper illud Matt.xviij.Quod ſi nō audierit dic eccleſie.exponit em̄
Chryſoſtomus dic eccleſie.i.his qui p̄ſidēt eccleſie.vl̄ dic toti eccleſie
vt maiorē erubeſcētiā patiant̄ ꝑ hec oia ſequat̄ excōicatio q̄ fieri de
bet ꝑ eos eccleſie.i.per ſacerdotē excommunicātē per ſacerdotē tota
eccleſia cū eo operat̄.⁊ hec v̄ba vltima ſunt plurimū notāda hinc di-
cit canō.ꝙ epiſcopus eſt in eccleſia ⁊ eccleſia eſt in epiſcopo vnde ap
pellatiōe eccleſie venit epiſcopus.vij.q.i.c.ſcire.facit.c.requiſiſti.de te-
ſta.¶ Pōt etiā dici vltra chryſoſtomū dic eccleſie.i.cōcilio gn̄ali ꝙ
repreſentat eccleſiā totā vt aperte ptꝫ Act.xv.Et inter ceteras expoſi
tiōes hāc etiā ponit Archi.in.c.p̄cipue.xi.q.iij.ſuperiꝰ allegata.Qȯ
etiā patet ex eo qꝛ cōciliū nomine eccleſie exercet iuriſditionē oimodā
tam excōicādo q̄ aliter diffiniēdo ⁊ ſtatuēdo vt.c.certū.xi.q.iij.⁊.c.ſi
quis ep̄s.de here.⁊.c.i.de iudi.fa.c.i.de ſpōſa.⁊.c.citiꝰ.de elec.Et ple-
nius hunc articuluꝫ attingā cum peruenero ad geſta conciliorū ⁊ ex
iſtis confundit̄ aperte opinio illoꝝ qui dicebāt ꝙ ſolū petrꝰ recepit
poteſtatem iuriſditionalē.alij vero apoſtoli receperūt poteſtatem pa
rem in ordine.hoc enim falſum eſt vt patet ex p̄dictis.Nā reclamatio
q̄ fit in eccleſia iuxta ſaluatoris vocē dic eccleſie ⁊c.apertē ſapit iuriſ
ditionē contētioſam.Et idē patet per diffinitiones ⁊ ſentētias etiam
excōicationū latas per cōciliū gn̄ale vt dicā i geſtis ꝯciloꝝ:hinc eſt
qȯ paulus apoſtolꝰ poſt cōciliū ap̄loꝝ de quo actuū.xv.perābulans
ſyriam ⁊ galileā mādabat cuſtodiri p̄cepta ap̄loꝝ ⁊ ſenioꝝ.vn̄ notan
da ſunt illa verba precepta ap̄loꝝ ⁊ ſenioꝝ.q̄ ſapiūt iuriſditionē con-
tētioſaꝫ.Itē pōderādū eſt illud v̄bū ſenioꝝ:nō em̄ mādabat ſeruari
p̄cepta apoſtoloꝝ ſed ⁊ ſeniorū.i.alioꝝ p̄ſbyteroꝝ.vt colligit̄ ex ver
bis ꝯſultatiōis q̄ habent̄ actuū.xv.i eo ꝙ fuit miſſuꝫ ad apoſtolos et
preſbyteros ⁊ facit ad factum ꝯcilij Baſilie.ꝙ ex quo ꝯcilio incorpo
rati fuerūt nō ſolū epiſcopi ſed etiā inferiores qȯ omnes tanq̄ facien-
tes concilium ⁊ repreſentantes eccleſiam vniuerſalem habēt poteſta
tem eccleſie ⁊ poſſunt facere ſtatuta ⁊ p̄cepta ⁊ omnē iuriſditionē ec-
cleſie exercere.Unde ibidē dicitur viſum fuit apoſtolis ⁊ ſenioribꝰ et
toti eccleſie ⁊c.quaſi illi repreſentarēt eccleſiā exiſtētes i cōcilio ꝙ eſt
bene notandū.Item facit quod habetur.actuum.xvi.Cū em̄ paulꝰ
⁊ timotheus trāſirēt per ciuitates tradebāt eis cuſtodire dogmata
que erant decreta per apoſtolos ſeniores qui erant in hieruſalē.etiaꝫ
ponderandum eſt illud decreta quod ſapit iuriſditionē cōtētioſam
iuxta no.in.c.fi.de tēpo.ordi.⁊ in.c.i.de iudi.⁊.iiij.diſt.§.hec ⁊ ſi legi-
bus.facit gl.iij.diſtin.in ſumma.ad idem facit quod habetur in euā-
gelio Mat.dum dicit de ſuis.Amē dico vos q ſecuti eſtis me ſedebi
tis ſuper ſedes duodecim iudicātes.xij.tribus iſrael ⁊c.Judicabit er
go chriſtus in fine ſeculi cum apoſtolis omnibus ſic ⁊ fortius dicēdū
eſt in hac eccleſia militāti ſic vt ipſi apoſtoli ⁊ epiſcopi ⁊ eoꝝ ſucceſſo-
res habeāt iuriſditionem cum papa licet papa ſit principalis.arg.in
c.ad hoc.lxxxix.diſt.Que omnia faciunt ad innuēdū qȯ claues non
fuerunt date ſeu promiſſe ſoli petro.ſꝫ petrus tūc figurabat totaꝫ ec-
cleſiam.Si eniꝫ ſoli petro fuiſſet data poteſtas eccleſie nō poſſet excō
municare ſed hoc eſt falſum vt.ſ.ꝓbatū.⁊.i.latius dicet̄.Ergo petrꝰ
gerebat perſonā eccleſie.hoc argumentum videtur facere Aug.ſup
Jo.cuius verba ponunt̄ in.c.quocūqꝫ.xxiiij.q.i.vbi ſic dicit̄.Quod
cunqꝫ ligaueris ſuper terrā ⁊c.dicit em̄ Aug.ſi hoc petro tātū dictū
eſt nō hoc facit eccleſia.Si autē in eccleſia ſit vtiqꝫ qui ⁊ in terra liga
tur ⁊ in celo ligatur excōmunicatus.Cū reconciliat eccleſia in celo ſol
uitur recōciliatus ⁊ ſubijcit.Si ergo hoc in eccleſia ſit petrus quādo
claues accepit eccleſiam ſanctam ſignificauit hec verba ſapiūt idē cū
verbis Hiero.preallegatis vt etiam exercitium clauium ꝯperat eccle
ſie.Et ad idem eſt dictum Leonis pape in ſermone de beatis apoſto
lis vbi dicit ꝙ vis huius decreti ⁊ conſtitutio ad omnes principes ec
cleſie cōmeauit ſed nō fruſtra vni cōcedit̄ qȯ oibꝰ intimat̄ eccl̄ie igit̄

ſunt date claues ꝑncipaliter. Ad idē eſt Rabanꝰ q ſic dicit. Quāuis ſoli petro hec poteſtas videatᷣ data ceteris tñ apoſtolis, dabatᷣ teſte chriſto qui inſufflauit ī eos dicēs. Accipite ſpiritū ſanctū quoꝝ remiſeritis ⁊c. gl. or. ſup illo ac Ephe. iiij. quoſdā qdē dedit apoſtolos ⁊c. dicit gl. vice chriſti predicātes ac omniū ordinatiōes ⁊ iudices ꝑ quibus facit illud qđ canit eccleſia ī hymno apoſtoloꝝ. videlicet vos ſeculi iuſti triūphalis duces celeſtis aule milites ⁊ vᷓa mūdi lumina. Deriſio eſt ergo dicere qđ ſolꝰ petrꝰ recepit poteſtatē. ad idē eſt. c. firmiter. de ſum. tri. qđ fuit editū in cōcilio generali vbi dicitᷣ qđ chriſtꝰ dedit claues apoſtolis eorūqꝫ ſucceſſoribꝰ ⁊c. Et de ſucceſſoribꝰ apoſtoloꝝ vide gl. no. in. c. vidētes. xij. q. j. facit ad hec. ca. noua. de peni. ⁊ remiſ. vbi dr ꝙ licet btā virgo fuerit excellētior. tñ nō illi ſꝫ ipſis chriſtꝰ tradidit claues regni celoꝝ. multeqꝫ alie autoritates ad idē poſſent allegari ꝗs breuitatis cā omitto qꝛ in idē concidunt. ¶ Unū tñ non omitto ꝙ opinio magiſtrorum multoꝝ vniuerſitatis ſatis eminētis. Qđ licet ꝓmiſerit ſe daturū claues ꝑ illa vᷓba. tibi dabo claues ⁊c. qꝛ gerebat tūc petrꝰ vices eccl'ie nō legitᷣ ꝙ poſtmodū dederit ſibi realiter illas claues ꝓmiſſas ſꝫ eas preter ꝓmiſſas in ꝑſona eccleſie cōtulit: poſtea toti eccleſie in ꝑſonis diſcipuloꝝ. nā Mat. xvj. dicit petro tibi dabo ⁊c. ſucceſſiue Mat. xviij. dicit dic eccl'ie: dū dixit dic eccl'e et ſubiūxit chriſtꝰ referēdo ſe ad oēs apoſtolos tūc eccleſiā repreſentantes. Amē dico vobis. Quodcūqꝫ ligaueritis ſuper terrā erit ligatū ⁊ in celis. Et quecūqꝫ ⁊c. vnde pōderandū eſt qđ inter apoſtolos chriſti ſepe fuit cōtentio quis videretᷣ eſſe maior. ⁊ xp̄s ꝓ tūc aperte nō reſpōdebat. ſed inducebat eos ad hūilitatē dicēdo. reges gētiū ⁊c. Uos aūt nō ſic ſed qui voluerit eſſe maior fiat ⁊c. Sꝫ poſtmodū ſucceſſiue cōtulit ſe ad eccleſiā principaliter in te frater tuus dic ⁊c. Et hec magiſtroꝝ iſtoꝝ opinio ſatis pōt eſſe ꝓbabilis intelligēdo tñ vt. ſ. dixi. pōt etiā teneri qđ. ſ. dixi qđ petrꝰ habuit: ſꝫ noīe eccleſie ⁊ qđ iſte petrus recepit ꝓ ſe ⁊ ꝓ oibꝰ de eccl'ia declarādo: vt. ſ. tetigi. hāc ſn̄iam ī effectu tenuit magiſter ⁊ doctor meꝰ dn̄s Frācīſ. de zaba. olim Cardi. flo. q in ſuo tractactu de ſchiſmate īter alia dixit. ꝙ lꝫ petrꝰ fuerit princeps apoſtoloꝝ. Tñ plenitudo poteſtatis non fuit in eo ſolo: vt ptꝫ Act. xv. Nā in illo cōcilio apoſtoloꝝ petrꝰ tanꝙ vnꝰ de cōgregatione arēgauit ⁊ poſt ipm̄ Jacobꝰ ⁊ prout ambo cōſuluerūt. ita congregatio cēſuit. nec reſpōſio fuit data ſub noīe petri ſꝫ cōgregatiōis. vñ epiſtola reſpōſiōis de qua ibi icipit ſic apoſtoli ⁊ ſeniores fratres his qui antiochie ⁊ īfra viſum eſt ſpūiſctō ⁊ nobis ⁊c. Et hinc moris antiquꝰ habuit ꝙ oīa difficilia terminabantᷣ per cōciliū qđ crebro fiebat poſtea vero qdā ſummi pōtifices qui magis ad modū terrenoꝝ ꝑncipū ꝙ apoſtoloꝝ eccleſiā traxerūt nō curarunt facere ꝯcilia. Ex q̄ omiſſione ꝑdierūt multa. Et ex his dixit aperte ꝙ illud ꝙ dr ꝙ papa hꝫ plenitudinē poteſtatis dꝫ intelligi: non ſolus ſed tanꝙ caput vniuerſitatis. Jta ꝙ ipſa ptās eſt in ipſa vniuerſitate tāꝙ in fundamēto. Sed in papa eſt tanꝙ in ꝑncipali miniſtro ꝑ quē hec poteſtas explicatᷣ: ita tñ ꝙ ꝓcedat clauis diſcretionis vt eleganter dicit Jnno. de re iudi. ꝗto. ⁊ facit qđ notatᷣ ꝑ eundē in. c. qđ ſuper his. de voto. et eſt gl. in. c. apoſtolice. de re iud. li. vj. Et hec in p̄ntiarū ſufficiat dixiſſe quo ad primū ſcꝫ de iure diuino nōnulloꝝ doctoꝝ dictis roborato per q̄ defenditᷣ illa declaratio ꝯcilij cōſtantieñ. de poteſtate eccleſie ſuper qua defenſione principaliter nunc noſtra verſatur intentio.

NUnc ad ſecundū videlicet ad ius apoſtolicū cōdeſcendēs adduco ꝑncipaliter autoritatē illiꝰ q fuit vas electiōis ⁊ capitaneꝰ in doctrina eccleſiaſtica vcꝫ pauli apoſtoli q ad Rom. xviij. iſpiratiōe quadā ſpūs
18 ſancti dixit. † Oīs aīa ptātibus ſublimioribus ſubdita ſit ⁊c. A qua vniuerſitate nec pape aīa excipitᷣ. Si em̄ nō ſubeſſet cōcilio tūc falſū eſſet dictū apoſtoli cū dixit. Oīs aīa. qꝛ q totū dicit nihil excludit. i. c. ſolite. de maio. ⁊ obe. xix. di. ſi romanoꝝ. Nā ſi papa ſubiectꝰ ſit ꝯcilio nulla aīa relinquitᷣ ī ſeculo hoc q̄ ſublimioribꝰ poteſtatibus ſubdita nō ſit. ⁊ qđ ita gn̄aliter debeat intelligi dictū apoſtoli facit illud notabile dictū Hiero. xciij. di. legimꝰ. vbi loquēs de autoritate ⁊ nō de terrarū ſpatijs dixit. Si autoritas orbis q̄ eſt maior vrbe q̄ſi dicat ꝙ cū ptās eccl'iaſtica ſit in eccleſia tanꝙ in fundamēto ⁊ in corpore xp̄i: ⁊ eccleſia romana ſit de corpore vniuerſalis: vt gl. notabilis iuncto tex. Gre. in. c. ecce. xix. di. ſequitᷣ ꝙ ſi papa errat ſeu aliter ſuis prauis actibus ſcādalizat eccleſiā ꝓuidere circa hec dꝫ ecclaſia vniuerſalis tāꝙ maior cōprehēdēs in ſe oēm poteſtatē eccleſiaſticā. Et per hoc facit qđ. ſ. dixi in precedēti membro ſuadēt. Habet intellectū gn̄alem varia ⁊ mirifica ac ſublimia noīa que in varijs ſcripturarū locis eccl'ie vniuerſali attribuuntᷣ. Nam qn̄qꝫ ipſa eccleſia dr mater. Eccle. xxiiij. Ego mater pulchre dilectionis ⁊ timoris. ⁊ tex. alibi appellat eccleſiā matrē etiā pape ⁊ oīm mēbrorum eccleſie: vt. xij. q. in. c. qui abſtulit. vbi Anacletꝰ papa martyr ſic inter cetera dicit. Mater nr̄a eccleſia eſt q̄ nos ī baptiſmo regenerauit. ad idē recurrat. xxij. q. iiij. q. c. quorum vices. lxiij. di. vbi augu. ſup pſal. Pro patribꝰ tuis nati ſunt tibi filij ꝯſtitues eos principes ſup oēm terrā belliſſime dicit ꝙ per verba appareat quoꝝ vices in eccleſia ep̄i gerant. Et qs eis hanc dignitatē dare debeat. Nam patres fuerūt apoſtoli. pro apoſtolis nāqꝫ filij nati ſunt ⁊ cōſtituti ſunt ep̄i. hodie em̄ ep̄i qui ſunt per totū mundū inde nati ſunt. eccleſia em̄ illos genuit. Et ipſa eccleſia nos cōſtituit in ſedibꝰ patrū ⁊ ſubiūxit loquēdo eccleſie vniuerſali. Nō te ergo putes deſertā qꝛ nō vides petrū. Quia nō vides illos ꝑ quos nata es: de prole tua creuit tibi paternitas. ꝓ patribꝰ tuis nati ſūt filij tibi cōſtitues eos principes ſup omnē terrā. Si ergo eccleſia vniuerſalis genuit per baptiſmi ſacramentū ⁊ papā ⁊ oēs epiſcopos ⁊ eos ꝯſtituit in ſedibꝰ patrū in locū petri ⁊ alioꝝ apl'oꝝ: manifeſte patet preeminentia eccleſie vniuerſalis ad papā ⁊ oēs alios ep̄os ⁊ reuerentiā quā deberēt habere papa ⁊ oēs ep̄i ad eccleſiā vniuerſalem. Hinc inquit Aug. in li. de ſymbolo tractatu quarto. Si quis ab eccleſia ſeparatus inuētus fuerit alienꝰ erit a numero filioꝝ dei. Nec habebit deū patrē qui eccleſiā ſuā noluit hr̄e in matrem ⁊ ideo dicit tex. in. d. c. qui abſtulerit. pater noſter. ⁊ ſine dubio deus qui nos creauit mater nr̄a eccleſia eſt q̄ nos in baptiſmo regenerauit. Et hāc eccleſiā repreſentat cōciliū generale vt ſepenumero. ſ. dixi. Jtē dicitᷣ regina tanꝙ ſpōſa ⁊ cōiunx illius qui dicitᷣ Rex regū ⁊ dn̄s dominātiū. c. pōt. xxj. diſti. Uidi ciuitatē ſanctā hieruſalē nouā deſcēdētē tanꝙ ſpōſam ornatā viro ſuo. Et aduertēdū qualiter ꝓpheta deſcribit eccleſiā. dicit em̄ ſic in pſ̄. xliiij. Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circūdata varietate. dr em̄ aſſiſtere a dextris xp̄i ad denotādū eiꝰ potētiā: ſicut de filio dr ſedet ad dexterā patris dr veſtita veſtitu deaurato ꝓpter eius pre alijs excellētiā deſcribitᷣ circundata varietate ꝓpter diuerſitatē prelatoꝝ ⁊ alioꝝ mēbroꝝ eccleſie. Sūt em̄ in hac eccleſia militāti ſicut in triūphāti ⁊ diuerſi ordines inferiores ⁊ ſuperiores. vt in ca. ad hoc. xxxix. di. Et ſunt ad decorē eccleſie. vñ Aug. tractans illud prouerbioꝝ vlti. ſcꝫ mulierē fortē quis inueniet ꝓcul ⁊ de vltimis finibus pretiū eiꝰ ⁊c. dicit per mulierē fortē debere intelligi eccleſiā ⁊ inter ceteras laudes dicit ꝙ ipſa eccleſia p̄tioſior eſt oibus ſuis lapidibus pretioſis vocatqꝫ pretioſas ſanctis eiꝰ. vnde dicit ꝙ q̄tūcūqꝫ aliquis ſit vilis ſi lapis pretioſus eſt ornamentū eius eſt qꝛ oīs lapis pretioſus eſt ornamentū ipa em̄ eſt pretioſior oibus lapidibꝰ p̄tioſis. Si autē papa nō eſt ſub eccleſia ⁊ de corpore eccleſie nō eſt eccleſia pretioſior oibus pretioſis lapidibꝰ. Nec eſſet ornamentū eccleſie. Jtē aduertendū qđ eccleſia appellatᷣ regina vt. ſ. Jtē dn̄a ⁊ princeps: vt ī deploratione Hieremie. dn̄e gentiū facta eſt ſub tributo. ⁊ hr̄ trāſſumptiue in. c. nō minus. de immuni. ec. ⁊ princeps prouinciarū facta eſt ſub tributo ⁊c. Papa aūt ⁊ ceteri prelati dicuntᷣ diſpēſatores ⁊ nō domini. Uñ apoſtolus. Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros xp̄i ⁊ diſpēſatores miniſterioꝝ dei. hic iaꝫ queritᷣ diſpēſatoꝝ vt fidelis quis inueniatᷣ ⁊c. Si ergo eccleſia eſt dn̄a ⁊ regina ⁊ ſpōſa ⁊ vxor xp̄i ergo ibi opꝰ eſt exercere iuriſditionē ſupra papā. vꝫ em̄ argumentū ab etymologia vocabuli. xxj. di. clericos. ⁊ xxv. diſt. ꝑlectis. inſti. de don. §. eſt ⁊ aliud. xij. q. j. in. c. duo ſunt gn̄a. cū multis ſimilibꝰ. ¶ Et ex his pōt inferri qđ in iure ꝓphetico illa cōſtitutio ſeu declaratio cōcilij cōſtātieñ. cōprobatᷣ cū prophete preuiderint eccleſiā eſſe futurā dominam reginā ſponſam ⁊ cōiugē. Jtē facit illud qđ de eccleſia dicitᷣ terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata. ¶ Scđo principaliter iuuatur illa autoritas Pauli ⁊ ſuperioritas eccleſie ex geſtis olim apoſtoloꝝ. reperitur enim apoſtolos feciſſe quatuor concilia ⁊ inibi totā congregationem diſpoſuiſſe ⁊ determinaſſe ardua nomine cōgregationis et non nomine ſolius Petri: quod vtiqꝫ apoſtoli cum veriſimiliter ſpiritum ſanctū recepiſſent minime acceptaſſent. niſi ſciuiſſent iuriſditionē illam cōpetere. arg. ix. q. ij. Lugdun̄. Non em̄ valet ſentētia quādo reus iudex aſſumit ſibi aliū tanꝙ cōiudicē ⁊ ambo fecerūt ſn̄iam. Uñ hꝫ locum tunc illud qđ noluit potuit ꝙ voluit adimplere nequiuit: vt ī. c. cum ſup. de offi. deleg. ¶ Jn primo em̄ ipſoꝝ apoſtoloꝝ cōcilio: de q̄ Act. j. vbi tractatū fuit de ſubrogatione Mathie in locū iude: lꝫ petrus tāꝙ ceteris honorabilior factū ꝓpoſuiſſet ⁊ perſuaſiſſet ſic faciēdum. Unde ibi dicitᷣ. Exurgēs Petrus in medio fratrū ⁊c. Actꝰ tñ ⁊ diſpoſitio nō videtur iuriſditionē ⁊ poteſtatē denotare cū fuerint oibus cōmunes. dicitᷣ em̄ ibi de oibus qđ ſtatuerunt duos ⁊ dederūt eis ſortes ⁊ cecidit ſors ſup mathiā. Nō em̄ ibi dicitur ꝙ ſolus petrꝰ elegerit ⁊ ſortē poſuerit: ſed oēs. Et facit notabiliter illud exēplū ad ꝓbādum qđ totū cōciliū pōt prouidere de epiſcopatu vacāte. Nā de epiſcopatu inde tunc agebatᷣ. vñ petrus allegabat illud pſ̄. ⁊ epiſcopatum eiꝰ accipiat alter. ¶ Jn ſecūdo cōcilio. de quo actuū. vj. hec autoritas nō minus clare exprimitur. Nā ibi dicitᷣ qđ duodecim apoſtoli cōuocantes multitudinē diſcipuloꝝ dixerunt. Nō eſt bonū nos relinquere verbū dei ⁊ miniſtrare menſis. Cōſiderate ergo ex vobis ſeptē viros boni teſtimonij plenos ſpūſancto quos ꝯſtituamꝰ ſupra hoc opus. ⁊. j. ibi dr. Qđ electis impoſuerūt manꝰ. Cōſtat autē ꝙ hec manus impoſitio denotat autoritatē. Ex his poſſunt inferri duo notāda. Primo qđ etiā inferiora miniſteria poſſunt cōferri ꝑ cōciliū generale. Et qđ cōciliū gn̄ale pōt diſponere de alio ꝯcilio futuro. ⁊ facit hoc ad firmādū ꝯſtitutio capituli frequēs edita in ꝯcilio ꝯſtantieñ. ¶ Jn tertio vero cōcilio. de quo Actuū. xv. magis ptꝫ relucet autoritas cōcilioꝝ. Nā cū dubitaretᷣ an conuerſi ad fidē deberēt circūcidi ⁊ eſſet magna cōtētio inter quoſdā de eccleſia q̄ſtio decidēda fuit ad apoſtolos ⁊ ſeniores qui erāt in hieruſalē ⁊ in tractatu illius petrus

propoſuit

ꝓpoſuit qſtionē.Et dixit quod ſibi videbať ſicut feciſſet quilibet de
eccleſia neqȝ ſolus iudicauit.Jacobꝰ autē ſecūdo ꝓpoſuit z vſus eſt
verbo iudico.vnde nonnulli voluerūt dicere ꝙ Jacobꝰ tulit ſentētiaȝ
quā approbauit tota eccleſia.Sȝ quicquid ſit ſiue verbū iudico expo
natur id eſt ſentētiā vel iudiciū meū ex pꝛimo ſȝ qꝺ ipſi duo ꝓpoſue
runt z cōcluſerūt totū cōciliū iudicauit.Unde diffinitio nō fuit facta
ſub nomine Petri neqȝ ſub Jacobi ſed totiꝰ cōgregatiōis vt viſum
eſt apoſtolis z ſenioꝛibꝰ z toti eccleſie zc.vt pleniꝰ habeť in illo.xv.c.
Non enim poterat eſſe tūc queſtio difficilioꝛ cū tāgeret fidē z eēt ma
gnus rumoꝛ in eccleſia.Et tamē qſtio fuit delata ad totū cōciliū z nō
ad ſolū papā.Si enim poteſtas eccleſie nō eſſet in eccleſia tāꝗ̄ in fun
damento nullo modo illi viri ſancti rē hāc attētaſſent nec ſpiritꝰ ſan
ctus ꝑmiſiſſet eos errare.❡ In quarto etiā concilio de quo Act.xxj.
Item poteſt colligi.fuit enim iniunctū Paulo a tota congregatione
ſenioꝛū vt deberet ſe cōfoꝛmare i cerimonijs legis moſayce ꝓpter ſcā
dalum tūc imminens de quo dicendū:vt ibi plenius habetur.vñ ibi
dicit.fac Paule ꝙ tibi dicimus.Et ita Paulus facit z ſic tota con-
gregatio vſa ē illa poteſtate z autoꝛitate.facit etiā ꝙ habeť Act.xiij.
vbi Petrꝰ ipſeqȝ acquieuit oꝛdinatiōi apoſtoloꝛū dū apoſtoli miſerūt
eū:z Joannē ad ſamariā.vt patet ibi.Miſerūt ad eos petrū z Joā-
nē ex qbus oībꝰ patet ꝓpoſitū noſtrū.Qꝺ etiā iure apoſtolico z etiā
ꝓphetico pōt illa autoꝛitas eccleſie compꝛobari.z ſic defendiť illa
declaratio cōcilij conſtantieñ.

TErtio dixi qꝺ pōt cōpꝛoba-
ri illa declaratio concilij Cōſtātieñ.magis ſpecifice in om
nibus ſuis tribꝰ partibꝰ iure pontificio.Et pꝛimo qꝺ con
ciliū ſit ſupꝛa papā in caſu hereſis pꝛobať in capitulo ſi papa.xl.di.
Ad idē tex.iūcta gl.xxiiij.q.j.c.achatius.Quo ad caſum ſchiſmatis
pꝛobať aperte per tex.iuncta gl.in.c.ſi duo contra fas.lxxix.di.Et ꝑ
intellectu glo.illius.c.ſi foꝛte.lxiij.di.in verbo.vt nullus.q̄ allegando
illud.c.ſi duo.videtur ſingulariter ſentire qꝺ occaſione ſcādali vitādi
ſi reperiunť due electiōes facte de diuerſis perſonis ꝓ ſummo pōti-
fice poteſt ꝯciliū vtranqȝ caſſare z debet intelligere ꝙ altera tenebat
alr̄s nihil operareť cōſideratio ſcādali.facit qꝺ legiť in ſimili in.c.niſi
cū pꝛidē.de renun.Ex quibus apparet quanta eſt autoꝛitas eccleſie.
❡ Quo ad tertiū caſum cōtētū in dicta cōſtitutione Cōſtantieñ.ſcili
cet de ſuperioꝛitate in cōcernētibus refoꝛmationē eccleſie in capite et
in mēbꝛis facit optime dictū Gregoꝛij i.c.ſicut.xv.di.Nā Greg.licet
papa eſſet ſanctiſſimus dixit ꝙ ꝓfeſſus eſt ſe ſuſcipere illa quatuoꝛ cō
cilia ꝑncipalioꝛa:ſicut ſancti euāgelij quatuoꝛ libꝛos ſe illa amplecti
tota deuotione z integerrima appꝛobatione cuſtodire:ſubijciēs ratio
nem.qꝛ in his velut i quadrato lapide ſancte fidei ſtructura cōſurgit
z cuiuſlibet vite atqȝ actiōis noꝛma exiſtit:z diligēter pōderāda ſunt
hec verba pꝛo ratione poſita q̄ nō ſolū cōpꝛehendūt veneratiōē con
cilioꝛū in cauſa fidei per papā habendā:ſed z in oībus ꝯcernētibꝰ ſa
lutem animarū:vt colligiť hoc vltimū ex illis verbis z cuiuſlibet vite
atqȝ actionis noꝛma exiſtit.vñ Archi.notabiliſſime i.d.c.ſicut.ꝑ illū
tex.dicit ꝙ in his que ad fidē ꝑtinent z ſalutē z generalē ſtatū eccleſie
nō pōt papa cōtra ſtatuta cōcilioꝛū venire.Secꝰ dicit i alijs:vtputa
q̄ in animaduerſione criminū ſunt ſtatuta z hoc dictū dicit colligi ex
ipſa litera diligēter inſpecta vbi dicit fidei ſtructura z cuiuſlibet vite
atqȝ actionis noꝛma exiſtit.vñ exponit ꝟbū actiōis ideſt infoꝛmatio
nis.Et ꝑ hoc facit.c.nicena.xxxj.di.vbi tex.loquēs de ꝯcilio Niceno
quod fuit vnū ex illis quatuoꝛ dicit Nicena ſynodus volens coꝛrige
re hominum vitam in eccleſia commoꝛantiū poſuit leges quas cano
nes vocamus zc.Et ſic Nicena ſynodꝰ multos canones edidit circa
coꝛrectionē vite ad idē.xvj.di.in.c.habeo libꝛū.in fi.vbi dicit ꝙ ſyno-
dus ꝯſtātinopolitana q̄ fuit vna de illis quatuoꝛ ꝓmulgauit ad coꝛ
rectionē eccleſie canones nu.ccij.z ſic ꝺ alijs ꝯcilijs.Et tñ Grego.illa
ꝯcilia recepit ſub ea veneratiōe:ſicut quatuoꝛ libꝛos euāgelioꝝ.Et ꝑ
cōſequēs inferť ꝙ cōcilia in refoꝛmatione eccleſie poſſunt edere cano
nes quos papa teneť cuſtodire z obſeruare.vñ ꝓ veneratione dixit
papa Greg.i.d.c.ſicut hec ꝟba cūctas vero quas p̄fata venerāda cō
cilia ꝑſonas reſpuūt reſpuo:z q̄ veneranť amplectoꝛ.qꝛ dū vniuerſali
ſunt cōſenſu cōſtituta z nō illa deſiſtant quiſquis p̄ſumit abſoluere.
quos ligant ligare quos ſoluūt.Ex quibus ꝟbis patet autoꝛitas ec-
cleſie ſupꝛa papā.Et pōderāda ſunt illa verba dū vniuerſali ſunt cō
ſenſu cōſtituta:quaſi vellet dicere ꝙ cōſtitutio eccleſie vniuerſalis i fi
de z refoꝛmatione moꝛū eſt p̄ferēda cuilibet cōſtitutioni etiā pape.et
facit ꝓ illo dicto Hiero.ꝙ oꝛbis ē maioꝛ vꝛbe.xciij.diſ.legimꝰ.Ad qꝺ
optime facit tex.i.c.ꝯtra.xxv.q.j.vbi dicit.Cōtra ſtatuta patrū aliqd
cōdere vel mutare huius quidem ſedis pōt autoꝛitas qui text.dȝ in-
telligi ꝺ illis caſibꝰ i quibꝰ loquiť dictū.c.ſicut.vt.ſ.dixi.poſt Archi.
Ad pꝛedicta etiā facit tex.nota.leonis.in.c.requiſitis.j.q.vij.ibi qꝺ iā
multis eſt dānatū cōcilijs nulla poſſum penitētia ſubuenire.z tot ſpi
ritualibꝰ patribꝰ obuiare ſȝ in illoꝛū patrū me ſentētiā cōuenire.Ad
idem.xxv.q.ij.in.c.pꝛiuilegia.ibi huius ſancte ſedis pōtificibꝰ neceſſe
eſt ꝑſeuerātē exhibere famulatū.Et loquiť de geſtis ꝯcilioꝛū multiqȝ
alij canones ſummoꝛū pōtificum ad idem poſſent adduci hec de iure
pontificio.❡ Sed cōtra dicta in hoc mēbꝛo foꝛtiter obſtare videnť
c.alioꝝ.z.c.nemo.ix.q.iij.z.xl.di.ſi papa.z.c.ſi.xix.di.z.c.ſignificaſti.
de elec.c.lȝ.e.ti.Nā in.c.alioꝛū dꝛ ꝙ deus alioꝛū hoīm cauſas voluit ꝑ
homines terminare.ſȝ ſedis iſtiꝰ preſulē ſuo ſine qōne p̄ſeruauit arbi
trio:z ſic aperte innuit ꝙ ſolꝰ deꝰ pōt de papa iudicare.z ꝑ hoc facit
gl.in.c.q̄to.de traſla.p̄la.q̄ dicit ꝙ nemo pōt pape dicere:cur ita fa-
cis.allegat.c.q̄uis.ꝺ peni.di.iij.❡ In.c.vero nemo.dicit qꝺ nemo iu
dicabit pꝛimā ſedē.Et ſtatim ſubdiť.Neqȝ enim ab auguſto neqȝ ab
oī clero neqȝ regibꝰ neqȝ apoſtolis iudex iudicabiť.Et ſic videť qꝺ a
nemine poteſt iudex iudicari etiā cōcilio qꝺ impoꝛtare videnť illa ꝟ-
ba.Neqȝ ab omni clero zc.❡ In.c.ſi papa.habeť ꝙ licet papa ſue z
ſuperne ſalutis ſit negligēs z deꝑhendať inutilis z remiſſus i ope-
ribꝰ ſuis.Et inſuper a bono taciturnꝰ qꝺ magis officit ſibi z omnibꝰ
nihilominꝰ innumerabiles populos cateruatim ſecū ducit p̄mo mā-
cipio gehēne cum ipſo plagis multis vapulaturus in eternū cuiꝰ cul
pas iſtis redarguere p̄ſumit moꝛtaliū nullꝰ qꝺ cunctos ipſe iudicatu
rus a nemine eſt iudicandus ſi nō deꝑhēdať a fide deuiꝰ zc.Et ſic ſo
lum excipit vnū caſum:ſcȝ in caſu hereſis:firmat ergo regulā in ꝯtra
rium.❡ In.c.ſi.lxxix.di.pꝛo coꝛrectiōe ſummoꝝ pōtificū ſibi dñs re
ſeruauit lȝ electionē eoꝝ alijs ꝯceſſerit.❡ In.c.ſignificaſti.habeť qꝺ
cōcilio non poſſunt pꝛefigere legē romane eccleſie.Cuȝ oīa cōcilia eiꝰ
autoꝛitate facta ſint z robur acceperūt z in eoꝛū ſtatutis potēter exci
pitur eius autoꝛitas.❡ In ca.licet.i fi.dicit ꝙ ſpeciale indiciť in ele
ctiōe ſummi pōtificis ꝙ due partes cardinaliū debēt ad minꝰ eſſe cō
coꝛdes.qꝛ nō pōt in difficultatibus ſi que poſſent oꝛiri ex minoꝛi ꝯcoꝛ
dia ad ſuperioꝛē haberi recurſus.z ſic tacite innuit ꝙ i facto tangēte
papā nō eſt i terris dare ſuperioꝛē.Poſſent z multa alia iura allega
ri que tamē nō ita ſtringūt vt pꝛedicta:ſufficiat ergo in pꝛeſentiarum
ad iſta ſex dare reſpōſum.Nā ipſoꝛū itellectu dilucidato facillime pa
tebit ad alia iura ſi qua ſunt reſpōſio.❡ Et p̄mo ad.c.alioꝛū.reſpon
deť ꝙ nō excludit ſacrū ꝯciliū patet qꝛ tex.dicit ꝙ cauſas alioꝛuȝ deꝰ
voluit ꝑ homines terminari zc.Excludit ergo iudiciū dūtaxat homi
num quaſi innuit ꝙ nullus viuens id eſt ꝑſona ſingularis pōt de pa
pa iudicare.z qꝺ hoc ſit verū ꝓbat tex.i.d.c.ſi papa.vbi diciť moꝛta
lium nullus iudicare poteſt zc.Sed ſacrū generale cōciliū vniuerſalē
eccleſiā repꝛſentans nō diciť moꝛtale.neqȝ venit appellatiōe hominū
vt.l.iij.§.hec autē verba.ff.ꝺ neg.geſt.z facit.c.liberti.xij.q.ij.Et ꝙ nō
poſſit intelligi in concilio pꝛobo alia ratione.Naȝ excludēdo iuriſdi
tionē alioꝛū ſupꝛa papā.allegat ille text.duas rationes.pꝛima ꝓpter
pꝛimatū quē recepit per illa verba.Tu es petrus z ſuꝑ hāc petrā zc.
Et quicūqȝ zc.Secūda ratio qꝛ voce ſanctoꝛū pōtificū illius ſedis di
gnitas facta eſt venerabilis dū illi quicquid fideliū eſt vbiqȝ ſummit
titur dū totius coꝛpoꝛis caput eſſe deſignať zc.Nam pꝛima ratio nō
vendicat ſibi locū cōtra conciliū:qꝛ vt ſupꝛa ſatis ꝓbatū fuit illa ꝟba
Tu es petrus.fuerūt dicta ipſi Petro tanꝗ̄ gerenti ꝑſonam eccleſie
vniuerſalis.Cum ergo vt.ſ.dictū fuit.iuriſditio ſit fūdata in eccleſia
tāꝗ̄ fundamētū.z ideo eſt maioꝛ qꝺ illa que eſt in papa tanꝗ̄ i ꝑnci-
pali miniſtro:vt in.c.legimꝰ.xciij.di.qꝛ oꝛbis eſt maioꝛ vꝛbe.ergo non
pōt dictū referri ad cōciliū cum ratio cōtradicat.Nam ratio ꝯdicit z
reſtringit verba legis vt.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.z in fi.de
reg.iu.lib.vj.Scꝺa ratio etiā nō obſtat:qꝛ vt dicetur ſtatim in ſequen
ti mēbꝛo vbi tractabiť de geſtis ſacroꝛū cōcilioꝛū ſancti patres nō di
xerūt papā nullo caſu ſubijci ꝯcilio.ſicut loquiť ille tex.alioꝛū z ꝓ hoc
facit qꝺ ſtatim dicā in.c.nemo.❡ Secūda ſolutio ad iſtū tex.ē:qꝛ nō
habet locū in caſu hereſis:vt i pꝛeal.c.ſi papa.vbi tex.aperte dicit cō
trariū.z ſic neceſſario opoꝛtet limitare z reſtringere iſtū tex.Nā in ca-
ſu hereſis negat nemo quin ꝯciliū ſit ſupꝛa papā.vt ꝯmuniter no.do
cto.in.c.in fidei fauoꝛē.de here.li.vj.Et eſt tex.iūcta gl.in.c.nūc.xxxi.
diſt.In text.iſte non loquitur in crimine notoꝛio ſcandalizāte eccle-
ſiam.z de quo papa ſit incoꝛrigibilis.Nam tūc papa poteſt iudicari
per conciliū z eſt gl.ſing.in.d.c.ſi papa.vbi poſt diſputationē ibi glo.
ponit nobiliſſima verba:videlicet certe credo qꝺ ſi notoꝛiū eſt crimen
eius quodcūqȝ.z inde ſcandalizatur eccleſia z incoꝛrigibilis ſit ꝙ in
19 de poſſit accuſari.† Nam cōtumacia dicitur hereſis:vt.lxxxj.diſ.ſi q
pꝛeſbyteri.z cōtumax dicitur infidelis.vt.xxxviij diſt.nullus.ſed hic
ſcilicet in.c.ſi papa.ſpecialiter ſit mētio de hereſi.quia z ſi illa occulta
ſit poteſt de illa accuſari:licet de alio occulto crimine nō poſſit.hec ſūt
verba gl.quā doc.nō repꝛobant:imo cum gloſ.tranſeunt.z exꝓſſe eaȝ
appꝛobat z ſe quiť dñs Frācis.de zaba.olim Card.flo.in p̄dicto tra
ctatu de ſchiſmate in verbo.Quintꝰ modus i fi.vbi dicit ꝙ de quoli
bet notoꝛio crimie papa etiā qui eſt vnicus ſi eſt incoꝛrigibilis:z ſcā
dalizatoꝛ eccleſie pōt accuſari qꝛ cenſeť pꝛo heretico.z allegat gl.ꝑal
dicens quod hec incoꝛrigibilitas concernit cauſam fidei:vt in eadeȝ
glo.habetur.z pꝛo hoc quod no.de penis.c.ſi.de here.cū cōtumacia.
lib.vj.Et hanc opinionem ego ſemper fui ſecutus etiā anteꝗ̄ p̄ſens
ſcandaluȝ poneretur in eccleſia vt videri poteſt in lectura mea ſuper
c.ſignificaſti.de elec.Et in quadaȝ diſputatione quam alias i ſtudio
ſeñ.feci ſuꝑ iſta poteſtate eccleſiaſtica z icipit epiſcopis zc.Et quod
iſtud.c.non loquatur in tali crimine:ſed in facto indigēte diſcuſſione
patet per verba illiꝰ tex.ibi voluit beati petri apoſtoli ſucceſſoꝛes tm̄

debere zelo innocentiam ⁊ ſubtiliſſimi diſcuſſioni indagini inuiolatā
habere conſcientiā. vnde ponderāda ſunt illa verba diſcuſſionis ĩda
gine ⁊c. Idē innuūt ꝟba ibi ſequētia: vt patet ibi. Nolite eſtimare eas
animas inquiſitionis nō habere formidinē. Itē dum poſtea ſubdit
quod ibi iudicabit papa ab eo q erit teſtis ⁊ iudex: nec apud illū ha
bebit de allegatiōis nitore ſubſidiū ⁊c. Que verba oīa nō ĩcludūt cri
men notorium ex quo ſcandalizat eccleſia. Et ad illud qđ ibi dicit de
capite dicā īfra. cū adducā rationē iuris naturalis. Nā qñ crimē pa
pe nō eſt notoriū nō debet ꝑ cōciliū in iudiciū adduci cū ſcādalo to⸗
tius eccleſie cū nō preſumat de facto alieno nō apparēte: vt in. c. j. xj.
di. ſʒ data notorietate modo ꝑdicto ſuccedit notabile dictū pape cle⸗
mentis qui ait Qđ qui rebelliter viuit ⁊ diſcere aut agere bona recu
ſat: potius diaboli ꝙ chriſti mēbrū cōuincit eſſe: ⁊ potiꝰ infidelis ꝙ
fidelis eſſe monſtrat: vt habet in. c. ſi. xxxviij. diſt. vñ talis lʒ videat
in pontificali cōſtitutus, minor ē tñ quolibet catholico; vt dicit gl. no
tabilis. in. c. achatiꝰ. xxiiij. q. j. ¶ Ad. c. nemo. idē ꝑ oīa reſpōderi po
teſt. Nec obſtet illđ verbū ab omni clero ibi poſitū ꝙ videt excludere
cōciliū. Nam tex. nō loquit de clero faciente cōciliū. Naʒ ⁊ ſi totꝰ cle
rus orbis eſſet in vno loco cōgregatus nō ꝓpter hoc ibi diceret cōci
lium niſi eſſent ibi cōgregati legitime ad faciendū ꝯciliū ſicut dicimꝰ
de populo ciuitatis. Qđ ſi totus populus cōcurreret ad aliqđ male
ficiū ꝑpetrādum nō diceret ciuitas malū cōmiſiſſe; niſi fuiſſent ciues
legitime cōgregati ⁊ in vniuerſitate illud deliberatum fuerit, vt no. ꝑ
gl. ⁊ doc. in. l. ſicut, ff. qđ cuiuſqꝫ vniuerſi. nomine. Et pleniꝰ ꝑ Bart. l.
aut facta. ff. de pe. in. c. felicis, de pe. li. vj. Nā ſi tex. ī. d. c. nemo. voluiſ⸗
ſet intelligere de cōcilio bene ſciuiſſet exprimere. Hinc ē gl. ibi dubi⸗
tans an debeat intelligi de cōcilio ꝓceſſit colligēdo argumētū dicēs
ꝙ cōciliū nō pōt papā iudicare: vt extra de elec. c. ſignificaſti. Sʒ ſta⸗
tim poſt aliqua verba colligit argumētū cōtra: qꝛ orbis eſt maior vr
be. xciij. di. legimꝰ. Et ſic gl. cū iſto vltimo ꝯtrario trāſiuit. Et ſic pa⸗
tet potius ſenſiſſe cōtrariū qđ nō loquit de cōcilio. Itē et non loquit
in cauſa hereſis: nec notorio crimine ſcādalizāte, eccleſiā. Itē fundat
ſe in ſi. qꝛ ipſe eſt iudex aliorū. ſed papa nō eſt iudex cōcilij. Et ꝑ cōſe⸗
quēs tex. ille nō habet locū in cōcilio vt dixit Frāciſ. de zabarel. in lo
co ꝑallega. Cōcilium habet iudicare an papa bene vel male admini⸗
ſtret ⁊ qđ nō potuit trāſferre poteſtatē ī papā: intātū ꝙ deſineret eſſe
penes ipſum: qꝛ hoc eēt ꝯtra ius diuinū ⁊ ꝯtra exēpla apoſtoloꝝ: nā
illorū tēpore, oīa difficilia que emergebāt in eccleſia deducebant in cō
gregatiōe. vt. ſ. dictū fuit ī iure apoſtolico: ⁊ valet iſta ratio ad ſecun
dā rationē quā etiā allegat text. in. c. preal. aliorū. dū ſe fundat ꝙ an
tiqui pr̄es abſtulerūt illā ſedē ⁊c. Ad gl. ꝑalle. c. ꝗ̄to. que dicit ꝙ ne⸗
mo pōt dicere pape cur ita facis. ⁊ allegat illud. c. ꝗ̄uis. Reſpondet
qđ illud. c. ꝗ̄uis. loquit de deo ⁊ nō de papa: ſʒ forte gl. voluit appli⸗
care ad papā; qꝛ ipſe gerit vices dei in terris vt ī. d. tex. di. c. ꝗ̄to. Nā
pape nedū tota eccleſia: imo quilibet de eccleſia dū male agit pōt di
cere cur ita agis. ſicut fecit Paulꝰ petro. nā reſiſtit ſibi in faciē ⁊ reꝑ⸗
hēdit eū qꝛ reprehēſibilis dicēs. Cur tu cū iudeus ſis alios iudaizare
cōpellis: vt habet plene ad Galathas. ij. c. ⁊. ij. q. vij. paulus petruʒ.
Reſpōdet ad idē qđ no. in. c. ꝗ̄to. de ꝯſue. vbi plus dicit videlicet qđ
papa nō eſt ſuſtinendꝰ ſi vult venire ꝯtra ſtatū eccl'ie vniuerſalis ſine
cauſa magna ⁊ rōnabili. ⁊ alij no. Et facit qđ de triplici reprehēſio
ne no. glo. in. c. nolite. xxj. di. Itē glo. ibi nō dicit de ꝯcilio. Nec obſtat
qđ gerat vices dei in terris qꝛ illud verū eſt cū bene miniſtrat. Sed cū
male facit nō hʒ poteſtatē tanꝙ papa male faciendi vt dixit tex. in. c.
j. xlj. di. facit. c. manet autoritas. xxiiij. q. j. Oportet em̄ qđ clauis non
erret. vt. ſ. dictū eſt. Hinc eſt qđ petrū errātē chriſtꝰ appellauit ſatha
nā. dum ei dixit cū ei diceret faciamus hic tria tabernacula ⁊c. Ua⸗
de retro ſathanas ſcādalū mihi es nō ſapis q̄ dei ſunt vt in euāgelio.
Ideo dicit lex ꝙ reatꝰ omnē honorē excludit: vt. l. j. C. vbi ſenatores
vel clariſſimi. Item ſn̄ia concilij non eſt humana ſed potius diuina
qꝛ deus iudicat ī medio cōcilij inſpirādo corda patrū. xxv. q. j. viola⸗
tores. ⁊. l. di. ſi ille. ⁊. c. ſi qs diaconꝰ ⁊c. pro hac allego tex. notabilē in
papa cū bene iudicat in. c. inter corporalia. de trāſla. prela. vbi aliud
nō pōt diſſolui per hominē diſſoluit ꝑ papā qꝛ deus videt tūc diſſol⸗
uere ita in ꝓpoſito nō homo iudicat perſonā pape conciliū ipſum iu
dicat. Sʒ ipſe deꝰ ⁊ vltra predicta facit illud pſ. lxxxj. Deus ſtetit in
ſynagoga deorū: in medio autē deos dijudicat: vt in. c. ſine dotibꝰ. x.
q. j. ad. c. ſi papa. patet reſpōſio ex ſupradictis. Nō eñi loquit excludē
do ſacrū cōciliū. ſʒ ꝑſonas particulares vt patet in tex. mortaliū nul⸗
lus etiā que verba nō poſſunt adaptari ad ſacrū cōciliū. Tū qꝛ eccle
ſia vniuerſalis nō moritur nec eſt perſona vera ſed ficta ⁊ repſentata.
Itē qꝛ iudiciū ſacri cōcilij eſt potius diuinū ꝙ humanū. Preterea il⸗
lemet tex. excipit cauſā hereſis. ⁊ ſic clare preſupponit ꝙ tūc pōt iudi
cari ſaltē a cōcilio. qꝛ vt ſupra dixi vbicūqꝫ reperit papā nō poſſe ac⸗
cuſari ſeu iudicari intelligit ꝙ corā cōcilio ⁊ ꝑ cōſiliū vt eſt gl. no. ī. c.
ſicut inquit. ij. q. vij. preal. ad idē qđ notāt doc. in. c. ī fidei fauore. đ he
re. li. vj. ⁊ no. etiā gl. in. c. nūc. xxj. di. Itē vt dicit gl. in. c. ſi papa habet
locū ille tex. cū crimē pape eſt notoriū ⁊ ex eo ſcādalizat eccleſia et eſt
incorrigibilis quia tūc poteſt dici hereticus interpretatiue. Itē ſaltē
nō poteſt negari quin eo tunc papa reddatur ſuſpectus de hereſi. Nā
videtur ex illa perſeuerātia male ſentire de fide. Ad hoc qđ notāt do.
in. c. ſi. de primis. ⁊ tex. optimꝰ. xxxviij. di. nullus. Sʒ papa etiā ſuſpe
ctꝰ de hereſi pōt accuſari: vt notat Archi. in. c. ſat agēdū. xxv. q. j. et ꝓ
illo dicto Archi. facit text. in. d. c. ſi papa. iūcta gl. vltima. vbi gl. itelli
git tex. ī hereſi occulta. Et ꝓ hoc optime facit gl. ī. c. ad apoſtolice. de
re iudi. li. vj. in verbo hereſi. que dicit ꝙ propter crimē hereſis non ſo⸗
lum imperator ſed etiā papa pōt deponi. Et qđ ſuſpectꝰ de hereſi de
bet ſe purgare al's punit: vt habetur. in. c. excōmunicamꝰ. §. j. §. ſi qui
autē. de hereti. Ad idē qđ habet. ij. q. vij. §. itē cum balaā. in ver. ſim⸗
machus. iuncta gloſ. in. §. hinc etiam. in ver. immuni. vbi patet ꝙ ſim
machus papa fuit accuſatus corā ꝯcilio de hereſi. Et occaſione here
ſis fuit eiectus đ facto a papatu. Cōciliū vero madauit eū añ oīa re
ſtituendū. Et poſtea veniret ad cauſam ſed qꝛ ꝯpertū fuit poſtmodū
accuſationē illā eſſe calūnioſam ⁊ fuit ꝑ conciliū abſolutꝰ: vt dicit gl.
preal. Ergo infert ꝙ ex illa ſola ſuſpiciōe de hereſi fuit accuſatꝰ. ⁊ ſic
facit ꝙ qualitercunqꝫ papa accuſat de hereſi cōciliū ſemper ē iudex.
Et idē vt predixi qñ ex ſuis actibꝰ eſt ſuſpectus de hereſi: vt qꝛ iacet ī
notorio crimine ⁊ nō vult ſe corrigere. Nec obſtat ſi dicat ꝙ gl. ī. d. c.
ſi papa. videt cōtra tex. qꝛ in tex. dicitur. Qđ et ſi cateruatim innume
rabiles populos ſecū ducit ad dānationē nō pōt redargui nec accu⸗
ſari: qꝛ dico qđ ille tex. loquit in papa negligēte ⁊ remiſſo ⁊ tacitur⸗
no a bono: ita qđ ex eiꝰ taciturnitate ⁊ exēplo ſue male opinionis po⸗
pulus ruit in peccatū. non enim loquit cū papa ꝑſeuerat in peccato
mortali notorie ſeu ſcādalizāte eccleſiā. Naʒ aliud eſt perpetrare de
lictum notoriū ⁊ aliud negligere que incūbūt officio ſuo: qꝛ illa negli
gētia pōt cōtingere aut ex puſillanimitate animi aut ex timore aut
6 ex ignorantia aut ex ſimili cauſa occulta. Sed đlictū actuale notoriū
ex quo ſcandalizat eccleſia ⁊ ipſe incorrigibilis nō poteſt ꝑuenire ex
predictis cauſis. Sed qꝛ videtur nō firmus in fide. nā hoc caſu rebel
liter viuit: ⁊ ſic cōuincit eſſe diaboli membrum ⁊ potius īfidelis ꝙ fi
delis. vt dixit tex. beati Clemētis. ad. c. fin. lxxviij. diſt. vbi dicit ꝙ eie⸗
ctionē ſummorū pontificū deꝰ ſuo iudicio reſeruauit. reſpōdet ꝙ nō
loquit quādo ſubeſt cauſa eiectionis puta hereſis vł notorietas deli
cti modo predicto. nam tunc chriſtus mādāuit quēlibet eijciendū vt
ſupra dixi in primo mēbro adducēdo ius diuinū: vt patet ī. d. c. ſi pa
pa. in tex. ⁊ gl. ad idem qđ no. gl. in ver. Itē quare iſti nō depoſuerūt
papā ⁊c. xxj. q. ij. in. c. achatiꝰ. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. anaſtaſiꝰ. xix. di. ¶ Ad
c. ſignificaſti. de elec. de quo multi parū intelligentes faciūt magnū
feſtū. dico ꝙ nihil probat in materia. nā illud. c. ſolū dicit ꝙ concilia
nō poſſunt prefigere legē romane eccleſie. Et ſic loquitur nō de papa
male viuēte aut đ cardinalibus iniuſte agētibꝰ ſʒ de ipſa eccleſia ro
mana que conſtituitur ex papa ⁊ cardinalibus. vt notāt doctores in
c. ego. N. de iureiur. ⁊ in. c. antiqua. de priui. ⁊ ī. c. felicis. de penis. li. vj.
Et eccleſia romana nō ꝑſumitur errare: vt no. ī. c. quodcūqꝫ. xxiiij. q.
j. Unde eccleſie romane bene admiſtrāti non datur lex per cōcilium:
quia eſſet ibi auferre priuilegiū a deo tributū vt. c. j. xxij. di. Sʒ ſermo
noſter eſt de papa heretico vel ſuſpecto de hereſi: vt qꝛ notorie iacet ī
delicto ſcandalizāte eccleſiā ⁊ non vult ſe corrigere. nam tūc cōcilium
procedendo cōtra eū nō imponit legē romane eccleſie ſed corripit per
ſonā male agentem autoritate diuina prout dixi. ſ. in primo mēbro
inducendo ius diuinum. nā tūc papa videtur minor quolibet catho
lico. vt no. gl. in. d. c. achatius. naʒ hoc caſu ſolus paulꝰ reſtitit petro
in faciem ⁊ reprehendit eum. qꝛ reprehenſibilis erat. vt. ſ. dictuʒ fuit.
Et vltra predicta videndus eſt tex. in. §. eſſe oſtenſurus. in ver. itē pau
lus petrum reprehendit. ij. q. vij. fortius ergo tota eccleſia poteſt ꝯtra
papam taliter hereticum procedere. Et quod ita iſte tex. debeat reſtri
gi ꝓbatur in. d. c. ſi papa iuncta gl. ⁊ aperte tenuit Francis. de zaba. ī
dicto tractatu inquantū tex. in. d. c. ſignificaſti. dicit quod omnia cō
cilia autoritate romane eccleſie facta ſunt ⁊ robur acceperūt dʒ intel
ligi de autoritate in congregando: quia autoritas congregandi cōci
lium generale ſpectat ad romā eccleſiā. xvij. di. per totuʒ. Et videt qđ
illud ſpeciale fuit inductū in preeminētia ſedis apoſtolice ab apoſto
lis ⁊ ſucceſſoribus: vt eſt tex. no. in. c. dudū. iij. q. vj. Sed cōciliū legiti
me cōgregatū habet autoritatem nō a romana curia ſʒ a deo. iuxta
illud qđ habetur Matth. xviij. ſi peccauerit ī te frater tuus dic eccle⸗
ſie. Nam ſi concilia haberent poteſtatem a papa nō poſſent iudicare
de papa in caſu heretico qꝛ inferior nō vtitur iuriſditione ꝯtra ſupe⸗
riorē. qđ eſt falſuʒ: vt patet ex predict. nec ob. ſi dicat ꝙ cum papa eſt
hereticus deſinit eſſe papa: ideo tunc iudicat a cōcilio ⁊ multos dece
pit hec conſideratio que profecto non eſt bona nec vera. Nā videmꝰ
ꝙ conciliū iudicat de papa in caſu hereſi: ⁊ ſi illa ſit occulta vel calū⸗
nioſe inſtituta accuſatio ex quo de calūnia nō ꝯſtat vel quādo eſt ſu⸗
ſpectus de hereſi in quibus caſibus papa nō deſinit eſſe papa: qꝛ pōt
eſſe qđ iudicia ſunt falſa ⁊ accuſatio calūnioſa. Itē ꝙ papa aliqđ fe
cerit cōtra fidē ex timore vel per errorē et paratus eſt ſe corrigere qbꝰ
caſibus non deſinit eſſe papa. ad hoc tex. iuncta gl. in preal. c. nūc. xvj.
diſt. facit. xxiiij. q. iij. dicit apoſtolus, ⁊ facit gl. in. d. c. ſi papa. dū dicit
ꝙ de occulta hereſi papa pōt accuſari. Et nihilominus cōciliū ī iſtis
caſibus iuriſditionē exercet in papā ꝯdēnādo vł abſoluēdo. Cum er⸗
go non ab eo ſed a deo poteſtatem recepit vt eleganter declarauit illa
conſtitutio

conſtitutio conſtantieñ ⁊ cõcilii baſilieñ. idẽ receſuit vt. ſ. dixi. ad. c. li
cet. in fi. de elec. reſpondet quod dum ibi dicitur ꝙ nõ põt haberi i ele
ctione pape recurſus ad ſuperiorẽ intelligit de preſenti: q2 cõciliũ non
ſemper ſedet: ⁊ ideo verũ eſt dicere ꝙ nõ poteſt haberi recurſus ad ſu
periorẽ: q2 non eſt in actu nec de facili poteſt cõgregari ex quo eccleſia
vacat vel eſt in ſchiſmate ſed negari nõ poteſt quin cõcilium poſſit in
facto electiõis cõgregari ⁊ de ſelectiõe vel de electionibꝰ iudicare: vt ẽ
tex. apertꝰ ⁊ maxime iuncta gl. in. c. ſi duo cõtra fas. lxxix. diſtin. ⁊ idẽ
ibi doc. ſcribẽtes: ⁊ maxime Hugo. q dicit ꝙ cardinales poſſunt ꝯuo
care cõciliũ factis duabus electionibꝰ in diſcordia ſi aliter ſcãdalũ ſe-
dari nõ poteſt. ⁊ hoc de iure pontificio.

DEſcẽdo nũc ad aliud mem-
brum videlicet ad geſta conciliorũ ex quibꝰ clare ꝓbat ꝙ
iuriſditio eccleſiaſtica plenimoda eſt in eccleſia vniuerſa-
li tanꝙ in fundamento: ⁊ per conſequens ꝙ habeat iuriſditionem in
papam errãtez. nihil eſt eñ tam arduũ in eccleſia dei ſeu ꝯtingere põt
ꝙ ꝑ ſacra generalia ꝯcilia explicari nõ poſſit ꝙ nõ eſſet ſi ꝑtãtis pleni
tudinẽ a deo nõ haberet: q2 deus nõ fuiſſet paſſus eccleſiã ſuã a tẽpo
re apoſtolorũ ita erraſſe cũ promiſerit aſſiſtẽtiã ſuã in dei eccleſia vſqꝫ
ad cõſummationẽ ſeculi iuxta illud. Et ero vobiſcũ vſqꝫ ad conſum-
mationẽ ſeculi. Et alibi. Spiritꝰ paracletꝰ qui a patre ꝓcedit docebit
vos omnẽ veritatẽ. legimus enim ⁊ etiã noſtris temporibus vidimꝰ
ſummos pontifices in cauſa hereſis ſchiſmatis ⁊ alterꝰ criminis ad
generalia cõcilia euocari ⁊ ibidẽ aliquãdo ſe purgaſſe nõnunꝗ abſo
lutos fuiſſe ⁊ aliquãdo a papatu deiectos extitiſſe. patet in. c. ſi papa
ꝑal. vbi expreſſe habet ꝙ in caſu hereſis poteſt iudicari. ad idẽ tex. in
c. nunc autẽ. xxi. di. cũ gl. ſua. Nam licet tex. videatur ibi facere prima
fronte in oppoſitũ: tamẽ debet reſtringi ſ3 intellectũ gl. qð ibi nõ fuit
iudicatus papa per cõcilium in caſu hereſis: q2 marcellus ille fuit cõ
feſſus ſe ſacrificaſſe idolis ⁊ correxit ſe. Itẽ q2 coactꝰ a paganis illud
fecit: alꝰ vt dicit gl. ibi fuiſſet depoſitus per cõciliũ ad idẽ. xvij. diſt. §.
hinc etiã. vbi cõgregatũ fuit ſacrũ cõciliũ contra papã ſimmachũ: ⁊
tande ibi dicit ꝙ imperator theodoricus inſpirãte deo reſpõdit ſyno
dalis eſſe arbitrij in tanto negotio ſequenda preſcribere nec aliqd ad
ſe ꝓpter reuerẽtiã de eccleſiaſticis negotijs pertinere cõmittens etiaz
poteſtati pontificũ vt ſiue depoſitũ vellent audire negotiũ ſiue nollẽt
ꝙ magis putarẽt vtile deliberẽt. Et vt dicit glo. ſimmachus fuit per
cõciliũ primo reſtitutꝰ hoc adiecto qð poſtea rñderet ſuis accuſatori
bus. Et demũ q2 apparuit accuſationẽ eſſe calũnioſam fuit abſolutꝰ
ad qð allegat tex. ij. q. vij. itẽ cũ balaã i ꝟ. itẽ ſimmachꝰ. ad idẽ tex. gre
gorij ij. q. vij. in. c. ſi quis nos. vbi ipſemet ſe obtulit corã cõcilio accu-
ſatoribꝰ rñdere. ad idẽ qð habet de leone. ij. q. auditũ. ⁊ diſt. ex iſto. in
ca. mãdatis. ea. cã ⁊ qõne. ⁊ Hiero. refert i libris virorũ illuſtriũ ꝙ Da
maſus papa a ſubditis de adulterio accuſatꝰ cũ xlij epiſcopis ſe pur
gauit vt refert Gratianꝰ i dicto. §. itẽ cũ balaã. in ver. itẽ Hieronimꝰ
refert. Itẽ facit. c. ſi duo cõtra fas. iuncta gl. lxxix. di. vbi ꝯciliũ cõgre
gatũ i cã ſchiſmatis: poteſt etiã pro ſcãdalo euitãdo vtrãqꝫ electionẽ
ceſſare. vt. ſ. dixi. Itẽ per ſacra gñalia cõcilia obediẽtia qñqꝫ ſubtra
cta fuit iſtis romanis põtificibꝰ vt marcellino anaſtaſio liberio. Io.
xij. i. d. c. anaſtaſiꝰ. itẽ Io. xij. fuit depoſitꝰ ꝓpt ſua ſcelera ꝑſerti q2 plu
rimũ excedebat cũ mulierculis. Itẽ q2 tẽporibꝰ nr̃is vidimꝰ obedien
tiã ſubtrahi ꝑ cõciliũ gregorio quõdã ⁊ bñdicto in ꝯcilio piſano. ⁊ tã
dẽ in eodẽ cõcilio eis depoſitis alexandrũ ſubrogari. in ꝯcilio ꝟo ma
gno cõſtãtieñ. fuit ſubtracta obediẽtia Ioãni. xxiij. ⁊ tãdẽ ipſe Io.
ob ſua ſcelera fuit depoſitus ꝑ cõciliũ. gregoriꝰ ſibi cõſcius ceſſit in eo
dẽ cõcilio: ⁊ benedictus fuit poſtea depoſitꝰ ꝑ totã ſynodũ vniuerſa-
lẽ. ⁊ Martinus papa. v. promotus tũc extitit q̃ nullo modo eligi po-
tuiſſet ſi nõ valuiſſet priuatio per ſacrũ ꝯciliũ facta. ¶ Inſuꝑ legimꝰ
cardinales fuiſſe depoſitos in cõcilio. vt eſt text. i. c. ex geſtis. de cleri.
non reſi. imo voluit ibi Hoſt. qð cardinalis nõ poſſit deponi niſi in cõ
cilio. cõtrariũ tamẽ videt probari in. c. vnico. de ſchiſmaticis. li. vj. nã
ſolus papa priuauit duos cardinales. Sꝫ nõ eſt hec itẽtio noſtra: ſꝫ
ſatis eſt nobis ꝙ conciliũ poteſt deponere cardinales. Itẽ cõciliũ de
poſuit patriarchã alexandrinũ q2 preſumpſit excõicare ſanctiſſimuz
papã leonẽ ⁊ eũ depoſuerũt patres de concilio. vt habet. Epiſcopos
vero multos legimꝰ ⁊ damnatos ⁊ reſtitutos per ſacra cõcilia. vt i. c.
chryſoſtomꝰ. d. q. ad idẽ. xj. q. iij. ſi quis ep̃s. ⁊. v. q. iiij. nullus ep̃s. Itẽ
ſynodus excõicat ⁊ exercet cẽſurã eccleſiaſticã. xj. q. iij. certũ. ⁊ ca. ſi qs
epiſcopus. ⁊. c. ſicut. ð hereti. Hinc gregorius vir ſanctiſſimus ſe ⁊ nõ
concilia deſtruit quiſquis preſumit abſoluere quos cõcilia ligãt aut
ligare quos abſoluũt. vt. c. ſicut. xv. di. apoſtoli quoqꝫ ꝑmũ epiſcopuz
poſt dñi reſurrectionẽ elegerũt Matthiã i locũ iude. vt patet Act. j.
⁊. c. cleros. in ꝑn. xxj. di. Qð aũt matthias fuerit in epiſcopũ ordina-
tus patet per illa verba prophete ⁊ epiſcopatũ eius accipiat alter. de
epiſcopatu iude loquẽs. vt iterpretat ſcriptura. in actibus apoſtolorꝫ
in prin. Demũ ſucceſſiue in omnibus ciuitatibus epiſcopos ⁊ preſby-
teros apoſtoli tũc repſentãtes eccleſiã ordinauerũt leuitas etiã ꝑ eoſ-
dẽ apoſtolos ordinatos legimꝰ quorũ maximus fuit beatꝰ Stepha-
nus. Act. vj. ⁊. xxj. di. i ſi. vbi ẽt dicit ꝙ ſubdiaconos ⁊ accolitas eccle
ſia precedente tẽpore ſibi ꝯſtituit. ad id tex. no. in. c. vrbes. viij. di. vbi
dicit qð poſt aduẽtũ chriſti apoſtoli et eorũ ſucceſſores in certis vrbi-
bꝰ patriarchas ⁊ ꝑmates poſuerunt. ad idẽ. c. nulli. xcix. di. ⁊ alibi ẽt
tex. no. qð diſpoſitione apoſtolorũ ordinante dño primitus ep̃i ſũt cõ
ſtituti. vt habet in. c. vno. viij. q. Itẽ papa preſidens in ꝯcilio ꝓmulga
uit decretũ per hec verba. ſi qs hoc noſtrũ decretũ ſynodali ſentẽtia ꝓ
mulgatũ. deſignãt enim illa ꝟba magnã autoritatẽ cõcilij: etiã papa
eſt preſens cõcilio. tex. eſt i. c. in nomine dñi. in ver. ſi quis. xxiij. diſt. ad
idem tex. in. c. zelus. ij. q. j. vbi papa in depoſitione duorũ epiſcoporũ
vſus eſt his verbis: decernẽte nobiſcũ ſancta ſynodo in ꝑſentia depo
ſiti ⁊ ab officio ſacerdotali ⁊ excõicati a regimine epiſcopatꝰ aliena-
ti indubitãter exiſtant. q̃ verba ſunt notãda. ¶ Ad idẽ text. optimꝰ
in. c. minus. de iureiur. vbi papa vtit his ꝟbis ſacri autoritate cõcilij
21 prohibemꝰ ⁊c. Et neſcio ita pulchrũ tex. in materia ꝙ † papa nõ indi
gne ferre debeat ꝙ aliquid ꝓhibeat ſeu ſtatuat autoritate ꝯcilij. vidẽ
dus eſt etiã tex. i. c. ex multis. j. q. iij. vbi dicit ꝙ calcedoñ. ſynodꝰ vna
de pricipalioribꝰ fecit ſtatutũ ſuꝑ ſimonia eliminãda ab eccleſia dei.
ad idẽ. c. virgines. ij. q. iiij. vbi ſynodꝰ ſtatuit qð moniales poſſunt ad
alia monaſteria trãſire ꝓpter ſtrictiorẽ vitã. ⁊ eſt alius tex. valde no.
i. c. xvi. q. iij. placuit huic ſancte ⁊ magne ſynodo. vbi Gelaſiꝰ papa i
concilio exiſtẽs enũtiauit cõſtitutionẽ in perſona ſacri ꝯcilij. Et ẽ text.
in hac materia valde no. ꝙ etiã vbi papa eſt ꝑſens põt ꝯſtitutio edi
nomine ſancti concilij nec papa indigne ferre debet. Et ſi aliqñ repe-
riatur ꝙ papa cõcipiat ſtatutũ nõie ꝓprio cũ cõcilio vel ꝯſenſu conci
lij. dico eñ pro diuerſitate iſta ꝯcordanda ꝑut dixi in. c. de ſpõ. ꝙ vbi
materia habuit originẽ ⁊ cõcluſionẽ a cõcilio d3 fieri nõie concilij: q2
conciliũ eſt aliud qð ſtatuit ⁊ nõ papa qui nõ fuit autor illꝰ materie.
Sꝫ vbi materia originat a papa: ⁊ tũc ꝑt qñqꝫ cũ cõſilio ꝯcilij vel cũ
cõſenſu ꝑut conſiliũ ⁊ cõſenſus cõcilij habuerit: ⁊ an ꝯſtitutio ðbeat
attribui cõcilio vel pape loquẽs dicit. nos cũ cõcilio vel ꝯſenſu cõcilij
videndũ eſt qð in ſimili notat Archidia. xvij. di. in prin. Itẽ conciliũ
decidit cauſas iter priuatas perſonas ⁊ matrimõiales ⁊ imponit pe
nitẽtiã trãſgreſſoribꝰ. vt. c. de ſpon. ſtatuit ſuper electiõẽ. vt. c. oſius.
de elec. Itẽ ſynodus ꝯſtantieñ. diuinitus inſpirata correctionẽ eccle-
ſie promulgauit canones nu. ccij. ad id facit. c. nicena. iij. di. vbi dicit
ꝙ ſynodus nicena volẽs corrigere vitã hominũ multos canones edi
dit. ad idẽ põt multipliciter adduci. c. bene quidẽ. xvj. diſt. vbi papa i
cõcilio loquẽs ⁊ ad cõciliũ ſua verba dirigẽs. dixit hec verba: põt ꝟbũ
veſtrũ iudicare cõciliũ ⁊c. ⁊ ibi ſancta ſynodus ⁊c. vbi cõgregatio ꝑla
torꝫ appellat ſynodꝰ etiã ſine papa. ⁊ põt iudicare dũmodo legitime
ſit ꝯgregata. Itẽ cõciliũ ſtatuit circa pſallẽdi modũ in eccleſia. vt i. c.
ð his. xj. di. ⁊. c. placuit. xiij. diſt. ad idẽ. xvj. q. ij. c. viſis. vbi papa appel
lat cõcilia ſancta vbi a ſanctis cõcilijs poſt principiũ multa alia iura
⁊ pene infinita poſſent adduci. Ex quibus clariſſime poteſt colligi ex
geſtis cõciliorũ: ⁊ ſic ex cõſuetudine vniuerſalis eccleſie preeminẽtiaz
magnã ſacrorꝫ cõciliorꝫ. Nã vt predixi ſi nõ habuiſſent hãc poteſtatẽ
a deo minime potuiſſent hanc iuriſditiõis plenitudinẽ i eccleſia exer-
cere. Quinimo ipſa cõcilia vident dediſſe poteſtatẽ in multis ipſi ro
mano põtifici. Et non ſic legitur contra. primo eſt text. in. §. hinc. xvij.
di. vbi ſcientes ꝙ ius ſedit primũ Petri apoſtoli meritũ deinde cõci-
liorꝫ venerandorũ autoritas ſingularẽ in eccleſijs tradidit poteſtatẽ.
Ad idẽ. iij. q. vj. i. c. dudũ. vbi dicit ꝙ dudũ a ſanctis apoſtolis ſucceſ
ſoribusqꝫ eorꝫ in antiquis decretũ eſt ſtatutiſque hactenꝰ ſancta ⁊
vniuerſalis apoſtolica tenet eccleſia. non oportere preter conſcientiaz
Ro. põti. vltima cõcilia celebrare vel epiſcopũ dãnari. ⁊ ſubijcitur ibi
qm̃ ſanctã Romanã eccleſiã primatũ omniũ eccleſiarũ eẽ voluerũt ⁊c.
Ex quibꝰ verbis gl. ibi colligit ꝙ cõcilia dederũt primatũ romane ec
cleſie qð dicit gl. verum eſſe ſeculario. ſed ipſe chriſtus principaliter. vt
ij. di. Quis. ⁊ ita intelligit cũ hac diſt. c. aliorũ. ix. q. iij. vbi idẽ videt ꝓ
bare. quod ꝯcilia dederunt pape ſingularem ꝑtãtem in eccleſia. Et
hãc diſtinctionẽ quod principaliter papa habuerit a deo ſecũdario ⁊
concilijs. tenet etiã glo. in. d. i. §. hinc etiam. Si ergo cõcilia non habe
rent hanc poteſtatẽ ſupremam a deo quomodo potuiſſent aliquã po
teſtatez dare pape principaliter aut ſecundario cũ nemo dẽt quod nõ
habet. vt in. c. daibertum. j. q. vij. ⁊ in. c. quod autẽ. de iure pa. Sꝫ ego
ſoleo docere aliã ⁊ arbitror elegãtiorẽ ad alia iura ſolutionẽ videlicet
qð ꝯcilia dederunt ſingularẽ poteſtatẽ in eccleſia dei nõ accumulati-
ue ſꝫ priuatiue quo ad alios: q2 multa ſubtraxerũt ab epiſcopis ⁊ mi
niſtris eccleſie ⁊ voluerũt ꝑtinere ad ſolum papã. a multiſqꝫ abſtinet
ꝯciliũ volũtarie volẽs illa explicari per ſolũ papã. extra in dicto. c. du
dũ. ⁊ in. c. Quis. iij. q. vj. Nam conciliũ ꝓuinciale poterat oliꝫ ex cauſa
deponere ep̃m. xv. q. vij. ſi quis. ⁊. c. ſi autẽ. cũ ſi. Et ſtatutũ poſtmodũ
fuit per cõcilia ꝙ lꝫ apud ꝓuinciales poſſint vẽtilari cauſe epiſcoporꝫ
diffiniri tamẽ abſqꝫ autoritate romani põtificis nõ debent. vt tex. c.
Quis. iij. q. vj. allegãs hãc rationẽ videlicet ſicut ab apoſtolis eorꝫ ſuc
ceſſoribus multorũ ꝯſenſu epiſcoporũ iã definitũ eſt. Idẽ dicit in. d.
c. dudũ. facit eccleſia qð hodie ſtatutũ ẽ quod ad indulgẽtias ꝯcedẽ
das. Nam reſtricta eſt poteſtas ep̃orũ. vt in. c. cum ex eo. de pe. ⁊ remiſ.
Et idẽ dicendũ in multis ſimilibꝰ. Nã apoſtoli olim ad oia fere appo
nebãt manꝰ q̃ hodie reſeruata ſunt ſoli romão põtifici. ⁊ facit optime

tex.i.c.ſacroſancta.prope fi.xxij.di.ibi ⁊ poſt pauca inter beatos apo
ſtolos quedã fuit diſcretio, lʒ oẽs eſſent apoſtoli. Petro tñ cõceſſum
eſt a deo. Et ipſi iter ſe noluerũt idipſum vt religs oibus preeſſet apo
ſtolis ⁊ cephas.i.caput ⁊ pncipiũ teneret apoſtolatꝰ q ⁊ eãdẽ formaʒ
ſuis ſucceſſoribꝰ ⁊ epis tenẽdã tradiderũt.q̃ verba ſunt multũ notan
da. Et preſertim ibi ⁊ ipſi inter ſe noluerũt idipſũ quaſi de nouo apl'i
elegerũt Petrũ in caput ⁊ vt pncipiũ teneret apoſtolatus. Que vba
22 etiã ſunt notãda. ¶ Ex qbꝰ infert qꝺ† papa nõ habuit omnimodã
põteſtatẽ ſolus: ſʒ fuit primꝰ in apoſtolatu: ⁊ ſic iuriſditio vt pdixi eſt
in toto corpore eccl'ie olim repſentata per apoſtolos in Petro tanꝗ̃
pncipali. Et ideo ſi errat põt tota eccleſia.i.ꝯciliũ illã repſentãs ꝯtra
eũ modis ſupradictis animaduertere: qꝛ orbis ẽ maior vrbe vt ſepe di
ctũ ẽ.⁊ facit optime tex.gregorij iũcto.c.ecce.xix.di. ¶ Simile ẽ vide
re in regimine venetiarũ.nã dux eſt primus ⁊ in cõcilijs ⁊ iter mẽbra
ciuiũ. Si tñ errat ſibi reſiſtit per ciuitatẽ.⁊ ſi opꝰ eſt deponitur: fũda
mẽtũ iuriſditiõis eſt in corpore ciuitatis ⁊ in duce tanꝗ̃ in principali
miniſtro. Et ꝗꝗ̃ poſſet hec ſimilitudo mordeɾi ex eo qꝛ dux iuriſdi-
tionem recepit a populo: ideo nõ eſt mirũ ſi ex cauſa a populo ꝺponi
põt ſicut oliʒ iperatores q recipiebãt poteſtatẽ a populo romano, ex
cauſa deponebant̃ etiã ab ipſo populo.vt probatur in.l.ij.ff.ꝺ origi.
iur.⁊ facit qꝺ no.Bar.in.l.fi.C.de legi. Sʒ papa habet principalẽ po
teſtatẽ a deo.vt.ꝺ.c.quis.xxi.di.⁊.c.ſacroſancta.pal.⁊ xxi.diſ.i nono.
cñ fi. Ad hoc enim reſpõdet̃ ꝙ lʒ papa receperit poteſtatẽ a deo tñ ec
cleſia vniuerſalis recepit a deo ⁊ maiorẽ qꝛ tota poteſtas eccl'iaſtica
eſt i corpore eccleſie tanꝗ̃ i fundamẽto. petrꝰ aũt recepit tãꝗ̃ pricipa-
lis miniſter.vt.ſ.dixi poſt Aug.⁊ alios. Cũ ergo papa ſit de corpore
eccleſie ⁊ nõ eccleſia vniuerſalis.vt notãter dicit gl.i.ꝺ.c.ecce.põt tota
poteſtas ⁊ ipſuʒ corpꝰ eccleſie ſibi reſiſtere ⁊ in eũ tanꝗ̃ deuiãtẽ a vo
lũtate diuina animaduertere ſicut.ſ.pbatũ eſt. ¶ Et vt finẽ huic mẽ
bro faciamꝰ ſubmitto quãdã nobiliſſimã autoritatẽ Aug.ꝓ hac ex
cellentia ꝯcilij.ipſe eni Aug.in quadã epiſtola ad gloriã.⁊ ẏleſinũ ⁊c.
Inter cetera contra quoſdaʒ donatiſtas qui fuerãt reprobati vt qdã
ceciliarꝰ epꝯ carthagineñ.abſolutꝰ a ſentẽtia melchiadi tũc romane
vrbis epi ⁊ quorũdaʒ aliorũ collega.ex parte imperatoris ꝺputatorũ
quos ad pces donatiſtarũ iperator ſic inquit ꝙ ſi dicerent malos ⁊ ꝑ
uerſos fuiſſe iudices q mos eſt omniũ malorũ litigatorũ cũ fuerit etiã
manifeſtiſſima veritate ſupati quaſi nõ eis ⁊ adhuc dici poſſet ⁊ iuſtiſ
ſime dici ecce putemus alios epos qui Rome iudicarunt nõ bonos
iudices fuiſſe reſtabat adhuc plenũ eccleſie vniuerſale cõciliũ.vbi etiã
cũ ipſis iudicibꝰ cauſa poſſet agitari; vt ſi male iudicaſſe ꝯuicti eſſent
eorũ ſententie ſoluerent. Ex qibꝰ verbis notãter infert̃ qꝺ ex ſentẽtia
romani pontificis quã etiã tuliſſet cũ nõ nũc pontificibꝰ põt haberi re
curſus ad conciliũ.⁊ per ipſum cõciliũ ſententia pape reprobari põt
ſi cõuincit̃ iniuſta. Et ex iſta autoritate Aug.i cã fidei.pro quo facit
qꝺ leg.⁊ no.xix.di.Anaſtaſius.⁊.xxiiij.q.ij.cũ quibꝰ. Nec ob.ſi dicat̃
qꝺ in predicto caſu papa cognouit ad inſtantiã imperatoris qñ ex de
legatiõe ſua.vnde fuit poſtea appellatũ ad ipſuʒ imperatorẽ: qꝛ dico
quod ex quo imperator ſcripſit pape in pertinẽtibus ad iuriſditionẽ
ſuã potiꝰ ſuã iuriſditionẽ videt̃ excitare ꝗ̃ poteſtatẽ delegare.vt ꝓba
tur in.c.licet.de offi.or.hinc Aug.i dicta epiſtola.in.ij.co.appellat il-
lud iudiciũ eccleſiaſticũ. Nec ob.ꝙ fuit appellatuʒ ad imperatorẽ: qꝛ
de facto hoc proceſſit.nec Aug.hoc ibi approbat. Et hãc opi.ꝙ in ca
ſu hereſis: puta cũ precipit papa aliquid ꝯ̃ fidẽ vel ſentẽtiat ꝙ poſſit
ad cõciliũ appellari.tenui oliʒ in diſputatione illa que incipit.xp̄s mo
tus: qꝛ in cã hereſis ꝯciliũ eſt.ſ.papã: ⁊ licite in hoc caſu ſubditi ab eo
recedũt.xxiiij.q.i.achatius.xix.di.anaſtaſius.⁊ ibi gl.i.ꝺ.§.itẽ balaã.
in ver.ſimmachus.in eo eñ qꝛ papa eſt hereticꝰ minor eſt quolibet ca
tholico.vt glo.in.ꝺ.c.achatiꝰ.nec ẽ caput eccleſie ſʒ extra eccleſiã ⁊ co
gnoſcere hʒ eccleſia cuius fides deficere non põt.xxiiij.q.i.a recta: ⁊ in
gl.⁊ in.c.quicũqꝫ.ea.cauſa ⁊ queſtione.ſi diceremꝰ ꝯ̃triũ eccleſia poſſet
periclitare.vt i ſimili no.gl.in.c.ſi papa.lx.di.⁊ i hoc caſu nõ facio du
bitationẽ ſed aliquos alios caſus in quibꝰ põt a papa appellari ad
cõciliũ.proſequor in dicta diſputatione.⁊ hec de geſtis cõciliorũ. Ex q
bus vt predixi reſultat generalis cõſuetudo eccleſie q̃ magnã autori-
tatẽ hʒ i eccleſia.vt dicit Aug.de fide chriſtiana ⁊ habet̃.c.catholica
xi.di.catholica eccleſia p orbẽ diffuſa tribꝰ modis ꝓbat̃ exiſtere.quic
quid eniꝫ in ea tenetur autoritas eſt ſcripturarũ: aut traditio vniuer
ſalis: aut certe propria ⁊ particularis inſtructio ⁊c.q tex.eſt notãdus
ad idẽ.c.omnia.xij.vbi etiam bonus tex.poſt principium.

A D quintũ mẽbrũ ſcilicet de

ratiõe iuris naturalis põt adduci hec ꝯſideratio: lʒ caput
in corpore vero regit corpus ⁊ influat in ipſẽ.tñ ſi caput i
cidit in grauẽ egritudinẽ mẽbra vt ſubueniãt corpori ligant caput ⁊
ꝯſtringũt: ita debẽt facere omnia mẽbra eccleſie ⁊ preſerti totũ corpꝰ
ipſiꝰ eccleſie cõgregatꝰ.vt ſi papa deuiat a vero ⁊ ſcãdalizat eccleſiã
debẽt occurrere ſaluti totiꝰ corporis.preſertim cũ papa nõ ſit verũ ca
put eccleſie ſʒ adminiſtratiue ſeu politicũ.nã verũ caput eſt xp̄s.vt in.c.
vnico.de ſac.vnctio.⁊ nõ.gl.i cle.ne romãi.de elec.nã cũ eccleſia ſit cor
pus xp̄i.vt aplus i pleriſqꝫ locis dicit.⁊ tex.i.c.ſchiſma.i.fi.xxiiij.q.i.⁊
in.c.aduocauit.ea.cã ⁊ queſtiõe. Sequit̃ neceſſario qꝺ ipſe chriſtꝰ ſit
23 caput eccleſie.† Ad idẽ facit qꝛ deficiẽte ſuperiore licitũ ẽ cuiqꝫ ſibi ipſi
dicere ius.vt no.gl.in.c.ius gentiũ.i.di.⁊ Inno.in.c.olim.ꝺ reſti.ſpo.
facit tex.iuncta gl.in.l.nullus.C.de iudeis.⁊ tex.no.in ti.de milite va
ſallo qui cõtumax eſt.c.vna.in fin.li.feudo.vbi permittit vaſallo in de
fectũ iuſtitie ſibi cõſulere dominũ depredari.qꝛ in defectũ magiſtratꝰ
quo tẽpore licebat cuiqꝫ ius ſibi dicere.pſuppoſito ergo ⁊ nõ conceſſo
qꝺ papa nõ haberet hic ſuperiorẽ cũ ſuis prauis operibꝰ adducit ec-
cleſiam quaſi in perditionẽ: nec põt aliter induci vt ſe corrigat licitũ
eſt vti iure naturali.videlicet expellere eũ ab illo regimine: qꝛ nõ dicit̃
põtifex ex quo tali modo abutit̃ pontificatu. Malꝰ eñ platꝰ ⁊ incor
rigibilis non videtur ex volũtate dei cõſtitutus.ꝑ hoc naturale dictũ
Hiero.in.c.audacter.iij.q.i.vbi cõcludit qꝺ nõ ſemper princeps ⁊ iu-
dex eccleſie ꝑ dei arbitriũ datur.adducit exemplũ de Saul cõtra quẽ
dicit dñs poſtꝗ̃ populus fecerũt ſibi regẽ ⁊ nõ per me principẽ ⁊ non
per conſiliũ meum: ⁊ tamẽ Saul elegerat dñs. Sʒ qm̃ nõ ſcḋm dei volũ
tatem ſed ſcḋm peccatoris populi meritũ fuerat electꝰ: negat eum ſua
voluntate vel cõſilio conſtitutũ. Itẽ licet papatꝰ in ſe ſit de iure diui-
no.tñ in perſonã illius vel iſtius eſt facto hominũ: qꝛ cadinales geren
tes in hoc vicẽ eccleſie vniuerſalis eum elegerũt merito ſi nõ eſt ſecũdũ
volũtatẽ dei ⁊ eccleſie vniuerſalis debet poſſe ꝺici: qꝛ errarũt eligẽdo
talem.nec deus videtur velle reſiſtere huic deiectioni ſʒ potius aſſiſte-
re cum dixerit ſal infatuatũ ad nihilũ valet vltra niſi vt mittat̃ foras
⁊ conculcet̃ ab oibus.vt.ſ.in primo membro plenius dixi. Itẽ nõ eſt
veroſimile qꝺ deus nõ diuiſerit poteſtatẽ in terra que valeat ꝓuidere
aduerſus hoc maximũ periculũ eccleſie: vbi eccleſia pro paſtore recepe
rit lupum rapacem: ⁊ quod nõ poſſit aduerſus illiꝰ rapacitatẽ ſibi ꝓ
uidere qꝺ deꝰ magis diligat perſonã ſceleſtiſſimi hominis quẽ ipſe nõ
elegerit ꝗ̃ ſalutẽ totius eccleſie pro qua voluit ſanguinẽ ꝓpriũ effun-
dere. Nã ſicut in ſimili dicit Inno.in ca qꝺ ſuper his.de voto: qꝺ nõ
fuiſſet chriſtꝰ diligẽs paterfamilias ſi non dimiſiſſet in terra aliquẽ q
vice chriſti poſſet ſubuenire oibꝰ neceſſitatibꝰ eccleſie.ita dico quod ſi
cut ſubuenit eccleſie dimittẽdo vicariũ: ita nõ eſt veroſimile ꝙ nõ ſub-
uenerit eccleſie dimittẽdo poteſtatem ſupra vicariũ ſi cõuertit̃ i lupũ.
Et iſte perſuaſiones ſunt ex ſuperabundãti. Nã recto iure põt eccleſia
prouidere oibus ſuis neceſſitatibꝰ ex poteſtate ſuprema ſibi a chriſto
tradita vt patuit ex ſupradictis. ¶ Ultimo probatur intẽtio noſtra
ex ratione iuris ciuilis per tex.in.l.fi.cum cornelıꝰ.ff.de ſolu.vbi habe
tur qꝺ ſi mãdaui titio vt reʒ meã traderet ſẽpronio ſi ꝯditio ſempro-
nij eſt ita mutata qꝺ veroſimiliter ego nõ mãdaſſem reʒ ſibi tradi nõ
debet titius rem ſibi tradere: ita qꝺ ex ſola volũtate mea cõiecturata
videt̃ reuocatũ mandatũ: ita in ꝓpoſito noſtro ex quo quis eligitur
in paſtorẽ ⁊ principaliter eligit̃ vt paſcat oues dei.vnde chriſtꝰ volẽs
cõmittere curã Petro ter pmo eũ interrogauit: an diligeret ipſuʒ chri
ſtũ vt Io.vlti.⁊.c.ſignificaſti.de elec.quaſi innuat qꝺ nõ ẽ idoneꝰ pa
ſtor qui nõ diligit deũ.ſi ergo videt eccleſia illũ nõ vti officio paſtoris
ſed lupi.nec poteſt induci aliter vt ſe corrigat debet ex tacita volũtate
dei illi ſubtrahere obedientiã.pro quo facit etiã ratio.l.ſi hominez.ff.
mandati.vt patet qꝺ procurator ſpecialiter impedit ſuam poteſtatẽ
exercere ſi aliqua ſunt innouata veroſimiliter nõ cogitata ꝑ dñʒ tpe
conſtitutionis ⁊ dationis mãdati ad idem quod notat̃.in.l.ſi quis cũ
ſciret.ff.pro empto.multo fortiꝰ põt ſibi prouidere etiã eccleſia vniuer
ſalis aduerſus malũ paſtorẽ ex volũtate diuina nõ electũ ſʒ forte pro
pter peccata.vt dicit Hiero.in.ꝺ.c.audacter. Que qdẽ eccleſia.vt ſu-
pra dictum eſt ⁊ regina ⁊ corpus chriſti ⁊ ſponſa ⁊ cõiunx eiuſdẽ ⁊ ter
ribilis in poteſtate vt caſtrorum acies ordinata. Et hec ſunt ꝓ ꝑſua
ſionibus ad confirmandum ea que ſupra veraciter ꝓbata ſunt de po
teſtate eccleſie. Et hec de ſecundo dubio principali.

R Eſtat poſtremo tertium et

24 vltimũ dubiũ attingere: † an ſcʒ ꝯ̃ dictũ quõdã Eugeniuʒ
ſacrũ Baſilieñ.cõciliũ iuſte ꝓceſſerit tã citãdo ꝗ̃ ſuſpẽdẽ
do: ac ſucceſſiue ipſum a papatu deponẽdo ⁊ qꝺ nõ iniuſte. Quinimo
mãſuetiſſime ⁊ cũ magna potentia cõtra eũdẽ ꝓceſſerit multipharie
illico oſtendã. Et qm̃ citatio eſt iudicij fundamẽtũ in.c.qm̃.de ꝓba.et
in.§.inſti.de pe.temere litigantiũ.ad eius iuſtificationẽ pmo conde-
ſcendã. Pro qua pmitto qꝺ ſacrũ Baſiliẽ.ꝯciliũ ob tria pcipue ⁊ ſan
ctiſſima qdẽ opa ꝯſumẽda cõgregatũ extitit. Primo ꝓ extirpatione
hereſis. Secũdo ꝓ pace populo chriſtiano ꝓcurãda. Tertio ꝓ eccl'ie
dei reformatiõe tam in capite ꝗ̃ in mẽbris fienda. Circa primũ quali
ter ſe habuerit ſumptibꝰ ⁊ laboribꝰ nõ parcẽdo inclitũ Bohemie re-
gnũ atteſtari põt. Nã ꝙ diu gentiũ armorũ magni exercitus gladijs
materialibꝰ efficere nõ valuerũt ipſa ſacra ſynodꝰ doctrina ſermone
varijſqꝫ legatarijs miſſionibꝰ ac mutuis diſputationibus deo primũ
fauente peregit ita vt illud regnuʒ iam per omnia pacatũ crederetur
⁊ aliter ꝙ ſi hoc preſens diſſidiũ eccleſie allatum nõ extitiſſet nulla er
roris ſcintilla in dicto regno remanſiſſet niſi concilium illud magnũ
ingenium appoſuiſſet nõ modo in regno illo incendiũ accenſuʒ deua
ſtationem attuliſſet: ſed multas finitimas regiones infeciſſet ⁊ penitꝰ
conſumpſiſſet vt in multis locis experiẽtia rerum magiſtra edocuit.

Quatumcunqꝫ

Quantūcunq; vero erga grecorū reductionē ⁊ vnionē proceſſerit: nemo eſt qui neſciat. Nā vt ſupra p̄libatū eſt ſuis crebris legationibus ad hāc vnionē excitati ſunt greci ſuis exhortatiōib⁹ ⁊ pecuniarū largitionibus in ciuitate ꝯſtātinopolitana grecoꝝ p̄libati ad hāc rē tractādā adunati ſunt. Et demū cū eorū orationibus ad inſtātiā eiuſdē ſancte ſynodi in eadē miſſis negotia reductiōis ⁊ vniōis ꝯcordata fuere. Et tādem nō ſine maximo ⁊ fere intolerabili ſumptu ip̄a ſancta ſynodus ꝓ eiſdē grecis ad ꝯciliū Ycūenicū vehendis ſuis pecunijs ⁊ ſumptib⁹ galeas plures deſtinauit veniſſentq; iuxta votū ſacri ꝯcilij niſi quōdā eugeni⁹ ſuas galeas deſtinaſſet fuiſſentq; ꝑ alios viros potētes ⁊ cōitātes plurimū vt ad eundē quondam eugenium declinarēt ſolicitati. Et ſi quid boni cū ipſis grecis actū eſt ſacrū conciliū cauſa extitit: ipſum enī fuit cā cauſe ⁊ ꝑ ꝯñs cā effectus. Adducti enī fuerūt ad Ferariā ne venirent ad concilium ⁊ ſi ad ſacrū conciliū veniſſent nulla profecto erroris ſcintilla remāſiſſet. Sȝ hec dicimus vt videant cūcti ꝙ nō fruſtra ſacrū cōciliū tāto tp̄e Baſilee reſedit ꝙ operam ſuā ab eo qđ erat ꝑius operādū manū nō retraxit. ad pacē aūt reformādā inter varios principes ⁊ diuerſos populos nō pigre operā appoſuit. atteſtari hec poſſunt tota Gallia Ytalia ⁊ germania ⁊ multe ꝑtes: ⁊ legatorū tam cardinaliū q̄ alioꝝ patrū varie miſſiones. cura enī mādatur diſpenſatoribus ꝑ chriſtū ⁊ non curatio: quia illa nō eſt in homine. Ait enī ipſe in parabola. Curā illius habe: vñ remuneratꝰ cura ⁊ labor. vñ apoſtolus ait ſe ceteris plus laboraſſe. Non enī dicit plus ceteris fuiſſe. ideo inquit ſcriptura reddet deus mercedē laborū erga ecclie reformationē ſaluberrima plurimū decreta edidit oīm fere curie romane inueteratorū abuſum ⁊ ſimoniace prauitatis extirpatiua reducendo ecclie ſtatū ꝓh dolor collapſum ad priſcorū patrū ordinationem ſaluberrimā vtpote decretū de annatis nō ſoluēdis: pro quarum ſolutione ex chriſtianitatis ꝓuincijs oībus aurum deteſtabili adinuētione ad ipſam curiā romanā ducebatꝰ: eccleſiaſtice dignitates ob itolerabiles ſolutiones ita cōprimebantur quod aut perpetuo feneratoribus remanerēt obligati: aut ex illorū redditibus nihil ſupererat qđ ad aliquē piū vſum ꝯuerti potuiſſet. promouebantur plurimi: quaſi ꝑ quādā rogationē q maiores ⁊ vberiores pecunie ſacculos deferebant ſciēti diſciplina ⁊ bonitate oīno ꝯtēptis. ⁊ ſic teſte Auguſtino potius fures aut mercenarij eccleſijs p̄ficiebantꝰ q̄ veri paſtores. vt in .c. tres ꝑſonas. xxiiij. q. iiij. ⁊ vt canō veriſſime atteſtatꝰ nihil eſt qđ eccleſie dei magis officiat q̄ indigni aſſumantꝰ p̄lati ad regimē animarum. vt in c. ne ꝓ defectu. de eccl. vñ adimpleta vr̄ illa ꝓphetia. Obſcurentꝰ oculi eoꝝ ne videāt: ⁊ dorſum eoꝝ ſemꝑ incurua. Extinguit gratiarū expectatiuaꝝ abuſum q̄ indifferēter a pecunie obtētu abſq; ꝑſonarū delectu ꝯcedebantꝰ. Procidit ſuꝑ bñficiorū collatiōe ſeu ſuꝑ reſeruationibus auferēdis ordinatis locorū cōſulendo q ꝑ geſta ⁊ abuſus curie romane ita oppreſſi erāt ⁊ in ſuis iuriſditionib⁹ exhauſti: vt ſolus papa oībus incūberet oīa ſolus occuparet: acſi ſuꝑ eo duntaxat eccleſia fundata eſſe videretur oblituſq; foret geſtorū Petri ⁊ alioꝝ ſanctoꝝ ſucceſſorum. Non ſic agit Greg. ſanctitate ⁊ ſcīa mirificus q ad patriarchā Alexandrum qui eum in prefatione epiſtole vniuerſalem papam appellauerat reſcripſit vt tale verbū ſuꝑbū vltra nō ſcriberet: dicēs ꝙ alij detrahitꝰ cū alteri pluſq̄ rō exigit p̄betꝰ. ſubiungēs honorē meum eſſe nō deputo in quo fr̄es meos ſuū honorē ꝑdere cognoſco. Honor me⁹ nāq; eſt honor vniuerſalis ecclie: meus honor eſt fratrū meorū ſolidus vigor. tūc ergo ſum honorat⁹ cū ſingulis quibuſcūq; honor debitus nō negetꝰ ⁊c. vt lati⁹ in. c. ecce. xcix. di. ⁊ alibi idē Greg. ſic inqt. Si ſua vnicuiq; ep̄orū iuriſditio non ſeruatꝰ qđ agitꝰ aliud niſi vt per nos ꝑ quos eccleſiaſtic⁹ cuſtodiri illeſus ordo debuit ꝯfundatꝰ. vt. c. ꝑuenit. xj. q. j. ¶ Edidit inſuꝑ ſynodus Baſilieñ. decretū de cāis imitādo illā ſanctā Nicenā ſynodū q̄ ſtatuit negotia debere tractari i ꝓuincijs qbus orta ſunt vt pleni⁹ habetꝰ in libris ꝯciliorū. ⁊ narratꝰ. iij. q. vj. neminē. Edidit inſuꝑ decretum de cōcilijs ꝓuincialibus ⁊ ſynodalibus celebrandū dās formā vt iugiter ibi de morū reformatione tractatꝰ. Item de ꝯcubinarijs ⁊ iudeis de aſſumptione ad apoſtolicā ſedē ⁊ cardinaliū de pacificis poſſeſſorib⁹. ⁊ multis alijs qdē honeſtiſſimis ad reformationē ecclie in capite ⁊ in mēbris ꝑtinētib⁹: ⁊ p̄cipue inter alia p̄clariſſima opera edidit decretū vt eccleſijs collegiatis p̄cipue cathedralibus ꝑ electionē eccleſiarū ⁊ non ꝑ ambitionem vel ſecūdum carnem ⁊ pecuniarum largitionē ꝓuideretꝰ. Sȝ ꝓh dolor ip̄e quōdam eugenius q primus ⁊ precipuus in hoc ſanctiſſimo opere eſſe debuit tāq̄ in ꝑſonā Petri pōtificis a Chriſto dictū fuit. Si diligis me paſce oues meas: nō ſolū hec omnia decreta reſpuit ſed etiā illa q̄ ip̄e in ſua adheſione ſolēni ꝓbauit ꝓfitendo illud ſacrū Baſilieñ. cōciliū legitime fuiſſe inchoatum legitimūq; continuatum ꝓſecutionemque habere debere: ad illa ſanctiſſima opa ob que extitit ꝯgregatū faciēs ſpecialiter mētionē de reformatione fienda tā in capite q̄ in membris. Quantū eſt magna cum animaduerſione hec tranſgreſſio digna ſit et ſaluberrima decreta vel generale concilium legitime congregatū ſuꝑ reformatione eccleſie edita ꝑ papam ꝯtēnantꝰ facile ex infra dicēdis quiſque cōprehendere poterit. Ex hoc enim ꝯtemptu blaſphemia in ſpiritumſanctum oritur vt eſt tex. no. Damaſi pape ſic ingentis. violatores canonum volūtarie grauiter a ſanctis patrib⁹ iudicantꝰ a ſancto ſpiritu cuius inſtrumēto ac dono ditati ſunt dānantꝰ. qm̄ blaſphemare ſpiritūſctm̄ nō incōgrue vr̄ qr ꝯ eoſdē ſacros nō neceſſitate ꝯpulſi. Sȝ libēter aliqd ꝓterue agūt aut loq p̄ſumūt aut facere volentib⁹ ſponte conſentiūt. talis enī p̄ſumptio manifeſtū gen⁹ eſt blaſphemantium ſpiritū ſctm̄: qñ vt iam p̄libatū eſt ꝯ eū agit cui⁹ iuſſu ⁊ gr̄a ſcti canones edicti ſūt hec nouiſſime Damaſus papa. i. c. violatores. xxv. q. j. Cui quōdā Damaſo ꝯcordare vr̄ ille magn⁹ leo papa ingens inter cetera magna voce ꝓnūtiare nō timeo. Quod q illa q̄ dicim⁹ ſanctorū patrū ſancta que apud nos canonū nomine p̄titulantꝰ: ſiue ſit ille ep̄s ſiue cleric⁹ non indifferenter conuertitꝰ recipere nec catholicam ⁊ apoſtolicā fidem nec ſancta ꝯa xp̄i quatuor euāgelia vtiliter ⁊ efficaciter ad effectū ſuū retinere vel credere ꝓbatꝰ. vt eſt tex. no. ipſi⁹ Leōis in. c. de libellis ꝓpe finē. xx. diſt. vñ gl. intelligit ꝙ nō recipiēs canones ſanctorū patrū ex ꝯtemptu eſt hereticus. vt ſatis hoc ꝓbat ipſe text. nam videtꝰ negare poteſtatem ꝯſedentiū quo caſu abſq; heſitationis ſcrupulo talis hereſis crimē incidit. vt leg. ⁊ no. in. c. nulli phas. xix. di. Nā hereticus nō eſt ſolū q errat in articulis fidei: ſed etiā q hȝ ꝑuerſū dogma. vel nouas gignit opiniones diuerſas a iudicio eccleſie. vt eſt tex. cū gl. in. c. j. de vſu. ad idē. xxiiij. q. iij. c. hereſis. ⁊ in. c. abolēde. de hereticis. Et ad propoſitū noſtrū ꝯtra ip̄m quondam eugeniū facit tex. in. c. heretic⁹. xxiiij. q. iij. vbi text. Augu. ſic belliſſime ad ꝓpoſitū dicit hereticus eſt q alicuius tēporalis commodi ⁊ maxime vane glie ꝑncipatuſq; ſui gratia falſas ac nouas opiniones vel gignit vel ſequitꝰ. ⁊c. Hinc dicit gl. ſingularis in. c. ſacerdotes. ⁊ reliqui eccleſie miniſtri. ij. q. vij. ꝙ prelati qui non ſeruant canonē pōt ab eis recedi propria autoritate ſicut ab hereticis ⁊ excōicatis etiā ante ſententiā. ⁊ facit. c. alieni. ea. cā ⁊. q. ⁊ intelligo illā gl. qñ p̄lati indifferenter ſeu ꝯtēptu nolunt ſe ſubmittere canonibus ſicut decretis ꝯcilijs faciebat ip̄e dñs Gabriel vnde ex p̄dictis potuiſſet ſacrū ꝯcilium ſibi ſubtrahere obedientiam cū iſta notoria exiſterent. Nam ſacrum cōciliū ſepenumero ip̄m quondam Eugenium monuit ꝑ ſuos oratores ⁊ lr̄as vt decreta ſacri ꝯcilij vellet vt tenebatur recipere ſȝ in vanū ſemper elaborauit ſed cū monitionib⁹ ꝓficeret debuit ne pati vt ꝯcilium autoritas collaberetꝰ ad eū in papatu tolerare quē male ſentire de autoritate ecclie videbatur imo ipſam cōtemnere videbatꝰ. Nam error cui non reſiſtitꝰ approbatꝰ vt. s̄. dixi in. c error. Quinimo non ſolū cū p̄dicto ꝯtempto reſpſus eēt ſed tanq̄ notori⁹ ſcādalizator eccleſie incorrigibilis ꝯſilio ip̄i delatus fuit: vtpote de ſimonia: ꝑiurio dilapidatione bonoꝝ ecclie. de tranſgreſſiōe ſtatutorū ꝯcilij Baſiliēſis. de homicidio ⁊ alijs plurimis incitatorio ꝯ ip̄m decreto expreſſis notorie irretitus: quib⁹ attentis qs negare audebit ſacrū ꝯciliū citare nō debuiſſe aut non debuiſſe ip̄m quōdam Eugeniū. nā vt patuit in precedenti dubio ſacrū concilium ꝓcedere poteſt contra papā in cā hereſis manifeſta vel occultarent ſi ſuſpect⁹ tantū dicatꝰ de hereſi quo caſu nō ſolū conciliū imo imperator poteſt exigere a papa vt fidē ſuā ponat in ſcriptis vt eſt tex. in. c. ſatagendū. xxxv. q. j. itē vbi aliud crimē quodcūq; ſit illud eſt notoriū ⁊ ex eo ſcādalizatꝰ ecclia in caſu noſtro ꝯcurrebāt oīa p̄dicta q̄ ſi nō fuiſſēt debito mō ꝑ dictū Eugeniū excuſata hereſim apertā inferebāt ⁊ ſcandalum totius ecclie. Potuit ergo ⁊ debuit ip̄a ſancta ſynodus ip̄m quōdā Eugeniū admonere ⁊ citare vt ꝯpareret ꝑ ſe vel per aliū in cōcilio ad ſe excuſandū ⁊ defendēdū. nec poterat oculis cōniuentib⁹ ſine dei offenſa illā citationē p̄terire: qr vt dicit Grego. ſicut laudabile diſcretūq; eſt reuerētiam ⁊ honorē exhibere ꝑorib⁹: ita rectitudinis ⁊ dei timoris eſt ſi qua in eis ſint que indigent correctiōe nulla diſſimulatione poſtponere ne totū (ꝙ abſit.) corp⁹ morb⁹ inuadat ſi in capite lāgor nō fuerit curat⁹ vt lati⁹ habetur. ij. q. j. c. ſicut inquit. p̄cauereq; debuit ſancta ſynodus illud Greg. ſuꝑ Hieremiā cui dicit odioſe nō eſt trāſcurrendū. ꝙ vno peccante ira dei ſuper omnē aplm̄ venit ſicut accidit Achor peccātiq furat⁹ fuerat regulā aureā. vt ibi dicit gl. hoc enī ſm eū frequēter accidit qñ ſacerdotes q populo p̄ſunt erga delinquentes beneuoli videri volūt ⁊ verētes peccantiū linguas ſacerdotalis ſeueritatis immemores nolūt compellere qđ ſcriptū eſt peccātem coram oībus argue vt ceteri metū habeāt. Et iterū auferte malū de vobiſmetipſis: ⁊ poſt pauca dū vni parcūt vniuerſe eccleſie moliuntꝰ interitū. Que iſta bonitas: que iſta miſericordia eſt vni ꝑcere ⁊ omnes in diſcrimē adducere. polluitꝰ enī ex vno peccatore popul⁹ ſicut ex vna aut morbida vniuerſus grex inficitꝰ: q̄ verba notāda ſunt in ꝓpoſitū. ⁊ hr̄ in. c. ſed illud. xlv. di. ¶ Sed qđ multis immoror: debuit ne tādē illud p̄ceptū dñicum ſctā ſynodus p̄terire ⁊ qđ cōtēnentē ⁊ non audientem eccleſiā mādat vt ethnicū ⁊ publicanū habendū: ſȝ fortaſſis dicēt aduerſarij qđ hec alia in citatorio illo exp̄ſſa minime veritatem continebant profecto hec allegatio nō excuſat ip̄m quōdā Eugeniū qm̄ ad iuſtificationē citationis ſatis eſt qđ illa exprimantꝰ in ipſa citatione: q̄ ſi vera eſſent fundarent iuriſditionē citātis. vt no. Bar. in. l. ij. ff. ſi qs in ius vocat. ⁊ Inn. in. c. verum ⁊. c. cū ſic generare. de fo. cōpe. ⁊ Guido. ꝺ ſuza. in auſ. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opor. facit. l. cū qdā puella. ff. de iur iſd. om. iu. dixi plene in lec. mea. in. c. ſi cleric⁹ laicū. de for. cōpe. ſi enī ipſe quōdā Eugeni⁹ p̄tendebat illa falſa vel habebat aliquā excuſationē de illa cur non comparuit per ſe vel per aliū ⁊ ille inficiat⁹ fuiſſet oſtendiſſetq; ſuam innocētiā ⁊ dediſſet pacem eccleſie

cur nõ imitat⁹ eſt Gregoriũ: Sixtũ: Leonẽ: Symmachũ: Marcelli-
nũ: ⁊ multos alios ſummos põtifices q ſpõte in ſuis ↄciliĳs gñalibus
ſuã infamiã purgare voluerũt vt in iuribus ſupius allegatis ac in ca
ſu noſtro nõ ſolũ infamia dicebaẛ ↄ eũ: ſ; delictorũ notorietas cũ ſcã
dalo ecclie vniuerſalis ⁊ cũ incorrigibilitate: vñ q̃to res erat piculo-
ſior tãto animoſior ſi ſibi ↄſcius erat ⁊ ad ſuã innocẽtiã oſtẽdẽdã ve-
nire aut mittere ad excuſandũ ſeu defendẽdũ iuxta citatiõis edictum
debuiſſet. Attamẽ ipe p obediẽtia q̃ ecclie mrĩ ſue exhibuiſſe dbuerat
non ſolum cõtumaciã ſ; ⁊ rebellionẽ exhibuit falſo aſſerens libertatẽ
nõ adeſſe in ciuitate Baſilieñ. ⁊ multa alia obiecit p q̃ tãte ecclie au-
toritaitẽ ſupra eũ negare videbaẛ vt poſtea p alias ad diuerſas mũdi
partes p ipſum deſtinatas ſcholas clari⁹ patuit ad ↄciliũ illud Baſi
lieñ. ſe diſſolnere ex tunc dicit ſi cõcilinm ad vlteriora pcederet ↄ eum
aut contra aliquem ex ſuis preſideñ. Baſilee tũc cõmorãtibus. Et qꝛ
ei⁹ ↄtumacia in ↄcilio accuſata extitit ⁊ ad vlteriora cũ mãſuetudine
pceſſu; fuit ipe declarauit cõciliũ Baſil. fore diſſolutũ ⁊ in Ferrariã
eſſe tranſlatũ: vñ ⁊ ſi notoria ea q̃ ſibi impingebanẛ videbanẛ p eius
tñ contumaciã lucidiora effecta ſunt. Nam cõtumacia p̃ſertim in cã
hereſis p̃ſumptionẽ vehemẽtẽ adĳcit vt in. c. cũ cõtumacia. de here. lib.
vj. ⁊ qd legiẛ ⁊ no. in. c. null⁹. de ſeruis non ordi. Vñ potuiſſet vt dixi
ſacrũ cõciliũ alio nõ expectato ad eius depoſitionẽ p̃cedere p̃cipue ex
cõtẽptu decretoꝝ ſacri cõciliĳ q̃ notorie nũq̃ recipere voluit. Et ſic con
ſideratis his q̃ dicta fuere in p̃cedenti dubio ⁊ predictis in hoc dubio
qꝛ notorie cõſtabat de ipſius delicto hereſim ſapiẽte: ⁊ ex hoc ſcanda
lizabaẛ eccleſia. Et p̃cipue qꝛ cõtẽnendo ẽt citationẽ ſacri cõciliĳ legi-
timefactã in alia grauia delicta incidit. Nã ex nõ cõparitiõe, ⁊ ↄtẽptu
poterat tãq̃ ethnicus ⁊ publican⁹ denotari qd ⁊ in cõgregatiõe ſpre
ta verificari põt. iuxta illd Hiero. i. c. oib⁹ ↄſideratis. xxiiĳ. q. j. ¶ Op
ponere ↄ p̃dicta aduerſarĳ ſolẽt de quibuſdã pteſtationibus, nomĩe
aliquorũ principũ ⁊ prelatorum aliquorũ in. d. Baſilieñ. concilio vt il
la depoſitio non fieret factis. ad quas ſi bene aduerteret defenſionis
clype⁹ nequaq̃ ex eis ſumereẛ. Nã añ factũ anteq̃ lex edaẛ: licitũ eſt
ↄdicere exceptiões veroſimiles exp̃mere: pteſtari ⁊ ſilr̃a facere: ſ; poſtq̃
lex edita eſt p vniuerſitatẽ ſeu cõciliũ vel maiorem ptem eiuſdem legi
⁊ iudicio vniuerſitatis ſtãdũ eſt. vt. c. in iſtis. iiĳ. di. vbi dicit qd in iſtis
temporalib⁹ legib⁹ q̃q̃ de his hoĩes iudicẽt cũ eas inſtituerunt tamẽ
cũ fuerint inſtitute ⁊ firmate nõ licebit de ipſis iudicare: ſ; ſcdm ipſas
vñ gl. ibi colligit q̄ cũ papa vult cõcedere canones epĩ poſſunt contra
dicere ⁊ allegare qd nõ conueniũt cõſuetudini regionis vel quaſi ſilr̃.
pteſtatio eñ eſt declaratiua conſenſus de preſenti q̄ proteſtãs nõ cõ-
ſentit non tñ ſequiẛ q̄ ↄdictio aliquoꝝ: l; oppreſſe pteſtantiũ habeat
impedire q̄ p totũ conciliũ vel maiorẽ partẽ licite fuerit ſtatutũ. Iudi
caẛ eñ in ↄciliĳs a maiori pte. vt. c. ſane. lxv. diſt. ibi obtineat plurimo-
rum ſnĩa ſacerdotũ ⁊c. Nã idẽ reperire eſt in omni vniuerſitate. vt. l. q̄
maior. ff. ad municip. ⁊. l. noĩationũ. C. de decurio. lib. x. ⁊. l. aliud. §. re-
fert. ff. de reg. iur. ⁊. c. j. de his q̃ fiunt a prela. cũ ſimi. vnde eſto q̄ prin
cipes quorũ noĩe proteſtatiões dicunẛ facte habuiſſent vocẽ deciſiuã
in depoſitione pape: attamẽ ex quo maior pars: imo due partes ⁊ vl
tra in depoſitione legitime cõſenſerũt paucoꝝ pteſtatio principũ vel
prelatorũ nõ debet obſiſtere. arg. in. c. ſi qñ. de elec. lib. vj. l; cu; verita-
te poſſit dici q̄ principes ſeculares nõ habẽt vocẽ cũ agiẛ de correctio
ne pape vel aliorũ clericorũ vt imperator Teodoricus deo inſpirante
in concilio congregato ↄ Symachũ papã pfeſſus eſt inquiens nihil
ad ſe preter reuerẽtiã de eccleſiaſticis negotĳs ptinere: ↄmittens tunc
poteſtati pontificũ ſiue vellent audire negotium ↄ papã ſiue nollent.
Item ⁊ aptius volunt Io. an. in fi. de his q̃ fiũt a prela. vbi cõcludit
q̄ in eccliaſticis negotĳs ⁊ clericorũ correctionib⁹ laici ſunt a concilio
alieni. arg. c. maſſana. de ele. ⁊ exp̃ſſius in extrauagã. Bonifacĳ. de off.
ordi. debẽt. Et cũ hoc dicto Io. an. trãſiuit ibi ⁊ cõiter doc. nec video
alique; in hoc heſitaſſe. Na; reſpectu imperatoris ſolũ fuit dubietas
facta an in caſu fidei cũ tractaẛ de nouo articulo tãgente fidem impa
tor debeat intereſſe in cõcilio. vnde tex. in. c. vbi nã. xcvj. di. Itẽ impe-
ratorẽ alloquiẛ. vbi nã legiſtis impatores anteceſſores vr̃os ſynoda-
libus cõuentibus interfuiſſe niſi forſitan in quibuſdã vbi de fide tra-
ctatu; eſt q̃ vniuerſalis eſt q̃ oĩm cõis eſt: q̃ nõ ſolum ad clericos verũ
etiã ad laicos ⁊ ad omnes omnino ptinet chriſtianos. hec ille tex. no.
qui ſolum reſeruare videtur cauſam fidei. Itẽ videẛ ſenſiſſe Martin⁹
imperator q in prima actione Calcedoñ. ſynodi inter cetera dixit. nos
ad fidem cõfirmandam non ad potentiam oſtendẽda; exemplo reli-
gioſiſſimi principis Conſtantini ſynodo intereſſe volumus vt verita
te inuẽta nõ vltra ipſi⁹ doctrinis a vero diſcordet ⁊c. Et notãda ſunt
illa verba ad fidẽ cõfirmandã nõ potẽtiã oſtendẽdã q̄ etiã in caſu fi-
dei princeps intereſt nõ tamẽ ad potẽtiã oſtendendã. Ex quibus ver
bis puto inferendũ q̄ p̃nceps ⁊ alĳ laici intererint in caſu fidei ad tra-
ctandũ cũ alĳs ſ; non ad dicendũ. Nam tractatus diuiſus ⁊ ſeparat⁹
eſt a deciſione. vt in c. tua. ⁊. c. fi. de his q̃ fiũt a p̃la. ⁊. c. vlti. de his que
fiunt a maior. par. cap. Nã laicis nõ licet iudicare iſta ſpũalia. vt. c. be
ne quidem. xcvj. di. habebũt ergo laici in cã fidei vocẽ cõſultiuã ⁊ non
deciſiuã quatenus eis permittatur per conciliũ. Quinimo dicit Ioã.
an. q̄ etiam in cauſa fidei non eſt neceſſe laicos vocari ad conciliũ cu;
ibidem. diffinienda eis potuerunt poſtea in predicationib⁹ publicari.
Dicit etia; notabile verbũ q̄ laici poterũt ad concilium venire p iuſti
tia petẽda vel defendẽda. allegat. c. nouit. de iud. ergo allego tex. opti
mũ in. c. j. de ſpõſa. Aliter tñ in cã fidei ſentit gl. in. d. c. fi. ⁊ gl. i. c. adria
nus ſ; diſt. Sed q̃cquid ſit in alĳs laicis puto q̄ p̃ncipes iure ſuo dñt
admitti vbi tractaẛ de fide nõ ad potẽtiã oſtendendã ſeu diffiniẽdam
ſed ad fidẽ cõſeruandã cũ de pace ecclie ⁊ eius integritate teneantur
deo reddere rõnẽ. vt. c. princeps. xxiiĳ. q. v. Eodẽ modo nõ curandũ de
pteſtationibus quorundã p̃latoꝝ. Nam non eſt nouũ nec reprehẽſibi
le q̄ in vniuerſitate ſeu cõcilio vota varia ſint. ſ; diſt. c. ſi forte. ⁊. c. nec
nouũ. viĳ. q. j. Ex diuerſis cõſiderationib⁹ cõſentientes ⁊ diſſentiẽtes
poſſunt ante factũ iuſte moueri ſed per diſſenſum aliquorũ ex quo ma
ior pars remanet firma ⁊ legitime pcedit nõ d; officere minoris ptis
ↄdictio. Na; ius fingit oẽs ↄſentire qñ maior ps conſentit. vt. l. aliud.
§. referẛ. p̃alle. ⁊ tex. dicit q̄ eſt ppe impoſſibile pter animorũ diuerſi
tatem que reſultat ex pſonarũ varietate q̄ oẽs in vno conſilio poſſint
in vnam ſnĩam cõuenire. Nam in cõcilio illo ſancto Niceno vbi inter-
fuerũt. cccxviĳ. epĩ in cã hereſis ↄ Arriũ fuerũt. xvĳ. epĩ. Et quidẽ non
de inferioribus q diſcrepantes ab aliorũ iudicio ſenſerũt cũ ipſo Ar-
rio heretico. Sed tñ preualuit iudicium maioris partis ⁊ illud tanq̃
a tota ſynodo emanaſſet receptũ ab eccleſia vniuerſali fuit. vt. c. ſicut.
⁊. c. canones. xv. di. Nec q̃ſq̃ moueri debet q̄ in hoc concilio Baſilieñ.
non fuit tantus numerus epoꝝ qm̃ cũ cõciliũ fuerit ibi legitime iſtitu
tum vt ſupra dictũ fuit nõ venientes vl inde ante tp̃s recedentes fece-
runt ſe alienos ⁊ poteſtas tota reſidet penes remanentes. vt pt; ex no
tatis p gl. in cle. quocirca. de ele. facit tex. c. cũ dilecti. de ele. ⁊ Io. and.
aptiſſime voluit in. c. in cãis. de ele. vbi tenuit validũ ⁊ firmũ eſſe quod
factum fuit p. xxx. in vniuerſitate preſentes de qua erant hoĩes centũ
⁊ vltra dicens quod ex quo vniuerſitas fuit vocata p habentẽ ptãte;
totum ius reſidet penes venientes licet ſint pauci nec attingã maiorẽ
partem vel prope. Ad idem quod no. Inno. in. c. j. de maio. ⁊ obed. et
c. ĳ. de no. ope. nũci. Na; in cõcilio illo Niceno famoſiſſimo cõuenerũt
dũtaxat. cccxviĳ. epiſcopi. ⁊ tamen non dubiũ quin longe plures nu-
mero remanſerunt in eorũ eccleſĳs. Item ſynodus Cõſtantinopolita
na acta fuit ex. cl. partib⁹. Synod⁹ epheſina ex. cc. ⁊ tñ valuerunt eo-
rũ diffinitiones q̃q̃ maior ps prelatorũ chriſtianitatis non interfue-
rit. Quinimo eſt tex. i. c. ſexta. ſynod⁹. xv. di. vbi narratur plurimas ſy
nodos generales ex pauciſſimis ptibus ↄgregatas fuiſſe ⁊ canones
edidiſſe. Et nimirum. na; vt dicit Cyprian⁹. Magis ad vnitatẽ qua;
ad qualitatẽ chriſtus aduertit cũ dixit vbi duo vl tres in nomine meo
congregati fuerint ſu; in medio eorũ. vt habetur. c. alienus. xxiiĳ. q. j.
¶ Omitto q̄ multitudo numeroſa inferiorũ tam prelatoꝝ q̃ magi
ſtroꝝ doctorũ interfuerit in dicta diſpõe. nam ⁊ tẽpore apoſtoloꝝ vo
cabanẛ ⁊ ſeniores de eccleſia vltra apoſtolos ⁊ ẽt in arduis fiebat dif
finitio noĩe apoſtolorũ ⁊ ſeniorum. vt actuum. xv. Item reperio quod
Leo papa ſynodum cõgregauit Rome cũ cũcto clero ⁊ populo roma
no. vt. c. in ſynodo. xlĳ. diſt. vbi inter cetera in diffinitione ponunẛ hec
verba. Ego quoq; Leo ſeruus ſeruorũ dei epiſcopus cuncto clero ac
romano populo conſtituimus ⁊ confirmam⁹ ⁊ corroboram⁹ ⁊c. Ad
idem. c. ad ſedẽ. xxv. q. v. vbi papa vocauit ad cõciliũ epos clericos ac
iudices diuerſarũ puinciarũ. Ad idẽ. c. in noĩe dñi. xxiĳ. diſt. vbi legiẛ
epos: abbates: p̃ſbyteros: ⁊ diaconos interfuiſſe ⁊ ↄſediſſe in ↄcilio. ⁊
c. cõuenientib⁹. j. q. j. pbaẛ idẽ de monachis vl ſaltẽ de abbatib⁹ expo
nẽdo monachos p abbatib⁹. vt exponiẛ i gl. ⁊. c. anaſtaſi⁹. xix. di. vbi
exp̃ſſa ſit mẽtio de epis: p̃ſbyteris: ⁊ cũctis clericis ecclie catholice. et
c. j. xv. di. ſit mẽtio de preſbyteris in genere. Itẽ in cõſtantien. ſynodo
⁊ Seneñ. ⁊ Piſana temporibus noſtris fuerũt amiſſi etiã inferiores.
Et idẽ vidimus in concilio Baſilieñ. vnde admiſſi ſiue de iure ſiue de
gratia voce; habuerũt. nec poterant excludi nec fuerũt excluſi. Quin-
imo videnẛ in poſſeſſione vocis dãde. Etiã laici pñt ad cõcilia euoca-
ri ⁊ eis poteſt vox dari. vt. c. addamus. cle. ĳ. ⁊. c. in ſynodo. lxiĳ. diſtin.
25 ⁊ in iurib⁹ alĳs superi⁹ allegatis. † Ex p̃dictis aũt clare pt; legitime
fuiſſe ad ſuſpẽſionẽ ⁊ depoſitionẽ eiuſdẽ quõdã Euge. p ſctã; ſynodũ
Baſilieñ. pceſſu;. ⁊ hec de tertio dubio. Ex qb⁹ cognita nunc geſto
rum veritate nõ multitudini ſ; veritati adherẽdũ eſt: ⁊ preſertim hoc
efficere debet ſereniſſimus romanorũ rex q vt prim⁹ eſt inter orbis p̃n
cipes ⁊ ſpecialis protector: ⁊ aduocatus eccleſie eſt: ita debet eẽ prim⁹
in agnitione veritatis non eſt heſitandũ cum eum alĳ facilime ſequã
tur cum in hac re aſſidue ſine aliqua pactione ſe oſtenderit. vidimus
eñ fidẽ chriſtianã apud pauciſſimos in principio cõſtitiſſe. Sed qꝛ ve
ritate ⁊ iuſtitia recepta dilatauit fimbrias a mari vſq; ad mare ⁊ tẽ-
pore Arriani pauciſſimi ĩpi in vera fide chriſtiana remãſerũt. Tãde;
qꝛ xp̃s eccleſiã ſuã nõ deſerit cõculcato errore p̃ualuit veritas que oĩa
ſuperat. Taliter in hoc negotio preſentis diſſidĳ futurũ ſperam⁹. qd
vt cito fiat chriſtus concedat. Amen.

¶ Finis Tractatus Panormitani de concilio Baſilienſi.

Incipiũt ſubtiliſſime ac vtiliſſime diſceptationes ⁊ allegationes reuerẽdi domini Nicolai Abbatis Siculi.U.J.interpretis ac ꝑ omne euum iuris monarche Senis alibi per eum accuratiſſime diſputate.

¶ Queſtio prima.

1 Papa habet in beneficijs plenitudinẽ poteſtatis ratiõe cuius poteſt ſupra omne ius diſpenſare.
2 Papa non habet ſuperiorem.
3 Papa habet eccleſie arbitrium.
4 Pape iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij fuerunt conceſſa.
5 Papa in vno epiſcopatu aliquãdo ponit duos epiſcopos.
6 Papa concedit aliquando duos epiſcopatus vni epiſcopo.
7 Papa diſſoluit matrimoniũ carnali copula non cõſummatum.
8 Papa nõ põt diſpenſare ꝙ quis eodẽ tpe habeat duas vxores.
9 Papa poteſt cõcedere epiſcopatũ ⁊ alia inferiora beneficia ad tempus ⁊ ſub conditione.
10 Eccleſia ſicut eſt vna ita vnus eps̃ eorum.
11 Chriſtus dedit claues celorũ apoſtolis ⁊ eorum ſucceſſoribus.
12 Ptãs toti eccl'ie data fuit tanꝙ corpori in ꝑſonã Petri ⁊ aliorum.
13 Geſta ꝑ papaʒ cõſilio cardinaliũ pretermiſſo an veniant reuocanda.
14 Papa ſolus tanꝙ caput põt exercere omnimodaʒ iuriſditionẽ expoſcente cauſa rationabili.
15 Matrimonium ſpirituale cõſiſtens inter eccleſiam ⁊ epm̃ non poteſt per hominem diſſolui.
16 Filios temporales habere non eſt licitum.
17 Papa ceſſante legitima cauſa an poſſit diuidere epatum in duos ſine conſenſu epiſcopi.
18 Appellari põt a qualibet parte mundi ad ſedem apoſtolicam.
19 Papa a toto clero ⁊ populo ⁊ imperatore iudicari nõ poteſt.
20 Papa eſt dei vicarius in terris.
21 Papa ſolus poteſt errare ⁊ eſſe hereticus.
22 Sententia ſummi pontificis poteſt in melius commutari.
23 Cõciliũ debet cõuocari in concernentibus ſtatum totius eccleſie.
24 Concilium repreſentat vniuerſalem eccleſiam.
25 Imperatores actibus ſynodalibus an intereſſe debeant.
26 Conciliuʒ generale appellatur ſynodus epiſcoporum.
27 Laici nõ debent intereſſe in cõcilijs eccleſiaſticis niſi in tribꝰ caſibus.
28 Principes ſeculares an poſſint intereſſe concilio eo inuito.
29 Epiſcopi regulariter ſoli vocant̃ ad cõcilium prouinciale.
30 Cardinales mortuo papa cum toto clero excommunicant intruſum in papatum.
31 Concilium olim papam eligebat.
32 Petrus quare appellatus fuit Cephas.
33 Papa mortuo eccleſia vacat.
34 Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata ab eccleſia celeſti.
35 Chriſtus apoſtolos fecit pares reſpectu conſecutionis ⁊ ordinis non iuriſditionis.
36 Electio facta ꝑ cõcilium reluctantibus cardinalibus an valeat.

Epiſcopus et quidã rector curatꝰ Proniẽſis ꝑ Romanũ põtificẽ eorũ prelaturis nulla rõnabili cã ꝓuati ad futurũ ꝯciliũ appellauerũt: cõgregato cõcilio ⁊ i diſputatiõe poſito an p̃fata appellatio eſſet admittẽda Principes ſeculares ⁊ prelati inferiores epis ac clerici ſine prelaturis epis reluctantibꝰ ꝯcilio intereſſe conabant̃. ꝺponit̃ interiʒ romanꝰ põtifex p̃dictiqʒ eps̃ ⁊ rector Proniẽſis diẽ ꝑſoluerunt extremũ: de quoꝝ p̃laturis ante creationẽ romani põtificis aliquãdiu delatã ꝓuidet cõciliũ qbuſdã optime meritis ⁊ tãdẽ romanũ põtificem cardinalibꝰ ꝯdicentibꝰ elegit. Ex p̃dicto themate gnqʒ ſubtiliſſima ⁊ pulcherrima eliciunt̃ dubia. ¶ Primũ nũqd dicta priuatio valeat. ¶ Scdm̃ an p̃fata appellatio debuerit ꝑ cõciliũ admitti. ¶ Tertiũ ſi p̃ncipes ſeculares ⁊ prelati inferiores ep̃is ac alij clerici ſine p̃laturis cõcilio gñali intereſſe debeãt. ¶ Quartũ vtrũ dicta ꝓuiſio de p̃laturis tũc vacãtibꝰ romano põtifice nõdũ creato facta ꝺ iure tenuerit. ¶ Quintũ nũqd predicto caſu poterit ꝯciliũ reluctãtibꝰ cardinalibus ad romani põtificis electionẽ ꝓcedere. ¶ Uenio iuxta ordinẽ ad p̃mũ: ad cuiꝰ ptẽ affirmatiuã ꝓbãdã prĩo adduco ſex motiua p̃ncipalia. ¶ † Primuʒ ſic: papa hʒ p̃ſertim in bñficijs plenitudi-
1 nem ptãtis rõne cuiꝰ põt ſupra omne ius diſpẽſare et ſi ſit diſpoſitio cõcilij gñalis. vt clare ꝓbat̃. in.c. ꝓpoſuit. iuncto.c.ij. de cõceſ. p̃b. vbi ꝺt tex. papã poſſe ex plenitudine ptãtis inueſtire de vacantibꝰ bñficijs: ſʒ hoc fit ꝓhibitũ in cõcilio Laterañ. de quo in.d.c. hoc idẽ ꝓbat̃ in.c.ij. de p̃ben.li.vj. vbi ꝺʒ papaʒ nõ ſolũ poſſe cõferre bñficia cuʒ vacant: ſʒ ẽt dare ius ad vacaturaʒ. ⁊ vide gl. nota. in.c. vbi ꝑiculũ. de ele.li.vj. q̃ dicit papã poſſe de plenitudine ptãtis reuocare cõſtitutionẽ totius cõcilij. Et rõ eoꝝ põt colligi ex.c. ſignificaſti. de ele. vbi ꝺʒ ꝙ cõcilia non pñt prefigere legẽ romane eccl'ie cũ oĩa cõcilia ꝑ romane eccleſie autoritatẽ facta ſint ⁊ robur accepũt. ⁊ in eoꝝ ſtatutis patenter romana excipiat̃ autoritas. Et eſt rõ q2 ip̃i petro ⁊ ꝑ eũ oibꝰ ſucceſſoribus data fuit plena poteſtas ligandi ⁊ ſoluẽdi dicẽte dño. Quodcũqʒ ligaueris ſuper terrã ligatũ erit ⁊ in celis. Et hr̃ ẽt originaliter Mat.xvj. ⁊ trãſſumptiue.xxiiij.q.j. qḋcũqʒ.xxj.di. in nouo. ⁊.xix.diſ. ita dñs cũ ſimil. Et cũ diceret qḋcũqʒ nihil excepit. ꝺ maio. ⁊ obe. ſolite.xix.di. ſi romanoꝝ. ⁊ cũ ipſe nõ diſtinxit: nec nos eius ptãtẽ debemus diſtinguere.xxxj.q.j. ꝙ ſi dormierit. Inn. in.c. q̃to. de cõſue. expcnit illa verba dñi qḋcũqʒ ligaueris ⁊c. ſcʒ ꝑ conſtitutiones ⁊ p̃cepta. ei eñ in omnibꝰ obediẽdũ eſt: in ſpiritualibꝰ ⁊ in his q̃ ad animã ſpectãt niſi fiãt ꝯ fidẽ vel ſpecialiter ꝓhibita. hinc Inn. in.c. ꝙ ſuper his. de voto. dicit ꝙ ꝑ illa verba gñalia quodcũqʒ ⁊c. ⁊ ꝑ illa paſce oues meas. Jo. vlt. ⁊ trãſſumptiue in.d.c. ſignicaſti. recepit petrꝰ ⁊ eiꝰ ſucceſſores ptãtem non ſolum ſuꝑ fidelibus: ſʒ etiam ſuper infidelibus. iuxta verbum dominicũ. Unuʒ dʒ eſſe ouile ⁊ vnꝰ paſtor. ⁊ alibi q̃tũ ad materiã belliſſime inquit ꝙ ſi papa aliqd p̃cepit iniuſtuʒ cũ nõ habeat ſuperiorem corã quo agi põt obediendũ ſibi: ſʒ in ſpiritualibꝰ ⁊ eccl'iaſticis ꝑſonis preceptũ facit q2 nemini lʒ de eiꝰ factis iudicare.xl.di. ſi papa. niſi mãdatũ pape hereſim cõtineret vel niſi ex p̃cepto iniuſto preſumeret̃ vehementer ꝑturbatꝰ ſtatus eccl'ie vel etiã multa mala futura eſſent q2 tunc peccaret obediendo cum debeat futura mala precauere non iuuare. Si aũt p̃cipiebat iniuſtũ laico q nõ eſt iuriſditionis ſue nec rõne ꝑſone nec cauſe: nec alias dicit ſe nõ videre: ſi tñ eum excõicet dʒ excõmunicationẽ ſeruare q2 cũ in poteſtate pape ſit eccl'ia militans ad eiꝰ mãdata debẽt ſacramẽta miniſtrari ⁊ nullus ꝯ eius mãdatũ dʒ ſe eis immiſcere. qḋ eſt valde notandũ maxĩe in hoc vltimo dũ dicit qḋ eccleſia militãs eſt in ptãte pape ⁊ qḋ etiã reſpectu iniuſti p̃cepti deficit ſuꝑior ad quẽ habeat̃ recurſus. Ad idẽ aliud pulchrũ dictuʒ Inno. in.c. cũ ad monaſteriũ. de ſtatu regula. vbi ꝺt quoſdã dicere ⁊ forte nõ male ſm̃ eũ q2 licet in his que ſunt ꝯ votum tacitũ vel expreſſum ⁊ in alijs q̃ ſunt cõtra euangeliũ nõ proſit pape diſpẽſatio niſi ex cã fiat ⁊ idem forte intelligenduʒ eſt ſecundũ eũ ſi diſpenſent in his que ſunt ꝯtra gñale ſtatutuʒ eccl'ie: non tamen hoc verũ eſt in diſpẽſationibus q̃ fiunt cõtra ius poſitiuuʒ tñ ſicut apparet in ſtatutis q̃ facta ſunt ſuper ordinibꝰ faciendis vel in triſtitijs ipſoꝝ: ⁊ qḋ qs non põt habere duas curas. In his eñ diſpenſationibus ſufficit ſola voluntas pape etiam ſine cauſa. Probat̃ hac rõne: ſicut eñ ex ſola voluntate poteſt conſtitutionem relaxare quia eius eſt deſtruere cuius eſt condere. ⁊ p̃nceps non ligatur legibus. l. digna vox. C. de leg. Hoſtiẽ. p̃o belliſſimũ verbũ ingt in.c. quanto. de trãſla. prel. videlicet ꝙ dei ⁊ pape idem eſt conſiſtoriũ. arg. in.c.ij. ⁊.iij. de trãſ. pre. ⁊.c. romana. de appel.li.vj. Jõ bene dici põt de iure papã quaſi oĩa poſſe. vt deũ: excepto peccato. de penitẽ. di.ij. charitas. Spec. in materia late loquit̃. in.§. nunc oſtẽdendum. ver.lx. in tit. de leg. vbi dicit qḋ papa eſt Petri ſucceſſor ⁊ vicarius Jeſu chriſti vicem non puri hominis: ſed veri dei gerens in terris vt in prealleg.c.ij. ⁊.iij. vnde ⁊ omnia gerit ⁊ diſponit ⁊ iudicat prout ſibi placet.ix.q.iij. cuncta ꝑ mũdũ. ⁊ in.c. ꝑ principalẽ. lʒ ⁊ quilibet epiſcopus ſit quo ad quedaʒ vicarius chriſti.xxxvij.qõ.j.ca. mulieres. et de ſacra vnctio.c. vnico. ver. ad exhibendũ. habet etiaʒ papa plenitudinem poteſtatis ad quã vocatꝰ eſt. Alij vero in partem ſolicitudinis ſunt vocati de vſu pal. ad honorẽ. ⁊.c. decreto.ij.q.vj. dũmodo contra fidem nõ venit in oibus ⁊ ꝑ oĩa põt dicere ⁊ facere qcquid placet auferendo etiã ius ſuuʒ cui vult: q2 non eſt q ei dicat cur ita facis.xix.diſt. in memoriã. Naʒ apud eũ eſt ꝓ rõne volũtatis ⁊ qḋ ei placet legis hʒ vigoreʒ. inſti. de iure natura.§. ſʒ ꝙ principi. põt ẽt ius tollere oĩno ⁊
2 de iure ſupra ius diſpenſare. ¶ † Itẽ nõ hʒ ſuperioreʒ. de elec. lʒ. ⁊ ipſe ſuꝑ oẽs eſt: nec põt ab aliquo iudicari.xxj.diſ.c. in nouo. ⁊.c. nũc autẽ.
3 ix.q.iij. cuncta ꝑ mundũ. ⁊.c. nũc vero. ⁊ ſeq.ij.q.v. audit. ¶ † Item hʒ
4 celeſte arbitriũ. C. de ſum. tri.l.j. ¶ † Itẽ ei iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij a deo conceſſa ſunt.xxj.di.c.j. Hec ſunt dicta Spec. in loco p̃allegato. ⁊ ꝑ hoc dicit Jo.an. in additio. in p̃allegato.§. ⁊ nũc oſtendẽdũ. ver.lvij. qḋ etiã ſine cauſa põt papa aliquem ſuo iure priuare. Bal. vero videt̃ hoc expreſſe decidere in.l. repeti. C. de p̃ci. impe. offer. vbi tractans de poteſtate pape quo ad propoſitũ inquit qḋ omnia beneficia mũdi ſunt obedientia ⁊ manualia reſpectu papalis poteſtatis: ⁊ ideo poteſt ſcdm̃ eũ pro libito volũtatis transferre epiſcopũ de ſuo epatu ad aliũ epatum: ⁊ tunc ſi procedit prouidẽdo nõ cogit̃ prouiſus trãſire. q2 preſumit̃ factus eius fauore aut procedit iubendo ⁊ cogit̃ trãſire: q2 preſumit̃ factus fauore eccleſie. allegat.vij.q.j. eos. ¶ Ad propoſitum p̃dicta reducendo cum epatum habuit iſte Proniẽſis eps̃ autoritate pape vel eius cõſtitutione vt clare colligit̃ ex his que legũtur ⁊ notant̃ in.c.j. ⁊.ij.xxij.diſt. ⁊.xcv.diſtin.c. olim. potuit etiam ſine

cauſa eo priuari ꝑ papã. Et idẽ foꝛtius eſt dicendũ ꝙ papa nũc eſt ip
ſius vicariꝰ: vt ꝓbat̃ in.c.firmiter.ver.vna eſt.de ſum.tri.⁊ i.c.nouatia
nus ep̃s.vij.q.j.⁊.c.loqtur pudenda.xxiiij.q.j.⁊ in Cãticisꝰ canticoꝝ.
vj.c.dicitur ꝑſonã ep̃i de ſeccl̃ia vna eſt colũba mea ꝑfecta.⁊ habetur
trãſſumptiue i.d.c.loquit̃.⁊ Apoſtolus ad Epheſios.iiij. Unũ coꝛpꝰ
vnus ſpiritꝰ vnus dñs citra rectoꝛẽ curatũ arg.xiiij.q.j.c.j. Nã tituli
beneficiales nõ ſunt de iure diuino: ſed poſitiuo in.d.c.j.⁊.xxij.di.c.j.⁊
ij.lxxx.diſ.in illis.⁊.lxxxvj.diſ.c.j.no.ꝑ Inno.⁊ alios in.c.niſi cum pri-
dẽ.de renuncia.⁊ in.c.j.de ſimo.⁊ ꝓſuppoſito quod iniuſte faceret: tñ
eſt ei parendũ: ex quo non eſt contra fidem ⁊ dei p̃ceptũ quantũcũqꝫ
preceptũ videatur dictum.vt patet per p̃dicta ⁊ patet in.c.in memo-
riam.xix.diſt. ¶ Secundo pꝛincipaliter ꝓbatur ꝑ tex.maxime iuncta
gloſ.in.c.a nobis.de decimis.vbi patet quod ſedes apoſtolica poteſt
aliquem eximere a preſtatione decimarũ ⁊ tñ decime debentur de iu-
re diuino.vt de deci.tua nobis.⁊ vt ibi dicit glo.cõtra ius naturale di
ſpenſare poteſt papa remittẽdo decimas alicui ſpecialiter.licet nõ po
teſt in totum illud ius decimandi tollere: qꝛ tunc eſſet tollere ius diui
num quod papa tenetur vſqꝫ ad ſanguinẽ ⁊ animã defenſare.xxv.q.
j.ſunt quidam. ¶ Uidemus etiam in ſimili qꝺ lꝫ dictũ ſit de iure di-
uino in oꝛe duoꝝ vel triũ teſtiũ ⁊c.tñ papa ⁊ imperatoꝛ ex multis cau
ſis querũt quandoqꝫ maioꝛem numerum quandoqꝫ minoꝛem. de cõ
ſecra.di.iiij.paruulos.⁊.c.cũ itaqꝫ.ij.q.v.ꝓſul.C.de teſt.ſi vnus.⁊.l.ſi.
C.de teſtamen.cũ alijs no.in.c.licet vniuerſis.de teſt. Preſuppoſito er
go quod he prelature ꝯpetant illis de iure diuino: tñ habito reſpectu
qꝺ non oẽs prelatos vult remouere: ſed tantũ aliquos: debet hoc ſibi
competere ex plenitudine poteſtatis.⁊ ꝓ hoc videt̃ gl.expꝛſſa in.c. per
pꝛincipalẽ.ix.q.iij.q̃ dicit papã poſſe deponere vnũ ep̃m: ſꝫ nõ omnes
qꝛ ſic vniuerſalem eccleſiã ꝑturbaret.et nota hãc vltimam rationem.
5 ¶ † Tertio videmus papam poſſe in vno ep̃atu ponere duos ep̃os.
vt.in.c.non aũt.vij.q.j.vbi hoc fuit geſtũ in perſona Auguſtini q non
ſucceſſit: ſed acceſſit Ualerio adhuc vidente nec fuit deputatus ſim-
6 plex coadiutoꝛ: ſꝫ verus ep̃s.vt ibi legitur ⁊ notatur. ¶ † Itẽ ſi duos
epiſcopatus concedit vni epiſcopo ita vt ſit ep̃s vtriuſqꝫ.vt in.c.rela-
tio.xxj.q.j.quandoqꝫ vnit duos epiſcopatus ⁊ quãdoqꝫ diuidit vnũ
in plures.vt in.c.⁊ tp̃is.xvj.q.ij.⁊ in.c.ſicut venire.de exceſ.prela.⁊ ſic
poteſt facere contra ſtatutuꝫ ⁊ oꝛdinationẽ cõcilij ⁊ beati Petri apo
ſtoli q precipit vt ſingulis ciuitatibus ſinguli ⁊ nõ plures epiſcopi po
nerentur.vt narrat beatus Clemens.in.c.in illis.lxxx.diſ.⁊ Anacletꝰ
papa in.c.ſeq.⁊ ꝓ hoc autoꝛitas beati Gregoꝛij.in.c.ſingula.lxxxix.
diſt.vbi dicit qꝺ ſicut medicoꝛum eſt in humano coꝛpoꝛe vt alterum
membꝛum alterius fungat̃ officio ita noxiũ ſimulqꝫ turpiſſimũ eſt ſi
ſingula rei miniſteria ꝑſonis totideꝫ nõ fuerint diſtributa.⁊ tamẽ vi-
demus qꝺ papa põt facere contrariũ.vt in iuribus p̃allegatis.ergo
eodem modo poterit vnũ duos vel plures prelatos priuare ꝯſtitutio
7 nibus cõtrarijs nõ obſtantibus. ¶ † Quarto arguit̃ ſic.papa diſſol
uit matrimonium carnali copula nõ conſummatũ vt communiter no
tatur in.c.commiſſum.de ſpon.⁊ quãdoqꝫ conſummatum ſaltẽ inter
infideles: qñ alter coniugum redit ad fidem altero nolente ſecũ habi
tare ſine contumelia creatoꝛis.de diuoꝛ.quanto.inter qꝺ eſt verũ ma-
trimonium ⁊ eis dictum fuit a dño.quos deus coniunxit homo non
ſeparet.de ꝯſangui.⁊ affi.de infidelibus.foꝛtius ergo poterit ſoluere
matrimonium ſpirituale vel quaſi qꝺ eſt inter prelatum ⁊ eccleſiã ſuã
cum ſit iſtud ſpirituale nõ foꝛtius ꝙ̃ carnale iuxta no.per gl.in.c.ij.de
tranſla.prela.maxime cum lege poſitiua iſtud fuit oꝛdinatũ autoꝛita
te pape iſti fuerũt inſtituti. ¶ Quinto oſtendit̃ iſtud matrimonium
ſpirituale qꝺ ꝯtrahit̃ inter epiſcopũ ⁊ eccleſiam ſuam ſpiritualeꝫ fuit
conttractũ non propter bonum priuatum ipſius eccleſie.dat̃ enim ſi
bi eccleſia nõ vt preſit ſꝫ vt pꝛoſit: vt pꝛobatur in.c.q epiſcopatum.et
c.in ſcripturis.viij.qõ.j. Hinc dicit̃ quod prelati ſunt pꝛocuratoꝛes ⁊
diſpẽſatoꝛes non domini. vt in.c.de fraternitate.de don.⁊ vide bonũ
tex.in.c.videtes.xij.q.j. ¶ Huius aũt boni adminiſtratoꝛ pꝛincipa-
lis eſt papa: qui eſt vicarius dei in terris.de tranſla.p̃la.c.ij.⁊.c.iij.ſi er
go papa vult ergo p̃latum remouere non poteſt ſubditus reluctare cũ
eoipſo reddat ſe ſuſpectũ ⁊ remouibilẽ i quo vult ſe ingerere admini-
ſtrationi inuito dño papa.arg.optimum.in.l.que omnia.ff.de p̃cura.
hinc tex.in.d.c.in ſcripturis.ꝺt qꝺ debemus toto deſiderio occupatio
nes fugere: ⁊ qꝺ locus regiminis deſiderantibꝰ eſt denegãdus fugien
tibus offerẽdus. Nec mirũ ſi non ita facile ſoluit̃ matrimoniũ carnale
carnali copula ꝯſummatum.iuxta ea que notant̃.in.d.c.cõmiſſum lꝫ
Jo.an.diſputauerit ⁊ nõ determinauerit in regula: actꝰ legitimi.de
regulis iur.lib.vj.in mercu. Nam inter vnã ⁊ reliquum ſunt tres diſ-
ferentie quo ad propoſitũ. Pꝛimo matrimoniuꝫ carnale cõtrahitur
etiam propter bonum priuatum: iuxta illud dominicũ. Nõ eſt bonũ
hominem eſſe ſolum.faciamus ſibi adiutoꝛiuꝫ ſimile ſibi.geneſ.ij.c.⁊
apoſtolus dixit. Unuſquiſqꝫ habeat ſuaꝫ propter foꝛnicationẽ euitã
dã.xiij.di.nerui. ¶ Itẽ fuit inductũ ſeu inſtitutũ a deo in paradiſo ⁊
in ſtatu innocentie: ⁊ ab ipſo deo recepit vnionẽ ⁊ indiſſolubilitatẽ vt
dicit tex.in.c.vno de voto.lib.vj.efficiunt̃ eñ vna caro.vt in loco p̃al
legato.⁊.c.debitũ.de big. Itẽ ⁊ tertio hoc matrimoniũ carnale poſt
cõſummationem trãſit in ſacramentum indiſſolubile: deſignat enim
conformitatẽ que conſiſtit in carne inter chꝛiſtũ ⁊ eccleſiã. vnde ſicut ſi
gnatũ eſt indiſſolubile quia carnẽ quam deus ſemel aſſumpſit tanꝙ̃
diuiſit ita ⁊ ip̃m ſignũ debet eſſe indiſſolubile. In matrimonio vo ſpi
rituali iſta tria nõ reperiunt̃. ¶ Pꝛimo cum hoc matrimoniũ cõtra-
hatur propter bonum publicũ ⁊ non priuatũ: ⁊ ſic cũ non mutet̃ prin
cipaliter vtilitas priuata non eſt de qua ꝯqueraꝫ priuatus prelatura.
¶ Secundo nõ fuit inſtitutũ a deo ſaltẽ reſpectu eccl̃ie ſpũalis de cu-
ius diſſolutione nunc querit̃: ſed a lege poſitiua.vt in iuribus ſupꝛa al
legatis.qua lege papa nõ eſt allegatꝰ. ¶ Tertio nõ trãſit illud i ſacra
mentũ indiſſolubile quẽadmodũ carnale: licet poteſt deſignare chari-
tatem que ꝯſiſtit in ſpiritu inter ipſum deum ⁊ iuſtã animã ſicut dici-
mus de matrimonio non conſummato.d.c.debitũ. Illud vero de faci
li ſoluit̃ ſicut ſignatum quod diſſoluitur per peccatum.iuxta no.in.c.
quapꝛopter.xxvij.q.ij.patet hoc ex alio. Nam bigamus in carnali nõ
poteſt ꝓmoueri in.c.nuper.de biga.ſecus in ſpirituali.vt patet de trãſ
8 la.prela.ꝑ totuꝫ. ¶ † Item non poteſt quis habere ex diſpẽſatione
pape duas vxoꝛes eodẽ tempoꝛe: qꝛ eſt ꝯtra legẽ diuinã.vt in.c.gau-
demus.de diuoꝛ.ſꝫ duas ſpirituales põt habere vt duos epiſcopatus
vt in.d.c.relato.xxj.qõ.j. ¶ Sexto ⁊ vltimo videtur ꝓbari.in.c.ſi gra
9 tioſe.de reſcri.lib.vj.⁊.c.paſtoꝛalis.cũ glo.ſua.vij.q.j. † in quibus ptꝫ
papaꝫ vltra alios poſſe concedere epiſcopatũ ⁊ inferioꝛa beneficia ad
tempus ⁊ vſqꝫ ad beneplacituꝫ ſuũ ⁊ ſub cõditiõe.vt in dictis iuribꝰ.
⁊ in.c.veniẽs.in fi.de fil.ꝑſbr.vñ dicit gl.notabilis in.d.c.ſi gratioſe.
quod in his que papa vult eſt pro ratione voluntas.inſti.de iure natu
ra.§.ſed quod pꝛincipali.latius autẽ hoc nõ poſſet.j.q.ij.quã pio.vij.
q.j.ꝙuis.lxx.diſt.ſanctoꝛuꝫ.lv.diſt.precepta.⁊ optime ad predicta fa
cit.c.j.de renuntia.lib.vj.vbi papa q eſt vicariꝰ dei ⁊ ſpõſus vniuerſa-
lis eccleſie renuntiat papatui ſine alicuius licentia: qꝺ facere nõ poſſet
ſi in perſonã ſuaꝫ eſſet papatus de iure diuino: quia ſicut a iuramẽto
⁊ a voto ⁊ a ſimilibus abſoluere ſe non poteſt.vt notat̃ in.c.cũ inter.
P.de renũcia.in.c.quãto.de iureiuran.⁊ ꝑ Joã.an.in.c.ſignificaſti.de
foꝛo compe.ita nec a papa ſi in perſonã ſuaꝫ eſſet de iure diuino. licet
eñ papatus in ſe de iure diuino non tamen in perſonam aliciuꝰ vltra
Petrũ fuit de iure diuino: ſed ex electione humana.iuxta nota. in di-
cto.c.vno.de renuncia.ideo poteſt renunciare, quia nõ eſt ſibi de iure
diuino: cuꝫ ergo pape ſit diſſoluere hoc vinculũ etiam a ſeipſo ⁊ nulli
dubium ꝙ in ſe eſt de iure diuino foꝛtius debet ſoluere vinculũ qꝺ eſt
inter epiſcopum ⁊ eccleſiã.⁊ maxime illud qꝺ eſt inter rectoꝛẽ curatũ
⁊ eccleſiã ſuã: cum certũ ſit quod non contingat in perſonam alicuius
de iure diuino: ſed ex electione humana vel ex cõceſſione ipſius pape
nec etiam conſtat quod in ſe ſit de iure diuino: imo potius innuit̃ con
trariũ vt colligit̃ in.d.c.j.⁊.ij.xxij.diſtinc.⁊.c.olim.xcv.diſt.⁊.c.legimꝰ.
xciij.di.cũ alijs ſupꝛa allegatis cauſa bꝛeuitatis. Ad contrariuꝫ non
arguo: qꝛ ex his que in ſolutionibus ſubijciã ſatis pars cõtraria pate
bit. ¶ Ad ſolutionem igitur huius difficilis dubij: ieſu chꝛiſti redẽ-
ptoꝛis nr̃i ſueqꝫ glorioſiſſime genitricis Marie patrocinio humiliter
inuocato ꝯdeſcẽdens valde vereoꝛ propter ipſius dubij difficultateꝫ
cum poteſtas eccleſie veniat exponenda ne lingua trãſeũte ſup terraꝫ
os ponam in celum. iuxta id quod habetur in.c.tantum.xxj.diſti. Et
vt vlterius ad ſolutionẽ tam preſentis quaꝫ alioꝛum dubioꝝ inferius
premittam. Pꝛimo quod ex omnibus fidelibus cõſtituit̃ vna eccleſia
⁊ vnum coꝛpus myſticum.de conſecra.diſt.j.c.eccleſia.vbi dicitur ec-
cleſia ideſt catholicoꝝ collectio ⁊c.⁊ huiꝰ coꝛpoꝛis caput eſt verꝰ ſpõ
ſus pontifex ipſe Jeſus chꝛiſtus redẽptoꝛ noſter papa eſt ipſius vica-
rius vt pꝛobat̃ in.c.firmiter.ver.vna eſt de ſumma trini.⁊ in.c.noua-
tianus.vij.q.j.loquit̃.⁊.c.pudenda.xxxiiij.q.j.⁊ in Canticis cãticoꝝ
vj.c.dicitur in perſonã chꝛiſti de eccleſia vna eſt colũba mea ꝑfecta ⁊c.
⁊ trãſſumptiue habetur in dicto.c.loquitur.⁊ apoſtolꝰ ad Epheſios.
iiij.c. Unum coꝛpus: vnus ſpiritus vnus dominus ⁊c.⁊ alibi chꝛiſtꝰ
aſſiſtens pontifex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c.⁊ pro hoc vide bonaꝫ glo.in cle
men.ne romani.de electio.in ver.non conſonam. ¶ Huius coꝛpoꝛis
multa ſunt mẽbꝛa vt ꝑticulares eccleſie ⁊ ceteri prelati ⁊ ceteri fideles
boni. ¶ Secũdo premitto quod ſicut vna eſt eccleſia: ita vnus eſt epi
ſcopus epiſcopoꝛum multoꝝ concoꝛdi vniuerſitate diffuſus.vt dicit
tex.in.d.c.nouatianus.⁊.c.loquitur.⁊ dicit vnꝰ ep̃atus quaſi vnũ ca-
put ſeu vna cura ſeu intentio.epiſcopus eñ eſt nomen grecuꝫ ⁊ latine
interpꝛetatur ſuperintendẽs.⁊ in.c.q ep̃atum.viij.q. Et aduertas qꝺ
licet fuit etiaꝫ in veteri teſtamento hoc vocabulũ epiſcopatus. vt ptꝫ
in pſalmo. Et epiſcopatũ eius accipiat alter. Et actuũ.j.c.⁊.c.attamẽ
cum non habebant ep̃atus ita diſtinctos ſicut hodie.nec diſtingueba
tur hoc nomẽ epiſcopus ab hoc nomine preſbyter: ⁊ ꝓmiſcue omnes
ſacerdotes.in priſtina eccl̃ia immediate poſt reſurrectionẽ xp̃i appella
bant̃ qñqꝫ p̃ſbyteri qñqꝫ ep̃i ⁊ oẽs in cõmuni regnabant in eccleſia
dei ſed poſtmodũ cuꝫ oꝛiente ſchiſmate ita vt vnꝰ vellet alteri preferri
dicendo ego ſuꝫ melioꝛ te: qꝛ baptizatus fui a Paulo alij dicebãt qꝺ
fui baptizatꝰ a Petro ⁊c.fuit oꝛdinatum per apoſtolos ⁊ alios ſenio
res ꝙ ⁊ vnꝰ de preſbyteris preponeretur qui vocaret̃ ep̃s cui alij obe-
dirent: ⁊ ſic ep̃atus prout hodie eſt fuit inuẽtꝰ oꝛdinatiõe apoſtoloꝝ
⁊ alioꝛum ſenioꝛum non aũt iure diuino.ita aperte dicit Hieronymus
⁊ multipliciter pꝛobatur in.c.olim.xcv.diſtin.⁊.legimus.xciij. diſtin.
Unde beatus

Unde beatꝰ petrus in pria epiſtola vocabat ſe preſbyterū ſic ſcribēs
preſbyteros q in nobis ſunt precor ego compreſbyter ⁊ teſtis paſſiōis
chriſti ⁊c. ⁊ cuȝ in ſingulis ciuitatibꝰ ponderant per apoſtolos epī ⁊
in ſingulis prouincijs archiepiſcopi.vt plenius habetur.xcix.diſt.c.
j.⁊.c.in illis.lxxx.diſt.tamen adhuc in effectu ēpatus erat vnꝰ qꝛ ſub⸗
diti nō erāt diſtincti.vnde quos vnus excōmunicabat alius abſolue⸗
bat vt notatur.in.c.conſtitutis.de appel.⁊.in.c.cuȝ cauſaȝ.de proba.
ſed poſtea fuerūt diſtincte dioceſes prouincie ⁊ parochie.vt notat in
c.xiij.q.j.⁊ ſic hodie ēps ſine ēpatu ſpecialiter eſt quaſi inutilis in eccle
ſia dei reſpectu adminiſtrationis:lȝ ſit epiſcopus eccleſie vniuerſalis
quo ad eccleſiā ⁊ dignitatē.vt no.Hoſ.in.c.ij.de trāſla.prela.¶ Ter⸗
tio premitto ꝙ Chriſtus redemptor noſter nō dedit pure ⁊ ſimplici⸗
ter Petro poteſtatem:ſed petro ⁊ oībꝰ apoſtolis eorūqȝ ſucceſſoribꝰ
dedit tanq̄ capiti:alijs tanq̄ mēbris.hoc probatur in.c.loquit.xxiiij.
q.j.⁊ in.c.in nouo.xxj.diſtin.⁊ in.c.ita dominus.xix.diſtincti. In his
enim iuribus aperte dicit qꝺ Chriſtus poſt reſurrectionem ſuaȝ omni
bus apoſtolis pareȝ tribuit poteſtatem duȝ dicit Jo.xx. Sicut pater
me miſit ⁊ ego mitto vos.accipite ſpiritumſantū ⁊c.Unde hic erant
ceteri apoſtoli quod petrus fuit in pari conſortio preditꝰ ⁊ honoris ⁊
poteſtatis:tamē vt vnitatē Chriſtus oſtenderet voluit eccleſiam deri
uari a petro eū oſtendendo paſtorem ⁊ principē.⁊ vt clariꝰ habeatur
hec materia ꝑut ex euāgelijs colligi poteſt.Aduertendū ꝙ in tranſla
tione huiꝰ poteſtatis tā ante reſurrectionē q̄ poſtea varijs ꝟbis vſus
fuit Chriſtꝰ tam ad Petrū q̄ ad omnes apoſtolos ſimul. Primum
eīn ante mortem promiſit Petro apoſtolatū ⁊ poteſtatem clauiū duȝ
interrogauit diſcipulos quē dicūt homines eſſe filium hominis ⁊ eis
reſpondentibꝰ.Alij autem Joannem baptiſtam.Alij autem Heliaȝ
vos autem quem me eſſe dicitis:Reſpōdit Petrꝰ.Ego dico ꝙ tu es
chriſtus filiꝰ dei viui.Tūc dicit Chriſtꝰ ⁊ ego dico tibi ꝙ tu es petrꝰ
⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam ⁊ tibi dabo claues re
gni celorum.⁊ quodcūqȝ ligaueris ſuper terram ligatum erit ⁊ in ce⸗
lis ⁊ quodcūqȝ ſolueris ſuper ⁊c.vt habet Matthei.xvj.Non tñ per
hoc dedit ſibi poteſtatē nec fecit eū principē:ſȝ tñ ꝓmiſit.vt patet per
illa verba.⁊ tibi dabo ⁊c.¶ Item patet ꝙ hec verba fuerūt ꝓlata añ
reſurrectionē:ſed Chriſtus fecit eū principem poſt reſurrectionem.vt
habetur in.c.conſiderandū.⁊.c.fidelior.l.diſtin.no.in.d.c.in nouo.⁊ dū
dicitur ſuper hanc petrā ⁊c.voluit dicere quod ſup illo articulo fidei
per eū confeſſato dum dixit petrus.Tu es Chriſtus filius dei viui:vt
notat gl.in.c.ita dominus.preallegato.¶ Secūdo videtur Chriſtuȝ
dediſſe adhuc ante mortē poteſtatē omnibꝰ apoſtolis.⁊ habet Mat
thei.xix.dū dixit.Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū in⸗
ter te ⁊ ipſum ſolum.ſi autem non audierit te adhibe vnū vel duos te
ſtes ⁊ ſi te nō audierit dic eccleſie.Si aūt ecclīa nō audierit:fiat tibi ſi
cut ethnicus ⁊ publicanꝰ.Et immediate ſubiūxit loquendo oībꝰ apo
ſtolis.Amen amen dico vobis:quodcūqȝ ligaueritis ſup terram erit
ligatū ⁊ in celis et quodcunqȝ ſolueritis ſuper terram erit ſolutum et
in celis.Poſt reſurrectionem vero eandem poteſtatem recenſuit dum
ſuffiauit in apoſtolos ⁊ dixit accipite ſpiritumſanctum: quorum re⸗
miſeritis peccata remittuntur eis:⁊ quorum retinueritis retenta erūt
vt habetur Joan.xx.Sed Petro poſtmodū dixit.Paſce oues meas
⁊ conſtituit eū principem aliorum vt habetur.Jo.vltimo.c.⁊ trāſſum⸗
ptiue habetur in.c.ſignificaſti.de electione.demū in aſſumptiōe dedit
omnibus exercitiū dum dicit.Ite ⁊ predicate euangelium omni crea
ture q crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit ſaluus erit:q vero nō crediderit cō
demnabitur ⁊c.vt Matthei vltimo.c.⁊ Marci cap.fi.In pētecoſtes
vero per miſſionē ſpirituſſancti omnia permiſſa cōfirmauit liquide er⸗
go patet ex premiſſis quod non ſoli pape fuit data poteſtas ſed oībꝰ
apoſtolis tanq̄ membris: pape vero tanquam capiti nec moueatur
quiſpiam ad dicendum quod alij apoſtoli habuerint poteſtatem ſolū
reſpectu ordinis ⁊ non iuriſdictionis:quia dico quod imo ēt reſpectu
ordinis:hoc clare intelligit in illis verbis Matthei.xviij. nam voluit
vt reclamatio fieret apud eccleſiam.⁊ immediate ſubiūxit:quodcūqȝ
ligaueritis ſuper terram erit ligatum ⁊ in celis ⁊c.¶ Item patet in.c.
noua.de peniten.⁊ remiſſi.vbi dicit tex.Chriſtꝰ dedit claues regni ce⸗
lorum omnibus apoſtolis ⁊ idem ibi Joan.an.idem facit dictum.c.
11 firmiter.in ver.vna eſt.in fi.vbi colligitur † quod Chriſtꝰ dedit claues
regni celorum apoſtolis ⁊ eorū ſucceſſoribus:⁊ ſucceſſores fuerūt oēs
ſacerdotes rite ordinati.vt ibi colligitur ⁊ notatur licet ex cōſtitutiōe
eccleſie epiſcopi qui etiam ſunt preſbyteri habent iuriſditioneȝ: ceteri
ſacerdotes repreſentent apoſtolos quo ad adminiſtrationē ſanctorū
vt no.gl.in.c.videntes.xij.q.j.¶ Unde dicendo clarius pōt dici quod
poteſtas data in perſonam petri ⁊ apoſtoloruȝ fuit data ecclīe:alias
poſt illiꝰ mortē non potuiſſet illā poteſtatē eccleſia exercere qꝺ eſt ab⸗
ſurdum cum non ſit veroſimile quod deus voluiſſet eccleſiam ſuam di
mittere ſine paſtore poſt mortem Petri.vt dicit Innocē.in.c.ad apo
ſtolice.de re iudicata.li.vj.in fine ⁊ pro hoc eſt textus Auguſtini in.c.
quodcūqȝ.xxiiij.q.j.vbi dicit quod quādo Petrus recepit claues ec⸗
cleſiam ſanctam ſignificauit.⁊ qꝺ hec poteſtas ſit in eccleſia ſed in pa
pa tāq̄ in capite vltra illud qꝺ colligitur ex capitulis ſupra allegatis
adduco primo Actuū.xv.c.vbi enim dicitur ꝙ cū eſſet Antiochie cō⸗
tentio an conuerſi deberent circūcidi fuit miſſum ad apoſtolos ⁊ diſci
pulos ſeu preſbiteros qui erāt in hieruſalē ⁊ ibi conuenerunt apoſtoli
⁊ ſeniores vt viderent ⁊ diſcernerēt ſup illa qōne:⁊ dicitur quod in il⸗
la congregatione Petrus fuit locutus tanq̄ vnꝰ ex apoſtolis:poſtea
vocatꝰ fuit Jacobꝰ ⁊ fuit vſus vno iudice:⁊ placuit apoſtolis ⁊ ſenio
ribus vt non fieret circūciſio:⁊ ſcripſerunt epiſtolam Antiochiaȝ ſub
hac prefatione.Apoſtoli ⁊ ſeniores fratres ⁊c.placuit nobis collectis
in vnū colligere viros ⁊c.viſum eſt enim ſpiritui ſancto et nobis nihil
vltra onus vobis imponere.⁊ ſic aduerte quod conſultatio hec q̄ non
erat ordinis nec fori penitentialis non fuit facta ad Petrum tantuȝ:
ſed ad apoſtolos ⁊ ſacerdotes quos ipſi ordinauerunt:deliberatio et
reſponſio fuit facta in communi.nec Petrus fuit pre ceteris nomina
tus.ſi enim ipſe ſolus habuiſſet poteſtatem non acceptaſſet illos in cō
muni qui omnes erant repleti ſpirituſancto:quinimo eodem capitulo
dicitur quod Paulus poſtea perambulans Syriā ⁊ Ciliciā precipie
bat cuſtodire precepta apoſtolorū ⁊ ſeniorum.Unde nota verbū pre
cepta quod ſapit iuriſditionē contentioſam ⁊ pondero qꝺ non ſolum
mandauit ſeruari precepta apoſtolorum:ſed etiam ſenioruȝ preſbyte
rorum.vt colligit ex verbis preallegate conſultationis.dū fuit miſſuȝ
ad apoſtolos ⁊ preſbyteros.¶ Item vt habetur Actuū.xvj.cū pau
lus ⁊ timotheꝰ ptrāſiſſent ciuitates tradebāt eis cuſtodire dogmata
que erant decreta ab apoſtolis ⁊ ſenioribus qui erant Hieroſolymis.
Et pōdera verbū decreta qꝺ ſapit iuriſditionem contentioſam.iuxta
notata.in.c.de tempo.ordinatio.⁊ in.c.ſecundo.de iudicijs.⁊ quarta
diſtinctione.ij.hec ⁊ ſi legibus.in fine.Inſuper legitur Actuū.xx.qꝺ
paulus vocabat maiores natu Epheſiorum:⁊ inter cetera dixit Attē
dite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpūſſanctus poſuit epiſcopos
regere eccleſiam dei quā acquiſiuit ſanguine ſuo.¶ Itē Chriſtꝰ hoc
aperte deſignauit dum dixit.Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā edifica
bo eccleſiam meam:⁊ porte inferi non preualebūt aduerſus eam ideſt
eccleſiam:⁊ ſic apertiſſime innuit quod poteſtas ſit in eccleſia.Ad idē
quod habetur in euangelio Matthei dū dixit diſcipulis.Amē amen
dico vobis quod vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes duo⸗
decim iudicātes duodecim tribus iſrael.Judicabit ergo Jeſus in fi⸗
ne ſeculi cū omnibus apoſtolis.Sicut dicēdū in ecclīa militāte vt ipſi
⁊ epiſcopi eorum ſucceſſores habeant iuriſditionē cum papa licet pa⸗
pa ſit in loco dei principalis.Hinc tex.in clementi.ſi quis ſuadente.de
penis dicit quod epiſcopi dicuntur ſanctiſſimi Chriſti legati ꝑncipa⸗
les fratres exiſtūt fratres ⁊ coepiſcopi pape columne comprobant ec⸗
cleſie que ſunt vera notanda.Ad idem capit.mulier debet.el.ij.xxxiij.
queſtio.ij.vbi epiſcopus dicitur dei vicarius:ſcilicet in pte.⁊ idem di⸗
cendum in ſacerdote.vt ibi notat glo.et ꝓbatur in.c.inter ſecundo.de
peniten.diſtin.iij.⁊ dicto capitu.vna ⁊ pro hoc vide pulchra ꝟba Se
ueri ad Eugeniū papā que refert Archidiaconus in.c.decet.xij.diſt.
qui ſic ait.Conſideres autem omnium ſanctam romanam eccleſiam
cui autore deo preter eccleſiarū matrem etiam non dominam te vero
non dominū epiſcopoꝝ eſſe:ſed viri:nec ex ipſis porro fiereȝ diligentiū
deum ⁊ pticeps timentium eum.⁊ vide ibi latius ⁊ quod ipē notat
in.c.non liceat pape.xij.queſtione ſcða.¶ Ex quibus verbis colligit
quod nedum apoſtoli:ſed alij etiam fuerunt ⁊ ſunt p̄lati p ſpiritum
ſanctum probatur etiam ⁊ alio modo.Naȝ ſi apoſtoli nō accepiſſent
poteſtatem ꝓ ſe et ſucceſſoribꝰ etiam reſpectu iuriſditionis contentio
ſe:quomodo poſſet in cauſa fidei iudicare papam quod tamē poſſunt
per.c.ſi papa.xl.diſtinctio.et notat archidiaconus in.c.in fidei fauo⸗
rem:de hereticis.lib.vj.cuȝ a Jeſu chriſto non receperunt poteſtateȝ
12 niſi p illa verba generalia.Concludo ergo † quod in pſonam Petri
et aliorum fuit data poteſtas toti eccleſie tanquam corpori:⁊ pape tā
quam huius corporis capiti:⁊ qꝺ ꝓprie oēs ſacerdotes erāt ſucceſſo⸗
res apoſtolorū ſed ꝓpter ſchiſmata tollenda fuit ordinatū vt nō oēs
ſacerdotes haberēt poteſtatē clauiū ſaltem in iuriſditionalibus ſȝ ali⸗
qui eligendi ex eis q appellarent epiſcopi:ſed ſacerdotibꝰ reliquis ad
huc fuit dimiſſa poteſtas reſpectu ſacrorū adminiſtrandoꝝ vt in.c.vi
dentes.⁊ colligit aperte ex dictis Hieronymi ⁊ pauli ſupra allegatis.
hoc vt puto conſiderans beatus Gregorius cum humilitate reſplen
dens quando reprehendit patriarcham Alexandrinū q in p̄fatione
epiſtole quam miſerat ad euȝ appellauit eū vniuerſalē papā: dicēs ꝙ
illa verba vnitatem inflant:charitatem violant cum per hoc detrahi
tur alijs prelatis.Nam ſi papa eſſet vniuerſalis:alij pro nihilo eſſent:
quod non eſt dicendum et de hoc eſt textus pulcherrimus.in.c.ecce.
xcviij.diſtinctione.et propter hanc poteſtatis vnionē poſt reſurrectio
nem Chriſti apoſtoli de nouo elegerunt Petrum in principē eorum
⁊ eccleſie dando hanc formā cunctis ſucceſſoribus. vt dicit text.in.c.
ſacroſancta.in fine.xxij.diſtinctione.⁊ Chriſti apoſtoli poteſtatem ⁊
autoritatē acceperunt a Petro p̄dicandi.vt innuit tex.⁊ clarius Hu⸗
go in p̄allegato.c.ita dominus.non enim debēt membra corporis ſeu
ipſum corpus moueri ſine diſpoſitiōe capitis.¶ His tanq̄ ꝓ funda
mento p̄miſſis:venio nunc ad ſolutionem huius principalis queſtio⸗
nis quā ampliando facio tria mēbra.Aut eīn ſubeſt cauſa remouēdi
prelatos ⁊ hoc conſtat.¶ Aut enim nulla ſubeſt cauſa rationabilis:
⁊ hoc eſt certum aut dubitatur de exiſtentia cauſe:quia papa eos ſim

plíciter remouit.Pꝛimo caſu dico quod papa etiam nihil poteſt re⸗ mouere quẽcũqꝫ pꝛelatum ſiue cauſa oꝛiatur a pꝛiuando quia deli⸗ quit ſiue oꝛiatur ex bono publico quia nõ poteſt pꝛoficere plebi.pꝛo pꝛimo facit capitu.ſecũdo.de tranſlat.pꝛelato.⁊.ix.queſtio.iij. cuncta per mundum.Pꝛo ſecundo quod legitur et notatur ĩ capitu.niſi.de renuncia.debet tamen illi remoto hoc ſecundo caſu ſaltẽ ex honeſtate dari bonum cambium.vt dicit Innocẽ.in dicto capitu.niſi.cum ipſe papa ſit caput totius eccleſie ex diſpoſitione pꝛincipaliter diuina.vt in capi.in nouo.⁊ in capit.ſacroſancta.p̃allegato ⁊ in euãgelio ſupꝛa recitato potuit pꝛo ſalute totius coꝛpoꝛis vnũ membꝛum putridum vel inutile pꝛeſcindere ne inficiat alias coꝛpoꝛis partes.Unde chꝛiſtꝰ in euangelio.Palmes q non facit bonum fructuȝ excidet̃ ⁊ in ignem mittetur ⁊c. Et Juda pꝛopter ſuas iniquitates remoto:alius ſcilicet Matthias fuit poſitus in locũ ſuum.Actuum ſcđo capitulo.Quin⸗ imo ⁊ ĩ hac poteſtate ampliſſima quaȝ a Chꝛiſto recipit poteſt ſolus etiam ſine cõcilio deponere ex cauſa Imperatoꝛem licet de honeſtate requiſiuerit conciliũ in depoſitione Federici.vt clare legit̃ in capitu. ad apoſtolice.de re iudicata.lib.vj.Nam ſolus regem Francie tanꝙ inutilem depoſuit.vt in capitu.alius.xv.queſtiõe.vj.Ex quibus cau⸗ ſis poteſt deponi Imperatoꝛ ſeu Rex:vnde bonam gloſſaȝ in cap.ſi papa.xl.diſtinctio.in dicto.c.aliꝰ.⁊ plenius per Hoſtienſem ⁊ Joan⸗ nem andream in.d.c. ad apoſtolice.⁊ per hoc etiam puto quod ſolus Papa poteſt etiam deponere Cardinalẽ ex cauſa ita vt non ſit neceſ ſe cõuocare cõcilium ⁊ ſi conuocatur non eſt neceſſe quod cõcilium de ponat:ſed ipſe papa.vt ſentit Innocentius in gl.in.c.ex geſtis.de cle⸗ ricis nõ reſidentibus in eccle.vel pꝛeb.licet aliud ſenſerit in cardinali bus Hoſtienſis ibi.ſed pꝛimum plus placet:hodie pꝛobatur aperte in.c.vnico.de ſchiſmaticis.libꝛo ſexto.cõciliuȝ tamen collegij cardina lium in huiuſmodi arduis requirendum eſt.Eſt enim quaſi in poſſeſ⸗ ſione vt ardua nõ explicentur ſine cõcilio collegij.vt notat Joannes monachus.in.c.ſuper eod.de hereticis.libꝛ.ſexto.⁊ quod illa poſſeſſio põt de iure defendi in dicto textu valde ſingulari in.c.per venerabilẽ. qui filij ſint legitimi.in verſiculo rationibus ⁊c.per quem textũ poteſt ratione ſuſtineri maxime ex autoꝛitate diuina que ibi inducit̃ quod etiaȝ ceſſante omni pactione debet concilium cardinaliũ in arduis ꝑ papam requiri.⁊ per illum textum poteſt ſuſtineri vna ſingularis opi nio Laurentij quam recitat Archidiaconus in.c.ſunt quidam.xxv. queſtione.j.vbi dicit qđ generalem legem ſcilicet de vniuerſali ſtatu eccleſie cõdere nõ poteſt Papa ſine Cardinalibus:ſed particularem ſic.argumen.xj.diſtinctiõe. catholica.ſȝ tu tene menti illud.c.per vene

13 rabilẽ.qꝛ nõ ſolet ad pꝛedicta allegari.¶ †An aũt ꝑtermiſſo conſilio cardinaliũ veniãt geſta per ſolũ papam reuocanda.vide quod dixi in ca.ex geſtis.de cleri.nõ reſidenti.in lectura. Per pꝛedicta etiam dico gloſſam non ſimpliciter verum dixiſſe in.c. anaſtaſius.xix.diſtinctio⸗ ne.que dicit Papam arctari ad requirendũ concilium vbi de fide agi tur ⁊ tũc ſynodus eſt maioꝛ papa quod ego ſimpliciter non fateoꝛ:qꝛ expꝛeſſe videt̃ cõtra text.in capitulo maioꝛes.de baptiſmo.vbi patet quod queſtiones maioꝛes fidei debeãt referri ad ſedem petri:⁊ ſic ad papã.vnde notabilis tex.xxiiij.queſtio.j.cap.hec eſt fides.vbi ptȝ qđ ſolus papa põt coꝛrigere erroꝛes circa fidem.Item in nulla parte no ui teſtamenti legit̃ quod cõcilium papa non errante ſit ſupꝛa Papã in cauſa fidei.vel quod conciliuȝ neceſſario ſit vocandũ.Fateoꝛ tamẽ vbi dubium eſſet maximũ ita quod etiam papa dubitaret tũc debet conuocare cõcilium:quia tota eccleſia errare nõ poteſt.¶ Pꝛo ea eñ in perſona Petri oꝛauit Chꝛiſtus.vt eſt gloſſa ſingularis in capi.a re cta.xxiiij.queſtione pꝛima ⁊ notatur in dicto capitu.maioꝛes.⁊ in hoc caſu dubio facta fuit cõuocatio in Hieruſalem ſuper circũciſione fiẽ⸗ da.Actuũ.xv.nec per hoc minuitur poteſtas pape,quia iſtiꝰ poteſtas includit̃ in concilio quia vt ſupꝛa dixi tota poteſtas eſt apud eccl'iaȝ ſed papa eſt caput totius coꝛpoꝛis:⁊ ꝑ eum explicatur nomine eccl'ie iuxta illud Dominicum dic eccleſie ⁊c. Matthei.xviij.ad capitulum anaſtaſius.qđ videt̃ innuere contrariũ:dico quod debet intelligi quã do papa vellet aliquid ſtatuere contra iaȝ ſtatuta per conciliũ in cau⸗ ſa fidei.nam doctrina illius Achatij fuit damnata.xxiij.queſtiõe pꝛĩa capitu.pꝛimo.Hoc enim caſu quando papa vellet ſtatuere in cauſa fi dei ꝯtra ſtatutũ per concilium pꝛeſumitur errare:qꝛ ipſe poſſet hereti cus eſſe ⁊ inſufficiens vt in.c.ſi papa.xl. diſtinctione.⁊.in.c.j.de renun ciatio.lib.vj.ſed tota eccleſia non ⁊ hoc caſu poteſt intelligi qđ ſyno⸗ dus eſt maioꝛ papa:alias ſecus.dico etiam vnum quod videbit̃ ma gis nouũ quod ſi papa etiam in factis fidei moueret̃ melioꝛibꝰ ratio nibꝰ ⁊ autoꝛitatibꝰ diffinitionibꝰ quam concilij ſtandum eſſet diffi⸗ nitioni pape.nam concilium poteſt errare ſicut errauit quãdo diſpo⸗ ſuit vt inter raptã ⁊ raptoꝛem nõ poſſet conſiſtere matrimonium: et tamen Hieronymꝰ dixit contrariũ motus melioꝛibꝰ rationibꝰ ⁊ au⸗ toꝛitatibus iuris diuini ⁊ dictum eius fuit pꝛelatum depoſitioni to⸗ tius concilij.vt.xxiij.queſtione ſcđa.c. tria. iuncto ca.placuit.ibi gloſſa ⁊ vide glo.melioꝛem Archidiaco.in.c.pꝛimo.xx.diſtinctio. in verſic. illoꝛũ.nec obſtat ſi dicatur quod tota eccleſia nõ põt errare cum chꝛi ſtus ꝓ eius fide oꝛauerit:vt ſupꝛa dixi.dico enim quod cõciliuȝ gene rale licet repꝛeſentet totam eccleſiam nõ tamen eſt tota eccleſia.nã fi⸗

des poteſt remanere neduȝ in papa ſolo etiam ſed in vna vetula ⁊ ſic fides conſeruaret̃ ſicut accidit poſt paſſionẽ Chꝛiſti que remãſit apđ beatam virginem:vt communiter dicunt theologi ⁊ cũ iam Chꝛiſtus oꝛauerat vt non deficeret fides ante paſſionem ſed vt dixi non deficit ex quo conſeruatur in vno quicũqꝫ ſit ille ⁊ hac foꝛte ratione dixit gl. in.c.Quis.xxj.diſtinct.per illũ text.quod vbicũqꝫ ſunt boni ibi eſt ro⸗ mana eccleſia.nam eccleſia Romana nullam debet habere maculaȝ

14 vel rugam.¶ Ex quibus concludo † quod papa ſolus tanquã caput poteſt exercere omnimodã iuriſditionem expoſcẽte cã rationabili nec eſt opus cõuocare cõciliũ pꝛo conſenſu habẽdo.Alij vero pꝛelati non exercent ſine diſpoſitione capitis ſcilicet pape.habẽt enim poteſtateȝ a deo ſed illa ſubmiſſi ſunt Pape tanꝙ capiti ⁊ foꝛte ad hoc deſignã dũ petro dixit multa ſeparatim ſȝ alijs apoſtolis locutꝰ eſt cõiũctim ⁊ generaliter.vnde Petro dixit.Tu es Petrus ⁊ ſuper hãc petrã edi ficabo eccleſiã meã.Idemqꝫ dixit.Paſce oues meas.⁊ non ſemel,ſed ter ⁊ ꝓ ſua fide ſpecialiter oꝛauit ⁊ eũ admonuit vt fratres ſuos ĩ fide cõfirmaret dũ dixit.Ego ꝓ te rogaui Petre vt nõ deficiat fides tua ⁊ tu ꝯuerſus cõfirma fratres tuos.Itẽ cõſidera qđ in ſingulari dixit Chꝛiſtus Fiat vnum ouile ⁊ vnus paſtoꝛ ⁊ ſic vnũ voluit eſſe paſto⸗ rem ⁊ non plures:ſȝ hanc poteſtatẽ paſcendi contulit Petro dum di xit Paſce oues meas.⁊ ſic fecit eum paſtoꝛem ⁊ non plures loco ſui. ipſe enim erat ⁊ eſt verus paſtoꝛ ⁊ põtifex.vt de ipſo dixit.Ego ſum paſtoꝛ bonus.alij nãqꝫ apoſtoli fuerũt coadiuuantes ⁊ cooperãtes:⁊ ideo recte dicitur qđ papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſta tis.alij in partẽ ſolicitudinis .c.ad honoꝛẽ.de autoꝛitate ⁊ vſu pallij. venio ad ſcđm caſum quãdo iſtos remouet ſine cauſa rationabili et hic conſtat ⁊ credo quod remotio illa nõ valeat nec ſit papa ſuſtinen dus ſimilia attentãs.pꝛimo ad hoc induco tex.apertum in.c.ſicut al terius.vij.queſtio.j.vbi dicit̃ quod queadmodum vxoꝛ carnalis viro viuente non poteſt ab alio diſponi ⁊ deſponſari:ita nec ſpõſa epi que eſt eccl'ia cũ ſit ei alligata non põt illo viuẽte ab alio diſpõi ſeu deſpõ ſari ſine ipſius volũtate ⁊ cõſenſu alias adulterabitur.⁊ poſt pauca ſubijcit.ſi autem volũtatis cauſa ad aliã eccleſiaȝ fuerit inuitatus po terit non ꝑ ſe ſed autoꝛitate romane ſedis ſe transferre ⁊ ſic romana

15 autoꝛitas valet vbi ſubeſt cauſa diſſoluẽdi.¶ †Secũdo induco aliũ bonum text.in.c.quanto.de tranſlatio.pꝛelatoꝛum.vbi dicitur quod matrimonium ſpiritualẽ conſiſtens inter epiſcopum ⁊ eccleſiaȝ nõ po teſt per hominem diſſolui ⁊ quod cũ romanus põtifex eccleſiarũ ne⸗ ceſſitate vel vtilitate illud diſſoluit nõ puri hominis ſed veri dei vices gerit vnde põdero verbũ neceſſitate vel vtilitate ⁊c.¶ Ad ideȝ capi⸗ tulum.ij.eodem titulo.in vtroqꝫ enim dicitur quod illius diſſolutionẽ deus pꝛeſumẽdus eſt reſeruaſſe ſuo iudicio ſicut ibi reſeruauit diſſolu tionem coniugij carnalis ſed obligationem ⁊ vinculũ dei autoꝛitate in eccl'ia nõ poteſt papa ſine cauſa diſſoluere.xxiij queſt.iiij.⁊.c.ſi is q. ſicut in ſimili dicimus de iuramento voto ⁊ alijs q̄ ſunt de iure diuino ⁊ ſine cauſa a papa remitti nõ poſſunt iuxta notata in.c.quãto.de iu reiuran.⁊ per Innocen.in c.cum inter.P.de renũcia.nam diſſoluere tale vinculum ex ſola volũtate eſſet contra diſpoſitionem diuinã ⁊ oꝛ dinationem apoſtolicã ſanctoꝛum concilioꝛũ ⁊ alioꝛum autoꝛitatem romanoꝛum pontificum:atqꝫ contra rationem iuris naturalis ⁊ ciui lis.eſſet eñ contra diſpoſitionem diuinã qꝛ Chꝛiſtus in perſonas apo ſtoloꝛum miſit epiſcopos ⁊ omnes ſacerdotes ad pꝛedicandum ⁊ ſa cramenta miniſtranda.quare ſine cauſa ex quo ſemel ſunt vocati non debẽt reuocari:quia qui ſpiritu dei ducuntur nõ ſunt ſub lege.vt in.c. cum ex iniuncto.de hereti.⁊ in.c.licet.de regula.⁊.c.due.xix. queſti.ij. dignioꝛ eñ eſt lex priuata que ſcilicet infundit̃ in coꝛdibus hominum per ſpiritumſanctũ quaȝ lex publica que editur per papam Chꝛiſtus enim dei lex eſt ⁊ nemo poteſt ſpirituiſancto reſiſtere.vt dixit tex.in di cto capitulo. due.⁊ ſi dicas quod iſti fuerunt vocati a papa ⁊ non a deo.Reſpondeo qđ imo a deo nam in oꝛdine ſuperioꝛ mittit manũ ⁊ deus inuiſibiliter adminiſtrat gratiam ⁊ dat poteſtatem.j.qđ.j.mul⸗ ti.⁊.c.dictum.⁊ facit.c.cum deputati.de iudicijs ibi gratia diuina vo cati ⁊c.Nec deus voluit remouere iudã ab apoſtolatu queȝ ſemel vo cauerat licet ſubeſſet cauſa ex quo illa non erat alijs nota.vt in.c.ſi ſa cerdos in fi.de offic.oꝛdi.imo eum miſit ad pꝛedicandum ſicut alios Matthei.xviij.⁊ expꝛeſſius per textũ in capit. Chꝛiſtus.j.q̄ſtio.j.nec apoſtoli ſubꝛogaſſent aliũ niſi ille ſe ſuſpendiſſet.Actuũ.ij.⁊ quanꝙ iſte adminiſtrationes ſpeciales ſint de iure poſitiuo.vt in.c.ij.xij.diſt. tamen dico qđ ſuccedunt loco adminiſtrationis generalis ad quam Chꝛiſtus vocauit omnes ſacerdotes.vnde debẽt eſſe loco illius ſicut de baptiſmo dicimus qđ ſuccedit loco circũciſionis.de baptiſmo.ma ioꝛes.⁊ qđ in ſimili habetur in.c.eccleſia.vt lite non conteſtata et per Innoc.in capi.ex actione.de appellationibus.⁊ quod hoc ſit verũ pa tet qꝛ dicimus deum reſeruaſſe ſibi diſſolutionem huius coniugij . vt in iuribus pꝛeallegatis.quod nõ eſſet ſi pꝛoꝛſus eſſet de iure humano. ⁊ idem per omnia dico in alijs ſacerdotibꝰ reſpectu adminiſtratiõis ſacramentoꝛum per ſupꝛadicta.⁊ contra ius diuinũ papa ſine cauſa venire non poteſt.vt in.d.c.ſunt quidam.⁊ per Innocen.in capi.que in eccleſiarum.de conſti.pꝛo ſacerdotibus vero vide bonum tex.in.c. ſicut in vna.xxj.q.ij.vbi dicitur qđ etiã inter pꝛeſbyterũ ⁊ eccl'am ſuaȝ

contrahitur

contrahit̃ matrimonium ſpirituale.quia ex quo ſemel collata vni nõ
debet dari alteri vel pluribus ſimul qꝛ dʒ eſſe vxoꝛ non ſcoꝛtum:⁊ dic
quod licet non ſit ita ſtrictum matrimonium ſicut inter epiſcopuʒ ⁊
eccleſiam ſuam quia ipſe ſolus in ſignũ matrimonij poꝛtat annulum
iuxta notata in.c.clerici.de vita ⁊ hone.clerico.tamen largo modo in
ter inferioꝛes ⁊ eccleſiam contrahit̃ matrimonium.vt in.d.c.ſicut.de
electio.ne defectu.vbi per moꝛtem abbatis etiam dicit̃ remanere vi-
duata eccleſia. ¶ Item preſbyteri inferioꝛes etiã alio reſpectu ſunt
electi iure diuino.cuʒ ipſe dñs vltra duodecim apoſtolos deſignauit
ſeptuaginta duos diſcipulos ⁊ miſit eos ad predicandũ . vt Luce.x.
⁊ trãſſumptiue per gratianũ in.§.j.xxj.diſtin.quoꝛum vicem ⁊ foꝛmã
gerunt preſbyteri inferioꝛes hodie in eccleſia dei vt dicit text.in.§.
preallegato.⁊ clarius in.c.in nouo.xxj.diſtinctio.in fine.⁊ licet tex.ibi
dicat qȯ apoſtoli elegerunt illos dʒ intelligi quod miniſtraliter.ſed
deus elegit autoꝛitate:vt probat̃ in euangelio pal.⁊ no.ꝑ glo.⁊ doc.
in.d.§.j.⁊ ſic eadẽ ratione in eis ⁊ ex hoc ſolo capite põt talis remotio
facta vitiari.Dixit etiã qȯ eſt contra oꝛdinationẽ apoſtoloꝛuʒ . nam
apoſtoli oꝛdinauerunt vt epiſcopi ⁊ alij preſbyteri ponerentur in eccle
ſijs ⁊ eſſent perpetui:ergo papa ſine rationabili cauſa non deberet fa
cere contrarium cum hoc concernat ſtatum vniuerſalis eccleſie.Nam
ſi poſſet remouere vnũ ſic etiaʒ alios ⁊ plurimos:⁊ alteraretur ſtatus
eccleſiaſticus:vt probatur in.c.peruenit.xj.queſtio.j. vbi dicit text. in
fine.ſi ſua vnicuiqʒ epiſcopoꝛum iuriſditio non ſeruet̃ quid aliud a-
gitur niſi vt per hos per quos eccleſiaſticus oꝛdo cuſtodiri debuit cõ
fundat̃ ⁊ cõtra oꝛdinationem apoſtoloꝛum papa venire non põt tex.
eſt apertus in.d.c.ſunt quidã.xxv.qȯ.j. ¶ Quod autem apoſtoli hoc
oꝛdinauerunt patet in.c.j.xcix.diſtinctio.⁊ in.c.in illis.lxxx.diſtinctio.
⁊.c.videntes.xij.q.j.⁊ Actuum.xiiij.dicitur quod Paulus ⁊ Barna
bas conſtituerunt in darben ciuitatem preſbyteros per ſingulas eccle
ſias ⁊ apoſtolus ad Coꝛinthios.vij.in ea vocatiõe qua vocatus quis
eſt maneat. ⁊ tranſſumptiue.xxj.queſtiõe.j.c.j. ¶ Tertio dixi hoc eſſe
contra autoꝛitatem cõcilij.⁊ hoc aperte apparet in.c.ſicut.xxj.queſtio
ne ſcda.⁊.c.inuentum.xvj.q.vij.vbi fuit diffinitum in cõcilio quod nõ
niſi pro graui culpa ab eccleſia ſua amouendus ſit quis:cõtra cõcilia
vero cõcernentia ſtatũ vniuerſalem eccleſie papa diſpẽſare ſine cauſa
non poteſt vt legitur ⁊ notatur.in.c.que ad perpetuã.⁊.c.contra.xxv.
q.j.nam autoꝛitas Petri manet vbi imminet ratio:vt no.dicit tex.in
c.manet.xxiij.q.j.⁊ aperti⁹ in dicto capi.cõtra.ibi dicit tex.ꝙ ꝯtra ſta
tuta patrũ concedere vel mutare nec huiuſmodi qdẽ ſedis põt autoꝛi
tas.hinc Auguſtinus cũ ſucceſſiſſet Valeriano epiſcopo in epiſcopatu
dixit ſibimet ipſi hec verba adhuc in coꝛpe poſito patre meo ⁊ epiſco
po ſene Valeriano epiſcopus oꝛdinat⁹ ſum ⁊ ſedit cũ illo.quod in cõ-
cilio niceno fuiſſet prohibitũ neſciebãt ⁊ ipſe ſciebat. ¶ Dixi quarto
quod eſt cõtra autoꝛitatem romanoꝛum põtificum hoc clarum eſt nã
dixit tex.grego.lvj.diſtin.ſatis peruerſum ⁊ cõtra eccleſiaſticã ꝓbat̃
eſſe cenſuram vt fruſtra quoꝛundam parentũ voluptatibus ſuis com
modis quis priuet̃ ⁊c.⁊ in.c.precepta.lv.diſtinc.vbi dicitur qȯ benefi-
cia debent eſſe perpetua ⁊ non debet eis quis priuari etiaʒ ſi ſit impo
tens ad ſeruiendum.⁊ latius habetur in titu.de cler.egro.⁊.c.vno.de
capel.monaco.libꝛ.ſexto nec papa ſine cauſa debet tale ſtatutũ eccle-
ſie alterare:tum qꝛ concernit vniuerſalem ſtatum eccleſie vel ad pla-
citum prelati non remoueatur:tum qꝛ decoloꝛaret̃ ſtatus eccleſiaſti-
cus.nam alij videntes ad libitum rectoꝛes remoueri timerẽt.neqʒ de
facili inuenirent̃ q vellẽt eccl'ie militare vt no.dicit tex.de clericis egro
tantibus ⁊ vbicũqʒ cõtingit eccleſie decoloꝛato papa immutare nõ
põt aliqd vt in.c.⁊ ſi illa.iij.q.vij.no. Archi.in.d.c.ſunt qdã.⁊ facit qȯ
no.abbas.in.c.nulli.de ſenten.excõ.vbi dicit qȯ papa ſine concilio non
poteſt tollere canonem.c.ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.⁊ facit illud.c.nul
li.vbi legitur.⁊ notatur ꝙ papa nõ poteſt ſine cauſa diſpenſare vt im
pune quis communicet cum excommunicato contra doctrinam apl'i.
iſta enim que ſunt fundata ſuper doctrinam fidei ⁊ bonis moꝛibus ⁊
ad decoꝛẽ eccleſie nõ debent relaxari ſine cauſa.nã tunc papa non di-
ceretur oues paſcere ſicut ei iniunctũ fuit ſʒ diſꝑdere ⁊ necare ⁊ eccl'iaʒ
depꝛimere ⁊ deterioꝛare.⁊ ſic potius cõuinceret̃ errare ꝙ legẽ dare.ar.
c.j.xl.diſtinctio.⁊.d.c.ſunt quidam. ⁊.que ad perpetuam. ⁊.c.contra.
¶ Quinto dixit quod eſt cõtra rõnem naturalem ⁊ ciuilem,ex quo
enim ſemel placuit non debet amplius diſplicere.xxxij.qſtione.v.hoꝛ-
rendus ⁊ in regula quod ſemel placuit.de regu.iur.libꝛ.vj.⁊ ſic in con
trahendo hoc matrimoniũ requirit̃ conſenſus ꝑficiendi a principio
vt in.c.cum inter canonicos.de electio.⁊ de preb.in.c.ſi tibi aſſentit.li.
vj.ita ⁊ foꝛtius debet requiri in diſſoluẽdo vt ibi.nihil enim tam natu
rale vt vnumquodqʒ vinculum diſſoluatur eodem modo quo ligatũ
fuit.de reg. iuris.c.j.⁊.l.nihil tam naturale.ff.eod.⁊.l.j.c.ij.C.quando
16 licet ab empti.diſce. ¶ † Item etiã ſecũdum leges ciuiles non licet ha
bere filios tempoꝛales.l.ſi tibi alias queſituʒ.ff.de adoptio.⁊ id ꝙ no
bis acquiſitũ eſt ſine noſtro facto a nobis euelli non põt in.l.id quod
noſtrum.ff.de reg.iur.⁊.c.ab eo.de elec.lib.vj.facit.c.ij.de preben.lib.
vj.vbi ſolum dicitur quod papa poteſt ꝯcedere beneficia vacãtia vel
ex plenitudine poteſtatis dare ius ad vacaturam nõ autẽ dicit qȯ de
facto poteſt aliquem priuare. ¶ Sexto ⁊ vltimo per autoꝛitatem gl.
17 x.diſtin.⁊ Archi.ibi vbi concluditur † papam poſſe ceſſante legitima
cauſa diuidere epiſcopatũ in duo ſine conſenſu epiſcopi.per.c.multis
xvj.q.j.⁊ cõtra id qȯ ſentit Io.an.in.c.qȯ ad gratiam.de reg.iur.lib.
vj.in mercurialibus.in illa queſtione.nunquid poteſt papa aliqueʒ pre
latum tranſferre inuitum.⁊ videt̃ cõcludere ꝙ in cauſa nõ exiſtente et
foꝛte ob hoc papa Alexãder vltimus ſtatuit in ꝯcilio Piſano vt nul
lus epiſcopus trãſferret̃ inuitus ad ꝑdicta.facit optime.c.ꝯquerente.
de reſtit.ſpolia.vbi dicitur qȯ nõ decet honeſtatẽ ſuperioꝛis ſine man
feſta rationabili cauſa ſpoliare aliquem ſuis beneficijs cũ teneatur il-
lis paterna prouiſione ꝯſulere.facit.c.cum ſm̃ apoſtolum.iũcta gl.fi.
de preb.ad idẽ gl.in.c.j.xxij.diſtin.que dicit papã nõ debere ius vnius
eccleſie ſine cauſa alteri dare. ¶ Venio ad tertium membꝛum ſcilicet
quando dubitatur an ſubſit cauſa.⁊ multa in hoc poſſunt allegari ſʒ
nõ inſiſtã propter prolixitatem euitandã:ſed qȯ ꝑſumi debeat.faciũt
notata ꝑ legiſtas.in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.publi.⁊ i.l.preſcriptiõe.
C.de preci.impera.offe.vbi cõmuniter volũt cauſaʒ preſumi in princi
pe etiam ſi agat in his que competũt alicui de iure gẽtiũ.⁊ etiã in his
que ſunt de iure diuino ſi in illo reperit̃ alias diſpẽſatum.⁊ nota per
aliquos in.d.c.que in eccleſiarũ.Ego vero diſtinxi ſic.quod aut papa
diſponit perturbando vniuerſalem ſtatum eccleſie nulla ratione ap-
parente ⁊ non eſt ſuſtinendũ.vnde preſumetur tunc iuſtitie cauſa.pro
hoc facit notabile dictũ Innocen.in.c.quanto.de ꝯſuetu.vbi dicit pa
pam nõ eſſe ſuſtinendum ſi ſine magna cauſa ⁊ alijs not.vult mutare
vniuerſalem ſtatum eccleſie:vtputa ſi vellet auferre epiſcopis poteſta-
tem chꝛiſmandi vel baptizãdi ſecundũ eum. ¶ Item dicerem in caſu
propoſito ſi vellet deponere oẽs ep̃os vel maximam multitudinem ⁊
ſic iudicio meo poſſet intelligi ⁊ ſaluari gl.in.c.ꝑ prĩcipalẽ.ix.q.iij.que
dicit papam nõ poſſe deponere omnes ep̃os ſed vnũ ſic vt in vno ꝑſu
matur cauſa nõ ſic in omnib⁹ vel in magna multitudine propter gra
uitatem preiudicij.argumentum optimum in clemẽ.paſtoꝛalis.de re
iudicata.nam ⁊ Paulus ſolus reprehendit Petruʒ cũ videret̃ deuia
re a regulis ⁊ doctrinis ꝯmunibus euitãdo gentiles iudaizãdo in mo
ribus.vt in.c.paulus.ij.q.vij.⁊ oꝛiginaliter habetur ad Galatas.ij.c.
vbi dicit̃ quod Paulus reſtitit Petro in faciem eo quod reprehen-
ſibilis erat multo ergo foꝛti⁹ hoc poterit totã eccl'ia.⁊ hoc faciẽt etiã
ex generali poteſtate ſibi tradita a dño:vt ſupꝛa dixi.nã ſi caput do-
let ⁊ errat dʒ totũ coꝛpus reſiſtere:quia non eſt tũc bonus paterfami
lias.vnde Hieronymus.xciij.diſtinct.legimus.oꝛbis eſt maioꝛ vꝛbe.⁊
ſi diceremus contrarium poſſet papa adducere ad confuſionem totã
eccl'iam.ꝙ nõ eſt dicendũ cũ de⁹ oꝛauerit ꝓ ea vt ſupꝛa dixi. In alijs
vo particularib⁹ vbi nõ ꝑturbatur vniuerſalis ſtatus eccleſie ⁊ fides
non violat̃ ꝑſumendũ eſt ꝓ eo quod nõ moueat̃ ſine cauſa rationabi
li. ꝓ hoc.c.cũ a nobis.in fine de teſtibus.⁊ clemen.literis.de probatio.
vbi bonus tex.cum gl.⁊ ſic ſalua dicta legiſtarũ.inſtar enim ſacrilegij
habetur diſputare de iudicio principum.xvij.q.iiij.§. q autẽ.⁊ in.l.ij.
C.de crimi.ſacri.⁊ maxime dicendũ eſt hoc in papa quẽ merita Chꝛi
ſti ⁊ Petri aut ſanctum inuenerunt:aut ſanctuʒ faciunt.⁊.c.j.xl.diſt.
⁊c. ¶ Nũc reſtat reſpõdere ad ꝯria adq̃ breuitatis cauſa ſigillatim
non reſpondeo:maxime qꝛ ſi quis bene predicta libꝛauerit contrariã
recipiet limitationem ꝑ ea que dixi in ſolutione.Naʒ fatendum quod
papa poteſt ex cauſa diſpenſare quandoqʒ circa ius diuinũ ⁊ diſpõ-
nem ꝯcilij ⁊ vniuerſalem ſtatum eccleſie ⁊ autoꝛitatẽ ſummoꝛũ põtifi
cuʒ ſed vbi omnino ceſſat cauſa nõ põt:vt plene liquet ex ꝑdictis ⁊ ad
ca.j.de renuncia.lib.vj.dixit qȯ papa renuntiauit ex cauſa.nã ſine cã
peccaret ꝑ ea que habent̃ in.c.niſi cum prideʒ de renuncia.⁊ ꝑ ea que
notantur in.d.c.j. ¶ Et aduerte circa hoc coniugium ſpirituale: con
trahitur enim primo coniugiũ cum eccleſia vniuerſali cum vnicus ſit
in ſe epiſcopatus vt predixi.⁊ dicitur contrahi eoipſo quod ep̃s conſe
cratur.tunc enim imprimit̃ ei character qȯ per nullũ quam ꝑ deũ de-
leri poteſt ⁊ remanet poſt moꝛtẽ:vt legitur ⁊ notatur in.c.ij.xxx.q.vij.
⁊ hoc eſt illud cõiugiũ ſpiritale quod foꝛti⁹ eſt ꝙ carnale.cũ illud diſ-
ſoluatur moꝛte in ca.penult.⁊ vlti.de ſecund.nuptijs:⁊ pleni⁹ de hoc
per Hoſtiẽ.in.c.inter coꝛpoꝛalia.de trãſla.prela.qui ſic intellexit prin-
cipium illius.c.j. ¶ Secundo contrahit̃ matrimonium ſpirituale: ſcʒ
inter epiſcopũ ⁊ illã eccleſiã particularem cui preficitur. ⁊ hoc coniu-
giuʒ nõ eſt ita foꝛte ſicut carnale tamen nõ poteſt diſſolui ab homine
ad inſtar carnalis.vt in.d.c.ij.ſed ꝑ papam ex cauſa põt diſſolui.ſine
cauſa vero non qꝛ ſaltem deſignat coniunctionẽ que cõſiſtit in ſpiritu
inter chꝛiſtum ⁊ fidelem animam,vnde quemadmodum inter chꝛiſtũ
⁊ fidelem animam ſignatam non diſſoluit̃ ſine cã ita nec ſignũ.nõ ob
ſtat dictum ſpec.procedit enim vbi non decoloꝛat̃ ſtatus eccleſie vni
uerſalis nec ledit̃ directe vel indirecte oꝛdinatio dei vt ipſemet Spec.
voluit eo.ti.ſub rubꝛica.de diſpen.§.nũc bꝛeuiter.circa fi.vbi poſuit ca
ſus plurimos in quib⁹ diſpenſare non poteſt:⁊ maxime in verſic.xij.
⁊ ſequenti.vbi tenet inter cetera ꝙ diſpenſatio pape nõ valet ꝯ euãge
lia vel vniuerſalem ſtatum eccleſie.ſeu vbi decoloꝛat̃ ſtatus eccl'ie vt
ꝯtra ea que ſancti patres diffinierunt bene per.c.⁊ ſi illa.j.q.ij.⁊.xxv.
q.j.que ad perpetuam.⁊.c.contra.⁊.xv.diſtincti.c.ij.cuʒ ſimilibus.ſic
etiam limitandum eſt dictum bal.maxime cũ ipſe nihil boni allegat
⁊.c.omnis.loquit̃ in tranſlatione fienda ex cauſa.c.ſi gratioſe.non lo

quitur vbi matrimonium eſſet contractũ inter pꝛelatũ ⁊ eccleſiaꝫ.ſed
quando diſpenſatio fit ad tempus ꝓpter vtilitatẽ ꝑſonarũ quam pa
pa ex cauſa facere poteſt.ar.c.de multa.de pꝛebẽ.in fine.⁊ hec ſufficiãt
quo ad pꝛimam queſtionẽ: ⁊ non mireť quiſpiam de pꝛolixitate ad-
hibita in hac pꝛima queſtiõe: quia non parum eſt attingere ⁊ explica
re fundamentũ poteſtatis totius vt ita dixerim eccleſie.⁊ qꝛ ex ſupe-
rius dictis facilius infertur ad deciſinem aliarum queſtionum in qui-
bus bꝛeuitatem cum hac pꝛolixitate compenſabo ⁊c. ¶ In ſecunda
queſtione arguitur quod pꝛefata appellatio non debuerit per cõciliũ
admitti.appellatio eſt pꝛopꝛie de minoꝛe iudice ad maioꝛẽ ꝓuocatio.
ij.q.vj.anterioꝛũ.adeo quod etiam ſi per erroꝛem appellatur ad mino-
rem iudicem non valet in aliquo appellatio.vt in.l.j.ff.de appella.ſed
conſilium non eſt ſupꝛa papã:imo cõſiliũ recipit auctoꝛitatem a papa
vt in.c.ſignificaſti.in fi.de elec.⁊.xx.diſtin. q̃uis patuit clarius ex mul
tis ſupꝛa pꝛimo dubio deductis.ergo appellatio talis nõ erat admit
tẽda. ¶ Secundo videť de hoc tex.expꝛeſſus in.c.cũcta ꝑmundũ.ix.
q.iij.vbi dicitur quod a qualibet parte mũdi ad ſedem apoſtolicã ap
18 pellari poteſt †ab illa autẽ nulli eſt appellare ꝑmiſſum:⁊ qꝛ nulla pꝛe
cedente ſynodo habet facultatem ſoluẽdi quos ſynodus nunꝙ dãna
uerat ⁊ dãnandi quos opoꝛtuit nulla ſynodo exiſtente.⁊ iſte eſt text.
valde notabilis.⁊ facit ꝓ his que dixi in pꝛecedẽti dubio.⁊ ſolꝰ papa
ſine conſilio põt ex cauſa deponere etiã imperatoꝛẽ.ad idẽ.c.nemo.⁊
c.alioꝛum.⁊.c.per pꝛincipalem.eadẽ cauſa ⁊ queſtione. ¶ Ex quibus
iuribus colligiť quod a toto clero ⁊ populo ⁊ imperatoꝛe papa iudi-
19 cari non põt. ¶ †Tertio ꝓbatur ꝑ argumẽ.a maioꝛi.cũ enim nec ab
imperatoꝛe ſeculari nec a ſnĩa pꝛefecti pꝛetoꝛio appellari poteſt.vt.l.j.
ff.a quibus appellare nõ licet.⁊.l.vna.C.de ſenten.pꝛefec.pꝛeto.mul-
tofoꝛtius nec a papa appellatur ⁊ cũ ipſius ptãs eſt longe maioꝛ im
periali.vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊ in.c.duo ſunt.xcvj.diſtin.Quar
20 to foꝛtiſſime facit:†quia papa eſt dei vicarius in terris.in.c.ſecundo ⁊
iij.de trãſla.pꝛela.ſibi enim in ꝑſona Petri dictum fuit.Paſce oues
meas.⁊ quodcũqꝫ ⁊c.de elec.ſignificaſti.⁊.xxiiij.q.j.quodcũqꝫ.⁊.c.lo
quitur.ergo cũ omnibus vice dei ipſe p̃ſit a nemine excepto deo coꝛri-
gi ⁊ depꝛehendi poteſt vt in.d.c.alioꝛũ.⁊ in.c.nemo.⁊.c.cuncta.appel-
latio enim pꝛeſupponit maioꝛitatẽ quandaꝫ in eo ad quẽ appellatur
vt ſupꝛa dixi.adeo quod de vicario epĩ ad ipſum epiſcopum appellari
non poteſt cũ ſit idẽ tribunal ⁊ eadem iuriſdictio:nec cõſuetudo in cõ
trarium vꝫ tanꝙ ſubſtantie rei repugans vt legitur ⁊ notatur in.c.ij.
de conſuetu.lib.vj.Sed maioꝛitas contra papã nunꝙ fuit tradita cõ
cilio cum nullum verbum fuit apoſtolis dictum iuriſditionis ſeu po-
teſtatis collatiuum q̃ fuerit dictũ ipſi Petro:imo multa Petro fue-
runt dicta.vt plene dixi ſupꝛa in pꝛimo dubio ꝑ q̃ ipſimet apoſtoli q
erant reſpectu dei pleni ad maioꝛẽ confirmationẽ hoc ipſum volue-
runt qꝺ ipſe Petrus loco dei oĩbus pꝛeeſſet.xxiij. diſtin. ſacroſancta.
Ergo hec appellatio nullo iure ſui iuris coloꝛe fundari põt.Quinto et
vltimo videtur pꝛobari in.c.per venerabilem.in fi.q filij ſint legiti.ver.
rõnibus.vbi ex lege diuina pꝛobat tex.quod in omni dubio recurren-
duꝫ eſt ad fidẽ apoſtolicã ⁊ ipſius diffinitioni ⁊ mandato loco dei ob
temperandum eſt ab omnibus.non ergo licet concilio de ipſiꝰ diffini-
tione iudicare cum facta concilij ſint ꝑ ipſum papã coꝛrigẽda vel ap-
pꝛobãda vt ibi ⁊ dicto.c.cũcta ꝑ modum.Ridiculum enim eſſet dice-
re cum ſtatuta concilij poſſunt tolli per papaꝫ vt no.in.c.vbi periculũ.
de electio.lib.vj.⁊ in.c.ſignificaſti.eodem ti.⁊ a papa nõ poteſt appel-
lari ad conciliũ.ſi enim concilium eſſet ſupꝛa papam nõ poſſent ꝑ euꝫ
illius ſtatuta violari:vt in clemen.ne romani.de ele.quod tamẽ eſt fal
ſum vt ſupꝛa dixi.ipſe enim papa ſuperioꝛẽ in hoc ſeculo nõ recogno
ſcit vt in.c.per venerabilem pꝛealle.poſt pꝛinci.⁊ in.c.licet.de elect.in fi
ne vbi dicitur quod ad ſuperioꝛẽ in facto pape non põt haberi recur-
ſus ⁊ eſt ille bonus tex.in materia appellationis.⁊ facit.c.ſignifica-
ſti eodem titu. ¶ In contrarium quod appellatio debuerit admitti
pꝛĩo cõciliũ gñale eſt maioꝛis autoꝛitatis q̃ ſit ſolus papa ergo a pa-
pa ad illud poteſt appellari.conſequentia patet ex ſe ⁊ infra meliꝰ coꝛ
roboꝛať.antecedẽs ꝓbať in cõcilio gñali non ſolum intereſt papa ſed
omnes pꝛelati oꝛbis.vt in.c.j.ij.⁊.iij.⁊ cap.multi.xviij.diſtinct.⁊ repꝛe
ſentatur per hoc conciliũ tota eccleſia vniuerſalis.vt patet actuũ.xv.
facit.c.ſicut.in fi.xv.diſtin.c.eccleſia.de conſecra.diſtin.j.ſed nulli du-
bium quin tota eccleſia ſit iũcta cũ capite ſuo maioꝛis autoꝛitatis ſit
q̃ ſolus papa.nã vt ſupꝛa in pꝛĩo dubio dixi poteſtas fuit tradita to
ti eccleſie:ſed per papã exerceť tanꝙ per caput eccleſie.vt in.c.manet
xxiiij.q.j.⁊ in.c.ita dominꝰ.xix.diſtin.pleniſſime dixi ſupꝛa.hinc eſt q̃
maioꝛis autoꝛitatis eſt cõſtitutio totius cõcilij quã ſolius pape:vt col
21 ligitur ꝑ.c.j.xx.diſtin.⁊ ibi ꝑ archidia. ¶ †Item papa ſolus poteſt
errare et eſſe hereticus.xl.diſtin.ſi papa.⁊ inſufficiẽs ad regimẽ eccl'ie
vt in.c.j.de renuncia.lib.vj.ſed tota eccleſia errare non poteſt.vt legiť
⁊ notatur in.c.a recta.xxiiij.q.j.⁊ in.c.maioꝛes.de baptiſ.hinc etiam
eſt qꝺ ardua nõ ſolet papa explicare ſine pꝛeſentia cõcilij:vt legitur ⁊
notatur in.c.ad apoſtolice. de re iudica.lib.vj.⁊ per Hoſtiẽ.in.c.ex ge
ſtis.de cleri.non reſiden.cõſequentia ſatis coꝛroboꝛatur per optimum
ſimile archiepiſcopꝰ eſt maioꝛ epiſcopus ſue pꝛouincie adeo quod ſu-
per eis habeat plenariã iuriſdictionẽ.vt in.c.paſtoꝛalis.de officio oꝛ-
dina.vj.q.iij.ſcitote.nihilominꝰ de illo archiepõ appellať ad conciliuꝫ
pꝛouinciale cui intereſt archiepiſcopus tanquam caput vt notať ſcõꝫ
vnum intellectum in.d.c.multis.no.glo.in.c.a collatione.de pꝛebend.
lib.vj.⁊.ij.q.j.omnis oppꝛeſſus. ¶ Itẽ de oꝛdine a p̃ſide appellať ad
pꝛeſidem.ff.quando appellandum ſit.l.j.§.ſolẽt.de epiſcopo ⁊ capitu-
lo appellať ad ipſum archiepiſcopum.vt in.d.c.a collatione.ſic dicen
dũ in pꝛopoſito vt a papa poſſit appellari ad cõciliũ cui intereſt papa
vt caput. ¶ Secundo adduco capitulũ.veniam.⁊.c.ſententia.xxxv.q̃
ſtione.ix.⁊ maxime iuncto.c.cum ex literis.de in integrũ reſtitu.vbi di
citur quod ſententia romani pontificis põt in melius commutari qñ
iuſtitia pꝛimo lata non eſt:ſed refoꝛmatio ipſius non põt in melius re
ferri quã ad totam eccleſiam vbi intereſt etiam ipſe papa.nam ⁊ ſolꝰ
Paulus reſiſtit ipſi petro in faciem et ipſum repꝛehẽdit dũ ex facto
ſuo ſequeretur ſcandalum in eccleſia dei.ij.queſtione.vij.Paulus Pe
trum repꝛehendit:vt latius legitur ad galatas.ij.c.⁊ tamen Petrus
pꝛĩo comedebat cuꝫ gentibus nec diſcernebat cibos ab eis ſicut facie
bant iudei:demũ ſuꝑuenientibus ibi quibuſdã iudeis timens eoꝛũ ſcã
dalũ ſubtraxit ſe a gentibus ⁊ diſcernebat ab eis cibos ſicut faciebãt
iudei:⁊ ſic indiſtincte cogebat ꝑ exemplũ ſuũ alios iudaizare. qꝺ vi-
dens paulus eum repꝛehendit ⁊ ſibi reſtitit in faciem foꝛtius hoc po-
terit facere tota eccleſia.alias ſolꝰ papa poſſet deducere eccleſiã ad cõ
fuſionem maximã quod nõ eſt dicendũ.ad idẽ ſecunda queſtione.vij.
item cum balaam.vbi aſina repꝛehẽdit Balaam pꝛophetã ⁊ per aſi-
nam deſignatur ſubditus per pꝛophetam Balaã pꝛelatus vt ibi ad
denotandũ quod cum pꝛelatus cogit ſubditum ad malũ poteſt ab
eo repꝛehendi. ¶ Tertio facit.ij.hinc colligitur.xij.diſtinc.vbi dicitur
quod cõcilioꝛum venerandoꝛum autoꝛitas ſingularẽ in eccleſia ſedis
apoſtolice addidit poteſtatem.⁊ dicit ibi quod papa pꝛincipaliter ha
buit poteſtatem a deo.xxj.diſtin.quãuis.⁊.xcvij.diſtin.omnes.ſecũda
rio vero a concilijs:ergo concilium eſt maioꝛis autoꝛitatis quã papa:
alias nõ potuiſſet dare autoꝛitatẽ pape cum nemo dat quod nõ ha-
bet.j.queſtione.vij.daybertum.⁊.c.quod autem. de iure patronatus.
¶ Quarto videmus quod in arduis ⁊ concernentibus ſtatũ totius
eccleſie vt in cauſa fidei recurritur ad conſilium vt legitur ⁊ notať in
c.anaſtaſius.xix.diſtinctio.⁊ in.c.ſicut.xv.diſtinctiõe:⁊ patet Actuũ
22 xv.†cum enim fuit in pꝛimitiua eccleſia dubitatum an conuerſi ad fi
dem deberẽt circũcidi miſſum fuit nõ ſolũ ad petrũ ſꝫ ad totam eccle-
ſiam que erat Hieroſolimis.nec legitur quod petrus p̃ſtiterit maio-
rem autoꝛitatem quam reliqui apoſtoli ⁊ ſenioꝛes:ſed omnes commu
ni conſenſu ſtatuerũt quod non fieret circũciſio ⁊ ſic cõmuni nomine
facta fuit reſponſio.vt legitur vt ſupꝛa ⁊ plenius ibi dixi ſuper pꝛimo
dubio.ergo cũ opus erat recurrebatur ad concilium etiam inter illos
qui erãt ſpiritusſancto pleni ⁊ ſatis infoꝛmati de potentia pape ⁊ eccle
ſie ergo potuit hoc caſu noſtro appellari ad ꝯcilium videať vt an epi-
ſcopi ſint ſola volũtate pape remouibiles.quod dubiũ ſatis eſt ardu
um cum epiſcopi dicantur legati chꝛiſti ꝯfratres pape ⁊ columne eccle
ſie.vt in ꝯdicta clemẽ.de penis.⁊ ſunt loco apoſtoloꝛum. vt in.c.viden
tes.xij.q.j.⁊ in.c.in nouo.xxj.diſtin.⁊ in.c.legimus. xciij.diſtin.et ſunt
vicarij dei ſaltem in parte.xxxvij.queſtione.j.mulieres. non obſtat ſi
dicatur quod ſpeciale eſt in cauſa fidei vt in ea ſit ꝯciliuꝫ ſupꝛa papaꝫ
vt no.glo.in.d.c.ſicut.⁊ in.c.anaſtaſius.⁊ in.c.ſi papa.xl.diſtin.qꝛ hec
ſpecialitas non ꝓbať iure diuino vnde emanauerat poteſtas pape ⁊
eccleſie.non enim legitur quod in cauſa fidei deus dedit maioꝛeꝫ pote
ſtatem ꝯcilio ſeu eccleſie quam in alijs caſibus vel quã pape.Chꝛiſtus
enim in tranſlatione poteſtatis fuit vſus verbis generalibꝰ vt pleniſ
ſime dixi ſupꝛa in pꝛimo dubio cũ ergo in eccleſia vſa ſit hac poteſta-
te in cauſa fidei etiã ſupꝛa papã ergo ⁊ in omnibus alijs arduis vbi
papa iudicio vniuerſali erraret vti põt:quia q poteſt maius ergo ⁊ mi
nus ꝯceſſum videtur vt dicit tex.in.c.ex parte.el.ij.de decimis.Si eñ
concilium repꝛeſentans totam eccleſiam vt dicam in tertio dubio di-
ſponit in cauſa fidei etiã ſupꝛa papã.vt in.c. ſi papa. pꝛealle.⁊.ij.que
ſtione.vij.§.item cũ balaaꝫ.verſicu.itẽ ſi maius.⁊ quod ibi notat Ar
chidia.⁊ expꝛeſſe tenet idẽ Archidia.in.c.in fidei fauoꝛem.de here.li.
vj.⁊ hoſti.quẽ ſequi videť Jo.an.in.c.pꝛopoſuit.de conceſ. pꝛeben.et
in.c.per venerabilem qui filij ſint legiti.ergo poteſtatem iſtã recepit a
deo alias non poſſet iudicare.iuxta illud euangeliuꝫ.poteſtatem non
haberes in me vllã niſi data eſſet tibi deſuper.vt legitur ⁊ notatur.in
c.nimis.de iureiurando.⁊.xxj.diſtin.inferioꝛ de maio.⁊ ob.cum infe-
rioꝛ nec obſtat ſi dicatur quod in cauſa fidei iudicat qꝛ tota eccleſia er
rare non põt cum deus ꝓ ea oꝛauit.vt legitur in.c.maioꝛes.de baptiſ.
⁊ glo.in.c.a recta.xxiiij.q.j.qꝛ vt dixi in dubio pꝛimo etiam concilium
poſſet errare nec ꝑ hoc deficit fides cũ poteſt conſiſtere in ꝑſona vnius
vetule q̃ nunꝙ interfuit concilio ſicut accidit in perſona beate virgi-
nis per paſſionem chꝛiſti.apoſtoli eñ ⁊ alij credentes defecerũt ante
reſurrectionem licet eiſdem dedit poteſtatẽ clauiũ.vt in.c.officij.de pe-
niten.⁊ remiſſio.vnde apoſtolus autoꝛitatẽ habens in eccleſia ſcribẽs
ad Choꝛinthios ſic in epiſtola ſcripſit.Neſcitis quoniam angelos in-
dicabimus quanto magis ſcelera.⁊ dt angelos.i.ſacerdotes q ꝓpter
excellentiã oꝛdinis in numero angeloꝛũ ꝯputanť.xxvj.diſt.§.ecce.ver.
hinc ⁊ malachias.trãſſumptiue habeť in.c.ꝑ venerabilẽ ver. paulus.

qui filij ſint legiti.⁊ quāꝙ̄ Hoſti.ibi intelligat dictum de papa ⁊ cardinalibus hoc ego nō credo cū tempore apoſtoli nō eſſent adhuc cardinales:ſed potius videtur de tota eccleſia vt ſatis colligitur mēs ſua Actuū.xx.prope medium.vbi dicitur quod paulus vocabat maiores natu eccleſie epheſine ⁊ inter cetera dixit.Attendite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpiritus ſctūs poſuit epiſcopos regere eccleſiam dei quam acquiſiuit ſanguine ſuo ⁊c.⁊ ſic videtur ꝙ regimē eccleſie nō ſit in ſolo papa:ſed in omnibus prelatis ⁊ pro hoc bon⁹ tex.i.c.bene quidem.xcvj.diſt.vbi alia cauſa ꝙ̄ fidei ꝯſiliū diſcutiebat peragēda ⁊ diffinit:papa autem locutus fuit ibi tanꝙ̄ vnus de concilio.ad idē facit c.j.de ſpon.⁊.c.oſius.de elec.⁊ in.c.aduerſus.poſt prin.de immu.ecc.j.q.vij.cōuenientibus.⁊.c.adrianus.lxiij.diſtin.Ultimo videtur de hoc caſus in.c.legitimus.xciij.diſtin.vbi dicit Hieronymus ꝙ totus orbis eſt maioris autoritatis ꝙ̄ ſola vrbs romana.ex quo gl.ibi colligit ar.ꝙ ſtatutū cōcilij preiudicat ſtatuto pape ſi cōtradicant ſibi adinuicē.Cū ergo cōciliū ſit maioris autoritatis ꝙ̄ ſolus papa.ergo ab eo ad cōciliū appellari pōt.ij.q.vj.anteriorū.¶ Ad ſolutionē Chriſti ⁊ eius matris cuius res agitur precipue preſidio humiliter inuocato condeſcendens arbitror ſic dicendū ꝙ aut papa conſentit ꝙ appellatio recipiatur ⁊ examinet̄ in concilio enim debeat admitti.nā cū pȓiceps non poteſt ſuā ſententiā etiā non iuſtā reuocare:vt in.c.vnica.⁊ in.c.ſentētiam.xxxv.q.ix.⁊ de integ.reſti.cum ex literis.⁊.c.cū olim.de re iudic.⁊ de dolo ꝯtu.cum olim.fortius poteſt conſentire vt in ꝯſilio examinetur vbi etiam ipſe intereſt:⁊ multum bene facit.c.nos ſi competenter.ij.q.vij.⁊ per illum tex.ſeu eius rationē deberet papa velle vbi dicit ꝙ papa ſi competenter aliquid egit ⁊ ī ſubditis ſuis iuxta legis tramitē non obſeruauerit etiā iudicio imperatoris paratus eſt illud emēdare reddens rationem.nā ſi nos qui aliena debem⁹ corrigere peccata peiora cōmittimus:certe nō veritatis diſcipuli ſed qd dolentes dicimus erimus pre ceteris eorum magiſtri ⁊c.¶ Si ergo ex humilitate papa ibi voluit ſe ſubijcere imperatoris iudicio fortius debet velle pati vt factū ſuum diſcutiatur per concilium.nā vt.ſ̄.dixi ibi eſt maior autoritas cū ibi tota ſit eccl'ia repreſentatiue.neq̄ȝ per hoc iudicatur a cōcilio ſed ipſe ⁊ cōcilium diſcutiunt:an bene egerit ſicut ab archiepiſcopo appellat̄ ad cōciliū prouinciale vbi ipſe preſidet:vt.ſ̄.dixi.⁊ imperator dicit non erubeſcimus ſi quid melius horum que prius ipſi diximus inueniamus competentem priorib⁹ imponere correctionem ne ab alijs corrigi expectemus in auť.de nup.circa prin.colla.iiij.facit ꝙ legitur ⁊ notatur in.c.qualiter ⁊ quādo.el.j.de accu.⁊ per iura p̄dicta poteſt admitti appellatio de papa male informato ad eundem bñ informatū.nam in papa non debemus iudicare ſcḋm leges humanas cū eis non aſtringatur.vt in corpore propoſuit.de cōceſ.preben.⁊ in.c.innotuit.⁊.c.ſignificaſti.eo.tit.ſed ſcḋȝ legem naturalem ⁊ diuinaȝ qua aſtringitur.xxv.q.i.ſunt quidam.habet quis ſuū errorē corrigere:imo debet eſſe magne ſapiētie.xxij.q.iiij.c.magne.⁊.c.nos ſi.⁊ videtur eſſe nō papa cum male agit vnde altera perſona cenſetur cū poſtea bñ eſt edificatus ſicut in ſimili dicit tex.non eſt iudex ſi non eſt iuſtitia in eo.de ꝟbo.ſigni.forus.nā ⁊ ipſe deus ſuā ſententiā qn̄q̄ȝ immutat peccatore ſuos mutāte mores:vt legit̄ ⁊ notatur in.c.incōmutabilis.xxij.q.iiij.vnde dicitur.diſce mutare mores qr deus nouit mutare ſnīam.vt ibi no.in papa debet fortius reuocare ꝙ male fecit ex quo reperit cām aliter ſe habere.fateor tamē ꝙ iſta nō eſt proprie appellatio de qua iura faciunt mentionem cū per eam nō ſuſpendatur ſententia nec cā deuoluitur ad ſuperiorē quod eſt propriū appellationis.ſed eſt appellatio generaliter ſumpto vocabulo.appellatur eñ ideſt prouocatur ipſe papa vt diligētius examinet negotium ſicut dicimus de appellatiōe extraiudiciali que eſt quedā prouocatio ad cauſam.de appellationibus.cum ſit romana.⁊ obtinet vim cuiuſdam ſupplicationis.ar.auť.que ſupplicatio.C.de preci.impera.offer.⁊ facit bene in ſimili.c.paſtoralis.de appellationibus.vbi dicit ꝙ ſi papa inhibuit appellationeȝ in aliquo negotio nihilominus ſi appellatur debet ſuperior iuſtitiā reuocare vel vi appellationis deuoluentis cauſam licet non ſuſpendētis a iudice a quo vel vi querele.Fateor tamen quod papa nō cogitur talē appellationē admittere:vt in iuribus ⁊ rationibus preallegatis.et maxime in.d.c.veniā.⁊.c.ſentētiam.⁊.c.cum ex literis.cū ſimilib⁹ aut papa cōtradixit quod ſupradicta appellatio admittitur in cōcilio ⁊ tunc eſt dubiū:ſed vt late habemus materiā ampliando terminos dico quod quedam ſunt in quibus papa habet plenitudinē poteſtatis:vt in his que ſunt iuris poſitiui nec decoloratur ſtat⁹ eccleſie.⁊ in illis non debet admitti appellatio quia nemo in illis poteſt ſibi dicere cur ita facit cū ipſi fuerit data a Chriſto plena ptās diſponēdi:⁊ ſi male diſponit ve anime ſue:vt in.c.aliorū.⁊ in.c.nemo.ix.queſtio.iij.⁊.xcix.diſtin.in memoriā.⁊ in his intelligo iura que dicunt quod a papa appellari non poteſt:vt in.c.cuncta per mundum.eadem cauſa ⁊ queſtione quod ſic loquitur ſi bene ponderetur in fine ſui.maxime q̄daȝ ſunt que papa attentare non poteſt ⁊ in illis poterit quādoq̄ȝ admitti appellatio ⁊ de his caſibus vide ꝑ Spec.in tit.de legato.ſub rubrica de diſpēſatio.§.nunc breuiter.verſi.hec autem ſunt vſq̄ȝ ad finē que ſingulariter proſequi longum eſſet.Sed ponā tres caſus in quib⁹ credo appellationem admittendam etiam inuito papa.Primus cum p̄cipit aliquid contra fidem.in hac enim cauſa concilium eſt ſupra papā ⁊ licite receditur a papa.xxiiij.queſtio.j.achati⁹.xix.diſtinctio.c.anaſtaſius.⁊ dicto.§.item ſchiſmaticus.cum ſimili.ſ̄.allega.nam i eo qḋ papa eſt hereticus minor eſt quolibet catholico.vt dicit gl.in dicto.c.achatius.nec eſt caput eccleſie.ſed extra eccleſiam hoc autē cognoſcere habet eccleſia cui in ꝑſona Petri data fuit poteſtas a Chriſto:vt in dicto.c.remonet.xxiiij.queſtio.j.⁊ ſi diceremus contrariuȝ poſſet eccleſia deduci in nihilum cū papa poſſit eſſe hereticus dicto.c.ſi papa.⁊ inſufficiēs vt in.c.primo.de renun.lib.vj.⁊ iſte caſus iudicio meo nō habet multū dubitationis cum in caſu fere omnium ſententia poteſt iudicari a concilio.vt ſupra dixi.fortius poteſt eius preceptum contra fidem corrigi per conciliū.¶ Secūdus caſus magis dubitabilis cuȝ ex ſuo precepto ſeu ſentētia decolorat̄ ſeu immutatur vniuerſalis ſtatus eccleſie.nam comuniter tenetur papa hoc facere non poſſe:vt not.in.c.literas.de reſtitutio.ſpoliato.in verſic.diſpenſare.⁊ in.c.ꝓpoſuit de conceſ.preben.⁊ Inno.in.c.cū ad monaſteriū.de ſta.reg.Specu.in loco preallegato.in verſi.xij.⁊ videtur tex.in.c.⁊ ſi illa.j.q.vij.⁊ c.q̄ ad perpetuam.xxv.q.j.per Archidia.in dicto.c.ſunt quidam.⁊ facit ꝙ notat Abb.in dicto.c.nulli.de ſen.excommu.gloſſ.tamē decreti in hoc videntur contrarie.nam gloſ.in dicto.c.que ad perpetuā.dicit quod contra vniuerſalem ſtatutū eccleſie papa nō diſpenſat.ſed bene quando non eſt ita generale ſicut exemplum ponit in cōtinētia ſacerdotū ſed glo.Barth.brixieñ.in.c.ſunt quidam.eadem cauſa ⁊ q̄ſtione.dicit quod qcqd dicat Jo.qñq̄ȝ papa diſpenſat contra generaleȝ ſtatū eccleſie ſicut fecit in.c.nō debet eſſe.de cōſangui.⁊ affinita.ſed cōcordando dico quod per illud ſtatutū nō decolorauit ſtatum eccleſie.ſed potius reformauit nec ſolus fecit:ſed cum toto cōcilio.vñ dicerem quod cum ex mutatione vniuerſalis ſtatus eccleſie decolorat̄ eccleſia non poteſt papa etiam diſpenſare.vt in dicto capi.⁊ ſi illa.ſecus ſi nō mutaretur ſed potius reformaretur:vt ſentit Inno.in.c.quāto.de cōſue.vbi dicit quod ex magna cauſa ⁊ alias non poteſt papa venire ꝯ̄ vniuerſalem ſtatū eccleſie quod eſt not.⁊ in hoc caſu credo qḋ valeat appellatio ad conciliū ſaltem vt cōciliū reſiſtat pape ne ꝯfundat dei eccleſiam.nam vt no.dicit Inn.in dicto.c.quanto.nō eſt papa ſuſtinendus ſi vult venire contra ſtatum eccleſie vniuerſalē ſine cauſa manifeſta.non enim poteſt ſibi congruentius reſiſti ꝙ̄ per totam eccl'iā.ſicut Paulus reſtitit Petro vt predixi ⁊ ſub hoc credo includi caſuȝ noſtrū:vt plene reſtiti in primo dubio.quare ꝯcludo qḋ dicta appellatio de qua in themate fuerit admittēda per ea que ſatis plene dicta ſunt ſupra.nec hoc caſu iudicatur papa.ſed poti⁹ ſibi reſiſtitur ne deſtruat eccleſiam dei.intereſt eñ toti⁹ corporis ne caput male agat:facit optime dicto.§.item cū Balaā.ij.q.vij.¶ Tertius caſus cū papa precepit id qḋ eſt in ſe malū vel vehementer ex ſuo precepto p̄ſumitur ſcandalum futurum.nā taliter precepto nō eſt obtemperandū.vt no.Inn.in.c.inquiſitioni.de ſen.excommu.probat̄.xj.q.iij.ſi is cui preeſt.⁊.c.qui reſiſtit.⁊.c.iulianus.⁊.c.ſi dominus.xl.diſtinctio.c.j.debet eñ tota eccleſia reſiſtere ſcandalis futuris ⁊ ne mala contra legem dei cōmittantur ad inſtar Pauli qui reprehendit Petrum vt ſupra dixi et aſina que denotat ſubditum reprehendit Balaam prophetam q̄ denotat prelatum.Et ſi queris vnde ꝯcilium habet hanc prerogatiuaȝ cognoſcēdi ⁊ reſiſtēdi.Rñdeo ea que dixi in primo dubio:⁊ ſupra in argumentis pro iſta parte.⁊ bene facit dictuȝ Hoſtiē.in.c.propoſuit.de conceſ.preben.vbi dicit quod licet papa non poteſt accuſari vel cōdēnari ab homine niſi de hereſi.dicto.c.papa.poteſt tamē moueri ſecrete ſi palam peccat mortaliter.nō velit nolit ſubiacet euangelice veritati quo ad monitionem faciendaȝ que cuilibet data eſt.ij.q.j.ſi peccauerit.dicit tamen qḋ nō ſubiacet quo ad id quod ibi dicit̄.dic eccleſie niſi in hereſi.ſi enim eſt impenitens debet dici eccleſie ſecūdū deuȝ ideſt deum orando ꝙ ipſum inſpiret ⁊ eccleſie triumphanti vt oret ꝓ ipſo.nā ſi imperator ⁊ totus clerus ⁊ totus populus ꝯuenirent ipſuȝ non poterūt iudicare.caueat tamē ipſe:qr anima ſua in manib⁹ ſuis ⁊ ſibi terribilius iudiciū imminet ⁊ intolerabilior cruciat⁹.xx.q.iij.nemo.⁊.c.aliorū.In ſubditis autem habet poteſtatē ſecundū eū ꝙ eius precepto eſt obediendū etiā ſi dubiū ſit an ſit mortale dummodo vinci poteſt ꝯſcientia.Si autē certum eſſet peccatum eſſe mortale tūc ei nō eſt obedienduȝ ſed recognoſcendus eſt papa celeſtis.ſ.deus.dic.c.iulianus.⁊ eccleſia triumphans que nō fallit.⁊ hoc vltimū placet ⁊ cōcordat cum dicto Inn.in.d.c.inquiſitioni.⁊ facit quod no.Jo.an.in c.ſignificaſti.de offi.ord.⁊ in.c.cū adeo.de reſcrip.ſed precedens dictuȝ nō placet.nam ſi papa ſtat in peccato notorio.⁊ admonitus per cōcilium nō vult deſiſtere ⁊ ſic ſcandalizat eccleſiam poteſt puniri tāꝙ̄ hereticus per ꝯciliū:vt dicit gl.ſingularis quā approbat tot⁹ mund⁹ in c.ſi papa.prealle.⁊ ſic per hanc viā poteſt denuntiare ꝯcilium crimen pape.⁊ ad effectū vt per eccleſiā admoneat̄ ⁊ corrigatur:poteſt appellari ad concilium vbi peccatum eſt notoriuȝ:⁊ hec ſufficiant quo ad ſecūdū dubiū.¶ In tertio dubio videtur prio quod tā principes ſeculares ꝙ̄ clerici etiam ſine prelaturis debent intereſſe concilio generali de principibus ſecularibus videtur tex.in.c.ad apoſtolice.de re iudicata.libro.vj.vbi papa pollicitus fuit ſe vocaturum ad concilium reges prelatos ⁊ clericos tam eccleſiaſticos ꝙ̄ ſeculares vt per ſe vel per

ſolēnes nuntios ad cōcilium cōuenirent de imperatoꝛe qđ īterfuit cō-
cilio multū ſolenniter legitur in.c.nūc autem.xxj.diſt.⁊ qđ plus eſt.ibi
imperatoꝛ propoſuit ſicut quilibet pꝛelatus.ad idē.c.adrianꝰ.lxiij. di
ſtin.vbi dicit̄ ꝙ karolus rex Francoꝛū cōſtituit ſynodū generalem cū
Adriano papa.⁊ nō ſolū interfuit.ſed etiā fuit actoꝛ in conſtituendo
in qua ſynodo fuit tranſlata in imperatoꝛē poteſtas inſtituendi pꝛela
toſ:⁊ in.c.ij.qđ incipit in ſynodo legitur qđ Leo papa in ſynodo cō
gregata Rome cōſtituit cum toto clero populo romano ac confirma
uit in ꝑſonā regis Ottonis qđ ꝯceſſerat Adrianꝰ karoloꝛ⁊ ſic ꝓbat
ille tex.qđ nō ſolum reges ⁊ pꝛincipes:ſed etiā laici inferioꝛes ac cleri-
ci cuncti etiam ſine pꝛelaturis debeant admitti ad concilium genera-
le etiam vbi tractatur de rebus ⁊ iuribus ſpiritualibus. nam ibi fuit
cōceſſa poteſtas illi Ottoni eligēdi papā ⁊ alios ꝑlatos.ad idē.c. nos
ad fidē.xcvj.diſt.vbi dicit imperatoꝛ nos ad fidem ꝯfirmandā ſyno-
do intereſſe volumꝰ.videtur enim ꝙ nō tanꝙ inuitatꝰ ſed ſuo iure de
beat intereſſe. facit qđ de hoc no.gl.ī.c.j.de offi.vica.facit.c.j.xvj.diſt.
vbi cōcilium peractum fuit imperāte Conſtātino auguſto.¶ Itē nō
ſolū pꝛincipes ſed etiā iudices inferioꝛes legunt̄ interfuiſſe ꝯcilio vt in
d.c.ad ſedē.xxxv.q.v.vbi papa vocauit ad ꝯciliū epiſcopos ⁊ clericos
ac iudices diuerſarum pꝛouinciarum.⁊ ſic pꝛobat ille tex.partem affir
matiuam huius dubij reſpectu clericoꝛum inferioꝛuꝫ ⁊ reſpectu laico
rum ſaltem pꝛeexcellentium et pꝛo clericis inferioꝛibus videtur vltra
pꝛedicta tex.in.c.in nomine domini.xxiij. diſt . vbi legitur epiſcopos:
abbates:pꝛeſbyteros:diaconos interfuiſſe ⁊ cōſediſſe ꝯcilio.vt i.c.cō-
uenietibꝰ. j.q.vij.pꝛobatur de monachis vel ſaltē abbatibus exponē
do ibi monachos pꝛo abbatibꝰ.vt exponit ibi gl.⁊ i.c.Adrianꝰ.el. ij.
pꝛealleg.expꝛeſſe dicitur de abbatibus.⁊ in.c.anaſtaſius. xix.diſ.expꝛeſ
ſe fit mētio de epiſcopis ⁊ pꝛeſbyteris ⁊ cūctis eccleſie catholicis.ad idē
c.olim.xcv.diſt.vbi dicitur qđ licet epiſcopus ex inſtitutiōe eccleſie ſit
pꝛeſbyteris maioꝛ:omnes tamē debēt regere eccleſiam in cōmuni . vt
in.c.j.xv.diſt.fit ſpecifice mētio de pꝛeſbyteris in genere.Et ex ſupra-
dictis iuribus in vnum collectis ſatis videtur pꝛobatuꝫ ꝙ reges pꝛici
pes ⁊ alij pꝛeſidentes ⁊ pꝛelati inferioꝛes epiſcopis et alij ſine pꝛelatu
24 ris debeāt intereſſe cōcilio generali. ¶ †Scđo principaliter pꝛobat̄
ꝙ cōcilium repꝛeſentet vniuerſalē eccleſiam:vt in.c.ſicut in fi.xv . diſt.
ſed eccleſia fideliū collectio dicitur.de cōſecra.diſt.iij.eccleſia.ergo qli-
bet fidelis deberet admitti ſi hoc poſtulat.cū eñ tractaret̄ ibi de refoꝛ
matiōe totius oꝛbis cuiuſlibet intereſſe vt admittatur ꝓ hoc facit qđ
not.Innocen.in.c.veſtra.de loca.⁊ in.c.de offic.lega.vbi dicitur quod
cum epiſcopus vel legatus vult facere ſtatutuꝫ tāgens alios ſeu alio
rū iura debet hoc facere cum illoꝛum cōſenſu etiā ſi ſint laici.vel ſaltē
debēt eſſe pꝛeſentes.arg.de cōſecra.diſt.iij.c.j.⁊.c.fi.de ferijs.⁊ idē Fe-
de,de ſenis.cōſi.xvij.¶ Tertio videtur hoc pꝛobare Actuū.xv.vbi in
cōcilio etiam rei ardue nō ſolū interfuerūt apoſtoli ſed etiam pꝛeſby-
teri ⁊ ſenioꝛes ⁊ reſpōſum fuit factum ſub noīe apoſtoloꝛū ⁊ ſenioꝛū
⁊ quod placuit ibi cōcilio dicitur placuiſſe toti eccleſie: vnde dicit ibi
quod placuit apoſtolis ⁊ ſenioꝛibus cuꝫ tota eccleſia:⁊ ſic pꝛobat̄ ꝙ
interfuerunt apoſtoli ⁊ pꝛeſbyteri ⁊ alij honoꝛabiles viri qui repꝛeſen
tauerunt totam eccleſiam quod eſt no.ſi enim apparet quod illi q du
cebant̄ ſancto ſpiritu hoc fecerunt foꝛtius debet fieri nunc cum illoꝝ
actio noſtra debet eſſe inſtructio.argu.c.ſignificaſti.de electio.xj. diſt.
eccleſiaſticarū.ſic etiā in antiquis concilijs pꝛeſumitur ſpiritū ſanctuꝫ
per illoꝛū os fuiſſe locutum.l.diſtinctio.ſi ille.¶ Quarto ſpecifice pꝛo
regibus facit.c.cū enim vngantur etiam ex pꝛecepto dei in veteri teſta
mento:⁊ hodie etiam in nouo.vt in ti.de ſacra vnctio.⁊.ij.queſti. viij.
§.item cum Balaam.videntur perſone eccleſiaſtice . Item ſuſceperūt
in eoꝝ dignitate eccleſiam dei tuendam.de quo tenetur in ſtricto iudi
cio rationem reddere.vt in.c.pꝛincipes.⁊ in.c.regum.xxiij.q.v.eoꝛum
ergo intereſt concilio intereſſe vbi de regimine eccleſie ⁊ totiꝰ oꝛbis agi
tur.¶ In cōtrarium videtur pꝛimo tex.apertus in.c.vbi nā.xcvj.diſ.
vbi dicitur ꝙ etiam imperatoꝛes ſynodalibus actibus intereſſe nō de
25 bent.¶ †Scđo pꝛobatur cōtra omnes nō epiſcopos ꝑ.c.ſatis euiden
ter.ea.cauſa.qō.ij.vbi dicitur illicitū eſſe eū qui nō eſt in oꝛdine ſanctiſ-
ſimoꝛū epiſcopoꝛum eccleſiaſticis immiſceri tractatibꝰ. ¶ Tertio eſt
bonus tex.in.§.hic etiam.vbi dicitur ſynodo congregata apud vꝛbē
⁊ in diſceptatiōe poſita an accuſatoꝛes deberēt audiri ꝯtra Symma
chū papā ſereniſſimus Imperatoꝛ quaſi deo iſpirāte rñdit ſynodalis
eſt arbitrari in tanto negotio ſequenda ꝑſcribentis ſtatuere: nec aliqđ
ad ſe pꝛeter reuerētiā de eccleſiaſticis negotijs pertinere cōmittēs etiā
poteſtati pontificum vt ſiue poſitū vellent audire negotiū ſiue nollēt
qđ magis putarēt vtile deliberarēt dūmodo venerādi pꝛouiſione cō-
cilij pax in ciuitate romana daret̄ eccleſie.ergo ex verbis imperatoꝛis
ꝑ cōciliū appꝛobatis pꝛobatur pꝛimo ꝙ laici nō debēt ſe impedire de
factis cōcilij pꝛeter reuerētiam impēdēdam ⁊ quod tātum pontifices
cōſtituūt generale concilium. ¶ Quarto videt̄ tex.in.c.j.⁊.ij.xvij.diſ.
vbi cōcilium generale appellatur ſyñodus epoꝝ.ad idē.xv.di.c.j. vbi
26 †dicitur qđ ante Cōſtantinum imperatoꝛē nō erat data epiſcopis fa
cultas cōueniēdi in vnū.ſed Conſtātinus dedit poteſtatē chꝛiſtianis
ꝯueniendi:⁊ tunc incepit generale cōcilium:⁊ inter cetera cōcilia tunc
peracta quatuoꝛ fuerunt venerabiles ſynodi : que totā pꝛincipaliter
fidem complectuntur quaſi quatuoꝛ euangeliſte:⁊ totidē paradiſi flu
mina.⁊ dicitur ibi qđ harum pꝛioꝛ Nicena ſynodus.cccxviij.diſt. epo
rum Cōſtantino auguſto imperatoꝛe pacta eſt.⁊ ſic ſolū epi intelligū
tur ⁊ idē dicitur ibi đ ſynodo epheſina i ſcꝫ quaſi a ducētis epiſcopis
fuit edita.ſi ergo illi ſpiritu ſancto pleni nō vocauerūt ſacerdotes vel
inferioꝛes ꝑlatos videtur quod neceſſario nō ſunt vocandi. ¶ Uenio
ad ſolutionē huiꝰ difficilis dubij quod nō reperio in aliqua iuris par
te ſcribētes examinaſſe quod eſt valde neceſſarium cū iura ſupꝛa alle-
gata varie in hoc loquātur ⁊ dū de facto in cōcilio Senis habito tpe
pape Martini.M.cccc.xxiij.caſus diſceptandi acceſſiſſent varij va-
ria dicebāt:nl tñ circa hoc determinatum extitit.Ego auteꝫ pꝛout in
genij mei capacitas diuina gratia miniſtrāte patitur inferā qđ mihi ī
dubio hoc dicendū videtur pꝛimo inferam reſpectu laicoꝛū:ſecūdo re
ſpectu clericoꝛum.De laicis eſt gl.magiſt.in.c.vlti.de his que fiūt a ꝑ
la.que dicit non debere intereſſe laicos cōcilijs eccleſiaſticis niſi in tri-
bus caſibus.Pꝛimus ſi ſpecialiter inuitarentur.alleg.c.adrianꝰ.lxiij.
diſt.in fin.Secūdus ſi tractatur caſus fidei.xcvj.diſtinc.c.vbi nā.Ter
tius ſi tractatur de matrimonio:quia tales cauſe eos tangūt poſſunt
intereſſe allegat.xxxv.queſti.vj.ad ſedem.Io.an.in.d.c.fi.dicit ꝙ in ꝑ
dictis caſibus intereſſent vt audiant nō vt iudicēt vel vt doceāt. lxiij.
diſt.docendus.Item dicit quod etiā ad pꝛedicta nō eſt neceſſe laicos
vocari cum ibi diffinienda poterunt eis poſtea in ꝑdicationibꝰ publi
cari:que pꝛedicatio fieri poteſt etiā excōmunicatis.de ſent. excommu.
pꝛimo reſpōſo.dicit tamen quod laici poſſunt ad concilium venire ꝓ
iuſtitia petenda vel defendēda.de iudi.nouit.⁊ no.hoc vltimū ꝓ quo
ego allego tex.optimū in.c.j.de ſpon.In eccleſiaſticis aūt negotijs et
clericoꝛum coꝛrectionibus ſunt laici excludēdi ſm eū.Argu.ī.c. maſ-
ſana.de elec.⁊ expꝛeſſius in extrauagāti Bonifacij.de offi.oꝛdi.debēt
⁊ cum his dictis Io.and.trāſeūt communiter ſcribentes.Inno.autē
in.c.graue.de pꝛebē.tractauit ſatis plene de debentibꝰ intereſſe ꝓuin
ciali cōcilio ⁊ epiſcopali ⁊ nihil dixit. de generali foꝛte dubitauit ꝑꝑ
iuriū varietatem:nec etiā Io.an.hunc articulum tetigit niſi locoꝛum
reſpectu.vt.ſ.tetigi.ſed ego reperio in decretis gl.deuiātem a iudicio
Bernardi ⁊ Io.an.ſcꝫ in.c.adrianꝰ.lxiij.diſt.dicit enim quod ad cau
ſas matrimoniales laici quādoqꝫ inuitātur ⁊ ſic intelligit dictū.c. ad
ſedē.in cauſis autem fidei dicit quod laici interuenerunt etiam nō vo
cati allegat.c.veniā.pꝛealle.⁊ ſic ſentit quod ī cauſis matrimonialibꝰ
non ſit ſpeciale.nō enim intererunt niſi inuitati:⁊ in hoc deuiat a iudi
cio Bernardi.in cauſis vero fidei vult ꝙ interſint iure ꝓpꝛio.⁊ in hoc
deuiare videtur a iudicio Io.an.Ego dicerem qđ vbi in cōcilio tra-
ctāda ſunt negotia eccleſiaſtica ſeu pertinētia ad iuriſdictionē eccleſia
ſticā nō eſt neceſſe laicos vocari:qꝛ poteſtas de his diſponēdi eſt data
clericis ⁊ nō laicis:qꝛ Petro ⁊ apoſtolis ⁊ in perſonis eoꝛum ſuis ſuc
ceſſoꝛibus data fuit poteſtas de ſpiritualibus diſponere:vt plene di-
xi in pꝛimo dubio.facit.c.eccleſia.de cōſtitutionibus.⁊.c.bene quideꝫ.
xcvj.diſt.pꝛobat̄ ī iuribus ꝓ parte negatiua allegatis:⁊ maxie. ī.d.c.
hinc etiā.⁊ expꝛeſſius in.c.veniam.cū enim ibi videatur excipere cau-
ſam fidei duntaxat ſatis videt̄ foꝛmare regulā in oppoſitum.xxxiij.
q.vij.dominus.ad idē.d.c.ſatis euident̄.⁊ bene facit.c.pꝛicipes. xxiij.
q.v.vbi dicitur in eccleſia nō eſt neceſſaria poteſtas ſecularis niſi in de
fectū vt qđ nō valēt efficere ſacerdotes ſermone doctrine poteſtas ſe-
cularis imperet ꝑ diſcipline terroꝛē.In cauſa fidei diſtinguēdū. Aut
enim queritur nunquid de neceſſitate ſunt vocandi per eccleſiaꝫ.⁊ cre
do quod nō:quia vt dixi poteſtas plene diſponēdi ſpectat ad clericos
maxie ī cauſa fidei.eſt eñ iſta cauſa mere iuris eccleſiaſtici.adeo qđ ſe-
cularis iudex nec directe nec indirecte pōt de ea cognoſcere:ſꝫ ſola exe
cutio ad petitionē eccleſie pertinet ad laicū.vt no.ſingulariter in.c . vt
inquiſitionis.§.pꝛohibemꝰ.de hereti.lib.vj.neqꝫ poſſunt publice neqꝫ
pꝛiuatim de fide diſputare.vt ī.l.ij.§.inhibemus.de heret.lib.vj.nec in
concilijs pꝛincipalibus a ſanctis patribus editis legitur laicos fuiſſe
vocatos.licet de fundamento fidei fuerit actū vt patet.xv. diſtictio.c.
j.⁊ per totum.ſed ſi laici ſponte ſe offerūt ad cōciliū in cauſa fidei:tunc
puto quod debent admitti:⁊ ſic ꝓpꝛie loquitur illud capitulū vbi nā.
ibi enim imperatoꝛ obtulit ſe.⁊ ſic intelligo gloſſaꝫ.in.c.adrianus .cū
enim fides poteſt remanere apud ſimplicem laicum vt dixi in alijs du
bijs:quia nō poteſt eccleſia eſſe nulla intereſſet cuiuſlibet ſi vult intereſ
ſe vt admittat̄: ⁊ tūc puto qđ nō ſimpliciter audiēt:vt dicit Io.an.ſꝫ
cōſulent ⁊ dicēt opiniones eoꝛum.idem credo qđ tractabūt ſed nō de
cident ipſi ſic intelligo illud capitulum vbi nam.ibi enim ſolū fit mē-
tio de tractatu qui eſt diuerſus ⁊ ſeparatꝰ a deciſione.c.tua.⁊.c.ſi na.
de his que fiūt a pꝛelatis.⁊ in.c.vltimo.de his que fiunt a maioꝛi pte
capituli.quod tractari debent facit ratio pꝛeallegata:quia poſſet lai-
cus melius ſcire veritatem:ſicut olim penes beatam Uirginem fides
ſola remanſit.Idem facit capitulum ad ſedeꝫ vbi laici tractarūt illas
cauſas matrimoniales:ſed clerici habent dicere:quia populus eſt do
cendus:⁊ non ſequendus.vt in.c.docendus.pꝛeallegato.⁊ quia laicis
non licet iudicare de ſpirituali:vt in dictis iuribꝰ.habebunt ergo laici
in cauſa fidei vocem conſultiuam.non autem deciſiuam.in alijs autē
negotijs ſi inuitantur habebunt vocem conſultiuaꝫ vel deciſiuā qua
tenus eis permittitur per concilium.naꝫ papa poteſt eos facere capa

tes iuriū ſpiritualiū ꝛ maxime poteſtatis vocis dādē.vt in.c.adrianꝰ.
ij.lxiij.di.ꝛ in.c.in ſynodo.c.diſt.legitur ꝛ nota.ij.qō.vij. mennam.qꝛ
imo pōt dare laico poteſtatē excōmunicādi:vt no.gl.xxij.diſt. c.verū.
ꝛ.c.bñ.xcvj.diſtin.Jo.and.in.c.ij.de pꝛebē.lib.vj.ꝛ ſic per inuitationē
eccleſie intelligo omnia iura in quibꝰ legitur laicos interfuiſſe ꝯcilijs
vt apertiſſime pꝛobat tex.iuncta glo.in.d.c.veniam.ibi enim dicit pa
pa ꝙ nō legitur iperatoꝛes ꝛ alios pꝛincipes ſeculares interfuiſſe tra
ctatibus niſi cauſa fidei.quod videtur falſum cū ī multis alijs caſibꝰ
legimꝰ interfuiſſe:vt.ſ.plene allegaui in pꝛima parte:ſed vt dicit Gl.
bene interfuerunt tunc ſed inuitati.nō aūt iure pꝛopꝛio ꝛ ſic ꝓbat ille
tex.ſic intellectꝰ quod in cauſa fidei interſint iure pꝛopꝛio. qȣ̄ itellige
vt dixi ſupꝛa.nō obſtat qȣ̄ ad iuſſuꝫ imperatoꝛis fuit ſynodꝰ pluries
congregata:quia pꝛoceſſit illud ſm ea tempoꝛa quibꝰ non erat facul
tas chꝛiſtianis tute in vnum conueniendi.ſed poſtmodū ſtatutū fuit
vt ſine autoꝛitate pape nullo modo poſſet ſynodꝰ ꝯgregari.xvij.diſt.
per totum.ꝛ vide ibi bonam glo.in ſumma ꝓ ſupꝛadicta concluſione.
que dicit quod ſynodꝰ generalis cōſtituit a papa ꝛ epiſcopis:ꝛ ſic ni-
hil dicit de laicis.idē pꝛobat tex.iuncta gl.in.c.cōſilia ſacerdotum.ea
dem diſtin.dicerem tamen quod vbi conciliuꝫ vellet diſponere ſuper
iuribꝰ vel rebus laicoꝛuꝫ vltra ꝙ̄ iuriſditio eccleſiaſtica patiatur ꝙ de
beret laicos ſeu eoꝛū pꝛincipes tūc cōuocare ſi intelligerēt dicta Jn.
dicto.c.fi.de ferijs.ꝛ de ꝯſecra.diſti.iij.c.j.facit clemē.ij.de cēſi.ꝛ ſic poſ
ſet ſaluari mēs gl.in dicto.c.fi.de his que fiunt a pꝛela.nec obſtat ſi di
catur quod reges non videntur puri laici pꝛopter vnctioneꝫ ꝙ eſt fal
ſum.non enim pꝛopter hoc aliquē oꝛdinem recipiūt in dicto.c.vno. de
ſacra vnctio.ꝛ vide.c.ij.de pꝛeben.lib.vj.in nouella.¶ Jtē nō omnes
clerici interſunt in cōcilijs vt ſtatim dicaꝫ ꝛ per hoc inferā.quod in ca
ſu thematis noſtri pꝛincipes ſeculares non poterūt intereſſe inuito cō
28 cilio cum non agitur de fide:†ſed de validitate illius diſpoſitiōis ꝙ
eſt negotium eccleſiaſticū ꝛ videtur tex.in ſimili.in dicto.§.hinc etiaꝫ.
xvij.diſtinctio.ꝛ in.c.ſatis euidēter.xcvj.diſtin.ſed pꝛelatis ꝛ clericis ī
ferioꝛibus poteſt magis dubitari cuꝫ multum varie iura loquantur.
vt patet in argumen.allegatis pꝛo ꝛ contra.reperi glo.valde not.ī de
cre.xvij.diſtinctio.in ſumma que dicit quod conciliorum quedā ſunt
vniuerſalia quedam particularia ſiue pꝛouincialia.quedam epiſcopa
lia.Uniuerſale dicitur quod papa vel eius legatus cōſtituit cum om
nibus epiſcopis ꝛ ſic vult apertiſſime quod de iure alij pꝛelati inferio
res de neceſſitate nō ſunt vocādi:ꝛ quatenꝰ illa gl.dicit de legato pa
pe.intelligo ad hoc habente ſpeciale mandatum alias ſecus.vt no.gl.
in.c.ij.eadem diſtinctione.ꝛ.iij.diſtin.§. poꝛro.Et no.ex illa glo.quod
papa poteſt mittere legatum loco ſui ad concilium generale.quod ꝓ
batur in.c.ij.eadem diſtinctio.Jtē pꝛobatur in.c.adrianꝰ.lxiij. diſti.
ꝛ ibi appellantur miſſi: alibi appellantur locuꝫ tenentes.vt in.c.ꝯue-
niētibus.j.q.vij.ꝛ vide ibi gl.in ver.vniuerſalibus.ꝛ ſic pꝛincipes ſecu
lares in caſibus in quibꝰ intereſſe poſſint intererūt perſonaliter vel per
ſolennes nuntios.vt eſt tex.in.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.Jdē in
vniuerſalibus cum perfacile cōuenire non poſſunt.vt in.c.fi. de his q̄
fiunt a pꝛelatis.pꝛelati vero debent eſſe perſonaliter niſi iuſto impedi
mento detineantur ꝛ tunc debēt mittere legatos.xviij.diſtin.epiſcopꝰ
ad ſynodum.ꝛ vide quod not.Hoſti.et Joan.and.in.ij.de pꝛocura.ꝛ
vide tex.cum gl.xc.diſtin.c.iij.de alijs duobus concilijs gl.ibi pꝛoſeq-
tur.Sed plenius de illis duobus vide per Jnno.ꝛ docto. in.c.graue.
de ꝓ̄ben.ꝛ an hec cōcilia inferioꝛa poſſunt cōdere canones particula-
res vide bonā gl.in dicto.§.poꝛro.ꝛ.xvj.diſtin.in ſumma.Et an lega
tus pape ex legatione generali poſſet conciliuꝫ pꝛouinciale celebꝛare.
vide per glo.ꝛ melius per Archidia.in dicto.§.poꝛro.¶ Ego autem
hic ſolum pꝛoſequoꝛ pꝛimū membꝛū.ſcꝫ de concilio vniuerſali qȣ̄ non
eſt bene diffinitum per maioꝛes noſtros.licet enim illa gl.xvj.diſtin.in
ſumma poſuerat opi.ſuam nihil tamē inducit nec reſpondit ad īfini-
ta contraria ſupꝛa per me allegata:vt ipſemet gloſſatoꝛ ī.d.c.ꝯueniē
tibus.j.q.vij.dicit qȣ̄ abbates debent intereſſe cōcilio.licet ſecꝰ dicat
de monachis ſimplicibꝰ.ꝛ in.c.cōſilia.xvij.diſtin.ſentit pꝛimū facien-
do mentionem de ſolis epiſcopis.Jdem ſentit in.c.nec licuit.in gl. iij.
que etiam not. pꝛoſequitur ad quem ſpectat impetratio inſtitutiōis
ꝯcilij.ꝛ no.in hoc illam gl.Ego dicerē qȣ̄ in cōcilio generali epiſcopi
ſolū de neceſſitate ſunt vocādi per iura pꝛo hac parte allegata . Jdeꝫ
de inferioꝛibus pꝛelatis habentibus epiſcopalem iuriſdictionē vt ſūt
magni abbates.hoc vltimum videtur pꝛobare tex.in.c.cōuenientibꝰ.
j.q.vij.vbi abbas tenuit locū pape in cōcilio.ꝛ multi abbates dederūt
vocem deciſiuam quemadmodum epiſcopi quod de alijs inferioꝛibꝰ
nō legitur ibi.ad idē.c.adrianus.lxiij.diſtin.vbi dicitur quod ſynodꝰ
illa fuit celebꝛata centū quadraginta tribꝰ religioſiſſimis epiſcopis
ꝛ abbatibus ꝛ ſic abbates illi equiparāt̄ epis ꝛ vbi legitur inferioꝛes
interfuiſſe.intelligo qȣ̄ ſpāliter fuerint inuitati ſicut ꝛ laici quādoqꝫ ī
uitantur.vt.ſ.dixi.hoc pꝛobo rōne vltima ſuperiꝰ allegata.¶ Ad cō
ciliū pꝛouinciale non vocentur regulariter niſi epiſcopi.vt plene notat
29 Jnno.in.c.graue.de ꝓ̄bē.ꝓbatur.ī.c.ſicut olim.de accuſa.ꝛ.xviij.diſt.
quaſi per totum.licet de capitulis eccleſiarum cathedralium dubitet̄
nunquid debeat imitari ad tractatꝰ ꝯcilij.vt no.ī dicto.c.fina.de his
que fiunt a pꝛela.ergo foꝛtiꝰ ad cōciliū generale de neceſſitate vocādi
nō ſunt.eadem ratio q̄ eſt de toto quo ad totum:debet eſſe de parte
quo ad partem:vt in.c.paſtoꝛalis.§.itē cū totū.de offi. delega.ꝛ.l. que
de tota.ff.de rei vendi.ſi enim in factis pꝛouincie nō admittūtur cleri-
ci inferioꝛes pꝛouincie:ita nec in factis vniuerſalibus vocādi ſunt in-
ferioꝛes vniuerſi.naꝫ ſtatuere:iudicare:ꝛ refoꝛmare ſunt iuriſdictiōis
de rebus eccle.nō alie.c.fi.de accu.qualiter ꝛ qñ.ſed poteſtas hec rema
net penes epiſcopos ꝛ pꝛelatos magnos.ſatis ergo qȣ̄ epiſcopi vocen
tur. olim enim eccleſia regebatur per omnes ſacerdotes.ideo nō mirū
ſi omnes ſenioꝛes vocabantur ad cōcilium:ſed hodie nō ſic:vt.xv.di-
ſtinc.c.j.nec obſtat ſi dicatur ꝙ epiſcopi vocant iferioꝛes ad ſynodos
ſuas licet iuriſdictionem nō habeant:vt patet in.c.decernimus. xviij.
diſtin.qꝛ dico qȣ̄ nō vocant̄ ibi inferioꝛes ad cōmunicandū vel ſtatuē
dum.ſed pꝛincipaliter vt facta in pꝛouinciali ꝯcilio intiment̄ vt ibidē
dicitur.vt in.d.c.ſicut olim.¶ Jtem vt inquirat:coꝛrigat:audiat q̄re
las ſinguloꝛum ꝛ ſimilia:vt ibi.ꝛ in.d.c.concilia.ea.di.Si autem cleri
ci occurrerēt ſponte ꝛ vellent admitti ad cōciliū credo qȣ̄ de neceſſita
te nō eſſent admittēdi niſi ſicut ſupꝛa dixi de laicis hoc videtur ꝓbari
in.d.c.fi.de his que fiūt a pꝛela.vbi ſpeciale diſponitur in capitulis ec
cleſiarum cathedralium reſpectu concilioꝛum pꝛouincialium.Alij au
tem clerici inferioꝛes epiſcopis nō ſunt de neceſſitate admittēdi etiā ſi
ſponte veniāt.nam ꝛ de capillis ibi dubitatur.ꝛ dico quod tūc nō ha
bent ibi vocē deciſiuam ſed ſolū conſultiuā.vnde ibi fit mentio ſolum
de tractatu qui eſt ſeparatus a deciſione.vt ſupꝛa dixi. honeſtū tamē
eſſet vt admitterentur ad tractatum ſaltē vbi deeſt copia epiſcopoꝛuꝫ
vnde intelligo omnia iura in quibus legitur inferioꝛes interfuiſſe qȣ̄
ſpecialiter fuerunt ibi vocati ſeu de gratia admiſſi vt cū maturioꝛi ꝯſi
lio pꝛocedere viderentur.¶ Et aduertendū quod quandoqꝫ papa ce
lebꝛat conciliuꝫ nō ita vniuerſale ꝛ nō vocat pꝛelatos omnes de vꝛbe:
ſed aliquos ſpeciales:vt pꝛobatur in.c.in ſynodo.lxiij.diſtin.vbi cele-
bꝛauit concilium cum clero ꝛ populo romano.hinc eſt ꝙ iura q̄dam
concilia pape appellant vniuerſalia ad differentiā alioꝛū que nō ſunt
vniuerſalia:ꝛ octo leguntur ſynodi vniuerſales.vt in.c.ſancta.ꝛ in.c.
ſeq.xvj.di.ꝛ in.c.ꝯuenientibus.ꝓ̄alleg.hinc eſt qȣ̄ vna ſynodus dicit̄
maioꝛis autoꝛitatis ꝙ̄ alia ſcꝫ ex numero ꝛ qualitate eoꝛū qui īterfue
rūt.vt in.c.in ea ſynodo.c.diſtin.Sed hic poteſt pꝛobabiliter dubita-
ri nunqd ſit in optione pape qui ad ſynodū vniuerſalem ſint vocādi
ꝛ admittendi dicerē ſic qȣ̄ in his que ꝯſiſtunt in plena poteſtate pape
poteſt vocare quos vult qꝛ de neceſſitate non cōgregant illud ꝯciliū
ſed de honeſtate ꝛ nō habent illoꝛum cōcilium:ꝛ ſic poteſt intelligi di
ctum capitulū ad apoſtolice.de reg.iu.lib.vj.Jn alijs vero puta in fa
ctis fidei dubijs vel cōcernentibus vniuerſalem ſtatum eccleſie ꝛ per
que decoloꝛari poſſet ſtatus ipſiꝰ eccleſie:credo ꝙ neceſſario habet vo
care epiſcopos ꝛ alios magnos pꝛelatos habenteꝫ epālem iuriſdictio
nem.nam iſti ſunt adeo cōſtituti.vt ſupꝛa dixi in pꝛimo dubio ad regi
men vniuerſalis eccleſie licet papa ſit ſuper omnes alios notabiles ꝑ-
ſonas ꝛ pꝛincipes ſeculares ꝛ inferioꝛes clericos etiam vocare poterit
pꝛo cōcilio habendo.arg.c.fi.xx.diſt.qꝛ ſic plerunqꝫ a ſanctis patribꝰ
noſcitur fuiſſe factum vt in iuribus.ſ.alleg.non tamen puto hoc caſu
illis communicare vocem deciſiuam ſine conſenſu concilij ex quo hoc
caſu iuriſditio pertinet ad cōcilium.arg.in regula in re ꝯmuni.de reg.
iur.li.vj.ꝛ.l.ſabinus.ff.cōmu.diuidū.facit opti.ꝙ in ſimili no.Jo. an.
poſt Compoſt.in.c.ſcriptū.de elec.vbi dicit ꝙ maioꝛ pars capituli nō
poteſt etiam vno reſiſtente cōicare voceꝫ nō habenti: quia in re cōi ꝛc.
ſed bene pōt maioꝛ pars admittere alios pꝛo concilio habēdo arg.c.
obeuntibus.lxiij.diſt.ꝛ per hoc patet quid dicendū in caſu thematis
noſtri ꝛ generaliter in omnibus ꝯcilijs.ꝛ ſatis patet reſpōſum ad ꝯ̄ria
ſuperius foꝛmata.¶ Ad quartum dubium arguitur pꝛimo ꝓ parte
concilij poteſtas tradita a Chꝛiſto domino pape eſt penes ecclīā ꝙ̄ꝙ̄
explicetur per papam caput eccleſie vt plene dixi.ſ.in pꝛimo dubio.
ergo moꝛtuo papa vel depoſito eccleſia poteſt hāc poteſtatē exercere
ꝛ poteſt attentari quod etiam inuito papa poteſt cōciliū legitime cō-
gregatuꝫ de dignitatibus ꝛ beneficijs ꝓuidere cū Chꝛiſtus oꝛdinādi
ꝛ diſponendi eccleſiam oībus apoſtolis ꝛ in ꝑſonis eoꝛū ſucceſſoꝛibꝰ
ꝑtātem ꝯtulerit vt in dubio pleniſſime allegaui vibi vde.ꝛ vltra ibi al
legata induco ad ꝓpoſitum vnuꝫ notabile motiuū qȣ̄ colligit̄ actuū
j.capi.vbi patet quod vacante epātu iude ꝓditoꝛis omnes apoſtoli ꝛ
diſcipuli ſimul tractauerunt de ſucceſſoꝛe ꝛ elegerūt duos ex omnibꝰ
ſcilicet Barnabam ꝛ Matthiam.ꝛ poſita ſuper eis ſoꝛte vter illoꝛuꝫ
duoꝛū pꝛeferreret̄:cecidit ſoꝛs ſuper matthiam:ꝛ ſic fuit ille aſſumptꝰ
in numero duodenario:vt patet in loco pꝛeallega.ꝛ licet tūc nō eſſent
epiſcopatus ita ſicut hodie diſtincti:vt in.c.olim.xcv.diſ.habebat tñ
eū in cura.j.q.j.epiſcopus.ꝛ no.in.c.cū cauſam.de pꝛoba. de epiſcopa
tu iude intelligitur dictū pſalmiſte.Et epātū eius accipiat alter ꝛc.vt
legitur in actibus apoſtoloꝛū.c.j pꝛeallegato. ſi ergo petrus qui erat
ſpūſancto plenus paſſus eſt vt omnes ꝓuiderent in communi. ergo ꝓ̄
ſumendum eſt quod hec poteſtas remanet apud eccleſiā vniuerſaleꝫ
que repꝛeſentatur per concilium vniuerſale.vt ſupꝛa dixi. ¶ Secūdo
30 pꝛobatur per.c.ſi quis pecuniā.lxxiij.diſtinctio.vbi patet †quod moꝛ
tuo papa cardinales cum toto clero excōmunicant inuaſoꝛē ſeu ītru
ſum in papatum.ꝛ ſic collectio clericoꝛū exercet iuriſditionem vacāte

ſede romana ⁊ facit cle.ne romani.de elect.vbi ꝓhibētur cardinales
exercere ſpectātia ad papā ſede vacante.⁊ de cōcilio nihil dicitur.ergo
cōciliū talia exercere poterit.arg.l.cū pretoꝛ.ff.de iudi.⁊ de preſumpt.
c.nōne.❡Tertio facit arg.ab abſurditate vitanda.nā ſi poteſtas nō
remaneret apud eccleſiaꝫ vniuerſalē ſede vacante ſequeret̄ quod pa-
pa moꝛtuo eccleſia remaneret ſine aliquo paſtoꝛe in terris qꝺ nō eſt p̄-
ſumendū:qꝛ ſecūdum hoc cū reuerētia loquēdo,Chꝛiſtus dñs noſter
nō feciſſet tanq̄ bon⁹ paterfamilias.ar.c.ꝓ humani.de homi.lib.vj.
⁊ qꝺ ibi no.ꝑ Inn.naꝫ multa poſſunt grauiſſima occurrere ante crea
tionem pape in quibus neceſſarium eſſet vti plenitudine poteſtatis ⁊
foꝛte de papa nō poſſet de ꝓxio ꝓuideri valeat arg.ab abſurdo.de p̄-
ui.c.ex oꝛe.l.iij.C.de cōdi.inſer.❡Quarto pꝛobatur per illā autoꝛita
tem Chꝛiſti.Si peccauerit in te frater tu⁹ ⁊c.cū dixit ꝙ ſi te nō audie
rit dic eccleſie habetur de iud.nouit.⁊.ij.q.j.ſi peccauerit.⁊ in euāgelio
ſupꝛa allegato in pꝛimo dubio.denotauit ergo quod poteſtatē tradi
derit eccleſie:alias ſequeret̄ qꝺ vacāte papatu nō poſſit autoꝛitas ex-
erceri reſpectu toti⁹ chꝛiſtianitatis qꝺ q̄tū abſurditates ſapiat nemo
eſt q neſciat.⁊ cōtrariū videt̄ pꝛobari in.c.ſi duo cōtra.lxxix.diſt.vbi
patet ꝙ ſi eſt contentio inter duos de papatu ⁊ ignoꝛatur quis ſit i iu
re potioꝛ conciliū generale erit iudex:vt ibi no.in glo.⁊ ſic eccleſia exer
cet iuriſditionem in caſu dubij:ergo foꝛtius vbi null⁹ ſubeſt papa pe-
31 nitus.❡†Itē concilium olim eligebat papā:vt in.c.ſi tranſit⁹.ea.di
ſtin.⁊ ſi ꝓuidet de papatu foꝛti⁹ ergo de inferioꝛibus dignitatib⁹.
❡Item apoſtoli euntes per mundū oꝛdinabant pꝛeſbyteros per ſin
gulas eccleſias.Actuū.xiiij.ꝓpe finem:⁊ per pꝛeſbyteros vniuerſalis
eccleſia gubernabatur.vt in.c.oliꝫ.xcv.diſtinctio.⁊ per eccleſiā fuit oꝛ
dinatum vt ex pꝛeſbyteris eligerētur qui eſſent ſupꝛa alios ⁊ appella
rētur epiſcopi.vt in.d.c.olim.⁊.c.legimus.xciij.diſtinctio.❡In cōtra
rium facit pꝛimum capitulum ita dominus.xviij.diſt.vbi dicitur qꝺ
huius iuris ſacramenta ad omne apoſtoloꝛū officiū pertinere voluit:
⁊ in beatiſſimo Petro apoſtoloꝛū omnium ſummo pꝛincipe tolerari
vt ab ipſo quaſi quodam capite ſuum velut in coꝛp⁹ omne diffunde-
retur.❡Ex quibus verbis ſatis euidēter colligitur quod omnes ad
miniſtratoꝛes debēt a Petro.⁊ ſic papa ſucceſſoꝛe deriuari ⁊ ſunt illa
verba Auguſti.in libꝛo ſecūdo de doctrina chꝛiſtiana.cū ergo eccleſia
vniuerſalis abſq; papa ſit coꝛp⁹ repꝛeſentatū.papa vero loco dei ſit
32 caput huius coꝛpoꝛis.†hinc Petrus fuit appellat⁹ cephas.ideſt ca-
put ⁊ pꝛincipiū:vt in.c.ij.xxij.diſtinc.ergo cōciliū nō poteſt ſine papa
hec dona dei diffundere in coꝛpus ſeu mēbꝛa eccleſie.Ad idē ſecūdo
inducitur.c.loquitur.xxiiij.q.j.vbi dicit̄ ꝙ vt vnitatē in eccleſia domi
nus deſignaret ſuper vno ſcilicet Petro eccleſiā fundare voluit per il
la verba Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meā ⁊c.ip-
ſe enim fuit tantū pꝛelat⁹.vt in.c.ij.xxij.diſtin.⁊.c.in illis.xxx.di.non
ergo poteſt conciliū de dignitatib⁹ pꝛouidere cū nō apoſtoli:ſed ipe
Petrus tenuit in terris vicem dei:vt in.c.ij.de tranſla.pꝛela.⁊ ſic in pe
tra ratiōe vnitatis ad quā deſignandā dominus Petrum ſolū pꝛefe
cit:vt in iuribus p̄allega.⁊c.❡Tertio faciunt iura que dicūt qꝺ moꝛ
33 tuo papa†eccleſia vacat:vt in cle.ne romani.de elec.⁊ i.c.vno.de ſchiſ
ma.lib.vj.Si vacat ergo potoſtatē papalem exercere nō poteſt.valet
enim argu.a vi vocabuli.de pꝛebē.cum ſecūdū.xxij.diſtinctio.cleros.
34 ❡†Quarto facit hec eccleſia militās eſt diuinitas exemplata ab ec-
cleſia celeſti.vt in.d.c.ad hoc.lxxxix.diſtin.vt plene per gl.in cle.ad no
ſtrum.de hereti.ſed i celeſti curia eſt vn⁹ qui cūcta miniſtrat:⁊ cui om
nia parēt ſcilicet deus ſine quo nihil ſit.ergo in hac noſtra eccleſia mi
litāte vnus debet eſſe ſcilicet papa qui omnia miniſtrat ⁊ ſine quo po
teſtas papalis exerceri nō debet ⁊ ouile debet eſſe diſtinctū a paſtoꝛe.
eccleſia eñ eſt loco ouilis ⁊ papa loco veri paſtoꝛis ſcilicet Chꝛiſti:nō
ergo debet ouile paſcere ſed paſci nec occupare officium paſtoꝛis.So
lutio in hoc dubio non memini me legiſſe expꝛeſſe aliquā autoꝛitatē:
ſꝫ ego melioꝛi iudicio ſemꝑ ſaluo dicerē quod ſi nulla vꝛgebat neceſſi
tas ꝓuidendi de dignitatibus ante creationem romani pontificis:nō
debet cōcilium de talibus ſe intromittere.nam de iure ⁊ antiqua ꝓui
ſione eccleſie poteſtas pꝛouidendi de epiſcopatibus pertinet ad papā
vt dicit glo.no.in.c.quāq̄.de elec.lib.vj.pꝛobatur in.c.in illis.lxxx.di.
vbi patet ꝙ ſolus Petrus de epiſcopatib⁹ ⁊ ſuperioꝛibus dignitati-
bus pꝛouidebat ad id.c.j.xxij.diſt.poteſtas vero pꝛouidendi de infe-
rioꝛibus beneficijs fuit tradita epiſcopis.de penitē.diſt.j.omnes Ba
ſilice.⁊.x.q.j.regenda.nō debet ergo conciliū ſine papa infringere āti-
quas oꝛdinatiōes nec iura nec pꝛeemimētias pape violare.arg.cle.ne
romani.de elec.⁊.c.ſignificaſti.de ele.de maio.⁊ obe.cum inferioꝛ.⁊.c.
licet.in fine.de elec.⁊ in.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.⁊ faciūt no.
ſupꝛa pꝛo hac parte allegata.❡Item ſicut capitulū repꝛeſentat ec-
cleſiā cathedralē.de teſt.relatū.el.ſecundo.non ſuccedit in poteſtatē cō
ferendi beneficia ſpectantia ad collationē ſolius epiſcopi:vt in.c.vno.
ne ſede vacante.lib.vj.Item nec concilium repꝛeſentans vniuerſalem
eccleſiā debet ſuccedere in poteſtate conferendi dignitates pertinētes
ad pꝛouiſionem pape:ita non poteſt dici plenum cōcilium ⁊ plena ec-
cleſia ſine papa.xvij.dj.multis.⁊.d.c.ſignificaſti.⁊ hoc credo generali
ter in omnibus que voluntarie geruntur per concilium ſicut in ſimili
dicim⁹.in.c.ſede vacāte.⁊ no.glo.in clemē.j.de here.⁊ in.c.vno.de ma-
io.⁊ obe.lib.vj.ſed vbi neceſſitas multum vꝛget ⁊ nec poſſet aliter ꝓui
deri q̄ per concilium nec neceſſitas patitur dilationē in euētum ratio
nis romani pontificis arbitroꝛ pꝛonunciationē concilij valere per ea q̄
ſupꝛa allegaui in pꝛima parte.Unde tradem⁹ in hac materia hāc cō-
cluſionem quod de omnibus pertinentibus ad papaꝫ conciliū poteſt
ſe impedire ſi neceſſitas magna vꝛget de p̄ſenti:nec aliter pōt per con-
ſtitutiōes iam poſitas ꝓuideri:nec ſine magno damno expectari poſt
creationem pōtificis.❡Erit ergo cōcilium adminiſtratoꝛ neceſſarius
non autem voluntarius.⁊ hoc eſt equiſſimuꝫ ⁊ ceſſant vere omnes ab
ſurditates ⁊ rationes adinuicem conflictātes.nec obſt.quod dicit̄ de
Matthia:quia in loco concilio ſeu congregatione fuit Petrus ⁊ ipſe
tanq̄ pꝛincipalis pꝛopoſuit negotiū ⁊ fecit ad maioꝛem firmitatē ⁊ ꝓ
pter eccleſie nouitatem.nam ⁊ poſtea ipſe ſolus ꝓuidet de epiſcopati
bus.vt in.d.c.multis.xvij.diſt.⁊ apoſtoli receperūt pꝛedicādi poteſta
tē ab eo vt eū in ſuperioꝛem recognoſcerent:licet deus miſiſſet omnes
vt no.Archi.in.c.ita domin⁹.⁊ dixi.s̄.in pꝛimo dubio:⁊ ſic papa ho-
die poſſet facere in concilio ſi vellet.⁊ ad ardua cōuocat cōciliū.vt no.
in.c.ex geſtis.de cle.nō reſiden.⁊ in.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.et
illud factū ſubſtitutionis erat nunc arduū nec ob.quod Chꝛiſt⁹ tradi
35 dit poteſtatē omnibus.pōt eñ reſponderi dupliciter.❡†Pꝛimo qꝺ
omnes apoſtolos fecit pares reſpectu cōſecrationis ⁊ oꝛdinis.non au
tem iuriſditionis.in illa enim Petrus pꝛefuit omnibus.vt no.gl.in.c.
in nouo.xxj.diſtin.⁊ in.c.loquit̄.xxiiij.q.j.⁊ videt̄ bonus tex.in.c.illis.
pꝛealleg.⁊ in.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.❡Scꝺo poteſt dici te
nēdo ꝙ dixi in pꝛimo dubio quod licet poteſtas etiā iuriſditionis fue
rit data oībus fundamentū tamen ⁊ caput fuit datū Petro vt ꝓba
tur in.d.c.loquitur.nō impꝛopꝛiādo ibi literam:vt impꝛopꝛiat ibi gl.
alij ergo habēt iuriſditionē ſub papa vt hodie eſt videre in epiſcopis.
qui nō ſolum habēt oꝛdinē ſed etiam iuriſditionem ſpiritualeꝫ in ſuis
dioceſibus ⁊ olim exercebant per totum oꝛbem anteq̄ dioceſes eſſent
diſtincte.vt.s̄.dixi.licet hāc iuriſditionē habēt ſub papa qui dicit̄ ha-
bere plenitudinē poteſtatis,Alij enim ſunt electi in parteꝫ plenitudi-
nis.vt i.c.ad honoꝛē.de auto.vſu pal.exercebāt ergo epiſcopi poteſta
tem ſibi traditam in dioceſib⁹ ſuis ⁊ nō alibi niſi vt dixi quādo neceſ
ſitas magna aliud poſtularet:quia tunc totum coꝛp⁹ gerit vicē capi-
tis ⁊ ipſe Chꝛiſtus cuius negotia agūtur erit hoc caſu caput eccleſie
ꝑ ſe ſine vicario.ipſe eñ Chꝛiſtus verus eſt pōtifex ⁊ caput eccleſie.d.
c.loquitur.papa autē eſt vicarius Chꝛiſti.vt ibi de trāſl.pꝛelato.ꝑ to-
tum.ſicut enim neceſſitate vꝛgēte vnum membꝛum vtitur officio alte
ri⁹ ⁊ nō aliter.vt in.d.c.ad hoc:⁊.c.ſingula.lxxxix.diſti.ita ⁊ coꝛp⁹ to
tū neceſſitate inſtantie ⁊ non aliter debet fungi officio capitis.ſicut eñ
eſt videre in epiſcopo ⁊ capitulo qui faciunt vnū coꝛpus.⁊ in.c.nouit.
⁊ in.c.quanto.de his que fiūt a pꝛelato.⁊ moꝛtuo capite fungit̄ coꝛp⁹
id eſt capitulū ipm poteſtate in neceſſarijs ⁊ nō aliter.⁊ hec ſufficiant.
Et potes addere ad p̄dicta motiua que faciebat Hoſt.ꝓ collegio car
dinaliū an ſuccedet vacante ſede.quod vide per glo.in.c.vno.de ſchiſ
ma.li.vj.Sed cōtra cardinaliū collegium emanauit hodie clemē.p̄al-
leg.ne romani.de ele.que notabiliter limitat̄ per ea que ſupꝛa dixi re-
ſpectu concilij generalis.Ad pꝛedicta vide gl.no.in cle.ne romani.de
elec.in ver.nō cōſonā.q̄ dicit qꝺ vicariatus fuit ſolum petro ⁊ ſucceſſo
ribus datus ⁊ ſi dicerem⁹ cōtrariū:ſequeretur abſurditas qꝺ nō eſſet
neceſſarium papaꝫ eligi:ſed penes alios reſideret plenaria poteſtas.
❡Ad quintū dubium ⁊ vltimum nunqd valuerit dicta electio facta
36 per concilium reluctātibus cardinalibus.❡†Et videtur pꝛio ꝙ ſicut
cōſtitutio pꝛouidens in cauſa moꝛtis nō debet extendi ad aliū vacādi
modū.vt in.c.ſuſceptum.de reſcri.lib.vj.maxime quādo venit coꝛrecti
ue ad ius antiquū cū non debeat extēdi iuris coꝛrectio etiā ſimilitudi
ne rationis.vt in regula que a iure exoꝛbitant.de regu.iur.lib.vj.⁊ i.l.
ꝙ cōtra.ff.de leg.no.Bar.in auſ.quas actiones.C.de ſacroſan.eccl.in
c.in nomine domini.xxiij.diſtin.c.licet.de elect.⁊ cōmuniter alia iura q̄
dant eligendi papam poteſtatem cardinalibus loquunt̄ eccleſia vacā
te ꝑ moꝛtē pape ergo nō ſunt extendenda ad hunc caſuꝫ noſtrū in quo
vacabat papatus per depoſitionē.⁊ ſic in caſu non ꝓuiſo remanebūt
iura antiqua ſm qꝺ poteſtas eligendi papam conſiſtit penes cōciliuꝫ
generale:vt in.c.ſi trāſitus.lxxix.diſtin.xxj.diſtinc.c.ij.vbi tex no.dicit
qꝺ oēs apoſtoli de nouo elegerūt Petrū in pontificē ⁊ in eoꝛū caput.
❡Et hanc foꝛmā ſuis ſucceſſoꝛibus ⁊ reliquis epiſcopis tenēdā tra-
diderunt.Et ſic ep̄i qui ſucceſſerunt in locū apoſtoloꝛū.xij.qꝺ.j.viden
tes.xxj.diſtin.in nouo.xciij.diſtin.legimus.Habent eligere perſonam
ex oꝛdinatione etiā apoſtoloꝛū.Ex ipſis enim cōſtituit̄ conciliuꝫ.vt ſe
cūdo dixi in p̄cedēti dubio.Et ꝓ hoc.l.p̄cipimus.in fi.C.de app.Ubi
dicit̄ qꝺ a iure antiquo nō eſt recedēdū niſi quatenus reperit̄ in nouo.
❡Scꝺo ꝓ hac parte vr̄ tex.i.c.ſi duo.lxxix.diſtin.vbi electis illis duo
bus qui contēdebāt de papatu dicit̄ quod ille erat in ſede apoſtolica
ꝑmanſurus quem no.numerus clericoꝛū noua oꝛdinatione diuinum
iudiciū ⁊ vniuerſitatis cōſenſus elegerunt que verba pꝛopꝛie adaptā-
tur ad cōcilium generale nō repꝛeſentans vniuerſitatē clericoꝛū ſicut
pꝛeſtantioꝛes ciuitatis ⁊ rectoꝛes repꝛeſentāt ipſam ciuitatis vniuerſi
tatē.l.ij.C.de iura.calū.facit qꝺ no.Inn.i.c.ſi.de maio.⁊ obe.⁊ iſte in
tellectus ad illū tex.tanq̄ iuribus antiquis cōſonus recipiendus eſt.

argu.regule

argū.regule inſpicimus in obſcuris.de reg.iu.lib.vj. ¶ Tertio ꝓbatur ſic.vacāte eccleſia poteſtas reſidet in habitu ⁊ in actu pene ꝯciliū velle eligere ꝑ ea que dixi plene in primo dubio ⁊ peñ.ergo potuit cōcilium velle eligere etiam in caſu cardinalibus ꝯceſſo:⁊ maxime q: caſus iſte non fuit preuiſus ⁊ rogatus per papam cū cardinalibꝰ dedit poteſtatem eligendi.Nō eñ cogitauit papa ad caſum quo ꝯciliū eſſet cōgregatū tempore vacatiōis ſed potius videt̄ cogitaſſe difficultatē q̄ erat in cōgregando cōciliū cū interim multa poſſunt eccleſie vacanti imminere pericula per hoc tex.in.d.c.in nomine dñi.in prin. cōſtitutio.autē nō extenditur ad cauſaꝫ veroſimiliter nō cogitatā.ꝓ hoc tex.no.in.l.ſi hoīem.ff.mandati.⁊.c.cū olim.de re iudi. ¶ Quarto adduco.c.ſi quis pecunia.lxxix.diſt.vbi d꞉ ꝙ ſi qs ſine ꝯcordātia ⁊ canonica electione cardinalium ⁊ ſequētiū religioſorū clericoꝝ fuit apoſtolice ſedi intronizatus eſt apoſtolicus:ſed apoſtaticus.Et ſic probat̄ quod electio pape nō ſpectat ad ſolos cardinales vbi ſunt alij valētes eligere:puta epoꝝ cōciliū.Nam ipſi dicūtur religioſi.in.c.ex multa.de voto. ¶ Ad ſolutionē omiſſis argumētis pro contraria ꝑte deſcēdo ad alia quoniam ſatis apparebūt ex his que ſatis in ſolutione ſubmittā: credo equidē electionē de qua i themate nō valuiſſe ⁊ generaliter arbitror electionē ſummi pōtificis ſpectare ad dños cardinales ſiue eccleſia romana vacet ſiue per renūtiationē ſiue ꝑ depoſitionē.hoc mō ꝓbo ꝙ cle.ne romani.de elec.iuncta glo.que eſt ſuper verbo moriēte. ibi eñ diſponitur de electiōe pape certo modo fienda ī caſu mortis. ⁊ gl. ibi dicit ideꝫ eſt de papa cedēte.nā tūc quo ad ſedem cenſetur mortuꝰ x.diſtin.§.ecce.in quibus eadeꝫ eſt ratio in caſu ſucceſſionis ſcꝫ fauore eccleſie.⁊ cū eſſet ambitio dicit̄ ceſſare cōtrariū.c.ſuſceptuꝫ.de reſcri.li.vj.Ita dico in propoſito ad fauorem eccleſie vniuerſalis fuit īductū.⁊ electio ſpectat ad cardinales ꝓpter faciliorē expeditionē. vt i.d.c. in nomine dñi:⁊ ceſſat hoc caſu ambitio. dꝫ eſſe iam idē ius in alio mō vocandi.⁊ ꝓ hoc facit.c.in nomine dñi.vbi tex.nō fundat ſe ſuper morte ſed narratiue de ea facit memoriā ⁊ habuit reſpectū ad id ꝙ cōiter accidit vt dixi.ſatis videtur mortuus quo ad eccleſiā ille q renūtiat vel deponit̄. ¶ Scdo ꝑncipaliter adduco theoricā Dyn.in.l. ex ea.§.inſulā.ff.de verb.obli.quā ſequit̄ Bal.in.l.deo nobis.C.de epi.⁊.cle.⁊ ſentit Bar.⁊ dicit ꝙ vbi mors ciuilis operat̄ omnē effectū queꝫ mors naturalis diſpoſitum in morte hꝫ locū in morte ciuili ꝙ videt̄ probare in.d.l.deo nobis.⁊.l.interdicit.ff.de ꝯdi.⁊ demon.in.l.actione.§.publicatione.ff.ꝓ ſocio.⁊ in multis alijs ſimilibus.⁊ quāq̄ Io.and. non approbet illā opi.aperte.in.c.cū ſis.de cōuer.ꝯiuga. vbi tractat hunc articulum inferendo opi.cōtrarias cum eā aperte videt̄ probare in dicta cle.ne romani.in glo.ſua ſupra alleg. ¶ Tertio faciūt iura dicētia ex idētitate rōnis diſpoſitionē extēdi.l.c.cū dilecta.de ꝯfir.vti. vel inutil.⁊ in.l.nō poſſunt.ff.de legi.⁊ qd plus eſt hoc procedit etiā in diſpoſitiōe penali.vt eſt tex.no.l.l.ij.ad turpil.facit.c.ſi poſtq̄.de elec.lib.vj. in fine:⁊ per glo.in.c.j.de tempo.ordi.li.vj.⁊ in cle.j.de ele.nō enim apparet aliqua ratio ſpecialis quare electio dꝫ ſpectare magis ad cardinales in caſu vocationis ꝑ mortem q̄ ꝑ renuntiationem vel depoſitionē. ¶ Quarto facit.ſicut enim inferiores eligūt prelatū in omni caſu vacationis:ita ⁊ cardinaliū collegiū cū faciāt vnum corpꝰ cum papa ⁊ ſint ꝑs ſui corporis.bene facit.c.per venerabilem.qui fi.ſint leg. verſ.rationibus.⁊ in.c.fundamenta.de ele.lib.vj.nō obſtant contraria.Et primo ad primum dicendū ꝙ procedat in ambitioſis ⁊ odioſis ſed cōceſſio facta cardinalibꝰ eſt fauorabilis.⁊ in fauorē eccleſie fctā vt citiꝰ fiat ꝓuiſio.Ideo dꝫ reputari fauorabilis licet afferat ꝑiudiciū ꝯcilio reputatur eñ cōſtitutio fauorabilis vel odioſa ab eo ꝙ principaliter intendit̄.vt leg.⁊ no.in.l.q exceptionē.ff.de cōdi.inde.⁊ ꝑ gl.in.c. faciāt.⁊ in.c.ſi.de ele.nō ob.ꝙ per hoc inducat̄ legū correctio:q: ius abrogatiuū nō debet extendi ad correctionē alterius iuris ꝑ idētitatē ratiōis: ſed ius derogatiuū bene extenditur ⁊ in veritate poteſt dici qd nō eſt extēſio ſed potius venit ex mente.vnde declarat̄ potius mēs ꝯſtituentis ex idētitate rōnis vt ſentit glo.no.in.d.c.j.de tēpo.ordi.lib.vj.⁊ plene per Bar.in.l.ſi cōſtante.vij.⁊.ix.q.ff.ſolu.ma.nō obſt.ſcdm arg. de c.ſi duo.q: debet intelligi aut loquatur anteq̄ poteſtas tranſlata eſſet in cardinales.aut de collegio cardinaliū.nā ipi faciūt vniuerſitatē ſeu collegiū.vt in cle.romani.⁊ ꝙ ibi no.de elec.⁊ ꝑ gl.mag.c.vno de ſchiſma.li.vj.⁊ ꝓ hoc q: ibi nō fuit facta aliqua diſpoſitio.ſed fuerūt electi illi q de facto ſe intruſerāt in papatu.nō obſtat ſcdm ar.q: vt plene.dixi in precedenti dubio ꝯciliuꝫ non debet ſe impedire de pertinētibꝰ ad papā:niſi vbi neceſſitas vrget nō pōt tollere cōſtitutionē pape.vt i.c.ſignificaſti.de elec.cū ꝑ cardinales poſſet ꝓuideri vacatiōi ⁊ faciliꝰ q̄ ꝑ ꝯciliū:⁊ hoc vide plenꝰ in dubio ꝑcedēti.Nō obſt.vltimū ꝯtrium de c.ſi trāſitꝰ.nā religioſi vocant̄ ad conſenſum electionis facte ⁊ nō faciende vnde debet reduci ad terminos.c.in nomine domini.Et hec ſufficiant ad laudem totius celeſtis curie.

¶ Diſputata fuerunt hec dubia per dñm Nicolaū de Sicilia abbatem monacenſem ⁊ decretorū doctorem Senis legentem.Anno domini.M.cccc.xxvj.in eccleſia ſancti Marci:⁊ ad vtrāqꝫ parteꝫ dubiorum ſumme reſpondit vir notabilis ⁊ magne ſcientie dominus Robertus de calcantibus de Florentia.

¶ Queſtio Secunda.

1 ☞ Superiori non obediens peccat mortaliter.
2 Cōtractus prodigi cui bonis eſt interdictū iuramento nō firmatur.
3 Legem contemnens moribus abutitur.
4 Iuramentū ad hoc vt ſit licitum debet habere tres comites.
5 Iuramentum tanq̄ ſpirituale nō ſubijcitur diſpoſitioni laicorum.
6 Iuramentum principaliter dirigitur in deum.
7 Veritas potius q̄ fictio in ſpiritualibus eſt inſpicienda.
8 Periurijs vis non eſt aperienda.
9 Iuri pro ſe introducto interdicto cuilibet renuntiare eſt licitum.
10 Contractus ꝯtra ſtatuta facti preſumunt̄ dolo ⁊ metu extorti.
11 Iuramentum ſuper vſuris in altero extremo eſt prohibitum.
12 Statutū laicorū qd preſumamus contractū vſurariū non valet.
13 Renuntiatio exceptionis fictionis ⁊ ſimulationis an valeat.
14 Votū ex iuſta cauſa ſimulatum nō obligat vouentem.
15 Turpitudinē allegans in illuſione rerū ſpiritualiū nō eſt audiendus.
16 Deus recipit verba qualiter extrinſecus proferūtur.
17 Iuramētū hꝫ vim clauſule ſi nō valet qd ago valeat vt valere poteſt.
18 Argumentum a communiter accidentibus eſt validum.
19 Cōmodum ex facto demeritorio quis reportare non debet.
20 Iuramenta ſunt de iure diuino.
21 Iuramentum quando proceſſit ex calore poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne.

STante ſtatuto condito in Italia ꝓhibente minores.xxv.an.obligari ſine certa ſolēnitate obſeruata:q: poſtpoſito eodē ſtatuto poſito ꝙ ꝯtractus ipſi in qbus reperirent̄ minores obligati ſint fictitij ⁊ ſimulati ⁊ ꝓ fictitijs ⁊ ſimulatis habeāt̄ nec valet iuramētum ſuper eis ꝑſtitum ⁊c.Quidam minor anno ſolēnitate poſt ſtatutū reqſita poſthabita ꝯhēdo ſe obligauit ac iureiurādo firmauit omnia ⁊ ſingula in inſtrumētū cōtēta eſſe vera:⁊ nō venire ꝯ ad obſeruare ⁊ in nullo ꝯfacere vl̄ cōtrauenire.demū tēporis curſu diſpoſitiōe dicti ſtatuti mota allegādo inſuper verā ſimulationē contractꝰ nulla pretextu iuramēti abſolutione obtenta innuitur contrario aduerſario reluctāte ⁊ excipiēte ipſo reſiſtente iuramēto qd minime audiendꝰ ac iudicis eccleſiaſtici patrocinio inuocato pro obſeruātia dicti iuramēti. ¶ Ex quo themate vt latius tribuat̄ copia diſputādi ⁊ quotidianas difficultates enumerādi.nūquid ſtante dicto ſtatuto in terminis ꝑdictis vera ſimulatiōe cōtractus aliter nō probata iuramētū neceſſario ſit obſeruandū poſito qd ſtatutū in terminis iuramentuꝫ impediat probabiliter dubitari pōt ad materiā ampliandā.Quid ſi ſtatutū ſimpliciter prohibeat minores ſine certa ſolēnitate obligari qua ceſſante decernat ipos ꝯctꝰ irritos ⁊ inanes: maxime annullando iuramentuꝫ preſtitū in oppoſitum aliter ſimulatione cōtractꝰ nō preſumet ſemꝑ poſito ī caſibꝰ predictis iuramēti vinculo an ſaltē verā ſimulationē cōtractus allegādo ſit audiendus abſolutione a iuramēto priꝰ nō obtēta:an ſtante obligatione iuramēti oī caſu predicto ſaltē petēdo iuramēti abſolutioneꝫ a iudice eccleſiaſtico ſit audiēdꝰ aduerſa nō ob.in ꝓceſſu hoꝝ dubiorū hunc ordinē ſeruabo.Naꝫ propter nimiaꝫ communionē q̄ eſt inter primū ⁊ ſcdm vt dixi ⁊ ex infra dicendis apparebit:inſtabo ſimul circa ea inducēdo.Preter ſeptē motiua ad partē negatiuā.ſcdo totideꝫ ad partē affirmatiuā ⁊ cōiter annectā ſolutionē anteq̄ faciā trāſituꝫ ad tertiū:⁊ deinde arguā ad vtrāqꝫ partē tertij dubij ⁊ ibi ſoluā:⁊ ſic
1 demū expedio quartū. ¶ † Venio igit̄ ad primū dubiū.⁊ ſecūdū vide qd iuramentū nō ſit obligatoriū.Nā ex quo lex dirigit ꝑceptū ⁊ ꝓbationē ad perſonā ꝓut facit queſtio illa ligat cōtrauenientes ad pactū. Nā nō obediens ſuperiori peccato mortaliter.in.c.ij.de ma.⁊ obe.etiā ſi ſuperior laicus ſit in.c.qui reſiſtit.⁊.c.iulianus.xj.q.iij.⁊.c.duo ſunt. xcvj.diſt.ſtatutū enim loci lex illius loci cēſeri debet.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊.iur.⁊.j.diſtin.ius ciuile.ergo iuramētū non eſt obſeruandum cū ſine peccato mortali ſeruari nō poteſt.ꝑſeueratio eniꝫ in actu cōtra legis precepta eſt nutritiua peccati iam cōmiſſi ⁊ ſic nō debet iā compelli ad obſeruantiam iuramēti ne cogat̄ perſiſtere in peccato.ꝓ hoc facit:quia ille cui prohibentur bona ſua alienare ⁊ alijs obligare poteſt equiparari illi cui īterdicit̄ adminiſtratio bonorū:vnde ſicut ille nō alienat nec valet cōtractus.l.is cui.ff.de ver.ob.ne iuramentum ꝓut ibi no.Bar.q: deficiūt comites quos habere debet iuramētuꝫ et deficiūt boni mores.vt ibi dicit Bar.fuiſſe cōcluſum ꝑ valenteꝫ cano
2 niſtā.⁊ ſic ſepius cōſuluiſſe.ergo idē in caſu noſtro. ¶ † Cōcludit ergo cōtractū ꝓdigi cui bonis eſt interdictum iuramentū non confirmari adde qd idē tenuit Fede.de ſenis cōſi.xxx.⁊ Bal.in.l.qui hꝫ. ff. de tute.Bal.⁊ Ang.poſt Bar.in.l.is cui bonis.de ver.ob.⁊ Ang. ī.l. ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.⁊ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.in lect.in.iiij.col. ⁊ in.l.ij.x.q.C.de reſcin.vendi.⁊ in.l.j.ff.de cura.fur.vbi hāc ꝯcluſionē multū pulchre limitauit:⁊ pro iſta multa poſſent adduci ſed ꝯtrariū tenuit Ant.de but.⁊ Inn.in.c.cū cōtingat.de iureiuran.Lud.roma. in.d.l.is cui. ¶ Secūdo ad idem ſic vbicūqꝫ lex reſiſtit contrahēti ex tali cōtractu lege reſiſtente inuito nō naſcitur obligatio nec naturalis nec ciuilis.vt in le.cum lex.ff. de fideiuſſo.⁊ in.l.non dubiū.C.de legi.

regula qui cōtra iura mercat̃.⁊ regula que ꝯtra ius.de reg.iur.lib.vj.
Cum ergo contractus ſit nullus omni reſpectu nullo modo pōt cōfir
mari per iuramētū.eſſet eniꝫ impoſſibilis contrariatio niſi p̄ſuppona
mus aliquod ſubiectum confirmādum.de elec.auditis.facit.c.ad diſ
ſoluendū.de deſpō.impu.⁊ Inno.ī c.cum dilectus.de elec.per eūdem
in.c.prudentiam.de offi.deleg.vbi dicit q̄d actus null⁹ ex defectu ſolē
nitatis non poteſt confirmari niſi actus ex ſola voluntate pendeat cō
firmantis.l.adoptio.ff.de ado.facit.q.vj.hec quippe.⁊ tūc plenitudo
poteſtatis illum actum confirmat.Cum ergo in caſu noſtro cōtract⁹
ſit prorſus nullus:nec dependeat a volūtate cōtrahētis nō poteſt iu-
ramēto cōtrahentis cōfirmari:nec iuramētū videt̃ aliq̄d vinculū ha-
bere cū ſit preſtituꝫ ſuper cōtractu ⁊ ſuper actu nō depēdēte a poteſta
te iurantis.de foro compe.ſi diligenti.⁊ in regula acceſſorium.de reg.
iur.lib.vj.imo expreſſe dicit lex quod iuramentū interpoſitū ꝯtra legē
nō tenet.l.iuriſgenti.§.vlti.⁊.l.ſequē.ff.de pactis.Inno.in.c.pleriqꝫ.
3 de pac.vbi allegat illā legē etiā ī.l.nō dubiū.C.de legib⁹.❡†Tertio
cū minor cōtraxit;qui enim legē cōtemnit morib⁹ abutitur.ff.de iuſti.
⁊ iur.l.veluti.⁊.l.iuſtitia.§.precepta.ergo tale ſtatutū habet̃ tāꝗ obli
gatoriū:reprobatoriū.vt in regula nō eſt obligatorium.de reg.iur.li.
vj.❡Quarto ſtatutū cōtractū iſtū ſimulatū annullat ⁊ ipſuꝫ iuramē
tuꝫ nō poteſt ex cauſa fieri ⁊ in hoc lex ciuilis habet poteſtatē apoſto
lici.ad hoc tex.⁊ gl.in.l.adigere.§.ꝙuis.de iurepa.⁊ in.l.ſi quis inqui-
linos.de leg.j.⁊.l.vt iuſiurā.ff.de ope.liber.nā princeps poteſt interp̄-
tari ⁊ addere ex cauſa ad ius diuinū ſicut ī illō ī ore duorū vel triū ſtat
omne verbum:⁊ cū lex ciuilis in teſtamēto requirit ſeptē teſtes adeo
ꝙ vno deficiēte corruit totū inſtrumētū:alias teſtamētū in.l.ſi vn⁹.C.
de teſta.⁊ in donatione cauſa mortis requirūt̃ quinqꝫ teſtes.l.fi.C.de
do.cā mor.facit.ij q.v.p̄ſul.⁊ q̄d no.in fi.C.ſi contra ius vel vti.pu.⁊ ꝑ
Inn.ī.c.que in eccleſiaꝝ.de cōſt.nā ⁊ ſtatuit ius ciuile ſuper voto.l.iij.
ff.de polli.❡Quinto cū lex ſiue ſtatutū preſumat cōtractū ſimulatū
⁊ fictitiū q̄d poteſt.l.qui ad certū.ff.loca.⁊.C.de do.ante nup.aut̃.ſed
iam neceſſe.facit.c.is qui fidē.de ſpon.c.ad noſtrā.de emp.⁊ ven.c.illo
vos.de pigno.⁊.l.teſtamentū.ff.de proba.⁊.l.oēs.§.luci⁹.que in frau.
cred.ergo iuramētū ſuꝑ tali ꝯtu p̄ſtitū nō eſt obligatoriū ad hoc gl.
in.l.iij.C.plus valere q̄d agit̃.nā tantū operat̃ fictio in caſu ficto ꝙtū
veritas in caſu vero.vt in iure prealle.⁊ in.l.iij.§.ait p̄tor.ff.de neg.ge.
4 ❡†Sexto arguit̃ ſic ad hoc vt iuramentū ſit licitū dꝫ habere tres co
mites:videlicet iudiciū veritatē ⁊ iuſtitiā:⁊ ſi iſta deficiāt nō iuramē-
tū ſꝫ piuriū eſt cēſendū.xxij.q.ij.animaduertēdū.⁊ in.c.⁊ ſi chriſtus.de
iureiuran.ſed in caſu noſtro nō habuit hos comites cū fuerit īterpoſi
tū ꝯtra legē ſuꝑioris ⁊ ī caſu ficto ⁊ ſimulato ⁊ a lege damnato ⁊ ſic
non habuit veritatem nec diſcretionē nec iuſtitiā:ergo nec inducit vin
culū.❡Septimo ⁊ vltimo inſtat̃.ſolēnitates ſunt īntroducte ī fauorē
publicū ſiue intelligim⁹ de ſolēnitate ꝓbatoria ſiue formali.hic eſt ꝙ
priuat⁹ nō poteſt eis renuntiare.vt in.c.fi.de re iud.lib.vj.C.de teſt.l.
antiqui.C.ad vellei.⁊.c.qꝛ ꝓpter.de elec.ergo nec iuramētū remitti po
teſt:quia pacto ⁊ iuramento priuato ius publicū remitti non poteſt.
de foro compe.c.ſi diligenti.⁊ in.l.ius publicū.ff.de pact.❡In cōtra
riū deducūtur multa alia argumēta.⁊ primo.nā ſicut ſtatutū ꝓhibet
hūc minorē ſine facta certa ſolēnitate.vt.C.de pred.mi.non ali.ꝑ to-
tū.⁊ tamen ſi in alienatione interuenit quodcūqꝫ non ſortiet̃ ſolēnita
tes a lege requiſitas tenet alienatio ⁊ ſic iuramentū ꝯtra legem preſti
tum eſt obſeruandū in aut̃.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.vēd.ſicut ēt
prohibetur alienatio fundi dotalis.C.de rei vxo.ac.l.rē in p̄ſenti.§.cū
aūt hypothecā.ff.de fund.do.per totū etiam res donata propter nu-
ptias.vt in aut̃.ſiue a me.ad velleia.⁊ tamen multipliciter mulier cō-
pellitur in caſu ſeruare iuramentū.vt in.c.cū cōtingat.de iureiur.⁊.c.li
cet.eo.ti.li.vj.❡Itē ſeruat̃ in pacto de nō ſuccedēdo q̄d reprobat̃ a
iure.l.pactū.de colla.⁊ tamen iuramēto firmat̃.vt ī.c.ꝙuis.de pactis
in.vj.ſed aliud videt̃ ſentire ⁊ min⁹ bene gl.iuris ciuilis.vt.d.l.pactū.
5 ⁊.l.rem in preſenti.§.⁊ cū a me.❡†Scd̄o iuramētū tāꝗ ſpirituale nō
ſubijcit̃ diſpoſitioni laicorū.ſpectat eñ ad forū eccleſiaſticū diſcernere
valeat vel nō.vt ī.c.venerabilē.de elec.⁊ in.c.noluit.de iudi.⁊.c.tua.de
ordi.cog.⁊.c.lator.in fi.qui fil.ſint leg.ergo ſtatutū predictum reſpe-
ctu iuramenti nihil poteſt ſtatuere vel preſumere ergo iuramentuꝫ nō
reprobatū lege canonica neqꝫ diuina neceſſario eſt obſeruandū.vt ī.c.
ſi vero.⁊ in.c.⁊ ſi Chriſt⁹.de iureiur.❡Tertio nō debet admititi indi
recte q̄d directa via ꝓhibet̃ vt in.c.tue.de procur.⁊ in.c.cū quid.de re.
iur.li.vj.Sed directe non poteſt ius ciuile ſeu laici ſe impedire de iura
mēto ſeu alia re ſpirituali.vt in.c.decernimus.de iud.⁊.c.bene quidem
xcvj.diſtin.ergo nec indirecte debet eis permitti ꝙ eſſet ſi ſtatuta ꝓhi
bentia vel preſumentia fictionem impedirent vt eneruarēt vires iura
6 menti.❡†Quarto iuramentū principaliter dirigitur in deū ⁊ ſibi q̄
ritur principalis obligatio.vt in.c.debitores.⁊ in.d.c.ſi chriſtus.non
pōt impedire nec tolli ꝑ eūdē nec eius vicariū in ſpiritualibus ex cau-
ſa tamen nō aliter.vt in predicto.c.nouit.de iud.⁊ q̄d legi.⁊ no.in.c.au
toritatē.xv.q.vj.⁊ per gl.in.c.cū pater.ſ.de renun.c.ſi is qui.xxiij.qō.
7 iiij.❡†Quinto in ſpiritualib⁹ inſpcimus potius veritatē ꝙ fictionē.
vt no.Archi in.c.vnico.de voto.lib.vj.Cū ergo minor iſte ex iuramen
to ſuo vere ageret ſe obligare deo nō debem⁹ attēdere fictionē ſtatuti
⁊ hominū ſtatuentiū.deus enim cor reſpicit ⁊ id q̄d īteri⁹ agit̃ nō q̄d
per hoies fingere p̄ſumit̃.xxiij.q.v.ſi quid inueniſti.vt in.c.cū eterni.de
8 re iud.lib.vj.⁊ in.c.vt noſtrū.vt eccl.bñfi.❡†Sexto periurijs via ape
riri nō debet in.c.cū cōtingat.de iureiur.c.clericos.de cohabi.cle.⁊ in
l.ij.C.de iud.⁊ in cōcernentibus periculuꝫ anime preſumim⁹ in ptē tu
tiorē.vt no.in.c.vnico.de ſeru.⁊ in.c.iuuenis.de ſpon.ſed tenendo q̄d
iuramentū nō valeat in caſu predicto aperiret̃ via periurijs ⁊ q̄nqꝫ
periuriū cōmittit̃ ceſſante vera ſimulatione cōtract⁹.ergo debemus
in partē tutiorē inclinare vt iuramētū valeat nec preſumet̃ ſimulatiōe
9 nec veritate ceſſante iuramētū ſi cauſa euincat̃.❡†Septimo ⁊ vltio
arguit̃ ſic vnicuiqꝫ licet renūtiare iuri ⁊ fauori pro ſe introducto.vt in
c.ad apoſtolicā.de reg.⁊ in.l.ſi quis in ꝯſcribēdo.C.de pac.maxime cū
interpoſitione iuramenti.vt ī.c.cū ꝯtingat.de iureiurā.⁊ in.c.ij.d̄ pac.
li.vj.ſed hoc ſtatutū ⁊ ſimiles diſpoſitiōes emanāt in fauorē minorū:
vt de ſe patet.⁊ ſentit Bar.in.l.ſi quis ꝓ eo.ff.d̄ fideiuſ.⁊ Dy.in regu
la nō eſt obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.ergo ſaltem cuꝫ iuramēto licuit
renūtiare.❡Ad ſolutionem horū duorū dubiorum condeſcendens
Chriſti eiuſqꝫ matris necnō Agathe glorioſe patrone mee nominib⁹
inuocatis.Primo recitabo opi.principales quas in iure reperio.Se-
cūdo ſubnectā quid ingenio meo breuiter videt̃.Et primo do.Iaco.
de bel.tā in filiofa.ꝙ in minore ꝓhibito ꝯhere ſine certa ſolēnitate diſ
putauit qōneꝫ quid iuris ſi ꝯxit cū iuramēto nō ſeruata ſolēnitate ſta
tuti ⁊ ꝯcluſit ī filiofa.q̄d dicto caſu iuramētū nō dat robur actui:tñ
qꝛ eſt acceſſoriū ad ꝯtū nullū:ergo nihil valeat.vt.l.nō dubiū.C.d̄ le
gi.tū qꝛ ꝯ bonos mores.nā tales ꝯtus prebent cām depredādi parē
tes ⁊ peccādi.l.j.ad mace.⁊ in regula nō eſt obligatoriū.de reg.iur.li.
vj.ergo ⁊c.De minore dicit idē de iure ciuili.ſꝫ de iure cano.dicit eum
obligari ꝑ iura vulgaria iuris canonici ⁊ in hoc reſidet ⁊ incidet q̄ſtio
lege peruſina cauet̃.de qua in addi.Spec.in ti.de ſen.⁊ de his q̄ ipaꝫ
ſequūtur.§.cū autē.de reſti.in integ.§.j.poſt.fi.j.co.do.Bar.tangit in
aut̃.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.ven.⁊ latius ī.l.ſi quis pro eo.ff.de
fideiuſſo.⁊ in.l.ſi is cui bonis.ff.de verbo.obli.⁊ in.l.ſeius ⁊ augeri⁹.ff.
ad le.fal.⁊ plene in repetitione.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ tādē vi
detur ꝯcludere.Aut lex dirigit verba ꝓhibentia in perſonā ⁊ tūc nec
ꝯtractus valet cōtra legem ſeu ſtatutū vel iuramentū:quia peccat ve
niēdo ꝯ legē ſuperioris vt plene tetigi in articulis primo loco factis ēt
ſi aliquid nō fingat.Aut verba cōferuntur ad rem ⁊ non ad p̄ſonam:
vt quia dicit̃ ꝙ bona minoris non poſſunt alienari ⁊c.⁊ tūc ſi lex etiā
nihil preſumit in ꝯriū valet iuramētū etiā ſi ſtatutū expreſſe annullet
iuramentū.ar.in.c.cum ꝯtingat.de iureiurā.⁊ in aut̃.ſacramēta pube
rū.ſecus ſi dicat̃ in ſtatuto q̄d nemo aliter cōtrahēs p̄ſumat̃ dolo et
fraude inductus ad ꝯtrahendū.❡Dñs Ang.ſimpliciter ſequit̃ illā
diſtinctionē Bar.an vero dirigant̃ in rē an in perſonā:⁊ prio caſu va
leat iuramētum.ſcd̄o nō.⁊ ita conſuluit in quodam conſilio ꝙ incipit
dñe Catherine.do.Bal.tangit in aut̃.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.
vē.⁊ dicit q̄d etiā ſtatuta ſi nō fingāt doluꝫ ⁊ ſimulationē:tñ ſi habēt
rationē ⁊ equitatem:puta quia malitia hoim illius loci erat multum
prōpta ad decipiēdū minores:talia ſtatuta annullantia iuramētum
valēt nec iuramētū eſt obligatoriū.nā cū habeāt eq̄tatem ⁊ rōnem na
10 turalē nō p̄nt dici iura cōtraria.†Fatet̃ tñ bonam eſſe cautelaꝫ q̄ in
multis locis ſeruat̃ vt ꝯtus ꝯ ſtatuta geſti p̄ſumāt̃ dolo extorti ſeu
metu ⁊c.❡Sed idē Bal.in.l.nō dubiū.C.de legi.in penul.col.videt̃
tradere aliā theoricā.dicit enim de iure cano.eſſe dicendum ꝙ ſi inter
dictum tollit cauſam prohibitionis iuris fictione tunc ſeruandū eſt iu
ramentū.verbi gratia.Si cā prohibitiōis eſt minor etas iuramētū fin
git maiorē:⁊ ideo tenet contractus:ſec⁹ ſi non tollit cām ꝓhibitionis.
Exēplū ſtatutū ꝓhibet minorē cōtrahere:quia fingit dolū.certe ſecū-
dū illud iuramētū nō tollit cāꝫ doli preſumpti:⁊ ideo nihil operat̃ iu
ramentū.argu.de.l.j.ſi q̄s inqlinos.§.ſi tantū.igitur operat̃ iuramētū
quātū pōt opari ī cā ⁊ nō plus nec obſtāt ſcd̄m eū.c.ij.de pac.lib.vj.qꝛ
ibi cā ꝓhibitionis erat de iuſtitia poſitiua ⁊ mutabili ⁊ nō de iuſtitia
mutabili:⁊ ideo ibi iuramētū pōt operari.Illa autē eſt īmutabilis cū
tranſgreſſio nō inducit peccatū de iure diuino.illa vero iuſtitia immu
tabilis cuius trāſgreſſio nō inducit peccatū:qꝛ ius diuinū eſt immuta
bile.⁊ in hoc fundat̃ ſcd̄m eū.c.nō eſt obligatoriū.de reg.iu.lib.vj.hec
ſunt vera quādo agitur de efficacia iuramēti reſpectu iurantis ſꝫ quā
do prohibitio cōcernit aliū ꝙ iurāteꝫ iuramētū vnius alij obeſſe nō
poteſt.vt no.C.de bo.que lib.l.fi.§.fili⁹ autē.❡Ex predictis breuiter
cōcluditur q̄d aut iurat̃ cōtra ius tertij primo caſu.aut ratio prohibi
tionis fundat̃ ſuꝑ equitate naturali ⁊ nō valet iuramentū aut fūdat̃
ſuper quadā equitate poſitiua ⁊ tūc valet iuramentum.❡Tertio ca
ſu nō vꝫ iuramentū que omnia bene dicit notanda.ad.c.debitores de
11 iureiurādo.†Reſpondeo ꝙ iuramentum ſuper vſuris eſt ꝓhibitum
in altero extremo ſcilicet in recipiēte:ſed non eſt prohibitum in ꝓmit
tente.ideo ꝓmittēs debet obſeruare iuramentū nō in fauorem habēs
reſpectum:ſed reſpectu diuini nominis:quia deo iuratur:pōt tñ peti
abſolutio ī.c.j.e.tit.ꝑ Bal.in.d.l.nō dubiū.⁊ demū per eū in.l.fi.C.de
nō nu.pecu.⁊ in.l.pactū q̄d dote li.C.de colla.⁊ in.l.ſeius ⁊ augeri⁹.ff.
ad legē fal.Fed.de ſenis cōſi.ccxlv.alias.iiij.in ſimili qōne non videt̃
facere differentiam an ſtatutū dirigat verba ꝓhibitionis ad rē an ad
perſonam

perſonā.imo omni caſu ſentit qḋ agens cōtra ſtatutum eſt tranſgreſ
ſoꝛ legis:⁊ ꝯcludit ꝙ iuramētū eſt obligatoꝛiū.licet dicat cōtrahēteƷ
ſecum teneri ad relationem iuramenti de quo tamē infra dicam in pe
nultimo dubio.ſed tamen nihil attingit ibi quando ſtatutū preſumit
dolum:ſiue ſimulationē ſentit tamē contra iſtam diſtinctionē Bart.
⁊ idem do.Pet.de ancha.in repetitione.c.canonū.de cōſti.dicit enim
hāc diſtinctionem eſſe verbalē.quia ſtatutū annullando cōtractum ſa
tis videꝛ prohibere cōtrahentibus ne attentent cōtrahere.c.qui cōtra
iura.de reg.iur.lib.vj.⁊ verba collata in rem cōcernunt potius ꝑſonā
ꝙ̄ res.c.tanta.de exceſ.prelato.⁊ nō refert cū quo quis loquatur. in.l.
cū pater.§.donationis.de lega.ij.vnde cōcludit arg. obligatoꝛiū ſiue
cōcernat rem ſiue perſonā:nō tamen attingit expreſſe.qñ ſtatutū ꝓſu
mit dolū ſeu ſimulationē vel metū vel qḋ ſimile.ſꝫ ſatis videtur ſequi
Bal.in.d.auꝭ.ſacramēta puberū.ex cauſa exiſtente valeat tūc ſtatu
tū reprobans iuramentum.Et idē do.Cardi.refert in hoc vltio ſe cō
ſuluiſſe in.c.cū contingat:quia ſtatutū poteſt preſumere dolū ſiue aliā
iuſtā cauſam.⁊ quia tūc cōtrahens ſatis videtur in dolo arg.c.q ꝯtra
iura mercatur.de reg.iur.lib.vj.⁊ Jo.de lig.⁊.d. eps Uincē. valētiſſi
mꝰ canoniſta etiā reprobat illā diſtinctionē Bart.in prealle.c.cū ꝯti.
predicta rōne.qꝛ ꝙ̄ꝙ lex ſimpliciter tñ cōtra faciēs trāſgreditur legē.
licet verba nō dirigātur ad perſonā.d.l.non dubiū.nec eſſet veruƷ ſm
Joā de lig.qḋ quilibet faciēs cōtra legē peccat moꝛtaliter etiā ſi lex
ſit prohibitiua.niſi ſit cauſa perpetua prohibitiōis cū alꝭ lex ī caſibꝰ
ꝑmittat:⁊ ſic nō pōt eſſe moꝛtale.¶ Do.Ant.de bu.i.c.cū ꝯtingat.
ſpreta illa diſtinctione Bar.cōcludit ꝙ ſtatutū habēs fundamētū ſo
lū fauoꝛe illius qui iurat ꝙ iuramētū ſemper obligat etiam ſi ꝯſequē
tias remotas adſit prohibitioni fauoꝛ publicus vel vtiqꝫ liberi pro
creātur vel ꝙ ciues diuites maneant locupletes ⁊ nō depauperēꝛ : qꝛ
inquātū preceptū dirigitur ad perſonā fauoꝛe perſone preceptum ſa
pit naturam cōcilij.ff.mādati.l.j.⁊ i.l.cū pater.§.mādato.de leg.ij.l.ti
tio.in prin.ff.de cōdi.⁊ demō.cum ſimilibus.pro hoc qꝛ precepta ītel
ligūtur ſm naturā materie ſubiecte.xj.q.iij.rogo.vnde ſm eū talia iu
ramēta ſunt ſeruāda:niſi lex ſtatuēdo ītellectū habeat ad aliud ꝙ̄ ad
fauoꝛē ⁊ fragilitatē iurātis:dū tñ iurans ſit doli capax.de delic.pue.
c.j.⁊.ij.⁊ hoc putat verū ēt ſi ſtatuta annullent iuramēta vel ꝓhibeāt
quia iuramēta nō ſpectāt ad iudiceƷ ſecularē nec ad legē ciuilē ꝓ hoc
ꝙ no.Hoſt.in.c.queadmodū.de iureiu.cū Fede.in loco ꝓ̄alle.Idē di
cit ſi ānullaret īſtrumēta vel fraudē preſumeret alia nō apparēte cau
ſa preſumendi vel ſi ponerent ꝑenas veniētibus ad ꝯtractū:qꝛ omnia
talia cōfringi poſſent ad excludendū iuramētalem obligationem via
indirecta vel directa fieri nō pōt cōtra regulā cū quid.de reg.iur.li.vj.
⁊ in.c.quāto.de priui.nō obſtāt ſm eū qḋ diciꝛ de voto in.l.ij.ff.ḋ pol
li.quia nō valēt leges inquātū infringūt totū qḋ ad hoc no.gl.i.c.mu
lier.xxxij.q.ij.⁊ qḋ ſcribit Fede.cōſi.ccxliiij.ſed hoc intelligitur ſꝫ no.
per Inn.⁊ per hoc puto ꝙ alio intrinſecū nō accedente iuramētū obli
get ꝓdigū dū tñ ſit ſenſus capax quicquid ſenſerit.Federi.in cōſ.xxx.
⁊ Bar.in.l.is cui.ff.de verbo.oblig.ad hoc quia inquirēdo equiparaꝛ
pupillo pubertati ꝓximo vt not.in.l.is cui.⁊ ex dicto obligatur vt ibi
no.ergo ex iuramēto ḋ delic.pue.c.j.⁊.ij.nō ob.ꝙ īterdicta ſit ei admi
niſtratio.nec per hoc interdictū eſt iuramētū nec interdici pōt nec ob
ſtat.ꝙ lex equiparat eū furioſo quia nō attēdiꝛ ī hoc equiparatio le
gis.⁊ qꝛ totū ſit fauoꝛe ſuo nec obſtat qḋ legis reſiſtētia impediat na
turalē obligationē.ff.de fideiuſſo.l.cū lege.⁊ in.l.ſi nō ſoꝛtē.§.j.ff.de cō
di.inde.pari ergo ratiōe iuramētū.vt.xxij.qō.vlti.iuramēti.quia illud
verū qñ illi prohibitioni cōſonat ius diuinuƷ vt in locis ꝓ̄alle. ¶ Itē
licet poteſt infringere naturalē inquātū obligaꝛ parti ⁊ etiam iuramē
talē quo ad obligationē ſecundariam que dirigiꝛ in partem nō tamē
infringit nec infringere pōt obligationē iuramēti inquātum priꝰ diri
giꝛ in deū nec in hoc tunc ſunt paria ſimplex loquela in partē quo ad
eius cōmodū lex potuit obligationē īpedire.ad hoc.c.debitoꝛes.ꝓ̄al
le.⁊ ſic aperte cōcludit do.Ant.quātū in primo dubio qñ lex dolum
ſeu fictionē habuit veriſſimā cauſaƷ prohibēdi ſi ſecus fecerit mere fa
uoꝛe minoꝛis.he ſunt principalioꝛes opiniōes quas ī materia reperio.
¶ Nunc ne captiuē intellectū ſubijciā quid in his dubijs ſentio.Uide
melioꝛi iudicio ſemper ſaluo cui me ſemper ſubijcio ſic puto diſtinguē
dum:ꝙ aut ſtatutū ſine aliqua preſumptiōe fraudis ꝓhibet aliā obli
gationē ſeu alium cōtractū etiā annullando iuramētum.niſi tota ſo
lēnitate ſeruata vt in ſecūdo dubio.Aut preſumit fraudeƷ dolū fictio
nē metū vel quid ſimile:vt in primo dubio.Primo caſu dico iuramē
tū indiſtincte obſeruandū:⁊ quod principaliter ꝓpter ipſius iura ema
nant ſtatu.licet in conſequētiā ⁊ ſecundario concernit fauoꝛem publi
cum ſiue verba ſtatuti dirigantur in perſonam:vt nullꝰ minoꝛ ſe obli
get ⁊c.ſiue dirigantur in rem vt quod res minoꝛis nō poteſt obligari
niſi ⁊c.⁊ pro hoc.c.cū cōtingat.de iureiurā.⁊.c.licet.eo.ti.lib.vj. ⁊ in.c.
ij.de pactis.eo.lib.⁊ in auꝭ.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vē. nam
in iuri.preallega.ſit prohibitio fauoꝛe perſone principaliter ⁊ ſecunda
rio fauoꝛe publico vt in iuribus preallegatis.iuncta.l.j.ff.ſol.matri.⁊
no.Bar.i.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.⁊ Dy.ī regula iuris nō eſt obli
gatoꝛiū.licet enim lex potuit quo ad cōmodū ſubiecti:⁊ incommodū
alterius impedire obligationem quatenus acquiritur parti nō tamē
potuit quatenus acquiritur deo principaliter ⁊ eſt in iuramēto.⁊ hoc
cum preſtatur in materia cōcernente principaliter ipſum iuramentuƷ
ad hoc quod no.in.c.non eſt.de voto.⁊ in.c.⁊ ſi Chriſtus.de iureiur.⁊
in.c.ſi quis.xxij.q.iiij.ad hoc optime facit qḋ not.Inno.in.c.ij.de reg.
⁊ tranſ.ad religi.vbi dicit quod in his ſpiritualibus ius naturale pre
fertur poſitiuo.Unde concludit quo ad offerendū filiū moꝛ.nec eſt dif
ferentia inter patrem ⁊ matrem facit.c.ſi annū.de iudi.lib.vj. vnde cū
contractus minoꝛis habeat ſuum eſſe ſecundum naturalem equitateƷ
⁊ ſm ius gentium vbi interuenit iuramentum nō eſt curandū de ſolen
nitate iuris ciuilis omiſſa.iuramentum enim ſupplet omnem defectū
ſolennitatis a iure ciuili inductum vt in.d.auꝭ.ſacramenta puberum.
⁊ per hoc vltimum cōtrarium factum ad partem negatiuam.ꝓcedit
eīn in ſolennitate inducta in fauoꝛem publicum principaliter: ſed iſta
ſolēnitas de qua in ſtatuto fuit introducta ī fauoꝛē minoꝛis vt ꝓbaꝛ
in ſimili in auꝭ.ſacramenta puberum.alias autem iuramentū nō va
leret cuius contrariū ibi deciditur.ad idem quod not. gloſſa in.l.ſi is.
ff.de predijs mi.nō ali.Ad predicta facit qḋ legitur ⁊ no.ī.l.prima.C.
de ſacroſan.eccle.In concernentibus enim aīaƷ attendimus tātū ſolē
nitatē iuriſgentiū ⁊ non iuris ciuilis vt ibi not.in.c.relatū.de teſta.nec
potuit lex ciuilis expreſſe reprobare iuramentuƷ etiam ſi minoꝛes erāt
ſoliti in tali iuramento decipi quicquid dicat Bal.in prealleg.autē.ſa
cramenta puberū.hoc nō ſpectat ad legē ciuilē ſed ad papam ſpectat
diſcernere inualiditatem vel validitatem iuramēti.Ad idē quod not.
in.c.cū ſit generale.de foꝛo competen.⁊ per Jo.and.in.c.ſi.eod.tit.lib.
vj.xcvj.diſtin.ſi imperatoꝛ.vbi expreſſe dicit ꝙ in iſtis ſpiritualibꝰ de
bet etiā imperatoꝛ habere recurſum ad eccleſiā.⁊ facit qḋ ponit Fed.
cōſi.xcj.vbi dicit nō valere ſtatutum laicoꝛum ꝙ ex aliquo facto ſiue
12 geſto preſumamus cōtractū vſurariū.puta † ſi apparet ſolutio de mi
noꝛi quātitate ꝙ̄ cōtineꝛ in inſtrumēto intelligatur contractus vſura
rius quia nec tangit ſpiritualitatem.Ideo nō poſſunt laici ſuper hoc
ſtatuere in.c.ſi.de rebus eccle.nō aliend.c.eccleſia ſancte Marie.de cō
ſtitu.de oꝛdi.cogni.tuam.cum ſimi.facit etiā ꝙ no.Jo.and.in.c.ſtatu
tū.de here.lib.vj.vbi cōcludit ſimile ſtatutū nō valere etiā reſpectu pe
ne vt ſi imponatur pena contrahēti matrimoniū ſine cōſenſu parentū
⁊ dico in propoſito ꝙ licet per ſtatutum laicoꝛum prohibeatur cōtra
ctus non tamen decernetur inualiditas iuramenti ex quo nō preſtaꝛ
ſuper re turpi:quod nō eſt de foꝛo ſeculari.ſed eccleſie.de iudi.c. nouit.
nec in hoc habet autoꝛitatē apoſtolicam immo in hoc immitteret fal
cē in meſſem alteriꝰ ſeu alienā nec in deceptiōe ſeu leſione curātis cura
uit imperatoꝛ in dicta auꝭ.ſacramēta puberū.nec papa in.c.ij.de pac.
li.vj.⁊ in.c.cū ꝯtingat.Nā propter fragilitatē ſexus ⁊ etatis expoſito
rum multis deceptionibus emanarunt illa iura in fauoꝛeƷ minoꝛis ⁊
mulieris.⁊ tamen nō reſiſtunt iuramento.ff.ad velleia.l.ij. vbi dicitur
ꝙ pretoꝛ in hoc fuit ſecutus equitateƷ naturalem. ⁊ tunc nō reſiſtunt
iuramēto:vt.ſ.nec etiam placet dictū Bar.an verba conferanꝛ in rē
vel in perſonam.quia dico ꝙ ſemper intelliguntur collata in perſonā.
ſi enim res prohibetur alienari ipſa perſona prohibita videtur ꝙ res
per ſe alienari non poſſunt.non eīn debet inſpici cū quo lex loquatur:
ſed in quē diſpoſitiōis effectum dirigat vt dixit tex.in.l. cum pater.§.
donatiōis.ff.de lega.ij.pro hoc quod no.gloſ.in.l.j.C.ne fideiuſſo. do.
den.que dicit ꝙ ſi quis prohibetur dare aliter prohibetur accipere ad
hoc quod no.Bar.in.l.ſi.ff.de acceptila.⁊ in.l.peñ.C.de iureiur. Idē
ergo ⁊ foꝛtius dicendum ſi res prohibeatur alienari quelibet perſona
intelligitur prohibita.Notarij ex ſeipſis ⁊ alij ſub inuolutione verbo
rum obripiunt iuramenta talia a minoꝛibus ⁊ maxime feminis aut
non intelligunt quid agunt.hec autem verba do.Anto. que ſunt ele
gātia ⁊ quotidiana.in eo autem ꝙ diſtinguit intra maioꝛem ⁊ mino
rē quantū ad hunc caſum ex toto nō placēt.puto eīn ꝙ etiā maioꝛ po
terit contrauenire quantumcūqꝫ illa verba fuerint late cōcepta data
leſione enoꝛmi vel enoꝛmiſſima:quia notarij hodie cōmuniter ſolēt ap
ponere illa verba ad maioꝛem validitudinem cōtractus ꝯtrahentes tñ
putant illud eſſe verum pretium rei nec putant in aliquo decipi.vñ ſi
cut poſſunt cōuenire ⁊ petere ſalteƷ abſolutionē ſi dolus interuenit ex
propoſito.argumēto in predijs.l.creditoꝛ.⁊ in.l.ab aufidio.ita quod
dolus interuenit re ipſa:equiparatur enim dolus ex propoſito ⁊ dolꝰ
reipſa.vt in.l.ſi quis cum aliter.prealleg.⁊ in.l.ij.de doli except.et hoc
verum niſi in aliquibus circunſtātijs contrahentem appareat voluiſ
ſe vere illud in quo fuit leſus donare ⁊ ſic poteſt intelligi.l.ſi quis do
nationis.ff.de contrahē.empti.¶ In dubio eīn quātūcunqꝫ propter
illa verba late cōcepta nō preſumā animū donādi ſed potius appoſi
ta ex cōſuetudine notarioꝝ apponētiuƷ hec verba:ſiue plus valeat ſi
ue nō:valet enim argumentum a communiter accidentibus.vt in.c.j.
de clericis non reſidenti.⁊ quod ibi no.ad predicta facit dictum not.
Specu.de emp.⁊ venditio.§.nunc videdum.Vſ.quid ſi vēderes equū.
vnde ponit queſtionem de illo qui vēdidit equuƷ qui dolebaꝛ ſaluo ꝙ
quando erat calefactus in eundo ⁊ venditoꝛ dixit.Ego do tibi iſtum
equum pro ſtrabone:gibboſo:dolente ſpatulā ⁊ pro habente omnes
magagnias nec volo ex aliquo teneri:an nihilominus teneatur ſi alꝭ
ſpecifice non propalauit:⁊ concludit quod ſic:quia videtur fuiſſe dece
ptus emptoꝛ quod venditoꝛ falſitateƷ dixerat in alijs expreſſatis vñ

credit veroſimiliter dixiſſe falſum de moꝛbo ſpatularuʒ:⁊ ſic dico ad
pꝛopoſitum cū notariꝫ ⁊ contrahentes ſolēt ad cautelā verba lata po
nere excedētia omnia remedia certe i dubio iſte nō videtur donare ve-
re vel pati omnem leſionem. ¶Unde in ſimili ſi locus interdicitur ne
in eo celebꝛent clerici ibi exiſtentes videtur interdictum in iſto loco ce
lebꝛari adeo qꝺ ſi celebꝛant contra interdictum incurrūt irregularita
tē vt in.c.is qui.de ſenten.excom.lib.vj.⁊ facit etiā in.c.quāto.de pꝛiui
leg.debemus enim capere effectum verboꝛum ⁊ non verba duntaxat.
vt in.c.fi.de renūtia.lib.vj.⁊ in.l.nō dubium.C.de legibus.reſiſtit em̄
legi qui reſiſtit voluntati ⁊ oꝛdinationi legis.vt.x.q.iij.qui reſiſtit.⁊ in
ꝑallega.regula fi.⁊ qꝺ nō ſit differentia pꝛobaꝛ optime alia ratione
lex dirigit pꝛeceptū ad rē ꝙ res minoꝛis non alienetur ſine iudicis de
creto dicit lex quod eſt factū ꝯ legis pꝛohibitionem.vt.l.nō ſolū.et.l.
ſi quidē.⁊ in.l.ad reſoluendā.C.de pꝛedijs mi.nō ali.hinc eſt ꝙ nulla
oꝛitur obligatio nec naturalis nec ciuilis.vt no.Bar.in.l.cū lex.de fi
deiuſſo.ergo minoꝛ vendēs rem ſine iudicis decreto peccat moꝛtaliter
qui fuit tranſgreſſoꝛ legis.⁊ ſic nō tenetur ad obſeruantiam iuramen
ti qꝺ eſt falſuʒ:vt in auꝭ.ſacramenta puberū.ad idē in.c.ij.de pac.lib.
vj.vbi dicit ꝙ lex ciuilis impꝛobat pactū factum a filia de ꝯtēptu vt
nullū regreſſuʒ habeat ad bona paterna.⁊ ꝓbaꝛ in.l.pactū.C.de col.
ergo filia paciſcens venit contra ius ciuile ⁊ ſic ꝯ petitum ſuperioꝛem
ſic ſm Bar.tamē peccans non deberet compelli ad obſeruantiā iura
menti cuius contrarium aperte pꝛobatur in.l.j.ff.de do.inter virū.et
vxo.ne maritus ⁊ mulier mutuo amoꝛe ſe ſpolient donādo ⁊ interpo-
ſitum iuramentū cōtra pꝛohibitionem ſuperius valet vt ipſe Barto.
in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad legem falci.⁊ Guil.de cu.in.l.ſʒ ſi poſſeſſo-
ri.§.item ſi iurauero.ff.de iureiuran.⁊ canoniſte in.d.c.cum cōtingat.
¶Item ad hoc optime tex.in.l.qui ꝯtra ſenatuſcōſultū.ff.de fideiuſ.
mil.vbi dicitur ꝙ mutuans filiofamilias facit cōtra ſenatuſcōſultuʒ.
⁊ tamen verba ſenatuſcōſulti macedoniani nō diriguntur ꝑceptiue.
ſʒ pꝛohibitiue ad perſonam.ſed tamen dicitur ꝙ illi nō detur actio.vt
l.ij.ad macedo.ergo aperte patet ꝙ ex quo ſimpliciciter aliquid ꝓhi-
betur ne fiat ſatis videtur pꝛohibita perſona ne fiat ⁊ facit dicitur fa
cere contra legem etiā ſi poꝛohibetur dare:ergo filiuſfamilias ꝓhibe-
tur accipere vt in ſimili no.gl.in pꝛealle.rubꝛi.C.ne fide.do.den.⁊ tn̄ ſi
minoꝛ accipit ⁊ iurat obligatur iuramēto.vt ipſemet Bar. voluit in
l.ſi qs pꝛo eo.⁊ ſic cōcludeꝙ.c.cū cōtingat.ꝓcedit generaliter vt ex q̊
lex aliquid pꝛohibet pꝛincipaliter fauoꝛe perſone iurantis iuramentū
in contrariū pꝛeſtitū eſt obſeruandū ex quo nō imminet peccatuʒ:nec
eſt cōtra bonos moꝛes vnde dico ꝙ ſi iſte de cuius fauoꝛe ꝑncipaliter
tractatur iurauerit non peccat ⁊ ſi in aliquo peccauerit iurando nō tn̄
peccat obſeruando imo peccat cōtraueniēdo.Primū ꝙ nō peccauerit
iurando:pꝛobatur quia cum lex pꝛohibuerit pꝛincipaliter in fauoꝛem
perſone ⁊ eius cōmodum nō intendit ipſam perſonā illaqueare tranſ
greſſione ad peccatū:ſed potius ipſum pꝛiuilegiare ne qꝺ ſtatutū ē in
fauoꝛē tendat in dānum ⁊ delictū contra legē qꝺ fauoꝛe.C.de legibꝰ.
⁊ in regula.qꝺ ob gratiā.de reg.iur.lib.vj.Nā iuxta illud vulgare cui-
libet licet renuntiare pꝛiuilegio ſuo.l.ſi quis in ꝯſcribendo.C.de pac.⁊
in.c.ad apoſtolicā.de reg.iur.vbi hoc optime iūcto ꝑncipio.c.in rōne
decidendi.nā ibi in pꝛincipio dicitur quod ſi poteſt fieri ante vniꝰ an-
ni pꝛobationē regulariter inſtitutio interdiciꝛ ⁊ tn̄ ibi deciditur quā-
do ante annū quis fuit admiſſus ad ꝓfeſſionē ⁊ efficaciter obligat: qꝛ
vterqꝫ.ſ.recipiens ⁊ receptꝰ videꝛ renūtiare foꝛi ſuo alꝭ fauoꝛi ſuo.an
nus em̄ fuerat inductus ad fauoꝛē vtriuſqꝫ:⁊ ſic aperte pꝛobat illud
c.ꝙ iterdicto ſuperioꝛis emanato in fauoꝛē pꝛiuate ꝑſone poteſtis de
cuius fauoꝛe agitur licite:⁊ ſine peccato renūtiare.iuxta illud qui nō
vult benedictioneʒ elongabitur ab ea.ad idē optime.iiij.diſti.§.hec et
ſi legibus.vbi idem pꝛobatur.nō enim debemus inſpicere ad verba
an ſint pꝛeceptiua vel pꝛohibitiua quo ad effectū illaqueandi ex trāſ
greſſiōe.ſed pꝛio ad ſubiectā materiā.ad hoc cle.exiui de paradiſo.de
verbo.ſigni.⁊.j.diſtin.humanum genus.⁊ qꝺ ibi no.gl.⁊ in cle.j.de te
ſti.⁊ in.c.nā ꝯcupiſcentiā.de ꝯſti.ex quo enim lex intendit pꝛiuilegiare
ſeu facere homines melioꝛes:licet vtatur verbo pꝛeceptiuo vel impe-
ratiuo non intēdit illaqueare ex tranſgreſſione in peccatū ſed potius
ſapit in ꝯſilium quia hoc eſt de natura talis materie vt not.in iuribꝰ
pꝛeallega.pꝛo hoc Innoc.in.c.j.de vi.⁊ hone.cle.glo.ix.diſtin.quis.⁊
illud euangelicum vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibꝰ.⁊
illud omnia que vultis vt faciant vobis homines vos eadeʒ faciatis
illis.vt no.in.c.humanum genꝰ.ꝯcoꝛ.pꝛedictis.l.cum pater.§.manda
to.ff.de leg.ij.ſed vbicunqꝫ ſuperioꝛis pꝛeceptuʒ eſt fundatū ſuper pu
blica veritate ſeu animarū ſalute ⁊ bonis moꝛibus:tunc bene contra
faciēs peccat moꝛtaliter.⁊ ibi debet intelligi.c.ij.ꝺ maio.⁊ obe.⁊ ſimi
lia iura tā canonica ꝙ ciuilia.Ad pꝛedicta belliſſime adduco tex.in.l.
j.§.deinde queritur.ff.de ope.no.nū.vbi non vult tex.ꝙ ſi poſt nouū
opus nuntiatum ꝯueniat cum aduerſario vt opus fiat valet cōuen-
tio.⁊ no.ſubijcit tex.nec periculū pꝛiuatoꝛū iuſſu pꝛetoꝛis interpoſito
videatur in aliud agebat pꝛetoꝛ ꝙ̄ hoc vt controuerſias eoꝛum diri-
mat a qbꝰ ſponte receſſerint debebit hoc ratum habere ⁊c.¶Ex qbꝰ
verbis ſingulariter pꝛobatur ꝙ licet pꝛetoꝛ ſiue lex iubeat in fauoꝛeʒ
pꝛincipaliter pꝛiuatoꝛum poſſunt tamē partes de quarū fauoꝛe agiꝛ

licite cōuenire ne pacto aliquo inuoluāꝛ.⁊ ſic iuſſus ex ſe impoꝛtat ne
ceſſitatē vt in.l.j.ff.qꝺ iuſſu.tamē ſecus eſt ſi ſit in fauoꝛē pꝛiuati ꝯſen
tiente eo de cuius fauoꝛe pꝛincipaliter agitur.Ad idē adduco tex.i.l.
iuriſgētiuʒ.§.ſi paciſcar.ff.de pactis.vbi dicit tex.generaliter obſeruā
dum vt in concernentibus rem familiarem valeat pactum vel ꝯuētio
nō obſtante lege ſeu pꝛetoꝛis imperio:ſecus ſi in recipientibus leſionē
publicaʒ.⁊ ſic pondera imperiuʒ vt nō neceſſitet ſeu illaqueet ad pec
catum ſi concernit rem familiarem ergo idem in caſu noſtro dicendū
qualitercunqꝫ lex loquatur.ex quo pꝛincipaliter concernit minoꝛē per
que etiam dicerem circunſcripto iuramento valere contractuʒ niſi ſta
tutum diceret ipſum contractum nullū.Adduco etiam tertio tex.i.l.
j.ff.de fer.vbi tex.loquitur per verba pꝛohibitiua concernentia ꝑſonā
dicendo ne quis meſſium vindemiarumqꝫ tempoꝛe aduerſariū cogat
ad iudicium venire vt in oꝛdine diui Marci expꝛimitur.quia occupa
ti circa rem ruſticam in foꝛum compellendi nō ſunt vt ſubijcit text.ꝙ
ſi fecerit aduerſarium accuſari ⁊ tamē iſte nō oppoſuit tenet iudiciū.⁊
tamen iſte fecit contra pꝛeceptū legis quādo ſecundario magis ꝯcer-
nebat vtilitatem publicam quam in caſu noſtro.Item vt dixi.ſ.poſi
to ꝙ in hoc reperireꝛ aliqꝺ pactum non tamen debet permitti vt ve
niat contra iuramentum.ex quo in eius obſeruantiā peccatum nō nu
tritur ne iteruʒ peccet.⁊ hoc pꝛobo apertiſſime lex diuina pꝛohibet iu
rare ſuper creatura.vt in.c.⁊ ſi chꝛiſtus.⁊ ſi iurauit committere.xxij.q.
j.mouet.⁊ ꝑallega.⁊.c.ſi chꝛiſtus.nihilominus tenetur obſeruare iſtꝺ
iuramentū ꝙ in eius obſeruantiam imminet peccatum vt in pꝛealleg.
ca.mouet.⁊ apertiſſime hoc ibi contra regulam do.Bart.Nam ꝟba
iſta dirigūtur ad ꝑſonā vt patet in pꝛealleg.c.⁊ ſi chꝛiſtꝰ.ibi nolite iu-
rare ⁊c.⁊ tamen ſi iurat cōmiſſum fuit peccatum iurando tenetur tn̄
ad obſeruantiam iuramēti.⁊ idē videmus in iuramēto temerario: li-
cet enim iurando temere male fecit tamen ſi i eiꝰ obſeruātia nō immi-
net peccatū,nec cōtra bonos moꝛes iſtud eſt obſeruādū vt pꝛobatur
in.§.illicitū.xxij.q.iiij.vſqꝫ ad fi.facit qꝺ no.in.c.cum quid.de reg. iur.
Unde puto circa hoc poſſe dari talem theoꝛicā ꝙ quātūcūqꝫ iuramē
tum ſit temerarium ſeu illicitū ex quo tamen non eſt cōtra bonos mo
res:nec in eius obſeruantia imminet peccatū ſemper eſt obſeruādū vt
optime pꝛobatur per.ſ.allegata ⁊ dico limitandū iſtud eſt ꝙ iuramē
tum non habens illos tres comites eſt potius periuriū:quia nō pec-
cauit temere iurādo.vnde exponit Archi.illud verbuʒ periuriū vel il-
licitum ex peruerſis iuramentū eſt tamē obſeruandū ne ex tranſgreſ-
ſione iterum peccet.vt patet ex pꝛedictis quod eſt notandū.vnde cuʒ
minoꝛ obſeruando tale iuramētū nō peccet cū ante veniat in ſui pꝛeiu
dicium.c.ij.de pact.lib.vj.debet cōpelli ad obſeruantiam.vt in ꝑalle.
c.cū contingat: ⁊ in auꝭ.ſacramēta puberū.ad q̄ facit.c.fi.de reſcri.vbi
papa tollit generaliter omnes leges omnia ſtatuta omnē cōſuetudi-
nē q̄ nō poſſunt ſeruari ſine peccato moꝛtali.vt in.c.cū cōtingat.tollit
legē per quam aperitur via periurijs.nec poteſt ſeruari ſine peccato ꝑ
tranſgreſſionē iuramēti ſponte pꝛeſtiti intelligi debet eſſe pꝛobatum.
⁊ hoc quo ad pꝛimū mēbꝛū:vt patet deciſio ſecūdi dubij.¶Tertiū
membꝛū diſtinctiōis fuit cū ſtatutū pꝛeſumit fictionē ſiue ſimulatiōe
vel metū vel qd ſimile:tunc dic ꝙ aut in illa apparet ſpecifica vel ꝟoſi
milis coniectura pꝛeſumendi fraudem.⁊ non valet ergo quo ad enar
rādū iuramentū quia non apparente cauſa vrgente nō poteſt obliga
tio de eo querenda ſiue ipſum ius diuinū impediri.ar.optimū.xv.q.j.
ſunt qdā.⁊ ꝙ no.in.c.que in eccleſiarū.de cōſti.per Inn.⁊ ꝑ eūdē in.c.
quia pleriqꝫ.de immu.eccl.⁊ in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.publ.eſſet em̄
tale ſtatutū cauſa perfidie ⁊ periurij contra.l.j.C.ſi aduer.vend.⁊.c.cū
cōtingat.Aut ſubeſt cauſa pꝛeſumendi:vt quia cōmuniter loco mi-
noꝛis decipiebanꝛ ⁊ inducebanꝛ dolo ad contrahendū ⁊ ſepe fingebāꝛ
cōtractus obligatoꝛij ꝯtra minoꝛes.vnde ſtatutū eſt arguēdo a ꝯmu
niter accidentibꝰ vt liceat arguere in.c.j.de cleri.nō reſi.⁊ quod no. ibi
latius Cal.⁊ per glo.⁊ Cyn.in.l.neqꝫ natales.C.de ꝓbatio.itroduxit
quādā ſolennitatē qua omiſſa pꝛeſumitur cōtractus ſimulatus ſiue
doloſus.⁊ tūc ꝯſtat vere per ipſum minoꝛē ꝯtractuʒ eſſe verum ⁊ non
ſimulatū.⁊ puto ipſum aſtrictum ad obſeruantiam iuramēti:qꝛ in fo
ro anime credatur ꝯfitenti in pꝛeiudiciū ſuū.de homi.ſignificaſti.⁊ qꝺ
no.gl.i cle.j.de penis.⁊ ceſſat ratio ſtatuti.Nā ex quo ē ad obligatio-
nē diuinā ceſſāte cauſa ſtatuēdi ceſſat diſpoſitio.ad hoc ꝙ notāter po
nit Inn.in.c.quia pleriqꝫ.pꝛope fineʒ ſui apparatꝰ.de immu.eccl.⁊ fa
ciūt iura arguētia a cauſa ceſſante.de appella.cū ceſſante.xvj.q.j.gnā
liter.cū ſimilibus.⁊ optime facit qꝺ not.gl.in.c.nō eſt.de voto.⁊ idem
videtur dicendū quo ad foꝛum cōtentioſum:vt ſi aperto oꝛe ꝯfitetur
poſtmodū cōtractum eſt verum ⁊ nō ſimulatū ſiue doloſuʒ ꝙ teneaꝛ
ad obſeruātiam cū ceſſat ratio ⁊ cauſa ſtatuendi qua ſublata remanet
iuramentū validum:naʒ ⁊ cōtra pꝛeſumptionē iuris:⁊ de iure admit
tiꝛ pꝛobatio in contrarium per confeſſionem eiꝰ de cuius fauoꝛe agiꝛ
vt no.in auꝭ.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.⁊ in.c.is qui fidē.de
ſpon.⁊ per Inn.in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccl.vbi ſingulariter dicit ꝙ
etiā poſtꝙ̄ ſententia tranſiuit in rem iudicatam ſi ꝯſtat de eius iniq-
tate per cōfeſſionē partis ꝓ qua lata dʒ reuocari:qꝛ ceſſat pꝛeſumptio
q̄ opatur in rem iudicatā multo ergo foꝛtius debet hoc dici iuramē
tū qꝺ obligat pꝛincipaliter deo.vt in.c.debitoꝛes.⁊ in.c.⁊ ſi chꝛiſtus.

de iureiurā.non enim debet iſte iurans contra cōſcientiam tranſgre⸗
di iuramētum:qꝛ edificaret ad gehennā ꝙꝙ hoc ſit occultū eccleſie
militanti:ar.optimū in.c.lr̃as.de reſt.ſpol.⁊ in.c.inquiſitioni.de ſent.
excō.⁊ hoc intelligo qñ de cōfeſſione minoris adhibita ſit debita ſolē
nitas ⁊ an ⁊ quādo valeat dicendū vt no.ꝑ Bar.in.l.certum.§.mi⸗
norē.ff.de cōfeſ.⁊ ꝑ Cy.in.l.clarū.C.de auto.preſtā.⁊ in.l.j.de cōfeſſ.
aut minor allegat preſumptam fraudē per ſtatutū ſeu nō dicit cōtra
ctum oīno licitum:⁊ tunc poterit ſeruari opi.Bal.⁊ aliorū vt iuramē
tum tunc non ſit obligatorium:qꝛ iuramentū nō tollit ꝓſumptionē
ſtatuti inducti:nec dꝛ iſte venire contra ꝯtractum iuratū licet veniat cō
tra verba ex quo non venit contra interpretationem:ad hoc tex.fin.
in.l.fi.C.de nō nu.pe.vbi patet qꝺ ſimpl'r cōfitens recepiſſe mutuum
poteſt intra bienniū excipere cōfeſſionē emanaſſe ſpe future numera⸗
tionis:qꝛ preſumit̃ cōfeſſio alias ſimulata ⁊ qñ iuramentū fuit inter
poſitum nō vt ibi dꝛ:vnde notanter probat̃ qꝺ omnis preſumptio q̄
eſt in contractu ſeu tacite cōditio tollitur iuramēto ſuper eo preſtito
quod no.ibi Bal.⁊ alleg.no.ꝑ Inn.in.c.veniens.de iureiur.ſed me⸗
lius facit qꝺ idem Inn.no.in.c.ꝑ tuas.de arbi.vbi no.dicit qꝺ ſi qs
iurat ſimpl'r ſeruare arbitriū intelligit̃ iuramentū cōditionaliter op⸗
poſitum.ſ.qꝺ ſi ſeruabit nō ſoluet penam ſicut eſt de natura arbitri vt
obligatio ſit alternatiua.Ita ⁊ iuramentū per eū preſtitū recipit ſen⸗
ſum alternatiuū.nam cum minor iurat poſt cōtractū preſumitur eo⸗
dem dolo.i.eadem fraude fuiſſe inductus ad iurandū ſicut ⁊ ꝯhendū
ad quod no.in ꝓalleg.auť.ſiue a me.C.ad velleia.⁊ in.l.ſi mulier.C.e.
tit.vbi nihil ſibi ꝓiudicat:qꝛ adhuc ex cōſequentia ſue fragilitatis
in ſecūdā lec.inciderit ⁊c.⁊ facit qꝺ no.Cy.in.l.ſi ex cautione.C.de nō
nu.pecu.in illa.q.an valeat renūtiatio exceptionis nō numerate pe⸗
cunie:⁊ ꝑ hoc remanet declaratum etiā primū dubiū:ꝯria ꝑ vtraqꝫ
parte facta remanēt declarata nec expedit aliter reſpondere:debent
enim intelligi ⁊ reduci ſm predicta.¶ Ad vnū tamen aduertēdū qꝺ
puto in materia ſpāle ⁊ ſingulare:nec negari pōt ꝑ iudices ſeculares
qꝺ cū ex argumētis ⁊ opi.ſupra poſitis reddat̃ ſaltē probabile debi⸗
tum ſuꝑ validitate iuramenti nō poterit iudex ſecularis de h̄ cogno
ſcere ſed dꝫ deferre ad iudicē eccleſiaſticū de oꝛ.cog.c.tuā.de ſen.excō.
ſi iudex laicus.de iud.nouit.de fo.cōpe.cū ſit gñale.⁊ ꝑ Io.an.in.c.fi.
eo.ti.li.vj.⁊ videt̃ probare tex.in.c.venerabilē.de elec.qꝺ ſolus papa
hoc cognoſcit ex quo orit̃ probabile dubiū:ſed Spec.in tit.de loca.§.
nunc de epoꝛum.ver.itē papa fugit.dicit qꝺ etiā inferior a papa poſ⸗
ſit interꝑtari iuramētū qñ dubitat̃ de eius validitate:allegat de ap⸗
pel.c.ſignificante.Ad.c.venerabilem.rñdit dupliciter.primo qꝺ ꝓce⸗
dit in negotio arduo ⁊ inter magnas ꝑſonas vel qñ vult dare licen
tiā ſine ꝑmutatiōe ⁊ cōmutatiōe aliqua:⁊ ſcđm hoc dictū Spe.ſequi
tur do.Ant.in.c.quāto.de iureiu.⁊ ꝑ hoc adduco dictū Inn.in.c.de
bitores eo.ti.vbi tꝫ qꝺ eps pōt ſuper iuramentis ex cā diſpenſare et
ſic fortius interpretari:imo etiā per interpretationem expreſſe ſentit
vt in exemplis per eū poſitis:⁊ per predicta ſint ſoluta prima duo du
bia.¶ Nunc deſcendēs ad tertiū dubium adducā quinqꝫ argumēta
ad partē affirmatiuā:⁊ quatuor ad partē negatiuā.¶ Ad ꝑtē igit̃
affirmatiuam qꝺ debeat audiri etiam nulla petita abſolutiōe ex quo
fundat ſe ſuper vera ſimulatione ꝯtctus.Primo arguitur ſic.Iura⸗
mentum obligat iurantē ex intentione ipſius iurantis.xxij.q.v.hu⸗
mane aures.§.ſi ergo ex his.⁊ de iureiu.c.quāto.ſed q ſimulate ꝯtra
hit in veritate nihil agit:qꝛ deficit ibi ſubſtantia contractus.ſ.cōſen
ſus vñ perinde eſt ac ſi nihil fuiſſet factum vt in.l.emptio.⁊ quod ibi
no.ff.de aqua plu.ar.in.c.illo vos.de pig.⁊ in.c.ad noſtram.de empt.
⁊ ven.⁊ in.l.ſi ancillā.cū.l.ſeq.C.de cōtrahen.emp.ergo ex iuramēto
ſuper eo preſtito nō obligat̃.pro h̄ tex.no.in.l.fi.C.de nō nu.pecu.vbi
no.probat̃ quod iuramentū recipit oēs tacitas conditiones ⁊ quali⸗
tates ꝯtctus:ſi eñ fuiſſet cōfeſſus ſpe future numerationis:ita etiam
preſumit̃ narraſſe:ita dicamus in propoſito ſi ꝯtctus fuit ſimulatus.
ſic ⁊ iuramētū:facit qꝺ no.ponit Inn.in.c.ꝑ tuas.de arbi.qñqꝫ quis
iurat ſeruare arbitriū vt intelligat̃ promiſiſſe ſm naturā contractus
ſcꝫ ſeruare arbitriū vel ſoluere penā.¶ Scđo ad id inducitur qꝺ not.
13 Bar.in.l.nemo.ff.de leg.j.illa.q.† an renuntiatio exceptionis:fictio⸗
nis:⁊ ſimulationis valeat:⁊ cōcludit qꝺ non:qꝛ inter eos actū eſt qꝺ
contractus ſit ſimulatus:⁊ ſic deficit in ſubſtātia:⁊ ſic nō eſt ꝯtc⁹ ima
ginarius.ff.de re.iur.⁊ in.l.ſimulate nuptie.de ritu nup.⁊ ſic renūcia⸗
tio ſimulationis in eodem cōtractu facta valeret.¶ Item eſſet dice⸗
re qꝺ eſſet ſimulatū ⁊ nō ſimulatum qꝺ eſſe nō debet ar.in.d.l.nemo.
ff.de leg.j.⁊.c.cū ſuꝑ.de offi.deleg.de app.ſolicitudinē.vna enim ⁊ ea
dem res nō debet operari ꝯrios effectus de baptiſ.maiores.ꝓterea ſe
cundū eū ſicut ꝯtc⁹ ipſe fuit ſimulat⁹:⁊ ita renūtiatio fuit ſimulata.
ergo nō eſt renuntiatio.Opponit̃ ergo qꝺ totus ille ꝯtctus ⁊ quicqd
cōtinet̃ in illo inſtrumento eſt ſimulatū.Ad idē qꝺ no.Cyn.in.l.ſi ex
cautiōe.C.de nō nu.pe.vbi ꝯcludit nō valere renūtiatiōem exceptio
nis non numerate pecunie in eodem ꝯtctu factam:quia ſicut induci
tur ad cōfitendum:ita ⁊ ad renūtiandum:ar.l.ſi mulier.ad veleia.et
idem videtur in omni priuilegio inducto alicui ꝑ eius fragilitatē.al's
de facili auferretur prouiſio legis:ſed cum non pōt replicari quod eſt
renūtiatū exceptioni ſimulationis.qꝛ oīa iſta fuerunt ſimulata ſecus
tamen eſſet ſecundum Bart.ſi talis renuntiatio fieret ex interuallo.
arg.l.ij.C.qꝺ met.cā.ita dico in ꝓpoſito qꝺ ex quo actū fuit vt ꝯtctus
eſſet ſimulat⁹:ergo ⁊ iuramētū ⁊ qcqd ſecutū eſt incōtinenti eſt ſimu⸗
latum nō eñ ē dicendū qꝺ voluerūt valere ⁊ non valere incontinēti:
arg.in.l.non ad ea.ff.de condi.⁊ demō.Non enim preſumit̃ qs incō⸗
tinēti velle recedere a propoſito ſuo vt ibi:⁊ ar.in.c.maiores.de bap.
⁊ in.l.eum qui voluntatē mutatā dicit.ff.de ꝓba.¶ Tertio inducit
c.tua de ſpō.vbi etiā patet qꝺ in matrimonio qꝺ eſt fauorabile et in
multis ꝓiudicabit̃.de cōdi.appo.c.fi.de re iudi.c.vlt.ſimulatio etiā ꝙ
ex vna ꝑte qꝺ plus eſt ⁊ doloſa ⁊ deceptoria impedit vires matrimo
nij:ex quo cōſtare pōt de ſimulatiōe:⁊ hoc qꝛ defuit ibi cōſenſus ſine
quo certū nequeāt ꝑficere fedus cōiugale vt ibi dꝛ:⁊ ad idē.l.nuptie.
de ritu nup.vbi dꝛ qꝺ ſimulate nuptie nullius ſunt momēti.facit qꝺ
no.gl.in.c.tuarū.de priuile.de eo qui ſimulauit ſe monachū vt corrū⸗
peret monialē vt per hoc nō ſit notatus de quo ibi latius ꝑ doct.et ꝑ
glo.in.c.vt clerici.de reg.⁊.c.qꝺ interrogaſti.xxvij.di.ergo nec iuramē
tum obligare debet cōſtito de ſimulatione ⁊ de alienatione cū obliga
14 tio nulla ſit.¶ † Quarto adducit̃.c.j.quod met.cau.vbi patet quod
etiā votū ex iuſta cā ſimulatū nō obligat vouētē:⁊ facit qꝺ no.gl.i.c.
abbas.eo.ti.q dꝛ per metū factū non tꝫ:qꝛ exigit liberum arbitriū in
vouēte de voto:lꝫ volūtariū militē ſibi eligit xp̄s.xv.q.j.nō eſt.Unde
in ꝓdictis ꝯcludit̃ ꝙ etiā in iure ſpūali fictio vitiat vt nihil dicat̃ actū
ergo iuramentū nō eſt obligatoriū:⁊ per ꝯñs nulla petita obligatio⸗
ne pōt ꝯuenire.¶ Quinto ⁊ vltimo vr̃ ꝓbare per.c.quacūqꝫ.xxij.q.
v.vbi dicit̃ ꝙ quacūqꝫ arte verborū qs iuret deus tñ q cōſcientie te⸗
ſtis eſt:ita hoc accipit ſicut ille cui iurat̃:⁊ ſic aperte ibidē probat̃ qꝺ
deus non al'r recipit obligationē iuramēti:etiā ſi ibi interuenit dol⁹
ex parte iurantis ꝙ fuerit intentio recipientis:ſed in caſu nr̃o ſimula
te ꝯhebant:⁊ ſic recipiens non intendebat obligare iurantē ad obſer
uantiā ꝯtctus ſimulati:nec deus aliter recipit ⁊c.¶ In ꝯriū ad ꝑtem
negatiuā qꝺ debeat audiri abſolutiōe nō petita inducit̃ primo.c.qꝺ
interrogaſti.xxvij.di.vbi tex.ponit caſum de quadā muliere que poſt
obitū mariti ſacrū velamen ſuper caput ſuū impoſuit:⁊ finxit ſe ſub
eodem velamine facta monialis eſſe:poſtea ꝟo ad nuptias redijt:et
cōcludit̃ qꝺ qꝛ per hypocriſim eccleſiā conturbare voluit nec firme in
ſuo voto ꝑmanſit vt penitentiā agat de illuſione nephanda ⁊ reuer⸗
tatur ad id qꝺ ſpopōdit:⁊ in ſacro miniſterio maneat qꝺ inchoaue⸗
rat ⁊ belliſſime ſubijcit hec verba.nā ſi cōſenſerimus qꝺ oīa ſacramē⸗
ta eccleſiaſtica qſqs prout vult fingat ⁊ nō vere faciat oīs ordo eccle
ſiaſticus turbabit̃:nec catholice fidei via ſubſiſtit ⁊c.Et ſic videt̃ ille
tex.valde no.ꝓbare qꝺ in ſpūalibus adeo fictio reprobatur vt atten⸗
datur nō qꝺ mente ſimulata cōcipit̃:ſed qꝺ hominū cōſpectu agitur
ne populus decipiat̃ ⁊ res eccleſiaſtica ⁊ totus ordo perturbet̃.Et ꝑ
hoc gl.cōcludit ibi quod ſi qs ficte ſit monachus ad hoc vt poſſit fie
ri abbas nihilominus lꝫ facta ⁊ nō ſyncera eius intentio:vt idē vi⸗
detur ſentire in alijs ſpūalibus ergo ad ꝓpoſitū ⁊ preſupponendo ꝙ
ficte iurauit:ne inde abutat̃ re ſpirituali ⁊ illudat̃ deo cui obligatio
querit̃ principaliter fictio tollitur ⁊ remanet veritas obligationis fa
cit qꝺ in ſimili ꝓbat̃ in profitēte cū conditione habendi propriū.fa⸗
cit qꝺ no.Io.an.in.c.fi.de cōdi.appo.¶ Scđo adducit̃ illud ſimile.
Nam ſicut ficte accedentes ad baptiſmū vel ad ſacramētū baptiſma
tis nō ficte ſed veraciter ſuſcipiunt ſacramenta ⁊ obligant̃ vt aperte
vult tex.in.c.ſicut ficti.j.q.j.⁊.c.maiores.de bap.⁊ hic vt puto:qꝛ eoꝝ
fictio nō potuit impedire virtutē ſacramēti:ita ficte debet iurās obli⸗
gari deo veraciter ad quē principaliter dicit̃ primaria obligatio iura
menti.nam ne populus vane decipiat̃.Idē videtur ſtatutū de iure
ciuili in libertate preſtāda vt fingens certo caſu:⁊ ſic ſequit̃ libertas
vt in.l.vna.§.ſꝫ ⁊ q pileati.C.de la.li.tol.⁊c.¶ Tertio ꝓbat̃ ſic:ſimu⸗
lat ꝯhens ⁊ recipiens iuramentū a contrahente de nō veniendo cō⸗
tra ⁊ intendit iurātē illaqueare vt ſaltē q̄ in apparentia ꝯtctus nō ve⸗
niat non detegat vinculū ſimulationis:arg.in preal leg.c.illo vos.de
pig.⁊.c.ad noſtram.de emp.⁊ ven.⁊.c.debitores.⁊.c.ad noſtram.ij.de
iureiu.⁊ etiā ſi intendebat ad hoc obligare ergo nō debet audiri alle⸗
gando ſimulationem:qꝛ tetigit vitium ꝯtctus qꝺ eſt cōtra intentionē
recipiētis iuramentū qꝺ eſſe nō debet.ar.in.c.quacūqꝫ arte.xxij.q.v.
¶ Quarto ⁊ vltimo allegant turpitudinē ſuā maxime in illuſiōe re⸗
rum ſpūalium nō eſt audiendus.de cōce.ꝓbē.cū ſuper.de dona.inter
dilectos.ff.de leg.ij.ſi ſeruus plurium.§.qd ergo ſi ꝑ iniuriam.⁊ ꝓbatur
plene in.l.ſi poſt mortē.ff.de ado.ſed iſte allegādo ſimulate iuraſſe al⸗
legat turpitudinē ſuā vcꝫ qꝺ dei nomē ⁊ eius religionē i vanū ⁊ dece
ptorie aſſumpſit.xxxv.q.iij.cōiunctiones.in fi.ergo nō eſt audiēdus
maxime cū iurauerit oīa in ꝯtctu cōtenta eſſe vera.nā allegauit periu
rium allegando ſimulationē.facit.c.cū in poſitionibus.de iureiu.lib.
vj.¶ Ad ſolutionē huius dubij deſcendo primo reperitur gloſſ.in.l.
emptione.C.plus valere qꝺ agit̃ ſi ſimulant iuramentum nō obſtat
cū pōt opponi de ſimulatione quaſi actū ſit ⁊c.C.de leg.l.nō dubiū.⁊
C.de ꝯhē.emp.l.ſi ancillā.ex qua colligit ibi gl.qꝺ pena ſimulato cō⸗
tractui adiecta ſi ꝯ fieret non committitur qꝺ dicit ꝓculdubio verū
cū i hoc loco reprobat̃ qui vere agit̃ ali⁹ ſimulat̃.dñs Ant.in.d.c.cū
cōtingat.late ꝓſequit̃ ⁊ iudicio meo valde intricate:nec cōprehendit

omnes caſus qui pñt accidere in materia cuius verba ſunt hec q̄ ſe⸗
quuntur: puto ꝯſiderandū modū ſimulationis: ſi ſimulāt ſe agere qꝺ
intendunt nō valere ꝫ iurent: ⁊ ſic ſi ſimulant iuramentū inter colle⸗
ctas: ⁊ cōdēnatio fingo mea tibi vēdidiſſe attamē eum inter me et te
quod contractus non valeat tunc iuramentū non obligat: qꝛ deficit
in volūtatē iurās ⁊ recipiēs ꝫ ſic fingāt vel iuramētū eſſe ꝯ intentio⸗
nem ⁊ haberet quādā ꝯtꝛetatē: ⁊ ſic dicit ſe intelligere Bar. in d. l. ne
mo pōt. ſi ſimulatio ex vno ꝯctu ad aliū eſt magis dubiū: ſi agant et
verus ꝯctus ſubſitet ⁊ ille ſeruet̃ ⁊ nō apparēs. ¶ Itē ecce de ꝯctu vē
ditionis nō ſoluit̃ gabella ſicut de ꝯctu donationis agunt vēdere: ſꝫ
ſimulant donationē. Itē qꝛ volūtas ſe obligandi in apparētia defi⸗
cit ſi agūt vt ſeruet̃ apparēs ꝯctꝰ ⁊ nōis cuꝰ loco ſimulat̃ vt qꝛ vſu⸗
rarius ſimulat de pignoꝛe vēditionē vt lucret̃ fructꝰ vl' vt vſuras ha
beat ⁊ tūc hic ſubꝛogatꝰ ſuccedit loco veri ⁊ nō eſt verꝰ ꝯctus et hoc
caſu pñt: qꝺ ſi vterqꝫ ꝯctus poteſt ſeruari ab vtroqꝫ pacto vel turpi⸗
tudine ꝓbat iuramētū ⁊ ſeruari debeat qꝺ iurat̃. Si aūt ſubꝛogat̃ lo
co ꝯctus turpis vel qui non poterat ſeruari abſqꝫ periculo aīe tunc
iuramentū nō aſtringit iurātē ſeruare cū ſimulat: qꝛ ſimulatio ⁊ iura
mentum ſunt ad implementū pꝛimi ꝯctus illiciti: ⁊ ſic non obligat ſi
cut nō obligat reſpectu pꝛimi ꝯctus illiciti: ⁊ illa remedia habet que
haberet contra pꝛimū veꝝ ꝯctum ſi eſſet mercatoꝛ: ⁊ in hoc in prece⸗
denti membꝛo loquit̃ d. Ant. cōfuſe: ⁊ videt̃ quodāmodo implicare
contrarietatē: ſi eñ ſimulat vnum ꝯctum in locū alterius qui agitur
vt ſimulatus ſeruet̃ ⁊ nō ille in cuius locū ſimulat̃ cū ille ſit verꝰ con
tractus q agit̃ inter partes: ⁊ nō ille qui ſimulate concipit̃. ¶ Item
inquātū dt qꝺ ſi vterqꝫ ꝯctus pōt ſeruari abſqꝫ periculo aīe ſeruan⸗
dum eſt. vtraqꝫ ergo ſimulatio nihil operat̃ qꝺ videt̃ contra oēm ra
tionē: de hoc infra aliqua ſubijciā. ¶ Sed nunc ꝓſequoꝛ dicta ſua q̄
dicit vera inq̄tum iuraſſet ſimpliciter ⁊ nō veniendo contra ꝯctum
ſimulatū: ⁊ de illo obſeruādo: ſed preſtitiſſet ſi iuramētū quod cōiter
ꝓſtari ſolet vt qꝛ iuraſſet oīa ⁊ ſingula eſſe vera que in inſtrumento
ſunt quidē vt cōtenta cōiter hodie notarij apponūt tunc iuramētuꝫ
excluderet inq̄tum ꝯueniret ꝯ oſtendendo ſimulationem nō ex hoc
deteget ſe periurum: ⁊ ſic repellit̃ tanq̄ detegēs turpitudinē. de don.
inter dilectos. niſi veniret per viā denūtiationis euāgelice ad exone⸗
randum cōſcientiā aduerſarij: qꝛ in hoc obſtaret turpitudo inq̄tum
animam inſequētur vt no. de teſti. ex tenoꝛe de iureiur. quēad. ħ ſunt
verba do. Ant. ¶ Sed reperio do. Ang. de peru. in p̄dicto ꝯſilio qꝺ
incipit Dña Catherina. ſentire ſimpliciter qꝺ ſi iuramentū ſimplex
ſit ſuper ꝯctu dꝫ ſimplex peti abſolutio: loquit̃ tñ qñ vnus ꝯctus ſi⸗
mulat̃ in locum alterius. Dicit eñ ſi qs iurat ſe ſoluere vſuras aut
nō venire ꝯ ꝯctum pignoꝛatitiū factum in foꝛma vēditionis imme⸗
diate cū eſt abſolutus pōt pꝛoſequi ius ſuū: qꝛ tale iuramentum non
confirmat ꝓmiſſionē. ¶ Sed do. Fede. de ſe. ꝯſ. ccc. al's. cclxxix. ēt ſen⸗
tit abſolutionē neceſſariā ⁊ loquit̃ in caſu in quo do. Ang. de peru. ⁊
aperte ſentit hoc ꝓcedere vbi iurauit oīa cōtenta in inſtrumento eſſe
vera. qꝺ eſt cōtra do. Ant. qui hoc caſu dicit abſolutionē hoc vltimū
ego expediā ꝓximo ſequēti dubio. Sed hic ſubmittā quid mihi ī hoc
dubio vr̃: ⁊ procedā per enumerationē caſuū qui poſſunt cōtingere.
Iſte eñ pꝛocedendi modus eſt clarioꝛ q̄ per viā diſtributionis q̄ ni⸗
mis longa obumbꝛat intellectū. Pꝛimus qñ ſimulans interceſſit ex
parte vtriuſqꝫ ꝯhentis ⁊ actū fuit inter partes vt tā ꝯctus q̄ iuramē
tū eſſent ſimulata interceſſit ſimulatio ex mixta cā: puta ꝓpter mixtū
timoꝛē vel debitoꝛ obnoxius ad veniendū mutuū congruit al's cōci
pit pignus ſub foꝛma vēditionis. vt ille creditoꝛ lucret̃ fructꝰ: ⁊ tunc
ſiue ſubꝛoget̃ in locū alterius ꝯctus ſiue non iuramētum nō obligat
qꝛ deficit cōſenſus. ⁊ fuit iuſta cauſa ſimulādi: ad hoc. ſ. de vo. ⁊ l. fin.
C. de nō nu. pecu. ⁊ xxij. q. v. quacunqꝫ. ⁊ c. humane. ⁊ alia iura in pꝛi
ma parte inducta. ¶ Scḋs caſus qñ interuenerunt oīa que ponunt̃
in p̄cedēti caſu: qꝛ cā ſimulādi fuit iniuſta ⁊ pꝛaua vt fraudet̃ gabella
finxerunt alium ꝯctum ⁊ iurarūt vel ad deceptionē alterius: ⁊ tūc eſt
magnū dubiū ꝓpter iura allegat ſupꝛa in parte negatiua: ſꝫ ī hoc ca
ſu dico aduertendū ad foꝛmā iurandi: aut eñ iurauit ſingula ꝯtēta
in inſtrumento eſſe v̄a ⁊ tunc incōtinenti fuit periurus: ſꝫ in mēte con
ciperet illa eſſe falſa: qꝛ ſimulatio intentiōis ex iuſta cā nō excuſat vt
no. in p̄cedēti. c. qꝺ interrogaſti. ſic ꝯtingit in illo qui pꝛece vel pꝛetio
coꝛruptus depoſuit falſum. vt in. c. ſicut. de teſti. ⁊ in. c. j. de cri. fal. vñ
nō dꝫ audiri allegās ſimulationē cū fatet̃ turpitudinē ſuā vcꝫ ſe pꝛiu⸗
rum ⁊ habuiſſe dolū ad deceptionē alterius ad hoc. c. cū ſup. de ꝯceſſ.
pꝛeb. ⁊ alia iura allegata ſupꝛa in vltimo ꝯtrio: ſed ſi iurauit nō veni⸗
re contra illum ꝯctum quē ſimulabat: ⁊ tunc puto quo ad deū ꝫ gra
uiter peccet aſſumendo religionē iuramēti in vanū ⁊ maxime ad de⸗
teſtationē alteriꝰ cū ſi trāſgredit̃ nō incidit ī periuriū: qꝛ hic affuit in⸗
tentio ſe obligandi: vñ reſpectu dei non exigit̃ abſolutio. ad ħ. c. tua.
de ſpō. ꝑalle. ⁊ in. l. nuptie. ff. de ritu nup. ⁊ qꝺ no. gl. in. c. tua. ⁊. de pꝛi⸗
uile. ⁊ Archi. in ꝑalle. c. qꝺ interrogaſti. vbi poſt quoſdā ſentit qꝺ illa
nō eſt vera monacha: ſed ꝓpter ſui culpā cōpellit̃ eſſe in monaſterio:
16 ⁊ maxime cū nō poterat ꝓbare ſimulationem: † deus eñ recipit ver⸗
ba qualia ex intus ꝓferūtur. xxij. q. v. humane. ⁊ §. ſi ergo. nec obſtat
c. ſicut. j. q. ij. ⁊ c. maioꝛes. vbi ptꝫ qꝺ vere cōfert̃ baptiſmus: qꝛ intel⸗
ligitur qñ ipſe ſolus habebat intentionē: vt qꝛ nō ꝑfecte intendebat
recipere baptiſmū, ſed dans credebat baptizare: vt virtus v̄boꝝ ⁊ ſa⸗
cramēti impꝛimat̃. de quo tamen ꝑ Inn. in. c. j. de ap. ſed quo ad foꝝ
contentioſum ꝯpelleret̃ ſeruare iuramentū quatenꝰ venit in ſui p̄iu⸗
dicium ⁊ nō imminet periculū: qꝛ non debuit ꝯfundere oꝛdinē rerū: ⁊
maxime ſpūalū ⁊ abſenti iuramento maxime ad alterius deceptionē
vñ non dꝫ audiri hanc turpitudinē allegans: ad hoc optime pꝛedu⸗
ctum. c. tua. de ſpō. ¶ Tertius caſus qñ ſimulatio ꝯctus interuenit
ex ꝑte vtriuſqꝫ ⁊ iuramētū fuit ꝓſtitū ſup tali ꝯctu: ⁊ actū fuit vt nō
veniret ꝯ apparentē ꝯctū: ſed in veritate ſeruat̃ verus ꝯctus: puta pi
gnoꝛatitius: ⁊ tunc abſqꝫ dubio non pōt ꝯuenire non petita abſolu
tiōe. Et hoc caſu intelligit̃ dictū Ang. ⁊ dictū Fed. ⁊ do. An. ¶ In
tertio mēbꝛo hoc eñ iurat̃ ex parte ⁊ ſm intētioneꝫ vtriuſqꝫ obligat
vt nō detegat̃ ſimulatio: ⁊ vt ſeruet̃ verus ꝯctus pignoꝛatitiꝰ: foꝛte
⁊ ſub iſto velamine recipiat fructus loco vſure: vñ ideꝫ eſt ac ſi iuraſ⸗
ſet ſoluere vſuras quo caſu nō ꝫ ꝯuenire abſolutione nō petita vt in
c. j. ⁊ in. c. debitoꝛes. de iureiur. ⁊ iſte caſus iudicio meo nō hꝫ dubium
qñ cōſtat qꝺ iuramentū ad hoc fuit interpoſitū vt ꝯctus ſimulatꝰ ſer
uetur quo ad apparentiā: ⁊ ſi nō detegat̃ ſimulatio. ¶ Sed dubium
eſt qꝺ ſi iuramentū fuit ſimpl'r preſtitū ⁊ nō apparet qꝺ non cōſenſe⸗
rant ꝯhentes circa iuramentū: ⁊ de hoc caſu in ſequēti. ¶ Quartus
caſus eſt qñ fuit ſimulatus ⁊ iuramentū fuit ſup eodē preſtitū. ſ. ſi po⸗
teſt cōſtare de iuramēti ſimulatione: ⁊ iſtū caſum reputo dubium: et
tunc puto dicēdū qꝺ quo ad talē obſeruantiā ꝯctus ſimulati nō pōt
obliuiſci ex iuramēto: qꝛ eſt preſumendū qꝺ incōtinenti ex interpoſi⸗
tione iuramenti voluerit ꝯctum valere de quo actum erat vt nō va⸗
leret ſi ex interuallo iuraſſet vt dꝛ in ſimili per bar. s̄. in pꝛima ꝑte ſe
cundi articuli. vbi hoc optime ꝓbat̃ hoc pꝛimū: ſed qꝺ ad obſeruātiā
contractus incōtinenti donec ꝓbetur quod tacite fuit inter ꝯhentes
actum puto in foꝛo anime ſtandum intentioni iurātis: qꝛ gñaliter ſic
interpꝛetat̃ iuramentū in foꝛo ꝯſcientie: vt notabiliter dt Inn. in. c.
veniens. de iureiur. facit. c. ſignificaſti. de homi. In foꝛo v̄o ꝯtentio⸗
ſo ibi fit interpꝛetatio ſm ius ⁊ ex varijs circūſtātijs vt ibi not. ⁊ facit
c. veniens. ⁊. c. ad noſtrā. eo. ti. qꝛ videmus pꝛeſumere qꝺ volunt abu⸗
ti iuramento: qꝛ ſic ꝓſumemus pctm̄ quod nō eſt dicendū ar. eoꝝ que
no. in. c. ingrendū. de pecu. cler. iuncta. l. ſi defunctus. C. arb. tu. l. ēt. C.
de don. inter vir. ⁊ vxo. nā vt in p̄dictis iuribꝰ ptꝫ al'r ꝓſumit̃ in acq̄⸗
ſitis ꝑ tutoꝛē: ⁊ aliter in acquiſitis ꝑ clericū ſeu per vxoꝛē ꝯſtante ma
trimonio: ⁊ hoc ne pꝛeſumat̃ pctm̄ vt in eis notat̃. ¶ Itē iuramētuꝫ
17 habet viꝫ clauſule. † ſi nō valet vt ago qꝺ ago valeat vt valere pōt.
l. cū patrē. §. filijs matrē. ff. de le. ij. facit. c. ad noſtrū. ij. de iureiur. not.
Bar. in. l. ſi qs ꝓ eo. ff. de fideiuſ. ⁊ qꝺ no. Cy. in ꝑalle. l. ſi ex cautione.
C. de nō nu. pe. vbi ꝯcludit qꝺ iurans nō opponere exceptionē nō nu
merate pecunie obligat̃, ꝫ ſimpliciter renūtiatio nō valeat: ergo ī du
bio ſe nō obligat ad talē obſeruantiā ꝯctus ſimulati ꝓpter ꝯdictionē
que inde oꝛietur ſaltē obliget quo ad obſeruandū coloꝛē contractus.
18 ¶ Item qꝛ creditoꝛ ſolet ſic caute iuramentum recipere † ergo argua
mus a cōiter accidentibus valet eñ tale argumētum vt in. c. j. de cle.
non reſi. vbi hoc no. Io. cal. ⁊ per glo. ⁊ per doc. in. l. neqꝫ natales. C.
de ꝓba. ¶ Itē qꝛ hec interpꝛetatio conuenit nature rei: ex ſe eñ et ex
ſono verboꝝ hꝫ obligare ⁊ pꝛeſumit̃ ex actu contra voluntatē iuran
tis vt ipſam obliget de renuntiatiōe ſup hoc. ¶ Itē hec interp̄tatio
tutioꝛ eſt vt euitet peccatū: ergo amplectēda ⁊ alia fugienda vt no. in
c. veniens. de ſponſa. in cle. exiui. de ver. ſig. ⁊ hoc dico ꝓcedere niſi tot
eſſent circūſtantie aduerſe quod tollerent p̄dictas pꝛeſumptiōes qꝺ
no. in. c. tranſmiſſ. qui fil. ſint leg. ⁊ pꝛedictū caſum intellige qñ ex iuſta
cauſa nō ad decipiēdum tertium fuit facta ſimulatio: al's ſeruet̃ qꝺ
dixi in ſecundo caſu. ¶ Quartus caſus eſt de vno ꝯctu ad aliū q nō
poteſt ſeruari ſine interitu aīe vel eſt cōtra bonos moꝛes: puta agit̃
vere contractus ſimulatus: ⁊ alius ꝯcipit̃ ⁊ iurat̃: ⁊ tunc ex tali iura
mento nō tenetur nec ad obſeruantiā totalem ꝯctus: nec quo ad ap⸗
rentiā ex quo ex obſeruatione imminet peccatum: ſꝫ enim peccauerit
tunc iurando: tamen non peccat ꝯueniendo. xxij. q. iiij. pꝛo te. ⁊ de iu
reiurando. ſi vero facit. c. ſi. de pactis. ⁊ l. ſi. de verbo. ob. ¶ Quintus
caſus eſt quando ſimulatio intereſſet ex parte iurantis tantum vt qꝛ
aliud gerebat in coꝛde: aliud in oꝛe: vel callidis eſt vſus verbis iuran
do ⁊ tunc iuramentum intelligit̃ ſm intentionē recipientis: ſic deus
videtur recipere vt eſt tex. in. c. quanto. ij. q. iiij. ⁊ in. c. omnibus. eadē
cauſa ⁊ q̄one ⁊ generaliter qualiter iuramenta ſunt recipiēda. eſt bo⸗
na glo. in. §. querit̃. eadē cauſa ⁊ queſtione. ¶ Pꝛimum qñ alter ha⸗
buit rectum intellectum ⁊ alter doloſum. ¶ Scḋm qñ vterqꝫ dolo⸗
ſum. ¶ Tertiū qñ vterqꝫ rectum ⁊ verba ſunt dubia: de his ibi ⁊ ali
quid in fine in glo. in. c. ex literis. de ſponſa. ⁊ per pꝛedicta tertiū mem
bꝛum remanet clare ſolutum debet enim diſtingui ſm pꝛedictos ca⸗
ſus: ⁊ totalis materia remanet directa q̄ ſatis quotidiana eſt ⁊ ꝯtra
ria omnia debent reduci ⁊ intelligi ſꝫ caſus pꝛedictos. ¶ Quartum
dubiū an poſita iuramenti obligatiōe in caſibus p̄dictis audiat̃ iſte
minoꝛ petendo abſolutionem in iuramēto nō obſtāte ꝯdictione ad⸗
uerſarij. ¶ Et quatuoꝛ argumēta faciā pꝛo ꝑte affirmatiua: ⁊ qnqꝫ
pꝛo ꝑte negatiua. ¶ Ad ꝑtem affirmatiuā qꝺ debeat audiri arguit̃
ſic: vbicunqꝫ

ſte:vbicunqꝫ enim iuramentum continet turpitudinem ex parte reci
pientis tale iuramentū eſt relaxādū:vt in.c.j.de iureiurā:vbi ꝓbaṫ de
iuramento ꝑſtito de vſuris ſoluēdis:ad idē.c.vez.ꝛ.c.ſi ꝟo.eo.ti.vbi
abſoluitur quis a iuramēto preſtito per metū in odiū ipſoꝝ metum
inferendū:ſed in caſu noſtro cōtinet turpitudinē ex parte recipiētis.
qꝛ contraxit cū minore contra legis prohibitionē:ꝛ ſic ſemper dolus
intelligitur exceptus vt in.c.ſi vero.ꝛ in.c.cum cōtingat.de iureiur.et
in auṫ.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend.ꝛ in.c.ij.de pactis.lib.
vj.cum ſi.ſed ꝯhens cum minore videtur eſſe in dolo cōtrahendo in
caſu a lege prohibito:vt in reg.qui contra iura mercaṫ.de reg.iur.lib.
vj.ꝛ in.l.quemadmodū.C.de agri.ꝛ cenſi.li.xj.ꝛ.c.que cōtra.viij.di.er
go hoc iuramentū vel nō obligatorium:vel ſaltē relaxandū. Tertio
ex facto demeritorio eſt quis recipiendus al's puniendus:ꝛ commo
dum reportare nō debet.C.de don.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ ſi neceſſe.xvj.q.
19 j.legi.ff.de neg.geſt.ſiue hereditaria.de prebē.eū qui.li.vj.†ſed ꝯhens
cum minore prohibito contrahere tanꝙ veniens contra preceptum
ſuperioris dꝫ ex hoc puniri:vt in.c.qui reſiſtit.xj.q.iij.ꝛ in.c.iij.de ma
io.ꝛ obe.ergo non debet ex contractu in obſeruantia commodum re
portare:ꝛ ſic iuramentū eſt relaxandum ne indirecte aliquod cōmo
dum percipiat.cōtra.c.tue.de procu.ꝛ regula cum quis.de re.iu.libr.
vj. ¶ Quarto ad iuramētum ſeruādū debet habere tres comites,ve
ritatē iudicium ꝛ iuſtitiā.c.animaduertēdū.xxij.qō.ij.ꝛ in.c.ꝛ ſi chri
ſtus.de iureiur.ſed in hoc iuramēto nō requiritur iudiciū nec iuſtitia
cum nō ſit iuſtū neqꝫ diſcretū ſe obligare contra leges ſuperioris.ar.
c.j.de his que fiunt a maio.par.cap.ergo ꝛc.nec ꝯditio aduerſarij ha
bet in aliquo obeſſe:tum propter rationes ꝑdictas:tū qꝛ cōtra eū po
teſt replicari qꝺ doloſe excipiat contra abſolutionem petitā cum ipſe
teneatur hoc iuramento.de re.iur.li.vj. ¶ In cōtrarium ꝛc. Ad ptē
negatiuā arguitur primo per auṫ.ſacramenta puberū.C.ſi aduer.vē.
vbi in iuramentis ꝑſtitis cōtra legis precepta etiam a maioribus ꝺt
imperator talia inuiolabiliter obſeruari:vnde pōdero verbū inuiola
biliter:ſicut in ſimili pōderaṫ dictio oīno in cle.vt hi qui.de eta.ꝛ qua
lita.q̄ excludit etiā diſpēſationē:ꝛ ſic per iſtud verbū inuiolabiliter vi
detur qꝺ non debeat venire contra etiā petendo abſolutionē. Nam
quemadmodum violat q petit ab obligatiōe erui. ¶ Scꝺo induco
c.cum cōtingat.de iureiur.ꝛ.c.lꝫ.eo.ti.lib.vj.ꝛ.c.ꝙuis.de pac.eod.li.q̄
iura ſimpliciter ꝛ abſolute dicunt illa iuramēta lꝫ contra legis ꝓhi
bitionem preſtita debere obſeruari nec nullam mentionē agūt de ab
ſolutione:vnde ſi in tali caſu pōt peti abſolutio papa feciſſet mentio
nem ſicut ī ſimili facit in caſu in.c.j.ꝛ in.c.debitores.ꝛ.c.verum.ꝛ.c.ſi
vero.de iureiu. ¶ Tertio iuramenta ſunt de iure diuino vt in.c.et ſi
20 chriſtus.de iureiu.ver.redde dn̄o iuramēta tua ꝛc.†ſed cum hoc iura
mentum ſit obligatorium:nec reperitur permiſſum qꝺ debeat relaxa
ri:ergo obſeruandū.arg.eoꝝ que no.in.c.quāto.de iureiu.ꝛ.c.cū iter.
P.de renun.maxime ne detur materia de facili iurādi:ꝛ plene veniē
di ꝯ iuramentum contra.c.ſi vero.ꝛ.c.verum prealleg. ¶ Quarto
iuramentū repreſentat maiorē et minorē ꝛc.vt not.in auṫ.ſacramēta
puberum.C.ſi aduer.vē.c.pe.de emp.ꝛ ven.ergo incōtinēti qꝺ inter
uenit iuramentum ceſſat rō ſtatuti que prouidit tantum minoribus
ꝛ per cōſequens in tali ꝯtu nulla reperiṫ turpitudo:ergo ſeruandū:
nec indulgendū abſolutiōis bn̄ficiū. ¶ Quinto ꝛ vltimo:aut nullū
pctm̄ hic imminet:aut ſic.primo caſu non dꝫ fieri abſolutio:qꝛ cū ipſe
minor non obtēperando legi ſe obligauerat fuit etiā in culpa.xj.qō.
iij.qui reſiſtit.ſecus ſi ſecum cōtrahens ꝯcurrente paritate turpitudi
nis.iſte nō dꝫ audiri in regu.in pari cā de reg.iug.iur.li.vj.ſed cū cul
pa debet cōpulſari alias cōpenſari.vt.ff.de ꝯpē.l.ſed cū ambo.vbi no
tanter dicit tex.ſi ambo ſocij pari negligentia ſocietatis adhibuerūt
dicendū eſt deſinere vos eſſe obligatos ipſo iure cōpenſationē negli
genti facta ꝛc.ꝛ ſic etiā dolū cū dolo.de adul.intelleximus.ꝛ iuramē
talis obligatio remanebit in ſuo robore maxime ꝑſumēdo minorem
nō fuiſſe captū ꝛ qꝺ vltro citroqꝫ nata ſit obligatio:ꝛ in delictis eū
in minoribꝰ nō ſubueniṫ.l.auxiliū.§.i delictis.ff.de mino.C.ſi aduer.
delic.l.j.nec etiam in alijs qn̄ non reperiunṫ enormiter leſi.l.ꝙ ſi mi
nor.ꝛ.l.nō oīa.ff.de mino. Idē ꝛ fortius dicendū eſt vt nō ſubuenia
tur ꝯ iuramentū maxime cū illud peruerteṫ maior:ꝛ ſic ceſſat fauor
minoris etatis. ¶ Chriſti eiuſqꝫ matris ſuffragio īplorato ad ſolu
tionem huiꝰ vltimi dubij veniēdo iuxta ordinē ſupra recitatū recita
bo ꝓprius opiniones. Et pmo dn̄s Fed.de ſe.ꝯſ.cclxiiij.format vnū
punctū quaſi i terminis nr̄is.qn̄ ſtatuto ciuitatis cauebaṫ:quod ſiue
cōceſſio ſiue promiſſio facta a filiofamilias ſine cōſenſu patris nō va
let ipſo iure etiā ſi iuratum fuerit:ꝛ quidam filiusfamilias hoc nō ob
ſtante compromiſit ꝛc. ¶ Concludit idem Fede.iuramētū obligato
rium:ſed qꝛ iuramento fecit ꝯ prohibitionem ſtatuti ciuitatis ex cau
ſa facti cui obtemperare debuerat ꝛ non contrauenire.viij.diſt.q cō
tra.xi.q.iij.qui reſiſtit nec ex tranſgreſſione dꝫ reportare commodū:
ſed potius puniri quod poteſt compelli ad relaxandum iuramentū
fatetur ſe eſſe obligatum iuramēto ſicut accidit in eo q iurauit ſolue
re vſuras q obligatur ex iuramento:et tamen petit relaxationē de iu
reiur.debitores.ꝛ.c.j.ſicut ergo recipiēs iuramētū ſup re illicita q̊ ad
ſe tenetur relaxare ita hic ſm eū erat illicitū ex ꝑte recipiētis ꝓpṫ ꝓhi
bitionem legis municipalis debebat obtemperare:ꝛ in hac cōcluſio
ne reſidet ipſe. Idē vr̄ tenere Ān.in.c.cū cōtingat.dicit eū qꝺ in ter
minis illius.c.iuramētū obligat mulierē ad obſeruātia ꝯtus:ſed de
bet inſtare vt abſoluaṫ. Si ergo in terminis illius.c.tꝫ mulierē poſſe
inſtare pro abſolutione qꝛ cōtra ꝓuiſionem legis cōſentit:multo for
tius ſentit qꝺ poterit in caſu thematis vbi verba ꝓhibitoria dirigū
tur ad perſonā.do.Ant.in ꝑdicto.c.cū cōtingat.ꝺt ꝙ ſi nō eſt aliqua
deceptio que nō habet in ſe dolum annexū ſaltē preſumptum nullū
remedium cōpetit ꝯ iuramentum ꝑ quecūqꝫ ꝟba loquaṫ ſtatutū:ſed
vbi deceptio arguatur in ꝯtu tunc haberent remedia ſi deceptio eſt
enormis de quibꝰ in.c.debitores.ad hoc gl.in.c.veniēs.de iureiu.pre
alle.qꝛ ex enormi leſione preſumiṫ dolus,ſubeſt eū cā ſic preſumendi:
vt in.l.oēs.§.lucius.ff.de his q̄ in frau.cred.ꝛ in.l.qui teſtm̄.de prob.
ꝛ quod ibi no.vn̄ adeſſet turpitudo ex ꝑte eius cum quo ꝯxit et cui
iurauit ꝛ idem putat eſſe ſi ꝯtus iuretur cum veroſimiliter ꝯſumptu
ro vbi hoc conſtaret euidētia facti:qꝛ notorie eſſet ꝓdigus:vel cui bo
nis vt ꝓdigo foret interdictū:qꝛ hic aliqualis eſt turpitudo ex ꝑte ꝯ
hentis q materiā dat ꝯſumpturo ad proprium ꝯſumendum:ꝛ lex ex
cā legitima fraudē in talē ꝑſumit:vt.l.ſi qs cū ſciret.ff.de mino.l.qꝺ
ſi minor.§.fi.ff.mādati.l.ſi vero nō remunerandi.§.adoleſcens:ꝛ in.l.
ij.quarum rerum actio non da.vnde etiā cōcludit qꝺ ſi mutuaret:vł
cōtraheret cum ꝑlato ad ludū vel corruptū notorie in actu ludi:vel
in vanitatibus mulierum bn̄ foret remedium aduerſus iuramentū
per iura predicta ad hec verba ſatis placet:vt.j̄.dicam.latius domi.
Pe.de anch.in repe.c.canonū.de cōſti.aperte nō exprimit qd ſentiat
in caſu quo minor aliter nō eſſet leſus:ſed attingit caſum quo inter
uenit deceptio ꝛ cōcludit idem qꝺ Io.an.ꝛ qꝛ caſus eſt quotidianus
recitabo prius ꝟba ſua firmat eū punctum ſuper quo cōſuluit ī hac
ciuitate Senaꝝ. Nā in hac ciuitate cauetur ſtatuto qꝺ nullus cōtra
ctus finis ꝛ quittātie ſi fieret per minorē vigintiquinqꝫ ānis valeat:
nec ꝺ eo ius reddatur niſi interceſſerit certa ſolēnitas. Hoc ſtatuto ꝑ
miſſo cōtingit qꝺ patruus tradidit nuptui neptē ſuā dans in dotem
quingentos ꝛ iſta neptis remunerauit dicto patruo oē ius ſibi cōpe
tens in ꝑdicta hereditate que valebat prius in quadruplū ꝛ iurauit
nō cōtrauenire:querebaṫ an eſſet aliqꝺ remedium reciſiuū illius ꝯ
ctus finis ꝛ quittationis. Et cōſuluit ipſe qꝺ poterit peti abſolutio
iuramēti ſiue relatiōis ad hoc pmo inducebat regulā quod iuramē
tum non debet eſſe iniquitatis vinculum.c.inter cetera.xxij.q.iiij.qꝺ
verbum iniquitatis multum ponderabat. ¶ Item iuramentum dꝫ
habere tres comites.ſ.veritatē iudicium ꝛ iuſticiā.eadē cā ꝛ qōne.ij.
animaduertendū.in qōne aūt ꝑdicta euidens apparet iniqtas cum
modico qſqs renuntiat hereditati paterne ꝛ ita locupletari:ꝛ paria
ſunt diſpōne dolū adeſſe ex ꝓpoſito vel reipſa vt eſt caſus i.l.ſi qs cū
aliter.ff.de ꝟ.ob.ꝛ.l.ij.ff.de doli excep.hic aūt nō ſolū reipſa ſaltē poſt
graue dānū nedū eū vſqꝫ ad quadruplū:ſꝫ vltra dimidiā ꝟe eſtima
tionis:ac ēt iura ſubueniūt deceptis etiā maioribus.l.ij.C.de rei.vē.
In caſu aūt ꝓpoſito eſt cū enormi deceptiōe cōiecta minor etas ꝛ ſe
xus fragilitas quibꝰ multū iura ſubueniunt incidēter ꝓpter natura
lem eqtatē ꝛ deceptionē veroſimilē tā in ꝯhendo quā in ſolennitati
bus adhibendis.l.j.ff.de mino.ꝛ in.l.dolum ex indicijs.C.de dolo.ex
qualitate igiṫ ꝑſonaꝝ ꝛ illius facta ar.ꝯhens cum talis ſua nepte de
dolo ad hoc.l.j.ꝛ qꝺ ibi no.ff.de doli.exceptio.rōne ergo euidētis ini
quitatis ꝛ doli ſaltē reipſa inherentis illi renuntiationi vr̄ ſcꝺm iura
mentum relaxandum ſicut ꝑ metū renuntiat qs bonis cū iuramēto.
c.ſi vero.de iure.ꝛ paria ſunt ad deciſionē ꝯtus dolus ꝛ metus.c.pe.
ꝛ.c.abbas.qꝺ met.cau.ꝛ ad hoc adducit ꝑalle.c.ſi vero.q vult i caſu.
c.cum contingat.qꝺ pōt mulier inſtare pro abſolutione:ergo multo
fortius in caſu ꝓpoſito vbi cōcurrit ſexus fragilitas:ꝛ minor etas et
enormis leſio:ꝛ etiā reuerentia quā puella ſiue femina habere dꝫ ad
patruum ſuū in cuius domo ꝛ gubernatiōe remanſerat poſt mortem
patris:ad hoc.l.j.§.q̄ onerāde.ff.quaꝝ re.ac.nō da.ꝑ Bar.xxij.q.iiij.
vnuſquiſqꝫ.ꝛ ſcꝺm ꝑdicta dicit limitari auṫ.ſacramēta puberum.vt
non habebat locum in caſibus in quibus poteſt ꝯtus ſeu diſtractꝰ
argui de iniquitate euidenti ꝛ dolo reipſa ꝛ perſpicuis indicijs.l.do
lum.C.de dolo.hec ſunt ꝟba que ſatis placēt ideo ſeriatim recitaui
ꝛc. ¶ Et aduertēdum inquātum ſupra recitaui opi.Ānc.vr̄ eā pro
bare ꝛ conſentire qꝺ nulla data leſione ex quo ꝯxit cōtra legē poteſt
petere abſolutionem:ꝛ idē ēt recitādo ꝑalle.dictū Fed.ꝛ cū eo trāſeū
do:ſed inꝙtum ſupra dixi auṫ.ſacramenta pubeꝝ limitandū qn̄ con
tractus nō pōt argui de euidenti iniquitate aperte ſentit qꝺ in caſu
illius auṫ.non cōpetit abſolutio al's non eſſet limitatio:nec reciperet
hāc reſtitutionē:qꝛ inꝙtū apparet de iniqtate requiriṫ abſolutio er
go ceſſante deceptiōe enormi nō fiet abſolutio:ꝛ ſic vr̄ in hoc recede
re a dictis Ān.Sꝫ vt dixi apte hoc nō ꝯcludit Bar.in.l.ſi qs ꝓ eo.
ff.de fideiuſ.ſatis ſentit lꝫ hoc apte nō dicat qꝺ ex ſolo ꝯtemptu ꝯtra
legē nō ꝯpetit abſolutio:ꝺt eū primo qꝺ ſi cōtractus reprobaṫ odio
creditoris non firmaṫ iuramento:ſed ipſum iuramentum eſt ſeruan
dum:cōpetit tamen abſolutio:ſed quando contractus reprobaṫ fa
uore debitoris:tunc dicit qꝺ firmaṫ iuramento:vt in auṫ.ſacramēta
puberum.ꝛ nihil dicit de abſolutione:ſentit qꝺ hoc caſu non cōpetit

abſolutio:loquitur tñ qñ verba ſtatuti dirigunt̃ ad rē. ¶ Ego autē
ad totalē materiā clare enarrādā ꝓcedā per caſuū enumerationem
put in p̄cedēti dubio feci. ¶ Primus ergo caſus ſit qñ iuramētū oī
ex parte licitū eſt tā ex parte iurātis q̄ ex pte recipientis etiā quaꝫ ex
parte materie ſup qua preſtat̃:ꝛ tunc abſolutio nō eſt imponēda:ſed
cōpellēdus eſt iurās ad eius obſeruātiā:de iureiu.ꝛ ſi chriſtus.qnimo
in illa cā extrinſeca exiſtēte etiā papa a tali materia ab eius ptāte nō
pendente vt in fauorē tertij:ad hoc qꝺ no.gl.in.c.quāto.de iureiurā.
Inn.in.c.cum inter.p.de renū.ꝛ per gl.in ſimili in.c.non eſt.de voto.
Imo puto qꝺ nec in melius pōt papa hoc iuramētū cōmutare inui-
to cui acquiſita eſt obligatio:qꝛ vnū ꝓ alio inuito creditore ſolui non
poteſt.ff.ſi cer.pet.l.ij.inſti.q.mo.tol.obli.in.j.ad hoc quod not.Ioā.
an.in regula in malis.de reg.iur.li.vj.in mercu.ꝛ Inn.in.c.ij.de con-
fir.vtil.vel inutil.ꝛ in.c.inquiſitioni.de ſen.exc.ꝛ in.c.que in eccl'iarū.
de cōſti.ſecus ſi ad honorem dei.qꝛ tunc poſſet in melius ꝯmutare:ſic
intelligo.c.ꝯuenit.el.ij.de iureiu.qꝺ no.Inn.in.c.debitores.eo.ti.vbi
vult.qꝺ etiā eps poteſt iuramenta in melius cōmutare:ſicut ꝛ no.de
vo.c.j.ꝛ.c.magne.cū ſimilibus. ¶ Secundus caſus qñ iuramentum
ex parte iurātis pōt ſeruari ſine interitu ꝛ ſine diſpēdio ſalutis eterne
ꝛ tunc nulla petitur abſolutio.pctm̄ fuit eñ iurando nō tranſgrediē-
do peccare.c.in literis.de iureiu. ¶ Tertius caſus eſt qñ iuramētum
pōt ſeruari ſine interitu ꝛ ſine diſpendio ſalutis eterne:ſed eſt contra
bonos mores:ꝛ tunc etiam nulla requirit̃ abſolutio in regula:nō eſt
obligatoriū.de reg.iur.li.vj. ¶ Quartus caſus eſt qñ iuramentum
21 ꝓceſſit calore iracūdie:† pōt tñ ſeruari ſine periculo ꝛ ſine interitu ſa-
lutis eterne vt ſi quis calore iracundie iurauit qꝺ non loqueret̃ cum
aliquo vel vna ſecum cibū caperet vel quid ſimile:ꝛ tūc ſentit obliga
toriū:qꝛ nō habuit comitē diſcretionis ꝛ iuſtitie.xxij.q.j.ꝛ iurabūt.et
eadem cā ꝛ.q.ij.animaduertendum.ꝛ tūc tenēt alia iuramēta:lꝫ com
petat abſolutio de quo no.in.c.cum qdā.de iureiur.ꝛ ſatis pōt teneri
qꝺ ſi iracundie calor fuit tāt⁹ qꝺ de libertate tale iuramētū nō p̄ſtitiſ
ſet ſed nō erat obligatoriū:qꝛ voluntas nō eſt diſcreta.dicimus ſic qꝺ
cōfeſſio calore iracūdie nō p̄iudicat niſi det̃ pſeuerātia:ꝛ bñ dicit gl.
in.c.ex literis.de diuor.facit.l.quicquid calore.de reg.iur. Non enim
oīno voluntarius ꝛ ſic nō videt̃ deus talē obligationē indiſcretā reci
pere.xv.q.j.nō eſt.vel ſi dicimus tenere de facili debet per epm abſol-
ui.ar.in p̄alle.c.quidā. ¶ Quintus caſus qñ iuramētū a p̄ncipio eſt
ſuper materia indifferēti:ſed poſtea deuenit ad caſum de quo ſi cogi
taſſet in p̄ncipio iuramētum nō fuiſſet illicitum vel nō iuraſſet:ꝛ tūc
no.dicit Archi.in p̄alle.c.animaduertēdū.qꝺ pōt ꝓpria autoritate
tranſgredi iuramētum.nec reqrit̃ abſolutio:puta ſi iuraui non nego
tiari nec recipere feudū a tali:ꝛ euenit caſus qꝺ niſi negotier vel reci
piam feudū a tali aliter viuere nō poſſum:qꝛ aut tpe iuramēti nō co-
gitauit de iſto caſu:ꝛ ſic nō ligat̃ vltra mentē ſuā in.c.veniēs.ꝛ.c.qn
tauallis.de iureiu.aut cogitauit illicitū ideo non ſeruandū.c.j.de vſu.
li.vj.ꝛ faciunt hec ad qōnē quotidianā de eo q iurauit nō fideiubere
pro alio certe iuramentum a p̄ncipio eſt licitū maxime qꝛ iurauit qꝛ
pluries deceptus ab his ꝓ quibus ſe obligauerat ſicut pōt quis iura
re pro vtilitate ꝓximi ita ꝓ vtilitate ꝓpria.ad hoc qꝺ no. Archi.xv.
q.j.nō eſt.Io.an.in addi.Spe.de iureiu.poſt principiū dicit qꝺ ſi ſa-
lus chriſtiana periclitaret̃ ex nō fideiuſſione quod nō tenet̃ ad obſer
uantiā iuramenti:qꝛ vel hic ſit caſus.excludit̃ a iuramēto eſt illicituꝫ
ꝛ ſic puto diſtinguēdū in eo q iurauit nō mutuare vel quid ſimile fa-
cere. ¶ Sextus caſus qñ iuramentū fuit dolo aduerſarij extortum ꝛ
ſic cōſidera qꝺ ſi ꝯctus ſuper quo preſtat̃ eſt a lege reprobatus in fa-
uorē iurātis tale iuramētū nō eſt obligatoriū:ꝛ ſic eſt caſus a contra-
rio nō cauillando literā quicquid ibi ſenſerūt doctores.in.d.c.cū con
tingat.ꝛ in.c.q̄uis.de pac.li.vj.ꝛ in ca.lꝫ.de iureiu.e.lib.ꝛ in aut̃.ſacra
menta puberū.oīa iſta iura excipiunt caſus in quibus dol⁹ interue-
nit:ꝛ idem ꝓbat̃ qñ interuenit metus vel vis ex quo eñ talia iuramē
ta veniunt ꝯ legē nō ligāt niſi ſint oīa voluntaria.Fateor tutius eſſe
qꝺ in his caſibus petat̃ abſolutio:ſentiunt ibi doctores:ſed primum
notabiliter ꝓbat̃ ex illis iuribus nō cauillando.Si vero iuramentuꝫ
non venit ꝯ diſpoſitum a iure ꝛ interuenit dolus qꝺ iurantis exclu-
dit mentē:ꝛ qꝛ ceſſante dolo modo ſe obligaſſet:vt qꝛ dedit cām ꝯtra
ctui:ꝛ tunc iuramentū nō ligat ꝛ poteſt ꝯuenire nulla petita abſolu-
tione:ar.opt.in.l.tres fratres.ff.de pac.ꝛ in.l.ſorori.C.de colla.ꝛ ſic in
telligo Fed.ꝯſ.clxiiij.al's.cxciij.vbi hoc expreſſe ſentit ponēdo termi-
nos in minori.xxv.annoꝝ que dotata a fratribus renuntiauit here
ditati paterne q̄ valebat longe plus q̄ꝫ habui in dote qꝺ eſt notādū
pro limitatione.c.ij.de pac.li.vj.qꝺ non procedit vbi dol⁹ dedit cām
contractui.nā vbi dol⁹ ibi excludit̃ voluntas vt in iurib⁹ p̄alle.ꝛ in
l.j.ff.de dolo.ꝛ iuramentū nō obligat vltra mentē iurātis vt in.c.ve
niens.ꝛ.c.quāto.ꝛ.c.qntauallis.de iureiu.ꝛ qꝺ no.Io.an.i.c.vno.de
cōmo.vbi dol⁹ interueniēs nō excludit ꝯſenſum:ꝛ qꝛ nō dat cauſaꝫ
cōtractui vt qꝛ me ducis ad cōſciendū hac arte.ꝛ tūc exigitur abſolu-
tio q̄ debet preſtari nō obſtante aduerſarij ꝯdictione ꝓpter eius tur-
pitudinē ꝛ dolū:ꝛ ſic intelligi debēt no.in p̄alle.c.cū cōtingat.ꝛ.c.ſiue
ro.ꝛ.c.veꝝ.de iureiu.ꝛ idē intellige de metu ꝛ vi vt reqrat̃ abſolutio
que dꝫ impendi ſine difficultate in odiū aduerſarij vt iuribus p̄alleg.

¶ Septimus caſus qñ iuramentū cōtinet turpitudinē ex parte ſuſci
pientis vt maxime ꝯcurrente ēt turpitudine materie ſup qua p̄ſtatur
ꝛ tunc iuramentū obligat ꝛ pōt peti abſolutio nō obſtante ꝯdictiōe
aduerſarij.ꝛ iſte eſt prim⁹ caſus.c.j.ꝛ.c.debitores.de iureiu.ꝛ i.c.verū.
ꝛ in.c.ſi vero.eo.ti.ꝛ per iſtū caſuꝫ pōt decidi quid dicēdū in filiofami
lias renuntiāte macedoñ.ꝛ iurāte non ꝯuenire Bar.in.d.l.ſi qd pro
eo.decidit queſtionē ſm caſum predictū vt iuramentū obliget ꝛ cōpe-
tat abſolutio:ꝛ hoc etiā ſentit Io.an.in addi. Spec.in ti.de ſen.ꝓla.
§.hoc aūt.vbi ēt plus ſentit qꝺ nec iuramētū teneat:qꝛ ꝯ bonos mo-
res.d.Ant.cui⁹ dictum ſatis placet in.d.c.cum contingat.dicit qꝺ ſi
ſtatutū vel lex adeſſet in loco vbi hoc frequētat̃ quod filij ex hoc inui
tantur ad parentes occidendos:qꝛ talia iuramēta ꝛ turpiter p̄ſtita ꝛ
contra bonos mores non obligarent iurantem ſaltē reſpectu ſcꝺarie
obligationis que dirigit in partē ꝛ anteq̄ꝫ ſolueret poteſt peti abſolu
tio:qꝛ inquātū peteret vbi aūt eſſem⁹ in loco vbi cōiter ex mutuis in-
duceret̃ ad tm̄ malum ꝛ chriſtiani hodie talia valde abhorrent tunc
iuramentū obligaret:nec pōt peti abſolutio ad hoc qꝺ no. Inn.i ca.
qꝛ pleriqꝫ.d immu.eccle.in fine ſui apparat⁹.ꝛ maxime hoc ꝓcederet
vbi euidens neceſſitas eſſet in filiofamilias. macedoñ.eñ homicidiū
preſumpſit:qꝛ tūc frequētabat̃ in loco ex quo ceſſat hodie hec p̄ſum-
ptio debet ceſſare legis preſumptio cōcurrente iuramento attendi dꝫ
cōitas al's veritas ꝛ dei obligatio remanet inuiolata.Ex hoc ptꝫ qd
dicendum in iuramento p̄ſtito ſuper pacto legis commiſſorie de quo
in.c.ſignificante.de pig.ꝛ in.l.j.ꝛ.ij.C.de pac.pig.ꝛ ſi.de quib⁹ ēt per
Bar.in prealle.l.ſi quis ꝓ eo. ¶ Octauus caſus qñ nulla alia turpi-
tudo reperiret̃ in iuramento niſi qꝛ eſt preſtitū contra legem:ꝛ i hoc
diſtingue.Aut eñ lex reſiſtit in fauorē publice vtilitatis p̄ncipaliter
ꝛ non eſt neceſſaria abſolutio:qꝛ iuramētum valuit vt in.c.dilecti.de
fo.cōpet.Aut p̄ncipaliter in fauorem iurantis lꝫ ſecūdario i fauoreꝫ
publicum vt in muliere ꝛ i minore in caſibus dicti.c.cū cōtingat.ꝛ.c.
quāuis.de pac.li.vj.aut̃.ſacramenta puberū.cum ſimilib⁹.ꝛ tunc ſu-
mus in caſu dubij noſtri:tñ lex ſeu ſtatutū prohibens minorem obli-
gari ſine certa ſolennitate p̄ncipaliter prohibet in fauorem minoris
vt no.Dy.in regula.nō eſt obligatoriū.de reg.iur.li.vj.ꝛ ſentit gl.et
in.l.ꝛ ſi is.C.de predi.mi.nō alie.ꝛ ſentiunt doct.in.d.aut̃.ſacramēta
puberum.ꝛ ſatis patet ex ſequentibus.Sed ſi principaliter nō cōcer-
nerent fauorem minoris etatis:ſuum in ꝯrium nō valet:ar.c.ſi diligē
ti.cuius cōtrarium probat̃ in iuribus p̄allegatis ꝛ dixi latius ſup pri
mo ꝛ ſcꝺo dubio:ꝛ tūc puto qꝺ abſolutio eſt denegāda per ea q̄ alle-
gaui ſupra in parte negatiua.nā primo eſt regula generalis qꝺ iura-
mentum nō eſt obſeruandū ex quo ſeruari ſine periculo aīe non pōt.
vt in iuribus vulgaribus. ¶ Item qꝛ reperit̃ hic turpitudo.nam ex
quo lex prouidet perſone:ꝛ talis perſona renūtiat iurādo fauori ſuo:
nulla reperit̃ turpitudo in cōtrahente:nam lex dei hoc non hꝫ ꝓ tur
pitudine vt ſeruet iuramentum nec ex parte contrahentis poteſt ar-
gui dolus:nec aliqua alia deceptio nec de ſe materia eſt turpis:argu.
optimum in ſimili in prealle.c.ad apoſtolice.de re iud.li.vj. Inducē-
do vt.ſ̄.dixi in arg.ꝛ ſic ſumus extra terminos.c.debitoreꝫ.ꝛ.c.j.ꝛ.c.
verum.ꝛ.c.ſi vero.de iureiu.ibi eñ reperitur turpitudo ex parte reci-
pientis ꝛ pactum iure prohibitum:quia de ſe male.de vſuris.ſup eo.
que omnia ceſſant in caſu noſtro:ꝛ ſi qua culpa reperit̃ ip̄e minor nō
reperitur immunis:vt dixi in ar.ꝛ ſatis eſt qꝺ ſtatutum punit intrica
tionem actus. ¶ Item ſi de eo qꝺ contra ſtatutū ſeu legem emanat
contractus peteret̃ abſolutio de facili eneruatur diſpoſitio.c.cum cō
tingat.petendo abſolutionem a iuramēto:nec eſt ꝟiſimile qꝺ ibi vel
ſatis in.c.j.e.ti.li.vj.qꝛ emanauit cū in ſolennitate.nulla fuiſſet facta
mentio de abſolutione.nec aut̃.ſacramenta puberum.que inuiolabi
liter mandat talia iuramenta ſeruari:vñ non placet dictū Vinc.nec
Fede.ꝛ videt̃ caſus pro hoc contra eos in predicto.c.cū cōtingat.in-
telligendo tex.ſm communem intellectum doctorū qꝛ etiam in caſu
huius.c.iuramentū dolo vi vel metu extortum eſt obligatoriū.c.ꝟū.
ꝛ.c.ſi vero.ſed intelligunt arg.a contrario ſenſu in effectu quia cōpe-
tit abſolutio cum iuramentū eſt ſponte preſtitum nō competit abſo-
lutio:alias non eſſet differētia inter preſt.tñ metu ꝛ ſponte:ꝛ tñ iura
communiter in hac.l.loquētia excipiunt qñ interuenit dolus metus
vel vis:ergo his ceſſantibus nec tali cā exiſtente abſolutio denegabi
tur. ¶ Quid aūt ſi interueniſſet magna deceptio ex parte minoris di
cam in caſu ſequēti anq̄ꝫ illa attingā:rñdeo ad cōtraria in hoc caſu
poſita:ꝛ hec reſponſio cū in dubio non preſumamus minorem enor-
miter leſum.Non obſtat igitur primū cōtrariū hic recitatū ex parte re
cipientis in eo qꝺ cōtra legem ꝯxit:qꝛ vt.ſ̄.dixi ſtatutū diſponebat
in fauorem minoris principaliter ꝛ iurando renūtiat fauori:ꝛ ſic nul
la turpitudo maxime reſpectu dei:ꝛ i actu ſpirituali niſi reputat̃ ma
ior.de iudi.ſi annū.lib.vj.ꝛ ibi attendit̃ ius naturale ꝛ diuinū potius
q̄ꝫ poſitiuum ꝛ locale:vt no.Inno.in.c.j.de regula.ꝛ per hoc etiā ſol-
uitur ſcꝺm arg.cōtrahentes cōtra legem publicam vel bonos mores
preſumūtur eſſe in dolo:ſecus ſi contra edictum in fauorem ipſi⁹ con
trahentis:ꝛ pro hoc tex.apertus.in.d.c.cum cōtingat.ꝛ.c.quamuis.
ꝛ.c.lꝫ.ꝛ in aut̃.ſacramēta puberū.vbi contractus fuiſſet geſtus cōtra
legem vt dixi in primo dubio ꝛ tamen excipiūt cauſam qñ interuenit
dolus:ergo

dolus:ergo ex ſolo cõtractu contra tale ſtatutum non preſumitur
dolus ſatis ſufficiens ad enarrandũ iuramentũ:qđ aperte facit con-
tra Fed. ¶ Tertiũ argumẽtũ etiã põt tolli predicta rõne:qꝛ ex quo
lex erat cõdita in fauorem minoris cui potuit renuntiari nõ debet ſe
cum ꝯhens aliqualiter puniri ⁊ ſatis eſt qđ iuramento interuenien-
te nihil arguit:⁊ pro hoc iura allegata que nullã culpã nec dolũ no
tant in cõtrahentes puniri retractatione actus ſeu in obligatiõe im
pediẽda bñ expreſſiſſent.facit etiã.c.j.⁊.c.verũ.⁊.c.ſi vero.de iureiur.
ad hoc qđ plene tetigi ſuper primo ⁊ ſcđo dubio. ¶ Nõ obſtat quar-
tum argumẽtũ qđ iuramẽtũ debet habere comites ⁊ veritate iſpecta
non fuerint. Iuſtuꝫ eſt eñ vt ſeruet ſuum iuramẽtũ ex quo nulla re-
peritur turpitudo cũ licuerit fauori ſuo renũtiare nec ſibi abfuit diſ-
cretionis iudicium ex quo non temere nõ calore iracũdie ꝓceſſit nec
deceptus fuit maxime enormiter:⁊ pro hoc dictum.c.ad apoſtolice.
de re iudi.per hoc cõcludẽdo rñdeo ad vltimũ qđ de cõditiõe aduer-
ſarũ qđ veriſſime poteſt excipere cũ ſua interſit ſaltẽ reſpectu ſecũda-
rie obligationis vt teneat ad relaxationem cum nulla eorum turpi-
tudo reperiat. ¶ Nonus caſus eſt quando retentis ſupradictis.ter-
minis vt qꝛ ſtatuto reſiſtente contrahitur tunc aut dat leſio in ꝯtra
ctu vel datur leſio ſtatuto reſiſtenti:querit nunquid tunc poterit ab
ſolutio peti a iuramento:⁊ tunc dico leſio aut eſt modica ⁊ de tali le-
ſione iura non curant: ad hoc.c.abbas.qđ me.cã.⁊ in.c.frequens de
reſtitu.ſpolia.li.vj.⁊ in.c.j.de reſti.in integ.facit.l.j.C.de reſcin.ven.⁊
c.cũ dilecti.⁊.c.penul.de emp.⁊ vẽd. Aut leſio eſt enormis ⁊ tũc ſi iu-
ramentũ fuit ſimpliciter preſtitum de nõ veniendo contra audiet al-
legando enormẽ leſionẽ qꝛ in tali enormi leſiõe preſumit dolus:vt.l.
in oẽs.§.lucius.de his q̃ in frau.credi.⁊ in.l.qui teſtamẽtũ.ff.de ꝓb.
Non enim videtur iurans ad hunc caſuꝫ ſe obligaſſe:ar.in.c.veniẽs.
⁊.c.quintauallis.ad hoc qđ cõiter iura excipiunt dolũ in talibus iu-
ramentis:ſed paria ſunt qđ dolꝰ interueniat ex ꝓpoſito vel reipſa.l.
ſi quis cũ aliter.de verb.obli. ¶ Item turpitudo reperit ex parte re-
cipientis ⁊ ꝓ hoc faciunt ea que dixi.ſ.ſm do. Ant.⁊ videtur vera
non ſolum ſi iuramentum ſeu verba ſint indefinita.ſed etiã ſi ſint ge
neralia vt qꝛ iurauit non cõtrauenire nulla ratione vel cã quacũqꝫ:
qꝛ hec ỽba debent ciuiliter intelligi ⁊ ab eis excipi tales exceptiões.
argumentũ optimũ.in.l.creditor.§.lucius.ff.manda.⁊ in.l.ab aure-
lio.§.i.de libe.leg. Si aũt ỽba ſunt magis ſpecifica ⁊ lata ita qđ ap-
te videantur excludere remedia vt qꝛ iurauit non contrauenire etiã
ratione leſionis enormis:⁊ tũc ſi verba cõcludunt ad vnũ dũtaxat re
medium ⁊ nõ ad aliud vt qꝛ iurauit nõ contrauenire rõne minoris
etatis:illud tñ remedium videtur excluſiuum non aliud vnde nõ po
terit contrauenire tanq̃ maior ad qđ no.c.penul.de emp.⁊ ven.facit
c.non poteſt.de preben.li.vj. Et qđ no. Bar.⁊ Cy.in.l.ij.de reſcin.vẽ.
vt quia iurauit nõ venire contra nulla ratione neqꝫ tanq̃ maior:et
tunc tꝫnet do. An.in.c.cum cõtingat.qđ in maiore iuramẽtũ exclu-
dit remediũ ꝯctus remanebit cõtractus validus ex quo aliter annul
latur a iure:idem tꝫ in minore quo ad leuẽ leſionẽ quo ad enormẽ po
ſuit non valere contractum:⁊ iurans poterit petere abſolutionem a
iuramento in caſu enormi ⁊ enormiſſime leſionis quãtũcũqꝫ dicat ⁊
in iuramẽto ſpecificet qđ nõ veniet ꝯ ꝯctuꝫ rõne enormis leſionis:lꝫ
Bar.⁊ alij teneãt ꝯtrium in preallе.l.ij.C.de reſcin.ven.qđ putat ve-
rum do. Ant.etiã ſi minor dixiſſet qđ illud qđ plus valet dat ⁊ dona
re intendit contrahenti ſecum ⁊ multa ponũt in cõtractu: qꝛ non eſt
ſine fraude ⁊ dolo qui cõtrahit nedũ cuꝫ cõſumpturo ſed in actu ma
le cõſumenti.ff.pro empt.l.ſi quis cum ſciret.⁊.l.ſi vero nõ remunerã
di.§.ſi vero adoleſcens.ff.mãd.ff.de mino.l.qđ ſi minor.§.fi.⁊.l.ij.ff.q̃
rerum actio non dat.vnde cũ fraus ſit ex parte recipientis canonica
iura nõ aſſiſtunt talibus iuramentis:⁊ hoc poſſunt etiam ſi minor iu
rauit omnia ⁊ ſingula eſſe vera ⁊ illud eſſe verũ pretium quia conſti-
to de oppoſito talia pñt reuocari.de iureiur.cũ in poſitionibus.et qđ
ibi not.quia iuramentum preſtitum cenſet ſub confidentia: qꝛ illud
ſit verum pretium quod ſtatuit:vnde reperto rem aliter ſe habere nõ
eſt periurus:licet taliter iurauerit:de iureiu.queadmodũ.xxij.q.ij.per
totum.⁊ ſic de facto ſe cõſuluiſſe in cã cuiuſdã puelle que a quodam
ſuo attinente fuit inducta vt iuraret:nã talia verba ſi apponũt nota
rij a ſe ipſis ⁊ alij ſub inuolutiõe ỽboꝝ obripiũt iuramẽta talia a mi-
noribus maxime feminis qui nõ intelligũt quid agant:hec aũt ỽba
do. Ant.ſunt elegantia ⁊ quotidiana in eo tamen qđ diſtinguit in-
ter maiorẽ ⁊ minorẽ quo ad hunc caſum ex toto nõ placẽt:puto eniꝫ
qđ etiã maior poterit contrauenire quãtũcũqꝫ illa verba fuerũt late
concepta data leſione enormi vel enormiſſima:quia notarij cõmuni-
ter hodie ſolent apponere illa verba ad maiorem validitatem ꝯtra-
ctus:cõtrahentes tñ putant illđ eſſe verum pretium rei nec putãt in
aliquo decipi vnde ſicut poſſent contrauenire:⁊ petere ſaltem abſolu
tionẽ ſi dolus interuenit ex ꝓpoſito.ar.in.c.preallеg.l.creditor.⁊ in.l.
ab aurelio.ita qđ dolꝰ interuenit reipſa.equiparant eñ dolus ex pro
poſito ⁊ dolꝰ reipſa.vt in.l.ſi qs annualiter.ꝑalle.in.l.ij.ff.de doli ex-
cep.⁊ hoc verum niſi in aliquibus circunſtantijs cõtrahentem appa
reat voluiſſe illud vere in quo fuit leſus donare:⁊ ſic põt intelligi.l.ſi
quis donationis.ff.de act.empt. Induco eñ quantumcũqꝫ illa ỽba
late concepta non preſumant animum donandi ſed potius appoſi-
ta ex cõſuetudine notariorũ apponẽtiũ hec ỽba ſiue plus valeãt ſiue
non valeant.eſt eñ argu.a cõiter accidentibus:vt in cle.j.de cle.non
reſi.⁊ qđ ibi no. Et ad predicta facit.d.c.no. Spe.in ti.de empt.⁊ vẽ.
§.nunc dicendum.ver.quid ſi vendens equũ vñ ponit qõnem de illo
qui vendidit equum qui dolebat ſaluo cum qñ erat calefactus in eũ-
dẽ ⁊ venditor dixit ego do tibi iſtũ equum pro ſtrabone ⁊ gibboſo
dolente ſpatulam ⁊ habente oẽs mangagnias:nec volo ex aliq̃ tene
ri an nihilominꝰ teneatur ſi aliter ſpecifice propalauit ⁊ cõcludit qđ
ſic:qꝛ videtur deceptor fuiſſe vendens eo qđ falſitatẽ dixerat in alijs
expreſſis.vnde credidit veroſimiliter dixiſſe de morbo ſpatularum:et
ſic dico ad propoſitũ quod cum notarij ⁊ ꝯhẽtes ſolent ỽba ad cau-
telam lata ponere excludentia oĩa remedia certe in dubio iſte non vr
donare vere ſeu pati oẽm leſionẽ:in dubio enim quis nõ preſumitur
iactare ſuum.l.cũ de indebito.ff.de proba.⁊.c.ſuper hoc.de renuntia.
accedant no.per eũdẽ do. Ant.in.c.qntauallis.de iureiur.vbi dicit ſe
de facto conſuluiſſe qđ quãtũcũqꝫ verba late concipiant in perſonis
arbitrorum vt puta qđ poſſent ius vnius partis in totũ vel in partẽ
dare alteri:⁊ quod poſſent procedere alte ⁊ baſſe ⁊ in modico ledere
⁊c.qđ nihilominus pñt ⁊ poterit enormiter deceptus contrauenire:
licet nõ appareat de dolo ex propoſito ſed tantũ de ipſo in genere.et
effuſo ſermone probata vr emanaſſe ſub ꝯfidentia perſone ⁊ amicitia
arbitratorum nõ eñ extendit in tantuꝫ mens vt verba ſonãt:qꝛ de
verbis facile ſequit ad oſtendendum qđ hoc faciũt potius vt arbitro
rum captent beniuolentiã ad nõ ledendum q̃ ad ledendũ.ſi ergo ſe
deceptos cõſpiciunt in hac re dꝫ eis ꝓuidere.facit de inſti.cũ exercuiſ-
ſent.vbi bonus tex.⁊ vbi no.pro iſta gñalitate ỽboꝝ.⁊ in.d.c.veniẽs
de iureiu.ff.de adop.l.libertꝰ.⁊ maxime hoc ꝓcedit attẽto eo qđ hec
verba multoties apponunt notarij preter voluntatẽ premittentiũ.
Et idem diſputando tenuit do. Pet.de anc.premiſſa rõne:quia dolꝰ
ex ꝓpoſito nõ tollitur propter hec verba latiſſima nec dolus re ipſa.
¶ Fateor tñ qđ Bar.in.l.ſocietatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.ſentit cõ
trarium.quando verba ſunt ita lata vt non appareant ex ꝓpoſito:⁊
idem Hoſt.in.d.c.quintauallis.⁊ Io.an.in addi.Spe.in tit.de arbi.
§.vt aũt.ỽ.item quid ſi cõpromiſſum.ſed primũ dictũ plus placet ra-
tionibus ꝑdictis. ¶ Decimus caſus ſit qñ turpitudo reperit ex pte
recipientis iuramentum ita qđ locus eſt relaxationi ⁊ abſolutioni ſꝫ
iurans ante petitionem abſolutionis incidit in ꝑiurum: nũqd hoc
non obſtante poteſt petere abſolutionem:⁊ in hoc cõſidero duos di-
uerſos modos iurandi:quandoqꝫ enim quis iurat non venire ꝯtra
contractũ:ſed ſoluere vſuras directe:qñqꝫ iurat oĩa ⁊ ſingula contẽ-
ta in inſtrumento eſſe vera que verba erant falſa ⁊ facta in fraudem
vſurarũ.in ꝑmo modo iurãdi aperte ſentit Fede.de ſe.cõſil.cclxxxiiij.
in fi.qđ non dꝫ audiri abſolutionẽ petẽs ex quo incidit in ꝑiuriũ.di-
cit eñ qđ petens abſolui a iuramento debet ꝑuenire terminum ſolu-
tionis faciende:qꝛ poſt terminũ non debet audiri cũ inciderit in per-
iuriũ ⁊ fruſtra legis auxiliũ inuocat ⁊c.de vſu.qꝛ fruſtra allegat ⁊c.
qđ no. Io.an.in.d.c.debitores.tenet oppoſitũ. Mouetur qꝛ ad duo
erat iuramẽto obligatꝰ ad ſoluẽdũ in termino ⁊ ad ſoluẽdũ ſimplr.ff.
de arbi.l.celſus.⁊ de dolo ⁊ cõtu.cũ dilectus.⁊ ſi nõ ſoluit in termino
in hoc peccauit ⁊ eſt periurus inquantũ ergo ſoluere eſt obligatꝰ poſt
terminum qđ non peccauit ⁊ ſic petere poterit abſolutionem vel ſal-
teꝫ poterat ſoluere ⁊ poſtea repetere ſm eũ:⁊ hoc vltimũ vt ſoluat et
repetat mihi plus placet:qꝛ lꝫ incidit in ꝑiuriũ nõ tñ dꝫ repelli a ꝓſe-
cutione iuris ꝓpꝛij.iiij.q.iij.ꝑ totum.ꝓbare enim poteſt qđ ius repe-
tendi ſibi competẽs ſit ſublatũ ex eo qđ incidit in ꝑiurium:ſed mq̃tũ
dicit qđ poteſt etiã ſi velit petere abſolutionem. Et mihi non placet
indiſtincte ꝓut loquitur ꝑ ea que not.in.c.debitores: ⁊ quod ſtatim
ſubijciã. Nec ob.rõ do. Ant.imo facit potius contra eum. Si eñ etiã
poſt lapſum remanet obligatus ergo debet cõpelli ad ſolutionẽ ꝑ.c.
debitores.nec debet audiri petens abſolutionẽ:qꝛ petendo remane-
ret in peccato ſemꝑ eñ poſt terminũ eſt in mora:vt in ꝑalle.l.celſus ⁊
in.d.c.cũ dilectus.⁊ ideo aſſidue peccaret ⁊ pctm̃ tanto grauius quã-
to diuturnius.de conſue.c.fi. ¶ Item toties quis incidit in ꝑiurium
quoties quis venit contra iuramentum.c.ad apoſtolice.de regula.
in.vj. ¶ Unum tñ puto qđ ſi petẽdo abſolutionem non ꝑſeuerat in
peccato quod poſſit petere abſolutionem poſt terminũ lꝫ incidit in
ꝑiurium ⁊ hoc ratione obligationis inſtantis. Pone exemplũ in vẽ-
dente rem ꝑ metum ⁊ iurãte nõ cõtrauenire quanq̃ poſtea ꝯueniat
non petẽdo prius abſolutionem a iuramẽto cum illam petendo non
peccet de vna nec ꝑſeueret in peccato cũ tñ fuerit illud pctm̃ momen
taneum ⁊ nõ ſucceſſiuum quãq̃ eñ quis non ꝯueniret nõ tamẽ pec-
cat petẽdo abſolutionem quia hec nõ iurauit.arg.c.ad audientiam.
qđ met.cau.⁊.c.vex.⁊.c.ſi vero.de iureiu.intelligit eñ quod nõ ꝯue-
nit ſtante iuramẽto.ar.c.ſicut.de ſpõ.⁊ ſic põt reduci ad cõcordiã ho
rũ doctrina. ¶ In ſcđo vero modo iurãdi.ſ.oĩa ⁊ ſingula ỽa eſſe ⁊c.
que tñ ſunt ſimulata ⁊ falſa ſentit aperte do. Fed.in dicto ꝯſ.primo
qđ põt petere abſolutionem ⁊ qđ ex tali modo iurandi non incidit in
periuriũ ⁊ hoc ſentit iuncto ꝑncipio.cum ſi.nihil tñ inducit. ¶ Sed
do. Ant.in.d.c.cum cõtingat.icidẽter ſentit oppoſitũ.ſ.qđ iſte ſit per

iurus ⁊ qꝺ non debet audiri allegans ſimulationem: quia in hoc detegeret turpitudinē ſuā cū ex hoc allegaret ſe periurū de don. inter dilectos. niſi ſm eū veniret per viā denuntiationis euāgelice ad exonerandum conſcientiā aduerſarij: qꝛ hic nō obſtaret turpitudo inquantum animā inſequitꝛ: vt in. c. queādmodū. de iureiu. ¶ Sed aduertendū qꝛ in hoc expreſſe ſentit cōtra Fed. nec de eo facit mētionē. ¶ Itē videtꝛ cōtra illud qꝺ ipſe facit in. c. debitoꝛes. vt. ſ. recitaui. vbi tenet qꝺ etiā poſtꝙ incidit in periuriū pōt petere abſolutionem cōcoꝛdando dicta ſua dictis Fed. iudicio meo. qꝺ niſi qs aliqua neceſſitate ductus ſit iurauit falſum: vt qꝛ alr auſus nō poterat recipere mutuū vl euadere metū ſibi illatū qꝺ tūc habito reſpectu ad neceſſitatē in qua erat cōſtitutus ⁊ qꝛ ex quo ꝯctus fuit ſimulatꝰ qꝺ audiat petēdo abſolutionem: ⁊ qꝛ ſic iurādo fuit in aliqua culpa aduerſarius tū reperitur in maioꝛi. ar. l. ſi obſtetrix. in fi. ff. ad. l. aql. ⁊ hꝰ caſu ꝓcedit dictū Fede. ſed ſi nulla neceſſitate ductꝰ hoc fecit imo potius ad deceptionem alterius: tūc nō audiatꝛ allegādo ſimulationem ad cōmodū ſuūꝫ ex quo detegit turpitudinē ſuā in ꝑalleg. c. inter dilectos. ⁊ in. l. ſi qs prediū. §. qd. ff. de lega. ij. ⁊ hoc caſu ꝓcedit dictū. d. Ant. ¶ Et circa hunc caſum ⁊ ꝑcedentem aduerte: qꝛ quidam cōſuluerunt per no. in c. debitoꝛes. qꝺ in ꝑdictis caſibus in quibus cōpetit abſolutio nō dꝫ ſuperioꝛ abſoluere niſi in ſubſidium qñ ille non vult relaxare cū fuerit preſtitum ad hoc. c. j. de iureiur. vt ſentit Inn. in. c. debitoꝛes. ⁊ prima fronte videtꝛ etiā ſequi Jo. an. in addi. Spe. de iureiur. ſuper. lx. c. ſed tū videtꝛ concludere in oppoſitum. Et apertius do. Ant. tenet in c. j. ⁊ in. c. debitoꝛes. ꝑalle. ⁊ ſic pncipaliter pōt adiri ſuperioꝛ pꝛo abſolutione habenda. Itē qꝺ licet remedia ſunt eque principalia non minꝰ ad aliud ſubſidiariū poterit ergo iuratus petere vt creditoꝛ cōpellatur relaxare iuramentū. ¶ Itē ſi vult poterit directo petere a ſuperioꝛe vt eū a tali iuramento abſoluat qui abſolutionē debet etiā impedire creditoꝛē relaxando nō contumacē: debet tamē vocari creditoꝛ in abſolutione: qꝛ ſua intereſt vt ipe ꝯcludit: ⁊ ibi Jo. an. Et ꝓbatur in. c. ſi vo. ⁊. c. ver. de iureiur. ⁊. c. ad aures. ⁊. c. abbas. qꝺ met. cau. in quibꝰ iuribꝰ ptꝫ qꝺ data turpitudine ex parte recipientis pōt principaliter adiri ſuperioꝛ: ⁊ ſic ſunt duo remedia principalia ⁊ hoc ſatis videtꝛ ſentire Fede. de ſe. in cōſi. cclxxxviij. iuncto cōſil. cxciij. qui de hoc oꝛdine nō videtur aliqualiter cogitaſſe: ſed imo preſupponatꝛ quod petebatur relaxatio ab aduerſario. In alio vo quod petebatꝛ abſolutio a ſuperioꝛe principaliter: ⁊ ibi ꝑ eum eleganter. An iudex eccleſiaſticus poteſt mittere indiſtincte inhibitoꝛiaꝫ iudici ſeculari vt non ꝓcedat ſuper inſtrumento pendente queſtione coꝛam eo ſuꝑ abſolutione ⁊c. ¶ Undecimus ⁊ vltimus caſus qñ quis iurauit nō repetere nec petere abſolui: nec aliquā querelam aut querimoniā ſuper his deponere: ⁊ tunc ꝑ no. in. c. ad noſtram. el. ij. de iureiur. concludo qꝺ duo erant principalia remedia ⁊ tuta: vnū qꝺ iudex ꝓcedat ex officio ſuo qꝺ pōt ex quo intendit ad coꝛrectionē peccati: vt in. d. c. ad noſtrā. ⁊ videtꝛ caſus apertus in. c. tuas. de vſu. Scdm remedium vt debitoꝛ ꝓcedat ꝑ viam denuntiationis euangelice ſeu cuiuſdaꝫ intimationis. Nam hoc remedium denūtiationis nullo remedio pōt excludi qꝛ nō poſſet ſeruari ſine periculo anime vt in. c. queādmodū. de iureiur. ⁊ qꝺ no. in. d. c. ad noſtrā. ⁊. c. j. qꝺ no. glo. xv. q. vj. autoꝛitatē. ⁊ ſi eligit viam denuntiationis requiritur precedens monitio per. c. ſi peccauerit. ij. q. j. de iudi. nouit. Si vero per viā denuntiationis ſimpliciter tunc putat do. Ant. in. d. c. monitionē nō eccleſiaſticaꝫ quod ſatis placet: ⁊ ſic facta monitiōe ſimplici poteſt ſuperioꝛ ex officio ſuo ꝓcedere ad coꝛrectionem peccati: ar. xxiiij. q. iij. ecce. ¶ Poſſent ⁊ alij caſus adduci: ſed ſatis reducibiles ſūt ad ꝑdictos ⁊ ꝑ hoc plene ⁊ clare habetur materia quotidiana abſolutionis obtinende ſeu denegāde que in varijs locis ingerit difficultatem maxime iuuenibus et librorum copiam nō habentibus. ¶ Diſputata fuit hec qō ꝑ dominum Nicolaum de Sicilia decretoꝛum doctoꝛem in famoſiſſimo ſtudio Senarum ⁊ ad vtramqꝫ partem dubioꝛum reſpōdit peritiſſimꝰ vir dominus Petrus Anto. ciuis ⁊ canonicus Seneñ. Anno. M. cccc. xxj. die vero. xxix. Januarij.

¶ Queſtio. iij.

1 ☞ Impenſa funeris de hereditate ſemper deduci debet.
2 Clerico habenti patrimonium non eſt aliquid de bonis eccleſie largiendum.
3 Exequie pape debent fieri a clero ⁊ populo.
4 Impenſe funerū ſunt duplices.
5 Epiſcopus ex redibitis ſui epatus poteſt centeſimam partem ſue eccleſie dare inferioꝛi quem pꝛo ſuis ſepulturis cupit magnificare.
6 Clerici in egritudine cōſtituti poſſunt aliqua intuitu eleemoſyne erogare.
7 Clerici ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſui ſacri oꝛdinis.
8 Expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacāte facit pꝛo electionis negotio de bonis pꝛelature ſunt deducende.
9 Uir tenetur alere vxoꝛem ſm ꝙtitatem dotis.
10 Uxoꝛ de bonis viri nihil diſponere poteſt.
11 Clerici nobiles licite poſſunt viuere de bonis eccleſie.
12 Premium ex delicto quis conſequi non debet.
13 Papa circa pꝛouiſionem beneficioꝛum habet maioꝛem poteſtatem quam capitulum circa electionem.
14 Patronus ex fundatione tria conſequitur.
15 Pꝛelatus canonice adminiſtrare nō pōt inuentario minime facto.
16 Pꝛelati comparantur tutoꝛibus ⁊ curatoꝛibus.
17 Conſuetudo pꝛimo loco eſt attendenda in reparatione eccleſiarum.

Sempronius clericus bona matrimonialia obtinēs ad curiā romanā pꝛoficiſcēs epatum a romano pōtifice obtinuit ad ꝓpꝛiaqꝫ regreſſus cū cuiuſdā hoſpitalis rectoꝛe eidēqꝫ per patronum dūtaxat ꝓfecto multipharie ꝯtꝛxit: ac inuentario de bonis epatus non ꝯfecto qdā ipſius epatus bona locauit pꝛo pluribus futuris annis ſuperioꝛis autoꝛitate intercedente penſionē recipiēs: inſtat deniqꝫ populus vt eps qrtam partē redituuꝫ epatus in eccleſie fabꝛicam conuertat. Cōtradicit eps in oppoſitum allegans contrariam cōſuetudinē: demum añ tempus locationis finitum obijt eps: oꝛitur cōtentio inter ipſius heredem ⁊ eccleſiā cuiꝰ impēſa funus curari debeat. Et facto themate ſex foꝛte dubia oꝛiuntꝛ. ¶ Pꝛimū nunqd ad impenſam funeris prelati teneatꝛ eccleſia an vero eius heredes. ¶ Scdꝫ an expēſe facte circa ꝓuiſionē dignitatis obtēte electiōe canonica pꝛoꝛſus ceſſante ſint ex bonis dignitatis deducende ita vt etiā heres ꝑlati moꝛtui valeat eas repetere. Tertium vtrum ſolus patronus poſſit hoſpitali rectorum preficere ita vt ſola ipſius diſpoſitione poſſit hoſpitale nomine rectoꝛis ꝯhere. ¶ Quartū ſi pꝛelatꝰ inuētario de bonis eccleſie priꝰ non cōfecto canonice adminiſtrare poſſit. ¶ Quintū vtrum dictus cōductoꝛ ſit tutus quo ad eccleſiam ſeu ſucceſſoꝛē ex ſolutiōe facta ꝓ futuro tpe predeceſſoꝛi. ¶ Sextum an eps teneatur quartam ꝑtem redituū eccleſie in ipſius fabꝛicā cōuertere contraria cōſuetudine nō obſtante etiā ſi fabꝛica aliqua aliunde obtineat bona. ¶ Circa pꝛimū dubiū ꝓ parte eccleſie ⁊ cōtra pꝛelati heredem multipliciter arguitꝛ. Et ſic pꝛimo: aut pꝛelatus dicitur filius eccleſie vniuerſalis ſicut vr innuere tex. in. c. qui abſtulerit. xij. q. ij. qꝛ eccleſia i baptiſmo nos omnes regenerauit. Aut reputatꝛ pater ſpūalis illius eccleſie particularis cui preeſt: vt vr innuere tex. in. c. ſicut. de ſimo. ⁊. xcv. di. eſto ſubiectus: aut ſponſus: vt in. c. ſicut alterius. vij. q. j. vbi dicitur qꝺ eccleſia dicitur ſponſa vxoꝛqꝫ pꝛelati. Hinc eſt qꝺ eius moꝛte eccleſia dꝛ eſſe viduata. de elec. in. c. ne ꝓ defectu. ⁊ de tranſla. pꝛela. c. ij. ⁊ ſi. vbi habetur qualiter initiatur ⁊ cōfirmatꝛ ⁊ cōſummatꝛ matrimonium inter eccleſiā ⁊ pꝛelatū ⁊ certe diuerſo reſpectu poteſt appellari filius pater ⁊ cōiunx: vt no. iuribus. ſ. allegatis. ¶ Sed in nullo iſtoꝛū caſuum eccleſia debet teneri inꝙtū reputatꝛ filius: nō enim debet teneri qꝛ parens non tenetꝛ ad impenſam funeris filij ſi habet ſucceſſoꝛē ſuū ſꝫ tenetur ipſius heres: vt. l. ſi mihi filius ſit. ff. de reli. ⁊ ſump. fu. ¶ Eadē ratione teneri non dꝫ inꝙtum cenſetur pater qꝺ filius nō dꝫ teneri:
1 ex quo pater aliū hꝫ heredē. Nā regula eſt vt † impēſa funeris de hereditate ſemꝑ deducatꝛ: ⁊ hec impenſa eſt adeo priuilegiata vt omne debitū precedat: vt. l. impenſa funeris. ff. eo. ti. ¶ Itē dicēdū ſi eū reputemus ſponſum: nō eñ coniunx tenetꝛ ad curandū funus ꝯiugis ſi habet bona in quibus alij ſuccedit: ſolū eñ tenetꝛ qñ inſtituitꝛ heres vel qñ eſt diues ⁊ pater eſt impotens. tūc enim tenetꝛ: qꝛ eius iniuria videretꝛ ſi qñ vxoꝛ inſepulta aut vir inſepultꝰ relinqueretꝛ: vt. l. celſus. ⁊. l. qꝺ ſi nulla. ff. de reli. ⁊ ſump. fu. ¶ Sed nos ꝑſupponimꝰ iſtū pꝛelatum habere heredē aliū ab eccleſia ergo ſibi incumbit onus impenſe ⁊ nō eccleſie per iura ꝑdicta q multū videntꝛ facere in hac materia. ¶ Scdo ad idem facit qꝛ per moꝛtē pꝛelati ſoluta eſt eccleſia a lege ipſius ⁊ cui voluerit nubat in dño. Pꝛimum regulariter dt text. in. d. c. ſicut. viij. q. j. ⁊ clarius. viij. q. j. c. ij. facit. c. pe. ⁊ ſi. de ſecū. nup. ergo eccleſia non dꝫ obligari ad impēſam cū nō ſit amplius ſibi alligata: ⁊ deſijt eſſe illius vxoꝛ maxime cū preſupponamus ipm pꝛelatum habuiſſe bona ⁊ in nullo inſtituiſſe eccleſiam: nō eñ videtꝛ eccleſiā teneri ſibi ad aliquam humanitatē faciendā tanꝙ coniūcto cum ipſe eccleſiam quondā ſuā vt extraneam tractauerit in nullo eā inſtituēdo: debebat enim eccleſiam ſaltē in numero filioꝛū computare aliquam partem faciēdo ſibi in ſimili dicit tex. in autꝛ. ſi qua mulier. C. de ſacr. ſan. eccle. canonizata. xix. q. ſi. ſi qua. ſi enim eccleſiam non tractauit in ſua ſubſtātia vt coniūctā perſonam ita nec eccleſia eum tractare tenetur vt cōiunctū. ar. opti. in. c. eſto ſubiectus. xcv. di. ibi cur ego te habeam in pꝛincipem cum tu me habeas vt ſenatoꝛē ⁊c. Ad idem id quod habetꝛ in pncipio decre. omnia quecūqꝫ vultis vt faciāt vobis homines eadem facite illis. ⁊ in. c. j. ⁊ qꝺ ibi no. de lang. expoꝛ. ¶ Tertio pꝛincipaliter adducuntꝛ multa iura in quibus cauetur. qꝺ clerico
2 † habenti patrimonium nō eſt aliquid de bonis eccleſie largiendū cuꝫ illa bona ſint deputata ad cultū diuinū ⁊ ſuſtentationē indigentiū: ⁊ habenti dare nihil aliud eſt quā ꝑdere. xvj. q. ij. c. vlti. j. q. ij. clericos. ⁊. c. paſtoꝛ. ⁊. c. ſi quis ꝓpter. quinimo inuunt iura ꝑdicta clericos grauiſſime delinquere ⁊ ſacrilegium cōmittere ſi habentes patrimoniuꝫ ſufficiens ad bona eccleſie manus extēdūt: hoc eñ videtur apertiſſime pꝛobari ex mēſe. ca. ſacerdos. j. q. ij. vbi dicitur qꝺ clerici pauperes ſiue ex neceſſitate ſiue ex ꝓpꝛia volūtate licite viuūt ex bonis eccleſie: quia ad

quia ad accipienda non cupiditas duxit:ſed viuendi neceſſitas ⁊ ſingulariter ibi ſubycit qđ de talibus clericis videtur dicere apoſtolus qui in ſacrario ſunt edant ⁊ q altari deſeruiũt cũ altari participent. ¶ Si ergo clericis viuentibus ⁊ adhuc eccleſie miniſtrātibus nō eſt de apicibus eccleſie miniſtrandũ:ex quo nō indigēt. Fortius eis mortuis amplius non deſeruientibus non ſunt bona eccleſie cōicanda ex quo patrimonialia ſufficiētia ad impenſam neceſſariam obtinēt. ¶ Quarto aduerte hanc conſiderationem:impenſa funeris ex hereditate defuncti ſemper deducenda eſt vt dicit tex.in preallc.l.impēſa. ff.de relig.⁊ ſump.fu.ſi ergo onus incũbit hoc caſu heredi iam nō p̄lato mortuo:ſed potius heredi:hoc bñficiũ cōfertur:ſed nulla ratio ſuggerit vt heredē eccleſia releuet ab hoc onere ⁊ ſubeat obligationē pro alienis debitis:arg.c.ij.de ſolu.⁊ ſoluere idem eſt qđ dare.in.c.veniēs.extra de teſti.⁊ hec dōatio nō apparet ĩ caſu licito fiēda. ¶ Quīto ꝓ hac parte adduci poteſt.c.vbi periculum.§.qꝛ vero.de elec.in.vj.

4 †vbi ſpeciale inducitur in papa mortuo vt ipſius exequie a clero et populo ſolenniter celebrentur:ſecus ergo videtur in alijs prelatis argumento ꝑ locum a ſpeciali quod argumentũ ſatis validum eſt in iure:vt in.c.quoniā frequenter.vt lite non cōteſt.xxxij.q.vij.domin⁹. ⁊ in.c.ij.de coniug.lepro.l.cum pretor.de re iud. ¶ Ad contrariā partem in fauorem heredis non arguo:ſatis enim ex his que in ſolutionibus ſubijciam argumenta patebũt. ¶ Ad ſolutionem cōdeſcēdo. Altiſſimi omnipotentis auxilium inuocādo.⁊ prius premitto qđ funerum impenſe ſunt duplices quedam em̄ intendũt in remedium ſeu ſolatium anime defuncti:vt impenſa que fit circa clericos cōfluētes ad officium ſepulture ſeu in certis ſimilibus. Quedā vero tēdunt ad viuorum amicorum ſolatia vt apparatus funeris:cōſtructio ſepulture:p̄tioſa exequiorum pompa:qđ multi induātur veſtibus luctuoſis ⁊ ſimilibus hoc ꝓbat in.c.anime defunctorum.iuncto.c.qui diuina. xij.q.iij. ¶ His premiſſis pro ſolutione pono talem cōcluſionem. In tendentibus ad anime remedium ⁊ ſolatium defuncti tenetur eccleſiā:licet prelatus defunctus alium heredem habeat in patrimonialibus. In alijs vo cōcernēt:b⁹ viuorũ ſolatia eccleſia nō tenet. ¶ Ad primam ꝑtem cōcluſionis primo adduco.c.hanc rem.xij.q.ij.⁊.c.apo

5 ſtolice.de donati.que ſingulariter faciũt in hac materia.† In eis em̄ dicitur ep̄m poſſe ex reditibus ſui ep̄atus centeſimā partē ſue eccleſie dare inferiori quam pro ſuis ſepulturis magnificare cupit:ecce ergo cauſam quam ex mente illorum canonum ſatis liquide apprehendere poſſumus exequias prelati celebrandas expenſis eccleſie cũ ex cauſa ſepulture poſſit alienare etiā bona immobilia eccleſie vſq3 ad centeſimam partem dummodo eccleſie ſue cathedrali graue damnũ nō inferat:vt in eis dicitur. ¶ Secundo adduco.c.vbi periculum.§.qꝛ vero.de elec.in.vj.ad iſtam partē l3 ſupra argumentando adduxeri3 illud ꝓ alia ſententia hic appoſita. Sed aliter nunc induco ⁊ ſic eadē ratio que eſt de toto quo ad totum:debet eſſe de parte quo ad ꝑtem. l.que de tota.ff.de rei ven.⁊.c.paſtoralis.§.idem cum totum.⁊ qđ ibi no.de offi.deleg. Sicut ergo de papa celebrantur ſolenniter exequie a clero ⁊ populo in omnib⁹ ciuitatibus ⁊ locis inſignib⁹.d.c.vbi piculum.qꝛ ipſe eſt rector ⁊ prelatus totius orbis:vt ibi dicitur.ad idē. c.cuncta per mundũ.⁊.c.per principalem.ix.q.iij.eodem modo eade3 ratiōe debent fieri exequie de ep̄o ſeu p̄lato in eccleſia vbi ipſe fuit rector:⁊ maxime hoc habeat locum in ep̄o:qꝛ dicitur vicarius chriſti q̊ ad ſuam dioceſim vt đ tex.in.c.mulier.xxxiij.q.v.nam ⁊ epiſcopi tenent locum apoſtolorum q̊ ad dignitatē:vt đ glo.in.c.videntes.xij. q.i.⁊ apoſtoli oēs ſimul a deo receperunt ligandi ⁊ ſoluendi poteſtatem:ſed Petrus recipit hanc poteſtatē tanq̄ caput:vt clare habet: in.c.in nouo.xxi.di.⁊.c.ita dominus.xix.di.omnibus em̄ apoſtolis dictu3 fuit. Accipite ſpiritũ ſanctũ quorꝫ remiſeritis peccata remittunt eis:⁊ quorũ retinueritis retenta erunt vt in euāgelio habet ⁊ de hac materia aliquid ꝑ doc.in.c.trāſl.de cōſti. ¶ Sicut em̄ eccleſia vniuerſalis per mortem pape ſoluta eſt a lege ipſius:ſic etiam particularis per mortem p̄lati inferioris:vt.c.vbi periculum ⁊ in cle.ne romani.de elec.vide ad hoc glo.not.in.§.his omnibus.viij.q.i.papam nō poſſe eligere ſibi ſucceſſorem:qꝛ diſpoſitio refert ad id tempus quo nō eſt futurus papa in.l.eum qui.de iuriſ.om.iudi.⁊.c.de vxore.de ſepul.ponit ergo in.c.ſpeciale in papa vt fiant exequie ſolenniter ꝑ vniuerſa3 chriſtianitatem non aũt vt fiant in eccleſia particulari qꝛ idem eſſet in quolibet prelato ꝑ ſupradicta ⁊ ſic remanet ſolutum cōtrariu3 ſupra formatum de illo.c.vbi piculum. ¶ Tertio ad hanc ſniam facit. c.ad hec de teſta.vbi đ quod l3 clerici de acquiſitionis intuitu eccleſie non poſſint facere teſtamentum tamen viuētes etiam in egritudi

6 ne cōſtituti pñt aliqua intuitu eleemoſyne erogare. ¶ † Si ergo de acquiſitis erogare pñt eadem humanitate non eſt eis deneganda ſepultura exequiarum ſolennitas maxime cu3 hic ſit actus prius ⁊ humaniſſimus ⁊ circa quēlibet chriſtianũ per eccleſiam maxime exercēdus.optime facit ad hoc.c.aurũ habet eccleſia.xij.q.ij.vbi đ qđ licite eccleſia expendit pecuniam ꝓ cemiterio ampliando ad requiem defunctorum:fortius ergo in p̄latis hanc humanitate3 exercere debet. ¶ Quarto facit.c.hec huius placiti.xij.q.ij.vbi đ quod in bonis dimiſſis per predeceſſorem debet ſucceſſor diſponere ſecundum deum:⁊ nonnulla communicare his qui ſeruierunt predeceſſori:⁊ eſt ille text. no.ex quo pꝫ qđ etiā poſt mortē prelati habetur reſpectus ad familiam p̄lati nō remuneratā ex ſeruitio impēſo:qđ etiā vr̄ ꝓbare tex.in c.relatũ.el.ij.de teſt. ¶ Fortius ergo haberi dꝫ reſpectus ad ip̄m p̄latum qui iungit ipſi eccleſie cui ſeruiuit onerā ſubeũdo.arg.viij.q.i.q ep̄atum.⁊.c.in ſcripturis. ¶ Quinto induco hanc cōſiderationem. Prelatus licite ꝓpria bona relinqt cognatis ⁊ amicis:⁊ minuit ex reditibus eccleſie cui deſeruit qui eligit in ꝑtē domini vnde clericus appellat.i.q.ij.ſacerdos.xij.q.i.clericos.⁊.c.cui portio.no.Inn.⁊ cōiter doc.in.c.ſi ep̄s.de p̄bē.ex quo in vita licite percipit de reditib⁹ eccleſie. Inhumaniſſimum eſſet dicere vt mortuo p̄lato ꝓprio eccleſia denegaret exequias maxime cũ videā eccleſiam manumittere ſeruos benemeritos ⁊ cũ libertate dare aliqua de bonis eccleſie:vt in.c.ſi q̄s de ſeruis.xij.q.ij. Fortius ergo p̄lato optimi meriti exequiarũ ſolennitas deneganda nō eſt. Et ſi diceret qđ impenſa eſt neceſſaria cũ ſepultura dꝫ eſſe gratuita ex ꝑte clericorũ.xiij.q.ij.c.queſta.cũ pluribus ſequentibus.de ſimo.c.ſuā.de ſepul.c.peñ. Rñdeo in ep̄o modica pōt eſſe impenſa cũ credam non ſolũ clericos eccleſie cathedralis ad exequias teneri:ſed etiā alij clerici ſubditi ꝯcurrere debent ad faciendu3 offiñ.argu.c.preſbyteri.de penis.⁊.d.c.vbi periculũ.inducendo.vt.ſ. nec ꝓ ſepultura.ſ.terra aliquid eſt accipiendũ vt in dictis iuribus maxime in p̄lato.xiij.q.ij.c.nullus mortuus.l3 aliqua impenſa veniat fiēda in terris in fodiendo ſepulturā ⁊ ſimilia:ſed in alijs p̄latis eccleſie non collegiate maiorī impēſa venit fienda:qꝛ ſacerdotes ⁊ clerici aliarum eccleſiarum nō tenentur gratis venire ſed aliqua licite accipiũt in ꝯpenſationem damnorũ q̄ ſuſtinent ibidem trahēdo morā in exequijs:pro labore aũt eorum debent petere nō ꝓ offō diuino:ad hoc glo.in.d.c.pe.de ſepul.⁊ in.c.preterea. ¶ Item querit.xiij.q.ij.⁊ in.c. ſi.iam allegato.no.hoc in.d.c.pe. ¶ Sexto poſſunt induci no.ꝑ glo.

7 ⁊ doc.in.c.nemo clericus.de ꝯſe.diſt.i.vbi not.quod †clerici maxime prelati:⁊ ſacerdotes ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſacris ſui ordinis:qđ in ep̄is ⁊ ſacerdotibus nō eſt p̄termittendum ⁊ ſic patet eos ſepeliēdos cũ veſtibus eccleſie. ¶ Idē ergo ⁊ fortius dicēdũ eſt ĩ alijs expenſis neceſſarijs vt eas ſubeat eccleſia. ¶ Ad ſecũdam ꝑtem ꝯcluſionis vt eccleſia non teneatur ad ea que ſunt viuorũ amicorum ſolatia:allego.c.qui diuina.prealle.xiij.q.ij.vbi đ qđ hi qui de hac vita recedunt cum pſalmis tantũmodo ⁊ pſallētiũ vocibus debent ad ſepulchrũ deferri nō aũt cum graui luctu:cũ ſit ſpes de reſurrectione:⁊ hoc maxime ſeruandũ eſt in clericis vt ibi dicitur.ad idem.c.qm̄ preſbyterorũ.⁊.c.quicũq3.⁊.c.ſi.ea.cau.⁊.q. Nō ergo teneri deberet eccleſia ad fabricādũ pretioſam ſepulturam vel ad alias pōpas exequiarum vt in veſtib⁹ luctuoſis ⁊ ſimilibus argumēto iuriũ preallegatorum:⁊ maxime in.d.c.anime defunctoꝝ.⁊.c.q diuina.⁊ de ſepul.c.ſacris. ¶ Septimo ⁊ vltimo ad vtranq3 partē ꝯcluſionis argumentũ bonum preſtat.c.vt preterite.de elec.ſic inducēdo. ¶ Ibi enim dicit ꝙ expēſe neceſſarie quas capitulũ ſede vacāte facit pro electionis negotio ſunt de bonis p̄lature deducēde:ſed ipſe expēſe que fiũt ad remediũ ⁊ ſolatiũ anime defuncti ſunt neceſſarie cũ ſine eis nō debeat quis duci ad ſepulchrũ.d.c.qui diuina.nec corpore p̄lati inhumato debet ꝓcedi ad electionē futuri p̄lati ſaltē đ honeſtate.vt in.c.bone. el.ij.de elec.ergo tales expēſe incumbunt eccleſie. ¶ Alie vero expēſe pōpoſe nō ſunt neceſſarie vt ſupra merito non debent de bonis p̄lature deduci. ¶ Hec oia arbitror procedere vbi ep̄s elegit ſepultura3 in dioceſi ſua vel prelatus inferior apud eccleſiā ſua3 vbi prefuit. Si autē ep̄s extra dioceſim vel inferior p̄lat⁹ extra eccleſiā quondā ſua3 elegit ſepeliri:tũc licet credā eccleſiā propriā teneri ad eius exequias in eius eccleſia celebrādas.arg.dicti.c.vbi periculũ.ad expēſas tamē fiendas cũ funere deferendo ad aliam eccleſiam non puto eccleſiā arctari:qꝛ quodāmodo iniuriā irrogat dioceſi ſue vel prelatus inferior eccleſie quondā ſue:ꝙ obrē indignũ videtur ſibi ſubueniendũ per eccleſiā,arg.c.eſto ſubiectus.xcv.di.⁊ in.c.j.⁊ qđ ibi no.de ſepul.⁊ optime faciunt.ca.bone rei.xij.q.ij.⁊.c.apoſtolice.de don.vbi permittitur donatio pro magnificādis ſepulturis cũ ſit eccleſie dioceſie:ſec⁹ ſi extra dioceſim vt ibi no.ꝑ doc.⁊ hoc puto verũ ſi habēt bona patrimonialia:alias vbi expēſa non ſit multum exceſſiua puto eccleſiā teneri qꝛ cum licitũ ſit cuiq3 etiā prelato eligere alibi ſepulturā vt in ca.j.de ſepul.nō debet eccleſia hanc humanitatē denegare prelato quonda3 ſuo.arg.in.c.aurũ.xij.q.ij.⁊ qđ ſupra dixi de viro reſpectu coniugis. ¶ Nũc reſtat reſpondere ad contraria. Et primo ad primum dico ꝙ ſiue comparetur filio ſiue patri ſiue coniugi nihilominus ex bonis eccleſie ſm diſtin.predictam ſepeliendus eſt per iura ⁊ rationes ſuperius inductas. Non obſtat qđ dicitur in filio naturali quia rationes que ſunt in prelato nō militant in filio:cum pater nō teneat ſibi adminiſtrare alimenta ſi habet vnde viuat vt no.in.l.j.ff.de lib.ag.qđ eſt ſec⁹ in prelato vt.ſ.dixi cum ipſe ratione oneris ⁊ vigore ſeruitij ⁊ quia tranſlatus eſt in ſortē dñi licet viuat de bonis eccleſie cũ nō debeat ligari os bouis triturātis:de preben.extirpande.⁊ no.per Inn. ⁊ alios in.c.ep̄s.de prebē.lib.vj.dixi pleniſſime in quadam alia mea diſputatione que incipit:titius clericus ⁊c. Idem dico eade3 ratione ſi comparatur prelatus patri:filius enim non tenetur alere patrē de

bonis que habere poteſt ſi pater habet vnde viuat. ¶ Idem dico ſi
comparatur ꝯiugi:nam ꝯiunx non tenetur alere ꝯiugem ſi ꝯiunx ha
bet vnde viuat ſiue ſit maritus ſiue vxoꝛ. ¶ De vxoꝛe reſpectu mari
ti ꝓbaẗ in.c.per veſtes de dote poſt diuoꝛ.reſti.ꝛ in.l.j.C.de pac.do.ꝛ
l.maritus.C.de pꝛocu. ¶ De marito reſpectu vxoꝛis pꝛobaẗ in.c.ſa-
6 lubꝛiter.de vſu.ꝛ in.d.c.per veſtras.vir† eñ teneẗ vxoꝛem alere ſcdm
q̄titatem dotis vt in dictis iuribus ꝛ in.l.ſi cum dotē.§.ſin aũt.ff.ſol.
mat.Et rō eſt q꞉ cōis et recipꝛoca ſeruitus ꝛ poſſeſſio eſt:quiſqꝫ enim
eoꝛum poſſidet ꝛ poſſideẗ:nec aliquis eoꝝ d꞉ habere ptātem ſui coꝛ-
poꝛis:vt in.c.nō debet.de ꝯſang.ꝛ affi.ꝛ no.in.c.ex tranſmiſſa.de reſ.
ſpo.ſed aliud eſt in pꝛelato.ipſe eñ eſt in perpetuo ſeruitio eccleſie nec
eccleſia eſt perpetuo ſua:ideo rōne ſeruitij ꝑcipit de bonis eccleſie adeo
quod eccleſie ſtipendia vocanẗ ſeu dicunẗ eius ſubiecte ſeruitij vt no
tabiliter d꞉ tex.j.q.ij.c.fi.ꝛ facit quod ibi no.per do.qua ratione vide-
tur inhumaniſſimũ vt ipſi moꝛtuo denegetur offiũ ſepulture cum ſer-
uus ratione p̄ſtine ſeruitutis ſepeliatur expēſis domini:vt in.l.filiuſ-
10 fami.§.qui ſeruum.de relig.ꝛ ſump.fu. ¶ † Item vxoꝛ de bonis viri
nihil diſponere pōt etiā durante ꝯiugio adeo vt de bonis ipſius elee-
moſynam facere non poteſt etiā ſi illa ſint bona dotalia:vt legi.ꝛ no.
per glo.in.c.quod deo.xxxiij.q.v.Nec maritus in vita vxoꝛis de bo-
nis ſuis vltra dotē aliq̄d diſponere poteſt:vt.l.hac.ꝛ.l.vlti.C.de pac.
conuen.tā ſuper dōte.ꝛ in.l.maritus.de ꝓcu.C.qd ſecus eſt in pꝛelato
cum ipſe ratione ꝯiunctionis ꝛ adminiſtrationis poſſit donare de bo
nis eccleſie his qui ſeruierunt ꝛ alijs moderate tamen; vt in.c.relatũ
el.ij.ꝛ.c.ad hoc.de teſt.ꝛ.c.ceterũ.de don.facit quod no.glo.v.qō.iij.c.
fi.ꝛ poteſt haberi reſpectus ad eos qui ſeruierũt pꝛelato etiā poſt moꝛ
tem ipſius pꝛelati:lꝫ de eis non poſſit ꝯdere teſtamentum vt in.d.c.
relatum.ꝛ in.c.hec cuius.xij.foꝛtius ergo debet coꝛpus ipſius p̄lati
ꝑ eccleſiam cui pꝛefuit ſepulture ꝯmendari. ¶ Uenio nunc ad ſcdm
cōtrarium cui rñdeo qd lꝫ eccleſia abſoluta ſit a pꝛelato ꝑ eius obitũ
attamen ratione pꝛiſtini ſeruitij ꝛ ꝯiunctionis que fuit inter eos non
debet ſibi denegari hec humanitas ſepulture ꝛ exequiarũ hoc aper-
tiſſime pꝛobatur in.c.vbi periculum.de ele.lib.vj.inducendo vt ſupꝛa
in ſolutione queſtiōis induxi.Itē facit.c.bone rei.xij.qō.ij.ꝛ.c.aplice.
de don.vbi ex cauſa ſepulture etiam permittitur donatio de rebus ec
cleſie vt illa cā referatur ad tp̄s quo ſoluta eſt eccleſia a lege pꝛelati:ꝛ
paria ſunt aliqua fieri illo tp̄e vel ad illud tp̄s diſpoſitionem ꝯferre.l.
eum qui.ff.de iuriſ.om.iud.ꝛ.c.de vxoꝛe.de ſepul.ꝛ per gl.in.§.his om
nibus.viij.q.j. ¶ Idem enim videmus in ſeruo moꝛtuo.vt.s.dixi in
vxoꝛe nil habente.Nec obſtat qd pꝛelatus tractauit eccleſiam vt ex-
traneam ideo debet tractari ab eccleſia vt extraneus:q꞉ dico pꝛelatuꝫ
hoc facere poſſe iure permittente:permittitur eniꝫ ſibi de eccleſia viue
re ꝛ patrimonium ſuis conſanguineis ꝛ amicis relinquere.j.qō.ij.ſa-
cerdos.vt.s.dixi.ꝛ maxie in dicta diſputatione.ſicut eñ hec cauſa nō
eſt ſufficiens ad negandũ ſibi alimenta in vita ita nec ad denegandũ
ſibi tam pijſſimũ actũ in moꝛte cũ cuilibet tam de honeſtate hanc hu-
manitatē eccleſia facere dꝫ.xij.q.ij.aurum. ¶ Ad tertium ꝯꝛium di-
co ꝯſideranda tria tp̄a pꝛo ꝯconcoꝛdia multoꝛum iuriuꝫ que iura vi-
dentur diſcoꝛdare.pmũ eſt tp̄s pꝛimitiue eccleſie quo chꝛiſtiani nedũ
clerici nil pꝛopꝛij poſſidebant:ſed erant illis omnia cōia; vnde ꝯuerſi
vendebant pꝛedicta ꝛ ponebant ante penes apoſtoloꝛũ ꝛ diuidebaẗ
omnia pꝛout cuiuſqꝫ opus erat.vt legitur in actibus apoſtoloꝛũ.ꝛ.c.
videntes.xij.q.j.hoc de tp̄e non eſt querendum vtrum ſacerdotes et
clerici habentes pꝛopꝛia potuiſſent viuere de bonis eccleſie cũ nil pꝛo-
pꝛij poſſiderent. ¶ Scdm tp̄s paulo poſt videntes apoſtoli qd vti-
lius eſſet qd p̄dia oblata ꝯſeruarentur in dominio eccleſie cathedra-
lis quam venderētur vt ex eoꝛum fructibus ꝛ reditibus poſſit o.bus
indigentibus vberius ſubueniri ſtatuerunt vt talia bona ꝯſeruarenẗ
eccleſie cathedrali:ꝛ ep̄s haberet poteſtatem diſponendi ꝓut cuiuſqꝫ
opus eſſet:tunc inceperunt xp̄iani ꝛ clerici ſeculares poſſidere:vt in.c.
certe.xij.q.j.ꝛ illo tempoꝛe emanarunt iura que dicunt clericos ha-
bentes patrimonialia non debere participare cum illis bonis ſerua-
tis eccleſijs cathedralibus cum illa eſſent reſeruata ſolum ꝓ ſubſidio
indigentium:quinimo adhuc videbaẗ tunc erroꝛ vt clerici poſſiderēt
pꝛopꝛium vt in.c.certe.xij.q.j.vnde ſatis erat qd ꝑmitteretur eis poſſi
dere pꝛopꝛium:vt in.c.illi qui.ead.cau.ꝛ queſtione. ¶ Poſtmodũ ꝓ-
cedente tp̄e cum xp̄iani non eſſent ita feruentes in fide ceperunt licite
omni ſcandalo ceſſante poſſidere pꝛopꝛia tam laici q̄ clerici:ꝛ eccleſie
ceperunt ꝯſtrui ꝛ dotari non ſolum pꝛo indigentibus ſed etiam pꝛo
miniſtris ꝛ ſeruientibus ipſis eccleſijs ꝛ ita fuit ſtatutum vt aliter ec-
cleſia non permitteretur ꝯſtrui de ꝯſe.diſtin.j.nemo eccleſiam.ꝛ.c.pa-
11 ſtoꝛalis.de his que fiunt a pꝛel.et in.c.fi.j.q.ij. ¶ † Unde etiam nobi-
les clerici poſſunt etiam viuere licite de bonis eccleſie ꝛ cum eis diſpē-
ſari circa pluralitatem beneficioꝛum ꝛ etiam cum literatis ꝑſonis lꝫ
poſſent aliunde viuere:vt patet in.c.de multa.in fi.de p̄ben.ꝛ hoc tē-
poꝛe vltimo ꝯſideratur reſpectu participationis nō indigentia ſꝫ ſer-
uitium cum pꝛincipaliter licite clerici habent bona ꝛ viuunt de rediti
bus eccleſie:ita etiā ꝛ ſepeliri debent ne humanũ denegetur moꝛtuo,
qd ꝯcedaẗ viuenti.ar.c.ſacris.de ſepul.ꝛ per hoc reducuntur multa
iura ad cōcoꝛdiā que diſcoꝛdare videbanẗ:vt pleniſſime dixi in dicta
diſputatione que incipit:tãt ius clericus. ¶ Ad quartũ articulũ vbi
ponitur optima ꝛ ſubtilis ꝯſideratio poteſt ſic rñderi quod lꝫ vtilitas
huius impenſe cedat in vtilitatem heredis:tñ illud fit contempla-
tione defuncti.ſicut enim clericus licite in vita viuit de bonis eccleſie
ꝛ ſua ſuis ꝯſeruat:vt no.in.d.c.ep̄s.ita ꝛ foꝛtius fieri debet in moꝛte
reſpectu huius pijſſime humanitatis.nā ꝛ ſuis indigentibus clericus
licite ꝯmunicat bona eccleſie:vt in.c.j.ꝛ qd ibi not.de cohabit.cleri.et
no.in.c.omnino.xxxj.di.facit dictum.c.relatũ.el.ij.de teſta. ¶ Nō ita
reperitur in alio defuncto cum nō poſſit alijs bona ſua relinquere et
alterius impēſa ſepeliri q꞉ qui ſentit ꝯmodũ ꝛ onus ſentire dꝫ in regu
la qui ſentit.de reg.iu.in.vj.ſed in pꝛelato ſecus:q꞉ vt.s.dixi licite ſua
conſeruat alijs ꝛ ratione ſui ſeruitij viuit de bonis eccleſie. ¶ Ad vl
timum articulũ fuit ſatis ſupꝛa rñſum in ſolutione qōnis. ¶ Nā po
tius facit pꝛo hac parte inducēdo ꝓut ſupꝛa induxi. ¶ Uenio ad ſe-
cundum dubium.ꝛ pꝛimo arguitur ad partē negatiuā qd tales expē
ſe de bonis p̄lature nō ſint deducēde:ꝛ per ꝯn̄s nec heredi pꝛelati cō-
petit facultas eas repetendi ꝛ pꝛimo ſic.expenſas quas qs facit pꝛin
cipaliter ad ſui vtilitatē lꝫ in ꝯn̄am ꝯuertantur ſeu veniant in vtilita
tem eccleſie ſeu alterius illas repetere non valet vt legi.ꝛ no.in.c.cum
pꝛo cā.de ꝓcur.q꞉ non geſſit alienũ:ſed ꝓpꝛiũ negotiũ.quo caſu nō hꝫ
locum actio nego.geſt.vt patet per totum titulũ.de nego.geſt.C.ꝛ.ff.
hic:ꝛ alibi d꞉ qd qui ſui ꝯmodi cā abeſt nō pōt ſe defendere pꝛetextu
reipublice.ff.ex q.cau.maio.l.ij.ſed iſte clericus ad curiā pꝛofectus be
neficium ſeu pꝛelaturā ad ꝯmodũ ꝓpꝛium pꝛincipaliter ꝛ non eccle-
ſie obtinuit ergo non valet expenſas repetere qd patet ex p̄dictis.et
breuiter ꝓbaẗ qd nō pꝛocurat negotia eccleſie qui venit ꝯtra eccleſie
iura vt per ſe patet ſed iſte venit obtinere beneficiũ in curia ꝯ̄ iura ec-
cleſie:ergo ꝛc.ꝯn̄a patet q꞉ pꝛiuauit eccleſiam electione pꝛo illa vice
cuꝫ in dubio p̄ſupponaẗ qd eccleſie electio oīno ceſſauerit ꝯ̄.c.j.de ele.
12 ꝛ.c.ꝯgregato.xvj.q.vij. ¶ † Scdo pꝛobaẗ ſic ex delicto qs non debet
ꝯſequi p̄miũ vt in.c.ꝛ ſi neceſſe.de dote poſt diuoꝛ.re.nec ex impꝛobita
te ſua debet actionē ꝯſequi quis.§.itaqꝫ fullo.de fur. ¶ Iſte clericus
delinquit poꝛrigendo pꝛeces pꝛo p̄latura q̄tũcunqꝫ fuerit idoneꝰ cuꝫ
debuiſſet expectare qd vocareẗ:nō aũt ambitioſe ſe ingerere.viij.qō.j.
in ſcriptur.s.j.q.j.oꝛdinationes.ꝛ optimus tex.j.q.j.nullus itaqꝫ.no.
glo.in.c.tuam.de eta.ꝛ quali.ꝛ in.d.c.oꝛdinationes.ergo non dꝫ ha-
bere actionē ad expenſas ambitioſe factas repetendas. ¶ Tertio ad
ducitur.c.vt pꝛeterite.de ele.iuncto.c.cupientes.in fi.eo.ti.li.vj.vbi ſo
lum cauetur de repetitione fienda per electũ vel poſtulatũ:q꞉ iſti ſunt
vocati ab eccleſia ꝛ ſic videnẗ gerere negotiũ eccleſie:ſecus ergo in ꝓ-
uiſo ꝛ impetrante qui ꝯtra iura eccleſie ꝯmiſit ꝛ negotium pꝛopꝛium
pꝛomouit.ar.de pꝛeſump.nonne.ꝛ in.l.cum pꝛetoꝛ.ff.de iudi.xxv.diſ.
qualis ad idem.l.que vtiliter.ff.de nego.geſt.vbi qͥs ſoluit de ſuo ex
penſas factas pꝛo honoꝛe ꝯſequendo. ¶ Quarto pꝛobaẗ ſic.aut iſte
fecit iſtas expenſas ex pietate;q꞉ ꝯpatiebatur eccleſie vacanti ꝛ nō de
bet poſſe repetere vt in.c.ſacroꝝ.xij.q.ij.ꝛ in.l.alimenta. C.de nego.
geſt.Aut ad excellentiam ſui vt pꝛomouereẗ.ꝛ idem q꞉ vt ſupꝛa dixi
potius geſſit negotium pꝛopꝛium q̄ eccleſie. ¶ Ad partem affirmati
uam arguitur ſic.pꝛouiſio ſeu collatio habet vim electionis ꝛ ꝯfirma
tionis vt patet in.c.ſi tibi abſenti.de pꝛebē.in.vj.no.Inn.in.c.cũ oliꝫ.
de cau.poſ.ꝛ pꝛopꝛie.ꝛ in.c.tranſmiſſam.de ele.ꝛ ſic longe plus ſe ha-
bet pꝛouiſio q̄ electio:q꞉ per electionē non ꝯfertur ius adminiſtrādi
ſaltem in actu;iuxta no.in.c.quāto.lxiij.diſt. quinimo.ſi adminiſtrat
cadat a iure ſibi per electionē queſito.de electio.auaritie.lib.vj.ſed per
pꝛouiſionem ſibi ꝯpetit ſeu tranſfertur plenum ius:vnde poteſt dice-
re beneficium eſſe ſuum:vt in.d.c.ſi tibi abſenti.de pꝛeben.lib.vj.et in
c.ne pꝛo defectu.de ele.ſed electus ſeu poſtulatus cui nullum vel mo-
dicum ius acquiritur ſeu acquiſitum eſt repetit expenſas foꝛtius dꝫ
poſſe repetere iſte pꝛouiſus qui fretus iure in eum per romanum pon
tificem tranſlato illas expēſas fecit. ¶ Scdo ꝓbaẗ quiſqꝫ gerens ne-
gotium vtiliter alterius expenſas repetit.l.ſed an vltro.cum multis ſi
mi.ff.de neg.geſt.ꝛ.c.cũ pꝛo cauſa.de pꝛocu.ſed iſte geſſit negotiũ eccle
ſie vacantis acceptādo onus dignitatis ſibi collate.nam pꝛincipali-
ter ep̄atus eſt onus:lꝫ accidētaliter ſit honoꝛ inq̄tum adminiſtrat vt
legitur ꝛ notatur in.c.qui epiſcopatum.viij.q.j.ergo poteſt repetere.
ea eñ rōne qua repetit electus debet poſſe repetere ꝛ ꝓuiſus cũ vterqꝫ
adipiſcatur honoꝛem ꝛ onus:ꝛ vbi eſt eadem ratio vel maioꝛ eadem
dꝫ eſſe iuris diſpoſitio vt in iuribus vulgaribus. ¶ Tertio adduciẗ
magis ſpecifice.c.quicunqꝫ.xij.q.iij.vbi dicitur qd ſi pꝛelatus de re-
bus pꝛopꝛijs aliquid expēderit in eccleſie vtilitatem totum illud eſt re
foꝛmandum de bonis eccleſie;ſed iſte pꝛouiſus ſoluit de ſuo pꝛo hono
re incũbente eccleſie:puta pꝛo bullis apoſtolicis vel pꝛo taxa ꝯmuni:
vel pꝛo alijs ſimilibus expenſis:ergo dꝫ poſſe repetere ipſe vel eius he
res. ¶ Quod autem hoc onus incumbit eccleſie patet ex his que le-
guntur ꝛ notantur in.c.vt pꝛeterite.de electio.ꝛ in.c.cupientes.eo.ti.
lib.vj. ¶ Quarto pꝛobatur hac ratione inſtar ſacrilegij habet dubi-
tare an is ſit dignus quem pꝛinceps elegerit.xij.queſtione.iij.c.q au-
tem.ex quo ergo papa appꝛobauit iſtum vt idoneum debemus pꝛeſu
mere eum eſſe legitimum ꝛ non ambitioſe ꝓmotũ maxime hoc ꝓce-
dit in dignitatibus in quibus pꝛouidetur citra ſupplicationeꝫ:vt ab-
batijs ꝛ

batijs ⁊ ſuperioribus. Cum ergo legitime expẽſas fecit in fauorez ec-
cleſie nõ apparet ratio quare eas repetere nõ poſſit. ¶ Nec ob. ꝙ pre
13 ceſſit electio† q2 maiorẽ poteſtatẽ habet papa circa prouiſionẽ benefi-
cioꝝ quam capitulum circa electionem. de preben. c. ij. ⁊ c. dilecto. lib.
vj. imo ab eccleſia Romana habuit capitulũ ptãtem eligendi. vt no.
in. c. quãꝗ. de elec. li. vj. ¶ Ad ſol. huius dubij Chriſti eiuſqz matris
preſidio deuote ſemper implorato cõdeſcendẽs tres caſus attẽdẽdos
puto. ¶ Primus cum iuit ad curiam principaliter ad hãc dignitatẽ
impetrandã: ⁊ ad ipſius poſtulationẽ papa ſibi de epiſcopatu proui-
dit. ¶ Secũdus cũ iuit alia de cauſa: ſed de precibus ſuis interceden
tibus obtinuit dignitatẽ. ¶ Tertius cũ papa ſibi proprio motu pro
uidit. ¶ Primo caſu eſt examinandũ nunquid ſit licitũ petere digni
tatem. Et circa hoc cõcluderẽ ꝙ ſi inducitur ad petẽdũ vt preſit hoc
nõ eſt licitũ: q2 ſuperba electio videtur cauſa impetrationis. ⁊ hoc ca
ſu intelligo glo. in. c. tuam. de eta. ⁊ quali. ⁊ in. c. ordines. j. q. j. pro hoc
eſt tex. j. q. j. nullus itaqz. hinc dicitur nemĩnẽ ſibi debere honorẽ aſſu
mere: ſed debet vocari a deo tanꝗ Aarõ. viij. q. j. in ſcripturis. ⁊ in. c.
qualiter. de elec. hoc etiã caſu intelligo not. per Archid. in. c. ordines.
Si vero inducitur ad petẽdum principaliter ad bonum publicũ: nõ
vt preſit ſed vt proſit: vt quia videt eccleſiam viduatã deſtitui: neqz
eſt ſpes de proxima prouiſione: itaqz ductus charitate mouet̃ ad eũ-
dum ⁊ impetrandũ: ⁊ tũc ſatis puto impetrationẽ licitã ⁊ meritoriã.
hoc videt̃ optime probari in. c. in ſcripturis. prealleg. vbi cõmẽdatur
Eſaias q inſtãte neceſſitate vltro ſe obtulit dicẽs. ego mitto me ⁊ ex
facto Eſaie appetẽtis ⁊ Hieremie fugientis arguit ibi Greg. ꝙ ſicut
toto deſiderio debem⁹ occupationes fugere: ita ſi deſijt qui p̄dicet oc
cupationis onus libenti neceſſe eſt aĩo ſubire. ⁊ hoc caſu procedit di-
ctum Archi. ibi: q2 vr̃ cõtrariũ eis que ipſe no. in. c. ordinationes. pro
hoc facit illud euãgelicũ: maiorẽ charitatẽ nemo habet quã vt aĩam
ſuã ponat quis pro amicis ſuis. ¶ His breuiter premiſſis concludo
ꝙ aut iſte fuit ad impetrãdũ mot⁹ bono zelo ⁊ repetere poterit q2 ne-
gotium eccleſie geſſit: ⁊ ſic habet locum rõ eorum: que no. in. c. cuz pro
cauſa. de procu. ⁊ in. d. c. preterite. ⁊ in. c. cupiẽtes. de elec. li. vj. ⁊ ſucce-
dũt omnia allegata. ſ. pro hac parte affirmatiua. Si aũt impetrauit
vt preeſſet vt in primo caſu ⁊ hoc cõſtat: ⁊ tunc non puto eũ repetere
poſſe: quia ipſe potius geſſit negotiũ proprium ꝙ eccleſie. facit. xxiij.
q. j. odi ⁊ proieci. ⁊ all'. ſ. pro parte negatiua. Si aũt dubitat̃ quo ani
mo iuit tunc recurrẽdum eſt ad cõiecturas. Si autẽ incontinenti iuit
poſt vocationem: nec expectauit vt perſone idonee prius quererẽtur
ſatis videt̃ fuiſſe ad gerendũ cõmodũ propriũ. nõ enim debuit preſu-
mere ſe idoneũ ⁊ ſe preuenire prouiſioni eccleſie cũ bonarũ mentiũ ſit
timere culpã etiam vbi culpa nõ eſt. v. di. c. ad eius vero. facit in ſimili
qꝺ legit̃ ⁊ no. in. c. ij. de renũ. videt̃ tamẽ ꝙ in foro iudiciali ſit audiẽ-
dus repetẽs expenſas factas poſt prouiſionẽ pape: quia ex quo papa
acceptauit eum vt idoneũ non debemus de ſua idoneitate diſputare
xvij. q. iiij. c. qui autẽ. fecit ergo prouiſione facta expenſas incumben-
tes eccleſie: ⁊ ſic dꝫ eas poſſe repetere. xij. q. iij. qcũqz. ſed in foro ꝯſciẽ-
tie nõ puto eum tutum ſi principaliter ob ſui cauſam fecit. ¶ Ex his
infero ad deciſionẽ ſecundi ⁊ tertij caſus. Si enim nõ iuit principali-
ter propter factum eccleſie illas expẽſas non repetit. vt. d. c. cum pro
cauſa. ſed de expẽſis factis poſt prouiſionem factam ad ipſius poſtu-
lationem dicẽdum. vt. ſ. dixi in hoc caſu primo. ¶ In tertio caſu in
dubio dicendum eſt eũ poſſe repetere oẽs expenſas quas fecit pro ne-
gotio eccleſie. Iſte enim fuit inuitat⁹ per ſuperiorẽ: ⁊ ſic pingui⁹ ius
habet in repetẽdo electus ꝙ poſtulatus: vt. ſ. dixi. vnde non obſtant
allegata pro contraria parte. nam ad primũ arg. ſcõm ſatis patet re-
ſpõſio per predicta. ¶ Ad tertiũ arg. d. c. cupientes. ⁊ d. c. vt preteri-
te. reſpõdetur dupliciter. Primo ꝙ olim prouidebat̃ eccleſijs collegia
tis ꝑ electionẽ ⁊ poſtulationẽ: iõ expẽſis tũc factis vel fiẽdis dubitat̃
merito de his facta fuit mẽtio ſpãlis. arg. nã ad ea. ff. de legi. ſed eadẽ
⁊ fortior eſt ratio in expẽſis factis ꝑ prouiſum a ſuperiore vt. ſ. proba
tũ eſt. ¶ Secũda ſolu. eſt ꝙ de expenſis factis in electione ⁊ poſtula-
tione dubitatur: q2 autoritate ſuperioris non intercedẽte fiebãt. In
prouiſo aũt non erat dubiũ per. c. quicunqz. xij. q. iiij. ⁊c. Item proui
ſio cõtinet in ſe effectum electionis ⁊ confirmationis. ſ. dixi. Ex quo
ergo cauetur hic in electo fortius videt̃ cautũ in prouiſo. ¶ Ult. arg.
nõ obſtat. quãdoqz enim quis intuitu pietatis inducitur ad faciẽdũ
actũ expenſis ſuis ⁊ non habet locũ repetitio ⁊ militat cõtrariũ: qñqz
inducitur ad faciendũ actũ ſed non expẽſis ſuis ⁊ habet locũ repeti-
tio. Simil'r videmus in funerante aliõ in quo ſimilis diſtinctio ꝑ le-
gẽ ſit. ff. de reli. ⁊ ſump. fu. l. ſi quis hec actio. ad idem. c. vt preterite. de
ele. ⁊ c. quicũqz. xij. q. iij. ⁊ ita dicẽdũ in caſu noſtro. ¶ Ad tertiũ du-
biũ an ſolus patron⁹ poſſit hoſpitali rectorẽ preficere? arguit̃ primo
ꝙ ſic: vnicuiqz eñ licet in domo ſua erigere hoſpitale ad pauperes re
cipiẽdos: ⁊ de eius ordinatione diſponere vt in re ꝓpria ſicut ⁊ orato-
riũ ad orandũ ꝯſtruere. vt in. c. vnicuiqz. de cõſe. diſt. j. no. Inno. in. c.
inter dilectos. de dona. ⁊ ibi de hoc caſus vbi colligit̃ ꝙ nõ ſolũ recto
rẽ proponere põt imo ⁊ ipſum alteri ſubijcere ⁊ donare cuz hoſpitale
nõ habet eccleſiã nec ſit res ſacra: ergo rectorẽ eidem preficere poteſt.
¶ Secũdo de hac videtur caſu in auf. de eccle. tit. §. ſi quis autẽ edi-
ficationem. vbi dicitur rectorẽ preficiẽdum: vt patronus decreuit: ſed
epiſcop⁹ habet videre an ordinatio ſeu adminiſtratio recte ꝓcedat ⁊
ſi inuenerit malã adminiſtrationẽ poterit rectorẽ remouere ⁊ aliũ re-
ſtituere: ⁊ ſic videt̃ qꝺ ſolus patronus rectorẽ p̄ficiat: licet pro mala
adminiſtratione poſſit ep̄s illũ remouere. ¶ Tertio adduci põt cle.
q2 contingit. de relig. domi. vbi tex. dat ep̄o ſolum ptãtem coercendi
rectorem iam poſitũ ad bñ adminiſtrandũ: nõ adminiſtrandum ſeu
cõfirmandũ: ſi eñ ep̄s habet cõfirmare p̄ñtandũ per patronum. text.
ibi dixiſſet ⁊ ep̄s non patiatur aliquẽ p̄ficiſeu non confirmet preſen-
tatum niſi ſeruatis que dicuntur. ¶ Quarto facit. q2 ſm̃ qualitatez
bñficij patronus obtinet pingue vel tenue ius. videmus eniz ꝙ in cõ
uẽtuali eccleſia habet dũtaxat p̄ſtare ꝯſenſum electione facta nec per
eius ꝯdictionẽ ceſſante cauſa electiõis canonice facte retractaret̃. vt
in. c. nobis. ⁊ qꝺ ibi no. de iure patro. ⁊ ſic habet ibi tenue ius. In ec-
cleſia vero nõ collegiata habet ius pingue: q2 a principio habet p̄ſen
tare: nec ep̄s poteſt patrono ſpreto aliũ inſtituere. xvj. q. vij. decerni-
mus. ⁊ c. nobis. In hoſpitali ergo dꝫ haberi ius magis pingue cũ ibi
non fiat inſtitutio ſeu collatio: ſicut in eccleſia. iuxta ea que le. ⁊ not.
per doc. in. d. cle. quia cõtingit. ſed ſufficit ſola rectoris deputatio ſeu
rectoris cõmiſſio: ſunt enim iſti rectores hoſpitaliũ ſicut tutores pu-
pilloꝝ ⁊ minorũ. vt in. d. cle. quia cõtingit. in. d. auf. de eccle. tit. §. vlti.
ſolus ergo patron⁹ debet habere hãc deputationẽ poſſe facere cũ in
hac cõmiſſione nõ transferatur ius ſpirituale; ſicut in inſtitutione ſeu
collatione eccleſie. ¶ Ad partẽ negatiuã huius dubij arguitur ſic. ex
quo locus ad hoſpitalis vſum ⁊ pauperũ prouiſionẽ autoritate pon
tificis deſtinat̃ efficit̃ religioſus adeo ꝙ amplius mundanis vſibus
deputari nõ poteſt. vt probatur in. c. ad hec. de relig. domi. no. in. c. in-
ter dilectos. de dona. ergo nõ eſt amplius in mera facultate: ⁊ domi-
nio patroni antecedẽs. ſ. probatũ eſt: ⁊ conſequentia clara patet. l. in
tantum. ff. de re. diui. ⁊ inſtit. eo. titu. §. nullus. facit. v. q. j. c. nouerint.
cum hoc hoſpitale ſit locus religioſus non videtur amplius patrono
licitum de eo diſponere ſine ꝯſenſu epiſcopi. ¶ Secũdo probat̃ per. c.
de xenodochijs. de relig. domi. vbi dicit̃ ꝙ xenodochia: ⁊ ſimilia loca
ad vtilitatem quibus deputata ſunt per prouiſionẽ epiſcoporum in
quoꝝ dioceſibus conſiſtere ordinarij debent. ex quo tex. clariſſime col
ligitur quod epiſcopi conſenſus requiritur in deputatione rectorum.
ad idem. c. requiſiſti. de teſt. ⁊. d. c. inter dilectos. in fi. in quibus patet
hec loca in ep̄orum poteſtate ꝯſiſtere. ⁊. c. cum ad ſedẽ. de reſtit. ſpolia.
ergo ſolus patronus nõ poteſt ep̄o preterito ibidẽ rectorem deputa-
re. ⁊ optime facit. c. de iure prelega. coniuncto. c. ad hec. de relig. domi.
14 ¶ Tertio fortius arguitur ſic. † patronus ex fundatione, conſequit̃
tria dũtaxat. honorem in preſentando rectorẽ ep̄o: onus in defendẽ-
do eccleſiam ne quis dilapidet ipſam vtilitatẽ q2 ſi vergit ad inopiã
pinguius ceteris ſibi ſubuenitur loco conſtituto. vt not. gl. xvj. q. vij.
pie mẽtis. c. nobis. de iurepatro. ⁊ hoc ſequitur ex gratia. vt patet in
c. de iure. eo. ti. ⁊ ibi per doct. quia ex quo locus efficitur ſacer: vel reli-
gioſus nullam amplius de mero iure in eo poteſtatez habet. vt. d. l. in
tantum ⁊. d. c. nouerint. ſed dꝫ eſſe in plena poteſtate eccleſie ſicut alia
bona deo oblata. xij. q. ij. nulli. ⁊. c. quicũqz. patronus ergo hoſpitalis
debet eſſe cõtẽtus gratia omnibus patronis facta nec amplius vſur
pare, ex quo eñ reſiſtit ſibi ius cõmune vt patet per predicta oſtendat
ipſe poteſtatẽ ſpãlẽ in hoc arg. d. c. de iure. c. illud. ⁊. c. cũ loci. eodem tit.
¶ Quarto adduco. c. inter monaſterium. xvj. q. vij. vbi dicit̃ qꝺ in ec
cleſia vel oratorio patronus ſine cõſenſu ep̄i. clericũ deputare nõ põt
ne malus per eum deputatus exiſtat. no. rationẽ illius tex. ne in alijs
exiſtat ⁊c. ⁊ not. verbum oratoriũ. nam illa ratio eſt cõmunis etiã ad
hoſpitalia q2 habet ep̄s videre vt hoſpitalia deputent̃ ad vſum de-
putatũ. vt. ſ. dixi. debet ergo ſibi fieri preſentatio per patronuz ⁊ ipſe
ep̄s habebit cõfirmare. ¶ Condeſcẽdo nunc dei auxilio inuocato ad
ſolu. huius tertij dubij diſtinguẽdo inter hoſpitale religioſum ⁊ pro-
phanũ vt reſpectu cuz eſt prophanũ quia autoritas ep̄i nõ fuit edifi-
catũ poſſit patron⁹ libere ibi rectorẽ p̄ficere: ⁊ de eo diſponere ad libi-
tum ſicut de alijs reb⁹ ſuis: q2 per hanc deputationem nõ deſinit eſſe
in plena facultate ſua: põt illud deſtruere vel alteri ſubijcere ſicut ſibi
placet: vt eſt caſus ſm̃ vnã lec. quam approbat Inn. ⁊ omnes ſcribẽ
tes in. c. iter dilectos. de dona. ⁊ hoc caſu intelligo tex. iuris ciuilis in
d. auf. de eccl. ti. §. ſi quis edificationẽ. cum ſeq. ad hoc faciunt no. per
doc. in cle. ij. de p̄bẽ. ⁊ in cle. q2 contingit. de reli. domi. que in hoc caſu
intelligunt̃ dñ diſpoſitionẽ liberã relinquũt patrono. ad idẽ qꝺ not.
Phili. de cõſti. xxv. ⁊ conſtit. cvj. ⁊ procedũt ea que. ſ. all'. ad partẽ af-
firmatiuã. ¶ Et aduertẽdũ ꝙ hoc caſu in prophano nõ põt ꝓprie ⁊
ſtricte dici patron⁹: ſed dñs: q2 patron⁹ proprie appellat̃ reſpectu loci
religioſi. ſed late ſumpto vocabulo põt patronus appellari propter
vſum ſpiritualiũ ad quẽ locus deputatus eſt. vt ſing. no. Inn. in. d. c.
inter dilectos. ⁊ facit ibi tex. ſm̃ vnã lect. ¶ Ex quo not. ꝙ in diſpoſi
tione reſtrictiua appellatione patronorũ non veniũt iſti dñi hoſpita-
lium prophanorũ. arg. c. in noſtra. de iniu. ⁊. ff. de neg. geſt. l. iij. §. hoc
autẽ. Et circa talia hoſpitalia prophana faciũt hanc cõſiderationez.
Aut eius dñi viuunt, ⁊ tũc nõ habet ep̄s quoquo modo de eis ſe in-
terponere: vnde nec ipſe viſitabit: q2 cum ipſi domini habeant dñiuz

loci z plenam adminiſtrationē rerū:z ea etiā deſtruere poſſunt ſi vo-
lunt.vt.ſ.dixi.z no.Inn.in.c.inter dilectos.pꝛeal'.Si vero nō viuūt
ſed oꝛdinauerūt ꝙ poſt moꝛtē ꝯſeruētur ſeu deputenť tales ad vſum
pauperū.z'tūc dico ꝙ lꝫ dñs vel is de quo ipſe diſpoſuit in teſtamēto
poſſit rectoꝛē ibi pꝛeficere abſq3 ꝯſenſu epiſcopi.vt in.d.§.ſi quis edi-
ficationē tamē epiſcopꝰ potuerit hoc caſu hoſpitale viſitare z videre
ſi cūcta ꝓcedunt ſm oꝛdinationē defuncti.z ſi reperit rectoꝛē vel pa-
tronū pꝛefectū perperam adminiſtrare eum remouebit z alium inſti-
tuet:qꝛ ad eum ſpectat vt defunctoꝛū pie volūtates mādentur execu
tioni:etiā ſi teſtatoꝛ interdixerit vt ep̄s ſe non impediat.vt dicit ſing.
tex.in.d.§.ſi quis edificationē facit.c.tua.de teſta.z.c.requiſiſti.eo.ti.
Eſt enim in culpa patronus talē rectoꝛē nunq̄ tollendo:ideo epiſco-
pus tanq̄ pater ſupplet tollēdo z aliū inſtituēdo.z ſic patronus pꝛo
ea vice pꝛiuabiť poteſtate rectoꝛē deputandi:ſecus puto in alia voca
tione.arg.c.cum in cūctis.z.c.auditis.de elec.z ſic puto intelligendū
z diſtinguēdū.d.§.ſi quis edificationē.ſed alia iura ep̄alia non pote-
rit epiſcopus a tali pꝛophano exigere.vt no.Fed.cōſi.xxv.z ꝯſi.cxvi.
Si vero hoſpitale eſt religioſum:tūc dico patronū habere p̄ſētationē
ſed ꝯfirmationē ſpectare ad ep̄m:ita ꝙ ſolus patronus ſine conſenſu
epiſcopi aliquid de p̄ſētatione nō facere nō poterit:per ea que.ſ.dixi
arguēdo ad partem negatiuā.z ſenſit Inno.in.d.c.inter dilectos.dū
dicit talē locū ſpectare ad diſpoſitionē ep̄i.z ſatis pꝛobatur in.d.c.ad
hec.z.c.de xenodochijs.efficiť autē religioſus ſi autoꝛitate pontificis
deſtinatur ad pios vſus.iuxta ea que no.in.d.c.ad hec.tunc enim of
fertur deo:z olim dñs nullā habet poteſtatē niſi inquātum gratioſe
ſibi ꝯcedatur ab eccleſia vel ex pacto appoſito in fundatione.d.c.iij.z
c.pꝛeterea.de iure patro.facit.c.cum dilectus de ꝯſue.Si autem dubi
tatur an interuenerit autoꝛitas pontificalis vel nō:dꝫ recurri ad ꝯie
cturas.Si enim habet ſigna religioſi loci vt campanile cum campa-
na:z altare:z ſimi.reputabiť religioſum:al's ſecꝰ.ex quo eſt in poſſeſ-
ſione:ſeu quaſi libertatis:vt no.Arch.in.c.nemo.de ꝯſe.di.j.z Fede.
in.d.ꝯſi.cxvj.z doc.in.d.c.parētibus.de pꝛiui.z in tali hoſpitali ꝓce-
dant all'.ſ.ad partem negatiuā.z per hāc diſtinctionem ſilēt omnia
allegata.ſ.pꝛo parte ꝯtraria:z reducunť ad concoꝛdiā.z cle.quia cō
tingit.debet reduci ad hāc diſtinctionē.in ea eñ nihil dicitur de pote
15 ſtate ponēdi rectoꝛē.¶ Ad quartū dubiū arguitur pꝛimo † ꝙ inuen
tario non ꝯfecto nō poteſt p̄latus canonice adminiſtrare.per.c.ma
nifeſta.xij.q.ij.cum.c.ſeq.vbi dꝛ ꝙ ea que pertinent ad eccleſiam ma-
nifeſta eſſe debēt a bonis clericoꝝ:ne occaſione patrimonialiū occu-
penť bona eccleſiaſtica vel econtra:maxime ꝓpter inopinatū trāſi-
tū pꝛelati.vnde gl.in.d.c.manifeſta.dicunt ꝙ pꝛopter hoc debeat fa-
cere inuētarium.all'.c.de ſyꝛacuſane.xxviij.di.vbi videtur hoc pꝛima
fronte pꝛobari.Scďo adduco.c.charitatē.xij.qō.ij.vbi exp̄ſſe mādať
canonicis z economis eccleſie cathedralis vt moꝛtuo vl' remoto p̄la
to debeāt facere inuētariū de bonis eccleſie.idē ergo dicendū in pꝛela
to eadem ratione:z maxime cum in pꝛelato habeamus iura.ſ.alleg.
que ſi expꝛeſſam nō faciunt mentionē de pꝛelatis.ſatis tamē hoc in-
nuunt:expꝛeſſē habemus in canonicis,qꝛ vacāte eccleſia ſuccedūt in
iuriſditione pꝛelati.vt in.c.ij.de maio.z obe.lib.vj.z.c.cum olim.z.c.
16 his que.de ma.z obe.¶ † Tertio ꝓbat ratione.pꝛelati enim equipa-
ranť z cōparātur tutoꝛibus z curatoꝛibꝰ pupilloꝝ z minoꝝ.iij.q.ij.
c.ſi.in auť.de eccl.titu.§.pe.no.in.c.auditis.de in inte.reſt.in gloſſ.iiij.
ſed tutoꝛes tenentur ꝯficere inuētariū de bonis minoꝛū:al's legitime
nō adminiſtrāt.cum aperte pꝛohibeanť res minoꝛū pꝛius attingere.
l.ſi.ff.arb.tute.z.l.tutoꝛ qui repertoꝛiū.de admi.tuto.quinimo pꝛius
adminiſtrātes tanq̄ ſuſpecti remouenť z efficiūť infames.vt.l.iij.ff.
de ſuſpe.tut.z no.in.l.tutoꝛ qui repertoꝛiū.¶ Quarto induciť cle.qꝛ
ꝯtingit:de reli.domi.vbi exp̄ſſe diſponiť i hoſpitaliū rectoꝛibꝰ vt ad
inſtar tutoꝝ z curatoꝝ debeant facere inuentariū de bonis hoſpita
lium:adeo vt ibi dt Jo.de lig.ꝙ pꝛius adminiſtrare non poſſunt ſi-
cut dꝛ in tutoꝛibus z curatoꝛibus in iuribus.ſ.all'.ſicut enim teneť
illi:ita z pꝛelati cum bona eccleſiarū dicantur pauperū:z ad hoſpita-
litatis vſum pꝛincipaliter reſeruata.xij.q.j.videntes.xvi.q.ij.c.ſi.Itē
pondero rōnem illius tex.ad inſtar tutoꝝ z curatoꝝ zc.ſed hec ratio
eſt in pꝛelatis.vt.ſ.dixi.ergo ipſi teneňt.z hoc videť tenere Spec.in
ti.de inſtr.edi.§.ſi.verſi.pꝛelatis.¶ In ꝯꝛium pꝛimo foꝛtiter militat
c.trāſin Tam.z.c.noſtri.z.c.qualiter z quādo.z.c.vlt.de elec.z.c.aua-
ritie.eo.ti.li.vj.cum multis ſimi.In quibus iuribus exp̄ſſe dicitur ꝙ
poſt electionē z ꝯfirmationē recipit pꝛelatus p̄tātem adminiſtrandi
z exercendi omnia que ſunt iuriſditionis.ad idem opti.c.ſi ſuffraga-
neis.eo.ti.ergo ad facultatē adminiſtrandi non requiriť inuētarij cō
fectio.¶ Scďo ad hanc partem adduco.c.de ſyꝛacuſane.xxviij.diſt.
licet cōiter ſoleat adduci pꝛo ꝯtraria parte.ibi enim pꝛopꝛia ſpeciali
ratione motus z ſuſpitione oꝛta ꝯtra mouendum in ep̄atum ratio-
ne filioꝛum ſuoꝛum fecit ante omnia ꝯfici inuentarium nō de bonis
eccleſie:ſꝫ de bonis patrimonialibꝰ ipſiꝰ ꝓmoti:vt ſic liquido appa-
rēt bona pꝛopꝛia ipſius nec eoꝛum obtētu occupenť bona eccleſie vel.
poſt modū acquiſita dicāt pꝛopꝛia:ergo ceſſante hac ſuſpitione filio-
rum:talis cautela nō eſt neceſſario adhibēda.¶ Item cum ibi etiaꝫ
ꝯtra ſuſpectū non fiat inuentariū de bonis eccleſie:ſed ſolūmodo de
bonis ꝓmoti.foꝛtiꝰ ergo ceſſante ſuſpitione non requiriť neceſſario
inuētariū de bonis eccl'ie.¶ Tertio adducitur.c.caritatē.xij.q.ij.per
locum a ſp̄āli.Si enim ſpeciale adduciť in canonicis z economis va
cāte eccleſia:ergo ſecꝰ in pꝛelatis.argu.l.ſi pꝛetoꝛ.ff.de iud.z.c.qualis.
xxv.diſt.z nimirū ſp̄āl.tas hec inter eos not.Ham.c.ſede vacante.lꝫ
ſuccedat in iuriſditione:non tamē poteſt attingere z diſpēſare bona
ꝑ pꝛelatū dimiſſa vel obtenta vacationis tempoꝛe.xij.q.ij.huiuſmo-
di.z.c.quia ſepe.de ele.li.vj.c.ſtatutum.eo.ti.merito conficit inuenta
rium ſicut tutoꝛ z curatoꝛ qui ſunt puri adminiſtratoꝛes z nō diſpē-
ſatoꝛes:ſed aliud videť in pꝛelato qui habet in bonis eccleſie plenaꝫ
adminiſtrationē fructuū:z ex illis pōt donationes facere z etiā mo-
dica mobilia z immobilia alienare.xij.q.ij.terrulas.z no.ea.cā.z.qō.
in ſum.x.de teſta.c.ad hec.z.c.relatum.de dona.ceterū.¶ Quarto
facit.c.ſi tibi abſenti.de p̄ben.li.vj.vt patet bñficiū dici ipſius pꝛelati
poſt collationē ſibi factā z ſibi pꝛeſtitū ꝯſenſum:nō debet ergo obli-
gari ad inuentarij ꝯfectionē cum beneficium dicat ſuum:iura eñ lo-
quētia de inuētarij cōfectione loquunť de ſimplicibꝰ adminiſtratio-
nibus vt de tutoꝛibꝰ z curatoꝛibꝰ.c.ſede vacāte.de hoſpitalarijs z ſi
milibus ſecus aūt dicendū in pꝛelatis.pꝛo hoc glo.nota.v.q.iij.c.fin.
¶ In ſol.huiꝰ quarti dubij arbitroꝛ tenendū ꝙ inuētarij ꝯfectio in
pꝛelato neceſſaria non ſit illud facere.z pꝛincipaliter moueoꝛ:qꝛ nul
lo iure hoc caueť:imo potius ex multis iuribꝰ.ſ.ad partē negatiuaꝫ
allegatis innuitur oppoſitū.qñq3 enim videntur iura canonica:vt ad
pꝛius retuli que de inuētario videtur facere mentionē que omnia al
legaui.ſ.ad partem affirmatiuam:z ſunt.c.manifeſta.cle.qꝛ ꝯtingit
c.de ſyꝛacuſane.z.c.charitatē.in locis all'.que ſi bñ pōderenť nō pꝛo
bant id ad qď adducunť.Nā.c.manifeſta.z.c.ſint manifeſte non ar-
ctāt p̄latū ad ꝯfectionē inuētarij.ſꝫ ſolū diſponūt vt manifeſta eē de-
beāt bona p̄lati eius eccl'ie que ꝓfecto manifeſta fieri poſſunt aliter
quā per ꝯfectionē inuētarij de bonis eccleſie vt deſcribēdo bona pa-
trimonialia ipſiꝰ pꝛelati ſicut fieri fecit papa in.c.de ſyꝛacuſane.Itē
dādo eoꝝ adminiſtrationē ſuis attinentibꝰ vel amicis z ꝓmiſcue de
non vtēdo cum rebus eccleſie.Item illa capitula ꝑponunt conſilia nō
ſolū in fauoꝛē eccleſie ſed etiā bonoꝝ ipſiꝰ p̄lati.ne ſub obtentu reruꝫ
eccleſiaſticarū inuadanť ipſiꝰ pꝛelati bona nec impediūt aliter admi
niſtrationē pꝛelati.quinimo dico ꝙ ſi illa capitula acutius ponderē-
tur:foꝛtius videnť pꝛobare ꝯꝛium:nā ſi ſemper pꝛelatus teneret ad
ꝯfectionē inuētarij:fruſtra illa capitula dicerēt:vt manifeſta eſſe de-
beāt bona pꝛelati a bonis eccleſie:cum ſatis efficerenť manifeſta per
ꝯfectionē inuētarij.¶ Item illa iura ꝓuident qñ pꝛelatus habet bo
na:ſi ergo illa nō habet ceſſaret illoꝛū capituloꝛū pꝛouiſio non obſtā-
te.c.de ſyꝛacuſane.ſed potius pꝛobat hanc partē inducendo:vt.ſ.in
duxi.z aptiſſime videnť ꝓbari vt ceſſante ſuſpitione filioꝛū vel habi-
tu bonoꝛū patrimonialiū ceſſet omnis deſcriptio bonoꝝ.c.charita-
tem.facit pꝛo hac parte z inducendo per locū a ſp̄āli.vt.ſ.induxi cle.
quia contingit.pōt etiā induci ꝓ hac parte:qꝛ ſi inducitur illud ſpe-
ciale in hoſpitalarijs:qꝛ ſunt puri adminiſtratoꝛes ad inſtar tutoꝛū
z curatoꝝ.¶ Aliud videtur dicendū in p̄latis.nō enim dixit ibi tex.
ad inſtar p̄latoꝝ:ſed ad inſtar tutoꝝ z curatoꝝ.ſi eñ p̄lati tenerenť:
feciſſent ibi ibi tex.mētionē potius de pꝛelatis habētibus adminiſtra
tionem q̄ de tutoꝛibus z curatoꝛibꝰ reꝝ ſecularium.¶ Item illa cle.
j.ver.p̄miſſa.iuncta glo.apertiſſime videtur ꝓbare hanc opi.ibi enim
dicitur qď inuentarij cōfectio ratiōis redditio z iuramēti p̄ſtatio nō
habent locū in hoſpitalarijs religioſoꝛū. Si enim oēs pꝛelati teneren
tur ad confectionem inuētarij:nō excepiſſet ibi papa religioſos:ma-
xime in hoſpitalibus.Nec ob.qď tutoꝛes z curatoꝛes ad cōfectionem
inuētarij tenenť quibꝰ p̄lati cōparanť.vt in.c.ij.de don.z in alijs iu-
ribus.ſ.all'.qꝛ non per omnia equiparanť:quia adeo multe differen
tie ſunt inter eos.vt gl.valde no.v.q.iij.dicat nullam cōparationem
inter tutoꝛes z pꝛelatos:qꝛ tutoꝛ eſt tempoꝛalis:pꝛelatus ꝑpetuꝰ:tu-
toꝛ non videť bonis pupilli ſicut p̄latus bonis eccleſie.tutela eſt onꝰ
pꝛelatura honoꝛ:p̄latus habet liberam z gñalē adminiſtrationē in
bonis eccleſie z dare poteſt aliqua ſi habet ſic ꝯſuetudo eccleſie de do-
nando:ſꝫ tutoꝛ nō.hinc p̄latꝰ dꝛ beneficiū ſuū eſſe.vt in.c.ſi tibi abſen
ti.nec ſine cā poteſt in vita pꝛiuari.lxj.diſ.ſatis peruerſum.tutoꝛ.nō
habet ius pꝛopꝛiū in tutela:imo eſt ſibi onus z expirat officium ſuuꝫ
adueniēte pubertate pupilli.C.qñ tutoꝛ vel cura.eſſe deſi.l.ij.z.iij.Nō
ergo miruꝫ ſi aliud ſit in pꝛelato:nec ꝯfectio inuētarij que eſt oneroſa
z pꝛopter ſuſpitionē inducta debet extendi ad p̄latos cum extēſio de
bet fieri de ſimilibus ad ſimilia.que ſimilitudo hec ceſſat.ad hoc qď
in ſimili no.Jo.an.in.c.tuc.de ſponſa.z ſufficit dare inſtātiā.q.j.ſicut
vꝛgeri.z.ſ.q.j.idem nunc.Patet ergo ex p̄dictis nullo iure hoc caue-
ri ſꝫ ꝯꝛium potius inueniť ex p̄dictis z ex his que.ſ.allegaui ꝓ parte
negatiua.hanc opi.cōfirmare videtur autoꝛitas Inn.in.c.trāſmiſſā
de ele.z in.c.in literis.pꝛope ſi.de reſti.ſpo.z.c.cum ſuper.de cau.poſſ.
z pꝛopꝛie.in quibus iuribus notabiliter vult p̄latum non poſſe admi
niſtrare z agere nomine eccleſie etiam ſi non ſit in poſſeſſione dignita
tis.ſatis eſt enim ſuam electionem conſtructam vel ꝓuiſionē ſibi fuiſ
ſe factā vt adminiſtrare poſſit.z per.d.c.tranſmiſſam.cum ſuperiꝰ al-
legatis.Idem tenent do.de Rota deciſio.iiij.limitātes dictū Inno.
ꝙ licitum

ꝙ licitum eſt ꝯfirmato ſeu prouiſo etiam poſſeſſionem nō adepto ad⸗
miniſtrare: ꝛ agere pro prelatura ſi alius nō eſt in poſſeſſione: al's au⸗
tem nō liceret, quia eſſet poſſeſſorē ſine iudicio ſpoliare. qđ non licet. c.
cum qui. de preb. lib. vj. q. iij. placuit. ꝛ in. l. ſi quis in tantam. C. vnde
vi. Patet ergo ex predictis ꝙ ſine ꝯfectione inuentarij poteſt canoni
ce adminiſtrare cū impoſſibile ſit poſſeſſione non habita inuentariū
de bonis eccleſie ꝯficere. ¶ Ad quintū arguitur primo ad negatiuā
ꝙ dictus ꝯductor nō ſit tutus quo ad ſucceſſorē prelati reſpectu vti⸗
litatis percipiende ex bñficio: cōparatur enim vſufructuario: vel me⸗
lius vſurario: qꝛ participat de bonis eccleſie quatenus neceſſitas vr⸗
get vñ ait apoſtolus. victū ꝛ veſtimentū habētes ꝯtenti ſumus. vt in
c. epiſcopus. xj. q. iij. no. glo. in. c. preſenti. de off. ord. lib. vj. ꝛ alibi dicit
tex. ꝙ ſi nulla eccl'ie neceſſitate cōpulſus pſumpſerit aliqua de bonis
eccl'ie vēdere tanꝗ furti vel latrocinij reus honore priuabit᷑. Sed cō⸗
tractus initus cū vſufructuario extinguit᷑ incontinenti poſt mortē
ipſius: itaqꝫ dñs ad quem res reuertit᷑ non ſtare tenetur illi ꝯtractui.
potuit eñ conductor cogitare hoc aduenire poſſe. vt no. probatur in
l. ſi quis domū. ff. loca. ergo idem dicendū in cōtractu inito cum prela
to. ad idem facit. l. lex vectigalis. ff. de pigno. vbi videtur ꝙ reſoluto
iure actoris reſoluitur ius ſucceſſoris. per mortē enim prelati reſolui⸗
tur vinculū cum eccleſia. vi. q. j. per conſequentiā reſoluit᷑ ius ꝯducto⸗
ris cum illud dependeat a iure prelati: ergo ꝛc. ¶ Scđo videt᷑ de hoc
caſu in. c. ij. de preca. vbi ſucceſſor non tenet᷑ ſtare cōtractui precariarū
irrationabiliter per predeceſſorē ꝯceſſorū: etiam ſi pena fuit appoſita
obligādo ſe ꝛ ſucceſſores. ꝛ fere conſimilis caſus ponitur in. c. ij. de re.
permu. ſed iſte defunctus irrationabiliter ꝑcepit pēſionē pro pluribꝰ
futuris annis nō conuertēdo eam in vtilitatē eccleſie: ſed propriā: qꝛ
de ꝯuerſione nō apparet: ergo ſucceſſor nō tenet᷑ huic cōtractui ſtare
ſaltem reſpectu ſolutionis fiēde pro futuro tēpore: ſicut in dubio po⸗
nitur. ꝛ hec pars videt᷑ corroborari per glo. ꝛ doc. in. c. querelā. ne p̄la.
vi. ſuas. vbi dicit gl. in ver. terminū. ꝙ ſi non pro vtilitate eccleſie con⸗
traxit: ſed vt ipſe tanꝗ p̄latus participet reditꝰ pro locatione ſucceſ⸗
ſor non tenetur ſtare: per. d. c. ij. de preca. qꝛ vltra tēpus ſuū eccleſiam
locare nō potuit. ꝛ ſi ſoluit aliquid vltra ſibi imputet: quia hoc preui
dere debet. d. l. ſi quis domū. ff. loca. ¶ Tertio videt᷑ caſus in. l. ſi filio.
§. ſi vir in quinquenniū. ff. ſol. mat. vbi dicitur ꝙ ſi vir cōſtante matri⸗
monio locauit fundū dotalem in quinquenniū ſoluto matrimonio:
quantūcūqꝫ maritus habuit legitimā adminiſtrationē ꝛ dñiū vtile
tempore locationis: tamē vxor nō tenet᷑ ſtare conſtitui reſpectu ſolu⸗
tionis facte pro futuro tempore: quia nō potuit maritus preiudicare
vxori recipiēdo penſionē pro tali tēpore: ita in propoſito cum prelatꝰ
cēſeatur maritus eccleſie. vij. q. j. ſic nō potuit preiudicare eccleſie reci⸗
piēdo penſionē pro futuris annis poſt mortē ipſius. ¶ Quarto vide
tur bonus tex. in. c. alienationes. xij. q. ij. vbi dicit᷑ ꝙ ſi clericus preben
dam ſuam vel beneficiū alienare pſumpſerit nō valet: ꝛ non poteſt in
telligi niſi de alienatione fructuū ad tempus: vt intelligit ibi gl. nam
nulli dubium ꝙ ipſum beneficiū cum ſit ſpirituale alienari nō poteſt
cum nō recipit eſtimationē. j. q. j. per totū. ad idem. l. emptorē. C. loca.
vbi emptor rei locate. ꝛ ſic ſucceſſor nō tenetur ſtare locationi facte ꝑ
vēditorē. nec obſtare videtur autoritas ſuperioris que hic interceſſit
qđ cum ad vtilitatē eccleſie nō interceſſit: non habet preſtare roboris
firmitatē. non enim potuit p̄iudicare beneficio ꝛ ſucceſſori ſine cauſa.
argu. opti. de cenſi. ſignificauit. ꝛ c. prohibemꝰ. e. ti. Et alibi dicit tex.
iuris ciuilis ꝙ vbi nulla autoritas ſuperioris interuenit an perperā
interponat᷑. l. nulla. ff. de auto. tut. facit. c. j. de reb. eccl. nō alie. lib. vj. ꝛ
xij. q. ij. ſine exceptione. Cōſenſus eñ ſuperioris debet eſſe legitimus:
id eſt legibus ꝛ moribus informatꝰ. de cōſtit. q̄ in eccleſiarū. facit cle. j.
de re. eccl. nō alie. ꝛ qđ no. Calde. in. c. j. de in integ. reſt. ¶ In ꝯtrariū
ꝙ ſucceſſor tenet᷑ ſtare etiam reſpectu ſolutionis facte. probat᷑ ſic. p̄la⸗
tus habet in rebꝰ eccleſie adminiſtrationē liberā. vt in. c. cum nobis.
de elec. ergo ꝯ̄ctus initus nomine eccleſie debet in ſucceſſorem trāſire.
antecedēs probatū eſt. ſ. ꝯſequētia probat᷑ in. c. dilecti. de fo. cōpe. vbi
ꝯtractus initus cum p̄deceſſore ꝛ reſcriptū delegatoriū contra ipſum
indultū tranſeūt in ſucceſſorē re integra. ꝯ̄ctus enim initus cum eccle⸗
ſia que nō morit᷑ licite ſucceſſori cōmittitur. xij. q. ij. liberti. ꝛ de preſcri.
ſi gratioſe. li. vj. ꝛ opti. facit qđ no. Inno. in. c. ſignificauit. de teſti. ad
idē. c. j. de ſolu. vbi ſucceſſor tenetur ſoluere debita predeceſſoris ſicut
filius debita patris: ſicut ꝛ ꝯ̄ctus initi cum tutore tranſeūt in pupillū
ſeu minorē finita tutela: nec remanet obligatus tutor. l. poſt mortē. ff.
q̄n ex. fa. tut. l. ſi tutele. ff. de admi. tut. ¶ Scđo de hoc videt᷑ caſus in
cle. j. de reb. eccl. non alie. in fi. vbi clariſſime videtur ꝓbare ꝙ etiā ſine
ꝯſilio vel etiam ſine ꝯſenſu capituli ꝛ ſuperioris pōt prelatus etiā reli
gioſus locare ꝛ fructus vēdere ad tēpus non modicū: puta decēniū.
vt ibi no. in glo. ꝛ recipere pretium cum non ſit vēditio ſine pretio.
inſti. loca. §. pretiū. ergo ſucceſſor talis eccleſie tenetur ſtare: qꝛ ſi dicere
mus oppoſitū eccleſie adhiberent fraudē in ſuis actibus contra. c. per
tuas. de dona. quia darent poteſtatē locādi ꝛ fructus vēdēdi ad tp̄s
non modicū: ꝛ poſtmodū diſſolueret᷑ ꝯtractus intercedēte morte pre⸗
lati: penā enim nō meretur qui autoritate legis cōtrahit. l. gracchus.
C. de adul. ꝛ c. qui peccat. xxiij. q. iiij. nō iuſte poſſidet qui autoritate
pretoris poſſidet. ff. de acqui. poſ. l. iuſte poſſidet. ꝛ per illud. c. querelā
ne p̄la. vices ſuas. vbi licite locat ad ſeptēniū: ꝛ tenetur ſtare ꝯtractui
lꝫ gl. intret difficultatem. quid ſi moriatur prelatus nō finito locatio⸗
nis tempore: nam nō videt᷑ ꝙ hec ꝯtentio ſit fiēda: ex quo enim ꝯtra
xit nomine eccleſie que nō morit᷑: vt dixi in precedenti. ¶ Tertio ad⸗
duco bonum tex. in. c. ex preſentiū. de pigno. vbi patet ꝙ ſi prelatꝰ pi⸗
gnorauit res eccleſie illicite: cōpellit᷑ licite poſt eius mortē ipſius he⸗
res ad releuandū pignus ꝛ reſtituēdū eccl'ie: ergo ſaltē idem ꝛ fortius
dicēdum in caſu noſtro: vt ſi penſionē pro futuro tempore ꝯuertit in
vtilitatē ſuā vel remanſit in patrimonio ſuo non moleſtet᷑ ꝯductor q
licite ꝯtraxit ꝛ ſoluit. ꝛ maxime intercedēte autoritate ſuperioris: ſed
compellit᷑ heres p̄lati eccleſiā reddere indemnē pro futuro tempore ſi
cut facit maritꝰ vxoris ſoluto matrimonio. l. ſi filiꝰ. §. ſi vir in qnquē⸗
niū. ff. ſolu. mat. ¶ Quarto arguitur ſic. ſucceſſor vniuerſalis tenetur
ſtare ꝯtractui predeceſſorum. vt in. l. viam veritatis. C. loca. ꝛ c. fi. de p̄
ca. ſed prelatus eſt ſucceſſor vniuerſalis: vt colligit᷑ ꝛ no. ꝑ glo. in. c. ad
ſedem. de reſt. ſpo. ꝛ per Inn. in. c. eam te. de reſcri. ergo tenet᷑ ſtare di⸗
cto ꝯtractui p̄deceſſorū etiā ſi ſit ſucceſſor ſingularis. vt no. doc. iuris
ciuilis in. l. ſi filius. §. ſi vir in quinquennium. ff. ſo. ma. ſed prelatus nō
eſt ſucceſſor voluntarius qꝛ ſuccedit ex volūtate defuncti: ſed neceſſa⸗
rius ex legis diſpoſitione: ergo ſtabit ꝯtractui ſucceſſorū ꝛc. ¶ In ſol.
huiꝰ quinti dubij ꝯſidero ampliādo themā duos caſus. Aut eñ q̄ri⸗
mus nūquid ſucceſſor teneatur ſtare ꝯtractui p̄deceſſoris: ꝛ ſi nō va⸗
let expellere ꝯductorē: aut querimus reſpectu ſolutionis facte ꝓ futu
ro tēpore: ſicut ponitur in dubio iuris. Primo caſu ſi prelatus nomi⸗
ne proprio ꝯtraxit non intendens obligare eccleſiā: ſed ſeipſum recto
rem: ꝛ ſic ad vitam ſuā tūc cōmuniter tenet᷑ ſucceſſorē nō teneri ad ob
ſeruātiā illius ꝯtractus. ſentiūt cōiter doc. in. c. fi. ne prela. vices ſuas.
ꝛ glo. ibi ſequunt᷑ dñi de Rota deci. ccxxv. vbi plus dicūt ꝙ hoc caſu
ꝯtrahit nomine proprio: ideo per eius mortē extinguitur eius ꝯtra⸗
ctus qđ etiā ſi vellet ſucceſſor non pōt ꝯductore ꝯtradicente ratifica⸗
re ꝯtractum. ſatis placet. nam quātū ad cōmoditatē ꝛ ius prelati idē
in eo ꝙ in vſufructuario. arg. eo. que no. glo. in. c. preſenti. de offi. ord.
li. vj. ideo extinguit᷑ ꝯtractus per eum initus ſicut obſeruat᷑ in vſufru
ctuario. l. ſi quis domū. ff. loca. optime facit ad ꝓpoſitū. c. veniens. de
tranſa. ꝛ c. ceterum. eo. titu. de cenſi. preterea. ꝛ c. ſignificauit. Si ꝯtra⸗
xit nomine eccleſie cōiter ſolet dici ꝙ ſi in vtilitatē ꝯtraxit tenet᷑ ſucceſ
ſor: aliter non. vt no. in. d. c. fi. ne prela. vices ſuas. que diſtinctio. certe
nō videtur ſimpliciter vera: qꝛ ex quo ꝯtraxit nomine eccleſie ꝛ habe
bat adminiſtrationē ꝛ poteſtatem ꝯtrahēdi ꝛ nō peccauit in ſolenni⸗
tatibus: debet tenere ꝯtractus: lꝫ eccleſie leſe cōpetat reſtitutio in inte
grū cle. de in inte. reſ. c. j. eo. ti. j. ꝛ c. ij. li. vj. Ideo diſtinguit᷑ ſic ꝙ aut lo
cauit ad tempus nō modicū: aut ad tēpus modicū: primo caſu cum
ꝯſtituāt ius in re oportet ꝙ fuit in caſu licito ꝛ obſeruetur debita ſolē
nitas que ſolet interuenire in alienationibꝰ: ꝛ altero deficiente nō va
let ꝯtractꝰ. vt. d. cle. j. ꝛ qđ ibi no. facit. c. nulli. de re. ecc. nō alie. Si ve⸗
ro vtrūqꝫ interceſſit qꝛ in caſu licito. ꝛ de his caſibus per glo. xij. qō. ij.
Inſuper ꝛ ſolēnitate ſeruata: de qua. xij. q. ij. ſine exceptiōe. ꝛ in. c. j. de
re. eccl. nō alie. lib. vj. ꝛ in. c. abbatibus. ꝛ. l. placuit. ea. cauſa. ꝛ. q. ꝛ tūc
in dubio tranſit in ſucceſſorem: cū talis alienatio preiudicaret ſucceſ⸗
ſori: vt in iuribꝰ preall'. Sed eccleſie competit in integrū reſtitutio. vt
in. c. j. ꝛ ibi no. maxime per Calde. de in inte. reſtit. ꝛ c. ad noſtram. de
rebus ecc. non alie. ¶ Si vero tempus modicum indiſtincte credo ꝙ
ꝯtrarium tenetur etiam reſpectu ſucceſſorū: cum in hoc non requirit᷑
autoritas ſuperioris vel aliqua ſolēnitas: vel caſus vtilitatis vel ne⸗
ceſſitatis vt expꝛ̄ſſe patet in cle. j. preal. in fi. ſed ſi eccleſia enormiter le⸗
datur dabitur reſtitutio in integrū. vt in. c. j. de in inte. reſt. non appa⸗
ret aliqua ratio quare contractus non debeat tranſire in ſucceſſorē:
ex quo a iure habet hanc poteſtatem ꝯtrahendi: ꝛ ꝯtraxit nomine ec
cleſie que non moritur. xij. q. ij. liberti. nec ob. c. ij. de preca. ꝛ c. ij. de re.
permu. quia loquūtur in alienationibus ſeu ꝯtractibus ad integrū tē
pus ſeu ad magnū tp̄s cauſa legitima vel ſolēnitate ipſo iure corruit
ꝯtractus. vt. d. cle. j. ꝛ. ſ. dixi. Sed nos loquimur in locatione q̄ in iu⸗
re eſt permiſſa ad modicū tēpus ſine aliqua ſolēnitate: vt. ſ. dixi. Nec
ob. c. alienationes. xij. q. ij. quia loquimur quando ad tempus nō mo⸗
dicum fit vēditio: vt ibi no. al's ſecꝰ. vt no. in. d. c. fi. ne prel. vices ſuas.
hec procedūt in clerico habente adminiſtrationem. in non habēte vt
in canonico cōiter tenent doct. in. c. fin. ne prela. vices ſuas. ꝛ domini
de Rota in prealle. loco ꝙ talis ꝯtractus non tranſit in ſucceſſorem:
qꝛ ipſe per omnia equiparat᷑ vſufructuario. habet enim ius ꝑſonale:
ꝛ non plenam adminiſtrationē rei. ſed eſt penes eccleſiam cuius ipſiꝰ
prebēde ſunt bona. vt probat᷑ in. c. ex literis. de probat. ideo habet in
eo locū. l. ſi qs domū. ff. loc. vbi ex cauſa rōnabili interuenit autoritas
epiſcopi: vt no. Inn. in. c. fi. ꝛ communiter ibi doc. ꝛ domini de Rota
in locis preallegatis. Sed hoc quo ad primum membrū qđ non fuit
actum in themate ſeu in dubio. ſed vt ſtudens haberet perfectā mate
riā ideo inſerui. Et ſi generaliter vis dicere in quolibet ſucceſſore an
teneatur ſtare contractui predeceſſorum: vide plene per Bar. ꝛ alios
doc. in. l. ſi filio. §. ſi vir in quinquenniū. ff. ſolu. mat. ꝛ per Canoniſtas
in. d. c. fi. ꝛ per Archid. in. d. c. alienationes. xij. q. ij. vbi inuenies. glo.

in hac materia quā reducet ad diſtinctionē factam ꝛ fiēdam.aliquid
vide in.l.emptoꝛē viam veritatis.C.loca.¶ Quo ad ſecundū magis
difficilē nunquid ſit tutus cōductoꝛ reſpectu⁹ eccleſie vel ſucceſſoꝛis ex
ſolutione facta p̄deceſſoꝛi:vt ponitur in themate ſeu in dubio noſtro
diſtingue ſic.ꝙ aut recepta pꝛo futuro tēpoꝛe ſunt verſa in vtilitatē
eccleſie:ꝛ in dubio iſte cōductoꝛ tutus eſt.ar.in.d.c.j.de poſtu.ꝛ ſo.c.j.
tenet glo.ꝛ doc.in.c.fi.ne pꝛela.vices ſuas.ꝛ hoc dicā pꝛocedere etiā ſi
nulla ſolēnitas interueniret neqꝫ ſuperioꝛis cōſenſus:qꝛ ex quo loca
tio nō ſit ad longū tēpus ſolus pꝛelatus hoc facere poteſt.vt in.c.fin.
pꝛeal.ꝛ in.c.j.de re.eccle.non alie.ꝛ dicitur ad longū tempus citra de-
cennium:nam tempus decennij dicitur longum.vt.l.fi.C.de pꝛeſcri.
longi tempo.no.gl.in.d.cle.j.ꝛ no.Bal.in.l.quecūqꝫ de bo.que libe.ꝛ
in.l.iubem⁹.de ſacroſanc.eccl.Fateoꝛ tamen ꝙ ſi eccleſia fuiſſet graui
ter leſa poteſt petere reſtitutionē cōtractus de reſtitu.iuncto.c.j.pꝛout
dixi in pꝛecedēti membꝛo.Aut non cōſtat pecuniā illam receptā pꝛo
futuro tēpoꝛe fuiſſe conuerſam in vtilitatē eccleſie:ꝛ tūc pꝛeſuppoſita
validitate cōtractus que qualiter dicitur colligitur ex dictis pꝛecedē-
tib⁹ ſi pꝛelatus locauit nomine pꝛopꝛio tanꝗ rectoꝛ:nō aūt nomine
eccleſie:ꝛ tenet̄ eccleſia vel ſucceſſoꝛ ſtare quia ꝛ ꝯtractus expirat hoc
caſu vt dixi in pꝛecedēti mēbꝛo.arg.l.ſi quis domū.ff.loca.ꝛ de trāſa.
c.veniēs.ꝛ.c.de cete.Si vero locauit nomine eccleſie:ꝛ nō interceden-
te autoꝛitate ſuperioꝛis ꝛ credo illum cōductoꝛē eſſe tutum:ſed eccle-
ſia pōt agere cōtra heredem pꝛelati ad reſtituendū pꝛetiū qđ defun-
ctus perceperat vltra tempus vite ſue:quoniā cum iſte contract⁹ va
luit:nec exigebat̄ autoꝛitas ſuperioꝛis ex quo ad modicū tempus cō-
traxit:vt.ſ.dixi.nō apparet quare eccleſia vel ſucceſſoꝛ non tenet̄ ſta-
re ex quo ille cōtraxit in caſu licito nomine eccleſie qui non moꝛit̄.vt
d.c.liberti.ſicut enim pupillus tenetur ſtare ꝯtractui inito per tutoꝛem:
lꝫ poſſit agere contra tutoꝛē actione tutele ad reſtituēdum qđ perce-
pit ex eo contractu.l.tutele.ff.de admi.tuto.l.poſt moꝛtem.ff.quādo
ex fac.tuto.ꝛ vxoꝛ ſtat cōtractui locationis inito per maritū de rebus
dotalibus:lꝫ nūc ſoluatur matrimoniū agit tamē contra maritū vel
heredē eius ad reſtituendū vtilitatē quam percepit pꝛo futuro tem-
poꝛe.vt no.in.l.ſi filio.§.ſi vir in quinquenniū.ff.ſol.mat.ꝛ.l.diuoꝛtio
in pꝛin.eo.tit.ita eccleſia ſeu ſucceſſoꝛ debet ſtare ꝯtractui inito nomi-
ne eccleſie per p̄deceſſoꝛē:lꝫ poſſit agere contra heredē defuncti.argu.
d.c.ex pꝛeſentiū.de pigno.xij.q.ij.quicūqꝫ.ꝛ hoc tenuit Hoff.in.c.fin.
ne p̄la.vices ſuas.Arch.in.c.alienatis.xij.q.ij.ꝛ Bal.in.l.iubem⁹.C.
de ſacroſan.eccl.ꝛ ſic limita glo.in.d.c.fi.ꝛ.c.alienationes.Si autē he
res non eſt ſoluēdo:tūc agitur cōtra conductoꝛē reſpectu futuri tem-
poꝛis:qꝛ potuit cogitare hoc euenire poſſe.ar.l.ſi quis domum.tenet
Hoff.ꝛ Archi.in dictis locis p̄alleg.Illa tamen.l.ſi quis domū.quā
all'.nō pꝛobat id ad qđ inducunt.loquitur enim in vſufructu qui cō-
traxit nomine pſonali qđ habebat:ſed nos loquimur in pꝛelato qui
cōtraxit.nomine eccleſie in caſu licito:nec recipere p pꝛius pecuniam
eſt damnū:imo eſt vtile eccleſie:ſed ex alio ſaluo:ſꝫ hoc dicū vt condu
ctoꝛ hoc caſu nō ſit tutus:qꝛ ex quo non apparet de vtilitate eccleſie
ꝛ eius heres non eſt ſoluendo ſatis conſtat pꝛelatū culpoſe ꝛ malitio-
ſe pecuniam per pꝛeſens recepiſſe pꝛo futuro tēpoꝛe ꝛ ex culpa pꝛelati
nō debet eccleſia teneri ſi aduerſus p̄latū vel eius heredē eccleſia non
poteſt ſeruari indēnis.vt in.l.fi.ff.de admi.tuto.ꝛ ita no.voluit Inn.
in.c.cum deputati.ꝑpe fi.de iudi.vbi dicit ꝙ ex culpa p̄lati adhibita
tenet̄ locus inſolidū ſi poteſt ſeruari indēnis aduerſus p̄latū:al's nō.
Et credo ꝙ ſi p̄lat⁹ doloſe pcepiſſet pecuniā pꝛo futuro tēpoꝛe vt ipſe
lucri faceret ꝛ cōſtet de dolo per coniecturas ꝙ tunc eccleſia nō tenet̄
ſtare etiam ſi poſſet ſeruari indēnis aduerſus heredē ſeu pꝛelatum:qꝛ
dolus nō nocet eccleſie:ſicut nec dolus tutoꝛis nocet pupillo.vt.l.do-
lus.ff.qn̄ ex fa.tut.no.Inno.in.c.cum deputati.facit reg.delictū pꝛe-
lati.de reg.iur.li.vj.ꝛ.xvj.q.vij.placuit.Si autem percepit pecuniam
autoꝛitate ſuperioꝛis:vt p̄ſupponimus hic in themate:tūc eſt magis
dubiū.quo caſu dico ꝙ ſi heres eſt ſoluendo agetur contra heredem ꝛ
non cōtra cōductoꝛem:ſicut dixi in p̄cedenti mēbꝛo.ꝛ foꝛtius hic vbi
interuenit autoꝛitas ſuperioꝛis nec p̄ſumā vere vel p̄ſumptiue in vti-
litatē eccleſie:lꝫ enim autoꝛitas pꝛelati faciat pꝛima fronte ꝯtus pꝛo
vtilitate eccleſie p̄ſumi.arg.c.eius qđ no.Bal.in.j.conſti.in vſi.feu.ꝛ
arg.c.niſi.de pꝛebē.non tn̄ pꝛeſumitur verſum:niſi aliter pꝛobet̄ vere
vel p̄ſumptiue.vt ipſemet Bal.voluit in auf.hoc ius poꝛrectū.C.de
ſacroſ.eccle.ꝛ facit in.c.j.de re.eccle.nō alie.li.vj.ꝛ quod no.in.c.quod
quibuſdā.de fideiuſ.Si autem heres p̄lati locatoꝛis nō eſt ſoluendo.
tūc ſatis pōt dubitari ꝑpter autoꝛitatē ſuperioꝛis:quo caſu puto qđ
autoꝛitas ſupioꝛis nō fuerit interpoſita ex aliqua rationabili cauſa
vel ſine cauſe cognitione cōductoꝛ nō erit tutus.ſed ꝓcedit qđ.ſ.dixi.
qn̄ autoꝛitas non interuenit.arg.l.nō eſt differentia.ff.de auto.tut.ꝛ
in.l.magis puto.§.illud.ꝛ.in.l.j.de re.eoꝝ.nec ſuperioꝛ ſine cauſa pōt
p̄iudicare bn̄ficio iuris interponendo ſuā autoꝛitatē.vt in.c.j.de reb.
eccle.non alie.lib.vj.ꝛ eoipſo ꝙ non apparet de cognitione nō p̄ſumā
legitimā cauſam vt eccleſie obligetur pꝛo futuro tp̄e.argu.in iuribus
p̄alleg.ꝛ in.l.j.§.hoc autē.ff.ne vis fiat ei.ꝛ facit qđ no.Inn.in.c.j.vt
eccl.benefi.ꝛ Fed.ꝯſi.xxiij.facit ſm hoſ.c.fi.ne p̄la.vices ſuas.Si au-
tē fuit exp̄ſſa aliqua cauſa rationabilis in interpoſitione autoꝛitatis
que in veritate ſuberat nō habuit effectū ex culpa p̄lati ſuperuenien-
tis:vt qꝛ non expendit pecuniā illam in cauſam expꝛeſſam tunc ſatis
credo illum cōductoꝛē eſſe tutū quia ſatis eſt ꝙ legitime ꝛ pꝛo vtilita
te eccleſie ꝯtraxit:nec aliter tenetur pꝛobare verſum:ſed pꝛelatus qui
interpoſuit autoꝛitatē debet eſſe ſolicit⁹ vt pecunia expendat̄ in vtili
tatem eccleſie:vt.l.magis puto.§.illud.Si aūt cauſa exp̄ſſa erat falſa
tunc illa interpoſitio autoꝛitatis nihil operatur etiā ſi fuit interpoſi-
tum decretū.vt in.d.l.j.ꝛ in.l.magis puto.§.j.pꝛeal.ꝛ in.l.j.§.hec autē
verba.ne vis fiat ei.ꝛ in.l.j.cum no.in.§.ſubuenit̄.ff.de fideic.lib.facit
quod no.Bal.in.l.j.C.de pꝛed.mino.ſine decre.nō alie.Fateoꝛ tamē
ꝙ ſi apparet de interpoſitione decreti omnia pꝛeſumunt̄ legitime fa-
cta niſi pꝛobet̄ cōtrariū:vt no.Spe.in ti.de emp.ꝛ ven.§.nūc dicēdū.
verſi.bꝛeuiter ſcias.ꝛ Bal.in.j.conſti.in vſi.feu.ꝛ quanꝗ hoc caſu cū
locatio fiat ad modicū tempus non ſit neceſſaria interpoſitio decreti:
tn̄ ſi interuenit eſt valde vtile:quia nō pꝛeſumo cōtrahentē in aliqua
culpa dādo penſionē pꝛo futuro tēpoꝛe.ꝛ ſic erit tutus cōductoꝛ etiā
ſi heres pꝛelati nō ſit ſoluendo.vt.ſ.dixi.ꝛ facit qđ no.Inn.in.d.c.cū
deputati.vbi dicit ꝙ ceſſante culpa p̄lati in ꝯhendo eccleſia in ei⁹ cō-
tractu tenetur inſolidū:nec ex culpa ſuperueniēte in nō cōuertēdo pe-
cuniā in neceſſariā impenſam debēt nocere cōductoꝛi.arg.reg.factum
legitime.de reg.iur.lib.vj.ſecus putarē ſi ſuperioꝛ ſimpliciter interpo-
ſuiſſet autoꝛitatē ſuam:ꝛ nō pꝛemiſit cauſe cognitionē ſeu non appa-
reat.tunc enim non p̄ſumā pꝛo autoꝛitate iudicis in obligādo eccle-
ſiam pꝛo futuro tēpoꝛe.argu.d.c.j.de re.eccle.nō alie.iuncta glo.verſi.
tractant̄.in fi.Et eſt differētia inter decretū ꝛ autoꝛitatē ꝗtuꝫ ad hoc
qꝛ decretū p̄ſupponit tacite cauſam fuiſſe allegatā ꝛ pꝛobatā ipſi ſu-
perioꝛi:iuxta no.per Bar.in.d.l.j.de pꝛe.mino.ſine decre.non alie.et
fert̄ ſnīa pꝛo qua p̄ſumit̄.Sed autoꝛitas eſt ſimpliciter ꝯſenſus auto
rizabilis.vn̄ nō includit in ſe cauſe cognitionē interueniſſe niſi aliud
appareat.pꝛo hoc qđ no.in.d.gl.in ver.tractat̄.ꝛ facit qđ in ſimili no.
Bar.in.l.ſciendū.de ver.obl.ꝛ Inn.in.c.innotuit.de eo qui fur.oꝛdi.
ſuſce.ꝛ de decreto ſeu ſimplici autoꝛitate.vide p gl.in.c.j.de re.eccl.nō
alien.lib.vj.per Bal.in.l.quecūqꝫ.C.de bo.que lib.ꝛ per Inn.ꝛ An-
to.de but.in.c.cū ꝯſuetudinis.de conſue.ꝛ hec ſunt que ſentio de hoc
difficili dubio.ꝛ hec ſunt reducēda oīa ꝯtria ſuperius foꝛmata:ad que
aliter reſpondere neceſſe eſt.¶ Ad ſextum dubiū arguit̄ pꝛimo cōtra
riā cōſuetudinem ep̄o nō ꝓdeſſe:ꝛ videtur hoc expꝛeſſum in.c.cogno-
uimus.xij.q.ij.vbi ſingulariter ꝓbatur cōſuetudinem introduci non
poſſe nō ſolum vt queſita penitus ſubtrahant̄:ſed etiam vt detur de
antiquis reditib⁹:ſed de oblationib⁹ ꝛ alijs poſt modū obuenētib⁹
nil detur ergo ꝯſuetudine pꝛiuari:ꝛ ſub introducta nō obſtāte ſolui
de oībus obuenientib⁹ tā antiquis ꝗ nouis ꝓuenientibus in vna:ꝛ
eadem ſubſtantia duplici quodāmō iure cēſeatur:vt in.d.c.cognoui
mus.xij.q.ij.¶ Secundo arguit̄ de.c.j.de ꝯſue.vbi patet cōſuetudi-
nem eccleſijs grauoſam introduci nō poſſe.Hec enim cōſuetudo vt
ep̄s quātū cōferat ſatis videt̄ grauoſa ꝛ pꝛaua qm̄ vt dicit text.in.c.
quatuoꝛ.xij.q.ij.nephas eſt ſi ſacris edibus deſtitutis in lucrū ſuum
p̄ſul impendia his deputata cōuertat.¶ Tertio ꝓbat̄ ſic:certum eſt
quartā deberi ex diſpoſitione multoꝝ iuriū.xij.q.ij.conceſſo.c.ꝗtuoꝛ.
ꝛ.c.de reditibus.ꝛ in.c.cognouimus.ꝛ.c.de vtilitate.cū multis alijs.
ſi ergo cōſuetudo cōtraria nō valet tamē iuris diſpoſitioni non p̄iu-
dicatur ex ꝯſuetudine niſi ſit rōnabilis:vt in.c.fi.de conſue.vbi imo
ceſſat rō ꝛ veritas veſtutas erroꝛis dici poteſt.vt in.conſuetudo.viij.
diſt.cōſtat enim hanc carere ratione:imo appellat̄ pꝛaua ꝛ nepharia
vt in.c.quatuoꝛ.ꝛ.c.cognouimus.ꝛ ꝓ hac etiā parte multa iura ad-
duci poſſunt.de his q̄ fi.a p̄la.paſtoꝛalis.de eccle.edi.c.j.xij.q.ij.vnio.
xvj.q.j.monachus.cū multis ſimi.¶ In ꝯtrium qđ in talibus cōſue-
tudo ſit attēdēda.faciūt.c.de his.ꝛ.c.antiquos.x.q.j.vbi de hac quar
ta nō ſit mētio:maxime in.d.c.antiquos.ſed medietatē recipit epiſco
pus:ꝛ aliam medietatem tribuit clericis.ad idem.c.requiſiuit.de te-
ſta.vbi patet qđ de relictis ep̄o vel eccleſie ſit congrua diuiſio īter epi
ſcopum ꝛ eccleſiam ad fabꝛice vtilitatem.ꝛ ſic de directo videtur cō-
tra illud.c.cognouimus.ſ.alleg.ad partem negatiuam. ¶ Secūdo
adduco no.per Hoſti.ꝛ Jo.an.ꝛ fere omnes doctoꝛes ſequentes in
17 c.j.de ecc.edifi.vbi dicūt † qđ in fabꝛica ſeu reparatiōe eccleſiarū p̄mo
loco attendenda eſt cōſuetudo:nam in quibuſdā partibus populus
ad iſta tenetur,que conſuetudo tanꝗ laudabilis obſeruanda eſt:vt
in.c.ad apoſtolicam.de ſimo.¶ Secundo requiritur ad quartam de
putatam fabꝛice.¶ Tertio ad id qđ habetur in.c.j.de eccle.edificā.ꝛ
idem Archidia.xij.q.ij.in.c.quatuoꝛ.pꝛeal.patet ergo conſuetudinē
in talibus attendēdam. ¶ Quarto ad idem inducitur.c.fi.de his q̄
fiunt a maio.parte capi.vbi epiſcopi ꝛ canonici de reditibus ſuis ex
ſpeciali pꝛouiſione conferunt ad fabꝛicam eccleſie ꝛ ſic ceſſabit ibi ex
conſuetudine quarta pars fabꝛice deputata.ꝛ ita ītelligit Inn.text.
inducit qui dixit conſuetudinē in talibus obſeruandam.de ſepult.c.
certificari.ꝛ ſic videtur ibi caſus.de hoc iuncta glo.in verbo:cōſuetu-
dinem.ſed Innocentius nullam mentionē facit de pꝛeallegatis iu-
ribus que expꝛeſſe talē cōſuetudinem repꝛobare videntur.¶ Quin-
to pꝛo hac parte facit generalis conſuetudo totius fere oꝛbis quam
papa ſcit ꝛ tollerat.Nam hodie vt videmus nō fiunt iſte diuiſiones
quartarum

quartarū vt vna detur epiſcopis.alia eccleſijs ſeu canonicis ſeruienti
bus.tertia fabrice.quarta pauperibus : prout traditur in illis iuribꝰ
c.quatuor.c.de redditibus.c.conceſſo.cū ſimili.ſed canonici vt pluri
mum habeāt prebēdas ſuas diſtinctas a bonis epiſcopatus:⁊ epiſco
pus poſſidet ⁊ diſtribuit bona epiſcopatus:prout ſibi vr̄.¶Ad ſolu
tionem deo propitio fauente:ac ſaluatoris genitricis adiūctis preci
bus cōdeſcēdens:vt omnino prorſus ſileāt ꝯtraria quatuor caſus in
hac materia cōſidero.Primꝰ eſt cū ꝯſuetudo hoc onꝰ fabrice in aliū
ab epiſcopo tranſfundit:puta in populū ciuitatis.⁊ talis cōſuetudo
laudabilis eſt ⁊ amplectāda.arg.de ſimo.ad apoſtolicā.⁊ de quarta
fabrice iure deputata poterit per epiſcopū fieri aliud ſuū ⁊ meritoriuꝫ
opus.argu.xij.q.j.videntes.⁊.xvj.q.j.idem dicēdum eadem ratiōe ſi
fabrica hꝫ bona diſtincta:alias ad hoc onus ſufficientis.Ad p̄dicta
vide bonum tex.in.c.ſi propter tua debita.de reſcri.lib.vj.vbi probat
notabiliter conſuetudinem induci poſſe vt fructus primi anni bene
ficioꝝ in certa dioceſi vacātium debeātur fabrice eccleſie cathedralis.
¶Secundus caſus qū nemini hoc onus fabrice incūbit:nec epiſco
pus vult pretextu cōſuetudinis fabrice aliquid impendere:⁊ ſic eccle
ſie patiuntur ruinā ſeu diſformitatē:⁊ nō valet ꝯſuetudo:⁊ hoc caſu
loquitur tex.in.d.c.quatuor.vbi dicit̄ nephas eſſe ſi ſacris edibꝰ deſti
tutis in lucrū ſuū p̄ſul impendia his deputata cōuertat ⁊c.¶Ter
tius caſus quādo pretextu cōſuetudinis vult impendere quartā nō
de antiquis reditibus:ſed de nouiter obuenientibus,vel vult ꝯferre
⁊ etiam nō valet cōſuetudo:quia non eſt rationabilis vt eadē ſubſtā
tia diuerſo iure cenſeat̄.⁊ eſt ille proprie caſus in.c.cognouimus.xij.
q.ij.⁊ tꝫ Hoſt.in ſum.de eccle.edifi.§.j.in fi.¶Quartus ⁊ vlti.caſus
qū ex cōſuetudine ep̄s nō deputat quartā ſed aliam quotā:vel adiu
uat quantū poteſt fabricā.⁊ forte nimis ſit impotēs ita ꝙ nō lucri fa
ciat ſibi.⁊ talis cōſuetudo vꝫ ⁊ tenet.⁊ ſatis rationabilis eſt.⁊ ꝓcedāt
alia iura que de quarta iſta nullam mētionē faciūt.nā prelatus eccle
ſie nō debet mendicare vt reditus cōuertat in fabricā:ſed de his q̄ ſi
bi ſuperſunt facere tenetur.vt ca.de his.de eccle.edifi.⁊ quantū face
re pōt iuxta poſſibilitatē ſuam.vt.d.c.ſi monachꝰ.xvj.q.j.⁊ ſi eccleſia
fabrica indiget poteſt hoc caſu cōpelli populus ad reſtaurādū.iuxta
no.in.c.j.de eccle.edifi.valet ergo in hoc cōſuetudo vt nō teneat̄ cōfer
re preciſe quartā.ſed iuxta poſſibilitatē porrigere auxiliū.¶Et ad
uerte ꝙ data poſſibilitate ep̄i tenēt̄ cōferre ad fabricā neceſſariā etiaꝫ
vltra quartā.vt no.dicit Inn.in.c.fi.de his q̄ fi.a ma.par.cap.qđ in
tellige ſiue ꝯſuetudo habeat vt nō deputet̄ q̄rta:ſiue ſic.arg.c.ſi mo
nachus.xvj.q.j.vbi dicit̄ prelatum debere cōferre ad fabricā data ne
ceſſitate:quāto melius poteſt iuxta poſſibilitatē ſuam.¶Ergo autē
caſu quo iſta quarta de cōſuetudine nō ſoluat̄ vel nō ſufficit poſſunt
cōpelli etiā canonici ad cōtribuēdū.vt in.d.c.fi.de his que fi.a maio.
par.ca.⁊ vide de hac materia ꝑ Jo.and.in.d.c.ſi propter tua debita.
vbi dicit ꝙ ſi cōſiderato ſtatu epiſcopi ⁊ capituli nō ſupereſt eis tātū
ꝙ ſufficit ad neceſſariā fabricā eccleſie cathedralis potuerūt facere ſta
tutū deputando fructus primi anni beneficioꝝ vacantiū ad fabricā
eccleſie.Et videtur pro hoc probari in illo tex.dum facit mentionem
de ſtatuto.⁊ facit.c.cōſtitutus.⁊ qđ ibi no.de reli.domi.⁊ in.c.j.de re.
eccle.non alie.li.vj.per que iura ⁊ in eis nō puto etiam certā partem
fructuum beneficioꝝ non vacantiū poterūt deputare ad fabricā ne
ceſſariā eccleſie cathedralis.ſ.ex reliqua parte rectores eccleſiarū hone
ſte viuere ⁊ onera eccl'ie ſubire poſſunt.⁊ idē dico de fructibus capelle
reſpectu plebis cui ſubiaceret.vt no.Fed.cōſi.xxvj.Et hec ad indiui
due trinitatis gloriam ſufficiant.

¶Queſtio.iiij.

1 ☞Reſtitutionē beneficij eccleſiaſtici petēs an teneat̄ iuſtificare poſ
ſeſſionem ex titulo.
2 Crimē notorium beneficij priuatione dignū an excludat ipſiꝰ bñfi
cij reſtitutionem petentem.⁊ nu.11.
3 Patrimonium ⁊ beneficium eccleſiaſticū habens an poſſit ſalua con
ſcientia conſeruato patrimonio de beneficio viuere.
4 Titulus in cōiugio carnali probari debet.
5 Deſtitutio allegari non poteſt vbi non fuit inſtitutio.
6 Scientia ⁊ patientia ſuperioris eſt ſufficiens ad habendam poſſeſſio
nem beneficij.
7 Agens poſſeſſorio circa principale queſitum nunquid teneatur iuſti
ficare poſſeſſionem ex titulo.
8 Reſtitutionem cōiugis petere quis non poteſt niſi probet ꝯiugium.
9 Beneficium ratione tituli debet iudicari tanq̄ res incorporalis.
10 Exceptio ſpōtanee renūtiatiōis an obſtat petēti reſtitutionē bñficij.
12 Crimen adulterij inducit probationem ipſo facto.
13 Res eſt conſtituenda ad vſum deſtinatum.
14 Clericus habens patrimonium licitum relinquit parentibus,
15 Eccleſia non debet conſtrui niſi prius dotetur.

Titius clericus ex ſui benefi
cij eccleſiaſtici reditibus patrimonio cōſeruato vitā ducēs
ab eodē beneficio abiectus extitit ⁊ ſpoliatꝰ exiſtens dicto
beneficio renuntiauit ſponte ſibimet poſtmodum reſtitutionem petē
ti tria obiecta fuerunt.Primo ꝙ poſſeſſionē petitoꝝ ex titulo vel alio
modo minime iuſtificabat.Secūdo poſt predictā ſpoliationē renun
tiatio ſpōtanea fuit ſecuta.Tertio circumitu nomine petētis faculta
tē priuandi dicto Titio reluctante tribuens ⁊ aſſerente ante obiecto
rum diſcuſſionē reſtitutionem fiēdam.¶Ex predicto themate qua
1 tuor thematis ordine nō ſeruato dubia eliciuntur.Primum†an ec
cleſiaſtici beneficij reſtitutionē petēs poſſeſſionē ex titulo vel alio mo
do iuſtificare teneatur.Scōm an petenti beneficij reſtitutionem ſpō
2 tanee renūtiationis facte poſt ſpoliationē obſtat exceptio.†Tertium
vtrū crimen notoriū beneficiū priuatione dignum excludat ipſius be
3 neficij reſtitutionē petentem.Quartum†vtrum habēs patrimoniuꝫ
⁊ bñficium eccleſiaſticū valeat recta cōſcientia ſalua cōſeruato patri
monio de beneficij reditibus vitam ducere.¶Ad primum dubium
multipliciter affirmatiue arguit̄.Primo ſic vbicūqꝫ res non eſt vni
formiter poſſibilis.ſed certo modo nō tantū poteſt probari illius rei
poſſeſſio:niſi probetur ille modus cuius reſpectu res poſſideri poteſt.
hoc probatur in.c.ex tranſmiſſa.⁊.c.ex parte.ī.de reſti.ſpo.vbi petens
reſtitutionē coniugis habet probare coniugium ſaltem primo effectu
validum quantuncūqꝫ agatur poſſeſſorio.quod non cōtingit ex alio
niſi quia libera perſona poſſideri nō poteſt etiam ſi in vinculis tenea
tur.vt in.l.cum heres.in fi.⁊ in.l.quamuis.ff.de acqui.poſſeſ.ideo ha
bet probare reſpectu cuiꝰ libera perſona poteſt poſſideri.ad idem fa
cit.l.j.ff.de rei vend.vbi vēdicans liberā perſonam debet probare ti
tulum legitimū:quia libere perſone dominium haberi nō poteſt : ſed
beneficium eccleſiaſticum rōne tituli non poteſt haberi ſeu poſſideri
niſi mediante inſtitutione canonica.vt in reg.j.de regu.iu.lib.vj.⁊ in
c.ex frequētibus.de inſtitu.⁊ pro hoc quia id dicimur poſſe ꝙ de iure
poſſumus.xxij.q.ij.faciat homo.⁊.l.filius.de cōdi.inſti.ergo non po
teſt probari poſſeſſio bñficij niſi probetur titulus cuius nomine poſſi
4 deri poteſt.¶Secūdo probatur ex idētitate rationis:ſicut†enim in
cōiugio carnali titulus probari debet:ſaltē primo aſpectu iuſtus : vt
in predicto.c.ex trāſmiſſa.⁊.c.ex parte.ergo idem dicendum in coniu
gio ſpirituali.arg.c.inter corporalia.de tranſla.prela.maxime cum in
iſtis vertitur maius periculum:ergo cautius ⁊ ſtrictius eſt agendum
de elec.vbi periculum.li.vj.facit tex.optimus in.c.dudū.ij.de elect.ibi
dicitur quod anima dānabiliter decipitur pro eo qui ſine titulo in ec
5 cleſiaſticis beneficijs introducit̄.¶Tertio probatur ſic:†vbi nō fuit
inſtitutio nō poteſt allegari deſtitutio:⁊ per cōſequens non poteſt al
legari ſpoliatio.de deſpon.impu.c.ad diſſoluendū.⁊ in.l.decem.ff.de
verb.ob.facit bene,c.quod vero non formatum.xxij.q.ij.ſed ceſſante
legitimo titulo non pōt dici inſtitutio.vt in.d.c.ex frequentibus.⁊ in
reg.j.de regu.iur.ergo nec deſtitutio:⁊ ſic nō poteſt pretendi ſpoliatio
niſi probet̄ titulus ratione cuius probatur inſtitutio.¶Quarto vi
detur aperte probari in.l.ij.§.quedam.ff.de interdi.vbi dicitur ꝙ in
terdictum de locis ſacris ⁊ religioſis exhibendā habet annexam cau
ſam proprietatis.ſic videt̄ ibi tex.quod ſit probādus titulus etiam cū
agitur de interdicto vel alio interdicto:quia in iſtis ſacris non eſt da
re nudum poſſeſſorium.¶Quinto arguitur ſic:beneficium eccleſiaſti
cum verſatur circa incorporalia ⁊ circa diuinoruꝫ adminiſtrationē ⁊
iuriſditionē in foro cōtētioſo ⁊ penitentiali exercendo:ideſt foro com
petēti ſed incorporaliū poſſeſſorium haberi nō poteſt niſi conſcientia
domini.l.quoties.ff.de ſeruitute.⁊.l.iij.§.dare.ff.de vſufr.leg.⁊ de ſer
ui.⁊ aqua.no.Inn.in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.⁊.c.in literis.de reſ.
ſpo.⁊ de offi.ordi.conquerente.⁊ in multis alijs locis.ergo non ſuffi
cit probare nudā poſſeſſioneꝫ beneficij:ſed oportet ꝙ ad minus pro
betur poſſeſſio.¶Ultimo adducitur.c.conſtitutus.de filijs preſbyte.
vbi petenti reſtitutionem fuit oppoſita exceptio ꝙ pater ipſius in ea
deꝫ capella miniſtrauerat.ſi fuit admiſſa exceptio concernens defectū
proprietatis ꝙ nō prouenit ex alio:niſi ꝙ in iſtis beneficialibus non
eſt dare nudum poſſeſſorium.¶In contrariū ad partem negatiuaꝫ
primo adducitur.c.in literis.de reſtit.ſpolia.vbi dicitur prius debere
agere de electione q̄ de canonica inſtitutione:quia predo eſt ſm iuris
rigorē reſtituendus.que verba ſatis clare innuūt ꝙ in beneficialibus
eſt dare nudum poſſeſſorium partibus.vt in aut.ſed iā neceſſe.de do
na.ante nup.⁊ quod no.per Inn.in.c.pleriqꝫ.de immuni.eccle.⁊ per
doct.in.c.is qui ſedem.de ſpon.¶Secundo probatur per.c.accepta.
de reſtit.ſpolia.vbi videtur caſus ꝙ exceptio ſpontanee renuntiatio
nis obſtat agēti interdicto recuperande in inſtitutionibus beneficia
libus.¶Tertio probatur ratione:ex quo enim poſt ſpoliationem re
nūtiauit ſponte purgat omne vitium violentie precedens:⁊ ideo non
debet poſſe agere de violētia preterita cum videatur huic iuri agendi
renuntiaſſe ſponte renuntiando illi rei circa quā violentia fuit anne
xa.vt probatur in ſimili in.c.ij.quod metus cauſa.vbi patet qđ ſi qs
primo promiſit ſoluere per metū:poſtea ſoluit ſponte:non poteſt vio
lentiam ſeu metum precedētem allegare:cum ſponte ſoluendo ſubla
ta ſit cauſa precedentis turpitudinis.Ad idē.l.ſi ob turpem cauſam.
vbi dicitur ꝙ ſi promittēs ob turpem cauſam conueniatur poteſt vti
remedio exceptionis ⁊ repellere actorem:ſecus ſi poſtea ſponte ſoluit
cum tūc ex ſolutione ſpontanea videtur ſublata precedens cauſa tur
pitudinis.¶Quarto arguitur ſi per renuntiationem perdit renun

tians omne ius qđ habebat in beneficio.nā ex ſolo animo perdit dominium poſſeſſione exiſtēte penes alium,vt in.l.ſi quis,§.differentia. iuncta gl.ff.de acqui.poſ.videtur enim habere velle rez pro derelicto. l.ij,⁊.iij.ff.pro dereli.facit qđ no.in.c.ſuper hoc.de renū.xvi.q.vj.ergo non debet poſſe petere reſtitutionē illius rei quam a ſe ſponte abiecit maxime in beneficialib⁹ in quib⁹ nō poteſt ſine peccato tenere ſine titulo.vt in reg.j.de reg.iu.in.vj,⁊ in,c.ex frequētib⁹.de inſti.⁊ maxime hoc procederet ſi tenēs poſſeſſiones in beneficialib⁹ nō poſſet habere ſine titulo,tūc enim excipiendo de renūtiatione defenderet ſe ſup poſſeſſoꝛio. ¶ Pꝛo ſolutione huius ſecūdi dubij examinādi ſunt pꝛimo intellect⁹.c.ſolicite,⁊,c.accepta.de reſti,ſpolia.ex quibus depēdet huius dubij deciſio ,Nā.c,ſolicite.videtur velle ꝙ nō admittat̄ hec exceptio cuius ꝯ̄rium innuit,c.accepta.de reſt.ſpo. ¶ Et ſciendum ꝙ pꝛo cōcoꝛdia illoꝛum capituloꝝ̄ quatuoꝛ dant̄ ſolutiones. ¶ Pꝛimo ꝙ decr,ſolicite.cōtinet diſpenſationē ex eo:qꝛ auditur ille contra iuramētum:de iure enim non debuiſſet audiri.per.c.accepta.ſed certe hec ſolu.non eſt bona:quia intellectus iuriū non ſunt trahendi ad gratiaz, vt no.Jo.an.in,c.ex parte.A.de teſti. ¶ Itē ex ſolutione illius.c.nō poteſt colligi qđ ibi fiat gratia.Ad idez qđ habetur.ſ̄.in pꝛoe.vbi dicitur reſecatis ſuperfluis ⁊c.Nā ſic intelligēdo illud.c.eſſet ſuperfluū cum nō apparet an ſit in gratia. ¶ Secūda ſolu.eſt:ꝙ in.c,ſolicite.renunciauit metu ⁊ non coꝛā ſuo iudice ideo non obſtat renūtiationis exceptio.ſed in.c,accepta renūciauit ſpōte ⁊ coꝛam ſuo iudice.hec ſol. colligit̄ ex gl.c,ſolicite.que mihi non placet quo ad tex,quia nihil ibi de metu dꝛ nec ponderat̄ ꝙ non coꝛā ſuo iudice fuerit facta. ¶ Tertia ſol.ꝙ in.c.ſolicite,agebatur poſſeſſoꝛio tm̄,hec enim ſolu.nimis reſtringit tex.in.c.accepta. ¶ Quarta ſolu.eſt,ꝙ in.c.accepta admittit̄ exceptio renuntiationis facta ante oēm ſpoliationē:qꝛ illa concludit ad poſſeſſoꝛiū.renūtiando enim dū exiſteret in poſſeſſione habuit rem ex toto pro derelicta ⁊ perdidit pꝛopꝛietatē ⁊ poſſeſſionē,in.d,l.ſi qs. §.differentia.ideo nō poteſt petere ſpoliationē,illa enim exceptio admittitur tanꝙ̄ cōcernēs defectū pꝛopꝛietatis ⁊ poſſeſſionis,ſed in.c.ſolicite de reſt.ſpolia.non admittitur exceptio renuntiationis facte poſt ſpoliationē,qꝛ cōcernit ſolum pꝛopꝛietatē ⁊ nō poſſeſſionē,Non enim poteſt renunciatio referri ad poſſeſſionē quam nō habebat illo tēpoꝛe ideo non debet admitti cōtra agentē poſſeſſoꝛio vt in.c,literis.⁊ in,c. item cū quis.eo,titu.Hec.ſol.elicit̄,ex glo,c.accepta.⁊ videtur ibi placere Jo.An,⁊ Inno.Et idem ſentit Inno.in.d.c,ſuper hoc,de renū, Nec obſ.ſi dicatur ꝙ ſpōte renūtiatio videtur purgaſſe pꝛoximā cauſam turpitudinis ⁊ violentie.arg,de.c,ij.⁊,iij,⁊ in,l.ſi ob turpē, ſ̄.alle. pꝛo affirmatiua.ſol.enim hoc ꝯ̄rium Inn.multipliciter in.d.c.ſuper hoc,⁊ vba ⁊ notabilis ſolutio eſt ꝙ i ꝯtrarijs ſolutio obſequēs eſt executio actionis ꝑcedētis.nec aliter pōt fieri ſolutio oꝛdinata niſi pꝛopter pꝛomiſſionē pꝛecedentē.ideo ſponte ſoluēdo cū nō tenetur videtur libere tūc donare ⁊ purgare omne vitiū pꝛecedens arg.l.cuius erroꝛem.ff.de reg.iu.ſed renuntiatio ſequens ſpoliationem nō oꝛdinat̄ ad actū pꝛecedētē vt executio illius cum ad multa alia poteſt fieri renuntiatio quā pꝛopter ſpoliationē pꝛecedentē,foꝛte enim nō poterat pꝛoficere in illo beneficio vel alter ſibi nō cōferebat vel cōſciētia de iuſtitia tituli eum moꝛdebat. Itē pꝛopter renūtiationē ſic factā nō acceſſit ius ſpoliati.iuxta not.p Bart,in.l,naturaliter.§.nihil cōmune. ff.de acqui.poſ.Sed in cōtrārijs ius per ſolutionē accreſcit ei qui metū intulit vel turpē pꝛomiſſionē recepit.Nam obſtat ꝙ renuntiando videt̄ rē pꝛo derelicta habuiſſe,iuxta no.in.§.differētia. pꝛealle.Nam vt ſentit Inn.in.d.c,ſuper hoc.ꝓcedit enim hoc quo ad ius reale nō quo ad ius ꝑſonale inherens ꝑſone ⁊ ſibi acquiſita ex violētia ſibi illata.nam interdictū vnde vi eit ꝑſonale lꝫ in rez,in.l.ſi.ff.de interdi.⁊ maxime qꝛ tali iure parte abſente renūtiari nō poteſt,iuxta no.in.l.i, C.de pac.imo plus putat.d,Ant.in,c.ſolicite.ꝙ etiam ſi ꝑ̄ſente parte renūtiaſſet beneficio ſeu illi rei ſpoliate nō tolleret̄ ius agēdi poſſeſſoꝛio ex mente renuntiātis.Ego puto hoc verū niſi eſſemus in pꝛophanis ⁊ renuntians crederet ius ſuū ſponte ſpoliare.tunc enim obſtaret agēte poſſeſſoꝛio exceptio renuntiationis:tū quia fundaret intētum excipiētis ſuper ꝓpꝛietate ⁊ excluderetur agētis ſi eſſent notoꝛia tātū; quia renūtiando illi ſpoliationi videt̄ voluiſſe purgare vitiū ſpoliationis ſaltem reſpectu poſſeſſionis cōſequēde cum poſſeſſoꝛiū ſequat̄ pꝛopꝛietatē vbi notoꝛia eſt.vt in.c.dilect⁹.de cau.poſ. ⁊ ꝓpꝛie.⁊ in.l, pupillus.ff.de auto.tut.ſed hec videt̄ lec.cōmunis ad illū tex,ex qua infertur ad ſolutionē huius dubij ꝙ cum ſpoliat⁹ exiſtēs renuntiauit beneficio non poteſt talis renuntiatio referri ad poſſeſſionē quam nō habebat quātuncunꝗ eſſet ſpōtanea.nā ratio decidēdi,ſ̄.poſita cōcludit pariter ad ſpontaneā renuntiationē ſicut ad nō ſpontaneā.ſꝫ magis cōcludit ꝙ nō ꝑ̄ſumitur ſpontanea:vt ſentit text.in.c.ſolicite, ¶ Sed cōtra hanc cōmunē lect.ſic diſpenſatum ego foꝛtiſſime oppo. nā per renūtiationē ſpontaneā ſiue non ſpontaneā ꝑ̄ſumptionē ꝓcedit hoc eſt neceſſariū.facit qđ no.Arch.in.d.c,j.de eo qui mit.in poſſ. lib.vj.Sed Inn.variat in.c.bone.el.ij.de poſtu.pꝛela,ſolum requirit ſcientiā ſuperioꝛis dicēs ꝙ lꝫ ſciētia nō ſufficiat ad iuſtificandū poſſeſſionem:ſufficit tamē ad hoc vt poſſeſſio appareat euidenter iniuſta.⁊ hoc ſufficit ſm̄ eū ad agendū poſſeſſoꝛio qđ eſt verbū notatu dignum in,c.ex parte,pꝛeall̄.ſolum requirit̄ vt ꝓbetur exercitiū actuū canonicis tm̄ cōpetentiū vel alioꝝ̄ actuū ſi exercuit vt canonicus. Jo.and. in.d.addi.quo ad omne beneficiū tenet pꝛimam opi. Inno,ſcꝫ qđ ad minus pꝛobetur ſe fuiſſe poſſeſſoꝛē potentia canonicoꝝ̄ admitētium iſtos tales actus.⁊ ſic ſm̄ eū quale refugiū habet poſſeſſoꝛ ſibi debet ſufficere in odium violētie,⁊ ſic pꝛocedit dictū Inn.in.c.ex parte.an ſufficiat pꝛo re illū ſic fuiſſe habitū ⁊ reputatū.Jo.an.in addi.Spec. in tit.de teſte.§.nunc videndū.in ver.multum,videtur velle ꝙ ſic ꝓbat̄ realis ꝯtractus ; ſecus ſi verbis tm̄.arg.cle.ſi vnus,de ſent.exc.⁊ de pꝛiui.c.ſi pꝛopter.li.vj,do,Ant,multū ſentit in hac materia . dicit enim ꝙ poſſeſſionem beneficij reſpectu tituli nemo habere pōt abſꝗ ſciētia ⁊ patientia eius a quo pendet ius ꝯferendi ſeu trāſferendi:qꝛ hec eſt impꝛopꝛia poſſeſſio que nō poteſt haberi niſi per patientiā illius ad quem ſpectat ius trāſferēdi,all̄.l,iij.§.dare,ff.de vſufru.⁊ in.l. quoties.de ſerui.quaſi ſentiat ꝙ iſta poſſeſſio vl̄ quaſi ꝯſiſtat circa incoꝛpoꝛalia:cū habeatur reſpectu iuris adminiſtrādi:nec in canonico putat ſufficere ſcientiam ⁊ patientiā Canoniſtarū:niſi quādo ab eis pendet poteſtas ꝯferēdi poſſeſſoꝛiū trāſferēdi vel inquantū agitur de acqſitiōe poſſeſſiōis alicuius iuris cuius trāſlatio depēdet a poteſtate canonicoꝝ̄:vt in poteſtate eligendi vel intereſſendi capitulo ⁊ ſimilibus. ¶ Item lꝫ ſcientia,⁊ patiētia ſuperioꝛis ſufficiāt ad habēdum poſſeſſionē beneficij,nō tamē ſufficiūt ad agendū poſſeſſoꝛio ſi ab illa poſſeſſiōe deijciat̄:qꝛ opoꝛtet aliter poſſeſſionē coloꝛare:ex quo eīn apparet autoꝛitas ſuperioꝛis eſt euidenter iniuſtus poſſeſſoꝛ cui nō competit poſſeſſoꝛiū:niſi ſuperioꝛ aliquē actum feciſſet per quem illū pꝛobaſſet:vt admittēdo ad oſculū ⁊ ſimilia.vt in,c.ex oꝛe.de his que,fiūt a ma.par,capi,⁊ de ꝑ̄ben.dilecto.vel niſi antiquiſſima ſit poſſeſſio:qꝛ eoipſo ex hoc coloꝛatur.pꝛo hoc quod no.Inn.in.c.ij.de in inte.reſti. ¶ Item ſm̄ eū ſufficit ꝓbare titulū pꝛimo aſpectu validū.vult ergo do,Ant,ꝙ reſpectu acqſitiōis beneficij ſufficiat ſola ſcientia ſuperioꝛis:ſed reſpectu agendi poſſeſſoꝛio opoꝛtet ꝙ aliter iuſtificet̄ poſſeſſio vel ꝓbādo autoꝛitatē ſuperioꝛis:vel titulū pꝛimo aſpectu validū vel lōgā poſſeſſionē:vel quid ſimile:⁊ hoc dicit pꝛocedere nedum iudicis officio:ſed etiam ad inſtātiā partis:quia al̄s eſt euidēter iniuſt⁹ poſſeſſoꝛ cui nō datur poſſeſſoꝛiū.Et idē puto dicendū,⁊ foꝛtius ſi agat vti poſſidetis:qꝛ alias poſſeſſio ꝑ̄ſumetur clādeſtina vel euidenter iniuſta que nō parit poſſeſſoꝛiū.⁊ hoc idem tenet Bal.in.d.cle.ſi vnus. hec ſunt cōpēdioſa q̄ in hoc articulo difficili reperio ſcripta. ¶ Ego melius ⁊ acutius ſentiētis iudicio ſemꝑ ſaluo:pꝛimo puto quicquid in ꝯ̄rium ſenſerit do,Ant.poſſeſſio beneficij acquiri poteſt abſꝗ ſciētiā ⁊ patiētia ſuꝑioꝛis ⁊ pꝛimo induco tex.apertū.iij.q.i.§.patet . vbi dꝛ ſpeciale eſt in occupante illicito modo papatum vt poſſit inde expelli abſꝗ iudicio cum nō reperiat̄ ſuperioꝛ hoc caſu qui poteſt adiri ſꝫ in alijs qualitercūꝗ:⁊ ſi per violētiā occupauerit bñficia : ⁊ tñ ep̄s non debet inde abſꝗ iudicis autoꝛitate repelli:⁊ ſi fuerint eiecti pñt petere in integrū reſtitutionē poſſeſſiōis.⁊ ſic aperte ſentit poſſeſſionē in beneficialib⁹ poſſe acquiri abſꝗ ſciētia ⁊ patiētia ſuperioꝛis:⁊ qđ etiā illa poſſeſſio ſufficit ad agendū poſſeſſoꝛio recuperāde:⁊ lꝫ dicta gratia non ſit autoꝛata cuꝫ nō reperiat̄ appꝛobata iuxta no.in.c.ij. de reſcr.per Jo.and.tamē ſunt magne autoꝛitatis. ¶ Ad idem adduco autoꝛitatē Inn.i.c.bone.el.ij,de poſtu.ꝑ̄la,vbi apertiſſime vult ꝙ abſꝗ ſcientia ſuperioꝛis pōt acquiri ſaltem illicita poſſeſſio.ſufficit enim ſciētia illi⁹ qui poſſidet beneficiū:⁊ adhuc plus dato ꝙ ſine cauſa poſſeſſoꝛis poteſt acquiri poſſeſſio ſaltē naturalis que erit ſufficiēs ad agēdū poſſeſſoꝛio ſi repelleret̄ a tertio.vt no.Bar.in.l.j,ff.de acqr. poſ,facit qđ no,in.l,claꝫ poſſidere.§.qui ad nundinas.⁊ in,l.peregre. eo.ti. ¶ Item ⁊ tertio ex quo beneficium ex ſe eſt poſſibile ⁊ ꝑſona eſt capax:qꝛ cleric⁹,quare debet impediri acqſitio ſuperioꝛis ſine licentia ſuperioꝛis:cū talis acqſitio ꝯſiſtat in facto ſolum enim reperit̄ ꝯ̄rium in laico:quia poſſidere rem ſpiritualē non poteſt acquiri tñ denūtiationem ⁊ nō poſſeſſionē.vt in.c.cauſam.de pꝛeſcr,⁊ not,Calde,in.c.ex parte.de reſt.ſpo.facit qđ no,gl,xiiij.q.j,in ſum.vbi apparet,hoc poſt Hoſ.ſentit Arch,in.d.§.patet. ¶ Quarto adduco tex,valde no.in.l. j.§.ſi vir.ff.de acqui,poſ,⁊ in.l.j,§,deijcient̄.ff.de vi ⁊ vi arma.vbi patet ꝙ lꝫ acqſitio certe rei interdicat̄ a iure.nihilomin⁹ poſſeſſio acquiri poteſt:quia poſſeſſio cōſiſtit in facto vt dicit tex.in.d.§.ſi vir,⁊ talis poſſeſſio parit poſſeſſoꝛiū ſi ab ea quis deijciat̄.vt in.d.§,deijcit̄ lꝫ eīn donatio interdicat̄ inter virum ⁊ vxoꝛez.tamē ſi donatio de facto fit tranſit poſſeſſoꝛiū ſecuta traditione.vt in dictis legib⁹.Nec ob.tex.in l.ſi cum mulier.ff.de dona.inter virum ⁊ vxoꝛ.vbi dicitur mulierē nō poſſe poſſidere ſupꝛadicto caſu de iure ciuili.Intelligit̄ enim dupliciter.Pꝛimo ꝙ non poſſidet ciuiliter;ſed naturaliter ſic;quia poſſeſſio apta eſt ad reſtitutionē ſequēdā:vt,d,§,deijcitur.Secūdo intelligit ꝙ poſſidet etiam ciuiliter,ſed tex.in.d,l.ſi cū mulier.debet intelligi quo ad effectum:quia cōtractus fuit inutilis,⁊ hec opinio cōmuniter tenetur,vt ibi notatur.facit quod no.gl,⁊ Joan.and.in,d,c,ex parte.⁊ xiiij.q,j,in ſumma, Ita dicēdum in pꝛopoſito ꝙ licet beneficium nō poteſt dici ipſius clerici ſine canonica inſtitutiōe:poſſeſſio tamen acquiri poteſt:⁊ quod reſpondetur ad regulam,j.de regu,iuris,libꝛ.vj. dum dicit beneficium non poſſe obtineri ſine canonica inſtitutione:

vt intelligatur

vt itelligaꝛ reſpectu habēdi huiuſmodi ⁊ obtinēdi vt ſit rectoꝛ.Et ſi
vis intelligere etiaȝ reſpectu poſſeſſionis:dico ꝙ verbum licite : ſoluit
contrariū.dicit enim ꝙ licite non poteſt obtinere: ergo illicite ſic.ſicut
in.d.l.ſi cum mulier.⁊ in.l.j.§.ſi vir.preal.Item inuaſoꝛ ⁊ predo licite
nō poſſidet:tamen poſſidet:vt in.c.in literis.⁊.d.§.patet.⁊.l.cum fun
dum.⁊.l.ſi colonus.ff.de vi ⁊ vi ar.❡Item ⁊ quinto ſicut ex poſtfa
cto exempto titulo poteſt retineri poſſeſſio beneficij:vt ſatis colligitur
de mente.c.licet ep̄s.de preb.lib.vj.ita ⁊ a principio facti.c.eum q.eo.
ti.⁊ optime.cum noſtris.⁊ in.c.literas.de cōceſ.prebē.vbi tex.loquen
tes de poſſeſſione beneficij dicūt ꝙ habent plurimum facti.⁊ ſatis in
nuunt ꝙ pōt illicite acquiri poſſeſſio beneficij.⁊ quandoqȝ nō.vt ibi
not.gl.Ego adduco dn̄os de Rota deci.iiij.in p̄n.vbi hoc ſentiūt di
centes ꝙ ſi vnus eſt intruſus ⁊ alius habet legitimū titulum nō pōt
iſte agere nomine eccleſie qꝛ videreꝛ poſſeſſorē ſpoliare:⁊ qđ nō licet.
Ad idem.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.⁊ ibi no.⁊ quod no.Inn.
in.d.c.literis.de reſt.ſpo.non obſt.l.iij.§.dare.⁊.l.quoties.de ſerui.lo
quūtur enim in acquiſitione rei incoꝛpoꝛalis que nō poteſt haberi ſi
ne ſcientia ⁊ patientia poſſidētis.l.ij.de ſerui.⁊ aqua.⁊ vt no.Inn.in
d.c.bone.⁊ in.c.cōquerēte.de offi.oꝛd.⁊ in multis alijs locis.ſed bene
ficiuȝ eſt quid coꝛpoꝛale rōne illius poſſeſſionis adminiſtrate.veniūt
enim alia per viā actionis.vt in.d.c.per venerabilem.ibi:qui preeſt lo
co ⁊c.⁊ qđ ibi no.ad idē.l.ſi arrogauero.ff.de preca.⁊.l.arrogato.ff.de
adop.⁊ quod not.Inn.in.c.in preſentia.⁊ de pꝛoba.⁊ gl.xi.q.vlti.ſi
qua mulier.❡Item hic in caſu noſtro poſſet habere patiētiaȝ poſſi
dētis beneficij etiam ratione tituli poteſt acquiri abſqȝ ſcientia ⁊ pa
7 tiētia ſuperioꝛis.❡Sed dubium eſt┤nunquid circa pꝛincipale queſi
tum agens poſſeſſoꝛio teneatur iuſtificare poſſeſſioneȝ titulo vel alio
modo:vt.ſ̄.dixi communis opini.eſt ꝙ ſic.ſed certe iudicio meo licite
opinio nullo iure fulcitur ſeu equitate naturali:vt ſatis colligi pōt ex
adductis pꝛo parte negatiua:⁊ ex his que ſatis ſubijciā in diſtinctio
ne.Dico ergo ꝙ aut ius canonicum nō obſtat petenti reſtitutionem
beneficij:vt quia eſt in vltima etate ad illud beneficium obtinēdum
⁊ habet alias qualitates a iure requiſitas.de quib⁹ in.c.cū in cūctis.
de ele.nec poſſidet plura beneficia incoꝛpoꝛalia:⁊ tūc ſufficit pꝛobare
nudā poſſeſſionē:nec eſt neceſſe aliter eam coloꝛare:ex quo notoꝛie nō
ꝯſtat de defectu tituli.hoc apertiſſime videtur pꝛobare.d.c.literas.de
reſt.ſpolia.dum dicit pꝛius de violēta deiectione q̄ de canonica inſti
tutione querendū.⁊ al's dixi de poſſeſſione iuſtificāda.⁊ lȝ quidam di
cūt tex.illum multum nō facere pꝛo iſta parte:quia dicit nō eſt inqui
rēdum de canonica inſtitutione.⁊ ſic pōderat verbum canonizata.et
ſic erat ſatis iuſtificata poſſeſſio ex quo cōſtabat de inſtitutione.certe
iſtoꝝ ꝯſideratio ſatis colligiꝛ ꝑ finem.c.vbi papa arguēs a minoꝛi di
cit ꝙ ⁊ pꝛedo dȝ intelligere ꝙ etiam ſi opponebaꝛ ꝙ pꝛoꝛſus ſit intru
ſus:⁊ ꝙ nullā inſtitutionē habuit nihilominus ante omnia fiēda eſt
reſtitutio:ſicut qn̄ allegatur contra petentē qđ eſt pꝛedo.⁊ pꝛo hoc.d.
§.patet.iij.q.j.vbi aperte vult Gratian⁹ ꝙ qualitercūqȝ ꝗs fuerit ſe
dem adeptus:ſi de facto ſpoliaꝛ eſt an̄ omnia reſtituēdus.❡Sed di
ces tu:ſi ita intelligo largo modo illum tex.ſequereꝛ ꝙ notoꝛie intru
ſus ſit reſtituendus:qđ videtur contra no.per Inno.⁊ alios in.c.con
ſtitutus.de filijs pꝛeſby.⁊.c.quoniā.eo.tit.lib.vj.vbi non reſtituiꝛ ille
qui habet iuris pꝛeſumptionē cōtra ſe ⁊ quoquomodo:ergo reſtitue
retur ille de cuius iniuſtitia ⁊ defectu tituli notoꝛie conſtat.⁊ maxime
quia ſalteȝ iudex ex officio ſuo tali cum pacto reſtituere deberet bene
ficium.ar.opti.in.c.cum nobis.de elec.⁊.c.ꝯſtitutus.⁊.c.oblate.de ap
pel.⁊ quod no.Io.and.poſt Hoſt.in.c.cōqueſt⁹.de reſt.ſpo.Reſpon
deo ꝙ ille tex.debet ſic intelligi.ꝙ ſicut in reb⁹ pꝛophanis reſtituitur
pꝛedo:ita eadē ſubtilitate ſeu rigoꝛe debet in bn̄ficialibus reſtitui ille
qui allegatur pꝛedo:non autem deberet intelligi quando ꝯſtaret euȝ
pꝛedonē ſienda eſt reſtitutio:lȝ ꝯ̄rium ſentiat Inn.ibi:⁊ exp̄ſſius dn̄s
Ant.dicens reſtitutionē non fiendā cum pacto:ſed ꝙ tex.dicit debet
intelligi ꝙ reſtituēdus eſt pꝛedo:ideſt ille qui allegaꝛ pꝛedo ⁊ eſt in ve
ritate pꝛedo.ſed de hoc nō cōſtat nec debet quis admitti ante reſtitu
tionē ad hoc detegendū ſm eum.ſed certe illa litera vult ꝯ̄rium.nam
fundat ſe ſuper legib⁹ ciuilib⁹:que aperte volūt etiā in caſu certi pꝛe
donē reſtituendū:vt patet in.l.cum fundum.⁊.l.j.§.qui a me vi.⁊ in.l.
colonus.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ in.l.j.§.ſi pꝛedo.⁊.l.bona fides.ff.depoſi.
vbi dicit tex.ꝙ ſi pꝛedo vel fur depoſuit.poteſt agere depoſiti reddēs
rōnem:qꝛ eoꝛum intereſt cū alteri teneatur ⁊ habet depoſitarios obli
gatos ex cōtractu que ratio habet locū quātūcūqȝ cōſtet eos eſſe pꝛe
dones ⁊ fures:quinimo tunc habet locum ⁊ non aliter.❡Itē ſi nō
loquaꝛ tex.ille in.c.in literis.quādo conſtaret eum eſſe pꝛedonē parū
faceret illa allegatio pape a minoꝛi.❡Nec ob.ꝙ reſtitutio nō debeat
fieri cū pacto:quia quo ad iſtū ſpoliatoꝛem legitime tenet.vnde pōt
dicere quo ad te liberas edes habes.l.loci.§.cōpetit.ff.ſi ſerui.vēd.fa
cit.l.fi.C.de rei vend.❡Item fit ſibi reſtitutio nō vt vſurpet ⁊ ſibi re
tineat:ſed vt dn̄o habeat facultatē reſtituendi.argu.in.d.l.j.§.ſi p̄do.
ff.depo.Item iſte agit de vi cōmiſſa in perſonā ſuā ⁊ interdictū eſt ꝑ
ſonale:licet ſit in rem ſcripta.l.j.ff.de interdi.Nec ob.c.ad decimas.qꝛ
loquiꝛ qn̄ ius cōmune facit pꝛo eo ⁊ contra petentē reſtitutionē:tunc
enim qꝛ concurrit verus dn̄s non debet fieri reſtitutio ex quo conſtat
ſaltē pꝛeſumptiōe iuris in defectū tituli.l.bona fides.ff.depoſi.❡Ex
his declaraꝛ multū intellectus iſtius.c.in literis.⁊ patet multū bn̄fa
cere qđ nō teneaꝛ iuſtificare poſſeſſionē.❡Item facit equitas maxi
me ex quo poteſt acquiri poſſeſſio per clericū etiā ſine titulo vt.ſ̄.dixi.
⁊ ſatis innuitur in.d.c.in literis.⁊ contra petentē non facit ius com
mune:nec aliter cōſtet de defectu tituli nō apparet aliqua alia equi
tas vel humanitas:quia nō debet reſtitui ꝓbata poſſeſſione ⁊ ſpolia
tione:imo iniquū eſſet reſtitutionē non facere:quia foꝛte pꝛopter ino
piam ſeu defectū pꝛobationū poteſt iſte auertere ius ſuū contra equi
tatē.c.ſepe.de reſti.ſpo.Nec eſt aliquod ius ꝙ requirat hāc inſtitutio
nem poſſeſſionis.ergo nō eſt credendum pꝛopter opinionem ignoꝛa
toꝝ a cōibus regulis iuris:quinimo reperiꝛ expꝛeſſe ꝯ̄rium in benefi
cialib⁹:vt ſufficiat ꝓbare poſſeſſionē ⁊ ſpoliationē.vt in.c.cōſultatio
nibus.de offi.dele.⁊.c.ex inſinuatiōe.de pꝛocu.⁊.c.cōquerēte.de reſt.
ſpolia.❡Itē multū me mouet in hāc ſn̄iam qđ cū varia iura tā an
tiqua q̄ noua ⁊ nouiſſima emanarunt ſuper reſtitutione beneficioꝝ:
quod nūq̄ in eis tacite vel exp̄ſſe fuit facta mētio de hac iuſtificatiōe
poſſeſſionis.imo potius innuiꝛ oppoſitū:vt patet in iurib⁹ alleg.pꝛo
parte negatiua.vt.ij.q.j.per totam illā.q.⁊.iij.q.j.maxime.ca.reinte
grāda.habem⁹ ergo pꝛo iſta parte negatiua regulā generalē ⁊ potiſſi
mam:pꝛo qua facit reg.vt dicit gl.ſuper rub.de reg.iu.lib.vj.❡Itē
habemus iura ſpecialia in materia beneficiali:que aperte videnꝛ cō
coꝛdare cum regulis q̄.ſ̄.ſunt all'.Nō eſt enim ſequēda cōmunis opi.
⁊ euidēter male dicit:⁊ ꝓbabilib⁹ rationib⁹ ꝯuinci pōt:dicit Io.an.
in.c.j.de cōſti.ꝑ cuius dicto ⁊ ad excuſationem meā repꝛobādo hanc
communē opi.⁊ maxime illam quā.j̄.ſubijciā.elegantiſſime facit tex.
in.l.j.C.de vet.iure enu.vbi dꝛ nō eſſe multitudine autoꝝ iudicandū:
cū poſſit vnius foꝛſitā deterioꝛis ſententia ⁊ multos ⁊ maioꝛes in ali
qua parte ſuperare.nec etiā puto ꝙ iudex ex officio ſuo poſſit an̄ reſti
tutionē exquirere titulū vel iuſtificationē poſſeſſiōis:quia iura volūt
ante omnia reſtitutionem fieri.nec eſt ꝯueniens vel equū vt quis liti
get exiſtēte eo ſpoliato.d.c.frequēs.de reſti.ſpo.li.vj.⁊.iij.q.j.ꝑ totuȝ.
nec aliquid iſte poterat qđ pꝛius nō habuit:reſtituat ergo in pꝛiſtinū
ſtatū:⁊ demū ſuperioꝛ ſi vult inquirat ex officio.⁊ hoc apertiſſime ꝓ
bat tex.in.c.ex inſinuatiōe.in fi.Nec dȝ iudex inſtātia oꝛdinaria ſup
plere ex officio ex quo nō apparet peccatū manifeſtum.iuxta not.per
Io.and.poſt Cōpoſtel.in.c.mādatū.de reſcri.hoc ꝓcedit quo ad pꝛi
mum membꝛū quādo ius cōmune nō reſiſtit petenti reſtitutionē.Si
vero ius cōe reſiſtit:vt puta quia poſſidebat duo beneficia incōpati
bilia:vel patiebaꝛ defectū in etate reſpectu illi⁹ bn̄ficij:vel quid ſimi
le:tūc eſt magis dubiū.Io.and.videtur ſentire in addi.pꝛedicta ꝙ te
netur ꝓbare titulū etiā ſi ius nō mouebat intētionem poſſidētis.per
no.in.d.c.conſtitutus.⁊ ſic videꝛ recedere a gl.quā poſuit in.c.ad de
cimas.de reſti.ſpolia.in.vj.⁊ de pꝛeſcri.eo.li.vbi dicit non ſufficere ꝙ
ius faceret cōtra petentem reſtitutionē:⁊ fundaret intentionē poſſi
dentis.reſtringit tamen illud dictū in dicta additiōe in matrimonio
carnali ſpirituali.⁊ hāc opi.videtur ſentire do.Ant.in.d.c.in literis.
❡Ego tamē puto ꝙ hoc caſu debet fieri reſtitutio etiam non docto
pꝛius de titu.ad hoc all'.tex.apertū in.d.c.ex inſinuatiōe.vbi ille poſ
ſidebat archidiaconatū ⁊ p̄bēdā qua ſimul iure cōi:maxime ſcđm tē
poꝛa illius iuris haberi nō poſſunt.de pꝛeben.ca.cum nō ignoꝛes.⁊.c.
quia intantū.de cle.non reſi.cōquerente.⁊ quod not.in.c.j.de ꝯſue.li.
vj.⁊ nihilominus mādatur ibi pꝛius reſtitutio q̄ inquiraꝛ de titulo
aut coloꝛe poſſeſſiōis:imo plus erat ibi:quia vltra illā p̄ſumptionem
iuris erat alia p̄ſumptio.ſ.ſententie late ꝯtra illū:lȝ ꝓcuratoꝛe reuo
cato:facit.c.referente.⁊ quod ibi no.de pꝛeben.Nec ob.c.ad decimas.
quia loquitur vt ibi no.in gl.quando ius cōmune fundat intentionē
poſſidentis ex quo eñ tunc cōcurrit cū dominus grauaꝛ modo dete
rioꝛi pꝛobandi.arg.l.bona fides.ſec⁹ vbi pꝛo ſpoliante ius cōe nō fa
cit.nam tunc eſt valde odioſus ſpoliando alium etiā ſi ius ille nō ha
beret.arg.l.non eſt ſingulis.ff.de re.iur.Nec ob.no.in.d.c.cōſtitutus.
ſuper quibus ſe fundat Io.an.quia illa loquunꝛ quādo per ꝯfeſſio
nem vel ꝓbatiōes admiſſas cōſtat de defectu tituli:tunc eſt fienda re
ſtitutio ex quo manifeſte cōſtat de defectu tituli:nec ſpoliatus hȝ ali
quā p̄ſumptionē ꝓbationis:ex quo ꝯfeſſio vel ꝓbatio eſt in oppoſitū.
ſed in caſu noſtro ſecus eſt.qꝛ ratione poſſeſſionis in qua erat ius pꝛe
ſumitur ꝙ poterat habere aliquem titulū poſſidendi.⁊ de hoc eſt tex.
no.in.d.c.licet ep̄s.de p̄ben.lib.vj.vbi dicitur ꝙ lȝ habēs beneficium
curatū recipiat ꝯſimile ⁊ ſic ſm iuris diſpoſitionē ſit pꝛiuatus pꝛimo
per.c.de multa.eo.ti.tamē ep̄s nō debet illum ſpoliare niſi pꝛius cita
tiōe pꝛemiſſa:quia poſſet ſibi cōpetere ius retinēdi vtrūqȝ:vt ibi diciꝛ.
Ad idem ſimilis tex.in.c.oꝛdinarij.de offi.oꝛdi.li.vj.vbi diciꝛ ep̄ȝ ſta
tuere terminū poſſidentib⁹ bn̄ficia incōpatibilia:vt ꝓbent de iure reti
nēdi:nō aūt debet pꝛius ſpoliare.ecce ergo ꝙ ius non reſiſtit intantū
qn reſpectu ſpoliatiōis nō habeat titulū.Si ergo non lȝ ep̄o ſpoliare
iuris oꝛdine nō ſeruato iuris reſiſtentia nō obſtante:nihilomin⁹ lice
bit pꝛiuato qui nō pōt moueri niſi ex zelo malo de poſſeſſione ꝓpꝛia.
❡Item ex quo ius inhibet ſpoliationē iuris oꝛdine nō ſeruato:qua
re ſic de facto ſpoliatus non debet ante oīa reſtitui cū cōcurrat odiū
ſpoliātis ⁊ fauoꝛ ſpoliati.quis eñ diceret ꝙ ſi in caſu illi⁹.c.licet ep̄s.

etiam ſuperioꝛ ſpoliaret poſſeſſoꝛē non ſeruato iuris oꝛdine:quia non
deberet ante omnia prius fieri reſtitutio.alˀs enim de facili veniremꝰ
contra mentē illius.c.licet epiſcopus.⁊.c.oꝛdinarij.ꝓalleg.Et dareꝛ
materia ſpoliādi poſſeſſoꝛē.qđ ſonat in abſurdū:ex quo enim ius tole-
rat ne ſpolietur iuris oꝛdine non ſeruato:quia poſſet cōpetere ius reti
nendi.quare ſi cōtra iuris diſpoſitionem ſpoliaꝛ non debet ante oīa
fieri reſtitutio:pꝛofecto nulla equitas ſuggerit oppoſitū.⁊ per hoc ſu-
ſtinetur gl.in.c.ad decimas.⁊ in.c.j.de reſcrip.lib.vj.Sed vbi notoꝛie
ꝯſtet de defectu tituli:puta per ꝯfeſſionē vel ꝓbationē vel ſniam,tūc
fateoꝛ:qꝛ denegāda eſſet reſtitutio ⁊ iudex rōne facti manifeſti debet
ſpoliare ex officio,iuxta ea que no.in.c.cū nobis.de elec.⁊.c.abbate.et
c.ꝯſtitutus.de appel.⁊ qđ no.Inn.in.c.ad noſtrā.el.ij.de iureiu.⁊ per
Bart.in ſimili in.l.iiij.§.hoc autē iudiciū.ff.de dam.infe.⁊ hec ſunt q̄
ſentio hic in vltimo ⁊ difficillimo articulo.¶Nūc rūdeo ad rōnes et
iura.ſ.allˀ.pꝛo parte affirmatiua.⁊ pꝛimo ad pꝛimū articulū dico ꝙ
ꝓcedit qñ iura reſiſtūt iuri habēdi ⁊ poſſidēdi ſine titulo:⁊ eo nō ap-
parēte ꝑſumūt iniuſtitiā:vt in iuribꝰ allˀ.in ꝯꝛio.Non em̄ poteſt liber
homo poſſideri etiā ſi detineaꝛ ⁊ ligetur,vt in.d.l.ſi heres.in fin.ff.de
8 acquir.poſ.¶†Ideo nō pōt quis petere reſtitutionē ꝯiugis niſi pꝛo-
bet cōiugiū.nam ex ſola cohabitatione ius canonicū preſumit adul-
teriū.xxx.q.v.alter.¶Itē ex parte reſtituētis datur incapacitas niſi
pꝛobeꝛ titulus.merito habet ꝓbare ea que tribuūt facultatē poſſiden
di.ſed in caſu noſtro beneficiū ex ſe eſt poſſedibile.⁊ perſona petēs euꝫ
ſit clericꝰ eſt poſſeſſionis capax:⁊ in dubio ꝑſumenda eſt iuſta poſſeſ-
ſio cū clericus non deberet eſſe ſine beneficio.de ꝑben.c.cum ſecūdum.
⁊.c.epiſcopꝰ.imo ꝙ plus eſt ꝑſumiꝛ iuſta poſſeſſio etiā cum quis poſſi
det plura bñficia incōpatibilia quo ad hoc vt nō ſpolieꝛ iuris oꝛdine
nō ſeruato.vt in.d.c.licet eps.⁊.c.oꝛdinarij.⁊ ad reg.j.de reg.iu.in.vj.
ſatis.ſ.reſpōdi.¶Et per hoc infero ad ſolutionē ſecundi argumēti.
dico enim ꝙ cū matrimoniū carnale ⁊ ſpirituale pꝛocedunt a pari:ſed
in multis differūt:vt patet per Ioā.and.in.c.tue.de ſpōſa.⁊ in.c.nr̄o.
aperte patet diſſimilis rō per ea que pꝛoxime dixi.¶Ad.c.dudū.re-
ſpōdeꝛ ꝙ ex quo prius erat in poſſeſſione preſumēdum eſt ꝙ legitime
poſſidebat,ſaltē quo ad hoc vt prius fiat reſtitutio:vt pꝛobaꝛ in.d.c.
ex inſinuatione.⁊.c.ꝯquerētē.¶Item ſuperioꝛ facta reſtitutione po
terit ex officio inquirere,iuxta no.per gl.in.j.regu.de regu.iur.lib.vj.⁊
pꝛo hoc in.c.licet heli.de ſimo.Item facit gl.in.c.dudū.¶Ad tertiū
arg.ꝙ vbi non fuit inſtitutio non cadit deſtitutio ⁊c.Rūdeo ꝙ illud
ꝓcedat reſpectu tituli nō autem reſpectu poſſeſſiōis:quia ex quo ha-
bebat poſſeſſionē ⁊ ab ea fuit deiectus ſatis pōt ſe reintegrare ad ſuā
poſſeſſionē,vt etiā vult text.in.d.§.patet.⁊ ibi pꝛobat.¶Ad quartū
arg.de.l.ij.§.quedā.ff.de interdi.de qua videꝛ facere feſtum Io.an.in
addi.pꝛedicta.dico ꝙ nō pōt pꝛoducere nec debet intelligi in caſu no-
ſtro:quia ſi haberet annexam cām ꝓpꝛietatis eſſet contra cle.iſtā de
cau.poſſ.⁊ ꝓpꝛie.vbi ꝑſupponiꝛ ꝙ pōt ſuſpēſo petitoꝛio pꝛocedi in ſo
lo poſſeſſoꝛio.que verba clare inducūt ꝙ etiā in beneficialibus ſe pa-
rata eſt cauſa ꝓpꝛietatis ⁊ cauſa poſſeſſionis.Ad idē text.de reſcr.ex
parte.de reſt.ſpo.cū ad ſedē.cum ſimi.⁊ alia iura.ſ.pꝛo hac parte allˀ.
ſic intelligo ergo illam.l.quādo quis nomine ꝓpꝛio nō vt rectoꝛ eccle
ſie agit:vt in interdicto de locis ſacris vel religioſis.quia cum illa nō
ſint in bonis alicuius.vt inſti.de re.diui.§.nullius.nō poteſt quis di-
cere ſe illis ſpoliatū niſi ꝓbet titulū.Sed nos loquimur qñ petit reſti-
tutionē vt rectoꝛ ⁊ adminiſtratoꝛ ecclˀie:quo caſu lꝫ poſſideat ꝑſumi
debet licita poſſeſſio ex quo clericus eſt vt poſſidebat.de ꝑbē.cū ſecun
9 dum.⁊.ſ.plene dixi.¶Ad quintum argumētū†ꝙ beneficium rōne
tituli debet iudicari tanꝙ̄ res incoꝛpoꝛalis.⁊ ſic debet regri patiētia
dn̄i in acquiſitione.dico ꝙ beneficiū eſt quoddā coꝛpoꝛale:⁊ eo ipſo ꝙ
habet coꝛpus eccleſie poteſt ratione illius adminiſtrationis:alˀs poſ-
ſeſſionis adminiſtrare.veniūt enim alia per viā acceſſoꝛij: vt in.d.c.ꝑ
venerabilē.q filij ſint legi.hinc videmus ꝙ expulſus a coꝛpoꝛe eccleſie
iuriſditionē nō exercet:⁊ ſpeciale in expulſo epiſcopo.vt no.in cle.j.de
foꝛo cōpe.Ad pꝛedicta facit.l.cū arrogauero.ff.de ꝑc.⁊.l.arrogato.ff.
de adop.⁊ quod no.Inno.in.c.in ꝑſentia.de ꝓba.⁊ gl.xix.qō.vlti.ſi
qua mulier.¶Item poſſet hic haberi patiētia poſſidendi ipſuꝫ bene
ficium abſqꝫ ſcientia ſuperioꝛis.iuxta no.per Inn.in.d.ca.bone.el.ij.
de poſtu.ꝑla.¶Ad vltimum argumentū.d.c.cōſtitutꝰ.de filijs.ꝑſb.
dico ꝙ nō facit ad hoc.ibi enim ſi bene pōdereꝛ dicit ꝙ petēs reſtitu-
tionē debeat iuſtificare poſſeſſionē:ſed admittitur exceptio defectus
pꝛopꝛietatis.Obſtat tamē aliter inquantū non ſit incontinenti reſti
tutio ꝓbata nuda poſſeſſione.Sed rūdeo ꝙ illud.c.multipliciter in-
telligiꝛ:vt ibi no.Inn.⁊ Io.and.aliqui vero intelligūt ꝙ ibi fuit fa-
ctū ꝑtoꝛio ⁊ poſſeſſoꝛio.alij ꝙ poſſeſſoꝛio tm̄:ſed opponebaꝛ notoꝛius
defectus pꝛopꝛietatis:qđ ſi veruꝫ eſſet non debet fieri reſtitutio:vt.ſ.
dixi.vel ſi non erat notoꝛius defectus opoꝛtet intelligi ꝙ ille actoꝛ de
iure ſuo cōfidēs ꝯſenſit vt diſcutereꝛ illa exceptio.ſimile in.c.j.de reſti.
ſpolia.vel hoc fecit papa vt euitareꝛ circuitus.ſed alius iudex hoc nō
potuiſſet.alˀs aūt ſi illud ca.intelligereꝛ ſimpliciter pꝛout iacet:aperte
eſſet cōtra.c.in literis.⁊ multa alia iura.ſ.alle.quod nō eſſet dicēdum
imo iura iuribus ſunt ꝯcoꝛdāda.de elec.cum expediat.lib.vj.⁊ hoc de
10 pꝛimo dubio dcm̄.¶Ad ſecundū dubium qđ eſt†an petenti reſtitu-
tionem beneficij obſtat ſpōtanee renunciatiōis exceptio.Arguiꝛ pꝛi-
mo ad partem negatiuā qđ nō obſtat:vt videtur de hoc caſus exꝑſ-
ſe in.c.ſolicite.de reſti.ſpolia.ibi papa mādat inquiri quo tempoꝛe fa-
cta fuit renuntiatio,⁊ cōſtitutio facta poſt ſpoliationem mandat an
te omnia reſtitutionē fieri.ſꝫ in caſu noſtro preſupponit ꝙ iſte Titiꝰ
renuntiauit ſpoliatus exiſtens.ergo nō eſt renuntiatiōis exceptio ad
mittenda.Secundo ꝓbatur ratiōe petendi reſtitutionem nō obſtat
exceptio defectꝰ ꝓpꝛietatis.vt in.c.in literis.de reſt.ſpo.⁊ in.c.literas.
eo.tit.cum ſimi.ſed renunciatio facta poſt renunciationē ꝯcernit de-
fectum pꝛopꝛietatis dūtaxat:nō aūt poteſt referri ad poſſeſſionē quā
nō habebat.vt no.in.d.c.ſolite.ergo non debet admitti cōtra petētē
reſtitutionem.¶Tertio ad idem induciꝛ.c.ſuper ſpoliatiōe.de oꝛdi.
cog.vbi generaliter videtur ꝙ cōuentus ſuper ſpoliatione nō eſt ad-
uerſus reſtitutionem petētē ſi eū cōueniat audiendus niſi ſuper poſ-
ſeſſione.ſed huius renuntiationis poſt ſpoliationē exceptio nō cōcer-
nit poſſeſſionem:vt.ſ.dixi.ergo non eſt ipſam pꝛoponēs ante reſtitu-
tionē audiendus.¶Quarto arguit ⁊ aliter renunciatio beneficij fa
cta in manibus ſuperioꝛis q pōt inuitū deſtituere nō valet.vt in.c.qđ
in dubijs.⁊.c.admonet.⁊.c.niſi cum pꝛidē.de renū.ſed in themate no
ſtro nō preſupponiꝛ renūtiationem fuiſſe factā in manibus ſuperio-
ris,ergo tanꝙ̄ nō preiudicans etiam reſpectu pꝛopꝛietatis nō eſt ad-
mittenda.Nec ob.ſi dicatur eam preiudicare quo ad renuntiationē:
quia vt dicit Hoſti.in.d.c.qđ in dubijs.hoc nullo iure pꝛobaꝛ.qñqꝫ
em̄ ſuperioꝛ ꝯſentit:⁊ ad nihil valet talis renuntiatio : qꝛ non poteſt
diſſolui illud vinculū quo obligatus eſt ab eccleſia ſine licētia ſupio-
ris vt in.d.c.veniēs.facit.l.legatꝰ.ff.de offi.preſi.vnde bonꝰ tex.ꝓ di-
cto Hoſtiē.¶In ꝯtrariū pꝛo parte affirmatiua ꝙ talis exceptio nō
obſtet.videꝛ ꝑmo ꝓbari in.d.c.ſolite.de reſti.ſpo.⁊ lꝫ.ſ.induxerim il-
lud.c.ad partem negatiuā:tamē nūc induco aliter.ibi enim papa re-
pellit exceptionē ſpotanee renuntiatiōis qñ conſtat interceſſiſſe poſt
ſpoliationē reddēs eā:quia ideo preſumitur ſpōtanea.Si ergo ꝓ cer-
to ꝯſtaret cām eſſe ſpōtaneam admittereꝛ ratiōe ceſſante:quod eſt va
lidum in iure.xvj.q.i.generaliter.⁊.l.generaliter.C.de epiſc.⁊ cle.ſꝫ in
themate noſtro preſupponiꝛ ꝙ fuit ſpōtanea:ſicut in ꝯſimili dicimꝰ
ꝙ cōtra preſumptionē iuris ⁊ de iure admittiꝛ ꝓbatio in cōtrariū ꝑ
ꝯfeſſionē.⁊ ſic ad cōſequendā reſtitutionē bñficij nō ſit neceſſe ꝓbare
titulū : nec aliter iuſtificare poſſeſſionē ex titulo cum nullum habeat.
¶Secūdo videtur pꝛobari ſi vis nō inferatur legitima.cle.vnica.de
cau.poſſ.⁊ pꝛopꝛie.vbi dicitur quem poſſe non ſolū a pꝛincipio agere
poſſeſſoꝛio:ſed etiam ſi intētauit petitoꝛiū ⁊ poſſeſſoꝛiū ſuſpendet pe-
titoꝛiū a ſe ⁊ ab aduerſa parte intātū.⁊ ꝓcedetur in poſſeſſoꝛio ſolo.⁊
no.verbum ſolo.excludit ergo ꝓrſus petitoꝛium.arg.c.j.⁊ qđ ibi no.
de hereti.lib.vj.nō ergo eſſet ſolū poſſeſſoꝛium:ſed haberet annexam
cauſam ꝓpꝛietatis:vel ſi haberet iuſtificaret poſſeſſioneꝫ ex titulo: nā
in ſolo poſſeſſoꝛio quis nō arctaꝛ ad ꝓbandū niſi poſſeſſionē ⁊ deie-
ctionem.l.j.in pꝛin.⁊.§.interdū.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊.l.ſi qs deſtinaue-
rat.ff.de rei ven.¶Tertio hoc videꝛ aperte ꝓbari etiam in beneficia
libus.in.c.cōſultationibus.de offi.dele.vbi aperte tex.innuit ſufficere
ꝓbare poſſeſſionē ⁊ deiectionē.¶Quarto elegāter facit.c.ex inſinua
tiōe.de ꝓcu.maxime in fi.vbi papa mādat executionē beneficij:eo ſo-
lo ꝓbato ꝙ ad ſententiā latā cū ꝓcuratoꝛe reuocato fuerit facta ſpo-
liatio:⁊ quod reſtitutiōe facta inquiri debet de inſtitutiōe canonica.
¶Quinto facit.c.cōquerēte.de reſti.ſpo.vbi ante omnia mandatur
reſtitutio etiam ſi prius eps pretendēs mixtā cauſaꝫ ſpoliauit ſine oꝛ-
dine iudiciario:⁊ poſtea debet cōtēdi de cauſa legitima . foꝛtius ergo
qñ pꝛiuata perſona ſpoliauit.¶Sexto ⁊ vlti.faciunt oīa fere iura q̄
habentur.ij.q.ij.⁊.iij.q.i.per totū.que indiſtincte mandant pꝛius re-
ſtitutionē legitimā fieri in bñficialibꝰ ⁊ alijs ꝙ̄ de aliquo obiecto diſ-
cutiaꝛ qꝛ nō debet litigare ſpoliatus nec nudus ꝯtēdere:nec inermis
minime ꝓponere.de reſti.ſpo.frequens.li.vj.¶Ad ſolutionē huius
dubij Chꝛiſti eiuſqꝫ matris nec nō ⁊ deuotiſſimarū virginū Agathe
⁊ Lucie ſuffragio humiliter inuocato ꝯdeſcēdēs:ſciēdū ꝙ varij varia
⁊ varijs locis ꝯfuſe ⁊ diminute ſcripſerūt ſuper hoc articulo.Ego aūt
attingendo materiā ⁊ ſi nō ꝓfundius ſaltē clarius ceteris eā ſub qua
tuoꝛ pertingā opinionibus.¶Pꝛima opi.habet titulū eſſe ꝓbāduꝫ
licet agatur poſſeſſoꝛio.pꝛo hac opi.faciunt iura alle.ꝓ cōtraria par-
te:maxime reg.j.de reg.iu.lib.vj.⁊ hanc opi.refert Archi.in.§.patet.
iij.q.j.⁊.c.eum qui.de eo q mit.in poſ.lib.vj.Sed huic opi. vehemēter
reſiſtit tex.in.d.c.in literis.⁊.c.item eum quis.eo.ti.⁊ alia iura.ſ. alle-
gata ad partem negatiuam.Unde hec opi.a doctoꝛibꝰ communiter
nō recipitur.Secunda opinio eſt quando ad inſtantiam rei conuēti
nō ſit neceſſe oſtendere titulū vel coloꝛē poſſidendi ante reſtitutionē:
nec ſpoliās petendo hoc queſtionē referre:ſed iudex ex officio ſuo an-
teꝙ̄ reſtituat debet ſe de titulo infoꝛmare:⁊ ſi de titulo legitime ꝯſtat
vel ſaltem per ꝓbabilem preſumptionē debet eum reſtituere . ſi vero
nihil cōſtat de titulo reſtitutionē non faciet.¶Ex hoc infertur ꝙ ſi
ꝓponat beneficium eſſe reſeruatum iudex ex officio de hoc cognoſce-
re poteſt anteꝙ̄ reſtitutionem faciat.⁊ hāc opinionem tenet Lap.de
caſtil.in ſua allegatione.xxv.⁊ ſic dicit viua voce ſe audiuiſſe a Ioā.
and.in.c.ex parte.de reſtitu.ti.ſpoliatoꝛū.⁊ dicit ꝙ hoc firmabat pꝛo
vera

vera cōcluſione.hanc eandē tenet Bar.in cle.j.de cau.poſ.ꝛ ꝓprie.ꝛ ſic fuiſſe obtentum in palatio apoſtolico.qꝛ in iſtis nō daꝛ poſſeſſio ſine titulo.vt dicta regula de reg.iur.lib.vj. ¶ Sed ex hac ratione infertur qꝺ etiā ad inſtantiā partis tenetur iuſtificare appellationē:qꝛ lꝫ ꝯuentꝰ ſuper ſpoliationē nō audiaꝛ ſup ꝓprietate:audiꝛ tñ volens ſe defendere ſuper poſſeſſorio.ꝛ ꝓponere pōt qꝺ aduerſarius nō probat poſſeſſionē:vt in.c.olim.el.j.ꝛ cle.ij.de reſti.ſpol.facit.c.ſi.de ordi.cog. ¶ Tertia opinio habet vt nec ad inſtātiā aduerſarij nec iudicis offō teneaꝛ ſpoliatus ꝓbare titu.vel iuſtificare poſſeſſionē vel ſufficit docere de ſola poſſeſſiōe per dictuꝫ.c.i literis.dꝫ eñ iudex excludere aduerſariū i odiū ſui ꝛ actorē reſtituere:ꝛ poſtmoduꝫ officio ſuo ſi voluerit poterit inquirere ſicut ſeruaꝛ in ſimili.in.c.cū nobis.ꝺ ele.facit.c.ordinarij.de offi.ordi.lib.vj.vbi iudex ex offi.inquirit de tit.ꝯ poſſidētem. hāc opinionē tenuit recolēde memorie dñs meus dñs Frāciſcꝰ de zabarellis olim cardinalis florentinꝰ et hanc opinionē aliqualiter ſentit Inno.in.d.c.ex parte.de reſti.ſpol.vbi reuocādo quod dixi in.c.in literis.dicit canonicū poſſe petere reſtitutionē iure canonicali dato ꝙ nō ꝓbet eū poſſeſſorē fuiſſe īgreſſū autoritate ſuperioris vl' exercuiſſe aliquē actū ꝓportionabilē canonico dūtaxat ſed ſatis ē ꝙ doceat ſe exercuiſſe aliquē actū vt canonicū aīo inquirēdi quaſi poſſeſſionē iure canonicali ſciētibꝰ illis quoꝝ ītereſt.alibi aūt vt infra dicā aliter ſentit idē Inno.huic opinioni videꝛ obſtare.c.ad decimas.de reſti.ſpo. regula p̄ma de re.iur.lib.vj.ſed.j.plenius attingam. ¶ Quarta opinio videꝛ eſſe cōis dñs qꝺ nō teneaꝛ ꝓbare titulū.ſed ꝺbet iuſtificare poſſeſſionē ex titulo ſiue aliter tolerare:ꝛ hāc opinionē ſentit gl.lꝫ nō multū aperte i cle.j.de cā poſ.ꝛ ꝓprie. ꝛ eā allegat totꝰ mundus.Sꝫ Ioā.and.opinionē ſuā circa hanc materiā melius declarauit ꝙ alibi in addi.ſpec.in tit.de reſti.ſpo.ſup rubri.immediate poſt p̄n.ꝛibi apertiſſime firmat ꝙ vbi nō ꝯſtat petentē nō habere ius audiꝛ petēs reſtitutio.ſꝫ hꝫ iuſtificare poſſeſſionē.ꝛ hāc opinionē tenet pau.i dicta cle. vna.ꝛ dñs Ant.in.d.c.i literis.ſed in mō iuſtificādi varie ſunt opiniones vt refert Io.an.in addi.p̄alleg. ¶ Quidā dicūt petentē reſtitutionem ꝓbare debere titulū primo aſpectu legitimum.nō eñ venit i poſſeſſorio omne qꝺ requirit petitoriū. Siꝉe in matrimonio carnali i quo petens reſtitutionē nō arctaꝛ ad ꝓbandū titulū neceſſario concludētē ſed ſatis eſt ꝙ ꝓbet matrimonium legitimū ex ꝯſenſu nec admittūtur exceptiones defectū intrinſecū cōcernētes:vt no.in.c.ex parte. ꝛ i c.literas.ꝛ.c.ex trāſmiſſa.de reſti.ſpo.ꝛ ſatis videꝛ hoc ſentire gl.i.cle. vna dum dicit aliud eſt ſignificare poſſeſſionē ex titulo:ꝛ aliud agere petitorio. Alij dicūt qꝺ ſatis ſit ei ꝓbare autoritate ſuperioris ſe i poſſeſſionem inductū ad hoc vt reſtitutionē cōſequaꝛ.ꝛ hāc opinionē teten. Inno.in.d.c.in literis.vbi videꝛ velle et renuntiare iuri quod hꝫ i beneficiū.iuxta nota.ꝑ glo.in.c.ſup hoc.de renun.in ꝟbo cauſam.xvj. q.vj.in gloſ.ij.tenent dñi de Rota deciſio.cclxij.optime induciꝛ i ar. cle.ij.§.ſane de peni.vbi illa renuntiatio metu extorta per captionem ꝛ detētionē ſeculariū poteſtatū ꝓnuntieꝛ nulla:ꝛ inducitur ibi caſus. vt ibi not.cum ergo i illo.c.ſolicite.cōſtaret renūtiatiationē interueniſſe tam per probationes ꝙ ꝑ confeſſionē partis:vt patet ibi in tex. vbi tm̄ mādatur inquiri an preceſſerit ſpoliatio:ꝛ ſic nō dubitaꝛ interueniſſe eam quomodo ſit illi reſtitutio eccleſie cū pacto tamē nullū ius haberet reſpectu proprietatis.ꝛ ſic notorie ſ'm illam datur vitioſus i greſſus cōtra ea.ei qui iuit in poſſeſſionē.ꝛ theorica ꝯmunis ē vt nūꝙ ſalteꝫ in iſtis beneficialibus fiat reſtitutio cum inductione vbi al's notorie conſtat de defectu proprietatis.iuxta not.ꝑ Inno.ꝛ Ioā. and. in.c.conſtitutus.de fi.preſb.ꝛ in.c.cuꝫ eccleſia.de cauſa poſ.ꝛ proprie. ¶ Secūdo ergo arbitror ꝑ hoc cōtrariū hāc cōem lecturā reſtrīgēdā vt nō ꝓcedat qñ renuntiatio fuiſſet facta etiā poſt ſpoliationē in manibus ſuperioris:tñ quia illa preſumi dꝫ ſpōtanea.arg.l.non eſt vero ſimile.ff.quod me.cau.ꝛeorū q̄ not.gl.in.l.tranſactionis.C.de trāſac. tñ qꝛ ex quo conſtat eū nō habere ius in ꝓprietate:nō debet ſibi reſtitui beneficiuꝫ.lꝫ enim talis renūtiatio nō referaꝛ ad poſſeſſionem quā nō habebat.ideo poſſet agere pro dānis ꝛ intereſſe tunc illatis: tamē debet fieri reſtitutio beneficij per ſupradictā rationē.Vñ i illo.c.ſolicite.nō pōderaꝛ interuētus ſuperioris ſicut i.c.accepta.ꝛ ſic videꝛ ꝙ in d.c.ſolicite.nō fuit facta renūtiatio in manibꝰ ſuperioris.qñ autem ſit renuntiatio beneficij non in manibus ſuperioris: nō perdit ius ꝙ habebat i beneficio:imo talis renūtiatio nō tenet iuxta not.per doctores in.c.qꝺ in dubijs.de renun.ꝛ in.c.q̄to.de reſtit.ſpo.nec etiā ſuperior in caſu huius.c.ſolicite: potuiſſe illam ratam habere: qꝛ.c. quod in dubijs.loquiꝛ ſpōte qñ in manu laicali.ſed in caſu noſtro nō apparet qꝺ i manu laicali. ¶ Itē qꝛ fuit facta poſt ſpolitationē.ꝛ ſic nō p̄ſumitur ſpotanea vt ibi ideo ad nihilū valet renūtiatio nec quo ad ꝓprietatē nec q̊ ad poſſeſſionē merito talis exceptio non debuit admitti. et ſup h̄ dico Ioan.and.poſt Goffre.nō bene dicere inquātum dicit ꝙ renūtiatio illa non p̄iudicet renūtiāti q̊ ad poſſeſſoriū:p̄iudicare tñ q̊ ad petitoriū.per.d.c.qꝺ in dubijs.ꝛ.c.accepta.hoc eñ dictuꝫ nō procedit qꝛ aut interuenit autoritas ſuperioris ꝛ debet preiudicare aut nō interuenit et non debet preiudicare vt.ſ. dictū eſt et pro hoc habetur clare intellectus illorū iurium.ꝛ nullius remanet ſcrupulus. ¶ Et iſe ro nunc ad ſolutionem noſtri ſecundi dubij.dico enim:aut hec renuntiatio iſtius fuit facta nō in manibꝰ ſuperioris ꝛ ea nō obſtāte poteſt peti reſtitutio:qꝛ per talem reſtitutionē licet ſpontaneā non perdit iſte quod habebat in beneficio iuxta no.in.d.c.quod in dubijs.ꝛ in.c.q̄to quo ad ſe:quia nō potuit a ſe abdicare beneficiū.vt no.in iuribꝰ p̄allegatis.ꝛ facit.l.legatus.ff.de offic.p̄ſi.aut renuntiauit in manibꝰ ſuperioris.ꝛ tunc ſi de ea notorie conſtat obſtat exceptio lꝫ nō fundet intētionē excipiētis:quia ſuperior ex renūtiatione beneficij nō debet reſtituere beneficiū ei q nullū ius notorie habet.ar.c.cū nobis.de elec.ꝛ.c. quoniam.de fil.preſby.ꝛ quod no.in.c.ꝯſtitutus.poterit tñ agere ad dāna ꝛintereſſe tūc illata:vt no.Innoc.in.d.c.ſuper hoc.ſuperior tñ ſi cōſtat de ſpoliatiōe nō debet ſpoliatorem dimittere in poſſeſſionē beneficij:ſed ſupplendo ex officio.illum ſpoliare ꝛ licite alteri conferre.de prebē.de multa.Aut non conſtat notorie de renuntiatione.ꝛ tunc nō obſtat exeptio tanꝙ cōcernēs defectū proprietatis : vt in.c . in literis de ordi.cog. ꝛ.c.ſi.cum ſimilibꝰ.Et per hoc ſatis patet reſpōſum ad omnia.ſ.allegata in cōtrariū niſi ad argumētū a cōtrario ſenſu ſumptum ex.c.ſolicite. ¶ Nā ſi ibi pōdereꝛ ꝙ nō fuit ſpontanea:ergo ſi cōſtaret ꝺ ſpōtaneitate ſicut preſupponitur in themate noſtro obſtaret obiectū.ꝛ videꝛ arg.ſatis vrgēs. ¶ Sed reſpōdeo dupliciter.Primo quo ad arg.a ꝯtrario ſenſu nō vrget qñ reperiꝛ ꝯrium in iure vel reſultaret.clarū enim in iure eſt qꝺ vbi notorie nō ꝯſtat de defectu ꝓprietatis debet fieri reſtitutio in iſtis bñficialibus ꝛ vbi notorie nō cōſtat nō debet admitti exceptio defectū proprietatis cōcernēs:vt.ſ. pleniſſime dixi.Secūdo poteſt reſponderi ꝙ cōſideraꝛ ibi ꝙ nō fuit ſpontanea ad maiorē exaggerationē duo titu i impediebāt illā exceptionem admitti. Primo:qꝛ cōcernebat defectū ꝓprietatis.vt.ſ.dixi.Secūdo:qꝛ preſumiꝛ talis renūtiatio poſt ſpoliationem facta nō ſpōtanea.debet enim reduci illud.c.ad alias iuris regulas indubitatas.ꝛ hoc quo ad ſecūdū dubiū. ¶ Ad tertium qꝺ fuit vtrū crimē notorium beneficij priuatiōe dignū excludat ipſius beneficij reſtitutionē petētē.Arguo primo ad partē affirmatiuā.ꝛ ſic notariꝰ crimīnoſus eſt ſuſpēſus ſatꝫ quo ad ſe:vt in.c.ſi.de coha.cleri.ꝛ mulie.ꝛamplius ſine diſpenſatiōe adminiſtrare nō pōt.de tēp.ord.c.ſi.ergo non poteſt petere reſtitutionem beneficij cum nō pōt in eo adminiſtrare.i.c.ſi.de cle.excom. min. vbi dicitur excōmunicatum eligi nō poſſe pro eo:quia ad ſuſceptionē eligitur a quorū perceptiōe eſt priuatus.non ergo debet iſte notorius criminoſus audiri:cum nō poteſt interdicto beneficio adminiſtrare. Secūdo de hoc videtur caſus l.d.c.ad petitionē de accu. vbi ꝓceſſus agitatus cōtra illum abbatem erat nullus propter iudiciarium ordinem non ſeruatū:ſed quia ꝯſtabat de criminalibꝰ illius noluit illum reſtituere:ſed voluit euꝫ manere priuatū.ad idem facit.c.ſi conſtiterit eo.titu.ſ'm vnum intellectuꝫ vbi admiſſa fuit exceptio criminis cōtra petentē reſtitutionē lꝫ nō īduceret priuationē tituli ipſo facto. ¶ Tertio arguiꝛ ſic.iſte ꝓpter notorietatē criminis debet incontinēti priuari. de accuſa.euidētia.ij.q.j.manifeſta.ꝛ.c.lothorꝰ.facit.c.qm̄.ꝺſi.pſby. ergo fortius dꝫ ſibi reſtitutio denegari qꝛ turpius eijciꝛ ꝙ nō admittitur.de iureiur:quēadmodū.ꝛ maxime hoc ſeruari debet in iſtis euidētialibus vt euitetur circuitus.de reſcrip.cle.auditor.ꝛ infamibus porte dignitatis non patēt.de exceſ.prela.inter dilectos.ꝛ in regula infamibus.de reg.iur.li.vj.Quarto ꝑ hac parte facit.c.ſignificaſti. de diuor.vbi patet.qꝺ cōtra cōiugē petētē reſtitutionē admittiꝛ exceptio adulterij.ꝛ hoc ad partē affirmatiuā.Ad partē ꝟo negatiuā non arguo:qꝛ ſatis patebūt argumenta ex ſolutione quā ſtatim ſubijciam. ¶ In hoc articulo reperio dñm Anto.in.c.itē cū quis. de.reſti.ſpo. expreſſe tenentē iſtā partē.ꝛ idē ſentit in.c.ſi cōſtiterit p̄alleg.nō tñ moratur ꝑ oīa ſupradicta:ſed allegat dūtaxat.c.ad petitionē .ꝛ.c.ſi ꝯſtiterit.de accuſa.reſtringit tñ hoc dictū in beneficialibꝰ: mihi tñ hoc dictū nō placet dum ſcriberē ſup.c.itē cū quis.ꝛ hic infero ea que ibi ordinarie dixi.Moueꝛ primo:qꝛ quātūcunqꝫ qs criminoſus niſi crimē inducat priuationem ipſo facto:licet tñ tenet beneficium anteꝙ priueꝛ ꝑ ſniam.nā ꝛ poſſet ſecū ante ſniam diſpēſari.hoc ē no.dictū Inn. in.c.cum noſtris.de cōce.prebē.Et anteꝙ diſpēſetur iuſte tenet anteꝙ priueꝛ.vt ibi dicit Inno.ſi ergo iuſte tenebit : iniuſte fuit ſpoliatus ꝑ violētiam:ergo debet reſtitui in priſtinum ſtatū:cum ſibi cōpetet ius prelature anteꝙ priueꝛ nec exceptio huius crimis eſt admittenda tēpore nō elidēs actioneꝫ in iudicio deductam.exceptio enim debet eſſe talis ꝙ excludat actionē.l.j.ff.de excep.c.a nobis.de excep.de ordi.co. c.ſed exceptio huius criminis non excludit hoc interdictū.nec reddit petentem incapacē.preſuppoſito qꝺ crimē oppoſitū ſit verū : nihilominus remanet in iure ſuo:nec poteſt dici ꝙ debeat priuari exceptiōe probata:qm̄ exceptio non poteſt operari hūc effectum priuatiū.ſolum enim de ſua natura operatur effectum excluſiuum:vt probatur i.c.ij. de ord.cog.et optime ad materiā noſtrā facit.c.ſup his.de accu. vbi crimē probatum per viam exceptionis cōtra clericū nō probāt facultatem priuādi ex ſuis beneficijs ſed dūtaxat operatur electiōeꝫ electi quinimo plus dico qꝺ etiaꝫ ſi ageretur petitorio non deberet admitti exceptio criminis ſi nō inducit priuationē ipſo facto:vt no.ꝑ rationē ſupradictā.Cōcludit Inno.in.c.inter dilectos.de exceſ.p̄la.nec ratio notorietatis facit dictam rationem ceſſare.argumē.viij.q ō.iiij. nōne. ¶ Itē huic ſentētie aperte fauet.tex.in.c.ſi.de ordi. cog. vbi dicit ꝙ

conuentus ſuper reſtitutione non eſt aduerſus reſtitutionem petentē
niſi ſuper reſtitutione audiēdus ſubijciēs rationē q̄ꝛ reſtitutio petita
in hoc priuilegiata dignoſcit̄ vt ipſuʒ intentās nō cogatur ante reſti
tutionē ſuis poſitionibꝰ r̄ndere. Pōdero vniuerſalē excluſionē ſpoli
antis ꝯtra reſtitutionē petētē. Idē videt̄ innuere tex.in.d.c.itē cū qs
vbi criminis exceptio repellit indiſtincte aduerſus reſtitutionē petē⸗
tē. Ad idē allego.ij.q.ij.⁊.iij.q.j.ꝑ totum.in quibus iuribus ḡnaliter
dicitur ꝙ ante oīa etiam crimina tractanda reſtituendus eſt ſpoliatꝰ
q̄ꝛ allegant̄ notorie q̄ nō ſunt.de appell.ꝯſuluit.⁊ iſte nō debet litiga⸗
re ſpoliatus maxime ſuper crimine.arg.optimū in.c.frequēs.de reſti.
ſpol.in.vj.vbi exceptio ſpoliationis quādoq̄ʒ competit etiā ꝯtra ter
tium ꝓponētem crimina aduerſus ſpoliatum ne ꝓpter inopiā ſeu eiꝰ
actionē ſuccūbat ⁊ ꝯtra ſpoliātem indiſticte admittitur exceptio ſpo
liationis ante reſtitutionē. Fortius ergo iſte ſpoliatus q̄ p̄occupabat
iudicium nō debet poſſe excludi a petitione reſtitutiōis propter exce⸗
ptionē criminis propoſitā a ſpoliatore qui eſt odioſus ⁊ p̄ſumit̄ veni
re ad excipiēdū ſeu crimina ꝓponēdū nō bono zelo:ſed propter inimi
citiā vt valeat beneficiū vſurpatum interim retinere vt dicit tex.in.d.
c.item cū quis. Sʒ multa ſtatuta ſunt contra ſpoliantem vt odioſum
que ceſſant cōtra illos.arg.in cle.vna.eo tit.⁊ quod no.in.c.fi.de oꝛdi.
cog.⁊ in.c.literis.de reſti.ſpol.⁊ multo foꝛtius nō debet admitti exce
ptio criminis ſi crimē nō dicitur notoꝛiū ſed manifeſtū vt eſt tex.not.
in.c.quia ſuſpecti.iij.q.v. ¶ Et aduerte q̄ꝛ itelligo quod capiēdo ma
nifeſtū pro notoꝛio ſicut intelligit ibi gloſ.in ver.manifeſtū atq̄ʒ noto⸗
rium crimē nō obſtat petēti reſtitutionē ⁊ illā glo.videt̄ ſequi Archi.
allegādo pro cōcoꝛdia allegata per Inn.in.c.inter dilectos.de exceſ.
13 p̄ela. ¶ Sed nūquid iudex ex officio ſuo poteſt illum priuare ꝓpter
notoꝛietatem criminis deferēdo reſtitutionem puto ſic dicēdū ꝙ aut
vult priuare ſuper eadē inſtātia iam inchoata in cauſa reſtitutionis.
⁊ alius iudex a papa hoc non poteſt.⁊ ad hoc nō fuit actū nec agi po
teſt.⁊ ſententia debet eſſe confoꝛmis petitioni vt in ſimili notabiliter
dicit Jo.an.poſt cōpoſtel.in.c.mādatū.de reſcrip. Aut vult ꝓcedere
omnino ex officio ſuo extra inſtātiā:⁊ tūc ſi eſt notoꝛium facti perma
nētis ita quod nullo modo poſſit negari ꝙ de facili nō cōtingit:⁊ tūc
poterit iudex ſententiare alˀs priuare:quia in hoc notoꝛio nulla exigi
tur probatio vel ſolēnitas in procēdēdo:vt in.c.euidētia.de accu.⁊.ij.
q.j.manifeſta.⁊.c.quoniā.de fi.p̄ſby.⁊ no.per Inn.in.c.ex ꝑte.el.j.de
verb.ſig.fruſtra enim hoc caſu fieret reſtitutio ⁊ euidenter eam petēs
incontinenti veniret priuandus ⁊ circuitus euitādus eſt maxime in
iſtis beneficialibus.de reſcrip.cle.auditoꝛ.⁊ reſpectu ſuperioꝛis ceſſat
odiū ſpoliationis.⁊ iſte pōt eſſe caſus in.c.ad petitionē.de accu.⁊ per
hoc ſit reſpondendū ad aliud.c.vltimum.papa hoc idē fecit de pleni
tudine poteſtatis:vt ibi no.gl. Aut nō eſt tale notoꝛiū.⁊ tūc cū exigā
tur probatiōes vt in.c.ſicut.de re iudi.⁊ per gl.in ꝑalle.c.manifeſta.
⁊ defenſio eſt experiētia rei.facit qđ no.in.c.j.de offi.deleg.li.vj.debet
ante omnia fieri reſtitutio:q̄ꝛ nec vidi contēdere ⁊c.quia ſpoliatus ꝑ
priuatum habet priuilegiū ne exigatur ꝑ ſententiā iudicis ante reſti⸗
tutionē:vt in.d.c.frequēs.⁊.c.ſi cōſtiterit.de accuſa.quod facit pro cō
traria parte dico qđ hoc nō ꝓbat ad qđ inducit̄. Intelligit̄ eniʒ mlˀti
pliciter:vt ibi no.nō em̄ poteſt intelligi in delicto notoꝛio.⁊ ſatis colli⸗
gitur ex textu ibi ſi conuentus fuerit ⁊c.quidam intelligit illū text.qđ
ideo contra petentem reſtitutionē admittuntur illa crimina:quia ibi
facta fuit ſpoliatio poſt ſententiā priuatā latā ſuper illis criminibus
vel ſm̄ alios agebatur poſſeſſoꝛio ille de ſua innocētia cōfidēs fuit cō
tentus vt prius diſcuterētur crimina obiecta.arg.c.j.de reſti.ſpol.alˀs
autē cū ibi crimina non eſſent notoꝛia de directo eſſet contra illud.c.
iteʒ cū quis.vel deducenda eſt illa decretalis ad diſt.quā.s̄.foꝛmaui.
¶ Nunc reſpondeo ad illa cōtraria.c.foꝛmata. Et primo non obſtat
primū argumentū:q̄ꝛ ex quo nō eſt priuatus licite petit reſtitutioneʒ
ratione tituli quē habet.nam poterit alius adminiſtrare donec priue
tur vel ſecū diſpēſetur.vt.c.fi.de cler.excō.loquitur de eo qui de nouo
acquireret beneficiū:qđ nō poteſt:ex quo eſt ſuſpenſus.⁊ idē in noto⸗
rio crimi noſo.nō enim valeret electio de eo facta:vt in.c.cuʒ in cūctis
de elec. Nō obſtat argumētum ſcdm̄:q̄ꝛ ſatis.ſ.reſpōſum fuit. ¶ Ad
tertiū vero dicēdū ꝙ lʒ poſſit priuari tn̄ anteq̄ priuet̄ non poſſet exce
ptio obijci.q̄ꝛ nō elidit actionē:vt.s̄.plene dixi.⁊ q̄ꝛ ille ſpoliatoꝛ tāq̄
12 odioſus nō eſt audiendꝰ. ¶ † Ad quartū argumentū de.c.ſignifica⸗
ſti.r̄ndeo qđ crimē adulterij inducit priuationē ipſo facto vnde pōt
coniunx ſua autoꝛitate aliū repellere:vt no.glo.ij.in.c.fi.de adult.ſen
tit Inno.in.c.inquiſitioni.de ſent.excō.facit.c.agatoſa.xxvij.q.ij.⁊.c.
dixit.xxiiij.q.iij. Et hec ſufficiant quo ad tertiū mēbrū. ¶ In quarto
⁊ vltimo dubio qđ fuit:an habens patrimoniū ⁊ beneficiū eccleſiaſti
cum valeat recta conſcientia ſalua reſeruato patrimonio de beneficij
reditibus vitam ducere. ¶ Arguitur primo qđ non:⁊ videt̄ de hoc
caſus in.c.fi.xvj.q.j.in fi.vbi dicit tex.qđ qui bonis parentū ⁊ opibus
ſuſtentari poſſunt ſi quod pauperum eſt accipiūt:ſacrilegiū pro fecto
incurrūt ⁊ cōmittunt.⁊ per abuſionē taliū iudicium ſibi manducant
⁊ bibūt ⁊ per eadem verba loquitur tex.in.c.clericos.j.q.ij.ad idem.c.
paſtoꝛ eccleſie. His quibus ſua ſufficiūt nō debet aliquid irrogari:ha
benti dare nihil aliud ē q̄ ꝑdere.nec illis qui ſua poſſideant dari ſibi
aliquid volunt ſine graui peccato ſuo vnde pauper vicarius erat.idē
c.item cum quis.eadem cauſa et queſtiōe.vbi inter cetera dicit nō eſt
meū dicere quare peccatū cibis pauperum preſumēdū ſuſcipiunt:q̄ꝛ
eccleſiam ſuaʒ iuuare proprijs facultatibus debuerāt ſuis expēſis in
ſuper grauāt ⁊c.vel vbi ponuntur multa bona verba ad materiā fa
cientia. ¶ Secūdo videt̄ ſingulariter ꝓbari per tex.notabilē ⁊ quaſi
ſingularē in materia.j.q.ij.ſacerdos.vbi dicit̄ ꝙ clerici pauperes ſiue
ex facultate ſiue ex ꝓpria volūtate:licite viuūt đ bonis eccleſie:q̄ꝛ ad
ea accipiēda nō cupiditas eos ducit:ſʒ viuēdi neceſſitas cogit ⁊ ſin⸗
gulariter ſubiūgit ꝙ de talibꝰ clericis videt̄ dicere apoſtolus.qui ī ſa
crario opantur:que de ſacrario ſunt edāt ⁊ q̄ altari deſeruiūt cū alta
ri participent.⁊ vide ibi tex.qui latius proſequitur hāc materiā. Ad
idē optime videt̄ concoꝛdare tex.in.c.illi.xij.q.j.vbi dicit ꝙ illi qui tā
infirmi ſunt vt poſſeſſionibus ſuis renūtiare nō poſſint.ſimul capiūt
de bonis eccleſie et ſatis ſine peccato illa retinent.⁊ ſic apte innuit ꝙ
tūc dʒ clericus đ bonis eccleſie viuere qn̄ nō habet patrimoniū vn̄ vi⸗
uat.ad idē.c.ep̄s eccleſiaſticarū.eadē cauſa ⁊.q.dicit̄ enim ep̄s habe⸗
re eccleſiaſticarū rerū poteſtatē ad diſpēſandū:ergo oēs q̄ indigent
ipſe autē participare poteſt quibus indiget ſi bene indiget:⁊ not.illa
verba.ſi tamē idigēt.qui ergo habet patrimoniuʒ nō dicitur indige
re:ꝯcoꝛdat.c.ep̄s.x.q.ij. ¶ Tertio in p̄cipaliter iduco.c.epiſcopꝰ.et
c.tuis.de preben.⁊ de reſcrip.poſtulaſti.quibus cauet̄ epʒ nō arctari
ad prouidēdum illis clericis q̄ ex proprio patrimonio viuere poſſūt.
¶ Quarto arguit̄ ſic.deputata largitione fidelium ad certū vſū non
poſſunt ſalua ſedis apoſtolice autoꝛitate ad aliū vſum deputari.vt ī
13 cle.q̄ꝛ cōtingit.de relig.domi. ¶ † Item q̄libet res cōſtituenda eſt ad
vſum deſtinatum.de appel.ſuggeſtum.⁊ de iureiur.quāto.ſʒ bona ec
cleſie tradita ⁊ conſeruata ſunt eccleſijs:vt ex eis oēs indigētes ſuſtē
tentur:vt in.c.vidētes.vbi tex.optimus.xij.q.⁊ alijs.s̄.allegatis.cum
infinitis ſimilibus ergo clerici habētes patrimoniū vnde vitā ducere
poſſunt:non debent percipere de bonis eccleſiaruʒ:facit.c.ſicut.xlvj.
diſtin.nō enim bona tēpoꝛalia ſunt ſeruata eccleſijs vt ꝓpinq̄ clerico
rum ditent̄:ſʒ vt īopes ſubleuētur.vt.d.c.ep̄s.xij.q.j. ¶ In cōtrariū
pro parte affirmatiua qđ poſſit pro reditibus beneficij cōſeruato pa
trimonio vitaʒ ducere.induco.c.fi.j.q.ij.vbi dicit̄ ꝙ clerici oēs qui ec
cleſie fideliter vigilāt ⁊ deſeruiūt:ſtipendia ſuis laboꝛibus debita ſm̄
ſeruitij ſui meritū ꝑ oꝛdinationē canonici a ſacerdotibꝰ ꝯſequant̄.pō
derādum em̄ eſt verbum omnēs.includit profecto tā pauperes q̄ di
uites:alˀs ad quid dixiſſet omnes. ¶ Itē ponderāduʒ dicit ſtipēdia
ſuis laboꝛibus debita dātur ergo ſtipedia clericis deſeruientibꝰ non
propter indigētiam eoꝛū ſed ꝓpter laboꝛes ſanctos quos ſuſtinēt q̄
quidē ratio verificat̄ tam in diuitibus q̄ in pauperibus.dignꝰ ē em̄
mercenarius mercede ſua.⁊ q̄ ad onus eligit̄ repelli nō debet a mer⸗
cede nec ligari debet os bouis triturantis.de p̄bē.extirp.⁊.c.fi.đ ma
giſtris. Sed dic ꝙ ibi ſentit tex.⁊ gloſſ.denario fraudari nō debēt in
vinea dn̄i laboꝛantes ⁊c. ¶ Secundo arguitur ſic.epiſcopus viſitās
eccleſias ſibi ſubiectas licite petit procurationeʒ ratiōe viſitationis.
vt in.c.cum ex officij.de preſcript.⁊ ratione illius.c.quia nemo cogitur
ſuis ſtipendijs militare. Et q̄ꝛ ſʒ Apoſtolū. Qui ſpiritualia ſeminat:
nō eſt magnū ſi tēpoꝛalia metat. Certum eſt em̄ qn̄ q̄cūq̄ʒ epiſcopꝰ
abundet licite petit procurationē:q̄ꝛ nō debet ſuis ſtipēdijs militare.
Si ergo ep̄s q̄ habet ep̄atuʒ ⁊ ipſius ſubit onera nō tenet̄ viſitare ec
cleſias inferioꝛes gratis vt ſeruiat expēſis ſuis:quāto foꝛtiꝰ clericus
inferioꝛ non debet obligari ad ſeruiēdum beneficio ſuo cum reditibꝰ
ſui patrimonij.ſi enim cū oēs ſint vna eccleſia.vij.q.j.nouatianꝰ.facit
quod no.c.cum apoſtolica.de his que fi.a prela.non videtur ep̄s im
pendere officiū inferioꝛi eccleſie cum reditibus epiſcopatꝰ:foꝛtiꝰ nec
clericus inferioꝛ cū reditibus ſui patrimonij. Ad idem.c.cum ſʒ apo⸗
14 ſtolū.de prebē.q̄ altari ſeruit viuere debet de altari ⁊c.vt ibi. ¶ † Ter
tio probatur ſic.clericus habens patrimoniū licite illud relinq̄t pa⸗
rentibus vel pauperibus diſtribuit:⁊ de rebus eccleſie vitā ducit:vt
in.c.ſacerdos.j.qō.ij.ergo poteſt a principio licite diſpenſare patrimo
nium in cōſanguineos vel pauperes ⁊ viuere de bonis eccleſie:ex quo
illi debitum impendit famulatū.ita videtur qđ poſſit illud patrimo
nium conſeruare vt ſuis illud in futurum relinquat:vel neceſſitatis tē⸗
poꝛe cōmunicet eis et pauperibꝰ ⁊ viuere iterim de eccleſia cui ſeruit
pro hoc victū ſuum habeat.xij.q.j.vbi dicitur qđ chriſtꝰ habuit pecu
niā:vt neceſſitatis tempoꝛe ſuis ⁊ alioꝛum neceſſitatibus ſubueniret.
ſic ergo iſte pro tempoꝛe neceſſitatis poterit patrimoniuʒ conſeruare
⁊ de bonis ad ſuū vſum participare. ¶ Quarto deduco.c.quatuoꝛ.
⁊.c.conceſſio.⁊.c.reditibus.xij.q.ij.in quibus dicitur ꝙ de bonis eccle
ſiarum cathedralium debēt fieri quatuoꝛ partes:quarū vna đbetur
clericis deſeruientibus ſm̄ eoꝛum merita:et ſedulitatis officiuʒ nihil
diſtinguit ſi ſint pauperes ant nō:nec dicitur quod tribuāt eis ſʒ in
digētiam:ſʒ pro ſedulitate officij ⁊ ſm̄ eoꝛum merita.ad idem.c.cha⸗
ritatem.ea.cauſa ⁊.q.in fi.ibi.nāq̄ʒ iuſtum eſt vt ille ſequatur ſtipēdiū
qui pro tempoꝛe ſuū cōmodare requiritur obſequium.concoꝛdat.c.q̄
cunq̄ʒ.⁊.c eccleſiaſticis eadē cā ⁊.q.x.q.ij.precarie.facit.c.de multa.in
fi vbi cum ſcientibus ⁊ nobilibus beneficioꝛum tamē certū eſt vel ſal⸗
tem veroſimile quod nobiles habēt patrimonium ſed non tenentur
illud expendere

illud expendere militando eccleſie vt proprijs ſtipendijs militent ⁊c.
¶ Ad ſolutionē condeſcendens huius dubij ſaluatoris inuocato pre
ſidio dicens gloſ.⁊ doc.in hoc multū variaſſe:⁊ nimirū cū iura ⁊ ratio
nes multuʒ ꝑ vtraqʒ parte videantur profecto vigere.Nā gl.in.c. qm̄.
xvj.q.j.videt̄ velle intelligere omnia iura prohibentia extēſionē manꝰ
ad bona eccleſiaſtica habētibus patrimoniū qn̄ clerici tales non deſer
uiūt eccleſijs:ſed certe hec ſolutio nō ſatiſfacit.tū etiā qꝛ pauperes cle
rici nil debēt ꝯſequi ab eccleſia ſi non deſeruiūt l.c. ꝯquerēte:ꝺ cle.nō
reſi.maxime habito reſpectu ad tp̄s illorū iuriū qn̄ omne beneficiū re
quirebat reſidētiam cū propter officiū ſit principaliter fūdatū benefi
cium:vt in.c.fi.de reſcrip.li.vj.⁊ qꝺ not.Jo.de lig.in cle.gratie.eo.titu.
tum qꝛ multa ex illis iuribꝰ loquunt̄ expreſſe in deſeruientibus:vt i.d.
c.illi qui.⁊.c.ep̄s.⁊.c.ſacerdotes.cū ſi.gl.i.c.illi q.xij.q.j.ponit quatuor
ſolutiones.¶ Prima qꝛ iura ꝓhibētia hāc accumulationē patrimo
nij ⁊ beneficij loquunt̄ de cōſtitutiōe:ſed certe nō ſatiſfacit iſta ſolutio
omnibus cōtrarijs cū ex eis plura dicāt quod tales iudiciū ſibi man
ducant ⁊ bibūt ⁊ qꝺ hoc nō faciunt ſine graui peccato:vt.ſ̄.colligere
potes partē negatiuā.¶ Secūda ſolutio huiꝰ eſt ꝙ loquātur illa iura
de clericis vagabundis.certe nec ſolutio iſta ſatiſfacit oībꝰ contrarijs
cum nulla loquantur deſeruientibus:vt innuit illud.c.qui accepturi
erāt ⁊c.Si em̄ eſſent vagabūdi:nō fuiſſent aliquid accepturi.de appel.
ꝯuenit.⁊ ꝺ cle.nō reſi.ꝯquerēte.⁊.c.fi.ad idē p̄allegatū.c.ſacerdotes.vbi
expreſſe dicitur ꝙ illi debent de bonis eccleſie participare q nō habēt
vnde viuāt.ſubiūgēs ꝙ de his intelligitur dictū apoſtoli. Qui altari
ſeruit de altari viuere debet.⁊c.q̄ ſola ꝟba luce clariꝰ innuūt ꝙ loquā
tur non in vagabūdis.imo in ſeruiētibus.⁊ facit.d.c.epiſcopus.xij.q.j.
¶ Tertia ſolutio dat̄ ꝑ illa glo.ꝙ iura loquunt̄ de oblationibꝰ q̄ ta
libus non ſunt cōicāde.hec ſolutio etiā nō ſatiſfacit omnibꝰ iuribꝰ ſu
pra allegatis ꝓ ꝯtraria parte maxime.c.ſacerdotes.j.q.ij.⁊.c.ep̄s.xij.q.
j.habētes patrimoniū poſſunt bona eccleſiaſtica habere nō vt ſibi ſer
uiāt:ſed vt diſtribuāt pauperibꝰ.ſed hec nō eſt ꝓpria:imo ſapit ꝯtra
riā opinionē ⁊ pōt viuere ex reditibus bn̄ficij glo.in.c.clericos.j.qō.ij.
cōfirmat aliqualiter de ſolutionibꝰ p̄miſſis:⁊ vltra eas dicit ꝙ illa iu
ra q̄vident̄ ꝓbare vſum rerū eccleſiaſticarū in habētibꝰ poſſunt intel
ligi de quarta pauperibꝰ debita q̄ dari ꝓhibet̄ habentibꝰ:ſubiungēs
ꝙ ſi habentes de bonis eccleſie ſuſcipiunt vel abſentes vl̄ preſentes li
cet non debeat eis denegari portio.qꝛ nemo cogit̄ ſuis ſtipendijs mi
litare mortaliter peccāt.p̄ſertim ſi ex cupiditate ſua reſeruāt.Et ad
uerte qꝛ i ꝟ vltimo nō apparet an loquat̄ illa gl.qn̄ ſuſcipiūt ꝺ quarta
ꝺbita pauperibꝰ an de quibuſdā bonis eccleſiaſticis.¶ Sed cōtra ſo
lutionē p̄cedētē facit aperte dictū.c.ſacerdos.qꝺ videt̄ velle ꝙ illud
dictū q alteri ſeruit ⁊c.dʒ intelligi de nihil habētibꝰ ⁊ ſic vr̄ etiaʒ ꝙ de
quibuſdā bonis iſti abūdantes nihil debent habere.Inn.in.c.ep̄s.de
preben.dicit ꝙ lʒ ordinariꝰ nō cogat̄ prouidere ordinario habēti ex
patrimonio vnde viuere pōt:tn̄ nō credit ꝙ habēs beneficiū viuere
debet de patrimōio:ſʒ de altari.ꝑ.c.cū ſm̄.ꝺ prebē.Ad.c.paſtoralis.
pro cōtraria parte reſpondetur qꝺ ibi intēdit actor canonico ꝓuidere
ne ꝺ patrimonio auare theſaurizet ⁊ bona eccleſie expēdat al's aūt ſʒ
eū bene licet bona ſua cōſeruare heredibus ⁊ bona eccleſie expēdere.
Idem ſentit in.c.poſtulaſti.de reſcri.vbi dicit̄ talē patrimoniū nō in
digne accipere de rebus beneficij ſi bene diſpenſet.¶ Sed aduerte ꝙ
licet cōmuniter allegatur ⁊ teneat hec opinio ꝑ illud c.cū ſm̄ apoſto
lum quod allegat Inno.tamē in veritate ad illud in.c.cum ſecundū
facillime reſpondet̄ per.d.c ſacerdos.j.q.ij.vbi expreſſe text.dicit illā
autoritatem apoſtoli intelligendam deſeruientibꝰ nil habētibꝰ.⁊ ſic
toleratur dictum ſuum per.d.c.ſacredos.poteſt tamē dictū ſuum ſal
uari:prout.j.dicam:ſed nō per illud.c.cum ſm̄ Hoſti.in.c.poſtulaſti.
prealleg.dicit ꝙ qui ordinauit eum ex quo habet patrimoniū habet
ꝯtra ipſum exceptionem ⁊ hoc eſt planū in.c.tuis.⁊.c.epiſcopꝰ.de pre
ben.titulo autē eccleſiaſtico poſſunt tales vti.dūmodo tamē ſeruitiuʒ
eccleſie faciāt:honeſte viuāt:⁊ prauā intētionē nō habeāt in theſauri
zando vel ditādo parentes:nec etiam proprijs ſtipēdijs militare tenē
tur.de preſcript.cum ex officij.al's ſi ſeruitium non faciant vl̄ i malos
vſus expēdāt:pena ſuos teneat autores ⁊ dicit Hoſti.ꝙ ſi ſibi nō cre
dant:credant Hierony.⁊ pro certo quorū dicta habent̄ iuribꝰ.ſ̄.al
leg.pro contraria parte concludens tandem ꝙ ſi iura in hoc deficiēt:
propria ſciētia naturalis ratio illos cōuinceret.¶ Et licet hoc dictū
Hoſt.demulceat aures et videat̄ in idē reſidere cū Inn.tamē huius
dictū videt̄ cōtra prealleg.c.ſacerdos.⁊.c.epiſcopꝰ.qꝛ prorſus debēt
abſtinere ſm̄ illa iura:ex quo habent vnde viuant.nec cōſumptio ad
bonos vſus eos excuſat:qꝛ nō debet quis alere etiā vt bene diſpēſet.
vt i.c.precarie.x.q.ij.debet enim vt diſpēſator eccleſia illa diſtribuere
in pios vſus a iure deputatos:nō aūt capere tanq̄ ſibi ꝺbita ⁊ nomi
ne proprio diſpenſare etiā ad bonū vſum.vt in.d.c.precarie.tamē opi
nio Inno.⁊ Hoſti.cōmuniter tenet̄ per omnes doctores:per Joā.de
lig.in cle.gratie.de reſcript.⁊ Archi.Hug.in.c.clericos.j.q.ij.illi q.xij.
q.j.reſpondit Hugo.in.d.c.clericos.ad iura que vidētur contraria q̄
loquunt̄ ſm̄ antiqua tēpora.nam in primitiua eccleſia reditꝰ eccleſia
rum erant tenues ⁊ exiles et ex eis prouidebat̄ indigētibꝰ ſm̄ qꝺ vni
cuiqʒ opus erat.arg.xij.q.j.c.quia tua.⁊ ꝟ reſpōſio videt̄ ſatis bona

Sed ego pro clariſſima ſolutiōe huius dubij facio preſuppoſita.Pri
mum eſt:qꝛ olim in primitiua eccleſia oēs credentes i chriſto habebāt
omnia comunia:⁊ ſic clerici nihil habebāt proprij.xij.q.j.cui portio.et
c.certe.⁊ de hoc per.ibi in ſumma.Sed poſtea fidei feruore quieſcen
te nedum laſciui chriſtiani:ſed etiā clerici ſeculares inceperūt poſſide
re ⁊ tenere propria:⁊ nonulli clerici hoc faciebant clam oſtendebant ſe
ſanctiores quā eſſent:vt i.d.c.certe.⁊ tunc videbat̄ valde idecēs vt cle
ricus etiā ſeruiens eccleſie reciperet portionē ab eccleſia cū haberet pa
trimonium cuius detentio videbat̄ deteſtabilis.cum videret̄ illicitum
detinere propriū contra veſtigia apoſtolorū:multo magis videbatur
deteſtabilius tenere patrimoniū.⁊ cuʒ hoc percipere de bonis eccleſie:
ſed ſi volebant tenere ꝓpria ⁊ abſtinere a bonis eccleſie tūc aliquatenꝰ
excuſabant̄:qꝛ quodāmodo videbant̄ relinquere ſua cū incōtinēti pro
prijs rebꝰ abſtinebāt ab alijs rebus eccleſie q̄ dabant̄ eoꝝ labori:⁊ iſte
eſt ꝓpriꝰ caſus ſi bene pōderetur in.c.illi qui.xij.q.j.poſtmodū magis
tenuerūt tepidi:nec videbat̄ honor tenere bona tp̄alia ⁊ inceperunt li
cite ⁊ paſſim oēs clerici ⁊ palā tenere propria.ex quo eis nō renūtiaue
rāt.vt in.d.c.certe.⁊ i.c.ſint manifeſte.xij.q.j.⁊.xij.q.v.⁊ incipit quodā
modo ceſſare rō illius.c.illi q.xij q.j.poſita in prin.¶ Secūduʒ preſup
poſituʒ eſt qꝺ olim i primitiua eccleſia tp̄e apoſtoloꝝ oīa bona oblata
eccleſie videbant̄ ⁊ eorū p̄tijs ſubueniebat̄ oibus cōmunē vitā ducē
tibus ⁊ alijs pauperibus indigētibus.ſed poſtmodum apoſtoli ⁊ alij
fideles videntes melius fore ſi bona ſic oblata cōſeruarēt̄ eccleſijs ma
tricibꝰ ⁊ ex eorū reditibus ſubuenirent indigētibus q̄ ſi venderent qꝛ
ex venditione pretio cōſumpto ſepe imminebant neceſſaria ⁊ non erat
vnde ſubueniret:fuit ſtatutum vt bona nō venderentur.ſed ad vſum
predictū cōſeruarent̄ eccleſijs matricibꝰ ⁊ ipſi haberēt ptātem diſpen
ſandi.de hoc eſt tex.not.in.c.vidētes xij.q.j.⁊ ſic bene ponderet̄ hoc ex
primeua inſtitutiōe rerū eccleſiarū vt fuit vt ſubueniret̄ indigētibus:
⁊ ſic nimirū ſi multū iura dicūt ꝙ clerici habētes patrimonium nō de
bent quicq̄ ꝑcipere ab eccleſia quātūcūqʒ deſeruirēt:qꝛ in eis tunc cau
ſa deputationis ceſſabit ⁊ detētiōis bonorū tēporaliū:ſed poſtmoduʒ
creuerunt facultates in fide vt vellēt deſeruire eccleſijs cathedralibꝰ
fierēt ex eorū bōis quatuor partes quarū vna deberet̄ ep̄o alia clericis
tertia fabrice eccleſie:quarta pauperibus:vt.d.c.quatuor.⁊.c.ꝺ rediti
5 bꝰ ⁊c. ¶ † Ite fuit ordinatū vt nulla eccleſia edificaret̄ niſi prius dos
aſſignaret̄ ꝓ miniſtris.de cōſe di.j.c.nemo.⁊ de cōſec.eccle.vel alta.cū
ſi.⁊ ſic hodie bona tp̄alia deputāt̄ eccleſijs principaliter pro miniſtro
rum ſubſidio.ad idē.c.paſtoralis.de his q̄ fi.apl̄a.⁊.c.de his.de eccle.
edifi.¶ His preſuppoſitis infero ad clarā deciſionē huiꝰ dubij ⁊ con
cordantiam oīm iuriū varie ad hāc materiā loquētiū vcʒ ꝙ habito re
ſpectu ad ſtatum primeue eccleſie ꝓcedūt iura q̄vident̄ velle habētes
patrimoniū non poſſe participare de bonis eccleſie:vt qꝛ videbat̄ hor
ror ⁊ deteſtabile vt tenerēt ꝓpria tn̄ qꝛ bona eccl'iaſtica fuerūt deputa
ta ad vſum dūtaxat idigētiū:vt.ſ̄.dixi.Sed cū ſuccedēte tp̄e iſta duo
ceſſarēt qꝛ ⁊ clerici palaʒ ⁊ ꝑmiſſiōe eccleſie icipērēt habere propria et
bona eccleſiaſtica fuerūt principaliter deputata pro miniſtrorū alimo
nia ſurrexerunt alia bona ⁊ ratio naturalis viget vt quātūcūqʒ clerici
habeant bona patrimonialia nihilominꝰ p̄nt viuere ex bonis eccleſie
non tanq̄ indigentes:ſicut in prima deputatione erat indultū:ſʒ taq̄
ſeruiētes:qꝛ dignum eſt vt nō cogāt̄ ꝓprijs ſtipēdijs militare.ex quo
enim licite tenēt ꝓpria nō ſunt priuādi a ꝓpria mercede.c.fi.de magi.
⁊.c.extirpāde.de preben.cū ſimi.⁊ ideo.c.fi.j.q.ij.dicit ꝙ oēs clerici q
eccleſie fideliter iuigilāt:deſeruiūt ꝙ ſtipēdia ꝯſequat̄.vnde pōdera
bene ꝟbū oēſqꝫ cōprehēdit tā diuites q̄ pauperes:vt ibi etiā no.doc.
¶ Itē pōdera verba ſequētia q̄ volūt clericos ſtipēdia cōſequi nō ꝓ
pter idigentiā ſed ꝓpter labores ⁊ ſeruitiū.Et not.qꝛ dicit ſm̄ ſeruitij
meritū nō aūt dicit ſm̄ indigentie qualitatē.ſm̄ ergo tēporū diuerſita
tem iura varie proceſſerūt.ſimile no.xij.q j.in ſum.⁊ ſm̄ hec tēpora po
teſt defendi Inno.⁊ Hoſt.⁊ ꝑ hoc clare patet reſponſum ad oīa iura
ꝯtraria.poſſunt ergo clerici de bonis patrimonialibꝰ diſponere tam
inter viuos q̄ in vltima volūtate ad eorū libitū dūmodo primā inten
tionē nō inducāt.pro hoc.c.j.⁊.c.qꝛ.de teſta.⁊ xij.q.v.ꝑtotum.⁊ ꝺ bo
nis eccleſie cui ſeruiūt vitā ducere debēt nō aūt poſſunt petere ab eccle
ſia vniuerſali tanq̄ indigētes.in hoc caſu poſſunt intelligi multa iu
ra.ſ̄.allegata i cōtrariū.vt.c.qm̄.xvj.q.j.⁊.c.clericos.⁊.c.paſtor.j.q.ij.
cū ſimi.ſed ꝺ proprijs beneficijs ſic quia tūc recipiūt nō taq̄ idigētes
ſed taq̄ ſeruientes vt laborum ſuoruʒ mercedē ⁊c.¶ Hec queſtio diſ
putata fuit per dominum Nicolaū de ſicilia decretorū doctorem fa
moſiſſimum i amplo Senēſi ſtudio.Anno domini.M.cccc.xxxij.die
vero.xxv.Januarij.⁊ ad vtraqʒ partem dubiorum reſpōdet ſpectabi
lis ⁊ generoſus vir dominus Sandolphus dialogoneʒ.in iure cano
nico eleganter peritus.Et intereſſente in diſputationibus actu prela
torum magiſtrorum ⁊ doctorū copia qui Senas ꝯcilij generalis cau
ſa venerant.

Laus deo.

¶ Queſtio.v.

1 ☞ Collatio patronatus ſine conſenſu epiſcopi an valeat.
2 Ius patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis.
3 Ius patronatus an laico conferri poſſit.⁊ nu.5.
4 Laicis in rebus eccleſiaſticis nulla fuit data facultas.

v ij

Vide ſupra nume.3.
Partis autoꝛitas an requiratur in mutuo per filium contrahendo.
6 Collatio bñficij patronatꝰ ꝑ epm facta patrono neglecto an teneat.
7 Spes ſola habendi aliquid vltra ſoꝛtē cōſtituit hominem vſurarium.
8 Penſionem annuam recipiens pꝛo locatione agri non peccat.

Augerio patronatuz in baſilica nicoſtrati iure ſibi delatuz Plautius laicꝰ mera liberalitate contulit ad eandē vacātem patrono neglecto imminēte adhuc tempoꝛe electiōis ⁊ pꝛeſentationis a iure ſtatuto. Antiſtes actoꝛem clericū inſtituit: quadrimeſtre deniqꝫ elapſo Plauciꝰ filio herede ſuperſtite diē perſoluit: extremū quo minime accerſito donationē paternā ⁊ ratificauit eps ⁊ ipſius cōſenſus pꝛetioſum pꝛetiū baſilice nicoſtrati ab oꝛtonotropho cui ſui tpe vēdū eidē ecclie quingentis aureis donatūr: recepit Augeriꝰ ab ingēti et famoſo oꝛtonotropho alia quingenta pꝛoꝛſꝰ ꝯtulit vt ab eo vita cōiter annis ſingulis reciperet quinquaginta ⁊ facto cōſtituto quatuoꝛ in diſceptationem adducunť. ¶ Pꝛimū nūquid dicta patronatꝰ collatio iure ſubſiſtat ſaltem a Senen. pꝛeſule dicto tempoꝛe accedēte cōſenſu. ¶ Secundum an baſilica nicoſtrati vacet inſtitutione nō obſtāte pꝛedicta. ¶ Tertium vtrum contractus initus intra augerium ⁊ baſilicam nicoſtrati ſit vndiqꝫ licitꝰ iuris ſolēnitatibus nō neglectis. ¶ Quartū ſi cōſciētia refragāte valeat plautius quinquaginta ab oꝛtonotropho recipere. ¶ Circa pmū dubiū hꝰ ꝓcedat oꝛdine. ¶ Pꝛimo nāqꝫ quinqꝫ foꝛmabo motiua ad ptē affirmatiuā. ¶ Secūdo totidez ad ptē negatiuā. ¶ Tertio ſolutionē ſubijciāt. Qꝺ aūt iuriſpatronatus collatio iure ſubſiſtat etiā ſubmoto epiſcopi cōſenſu pꝛobať pꝛimo ex eo quod liberū eſt cuiqꝫ de re ſua ad libitū diſponere ꝑ modos a iure non impꝛobatos ſiue velit diſponere in religioſa loca ſiue ī priuatas pſonas: vt in.c.dꝛ his.in fi.j.de ſepul.⁊ in.l.re mādata.C.māda.⁊ i.§.per traditionē inſti.de re ꝺiui. ſed patronus nullibi aperte reperiť ꝓhibitꝰ quominꝰ ius ſibi ꝯpetens poſſit in aliū trāſferre ergo ⁊c. quin imo expſſe ſibi videtur cōpetens poſſit in aliū tranſferre ergo ⁊c. quin imo expꝛeſſe videtur ſibi permiſſum. vt in.c. illud. de iurepatronatꝰ. et in.c. vnico. eo. tit. lib. vj. vbi expꝛeſſe pꝛobať qꝺ loco religioſo ſine epiſcopi cōſenſu donari per patronū poteſt quod etiam laico donari videtur. pꝛobatur ⁊ in.c. ex literis. ⁊ in.c. cum ſeculū. e. ti. Vbi tranſit in laicum cum vniuerſitate ville vł feudi. ergo ſine vniuerſitate: nō obeꝛ enim hoc titulo gratuito cōſiderari vniuerſitas. nā ſi nō poſſet donari ſeu aliter tranſferri in laicū nō trāſiret cū vniuerſitate illata cū poſſet illud ius exerceri abſqꝫ eo ꝙ eatur ad villā ſeu vniuerſitatē ad hoc ꝙ no. in.l. ſi mercedē. in fi. ff. de acti. emp. ⁊ ſatis eſt hoc iure expꝛeſſum nō ꝓhibetur ⁊ materiā eſt permiſſa ad hoc qꝺ not. ē. in.c. ij. de tranſla. pꝛela. ⁊ facit a cōtrario ſenſu per locū a ſpeciali. c. de iure. de iurepa. vbi tranſlato iurepatronatus in quēdam laicuz papa mādauit ꝙ ſi conſtaret illum ſciuiſſe ꝙ contractus cenſeretur nullus qꝺ cūm ſit annexum ſpirituali vendi non poteſt ergo a cōtrario per modū gratuitum potuiſſet in illum tranſferre. ⁊ de hoc videtur caſus ad literaz. in c. ex inſinuatione. eo. ti. ¶ Secūdo ꝙ ſaltē accedente ⁊c. ex poſtfacto epiſcopi cōſulūerit valuerit videtur expꝛeſſe pꝛobari in.c. cura. ⁊.c. ſuggeſtū. ꝺ iurepa. vbi expꝛeſſe dicitur ꝙ ex donatiōe laici poteſt donatariꝰ eccleſiā ſibi retinere ſi dioceſani epiſcopi habuerit poſtea ꝯſenſuz. ¶ Tertio videť pꝛobari per.c. ſi qua de rebus. xij. q. ij. vbi dicitur qꝺ per alienationem de rebꝰ eccleſie ſede vacante factū poteſt epiſcopus nouiter creatus ratificare ⁊ appꝛobare ſi decidit ī vtilitatez eccleſie ⁊ ſic eſt ibi caſus ſingularis in quo cōſenſu autoꝛizabilis poteſt ex poſt facto interuenire ergo idem dicendum in caſū noſtro ad idem capitulum quod in dubijs. de renun. vbi permittitur quod renūtiatio beneficij in manibus laici pꝛeiudicat ipſi clerico renūtiāti adeo quod epiſcopus poteſt ex poſtfacto illam renūtiationem ratificare ſeu illū ſic renunciantez illo beneficio ſpoliare. ⁊ dicit ibi gl. ꝙ licet ꝙtum ad eccleſiam vel ſuperioꝛem illa renuntiatio nō tenet. vt ibi: ⁊.c. admonet. eo. titu. ipſe tamen renuntiās non poteſt eam repetere: qꝛ quo ad ſe tenuit. licet eñi ſit inutilis habet tamē in ſe tacitū pactū vt repetat ſicut acceptilationē. ff. de acceptil.l. acceptilatū. ⁊. vij. q. j. eos. hec gloſſ. que ſolet ibidē allegari not. ī. c. ꝙ dei timoꝛem. de ſta. reg. dicit ꝙ renūtiās ſine ſuperioꝛis autoꝛitate tali beneficio nō poteſt adminiſtrare. ita videtur dicendum in pꝛopoſito ſine epiſcopi conſenſu non poteſt patronus in laicum patronatum ſibi competentē transferre: tamē quo ad ſe et ſui pꝛeiudicium debet dicta donatio valere ⁊ per cōſequēs ipſiꝰ heredis cum non poteſt heres venire contra factū defuncti. l. cū a matre. C. ꝺ rei vēdi. no. in.c. j. de teſta. potuit ergo epiſcopus ex poſtfacto donare vel eius filio etiam herede nō vocato illam donationē appꝛobare. ¶ Quarto adducuntur multa iura q̄ videnť pꝛobare ꝙ ſaltez de iure canonico poſt ratihabitio ⁊ conſenſus ſequi ⁊ actū inutilem validare. xvj. q. j. c. ſi. de his q̄ fiunt a pla. c. ij. ⁊. iij. ⁊ qꝺ ibi no. de elec. ⁊ iunge. ix. q. ij. ſi tibi ex nūc. ſcꝫ tempoꝛe adhibiti conſenſus vt no. gloſ. in regu. ratum. de re. iur. in. vj. ¶ Quinto ⁊ vltimo adduco tex. iūcta glo. quem ſequitur ibi Cy. in.l. fin. C. ad macedo. vbi diciť qꝺ ſi citra patris impꝛeſſionem vel mandatum vel voluntatem pecuniaz traditam accepit filiuſfami. poſtea autem pater ratum habuit contractuz perinde eſt ac ſi ab initio volūtate patris vel mādato filiuſfami. pecuniam traditam accepiſſet. ratio eſt quia omnis ratihabitio retrotrahitur et cōfirmat ea que ab initio ſecuta ſunt et querit ibi nungd pater inuito filio poteſt habere ratum ⁊ ſic teneať ac ſi eſſet filiꝰ. ⁊ cōcludit multū nota. ꝙ ſic. Idem ibi Cy. dicens quod exceptio nō tātū fuit inducta in fauoꝛem filij ⁊ odium creditoꝛis quātum in fauoꝛez parētum. l. j. ff. eo. tit. pater ergo in cuius fauoꝛem pꝛincipaliter illud beneficium fuit inductum vt in laicum ſine epiſcopi cōſenſu ius patronatus tranſferre non poteſt: pꝛeſuppoſito quo ad hoc iure expꝛeſſo caueatur. attamen ex quo epiſcopus nomine eccleſie vult appellare nō tamen debet donatoꝛ vel heres īpedire cuz hec pꝛohibitio nō emanauerit in fauoꝛem patroni ſed epiſcopi vel eccleſie cuius perſonā gerit ipe epiſcopus: ⁊ hoc videnť velle illa capitula. cura. ⁊ ſuggeſtū. ē. alle. ¶ In contrarium ad partem negatiuā qꝺ dicta collatio patronatꝰ nō valuerit: arguitur pꝛimo. pater non poteſt pꝛeiudicare filio in iure patronatus liberoꝛum. tranſit enim in filios etiam ſi nō ſint heredes. l. filij. de iure patro. l. iuſiurādū. in. §. fi. ff. de ope. liber. etiam ſi patris bona publicarentur. l. eoꝛum. ad. l. iuliam maieſta. ⁊ not. in.l. iij. ff. de interdi. ⁊ re. ergo idē in iurepatronatus eccleſie ꝙ tenet gloſ. in.c. conſtitutū. xvj. q. j. ⁊ Laud. vt recitat Archi. in.c. j. de iurep. lib. vj. ꝓ hoc facit qꝛ ius patronatus ꝯceditur patrono gratioſe pꝛopter eccleſiaz impēſam. nō ergo debet tranſire in extraneum qui eſt pꝛoꝛſus alia pſona ab ipſo pꝛiuilegiato. facit quod in ſimili habeť in auť. de nō ali. §. emphyteoſim. colla. ix. vbi dicitur qꝺ emphyteoſis alicui conceſſa ⁊ eius heredibus nō trāſit niſi in deſcendentes: ius ergo patronatus cōceſſum fundatoꝛi ⁊ heredibus videtur cōceſſum filijs: qꝛ in iure nō tranſmiſſibili ad extraneos appellatione heredum cōpꝛehendūť filij tm: vt not. in.l. gallus. §. etiam. de lib. ⁊ poſthu. ⁊ in.l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. ff. ꝺ pac. facit. c. filijs ac nepotibꝰ. xvj. q. vij. ¶ Secūdo de hoc videtur caſus in.c. pꝛeterea. el. ij. de iure patro. coniungēdo finem cuz pꝛincipio coniuncta glo. j. vt ibi patet qꝺ patroni nō poſſunt pꝛo ſua voluntate ius patronatus in alium titulo donationis vel emphyteoſis vel alterius contractus tranſferre. ad idem. c. illud. eo. tit. maxime ponderato ver. licet. qui venit aduerſatiue ad pꝛecedētia innuens qꝺ laicus non poteſt donare licet religioſo loco cōferēdo liberā habeat facultatem: facit etiam. c. illud. in fi. ⁊. c. nullus. eo. titu. ¶ Tertio pꝛobatur quod epiſcopi cōſenſus accedens non habuit illaz donationē validare. cum enim iſte ſit conſenſus autoꝛizabilis nō potuit ex poſtfacto interuenire. vt in.l. ſi quis mihi bona. §. in poſſeſſione. ff. de acqr. heredi. ⁊ in. §. tutoꝛ. inſtitu. de auto. tuto. ⁊ in.l. obligari. §. tutoꝛ. eo. ti. no. Innocē. in.c. cum conſuetudinis. de cōſuet. ⁊ in.c. j. de reb. eccle. nō alie. in. vj. ¶ Quarto ⁊ vltimo facit. certum eſt ſaltem ꝯmuni opinione quod ex donatione ſolius laici ius patronatus nō fuit donatario queſitum. vt pꝛobať a contrario ſenſu. c. j. de iurepatro. lib. vj. ⁊ text. in c. pꝛeterea. eo. tit: ergo remanſit patronus: quia dominium quod alteri nō requiritur ex iuris impedimento mihi non aufertur: vt in.l. nec vtilis. ex quib. cau. ma. no. in.l. quod meo. ff. de acq. poſ. facit rō. l. ſi qs vi. eo. tit. videtur enim ſub cōditione donaſſe: ſcilicet ſi donatarius eā acquireret. trāſit ergo in filium heredez. xvj. q. vij. c. ſi plures heredes. de iurepatro. c. j. ⁊. iij. ⁊ in cle. ij. eo. ti. cum ſimi. ratificādo ergo epiſcopus non potuit illam donationē nullam validare non ex nūc. cum interuenerit filij patroni cōſenſus. xvj. q. vij monaſteriū. nec ex tūc quia non poteſt illa confirmatio retrotrahi cum filij pꝛeiudicio cui in eo tēpoꝛe fuit ius queſitum. in.c. ꝙuis. ⁊.c. ſi pꝛo te. de reſcrip. li. vj. facit qꝺ not. Io. and. in reg. ſine culpa. de reg. iur. li. vj. vbi concludit quod legitimatio ſuperueniens non pꝛeiudicat ſecundo genito cuius ius ſuccedendi in totum erat vigoꝛe cōſuetudinis queſitū. ⁊ idem bar. no. in l. ex facto. de vulga. ⁊ pupi. ¶ Ad ſolutionem huius certaminis Ieſu chꝛiſti ſaluatoꝛis eiuſqꝫ pijſſime genitricis auxilio humiliter inuocato condeſcendens duo pꝛincipaliter ſunt vidēda. ¶ Pꝛimo nūquid dicta patronatus collatio ſine epi ꝯſenſu valuerit. ¶ Secūdo pꝛeſup-
1 poſito † quod ſine conſenſu epiſcopi non ſit efficax an epi ꝯſenſus vel aſſenſus donatoꝛis pſertiz moꝛtuo filio herede nō vocato accedēs illā habuit roboꝛare. Circa pꝛimū doc. noſtri in varias ſe diuiſere ſententias Lau. quem ſequitur Archi. in.c. j. de iurepatro. lib. vj. dicens patronum non poſſe in filioꝛum pꝛeiudiciū a ſe ius patronatus abdicare. Reſpōdeo quod habetur in canone vnde trāſit in filios etiā ſi heredes non ſint. arg. in.l. filij. de iure patro. ⁊ quod not. in.l. iij. ff. de inter dic. ⁊ releg. hoc idem videtur firmarē glo. in.c. conſtitutum. xvj. q. j. ſꝫ hec opinio merito repꝛobatur. nā ſi in aperto obꝛuat. c. ſignificauit. ꝺ iurepatro. ⁊ tenuit renūciatio et in pꝛeiudicium ſuccedentium: ad idē c. j. de iurepatrona. lib. vj. ⁊. c. illud. ⁊. c. ex inſinuatione. eo. titu. in quibus aperte dicitur qꝺ eccleſie ſeu religioſo loco libere etiā ſine epiſcopi conſenſu poteſt donari. ¶ In hanc contrariā ſniam videť poſtmo-
2 dum inclinaſſe gl. in.c. cōſiderandum. xvj. q. vij. nec verum eſt † qꝺ ius patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis cum trāſit cōmunis ſentētiā etiam in extraneos. ſi eñ tranſit in emptoꝛē ville cum vniuerſitate illius ville, ergo vt in.c. ex lr̄is. ⁊ in.c. cū ſecu. ij. ⁊ hāc opinionem ꝙ tranſeat ad heredes etiaz extraneos cōmuniter ſequuntur moderni.

moderni reſponſio tamen Inno.⁊ Jo.an.mihi nõ placet.nõ eñ ſeq-
tur tranſit in vniuerſitatem ville in extraneũ. ergo ⁊ cum iure here-
ditatis do.inſtantiam.iura ſepulchrorũ licet religioſa tranſeunt cum
vniuerſitate ville in extraneum ſi per publicum non eſt ad illa aditꝰ:
vt in.l.ſi mercedem.§.ſi.ff.de act.emp.⁊ in.l.in modicis.ff.de cõtrahẽ.
emp.attamen non tranſeũt in heredẽ extraneũ quominꝰ liceat filijs
etiam heredibus nõ inſtitutis ibidẽ habere ius ſepeliẽdi:vt in.l.fami
liaria.cum.l.ſeq.ff.de relig.et ſum.fune.mihi tñ placet opi.vt tranſeat
in heredes etiã extraneos pro qua adduco.c.filijs.xvj.q.vij.et.c.ꝯſide
randũ.⁊.c.ſi plures.eadẽ cau.⁊.q.⁊.c.ij.⁊.iij.cũ multis ſimil.in quibꝰ
ſimiliter ſit mentio de heredibꝰ fundatoris:⁊ cũ in iure non habemus
contrarium debemus verbũ heredes ꝓprie capere ⁊ ſic veniũt oẽs ſuc
ceſſores.vt in.l.heredis appellatione.ff.de verbo.ſig.⁊ in.l.antiquitas.
C.de vſufru.cũ ſimili.A verbis aũt non eſt recedendum niſi aperte de
intentione ꝯtraria cõſtet.vt in.l.nõ aliter.ff.de leg.iij.et.c.ſi.ð verb.ſig.
⁊ maxime probat dictũ.c.filijs.vbi ſit mẽtio de filijs nepotibus ⁊ alijs
honeſtioribus propinquis. ¶ Secũda opi.fuit Inn.prorſus ꝯtraria
huic dicens patronũ etiam laico poſſe donare licet epiſcopi cõſenſus
non accedat.hanc opi.firmauit in.c.illud.⁊.c.preterea.⁊.c.nullꝰ.de iu
repa.principaliter per.c.ex inſinuatione.eo.titu.Ad.c.preterea.ꝙ ſue
opiñ.videtur obuiare:reſpondet dupliciter.Uno modo ꝙ nõ loquit
in patronatu ſed aduocaco.Et ratio diuerſitatis ſm eũ eſt qꝛ patro-
natꝰ eſt quaſi ex debito ſed aduocatio ex gratia tñ. ¶ Secũdo reſpõ
detur qꝺ intelligẽdo etiã de patronis debet intelligi ꝙ nõ põt dona
re eo modo quo ibi donabat.ſ.cũ poteſtate exigẽdi ⁊ grauãdi.vt ibi
dicitur.hanc opi.originaliter tenuerunt Hug.⁊ recitat archi.in.c.pie
mentis.xvj.q.vij.⁊ Jo.an.vt refert Jo.mona.in.c.illud.p̄alleg.⁊ etiã
Uin.vt recitat ibi gl.⁊ tenet glo.ĩ.c.noſtri.xxiij.q.iij.ſed põt illa.gl.ĩ
telligi qñ ſit eccleſie vt colligit ex p̄cedentibꝰ. ¶ Tertia fuit opi.Bal.
gloſſatoris vt ſine cõſenſu epi laico donari non poſſit:vt no.ĩ.c.illud.
⁊.c.ex inſinuatiõe.Reſpõdetur ꝙ ibi interuenit epiſcopi cõſenſus vbi
non fuit vera donatio ſed remiſſio:vt.ſ.in articulis dixi.hãc tñ opo.ſe
quunt multi in.d.c.illud.⁊ Archi.in.d.c.pie mẽtis.p̄alleg.et in.c.vno
prealleg.lib.vj.e.ti.⁊ ſequunt cõiter moderni in pia cauſa:⁊ p̄mo ad
duco.c.predictum p̄terea.in ſi.⁊.d.c.vnicum.A contrario ſenſu ſecꝰ ſi
detur loco religioſo vel eccleſie:vt ĩ.d.c.vno.⁊.c.illud.⁊ diuerſitatis ra
tio eſt qꝛ donatione facta laico eccleſie ꝯditio deteriorat cum ſoleant
laici eccleſie eſſe inimium infeſti.ij.q.vij.laicis.⁊.c.laici. Sic enim fit ec
cleſie melioratio.cũ eripiatur a manibꝰ laicorũ. arg.c.cũ apoſtolica.
de his que ſi.a p̄la. ¶ Item ſi clerici excedũt metam facilius poſſunt
cõpelli ꝙ patroni laici.lxix.diſt.iudicatum.⁊ qꝺ ibi not.requirit ergo
epiſcopi cõſenſus in donatione fienda laico vt epiſcopus videat an ex
pediat eccleſie vel non. ¶ Itẽ ꝓpter timorem fraudis vel ficte vendi
tionis.ar.de diuor.c.quãto.in ſi.de hoc ergo inquiret:qꝛ inueniret de-
negabit aſſenſum.arg.c.prouida.de elec.ĩ.vj.⁊ hic fraudis timor mul-
tum mouet Jo.an.ad hanc opi.ſeruãdã quã ſequitur Fede.ꝯſ.cviij.
dixit tñ Archi.ĩ locis prealleg.qꝺ clerico etiam proprio nomine acci
pienti poterit ſine cõſenſu epiſcopi fieri donatio ⁊ ſic ĩtelligit dictum
c.p̄terea.aggrauatur omni prauitate.ad hoc.ff.de ſer.vrb.p̄dio.l.ſer-
uitutes.§.ſtillicidiũ alˢ bene valet dictũ.c.ex inſinuatione. ¶ Quar-
tam opi.ſentit Hoſti.in.d.c.illud.dicens quod cum epiſcopi cõſenſus
poteſt vnicuiqꝫ ius patronatus donari:allegat.c.nullꝰ.⁊.c preterea.
de iurepatrona.ſine cõſenſu epiſcopi nõ niſi eccleſie vel clerico recipiẽ
ti nomine eccleſie.remittit tñ ad ea q̄ not.in ſum eo.ti.§.qualiter trãſ-
feratur.ibi tamẽ nõ diſtinguit an clericus recipiat nomine eccleſie vel
nõ.ſꝫ ſimpliciter dicit qꝺ clerico donari poteſt.domini de Rot.deci.
ccliij.in antiquis tangunt incidenter primum:ſed principaliter ſecũ
dum ſentiunt tñ qꝺ ſine epiſcopi cõſenſu nõ valet donatio laico facta
vt ius patronatus ex ſola laici donatiõe acquiratur laico ſed cũ epi
conſenſu. ¶ Sed an cõſenſus iſte poteſt ex poſt facto interuenire ma
xime mortuo donatore ⁊ herede filio non vocato fuerunt inter ſe va-
rij:⁊ hoc dubium nõ reperio per aliquẽ vltra eos tactum ⁊ ob hoc p̄n
cipaliter hũc articulum diſputãdũ aſſumpſi quẽ difficilẽ reputaui et
p̄ſtitit mihi diſputandi cauſam bone memorie doctor ſubtilis et bo-
nus practicus dominꝰ Magnauellus de magnauellis. Seneñ. q̄ cũ
hoc dubium ĩ decora vrbe Senarũ ꝯtigiſſet humanitate ſua me fa-
miliariter conſuluit.⁊ reſpondi tunc ſimpliciter me non credere talem
donationem ꝑ ſubſequẽtem ꝯſenſum ſine tẽporis tractatu valere.cõ
peri dominos de Rota in deciſiõe p̄allega.varios extitiſſe.quidã ex
eis in hãc ſñiam negatiuam inclinabãt:alij vero ⁊ ꝓ maiori parte cõ
trariã ſententiã amplexi ſunt moti principaliter propter duo. ¶ Pri
mo per.c.cura.⁊ per.c.ſuggeſtum.circa ſi.de iurepa.vbi hec pars vi-
det expreſſa ſm eos. ¶ Secundo per hanc rationem: qꝛ donatio in
principio tenuit ſaltẽ in preiudiciũ donatoris ⁊ heredis: nã q̄tũ ad
eorum preiudiciũ nõ requiritur neceſſarius conſenſus epiſcopi cũ do
nator diſpoſuerit de re propria ⁊ ideo quaantum ad eum ⁊ ipſiꝰ here
des non debet admitti couẽtio. argu.l.per fundum.ff.de ſerui. vrba.
predio.⁊.c.quod in dubijs.de renun.⁊.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.cũ
hic ſtatꝰ.§.ſi ſocer.⁊.l.ſi is.C.de predijs mi.ſine decre.nõ ali. requirit
ergo ſolus epiſcopi cõſenſus ſm eos quo ad tranſlationem ipſius in

priuatum ideo poterit interuenire quandocunqꝫ quo contractus do
nationis tenebat.arg.not.in.c.cũ cõſuetudinis.de cõſue.nec obſtat ſꝫ
eos queſituꝫ filio meo tp̄e: qꝛ ex quo fuit heres patris nõ fuit ſibi ius
queſitũ aliter q̄ eſſet penes patrẽ:ſed cuꝫ ipſe pater non poſſet quo ad
ſe conueniri:igit nec filius.nec ob.c.q̄uis.⁊.c.ſi pro te.de reſcrip.li.vj.qꝛ
ibi fuit ius queſitũ tertio ex diſpoſitione eius q̄ poterat recipere ⁊ diſ-
ponere contra primã diſpoſitionẽ.igit in preiudiciũ iuris taliter q̄ſitu-
ſequẽs diſpoſitio vel exiſtẽtia cõditionis nõ potuit ibi retrotrahi.vt
in.l.balneum.§.ſi.ff.qui poti.in pig.ha.hic vero fuit ius queſitũ ex diſ
poſitione eius qui cõtra ſuã diſpoſitionẽ venire nõ poterat nec cõtra
factũ ſuũ igitur nec eius heres ⁊ per conſequẽs conſenſus epi ſupue-
niens poterit retrotrahi qꝛ donatio a principio pẽdebat ſub conditio
ne ſi ep̄s cõſẽſert.igitur per ſuperueniẽtem cõſenſum epi ſit retractio
vt.l.potior.in prin.ff.qui po.ĩ pig.ha. ¶ Uel poteſt ſm eos dici ꝙ va
let vt ex nũc a tẽpore cõſenſus ꝑ ep̄m p̄ſtiti.nec filij abſentia habet pre
iudicare qꝛ nõ poterat cõtradicere ſic nec ipſe pater.arg.l.per fundũ.
ſ.alleg.hec ſũt in effectu fũdamenta dñorũ de Rota in hoc articulo.
Ego aũt meliori iudicio ſemper ſaluo:nec iſtud dictũ dñorum de Ro
ta approbo nec rationẽ doc. nec ſñiaꝫ de qua.ſ.in precedenti dubio.
3 Arbitror tñ † qꝺ ius patronatus laico conferri nõ poſſit etiã ſi tempo
re donationis autoritas epi intercederet. ad quã ſñiam tenẽdã prin
paliter me mouet:qꝛ ius patronatꝰ eſt ſpirituale vel ſpirituali annexũ:
vt expreſſe dicit tex.ĩ.c.q̄to.de iudi.⁊ in.c.j.de iurepa.hinc eſt ꝙ ſuper
eo cõmittitur ſimonia ſicut ſuper iure ſpirituali:vt probat tex.not.ĩ.c.
preterea.el.j.de tranſac.nec iudex ſecularis etiam laicus iurepatro.tit.
cognoſcere poteſt.d.c.q̄to.nec vẽdi poteſt.d.c.ð iure.nec ſup eo trãſigi
d.c.preterea.Hinc infert qꝺ laicus mero iure inſpecto ius patronatus
poſſidere nõ poteſt quia ſicut ſpiritualia ita nec quaſiſpiritualia poſſi
pere poteſt cũ de cõnexis idẽ ſit iudiciũ.vt probat in.c.cauſam.de pre
ſcrip.⁊ in.d.c.q̄to.de iudi.⁊ de conſti.tranſlato.⁊ ĩ.d.c.p̄terea. ¶ Pre
4 terea laico quãtũcunqꝫ † religioſo nulla diſponendi in rebꝰ eccleſiaſti-
cis dignitatibus legit tributa facultas.xvj.qõ.vij.laici. de cõſti.eccle
ſia ſancte Marie.⁊.xcvj.diſt.bene quidẽ.⁊ ĩ.c.nullus.de iurepat.ergo
mero iure inſpecto nõ poſſet laicus p̄ſentare rectorẽ cũ preſentatio ſit
quoddã ius preambulum ad inſtitutionẽ obtinẽdã que eſt mere ſpiri
tualis ⁊ per laicuꝫ impreſcriptibilis etiã per tantũ tp̄s de cuius ini
tio nõ eſt memoria:vt plene not.per Jo.an.in.c.ij.de preben.lib.vj.de
gratia.ergo ſoluꝫ ex priuilegio per eccleſiam conceſſo licitum eſt laico
ius patronatus poſſidere ⁊ tenere.quod probatur in.c.j.xv.qõ.j.tenet
Archi.in.d.c.hortamur.lxxj.diſt.⁊ Gof.in ſum.de iure patro.§.j.verſi.
in ſumma Hoſtiẽ.in.d.c.qm̄.Jo.an.⁊ cõmuniter doc.ibi.⁊ pro hoc qꝺ
dicitur patronatus ĩ hoc iure de gratia ſuſtineri.no.ibi hoſti.papam
poſſe tales eccleſias ſine patronorum preſentatione cõferre.ſed hoc fa
cit quia nõ expedit vt laici ab his trahant:vt not.in.c.cũ dilectus.eo.
titu.et in.cle.ij.de prebẽ.⁊ predicta procedunt tenendo tamẽ opi.In.
in.d.c.dilectus.de offi.deleg.vbi dicit ꝙ per preſentationẽ cõſequitur
p̄ſentatus ius ad rẽ.ꝓ quo facit.c.dilectus.de iurepa.Certũ auteꝫ eſt
qꝺ laicus mero iure inſpecto nõ eſt capax huius iuris vt poſſit in aliũ
transferre ius ad beneficiũ vel ordinare ad beneficia eccleſiaſtica.habi
litatio ergo a ſpeciali gratia ſicut olim eccleſia conceſſit ob merita pre
cedentia imperatori vt poſſit eligere papã et alios p̄latos.vt in.c.in ſy
nodo.lxiij.diſ.ſed illud priuilegium poſtea fuit reuocatũ: vt in.§.verũ
ea.diſt.Ex his infero opi.meã ꝙ cũ laicus nõ ſit huiꝰ iuris capax non
poteſt patronus laicus gratioſe illud ius obtinẽs in aliũ laicũ ĩcapa-
cem illud ius transferre cũ in iſto donatario nõ cõtineat illa qualitas
ꝓpter merita p̄cedẽtia ⁊ vt inducerent laici ad edificãdas eccleſias et
dotandas que ratio ceſſat in iſto donatario.nõ eñ põt priuilegio per
ſonaliter habilitatus illum habilitare.qꝛ priuilegũ nõ excedit ꝑſonas
habilitatas vel priuilegiatas:vt ĩ.c.petiſti.vij.qõ.j.vbi inter cetera ad
propoſitũ dicit tex.hoc nulli alibi cõcedi patimur qꝺ tibi charitate co
gente largiri cenſuimus.et alibi in.c.ſane.de priuil.dicit contrariuꝫ eſſe
et indignum aliquid ſibi ſua autoritate p̄ſumere ꝙ romana eccleſia ali
cui certa rõne inſpecta ſingularibꝰ voluit bñficijs indulgere. ¶ Pre-
terea cũ laicus ex priuilegio ius patronatus ſolũ ꝯſequit ⁊ põt p̄ſen
tare ⁊ alimenta neceſſitate inſtante habere.vt in.c.bonis.de iurepa.nõ
preſumit in his gratijs et a iure exorbitatibus excedere metas preſen
tationis ſue in aliũ incapacẽ hoc ius gratioſum trãſferendo arg.opti-
mũ in.c.qꝺ trãſlationẽ.de offi.deleg.⁊ ⁊ in.l.qꝺ nõ ratione ⁊ ꝙ ibi no.
ff.de legi.facit.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.matr.maxime cũ iſta ſint laicis
interdicta vt ſi preſumant tractare ſpiritualia et eccleſiaſtica vt iuri-
bus.ſ.alleg.vt not.dicit Inno.in.c.q̄to.de conſue.et originaliter.fuit
dictum gloſ.in.c.ſi.xxiij.q.j.quod de omnibus que ſpectãt ad officiũ
eccleſiaſticum illud ſolum licet laicis etiam in neceſſitate quod iure re
peritur expreſſum.hoc auteꝫ nullibi eſt expreſſum quod patronus po
teſt donare laico ius ſibi competens in eccleſia imo potius reperit cõ
trarium.vt infra dicã.de eccleſiaſticis tamen negotijs nullibi reperit
preter reuerentiaꝫ q̄ ſpectat ad laicos etiã ſi ſit Imperator. vt.c.hinc
etiam.xvij.diſt.in.nec excuſat epiſcopi autoritas quia epiſcopus ſibi nõ
poteſt vbi cõcurrit cauſa iure expreſſa committere laico vt ſpiritualia
ſeu eccleſiaſtica diſponat.vt.vt ĩ.c.decernimus.de iude.in.c.iudicatũ.

⁊ in.c.quoniã.lxxxix.diſtin.⁊.xvj.q.vij.in noua actione nõ.gloſ.in.c.noſtrum.xxxij.diſt.⁊.c.bene quidem.xcvj.diſt.ex his ſequoꝛ Archi.in c.hoꝛtamur.pꝛealle.vbi dixit ꝙ populus parochie vel alius laic⁹ nõ patronus patronatũ pꝛeſcribere nõ poteſt quia cũ laic⁹ nõ patron⁹ non ſit hui⁹ iuris capax nõ potuit illud ius ſine peccato detinere nec poſſidere ⁊ per conſequens nec pꝛeſcribere:vt in.c.cauſaꝫ.de pꝛeſcrip.facit.c.di.contra moꝛem.⁊.xiiij.diſt.illud.nec ob.c.querelã.de elect.qꝛ ibi reſeruatur queſtio ſuper pꝛopꝛietate iuris patronatus ⁊ ſic innuit quod populus fundabat ſe ſuper poſſeſſionẽ iuriſpatronatus dicẽdo ſe patronum.¶ Item ibi in pꝛincipio ponitur allegatio partis ⁊ nõ iuris deciſio ⁊ licet Ioã.an.pꝛolixe inſtiterit in repꝛobando hãc opi.in regula quod alicui gratioſe.in mercu.tamen plus mihi placet opi.Archi.nec video ſufficienter per Io.an.reſponſum ad pꝛedictaꝫ rõnem quod laicus poſſidere ⁊ pꝛeſcribere non poſſit ⁊ quãquam poſſit ipſe miratᷣ.Reſpondetᷣ hoc modo videlicet qð illud quod alicui ꝯpetit ex pꝛiuilegio pꝛeſcriptibile eſt.vt in.c.accedẽtibus.⁊ in.c.ſi terra.de pꝛiuileg.⁊ in.c.veniens.de pꝛeſcrip.⁊ ad id quod dicitᷣ de incapacitate.Reſpondetᷣ qð iuſpatronatus vt tempoꝛale tranſit in heredes etiã extraneos ꝑ aliquos modos a iure expꝛeſſos vt in.c.ex literis.⁊.c.cuꝫ ſeculũ.de iurepat.ita poteſt tranſire per pꝛeſcriptionẽ.Neutra tamen reſponſio mihi placet pꝛima que pꝛocedit in conceſſis per pꝛiuilegiuꝫ que tamen ſunt queſibilia per pꝛeſcriptionẽ ita loquuntur iura ꝑ eũ allegata:ſed nos loquimur in non queſibilibus de iure ꝯmuni regulariter per laicos que tamen dicit ꝙ ſi papa gratioſe cõceſſit alicui regi collationẽ beneficioꝛũ:cõtra regem auteꝫ illud ius conferendi pꝛeſcribi non poteſt cũ non poſſit poſſideri vt ipſemet no.in.c.ſane.⁊ in.c.pe tiſti.cum ſimi.Secunda ratio ſua etiam nõ viget qꝛ dico ꝙ iuſpatronatus non eſt mere tẽpoꝛale ſed potius ſpirituale ſeu ſpũali annexuꝫ:ſed dicitᷣ partim tempoꝛale quo ad intellectũ:vt no.gl.in.c.piemẽtis.xvj.q.vij.ex pꝛiuilegio cadit in laicũ.vnde ex hoc nõ efficitur mere tẽpoꝛale quod patet qꝛ nec vendi põt nec ſuper eo trãſigi:nec iudex ſecularis inter laicos de illo cognoſcere põt vt iuribus.ſ.allega.nõ ob.qð tranſit in heredes qꝛ ex pꝛiuilegio cõceſſo patrono pauci reperiũtᷣ qui vellent eccleſias fundare ⁊ dotare nec etiam ob.c.ex literis.nec.c.cũ ſeculum.niſi trãſeat in aliũ laicũ illud ratione acceſſoꝛij cũ iuſpatronatus inheret vniuerſitati ideo trãſit cum illa.ad hoc.l.in modicis.ff.de contrahen.emp.alᷣs autẽ per ſe nõ tranſiret.vt no.de iurepa.in.c.j.libꝛ.vj.⁊ in.d.c.ex lr̃is.⁊ rõne annexionis licet poſſidere duo beneficia incõpatibilia:vt in.c.ſup eo.de pꝛebẽ.lib.vj.Secũdo pꝛincipaliter ad hanc meã opi.induco tex.no.in.c.cũ apoſtolica.de his q̃ fi.a pꝛela.vbi habetᷣ qð laicus habẽs ab antiquo ꝑuilegio eccleſie decimas in feudũ nõ põt illas alteri cõcedere in feudũ niſi eccleſie vel loco religioſo ex cõſenſu epiſcopi.⁊ per illũ text.clare innuitur a cõtrario ſenſu ꝙ laico cõcedere nõ poteſt etiam de epi ꝯſenſu:tñ qꝛ alius laicus nõ eſt capax illius iuris ſpiritualis:vt facilius iura ſpiritualia redeãt ad eccleſias ⁊ tñ regulariter qs põt feudũ infeudare alteri.vt in.c.j.§.ſimiliter.de.l.cõradi.in colla.x.no.gl.in.c.q̃ in eccl.de cõſti.ſed qꝛ decime ſunt iura ſpiritualia ⁊ gratioſe olim laicis conceſſe nõ poſſunt alᷣs titulo licito alteri laico cõcedi etiã de ꝯſenſu epi vt per illũ tex.⁊ alias rationes.⁊ per.c.ad hec.⁊.c.q̃uis.de deci.⁊.c.ꝓhibemus.e.ti.ꝯmuniter dãnant glo.minus bene tenuit cõtrariũ qð laico de cõſenſu epiſcopi poteſt infeudari.¶ Tertio pꝛincipaliter me mouet:qꝛ cũ multa iura de hac materia loquantur nullibi reperitᷣ expꝛeſſuꝫ nec directe nec indirecte qð laicus etiã de cõſenſu epi donare poſſit imo potius ꝯtrarium videtur tex.appꝛobare in.c.nullus.de iurepa.vbi ponitᷣ regula ꝙ laicus nil põt eccleſiaſtici iuris.ſine ꝯſenſu epiſcopi monaſterijs vel canonicis conferre in eccleſijs ergo in laicis illa regula nõ reperitᷣ violata niſi cũ iuſpatronatus ꝯceditur eccleſie vel laico ⁊ tũc requiratur epi cõſenſus:vt in.c.ex inſinuatione.de iurepa.⁊ in.c.j.e.ti.li.vj.⁊ hoc quia ꝯditio eccleſie melioꝛatᷣ.In alijs autẽ ſtat regula vt duo requirãtur copulatiue vt diſpoſitio ſtat in eccleſia qð clerici ⁊ epi ꝯſenſus accedat:⁊ p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ valeat donatio fctã laico epi ꝯſenſu accedente vt habet opi.cõis quã ego ꝟitate fulciri minime puto.¶ Puto tñ in caſu noſtro nullo modo eã valere ꝗcquid dixerint domini de rota eoꝛũ reuerẽtia ſemꝑ ſalua.Moueoꝛ pꝛimo donatio facta pꝛiuato per ſolum patronum nullã obtinet viꝫ:vt aperte ponit tex.in.d.c.pꝛeterea.in fi.⁊ ſic nec ad tranſlationẽ iuris nec i pꝛeiudicium donatoꝛis cum tex.ibi dicat vim aliquam decernimus non habere.vnde pondero verbũ aliquã.qð aperte innuit nullius penitus exiſtere firmitatis nec habere in ſe aliquam particulam validitatis.ad hoc.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊ quod no.gl.in cle.j.de foꝛo ꝯpe.in ꝟſ.aut eoꝛum.nec obſtat reſpõſio Inno.ad illum tex.dum dicitᷣ ꝙ loquitur in aduocato ⁊ in patrono quatinus pꝛohibet donationẽ.hoc enĩ eſt falſuꝫ cũ patronus appellatur aliquãdo aduocatus.vt eſt expꝛeſſum in.c.cum autem.eod.tit.Cum autem illud.c.nõ ſit ſub rubꝛica.de ſpol.debet intelligi de patrono quia nigrũ eſt adaptatum rubꝛo ſi fieri poteſt.vt no.glo.in.c.bone.de confir.vti.vel inuti.⁊ in.c.que tibi.de reſcrip.lib.vj.⁊ in.c.ſi ſuper gratia.de offi.delega.eo.li.hoc etiam alio modo pꝛobatur ex illo tex.nam cum in pꝛincipio feciſſet mentionẽ de aduocatis eccleſiarum cum ſtatim ſubiungit in verſi.pꝛecedẽti declarando ⁊ ampliando dixi pꝛeſente decreto.ſtatim eos ſiue aduocati ſiue patroni ſiue vicedomini ſiue cuſtodes vl̃ guardianos p̃ſentes habentes vel quocũqꝫ alio modo cenſeãtur.¶ Ex qbus verbis clare innuitᷣ qð id quod dixerat in pꝛinci.intelligebat de patronis q diuerſis nominib⁹ ſm varias locoꝛũ conſuetudines nũcupãtur vt clare innuitᷣ alᷣs colligitᷣ in illo relatiuo eos per quod patet qꝛ retulit ſe ad pꝛecedentia.⁊ ad idẽ illa regula ſeu quocũqꝫ alio nomine cẽſeantᷣ que innuit diuerſitatem ſolũ eſſe nominibus ⁊ nõ in ſubſtãtia.⁊ ideo dicit Hoſtien.in ſum.eo.tit.§.j.in fi.quod patrono poſſunt cõuenire omnia illa nomina quib⁹ in.d.c.pꝛeterea.poſtea dicit niſi contractus huiuſmodi quos fecerunt vel faciũt in futurũ vim aliquã decernim⁹ non habere:⁊ ſic ꝯpꝛehendit omnes de quib⁹ p̃miſerat ⁊ ſic eſt ibi caſus apertus literam nõ cauillãdo ꝙ donatio facta laico ꝑ ſolum patronum nullã vim habet.ad idem videtᷣ tex.in.c.illud.ver.licet.eo.tit.iũctis pꝛecedẽtibus verbis.hoc idem innuit iuris canonici regula generalis que diſponit vt laici nullam facultatẽ habeãt ſine epo diſpẽſare de iure ſpirituali vel eccleſiaſtico:vt in.c.laici.xvj.q.vij.⁊.c.eccleſia ſante Marie.de ꝯſtit.⁊.c.bene quidẽ.xcvj.diſti.diſpoſitio ergo iſta inꝗtum voluit hoc ius ſpirituale vel ſpirituali annexum in aliũ trãſferri nullius penitus fuit momenti.nã ꝓ nõ dato habetur qð ab illo datur qui de iure dare nõ poteſt vt dicit tex.ĩ pꝛopoſito.in.c.qð autẽ.in fi.de iurepa.⁊.c.dalbertũ.j.q.vij.ſi ergo habetur ꝓ nõ dato ergo licitum contrauenire;vt ibi pꝛobatur.ad idem.c.vnicum.eo.ti.lib.vj.a contrario ſenſu vbi innuitᷣ ꝙ talis donatio facta laico inefficax eſt cẽſenda.autoꝛitas ergo epi ſuperueniens maxime poſt ius acquiſitũ filio non potuit actum nullũ validare.tum qꝛ autoꝛitas nõ põt ex interuallo regulariter interuenire:vt in iuribus p̃alleg.tum qꝛ cum conſenſus epiſcopi ſit hoc caſu autoꝛiꝫabilis cũ pꝛeſtetur ſuper iure ad aliũ ſpectãdo nõ poteſt validare actũ nullũ.vt in.c.ij.de re.permuta.hoc p̃terea ꝓbatur incõuincibiliter.Aut enim cõſenſus epi requiritᷣ hoc caſu:an autoꝛitas:an per viã ⁊ modũ ſolẽnitatis.an ꝑ modũ ſimplicis cõſenſus.ſi ꝑ modum autoꝛitatis certũ eſt ꝙ nõ poteſt ĩteruenire ex poſtfacto:vt in iuribus.ſ.alleg.no.Inno.in.c.cum cõſuetudinis.de conſue.⁊ in.c.j.de reb.eccle.non alie.lib.vj.⁊ Bar.in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſus.de acquir.here.⁊ ipſimet do.de Rot.deci.cclvij.ꝓbatur ex ſono vocabuli.nã dicitur autoꝛitas:qꝛ illam pꝛeſtãs debet eſſe autoꝛ ⁊ pꝛincipalis in illo negotio:vt dicit Innocẽ.in p̃alleg.iuribus ⁊ puto firmiter ꝙ hic requiritur autoꝛitas cum ſit pꝛobãda ab epo ſuper iure patroni.non enim in trãſlatione illius iuris habet eps aliqd participare.patet ex eo quia ſine illius cõſenſu poteſt patronus ius ſuum dare loco religioſo vel eccleſie.d.c.vnico.lib.vj.qð nõ poſſet eps pꝛetendere aliquod intereſſe.¶ Hinc dicit Inn.in.d.c.j.ꝙ autoꝛitas eſt maioꝛum conſenſus non minoꝛũ.optime ſentit do.Ant.l.d.c.cõſuetudinis.Sed poſito qð exigatur ꝑ viaꝫ ſolẽnitatis adhuc nõ poſſet ex poſtfacto accedere:qꝛ ſolẽnitas debet ĩteruenire ĩ ipo actu ⁊ eodem cõtextu alᷣs actus coꝛruit in totum.vt.l.cum antiquitas.C.ð teſta.l.heredes palã.in fi.ff.de teſta.facit qð no.in.c.auditis.de elec.et vbi actus coꝛruit ex defectu ſolennitatis non poteſt conualidari ex interuallo dato qð poſtea interueniat.d.c.auditis.no.Bar.i.l.filio pꝛeterito.ff.de iniuſto teſtamẽto.⁊.l.j.§.ſed ſi filius.de leg.iij.et Io.an.i c.ij.de vſu li.vj.et quod no.l.c.vniuerſa.C.de p̃ci.impe.offe.¶ Hinc dicit do.Ant.in.c.cũ conſuetudinis.quod in alienatione vel ꝯtractu mulierum exigatur cõſenſus duoꝛum conſanguineoꝛum qꝛ ille ꝯſenſus reqꝛiri videtur per modũ ſolẽnitatis cũ nõ exigatᷣ a maioꝛi parte nõ poterit ex interuallo interuenire.¶ Item ex tertio pꝛeſuppoſito quod exigatur per modum ſimplicis conſenſus nõ poterit hoc caſu interuenire poſt moꝛtẽ donatoꝛis filio herede ſuperſtite ꝑ tex.not.in.l.fi.ff.cõmunia pꝛedi.ad quã legem ꝑfecto nõ aduertũt dñi ð Rota:ibi enim dicitur ꝙ ſi plures habẽt fundũ cõmunem ⁊ vnus ꝯceſſit alteri ſeruitutẽ ⁊ deceſſit nõ valet cõceſſio poſtea facta ꝑ alios ſocios niſi heres defuncti de nouo ꝯſentiat.ratio eſt ſm Bar.ibi quia ꝯceſſio fingitur perfecta per omnes eo tẽpoꝛe quo vltimus cõſenſit qꝛ pꝛime conceſſiones trahuntur ad vltimã:vbi dicit tex.ſed eo quo pꝛim⁹ moꝛtuus eſt non poteſt habere locum fictio vt nũc fingatur ꝯſentire.fictio enim debet habere extrema habilia:ſcilicet tẽpus a quo trahitᷣ fictio ⁊ tempus ad quod:vt no.ibi Bar.⁊ plenius per euꝫ in.l.ſi is q pꝛo emptoꝛe.ff.de vſucap.nec ob.ſi dicatur quod heres defũcti cẽſetᷣ eadem perſona:vt in aut.de iureiurã.a mo.pꝛeſti.et heres fingi ðbet conſentire ſicut fingeretur defunctus ſi viueret.qꝛ due fictiones nõ ðbent concurrere circa idem:vt notatur i.l.j.ff.de do.pꝛomiſ.ita videtᷣ dicendum in pꝛopoſito quod epiſcopi cõſenſus eſt requirẽd⁹ vt ſimplex conſenſus cũ poſt moꝛtem patroni non potuit interuenire quia non poteſt fingi vt patronus nõ cõſentiat tempoꝛe quo validatur ꝑma conceſſio ⁊ hoc videtur indubitatum ⁊ per cõſenſum epiſcopi nõ potuit h̃ caſu poſt moꝛtẽ donatoꝛis accedere ſenſit iudicio meo Io.and.in.c.cum ſeculum.eod.titu.de quo domini de Rota nullã mẽtionem fecerunt.ius enim queritur vt iuſpatronatus legari poſſit vel in illo ſingulariter inſtitui ⁊ dicit tamẽ quod inſtitutus in re certa habetur loco legatarij.C.de here.inſtit.l.quoties.ſecus dicẽdum in eo q̃ i legatario in quo cõcludit quod cum legata ſit donatio a teſtatoꝛe relicta.inſtitu.

licta.inſtit.de leg.in prin.ꝙ in donatione ſtatutum eſt idē ſm eum di
cendum eſt in legato vt eccleſie legari poſſit ſicut ⁊ donari ſine epi cō
ſenſu ſed in priuato requirit epi conſenſus ſicut in donatiōe q̄ꝛ quod
non licet invita nec i morte.de ſepul.c.de his.⁊ quod ibi no.Ideo cō
ſentiendum eſt ſm eum quod a principio:ſcꝫ ante teſtamēti factionē
vel ante mortem iinterueniat epiſcopi autoritas:fauore tamē vltima
rū volūtatū videt etiam ſm eum ꝙ etiā poſt mortē poteſt eps appro
bare ex quo al's tenuit teſtamentum.adducit ſimile.nā ſi teſtator iuſ
ſit eccleſiā cōſtrui ⁊ circa illud fecit legata cōſtat ꝙ neceſſarius eſt cō
ſenſus vel autoritas epiſcopi.de cōſecra.di.j.nemo.de priuil.c.autori
tate.lib.vj.⁊ tamē tenet legatum:vt.c.nos quidem.de teſta.⁊ ſic aper
tiſſime ſenſit Io.and.quod ſpeciale ſit ratione vltimarum voluntatū
ↄſenſus epiſcopi ex poſtfacto interuenire:ſicut ergo in donatiōe inter
viuos Federi.de ſenis.conſi.ccxviij.nullam mentionē de Io.and.fa
ciēdo dicit quod in legato nulla requiritur autoritas epiſcopi moue
tur q̄ꝛ iura canonica patiuntur vt in ſucceſſione transferatur iuſpatro
natus ſed capiēs ex legato vl' inſtitutione largo modo capit ex ſucceſ
ſione defuncti:tamen in iure canonico non eſt vis in verbis faciēda.p
ea poteſt allegari bo.text.in.l.cōuentionalibus.ff.de ver. obliga.vbi
verbum heredes comprehendit quandoqꝫ legatariū:ſed ↄtra hoc di
ctum Fede.facit q̄ꝛ iura canonica ſolū permittūt ex ſucceſſiōe vniuer
ſali ⁊ ita cōmuniter iura loquūtur:⁊ ideo do.Ant.nō ꝓbat dictū Fe
derici in.d.c.cū ſeculum.ſed tranſit cum Io.and.nec etiā illud Ioā.
and.vt patet in additione per eū facta ad illud ↄcilium in quo dicit
ſe putare ꝙ ſine vniuerſitate ꝑ nulluꝫ titulū ſpecialē ſiue inter viuos
ſiue in vltima voluntate ſine epi conſenſu trāſferri poteſt in ꝑuatū iuſ
patronatus.quinimo ego plus puto ꝙ nec dictū Fede.nec dictū Io.
and.mero iure inſpecto procedāt:qm̄ vt.ſ.dixi laicus non eſt patron⁹
hui⁹ iuris eccleſiaſtici ⁊ patronat⁹ incapax.Eſt ergo legatū ſibi fac
tū tāꝙ incapaci habendū ꝓ nō ſcripto:vt ꝓbat in.l.in metallū.ff.de
his que pro non ſcrip.ha.⁊.l.non intelligitur.§.ſi quis palam.⁊ in.l.
in metalluꝫ.ff.de iure fiſci.⁊ in.l.collegiū.C.de here.inſti.⁊ cū legatū
palā factū ſit incapax manet penes heredē ⁊ nō tranſit in fiſcū:vt no.
in prealleg.iurib⁹:firmat Barto.in.l.hereditas.C.de his qui.vt indi.
vnde ſi legatur collegio nōdū approbato vel filio ſpurio nihil valet
legatū nec ſperat vt ſuperior ↄſētiat vl' apꝓbet relictū ipſe ſꝫ ipſo fac
to remanet penes heredē ⁊ habetur pro nō ſcripto.ita dico in propo
ſito cum illud ius incapaci habetur pro non ſcripto.⁊ ſi remanſit pe
nes heredē nō poterit eps in preiudicium heredis illud trāſferre in le
gatarium:⁊ idē dicendum in legatario eadē ratiōe:ex quo enim alte
ri nō poteſt acquiri ergo remāſit penes eū:vt no.i.l.qd meo.ff.de acq.
poſ.⁊ in iuribus.ſ.allega.⁊ donatio facta nō ſeruata legis ſolēnitate
habetur pro nō ſcripta:vt probatur in.l.ſancimus.C.de dona.Idē
ſi quis contra legum interdicta recipiat:vt i.l.vnica.C.de cōtra.iud.
et ſic nō poſſum⁹ dicere ꝙ in caſu noſtro donatio valuerit quo ad do
natorē.tū q̄ꝛ de iure donator nō poteſt:vt.ſ.dixi.tum q̄ꝛ dedit icapa
ci.tum q̄ꝛ non ſeruauit legis ſolēnitatē non habuit epi cōſenſum pre
ſuppoſito ꝙ epi ↄſenſus ſufficeret.ad hoc.xij.q.ij.ſine exceptione.⁊.c.
ſi quos.de ſeruis.tū ⁊ quarto q̄ꝛ cōtra interdicta canonū donauit.d.
c.preterea.autoritas ergo ſuperueniens non potuit nulluꝫ validare:
vt.ſ.dixi.⁊ iſta omnia militāt in legato.nec ob.motiuuꝫ Io.an.q̄ꝛ ſi
quis mandat eccleſiā cōſtrui vel diſponit cōtra legē:q̄ꝛ epi cōſenſus
requirit in diſpoſitione teſtatoris.vnde tex.in.d.c.nemo.cōſe.di.j.nō
dicit neminē poſſe legare pro eccleſia faundata ſed ꝙ nemo edificet ec
cleſiaꝫ ſine epiſcopi ↄſenſu:ſed eccleſie edificāde legari pōt nō donari:
vt.in.c.abbate ſane.de re iud.li.vj.⁊ ꝑ bar.in.l.ſeruos ad cuſtodiā.ff.
de ali.et cib.lega.vbi ponit diuerſitatē rationis.ſed i caſu noſtro trā
ſlatio iuriſpatronat⁹ in priuatū eſt ꝓhibita:vt patet ex predictis.er
go ſiue fiat legatū ſiue donatio nō pōt epi cōſenſus poſt mortem diſ
ponētis accedere etiam preſuppoſito ꝙ cū ipſius cōſenſu pōt valere.
qd tamen ego nō credo ꝑ ſupradicta.preterea qd ſupra dixi in dona
tiōe locū habet in legato.nam ⁊ vltima volūtas corruēs ex defectu
autoritatis vl' ſolēnitatis nō poteſt ex poſtfacto ↄualidari.vt no.i.d.
l.filio preterito.⁊ in.d.l.j.§.ſi quis filius.⁊ per Ioā.an.in.c.ij.de vſur.
li.vj.¶ Itē cōtra hanc opi.Io.an.quā videt ibi ſequi Ioā.cal.⁊ cō
muniter ſequētes vt in legato patrono pōt epiſcopi ↄſenſus accedere
ex poſtfacto videt tex.ad literam in.d.l.ſi.C.cōia pdi.vbi dicitur ꝙ ſi
vn⁹ ex pluribus habētib⁹ fundum cōmune legauit alicui ſeruitutem
⁊ deceſſit ſi adita hereditate conſentiunt alij ſocij nihil agunt.reddit
tex.rationē quia act⁹ defunctorum nō poſſunt ſtare in ſuſpēſo.ex quo
enim dies cedit legato quod eſt in legato puro adita hereditate opor
tet quod legatum acquiratur legatario al's ſit nullū q̄ꝛ nō poteſt ſta
re in ſuſpenſo:ſed in caſu noſtro epiſcop⁹ nō cōſenſit anteꝙ filio eſſet
hereditas acquiſita.ergo ſtatim fuit illud legatum extinctū ⁊ ſic non
poteſt procedere epiſcopi conſenſus.⁊ ad hoc non aduertunt predic
5 ti doct.¶ Ex his omnibus cōcludo † ꝙ patronus nō poteſt donare
laico iuſpatronat⁹ nec legare etiā cū epiſcopi cōſenſu ⁊ preſuppoſito
ꝙ epi ↄſenſus ſufficeret dico ꝙ nō poteſt interuenire ex poſtfacto ma
xime mortuo donatore ⁊ filio herede ſuperſtite vt in caſu noſtro cōtin
git ⁊ patet ex his reſponſio ad aliqua cōtraria ſupra in contrariū for
mata:q̄ ꝓ maiori claritate ſpecifice ſunt ſingulariter attingēda ſol
uēdo,vel ad ſupradicta remittēdo.Et primo ad primum dico ꝙ hoc
iuſpatronat⁹ cum ſit ſpirituale vel ſpirituali annexum nō eſt i libera
poteſtate patroni de eo ſicut d' alijs bonis diſponere.patet ex eo quia
illud vendere nō poteſt:vt i.c.j.de iurepa.et nec ſuper eo tranſigere.d.
c.preterea.de tranſact.nec dicitur illius habere dominiuꝫ:q̄ꝛ res ſacre
et religioſe nō ſunt in alicuius dominio.l.in tātum.§.ſacre.ff.de rerum
diuiſio.⁊ ſic non obſt.l.in re mandata.⁊.c.de his.alleg.in ↄtrariuꝫ nec
ob.c.illud.⁊.c.vnicum.e.tit.lib.vj.quia loco religioſo vel eccleſie dona
re poteſt:quoniā per hoc melioratur conditio eccleſie.vt ſupra dixi.
¶ Item confertur capaci ſed cum donatur laico deteriorat ipſius cō
ditio q̄ꝛ nō ſperatur ſaltem de proximo ipſius liberatio.¶ Item for
te donatur laico deterioris conditionis ꝙ ſit patronus.preterea dona
tur incapaci cū laicus non ſit huius iuris capax niſi ex priuilegio:et
cauſa principali non concurrit cum laico non patrono.nō obſt.quod
tranſeat in laicū cum vniuerſitate ville.d.c.ex literis.Ad hoc enim rū
deo dupliciter.¶ Et primo quod hoc ius vt habens miſturā cū tem
poralitate annectitur vniuerſitati temporali:ideo trāſit in laicum per
quandam conſequentiam ⁊ non principaliter.multa enim permittun
tur in conſequētiam que non principaliter et per ſe permittuntur:vt
aperte probatur in.l.in modicis.ff.de contrahen.emptio.et in.l.ſi mer
cedem.§.ſi.ff.de act.empt.vbi religioſa trāſeunt vendito fundo que ꝑ
ſe minime tranſirent:vt ibi patet in hoc iurepatronatus.tranſit enim
cum vniuerſitate in contractu non gratuito.d.c.ex literis.et.c.cum ſe
culum.eo.tit.⁊ tamen principaliter per ſe tranſire non poteſt.d.c.de iu
re.quinimo dubitatur nūquid vendita vniuerſitate poteſt ſpecialiter
exprimi iuſpatronatus ⁊ cōſimilium dicitur quod non exprimitur.de
quo plene per Io.an.in.c.vnico.eo.tit.lib.vj.¶ Secūdo poteſt reſpon
deri quod ideo tranſit cum vniuerſitate q̄a patron⁹ non poteſt am
plius illius curam habere,cum ad illud amplius ire non poteſt.vnde
ſatis probabiliter poteſt defendi opi.Bar.in.l.ſi mercedeꝫ.§.ſi.preall.
vbi dicit quod iuſpatronatus exiſtens in fundo tranſit cuꝫ fundo ad
capellā non datur acceſſus niſi per fundum ſecus ſi per viam publi
cam daretur aditus ſicut dicitur in iure ſepulchrorum:vt in.d.l.ſi mer
cedeꝫ.⁊.d.l.in modicis.⁊ ꝙꝙ Inno.⁊ alij canoniſte ſequētes cōmuni
ter tenēt oppoſitū dicentes quod in venditiōe palatij vel fundi nunꝙ
tranſit iuſpatronatus.oportet enim dicere qd hoc facit vniuerſitas
rerum ad hoc vt tranſeat et reddūt rationē quia iuſpatronat⁹ poteſt
haberi et poſſideri abſqꝫ eo qd vadat ad capellā cum preſentatio fiat
in abſentia.ſecus enim iure ſepulchri.eſt enim vtile vt ad illud habea
tur acceſſus.Poſſet tamen ſuſtineri contrarium.nam patronus con
ſequitur non ſolum honoreꝫ preſentādi ſed etiam onus defendendi ec
cleſiam ⁊ bona ſua.habet enim ire ad eccleſiaꝫ ⁊ videre an res bene cu
ſtodiantur per ſacerdotem:vt in.c.filijs.xvj.q.vij.no.gl.in.c.pie men
tis.eadem cauſa et qōne.⁊ ob hoc onus dubitatur nunquid patron⁹
poſſit in totuꝫ abdicare iuſpatronat⁹:vt no.per gl.ea.cau.⁊.q.habet
enim ius proceſſionis vt honoret cum vadit ad eccleſiā.vt in.c.nobis
de iurepa.et.c.filijs.xvj.q.vij.quibus quideꝫ iuribus iſte patron⁹ vti
non poteſt ſi nō habetur acceſſus vnde ſatis poteſt acceptari quod iuſ
patronat⁹ tranſit cū palatio ſeu fundo ſi ad capellā nō pōteſt haberi
aditus ex iuramēto quod nō eſt cōtra opi.canoniſtarum cuꝫ villa ſeu
vniuerſitate:demū tūc trāſit cū aliunde ad capellā adit⁹ nō habet.al's
aūt nō debet trāſire cū ſit ius cōe oīno ſeparatū et diſtīctū ab vniuerſi
tate ⁊ videtur probari in dictis legibus ꝑxime alleg.⁊ ſi hoc eſt verū:
eſt ſolemnis noua limitatio ad.c.ex literis.⁊.c.cum ſeculuꝫ.⁊.c.de iure.
allega.pro cōtrario Rū.ꝙ papa ſe retulit ad ꝓpoſitū caſum:ex verbis
ēnim narratiuis.non debet ſumi arg.a contrario ſenſu:vt not.in.c.pu
blicato.de elec.ad.c.ex inſinuatione.pōt multipliciter rūderi.primo vt
ibi dicit ꝙ ibi nō fuit mera donatio ſed potius quedā remiſſio cū illud
ius cōpeteret ambobus fratribus inſolidū.ſed mihi illa ſolu.non mul
tum placet per verbum habebat.quod eſt ſingularis numeri ⁊ verbū
contulit:et ideo ſatis pōt teneri opi.Archi.ſ.recitata vt clerico poſſit
donari quia meliorat cōditio eccleſie ⁊ donatio ſit capax.¶ Ad ſecū
dum principale argumētum de.c.cura.⁊.c.ſuggeſtū.in quibus clare
dicitur quod epi cōſenſus poteſt interuenire ex poſtfacto.Reſpōdeo
ꝙ illa iura nō loquūtur in donatiōe iuriſpatronatus ſed eccleſie:vt i
eis patet:erāt enim quidā putantes qd vigore iuriſpatronat⁹ poſſunt
cōferre ipſam eccleſiam collegio aut eccleſie maxime in ꝓprietate nec
illa iura loquunt.pertinet enim ad epiſcopum.vt in cle.ij.de reb.eccle.
non alie.⁊ in.c.conſultationib⁹.de dona.⁊.c.paſtoralis.de his que fi.
a prela.requirebatur enim ibi epi ↄſenſus nō vt autoritas quia nō po
teſt autorizare in facto proprio ſed vt cauſa agens merito pōt ibi cō
ſenſus īteruenire ex īteruallo ⁊ validare actū a tēpore cōſenſus p̄lati.
vt no.gloſ.in regula ratum.de regu.iur.in.vj.Sed in caſu noſtro ſec⁹
eſt.quia epiſcopi conſenſus requiritur nō vt cauſa agens nec vt habēs
participium aliquod in iurepatronatus quia illud ius totū petinet
ad patronū.hinc eſt quod ſine epiſcopi conſenſu poteſt illud donare
eccleſie ſeu loco religioſo qd nō eſſet ſi epiſcopus haberet participium
aliquod:vt in.c.paſtoralis.de dona.non poteſt ergo in trāſlatione il
lius iuris requiri cōſenſus epiſcopi niſi vt autoritas.Fateor tamē qd

iura quandoqꝫ vtūtur ꝓmiſcue ⁊ impꝛopꝛie his vocabulis.nā autoꝛi-
tatē quandoqꝫ appellāt ꝯſenſuꝫ q̄nqꝫ cōtra vt patet in.c.cū apoſtoli-
ca.de his q̄ fi.a pꝛela.et.xij.q.ij.ſine exceptiōe.⁊ hoc ideo qꝛ autoꝛitas
nihil aliud eſt ꝙ̄ conſenſus autoꝛizabilis: vt no.glo.in.c.j.de reb.eccle.
non alien.lib.vj.Hinc eſt quod.c.ſuggeſtū.appellauit autoꝛitatē.et.c.
cura.appellauit cōſenſum ⁊ hinc intellectum ad.c.cura.ſentit Jo.an.
in.c.cū conſuetudinis.de cōſue.⁊ eſt veriſſimꝰ.⁊ ſic tollit̃ fundamentū
dn̄oꝛū de Rota.¶ Uenio ad tertiū cōtrariū:ꝑmo ad.c.ſi qua.ꝺ reb.
eccle.non alie.Reſpondeo intelligendo ꝙ ꝯtractꝰ ibi tenuerit a pꝛin-
cipio lꝫ potuerit reſcindi per beneficium in integ.reſti.⁊ tenet ibi glo.
non viget in caſu noſtro.Secūdo poteſt intelligi qꝺ ꝯctꝰ fuit a pꝛinci-
pio nullus ⁊ tunc dicēdū ꝙ fauoꝛe eccleſie poteſt ibi autoꝛitas iterue
nire ex poſtfacto.hunc intellectum tenet ibi Hug.⁊ ſequitur gl.in.c.ne
ſede vac.⁊ Arch.in.d.c.ſi qua.ſꝫ donatio fienda alteri laico nō cadit
in vtilitatē eccleſie:⁊ ſic ceſſat diſpoſitio illiꝰ.c.ad.c.quod ī dubijs.di
co qꝺ non pꝛobat ꝙ renūtiatio valeat in pꝛeiudicium renūtiatis imo
dico ꝙ eſt pꝛoꝛſus nulla ꝙ aperte ꝓbat tex.ibi dū dicit nullā obtinet
firmitatem:⁊ ſentit ibi Hoſt.⁊ Joā.and.c.ꝙ̄to.de tranſla.pꝛela.vbi
aperte dicit ꝑ talem renuntiationem renuntians non perdit eccleſiaꝫ
imo ſubditi ei obedire tenent̃.ar.viij.q.viij.nōne.⁊ optime facit.l.lega
tus.ff.ꝺ offi.pꝛeſi.⁊ fateoꝛ ꝙ ſuperioꝛ poſſit illū ſic renūtia.aūt expelle
re dico.c.quod in dubijs vel habere ratam illius renūtiationē.⁊ hoc
ideo qꝛ in hoc caſu requirit̃ cōſenſus ⁊ non nuda autoꝛitas epī.nā in
tereſt epiſcopi vt ille renūtiet cum ſit ſibi obligatus ratione beneficij
vt in.c.cum capella.de pꝛiuil.ſꝫ in caſu noſtro pure requiritur autoꝛi-
tas que non poteſt interuenire ex interuallo maxime poſt moꝛtē p̄la-
ti per ſupꝛadicta.¶ Ad quartum arg.ſatis patet reſponſio per p̄di
cta:quia non loquuntur illa iura in autoꝛitate ſed in ſimplici ꝯſenſu.
6 ¶ †Ad quintum ⁊ vltimum arg.rn̄deo ꝙ in mutuo per filium ꝯtra
hendo non requiritur autoꝛitas partis ſed nudus conſenſus.hic ē ꝙ
ratihabitio ibi trahit̃ retro:agebat̃ enim ibi de pꝛeiudicio partis ſꝫ
nos loquimur in autoꝛitate interponēda.vt.ſ.dictum ē.¶ Ad ſecū-
dum dubium deſcendēs foꝛmabo pꝛius quatuoꝛ motiua ad partem
affirmatiuam:ſcꝫ ꝙ dicta baſilica Nicoſtrati vacet.Secūdo totidem
ad partem negatiuā.Tertio ipſius dubij ſolutionē annectā.¶ Pꝛi-
mo enim qꝺ dicta baſilica vacet collatione per epiſcopū patrono ne-
glecto facta non obſtante:ꝓbatur per tex.apertū in.c.decernimꝰ.xvj.
q.vij.vbi dicitur ꝙ talis eſt irrita.ad idē.c.ex inſinuatione.de iurepa.
niſi ſm omnē intellectum inſtituti ſine patroni pꝛeſentatione dicūtur
detētatoꝛes ⁊ occupatoꝛes:nā mādantur pꝛiuari ⁊ beneficia cōpellū
tur ſic acquiſita relaxare.Secundo adduces tex.in.c.cum Bertoldꝰ.
de re iudi.nō cōfirmatur ſeu inſtituitur p̄ſentatus ſecūdo loco ꝑ verū
patronum nulla facta pꝛius caſſatiōe de inſtitutiōe iam facta per epi
ſcopum ad pꝛeſentationem cuiuſdā qui non erat verus patronꝰ nec ī
poſſeſſione pꝛeſentādi.Si eniꝫ collatio facta per ep̄m vel īſtitutio non
pꝛecedente pꝛeſentatione veri patroni non tribuerit aliquod ius cum
fuiſſet facta ſecunda pꝛima nō caſſata etiā ſi pꝛima habuiſſet aliquē
ſaltem iuris decoꝛem:vt not.in.c.inter dilectos.de exce.p̄la.⁊.c.audi
tis.⁊.c.conſiderauimus.de elec.¶ Tertio certū eſt qꝺ īſtitutio ⁊ p̄ſen
tatio ſunt diuerſe ⁊ magna inter ſꝫ ignoſcitur differētia.vt dicit text.
in.c.in illis.de pꝛeben.li.vj.pꝛeſentatio nō pertinet ad patronuꝫ.vt in
c.nobis.⁊ quādo per totū.de iurepa.ſed ī eccleſia patronata nō colla-
tio ſed inſtitutio ꝑtinet ad ep̄m:vt in.d.c.decernimus.⁊ de iurepa.per
totum.hinc dicit Jo.and.ſuper regula ꝙ alicui gratioſe.de reg.iur.
lib.vj.in mercu.ꝙ hodie epiſcopi fundant intentionē ſuā de iure cō-
muni nō ſuper collatione ſed inſtitutione:qꝛ oīa beneficia p̄ſumunt̃
habere patronos cū nō naſcantur ſed per alios ꝓducunt̃ in eſſe.cū er
go collatio de qua querit̃ fuerit facta a nō habente poteſtatē qꝛ cū
eccleſia Nicoſtrati haberet patronū nō collatio ſed inſtitutio pertine
bat ad ep̄m ergo fuit ipſo iure nulla:qꝛ pꝛo nō dato habet̃ qꝺ ab a io
datur qui de iure dare non pōt:vt in.d.c.dabertū.j.q.vij.⁊.c.qꝺ aūt.
de iure patro.⁊.c.cū olim.de cauſa poſ.⁊ ꝓpꝛie.⁊ in.c.querelā.de elec.
⁊.c.ad aures.de tēpo.oꝛdi.per totū.Hinc eſt ꝙ ſi papa mandat ꝓui-
deri de bn̄ficio ſpectante ad collationē alicuius nō venit bn̄ficiū ad
illū pertinens reſpectu inſtitutionis nec econuerſo.vt dicit tex.in.c.cū
in illis.qꝛ hic ſunt iura oīno diuerſa attentās ergo alterū nō cōpetēs
nihil agit.de reſcrip.cū dilecti.de reſti.ſpo.c.ſi.¶ Quarto ⁊ vltimo
ꝓbatur ſic.vbicunqꝫ aliquid explicandū eſt cū aliquo ꝑ pꝛeſentia ſeu
cōſenſu vel cōſilio nō valet ſi expeditur illis abſentibꝰ ⁊ irrequiſitis:
vt ſin.c.cū in veteri.de elec.⁊.c.nouit.de his que fi.a p̄la.⁊.c.cauſaꝫ ma
trimonij.de offi.dele.ſed eccleſia patronata nō eſt per ep̄m oꝛdinā da
niſi cōſentiente patrono:quinimo patronus dꝫ eſſe autoꝛ ⁊ cauſa mo
uens.ep̄s habet inſtruere quē deſignauit ⁊ petierit.vt in.c.j.xvj.q.v.
⁊.c.decernimꝰ.ea cā ⁊.q.ꝺ iurep.c.nobis.⁊.c.illud.in fin.ergo collatio
facta ꝑ ep̄m patrono neglecto dꝫ eſſe nulla.⁊ per cōſequens baſilica
Nicoſtrati dicenda eſt vacare collatione illa nō obſtante ⁊c.¶ In cō
trariū ad partē negatiuā adducit̃.ſ.c.illud.in.ſi.de iurepa.vbi tex.vi-
detur apertus ꝙ collatio talis nō ſit irrita nec mero iure inſpecto irri
tanda ſed de rigoꝛe iuris duntaxat quaſi innuat ille tex.qꝺ inſpecto
mero iure quo cauetur ꝙ vnaqueqꝫ eccleſia eſt per ep̄m pꝛopꝛium oꝛ-
dinanda non deberet talis collatio irritari per abſentiaꝫ patroni;ſed
de rigoꝛe ſecus.¶ Secundo pꝛobatur ad idem,ſic:epiſcopus iure pꝛi
meuo diſpoſitiue fundat intētionē ſuper collatione ⁊ oꝛdinatiōe oīm
beneficioꝛum:vt dicit glo.no.in.c.ꝙ̄ꝙ̄.de elec.lib.vj.pꝛobatur in.c.re-
genda.⁊ in.c.nouerit.x.q.j.⁊.xvj.q.vij.omnes baſilice.⁊.c.nullus.⁊.c.
ſi quis deinceps.⁊ meliꝰ in.c.j.de appel.diſpoſitio ergo gratioſa po-
ſtea ſuperueniens ꝓuidens patronis ſuper iure p̄ſentandi ⁊ mādans
epiſcopis ſuper eis pꝛeſentātibꝰ pꝛouidere eccleſijs nō habet induce-
re actus nullitatem epiſcopis cōtrauenietibus.ad hoc gl.que ſolet ꝓ
ſingulari alleg.in cle.j.de iurepat.que dicit ꝙ ſi mādatur al's ptātem
non habenti data certa foꝛma nō valet actus foꝛmatꝰ nō ſeruata foꝛ
ma:⁊ ſic loquit̃.c.cum dilecta.de reſcrip.⁊.c.venerabili.de offi.dele.et
c.ſi.de reſti.ſpo.cum ſimi.Aut mandatur al's poteſtateꝫ hābēti ⁊ tūc
tenet actus licet nō ſeruata foꝛma quia videt̃ hoc ille facere ſuo iure
ex p̄oꝛi poteſtate quā ille habebat:⁊ ſic loquit̃.c.dilectus.el.ij.vbi te-
nuit collatio bn̄ficij fctā ꝑ epiſcopū lꝫ papa pꝛius mādaſſet vt alteri
conferret.ita videt̃ ad pꝛopoſitū inferēdū qꝺ cū iura mādauerūt epi-
ſcopo:al's per ſe poteſtatē habēti vt cōferat de cōſenſu ⁊ volūtate pa
troni:ſi ep̄s per ſe ⁊ irrequiſito patrono cōferat qꝺ nihilominus valꝫ
collatio.¶ Tertio pꝛobatur validitas alia conſideratione p̄ſuppoſi
to ſine veritatis pꝛeiudicio qꝺ a pꝛincipio fuiſſet nulla:attamē ex quo
patronus nunꝙ̄ cōtradixit:ſed intra tempus ſic pꝛefixum ad pꝛeſen
tandū tacuit.videt̃ tacite collationi cōſenſiſſe:qꝛ veroſimile qꝺ negle-
xerit ſuum ad hoc.c.ij.de his que fi.a pꝛela.⁊ quod ibi not. Hoſtiē.et
Jo.an.in.c.ex oꝛe.de his que fi.a maio.parte cap.Nā ꝯſenſus patro-
ni poteſt interuernire ex poſtfacto:vt in.c.ſi vero.de iurepa.Inno.in
c.per veſtras.eo.tit.⁊ Hoſtiē.in ſum.eo.tit.§.ſi.circa ſi.verſi.quod ſi ec
cleſia ꝓbatur ratione vbi ſi in actu requirit̃ alicuius cōſenſus poteſt
ex poſtfacto cōſenſus intercedere vt ſi actus valuerit a pꝛincipio cōfir
mat actū vt extūc.ꝙ ſi valuit cōfirmat vt ex nūc.l.per fundū.ff.de ſer.
ruſti.pꝛedi.iuncta.l.ſi.ff.ꝯmunia pꝛed.facit.c.lugdun̄.ix.q.ij.⁊.c.cura.
⁊.c.ſuggeſtū.de iurepa.⁊ multe concoꝛ.habentur in glo.in regu.ratū.
li.vj.⁊ de hoc videt̃ theoꝛica Inn̄.⁊ Jo.an.in.c.j.de reb.eccle.nō alie.
lib.vj.⁊ ſm ibi no.debent limitari dicta Inno.in.c.cuꝫ cōſuetudinis.
de conſue.¶ Quarto ⁊ vltimo pꝛobatur alia conſideratiōe.p̄ſuppo-
ſito qꝺ a pꝛincipio non valuiſſet nec quod patronus tacēdo ꝯceſſiſſet
actui ex quo elapſo tp̄e p̄fixo patrono ep̄s ſtetit ī eodē ꝓpoſito videt̃
tunc de nouo cum poteſtas ad eū libera erat deuoluta illā pꝛimā col-
lationem ratificaſſe ⁊ confirmaſſe ſeu de nouo feciſſe: vt pꝛobari videt̃
in.l.obſeruare.in ſi.in ſimili.ff.de offi.pꝛocō.vbi dicitur ꝙ ſi pꝛoconſul
delegauit cauſam tempoꝛe quo nō poterat.ſ.ante ingreſſum ꝓuincie
ſi poſtea ingreſſus ꝓuinciā in eadē volūtate fuit credēdū eſt dicit tex.
ibi delegatum habere iuriſditionem nō a tempoꝛe ex quo mādata eſt.
ſed ex quo pꝛouinciam ꝓcōſul ingreſſus eſt ad id qꝺ no.in.l.vna.C.q
pꝛo ſua iuriſd.⁊ in.c.ſi tibi abſenti.de pꝛeben.li.vj.⁊ optime qꝺ not.in
c.ſi.de coniug.ſeruo.⁊.c.j.de eo qui dux.in ma.vbi matrimoniū nulū
tacite confirmatur ſublato īpedimēto.ita dicēdū eſt in hoc quaſi ma
trimonio.¶ Pꝛo ſolutiōe clara huius dubij chꝛiſti noīe recēſito duo
7 pꝛincipaliter ſunt videnda.¶ †Pꝛimo nūquid collatio beneficij pa
tronalis ꝑ epꝫ facta patrono neglecto teneat an ſit nulla ip̄o iure ſine
alia ceſſione.¶ Secūdo pꝛeſuppoſito qꝺ ſit nulla an ꝯualeſcat patro
no intra tp̄s a iure ſibi pꝛefixum illū p̄ſentare et in vtroqꝫ dubio varia
ſenſiſſe do.de Ro.reperio vt patet deciſione.cclvij.in antiquis.qdaꝫ
tn̄ ex eis maioꝛē partē facientes:vt recitat ibi collegiū diſtinguebant
inter patronū laicū ⁊ clericū dicentes qꝺ collatio facta intra tp̄s pa-
troni clerici ſit nulla ipſo iure:⁊ qꝺ non validet̃ ſeu ratificetur ꝓpter
negligētiā patroni ſubſecutā:qꝛ qꝺ ab initio nullū eſt ⁊c.ſecus in col-
latione facta intra tempꝰ patroni laici.Diuerſitatis ratio ſm euꝫ hec
eſt:qꝛ laicus patronus parum aut nihil habet iuris vel ſaltem debile
in diſpoſitione beneficij ⁊ quicquid habet eſt de gratia ⁊ totalis bn̄fi
cij diſpoſitio potiꝰ cenſet̃ a lege ad ip̄m ꝑtinere.allegāt no.in.d.c.qꝛ.
de iurepatro.ꝑ Hoſti.⁊ ideo collatio epī tūc cēſet̃ validioꝛ p̄ſertim qꝛ
magis iuris habet in conceſſione pꝛelatus ꝙ̄ in pꝛeſentatione.de offi.
vic.c.dilectus.⁊c.¶ Secūda fuit quoꝛūdam opi.indiſtincte tenentium
collationē epiſcopi eſſe validam ex quo patronus ītra tēpus debitū
nullū pꝛeſentauit ⁊ dicebāt eū tenuiſſe ab initio ip̄o iure quātuncūqꝫ
fuiſſet facta intra tempus patroni:fatebant̃ tamē qꝺ ſi patronꝰ ītra
tempus ſibi a iure cōceſſum aliū p̄ſentaret:tūc eo vel pꝛeſentato inſtā
te eſſet caſſanda ſeu irritanda.arg.no.ꝑ Inno.in.c.cū Bertoldus.de
re iudi.¶ Tertia fuit opi.ipſius col.⁊ multoꝛū alioꝛū vt ip̄e refert di
centium circa pꝛimū dubiū ⁊ qꝺ collatio epī facta intra tēpus cuiuſ-
cunqꝫ patroni ſiue clerici ſiue laici ſit nulla.allegant.xvj.q.vij.decerni
mus.⁊ no.ꝑ Hoſtiē.de iurepa.c.ex inſinuatione.⁊ ſic debet intelligi ſꝫ
eos.c.illud.in ſi.eo.tit.Addebant tamē attingendo ſecūdum dubiū
ſupꝛa foꝛmatum qꝺ licet talis collatio a pꝛīcipio ſit nulla:tamē ſi pa-
tronus ei conſenſerat:ſiue tacite:ſiue expꝛeſſe quod per eiꝰ ratificatio
nem validetur.arg.not.per Hoſtiē.in ſum.de iurepa.§.ſi.ver.circa ſi.
quid ſi eccleſia.vbi dicit non intereſſe an patronus a pꝛincipio ꝯſenſe
rat vel ex poſtfacto quo ad hoc vt ſine ꝯſenſu ſuo oꝛdinata nō valeāt
tunc ex quo ceſſat cauſa impediens ⁊ ſuperuenit cauſa ꝯfirmans licꝫ
fuerit nulla

fuerit nulla a principio bñ pōt validari.argu l.ꝑ fundū.ff.de ſer.ruſt.
pre.⁊ in.l.obſeruare.in.§.fi.ff.de offi.pcō.⁊ no.per Dy.⁊ alios in re/
gula nō firmaꝛ.d reg.iur.li.vj.¶ Circa hoc diſtinguebāt iſti aut ep̄s
cōtulit iure deuoluto aut iure ſuo ordinario ⁊ originali.Primo caſu
dicūt ꝙ nunꝙ̄ valuit ex quo reuera ad ep̄m nōdū erat deuoluta po
teſtas.arg.c.ex parte aſtēſis. de fo.cōpe.cū ibi no.ꝑ Hoſt.nec ſequēs
patroni ratificato vel tacitus ↄ̄ſenſus vel exp̄ſſe validat euꝫ:quia nō
fuit facta ip̄o iure ſeu ex illa poteſtate epi.ad eiꝰ vigorē requiritur cō
ſenſus patroni:nā ep̄s deferendo iure deuoluto videtur preſuppone
re patronū negligētem ⁊ priuatū:⁊ per cōſequens cū nō ſit factū no/
mine patroni nō pōt per patronū ratificari.vt in reg.ratū.lib.vj.nam
ad taleꝫ collationē validandā ſeu ius cōferendū noua collatione opꝰ
eſſet poſt tp̄s patroni ſm eos allegat ad hoc qꝺ no. Jo.mona.l.c.ſta
tutū.de p̄ben.lib.vj.cū eñ diſpoſitio epi ſe habeat hoc caſu vt autori/
tas oportet ꝙ interueniat debito tēpore:qꝛ que ſunt autoritatis non
ſuo tēpore facta nō valēt:qꝛ autoritas debet ſemꝑ interuenire in ip̄o
facto tēpore quo ipſe actꝰ pōt ⁊ debet fieri.Secūdo caſu quādo epi/
ſcopus cōtulit ſuo ordinario ⁊ originali cōualidatur ex ſubſequenti
cōſenſu potroni expreſſo vel tacito:vtputa nō cōtradicēdo intra tē/
pus a iure ſibi prefixum.moueꝛ qꝛ hoc caſu videtur ep̄s in dubio di/
ſponere iure ſuo ⁊ ſub tacita conditione ſi ſibi placuerit:⁊ ſic debemꝰ
interpretari ne aliter ītерpretādo videatur inutiliter diſponere quaſi
eligere viā ad impugnandum ſuam diſpoſitionem qꝺ nō eſt in du/
bio p̄ſumēdū.argu.l.iij.ff.de mili.teſt.facit qꝺ no.in ſimili.in.c.ea no/
ſcitur.de his que fi.a prela.vbi preſumitur ꝙ ſi prelatus actū ſeu pre
ſentationē fecerit de capituli ſui cōſenſu:vt ſic actus teneat ꝙ per cō/
ſequēs dicta collatio facta poteſt per ipſum patronum ratificari.ea
eñ que circa beneficiū diſpoſitionē debēt interuenire ex parte patro/
ni potius ſe habent iure cōſenſus ꝙ̄ autoritatis.ea eñ que ſunt cōſen
ſus poſſunt interuenire ex poſtfacto:ſed ſecus ī his que ſunt autorita
tis iuxta no.per Jnn.in c.j.de reb.eccle.nō alienan.⁊ ibi per Jo.an.
in.c.cū cōſuetudinis.de cōſuetu.vt dixi plene in precedēti dubio.vn/
de pōt patronus poſtea cōſentiendo tacite vel expreſſe validare col/
lationē epi ad hoc qꝺ in ſimili no.in.c.cū nos.de his que fiūt a prela.
⁊ in.c.cū in eccleſijs.de preben.lib.vj.de iurepatro.c. iura.⁊.c.ſugge/
ſtū.hoc in effectu ſentiūt do.de rota deciſio.palle.quia ad hec dubia
nullā doctoris autoritatem contra eorū morē ⁊ ſtylū introduxerunt
fortaſſe vt arbitror nullā pro tunc habentes.Sed ad primum dubiū
qꝺ collatio patrono nō vocato ſit nulla.allego primo Joā.an.in.c.j.
de offi.vica.vbi expreſſe tenet qꝺ per talē collationem nullū ius tranſ
fertur in prouiſum:ideo etiā coram vicario epiſcopi pōt peti per pa/
tronum vt declaretur nullum ius ibi cōpetere:ſm eū voluerunt ideꝫ
Hoſtiē.⁊ Jo.and.in.c.ex inſinuatione.de iurepatrona.⁊ videtur ibi
tex.ſm vnum intellectum.¶ Item apertius voluit Feder.de ſenis.ī
tractatu permutatiōis.cxxx.vbi not.dicit quod licet permutatio be
neficiorū facta per epiſcopum non vocatis his qui habent preſenta/
tionem vel electionē valeat:licet veniat retractāda illis contemptis
poſtmodū cōtradicentibus:collatio tamen facta patrono contem/
pto eſt ipſo iure nulla ſm eum per dictū.c.decernimus.xvj.q.vj. Di/
uerſitatis rationem aſſignat:qꝛ permutandi autoritas principaliter
pertinet ad epiſcopū.vt in.c.queſituꝫ.de re.permu.ſed collatio nō ſic.
hoc idem ſentit Jnno.in.c.cū bertoldus.de re iudica.in gloſ.in ver/
bo memorato.in ver.vel potes dicere. ¶ Circa ſecundū preſuppoſi/
ta nullitas an conualſecat patroni taciturnitate. Hoſt.⁊ Jo.and.in
ſimilibus terminis videnꝛ ſentire qꝺ ſic.in.c.ij.de his que fi.a prela.
dicunt eñ quod ſi contenti collatione vel electione tacent intra tem/
pus eis prefixum ad eligendum vel cōferendū videnꝛ tacite electio/
ni vel collationi conſentire.argu.de cōceſ.preben.quia diuerſitatem.
⁊ in.c.ex ore.de his que fiunt a maio.parte capi.idem ſm Jo.and.ſi
fuit edictum propoſitū:⁊ nemo intra tempus comparuit ad cōtra/
dicendū.vt in.c.fi.de electio.lib.vj.ſaluo quod no.in.c.fi.qui ma.accu.
poſ.¶ Aliorū iudicijs ſic enarratis ſubijciam breuiſſime quod mihi
videꝛ ⁊ in primo dubio an patrono non vocato collatio per epiſco/
pum intra tēpus patrono affixum attenta valeat,ampliando termi
nos queſtionis.dicerem ꝙ ſic ſi epiſcopꝰ cōtulit ipſi patrono:tūc vel
ex poſtfacto cōſentiēte.hoc cōmuniter tenēt doctores.in.c.ꝑ veſtras.
de iurepatrona.non eñ poteſt dici ſine conſenſu patroni ex quo con
ſenſit:licet ex poſt facto.vt probaꝛ in.c.ſi vero.de iurepatro.no.Joā.
and.in.d.c.ꝑ veſtras ⁊ regulariter hoc tenent Bar.in.d.l.ſi qs mihi
bona.de acquiren.heredi.⁊ Jnn.in.c.j.de reb.eccl.non alienan.li.vj.
⁊ ſupra latius dixi.Aut collatio fuit facta alteri ꝙ̄ patrono:⁊ tunc
aut patronꝰ erat p̄ſens ⁊ poteſt ꝓbabiliter dubitari an taciturnitas
hoc caſu debeat haberi ꝓ ↄ̄ſenſu qui in actu preiudiciali habeꝛ regu
lariter ꝓ cōtradictiōe.vt in.l.filiofa.§.inuitus.ff.de procu.not. Jnn.
in.c.in geneſi.de electio.⁊ glo.in regu.qui tacet.de regu.iur.lib.vj.ad
idem.c.illud.in fi.de iurepatr.vbi dicitur irritandā fore collationem fa
ctā ſine preſentatione patronorum.¶ Contrariū credo poſſe attēta
ri:qꝛ hoc caſu nullū preiudiciū fiet patrono cum ius ſuum patrona/
tus remaneat illeſum:⁊ per collationē clericis eccleſie vacātis:⁊ ſic
tractatur de cōcupiſcibili:⁊ per cōſequēs debet haberi patronꝰ ꝓ cō

ſentiēte.l.q patitur.C.mādati.no. Jnn.in.d.c.in geneſi.nam ſi colla/
tio ibi diſplicuiſſet non habebat niſi contradicere.Et in hoc indubi/
tanter eſſet verū ſi ex parte patroni tunc vel poſtea interueniſſet aliqs
actus poſitiuus approbatiōis:collatiōis.argu.optimum.in.c.ex ore,
de his que fi.a ma.par.capi.facit etiā ad predicta.c.decernimꝰ.palle.
niſi decernaꝛ collatio nulla quādo ſpretis patronis ep̄s eccl'iam cōtu/
lit:ſꝫ in caſu noſtro data patronoꝝ p̄ſētia non poſſunt dicere qꝺ fue/
runt ſpreti:quinimo ꝓpter vinculū charitatis ⁊ filiationis ſpiritualis
que eſt inter ep̄m ⁊ ſuos dioceſanos videnꝛ patroni ex quo nō ↄ̄dixe/
runt ep̄o cōſentire ꝑ tex.no.in.l.ſi ſeruus cōis.de do.inter vi.⁊ vxorē.
aut patronus erat abſens ⁊ ſubdiſtingue.Ant enim cōtulit ep̄s iure
deuoluto ⁊ nō tenet collatio ex quo in veritate patronꝰ nōdū erat pri
uatus ꝑ.c.ex parte aſtēſis.de cōceſ.p̄ben.cū ibi no.vbi ptꝫ ꝙ collatio
facta eo iure quo fieri nō poterat nō tenet,lꝫ alio iure fieri nō potuiſ/
ſet.facit quod in ſili no.Bar.in.l.ſi is ad quē.ff.de acqui.hered. Aut
cōtulit iure ſuo ordinario ⁊ ſic poſuit ſpem expreſſe in patrono:⁊ tūc
patrono cōſentiēte valebit collatio vt eſt ex tūc.argu.reg.ratihabitio
nem.de reg.iur.li.vj. Si aūt ↄ̄tradixit puta qñ ſimpliciter cōtulit pa/
trono abſente demum intra tp̄s p̄ſētationis ↄ̄dicente.moueor princi/
paliter per.c.decernimus.xvj.q.vij.vbi expreſſe per verba preſentis
tp̄is dicitur qꝺ talis collatio eſt irrita ⁊ ea nō mandata aliter ceſſari
ſubijciꝛ vt alius ad verecūdiā ep̄s ordineꝛ ⁊ inſtituaꝛ quē ipſe patro
nus condignū elegit:ergo opꝫ dicere ꝙ.c.illud.de iurepa.vbi dicitur qꝺ
eſt irritāda dꝫ exponi.ſ.irrita nuntianda:vel poteſt ſtare ꝓprie ſed de
bet referre ad effectum ſic vt reuoceꝛ ſicut de facto proceſſit.ꝓ hac ex/
poſitiōe vide in ſimili.c.accedēs el.j.vt lit.nō cōte.in verſi.caſſamꝰ.nā
lex poſterior debet referri ad priorē.vt in.l.ſed ⁊ ſi poſteriores.ff.de le/
gi.⁊ ꝑ eā debet diſtingui ⁊ limitari:facit qꝺ ibi no.Bar.⁊ plenius in
extrauagā.ad reprimē.in verbo nō obſtātibꝰ.Huic intellectui ſatis cō
cor.c.cum Bertoldus.de re iudica.inducendo:vt ſupra induxi. Pre/
terea hoc idem ꝓbaꝛ ⁊ alia ratione vbicūqꝫ collatio pertinet ad ali/
cum cōſilio alterius nō valet ipſo iure collatio conſilio non requiſito.
vt ptꝫ in.c.noluit.de his que fi.a prela.in fi.iuncta glo.fin.facit.c.cum
in cūctis.de elec.⁊.c.cū olim.de arbi.⁊.c.vnicum.loquūꝛ in epiſcopo.
qui habet conferre cum cōſilio capituli.ergo multofortius dicendum
in caſu noſtro vt nō valeat ipſo iure collatio attentata per ep̄m vel ali
um prelatum in patrono nō vocato ⁊ poſtea ↄ̄dicēte cum patroni ſit
habēdū nō modo cōſiliū.ſed requiriꝛ vt ipſe tanꝙ̄ cauſa mouēs ⁊ pri
maria debeat p̄ſētare inſtituendū per ep̄m:vt in iuribus vulgaribus
ſupra allegatis ¶ Item ⁊ tertio hec collatio reperiꝛ attēta a nō ha-
bente ptātem cum hodie ad ep̄m ſpectet inſtitutio que ſit ad patroni
ptātem nō aūt libera collatio:vt ſupra dixi.factum a nō habēte ptā/
tem eſt ipſo iure nullū:qꝛ pro nō dato habeꝛ quod ab illo datur ⁊.c.ſ.
q.vij. daibertū.⁊.c.qꝺ aūt.de iurepatro.¶ Si aūt patronus intra tē/
pus preſentatiōis cōſentiret:tūc puto qꝺ collatio valeret vt ex tūc nō
aūt vt ex nūc.Moueor qꝛ ad plenum ius conferendū vel trāſferendū
in clericū requiriꝛ factū patroni ⁊ epi.⁊ ambo veniūt tanꝙ̄ principa/
les ⁊ habentes participium illo iure transferendo lꝫ ep̄s habeat ius
pinguiꝰ.vt in.c.dilectus.de preben.vbi ſingulariter ꝓbatur etiam ꝙ
patronus habeat in preſentatione aliquid iuris.ergo factū ab illo va
let rōne iuris ſui tantum ſed qꝛ nō habet ius integrū per ſe ↄ̄ualidaꝛ
eo tempore quo patronus aſſerit ⁊ nō prius ⁊ optime ꝓbaꝛ in ſimili
in.l.ꝑ fundū.ff.de ſer.ruſti predio.vbi patet qꝺ vnus ex pluribus ha/
bētibus fundū cōem ↄ̄ſtituit ſeruitutē in fundo:lꝫ valeat quo ad ſe vt
ipſe ↄ̄uenire nō poſſit cū antea nō acquiriꝛ ſeruitus donatario quam
alij cōſenſerit:⁊ nouiſſima ↄ̄ceſſio cōceſſiōes p̄cedentes cōfirmat.aut
patronus nec conſenſit nec ↄ̄dixit intra tempus ad preſentandū iure
ſibi p̄fixum:⁊ ſic per negligentiā eſt priuatus iure ſuo quo caſu ꝓce/
dit ſm dubiū meū:⁊ puto qꝺ collatio epi facta prius immediate ↄ̄ua
lideꝛ abſqꝫ alia collatiōe in futurum fienda:qꝛ ipſe ep̄s nō pōt cōtra
uenire.arg.d.l.ꝑ fundū.⁊.c.veniens.de fi.p̄ſby.⁊.c.diuerſis fallacijs.
de cle.cōiu.⁊.c.ſi tibi abſenti.de prebē.lib.vj.vnde aut patronus negli
gēs habebiꝛ ꝓ cōſentiēte ex quo non ↄ̄dixit:nec alium preſentauit.vt
in.d.l.ſi ſeruus cōis.aut ius ſuum eſt per negligētiā cōfuſum in ſupe/
riorem q haberet ius inſtituēdi iuxta no.glo.in cle.j.de ſepul.⁊ etiam
ep̄s qui cum ſit collator non pōt ↄ̄dicere ⁊ obuiare.⁊ teneꝛ illam ha/
bere ratā preſertim in caſu noſtro in quo cōferens bñficium ꝙ confer
re teneꝛ aliud conferre non pōt.vt in.c.inter cetera.de preben.ad idē
bene facit prout in ſimili habeꝛ.in.l.exceptione.de euict.⁊.l.cū a te.C.
de rei vē.in quibus iuribus habetur ꝙ is q tenetur ex perſona ſua nō
pōt contraueuire ex propria.preterea patrono negligēte ceſſat cauſa
impediens ⁊ ſuperuenit cauſa confirmans:merito debet nunc irreuo
cabiliter conualidari.arg.eoꝝ que no.in regula non firmaꝛ.de regu.
iur.lib.vj.⁊ per hoc ptꝫ reſpōſio ad omnia contraria.ſ.allega.p̄terꝙ̄
ad ſecundū.ad hoc rūdeꝛ ꝙ ꝓcedit cū mandaꝛ ſimpliciter aliqd fieri
habenti alꝰs ptātem:ſed in caſu noſtro nō ſolū mandaꝛ ep̄o vt confe/
rat ad preſentationē patroni.ſꝫ ipſa poteſtas fuit autoritate iuris in
patronū trāſfuſa:⁊ ꝑ conſequens illud ius patroni qꝺ includebaꝛ in
iure epi:ſcꝫ in libera collatiōe fuit ab eo abdicatum.vt de iurepatro.
quaſi ꝑ totū.merito factū ſolius epi nō debet tenere ꝓ ſe tantum.arg.

c.ſi capitulo.ꝛ.c.ſi ſoli.de cõce.preben.in.vj. ¶ Cõtratertiũ procedaꝫ
magis ſuccincte.tum ꝑpter ꝓlixitatem euitandã. tũ qꝛ videtur mihi
habere tantã facultatẽ ſicut precedẽs:ꝛ primo adducã tria argumẽ-
ta ad ꝑtẽ negatiuã.Scđo totidẽ ad ꝑtẽ affirmatiuã.Tertio ſolutio
nẽ aggrediar.Uidetur nãqꝫ primo qđ ꝯtctus initus inter augeriũ et
Baſilicam nicoſtrati nõ fuit oino licitus ꝑ text.expreſſum.in.l.iube-
mus nullã.§.ſane.C.de ſacroſan.eccle.vbi expreſſe cauet̃ ꝙ ad hoc vt
alicuius eccleſie vſuſfructus alicui ad vitã ſuã vel ad minus tp̃s cõce
datur opoꝛtet qđ is cui fit ꝯceſſio ꝓmittat dare eidẽ eccleſie poſt moꝛ
tẽ ſuã aliã poſſeſſionẽ de ſuo ꝓpꝛio quo ad dñium ꝛ vſumfructũ equi
ualentẽ:ꝛ eiuſdẽ reditus cuius eſt illa que vſufructuãda ſibi cõcedit̃
ꝛ niſi in hoc pactũ initũ fuerit non valet qđ inter eos agitur.Ideoqꝫ
eccleſie poſſeſſio remanet in iure ꝛ dñi eccleſie:ſicut pꝛi⁹:itaqꝫ ſꝫ quoſ
dã etiã poſſeſſio facti nõ transfert̃ per traditionẽ illo pacto nõ prece-
dente:vt ſentit Bar.in.l.j.§.ſi vir.ff.de acquir.poſ.ꝛ hodie ꝑ ius aut̃.
videt̃ aucta ꝛ melioꝛata ꝯditio eccleſie in hoc:qꝛ vbi olim ſufficiebat
ꝓmittere relinquere ſuã poſſeſſionẽ poſt moꝛtẽ hodie non tenet̃ moꝛ
quo ad dñium remanẽte apud eũ vſufructu tp̃e vite ſue:vt ꝓbatur
in aut̃.de nõ alie.§.ſi quis aũt voluerit;ſed in caſu noſtro dictus Au
gerius hoc nõ ſeruauit:ſed ſolũ dedit pecuniã:ergo talis contract⁹
nõ eſt licitus cũ expꝛeſſe ſit a lege dãnat⁹.Et certũ eſt qđ lex põt ex cã
impedire validitatẽ cõtractus.vt.l.cũ lex.ff.de fideiuſ.facit regula q̃
cõtra ius fiunt.de reg.iur.lib.vj.ꝛ.x.diſt.vides.Scđo cõtra dictũ cõ
tractũ adduco tex.no.in.c.quicũqꝫ.xiiij.q.vbi dicit̃ ꝙ ſi emit̃ vt cari⁹
vendatur eſt turpe lucrũ.ad idẽ.c.eijciẽs.lxxxviij.diſtin.ſed augeri⁹
recepit iſtud prediũ ꝑpter lucrũ vt plus inde recipiat ꝙ̃ fuerit factũ
ꝛ quã dedit;ergo talis cõtractus nõ eſt vndiqꝫ licit⁹. ¶ Tertio vide
8 tur † qđ talis cõtractus ſit vſurarius:qꝛ ſola ſpes habẽdi aliqd vltra
ſoꝛtẽ cõſtituit hominẽ vſurariũ.vt in.c.cõſuluit.de vſuris.no.gl.xiiij.
q.iiij.in ſumma qđ iſte Augerius induct⁹ fuit hac ſpe.putauit enim
tantũ ſe poſſe viuere vt plus recipiat ꝙ̃ dedit;ergo ꝛc.Nec ob.ſi dica
tur qđ ex hac intẽtiõe nõ apparet.qꝛ cũ nemo faciat talẽ cõtractũ niſi
ꝑpter lucrũ ſatis põt a cõiter accidentibus argui.vt in.c.j.§. alleg. ꝛ
qđ ibi no.de cle.nõ reſiden.In cõtrariũ ad partem affirmatiuã ꝙ ta
lis ꝯtctus ſit licitus primo probatur per.c.precarie.x.q.ij.vbi patet ꝙ
de iure canonico poſſunt de bonis eccleſie fieri cõceſſiões precarie gra
tioſe:ꝛ in beneficiũ vt ſi donanti reꝫ ſuã eccleſie in ꝓpꝛietate poſſit ec
cleſia cõcedere duplũ de bonis ſuis poſſidẽdis vſufructuãdis toto tẽ
poꝛe vite ſue:ſi ergo hanc munificentiã poteſt facere eccleſia de bonis
ſuis multofoꝛtius de reditibus alicuius poſſeſſionis.longe eñi plus
recipit is qui recipit duplũ retẽto vſufructu rei ſue ꝙ̃ valebat res ſua
tẽpoꝛe moꝛtis:finge eñi qđ res ſua valebat mille ꝛ ab eccleſia recipit
bona valẽtia duo milia ſatis cõtingens eſt qđ de bonis eccleſia reci
piat quolibet anno ducenta:ꝛ ſic ſi viueret lõgo tẽpoꝛe recipiat plus
ꝙ̃ valeret poſſeſſio ſua,ꝛ idẽ poſſet cõtingere habito reſpectu ad ius
ciuile:ſcꝫ ad ad.l.iubem⁹.C.de ſacroſan.eccle.nã licet ab eccleſia reci
piat poſſeſſionẽ eiuſdẽ valoꝛis cuius eſt ſua quã promittit relinquere
eccleſie poſt moꝛtẽ tamen poterit faciliter contingere data lõgitudi-
ne vite ſue quod plus percipiat ꝙ̃ valeat ſua poſſeſſio : ꝛ nihilomin⁹
hoc permittitur eccleſie nõ in fauoꝛẽ eccleſie:ſed etiam in beneficium
illius cui cõceditur.vt in.d.c.precarie.ꝛ in.d.l.iubemus.ergo foꝛtius
deberet admitti talis cõtract⁹ initus inter Augeriũ ꝛ Baſilicã nico
ſtrati preſuppoſito qđ ſpem habeat plus recipiẽdi quã dedit. ¶ Se-
cũdo ad idẽ induco.l.ſi ea lege.C.de vſu.ꝛ.l.in ciuitate.eo.tit.vbi pa
tet qđ contract⁹ in ſe alias illicitus vel vſurarius tolerat̃ ratione in-
certitudinis cũ dubiũ eſt an quantũ poterit percipere ꝛ quantũ vale-
bit ſolutionis tp̃e.ita dicendũ in ꝓpoſito cum dubiũ nunc ſit quanto
tẽpoꝛe ſit dict⁹ Augeri⁹ victur⁹:cũ nihil hoꝛa moꝛtis incertius . vt.l.
j.ff.de condi.ꝛ demõ.ꝛ per cõſequẽs ꝓbabiliter dubitat̃ an plus vel
minus ꝙ̃ debeat ſit ꝑcepturus debet contractus talis accuſari cũ di
ctus Augerius põt habere ad lucrũ ꝛ dãnũ. ¶ Preterea ꝛ tertio be
ne facit.c.eijciens.pꝛealle.lxxxvij.diſt.vbi patet † qđ licite ꝛ ſine pecca
9 to qs locãdo agrũ ſuũ recipit annuam penſionẽ:qꝛ videt̃ quodãmo
do lucrum qđ potuiſſet percipere toto tp̃e vite iſtius Augerij ex fun
do ſeu predio cõmutare cũ iſtis quingẽtis aureis quos nũc in pꝛinci
pio [illegible] recipit ab augerio.nec debet iſte cõtractus vitiari cũ ſe
[illegible] cuꝫ ex hoc contractus dꝫ argui magis licitus ꝙ̃ ſi omni an
no [illegible] deret cũ magis hoc accedat ad naturã emptionis;vt̃ eñi
[illegible] illius predij.ad hoc glo.no.in.l.j.ff.de ſuperfi.ꝛ lati⁹ ꝛ me
[illegible] ferro.§.qui maximos.ff.de pub.facit etiã dictũ.c.eijciẽs.
[illegible] illicite poſſet emere aliquã materiã vt ibi poſſet ſe exerce-
[illegible] illã ad aliquam foꝛmã ꝛ inde lucrũ cõſeq.ita iſte Auge
[illegible] poterat dare quingẽta pro vſufructu illius predij toto tẽ-
[illegible] ue ꝛ ſic habet materiã ſe exercitãdi in colẽdo ꝑdiũ; vt inde
[illegible] vt viuere poſſit.vnde potius videt̃ lucrũ cõſequi ex ſua cu
[illegible] a ꝙ̃ ex ſubſtãtia pꝛoximi ſeu eccleſie.hinc dicit tex.in.§.ſi
[illegible] no.inſti.de re.diui.qđ poſſeſſo bone fidei facit fruct⁹ ſuos
[illegible] ꝛ cura ipſius poſſeſſoꝛis. ¶ Nũc ſolutiones aggrediens
[illegible] e inuocato ſciendũ eſt qđ hanc queſtionẽ pꝛincipaliter foꝛ
[illegible] Hoſt.i ſum.de vſu.ꝛ idẽ Rayna.in ſumma.ꝛ ambo breuiſſime
iudicarunt talẽ cõtractum vſurarium:eoꝛũ fundamentũ fuit qꝛ ho-
mines ſperant viuere.ꝛ ſic ſperãt amplius ſe ꝑcepturos ex prouenie
tibus poſſeſſionum ꝙ̃ ſit pecunia quã dederũt.vſura aũt ſola ſpe cõ-
trahit̃.vt in.c.cõſuluit.de vſuris.ſecus ſi quis dat vnã poſſeſſionem
ꝛ recepit aliã equiualentem:qꝛ tunc licitus eſt cõtractus.vt.ſ.dixi in
argumẽtis:ſed Hoſt.i ſumma eo.§.an aliquo caſu.verſi.quid de his
qui emũt.iſtoꝝ opi.refert ꝛ repꝛobat dicens eos nõ bene ſenſiſſe:quia
homines ita poſſunt ſperare lucrum in hoc vltimo caſu qñ recipiunt
vnam poſſeſſionẽ ꝛ dant aliam equiualentẽ poſt moꝛtẽ ſicut in pꝛimo
quãdo dant pecuniã:ꝛ ideo ſm eum eſt licitus pꝛimus cõtract⁹ cuꝫ
ſit emptionis ꝛ venditionis:ſic vltimus precariuꝫ niſi in fraudẽ fiat.
nã vtraqꝫ appꝛobatur a iure.in titu.de contrahen.empt.ꝛ in titu.de
preca.per totũ. ¶ Preterea iſtoꝛum opinionẽ cõfutat Hoſtiẽ.per eo
rum dictum:quia ipſi dixerunt quod cõtractus vſurarius nõ habet
locũ niſi mutuo ꝛ in caſu noſto certuꝫ eſt mutuo non contrahi.qua-
re cõcludit Hoſt.contractum iſtum ratione incertitudinis excuſari.
argu.l.j.C.de pac.ꝛ.l.j.ff.de cõdi.ꝛ demõ.melius.facit.l.ea lege.C.de
vſuris.hãc opi.Hoſt.ſecutus fuit Archi.in.c.quicũqꝫ.pꝛealle.xiiij.q.
iiij.ſentit Joã.de lig.in cle.vna.de vſu.hec ſunt que in iſta materia re
perio.Mihi aũt placet hec opinio Hoſt.vt talis cõtractus licit⁹ ſit
etiã in rebus eccleſie:quia videtur quedã emptio vſufruc.ad vitã re
cipientis ꝛ allego ꝓ hoc caſum iudicio meo apertũ ꝛ rotundũ in cle.
j.de reb. eccleſie nõ alie.vbi expꝛeſſe dꝛ ꝙ exigente neceſſitate vel vtili
tate eccleſie põt pꝛelatus etiã religioſus nõ ſeruata ſolẽnitate debita
iuris reditus ꝛ poſſeſſiones eccleſie ad vitã eius ſeu ad aliud certum
tẽpus pecuniam inde receptã cõcedere:ꝛ ſubijcitur poſtea in fi.illius
tex.qđ pꝛelatus ſeu rectoꝛ eccleſie põt ſolus alia ſolẽnitate nõ ſeruata
locationes ſeu redituũ ꝛ fructuũ venditiones ad tẽpus nõ modicum
facere.vnde nõ video ex quo capite ſit talis contractus emptionis ꝛ
venditionis vſuſfructus.vt in cle.j.iuncto pꝛin.c.cũ ſimi.ꝛ qꝛ tex.ibi re
ſpectu fructuũ ponit locationes ꝛ venditiones vt diuerſa:dico ꝙ ꝓ-
pꝛie locutio eſt qñ pro fructibus annuatim ſoluitur penſio:lꝫ ſit facta
locatio ad magnũ tempus.ad hoc.l.quero.§.inter locatoꝛẽ.ff.locati.
ꝛ in.c.propter ſterilitatẽ.eo.tit. ¶ Hinc dicit Accurſius in.l.penul.§.
inſtitutio.ff.de leg.ij.quod locatio poteſt fieri ad mille annos.vẽditio
fructuũ pꝛopꝛia eſt quandocũqꝫ pꝛetiũ ſtatuit̃ pro toto tp̃e.de quo ꝑ
Bar.in.d.l.cotem ferro.ff.de pub.in.§.qui maximos.vbi hec inter ce
tera voluit. ¶ Hinc dicit glo.ſingularis.in.l.j.ff.de ſuperfi. ꝙ pꝛetiuꝫ
eſt mercedis quãtitas ꝛ facit diſcerni emptoꝛem a cõductoꝛe.quia de
bet intelligi ſm pꝛedicta per tex.d.c.j.patet:qꝛ nõ ſolũ fructuũ poſſeſ-
ſionis poteſt fieri venditio cũ bona conſcientia:ſed etiã reditus iuriũ
puta gabellarũ vel alterius poſſunt vendi qđ etiã ſatis voluit Bart.
in.d.§.qui maximos. ¶ Fateoꝛ tamen ꝙ ſi eccleſia eſſet decepta in ꝑ-
tio quod poſſit petere reſtitutionẽ in integrũ ratione leſionis propter
c.j.de in integ.reſtit.in.vj.vbi patet quod generaliter aduerſus quẽ-
libet contractum poteſt eccleſia petere reſtitutionem in integrum ſi
eo ſenſit ſe leſam ſpecialiter reſpectu locationis probatur eo. ti.c.j.in
antiquis ꝛ reſpectu infeudationis.vt in.c.penul.de reb.eccle.non alie.
Et ad pꝛedicta facit quod notat Jo.and.in.c.ſi.de eccle.edifi.ꝛ dicit
quod etiã is pꝛelatus qui iurauit non alienare poteſt vẽdere fructus
ad certuꝫ tempus quod tamen ſatis pꝛobatur in dicta cle.j. ¶ Secũ
do hoc idem videtur pꝛobari in dicto.c.j.de reb.eccl.non alienan.vbi
patet quod pecunia recepta poteſt eccleſia dare in feudum.ꝛ licet lici
tus ſit contractus:licet eccleſia poſſet petere reſtitutionem in integrũ
ſi ex tali contractu enoꝛme diſpendium incurriſſet:per infeudationeꝫ
autem pꝛopꝛietas remanet apud dominum:vſuſfructus auteꝫ illius
rei tranſit in accipientem.vt in.c.vnico.ex quib. cau.feu.amit.colla.x.
Sicut ergo licite poteſt fieri talis contractus infeudationis:ꝛ ita foꝛ
tius emptionis vſuſfructus cum pinguius ius tranſit in accipienteꝫ
ex infeudatione ꝙ̃ ex fructuũ emptione:qꝛ hoc vltimo caſu trãſit poſ
ſeſſio naturalis.vt.l.naturaliter.ff.de acquiren.poſ. ꝛ expirat ius iſti⁹
per moꝛtẽ.vt.c.ſi.de pig.ꝛ in.c.ſi.de vſu.Sꝫ in pꝛioꝛi caſu feudũ trãſit
in heredem accipientem maſculum vel feminam. ¶ Item trãſit vtile
dominium ipſius,vt no.gl.ꝛ latius ꝛ clarius Bal.in.c.j.de capi.ꝯra.
ꝛ no.in.c.ſi diligẽti.de preſcrip.ꝛ in.c.nuper.de do.poſt diuoꝛ.reſti.et
glo.in.c.cum Bertoldus.de ſenten.ꝛ re iudicata. ¶ Tertio probat̃
tali ratione ſicut eccleſia poteſt vẽdere exigẽte neceſſitate:vtilitate: vl'
pꝛopꝛietate bona ipſius quo ad directũ vel vtile dñium.vt no.ꝑ gloſ.
xij.q.ij.in ſumma.ita ꝛ foꝛtius debet ex eiſdem cauſis poſſe vẽdere bo
na quo ad vtile dñium vel quo ad vſumfructum ꝛ minus leditur in
hoc vltimo caſu ꝙ̃ in precedẽti. ¶ Itẽ ſicut vſura nõ cõmittit̃ ex ven
ditiõe ꝓpꝛietatis.ita nec ex vẽditione vſuſfructus:vſura eñi nõ ꝯmit
tit̃ niſi in ꝯtctu mutui veri vel ficti.iuxta no.in.c.cũ in ciuitate.de vſu.
ꝛ plene per glo.no.xiiij.q.iiij in ſumma.ꝛ pleniſſime ꝑ Jo.an.in regu
la peccatũ.de reg.iur.in.vj.in mercu.ꝛ dicam ſpecialius infra in ſequẽ
ti dubio.Sed contractus de quo nũc queritur nõ poteſt dici ꝙ ſit veri
vel ficti mutui cum nõ poteſt aliquo caſu impediri.nec Augerius ex
pectat duas retributiones ſicut expectat vſurarius ſed ſolũ conſequi
tur vſumfructũ toto tẽpoꝛe vite ſue:ergo talis ꝯtractus ex nulla par-
te poteſt dici vſurarius:vel aliter ex ſua foꝛma illicite talẽ cõtractum
permittere:

permitteret indeſinenter laicis dũmodo fraudẽ z dolum euitent:ſʒ clericis nõ puto licere niſi cauſa neceſſitatis:moueoꝛ per tex.no.in.c. peruenit.lxxvi.diſtin.vbi dicitur qđ cauſa lucri nõ licet clericis vel monachis cõducere alienas poſſeſſiones.Ad idem.c.foꝛnicari.lxvi. diſt.dicitur qđ ante clericatũ licet negotiari poſtea nõ.z p̄ſertim de bent clerici a pꝛedicto contractu abſtinere ꝓpter opinionẽ illoꝝ euitandã qui dixerũt eum eſſe feneratitium.debẽt eñ abſtinere ab omni ſperantia z non ſolũ a mala re ipſa:ſed eo quod eſt malum in opinione.de vi.z hone.cleri.cũ ab omni.z in.c.terrulas.xij.q.ij.z hec pꝛo ſolutione queſiti ſufficiãt. ¶ Uenio nũc ad ꝯtraria ſupꝛa allegata pꝛo parte negatiua.¶ Et pꝛimo ad pꝛimũ reſpõdeo quod.l.iubemus. debet intelligi qñ quis vellet habere vſumfructũ alicuius rei eccleſiaſtice nõ dato cõpetenti pꝛetio:ſed vellet habere gratis:vel aliqd modicũ relinquat de ſuo tpe moꝛtis vel cũ neceſſitas vel vtilitas eccleſie non expoſtulat talem contractũ.z idẽ dicẽdum ad auſ.de nõ alie.vt in dicta cle.j.de re.eccle.nõ alie.cũ alijs iuribus ſupꝛa alleg.z facit autẽti. hoc ius poꝛrectũ.C.de ſacroſan.eccle.canonizata.x.q.ij. ¶ Ad ſecundũ ꝯtrariũ.de.c.quicũqꝫ.xiiij.q.iiij.dico qđ ꝓcedit qñ quis emit rem integrã vt alij pꝛo maioꝛi pꝛetio vẽdat:talis eñ cõtractus lʒ nõ ſit feneratitiꝰ:tñ nõ cõuenit chꝛiſtiano cũ habeat in mẽte lucrãdi ſine aliqua induſtria cũ ſola iactura ꝓximi de q̊ eſt bonꝰ tex.in.d.c.eijciẽs cũ.c.ſequẽti.lxxxviij.diſt.z dicendum vt not.Inno.in cle.j.ne cle.vel mona.ſʒ in caſu noſtro hoc nõ contingit:non eñ emit vſumfructum vt alteri ipſum pꝛo pꝛetio carioꝛi vẽdat:ſed vt annuatim ꝑcipiat fructus.Item in cultura z cura ſe exercet vt tunc ex pꝛedio percipiãtur fructus induſtriales.vt in.§.ſi quis a non domino.inſti.de rerũ diui. ¶ Ad tertium contrariuʒ dico qđ ſola mens facit hominẽ vſurariũ quãdo quis alias nõ eſſet mutuaturus eo dũtaxat ꝓpoſito mutuat vt plus ſoꝛte recipiat.vnde ſi ex hac intentione depꝛauata aliqd cõſequitur vltra ſoꝛtẽ teneť ad reſtitutionẽ.vt in.c.cõſuluit.de vſuris. qđ quidã intelligunt vt ibi no.quãdo pꝛaua ſua mens innoteſcit debitoꝛi ita quod licet dederit ſine omni peccato cũ nõ ſponte dederit:ſʒ vt ſatiſfiat menti creditoꝛis:iſte eñ creditoꝛ fecit contra omnẽ zelum iuſtitie qua cauetur mutuũ dantes nihil inde ſperantes.vt in.d.c.conſuluit.loquitur ergo ille tex.in cõtractu mutui merito iudicatur talis creditoꝛ vſurarius mentalis:qꝛ ſperat duas retributiões.ſ.ſoꝛtẽ quã mutuauit z aliquid vltra:ſʒ in caſu noſtro nõ loquimur in creditoꝛe cũ iſte augeriꝰ non mutuauit ſed potius emit vſumfructum illiꝰ pꝛedij tẽpoꝛe vite ſue:nec ſperat duas retributiões:ſed vnam duntaxat. quinimo quod plus eſt poteſt ſe habere ad dãna z ad lucrum cũ poteſt eodẽ anno moꝛi:z ſic extincto vſufructu p̄diũ illud redit ad eccleſiam que habebit pꝛediũ z pecuniam.vnde ratione incertitudinis toleratur talis cõtractꝰ.vt ſupꝛa dixi:z debet excuſari lʒ habuit pꝛopoſitũ lucrandi qm̃ ſatis eſt qđ exponat ſe periculo:nã z quilibet mercatoꝛ habet ꝓpoſitũ lucrãdi:nec ex hoc dãnatur ex quo impendit operas ſuas:z exponit ſe periculo.vt in.d.c.eijciens.z in ſequẽti:z ꝑ Inn. in.d.c.j.ne cle. vel mona.ſʒ vſurarius eſt certꝰ de ſoꝛte ſua et expectat vt dixi duas retributiões nec ſe exercet in hoc lucro:ſed illud vult cõſequiratione pecunie dũtaxat cũ tamen al's non ſit acta niſi ad emẽdũ.vt dixit tex.in.d.c.eijciens.z plenius ꝑ Io.an.in dicta regula peccatũ.z per hoc remanet tertiũ dubium declaratum. ¶ Ad quartum z vltimũ dicam tria.Pꝛimum ad partẽ negatiuam. Secundum ad partem affirmatiuã.Poſtea ſolutionẽ aggrediar:z qđ dictꝰ Plautius nõ poſſit cũ bona conſcientia dicta quinquaginta ab Oꝛphanotropho recipere pꝛobať pꝛimo ſic cõtractus iudicatur illicitus z vſurarius nõ ſolũ cum ex ſui foꝛma apparet vſurarius ſed etiam cum ex cõtractus ſubſtãtia vſuraria pꝛauitas reſultet:z pꝛobatur in.c.in ciuitate.§.j.de vſuris.nã z ibi legitur z notať qđ non licet ſine pꝛauitate vẽdere rem plus ꝙ vʒ:qꝛ pꝛetij ſolutio ad certũ tẽpus differtur vel circa rem vilioꝛi pꝛetio quã in p̄ſenti valeat.qꝛ rei traditio differť:et cũ talis cõtractus ex ſui foꝛma non appareat feneratitius cũ hic nõ interueniat mutuũ:ſed fuit pura venditio:nec licet repetere pecuniaʒ traditã ſicut ꝯtingit in mutuo: ſed qꝛ in effectu reſultat vſuraria pꝛauitas:qꝛ vt ibi dicunt doctoꝛes ius fingit pecuniã foꝛe reſultatam in pꝛeſenti pꝛo cõpetẽti pꝛetio.z qđ vẽditoꝛ talẽ pecuniã mutuat emptoꝛi vt ab eo recipiat illud plus qđ pꝛomiſit vltra cõem eſtimationẽ ratione tẽpoꝛis ad qđ eſt pꝛetij ſolutio collata. Itẽ dicendũ in ꝓpoſito licet iſte contractus initus inter Plautiũ z Oꝛphanotrophũ ex ſui foꝛma appareat feneratitius qꝛ nõ interuenit ſtricte mutuũ cũ non poſſunt dicta quinquaginta ampliꝰ repeti ab Oꝛphanotropho tamen in effectu reſultat vſuraria pꝛauitas cũ videatur quoddaʒ mutuum toto tẽpoꝛe vite Plautij duraturũ z quolibet anno pꝛo capitali recipiet iſte Plautius decẽ pꝛo centenario: z quanꝙ poſſit ampliꝰ repeti capitale:tñ intra bꝛeue tẽpus recipiat capitale z quãꝙ inde recipiet erit ſibi in effectu vſura ꝓ illo capitali quod tenuit apđ Oꝛphanotrophũ ꝑ decẽniũ. ¶ Ad conſiderãdũ eñ cõtractũ maxime vbi initus eſt al's ꝓpter iuris ꝯditionẽ debemus inſpicere effectũ magis ꝙ verba.vt in.c.ad noſtrã.de empti.z vendi.z in.c.illo vos.de pigno.facit.c.ea que.de ſimo.z.l.ſi vno.ff.locati.z regu.ſi.de reg. iur. lib.vj.z nõ dubiũ.C.de legibꝰ.vbi ptʒ qđ in cõmittit in.l.qui ſeruans verba venit contra legis volũtatem z mẽtem: ergo dictus contractꝰ non eſt licitus.¶ Secũdo pꝛobatur per idẽtitatem rationis:nam cõtractus vſurarius videtur pꝛopterea pꝛohibitus.Pꝛimo qđ pecunia generat pecuniam eſt contra naturam: cum pecunia non ſit niſi ad emẽdum acta. Secundo qꝛ tempus eſt a deo datũ.z ratione dilate ſolutionis petitũ lucrũ vltra capitale.Tertio qꝛ expectat duas retributiões videlicet pecuniã ſuã in nullo deterioꝛatã z vſurã vltra id quod dedit z ſic poſt tp̄s repetit ſuũ z tollit aliud qđ nõ eſt oĩno illicitũ.Hec tria videnť ſubtiliter colligi ex.c.eijciẽs. lxxxviij. diſt.et eſt oꝛiginaliť Ioã.chꝛyſo.ſuper Mattheũ:ſed he rationes concurrunt in effectu in caſu noſtro:quia iſte Plautius dedit pecuniã vt pecuniã reciperet. ¶ Item quodãmodo vẽdit tẽpus:qꝛ expectat Oꝛphanotrophũ in ſolutione integra:ꝑ magnũ tẽpus cõſequetur maximũ lucrũ:qꝛ vt dixi poſt decenniũ recuperato capitali recipiet annuatim qnquaginta ſine aliqno onere cũ ſola iactura hoſpitalis:z ſic locupletabiť cũ iactura illius cõtra regulã locupletari.lib.vj.z.l.nam hoc natura.ff.de cõdi.indebi.¶ Tertio z vltimo pꝛobať ſic.Oꝛphanotrophꝰ facit hũc ꝯtractum ad vtilitatem ſperans ſuꝑ repẽtina Plautij moꝛte z nõ licet qa debet pꝛius laicꝰ ſicut z clericus ab hmõi negotiatiõe abſtinere lxxxviij.diſt.foꝛnicari.facit.c.qualitas.đ peni.diſt.v.maxime ĩ ſpectãdo lucroſam alterius moꝛtẽ.Aut facit hũc cõtractũ neceſſitatis cauſa:ſcʒ ꝓpter illa quinquaginta habenda.Idẽ dicerẽ cũ iure caueť qđ neceſſitate inſtante debet eccleſia vendere bona immobilia:ſi de mobilibꝰ nequit ſatiſfacere.x.q.ij.§.hoc ius poꝛrectũ. nec debet inducere ad peccatũ iuxta not.ꝑ Inn.in.c.ſuper eo.de vſur. ¶ In ꝯtrariũ ad partẽ affirmatiuã arguiť pꝛimo ſic:annuus reditus computatur in immobilia.vt dicit text.in cle.exiui.in.§.cũqꝫ annuus reditus.de verb. ſignifi.z in auſ.de non alie.§.j.ſed vtrobiqꝫ licitum eſt emere bona immobilia licet ſperet plus percipere tractu tempoꝛis ꝙ fuerit verũ pꝛetium.vt per totum.de emptio.z vendi.maxime in.c.penulti.ergo pari ratione licitũ fuit Plautio dare quinquaginta vt recipiat anno quolibet quinquagita:tñ hoc nil aliud fuit ꝙ emere ab hoſpitali annuũ reditũ:qꝛ ſic cauſa neceſſitatis vel vtilitatis lʒ vendere bona immobilia ex toto.foꝛtiꝰ fuit licitũ annuum reditum in bonis hoſpitalis toto tẽpoꝛe vite Plautij melius eñ eſt fructibꝰ hoſpitalis annuatim ſatiſfacere ꝙ vẽdere pure đ p̄ſenti bona immobilia: vt inuit tex. ĩ dicta auſ.hoc ius poꝛrectũ.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ iſte Plautius plus percipiet.ꝙ ſi emiſſet ex illis quingentis aliquem agrum ſeu fundum cũ non percipiat ab hoſpitali ad rationem decẽ pꝛo centenario in anno qꝛ dico plerũqꝫ contingere:qꝛ ager bene cultus reddat decem ꝓ centenario. ¶ Item ſepe res habeť in bono foꝛo:nec ex hoc iudicatur ꝯ̄tractus illicitus dũmodo fraus ex pꝛopoſito nõ interueniat.l.in cauſe.ff. de mino.Preterea z meliꝰ ſi iſte Plautius emiſſet fundũ vel habuiſſet illum in perpetuũ pꝛo ſe z ſuis heredibus:ſed iſta.l. recepit ſolũ in vita ſua.z ſic veritate inſpecta potius decipitur ſeu leditur ipſe ꝙ hoſpitale. ¶ Secũdo pꝛincipaliter pꝛobatur ſic:vſura cõmittitur in cõtractu mutui dũtaxat.vt no.xiiij.q.iij.ſi fumi:z plene per Io.an.in regula peccatum.in mercurialibus:ſed in caſu noſtro interuenit mutuũ vere nec ficte:ergo non poteſt dici talis contractus feneratitius:pꝛobatur in.l.cũ quid.ff.ſi cer.peta.vbi diciť quod in mutuo id agi intelligitur vt id quod datum fuit reddatur in eodẽ genere z eadeʒ bonitate:ſed in caſu noſtro Plautius non poteſt repetere id qđ dedit. impoſſibile eſt eum perdere totum capitale.puta ſi poſt contractũ decederet ergo zc.Nec ficte apparet mutuum quia vt dixit iſte Plautius efficaciter irreuocabiliter tranſtulit quingenta in hoſpitale z quandocunqꝫ eum moꝛi contigerit extinguitur oĩs obligatio. ¶ Tertio ad idem facit quia veritate inſpecta in nullo iſte cõtractꝰ ꝯmunicat vſurarie pꝛauitati:nam vſurarius eſt certus de ſuo capitali:z qđ ꝑcipiet aliquid vltra:z ſic repetiturus eſt ſuũ cum alieno:ſʒ Plautius iſte nõ expectat veraciter niſi vnam retributionem ſcilʒ quinquagita annuatim donec vixerit nec poſt decẽnium petit alienũ imo ſuum cũ ille annuus reditus currit toto tẽpoꝛe vite ſue.z poſſibile eſt qđ etiã qđ dedit perdet.vt ſi contigerit moꝛi ante decẽnium: nil enim incertiꝰ hoꝛa moꝛtis.vnde ratione incertitudinis nõ poteſt ille cõtractus in aliquo iudicari illicitus.ar.l.ſi ea.C.de vſuris.cũ ſimi. ¶ Solutionem huius quarti dubij Ieſu Chꝛiſti ſaluatoꝛis p̄ſidio deuote pꝛius ĩuocato attingens pꝛemittam q̄ per alios ſcripta reperio.demũ qd ſenſerit ingeniolum meũ.Inno.pꝛincipaliter hunc articulũ tetigit in.c.in ciuitate. de vſu.z per quinqꝫ fere opiones retulit.Pꝛima qđ ſi aliquis pꝛo certa pecunie quantitate emeret aliquem reditum grani vel vini vel etiã aliud ſimile perpetuo ſibi z ſuis heredibus dandũ a vẽditoꝛe z ſuis heredibus.vel ad certũ tempus vite alicuius qđ licitus eſt hmõi ꝯtractus dummodo reditus annuꝰ communẽ eſtimationẽ nõ excedit reditum quem haberet ſi terram de tanta pecunia emiſſet. ¶ Si autẽ excederet cõmunẽ eſtimationẽ non eſt licitus ꝯtractus.arg.in.c.conſuluit.de vſuris.Et pꝛo pꝛimo dicto adducit Innoc.text.illius in.c.ciuitate. ¶ Secũda fuit opi.quoꝛũdam dicentium quod quando in ꝑpetuum emitur nunꝙ poteſt eſſe illicitus ꝯtractus quantumcunqꝫ magnus ſit reditus quia licitũ eſt cõtrahẽtibꝰ ſe decipere.l.in cauſe.ij.§. ſi.ff.de mino. ¶ Tertia fuit alioꝝ opinio z foꝛte melius ſentientiũ ſʒ

eum ꝙ ſi quis emit reditũ cõſtitutũ ante cõtractũ ſiue conſtitutꝰ fuerit in re puta in domibꝰ vel poſſeſſionibꝰ, vel aliis hmõi. ſiue in perſonis reſpectu liberti vel ruſtici: vel actio: vel nomẽ. ¶ Itẽ ſiue ſit certꝰ reditus. puta qꝛ reddit decẽ: ſiue incertus: reddit quartã fructuũ qui recipiebantur de aliqua domo vel operis alicuius perſone. ¶ Item ſiue ſit perpetuus cõtractus puta extẽditur ad heredes vtriuſqꝫ cõtrahentium: ſiue ſit ad vitã hominis: ſiue ſit ad certũ tempus puta ad quinqꝫ annos. Item nõ refert ſi reditꝰ ſit in pecunia ſiue aliis rebus ſiue in ſpecie ſemper in omnibus premiſſis deputat̃ contractus licitus: qꝛ eſt purus ⁊ licitus contractus venditionis. Nã ibi eſt precium ſcilicet certe pecunie quantitas. ¶ Itez quia ibi eſt mere ſcilicet certus reditus vel cenſus vel annona. C. de ſacroſan. eccle. iubemꝰ. in princi. ⁊ quando venditur actio ſeu debitoꝛis nomen eſt ibi actio pro re vel mercede. ff. de heredi. vel acti. vendi. per totũ. ⁊ C. eo. per totũ. ⁊ licet iſtoꝛum opinio videatur obuiare tex. prealle. c. in ciuitate: qꝛ nõ eſt dubium ꝙ vſqꝫ ad certũ tempus ſaltem lõgum plus percipiet de reditu q̃ ſit pretiũ ⁊ tunc venditur actio clare conſtat ꝙ plus eſt in nomine debitoꝛis q̃ ſit pretiũ hoc tñ ſm Inno. nõ ob. quia hec certitudo nõ facit illicitũ contractũ venditiõis cũ etiã hoc ſit in vẽditione alicuiꝰ poſſeſſionis niſi certuz eſt per inferioꝛes cauſas quod plus accipiat de fructibꝰ eiꝰ q̃ ſit pretiũ. qꝛ pro eo dat̃ etiã ſine expẽſis vel laboꝛe dãdo. ſ. eã ad certũ pretiũ vel emphiteoſim. Ad. c. in ciuitate. reſpõdit Inno. qꝺ ibi reprehendit̃ ꝯtractus cum carius vendit mercẽ ꝓpter tẽpus qꝺ dat ꝓlixũ emptoꝛi ad ſoluẽdã pecuniã vel qꝛ minoꝛi pretio emit mercẽ qꝛ ſtatim dat pecuniã ⁊ prolixius tẽpus expectet merces. In his eñ caſibꝰ vẽdit tẽpus pro illa pecunia que verũ ⁊ iuſtum pretiũ excedit qꝺ ex eo patet: qꝛ ſi vtrũqꝫ paratũ eſſet pretiũ. ſ. et merces pro minoꝛi fieret vẽditio. Sꝫ in caſu noſtro oĩa ſunt preſentia nec vẽdit̃ tẽpus. ¶ Quarta fuit alioꝛũ opinio dicentiũ oẽs ꝑmiſſos cõtractꝰ eſſe licitos: ⁊ ſi reditus vel nomẽ debitoꝛis de nouo ꝯſtituat̃ in rebꝰ vel perſonis aliis cõtrahẽtibus: quia dicit tu cõſtitues tales reditus in tali poſſeſſione vel ſeruo: vel facies qꝺ talis cõfitebit̃ ſe debere mille vſqꝫ ad annũ: ⁊ ego ꝓ illis mille ⁊ magis ꝓ actione de illis mille dabo tibi quingẽta. Et mouẽtur iſti ad ſoluẽdũ iſtos cõtractꝰ: qꝛ in eis nõ verſatur mutuum ſed emptio. ¶ Itẽ qꝛ multi caſus poſſunt interuenire qꝺ iſte emptoꝛ amittet̃ in iſto ꝯtractu: puta ſi inops fieret nomen. Inno. tamẽ dicit fere chꝛiſtianis cõſulẽdũ qꝛ ab hmõi cõtractu abſtineant ſcꝫ qñ de nouo ꝓpter hoc conſtitutũ reditũ vel actionẽ emãt: ⁊ ponit in hac materia ipſe foꝛe quintam opinionẽ dicens illũ penitus videri illicitũ quod ipſe idem quia dicitur venditur venditoꝛ in ſe cõſtituat reditũ vel actionẽ qua ſe obligat ad plus dãdum: vel in pecunia vel in ſpecie q̃ receperit quaſi velit dicere Inno. qꝺ premiſſi cõtractus poſſunt coloꝛari quãdo annuꝰ reditꝰ vel actio vẽdita ꝯſiſtat in alia perſona ad dandũ annuũ reditũ vel ꝯſtituat debitoꝛẽ in maioꝛi quãtitate quã receperit. ¶ Hec ſunt quaſi foꝛmalia verba Inno. cũ quo trãſeũt cõiter doct. hic. ⁊ in cle. i. de vſu. ¶ Ego aũt melioꝛi cõſilio ſemꝑ ſaluo ad maioꝛẽ elucidationẽ facio tria mẽbꝛa. Aut eñ vendit̃ annuus reditus iam ꝯſtitutus per pꝛius anteq̃ fuerit cõſtitutꝰ ipſe cõtractus: aut vendit̃ actio ſeu nomẽ debitoꝛis. Primo caſu an quis vendit annuũ reditũ ꝓut ipſe percipiebat: ⁊ nõ video qꝺ ꝯtractus debeat iudicari vſurariꝰ niſi aliquid tacite agat̃. Ratio eſt vt predixi vt annuꝰ reditus cõputet̃ inter immobilia. d. §. cũqꝫ. in cle. exiui de paradiſo. de verb. ſigni. ¶ Unde hic concurrunt vere pretiũ ⁊ res vendita ex quibus reſultat venditio. ff. de cõtrahen. emptio. per totũ. l. naturalis. ff. de preſcipti. verb. Nec aliquo modo poteſt dici mutuũ cum nõ poteſt amplius repeti capitale ⁊ annuus reditus venditus ſtat periculo emptoꝛis: põt eñ ex toto perire perſona aut res in qua eſt reditus annuus: ⁊ ſic perderet emptoꝛ pretium. Aut vẽdidit q̃s annuũ reditũ aliter quã ipſe percepit: puta qꝛ ipe habere in perpetuũ vẽdidit ad tẽpus incertũ: puta ad vitã emptoꝛis: ⁊ ſic ſpecies pure emptionis ⁊ venditionis: qꝛ poſſibile eſt illum emptoꝛem nõ victurũ vltra annum: ⁊ ſic perderet pretiũ. Itẽ hic cõcurrunt pretium ⁊ res: cũ ergo hic ſunt ſubſtãtialia cõtractus emptiõis vt inſti. de emp. ⁊ ven. §. pretiũ: ⁊ deſunt ea que ſunt de ratione vſure qñ vnũ eſt materiale: ſcꝫ mutuũ: ex materia eñ mutui gignit̃ vſura. ¶ Aliud eſt foꝛmale. ſ. ipa exactio lucri. ſ. obligatio ĩ pactũ deducta. Nam his ceſſantibꝰ nõ poteſt dici vſura etiã ſi aliqd ſponte detur vltra ſoꝛtẽ. argu. in. c. tua. ⁊ in. c. ſi queſtiones. de ſimo. De his plene dicendũ. vt no. Io. an. in. d. regu. peccatum. de reg. iur. in. vi. in mercu. ⁊ per glo. xiiii. q. iiii. in ſumma. ¶ In caſu aũt noſtro non eſt mutuũ: qꝛ nõ obligatur recipiẽs ad tantũdem reddendũ ꝙ eſt ſubſtãtia mutui. vt in. l. cũ quid. ff. ſi cer. peta. Sꝫ iſte liberat ſe ponẽdo illũ in poſſeſſione annui reditꝰ ⁊ ſtat ammodo in periculo ipſiꝰ emptoꝛis: nec eſt lucri exactio vel actio obligatio lucri ꝯſequẽdi in pactionẽ deducta cũ põt vt dixi perdere totũ pretiũ ſi contingeret eum moꝛi pꝛimo anno. ¶ Tũc ergo predicta ratione incertitudinis excuſatur talis contractus ab omni labe prauitatis vſurarie. arg. l. ſancimꝰ. §. ſi qs aũt. C. de donatio. ⁊ in. l. ſi ea lege. C. de vſuris. cũ ſimilibus. ⁊ hec faciũt etiã ad infra dicẽda. Aut vẽdat ad tempus certũ: puta ad viginti quiqꝫ annos ⁊ tũc ex quo plus eſt percepturꝰ intra qndecim annos q̃ dederit preſumerẽ contractũ vſurariũ: puta mutuauit ſibi nomine ꝑtij centũ ⁊ debet per quindecim annos recipere decem annuatim: et ſic intra illud tẽpus percipiet cẽtũ quinquaginta: nã hic recuperat capitale ⁊ cõſequitur lucrũ ex pacto dilatate ſolutionis ad premiſſum tẽpus vñ in effectu concurrẽt que ſunt de rõne vſure que ꝓxime premiſi: ⁊ quãq̃ mutent̃ ꝟba ꝯctus: qꝛ ſub ſpecie emptiõis ⁊ vẽditionis cũ ſubſtantia debeat magis attendi. vnde eñ ad palliandũ contractuz vſurariũ mutãtur nomina. ad hoc. c. illo vos. de pigno. ⁊ in. c. ad noſtrã. de emp. ⁊ vẽ. l. ſi vno in pꝛin. ff. loca. Et quãq̃ impugnãdo poſſet dici qꝺ nõ dꝫ dici cõtractus vſurarius cũ annuus reditus ſtet periculo emptoꝛis dico ꝙ ꝑ inferioꝛes oẽs ſatis põt dici certꝰ de lucro ⁊ de capitali. eodem modo cũ res in qua ꝯſiſtit non eſt veroſimile intra illud tẽpus peritura. Nam eodem modo in puro ꝯtractu mutui põt deficere per caſum foꝛtuitum capitale cũ lucro: puta per bona debitoꝛis ⁊ ipſe debitoꝛ periret vel ſi bona ſua inuaderent̃ ⁊ debitoꝛ efficeret̃ nõ ſoluẽdo. ¶ Secũdo mẽbꝛo pꝛĩcipali qñ ꝯſtituit annuos reditus nũc rõne ꝯctus: ⁊ tunc dicerẽ qꝺ aut cõſtituit̃ in rebus iſtius debitoꝛis aut in ꝑſona. Primo caſu cõſtituit̃ in perpetuũ ſatis ꝓſumerẽ cõtractũ licitũ cũ hic ꝯcurrunt vere pretiũ ⁊ res: nec põt ꝓſumi vſura cuꝫ rõ ꝑpetuitatis excludit preſumptionẽ vſure: preterea queadmodũ lꝫ dño vendere rẽ ſuã abſolute ita foꝛtiꝰ põt cõſtituere obligationẽ annui reditus ⁊ illũ vendere. ar. C. q̃ res pig. obli. poſ. per totũ aut cõſtituit ꝑ tẽpus incertũ. ⁊ puto idẽ rõne incertitudinis premiſſa in ꝓximo mebꝛo: puto cũ vendit ad vitam emptoꝛis ſeu vẽditoꝛis. Aut ad tẽpus certum ex quo certũ eſt ipſum percepturũ capitale et vltra ꝓſumit̃ cõtractus vſurarius ꝑ ea que dixi in ꝓcedẽti mẽbꝛo: et foꝛtius adhuc ꝓſumerẽ ꝓpter nouitatẽ noui auditus. argu. c. officij. de elec. ⁊ in. l. lecta. ff. ſi cer. peta. Si aũt ꝯſtituit annuũ in perſona pꝛopꝛia voluit Inno. hũc cõtractũ nõ eſſe licitũ: non tñ rationem reddidit. Sed ego dicerẽ ſic. ꝙ aut querimꝰ: nunquid hoc caſu contrahat̃ emptio ⁊ venditio: ⁊ credo ꝙ nõ: qꝛ abeſt in caſu noſtro res ſine qua non cõſiſtit vẽditio. §. pretiũ. nã iſte qui dicit̃ venditoꝛ non põt perſonam ſuã vendere cũ nemo ſit dñs mẽbꝛoꝝ ſuoꝛũ. l. liber homo. ff. ad l. acquil. nec põt ius in perſonam ſuam vendere rõne predicta ⁊ hoc mõ põt intelligi dictũ Inno. ¶ Aut querimus nunqd poteſt ſe obligare ad dandũ annuatim quolibet anno certã quantitatẽ ⁊ tunc indubitanter dico ꝙ ſic. vt in. l. ſtichum au pãphilũ. ij. reſponſo. de ꝟbo. obli. ⁊ in. l. ſancimꝰ. §. fi. C. de dona. ⁊ põt ſe obligare ꝑ ſtipulationem ad tẽpus certũ ſeu incertũ ⁊ in perpetuũ. vt in iuribus prealle. legitur ⁊ no. ſicut igitur põt ſe obligare ex cauſa donationis. ita ⁊ foꝛtius ex cauſa pecunie recepte vt ſit ſic cõtractus do vt des. l. naturalis. ff. de ꝓſcrip. ver. ⁊ pro hoc facit qꝛ in. d. l. ſtichum. non dꝛ ꝙ ibi interuenit ſtipulatio cauſa donationis. vnde preſumendũ eſt ꝙ interuenit ob cauſam. ¶ Sed ſi querimus nunqd debeat preſumi cõtractus feneratitius. diſtigue vt. ſ. dixi in pꝛoximis mẽbꝛis: qꝺ ſi obligauit ſe in perpetuũ ad tẽpus incertum: puta ad vitam ſe obligantis vel recipientis. ⁊ non debet preſumi tũc contractus vſurarius: ſecus ſi tẽpus ſit certũ ita qꝺ ſi amplius certitudinaliter percepturus q̃ dederit: qꝛ videt̃ hoc factũ in fraudem vſurarũ: ⁊ hoc caſu procedit dictũ Inno. ⁊ probat̃ hec diſtinctio per ea que dixi in precedẽti membꝛo: ⁊ tãto foꝛtius quãto in hoc vltimo caſu maioꝛ inſurgit ꝓſumptio: qꝛ in perſonã ſuã conſtituo obligationẽ ita ꝙ nõ poteſt aliquo modo venditio dici. Et ad mẽbꝛa ꝓcedẽtia vide pulchꝛũ dubiũ Pet. qꝺ refert Cyn. in. l. i. C. de iur. emphy. vbi dicit ꝙ licite monaſteriũ capit predium ab aliquo ⁊ obligat ſe ad dãdum illi alimenta toto tẽpoꝛe vite ſue adeo qꝺ ſi predium inundaretur remanet nihilominus monaſteriũ obligatũ ad alimenta: qꝛ cum dominium predij trãſiuit in monaſterium cedit periculo ſuo. arg. in. d. l. naturalis. poſt pꝛin. ff. de ꝓſcri. verbis. Ita dicendũ vt poſſet quis eodẽ modo recipere pecuniã ad annuuz reditũ totum tempoꝛe vite alterius. vel in perpetuum. ¶ Tertio mẽbꝛo cũ vendatur actio vel nomẽ debitoꝛis idem eſt in effectu. Aduerte tres caſus. Aut enim venditur actio iam cõpetens ante contractũ venditionis. Aut fuit de nouo inducta tẽpoꝛe contractus venditionis: ⁊ hoc dupliciter. aut in perſona vẽditoꝛis: aut in perſona alteriꝰ. Pꝛimo caſu contractus eſt licitus ſm vtriuſqꝫ iuris inſtituta dũmodo nõ ſit actio litigioſa. vt. C. ⁊ ff. de here. vel acti. vend. per totũ. et in. c. ij. de ali. iudi. mu. cau. fac. ⁊ videt̃ pꝛius cõtractus emptionis ⁊ venditionis cũ concurrunt res ſcꝫ ipſa actio ⁊ pretium. vt in prealleg. §. pretiũ: nec inducitur prauitas ex eo qꝺ pro minoꝛi pretio venditur q̃ ſit quantitas ad quã actio vendita competit: qꝛ cum ſit dubius euentus litis. l. qꝺ debetur. de peculio. ⁊ c. fraternitatis. de frigidi. ratione periculi ⁊ incertitudinis nulla deceptio põt in ꝓtio notari ſaltẽ vt ex hoc reſultet vſuraria prauitas quinimo ꝓpter ĩcertitudinẽ ⁊ anfractus iudicioꝝ fuit opi. qꝺ trãſactio nõ debet retractari quantũcunqꝫ peſſima facta fuerit de quo ꝑ Bal. ⁊ alios i. l. ij. C. de reſcin. vẽ. notat̃ in. c. pe. de emp. ⁊ vend. ⁊ in deceptione reſpectu quarte ꝑtis ẽ tex. no. in. l. lucius. ff. ad treb. cõſulendũ eſt tamẽ omnibꝰ. ⁊ ꝓſertiꝫ in clericis vt a tali ꝯtractu emptiõis ſe abſtineãt cũ a radice cupiditatis videat̃ procedere vt dicit tex. in. c. ij. de ali. iudi. mu. cau. fac. ⁊ bonus vir dꝫ lites execrari etiã cũ ſuo incõmodo. vt. l. item ſi. res. ff. eo. facit. c. vnicũ. de ſyndi.

deſynd. ⁊.x.q.j.ſic quidã. ¶ Scḋo cũ cõſtituit̃ de nouo in ꝑſona vẽ
ditoris tenuit Inn.in.d.c.in ciuitate.talẽ ꝯctũ oĩno illicitũ ex q̊ obli
gat ſe ad plus dãdũ ꝙ̃ ipſe recipiat ⁊ ꝑfecte neſcio talẽ ꝯtractum ab
vſuraria prauitate excuſare. Moueor q2 nõ põt quis in ſe cõſtituere
actionẽ anteꝙ̃ alteri ſe obliget ⁊ tñ nemo poſſet ſibiipſi obligare.ar.
in.l.tutor.ff.ad velleia.⁊ in.l.pe.ff.de ſer.vrba.predio.oportet ergo ꝙ
quis obliget ſe alteri:ideo nõ valet venditio cum ipſe contractus nõ
ſit res que vẽdatur. Eſt eniꝫ veritate inſpecta cõtract⁹ mutui fenera
titius cũ recipiens conſtituat ſe debitorẽ in maiorẽ quantitatẽ quam
recipit ⁊ ſic cõcurrunt hic illa duo que ſunt de ratione vſure:de qb⁹
ſupra. ¶ Tertio caſu qñ actio cõſtituit̃ de nouo in perſona alterius
⁊ vendit̃ ꝓ minori quãtitate:credo talẽ contractum feneratitiuꝫ al's
de facili daret̃ locus figmentis qḋ nõ eſt dicendũ.de diuor.c.quãto.
nã volẽs vſurariuꝫ prauitatẽ palliare nõ haberet niſi dicere induces
talẽ vt cõſtituat ſe debitorem tuũ in mille vſqꝫ ad annum:ego ꝓ illis
mille dabo tibi nomine vẽditiõis octingenta:quis eñ dubitat talem
cõtractũ vere vſurariũ:vnde rõne obligationis nouiter ꝯſtitute pre
ſumerẽ fraudẽ.ar.c.officij.de elec.⁊ i.l.lecta.ff.ſi cer.peta.⁊ ſi ille nulla
obligatiõis cã ꝑcedẽte:ſꝫ vt ſolũ amico ſeruiat ꝯſtituat ſe debitorẽ il
lius vt nomẽ ſuũ ficte valeat ſibi vẽdere idubitãter talis ꝯtractus eſt
feneratiti⁹:⁊ ſit fraus de ꝑſona ad ꝑſonã:iuxta illud qḋ plene legit̃
⁊ no.i.c.quãto.de ꝑuile. ¶ In dubio aũt rõne nouitatis ꝓ̃ſumerem
fraudẽ:vt predixi. Si aũt cõſtaret ꝙ nõ in fraudẽ factũ fuit ſed ex ali
qua legitima cã ille ꝯſtituit ſe debitorẽ iſti⁹ q actionẽ ꝯ illũ cõpeten
tẽ haberet:lꝫ ꝓ minori ꝑ̃tio vẽdidit nõ iudicarẽ talẽ ꝯctũ illicitũ cum
hic ꝯcurrãt vere res ⁊ ꝑ̃tiũ.d.§.ꝑ̃tiũ.⁊.l.ſi merces.C.locati. Ex his de
ducit̃ qḋ quotidie Venetijs ⁊ Florẽtie ꝯtingit.tꝑe eñ quo communi
tas indiget cõpellunt̃ ciues ſubuenire ciuitati:⁊ ciuitas reſpõdit vni
cuiqꝫ ꝓ lucro ad rõnẽ quinqꝫ ꝓ cẽtenario. Capitale aũt nunꝙ̃ valẽt
repetere ſꝫ poſſunt bene vẽdere alteri ius qḋ habẽt. An hoc ſit licitũ
do. Anto.in.c.ciuitate dicit qḋ licite ſit alteri hec venditio cuꝫ ſit an
nuus reditus prius ꝯſtitutus.vt patet ex dictis Innocẽtij ⁊ hoc ego
habeo pro indubitato reſpectu illius qui emit annuum reditum per
ciuitatem prius cõſtitutũ:vt ex predictis. Sed dubium eſt in iſtis ci
uibus qui pecuniam prius cum obligatione talis lucri intulerunt cũ
videatur concurrere mutuũ cũ lucro quicquid accidit ſorti vſura eſt
⁊ ſola ſpe lucri ꝓcedit.de vſu.ꝯſuluit.⁊.xiiij.q.iiij.c.j.⁊.ij. ¶ Sed his
nõ obſtantibus credo nõ fore cõtractũ illicitum cuꝫ hic deſinant illa
duo que ſunt de ratione vſure:deficit eñ id quod eſt naturale in vſu
ra:ſcilicet mutuũ ex quo gignitur:quia enim quis cõpellitur ad pecu
niam tribuendã:tamen quia non valet ampli⁹ repetere ipſum capi
tale:ſed ſolũ annuuꝫ reditum:ergo non eſt mutuũ.vt in.l.cũ quid.ff.ſi
cer.pe. ¶ Itẽ deficit formale in vſura:ſcꝫ lucrũ q2 pactiõe ceſſãte ciui
tas cõſtituit illã annuã penſionẽ.vñ etiã ꝓ̃ſuppoſito qḋ eſſet mutuuꝫ
ex quo ciuitas ſpõte donat omni pactiõe ceſſante ceſſat vſura:q2 defi
cit formale.arg.j.q.ij.ſicut epm.⁊.c.quam pio.in fi.de ſimo.c.tua.⁊ in
c.⁊ ſi queſtiones.eo.tit.⁊ no. Jo.an.in ſupradicta regula peccatũ. Et
per predicta ſatis patet a ſupra facto. Et hec ſufficiant.
¶ Diſputata fuit hec queſtio ꝑ do. Nicolaũ de Sicilia monaceñ.ab
batẽ ⁊ doctorem decretoꝝ in famoſiſſima Senarũ ſtudio. Anno dñi
M.ccccxxvij. Et ad vtrãqꝫ partẽ dubioꝝ reſpõdit ſubtiliſſim⁹ ſcho
laris dñs Joãnes de alamania:nunc vero doctor egregius ⁊c.

¶ Queſtio ſexta.

1 ☞ Rector ſcholarium an debet eſſe iudex clericorum.
2 Homines diſparis ꝓfeſſionis nõ debent facere vniuerſitatẽ.nu.5.
3 Clerici non poſſunt conſentire in iudicem non ſuum.
4 Scholares faciunt vniuerſitatem licet ſint clerici ⁊ laici.
6 Prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices.
7 Clerici pretextu profeſſionis ſcholaſtice an poſſint habere alium iu
dicem citra epiſcopum.
8 Rector virtute legis fi.C.de iuriſd.om.iudi.an habeat iuriſditionẽ
in ſcholares clericos.
9 Uniuerſitas dat iuriſditionem rectori.
10 Uniuerſitas ſecularis non poteſt dare ſuo rectori iuriſditionẽ eccle
ſiaſticam.
11 Epiſcopus licet ſit maior poteſtate:non tamen eſt ſuperior in iuriſdi
tione temporali.
12 Scholaris a quolibet grauamine appellare poteſt.
13 Appellatio vbicũqꝫ eſt interponenda ad ſuperiorem eccleſiaſticum
nõ valet ſtatutũ de non appellando a ſentẽtia rectoris quatũcũqꝫ ꝑ
ciuitatem confirmatum fuerit.
14 Appellare a tempore ſententie conditionalis eſt vtile.
15 Judicatis videt̃ acquieſcere qui intra decendiuꝫ a tempore promul
gationis ſilet.
17 Obligatio ex contractu conditionali oritur.

Gandulphus clericus ſcho
larũ Senenſium pro maiori parte laicorũ rector Lamber
tũ Florẽtinũ clericũ eiuſdẽ vniuerſitatis ſcholarẽ in mille
ex depoſiti cauſa cõdẽnauit a cuius ſentẽtia ad Senenſem epiſcopũ
appellat Lambertus Gandulpho rectori ſub excõmunicatiõis pe
na late ſententie precepit epiſcopo vt illam ſententiam intra mẽſem vi
ribus non ſubſiſtere nuntiaret: Gandulphus per triduum ãte men
ſis elapſum ad apoſtolicam ſedem prouocauit:⁊ ad terminum veniẽs
minime ꝑcepto ſatiſfecit:ꝯtingit de trib⁹ ex ꝓ̃fato themate dubitari.
¶ Primo an ſententia rectoris corruat ex iuriſditionis defectu:iuriſ
ditione cẽſus ſimpliciter inſpecta. ¶ Secundo an ad preſidẽ Senen
ſem potuit legitime appellari. ¶ Tertio an dict⁹ Gandulphus in ex
communicationem inciderit ſua appellatione nõ obſtante:preſuppo
ſito quod ex iuſto grauamine fuit prouocatum. ¶ Veniẽs ad primũ
dubium adducam primo ad partẽ affirmatiuam:ſcilicet quod dicta
ſententia rectoris corruit.quinqꝫ motiua. ¶ Secũdo adducam toti
dẽ ad partẽ negatiuã ſcꝫ ꝙ dicta ſentẽtia rectoris nõ corruit. ¶ Ter
tio cũ dei adiutorio ſolutionẽ hui⁹ primi dubij annectaꝫ. Primo igit̃
qḋ dicta ſententia ſit nulla ex iuriſditionis defectu ꝓbat̃ ſic:ſñia a nõ
ſuo iudice prolata vtrcqꝫ iure diſponẽte ẽ nulla.in.c.at ſi clerici.ḋ iu
di.ij.q.j.in ꝑmis.i.c.ad noſtrã.de ꝯſue.⁊ in.l.fi.C.ſi a nõ cõpe.iudi.ſꝫ
hec ſñia fuit lata a iudice non ꝯpetenti ergo eſt nulla:maior ⁊ ꝯſequẽ
tia patent.minor ꝓbat̃ ex iuris vtriſqꝫ diſpoſitiõe qua cauetur vt ſo
lus eꝑs ſit iudex clericoꝝ:vt ꝓbat̃ in.c.ſi qs ꝯtra clericuꝫ.de fo.ꝯpe.
vbi ḋr qḋ habens cãm ꝯtra clericuꝫ nõ dꝫ ꝓpriũ epm ipſius clerici
ḋſerere:ſed prius apud ipſam actio vẽtilet̃:fortius ad idẽ facit.c.ij.e.
ti.vbi dicitur qḋ nullus iudicũ neqꝫ preſbyterum:neqꝫ diaconũ: aut
clericum vllum: aut minorem eccleſie ſine permiſſu pontificis per ſe di
ſtringere vel cõdẽnare preſumat ꝙ ſi fecerit dꝫ ab eccleſia dei cui iniu
ria irrogari dignoſcitur ſequeſtrari.vñ diligenter ponderanda ſũt ver
ba huius.c.j.quod i eo vniuerſaliter denegat ⁊ interdicit iuriſditionẽ
omnibus iudicibus citra epiſcopum in clericuꝫ exercẽdam. Secundo
in eo quod dicit iniuriam irrogari eccleſie ſi clericus conuincatur per
alium iudicẽ citra permiſſum epiſcopi ad idẽ poſſunt multa iura alle
gari,vt.xj.q.j.de perſona:⁊ quaſi per totã illam q̃ſtioneꝫ. ¶ De iure
ciuili põt allegari tex.in auf.vt cle.apud proprios epiſ.primo conuen.
colũ.vj.in rubro ⁊ nigro poſt prin.vbi dicitur quod apud ſolos ciuita
tum epos clerici prius cõueniẽdi ſunt.facit tex.in auf.cauſa que ſit cuꝫ
1 monacho:⁊ in auf.ſtatuimus C.de epiſc.⁊ cle. ¶ †Ex quibus clare in
fertur qḋ ſcholariuꝫ rector non debet eſſe iudex clericorũ. ¶ Secundo
probat̃ per glo.in.l.fi.§.de iuriſdi.om.iudi.que dicit ſcholares nõ face
re vniuerſitatẽ:⁊ ꝑ cõſequẽs de iure nõ poſſe ſibi eligere rectoreꝫ:ergo
indubitãter tenẽdo illã glo.rector ſcholariũ nõ habet de iure etiã ciui
li iuriſditionem in ſcholares ⁊ fortius nõ debet habere in clericos:⁊ ſi
quam hodie habet videtur habere ex forma ſtatutorũ terrarum q̃ nõ
extenduntur ad clericos.vt in.c.eccleſia ſancte Marie.⁊ i.c.que in ec
cleſiarũ.de cõſti. ¶ Tertio ꝓ̃ſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod
ſcholares faciant vniuerſitatẽ de iure cõmuni: tamen in caſu noſtro i
quo ſunt laici ⁊ clerici ſcholares nõ põt dici ꝙ ſimul faciãt vniuerſita
2 tem:†q2 hoies diſparis ꝓfeſſionis non debẽt facere idem collegiuꝫ vt
in cle.j.de elec.⁊.xvj.q.vij.in noua actione.facit.c.fi.de regu.iur.⁊ in.c.
cauſaꝫ.de elec.cũ conuerſione laicoꝝ.vt in.c.laici.⁊ in.c.laicos.ij.q.vij.
¶ Quarto probat̃ vniuerſitas illa vbicũqꝫ i ſtudio ſunt plures laici
ꝙ̃ clerici: tũc illa vniuerſitas eſt ſecularis:q2 denominatio ſit a maiori
parte.minor autẽ venit iure acceſſionis licet ſit pretioſior.vt in.§.ſi cũ
alienã.inſti.de rerũ diui.⁊.l.⁊ ſi nõ ſint.§.perueniam⁹.ff.ḋ aur.⁊ argẽ.
lega.tenet in terminis noſtris Bar.in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ Bal.i auf.
habita.C.ne fi.pro pa.ſed in collegio ⁊ vniuerſitate clericus nullũ offi
cium nullã deniqꝫ actionem ſeu aliquaꝫ cõmunionẽ dꝫ habere.vt i.l.
placet.C.de epiſ.⁊ cler.no. Inno.in.c.dilecta.de exce.pla.prope finem.
vbi dicit qḋ clerici alicuius ciuitatis vel caſtri nõ poſſunt facere colle
giũ ea ratiõe:q2 ſunt in eadẽ ciuitate vel caſtro:q2 clerici nõ cõſtituũt
vniuerſitatẽ caſtri vel ciuitatis:ſeu caſtrum vel ciuitatẽ qḋ idẽ eſt: ſꝫ
conſtituũt vniuerſitatẽ eccleſiarũ ſuarum:⁊ ciues conſtituunt ciuita
tem ⁊ vniuerſitatẽ ciuitatis caſtellũ ⁊c.ſed bene poſſunt clerici ꝯſtitue
re vniuerſitatẽ cauſa religionis vt miſſas celebrent pro viuis ⁊ defun
ctis:cũ ſimilibus.hec ſunt formalia verba Inn.in.d.c.dilecta.ad idẽ
facit qḋ no. Inno.in.c.cum ab eccleſiarũ.de offi.ordi.vnde dicit̃ duo
requirere ad hoc vt rector habeat iuriſditionẽ. Primo qḋ ipẽ ſit cleri
cus. Secũdo quod vniuerſitas que ipſum elegit ſit clericorum ac reli
gioſorũ quaſi ſentiat ꝙ ſi rector eſt laicus nõ põt recipere iuriſditionẽ
ſpiritualẽ quã non habet ipſa vniuerſitas que per electionẽ transfer
tur in rectorem.vt in.c.ex literis.de cõſti.⁊ facit qḋ no. Inn.in.c.quã
to.de offi.ordi. ¶ Quito bene facit.c.ſignificaſti.de for.cõpe.vbi tra
3 ditur regula†quod clerici non poſſunt conſentire in iudicẽ non ſuuꝫ
niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica ⁊ ipſi⁹ dioceſani voluntas accedat:
ergo ſine voluntate epiſcopi nõ poteſt ipſe Lambertus clericus con
ſentire in rectorem tãꝙ̃ in iudicẽ.ſed in caſu noſtro nil dicitur de vo
luntate proprij epiſcopi:ergo ſententia fuit nulla. Ad partem negati
uam quod ſententia non ſit nulla.arguitur primo ſic: priuilegium ali
cui generi perſonarũ ſub nomine appellatiuo laicis ⁊ clericis cõgruẽ
ter conceſſum competit nedũ laicis:ſed etiã clericis:vt probatur in.c.
dilecti.de fo.cõpeten.niſi priuilegium conceſſum laicis viam ſuã por
rexerit etiam in clericos:facit quod de ſtatuto laicorũ ⁊ de ꝑuilegio

notauit Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ Ioan.de lig.in.c.q̃ clericis.
de fo.cõpe.ſed in aut.habita.C.de fil.pro pa.⁊ i.l.fi.C.de iuriſdi.om.
iudi.emanarũt in priuilegiũ ſtudẽtiũ ⁊ exercentiũ pfeſſionẽ approba
tam.vt in eis patet in quib⁹ diſponitur vt excedẽtes profeſſionẽ ſcho
laſticã.poſſint certos iudices hr̃e inter quos eſt eorũ rector que qui
dẽ qualitas ſcholaſtica ita cõpetit clericis ſicut laicis.l.c.ij.de priui
leg.in.vj.eo titu.c.fi.cum ſimilibus.ergo dicta ſentẽtia lata a rectore
vniuerſitatis ſcholariũ in Lambertũ clericum ⁊ ſcholarem non de
bet eſſe nulla ex iuriſditionis defectu.Secũdo probat ſic.ex quo cle
ricis permittitur de iure ſtudiũ.vt in.c.ſup ſpecula.de magi.⁊ in.c.ij.
eod.tit.lib.vj.cũ ſimilibus:in quibus probatur quod nedum in ſtu
dio poſſunt clerici cauſa ſtudij morã trahere:ſed in multis ſtudij fa
uore priuilegiant adeo q̃ etiã ad docendi officium poſſunt religioſi
promoueri dummodo ad illud legitime promoueantur:vt eſt cõmu
nis doctorũ concluſio.in.c.nõnulli.de magi.ergo omnia que ſtudij
ratione indulta ſunt videntur eis cõpetere.argu.c.prudẽtiã.⁊.c.p̃ter
ea.de offi.delega.⁊ in.l.ad rem mobilẽ.⁊ in.l.ad legatum.ff de pcur.
facit optime q̃ in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi longius.ff.de iudi.vbi habe
tur q̃ filiuſfamilias in ſtudio exiſtẽs poteſt agere ⁊ cõuenire ſine pa
tris cõſenſu ſicut paterfamilias.Idem in religioſo no.in.c.vt pericu
loſa.ne cleri.vel mona.li.vj.ſed ſtudiũ ⁊ profeſſiõis approbate cũ ema
nauerũt.dicta aut.habita.⁊.l.fi.C.de iuriſdi.om.iudi.ergo eorũ diſpo
ſitio vr̃ clericis permiſſa. ¶ Tertio arg per optimum ſimile.ſi enim
ratione feudi quod habet clericus a laico ſubijcitur clericus in cõcer
nẽtibus feudũ iuriſditioni dñi feudi ſibi tribute a le.ciuili.vt in.c.im
perialem.§.preterea.de prohi feu.ali.per fe.col.x.iuncto eo q̃ legitur
⁊ no.in.c.ceterum.de iudi.⁊ melius.in.c.verũ.de foro compe.ita ⁊ for
tius dicendũ eſt in clericis exiſtẽtibus i ſtudio vt rõne ſcholaſtice pro
feſſionis ſubijciantur iuriſditioni rectoris ⁊ aliorũ de quibus in aut.
habita.p̃ſertim eo attẽto ꝙ dño feudi datur iuriſditio in vaſallos in
fauorẽ ipſius dñi.hoc dicit gloſ.not.in.d.§.preterea.quod vaſalli nõ
poſſunt ſub alio iudice litigare ſine conſenſu dñi feudi. ¶ Idẽ tenet
Bar.in.l.j.ff.de iudi.⁊ in.l.i.§.⁊ poſt operis.ff.de ope.no.nũtia.Stu
dentibus autẽ dantur iudices in eorũ fauorem.vt in.d.aut.habita.
4 ¶ Quarto arguit de.c.q: in cauſis.de pcu.vbi aperte colligitur q̃
ſcholares faciunt vniuerſitatẽ.lz ſint clerici.⁊ laici loquitur eñ ibi vt
patet ex ſupradictis de ſcholaribus videlicet Pariſieñ.qui pro maio
ri parte ſunt clerici.ad idẽ text.in proemio ſexti.⁊ cle.vbi ſcribit vni
uerſis ſcholarib⁹ Bononie cõmorantibus ⁊ comprehendit eos poſt
modũ ſub nomine vniuerſitatis.eſt tamen certũ q̃ Bononie ſtudẽ
tes ſũt clerici ⁊ laici ⁊ credo plures laicos ꝙ̃ clericos:ergo ex quo fa
ciunt vniuerſitatem dicũtur habere oĩa iura vniuerſitatis.vt in.c.di
lecta.iuncta gl.de exceſ.prela.⁊ in.l.j.ff.quod cuiuſqz vniuer.ergo po
terunt habere rectorẽ:arcam cõem:ſyndicũ:ſigillũ ⁊ ſimilia.hec eniz
pertinẽt ad vniuerſitatẽ:vt no.in iurib⁹ prealle.⁊ in.l.fi.C.de iuriſdi.
om iudi. ¶ Quinto ⁊ vltimo arguit ſic vbicũqz clerici faciũt collegiũ
approbatũ poſſunt eligere prelatũ cuius iuriſditioni ſaltem in ciuili
bus ſubijciant vt in.c.j.de ele.⁊ in.c.ꝯgregato.xvj.q.vij.c.i.⁊.ij.de iu.
cũ ſimilibus.no.glo.in.c.quanto.de offi.⁊ in.c.cũ ab eccleſiarũ.ſed cle
rici ſtudentes in ſtudijs generalibus faciunt collegiuz approbatũ.in
d.c.q: in cauſis.de procu.⁊ in proemio ſexti ⁊ cle.ergo poſſunt ſibi eli
gere rectorẽ cuius iuriſdictioni ſubijciant. Ad idem optime facit.c.
ex literis.de ꝯſtit.vt patet ibi quod doctores ⁊ magiſtri Pariſieñ.fa
ciunt collegiũ ⁊ ſtatutũ ſicut alij facientes vniuerſitatẽ.⁊ tamẽ illi p
maiori parte ſũt clerici. ¶ Ad ſolutionẽ hui⁹ primi dubij Ieſu Chri
ſti ſaluatoris eiuſqz pijſſime genitricis Marie beatarũqz virginũ aga
the ⁊ lucie ceterarũqz:totiuſqz celeſtis curie inuocato p̃ſidio ꝯdeſcen
dẽs pro p̃miſſo ſi volum⁹ ſ. qui opi.glo.iuris ciuilis.in.l.fi.C.de iur.
om.iudi.q̃ dicit poſt Azo.ſcholares nõ poſſe habere rectorem:q: nõ
exercẽt profeſſionẽ ſed ſub exercẽtibus ſunt diſcipuli pelliparior̃:iõ
concludit q̃ magiſtri vel doctores poſſunt rectorẽ eligere:quia ipſi
⁊ nõ ſcholares pfeſſionẽ exercẽt allegat in hoc conſuetudinẽ Pari
ſieñ.hec queſtio eſt ſatis deciſa pro parte affirmatiua.ſ.ꝙ hec ſenten
tia rectoris in clericũ lata fuerit nulla. Si enim non poſſunt ſchola
res eligere rectorẽ:ergo electus per eos nullã habet iuriſditionẽ cum
ceſſet diſpoſitio le.ſimiliter ⁊ priuati nõ poſſunt iuriſditionẽ tribue
re.vt.in.c.ſignificaſti.de fo.cõpe.⁊ in.l.priuatorum.C.de iuriſdi.om.
iud.hinc dicit Inn.in.d.c.cũ ab eccleſiar̃.de offic.ord.ꝙ ſi tot hoĩes
quot ſunt rome eſſent collegij cã collecti ⁊ nõ haberẽt expreſſuz vel ta
citũ ꝯſenſum a ſuperiore:ꝙ facerẽt vniuerſitatẽ nõ poſſunt ſibi iudicẽ
facere:nec habere alia iura vel priuilegia vniuerſitatis.arg.ff.de coll.
illic.l.j.⁊ quaſi per totũ.ſed illã glo.nõ puto verã imo ꝯ illã eſt tex.in
proemio cle.vbi dicit ꝙ faciunt vniuerſitatẽ ⁊ q̃ poſſunt ſyndicum
facere papa ſcribit vniuerſis doctoribus ⁊ ſcholaribus Bononie cõ
morantibus:⁊ poſtmodũ in fine proemij dicit vniuerſitati veſtre ⁊c.
⁊ per illa verba no. Pau.de leaza. q̃ ſcholares faciũt vniuerſitatẽ.
Idem voluit gl.⁊ doct.in.d.c.q: in cauſis.⁊ Inno.in.d.c.cũ ab eccle
ſiarũ ⁊.c.dilecta.de exceſ.prela.⁊ Bar.in.d.l.fi.⁊ Bal.in aut.habi
ta.nec pcedit rõ glo.illius.l.fin.dum equiparat ſcholares diſcipulis
pelliparior̃:q: illi diſcipuli ſunt tãꝙ̃ ſeruitores ipſor̃ magiſtrorũ:ſed

ſcholares ordinant ad iuſtitiã exercẽdam ⁊ prudẽtiã ampliãdã.hoc
expreſſe voluit imperator in dicta aut.habita.vbi cõmẽdando et pri
uilegiãdo ſcholares dicit.q̃ ipſorũ ſcientia mundus illuminat ⁊ ad
obediendũ deo ⁊ miniſtris vita ſubiector̃ informat:ergo ipſorũ vni
uerſitas ordinat ad iuſtitiam ⁊ prudentiam ⁊ ſic differunt a diſcipu
lis aliarũ artiũ. ¶ Secũdo principaliter poteſt decidi pro hac par
te affirmatiua ſic termin⁹ opi.quod homines diſparis pfeſſionis nõ
poſſunt facere vnũ collegium vt innuere videntur iura.ſ.in argu.de
ducta.Cum eñ in caſu noſtro preſupponebatur quod in hac vniuer
ſitate plures ſunt laici quã clerici:ergo de iure cũ ſint diſparis pfeſ
ſionis.vt in.c.duo ſunt genera chriſtianorũ.xij.q.j.nõ poterant face
re vniuerſitatem ſimul rector ergo electus ꝯtra iuris diſpoſitionẽ nul
laz in clericis debet habere iuriſditionem:vt in reg.que contra ius.de
reg.iur.in.vj.l.nõ dubiũ.C.de legi.⁊.c.diſt.c.vides. ¶ Sed hec opi.
in caſu noſtro mihi nõ placet p tex.in pemio ſexti.⁊ cle.vbi papa no
uiſſime ſcripſit vniuerſis ſcholaribus Bonoñ.cõmorantibus:⁊ eos
poſtea ſimul cõprehẽdit ſub vno nõie vniuerſitatis:⁊ tñ certũ eſt q̃
tũc ⁊ nũc in illo ſtudio ſunt clerici ⁊ laici. ¶ Idẽ facit in ſcholaribus
Pariſiẽ.vt in.d.c.q: in cauſis.ad idẽ.c.ex lr̃is.de conſti.vbi magiſtri ⁊
doctores Pariſieñ.faciũt vniuerſitatẽ approbatã ⁊ tñ certũ eſt quod
inter eos aliqui ſunt clerici aliqui laici:ergo ex iſtis iuribus euidẽter
ꝯcludit q̃ ſcholares diſparis pfeſſiõis poſſunt facere eandẽ vniuer
5 ſitatẽ.⁊ allegari poſſit in ar.l.fi.C.de iuriſ.om.iudi.†vbi in eodẽ col
legio p̃ſupponit q̃ pñt eſſe milites in dignitatib⁹ ⁊ cõſtituti vna cuz
plebe ſeu p̃uatis.hãc opi.aperte ſenſit Bar.i.l.fi.C.de colle.illi.⁊ bal.
in.d.aut.habita.vbi apte voluit q̃ ſcholares clerici ⁊ laici etiaz reli
gioſi cõſtituũt eandẽ vniuerſitatẽ.⁊ tenẽdo hoc ad iura q̃ innuũt q̃
hoĩes diſparis pfeſſionis nõ poſſunt collegialiter cõiũgi.Rñdeo q̃
procedunt in collegijs realibus nõ aũt in pſonalibus.ꝙ eſt bene no
tandũ quãꝙ̃ in iure nõ reperiat hec vocabula vt dicit Ino.in.c.dile
cta p̃alle.tñ poſſunt ſic dici ad inſtar ſeruitutũ realiũ ⁊ pſonaliũ vñ
ſic collegia occaſiõe rei poſſunt dici realia vt collegia eccleſiarũ mo
naſteriorũ ⁊ ſimilia.Ea ꝟo q̃ ſunt occaſiõe exercitij pſonalis poſſunt
dici pſonalia.vt collegiũ ſcholariũ:lanificũ:cerdonũ.⁊ ſimiliũ.in reali
bus eñ dicunt hoĩes diſparis pfeſſiõis ſed in pſonalib⁹ ſecus. ¶ Et
põt eſſe diuerſitatis ratio diſparis pfeſſionis prohibẽs collegialiter
ſociari.q: quor̃ ſtudia ſunt diuerſa coherere ⁊ ꝯiungi nõ poſſunt i.c.
in noua actiõe.xvj.q.vij.que ratio ceſſat in collegijs perſonalibus.cũ
eñ collegatarũ cũ eñ a collegiatorum reſpectu profeſſionis ſeu nego
tiationis quã exercent vnus ſit finis ⁊ ſic diuerſitas pfeſſionis:non
ob.ſz in collegijs realibus nõ.nã ppter mutuum cõuerſari poſſet re
ſultare ſcandalũ q: ſm ſuã pfeſſionẽ vn⁹ tenetur ieiunare:alius non.
vnus ad ſilentiũ:alius non.⁊ ſic de ſimilibus.preterea iura que prohi
bẽt iſtos diſparis pfeſſionis ſimul ſociari nõ loquuntur indiſtincte.
ſed regula monaſteriorũ.vt loquit tex.in.c.j.de elec.prealleg.hinc eſt
q̃ glo.ibi dubitauit.an hoc habeat locũ in eccleſijs ſecularibus:non
ob.in.c.noua actione.xvj.q.vij.vbi generaliter prohibetur q̃ in eodẽ
officio nõ ſint hoĩes diſparis pfeſſionis:q: dico q̃ ibi tex.loquit de
generali ⁊ principali pfeſſione.Nam gñaliter vt ibi dicit Archi.due
ſunt pfeſſiones ⁊ duo habit⁹:ſcz clericor̃ ⁊ laicor̃.in.c.duo ſunt ge
nera.xij.q.j.⁊ iſti nõ debent ſimul aſſociari in officio ſpirituali vel in
collegijs realib⁹:ſed profeſſio clericalis ſicut ẽ habitus diſtinguitur
inter clericos ſeculares ⁊ monachos.vt ibi no.quare ꝯcludo q̃ per
hanc ꝯſiderationem queſtio noſtra decidi non poteſt. ¶ Tertio po
teſt dici tenẽdo q̃ ſolus epiſcop⁹ ſit iudex clericorũ ſicut multa iura
p hac parte deducta innuere vident:ſed hoc caſu mihi non placet:
quia multi alij non poſſunt requiri iudices citra epiſcopos.videmus
eñ q̃ ratione fundi dñs efficitur etiã iudex clericorum.vt in.d.c.ve
6 rum.de fo.cõpe. ¶ †Itẽ prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices
ſaltez in ſimilibus vt colligitur ex.c.cum ab eccleſiar̃.⁊.c.quanto.de
offi.ordi.xxv.q.iiij.c.j.⁊.ij.de iudi.cum ſimilibus.voluit Inn.in.d.c.
cum ab eccleſiarum:⁊.c.quanto.de offi.ordi.⁊ gl.ibidẽ.⁊.c.de pſona.
xi.q.j.pbatur ratione.cum enim iura diſponant vt eccleſijs collegia
tis prelatus eligatur ad electionem collegij q̃ non fieret prelatio iſta
ſi nõ cõpeteret ſibi iuriſditio circa perſonas collegij:vt legitur ⁊ not.
in.d.c.dilecta.de exceſ.p̃la.facit ratio naturalis ſup qua fundat.l.fi.
C.de iuriſdi.om.iudi.dicit eñ iniquum eſſe ⁊ temerarium q̃ quis ſit
de vno collegio ⁊ euitet iuriſditionem illius cui data eſt cura collegij:
⁊ ad iura que generaliter loquũtur de tẽpore:dico q̃ pcedunt regu
lariter:q: contingit cõiter q̃ clerici ſunt ſine alio prelato ⁊ collegio.
¶ Item multa ex illis iuribus intẽdunt excludere alios iudices ſecu
lares:nõ aũt eccleſiaſticos qui concurrunt cum epiſcopis ⁊ inter eos
eſt locus preuentioni.iuxta nota.in.c.paſtoralis.⁊ in.c.quãto.de offi.
ordi.lz eñ habeãt p̃latũ collegij:nõ tñ poſſunt declinare iuriſditionẽ
epi ſi ibidem cõueniantur.ſicut dicitur in iſtis collegijs ſpiritualib⁹
alias perſonalibus.vt pbatur in.d.l.fi.⁊ no.Inno.in.d.c.cũ ab eccle
ſiarum.⁊ ideo cũ iſte cõſiderationes non ſufficiant ad deciſionẽ que
ſtionis noſtre:eſt nunc generaliter vidẽdũ an clerici pretextu pfeſſio
7 nis ſcholaſtice poſſint habere aliũ iudicem citra epm.†Et primo diſſen
tio que videt reſpectu aut.habita.C.ne fil.p pa. Secũdo virtute.l.fi.
C.de iuriſdi.

C.de iuriſdi.om.iudi.eſt enī inter iſta duo iura differētia nō modica. nā.l.ſi tribuit ſm cōem intellectū iuriſditionē rectori cuiuſlibet collegij cauſati ob ꝓfeſſionē vel negotiationē litiū eorū que oriūtur dūtaxat occaſione illius ꝓfeſſionis ⁊ nō alia conſideratione.eſt autē iudex inquātū lanifer ſeu ſcholaris:nō autem inquātum eſt titius vel ſempronius:hoc voluit glo.ibi ⁊ ſequūtur Bar.⁊ Bal.⁊ cōmuniter doct.⁊ Inno.in.d.c.cum ab eccleſiarum.ſed auť.habita.dat iuriſditionē indiſtincte in iudicibus de quibus ibi adeo qđ glo.ibi voluit ꝙ etiā in criminalibꝰ habere poſſunt ſcholares illos iudices ⁊ eorū opi.licet in ſe.vt ibi refert.Bal.voluit quod non habeat locum in criminalibꝰ motus ratione quia tex.ibi vtitur verbo negotio ⁊ verbo lis que referuntur ad cauſas ciuiles ⁊ non criminales.Bal.ibi tenet quod idez ſit in criminalibus ciuiliter intentatis:ſecꝰ dicit ſi criminaľr ꝓbat ex qualitate epiſcopi cui dať iuriſditio:qꝛ nō pōt cognoſcere de crimīe criminaliť.vnde fruſtra ibi diceret de epiſcopo.ſʒ certe hec ↄſideratio eſt ſatis debilis.nam in proemio ffoꝝum.in fine ſit expreſſa mētio de delictis.⁊ reſpondetur iuriſditio preſidi detur et epiſcopo ciuitatis. preterea epiſcopo non prohibetur de cauſa criminali:ſed quando venit īponēda pena ſanguinis poterūt alij iudices eligi.vel ipſe epiſcopus electꝰ poterit alijs cām delegare ſicut facit cū habeat iuriſditionem in tēporalibꝰ.in.c.j.ne cle.vel mo.li.vi. ¶ Ad dictū factū de matre poteſt reſponderi quod verbū lis ponitur ibi large:vt no.gl.vnde puto ſequendo glo.prealle.quod etiam in criminalibus habeat locū iſtā auť.habita.C.ne fil.pro pa.⁊ hāc opi.ſentit Spe.indubitāter in ti.de reo.poſt prin.Moueor vltra alios hac ↄſideratione auť.habita venit poſt diſpoſitionē factā in ſi.⁊ loquiť de iudicibꝰ ibi datis lʒ loquatur magis gñaliter.⁊ doc.ab iopi.ſcholaribus reſpectu illorum iudicū ergo debet ī dubio intelligi de omnibꝰ cauſis ſicut loquebať ius antiquū.ar.in auť.de ſi.ante dota.iſtru.natis.§.ſi.col.iij.p̄terea.l.ſi.differt ab auť.habita.qꝛ in.l.ſi.iuriſditio datur ſolū rectori collegij:ſed in auť.habita ſm cōem intellectū datur preſidi epiſcopo ciuitatis ⁊ magiſtro ipſoꝝ ſcholarium.vt infra ſubijciā.vnde videamus prio an auť.habita habeat locū in clerico ſcđo de.l.ſi.prealleg. ¶ Circa primū(ꝓut ex multis vtriuſqꝫ iuris ꝓfeſſoꝝ ſcripturis colligi pōt) quinqꝫ principales ſunt opi. ¶ Primā ſentit gl.in.c.molita.xi.q.i.q̄ ſenſit aperte qđ dicta auť.⁊ ipſius priuilegium habet locū prout iacet in ipſis ſcholaribus clericis preſertim reſpectu iudicum:⁊ ſic ſentit ꝙ etiā iudicē ſecularē poſſunt eligere clerici ſeculares. ¶ Scđa ibi fuit opi.Hoſ.in ſumma.de fo.cōpe.ver.dubitari.q tenuit totū oppoſituʒ ſcʒ qđ illa auť.nō habeat locū ī ſcholaribꝰ clericis:ſed ſolꝰ in laicis.⁊ hanc opi.ſequuntur Hoſti.⁊ Ioā.in.c.ſi diligenti.de foro cōpeten.⁊ Archi.in.c.molita.moti:qꝛ imperator cū nō haberet iuriſditionē in clericos nō potuit illam alijs iudicibus tribuere nec obſtat quod cōtinebat priuilegiuʒ:qꝛ non potuit priuilegiare clericos in preiudiciū iuriſditiōis tēporalis epiſcopalis. ¶ Tertia opi.qđ illa auť.habeat locū in clericis alienigenis reſpectu iudicum eccleſiaſticoꝝ duntaxat ergo doctor potuit eſſe iudex ſi eſt clericus.alias nō.hāc opi.tenuerūt Ioā.de deo.⁊ Uber.de bo.⁊ Spe.ī loco prealleg.⁊ Hoſ.i.d.c.ſi diligēti.in hāc opi.domi.Cardi.florē.dicit hoc idem procedere ex parte rectoris ſcholarium licet in illa auť.de eo nō fiat mētio:ſed hec ratio proceſſit:qꝛ tunc tp̄is ſcholares nō faciebāt rectorē vnde veroſimile eſt quod ſi feciſſent hanc iuriſditionē tribuiſſent:⁊ ſic videť hodie rector adiunctus alijs iudicibus de quibus ſm eum an ſit verum infra ſubijciaʒ hāc eādē opi.tertiā primo.videtur ſenſiſſe do.Anto.ſʒ poſtea dicit qđ illa auť.non habet locum in clericis inquantuʒ ſubmittit eos iudici inferiori epiſcopo qui detrahit honori ordinis eccleſiaſtici:⁊ pro hoc videť qđ illa auť.in totū tollatur reſpectu clericoꝝ ſecularium cū ſm hoc ibi remanet ſolus epiſcopus ciuitatis ſiue illa auť.habeat iuriſditionē in ſcholares clericos ī ſua dioceſi reſidētes.vt arg.in.c.ſup ſpecula.⁊ qđ ibi no.ne cle.vel mona.⁊ ī.c.quo clericis.de foro cōpe.cū ſimilibus.nec ratio ſua eſt vera cū in multis caſibus de quibus ſupra clericus ſubijciatur iuriſditioni iudicis non epiſcopi.⁊ preſertim hoc probatur per.c.ſignificaſti.eo.titu.vbi clare probatur clericum poſſe cū licentia ſui epiſcopi ꝓrogare iuriſditionē iudicis eccleſiaſtici licet nō ſit epiſcopus. ¶ Quartam opi.poſuit Ioan.calde.in d.c.ſi diligēti.dicens hāc tertiā opi.poſſe defendi ſi clericus eſt in ſtudio de licētia ſui epiſcopi.arg.eoꝝ que in ſimili no.in.c.cū paſtoralis.ij.q.vij.⁊ in.c.ex parte.de accuſa.tūc enī ceſſat preiudiciuʒ epiſcopi.ſ̄.alleg.quaſi ſentiat ꝙ tunc videť per conſequentiaʒ habere licentiam a proprio epō litigandi ſub iudice alieno dūmodo ſit clericꝰ.argu.in in.c.ſignificaſti. ¶ Quintā opi.poſuit Innoc.quā Nico.de mata.refert ⁊ ſequitur Bal.in dicta auť.habita.qui in hoc facit quatuor mēbra dicens.qđ aut clericus venit ad ſtudium licentiatus a iure vt qꝛ ad ſtudium theologie.vt in.c.ſi.de magiſt.Aut licētiatꝰ a papa.aut a prelato ſuo ſiue aliqua licētia.primis duobꝰ caſibus tenet clericum poſſe vti diſpoſitiōe illius auť.habita.etiā quo ad iudicē laicū:quia lex ⁊ princeps potuerūt ſuper hoc diſponere:⁊ videť diſpoſuiſſe dādo licentiā veniendi ad ſtudiū quod patet ex eo:qꝛ auť.habita.eſt inducta in beneficium ſcholariū.cum ergo concedat eſſe in ſtudio videť diſpēſare ſuper his que ſequūtur ad illud.ff.de re iudi.quidam ↄſulebat.⁊.C.de nup.imperialis.§.ſi miles.ſicut monachus licentiatus ad ſtudiū videtur habere licentiā ad agendū ſuper factis ſtudij.vt not.in.l.ſi longiꝰ.§.ſi.ff.de iudi. ¶ In tertio vero caſu diſtinguit aut elegit iudicē eccleſiaſticū:⁊ hoc pōt ꝓpter licentiā ſui prelati:⁊ ſic pōt eligere magiſtrum ſi clericus eſt ſed ſi eſt laicus nō qꝛ reſiſtit.c.ſignificaſti.de fo.competen. ¶ In quarto caſu cum legem offendat non đbet habere priuilegium ſcholaſticum:vt in auť.vt differendi.§.neqꝫ autem.⁊.l.auxilium.ff.de minoribus.§.ſi.⁊ hoc dicit Bal.tenendū potiꝰ quam quod ſcripſit Ioan.and.in.d.c.ſi diligenti. ¶ Ego vero pro đciſione dubij noſtri primo examinabo autenticā habita.an habeat locum in rectore ſcholarium.Secūdo quid in alijs iudicibus ibi cōtentis reſpectu clericorum ⁊c. ¶ Circa p̄mum domi.Cardi.ſenſit.qđ ſic vt ſupra dixi non quod de rectore fiat mentio ibidem.ſed videtur hodie ſubrogatus ex tacita mēte imperatoris.Contrarium ſentit aperte Bal.in autentica habita.dicens quod ſcholaris cōuentꝰ coraʒ doctore non poteſt eligere rectorem vniuerſitatis.quia textus ibi nō dat optionem niſi in tribus iudicibus.ſcilicet in poteſtate epō ⁊ doctore.de rectore vero nō meminit.arg.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſolu.matrimo. Et credo qđ hoc dictū ſuum ſit verius.moueor vltra eum:qꝛ cū illa auť ſit ius priuilegiatū ⁊ ſpeciale nō debet extendi ad nō expreſſa p̄ſertim ↄtra cōis iuris regulā.vt in.c.porro.de priuileg.⁊ in.c.ſane.eo.ti.⁊.vij.q.i.petiſti.Preterea poſſet dici qđ etiā ſi tūc ſcholares feciſſēt rectorem:imperator non dediſſet illi iuriſditionem quā dedit alijs:qꝛ iuueni ſodali nō eſſet danda.poteſtas in criminalibus ⁊ etiā oibꝰ ciuilibus ſicut datur ī illa auť.vt prediximus quare etiā puto.quod ſcholaris cōuentus hodie corā rectore nō poteſt mero iure inſpecto illiꝰ iuriſditionem declinare ⁊ eligere ſibi epiſcopū doctorē vel poteſtatē ſm formā illius auť.habitā.Moueor p̄cipaliter vt dixi:qꝛ per illā auť.habita.non datur optio niſi in illis tribus.ergo conuentus coram rectore non habet optionem.Non obſtat ſi diceret rectorem nō habere poteſtatē ſupra ſcholares cū illa auť.habita.det eam illis tribus iudicibus.arg.in.l.ↄſulta diualia.de teſta.qꝛ dico qđ illa auť.dedit hāc iuriſditionem illis tribus in fauorē ſcholarium.vt ibi colligitur manifeſte:ergo poſſunt ſcholares illi fauori in parte renūtiādo eligere ſibi rectorem.arg.in.l.ſi qs in ↄſcribēdo.C.de pac.⁊.c.ad apoſtolicā.de re.cū ſimilibꝰ.Non eſſet preſumptio qđ imperator priuilegiādo ibi ſcholares voluerit eis tollere poteſtatē eligēdi ſibi rectorē ne ꝙ ob gratiā conceditur trahať in diſpendiū ↄtra regulā iuris.in.vj.C.de legi.l.ꝙ fauore. ¶ Item iura volunt ꝙ faciant vniuerſitatem.vt in iuribꝰ ſupra allegatis:ergo cōcedūt qđ habeāt iura vniuerſitatum inter que eſt iſtud vt poſſint eligere ſibi rectorē vt in.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iudi.⁊ eligendo ſibi rectorem perdūt quo ad eū beneficia iſtius auť.habita tñ ꝓcedit diſpoſitio illiꝰ.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iud.qua cauetur periniquum ⁊ temerariuʒ eſſe ꝙ illi vel collegio pretextu militaris dignitatis vel alterius qualitatis debeant declinare iuriſditionē rectoris collegij.Nil ergo habent in hoc ſcholares de quo conquerātur cū per electionem rectoris recedant quo ad enʒ a ꝓuiſione legis:vt in.l.fin.C.de pac.conuen.tam ſup do. ¶ Nec ob.ſi dicatur qđ cum virtute.l.ſi.nō liceat illis de collegio recuſare iuriſditionem poteſtatis cū rectore collegij.⁊ tamē pretextu auť.habita.hoc licet vt ibi.Si ergo licitū ē declinare iuriſditionem poteſtatis eligendo alium ex illis tribꝰ:ergo fortius dʒ licere declinare iuriſditiōem rectoris eligēdo aliquem ex iſtis tribus cū poteſtas ſit maior rectore.vt.d.l.ſi.⁊ per.Inn.in.c.dilecta đ exceſ.prela.in ſi.Nā ſi vinco vincētez te ergo vinco te.vt.c.autoritate.de ↄceſ.preben.in.vj.ī auť.multo.C.de epiſ.⁊ cle.ad hoc reſpondeo ſi poteſtas erat iudex neceſſarius:vt.d.l.ſi.merito ius voluit prouidere ſcholaribus:ſed rector eſt voluntarius.vnde eligēdo ſibi rectorē recedūt a prouiſione legis vt prediximus.facit quod in ſimili legitur ⁊ no.ī.c.ab arbitris.de offi.delega.in.vj.Concludo qđ mero iure inſpecto nō poteſt ſcholaris conuentus coram rectore declinare ſuaʒ iuriſditionē ſupponendo ſe iuriſditioni epiſcopi p̄tātis vel magiſtri.Et not.quia nouum ⁊ veriſſimum eſt idē ſi cōuenitur coram aliquo ex illis tribus vt nō poſſit eligere rectoreʒ vniuerſitatis:⁊ per hoc patet quod vigore auť.habita.non poteſt decidi queſtio noſtra cū illo iure nō habeat rector iuriſditionem:ſed ad materiā ampliandaʒ ⁊ qꝛ poſſet facere in arg.materie noſtre quoad ſecundū ſcʒ an iudicibus illis cōtentis habet locum illa auť.habita in clericis dicerem ſic quod ſcđʒ iudiciū laicorum nullo modo habeat locuʒ.tamē quia laicus nō eſt capax iſtiꝰ iuriſditionis cōtra clericū.vt in.c.cū nō ab homine.de iudi.vbi ptʒ qđ etiam Rex nō pōt habere iuriſditionē in clericū quātūcunqꝫ ī minoribus cōſtitutū.tñ qꝛ īperator nō potuit alijs dare iuriſditionē in clericū quā nō habebat:qꝛ nemo dat qđ nō hʒ.in.c.daibertū.j.q.vij.⁊.c.qđ autē.de iurepatr.nec ob.dictū Bal.in eadē materia:qꝛ canon ſeu princeps licentiando videtur cōceſſiſſe ea que tendūt ad fauorē ſtudētiuʒ ⁊c.vt.ſ̄.dixi.qꝛ dico illud nō procedere in terminis noſtris dupliciter motiuo.primo qꝛ in generali licentia non videtur data poteſtas cōtra ſpecialiter ꝑ iura canonica ⁊ diuina diſpoſita.vt no.in ſimili bar.ī.l.ambitioſam.C.de decre.ab ordi.fa.Iura enī canonica ⁊ diuina nolunt clericū diſcuti per laicum.vt in.c.ſi diligenti.de fo.cōpe.cū ſimi.⁊ ī.c.ſi imperator.xcvj.diſtin.⁊.c.nimis.⁊ quod ibi no.de iureiurā.et

per Jnno.in.c.ij.de maio.⁊ obe.¶ Preterea nõ eſt veroſimile ꝙ papa voluerit preiudicare toti ordini clericali in fauorẽ ſtudentiũ. Naꝫ leditur totius ordinis clericalis priuilegiũ ſi vnus clericus conueniet᷑ coram iudice ſeculari.vt ꝓbatur in.d.c.ſi diligenti.nec eſt veroſimile qꝫ quis concedat in genere quod ſimiliter in ſpecie non fuiſſet conceſſurꝰ.vt in.c.ſi.de offi.vica.in.vj.⁊ in regula in generali.de reg.iur.lib.vj.¶ Preterea propter generaleꝫ poteſtatem eundi ad ſtudium vident᷑ illa duntaxat concedi ſine quibus ipſe commode eſſe nõ poteſt in ſtudio.arg.opti.in.l.ſed iulianus.§.qꝫ dicitur.ff.ad maced.ſꝫ clericus poteſt eſſe commode in ſtudio abſqꝫ eo qꝫ eligat in iudicem laicuꝫ:ergo ⁊c. Nec ob.contrariũ ſupra formatũ in dño feudi:qꝛ dominus feudi cognoſcit in re ſua ratione directi dñij quod apud eum remanſit.¶ Preterea imperator ab initio hãc iuriſditionem cõceſſit dño feudi.vt.l.imperialẽ.§.preterea.de prohibita alienatione feudi per Federi.appoſitũ eſt ergo hoc onus ipſi feudo.vnde ſi eccleſia vel clericus vult feudũ a ſeculari oportet qꝫ cum illo onere recipiat cum res tranſit cũ oneroſo ar.c.paſtoralis.de deci. hinc eſt qꝫ eccleſia ſeu papa hanc iuriſditionem approbauit:qꝛ abſqꝫ ea ſentiebat diſpẽdiũ cũ aliter nõ potuiſſet feudũ acquirere:ſed in caſu noſtro ceſſat hec neceſſitas cũ clericus non neceſſitatur ad eligendũ iudicẽ ſecularẽ ratione ſcholaſtice ꝓfeſſionis.¶ Quo ad iudicem vero eccleſiaſticũ dicerem ſic:quod aut queritur nũquid habeat iuriſditionem ſuper ſeculares clericos virtute illius aut.⁊ credo quod nõ:qꝛ imperator non potuit dare iuriſditionẽ in clericis cum eã nõ haberet:vt in.d.c.dalbertum.¶ Nec ob.ſi dicat᷑ qꝫ ſatis hoc permiſſum eſt de iure ciuili.ar.c.j.de no.ope.nũtia.qꝛ illud ꝓcedit quãdo in materia nõ eſt facta ꝓuiſio per ius canonicũ.vt no.Jnno.in gl.j.c.j.de reb.eccle.non alie.in vj.Sed in materia noſtra diſpoſituꝫ eſt per canones corã qbus ſunt cõueniẽdi clerici.vt in iuribus ſupra deductis in argu.¶ Aut queritur nunqd poteſt iudex clericus cognoſcere virtute prorogatiõis iuriſditionis fiende per ſcholares clericum.⁊ puto ꝙ ſic:ſi ei ſit cõmodum iuriſditionẽ illiꝰ prorogare.qꝛ per generalem licentiã accedendi ad ſtudium:videt᷑ habere poteſtatẽ faciendi ea que cedũt ad vtilitatem ſuã ⁊ cõmoditatẽ ſtudij.arg.eoꝝ que habent᷑ ⁊ notant᷑ i.l.ſi longius.ff.de iudi.⁊.c.vt periculoſa.ne cler.vel mona.lib.vj.Et per hoc infero ꝙ clericus cõuentus corã epõ:laici nõ poſſunt ipſius iuriſditionẽ declinare eligẽdo in iudicem doctorem clericum:qꝛ prorogatio nõ hꝫ locũ niſi fiat cũ cõſenſu partium.vt in.l.j.ff.de iud.cũ ſimi.¶ Qui autẽ ſint iudices qui deputantur per auten.habita.reſpondeo tex.ibi exprimit dñm magiſtrũ ⁊ loci epm.⁊ glo.ibi exponit magiſtrũ.id eſt doctorẽ legũ qui alias pceptor appellatur.vt in.l.in edibus.ff.de dã.infec.alias magiſtri:vt.l.qualẽ.§.dicere.ff.de arbi.ꝓbũ magiſtrũ intellexit ibi glo.ꝓ doctore alicuius facultatis.¶ Ex illa gl.iuncto tex.No.ſingulariter pro omni conſuetudine ſm quam doctores iuris appellant᷑ dñi.doctores vero alteriꝰ facultatis appellantur magiſtri.⁊ idem in ſimili.glo.cle.ij.de magi.in ver.doctoratus.q dicit ꝙ apud Jtaliã profeſſores iuris appellãtur doctores in alijs vero facultatibꝰ appellãtur magiſtri.¶ Ego aũt licet predicta procedant ſm cõſuetudinẽ.tamẽ exponerẽ tertiũ in dicta auten.habita.Capio eñ verbuꝫ alias dño pro preſide ſeu poteſtate loci qui poteſt dominꝰ loci appellari,vt eſt tex.in.l.ſpadonẽ.§.ſi ciuitatis.ff.de excuſa.tut.not.Bar.in.l.j.ꝓpe finẽ.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ hec mea expoſitio cõpetit tex in proemio digeſtorum.i ſi.vbi preſides ſeu poteſtates numerãt᷑ in numero triũ iudicũ vt ex diſpoſitiõe quã fecit Bal.in.d.autẽ.habita.An hodie poteſtas ſit excluſus cũ in dicta aut.de eo nõ ſit mẽtio.Concludit tamen poſt multa ꝙ non.iuriſditio enim fuit ſibi tributa vna cũ alijs.vt i proe.ffoꝝ.⁊ hoc nomẽ quia ꝓcedũt hec quo ad dictũ auten.habita.per que patet an ⁊ quãdo vel habere poſſet locũ in ſcholaribus clericis.¶ † Venio nunc ad ſecundũ mẽbrum an virtute.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iudi.habeat rector iuriſditionẽ in ſcholares clericos in quo dubio diſtingue ſic:qꝫ aut rector eſt laicus ⁊ habeat iuriſditionẽ qꝛ magis dignum trahit ad ſe minus dignum.vt in.c.qꝫ in dubijs huiuſmodi iuriſditionis capax.vt in ca.cum nõ ab homine.de iudi.facit optime.c.ij.de foro cõpeten.inquantũ dicit vniuerſaliter nullus iudicũ ⁊c.vnde intẽdit excludere omneꝫ iudicẽ laicũ niſi ſpecialiter hec iuriſditio tribuatur.firmat Bar.in.l.ſi.ff.de colle.illi.⁊ Bal.in aut.habita.pallegata.ſenſit Jnn.in.d.c.cũ ab eccleſiarũ.Unde hoc caſu clerici ſtudẽtes erunt de vniuerſitate ⁊ erunt exẽpti a iuriſditione rectoris.nec eſt hoc nouum cũ ſepe contingit hec exceptio.vt i.l.j.ff.ad municipa.no.Bar.in.d.l.ſi. Aut rector eſt clericus.⁊ tũc cõſidero tres caſus.Aut ſcholares de diuerſitate ꝓ maiori parte ſunt clerici.Aut tot ſunt clerici quot laici.Aut laici ſũt plures clericis.Primo caſu credo ꝙ rector ſit iudex clericorum.Moueor qꝛ ex quo iura ꝓbãt hanc vniuerſitatem ſcholaſticã etiã miſtaꝫ vt ſatis colligit᷑ in.c.quia in cauſis.de procura.⁊ in proe.cle.⁊.vj.inducendo.vt.ſ.deduxi arg.ergo vident᷑ velle iura ꝙ habeant vniuerſitatẽ ⁊ per conſequens vt poſſint habere rectorem ſyndicum ſigillũ cõmune ⁊ ſimilia.qꝛ qui permittit pncipale permittit acceſſoriuꝫ ſeu qꝫ ex illo ſequitur.vt in.c.cũ.M.de conſtit.facit optime.c.ex literis.eo.tit.cũ ibi no.ſic enim in regalibus collegijs ſubijciuntur laici prelato collegij.vt ſupra dixi.ita videtur dicendũ eadem ratione in collegijs perſonalibus quale eſt illud collegiũ ſcholarium vt competat rectori hec iuriſditio i clericos directe ex diſpoſitiõe regali ⁊ ex approbatione canonica:vt in iuribꝰ ſupra allega.dico qꝫ ſi ſcholaris clericus cõuenit᷑ corã epõ loci ratione cõtractus vel delicti nõ poterit ipſius declinare iudiciũ eligẽdo rectorẽ per text.illius.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iudi.no.Jnn.in.d.c.cũ ab eccleſiarũ.⁊ ſic erit in optione actoris corã quo iſtum clericũ ſcholarẽ conueniat.¶ Jtem dico quod coram rectore nõ poterit conueniri niſi de his legitimis que oriuntur occaſiõe eccleſiaſtice profeſſionis.vt in.d.l.ſi.no.Jnno.in.d.c.cũ ab eccleſiaꝝ.vt ſupra tetigi.alias vero debet cõueniri clericus corã epiſcopo loci ⁊ idem per omnia dicẽdum quo ad ſecundum membrũ quando tot ſunt clerici quot ſunt laici.qꝛ vniuerſitas cenſetur etiam tunc eccleſiaſtica cũ maius dignũ trahat ad ſe minus dignum . iuriſditionem in clericos ſibi non vendicabit qꝛ non poteſt vt in.c.aqua.de conſec.eccleſie vel alta.no.Bar.in d.l.ſi.⁊ Bal.in.d.auten.habita.¶ Tertiũ vero mẽbrũ quando plures ſunt laici quã clerici contigit ſpecifice dubium vnum de quo non reperio ſpecifice ⁊ in proprijs terminis ꝑ aliquem tactũ.Bar.enim ⁊ Bal.in locis prealleg.ſimiliter dixerunt quod ſi rector eſt clericus habeat iuriſditionem in clericos:ſed nõ attingunt hunc caſum quando maior pars eſt laicorũ.tunc ſm eorum iuriſditionẽ quam faciunt ad alium effectũ dicunt ꝙ talis vniuerſitas cenſet᷑ ſecularis:cũ debeat cõſiderari maior.minor aũt ſi dignior venit iure acceſſionis.argu.in.l.⁊ ſi nõ ſint.§.perueniamus.ff.de au.⁊ arg.leg.⁊ inſti.de rerum diui.§.ſed cũ alienam.Et ꝑfecto hoc caſu videtur de iuris rigore dicẽdũ qꝫ talis rector nõ habeat iuriſditionẽ in clericũ ⁊ per conſequens ſententia de qua querit᷑ corruit ex iuriſditionis defectu:⁊ hãc partẽ tenuit in.c.ſi diligenti.in lectura motus prin
9 cipaliter per alleg.Jnno.d.c.cum ab eccleſiarum.¶ † Jtem qꝛ vniuerſitas dat iuriſditionẽ rectori.vt nõ.glo.in.l.⁊ qꝛ.ff.de iuriſdi.om.iudi.no.Jo.an.i.c.qm̃ abbas.de offi.deleg.nõ potuit hꝫ vniuerſitas cũ cenſeat᷑ ſecularis transferre in vniuerſitatẽ iuriſditionẽ ſpiritualem reſpectu clericorũ in rectorẽ ſuum.cũ illam iuriſditionem nõ haberet ſed tamẽ de equitate cogitaui nouiſſime poſſe talẽ ſniam ſuſtinere vt ſic ſaluemus cõſuetudinẽ cõem: q̃ hodie viget per omnia ſtudia Jtalie in quibus cõiter plures ſunt laici quã clerici.Et rectores dummodo ſint clerici exercentes iuriſditionem in clericos.¶ Moueor pncipaliter qꝛ iura canonica ciuilia vident᷑ hanc vniuerſitatẽ ſcholarium approbare quantũcunqꝫ ſit miſta hominibꝰ diſparis ꝓfeſſionis.vt in.d.c.qꝛ in cauſis.de procu.⁊ in proe.vj.⁊ cle.⁊ di.ſ. latius ergo videtur dare iuriſditionẽ.cũ iuriſditio ſit apud principeꝫ indifferenter rectori talis vniuerſitatis ex quo eſt ſubiectũ recipiẽs iuriſditionem cũ iuriſditio ſit apud principẽ:ſꝫ ipſe princeps ſiue lex mortua tribuit hanc iuriſditionẽ rectori miniſterio ipſius vniuerſitatis.omnis eñ iuriſditio deriuat᷑ a principe tanq̃ a maiori.vt legi.⁊ no . maxime per bal.in.c.j.qs dicat᷑ dux.colla.x.ꝓ hoc optime facit.d.l.ſi.C.de iuriſd.om.iudi.vbi lex tribuit iuriſditionẽ rectori cuiuſcũqꝫ collegij quantũcũqꝫ illi de collegio ſint diuerſe qualitatis ⁊ habent iudices ſpeciales , vñ diſponit᷑ vt ꝑtextu militie vel alterius dignitatis non poteſt quis declinare iuriſditionẽ rectoris:⁊ tamen certũ eſt qꝫ vniuerſitas non habet iuriſditionẽ in milites cuꝫ habeãt ꝓprios iudices.vt in.l.cum magiſtri.C.de iuriſd.om.iudi.ſed ex quo exercent illam ꝓfeſſionem ſeu negotiationẽ iura ſubmittunt eos rectori quo ad iſtam profeſſionem ſeu negotiationem diſtinctione fori nõ habita. Jta poteſt eleganter inferri ad propoſitum noſtrũ qꝫ licet clerici dicantur milites,⁊ habeãt proprios iudices:tamẽ ex quo exercẽt hanc profeſſionẽ ſtudiorũ iura ſubmittunt eos rectori collegij quo ad illã profeſſioneꝫ ⁊ fortiter hoc ſentiunt Bar.⁊ Bal.in dictis locis qui tantũ requiſiuerunt vt rector ſit clericus:nec quo ad iuriſditioneꝫ per eum exercendam diſtinxerunt:an maior pars ſit clericorũ vel laicorum:ſed hanc diſtinctionem fecerunt quo ad effectum ſciendi cui ſuperiori ipm corpus collegij ſubiaceat qꝫ examinabo in ſequenti dubio. ¶ Reſtat nunc dictũ Jnno.in prealleg.c.cũ ab eccleſiarũ.ad quod poteſt ſic reſponderi quod Jnn.in ea parte loquitur de collegio eccleſiaſtico cũ alias nõ poſſet eſſe rector vel prelatus eccleſie ſeu monaſterij.argu.in d.c.ex eo.in ſi.lib.de electio.Vel ſecũdo põt dici melius quod Jnno.non dicit ſimpliciter quod rector debeat eſſe electus a collegio eccleſie ad hoc vt debeat habere iuriſditionem in clericos ſꝫ requirit qꝫ collegium ſit eccleſiaſticum ad hoc vt rector habeat iuriſditionẽ ſpiritualẽ.ſ.excõicandi:interdicẽdi ⁊ ſimilia exercendi.⁊ ita proprie loquitur quaſi aperte velit qꝫ talis rector nõ poſſit aliter cenſurã eccleſiaſticaꝫ exercere.alias fulminare:nec de cauſa mere ſpirituali cognoſcere.nõ aũt negat qꝫ in temporalibus ſeu ꝓphanis poſſit cognoſcere contra clericos ex quo rector eſt clericus ⁊ electus ab vniuerſitate approbata.⁊ hoc clarius videt᷑ ſentire idem Jnno.in.c.quãto.eo.tit.vbi dicit qꝫ electus ab vniuerſitate nõ cõſequitur poteſtatẽ excõicandi:ſed ſolũ iuriſditionẽ.ſꝫ ſi cõfirmationẽ recepit ab epiſcopo:tũc nõ põt interdicere.hanc enim poteſtatem recipiũt ab epiſcopo cõfirmante ⁊ non ab vniuerſitate cũ excõmunicatio ſit mucro epiſcopalis.xvj.q.ij.viſis.Et ꝓ honorabilibus infero ad deciſionẽ queſtiõis:nunqd

rector

rector ſcholarium poſſit excommunicare ſcholares vel laicos.ad qđ
puto ſic dicendum ꝙ ſi eſt laicus nullo modo poteſt.arg.eorū q̄ not.
in.c.ij.de iudi.¶Si vero eſt clericus:tūc poteſt duobus cōcurrētibus
ſcilicet quod vniuerſitas ſit eccleſiaſtica.vt puta ſunt plures clerici
q̃ laici:vel ſaltē ſunt pares numero:⁊ quod rector ſit clericus ab epi-
ſcopo confirmatus:alias nō poterit hanc iuriſditionē ſpiritualē exer-
cere.⁊ no.facit quod dixi in repetitione.c.ſi quis cōtra clericū.de foro
ꝯpe.vbi generaliter tractaui qui iudices poſſunt excōicare.¶An au
tem electus per vniuerſitatem ſit cōfirmādus a ſuperiore.vide gl.no.
in.l.priuatorum.C.de iu.om.iud.que dicit ꝙ ſic:⁊ ſequunt̃ docto.ibi.
Electio enim vniuerſitatis dat iuriſdictionem ſed confirmatio tribuit
iuriſditionis effectum vel exercitium ſ'm illam glo.⁊ de hoc vltimo ſci
licet de effectu confirmationis:vide bonam gloſ.que idem ſentit in.c.
q̃to.lxiij.di.tenuit multū.in.c.trāſmiſſam.de elec.ſenſit Bart.in.l.ex
eo.ff.de teſta.mili.⁊ Bal.in auť.habita.vbi loquēs ſpecifice de recto-
re vniuerſitatis ſcholarium dicit confirmationem neceſſariam.⁊ not.
in.d.l.priuatorum.vbi ſtatutum vel cōſuetudo diſponit quod eoipſo
quod eſt clericus non habeatur alia cōfirmatio:niſi eſſent duo recto-
res electi in diſcordia:tūc oportet adiri ſuperiorē de neceſſitate quod
aut compellat eos ad concordiam,aut deferat alteri.ar.in.l.huiuſmo
di.in.§.fi.ff.de leg.j.dicit tamen quod nunq̃ prius adminiſtrabit quā
iuret:licet enim a natura poteſtatem recipiat in executione poteſtatis
non recipit anteq̃ iuret in auť.iuſiurandum.quod preſta.ab his.in ru
bro ⁊ nigro.facit auť.de defen.ciui.§.interim.⁊ hec ſunt notāda:⁊ qđ
confirmatio ſit neceſſaria ſenſit Inn.in.d.c.cum ab eccleſiarum.in p̄n
ci.facit qđ in alijs collegijs realibus legi.⁊ nota.in.c.qualiter ⁊ quan-
do.⁊.c.tranſmiſſam.de elec.eo.ti.lib.vj.Notandum tamen eſt dictuȝ
Bal.in eo quod dicit valere conſuetudinem vt abſq; ꝯfirmatione cō
ſequatur iuriſditionem.quod poteſt procedere in iſtis collegijs perſo
nalibus:in quibus ſolum tractatur de preiudicio ipſorū priuatorum:
ſed in collegijs realibus ſaltem eccleſiarum vel monaſteriorum non vi
detur valere conſuetudo.per.c.cum venerabilis.⁊ quod ibi no.de con
ſue.ne contingat indignum cum diſpendio eccleſiarum prefici.conſue
tudo autem eccleſijs grauoſa nō valet.vt in.c.j.de cōſue.quod firmat
Hoſt.in.c.tranſmiſſum.de elec.⁊ videtur etiam tenere Inn.licet prius
inferat opi.contrariā.⁊ vide per Oldra.cōſi.cxlvij.⁊ per hec habetur
ſolutio primi dubij.Et attende quod non omnes rectores collegiorū
habent iuriſdictionē:ſed oportet quod ſint collegia propter aliquam
negotiationem vel profeſſionem approbatam.ita loquitur tex.in.d.l.
fi.C.de iu.om.iud.ſecus in iſtis collegijs deputatis pietatis cauſa vel
ſimilibus.rector enim in illis nō habet iuriſditioneȝ ſed preeminentiā
quandam friuolam:licet poſſet priuare beneficio ſocietatis: vt nota.
Bar.in.d.l.fi.ff.de colle.illi.in ver.ſed contra hoc dubitatur.¶Ad ſe
cundum membrum nūc tranſcendens nunquid ſcilicet talis appella-
tio ad epiſcopum rectorem interpoſita valuerit inſtabo dūtaxat circa
iuriſditionis competentiam vel incompetētiam.¶Et primo addu-
cam quatuor motiua ad partem negatiuam.¶Secundo totidē ad
partem affirmatiuam.¶Tertio ſubmittam ſolutionē.¶Quod ta
lis appellatio nō valuerit arguo ſic.vbicūq; clericus iudicat vel laic⁹
non appellatur ad iudicem eccleſiaſticum ſed ſecularem ſuperioreȝ in
illa iuriſditione.vt probatur in.c.romana.§.debet iuncta gl.in verſi.ſi
alio.de ap.in.vj.vbi patet quod epiſcopus iudicat ratione feudi ſecu-
laris appellatur non ad archiepiſcopum ſed ad dominū feudi licet ſe
cularem.idem tenet Inno.⁊ communiter doct.in.c.ceterum.de iud.et
Bar.in.l.j.ff.de app.ſed ratiōe vniuerſitatis iudicauit in caſu noſtro
tanq̃ laicus:q̃ vniuerſitas erat ſecularis cum plures erant laici quā
clerici iuxta no.per bar.in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ Bal.in auť.habita.C.
ne fi.pro pa.dixi plenius.ſ.in precedenti dubio.habet enim iuriſditio
nem tanq̃ quilibet laicus.⁊ nō vt clericus.in.l.fi.C.de iu.om.iu.ergo
debuit appellari non ad epiſcopum ſed ad poteſtatē loci.hoc arg.ex-
preſſe videtur firmare Bar.in.d.l.j.§.ſi quis in appellatione.vbi dicit
ꝙ ſi clericus vel epiſcopus eſt factus rector alicuius ciuitatis quod de
bet tunc appellari ab eo ad dominum illius ciuitatis.Itē dicit ſi rex
iudicat in aliqua cauſa vt comes quod debeat appellari ad ſuperiorē
ipſius inq̃tum eſt rex.facit.c.cum appella.de priui.hoc idem expreſſe
videtur ſenſiſſe in.d.l.j.in alia qō.que incipit:quero an aliqua ciuitas
vbi firmat quod ſi aliquod collegium facit ſibi rectorem cui dat iuriſ
ditionem quā poteſt.vt.l.fi.C.de iu.om.iud.quod dȝ appellari ab iſto
rectore ad ſuperioreȝ proximum illius collegij quem dicit eſſe rectorē
ciuitatis.arg.in.d.§.ſi quis in appellatione.¶Secūdo principaliter
pro hac parte arguitur ſic.hec collegia inferiora ſubdita ſunt ſuperio
rioribus poteſtatib⁹ ſeu iudicibus illi⁹ ciuitatis ſeu loci vbi ipſa colle
gia conſiſtunt.Si enim ſunt ſecularia ſubijciantur domino ſeculari vt
in.d.l.fi.C.de iuriſ.om.iu.faciat.l.j.⁊ fi.C.de colle.illi.Si eccleſiaſtica
ſubijciuntur iudici eccleſiaſtico.vt in.c.ex literis.⁊ quod ibi no.de con
ſti.in.c.cum ab eccleſiarum.de offi.or.¶Hanc concluſionem firmat
Inno.in.c.dilecta.de exceſ.prela.in fi.vbi dicit qđ iſta inferiora colle-
gia ⁊ rectores eorū ſubdita ſunt maioribus ⁊ ordinarijs poteſtatib⁹
in tantū quod ad eorum dictum poſſunt deſtrui ⁊ impediri vt fiant.
facit.l.j.C.de colle.illi.Et appellatio ſemp̄ eſt interponēda ad ꝓximū
ſuperiorem.vt in.c.dilecti.de āp.⁊ in.d.l.j.eo.ti.⁊ romana.eo.tit.in vj.
10 ergo debuit appellari in caſu noſtro ad ſuperioreȝ ſecularē.¶†Ter-
tio arguitur ſic.vniuerſitas ſecularis nō poteſt dare ſuo rectori iuriſ-
ditionem eccleſiaſticam ſed ſecularem duntaxat.vt no.Inno.in.c.cuȝ
ab eccleſiarum.nemo enim dat quod non habet.j.q.vij.daibertum.⁊
c.quod autem.de iurep.facit.l.traditio.ff.de acqui.re.do.Sed ſi iuriſ
ditio iſta eſt ſecularis:tunc appellari debet ad iudicem ſecularem que
eſt ſupra illam iuriſdictionem.vt in.d.c.romana.§.debet.¶Quarto
⁊ vltimo probat̃ ſic.rector ſtudij ſeu alterius profeſſionis ſeu negotia
tionis habet iuriſdictionem per legem ciuilem dūtaxat in.l.fi.C.de iu
riſ.om.iu.de iure autē canonico nō legitur tributā iuriſdictionē:ergo
appellandū eſt ad eum qui tribuit iuriſdictionē.l.j.C.vbi ⁊ apud quē.
ergo ad poteſtatem ſecularem qui in loco eſt vice imperatoris.l.pre-
cipimus.⁊ quod ibi notatur.C.de app.¶In cōtrariū ad partē affir
matiuā arguitur primo ſic.appellatio debet ſemper interponi ad ſu-
periorem illius qui iudicauit.vt in.l.j.C.vbi ⁊ apud quem.⁊.d.c.dile
cti.⁊.c.romana.eo.ti.preal.¶Sed iſte rector ex quo eſt cleric⁹ i nullo
eſt ſubiectus iudici ſeculari nec eſſe poteſt tanq̃ rector cuȝ ſpeciale ſit
in feudo.vt no.d.c.quod clericis.⁊.c.verū.de fo.compe.Rector enim
iſte nihil tenet a iudice ſeculari ratione cuius debet eſſe ſubiectus.ſed
ſubijcitur iudici eccleſiaſtico duntaxat.xj.q.j.quaſi per totū.⁊.c.ſi qs
contra clericum.de fo.compe.ergo recte fuit appellatum ad epiſcopū
cum ab iſtis clericis inferioribus iuriſditionem habētibus ſit ad epi-
ſcopum appellandū.d.c.romana.de ap.li.vj.corroborat hoc argumē
tum dictum Bar.vt in.l.ij.C.vbi ⁊ apud quem.vbi dicit ꝙ ſi homi-
nes diuerſarū iuriſditionum committūt in tertium alterius iuriſditio
nis:⁊ ſi ex forma ſtatuti poteſt appellari a ſententia arbitri appellā-
dum eſt ad iudicem arbitri:⁊ nō ad iudicem partium:quia appellās
conqueritur de ſententia iniqua ipſius iudicis:⁊ per conſequens de-
bet appellare ad ipſius ſuperiorem.igitur ad epiſcopuȝ qui eſt iudex
clerici merito fuit appellatum.Preterea ⁊ ſecundo ſicut cleric⁹ iudi
cari nō poteſt a iudice ſeculari in prima inſtantia cauſe.vt in.c.clerici.
⁊ in.c.qualiter.de iudi.⁊ in.c.vnico.de cleri.coniug.lib.vj.ita nec in in-
ſtantia appellationis:cū appellatio in pluribus poſſet reformare ſen
tentiā.vt in.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.de teſta.quod ſuccedit loco
prioris iudicis.vt in.c.vt debitus.de app.Sed in caſu noſtro re⁹ erat
clericus.nec deſinebat eſſe reus in cauſa appellationis.ſicut ergo non
potuit etiam ſponte ſubijci examini iudicis ſecularis in cauſa princi-
pali.vt in.c.ſi diligenti.de fo.compe.ita nec in cauſa appellationis.re
cte ergo fuit ad epiſcopum appellatum qui fuit competēs iudex iudi
cis a quo ⁊ ipſius rei origo.¶Tertio arguitur ⁊ forti⁹ ſic.iſte rector
non potuiſſet ſententiam contra clericum iſtum ferre niſi fuiſſet etiam
ipſe clericus.de iudi.at ſi clerici.dixi plene ſupra in precedēti membro
ſeu dubio.Cum ergo qualitas clericatus neceſſario cōcurrat ad vali-
ditatem ſententie ⁊ ad potentiam iuriſditionis exercende:ergo pote-
rit dici quod iudicauerit nō vt clericus ſed vt laicus.⁊ per cōſequens
debet recurri in cauſa appellationis ad ſuperiorem ſuū reſpectu illius
qualitatis ſ'm quem iuriſditionē exercere potuit.facit.c.cuȝ ap.de pri
ui.⁊.l.ſi quando.C.de ap.¶Quarto ⁊ vltimo probatur alia cōſide
ratiōe.auť.habita.C.ne fil.pro pa.dat ſcholaribus tres iudices intra
quos eſt loci epiſcopus ergo qualitercūq; iſte rector iudicauerit ſiue
vt clericus ſiue vt laicus potuit iſte epiſcopus tanq̃ cōpetens in cau
ſa ſecularium clericorum ⁊ laicorū adiri.Si enim datur ſcholaribus
optio in p̄ma inſtantia eligendi ep̄m dn̄ȝ ⁊ magiſtrū.auť.habita.etiā
inuito reluctāte actore.vt in.d.auť.habita.ergo forti⁹ potuit iſte i ap
pellatione ſua ſibi eligere ep̄m.cū appellātis ⁊ nō appellati ſit eligere
ep̄m iudicē.dummodo ſit ꝯpetens.ij.q.vj.ad romanā.¶Ad ſolutio
nē ieſu xp̄i eiuſq; pijſſime matris beatarūq; virginum agathe ⁊ lucie
ceterarūq; mearū inuocato patrocinio ꝯdeſcēdēs ad materiā amplia
dam.¶Sciendum qđ materia iſta poteſt diſcurri ꝑ quatuor caſus.
¶Primus caſus quādo eſt eccleſiaſtica vniuerſitas ⁊ rector cleric⁹.
¶Secundus caſus quādo rector eſt laicus ⁊c.¶Terti⁹ caſus quā
do vniuerſitas eſt eccleſiaſtica ⁊ rector laicus.¶Quartus cū rector
eſt clericus ⁊ vniuerſitas ſecularis.ſicut cōtingit i caſu noſtro.¶Pri
mo caſu indubitanter dico appellandum ad epiſcopū loci.tum q̃ ip
ſa iuriſditio eſt eccleſiaſtica:ex quo talis vniuerſitas ⁊ appellatio iter
ponenda eſt ad ſup̄iorem in illa iuriſditione.vt no.in.d.c.romana.§.
debet.⁊.d.c.ceterum.tum q̃ ip̄e iudex eſt clericus.⁊ regula eſt qđ ab
iſtis inferiorib⁹ circa ep̄m eſt appellandū ad ep̄m.d.c.romana.§.j.niſi
de ꝯſuetudine vel ſtatuto iſte rector recognoſceret alium immediatuȝ
ſup̄iorē:q̃ tūc debet interponi appellatio gradatim ⁊ nō omiſſo me-
dio.de quo tū dicendū.vt leg.⁊ no.in.c.dilecti.de ap.⁊ hanc ſentētiaȝ
ſatis ſentit Bart.in.d.l.j.ff.de ap.vbi dixit a rectore collegij appellā-
dum ad ſuperiorem proximū illi⁹ collegij.⁊ licet ibi dixit rectorē ciui
tatis ⁊ proximū ſuperiorē illud debet intelligi qn̄ collegium eſt ſecula
re:puta q̃ omnes vel pro maiori parte ſunt ſeculares ſeu laici ſec⁹ au
tem vbi eſſet eccleſiaſticū.vt q̃ omnes vel maior pars vel totidē ſunt
clerici quot laici,nā tunc ſubijcit̃ epiſcopo loci ⁊ nō iudici laico.iuxta
no.per eundem in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ per Bal.in auť.habita.C.ne fi
lius pro patre.¶Secundo caſu principali quando rector eſt laic⁹ et

vniuerſitas ſecularis ſatis videtur de mēte Bar. qꝺ appellandum ſit
ad rectoꝛem ciuitatis. ⁊ facit qꝺ no. Inn. in. c. dilecti. in fi. de exceſ. p̄l.
Bal. in auſ. habita. nō attingit hunc caſuʒ quādo appellatur a recto
re: ſed quando appellatur a doctoꝛe ſeu poteſtate: ⁊ ſic reſtringit ſe ad
alios iudices qui deputantur per illam auſ. ⁊ dixit qꝺ ſi in ciuitate eſt
deputatꝰ generalis iudex pꝛo omnibus appellationibus recipiendis
ad illum poterit appellari. ¶ Si aūt nō eſt alius iudex ſed ſint ſpecia
les iudices appellationum in certis caſibus ſeu in certis iudicibus in
terponēdis. ⁊ tūc dicit ſi appellat̃ a doctrina poterit appellari ad po
teſtatem ſeu epiſcopū: qꝛ licet iſti iudices pariſicentur in dicta auſ. ha
bita tamē epiſcopus maioꝛ eſt poteſtate. allegat gl. in. l. ex ea. ff. de po
ſtu. ⁊ ibi deficeret iudex appellationis appellandū dicit ad dominos
ſeu pꝛioꝛes ciuitatis per. l. vbi abſūt. ff. de tu. ⁊ cur. ¶ Ego multū mi
roꝛ de his dictis Bald. que nec veritateʒ: nec veritatis ſapoꝛē habere
videntur. licet eñ epiſcopus ſit maioꝛ poteſtate. nō tamē eſt ſuperioꝛ
in iuriſditione tempoꝛali. in. c. nouit. de iudi. ⁊ in. c. cauſam. qui fil. ſint
11 legiti. ¶ † In hac auteʒ iuriſditione in cauſis ſcholarū ius pariſicat
eos in pꝛoemio ffoꝛum. ⁊ in. d. auſ. habita. ergo nō poteſt appellari de
poteſtate ad epiſcopum cum appellatio ſit interponenda ad ſuperio
rem iudicantem. d. l. j. ff. de appe. ⁊ in. l. j. C. vbi ⁊ apud quem. Idē di
co cum eſt appellādum a ſnīa doctoꝛis: pone eñ illum doctoꝛē ſenten
tiantē eſſe laicum ⁊ litigantes laicos: dicemus ne appellandū ad ep̄ʒ:
certe hoc nullo iure perſuaderi poteſt. nec ob. ſi dicatur ꝙ cū dētur illi
tres iudices a iure in cauſis ſcholarium intra quos epiſcopus quēad
modū poteſt adiri epiſcopꝰ in cauſa pꝛincipali: ita in cauſa appella-
tionis debet adiri poſſe. certe iudicio meo iſta cōſideratio nihil valet
quoniā illi tres. ſcʒ epiſcopꝰ: poteſtas: ⁊ doctoꝛ dātur iudices in cau-
ſis ſcholarū: ⁊ ſic cum pꝛincipaliter conueniuntur ipſi ſcholares ⁊ de
ipſis conqueritur. ſed in cauſa appellationis nō cōqueritur appellās
de parte: ſed de iudice ſententiante. vt. l. j. ff. de appel. ⁊ ideo iura volue
runt quod appellatio ſit interponenda non ad ſuperioꝛem litigātiuʒ
ſed ad pꝛoximum ſuperioꝛem ipſius iudicis ſententiātis. vt leg. in. d.
l. j. ⁊. ij. C. vbi ⁊ apud quem. hinc eſt quod a ſentētia pꝛīcipis nō appel
latur: qꝛ nō reperitur ſuperioꝛ: ⁊ qꝛ pꝛeſumitur qꝺ recte iudicauerit in
c. cuncta per mundū. ix. q. iij. ⁊. l. j. ff. a quibus ap. nō li. ¶ Conclude er
go qꝺ aut queritur ab appellatione interponēda a rectoꝛe vniuerſita
tis aut ab aliquo illoꝛū trium de quibꝰ in dicta auſ. habita. ¶ Pꝛio
caſu teneo appellationem interponendam ad iudicē generalē appel-
tionum ſi talis iudex eſt in ciuitate. cum eñ iuriſditio illa ſit ſecularis
ex quo vniuerſitas ſecularis ergo dʒ ſcꝺʒ foꝛmā alioꝛū iudicū ſecula
rium iudicare. ¶ Si vero nemo eſt in ciuitate dʒ appellari ad rectoꝛē
ciuitatis. Nam iſte dicit̃ ciuitatis dñs. vt. l. ſpadonē. §. ſi ciuitatis p̄n
ceps. ff. de excu. tu. ⁊ ī defectum dʒ appellari ad dominū ſeu dños niſi
abſint. ff. de tu. ⁊ cura. da. ab his. l. vbi abſunt. ¶ Si ꝟo appellat̃ a iu
dicibus datis per auſ. habita: ⁊ tunc dicēdum vt dicā infra in fi. hu-
ius ſolutiōis. ¶ Pꝛimo eñ expediā modū appellatiōis interponēde
a rectoꝛe. ¶ Uenio nunc ad tertiū caſum nō puto poſſe de iure cōcur
rere: qꝛ ex quo vniuerſitas eſt eccleſiaſtica modo p̄dicto: rectoꝛ dʒ eſſe
clericus ⁊ non laicus. nam rectoꝛ dʒ eſſe vniuerſalis: non aūt minoꝛis
partis ſed ſi oēs vel maioꝛ pars dʒ eſſe clericoꝛū: iſte nō habet iuriſdi-
tionem niſi ſuper laicis tantū: ⁊ ſic ſuper minoꝛi parte qꝺ nō eſt dicen-
dum. facit. c. ex eo. in fi. de elec. in. vj. ⁊ hanc partē qꝺ laicus non poſſit
eſſe rectoꝛ hoc caſu affirmauit Bal. i. d. auſ. habita. ſʒ vbi plures eēnt
laici quam clerici tunc rectoꝛ pōt eſſe laicus nō tamē habet iuriſditio
nem in clerico. ⁊ hoc caſu intelligerem dictum Bar. in. l. fi. C. de colle.
illi. vbi tenuit qꝺ iſto collegio miſto clericoꝛum ⁊ laicoꝛū poteſt laicus
eſſe rectoꝛ. licet iuriſditione ſua ſint clerici exempti. ¶ Sed pꝛeſuppo-
ſito ꝙ etiā pōt eſſe laicus rectoꝛ in tali vniuerſitate eccleſiaſtica: dicerē
quod ex quo iudicauit de laico ⁊ ipſe eſt laicus appellandum ad ſu-
perioꝛem laicum licet ep̄s ſit iudex collegij cum ſit eccleſiaſticuʒ nō ta
men ſinguloꝛum de collegio ex quo illi ſunt laici. nam aliud collegiuʒ
aliud ſinguli. vt in. c. qui manumittitur. xij. q. ij. ⁊. l. lege. C. de in iusvo.
cum ſimi. Et ſi diceres cū iuriſditio eſt eccleſiaſtica ex quo collegiū eſt
eccleſiaſticum ergo appellandum eſt ad ſuperioꝛem de illa iuriſditio-
ne. d. c. debet. Reſpondeo ꝙ non poteſt dici eccleſiaſtica ſi in laicum ⁊
contra laicos. arg. in. c. cauſaʒ. de pꝛeſcri. ¶ Quarto ⁊ vltimo caſu qñ
collegiuʒ eſt ſeculare: ſed rectoꝛ eſt clericus. vt in caſu noſtro contingit
certe eſt magis dubium: qꝛ iſte videtur iudicare tanq̄ laicus ⁊ nō cleri
cus: ergo videtur appellandum ad ſecularem. ¶ In cōtrarium facit
quod ſine qualitate clericatus nō potuiſſet iudicare in cauſa clerici ſi
cut ī caſu noſtro iudicauit. cucurrit ergo neceſſario qualitas clericatꝰ
in iſta iuriſditione exercenda. ⁊ ſic ſumus extra materiam tactam per
Bar. in. l. j. C. de appel. ipſe eñ loquitur quādo epiſcopus vel clericus
eſſet rectoꝛ ciuitatis ſic iudicabit vt laicus nec qualitas clericatꝰ erat
neceſſaria in illa iuriſditione exercenda merito appellatur ad ſuperio
rem laicum: ſed nos ſumus in caſu penitus diuerſo quē nō reperio ab
aliquo tactū. tamen poteſt quotidie contingere cum in Italia diuer-
ſitas ſcholarū ꝯmuniter eſt vbi pꝛo maioꝛi parte ſcholares ſunt laici
rectoꝛ tamē ex foꝛma ſtatuti eſt clericus. Dicerem tamē ſic aut appel
latur in cauſa laici ⁊ eſt appellandum ad ſuperioꝛeʒ laicum: qꝛ in iſto
caſu iſte iudicauit vt laicus nec qualitas clericatꝰ neceſſario hoc caſu
concurrit ad ſententie valitudinē. Aut appellatur in cauſa clerici qui
erat reus oꝛiginarius ⁊ puto appellandum ad ſuperioꝛem eccl'iaſticū
quia iudicauit contra clericum tanq̄ iudex eccleſiaſticus. aliter enim
in caſu noſtro poterat cadere iuriſditio contra clericuʒ iuxta not. per
Inno. in. c. cum ab eccleſiarum. de offi. oꝛdi. facit. c. cū non ab homine
⁊. c. qualiter. ⁊. c. clerici. de iudi. ¶ Pꝛeterea ad valitudinem huiꝰ ſen-
tentie ⁊ potentie exercende iuriſditionis concurrebant in caſu noſtro
due qualitates neceſſarie. Pꝛima qualitas rectoꝛatus. Secūda quali-
tas clericatus reſpectu pꝛime videt̃ appellandū ad iudicem ſeculareʒ
quando eſt ſupꝛa collegium: ⁊ ſic eſt ſuperioꝛ in illa iuriſditiōe. Reſpe
ctu vero ſecunde videtur appellandū ad iudicem eccleſiaſticum: tum
quia reus oꝛiginarius eſt clericus: ⁊ qꝛ etiaʒ iudex ⁊ clericus: de cuius
ſententia exponitur querela: nec debet iudicare vt laicus. vt. ſ̄. plene
dixi. ¶ Cum ergo concurrant iſte due qualitates diuerſe nature in fa
cto indiuiduo: quia ad vtrunqʒ iudicem non debet appellari pꝛeua-
lere debet tanq̄ dignioꝛ qualitas clericatus. per iudicem enim ſecula
rem non poteſt expediri obſtātibus rōibus pꝛedictis: expediebatur
ergo totum per iudicem eccleſiaſticuʒ cui nulla obſtat īcapacitas ad
hoc no. dictum Bar. in. l. pꝛecipimus. §. eod. obſeruando. C. de ap. vbi
per illum tex. not. qꝺ conuentus maioꝛ in diuiduis gaudet pꝛiuilegio
maioꝛi. facit. l. ſi cōem. ff. quēadmodū ſer. amit. ⁊ bo. glo. in. c. vnico. de
iurepa. in. vj. Ex quo ſimpliciter infert Bar. ibi ꝙ ſi laicus ⁊ clericus
ſunt mihi obligati in cā indiuidua: lʒ cauſa ex ſui natura ſit ꝓphana
ratione tamē clerici dʒ expediri coꝛā iudice eccl'iaſtico qꝺ perpetuo no
tandum. aliud ſimile notādū in. l. i. §. ſi qs in appellatione. ff. de appel.
dicens quod ſi in cauſa iudicarunt ſimul iudex eccleſiaſticus ⁊ ſecula
ris appellādū eſt ad ſuperioꝛē eccl'iaſticū. qꝛ ad ſecularē nō pōt appel
lari cū clericꝰ non pōt ſe illi ſubijcere etiā ſi vellet vt in. c. diligenti. de
fo. cōpe. nec eſt equū quod ad vtriuſqʒ ſuperioꝛem appellarēt: qꝛ foꝛte
in locis diſtantibus ⁊ ſeparatis ſunt nec poſſunt de facili cōueniri. cō
gruentius ergo appellabitur ad ſuperioꝛeʒ eccleſiaſticum ſm̄ eum cui
iudex laicus poteſt ſe ſubijcere. ⁊ per ipſum nota cauſa decidi ne cauſe
continentia diuidatur in hoc. ff. ex quib. cau. maio. in. l. ij. ⁊. l. nullꝰ. C. ꝺ
iudi. ⁊. l. ſi cōem. ff. quemadmodū ſer. amit. qꝺ eſt notandū. facit quod
legi. ⁊ no. in. c. per hoc. de hereti. in. vj. vbi ptʒ ꝙ ſi oꝛdinaria iuriſditio
in aliqua cauſa cū delegata oppoſita oꝛdinaria tanq̄ minoꝛ aſſumit
in diuiduis naturā delegate. vnde appellādū eſt ab vtroqʒ ad ꝓpꝛiuʒ
⁊ non ad iudicē oꝛdinariū ſuperioꝛē ad id qꝺ in ſimili legi. ⁊ no. in. c. ſu
per q̄ſtionū. in ver. ſi vero duo. de offi. deleg. ⁊ per hoc patet reſponſio
ad contraria ſuperius foꝛmata. ꝓcedit eñ reſpectu qualitatis rectoꝛa
tus a ꝑte iudicis ſui. qꝛ iuriſditio exerceri nō poterit. Idē qualitas cle
ricatus ex parte rei: qꝛ nō pōt ſe ſubijcere ſpōte iuriſdictioni iudicis ſe-
cularis. c. ſi diligenti. ſ̄. alle. ergo neceſſario appellandum eſt ad ſupe-
rioꝛem eccleſiaſticum. hec procedūt cū queritur de appellatione inter-
ponenda a rectoꝛe vniuerſitatis. ¶ Sʒ nūc reſtat examinare aliꝺ du-
bium. ſcʒ cū appellatio veniet interponēda iudicibus datis per auten.
habita. C. ne ſi. pꝛo pa. In quo quidē articulo ſenſit Bal. in. d. auſ. ſ̄.
retuli. cuius dicta minime placent per rōnes per me ſupꝛa foꝛmatas.
¶ Mihi aūt videt̃ poſſe dici qꝺ ad ſolū imperatoꝛem ſit appellandū
qꝛ cum iſta iuriſditio circa ſcholares tribuatur eis: ſcʒ ep̄o rectoꝛi ciui
tatis ⁊ doctoꝛi ex illa auſ. ⁊ ſic ab imperatoꝛe nec in illa detur aliqs ſu
perioꝛ. ergo appellandū eſt ad illū q eos deputauit cū ſemꝑ ad maio
rem ⁊ ſuperioꝛē in iuriſditiōe ſit appellādū. vt ſupꝛa pluries dictū fuit
ꝓ hac opi. facit qꝺ in ſimili. leg. ⁊ no. in. c. ab arbitris. de offi. dele. in. vj.
vbi ab arbitris iuris appellatur ad ſolū papam. qꝛ cum iure habeāt
iuriſditionem illam ergo ad ip̄m ius a quo habent poteſtateʒ appel-
lādū eſt: ſic ad papā q eſt lex animata in terris. vt ibi no. in gl. iij. ergo
idem dicendū videtur in caſu noſtro. ſcʒ qꝺ duruʒ eſt ſemper adire p̄n
cipem. Pono aliam opinionē q̄ mihi plus placet qꝺ dicamus qꝺ cū
hec iuriſditio tributa ſit oꝛdinario cum tribuatur a pꝛincipe ſeu lege
certi generis perſonarū. vt no. Bar. in. l. j. ff. de iudi. ⁊. l. ex eo. ff. de mil.
teſt. facit qꝺ no. in. c. cū ab eccl'iaꝝ. de offi. oꝛdi. ⁊ ſi ſit incoꝛpoꝛata eoꝝ
iuriſditio appellādum eſt ab eis in iſtis cauſis per regulas iuris gene-
raliter ſuper apellatione interpoſita traditas. vt ſupꝛa tetigi vnde ſi
eſt ep̄s appellanduʒ eſt ad archiepiſcopum vel papam. facit quod in
ſimili no. Bar. in. d. l. j. ff. de app. vbi dicit qꝺ ſi ep̄s habet iuriſditionē
tempoꝛalem incoꝛpoꝛatam iuriſditioni eccleſiaſtice: vt qꝛ illum nō hʒ
in feudo appellandum eſt ab eo in tali iuriſditione ad archiep̄m. pꝛo
quo allego tex. apertum in. d. c. romana. §. debet. ¶ Si vero appellan
dum eſt a rectoꝛe loci appelletur ad ſuperioꝛeʒ ſuū ad quē in alijs cau
ſis appellatur cum de ipſius ſententia exponat̃ q̄rela. vt in. d. l. j. ⁊. ij.
C. vbi ⁊ apud quē. ¶ Si autem appellanduʒ eſt a doctoꝛe: tunc ſi do
cto ⁊ eſt ſecularis appellandum eſt ad doctoꝛeʒ ciuitatis q eſt ꝓpꝛimꝰ
ſuperioꝛ. d. l. ſpadonē. §. ciuitatis pꝛinceps. ¶ Si ꝟo eccleſiaſticus ap
pellabitur ad iudicem ſuū oꝛdinariū. in. d. c. romana. §. j. de ap. lib. vj.
facit qꝺ no. Bar. in. d. l. ij. C. vbi ⁊ apud quē. pꝛeſertim ſi cauſa fuerit
mota ꝯtra clericū ſcholarem. Idem puto ſi contra laicum ex quo ip̄e
doctoꝛ eſt clericus: quia cū iuriſditio ſit ſimpliciter tributa doctoꝛi in
dicta auſ. habita. videtur data ſcꝺm qualitatē ſuā ſicut patet in ep̄o.

¶ Sed circa hoc cadit dubitatio de quo doctore intelligit tex.ſi ſcho
laris intrat diuerſas ſcholas.Sol.tenet bart.in.d.auf.quod debet in
telligi de principaliori;quod ſatis placet.arg.inſti.de iure natu . gen.
ꝛ ciui.§.quoties.Preterea teneas menti ad materiã duo dicta Bal.
que ponit in.d.auf.habita.quia licet aperte ibi nõ probentur.facit ta
mẽ tex.ille optime in arg. vt preſertim fauore profeſſionis ſcholaſtice
12 ſint recipienda.¶ †Primũ eſt quod ſcholaris poteſt a quolibet gra
uamine appellare.licet enim de iure ciuili nõ appelletur ab interlocu-
toria niſi quia non poteſt ſubleuari in appellatione a diffinitiua inter
ponenda vt in.l.ante ſententie tempus.C.quorum ap.nõ reci.ꝛ.l.ij.de
ap reci.ꝛ.c.ſuper eo.de app.vbi plene dixi·fauore tamen ſcholariũ hec
ſpecialitas videtur in.d.auten.habita deducta dum ab omni iniuria
dicit illum releuandum.¶ Secundum dictum quod licet ad impera
torem nõ poſſit regulariter omiſſo medio appellari.vt in.l.imperato-
res.ff.de ap.tamen ſcholaris in terris recognoſcentibus imperatorez
in ſuperiorem poterit ad eum appellare.quia ip ſe imperator exhibet
ſeparatum ab omni grauamine illũ protegere ꝛ defenſare.vt in dicta
auf.habita.Ex quo infero·quod in terris nõ recognoſcentibus impe-
rium poterit appellari ad dominum ſeu dominos illius ciuitatis cuz
ibi ſint loca imperatoris in illis locis iuxta.no.per Bar.in.l.infamẽ.ff.
de pu.iu.ꝛ in.l.hoſtes.ff.de cap.ꝛ.l.vnica.C.ne quis in ſua cauſa.ꝛ qꝺ
ibi no.Cy.quod eſt notandum.¶ Ex omnibus p̄dictis infero ꝙ vbi
cunqꝫ appellatio eſt interponenda ad ſuperiorem eccleſiaſticũ non va
let ſtatutum de non appellando a ſententia rectoris quantũcũqꝫ fue-
rit confirmatũ per ciuitatem.quia in preiudicium ſup̄ioris eccleſiaſti-
ci non potuit ſtatutum de hoc diſponere.vt eſt tex.fin.in.c.venientes.
13 de iureiur.¶ †Item puto quod ad preiudiciuz ſuperioris laici ſi ſta
tutum non fuit factum ab vniuerſitate ſcholarium dũtaxat nec fuit
cõfirmatum per ſuperiorem:qꝛ non potuit vniuerſitas hoc ſtatuere in
preiudicium ſuperioris quinimo nec ciuitas potuiſſet ſtatuere vt in ci
uitate non appellaretur in preiudiciuz ſuperioris ad quẽ de iure fuerit
appellandum vt no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti. ꝛ iure.in ver.
iuxta premiſſa quero.ꝛ ſatis probatur per rationem dicti.c.venientes
ꝛ per predictas remanet plene ſolutum hoc ſecũdum dubium.¶ Cir
ca tertium dubium an dictus ſcilicet Sandulphus rector in excõmu
nicationem ceciderit cum appellauerit poſt decendium.ante tamẽ cõ
ditionis euentum.ꝛ ante excommunicationis ſententiã iniecifſet vin-
culum allegabo quatuor motiua ad partem negatiuam ꝛ totidẽ ad
partem affirmatiuam.Tertio ſolutionẽ huius dubij ſubijciã.¶ Qꝺ
ergo in excommunicationem non inciderit arguitur primo ſic.Appel
latio interponenda eſt intra decendium a tempore grauaminis.vt in
cle.ſicut.de ap.facit.c.quod ad conſultationem.de re iud.ſed ſentẽtia
conditionalis cum effectu non grauat ante conditionis euentũ.vt in
c.a nobis.de ſen.ex.facit inſti.de ver.ob.§.ex conditionali.ergo nõ fuit
neceſſe appellare quandocũqꝫ anteꝙ excommunicatio iniiciat vincu-
lum.ꝛ tunc poſt intra decendiũ videtur poſſe appellari quo ad deuol-
uendam cauſam:cum tũc incipiet curſus ſentẽtie.arg.eius quod not.
in.c.ad reprimendam.de offi.ordi.licet tunc nõ poſſit appellare quo
ad ſuſpendendum excommunicationis vinculũ.vt in.c. paſtoralis.de
ap.ꝛ hoc eſt vltimuz ſpeciale in excommunicatione.vt ibi not.¶ Ad
predicta facit optime.l.j.§.biduũ.ff.quãdo ap.vbi text. dicit vtile eſt
appellare a tempore ſententie conditionalis ꝛ non expectare cõditio
14 nis euentum vt.ij.q.j.biduum ergo non eſt neceſſe †appellare ante cõ
ditionis euentum licet ſit vtile.vt ibi.ſed iſte Sandulphꝰ appellauit
intra menſem.licet poſt decendium ergo in excommunicationẽ mini-
me incidit.¶ Secundo principaliter de hoc videtur tex.in.c.preterea
de ap.vbi fuit lata excõmunicatio ſub cõditione niſi faciat intra.xx.
dies.ꝛ dicitur ibi quod medio tempore appellando ſuſpenditur excõ
municationis vinculum.qualitercunqꝫ autem ſumatur ibi medium
tempus pro toto eo tempore quod eſt intra primum ꝛ vltimuz diem
termini ſui pro tertio termino diuidendo illum in tres terminos:ſem-
per eſt inuenire appellationem fuiſſe interpoſitam poſt decendium a
tempore promulgationis.Tertio arguitur ſic.ſentẽtia excommunica
tionis conditionalis nõ trahitur retro ad diem late ſententie. quia ſe
queretur abſurdum.nam exiſtente conditione apparet illum fuiſſe ex-
cõmunicatum tempore preterito quod nõ fuit in culpa nec fuit de in
tentione proferentis ita ꝙ debuiſſet illico vitari.preterea ſequeret̃ qꝺ
medio tempore non valeret appellatio cuz reperiretur interpoſita ab
excommunicato quod eſt contra dictum.c.preterea.trahitur ergo ex-
communicato ad diem conditionis:ergo ſatis eſt appellare quando
cunqꝫ ante conditionis euentum ad effectum tamen deuoluendi cau-
ſam ad ſuperiorem.vt.ſ.dixi.¶ Quarto ꝛ vltimo probat̃ ſic:poſito
ꝙ ſententia conditionalis grauet illico cum ſit lata tamen qꝛ vſqꝫ ad
conditionis euentum reſpectu ſpei grauamẽ eſt ſucceſſiuũ debet poſſe
appellari ex nouo grauamine vſqꝫ ad euentũ conditionis iuxta ea q̃
no.in ſi nili.in.c.dilectus .ij.de reſcri.ꝛper hoc gl.in.c.ſepe.de verb.ſig.
ver.partibꝰ.qꝺ not.in cle.paſtoralis.de re iudi.¶ In cõtrariam par-
tez videlicet ꝙ dictus Sandulphus ceciderit in excommunicationẽ.
15 Arguitur primo ſic:quicunqꝫ †intra decendium a tẽpore promulga
tionis ſilet videtur acquieſcere iudicatis.vt.l.ab eo.C.quomodo ꝛ qñ
iudex.ꝛ.c.intra.de reg.iur.ergo iſte Sãdulphus non appellando in-
tra decẽdiũ a tempore precepti ſibi facti videtur acquieuiſſe precepto
et tacite fateri preceptum ꝛ ſententiam iuſte fuiſſe promulgatam.nõ
poteſt ergo appellare poſtea maxime poſt conditionis euentum cum
ſit in illa executio quedam precepti ab executore autem non appella-
tur.vt in.c.quod ad conſultationem.in ſi.de re iudi.ꝛ.l.ab executore.
C.quoruz ap.nõ re.facit optime quod in ſi.no.Inn.in.c.ſepe.de app.
ꝛ Io.an.in.c.venerabilibus.de ſen.excõ.lib.vj.¶ Scꝺo principaliter
videtur de hoc caſus in.c.quod ad conſultationem preal.vbi ſentẽtia
lata fuit ſub conditione vel ad diem.ꝛ tamen opus fuit appellare in
tra decẽdiũ a tempore promulgationis.alias videtur acquieuiſſe ſen-
tentie nec adueniente termino datur appellãdi facultas.¶ Tertio p̄
hac parte facit optime in arg.c.romana.§.caueat.de ſen.exc.li.vj.vbi
habetur quod ſententia excommunicationis non debet fieri pro futu
ris culpis etiam ſub conditione:puta ſi hoc feceris te excõmunico:niſi
p̄cedat culpa ſine cauſa legitima:quia talis ſentẽtia licet ſub condi-
tione lata grauat illico.alias non prohibetur illa forma fieri.ꝛ per cõ
ſequens eſt opus appellatione a tempore grauaminis.¶ Quarto ꝛ
vltimo arguit̃ a ſufficienti partiuz enumeratione aut talis ſententia
lata ſub conditione grauat ante conditionis euentũ aut non: ſi non
grauat non debet poſſe appellari per.c.vt debitus.de ap.cuius cõtra
riuz probatur in.d.c.preterea.ſi grauat ergo debet poſſe appellari in
tra decendiũ a tempore grauaminis.d.cle.ſicut.d.c.vt debitus.cuz ſi.
In ſolutiõe huius tertij dubij primo premittam que doctores noſtri
ſenſerunt.diuiſerunt enim in tres ſententias.Prima gof.ꝛ rof.aſſeren
tium nullam eſſe differentiam quo ad appellationem interponẽdam
inter ſententiam excommunicationis conditionalem ꝛ alias ſenten-
tias.ꝛ quod tempus ad appellandum currit vtriſque ab euentu con-
ditionis:quia tunc incipit eſſe ſententia et non ante:allegat dictum.c.
preterea.ꝛ inſti.de ver.ob.§.ex conditionali.de voto.licet . ver. ſciturꝰ.
Hec ob.ſm eos.§.biduum:quia ibi dicitur vtile nõ eſt neceſſariũ. Se
cunda fuit ſententia Tancre.ꝛ Barto.brixieñ.in quadã ſua diſputa
tione que incipit eſto quod iudices.dicentiũ quod in ſententia excom
municationis ſub conditione lata non põt poſt decendium appella-
ri.alias pro hoc caſus in.d.c.quod ad conſultationem:ꝛ eis conſenſit
Pet.de ſam.exponens cum Uincen.ꝛ Egi.tex.in.d.c.preterea.qui vi
dentur obſtare ibi medio tempore ideſt ante.x.dies vel in decima die
¶ Tertio fuit ſententia gloſſatoris in.d.c.preterea. Lau.Inn.Hoſ.
abbatis Sarſi.ꝛ Io.an.ꝛ Io.mo.in.c.quicũqꝫ.de here.li.vj.vt intra
ſententiaz excommunicationis ſit hec differentia vt in alijs ſit neceſſe
appellare intra.x.dies a tempore late ſententie quantũcunqꝫ conditio
nalis.ſed in ſententia excommunicationis poteſt appellari q̃tũcunqꝫ
ante conditionis euentum ꝛ etiam per.x.dies poſt extantem cõditio-
nem.hoc tamen vltimo caſu valet ſm eos appellatio ad effectũ deuol
uendi cauſam ad ſuperiorem non autem ad ſuſpendendum vinculuz
excõmunicationis.per.c.paſtoralis.de ap.¶ Pro ratione diuerſita-
tis inter has ſententias dicunt qꝛ ſententia excommunicationis tra-
hitur ad diem editionis.ſeu ad diem ad quez lata fuit al's ſequeret̃ ſi
fieret retrotractus quod ſtatim eſſet excommunicatus ꝛ ſtatim vitan
dus:ꝛ quod per appellationem medio tempore interpoſitam non ſu-
ſpenderetur.p.d.c.paſtoralis.Cuius contrariuz probatur in.d.c.pre-
terea.in alijs autem ſententijs ceſſat hec ratio.ideo in eis appellatur
vſqꝫ ad decem dies tantum.quare dicunt ꝛ principaliter Inn.ꝙ ſi cõ
ditio vel dies in alijs ſententijs exiſtat intra.x.dies:adhuc vſqꝫ ad.x.
dies poterit appellari.ſed in ſententia excommunicationis ſecus quo
ad ſuſpendendum ipſius effectum:lꝫ poteſt appellari quo ad negotiũ
deuoluẽs ꝛ nitit̃ Io.an.hanc opi defendere per.c.preterea.ſumendo
illa verba medio tp̄e ſm p̄priã ſignificationẽ vocabuli.eſt eñ mediuz
qꝺ equaliter diſtat ab extremis.vnde qualitercũqꝫ ſumat̃ ibi mediũ
reperitur appellatio interpoſita poſt decendium.nam dicere qꝺ ĩ de-
cendio fuit appellatum exponere text.contra propriam ſignificatio-
nem vocabuli:qꝛ illud ꝙ ſit in decĩa die nõ dꝛ fieri medio tp̄e habito
reſpectu ad terminũ decẽ dierũ:qꝛ ibi fuit p̄ximus qm̃ nõ diſtat pariter
ab extremis ſicut debet p̄prie medium diſtare dicit tñ predicta p̄cede
re in ſnia ſub cõditiõe lata:ſecus ſi p ſtatutũ talis excõicatio ſub ꝯdi-
tione ferret̃.tũc eñ nõ vitiat̃ appellatio ante cõditionẽ vel intra decẽ
dies poſtea interiecta.Ratio ſm eũ:qꝛ a pena iuris nõ appellantur in
c.qꝛ nos.de appella.ꝛ in.l.ſi qua pena.ff.de verbo.ſig.Itez ſnia homi
nis põt eſſe iniuſta.xxij.q.iij.c.j.ſed ſententia canonis nõ.Dicit etiam
ibi notanter Inno.limitando predicta quod ſi quis excõmunicaue
rit aliquem niſi vſqꝫ ad annum ſoluerit vnum tantuz eſt mandatum.
Unde ſi vſqꝫ ad annum appellauerit quandocunqꝫ non ſoluz releua
bitur quo ad ſententiam excomunicationis:ſed etiam quo ad ſolutio
nem faciendam:qꝛ ſublato principali ſcꝫ excõmunicatiõe tollit̃ acceſ
ſorium ſcꝫ ſolutio.ſ.de cõſti.trãſlato.ſed ſi cõdemnaſſet pure ꝛ poſtea
addidiſſet ꝛ niſi ſoluerit poſt annũ ſit excõmunicatꝰ:ſi iſte appellaue
rit intra.x.dies releuabit̃ a cõdẽnatione ꝛ a ſnia excõicatiõis:ſed ſi vl
tra.x.dies appellauerit:licet releuet̃ quo ad ſniaz ex tũc nõ tamẽ rele
uat̃ quo ad cõdẽnationẽ que tranſit in rẽ iudicatã.de re iudic.qꝺ ad
cõſultationẽ.ſequit̃ enim diuerſa mãdata:ideo nihil prohibet valere

appellationem in alio non.arg.in.c.raynutius ⁊ raynaldus. de teſt. ¶Hec ſunt que hic ſcripta reperio cū quibus tranſeunt communiter Moderni ſcribentes. ¶Aduerte tamen anteꝙ̄ alia attingā: qꝛ Jo.an.in.c.venerabilibus.in.j.col.de ſen.ex.lib.vj.ponit circa p̄dicta notabile dictū dicēs ꝙ ſi iudex dixerit excōmunico talē:qꝛ fuit cōtumax in tali termino:licet iſta non ſit ſentētia diffinitiua:tamen niſi appellet̃ non audietur amplius ſuper expēſis ⁊ contumacia excuſanda .de re iudic.quo ad conſultationem.lꝫ audiatur petens abſolutionē:qꝛ quo ad illā obtinendā nūꝙ̄ excōmunicatio tranſit in rem iudicatā:tranſit tamen illa quo ad intra incluſum in ipſa ſententia excōmunicationis pro quo fertur ipſa ſententia quod videtur prima fronte contra illud quod ſupra dixi tenendo Jnn.vbi dicit ꝙ ſi iudex excōmunicauit aliquem niſi ſoluerit intra annū vnicuꝫ eſt mandatū. Jdeo quadocūqꝫ appellando intra annū releuet̃ taꝫ ab excōmunicatione quā ab abſolutione,videtur enim prima fronte quod reſpectu huius ſolutionis incluſe debuerit appellare intra decendiū quod puto veriſſimū ſi in ſententiando iudex in iudicio vel interloquendo dixiſſet illa verba:quia tunc reſoluuntur in duo precepta.arg.in.c.piſanis.de reſt.ſpol.⁊ in.c.cum dilecti.de do.⁊ ꝯtu.⁊ hoc caſu procedit dictū Joā.an.ſed ſi extra iudiciū talē excōmunicationis ſententiā tuliſſet procedit precedēs dictum Jnn.qꝛ talia precepta extraiudicialia non tranſeunt in rem iudicatā vt in.c.concertationi.de ap.li.vj. ¶Ueniendo tamen ad p̄dictum principale ſaluo iudicio ſaniori chriſti noīe inuocato eiuſqꝫ matris preſidio dicerē ſic quod aut queritur de alijs ſententijs ſub conditione latis:⁊ tūc quicquid dixerint Hoſ.⁊ Roſ.puto quod tēpus decendij currit ad appellandū ſtatim a tempore late ſententie ⁊ nō a tēpore ꝯditiōis extantis:⁊ hoc primū probat̃ per dictū.c.quod ad conſultationē.ſꝫm intellectū qui cōmuniter tenet̃.ibi enim in ſentētia lata ſub conditione ponderat̃ in tex.quod nō appellando intra deceꝫ dies videtur acquieuiſſe ſententie nec ratione litere ponderat̃ aliter conſenſus partis:niſi interpretatus ⁊ victus ex taciturnitate.ad idem videt̃ tex.optimus.in.l.j.§.biduū.ff.quando ap.ſit.vbi in hac.q.dicit iuriſcōſultus vtile fore vt tempus debeat ſtatim ad appellādū currere a die late ſentētie.Et pondera diligenter qꝛ tex.nō dicit vtile eſſe tūc appellare ſed vtile eſſe vt tempus debeat ſtatim a tempore ſentētie currere quaſi innuat quod licet potuiſſet dubitari propter ea que allegata ſupra fuerunt ad vtrāqꝫ partē tñ vtile viſum fuit iuriſcōſulto vt ſtatim deberet currere:eſt enim vtile ne ſententie virtus ⁊ validitas ſtet in pēdenti in futurū.ar.in.l.ſi.ff.cō.predio.⁊ hāc opi.in iſtis ſententijs apertiſſime videtur tenere Bar.ibi.Tertio ꝓbat̃ qꝛ negari non pōt quin ex ſententia cōditionali oritur aliqua obligatio ſaltē reſpectu ſpei in
61 cōtractu conditionali.†eſt enim ſpes in obligatione,vt in.§.ex conditionali.inſti.de ver.ob.ergo ideꝫ dicendū in iudiciali ſententia cum in iudicio fiat quaſi quidā cōtractus.vt in.l.iij.ff.de pecul.ergo cū poteſt pars p̄tendere grauamen reſpectu ſpei debet ſtatim intra decendium appellare.d.c.quod ad conſultationem.⁊ cle.ſicut.de ap.Preterea cū in iure generaliter cautū ſit vt tēpus decēdij currat a tempore late ſententie:vt in.c.qđ ad cōſultationē.⁊ in cle.ſicut de ap.⁊ in.c.cum inter.de re iud.⁊ in ſententia conditionali reperiatur contrariū diſpoſitum.ergo idē in illa dicendū.preterea cum tex.in.d.§.biduū hanc ſententiā videat̃ approbare.Aut queritur in ſententia excommunicationis ſub conditione lata:⁊ ſi fuit lata in iudicio puto idem dicēdū qđ ſupra in alijs ſententijs dixi vt tam reſpectu incluſi quaꝫ reſpectuꝰ ſuſpendēdi obligationis vinculū ſit neceſſe appellare intra.x.dies a tempore ſententie.vt probatur primo per rationes quas ſupra in alijs ſentētijs allegaui ⁊ contrariū non reperitur in hac excōmunicationis ſententia. ergo idē in iſta qđ in alijs dicendū.nam ſaltē vbi fertur in iudicio non poteſt negari quin aſſumat ſibi naturam ſaltē ſententie interlocutorie iuxta no.per Jo.an.in.c.venerabilis.de ſen.ex.li.vj.Preterea excommunicatio non fertur ſimpliciter ſed reſpectu certe cauſe.vt qꝛ in iudicio dixit.niſi ſolueris tali te excōmunico:videt̃ tacite p̄cepiſſe de ſoluendo ⁊ reſpectu iſtius intercluſi precepti ſi non appellatur intra decēdium tranſit ſentētia in rē iudicatam.ſ.poſt Jo.an.nec reſpectu vinculi excōicationis poterit appellari ex quo ex taciturnitate illi precepto acquieuit pro quo facit excommunicatio lata ſub conditione nō habet amplius iuſtā cauſam appellandi.facit quod in ſimili no.Jnno.in.c.ſepe.de ap.vbi dicit ꝙ ſi iudex pronuntiauit aliquem ꝯtumacem:lꝫ nihil tunc dixerit de expenſis tamen quia veniūt acceſſorie ad ꝓnuntiationem cōtumacie ſi poſtea cōdēnatus in expenſis nō poteſt ab iſta condemnatione appellare.debuit enim appellaſſe intra deceꝫ dies a tempore quo fuit pronuntiatus cōtumax.Jſta enim condēnatio eſt executio illius pronuntiationis:niſi hunc modū excederet in taxando.Jta dico in propoſito qđ eſt iuſta cauſa reſpectu incluſi debuerit iſte appellaſſe intra decendium:qꝛ ſi non erat obligatꝰ nō poterat negari per ſupradicta quando fuerit immediate grauatꝰ tranſiuit illa in rem iudicataꝫ:qꝛ videt̃ acquieuiſſe precepto de ſoluēdo.ergo nec reſpectu excommunicationis ſuſpēdende poterit appellari:quia non hꝫ amplius iuſtā cauſam appellandi ⁊ ad hoc vt appellatio ſuſpēdat vinculū excōmunicationis oportetꝙ ſit legitima vt probat̃ in.c.licet.de ſen.ex.lib.vj.⁊ pōt etiaꝫ attentare qđ reſpectu abſolutionis fiende preceptum incluſum fuit purū.ar.in.c.dilectus.de do.⁊ cōtu.in.l.celſus.ff.de arbi.licet cōditio fuit facta reſpectu vinculi.voluit em̄ illum excōmunicare niſi ſoluerit intra terminuꝫ prefixuꝫ. Jdem tamen poſſet dici ſi fuiſſet ſolutio etiam conditionalis:ſed primum plus mihi placet.Et no.diligenter hanc rationē: quia nemo ponderauit.Ex his apparet quod conſideratio Jnn.Joā.an.⁊ aliorum parum aut nihil valet: qꝛ ſiue vinculum trahitur ad diem conditionis ſiue retro:ſtant tamen pro me rationes ſupra facte ⁊ ad tex.c.preterea.intelligendo ꝙ fuerit illa exceptio in iudicio lata poteſt reſponderi per medium tempus debeat capi aliter vt reducatur ad terminos iuris ſcilicet qđ añ elapſum decendiū fuerit appellatum.vel dic quod appellat medio tēpore in medietate temporis.⁊ ſic decimo die cuꝫ fuerit prefixus terminus in.xx.facit quod legi.⁊ no.per Bar.in.l.nemo arbitretur.C.de tēpo.ap.aut talis excōmunicatio ſub conditione fuit lata extra iudiciū ⁊ tūc noua conſideratione poſſet dici vt ſufficiat quandocunqꝫ ante conditionē exiſtentem appellare:quia cum hoc caſu ſit cōtractus vel quaſi cōtractus cū ſit factum extraiudiciale a ſolo iudice factum poteſt dici talem ſententiam ſub cōditione nō grauare añquam exiſtat conditio.vnde cauſatur hic aliqua obligatio etiā reſpectu ſpei.arg.in c.cōcertationi.de ap.lib.vj.ꝓ hoc adduco ſingulariter tex . in prealle.§.j.⁊.l.caius.ff.de excu.tut.vbi ſingulariter probatur quod tutore vel curatore dato ſub conditione nō currit tempus ad excuſanduꝫ:niſi a tempore conditionis extantis quaſi tunc ⁊ non prius incipiat grauari.⁊ per tex.in.d.l.pe.⁊.l.non tantum.§.ſub conditione.ff.de bo.poſſ. contrarium ſingulariter ſentit Bar.in.d.§.biduum.quod ſpeciale ſit propter autoritatem rei iud.vt tempus ad appellandū currat a tempore ſententie:⁊ non a tempore cōditionis extantis quod videtur innuere iuriſconſultus quaſi ſecus eſt in alijs actibus extraiudicialibꝰ. non reddit aliquam rationem diuerſitatis:ſed collige rationem ex ſupradictis:⁊ eſt notabile dictum ad multa.⁊ tūc intelligēdo quod ſententia excommunicationis in.d.c.preterea.fuerit lata extra iudicium non eſt vis tenere opi.Jo.an.qđ appellatio ibi fuerit iterpoſita poſt decendium.⁊ ſi diceres ſi non grauat ante conditionem extātem qualiter admittitur appellatio ante ſententiaꝫ ſuſpendendam.vt ibi profecto contrariū videtur difficile:ſed poteſt dici quod appellat a futuro grauamine ex quo ſubeſt iuſtus timor de preſenti.cle.ſicut.⁊.c.bone.eo.ti.quod no.per hoc remanēt ſoluta ⁊ declarata cōtraria formata pro diuerſa parte. ¶Preterea vltimuꝫ ad quod reſpondeo ⁊ dico quod procedat niſi grauamen iteretur ex facto ſeparato ⁊ diſtincto a grauamine priori:vt qꝛ ſemel fuit citatus ad certum actum ad locuꝫ non tutum iſte non oppoſuit ſe pro nūc ſubijcit ſe paratum periculo ſi de nouo citat̃ ad alium actum in eadem cauſa poteſt participare:⁊ ſi non admittitur poterit appellari vt no.in cōtrario ſupra formato. Jdem dicendum in ſimilibus.ſecus autem vbi grauamen eſt ſucceſſiuum reſpectu eiuſdem actus a quo fuit intra decendiuꝫ appellatum. tunc enim non poteſt amplius appellari.vt no.in cōtrario ſupra formato:ex quo actus de ſui natura non erit ſucceſſiuus videtur iſte non appellando illi actui ſꝫm ſui naturam cōſenſiſſe.vt videtur tex.in.c.qđ ad conſultationeꝫ.preal. Jdem videmus in cōdemnato.Nam ſuper grauato ſi ſententia fuit iniuſta vſqꝫ ad morteꝫ incluſiue ⁊ nō poteſt poſt decendium appellare.vt no.Bar.in.l.qui vltimo ſupplicio.ff.de pe.⁊ Spe.in ti.de ſen.ex.§.videnduꝫ.verſi.porro.dixi plenius in.c.iurgantium.de re iudi. Jdem eſt dicendum in damnatis in metalluꝫ ſeu ad opus metalli vel aliam penam ſucceſſiuam:niſi quis appellauit tempore debito non pōt releuari etiam ſi ſententia fuit iniuſta niſi a ſolo principe.vt in.l.moris.§.iuſte.cū ſequenti.⁊.l.diui.ff.de pe.Et hec ſufficiant ad laudem dei ⁊ omnium ſanctorum.

¶Diſputata fuit hec ſupradicta queſtio per dominum Nicolauꝫ de Sicilia abbatem ⁊ decretorum doctorem in felici Seneñ. ſtudio.Anno domini.M.cccc.xxx. ⁊ ad vtrāqꝫ parteꝫ dubiorum reſpondit dominus Franciſcus archipreſbyter fundeñ. ¶Laus deo.

¶Finis.

Regeſtum.

abcdefghiklmnopqrſtvx.
Quorum x quinternio.Reliqui quaterniones.

¶ Repertoriũ valde vtile in Cõſilia,tractatus,⁊ Queſtiones dñi Nicolai de Tudeſchis: quod quicquid bonaruꝫ materiarũ in dictis Panormitani ſcriptis cõtinet̃ ordine alphabetico ampliſſime demonſtrat.

¶ De litera. A.

Abbas pōt monacho dare licẽtiam plene adminiſtrandi certa bona.ſecundo vol.conſi.xliiij.nu.4.fo.84.
Abbas poteſt vendicare monachum ſuum.primo vol.conſi.lxxxviij.nu.2.fo.43.
Abſolutio non debet fieri inuito iuramentum recipiente.ſecũdo volu.cõſil.xij.nu.1.fo.68.
Abſolutio debet fieri vbicũqꝫ quis iurat cõtra diſpoſitionem legis communis vel ſtatuti.ij.vol.cõſil.cvij.nu.4.fo.119.
Accuſatio vel inquiſitio ſi facta fuerit de inſultu facto cũ armis:vel de percuſſione cũ ſanguinis effuſione:et poſtea probat̃ ſimplex inſultus ſine armis vel ꝑcuſſio ſine ſanguinis effuſione dꝫ fieri abſolutio.j.vol.cõſi.lxxviij.nu.j.fo.38.
Accuſatio inſtituta eſt ad vindictã:nõ autem ad effectũ expulſiuum.ij.vol.cõſil.xvj.nu.4.fo.70.
Accuſatus poſt damnationem nõ poteſt accuſationeꝫ cõtra aliũ inchoare:tamẽ ante damnationem proſequi ⁊ adimplere pōt:poſt dãnationem non.j.vol.cõſil.xcvij.nu.3.fo.49.
Acquiſitum in per filiũ in poteſtate viuẽte patre ſi nõ appareat vñ acqſiuit an preſumi debeat illud proueniſſe de bonis paternis.ij.vol.cõſil.xxxvj.nu.2.fo.80.
Actus citãdi eſt executio interlocutorie iudicis de citãdo.ij.vol.cõſi.cxij.nu.2.fo.121.
Actus geſtus cõtra iuramentũ regulariter tenet:licet cõtraueniẽs ſit periurus.ij.vol.cõſil.xlviij.nu.4.fo.87.
Actus iudicialis nõ requirit̃ ad inducẽdam cõſuetudinem.ij.vol.conſil.lxxij.nu.11.fo.101.
Actus ſpirituales non recipiũt cõditionem.ij.vol.cõſi.cj.nu.4.fo.115.
Actio cõtra reũ principalem non tollit̃ per ſolã ſñiam latã cõtra tertiuꝫ in actione hypothecaria.ij.vol.cõſi.lxxij.nu.3.fo.100.
Actiones due quando cõpetunt vna de iure alia beneficio pretoris vna electa remanet altera excluſa.j.vol.cõſi.xcj.nu.7.fo.46.
Acta facta in ſummario non faciunt fidem in plenario.j.volu.cõſil.l.nu.j.folio.23.
Acta ſub ſpiritu dei nõ ſunt ſub lege.j.vol.cõſi.xj.nu.2.fo.6.
Adminiſtrator quilibet negotiorũ geſtorũ tenetur reddere rationem adminiſtratiõis.primo vol.cõſil.xij.nu.5.fo.7.
Agens poſſeſſorio circa principale queſitũ nũqd teneat̃ iuſtificare poſſeſſionẽ ex titulo.quarta qõne.nu.7.fo.152.
Alia dictio includit criminales ciuiles iniuſtas ⁊ ſpirituales.ludo.bologninus.j.vol.cõſi.cix.nu.5.fo.59.
Alienatio facta de rebus monaſterij in caſu nõ cõceſſo eſt nulla ꝙtũcũqꝫ forma fuerit ſeruata.j.vol.cõſi.xlvj.nu.1.fo.19.
Allegans in appellatione ſua vnam cauſam:pōt ab illa recedere: ⁊ aliã probare.j.vol.cõſi.xcvij.nu.2.fo.49.
Annus non currit executori niſi a die monitionis fiẽde per epiſcopum.ij.vol.cõſi.xj.nu.1.fo.67.
Appellare a tempore ſententie conditionalis eſt vtile.ſexta queſtione.nu.14.fo.162.
Appellari a laudo an poſſit.ij.vol.cõſi.lxxvij.nu.4.fo.103.
Appellari bene poteſt a ſñia iudicis declarãtis quem incidiſſe in penam legis.j.vol.cõſi.c.nu.4.fo.5.
Appellari licite poteſt quãdo in executione ſñie vel precepti infertur grauamen.j.vol.cõſi.xxx.nu.1.fo.13.
Appellari poteſt a qualibet parte mũdi ad ſedem apoſtolicã.prima queſtione.nu.18.fo.140.
Appellari nõ poteſt ante ſentẽtiam diffinitiuam.j.vo.cõſil.xxxviij.numero.j.fo.17.
Appellatio manifeſti raptoris nõ eſt admittẽda.j.vol.cõſil.xxxiij.numero.4.fo.15.
Appellatio redacta in ſcriptis valet.licet appellãs eam nõ legat dũmodo eam iudici porrigat.j.vol.cõſi.xxviij.nu.2.fo.13.
Appellatio vbicũqꝫ eſt interponẽda ad ſuperiorẽ eccleſiaſticum nõ valet ſtatutum de nõ appellãdo a ſñia rectoris ꝙtumcunqꝫ ꝑ ciuitatem cõfirmatum fuerit.vj.queſt.nu.13.fo.162.
Appellatione bonorũ qñ tractat̃ de trãſlatione bonorũ:⁊ ſic de magno preiudicio nõ veniũt futura.ij.vol.cõſi.cij.nu.4.fo.117.
Arbiter debet diligenter litem diſcutere.j.vol.cõſil.xliiij.numero.3.fo.21.
Arbiter faciẽdo laudũ an debeat ſequi ius commune vel ſtatuta loci.ij.vol.cõſi.lxxvij.nu.3.fo.30.
Arbiter licet non poſſit ſentẽtiare circa omnino aliena ab expreſſis:pōt tamen decernere ⁊ ſentẽtiare de coherẽtibus expreſſis ſine quibus nequeunt expreſſa commode terminari.ij.vol.cõſi.lxij.nu.5.fo.93.
Arbiter quãdo cognoſcit loco iudicis ab eo appellat̃.j.vol.cõſi.xxxviij.nu.2.fol.17.
Arbitri poſſunt appellari iudices largo ſumpto vocabulo.ij.volu.cõſil.xxxiij.nu.5.fo.78.
Arbitratores nõ tenẽtur ſcripturas facere:ſed ſatis eſt extraiudicialiter ſe informare.j.vol.cõſi.lxiiij.nu.4.fo.31.
Arbitriũ ſi opponitur rei ſubſtãtiali ⁊ nõ ſubſtãtiali deficiẽte arbitrio nõ expirat id quod pncipaliter agit̃.ij.vol.conſi.lxxx.nu.3.fo.60.
Archipreſbyter an habeat iuriſditionem fori contẽtioſi in canonicos.j.vol.conſi.xxv.nu.1.fo.12.
Argumentũ a cõtrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mẽte.j.vol.cõſi.lxxv.nu.8.fo.73.
Argumẽtum a cõmuniter accidẽtibus valet.ij.q.nu.18.fo.146.⁊.ij.vol.cõſi.xviij.nu.5.fo.71.
Argumẽtum ab etymologia vocabuli negatiue ſumptũ valet.j.vol.conſi.lxxxij.nu.2.fo.39.
Argumẽtum ꝑ locũ a ſpeciali in iure eſt validũ.j.vol.cõſi.xl.nu.3.fo.18.
Aſcendentes non ſuccedũt in feudo.j.vol.cõſ.lxxxij.numero.8.fo.40.

¶ De litera. B.

Bannitus publicus ſi reſtituat̃ ꝑ imperatorẽ in integruꝫ nõ debet illa reſtitutio trahi ad bona alienata in alium medio tẽpore per principem.j.vol.cõſ.lxxxiiij.nu.3.fo.41.
Baſilica aliqua ſi ſit cõſtructa ⁊ nõ apparet in cuius dioceſi ad quẽ epiſcopum pertineat.j.vo.cõſi.liiij.nu.4.fo.24.
Beneficium eccleſiaſticũ qñ cognoſcat̃.ij.vol.cõſ.xlvij.nu.1.f.85.Quid ſit bñficiũ.ibi.nu.2.f.86.
Beneficia electi ⁊ cõfirmati in epiſcopum nõ vacãt:niſi poſt plenam trãſlationẽ que cauſatur per cõſecrationem ⁊ corporalẽ poſſeſſionem.ij.vol.cõſi.cj.nu.3.fo.115.
Beneficium perſonale perſonã ſequitur ⁊ extinguit̃ cum perſona.ij.vol.cõſi.xxxv.nu.3.fo.79.
Beneficium ratione tituli debet iudicari tanquaꝫ res incorporalis.iiij.q.nu.9.fo.152.
Beneficium habens ſi ſit infirmus ⁊ teneat̃ ponere vicariũ ſi beneficiuꝫ nõ ſufficit ad amborum vite alimẽtum quis prouidere debebit.j.vol.conſi.lxx.nu.1.fo.34.
Beneficium an quis cogat̃ obligare.ibidem.nu.3.
Beneficio ceſſionis bonorũ poteſt quis renuntiare cum iuramẽto.ij.vol.cõſi.xlij.nu.1.fo.83.
Bona alicuius qñ publicant̃ ꝓpter delictũ nõ pōt ille ſic priuatus teſtari ad pias cauſas.j.vol.cõſi.lxij.nu.5.fo.30.
Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali.j.vol.cõſi.iij.nu.2.folio.3.
Bona eccleſiarũ nõ tenent̃ ad onera ⁊ factiones laicorum tã de iure canonico ꝙ ciuili.j.vol.conſi.liij.nu.1.fo.24.
Bona multa preſtant̃ inuitis quando eorum conſulitur vtilitati non voluntati.j.vol.conſi.xcj.nu.2.fo.45.
Bona ſi relicta fuerint cuidam monacho cuꝫ hoc:quod circa illa abbas non ſibi aliquam moleſtiaꝫ faciat quomodo intelligant̃ relicta.ij.vol.cõſi.xliiij.nu.5.fol.83.

¶ De litera. C.

Capella nõ poteſt exigi ſeu cõſtrui ſine autoritate dioceſani.ij.vol.cõſi.lxxxix.nu.1.f.109.
Capſa in qua bulle cõcilij baſilienſis erant abſcondite qualiter fuerit adaperta.de cõcilio baſileñ.nu.6.fo.127.
Captus ſi extiti propter repreſalias indictas in odiũ tui ſi ſim coactus ſatiſfacere poſſum cõtra te agere ⁊ repetere.ij.vol.cõſil.xxj.nu.2.fol.73.
Captura facta per iudicem ſecularem contra clericũ coniugatũ non incedẽtẽ in habitu ⁊ tonſura valet.ij.vol.cõſi.xxxiij.nu.9.fol.78.
Cardinali nõ credit̃ in preiudiciũ alterius.ij.vol.cõſi.xviij.nu.2.fo.71.
Cardinales cum toto clero mortuo papa excõmunicant intruſum in papatum.j.q.nu.30.fo.142.
Caſtrum ex ſe iure communi inſpecto nõ habet iuriſditionem.ij.vol.conſi.lxij.nu.13.fo.94.
Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab homine relinquitur in diſpoſitione iuris communis.j.vol.cõſi.lxxv.nu.2.fo.36.
Cauſa non dꝫ delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis apoſtolice niſi habẽti dignitatem perſonatũ aut canonicatũ in eccleſia cathedrali.ij.vol.cõſi.xciij.nu.1.fo.11.
Cauſa nullitatis deuoluit totum negotium ad ſuperiorem.ij.volu.cõſi.lx.nu.1.fo.78.
Cauſa nullitatis nõ impedit executionem ſententie caſu quo illa ſententia fuit his ꝑ cõpetentes iudices confirmata.j.volu.conſi.lxxiij.numero.6.fo.31.
Cauſa nullitatis interpoſita ante prolationẽ triũ ſentẽtiarũ nõ dꝫ impediri propter ſententias ſuperuenientes.j.vol.cõſi.xcvij.nu.4.fo.49.

Cauſa preiudicialis nouiter inchoata ſuſpendit cauſam iam pendentez in euentũ ipſius cauſe preiudicialis.ij.vo.con.xvj.nu.3.fo.70.
Cauſa ſi cõmittit̃ tractãda omni iuris ſolẽnitate omiſſa nihilominus citanda eſt pars in receptione teſtiũ.ij.vol.conſi.xlvj.nu.1.fo.84.
Cauſe due quãdo cõcurrunt quarum vna eſt naturalis alia accidẽtalis: naturalis tũc preualet.j.vol.cõſil.lxx.nu.2.fo.34.
Cautio de iudicato ſoluendo an habeat vires corã alijs iudicibus.j.vol. conſi.xxiij.nu.1.fo.1.
Cecus prohibetur aſpirare ad nouũ magiſtratũ: ceptum tñ retinere põt.j.vol.conſi.xlvij.nu.1.fo.21.
Cecus poteſt ſuccedere patri baroni vel habenti aliam iuriſditionez licet de nouo talis dignitas ei cõferri nõ poſſit .ibi. nu.2.
Certum dicitur nõ ſolum qd in ſe eſt certũ:ſed etiã per relationez ad alid certum.j.vol.conſi.xxiij.nu.3.fo.13.
Certum tempus quando prefigit̃ a lege vel ſtatuto ad aliquid faciendũ debet intelligi ſi intra illud tempus fieri poteſt.ij.vol.conſil. lxiiij.nume.1.fo.96.
Chriſtus dicitur caput eccleſie de cõcilio baſilieñ.numero.23. folio.136.
Chriſtus dedit claues celorũ apoſtolis ⁊ eorũ ſucceſſoribus.j.q.nu.11.fo. 140.Et fecit apoſtolos pares reſpectu ꝯſecutionis ⁊ ordinis nõ iuriſdictionis.ibi.nu.35.fo.142.
Ciuitas aliqua ſi facit aliquod ſtatutũ cauſa alienatiõs fiende alicui tyranno talis alienatio ⁊ omnia que facta ſunt poſſunt reuocari.ij.vol.conſi.lxij.nu.11.fo.93.
Ciuitas ſi auget̃ ⁊ cingit̃ nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis:totum augmentum cõprehendit̃ appellatiõe ciuitatis.ibi.nu.15.fo.94.
Ciuitas exercens regalia habet tantã poteſtatẽ in territorio ſuo quantã princeps in vniuerſo.ij.vol.cõſi.xx.nu.1.fo.72.
Ciuitas habẽs iura principis põt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicũqꝫ ſita.j.vol.conſi.ciij.nu.3.fol.55.
Ciuitas licet ſit ſub dominio nihilominus poteſt ex cõtractu facere ciuẽ qui alias non eſt ciuis.ij.vol.conſi.lxj.nu.1.fo.92.
Ciuitas non libera non poteſt imponere collectam ſuis ciuibꝰ etiam pro vtilitate publica ſine principis conſenſu.ibi.nu.5.
Ciuitas non põt facere vt quis habeatur pro non ciue niſi in pertinentibus ad ipſam ciuitatem.ibi.nu.6.
Ciuitas põt facere legem generalem ex qua ius auferatur tertio.j.vol.cõſi.cix.nu.9.fo.57.per ludo.bologninũ.
Ciuitas nõ poteſt imponere collectas pro republica ſine principis autoritate.ij.vol.conſi.xiij.nu.5.fo.68.
Ciuibus cõdemnatis vident̃ condemnati comitatiui:niſi aliud ex verborum diſpoſitione appareat.ij.volu.cõſi.lij.nu.7.fo.87.
Clauſula ſi ponatur inter verba vnius capituli refertur tñ ad illud capitulum.ij.vol.cõſi.lxxv.nu.2.fo.10.
Clericus habens patrimonium licite relinquit parentibus.iiij.q.nu.14. folio.152.
Clericus in minoribus ſi cõtrahat matrimonium per verba de preſenti perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum.ij.vol.cõſi.lxij.numero.18. folio.94.
Clericus illico denudatur ⁊ priuatur omni priuilegio clericali ⁊ applicatur foro iudicis ſecularis bigamia ſuperueniente.j.vol.conſil.lxxv.nume.7.fo.42.
Clericus quãdo ſcitur qd eſt abſens:⁊ congrue citari nõ põt:nõ debet citari per edictũ generale:ſed perſonaliter prefixo ſibi termino cõparendi. j.vol.cõſi.lxvij.nu.2.fo.32.
Clericus ſi litigat coraz laico ſequendo forũ rei:ſubmittit ſe tacite omnibus ſtatutis laicoruz concernentibus iudicij ordinem.ij.volu.conſil. xxxiij.nu.4.fo.78.
Clericus ſi edificat in ſolo proprio de pecunia eccleſie ſolũ cedit iure ſingulari edificio.ij.vol.cõſi.xciiij.nu.1.fo.111.
Clerico habenti patrimoniũ non eſt aliquid de bonis eccleſie largiendũ. iij.q.nu.2.fo.147.
Clerici in egritudine ꝯſtituti poſſunt aliqua intuitu eleemoſyne erogare. iij.q.nu.6.fo.148.
Clerici ſepeliendi ſunt cũ veſtibus ſui ſacri ordinis.ibi.nu.7.
Clerici nobiles licite poſſunt viuere de bonis eccleſie.ibi.nu.11.
Clerici non poſſunt conſentire in iudicem non ſuum.ſexta queſtione,nume.3.fo.159.
Clerici poſſunt cõpromittere in laicos de rebus temporalibus preſertim ad patrimoniũ eorũ ſpectãtibus.ij.vol.cõſi.xxxiij.nu.1.fo.78.
Et ſententiã latam a iudice non ſuo poſſunt approbare.ibi.nu.2.
Clerici pretextu ꝓfeſſionis ſcholaſtice an poſſint habere aliũ iudicez citra epiſcopũ.vj.q.nu.7.fo.159.
Clerici ſunt exempti ab omnibus oneribus vrbium ⁊ caſtrorũ.ij.vol.conſi.xiij.nu.2.fo.68.Nec tenentur ad onera impoſita per laicos.ibidem nu.4.Tenẽtur tamen quando ad eorum vſum conuerti debent.ibi. numero.3.
Clericorum appellatione in materia reſtringibili nõ veniunt canonici.ij. vol.conſi.ix.nu.2.fo.67.
Cognitio vel dilatio non eſt neceſſaria vbi preceſſit iudicium hois in mera executione.ij.vol.cõſi.iij.nu.6.fo.59.
Cognoſcens monialem poteſt de adulterio accuſari.ij.vol.conſi.cxj.nume.2.fo.121.
Collatio patronatus ſine conſenſu epiſcopi an valeat.v.queſtione.num. 1.fo.154.
Collatio beneficij patronatus per epiſcopuz facta patrono neglecto an teneat.ibi.nu.7.fo.156.
Collecte imponi non poſſunt forenſibus habitãtibus in loco quẽ nõduz cõſtituerunt.ij.vo.cõſi.c.nu.1.fo.115.
Collegium de iure ciuili poteſt a principio ꝯſiſtere in tribus:de iure canonico in duobus.ij.vol.conſi.xxv.nu.2.fo.7.
Collegium qd a iure approbatum non eſt nõ poteſt acquirere.j.vol.cõſi. lv.nu.1.fol.25.
Collegia miſericordie:diſciplinatorũ ⁊ iuuantium oppreſſos:ſunt a iure approbata.j.vol.cõſi.lv.nu.4.fo.25.
Communis opinio tenenda eſt:niſi notorie maledicat:vel rationabiliter cõuincatur.j.vol.cõſi.lxxxv.nu.1.fo.41.
Communis vſus loquendi prefertur ꝓprie ſignificationi vocis.j.vo. conſil.lxxv.nu.9.fo.37.
Commune dicit̃ meum non proprie:ſed per fictionem.ij.vol.cõſi. lxxxiij. nu.1.fo.107.
Cõpromittere quis nõ poteſt in partẽ aduerſam tanq̃ in arbitrũ.ij.vol. conſi.cxvj.nu.3.fo.124.
Cõpromiſſum quando factum eſt in tres nõ valet ꝓnuntiatio duorum tertio irrequiſito.j.vol.cõſil.lxiiij.nu.1.fol.31.
Cõpromiſſum ſi factũ fuit de aliqua re nõ põt arbiter illã rem vni adiudicare:⁊ alteram partem cõdemnare vt det aliquam rem in cõpromiſſo nõ deductam.ij.vol.cõſi.lxij.nu.2.fo.93.
Cõmunitas excõmunicata:an incipiat in penã excommunicatiõis.j.vol. cõſi.iiij.nu.2.fo.3.
Commodum ex facto demeritorio quis reportare non debet.ij.q.nume. 19.fo.146.
Concilium quid ſignificet.de cõcilio baſilieñ.nu.8.fo.128.
Concilium debet cõuocari in cõcernentibus ſtatũ totius eccl̃ie.j.queſtione.nu.23.fo.141.
Cõcilium repreſentat vniuerſalem eccleſiam.ibi.nu.24.Et quid appelletur concilium generale.ibi nu.26.
Concilium olim papam eligebat.ibi.nu.31.fo.142.
Concilium Baſilieñ.quare fuerit inſtitutũ.de cõcilio Baſilieñ.nu.3.fol. 126.Et quare nõ fuit in Sabaudia cũ ibidem cõſtitutum fuerat.ibi. nu.5.An fuerit ⁊ ſit hodie in ciuitate baſilee.ibi.n.7.fo.127.Et quare elegit Auinionẽ Baſileam ⁊ Sabaudiã ſub cõditione.ibi. nume. 14.fo.131.Et an erat mutandũ ꝓpter locum.ibi.nu.16.fo.132.Et an habuerit poteſtatẽ legitimam citãdi ipm Eugenium ⁊ ꝓcedendi cõtra eũ vſqꝫ ad depoſitionem.ibi.nu.17.fo.133.Et an iuſte proceſſerit contra eundem Eugeniũ.ibi.nu.24.fol.136.
Concluſio cõcilij Baſilieñ.de cõcilio Baſilieñ.nu.25.fo.137.
Confiteri contra ſe quis poteſt:pro ſe autem minime.j.volu.conſil.lxxiij. nu.1.fo.35.
Cõfeſſio ad ſui validitatem nõ requirit telam iudicij.ij.vol.conſil.cxviij. nu.4.fo.125.
Confirmatio in forma communi facta parũ prodeſt.j.vol. conſil.cij.nume.3.fo.53.
Coniecture ꝓbabiles ſufficiunt ad ꝓbandum ſententiã alicuius facti.j. vol.conſi.lxxxj.nu.2.fo.39.
Conſenſus priuatorum nõ põt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitione teneat.j.vol.cõſi.xcij.nu.2.fo.46.
Conſeruator datus p papã in fauorem alicuius eccleſie:licet nequeat de iure cognoſcere de iniurijs notorijs:tamen ſi neget̃ per partẽ aduerſam iniuriam eſſe notoriã poterit ſuper hoc ſummarie cognoſcere:⁊ ſuper hoc ꝓnuntiare.ij.vol.cõſi.lxij.nu.6.fo.93.
Conſeruator non poteſt procedere niſi ſuper notorio.j.volu.cõſil.c.numero.3.fo.51.
Cõſignare verbum quid denotet.ij.vol.cõſi.lxxiiij.nu.1.fo.102.
Cõſtitutio cõfirmata per ſuperiorẽ an poſſit reuocari ſine illius cõſenſu. ij.vol.cõſi.xxv.nu.5.fo.75.
Cõſtitutio ſolenniter edita ligat indifferenter oẽs poſt lapſum duorũ mẽſium.1.vol.cõſi.xxxv.nu.1.fo.16.
Cõſtitutio vbicunque exigit iuramentum ad tacturam ſcripture:non eſt conſtitutioni ſatiſfactũ:ſi preſtatur iuramentum ſine tactura.ij.volu. conſil.lxviij.nu.1.fo.98.
Conſtruens eccleſiam efficitur patronus.ſecundo volumine.cõſi.cvj.nume.2.fo.118.
Conſtruens eccleſiã vel capellã:vel altare:obligatur ipſo facto ad dotationem.ij.vol.conſi.lxxxix.nu.2.⁊.8.fo.109.
Conſenſus capituli ⁊ epiſcopi vbi requirit̃ non cõiunguntur.vt ſufficiat habere maiorem partem.j.vol.conſi.lvij.nu.2.fo.26.
Conſuetudo contra ius non valet niſi ſit rationabilis.j.vol.conſil.xciiij. nu.1.fo.47.

Conſuetudo cōtra honeſtatē nō valet.pꝛīo vol.cōſi.xxj.nu.4.fo.10.
Conſuetudo eſt optima legum interpꝛēs.ſecundo volumme.conſi.lx.nume.3.fo.67.
Conſuetudo pꝛimo loco eſt attendēda in reparatione eccleſiarum.tertia queſtione.nu. 7.fo.150.
Conſuetudo quelibet contra eccleſiā non eſt ſemper nulla.pꝛimo vol.conſi.lxxij.nu.3.fo.35.
Conſuetudo ſeu cōmunis intelligētia loci pfertur pꝛopꝛie ſignificationi vocabuli.ij.vol.cōſi.xlvij.nu.4.fo.85.
Cōſuetudo vt quis non reſideat in canonicatu ſuo etiam non tenendo vicarium valet.pꝛimo vol.conſi.lxvij.nu.1.fo.32.
Conſuetudo vt ſolum ad capitulum pertineat receptio canonicoꝛum valet.ibidem.nu.3.
Contractus ab vſurario initus videtur factus in fraudem vſurarum.ij.vol.conſi.x.nu.2.fo.68.
Contractus contra ſtatuta facti pꝛeſumuntur dolo ⁊ metu extoꝛti.ij.queſtione.nu.10.fo.142.
Contractus ex conuentione legem ſumunt.pꝛimo volu.conſi.lxvj.numero.4.fo.32.
Contractus factus in foꝛma venditionis pꝛeſumitur fictus ⁊ ſimulatus ⁊ vere pignoꝛatitius vbicunqꝫ concurrunt modicitas pꝛecij ⁊ pactuꝫ de retrouendendo.ij.vol.conſi.lxix.nu.1.fol.98.
Contractus inter viuos factus ſub conditione impoſſibili de iure vel ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus.ij.vol.conſi.xlj.nu.6.fo.82.
Contractus iudicandus eſt a pꝛincipali intentione contrahentium:quādo ex vno ⁊ eodem contractu interueniunt due ſpecies contractus:ſeu duo pꝛopoꝛtionabilia diuerſis contractibus.pꝛimo volumine.cōſil.xv.nu.1.fo.8.
Contractus iuratus quando poteſt argui de dolo:poteſt minoꝛ pꝛiꝰ petere abſolutionem ⁊ poſtea petere reſtitutionem in integrum.ij.volu.conſi .cvij.nu.8.fo.19.
Contractus licet ex foꝛma ſui non appeat vſurarius:iudicatur tñ vſurarius pꝛopter mentem contrahentium.j.vol.conſi.v.nu.2.fol.4.
Contractus non poteſt fieri directe nomine ſocietatis.ſecundo volumine conſi.lxxxvj.nu.5.fo.108.
Contractus pꝛodigi cui bonis eſt interdictum iuramento non firmatur.ij.q.nu.2.fol.142.
Contumacia dicitur hereſis.de concilio baſilienſi.nu.16.foli.135.
Conuerſus eccleſie ſi aliquis efficiatur poſt impoſitionem collectarū pꝛeſumitur hoc facere in fraudem.ij.vol.conſi.cij.nu.3.fol.16.
Conuentus de iure ciuili pōt a pꝛincipio cōſiſtere in tribus de iure canonico in duobus.ij.vol.conſi.xxv.nu.2.fo.74.
Coꝛpoꝛa plura quando ſimul coniūguntur:non vt facientia vnū coꝛpus ſed vt diuerſa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus ſeu maioꝛi parte opoꝛtet qꝺ interueniat cōſenſus cuiuſlibet coꝛpoꝛis.pꝛīo vol.conſi.lvij.nu.3.fo.26.
Coꝛrectio iurium non debet induci per ſimilitudinem rationis.ij.volu.cōſi.cxj.nu.4.fo.121.
Creditoꝛ non teneť de leuiſſima culpa ſeu de caſu foꝛtuito. ij.vol.con.lxxxij.nu.1.fo.106.
Crimen adulterij inducit pꝛiuationē ipſo facto.quarta queſtione .nume.12.fo.152.
Crimen notoꝛiū beneficij pꝛiuatione dignū an excludat ipſius bñficij reſtitutionē petentem.iiij.q.nu.2.fo.151.
Crimen vſurarium eſt grauiſſimum:⁊ rapine ſimile.ſecundo volu.conſi.cxiij.nu.1.fo.121.
Culpa leuiſſima que dicatur:que leuis:que lata.ij.vol.cōſi.lxxxij.nu.2.fo.106.

¶ De litera. D.

Data iurium dubitatione fauendum eſt cauſe dotali etiā ſi actoꝛ ſtet pꝛo dote.ſecundo vol.conſilio.lxxxiij.nume.5.fo.101.
Debitum quando eſt liquidū nō cadit in eo tranſactio.ij.vo.cōſi.xcvij.nu.3.fo.113.
Debitoꝛ repetēs poſſeſſionē alteri pignoꝛatam nō obtinet condēnationē ſuper fructibus niſi pbet quantitatē perceptam per creditoꝛem.ij.volu.conſil.cxiij.nu.2.fo.122.
Debitoꝛ ſi donat bona ſua in pꝛeiudiciū ⁊ fraudem creditoꝛū non valet talis donatio.ij.vol.cōſi.lxxxix.nu.6.fo.199.
Debitoꝛes ciuitatis ſi ſoluūt tyꝛāno etiā ſimplici eius mandato liberať a ciuitate.j.vol.conſi.lx.nu.4.fo.28.
Decime pꝛediales cui debeātur eccleſie baptiſmali:aut parochiali.j.vo.cōſi.lviij.nu.1.⁊ per totū concilium.fo.27.
Decretū pꝛimū interpoſitū in petitione matris ſuo tpe dotē poſtulātis in bonis pupilli an teneat.ij.vol.cōſi.xliij.nu.1.fo.83.
Decreta fata a populo ſunt iusciuile. Ludouicus bologninus pꝛimo vol.cōſi.cix.nu.4.fo.56.
Defenſio pꝛincipalis magis pertinet domino quam ſubiectis. Et cū de ſubiectione agitur ambobus.pꝛimo volumi.conſilio. lxxxix.numero 6.fol.44.
Delinquēs in vna dioceſi pōt pꝛiuari oībus beneficijs etiā que habet in alia.j.vo.cōſi.ciij.nu.2.fo.54.⁊ eodē vol.cōſi cviij.nu.3.fo.55.
Denuntiatio euangelica nō pcedit niſi clare pꝛobeť ꝙ denuntians agit contra cōſcientiam.ij.vol.cōſi.lx.nu.4.fo.92.
Denūtiatio fieri poteſt quolibet tpe dūmodo non fiat pꝛope ipſam condemnationem.ij.vol.conſi.xlv.nu.2.fo.8.
Denūtiatio operis poteſt fieri nedum verbo:ſed etiam facto.j.vol.conſ.xxviij.nu.5.fo.13.
Depoſui apud te ſacculū conſignatū ⁊ tu nō reſtituis:vel reſtituis apertum ꝓpter dolū tuum pꝛeſumptū in nō reſtituendo vel aperiendo ſtabitur iuramento meo ſuper rebus que dicebanť ibi eſſe.ſecūdo vol.cōſil.cix.nu.4.fo.120.
Depoꝛtatus pōt acquirere ⁊ contrahere poſt ſententiam depoꝛtationis. Hugubinus de mareſcalchis.j.vol.conſi.ciij.nu.5.fo.55.
Deputatus ad eligendum poteſt poſt tempus purgare moꝛaꝫ antiquā.j.vol.conſi.xciij.nu.3.fo.47.
Deſtitutio allegari non poteſt vbi non fuit inſtitutio.quarta queſti.nume.5.fo.151.
Deus recipit verba qualiter exintus pꝛoferuntur.ij.q.nu.16.fo.145.
Dicens omnia nihil excludit.de concilio Baſilieñ.numero.1.fol.129.
Dictio filius ex ꝓpꝛia ſignificatione feminam nō compꝛehendit.j.vol.conſi.xxxvj.nu.3.fo.17.
Dictum arbitratoꝛiū ſi eſt contra deū non eſt illi parendū.j.volu.conſil.lxiiij.nu.2.fo.31.
Differentia nulla eſt inter puberē ⁊ pupillū doli capacē reſpectu obligationis iuramētalis.ij.vol.conſi.cviij.nu.1.fo.120.
Dioceſis tota eſt territoꝛiū epi.j.vol.conſi.lxxxij.nu.7.fo.39.
Diſpoſitio generalis non debet extendi ad illicita:pꝛimo vol.conſi.lxiij.nu.2.fo.30.
Diſpoſitio pꝛincipis ſimpliciter facta contra ſuā pꝛecedentē determinationem ſeu interlocutoꝛiam non tenet ex defectu voluntatis.ij.vol.cōſi.xx.nu.2.fo.72.
Diſpoſitio quando concipiť nomine dignitatis ſemper ſucceſſoꝛ cognoſcit.j.vol.conſi.xciij.nu.1.fo.47.
Diſpoſitio teſtatoꝛis ſeruāda eſt tanꝙ lex.ij.vol.conſi.xj.nu.1.fo.67.
Diſpoſitum ab executoꝛe ſeu fideicōmiſſario videtur diſpoſitū a teſtatoꝛe.ij.vol.conſi.cx.nu.4.fo.121.
Diſtrictus vnde dicatur.pꝛimo vol.conſi.xx.nu.2.fo.10.
Diuiſio facta per patreꝫ inter filios durante patria poteſtate nō valet.ij.vol.conſi .lxj.nu.3.fo.97.
Dolus non poteſt vere pꝛobari cū conſiſtat in aīo.ij.vol.cōſi.cix.nu.3.fo.120.
Dolus pꝛeſumitur in enoꝛmiſſima leſione.ij.vol.cōſ.cxij.nu.7.fo.119.
Dominus habens iuriſdictionem pōt nedū alias notario cōcedere exercere artem notarij in territoꝛio ſuo:ſed etiam de nouo ibidē creare notariū.ij.vol.conſi.ciiij.nu.2.fo.117.
Dominus poteſt ꝓpꝛia autoꝛitate expellere emphyteotam ꝓpter negligentiam ſeu cōtumaciā in ſoluendo debitam penſionem.ij.vol.conſi.lxvij.nu.2.fo.98.
Dominus poteſt petere ab emphyteota vt exhibeat inſtrumentū emphitheotecariū.j.vol.conſi.lxxiiij.nu.1.fo.35.
Dominus ſi locet fundū ſuū pꝛo certa penſione:nō ipſe ſed ꝯductoꝛ tenetur ſoluere decimas.ij.vol.cōſil.xxx.nu.2.fo.76.
Dominus ſi nō dat feudū pꝛomiſſum vaſallus nō tenetur ſeruare iuramentum fidelitatis.ij.vol.conſi.xciiij.fo.112.
Dominium ex ſola venditione non traditur.pꝛimo volumi.cōſi.lxvj.nume.1.fo.33.
Domus ſi legatur mendicantibus poſſunt capere vt vēdant.ij.vol.conſ.xxvij.nu.4.fo.75.
Donatio cauſa moꝛtis quando nō ſit in teſtamento nec codicillis accedit magis ad naturam cōtractus quam vltime voluntatis.ſecūdo volu.cōſi.xl.nu.3.fo.82.
Donatio facta inter cōiuges an cōfirmetur iuramento.ſecūdo vo.conſi.xcv.nu.1.fo.112.
Donatio excedens quingentos aureos nō inſinuata confirmatur iuramento.ibidem.nu.3.fo.113.
Donatio facta inter virum ⁊ vxoꝛem an valeat.pꝛimo volu.conſi.xviij.nu.1.fo.9.
Donatio omnium bonoꝛū pꝛeſentiū ⁊ futuroꝛū pꝛiuato facta an valeat tenet qꝺ nō.ij.vol.cōſi.xlviij.nu.1.fo.85.
Donatio omnium bonoꝛū pꝛeſentiū ⁊ futuroꝛuꝫ ⁊ facta eccleſie valet.ij.vol.conſi.cij.nu.2.fo.116.
Donatio perfecta nō reuocatur nec conditiones ex poſtfacto recipit.pꝛimo vol.conſ.xlv.nu.3.fo.5.
Donatio pꝛeſumitur facta inter viuos qñ nō apparet commemoꝛatio moꝛtis etiā ſi fiat ab infirmo.ij.vol.conſi.xlj.nu.4.fo.82.
Donationes plures in eadeꝫ perſona ad hoc vt valeant requiriť qꝺ per diuerſa tēpoꝛa fiant.ij.vol.cōſi.cvij.nu.1.fo.119.
Donatoꝛ quando obligat per verba obligatoꝛia eſt obligatus.ſecundo

volu.cõſi.xl.nu.1.fo.82.
Dos dicitur legitima ſecũdum cõditionem mulieris.ij.vol.conſi.cxv.nu me.1.fo.123.
Dos dicitur proprium femine patrimonium.primo volu.conſi.lxxxj.nu me.1.fo.39.
Dos promiſſa ſi nõ ſoluat̃ viro:licitum eſt ei vxorem a ſe repellere ⁊ denegare ſibi alimenta.ij.vol.cõſi.lxxxv.nu.1.fo.108.
Dubitans de validitate prime collatiõis põt ſcõa3 impetrare.ij.vol.cõſi.iij.nu.1.fo.58.
Ducatus comitatus ⁊ marchionatus nõ diuiduntur.ij.volu.cõſi.iij.nu me.3.fo.9.
Duo impuberes ſi intendãt cõtrahere matrimoniũ cõtrahendũ de preſenti ⁊ exprimãt verba ad matrimoniũ cõtrahendũ cõtrahunt ſpõſalia de futuro.j.vol.cõſil.xcviij nu.6.fo.50.
Duobus fratribus ſi fuerit feudũ cõceſſum vno mortuo an eius pars accreſcat alteri fratri.ij.vol.cõſi.ciij.nu.1.⁊.3.fo.117.

De litera.E.

Eccleſia cathedralis ſuis ſumptibus debet tenere magiſtratum.ij.vol.conſilio.lxiij.numero.5.folio.98.
Eccleſia habet iuriſditionẽ in papam errantem.de cõcilio baſilieñ.nu.20.fo.135.
Eccleſia militans eſt diuinitus exẽplata ab eccleſia celeſti.j.qõ.numero.34.fo.142.
Eccleſia nõ poteſt erigi ſiue cõſtrui ſine autoritate dioceſani.ij.vol.cõſil.lxxxix.nu.1.fo.109.
Eccleſia nõ debet conſtrui niſi prius dotetur.quarta queſtione.numero 15.fo.153.
Eccleſia nõ obligatur ex mutuo facto etiã prelato niſi debitor probet pecuniam in vtilitatem eccleſie cõuerſam:nec etiam ciuitas.ij.vol.cõſil.vij.nu.1.⁊.2.fo.65.
Eccleſia reſtituit̃ aduerſus actus iudiciales.primo volumine.cõſi.xxxij.nu.3.fo.15.
Eccleſia ſi ſuccedit priuato cõtra quem fuerit inchoata preſcriptio vtit̃ iure priuati ꝓ tempore preterito ꝓ futuro iure ⁊ priuilegio eccleſie.ij.vol.cõſi.xiiij.nu.3.fo.69.
Eccleſia an teneat̃ vltra vires hereditarias cõfecto inuentario.in cõſilio.xxxiiij.poſt.nu.4.in.j.li.fo.16.⁊ in cõſi.lxxij.nu.9.⁊.10.in.ij.li.f.101.
Eccleſia ſicut eſt vna ita vnus epiſcopus epiſcoporum.prima qõ.nume.10.fo.139.
Eccleſie ⁊ eccleſiaſtice perſone ⁊ earũ bona ab exactionibus ſunt immunes.ij.vol.cõſi.xiij.nu.1.fo.68.
Eccleſia vna põt preſcribere decimas in parochia alterius eccleſie.primo vol.cõſi.xcij.nu.2.fo.47.
Effectus denominationis an probetur per denominationem incidenter in aliqua ſcriptura factã.j.vol.cõſi.xxix.nu.2.fo.13.
Electio ad hoc vt valeat oportet de neceſſitate qꝺ eligat̃ quis a maiori parte habentiũ ius eligendi habito reſpectu ad totã cõgregationẽ.ij.vol.cõſi.xxv.nu.4.fol.75.
Electio facta per cõciliũ reluctantibus cardinalibus an valeat.j.qõ.nu.36.fo.142.
Electionem habens ex officio ſibi cõmiſſo ſi ſemel eligat etiã abſentẽ nõ poteſt amplius variare.ij.vol.cõſi.xj.nu.6.fo.68.
Electio ſi fit per ciues ad munera que quis neceſſario ſubit.ex ea ſola acquirit̃ ius abſenti:⁊ ignorãti etiã inuito.primo volumi.cõſi.xlvij.nume.3.fo.2.
Emphiteoſis eccleſie nõ trãſit ad heredes extraneos.primo.vol.cõſi.lxxiij.nu.2.fo.36.
Emptor mota ſibi queſtiõe ſuper re empta ſi volũtarie cõpromiſit ⁊ ſuccubuit nõ habet regreſſum de euictione cõtra vẽditorẽ.j.vo.cõſi.lxix.nu.1.fo.33.
Emphiteota nõ põt donare vel legare ſeu aliter trãſferre in extraneu3.j.vol.cõſi.lxxiiij.nu.3.fo.36.
Nec permutare domino irrequiſito.ibi.nu.4.
Emphiteota põt vendicare re3 emphiteoticariã etiã a dño dũmodo ſoluerit penſionẽ.ij.vol.conſi.lxvij.nu.1.fo.97.
Emptor ſi ſoluit partem pretij licet non poſſit agere ex empto anteq̃ totum pretium ſoluat tamen poſtq̃ ſoluerit pretium integrum poterit petere fructus ſeu reditus pro rata eius pretij quod ſoluit.ij.vol.cõſi.lxix.nu.2.fo.99.
Enumeratio quarũdam ſpecierum quando ſequit̃ poſt genus taxationis cauſa minuitur ſignificatio generis:⁊ reſtringit̃ ad ſpecies enumeratas.ij.volumi.cõſi.lxxv.nu.5.⁊.6.fo.102.
Epiſcopus apoſtolica autoritate põt viſitare monaſteria monialiũ exempta ⁊ immediate ſedi apoſtolice ſubiecta.ij.vol.cõſi.xxvj.nu.2.fo.75.
Epiſcopus ex reditibus ſui epiſcopatus poteſt centeſimam partem ſue eccleſie dare inferiori quã pro ſuis ſepulturis cupit magnificare.tertia qõne.nu.5.fo.147.
Epiſcopus habet nudam rerũ epiſcopatus adminiſtrationẽ.j.vo.conſi.xlv.nu.2.fo.21.
Epiſcopus licet ſit maior poteſtate nõ tñ eſt ſuperior in iuriſditione temporali.vj.q.nu.2.fol.161.
Epiſcopus nõ debet ſine capitulo mutare antiquas conſuetudines eccleſie.ij.vol.cõſi.ix.nu.1.fo.67.
Epiſcopus non debet ordinare aliquem in clericu3 niſi prius aſſignet beneficium vnde viuere poſſit.ſecundo volumine.conſil. lxxxix.numer.3.folio.109.
Epiſcopus nõ recipit quartam a locis exemptis.ſecundo volumi.conſil.xx.nu.3.fo.121.
Epiſcopus ſi aliquis fuerit ordinatus ⁊ nõ recipitur ab eccleſia ad qua3 ordinatus fuit:non debet eijci a priori dignitate.ſecũdo volumi.cõſi.cj.nu.1.fo.115.
Epiſcopus nõ poteſt aliu3 epiſcopatũ acquirere de iure communi.ibi.nume.7.fo.116.
Epiſcopus põt exercere penas lateraneñ.concilij cõtra vſurarios.ij.vol.cõſi.lxxxj.nu.4.fo.106.
Epiſcopus ſi habet actũ fa[illegible] cum aſſe[illegible] ſu[illegible] capituli ſufficit q̃ ceſ̃ vniuerſitas.ij.vol.cõſi.xxxvij.nu.3.fo.80.
Epiſcopo ſi aliquid relinquat̃ expreſſo dũtaxat a proximo ſeu cõſanguineo videtur relictũ factũ perſone contẽplatione ꝑpter qualitatem relinquentis.ij.vol.cõſi.cxiij.nu.2.fo.111.
Epiſcopus ſi ſine iuſta cauſa nõ admiſit primo preſentatũ per patronũ ſed inſtituit ſcꝺo tenetur ꝓuidere primo in equiualẽti beneficio.ij.vol.conſi.lxxiij.nu.12.fo.101.
Epiſcopus ſi agit contra aliquod monaſterium petẽdo ibi epiſcopalia:⁊ ille qui primo ibi exercebat epiſcopalia non defendit monaſterium preiudicat ſibi quo ad poſſeſſionem.primo vol.conſil. lxxix.numero 7.fo.44.
Epiſcopi ſoli regulariter vocantur ad concilium prouinciale.j.qõ.numero.29.fo.142.
Equitas in dubijs ſemper eſt obſeruanda.j.vol.conſil.xiij.nume.1.fo.8.
Euidens volũtas teſtatoris dicitur que colligit̃ ex cõiecturis.ij.vol.conſi.lxxviij.nu.2.fo.105.
Exceptio firmat regulam in omnibus alijs non exceptis cõprehenſis ſub genere.ſecundo volumi.cõſi.lxxv.nume.1.fo.102.
Exceptio negans iuriſditionẽ remouet qualitatem ſententie ſuper qua ſe fundat ius ſeu ſtatutum.ij.vol.conſi.lxij.nu.4.fo.93.
Exceptio ſpõtanee renũtiationis an obſtet petẽti reſtitutionem beneficij.iiij.q.nu.10.fo.152.
Executio ſententie nõ eſt differenda ꝑpter exceptionẽ requirentẽ altiore3 indaginem.ij.vol.conſi.v.nu.2.fo.64.
Exceptio ſi fiat contra appellantem q̃ in caſibus a iure non cõceſſis appellant iudex debet ante omnia de hoc cognoſcere.primo volu.cõſil.xiij.nu.1.fo.8.
Exceptiones declinatorie ſi ſunt vere:non tenet ꝓceſſus ſuper principali ⁊ quare.j.vol.conſi.xiiij.nu.3.fo.8.
Executor proprie quis dicatur.j.vol.cõſi.lix.nu.4.fo.77.
Executor quis dicatur.ij.vol.conſi.xj.nu.4.fo.67.
Exequie in papa debent fieri a clero ⁊ populo.tertia queſtio.numero.3.folio.148.
Exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit.ſcꝺo volumi.conſil.lxxj.nu.1.fo.99.
Exercens vnũ actum iuriſditionalem animo acquirendi vniuerſalẽ iuriſditionẽ in loco videt̃ iuriſditionẽ in totũ acquirere.dũmodo alius nõ ſit in poſſeſſione generali.ibi.nu.3.
Expenſe neceſſarie quas capitulũ ſede vacãte facit pro electiõis negotio de bonis plature ſunt deducende.iij.q.nu.8.fo.148.
Extraordinarium remedium ceſſat vbi cõpetit ordinarium.ij.vol.conſi.xxix.nu.1.fo.76.

De litera.F.

Factum antiquũ non dicitur ante lapſum.xx.anno. quo ad impugnandã ſententiã de nullitate.primo vol.cõſi.lxj.nu.9.fo.29.
Facultas allegandi nullitatem cõtra ſñiam licet aliquo iure remoueatur:põt tamẽ allegari nullitas ex iuriſditionis defectu ꝓueniens.ij.vo.conſi.lxij.nu.3.fo.93.
Facultas datur iudici temperandi a principio penam legis.primo volu.cõſi.xcj.nu.8.fo.46.
Facultas intereſſendi electioni epiſcopi quãdo cõpetit vniuerſitati eccleſiarum cõuentualiũ computant̃ prelati illarũ eccleſiarum per capita.ij.vol.conſi.xxxvij.nu.1.fo.80.
Falcidia continet in ſe trebellianicam.ſecundo volumine.conſi.xxij.nu.5.fo.77.
Fama ſola ſufficit pro titulo ad preſcriptionem complendam.primo volo.conſi.cij.nu.2.fo.53.

Fama cum

Fama cū alijs adminiculis ſufficit ad probādum quem vſurarium manifeſtum.ſecundo volu.ↄſi.lxxxj.nu.1.fo.106.
Fauor eccleſijs intantum nō eſt preſtādus vt alijs iniuriā faciamus.primo vol.conſi.xxvij.nu.2.fo.13.
Fictio cadit ſuper certo.primo volumine.conſilio.lxxj.numerō 8.folio.34.
Ficta ſolutio non ſufficit ad dandam actionem cōtra pricipalem.ſcdō volu.cōſi.lxvj.nume.2.fo.97.
Fideicōmiſſum relictum ab herede ſi ſine liberis deceſſerit nō debetur ſi deceſſerit relicto nepote quem ex filia ſuſceperat.ſecundo volu.conſi.lviij.nume.1.fo.90.
Fideiuſſor non habet actionem contra principalem ſi ſoluit non oppoſitis exceptionibus competētibus principali.primo volu.conſi.lxxxij.nume.11.fo.40.
Fideiuſſor pro vſuris ſoluēdis ex ſimplici pacto poteſt ſoluere.primo volu.cōſi.lx.nu.2.fo.28.
Fideiuſſor tenetur proponere exceptiones ſibi vl' principali cōpetentes.ibidem.nu.3.
Fieri dicitur poſſe quod fit de iure.j.volu.cōſi.xliij.nume.2.fo.20.
Filius appellatur q ex viro atqꝫ vxore naſcitur ⁊ vnde dicat̄.primo volumine cōſi.lxxxv.nume.5.fol.42.
Filius primogeniti poteſt dici primogenitus.ibidem.nume.6.
Filius fratris improprie dicitur nepos.j.volu.cōſi.lxxix.nu.2.fol.38.
Filius preſumitur ex quaſi poſſeſſione filiationis.Dioniſyus.j.vol.cōſi.cv.nu.1.fo.55.
Filiorum appellatione in fauorabilibus veniūt femine.j.vo.cōſil.xxxvj.nume.1.fo.17.
Filiuſfamilias etiam ad pias cauſas non poteſt teſtari de bonis aduētitijs.j.vol.cōſi.lxij.nu.6.fo.30.
Filia ſi ob metum vel reuerentiā paternam renuntiat cum iuramēto ſucceſſioni poteſt petere abſolutionem a iuramento.ſecundo.volu.conſi.cvij.nu.5.fo.119.
Finis accuſationis de falſo eſt vt teſtes puniātur de falſo.ij.volu.cōſilio.xvj.nu.5.fo.70.
Fines locorum probantur per libros antiquos ⁊ ſcripturas.ij.volu.ↄſi.lxij.nume.2.fo.93.
Finito tempore locationis ſi quis ſtet in re locata videtur de nouo ↄduxiſſe.ij.vol.cōſi.lxxxvij.nu.3.fo.108.
Fiſcus facta publicatione bonorum non eſt heres ſed ſucceſſor vindicte.ſecundo vol.cōſi.xxix.nu.4.fol.76.
Fiſcus occupans bōa alicuius ꝓpter delictum tenetur creditoribus ꝓ rata bonorum que ad illum peruenerunt.ij.vo.cōſi.cij.nu.6.fo.117.
Formalitas in vſura eſt ipſum mutuum.ij.vol.cōſil.xxxix.nu.2.fol.81.
Fori ↄſuetudo eſt legitima cauſa terminos ⁊ dilationes reſtringendi.ij.volu.cōſi.lxiiij.nume.4.fo.97.
Fraudans gabellam iniuſtam non peccat.ij.volu.cōſi.xiij.nu.6.fo.9.
Fraudem cōmittere dicitur q ad deceptionem alterius:⁊ ad ſui comodum aut verumtacet aut falſum exprimit.primo volu.conſi.lxviij.nume.2.fol.33.
Fraudis preſumptio ceſſat ex qualitate iudicis ⁊ ꝑſonarū.j.volu.conſi.lxij.nu.4.fo.29.
Frater profeſſus exiuit ordinē ⁊ accepit vxorē:an inquiſitor poſſit ↄtrā illum procedere.j.vol.cōſi.lxviij.nu.4.fol.33.
Frater minor an poſſit petere a maiori ꝙ communicetur apotheca et nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.ij.volumi.conſil.xxxvj.nume.1.fo.80.
Frater ſicut tenetur alere ſororē inopez: ita tenetur eā dotare.ij.volumi.conſi.l.nu.3.fo.86.
Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.primo volumine.conſi.lxxxij.nume.9.fol.40.
Fratres ⁊ ſorores excluduntur a ſucceſſione fratrum inceſtuoſorū.ſcdō volu.cōſi.l.nu.1.fo.86.
Fratres minores ⁊ alij q ſunt de genere mendicantiū dicuntur mendicātes.ij.volu.cōſi.lxiij.nu.2.fo.95.
Fratres minores an teneantur ſoluere decimam de eorum hortis.primo volu.conſi.ix.nu.1.fo.5.
Fratres minores nō magis ſunt capaces ex regula ꝙ fratres predicatores qui ſunt ex conſtitutionibus.ſecundo volumine.cōſil.xxvij.numero.3.fo.85.
Fratres predicatores tranſeuntes ad monachos nigros ſi nō obſeruāt regulam Benedicti ſunt veri apoſtate.primo volumi.conſi.xcvj.numero.4.fo.49.
Fratres remanentes in communi ſi cōtraxerint tacite ſocietatem communicando ſibi lucra earum negotiationuz quas exercebāt tamē talis ſocietas non extēditur ad alia lucra prorſus ſeparata.primo volu.conſi.lxv.nu.1.fo.32.
Fur ſi furtum cōmiſit ⁊ dominus rei furtiue duxit rē eſſe ſubtractā de ſua voluntate.⁊ ſic furtuz nō fuiſſe commiſſum.nihilominus fur tenetur pena.§.recte.l.omnes.ff.de furtis.Joannes de blādinis.primo.volu.cōſi.cvj.nu.1.fo.55.
Furtum an dicatur magnum ſcelus.j.vol.cōſi.xxv.nu.1.fo.12.

¶De litera.G.

Gabelle ⁊ datia ſoluūtur de rebus proprijs.primo volu.cōſi.vj.nu.2.fo.4.
Genus generaliter probatum tantum valet quantū enumeratio ſpecierum cōtentarum ſub genere.ij.vol.conſi.cxiiij.nu.3.fo.123.
Generalis renuntiatio caſuum fortuitorum nō valet in iudicijs ſꝫ oportet ꝙ ſpecialiter exprimantur.ſecundo volumi.conſi.cxiiij.numero.5.folio.123.
Gerens negotia pupilli non decreta ſibi tutela per iudicem ⁊ inuētario prius nō confecto:debet tanꝙ ſuſpectus acerrime puniri.ſecundo volumine.cōſi.xc.nume.3.fo.100.
Geſta per papam concilio cardinalium pretermiſſo an veniant reuocanda prima queſtione.nu.13.fo.159.
Gratia facta contra precedētē interlocutoriam pricipis de qua in gratia nulla extitit facta mētio iudicatur ſurreptitiā ſecundo volu.conſi.xlj.nu.j.fo.82.
Gratia iam facta ſicut non expirat per mortē concedentis.ita nec poteſtas data executoribus.ij.volu.cōſi.xxxiij.nu.6.fo.79.
Grege legato pecora viuo teſtatore ſi mortua eſſent ⁊ alia ſubſtituta: eūdem gregē faciunt.ij.vol.cōſi.lxxiiij.nu.3.fo.102.

¶De litera.H.

Habens beneficium requirens miſſarum ſolennitatē tenetur habere clericū.ſecūdo vo.cōſi.lxxxix.nume.7.fo.109.
Heres mariti an poſſit opponere de adulterio cōtra vxorem repetentē dotē ſi maritus in vita vxorem accuſauerit.ſecūdo volu.conſi.liij.nu.7.fo.59.
Heres ſi ſurripit vnā rem caret in totum beneficio inuentarij.ſecundo volu.cōſi.lxxiij.nu.8.fo.10.
Et ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires hereditarias in foro anime.ibidem.nu.9.
Heres eccleſie ſi nō conficit inuētarium an teneatur vltra vires hereditarias.ibi.nu.10.⁊ cōſi.34 poſt.nu.4.in primo.li.fo.16.
Heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti.j.vol.cōſi.lxxvj.nu.5.fo.37.
Heredes de iure canonico pñt a ſe incipere preſcriptionem ſi habeāt bonam fidem.ij.volu.cōſi.xix.nu.1.fo.72.
Heredes ſociorum omnium ſi ſocietatē iniuerint nouo ↄſenſu ex poſtea geſtis obligantur tanꝙ ſocij.ij.vol.cōſi.lxxxviij.nu.2 fo.108.
Hereſis arriana qualiter fuit cōdemnata:⁊ vbi de concilio baſilīēſi.numero.13.fo.130.
Hereticus qualiter quis ꝓbetur.j.vo.cōſi.xliij.nu.1.fo.20.
Homines diſparis profeſſionis non debēt facere vniuerſitatem.vj.q.nu.2.⁊.5.fo.138.
Hoſpitalia ⁊ quelibet alia loca in quibus exercētur opera charitatis dicunt̄ loca pia.ij.vol.cōſi.xxxij.nu.4.fo.76.
Hoſpitalia ſine autoritate dioceſani conſtructa nō poſſunt dici loca religioſa nec ſtricte pia.j.vol.cōſi.xxxj.nu.2.fo.14.
Humilitatis primus gradus quis ſit.primo vol.cōſi.xxj.nu.5 fo.10.
Hypothecaria preſcribitur per tertiuz legitimo titulo ſpatio decem annoruz.ſecundo vol.cōſi.xxij.nu.1.fo.73.

¶De litera.I.

Ignorantia priuatorum non debet obeſſe cōmuni.primo volumine.ↄſi.xxxv.numero.3.fo.16.
Impedimentum legitimum veniēs poſt inchoatam preſcriptionē non impedit tempus currere.ſecus ſi fuit a principio.ſecundo volumi.conſil.v.numero.5.folio.6.
Impenſa funeris de hereditate ſemper deduci debet.iij.q.nu.1.fo.147.
Impenſe funerum ſunt duplices.iij.q.nu.4.f.147.
Imperium hodie dependet ab eccleſia.j.vo.cōſi.lxxxij.nu.3.fol.39.
Imperator dicit̄ dñs orbis.ij.vol.cōſi.vj.nu.2.fo.64.
Imperator non recognoſcit imperium a populo romano:ſꝫ ab eccleſia.primo volu.cōſi.lxxij.nu.1.fo.39.
Imperator ſi alteri vendat rē alienā vt ꝓpriā pretēdēs illā rem eſſe ſuā:nō pōt cōtra detinētes actiones mouere.ij.vo.cōſ.iij.nu.8.fo.61.
Imperator poteſt reſtituere libertum etiam patrono nō cōſentiente nec vocato.primo volu.cōſi.lxxxiiij.nu.6.f.41.
Imperatores actibus ſynodalibus an debeāt intereſſe:prima qōne.nume.25.fo.141.
Impoſſibile reputatur qđ vnius facto ſolum explicari poteſt.ij.vol.cōſi.xlv.nu.3.fo.84.
Impetrans priuilegium contrarium preſcriptioni:videtur renūtiare ꝑſcriptioni.ſecundo volu.cōſi.xciiij.nu.4.fo.112.

Repertorium ſingularium materiarum

Infirmus diues ſi prohibet ne ſibi dētur aliq̄ue medicine nihilominus ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poterit poſtea repetere.primo volu.cōſi.xcj.nu.4.fo.45.
Ingreſſus religionis tollit omnē cauſam ingratitudinis vndecūq̧ proceſſerit.ij.vol.cōſi.xxvij.nu.2.fo.75.
Inſtitor dicitur preponi alicui vniuerſali negotiatiōi queſtuarie.ij.vol.conſi.lxxiiij nu.2.fo.102.
Inſtitutio beneficiorum pertinet ad ſolum epiſcopuȝ de iure communi.ſecundo vol.conſi.cvj.nu.3.fo.118.
Inſtitutio tranſitus temporis non eſt attendenda:ſed obſeruātia.j.vo.conſi.xcv.nu.1.fol.47.
Inſtrumentum capitur pro omni charta cōtinente geſta inter partes.j.volu.conſi.lxiiij.nu.7.fo.31.
Inſtrumentum ſi fuit inter alios falſum p̄nuntiatum:non per hoc p̄iudicat alteri aliter vtenti.ij.vol.conſi.xvj.nu.6.fo.70.
Inſtrumentum ſi in aliquo reperiatur falſum totum quod in illo iſtrumento contineť caret roboris firmitate primo volumi.conſi.xcix.numе.5.fo.51.
Interpretatio in dubio ſemper debet fieri cōtra eum qui fundat intētionem ſuam ſuper pacto.ij.vol.cōſi.lj.nu.3.fo.85.
Interpretatio ſtrictiſſima eſt fienda in penis que ipſo iure interponebātur.j.volumi.cōſi.xl.nu.5.fo.19.
Inuentarium ad hoc vt valeat quas conditiones debet habere.ij.volu.conſi.lxxiiij.nu.6.fo.101.
Innouatio ſi impetretur priuilegium tacite litis pendentis.j.volu.cōſi.xcviij nu.2.fo.50.
Iudex ad quē ſi inſpectis actis antiquis vel nouis nō videt ſententiam iuſtificari debet illam retractare.j.volu.cōſi.ij.nume.3.fo.3.
Iudex delicti debet purgare prouinciā malis hominibus.primo volu.conſi.xxiiij.nu.2.fo.11.
Iudex eccleſiaſticus cognoſcens de exceptione propoſita coram iudice ſeculari:inhibet iudici ſeculari ne interim i cauſa procedat.ij.volu.cōſil.v.nu.1.fo.64.
Iudex ex officio ſuo poteſt curatorem iam datuȝ remouere ⁊ aliū deputare.j.vol.conſi.xc.nu.6.fol.45.
Iudex ferens ſententiam iniuſtam amplius illam mutare nō poteſt: cū ſit functus ſuo officio.ij.volu.cōſi.xvj.nu.4.fo.65.
Iudex in cauſis pecuniarijs nō poteſt dare vltra vnam dilationē.ij.vol.conſi.lxiiij.nu.2.fo.96.
Iudex i ſentētia an teneatur exprimere cauſam ſi poſſent ex generali ſententia plures cauſe elici.j.volu.cōſi.vij.nu.1.fo.4.
Iudex non poteſt ferre ſententiam ſub cōditione reſolutiua.primo vol.conſi.xiij.nu.3.fo.35.
Iudex ordinarius licet non debeat pronūtiare vltima die ſue iuriſditionis:ſi tñ pronuntiat valet.j.volu.conſi.lxiiij.nu.5.fo.31.
Iudex qñ narrat aliqua in ſententia vł in iudicio parte preſente:⁊ nō cōtradicente:talia verba narratiua probant in preiudiciū partis non contradicentis.ij.vol.cōſi.lx.nu.5.fo.92.
Iudex q cognouit de matrimonio:poteſt acceſſorie cognoſcere de dote tanq̄ de pendenti.ij.vol.conſi.xviij.nu.7.fo.7.
Iudex reductionis ſcđm bonā equitatem iudicare debet.primo volu.cōſi.xxxviij.nu.3.fo.17.
Iudex terminum a lege ſtatutum cauſa cognita alterare nō pōt.primo volu.cōſi xl.nu.1.fo.19.
Iudex vbicunq̧ declarat aliquem eſſe inhabilem ad officiū:vel incidiſſe in penam ſtatuti:debet prius citare partem ⁊ audire ſuas ꝯſenſiones.ſecundo volu.cōſi.lxviij.nu.3.fo.120.
Iudicis decretum de iure communi non requiritur in pace per pupillū fienda.ij.vol.cōſi.cviij.nu.3.fo.120.
Iudicis verbo nec ſcripture eſt credendum.ſecundo volu.conſi.liiij.nume.3.fo.87.
Iudiciū ⁊ ꝯctꝰ in perſonam p̄lati noīe eccleſie tranſeūt efficaciter in eccleſiā ſi non infert alienatio iuriū eccleſie.j.volu.cōſi.lxj.nu.3.fo.29.
Iudicium heredis non eſt iudicium defuncti.ſcđo volu.cōſi.lxxx.numero.4.folio.106.
Iudicium inchoatum contra condemnatum expirat facta publicatiōe ij.volu.cōſi.lxxxiiij.nu.4.fo.107.
Iudiciū quod plurium ſententia confirmatur firmius ⁊ ſtabilius eſt.ij.vol.conſi.xxv.nu.1.fo.74.
Iudicia habent equalem vim cum inſtrumentis.ſecundo volu.cōſilio.cxiij.nume.3.fo.122.
Iudicatis videtur acquieſcere qui intra decendium a tempore promulgationis ſilet.vj.queſtione.nu.5.fo.162.
Iurans petens abſolutionē a iuramento non venit contra iuramētum ſecun.volu.conſi.viij.nu.7.fo.67.
Iuramentum ad hoc vt ſit licitum debet habere tres comites.ſecūda queſtione.nume.4.fo.143.
Iuramentū calumnie non excludit condemnationeȝ expenſarum i caſu perditionis cauſe.ſecundo volu.cōſi.lxxxiiij.nu.3.fo.96.
Iuramentū hȝ vim clauſule:ſi nō valet qđ ago vt ago valeat vt valere pōt.j.vol.cōſi.lxxj.nu.5.fo.34.⁊.ij.q.nu.17.fo.145.
Iuramentū ſine cauſa legitima remitti nō pōt etiam a papa in preiudicium alterius.ibidem.numero.9.
Iuramentum in preiudicium future ſucceſſionis contra legem ciuilem:valet preiudiciū.ij.volu.conſi.xcv.nu.2.fo.13.
Iuramentum obligat iudeos ſicut ⁊ chriſtianos.primo vol.cōſil.xxxix.numero.1.folio.18.
Iuramentū preſtitū ſuper ꝯctu ſolenniter inito tollit beneficium p̄toris in obtinenda reſtitutione in integrum.ij.vo.cōſi.cvij.nu.6.fo.119.
Iuramentū preſtitū cōtra legem editū in fauorē principaliter priuatum eſt inuiolabiliter obſeruandū.ij.volu.cōſi.viij.nu.4.fo.67.
Iuramentū vbicunq̧ eſt illicitū ⁊ iniuſtum ex parte recipientis: licet ex parte preſtantis poſſit ſine anime diſpēdio ſeruari pōt nihilominus peti abſolutio ab epiſcopo.ibidem numero.7.
Iuramentum vt ſit vndiq̧ licitum debet habere tres comites.veritatem.iudicium,⁊ iuſtitiam.ibidem.nume.6.
Iuramentū principaliter dirigitur in deum.ij.q.nume.6.fol.143.
Iuramentū qñ pceſſit ex calore poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne.ij.q.numero.21.fo.146.
Iuramentum ſuper vſuris in altero extremo eſt prohibitum.ſecunda queſtione.numero.11.fol.144.
Iuramentū tanq̄ ſpirituale nō ſubijcitur diſpoſitioni laicoruȝ.ſecunda queſtione.nu.5.folio.43.
Iuramentū vbicunq̧ eſt turpiter receptum debet relaxari.ij.volumine cvij.nume.3.fol.119.
Iuramenta ſunt de iure diuino.ij.q.nume 20.fol.146.
Ius canonicū irritando teſtamentum manifeſti vſurarij ad quid habeat reſpectum.j.volu.conſil.xxij.nu.2.fo.10.
Ius ex facto oritur de concilio Baſilienſi.nu.2.fol.126.
Ius patronatus competit aut ex conſtructione aut ex fundatione aut ex dotatione.j.vol.cōſi.liiij.nume.1.fol.24.
Et tranſit ad heredes extraneos.ibidem.nume.4.
Ius patronatus eccleſie trāſit ſolum in heredes ſanguinis.quinta queſtione.nume.2.fol.254.
Et an poſſit conferri laico.ibidem.nu.3.⁊.5.fol.158.
Ius patronatus ſeu ius preſentandi poteſt populo ex antiqua cōſuetudine competere.ij.volumi.cōſi.cvj.nu.1.fol.115.
Ius preſentandi habens poteſt quē voluerit preſentare.ſecundo volumine.conſil.lix.nu.1.fol.91.
Ius patronatus in eccleſia acquiritur dūtaxat triplici capite.ibi.nu.2.
Ius vbi exigit aliquid ſub certa forma ſeu qualitate tūc nō ſufficit factū ſine forma ⁊ qualitate adimpleri.ij.volu.cōſi.j.nu.3.fo.57.
Iuſſus fieſt aliquis morari cū aliquo vel contrahere: ſi ille recuſet vel nō poſſit cōmode vel honeſte cū illo morari vel cōtrahere debetur legatū ⁊ tollitur obligatio.primo volu.cōſi.xc.nu.3.fo.45.
Iuri pro ſe introducto cuilibet renūtiare eſt licitum.ſecunda queſtione.numero.6.fo 143.
Iura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habēt locum in monachis.primo volumine.cōſi.lxxxviij.nu.1.fo.43.
Iuriſperiti nō ſolent allegare iura cū petuntur conſilia per iudices cauſarum.ij.volu.cōſi.xxj.nume.1.fo.73.
Iuriſditio pōt tacite prorogare.ij.volu.cōſi.xxxiij.nu.6.fol.78.
Iuriſditio prorogata per metum corruit ipſo iure.ſecundo volumine.cōſilio lj.nu.4.fo.86.
Iuriſditio vbicunq̧ negatur per obiectum exceptionis declinatorie: iudex ante omnia debet ſuper ea pronuntiare.primo volumine.conſi.xiiij.nume.2.fol.8.

¶ De litera L.

Laicis in rebus eccleſiaſticis nulla fuit data facultas.quinta queſtione.nume.4.fo.165.
Laicus ſi fuit preuentus per iudicem ſecularē:⁊ cauſa pēdente efficiať clericus:non per hoc cā eximitur a foro penitentie ſecularis.j.volu.cōſi.lxxxv.numero.8.fo.42.
Laici nō debent intereſſe cōcilijs eccleſiaſticis niſi in tribus caſibus.prima queſtione.nume.27.fo.141.
Laici ſuper rebus proprijs nondū in eccleſiam tranſlatis ſtatuere p̄ſt.primo volumine.conſi.xxvj.nume.1.fo.12.
Laudum eſt quedam tranſactio que prima fronte preſumitur equa et iuſta.j.volu.conſi.lxiiij nume.3.fo.31.
Laudum latum per duos abſente tertio an valeat.ſecundo volu.conſi.lxxvij.nume.2.fo.103.
Legatus de latere vbi aliquid facit iure legationis equiparādus eſt principi.Ludouicus bologninus.primo volu.conſi.cix.numero.1.fo.56.
Legatus etiam de latere nō poteſt tollere ius alteri queſitum.primo volu.conſi.lxxxj.nume.2.fo.28.
Legatus,etiam cardinalis nō poteſt diſpenſare contra concilium.ij.volu.conſi.lxxxj.nume.5.fo.106.
Legatus ſi dicit ſe habere ex ſpeciali commiſſione aliqua vltra compreh̄ēſa.

henſa in generali legatione nõ eſt ſibi credendũ.ij.vol.conſi.xciiij.numero.3.fo.112.
Legauit aliqs in teſtamento alicui qnquaginta:in codicillo poſtea ſcripto idem legatum eſt:vtrũqꝫ legatum debeť niſi heres ꝓbet ꝯtrarium.ij.volu.ꝯſi.iiij.nu.8.fo.63.
Legatum cõditionale nõ trãſmittitur in heredem.j.vol. conſi.lxxxv.numero.2.fo.41.
Legatum factũ hoc modo per quem cripſero:heres ſibi dato id qđ reperitur ſcriptum in epiſtola: perinde valet ac ſi fuiſſet expꝛeſſum in teſtamento.ij.vo.cõſi.iiij.nu.1.fo.62.
Legatum quãtitatis nõ tolliť per legatũ ſpeciei.ibi.nu.2.fo.63.
Legatũ factũ filie pꝛo dote eſt purũ ⁊ nõ conditionale.ij.volu.cõſi. xcij.nu.2.fo.110.
Legatum liberationis extendiť ad acceſſoꝛiũ vſurarũ poſt teſtamentũ contractum.ij.vo.cõſi.xxxv.nu.2.fo.79.
Legatum libertatis debetur ex teſtamẽto imperfecto.ij.volu.conſi.cv.numero.2.fo.118.
Legatum rei aliene cõiuncte perſone factum valet.ij.volumi.ꝯſi.xlv.numero.1.fo.84.
Legatũ ſi factũ fuerit mulieri ſi titio nupſerit videť pꝛohibita ne alteri nubat:ſꝫ cũ illo tantũ.j.vo.cõſi.xc.nu.2.fo.45.
Legato facto eccleſie acquiritur dñium a die moꝛtis teſtatoꝛis ipſo facto.j.vo.cõſi.xxvij.nu.1.fo.13.
Legato fundo cũ inſtrumẽto veniũt dutaxat ea que pertinent ad culturam dicti fundi.ij.vo.cõſi.lxxxviij.nu.1.fo.109.
Legato vſufructu domoꝛum ⁊ eoꝛũ que ſunt in domibus illis: excepto argento nõ veniunt ea que ſunt comparata mercis cauſa.ij.vol.cõſi.xx.nu.4.fo.73.
Legata poſſunt conferri in arbitrium tertij non autem in merã voluntatem.ij.vo.cõſi.iiij.nu.9.fo.63.
Legitimatus ad patris inſtantiã debet ꝑ omnia tractari ſicut legitime natus.j.vo.conſi.lxxxvij.nu.1.fo.42.
Lenocinio nõ indiget veritas verboꝛũ.in cõcilio Baſiliẽſi.nu.1.fo.126.
Lepꝛoſi ſtãtes in aliquo loco autoꝛitate epĩ nõ fũdato nõ teneň ad iura epalia.1.vo.conſi.xxxj.nu.3.fo.14.
Lex ciuilis ſi canonizatur per papã habet canonis vigoꝛẽ.j.vo.cõſil.cij.nu.6.fo.53.⁊.ij.volu.con.lvij.nu.7.fo.60.
Lex cõſtat ex mente ⁊ verbis.j.vol.conſi.j.nu.7.fo.2.
Lex quãuis pꝛohibeat diuiſionem ducatus vel dignitatis inter plures tñ conſuetudo in oppoſitũ eſt valida.ſecũdo volumi.ꝯſi.iij.nume.11.folio.61.
Lex quando ſimpliciter defert aliqua bona vel certam quotam bonoꝛũ alicui ex bonis alterius:ille ſic pꝛegrauatus non poteſt etiã ad pias cauſas bonis alteri delegatis teſtari.j.volumi.conſili.lxiij.nume.4.folio.30.
Lex vel ſtatutum poteſt ꝓhibere aliquem teſtari ſaltem de certis bonis fauoꝛe alterius.ibi.nu.7.
Lex ſiue teſtatoꝛ ſiue pactio contrahentium ſi inhibuerit alienationem videtur pꝛohibita nõ ſolum dominij trãſlatio ſed vſuſfructꝰ.ij.volu.conſi.xcj.nu.2.fo.110.
Lex vel ſtatutum vbicũqꝫ tollit pꝛeſcriptionem in genere:verificari non poteſt niſi in pꝛeſcriptione longiſſimi tẽpoꝛis:tunc vt verba aliquid operentur excludunt pꝛeſcriptionem.xxx.vel.xl.annoꝛum.ſecũdo volu.conſi.xiiij.nu.3.fo.69.
Legem contẽnens moꝛibus abutitur.ſcđa qõne.nu.3.fo.143.
Leges inſtituuň cũ pꝛomulgãtur.j.vo.cõſi.xxxv.nu.2.fo.16.
Libꝛi vſurarũ an reddãt quem manifeſtũ vſurariuꝫ.j.vol.ꝯſi.xxxiij.nu.3.fo.16.
Libꝛoꝛũ appellatione nõ veniũt parue ſcripture priuate vel libelli quos faciunt mercatoꝛes pꝛo ſecuritate creditoꝛis.pꝛimo volu.conſilio.lj.numero.2.folio.23.
Libellus debet attendi circa vim concluſionis non narrationis.j.vo.cõſi.lxxxix.nu.1.fo.45.
Libellus generalis licet poſſit reſpui tamẽ ſi ad illum reſpondeť tenet reſponſio ⁊ iudicium ſuper illo fundatum.ij.volumi.conſil.cxviij.nu.5.folio.125.
Libertus debet per imperatoꝛem reſtitui natalibus patrono ꝯſentiente j.vo.ꝯſi.lxxxiiij.nu.2.fo.41.
Licentiatus in religione pꝛopꝛie quis dicatur.j.volu.cõſi.xcvj.nume.2.folio.48.
Liberatio cõtingens in vno non debet referri ad reliquum.j.volu.cõſi.x.numero.1.fo.5.
Locatoꝛ ſi ꝓmiſerit ſub certa pena non expellere intra tẽpoꝛa locationis cõductoꝛẽ:intelligiť ſi penſionem conuentam cõductoꝛ ſoluerit.ij.vo.conſi.lxj.nu.3.fo.92.

De litera. M.

Mandatum nõ extenditur vltra compꝛehenſa in mandato.ij.volu. conſilio.lxij.nume.7.folio.93.
Mandatarius ſeu fideiuſſoꝛ poteſt agere contra mãdatoꝛẽ nedum pꝛo ſoꝛte pꝛincipali quãdo pꝛo eo ſoluit ſed etiã ad damna ⁊ intereſſe.pꝛimo volu.cõſi.lx.nume.1.fo.28.
Malefidei dicitur eſſe qui habet cõſcientiã rei aliene.j.volu.conſi.lxxvij.numero.4.fol.37.
Marchia anchonitana ſpectat in ſpũalibus ⁊ tempoꝛalibꝰ ad eccleſiã.pꝛimo volu.cõſi.lxj.nume.5.fo.29.
Maritus ⁊ vxoꝛ poſſunt facere noua facta ab his que geſta ſunt ſuper pꝛimaria dote pꝛo augmento dotis.pꝛimo volumine.cõſilio.xlvj.numero.1.folio.21.
Maritus in defectũ dotis ⁊ patrimonij tenetur alere vxoꝛẽ ex debito cõiugali.ij.volu.cõſi.lxxxv.nume.4.fo.108.
Maritus nõ alimentat vxoꝛem pꝛincipaliter ꝓpter dotẽ acceptam: ſed quia vxoꝛ deſeruit oneribus matrimonij.ſecundo volum.cõſi.xxxix.numero.4.fol.81.
Maritus quando remanet ſoluendo renuntiatio hypothece nõ cõtinet donationem.ij.volu.cõſi.viij.numero.2.fo.66.
Maritus tenetur dare partem eoꝛum que habuit filijs pꝛimi matrimonij nõ cõpellitur ante lapſum anni reſtituere dotem que conſiſtit in rebus immobilibus.j.volumine.cõſi.xix.nume.2.fo.10.
Maritus ſi confitetur in inſtrumẽto dotali dotes ſibi datas eſſe,an poſſit opponere exceptionẽ nõ numerate pecunie.ij.volu. cõſi. lxxiij. numero.1.folio.100.
Maſculus et femina dicuntur coꝛrelatiua.j.volumine.conſil.xxxvj.numero.2.folio.17.
Maſſaritie vulgariter idẽ impoꝛtant qđ ſupellectilia.ij.volu. cõſil. lxxxviij.numero.2.fol.199.
Mater donando domũ alteri ex fratribus priuat indirecte filiũ ⁊ nepotes debito bonoꝛũ ſubſidio.j.volu.cõſi.lxv.nume.2.fo.32.
Mater nõ excuſať quin priueť ſucceſſione pupilli:ſi cũ debita ſolẽnitate nõ aſſumpſit tutelam.ij.volu.cõſi.xc.nume.2.fo.109.
Mater tanqꝫ pꝛoximioꝛ excludit auum pꝛoximũ.pꝛimo volumi. conſil.lxxv.nume.1.fol.36.
Matrimonium ex ſolo conſenſu de pꝛeſenti an ſit verum.j.volu. conſil.j.nume.1.fol.2.
Matrimoniũ pertinet ad foꝛũ eccleſie.j.volu.conſi.v.nu.3.fo.6.
Materia vbi nõ eſt pꝛopoꝛtionabilis niſi filijs appellatione heredũ veniunt ſolũ filij.ij.vol.cõſil.l.nume.4.fo.86.
Matrimoniũ habet ſpecialẽ materiã ab alijs obligationibus:⁊ requirit ſpontaneum ⁊ liberũ conſenſum.ij.vol.cõſil.cxiiij.nu.6.fo.123.
Matrimoniũ ſpũale cõſiſtens inter eccleſiã ⁊ epm nõ poteſt per hominẽ diſſolui.j.q.nu.13.fo.139.
Mendicitatem publicã ſine euidẽti cauſa neceſſitatis repꝛobant iura ciuilia ⁊ canonica.j.volu.cõſi.lv.nu.2.folio.25.
Mens cõtrahentiũ in cõtractibus magis ſpectať qꝫ verba.j.volu. conſi.xiiij.nu.4.fo.20.
Metus magis excuſat mulierẽ quã virũ.j.vo.cõſi.iiij.nu.4.fo.3.
Miles poteſt filio puberi per verba directa ſubſtituere.ij.volu.cõſil.xxx.nume.2.fol.77.
Miles ſi dixit ſe velle teſtari iure cõi:⁊ nõ potuit perficere teſtamentũ valet teſtamentũ iure militari.ij.vo.cõſi.xciij.nu.3.fol.111.
Minoꝛ in ſpũalibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatoꝛe.j.volum.conſilio lxxj.nu.6.fo.34.
Minoꝛ iurãs coꝛpoꝛaliter ſe maioꝛẽ ceſſante dolo aduerſarij excluditur a beneficio etatis inducto a iure cõmuni.ibi.nu.7.
Minoꝛ nõ poteſt pꝛo libito ſe a poteſtate tutoꝛis ſola volũtate eripere.j.volu.conſi.xcj.nu.9.fo.46.
Minoꝛi leſo intra quadrienniũ cõpetit beneficium reſtitutionis aduerſus leſionẽ.ij.vo.cõſi.xxxj.nu.1.fo.77.
Miſſa magis pꝛodeſt vni qñ fit ꝓ eo ſpecialiter ſeu ipſius intuitu dũtaxat qꝫ qñ pꝛo oĩbus vel pluribus ſimul.ij.volu.ꝯſi.xcix.nu.9.fo.115.
Miſſio in poſſeſſionẽ ex pꝛimo decreto cum ſit modici ꝑiudicij põt fieri cõtra abſentem cã reipublice ſi a nemine defendatur.ſecũdo volu.cõſilio.xliij.nu.2.fol.83.
Miſſus in poſſeſſionẽ ex pꝛimo decreto an poſſit rei vendicatione cõueniri.ſecũdo volu.cõſi.cix.nu.2.fo.120.
Mobilia triẽnio vſucapiuň immobilia decẽnio.actiões triginta annis.j.vo.cõſi.xxxiiij.nu.1.fo.15.
Modus agendi vbi variať de ſummario ad plenariũ nõ ꝓhibeť cumulatio ſeu refutatio eiuſdẽ negotij.j.vol.ꝯſi.l.nu.2.fo.23.
Modicitas pꝛetij dat magnum argumentũ ſimulationis cõtractus.j.volu.cõſi.xlix.nu.1.fo.22.
Monachꝰ debet deferre veſtes monachales.Hugolinus de mareſchalchis.j.volumi.conſi.ciiij.nu.1.fo.55.
Nec habet velle nec nolle.ibi.nu.2.
Et monachus moꝛtuus eſt mundo.ibidem.nu.4.
Monachus an poſſit naturaliter obligari.ibi.nu.3.
Monachis habere poꝛtiones priuilegiatas nõ eſt licitum.j.volumi.cõſilio.lxxxviij.nume.4.
Monachus pꝛopꝛiũ poſſidere nõ põt.j.vo.ꝯſi.lxxxviij.nu.3.fol.43.

Monachus ad queuis ſtudia ꝓficiſci nō debet niſi prius licentia a prelato petita.ibidem.nu.5.
Monacho ſi aliquid relinquatur ſub hac conditione vt nō acquiratur monaſterio: an valeat tale relictum.ij.vol.cōſi.xliiij.nu.3.fo.83.⁊ eod volu.conſi.lxiij.nu.8.fo.95.
Monaſteriū ſi exprimatur cū capellis habitis: nō extenditur exemptio ad habendas.ij.volu.cōſi.xxxiiij.nu.2.fo.79.
Monaſterium ſine conſenſu dioceſani nō pōt bona immobilia alienare nec per cōpromiſſum pōt ſe ligare.j.vo.ꝯſi.lvj.nu.1.fo.25.
Monaſterij plena diſpoſitio ⁊ adminiſtratio pertinet ad abbatē: ⁊ non ad monachos.ij.vo.conſi.xl.xliiij.nu.2.fo.83.
Monaſteria dicuntur exempta reſpectu legis dioceſani.j.vo.ꝯſi.xxxvij.numero.1.fo.17.
Monaſteria poſſunt viſitari per loci epiſcopum ⁊ ab eo peti ꝓcuratio.ij.vo.conſi.xxvj.nume.1.fo.75.
Monaſteria tenentur ſoluere quartā de relictis eis factis.ibi.nu̅.3.Et eximi poſſunt priuilegio vel longa conſuetudine.ibi.nu.4.
Monialis dicitur nupta nō proprie ſed ficte.ij.volu.conſilio.cxj.nume.1.⁊.3.folio.121.
Mulcta impoſita per iudicem ratione cōtumacie ſi tēpore ſententie non cōſtat iudici de illius cōtumacia nō valet.ij.vo.conſi.xxxiij.nu.7.fo.78.
Mulier dicitur palam queſtū facere etiā ſi faciat in domo cuilibet poſtulanti.ij.vol.conſi.ij.nu.3.fol.57.
Mulier eſt ita ſubdita viro vt preſumatur accerſita ab eo.j.volu.conſilio xliij.nume.1.fo.21.
Mulier habēs ſexaginta tm̄ in bonis ſuis ſi illa donauit alicui vt eā aleret nec ad hoc requiſiuit iudicē loci nec nepotem ſuū queritur an preiudicet nepoti.j.volu.conſi.xvij.nume.1.fo.9.
Mulier habens filios ex primo matrimonio ſi tranſit ad ſecunda vota nō poteſt in teſtamento aut inter viuos vel ex ſponſalitia largitione plus cōferre ⁊ donare ſecūdo viro ꝙ donet alicui filiorū ſuorum.ij.vo.conſi.cxvij.nume.2.et.3.fo.125.
Mulier nō poteſt augere dotē niſi maritus pari incremento augeat donationem ꝓpter nuptias.j.volu.cōſi.xlvj.nume.2.fo.21.
Mulier habens bona ſi nubat videtur tacite omnia bona ſua dare in dotem.ibidem num.3.
Mulier palam dicitur queſtum facere licet in publico ſe nō ꝓſtituerit ſʒ in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti.ij.volu.ꝯſi.lxxxj.nume.3.fo.106.
Mulier pōt renuntiare iuri hypothecarum ſuarū.ij.vo.ꝯſi.viij.nu.1.fol.67.Et pro viro nullo modo obligatur.ibi.nu.3.
Mulier poteſt prorſus legitima priuari ꝓpter familiā domus conſeruendam.ij.vol.cōſi.xcij.nume.3.fo.110.
Mulier ſi maritat̄ a patre ⁊ dos ab ipſo patre ꝓficiſcitur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure cōi redit ad patrem ij.vo.conſi.cxv.nu.2.fo.124.
Mulier ſi renuntiat velleiano in eodem ꝯtractu extra iudiciū non valet.j.volu.conſi.lxxj.nume.2.fo.34.
Mulier ſi nō habet vnde ſe alat nō per hoc poteſt petere alimenta intra annum.ij.volu.cōſi.xxxix.nu.5.fo.81.
Mulieri de iure cōi permittitur libere diſponere de bonis ſuis vltra legitimam debitam filijs.ij.vo.cōſi.cxv.nume.1.fo.125.
Mulieres cōtra propria cōmoda ſepe laborant.ij.volumi.conſilio.xv.nume.4.folio.97.
Multitudo ſine iuſtitia gubernari nō poteſt.j.volu.conſi.xcvj.numero 1.folio.48.

De litera N.

Natura rei eſt potius attendenda ꝙ ſimplex denominatio.ij.vo.conſi.xlvij.nu.2.fo.95.
Naturali rōne tenet̄ quis impendere neceſſaria ſeruo vel equo cōmodato.ij.vo.conſi.lxxxv.nume 5.fo.198.
Nemo poteſt in teſtamento ſibi eam legem dicere vt a priori ei recedere non liceat.primo volumine.conſilio.lxxxv.numero.3.fo.41.
Nomen litis cōprehendit omnē actionē tam in rem ꝙ in perſonam.j.vo.conſil.xliij.nu.1.fo.20.
Nomen proprium ⁊ appellatiuum quādo exprimitur in diſpoſitione debet diſtributio attribui qualitati prius expreſſe.ij.volum.conſi.xciij.nume.4.fo.111.
Nominatus ad aliquod officium debet ſtatim appellare.alias recuſare nō poteſt.j.volu.conſi.xlvij.nu.4.fo.21.
Non gerere ⁊ ſine ſolēnitate debita gerere paria ſunt.ij.vo.cōſi.xc.numero.1.fo.109.
Notarius nō debet ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtꝙ inſtrumentū eſt parti traditū ⁊ maxime in iudicio exhibitū.primo volumi.con.xcix.nu.4.fo.51.
Notarius deponens ſuper aliquo caſu non facit maiorem fidē ꝙ vnus de teſtibus.j.vo.cōſi.xvj.nu.2.fo.8.
Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totum inſtrumentum complere per alium niſi hoc faciat iudicis autoritate.ſecūdo volu.cōſi.lxviij.nu.3.fo.68.
Notarius ſi dixit in protocollo: hoc fuit caſſum de voluntate partiū nec appoſuit teſtes: nō ſibi creditur.ij.volu.cōſi.xxxiiij.nu.4.fo.79.
Notoriū dicitur eſſe ꝓbatū in iudicio.ij.vo.cōſi.xv.nu.2.fo.68.
Notoriū ſurgens ex ſnīa eſt notoriū preſumptionis.primo volu.conſilio lxxxix.nu.5.folio.44.
Notoria multa dicunt̄ que nō ſunt.j.vo.coſi.xxxiij.nu.4.fo.15.
Notoria nō ſunt in iudicio deducenda.ij.volu.conſi.lxxj.nu.2.fo.100.
Nouale quid dicatur quo ad ſolutionē decimarū.ij.volu.conſil.lxx.numero.2.folio.99.
Nullus citra principē poteſt imponere vectigalia de iure cōi.ij.volu.conſi.lxxxiij.nume.3.fo.107.
Nuptie dictio multipliciter in iure ſumit̄.j.vo.conſi.j.nu.4.fo.2.

De litera O.

Oblati religioni qui ſe ⁊ ſua dedicauerūt: gaudēt etiā in bonis que tenent nomine monaſterij omnibus priuilegij illius religionis.primo volumine.conſi.liij.numero.2.fo.24.
Omnis obligatio regulariter actiue ⁊ paſſiue tranſit in heredes.ij.vo.conſi.lxxxvj.nu.3.fo.108.
Obligatio ex iuramento acquirit̄ principaliter deo nō parti turpiter recipienti.ij.vo.conſi.xij.numero.6.fol.68.
Obligatio ex contractu conditionali oritur.vj.q.nu.16.fo.162.
Obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione cōtra principalē ceſſat j.volu.conſi.xxiij.nume.2.fol.11.
Obligatio obſcura recipit interpretationē contra eum qui ſe fundat ſuper ea.ij.volu.conſi.lxxv.nume.4.fo.103.
Obligatus ad reſtitutionem fideicommiſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regularitr cauere cum fideiuſſoribus.j.volu.conſi.lxxix.nu̅.1.folio.38.
Obuentionum ⁊ ꝓuentuū appellatione veniūt omnes decime et quicquid peruenire pōt.j.volu.cōſi.lvij.nume.2.fo.27.
Occultans ſeipſum malitioſe: ſiue impediens ne poſſit ad eum citatio peruenire habetur pro citato.j.vo.conſi.xcix.nume.2.fo.50.
Offerendi plures modi ponūtur.ij.volu.conſilio.cij.numero.1.folio.116.
Officium iudicis delegati nō extinguitur per ſolā ſnīam niſi ſit executioni mandatū.j.vo.conſi.xxxvij.nume.2.fo.42.
Officium in quo remouetur: remouetur ⁊ officij premium.j.volumi.conſi.xxxvij.nu̅.2.fo.17.
Officiū ſuū qſqʒ preſumit̄ diligenter exercere.j.volu.cōſi.xlj.nu.2.fo.19.
Officialis nō poteſt donare nec remittere ius cleri ciuitatis vel collegij.ij.volu.conſi.xxxiiij.nu.3.fo.79.
Officialis publicus obligatus ad edendā rōnem ſatiſfacit edicto ſi ſuū codicem vel mēbranas tradit legendas vel ſcribēdas.j.volu.conſil.xxviij.nume.1.fo.13.
Onus probandi incumbit mandatū aſſerenti.ij.volumine.conſilio.vij.nume.3.fo.65.
Onus vbicunqʒ apponitur in cōtractu venditionis illud videtur pars pretij.j.volu.cōſi.lxvj.nu.3.fol.32.
Onera cōiatis incūbunt laicis ⁊ nō clericis.j.vo.conſi.vj.nu.1.fo.4.
Onera extraordinaria ſunt odioſa: ⁊ ſine magna cauſa ⁊ expreſſo principis conſenſu non ſunt exigenda.ſecundo volumine conſilio.xx.numero.3.folio.72.
Ordinarius poteſt abſenti conferre beneficium.ij.volum.cōſi.lxxvj.nume.3.fo.103.
Ordinarius debet in actu executionis ſnīe obtemperare delegato.j.vo.conſi.xxxiiij nume.1.fo.15.
Orationes ⁊ ſacrificia ſacerdotū multū proſunt animabus defunctorū.ij.vo.conſi.xcix.nume.3.fol.114.
Oratores concilij Baſilienſis: de cōcilio Baſilienſi.nu.4.fo.126.

De litera P.

Pactum de lucrāda certa parte dotis in caſu mortis an ſortiatur effectū ſuū altero coniugum religionem intrante.primo volu.cōſi.j.nu.3.fol.2.
Pactum de nō retrouendendo nō liberū quando fit eſt preſumptio ꝙ fiat cauſa lucrandi fructus illius medij temporis.primo volu.conſi.lxxvj.nu.2.fo.37.
Pactum de non ſuccedendo patri aut filio valet quādo tantū quis percepit ꝙtum ſibi debetur occaſione ſucceſſionis.ij.volu.cōſi.cxvj.nume.2.fol.124.
Pactū factū de vlterius nō petēdo debet referri ad quātitatē nō ſolutā.ij.volu.conſi.xcvij.nume.2.fo.113.
Pactum vt emphiteota nō poſſit expelli exceptione ſolutionis canonis valet.j.volu.cōſi.lxxij.nu.2.fol.35.
Pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit.ij.volu.conſi.lxxv.nume.3.fol.103.
Pacta inita cū principe ſeu ab habētibus principis autoritatē habent vim legis

vim legis.ij.volu.conſi.xxiiij.nu.1.fo.74.
Pannoꝛum appellatione que contineantur.dionyſius.j.vol.conſi.cv.numero.3.fo.55.
Papa an poſſit ſtatuere ꝙ nunq̄ aliquis papa poſſit de hereſi accuſari. de concilio Baſilienſi.nu.15.fo.131.
Et ꝙ papa ſit ſubditus cōcilio probatur.ibi.nu.18.fo.135.
Et an ſolus habeat omnimodam poteſtatem.ibi.nu.22.fo.135.
Papa circa prouiſionem beneficioꝛū habet maioꝛē poteſtatē q̄ capitulū circa electionem.iij.q.nu.13.fo.149.
Pape iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij fuerunt conceſſa.j.que.numero.4.folio.138.
Papa habet in beneficijs plenitudinem poteſtatis rōne cuius pōt ſupꝛa omne ius diſpenſari.j.q.nu.1.fo.138.
Nec habet ſuperioꝛem.ibi.nu.2.
Et habet eccleſie arbitrium.ibidem.nu.3.
Aliquando in vno ep̄atu ponit duos ep̄os.ibi.nu.5.
Et aliquando cōcedit vni ep̄o duos ep̄atus.ibi.nu.6.
Et diſſoluit mr̄imonium carnali copula nō conſummatū.ibi.nu.7.
Sed nō pōt diſpenſare qd qs eodē tp̄e habeat duas vxoꝛes.ibi.nu.8.
Concedere tñ pōt epiſcopatum ⁊ alia inferioꝛa beneficia ad tēpus et ſub conditione.ibi.nu.9.
Et ſolus papa tanq̄ caput pōt exercere omnimodā iuriſditionē,expoſcente cauſa rationabili.ibi.nu.14.fo.139.
Et ceſſante legitima cā an poſſit diuidere epiſcopatū in duos ſine cōſenſu epiſcopi.ibi.nu.17.fo.140.
Nec a toto clero populo ⁊ imperatoꝛe iudicari poteſt.ibi.nu.19.
Eſt enim dei vicarius in terris.ibi.nu.20.
Poteſt tamen errare ⁊ eſſe hereticus.ibi.nu.21.
Et papa moꝛtuo vacat eccleſia.ibi.nu.33.fo.142.
Papa licet mandet aliquē in poſſeſſionē induci amoto quolibet illicito detentoꝛe intelligitur parte vocata niſi papa expꝛeſſe mādet ꝯtrariū. ij.volu.conſi.xxxiiij.nu.7.fo.79.
Papa Marcellus fuit depoſitus:qꝛ idolis ſacrificauit: quāuis coactus metu gentilium.j.vol.conſi.iij.nu.3.fo.3.
Papa per ſuā cōſtitutionē ſtatuta ⁊ cōſuetudines tollere velle nō cenſeť cum conſiſtant in facto.ij.vo.conſi.lvij.nu.2.fo.89.
Papa per ſuū pꝛiuilegiū nō intendit pꝛeiudicare inſtitutioni bñficij. niſi hoc aperte expꝛimat.j.vol.conſi.cj.nu.1.fo.52.
Papa poteſt concedere ius conferendi ⁊ eligendi puris laicis.ij.vo.cōſi. xxvij.nu.1.fo.76.
Papa pōt ſicut alius vtendo iure pꝛiuati pꝛeſcribere.ij.volū.conſi.xciiij. nu.2.folio.111.
Papa pōt bona eccleſie alicui licite donare:⁊ pꝛeſumitur motꝰ iuſta cā. j.vo.cōſi.xlj.nu.4.fo.19.
Papa ſemper nititur ſaluare decreta ⁊ inſtitutiones ſuoꝛū legatoꝛū.Ludouicus bologninus.j.vo.cōſi.cix.nu.2.fo.56.
Papa ſi aliquem ep̄m tranſtulit in ſedem archiep̄alē:eo pꝛius a vīculo pꝛioꝛis eccleſie abſoluto:ep̄atus nō vacat illico per illam abſolutionē ⁊ trāſlationē:ſed incipit vacare poſtq̄ ep̄s trāſlatus pꝛeſtitit ꝯſenſum ij.vol.conſi.cj.nu.2.fo.115.
Papa pōt ex certa ſcientia ⁊ cū cauſe cognitione vni duos epiſcopatꝰ cōferre.ibi.nu.6.fo.116.
Papa ſi cōcedit pꝛiuilegiū monaſterio vt nullus ep̄s audeat monachos illius monaſterij excōiare ſuſpendere vel interdicere:qūo ⁊ de quibus intelligať.ij.vol.cōſi.xxxv.nu.4.fo.79.
Papa ſolus poteſt deſtinata ad certū vſum piū in aliū cōuertere:nō ſolū remittere.ij.vol.cōſi.xv.nu.3.fo.69.
Papa ſolus diſpenſat ꝙ quis tranſeat de maioꝛi ad minoꝛem.j.vol.cōſi. xcvj.nu.3.fo.49.
Parentes nūquid poſſint maritare eoꝝ liberos et inducere filias ad conſentiendū.ij.volu.cōſi lxv.nu.1.fo.97.
Parte negāte ꝓbatio debet fieri.ꝙ citationes legitime ꝓceſſerit.ij.volu. conſi.lxxxiiij.nu.2.fo.107.
Partes poſſunt remittere iuramētum teſtibus.j.vol.ꝯſi.lj.nu.1.fo.23.
Paſſus ſcd̄m decretū pōt beneficio legis intra annū offerre debitū creditoꝛi:recuperare ſua bona data inſolutū illi creditoꝛi.j.volu.cōſi.lxix. nu.3.fo.33.
Pater cōpelliť dotare filiā ex iudicis officio.j.vo.cōſi.xij.nu.1.fo.6.
Pater non pōt exheredare filiū ex eo ꝙ intrat religionē.ij.vol.ꝯſi.xxvij nu.1.fo.75.
Pater non pōt aliquid dare de iure ciuili filijs ſpurijs ⁊ inceſtuoſis.ij.volu.ꝯſi.l.nu.2.fo.86.
Pater pōt inſtituere filiū in dote.j.vo.conſi.lxxxj.nu.3.fo.39.
Pater pōt filio ſpurio relinquere pꝛo alimētis vſq; ad quantitatez ſufficientem.ij.vo.cōſi.cxv.nu.2.fo.124.
Pater ſi vult ꝙ relictū ſeu datuz cauſa moꝛtis trāſeat in filios ſpurij ſeu ſpurie qualiter debeat dicere.ibi.nu.4.
Pater quicquid offert monaſterio tp̄e ingreſſus filie debet cōputari ad inſtar dotis in legitimā ipſius filie.ij.vo.cōſi.cxj.nu.3.fo.121.
Pater rogatus reſtituerre filio:tenetur regulariter reſtituere.j.vo.conſil. xxix.nu.3.fo.38.
Pater ſicut tenetur de peculio ex cōtractu filij:ita ⁊ de condēnatione facta in iudicio.ij.vo.cōſi.lxvj.nu.1.fo.97.
Pater ſi ꝓmiſit non exheredare:intelligiť niſi cauſam exheredationis filius dederit.ij.vo.conſi.lxj.nu.4.fo.92.
Pater ſi inſtituat filium in aliqua re minus q̄ legitima:pōt filius petere ſupplementū.ij.vo.conſi.cxvj.nu.1.fo.124.
Pater ſi teſtamēto pꝛius facto fecerit filiū legitimari rumpitur teſtamētum.j.vo.cōſi.lxxxvj.nu.2.fo.42.
Patris autoꝛitas an requiratur in mutuo per filiū cōtrahendo.v.q.nume.6.fo.156.
Patrimoniū ⁊ beneficiū eccleſiaſticū habens an poſſit ſalua ꝯſcientia cōſeruato potrimonio de beneficio viuere.iiij.q.nu.3.fo.149.
Patronus ex fundatione tria conſequitur.tertia queſtione.numero.14. folio.149.
Patronus non poteſt pꝛeſentare ſeipſum.ſecundo vol.conſi.xcvj.num.1. folio.113.
Patroni q̄q̄ ſint abſeutes poſſunt pꝛeſentare clericū pꝛeſentē per eoꝛum literas.ij.vol.conſi.lxxvj.fo.103.
Patronus quis efficitur eccleſiam nouam conſtruendo.ij.volu.conſi.lix. nume.3.fo.91.
Patronus tenetur pꝛeſentare intra quatuoꝛ mēſes.ij.vo.cōſil.xxviij.nume.2.fo.76.
Pena gabelle nō ſolute nō tranſit ad heredes.j.vo.cōſi.xxviij.numero.1.fo.13.
Pene quando imponuntur diuerſe alternatiue a lege:⁊ verba legis diriguntur ad iudicem:optio non datur parti ſed iudici.j.vol.cōſi.xcj.numero.1.fo.45.
Penitētie locus eſt in penis legalibus vſq; ad ſn̄iam etiā cōtra pꝛopꝛia ſignificata verboꝛū.ij.vol.cōſi.xvij.nu.1.fo.70.
Penſionem annuam recipiens pꝛo locatione agri nō peccat.v.q.num.9. folio.156.
Penſionē ſoluere de re ꝓpꝛia nemo pōt.j.vo.cōſi.v.nu.1.fo.4.
Peremptio inſtantie non dependet a facultate partiū ⁊ iudicis:imo eis etiam inuitis currit tp̄s.ij.vo.ꝯſi.xvj.nu.8.fo.70.
Periurus oīs nō eſt infamis infamia ciuili.ſed ſolū ille qui venit ꝯtra ꝓmiſſionem iuratam.ij.vol.conſi.xlj.nu.3.fo.82.
Periurijs via nō eſt aperienda.ij.q.nu.8.fo.143.
Perſonaliter quis citari debet quādo reperiri poteſt.ij.vol.cōſi.xliij.nume.3.fo.83.
Peruerſio oꝛdinis cauſe ad cauſam nō vitiat ſn̄iam ipſo iure.ij.vol.cōſi. xxix.nu.2.fo.76.
Petens reſtitutionē duo debet ꝓbare.ſ.poſſeſſionē ⁊ deiectionem.ij.vo. conſi.xxiij.nu.2.fo.73.
Petitio reductionis ad arbitrium boni viri eſt quaſi quedā appellatio. j.vo.cōſi.ij.nu.1.fo.3.
Petrus quare fuit appellatus cephas.j.q.nu.32.fo.142.
Placet verbū nō īpoꝛtat liberā voluntatē:ſed arbitriū boni viri.ij.vo.ꝯſi.xlviij.nu.3.fo.85.
Plurimi ſi fuerint ſocij poſt moꝛtē vnius in totū rūpitur ſocietas.ij.vol. cōſi.lxxxvj.nu.1.fo.108.
Plura vbi mādanť ⁊ mādatū per oīa nō pōt adimpleri eo mō quo pōt adimpleri debet.ij.vo.conſi.lxv.nu.3.fo.97.
Plura qñ ſunt in obligatiōe alternatiua altero ſublato remanet reliquū ij.vo.cōſi.iiij.nu.5.fo.63.
Ponens vel reſpōdens ſeu cōferēs pōt incontinenti ſuam cōfeſſionē abſq; alio pꝛeiudicio reuocare.ij.volu.conſi. lxxiij.nu.2.fo.100.
Poſitio impertinens dicitur que facit ad fundādā vel iuuandā intentionem ponentis.ij.vol.cōſi.cxviij.nu.2.fo.125.
Poſitiones quare ſint admiſſe.ij.vol.cōſi.cxviij.nu.1.fo.125.
Poſſeſſio diuturna ad hoc vt ꝓbeť nō obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tēpoꝛe:alius de alio.ij.vo.ꝯſi.lxxxj.nu.2.fo.106.
Poſſeſſio iuriſditionis acquiritur per vnicū actū qui non ſolet de gratia concedi.j.vol.cōſi.lxj.nu.4.fo.29.
Poſſeſſio patronatus ꝓbatur per pꝛeſentationē ſecuta inſtitutiōe.j.vol. conſi.liiij.nu.2.fo.25.
Poſſeſſio pꝛobatur per iuramentum fidelitatis.ij.vo.conſi.lxij.nume.1. folio.93.
Poſſeſſio trāſit etiā ex inutili cōtractu.j.vol.conſi.c.nu.1.fo.51.
Poſſeſſionē pacificā nō diciť qs habere ſi illico ſuper ea moueť ſibi queſtio.j.vo.conſi.lxix.nu.2.fo.33.
Poſſidens duo beneficia curata eodem tempoꝛe ſi non apparet de legitimo titulo pꝛeſumendum eſt ꝙ iniuſte poſſidet.ij.vol.cōſ.xxxviij.nu.2. folio.81.
Poſſeſſoꝛ tenetur reſtituere rem quā poſſidet:niſi plene pꝛobet dominiū ij.vo.cōſi.lxij.nu.94.
Poſſibilitas reſpectu dotis conſideratur ex tribus.ij.vol.conſi.cxj.nu.6. folio.121.
Poteſtas toti eccleſie data fuit tanq̄ coꝛpoꝛi in perſonā Petri ⁊ alioꝛū

prima queſtione.nu.12.fo.139.

Poteſtas ſi eligatur pro ſex mēſibus proxime futuris:ſi hoc tēpore non poſſit officiū exercere nō poteſt officiū ſuum petere pro alijs ſex mēſibus.j.vo.conſ.xciij.nu.2.fo.47.

Potētia de facili reducibilis ad actū habetur pro actu.j.vol. conſ.xcj.nume.3.fo.45.

Prelatus canonice adminiſtrare nō pōt inuentario minime facto.iij.q.nu.15.fo.149.

Prelatus per cōpromiſſuz factū ſine ꝯſenſu ſuperioris nō pōt perpetuū iudiciū eccleſie gṅare.j.vol.cōſi.lvj.nu.2.fo.25.

Prelatus pōt dare modica de rebus eccleſie.j.vo.cōſi.xlv.nu.1.fo.21.

Prelatus ſeu rector eccleſie nedum in ſanitate ſ3 ēt in egritudine pōt de aliqbus mobilibus per eccleſiā acqſitis ꝓ ſuo arbitrio diſponere etiā inter eos qui ſibi ſeruierūt.ij.vo.cōſi.x.nu.3.fo.67.

Prelatus ſine autoritate ſuperioris:⁊ maxime ſine cōſenſu ſui capituli nō pōt cōpromittere ſuper iuribus eccleſie.j.vo.cōſi.lxij.nu.1.fo.29.

Prelatus ſolus trāſigendo nō obligat ſucceſſorem.ibi.nu.2.

Prelatus ſi in aliqua electione habeat tertiā ptē capitulum aliā et aliqua vniuerſitas aliaz tertiam:tūc voces non iudicantur per capita.j.vo.conſi.lvij.nu.1.fo.26.

Prelatus ſolus ſine alia ſolēnitate pōt repudiare hereditatē longā ēt rei immobilis eccleſie factā.j.vol.conſi.xxxj.nu.1.fo.14.

Prelati cōparant̄ tutoribus ⁊ curatoribus.iij.q.nu.16.fo.149.

Prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices.vj.q.nu.6.fo.159.

Prelati poſſunt petere reſtitutionē in integrū etiā ſine mādato eccleſie.j.vol.conſi.lxxxvij.nu.1.fo.42.

Premium ex delicto quis cōſequi nō debet.iiij.q.nu.12.fo.142.

Preſbyter habens populū tenetur habere clericum.ij.volu.conſi. lxxxix.nu.6.fo.109.

Preſcribi poteſt cōtra imperatorē vt nō cognoſcatur in principē.j. volu.conſi.lxxxij.nu.1.fo.39.

Preſcriptio centenaria ſolū currit in relictis factis locis religioſis.j.vol.conſi.xxxij.nu.1.fo.14.

Preſcriptio currit cōtra mulierē in rebus ſeu iuribus dotalibus ab eo tēpore quo pōt actionē mouere.ij.vol.conſi.xiiij.nu.1.fo.69.

Preſcriptio cū mala fide regulariter cōtra neminē currit.ibi.nu.4.

Preſcriptio cōtra vxorē nō currit in rebus dotalibus cōſtante matrimonio.ij.vo.cōſi.liiij.nu.1.fo.88.

Preſcriptio.xl.annoruz currit in legatis factis pauperibus incertis. ibidem.nu.2.

Preſcriptio ſine poſſeſſione nō ꝓcedit.eo.vol.cōſi.lv.nu.2.fo.95.

Preſcriptio.x.annorū in corporalibus currit ſine titulo.ij.vol.cōſi.vj.numero.3.fo.64.

Preſcriptio in quarta decimarū ⁊ mortuorū currit cōtra epm.ij.vo.cōſ.xxvj.nu.5.fo.57.

Preſcriptio eſt maioris virtutis ꝙ̄ nuda ſnīa.j.vol.conſi.lxxxix.nume.5.folio.44.

Preſcriptio non currit impedito agere etiam de iure.ij.volu. conſili.xxij.nu.2.fo.73.

Preſcriptio cum bona fide partim eſt inducta in fauorem poſſidētis bona fide:⁊ partim in odium negligētis ius ſuum proſequi.ibidem. numero.3.

Preſcriptio nō currit tēpore belli qñ eſt tātū in loco qd ius nō redditur.ij.vo.cōſi.xlvj.nu.2.fo.84.

Preſcriptio per litis conteſtationem interrumpitur.ij.volu.cōſil.iij. numero.10.fo.61.

Preſcriptio.xl.annorū ſufficit cōtra eccleſiam citra romanam.j.vol. ꝯſi.cj.nu.5.⁊.9.fo.52.

Preſcriptio contra filium in rebus aduētitijs non currit durāte paterna poteſtate.ibidem.nu.6.

Preſcriptio eſt ſtricti iuris ⁊ tm̄ p̄ſcribitur ꝙ̄tum poſſidet̄.ibi.nu.7.Non tamē preſcribitur tēpore guerre.ibi.nu.8.

Preſcriptio requirit bonā fidem.ij.vo.ꝯſi.lvij.nu.4.fo.89.

Preſcriptio ſemel interrupta etiam ciuiliter per litis cōteſtationē nō poteſt amplius inchoari ꝓpter malam fidem preſumptam.ij.volu. cōſi.xix.nu.2.fo.72.

Preſcriptio.xxx.annorum currit cōtra relictum factum pauperibꝰ incertis.ij.volu.cōſi.xv.nu.2.fo.69.

Preſentatio qñ ſpectat ad plures tanꝙ̄ ad ſingulos non eſt neceſſe vt in preſentationis actu oēs cōueniāt:ſed poſſunt ſeparatim p̄ſentare.ij.volu.conſi.lxxvj.nu.1.fo.103.

Preſtatio cenſus dicitur quedā ſeruitus.j.vo.ꝯſi.cij.nu.1.fo.53.

Preſumendum eſt pro ſnīa poſtꝙ̄ trāſiuit in rē iudicatum.j. vol.cōſilio.lxxiij.nu.2.fo.35.

Preſumptio cadit ſuper incerto.j.vo.ꝯſi.lxxj.nu.8.fo.35.

Primū decretum nō debet interponi niſi cōtra cōtumacem.ij.vo. cōſilio lxxxiiij.nu.1.fo.107.

Primogenitus in diuiſionibus iure diuino ſecūdogenitis p̄fert̄.ij. volu.conſi.iij.nu.4.fo.58.

Princeps agendo actum ſcienter cōtra legē videtur circa illā diſpēſare.ij.vol.conſi.cj.nu.5.fo.116.

Princeps in re ſua dicitur arbiter:primo volumi.cōſilio.xxix.numero.1.folio.14.

Princeps licet ex certa ſciētia poſſit mihi tollere ea que ſunt iuris ciuilis non tamen poteſt que ſunt de iure gentium tollere.j.vo.conſil.lxxxiij.nu.1.fo.40.

Princeps habet pleniſſimā poteſtatē ſuper ius poſitiuū.ibi.nume.4.

Princeps ſi ex certa cā aliquid approbat vel ſuo priuilegio inſerat ꝙ de iure communi nō valet firmū erit.eo.vo.⁊ conſi.nu.5.fo.41.

Princeps licet nō poſſit ſine cauſa reſcribere contra ius diuinū:ſi tamē reſcribit p̄ſumitur in eo iuſta cauſa.ibidem.nu.8.

Princeps quando intendit vt reſpectu deciſiōis cōſtitutio extēdatur ad pendentia ſemper de his facit mentionem.ij.vol.conſi. cxj.numero.5.folio.121.

Princeps nunꝙ̄ intendit preiudicare tertio niſi de illo mentionē faciat.ij.vo.conſi.lxx.nu.1.fo.99.

Princeps ſi fecerit commiſſionem per viam inquiſitionis intelligitur illam feciſſe per viam iudicialis commiſſionis.ij.volu.cōſi.xxxiiij.nu.8.folio.79.

Princeps ſi concedit alicui licentiam transferendi domicilium ſciens illum eſſe tutorem in loco:videtur illam a tutela abſoluiſſe.j. vol.conſi.lv.nu.5.fol.25.

Princeps ſi conceſſit alicui priuilegiū cum aliquali reſtauratiōe iuris alterius valet.j.volu.conſi.cj.nu.3.fol.52.

Princeps ſolus poteſt tollere ius alteri:queſitum.j.volumi.conſi.lxj.nu.1.folio.28.

Princeps ſecularis an poſſit intereſſe conſilio eo inuito.j.q.numero.28.folio.142.

Principis intētio nō eſt tertio preiudicare niſi de eo mentionē faciat ſpecialem.ij.vol.cōſi.lvij.nu.1.fo.89.

Priuilegium clericatus nō perditur niſi per actum omnino contrarium clericatui.ij.volu.conſi.lxij.nu.17.fo.94.

Priuilegium collatum vniuerſitati perditur per vſum contrarium etiaz per ſingulos de vniuerſitate.ij.volu.conſi.xviij.nu.4.fo.71.

Priuilegium conceſſum non ſubdito non poteſt reuocari.j.volumi.conſi.xlj.nume.5.fo.19.

Priuilegium imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.j.volu.conſi.cij.numero.4.fol.53.

Priuilegium lite pendente conceſſum de litis pēdentia mentione non habita non valet.j.volu.cōſi.xcviij.nume.1.fo.50.

Priuilegium quatenus tendit in aliorum preiudiciū debet ſtricte interpretari.eo.vol.⁊ conſi.nu.4.fol.50.

Priuilegium non preiudicat cōpoſitioni primo facte.de illa ſpeciali mētione non facta.j.vol.conſi.cj.nu.2.fo.52.

Priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos.ibi.nu.10.

Priuilegium ſi datur ad aliquid faciendū:⁊ illud nō ſit intra decenniuz perditur priuilegium.ij.volu.conſi.lxj.nu.8.fo.92.

Priuilegia debent eſſe perpetua.ij.volu.conſi.lxj.nu.1.fo.92.

Priuilegia omnia tributa eccleſijs regulariter ſunt prorogamda ad hoſpitalia.ij.volu.conſi.cij.nu.5.fo.117.

Priuilegia omnia preiudicialia ſunt ſtricte interpretanda.j.vo.conſil.cj.nume.4.fo.52.

Priuilegia preiudicialia ſtricte ſunt impetranda.ij.volu.conſi.lvij.numero.3.folio.89.

Probatio in contrarium per confeſſionem illius in cuius fauorem ius p̄ſumit admittitur contra preſumptionem iuris ⁊ de iure.j.volu.conſil.lxxxix.nu.3.fo.44.

Probationes ſi admittantur de facto contra ſententiam: per quas ꝓbationes apparet illa ſententia minus legitima debet iudex magis inherere probationibus ꝙ̄ ſententie prius late.j.volu.conſi.lxxxix. numer.2.folio.44.

Procurator quicquid facit vltra contenta in mandato non tenet.j.vol.conſi.lv.nume.6.fol.25.

Procurator ſi a me conſtitutus fuit ad mutuam pecuniam recipiendā: non me obligat ſi in inſtrumento confiteatur ſe pecuniam recepiſſe nō tamen apparet ꝙ vere receperit.ij.volumine.conſilio.xviij. numero.3.folio.71.

Prohibitus alienare inter viuos nō videtur ꝓhibitus in vltima voluntate.ij.volu.conſi.xl.nu.2.fo.82.

Prohibitus donare ſine alicuius conſenſu non poteſt donationez facere niſi ſpecialiter fuerit ſibi donare permiſſum.ij.volumi.conſi.xl. nume.6.folio.82.

Prohibitus vendere non poteſt etiam locare ad magnum tempus.ij.volumi.conſi.xcj.nu.3.fo.110.

Prelatus habens ius conferendi poteſt conferre beneficium eccleſiaſticū conſanguineis dummodo honeſti ſint.ij.volumine conſilio. xcvj.numero.2.folio.112.

Promittens alium adiuuare ſeu defendere non tenetur adimplere promiſſionem quantumcunqꝫ ſciat illum indigere auxilio niſi fuerit requiſitus.ij.volumi.conſi.3.nume.xlix.fo.86.

Promittens artificem

Promittens artificē intelligitur promittere de mediocri.j.vo.cō.lvij.nume.4.fo.26.
Promittens ſub certa pena ſe facturum ⁊ curaturum ꝙ titius cōtrahet matrimoniū cum ſempronia:ſi fecit quicquid potuit non tenetur ad penam.j.vol.conſi.xc.nu.1.fo.45.
Prouiſio legis eſt magis fauorabilis ꝙ̄ ſtatutū.j.vo.conſi.xcj.nume.5.fo.45.
Prouiſiōes ſtatuta ⁊ decreta facta ꝑ preſidētes autoritate ꝯcilij gn̄alis electorū poſtꝙ̄ autoritate principis fuit ꝯceſſum:hꝫ vim legis ⁊ iuris ciuilis:lodouicus bologninus.j.vol.cōſi.cix.nu.3.fo.56.
Publicum ad hoc vt aliquid dicatur quid requiratur.j.volu.conſi.xcix.nu.1.fo.50.
Publicanus qui conduxit vectigalia a fiſco:ſi differat ſoluere tēpore ſtatuto pōt cogi ad ſatiſfaciendum:nō tamen incidit in penā.j.vol.cōſi.lxviij nu.5.fo.33.
Publicitas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudine aſtantiū.j.vo.cōſi.xcix.nu.3.fo.50.
Publicatione bonorū ſimpliciter facta intelligitur de bonis preſentibus non de acquirēdis in futurū.ij.vo.cōſi.lj.nu.2.fo.86.
Puelle nō eligentes ſibi ſponſos commendari debent.ij.volu.conſi.lxv.nu.2.fo.97.
Puniendus an quis ſit ſm legē exiſtentem tpe delicti:an ſm illam que reperitur tempore ſentētie.ij.vo.conſi.lvj.nu.2.fo.89.
Pupillus doli capax efficaciter obligatur ſi iurauit ſe operas pſtiturū.ij.vo.conſi.cviij.nu.2.fo.120.
Pupillus poteſt citari.ij.vol.cōſi.xxix.nu.5.fo.77.

De litera.Q.

Qualitas contractus preſumitur ex qualitate.pti.j.vol.ꝯſi.lxxv.nu.1.fo.37.
Qui tenetur ad defenſionem alterius non tenetur ſe offerre liti licet ſciat illam motā:ſed oportet vt ſibi nuntietur.ij.vol.cōſi.xlix.nu.2.fo.85.
Que contra bonos mores ſunt habentur in vltimis volūtatibus pro nō ſcriptis.ij.vol.conſi.xcix.nu.2.fo.114.
Quod nō valet directa via nō debet admitti per obliquā.ij.vo.ꝯſ.xlviij.nu.2.fo.85.

De litera.R.

Ratio dat eſſe teſtimonio in teſte.dionyſius.j.vol.ꝯſ.cv.nu.2.fo.55.
Ratio ⁊ mens legis ſic ſe habent ad legeꝫ ſicut anima ad corpus.j.vo.conſi.lxxv.nu.7.fo.36.
Rebellis imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum.j.volu.conſi.cviij.nu.1.fo.55.
Recedendum non eſt a verbis teſtatoris.j.vo.conſi.xl.nu.2.fo.18.
Receſſus a iure cōi eſt odioſus.ij.vol.conſi.lj.nu.5.fo.87.
Rector eccleſie ſi aliquid de ſuo impēdat ad vtilitatem ipſius eccleſie eſt ſibi ab eccleſia in totum reſtituendum.ij.volu.conſilio.x.numero.4.folio.67.
Rector ſcholarium an debeat eſſe iudex clericorū.vj.queſtione.numer.1.folio.159.
Rector virtute.l.fi.C.de iuriſdi.om.iu.an habeat iuriſditioneꝫ in ſcholares clericos.ibi.nu.8.fo.60.
Recipiens feudum pro ſe ⁊ ſucceſſoribus ſuis qbuſcunqꝫ: appellatione filiorum veniunt etiam legatarij.j.volu.cōſi.iiij.nu.4.fo.14.
Reductionē ex ipſa iniquitate petens ipſam iniquitateꝫ probare habet.j.volu.cōſi.ij.nu.2.fol.3.
Refectio lꝫ de iure ciuili immineat locatori:tn̄ ex ſpeciali pacto pōt pertinere ad conductorem.j.volu.conſi.xlix.nu.2.fo.22.
Regula canonicorū regularium an ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali.j.vol.conſi.xcv.nu.2.fo.48.
Regula ꝙ oīs pactio ſiue cōſiſtat in dādo:ſiue in faciendo: ſiue ſit iuſta tranſit in heredem:ne iudiciū defuncti per varias ſimultates corruat quomodo intelligatur.ij.vo.conſi.lxxx.nu.5.fo.106.
Regulis cōmunibus recedere nō debemus niſi quatenus prouiſum reperitur.ij.volu.conſi.iij.nu.2.fo.58.
Relatiuum quis vel qui cōiunctū verbo futuri tpis denotat conditionē.j.vo.conſi.lxxxv.nu.4.fo.41.
Religio inſtituta per beatam Brigidam an dicat̄ cōtra canonicas ſanctiones.j.volu.conſi.viij.nu.1.fo.4.
Relictum factum incapaci habetur pro nō ſcripto.ij.volu.cōſi.lxij.nu.1.fo.95.Et factū fratribus pro libris emēdis valet.ibi.nu.3.Et ad vitā ſeu pro neceſſitatibus.ibi.nu.6.
Relictū annuū factū ꝓ cōcernentibus diuinum cultum valet.ibi.nu.4.
Relicta in codicillis petuntur actione nata ex teſtamento.ij.vol.conſi.iij.nume.3.fo.63.
Remiſſio ſcdm conſuetudinem italie non fit.j.volu.conſ.xxiiij.numero.1.folio.11.
Remiſſio vſurarū nō valet niſi creditor offerat pecuniam debitori vel ſaltem habeat eam paratam reſtitutioni.ij.vol.conſi.cxiij.nu.4.fo.122.
Renuntiare quis pōt exceptionibus ⁊ legū beneficijs ſibi cōpetentibus tam in iudicijs ꝙ̄ in cōtractibus.ij.vo.cōſi.lxxij.nu.1.fo.99.
Renuntiatio exceptiōis fictionis ⁊ ſimulationis: an valeat.ij.queſtione.nu.13.fo.145.
Renūtiatio ſimplex extraiudicialis an ꝑiudicet.j.vol.cōſ.xliiij.nu.2.f.21.
Reſcriptum pape in dubio trahitur ad ius commune.j.vol.ꝯſi.lvij.nu.5.folio.26.
Reſpectus debet haberi ad monetam antiquam in diſpoſitione legis.ij.volu.conſ.lvj.nu.1.fo.89.
Reſpondens facile in dubijs queſtionibus cōtra fiſcum nō delinquit.Joannes de blādinis.j.vo.cōſ.cvj.nu.2.fo.55.
Reſtitutio in integrū cōceſſa reſpectu capitalis nō extenditur ad vſuras inde ſequutas.ij.vol.cōſi.xxxv.nu.1.fo.79.
Reſtitutio quādiu poteſt fieri illi qui ſoluit:nunꝙ̄ illa pecunia debet dari pauperibus vel in aliam piam cauſam cōuerti.j.vol.cōſi.lxxx.nu.2.folio.39.
Reſtitutionem beneficij eccleſiaſtici petens an teneatur iuſtificare poſſeſſionem ex titulo.iiij.q.nu.1.fo.151.
Reſtitutionē cōiugis quis petere nō poteſt niſi probet cōiugium.ea.queſtio.nu.8.fo.152.
Res eſt cōſtituenda ad vſum deſtinatum.iiij.q.nu.12.fo.152.
Res emphyteoticaria ad quēcunqꝫ peruenerit pōt ille cōueniri ad canonem ſoluendum.ij.vol.cōſi.xxx.nu.1.fo.76.
Res nō priuilegiata ſi peruenit ad priuilegiatos aſſumit eorū priuilegiū j.vol.cōſi.ix.nu.2.fo.5.
Res pōt vēdicari ab eo qui miſſus eſt in poſſeſſionē cauſa cuſtodie.ij.vo.conſi.cix.nu.1.fo.120.
Rem propriam quis violenter inuadere non poteſt.ij.vol.conſi.iij.nu.9.folio.61.
Res eccleſie poſſunt alienari pro redēptione captiuorūꝫ niſi ſint date eo modo vt alienari non poſſint.ij.vol.cōſi.xlv.nu.4.fo.84.
Reus principalis ſi eſt rebellis poteſt procedi cōtra tertiū poſſeſſorē nulla diſcuſſione facta.ij.volu.cōſi.xxix.nu.3.fo.76.
Ruſticus pōt emere dignitates ⁊ iuriſditiones q̄ ſunt primo mum venditoris.ij.vo.cōſi.iij.nu.12.fo.61.

De litera.S.

Sacerdos poteſt dicere miſſam peculiarē die ſolēni dūmodo per illam non abſtrahatur populus ab audiendo miſſam ſolēnē de die.ij.volu.cōſi.xcix.nume.4.fo.114.
Sanctio eſt nomē conſtitutionis canonice.j.volumine.conſi.cij.nume.5.folio.53.
Scholaris a quolibet grauamine appellare pōt.vj.q̄ſtio.nu.12.fo.162.
Scholaris quāuis ſtet per mille annos in ſtudio non ſortitur ibi domicilium ſi habet animum redeundi ad partes ſuas.ij.vol.cōſ.lxij.nu.10.folio.93.
Scholares faciunt vniuerſitatem licet ſint clerici ⁊ laici.vj.queſtio.nu.4.fo.159.
Sciens fundum alienum vel obligatum ſi illū emit ⁊ de euictiōe ſibi proſpexit:poteſt ſcientia non obſtante de euictione agere.ij.volu.ꝯſi.xxx.nu.3.fo.77.
Scientia ⁊ patientia ſuperioris eſt ſufficiens ad habendum poſſeſſioneꝫ beneficij.iiij.q.nu.6.fo.151.
Scientia in facto alieno non preſumitur.j.volumi.conſi.xxxij.numero.2.folio.14.
Scientia poſſeſſoris requiritur in acquiſitiōe iuriū incorporalium.j.volu.cōſi.lxj.nu.7.fo.29.
Scriptura manu teſtatoris ſcripta an valeat īter liberos.ij.vo.ꝯſ.xcviij.nu.1.fo.114.
Scriptura a nō tabellione non facit fidem niſi ſit ſtatuto vel ꝯſuetudine approbata.ij.vo.cōſi.lxviij.nu.2.fo.98.
Scripture cuiuſcūqꝫ prelati nō creditur de non ſpectantibus ad officiuꝫ ſuum.ij.vo.cōſi.liij.nu.4.fo.87.
Scripturis habētis officiū de publico in ſpectātibus ad officium ipſius ſtandum eſt.ij.vo.cōſi.xxxiiij.nu.1.fo.79.
Scrutinium quando ſit ſecrete nō poteſt quis in ſeipſum cōſentire.ij.vol.coſi.xxv.nu.3.fo.74.
Secundum decretum nō pōt interponi niſi cōtra latitātē.ij.vo.cōſi.lxxxiiij.nu.3.fo.107.
Secundum officium excludit primū quando ſe nō compatiuntur.ij.vol.conſi.lxij.nu.16.fo.94.
Secundū reſcriptū nō inualidatur ex eo ꝙ nō faciat mētionē de primo: ſi primū erat nullum j.vo.cōſ.xcviij.nu.5.fo.50.
Sententia dicitur certa ſi poteſt certificari in aliqua parte actorū.ij.vol.ꝯſi.cxviij.nu.3.fo.125.
Sententia excōmunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.j.vo.ꝯſ.xxxiij.nu.2 fo.114.
Sententia lata contra debitorem ſcienteꝫ:preiudicat creditori ſciēti ⁊ tacenti:licet ſibi non fuerit aliquid nuntiatum.ij.volumi.conſ.xlix.nu.1.fo.85.

Sētētia lata alias ſolēniter:an poſſit ex eo impugnari:quia nuntius qui pꝛo ea ferenda ad iudicis mandatum partem citauit,relationeꝫ citationis fecit non ad banchum iudicis nec iudice pꝛeſente:ſed ſoli notario exiſtenti extra locum vbi ius redditur:notarius tamē ſcripſit citationem in actis anteꝗ̄ ſententia ferretur.ij.volumine.numero.1.2.3.fo.131.
Et an poſſit impugnari ex eo ꝙ iudex eam tulit ex officio ⁊ nō ad partis petitionem.ibi.nu.4.
Sētētia lata cōtra plures collegas ſimpliciter inducit obligationeꝫ pꝛo parte:ita quod quilibet videtur cōdēnatus in dimidia.ij.volu.conſi.xxxiij.nu.8.fo.78.
Sētētia lata ſuper toto non impedit iudicium agendi ſuper parte.j.vol.conſi.l.nu.3.fo.23.
Sētētia lata cōtra minoꝛē ſine curatoꝛe eſt nulla:ſecus tamē ſi eſt lata ꝓ eo.ij.vol.cōſi.lxxxix.nu.5.fo.109.
Sentētia contra electoꝛes non pꝛeiudicat electo.ij.vol.conſilio.xvj.numero.7.fo.70.
Sentētia lata cōtra ꝓcuratoꝛem nō valet ſi negetur illum fuiſſe ꝓcuratorem.ij.vo.conſi.xviij.nu.1.fo.71.
Sentētia poſtꝗ̄ tranſiuit in rem iudicatam:omnia pꝛeſumūtur rite ⁊ recte agitata.ibi.nu.6.
Sentētia lata pꝛetextu falſoꝛū inſtrumētoꝛum vel a iudice non ſuo eſt annullanda.j.vol.conſi.x.nu.3.fo.5.
[S]entētia peremptoꝛia lata pꝛeſertim in criminali:nullius eſt nomenti.j.vol.conſi.xcij.nu.1.fo.46.
Sentētia pōt cōfirmari in cauſa appellationis quo ad merita cauſe.j.volu.conſi.xcvij.nu.1.fo.49.
Sētētia ſine certa quātitate lata dicitur certa ſi pōt ex actis certificari.ij.vol.conſi.xij.nu.4.fo.68.
Sentētia ſi lata ſit inter pꝛeſentes pꝛeſumitur quod iudex habuerit iuriſditionem ex quo tranſiuit in rem iudicatam.j.volumi.conſi.lxj.numero.1.fo.28.
Sentētia ſummi pontificis poteſt in melius cōmutari.j.queſtione.num̄.20.fo.140.
Sentētia vbicunqꝫ continet animaruꝫ periculum nō obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit iudicatū in foꝛo ciuili ſiue in eccleſiaſtico.ij.vo.ꝯſi.lx.nu.1.fo.91.
Sententia quelibet a qua non eſt appellatum tranſit regulariter in rem iudicatam.ibi.nu.2.
Sētētia facit ius inter partes quantūcunqꝫ ſit lata contra ius litigatoris.ibi.nu.3.
Sētētia vbi i vna cā parit exceptionē:nō debet in illa ſimul accumulari.j.vol.cōſi.xiiij.nu.4.fo.8.
Sētētiam ſuam in totū retractare nemo poteſt citra pꝛincipem.j.vo.ꝯſi.cxcij.nu.3.fo.46.
Seruitutes vbi ſunt due reſpectu eiuſdem rei remiſſio vniꝰ non excludit remiſſionem alterius.j.vol.conſi.x.nu.2.fo.5.
Serui eccleſiarum non tenētur ad onera laicoꝛū.j.vol.cōſi.liij.numero.3.folio.24.
Seruus eſt capax in cā alimentoꝛū.ij.vol.conſi.lxiij.nu.7.fo.96.
Significatum debet ceſſare ceſſante ratione ſtrictiſſimi ſignificati.ij.volu.conſi.lxxix.numero.3.folio.105.
Socij poſſunt iter ſeipſos cōuenire:vt alter habeat duas partes lucri.j.vol.conſi.lxxvij.nu.j.fo.37.
Societas ad hoc vt ſit licita opoꝛtet quod dāna ⁊ lucra ſint cōmunia.j.volu.conſi.lxxvij.nu.2.fo.38.
Societas pōt tacite contrahi per actus qui ſocietatem inferūt.ij.volu.conſi.lxxxvij.nu.1.fo.108.
Solēnitas inſinuationis non fuit inducta in fauoꝛem donatoꝛis:ſed in odium recipientium clandeſtinas donationes.ij.volu.conſi.cvij.nu.2.folio.119.
Solēnitas iuris humani in diſpoſitione ad pias cauſas ceſſat.j.vol.cōſi.xj.nu.1.fo.6.
Solēnitas omnis videtur remiſſa per commiſſionem ⁊ indulgētiā pape.j.vol.cōſi.xlj.nu.3.fo.19.
Solēnitas omnis iuris ciuilis ceſſat in relictis ad pias cauſas.ij.vo.ꝯſi.xxxij.nu.1.fo.77.
Species cōtractus cognoſcitur nō ex verbis:ſꝫ ex ſui natura.ij.vol.conſi.cxiiij.nu.7.fo.123.
Spes matrimonij violari nō debet.j.vol.conſi.xlviij.nu.1.fo.22.
Spes ſola habendi aliquid vltra ſoꝛtem conſtituit hominē vſurarium.v.q.nu.8.fo.157.
Spoliatus licet in iudicio conſecutus ſit poſſeſſionem poteſt tamen per ſe agere ad penam legis ſi quis in tantam.j.volumi.cōſilio.c.numero.5.folio.51.
Sponſus qui cōtraxit ſpōſalia per verba de pꝛeſenti cū titia et accepit ab ea noīe dotis centum:ſi decedat ante matrimonij cōſummationē an lucretur dotis dimidiam.j.vol.conſi.j.nu.1.fo.2.
Sponſa dicitur quaſi pꝛomiſſa.ij.vol.conſi.lxxix.nu.2.fo.105.
Sponſalia vulgariter dicuntur per verba de pꝛeſenti.j.volum.conſilio.j.nu.5.fol.2.
Spontanea remiſſio non debet pꝛeſumi cum debitoꝛ eſt pauper:⁊ creditoꝛ diues:⁊ maxime cum pecunia eſt non modica.ij.vol.conſi.cxiij.numero.5.fo.123.
Statutum an valeat quo imponitur pena ꝯtrahēti matrimonium cū filiofa.ſine cōſenſu patris.j.vo.ꝯſil.xij.nu.2.fo.6.
Statutum per quod impeditur matrimoniū ad tempus non valet.eod.vol.⁊ conſi.nu.4.fo.7.
Statutū ciuitatis habētis imperiū diſponēs quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue impune poſſunt offendi:an valeat.j.vol.ꝯſi.ciij.nu.1.fo.54.⁊ eo.vol.cōſi.cviij.nu.2.fo.54.
Statutū deuians a iure cōmuni debet reſtringi quantum fieri pōt.j.vo.conſi.xliij.nu.4.fo.21.
Statutū dicitur cōtra libertatē eccleſiaſticā ſi ꝓpter eū clerici efficiuntur timidioꝛes.j.volu.conſi.lxxxiij.nu.1.fo.40.
Statutū laicoꝛū etiam in fauoꝛē eccleſiarū nō tenet.ibi.nu.2.
Statutū diſponens ꝙ oīs cā terminet intra duos menſes a tpe citatiōis debet ſeruari in ſuis puris terminis.ij.vol.conſi.v.nu.4.fo.64.
Statutū epi an valeat quo cauetur vt per quatuoꝛ teſtes ſingulares qs ꝓbetur vſurarius.j.vol.conſi.xlij.nu.2.fo.20.
Statutū inquātum fieri pōt dꝫ reduci ad terminos iuris cōis per impꝛopꝛiationem verboꝛum ſi id expedit.j.vol.cōſi.xix.nu.1.fo.9.
Statutum laicoꝛū ꝙ pꝛeſumamus cōtractum vſurariū nō valet.ij.q.numero.12.fo.45.
Statutum loquens in materia iuris debet intelligi ſm ius cōe.j.vo.ꝯſil.lxxvj.nu.3.fo.37.
Statutū ꝓhibens ſubauditū intellectū in ſtatutis videt ꝓhibere argumētū cōtrario ſenſu.j.vol.conſi.lxxv.nu.1.fo.36.
Statutum excludens matreꝫ a ſucceſſione filij inteſtati in fauoꝛeꝫ agnatoꝛum:non vendicat ſibi locum in infante qui teſtari nō potuit.ibi.nume.4.⁊.5.
Statutum ſi excludat a ſucceſſione filiam feminā in fauoꝛē maſculi excludit etiam nepotem.ibi.nu.6.
Statutum municipale diſponēs ꝙ oīa inſtrumenta certa ſumma ſupꝛa debeant regiſtrari in archiuo cōis:⁊ ſi aliter fiat tale inſtrumentuꝫ nō ſit alicuius valoꝛis ⁊ efficacie nec ex eo aliqd peti poſſit ⁊c.an extēdat ad foꝛenſes contrahentes in loco ſtatuti et facientes ibidem inſtrumētum confici.ij.vol.conſil.lij.nu.1.vſqꝫ ad nu.6.fo.87.
Statutū quo cauet vt valeat teſtamētū coꝛā tribꝰ teſtibꝰ celebꝛatū extēdit vires ſuas quo ad foꝛēſes ibidem ſtantes ibi.nu.4.
Statutū diſponēs ſuper inſinuatione teſtamentoꝛū ſeu inſtrumentoꝝ extenditur ad eccleſiaſticas perſonas.ibi.nu.5.
Statutū ciuitatis an extendatur ad totū comitatū ciuitatis.ibi.num̄.6.
Statutū non poteſt in totum tollere legitimam.ij.vol.conſi.xcij.numero.2.fo.110.
Statutū pꝛeſumens dolum ⁊ ſimulationem in certis ꝯtractibꝰ maxime minoꝛū valet.j.vol.conſi.lxxj.nu.1.fo.34.
Statutum diſponens in contractu non habet locum in quaſi contractu.ibidem.nu.3.
Statutum laicoꝛū nō valet ſuper ſpectātibus iuriſditioneꝫ eccleſiaſticā.ibi.nu.4.
Statutum ſimpliciter loquens non debet intelligi vt ius cōe coꝛrigat.ij.vol.conſi.cxvj.nu.1.fo.69.
Statutū tollens dictioneꝫ nullitatis debet intelligi niſi nullitas ſit patēs.ij.vol.conſi.lv.nu.2.fo.88.
Statutū vbicūqꝫ exigit cōſenſum alicuius in facto alterius:videtur illū requirere ꝓ ſolēnitate.ij.vo.conſi.xl.nu.5.fo.82.
Statuto ſi caueat debitoꝛē poſſe capi ꝓ debito:tale ſtatutū extenditur ad heredē.ij.vol.conſi.lxxxvj.nu.4.fo.108.
Statutū ſi caueatur vt qs citetur perſonaliter vel ad domū:nō intelligit ſm ius cōe.ij.vo.conſi.xlij.nu.2.fo.83.
Statuto ſi caueatur ꝙ ꝗ̄diu extiterit maſculus:femina non ſuccedat.filia excluditur viuente maſculo dūtaxat:ſed illo moꝛtuo debet admitti.ij.vo.conſi.xcij.nu.4.fo.110.
Statuto ſi caueatur ꝙ nullus clericus poſſit rē eccleſie locare ſine epiſcopi cōſenſu:ſi ipſe epiſcopus conducit videtur cōducendo cōſentire.ij.vo.conſi.xj.nu.2.fo.67.
Statuta ad ius commune reduci debent quantum fieri poteſt.j.vo.cōſi.j.nu.6.fo.2.
Statutū ciuitatis vel dn̄i diſponens ne quis donet vel vendat rem imobilem alicui nō exiſtēti de iuriſditione ſtatuētiū nō includit donationem vel venditionē in eccleſiam.j.vo.conſi.lxij.nu.3.fo.30.
Statutū ciuitatis nō poſſunt habilitare vel inhabilitare foꝛēſes.ij.volu.conſi.lij.nu.2.fo.87.
Satuta debent intelligi ſm pꝛopꝛiū ſenſum verboꝛū.j.vol.cōſi.lxviij.nume.3.fo.33.
Statuta dubia ſumere debēt interpꝛetationē ſm ius:vt quātominꝰ pn̄t ledāt ius cōe.j.vol.conſi.xxx.nu.2.fo.24.

Statuta ꝛ cõſuetudines contra libertatem eccleſiaſticã ſunt ipo iure caſſa et irrita.j.volu.conſi.lxiij.nu.1.fo.30.

Statuta laicoꝛũ an valeãt.ꝙ bona mobilia nõ poſſint alienari in nõ ſubiectos iuriſditioni ſtatuentium.j.vol.conſi.xxvj.nu.2.fo.12.

Statuta laicoꝛũ nõ diſponentia de clericis:nec in libertatem eccleſiaſticã dummodo ſint honeſta debent ſeruari inter clericos etiam in foꝛo eccleſiaſtico.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.2.fo.78.

Statuta ſi mandant alimenta preſtari vel quid certum pꝛo libꝛa nõ valent.ij.vo.conſi.xxix.nu.3.fo.81.

Statutum ſi nõ admittat exceptionem contra inſtrumentũ publicũ niſi in cauſa falſitatis nõ poteſt opponi exceptio ſimulationis.ij.vo.conſ.lxxiij.nu.5.fo.100.

Stipulari alteri licet quis non poſſit directe:poteſt tamen alterius nomine ſtipuari,ꝛ valet ſtipulatio illo ratificante.ij.vol.conſi.lxxxvj.numero.2.fo.108.

Stipulatus ſi aliquis fuerit ſtichum aut pamphilum quẽ ipſe vellet:ſi ſemel alterum eliget:põt mutare volũtatem ſuam donec in iudicio alium petierit.ij.vol.conſi.xj.nu.5.fo.67.

Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.ij.volu.ↄſi.lxiij.nu.9.fo.96.

Studium religioni conuenit.j.vo.conſi.lxxxiij.nu.6.fo.43.

Subſtitutio directa facta per nomẽ collectiuum inſtituti duobus filijs impuberibus:vcȝ ſi vterqȝ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres:vno decedẽte in pupillari etate alter eſt ſubſtitutus.ij.vol.conſi.lviij.nu.2.fo.90.

Subſtitutio facta ſub conditione in euentum conditiõis euaneſcit.j.vol.conſi.xl.nu.1.fo.18.

Subſtitutio in dubio potius dȝ interpꝛetari vt ſit directa ꝙ̃ fideicõmiſſaria.j.volu.conſi.lix.nu.2.fo.28.

Subſtitutus licet recuſet tutelam non per hoc excluditur a ſucceſſione.ij.volu.conſi.xc.nu.5.fo.110.

Succedens in locũ alterius dȝ vti eo iure quo ille in cuius locũ ſuccedit.j.volu.conſi.c.nu.2.fo.51.

Succeſſoꝛ in feudo debet petere inueſtituram renouari.ij.vol.conſi.lxvij.nu.4.fo.98.

Succeſſoꝛ tenetur ad debita contracta per defunctum.ij.volu.conſi.x.numero.1.fo.67.

Succeſſoꝛes tenentur facere ea que tenebantur pꝛedeceſſoꝛes.j.vo.conſil.xciij.nu.4.fo.47.

Succumbens in petitione fundi:non admittitur volens petere fructꝰ occaſione fundi.ij.volu.conſi.lx.nu.6.fo.92.

Superioꝛ non pꝛeſumitur in dubio iuri alioꝛum pꝛeiudicare.j.vol.conſi.xcviij.nu.3.fo.50.

Superioꝛ non obediens peccat moꝛtaliter.ij.queſt.nu.1.fo.143.

Superfluis remedijs non videtur quis velle vti.ij.vol.conſi.lxxiij.numero.3.fo.100.

Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam.ij.volu.conſi.xxxviij.numero.1.fo.81.

Surreptio vitiat literas gratioſas ipo facto ſine ope exceptionis.ij.volumine.conſi.xxxiiij.numero.3.folio.80.eodem volumi.conſilio.lxx.numero.1.fo.99.

De litera.T.

Tacendo ſe gerere pꝛo pꝛocuratoꝛe videtur quis mãdato conſentire.ij.volu.conſi.vij.nume.4.folio.65.

Tacens non habetur pꝛo conſentiente vbi agitur de re oneroſa ꝛ non appetibili.ij.volu.conſi.7.fol.83.

Taciturnitas habetur ꝓ cõſenſu vbi agitur de modico pꝛeiudicio.ij.vol.conſi.xliiij.nu.5.fo.84.

Tantum dictio eſt taxatiua ꝛ implicat in ſe negatiuam reſpectu aliaruȝ pꝛobationum.j.volu.conſi.lj.nu.3.fo.23.

Tempus decem dierum datuȝ a iure ad appellandum:an currat ipſi minoꝛi moꝛoſo qui tutoꝛem habebat.ij.vol.conſi.lxxvij.nu.1.fo.103.

Tempus pꝛefixum inſtantie currit etiam impeditis.ij.vol.conſi.v.numero.3.fo.54.

Temeritas ſola ſufficit ad hoc vt quis condemnetur in expenſis.j.vo.cõ.lxxviij.nu.2.fo.38.

Territoꝛium vnde dicatur.j.volu.conſil.xx.nu.2.fo.10.

Terminus vbicunqȝ ſtatuitur ad aliquid ꝓbandum:ſi pendente termino contingat impedimentum facto aduerſarij admittitur quis ad ꝓbandum etiam poſt terminum.ij.vol.conſi.xvj.nu.2.fo.69.

Teſtatoꝛ ſi dicat extraneo volũtatem meam cõmitto diſpoſitioni tue videtur illum inſtituiſſe heredem vt diſtribuat hereditateȝ ad pias cauſas.j.volu.conſi.lix.nu.1.fo.28.

Teſtatoꝛ ſi dixit:titius heres eſto:ſeius ꝛ meuius heredes ſunto:qũo intelligantur iſti tres vocati.ij.vol.conſi.xxxvij.nu.2.fol.80.

Teſtatoꝛ ſi dixerit ſi tales deceſſerint volo ꝙ oĩa bona mea deueniant in talem nõ videtur ſubſtitutus vocatus:niſi cum ambo inſtituti deceſſerint.ij.volu conſi.ciij.nume.2.folio.117.

Teſtatoꝛ ſi dixit inſtituo talẽ heredẽ ſub cõditionibꝰ infraſcriptis ſi poſt ea nullã conditionẽ expꝛeſſit valet heredis inſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta.ij.vol.conſi.lxxx.nu.2.fo.106.

Teſtatoꝛ ſi in teſtamento cõfeſſus fuit ſe debitoꝛẽ titij ex certa cã pꝛeſente parte ꝛ acceptãte ꝓ illa cõfeſſiõe in teſtamẽto habita ꝓbatur debitũ.ij.vol.cõſi.lxxxv.nu.2.fo.108.

Teſtatoꝛ ſi incepit ꝛ expꝛeſſit ꝙ iſtituebat pauperes chꝛiſti:ꝛ nõ perfecto teſtamẽto ſuꝑuenit phꝛeneſis vel moꝛs:talis inſtitutio nõ valet etiaȝ fauoꝛe liberoꝛũ.ij.vol.conſi.cv.nu.3.fo.18.

Teſtamentum minus ſolenne ratione ſolennitatis:licet faciat fidẽ inter liberos:opoꝛtet tñ ꝙ pꝛobetur ꝙ fuerit factũ per patrẽ ſeu eius autoritate.ij.volu.con.xcviij.nu.2.fo.114.

Teſtamentum pꝛimum tollitur per ſecũdũ ſimpliciter conditum.ij.vol.conſi.xlj.nu.2.fo.82.

Teſtamentũ ſemel factum nõ reuocatur niſi per aliud ſolẽniter perfectũ.j.vol.conſi.xviij.nu.2.fo.9.

Teſtamẽtũ recepit vires ꝛ conſummationẽ per moꝛtem teſtatoꝛis: ꝛ nõ ante.ij.vol.conſi.iiij.nu.7.fo.63.

Teſtamenta debent inſinuari ſm leges moꝛeſqȝ locoꝛũ in quibꝰ inſinuãtur.ij.vol.conſi.lij.nu.3.fo.87.

Teſtis ſi pꝛimo dixit vnũ extra iudiciũ:ꝛ cõtrariũ dicit in iudicio etiã cũ iuramento non creditur ſecũdo dicto:ſed debet puniri de falſo.j.vol.conſi.lij.nu.1.fo.24.

Teſtes ꝛ ſcripture antique maxime ex archiuo publico ꝓducte ꝓbãt ꝑtinẽtias.ij.volu.cõſi.lxij.nu.9.fo.93.

Teſtes duo in qualibet re pꝛobanda ſufficiunt.j.vol.cõſi.xvj.nu.1.fo.8.

Teſtes ſi addunt ad inſtrumẽtum: nõ per hoc dicitur inſtrumentũ repꝛobari.j.vol.conſi.lj.nu.4.fo.23.

Teſtes ſingulares nõ ſufficiunt ad pꝛobandũ veritatẽ delicti.j.vol.conſ.xxxiiij.nu.4.fo.16.

Teſtes ſunt ſemper ſingulares reſpectu ſenſus per quẽ actus percipitur.j.vol.conſi.xlij.nu.3.fo.20.

Titulus in cõiugio carnali pꝛobari debet.iiij.queſtio.nũ.4.fo.151.

Titulus pꝛeſumitur ex coniectura.j.volu.conſi.lxxxij.nu.5.fo.39.

Totus oꝛbis eſt territoꝛium imperatoꝛis.ij.vol.conſi.lj.nume.1.fo.86.

Tranſigens non dicitur ſponte donare:ſed timoꝛ litis et vexationis ipſum ſubeſſe compellit.ij.vol.ↄſ.xij.nu.5.fo.68.

Trãſactio dȝ reuocari pꝛetextu leſionis ſi reperiatur trãſigens deceptus in quadruplo.ij.vol.conſi.xv.nu.1.fo.69.

Tranſactio facta ſpãliter ſub certis rebꝰ ꝛ iuribꝰ:ad alia nõ expꝛeſſa etiã ſimilia nõ extẽditur.ij.vol.conſi.vj.nu.1.fo.64.

Trãſactio facta cũ aliquibus ex pluribus habẽtibus idẽ ius nõ extẽdit ad alios.j.vol.conſi.lxxij.nu.1.fo.35.

Trãſactio vbicũqȝ eſt calũnioſa ex parte actoꝛis nõ tenet ipſo iure ꝛ cõpetit repetitio.ij.vol.conſi.cxiij.nu.6.fo.122.

Trebellianica ceſſat in legatis ad pias cauſas.j.vol.conſi.lix.numero.3.fol.28.

Turpitudinem allegans in illuſione rerũ ſpũalium nõ eſt audiendus.ij.q.nu.15.fo.145.

Tutoꝛ licet nõ poſſit remittere debitũ liquidũ pupilli:nõ liquidũ tñ põt.j.vol.conſi.xxxix.nu.1.fo.18.

Tutoꝛ nõ dicitur conſentire contractui minoꝛis niſi expꝛeſſe appꝛobet.ij.vol.cõſ.xl.nu.4.fo.82.

Tutoꝛ ſi non poſuit in inuentario oẽs res videtur dolo feciſſe.ij.vol.cõſi.lxxiij.nu.7.fo.101.

Tutoꝛ ſine iudicis autoꝛitate poteſt veſtes antiquas ꝛ ſimilia que ſeruãdo ſeruari nõ poſſũt diſtrahere ꝓ ſuo arbitrio.ij.vo.cõſ.x.n.2.fo.66.

Tutoꝛ teſtamentarius ſeu datiuꝰ non excuſando ſe intra quinquaginta dies poſtꝙ̃ ſciuit ſe tutoꝛeȝ deſignatũ videtur ſe aſtringere ꝛ acceptare tutelam.j.volu.conſ.xc.nu.4.fo.110.

De litera.V.

Vacante eccleſia ſi capitulum aliqua de bonis eccl'ie alienauerit ſine ſuperioꝛis autoꝛitate relinqtur optioni futuri epĩ an velit ratificare dictam alienationeȝ.ij.vol.cõſi.lxxxix.nu.4.fo.109.

Vaſa apta ad coquendum veniunt appellatione inſtrumenti poſſeſſiõis ſi erant ibi ad coqnendũ ad vſum dicte poſſeſſionis.ij.vo.cõſ.lxxxviij.nu.3.fo.109.

Vaſallus põt melioꝛẽ conditionem feudi facere:deterioꝛẽ vero ſine dñi voluntate non.j.vol.conſi.lxxxij.nu.10.fo.40.

Vaſalli in alium dñm cõſentire non poſſunt ſine domini voluntate.ij.volu.conſi.iij.nu.5.fo.59.

Vaſalli pꝛopꝛie dicũtur fideles.j.vol.conſi.lxxxij.nu.6.fo.fo.39.

Vendens rem plus ꝙ̃ valeat cenſetur vſurarius.j.vo.conſi.v.nu.3.fo.4.

Venditio nec locatio non conſtat ſi pꝛetium ſeu merces fuit repoſita in

arbitrio tertij.ij.volu.conſi.lxxx.nu.1.fo.106.
Ueniens directe cōtra priuilegiū ſibi cōceſſum perdit priuilegiū per vnicam contrauentionem.ij.vol.conſi.lxj.nu.7.fo.92.
Uerbum bonorum comprehendit in ſe actiones.j.volumi.conſi.xl.numero.3.fo.20.
Uerbū ſuum eſt ambiguū.ij.volu.conſ.lxxxiij.nu.2.fo.107.
Uerba gñalia debēt reſtringi ad ſpeciē pcedentez:ex quo ſalua rōne recti ſermonis fieri pōt.ij.vol.conſi.cxuij.nu.4.fo.123.
Uerba maritus z vxor qñqz capiuntur ſtricte:qñqz large:qñqz largiſſime.ij.volu.conſi.lxxix.nu.1.fo.105.
Uerba videbitur z placebit ſapiūt arbitrium boni viri.ij.vol.cōſi.cx.numero.1.fo.120.
Uerba vbi ſunt clara nō relinquitur loc⁹ interpretationi.ij.vo.cōſ.xcviij.nu.1.fo.13.
Uerba indefinite prolata debent gñaliter intelligi vbicūqz ſubeſt eadez ratio.ibi.nu.4.fo.114.
Ueritas potius ꝙ fictio in ſpiritualibus eſt inſpicienda.ij.queſtio.nu.7.folio.143.
Uicarius epiſcopi an ſit preferendus archidiacono.j.vo.ꝯſ.xxj.nume.1.fo.10. Et vicarius epiſcopi epo aſſociatur in iure.ibi.nu.2.Et habet vicarius epiſcopi dignitatē quādiu eſt in officio ibi.nu.3.
Uigore arbitrij gñaliter aliquibus officialibus cōceſſit nō videtur data poteſtas diſponendi cōtra ſtatuta z ordinamēta ciuitatis iā facta.ij.volu.conſi.ciiij.nu.1.fo.117.
Uim propulſare incōtinēti dicitur qui facit ꝙ citius cōmode pōt ad alia negotia non diuertendo.ij.vo.conſi.lxij.nu.8.fo.93.
Uir tenetur alere vxorem ſecundum quātitatem dotis.iij.queſtio.nu.9.fo.148.
Uni teſti nō creditur etiam ſi ſynodali prefulgeat dignitate.ij.vo.conſi.liij.nu.2.fo.87.
Unio vel diuiſio eccleſiarum non poteſt fieri ſine conſenſu capituli.ij.vo.conſi.cvj.nu.4.fo.119.
Uniuerſitas alicuius terre pōt ſtatuere aliquid ꝯtra ius publicū in piudicium ipſius terre.ij.vo.conſi.ciij.nu.3.fo.117.
Uniuerſitas dat iuriſditionem rectori.vj.queſtio.nu.6.fo.160.
Uniuerſitas ſecularis nō poteſt dare ſuo rectori iuriſdictionez eccleſiaſticam.ibi.nu.10.fo.161.
Uniuerſitas i vno ſolo an poſſit reſidere.ꝺ ꝯcilio Baſiliē.nu.10.fo.120.
Uocans aliquē ad bellum iuſtuz tenetur illi actione mādati ad omnium dominorum reformationez.j.vol.ꝯſ.lx.nume.5.fo.28.
Uolens audire miſſam debet audire miſſam de eodē die.ij.vo.cōſil.xcix.nu.1.fo.114.
Uoluntas captatoria in legatis ad pias cauſas valet.ij.vo.cōſ.xxxij.nume.3.fo.77.
Uolūtas coacta in malefactis a pctō nō excuſat.j.vol.cōſi.iiij.nu.1.fo.3.
Uolūtas defuncti ex imperfecto teſtamēto nō valet niſi inter liberos.ij.vol.cōſ.cv.nu.1.fo.118.
Uolūtas diſponētis ſiue expreſſa vel tacita vel ꝯiecturata dz attendi in vltimis volūtatibus cuiuſcūqz qualitatis ſint:ſiue ſit directa ſubſtitutio:ſiue fideicōmiſſaria:ſiue conditio:ſiue teſtamentum vel codicillus.ij.volu.conſi.lviij.nu.3.fo.90.
Uoluntas hominis non pōt pbari niſi coniecturis ceſſante volūtate expreſſa.ij.vo.conſi.lxvij.nu.3.fo.98.
Uoluntas teſtatoris obtinet primū locum in conditionibus.ij.vo.cōſili.lxxviij.nu.1.fo.105.
Uoluntas vltima eſt ambulatoria vſqz ad mortem.j.volu.cōſi.xviij.numero.3.fo.9.
Uotum ex iuſta cauſa ſimulatū non obligat vouētē.ij.q.nu.14.fo.145.
Uox pape an ſit maioris roboris ꝙ vox cuiuſcūqz alteri⁹.de ꝯcilio Baſilienſi.nu.6.fo.129.
Uſus cōmunis loquendi in vltimis volūtatibus attēdi dz.j.vol.conſi.xxxvj.nu.4.fo.17.
Uſus mulierū nō inducit cōſuetudinem.ij.vo.cōſi.liij.nu.1.fo.87.
Uſufructuarius omniū bonorū nō tenetur ſatiſfacere legatarijs ſed cum eis cōcurrit.ij.volu.conſi.iiij.nu.6.fo.63.
Uſufructuarius qui non tranſmittit ius ſuū in heredē pōt nihilominus vſumfructum alij vndere.ij.vol.conſ.xcj.nu.1.fo.110.Nec phibet alienare ius qd habet.ibi.nu.4.
Uſufructuario datur interdictū vt nō poſſit vtifrui ſi fuit deiect⁹.ij.vo.conſi.xxiij.nu.1.fo.73.
Uſura nō cōmittitur niſi in contractib⁹ mutui.ij.volu.cōſi.cxiiij.numero.1.fo.123.
Uſura nō oritur ex vero contractu locationis:ſed tantū ex puro ꝯtractu mutui.j.volu.conſi.xv.nu.2.fo.8.
Uſura eſt lucrum ex mutuo pacto datum vel exactum.ibi.nu.3.
Uſure dotis poſſunt etiā hodie peti phibitiōe iuris canonici nō obſtāte.ij.volu.conſi.xxxix.nu.1.fo.71.
Uſure ſi debentur abſentibus debent ad illos mitti.j.vol.conſi.xxx.nume.1.fo.38.
Uſurarum reſtitutio per ſuſpectuz fieri non debet.ij.volu.conſi.xxiiij.numero.2.fo.74.
Uſurari⁹ manifeſtus quis dicatur.ij.vol.cōſ.ij.nu.1.fo.58.Quatuor modis pbatur manifeſtus.ibi.nu.2.
Uſurarius manifeſt⁹ probatur per famā z argumēta.j.vol.cōſi.xxij.numero.3.fo.10.
Uſurarius manifeſtus debet carere ſepultura eccleſiaſtica donec de vſuris extortis idonee ſatiſfecerit.ij.vo.conſi.j.nu.1.fo.57.
Uſurarius manifeſt⁹ quo ad annullationē teſtamēti quis dicatur.j.volu.conſi.xxxiiij.nu.2.fo.16.
Uſurarij manifeſti non debent intereſſe teſtamētis.ij.volu.conſil.j.numero.2.folio.57.
Utilitas cōmunis clericorum z laicoruz vbicunqz verſat on⁹ debet eſſe vtriuſqz commune.j.volu.cōſi.ij.numero 1.fo.3.
Uxor de bonis viri nihil diſponere poteſt.iij.queſtio.nume.10.folio.148.
Uxor z ſoror tutoris an in cauſa teſtamēti teſtes eſſe poſſint.j.vol.cōſ.lij.nume.2.fo.24.
Uxor pōt conueniri ad ſolutionez dotis promiſſe vltra ꝙ fieri pōt.ij.vo.conſi.lxxxv.nu.5.fo.108.
Uxor non pōt petere vſuras ratione retardate dotis.ij.volu.cōſi.xxxix.nu.6.fo.81.

¶Finis.

PANORMITANI